

SÂNDEL DUMITRU

GENUNCHIUL DUNĂRII

Volumul X al seriei „Galațiul, așa cum mi-l amintesc”
-despre Galați și sudul Moldovei-

Editura Centrului Cultural Dunărea de Jos
Galați - 2023

Săndel Dumitru

Genunchiul Dunării

Din ciclul „Galațiul, așa cum mi-l amintesc”, vol. X

Editura Centrului Cultural „Dunărea de Jos”
Galați, 2023

GENUNCHIUL DUNĂRII
*Din ciclul **Galațiul, așa cum mi-l amintesc**, vol. X*
SÂNDEL DUMITRU

copyright © 2023 Săndel Dumitru
Toate drepturile rezervate

Editura Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați
str. Domnească, nr. 61, cod poștal: 800008
tel. 0236418400, fax. 415590
email: office@ccdj.ro
www.ccdj.ro

GENUNCHIUL DUNĂRII
*Din ciclul **Galațiul, așa cum mi-l amintesc**, vol. X*
SÂNDEL DUMITRU

copyright © 2023 Ed. Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați
Toate drepturile rezervate

Redactor: Eduard – Gabriel MIHALCEA

Tipar executat la Synapo Art
Tel.: 0727.837.844 ; 0772.241.237

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DUMITRU, SÂNDEL

Genunchiul Dunării / Săndel Dumitru. - Galați : Editura Centrului Cultural "Dunărea de Jos", 2023

Conține bibliografie

ISBN 978-630-6566-07-5

94

OMNIA MEA MECUM PORTO!

Infatigabilul istoric gălățean Dumitru Săndel a finalizat volumul X, intitulat *Genunchiul Dunării*, din seria *Galațiul așa cum mi-l amintesc – Despre Galați și sudul Moldovei*. Confirmând justetea afirmației titanului Nicolae Iorga: *Arhivele nu sunt simple depozite de acte vechi, ci adevărate laboratoare de cercetare științifică*, autorul a redat în cele 5154 de pagini tumultoasă și captivantă evoluție a orașului de la mila 80 a Dunării, de la primele mențiuni documentare și până astăzi.

Dimensiunea „monumentală” a lucrării, proiectată în zece volume (deși sunt convins că autorul nu va rezista tentației de a continua saga Galaților cu noi volume, concretizare a unui spirit proteic, cultivat printr-o documentare neobosită în arhive și biblioteci!) este pigmentată cu varii aspecte din trecutul Galațiului: oameni, locuri, monumente, fapte (istorice). Volumele reprezintă „un melanj istoric și memorialistic”, care oferă cititorului și un „remember iconografic”, prin intermediul imaginilor Galațiului de altădată, TOTUL devenind o fuziune între ceea ce Francis Bacon recomanda ca paradigmă pentru opera istoriografică: empirism, prin culegerea datelor, cu râvnă de furnică, teoretizare cu măiestrie de păianjen care își țese singur filigranul pânzei, creație ingenioasă de albină, care metamorfozează nectarul într-un delicios produs.

În aceste circumstanțe, trebuie precizat că *Galațiul așa cum mi-l amintesc – Despre Galați și sudul Moldovei*. **este** o operă cu totul atipică, creație a unui concitadin cu o cultură remarcabilă, care a identificat în scrierea istoriei locale o nișă inedită. De altfel, analizând titlul, putem constata din start intenția de implicare directă a autorului, fiind preveniți că nu avem de-a face strict cu un tratat de istorie, ci, mai degrabă, cu o poveste deloc fictivă a unui oraș „așa cum mi-l amintesc”. Această viziune originală amintește de maniera herodotiană, pentru care istoria este o poveste. Influențat de *Părintele Istoriei*, Săndel Dumitru optează pentru narațiune, îmbinând cu măiestrie prezentarea istoriei propriu-zise, susținută de documente și informații irefutabile, cu evocarea unor momente/evenimente/fapte, unele de factură autobiografică.

Uneori, furat de frumusețea frazei și de fluența expunerii ai impresia că citești un roman și nu un tratat de istorie, senzație care dispare la parcurgerea alineatului următor, când devii excedat de avalanșa de informații și trimiteri în subsolul paginii (uneori sufocând chiar fluența firului epic al relatării!), de bogăția reproducerilor de documente, de stampe, fotografii, tabele, analize statistice etc. Fără exagerare, se poate alcătui „un veritabil dicționar” al Galaților numai din notele de subsol!

În ultimele două volume autorul ne surprinde printr-o schimbare de accent și de manieră de redare, asigurând un primat al scriitorului, altfel prezent și în

volumele anterioare, fără a substitui sau disloca pe istoric. Evident, documentul/izvoarele istorice, care confereau volumelor anterioare consistență și interes epistemic sunt prezente, dar Săndel Dumitru pare că este interesat mai mult de valoarea literară a documentului, de sensibilitatea și emoția pe care le degajă și le transmit cititorului, decât de valoarea lui strict istorică. Autorul manifestă acum un interes mai pronunțat pentru elementele descriptive și pitorești, de reconstituire a unui eveniment istoric cu drum cu tot, cum recomanda Georg Wilhelm Friedrich Hegel, de reconstituire a împrejurărilor, a reacțiilor provocate de subiect și de completare a documentului, chiar cu elemente de ficțiune sau de fabulație. Fără îndoială, scriitorul și istoricul nu se manifestă divergent ci, dimpotrivă, se completează, se susțin și împreună reconstituie faptul istoric infuzându-l cu incandescența omenescului, cu frământările sociale/comunitare/personale, cu vuietul talazurilor și tânguiriile istoriei învolburate, de care n-a fost scutit nici Galațiul.

Ilustrăm afirmațiile anterioare privind dublarea istoricului de către scriitor, cu un extras mai amplu, în care conturează o fizionomie a urbei: *Un oraș mare, cuprinzând în îmbrățișare frăția apelor de tot felul, un paradis cu străzi prietenoase și pietruite alunecând vălurite spre marele port, umbrite primăvara devreme de mulții săi tei în floare... mângâind duioși acoperișul caselor prea semețe, toate aparținând armatorilor celui mai mare port al Dunării, orașul care a primit toți domnitorii Moldovei în sunetele meterhanelei, orașul care a primit scrisorile lui Petru Rareș... cu celebra predicție de „voi fi ce-am fost și mai mult decât atât”... un oraș povârnit șăgalnic și prea nepăsător pe coama Dealurilor Covurluiului de aici, de la marginea frumoasă a Podișului Moldovei, ca o odaliscă cu silueta zveltă, poate o replică a frumoasei Zarema din Bachcisarai, ispitind totul cu farmecul discret și senzual, odihnindu-se oriental pe moșia din coasta dealului Țiglina, ca o dragoste mereu trează și cu privirea arsă de așteptarea iubitului căpitan de vapor, plecat pe marea cea mare, ațintită fix pe sub turbanul Țiglelor scorjite... spre punțile pântecoaselor corăbii mari, de tip „caravella”, care intră grăbite și puținel obosite pe șenal, spre visata casă, aducând cu ele toate odoarele bărbătești așteptate și toate bunătățile lumii, căci este foarte mare și bogat acest oraș milenar.*

În lunga sa relatare „cam migăloasă”, cum însuși autorul remarcă, se regăsesc și pagini care provoacă o veritabilă desfătare spirituală, precum pasajul următor: *Turlele bisericilor orașului străpung cerul estului sălbatec, închinat Mariei prea cinstita (Precista), oraș împins prin artere de apă multă din jurul lui, părănd o covată lacustră plină de mirajul, adesea sălbatec, al unei delte parfumate discret de stânjenei mov-lila și galbeni, sau de menta sălbatecă lucind movaliu între plaurii verzi, cu stuf înflorit și nuferi albi ori galbeni-crom, o orchestră alb-mov cântând pe estrada mereu verde a frunzelor enorme de nuferi, muzica baletului „Fântâna din Bachcisarai”, a lui Boris Asafiev etc. Etc.*

Menționăm că valoroasa antologie documentară a fost elogios recenzată de: profesioniști ai domeniului precum: Ioan-Aurel Pop, Ioan Caproșu, Mihai Maxim, Ionel Cîndea, Constantin Bușe, Dan Râpă Buicliu, Horia Dumitrescu, Costin Croitoru, Ionel Necula, Nicolae Dobrovici Bacalbașa, Ilie Zănfir, Tudose Tatu etc.

Nu mai glosăm pe această temă ci conchidem că cele zece volume ale seriei *Galațiul așa cum mi-l amintesc – Despre Galați și sudul Moldovei* confirmă, cu just temei, afirmația aforistică a lui Ionel Teodoreanu: *Fără scriitorii lor, orașele ar rămâne să doarmă în sicriele lor geografice*. Cele 5154 de pagini ale lucrării reprezintă o revanșă a istoriei asupra geografiei, un veritabil tezaur prin care Săndel Dumitru completează identitatea Galațiului cu noi informații și îi nuanțează dăinuirea sa în veac. Rod al vredniciei de decenii, sunt convins că această carte, dincolo de discuțiile pe care le-a generat, va figura în bibliografia Galaților de astăzi și de-a pururea.

Închei această recenzie cu invocarea notei nr. 1837 de la pagina 751 din volumul X: *Omnia mea mecum porto!* care, fie în versiunea ciceroniană (menționată de Dumitru Săndel, după care maxima este atribuită lui Bias), fie în versiunea Seneca (pe care o invoc eu, care atribuie această declarație filosofului Stilpon care se refugia după distrugerea orașului Megara de către Demetrios Poliorketes) are aceeași semnificație: **Tot ceea ce am duc cu mine!** Versiunea latină a răspunsului pe care l-ar fi dat Bias/Stilpon concetățenilor săi, mirați că părăsesc cetatea asediată, fără să-și ia nimic cu ei; relevă faptul că spiritul constituie unica bogăție a înțeleptului, un bun care-l însoțește peste tot. Așa cum Dumitru Săndel va rămâne în analele locale/zonale/naționale ca autor al impresinantei opere *Galațiul așa cum mi-l amintesc – Despre Galați și sudul Moldovei*.

Galați, 24 septembrie 2023,
profesor universitar dr. Felea Gheorghe

Genunchiul Dunării,
din ciclul „Galațiul, așa cum mi-l amintesc”,
volumul X

Sunt din nou cutremurat când aud și astăzi zăngănitul armelor pe Prut și pe Nistru, după ce timp de 50 de ani ni s-a spus că țara este în fruntăriile ei, eu nu pot să nu-mi aduc aminte de tata și de fratele lui mai mare, acela care a murit între primii ofițeri pe dealurile de lângă Țiganca, fără ca jertfa lui și a întregii lor generații să-i redea pe români românilor, să alipească Basarabia și celelalte provincii românești furate, la patria mamă. Plâng încet, întins pe pământul din fața casei mele și-l ascult cutremurat pe Grigore Leșe, unul dintre uriașii muzicii românilor din Transilvania românească: „Săracu omu cu dor/ Săracu omu cu dor/Cum plânje sara la nor,/Ochii i se fac ponor,/ Ochii i se fac ponor./Săracu omu cu jăle,/ Săracu omu cu jăle,/ Cum plânje sara la stele,/ Ochii i se fac vâlcele,/ Ochii i se fac vâlcele./ De n-ar hi dorul mândrii/ M-aș culca, m-aș hodini/ Da doru 'mândruții este/ Eu la lume-s de poveste./ Da doru 'mândruții este/ Eu la lume-s de poveste.”¹ Doar eu și pământul meu știam ce cântă și pentru cine cântă remarcabilul muzician român. Găsești în cântecele lui, vuietul pădurilor, glasul apelor, toate bucuriile și tristețile unui popor plin de istorie. Asta este averea noastră și cred că toată durerea românilor, morți de la un capăt la celălalt al țării, este în acest cântec, este sfâșietoarea lor așteptare de a veni acasă, de atâtea decenii, pentru refacerea vieții românilor în vatra țării lor. Oamenii nu vor să moară, ei vor să trăiască, să iubească și să reclădească prin dragoste viața lumii! Tot Grigore Leșe ne spune: „O, moarte, ce ți-aș plăti/ viță verde iadăra/ La mine de n-ai vini./ O, omule, ce grăiești,/ viță verde iadăra/ Cât oi vre' tu să trăiești?/ Copacu-i cu rădăcină/ viță verde iadăra/Și-a lui vreme încă vină./ D-apoi tu, că ești de lut,/viță verde iadăra/ Cum nu-i mere în pământ?”² Pământul leagă vii de morții familiilor. Parcă aud și acum strigătul sfâșietor al românilor care-și piedeau țară, dar care totuși așteptau ultima izbăvire de la unul dintre cei mai capabili ofițeri români: „Prutule, coboară-ți malul, / Ca să treacă Mareșalul!/ Mareșalul a trecut/Și războiu-a-nceput!/ Luptați fraților, luptați/Și Moldova apărați!”³ Țara

¹ Grigore Leșe, „Saracu omu cu dor”, Muzica de colecție, vol. 46, Romanian popular music.

² Grigore Leșe, Colaj superb 2016.

³ Textul eroic reprezintă două dintre versurile unui cântec popular basarabean, recuperat recent de cantautoarea Maria Gheorghiu de la o bătrână din Țiganca, localitate unde armata română a purtat lupte grele cu trupele sovietice, în vara anului 1941. Versurile vorbesc de la sine și despre imaginea întipărită, probabil pe veci, în conștiința României de Est, a personalității mareșalului, omul acela care la fata de 22 iunie 1941 tocmai dădea ordinul rămas definitiv în istorie: „Ostași, vă ordon, treceți Prutul!”! momentul acesta rămas definitiv în istorie este imortalizat în „Cântecul Basarabiei”: „Azi noapte războiul la Prut a-nceput./Românii trec dincolo iară/Să ia înapoi, prin sabie și scut,/Pământul răpit astă-vară”! Complicațiile istorice sunt însă foarte mari și astăzi!

noastră colcăie iarăși de trădători și de politicieni netrebnici! Dar, după un drum îndelungat, ne aflăm astăzi, dragă cetitorule, în fața ușii istoriei noastre care, odată deschisă, ne tot ia cu ea pe stradă etc., de cel puțin trei decenii, o companie care a stors din mine și ultima picătură de vlagă, dar care mi-a și ținut mintea trează și activă, în aceste foarte grele timpuri pe care încă le trăim noi, toți românii, acum, când și intelectualii mari sunt lăsați să moară de inaniție și neluați în seamă, de cei care cred că ei mai pot schimba fața lumii, într-una care să ne arate, nouă tuturor, că nu chiar toți oamenii acestei țări s-au hainit surprinzător, sărăcia și foamea neomenească i-au transformat. Ce să mai spun astăzi de imbecilii care au pretenție de cenzori ai timpului nostru, foști activiști comuniști de tot felul, care își permit și toate obrăznicile posibile, iar tot ceea ce nu înțeleg, din lipsă probabil de acele valențe necesare, sufletești sau intelectuale, îi determină să catalogheze acum, dar cu multă invidie, scrisul nostru, ca fiind unul „în devălmășie” și „nefolositor”? „Je me souviens”, spun toți francezii din Quebec, de secole, care poate fi parafrasat ca transmițând sensul: „Nu uităm și nu vom uita niciodată, descendența noastră veche, tradițiile și amintirile din trecut”! Cred că sunt, desigur, doar niște umbre ale unui trecut prea urât, dar care nu mai trece, acei mărunței care au crescut cu mentalitatea de umilă slugă și au slujit cu sârg la devalizarea țării, numai în genunchi, tot mai umili și mai bine înfășurați în drapelele cotropitorilor, aceia care și-au șters mereu bocancii lor murdari pe trecutul nostru istoric, de milenii, apoi ne-au mai și batjocorit zilnic familiile, spunând că ne reeducă după tiparul „omului nou”! Iar de curând un foarte bun prieten de-al meu arheolog își lansa o carte rară în circuitul științific, de factură arheologică și o carte destul de pătrunsă în tainele volumului X, ultimul tom al acestei cărți dragi unora, cu care eu și dorm pe pernă, merg să mai desenez, mai umblu uneori, cu un temeinic demers științific, de luat în seamă, o speranță a arheologiei zonei noastre din ultimii ani⁴, acea știință care a tot resimțit și ea adesea, încă din plin, umila sărăcie, aproape de neînchipuit, în care este scufundată astăzi țara noastră și asta ca o urmare a intervenției hrăpărețe a culiselor mondiale, cea în care suntem priviți și tratați doar ca o veche colonie. Suntem toți spoliați de teritorii, de zăcămintele, de învățământ, de educația necesară vremurilor de astăzi, ba și de sănătate, de dreptul nostru de a gândi sau de a avea mereu o țară mare, care să fie doar a noastră, cea a românilor mulți, care au murit de veacuri, pentru ființa ei. Prefațându-i cartea ucenicului academicianul profesor universitar dr. Ionel Căndea, ne reamintește de rolul pe care uneori câte un om⁵ îl poate avea, în demersul neostoit către știință al poporului român, flori mai rare,

⁴ Arheolog Costin Croitoru, „*Valea Mărului. Contribuții arheologice și documentare*”, Editura Istros a Muzeului Brăilei „Carol I”, Brăila, 2016.

⁵ Este vorba de prof. Virgil Doca, primarul comunei Valea Mărului, omul și dascălul care a înțeles de ce este necesară mereu cunoașterea istoriei țării. El este cel care a îngăduit ca la Valea Mărului mai tânărul meu prieten Costin Croitoru să continue demersul științific al cercetării zonei, efort care i-a avut predecesori pe Nicolae Ifrosie, savantul prof. academician gălățean Mircea Petrescu Dâmbovița, cercetătorul Gh. Bichir și I.T. Dragomir, fostul director al Muzeului de Istorie Galați.

este adevărat, în pustiul vast care astăzi se tot așează dirijat peste noi și adeseori chiar și peste conștiința noastră națională, peste memoria caldă a bunicilor și cea a părinților noștri dragi, aceia care destul de adesea au îngrășat glia țării noastre, plătind scump și des cu viața ori libertatea. Iar domnul academician Ionel Cândea chiar laudă strădania elevului său silitor, acela care chiar adoptă seriozitatea ca pe un instrument de cercetare irefutabil, tot mereu alergând și tot „pendulând între întrebări, ipoteze și răspunsurile pe care le și găsește uneori atâtor probleme ridicate de curiozitatea cred legitimă a predecesorului său în cheștiunea trecutului istoric al așezării...”⁶ Iar cu această nouă ocazie tot domnul academician dă nu numai o definiție bună a cercetătorului, ci chiar o direcție de viață pe care oricine se apropie de istorie trebuie să o urmeze cu religiozitate, dacă vrea ca demersul său să se așeze la temelia istoriei.

Monumentul de la Valea Mărului, județul Galați, al generalului Alexander Wasiliewitch Gelhard. Generalul Alexander Wasiliewich Gelhard a decedat în timpul unei campanii chiar în aceste locuri. Monumentul a fost ridicat în anul 1770, pentru un ofițer superior din armata Rusiei, participantă la războiul ruso-turc din anii 1768-1774.

Și cum cred că ați înțeles de-acum că și această carte ar vrea să consolideze temelia istorică a orașului Galați, am astăzi speranța că veți ști de ce sunt necesare uneori și toate îndoielile sau pendulările și atâtea zile și nopți dedicate acestui crez de creație, absolut nobil. Iar pentru a fi cât se poate de convingător domnul academician Ionel Cândea reproduce și o însemnare după un „Octoih”⁷ din anul 1736⁸: „† Să se știe că această carte ce să numește / Octoih, este a mi(a) a preotului

⁶ Costin Croitoru, *op. cit.*, p. 8.

⁷ O carte bisericească destinată cultului ortodox, care cuprinde cântările fiecărei zile din săptămână pe opt glasuri (tonuri), fiecărei săptămâni consacându-i-se succesiv câte un glas. A fost compus de teologul bizantin Ioan Damaschinul în secolul VIII.

⁸ Costin Croitoru, *op. cit.*, p. 8: „Nicolae Iorga numea acest gen de izvoare istorice „istoria în mic”, mereu surprinzătoare prin conținutul lor”.

Dumitrache / fecior(ul) preotului Ștefan ot Puțeni. Și întâmplându-să / vreo primejduire, adec(ă) ca să-s prăpădească / sau de s-ar robi sau furându-s(ă) de cineva. Și văzând / oricine din creștini Tipicul acesta ori auzindu / cetindu-să de cineva și înțelegân(d) prin Tipic / acest mai sus nume și nevrând ca să o / vădească și arătată; deci,/ unul ca acela să fie neiertat de domnul/ și de dumnezeul și mântuitorul nostrum (ICXC) /și de prea curata și prea nevinovata sa maică / și sfinții apostolic și de 318 oteți / cei de la Nichi(ia). Și să fie despărțit de sfânta / troiță și să aibă bubele lui Ghețe / și cutremurul lui Cain. Fierul, arama / se putrezească iar trupul acelui om / să ste întreg în vecii veci(lor). Amin/Iar cine va colăci acela să fie iertat/și blagoslovit de domnul Hristos și / de toți Sfinții. Amin. Popa Dumitrache.” Vedeți aici grija preotului de a așeza, după datina vremii, sub greu și înfricoșător bluestem pe cel care ar atenta la o carte dintre acestea, păstrând neatinsă ordinea morală. Iar de subliniat rămâne că și uricul lui Ștefan cel Mare (din 1502) pentru Ivan Mândrul, primul proprietar al locului acesta, și acest Octoih (din 1502, au, la distanță de două veacuri, formula de avertizare domnească „...cine îl va vedea, ori îl va auzi cetindu-se”, care este desigur numai simplă o formulă care valida pedeapsa pentru cel care nu se supunea avertismentului, cuprins în toate actele domnului, că tu „așa să faci, și altfel să nu faci!”, exista și premiul iertării pentru cel care totuși „ar colăci”, în sensul de a-l apăra sau proteja. Iar termenul vechi de „a colăci” îl mai întâlnim și în „*Condica de porunci, corespondențe, judecăți și cheltuieli*”, care este o condică de-a lui Constantin Mavrocordat, domn al Moldovei (1741-1743), aceea în care la pag. 47 vorbește de „niște mânzați...” pripășiți ce „i-au colăcit la dânsul, fiind căpitan...”, dar cu sensul că acesta ar fi făptuit de fapt un nou abuz, cel prin depozedarea stăpânului de ei. De aceea eu am tot recomandat, ori de câte ori am avut ocazia, cercetătorilor arheologi sau istorici locali ca să mai consulte cu atenție repertoriul arheologic gălățean⁹, cu fondurile mari documentare păstrate în arhiva științifică a Muzeului de Istorie „Paul Păltănea”¹⁰ din Galați, dar asta înainte de a pleca la o cercetare mai extinsă a sudului Moldovei neglijat și a împrejurimilor orașului Galați. Scriind

⁹ Costin Croitoru, *Repertoriul descoperirilor, passim*, vezi și idem, *Galați. O bibliografie arheologică și numismatică*, Editura Istros a Muzeului Brăilei, Brăila, 2012.

¹⁰ Fondul documentar I.T. Dragomir. Pe baza jurnalelor, planurilor și notițelor păstrate în „Fondul documentar I.T. Dragomir” sau publicat: Costin Croitoru, *Câteva precizări în legătură cu piesele de port și podoabă din inventarul mormintelor de la Lunca, jud. Galați*, în volumul „*Prinos lui Petre Diaconu la 80 de ani* (îngrijit de I. Căndea, V. Sârbu, M. Neagu)”, Editura Istros a Muzeului Brăilei, Brăila, 2004, p. 319-342; S. Pandrea, Costin Croitoru, *Piese arheologice descoperite în așezarea de la Brăilița, aflate în colecțiile Muzeului de Istorie Galați*, în *Istros, XII*, 2005, p. 203-209; C. Croitoru, *Importuri romane descoperite în necropola Sântana de Mureș de la Lunca, județul Galați*. I. *Recipiente*, în *Mousaios*, XV, 2010, p. 251-261; I.T. Dragomir, Costin Croitoru, *La nécropole sarmatique de Largu (dép. De Buzău)*, în *Istros, XVII*, 2011, p. 31-54; C. Croitoru, Ion T. Dragomir (1923-2012). *O viață dedicată arheologiei și muzeografiei*, în *Analele Brăilei, XII*, 2012, p. 463-474 (idem, Ion T. Dragomir 1923+2012. *A Lifetime dedicated to Archaeology and Museography*, în *Istros, XVIII*, 2012, p. 653-573).

această carte cu niște instrumente puțin mai rar folosite de istoricii locali și împletind istoria locurilor cu aceea a oamenilor acestor meleaguri, cu toate zbuciumurile ei omenești profunde și grozave, ale dragostei născătoare de alți oameni sau războaiele care îiucid cu bestialitate, iar eu am încercat să scot din cămașa de forță a didacticismului exagerat această nobilă știință esențială a vieții, care este mereu istoria. Timpul o să răspundă la întrebarea dacă am reușit sau nu, dar mi s-ar fi părut mai nefiresc să nu fi încercat ca să repornesc un resort interior benefic și cred că și necesar! Asta ca să nu mai vorbim de importanța foarte mare pe care o are lucrarea pentru cunoașterea istoriei două cărți fundamentale de istorie: „Răspunsurile învățătorilor și profesorilor din județul Tecuci la Chestionarul arheologic al lui Odobescu”¹¹, Iași, 1978 precum și lucrarea „Autohtonii și continuitatea poporului român în lumina chestionarului arheologic al lui Odobescu, a noilor cercetări arheologice și istorice în fostul județ Covurlui”¹², Iași, 1989. Cercetările întreprinse în această zonă vin să fortifice ceea ce se știa, destul de vag, în legătură cu satele situate pe acest drum al Moldovei medieval, care a fost atunci locul de tabără al trupelor rusești conduse de generalul Alexander Wasiliewitch Gelhard¹³, dar a fost socotită totodată și leagănul

¹¹ Lucrare redactată sub conducerea profesor universitar doctor docent, devenit mai apoi academician, Mircea Petrescu-Dîmbovița.

¹² Lucrare redactată sub conducerea conf. univ. dr. Dinu Marin.

¹³ Putem spune că primele informații documentare despre monumentul gen. Gelhard le avem prin intermediul *Dicționarului geografic, statistic și istoric al județului Tecuci*, a lui Theodor Ciuntu. Dat fiind că această lucrare a fost premiată de Societatea geografică română la 5 martie 1894, în prezența M.S. Regele Carol I, putem aprecia că prima informație documentară este din acest ultim an (Theodor Ciuntu, *Dicționarul geografic, statistic și istoric al județului Tecuci*, București, Stabilimentul grafic I. V. Socec, 1897, p. 168). Dicționarul face următoarea precizare: „În partea de SE a satului Puțeni se află un monument de piatră de formă piramidală, având înălțimea de 2 m, sub care se află rămășițele generalului rus Alexandru Vasilievici, mort la 1770.”, neaprofundând chestiunea ridicării lui aici. Se păstrează, în condiții lizibile, inscripția de pe latura de vest a frontonului, scrisă în limba germană, care a permis dealtfel identificarea persoanei pentru care s-a ridicat monumentul: „Alexander Wasiliewitch Gelhard este aici îngropat. Anul MDCCLXX” (Alexander Wasiliewitch Gelhard liegt hier begraben. Jahres MDCCLXX). Alexander Wasiliewitch Gelhard a fost ofițer în armata rusă. Monumentul funerar al generalului Alexander Wasiliewitch Gelhard se află în localitatea Valea Marului, județul Galați și a fost ridicat în anul 1770, pentru un ofițer superior din armata Rusiei, participantă la războiul ruso-turc din anii 1768-1774. Alexander Wasiliewitch Gelhard a decedat în timpul unei campanii chiar în aceste locuri și așa se explică prezența unui monument funerar pentru el aici. Statuia este în formă de obelisc cu o înălțime de aproape 4 metri și este format dintr-un soclu înalt, impunător, de peste un metru. Pe latura de est a obeliscului se văd urmele unei inscripții, asemănătoare unui poem funerar. Pe latura de vest se păstrează, în condiții relativ bune, inscripția în limba germană, care a permis identificarea persoanei pentru care s-a ridicat monumentul și data. Imixtiunea oficială a Rusiei în Polonia și posibilitatea de a amenința în mod periculos securitatea granițelor nordice ale Imperiului Otoman au declanșat o stare de neliniște în cercurile conducătoare otomane. Franța și Imperiul Habsburgic au reușit să determine Poarta Otomană să declare destul de grăbită, chiar la 6 octombrie 1768, război Rusiei (*Istoria Românilor*, Academia Română, vol. VI, Editura

formidabilei familii moldovenești, cea a Cernăteștilor¹⁴, fiind și o familie mare, atestată documentar în Moldova medievală încă de prin prima jumătate a secolului al XV-lea¹⁵. Ne aflăm, dragă cetitorule, pe valea râului Gerul¹⁶, care se strecoară de multe veacuri și în deplină liniște, pe lângă dealul Gerul, un deal care acoperă jumătate din partea de sud a Podișului Moldovei, fiind și prima zonă din Țara de Jos unde terenul dă posibilitatea unor fortificații militare, care să permită celor puși să păzească libertatea țării să dea o ripostă la o eventuală invazie militară din Câmpia Tecuciului. Poate că de aceea toți acei care au cercetat zona considerau că satul Valea Mărului este ca un dar al Gerului¹⁷, pentru că cele două sate

Enciclopedică, București, 2002, p. 615). Începea astfel o lungă perioadă de confruntări militare cu rezultate absolut imprevizibile, care aveau să afecteze în mod direct și uneori, putem spune, chiar dramatic statutul juridic al Principatelor române, pentru care se contura un interes din ce în ce mai mare. Declarația de război a fost făcută cu mult timp înainte ca Poarta Otomană să poată începe efectiv operațiunile militare. Rusia a ocupat rapid toată Moldova, desigur pentru a-i împiedica pe turci să o devasteze și să lipsească astfel trupele țariste de o importantă sursă de aprovizionare în pragul iernii. Ocuparea de către Rusia a Moldovei și a Țării Românești, în toamna anului 1769, pune sub semnul întrebării echilibrul de forțe existent în toată Europa, fapt care a declanșat reacția puterilor interesate. Primii care au reacționat au fost austriecii, care-și vedeau amenințate granițele sudice și sud-estice. Ca urmare, au ocupat fâșii de teren la granița cu Moldova și Țara Românească (urmate peste câțiva ani de ocuparea Bucovinei). Generalul Suvorov va pune în practică, în toate luptele din Principate, strategii și tactici militare noi prin folosirea „coloanelor de manevră și de atac concentrate pe direcția loviturii principale, renunțând la formațiunile greoaie, mereu sub formă de patrule, obținând în acest fel o mai mare mobilitate de deplasare”(Gheorghe Bezviconi, *Contribuții la istoria relațiilor româno-ruse*, Editura Tritonic, București, 2004, p. 180). Operațiunile militare din cadrul acestui conflict au fost urmărite cu atenție de marile puteri europene, prin ambasadorii acreditați la St. Petersburg și la Istanbul. Ofensiva generalului Golițan în Moldova, precum și asediul cetății moldovenești Hotin au fost raportate de îndată de către ambasadorul Marii Britanii la Sankt Petersburg, Charles Cathcart, ajungându-se la concluzia că se dorea transformarea Hanatului Crimeii într-un „stat-tampon” între Rusia și Imperiul Otoman (Paul Cernovodeanu, *Ocuparea Principatelor dunărene de către ruși la 1769 în rapoarte diplomatice britanice*, în: „*In Honorem. Ioan Caproșu. Studii de istorie*”, Ed. Polirom, București, 2002, p. 353-354) (Apud Căldăraru Cristian, Viorica-Steluța Pisică, *Monumentul de la Valea Mărului, jud. Galați, al generalului Alexander Wasiliewitch Gelhard*, în *Revista de istorie militară*, nr. 5-6 din 2011, p. 25-27). Un lucru este transmis peste generații prin acest monument, anume acela că drumul Puțenilor fusese, era și mai putea fi un drum militar direct și surprinzător pentru direcția Focșani, București.

¹⁴ Șerban Orăscu, *Generalul Alexandru Cernat și ascendenții săi*, în revista *Danubius*, VIII-IX, 1979, p. 209-217.

¹⁵ DIR, A, XIV-XV, I, p. 212, nr. doc. 250; p. 229, nr. doc. 273; p. 328, nr. doc. 395; p. 361-363, nr. doc. 432.

¹⁶ În primele mențiuni documentare ale râului (15 iulie 1448 și 24 septembrie 1468) denumirea lui ne apare sub forma „Gerul” (vezi Documenta Romaniae Historica, A Moldova I, București, 1975, documentul 280, Documenta... II, București, 1976, documentul 154).

¹⁷ Deal în Podișul Moldovei care are limita de sud determinată în raport cu Câmpia Română. George Vâlsan în 1900 o trasează la est de Siret, până la valea Gerului (Nicorești-Corod-Geru) și apoi pe această linie spre sud. Vasile Mihăilescu separă tot ca unitate de câmpie și sudul Covurluiului. Ca urmare ea ar trece de la Nicorești pe Bârlad până la satul Țepu, apoi la Corod,

componente ale comunei, Puțeni și Mândrești, sunt ambele la adăpost de factorii naturali periculoși și sunt și într-o zonă cu soluri fertile, care le-a putut asigura de-a lungul timpurilor, o bună existență biologică. Hidronimul acesta, care este de altfel atestat documentar din 15 iulie 1448¹⁸, a fost indentificat cu Ierasus sau Gerasus, râuri care apar și pe harta lui Ptolemeu, respectiv Ammianus Marcelinius¹⁹. Și aici vestigiile istorice sunt relativ mai ușor de remarcat, asta dacă ne referim la „Valul lui Athanaric”, antichitate despre care a scris și arheologul german Carol Schuchhardt²⁰, precum și arheologii români Radu Vulpe și Anton Nițu în anul 1948²¹. Satul Puțeni apărea într-un opis din secolul XVI-lea (originalul actului însă este pierdut) sub forma asta: „7041/1533 martie 4, suret di pi ispisoc sârbesc (limba slavă) de la Petru voievod Rareș”²². Încă la 1 februarie 1695 boierul Adam Coste²³, care avea domenii întinse de moșie în zonă, posedă și

Valea Mărului, valea pâraului Geru, până la Cudalbi, iar de aici spre sud-est, până la nord de satul Tulucești.

¹⁸ DIR, A, vol. I, p. 229-230, nr. doc. 273; DRH, A, vol. I, p. 397-399, nr. doc. 280.

¹⁹ Vezi Nicolae Gostar, *Le fleuve scitique Ararus des „Histoires” d’Hérodote ou Ierasus de la „Géographe” de Ptolémée dans la tradition roumaine*, în *Balkan Studies*, XII, 1971, p. 399-414. Vezi și Liviu Franga, *Pe marginea unor hidronime din Dacia*, vol. II, în *Studii și Cercetări Lingvistice*, XXXII, nr. 6, 1981, p. 625.

²⁰ Carol Schuchhardt, *Wälle und Chausseen in südlichen und östlichen Dacien*, în *Archäologisch-epigraphische Mitteilungen aus Oesterreich*, IX, 1885, p. 207.

²¹ Radu Vulpe, *Despre Valul din Moldova de Jos și „zidul lui Athanaric”*, în *SCIV*, II, nr. 1, 1950, p. 171; aceleași informații sunt și în „*Le vallum de la Moldavie Inférieure et le mur d’Atfhanaric*”, Haga, 1957, p. 16 (varianta în limba română în volumul *Studii privind protoistoria Daciei* (ed. Doina Olaru), București, 2013, p. 346); idem, *Repertoriul Arheologic al României*, s.v. Puțeni - Valea Mărului.

²² SJASI, doc. 583/206. Vezi și Pintilie Edroiu și Pintilie Ionică, *Comuna Valea Mărului*, p. 49, 263; Paul Păltănea, *Toponimie gălățeană. Numele comunelor și satelor. Valea Mărului, comună cu satele Valea Mărului și Mândrești*, în ziarul „*Viața Liberă*”, anul XV, nr. 4496, din 26 august 2004, p. 5, care apostrofază pe autorii monografiei că nu au menționat semnalarea domniei sale din același cotidian, anul X, nr. 2922 din 9 iulie 1999, p. 8.

²³ Frații Adam, născuți într-o casă, care „săracănu-au fost” (Expresie prezentă într-o foarte interesantă carte de judecată, dată de marele vornic Vasile Costache, la Iași, la 20 iulie 1790: „socoteala între frații Adămeștilor, pentru banii ce li-au rămas de la tată-său, Adam cel bătrân, la fratele lor cel mai iapa „Adam călugărul”, când toți frații sunt chemați să jure pentru acei bani în „svânta beserecă” (ANI, Documente, 405/217), erau ca toți oamenii din vremea lor foarte strâns legați de Biserică, și, mai mult decât atât, cel mai mare dintre ei, Vasile, va lua și chip călugăresc, sub numele Varnava sau Varlaam (În documentele de mai jos, Vasile Adam apare o dată cu numele călugăresc Varnava și o dată cu numele Varlaam), așa cum vor face și patru dintre cei cinci fii ai fratelui său, Movilă (vezi Petronel Zahariuc, *Despre închinările Mănăstirii Adam, din ținutul Covurlui (Galați): la mănăstirea Sfânta Ecaterina de pe Muntele Sinai și la Mitropolia Moldovei și Sucevei*, p. 284 în „*Studii și Materiale de Istorie Medie*”, vol. XXXVII, Iași, 2019, p. 279-302). Coste Adam a trăit viața bună cu soția sa, Tudosca, cu care a avut mulți copii, iar aceștia i-au dăruit și nepoți (Costandin Sion, *Arhondologia Moldovei. Amintiri și note contemporane. Boierii Moldovei*. Text ales și stabilitate, glosar și indice de Rodica Rotaru. Prefață de Mircea Angheliescu. Postfață, note și comentarii de Ștefan S. Gorovei, București, 1973, p. 58 („un Constantin <de fapt,

un „bătrân” situat în partea de jos a puțenilor, care aparținuse mai întâi lui Stratulat, fiul lui Dragoș și al Măgdălinei, nepoata lui Țimade cismarul, apoi a fost vândut lui Frățaman, hangiul din Puțeni, iar de la acesta ajunge prin cumpărătură la frații Movilă și Coste Adam²⁴. Este cel care apare și într-o hotarnică, făcută la 23 iulie 1653, a unui loc mai de margine din moșia Tecuciului, care se învecina însă la răsărit și cu satul Puțeni²⁵. În anul 1696, la 15 iunie, moșia își schimba proprietarul, care lasă în urmă toponimul „Puțul Solonarilor”, moșie situată pe drumul spre Puțeni²⁶. Poate că aici este chiar locul ca să vorbim despre schimbările

Nicolae> Greceanu, ce-au fost acolo căpitan, și au luat o fată din Movilești, atunce pe când se poreclea Movileștii Adam; și de pe fata aceea a lui Adam au moșia Diocheții, din ținutul Galați”. Discuția despre legătura familiei Movilă /Moviliță (Adam) cu familia domnească Movilă, la Ștefan S. Gorovei, op. cit., p. 186-192.), astfel că satele, pentru care și-a luat o mulțime de măsuri de prevedere ca să nu-i fie, Doamne ferește!, prăpădite de soție după eventuala lui moarte, au rămas în stăpânireafamiliei sale lărgite, care a cuprins pe lângă mai multe „rânduri” de Adămești și o mănăstire – „mănăstirea lui Adam”. Marele medelnicer, Nicolae Greceanu era soțul Aniței, fiica lui Coste Adam (Paul Păltănea, Note despre Adămeștii din ținutul Covurlui, p. 98).

²⁴ SJASI, doc. 405/212; *Catalogul documentelor moldovenești, IV*, doc. Nr. 1749; Constantin I. Andreescu, *Documentele satului Măcișeni*, p. 247-253, doc. nr. XV; P. Păltănea, *Note despre Adămeștii de Covurlui*, în revista *Arhiva Genealogică*, 3-4, 1998, p. 92-93.

²⁵ Constantin Solomon, C.A. Stoide, *Documente tecucene*, Bârlad, 1942, vol. III, p. 20, nr. doc. XXII; *Catalogul documentelor moldovenești, III*, p. 354, nr. doc. 1653.

²⁶ *Catalogul documentelor moldovenești, IV*, nr.doc. 1665. „Valea Mărului. Satul numit, la început, Puțeni, este atestat la 4 martie 1533. Documentul a fost inclus într-un opis din secolul XIX cu următorul text: „7041/1533 martie 4 suret di pe ispisoc sârbesc (în limba slavă) de la Petru v/oie/v/o/d” Rareș (DJAN, Iași, Documente 583/206. Nu este înregistrat în Catalog de documente din Arhivele Statului Iași, Moldova, I. Întocmit de Virginia Isac, 1989, p. 247). Menționat de Mariana Pintilie, Dorin Pintilie și Gheorghe P. Ionică, Comuna Valea Mărului, Cluj-Napoca, 2003, p. 49, care au omis semnalarea noastră din ziarul „Viața liberă”, X, nr. 2922, 9 iulie 1999, p. 8. Conținutul documentului din 4 martie 1533 nu se cunoaște, se poate însă presupune că satul Puțeni s-a constituit în vremea domniei lui Ștefan cel Mare și Sfânt, dacă nu chiar mai înainte. Vecinătatea cu satul Mândrești, creat la sfârșitul domniei lui Alexandru cel Bun (Paul Păltănea, *Peceți ștefaniene la Dunărea de Jos*, Galați, 2004, p. 221), poate fi un argument. Sat cu moșie răzășească, păstrată și în vara anului 1772, când este consemnată în recensământul organizat de autoritățile rusești de ocupație. Depindea de ținutul Covurlui, ocolul Mijlocului (Moldova, VII, I, p. 154). Cu puțin timp înainte de 24 iulie 1783, hatmanul Costache Gherachi a cumpărat „la mezat” moșia Puțeni (Biblioteca Națională a României, Fond „Fundația M. Kogălniceanu”, XXXIII/7, f. 7). Proprietate păstrată în 1803 (*Uricariul*, VII, p. 333), ca și în 1816 (*Condica Visteriei Moldovei*, 1816. Ediție Corneliu Istrati, p. 52; TTRM, I, 2, p. 1270). Va deveni zestrea fiicei hatmanului, Sevastia, la căsătoria cu Dimitrie Moruzi, care s-a întâmplat, probabil, prin 1802, căci primul lor copil se naște la 13 iulie 1803 (Florin Marinescu, *Etude genealogique sur la famille Mourouzi*, Athenes, 1987, p. 115), dar o va lua în primire cu ceva vreme mai înainte de 21 martie 1827, când Sevastia Moruzi era în Moldova. La această dată se plângea Departamentul Pricinilor Străine că din 1821 nu a mai încasat venitul moșiei Puțeni, pentru că „stăpânirea pământească” a vândut-o împreună „cu alte averi grecești”. Venitul pe an al moșiei era de 3500 lei (DJAN, Iași, Litere M, dos., 90, f. 2). Marele logofăt Costache Conachi a susținut într-o jalbă din 20 martie 1848 că în anul 1814 i s-a hărăzit de către domnie un hrisov pentru zile „de târg săptămânal și șase iarmaroace” la moșia sa Puțeni. Hrisovul acesta a fost reînnoit în anul 1827 (*Documente privitoare*

la istoria economică a României. Orașe și târguri. Moldova, II, 1960, p. 447). Textul acestor două hrisoave, admise ca reale în Comuna Valea Mărului, p. 69, nu este cunoscut și târzia lor menționare, prin date incomplete, nu coincide cu timpul în care Conachi a stăpânit moșia Puțeni. În 1814 satul era, cum am arătat, stăpânit de hatmanul Gherachi, iar în 1827 trecuse pe seama Sevastiei Moruzi. „Târgul Puțeni” din însemnarea făcută la 5 martie 1821: „când am mersu eu din târgul Puțeni la mănăstirea Agapia” (Ilie Corfus, *Însemnări de demult*, 1975, p. 297) nu definește „locul de târg”, cum a crezut TTRM, I, 2, p. 1270, ci mărimea satului, care era asemenea unui „târg”. Avea în 1803, 265 de familii (*Uricariul*, VII, p. 333). Dovadă este și faptul că până în anul 1851, când „târgul” este instituționalizat ca unitate administrativă, separată de „sat”, nu este menționat în documente. Este greșită informația din lucrarea *Comuna Valea Mărului*, p. 58, că în 1833 Puțeni este amintit „ca sat și târg în ocolul Corodului”. TTRM, I, 2, p. 1426 indică, pentru acest an numai satul Puțeni. Cele două așezări, „satul” și „târgul”, vor fi unificate în 1887 (*Ibidem*, p. 1270, 1657). Numele satului s-a format de la substantivul puț, de origine latină, puteus. În afară de înțelesul obișnuit, „construcție formată dintr-o groapă de obicei cilindrică, cu ghizduri împrejur, săpată în pământ până la nivelul unui strat de apă”, îl mai are și pe cel de „fântână” (DLR, VIII, 5, p. 1858 - 1859), care, după opinia lui Iorgu Iordan (*Toponimia românească*, p. 78) desemna, în trecut, „izvorul”. Botanistul Charles Guébard, care vizitează satul cam prin anii 1847-1848, remarcă „numeroasele izvoare naturale, care alimentează puțurile sale” (P. Păltănea, *O nouă descriere a Moldovei de botanistul Charles Guébard*, în *Cercetări istorice*, IX-X, 1978 - 1979, p. 613. Comuna Valea Mărului, p. 33 semnalează prezența lui Guébard, dar nu indică proveniența informației). Se poate presupune că așa era și la începutul secolului XVI, când ar fi existat „fântâni” (puțuri) săpate din vechime” (*Comuna Valea Mărului*, p. 47). Nu știm însă dacă toponimul exista în redacția slavonă a documentului din 4 martie 1533, care nu s-a păstrat. Trebuie să avem în vedere faptul că la acea vreme substantivul puț, cu derivatele lui toponimice și cele onomastice, a fost foarte rar folosit, spre deosebire de sinonimul slav „crainița”, „fântână”, „izvor” (Ion Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare*, II, 1913, p. 509), mult întrebuițat, începând cu 30 martie 1392 (DRH, A, I, p. 3, nr. 2). Până la începutul secolului XVII nu se cunoaște însă decât o singură mențiune (vezi Alexandru I. Gonța, *Documente privind istoria României, A. Moldova, veacurile XIV-XVIII, 1384 - 1625*. Indicele numelor de locuri, Ediție I. Caproșu, 1990, p. 169, 206) într-un document original: 14 martie 1497, când se întâlnesc lui Giurgiu Puțeanul „un sat anume Puțeni, în Dumbravă, iar alt sat, la marginea Dumbrăvii, unde au fost muntenii Puțeni”, în textul slav, formele românești Puțeanu și Puțeani (DRH, A, III, p. 384, nr. 216). G. Mihăilă (*Dicționar al limbii române vechi, sfârșitul sec. X - începutul sec. XVI*, 1974) nu-l înregistrează, iar DLR citează o propoziție din Coresi, *Carte de învățătură*, 1581. Ediția Sextil Pușcariu și Alexie Procopovici, 1914, p. 151: „Era acolo puțul lui Iacov”. Sufixul eni din componența toponimului, indică locul unde se afla satul, „La puțuri”. Neobișnuința, în trecut, de a amenaja puțuri este dovedită și de puținătatea toponimelor provenite din acest substantiv. În județul Galați cunoaștem: satul Puțichioaia (astăzi Viile, com. Fârțânești) menționat, în documente, la 6 iulie 1640 (ANDIC, Doc. istorice, CLVI/22). Numele reprezintă forma feminină a onomasticului Puțicheiu, un derivat al substantivului puț. Un Neagu Puț trăia în București la 18 august 1668 (G. Potra, *Documente privitoare la istoria orașului București, 1594 - 1821*, 1961, p. 134; Puțul Soronarilor amintit, la 23 iulie 1668, în hotarnica unui loc din „târgul” Tecuci dăruit lui Enache al doilea postelnic (ANDIC, ms. nr. 573, f. 250-251; Puțul Baciului menționat la 3 iulie 1704 în hotarnica satului Gârlești (Idem, ms. nr. 628, f. 69v - 70). Satul a fost pe teritoriul com. Nămoloașă; Puțeni, cătun, în partea de nord a satului com. Jorăști, format înainte de anul 1858 (TTRM, I, 2, p. 656); Valea Puțurilor, la vest de satul Șivița, com. Tulucești; Valea Puțului, care se continua cu Vâlceaua Mare, la satul Corod.” – Paul Păltănea, *Toponimie gălățeană. Numele comunelor și satelor...*, în ziarul *Viața Liberă*, nr. 4496 de Joi, 26 august 2004.

urmare a tuturor schimbărilor de preferințe ale domnitorilor timpului. Mai credem și că aici ar trebui menționată și uluitoarea avere deținută în ținutul Tecucilor de către marele stolnic Stamatie Hioti (Sacâzliul). Știm că Stamatie Hioti, mare postelnic, este în mod greșit considerat că ar fi fost otrăvit de către Gheorghe Ștefan vodă, pentru că în domniile următoare stolnicul continuă să fie menționat de documente un dregător Stamatie, stolnic, apoi postelnic, există probabilitatea că ar fi existat doi dregători cu același nume²⁷. A participat la mai multe tranzacții funciare, după cum atestă documentele întocmite după anul 1658 și comunicate de Ștefan Ghindă, când Gheorghe vodă Ștefan nu se mai afla demult și în scaunul domnesc al Țării Moldovei²⁸. Sunt alte trei documente, unul de la Ștefăniță vodă Lupul²⁹, datat cu 18 februarie 1661, și celelalte două de la Eustratie vodă Dabija, din 1 mai și din 20 iulie 1662³⁰, în care Stamatie, mare postelnic, apare ca o figură centrală: cumpărând moșii sau obținând danii. Știm că marele postelnic Stamatie Hioti (Sacâzliul) a fost căsătorit cu Tudosca Boul, fiica medelnicerului Dumitru Boul, vară cu Ștefan Boul și cu Safta, soția lui Gheorghe vodă Ștefan³¹. Iar noi mai știm că fiicele lui Stamatie Hioti (Sacâzliul) sunt cunoscute în istorie ca: Safta, era căsătorită cu Enache clucer³², fiul lor fiind renumitul Ilie Țifescu, numit și Frige Vacă³³; Maria³⁴, căsătorită cu Dumitrașco Ștefan-Ceaurul³⁵. Iar fiica Mariei Stamatie și a lui Dumitrașco Ștefan-Ceauru a fost Catrina, ce a devenit soția domnului Țării Moldovei Antiohie vodă Cantemir³⁶. O nepoată a lui Stamatie Hioti (Sacâzliul) este Anița³⁷, fiica lui Antioh vodă Cantemir, căsătorită cu Toader

²⁷ Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 408-409, 442.

²⁸ CDM, vol. 3, nr. 354, p.95.

²⁹ Ștefăniță Lupu (n. 1641, Iași, Moldova – d. 29 septembrie 1661, Bender, Imperiul Otoman) a fost domn al Moldovei între 1 decembrie 1659 și 29 septembrie 1661. A fost fiul lui vodă Vasile Lupu.

³⁰ Ibidem, nr. 802, p. 183, nr. 863, p. 195.

³¹ Nicolae Iorga, Studii și documente cu privire la istoria românilor, București, 1904, vol. 4, partea II, p. CCXXIV. La 20 mai 1648, Gheorghe Ștefan spătarul și soția sa, Safta Boul, au dăruit jumătate din satul lor Bozienii din ținutul Neamțului Tudoscăi Boul „când am căsătorit după Stamatie stolnicul, pentru căci ne-au slujit cu dreptate în casă, di pruncia ei”.

³² 8 CDM, vol. 3, nr. 1790, p. 381, la 5 mai 1669 Enache paharnic, ginerele lui Stamatie, mare postelnic, se judecă cu târgoveții din Tecuci pentru o bucată de loc; MEF, vol. VI, nr. 15, p. 73-75.

³³ CDM, vol. 4, nr. 1752, p. 388.

³⁴ Ibidem, nr. 1003, p. 228.

³⁵ Ibidem, nr. 1122, p. 228, la 4 octombrie 1712, „Maria, logofeteasa lui răposatului Dumitrașco Ceaurul”, zălogește satul Găureni, pe Prut, ținutul Iași, „pe care-l avea de la tatăl ei Stamatie postelnicul”.

³⁶ Paul Păltânea, Familia și descendenții lui Antioh Cantemir // Dinastia Cantemireștilor. Secolele XVII-XVIII, Coordonator și redactor științific acad. Andrei Eșanu, Chișinău, Știința, 2008, p. 111.

³⁷ M. Burghilea, Documente, // „Ioan Neculce”, 1925 (1926), fc. 5, nr. XIII, p. 148, nr. XIII, p. 129, „iar apoi Toader Palade, vel vistiernic, fiind neam cu Stamatie postelnicul de pe giupâneasa, domnița Anița”. În documentul nr. XXXVI, p. 149-150, este menționat Toader Palade, mare vistier, căsătorit cu Anița, fiica lui Antioh vodă Cantemir. Era fiul lui Ion Palade, mare vornic și nepot al lui Toader Palade, mare vornic.

Paladi, mare vistier³⁸ (fiul lui Ion Paladi), cu care a avut-o pe Ileana³⁹. În tot ținutul Tecuci stăpânea moșii în unsprezece sate: la Benești, situat pe pârâul Dobrotfor, un afluent al Zeletinului, aproape întregul. Unele părți le-a obținut prin danie de la cumnatul său, Gheorghe Boul, fratele Todoscăi, iar altele prin cumpărătură de la răzășii de Benești (0,5 bătrân cu 150 lei din 1663 înainte de februarie, 25; o vie cu 10 lei 1663 iulie, 26; 1 bătrân cu 30 lei 1664 martie, 15; 10,5 bătrân cu 20 lei 1664 martie, 15; a 4-a parte din sat cu 100 lei 1664 aprilie, 20; vie cu pomet cu 20 lei din 1664). Aici, avea jumătate de bătrân danie, iar drept cumpărătură un bătrân și jumătate, un sfert de sat și a patra parte dintr-un bătrân și încă o parte de sat; la 2 martie 1661, Gheorghe Boul cuparul i-a dăruit lui Stamatie Hioti (Sacâzliu) și soției acestuia, Tudosca, alte câteva moșii, printre care și multe părți din satul Benești, din ținutul Tecuci, cu vii, heleșteie și cu o moară; „giumătate de sat de Oprișăști”, ținutul Tecuci⁴⁰ și satul „Băicanii, iarăș ce să va alegi”, tot din ținutul Tecuci⁴¹; satul Săsești îl stăpânea în întregime, fiindu-i cumpărătură pentru 500 de lei de la neamul Cârjău⁴²; la Crăiești stăpânea o moșie, danie din 1665 de la Ursul Vracniță și o vie, un pogon și jumătate obținută prin cumpărătură cu 20 lei de la Dumitrașco, fiul lui Isac din Crăești, și cumnata sa, Ioana⁴³; la Glăvănești, sat situat în ținutul Tecuciului, pe cursul inferior al pârâului Berheci, afluent de dreapta al Bârladului, avea părți de ocină din anul 1663 făcute danie de la cumnatul său, Gheorghe Boul⁴⁴; la Țigănești, pe dreapta Reprivățului, care cade în pârâul Berheci, aflat în vecinătate cu Benești și Crăiești, avea a treia parte din sat, o cumpărătură din anul 1666 de la o rudă (unchi) a soției sale, Ștefan Boul, un fost mare vornic al Țării de Jos⁴⁵; partea de ocină din satul Bologești, ținutul Tecuci, zălogită lui Gheorghe Boul „pentru un poloboc de miere și o iapă cu mânăz”, moșie, care „au răscumpărat postelniceasa lui Stamatie cu coconul

³⁸ Ibidem.

³⁹ Ibidem, nr. XXXVI, p. 149. La 10 aprilie 1741, este atestată o vie pe teritoriul mănăstirii Cetățuia, danie de la egumenul mănăstirii Trei Ierarhi finei sale de botez Ileana, fiica lui Toader Palade, mare vistier.

⁴⁰ Zamfira Pungă, O condică de proprietăți din anul 1745 a vel vistiernicului Toader Palade (I) // Cercetări istorice, XVIII-XX, Iași, 2002, p. 235.

⁴¹ Ibidem, p. 236.

⁴² CDM, vol. 3, nr. 863, p. 195.

⁴³ Ibidem, nr. 1122, p. 249, nr. 1641, p. 351.

⁴⁴ Ibidem, nr. 939, p. 211. Cel dintâi Boul, atestat de documente, este Dragoș Boul, pârcălab de Roman (1478-1483), spătar (1483-1484), și vornic (1486 și 1491) (Documente privind Istoria României (în continuare: DIR), A, Moldova, veacul XVI, vol. I, București, p. 82-84, nr.434-426; Gheorghe Ghibănescu, Surete și Izvoade, vol. XVIII, p. 130-133). Odată cu părăsirea forțată a scaunului domnesc de către Gheorghe vodă Ștefan, însoțit în pribegie de doamna sa, Safta Boul, se încheie și epoca Bouleștilor. Și aceasta se manifestă nu doar prin pierderea accesului la dregătorii importante, dar și prin stingerea celor mai multe ramuri pe linie masculină ale acestui neam mare. Au dispărut fără a lăsa urmași Iacob Boul, Gheorghe Boul, Pătrașco Boul, cei trei fii ai lui Dumitru medelnicerul.

⁴⁵ Ibidem, nr. 1269, p. 279.

dumisale”⁴⁶; viile și prisaca din ținutul Tecuciului, cele amintite într-un zapis din februarie 1663, când Eustratie vodă Dabija a întărit lui Stamatie Hioti (Sacâzliul) câteva moșii, alte danii de la Gheorghe Boul: „O vie ce să chiamă Belciog, la sat la Năfurdești”, ținutul Tecuci; „o vie din satul Cărâlceștii, în pădure la același ținut”; „un loc de prisacă la Năpăvădăreștii”, ținutul Tecuci⁴⁷; „giumătate de Cropcești cu doaă vii”, danie, cum arată un act din 20 martie 1691, lui Stamatie Hioti (Sacâzliul) și Tudoscăi de la Gheorghe Boul⁴⁸. Căci deși situată în ținutul Tutova, geografic este foarte aproape de moșiile tecucene ale Stămăteștilor, de aceea am inclus-o în această categorie⁴⁹. Relevant este și faptul că nu toate aceste moșii sunt zestre ale Tudoscăi. O mare parte din ele sunt danii sau cumpărături ale lui Stamatie Hioti (Sacâzliul) de la rudele sale și răzășii Bouleștilor. Din documentele de danie și de cumpărătură observăm că Stamatie Hioti (Sacâzliul) stăpânea cel puțin șapte vii: câte două la Cotnari și Benești, câteva la Cropcești, câte una la Miroslava, Crăiești, Năfurdești și Cărâlcești. Vii existau probabil și pe unele din celelalte moșii, fără a fi menționate în acte. În acest context, trebuie de remarcat că anume în perioada domniei lui Eustratie vodă Dabija a instituit un nou impozit, pogonăritul pe vii, considerat „obicei rău” de către contemporani. Pogonăritul a fost tot o „inovație” fiscală a acestui domn. Fiind originar din sudul Moldovei, din ținutul Putna, el știa că și cei mai săraci moșinași obțineau venituri importante din cultivarea viilor. Stamatie Hioti (Sacâzliul) avea cel puțin cinci locuri de prisăci: la Manova, în stânca Nistrului dispunea de două locuri, și câte un loc la Glăvănești, Năpăvădărești, ținutul Tecuci și Mogoșești, pe Vilna, în ținutul Vaslui. Știm că Stamatie Hioti (Sacâzliul) avea prisăcile care aparținuseră lui Vasile Gealalău, probabil undeva în apropierea Iașilor. Avea șapte vaduri de moară: trei la Benești, pe apa Dobrotforului, câte unul la Săsăști, pe Tecuci, la Cetereni, pe Bahlui, și la Dragomirești, pe pârâul Alb, două vaduri la Manova, unul pe Nistru și altul în pârâul satului. Toate morile sale și care funcționau pe apa Moldovei erau foarte profitabile. Toate documentele acestei epocii consemnează numeroase cazuri de litigii pentru mori, chiar și între marii boieri. Stamatie Hioti (Sacâzliul) stăpânea livezile (pomete) la Benești. Fânețele sunt și ele menționate câte una: la Benești, Glăvănești, Cetereni și Crăiești. Cu alte cuvinte traversăm o vreme în care consolidarea proprietăților semnificative era evidentă. Bunăoară până și Constantin Racoviță vodă nu stă nici el deloc pasiv, atunci când însăși mănăstirea din Focșani este închinată mănăstirii Precista, aparținătoare de Episcopia Roman. El îi

⁴⁶ Zamfi ra Pungă, op. cit., p. 238.

⁴⁷ Ibidem, p. 236.

⁴⁸ Ibidem, p. 258.

⁴⁹ Apud Sergiu Bacalov, Boierimea Țării Moldovei la mijlocul sec. al XVII-lea – începutul sec. al XVIII-lea: (studiu istorico-genealogic)/ Sergiu Bacalov; Acad. de Științe a Moldovei, Inst. de Istorie,

Stat și Drept. Cap. IV. Neamurile boierești de origine străină, p. 357-364.

poruncește lui Ștefan Popăscu⁵⁰, vornicul de poartă, pentru ca „să meargă și să hotărânicească moșia de la Tecuci a Prorocului Samoil, hotarnică întocmită de vornic pe 27 februarie 1727, cu mărturia preoților tecuceni Gavril Berza și Neculai, precum și a diacului Ioniță. Au pus pecetea lor pe mărturiile date pentru hotărânicie mai mulți din oamenii de frunte ai obștii, așa cum erau socotiți Ștefan Arhip, Mihăilă și Gavril Merăuță, Ion Meica, Vasile Cojocea, Toader Tacul, Gheorghită Țugurlan, Constantin Nistor, Tudosie Ivan, Constantin Ivan, Vasile Rotar, Dragomir Pîslar, Vasile Neculiță și Vasile Dorma vătăman⁵¹, acela care a pus și sigiliul târgului. După schimbarea din scaunul domniei a lui Constantin Cehan Racoviță, din primăvara anului 1757, tecucenii nu mai recunosc pretențiile mănăstirii Prorocul Samoil⁵², care vizau tot târgul Tecuci. În prima fază Scarlat Ghica, noul domnitor moldav, dă dreptate târgoveților, dar în anul următor, poate că la rugămintele mari făcute de egumenul mănăstirii, revine asupra deciziei lui și mai dă o carte domnească de împuternicire acestuia, pentru a strânge totuși venitul târgului din pâine, fânaș, prisăci, din grădinile de zarzavat, din livezi, din lanurile cu in și cânepă și alte produse de pe această moșie⁵³. Cetitorul trebuie ca să știe, înainte de a ne continua cercetarea, că erau frecvente cazurile în Moldova medievală când averea celui bănuț de vreo hicleie, care a produs pagube domniei, se vindea pentru a i se împlini datoriile⁵⁴. Și frustrați de tratarea care li se

⁵⁰ Pentru schitul Pârvești au fost întocmite două pomelnice: unul vechi, din 1726, și altul mai nou, din 1830. Mă opresc doar asupra celui dintâi. Pomelnicul cel vechi a fost transcris și publicat de Iacov Antonovici (Documente ale fostelor schituri Orgoești, Bogdănești, Pârvești, Cârțiabași și Mânzați, jud. Tutova, Huși, 1929, p. 98), republicat apoi, după această sursă, de Marin Rotaru și Gheorghe (Mănăstirea Pârvești, Bârlad, 2005, p. 96). Pomelnicul este un triptic din lemn, din care s-a păstrat, se pare, doar voletul central, aflat la biserica Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul din Vaslui. Pe spatele pomelnicului există următoarea însemnare, aparținând unui probabil unui urmaș al bătrânilor ctitori: „Acestu pomelnic iaste făcut Facerea Lumii, ci de la Hristos, Anul de Ștefan Popăscul, vor/nicul de poartă, Domnului/Anno Domini, cu a sa cheltuială, în zilik(e) mării sali/ Mihaiu Răcoviță voevod, când înbla vâletul 7234/1726 ap(rilie)./ Și cini l-ar răzleți de la mănăstirea Pârveștilor să fii/ blăstămat de Sfântul Ierarhu Neculai și de cei 318 oteți <părinți>/ ce-au fost de(m)preună cu sfinție sa la Necheia cetate. Amin./ Ștefan Popăscu vor(nic) de poartă, am scris fiind ctitor.” (Lucian-Valeriu Lefter, Adnotări la istoria mănăstirii Pârvești. Despre un pomelnic și un clopot, în revista *Elanul*, nr. 117, noiembrie 2011).

⁵¹ ANI, Documente, 380/69.

⁵² Ctitorie voievodală reprezentativă pentru orașul Focșani, este fosta Mănăstire „Proorocul Samoil” a cărei biserică se află acum în partea de nord a orașului. Cea dintâi biserică a fost construită din lemn de către Constantin Racoviță Cehan (1749-1753) în prima sa domnie. Acest așezământ independent la început, a devenit metoc al Mănăstirii din Roman prin hrisovul din 1757.

⁵³ Ibidem, 369/1.

⁵⁴ „În anul 7188/1680) Iunie 8, ni se aduce iar o știre cu privire la egumenul Macarie. Chizeșii lui Enachi Zlatariul „bănar” al lui Dabija Vodă, mărturisesc că fugind el la Râșcov, în țara căzăcească, au trebuit să plătească pentru el și au vândut din ce au găsit din averea lui, cam „doo fâlci de vie la Șorogari parintelui Macarie ce au fost egumen la Golâe” pentru 70 de lei argint.”, în Nicolae Iorga, *Studii și Doc. III*, p. 20. Monetăria a lui Dabija (1661-5) a fost ultima în Moldova. Se vede că a fost dată în antrepriză și nu, s-a rentat. La Râșcov a fost reședința domniței Ruxanda, fata lui Vasile Lupu,

căsătorită cu Timuș Hmielnicki, care a avut loc la 1 sept. 1652 (E. Hurmuzaki, IX, p. 15 și Nic. Iorga, *Acte și fragmente*, I, p. 209). După tragica moarte a acestei doamne Ruxandra la mănăstirea Neamț, de mâna unor cazaci mercenari, lefegii ai regelui Ioan Sebiețki al Poloniei, în alte surse de mâna unor joimiri (mercenari moldoveni), ce au invadat Moldova (1687), la 1 mai 1689, Grigori Proin mitropolit Laodichias, egumen al mănăstirii Golia, vine cu un sobor de călugări, cu o plângere la Vasile Cantacuzino, fost paharnic, pentru bucate și pâine, rămase de la doamna Ruxandra, și pentru moșia Preutești. Doamna Ruxandra prin diată (testament), lasă ca după moarte, moșia Preutești pe Jijia, să fie dată danie mănăstirii, ca o reparație materială pentru daunele suferite de mănăstirea Golia în război, „stricăciuni făcute de oștile leșești”. Dar Vasile Cantacuzino, fost voievod (1684-1685), face dreptate mănăstirii, și-i dă bucatele Doamnei, scăzând cheltuielile făcute pentru scoaterea lor din mâna lui Krupenschi vistiernicul, stăpânul de la Feredeni, care se pare că era acuzat că „a lucrat cu craiul leșesc”. Pentru moșia Preutești Vasile Cantacuzino vodă a dat mănăstirii Golia satul Lăzoreni supt Stâncă, la apa Jijiei. Mănăstirea Golia se bucura de mare prestigiu în acele timpuri astfel că în toamna anului 1693 aici a fost nunta Constantin Duca voievod cu Maria, fiica lui Constantin Brâncoveanu, cununății fiind de patriarhul Iacov de Țarigrad. De crăciunul anului 1696 Iacov l-a cununat, tot la Golia, pe Antioh Cantemir, căsătorit cu fiica lui Dumitrașcu Ceur, fost matre logofăt, care era nepotul de frate a lui Gheorghe Ștefan vodă. Antioh era nepot de văr primar al Ruxandei, bunica lui, soția lui Iordachi Cantacuzino mare vistiernic, fiind soră cu mama Ruxandei, amândouă fiind fiicele lui Costea Bacioc mare vornic marele vornic al Țării de jos și ctitorul mănăstirii Râșca (doamna Tudosia Bacioc, întâia soție a lui Vasile Lupu, cu care are copii Ioan și Ruxanda), care fusese tras în țepă de Skender pașa în sept. 1620 (Letopiseț, p. 273). Moșia Preutești a trecut apoi la Costin Neniul, căpitan de margine, care avu un rol important în bătălia de la Zernești (C.V. Obedeanu, *Aga Constantin Bălăceanu*, 28-30) și la văduva Maria Antonia, născută contesă Mamucca della Torre, văduvită contesă Kalnoky (Nicolae Iorga, *op. cit.*, p. 363). Costea Băcioc (Bucioc, Buciuc, Băciog, Costache ~, Coste ~), era mare vornic de Țara de Jos, fratele lui Ilea ceașnic (paharnic), soțul Condachiei, ginerele lui Pătrașco mare vornic și socrul lui Șoldan și Iordachi (1601-1620, menț. 1625) (Alexandru I. Gonța, *Documente privind Istoria României. Veacurile XIV-XVII (1384-1625)*, A. Moldova. Indicele numelor de persoane, București, 1995, p. 128). Fiind un personaj important al istoriei Moldovei o să reproduc aici o parte din daniile domnești pentru Costea Bacioc (mare vornic între 1611-1617): „<1608 Septembrie 1-1609 August 31> 7117 <1608-1609> Constandin Movilă v<oe>v<o>d că au dat două sate, Băltățeștii și Mânjeștii lui Pătrașcu ce au fost vornic mare, apoi ficioru său, Bocioc vor<ni>c, iară pe urma lui Bocioc au căzut aceste sate, la mâna ginerilor, Șoldan și Iordachi cel bătrân, ce au fost vist. Mare, moșul lui Ilie vist.” DIR, veacul XVII, A. Moldova, București, 1953, vol. II, p. 174; „1622/7130 ianuarie 22 Iași. † Io, Ștefan Tomșea voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Țării Moldovei. Iată s-au pârât de față, înaintea noastră, rugătorii niștri călugării de la mănăstirea Bisericanii cu cneaghina lui Băcioc vornic și cu frații ei, Dumitru și Toader și surorile lor, Tofana și... (loc alb în original) toți fiii lui Păreașco logofăt de la Constantin voievod, pe satul anume Troița, ce este în ținutul Neamț, pe Cracău. Deci cneaghina lui Băcioc vornic și cu frații ei au spus înaintea noastră și înaintea sfatului nostru că au pierdut ei acele diverse și nu au de unde să le dea lor. Deci domnia mea dăm și întărim rugătorilor noștri, călugării, același sat mai sur scris anume Troița, ce este în ținutul Neamț, pe Cracău și cu mori pe Cracău, ca să le fie de la noi danie și miluire și uric, cu tot venitul. Iar dacă cândva, s-ar arăta undeva niște privilegii pe acest sat, să nu se creadă și să se dea în mâinile călugărilor. Și altul să nu se amestece înaintea acestei cărți a noastre. Scris la Iași. În anul 7130 <1622> ianuarie 22. † Înсуși domnul a poruncit. † Ghianghea mare logofăt a învățat și a iscălit. † Pătrașco <a scris>”. DIR veacul XVII. A. Moldova, București, 1957, vol. V, p. 100. Devine Stăpân de sate, bălți, iazuri, mori, vii și vecini în Vlădeni, Găureni, Hântești, Cotnari, Băltățești, Hânjești, dimideni, Mandicăuți, Tribisăuți, Ploscoreni, Năvrniți ș.a. <1610-1611> Februarie, Iași. † Io Constantin Moghilă voevod, din mila

lui Dumnezeu, domn al Țării Moldovei. Scriem credinciosului și cinstitului nostru boier, Băcioc, mare ceașnic (paharnic). Dăm știre de rândul satului Șeptiliceanii din ținutul Soroca, căci a fost acel sat al cneaghinei Andreiasa și a ținut până acum acel sat, dar acum domnia mea m-am milostivit și iarăși i-am dat ei acel sat, cu tot venitul. Pentru aceea, cum vei vedea această carte a domniei mele, tu să lași satul ei și vecinii ei în pace și mai mult să nu te amesteci acolo, înaintea acestei cărți a noastre. Scris în Iași, februarie 28. Însuși domnul a zis Constantin voevod <m.p>. Ureche mare vornic a învățat Vasilie <a scris>.” DIR veacul XVII. A. Moldova, București, 1953, vol. II, p. 280; „1620 (7128) Aprilie 12. Copie di pi suretu ispisocului lui Gașpar v<oe>v<o>d, pe moșii și pe vii și pe Țăgani, anul 7128/1620, Apr<ilie> 12 zile. Facem însemnare cu aceasta carte a noastră, tuturor carii pre dânsa o vor vinde sau carii pre dânsa o vor auzi, adică acel adevărat al nostru credincios și cinstit boieri Costea Bucioc marele dvornic de pământul de gios, slujând cu driaptă credință celor mai denainte cu sfințai odihniț<i> mai înaintea domni, iar astăzi slujește și nouă, drept și cu credință și pământul nostru (...). Pentru aceea noi văzând a lui driaptă încredințată slujbă către noi, l-am miluit pre dânsul cu osăbită a noastră milă și i-am dat și i-am întărit lui, dela noi, în pământul nostru al Moldaviei. (...) Satul Delenii și cu cuturile lui, Iuganii și satul Rusii, ce sânt în ță<n>utul Hărlăului și iarăș<i> satul Bejenii și Pridenii și Mărculești și Nemțanii și Cucuiații pre părăul Răut, cu heleștei și cu loc de mori în Răut și cu bălți.” DIR veacul XVII. A. Moldova, București, 1956, vol. IV, pp. 444-445; În pricină pentru parte din Colțești cu mănăstirea Tazlăul, pentru Huși, ținutul Suceava ș.a. Clucer (1601-1603). În sfatul domnesc: pârcălab de Orhei (1598). Paharnic (1610). Pârcălab de Neamț (1617). Vornic (1617-1620). Învață, dă cărți, împuternicește, martor. Pribeag în Polonia (1611). „1611 /7119, Februarie 13, Camenița. (...) Deci, tâmplându-se paharnicul cel mar<e> și vădzindu noi că n-avem putere de a ține acel sat, ce m-am rugat dumisal<e> giupănului Coste Băcioc paharnicul cel mare ca să-mi plătească acel sat (Băbuleștii pe Prut), cât au dat giupănu-miu Vasile Ciolhanschi: 500 zloți polonezi.” DIR veacul XVII. A. Moldova, București, 1954, vol. III, p. 7; Pribeag la Țarigrad pentru Radu Mihnea (1616). „1616/7124, August 15, Iași. † Io Radul voevod, din mila lui Dumnezeu, domn al Țării Moldovei. Iată această adevărată credincioasă slugă a noastră Onciul Iurașcovici, staroste de Cernăuți, ne-a slujit nouă și țării noastre, cu drept-credincioasă slujbă, cu boierul nostru credincios și cinstit Costea Băcioc, mare vornic, la Țarigrad.” DIR veacul XVII. A. Moldova, București, 1956, vol. IV, p. 18; Tras în țeapă de Schender Pașa. „1621/7129 iunie 26, Iași. † Io Alexandru Iliaș voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Țării Moldovei. Iată domnia mea m-am milostivit și am dat și miluit, ruga noastră sfânta mănăstire a Sf. Sava, ce este în târgul Iași, ce este metoh al sfintei mari lavre de la Ierusalim, cu patru fâlcii de vie, ce sunt în dealul Mândrul și la Laslău, la Cotnar, care acele vii au fost ale lui Coste Băcioc vornic și el le-a pierdut și toate celelalte ocini ale lui, pentru viclenie, pentru că el cu Gașpar voievod s-au ridicat împotriva turcilor și au tăiat mulți turci în Iași și apoi l-au prins și au fost ucis în țeapă la Shender pașa. DIR veacul XVII. A. Moldova, București, 1957, vol. V, p. 58. Pe Coste Bacioc în mai întâlnim în istoria rezultată din vechile hrisoave, când „la 21 Decemvrie 7119/1611 (thio), la un act dela Constantin Movilă, care e deosebit ca scop și ca alcătuire. Înaintea tânărului Domn se prezintă boierii bătrâni, ctitorii sfintei biserici cu hramul Sfintei prea - podobnei maicii noastre Paraschiva din târgul Iașului, anume Agahiiia Sampsonova, cu fiicele ei, Tecla și Marica și Nastasiia” cu o istorie foarte interesantă în care se înfațișează vechea bisericuță de lemn a Sfântului Ioan Botezătorul, mutată în Iașul nou, și amestecul puternicului boier și sprijinitor al Movileștilor, Nestor Ureche, care capătă și închină fundația sa de piatră la mănăstirea Sinai; e vorba, în această deslușire, despre proprietăți și dugheni” (N. Iorga, *Două hrisoave domnești pentru mănăstirea Mărgineni închinată Muntelui Sinai*, Monitorul Oficial, Imprimeriile statului, Acad. Română, Buc., 1935). Între martori apare și „Coste Bacioc Ceașnicul, al cărui rol în tragedia lui Gașpar-Vodă Grațiani se cunoaște”. Originalul slav în Biblioteca Muzeului etnografic din Atena. Pergament distrus la îndoitura verticală din dreapta, are atât pecetea inelară a emitentului, aplicată în stânga sub text și înaintea semnăturii lui autografe, cât

părea a fi nejustă și preferențială, oamenii din târgul Bârlad se plâng aceluiași domn Scarlat Ghica, cerând să fie și ei scutiți de unele taxe, dar de plata chiriei pentru case, pivnițe și pentru prăvălii și să nu dea zeciuială și din grădinile de zarzavaturi, ci numai din pământuri⁵⁵, din țarină, din fânețe, prisăci și câmp⁵⁶, tot așa cum avuseseră și tecucenii la mijlocul secolului al XVII-lea⁵⁷. Să reamintim tot aici că printr-un act de danie, a cărei hotărnicie se făcuse chiar în prezența popilor și a târgoveților, și mănăstirea Prorocul Samoil din Focșani, așezământ monahal care era chiar ctitoria lui Constantin Racoviță⁵⁸ vodă, mai stăpânea un loc inclusiv în vatra târgului Tecuciului, fiindcă măsura și hotarul locului trecea prin mijlocul târgului⁵⁹. Dar același loc se învecina și cu celelalte posesiuni care puțin mai înainte, mai țineau de moșia târgului și care se aflau de drept acum definitiv în stăpânirea mănăstirii Răchitoasa și a lui Neculai Hrisoverghi⁶⁰. Să reamintim că și

și marea pecete, atârnată prin șnur. În partea dreapta, imediat sub text notă de iscalitură a Marelui Logofăt, care a adăogat la datare cu mâna lui și cuvântul ДѢИА, omis de diac (a scris Arsenie Nebojatco, în Iași, în anul 7119, luna Dechemvrie, în a 21-a zi) (idem).

⁵⁵ Cetind ispisoacele, hrisoavele și uricele domniilor din Moldova, îndeosebi cele din secolele XIV-XV, am găsit dese referiri la pământuri și jireabii. Ce sunt totuși „pământurile și jireabiile”? O definiție a pământurilor o găsim în lucrarea generalului academician Radu Roseti „*Pământul, sătenii și stăpânii, tomul I – până la 1834*”, Editura Socec & Co, 1907, București. Această formă de proprietate a suprefețelor arabile, pământurile, datează anterior întemeierii Moldovei. Mai târziu a fost identificat cu pogonul. Pământul corespundea „întinderii de loc, care un plug îl putea ara într-o zi”. Această măsură era variabilă, de la o localitate la alta. Depindea și de calitatea solului și de puterea boilor înjugați la plug, dar și de plug (brăzdar de fier sau de lemn). Pentru a înțelege termenul de jireabie, care definește o suprafață de pământ, trebuie să vedem cum era satul moldovenesc, încă înainte de întemeierea Moldovei. Satele erau rare, și cu puțini locuitori. Aveau până la 50 de case. Sub 10 case erau cuturi (cătune) care țineau de un sat. În hotarul satului era o fâșie lată de pământ care era stăpânită în devălmășie (a tuturor sătenilor). Mai către vatra satului erau pământurile, proprietate a fiecărei familii, unde găseau casa, ograda, livada, via, grădina, care se moșteneau, sau se dădea fiicelor dotă. Partea în devălmășie era fâneța, pădurea. Această suprafață de pământ, care inițial a fost stăpânită în devălmășie de obștea satească, mai târziu va ajunge în stăpânirea domnului, boierului sau mănăstirii și se numea jireabie. Exemplu: La 20 iunie 1634 la Iași, Vasile voievod (Lupu), întărește o vânzare făcut de Dumitrașcu Șoldan, de Ionașco, un loc de prisacă și o jerebie din vatra satului, din câmp și din pădure și din ape, și din toate dependințele, drept 30 de taleri bătuți. (Documenta Romaniae Historica, A. Moldova, vol. XXV, documentul 89, p.86). Fiecăru pământ din țarina jireabiei, (după cum se vede și în schemă), îi corespunde câte o deliniță (suprafață) de fâneță, imaș, pădure și curs de apă cu pește (numit rămnic) sau heleșteu.

⁵⁶ I. Antonovici, *Documente bârlădene, vol. II, Acte de proprietate ale Casei Obștei târgului Bârlad*, Bârlad, 1912, p. 37-38.

⁵⁷ Cătălin Chelcu, Marius Chelcu, op. cit., nr. 228.

⁵⁸ Nicolae Stoicescu, *Bibliografia localităților și monumentelor feudale din România*, I, Țara Românească, vol. I, A-I, p. 313.

⁵⁹ ANI, Documente, 380/69.

⁶⁰ Conținutul ei se reia în cuprinsul întăririi acordate la data de 23 mai 1758 mănăstirii Prorocul Samoil de către Scarlat Ghica (Șt. Adronache, op. cit., p. 105-108, nr. 86). „Prin 1602 este pomenit un strămoș Hrisoverghi, pârcălab de Neamț, împreună cu boierul Vasile Codrescu. Pe la 1700, în

familia Racoviță⁶¹ era bine legată de Tecuci, astfel că în anul 1679 chiar voievodul Moldovei, Gheorghe Duca, era cel care încă mai dăruia chiar marelui logofăt

timpul celei de a doua domnii a Ducăi Vodă, era membru al divanului marele comis Manolache Hrisoverghi. Acesta avusese un fiu, pe Enache Hrisoverghi, devenit stolnic care avusese trei fii care au fost: Alexandru ajuns spătar, Grigore, postelnic și proprietar al moșiei Deleni și Nicolaie mare vornic al Moldovei prin 1816. Acest Nicolaie căsătorit cu o Rosettească a avut și el trei urmași și anume: Pe vornicul Vasilică Hrisoverghi, pe Alecu Hrisoverghi (1811-1837) poet talentat și traducător din autori francezi (despre care vom mai aminti în următoarele pagini și pe Manole Hrisoverghi căsătoriat cu fiica lui Șubin, nepoata lui Grigore Vodă Ghika, fost și el mare vornic. Ultimul reprezentant al familiei, a fost Manoil Hrisoverghi, decedat în anul 1899 fără urmași pe linie masculină. Acesta avusese doar o fiică pe nume Maria” (Eugen Suceveanu, *Familiiile marilor boieri din Moldova veacului XIX*). În „*Materiale de istorie culturală*” Nicolae Iorga vorbește de „Șătrarul Nicolae Hrisoverghi care e tatăl lui Ienachi, ginerele lui Ienachi Callimachi (vezi *Doc. Callimachi*, II, prefața). Un Manolachi Hrisoverghi a fost marele comis al lui Nicolae Mavrocordat în întâia domnie (Neculce, p. 296). Alt Hrisoverghi în „*Studii și documente*, I-II, p. 188-189, nr. 140. Un Constantin Hrisoverghi, mai departe, p. 245, nr. 306). Era căsătorit cu Elena Ruset și au avut patru fii. Nicolae Hrisoverghi, fiul stolnicului Enachi, moare în 1818 („Neculai Hrisoverghi, fiul stolnicului Enachi, care fiind om deștept și luând fimei o Rosătească, fata vornicului Iordachi Pribăscu, în vremea domnului Calimah, pe la 1816, s-au făcut vornic mare; iar pe la 1818 au murit rămânându-i trei fii: vornicul Vasilică, Alecu, care au murit tânăr, și care pută ajunge urmele tătâne-său și un ticălos, Manolachi, care luând o fată a Șubinoaiiei din Vaslui, nepoata lui Grigori vodă Ghika, l-au făcut vornic, dar îi om pră de nimica” - *Scrisoare a lui Grigore Alexandru Ghika VV către sora sa Elena Șubin*, Iași 7 dec.1855. Vezi Paharnicul Constantin Sion, *Arhondologia Moldovei*, București, Editura Minerva, 1973, p.300). „Cum urci Copoul, pe partea stângă, o clădire păraginită, învăluită în mister, trezește în sezon universitar superstițiile tinerilor care dau fuga la examen. An de an, la „înrolarea” în facultate, studenții sunt avertizați de cei din ani mai mari că vor avea ghinion dacă merg pe partea de trotuar care trece pe sub casa cu boltă. La parterul acestei case este un birt, cu termopane, unde beau „literații”, iar la etaj a apărut și un club unde pasionații de rock își petrec mai tot timpul. Clădirea veche și păraginită contrastează puternic cu terasele luxoase de vizavi. Zidirea casei a început în anul 1803, la cererea Elenei Hrisoverghi. Fiind distrusă în incendiu, casa a fost refăcută și ulterior atribuită lui Grigore Balș și familiei Rosetti. Casa construită în stilul vechi românesc, cu terasă și stâlpi de susținere a balconului, este astăzi doar o ruină exploatată la maximum. Prin geamurile larg deschise duduie de dimineața până seara muzica din clubul „Ravers”. La etaj, încăperi mari luminate artificial în plină zi, cu draperii mov agățate haotic pe la câte un geam. O placă de gresie inscripționată, montată pe fațada casei, stă mărturie că aici a funcționat sediul Securității ieșene în primii ani de după instaurarea terorii comuniste.” – Ion Mitican, *Casa din Copou cu trotuar sub ea*”.

⁶¹ Racoviță Cehan, mare logofăt al Moldovei (decedat 1662). De la fiul său Ion Racoviță Cehan a rămas mai departe numele de familie „Racoviță”. La 24 decembrie 1662, Eustratie Dabija voievod întârea lui Racoviță Cehan, mare logofăt, părțile cumpărate de la urmașii lui Măgură: „a lor dreaptă ocină și moșie toată partea părintelui lor lui Măgură... din sat din Fâstâci ci iaste la ținutul Vasluiului din vatra satului și din câmpu”, și cele donate de Miereuță, feciorul lui Obreaia din Fâstâci: „au dat și au dăruit a lui dreaptă ocină și moșie toată partea tătâne-său lui Obreaie din acel sat din Fâstâci, din jumătate de bătrân a treia parte din partea călugărului, din vatra satului și din câmp.” Prima atestare documentară a localității Fâstâci apare pe la 1620 iar o alta pe la 1622. Începând din această perioadă, istoria acestui sat este legată de familia Cehan – Racoviță, una dintre cele mai mari și bogate familii din Moldova. (N. Stoicescu: Dicționar al marilor dregători

din Țara Românească și Moldova, sec. XIV-XVII intitulat „Suret”, unde Miron Barnovschi, pe 10 aprilie 1628, dă o „scriere” prin care întărește lui Ionașco Marcu Cehan, fraților și neamurilor lui satele Țintestești – Fălciu, Pribești – Vaslui, Horjăști și Fântâna Peperegului – Lăpușna, primite de la strănepoții Țintiului, ce le avea de la Ilie Voievod: „Dat-am și am întărit pe boierii noștri Petre, zis Marcu Cehan pârcălab și pe fratele lui, Ionașco Marcu Cehan vel pitar și Balan Cehan și nepoata de soră a lor Marica Marcu, feciorii lui Cehan Nicolae Racoviță, cel batrân, mare hatman și pârcălab de Suceava (1667, 1669, 1708) și Ion Racoviță, mare vornic, pentru cumpărăturile făcute în Făstăci, de la Nicoară: „toată parte lui câtă i se va alege din satul Făstăcii”. La 9 mai 1622, Petru Cehan (sau Pătrașco, fratele lui Cehan Marcu Ionașco, mare vornic, primea întăritură de la Ștefan Tomșa voievod pentru cumpărăturile făcute în Făstăci, de la Nicoară: „toată parte lui câtă i se va alege din satul Făstăcii”. La 14 decembrie 1625 de la Bogza, nepotul lui Ion Bolea și de la Moțoc Baractarul, cu fii săi: „părți cu fânaș și prisacă”, întărite de Radu Mihnea Voievod. Costandin Sion, în „Arhondologia Moldovei”, susține că numele familiei Cehan – Racoviță provine de la apa Racova, afluent al Bârladului. Potrivit acestei legende, fiul lui Petru Marcu Cehan, Racoviță Cehan (mort la 1664), s-ar fi născut în satul Sionești de pe Racova, unde se refugiase mama sa. În amintirea acestei întâmplări a fost botezat cu numele de Racoviță (Marcu) Cehan, pe când era logofăt al II-lea (1634-1652), înrudit cu Vasile Lupu, a întemeiat în satul Făstăci un schit, cunoscut sub numele de „schitul Racoviță”, închinat „Sfântului Nicolae”. Prima atestare documentară a acestui este din 24 ianuarie 1635, când Vasile Lupu voievod poruncește dregătorilor din ținutul Vaslui să scutească de dări și slujbe trei poslușnici, un grădinar și un prisăcar ai schitului Racoviță, cu hramul „Sfântului arhierarh și făcător de minuni Neculaie”, „fiind scutiți de Domnie”. La 15 iulie 1635, sunt menționați ca martori, Busul și Ștefan din Făstăci, într-o pricină a „mănăstioarei lui Băisan” (Rafaila), iar la 1636, „Busul de Făstăci și Ștefan de acolo”, apar ca martori într-o hotarnică a Oșeștilor (moșie vecină). În anii următori, Racoviță Cehan și soția sa Tofana și-au extins stăpânirea în Făstăci, cumpărând alte părți ale răzeșilor lui Cozma, întărite de către Vasile Lupu, prin cărțile domnești din anii 1636 - 1637, „partea din gios din vatra satului și din câmp și din tot venitul”, de la Ștefan Cizmar, fiul Antemei; 1641: „un iaz din partea din giosu cu loc de prisacă și cu fânețe”, de la Gavrilăș, fiul lui Miron”. În 1642, Vasile Lupu întărea din nou lui Racoviță Cehan, logofăt al II-lea, stăpânirea unor părți din Făstăci, precum și din Vilnești. Cele din Făstăci erau dăruite de nepoții lui Drăgăilă: „partea din jos din satul Făstăci, din ținutul Vasluiului” și din „vatra satului și din câmp”. De asemenea, de la Floarea, fata lui Toma, primea „un loc de prisacă și cu grădină la despărțirea Stemnicului, din hotarul satului Făstăci, ce a fost dată fiului său Andrei, dregător domnesc: „slugii noastre credincioase, Andrei Cihodar de la Curtea domniei mele, fiul lui Racoviță Cehan logofăt al doilea, pentru nevoi și greutatea ce cad asupra țării noastre a Moldovei, să-i fie de folosință în viața lui, cât va fi viu. În 1642 sunt menționați ca martori în vânzarea unor părți din dealurile Sacalușei numit pe atunci Săcălăuși (fost sat, lângă Muntenestești, înglobat în Oșești), Busul, Vasile Ghervasie, ginerele Busului, Ioniță fiul său, Matei și Măgură. Iar la 1645 Ionașco din Făstăci era martor pentru vânzarea unei părți din satul Fauri, ceea ce dovedește că o parte a moșiei aparținea încă răzeșilor la acea dată. În această perioadă lăcașul monahal este menționat cu rangul de mănăstire, egumenul Matei reușind să cumpere partea de moșie a lui Ștefan Gălușcă și fiilor săi, fapt confirmat de hrisovul domnesc dat de Ștefăniță Lupu la 16 iulie 1635. La 24 decembrie 1662, Eustratie Dabija voievod întărea lui Racoviță Cehan, mare logofăt, părțile cumpărate de la urmașii lui Măgură: „a lor dreaptă ocină și moșie toată partea părintelui lor lui Măgură ... din sat din Făstăci ci iaste la ținutul Vasluiului din vatra satului și din câmpu”, și cele donate de Miereuță, feciorul lui Obreaja din Făstăci: „au dat și au dăruit a lui dreaptă ocină și moșie toată partea tătâne-său lui Obreajie din acel sat din Făstăci, din jumătate de bătrân a treia parte din partea călugărului, din vatra satului și din câmp. Potrivit unei mărturii hotarnice din 10 aprilie 1694 mănăstirea deținea la acea dată și moșia Bălteni din județul Vaslui. Unii autori susțin că schitul ar fi fost întemeiat în secolul al XVII-lea de familia Palade, însă faptul nu se justifică,

Neculai Racoviță⁶² (mare logofăt, caimacam la Duca vodă în anul 1683), străbunicul lui Constantin Cehan Racoviță voievod⁶³, un loc de moară pe Bârlad „cu loc care să stea carele ce vin la moară”⁶⁴. Tot un loc bun din moșia Tecuciului luase și Mihai Racoviță voievod⁶⁵, pe care îl dăruiește finului lui de cununie, numit Lupul serdar⁶⁶. Nicolae Hrisoverghi primește de la Mihai Racoviță vodă o danie la data de 20 mai 1753⁶⁷. Apoi și marele vornic Nicolae Hrisoverghi⁶⁸ primea 600 de stânjeni de moșie, dar se mai menționa în hrisov că această nouă

potrivit mărturiilor menționate mai sus. Probabil că marele vornic Ion Palade, fost vistiernic, căsătorit în anul 1691 cu Nastasia, fiica marelui vornic Ion Racoviță, sora viitorului domn Mihai Racoviță, s-a implicat în repararea sau refacerea schitului, deoarece în pomelnicul din 1808 (azi lipsă), printre ctitori mai sunt considerați și unii membri ai familiei Palade, printre care și răposatii Anastasia și Ioan, după cum urmează: „Mihai Racoviță Voievod, Ana Monahia, Sultana Doamna, Constantin Voievod.”

⁶² Ion Tanoviceanu, „*Părcălăbiile Moldovei*” – Vornicii, staroștii, ispravnicii, pe ținuturi, sec XII-XIX – Arhivele Statului București, Ms.1207. Racoviță a fost o mare familie de boieri originară din Moldova, ai cărei membri au fost domni în țările române sau au deținut importante dregătorii, mai ales în Moldova. Înainte de secolul XVI se numea „Cehan”.

⁶³ Constantin Cehan Racoviță, domn al Moldovei între anii 1749-1753 și 1756-1757. În hrisovul solemn din 15 iunie 1756, prin care el confirma toate privilegiile acordate mănăstirii Putna în lunile amintite, se face precizarea că în acest fel dorea să restabilească toate privilegiile date acesteia de Ștefan cel Mare. În semn de grațitudine, obștea de la Putna și mitropolitul Iacov au așezat în 1757 stema lui Constantin Racoviță pe fața vestică a turnului de la intrare, proaspăt reparat, turn pe care se găsește, dar pe partea opusă, pisania ctitorului mănăstirii, voievodul Ștefan cel Mare al Moldovei.

⁶⁴ Nicolae Racoviță a fost mare logofăt în domnia lui Gh. Duca și a fost tatăl lui Ion Racoviță, ajuns mare vornic, bunicul lui Mihai Racoviță vodă și străbunicul lui Constantin Racoviță Cehan (N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 431-432, sub voce); C. Solomon, C.A. Stoide, *op. cit.*, vol. I, p. 37, nr. LXXI.

⁶⁵ Mihai Ion Racoviță (cca. 1660 – iulie 1744) a fost domn în Moldova de trei ori: septembrie 1703 - 23 februarie 1705, 31 iulie 1707 - 28 octombrie 1709 și 5 ianuarie 1716 - octombrie 1726 și de două ori în Țara Românească: 17 octombrie 1730 - 24 octombrie 1731[2] și septembrie 1741 - iulie 1744. A fost boier din țară din sânge Cantacuzinesc. A fost căsătorit de două ori. Cu Safta Racoviță, fiica lui Constantin Cantemir și cu Ana Dediu Racoviță, fiica cămărașului Dediu Codreanu. A avut șapte copii: Constantin Racoviță Vodă, Roxana Costachi-Negel, Ion Racoviță, Mihai Racoviță, Ștefan Racoviță, Anastasia Ghika Vodă (căsătorită cu Scarlat Ghica), Ecaterina Arapache-Vlasto.

⁶⁶ ANI, Documente, 380/78.

⁶⁷ Ștefan Andronache, *Documente istorice tecucene, vol. II, Secolul al XVIII-lea*, Tecuci, 2001, p. 93-94, nr. 76.

⁶⁸ La 9 iunie era pârcălab de Neamț un Nicolae Hrisoverghi („Uricarul”, XVIII, p. 487; N. Stoicescu, *Lista marilor dregători ai Moldovei* (sec. XIV-XVII), în „Anuarul institutului de istorie și arheologie „A. D. Xenopol””, Iași, t. XIII, 1971, p. 411). Un Neculai Hrisoverghi era șătrar la 13 aprilie 1737 (Aurel V. Sava, *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București, 1944, p. 207; Creșterea colecțiilor Academiei Române, XVI, 1910, oct.--dec., București, 1911, p. 280, doc 27--CXXX) și biv vel șătrar la 1 iulie 1738 (idem, p. 281, doc. 66-CXXX). Iar prin anul 1722, Manolache Hrisoverghii era medelnicer și era proprietar al satului Cozmești din ținutul Tecuci (vezi Moldova în epoca feudalismului, Chișinău, vol. VII, partea I-a, 1975. p. 45 și 209).

suprafață dată aparținea hotarului domnesc al târgului Tecuci⁶⁹, tot de-a lungul alibiilor râurilor Bârladului și al Tecucelului, tot locul fiind străbătut și de drumul spre Nicorești, din vecinătatea locului, care era stăpânit de mănăstirea Răchitoasa, dăruit prin anul 1668 de către Iliaș Alexandru voievod lui Enache Cunupî, fiul lui Eremia Cîrstian și al fiicei lui D. Gheuca, căsătorit cu Safta, fiica lui Stamate Hiutul, mare postelnic; și cu Anița, fiica lui Dumitrașco Nacu mare paharnic; nepotul lui Bejan Gheuca. Spătar II 1666 august 20 – 1667 fbr. 5; spătar 1667 iulie 6 – nov. 7; paharnic II 1668 iulie 11 – 1670 iunie 1; mare clucer 1672 nov. 10 – 1673 martie 4; clucer 1679 febr. 28. Este înmormântat la Mănăstirea Răchitoasa. Copiii erau: Ilie mare spătar, botezat de Iliaș Alexandru voievod și Postolache, mort fără urmași⁷⁰. Schitul (apoi, mănăstirea) Răchitoasa, de pe valea Zeletinului, era din secolele XVII-XVIII, unul dintre cele mai bogate așezăminte monahale din toată Moldova⁷¹. Iar prima biserică a sa, purtând hramul „Cuvioasa Paraschiva”, a fost construită numai din lemn pe la anul 1677 de către marele clucer Enache Cunupî, ajutat fiind de familiile boierești Palade și de Cantacuzini. Acest lucru reiese din actul de la 19 iunie 1677, atunci când Andonie (fiul lui Ilie, nepotul lui Ignat) și alții (strănepoții lui Ignat din Răchitoasa) i-au dat clucerului Enache un loc larg pentru zidirea unei mănăstiri, cu pomeți, câmpuri, pământuri de arat, fânaș, vad de moară, râmnice de pește și pădure, partea unchiului lor (Istrate și Mihul)⁷². Reamintim că satul Răchitoasa (care a mai purtat și numele de Răchitiș, comuna Răchitoasa, județul Bacău, sat în fostul ținut Tutova) este un sat străvechi, atestat încă de la 21 decembrie 1452⁷³. Și a doua lui biserică, existentă la Răchitoasa, cu hramul „Adormirea”, era din zid, construită în anul 1697 de către marele spătar Ilie Enache-Țifescu, un boier mare poreclit, cum deja știți, și „Frige Vacă”, în condițiile creșterii puterii economice a mănăstirii. Astfel, la data de 16 mai 1704, Ilie Enache spătar și soția sa (Tofana) mărturiseau că fac noi danii „pentru o bisericuță care din munca și osteneala noastră am făcut-o de piatră, unde

⁶⁹ Ștefan Andronache, *ibidem*.

⁷⁰ Nicolae Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova. Sec. XIV-XVII*, Editura enciclopedică, București, 1971, p. 399.

⁷¹ Vorbind despre unele dintre proprietățile sale să notăm că Ioniță vornicul de Bârlad și Ionașco șoltuzul cu 12 pângari și alți orașeni adevăresc, la 24 februarie 1646 (7 1 54), că Gligorașco, feciorul lui Dumitrașco Gheuca, plătind capul cumnatu - său Cazacului de la pierzare, cu un cal bun drept 12 ughi și 6 galbeni, bani gata, a luat de la acesta părțile de moșie, ce le avea în Fârțânești, ținutul Covurlui și în Strâmba din ținutul Tutova (Iacov Antonovici, *Documente bărlădene*, vol. IV, Bârlad, Tip. și leg. de cărți Constantin O. Lupașcu, 1924, p. 90). Mai mulți martori din Fichitești, Galbeni, Dănceni și Sarba au fost menționați la 30 martie 1685, la vânzarea unei case cu moșie din satul Dănceni, ținutul Tecuci, pe apa Zeletinului (C.D.M., IV, nr.865). Mănăstirea făcea schimb cu fostul logofăt Iordache Cantacuzino în 1793, dându-i acestuia un vad de moară de pe apa Bârladului și primind o dugheană cu cămară în târgul Tecuci (Iacov Antonovici, *op. cit.*, vol. II, p. 63).

⁷² CDM, vol. IV, nr. 188.

⁷³ DRH, A., vol. II, doc. 23.

întâi și din început au descălecat și au făcut biserică de lemn tatăl meu, Ianachi, care au fost clucer mare”⁷⁴. Ulterior, biserica cea din piatră, de la Răchitoasa, s-a

⁷⁴ Bibl. Academiei Române, doc. ist., CXCV / 223; Arhivele Statului din București, *Condica Asaki*, manuscris 628, foaia 281. Cetitorul a înțeles demult că autorul îl consideră pe Vasile Lupul voievod ca fiind întemeietorul Galațiului de astăzi și că pentru acest motiv, din marele respect pe care îl poartă domnitorului, crede că este bine de investigat marea boierime care l-a sprijinit, în fond și ea fiind contribuitoare la ce s-a hotărât cu soarta orașului Galați. „În rândurile ce urmează, voi încerca să aduc câteva lămuriri cu privire la familia marelui vistiernic Iordache, între membrii căreia se număra și un reprezentant necunoscut până acum genealogiei acestei familii: Gligorașcu Cantacuzino. Pe manuscrisul slavon nr. 357 de la Biblioteca Academiei, se găsește o însemnare care ne relatează că: „În anul 7163/1655 luna maizi-întâi marți a căzut de pe cal și a murit Gligorașcu, fiul lui Iordachie fost mare vistiernic în zilele lui Gheorghe Ștefan voievod, al doilea an al domniei lui” (P.P. Panaitescu, *Catalogul manuscriselor slavo-române și slave din Biblioteca Academiei Românei*, vol. II, ed. îngrijită de Dalila Lucia Aramă și revizuită de G. Mihăilă, București, 2003, p. 142). Ineditul constă în faptul că, pe lângă cei șase copii ai lui Iordache, despre care se găsesc în documentele vremii destule informații, însemnarea dezvăluie existența unui alt fiu al acestuia, ea fiind totodată singura dovadă descoperită de noi în acest sens. Faptul că manuscrisul acesta, pe care s-a făcut această însemnare de interes, a fost găsit la mănăstirea Biserican, unde Iordache a fost ctitor (N. Iorga, *Studii și documente privitoare la istoria românilor*, vol. XVI, București, 1909, p. 238-239), dar și faptul că pe toată perioada domniei lui Gheorghe Ștefan acesta semnează ca fost mare vistiernic, reprezintă măcar două argumente solide, care vin să susțină că înscrisul a aparținut Cantacuzinului, și implicit că Gligorașcu a fost fiul său. Mult mai dificil de stabilit este vârsta la care a murit acest copil, însă informațiile pe care le deținem despre familia acestuia ne permit să aproximăm acest fapt. Boierul Iordache Cantacuzino a fost căsătorit de două ori, însă de fiecare dată cu fiicele unor bogați pământeni, înrudindu-se în urma acestor mariaje cu cele mai mari și mai puternice familii boierești din Moldova. Până să ajungă la dregătoria de mare vistier, funcție deținută, cu câteva mici întreruperi, pe toată durata domniei lui Vasile Lupu, a știut să-și facă strânse legături de prietenie cu influente personaje ale sfatului domnesc de la începutul deceniului trei al veacului al XVII-lea. Mă refer aici la Vasile Lupu, care în timpul domniei lui Gașpar Grațiani (1619-1620) ajunge mare vistier și ginerele sfetnicului celui mai apropiat al domnului, marele vornic Coste Băcioc (Ion Zaborovschi, *Vasile Lupu ca dregător înainte de Domnie*, în RIR, XV, 1945, p. 160). Cu siguranță, acestei prietenii îi datorează Iordache ascensiunea sa, ajuns în anii 1632-1633 vistiernic al treilea (Martor: La 29 aprilie 1633 (DRH, A, Moldova, vol. XXI, p. 45, nr. 42, edit. de C. Cihodaru, I. Caproșu și L. Șimanschi, București, 1971); la 25 mai 1632 (*ibidem*, p. 94, nr. 87); la 26 mai 1632 (*ibidem*, p. 101, nr. 91); la 26 mai 1632 (*ibidem*, p. 105, nr. 93); la 29 august 1632 (*ibidem*, p. 242, nr. 185); la 1 decembrie 1632 (*ibidem*, p. 312, nr. 250); la 15 ianuarie 1633 (*ibidem*, p. 342, nr. 270); la 25 noiembrie 1633, *ibidem*, p. 522, nr. 416), în timp ce Vasile Lupu era mare vornic al Țării de Jos (Nicolae Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova (sec. XIV-XVII)*, București, 1971, p. 377). Iar după ce, sprijinit într-o oarecare măsură de frații Cantacuzino (Dumitrașcu Cantacuzino poreclit: Țarigrădeanul, n. 1620–d. 1686, Constantinopol, Imperiul Otoman) a fost domnul Moldovei în trei rânduri. În 1674, Dumitrașcu Cantacuzino a distrus parte din zidurile cetăților Suceava, Neamț și Hotin, la ordinul Porții, vezi Mihai Maxim, (în 2012), O istorie a relațiilor româno-otomane, cu documente noi din arhivele turcești, Brăila: Editura Istros a Muzeului Brăilei, p. 421.) (Ștefan S. Gorovei, *Cantacuzinii moldoveni*, în MI, XVII, nr. 4, p. 14), Vasile Lupu ocupă tronul Moldovei, între acesta și Iordache se leagă, pe lângă prietenia care existase, și o legătură de rudenie, Iordache căsătorindu-se cu Catrina, sora doamnei Tudosca (Ioan Tanoviceanu, *Începuturile Cantacuzineștilor în Țerile Românești și înrudirea lor cu Vasile Lupu*, în „Arhiva”,

dărâmat complet la cutremurul din anul 1738⁷⁵, când „mănăstirea a fost risipită” și chiar a trebuit să fie refăcută în următorul an de către egumenul Daniil. Pentru

tom. III, 1892, p. 27). Există și câteva aspecte care mă determină să cred că evenimentul a avut loc în 1634, an în care Iordache apare pentru prima dată menționat printre „nepoții Balicăi”, rudele Catrinei. Tocmai în acest an, Iordache Cantacuzino, împreună cu Savin Prăjescu vornic, Dumitrașco Șoldan vornic și Pătrașco Ciogolea logofăt, dăruiesc mănăstirii Balicatrei pogoane de vie la Cotnari (Ștefan S. Gorovei, „*Nepoții Balicăi*”. „*Seminția Movileștilor*”, în *Arh. Gen.*, I (VI), 1994, nr. 3-4, p. 126). Un alt argument, care vine să susțină că această nuntă a avut loc în anul 1634, este legat de numirea în sfăt a lui Iordache. Dacă luăm în considerare faptul că la începutul anului 1635, mai exact la 24 ianuarie, Iordache apare în divanul lui Vasile Lupu camare vistiernic (Nicolae Stoicescu, *Dicționar...*, p. 363), putem crede că această funcție, care implica o mare responsabilitate, a fost încredințată nu prietenului ci cumnatului domnului. Al treilea argument, în strânsă legătură cu cele anterioare, este legat de caracterul politic al acestei căsătorii. În aprilie 1634, Vasile Lupu urcă pe tronul Moldovei, fapt de natură să sporească interesul lui Iordache pentru a intra, prin căsătorie, în grupul de susținători ai noului domn, devenind astfel cumnatul acestuia. Deși pare o vârstă cam înaintată pentru o primă căsătorie (Iordache având în jur de 35 de ani), nu găsim înaintea domniei lui Vasile Lupu nici un document în care să menționeze sau măcar să sugereze un posibil mariaj al celor doi. Nuavem nici un act în care Iordache să apară ca ginere al lui Băcioc, sau cumnat al lui Simion Mălai (DRH, A, XXIV, p. 116, nr. 120, edit. C. Cihodaru și I. Caproșu, București, 1998 (la 8 iunie 1637, Dumitrașco Șoldan, Toader Șoldan și „fetele surorii noastre Candachie, giupâneasa lui Bucioc, *Alexandra giupâneasa lui Mălai vistier* (subl.n.) și Catrina lui Iordache vistier...” au împărțit moșiile rămase de la Pătrașco fost logofăt), ori măcar să se amintească o cât de vagă înrudire a acestuia cu unul din membrii familiilor menționate mai sus (deși ar fi fost inevitabil să nu apeleze la această formă de legitimare, având în vedere că se afla de relativ puțin timp în Moldova). O primă mențiune făcută, care atestă căsătoria lui Iordache Cantacuzino cu Catrina Băcioc o găsim ulterior anului 1634, mai precis din data de 1 noiembrie 1636, într-un document în care „Iordache mare vistiernic și Mălai fost vistiernic” revendică un ȋigan care „le este drept moștenire de la Băcioc” (DRH, A, XXIII, p. 597-598, nr. 548, editată de Leon Șimanschi, Nistor Ciocan, Georgeta Ignat și Dumitru Agachi, București, 1996), iar după această dată găsim frecvent asemenea mențiuni (Costești, Cărlăcăuși, Găureni, DRH, A, XXIV, p. 90, nr. 89); la 6 iunie 1637 Dumitrașco Șoldan mare vornic al Țării de Sus, Iordache mare vistier și soția lui Catrina, Simion Mălai vistier și soția lui Alexandra, Toderășco Șoldan, Constantin Stârcea și soția sa Anghelina, Racovița logofăt și soția sa Tofana, Pisoschi și soția sa Todosca, dăruiesc mănăstirii Bisericiani, satul Troița, pe Cracău (*ibidem*, p. 110, nr. 116) sau scrisoarea lui Iordache Cantacuzino din 2 iunie 1641 în care amintește de faptul că s-a înțeles cu „Buhuș vistier pentru ocinile ce le-au avut împreună de pre socrii lor, Coste Bocioc și Ilie Bocioc”, *ibidem*, XXVI, ed. de Ioan Caproșu, București, 2003, p. 134, nr. 138)” – Mihai Bogdan Atanasiu, *Un Cantacuzin necunoscut*, www.Academia.edu/21218895. Să mai notăm că familia Bașotă era în rudenie apropiată cu familia Ciolpan. Prin căsătoria Eftimiei Bașotă cu stolnicul Toma Cantacuzino familiile Bașota și Ciolpan se înrudesec cu Vasile Lupu vodă. Vezi: Nicolaie Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova. Sec. XIV–XVII*, București 1971, p. 344. Un act domnesc, datând din 14 martie 1611, consemna că Gheorghe Veverița vindea părțile sale din satul Ciorna, cu loc de mori lui Ilie Băcioc vornicul, cu 300 de taleri.

⁷⁵ Cutremurul din Vrancea din 1738 a avut loc la 11 iunie (stil nou), în timpul celei de-a treia domnii a lui Constantin Mavrocordat. Seismul a stârnit mare panică și este menționat în mai multe surse. Acesta a avut loc la o adâncime de 130 de kilometri. La o magnitudine estimată la 8,1 grade pe scara Richter, cutremurul din 1738 este unul dintre cele mai puternice din istoria României. La

învelirea mănăstirii, egumenul ei a fost ajutat de către Toader Palade vistier⁷⁶ și de Iordache Cantacuzino⁷⁷. Și pe lângă numeroasele sale obiecte de cult valoroase, pe

Iași 11 mănăstiri, 15 case, 15 turnuri și o turlă de biserică s-au prăbușit. Unda seismică a afectat și Cetatea Neamț, unde zidurile groase s-au prăbușit. Și cetățile de pe Dunăre s-au prăbușit parțial, iar în Nicopole patru moschei s-au prăbușit.

⁷⁶ Mihai Mârza descoperă un document (*Cheltuielile casei marelui vistiernic Toader Palade, după o seamă din anul 1752, în Analele Științifice ale Universității „Al.I. Cuza”, Istorie, LIX, 2013, pp. 333-408*), fiind arhivist la Arhivele județene din Iași. Este vorba de condica de cheltuieli a marelui vistier Toader Palade. Între ianuarie 1750 și ianuarie 1752, timp de doi ani, Mihalache Niță și Miron Vârnăv notează cu multă grijă cheltuielile pentru întreținerea casei stăpînului. Căsătorit cu Anița Cantemir, Toader Palade aparține unei importante familii moldovenești, și ocupă la această dată dregătorie de mare vornic. Originea acestei familii însemnate din Moldova pare a fi greacă, după cum spune și Principele Cantemir (prenumele Paladie este de origine greacă: Palládios, inițial un adjectiv cu semnificația „referitor la Pallas”, un epitet al zeiței Pallas Atena, zeița fertilității și a înțelepciunii, ocrotitoarea legilor și a ordinii. A pătruns în onomasticonul creștin datorită cultului unui sfânt grec din sec. IV-V. Atestări documentare: Paladi din Cărligătura (1600), Palade, martor din Copăcești (1623), Paladie, vel vistiernic în țin. Orhei (1630), Păladi, vornic de Sămășcani, țin. Orhei (1724), Antohi Paladi din Chișinău (1774), Constantin Paladi, vel vornic (1792). Teodor Palade spătarul, era ginerele lui Constantin Vodă Cantemir. În 1688, la plecarea lui Duca Vodă cu turcii contra Vienei, el e lăsat Caimacam al țării împreună cu Nicolae Racoviță biv-vel logofăt. „Diferite turburări ivindu-se în Moldova din toți boierii de țară s-au ținut de Doamna doar Teodor Palladi vel spătar”, când soția lui Duca plecase spre Focșani. (*Letop.* II, 25-27). Teodor Palade vistiernic, fiul său; în anii 1727 și 1731 e biv-vel ban (doc. Academ.). Sub Grigore Ghica Vodă e mare vistiernic, 1727. Era nepotul (?) lui Mihai Vodă Racoviță. Sub domnia lui Ion Mavrocordat trecând un Pașă mare prin Iași, domnul însărcină pe vistier pe lângă acesta, spre a-l îngriji „iar foarte au mulțumit Pașa de slujba lui Palladi, de care l-au îmbrăcat pe Palladi cu blană de samur, dându-i și un misir (cal arab) al Pașei cu frumos tacâm la scară și așa l-au trimes la domnul. „Văzând domnul una ca aceasta, l-au îmbrăcat și cu altă blană de samur, orânduindu-l și al doilea să ducă pa Pașa până la hotarele Hotinului”... etc... (1741) (*Letop. Kogăln. tom. III, 206*). În 1786, în a doua domnie, Grigore Ghica închide pe vistierul Palade și pe Sandu Sturdza, pentru că ar fi comis abuzuri în demnitățile lor, dar poate fiindcă bănuia că ar fi contribuit la mutarea lui în Moldova. El mai avu frate pe Ion (v. mai jos). În 1685 întâlnim pe Preda Palade, frate (?) cu Teodor I., în tot cazul înrudit de aproape. Acesta fiind Postelnic mare, fuge în acel an în Muntenia, după plecarea lui Duca Vodă, împreună cu clucer Cantemir, Dabija etc. Dumitrașco Palade, la suirea pe tron a lui Matei Ghica, 1788, intră în divanul domnesc ca mare vornic de Țara de Sus. În anul 1742 în divanul lui Constantin Mavrocordat fusese mare clucer. (*Letopis.*). Nu știm ce rudă era cu Teodor spătarul și cu fiii săi. Vel Spătar Ion Palade, fiul lui Teodor Paladi spătarul de la 1680. În 1728 Mihai Racoviță Voievod: „iar Domniea s-au mutat în două case boierești în casele lui Ion Paladi spătarul și ale lui Constantin Costache spătarul, fiind aproape una de alta”. (*Letop. III, 68. N. Mustea*). Domnul era rudă cu dânsul și anume cumnat, deoarece Palade ținea de soție pe Anița, sora lui Mihail Vodă Racoviță. În anul 1716, cronica ne spune: „Era Paladi spătar, cumnat cu Mihai Vodă, era în cetățue închis cu casa sa, împreună cu Iordache Roset vornicul și alți boieri” (III, p. 116, *Letop. Amiras*). Prin fiul său se continuă familia: Constantin Palade stolnicul de la care găsim un act din 1785, pentru niște moșii, vânzări cu un Feștilă (*Uricar, XVII, 44*). „Stolnicul Const. Pallade, fiul Măriei sale Domniței Aniței” soția spătarului Ion. Fiu al acestuia este: Ioniță Paladi vornicul, care în anul 1764 se află în divanul lui Grigore Alexandru Ghica ca vornic de Țara de Jos și tot cu aceeași demnitate în 1767 sub Grigore Calimah. El avu încă un frate Petrache, al cărui fiu era Costache, care apoi la rândul său avu de fiu pe Petre Paladi. Vornicul Ion Pallady avu

trei băieți din care cel mai mic, Manolache, muri fără posteritate. Ceilalti doi: 1) Iancu Paladi †, din căsătoria sa cu fiica lui Liteanu avu patru copii: Ion (Make), Tincă, Elise și Nathalie. 2) Iar Toderaș (Teodor) Paladi †, fiul cel mare al vornicului Ion, avu din căsătoria avută cu Paraschiva Ghica, o fiică, Pulcheria, căsătorită cu Emile Sturdza, și cei trei băieți: Gheorghe Paladi; soție fiica generalului Savel Manu, din care are pe: Lucie, căsătorită cu Ed. Ghica; Marie †, căsătorită Canari; George, ofițer și Alexandru. Teodor Paladi, căpitan în retragere, căsătorit cu o Kretzulescu; fiică, Alexandrina. Ion Paladi, căsătorit cu Maria Cantacuzino, fost prefect în mai multe rânduri etc... El are ca fii pe: Teodor, pictor, Ion, Vasile și Marie. Aceștia sunt singurii descendenți autentici ai familiei Paladi. Armele familiei sunt: pe din două argint și azur. Pe azur: cerb (natural) fugind. Pe argint: valuri naturale, în care înnoată un delfin asemenea. - Octav-George Lecca, *Familii boierești române. Istorie și genealogie (după izvoare autentice)*. Cu adnotări, completări și desene de Mateiu Caragiale. Ediție de Alexandru Condeescu. Coperta de Tudor Jebeleanu. Editura Libra. Muzeul Literaturii Române, București, 2008. În 16 iulie 1671, Ileana, fata lui Lupul cuparul, nepoata lui Vasilie Orăș hatman dăruia jumătate din satul Orășeni lui Toader Paladi și jupănesei Aspra, în regim viager. Până în 25 mai 1704, o parte din Orășeni aparținea lui Velicico Costin, dar este dată, de văduva lui, Anița, în contul unei datorii neplătite, lui Ion Paladi. Taxele de iarmaroc, care se plăteau la Orășeni, „la marginea țării, sub Sniatin”, sunt menționate, drept venituri ale lui Ion Paladi, de către Racovița Vodă, în 10 mai 1708: „De fiecare poloboc de vin, adus la iarmaroc, un leu, așijderea camăna nu se va plăti nimănuia din vinul ce să va vinde în decursul anului, nici din vinul stăpânului, nici din cel al oamenilor săi... iar de la negustorii ce vin la iarmaroc, el va avea să ia darea obișnuită... de fiecare dughiană 15 bani, iar negustorii străini, anume cei din țara leșească, din țara ungurească, din țara turcească și din alte părți, vor da câte 30 bani de dughiană”. În 20 februarie 1722, la împărțirea moșii lui Teodor Paladi, moștenite de la socrul său, Tăutul, lui Ion Paladi îi revenea „întreg satul Oroșini, supt Sniatin, unde se fac otaci pe Prut”, sat care avea să-i fie întărit și în 1733. În 30 aprilie 1780, Constantin Paladi vindea fraților Bogdan și Ioan Ștefanovici, negustori armeni din Stanislav, moșia pe care o avea în Orășeni pentru 12.500 lei, care își vor exprima dorința, în 7 iulie 1781, de a coloniza moșia cu încă 50 familii germane, originare din Silezia (Apud Ion Drăgușanul, *Povestea așezărilor bucovinene*, vol. I și II, Editura Cotidianul „Monitorul de Suceava”, Asociația „Culturală Bucovina viitoare”, 2010).

⁷⁷ Iordache Cantacuzino (Canta) (n. 1740–d.1826) A fost fiul marelui logofăt Constantin Cantacuzino și al soției sale Maria, născută Vlasto (Ion Mihai Cantacuzino, *O mie de ani în Balcani. O cronică a Cantacuzinilor în vâltoarea secolelor*, traducere de Maria Șerbănescu și Sabina Drăgoi, Editura Albatros, București, 1996). Prima mențiune documentară este într-o jalbă din 22 mai 1767 adresată domnitorului Grigore Calimachi, în care nu este menționat ca ocupând vreo dregătorie (Teodor Balan, *Documente bucovinene*, vol. VI, Cernăuți, 1942, p. 174) Între anii 1774 și 1808 documentele vremii îl menționează ca ocupând o serie de dregătorii importante: mare comis în 1774 (Ioan Caproșu, *Documente privitoare la istoria orașului Iași*, vol. VII, Editura Dosoftei, Iași, 1999, p. 214), stolnic între 1776-1780 (idem, p. 598) mare ban în 1780 (idem, p. 616) mare vistier în 1792, mare logofăt între 1797-1808 (Teodor Balan, op. cit., p. 200). A fost caimacam al Moldovei în perioada 19 septembrie–28 octombrie 1802, între sfârșitul domniei lui Alexandru Șuțu și domnia a lui Alexandru Moruzi (Ioan Scurtu, Ion Alexandrescu, Ion Bulei, Ion Mamina, *Enciclopedia de istorie a României*, Editura Meronia, București, 2001, p. 98). Reședința familiei a fost la conacul de la Ceplenița. Moșiile Ceplenița și Buhalnița au fost cumpărate de tatăl său, pe atunci paharnicul Constantin Cantacuzino, la 1758. Iordache Cantacuzino a moștenit conacul în 1793 și l-a stăpânit până în 1816, când l-a donat fiului său Mihalache Cantacuzino (Sorin Iftimi, *Ansamblul conacului Cantacuzino–Pașcanu*). S-a căsătorit cu Ana Ventura, cu care a avut împreună opt copii (patru băieți și patru fete (Ion Mihai Cantacuzino, op. cit.): Mihalache (1791-1857), căsătorit cu Eufrosina Greceanu și Maria Ghica; Elena (1796-1868), căsătorită cu Constantin Sturdza (mare logofăt); Caterina (1776-1850), căsătorită cu Grigore Ghica-Budești

care le-a avut mănăstirea, încă mai rețin atenția două inscripții de pe pietrele de mormânt. Una dintre aceste pietre se afla încă în biserica cea de lemn, iar pe ea este scris acest text semnificativ și foarte explicit, precum că: „Această piatră o au făcut și o au înfrumusețat giupâneasa Anna, mare vornoceasă, fiului său Irimie în zilele lui Ioan Duca voievod anul 7188/1680”. Iar pe cealaltă piatră, de la biserica din zid, se scria așa: „Această piatră o au înfrumusețat dumnealui Iane, mare stolnic, cuconilor săi Alexandru și Sata, în zilele lui Ioan Duca voievod, anul 7207/ 1699.”⁷⁸ Am pomenit de actul de la 19 iunie 1677, scris atunci când Andonie (fiul lui Ilie, nepotul lui Ignat) și alții (strănepoții lui Ignat din Răchitoasa) i-au dat clucerului Enache⁷⁹ un loc larg pentru zidirea unei mănăstiri „cu pomeți, câmpuri, pământuri de arat, fânaș, vad de moară, râmnice de pește și pădure, partea unchiului lor (Istrate și Mihul)”⁸⁰. După aceea marele clucer Enache, tatăl lui Ilie Enache Țifescu, fost mare spătar și fost mare stolnic), a mai făcut și alte cumpărături din satul Răchitiș „de la Simion și de la cumnatul acestuia, Ursu”⁸¹. În orice caz, pe la 6 aprilie 1678 schitul exista, căci atunci primea o danie din partea lui Gavril (fiul Mariei, fata popii din Răchitoasa), iar la 23 aprilie a același an mai era menționat clucerul Enache ca ctitor al bisericii de pe valea Răchitoasei⁸². Istoria fiind o știință vie nu putea să nu lase urme și despre ce s-a întâmplat cu unele familii în timpul epidemiilor de ciumă, fiecare târg mai vechi având și astăzi destule cimitire care sunt pline de oamenii, care au murit tot în Moldova de ciumă. Așa că de pildă țărani din satul Pupuzeni, din ținutul Tutova, povestesc că prin anul 1813, în luna noiembrie, sosea și în satul lor și postelnicelul Iordache Zorilă⁸³, care „simțindu-să molipsit” de ciumă părăsea tot în grabă orașul Galați⁸⁴, retrăgându-se grăbit la

(mare postelnic); Constantin (1778-1843), mare vornic, căsătorit cu Pucheria Rosetti; Maria (1781-?), căsătorită cu Enache Vârnăv (mare ban); Dimitrie (1778-1843), mare logofăt, căsătorit cu Profira Beldiman; Grigore (1779-1808), căsătorit cu Elena Brâncoveanu; Ruxandra (1796-1840), căsătorită cu Gheorghe Ghica-Trifești (Mare Hatman). A fost „ctitor și episcop al bisericii” din mahalaua Tălpălarilor din Iași (Ioan Caproșu, op. cit., p. 651-652).

⁷⁸ Melchisedec Ștefănescu, *Notițe istorice și arheologice adunate de la 48 mănăstiriri și biserici antice din Moldova*, București, 1885, p. 296 și 308.

⁷⁹ Biserica de lemn cu hramul „Cuvioasa Parasciva” din Răchitoasa a fost ctitorită la 1677 de către marele clucer Enache, tatăl lui Ilie Enache Țifescu, cel care a ridicat biserica mănăstirii. Biserica de lemn a fost demontată și mutată în satul de la poalele mănăstirii, unde se află în prezent, fiind reparată între anii 1968-1969. Mănăstirea se află construită în partea de vest a satului, pe terasa pârâului Fundătura Răchitoasa.

⁸⁰ CDM, vol. IV, nr. 188.

⁸¹ Ibidem, vol. IV, nr. 147.

⁸² Arhivele Statului București, manuscris 573, foile 53 și 56.

⁸³ O veche biserică din comuna gălățeană Bălășești a fost ridicată în satul Pupezeni, pe valea Horincei, pe un petic de pământ proprietate a răzeșului Iordache Zorilă, în anul 1870, existând una și mai veche.

⁸⁴ Epidemia de ciumă din anii 1813- 1814 se întinsese și în Moldova, trecând prin Brăila în Galați, astfel că de la 25 septembrie la 12 octombrie, au fost semnalate 472 de decese și 434 de noi îmbolnăviri, urmând ca în perioada 16 octombrie- 22 octombrie să moară încă 90 de persoane și să

casele lui părintești „cu calabalâcu ce au avut di împreună”. A murit repede și alte lucruri ale lui nu au mai ajuns la satul Pupezeni, „mai rămâind un car cu calabalâcuri di a săvârșitului la satul Crăiești”⁸⁵. Această familie avea să dea însă peste câteva decenii un deputat liberal de Galați, un prefect de Covurlui⁸⁶ etc. Tot asemănătoare pare să fi fost și situația lui Neculai Ventura care, venind și el „de la loc molipsit”, trece prin Bârlad, pe la casa socrilor săi, loc „unde au murit îndestui oameni de ciumă”, după care se retrage din cale epidemiei „luându-și toată pojăjia casii” și apoi îndreptându-se spre târgul drag al copilăriei sale, numit orașul Botoșani, comisul Neculai Ventura și ceva mai târziu pârcălabul gălățean numit Neculai Ventura⁸⁷ încercând tot mereu ca să dovedească autorităților că el, soția și

se îmbolnăvesc 66 de persoane, și în perioada 23- 26 octombrie 98 cazuri de decese și 106 cazuri noi de ciumă, 27- 29 octombrie 69 de decese și 67 nou îmbolnăviți. Ciuma izbucnește din nou în toamna anului 1823 la Galați, unde intrase prin Raiua Brăilei, ajungându-se în luna mai a anului 1824 la focare în județele Covurlui, Putna și Focșani, Râmnicu-Sărat și Ialomița, în timp ce la Brăila un medic relatează că numărul zilnic de decese crescuse la 20 de persoane.

⁸⁵ ANI, Documente, 577/61.

⁸⁶ De ținut minte: Dregătorii ținuturilor moldovene (octombrie 1741 - martie 1743) erau: Ținutul Putnei Paleologa „biv vel armaș, staroste de Putna”, 1 741 octombrie 10 (Condica, II, p. 125, nr. 290). Dumitru Cuciuc „staroste de Putna”, 1742 februarie 9 (Ibidem, p. 508, nr. 1165); 1742 decembrie 13 (Ibidem, III, p. 450, nr. 1709). Ținutul Tecuciului Costache Purici „vel căpitan ot Tecuci”, 1742 ianuarie 11 (Ibidem, II, p. 1 48, nr. 361); 1742 noiembrie 17 (Ibidem, III, p. 429, nr. 1674). Ținutul Covurluiului Iordache Edriniliul și Scarlat „pârcălabi de Galați”, 1741 decembrie 8 (Ibidem, II, p. 103, nr. 245). Iordache Edriniliul „pârcălab ot Galați”, 1741 decembrie 23 (Ibidem, p. 133, nr. 315). Scarlat vameș „în locul lui Idrinili”, 1742 martie 1 (Ibidem, p. 170, nr. 413), 1743 ianuarie 17 (Ibidem, III, p. 495, nr. 1788). Grecenii Vrusi „vel căpitan de Greceni”, 1742 ianuarie 16 (Condica, II, p. 625, nr. 1267). Constantin Brusiș „vel căpitan de Covurlui”, 1742 februarie 6 (Ibidem, p. 157, nr. 390). Vrusis „vel căpitan de Greceni”, 1742 iunie 15 (Ibidem, p. 239, nr. 620). Vrus „căpitan de Greceni” pus în „hiare” și adus la domnie, 1742 octombrie 3 (Ibidem, III, p. 399, nr. 1619). Aftanasă Șerbighiu „pe care l-am pus căpitan la Greceni”, 1742 octombrie 9 (Ibidem, II, p. 330, nr. 961); 1742 decembrie 7 (Ibidem, III, p. 445, nr. 1698). Constantin Vrusis „vel căpitan de Covurlui”, 1742 decembrie 8 (Ibidem, p. 487, nr. 1771). Vrancea Ioniță Arapul „ispravnic de Vrancea” și Ion Gigătul „fost vornic”, februarie 1742 (Nicolae Iorga, *op. cit.*, p. 335). Ioniță Arapul „vornic de Vrancea”, 1742 august 1 (Condica, II, p. 574-7, nr. 1215) ; 17 42 decembrie 4 (Ibidem, m. p. 444, nr. 1696). – C. Mavrocordat, *Condica...*, în *Cercetari istorice Muzeul Istorie al Moldovei*, Iași, 1997.

⁸⁷ „Cercetând cu atenție arborele genealogic al numeroasei familii Ventura cu un sumar de date, aflăm pe primul, Neculai Ventura, ispravnic de Bacău în 1754, pârcălab de Galați, în 1761 postelnic, în 1776 spătar, căsătorit cu Victoria Catargiu. Gr. Soutzo, cu care a avut 5 copii, unul fiind Grigore Ventura (vel postelnic în 1803, decedat în 25.III. 1827, înmormântat la Popăuți – Botoșani), căsătorit cu Maria (numele neprecizat), decedată în 8.XI.1838 (după 11 ani de la pierderea soțului), fiind înhumată în cimitirul bisericii Vovidenia (Botoșani) și care au avut împreună 5 copii (2 fete și 3 băieți), unul fiind Alecu Ventura, comis în 1832, agă-vornic în 1857, și a îndeplinit funcția de prefect de Botoșani sub Al. I. Cuza și din 1866 sub Carol I. Tot din arborele genealogic al lui Eugen D. Neculau, aflăm că, la rândul său, prefectul Alecu Ventura, a avut 4 copii (1 fată Eufrozina și 3 băieți Iancu, Alecu și Gheorghe). Din cei 4 copii, Iancu Ventura a fost elev la Botoșani la pensionul Olivari în 1842 și apoi prefect de Botoșani, în timpul lui Carol I, ales ulterior deputat în adunarea electivă. Fratele prefectului Alecu Ventura, pe nume Constantin

copilul, precum și oamenii săi, sunt „deplin sănătoși” și că sunt reținuți fără nici un motiv în carantină⁸⁸. Iar această familie era bine reprezentată mai târziu în Galați,

(având dregătoria de agă, fără a se preciza unde), s-a căsătorit cu Soltana Rosetti Bibica, cu care a avut 3 copii (2 fete – Ruxanda și Elena, și un băiat Grigore). Acest băiat Grigore Ventura care a trăit între anii 1839 – 1909, s-a născut la Bacău sau la Galați, și este astăzi recunoscut ca dramaturg, scriitor și compozitor, profesor la Conservatorul din București. A avut două căsătorii: prima cu Elena Catargiu, și a doua cu Lea Vermont Grumberg, născută la Bacău sau la Moinești, în familia profesorului evreu Grumberg, mai târziu Vermont, nume pe care-l va purta și fratele ei, recunoscutul pictor bucureștean, Nicolae Vermont. Din a doua căsătorie a dramaturgului Grigore Ventura cu Lea Vermont Grumberg, s-au născut 2 copii (un băiat Grigore și o fată, Mărioara). În ziarul din data de 16-05-2005, România Culturală, profesorul universitar dr. Mihai Sorin Rădulescu precizează o serie de date genealogice ale familiei Ventura: „În această categorie intră și familia Ventura, originară din Fanarul atât de bogat în oameni remarcabili, acel Bizanț trecut prin multă suferință, după expresia lui N. Iorga. Scotocind prin arhiva mea, am dat peste un dosar cu spițe și fișe genealogice privitoare la neamuri boierești din Moldova, alcătuite de Vasile Panopol, un cărturar cu totul uitat astăzi, fiu natural al junimistului Vasile Pogor. Între hârtiile îngălbenite din dosar, un arbore genealogic al familiei Ventura, la care am recunoscut scrisul genealogistului și istoricului George D. Florescu, cu mențiunea „Ventura (Moldova), după Vasile Panopol”. Numele cu rezonanță italiană, ca și multe alte patronimice din lumea elenică, trimite cu gândul la stăpânirea venețiană fie din Insulele Ionice și din cele ale Egeii, fie chiar de pe continent. Stabilită în Moldova în secolul al XVIII-lea, familia Ventura avea să devină rapid cunoscută, încuscrindu-se cu Cantacuzinii moldoveni (din ramura Pașcanu), cu Șuțeștii, Bașoteștii, Rosetteștii și cu alte nume cunoscute din vechea Românie. „O notiță despre familie găsim și în admirabila culegere de documente istorice a lui Ioan C. Filitti „Arhiva Gheorghe Grigore Cantacuzino” (1919). Aici sunt menționați Constantin Ventura din insula Paros, dragoman al flotei otomane; Nicolae Ventura, care a oscilat între Istanbul, Moldova și Țara Românească, unde a ajuns mare spătar în 1784; un alt Constantin Ventura, dragoman (translator) și, în fine, Grigore Ventura, mare postelnic la 1795. Spița lui V. Panopol vine să lamurească oarecum filiația neamului: amintitul Nicolae Ventura a avut din căsătoria sa cu Victoria Sutzu o fiică, Ana, măritată cu Iordache Cantacuzino-Pașcanu, din care se trag toți Cantacuzinii acestei ramuri din secolele XIX-XX, si doi fii, Grigore și Nicolae, amândoi dregători în Moldova. Din Grigore Ventura coboara o fată căsătorită cu căminarul Iordache Bașotă și trei fii, Alecu, Constantin și Polidor. Alecu Ventura a deținut rangurile de comis și agă și a fost socrul unuia dintre cei mai însemnați oameni politici români: fiica sa Eufrosina a devenit soția lui Lascar Catargiu, iar un fiu al său, pe nume tot Alecu, a fost căsătorit cu Lucia Mavrogheni, fiica omului politic și de finanțe Petru Mavrogheni. Ramura mai cunoscută a familiei Ventura provine din mai sus-amintitul Constantin Ventura și din soția sa Elena, născută Rosetti-Bibica, coborâtore dintr-o familie Rosetti care, deși de origine constantinopolitană, pare conform monografiei genealogice a generalului Radu Rosetti, să nu fi avut nici o legătură cu stufosul neam al Rosetteștilor moldoveni, și ei originari din marele oraș de pe Bosfor. Dramaturgul Grigore Ventura, pe care îl înregistrează toate istoriile literaturii române, era fiul lui Constantin și al Elenei Ventura. A fost căsătorit de două ori: prima oară cu Eleonora, fiica marelui boier conservator Costin Catargiu, și apoi cu Lea Vermont, sora pictorului bucureștean Nicolae Vermont. Din căsătoria lui Grigore Ventura și a Leei Vermont s-a născut o fată, Maria, care avea să devină societară la Comedia Franceză, înscriindu-se în strălucita serie a actorilor români care au încântat Parisul”.

⁸⁸ ANI, colecția Litere, Ci/104, f. 22r, f. 45r. Mitropolitul Moldovei, Gavriil Calimachi a fost nevoit a interveni la feldmareșalul Rumeanțev pentru a permite deschiderea școlilor, deoarece „în anul 1770 din întâmplarea vremurilor și din boala ciumii, împrăștiindu-se atât dascălii cât și

cu oameni mai buni sau mai răi și cu pretenții de importanți intelectuali ai timpului, care au și fost legați de tragedia distrugerii poetului nostru național, Mihai Eminescu, așa cum altădată am mai scris. Întorcându-ne însă la Adameștii de Covurlui, cetitorul trebuie ca să știe că lucrarea domnului profesor Paul Păltănea era doar un răspuns, al domniei sale, în legătură o cu posibilă apartenență la satul Măcișeni, care era un mic sat din ținutul Tecuciului, a descendenților acelei vechi ramurii voivodale a familiei Movileștilor⁸⁹, susținuți de polonezi, era o speță istorică aflată încă în dezbatere largă și fără o soluție unanim acceptată. Numai că moșia răzeșească a Puțenilor moldoveni a rezistat până târziu, fiind consemnată ca atare și la catagrafia din anul 1772, una ordonată de ocupația rusească⁹⁰. Interese particularizate au existat mereu desigur, pentru că un document din 27 mai 1753 cuprindea porunca domnitorului țării, Constantin Racoviță vodă, dată lui Ianache Constandache⁹¹ biv vel stolnic, care atunci era

ucenicii, au rămas școalele fără lucrare” (V.A. Urechea, *Istoria Românilor*, vol. II, Buc., 1892, p. 269).

¹⁹ Neamul Movileștilor este cel care a dat șapte principii care domnit în țările române între anii 1595-1634, după care apare pe scena istoriei Petru Movilă (1596-1646) ca episcop al Kievului. În *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova. Sec. XIV-XVII*, Buc., 1971, p. 318 și 452 apare tot ce se știa la acea dată despre Movilești. Pentru cazul nostru este de discutat descendența lui Văscan Movilă. Fiul său, Dumitru, figurează în ctitoria de la Sucevița cu numele de Moviliță. În sec. XVII Constandin Sion vorbește de căpitanul Adam Moviliță. Dar în cercetarea sa d-l Paul Păltănea respinge în mod categoric apartenența Adămeștilor (P. Păltănea, *Note despre Adămeștii de Covurlui*, în revista *Arhiva Genealogică*, 3-4, 1998, p. 92-93) la trunchiul familiei Movilă. El nu reușește să afle locul de obârșie al lui Adam Moviliță, dar afirmă că acesta nu a făcut parte din „obștea răzeșească” a satului Măcișenilor un „sat care i-a fost doar de cumpărătură” (idem, p. 85). Căpitanul Adam Moviliță este cel care în anul 1651 cumpără satul Măcișești contra sumei de 158 de galbeni ungurești, vezi Constantin I. Andreescu, *Documentele satului Măcișeni*, în *Arh. Românească*, X, 1945-1946, p. 232-234, doc. nr. IV (mărturia marilor boieri din 20 februarie) și 234-235, nr. V (întărirea domnească din aceeași dată). Adam Moviliță a murit înainte de 7 dec. 1651, când Istratie Dabija le întărea Măceșenii propriilor săi fii (ibidem, p. 235-236, nr. VI). Documentele Măcișenilor stau de altfel la baza romanului „*Rădăcini*” a lui Constantin Gane (1885-1962), la care scriitorul și istoricul a lucrat în lagărul de la Caracal în anul 1945, pe care l-a publicat în anul 1947. Căpitanul Adam Moviliță lua de soție „la puțină vreme după 1628” pe „Tofana, fiica lui Dabija mare paharnic, fiul lui Năbădaico mare vornic și a Schivei, fata marelui vornic Cârstea Ghenovici” (P. Păltănea, *op. cit.*, p. 86). Tot în Moldova de Jos îl întâlnim pe Gheorghe Mohiliță, fiul lui Moghilă, care vânduse marelui logofăt Ghenghea „partea sa din satul Oancea pe Prut, din ținutul Covurluiului” (DRH, XXIV (1606-1638), p. 313-314, nr. 321. Toate aceste date ajută la deslușirea apariției lui Adam Moviliță în această zonă în anul 1628 (vezi Ștefan S. Gorovei, *Movileștii. Considerații finale*, academia.edu.).

⁹⁰ Trupele erau conduse de Piotr Aleksandrovici Rumeanțev (1725-1796), conte, comandant de oști rus, general-feldmareșal. El s-a remarcat în timpul Războiului de 7 ani (1756-1763) și în timpul războaielor ruso-turce din anii 1768-1774 și 1787-1791. În 1794 a fost comandantul suprem al armatelor ruse care au înăbușit mișcarea de eliberare poloneză de sub conducerea lui T. Kościuszko.

⁹¹ Ianache Costandache a fost și mare vornic al Țării de Sus (29 mai 1767*-15 iulie 1768**)* Documente Iași, vol. VI, p. 685-686, nr. 782 (Mihai-Bogdan Atanasiu, Lista marilor dregători din

pârcălab de Galați: „să cauți ori însuți dumneata, ori niște mazili din partea acestui ținut” să puie și să se aleagă părțile Șendreștilor⁹² (Sandu Șendrea, n. n.) din satele Puțeni, Mândrești, Oasele și Cuca din ținutul Covurluiului, pentru a le face carte de întărire⁹³. Peste alte trei decenii, la 24 iulie 1783, tot hatmanul Costache Gherachi⁹⁴, cumpără „la mezat” moșia Puțenilor⁹⁵, pe care o stăpâneau încă în anul 1803⁹⁶ și în anul 1816⁹⁷. Peste un timp oarecare o pricină ivită pentru o mică parte din moșia Puțenilor⁹⁸, dar repede ajunsă chiar la Divanul Domnesc, este cercetată

Moldova veacului al XVIII-lea , p. 371, în Mari familii boierești din Moldova în veacurile XVII-XIX, p. 341-455, Editura Universității „Al.I. Cuza” Iași, 2020); Ianache Costandache mare spătar (5 martie 1764*) * Documente Iași, VI, p. 490-491, nr. 563; Ianache Costandache (ante 20 februarie 1757*, data la care Ianache Costandache este atestat ca fost mare banm p.407 (MEF, IX, p. 72-77, nr. 42)) * MEF, IX, p. 72-77, nr. 42; ** Iorga, Documente Callimachi, II, p. 199, nr. 124.

⁹²Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, coloana Documente istorice, LXXV/76; Biblioteca Academiei Române, mss. românesc, nr. 929, filele 438-438v; Catalogul manuscriptelor românești, tom III (întocmit de I. Bianu și G. Nicolaiasa), nr. 729-1061, Craiova, 1931, p. 315. Pentru numirea lui Enache Costandache pârcălab de Galați vezi Paul Păltănea, Istoria orașului Galați. De la origini până la 1918, partea I, Galați, 1994, p. 193, nota 705 cu principalele trimiteri la surse. Șendreștii răzeșesc, format de-o parte și de cealaltă a pârâului Pereschev, ce izvora din pădurea Doritei, pomenit în hrisoave îngălbenite încă din veacul al XV-lea și aflat apoi multă vreme sub oblăduirea vetrei monahale de la Răchitoasa.

⁹³ ANI, doc. ist., LXXV/76, Bibl. Acad. Române, ms românesc, nr. 929, filele 438-438v; *Catalogul manuscriptelor românești, tom. III*, nr. 729-1061, Craiova, 1931, p. 315. Pentru numirea lui Enache Constandache pârcălab de Galați vezi Paul Păltănea, *Istoria orașului Galați, vol. I*, p. 193, nota 705 cu principalele trimiteri la surse.

⁹⁴ Divanul, în frunte cu Mitropolitul Veniamin Costachi, încorporează pe Petrachi Gherachi, mare postelnic, Ioniță Paladi, mare visternic, pe Ilie Costachi, mare vornic etc.

⁹⁵ Biblioteca Națională a României, fond „Fundatia M. Kogălniceanu”, XXXIII/7, fila 7.

⁹⁶ Th. Codrescu, *Uricariul...*, vol. VII, p. 333.

⁹⁷ *Condica visteriei Moldovei din anul 1816...*, p. 52.

⁹⁸ „Puțeni, este atestat la 4 martie 1533. Documentul a fost inclus într-un opis din secolul XIX cu următorul text: „7041/1533 martie 4 suret di pe ispisoc sârbesc (în limba slavă) de la Petru v/oie/v/o/d” Rareș (DJAN, Iași, Documente 583/206. Nu este înregistrat în „Catalog de documente” din Arhivele Statului Iași, Moldova, I. Întocmit de Virginia Isac, 1989, p. 247). Menționat de Mariana Pintilie, Dorin Pintilie și Gheorghe P. Ionică, Comuna Valea Mărului, Cluj-Napoca, 2003, p. 49, care au omis semnalarea noastră din ziarul „Viața liberă”, X, nr. 2922, 9 iulie 1999, p. 8. Conținutul documentului din 4 martie 1533 nu se cunoaște, se poate însă presupune că satul Puțeni s-a constituit în vremea domniei lui Ștefan cel Mare și Sfânt, dacă nu chiar mai înainte. Vecinătatea cu satul Mândrești, creat la sfârșitul domniei lui Alexandru cel Bun (Paul Păltănea, *Peceți ștefaniene la Dunărea de Jos*, Galați, 2004, p. 221), poate fi un argument. Sat cu moșie răzășească, păstrată și în vara anului 1772, când este consemnată în recensământul organizat de autoritățile rusești de ocupație. Depindea de ținutul Covurlui, ocolul Mijlocului (Moldova, VII, I, p. 154). Cu puțin timp înainte de 24 iulie 1783, hatmanul Costache Gherachi a cumpărat „la mezat” moșia Puțeni (Biblioteca Națională a României, Fond „Fundatia M. Kogălniceanu”, XXXIII/7, f. 7). Proprietate păstrată în 1803 (*Uricariul*, VII, p. 333), ca și în 1816 (*Condica Visteriei Moldovei, 1816*. Ediție Cornelii Istrati, p. 52; TTRM, I, 2, p. 1270). Va deveni zestrea fiicei hatmanului, Sevastia, la căsătoria cu Dimitrie Moruzi, care s-a întâmplat, probabil, prin 1802, căci primul lor copil se naște la 13 iulie 1803 (Florin Marinescu, *Etude genealogique sur la famille Mourouzi*,

Athenes, 1987, p. 115), dar o va lua în primire cu ceva vreme mai înainte de 21 martie 1827, când Sevastia Moruzi era în Moldova. La această dată se plângea Departamentului Pricinilor Străine că din anul 1821 nu a mai încasat venitul moșiei Puțeni, pentru că „stăpânirea pământească” a vândut-o împreună „cu alte averi grecești”. Venitul pe an al moșiei era de 3500 lei aur (DJAN, Iași, Litere M, dos., 90, f. 2). Marele logofăt Costache Conachi a susținut într-o jalbă din 20 martie 1848 că în anul 1814 i s-a hărăzit de către domnie un hrisov pentru zile „de târg săptămânal și șase iarmaroace” la moșia sa Puțeni. Hrisovul acesta a fost reînnoit în anul 1827 (*Documente privitoare la istoria economică a României. Orașe și târguri. Moldova, II*, 1960, p. 447). Textul acestor două hrisoave, admise ca reale în Comuna Valea Mărului, p. 69, nu este cunoscut și târzia lor menționare, prin date incomplete, nu coincide cu timpul în care Conachi a stăpânit moșia Puțeni. În 1814 satul era, cum am arătat, stăpânit de hatmanul Gherachi, iar în 1827 trecuse pe seama Sevastiei Moruzi. „Târgul Puțeni” din însemnarea făcută la 5 martie 1821: „când am mersu eu din târgul Puțeni la mănăstirea Agapia” (Ilie Corfus, *Însemnări de demult*, 1975, p. 297) nu definește „locul de târg”, cum a crezut TTRM, I, 2, p. 1270, ci mărimea satului, care era asemenea unui „târg”. Avea în anul 1803, 265 de familii (*Uricariul*, VII, p. 333). Dovadă este și faptul că până în anul 1851, când „târgul” este instituționalizat ca unitate administrativă, separată de „sat”, dar nu este menționat în documente. Este greșită informația din Comuna Valea Mărului, p. 58, că în 1833 Puțeni este amintit „ca sat și târg în ocolul Corodului”. TTRM, I, 2, p. 1426 indică, pentru acest an numai satul Puțeni. Cele două așezări, „satul” și „târgul”, vor fi unificate în 1887 (*Ibidem*, p. 1270, 1657). Numele satului s-a format de la substantivul puț, de origine latină, puteus. În afară de înțelesul obișnuit, „construcție formată dintr-o groapă de obicei cilindrică, cu ghizduri împrejur, săpată în pământ până la nivelul unui strat de apă”, îl mai are și pe cel de „fântână” (DLR, VIII, 5, p. 1858 - 1859), care, după opinia lui Iorgu Iordan (*Toponimia românească*, p. 78) desemna, în trecut, „izvorul”. Botanistul Charles Guébbard, care vizitează satul în anii 1847 - 1848, remarcă „numeroasele izvoare naturale, care alimentează puțurile sale” (P. Păltânea, *O nouă descriere a Moldovei de botanistul Charles Guébbard*, în *Cercetări istorice, IX-X*, 1978 - 1979, p. 613. Comuna Valea Mărului, p. 33 semnalează prezența lui Guébbard, dar nu indică proveniența informației). Se poate presupune că așa era și la începutul secolului XVI, când ar fi existat „fântâni” (puțuri) săpate din vechime” (*Comuna Valea Mărului*, p. 47). Nu știm însă dacă toponimul exista în redacția slavonă a documentului din 4 martie 1533, care nu s-a păstrat. Trebuie să avem în vedere faptul că la acea vreme substantivul puț, cu derivatele lui toponimice și onomastice, a fost foarte rar folosit, spre deosebire de sinonimul slav crainița, „fântână”, „izvor” (Ion Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare, II*, 1913, p. 509), mult întrebuițat, începând cu 30 martie 1392 (DRH, A, I, p. 3, nr. 2). Până la începutul secolului XVII nu se cunoaște decât o singură mențiune (vezi Alexandru I. Gonța, *Documente privind istoria României, A. Moldova, veacurile XIV-XVIII, 1384 - 1625*. Indicele numelor de locuri, Ediție I. Caproșu, 1990, p. 169, 206) într-un document original: 14 martie 1497, când se întâlnesc lui Giurgiu Puțeanul „un sat anume Puțeni, în Dumbravă, iar alt sat, la marginea Dumbrăvii, unde au fost muntenii Puțeni”, în textul slav, formele românești Puțeanu și Puțeani (DRH, A, III, p. 384, nr. 216). G. Mihăilă (*Dicționar al limbii române vechi, sfârșitul sec. X - începutul sec. XVI*, 1974) nu-l înregistrează, iar DLR citează o propoziție din Coresi, *Carte de învățătură*, 1581. Ediția Sextil Pușcariu și Alexie Procopovivi, 1914, p. 151: „Era acolo puțul lui Iacov”. Sufixul eni din componența toponimului, indică locul unde se afla satul, „La puțuri”. Neobișnuința, în trecut, de a amenaja puțuri este dovedită și de puținătatea toponimelor provenite din acest substantiv. În județul Galați cunoaștem: satul Puțichioaia (astăzi Viile, com. Fârțânești) menționat, în documente, la 6 iulie 1640 (ANDIC, Doc. istorice, CLVI/22). Numele reprezintă forma feminină a onomasticului Puțicheiu, un derivat al substantivului puț. Un Neagu Puț trăia în București la 18 august 1668 (G. Potra, *Documente privitoare la istoria orașului București, 1594 - 1821*, 1961, p. 134; Puțul Soronarilor amintit, la 23 iulie 1668, în hotarnica unui loc din „târgul” Tecuci dăruit lui Enache al doilea postelnic (ANDIC,

ms. nr. 573, f. 250-251; Puțul Baciului menționat la 3 iulie 1704 în hotarnica satului Gârlești (Idem, ms. nr. 628, f. 69v - 70). Satul a fost pe teritoriul comunei Nămolosa; Puțeni, cătun, în partea de nord a satului com. Jorăști, format înainte de anul 1858 (TTRM, I, 2, p. 656); Valea Puțurilor, la vest de satul Șivița, com. Tulucești; Valea Puțului, care se continua cu Vâlcea Mare, la satul Corod.” – Paul Păltănea, *Toponimie gălățeană. Numele comunelor și satelor Valea Mărului, comună cu satele Valea Mărului și Măndrești, Viața liberă.ro/* 2004/ 08 august/vlg 26 aug. Costin Croitoru în Artera diplomatică Galați-Iași, via Puțeni (II), publicat în rev. Dunărea de Jos, nr. 170, apr. 2016, p. 28-29, dă următoarele informații despre Puțeni (astăzi Valea Mărului): „În Condica de socoteli pe 1763-4 a lui Grigore Vodă Callimachi sunt notate și cheltuielile datorate „călărășilor ot Puțani” (Documente referitoare la familia Callimachi (adunate, publicate și întovărite de o prefață de N. Iorga), II, București, 1903, p. 93; Gh. Ghibănescu, Sama vistieriei Moldovei din anul 1763 (iunie-decembrie), în „Ioan Neculce”, 5, 1925, p. 75.), iar o samă a vistieriei Moldovei pentru anul 1764 consemnează „călărășii din Puțeni” aflați sub conducerea unui căpitan de poștă (menzil) (Gh. Ghibănescu, Sămile vistieriei Moldovei pe lunile iunie, iulie și august 1774, în „Ioan Neculce”, nr. 9, 1931, p. 44, 46). Catagrafia ținutului Covurlui din 1774 înregistrează și numărul acestora: 120 de călărăși, dintre care 80 la Puțeni (G. M. Dăscălescu, O catagrafie necunoscută a ținutului Covurlui din 1774, în Revista Arhivelor, VIII, nr. 1, 1965, p. 211). De asemenea, în Întâia condică de rânduială a lui Grigore vodă Ghica, redactată în 1775, la „venitul Hătmăni” cu 50 de lei bani noi este notat „Căpitanu de Puțani, cu 200 călărăși menzălgii” (Istorie și documente cu privire la istoria românilor. Vol. XXII. Documente interne (ed. N. Iorga), București, 1913, p. 18). În subcapitolul Rânduiala dregătoriei ținuturilor – în ce chip să se urmeze, din Așezământul lui Gr. Alex. Ghica Vodă prin care se regulează lefurile și veniturile boerilor Moldovei, la „pocloanele pe fiește care an” sunt trecuți „50 lei, de la căpt. de călărăși ot Puțeni” (Th. Codrescu, Uricaru sau Colecțiune de diferite acte care pot servi la istoria românilor, vol. XIX, Iassi, 1891, p. 364). Veniturile acestor funcționari trebuie să fust destul de frumoase, astfel încât, la 18 iunie 1780, „asistăm” la tranzația ce avea loc la Bârlad între jicnicerul Mihalache Cerchez și Moscu Pop Ion, căpitan de Puțeni, cel din urmă achiziționând un loc pe ulița veche cu „11 perechi de dughene tot supt un acoperământ” cu „una mie cinci sute de lii” (Documente bărlădene, vol. II. Acte de proprietate ale Casei Obștei Târgului Bârlad (adunate de preot Ioan Antonovici), Bârlad, 1912, p. 59-60, nr. doc. XLV). Dacă tot am vorbit despre veniturile căpitanului și călărășilor de Puțeni, trebuie spus că și aceștia, la rândul lor, ca toți „funcționarii” de altfel, cotizau în beneficiul unor autorități superioare. Este cazul pârclăbului de Galați, care avea dreptul la o serie de plocioane încasate de la personalul din subordine, de două ori pe an, câte jumătate, la Sf. Gheorghe și la Sf. Dumitru. Între alții, contribuiau căpitanul de călărăși ot Puțeni cu 50 de lei, iar corpul călărășilor ot Puțeni cu 100 lei; comparativ, „postul” similar de la Pechea datora Pârclăbiei doar 30 de lei pe seama căpitanului și 50 de lei călărășii (P. Rășcanu, Lefile și veniturile boerilor Moldovei în 1776. Document de la Grigorie Ghica V.V., Iași, 1887, p. 50; Th. Codrescu, Uricaru sau Colecțiune de diferite acte care pot servi la istoria românilor, vol. XIX, Iassi, 1891, p. 364-365). Prezența călărășilor, dar și a călătorilor care tranzitau drumul, a dus la înflorirea unei mici economii locale, după cum o sugerează „banii împliniți de pe la târguri pentru dughene și crăcime”, unde pentru intervalul ghenar, februar și martie 1823, cu 100 lei sunt consemnate și „crăcimile ot Puțani” (Documente și cercetări asupra istoriei financiare și economice a Principatelor Române (ed. N. Iorga), București, 1900, p. 122). Desigur pentru aceeași rută solicita Dimitrie Moruzi în anul 1841 permisiunea autorităților de a introduce câteva diligențe care să asigure legătura dintre Galați și Tecuci (Nicolae Edroiu, M. Pintilie, D. Pintilie, Gh. P. Ionică, Comuna Valea Mărului. Studiu monografic complex – Puțeni și Măndrești, Cluj, 2003, p. 69).”

de Constantin Greceanu, fost mare spătar și de Neculai, un fost mare sluger, apoi pârcălab de Galați⁹⁹. Hatmanul Costache Gherachi¹⁰⁰ o va da mai departe de zestre ficei sale, Sevastița, căsătorită cu Dimitrie Moruzi (1850-1914, care a fost un important scriitor, fiul lui Constantin D. Moruzi)¹⁰¹, înainte de a se naște primul lor copil în 13 iulie 1803¹⁰². Numai că la data de 21 martie 1827 Sevastița tocmai că reclama Departamentului Pricinilor Străine că încă din anul 1821, după prăpădul făcut de eteriști în toată Moldova, nu se mai încasa venitul dorit al moșiei Puțeni, întrucât chiar „stăpânirea pământească” a vândut-o pentru niște pretinse despăgubiri, împreună „cu alte averi grecești”. Venitul de la moșia Puțeni se ridica anual cam la suma de 3500 lei aur¹⁰³. Moșia trece și în stăpânirea senatorului Alexandru Mavrocordat (1820 - 1895)¹⁰⁴, care o și lasă de moștenire fiului lui, Leon Mavrocordat¹⁰⁵ născut la Cristești, la 28 XII, 1858-decedat Tătăreni, la 5 IX,

⁹⁹ ANI, doc. ist., CLXXXV/291; Paul Păltănea, *Istoria orașului Galați, vol. I*, p. 194. Se păstrează un Hrisov de la Alexandru Callimachi vv., domnul Moldovei, prin care scrie lui Constantin Greceanu, mare vornic, și lui Mihailache Luca, fost mare spătar, să cerceteze pricina pentru locul lui Dimitrie Mavrocordat; 1797 mai 4 (BAR, doc. ist, pachetul XV/56). Constantin Greceanu era mare vornic al Moldovei într 4 august 1789-2 septembrie 1791 (Documente Iași, VIII, p. 634, nr. 500. Ibidem, IX, p. 32, nr. 32). Pe la începutul anului 1774, în Moldova, numărul vornicilor s-a dublat, moment după care ei nu au mai semnat ca vornic „de Țara de Jos” sau „de Țara de Sus”. Se pare, totuși, că exista o ierarhizare a lor, fapt ce poate fi sesizat prin ordinea în care semnav un act. Din toamna anului 1789, a fost creată și „marea vornicie de aprozi” (Instituții feudale din Țările Române. Dicționar, coordonator Ovidiu Sachelarie și Nicolae Stoicescu, București, 1988, p. 512, voce de Petre Strihan), dregătorie dintre cele mari ale Țării Moldovei, fapt pentru care, în multe documente, găsim printre semnatori câte cinci mari vornici.

¹⁰⁰ Petrachi Gherachi era mare postelnic, ruda sa. Se păstrează o amprentă în tuș a sigiliului datat 1792 al lui Costache Gherachi, biv vel stolnic (Dan Cernovodeanu, *Știința și arta heraldică la români*, editura științifică și enciclopedică, Buc., 1977).

¹⁰¹ Prinț și scriitor român, nobil, coborât din vechea familie princiară a Moruzeștilor. Studiază în Rusia și devine ofițer în armata rusă, luând parte la campania din 1877. Ca scriitor face parte din generația patruzecioptistă. Se întoarce în Moldova în 1878. Pasionat muzician se stabilește la Iași, ieșenii numindu-l cneazul Moruzzi din Tătărași.

¹⁰² Florin Marinescu, *Étude généalogique sur la famille Morouzi*, Athenes, 1987, p. 115.

¹⁰³ SJANI, fond Litere, M, dosar 90, fila 2.

¹⁰⁴ Fiica cea mai mică a lui N. Drossu și al Hortensiei Scheletti, Eugenia, a fost căsătorită, dar pentru foarte scurt timp, cu Emil Mavrocordat, fiul șambelanului și senatorului Alexandru Mavrocordat, fost proprietar a caselor unde se afla, în perioada interbelică, cinematograful Elisabeta, din strada Gându, din Iași. Figura lui Eugen Mavrocordat a fost evocată și de Rudolf Suțu (Rudolf Suțu s-a născut în Iași în anul 1880, fiind fiul profesorului Alexandru Grigore Suțu, junimist, și al Luciei Alexandru Miclescu. Era strănepot al domnitorului Alexandru Nicolae Suțu), în cartea sa *Iași de odinioară*.

¹⁰⁵ La 26 oct. 1925 la Comarnic s-a oficiat căsătoria civilă a principesei Valentina Bibescu (fata Marthei Bibescu) cu prințul Ghika-Comănești, iar nașii au fost Leon Mavrocordat și Emil Lahovary (*O nuntă princiară pe Valea Prahovei*, ziarul *Dimineața*, 26 octombrie 1925. Printre martorii de seamă se numărau marchizul Beiiy cu d-na, prințul Barbu Știrbei cu d-na și prințul Ghika. Prințul Dimitrie Ghika, descendent al Ghiculeștilor moldoveni, (cunoscut și sub numele de Dimitrie Ghika Comănești, Ghika Comănășteanu, Principele Dimitrie Ghika al Românei), fiul

1939 (devenit apoi șeful misiunii militare a regelui Carol I, iar mai târziu atașat militar la Viena), care era căsătorit cu Maria Ghica-Comănești¹⁰⁶ (1870 –1950), care era o familie nobilă și înrudită cu Ioana Știrbei-Rosetti¹⁰⁷, era acea familie

Ecaterinei Plagino și al boierului Nicolae Ghika s-a născut pe 31 decembrie 1839, la Iași și a decedat în 1923. Din căsătoria sa cu Zoe Lahovary au rezultat doi copii: fiul Nicolae Ghica (1875–1921), ilustru președinte al senatului și fiica Maria (1870- 1952), căsătorită cu Prințul Leon Mavrocordat (1858–1939), atașat militar la Viena. Absolvent al Facultății de Drept din cadrul Universității Humboldt din Berlin a devenit pe rând personalitate marcantă a diplomației românești, magistrat, jurist, membru al Camerei Deputaților (1872–1892), consilier regal, prefect al județului Bacău, vânător și explorator celebru. Șeful Statului Major Regal, absolvent al Facultății de Drept din cadrul Universității Humboldt din Berlin, este semnatarul Actului de moarte al Regelui Carol I: „Act de moarte. ~ Din anul una mie nouă sute patrusprezece, luna Septemvrie douăzeci și șapte, orele șase după amiazi. „în ziua de douăzeci și șapte ale prezentei luni la ceasurile 5 și 30 înainte de amiazi. A încetat din viață în castelul Peleş, Al. S. regele Carol I al României, în vârstă de 75 ani, născut în Sigmaringen, căsătorit cu Al. S. regina Elisabeta a României, născută principesă de Wied, fiu al Al. S. Regale principelui Antoniu de Hohenzollern Sigmaringen și al A. S. regale principesei Iosefina. Moartea a fost constatată de domnul doctor Ion Mamulea. Această declarațiune a fost făcută de următorii martori: general Leon Mavrocordat, de ani 55, de profesie militar, domiciliat în comuna București, județul Ilfov, strada Umbrei nr. 8. dr. Ion Mamulea, de ani 41, de profesie medic, domiciliat în comuna Sinaia, județul Prahova, strada Spitalului nr. 1. Căi după ce le-am citit acest act și am subscris împreună cu noi Nicolae G. Verra, primar și ofițer de stare civilă din comuna Sinaia, județul Prahova”. (ss) martori: gen. Mavrocordat, doctor Mamulea, N. G. Vera. Acest act este contrasemnăt în josul lui de primul ministru / C. Brătianu. Acest act este înscris în registrele comunei Sinaia. – Ziarul *Românul*, anul IV, nr. 225, Duminecă, 12/25 Octomvrie 1914. Ion Bulei îl descrie în vremea când era ofițer la garnizoana din Graz: „maior Leon Mavrocordat... Cel din urmă „era un adevărat boier, cu toate atributele boierului născut: bun, măsurat, echilibrat în toate manifestările sale... mare cultură generală și militară, excelent simț practic”. – Ion Bulei, *Acum un veac – oameni și probleme* (I), *Ziarul Financiar*, 19 mar 2015.

¹⁰⁶ Maria Mavrocordat a avut o fiică, Zoe (n. 1890 – d. 1973), căsătorită cu Mihail Sturdza, aceștia având la rândul lor un fiu, pe Elie Vlad Sturdza, născut în anul 1916 și decedat în anul 2009. A avut și un băiat, Alexis, n. Iași, 3-IV-1894-d.1917.

¹⁰⁷ Ioana Rosetti (Știrbey) era născută la 10 iunie 1885 și decedată la 26 martie 1914, fiind fiica lui Alexandru Știrbey (fiul fostului domnitor Știrbey) prinț și Maria Știrbey, nepoata fostului domnitor al Țării Românești, Barbu Știrbey și sora lui Dimitrie Ghica Comăneșteanu. Ea era sora lui Eliza Brătianu (Marghiloman); prințul Barbu Știrbey; Zoe Știrbey; Maria Știrbey; Adine prințesă Știrbey; George Știrbey și Elena Știrbey. Casa Ioana Știrbey-Radu Rosetti este pe str. Mihail Moxa, nr. 5, București. Construită în 1908-9 de arh. Nicolae Ghika-Budești. Radu Rosetti împreună cu soția sa, Ioana Rosetti, născută Știrbey, în această reședință nobiliară de început de secol XX. Ioana Știrbey moștenise de la mama ei, Maria Ghica-Comănești, două moșii în Moldova, Brusturoasa în județul Bacău și Măndrești, lângă Tecuci, iar de la tatăl ei, Alexandru Știrbey, un vast teren în centrul Capitalei. Terenul pe care a fost construită casa din strada Mihail Moxa nr. 3-5 (fostă Barbu Catargi nr. 20), făcea parte din zestrea Ioanei Știrbey. Cei doi s-au logodit la balul dat în folosul Crucii Roșii din 3 martie 1907, căsătorindu-se o lună mai târziu, la 26 aprilie. În 1907 a avut loc căsătoria lui Ionel Brătianu cu Elisa Știrbey (sora mai mare a Ioanei), fosta soție a adversarului său politic Alexandru Marghiloman, o adevărată răsturnare de situație despre care a vuit toată presa vremii. Soarta Ioanei Știrbey-Rosetti a fost una tristă, mama ei murind la nașterea ei, așa cum ea a murit, în vârstă de numai 29 de ani, la nașterea celui de-al

care mai stăpânea încă moșia Mândrești. Moșia s-a arendat unui oarecare ins Țigănescu, apoi timp de aproape trei decenii moșia îi va aparține grecului Iancu Demetriade¹⁰⁸ și puțin mai recent unui anume Tisescul, alt grec care și-a desfășurat activitatea, profitabilă, de arendaș, până prin preajma reformei agrare din 1921-1922¹⁰⁹. Dacă tot vorbim de arheologie atunci putem spune că la Valea Mărului se păstrează între ziduri și un foarte bine conservat „beci domnesc”, beciul imens

patrulea copil. Radu Rosetti o descria: „Foarte generoasă din fire și din convingere avea însă gusturi simple, repulsiune pentru aparențe și pentru tot ce era snobism sau parvenitism și o vădită antipatie pentru risipă.” În timpul celor șapte ani de căsătorie, soții Rosetti au avut patru copii: Ileana, Radu, Ioana și Elisabeta. Generalul Radu Rosetti era general de divizie, istoric militar, academician și ministru al Educației Naționale. Radu Rosetti (n. 20 martie 1877, la Căiuți, plasa Troțuș, Bacău–d. 2 iunie 1949, Buc.) a murit în vremea represiunii comuniste, în închisoarea Văcărești în 1949. Familia Rosetti a locuit aici până în anul 1934, când imobilul a fost vândut Casei Muncii CFR. După anul 1948 a fost și sediul Institutului Căi Ferate, a Facultății de Transporturi apoi și a Academiei de Științe Economice. Propunem cititorilor anuarului „Cercetări Istorice” o mărturie inedită (locuința regretatei doamne Elisaveta Varlam din București era pe strada Brazilia, nr. 52) despre viața familiei Rosetti, atât de legată de istoria Moldovei. Doamna Elisaveta (Safta) Varlam (14/27 martie 1914-22 decembrie 2010) a fost fiica generalului Radu R. Rosetti (20 martie 1877-2 iunie 1949) și a Ioanei-Ecaterina Știrbey (10 iunie 1885-27 martie 1914). S-a căsătorit în 13 martie 1937 cu Horia-Vlad Varlam (25 octombrie 1907-18 aprilie 1992), cu care a avut doi copii: Ion (n. 1938) și Toma (n. 1940). Doamnei Elisaveta, Safta Varlam, așa cum a cunoscut-o toată lumea, nu îi plăceau cuvintele pompoase, vorbele mari. A fost o persoană care a privit viața cu un curaj și un firesc exemplar. A fost o fire extrem de modestă, cu un umor irezistibil și o inteligență scilicitoare. Generalul Radu Rosetti nota în jurnalul său: „1 ianuarie 1949. Ce ne va aduce anul acesta? Nu știu. Dar optimismul meu natural și sănătos cred, mă face să nu mă complac, ca mulți alții în prevederi catastrofale. Am mare încredere în neamul meu și în dreptatea cauzei sale. De aceea privesc viitorul cu liniște sau dacă vor veni zile grele voi fi gata să le fac față, așa cum trebuie. Este, cred o datorie, într-un asemenea caz, să ne gândim la, și să practicăm arătarea lui Iorga cum sa purtat boierimea moldoveană la Valea Albă: boierii se închină frumos în fața morții și o primă în față”.

¹⁰⁸ Casa lui Iancu Demetriade există încă în Tecuci pe strada Galați. El a fost, cum știm mare arendaș la Puțeni și Mândrești (astăzi Valea Mărului). Aici a copilărit și fiul său, Alexandru Demetriad, care avea să ajungă mare pianist, numărându-se printre cei mai buni interpreți ai muzicii lui Fr. Chopin. De altfel Tecuciul se poate încă lăuda cu păstrarea următoarelor clădiri: cădirea Școlii Publice de băieți nr. 1 de pe str. Unirii, construită spre sfârșitul de secol XIX, care este cea mai veche construcție școlară din Tecuci. Inițial aici a funcționat prima Școală publică de fete și s-a făcut o rocadă cu băieții în anul 1900; hotelul Aizic de pe str. Republicii, construit la sfârșitul sec. XIX, care trecea drept cea mai modernă unitate hotelieră din oraș. Arhitectura de interior a fost bine apreciată de revista „Arhitectura”; Spitalul „Dr. Ion Capotă” de pe str. 1 dec. 1918, construit după primul război mondial. I. Capotă a fost medic chirurg și radiolog și un mare colecționar de pictură românească. O vreme a fost și director al Spitalului Comunal Anton Cincu; casa lui Alecu Atanasiu de pe str. Republicii, mare proprietar de pământ, om politic și principalul ctitor al Bisericii Catedrale Sf. Gheorghe din Grădina Publică; Cercul Militar de pe str. Costache Racoviță, clădire ridicată la sfârșitul sec. XIX. Aici se organizau balurile de binefacere precum și diverse reuniuni mondene. I-au trecut pragul regii Carol I, Ferdinand, Carol al II-lea, dar și generalii Alexandru Averescu și Eremia Grigorescu.

¹⁰⁹ Niță Petrache, Gheorghe Vârlan, *Monografia satului Puțeni*, mss, 1954.

care asigura păstrarea în foarte bune condiții a vinurilor domnitorului Dimitrie Moruzi (1768-1812), acela care ar fi posedat și o moșie în această zonă. Moșia, preluată de logofătul Costache Conachi, dar ajunge la generalul curții regale, Leon Mavrocordat și de la jumătatea sec. XX este în posesia boierului Ion Miron, tatăl cântărețului gălățean Ionel Miron, cei care posedă astăzi moșia și beciul amintit între anii 1921-1948. Iar dintr-o lucrare foarte interesantă aflăm astăzi și pe „Dregătorii ținuturilor moldovene (octombrie 1741-martie 1743)”: Ținutul Tecuciului-Costache Purici „vel căpitan ot Tecuci”, 1742 ianuarie 11 (*Condica...*, II, p. 148, nr. 361); 1742 noiembrie 17 (*Ibidem*, III, p. 429, nr. 1674); Ținutul Covurluiului, Iordache Edriniliul și Scarlat „pârcălabi de Galați”, 1741 decembrie 8 (*Ibidem*, II, p. 103, nr. 245); Iordache Edriniliul fost „pârcălab ot Galați”, 1741 decembrie 23 (*Ibidem*, p. 133, nr. 315); Scarlat vameș - „în locul lui Idrinili”, 1742 martie 1 (*Ibidem*, p. 170, nr. 413), 1743 ianuarie 17 (*Ibidem*, III, p. 495, nr. 1788)¹¹⁰, toți aflați în condica Mavrocordat. Între documentele de la mănăstirea Sfântul Spiridon se află și unul datând din 23martie 7097/1589, prin care Petru Vodă întărește la Piscani o posesie pentru Toader Jora, staroste de Tecuci¹¹¹. La

¹¹⁰ Corneliu Cojocariu, *Reforma administrativă a lui Constantin Mavrocordat*, în revista *Cercetări istorice Muzeul Istorie a Moldovei*, Iași, 1997.

¹¹¹ Nicolae Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, vol. V, *Documentele Sf. Spiridon*, nr.14, p. 4, Editura Ministerului de Instrucție, Stab. Grafic I.V. Socecu, București, str. Berzei, nr. 59, 1903. Petru Rareș la1529 întărește lui Toader Jora (staroste de Tecuci), dreptul de stăpânire asupra satelor Brumărești, Piscani și Punișeni. La 23 martie 1529/7037 la Iași Petru vodă al Moldovei întărește lui Toader Jora, starostele de Tecuci, satele: Brumărești, Piscani, Punteșani, pe pârau Nogeia, din uricul moșului său Radu Piscul stolnicul, de la Ștefan vodă cel Bătrân. Hotare așezate de pan Talabă din fântâna Bunela în lacul lui Cetelea, la Piscul lui Ivan, fântâna Ruginoasa, fântâna Dângăi, Sorădeasa, fântâna lui Bunescu. Credința voevodului și a fiului său Bogdan, pan Toader logofăt. Scrie Cristea Burlovici. Copie slavonă din 1802 (Documente-Selectionate.-Moldova.-1424-1852.-Inv.-1254.pdf, poz. 43). Antiohie Jora a fost căsătorit cu Ecaterina, care era fiică a soției domnului Grigore vodă Ghica (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 412). Știm numele copiilor lor dintr-un pomelnic al mănăstirii Sucevița. Aceștia sunt: Toader, Safta, Niculai, Gheorghe, Marga, Ilinca „și pre Ieremie Jora banul” (Dimitrie Dan, *Mănăstirea Sucevița*. Cu anexe de documente ale Suceviței și Schitului celui Mare, București, 1925, pomelnicul nr. 740 / I, ex. 1863, p. 174, „Amintește Doamne și miluiește pre robul tău Antioch ... hatmanul și cnihinea Ecaterina și copii lor Toader, Safta, Niculai, George, Marga, Ilinca și pre Ieremie Jora banul”. În pomelnicul mai sunt știri referitoare la neamul Jora, care urmează familiei lui Antiohie Jora: „Amintește Doamne și miluește pre răposatii robii tăi Gavril Jorea, Iane, Tudora, Costida, Georghe... Grigorie vel... Ecaterina, Ioan... și Alexandru Rucar logofătul”). Toader, fiul lui Antiohie Jora, este menționat în actele cunoscute de noi, pentru prima dată, la 22 ianuarie 1692, în dregătoria de vornic de poartă, aflându-se la acel moment în târgul Focșanilor și fiind martor la o danie. Reapare abia la 9 martie 1712 ca Toderășco Jora, cel de al III-lea logofăt, „fiul lui Antiohie Jora hatman”. La acea dată, vârul său primar, Constantin Scărlet (CDM, vol. 5, nr. 1079, p. 289), îi face danie partea lui din satul Cernătești pe Pereschiv, în ținutul Tutovei. Un alt document, datat cu 15 iulie 1716, aduce mai multă lumină asupra relației de rudenie dintre Antiohie Jora și Scărletești; Constantin, fiul răposatului Scărlet, fost mare comis, dă lui Gugea „ce au fost vornicel la unchiul meu Antohie Jora la sat la Mihuleni, ce sânt la ținutul Sorocii”, deoarece Gugea a plătit pentru Constantin Scărlet, unor turci, 140 de vedre de miere, nefiind vinovat și nici dator lui Constantin

Vaslui în 13 martie 7005/1497, Ștefan vodă consemna și vânzarea Puțenilor de către Toader „Turcul” și soția armeană, lui Jurja Puțeanu (așa este scris numele pe verso actului), pentru „100 de zloți tătărești”¹¹². Din anul 1600 există și o copie „Ses zapis ce s-au făcut naentea Ghincei șoltuzului și a 12 pângari ot târg Agiud, șe mai mulți oameni buni șe bătrâni, cum au venit Popăscul snă Vasile, de nimeni nevoit, neci impresurat, ce de bună voia sa s-au vândut partea sa de ocini den sat din Urechește, den partea de gios a trea parte, den partea tătâne-său lui Vasile Popăscul, șe o au vândut Cozmei de Copăcește, și au dat Cozma 16 taleri bani buni lișnie, de naentea celor ce mai sus scrie: a treia parte den partea lui Vasile Popăscul, den sat, den Urechește, cu tot venetul, de câmpu și dentr-apă, șe den vatra satului, șe pe de cede de apa Trotușului, până agionge partea giosenilor, den hutar în hutar; denaintea lui Ion Pa... den sat de Urechește, șe Lupul Bunicul ot tam, și Anghel tij, șe Smion Bota ot tam, Manaise de Copăcești, șe Păladei ot tam, șe Vasile ot tam, șe Gligorie Toloșca tij ot tam șe... mare mărturie, că ne-am pus peceteile. Az siia pișem, caco znaet. Vleat 7109, martie 28 dn. Pecete cu inscripția aproape neînțeleasă”¹¹³. Iar în zona de sud a Moldovei se consemna în Tecuci, pe data de 4 aprilie 7149/1641 că: „Adecă noi Ghene Părcălab și Ivașco Crăjău și alți oameni buni, carii s-au tâmplat și megieș din pregiur, și șoltuzul cu 12 pângari, fac o vânzare de moșie la Cozmești”¹¹⁴. Iar pe 17 februar 7138/1630 Pătrașco Bașotă logofăt, Gheorghii Bașotă vistier, Iurașco Bașotă vornic de gloată, Nichita și Gheorghie diacul dau un zapis „dumnealui fratele nostru jupânul Iordache (Cantacuzino, vezi nr. 57) pentru o parte mare din moșia Corni, pe care el o vinde apoi „fratelui nostru, jupânului Tomei Postelnicul”¹¹⁵. Interesantă este și consemnarea cea din 9 martie 7151/1643¹¹⁶, când Grigore Ureche, atunci vornic mare de Țara de Jos, și nepotul său, Neculai Ureche care a ajuns spătar, precum și Nistor Balșe, împart moșiile ce au de la Nistor Ureche și soția lui, Mitrofana¹¹⁷. Să

Scărlet, „numai știindu-l turcii că au fost de casa noastră a părinților”. Pentru această faptă, Constantin Scărlet îi dă lui Gugea siliștea Lipiceni din ținutul Orheiului, cu două vaduri de moară (Aurel V. Sava, Documente privind târgul și ținutul Orheiului, București, 1944, nr. 181, p. 174-175). Documentul respectiv arată înrudirea Joreștiilor cu Scărleteștii. Rămâne încă să stabilim tipul de rudenie dintre aceste două neamuri. Toader Jora a deținut un timp și dregătoria de postelnic. Întrun document datat cu 1712, în componența Sfatului Domnesc, printre marii boieri apare și Toader Jora, fost postelnic (CDM, vol. 5, nr. 1134, p. 302).

¹¹² Idem, p. 3. Vezi și *Uricariul*, XIV, p. 72-74 (Vasluiu, 13 Mart 7005/1497. Ștefan-Vodă. Pentru vânzarea Puțenilor, de Toader «Turcul» și Armeanca, lui «Jurja Puțeanu» (așa e scris numele pe V°), pentru 100 de «zloți tătărești». Pergament.-Roșiești, IV, 1).

¹¹³ Idem, p.8, nr. 35.

¹¹⁴ Idem, p. 27, nr. 120;

¹¹⁵ Idem, p. 20, nr. 88.

¹¹⁶ Idem, p. 28, nr. 127.

¹¹⁷ La 25 februarie 7144/1636 în Iași Vasile Balșe, feciorul lui Ghiorgii Balșe logofătul, nepotul bărlădeanului (Bibl. Acad. Rom., doc. ist., 33/LXXXVI). În ms. nr. 334 al Bibl. Acad. Rom., p. 2, avem „un zapis vechii, pe sârbii, de vânzare”, al lui „Pătrașcu părcălab de Unguraș, care mărturisește de vânzarea făcută de „Stanca, fata lui Baloș bătrânul, sora lui Simion din Orășani”.

mai notăm că în anul 7169/1661, pe 30 decembrie, îl întâlnim și pe boierul „Toader băiv părcălab ot Galați”¹¹⁸, personaj important în istoria Galațiului, punându-și iscălitura și pecetea pe o donație de moșie, el fiind martor¹¹⁹. Istoricul din Căiuți, Radu Rosetti, ne aduce și el știrea potrivit căreia familia lui Ioan Tăutul, mare logofăt al Moldovei între anii 1475-1511, vine totuși din ținutul Covurlui, din satul Tăuți¹²⁰. Numai că cel care a trăit „pe la 1390” nu avea cum să fie doar „bunul logofătului”, pentru că acesta, murind la anul 1511¹²¹ conduce la concluzia că bunicul său a murit pe la 1445-1450, așadar capul familiei Tăutu de la anul 1390 va trebuie să urce încă treaptă mai sus, în această investigație. Se știe că la 16 ianuarie 1495 domnul Moldovei le întârea surorilor Neaga și Stana, fetele lui Dragomir Tăutu¹²², ocina și stăpânirea lor peste satele Tăuți și Rujeni, din ținutul Horincea, fixând astfel, fără putință de tăgadă, familia Tăuților de aceste locuri, dar și asupra unei jumătăți din satul Leușeni la Chigheci, jumătatea cealaltă fiind dată vărului lor, „Tăutul vel logofăt”¹²³. Boierului Lână Rugină chiar și domnul Moldovei îi întârea grupul satelor Rugineni („unde a fost casa lui”), Tăuți, Ștrobenei, Botășeni, jumătate din Telejina, cu iezeră¹²⁴ și gârle, între care era și

¹¹⁸ Nicolae Iorga în „Documente de la Sf. Spiridon” pomenește de „Toader băiv părcălab ot Galați” într-o mărturisire dată lui Vasile Hatmanul, pentru moșia sa Ruși, de la Troțuș, nr. 175. „Să se știe scriem (pișem) la 30 dec. 7169/1661”, rev. BCULUI_FG_186932_1903_005_001 (2).pdf, p. 43.

¹¹⁹ Nicolae Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, vol. V, *Documentele Sf. Spiridon*, nr.175, p. 38-39, apărută la Editura Ministerului de Instrucție, Stab. Grafic I.V. Socecu, București, str. Berzei, nr. 59, 1903.

¹²⁰ „Familia Tăutul este originară din satul Tăuți (Covurlui), unde trăia pe la 1390 Tăutul cel Bătrân care, precum rezultă dintr-un uric de la 16 ianuarie 1495 (...) mai stăpânea și alte sate la Horincea și la Chigheciu și era bunul logofătului Tăutul sub Ștafan cel Mare”. – Radu Rosetti, *Pământul, sâtenii și stăpânii*, vol. I, București, 1907, p. 238, nota 1.

¹²¹ Grigore Ureche, *Letopisețul Țării Moldovei*, ed. A II-a revăzută, București, 1958, p. 141.

¹²² Reamintim că la Iași în 1720 iulie 11, Mihai Racoviță vv, hotărăște ca familiile Onciul, Tanta, Ciurar, Peletiu, Cracalia și Frunză să stăpânească satul Vilauce, deoarece cu toții descind dela Toader Tăutul, strămoșul for (T. Bălan, *Documente bucovinene*, vol. IV, 1720-1745, Editura Mitropoliei Bucovinei, Cernăuți, 1938, p. 3).

¹²³ DRH, III (1487-1504), Buc., 1980, p. 304, nr. doc. 166; rezumat în *Condica Asachi* (mss. 629 de la ASB).

¹²⁴ Iată totuși situația iezerului de la Covur. În 1445/246 Ștefan al II-lea dă mănăstirii Moldovița „jumătatea iezerului de la Covur și jumătatea acelu iezer de la Covur care dă în lip, cu toate veniturile”. Și vama din toate părțile Covurului. Cine ar prinde pește aici, trebuie călugării să ia jumătate din venit. Tot astfel și din vama de uscat. „Cine ar cuteza sa ia măcar un groș din acel venit al călugărilor, să fie blestemat”. În 1449/289 același domn întârește jumătate din lacul Covur, de-a lungul Dunării, jumătate din riul care dă în Covur, jumătate din vama de pește, pe apă și pe uscat, din toate părțile și jumătate din toate veniturile de acolo, din judecarea gîlcevilor și a drumurilor. Peste un veac de la aceste prime documente, în 1546/1465, Petru Rareș, continuînd a afirma caracterul domnesc al acestei bălți, face mențiunea unor pescuitori cu năvoade, care nu sînt nici ai domniei și nici ai mănăstirii; de asemenea cedează mănăstirii tot venitul provenind din administrarea justiției. Aceasta nu înseamnă totuși că mănăstirea preluase sarcina polițienească și judecătorească a bălții care, desigur, rămăsese tot în sarcina domniei, balta fiind domnească și statul continuînd a încasa jumătate din venituri; ci doar că veniturile speciale constînd în amenzi se

„iezerul Leahului, de la Gârla lui Soare¹²⁵, cu vama și cu moara”. Strânse în acest fel toate se aflau în ținutul Horincei, din Țara de Jos, mărginit de ținuturile Fălciu, Bârlad și Covurlui, iar peste râul Prut de ținutul Tigheci¹²⁶. Este greu astăzi să mai deslușim cum a decurs stăpânirea satelor acestea, care erau toate în anul 1459 în stăpânirea lui boierului Sin Rugină, în anul 1753, după alte două veacuri, urmașii fraților Stanca și Drăghici Rugină, fii unui alt Rugină, al cărui nume se pierduse și el în timp, stăpâneau doar satele Rugineni și Botășeni. Cu uricul dat de vodă Ștefan cel Mare lui Sin Rugină la 1459 (un „ispisoc bătrân... de la Ștefan Vodă cel Bun), ei s-au înfățișat domnului Moldovei jăluind și au cerut un nou document, care să-l împuternicească de a cerceta ce s-a întâmplat și cu celelalte stăpâniri ale strămoșului lor, anume Tăuții, jumătate din Telejna și din Știboreni, despre care nu mai știau nimic, cele care rămăseseră încă „necercetate de dâșii, fiind ei oameni cu nevoi”. Noul ispisoc emis tot de la cancelaria domnitorului Moldovei, un act scris de Tănase Măcărescul, (însuși traducătorul uricului lui Ștefan cel Mare al Moldovei) logofăt de taină în timpul lui Grigore al II-lea Ghica, le confirma iarăși acest drept dobândit de strămoșii lor: „volnici să fie moșiile ce nu le-au căutat să și le cerce și vor fi fără gâlceavă, fiind a lor, le vor stăpâni în doauî niamul lui Drăghici și neamul Stancăi, cum și țin cele ce sânt și până astăzi în stăpânirea lor”¹²⁷. Constatăm că toate aceste sate erau moldovenesti și aparținătoare ținutului Covurluiului, rezultând dintr-o rearondare, realizată doar prin dispariția ținutului Horincei¹²⁸. Fînd vorba însă de două familii importante ale Moldovei putem spune că rudenia lui Sin Rugină cu mulți dintre Tăutuleștii cei

ceda în întregime mănăstirii. Actul spune: „jumătate din balta domnească care e la Dunăre, anume Covur și jumătate din tot venitul de la cei ce prind pește. De asemenea, toate bălțile și gîrlele, împreună cu gîrla cea mare”. „Și oricine va pescui cu năvoadă, sau va plăti vamă, sau pentru certuri, sau va primi pedeapsă, venitul să fie în întregime al mînăstirii”. La această dată de 1546, apare deci un fapt nou, deși neclar exprimat în textul documentului: amenzile pentru certuri și pedepse nu mai sunt împărțite în jumătate cu statul, ci urmează a fi în întregime ale mănăstirii. În 1615/263-284, Ștefan Tomșa scrie staroș-tilor de Covurlui că să cerceteze cazul unor oameni care au prins pește, noaptea, fără știrea mănăstirii Tazlău și fără voia ei, cu năvoadele lor, în iezerul care se numește Dadovul, din sus de Brateș. Poruncă să le facă lege dreaptă cu aceia asupra cărora se vor jelui și să li se plătească paguba. De asemenea, să facă lege dreaptă, cu drept de apel la domnie, cu aceia care nu vor să dea mănăstirii venitul din pește. Dat fiind că „sau ridicat niște oameni și pescuiesc în iezerul lor cu pește”; cine va fi prinzînd peștele, să le plătească lor tot peștele. În 1529/1276 jumătate din iezerul de la Lozova, cu satul Ideștii, este schimbat pe satul Pănceștii. Iar în 1570/238 fata lui Toader logofăt vinde jumătate din Ciogreștii de pe Bîrlad, în marginea iezerului celui mare al Bîrladului, ce-i în gura Gerului, partea de sus și cu o a patra parte din iezăr, lui Dinga, mare postelnic.

¹²⁵ Așa este traducerea lui Tănase Măcărescu din anul 1753, preluată de Ghibănescu și de DRH; istoricul Costăchescu a dat „gârla Soarelui”, formă preluată în DIR.

¹²⁶ Constantin Burac, *Ținuturile Țării Moldovei până la mijlocul secolului al XVIII-lea*, Buc., 2002, p. 189-193, 362-363 (și harta), 495-496.

¹²⁷ Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade, XXIV*, Iași, 1930, p. 42.

¹²⁸ Ținutul țuicii (Horinca însemna țuica, rachiul de tescovină etc).

vechi a fost una foarte apropiată, pentru că numai astfel se poate explica trecerea satului Tăuți în stăpânirea sa, iar ceva mai târziu întoarcerea lui în stăpânirea fiicelor lui Dragomir Tăutu, odată cu satul de baștină a lui Sin Rugină, satul Rugineni. În timp prin înrudiri multiple¹²⁹ și ale moștenirilor generate de ele satul Tăuți a trecut la Sima Bica, considerat drept un strănepot colateral a lui Sin Rugină. Satul Tăutești, la început Tăuteni, de pe Jijia, aste tot o mărturie istorică a familiei Tăutu dinainte de marele logofăt. Doi dintre nepoții logofătului Tăutu, un logofăt omonim (era fiul lui Pătașco Tăutu) și vara sa primară, numită Magdalina Neagoiasa, au moștenit pe din două satele Călugăreni de pe Jijia și Balinți de pe Bașeu, iar la 1592 ei au hotărât să-și întregească satele, prin a schimba și jumătățile între ele¹³⁰. Astfel Călugărenii au fost stăpâniți, sat întreg, de vorniceasa Magdalina Neagoiasa, iar satul Balinții au rămas întregi logofătului Ioan Tăutu¹³¹ (II), cel care la dăruit mănăstirii Voroneț¹³². În vremea iminentei numiri la domnie a lui Alexandru Iliaș, care a urmat în locul lui Moise Movilă, iar scaunul domnesc al Moldovei a rămas în grija caimacamilor „Ghenghe logofătul și Enachie postelnicul”. Noul domn nu a fost dorit de boierii țării, „știindu cu toții hirea”, și de aceea a și fost alungat. După aceea a și venit chiar decapitarea lui Miron vodă Barnovschi la Constantinopol, care a fost urmată de închiderea marilor boieri ai Țării Moldovei, adică cei care l-au urmat: Ghenghea logofătul, Bașotă hatmanul, Cehan vornicul, Roșca vistiernicul, Costin postelnicul”, marea lor majoritate fiind din Țara de Jos, boieri care ulterior au și fost eliberați. Însă numele logofătului Ghenghea trebuie legat de un strămoș trăitor în vremea lui Ștefan cel Mare în

¹²⁹ Mihail Costăchescu, *Documente moldovenești de la Ștefan cel Mare*, p. 25, nota 1.

¹³⁰ Documentul din 11 ianuarie 1562.

¹³¹ „Trăim în umbra oamenilor de odinioară, iar chipurile lor stau mărturie pentru noi. Fără a fi întru totul conștienți de aceasta, ne aflăm sub semnul implacabil al trecutului, în mersul nostru către un viitor neștiut. Vechi boieri de altădată care stăpâneau sate și oameni pe cuprinsul unui pământ românesc nedespărțit de vreo apă curgătoare, stau strajă la memoria țării spre neuitarea istoriei noastre. Din sudul Moldovei, din colinele Tutovei și până în apa Ceremușului și malul Nistrului, în Bucovina și Basarabia de mai târziu, vechi sate amintesc mereu prin istoria lor de stăpânii care le-au apărut cu sabia. Generațiile curg, amintirea bunicilor se estompează în memoria urmașilor, dar uitarea se pedepsește prin pierderea identității umane specifice și, în cele din urmă, duce la pieirea unui neam și a unei națiuni, pentru că, după cum a zis marele istoric Nicolae Iorga, cine uită nu merită, să existe, am putea zice noi. Între doi vechi boieri aparent nu există nici o legătură, precum între Ioan Tăutu și Ionașco Ghenghea, ambii mari logofeți ai Moldovei, dar, în realitate se interpun trei generații de femei prin care s-a perpetuat legătura de rudenie. Urmărind curgerea generațiilor, constatăm că Irina, soția lui Ionașco Ghenghea, a fost strănepoata lui Ioan Tăutu. Având în minte modelul biblic, această descendență feminină poate fi descrisă astfel: Ioan Tăutu a avut pe Nastasia, Nastasia a avut pe Odochia a avut pe Agafia, iar Agafia a avut pe Irina Ghenghioaia. Astfel, fiii lui Ionașco Ghenghea sunt stră-strănepoții lui Ioan Tăutu.” - Lucian-Valeriu Lefter, *Marele logofăt Ionașco Gheanghina*, în revista *Elanul*, nr. 103 din septembrie 2010.

¹³² Cf. *Supra*, notele 43 și 44; Vartolomei Măzereanu, *Condica Mănăstirii Voronețul*, editată la Suceava, 1900, p. 49.

sudul Moldovei, în actualul județ Vaslui. La 16 ianuarie 1495, logofătul Petre Ghenghe împreună cu fratele său Gavril și surorile sale, Marușca și Mușata, dimpreună și cu toți verii lor, erau întăriți de domnitor stăpâni în satul Popești, situat pe Jerăvăț, în ținutul Tutovei. Tot așa și un strănepot al lui Petre Ghenghea a fost Cozma Ghenghea, pe care îl găsim menționat în vremea lui Petru Rareș, la 1543, ca unul din cei doi pârcălabi de la cetatea Orheiului, de pe malul Nistrului. În timpul când era pârcălab de Roman, în anul 1547, Cozma Ghenghea¹³³ mai cumpără încă trei sate de pe Siret, în ținutul Suceava. Va continua cumpărătura și altor două sate, în ținutul Hotin, drept pentru care, prin alte două acte din 1552, Ștefăniță Rareș (cel tânăr, domn între 22 apr. 1517-14 ian. 1527) întărea fostului pârcălab de Roman (Cetatea Nouă) stăpânirea la alte nouă sate și câteva părți de unele sate, cumpărate de acesta în ținuturile de sus, Suceava și Hotin, precum și la Soroca. Ionașco Ghenghea este fiul lui Cozma, și va urca ierarhia rangurilor, de la vornic de gloată sau spătar până la mare logofăt al Țării Moldovei între anii 1616 și 1623, după care va deține importanta funcție de mare vornic al Țării de Jos. El mai revine ca mare logofăt până la 1634, iar pe la jumătatea anului 1635 era deja mort. Iar tot domeniul funciar al marelui logofăt Ionașco Ghenghea era unul destul de impresionant în acel timp. Familia sa stăpânea peste 60 de sate, risipite în toată Moldova. În zona Vasluiului, în vechiul ținut Fălciu, stăpânea satele Leoeștii și Mălăeștii, și în fostul ținut Tutova vreo nouă sate, precum și, mai la nord, stăpânea satul Negrești, din actualul oraș din județul Vaslui, atunci un sat în plină expansiune. Cele două moșii, Negreștii cu Leoeștii, sate din ținutul Vaslui, au ajuns toate tot în stăpânirea lui Ionașco Ghenghea, logofăt, în urma înrudirii sale, prin căsătorie, cu o strănepoată a logofătului Ioan Tăutu, acela din vremea lui Ștefan cel Mare. Iar un important loc în istoria Moldovei a avut și neamul Ciolpanilor¹³⁴, toți fiind bucovineni, care au susținut prin înrudirile lor și case

¹³³Pârcălabul Cozma Ghenghea era frate cu Andreica Șeptilici (era așadar chiar strămoșul neamului Semaca în epoca austriacă a Bucovinei), numele lui Andreica venind de la cei șapte feciori pe care i-a avut. Sora lui Cozma Ghenghea și a lui Andreico Șeptilici, Anghelina, a fost soția marelui vornic Ioan Moțoc (N. Stoicescu, op. cit., p. 305). Ionașco Ghenghea era fiul lui Grigore Ghenghea (vornic, în anul 1576, și hatman, în anul 1578) și nepotul lui Cozma Ghenghea pârcălab (N. Stoicescu, op. cit., p. 306).

¹³⁴În sursele documentare se mai regăsesc încă, de-a lungul veacurilor, informațiile: Șandru, fiul lui și al Anei (fata lui Lazăr, fiul lui Oană vornic de Tulova și, anterior, de Suceava, ctitorul mănăstirii Humor – în sfatul domnesc între anii 1397 – 1425), cumnat cu Hărman pârcălab, tatăl lui Ciolpan: comis (1486, 14 septembrie – 1492, martie 30), pârcălab de Roman (1492, 10 octombrie – 1510, 7 februarie), menționat în sfatul domnesc până în 1520, 6 octombrie. Fiul său, Ciolpan, a avut doi fii, pe Gheorghe Ciolpan diac și Drăgan Ciolpan, din Ciolpan trăgându-se și neamul Rugină și, prin femei, neamul Bașotă (Nicolae Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova*, sec. XIV-XVII, București, 1971, p. 286). 1598, 20 martie: Toader și Drăgan Ciolpan, pârcălabi de Novograd, membri în sfatul domnesc (Bălan, *Documente bucovinene, I, 1507-1653*, Cernăuți, 1933, p. 125), pârcălabi de Roman, din 1599, 30 martie (Balan, Teodor, *Documente bucovinene, I, 1507-1653*, Cernăuți, 1933, p. 132). 1599, 30 martie, Toader și Drăgan Ciolpan, pârcălabi de Roman, membri în sfatul domnesc (DGAS, *Din tezaurul*

documentar sucevean, București, 1983, doc. nr. 131, p. 81, 82) 1601, 2 iunie: Drăgan Ciolpan și Ionașco Ciolpan, de la vistierie, se plâng pentru o încălcare de moșie în Negoiești, din partea rudei lor Ileana (Iorga, Nicolae, *Documente*, IV, p. 181). Drăgan, fiul lui Ciolpan, nepotul lui Șandru pârcălab și al Nastasiei (fiica lui Dan hatman, nepoata lui Cozma Șarpe). Menționat: diac, în 1579, 28 octombrie; fără titlu, 1582, 10 martie și în 1586, 13 mai; fost urednic de Hârlău, 1585, 9 octombrie; fost vornic, 1586, 20 februarie; fără titlu, 1586, 13 mai; pârcălab de Novograd, 1587-1597; pârcălab de Roman, 1598 - 1599. Fii: Dumitru Ciolpan și Grigore sau Gligorcea, cum i se mai spune în documente. Băiatul fetei lui Dumitru Ciolpan a fost Pătrașco Bașotă, întemeietorul acestui neam. În aceeași perioadă, au mai fost menționate probabilele rubedenii ale lui Drăgan Ciolpan, Trifan Ciolpan, solul boierilor moldoveni la sultanul Soliman I (1538, conform letopisețului lui Grigore Ureche, p. 156), Miron Ciolpan, fiul lui Grigore și al unei fete a lui Miron Barnovschi (Stoicescu, N., *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova* – sec. XIV-XVII, București, 1971, p. 298, 299). 1614, octombrie 18: Gligorcea Ciolpan, comis, și Ionașco Ghenghea, mare logofăt, în sfatul domnesc (DGAS, *Din tezaurul documentar sucevean*, 1393-1849, București, 1983, doc. 165, p. 93). 1615, octombrie 25: Gligorie Ciolpan, hatman, și Ionașco Ghenghe, mare logofăt, se aflau în sfatul domnesc, la vânzarea satului Botoșana (Balan, *Documente bucovinene*, I, 1507-1653, Cernăuți, 1933, p. 165). 1618, Gligorie Ciolpan, spătar, și socrul său, Ionașco Ghenghe, mare logofăt, pentru un uric al Dragomirnei (DGAS, *Din tezaurul documentar sucevean*, anii 1393-1849, București, 1983, doc. 194, p. 103). Ionașco Ghenghea era fiul lui Grigore Ghenghea (vornic, în 1576, și hatman, în 1578) și nepotul lui Cozma Ghenghea pârcălab (N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 306). Cozma Ghenghea era frate cu Andreica Șeptilici (strămoșul neamului Semaca, ivit prin traducerea numelui Șeptilici, în epoca austriacă a Bucovinei), numele lui Andreica venind de la cei șapte feciori pe care i-a avut. Sora lui Cozma Ghenghea și a lui Andreico Șeptilici, Anghelina, a fost soția marelui vornic Ioan Moțoc (Stoicescu, *op. cit.*, p. 305). 1620, 13 aprilie: Grigorie Ciolpan este menționat, într-o mărturie pentru moșiile Dragomirnei, „fost hatman” (DGAS, *Suceava – File de istorie*, 1388-1918, București, 1989, doc. 101, p. 239). Gligore sau Grigore Ciolpan, căsătorit cu Nastasia, sora lui Nicoară Prăjescu vistiernic, apoi cu Antimia, fata Ionașco Ghenghe mare logofăt. Comis în anul 1609, hatman din 1615, pârcălab din anul 1616, menționat până în anul 1625, om credincios al lui Tomșa Vodă. Copii: Dumitru și Ion Ciolpan, mari dregători (Stoicescu, N., *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova* – sec. XIV-XVII, București, 1971, pp. 376, 377). 1636, 13 iulie: Ion Ciolpan vindea „Ternaucă, din Codru, care este în ținutul Cernăuți” (DRH, vol. 23, doc. 460, pp. 521, 522), în întăritura domnească din 14 iulie 1636 (doc. 461, pp. 522, 523), menționându-se că Ion Ciolpan este fiul Antimiei, nepotul lui Gheanghia logofăt”. 1639, 12 aprilie: Dumitrașco Ciolpan, mare vornic de țara de jos, martor, în sfatul domnesc, pentru niște moșii bucovinene (Bălan, *Documente bucovinene*, II, 1519-1662, Cernăuți, 1934, p. 106). Fiul lui Dumitrașco Ciolpan a fost Iurașco Ciolpan, menționat în 1646, 20 februarie, când vinde o țigancă, bunicul lui Dumitrașco fiind Lupe Huru (DRH, volumul 28, București, 2006, doc. 296, p. 236). 1643, 30 martie: Ion Ciolpan vânduse părți din Lucavița lui Isac Mironescul (Bălan, *Documente bucovinene*, IV, 1720-1745, Cernăuți, 1938, p. 164). Ion Ciolpan, îl avea bunic pe Ghenghe logofăt (Bălan, *Documente bucovinene*, III, 1573-720, Cernăuți, 1937, p. 103). Ion Ciolpan era cumnat cu Lupul Prăjecul, însurat cu sora lui, Safta, unchiul lui fiind Lupul Ghenghe și Dumitraș Ghenghe. Avea moșii în: Lucovița (1/2), Ternaucă, Dobrinăuți și, ca zălog, în Boian (Bălan, *Documente bucovinene*, III, 1573-720, Cernăuți, 1937, p. 115). 1646, 10 iunie: Pătrașco Ciolpan, jîtnicerul, martor la Suceava (DRH, vol. 28, București, 2006, doc. 390, p. 333). 1696, 1 mai: Ștefan Ciolpan, martor, care scrie uricul, la Crasna (Teodor Bălan, *Documente bucovinene*, vol. III, 1573-720, Cernăuți, 1937, p. 88). 1730, 15 ianuarie: Ștefan Ciolpan, martor la o vânzare în Crasna, Bălan, *Documente bucovinene*, IV, 1720-1745, Cernăuți, 1938, p. 88. 1776, 26 octombrie: Constantin Ciolpan cercetează o pricină la Vilaueca, din ordinul locotenentului major

nobiliare gestionând și sudul Moldovei. O genealogie a neamului Ciolpan (nefiind genealogist ci doar un istoric oarecare, dar și un scriitor român obișnuit, așa fi foarte recunoscător tuturor doritorilor dacă nu mi-ar mai cere astfel de informații prea delicate) începe cu moșii (strămoșii sunt anteriori străbunilor, legătura dintre strămoși și străbuni fiind făcută, în acest caz, de către Ciolpan pârcălab¹³⁵, care, în fond, este moșul Ciolpanilor. O să mai observăm așadar de câte ori va fi nevoie și neamul Ciolpan, care se trage din Oană, fost vornic de Suceava și, ulterior, avansat ca vornic de Tutova (Vornicenii de astăzi), prin fata lui Oană, numită Ana, cea care avea să dea numele unei moșii, Frumoasa (astăzi, sat), un frate al ei dând numele moșiei Frumosu, de lângă Moldovița. Urmașii lui Ionașco Ghenghea¹³⁶, fost mare logofăt al Moldovei între anii (1616-1634), nu au mai atins niciodată apogeul puterii acestuia. Doar numai biserica din capitala Iași cea a marelui logofăt stătea mărturie peste cele timpiri pentru aducerea aminte a vremurilor acelea prospere al logofătului Ionașco Ghenghea de odinioară, însă a dispărut și ea prin anii 1940, fiind ruinată de veacurile care au trecut peste ea. Doar cu numai o

Schmidebauer (DGAS, *Din tezaurul documentar sucevean*, București, 1983, doc. 1281, p. 426); 1783, 25 aprilie: Iordachi Ciolpan, însurat cu fata lui Costin Tăutul (fiul lui Ion Tăutul, nepotul lui Pătrășcan Tăutul, frate cu Velicico Tăutul, frate cu Miron, cumnat, după soții, Vasile Lența, fiul lui Gheorghe Lența și al Mariei Tăutul, și Panaite Stroescu), proprietar în Bănila Rusească (1/8), în Ispas, Lehăcenii, în Soloneț, Bălăceana, Comănești – (Teodor Bălan, *Documente bucovinene*, V, 1745-1760, Cernăuți, 1939, p. 38). 1796, 4 februarie: Ion Ciolpan este martor la o hotarnică în Piedecăuți (Bălan, *Documente bucovinene*, VIII-IX, 1741-1899, Iași, 2006, doc. 176, p. 163). Ținem minte că la 30 mai 1623, Dărăban din Tulucești vinde părți din sat lui Ionașcu Ghenghea, după care satul Tulucești ajunge o proprietate a mănăstirii ieșene Cetățuia.

¹³⁵ Printre ctitoriile monahale boierești din ținutul Neamț la sfârșitul secolului al XVI-lea se număra și Mănăstirea „Sfânta Treime”, aflată la vărsarea pârâului Orbic în râul Bistrița, în apropierea orașului Buhuși de astăzi. Într-un act de la sfârșitul secolului al XVI-lea, mai precis din 20 iunie 1598¹², se precizează că „Ciulpan caliuher” vânduse postelnicului Constantin Popoțea, din Bârjoveni (Sat în ținutul Neamț, pe pârâul Valea Morii, afluent al Pârâului Negru, astăzi în comuna Secuieni, județul Neamț, vezi Indice de nume, la DRH, A. Moldova, vol. 1 (1384-1448), întocmit de C. Cihodaru, Ioan Caproșu și L. Șimanschi, București, 1975, p. 439), o gârlă la București, un sat plasat la vărsarea Orbicului în Bistrița. Acesta este cunoscut în documentele vremii drept Ciolpan sulitaș, nume sub care apare într-un act mai vechi cu opt ani, din 13 mai 1590 (DIR, A. Moldova, veacul XVI, vol. III (1571-1590), București, 1952, nr. 555, p. 457), emis la Iași, din porunca lui Petru Șchiopul voievod. Prin intermediul acestui act (DANIC, M-rea Bisericiani, II/2. Original slav, hârtie, pecete aplicată stricată; DIR, A. Moldova, veacul XVI, vol. III, nr. 555, p. 457)¹⁷, voievodul amintit întărea vânzarea unui sfert din satul Orbic („din jumătate de sat, jumătatea de sus”- DIR, A. Moldova, veacul XVI, vol. III (1571-1590), București, 1952, nr. 555, p. 457) făcută de Mihăilă și fratele său, Frățuț, lui Ciolpan sulitașul, pentru suma de 220 de zloți tătărești.

¹³⁶ Ionașco Ghenghea a fost, între 26 septembrie 1626-30 iunie 1630, mare vornic al Țării de Jos, apoi mare logofăt (16 decembrie 1630-15 martie 1634). Se mai știe că Ionașco Ghenghea era fiul lui Grigore Ghenghea (vornic, în anul 1576, și hatman în 1578) și nepotul lui Cozma Ghenghea pârcălab (Stoicescu, p. 306). Iar Cozma Ghenghea era frate cu Andreica Șeptilici (strămoșul neamului Semaca, un nume ivit prin traducerea numelui Șeptilici, în epoca austriacă a Bucovinei), numele lui Andreica venind de la cei șapte feciori pe care i-a avut. Sora lui Cozma Ghenghea și a lui Andreico Șeptilici, Anghelina, a fost soția marelui vornic Ioan Moțoc (Stoicescu, 305).

jumătate de veac în urmă, se putea zări, cam în apropierea casei lui Vasile Alecsandri din Iași, pe strada care-i poartă numele, o biserică care amintea de ctitorul său din veacul al XVII-lea, acela care fusese marele logofăt Ionașco Ghenghea, ea fiind numită și „Biserica Gheanghei”. Așa cum scria mai târziu Vasile Panopol¹³⁷, acestei străzi „pe vremuri i se spunea Ulița Ghenghei, probabil botezată după numele marelui logofăt sub mai multe domnii, vel logofătul Ionașco Ghenghea”. Venind în partea de nord-est a ținutului Covurlui trebuie să spunem că la sfârșitul secolului al XIX-lea, satele comunei Berști Meria făceau parte din ținutul Covurlui, plasa Horincea, plasate în general prin valea Horincei, afluent al Prutului. Ele erau grupate astfel: de comuna Târgu – Berești (astăzi orașul Berești) țineau satele Merea (Meria), Berești sat, Aldești și cătunul Șipote. Atunci satele aveau populație majoritară razeși și câțiva clăcași, toți români. Începutul secolului XX va aduce un nou impuls de dezvoltare ținutului, într-o zonă mai săracă. Aprobata încă din anul 1889, o nouă linie de cale ferată, care unește Galațiul cu Bârladul, având stații de cale ferată și pe teritoriul comunei Berești Meria, la Balintești și o stație în orașul Berești, la limita sa cu comuna, începe să se construiască linia în anul 1906. Iar doi ingineri italieni, Bertolero și Giachetti, vor supraveghea toate lucrările, destul de complicate, pe care le presupunea în special construcția în teren greu și chiar tăierea tunelului Berești – Talașmani, în lungime de 3330 m. Calea ferată română se integra în ritmul de dezvoltare european a unui mijloc de transport, un vârf tehnic al timpului, care a avut un impact major asupra întregii lumi moldave și fără îndoială că și asupra acestei zone defavorizate¹³⁸.

¹³⁷ Cărturarul Vasile Panopol (1881-1956), era nepot al spătarului Vasile Panopol și era fiul natural al junimistului Vasile Pogor. Vasile Panopol a scris „*Pe ulițele Iașului*”, ediție îngrijită și introducere de Mihai Sorin Rădulescu, București, Editura Allfa, 2000.

¹³⁸ Astăzi din cele 19 gări de pe traseul Galați-Bârlad, doar patru mai sunt folosite. Celelalte 15 gări feroviare sunt abandonate și sunt într-o stare deplorabilă. Clădirile au fost jefuite de tot ceea ce se putea demonta, iar acum se fură deja cărămizile. Nimeni nu-și asumă răspunderea pentru distrugerea unei părți a istoriei naționale. Calea ferată Galați-Bârlad a împlinit, în decembrie anul 2016, 105 ani de la inaugurarea sa din 1911, cu mare fast, în prezența Regelui Carol I și a jumătate dintre membrii guvernului Petre P. Carp. Are 109 kilometri lungime, iar construcția ei a început în 1892, an în care se semna decretul regal prin care legea de aprobare a investiției era promulgată. În total, pe amintita linie, sunt acum 19 halte (fără a lua în calcul punctele de plecare și de sosire), toate întipărite adânc în memoria colectivă a așezărilor în care există. Căci, în vremurile în care apăreau, era un lucru de mare mândrie ca o așezare să aibă gara ei. În esență, vorbim despre o părticică din istoria neamului, căci cele mai multe dintre clădirile din aceste halte sunt foarte vechi, au între 100 și 120 de ani, fiind adevărate opere de arhitectură. Sunt ridicate într-un stil aparte, cu materiale de mare calitate, iar unele dintre ele surprind chiar cu decorațiuni unicate, sculptate manual în atelierele pietrarilor italieni din Galați și Brăila. Însă cu toate că vorbim despre o încărcătură istorică deosebită, calea ferată Galați-Bârlad mai este acum doar o simplă afacere. Atât. În 2010, exploatarea ei a fost concesionată către o firmă privată, care a fost interesată de trenuri (căci ele aduc profit), nu de gări, așa că întreaga infrastructură aferentă a rămas de izbeliște. Piesa de rezistență a investiției a fost, fără îndoială, tunelul Tălașmani-Docăneasa (în apropiere de orașul Berești, care a fost finalizat în 1911, după cinci ani de trudă, și care, cu cei 3.330 de metri ai lui,

rămâne și acum al doilea tunel de cale ferată din România, ca lungime, după tunelul Teliu (4.369 metri). Tunelul leagă practic județele Galați și Vaslui (pe sub dealul Tălășmani, care delimitează bazinele hidrografice ale Siretului și Prutului) și este unul din puținele tuneluri din țară construite la altitudine joasă, undeva în jurul a 100 metri peste nivelul mării. Se știe că lucrarea a fost coordonată de doi mari ingineri italieni (Pietro Bertolero și Giuseppe Giachetti), care au avut de înfruntat nu doar marile probleme cu terenul (dealul este din loess și nisip și e îmbibat cu apă pe porțiunea pe unde trece tunelul), ci și lipsa de tehnică. Însă s-au descurcat magistral, după cum răzbat mărturiile din trecut. Atacat simultan de la ambele capete, lumea era cu ochii pe inginerii italieni Pietro Bertolero și Giuseppe Giachetti, cărora statul român le încredințase executarea proiectului. Data începerii săpăturilor a fost 3 iunie 1906. Din satele comunei Berești Meria au fost recrutați cei mai mulți dintre muncitorii de la tunelul Talașmani-Docăneasa. S-a emis cu această ocazie a inaugurării tunelului amintit o medalie: „România – 1912. Medalie inaugurală. Editor: Johnson (S.). Gravor principal: Marchetti (U.). Forma rotundă, diametru 50.0mm, din bronz. Avers: De jur împrejur: Carol I regele României. Bustul său în uniformă militară, întors spre stânga. Jos în stânga: U. Marchetti. Revers: Portalul unui tunel din care iese o locomotivă văzută din față, fumegând. De fiecare parte, un zid de susținere; deasupra, stânci și câțiva arbori în dreapta. La partea superioară, pe trei linii: C.F.R. / Tunelul Berești / maiu 1912 / În dreapta pe zid: Antrepriza / P. Bertolero. Jos, în stânga: U. Marchetti.” Un alt tronson de cale ferată la care îi găsim angajați pe lucrătorii italieni, la sfârșitul secolului al XIX-lea, a fost Fetești – Constanța, în anul 1893, unde participarea a 220 italieni la construirea căii ferate, dar și a podului de fier peste Dunăre dintre Fetești și Cernavodă era menționată de Giulio Tesi, consulul italian la Galați („*Bollettino MAE*”, Roma, 1894, p. 96-97. Vezi *Rapporto di Emanuele Beccaria Incisa, Emigrazione in Romania*, în „*Boll. M.A.E.*”, 1897, pp. 219-220). La 15 februarie 1910 se realiza un raport privind „lucrătorii străini aflați în antrepriza lucrătorilor liniei noi C.F.R. a D-lor Bertolero & Florio”, unde din cei 29 de angajați, unul era italian (Giovanni Toschini, născut în anul 1852, Italia, avea pașaport eliberat la Constanța, la 7 mai 1907, revenise în România la 7 martie 1909, în Cernavodă la 9 martie 1909, ANIC, DPSG, 40/1909, f. 87-91, 115). Când vorbim de participarea italienilor la construirea podurilor, cea mai importantă contribuție rămâne cea de la construcția de amploare a podului peste Dunăre și brațul Borcea, între 1890-1895. „Podul lui Carol I” era cel mai mare ca lungime, mai complex ca lucrare și originalitate a soluțiilor tehnice din Europa la acel moment, la ridicarea căruia se pare că au fost implicați circa 1.300 – 2.000 de italieni (M. Moise, *Constanța veche*, 2001, p. 252; Raluca Tomi, *Italians in Dobrudja*, p. 95-135. Asupra evoluției numerice a angajaților italieni în construcția podului peste Dunăre, vezi cap. I, p. 69). Dintre aceștia, peste 100 de italieni fuseseră angajați în 1892 de Societatea Fives-Lille (*Rapporto del ministro Francesco Curtopassi* (25 ott. 1892), în *Emigrazione e colonie*, 1893, p. 404). Pentru construcția podului a fost folosită și piatră din cariera de la Iacob Deal, din munții Măcinului, exploatată de italieni. Mai mult se pare că principalul meșter al lui Anghel Saligny ar fi fost un „oarecare Giovanni Bellotto” (Marian-Liviu Petre, *Elemente privind evoluția minorităților italiene din Dobrogea (1878-1947)*, în Revista „*Tomis*”, nr. 11, nov. 2004, p. 83; Idem, *Prezența italienilor în Dobrogea*, p. 109-113). O altă categorie importantă de construcții publice de mare anvergură l-au reprezentat porturile și indugiurile. La Sulina, o dată cu stabilirea aici a sediului Comisiei Europene a Dunării, care a inclus portul în traficul fluvial european, dintr-un sat de pescari, localitatea așezată pe malul brațului principal al Dunării care se vărsa în Marea Neagră, de la care își primea numele, era transformată într-un important oraș-port începând cu 1856. Numeroase state europene își trimis aici reprezentanții, fie ca diplomați, fie ca angajați ai Comisiei. Italia își deschidea aici un alt viceconsulat, subordonat consulului din Galați, iar societățile comerciale din Brăila și Galați nu au întârziat să își deschidă propriile agenții și în Sulina. Pentru o bună navigație era nevoie însă de îndiguirea canalului Sulina, pentru care au lucrat timp de 22 de ani, lucrători italieni. În perioada 1865-1871, printre aceștia era menționat și „un doctor napoletan” (Raluca Tomi, *Italians in*

Cetitorul însă nu uită însă faptul că eu am considerat ca fiind extrem de importantă semnalarea și evaluarea familiilor boierești mari ale Moldovei, în jurul cărora s-a cristalizat viața și istoria Moldovei. Doi boieri moldoveni din sec. XIV, numiți Giulă capitaneus¹³⁹ și Dumitru, probabil că fără a se cunoaște, sunt totuși străbunii

Dobrudja, p. 98). Raportul din 1892 al consulului general la Galați, Giulio Tesi, menționa o comunitate de 18 familii italiene, care alături de alți italieni numărau 55 persoane, proveniți din întreaga Italie. Era o colonie permanentă, căreia i se alăturau mai rar în ultimii ani emigranți temporari. Angajați ai Comisiei Europene a Dunării erau în număr de 14, fie în birouri, fie în corpul de piloți, cărora li se alăturau un medic și un maestru de muzică (*Rapporto del console generale Giulio Tesi* (21 aprilie 1892), în *Emigrazione e Colonie*, 1893, p. 408-409). În 1912, aceeași anchetă a inspectorului G. E. di Palma, indica un număr de 22 de familii, majoritatea având cel puțin câte un angajat în Comisia Dunăreană („*Boll. Emigrazione*”, 1912, p. 1215).

¹³⁹ „În seria capelelor de plan dreptunghiular din Moldova trebuie inclusă biserica din Giulești, ridicată în a doua jumătate a secolului al XIV-lea. Prin trăsăturile ei constructive ea se constituie într-un caz aparte al acestei serii, motiv pentru care, în discuția de față, ea a fost lăsată în urma unor monumente mai recente. Descoperită în cursul investigațiilor arheologice desăfășurate în perimetrul curții boierului Giulă capitaneus, edificiul de cult este unul dintre cele mai elocvente exemple de sinteză arhitecturală...” (Cristian Nicolae Apetrei, *Reședințele boierești din Țara Românească și Moldova în secolele XIV-XVI*, Muzeul Brăilei, Ed. Istros, Brăila, 2009, p. 159. Vezi și George – Felix Tașcă, *Ascendenta paternă maramureșeană a lui Giulă „capitaneus”* (1384). În actul de închinare al lui Petru I Mușatinul, de la Liov, din 26 septembrie 1387, menționat, apar pentru prima dată pârcălabii cetăților Moldovei, printre care și ai Hotinului, care iau parte la jurământul în fața regelui: capitaneus (staroste) Giula, marscalus (vornic) Drăgoiu, Ștențel, sau Stanislav. Ștefan de Hotin este martor în salvconductul lui Ștefan voievod către Spitco, palatinul Podoliei, 3 februarie 1397, Șandru de Hotin apare în documentul din 11 februarie 1401, Horaet de Hotin, martor de cărți domnești, în documentul din 7 ianuarie 1403. domnia lui Alexandru cel Bun (1400-1432) este cea mai statornică de după întemeierea Moldovei. El desăvârșește granițele naturale într-o vreme când puterea turcească încă nu se manifesta la Marea Neagră, așează boierimea pământeană în ranguri, pune Hotinul în Episcopia Rădăuțiului. La anul 1410 în documentele cancelariei sale apare pentru prima dată rangul de pârcălab, semn al unei preocupări deosebite pentru latura militară a componentelor statului său. Pârcălabul era dregător de frontieră și îndeplinea atribuții militare ca apărător al cetății și al regiunii aparținătoare. Prin acești dregători, domnii noștri au acoperit întreaga linie estică de graniță, de la nord la sud, cu centura de cetăți cunoscute: Hotin, Soroca, Orhei, Tighina, Cetatea Albă, Chilia, Crăciuna (cetatea de lângă Independența). Pârcălabii au fost imediat asimilați în sfatul domnesc ca boieri de rangul I; pârcălabii de Hotin erau menționați imediat după cei de la Cetatea Albă; după căderea acesteia, erau primii în sfatul domnesc. Fiecare cetate avea câte doi pârcălabi, afară de Suceava care avea un portar. Ei aveau și atribuții administrative și judecătorești în ținuturile care aparțineau cetății, atribuții care trebuiau înțelese în subordinea marelui vornic; atribuțiile lor erau interzise pe teritoriile care se bucurau de imunitate feudală, respectiv cele care aparțineau autorităților bisericești. Totodată pârcălabii rezolvau și conflictele de frontieră, cum a fost cel de la Hotin din 9 octombrie 1467 unde, într-o adunare obștească din tabăra de lângă Hotin, s-au întâlnit reprezentanții regelui Poloniei, ai Galiției, și cei ai domnului moldovean. Asemenea întâlniri se puteau face anual, după împrejurări. În tratatul din 1499 se stipulează că pârcălabii de Hotin și Cernăuți aveau dreptul să judece pe împričinații poloni care comiteau fărâdelegi dincoace de Nistru, iar starostele de Camenița putea face același lucru cu împričinații moldoveni dincolo de Nistru. La început cetatea Hotinului a fost întreținută de un ocol de state Dancăuți, Vorniceni, Tulbureni; mai târziu se vor adăuga și altele.

comuni ai unor tineri, care prin căsătoria lor au dat naștere pe loc unui lung și însemnat șuvoi de noi personalități din istoria Moldovei. Putem spune că evoluția în Sfatul Țării Moldovei a fiului lui Dumitru, cunoscut sub numele Iliaș ceașnicul, și care putem presupune că acesta a trăit între anii 1370-1430. Acest boier mai este menționat într-un număr de 53 documente de cancelarie, care ni s-au păstrat¹⁴⁰ și încă în alte două documente considerate false. S-a mai susținut că activitatea în Sfat a lui Iliaș ceașnicul ar fi avut întreruperi în perioada lungă de 22 de ani, între anii 1407 - 1429, dar că trebuie totuși să ținem acum seama de împrejurarea că multe documente de cancelarie s-au mai pierdut între timp. Iliaș este total absent din documentele de cancelarie de prin anii 1416 - 1418 inclusiv, dar în realitate noi nu mai păstrăm nici un document dat în anii 1416 și 1417, iar din anul 1418 mai păstrăm numai trei documente, dar totuși nici unul din aceste documente nu mai cuprinde formula consacrată, cu înșirarea tuturor boierilor garanți din Sfatul Țării, desigur în ordinea importanței de care se bucurau fiecare. Primul document de cancelarie este redactat la Suceava¹⁴¹ la 16 septembrie 1408. Așa că Iliaș ceașnicul a fost credem sfetnicul lui Alexandru cel Bun vodă în decursul tuturor celor 22 ani mai sus menționați, bucurându-se deplin de încrederea marelui voievod. Documentul de cancelarie în care apare Iliaș ceașnic este un uric, prin care vodă Alexandru cel Bun dăruiește Mănăstirii Sfânta Vineri, din orașul Roman, niște sate de pe râul Moldova, pentru pomenirea în veci a înaintașilor săi și pentru odihna sufletului mamei sale, doamnei Anastasia¹⁴² chiar pan Iliaș ceașnic ocupă locul 14 în Sfat. Iar activitatea publică a lui Iliaș ceașnic, fiul lui Dumitru, are și un caracter internațional, deoarece chiar el participă la 6 octombrie 1407 la Lemberg (astăzi Lvov), în Polonia, la jurământul de credință și ajutor reciproc, pe care Alexandru cel Bun l-a prestat regelui Poloniei Ladislav și chiar coroanei regatului Poloniei, reînnoind omagiul depus de domn la Camenița în anul 1404. Documentul este redactat în limba latină, iar Iliaș ocupă locul 19 printre boierii moldoveni de frunte, sub denumirea de „Elia Dumitrovscio”, adică Iliaș fiul lui Dumitru¹⁴³. Este și singura dată când Iliaș este menționat ca fiu al boierului Dumitru. Participarea neîntreruptă, timp de 22 ani, a unui boier vechi și credincios al lui vodă Alexandru cel Bun, cel cu o domnie îndelungată de 31 ani, liniștită și destul de prosperă, constituie în mod cert caracteristica esențială a acestui personaj. Și ultimul document de cancelarie, în care este menționat Iliaș¹⁴⁴ datează din 19 iunie 1429 și este redactat tot la Suceava. Între 16 septembrie 1408 - 8 aprilie 1419 Iliaș ceașnic figurează în 16 documente, în calitate de ceașnic¹⁴⁵; în

¹⁴⁰ D.R.H., A, 1, vezi Iliaș, ceașnic, hotarnic și în Sfat, p. 466.

¹⁴¹ Idem, doc.23, pag. 33.

¹⁴² Idem.

¹⁴³ Eudoxiu Hurmuzachi, *Documente privitoare la istoria românilor*, vol. XII, p. 828.

¹⁴⁴ D.R.H., A, 1, doc. 91, p. 137.

¹⁴⁵ *Dicționarul instituțiilor feudale românești*, București, 1988.

același ultim document¹⁴⁶, tot Iliaș figurează și ca hotarnic, împreună cu pan Șandrișor, la delimitarea unor sate întărite de voievod fiilor panului Ștefan a lui Borilă și anume Dragomir precum și Ioanaș. Calitatea de hotarnic al moșiilor presupune în același timp bune cunoștințe topometrice, dar și o încredere mai deosebită în capacitatea și corectitudinea hotarnicului. Se observă totodată că între 25 aprilie 1420 - 19 iunie 1429 Iliaș figurează într-un număr de 37 documente ca „pan Iliaș cu copiii săi”¹⁴⁷, fără a se specifica funcțiunea deținută în Sfatul Țării Moldovei. Printre marii boieri activi în Sfatul Moldovei găsim întăriri de ocine și moșii după cum urmează: - lui Domocoș stolnic¹⁴⁸, doc. 28 din 15 martie 1410; - jupânului Șandru, doc. 36 din 2 august 1414¹⁴⁹; - lui Oană vornic, doc. 47 din 25

¹⁴⁶ D.R.H., A, 1, doc. 45, p. 65.

¹⁴⁷ *Dicționarul instituțiilor feudale românești*, București, 1988.

¹⁴⁸ Oneștiul, ca și Bacăul, au o istorie cunoscută din secolul XV: „Primele documente ce atestă existența unor localități în zonă au fost emise la 15 martie 1410 de către Alexandru cel Bun, care dăruia lui Domocos stolnicul și fraților săi șase sate (Cașin, Oituz, Stănești, Grozești, Laslăoani și Stoienești, situate în depresiunea Tazlău - Casin) (...) pe raza Oneștiului de astăzi exista satul Stănești (în partea vestică a Buhociului). Se pare că după moartea lui Alexandru cel Bun aceste pământuri au intrat în stăpânirea lui Bogdan al II-lea (de la care deriva și numele satelor Bogdana, Bogdănești, învecinate Oneștiului). La Borzești, Bogdan al II-lea avea herghelii, la Jevreni podgorii, la Buciumi livezi”. Din șirul evenimentelor istorice petrecute pe aceste meleaguri Nicolae Irimia notează că „în timpul lui Ștefan cel Mare, teritoriul actualului municipiu Onești a fost călcat de armatele regelui Matei Corvin, în noiembrie 1467, care a trecut Carpații cu grosul armatei prin pasul Oituz, iar detașamentele de ostași boemi au intrat în Moldova prin pasul Ghimeș Făget. Cele două armate s-au întâlnit la Târgu Trotuș în ziua de 9 noiembrie 1467, pe care l-au incendiat și pustiit, «necruțând nici vârsta, nici condiția socială și nici sexul», după cum spun documentele (...) Prima mențiune documentară care atestă existența localității Onești este de la 14 decembrie 1458 (un act de danie prin care Marușca, fata lui Andrieș Slujăscu dăruie Mănăstirii Bistrița cătunele Onești și Lăbășești). Aceste cătune se aflau în zona cartierului Mal. Vechiul sat Trotuș se întâlnea pe malurile Trotușului, în locul unde astăzi se află calea ferată și stația CFR, iar localitățile Onești, Borzești, Pătrășcani, Rădeana și Negoiești au făcut parte din domeniul privat al domnitorului Ștefan cel Mare”. În a doua jumătate a secolului al XVII-lea terenurile Oneștiului au ajuns sub stăpânirea lui Gheorghe Ștefan, din familia Ciocor, din care descinde și familia Aslan, în proprietatea căreia se aflau Oneștii în secolele XVIII - XIX.

¹⁴⁹ „Genealogia marilor boieri din vremea lui Ștefan cel Mare poate fi urmărită până la a doua parte a secolului al XIV - lea. Boierii lui Ștefan cel Mare, și cei ai lui Petru Rareș și Alexandru Lăpușneanu, în secolul al XVI - lea, erau descendenții soldați curajoși s-au adunat în jurul lui Dragoș și Bogdan, fondatorii Moldovei. O demonstrație a acestei afirmații poate fi făcută doar prin cercetare prosopographică. Lucrarea de față se concentrează asupra familiilor și kinships din zece membri în consiliul domnesc al lui Ștefan cel Mare: Ion Dobrul, stolnicul Bârsu, Cozma Șandrovici, Părcălab Șteful, Ivașco Hrincovici, Stetco damacus, Oană Pântece, Hodco Stibor, Toma Cădea și Costea Oras. Eforturile de cercetare ale autorului atrag atenția 20 de oficiali ai lui Ștefan cel Mare, părinții și rudele boierimii menționate mai sus. Se concluzionează că principiul fundamental al tuturor familiilor boierești se afla în alianțe matrimoniale de succes, cu scopul de a conserva patrimoniul și de a determina o creștere a autorității familiei. Din acest motiv, elita politică a vremii lui Ștefan cel Mare a avut kinships vechi și extinse” (Lucian-Valeriu Lefter, *Înrudiri la neamuri care aveau și boierii lui Ștefan cel Mare*, Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, SMIM, Iași, 2009).

aprilie 1420; - lui pan Stroici, doc. 61 din 12 mai 1425; - lui pan Fundea, doc. 79 din 3 septembrie 1428; - lui pan Giurgiu de la Frătăuți, doc. 83 din 1 februarie 1429; - vornicului Ioan Cupcici, doc. 88 din 27 mai 1429; - lui pan Dan Uncleat, doc. 91 din 19 iunie 1429. Să evidențiem că la 22 septembrie 1411 Alexandru cel Bun dăruiește lui Petru Șoldan și soției acestuia, care era fiica lui Giulea capitaneus și lui Miclouș, care era fratele lui Petru Șoldan¹⁵⁰, satul Tamârtașăuți de pe pârâul Șomuz. De asemeni dăruiește numai lui Petru Șoldan și soției acestuia, fiica lui Giulea capitaneus, satul de la Movila Găunoasă, situat lângă Spătărești, comuna Vadul Moldovei, ținutul Suceava. Aceste proprietăți vor apare mai târziu la urmașii lui Iliaș. Asemenea mențiuni vom mai găsi la nepoata lui Iliaș, anume Marușca Pîntece, căsătorită cu Coste Posadnic. În documentul nr. 40 din 13 aprilie 1415 sunt pomeniți, pentru prima oară, chiar copiii lui Iliaș, fără să fie nominalizați. Dar totuși din documente ulterioare morții lui Iliaș; rezultă că a avut doi fii, pe Andreico și Luca¹⁵¹. În aprilie 1415, când Iliaș este pomenit pentru prima oară în Sfatul Moldovei împreună cu copiii săi, aceștia trebuiau să fie în jurul vârstei de 16-18 ani. Ștefan S. Gorovei susține cu bună dreptate că chiar Iliaș ceașnicul a avut, în afară de cei doi fii Andreico și Luca, încă o fiică, devenită apoi soția lui Giurgiu Pântece și mama Marușcăi Pîntece, căsătorită cu Coste Posadnic¹⁵². Numele fiicei lui Iliaș ceașnicul este Marina, dar cu un semn mic de întrebare. Nicolae Stoicescu a susținut că Iliaș ceașnicul ar fi avut și un al treilea fiu, care se numea Pîntece!¹⁵³ Această susținere a fost combătută de istoricul Ștefan Gorovei, în temeiul unui document descoperit și datat din 25 martie 1546¹⁵⁴. Andreico, fiul lui Iliaș ceașnicul, a avut 4 copii (un băiat și 3 fete) și anume Coste, Nastea, Vasca și Ghindă, care au vândut satul Peletiucești de Jos, pe Siret, ce-l aveau moștenire¹⁵⁵ de la bunicul lor, Iliaș ceașnicul. Acest sat l-au vândut fraților Iațicul Dolha și Vlaicul, care la rândul lor i-au vândut lui Ștefan cel Mare, cu

¹⁵⁰ Pătrașcu Șoldan era descendent al unei vechi familii boierești, ale cărei rădăcini merg până-n vremea lui Dragoș-vodă, care a întemeiat Moldova. Familia re apare în anul 1609 când domnitorul Constantin Movilă, dăruia logofătului Pătrașcu Șoldan, satele Bălțătești și Mânjești (Uricariul, V, p. 365-377), adică și o mare parte din Hangu, întucât teritoriul Bălțăteștilui se întindea de la actualul Bălțătești, până la granița cu Transilvania (Cihodaru, C., *Satele din regiunea Hangu-Bicaz*, în *Analele Științifice ale Universității „Al. I. Cuza”*, Iași, secțiunea a II-a, a, Istorie, Tom.XII, 1966, p. 21).

¹⁵¹ Costăchescu Mihai, *Documente moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*, Iași, 1930, 1, p. 419.

¹⁵² Gorovei Ștefan, *Înrudirile cronicarului Grigore Ureche*, în *Anuarul de lingvistică și istorie literară*, Iași, 1973, pl. 1.

¹⁵³ Stoicescu Nicolae, *Dicționarul marilor dregători*, 1971, p. 276.

¹⁵⁴ D.I.R., A, XVI/1, doc. 389, p. 426.

¹⁵⁵ D.R.H., A, III, doc. 252, p. 453.

¹⁰⁸ Aproape 700 de acte, în care se fac referiri, din diferite motive (întăriri pentru unele reconfirmarea unor stăpâniri, precum și înstrăinarea altor posesii prin vânzare sau donații, pierderea vechilor înscrisuri ș.a.), la urice emise întimpul domniei lui Ștefan cel Mare se pot depista la o câteva colecții de acte (*Suceava, file de istorie, Documente privitoare la istoria orașului Iași*), publicate și în D.R.H. sau alte colecții mai noi.

uricul din data de 10 februarie 1500. Luca, al doilea fiu a lui Iliaș ceașnicul, nu apare în documente cu moștenitori. Alexandru cel Bun i-a dăruit lui Iliaș satul Peletiucești de Jos, pe Siret, azi înglobat în satul Siretu, din comuna Săucești, județul Bacău, așa cum rezultă dintr-un document din timpul lui Ștefan cel Mare, când fiii lui Andreico, nepotii lui Iliaș, Coste și surorile lui Nasta, Vasca și Ghinda vând acest sat lui Lațco Dolha și fratelui său Vlaicu, cu 100 zloți¹⁵⁶ tătărăști zimțați. Marina (?), fiica lui Iliaș ceașnicul, căsătorită cu Giurgiu Julici (Pîntece) a avut o fiică, Marușca Pîntece, căsătorită cu Coste Posadnic¹⁵⁷, conform uricului din 7 martie 1528. Coste Posadnic și soția sa Marușca au avut 6 copii (5 fete și 1 băiat) și anume pe Anghelina, Neacșa, Fătul și Stana¹⁵⁸. Iar Anghelina Posadnic, căsătorită cu Ștefan Hrană, a avut un fiu Toma Hrană vornic¹⁵⁹. Iar Neacșa Posadnic, care era căsătorită cu Todirașco Jora¹⁶⁰, staroste de Tecuci și

¹⁵⁶ D.R.H., A, 11, doc. 263, p. 404.

¹⁵⁷ D.I.R., A, XVI/1, doc. 225, p. 254.

¹⁵⁸ Ibidem, doc. 499, p. 556 - 557 din 1 martie 1548 și ibidem, A, XVI/2, doc. 11, p. 12 - 13 din 29 martie 1552 și ibidem, A, XVI/1, doc. 389, p. 426 din 25 martie 1546.

¹⁵⁹ Nicolae Stoicescu, *op. cit.*, p. 311.

¹⁶⁰ Presupunem ca Toader n-a avut descendenți pe linie masculină sau, cel puțin, nu s-au manifestat în sistemul politico-administrativ al Țării Moldovei, deoarece majoritatea Jorăștilor din secolul al XVII-lea, apar ca descendenți ai lui Simion. Dispunem doar de un singur document care atestă pe moștenitorii Jorești ai lui Toader Jora, aceștia nu sunt neapărat descendenți ai săi. La 20 august 1641, Racoviță Cehan al II-lea logofat, face o mărturie că s-au apărât în fața domnului Ghiorghe Roșca, fost vistier, și Ghiorghe al III-lea logofat, și Ionașcuță pârcalab de Orhei, și „Gligorașco san Jora Ghiorghe cu frati-său și cu Gavrilaş san Ionașco Jorii și cu frații săi și iar nepoții lui Toader Jora, toți strănepoți Solomii” cu popa Matei, nepot Bali, și Gavril, și Toadear, și alții. Acestia s-au apărât pentru niște sate și moșii „ce au avut împreună”: satul Piscani, cu vad de moară în apa Bârladului, satul Brumăcești, satul Ciujdeni, satul Chiriecești, satul Rușani, cu vad de moara în Vaslui, jumătate de Poiana Cârnelui, satul Nucărești cu vad de moară. Ținem minte că Alexandru Cuza a avut un frate, Dumitru, mort tânăr într-un accident de călărie, și o soră Sultana, numele mamei, căsătorită cu Mihai Jora, un destoinic prefect de Roman (în timpul domniei cumnatului său). O spiță genealogică, într-o mai mare măsură completă, poate fi alcătuită începând cu finele secolului al XVI-lea, pornind de la Simion Jora, menționat în anii 1598, 1599 și 1608 (Documente privind istoria României, A., Moldova, veacul XVI, vol. IV, p.197, p. 236, p. 237, p. 268, p. 269; veacul XVII, vol. II, p. 160), care stăpâna în satul Costești de pe Ciuhur. Toader (sau Toderașcu), menționat la 1590 (Catalog de documente din Arhivele Statului Iași, Moldova, vol. I, 1398-1595, volum întocmit de Virginia Isac, București 1989; zapis din 5 mai 1590 de la Todosie și sora sa Tecla, mărturie că au vândut lui Toader Jora starostele de Tecuci partea lor de ocină din satul Pârvești cu 15 lei), 1593, 1596 și 1599 (DIR, A, Moldova, veacul XVI, vol. IV, p. 74, 134), ca sluger și namestnic de Bârlad și stăpân asupra moșiei cumpărate în satul Trebujeni, din ținutul Hotinului, era probabil fratele lui Simion și nu trebuie confundat cu alt Toader Jora, posibil un strămoș de-al său, menționat la 1529 ca staroste de Tecuci și care stăpâna în satele Brumărești, Piscani și Punteșeni, pe Bârlad (DIR, A, Moldova, veacul XVI, vol. I, p. 601; Gheorghe Ghibanescu, *Ispisoace și zapise*, I, 1, nr. 18, p. 55-58. La 23 martie 1529, Petru vv. Rareș întărește lui Toader Jora, staroste de Tecuci, pentru dreaptă slujbă, trei sate pe pâraul Nogea, Brumăreștii, Piscanii și Punteștii, având uric dat bunicului său Radu Pisc stolnic, de către Ștefan cel Mare și o

pârcălab de Covurlui, a avut un fiu, pe Ionașco Jora, atunci păhărnice¹⁶¹. Fătul Posadnic, pârcălab de Ciobârciu, și sora sa Stana Posadnic, nu mai apar cu urmași în documente, nici celelalte surori, Ana și Salomia. Descendența arătată ar putea continua și până în zilele noastre, căci familia Jora a avut multe ramificații și legături cu marile familii boierești din Moldova. Este credem suficient să arătăm că, spre exemplu, compozitorul Mihail Jora (1891-1971) a făcut chiar și obiectul unui studiu¹⁶², aducând această descendență până în actualitate. S-au analizat anumite fragmente ceramice găsite în sudul Moldovei și datate în vremea domniei lui Petru Mușat (1375-1391) și pentru că s-au făcut de istoricii destule comentarii destul de superficiale privitoare la accentuata depopulare a zonei. Toate observațiile arheologice făcute au dovedit că în vremea acestui voievod, orașenii de la râul Trotuș au ridicat o biserică de lemn, cu fundație de piatră. După o anumită perioadă de funcționare s-a produs un incendiu, probabil; la mijlocul secolului al XV-lea, așa cum rezultă din descoperirea în acest strat de arsură a unor fragmente ceramice, cât și a unei monede anepigrafice (jumătate de gros), destul de corodată și emisă în timpul domnitorului moldovean Alexandru cel Bun (1400-1432). A reieșit că din prima jumătate a secolului al XV-lea, la un mormânt s-a găsit o monedă emisă între anii 1432-1433, de domnitorul Moldovei Iliăș Voievod. În stratul de demolare al bisericii, format din pietre de râu, bucăți de mortar, cărbuni, fragmente ceramice, s-au descoperit monede-imitații de șilingi cu stema orașelor Riga, Elbing și Livoniei, bătute în monetăria Sucevei, printre care și de Eustratie Dabija Vodă¹⁶³ (1661-1665). Iar cu această ocazie, din analiza

cumpărătura în Pârvești (*Catalog de documente din Arhivele Statului Iași, Moldova, vol. I, 1398-1595*, București, 1989, nr. 1404, p. 515).

¹⁶¹ D.I.R., A, XVI/2, doc. 11, p. 12 din 29 martie 1552 și ibidem, doc. 24, p. 24-25, din 28 aprilie 1552 și ibidem, XVI/3, doc. 67, p. 52, din 17 mai 1575; v. și Gorovei Ștefan, *op. cit.*, p. 116, planșa nr. 11.

¹⁶² Tașcă George - Felix în *ActaM. M.*, Vaslui, XII - XIV (1990 - 1992), p. 453 - 472.

¹⁶³ Pe la 13 brumar 1661, în sunetul asurzitor al „pușcilor” și sânețelor, în dangătul clopotelor și în uralele mulțimii, intra în capitala Moldovei noul domn investit la Stambul cu tuiurile domnești, însemnele puterii. Eustratie Dabija vodă, a domnit în Moldova în perioada septembrie 1661 - 11 septembrie 1665. Era Eustatie Dabija Vodă, un boier de țară de prin Ținutul Putnei, investit de predecesorul său Gheorghe Ștefan cu demnitatea de mare vornic al Țării de Sus. Martor al evenimentelor, Ion Neculce va scrie mai târziu: „Venit-au Dabija Vodă în scaunul domnesc la Iași, tuturor cu bucurie de bună părere pentru domn bun de boieriu de țară. Și era tuturor cu bine. Și nu era niciun boieriu în prepus sau în minciuni la acest domn, nici țara nu era împresurată cu dările pre acea vreme.” Câștigând competiția cu alți boieri, o spune scriitorul ieșean Ion Muscalu, un cercetător al epocii, prin străduință, dar și prin pungile cu bani, să fi fost vreo 200 mii de galbeni, ale soției sale, Dafina Doamna, Eustatie Dabija Vodă își începe domnia sub cele mai bune auspicii. Noul domn, spune Horia Dumitrescu, era bun și milostiv, ținea dese divanuri de judecată, uneori întreaga zi, pentru ca împricinații să nu aștepte prea mult, iar atunci când nu erau cauze urgente „trebuiau să umble fustașii domnești prin târg să strângă împricinații”. Și pentru că avea nevoie de bani, să nu uităm că alegerea sa ca domn a costat o sumă uriașă, „deși era de locul său din Ținutul Putnei și știind el încă din boierie că au oamenii săraci dobândă bună din vie”, a introdus o nouă

întreprinsă și la cercetare, pe baza cunoașterii limitei cimitirului, ar reieși că are o suprafață de cea 6400 m² și probabil cuprindea între 1440 până la maximum 1600 morminte, adică avem de-a face cu o zonă intens populată din această parte a Moldovei¹⁶⁴. Continuându-ne analiza mai observăm că Alexandru cel Bun i-a dat lui Iliaș ceașnicul satul Brănești pe Sitna, ambele cătune, cu mori pe Sitna, astăzi în județul Botoșani (Sitna este un afluent al Jijiei). Acest sat provine de la Marușca Pîntece, nepoata lui Iliaș ceașnicul și a fost cumpărat la 17 martie 1528 de Petru Rareș cu 550 zloți tătarăști, spre a-l dăruia mai apoi, tot prin același act, boierului său credincios pan Toader logofăt¹⁶⁵. Putem presupune că și alte două sate au aparținut lui Iliaș ceașnicul, dar ele au fost vândute de către fiii lui Iliaș și anume Andreico și Luca. Iar primul din aceste două sate se numește Bălănești, pe Laura și Tutova, astăzi satul Tomești, comuna Pogana, județul Vaslui. Andreico și Luca tocmai vând jumătate din satul Bălănești lui pan Mihui, pisar, luând în schimb vite în valoare de 30 zloți¹⁶⁶. La acest act participă și stolnicul Radul Pisc, un alt personaj despre care am mai vorbit. Al doilea din aceste sate se numește Cătelești pe Siret, astăzi Siretu, din comuna Săucești, județul Bacău, care a fost vândut de Andreico și Luca, fiii lui Iliaș ceașnicul, lui Fărte Dragoș, iar acesta la rândul său l-a vândut la 13 aprilie 1460 lui Roman Temeșescul, pentru 70 zloți tătarăști¹⁶⁷. Rezultă că și Iliaș ceașnicul a avut moșii în județele Bacău, Tecuci, Covurlui, Tutova și Botoșani, așadar situate la mari distanțe unele de altele, fiind amestecat în geneza Jorăștilor atât de importanți pentru sudul Moldovei. Comuna Barcea

dajdie, pogonăritul, o dare care a stârnit nemulțumiri pentru că podgorenii mai plăteau vinericiul și vădrăritul. În doar patru ani de domnie, Eustatie Dabija a fost nevoit să participe alături de domnul muntean Grigorie Ghica la campaniile turcești din Ungaria și Bosnia. Amândoi domnii au „dat dosul”, cum se spune, drept care Grigorie Ghica a fugit la Veneția, iar Eustatie Dabija a scăpat de acuzații dând, după obiceiul pământului, bani buni marelui vizir. De bani s-a ocupat și în țară. După aproape 60 de ani, Eustatie Vodă a reînființat monetăria de la Suceava, unde a bătut șilingi de aramă pe care moldovenii îi numeau „șalăi”. Dabija și-a dat obștescul sfârșit la 11 septembrie 1665, și este înmormântat la Bârnova. A avut ca soție pe Dafina (Cătrina) și o fiică, Anastasia (Nastasia). Dafina era fiica boierului Mihai Furtună și mai fusese anterior căsătorită cu boierul Dumitru Buhuș Vistiernicul. A finalizat Mănăstirea Bârnova, începută de către domnitorul Miron Barnovschi-Movilă (1626-1629, 1633) și a fost domn „cu o domnie așezată, cu țară întemeiată”. „Istrati Dabija, un bun bătrân bețiv, muri în Scaun pentru că vârsta-i era prea înaintată ca să-l mai poată atinge nenorocirea maziliei”, consemnează și Nicolae Iorga. Și pentru că, spune cronicarul, „el be mai mult din oală roșie... dzicând că-i mai dulce vinul din oală decât din păhar” și pentru că la curte „când se încingea cheful de la chindie și ținea până în zori”, Mihai Eminescu l-a nemurit în *Umbra lui Istrati Dabija-Voievod*: „Se certe ungurii și leșii .../Ce-mi pasă mie? La Cotnari/Eu chefuiam cu cimpoieșii,/Cu măscărici și lăutari /Și sub umbrarele de cetini/Norodu-ntreg juca și bea./Iar eu ziceam! Să bem, prietini,/Să bem pân'nu vom mai putea.” – vezi Stelian Ciocoiu, *Lumea satului*, nr. 22, 16-30 nov., 2011.

¹⁶⁴ *Cronica cercetărilor arheologice, campania 1994* (a XXIX-a sesiune de rapoarte arheologice), Cluj-Napoca, 11-14 mai 1995, p. 94.

¹⁶⁵ D.I.R., A, XVI/1, doc. 225, p. 254.

¹⁶⁶ D.R.H., A, 1, doc. 228, p. 321 din 4 mai 1443.

¹⁶⁷ Ibidem, 11, doc. 92, p. 132.

situată pe valea Bârladului, care primește pe teritoriul ei afluentul numit Corozel, este la numai zece km distanță de Tecuci. Satul este atestat documentar sub numele de Trohănești la 5 iunie 1672, atunci când Gheorghe Duca vodă întărește mănăstirii Dancu din Iași satul Trohănești¹⁶⁸, un sat dăruit de vorniceasa Magdalina Neagoiasa, pe care l-a cumpărat de la răzeșii de acolo. Se compunea din satele Jorăști și Podoleni, dar cel mai vechi sat răzășesc al comunei a fost totuși Durăști (iar vorniceasa Magdalina Neagoiasa stăpâna mai târziu satul Dorăști), satul lui Dura, sat existent pe timpul lui Ștefan cel Mare. Satul Podolenii era cunoscut sub numele de Bârlădeni. Schimbarea numelui de Trohănești cu Barcea a avut loc în perioada dintre anii 1680-1770, când pe teritoriul comunei apare și o „slobozie” intitulată Slobozia Nouă, un sat care în sec. XX se unește cu Barcea. În anul 1864 prin alte noi împroprietări se naște satul Barcea Nouă, iar după „legea însurășilor” apare și satul Niculești, după numele inginerului hotarnic Niculescu. Tot la comuna Barcea se alătură în anul 1895 și satul Drăgănești. În *Marele Dicționar Geografic* comuna Barcea avea cătunele Barcea Nouă, Barcea Veche, Dărăști, Podoleni și Drăgănești. Astăzi comuna se compune din satele Dărăști, Podoleni, Barcea Veche și Barcea Nouă, Drăgăneștii devenind astăzi comună de sine stătătoare¹⁶⁹. Să mai consemnăm, tot în sudul Moldovei, existența

¹⁶⁸ Toponim din numele întemeietorului Trohin sau Trohan, care înseamnă vin acru și tare (numit uneori și trăscau).

¹⁶⁹ În legătură cu hotărniciiile de moșii și hlizele aferente lor consultați: *Carte de hotărnicie a moșiilor Balta Rații-Bizighești, situate în comuna Făurei, plasa Gârlele-Biliești, Județul Putna, proprietatea domnului Teodor Cincu din Tecuciu*, lucrată de capitan Victor Verzea, inginer-hotarnic fiind autorizat de d-l Președinte al Tribunalului Putna prin ordonanța no. 15.292, din 25 aprilie 1898, Buc., Institutul de Arte Grafice Carol Göbl, F.G.V. 2311 la BVAU Galați; *Obștile moșnenilor proprietari din Chiojdul de pe Bâsca*, volum întocmit de Dinică Ciobotea, Mariana Ciocoiu, Marusia Cîrstea, Alexandru Gaiță, ed. Helios, Craiova, 2001, cu un Antetitlu: Academia Română. Institutul de Cercetări Socio-Umane din Craiova, Universitatea din Craiova. Facultatea de Istorie, Filosofie, Geografie, cu semnatura autografă a lui Dinu C. Giurescu, *Izvoare scrise privind obștile devălmașe din județul Buzău*, cota topografică III 44 793; *Memoriu asupra moșiei Domnesci cu toate trupurile și hlizele sale din județele Putna și Tecuci, proprietate a doamnei Jeanne Xantho, născută Poumay*, de Spiru Haret, lito-tip. Carol Göbl, Buc., 1894, fond Galați, moșii jud. Tecuci, F.G. 14 145, BVAU Galați; *Carte de hotărnicie a moșiei Măstăcani-Drăculești, poroclită acum și Țolice, din județul Covurluii, plasa Prutul, proprietatea d-lui Adolf Winkler*, autor N.A. Soutzo, tipo-litografia J. Schenk, Galatz, 1886, moșii jud. Covurlui, *Drăculești, comuna Măstăcani*, F.G.V. 2 247, BVAU Galați; *Reforma agrară din 1945 în județul Galați*: Extras, autor Omer Remzi, Galați, 1971, moșii comune gălățene Costache Negri, Pechea, Slobozia Conachi, Corni, F.G. III 25 404, BVAU Galați; *Carte de hotărnicie a moșiei Țigăneștii situată în comunele Țigăneștii, Țepu și Nicorești, din plasa Nicorești, districtul Tecuciu, proprietatea d-lui Nestor Cincu*, lucrată în anul 1896, autor V. Verzea, *Institutul de Arte Grafice „Carol Göbl”*, Buc., 1896, *Moșiile Țigănești, Țepu, Nicorești, sat și plasă, jud. Tecuci*, V. 2 190, BVAU Galați; *Carte de hotărnicie a moșiei Umbrărescii cu trupurile Tămășanii, Boziescii de Sus și de Jos și a hliselor Damașența sau Stamatinésca din județul Tecuciu, plasa Bêrlad, comuna Umbrăresci proprietăți ale d-lui I. D. Movileanu*, autor C.F. Robescu, Lito-tipografia *Institutul de Arte Grafice „Carol Göbl”*, Buc., 1893, comuna Unbrărești, jud. Tecuci, V. 2 190, BVAU Galați; Balintești, com.

satului Cudalbi, aparținând în timpul lui Ștefan cel Mare lui Ștefan Cudalb vornicul¹⁷⁰ și Izbașa Ioan Vrabie, Manolache Cudalb (văleatu 6980/1472, iunie 25 de zile), care era atunci între cele mai mari comune rurale ale fostului ținut Covurlui, sat mărginit de satele Băleni, Oasele, Mânjina, Călmățui, Ivești, Barcea, Dărăști, Drăgănești și Puțeni. Vechiul teritoriu răzășesc are aici vecinătatea moșiiilor Pleșești (moșie cu două trupuri), Gologanul, Bezmanul, Bătrânul Izvoreț, Ciudinul și Mungociul. Satul Ploscuțeni, un sat situat în sudul Moldovei este atestat documentar din secolul al XVII-lea. Prin periegeză s-a stabilit că începuturile locuirii în satul Ploscuțeni s-ar situa în perioada de trecere la feudalism. În acest timp satul era locuit de români de religie ortodoxă. Localitatea este consemnată pentru prima oară cartografic pe Harta Moldovei, aceea întocmită în anul 1716 de către principele Dimitrie Cantemir, reprezentând și primul document cartografic feudal important pentru Moldova. Această hartă, tipărită în Olanda la 1737, a fost descoperită de Geoge Vîlsan tocmai la Biblioteca Națională din Paris. Harta comandamentului armatei austriece din Moldova (1787-1791) notează clar la ținutul Tecuci existenței certă și a așezării satului „Ploskuzeni”¹⁷¹,

Rurală, geografia comunei, [Moise N. Pacu, profesor, avocat, publicist \(1853-1941\), *Dicționar geografic și statistic al județului Covurlui*, Galați, 1892; Carte de hotărnicie pentru moșia Drăgănești din districtul Tecuci, plasa Bârlad-Nicorești proprietate a mării sale principele Grigore Mihail Stourdza, Tipografia Gutenberg, Joseph Göbl, Buc., 1898, com. Drăgănești, plasa Bârlad-Nicorești, district Tecuci, V. 2 189, BVAU Galați.](#)

¹⁷⁰ Iată textul acesta uric în traducția română: „Milostivirea mea Ștefan Voievod stăpânitor pământului Moldovei; iată au venit înaintea noastră și înaintea boerilor noștri, ai Moldovei, slugile noastre Ștefan Cudalb vornicul și Izbașa Ioan Vrabie, In auzul tuturor credincioșilor boerilor noștri mari și mici cu jaiba ca să ne milostivim asupra lor, și le-am primit cererea lor, și ne-am milostivit asupra slugilor noastre Ștefan Cudalb vornicul și Izbașa Ioan Vrabie; le-am dat o bucată de pământ peste valea Gerului în curmeziș, spre V. până la matca Hereteilor, și spre E. până în Valea Țiganca, ce se apropie de apa Mânjinei merge marginea din jos până la Filești și parte din sus până la Troiandolul și capetele se hotărăsc ca moșiile Bujorăști și Gologanu, și la această parte de pământ să fie volnici a stăpâni ei și frații lor și surorile lor și feciorii lor, nepoții lor, strănepoții și sprestrănepoții lor, și toți care se vor trage din neamul lor, nestrămutați nici odinioară în veci, și le-am făcut această foaie scrisă uric dat la mâna lor, și spre aceasta este credința Domniei mele de mai sus numită Ștefan Voievod, și credința a tuturor boerilor noștri ai Moldovei, mari și mici, și spre mai mare tărie și întăritură a tuturor de mai sus scrise, am poruncit credincios boerului nostru d-sale Tudor Logofăt să scrie și pecetea noastră să o lege către această carte a noastră. Veleatu 6980/1472, Iunie 25 zile. Grigorie Vis vel logofăt am scris de pe ispisocul vechiu pe sârbie de la Ștefan-Voievod Domnul Țării Moldovei, scris la Z. A. H. Iunie 25 zile.” (După Gr, Tocilesacu, *Marele Dicționar Geografic...*, vol. III, p. 8).

¹⁷¹ La 27 iunie 1663 în Pirotești, Dumitru, feciorul Omlincai, nepotul lui Avramuță Clocică, vinde lui Eremie căminarul, jumătate de răzor din satul Pirotești, din apa Putnei până la săliștea satului, cu vad de moară, țarină și dumbravă, cu 2 lei, bani buni. Martori Necula, vornic de Iași, Cerbul, vornic de Vrancea și alții din Ploscuțeni, Focsani și Oleșești (ABI, Mănăstirea Răchitoasa, VII/26); la 17 ianuarie 1686 Ioanaș cu soția și copiii, vinde lui Gavril Costache, mare vornic, un pogon de vie cu pomi la Nicorești, cu 10 lei. Martori: Simion Corpan din Adjud, Savin șoltuzul și alții din Nicorești, Mircani și Ploscuțeni (Direcția Arhivelor Centrale, A.N. XXXIII/25); 15 decembrie 1616, Iași. Radu vv. Moldovei întărește lui Nicoriță mare vornic mai multe părți de moșie în satul

Vrăjitori, cu loc de heleșteu și moară pe apa Berheciului, cumpărate de la Ploscuțan, fiul Tomii și de la Toader Bălțatul cu 50 talere de argint. Domnul a spus (ANI, Mănăstirea Nicorița, IX/1); Condica Vistieriei Moldovei, la 1816, amintește la Ocolul Polocinului satul Ploscuțanii cu: „oameni 20, suma banilor 70, birnici 20, scutiti de bir 1, boier Constantin Balș.” (Corneliu Istrate „Condica vistieriei Moldovei” 1816, p. 46, punctul 19, în Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A.D. Xenopol”, Supliment (I), Iași, 1979). Să vorbim puțin și de Nicoară Baltag, mare vornic. A fost căsătorit cu Todossia, sora viitorului domnitor al Moldovei Miron Barnovschi, și astfel, înrudit cu Movileștii, accede timpuriu la funcții în stat. Ajunge și Pârcălab de Covurlui, funcție pe care o deține în anul 1604 (N. Stoicescu, Legăturile de rudenie dintre domni și marea boierime și importanța lor pentru istoria politică a Țării Românești și Moldovei, „Danubius”, V, 1971, p. 116), în timpul domniei lui Ieremia Movilă, devine în martie, același an, armaș. Nu avem nici o informație despre averea funciară deținută anterior de către boier, dar bănuim că nu era prea mare. În 1606 cumpără a treia parte din satul Băloșești de la fostul pitar Dumitru (DIR, A, XVII, II, p. 30) pe o suma nu prea mare 40 de taleri. Ascensiunea lui Nicoară este blocată de venirea la tron a lui Constantin Movilă, în decembrie 1607, și în scurt timp pribegește (N. Stoicescu, Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova în secolele XIV-XVII, București, 1971, p. 421). De aici se rialiază lui Ștefan Tomșa II sprijinindu-l pe acesta și participă la bătălia de la Cornu lui Sas din iulie 1612 (Miron Costin, Leopisețul Țării Moldovei, București, 1944, cap. 6, zac. 8). Revine pe funcția de mare armaș, funcție pe care o avea anterior bătăliei, și anume din 15 mai 1612, dată la care i se întăresc mai multe cumpărături din satul Vrăjitori, din ținutul Tecuciului (DIR, A, XVII, III, p. 84-85), suma plătită fiind de 124 de taleri. În ianuarie 1613 este datat un alt hrisov de întărire prin care mai multe părți din satele Bicani și Balosinești, ținutul Tutova, plus locuri de moară pe râul Smila, sunt confirmate lui Nicoară armaș, suma plătită fiind de 140 de taleri (DIR, A, XVII, III, p. 158). Ultimul document în care apare ca mare armaș este datat în 21 ianuarie 1614 (DIR, A, XVII, III, p. 157-158), în septembrie 1615 apărând în importanta funcție de vornic al Țării de Sus (DIR, A, XVII, III, p. 226, 227). Nicoară în conflictul dintre Ștefan Tomșa și marea boierime, condusă de familia Mârza, alege să fie de partea domnului. Boierii se răscoală, sunt înfrânți în bătălia de la Fântâna lui Păcurar la 10 octombrie 1615 (Miron Costin, op. cit., cap. 6, zac. 12-18), iar Nicoară ajunge mare vornic în locul lui Mârza. În această calitate va rămâne și sub noul domn, Alexandru Movilă (noiembrie 1615-august 1616), făcând parte și din delegația moldovenească care va încheia pace cu polonii în 12 septembrie 1615 („Revista istorică”, 1927, p. 388). Ascensiunea politică este dublată de o bogată activitate funciară: părți din satul Lehăceani de pe Berheci sunt cumpărate pe 40 de taleri (DIR, A, XVII, IV, p. 48), parte din Rădăcinești pe Berheci, cu loc de iaz și moară, pe 80 de taleri (DIR, A, XVII, IV, p. 71), părți din Mireni, Tutova, în valoare totală de 170 de taleri (DIR, A, XVII, IV, p. 76), părți din satele Huhurezi, Cajva, Scutași (DIR, A, XVII, IV, p. 448, DRH, A, XVIII, p. 250), prisacă din satul Răcești, ținutul Vasluiului (DIR, A, XVII, IV, p. 449) ba chiar sate întregi Iurciani pe Cobolța, ținutul Soroca, plătind 500 de taleri (DIR, A, XVII, IV, p. 207, DIR, A, XVII, IV, p. 243), Cucoreni, ținutul Hârlăului cu seliștea Loești, pentru care a plătit 1200 de taleri (DIR, A, XVII, IV, p. 203, DIR, A, XVII, IV, p. 300, DIR, A, XVII, IV, p. 448, DIR, A, XVII, V, p. 154), Rădești pe Prut, ținutul Iașilor, cu loc de moară, cumpărat pe 300 de florini (DIR, A, XVII, IV, p. 448). Nicorița continuă să cumpere părți noi din sate încercând achiziționarea în întregime a lor: parte din Vrăjitori, ținutul Tecuci, cu loc de iaz și de moară (DIR, A, XVII, IV, p. 70), pe 50 de taleri, noi părți din satele Bicani și Balosinești (DIR, A, XVII, IV, p. 118-119, DIR, A, XVII, IV, p. 203, DIR, A, XVII, IV, p. 226, DIR, A, XVII, IV, p. 243). Vornicul Nicoară cheltuie 500 de florini ungurești pe 12 fâlcii de vie de la Cotnari (DIR, A, XVII, IV, p. 55-56, DIR, A, XVII, IV, p. 217). Nicoară cumpără mai multe case în Iași (DIR, A, XVII, IV, p. 434). Cumpărarea nu a fost singura cale de acumulare a pământurilor, daniile și moștenirile fiind alte căi: astfel o danie de la Ștefan Tomșa este satul Măgura, sat domnesc care aparținuse ocolului târgului Dorohoi din ținutul Dorohoi (DIR, A, XVII,

IV, p. 243), de la Gaspar Graziani satul Trifăuți, ținutul Soroca, în locul altuia dăruit de Ștefan Tomșa din ținutul Tutova, dat înapoi de către Gaspar (DIR, A, XVII, IV, p. 448), satele Năvrinești și Giulinți, ținutul Dorohoi, de la Ștefan Tomșa (DRH, A, XVIII, p. 250), o altă danie este satul Șirăuți pe Prut, ținutul Hotinului, împreună cu fâlcii de vie de la Cotnari primite de soția sa (DIR, A, XVII, IV, p. 448, DRH, A, XVIII, p. 250). Toate aceste bunuri sunt dobândite în perioada 1615-1620, perioadă în care Nicoară figurează ca vornic al Țării de Sus sub domni ca Ștefan Tomșa, Alexandru Movilă, Radu Mihnea, Gaspar Graziani, reușind să-și păstreze funcția, ținându-se departe de comploturile anti domnești extrem de dese în acele vremuri (vezi Miron Costin, op. cit., cap. 7 și 8). Venirea la tron a lui Alexandru Iliaș în septembrie 1620 determină o nouă remaniere a Sfatului Domnesc, Miron Barnovschi devenind hatman, iar Nicoară vornic al Țării de Jos (DIR, A, XVII, V, p. 65; N. Stoicescu precizează că în martie 1622 redevine vornic al Țării de Sus, pentru ca o lună mai târziu să reapară în poziția de vornic al Țării de Jos, op. cit., p. 421; iar din analiza documentelor reiese că pentru o scurtă perioadă, probabil august – septembrie, a fost vornic al Țării de Sus, DIR, A, XVII, V, p. 154 și 165). Achizițiile sunt ceva mai puține: o parte a satului Crețeni, ținutul Tutova, pentru 60 de taleri (DIR, A, XVII, V, p. 264, DRH, A, XVIII, p. 221), jumătate din satul Dăviceani, Tutova, jumătate din satul Ceucani, Tutova, pentru care s-a plătit 350 de taleri, satul Corjouți, ținutul Hotin, pentru 300 de florini, un loc de casă cu vie și vad de moară în Fântâneni (DRH, A, XVIII, p. 303), un vad de moară din satul Purcelești, ținutul Putnei, cumpărat cu 70 de taleri, un loc de prisacă din satul Rătești, și altul din satul Podeni, ambele din ținutul Vaslui (DIR, A, XVII, V, p. 279) ba chiar vinde satul Cucoreni pentru 900 de taleri (DIR, A, XVII, V, p. 192, 198, 224). Pe lângă pământ cumpără și țișani sau i se dăruiesc (DIR, A, XVII, V, p. 279). Alegerea lui Miron Barnovschi domn duce la numirea cumnatului Nicoară în funcția de hatman, o numire plină de evenimente, în același an, 1627, conducând oastea moldovenească împotriva tătarilor în lupta de la Trestiana (Doc. bărlădene, III, p. 126). Achizițiile de pământuri continuă și în această perioadă tulbure: părți din satele Ionășești și Fântâneni, ținutul Tecuciului (DRH, A, XIX, p. 342-343, 466, 467-469, 598), (numai pentru Fântâneni a plătit peste 240 de florini) din satul Risipeni, ținutul Bârladului (DRH, A, XIX, p. 346-347, 386-387, 467), a patra parte a satului Costești, ținutul Bârladului, pentru 30 de galbeni (DRH, A, XIX, p. 465, 467), părți din satele Tâmpeschi și Prăjești, de pe apa Bârladului, ținutul Tecuci, cumpărate pentru 120 de galbeni, părți din satul Galbeni de pe Zeletin, ținutul Tecuciului, a patra parte din Ceucani, Tutova, părți din Bănceni, Tutova, pe 40 de taleri, părți ale satului Crețeni, ținutul Tutova, pentru 30 de florini și 16 taleri (DRH, A, XIX, p. 466-470), primește ca danie seliștea Cobăla, ținutul Hârlău (DRH, A, XXII, p. 246, vândută apoi de soția sa în 1634). Nu peste mult timp Nicoară moare, când în ținutul Tecuci stăpâna opt sate, averea sa fiind moștenită de soția sa și de nepoții săi, aceștia având de înfruntat mai multe probleme (DRH, A, XXI, p. 135, 138, DRH, A, XXII, p. 70), în final fiind confiscată de Vasile Lupu (N. Stoicescu, Dicționar, p. 421). A fost mare armaș între anii 1606-1614, când cumpără patru sate, vornic în Țara de Sus și în cea de Jos între anii 1615-1625, când cumpără paisprezece sate, hatman între anii 1626-1629, când cumpără nouă sate. Majoritatea sumelor implicate sunt mici, de ordinul zecilor de taleri, pentru că rareori se ivea posibilitatea achiziției unui sat întreg care cerea sume mari: Iurciani, 500 de taleri, Cucoreni, 1200 de taleri, Corjouți, 300 de florini, Rădești, 300 de florini. Adunate sumele investite într-un sat pot fi mari ca de exemplu în satul Fântâneni au avut loc 15 achiziții de pământuri care au totalizat peste 240 de ughi și 155 de taleri. Plata nu se făcea în moneda precizată, aceasta fiind monedă de cont ci în monedă măruntă și mijlocie ca troiacii, talerii-leu etc., iar uneori sunt folosite și mijloace alternative de plată, ca animalele domestice (De exemplu un vad de moară din Fântâneni este cumpărat în schimbul a 2 iepe, DRH, A, XIX, p. 469). – apud Sorin Langu, Politic și economic în Moldova începutului de secol XVII: Nicoară Baltag, articol în revista nr. 35-Acta-Moldaviae-Meridionalis_ XXXV_2014.pdf, Editura PIM, Iași, 2014, p. 58-63. Să reamintim că Biserica Nicoriță a fost ctitorită în anul 1626 de către hatmanul Nicoară Baltag, și soția sa, Teodosia, sora

cu număr de 10 gospodării. „*Condica liuzilor*” din 1803 consemnează 34 de birnici care se ocupă cu lucrul pământului având loc îndestulător la moșia „Ploscuțanii”, pământul fiind în stăpânirea „a dumisale logofetesei Catinka Razu”, de la ocolul Polocinului din Ținutul Tecuci. Între 1790-1809 satul era pe moșia sărdarului Constantin Canta, iar între anii 1809-1811 se vindea chiar moșia sărdarului Constantin Canta la mezat, pentru a-și plăti datoriile rămase. Averele este cumpărată toată de logofătul Constantin Balș. În *Condica Vistieriei Moldovei*, la 1816, se amintește la Ocolul Polocinului satul Ploscuțanii cu: „oameni 20, suma banilor 70, birnici 20, scutiți de bir 1, boier Constantin Balș”. Țăranii catolici au fost chemați în această zonă de arendașul boierului Alexandru Balș pentru considerente de seriozitate în muncă și ordine. Țăranii de religie ortodoxă, în afară de doi pădurari, au fost mutați în satul vecin, Homocea, ei formând actualul cătun Deleni, iar țăranii catolici, aduși de lângă Bacău, au repopulat Ploscuțenii. În anul 1835, pe harta comandamentului armatei rusești din Moldova, se mai menționează la Ținutul Tecuciului satul „Ploscuțeni” având 24 gospodării și biserică.

lui Miron Barnovschi. A fost înzestrată de Miron Movilă Barnovschi voievod cu multe moșii, sate, mori, iazuri și sălașe, așezate de-a lungul Moldovei din ținutul Hotinului și până la Galați, așa cum glăsuiește documentul domnesc dat în Iași la 28 aprilie 1629. Biserica zidită de hatmanul Nicoriță, a fost apreciată și de N. Iorga în lucrarea *Istoria bisericii*, unde scrie: „unul din boierii Moldovei în acest timp, hatmanul Nicoriță, a făcut pe o înălțime care stăpânește Iașul întreg, biserică pentru pomenirea lui” (*Istoria bisericii românești și a vieții religioase a românilor*, Editura Ministerului de culte București 1929, vol. I, p.267). Moșia Cuca era proprietatea Mănăstirii Nicoriță din Iași. Todosia Nicorițoia a stârnit niște polemici între istorici la 300 de ani de la moartea ei din cauza unui cadou făcut de cel de-al doilea soț. Un medalion de aur de 64 grame ajuns la Moscova poartă inscripția „Nicoară, mare vornic al Țării de Sus a făcut un taler de aur și cu lanț de aur și l-a dăruit doamnei sale Todosia”. Prin 1608 Todosia s-a căsătorit cu Vasile Lozonschi, fratele doamnei Elisabeta Movilă. Todosia s-a recăsătorit cu Nicoriță în jurul anului 1616. Acest Nicoriță a fost mare armaș. Voievod fugăr în Polonia, Miron Barnovschi a cumpărat în 1629 castelul de la Uscie de la Ana, fiica voievodului Ieremia Movilă, căsătorită cu nobilul polonez Maksymilian Przerębski. Todosia și Nicoriță l-au urmat aici pe Miron Barnovschi, Nicoriță a murit prin 1630, iar Miron a murit decapitat la Istanbul în 1633. Când a aflat știrea morții lui Miron Barnovschi, nobilul polonez Maksymilian Przerębski a atacat castelul din Uscie unde se afla Todosia și l-a jefuit. Acesta a fost momentul când Todosia a dovedit că nu s-a însoțit degeaba zeci de ani cu bărbați a căror ocupație era aplicarea violenței. A tocmit o companie de mercenari comandată de căpitanul Gheorghe Kruzinski care a asediat fortăreața de la Uscie și l-a silit pe Maksymilian Przerębski să se predea și cel mai probabil Todosia și-a recuperat bunurile furate. Mai mult: după înfrângerea lui Maksymilian Przerębski, Todosia a intrat călare în fortăreața de la Uscie în fruntea trupelor învingătoare. Fugărit cu coada între picioare, Maksymilian Przerębski a declanșat un proces în care o acuza pe Todosia că a venit dintr-o țară aliată cu turcii, că era o „străină de rând, nenobilă”. A obținut o condamnare la moarte a Todosiei pentru asaltul asupra fortăreței din Uscie, însă moldoveanca a găsit o cale să scape: s-a căsătorit a treia oară cu căpitanul polonez Jan Podhorecki și a reușit să obțină un salvconduct de la regele Poloniei care a anulat condamnarea la moarte. Todosia Nicorițoia a murit în jurul anului 1650 în Polonia. A fost căsătorită de trei ori, dar nu a avut copii (Apud Violeta Barbu, Maria Magdalena Székely, Kinga S. Tüdös, Angela Jianu, Grădina rozelor, femei din Moldova, Țara Românească și Transilvania (sec. XVII–XIX), Editura Academiei Române, București, 2015).

Schematismul Misiunii catolice din anul 1850 menționează localitatea „Ploskuzeni”, având un total de 321 de credincioși. Un document inedit din anul 1836 mai păstrează numele, ca și semnătura primarului de atunci, Dimitrie Susanu, și notarului Tujan. Lahovary, în al său „*Mare Dicționar Geografic*” prezintă localitatea Ploscuțeni astfel: „Ploscuțeni comună rurală, plasa Berheciului, județul Tecuci, situată pe valea Siretului, în partea de E. a șoselei ce merge din Nicorești la Homocea, la 34 kilometri de capitala județului și la 24 kilometri de reședința plasei, în partea de N.-V. a județului”¹⁷². Comuna Motoșeni, astăzi aparținând județului Bacău, se află și astăzi pe colinele dealurilor Tutovei. Este traversată de la nord la sud de pâraul Zeletin, cu afluentul Dodrotfor și pâraul Pereschiv și aparține ținutului Tecuci. Iar satele de pe cursul pâraului Zeletin au aparținut administrativ de ținutul Tecuciului, dar cele de pe cursul Pereschivului au aparținut administrativ ținutului Tutovei (Bârladului). Motoșenii înglobează mai multe cătune, care cândva au fost toate sate distincte precum: Ursa, Burlug, Băicani și satul Gura Plopu. Primele informații scrise despre satul Motoșeni apar într-un document din data de 21 decembrie 1452 la Suceava prin care Alexandru cel Bun Vodă întărește lui Oană Cîndescu satele Drăgoiești (actualmente un sat dispărut), aflat atunci la gura pâraului Dobrotfor, jumătate din Petrești (Băicani) pe Zeletin și Banca (Gura Crăiești), la gura Pojorîtei. Localitatea mai este atestată documentar și la data de 12 mai 1555, când nepoții lui Toader Iucașău au vândut serdarului (un dregător domnesc cu atribuțiuni militare) Gheorghe Mihăilă Motaș¹⁷³ o bucată de pământ cu 100 de zloți tătarăști. Începând de la această dată moșia este cunoscută numai sub numele de Motoșeni. La data de 2 iunie 1611 domnitorul Moldovei, Constantin Movilă, întărește cu ispiștoc (document vechi) stăpânirea răzeșilor peste satele Oprișești, Bălotești, Stănișești, Țigănești și

¹⁷² *Marele Dicționar Geografic al Românie, alcătuit și prelucrat după dicționarele parțiale pe județe. Vol. I-IV*, George Ioan Lahovari (1838-1909);

¹⁷³ „Dealul Motăș de lângă satul Drăgușeni (Ioan Bogdan, Documentele lui Ștefan cel Mare, I, București, 1913, p. 75), aflat în vechiul ținut Covurlui, păstrează amintirea locului unui sat dispărut, Motișești, existent aici în vremea lui Ștefan cel Mare. Când, la 15 aprilie 1463, Șteful Cernătescul (Despre familia acestui boier, vezi Paul Păltănea, Cernăteștii de la ținutul Covurluiului și domeniul lor familial, în ArhGen, VI (XI), 1999, 1-4, p. 169-186) primea uric de la domnul Moldovei, printre satele aflate în stăpânirea sa, cumpărat de la Hărman, viitorul pârcaș al Cetății Albe, se află și Motișeștii, aflat „la obârșia Corodului, mai sus de curtea lui Cernat” (Documenta Romaniae istorica, A. Moldova (în continuare: DRH), II, volum întocmit de Leon Șimanschi, în colaborare cu Georgeta Ignat și Dumitru Agache, București, 1976, nr. 115, p. 166). Satul reapare documentar peste câțiva ani, la 24 septembrie 1468 (DRH, II, nr. 154, p. 226. Sunt enumerate peste 10 sate, printre care și „Cernătești, unde îi este casa, pe Corod..., și, aproape de acesta, mai sus, <satul> anume Motoșeștii...”), tot în stăpânirea aceluiași boier. Exista și în secolul al XVII-lea, atât „rediul lui Motăș” cât și satul Motășești (Catalogul documentelor moldovenești din Arhiva Istorică Centrală a Statului (în continuare: CDM), IV, București, 1970, nr. 661; satul „numit acum Fundeanu”, la 1 septembrie 1681), un platoul de la obârșia Corodului, pârau pe care-l găsim astăzi sub numele de Corozel, afluent al râului Bârlad. Numele satului ne sugerează cum s-a va fi numit întemeietorul- l său, „un străvechi Motăș”, care „era poate și în veacul al XIV-lea”.

Motoșeni anulând zapisul (dovadă scrisă) boierului Bou vistiernic (cel care avea grijă și de tezaurul țării). În satul Motoșeni a avut o cumpărătură și Miron Costin, așa cum rezultă din zapisul datat în 20 decembrie 1676 și din „Cartea de întăritură” a voievodului Anton Rușeș, din data de 6 ianuarie 1677, unde se și menționează că aceste părți rămân Tudosicăi, fiica lui Miron Costin, care le-a primit ca zestre la căsătoria cu medelnicerul (titlu dat boierului care-i turna apa să se spele domnitorul pe mâini și-i servea acestuia mâncarea) Pavel Vîrnăv. Undeva tot pe valea Pereschivului este situat satul Fântanele (Fătăciuni). Prima atestare documentară a acestei localități este din anul 1638, când Constandin, fiul lui Ion Hudiciu, vindea lui Luca Albul ocina sa din Fătăciuni și partea cumpărată de la Ilieș, fiul lui Arav, vistiernic, a patra parte dintr-un „bătrân”. Aici se afla încă din 1667 un vechi schit, după cum rezultă din mărturia lui Grigore Fătăciune, care vindea la acea dată două vii aflate la schitul Fătăciuni cu 20 de lei. Vechiul schit a fost ridicat pe pământul lui Fătăciune, după cum arată C.A. Stoiade, a trecut odată cu acest pământ asupra lui Ionascu Bogdan sau probabil, asupra lui Gheorghița Bogdan, fratele acestuia, care din anul 1661 a intrat răzăș în Cernuești. Constantin Cantemir voievod, dădea la 11 august 1687 un nou privilegiu mănăstirii de la Fătăciune, de a avea cinci poslușnici scutiți de toate dările, privilegiu întărit numai ctitorilor mari din țară. Către sfârșitul sec. al XVII-lea schitul a fost înzestrat de către răzeșii satelor din jur: Cernuești, Păcurărești, Șendrești, cu moșii și cu iazuri. Pe la 1691 pe lângă schitul Fătăciuni era un dascăl. După bătălia de la Stănilești, din anul 1711, schitul Fătăciune, la fel ca și alte mănăstiri, a avut de suferit cumplit, fiind ars și distrus complet de către tătari. A mai rămas doar o ruină și asta până în anul 1752, atunci când, un alt strănepot al vechiului ctitor, tot din neamul Bogdăneștilor, Ioan Bogdan hatmanul, l-a ridicat din temelie. De la numele schitului, satul Cernuești și-a schimbat denumirea în Fătăciuni. Încă din anul 1801 tot schitul trecea ca metoh la mănăstirea Răchitoasa. Peste doi ani satul Fătăciuni a fost menționat ca aparținând spătarului Dumitrachi Bogdan¹⁷⁴. Locuitorii satului se ocupau cu chirii, cu olărit și căraușii. O mențiune a satelor care alcătuiesc actualul sat Motoșeni o avem încă din anul 1495 la 16 ianuarie, când Ștefan cel Mare îi dă pentru dreaptă credință lui Toader Lucaș o moșie ce

¹⁷⁴ În anul 1774, o parte din moșia satului Gâdinți, ținutul Roman, se afla în stăpânirea banului Manolache Bogdan. În timpul domniei lui Grigore al III-lea Ghica (1764-1767, 1774-1777), Manolache Bogdan devenise mare vornic (1777); el a fost decapitat la 17 august 1778 din porunca domnitorului Constantin Moruzi (1777-1782), alături de biv-vel spătarul Ioan Cuza, ambii acuzați de vicleșug și pări la Poartă la adresa fostului domn Grigore al III-lea Ghica. Proprietar al moșiei a devenit Dimitrie (Dumitrachi) Bogdan, fiul banului Manolache Bogdan și al Mariei Costaki. Acesta va îndeplini mai multe demnități boierești: logofăt (1791), mare paharnic (1792), mare ban (1795), mare spătar (1796) și mare vornic (1806). Biserica „Sf. Dumitru” din Gâdinți a fost construită între anii 1806-1812, având drept ctitori pe marele vornic Dimitrie (Emanoil) Bogdan (†1820) și soția sa, Georgeta. Pisania aflată în biserică are următorul text: „*Această Sfântă Biserică este ridicată în anul 1812 de Emanoil și Georgeta Bogdan*”.

cuprindea localitățile Gheești, Negoane și Colunești, dimpreună cu Motoșenii. La 8 martie 1533 Petru voievod consfințește împărțirea moșiei între fiii și nepoții lui Toader Iucaș din Răchitiș¹⁷⁵. Ca orice proprietate și moșia Sovejei avea un stăpânitor, în cazul de față fiii lui Petru Rugină, Itul, Straoa, Bogdan și Lata sau Ungureanul. Despre moștenitorii lui Petru Rugină vorbește zapisul din 1646 iulie 29 prin care Eremia Dabija și alți nepoți ai Itului vând lui Matei Basarab Vodă din bătrânul Iteștilor, din moșia lor din Soveja, drept 115 ughi. Dar documentele Mănăstirii Soveja, aflate la Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale din București, sunt însă principalul izvor de informații privind proprietățile Mănăstirii. „Din pachetul I de documente aflăm că Mănăstirea deținea un vad de moară la Talapan (doc. din 13 ianuarie 1773), o moară la Talapan (doc. din 12 mai 1793, probabil pe locul primit mai devreme), o moară la Țifești (doc. din 20 mai 1785) și o moară cu două roate pe râul Șușița (doc. din 20 aprilie 1800, localizare incertă). Din pachetul al doilea aflăm că avea un pogon de vie la Sârbi, în valoare de 20 de lei (doc. din 16 august 1761), plus alte 8 pogoane, dăruite (document din 1 februarie 1764, 3 noiembrie 1764 și 8 ianuarie 1767). Din pachetul al treilea mai reiese că tot în proprietatea mănăstirii se mai aflau și un vad de moară la Țifești, în partea Prăvuceștilor (document din 2 iulie 1638), jumătate de bătrân și o parte din vadul morii din Țifești (doc. din 30 august 1638), parte de moșie la Prăvucești (document din 15 iulie 1640), în fine toată partea Prăvuceștilor (doc. din 9 ianuarie 1642). Din pachetul al patrulea aflăm că deținea și un pământ în săliște la Țifești (doc. din 15 mai 1806), o vie lucrătoare la Clipicești (doc. din 1 iulie 1765) și o altă moșie în Pogonești (Bârlad) cu trei pământuri, moară, casă, trei pogoane de vie de la Toader, un fost cîhodar (document pentru care însă nu s-au păstrat data și locul de emitere). Iar pachetul al cincilea mai relevă următoarele proprietăți ale mănăstirii: o vie la Codrul Verde (doc. din 6 martie 1639, cel mai probabil la

¹⁷⁵ Atestat documentar pentru prima dată la data de 21 decembrie 1452 în timpul lui Alexandrel Vodă, satul Răchitiș apare alături de alte sate (Oprișești, Cârna) pe Valea Zeletinului, ca fiind „întărite lui Trisos și fratelui său Toader, fiii lui Sandu de la Iucaș”. Răchitișul este pomenit între satele coborâtorilor lui Laslău Globnicul, între care sunt și Toader Iucaș și urmașii lui Petru Iucaș în uricul din 22 ianuarie 1495, când Ștefan cel Mare le întărește stăpânirea acestora. Satul Răchitoasa apare într-un document dat la 15 aprilie 1607 de Simion Movilă, voievodul Moldovei, care întărește părintelui Anastasie, episcopul Romanului, o prisacă cu 60 de stupi și livezi din acest sat, danie făcută de Ion monarhul și frații săi. Dania este întărită pe rând de către voievozii Moldovei Ștefan Tomșa, la 14 mai 1613, Radu Mihnea, la 28 decembrie 1616, Gheorghe Ștefan, la 2 ianuarie 1655. Stul Răchitișul și Răchitoasa erau două sate învecinate, după cum rezultă și dintr-un document de vânzare din 15 aprilie 1662, când Moiseu, feciorul lui Grozav din Răchitiș, vinde lui Dumitrașcu vornicul jumătate de pământ din Răchitiș și din Răchitoasa pe Zeletin. La 11 octombrie 1630, Moise Movilă Voievod întărește lui Dumitrașcu, vornic de gloată, un loc de prisacă din satul Răchitoasa, danie de la Vârnova din Răchitiș, Miftoade și alții. Aceași danie este întărită și de Vasile Lupu la 22 martie 1633, împreună cu o parte din satul Răchitiș, cumpărate de la aceeași Vârnova cu 30 de taleri de argint. Vasile Lupu poruncește la 27 iunie 1634 lui Vasile Zeletin spătarul din Sparta, să dea lui Toma din Răchitoasa toată partea de ocină a lui Boldea ca să o țină până acesta va plăti pentru dojdei lui de la Toma.

Soveja, unde se află și acum un loc cu aceeași denumire), munții Răchitașul și Zboina (28 noiembrie 1646), o stână și o vie la loc păduros (10 ian. 1708), drept de dijmă asupra „Brețcanilor din Țara Ungurească”, aceea care păstoresc oile pe moșia mănăstirii (23 aprilie 1722), muntele Lepșa (15 iunie 1729, 28 aprilie 1732 și 6 decembrie 1741), schitul Cârliche zis și „Frasinul”, cu 40 de vite și 2 păstori (17 iunie 1733), muntele Clăbuciul (3 iunie 1791), dijma pe venitul obținut pe vin, dughenele și colibele de marfă la târgurile ce se țin pe moșiile mănăstirii (4 iulie 1755), drept de monopol asupra vânzării băuturilor alcoolice pe moșiile mănăstirii (17 februarie 1765, 12 mai 1775), a treia parte din moșia Poiana cea mare - Soveja (22 mai 1786), dreptul de a cere dijmă de la locuitorii de pe moșie (15 aprilie 1795). Din pachetul al șaptelea aflăm că atunci mănăstirea mai deținea și moșiile Costești și Măzărești, din ținutul Bârladului (25 iulie 1701), parte de moară și vad de moară în satul Câmpuri (1657) și o parte din bătrânul Munteanului (Câmpuri) (1657, fără lună, fără zi). Pachetul al optulea conține acte despre moșia Corbița (24 mai 1843, 28 mai 1845) din Tecuci, parte a moșiei Șerbănești (facem precizarea că era vorba de moșia satului Corbu vechi, din dreapta râului Siret, până unde se întindea moșia Șerbănești, aparținând județului Tecuci, n.n.). Pachetul al nouă-lea conține deasemenea informații valoroase: aflăm astfel că mănăstirea mai era scutită de dări (4 decembrie 1633), avea vii la Scorțești? (9 martie 1635, 20 octombrie 1639) și, foarte important, schitul Babele precum și satul cu același nume (27 august 1808). În fine, pachetul al zecelea relevă că avea 3 pogoane de vie la Străoane, în valoare de 30 de galbeni și un loc de țelină (29 mai 1646), precum și alte 4 pogoane de vie și un pogon de țelină (21 august 1646), părți de moșie avute la Todirești, Tâmpeschi și Ciorăști, în ținutul Tutova (6 iulie 1671).¹⁷⁶ Și moșia

¹⁷⁶ Mihai Liviu Adăfuni, *Proprietățile mănăstirii Soveja*, în *Cronica Vrancei*, IV, 2003. Autorul mai enumeră proprietăți care au arhivele la ANC: loc pe apa Șușiței, la fântâna Repezii, în valoare de 18 galbeni roșii, loc din Străoane, manuscris (în continuarea Ms.) 572, f. 124, copie; două pământuri din Soveja, pe locul Iteștilor, din dealul Babei până în apa Șușiței, late de câte patru prăjini de falcie (Ms. 656, f.3, copie); a patra parte din Soveja în valoare de 170 ughi și un sălaș de țigani în valoare de 90 de ughi (Ms. 656, f.73, copie); bătrânul Ungurenilor, al Bogdăneștilor și al Străuleștilor din Soveja, două roți de moară cu tot vadul în satul Vitănești (Ms. 656, f. 8v.); părțile de ocină din Câmpurile de Jos, părțile a trei bătrâni în valoare de 60 de galbeni, poiana de pe Cremeneț (Câmpuri) - Ms. 656, f. 4v-5; parte din moșia Lăcești (Bârlad) - M. 656 f. 37v – 38; satul Ursești pe Bârlad cu trei roate de moară în valoare de 60 de mii de aspri, M-rea Sf. Sava Iași XXXV/8; părți din satele Ruptura, Costești, Triponești în valoare de 700 de galbeni - Ms. 656 f. 58 v; parte din satul Ciorăști, jumătate din satul Cremeneț, trei părți din satul Biricani și mai multe sălase de țigani la Biricani (Tutova) - (Ms. 656, f. 58); satul Bălănești pe Bârlad, un crâșmar și un coiocar precum și două solarii - Ms. 656, f.5; trei pământuri din Dealul lui Stavăr și unul în Dealul Frumos în Câmpuri - Ms. 656, f. 13; 5 răzătoare în Câmpuri din partea Angheleștilor - Ms. 656, f. 13v; părți de sat din Lălești cu vad de moară, pomet, vii și case, Ms. 656, f. 59v; schitul Galbeni, cu 2 vii, pomi, moară și loc de grădină, prisacă cu 80 de stupi, șase boi, trei vaci cu viței, un cal și un plug - Ms. 656, f. 42; jumătate de bătrân din Costești cu 4 boi și 4 vaci cu viței - Ms. 656, f. 59; părți din satele Mărcești și Ilcești din ținutul Tecuci - Ms.656, f.71; un loc cu casă, prisacă, pomeți și moară la Talpan cu 4 pogoane de pământ din Podul Repezii (Străoane) până în dealul Ireștilor –

Mărășești¹⁷⁷, aceea aparținând încă din anul 1811, tot biv vel spătarului Iordache Catargiu, este un loc încărcat de istorie¹⁷⁸. Acest mare spătar a făcut chiar parte din comisia Regulamentului Organic pentru Moldova, din anul 1831, el fiind ales de Adunarea Obștească¹⁷⁹. Iordache Catargiu mai deținea atunci și moșiile: Ionășești, Sclipotești, în ținutul Tecuci, dar și vii pe la Odobești și Crucea (Panciu)¹⁸⁰. Cât despre familia Catargiu¹⁸¹, Constantin Sion nota că sunt „răzăși de Crucea de Sus, de Modruzăști, Pățăști și Ităști de la Ținutul Putnei” și „ridicați la boieri aproape de 200 de ani”¹⁸². Și încă din anul 1827 moșia Mărășești aparținea aceluiași

Ms. 656, f. 17; parte din moși a Gărdiașani - Ms. 656, f. 71; parte din bătrânul Dumii din Costești - Ms. 656, f. 59; un metoh la Câmpuri Ms. 656, f. 13, doc. 13 mai 1658; monopol asupra vânătorii (doc. 1 noiembrie 1647 - cancelaria lui Vasile Lupu).

¹⁷⁷ În 1811, biv vel spătarului Iordache Catargiu stăpâna moșia Mărășești. Acesta a făcut parte din comisia Regulamentului Organic pentru Moldova, în 1831, fiind ales de Adunarea Obștească. Mai deținea ca moșii: Ionășești, Sclipotești, în ținutul Tecuci, dar și vii la Odobești și Crucea (Panciu). Despre familia Catargiu, Constantin Sion nota că sunt „răzăși de Crucea de Sus, de Modruzăști, Pățăști și Ităști de la Ținutul Putnei” și „ridicați la boieri aproape de 200 de ani” În 1827 moșia Mărășești aparținea aceluiași Iordache Catargiu, care o va arenda lui Gheorghe Ianoliu. Din 1827 dec. 15 există o Carte de blestem dată de mitropolitul Veniamin Costachi, pentru ca răzeșii de la moșiile Călimănești, Mărășești de la ținutul Tecuci; Călimănești, Andriești, Tămășeni și Tominești de la ținutul Tutovei; Lipova de la ținutul Vaslui; Donești, Bulați, Cărlești, Todirești, tot în ținutul Vaslui „și în alte hotare” să scoată toate scrisorile ce le au pentru a fi corectate hotarele (ANI, Inventar pachetele nr. 1061-1067.doc. ist, poz. 50, p. 42). Din 1857, octombrie, există o Harta moșiilor Mărășești, Călimănești, Corobănești, Chiperești, Andriești, Bulbuceni și Răteji. Într-o notă tergală se menționează că pe baza acestei hărți s-au identificat moșiile lui Costache Armagolu din satele Andriești și Bulbuceni (idem, poz. 299, p. 71).

¹⁷⁸ *Documente istorice tecucene, vol. III, sec. XIX*. Identificare, selecție, transcriere, cuvânt înainte și indice de Ștefan Andronache, Tecuci, Biblioteca Municipală „Ștefan Petică”, 2002, p. 40, doc. 31.

¹⁷⁹ Octav George Lecca, *Familii boierești române, istorie și genealogie, după izvoare autentice, cu adnotări, completări și desene de Mateiu Caragiale*. Editată de Alexandru Condeescu, București, Editura Libra, fără an, p. 216.

¹⁸⁰ *Documente istorice tecucene, vol. III, sec. XIX*, p. 41, doc. 31.

¹⁸¹ Calimach voievod recunoștea familiei Catargi la început de veac XIX meritele și importanța în istoria Țării Moldovei, căci au arătat „răvnă, osârdie și dreaptă credință” iar „lauda evgheniei” au câștigat-o de la luminații Domni anteriori prin osteneala faptelor bune (Gh. Ghibănescu, *Două anaforale*, în AG, an. I, no. 12, 1912, p. 180. Documentul este reprodus în Idem, *Surete și izvoade (Documente slavo-române), vol. IX (Documente basarabene)*, Tipografia „Dacia” P. & D. Iliescu, Iași, 1914, doc. CXLI, p. 366). De fapt Catargii intră în istorie ca boieri complotiști, căci ajung în Moldova ca urmare a acțiunilor îndreptate împotriva domnului Munteniei, Matei Basarab. Ei „au venit împotriva domniei-mele cu sabie și cu oștire moldovenească și cu tătări și cu multă (...) răutate aici în țară, încă și cu niște alți oameni răi și răzvrățiți din țară” astfel că ei au căzut „sub picioarele domniei-mele și i-am scos domnia mea din țeară cu amară rușine” (I. C. Filitti, *Arhiva, Gheorghe Grigore Cantacuzino, Institutul de Arte Grafice Carol Göbl, București, 1919, doc. 679, p. 214-215; Nicolae Stoicescu, Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova (sec. XIV-XVII)*, Editura enciclopedică română, București, 1971, p. 147).

¹⁸² Apud Georgeta Crăciun, *Moldova în vremea domniei lui Grigore Alexandru Ghica (1849-1856)*. Structuri economice și sociale, Iași, Editura „Noel”, 1996, p. 25.

Iordache Catargiu¹⁸³, care puțințel mai târziu o va arenda lui Gheorghe Ianoliu¹⁸⁴. Moșia cea mai importantă a aparținut, înainte de anul 1900, grecului Gheorghe

¹⁸³ În „*Sama visteriei Moldovei*” (IN, an I, fasc. V, 1925, p. 70-121) din 1763 pe lunile iunie-decembrie sunt consemnați doi hatmani, Vasile Razu hatman și pârcălab al Sucevei și Roset, un logofăt, Manolachi Costachi, și un vistiernic, Filip Catargiul. Tot în acest document, îi găsim pomeniți și pe ceilalți: Ion Catargiul – medelnicer, un Apostol Catargiul – postelnic, un Ștefan Catargiul – jîtnicer, un Dinu Balșe – vistiernic și, printre boiernași, fără dregătorie, un Constantin Balșe. Pentru că într-o diată Ion Catargiul (Acesta se regăsește în sursele vremii cu dregătoria de medelnicer, iar în 26 februarie 1760 apare ca biv 2 logofăt (IN, an I, fasc. V, 1925, p. 73; Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. IX, doc. CXI, p. 276, document din 31 iulie 1763). Dacă în 1763 era medelnicer iar în 1760 fost logofăt al doilea, este posibil ca, între 1760 și 1763, să fi deținut dregătoria de stolnic. Pentru unele aspecte legate de dinamica și modalitățile de înaintare pe scara dregătoriilor, pentru o perioadă anterioară, vezi Maria Magdalena Székely, *Sfetnicii lui Petru Rareș. Studiu prosopografic*, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2002, p. 478-479) și Constantin Balș apar cu alte dregătorii decât cele din Samă, potrivirea în privința marilor dregători ne îndeamnă să luăm în calcul probabilitatea datării documentului într-o perioadă anterioară, dar apropiată lui iunie-decembrie 1763 (De asemenea, în aceeași Samă, p. 352, apar menționate la văduve, o Maria jicniceroaia apoi, o Maria Caragioaie astfel că, dacă prima dintre ele ar putea fi soția fratelui nedrept (coincid prenumele și funcția soțului), a lui Ștefan Catargiul, jicnicer în acea perioadă, după cum indică și datele din raportul Visteriei, o putem, oare, considera pe cea de-a doua văduva personajului nostru din diată? Ipoteza că Maria jicniceroaia ar fi giupâneasa lui Ștefan la data sămii sau chiar anterior ei, nu pare plauzibilă, căci Ștefan Catargiul poate fi identificat și în documentele ulterioare anului 1763, deci trebuie să fi fost vorba de soția altui dregător. În ceea ce privește a doua ipoteză, ea nu poate fi afirmată cu tărie, dar nici infirmată de vreun detaliu, căci soțul ei putea fi postelnic, de exemplu, în iunie și să fi decedat în noiembrie, ceea ce face ca, ambele nume să se fi regăsit în cuprinsul sămii. Cert este că, aceeași sau nu, o „Maria lui Apostol Catargiu” este indicată la giupâneșele văduve în Sama visteriei din anul 1776, Ioan Caproșu, *Sămile Visteriei Țării Moldovei*, vol. I (1763-1784), Editura Demiurg, Iași, 2010, p. 410). Pentru că, după instalarea noului domn pe scaunul Moldovei, Callimach (care i-a urmat lui Grigore Alexandru Ghica, vezi Gh. Ghibănescu care spune că acesta ar fi fost socrul lui Filip Catargiul în IN, fasc. 9, partea I, 1931, p. 41) se schimbă și unii dregători dintre cei indicați în diata lui, logofătul Manolache și hatmanul Vasile Razu (Ibidem. Mai precizăm că ipoteza noastră se sprijină și pe alte două argumente; cu toate că Vasile Razu, de exemplu, mai poate fi găsit în documente cu dregătoria de hatman, doar în Sama din anul numit îi regăsim pe toți laolaltă în Sfat. Al doilea argument este acela că, deși într-o diată testatorul poate numi rudele după dregătoriile pe care acestea le-au avut și ar putea să nu le mai dețină în momentul respectiv, faptul că Apostol le invocă într-un moment de conflict cu fratele său pare firesc tocmai pentru că aceste rude fiind încă în Sfat, cu dregătorii importante, el putea trage nădejde că problema lui avea șanse de a fi rezolvată), considerăm că personajul nostru, postelnicul Catargi, și-a redactat ultimele dorințe anterior anului 1764 sau până în iulie 1764, când în Sfat apare cu dregătoria de vel logofăt Ștefan Roset (*Documente privitoare la istoria orașului Iași*, vol. VI (1756-1770), editate de Ioan Caproșu, Editura „Dosoftei”, Iași, 2004, doc. 588, p. 511 (în continuare: Documente Iași). Situația lui Vasile Roset ar putea veni în sprijinul unei date apropiate acesteia. El a fost căsătorit de două ori, prima dată cu Ilinca lui Ilie Catargiul, a doua oară cu Safta lui Iordache Balș cu care a avut nu mai puțin de trei copii, așadar, trebuie să se fi căsătorit cu cel puțin doi ani înainte de moartea sa, care a survenit în decembrie 1767 (Radu Rosetti, *Familia Rosetti*, vol. I (Coborâtorii moldoveni ai lui Lascaris Rousaitos), Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, București, 1938, p. 69). Prin urmare, ca să fie numit în testament de către Catargiul nostru logic ar fi ca acest Vasile Ruset să fi

fost înrudit prin soție, ceea ce face ca momentul redactării testamentului lui Apostol Catargiu să pară mai aproape de anul 1765). După cum am văzut deja, Apostol Catargiu este fiul lui Ștefan Catargiu, mare clucer, și al Smarandei (DANIC, A.N., CXLIII/7; Nicolae Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători*, p. 451, Nicolae Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, vol. VI (Cărți domnești, zapise și răvașe), Editura Ministeriului de Instrucție, București, 1904, doc. 420, p. 261), născută Ceaurul (fiica logofătului Dumitrașco Ceaurul avea nu mai puțin de șapte frați: Vasile, Constantin, Alexandru, Ecaterina, Ileana, Safta, Smaranda și Anița (Nicolae Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători*, p. 451), înrudită fiind cu familia Cantemir, prin intermediul Ecaterinei, căsătorită cu Antioh (vezi *Dinastia Cantemireștilor. Secolele XVII-XVIII*, coord. Andrei Eșanu, Editura Știință, Chișinău, 2008, p. 111), și a avut, se pare, șase frați: Safta căsătorită cu Silion medelnicer, Ștefan mare ban, căsătorit cu o Marie, o altă fată căsătorită cu Ursu Iurașco, Ancuța căsătorită cu Sturza spătar, Maria căsătorită cu Potlog vistier și Constandin, căsătorit în două rânduri, prima dată cu Ruxanda, sora stolnicului Dumitru și a doua oară cu Maria, fiica lui Barbu Costescu și a Blânșei Văcărescu (Acest ultim descendent menționat este bunicul lui Barbu Catargiu (Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. IX, *spiță*); pentru detalii referitoare la Barbu Catargiu dar și la originile familiei Catargiu vezi studiul lui Anghel Demetrescu în *Barbu Katargiu, Discursuri parlamentare (1859-1862)*, cu o precuvântare și un studiu asupra lui Barbu Katargiu de Anghel Demetrescu, publicate din nou cu o prefață, un indice de persoane și unul de lucruri de Petre V. Haneș, Minerva, București, 1914, p. 5- 68). Se pare însă că a mai existat o giupâneasă a lui Ștefan Catargiu, căci un personaj cu numele Maria, soție a lui Ștefan, apare în diverse procese. În 1749, Toma cu frații lui, Filip cu frații lui și Maria „a răposatului unchiului nostru Ștefan Catargiu” își impart, cu bună învoială, moșiile părințești „știute făr de pricină” (Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, IX, doc. XCVII, p. 221). Aceasta ar putea fi fiica lui Sandu Crupenschi (O. G. Lecca, *Genealogiile a 100 de case din Țara Românească și Moldova*, București, 1911, p. 55), acea maștehă pe care Apostol o pomeneste în diata sa. În privința copiilor lui, documentele vremii ne vorbesc despre o fiică a lui Apostol, Ruxandra căsătorită tot cu un descendent al familiei Crupenschi, cu Scarlat (ibidem), acest ginere al lui Apostol mai regăsindu-se în sursele vremii la 12 iulie 1780, când primește de la badea Ștefan Catargiu, banul, izvodul de „scrisori de moșie Tâmpeschi la ținutul Tecuciului” (Ștefan Andronache, *Documente istorice tecucene*, vol. II (secolul al XVIII-lea), Biblioteca Municipală „Ștefan Petică”, Tecuci, 2001, doc. 119, p. 144-145; BAR, Documente istorice, CLXXII/86). Această nouă alianță matrimonială conduce la următoarea înrudire: Maria menționată mai sus, presupusă Crupenschi (Într-o notă referitoare la procesul din 11 februarie 1755 dintre Catrina, a doua soția a lui Ioniță Cantemir (văduvă la acea dată), și „dumneaei cluceroia Catargiului”, Paul Păltănea afirmă că: „Maria cluceroia este fiica lui Sandu Krupenschi și soția lui Ștefan Catargiu, fiul lui Apostol Catargiu, văr cu Ioniță Cantemir” iar Gh. Ghibănescu (*Surete și izvoade*, vol. IX, p. 221) a greșit când a afirmat că această Marie este fiica lui Ștefan Dumitrașcu-Ceaurul (Paul Păltănea, *Știri inedite despre familia domnitorului Antioh Cantemir* (I), în AG, I-V(1-2), 1989-1993, p. 716). Paul Păltănea are dreptate în cele afirmate, dar cum se explică, atunci, rudenția dintre Apostol și Ioniță Cantemir? Ea nu poate fi explicată decât prin mama acestui Apostol, Smaranda, soră cu (E)caterina lui Antioh Cantemir, părinții lui Ioniță Cantemir ban), soția a doua a lui Ștefan Catargiu, ar fi pe lângă mama vitregă a lui Apostol, și mătușa Ruxandei, după Scarlat Crupenschi. Singura stăpânire menționată de testator („Din moșiile tătâne-mieu eu n-am luat măcar o palmă de moșie făr cât această bucățică di moșie ce numește Tâmpeschi pe scrisorile ce sânt în mână frățanemieu, lui Ștefan. Și această moșie cumpărată di tată-mieu împreună cu mu(mă)-mea Zmaranda, fata Ceaurului”), Tâmpeschi (Se pare că prima mențiune despre acest sat este din 12 aprilie 1628 (SJANIași, M-rea Răchitoasa, III/5, apud Constantin Burac, *Ținuturile Țării Moldovei până la mijlocul secolului al XVIII-lea*, Editura Academică, București, 2002, p. 613), o găsim pe deplin intrată în familia Catargiilor în 1706, când Antioh Cantemir întărește (CDM, vol. V, nr. 604, p. 156; Ștefan Andronache,

Ulises Negroponte, din care după anul 1919 se cedează o parte pentru împroprietărire¹⁸⁵. În anul 1811, se afla totuși un pod, pe care și sătenii din moșia Ionășești se înțelegeau și cu biv vel spătarul Iordache Catargiu ca să-l îngrijească: „Ne îndatorim a ține cu toată paza și silința podu de peste Siret de la Mărășești, să-l dezlegăm la vreme de sloată, să-l păstrăm, să-l păzim și, iarăși la vreme cuviincioasă să-l legăm îndată și să avem acolo în peatră, în toată vremea, oameni trebuincioși de rând pentru pază, (...) din venitul căruia nu avem a mai trage noi nici o împărțimire, iar chereșteaua trebuincioasă, scândurile și odgoanele, este dator dumnealui boierul a ni le da, noi cu aceia avem a le căra pe toate cele trebuincioase de pin' pregiur.”¹⁸⁶ Și acest pod făcea legătura, în primul rând, între două din moșiile stăpânite de Iordache Catargiu, Mărășești și Ionășești, dar era și principalul mijloc de legătură între Tecuci și Mărășești. În ianuarie 1849, au fost reparate repede și podurile de la satele Furceni și Mărășești, aflate pe Siret, pentru trecerea trupelor ruse spre Țara Românească¹⁸⁷, așa cum dorea comandamentul rusesc. „Satul Călimănești și satele răzeșești dispărute astăzi din apropierea Tecuciului sunt părți importante ale istoriei acestor locuri. Așa se face că la data de 16 aprilie 1816 și vătavul Neculachi este însărcinat ca să participe la alegerea hotarului moșiilor Călimănești¹⁸⁸ și Lălești și a unor părți stăpânite atunci

Documente istorice tecucene, vol. II, doc. 20, p. 27-29) marelui sulger Ștefan Catargiu, ginerele lui Dumitrașco Ceauru fost mare logofăt, stăpânirea peste toate părțile cumpărate sau luate prin schimb (Tâmpeștiul fusese cumpărat de Nicoriță hatmanul și dăruit m-rii Sfântul Ioan, iar Ștefan Catargiu îl luase de la aceasta prin schimb, CDM, vol. V, nr. 582, p. 151; nr. 604, p. 156, deci nu fusese ocină strămoșească). Menționarea acestei moșii în documente ulterioare ne dă prilejul să mai adăugăm un membru în familia lui Apostol. Ancuța Sturzoae, întocmind foaia de zestre (DANIC, A.N., CXLIII/6) pentru cele ce dă nepoatei sale Ruxanda, moșia Tâmpesți din ținutul Tecuci, straie de nură și cu singiap, argintărie, lucruri casnice, un rădvan cu cai telegari, vite, precizează că țigani pârintești de la răposatul tatăl lor, Apostol Catargiu și mama lor Marica, ce li se cuvin după Jorăști, să-i împartă cu fratele ei, asemenea și partea de moșie după Jorăști (Ibidem, nr. 622, p. 160. Ipoteza oferită de către editorii CDM-ului cu privire la momentul elaborării documentului, adică în jurul anului 1706, moment în care sursele vremii atestă că tocmai în această perioadă moșia este cumpărată (întregită) și stălpită de Ștefan Catargiu, tatăl lui Apostol și al Ancuței Sturza, nu poate fi credibilă. Foia de zestre trebuie să fi fost redactată ulterior datei la care a fost scris testamentul lui Apostol Catargiu, așadar ea trebuie să fi fost întocmită după anul 1763). De ce nu a împărțit averea postelnicul Apostol celor trei fii ai săi, Ilie, Pătrașco și Ștefan încă din timpul vieții sau de ce nu și-a redactat o diată, este greu de spus.

¹⁸⁴ Dimitrie Russu, *Patrimoniul public și starea economică a județului Putna în cifre și icoane*, Focșani, Tipografia „Cartea Putnei”, 1933, p. 93.

¹⁸⁵ A.N. Vrancea, fond Consilieratul Agricol al județului Putna, dos.1/1919, fila 223.

¹⁸⁶ *Documente istorice tecucene, vol.III, sec. XIX*, p. 41 42, doc. 31.

¹⁸⁷ Dimitrie Rotta, *Geografie fizică și istorică a județului Putna*, 1885, fără editură, fără localitate, p. 24.

¹⁸⁸ „Trecem în secolul al XVIII-lea având în vedere tot pricinile răzeșilor din Călimănești, așa cum apar ele în „Documentele bărlădene” editate I. Antonovici sau în acte inedite, aflate în „Arhivele statului” din Iași. La 16 octombrie 1708 Simeon din Călimănești îl roagă pe Ioan Palade să cumpere moșiile Bicani și Balosinești, pe care le stăpâna împreună cu Iftode (I. Antonovici,

Documentele bârlădene, vol. 3, Tip. N.P. Peiu, 1924, Bârlad). La 12 septembrie 1709 Silion din Călimănești, ginerele lui Dumitrașcu Scânteie, având o mare datorie către turci, își vinde părțile de moșie din Bicani și Balosinesti (idem). Pe 23 august 1715 Nicolae, fiul lui Dumitrașcu Scânteie face schimb moșii cu cumnatul său Silion din Călimănești; dă părți din Balosinești și Ciocani, cu locuri de moară și de prisacă și ia pământ în Docești și Plesești. Pe 9 mai 1720 Silion cel bătrân de la Călimănești da mărturie de împărțire a pământurilor bătrânilor din Călimănești - Joseni, din care a cumpărat partea Cernei 1/4, de asemenea partea din Tămășeni pe care o proprește Stamate pârcălabul cu un zapis de la Tudose a lui Vasilache. La 18 mai 1720 Grigore Cucoranul vornic da mărturie de felul în care s-au împărțit în 5 părți 125 de pământuri din satul Tămășeni, țin. Tutova, în bătrâni și pe răzeși, alegându-se: partea Nastasiei a Ilenei din Zmeieni și a fraților Buculeiu, a lui Pascal, armașul din Gheucești, părțile Iosipeștilor, Cozmeștilor și Gheuceștilor, măsurându-se pământul 24 de pași om de mijloc. Pe 29 noiembrie 1720 apare o mărturie hotarnică privind părțile lui Lupel Gheuca către răzeșii din Tămășeni. Aleg hotarele: popa Grigore, fiul lui Ștefan, căpitan din Mărășești; popa Constantin din Ruseni; popa Gheorghită, răzeș din Cârstești; diaconul Ion, răzeș din Călimănești. Se aleg 125 pământuri, pământul de 24 de pași, om de mijloc, cinci palme domnești, din apa Tutovei. Pe lângă aceste învoieli între ei, răzeșii din Călimănești stabilesc înțelegeri și cu vecinii lor, și aceștia, la rândul lor, unii cu alții. La 3 aprilie 1717 avem o învoială între răzeșii din Lălești și cei din Călimănești pentru hotarul văii Răchitoasei dintre moșiilor lor. Între martori, Mereuță Bota, Ion Jarebie, Ion Ceapă diaconu, Manolache preot. Pe 21 mai 1720 este măsurătoarea și alegerea părților de moție, din satele: Cristești, cu hotarele de la pârăul Feltinei, pârăul satului, moara Mihăii, Lălești, dinspre pădure până la ușa casei lui Talpă, marginea dumbrăvii Costineștiilor, pârăul lui Ifrim, seliștea Hălmăgenilor până în hotarul Grădeștilor și din Tămășeni cu giugastru. Șesurile nu s-au socotit, fiind loc de fâneată, totul s-a măsurat din Tutova. După cum am mai văzut, proprietățile răzeșei puteau să fie situate în diferite localități, datorită înrudirilor mai vechi sau mai noi, sau prin tranzacții, ca în exemplul următor: la 23 mai 1729, Gligoraș și Isac, strănepoții lui Iosip pitarul, fac schimb de moșii cu popa lui Gligoraș, dând părți din satul Lălești și primind patru pământuri din Mărișești. Dacă în satele de mai sus rezistența răzășească își păstra dârzenia, la Gura Strâmbei – Puiești, micii proprietari își vindeau în continuare pământurile după cum vedem din nou din pachetul 608 de la Arhivele Statului Iași. La 5 aprilie 1715 Ion Mirie, din Gura Strâmbei vinde Catrinei, soția lui Solomon clucer, partea fiicei sale Maria, cu fântână cu tot, pentru 8 lei, fiind fiica sa datoare unor turci. La 26 iulie 1725 și Mihai Racovită Vv. Moldovei, întărește fiilor Catrinei Sturza (Solomon Sturza ajunsese spătar) părți din moșia Gura Strâmbei, iar cealaltă parte, din Strâmba să rămâie vistiernicului Gheuca și mănăstirii Răchitoasa. Pe 26 decembrie 1780 Constantin Dimitrie Moruzi Vv, poruncește lui Iordache Canano, fost mare medelnicer, să cerceteze și să aleagă părțile din moșia Gura Strâmbei, pentru care s-au judecat Constantin Gheuca vistiernic și Catrina Sturza cu M-rea Răchitoasa. La 25 mai 1781 exista un raport către Domn făcut în urma poruncii sale de a alege părțile lui Constantin Gheuca, fost mare vistiernic, din moșia Gura Strâmbei deosebindu-le de ale Catrinei Sturzoaia spătăreasă și de ale m-rii Răchitoasa, cu care se judecase la divan. Pe 3 iulie 1781 Divanul judecă pricina dintre Constantin Gheuca, fost al 2-lea vistiernic, și Catrina Sturza pentru părți din moșia Gura Strâmbei și un loc de prisacă. Pe 18 decembrie 1781 Constantin Gheuca, fost mare vistiernic se jeluiește Domnului contra Catrinei Sturzoaia spătăreasă, care ar fi cosit aproape toată iarba de pe moșia Gura Strâmbei, nesocotind hotărârea Divanului, dată în urma judecății dintre ea și jeluitor, împreună cu vechilii m-rii Răchitoasa. Cere să i se dea fânul cosit. Pe 14 iulie 1784 Constantin Dimitrie Moruzi Vv. Stabilește definitiv delimitările, dintre proprietățile lui Constantin Gheuca și Catrina Sturza, la Gura Strâmt – Puiești. Încheiem trecerea noastră prin secolul al XVIII-lea printr-un interesant document din 10 decembrie 1799. Deși majoritatea relatărilor susțin că familia de moșieri Vidrașcu și-a obținut moșia Ruși prin cumpărătură, până atunci fiind străină de această localitate, aflăm că la data de mai sus, căpitanul Vidrașcu și-a ales partea dintr-o moșie de pe

de Grigore Teliman. Din porunca isprăvniciei de Tutova, dată la 1 mai 1817, un Ioniță Cristian și Vasile Iacob mazil cercetau pricina dintre Vasile Visu, om din satul Călimănești cu răzeșii din Spria, dar angajați în această dispută fiind cei din Dragomireștii Spriei și Ruseni. La 1 mai 1838 răzeșii din satele Cârstești și Tuchilați mărturisesc cu toții în pricina dintre Maria Obrejoaia și Toader Timofte din Călimănești, pentru un pământ în litigiu. La data de 28 august 1840 jupâneasa Elena Buzelan dă vreo trei stânjeni din moșia sa Glodeni moșului său, Costache Gălățeanu, primind însă în schimb trei stânjeni în ținutul Tecuci. Iar la 17 decembrie 1836 apare un izvod de împărțeață a moșiei Glodeni, de pe apa Tutovei. După o împărțeață ceva mai veche s-au ales părțile lui Ionică Lehăceanu și a celor din neamurile sale Castravețești, curgătoare fiind din bătrânul Zoii și a celor cinci bătrâni. Pe verso izvodului este o socoteală cu fălcile de iarbă și de arătură, alcătuită de căpitanul Isac. La 7 noiembrie 1838 apare aici marele cumpărător și viitor stăpân a pământurilor de aici, banul Iancu Istrate. Prima dată cumpără de la Manolache, fiul Ielenii, sora lui Toader Timofte, o bucată de câțiva stânjeni din moșiile Glodeni¹⁸⁹ și Tămășani. Apoi cumpărăturile tot continuă între 29 august 1840 și 14 iulie 1851: 3 stânjeni din Glodeni de la Costache Gălățeanu, 12 stânjeni tot de acolo de la Ileana, fata lui Antohi Gălățeanu din Călimănești, 12 stânjeni din Glodeni de la Grigore Isac, 7 stânjeni tot aici de la Maria și Sava Stati, pentru care dă în schimb pământ în hotarul Călimăneștilor și 16 lei băuți. Tot un schimb de pământ de trei stânjeni din Glodeni cumpără de la Lupu Isac, altul de 5 stânjeni cu Toader Tites; trei stânjeni din Glodeni de la Lupu Isac; 1 stângen de la Costache Breahnă, altul de la Ioniță Ceapă, patru stânjeni și patru palme de la Costache Gălățeanu (pentru care dă la schimb patru stânjeni în Călimănești), cinci stânjeni de la Năstase Neamțu. Un schimb de mai mari proporții se consemnează la data de 10 decembrie 1847, când șetrarul Ioan Popa îi dă banului Ion Istrate 40 de stânjeni din moșia Glodeni, primind în schimb 40 de stânjeni din moșia Lălești a neamului Castravețescu, reprezentați de preotul din sat, Gheorghe Mocanu. La 28 aprilie

Berheci, pe care o avea de la „bunica noastră Lupa, fata lui Gavril Gheucadin Ruși”. Dacă am încheiat trecerea în revistă a documentelor nu trebuie ca să ometem, din punctul de vedere al cunoașterii localităților și a regimului proprietăți agrare, cel dintâi recensământ amănunțit realizat la noi. Este vorba de recensămintele efectuate de ocupanții ruși la 1771- 1772 și 1774. Ele au avut ca scop o bună cunoaștere a Moldovei în perspectiva alipirii ei la Rusia, ceea ce s-a încercat fără succes la Kuciuk - Kainargi, cu ocazia încheierii păcii între ruși și turci. Conform acestora, la Puiești era proprietar Lupu Nacu, Călimăneștii erau răzeși, la Cristești, Lălești, Strâmba majoritatea proprietăților aparțineau șetrarului Iordache Gheuca, la Ruși e proprietar Păvălașcu, la Gălțești, Glodeni și Fântânele erau răzeși, și M-rea Răchitoasa.”- Dan Ravaru, Cartea Puieștilor, Vaslui, 1999.

¹⁸⁹ Moșia Glodeni este așezată pe apa Tutovei, din ținutul Tutova. Are un corespondent peste Prut, un sat așezat alături de un iaz enorm (Răuțel). Anul întemeierii este considerat 1824, așa se afirmă în „*Dicționarul statistic al Basarabiei*” din 1923. O perioadă de timp i s-a mai zis Odaia Limbeni, județul Iași, cu reședință în Bălți. E știut că în martie 1849 boierii Maria și Chiriac Leonard aveau în supușenie aici și la Funduri 15 familii de țigani.

1805 se emite o carte de judecată a spătarului Ștefănache Sturza pentru mai multe părți de moșie, unele dintre ele fiind situate la moșiile din Onești și din Sânzănești. Pe 26 februarie 1817 Ion Chiriac și Toader Armanul sunt cei care se vor plânge domnului că postelnicul Apostol Boncu ar fi intrat în moșia lor de la Onești, Tutova, loc unde ar fi pus și stăpânire pe alți 144 de stânjeni, un fapt inadmisibil pentru domnitor. Alexandru Callimah vodă poruncește ispravnicului de Tutova cercetarea imediată a cazului și îndepărtarea lui Apostol Boncu. Tot atunci Neculai Peratcu, Grigoraș Stupu și alți răzeși se roagă să li se dea părțile lor din moșia Onești, împresurată de spătarul Gavril Iamandi când a făcut schimbul cu pitarul Gheorghe Zota. Domnitorul țării dă poruncă să fie cercetat și acest caz. La 5 iulie 1818 este delegat pentru hotărnicie Dumitru Silion, atunci dregător al isprăvnicii de Tutova, originar din Călimănești. Pe data de 1 iunie 1823 apar noi probleme pentru pământ la Onești, între neamurile lui Iftimie Chiratcu și cele ale lui Grigoraș. În sfârșit pe data de 30 aprilie 1824, căpitanul Dumitru Silion din Călimănești găsește o înstrăinare de 160 de stânjeni din moșia de la Onești, greșeală datorată diaconului Grigoraș. Un alt grup mare de documente păstrat se referă la actualul sat Fântânele, unde se mai păstrează vechea denumire de Croitori. Iar la data de 22 iunie 1837 se consemnează în jurnalul judecătoriei ținutului Tutova pricina ivită dintre răzeșii moșiei Fântânele, numită și Croitorii de Jos, cu Alecu Tudori, stolnic. Și la 9 martie 1838 se consemnează o vânzare între răzeși, Gavrilă Mereuță cumpără de la Ioniță State un stângen din moșia Croitorii de Sus, pe apa Tutovei. Toate judecățile pentru pământ se fac nu numai cu boieri, ci și cu răzeșii învecinați. Cei din Călimănești îl numesc la 9 iunie 1839 pe Ștefan Popa ca să-i reprezinte în pricina pentru unele părți din moșia Croitorii de Sus. Iar Alexandru Tudori, viitorul stăpân de la moșia Fântânele, cumpără la 23 aprilie 1842, mai mulți stânjeni de la răzeșii din Popeni, care erau în hotar cu moșia Croitorii de Sus. Și referitor la Puiești la ASI pachet 599 se păstrează o scrisoare a căpitanului Cazimir, scrisă din noiembrie 1817. El se adresează banului Ștefan, rugându-l să-l informeze asupra moșiilor din Puiești, Brătulești și altele, date ca zestre fiicei lui Mihalache căminar, care se logodise cu fiul său, Răducanu. În 1843, după moartea postelnicului Răducanu Cazimir, fost între timp stăpânul moșiei Puiești¹⁹⁰, se face izvod cu țiganii pe care îi așezase aici, vreme de 20 de

¹⁹⁰ Aici se menține vechea familie Silion, care aparține însă atât boierimii cât și răzășimii. Ștefan S. Gorovei, în studiul său „Cantemirești” subliniază prezența unui Ștefan Silion, având mai multe ranguri boierești, clucer, medelnicer, șătrar, fiul lui Constantin Silion, fratele unei bunici a lui Dimitrie Cantemir. În privința locul lor de origine, Constantin Sion afirma „Silion, moldoveni, mazili vechi, răzeși de la ținutul Tutovei, unde sunt mulți mazili și privilegheți din acest neam: Și-nre ei s-a ridicat Ștefan, căsătorit în ținutul Sucevei, întemeind o nouă ramură a familiei din Călimănești, Cristești etc, care, amestecându-se și cu greci ajunge la o înaltă poziție socială în secolul al XIX-lea. Sion îi muștra pe membrii acestei familii „ai apoi nu-și aduce aminte că silioniștii, tot o facmilie cu ei, sunt spuza la Tutova, oameni săraci, muncitori de pământ; se socoate că s-au scoborat cu harzobu din cer, magnați mari ai țării”. Stăpân de pe pământ de la

Puiești era clucerul Enache, care era nepot de frate al lui Dabija-Vodă. Familia Istrati, boiernași originari din ținutul Neamțului își începe ascensiunea în anul 1814, când Gavril Istrati devine stolnic și în anul 1821 conduce o mișcare antigreacă în nordul Moldovei. Fiul său mai mare, Iancu Istrati având titlul de ban, cumpara „de veci” Călimăneștii de la Puiești. Unul dintre fii săi, Manole, va fi episcop de Huși, iar celălalt, Neculai, fruntașul antiunioniștilor din Moldova, totodată propagator al culturii în lumea satelor. Din familia banului Iancu Istrati de la Călimănești se vor ivi personalități deosebite: magistratul Titus Istrati, membru al „Junimii”, celebru și ilustru cântăreț de operă Edgar Istraty și marele chimist, om de cultură C.I. Istrati. De altfel moșia din Călimănești a fost donată Academiei Romane. Familia Vidrașcu, proprietară a moșiei Ruși, se trăgea din ținutul Tecuciului, de la Colonești și era de origine răzășească; la 1820 un Vasile Vidrașcu ajunge jignicer, apoi vătav și medelnicer. Cumpărând „Rușii lui Păvălașcu”, familia Vidrașcu intră deplin în rândul boierilor Moldovei. Medelnicerii Șerban și Gheorghe Boteanu, a căror mamă era Voichița Iurașcu (din neamul mamei lui Mihai Eminescu), erau tot de aici. Botenii par a atrage în mod deosebit pe cei doritori de parvenire cât mai rapidă. Un bulgar din Bârlad, poreclit Tufelcică, deoarece era de meserie tefeciu, aceasta însemnând pe turcește lucrător de pistoale și puști, armurier deci, profită de faptul că avea o fată, „pre frumoasă” cum zice Sion, de care se îndrăgostise Neculai Boteanu și capătă în arendă moșia Gura Iezer, Boteanu căsătorindu-se în taină cu fata, iar bulgarul ajunge socru de mare boier. Profită mai departe de situație și „puiul de bulgar” ajunge maior, sub numele de Tufelcicov. Pe la anul 1812 în satul Ruși, fost al lui Păvălașcu și acum al Tarsiței Vardalah-Boteanu, nimerește un român din Transilvania, Onosei, care se angajează la administratorul moșiei. Fii săi, Vasile și Neculai au o ascensiune rapidă; cel dintâi se „îngurлуiește” (spune Ctin Sion) cu nevasta stăpânului, după moartea acestuia se căsătorește cu ea și devine bogat. Neculai strânge avere ca vătav al Tarsiței la moșia Gura Iezer, se căsătorește cu o răzășă din Călimănești, apoi se mută acolo și din anul 1843 îl găsim privighetor (administrator) al ocolului Tutovei. O evoluție mai violentă o întâlnim la alt neam de boieri tutoveni și puieșteni, familia Cerchez. Spre deosebire de alți Cerchezi di Covurlui și Tecuci, de veche și înaltă origine, cei de la Tutova se trag dintr-un satean simplu din Voinești, înzestrat însă cu o deosebită viclenie. Ca angajat al lui Alecu Sturza, fiul domnitorului Ioniță Sandu Sturza, Pavel Cerchez îi înșeală pe răzăși, cotropindu-le pământurile în folosul stăpânului său. Pe urmă îl înșeală și pe acesta, cumpărându-i pe nimic moșiile obținute pe nedrept, ajunge boier cu rang de comis. În anul 1839, după cum ne mărturisește un document de epocă, Pavel Cerchez încearcă prin vechile sale metode să obțină o parte din pământul răzeșilor din Călimănești și Tămășeni. Pretinde că ar fi moștenitorul răposatului Arion, dar nu poate aduce însă dovezi și răzeșii câștigă procesul. Mai legați de târgul Puiești au fost spătarul Petrache Cazimir și cămătarul Răducanu Cazimir, precum și nepotul Teodor Cazimir, aghiotant al lui Al. I. Cuza. Fastuoasa ctitorie din târgul Puieștilor, datată din anul 1856 și aparținând lui Neculai Negroponte, agă (rang boieresc echivalând cu gradul de colonel-comandant al poliției) consemnează prezența unei alte celebre familii de origine greacă. Cei din neamul Negroponte s-au stabilit inițial la Galați, apoi și-au extins proprietățile în ținuturile Tecuci și Tutova. Numele și gloria lor este legată mai ales de primul război mondial, datorită înruderii cu generalul Eremia Grigorescu, căsătorit cu Elena Negropontes, și luptele crâncene date în viile Negroponte, din zona Mărășești. Episodul a pătruns desigur și în folclor, unde întâlnim foarte răspânditul cântec „În vie la Negroponte”. După împroprietărirea însurăteilor din 1887 banul Iancu Istrati mai adăugase la pământul său alte 71 de noi falci, luate din hlizele răzeșilor Gălățeanu și Brăescu, deși poseda încă în anul 1873, 547 falci (788 ha). La Arhivele Statului, filiala Vaslui, se păstrează planul moșiei alcătuit de inginerii M. Froni și S.J. Duca în iulie 1873. Între părțile moșiei, așa cum sunt consemnate în acest plan, amintim Mezetul mare, Mezetul mic, Husa boierească, Giosana boierească, Tămășeni, părți din Glodeni, Culca. Iancu Istrati avea și proprietate în pădurea Leorda, stăpânită de către răzeșii care și-au împărțit-o în delnițe abia în anul 1926 (Apud Dan Ravaru „Cartea Puieștilor”).

ani. De la 8 ianuarie 1858 avem un înscris prin care Anton Epure, precum și alți locuitori răzeși din satul Micești se învoiesc cu boierul Andronache Negroponte, proprietarul moșiei Puiești, prin omul său Nichita Scapeti, „să-i facă 900 chile var de zidire oriunde vor putea găsi ei loc”. Menționăm că „o chilă” era o măsură veche turcească care însemna aproximativ 380 kg. Iar la 25 ianuarie 1819, Mihalache, boier fost mare ban și socrul lui Răducanu Cazimir, cumpărase de la jupânul Ioniță Pâncul pământuri în Cristești, Hălmăgeni, Puiești, Strâmba, pentru care plătitese 1733 lei. Și în anul 1830 păhărniceasa Maria Miclescu se judecă cu neamurile lui Constantin Ceucă, pentru împărțirea moșiilor Cristești, Strâmba și Ruși. În anul 1818 spătarii Vasile Miclescu și Ioan Jora¹⁹¹, împreună cu toate neamurile lor, reclamară Divanului domnesc chiar practica unor vecini de a face donații la mănăstiri pământ, care nu le aparținea de drept, cu referință la Gura Strâmbei-Puiești. În pachetul 618 de la ASI sunt multe documente legate de familia Boteanu, fost mare stolnic din ținutul Tutovei, când a cerut Vasile Boteanu, fost, în acele timpuri, mare stolnic, ca să fie primit în cinul dur al călugăriei, tocmai atunci când chir Teofilache, nacealnicul de la moșia Orgonești, avea să-l îmbrace totuși în schima monahicească¹⁹². Dar seria documentelor importante se deschidea cu actul din data de 21 septembrie 1510, un fel de act de naștere al satului Puiești¹⁹³. La 21 martie 1603, la Iași, însăși Ieremia Moghilă voievod îi întărea o cumpărătură și lui Constantin Cimblovici diac din Cupcești, numit și Ionășeni¹⁹⁴. Să mai notăm că Gheuca Bejan, nepotul lui Simion, fost mare pitar, moare în anul 1668. Iar fiul său, Vasile Gheuca, urmărind ca să fie el domn după Antonie Ruset, complotază și cu Bogdan jitnicerul, ca și cu Lupu slugerul. Căpitanul Decuseară îl înștiințează despre aceasta chiar pe hatmanul Buhuș și acesta pe domnitorul Gh. Duca. Și chiar dacă soțiile lor erau verișoare el poruncește ca Vasile Gheuca să fie ucis la 2 octombrie 1680. Comuna Brăhășești se învecinează astfel: la nord, județul Vrancea, la sud comuna Țepu, la est comuna Gohor și la vest comuna Buciumeni. Este compusă din satele: Brăhășești, Toflea, Corcioveni și Cosițeni. Comuna Brăhășești aparține aceluia ținut ondulat

¹⁹¹ În timpul domniei lui Gheorghe Duca (1678-1685), Gligorașco Jora, vătaf de păhărnice, fiul lui Vasile, mare pitar, pentru plata deseatinii de stupi, în valoare de 250 lei, zălogise moșiile sale: „Costești și Hițoci și alte părți din ținutul Tutova pe Horoiata”, lui Antiohie Jora, mare armaș (fiul slugerului Gavril Jora și al Todosicăi, născută Costache). Pentru achitarea acestei datorii și a altei sume de 250 lei împrumutată de la un turc, Antioh îi luase toate pământurile păhărniceului. În 1690, Gligorașco, fost vătaf de păhărnice, și frații săi, Toader și Ștefan, se judecau cu Antioh Jora și mama sa, Todosica Joroaia, pentru această pricină. Prin cartea domnească de judecată dată de Constantin vodă Cantemir în acel an, 181 de pământuri de câmp, printre care 95 în Hițoci, reveneau lui Antioh, iar casele, heleșteul și moșia din Costești, viile din Scânteiești și Vlădești de Covurlui, fraților lui Gligorașco (CDM (1676-1700), vol. IV, București, 1970, p. 286-287/ doc. 1267).

¹⁹² Dan Ravaru, *Cartea Puieștilor*.

¹⁹³ D.I.R. I, A, Moldova, p. 82, nr.

¹⁹⁴ Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, II, p. 224.

din nord numit Colinele Tutovei. Rețeaua hidrografică este tributară râului Bârlad, chiar prin colectorii săi: pâraul Valea Boului, Berheci, Zeletin. Satul Itovănești amintit în octombrie 1491 se învecina cu satul Mălăiești, ambele formează astăzi satul Brăhășești, numit astfel de la Zaharia Brăhașul, „paharnicul doamnei”. În 1528, urmașii lui Zaharia Brăhașul vând cele 2 sate lui Glăvan, pisarul domnului Petru Rareș. Satul Corcioveni este atestat în septembrie 1808 într-o carte de judecată pentru moșia satului și aparținea de ținutul Tecuci. Numele acestuia provine de la substantivul „cociorvă” care însemna unealta cu care se scoate jarul sau cenușa din cuptor. Cosițeni este atestat documentar la 2 mai 1546, iar numele acestuia avea în trecut două sensuri diferite; „șuviță de păr” și „borceag”, adică mazărice. Numele satului Toflea provine cel mai probabil de la cel al neamului răzeșilor Toflea, derivat fiind din „Teofan, arătarea lui Dumnezeu”. Într-un document din 1620, este amintit un Toflea cel Bătrân care a ctitorit și o mănăstire, probabil pe la începutul secolului al XVI-lea. Urmașul lui Toflea cel Bătrân a fost ușurul Toflea, care după precizările unui document din 1581 a avut un fecior și 2 fete, Dina și Anghelina. În anul 1819, moșia Toflea a fost vândută vornicului Mihai Sturdza, vânzare care a provocat mai multe proteste ale lui Costache Conachi, care cumpăraseră încă din 1810 părți din această moșie și se bucura și de dreptul întâietății. Protestele i-au fost de folos lui Conachi care răscumpără moșia Toflea¹⁹⁵ cu 6000 de galbeni, dar la 7 mai 1836 o vinde locuitorilor din satul Brăhășești. Reamintim cetitorului prezența urmașilor lui Alexandru (Alec) Beldiman, autorul Tragodiei, în Moldova de sud. Acesta deși a fost căsătorit de mai multe ori, nu a avut decât doi copii, pe Vasile Beldiman (†1853), căsătorit cu Maria Mavrocordat și Profira (1792-1870), fiică căsătorită cu Dumitru Cantacuzino Pașcanu¹⁹⁶. Vasile Beldiman a urcat ierarhia ragurilor boierești de la ceaș până la mare vornic, iar pe plan administrativ a fost și ispravnic al ținuturilor Neamț și Hârlău, pârcălab de Galați¹⁹⁷. Continuăm să ne apropiem mai mult de nordul ținutului Covurlui și investigăm comuna Drăgușeni. Această comună are în componență șapte sate: Drăgușeni, Adam, Căuești, Fundeanu, Ghinghești, Nicopole, Știețești. Comuna este situată în nordul ținutului, în colinele Covurluiului, teritoriul său este de 9535 ha, iar populația este de 5395 locuitori (2002). Comuna este situată undeva în bazinul hidrografic Siret, principalele ape care se leagă de ea fiind Suhurlui, Hobana, Bârzota și Corozel. Pe teritoriul comunei se află și rezervația naturală forestieră Fundeanu, întinsă pe o suprafață de 800 ha, care cuprinde mai multe specii: tei, frasin, arțar, stejar brumăriu, printre care și unele protejate: gorun balcanic, tei argintiu, frasin,

¹⁹⁵ O mărturie din perioada 1 septembrie 1619-31 august 1620 arată că doamna Stana, soția vornicului Murgoci Tofle, avea un document al acestuia care preciza ca după moarte „câte rămășițuri ar rămăni să n-aibă triabă, ce ca să aibă a le dăruii svintii mănăstiri ce iaste făcută de Tofle cel bătrân”.

¹⁹⁶ *Familiile boierești din Moldova...*, p. 404.

¹⁹⁷ Idem, p. 409.

jugastru. Multe exemplare de gorun sunt seculare, iar unii frasini pot ajunge și la 32 m înălțime. Satul Drăgușeni este reședința comunei și se află situat în colinele Covurluiului, pe Valea Suhurlui, această apă traversând satul pe o porțiune de 1,5 km. Populația este de 1743 locuitori. Satul Drăgușeni este atestat documentar la 5 iunie 1774 și depindea de ținutul Covurlui, situat undeva nu departe de pădurea Ursoaia. Numele satului provine de la un anume Dragoș care în vremea domniei lui „Ștefan voievod cel Tânăr”, Ștefăniță, este miluit, cu jumătate din satul Drăgușeni, care era pe ambele maluri ale pârâului Gerul, la sud de Cudalbi. La nord est de satul Drăgușeni era în 1463, satul Deocheați. În 1803 este amintit împreună cu satul Drăgușeni, ambele fiind moșiile lui Ioan Grecean. Numele satului provine de la porecla „Deocheatul”, nefiind atestat documentar. Satul Căuiești se află situat pe dealurile Căușan și Cetățuii. Populația este de 588 locuitori. Satul este atestat documentar la 3 sept. 1662. Se pare că satul exista încă din 1497 când era stăpânit de Oană și Toader Căuia. Unii cercetători susțin că numele satului provine de la acești înaintași, alții însă atribuie numele unui substantiv de origine slavă „cau”, care înseamnă „arătare cu care sperii copiii”. Satul Fundeanu este situat pe dealurile Ursoaiei și Epurenii, având o populație de 969 locuitori. Numele satului provine de la cuvântul „fundătură” și are înțelesul de „loc care se înfundă într-o pădure deasă” numită Ursoaia. Satul Ghinghești este atestat documentar în 1676, numele acestuia provenind se pare de la onomasticul Ghenghea, care este amintit și în documentele vremii: „Codrul Ghenghii”. Satul Nicopole este creat la sfârșitul secolului XIX, în anul 1887 cu înproprietății după războiul de independență. Satul poartă numele orașului bulgăresc situat vizavi de Turnu Măgurele, pe unde au trecut Dunărea, o parte din trupele române. Satul Știețești este atestat în anul 1835, numele lui provenind de la verbul „a ști”. Iar satul Adam este situat pe dealurile Morii și Apărătura. Satul este străbătut pe 1 km. de valea omonimă, parțial împădurită. Spre nord est este pădurea Banciu, iar în est pădurea Fundu Baicu. În 1902 era aici o moară de vânt. Satul Adam este atestat documentar la 19 feb. 1676 cu numele de Mănăstireni, pentru că se constituise în jurul mănăstirii Adam. Satul care mai există a păstrat numele ctitorului mănăstirii. Semnalăm prezența neamului Huru în zona Tutova și Covurlui, confirmată de o danie făcută la data de 24 martie 7104/1596, când „Pătrașco Huru aprod și Nastasiia și Măgdălina și Marica și Agaftona, fetele lui Condrea Huru, nepoatele lui Pătrașco Huru” dau partea lor din Pipărcani, Bujoreni și Băcsănești, și parte din satul Măstăcani lui Crăstea biv vel vornic, pentru „zloți tătarești”. Martori au fost: Burghilea șoltuz și 12 pângari, pan Crăganul, Jurje, Leca cupeț, Gavril Mirea, Iane ginerile lui Grozav, negustori, „și alți oameni buni, bătrâni și tineri, târgoveți din târgul Bârladului”. Este de față și boierul Efrim biv vistiernic, pecetea lui poartă efigia „Efrim”. Traducerea este făcută de Gheorghie Euloghi la 19 nov. 1782¹⁹⁸. Noi am discutat, cetitorule, adesea, de trecerea moșiiilor

¹⁹⁸ Nicolae Iorga, *Studii și documente cu privire la Istoria românilor*, vol. VI. Cărți domnești,

din sudul Moldovei de la un stăpân la altul, cu destulă ușurință și nu mă pot împiedica să constat că această frenezie s-a păstrat mai apoi și la „nămolul de avere” a logofătului Costachi Conachi, a Balșilor și familiei Gheorghiiadi, toate risipindu-se mai repede decât fuseseră adunate de capii acestor familii. Așa de pildă există un act datat 22 octombrie 1851, un act dat la Paris, semnat de Catinca Conachi Vogoridi¹⁹⁹, prin care împuternicește pe soțul ei „Necolai Conachi Vogoridi a vinde moșiile și satele Mărzăștii precum și Lunganii (din ținutul Iași), Sucevenii (ținutul Tutova), Puțanii (ținutul Tecuci), Cișmelele și Șărbeștii Vechi (ținutul Covurlui), avere rămasă de la răposatul părintele meu, logofătul Costachi Conachi..., netăgăduită și dreaptă a mea clironomie, iar nu zăstre”²⁰⁰. Documentele istorice, toate unanim recunoscute, afirmă însă că mănăstirea a fost ctitorită de căpitanul Adam, cam pe la mijlocul secolului al XVII-lea, biserica mănăstirii fiind sfințită la 14 octombrie 1652. Primul document destul de vechi, în care se precizează amplasamentul mănăstirii, datează din 14 oct. 1653, unde se spune că mănăstirea a fost construită pe moșia căpitanului Adam de către Petrișor din Tăplăoani, Vasile Iuzbașa din Milești și către Sava Rogoian, din Grădinari. În 1685 Mitropolitul Sava și marii boieri confirmă dorința ctitorilor și a egumenului Leontie ca mănăstirea să fie închinată Muntelui Sinai. Mai târziu, pe la 5 iulie 1759, egumenul Iorest Movilă scrie o carte domnitorului Teodor Calimach că, după ample lucrări de refacere, hotărăște să închine această mănăstire totuși Mitropoliei de la Iași, deoarece părinții din Sinai nu o mai considerau o mănăstire trebuincioasă. Domnitorul va întări această închinare printr-un document datat 12 august 1759. În anul 1835, călugării de la Adam au plecat la mănăstirea Florești. Desființată în 1960, Mănăstirea Adam a fost reînființată în 1991, ca mănăstire de călugări, până în anul 2001, când a redevenit mănăstire de maici²⁰¹. Între multele familii importante din sudul Moldovei, despre care spun cu mare regret că nu pot să scriu ceea ce aș fi vrut eu, din lipsă de spațiu, putem pune la loc de cinste și familia Cerchezilor, neam descinzând din vechime cu o ramură desprinsă Ștefan

Zapise și Răvașe, tipărite în întregime sau cu registre și întovărășite de note explicative, partea a II-a. Scoasă la Editura Ministerului de Instrucție, Stabilimentul grafic I.V. Socecu, București, str. Berzei, nr. 49, 1904 nr. 9, p. 13.

¹⁹⁹ Ecaterina Conachi Vogoride (1828-1870) - „una dintre cele mai frumoase icoane de vrednică româncă pe care au avut-o istoria țării” (Nicolae Iorga).

²⁰⁰ Nicolae Iorga, *Studii și documente cu privire la Istoria românilor...*, Documentele moșiiilor M.S. Regelui, 2004, nr. 17, p. 10-11. În „*Foaie Sătească a principatului Moldovei*”, Iași, 22 aprilie 1851, an XIII, nr. 16, se cuprinde plenipotența pentru moșiile Negrișoara, Bălțița, Șerbeștii Vechi (ținutul Covurlui), „crășma cu locul ei, aflătoare aice în capitala Iași, la ulița târgului de sus” și „un loc din Muntenimea de mijloc, aice aice din capitalie, ca o avere de icsoprică, rămasă de la răposatul părinte al Luminării sale, logofăt și cavalier Costachi Conachi.”

²⁰¹ Arhiereul Veniamin Pocitan, *Mănăstirea Adam, jud. Tutova*, București, 1947; Sorin Geacu, *Mănăstirea Adam*, Ed. Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1998; Paul Păltânea, *Vechi locașuri de cult și viața bisericească în sudul Moldovei până în anul 1864*, în *Monumente istorice și izvoare creștine*, Ed. Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, Galați, 1987, p. 224-226.

Cerchez, care era fiul lui Ioniță Cerchez „vel” stolnic și al Irinei. Era strănepot al lui Cerchez cel „bătrân” și nepot al lui Cerchez, spătarul²⁰². Atât tatăl, cât și bunicul său au fost oameni de vază ai societății în care au trăit, iar Ștefan avea să le pășească pe urme. Un act din 14 noiembrie 1668 evidențiază că în vremea lui Vasile Lupu²⁰³, „când au ars tătarii Iașii”, Ștefan Cerchez²⁰⁴ și-a pierdut zapisul de

²⁰² Gheorghe G. Bezviconi, *Boierimea Moldovei dintre Prut și Nistru*, vol. I, București, Editura Fundației „Regele Carol I”, 1940, p. 190-191, nr. 1.

²⁰³ Prima domnie a fost între aprilie 1634-13/23 aprilie 1653; a doua domnie a fost între 8/18 mai – 15/25 iulie 1653.

²⁰⁴ Cerchezii formau cavaleria neregulată turcească. Din rândul lor ajungeau și demnitari la curtea sultanului. Cronicarul Ion Neculce vorbește despre un Mehmet-Pașa, care de neamul lui era cerchez și-i zicea Cerchez Mehmet-Pașa-imbrior la curtea sultanului, având și misiunea de a mazili și de a înscăuna domni în Moldova. Acesta a fost un bun prieten al domnitorului Constantin Cantemir-Vodă și când feciorii domnitorului, Antioh și Dumitrașco, au devenit ostatici la Poartă, cronicarul scrie: „Că acel Cerchez-Mehmet-pașe le-au prinsu mai bine decât mii de pungi de bani”, și că prin protecția acestuia, Antioh și Dumitrașco mai pe urmă au devenit domni în Moldova. În Moldova numele Cerchez este atestat din sec. al XV-lea. În documentele moldovenești, la 1435 este atestat Cerchiaz, diac de divan. La 1661 Cherchiaz Gheorghe, boier. Într-un document din sec. al XVII-lea, în Țara Românească apare forma Cercheza: Cercheza Maria, soția marelui vistier Aslan. În cazul de față e greu de spus: Cercheza era nume propriu-zis sau indica originea, cum am spune noi astăzi româncea Maria sau ucraineanca Olesea. Tot din cronică lui Ion Neculce aflăm că la 1678 a fost un Cerchez bulucbaș de curte, adică șeful gărzii domnești. La 1685 Ștefan Cerchez, fost paharnic, apoi mare comis în Moldova pe vremea domniei lui Constantin-Vodă Cantemir. În secolele XVII, XVIII și primul pătrar al sec. al XIX-lea, în documentele basarabene numele Cerchez este frecvent. La 1667, în documentele Orheiului este atestat Irimia Cerchez, armaș, martor la dania unor părți din moșia Trebujeni. În Recensământul de la 1774 sunt înscrși Ilie Cerchez în satul Dâșcova și Antohi Cerchez în satul Berezlogi. La 1781, la mărturia hotarnică a moșiei Porosecica, țin. Orhei a fost martor Cerchez, răzeș din moșia Ciohorăni și Hâjdieni. La 1813, Vasile Coroiu pitar și soția sa Ilinca Cerchezu. La 1815, Izvodul de zestre ce-l dă Nicolae Cerchez, clucer fiicei sale Ralu. Din 20 iunie 1692 datează actul de danie a stolnicului Ștefan Cerchez, prin care dăruiește feciorilor Vântului valea Balumireștilor, de la ținutul Tutovei, unde le-au fost odăile (A se vedea și Costin Clit, Mănăstirea Grăjdeni în „Monumentul”. Lucrările celei de-a XIX-a ediții a Simpozionului Internațional Monumentul - Tradiție și viitor, Iași, 2017, Iași, Editura Doxologia, 2018, p. 312). Actul din 4 august 1694 (documentul nr. 7) prin care Anușca, femeia lui Balint, cu fiul său Balint și fiica sa Marghita (catolici ?), vând lui Andronic cămărașul două fâlci de vie cu cramă, este unul foarte interesant pentru istoriografia hușeană, prin menționarea toponimului dealul Lupului la Huși, necunoscut în prezent (Theodor Codreanu (coordonator), *Istoria Hușilor*, Editura Porto-Franco, Galați, 1995, p. 42-56 (Toponimia); Vasile Calestru, *Hușii de ieri și de azi*, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2010, p. 43 - 66 (Ținutul Fâlcieelemente de toponimie. Ipoteze cu privire la numele și vechimea orașului Huși). Analiza toponimelor hușene a fost sancționată drastic recent într-o recenzie a reputatului filolog Mircea Ciubotaru (Vasile Calestru, *Hușii de ieri și de azi*, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2016, în „Prutul”- Revistă de cultură, Huși, Serie nouă, Anul VIII (XVII), nr. 1 (61), 2018, p. 201 - 210). Toponimul nu se regăsește nici în monografiile localităților ce se învecinează cu orașul Huși. A se vedea și Adrian Butnaru, Novaci și Duda, Editura PIM, Iași, 2007, p. 35-48 (Toponimia). Idem, Epurenii. Timpuri și oameni, Editura PIM, Iași, 2010, p. 46 - 55 (Câteva mențiuni referitoare la toponimie). Constantin Partene, *Arsura - vatră de istorie*, Editura Sfera, Bârlad, 2008. Georgică Țoncu, *Comuna Arsura (natură, om, societate)*, Editura ALFA, Iași, 2014. Ștefan Plugaru, Stăniilești.

stăpânire asupra locului de casă din Iași care-l primise ca zestre de nuntă de la socrul său, Enache Palade²⁰⁵. Având în vedere că incursiunea tătarilor, în urma căreia capitala Moldovei a ars, a avut loc în toamna anului 1650²⁰⁶, este de acum o certitudine faptul că nunta lui Ștefan Cerchez comis cu Acsița Palade²⁰⁷ s-a întâmplat mai înainte de toamna anului 1650, toate datele pledând pentru această considerație. Dacă se consideră că ar fi avut loc, dar nu mai devreme de începutul anului 1650, atunci desigur se poate afirma că tânărul s-ar fi născut în jurul anului 1630, ținând cont că ultima dată la care este menționat în viață este 7 iulie 1708²⁰⁸. Dacă se adaugă, pe de o parte, faptul că vârsta optimă pentru realizarea legământului de căsătorie în Evul Mediu era pentru bărbat de 14 ani²⁰⁹, iar, pe de altă parte, faptul că jupâneasa Acsița, născută Palade, apare într-un document din anul 1716 ca fiind „soția răposatului Ștefan Cerchez”²¹⁰, atunci argumentele sunt toate în favoarea ipotezei că Ștefan s-a născut în jurul anului 1630. Cu dorința vie, aceea a obținerii bunăvoinței acestora și a solidarității de familie nobiliară, dar și a împlinirilor pur personale, unele imediate sau îndepărtate, Ștefan Cerchez a reușit în perioada 1663-1676 ca să achiziționeze numeroase moșii, prin danii și cumpărături, cele care i-au mărit patrimoniul funciar. Totodată, a reușit să se pregătească pentru a fi ridicat într-o nouă dregătorie. Numeroase documente ne spun că, în perioada deja amintită, boierul s-a implicat alături de alți camarazi în diferite probleme de natură politică sau socială ale Moldovei. În anul 1663 nici Ștefan Cerchez nu mai îndeplinea dregătoria de medelnicer, ci pe cea de comis al II-lea. El s-a apropiat destul de bine de priceperea neamului său, în creșterea și în

Trecut și prezent pe valea Prutului Mijlociu, Ediția I, Editura Rafet, Râmnicu Sărat, 2011, p. 47 - 58 (Toponimia). Idem, Privire în oglindă: Pogăneștii de pe cele două maluri de Prut, fără editură, București, 2015, p. 35 - 44 (Toponimia). Vasile N. Folescu, Creșești. Istorie și actualitate, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2003, p. 24 - 32. Vicu Merlan, Monografia comunei Bunești - Averești, județul Vaslui, Editura Stef, Iași, 2014 (lucrare ce abundă în erori și căreia îi lipsește Cuprinsul).

²⁰⁵ Ioan Caproșu, *Documente privitoare la istoria orașului Iași, vol. II, acte interne (1661-1690)*, Iași, Editura „Dosoftei”, 2000, p. 185-186, nr. 212.

²⁰⁶ N. A. Bogdan, *Orașul Iași. Monografie istorică și socială, ilustrată*, Editura Tehnopress, Iași, 2004, p. 115.

²⁰⁷ Din 1716 de la Acsița, văduva fostului mare comis Ștefan Cerchez, ne-a rămas un important testament. Din căsnicie au avut un singur copil, Gheoghe, mort de copil. În testament dăruia unele părți de moșii mănăstirii Grăjdenilor, refăcută de soțul ei, vărului ei marele spătar Ion Palade și fiul acestuia, Toderășco, unei fiice a marelui vornic Vasile Costache pe care o botezase ea. Apoi lui Ion Codrianul lăsa p vie cu privință pe Bogdana pentru că „l-am crescut noi, și fiindu-ne slugă l-am miluit” (Iacov Ioan Antonovici, *Documente bărlădene*, vol. III, nr. CLXXXVIII, p. 166-167, Tip. Neculai P. Peiu, Bârlad, 1911-1915).

²⁰⁸ Gheorghe Ghibănescu, *Surete și izvoade, vol. VII*, Iași, 1912, p. 265- 266, nr. CCXXXIII.

²⁰⁹ *Îndreptarea legii* (1652), ediție critică de Andrei Rădulescu, București, 1962, p.174. A se vedea și Constanța Ghițulescu, *Familie și societate în Țara Românească (sec.al XVII)*, în „*Studii și Materiale de Istorie Medie*” (SMIM), XX, 2002, p. 5. A se vedea și Ghiță Oană, *Considerații istorice privind familia*, în „*Revista de Științe Juridice*”, nr. 4, 2006, p. 194-197.

²¹⁰ Ioan Antonovici, *Documente bărlădene, vol. III*, Bârlad, 1915, p. 166- 167, nr. CLXXXVIII.

folosirea cailor²¹¹, avându-l cel puțin un an ca șef pe Miron Costin, care în anul 1665 era mare comis²¹². Cel dintâi act care-l amintește pe Ștefan Cerchez în această dregătorie este din 12 mai 1663²¹³. La această dată el a cumpărat de la Nastasia Strătioaia, cu 55 de galbeni de argint, o vie cu pomeți situată sus la Copou, în ocolul târgului Iași²¹⁴. Un alt document datat la 30 mai 1665 precizează faptul că Ștefan a intervenit pentru scoaterea de la temniță a lui Aleviz băcalul din Iași²¹⁵, căruia i-a împrumutat și 250 de lei bătuți, asta pentru a-și răscumpăra greșeala săvârșită²¹⁶. Pe parcursul anului 1666, în contextul în care la tronul Moldovei din septembrie 1665 nu se mai afla Eustratie Dabija, ci Gheorghe Duca, Nastasia Strătioaia a căutat să-și recapete, prin judecată domnească, la 7 mai 1666, via cu pomeți de la Copou vândută comisului²¹⁷. Instanța de judecată a dat câștig de cauză cerchezului. Acesta, teoretic, a primit o dată cu întărirea stăpâniri asupra viei și „votul” de încredere al domnului întrucât atât el cât și urmașul său la tronul Moldovei, Iiaș Alexandru, aveau să-l mențină pe mai departe tot pe Ștefan în dregătoria de comis al II-lea, pe toată dura domniilor lor.

În vremea domniei celui din urmă (1666-1668), Ștefan Cerchez a mai reușit să-și întărească stăpânirea asupra câtorva moșii, să-și refacă unele dintre actele importante pierdute și să-și mărească patrimoniul funciar, prin cumpărarea câtorva locuri de casă în capitala Iași. La 21 aprilie 1667, i-a mai fost întărită stăpânirea asupra unei vii de la Copou, cumpărată cu 40 de lei de la Anisia, soția lui Vasile Roșca, care a fost vornic²¹⁸, cel cu proprietăți la Vadul Roșca și Lieștii de Tecuci, și

²¹¹ Petronel Zahariuc, *Istoria Mănăstirii Dealul Mare (Hadâmbul) – de la întemeiere la începutul veacului al XVIII-lea*, în *Mănăstirea Hadâmbu. 350 de ani de istorie și spiritualitate*, volum editat de Calinic Botoșaneanul și Daniela Livadaru, tipărit cu binecuvântarea Înalt preasfințitului Teofan Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Iași, Editura Doxologia, 2009, p. 60.

²¹² Alexandru I. Gonța, Miron Costin, în idem, *Studii de istorie medievală*, texte selectate și pregătite pentru tipar de Maria Magdalena Székely și Ștefan Sorin Gorovei, cu un cuvânt introductiv de Ioan Caproșu, Iași, Editura „Dosoftei”, 1998, p. 380.

²¹³ Ioan Caproșu, *op. cit.*, vol. II, pp. 55-56, nr. 52 și 53.

²¹⁴ *Catalogul documentelor moldovenești din Arhivele Statului, vol. III (1653-1675)*, întocmit de Mihai Regleanu, Doina Duca, Constanța Negulescu, Veronica Vasilescu, Cornelia Crivăț, București, Editura Direcției Generale a Arhivelor Statului din România, 1968, p. 219, nr. 974 (în continuare se va cita CDM).

²¹⁵ În Iași exista un Tuduri băcan cu dugheana la poarta chervăsăriei. Era frate cu Aleviz băcan și locuia pe Ulița Măjilor, fiind și un presupus negustor gălățean de pește. Acești doi Tuduri nu pot fi deocamdată legați de Tuduri vameșul lui Vasile Lupu sau de Toderășco negustorul gălățean, efemer candidat la tronul Moldovei (C.A. Stoide, *Un pretendent la tronul Moldovei: Toderășco din Galați*, în *Arhiva Românească*, 1945-1946, p. 271-280).

²¹⁶ Ioan Caproșu, *op. cit.*, vol. II, p. 81-82, nr. 84.

²¹⁷ *Ibidem*, p. 114, nr. 124.

²¹⁸ Vasile Roșca (1602-1645), mare armaș, mare medelnicer, mare jitnicer și vornic de poartă. În *Lista marilor dregători*, publicată de N. Stoicescu în anul 1971 (N. Stoicescu, *Lista marilor dregători ai Moldovei* (sec. XIV-XVII), în AIIAI, tomul VIII, 1971, p. 411), este trecut, pentru intervalul 1613-1614, în 1616 și 1617-1618, ca pârcălab de Neamț, un Gheorghe, iar între paranteze, sub semnul întrebării, numele „Roșca”. În aceeași manieră acesta apare și pentru

interstițiul 18 ianuarie – 27 martie 1621, iar într-o a doua paranteză precizarea „fost mare spătar” (idem). Faptul este consemnat și în *Dicționarul marilor dregători*, publicat de același neobosit cercetător, tot în anul 1971, unde se arată că Gheorghe Roșca a fost pârcălab de Neamț între 1613-1614, 1616, 1617-1618 și în 1621, dar și mare spătar (1619-1620) (Idem, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova*. Sec. XIV-XVII, București, Editura Enciclopedică Română, 1971, p. 435). În plus, autorul citat precizează că Gheorghe Roșca era fiul lui Ion Roșca vornic și că a fost căsătorit cu Safta, sora lui Miron Barnovschi voievod, făcând trimitere la volumul al II-lea al colecției *Ispisoace și zapise*, partea I, pagina 19. În aceeași notă, face observația că în DRH, A., volumul XIX, și în documentele din intervalul 1632-1633 apare des un Gheorghe Roșca vistiernic al II-lea, căsătorit cu Anița (idem), fără alte precizări de ordin genealogic. Ar rezulta faptul că în epocă au existat doi dregători cu numele Gheorghe Roșca, unul mare dregător (pârcălab de Neamț, mare spătar), căsătorit cu Safta, soră a lui Miron Barnovschi vodă, celălalt, mic dregător (vistiernic al II-lea), căsătorit cu Anița, venită dintr-o familie fără importanță socială, de vreme ce nu i se precizează, sau nu i se cunoaște ascendența. Într-un studiu intitulat *Neamul lui Miron vodă Barnovschi*, comunicat în ședința Comisiei de Heraldică, Genealogie și Sigilografie a Academiei Române, Filiala Iași, din 13 ianuarie 1998, și publicat în nr. 1-2 din „Arhiva Genealogică” de pe același an, D-l profesor Ștefan S. Gorovei arată că trimiterile făcute de N. Stoicescu în ceea ce privește căsătoria lui Gheorghe Roșca cu Safta, presupusă soră a lui Miron Barnovschi, sunt greșite, întrucât, verificând pagina indicată din *Ispisoace și zapise*, găsim un document din 14 septembrie 1632, care-i privește pe frații Roșca: Vasile vornic de gloată, Constantin vistiernic și Gheorghe, vistiernic al II-lea, fiind vorba, deci, de acel mic dregător menționat în nota amintită, din *Dicționarul marilor dregători*. Mai mult, Ștefan S. Gorovei arată că acest din urmă dregător, Gheorghe Roșca, vistiernic al II-lea, este atestat într-un act din anul 1628, în calitate de soț al Aniței, iar la 4 aprilie 1632 în calitate de ginere al Saftei Barnoschioae postelniceasa (Ștefan S. Gorovei, *Neamul lui Miron vodă Barnovschi*, în „Arhiva Genealogică” V (X), 1998, nr. 1-2, p. 142-143). Or, în legătură cu aceasta din urmă, în același studiu, Ștefan S. Gorovei făcea chiar demonstrația că a fost căsătorită cu Dumitru Toader Barnovschi (idem, p. 149), ceașnic (1597- 1600), apoi postelnic (1601-1606), fiind mamă a Aniței (soția lui Gheorghe Roșca), și a voievodului Miron Barnovschi (idem). Nici vorbă însă ca Gheorghe Roșca să fi fost mare dregător, așa cum considera Nicolae Stoicescu. Dacă cele arătate au menirea de a descălci întrucâtva complicatul cursus honorum al celor doi purtători ai numelui Gheorghe Roșca, în cele ce urmează vom expune, sintetic, informațiile legate de familia, dregătoriile, stăpânirile funciare și ctitoriile acestora. Gheorghe Roșca era fiul lui Ion Roșca, vornic al II-lea sau al III-lea în vremea lui Ieremia Movilă voievod (DIR, A., Veacul XVII, volumul IV, nr. 579, p. 452), și al Acsiniei (*Însemnări de pe manuscrise și cărți vechi din Țara Moldovei*. Un corpus, editat de I. Caproșu și E. Chiaburu, volumul I (1429-1750), Iași, Casa Editorială Demiurg, 2008, p. 169). Numele mamei sale este trecut într-o însemnare de pe un Tipic, dăruit bisericii „Sfânta Cuvioasă Paraschiva”, biserică din satul Chindești, ținutul Suceava, de către Constantin Roșca hatman, fratele lui Gheorghe Roșca, în anul 1619 sau 1620 /7128). În afară de Constantin Roșca a mai avut doi frați, pe Vasile (vornic de gloată) și pe Damian, precum și o soră, pe Maria, amintiți în documentul citat deja, din 12 aprilie 1620. Știm însă că a fost căsătorit de două ori. Mai întâi cu Anița, sora voievodului Miron Barnovschi, alături de care este amintit la 12 aprilie 1628 (DRH, A., volumul XIX, nr. 341, p. 475), dar care, probabil, nu mai trăia la 4 aprilie 1636 (Ibidem, volumul XXIII, nr. 389, p. 443), când el era beneficiarul unei întăriri domnești pentru toate stăpânirile sale funciare, printre care și satul Tâmpeschi, din ținutul Suceava, și o jumătate din satul Mihălcauți, din ținutul Hotin, ambele primite „zestre” de la soacra sa, Safta Barnoschioae postelniceasa. În situația în care ar mai fi trăit, măcar pentru aceste sate ar fi trebuit să fie amintită, în calitate de stăpână, și Anița, de pe urma căreia proveneau. Pe ce-a de-a doua soție a chemat-o Iftimia (Ibidem, volumul XXVI, nr. 420, p. 362. Aceasta mai avea două surori, căsătorite cu Mateiaș Sturza și, respectiv, Tănăsie

fost vornic (v. Ibidem, p. 362), precum și un frate, numit Ionașco (v. volumul XXV, nr. 390, p. 398), aceasta fiind fiică a lui Vasile Mihăilescu tălmaci (Ibidem, volumul XXV, nr. 390, p. 398-399, nr. 391, p. 399-400) și a Soltanei (aceasta fiind fiica lui Ionașco Mogâldea vornic, Ibidem, volumul XXVI, nr. 420, p. 361). Prin al doilea mariaj, Gheorghe Roșca a devenit rudă cu viitorul domn Gheorghe Ștefan, întrucât mama acestuia, Zinica (Ibidem, volumul XIX, nr. 186, p. 241, act din 20 aprilie 1627), și mama Iftimiei erau surori, ambele fiind fiicele lui Ionașco Mogâldea vornic. Urmașii lui Gheorghe Roșca au fost Leca și Ionașco spătar, fiecare cu posteritate. Nu știm însă cu care dintre cele două soții i-a avut pe aceștia. Ioan Nădejde opina, în lucrarea sa dedicată biografiei și genealogiei lui V. G. Morțun, publicată în 1924, că aceștia erau fii din căsătoria cu Anița, însă pe aceasta din urmă o confunda cu Iftimia, considerând că era fiica lui Vasile Mihăilescu (Ioan Nădejde, V.G. Morțun. *Biografia lui, genealogia și albumul familiei Morțun*, București, Institutul de Arte Grafice „Speranța”, 1924, p. 175. Vezi și arborele genealogic). Prima informație sigură legată de cariera administrativă a lui Gheorghe Roșca o avem dintr-un act amintit deja, din 12 aprilie 1620 (DIR, A., Veacul XVII, volumul IV, nr. 579, p. 452), unde acesta este indicat ca fost spătar (probabil al II-lea, sau al III-lea). Informația este confirmată și de un act ulterior, din 18 ianuarie 1621 (Ibidem, volumul V, nr. 8, p. 6), în care apare în calitate de martor și unde, de asemenea, i se spune fost spătar. În vara aceluiași an, la 7 iulie, era jîtnicer (Ibidem, nr. 75, p. 61), fiind în slujba voievodului Alexandru Iliăș. Peste doi ani, la 20 iunie 1623, în vremea lui Ștefan al II-lea Tomșa, el era amintit cu dregătoria de vistiernic (din acte ulterioare constatăm că este vorba de atribuția de vistiernic al II-lea). Această atribuție o va îndeplini vreme de peste un deceniu, până la 1634, când este amintit ca fost vistiernic (13 mai 1634, DRH, A., volumul XXII, nr. 126, p. 138). În celelalte acte, ulterioare, el apare când vistiernic, când fost vistiernic, însă această dregătorie nu a mai îndeplinit-o. La 12 aprilie 1620, Gheorghe Roșca împreună cu frații săi, stăpânea satele Balomirești, Hoisești, câmpul Fântâna Rece (ținutul Cărligătura), satul Popești, din ținutul Bârlad (*Documente privind istoria României, A. Moldova, Veacurile XIV-XVII (1384-1625), Indicele numelor de locuri*, întocmit de Alexandru I. Gonța, ediție îngrijită și prefată de I. Caproșu, București, Editura Academiei Române, 1990, p. 200) și Volăcești, din ținutul Lăpușna. Ceva mai târziu, la 20 aprilie 1628 (DRH, A., volumul XIX, nr. 348, p. 486-488), un act emis de Miron Barnovschi ni-l arată în calitate de stăpân al unor părți din satul Stănigeni, din ținutul Suceava, și al unor vii, la Cotnari (ținutul Hârlău). Cele mai cuprinzătoare informații despre stăpânirile sale funciare se găsesc într-un ispisoc de întărire de la Vasile Lupu, datat 4 aprilie 1636 (Ibidem, volumul XXIII, nr. 289, p. 441-445), de unde constatăm că, la vremea respectivă, deținea ocini în nu mai puțin de 22 de sate (sate întregi și părți de sate), precum și vii la Huși. Respectiv stăpâniri se aflau în ținuturi precum Cărligătura (Balomirești, Hoisești, Ivoești, Scobențeni, Vălișeni), Fălciu (Stărpeni, vii la Huși), Hârlău (Băiceni, Oncani, Turbureni), Hotin (Cotelova, Mihălcăuți), Lăpușna (Copujani, Cozmești, Hlăpești, Negrești, Slobozia Zberoaiei, Volnăești), Orhei (Izbiștea, Mateuți, Pietrosul), Suceava (Tâmpești) și Vaslui (Țibănești). După 1640 Gheorghe Roșca va intra în posesia unei jumătăți din satul Oglinzi, din nordul ținutului Neamț, și a unei jumătăți din satul Drăgușeni (ținutul Suceava), Vadul Roșca, Liești (ținutul Tecuci). Ele au fost preluate prin cea de-a doua soție, Iftimia, la moartea noului său socru, Vasile Mihăilescu Tălmaci, survenită înainte de 9 iulie 1640 (Ibidem, volumul XXVI, nr. 420, p. 361). Alte părți din aceste sate aveau să fie cumpărate, ulterior, de la rudele sale dinspre soție. La 19 noiembrie 164439, el participa alături de noile sale rude, printre care și Gheorghe Ștefan (logofăt al III-lea, viitor domn), cu toții nepoții și strănepoții Vărvarei și Tudorei, la împărțirea satelor Chiușdeni, Ruseni (Ibidem, *Indice de nume*, p. 492, p. 575) și Poiana Cârnelui, de pe apa Vasluiului (ținutul Vaslui), moștenite de la „bunicii lor”. Așa cum am arătat, cu viitorul domn se înrudea prin cea de-a doua soție, Iftimia, care îi era vară primară lui Gheorghe Ștefan. - Apud Paul Daniel Nedeloiu, *O omonimie în rândul dregătorilor moldoveni din prima jumătate a secolului al XVIII-lea și câteva implicații istoriografice*, o comunicare susținută la Sesiunea de Manifestări Științifice dedicată

Zilelor Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 28-29 octombrie 2011 comunicare susținută la Sesiunea de Manifestări Științifice dedicată Zilelor Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 28-29 octombrie 2011. Cu această comunicare sper ca chestiunea boierilor Gh. Roșca în Moldova să fie definitiv lămurită. Pentru că împreună cu familia Arapul au avut puternice influențe în tot sudul Moldovei să mai spunem câteva lucruri și despre Gh. Arapul. Boierul Gheorghe Arapul a avut următoarea evoluție a dregătoriilor sale: pârcaľab de Neamț: 1613-1614, 1616, 1617-1618, 1621, 1627-1629 și 163160; mare stolnic: 1614-161761; vornic de curte: (7.II.1619), mare spătar: 1619-162062 și mare sulger (1628-1629) (N. Stoicescu, *Dicționar...*, p. 385). Practic, vreme de trei decenii, cu mici întreruperi, el a deținut doar mari dregătorii. Gheorghe Arapul a avut stăpâniri ținuturile Neamț, Hârlău și Putna. În nordul ținutului Neamț deținea, așa cum am văzut, satul Sacalășești (În unele acte se spune despre acest sat că aparținuse ocolului Târgului Neamț (9.II.1619, 27.III.1621), în altele ocolului Cetății Neamț (2.III.1621, 8.IV.1623), ambiguitatea menținându-se chiar și când este vorba despre acte emise de cancelaria aceluiasi voievod, cum este cazul lui Alexandru Iliăș voievod (2.III.1621 ocolul Cetății Neamț, 27.III.1621 ocolul Târgului Neamț! – vezi DIR, A., Veacul XVII, volumul V, nr. 16, p. 12, respectiv nr. 34, p. 34-35), fiindu-i dăruit de către voievodul Radu Mihnea, pentru „slujba credincioasă”, la 9 februarie 1619 (Ibidem, volumul IV, nr. 384, p. 311), și reconfirmat de voievozii ulteriori: Gașpar Grațiani (Ibidem, nr. 466, p. 366-367), Alexandru Iliăș (Ibidem, volumul V, nr. 16, p. 12) și Ștefan al II-lea Tomșa (Ibidem, nr. 92, p. 71, nr. 280, p. 209-210), ultima dată de Vasile Lupu. În sudul aceleiași ținut a stăpânit părți din satele Petrești (DRH, volumul XIX, nr. 256, p. 339; v. și *Ispisoace și zapise*, publicate de Gh. Ghibănescu, volumul I, partea II (1601- 1631), Iași, 1907 nr. 112, p. 188-189), Costești (Costeni), Gocimani, Mănăilești (Ibidem, nr. 439, p. 601-603), Durnești, Galbeni, Aldești (DIR, A., Veacul XVII, volumul V, nr. 280, p. 209-210), pe care le cumpărase. Alte ocini în ținutul Neamț, în afară de cele amintite deja, sunt menționate într-un act de confirmare de la Vasile Lupu, din 27 martie 1635 (DRH, A., volumul XXIII, nr. 77, p. 96-98): în satele Căcăceni, pe Cracău (jumătatea de sus a acestuia, dăruită de Miron Barnovschi vodă, care aparținuse ocolului târgului Piatra), Mărișăști (Mărășești) (astăzi dispărut, inclus în Făurei, c. ~, județul Neamț, v. DIR. Indice locuri, p. 157), Buciu-lești (schimbat pentru părți din Costeni), Mogoșăști, Făurei și Sârbi. În ținutul Hârlău deținea patru fâlci de vie la Cotnari (două pe Dealul Mândru, alte două pe Dealul Pescop) (DRH, A., volumul XXIII, nr. 77, p. 98). În ținutul Putnei a avut un vad de moară, situat pe pârăul Putna, la vest de satul Purcelești (DIR, A., Veacul XVII, volumul V, nr. 346, p. 358-359) unde, probabil, stăpânea și o parte din acesta. Făcând o paralelă între cei doi boieri avuți în vedere în acest studiu, constatăm că ambii au îndeplinit dregătorii în prima jumătate a secolului al XVII-lea. Dacă Gheorghe Roșca a îndeplinit doar mici dregătorii, celălalt, Gheorghe Arapul, a deținut, aproape în exclusivitate, doar mari dregătorii. Cu toate acestea, averea de care a dispus Gheorghe Roșca a fost net superioară celeia a lui Gheorghe Arapul, nefiind cu nimic mai prejos decât a multora dintre marii dregători ai vremii sale. Există și un punct comun al celor doi dregători: înrudirea cu familia Barnovschi: ginerele lui Alexa Arapul postelnic, Ionașcu Jora, era fiul Anei, o fiică a lui Barnovschi hatman, așa cum a demonstrat Ștefan S. Gorovei în studiul referitor la Neamul Barnovschi (Ștefan S. Gorovei, *Neamul lui Miron vodă Barnovschi*, în „*Arhiva Genealogică*” V (X), 1998, nr. 1-2, p. 148). Practic, prin Ionașcu Jora, Arăpeștii se înrudeau cu Miron Barnovschi vodă. De partea cealaltă, Gheorghe Roșca era cumnatul lui Miron Barnovschi. Ulterior Gheorghe Roșca avea să se înrudească, prin cea de-a doua soție, și cu Gheorghe Ștefan vodă. Neamul Arapul, prin descendența fratelui lui Gheorghe Arapul, Alexa postelnicul, stă la originea, pe linie maternă, a Anastasiei, soția lui Gheorghe Duca vodă, și, de asemenea, tot pe linie maternă (Idem, *Cantemireștii*. Eseu genealogic, în „*Revista Arhivelor*”, Anul L, volumul XXXV, nr. 3, București, 1973, p. 506), a lui Dimitrie Cantemir.

²¹⁹ *Ibidem*, p. 143-144, nr. 159; vezi și CDM, vol. III, p. 316, nr. 1462.

domnesc i-a fost întărită moșia Frunțișeni²²⁰ din hotarul târgului Bârlad²²¹, pe teritoriul căreia se afla și schitul Grăjdeni²²². La 4 iulie, a același an, a primit chiar de la Ilieș Alexandru voievod pământurile Balomirești și Dumbrăvița²²³. Despre activitatea sa de comis din toată această perioadă nu sunt informații de luat în seamă. Cel mai probabil, cum de altfel era și normal pentru un comis, el s-ar fi ocupat doar de îngrijirea grajdurilor domnești, de orânduirea fânului și de cea a obroacelor (tainurilor) pentru toți caii domnești ori de transportarea prin țară a oaspeților domnești²²⁴. O dată cu cea de-a doua domnie la tronul Moldovei a lui Gheorghe Duca voievod (1668-1672), vedem pe Ștefan Cerchez comisul²²⁵, îndeplinind aceeași dregătorie de comis, începe să fie tot mai des amintit în actele vremii. Dacă la 10 februarie 1669 a cumpărat de la Vasile și de la Simion părțile lor din satul Uscăți, o moșie în ținutul Fălciu²²⁶, la data de 23 septembrie, în același an, comisul a participat doar ca martor la vânzarea unui loc de casă „din zăplazii ce au șezut cerchezii”, de pe Ulița Herbinte din Iași²²⁷. În primăvara anului următor, la 10 martie, tot el a mai dăruit de suflet „la svânta mănăstire a lui Iane postelnicul, din Dialul Mare, unde iaste hramul Nașterea Preasvinței a Lui Dumnedzău Născătoare și pururea Fecioara Mariia”²²⁸, o vie la Costești în ținutul Tutovei, pentru pomenire, după care a plecat la Crit unde a dus „cai

²²⁰ Ioan Roșca Codreanu (n. 1763 - d. 1835), a fost un boier moldovean, fiul lui Dediul Roșca Codreanu. În anul 1801 se căsătorește cu Ecaterina, fiica lui Manolachi Jora, de la care a primit ca zestre moșiile Văleni cu Drânceni, parte din moșiile Știerbei și Streșinești. Mai poseda și moșiile de la Dealu-Mare și din Balumirești. După moartea surorii sale Maria, în 1811, moștenește și moșia Frunțișeni. Sora sa, Casandra, îi dă părțile ei din moșiile Balumirești și Frunțișeni, în schimbul unei rente. Ștefan Cerchez, fără urmași, lasă clironoamă pe spăta reasa Ruxanda, de la care moșia Frunțișeni ajunge la Ruxandra, fiica domnului Mihai Racoviță, apoi la Dediul Codreanu la 12 sau 15 noiembrie 1743 (ANI, Fond Mănăstirea Grăjdeni, dosar 1, f. 159, nr. 2).

²²¹ Ioan Antonovici, *op. cit.*, vol. II, Bârlad, 1912, p. 7-8, nr. III.

²²² Gheorghe Arion, *Mănăstirea Grăjdeni, jud. Vaslui. Legendă și adevăr istoric*, ediția a III-a revăzută și completată de noi documente, București, Editura Fundației „Premiile Flacăra-România”, 2001, p. 18.

²²³ Constantin Solomon, C. A. Stoide, *Documente tecucene, volul III, secolele XVII-XIX*, Bârlad, 1912, p. 20, nr. XXI.

²²⁴ Petre Strihan, în *Instituții...*, p. 111-112, voce: comis.

²²⁵ La Voinești. în eparhia Hușilor, a fost construită o biserică din lemn, unică în eparhia Hușilor prin raritatea planului. La est de biserică, se află o piatră funerară din 1842, a comisului Pavel Cerchez, descendent al ctitorilor.

²²⁶ Gheorghe Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. XXII, Iași, 1929, p. 17, nr.19.

²²⁷ Ioan Caproșu, *op. cit.*, vol. II, p. 262, nr. 286. Vasile Lupu, în timpul domniei sale, a cumpărat de la Chira Cojocariul locul de casă și l-a dat cerchezilor în momentul în care aceștia au venit la Iași. După moartea lui Vasile, Ecaterina a dat locul de casă roabei sale Hapca pe care vroia să o căsătorească cu Iane postelnicul. Întrucât acesta a murit roaba s-a căsătorit cu Anastasie. Împreună cu acesta, Hapca a vândut la 23 septembrie 1669 locul de casă lui Teofan călugărul.

²²⁸ CDM, vol. III, p. 440, nr. 2098.

împărătești”²²⁹. Călătoria în insula Creta, nu se știe în ce condiții, se va fi desfășurat sau câte luni va fi durat. Cert este că, la 1 martie 1671, era deja la Iași unde a primit din partea lui Pascal Corlat cămărașul²³⁰ 37 de stupi, echivalentul a 37 lei bătuți, datorie pe care Pascal o avea la comis din anul 1667. Îngăduința arătată de cerchez în cei patru ani de zile, trecuți de la momentul împrumutului, l-a determinat pe cămăraș să-i dea compensație acestuia un loc de prisacă la Rediu și o parte din satul Turbătești din ținutul Cărligăturii²³¹. Apoi în vara anului 1671, la 13 iulie cerchezul a cumpărat și partea Irinei din satul Glăvănești²³², iar la 29 iulie un loc de dughene în Iași pe Ulița Chervăsăriei, mai jos de târgul Făinii, cu 70 de lei bătuți, de la Mihăilă Gurea și de la soția sa Tudora²³³. Ultima mențiune a lui Ștefan Cerchez pe parcursul anului 1671 o aflăm dintr-un act datat la 26 septembrie, un înscris care pomenește pe slugile sale, Hortolomei și Pană, care au participat la Iași, la vânzarea unei case din țișănime²³⁴. În vara anului următor, la 1 iulie, comisul Ștefan Cerchez mai a primit de danie de la răzeșul Lazăr Moșuleț 58-59 părți din satul Tupilați situat pe valea pârâului Elan, o moșie ce se afla în ținutul Fălcu²³⁵. Din 15 iulie 1673, când a primit danie de la Grozava, părțile ei din satul Tupilați²³⁶, până la 4 iunie 1674, când a cumpărat de la Nastasia și Cristina părțile lor din același sat, boierul și-a văzut pe mai departe liniștit de îndeplinirea îndatoririlor sale de comis. Perioada anilor 1673-1674 avea să aducă totuși, atât pentru Ștefan Cerchez, cât și pentru ceilalți boieri moldoveni, unele temeri normale cu privire la soarta țării lor în urma adoptării politicii filopoloneze de către domnul Moldovei, Ștefan Petriceicu²³⁷, fără mulți adepți. Intrarea acestuia în tabăra poloneză, cam în urma campaniei militare organizată de Imperiul Otoman contra Poloniei, a determinat Poarta să i-a măsuri în privința sa. Astfel că, turcii au cerut domnului moldovean să trimită câțiva boieri zălog în tabăra de la Isaccea²³⁸. Boierii moldoveni totuși, între care era și Ștefan Cerchez, dându-și seama de puterea turcilor au încercat să-l convingă pe domnitor „să meargă la turci”. Ștefan Petriceicu a refuzat propunerea lor astfel că aceștia l-au părăsit, după care au trimis cărți pe la „boierii cei de Țara de Gios, la Gavriliță și la Buhuș și la

²²⁹Petronel Zahariuc, *Istoria Mănăstirii Dealu...*, p. 60. Este vorba despre mănăstirea Hadâmbul. A se vedea imaginea actuală a mănăstirii.

²³⁰ CDM, vol. III, p. 407, nr. 1924

²³¹ Ibidem, p. 428, nr. 2029.

²³² Ibidem, p. 439, nr. 2092

²³³ CDM, vol. III, p. 440, nr. 2097.

²³⁴ Ioan Caproșu, *op. cit.*, vol. II, p. 340, nr. 365.

²³⁵ Gheorghe Ghibănescu, *Surete...*, vol. VII, p. CXXII.

²³⁶ Gheorghe Ghibănescu, *Surete...*, vol. VII, p. CXXIII.

²³⁷ Elena Monu, *Istoria unei familii Costache*, Iași, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, 2007, p. 29.

²³⁸ Paul Păltănea, *Istoria orașului Galați de la origini până la 1918, partea I*, Galați, Editura Porto-Franco, 1994, p.108.

alții”²³⁹, cu rugămintea de a-l înștiința pe vizir „să poftiască domnu dintre dâșii, să-și pue pre cine vor socoti. Și fără zăbavă, și ei își vor alege domnu și vor merge cu toții la viziriul”²⁴⁰, o mișcare tactică des folosită de boieri. În urma împrejurărilor create, Dumitrașco Cantacuzino, care l-a aceea vreme era capuchehaie la Constantinopol, a fost boierul moldav „pus domn de la împărăție”²⁴¹. Dumitrașco Cantacuzino „luându caftan de domnie, a mărșu în târgu, în Gălați” cu un pașă turc și 20.000 de soldați tătari, unde s-a strâns „toată boierimea la dânsul și oastea, ca puii di potârnică”. Între toți boierii moldoveni cei mari, mari susținători ai lui noului domnitor Dumitrașco Cantacuzino, era și comisul Ștefan Cerchez care, împreună cu colegul său de arme de atunci, anume Constantin Cantemir serdarul (viitorul domn al Moldovei), și cu alți boieri mari și mici au mers, în postul Crăciunului, spre întâmpinarea lui Ștefan Petriceicu care

²³⁹ Referindu-se la nunta fiicei lui Duca vodă, Catrina, Ion Neculce menționa: „Îndată și s-au apucat de au făcut mare și frumoasă nuntă. Trimis-au în toată țara de au poftit pe toată boierimea și mazălimea de la mic pân la mare și de alte căpitenii, ce nu cu poroncă, și cu poftă” (Neculce 1990: 300-301). Cronicarul relatează și despre oaspeții de la o nuntă de boieri: „...Strânsus-au toți feciorii lui Gavrilă și cu alți boieri mulți de Țara de Gios la nunta lui Ion Pălade, la Băcani, din sus de Bârlad. Și acolo au fostu și vornicul Velicico, fiind cumnat lui Pălade”, această nuntă fiind folosită în calitate de loc de complot: „strângându-se acolo la-acea nuntă, au sfătuit și s-au giurat cu toții, ei în de ei, să fug în Țara Muntenească la Brâncovanul, să le dea ajutor de cheltuială, să margă la Poartă să părăscă pe Cantemir, să-l scoată din domnie” (Neculce, Letopisețul..., 1990, p. 322). „Au de la Iași, Antioh (Cantemir) nu s-a grăbit cu întoarcerea șeu la așteptat pe mazil la Poarta unde, având martori mai mulți boieri moldoveni, „au pârât pe Mihai vodă de doo biruri și doo bariamlăcuri (...): le-au luat din țară și la visterie împărătiiască nu le-u dat” (Neculce, Letopisețul, p. 457). Neculce, martor la condamnarea vărului său, scria mai târziu că „atunci și eu eram tânăr și eu sigurate eram mai nainte agă și m-am tâmplat în Țarigrad, de am văzut acea pără”. Itinerariul de întoarcere nu a fost scurt și-a durat aproximativ o lună de zile. Plecarea din Constantinopol s-a făcut cu mare pompă, domnul fiind însoțit în drumul spre Iași atât de moldoveni, cât și de demnitarul turc înșăcinat cu așezarea în scaun, cu alaiul său. Astfel, convoiul format din grupuri de călăreți (printre care s-a numărat și Ion Neculce), de muzicanți cu pauze și trâmbețe, de care și mult calabalac (Dumitru Velciu, Ion Neculce, p. 70), a mers prin Adrianopol, Burgas, Șumla, Silistra și Babadag, unde a fost primit de serascherul Iusuf pașă (Neculce, Letopisețul, p. 458), apoi prin Măcin și a trecut Dunărea la Galați, unde noul domn „au găsât strânșii toată boierimea, arătându-le tuturor dragoste și cinste”. De la Galați vodă, cu întreg alaiul său, s-a abătut pe la Ivești, la curțile lui Lupu Bogdan, unde Ruxandra, sora sa și soacra lui Neculce, i-a primit și ia ospătat vreme de două zile. De acolo drumul spre Iași va fi urmat un traseu tradițional prin mai multe localități precum Privat, Puțeni, Bârlad (În Bârlad se aflau la 18 mai 1705. Aici, vodă judeca pricina dintre Leontie, egumenul Mănăstirii Adam, cu Neculai Raneti, pentru un vad de moară de la Purcelești, în gârla Putnii (CDM, V, p. 113-114, nr. 429), Vaslui, Scânteia, unde noul domn judeca diverse pricini (Dumitru Velciu, Ion Neculce, p.71).” (Mihai-Bogdan Atanasiu, *Din lumea cronicarului Ion Neculce*. Studiu prosopografic, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2015).

²⁴⁰ Ion Neculce, Letopisețul Țării Moldovei de la Dabija Vodă până la a doua domnie a lui Constantin Mavrocordat, în idem, *Opere. Letopisețul Țării Moldovei și O samă de cuvinte*, ediție critică și studiu introductiv de Gabriel Ștrempel, București, Editura Minerva, 1982, p. 233.

²⁴¹ *Ibidem*, p. 234.

intrase în țară cu armată „leșească”²⁴². La movila numită Răbâia, de pe Prut²⁴³, în decembrie 1674, Ștefan Petriceicu avea să întâlnească oastea turcească și cei 20000 de tătari, care tocmai veneau să-l instaleze pe vodă Dumitrașco Cantacuzino²⁴⁴. Dar văzând că forțele sale militare sunt mult inferioare forțelor lui Dumitrașco Cantacuzino, Petriceicu nu a avut însă curajul să de-a bătălia și, în timpul nopții, folosindu-se de o stratagemă, s-a retras²⁴⁵. După fuga acestuia, împreună cu toată boierimea, noul domn „s-au dus în scaon, în Eșii, și s-au aședzat la scaon”²⁴⁶. Ștefan Cerchez a rămas în funcție până în anul 1676. Ultima sa mențiune îndeplinind această dregătorie de mare comis este din 30 martie 1676, când a cumpărat de la Pavel, Maria și de la Gliga părțile lor din satul Tupilați²⁴⁷. În domnia lui Antonie Ruset, Ștefan Cerchez a fost ridicat în dregătoria de paharnic al II-lea, funcție pe care o va îndeplini, cu unele întreruperi, până în 1681. Odată cu primirea noii dregătorii atribuțiile sale s-au schimbat întrucât acum trebuia să aibe mare grijă de băutura domnului, atât pentru aprovizionarea pivnițelor domnești, cât, mai ales, ca băutura acestuia să nu fie otrăvită. Pentru a evita orice incident paharnicul al II-lea trebuia, numai în lipsa marelui paharnic, să guste credința în prealabil din băutura domnului, adică să ia „credința”²⁴⁸, evident ca pe o garanție. Prima mențiune a lui Ștefan Cerchez ca paharnic este din 2 august 1676 când, fiind chemat la divanul de la Iași, împreună cu alți boieri, a arătat care a fost judecata lui Vodă în ceea ce privește pricina dintre Iordachi Ruset, postelnicul cel mare, și Ghinea medelnicer²⁴⁹, asupra moșiei din Blănești²⁵⁰. În primăvara anului următor, la 4 martie, paharnicul Ștefan Cerchez a mai cumpărat 19 pământuri din

²⁴² *Ibidem*, p. 235.

²⁴³ *Ibidem*, p. 236. Movila Răbâia este situată, din punct de vedere geografic, pe Prut (în fostul ținut Fălciu) în dreptul localității Albița, în sudul satului cu aceeași denumire (Merlan Vicu, *Movila Răbâiei, o enigmă a preistoriei?*, în „Prutul”, anul II, nr. 6(15), iunie 2002, p. 11).

²⁴⁴ Era fiul marelui vistiernic Mihai Cantacuzino. Între 1673-1674 a fost capuchehaia lui Ștefan Petriceicu la Înalta Poartă (Nicolae Stoicescu, *Dicționar al Marilor Dregători din Țara Românească și Moldova în sec. XIV-XVII*, București, 1971: Editura enciclopedică română, p. 135). În 1674, Dumitrașcu Cantacuzino a distrus parte din zidurile cetăților Suceava, Neamț și Hotin, la ordinul Porții (Mihai Maxim (2012), *O istorie a relațiilor româno-otomane, cu documente noi din arhivele turcești*, Brăila: Editura Istros a Muzeului Brăilei, p. 421).

²⁴⁵ Constantin C. Giurescu, *Istoria românilor, vol. III, de la moartea lui Mihai Viteazul până la sfârșitul epocii fanariote (1601-1821)*, ediție îngrijită de Dinu C. Giurescu, București, Editura All Educațional, 2000, p. 108.

²⁴⁶ Ion Neculce, *op. cit.*, p. 237.

²⁴⁷ Gheorghe Ghibănescu, *Surete...*, vol. VII, p. CXXII.

²⁴⁸ Petre Strihan, *Instituții...*, p. 350, voce: paharnic.

²⁴⁹ În anul 1669, satul Hănăseni din Basarabia „cu vecini și cu tot hotarul, ce este pe apa Elanului”, a fost cumpărat de la fostul marele medelnicer Ghinea pentru 120 de lei de marele spătar Gavril Costache, care deținea numeroase moșii în această zonă (Gh. Ghibănescu, *Ispisoace și zapise*, III/2 (1663-1675), Iași, 1912, p. 116).

²⁵⁰ Ioan Antonovici, *op. cit.*, pp. 259-261, nr. CCCXXIV.

Lungeni de la răzeșul Solomon²⁵¹. În același an, dar aproximativ o lună mai târziu, pe la 1 aprilie, îndeplinind încă dregătoria de comis, cerchezul a cumpărat și de la Neculai, care era feciorul lui Toader Coțman, partea lui întreagă din moșia satului Tomcești, care se afla pe pârâul Bogdana²⁵². Iar cea de-a treia domnie pe tronul Moldovei a lui Gheorghe Duca²⁵³, începută la 6 decembrie 1678, avea chiar să reprezinte pentru comisul Ștefan Cerchez doar începutul unei perioade, pe parcursul căreia a îndeplinit mai multe dregătorii. Dacă la 17 martie 1679 era încă comis²⁵⁴, la 29 aprilie același an era postelnic²⁵⁵, la 15 mai 1681 era paharnic²⁵⁶. Schimbarea lui dintr-o dregătorie în altă dregătorie denotă și abilitățile boierului de acomodare în diverse dregătorii. Și chiar dacă ultima domnie a lui Duca vodă a fost comparată de contemporani cu „o urgie a lui Dumnezeu, căci nimicia și prăda pe toți în toate chipurile”²⁵⁷, boierul avea ca să-i facă față. El și-a îndeplinit sarcinile prevăzute de fiecare dregătorie în parte, mărindu-și în același timp, dar cu o deosebită atenție, patrimoniul funciar. Astfel, la data de 17 martie 1679 el a cumpărat de la Ștefana Edoaea părțile acesteia din satul Tupilați²⁵⁸. La 29 aprilie, același an a primit danie de la Anisia, fata popii Edului, partea sa din Puțenii cu Apă²⁵⁹, iar la 13 octombrie 1681 a primit danie partea lui Toader a Hilinei din Puțenii Seci²⁶⁰. Din 15 aprilie 1682, când este implicat într-un proces la Iași cu fiii răposatului Enache clucerul pentru satul Fețighești din ținutul Putna²⁶¹, Ștefan Cerchez nu mai apare în documente până în iarna anului 1683. În primăvara anului din urmă, el nu și-a însoțit domnul la asediul Vienei. Sătul probabil de vărsarea mare de sânge care a făcut-o Gheorghe Duca vodă în rândurile boierilor, s-a alăturat grupului care pune la cale detronarea acestuia²⁶². Mănat de situația politică internă „de voie și de nevoie”²⁶³ a plecat în Țara Leșească. De aici a coborât în iarna aceluiași an la Suceava cu fostul domn Ștefan Petriceicu, Conețkie hatmanul și oastea căzăcească²⁶⁴, adusă aici pentru iernat. În decembrie 1683,

²⁵¹ Gheorghe Ghibănescu, *Surete...*, vol. VII, p. CXII.

²⁵² Ioan Antonovici, *op. cit.*, pp. 168-173, nr. CLXXXIX.

²⁵³ Gheorghe Duca (d. 1685) a fost domn al Moldovei de trei ori: septembrie 1665 - mai 1666; noiembrie 1668 - 10 august 1672; noiembrie 1678 - 25 decembrie 1683 și al Țării Românești: noiembrie/decembrie 1674 - 29 noiembrie 1678. În 1680, turcii îl numesc hatman al Ucrainei.

²⁵⁴ Gheorghe Ghibănescu, *Surete...*, vol. VII, p. CXXII. La 17 martie 1679 Ștefan Cerchez comis a cumpărat Edoaei părțile sale din satul Tupilați de pe valea pârâului Elan, din ținutul Fălciu.

²⁵⁵ Idem, *Ispisoace...*, vol. IV, partea I, p. 23, nr. 18. Ștefan Cerchez postelnic a primit danie din partea Anisie, fata Edoaei, părțile ei din Puțenii cu apă.

²⁵⁶ Ioan Caproșu, *op. cit.*, vol. II, p. 494-495, nr. 554.

²⁵⁷ N. A. Bogdan, *op. cit.*, p. 124.

²⁵⁸ Gheorghe Ghibănescu, *Surete...*, vol. VII, p. CXXII.

²⁵⁹ Idem, *Ispisoace...*, vol. IV, partea I, p. 23, nr. 18.

²⁶⁰ *Ibidem*, p. 48-49, nr. 34.

²⁶¹ CDM, vol. IV, p. 170, nr. 711.

²⁶² Elena Monu, *op. cit.*, p. 31.

²⁶³ Ion Neculce, *op. cit.*, pp. 275-276.

²⁶⁴ *Ibidem*.

Ștefan Cerchez a luat parte la lupta de la Vulcănești de pe Prut, dată împotriva tătarilor ce se întorceau de la „Beciu”²⁶⁵. În tot timpul acesteia, moldovenii conduși însă de Ștefan Cerchez au căutat să hărțuiască oastea tătarască, însă sprijiniți de turci, tătarii au preluat iarăși ofensiva, situație în care cazacii și moldovenii au fost nevoiți să se retragă și în ajunul Crăciunului „abia că au scăpat cu fuga”²⁶⁶. În anul 1685 pe tronul Moldovei a fost numit de către boieri și confirmat de Poartă mai vechiului său camarad de arme și prieten Constantin Cantemir²⁶⁷. În domnia lui Constantin Cantemir, boierul a avut „mare trecere” pe lângă domn, fiind unul din sfetnicii săi. A fost ridicat în dregătorie de mare comis, fapt evidențiat de un document emis în data de 25 august 1685. În această zi Ștefan se afla la Iași unde alături de mitropolitul țării și de alți mari boieri a luat parte la actul de închinare al mănăstirii din Cetatea Neamț către mănăstirea Xiropotam, de la muntele Athos²⁶⁸. La 4 mai 1686 a luat parte la divanul ce scutea pe negustorii din Iași de unele dări și alte angajamente față de domnie²⁶⁹, așa cum era moda timpului. La 20 mai, același an, Ștefan Cerchez a dat mărturie că Safta, fiica lui Toader Petriceicu, care a fost mare vornic, a dăruit lui Velico Costin hatmanul o jumătate din satul Leușeni, din ținutul Orhei²⁷⁰. La 29 aprilie 1679 a primit danie de la Anisia, fata popii Edului, partea sa din Puțenii cu Apă²⁷¹, iar la 13 octombrie 1681 a primit danie partea lui Toader a Hilinei din Puțenii Seci²⁷². Atât la 9 iunie, când Gavrilăș din Viltotești și fratele său au vândut „a lor dreaptă ocină și moșie din sat din Viltotești care este pe apa Elan”²⁷³, cât și la 23 iunie 1686²⁷⁴, atunci când Ștefan Cerchez ocupa aceeași dregătorie. Pe aceasta a păstrat-o până în anul 1694, când

²⁶⁵ Nicolae Costin, *Letopisețul Țerei Moldovei de la Ștefanu sin Vasile Vodă, De unde este părăsitu de Miron Costin logofetul de pre isvoadele lui Vasile Damianu ce au fost treti logofetu, a lui Tudosie Dubău logofetu și altora*, în Mihail Kogălniceanu, *Cronicele României sau Letopisețele Moldaviei și Valahiei, tom. II, Letopisețul Moldovei (1662-1711)* de Nicolae Costin; *A doua domnie a lui Nicolae Alexandru Mavrocordat în Moldova (1711-1716)* de Acsinte Uricariul; *Letopisețul Moldovei (1662 - 1793)* de Ion Neculce, București, 1872, p. 29.

²⁶⁶ *Ibidem*.

²⁶⁷ Ion Neculce, *op. cit.*, p. 303. Ștefan Cerchez a fost camarad de arme al lui Constantin Cantemir, am arătat ceva mai sus, când a fost vorba despre bătălia de la Movila Râbăia. Despre prietenia celor doi va fi vorba câteva rânduri mai jos.

²⁶⁸ CDM, *supliment I*, p. 305-306, nr. 972.

²⁶⁹ Ioan Caproșu, *op. cit.*, vol. II, p. 553-554, nr. 629.

²⁷⁰ Florin Marinescu, Ioan Caproșu, Petronel Zahariuc, *Documente românești din arhiva mănăstirii Xiropotam de la muntele Athos, Catalog, vol. I*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2005, p. 95, nr. 158.

²⁷¹ Gheorghe Ghibănescu, *Surete și Ispisoace*, vol. IV, partea I, p. 23, nr. 18.

²⁷² *Ibidem*, p. 48-49, nr. 34

²⁷³ Gheorghe Ghibănescu, *Surete...*, vol. VII, p. 135 și 136, nr. CXI.

²⁷⁴ Idem, *Ispisoace...*, vol. V, partea a II-a, Iași, 1923, p. 119. La 23 iunie 1686, Ștefan „vel” comis a cumpărat de la Ilie, feciorul Alexandrei, toată partea lui care era între hotarul Bălăneștilor și cel al Crăciuneștilor de pe pârâul Elan.

devine mare comis²⁷⁵. Documentul emis la 21 septembrie 1689, care amintește de ridicarea noii mănăstiri, cea de la Grăjdeni²⁷⁶, și care este de altfel și singurul care evidențiază activitatea comisului, pe parcursul anului 1687²⁷⁷. Această activitate de comis a fost haina cea mai potrivită pentru Ștefan Cerchez. După acest an din urmă, ca martor al Sfatului Domnesc, Ștefan Cerchez a asistat, la data de 4 februarie 1688, la vânzarea unei moșii din satul Tăutești, care aparținea lui Apostol și soției sale, Iftinca²⁷⁸. La 22 august același an Ștefan împreună cu alți boieri ai Țării Moldovei au dat mărturie pentru moșiile mănăstirii Mera²⁷⁹. La 1 iunie anul următor, acesta a participat la pricina iscată între Iordache Cantacuzino fost paharnic și mare spătar, mănăstirea Golia și mănăstirea Trei Ierarhi din Iași, pricini pentru moștenirea și datoriile rămase de la doamna Ruxandra, fiica lui Vasile Lupu²⁸⁰. La data de 21 septembrie 1689, Ștefan Cerchez comisul, Vasile Costache vornicul²⁸¹, Costachi medelnicerul, ca și alți ctitori ai lăcașului de cult, au

²⁷⁵ Nicolae Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova. sec. XIV-XVIII*, București, Editura Enciclopedică română, 1971, p. 374.

²⁷⁶ Schitul Sf. Nicolae de la Grăjdeni construit la sfârșitul secolului al XVI-lea sau în primele două decenii ale secolului următor, pe locul domnesc al târgului Bârlad, schitul Grăjdeni este ctitoria vornicului Cârstea Ghenovici și de boierilor din familia Roșca. El a fost refăcut în 1687 de marele comis Ștefan Cerchez (Nicolae Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova*, București, 1974, p. 334-335, vocea Schitul Grăjdeni; Nicolae Iorga, *Studii și documente*, VI, București, p. 45; Pr. Ioan Antonovici, *Documente bărldene*, III, Bârlad, 1915, p. 166-168) era metoc al mănăstirii Mira încă din 1689 (Mănăstirea cu hramul Sf. Împărați a fost construită de Moțoc din Odobești și apoi reconstruită, tot din lemn, de Constantin Cantemir în 1686.) În timpul celei de-a doua domnii, Antioh Cantemir, fiul cel mare al lui Constantin Cantemir, a reconstruit din piatră biserica mănăstirii, clopotnița și zidul împrejmuitoar (Nicolae Stoicescu, *op. cit.*, p. 562, vocea M-rea Mira). În acest an sau poate în anul următor mănăstirea Mira, ctitoria voievodului Constantin Cantemir (1685-1693), împreună cu toate schiturile ei, deci și Grăjdenii, a fost închinată de însuși ctitorul ei mănăstirii athonite Vatoped (Melchisedec Ștefănescu, *Notițe de la 48 de mănăstiri și biserici*, București, 1885, p. 111. Vezi și: Teodor Bodogae, *Ajutoarele românești la mănăstirile din Sfântul Munte Athos, Pitești*, 2003, p. 125). În prima parte a veacului al XIX-lea mănăstirea Vatoped stăpânea în Moldova mănăstirile: Golia, Răchitoasa, Sf. Precista Galați, Bărboi și Mira (Teodor Bodogae, *Ajutoarele românești la mănăstirile din Sfântul Munte Athos, Pitești*, 2003, p. 123-126). Pe plan local, toate acestea erau administrate de egumenul mănăstirii Golia.

²⁷⁷ Laurențiu Chiriac, *op. cit.*, p. 237.

²⁷⁸ Gheorghe Ghibănescu, *Surete...*, vol. VII, p. 264-265, nr. CCXXIV.

²⁷⁹ Aurel V. Stan, *Documente putnene*, vol. I, Vrancea, Odobești, Câmpuri, Focșani, 1929, p. 44-46, nr. 65.

²⁸⁰ Ioan Caproșu, *op. cit.*, vol. II, p. 576-578, nr. 656.

²⁸¹ În anul 1686, Gavrilă Costache, vornicul Țării de Jos, care era nepot al lui Cârstea Ghenovici, începe o nouă construcție la Florești dar murind, aceasta este terminată de fiii săi, Vasile Costache, vornicul cel mare, Antioh Jora, hatmanul, și Lupu Costache, vel-vistiernicul, în anul 1694, 20 iulie, precum arată pisană bisericii mănăstirii Florești. Peste puțin timp Catina Ruset îl va lua de soț pe Constantin Costachi, fiul vornicului Vasile Costachi. Într-o hotarnică de la 20 iunie 1692, aflăm că părți din moșia Grăjdeni aparțineau marelui vornic Vasile Costachi, marelui comis Ștefan Cerchez, marelui medelnicer Costachi, membrilor familiei Scârlet precum și altor descendenți ai familiilor

închinat mănăstirea Grăjdeni ca un metoh la mănăstirea Mira, închinată și ea la mănăstirea Vatoped, de la muntele Athos²⁸². La 10 noiembrie 1689 dregătorul a luat parte la vânzarea unei vii din Valea Irinei pe care Paraschiva a făcut-o Dochiței²⁸³. La 15 ianuarie 1690 era membru al Sfatului Domnesc în momentul în care Lupașcu Arapul a vândut lui Constantin Cantemir voievod „ocina lui dreaptă, o jumătate din satul Șcheia, din ținutul Neamț, situat pe valea lui Șarpe”²⁸⁴. Pe parcursul anului 1690 boierul Ștefan Cerchez a obținut mai multe hrisoave de întăritură de la Constantin Cantemir asupra unor sate, părți de sate, moșii sau părți de moșii, pe care le-a primit danie ori le-a cumpărat. Astfel, la 2 martie 1690 și-a întărit stăpânirea asupra satului Tupilați, cel de pe valea pâraului Elan²⁸⁵, iar la 3 mai același an, în temeiul a 23 de zapise, comisul a obținut altă întăritură de la Constantin Cantemir, asupra părții de moșie din dealul Holobăț, primită danie de la Constantin și frații lui, feciorul Savii din Bălănești; asupra părților de la Elan cumpărate cu 6 lei de la fetele popii Edului; asupra părții din Lungeni, cumpărată de la fata Mihului; asupra părții din satul Pistcani, a morilor, a pădurilor, a locurilor de prisăci și asupra pomeților cu fâneț, toate cumpărate de la sora Edoaiei, preuteasa popii Edului; asupra unei vii, dar și a unui „bătrân” din satul Tomcești din ținutul Tutovei, pe care le-a primit de la feciorul lui Toader Coțman²⁸⁶, pentru că atât pe el cât și pe fratele său i-a scos comisul de la „perzare” pentru un furțișag, care l-au făcut fiului lui Andronic din Coroești; asupra ocinii din satul Brădești, pe care a cumpărat-o cu 32 de lei de la fata lui Macarie; asupra unei vii din dealul Bălosești și a unei pivniți, cumpărate de la feciorul Chiriții din Botoșani; asupra unui loc de prisacă din moșia Deleni, pe care a primit-o danie de la Gheorghe și soția lui Gafia; asupra a patru părți din satul Berești, de la ținutul Covurlui, cumpărate cu 148 de lei de la Orăș și frații lui; asupra părții din Puțenii seci, pe care a primit-o de la Toader, feciorul Hilinei despre care am vorbit; asupra

Ghenovici, Costachi, Codreanu și Cerchez. Din Hotarnica moșiei schitului Grăjdeni (întocmită de logofătul Dabija al II-lea și de vornicul Vasile de Bârlad) aflăm că satul aparținea deja schitului Grăjdeni (vezi Laurențiu Chiriac, *Mănăstirea Grăjdeni, o oază de liniște și de spiritualitate ortodoxă*, Rev. Carpica, nr. XXXIX, 2009).

²⁸² Nicolae Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al localităților și monumente -lor din Moldova*, București, Editura Direcției Patrimoniului Cultural, 1974, p. 346.

²⁸³ CDM, vol. IV, p. 275, nr. 1219.

²⁸⁴ *Ibidem*, supliment I, p. 314-315, nr. 997.

²⁸⁵ Gheorghe Ghibănescu, *Surete...*, vol. VII, p. CXXII.

²⁸⁶ „În 1774, satul Coțmani avea 81 familii de călărași, numărul gospodăriilor ajungând, în 1784, în baza masivelor colonizări cu ruteni, la 177. Colonizat puternic cu ruteni, Coțmanul a avut parte și de o puternică infuzie evreiască, dar comunitatea s-a organizat ca atare abia în 1914, sub șefia lui Anshel, care-l avea ca adjunct pe Aron Weintraub, printre membri aflându-se Salomon Merdinger, Samuel Fritz, Jakob Gruen, Chaim Schorr, Hersch Kreisberger, Leibisch Rosenblatt, Samuel Oberwaeger, Hermann Schulmann, Markus Stier, Schorr Abraham, Moise Tannenbaum, Alter Tennenblatt și Hersch Zimmer. Rabin era Samuel Schaechter, urmat de David Fraenkel-Hager” (vezi Ion Drăgușanul, *Povestea așezărilor bucovinene, Coțmani*, II, ziarul *Monitorul de Suceava*, 26, mai, 2011).

unei prisăci cu pomeți din Bosoiu, pe care a cumpărat-o de la Ignat Ciorciul și de la femeia lui Lozana; asupra unei prisăci de la Curălușa ce a primit-o danie de la Lazăr Moșuleț și de la feciorii lui, întrucât Tudosă, ginerele lui Moșuleț, îi datora comisului o iapă; și, în cel din urmă rând, asupra unei prisăci de la Znământ în vale, din ținutul Iașului, pe care a cumpărat-o cu 24 de lei bătuți de la Fote²⁸⁷. Din câte se pot observa până în acest moment, asemenea multor boieri ai perioadei sale, Ștefan era deținătorul unui vast teritoriu funciar. El nu a mai ezitat, ori de câte ori s-a ivit ocazia, să-și mărească patrimoniul funciar. Pașii pe care i-a urmat în acest sens erau determinați probabil de gândul de a-și întări poziția socială și dorința de a sigura descendenților săi, la care mă voi referi spre finele acestei părți, o viață mult mai bună decât a sa. Mă întorc la vara anului 1690 pentru a specifica faptul că, la 19 mai 1690, Ștefan a fost martor la dania unei ocini din satul Giurgești, de pe Crasna, pe care Toader a făcut-o lui Mihail agă și jupânesei sale Sanda²⁸⁸, iar, la 11 august, a fost martor la vânzarea unei ocini din satul Ciocârlești, sat din ținutul Vaslui, pe care Andronache a dat-o mănăstirii Galata²⁸⁹. Comisul Ștefan Cerchez a avut des ocazia să-și arate credința lui față de Constantin Cantemir vodă, camaradul lui de arme. Chiar el a fost cel care a destăinut domnului, în mod conștient, că împotriva sa se și pregătea o acțiune de mazilire chiar la Poartă, condusă de boierii costinești și de gavrilișteni, cei care erau manipulați de Constantin Brâncoveanu și grecii Cantacuzini, exponenți ai finanței constantinopolitane în Țara Românească²⁹⁰. Dar întâmplarea a făcut însă ca și boierii Miron, Velicico și Vasile Gavriliță, care unelteau și ei împotriva domnului și care încercau să-i convingă pe sfetnicii lui Constantin Cantemir să comploteze cu ei, să abordeze fix pe cine nu trebuia, adică pe comisul Ștefan Cerchez²⁹¹. Acesta, sfetnic de încredere al domnului, foarte modest în felul lui, „mare comis, altminteri om cu frica lui Dumnezeu și slujitor de credință a tuturor domnilor, vesel pe la ospete și taclale, dar cu măsură în toate și chibzuit”²⁹², nu a stat mult pe gânduri în a-l prezenta pe Vasile Gavriliță lui Lupu Bogdan²⁹³, pe atunci ginerele și spătarul lui Constantin Cantemir, chiar în momentul în care a auzit că domnului i se pregătea mazilirea²⁹⁴. Evenimentul, foarte sugestiv atunci și

²⁸⁷ Ioan Antonovici, *Documente...*, vol. III, p. 155-160, nr. CLXXIV.

²⁸⁸ CDM, vol. IV, p. 281, nr. 1246.

²⁸⁹ *Ibidem*, p. 285, nr. 1262.

²⁹⁰ Sergiu Bacalov, *op. cit.*, p. 135.

²⁹¹ Dimitrie Cantemir, *Viața lui Constantin Cantemir*, p. 139.

²⁹² *Ibidem*, p. 140.

²⁹³ Lupu Bogdan, născut în 1692, decedat în 14 sept. 1706, înm. la Iași, măn. Dancu a fost agă de Dărăbani 1685-88, mare spătar 1688-90, hatman 1690-1703, mare vornic și hatman 1704-1705, caimacam 1705, era căsătorit la Ceucani în 1683 cu Ruxandra Cantemir († 1707, înm. Iași măn. Dancu), fata lui Constantin Cantemir vodă și a Mariei din Ceucani. Ștefan Hudici la 16 martie 1688, împreună cu fii și cu nepoții săi din Bârlad îi vindea lui Lupu Bogdan un iaz în satul Cernești, pe apa Pereschivului (CDM, IV, p. 255, nr. 1131).

²⁹⁴ *Ibidem*, p. 145.

în ceea ce privește relația dintre domn și Ștefan Cerchez, dar mai ales în ceea ce privește personalitatea boierului din urmă, va fi pus în evidență, în rândurile de mai jos, așa cum ni-l prezintă contemporanul său, Dimitrie Cantemir. Iar misiunea de a-l transforma pe Ștefan Cerchez în complice la acțiunile anticantemirene, adică de al integra părții „lor cea ticăloasă”²⁹⁵, i-a revenit atunci lui Vasile Gavrilă²⁹⁶. Acesta, în iarna anului 1690, pe când boierii ieșeau de la curte, știindu-l pe comis un „om cu frica lui Dumnezeu și a legii”²⁹⁷, l-a abordat spunându-i: „E multă vreme, boierule, de când nu ne-ai mai chemat la prânz sau la cină la domnia ta; nu cumva fiindcă ți-ai câștigat mai multă priință la Vodă decât alții, cați acum la noi de sus și ne socotești niște otrepe?”²⁹⁸. Știindu-și posibilitățile și măsurile, acesta nu a întârziat în a-i răspunde: „Așa ceva este cu puțință? Numai n-am îndrăznit să vă îmbii pe domniile voastre, oameni și boieri amestecați în multe treburi ale domniei, la nevrednicele și săracele mele mese, însă dacă vă este pe plac, aș dori să vă primesc, pe domnia ta și pe frații domniei tale, după puterile mele, chiar acum la prânz, căci aș socoti-o pentru mine drept o foarte mare cinste”²⁹⁹. Surpriza nu a întârziat să apară întrucât, fiind totul gândit din timp, Vasile i-a spus lui Ștefan Cerchez că la prânz nu poate să meargă la dânsul, însă „va merge negreșit la cină, la al treilea ceas din noapte (adică ora 21, căci era vreme de iarnă)”³⁰⁰. Și așa avea să piară unul dintre marii cărturari ai Moldovei, Miron Costin. A sosit și momentul să aruncăm o privire prin satele județelor Tecuci și Covurlui, pentru a înțelege curgerea timpului cu toate consecințele lui, și apropierea de marile conflagrații mondiale, evenimente care aproape ne-au distrus în profunzime. Ținutul Tecuci a existat încă de pe la începutul secolului al XV-lea și până în anul 1864, când toate ținuturile au fost desființate, iar teritoriul României a fost reorganizat în alte unități administrativ-teritoriale denumite județe. Și prima atestare documentară a acestui ținut³⁰¹, numit Tecuci, apare într-un act din data de

²⁹⁵ *Ibidem*, p. 139.

²⁹⁶ Gavril (Gavrilă) Costache era fiul slugerului Costachi și al Teofanei și fiii săi erau Vasile vornicul și Lupu vistiernicul. A fost căsătorit de două ori, o dată cu fiica spătarului Caracaș, cealaltă cu fiica hatmanului Costin (Octav G. Leca, *op. cit.*, p. 293). Tudosica Costin, educată în Polonia, o femeie rafinată, înrudită cu marea nobilime polonă, prin Barnovschi, a avut o influență benefică asupra Costăcheștilor. După căderea lui Duca, Gavrilă Costache, împreună cu neamul Buhuș și cu alte familii boierești din Țara de Jos, se opune lui Petriceicu-vodă. Boierii se întrunesc la Galați, ținutul Covurlui și fief-ul Costăcheștilor, unde îl aleg domn pe Dumitrașco-vodă Cantacuzino.

²⁹⁷ *Ibidem*.

²⁹⁸ *Ibidem*, p. 140.

²⁹⁹ *Ibidem*, p. 141.

³⁰⁰ *Ibidem*.

³⁰¹ „Referindu-mă strict la domeniul sigilografic, de care este strict legată și fotografia de față, nu se poate ca specialistul să nu constate că a trebuit să fie o legătură între o însemnare, fără a tăia pe dosul unui document și data la care s-au scris respectiv cuvinte: „Când a făcut întâiul mare privilegiu Ștefan voievod și a pus el pecetea sa cea mare și nouă pe acest privilegiu al Mănăstirii Neamț” (Documenta Romaniae Historica, A. Moldova, vol. II (1449–1486), un volum întocmit de

1 septembrie 1435, prin care voievodul moldav Iliăș (fiul lui Alexandru cel Bun) îi comunica polonezului Vladislav, considerat ca fiind „iubitului Crai al Poloniei, Lituaniei, Rusiei și Domnitor al multor țări”, că se împăcase cu fratele său Ștefan, căruia îi dăduse în stăpânire mai multe teritorii, din partea de sud a Țării Moldovei, care se aflau în Ținutul Vasluiului, Ținutul Tutova, Ținutul Covurluiului și Ținutul Tecuciului („...orașul Vaslui și ocolul care ascultă de acest oraș, și ținutul de la Tutova și târgul Bârladului, cu tot ocolul, și morile Covurluiului, și orașul Tecuciu, cu tot ocolul, și Oltenii...”). Documentul acesta destul de important a fost publicat de istoricul Mihai Costăchescu, în volumul său

Leon Șimanschi în colaborare cu Georgeta Ignat și Dumitru Agache, București, 1976, p. 100, nr. 67). Documentul pe care, în anul 1458, s-a făcut această însemnare are data de 13 februarie. Or, aceasta este ziua în care se comemora trecerea la cele veșnice a Sfântului Simion, fostul mare jupan Ștefan Nemanja al Serbiei († 13 februarie 1199) (Boško I. Bojović, *L'idéologie monarchique dans les hagio-biografii dynastiques du Moyen Âge serbe*, Roma, 1995 (*Orientalia Christiana Analecta*, pag. 248), pag. 57).”- Ștefan S. Gorovei, *Lumea animală în heraldica Moldovei în heraldica vremii*. Cea dintâi datează din anii ocupației rusești (1806–1812); în această pecete a Divanului Cnejei Moldovei, capul de bour se afla în scut, iar în ceea ce ar fi bordura sigiliului se găsesc 21 de mici cercuri cu emblemele ținuturilor. Pecetea ultimului domn fanariot al Moldovei, Mihai vodă Șuțu din 1819, a fost fără a tăia după același model, dar cu numai 16 embleme de ținuturi. Între aceste două peceti (pentru care s-au păstrat chiar matricile sigilare), se așează frumoasa reprezentare din vremea lui Scarlat vodă Callimachi, pontarită în ediție în absența grecească a Codului Civil al Moldovei, din 1817. Reducerea de la 21 la numai 16 a fost urmarea răpirii Basarabiei. În sfârșit, ordinea stranie în care sunt dispuse emblemele / stemele ținuturilor Moldovei în aceste peceti și care corespunde într-un tot al ordinii în care aceste ținuturi au fost înșirate într-un catastif de vistierie, datând tocmai din 1606 (I. Caproșu, *Structuri fiscale și administrative într-un catastif moldovenesc de vistierie din anul 1606*, în „Anuarul Institutului de Istorie «A.D. Xenopol»”, XXX, 1993, p. 265–266). La Covurlui, nava (mai apoi doar o ancoră) a eliminat peștii din vechea pecete a Galaților. Stema reconstituită în perioada interbelică (și repusă astăzi în funcțiune) a adus la loc peștii, într-un scut care mai adună alături și nava, dar și caduceul (Un caduceu sau kērúkeion, este o transliterație din limba greacă, cu înțelesul de „bagheta, sau toiagul mesagerului”. Același toiag mai era purtat de curieri în general, spre exemplu de Iris, mesagerul Herei. Acesta este un baston sau o tijă, de lungime redusă, înconjurat de două serpente, care, în reprezentările grafice mitologice, este uneori înaripat, iar serpentele au aspectul unor șerpi. În iconografia romană, acesta este uneori reprezentat ca purtat în mâna stângă de Mercur, mesagerul zeilor, în mitologia greco-romană, călăuza morților doar în mitologia greacă, dar și protector al mercantiliștilor, păstorilor, cartofoilor, mincinoșilor precum și a hoților, este toiagul purtat numai de Hermes în mitologia greacă. Vezi Spawforth Hornblower, *Dicționarul Oxford clasic* (în engleză), ediția a III-a, Oxford 1996, p. 690. În Antichitate a fost un simbol astrologic al comerțului, iar în mitologia tradițională greacă este asociat cu zeul grec Hermes, mesagerul zeilor, cel care îi conducea pe morți spre Hades și este protectorul comercianților și hoților. La greci a fost inițial un baston heraldic, uneori cu aripi, la care se adăugau două panglici de lână. Părerea lui Karl Otfried Müller, că panglicile au evoluat spre forma de șerpi, a fost împărțită de mai multe generații de mitografi conservatori, deși Jane Ellen Harrison a descoperit că și Hermes a avut inițial formă de șarpe și că șerpii erau un component esențial al caduceului, chiar dacă încă nu cunoștea legăturile cu Orientul Apropiat.). Pentru ținutul Tecuci însă și vechiul sigiliu al târgului înflaușa un patruped, care a și fost interpretat drept iepure; ținutul Tecuci a dobândit mai târziu ca simbol și un ciorchine de strugure, datorită zonei sale viticole destul de importante.

„Documente moldovenești înainte de Ștefan cel Mare”³⁰². Iar obiectul central al cercetării acestea este format acum pe structura familiilor boierești din Moldova medievală, perioada de maximă întindere a acestui stat. Este bine așadar, cetitorule dragă, ca noi să știm că dregătorii moldoveni, considerați a fi fost stâlpii aristocrației pământene de la noi, din Moldova, se împărțeau atunci în mai multe clase nobiliare și au rezistat în această alcătuire și funcționalitate administrativă comălicată până a apărut Regulamentul Organic³⁰³, actul juridic prin care administrația țaristă a Rusiei a și fost pusă în aplicare aici sub competența supraveghere a contelui Pavel Kiseleff. Însăși țarul Nicolae I-a însărcinat pe contele Pavel Kiseliiov (Павел Дмитриевич Киселёв, Pavel Kiseleff), ofițer energic și bun administrator, cu transpunerea în practică a tuturor prevederilor tratatului semnat la Adrianopol (14 septembrie 1829). Pavel Kiseleff a preluat această funcție în noiembrie 1829, la București. De atunci și până la încheierea mandatului său, început în aprilie 1834³⁰⁴, contele Pavel Kiseleff a avut puteri aproape nelimitate în reorganizarea vieții politice și economice din Principate. În gândirea acestei reorganizări administrative contele Pavel Kiseleff era obligat să țină seama de vechile ranguri boierești din Moldova și de funcționalitatea dovedită de-a lungul timpului de acestea. În mod cert acesta a observat că cea mai înaltă

³⁰² Mihai Costăchescu, Documente moldovenești înainte de Ștefan cel Mare, vol. II, Iași, 1932.

³⁰³ Regulamentele Organice, adoptate în 1831 în Muntenia și în 1832 în Moldova, ca urmare a prevederilor Tratatului de la Adrianopol (14 septembrie 1829), au consfințit o puternică influență a Imperiului Rus în Principatele Române. Cu toate criticile care se aduc acestui document, nu poate fi ignorat faptul că el a consacrat pentru prima oară principiul separației puterilor și a favorizat dezvoltarea noilor relații economice. De fapt, el a înlocuit arbitrarul puterii domnitorilor și a introdus alte norme și instituții moderne de organizare a statului. Regulamentele organice integrează astfel proiectele anterioare de organizare a vieții statale, iar sub acest nume modest, ele reprezintă, în opinia lui Nicolae Iorga, o adevărată Constituție.

³⁰⁴ În noiembrie 1829, după un război ruso-turc, guvernatorul militar Pavel Kiseleff s-a instalat la putere în Principatele Române ocupate. La precedenta incursiune rusească, în 1812, prințul Mihail Kutuzov, găzduit la Hanul lui Manuc, semnase cu turcii Pacea de la București. Prin acest act, Moldova a pierdut Basarabia. Tot în anul 1812, contele Kiseleff a luptat sub comanda lui Kutuzov la Borodino, în celebra încheștare care a decis sorții campaniei lui Napoleon în Rusia. Pavel Kiseleff a ajuns la București în prag de iarnă. În Principate bântuia ciuma dinspre otomani. Zeci de mii de oameni riscau să moară de foame din cauza rechizițiilor de alimente. Kiseleff a instituit carantina la Dunăre și a adus grâne de la Odessa. Dar ca să existe suficientă hrană, drumuri bune și un sistem sanitar viabil, era nevoie permanent de organizare politică eficientă. Așa au apărut Regulamentele Organice, primele Constituții ale Moldovei și Țării Românești, aproape identice. L-a ajutat probabil să îi înțeleagă pe români și imensa dragoste care l-a legat de Alexandra Bagration, soția banului Manolache Băleanu. Guvernatorul Principatelor era deja căsătorit cu nobila Sofia Potocka, dar trăiau separați din cauza pasiunii ei pentru cărți de joc și a unei boli psihice a contesei. Alexandra Bagration l-a urmat însă la Sankt-Petersburg, când a părăsit Principatele, și apoi la Paris, unde Pavel Kiseleff a fost ambasador în timpul Păcii de după Războiul Crimeei. Consiliat de Mihai Sturza, Barbu Știrbei, Gheorghe Bibescu, toți viitori domni, Pavel Kiseleff a înțeles bine situația românilor.

categorii o reprezentau boierii de sfat, care erau în număr de șapte (în realitate opt)³⁰⁵, o ierarhie păstrată de toți domnitorii de până atunci:

1. Marele Logofăt era cel mai important și era conducătorul sfatului, fiind demnitarul care hotărăște asupra stăpânirii pământului;
2. Vornicul din Țara de Jos: gospodarul Țării de Jos;
3. Vornicul din Țara de Sus: gospodarul Țării de Sus;
4. Hatmanul: conducătorul oastei;
5. Marele Postelnic: are grijă de curtea domnească;
6. Marele Spătar: poartă spada domnului;
7. Marele Paharnic: era cel care pune paharul în mâna domnului, îngrijește de viile domnești;
8. Marele Vistiernic: strânge veniturile țării și îngrijește de ele.

Apoi urmau boierii de starea întâi, starea a doua și starea a treia. Să facem și o mai incisivă incursiune asupra sfatului domnesc, prezentând cetitorului dornic de a ști istoria noastră cea adevărată, în continuare, într-o ordine alfabetică firească, pe cei mai importanți dregători ai Țării Moldovei de la jumătatea veacului fanariot, cu sublinierea de luat în seamă că atunci s-au petrecut transformări foarte importante în sistemul de administrare Țării Moldovei care începea să se apropie de civilizație³⁰⁶:

³⁰⁵ Dimitrie Cantemir, *Descrierea Moldovei*, Chișinău, 1997, p. 117-119.

³⁰⁶ Se impune precizarea că alături de Divanul Domnesc, care a transcris în condici și a mai păstrat rapoartele (Anaforalele) membrii Divanului către domn, prin care erau fundamentale, de obicei, deciziile în cazul unor litigii de proprietate ce ajungeau spre soluționarea instanței juridică supremă, și de Judecătoria ținute (dar abia din 1832), care au înregistrat în Jurnal toate procesele susținute în aceste instanțe, Visteria Moldovei a fost instituția cea mai interesată de cunoaștere exactă a situațiilor din domeniul ei de competență, într-un anumit moment istoric. Existența însăși a statului depindea de resurse financiare de care dispunea țara, iar mecanismele fiscale trebuiau să funcționeze continuu și eficient, îndeosebi pentru ca birul să poată fi adunat și predat puterii suzerane, Poarta Otomană. De aceea, Visteria a întocmit dintotdeauna documente (La Direcția Județeană Iași a Arhivelor Naționale, se păstrează de la Visteria Moldovei (numită din 1832 și Departamentul Finanțelor, apoi Ministerul de Finanțe) un număr de 10546 unități arhivistice (8672 de dosare și 1874 de condici) dintre anii 1763 și 1861, cf. Direcția Arhivelor Statului, *Îndrumător în Arhivele Statului Iași*, II, p. 7. Vezi și Gh. Ungureanu, *Documente statistică din anii 1820 – 1859, aflate în păstrarea Arhivelor Statului din Iași*, în vol. *Din istoria statisticii românești*, Direcția Centrală de Statistică, (București), 1969, p. 459– 470) de venituri și cheltuieli, așa numitele sămi, scrise în catasfe, izvoade, delle, condici, tăblițe și cnigi (termen apărut în timpul ocupațiilor militare rusești ale Moldovei), multe păstrate până în prezent, în diverse arhive și biblioteci publice, unele de o vechime considerabilă (20 februarie 1591 (Catastih de cisle de țirani de la toate ținuturi și curteani și vătăji și neamiși și popi, la N. Iorga, *Documente privitoare la istoria românilor* (colecția Eudoxiu Hurmuzaki), XI, București, 1900, p. 219–220, nr. CCCLII și *Documenteprivindistoria României*. A. Moldova, XVI/4, p. 4 – 6. Despre acest document, vezi C. Turcu, *Cele mai vechi statistici moldovenesti*, în „*Studii și cercetări științifice*”, VII, 1956, nr. 2, p. 77), și 1 iulie 1606 (vezi Ioan Caproșu, *Structuri fiscale și administrative într-un catastif moldovenesc de Vistierie din 1606*, în „*Anuarul Institutului de Istorie «AD Xenopol»*”, Iași, XXX,1993, p. 253 – 277), altele mai noi, publicate, integral sau fragmentar (VA Urechia, *Seama*

Visteriei Moldovei din 1818, extrase comentate, București, 1887; idem, (Samă) din 1795, în *Istoria românilor*, III, București, 1893, p. 514 – 521; idem, (Samă) din 1817 – 1818, în *ibidem*, X, B, București, 1902, p. 467– 502; N. Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, VI, București, 1904, p.183 – 206: (I) (Samă pe) 1784 – 1785, (II) Socotelile pe 1786, (III) Socotelile din 1806 – 1807; idem, *Documente privitoare la familia Callimachi*, II, București, 1903, p. 79 – 157 (sămi din anii 1763–1764, 1806, 1813 – 1814, 1814 – 1815, 1815 – 1816); Gh. Ghibănescu, *Sama visteriei Moldovei pe 1763 (iunie – decembrie)*, în „*Ioan Neculce*”, fasc. 5, 1925, p. 70 – 121; idem, *Sămile visteriei Moldovei pe lunile iulie și august 1764*, în „*Ioan Neculce*”, fasc. 9, 1931, p. 41 –59; I. Caproșu, *Sămi de visterie (eu). Sama Vistieriei Moldovei din 1776*, în „*Revista de istorie socială*”, I, 1996, p. 507 – 562; idem, *Sama Vistieriei Țării Moldovei din 1777 (I –II)*, în „*ArhivaGenealogică*”, IV (IX), 1997, 1– 2, p. 125 –158, și V(X), 1998, 1– 2, p. 179 – 229; idem, *Sămi de visterie (II). Condicta Măriei Sale Alexandru Costandin Moruzi în domnia dintii, 1792*, în „*Revista de istorie socială*”, II – II, 1997 – 1998, p. 419 – 478; Ioan Caproșu și Mihai-Răzvan Ungureanu, *Documente statistice privitoare la orașul Iași, I (1755 –1820)*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 1997, p. 16 – 73 (<Catastiflul Iașilor> din 1755 (7263) ianuarie 21), p. 131 – 139 (fragment din <Condicta Vistieriei Moldovei>, 1803 octombrie), p. 350 – 402 (Catagrafia orașului Iași, 1820 martie). Importanța acestui tip de documente fiscale pentru cunoașterea istoriei naționale a fost pusă în evidență de toți cercetătorii care le-au editat sau utilizat (Vezi îndeosebi la G. Zane, *Visteria Moldovei în timpul lui Ioan Sandu Sturza*, în „*Cercetări istorice*”, IV (1928), nr. 2, p. 3– 40; Ioan C. Filitti, *Considerații generale despre vechea organizare fiscală a Principatelor române până la regulamentul organic*, în „*Analele economice și statistice*”, XVIII, 1935, nr. 1– 3, p. 143 – 193; N. Corivan, *Organizarea financiară a Moldovei de la 1832 la 1849*, în AIIAI, III, 1966, p. 137 –187; Nicolae Grigoraș, *Privilegiile fiscale în Moldova (1741 – 1821) (I)*, în AIIAI, XIV, 1977, p. 41–53, și (II), în *ibidem*, XVIII, 1981, p. 183 – 200). Cele mai prețioase dintre ele sunt recensămintele nominale ale întregii Moldove, catagrafiile generale. Seria acestora a început cu un recensământ (Despre distincții terminologice mai riguroase dintre catagrafii, statistici și recensăminte, vezi Introducere la Ioan Caproșu și Mihai-Răzvan Ungureanu, *Documente statistică privitoare la orașul Iași*, eu, p. 5 – 6. Aici, catagrafiile nu sunt grijulii statistici (recensăminte) în sens modern, ci sigur pentru evaluări statistice, dar opinia că ele devin recensăminte doar din perioada regulamentară (începând cu catagrafia din 1838, din Țara Românească, după aprecierea lui G. Retegan) este excesiv de restrictivă. Din perspectiva ascopului, conținutului, regulilor și metodelor de recenzare, diferențele față de catagrafiile anterioare (din 1820, 1828, 1831 și 1832) nu sunt esențiale ci calitative superioare.) din timpul ocupației rusești prilejuită de războiul ruso-turc dintre anii 1768 – 1774. Scopul documentului era evaluarea resurselor umane și financiare de care dispunea țara, în vederea asigurării spatelui armatei ruse. În anul 1772 – 1773, s-a efectuat un prim recensământ (Moldova în epoca feudalizmului, VII, partea 1, ediție P.G. Dmitriev și P.V. Sovetov, Chișinău, 1975, p. 23– 216), păstrat într-o traducere făcută în limba rusă, în care cuprinde date statistice referitoare la numărul gospodăriilor, al scutelnicilor boierilor, al ȝiganilor, mazililor și străinilor (toți capi de familie) din așezările fiecărui ținut sunt completate cu numele stăpânilor de sate, al boierilor și al tuturor celor care beneficiază de dreptul de a avea oameni în slujba lor, scutiți de bir. Recensământul a fost repetat în anul 1774, tabelele sunt originale, redactate în limba română (Ibidem, partea 1, p. 217 – 605, și partea a 2-a), iar deosebirea majoră față de statistică anterioară, de unde decurge și importanța lor specifică, rezidă în faptul că aici este înregistrată nominal, populație (capi de familie) a Moldovei istorice având obligația plății regulate a birului precum și categoriile scutite de bir (văduvele, ȝiganii), plătitorii de dajdie (fețele bisericești, mazilii) și ruptășii Vistieriei. În ambele recensăminte rusești sunt înregistrate peste 87.000 de persoane cu nume unic, nume complementare sau / și porecul. Recensământul rusesc din anul 1774 este prototipul viitoarelor catagrafii, care fac obiectul cercetării noastre. Operațiunea de recenzare nominală a fost periodică

- **Constantin Balș**: Balș este o veche familie moldovenească. Mulți dintre istorici și genealogiști spun că ne aflăm în fața unui caz surprinzător, care este familia boierească Balș din Moldova. Anumite distincții și recunoașteri ale acestei familii, cu merite militare și sociale, au venit chiar din partea împărătesei și deplina suverană a tuturor Rusiilor Ecaterina a II-a, care sublinia și recompensa „ardoarea și devotamentul față de Noi și Imperiul nostru al colonelului spătar Emanuel Balș și al armatei Noastre și al Principatului Moldovei”³⁰⁷. Au existat, în legătură cu

și s-a realizat în anii 1820, 1825 (Gh. Ungureanu, *Catagrafia locuitorilor Moldovei din 1825*, în „*Revista de statistică*”, XVIII (1969), nr. 10, p. 69 – 70. S-au păstrat doar un extract pentru slugi și bejenari hrissovuliți, precum și extractul general, lucrat în anul 1826), 1828, 1831, 1832, 1838, 1845 și 1851. Din anul 1828, nu s-a păstrat decât recensământul dintr-un singur ținut, Cniga catagrafiei lăcuitorilor ținutului Tutovei. Hotarul Țării Moldovei în perioada războiului ruso-turc 1806–1812 s-a schimbat, Schimbările survenite în amplasarea căpităniilor de hotar sunt reflectate în catastihul Visteriei „Pentru toți semenii și calarașii...” (Arhivele Naționale ale României. Serviciul Județean de Arhivă Iași, Visteria Țării Moldovei. Condica nr. 24, 1/1810, 38 file.) păstrată în fondurile Serviciului Județean de Arhivă Iași. Facem precizarea că între Căpităniile de margine și slujitorii săi în 1772–1810 a existat și intenția unei căpităanii la Ghiliești (Liești), ținutul Tecuci (Tudor Ciobanu, O condică a visteriei Țării Moldovei din perioada războiului ruso-turc 1806–1812, privitoare la căpităniile de margine și slujitorii ei, Institutul de Istorie, Chișinău, p. 253-280. La începutul anului 1812 președintele divanurilor Cnejilor Moldovei și Țării Românești Vasiliu Krasno-Milașevici a cerut Divanului să scutească de plata impozitului pe locuitorii localităților Moșna și Cozmești care au fost rânduiți să construiască și să repare podurile din orașul Fălciu (ANRM. F. 1, inv. 1, d. 3477, f. 1). Iată care erau Slujitorii Căpităniei Ghiliești, satul Vadul Roșcăi, ținutul Putna (idem fila 22, verso): calăraș liudi Toader Buleț, Toader Cajanul, Iohan Lăcătuș, Birău Ianoș, Oance Bortiaș, Petre Bortiaș, Ion Corcodel, Ion Anton, Macsen Novac, Andrii Gros, Iosâp Cobușcian, Hilimon Cojocari, Vasile, sen Donică, Pricochi Grosul, Trinte Chipari, Onică Andrieș, Simion a(l) Discăliță(i), Ștefan, zet Teri(n)t(e), Hariton Pâslari, Aftodii Pădureți, Nani Burle.

³⁰⁷ „Par la grâce de Dieu, Nous Catherine Seconde, Impératrice et Souveraine de toutes les Russies, de Moscou, de Kiev, de Vladimir, de Novgorod, Tzarine de Kazan, Tzarine d’Astrakan, Tzarine de la Sibérie, Tzarine du Chersonèse Taurique, Souveraine de Pskov et Grande Duchesse de Smolensk, Princesse d’Esthonie, de Livonie, de Korel, de Tver, de Iougorsk, de Perm, de Vialsk, de Bulgarie, etc. Souveraine et Grande Duchesse de Novgorod, des Terres Basses, de Tchernigov, de Riazan, de Polotsk, de Rostov, de Iaroslav, de Belosersk, d’Oudorsk, de Condisk, de Vitepsk, de Mitislavsk et des autres pays du Nord, la Souveraine des terres d’Iversk, des Tzars de Cartalinsk et de Georgie et des terres de Kalarda, des Princes de Tcherkask et de Gorsk et des autres la Souveraine héritière. Déclarant par ceci que Nous, en estimant la fidélité, l’empressement et le dévouement envers Nous et l’Empire Notre et de l’armée Notre et de la Principauté de Moldavie, du colonel Spatar Emanuel Balch, Nous lui avons très gracieusement gratifié en possession éternelle et héréditaire un domaine dans le Gouvernement de Polotsk, commune de Christovsk en nombre de trois cent trente sept âmes avec les terres et appartenances. Et comme de l’armée Notre le colonel sur ces âmes ne possède aucun décret gratifié, Nous par Notre pouvoir Souverain et Impérial et par la force de Notre décret, gratifions à lui, de Notre armée le colonel, et à ses descendants masculins et féminins, les âmes désignées avec toutes appartenances, villages, cours, bâtisses, champs, et près, bois et forêts, fauchages et pêches, sans rien exclure de tout ce qui à ses âmes appartient, dorénavant par vérité et justice peut être ajouté en possession éternelle et héréditaire ce que Nous confirmons très gracieusement et ces derniers à lui et à ses descendants de vendre et hypothéquer d’après les lois fixées, permettons seulement que les simples impôts

această familie, mai multe variante de ascendență clar ilustrată sau doar presupusă și suficiente dispute între membrii acestei nobile familii³⁰⁸. Una dintre ele, cea susținută și de Octav-George Lecca, este aceea a descendenței familiilor Balș din dinastia sârbă a Balsașilor, prin aceasta, din seniorii de Baux³⁰⁹. Legenda familiei Balș spune că s-ar trage din vechii dinaști medievali ai Zetei, cei cunoscuți pedte tot ca despoții Balșa³¹⁰. Chiar teoria descendenței Bălșeștilor din dinastia sârbească Balșici pleacă de la documentele prezentate, încă de la 30 august 1816, sub numele de „Privire istorică, documentată, a conjuncturilor genealogice și politice ale familiilor Balș sau Balsa, Balza, Balsașio, de către baronul austriac Vasile Balș³¹¹(1756-1832; ridicat la rangul de baron în anul 1792), de autorități genealogice de la Viena³¹² (Oberstkämmereramt), în vederea ridicării sale chiar la rangul de șambelan sau Kämmerer al Curții din Viena. Desigur că și „Istoria și

publiques, de même comme dans les autres domaines de noblesse, soient payés. Avec ceci, au même colonel de l'armée Notre et à ses descendants, Nous ordonnons très gracieusement non seulement de profiter des âmes avec toutes les appartenances désignées, mais aussi à tous Nos Gouverneurs et aux autres que cela regarde, très fortement confirmons, de ne l'empêcher d'aucune façon dans la possession tranquille et dans le cas nécessaire, de toute sorte de tentative, protéger et défendre. En confirmation de tout précité, ce Notre decret Impérial gratifie, Nous, de Notre propre main avons signé et de Notre cachet d'Etat avons ordonné de fortifier. Donné à St.Petersbourg dans l'année mille sept cent quatre vingt quatorze, février sept, de Notre règne en trente deuxième année. ss.Catherine”. Originalul acestui document, în limba franceză, se află la Muzeul Româno-Rus din București, cu sediul în casa Kretzulescu.

³⁰⁸ Între 1834-1838 logofătul Teodorașcu Balș se judeca cu spătarul Apostol Ioan Petrino pentru răscumpărarea moșiilor Milianca, din ținutul Dorohoi, și Tătărașanii (Dos. 213 Tr. 812, op. II, 923, Divanul de Apel al Țării de Sus- site.pdf, poz. 24).

³⁰⁹ Octav-George Lecca, Familie boierești române (după izvoare autentice), cu adnotări, completări și desene de Mateiu Caragiale (București: Libra, Muzeul Literaturii Române, fără an), 80.Teza apare și în Prințul Gheorghe Bibescu, Domnia lui Bibescu. Tomul al doilea. Legi și decreta, 1843-1848. Răsvrătirea din 1848, istoria și legenda, traducere de B. Florescu, 2 tomuri (Bucuresci: Tip. Curții Regale, F. Göbl Fii, 1893-1894), p. 701-714.

³¹⁰ Familia nobilă Balšić, care a primit Valona, Kanina, Berat și Himara ca zestre. Balșa a continuat să-și extindă teritoriul în Balcanii de Vest, moștenind Zeta în 1378 și cucerind Dyrrhachium din Karl Topia la scurt timp după aceea, a preluat titlul de „Duce al Albaniei”, probabil după fosta provincie venețiană cu același nume. Balșa a fost ucis în Bătălia de la Savra lângă Berat în 1385.

³¹¹ Vasile Balș, vorbitor al limbilor greacă, latină, franceză și germană, s-a stabilit în Bucovina după ce aceasta a fost ocupată de Imperiul Habsburgic și a depus jurământ, în 1777, în fața împărătesei Maria-Tereza și a lui Iosif al II-lea. Ca adept al ideilor iluministe și membru al Ordinului Iluminaților, a pledat pentru menținerea autonomiei Bucovinei și împotriva alipirii ei la alte provincii ale Imperiului, s-a ocupat de reorganizare bisericească și de probleme școlare. În 1791, în contextul războiului ruso-austro-turc (1787-1792), a înaintat împăratului Leopold II un memorie prin care cerea emanciparea tuturor românilor de sub stăpânirea otomană și unirea lor în cadrul Imperiului Habsburgic. În 1792, a fost numit căpitan al Bucovinei. Vezi și Mihai-Ștefan Ceaușu, „Noi informații genealogice privilegiate la șambelanul Vasile Balș (1756-1832) și familia sa(I)”, Arhiva Genealogică, Anul II (VII), Nr. 1-2 (1995): 47-63.

³¹² Mihai Dim. Sturdza, Familiile boierești din Moldova și Țara Românească. Enciclopedie istorică, genealogică și biografică, vol. I (București: Editura Simetria, 2004), p. 258-262.

Genealogia familiilor Balș” se încadra perfect în suita genealogiilor mitologice, alcătuite de mari familii în scopuri politice și de prestigiu. Familia Balș dorea să se afirme și ca un actor important în lupta împotriva otomanilor, luptă pe care Casa de Austria o vedea ca pe una dintre căile fundamentale ale politicii sale. Și habsburgii aveau tot interesul să producă sau renașterea valorilor aristocratice și antiotomane în rândul popoarelor aflate sub dominația Imperiului Otoman, și pentru care Austria se și dorea a fi puterea creștină eliberatoare. Iar o recunoaște re oficială a vechii nobleți a unei familii facilita accesul membrilor în structura de putere ale Austriei. Chiar dacă nu ar fi putut pătrunde în structura de putere ale Austriei, totuși Bălșeștii ar fi fost avantajați de confirmarea nobleții lor chiar în relațiile cu Rusia (căci mai mulți membri ai familiei Balș trăiau în Basarabia), cea care le tot solicita boierilor moldoveni și dovezi de noblețe (de altfel și Alexandru și Ioan Balș vor fi înnobilați în Rusia). Demersul baronului Vasile Balș (n. 1756 – d. 4 februarie 1832, Iași – d. 3 februarie 1832, Viena) va fi unul încununat de un dorit succes, Vasile Balș devenind membru plin în Colegiul șambelanilor chezarocrăiești (fiind primul și singurul român ajuns la această înaltă demnitate)³¹³. Logofătul Teodor Balș era chemat în judecată în 1834 pentru împresurarea moșiilor Vlădeni și Sănăuți, ținutul Dorohoi³¹⁴. Iar familia Balș și-a stabilit descendența sa din dinastia Balsa (Balșici), dinastie care domnise în regiunea Zeta, din Albania, cam în secolele XIV-XV³¹⁵. Mai mult, primul Balșa din Moldova, adică strămoșul direct al familiei Balș, nu ar fi fost nimeni altul decât voievodul Balc, fiul lui Sas. În anul 1813, Divanul Moldovei a numit chiar o comisie care să cerceteze documentele Bălșeștilor. Raportul adoptat la 30 decembrie 1813 confirmă fapt că familia Balș, din Moldova, cobora din familia sârbească Balșa, suverani în Zeta și Albania și întărea speța genealogică a familiilor, aflată la comisul Iancu Balș³¹⁶ (1784-1839), realizată de diacul Teodor Cașparovici și recopiată de slugerul și logofătul de taină Costandin Leondari, la 23 septembrie 1815³¹⁷. Întemeietorul familiei este considerat așadar ca fiind Ilie Mustață, iar primul Balș semnalat este Cristea Balș, nepotul lui Mustață, care apare la 1573³¹⁸. Este fiul lui Ioan Balș mare vornic și este frate cu Iordache și cu Lupul. El mai are

³¹³ Ceaușu, „Noi informații”, p. 54-55.

³¹⁴ Divanul de Apel al Tarii de Sus- site.pdf, p. 20, poz. 30, Dos. 275, Tr. 812, Op. II, 923.

³¹⁵ Varianta descendenței Bălșeștilor moldoveni din dinastia balcanică Balsa a fost preluată, mai târziu, și în lucrarea lui Eugen D. Neculau, Sate pe Jijia de Sus, vol. II (Iași: Institutul Român de Genealogie și Heraldică „Sever Zotta”, 2005), 31 (vezi Filip-Luciam Iorga, Mitologiile genealogice, mitologii politice, Sfera Politicii nr. 5 (171) / 2012).

³¹⁶ Satul Tartaul de Salcie se afla în proprietatea comisului Iancu Balș, care în 1814 s-a stabilit cu traiul în Basarabia, iar în 1839 s-a mutat la Viena. La moartea lui Iancu Balș averea lui a revenit nepoților Gheorghe și Constantin Balș, fiii fratelui său, Alexandru Balș.

³¹⁷ Bibescu, Dominia, p. 702, 712.

³¹⁸ Mihai-Dimitrie Sturdza (coord.), Familiile boierești din Moldova și Țara Românească. Enciclopedie istorică, genealogică și biografică, vol. I (Abaza-Bogdan), București, 2004, p. 251-253.

un frate, numit Vasile, și surori, pe Anița, Ilinca, Paraschiva, Maria și Catrina. Testamentul său datează din 1752, deci, probabil, la acea dată era mort. A fost căsătorit mai întâi cu Catinca, care era fata beyzadelei Ștefan Duca, apoi el se căsătorește cu Maria Catargi. A avut și doi copii, Ecaterina și Constantin³¹⁹. Apare la 22 ianuarie 1742 cu titlul de medelnicer, când primește și o carte pentru fân în satul Sascut³²⁰. La 26 septembrie 1742 este menționat cu titlul de vel paharnic, când semnează un zapis de la Iordache Balș³²¹ pentru Lupul Balș³²². Apare la 22 iunie 1743 cu titlul de biv vel paharnic, într-un act de vânzare dintre ieromonahul Varlaam Ursachi și cronicarul Ion Neculce, făcut pentru satul Priporeni, din ținutul Dorohoiului³²³. Autoritățile moldovenești ale epocii, începând chiar de la Divan și până la domnitorul Scarlat Callimaki, mitropolitul Veniamin Costaki, precum și toți marii boieri din familiile Cantacuzino, Sturdza, Rosetti, Bogdan, Beldiman etc., dar și consulii rus și austriac din Iași au certificat în mod solemn veridicitatea genealogiei familiei Balș, al cărei blazon avea ca să semene, și el, în mod desigur izbitor, cu cel al seniorilor de Baux, conținând tot o stea (Adică steaua Magului Balthazar. Ca și pentru familia conților de Baux și în această distinsă familie

³¹⁹ Ibidem, p. 252.

³²⁰ Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea, vol. II, Moldova (redactor responsabil Vasile Mihordea, Ioana Constantinescu, Cornelii Istrati), București, 1966, p. 231.

³²¹ În 26 februarie 1812, Iordachi Balș, fiul lui Mihalachi, cumpără satele Plăvălari, Rus și Mănăstioara de la unchiul său, Vasile baron Balș, dar urmașii acestuia vând le vând, Plăvălari, Rus și Mănăstioara devenind proprietatea Zamfirei Sluzanska și al Soltanei Zgora, care, în data de 14 februarie 1857, își înscriu drepturile de proprietate. Recensământul lui Rumeanțev (Inst. de Istorie al A.S.R.M., coordonator Demir Dragnev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 342), din 1772-1773, înregistrează la Rușii, în Ocolul Mijlocului, fără alte precizări, „151 – toată suma caselor”, însemnând 20 slugi și 30 scutelnici ai stolnicei Ilinca, 30 scutelnici ai agăi Iordache Balș, 19 femei sărace, 25 țigani, 4 popi și 23 birnici. La Rus-Plăvalar cu Poieni, biserica cu hramul „Sfântul Arhangel Mihail” funcționa atunci sub patronajul Iordachi nobil de Balș (Schematismus der griechisch-orientalischen Bukowinaer Diocese, Cernăuți 1841, p. 231). Comuna Rus-Plăvalar este pomenită într-un hrisov din anul 1478, prin care Ștefan cel Mare oferă lui Radu Gribovici această comună, cu diferite privilegii. La 1776, era în stăpânirea jupânesei Ilinca Balș. Forma împreună cu Rusu-Mănăstioara și Rusu-Poeni, o singură comună, proprietatea boierului Rusu Balș (în realitate satul Rușciori este atestat din 24 septembrie 1468, și nu a existat nici un boier Lupu Balș, ci Vasile, care a vândut satele Rus și Mănăstioara nepotului său, Iordachi Balș, în 26 februarie 1812. Vezi Em. Grigorovitza, Dicționarul geografic al Bucovinei, București 1908, p. 185, 186).

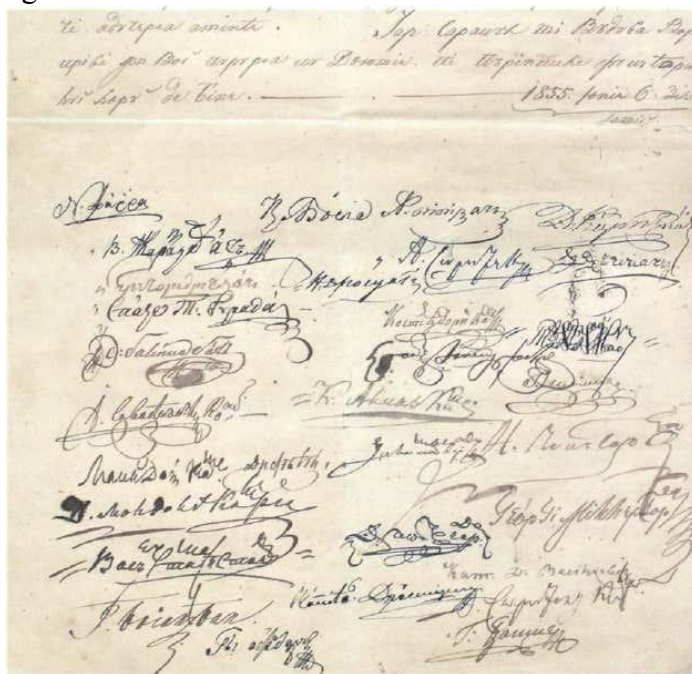
³²² Nicolae Iorga, Studii și documente cu privire la istoria românilor, vol. XI, Cercetări și regeste documentare, București, 1906, p. 59. În 23 martie 1627, Miron Barnovschi dă marelui vornic Lupu Balș, în cadrul unui schimb de moșii, satul Ruși și 300 galbeni ungurești. Marele Vornic Lupu Balș a lăsat satul moștenire fiului său, Bejan, care, în 19 iunie 1665, împreună „cu vecinii săi din satul Rus”, se jeluiește Divanului Domnesc al lui Eustratie Dabija Vodă de... cursul râului Suceava, care, mutându-și albia, în urma inundațiilor de primăvară, l-a păgubit de trei parcele de pământ, în hotarul cu Iugșeni. Ispravnicii domnești, constatând că așa stau lucrurile, confirmă lui Vodă temeinicia plângerii, iar acesta recunoaște și întărește vechiul hotar al satelor, aflate în neașteptat litigiu. Moștenitorul lui Bejan Balș a fost fiul său, slugerul Dumitru Balș.

³²³ Ibidem, vol. III, București, 1901, p. 44.

aristocratică mai exista încă demult pretenția descendenței din Magul Balthazar. Și iată ce stă clar scris în genealogia familiei de Baux: „Această doamnă Marguerite de Vaultz (de Baux; n.n.) se trage dintr-o mare și nobilă stirpe antică de împărați, de regi, de duci și conți, iar tatăl ei și ea și-au primit blazonul drept de la Balthazar, adică unul dintre cei trei regi, primul care a văzut și care a recunoscut steaua Mântuitorului și care, în numele lui Dumnezeu și încercând ca să obțină o cât mai mare asemănare, a pus să i se facă o stea de argint, în 16 colțuri, pe care a așezat-o pe scutul lui, care era în întregime de culoare roșie, și el și copiii lui au purtat mereu acest însemn. Regele Balthazar a participat la multe bătălii importante, împotriva dușmanilor credinței creștine, a și obținut numeroase victorii; el era regele Tartariei iar la moartea sa, a lăsat mai mulți copii, fii și fiice, dintre care primul născut s-a numit Balthazar, la fel ca tatăl său. Acesta a avut mult de îndurat pentru a apăra totuși credința creștină și, din cauza dușmăniei fraților lui, el a fost nevoit să-și părăsească regatul și, în secret, a plecat pe mare cu un vas în care și-a luat toată averea. Și atât a navigat până când, cu ajutorul lui Dumnezeu, a ajuns în Provence, unde s-a stabilit pe o stâncă, unde a ridicat un castel atât de mare și de frumos, că te minunai uitându-te la el. Fortăreața, denumită Vaultz, se află și astăzi în patrimoniul ducelui de Andria, fratele doamnei Marguerite de Vaultz, despre care am scris ceva mai sus, contesă de Saint Pol, mama lui Louis de Luxemburg”³²⁴ (trad. noastră). Singura mărturie scripturistică

³²⁴ „Premiers ce ste dame Marguerite des Vaultz vint d’antiquité de sy haulte et noble lignie comme d’empereurs, de roys, de ducz et de contes, et sont les armes de son pere et d’elles celles que de droicte extraction leur viennent de l’ung des trois rois, assavoir celluy nommé Baltasar, lequel fut le premier qui vit et cognult l’estoille (s.n.), et adoncques, ou nom de Dieu et au plus sambland qu’il poelt, fit faire une estoille d’argent a XVI pointes et le mist sur son escut qui tout estoit de gheulle, et les porta et fist porter a tous ses enfans comme ses proppres, et se monstra en maintes grosses batailles contre les ennemis de la foi xristienne ou il obtint maintes nobles victoires; il estoit roy de Tartarye et a son trespas leissa plusieurs beauez enfans, filz et filles, don’t l’aisné aprez lui fu nommez Baltasart, qui moult ot a souffrir pour la foy de Dieu soustenir et, par la faulse et mauvaïse creance de ses freres, luy convint habandonner et delaissier son royaume, et secretement se mist en mer en ung vassel a tout son tresor, et tant navia que par l’ayde de Dieu il arriva au pays de Provence ou il se amasa sur une haulte roche sur laquelle il fist edifier ung chastel tant bel et tant fort que merveilles estoit de le regarder, auquel il donna nom les Vaultz, et laquelle forteresse des Vaultz est encoires aujourd’huy du propre heritaige au duc d’Andre, frere a ladessus dite dame Margherite des Vaultz, contesse de Saint Pol, mere de Loys de Luxembourg.” Familia de Baux a fost unul dintre neamurile cele mai ilustre din Provence (stabilit pe stânca de la Baux la începutul secolului al XI-lea), care a luptat o perioadă îndelungată împotriva conților de Toulouse și care a susținut dinastia de Anjou, cu care se înrudea, în regatul Neapolelui. Familia a adunat, de-a lungul timpului, numeroase titluri: marchizi de Baux, prinți del Balzo (regatul Neapolelui), duci de Andria, seniori de Berre, Marignane, Puyricard, senatori romani și, onorific, ultimii purtători ai titlului de împărat latin de Constantinopol, seniori ai regatului Albaniei, principii de Taranto (Italia), principii de Ahaia (Grecia), despoți ai Romaniei. În 1215, Guillaume de Baux, prinț de Orange, a și primit, din partea împăratului Frederic II, Regatul de Arles. Membrii familiei au crezut în descendența din Magul Balthazar, regele Tartariei, primul care văzuse steaua care anunțase nașterea Mântuitorului. Această genealogie imaginară explică și prezența pe blazonul

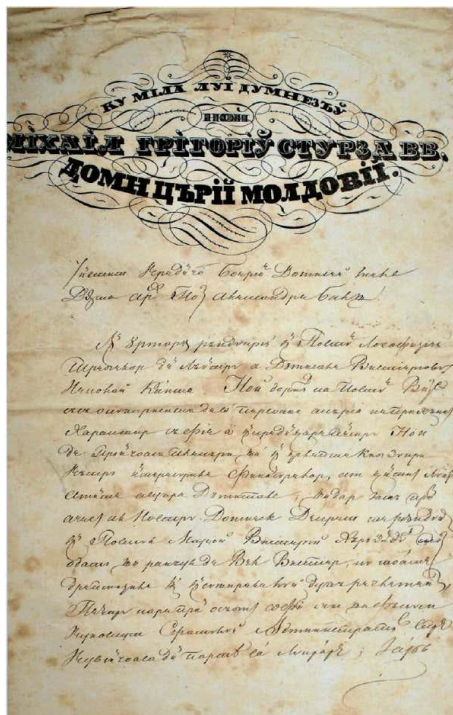
este aceea care face referire directă la magii de la Răsărit și care este Evanghelia după Matei. Acum le cunoaștem însă numele, Baltazar, Caspar și Melchior, grație unui manuscris grecesc din anul 500 d.Hr.

1853, iunie 6. Scrisoarea de condoleanțe transmisă logofătului Alecu Balș, iscălită de 37 de boieri; detaliu. Sursa Lucian-Valeriu Lefter, Din viața și activitatea lui Alecu Balș. Documente necunoscute/ Despre viața și activitatea lui Alecu Balș. Documente necunoscute, în rev. „Ioan Neculce”, Buletinul Muzeului de Istorie a Moldovei, XXIV, 2018.

În acest singur manuscris original chiar Balthazar este numit și Bithisarea, care s-a dezvoltat mai târziu în Balthazar în creștinismul occidental, vezi și Bruce Metzger, în Studii ale Noului Testament: filologic, versional și patristic, volumul 10, 1980, BRILL. Balthazar a fost descris în secolul al VIII-lea de Sfântul Beda ca fiind „de ten negru, cu o barbă grea”, dar cu „smirna pe care o ținea în mâini prefigurând moartea Fiului omului”, vezi „Trei Regi Baltazar, Gaspar, Melchior”.

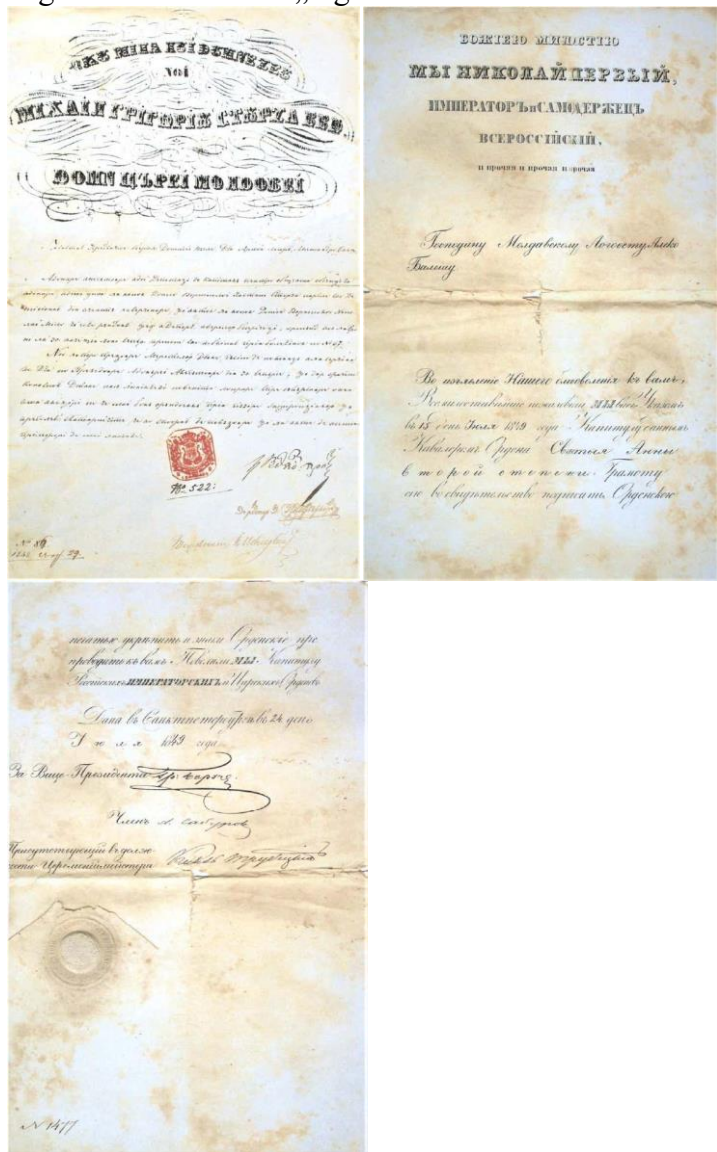
familiei a unei stele în 16 colțuri. Descendența din Magul Balthazar nu este, însă, singura genealogie imaginară a familiei de Baux. Gustave Noblemaire oferă o altă variantă, aceea a descendenței din familia sfântă a căpeteniei barbare Ataulf, regele goților! Conții de Baux ar fi fost urmașii dinastiei Balti a vizigoților.

1835 septembrie 24. Mihail Sturdza voievod investește pe Alexandru Balș în dregătoria de mare vistiernic (avers și revers). Sursa Lucian-Valeriu Lefter, Din viața și activitatea lui Alecu Balș. Documente necunoscute/ Despre viața și activitatea lui Alecu Balș. Documente necunoscute, în Ioan Neculce. Buletinul Muzeului de Istorie a Moldovei, XXIV, 2018.

Fiecare cadou pe care oamenii magi i l-au oferit copilului Isus are desigur o valoare simbolică. Melchior era cel mai în vârstă dintre ei și era denumit în vechile scrieri, în mod tradițional ca „rege al Persiei” și tot el este și cel care i-a adus *aur* în dar pruncului Isus; aurul simbolizând desigur că regalitatea, în cazul de față, domnia Sa asupra lumii. Se mai spune despre Melchior că ar fi trăit 116 ani. Cel de-al doilea dintre magi, se numea Balthazar, iar el a fost denumit în mod tradițional ca „rege al Arabiei”. Baltazar a fost descris în secolul al VIII-lea de către unii teologi ca având „un ten negru și o barbă mare”, făcând oarecum trimitere și la o eventuală origine subsahariană a acestuia. Balthazar i-a adus în dar pruncului Iisus mir, mai toate vechile scrieri menționând: „...mirul pe care-l ținea în mâini prefigurând moartea Fiului Omului”. Putem ușor și greși considerând că darul oferit de Balthazar este unul modest, dar trebuie știut faptul că la vremea respectivă mirul era unul dintre cele mai scumpe produse din lume; acesta fiind propriu-zis o rășină aromatică extrasă mereu din arborii (arbuștii) de mir, care cresc cu predilecție în zonele coastelor Mediteranei. Mirul era pe atunci un ulei special folosit și în ritualurile de înmormântare ale celor cu înalt statut social. Magul Balthazar a murit la vârsta de 112 ani. Gaspar este cel de-al treilea mag

venit în întâmpinarea pruncului Iisus și este adesea considerat a fi un savant de origine indiană sau un „rege al Indiei”.

I.1848, septembrie 29. Mihail Sturdza voievod împuternicește pe logofătul Alexandru Balș în funcția depreședinte al Adunării Obștești, în vederea alegerii a doi deputați. II.1849, iulie 24. Nicolae I, împăratul Rusiei, acordă Ordinul Sf. Ana, clasa a II-a, logofătului Alecu Balș (avers). III. Nicolae I, împăratul Rusiei, acordă Ordinul Sfânta Ana, clasa a II-a, logofătului Alecu Balș (revers). Sursa Lucian-Valeriu Lefter, Din viața și activitatea lui Alecu Balș. Documente necunoscute/ Despre viața și activitatea lui Alecu Balș. Documente necunoscute, în Ioan Neculce. Buletinul Muzeului de Istorie a Moldovei, XXIV, 2018.

Unii cercetători consideră că el provenea din părțile sudice ale Indiei, fiind uneori înfățișat în mod tradițional ca un tânăr cu o barbă roșiatică, stând în

mijlocul celorlăți doi regi, fiind ceva mai tânăr decât Melchior, dar puțin mai în vârstă decât Balthazar, și care așteaptă la rând, răbdător să îi ofere darul său pruncului Isus. Darul oferit de acesta este tămâia, care reprezintă divinitatea, tămâia fiind totodată considerată ca fiind un element purificator universal în toate religiile și culturile mapamondului. Acum, magii nu mai sunt considerați ca fiind regi și se mai crede că referirea la „regi” își avea de fapt originea în textele Psalmilor. Din câte știm astăzi, Gaspar ar fi trăit 109 ani. Steaua, acest corp ceresc aparte, care luminează doar prin emisiune proprie, este prezentat de poetul Mihai Eminescu în poezia „Lasă-ți lumea...” astfel: „Printre, crengi scânteie stele,/ Farmec dând cărării strâmte,/ Și afară doar de ele/Nime-n lume nu ne simte.” Se mai cunoaște și un alt Baltazar, ultimul rege al Babilonului, împresurat de Ciru, făcu un ospăț, la care profană vasele sfinte ale Templului lui Solomon și văzu scris pe zid și cuvintele: mene, thekel, phares («cântărit, numărat, împărțit»). Iar Profetul Daniil le tălmăci vestindu-i ruina; în aceeași noapte Ciru pătrunse în oraș și Baltazar fu ucis, 554-538 î. Hr.). Iar un text mai vechi și atribuit lui Beda Venerabilul (672-735), un călugăr benedictin erudit, de la mănăstirea Sf. Petru și Pavel din Wearmouth, îl prezintă pe Baltazar ca fiind un negru. Iar darul pe care Baltazar îl aduce lui Hristos este un simbolic vas din aur în formă de corabie. Balthazar este denumit în mod tradițional regele Macedoniei și a dat darul de smirnă lui Iisus. În biserica Romano-Catolică, este considerat ca un sfânt, la fel ca și ceilalți doi magi.), dar în doar 8 colțuri³²⁵. Pretențiile Bălșeștilor se bazează pe o scrisoare pe care împăratul Frederic al III-lea le-ar fi trimis-o, în 1477, domnitorilor Vlad al Țării Românești și Ștefan al Moldovei, pentru a-i recomanda pe prinții Teodor și Ioan Balșa, care se află sub protectoratul republicii Veneției și pe un document datat 1493, în care se spunea că prinții Balșa au venit în Moldova din „țara sârbească”. De un mare interes este tabelul genealogic al neamului Balșilor, unul inclus în lucrarea dedicată de către prințul George Bibescu domniei tatălui său³²⁶. Tabelul, care mai beneficiază și de o bună casetă în care sunt precizate „autoritățile istorice” pe baza cărora a și fost alcătuit, începe cu contele Leibulfe, un fost senior de Argence și al donjonului Baux (sfârșitul veacului al VIII-lea), continuă cu Pons cel Bătrân, cu Yson (Sire de Baux, la anul 900) și continuă cu genealogia familiei de Baux. Bertrand primul conte de Avellino, mort în 1308, se mută la Napoli, iar ordine cu generația următoare numele familiei se transformă în „Del Balzo”. La anul 1360, Francisc al V-lea emigrează la Ragusa, iar fiul lui, Bertrand sau Balza I, domnește în Muntenegru, ca principe de Durazzo și Zeta, între anii 1356 și 1367. De aici înainte apar înrudirile cu familia regală a

³²⁵ Vezi și Maria Dogaru, Un armorial românesc din 1813. Spița de neam a familiei Balș dotată cu steme (București: Direcția Generală a Arhivelor Statului, 1981). Istoricii gălățeni care vorbesc despre stema Balșilor de pe fațada Casei Balș pot înțelege acum care este ea și ce reprezintă de fapt.

³²⁶ Bibescu, Dominia, tabelul genealogic al familiilor Balș.

Serbiei și cu familia lui Skanderbeg, iar numele se schimbă în „Balsa”. Ioan (1435-1520) și Teodor Balșa cel Bătrân (1457-1522), sunt fiii unui Gheorghe, zis și Goia sau Cloyco, emigrează în Moldova și se stabilesc acolo, întemeind de fapt neamul Balșilor. Fiul lui Teodor, Cristea, se va căsători cu o fiică a voievodului Petru Rareș. Iată cum, după acest periplu european, familia Balș primește și legitimarea dinastică. Apar apoi, în josul paginii pe care curg generațiile de strămoși imaginari, și membrii autentici ai familiilor, cu o atenție mai specială, de date aceasta, pentru înrudirile Bălșeștilor cu Brâncovenii și Bibeștii. De fapt, grație acestor înrudiri a și inclus George Bibescu fastuoasa și bizara sa genealogie a familiei Balș, în cartea menită să-i glorifice pe Bibești. Autorul cărții, Principele George Bibescu, la fel ca fratele său, Principele Grigore II Bibescu-Brâncoveanu, erau nepoții unei Balș. De foarte multe ori absența documentelor de descendență a familiilor boierești era pusă pe seama invaziilor tătărești. O încercare tot în sensul alcătuirii unui tabel cu descendenți, „Însemnare arătătoare de 16 neamuri ale boerilor Alexandru și Ioan Baluș³²⁷ și a surorii sale Ecaterina Toranu di pi tată și di pi mamă”, apare tot sub influență austriacă. După cum susține Gheorghe Bezviconi și ideea comisului Iancu Balș (1784-1839) de a-și alcătui totuși și o „tablă de urcare și descendenți” a apărut prin contactul lui cu aristocrația austrieci și ruși, probabil din dorința lui de a deveni chiar și șambelan în Rusia. În lucrarea „Serbia și sârbii”, chipul Cedomil Mijatovici face referire la descendența familiei Balș din dinastia sârbă Balsa și, prin aceasta, din vechea familie de Baux. Discuția asupra ascendenței familiilor Balș nu pare ca să fie încheiată nici astăzi. După ce și Ion Tanoviceanu, și Gheorghe Ghibănescu și Marcel Romanescu combătuseră teoria descendenței din dinastia Balsa, Ștefan Ștefănescu și Maria Dogaru au înclinat să îi acorde însă credit, considerând absolut autentic actul emis la 1477 de către un domnitor Vlad al Țării Românești, act care le acorda cnezilor Teodor și Ioan Balșu, veniți din „pământ sârbesc”, dreptul de a se așeza în Țara Românească și de a înființa un târg. Dar Mihai D. Sturdza nu este însă de acord cu veridicitatea acestui document. Iată cum, mergând pe fâgașul genealogiilor, putem urmări și o istorie care îi leagă pe Magul Balthazar, pe seniorii de Baux, pe dinastia balcanici Balșici, ca și pe Bălșeștii moldoveni. În mod paradoxal, pasiunea pentru invenții genealogice lăsa deoparte și unele dintre filiații atestabile ilustre, dar ceva mai puțin spectaculoase: din familiile Jumătate și Buceațchi, atestabile și ele în epoca

³²⁷ La 1727/7235 apr. 12, Ioan Balș fost mare vornic și Toader Bașotă setrar mărturisesc cu privire la pricina lui Adam Luca sluger și Tomiță vornic, pentru moșia Preutești sau Vlădești (BAR, doc. ist., Rez., MMDXXIV/4 (nr. 3); la 1727/7235 iul. 25, Grigore al II-lea Ghica vv. Moldovei poruncește lui Ioan Balș fost mare vornic și lui Toader Bașotă serdar să adeverească în pricina pentru moșia Preutești sau Vlădești (BAR, doc. ist., Rez. inserat, MMDXXIV/4 (nr. 3 bis); 1728 (7236) mai 20. – Mihalache postelnic vornic din Botoșani dă mărturie pentru alegerea unui loc de casă din Botoșani și un heleșteu al lui Ion Balaș fost mare vornic (BAR, doc. ist., Orig., rupt, lipsa din document, filigran, CCXLIX/10).

lui Alexandru cel Bun³²⁸. Și un alt set inedit de documente ne aduc informații despre viața și activitatea boierului moldovean Alecu Balș. Iar cele 25 de documente sunt legate de familia soților Alexandru Balș (1801-1864) cu multe noutăți³²⁹. Știm că din cele două căsătorii ale sale au rezultat cei doi copii: Constantin (1827-1855), fiul lui Casandra Cantacuzino (divorțată de Alecu Balș în 1833), care a fost ucis în duel de către contele austriac Stolberg³³⁰, și Alexandru

³²⁸ Sturdza, Familie, p. 262.

³²⁹ Lucian-Valeriu Lefter, cartea *Din viața și activitatea lui Alecu Balș. Documente necunoscute.*; „Cele 25 dedocumente sunt privitoare la familia marelui logofăt Alexandru Balș (1891-1864), cel de-al șaptelea copil al logofătului și caimacamului Constantin Balș, numit „Ciuntul” (1744-1828) nepotul logofătului Lupu Balș (1691-1782) și al Saftei Cantacuzino (Mihai Dim. Sturdza (coordonator și coautor), Familiile boierești din Moldova și Țara Românească. Enciclopedie istorică, genealogică și biografică, volumul eu, Abaza-Bogdan, București, 2004, p. 252-254, arborele genealogic al familiei Balș.). Alecu Balș, i se mai spunea „Cocoșul”, a fost proprietarul latifundiului de pe valea Bistriței, de la Broșteni, în munții Neamțului, precum și a moșiei și târgului Adjud. (ibidem, p. 641). Din cele două căsătorii ale sale au rezultat doi copii: Constantin (1827-1855), fiul Casandrei Cantacuzino (divorțată de Alecu Balș), ucis în duel de conte Stolberg, și Alexandru (1838-1894), fiul domniței Elenco Sturdza (divorțată de viitorul domnitor Grigore Ghica), fostă fiică a domnitorului Ioan Sandu Sturdza. Descendența a continuat doar prin cel de-al doilea fiu, Alexandru Balș, care a avut patru copii: Alexandru (1861-1899), consul general la Budapesta, fără descendență, Elena (1866-1945), măritată cu doctorul Ioan Cantacuzino, membru al Academiei Române, George Balș (1868-1934), istoric de artă, membru al Academiei Române și magistratul Matei Balș (1873-1927). Astfel, prin cei doi frați, descendența acestei ramuri a familiei Balș s-a perpetuat până în zilele noastre. Arhitectul Ștefan Balș (1902-1994), membru al Comisiei Monumentelor Istorice, a fost unul dintre fiii lui Matei, dar descendența a continuat, mai cu seamă, prin fiii lui George Balș, unul dintre nepoții acestuia, Ion Balș, fiind păstrătorul documentelor pe care noi le înfățișăm cititorilor, în continuare.”

³³⁰ În 1855 vornicul Constantin Balș (1827-1855, fiul lui Alexandru și Casandra Cantacuzino), șeful Poliției din Moldova, a fost împușcat mortal în duelul cu contele austriac Stolberg. Duelul s-a declanșat din cauza relației amoroase dintre acesta din urmă și domnița Natalia Ghica care era soția lui Constantin Balș (Andrei Oișteanu, *Din nou despre duelul la români*). Natalia (8 noiembrie 1835, Iași – 23 octombrie 1899, București), a fost foarte frumoasă, însă frumusețea ei a constituit motiv de duel cu consecințe tragice. Natalia, fiica cea mică a lui Grigore Ghica, a rămas în istorie drept o femeie fatală, care a stârnit multe pasiuni, căreia i-au și căzut victime mulți amanți. De o frumusețe răpitoare, s-a căsătorit la vârsta de 15 ani cu Costache Balș (1827-1855), important dregător domnesc, care deținea o funcție publică (vornic, adică șeful Poliției) în Iași. Despre frumoasa și tână soție Natalia se spune că adora complimentele tinerilor din jur. Pentru că bărbații roiau în jurul ei și nu conteneau să îi admire frumusețea, stârnea invidia doamnelor și gelozia soțului. Cel mai tare l-a înfuriat pe Costache Balș un locotenent austriac, contele von Stolberg, care nu se mai lăsa dus de lângă Natalia. Soțul gelos s-a văzut nevoit să-l provoace la duel pe contele care îi curta soția, dar gestul avea să îi fie fatal. Emanoil Hagi Mosco descrie momentul duelului fatal boierului gelos: „Cei doi tineri s-au asezat față în față, în vestitul Copou, unde, la primul schimb de focuri, Balș, lovit în inimă, ironica pecetea a soartei, își sfârșește tinerețea de abia începută”. Boierul Răducanu Rosetti, soțul surorii Nataliei, Aglaie, se bătea și el adesea în duel cu pistolul, ba cu Leon Cantacuzino, ba cu Alexandru Mavrocordat. Dar nu atât postura sa de ginere al Domnitorului Ghica făcea lucrurile surprinzătoare, cât poziția sa de „Ministru al Dreptății” (sau Justiției), ocupată de la 1 noiembrie 1854. În loc ca, în virtutea funcției sale, să descurajeze duelul, boierul Răducanu îl practica și participa ca martor la duelurile altora. În 1855,

(1838-1894)³³¹, care era fiul principesei Elenco Sturdza³³² (divorțată de viitorul principe Grigore Ghica), fiind fiica lui Ioan Sandu Sturdza. Cel mai vechi

de pildă, el a fost martor la duelul în care cumnatul său, vornicul Constantin Balș (șeful Poliției din Moldova) a fost împușcat mortal de contele austriac von Stolberg. La Iași a avut loc o înmormântare grandioasă. Din Moldova, ocupată de armatele austriece din cauza războiului Crimeii, un agent a raportat guvernului de la Viena situația bizară din jurul acestui eveniment: „Duelul este interzis în Moldova, dar șeful poliției se bate în duel, având doi miniștri ca martori, pe proprii săi cumnați (beizadea Costache Ghika, ministru de Externe și logofătul Răducanu Rosetti, ministru al Dreptății, soțul altei fiice a Domnitorului, domnița Aglaia). Martorii lui Stolberg erau alți doi conți, ofițeri de ulani austriece. Constantin Balș, care până acum câteva zile era țința tuturor glumelor, și-a atras prin tragicul său sfârșit simpatia generală, toată lumea vorbește de crimă, populația i-a huiduit pe ofițerii austriaci” povestește Andrei Oișteanu. Doar câteva luni i-au trebuit tinerei văduve să-și revină după tragica poveste. A urmat un șir lung de soți și iubiti care au căzut, de asemenea, victime ale puterii ei de seducție. Iar ce s-a întâmplat mai departe cu Natalia Balș ne descrie tot Emanoil Hagi Mosco: „Nemângâiata, tânără văduvă, după câteva luni de liniște sufletească, se îndrăgostește de Alexandru Millo, pe care, după sorocul legiuit, îl ia de soț, pentru a-l părăsi doi ani mai târziu și a se căsători a treia oară cu George Filipescu, ajuns mareșal al Palatului sub Carol I, apoi se desparte și de Filipescu...” Vasile Alecsandri a iubit în taină pe fiica unuia dintre ultimii domnitori ai Moldovei de dinaintea Unirii Principatelor și se bănuiește că abia foarte târziu ar fi avut un intermezzo romantic cu ea. De pe urma acestei povești sentimentale a rămas doar o poezie delicată, care idealizează o ființă cu un temperament, totuși, vulcanic și care a făcut nu puține victime în protipendada ieșeană de la mijlocul veacului al XIX-lea: „Plăcută, simțitoare, în toate grațioasă,/Ești dulce ca seninul de zi primăvăroasă,/Și ochiul ce oglindă cu drag ființa ta/Nimic în astă lume nu-l poate întrista./Tot sufletul ferice s-apropie de tine,/Ca de-o sperare vie, ca de un ceresc bine/Și nu mai vrea să zboare simțind că a găsit/În sufletul tău gîngăș un frățior iubit./Ai farmecul puternic ce-aprinde-n omenire /Avântul de mari fapte, dorinți de nemurire./Tu poți să dai c-un zâmbet, cu-n singur sărutat,/O patrie iubită la tristul exilat./Oricine te zărește e mulțumit de viață/Că-ți râde veselia ș-amorul dulce-n față./Ești cea mai dragălaşă minune cu-ochii vii./Ești cea mai adorată... și numai tu n-o știi!” (Vasile Alecsandri – Portret dedicate Princesei Natalia Ghica) (Dan-Silviu Boerescu, Natalia Ghica, femeia fatală - iubită în taină de Alecsandri - care a provocat un duel celebru).

³³¹ Alexandru Balș era înălțat la rangul de agă, titlu conferit cu diploma din 25 ianuarie 1855. La vremea când acesta avea să secăsătorie cu Ruxandra Sturdza, era postelnic; la 7 august 1860, logofătul Alecu Balș cerea binecuvântarea pentru fiul său de la mitropolitul Sofronie Miclescu. Ruxandra era născută la 22 iunie 1842, ca fiică a vornicului Alexandru Dimitrie Sturdza și a Catincăi Sturdza Miclăușanca. Prestigiul lui Alecu Balș era cunoscut și apreciat, pentru calitatea sa de chivernisitor, ca mare vistiernic, mărturie stau scrisorile măgulitoare de mulțumire, din 29 aprilie 1836 și 3 martie 1837, iscălite de peste 20 de boieri. Ulterior, în viața lui Alecu Balș au survenit alte necazuri, la 10 mai 1849, Vistieria Moldovei tocmai îl înștiința pe aceasta asupra unei datorii de 10000 de galbeni.

³³² În 1827 noiembrie 20. Ioan Sandu Sturza voievod acordă, prin hrisov, fiicei sale, domniței Elenco Sturza, privilegiul de a aduce 100 de liude (familii) străine de peste hotarul țării, la moșia Adjud. „Copii.Cu mila lui Dumnezeu, Noi, Ioan Sandul Sturza voievod, domn Țării Moldaviei. Din vreme locurilor de când unile din noroadi ș-au ales ocărnuitoriul lor pe carile îl socotescdi obșteșc și milostiv părinte și de răsplătitoriu dreptilor obștești, ce l-iu scopos al aceste au trebuit să fie puniți în lucrare priincioasă lor mijloace cu hărăzire de privilegiu înspre statornica fericită pitrecire a supușilor săi, căci numai cu împlinire unei aşamine lucrări poate oblăduitoriul norodului faci vrednic prin înalțare treptii Sali, cari aşazate fiind pe acelea îmbunătățite pe el cu Dumnezeu îl

document, de pe la începutul anului 1793, chiar îl are în centru pe unchiul lui Alecu Balș, Manolache (1756-1812)³³³, spătar din anul 1789, polcovnic și nobil rus din anul 1795³³⁴; a fost căsătorit și cu Smaranda Mano, cu care a avut o fiică,

semănează. Acestea sunt toate binecunoscute Domniei Noastre, și din ceasul ce dumnezăiasca proniene-au încredințat stăpân a ocârmuirii țării aceștie, a preiubiții noastre patrii, cugetul nostru au fost și esti spre facire di bine, dorind din tot sufletul precat sa poati după vremi fericire și plăcută pitrecire tuturor stărilor și cătră aceasta vroidn a urma și lăudatile pilde a (înaintașilor) noștri domni, cari din domneștile mili au împărțit și pe fiu lor povătuința, fiind de un cuget drept și netăgăduit cum ari și fire și legi, îndatorești pe un părinte, luat-am aminte și pentru prețul nostru fiică, Luminare Sa domnița Elenco Sturza. Hotărâm și facim vecinic privileghiu, atât Luminărei Sale cât și urmașilor clironomi, că aducând de acum înaintea di piste hotar un număr di o sută liudi oamini străini, cari le adivăraț fiind prin mărturiile dregătorilor de la margine, pe undi va treci, că sânt cu adevărat oameni streini, fără nici un amestec di bir cu lăcuiitorii țarei, să aibă scutiți și în desăvârșată apărare, atât de birul vistieriei cât și di toate alte dări și havalele a țarei, rămâind slobozi spre a fi numai întru slujba casăi dumilor Sali. Poroncim, dar, dumisale vel vistiernic, dumilor voastre dregători de pi la ținuturi, tuturor altor zapcii ca să urmeză cu neștrămutare hotărâre hrissovului acestue, ce s-au întărit cu a noastră domnească iscălitură și peceti, iar pe lumina noștri frați, domnii cari din domneasca pronie să vor orându-i domni și oblăduitori întru acest păzit di Dumnezău pământ, poftim nu numai să nu strămute acest privilegiu ce prin adăogiri să-l întărească pentru a domnii sale vecinică laudă și fericită. Scrisu-s-au hrissovul acesta la scaunul Domniei Meli, în orașul Eșii, întru întâia domnie noastră la Moldavie, în anul al șăsăle. Iscălit, Noi, Ioan Sandul Sturza Voievod 1827 noemvrie 20 Dumitrachi Ghica vel vistiernic prociț No. 150, trecut Constantin Grigoraș, condicarul Hărții atingătoare de moșia Adgiud, nr. 12.”

³³³ În 1793 ianuarie, Manolache Balș, fost mare spătar, dăruiește bisericii Sfântul Dimitrie din Iași cinci pogoane de vie, după moartea sa. „Manolache Balș, biv vel spat(ar), adiverez cu această) scrisoare a me, că după ce am hotărâta să mă rădic de aice, din pământul Moldovei, voind a pune la cale și pentru biserica Svântului. Dimitrie, de aice, din Iaș(i), unde să aflăm îngropat răpăosatul întru pomenire părintele meu, ca să având Sfânta Biserică agiutoriu la trebuincioasă cheltueli din drepte viile meli ce am aice, la podgorie Iașului, afierosăsc cinci pogoani de vie la numita biserică, cari vii am lăsat asupra dumisale nepotului Răducanu Ros(e)t vel comis, ca să le de. Deci viile ce va da dumnealui comis(ul) după scrisoare dumisale ce au dat la biserică să aibă numită biserică ale stăpâni cu bună pace în veci nesmintit. Și pentru încredințare am iscălit. 1793 ghenar <...>. Man(olache) spat(ar), adiverez <mp>LS. Acesti cinci pogoane viie am primit biserica di la dumnealui cu conul Răducanu. Și adiverez, Gheorghie, iconom <mp>”.

³³⁴ În arborele genealogic al Balșilor de Ștefan D.Grecianu și în cel al lui Octav George Lecca, el figurează printre copiii vel logofătului Lupu Balș și ai soției sale Safta, născută Cantacuzino. Gheorghe Ghibănescu scria despre Emanoil (Manolache) Balș, al patrulea fiu al logofătului Lupu Balș, că s-a născut în 14 martie 1756 și a încetat din viață la 19 ianuarie 1812, după cum este trecut pe piatra sa de mormânt (Gh. Ghibănescu, Biserica Sf.Dimitrie (Balș), Iași, Tipografia „Presa bună”, 1934, p. 12). Are un curs honorum ascendent: „ban în 1783 și vistiernic, comis în 1784, spătar în 1789 – 1804”. Un document din 28 martie 1785, a cărui copie o posedă genealogistul Mihai Sorin Rădulescu de la arhitectul Ștefan Balș conține „Împărțeala averii rămase de la Lupu Balș biv vel logofăt, între copiii acestuia”. lui Manolache Balș i-au revenit, conform actului de partaj sus amintit, mai multe proprietăți, pentru că averea Balșilor era una considerabilă: „satu întreg Plopenii (Satul se găsește la est de Suceava, chiar lângă oraș)/ satu întreg Fetești/ satu întreg Merenii (Merenii se află în vecinătatea răsăriteană a Sucevei), toate trei <la ținutul Sucevei tot într-un hotar> -/ a patra parte de Plesești la ținutul Sucevei/ satu întreg Drăgușani (La est de Dorohoi, lângă Săveni. Există atât Drăgușenii de Jos cât și de Sus) la ținutul Dorohoiului/ satu întreg

Ecaterina (1784-1842), căsătorită cu Iordache Filipescu³³⁵. Lăsa danie, după moartea sa, cinci pogoane de vie bisericii ctitorite de tatăl său, Lupu Balș, chiar în Iași. Iar o parte, sunt actele privitoare la prima sa soție, Casandra Cantacuzino, cu împărțirea averii și cu restituirea zestrei sale, la 16 februarie 1833 și declararea divorțului, la 14 iunie, 1833. Iar pe cealaltă parte, un hrisov al celei de-a doua soții, Elenco Sturdza, din 20 noiembrie 1827, prin care primea dreptul să aducă 100 de familii de oameni străini, din afara hotarului țării, probabil din Ardeal, pentru lucrul moșiei Adjud, precum și divorțul acesteia de primul ei soț, care a fost hatmanul Grigore Ghica, la la data de 3 decembrie 1832. În aceea vreme, Alecu Balș era mare postelnic³³⁶. După câțiva ani, la 24 septembrie 1835, a fost învestit

Hudeștii mici (Localitatea se găsește la nord de Dorohoi, între acest oraș și Darabani) la ținutul Dorohoi / satu întreg Tiliși la ținutul Dorohoiului/ jumătate de sat Teteeni (Cu variantele Tătăeni, Tetieni) la ținutul Eși, / casăle părintești din Eși cu locul de la Crupenski/ Nouă pol (= 180) pogoane de vie la Săbieru la Cruce”. Ceilalți fii ai biv vel logofătului Lupu Balș erau Iordache, devenit totodată strămoșul ramurii de la Dumbrăveni (jud.Botoșani) (Strămoș direct, pe linie feminină, al esteticianului și diplomatului Matila C. Ghyka), Toader, tatăl Saftei Brâncoveanu, fondatoarea Spitalului Brâncovenesc, Constantin, ctitorul armonioasei Biserici Rotunde, în stil neoclasic, de la Lețcani (jud. Iași) și Nicolae. Mergând pe urmele unchiului său Emanoil, Ioan Balș, unul dintre fiii vistiernicului Iordache Balș, avea să se stabilească și el în Rusia, ajungând șambelan la curtea țaristă. În 1792 decembrie 3, scria Gheorghe Ghibănescu despre Emanoil Balș, ca spătar, trece în Rusia, când își vinde 12 moșii cu 147.000 lei lui Răducanu Roset. Deși trecut în Rusia, după pacea de la Iași, el a mai slujit țării sale ca postelnic în 1810 când rușii ocupau țările române și capătă de la Divanul cnejei Moldovei în 1807 un frumos atestat de sentimentele sale patriotice”. El a fost căsătorit de două ori: cu Zamfira Razu, fiica vel logofătului Vasile Razu și apoi cu Smaranda Manu (Ștefan D.Grecianu, Genealogiile documentate ale familiilor boierești, vol. I, București, Tipografia „Cooperativa”, 1913, arborele genealogic al familiei Balș, între paginile 416 – 417), având o fată, Ecaterina (1784–1842) (idem), al cărei prenume reamintește desigur de cel al țarinei. A devenit în anul 1803 soția baș-boierului Țării Românești Iordache Filipescu. Piatra de mormânt a acestei doamne mari din societatea bucureșteană, Ecaterina Filipescu născută Balș, e la Mănăstirea Radu Vodă (ibidem, p. 415). Nepotul ei de fiu, Gheorghe C. Filipescu (1840–1907), mareșal al Curții regale, a fost o vreme, după cum se știe, proprietarul casei în stil neogotic de pe strada Dionisie Lupu, casă fostă a belgianului Cezar Librecht, care adăpostește astăzi Casa Universitarilor. (Apud Mihai Sorin Rădulescu, Un document de la Ecaterina a II-a: Darul împărătesei Rusiei pentru un colonel moldovean, în revista Historia, nr. 240, Buc., 2022).

³³⁵ Ibidem, p. 265 și 640.

³³⁶ În anul 1752, vornicul Ioan Sturdza (1710-1792) a ridicat la Miclășeni un conac boieresc cu demisol și parter și care avea formă de cruce. În anul 1782, el a construit o biserică de lemn cu hramurile „Sf. Voievozi” și „Buna Vestire”, pentru a servi ca paraclis al curții boierești. Pe pereții vechii biserici construite de vel-vornicul Ioan Sturza s-a aflat următoarea pisanie în limba română cu caractere chirilice: „Această sfântă beserică întru care se prăznuște seborul sfinților celor fără de trup îngeri Mihail și Gavriil care din temelie sau ziditu de dumnealui Ioan Sturze vel-vornic fiul Sandului Sturze vel-logofātu la leat 1782”. În prezent, vechea pisanie se află încastrată în zid într-o încăpere de la parterul aripii de est a Castelului Sturdza. Între anii 1821-1823, marele logofăt Dimitrie Sturdza (1756-1846), fiul lui Ioan Sturdza, și soția sa Elenco, au reconstruit biserica de curte în stil neoclasic, așa cum poate fi văzută astăzi. El a înzestrat-o cu o frumoasă catapeteasmă în stil baroc și cu numeroase obiecte de cult valoroase. Biserica a fost sfințită la data de 5 ianuarie

în dregătoria de mare vistiernic, apoi la data de 29 iunie 1848 în cea de mare logofăt; în același an, la 29 septembrie, era numit și președinte al Adunării Obștești a Moldovei, în vederea alegerii unor deputați. Următoarele documente ne relevă aspecte legate de viața și activitatea lui Alecu Balș, iar cursus honorum al acestuia poate fi urmărit; astfel, la 24 iulie 1849, împăratul Rusiei, Nicolae I³³⁷, i-a acordat lui Alecu Balș³³⁸ Ordinul Sfânta Ana, clasa a II-a. Documentele prezintă

1823 de mitropolitul Veniamin Costachi, împreună cu episcopul Meletie Lefter al Romanului. În stânga intrării se află o pisanie în limba română cu caractere chirilice, având următorul text: „Cu agiutorul Presfintei Troiță a Dumnezeului nostru sau rădicat din temelie acestu sfântu lăcașu întru carele se prăznuește Buna Vestire a Maicei Domnului și săborul maimarilor voievozi Mihail și Gavreil de robii lui Dumnezeu Dimitri Sturza biv vel logofet fiulū lui Ionū Sturza biv vel logofet și de soție sa Elenco feica lui Feodor Balșū vel vornece spre vecinica lor pomenire. Întru înnoire domniei Moldaviei pren mărirea sa Ioan Sandu Sturza, voievod Moldavei la anū 1823 avgostū”.

³³⁷ Nicolae I Romanov al Rusiei (n. 6 iul. 1796-†2 mart. 1855) a fost împărat al Rusiei între 1825-1855, rege al Poloniei și Mare Duce al Finlandei între 1825-1831. Era născut la Palatul Gatchina din Gatchina, fiind fiul împăratului Paul I și al soției sale Sophie Marie Dorothea de Württemberg, rebotezată în Rusia ca Maria Fiodorovna. Era fratele mai mic al viitorului țar Alexandru I și al marelui duce Constantin Pavlovici.

³³⁸ Alecu Balș, i se mai spunea „Cocoșul” și a fost proprietarul latifundiului de pe valea Bistriței, de la Broșteni, în munții Neamțului, precum și a moșiei și târgului Adjud (Mihai Dim. Sturdza, coordonator și coautor, Familiile boierești din Moldova și Țara Românească. Enciclopedie istorică, genealogică și biografică, volumul eu, Abaza-Bogdan, București, 2004, p. 252, 254 și 257, arborele genealogic al familiei Balș). Din cele două căsătorii ale sale au rezultat doi copii: Constantin (1827-1835), fiul Casandrei Cantacuzino (divorțată de Alecu Balș), cel ucis în duel de conte Stolberg, și Alexandru (1838-1894), fiul domniței Elenco Sturdza (divorțată de viitorul domn Grigore Ghica), fiică a domnitorului Ioan Sandu Sturdza. Descendența a continuat doar prin cel de-al doilea fiu, Alexandru Balș, care a avut mare grijă de cei patru copii: Alexandru (1861-1899), consul general la Budapesta, fără descendență, Elena (1866-1945), măritată cu doctorul Ioan Cantacuzino, membru al Academiei Române, George Balș (1868-1934), istoric de artă, membru al Academiei Române și magistratul Matei Balș (1873-1927). Astfel, prin cei doi frați, descendența acestei ramuri a familiei Balș s-a perpetuat până în zilele noastre. Arhitectul Ștefan Balș (1902-1994), membru al Comisiei Monumentelor Istorice, a fost unul dintre fiii lui Matei, dar descendența a continuat, mai cu seamă prin fiii lui George Balș, iar unul dintre nepoții acestuia, Ion Balș, fiind și păstrătorul documentelor inedite pe care le înfățișăm cititorilor (Lucian-Valeriu Lefter, Din viața și activitatea lui Alecu Balș. Documente necunoscute, p. 55-81, în rev. Ioan Neculce, Buletinul Muzeului de Istorie a Moldovei (serie nouă) XXIV, Iași, 2018). La 1833 februarie 16 postelnicul Alecu Balș și Casandra Cantacuzino se învoiesc asupra împărțirii averii și restituirii zestrei, în mod pașnic, în vederea divorțului. „Gios iscăliții, Alecu Balș, postelnic, și Casandra Cantacuzino, încredințăm prin acest înscris, că pricineală de neînvoire ce-au născut între noi, să-mi disfacere însoțării noastre, am rugat pe rudele și pe părinții noștri să o mijlocească cu pacinic chip. Așadar, prin a dumilor sale lucrare, curmând astăzi toate pricinile dintre noi și primindu-mi eu, Casandra Cantacuzino, de la dumnealui postelnicul Alecu Balș, atât câți lucruri am avut lăsat la dumnealui, a mele, cum și toate câte am avut de la părinți zăstre, bani, moșii și lucruri, și exofilisăsc pe dumnealui postelnicul Alecu Balș în veci dispre orcare pretenție ce eu a-ș pute face asupra dumnealui supt orice închipuire, fiindcă mi-am priimit totul și numai am asupra a reclamarisă nimică, dici rămân dumnealui postelnicul pentru totdeauna disfacut di mini și slobod a lua dispărțarea bisăricească a săcununa de-al doilea, într-un cuvânt, a face ce va voi cu persoana și a veți dumnealui. Asămine, esti în veci slobodă dispre mini, postelnicul Alecu Balș, și dumneai

informații și despre cei doi fii ai lui Alexandru Balș. Merită subliniat că în urma morții lui Constantin Balș, ucis într-un duel, tatăl său a primit o emoționantă scrisoare de condoleanțe semnată, la 6 iunie 1855, de 37 de către boieri moldoveni. Și prestigiul lui Alexandru Balș³³⁹ a fost unul notoriu și prețuit,

cucoana Casandra Cantacuzino fără să pot eu vreodinioară să întinde nici un fel de pretenție asupra dumisale, cum și volnică a lua bisăricească dispărțare pe cununia de-al doile, într-un cuvânt, a face ce va voi cu persoana și ai dumneaei. Iar copilul nostru, Costachi, rămâne la mini, maică lui, pân la șapți ani a nevrăstei sale, că eu, cu a me cheltuială, să-i port de grijă să fie dumnealui postelnicul îndatorat de a da nimică, iar de la șapți ani am al priimi eu, părintile său, spre ai face creștere cu a me cheltuială, fără să fie îndatorită dumneaei, cucoana Casandra, a-i da nimica. Drept acee, această disfacere și exofilisat fiind urmată cu a noastră diplină mulțămire, am iscălit-o îmbe părțale, dând unul la mâna altue asămîne hârtie, care să aibă toată tărie am rugat de s-au. iscălit de rudele și părinții noștriși s-au încredințat de locul competent după amândurora cerire. 1833februarie 16, Alexandru Balș, postelnic <mp>. Casandra Cantacuzino <mp>. Costandin Canta, vistiernic, martur <mp>. Giudecătoriiia fânului Eșii: Înscrisul acesta fiind act, adivăratili iscălituri a dumilor sali, postelnicul Alexandru Balș, Casandra Cantacuzino și dumnealui vistiernicul Costachi Canta, după cerire ci și prin jalebă au făcut, să încredințazi și di cătră giudecătorie supt nr. 235 și punire pecetăi. Eși, 1833 mart <...>. Rector, Casian, LS.”

³³⁹ Avem din anul 1800, noiembrie 15 și: „Hotărnicia celor trei sate ale lui beizadea Alexandru. Se hotărâsc „cu munții Voronețului, a Clirosului, anume Horda și Cruce”, „cu munții mănăstirii Slatina, anume Grențiașul”, „cu muntele Chetrosul, ce se stăpânește de dumnealui sulgerul Toma Balș”. Se înfățișează ca vechili: „dumnealui dragomanul Toma Moldovanul”. Arată hotarele despre cei dintâi munți, locuitorii „din Niagra Secuilor, pe Negrișoara în sus, până la Piatra Pinului, și tot Negrișoara în sus, până în gura Toplișoarei, și Toplișoara, la deal, până în obârșie ei, și din obârșia ei, în deal, pin capul opcinii Raței, în opcina Tunzării, și opcina Tunzării, în sus, până la piatra Tunzării și până în vârful Tunzării, și, pe deasupra fântânii Ialovicioarei... Și de acolo întoarce opcina Mihăilețului, la deal, până în vârful Șarului... Și de acolo, opcina Bădii, până în vârful Bosuiucului... Și de acolo, plaiul, la vale, pin Băda și pe la fântâna Bădii... Și de acolo, opcina Șandruului, pin vârful Stevii și în prilog, unde să întâlnește cu muntele Petrosul” (acestea, între Holda și Dorna). Balș arată „că acest munte este după neamul Cantacuzineștilor și că maica dumisale l-a avut zestre”. Oamenii Dornei înșiră hotarele: „din prislop și drept prin Ciungi, și în cracul Sunătoriului, și de acolo, în dealul Călugărului, și de acolo în buza Bagolicului, și drept în apa Bistriței, drept gura Colbului”. Ai lui Balș, „care au ținut în cumpărătura de la dumnealui acel munte cu anul”, arată alte semne: pe la „gura Părăului Rău”, „bătea Palmeșului”. Chiril, arhimandritul Slatinei, e chemat apoi pentru Grențiaș: arată un act de la 9 Iulie 1795, întărit de ispravnicul Sucevei, Spătarul Dumitrachi Ghica. Hotare: „Glodul Omului, și în vârful dealului dintre Negre, și pogoară la vale, prin bătea cu Dărmocza, în buza dealului Bratului”. Pomenite „iadurile ce sunt între Negre”. Se aduce și o mărturie a dornenilor, din 13 Februar 7257/1749, „cu pecetea Câmpulungului întărită, după obiceiul vremii de atunci, dar este adeverită și cu iscăliturile a doi boieri: răposat Medelnicer Vasăli Bașotă, Medelnicer Dumitrașco, care acești boieri au fost, în vremile trecute, Vornic la Câmpulung”. Altă mărturie, „de la răposatul boier Banul Dinu Cantacuzino, fiind, într-aceea vreme, Paharnic și Vornic de Câmpulung, din vâleat 7263 /1755, Mai 12”: în acest act se pomeneste o vechi hotărnică, „ce ar fi făcut... un Costachi biv vel stolnic, ce era, în vremea de atunci, Vornic de Câmpulung, întâi scris: Botoșeni”. O hotărnicie n-o recunosc dornenii: ar fi făcut mărturia „din silă și din închisoare”, plângându-se apoi lui Alexandru Vodă Calimah. O anulează acum, „pentru că ei sunt niște lăcuitori ce șed pe moșie domnească și nu aveau putere nici să dea moșie, nici să ia moșie”. „Niște oameni ce numai din păscutul bucatelor zic că știu”. Despre partea Bucovinei, „Cordonului”, s-ar fi încălcat cinci case. Se împresura și

scrisorile de apreciere semnate de peste 20 de boieri, din 29 aprilie 1836 și 3 martie 1837³⁴⁰ remarcându-se acest lucru. Clădirea Balșilor din Iași, care adăpostea fostul sediul al primăriei Iașului, fusese un mare palat boieresc, aflat o vreme și în posesia Mariei Balș, o descendentă a unei importante familii boierești din Moldova. Boierii aceștia erau și ei ctitorii unei frumoase biserici, Sfântul Dimitrie, aflată în apropierea caselor Balș. Profunda trăire creștină a familiei Balș a făcut ca, încă o biserică să mai fie construită în incinta palatului. Această ctitorie era cunoscută în epocă drept biserica Răzoarei, numită probabil așa, probabil de la parcul de care era înconjurată. Singurul document care a menționat-o și care i-a și făcut o descriere sumară a fost „Catagrafia lui Joseph Bayardi”, din anul 1819. Primăria a rămas în vechiul local al caselor Balș, până la sărbătoarea Sfântului Dumitru, din anul 1891. Apoi, a fost mutată în actualul sediu, la Palatul Roznovanu, palat cumpărat de către primarul Vasile Pogor³⁴¹. În acest context, clădirile și spațiile care adăposteau biserica Răzoarei au fost cumpărate de către

dinspre Ungaria. Nouă hotare, între care: „părăul Serişorul”, „lunca Vânătorului”, vârful Lucaciului, „tăietura ce este mai la vale de Pietrile Roșii”, „un picior din mijloc, din trei picioare ce se pogoară din dealul Bonbii”, „părăul tăieturii”, „părăul haitei”, „un părăuț ce vine de la deal, din Cîrîboc”, „un picior ce vine din muntele Căliman”, „părăul Călimanului, ce se numește și a Bucinișului”, „Arsurile Omului” (Nicolae Iorga, Studii și documente cu privire la Istoria Românilor, volumul VI, partea II, București, 1904, p. 9). Iar în 1809, octombrie 13: „Divanul Cnejiei Moldovei. Costandin Balș biv vel logofăt ia cele trei moșii de la hatmanul Sandul Sturza. Serdarul Gheorghe Tufecibașa nu dă alte acte decât condica; restul, până în două luni. Întărită stăpânirea lui Balș și fără ele” (idem, p. 10). În 1832, iulie 9: „Alecă Balș, către Logofeția Dreptății. Pentru niște turci, ce, fără voia lui, s-au suit la munți, exploatează chereșteaua, nu vreau să dea „zeciuală pentru adetiul moșiei”, au bătut un vătăv, „s-au așezat acolo în sate, luând casă și având țiitoare, și în silă gonind și despărțind pe bărbați de femei”. Se plânge protopopul. Îl leagă și-l dă vornicul pe unul din ei, spre a-l trimite la isprăvnicie; se roagă ceilalți turci a-i da drumul. Era ordin de la Iași a-i scoate de acolo” (idem, p. 11). De la 1877 moșia a devenit proprietatea M. S. Regelui, cumpărată de la familia A. Balș, pe prețul de 2.500.000 lei. Suprafața moșiei e de 44.000 hectare, din care 34.000 hectare pădure, 1.500 hectare fânaș, 3.000 hectare pășuni și 5.500 hectare sterpe. Venitul anual al moșiei e de 400.000 lei, iar cheltuielile de 225.000 (Buciumul Românesc, An. I, p. 476; George Ioan Lahovari, Marele Dicționar Geografic al României, volumul I, București 1898, p. 655, 656. Vezi și Povestea așezărilor bucovinene (revăzută), <https://dragusanul.ro/page/231>).

³⁴⁰ Lucian-Valeriu Lefter, Din viața și activitatea boierului moldovean Alecu Balș. Documente necunoscute, în Ioan Neculce, Buletinul Muzeului de Istorie a Moldovei (serie nouă), nr. 24, p. 55-80.

³⁴¹ Vasile Pogor s-a născut la data de 20 august 1833 în orașul Iași, ca fiu al comisului V. Pogor și al Zoei Cerchez. A studiat la pensionul Malgouverne din orașul Iași, după care (din anul 1849) și-a continuat studiile secundare, apoi cele juridice la Paris. După revenirea sa în țară, a intrat în magistratură, lucrând ca membru la Tribunalul Iași (1857-1858) și la Curtea de Apel Iași (din 1859). A îndeplinit în mai multe rânduri funcția de primar al municipiului Iași (februarie 1880 - 26 aprilie 1881, 7 iunie 1888 - 7 iunie 1891, 30 mai 1892 - 11 noiembrie 1894). A participat la coaliția politică care a complotat pentru detronarea lui Alexandru Ioan Cuza. După schimbarea regimului politic, Vasile Pogor este numit ca prefect al județului Iași (februarie 1866) și deputat în Adunarea Constituantă din 1866.

medicul evreu ieșean Bernard Taussig. Având statutul de paraclis particular, ctitoria nu mai era întreținută de nimeni. Descendenții familiei Balș, uniuniști sau nu, se stinseseră de mult, iar primăria avea deja în grijă rănille adânci lăsate de la primul război mondial. Însă părăsită în timp de către toți, vechea biserică Răzoarei a fost dăruită de către noii proprietari evrei.

-. **Cozma Balș**³⁴²: la 26 octombrie 1742 este menționat cu titlul de vel paharnic, când semnează un document de schimb făcut între Iordache Balș și Lupul Balș³⁴³.

³⁴² În 26 octombrie 1742, Iordache Balș face un schimb de moșii cu fratele său, Lupu Balș, cel care va zidi frumoasa biserică de piatră din sat, drept consecință a eficientizării moșiei, prin înmulțirea numărului clăcașilor: „Adică eu, Iordache Balș, biv vel jitnicer, făcut-am scrisoarea mea la mâna dumisale fratele meu, Lupu Balș, ce au fost medelnicer mare, precum ne-am învoit noi, de i-am dat satul Plopeni, în ținutul Sucevii, și cu tot hotarul cel vechi, după cum scriu zapisele, care acel sat îmi este mic danie de la domnia ei, Catinca Ursăchioaia, și domnia sa mi-au dat satul Vlădina, în ținutul Hotinului, atârănător de ocolul târgului, și jumătate din satul Mărșiniții, iar în ținutul Hotinului, pe apa Prutului, și cu tot hotarul. Iar vecinii de Noua Sulița, și de Mărșiniții, și de Vlădina, să-i împărțim în două părți (Academia Română, Documente privind relațiile agrare în veacul XVIII, vol. II Moldova, p. 260), frățește, iar cu moșia de Noua Sulița eu să nu aib treabă, ci numai cu vecinii să se împartă, când va milui Dumnezeu, și să aibă a da toate zapisele cele vechi de Plopeni. Și la această tocmeală s-au întâmpplat mulți boieri și oameni buni, care mai jos s-au iscălit și pentru credință m-am iscălit ca să ne creadă. 7251/1742 octombrie 26. / Cozma Balș vel paharnic / Iordache Balș biv vel jitnicer / Lupu Balș vel medelnicer / Vasile Balș. / Și eu, Toader Bădilă, m-am întâmpplat și am scris cu zisa domniei-sale” (O parte dintre străbunii obștești ai plopănarilor provin, deci, din ținutul Hotinului, adică din întinsa localitate Noua Suliță, din Mărșiniți și din Vlădina. Unii pot fi identificați, prin urmași, după nume, alții, deși n-au mai lăsat vreun nume prin vreme, s-au continuat, prin contribuția maternă, pentru continuitatea altor nume și neamuri. Satul Vlădina (Vlădiceni), pentru care Lupu Balș obținea Plopenei, nu-i mai aparținea, la data efectuării schimbului, dar problemele se rezolvă ulterior, așa cum rezultă dintr-un document din 1 martie 1775 și din hotărnicia din 1803-1804).

³⁴³ „Mai toți reprezentanții familiei Balș care au jucat un rol cât de cât semnificativ în istoria politică a Moldovei regulamentare îl numără pe marele logofăt Lupu Balș printre înaintașii direcți. Patriarh al neamului (născut la 1691, moare la 1782 în vârstă de 91 de ani, neobișnuit la acea vreme), s-a legat, prin căsătoria cu Safta Cantacuzino-Pășcanu (la 1740), de altă mare familie a țării, cel puțin la fel de influentă, dobândind o avere considerabilă, pe care a căutat să o împartă apoi echitabil celor zece copii ai săi. Primul născut, Iordache, s-a însoțit cu Maria, fata lui Constantin Vodă Mavrocordat, detaliu grăitor pentru natura pretențiilor politice ale familiei sale. Primogenitura sa, Alexandru, mare vistiernic la 1835, iar apoi postelnic, ca șef al Departamentului (Ministerului) din Lăuntru (la 1848), a lăsat amintirea unui «adevărat original», al cărui caracter contradictoriu l-a înfățișat contemporanilor «rând pe rând politicos, grosolan, slugarnic, trufaș, înțelept și descreierat.» Inconstant în atitudinea față de putere, «meschin cu sine și cu alții», zgârcit până la a se teme de faliment deși ținea în posesie latifundii enorme, cheltuiitor prin paradox mai ales la întreținerea corespondenței de complot și a unei diplomații plectate dinaintea consulilor străini, neîncercător, gata să parieze pe răutatea funciară a lumii, se amesteca în orice afacere cu profit politic clar. «Cu oarecare cultură, o ușoară spoială de literatură, fără însă să știe să profite și poticnindu-se la fiecare pas în principii de probitate pe care pretindea că le urmează», se producea «estetic» în lungi și plicticoase epistole adresate Ocârmuirii rusești, și care se isprăveau invariabil cu rugăminți imposibile: bani sau înalte poziții administrative. Impunătoare trebuie să fi fost statura lui Teodor Balș care, ca decan de vârstă al boierilor Moldovei și ca recunoaștere tardivă, ce-i drept,

a meritelor politice, a căpătat chiar de la Mihai Vodă Sturdza titlul unic de baș-boier (mai marele boierilor). Insistent, gata să se angajeze în combinații oculte, «se mândrea în forul intim de a se vedea ridicat în rang printre primii boieri, socotind că această înălțare este un merit de seamă». și el fiu al lui Lupu Balș, născut la 1743, conștient de rostul său într-o țară în care banul și șoapta desfăcea ceea ce legase Dumnezeu, l-a plătit pe Ioan Balomir ca să-l picteze așa cum se arată lumii la bătrânețe, iar cadra a agățat-o la intrarea casei, ca fiecare s-o vadă și să i se plece. «Cu o înfățișare frumoasă, dar descreeierat (sic!), fantast, plin de suficiență și încântat de sine și de tot ce-i aparține», ne scrie un contemporan. (...) Al treilea fiu al Lupului Balș a purtat numele de Constantin, însă istoria l-a înregistrat după cognomen (poreclă), ca să-l deosebească de alții cu același prenume. I s-a zis, așadar, Ciuntu (1744-1828). Urcă treptat în demnități până ajunge caimacam (între 1790-1798), mare logofăt al Țării de Jos (la 1800), din nou caimacam sub ruși (la 1807); la 1828, anul morții sale, apare în acte ca biv vel logofăt, fost mare logofăt al țării Moldovei. Aga Constantin Balș, fiu al lui Constantin, nepot al marelui logofăt Lupu Balș, este căsătorit cu Elencu Hangerli, viță de principe fanariot și posesoarea unei imense averi. Conte de Rochechouarteste găzduit, la Iași, tocmai de el, unde va întâlni boieri «foarte distinși prin educația și manierele lor europene, cei mai mulți vorbind franceza cu o mare perfecțiune și cu expresiuni alese». Va fi fost Toderășcu Balș și el nepot al prea puternicului logofăt Lupu Balș, hatman al oștirii pământene încă din vremea lui Ioniță Sandu Sturdza, de pe la 1825, apoi, de la 1835, «gheneral enspector al Meliției» un spirit «purement militaire», cum îl descrie, sarcastic și fără apel, un diplomat francez, însă avea habar de politica înaltă și nutrea gânduri de mărire. S-a înțeles cu generalul Pavel Kisseleff i-a făcut curte ca să i se acorde o șansă la tron. Între oamenii de încredere ai lui Mihai Sturdza figura și un al doilea Lupu Balș, fiul vornicului Teodor și nepotul lui Lupu Balș boierul prolific de la finele secolului XVIII. Vornic al Țării de Jos, ajunge să împartă dreptatea, ca logofăt, la 1835, iar la 1840 se suie în scaunul ministrului Trebilor din Lăuntru. Mână în mână cu Lupu Balș, Nicolae Canta făcea figură de «om tarat», nesățios și corupt până în măduva oaselor, perfid și ingrat, cu o carieră clădită pe delapidări. Un consul rus, fascinat de rapacitatea acestui ins care servea fără scrupul pe toți candidații la domnia Moldovei, în speranța că va primi un loc bun la ospățul victoriei, se întreba retoric: «Comportarea actuală a D-lui Nicolae Canta nu este oare de natură să ne ofere trista concluzie că oamenii nu se schimbă decât extrem de rar?» Dar ca nepot preferat al mitropolitului Veniamin Costachi, păstor de trei ori înțelept al Moldovei și om de înaltă cultură, îl manevra pe marele ierarh transformându-l în «unealta oarbă a pretențiilor sale nemăsurate». Furând din fondurile Mitropoliei sub privirile îngăduitoare și iubitoare ale clericului, Nicolae Canta scandalizase întreaga boierime. Tot lui i se datorează și ruptura survenită între Prinț și Mitropolit, ultimul dintre ei fiind silit, din cauza evidenței defavorabile, să abandoneze înalta demnitate și să se retragă la mănăstire, lăsând locul altui prelat, mai obedient față de domn, însă neînruit cu Nicolae Canta. Aidoma lui Lupu Balș, și Nicolae Canta trântea ușa în urmă-i, uitând de binefăcătorul său, când se supăra. și tot aidoma lui Balș revenea supus la grația princiară când se simțea de folos lui Mihai Sturdza. Cine îl mai spijină pe domn? În nici un caz Costache Conachi, poetul de circumstanță al saloanelor din deceniul trei al veacului trecut. Cumpătat, într-adevăr, cu mult bun-simț, muncitor și pozând în om cinstit rătăcit printre lupi, foarte aplecat spre a desface firul în patru, gata să descifreze, în orice zvon, vestea bună a numirii sale pe tronul Moldovei (a fost unul dintre competitorii acerbi de la 1834, alături de Mihai Sturdza), seniorul de la Țigănești domină Adunarea Obștească și suportă toanele domnului cu îndrăzneală. Știe că fata lui, Catinca, e dată după fiul caimacamului de la 1821, Ștefan Vogoride, adică după Nicolae, viitor caimacam și adversar răzbătător al Unirii Principatelor. Mihai Vodă Sturdza, unul dintre cei mai cultivați oameni ai generației sale, un poliglot și un vizitator asiduu al culturii occidentale, fusese ani la rând epitrop al școalelor publice și înțelegea perfect însemnătatea constituirii unei intelectualități autohtone. Legătura privilegiată cu Asachi «omul său» a condus la conjugarea strategiilor educative. Asachi a primit mână liberă pentru a transforma în realitate schița sumară a unui sistem

Colonelul și spătarul Emanuel Balș³⁴⁴ figurează în în arborele genealogic al Balșilor, de Ștefan D. Grecianu, cât și în cel al lui Octav George Lecca, și el

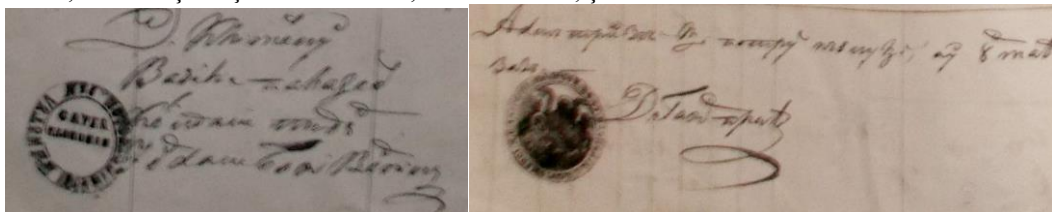
național de învățământ. Pentru a duce sarcina la bun sfârșit, s-a servit de profesioniștii nemoldoveni școliți în țările lor de origine: de inginerii Anton de Baiardi, Singurov, Mihalic de Hodocin, de juriștii Damaschin Bojincă și Christian Flechtenmacher etc. Alături de aceștia și de alții aidoma lor, putea fi pregătită «viitorimea învățată a Prințipatului». Același fenomen îi cuprinde și pe medicii ca și pe farmaciștii importanți ai Moldovei. De la personalități majore precum Ludwig Russ, de Czihak, Meyer, Bendela, Viola, Lochmann până la mărunții felceri cu o sumară dexteritate profesională se clădește școala locală de medicină și științe naturale, a cărei expresie instituțională și efect social pot fi urmărite în istoria Societății de Medici și Naturaliști în fapt, prima noastră academie modernă.” (Mihai-Răzvan Ungureanu, *Moldova: Oameni și moravuri la început de veac XIX. Oamenii lui Vodă, Secolul XXI*). În Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea, p. 260. 1775, martie 1: „O scrisoare iscălită de dumnealui logofătul Mihai Sturza, fiind atunci clucer, prin care arată că, pentru moșia Vlădiceni, sat întreg din ținutul Hotinului, ce au fost dat-o răposatul logofăt Lupu Balș schimb fratelui dumisale, răposatului Iordache Balș, pentru moșia Plopeni și, la urmă, s-a aflat a mănăstirii Ocnii; s-au învoit răposatul Lupu Balș cu logofătul Mihai Sturza și i-au dat altă moșie, Novi Sulița, tot din ținutul Hotinului, și au rămas Plopenii tot la stăpânirea logofătului Lupu Balș” (Theodor Codrescu, *Uricarul*, vol. VI, Iassii 1875, p. 336).

³⁴⁴ Emanoil Balș (n.17.03.1756, †Iași 19.01.1812, mare spătar al Moldovei). A fost căsătorit cu Smaranda Manu, n.1759, 1c. Ion Racoviță, 2c. Emanoil Balș (n.17.03.1756, †Iași 19.01.1812, mare spătar al Moldovei. „Un unchi pi un unchi mare ai lui Alexandru Balș fuseseră în serviciul Rusiei: șambelanul lui Nicolae I, Ion Balș, de care va fi vorba mai departe și spătarul (titlu de boierie de origine bizantină) Emanuel Balș, al cărui brevet de colonel în armata rusă, semnat de Ecaterina a II-a în persoană, îl mai am încă. La Dumbrăveni rămăseseră cateva amintiri de la Emanuel Balș: era vorba de două portrete mari ale lui Lampi, pictor la curtea Ecaterinei a II-a. Unul, chiar al Ecaterinei cea Mare, marcat de o panglica mare albastra, celalalt, al unui barbat slab, într-o haină roșie, scurtă, cu guler de zibelină, un bărbat cu trăsături fine și inteligente, ochi batjocoritori și păr blond usor pudrat, pe care, după caz, îl numeam principele de Ligne sau Potemkin; mult mai târziu am descoperit că portretul era al frumosului Zubov (rivalul fericit al lui Potemkin). Prieteniei cu Zubov îi datora, pe semne, spătarul moldovean favoarea împărătesei. Dintr-un pergament superb, iluminat în pagina de gardă de un portret în picioare al Ecaterinei, reieșea că aceasta îi dăruise o mare proprietate în Polonia sau în Podlahia, cu nu știu câte sate și „suflete”. Din splendorile lui Emanuel Balș mai existau patru tablouri din școala lui Nattier, reprezentând frumuseți de la curtea Regentului sau a lui Ludovic al XV-lea, și două naturi moarte cu vânat, din școala lui Oudry (toate acestea în salonul mare alb-auriu), un ceas plat Louis XVI în aur și email negru și o șevaliera cu o frumoasă montură rusească, având ca sigiliu un safir gravat. Blazonul era o stea cu 16 raze de aur pe câmp roșu, timbrat de o coroana contală. Dumbravenii aparținuse unchiului mare Ion Balș, șambelanul lui Nicolae I, care mai avusese și 100.000 de hectare în Basarabia. Acesta dusesse o viață largă, călătorise în Europa cu bucătar, coafor, cofetar, trimisese chiar în Arabia o expediție însărcinată să cumpere cai arabi pur-sânge, ajunși cum se cuvine la Dumbrăveni (pe la 1820). Magnificele lor pedigree-uri arabe pe pergament în arabescuri de aur și portretele în ulei ale unora dintre ei, existau încă și toate aceste amintiri ale unei splendori trecute ne-au oferit mai târziu, când, între cele două războaie, stăteam uneori câteva zile cu treburi într-un Dumbrăveni deja devastat, motive de distracție filosofică, comparându-le cu prezentul, socotit lamentabil. În copilăria mea mai exista o frumoasă bibliotecă constituită de același Ion Balș, asemănătoare și ea bibliotecilor marilor seniori ruși din epocă, adică cu toți enciclopediștii, operele complete ale lui Voltaire, Rousseau, Diderot, Montesquieu, Marmontel etc., majoritatea clasicilor latini și francezi

figurează printre copiii vel logofătului Lupu Balș³⁴⁵ și ai soției sale Safta, care era născută în familia Cantacuzino. Biserica Adormirea Maicii Domnului din Plopeni

și romanticii germani, adaugați de răposata „mătușa Balș”. Pe la 8 ani am dat peste ediția Galland din „O mie și una de nopți”, ilustrată cu gravuri delicate în aramă, pe care o luam într-ascuns, volum cu volum, ca s-o citească într-un hambar unde nu mă stânjenea nimeni.” (Matila Ghyka, Popasuri ale tinereții mele și Fericit ca Ulise..., Editura Curtea Veche, București, 2003. Traducerea din limba franceza este semnată de Georgeta Filitti. Aici sunt și fragmente din introducerea celor două volume, semnată de Patrick Leigh Fermor, prefăcătorul ediției engleze The World Mine Oyster, Ed. William Heinemann, Londra, 1961). Emanuel Balș a fost mare spătar 1778, 1785-1786, 1792, mare postelnic între anii 1793-1794, 1799-1800. Emanuel Balș ținea în arendă în Basarabia cedată rușilor înarendă șapte moșii care fuseseră apanajul domnitorului Constantin Ipsilant (No. 289, Despre cetățitorilor oprirea, de către comandanții cetățitorilor și a măhalalelor lor, ca locuitorii țărani să se așeze în lăuntru, lăsându-se numai a celor veniți de peste Dunăre (Extract din Halippa în Tpyari, II) și anume: Culicăuții, Pererita, Rușcanii, Șirăuții, Bătășeneștii, Bârnovul și Părcăuții. O parte din arenda datorită pentru anul 1807, Balș n'a voit să o plătească, sub motiv că a suferit pagube din partea cailor și a boilor armatei rusești aflată atunci sub generalul Engelharth, dobitoace întrebuințate la transportul proviziunilor. Pentru pășunatul acestor animale fuseseră destinate patru moșii: Lipcanii, Zalucia, Ciabrăul și Criba, în a apropiere de cele mai sus numite sate. Deoarece pretențiunea lui Balș nu fuseseră formulată la timp, Cușnicov a dat ordin ca să se rețină lui Balș cei 200 lei lunar ce-i primise de la Visterie ca pensie, până la acoperirea sumei de lei 4.000, cât datora ca arendă. Divanul însă a numit pe Balș într-o funcțiune mai mare, înapoiindu-i pensia (No. 823. Despre socoteala banilor datoriti de către polcovnicul Balș pentru moșiile ținute de el în arendă în raionul Hotinului în1808. Extract din: Halippa, Tpyari, II).

³⁴⁵ Marele logofăt Lupu Balș (1691-1782), figurează prin diferite documente din 1750 și 1771, foarte bogat, a fost înșurat cu Safta Cantacuzino cu care a avut șase copii, toți băieți, din care trei: George, Teodor și Constantin, formează fiecare câte o ramură Balș, din care se trag toți Balșii de mai târziu și de astăzi și lasă moștenire prin diată (testament) vizată de chiar mitropolitul Veniamin Costachi, la 21 martie 1809 urmașilor săi, imensele sale averi între care: nouă moșii în ținutul Sucevei și Botoșanilor, douăsprezece moșii în ținutul Iașilor, o vie în Copou alte două vie în ținutul Putnei, două moșii în ținutul Hârlăului, două la Fălciu, și lista continuă...

Impresionante sunt și astăzi toate „încheierile” olografe, prin care se finalizau condicile parohiale, toate cuprinzând, de-a valma, nașteri, căsătorii și înmormântări. Sursa: www.dragusanul.ro

Ramura Lupu Balș, a fost cea care a continuat familia Balș până în zilele noastre. Privitor la familia marilor boieri ai Moldovei, Balș, să mai amintim ca boierul Costache Balș din Dumbrăveni, Botoșani, a avut angajat ca logofăt pe moșie pe sulgerul și ulterior din 12 mai 1841, pe căminarul, Gheorghe Eminovici, tatăl lui Mihai Eminescu, ca urmare a decretului lui Mihai Grigore Sturza, domn al Moldovei. Biserica Adormirea Maicii Domnului din Plopeni era pe moșia aflată în stăpânirea logofătului Lupu Balș din 1742. Pe „8 septembrie 1764 Lupu Balș vel vornic” se învoiește, chiar din năntea „Sfinției Sale, părintelui Gligorie arhimandritul cheschiofilaxi tis ieras chevasilichis monis tu Aghiu Pavlu, de la sfânta mănăstire Sfetagora, ce esti hramul Sfeti

Ghiorghi”, și cu Timoftei, egumenul de la Tudoreni, pentru moșia Morenii, în hotar cu satul său Plopenii. Balș avea și Vălcăneștii, Feteștii. Se face schimb, „măcar că Merenii sunt oarece mai lași, dar este moșiei mai scurtă”. Balș cheltuise peste o mie de lei cu morile. „Și o cârciumă, ce este lângă moară”. Martori: „părinții sfetagoreț de la sfintele mănăstiri de la Iași, și alți boieri mari, care s-au iscălit... Care s-au întâmpat și Sfinția Sa, părintele Gligorie, arhimandritul de la sfânta mănăstire Sfeti Pavlu de la Sfetagora, unde este închinată sfânta mănăstire Tudoreni, viind aice cu sfânta cruce”. Pecete cu cerneală, cu blazon neînțeles” (Nicolae Iorga, Documente amestecate, p. 61). În 1766 la „8 septembrie 1766. „Grigorie arhimandritul cheschiofilaxi tis eras che vasilichis monis tu Agiu Pavlu de la sfânta mănăstire Sfântagura” și egumenul Timoftei de la Todireni dau zapis lui Lupu Balș pentru schimbul pomenit. Iscălitură grecească. Pecetea mănăstirii Sf. Pavel” (idem, p. 62). Odată cu stăpânirea lui Lupu Balș, Merenii devin, practic, o componentă a Plopenilor.

Ștampilele parohiei și a satului Plopeni. Sursa: www.dragusanul.ro

Biserica Adormirea Maicii Domnului din Plopeni este o biserică ctitorită de marele logofăt Lupu Balș în anul 1753 în satul Plopeni din orașul Salcea (județul Suceava), în timpul domniei voievodului Constantin Racoviță.

a fost construită de marele logofăt Lupu Balș (pe atunci era vornic al Țării de Jos), în timpul domniei voievodului Constantin Racoviță (31 august 1749 - 3 iulie 1753 și c. 29 februarie 1756 - 14 martie 1757) în Principatul Moldovei. Aceeași filiație este atestată și de un document emis din 28 martie 1785, donat de către urmașul arhitect Ștefan Balș ca: „Împărțeala averii rămase de la Lupu Balș biv vel logofăt, între copiii acestuia”. Genealogistul Gheorghe Ghibănescu mai scria despre Emanoil (Manolache) Balș, al patrulea fiu al logofătului Lupu Balș, că s-a născut în 14 martie 1756 și a încetat din viață la 19 ianuarie 1812, după cum este trecut pe piatra sa de mormânt³⁴⁶, fiu de boieri mari, are un cursus honorum³⁴⁷ mereu ascendent: „ban în 1783 și vistiernic, comis în 1784, apoi spătar în 1789-1804”. Acest din urmă cin este amintit și în actul de împrumut primit de la împărăteasa Ecaterina a II-a. Iar la moartea tatălui său, lui Manolache Balș i-au revenit, asta conform actului de partaj, mai multe mari proprietăți, pentru că averea Balșilor era considerabilă: „satu întreg Plopenii³⁴⁸/ satu întreg Fetești/ satu întreg Merenii³⁴⁹ (toate trei) «la ținutul Sucevei tot într-un hotar» -/ a patra parte de Plesești la ținutul Sucevei/ satu întreg Drăgușani³⁵⁰ la ținutul Dorohoiului/ satu întreg Hudeștii mici³⁵¹ la ținutul Dorohoi / satu întreg Tilinți la ținutul Dorohoiului/ jumătate de sat Teteeni³⁵² la ținutul Eși, / casăle părințești din Eși cu locul de la Crupenski/ Nouă pol (=180) pogoane de vie la Săbieru la Cruce”.

Sigiliul roșu al Plopenilor. Condica parohială a bisericii din Plopeni, condica parohială din anii 1860 scrisă într-un amestec obositor de buchii chirilice și de litere latine, impresionează astăzi prin sigilii, prin ștampile și prin „încheierile” toate olografe, pe care le făcea, anual, însuși taica părinte. Sursa: www.dragusanul.ro

A fost sfințită la 20 iunie 1762/7262 de către mitropolitul Iacov Putneanu al Moldovei (fost stareț al Putnei, cu numele de Iacob Putneanu, și pângăritor, din lăcomie lumească, în 1756, al mormântului lui Ștefan cel Marc, din care mormânt au fost luate pietrele prețioase și aurăria (Nicolae Iorga, Documente amestecate, p. 60). Lângă peretele sudic este înmormântată Safta Balș (†1778). Pe piatra sa funerară se scrie cu litere chirilice următoarele: „Subt această piatră se odihnește roaba lui Dumnezău Safta soșie Lupului Balș, mare logofăt. (...) ...au fost fiică fericită într-o pomenire Iordachi Cantacuzino marili spătar și soșiei sale Catrina; s-au săvârșit și s-au mutat întru vecinica viațuire la an de la Măntuitorul Hristos 1778”. În 1775, martie 1: „O scrisoare iscălită de dumnealui logofătul Mihai Sturza, fiind atunci clucer, prin care arată că, pentru moșia Vlădiceni, sat întreg din ținutul Hotinului, ce au fost dat-o răposatul logofăt Lupu Balș schimb fratelui dumisale, răposatului Iordache Balș, pentru moșia Plopeni și, la urmă, s-a aflat a mănăstirii Ocnii; s-au învoit răposatul Lupu Balș cu logofătul Mihai Sturza și i-au dat altă moșie, Novi Sulița, tot din ținutul Hotinului, și au rămas Plopenii tot la stăpânirea logofătului Lupu Balș” (Theodor Codrescu, Uricarul, vol. VI, Iassii 1875, p. 336).

³⁴⁶ Gh. Ghibănescu, Biserica Sf. Dimitrie (Balș), Iași, Tipografia „Presa bună”, 1934, p. 12.

³⁴⁷ Cursus honorum este termenul latin pentru scara onorurilor.

³⁴⁸ Satul se găsește la est de Suceava, chiar lângă oraș.

³⁴⁹ Merenii se află în vecinătatea răsăriteană a Sucevei.

³⁵⁰ La est de Dorohoi, lângă Săveni. Există atât Drăgușenii de Jos cât și de Sus.

³⁵¹ Localitatea se găsește la nord de Dorohoi, între acest oraș și Darabani.

³⁵² Cu variantele Tătăeni, Tetieni.

Ceilalți fii ai biv vel logofătului Lupu Balș erau Iordache, fiind și strămoșul ramurii Balș de la Dumbrăveni (județul Botoșani)³⁵³, Toader Balș, cel care era tatăl Saftei Brâncoveanu, fondatoarea Spitalului Brâncovenesc, Constantin, ctitorul armonioasei Biserici Rotunde, zidită în stil neoclasic, de la Lețcani (jud. Iași) și Nicolae. Tot mergând pe urmele unchiului său Emanoil, Ioan Balș, unul dintre fiii vistiernicului Iordache Balș, avea să se stabilească și el în Rusia, ajungând șambelan la curtea țaristă. „În 1792 decembrie 3, scria Gh. Ghibănescu despre Emanoil Balș 1756-1812, ca spătar, va trece și în Rusia, când își vinde alte 12 moșii cu 147.000 lei lui Răducanu Roset³⁵⁴. Deși trecut în Rusia, după pacea de la Iași, el a mai slujit țării sale ca postelnic în 1810, când rușii ocupau țările române și capătă de la Divanul cnejei Moldovei, în anul 1807, un foarte frumos atestat de sentimentele sale patriotice”³⁵⁵. Theodor Balș s-a născut la Iași în anul

³⁵³ Strămoș direct, pe linie feminină, al esteticianului și diplomatului Matila C. Ghyka.

³⁵⁴ Logofătul Răducanu Rosetti care era căsătorit cu domnița Aglae Ghica, adică fiica domnitorului Moldovei, Grigore Alexandru Ghica. Nepotul său Radu Rosetti (n. 14 septembrie 1853, Iași – d. 12 februarie 1926) publica un studiu în *Analele Academiei Române* tomul XXXI, Buc., 1913, intitulat „Cum se căutau moșiile în Moldova la începutul veacului XIX: Conдика de răfueală a Hatmanului Răducanu Roset cu vechilii lui pe anii 1798-1812”, 1909 (Extras din *Analele Academiei Române*, Seria II, Tom. XXXI, *Memoriile Secțiunii Istorice* nr. 4, p. 217-351) (II 14587).

³⁵⁵ Gh. Ghibănescu, op.cit. Genealogistul Ștefan D. Grecianu fișa un document din 1 aprilie 1811, relevant pentru povestea noastră: „Mărturia banului Costache Ghica că vornicul Theodorache Balș căsătorindu-se întâi aici în Țara Românească cu Maria, fata spătarului Pârveu (Cantacuzino) la 1770 (sau 1774?) după încetarea păcii cei de atunci silit fiind a se duce la Rusia fiindu-i teamă să rămâie aici, căci spătarul Pârvel socrul său s-au fost omorât în războiul ot Comana și unchiu-său Mihai Cantacuzino (Este vorba de autorul Ghenealoghiei Cantacuzinilor dr. Istoriei Țării Românești.) făcându-se general au fost hotărât să plece împreună cu armia și să-și vândă toate ale sale câte avea aci, ca să locuiască în Rusia și fiindu-i frică răposatului Balș să mai șeară aci, au hotărât să vândă și el acareturile zestrii și ale clironomii câte stăpâna dintr-ale Cantacuzinilor. / D-ei logofeteasa (fiindcă acum părintele d-ei și-au dat obștescul sfârșit fără de a-i face vr-o îndestulare) cere să i se dea toate acele moșii și acareturi ce au fost ale maicii sale de zestre și de clironomie după cum s-a urmat și în Moldova la căminăreasa Catinca Filipeasca al cării părinte, d-lui polcovnicul Manolache Balș cu toate că după închierea păcii a răzmiriții Nemților ot leat 1792, făcându-se supus al Rusiei, au fost vândut moșiile ce avea în Moldova atât ale domnului cât și ale soției sale, mumei d-ei căminăresei, carele se și dusesse la Rusia cinstindu-se și cu cin de polcovnicie, dar în urmă viind înapoi și căutându-și căminăreasa dreptatea prin judecata Divanului, i s-au dat toate înapoi” (Ștefan D. Grecianu, *Genealogiile documentate ale familiilor boierești*, volumul I, București, Tipografia „Cooperativa”, 1913, p. 413). Se observă frecvențele alianțe matrimoniale muntenesti în familia Balș, serie deschisă de căsătoria Aniței Balș, sora vel logofătului Lupu Balș, cu beizadea Constantin, fiul cel mare al lui Constantin Vodă Brâncoveanu. Relativ numeroasele căsătorii muntenesti din familia Balș sunt însă deja în contradicție cu atitudinea antiunionistă a unor membri marcanți ai acestui neam, precum Alecu Balș de la Broșteni (jud. Neamț) și caimacamul Toderiță Balș. Poate că legătura de sânge, pe linie maternă, a lui Emanoil (Manolache) Balș cu Cantacuzinii jucase un anumit rol în trecerea sa în Imperiul vecin de la Răsărit. Balșii și Cantacuzinii, înrudiți între ei de mai multe ori, par să fi luat unii exemplul celorlalți în această repetată emigrare în Rusia. Dealtfel, potrivit exprimării lui Gh. Ghibănescu, „a fi în partida rusofilă pe acea vreme însemna a sluji mai bine patria. Întâi că Rusia era o putere creștină mai bine

1790 într-o familie de mari boieri moldoveni, figuri importante ale scenei politice și sociale din acele vremuri: Constantin „Ciuntul” Balș (tată): fost caimacam (locțiitor de domnitor) al Moldovei; Iordache Balș (era unchi după tată): fost mare vistier (ministru de finanțe) și mare vornic (ministru de interne) al Moldovei; proprietar al moșiei de la Dumbrăveni, jud. Suceava, unde l-a avut ca administrator pe tatăl lui Mihai Eminescu, Gheorghe Eminovici. Lupu Balș (era bunicul după tată): fost vornic (ministru de interne); Teodor „Todiriță” Balș (văr drept): fost caimacam al Moldovei, cunoscut pentru desființarea mai multor instituții ale statului (între ele Facultatea de Drept de la Iași, seminarul și gimnaziul Mănăstirii Neamț, Banca Națională de la Iași) și pentru convingerile sale anti-unioniste; Anița Catargi (mamă): descendentă a familiei Catargiu. Theodor Balș (cunoscut și sub numele de „Toderaș”, doar pentru a fi ușor diferențiat de Teodor „Toderiță” Balș, fostul caimacam anti-unionist), și-a petrecut copilăria la Iași. Dar căsătoria lui Theodor Balș cu Maria (Marghiolița) Bogdan,

organizată, cu armată puternică, care era un prilej de atracție pentru marii boieri. Boierimea se bătea la noi să poată intra în școala de cadeți de la Petersburg și noi trebuie să judecăm pe oamenii de acum 150 ani nu în pielea noastră, ci în pielea lor (Câtă dreptate are Gh.Ghibănescu și cât de puțin este în general respectat acest principiu fundamental al scrisului istoric). A se scoate țările române de sub jugul turcesc era toată lupta politică în țările românești de la 1711 – 1774 și mai apoi într-acest înțeles s-a dat; și deci și Bălșeștii au înțeles această năzuință a unui neam întreg, punând în slujba ideii marea lor personalitate politică”. „Emanoil Balș polcovnic, i cavalier, fiul răposatului vel logofăt Lupul Balș”, primea de la Divanul ieșean, la 1 aprilie 1807, un atestat „precum să știe că încă din copilăria sa de-a pururi fiind între noi, atât în vreme de pace cât și în vreme de război, însărcinat cu multe feluri de trebi și greutăți, după vreme ale patriei noastre s-au purtat cu toată vrednicia, râvna și osărdia cinstit și fără pic de interes al său silindu-se numai pentru obștescul folos, iară după cel din urmă război înstrăinându-se din patria noastră Moldova, dumnealui n-a conținut însă după această depărtare a sa a lucra cu toate chipurile cele folositoare pentru pământ și patrioții săi; asemenea și după ce iarăși s-au așăzat aice de 9 ani încoace, la toate treburile și nevoile țării a fost și este până astăzi de mare folos trebuincios, la orice treabă și interes al țării ca și din cei mai aleși patrioți, nenumărându-se până astăzi din partea sa urmări răle cât de puțin și mai ales că acest prea iubit al nostru frate după ostinelele sale cele după vreme dintr-ale pământului folosuri nu s-a împărțășit la nimică; și spre aciasta dând adevărata noastră știință iscălim” (Gh. Ghibănescu, op. cit., p. 29, anexa R.). Lespedea tombală a lui Emanoil Balș, aflată în Biserica Sf. Dimitrie-Balș de la Iași, necropola de familie a Balșilor, a fost publicată de harnicul Gh. Ghibănescu („Supt această piatră odihnește robul lui Dumnezeu Manoil Balș / fiu al Lupului Balș vel logofet / carele întâi au fost vel spatariu; / pe urmă trecând în Rosia și fiind / în slujba oștenească s-au făcut / polcovnic, și cavaleriu: și s-au/ săvârșit la 1812: ianuarie 19: în Eși. Cu umilintă rugând / pe toți cari aici vor ceti / din inimă a să milostivi și / cu d[u]hul să grăiască, Dumnezeu / săl odihnească, cu dreptii / să-l sălășluiască”, Gh.Ghibănescu, op.cit., p. 29, anexa P). A fost căsătorit de două ori, cu Zamfira Razu, fiica vel logofătului Vasile Razu și apoi cu Smaranda Manu (Ștefan D. Grecianu, op.cit., arborele genealogic al familiei Balș, între paginile 416 – 417), având o fată, Ecaterina (1784 – 1842), al cărei prenume reamintește desigur de cel al țarinei. A devenit în anul 1803 soția baș-boierului Țării Românești Iordache Filipescu, cel pe care o cunoscută gravură de epocă îl înfățișează, la o vârstă venerabilă, șezând pe un divan și fumând din narghilea (Apud Mihai Sorin Radulescu, Un document de la Ecaterina a II-a: Darul împărătesei Rusiei pentru un colonel moldovean, rev. Historia, București, iunie, 2020).

deși a fost una foarte lungă, nu pare la el de fericită. Și asta pentru că se pare că firea mai curioasă și mai aventuroasă a Mariei n-a făcut casă bună cu stilul zbuciumat de viață al lui Theodor Balș, boier mereu prins cu treburile domniei. Maria Balș a ajuns să părăsească chiar domiciliul conjugal din Iași, dar fără știrea soțului ei pentru lungi excursii prin toată Europa, dar sub pretextul nevoii de a efectua varii tratamente. Și fiind nemulțumit de purtarea soției, însuși Theodor Balș îi scrie și mitropolitului Moldovei, ba și insistă, cerându-i acestui înalt prelat ca să-l sfătuiască și să intervină. În capitala Basarabiei, devenită în acea perioadă ca un fel de paradis al distracțiilor mondene pentru boierii ieșeni refugiați, are loc o întâlnire memorabilă între Theodor și Maria Balș, pe de o parte, și celebrul poet rus Pușkin, pe de altă parte. Și dacă Maria (Marghiolița) avea deja renumele unei femei ceva mai libertine decât i-ar fi stat bine unei contese abia căsătorite, Pușkin³⁵⁶ dobândise la Chișinău prestigiul unui abonat al tuturor duelurilor, pornite din te-miri-ce. Și fiindcă Marghiolița a răspuns cu agresivitate la avansurile pe care i le făcuse Pușkin, rusul s-a hotărât să-i ceară soțului ei socoteală pentru impolitețea nevestei. Pălmuit și invitat imediat la duel de către Pușkin, se pare că chiar Theodor Balș n-ar fi răspuns provocării cu aceeași îndrăzneală. Iar duelul a fost astfel evitat și conflictul aplanat printr-o poruncă de la stăpânirea rusă, care l-ar fi pus mai întâi pe poetul locotenent Pușkin sub arest la domiciliu, apoi l-ar fi repatriat sub escortă. Și acest gen de evenimente conjugale n-au fost menite să le inspire în bine pe cele două fete ale cuplului boieresc. Smaranda (Esmeralda), ca și Ana au avut la rândul lor căsătorii zbuciumate, ba și câte un divorț fiecare. Câteva decenii mai târziu fetele aveau să risipească, puțin câte puțin, averea tatălui lor. Spre finalul secolului al XIX-lea Smaranda avea să vândă moșia de la Darabani, iar Ana, proprietățile de la Piatra Neamț, unde Theodor Balș³⁵⁷ deținuse jumătate din târg. Aceeași soartă aveau să o

³⁵⁶ La Chișinău, Pușkin a stabilit relații strânse cu C. Stamati (cel care avea să traducă în limba română *Prizonierul din Caucaz*) și cu Costache Negruzzi, care-l numea pe marele poet rus „Byron al Rusiei”. Iar la Chișinău, Pușkin a scris și unele dintre cele mai frumoase poezii ale sale: *Pumnalul*, *Prizonierul din Caucaz*, *Frații haiduci*, *Fântâna din Bahcisarai* și a început capodopera *Evgheni Oneghin*. În septembrie 1820 Pușkin ajunsese la Chișinău, unde va sta mai bine de trei ani. Viața la Chișinău a fost presărată cu numeroase incidente cu boierii moldoveni, cu dueluri și cu aventuri amoroase. Dintre acestea din urmă, de notorietate au fost cele cu Pulcheria Bartolomeu și Calipso Polihroni, „greaca cea frumoasă”, care umbla înfășurată într-un șal negru și despre care se spunea că ar fi fost amanta lui Byron.

³⁵⁷ Theodor Balș (1790 – 1867), hatman și mare logofăt al Moldovei în vremea domniei lui Mihail Sturdza. Proprietățile sale se întindeau însă nu doar în nordul țării Moldovei, ci și în ținutul Neamțului, jumătate din târgul Piatra Neamț fiind pe atunci parte a averii sale. Theodor C. Balș a dublat întinderea de teren a moșiei Dărăbanilor, față de cea moștenită de la tatăl său Constantin, apoi a decis începerea construcției conacului și a bisericii din localitate. A cerut și primit de la domnitorul Mihail Sturdza hrisovul de transformare a așezării în târg și a facilitat dezvoltarea comerțului în regiune, prin oferirea de înlesniri economice comercianților. În 1837 obținea, prin Hrisovul Gospod Nr. 28 din 21 iunie 1837, a statutului de târg pentru Dărăbani, eveniment care avea să schimbe în bine pentru totdeauna soarta așezării. Între 1838-1839 se produce promulgarea

aibă și terenurile din mahalaua Păcurari a Iașilor, și ea deținută cândva de fostul hatman. La 1813, marele agă Gheorghe Balș s-a însurat mai întâi cu Ruxandra, fata vistierului Grigoraș Sturdza, având împreună mai mulți copii: Alexandru, Natalia, Profira și Smaranda. Privit însă în perspectivă genealogică, George Balș era așadar cel mai mare dintre fiii marelui logofăt Constantin Balș („Cârnul”). Bunicul lui George Balș a fost chiar marele logofăt Lupu Balș, căsătorit cu Anna Catargi. Și aga George Balș s-a însurat a doua oară cu Anica, fiica banului Costandin Filipescu, de care avea să divorțeze ulterior, de asemenea. Din această căsătorie s-a născut Panaite Balș (1817-1889). Fiind vorba însă despre județul Tecuci noi nu putem să trecem peste personalitatea puternică a postelnicului Panait Balș (n. 1817-d. 23 ianuarie 1889, cu posesiuni la Ivești, Tecuci, județul Galați), care a și fost un om politic important a timpului său. Era, după cum știm, fiul lui Gheorghe Balș și a Anicăi Costaki și a fost căsătorit cu Ruxandra Cantacuzino-Pășcanu, cu care are următorii copii: Gerge Balș 1847-1899; Mihail Balș 1847-1901; Paul Balș 1850-1918; Natalia Balș 1855-1915; Costea Balș 1856-1905. Alexandru Ilarian Papiu, profesor la Facultatea de Drept din Iași (1855-1858), însoțește și la studii, la Berlin, pe fiii boierului Panait Balș (1858-1860), apoi se stabilește la București, ca procuror la Curtea de Casație, consilier juridic al lui Al. I. Cuza, ministru de Justiție (1863-1864) și avocat. Provenit dintr-o puternică familie de boieri moldavi, Panait Balș a deținut demnitatea de mare vistiernic și ministru de Finanțe al Moldovei și era pretendent la scaunul Moldovei cel care la 14 decembrie 1845 cumpără moșia Ivești de la Petrache Ciucă și la 13 octombrie 1856, pe același loc, înființează și târgul Biserica Florii, cunoscut mai târziu sub denumirea de târgul Ivești. Postelnicul merge împreună cu Vasile Ghica la consulatul Prusiei pentru a prezenta direct Petițiunea-Proclamație, aceea adoptată de revoluționarii de la Iași (28 martie/9 aprilie 1848), afirmând totodată chiar faptul că se urmărește îndepărtarea domnitorului Mihail Sturdza, atunci cel aflat în scaunul domnesc, precum și pentru scoaterea Moldovei de sub suzeranitatea Imperiului Otoman și protectoratul rusesc. Duce în general o politică conservatoare, dar face însă o opoziție directă împotriva regimului autoritar al lui Alexandru Ioan Cuza, fiind pus sub acuzare. A beneficiat însă de amnistia generală a delictelor politice dată de domnitor la 19/31 iulie 1864³⁵⁸. Să notăm că

„Învoielii” prin care Theodor Balș oferea înlesniri economice atrăgătoare comercianților români și evrei, care alegeau să se stabilească atunci pe moșia sa. „Învoiala” a adus mari beneficii pe termen scurt târgului, dar s-a transformat, după expirarea ei, în cauza unora dintre cele mai mari neajunsuri ale localității: blocaj economic și social, lupte politice între români și evrei, ba chiar o ceartă „oficială”, de mare anvergură, purtată în instanță de către cele două etnii. În 1841 se producea înființarea la Dărăbani, tot cu acordul și ajutorul domnitorului Mihail Sturdza, a primei școli sătăști de stat din țara Moldovei. Există și două brevete imperiale în turco-osmană și cu traducere în greacă din 1834 și 1837 prin care Theodor Balș a fost decorat de Poartă pentru activitatea depusă.

³⁵⁸ Vezi Stan Stoica (coord.), Dicționar biografic de istorie a României, Editura Meronia, București, 2008.

la 29 martie 1857 s-a constituit Comitetul Unionist din Tecuci pentru alegerile divanurilor ad-hoc, din care vor mai face parte: Vasile Balaiș, țăran, Gheorghe Dimitriu, vornicul Vasile Sturdza, postelnicul Alecu Teriakiu, serdarul Ioniță Hrisanti, directorul Tribunalului Tecuci, spătarul Costache Iacovachi, profesorul Gheorghe Nicoleanu, colonelul Emanoil Frunză, Vasile Romalo ș.a. este bine de știut că la 7 noiembrie 1857 la Tecuci exista un comitet, care întrunea pe membrii diferitelor colegii electorale aflate în tot orașul Tecuci și district (Mihalache și Iancu Buzdugan, maior Ion Diamandescu, Alecu Vucetici, Petrache Ciucă, A. Vidrașcu, Gh. Nicoleanu, G. Boteanu, A. Radovici), care susținea puternic alegerea ca „Domn Stăpânitor a țerei (Moldova) pe prințul Grigore Sturdza”. La 10 noiembrie 1857, după o ședere de peste 10 ani în străinătate, fostul domnitor Minai Sturdza, aflându-se în drum spre capitala Iași, se oprește la Tecuci unde a fost foarte bine primit. Unioniștii tecuceni îi adresează domnitorului Alexandru Ioan Cuza pe 5 ian. 1859 următoarea telegramă: „Felicitări, urându-vă un dulce viitor și o mare prosperitate”. Iar pe data de 31 ianuarie 1859 unionistul Vasile Romalo³⁵⁹ este numit neașteptat ca administrator provizoriu al districtului Tecuci, iar pe 12 mai 1859 și istoricul Alexandru Papadopol-Calimah este numit prefect al districtului Tecuci. Divanul ad-hoc al Moldovei a fost format dintr-un număr de 87 de deputați, aleși în cinci colegii: cler, mari proprietari, mici proprietari, reprezentanți ai orașelor (cu titlul de deputat orășenesc) și reprezentanți ai satelor (cu titlul de deputat sătean). În componerea nominală a divanului Moldovei au intrat cei care îndeplineau cerințele de eligibilitate³⁶⁰. Între deputații aleși pentru

³⁵⁹ Vasile Romalo (1828-1883), era căsătorit cu Iosefina (1836–1903), fiica lui Costache Negri. Face parte din comitetul unionist din Tecuci. Deține și funcția de prefect de Tecuci și membru al Adunării Ad-hoc. Moare la Bârlad (<http://arhivele.nationale.ro/site/download/inventare/Romalo-familial.-1840-1975.-Inv.-1653.pdf>). Grigore Romalo (1820-1849) a fost prieten și tovarăș de luptă al lui Alecsandri. A făcut parte din tinerii revoluționari de la Iași din martie 1848. A fost prins și schingiuit de oamenii domnitorului Sturza și exilat la Constantinopol unde a murit la sfârșitul lui mai 1849. Gr. Alex. Ghica voievodul Moldovei acorda la Iași pe 30 oct. 1852 lui Alexandru Romalo (n. 1819, 10 iulie, Iași din părinții Iordache Grigoriadi Romalo și Maria Romalo, născută Rosetti, fiica vornicului Iordache Roset de la Solești) rangul de spătar pentru serviciile aduse. Se căsătorește în februarie 1851 cu Zoe Ralet, fiica lui Ion Ralet și a Elizabetei Sturdza, sora caimacamului Vasile Sturdza (1810 – 1870). De mic s-a remarcat prin pasiunea pentru studiu, primind la 3 iulie 1838 premiul Academiei Mihăilene – Clas de Eminențe au meritat în filozofie Romalo Alecsandru. S-a stins din viață în iulie 1875, la doar 56 de ani. Este înmormântat în cimitirul Bellu din București. La 31 oct. 1860 A.I.I. Cuza îl numește pe Alexandru Romalo ca ministru secretar de stat la Departamentul cultelor și Instrucțiunii publice, iar pe 3 iulie 1864 Ministerul Finanțelor aduce la cunoștința lui Alecu Romalo că a fost numit în postul de președinte al Curții de Conturi. Pe 20 iunie 1862 Ministerul Justiției acorda lui Alexandru Romalo, licențiat ă drept la facultatea din Paris, autorizația de a exercita profesiunea de avocat. Diploma de licență a Facultății de Drept din Paris de la 22 mai 1845 este semnată de Narcisse-Achille de Salvandy, ilustrul profesor, politician și diplomat francez.

³⁶⁰ În Arhivele ieșene se păstrează manuscrisul unei catagrafii din același an, 1857, lucrare statistică despre care se știe că a stat la baza alcătuirii listelor de alegători pentru Divanul Ad-hoc al

Moldovei (DJAN-Iași, Ministerul de Finanțe, Anaforale, tr. 1785, op. II, 2035, nr. 39, „Acta atîngătoare de toate proprietățile din principat”. În textul acesteia se precizează suprafața moșiilor, numele proprietarului și numărul de locuitori. Pentru documente similare vezi și Gh. Ungureanu, Documente statistice din anii 1820-1859, aflate în păstrarea Arhivelor Statului din Iași, în volumul „Din istoria Statisticii românești”, București, 1969). Acesta a fost valorificat într-un studiu detaliat semnat de Gh. Platon și Georgeta Crăciun (Gh. Platon, Georgeta Crăciun, „Structura proprietății funciare în Moldova la mijlocul secolului al XIX-lea”, în vol. „1907 în perspectivă istorică”, coordonator Ion Agrigoroaie, Iași, Editura Junimea, 1988, p. 19-62). Este vorba despre un document premergător manuscrisului aflat la Muzeu. Un document asemănător celui de la Muzeul de Istorie a Moldovei, datînd de la sfîrșitul anului 1858, a fost tipărite cu un secol în urmă: Listele alegătorilor din Principatul Moldovei, publicate în suplimentul „Monitorului Oficial”, No. 8, din 23 noiembrie (5 decembrie) 1858, Iași (Acte și documente relative la istoria renascerei Romîniei, publicate de ep. Ghenadie Petrescu, Dimitrie A. Sturdza și Dimitrie C. Sturdza, vol VII, București, Tipografia Carol Göbl, 1892, nr. 2233, p. 981-1006). În aceste liste sunt redat numai numele alegătorilor primari și ale alegătorilor direcți pe ținuturi, indicîndu-se și subdiviziunile acestora, ocoalele. Nu mai sunt arătate proprietățile funciare măsurate în fâlci, ci veniturile în galbeni sau lei. Pată Lista a II-a, f. 3 (r), **Proprietarii mari de moșii din toată Moldova, pămînteni sau legiuit înpămînteniți și slobozi de orice ipotică. Țănutul Tecuci:**

1. Logofātu Alecu Balș, proprietatea Ploțuțanii și Poenari
2. Costin Catargiu, Ionășăștii
3. Vornicu Costachi Miclescu, Lieștii Miclescului 200 (fâlci), Păușești
4. Iorgu Razu, Cornii
5. Post<elnicu> Ioaniță Corciu, Chițcanii 201(fâlci)
6. Spat<a>r Strătulat Crăescu, în Comănești 105
7. Alecu Vidrașc<u>, Gherdana
8. Colonelu Iorgu Strătulat, Hurueștii
9. Spat<a>r Neculai Bontăș, Rogoazele 160(fâlci)
10. Paharnic Dimitrie Frunză, în Mișnici 132 (fâlci)
11. Iacomî Vasiliu, în Bărboasa 140 (fâlci)
12. Aga Teodoriță Palade, Șandreștii
13. Sardaru Constandin Corban, în Dimitrești și Buciumeni 145 (fâlci)
14. „ Ghiorghie Motăș, în Motășăni, Mohorâți și Burdusaci 110 (fâlci)
15. Nobilul Dimitrie Iamandi, în Năfârdiți și Sârbi
16. Stolnicu Neculai Ghilțu, în Runc și Moșnici 174
17. Stolnic Ioaniță Ghilțu, „ 140 (fâlci)
18. Medeln<icer> Andrei Ignat, Ochenii 159 (fâlci)
19. Ștefan Abaza, în Grădești, Milișcani și Vultureni
20. Cluceru Ioan Zota, în Mohorâți 100 (fâlci)
21. Dimitrie Motăș, în Burdusaci 103 (fâlci) f. 14 (v)
22. Cluceru Costachi Ghica, proprietate în Giurgioană 202 (fâlci)
23. Slugeru Ioan Crețu, Medelenii de Sus 159 (fâlci)
24. Nobilul Teodor Vasiliul, în Bărboasa 120 (fâlci)
25. Dv<orean> Iancu Corban, în Poeană și Dobrinești 280 (fâlci)
26. Post<elnicu> Panaite Balș, Ivești, Torcești
27. Aga Petrachi Ciucă, Bucești, Vultureni
28. Vornicu Vasile Sturza, Umbrărești, Siliște
29. Alecu Corban (cu drit de alegător)
30. Pitaru Miron Anastasiu, Bogheștii și Blînzii
31. Pitaru Iorgu Șăndrea, Buciumenii, Po<i>eana

-
32. Iancu Similache, Buciumenii
 33. Neculai Taur, Sârbii și Buciumenii
 34. Slugeru Constandin Lupașc<u>, asămine
 35. Paharnicu Vasile Lențu, în Gălești
 36. Aga Dimitrie Lupu, în Gălești
 37. Colonelul Emanoil Frunză, în Mășnici, Scutu, Runcu, Buciumești
 38. Post<elnicu> Neculai Negre, Brătuleștii
 39. Post<elnicu> Alecu Tereachiu, Slobozia Tereachiu
 40. Neculai Turculeț, Poeana și Dobrineștii
 41. Cluceru Șarban Avram, în Corod, Damasca și Găgeștii
 42. Vornicu Costachi Ghica, Șărbăneștii și Săliștile

Țănutul Covurlui

f. 16 (r)

1. Post<elnicu> Dimitrie Corne proprietate giumătate din Șăndreni
2. Aga Gheorghie Constandin, Movilenii, parte din Gologan și din Zmulți
3. Spătar Gavril Stamat, Gorneștii
4. Paharn<icu> Eni Șarban, Odaia Popii
5. Sardar Costachi Caracaș, giumătate din Șăndreni
6. Medelniceriu Costin Chebac, părți în Cudalbi
7. Spat<a>r Mihalachi Chicuș, Roșanii și Cladnicu
8. Banul Lupu Pangrate, Moscu și altile
9. Capitan Iancu Alicesandri, Folteștii
10. Sardar Mihalachi Botez, Ijdilenii
11. Stolnicul Gheorghi Cernat, Vârlezii și altile 250 (fălci)
12. Medelniceriu Const<andin> Onul, Slobozia Oneștii
13. Constandin Coroiu, Saca 105 (fălci)
14. Nobilul Gheorghi Plăsnilă, Vârlezii și altile 200 (fălci)
15. Spat<a>r Ioaniță Coroiul, Grăpenii 167 (fălci)
16. Banul Teodor Atanasu, Voineștii, Bizan, Căușan<i>, Roșie, Hârleștii, Mălușani și Tălcăleni
17. Comisu Costachi Codrescu, Roșia, Zorăștii și Tăplăii
18. Sardaru Ioan Macarie, Crăeștii, Tăplăii și Bursucanii
19. Jăgniceriu Iordachi Sălceanu, Crăeștii, Bursucanii
20. Vornicu Iancu Greceanu, Drăgușani și Tălpăloasa
21. Caminaru Ioan Greceanu, Diocheții și Sălceștii f. 16 (v)
22. Sardaru Vasile Chiru, în Nănășăștii 103 (fălci)
23. Cneazu Alecsandru Moruz, cu moșia Cioara
24. Nobilul Ioanică Plesnilă, cu dritul numai de alegător
25. Neculaiu Plesnilă, asăminea
26. Vornicu Iancu Ghica, moșia Făleștii
27. Aga Panaite Malacsa, cu moșia Cornii
28. Cluceru Gheorghe Bugeac (cu drit numai de alegător) Bozienii
29. Post<elnicu> Gheorghe Eamandi, Măcișanii
30. Vornicu Iorgu Ghica, Frumușăța și altele
31. Vornicu Lascar Catargiu, Tălpăloasa și Golășani
32. Post<elnicu> Iancu Fote, Brăneștii
33. Cluceru Ștefanachi Gheorghiu, Odaia lui Manolachi
34. Caminaru Vasile Hermeziu și frații, Bălințeștii și Țopenii
35. Paharnicu Iordachi Popa, Huleștii
36. Nobilul Toader Emami, Bereștii

Adunarea Electivă a Moldovei în anul 1859 figurau pentru județul Tecuci prințul Nicolae Vogoridi³⁶¹, spătarul Constantin Iacovachi³⁶², postelnicul Panait Balș³⁶³, vornicul Vasile Sturza³⁶⁴, postelnicul Alecu Tiriachiu, serdarul Ioniță Hrisanti³⁶⁵,

37. Comisu Gligori Codreanu, Chiraftăii

38. Șatraru Ghiță Rugină, în Vârlezi și Onorăriști 125 (fălci)

39. Sardaru Lupu Budișteanu, Onciu

40. Pitaru Ioan Popovici, Zlivna 100 (fălci)

41. Spataru Costachi Miclescu

42. Nobilul Iordachi Miclescu

43. Dimitrie Cernat

44. Spatarul Neculai Lafari

45. Nobilul Anton Alecsa (numai alegător)

46. Ioan Macarie (numai alegător)

47. Caminaru Neculai Cernat

48. Colonelu Gheorghe Filipescu, moșia Pleșăștii.

³⁶¹ A fost fiul lui Ștefan Vogoride (1775-1859). Soția sa provenea din familia logofătului Costache Conachi. Sub cămăcămiea lui Teodor Balș, a fost Ministru de Finanțe al Moldovei: 18 decembrie 1856 - 7 martie 1857. Când a fost numit caimacam, a combătut din toate puterile realizarea unirii Principatelor Române. Sprijinit de Austria și Turcia, care-i promiteau lui Vogoride domnia, acesta a falsificat listele electorale de reprezentare în Divanul Ad-hoc. După Compromisul de la Osborne Napoleon al III-lea, susținut de regina Victoria a Angliei, precum și de regii Prusiei, Rusiei și Sardiniei, a anulat primele alegeri falsificate. Prințul Nicolae Vogoride sau Vogoridis sau Bogoridi, (născut în 1820 la Iași- mort la 23 aprilie 1863, București), fiul lui Ștefan Vogoride a fost caimacam (locțiitor, regent) la conducerea Moldovei între anii 1857 - 1858. Vogoride a fost căsătorit cu Ecaterina Conachi și a avut trei copii. Ecaterina era fiica unică a marelui logofăt și poet al Moldovei, soră vitregă, după mama, a lui Costache Negri și a Zulniei, soția viitorului caimacam unionist Vasile Sturdza. Mormântul prințului Nicolae Vogoride se află în Cimitirul „Sf. Constantin” din Brăila. Pe placa funerară, care a rezistat tuturor timpurilor, sub care se odihnește un prinț al Moldovei, scrie: „Supt această piatră zace prințul Nicolae Conachi Vogoridi, săvârșind din viață la 1863, aprilie 12 în al patruzeci și șapte ani al vieții sale”.

³⁶² În anul 1856, martie 29, s-a constituit Comitetul Unionist din Tecuci pentru alegerile divanurilor ad-hoc, din care, așa cum spun documentele, vor face parte: Gheorghe Dimitriu, vornicul Vasile Sturdza, Alecu Teriakiu, Ioniță Hrisanti, directorul Tribunalului, Costache Iacovachi, profesorul Gheorghe Nicolescu, colonelul Emanoil Frunză, Vasile Romalo etc.

³⁶³ La începutul anului 1857 Departamentul Cultului și Instrucției Publice era condus de Panait Balș.

³⁶⁴ Vasile Sturdza (n. 8 noiembrie 1810, Bârlad - d. ianuarie 1870, Iași), era fiul vornicului Constantin Sturdza din Bârlad și locuia la moșia din Răcăciuni. Urmează studii în străinătate, dar revine în țară în 1833 pentru a se ocupa de administrarea întinsei moșii pe care o deținea. În 1849, Sturdza este ales membru în Divanul Domnesc de la Iași, iar anul următor este numit titularul Ministerului Lucrărilor Publice din Moldova. Din anul 1856, reușește să ajungă președinte al Divanului Domnesc, apoi îndeplinește funcția de comisar al guvernului pe lângă Banca Națională a Moldovei (1857). Apreciat pentru calitățile sale politice, Sturdza este ales deputat de Tecuci în Divanul ad-hoc al Moldovei. Din poziția de membru al Căimăcămiei de Trei (octombrie 1858 - ianuarie 1859) desfășoară o intensă activitate unionistă. A fost inclus pe lista candidaților la Tronul Moldovei. Domnul ales Alexandru Ioan Cuza îl numește prim-ministru și ministru de Interne în primul Consiliu de miniștri de la Iași (17 ianuarie - 6 martie 1859). Vasile Sturdza era recunoscut pentru capacitatea sa organizatorică în administrație. Ulterior, odată cu formarea Înaltei

directorul Tribunalului Tecuci, Vasile Balaiș, Dimitrie Iamandi³⁶⁶, iar pentru județul Covurlui Nicolae Roseti-Bălănescu³⁶⁷, prințul Alex. Moruzi³⁶⁸, Ștefan

Curți de Casație și Justiție, pe 14 februarie 1862, este desemnat să preia președinția acestei instituții juridice. Rămâne în funcție până în 19 octombrie 1868, când demisionează deoarece decide să se retragă din viața publică. Vasile Sturdza încetează din viață în ianuarie 1870, la vârsta de 59 de ani.

³⁶⁵ Serdarul Ioniță Hrisanti' era cinovnic în 1839, director de tribunal (nu președinte) în 1857, această funcție o va deține după unire.

³⁶⁶ Primele fraude electorale pe pământ românesc s-au înregistrat chiar la primele scrutine legislative din 1831, în Muntenia și 1832, în Moldova. Astfel, în Țara Românească, alegerile din 1831, primele din istorie, au fost puse sub semnul întrebării după ce s-a descoperit că unul dintre cei care votaseră în favoarea deputatului câștigător nu a fost, de fapt, și prezent. Anul următor, la primul scrutin din Moldova, s-a înregistrat și cel dintâi caz de turism electoral: aga Dimitrie Iamandi a câștigat alegerile cu numai 18 voturi, dar imediat după aceea a fost contestat pentru că adusese la vot străini de județ. Documente de la mijlocul secolului al XIX-lea surprind activitatea din sfera privată, administrativă și politică a doi boieri din familia Iamandi (Emandi), Nicolae și Gheorghieș, fii ai lui Dimitrie Iamandi agă, din căsătoria cu Smaranda Șarban (Direcția Județeană Vaslui a Arhivelor Naționale, Episcopia Hușilor, 15/1868, f. 9v, document din 17 noiembrie 1859). Cu toții erau descendenți ai unei familii de boieri coborâtori ai grecului Iamandi, capuchehaie la Bender și Hotin, mare postelnic la începutul secolului al XVIII-lea, din care s-au remarcat, două veacuri mai târziu, reprezentanți precum Iancu Diamandy, prefect de Bârlad, deputat, senator, iar mai târziu primar al Iașilor, și Constantin Diamandy (1868–1932), rămas în istorie mai ales prin misiunea sa la Petrograd (Rusia), unde a și fost întemnițat, în cursul lunii ianuarie 1918, ca reacție la intervenția armatei române în Basarabia. Dacă bătrânul Dimitrie Iamandi a deținut o lungă perioadă de timp funcția de ispravnic și membru al judecătoriei ținutului Fălciu, figurând, la 1824, printre semnatarii unui protest la Poarta otomană, împotriva domnului Ioniță Sandu Sturdza, fiul său Nicolae (1814–1894), proprietar de moșii (Documentele ni-l prezintă în diferite situații, în care se judecă cu persoane fizice sau juridice: în cursul anului 1851 cu Mănăstirea Fâstâci din cauza unor încălcări de hotar între moșia sa Epurenii și satul mănăstirii, Novaci, din ținutul Fălciu (Direcția Județeană Iași a Arhivelor Naționale (în continuare: DJIAN), Isprăvnicia ținutului Fălciu, tr. 1339, op. 1521, 609/1851); în 1852 cu preotul catolic din Huși pentru o vie (ibidem, tr. 1588, op. 1818, 620/1852), cu locuitorii satelor Deleni și Râpi, ținutul Fălciu, pentru o serie de datorii pe care le avea la aceștia (ibidem, 619/1852) și cu vătaful său de la moșia Epurenii, Petrache Păușescu, pentru bani (ibidem, 621/1852). În același an era acuzat că a lovit un țăran (ibidem, tr. 1339, op. 1521, 1603/1852); anul următor se judeca cu locuitorul Ioan Paraschiv pentru un cal (ibidem, tr. 1588, op. 1818, 628/1853), iar în 1854 cu vechilul moșiei Duda, din același ținut, pentru o cantitate de fân, ibidem, 400/1854.), locuia în Huși, unde deținea o casă (Acte și documente relative la istoria renașterii României, vol. VI, partea I, ed. Dimitrie A. Sturdza, C. Colescu-Vartic, București, 1896, doc. 1980, p. 28 și 32). Vezi în „Revista istorică”, tom XXII, 2011, nr. 5–6, p. 525–536, Adrian Butnaru, Reprezentanți ai familiei Iamandi, p. 525, în Acta-Moldaviae-Meridionalis-XXXI-vol-2-2010-08 (2).pdf.

³⁶⁷ Absolvent al liceului Henric al IV-lea și a Facultății de Drept din Paris, Rosetti-Bălănescu (6 decembrie 1827, Iași- 11 mai 1884, Paris, Franța) a revenit în țara natală unde, până la Unirea Principatelor, a ocupat diverse funcții în administrație, printre care ispravnic de Suceava și pârcaș al județului Covurlui (27 august 1858 - 16 martie 1859). Adept al Unirii, s-a numărat printre deputații aleși în Divanul ad-hoc și Adunarea Electivă a Moldovei. Treptat, a devenit unul dintre cei mai intimi colaboratori ai lui Cuza, după recunoașterea Unirii depline fiind desemnat șef al diplomației românești. De mandatul său se leagă încheierea celor două convenții româno-austriece asupra extradării și privind reglementarea serviciului telegrafic. De asemenea, a avut de înfruntat

Gheorghiu, Lascăr Catargiu³⁶⁹, Ctin. Miclescu³⁷⁰. Pentru Ținutul Galați erau următorii aleși: vornicul Lascăr Catargiu³⁷¹, postelnicul Iancu Fotea, postelnicul

crize diplomatice care puteau avea consecințe nefaste pentru țara noastră, după deciziile privind secularizarea averilor mănăstirești și lovitura de stat din 2 mai 1864. Fiind unul dintre miniștrii preferați de Cuza, Rosetti-Bălănescu a rezistat în fruntea Ministerului Afacerilor Străine timp de trei guverne succesive. Tot în acest timp a mai deținut portofoliul Controlului și s-a numărat printre primii membri a nou-înființatului Corp ponderator (Senatul). După ce și-a prezentat demisia din fruntea diplomației, a fost numit membru în Consiliul de Stat. A renunțat să mai facă politică la nivel înalt după abdicarea lui Cuza. În timpul locotenenței domnești deține președinția Consiliului județean Neamț, apoi mai activează trei ani ca deputat. Spre sfârșitul vieții se retrage la Paris, unde a și decedat la vârsta de 57 de ani (Stelian Neagoe, Oameni politici români, București, Editura Machiavelli, 2007, p. 620-621).

³⁶⁸ A fost căcătorit cu Ecaterina Manu, n.1824, c.1845 Alexandru Moruzi (n. Constantinopol 30.03.1817, †Galați 06.02.1878, economist și revoluționar pașoptist, deputat și primar de Galați) (<https://www.lovendal.ro/wp52/familia-manu/?amp>). Născut la 1842 în Iași, din prima căsătorie a Prințului Constantin Moruzi cu Pulheria Cantacuzino, moartă doi ani mai târziu, Prințul Alexandru a avut parte de o educație aleasă, în străinătate. I s-a propus să se căsătorească cu una dintre fetele prietenului familiei, Ion Manuc-Bei, o armeană mustăcioasă, dar cu avere. Tânărul a preferat-o pe frumoasa Amalia Pavel Zizinia, născută la 1848, fata unui negustor falit, consul grec la Odessa. Soția era o femeie care nu-și ascundea relațiile amoroase: la Petersburg se ținea cu ministrul Vanovski, la Constantinopol cu ambasadorul Ignatiev, iar în Egipt cu Tevfic-Pașa. Contesa Ignatieva a amenințat că va părăsi Constantinopolul dacă nu pleca Prințesa Amalia. Soții Moruzi au avut cinci copii, dar numai primii doi erau considerați ai prințului: Pavel, născut în 1869, ofițer de gardă; Maria, născută la 1871 și măritată la 1896 cu viteazul general și conte Teodor Artur Keller, împușcat de bolșevici; Alexandru, născut la 1873 la Constantinopol, ofițer de ulani de gardă; Constantin, ajuns cântăreț de operetă și Dimitrie, născut la 1884, atașat la Ministerul Curții Imperiale. Bătrâna prințesă Amalia a supraviețuit revoluției bolșevice plecând în Grecia, unde a risipit toată averea și a murit în sărăcie. Alexandru D. Moruzi (n. 30 martie 1815, Constantinopol, Imperiul Otoman – d. 6 februarie 1878, Galați, România) a fost un om politic și primar al orașului Galați între anii 1871-1874. Tatăl său, Dimitrie Moruzi, era fiul lui Alexandru Moruzi, fost mare dragoman al Porții Otomane, domn al Moldovei (de trei ori) și al Țării Românești (de două ori). În 1829, familia lui s-a stabilit la moșia bunicului său, fostul domn al Moldovei, Alexandru Moruzi, din Pechea, județul Covurlui (actualul județ Galați). Acolo a fost educat de dascăli greci aduși special de la Constantinopol, după obiceiul familiilor boierești din acea perioadă. A fost ales de două ori primar al Galațiului, între 15 aprilie 1871 și 29 aprilie 1873, apoi între 27 iulie 1874 și 23 septembrie 1874. A murit la 6 februarie 1878, în locuința sa din Galați (situată pe actuala stradă Mihai Bravu). A fost înmormântat, potrivit dorinței sale, la moșia sa din satul Pechea, alături de părinții săi. În anul 1936, doctorul Alexandru Nestor Măcellariu, primarul de atunci al Galațiului, a comandat un bust din bronz înfățișându-l pe Alexandru D. Moruzi, operă a sculptorului Oscar Spăthe, care a fost amplasat în fața sediului de atunci al Primăriei din Galați. În timpul regimului comunist, sculptura respectivă a fost însă desființată și dată la topit cu imbecilitatea revoluționară a timpurilor.

³⁶⁹ Lascăr Catargiu (n. 1 noiembrie 1823, Iași - d. 30 martie 1899, București), om politic român, fondator și președinte al Partidului Conservator până la sfârșitul vieții. Lascăr Catargiu a fost unul dintre marii oameni de stat ai veacului al XIX-lea. S-a situat în prim planul scenei politice timp de aproximativ 45 de ani, unul dintre fondatorii doctrinei conservatoare din România. Disensiunile cu Alexandru Ioan Cuza l-au determinat să fie unul dintre liderii conspirației care au acționat pentru detronarea domnitorului, după care a fost principalul membru al Locotenenței domnești care a

substituit atribuțiile șefului statului până la aducerea prințului străin. În privința activității politice, Lascăr Catargiu s-a afirmat drept cea mai avizată voce a conservatorismului românesc, fiind timp de 20 de ani președinte al Partidului Conservator. A ocupat timp de patru mandate funcția de prim-ministru și timp de cinci mandate funcția de ministru de Interne. De asemenea, Catargiu a fost ales în două rânduri președinte al Adunării Deputaților. Lascăr Catargiu s-a născut într-o familie veche de boieri moldoveni, tatăl său fiind Constantin Catargiu. Primii ani de școală îi urmează în pensioane particulare. După terminarea studiilor, este numit în funcții importante din sistemul administrativ al Moldovei. Tânărul Catargiu devine atașat la Treburile din Lăuntru (Ministerul de Interne), apoi locțiitor de ispravnic la Huși (1843 - 1844) și prefect (pârcălab) de Neamț. Pe 28 martie 1848, Catargiu este unul dintre semnatarii Petiției-proclamațiune de la hotelul Petersburg din Iași, în care se aduceau critici regimului politic și se propuneau o seamă de măsuri pentru dezvoltarea țării pe baze mai liberale. După înăbușirea mișcării, domnitorul Mihail Sturdza îl exilează la moșia sa din județul Neamț. Pe timpul lui Grigore Alexandru Ghica, Catargiu revine în administrația de stat. În 1853 este numit pârcălab de Iași, iar anul următor ocupă aceeași funcție în Covurlui. Timp de doi ani, până în 1856, ocupă poziția de agă al Poliției Iași. Unionist convins, Lascăr Catargiu desfășoară o bogată activitate în acest sens, fiind membru în Comitetul Electoral al Unirii de la Iași (februarie 1857) și deputat în Divanul ad-hoc de la Iași, poziție din care contribuie la elaborarea și adoptarea punctelor programului unionist. În Adunarea Electivă, Catargiu era candidatul la domnia Moldovei din partea conservatorilor și era creditat cu cele mai mari șanse la victorie. Așadar, tânărul politician s-a arătat foarte afectat în momentul când a fost constrâns să renunțe la candidatură în favoarea colonelului Alexandru Ioan Cuza. După Unirea Principatelor, activează pentru scurt timp ca membru în Comisia Centrală de la Focșani, apoi este numit ministru de Interne în cabinetul Manolache Epureanu din Moldova (27 aprilie - 10 noiembrie 1859). Catargiu intră în conflicte intense cu domnitorul Cuza, astfel că, alături de C. A. Rosetti, liderul liberalilor radicali, devine principalul artizan al formării „monstruoasei coaliții” care a condus la înlăturarea domnitorului Cuza din fruntea statului. Între 11 februarie - 10 mai 1866, Lascăr Catargiu face parte din Locotenența domnească, un organism politico-administrativ format pentru a substitui activitățile unui șef de stat, până la aducerea prințului străin. Totodată, Catargiu este desemnat să formeze primul guvern sub domnia lui Carol I, între 11 mai - 13 iulie 1866, timp în care se proclamă o nouă Constituție, prin care România devine monarhie constituțională. La sfârșitul anului 1866, Catargiu este ales președinte al Adunării Deputaților. În perioada următoare, s-a numărat printre susținătorii domnitorului Carol I în vremurile tulburi ale mișcării antidinastice. În momentul când Carol a decis să abdice, Catargiu a venit la palat, încercând să-l convingă să renunțe la decizie. Atunci, Catargiu a pronunțat memorabila frază: „Aiasta nu se poate, Măria Ta, fiindcă așa se pierde Țara!”. Domnitorul a cerut un guvern puternic cu care să aplice politica sa reformatoare, astfel că Lascăr Catargiu a format un guvern de orientare conservatoare pe 11 martie 1871, declarând: „vom aplica constituțiunea cu toată sinceritatea, litera și spiritul ei”; „eu nu voi permite ca ulița să ne facă legi”; „nu ne vom abate un singur moment de la calea legilor și a libertății garantată prin buna ordine”. A fost primul Consiliu de miniștri care reușea să guverneze pe tot parcursul celor patru ani legitimi, până pe 31 martie 1876, când și-a depus mandatul pentru organizarea unor noi alegeri legislative. Catargiu a rămas în conștiința semenilor de la sfârșitul secolului al XIX-lea, după cum afirma Ion Luca Caragiale, ca un „român neaoș, fără declamații teatrale, fără apucături zănece, dinastic până la târâre, patriot cuminte și dezinteresat până la a refuza un scaun de domnie, cunoscând profund țara și lumea ei”. Titu Maiorescu, referindu-se la liderul conservator, aprecia: „era un om de bun simț, totdeauna demn în purtarea sa, onest și de o neobosită activitate în amănuntele administrației”. Lascăr Catargiu a încetat din viață pe 30 martie 1899, la vârsta de 76 ani.

³⁷⁰ Constantin Miclescu (viitorul Mitropolit Calinic Miclescu) s-a născut la 16 aprilie 1822 în orașul Suceava, într-o veche familie boierească în care regăsim un viitor mitropolit al Moldovei,

Sofronie Miclescu (unchi al lui Calinic Miclescu). De altfel, acesta a fost cel care l-a călugărit pe nepotul său, la Huși, la 18 iunie 1842 sub numele de Calinic. La 11 aprilie 1876, în calitate de senator de drept, la propunerea lui I.C. Brătianu a fost ales președinte al Senatului. După cinci ani, la 14 martie 1881, Senatul votează Legea prin care România devine Regat, iar Carol I, primul rege al României. Decedat la 14 august 1886 în București, întâiul stăpân al Bisericii Române autocefale a fost înmormântat la Mănăstirea Neamț. Maruca Cantacuzino-Enescu scrie în memoriile sale că: „jumătate din Moldova l-a condus în trăsură, în căruță și pe jos, în ultima lui paradă pe pământ, pe elegantul, fastuosul, Prea Sfântul Calinic Miclescu”. La Praznicul Intrarea Maicii Domnului în Biserică în anul 1855 a fost hirotonit arhiepiscop titular cu titlul de Calinic de Hariopoleos fiind un unionist convins motiv pentru care a fost și ales deputat în Divanul Ad-hoc al Moldovei în 1857. Printre hotărârile adoptate în Divanul Ad-hoc, amintim : respectarea vechilor capitulații dintre Țările Române și Înalta Poartă din 1393, 1460, 1513, și 1634, care prevedeau că aceste teritorii sunt neocupate și independente; Unirea Principatelor într-un singur stat, cu numele de România, principe străin cu tron ereditar, ales dintr-o dinastie domnitoare a Europei apusene, ai cărui succesori să fie crescuți în religia țării și altele. În perioada noiembrie 1858 – ianuarie 1861 a fost locțiitor de episcop la Huși, apoi locțiitor de mitropolit al Moldovei în perioada mai 1863 – mai 1865, când a fost numit mitropolit al Moldovei (1865 – 1875), pentru ca apoi să fie ales mitropolit al Ungro-Vlahiei la București în 1875 după decesul mitropolitului Nifon Rusăilă (1875 – 1886).

Între vrednicii ierarhi ai Țării Moldovei un loc aparte în istoria bisericii în epoca modernă îl ocupă Constantin Miclescu, născut în familia lui Scarlat Miclescu fost logofăt și Maria (născută Beldiman), tuns în monahism cu numele de Calinic, de primul dascăl al său, unchiul de frate, Sofronie Miclescu, viitor mitropolit al Moldovei. S-a născut la 16 aprilie 1822 în Suceava, a intrat în monahism la Huși la 18 iunie 1842. Între anii 1851 -1858 a fost stareț al mănăstirii ctitorite de domnitorul Alexandru Lăpușneanu, perioadă în care a înființat școala pentru copii țăranilor din satul Mălini din apropierea mănăstirii Slatina. Vrednicul de pomenire mitropolit Calinic Miclescu a fost o întruchipare a atitudinii pe care toți cei chemați la treapta apostoliei trebuie să o aibă, după cuvântul pe care Apostolii Petru și Ioan l-au adresat Sinedriului: „Judecați dacă este drept înaintea lui Dumnezeu să ascultăm de voi mai mult decât de Dumnezeu.” (Faptele Apostolilor 4, 19). Este bine să știm că „În primăvara anului 1845, vornicul Alecu Miclescu a așezat în ctitoria sa de la Cervicești o lespede de piatră peste osemintele părinților și ale fraților săi nevârstnici, ca un însemn de înveșnicire a memoriei familiei sale. Textul pietrei funerare ne dezvăluie conștiința genealogică a vornicului Alecu, fiind alt curs, de bună cusătură, la indicațiile acestea.

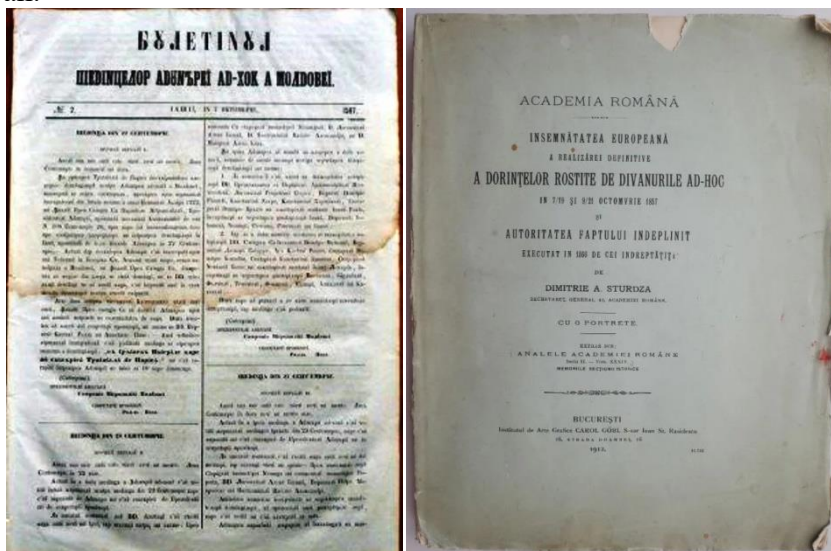
Lespedea funerară a familiilor vornicului Constantin Miclescu, un mormânt în biserica de piatră de la Cervicești: „Supți această piatră să odihnesc robii lui Dumnezeu Costandin cu a soție-sa Zoița și fii(i) lor Toader, Alexandru, Zamfira, Ecaterina, Costachi, Ioan, Profira, Enăcachi. Mutându-să din această viață la an(ul) 1833 aprilie(ie) 21, vineri sara, Costandin Miclescu vornic, fiul banului Sandu Miclescu, luă și a sa soată la anul 1780 fevr(uarie) 2, pi soțae-sa Zoița, fiica banului Toader Vârnav, care au răpusă la anul 1811 februar(ie) 23, la 2 ceasuri din noapte, trăind 46 ani di toți(i), iar ca soaț(i) 31 ani. Și se roagă cătră pravoslavnicii cititor(i) ca să zică cu tății Dumnezeu să-i erte. 1845 apriel(ie) 27”.

Constantin Miclescu (1755-1833), mare vornic. Portret, ulei pe pânză;
Colecția Sandu Miclescu

A voit ca urmașii să nu uite că acolo se odihnesc înaintașii, care s-au mutat „din această viață, la an(ul) 1833 aprilie(ie) 21, vineri sara, Costandin Miclescu vornic, fiul banului Sandu Miclescu, luând la anul 1780 fevr(uarie) 2, pi soțae sa Zoița, fiica banului Toader Vârnav, era răpusă la anul 1811 februar(ie) 23, la 2 ceasuri din noapte, trăind 46 ani di toți, iar însoțâți 31 ani”. O cronică săpată în piatră pentru posteritate, pentru neuitare și pentru iertarea răposaților, prin repetarea ritualică a numelor lor, în ctitoria fiului lor cel mai mic, zidită, după cum ne arată pisania de

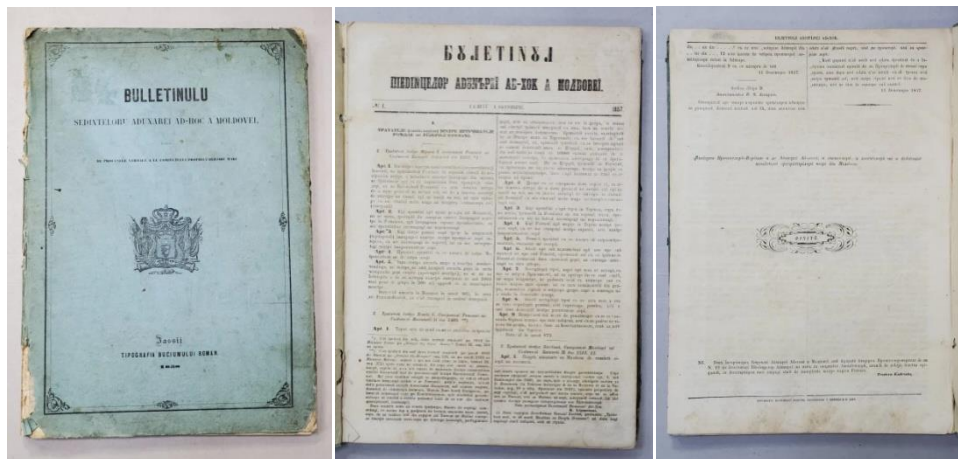
Georgie Vârlan, vornicul Costache Negrea, maiorul Alecu Ioan Cuza, Răducănuș Sava, ȧran.

1. Buletinul ședințelor Adunării Ad - hoc a Moldovei, nr. 2, din 7 oct. 1857; 2. Dimitrie A. Sturdza, Însemnătatea europeană a realizării definitive a dorințelor rostite de divanurile Ad-Hoc în 7/9 și 9/21 Octomvrie 1857 și autoritatea faptului îndeplinit executat în 1866 de cei îndreptățiți.

deasupra ușii, de „robil lui Dumnezău Alecu Miclescu vornic”, în anul 1845. Dar cel dintâi loc de odihnă al familiei lui Constantin Miclescu este în vale, în biserica de lemn. Prăznuind același hram, al Adormirii Maicii Domnului, biserica a fost construită din inițiativa lui Constantin Miclescu, fost mare pitar. Prin testamentul întocmit în 1830, vornicul Costantin Miclescu împarte urmașilor săi averea adunată în curgerea unei vieți de om, lăsând moșiile sale celor cinci urmași: Safta, Scarlat, Iordachi, Costachi și Alecu.” - Lucian-Valeriu Lefter, Din viața și judecățile vornicului Constantin Miclescu. În vara anului 1808, divanul țării înștiința pe căminarul Nicolae Dimachi că este înlocuit în dregătorie de banul Costandin Miclescu: „Iată, la ținutul acela al Botoșanilor, în locul dumatile, de la 15 iunii s-a rânduit vornic pe dumnealui banu Costandin Miclescu”- Arhivele Naționale Iași, Documente, CCLXXXIII/18”. Din zbuciumul vieții vânzare, împlinită cu felurite zidiri omenești, Constantin Miclescu, „vornic mare cu caftan, născut în Moldova în orașul Eșii” (Alexandru Perietzeanu-Buzău, Vidomostie de boierii Moldovei aflați în țară la 1829 (III), în „Arhiva Genealogică”, II (VII), 1995, 1-2, p. 159) pe la 1755 și locuind în târgul Botoșani, avea să plece spre deplină liniște mai târziu, la vârsta de 78 de ani, în primăvara anului 1833, într-o seară de vineri, după cum a fost consemnat pe piatra sa de mormânt de la Cervicești. Familie veche boierească din Moldova, de origine aromana, ctitorii a mai multor biserici, este atestată printr-un ispisoc din 21 aprilie 1438 și apoi 1464, în care este menționat strămoșul ei, Stanciu Hotnogul, părcălab de Hotin. Blazonul familiei Miclescu este prezentat pe fundal verde de o cetate cu două turnuri și o poartă aurită deasupra căreia se află încrucișate o sabie și o cheie. Acest blazon amintește de cetatea Hotinului unde pe vremuri au fost castelani și unde legenda spune că un Miclescu a învins pe turci.

³⁷¹ Cel mai important dintre oamenii politici conservatori români din secolul XIX, Lascăr Catargiu, în mai multe rânduri șef de cabinet, ministru, președinte al Camerei Deputaților, candidat la domnie în 1858–1859 și locotenent domnesc în 1866.

Buletinul Iedintelor Adunării Ad-hoc a Moldovei, 1858, Tipografia Buciumul român, înființată la Iași de Theodor Codrescu profesor de limba franceză și istorie și Director al Arhivelor Statului din Iași, împreună cu Gh. Săulescu, T. Stamati, D. Gusti ș.a.

Lista membrilor Divanului Ad-hoc al Moldovei, poate fi consultată în „Revista Ilustrată Generală”, anul III, no. 2-3, București, 1929, pagina 9. Adunările Ad-Hoc, mai cunoscute sub numele neoficial de Divanuri Ad-Hoc, au fost adunări consultative convocate în 7 octombrie 1857 în Moldova și în 8 octombrie 1857 în Valahia, organizate cu scopul de a exprima voința populației din ambele principate cu privire la organizarea definitivă a principatelor române. Ele erau alcătuite din reprezentanți de frunte ai bisericii, ai marii boierimi, ai burgheziei și ai țărănimii clăcașe. Adunarea electivă a Moldovei, în ședința sa din 5 ianuarie 1859, l-a ales, în unanimitate (cu 48 de voturi), pe col. Alexandru Ioan Cuza, ca domn al Moldovei. Tratatul de la Paris (semnar 13/25 februarie – 18/30 martie 1856) care pune capăt Războiului Crimeii, pe lângă alte clauze referitoare tot la Principatele Române, prevedea: „Art. 24. Majestatea Sa Sultanul promite să convoace imediat, în fiecare din cele două principate, un Divan ad hoc („pentru aceasta”, „anume pentru acest scop”) compus de așa manieră încât să constituie reprezentarea cât mai exactă a intereselor tuturor claselor societății. Aceste Divane sunt chemate să exprime voința populației referitoare la organizarea definitivă a Principatelor. O instrucțiune a Congresului va regla raporturile Comisiei cu aceste Divane.” După încheierea Convenției de la Paris, care avea să joace istoric rolul unei veritabile Constituții a Principatelor, au urmat alegerile pentru Adunările Elective, care urmau să îi desemneze pe cei doi domni. În Moldova a fost ales în unanimitate, la 5/17 ianuarie 1859, liderul unionist Alexandru Ioan Cuza, reprezentantul „Partidei Naționale”. Reprezentanții acestei grupări politice, care avea ca obiectiv unirea Moldovei cu Țara Românească, au oscilat o vreme între a avea un candidat al lor și a-l susține pe Grigore Sturza, fiul fostului domnitor Mihail Sturza, și agent al Rusiei. Acesta, susținut de Rusia prin intermediul bancherului evreu Șmul Rabinovici și agentului panslavist polonez Nieczuka Wierzbicki, care a adus la

capitala Iași câteva sute de mercenari, viza și el unirea celor două țări, dar sub domnia sa și sub forma unui stat-marionetă care să facă jocurile Imperiului Rus. Cu două zile înainte de votul pentru alegerea domnitorului, unioniștii au înțeles jocul lui Sturza și au hotărât să-l respingă și să desemneze un candidat al lor. După dispute foarte lungi și aprinse, a fost acceptat comandantul micii armate moldovene, Alexandru Ioan Cuza (care nu participase la adunarea propriu-zisă, Alexandru Ioan Cuza a fost prezentat drept variantă de compromis între conservatorii filoruși și liberalii pro-occidentali francofilii). Oamenii lui Sturza au fost surprinși să constate că acesta este respins și în schimb adunarea îl votează în unanimitate pe Alexandru I. Cuza. Iar gruparea lor, susținută de mercenarii polonezi ai lui Wierzbicki, care plănuia să acționeze doar pentru a mai liniști eventualele proteste împotriva alegerii lui Grigore Sturza și apoi pentru a forța să se realizeze alegerea sa în Țara Românească, s-a văzut obligată să treacă la virulentă ofensivă. S-a pus premiu pentru uciderea liderilor unioniști Mihail Kogălniceanu, Anastasie Panu și Manolache Epureanu (pe al căror sprijin Grigore Sturza conta, dar care au votat pentru Cuza) și a domnitorului Cuza. Complotul a fost însă dejucat după ce a fost deconspirat de Alecu von Onciul și Iacob Antosz, iar ancheta a dovedit ulterior implicarea Rusiei. O mulțime de peste 30000 de oameni s-a aflat imediat în preajma Adunării. Unul dintre tribuni, I. G. Valentineanu, nota că poporul era gata „să năvălească în Cameră și să o silească a proclama ales pe alesul Moldovei”. Iar într-o ședință secretă a Adunării Elective, deputatul Vasile Boerescu a propus la 24 ianuarie 1859 alegerea lui Alexandru I. Cuza, aceasta fiind dealtfel acceptată în unanimitate. Așa că astfel s-a făcut în istoria noastră primul pas hotărâtor către definitivarea Unirii Principatelor Române. Așadar „Adunarea pășește la subscrierea următoarelor sale acte: Actul care constată alegerea de Domn făcută în persoana Domnului Alecu Cuza și care glăsuiește așa: „Anul 1859, luna ianuarie în 5 zile, în a 6-a ședință a Adunării și anume în a noua zi după întâlnirea sa, procedându-se la alegerea Domnului în conformitate cu art. 12 și 13 din Convenția scrisă la Paris, între Înalta Poartă Otomană și între Puterile Garante driturilor Principatelor-Unite Moldova și Valahia, s-au ales cu majoritate de 48 glasuri Colonelul Alecu Cuza, Domn Stăpânitor al Moldovei, despre care s-au făcut acest act de alegere scris de Adunare și care s-au dat odată cu ocârmuirea țării în mâinile Înălțimii Sale Alexandru Ioan Cuza, Domn Stăpânitor al Moldovei”.³⁷² Să mai reținem despre

³⁷² Adunarea electivă a Moldovei, Proces verbal, ședința din 5 ianuarie 1859. Istoricului tecucean Alexandru Papadopol-Calimah, care era considerat, în acea perioadă, drept unul dintre intelectualii importanți ai Moldovei și care se dorea implicat în demersul atât de necesar, îi aparține un articol de atitudine, apărut tot în cursul lunii iunie 1856. Adresându-se românilor din ambele principate, acesta îi îndeamnă: „Să adunăm mâinile și inimile noastre la lucru obștesc și să ne întrunim cu liniște, în unanimitate și cu tărie ca să urcăm toți câte o piatră la edificiul viitorului țării. Ochii Europei se află astăzi țințiți asupra românilor; acu<m> să arătăm de sântem demni de libertatea ce am căutat; să nu rușinăm frumosul nume de român cu care ne place a ne fâli. Să ne unim!”

neamul Balșilor pe Andrei Balș spătar în domnia lui Grigore al II-lea Ghica voievod al Moldovei³⁷³. De-a lungul timpului, moșia Ionășeni, fiind în ținutul Botoșani, rămasă în stăpânirea familiei Balș peste 250 de ani, a aparținut, conform documentelor vremii, medelnicerului Vasile Balș (în 1642), pârcălabului de Dorohoi Ionașcu Balș (în 1654), apoi spătarului Andrei Balș (1741), paharnicului Constantin Balș (în 1783), căminarului Vasile Balș (în 1803), lui Grigore Balș agă (1803), iar după moartea acestuia, surorii sale Anastasia Greceanu care, în anul 1853, o va vinde marelui spătar Dimitrie Gavrilaş. Dintre lăcașurile de cult de pe teritoriul satului, patru la număr, trei sunt ctitorite de familia Balș: biserica de lemn „Sfântul Mare Mucenic Dimitrie” (1684), de marele paharnic Constantin Balș și de soția sa Ecaterina, apoi biserica „Nașterea Maicii Domnului” (1776) de paharnicul Constantin Balș și biserica „Adormirea Maicii Domnului” (1732), de la Schitul de călugări Cozancea, de stolnicul Vasile Balș. Cea de a patra biserică, aflată în centrul satului, având hramul „Sfinții împărați Constantin și Elena”, a fost târnosită în anul 1925. Grigore Balș a fost fiul lui Andrei Balș și al Anastasiei Jora. Biserica „Sf. Dumitru”- Balș din Iași, care a fost construită în anul 1690 de către medelnicerul Ioan Balș are anul 1857, pe latura nordică a pronaosului, s-a construit un osuar pentru membrii familiei Balș. Aici au fost îngropate osemintele Bălșeștilor din mormintele aflate în cimitirul din jurul bisericii. În anul 1900 s-au adus din cimitir și alte opt pietre funerare ale unor membri ai familiei Balș, acestea fiind încastrate în pereții interiori ai pridvorului. Pe peretele nordic al pridvorului sunt pietrele funerare ale următorilor: Emanoil Balș (†1812), Elena Rosetti (†1798), Teodor Balș (†1810) și Lupu Balș (†1782), iar pe peretele sudic ale următorilor se află o piatră mică cu inscripția ștearsă și pietrele funerare ale următorilor: Ana Balș (†1812), Iordache Balș (†1812) și Pulcheria Balș (†1794). Inscriptiile de pe pietrele de mormânt sunt cinci în limba română cu caractere chirilice, două în limba greacă, iar o piatră mică are inscripția ștearsă aproape complet. Ea a fost restaurată în anul 1897, prin grija epitropului Mihail P. Balș (1847-1901) din Ivești, fiul paharnicului Panait Balș, fost deputat și vicepreședinte al Camerei Deputaților, după proiectul arhitectului Iancu Catargiu. Deasupra intrării se află următoarea pisanie: „Biserica Sfântului Dumitrie pronumiți Balș s-a zidit de Ioan Balș velu vornicu la anul 1690, s-a reparat din nou în an 1897, fiind epitrop Mihail P. Balș, arhitect Iancu A. Catargiu și îngrijitor și stăruitor Iancu Gh. Gafencu”³⁷⁴.

³⁷³ La 1731/7239 mart. 15 Grogore al II-lea Ghica vv. Moldovei către Andrei Balș, Talpă fost comis și Albata fost clucer ca să cerceteze hotarul Petreștilor, <țin. Dorohoi>, despre alte moșii (BAR, doc. ist., pachetul Ment., MMCDLVI/16 (nr. 48); La 1730/7238 aug. 21 Grigore al II-lea Ghica vv. Moldovei poruncește către Andrei Balș spătar și Talpă fost comis ca să hotărâneasă Petreștii (BAR, doc. ist., Ment., MMCDLV I/16 (nr. 47).

³⁷⁴ Viorel Erhan, în „Mănăstiri și biserici din orașul Iași și împrejurimi” (publicată la Editura Tehnopress, Iași, 2003), p. 178.

- **Ioan Bogdan:** Octav Lecca spune că Bogdăneștii sunt o familie mai veche din Moldova, care înflorea încă din secolul al XVI-lea. Un stolnic Bogdan³⁷⁵ este întânit la 1432³⁷⁶. Ioan Bogdan este fiul lui Lupu Bogdan³⁷⁷, fost hatman și a

³⁷⁵ Familia boierească Bogdan era o veche familie boierească din Moldova, cunoscută din secolul al XVI-lea. Documentar, cel mai vechi boier din familie este menționat într-o listă cu boieri moldoveni între 1432 și 1451, unde-l aflăm pe stolnicul Bogdan (conf. Lui Octav Lecca, autorul lucrării „Familii boierești române”) sau pe Ion Bogdan, mare sluger și vornic între 1574 și 1599. Alt strămoș exista pe la 1552 în timpul lui Vodă Lăpușneanu (iar un zapis din Iașii anului 1600) de unde aflăm că Alexandru fiul Tudosiei, vinde pe Ursul țiganul lui Grigore Bogdan pentru 15 galbeni . Un descendent al lui Grigore Bogdan este la 1679 Bogdan, jicnicerul decapitat de Ghica Vodă (la a treia domnie), alături de alți doi boieri cu care comploase împotriva lui. Fiul jicnicerului George devine hatman și ginere al lui Constantin Cantemir . La 1756 un Ion Bogdan devine mare logofăt și ginerele lui Dumitrașcu racoviță, după ce fusese vornic al Țării de Jos la 1753 pe timpul lui Matei Ghica și mare logofăt al Moldovei pe timpul lui Ion Callimachi . La 1777, Manolache Bogdan devenit mare boier sub Ghica Vodă Grigore și mare vornic, moare decapitat la 18 august 1778 din porunca lui Constantin Moruzzi Vodă, alături de biv-vel spătarul Ioan Cuza, ambii acuzați de vicleșug și pâri la poartă la adresa fostului domn Grigore Ghica Vodă Dumitrache Bogdan, fiul acestuia fusese căsătorit cu Smaranda Rosetti și avuseseră o fiică pe nume Maria, viitoarea soție a hatmanului Teodor Balș și doi băieți, Manolache și Lascăr, ultimul o mare figură (de pomină) a veacului XIX la Iași. Manolache era spătar și decedase ca urmare a unui accident la moșia sa Gâdintși. El fusese însurat cu Anica Ghica Chefal și avusesese trei fii: Lupu, Leon însurat cu Lucia Kogălniceanu, fiica marelui om politic și Geoarge însurat întâi cu Margareta Rosetti, apoi cu Maria Alecsandri fiica „bardului” de la Mircești.

Lascăr Bogdan (1800-1832) cu studii la Viena ajunsese polcovnic (colonel) în armata Moldovei, unde însă nu stătuse mult. Fusese căsătorit de trei ori și mare crai al Iașului. Conspirase împotriva lui Milail Sturdza și fusese arestat și exilat la Măcin. De-a lungul timpului fusese comisar pe lângă trupele rusești, respectiv austriece, în timpul ocupațiilor militare străine a Moldovei și mai târziu senator sub Carol I. Conform arborelui genealogic Mona & Florian-Ghika, familia nu mai are descendenți pe linie masculină.

³⁷⁶ Octav-George Lecca, Familiile boierești române, ediție de Alexandru Condeescu, București, fără an, p. 129.

³⁷⁷ Documentar, cel mai vechi boier din familie este menționat într-o listă cu boieri moldoveni între 1432 și 1451, unde-l aflăm pe stolnicul Bogdan (conf. lui Octav Lecca, autorul lucrării „Familii boierești române”) sau pe Ion Bogdan, mare sluger și vornic între 1574 și 1599. Alt strămoș exista pe la 1552 în timpul lui Vodă Lăpușneanu (iar un zapis din Iașii anului 1600) de unde aflăm că Alexandru fiul Tudosiei, vinde pe Ursul țiganul lui Grigore Bogdan pentru 15 galbeni. Un descendent al lui Grigore Bogdan este la 1679 Bogdan, jicnicerul decapitat de Ghica Vodă (la a treia sa domnie), alături de alți doi boieri cu care comploase împotriva lui. Fiul jicnicerului George devine hatman și ginere al lui Constantin Cantemir. La 1756 un Ion Bogdan devine mare logofăt și ginerele lui Dumitrașcu racoviță, după ce fusese vornic al Țării de Jos la 1753 pe timpul lui Matei Ghica și mare logofăt al Moldovei pe timpul lui Ion Callimachi . La 1777, Manolache Bogdan devenit mare boier sub Ghica Vodă Grigore și mare vornic, moare decapitat la 18 august 1778 din porunca lui Constantin Moruzzi Vodă, alături de biv-vel spătarul Ioan Cuza, ambii acuzați de vicleșug și pâri la poartă la adresa fostului domn Grigore Ghica Vodă. Dumitrache Bogdan, fiul acestuia fusese căsătorit cu Smaranda Rosetti și avuseseră o fiică pe nume Maria, viitoarea soție a hatmanului Teodor Balș și doi băieți, Manolache și Lascăr, ultimul o mare figură (de pomină) a veacului XIX la Iași. Manolache era spătar și decedase ca urmare a unui accident la moșia sa Gâdintși. El fusese însurat cu Anica Ghica Chefal și avusesese trei fii: Lupu, Leon însurat cu Lucia

Kogălniceanu fiica marelui om politic și Geoarge însurat întâi cu Margareta Rosetti, apoi cu Maria Alecsandri, fiica „bardului” de la Mirecești. Lascăr Bogdan (1800-1832) cu studii la Viena ajunsese polcovnic (colonel) în armata Moldovei, unde însă nu stătuse mult. Fusese căsătorit de trei ori și mare crai al Iașului. Conspirase împotriva lui Milail Sturdza și fusese arestat și exilat la Măcin. De-a lungul timpului fusese și comisar pe lângă trupele rusești, respectiv austriece, în timpul ocupațiilor militare străine a Moldovei și mai târziu senator sub Carol I. Totul a început la nunta (Ion Neculce, Opere. Letopisețul Țării Moldovei și O samă de cuvinte, ediție critică și studiu introductiv de Gabriel Strempele, Editura Minerva, București, 1982, p. 419) din 1702 a lui Constantin Costache, fiul lui Vasile Costache cu Catinca, fiica lui Iordache Ruset. Aici, acesta din urma, deși reconciliat cu tânărul Constantin Duca, nu renunța la intrigă și îndeamnă pe boierii nemulțumiți să fugă din țară pentru a grăbi mazilirea domnului. Printre cei care s-au hotărât să „înfăptuiască” îndemnul lui Iordache Ruset se aflau: frații Costache, Mihai Racoviță spătarul și cumnatul său Ilie Enache Tifescu stolnicul, Lupu Bogdan fostul hatman și postelnicul grec Macsut. Aceștia au fost însoțiți de „alți mulți boieri ca la vreo cincizeci și mai bine”. Fuga boierilor la înspăimântat pe Constantin Duca, care s-a hotărât să apeleze la Poartă, pentru ca aceasta să facă presiuni pe lângă Constantin Brâncoveanu, pentru predarea boierilor pribegi. Obligat să facă acest lucru, domnul muntean obține de la Poartă, dreptul de a opri la el pe boierii a căror viață considera că se află în pericol, în cazul în care aceștia ar fi fost predați lui Duca. Astfel, Constantin Brâncoveanu oprește la el cinci mari boieri: Vasile Costache vornicul, Lupu Bogdan hatmanul, Mihai Racoviță spătarul, Ilie Enache stolnicul și Macsut postelnicul. Ceilalți boieri au fost predați la Focșani unei delegații trimisă de Constantin Duca, nu înainte de a se face „un giurământu că nu voru avea boierii nici o reutate despre Constantin vodă”. De asemenea, domnul de la București cerea un sfat lui Iordache Ruset „pe cine va socoti, dintre boierii moldoveni ce-s pribegi acolo (la București), să cheltuiască Brâncovanu la Poartă să-l puie domnu”. Știind că în urma unei asemenea înțelegeri avea numai de câștigat, Iordache Ruset accepta propunerea domnului muntean, sugerându-i ca persoana cea mai potrivită pentru domnie era numai Mihai Racoviță spătarul, pentru ca „iaste neam de boier vechiu, moldovan și iaste ruda Brancovanului. Și este și bun că nu-i va ieși Brâncovanului din cuvânt, la ce i-ar porunci”. Mihai Racoviță era rudă cu Iordache Ruset, fiind veri prin alianță, pentru că acesta era căsătorit cu vara sa primară, Safta, fiica lui Neculai Racoviță logofătul. De asemenea, Mihai Racoviță era rudă și cu Constantin Brâncoveanu, fiind veri de-al doilea, iar acest aspect a contat foarte mult la susținerea sa pentru obținerea domniei. Propunerea lui Iordache Ruset a fost acceptată și de boierii moldoveni aflați la curtea lui Constantin Brâncoveanu, cu excepția lui Lupu Bogdan, cumnatul lui Antioh Cantemir, care nici măcar nu a fost întrebat. Deși toată această înțelegere s-a făcut în secret față de el, Lupu Bogdan bănuia ceva, de aceea l-a prevenit pe cumnatul său să fie cu băgare de seamă, însă acesta nu l-a crezut, bazându-se „pe numele său bun” și pe loialitatea boierilor moldoveni, mai ales pe a lui Iordache Ruset. Iar după ce au luat Mihai Racoviță domnie, aceia s-au despărțit toți de casa Cantemireștilor și s-au făcut toți de casa lui Mihalache spătarul, și Cantemireștii rămăseseră din boieri de frunte numai cu cumnatul său, cu Bogdan hatmanul. Proprietarul Boianului, cronicarul Ion Neculce, pe vremea cand era staroste de Cernăuți, între anii 1710-1741, a ridicat o biserică de lemn. Cea mai veche hartă militară austro-ungară (1763-1776) ne arată că acea biserică a fost situată puțin mai spre Prut de actuala biserică. Astfel, acesta hartă dovedește că anume în grădina lui G. Toma, unde fusese găsită piatra cu pisania de ctitorie, cu adevărat a fost cândva biserică ridicată de cronicarul Ion Neculce. Anul cand a fost construită aceasta biserică se poate verifica după pisania de ctitorie pastrată pana în zilele noastre. „Toți (c)titori(i), moși, strămoși și părinți(i) hatmanul (Ion) Neculce, Gavrilăș Mateiaș mare logofatu și soția lui Sarca și neamul lor. Bătrânul Iordache Katacozonove (Cantacuzino) mare vistiernic și soția lui Alexandra, fata lui Gavrilăș și neamul lor. Neculce vistiernic și soția lui Catrina, fata lui Iordache și neamul lor. Ion hatman care au făcutu biserica, fiul (lui) Neculci și Catrina și soția lui Maria și neamul lor, (i jona ego i ceada ih) anume: Gavrilăș,

Ruxandrei Cantemir. Are ca frați pe Lupu, Anța, Ecaterina și Maria. Este căsătorit prima dată cu Bălașa, care era fata lui Dumitrașco Racoviță, mai înainte de anul 1726. Bălașa moare la 12 iunie 1746, fiind îngropată la mănăstirea Dancu. Se recăsătorește cu Ecaterina, fata lui Ioan Sturza. Și are copii pe Maria, Safta, și Manolachi. Moare la 8 iulie 1765, fiind îngropat la mănăstirea Dancu din Iași³⁷⁸. În 1741, la venirea lui Constantin Mavrocordat, este numit vel stolnic³⁷⁹. Apare pe la 30 mai 1745 cu titlul de vel paharnic, semnând împreună cu alți boieri moldoveni o carte de stăpânire dată egumenului de Pobrata³⁸⁰ asupra a patru vecini din Drăcenii, din ținutul Cernăuți³⁸¹. Iar la revenirea în Moldova a lui Constantin Mavrocordat, în anul 1748, este numit hatman³⁸². La 25 august 1749 apare cu titlul de hatman, semnând documentul prin care Zoîta vorniceasa, care era soția lui Iordachi Ruset, dăruiește o jumătate din satul Durnești (Broșteni, sat pe moșia comisului Constandin Lazu,³⁸³ care era moșie primită ca zestre de la Vasile Balș

Ilie, Neculce, Alexandru, Safta, Anița, Catrina, Marie, Ileana, Năstăsie. Eu Mihalachi polschi sini (fiul lui Ștefan) Luca vistiernicul, nepot de sora hatmanului Ion. Toți aceștia sunt strănepoți(i) lui Gavrilaş, a(l) lui neam. Lupu Bogdan hatman (i jona ego Lupa ciada ih) și soția sa Lupa și neamul lor. Acestie socri(i) hatmanului Ion.” Ion Neculce a fost hatman numai în primăvara-vara anului 1711, și cu siguranță piatra a fost făcută în această perioadă. Nu se poate spune că în acest an, pe 21 August, când biserica ortodoxă amintește „Adormirea Maicii Domnului” a fost sfințită biserica de lemn construită de cronicarul Ion Neculce deoarece după bătălia de la Stălinești din 9-10 iulie Neculce fusese nevoit să fugă cu Cantemir Vodă în Rusia. Dacă biserica ar fi fost construită după anul 1719 când se întoarce din exil, recăpătându-și Boianul la 1 iulie 1720, el urma deci să se intituleze în inscripția de pe placa pisaniei-pomelnic, ca biv hatman.

³⁷⁸ Mihai-Dimitrie Sturdza, op. cit., p. 582. La 7 noiembrie un comitet care întrunea pe membrii diferitelor colegii electorale din orașul Tecuci și județ (Mihalache și Iancu Buzdugan, maior Ioan Diamandescu, Alecu Vucetici, Petrache Ciucă, A. Vidrașcu, Gheorghe Nicoleanu, G. Boteanu, A. Radovici) susținea ideea unirii principatelor și alegerea ca „Domn Stăpânitor a țerei (Moldova) pe prințul Grigore Sturdza.

³⁷⁹ Ion Neculce, *Letopisețul Țării Moldovei*, ediție îngrijită și glosar de Iorgu Iordan, București, 1975, p. 335.

³⁸⁰ Mănăstirea Probota (după denumirea veche Mănăstirea Pobrata) a fost construită în anul 1530 în satul Probota (care aparține în prezent de orașul Dolhasca din județul Suceava) de către domnitorul Petru Rareș. Biserica mănăstirii are hramul Sfântul Nicolae (sărbătorit în fiecare an pe 6 decembrie).

Mănăstirea Probota a îndeplinit rolul de necropolă domnească a Moldovei (1522-1677), aici aflându-se mormintele domnitorilor Petru Rareș (1527-1538, 1541-1546) și Ștefan Rareș (1551-1552), al Doamnei Elena Rareș și ai altor membri ai familiei domnitoare a Moldovei.

³⁸¹ Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea, p. 281.

³⁸² Enaki Kogălniceanu, *Letopisețul Țerei Moldovei: de la domnia anteiu și până la a patra domnie a lui Constantin Mavrocordat v.v.*, în *Cronicele României sau Letopiseștele Moldaviei și Valahiei*, a doua edițiune de Michail Kogălniceanu, tomul III, București, 1874, p. 213.

³⁸³ Banul Costachi Lazu, a fost rânduit vornic de Botoșani la 1808 iunie 15 (ASI, Documente, CCLXXXIII/17); Din 15 august 1808 datează înștiințarea Divanului Cnejiei Moldovei către locuitorii Botoșanilor, prin care se arată că de la 15 iunie banul Costache Lazu a fost numit vornic de Botoșani; Costache (Lazu, n.n.) ban și Theodoros (Gruia, n.n.), 1815 iun. 1 (Artur Gorovei, op. cit., p. 186); „Costachi Laz ban, Theodor Gruia căminar, 1815 oct. 2 (ASBT, Documente,

(1756, Iași – †04.02.1832) și satul din comuna Durnești, județul Botoșani)), ținutul Dorohoiului, lui Ctin. Gândul³⁸⁴.

-. **Iordache Cantacuzino**³⁸⁵: Cantacuzino este una din cele mai celebre familii care au existat pe plaiurile noastre. Originea ei este greu de deslușit: Platinos

I/14(10)), 1816 febr. 22 (însemnare a lui D. Furtună pe un exemplar din Ștefan S. Gorovei, Artur Gorove i(1864-1951), în „Arhiva Genealogică”, Tom IV(XI), nr. 3-4, Iași, 1997, p. 186 - 187, arătând că este vorba despre o transcriere din 1936 febr. 12, după un act original aflat la colonelul Alecu Grigoriu din Botoșani, urmașul lui Gh. Asachi; vezi și ASI, Documente, I/14); Alecu Ralet fost mare comis și Gheorghe Lazu stolnic: 1817 mart. 8 (ASI, Documente, LD/48), 1817 apr. 3 (Idem, LD/52), 1817 iul. 2 (dem, LD/57) și 1817 aug. 13 (Idem, LD/60); Vasile Balș căminar și Costachi Lazu, 1817 noiembrie 19 (Ștefan G. Berechet, Album paleografic juridic, nr. 1, Iași, 1939, pl. XXXVI) -Acta- Moldaviae- Septentrionalis-XIV-XV-2015-2016.pdf. Iar la 19 ianuarie 1775, mănăstirea Solca îi dă jupânesei Maria, văduva răposatului jîtnicer Gheorghe Canano, spre veșnică stăpânire, moșia Costești, de pe apa Siretului, în ocolul târgului Botoșani, în schimbul a opt munți ce intră în proprietatea mănăstirii. Câțiva ani mai târziu, moșia era împresurată de către megieși, așa încât la 15 martie 1786, în urma plângerii biv vel stolnicului Șerban Canano, fiul Mariei și al lui Gheorghe, cum că moșiile sale „Costeștii și Vlădenii, care fiind nehotărâte s-ar fi împresurând de cătră împregiurași (...) să să hotărască aceli moșii și să-i stălpască cu pietri hotare împregiur despărțitoare de către moșiile altor răzăși și împregiurași, ca să și le poată stăpâni cu pace”, domnitorul Alexandru Mavrocordat II (Firaris) poruncește lui Nanu și Iordache Lazu, vornici de Botoșani, să rânduiască din mazilii acelui ținut oameni vrednici pentru a face drepte hotare celor două moșii dinspre moșiile împrejmuitoare.

³⁸⁴ Teodor Codrescu, Uricariul sau colecțiune de diferite acte care pot servi la istoria românilor, vol. XVII, Iași, 1891, p. 37.

³⁸⁵ A fost un boier moldovean, mare logofăt în divanul Moldovei. A fost caimacam al Moldovei în perioada 19 septembrie–28 octombrie 1802, între sfârșitul domniei lui Alexandru Șuțu și domnia a lui Alexandru Moruzi. A fost fiul marelui logofăt Constantin Cantacuzino și al soției sale Maria, născută Vlasto (Ion Mihai Cantacuzino, O mie de ani în Balcani. O cronică a Cantacuzinilor în vâltoarea secolelor, traducere de Maria Șerbănescu și Sabina Drăgoi, Editura Albatros, București, planșa VII). Reședința familiei a fost la Conacul de la Ceplenița. Moșiile Ceplenița și Buhalnița au fost cumpărate de tatăl său, pe atunci paharnicul Constantin Cantacuzino, la 1758. Iordache Cantacuzino a moștenit conacul în 1793 și l-a stăpânit până în 1816, când l-a donat fiului său Mihalache Cantacuzino (Sorin Iftimi, Ansamblul conacului Cantacuzino-Pășcanu). Iordache Cantacuzino este cel căruia i-a aparținut actuala Casă a Universitarilor din Iași. A fost „ctitor și epitrop al bisericii” din mahalaua Tălpălarilor din Iași. Între 1774 și 1808 documentele vremii îl menționează ca ocupând o serie de dregătorii importante: mare comis în 1774 (Ioan Caproșu, Documente privitoare la istoria orașului Iași, vol. VII, Editura Dosoftei, Iași, p. 214 stolnic între 1776-1780, p. 598, mare ban în 1780, p. 616 mare vistier în 1792, mare logofăt între 1797-1808, p. 200, Vezi și Constantin Rezachevici, Cronologia critică a domnilor din Țara Românească și Moldova (secolele XIV-XVI), Editura Enciclopedică, București, 2002). Stema Cantacuzinilor era un vultur bicefal încoronat, purtând pe piept un medalion în formă de inimă, în care se află o cruce.să adăugăm că „Ștefan Luca, căsătorie anterioară datei de 15 iulie 1702 cu Maria, care era fiica grămăticului Enache și a Catrinei, fiica marelui vistiernic Iordache (I) Cantacuzino, se integrează „în vasta rețea de solidaritate a Cantacuzinilor”. Ștefan Luca și Maria au împreună patru copii, însemnați în actul de „împărțala moșiilor și a ȝiganilor” din 28 decembrie 1728: stolnicul Toma, Mihailache, Ilinca, mărită cu Hurmuzachi, fiul pitarului Cârstea, și Safta (Iulian Marinescu, Documnte relative la familia Neculce, publicate în „Buletinul Comisiei Istorice a României”, București, Tiparul așezământului tipografic „Datina Românească”, Vălenii-de-Munte, 1925, vol.

spune că strămoșul lor ar fi Luca Kuzinos, regele Kailor, popor germanic (din sec. II î. Hr.); Cantacuzeni apar și în Imperiul Roman; Ducas spune că este una din cele mai ilustre familii din Bizanț, descinzând din vechii eroi ai Greciei. Apoi în anul 1341, Ioan Cantacuzen v-a ajunge împărat la Constantinopol. În Țările Române vor ajunge la începutul secolului al XVII-lea, stabilindu-se atât în Moldova³⁸⁶, cât

IV, p. 63-64, nr. 27; Mihai-Bogdan Atanasiu, *Din lumea cronicarului Ion Necu lce. Studiu prosografic*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2015, p. 411, 412. Mai este cunoscut și Enache (ieromonahul Ioasaf), cel care a redactat unul din manuscrisele operei lui Ion Neculce, cu cheltuiala lui Iordache (IV) Cantacuzino Deleanu, datat 7 aprilie 1766: „Și esti scris acestu Litopisă de părintele Iosav Luca, ficior Lucăi vistiernicul” (Ștefan S. Gorovei, *Miscellanea genealogică* (II), în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie «AD Xenopol»”, XXIII, 1986, 1, p. 447-449; Mihai-Bogdan Atanasiu, op. cit., p. 412-413). Ștefan Luca a fost căsătorit în două rânduri, „dzicând dumnului cu după ce i s-au săvârșit giupăniasa cea dintâi au fost luat pe giupăniasa lui Ion Manole, ce-au fost sulgear mare, fata Aslănoai”. Ion Manole și soția sa, „fata Aslănoai”, au avut doi copii. Marele vistiernic Luca Ștefan are patru copii cu a doua soție, moartă înainte de 8 aprilie 1720, când Mihai Racoviță îi poruncește vel vornicului Ion Sturdza să cerceteze jalba personajului nostru. Copiii lui Ion Manole și a fetei Aslănoaei sunt cereau „parte din bucatele mănă-sa și a tătăne-său”. Porunca domnească reflectă plata datoriilor lui Ion Manole, îndatorat, chiar înainte de a se căsători, de către cel de-al doilea soț al fetei Aslănoaei. Ștefan Luca mai arată în jalba sa și comercializarea unor odoare „de-a giupănesăi lui” de către Ion Manole (Biblioteca Academiei Române, Documente istorice, XIII/233). Să fi fost Enache (Ioasaf) un copil din cea de-a doua căsătorie? Care sunt ceilalți trei? Toma Luca, cu așezarea în Talaba, sat astăzi dispărut, are rândul său o fiică Ecaterina (Catrina), căsătorită în 1762 cu Dediu Codreanu. O altă fiică a sa era căsătorită cu C. Negrea, care în 1777 se judeca cu Iordachi Bădros pentru a cincea parte din moșia Chițivoești (Costin Clit, *Moșiile Rânceni și Spârcoceni din ținutul istoric al Fălciului* (sec. XVIII-prima jumătate a sec. al XIX-lea), în „Acta Moldaviae Meridionalis”, Anuarul Muzeului Județean Ștefan cel Mare, Vaslui, XXXIX, vol. I, 2018, p. 168-169). Ștefan Luca se înrudea cu „giupâneasa” lui Iorga Păladi, cunună de „Ilieș vod(ă)”, Alexandru Iliaș (1666-1668), care după moartea soțului „rămâindu... săracă, peste puțin(ă) vreme s-au măritat după Niane ce-au fost ușer mari” și a vândut rudei sale vistiernicul Luca pe o țigancă Avrămia, împreună cu copilul ei, tranzacție contestată la domnie de spătăreasa Ruxanda, sora Iorgăi. Țiganii respectivi au fost dănuți de nașul Iliaș vodă lui Iorga Păladi.” (Costin Clit, în *Sate și moșii ale familiilor Luca din secolul al XVIII-lea. Documente inedite*, p. 192-193).

³⁸⁶ Octav-George Lecca, op. cit., p. 187-188. „Venit în Moldova pe la jumătatea anului 1616 odată cu strămutarea domniei lui Radu Mihnea, însă prima atestare a vreunei funcții îndeplinite de Iordache la Curte datează din a doua jumătate a lunii ianuarie 1618. Într-o primă fază găsim că la 8 ianuarie 1618 Andrei Stănilavici pârcălab vinde lui Toma postelnic și fratelui său Iordache seliștea Căucelești, pe Cracău (DIR, A, XVII, IV, p. 219, nr. 278), pentru ca la sfârșitul lunii, mai exact la 28 ianuarie 1618, Radu vodă Mihnea să întărească „slugilor sale Toma ureadnic de Piatra și fratelui său Iordache aprod” aceiași seliște Căuciulești (CDM, vol. I, p. 408, nr. 1814). Postelnicii mici (cum era cazul lui Toma Cantacuzino) sau aprozii, erau de obicei fi ii marilor boieri sau protejați ai acestora și ai domnului (Nicolae Stoicescu, *Despre subalternii marilor dregători din Țara Românească și Moldova* (sec. XV-mijlocul sec. XVIII), în SMIM, vol. VI, București, 1973, p. 69), care de tineri erau ajutați să-și înceapă o carieră politică. Astfel au stat lucrurile și în cazul lui Iordache, care din 1618, deși nu cunoaștem pe lângă care mare boier, știm că a reușit să se amestece printre aprozii de la Curte. Afl at în această postură a înțeles că norocul în treburile politice stă în numărul moșiilor, astfel începe să cumpere, împreună cu fratele său Toma, sate și părți de sate, pentru a-și face o situație cât mai bună. La 6 aprilie 1623 Ștefan Tomșa dăruiește

și în Valahia. Sunt însă destule păreri ale unor istorici că este „Posibil ajuns pe tron și cu ajutor Cantacuzinesc, Vasile Lupu vodă va face, după cum era și de așteptat, mai multe schimbări în divanul domnesc. Printre cei din domnia anterioară îi găsim pe Pătrașco Bașotă³⁸⁷, Constantin Ciogolea, Pătrașco

„boierului nostru credincios Toma postelnic al treilea” satul Tămăduiani și o parte din satul Pașcani, pe Siret, ținutul Suceava (DRH, A, XVII, V, p. 207-208, nr. 279), pentru ca la 2 decembrie Radu Mihnea, ajuns în a doua sa domnie în Moldova, să întărească dania făcută de predecesorul său fraților Cantacuzino, însă funcția deținută de Iordache, care cu siguranță a existat, nu o putem identifica ca pentru că locul din document unde aceasta a fost scrisă este rupt (Ibidem, p. 249-250, nr. 333). La 20 martie 1627 (DRH, A, XIX, ed. Haralambie Chirica, București, 1669, p. 216, nr. 169) Miron vodă Barnovschi întărește fraților Cantacuzino satele Murgucești, Verșești și Tămăduiani, însă din nou lui Iordache nu îi este alăturată nici o funcție, fiind menționat doar ca frate a lui Toma postelnic. Aceiași situație o întâlnim și la 11 iunie 1627, când același domn întărește „lui Toma postelnic și fratelui lui Iordache” jumătate din satul Cucuteni, ținutul Roman (Ibidem, p. 309-310, nr. 221). Satul este achiziționat în aceeași zi, iar cumpărători sunt tot „Toma postelnic și fratele lui Iordache”, ibidem, p. 307-309, nr. 220), sau la 6 februarie 1628 când „Toma sulger și fratele lui Iordache” cumpără de la Gheorghe Siminiceanu fost vornic, un loc de casă în același sat Cucuteni (Ibidem, p. 416, nr. 304). Tot fără funcție, Iordache apare la 7 martie 1628 (Ibidem, p. 436, nr. 321), când dă mărturie pentru o cumpărătură făcută de Ionașcu Prăjescu. Actul din 22 aprilie 1630 ne arată că drumurile celor doi frați se despart căci, la această dată „Toma sulger și fratele său Iordache (...), au împărțit împreună a lor drepte ocine și sate și părți de ocini, ce au avut ei împreună de danie și de miluire (...) și de cumpărătură” (C. A. Stoide, C. Turcu, Documente și regeste din ținutul Neamțului (secolul XVII), extras din Anuarul liceului de băieți, Piatra-Neamț, pe anul 1934-1935, p. 12-13, nr. XXIII. Vezi și I. Tanoviceanu, Începuturile Cantacuzineștilor în Țerile Românești și înrudirea lor cu Vasile Lupu, în Arhiva, tom III, 1892, p. 41-43)” (...) Din a doua domnie a lui Alexandru Iliaș, mai exact la 29 aprilie 1632, Iordache Cantacuzino apare în documente ca vistiernic, al doilea sau al treilea însă (DRH, A, XXI, ed. C. Cihodaru, I. Caproșu și L. Șimanschi, p. 45, nr. 42. La 28 mai 1632 Iordache vistier al treilea împreună cu alți boieri dau mărturie pentru cumpărătura făcută de Costin postelnic, ibidem, p. 105, nr. 93), căci vistiernici în această perioadă găsim atât pe Gheorghe Roșca cât și pe Istratie (Ibidem, p. 312, nr. 250), mare vistiernic fiind Dumitrachi (Ibidem, p. 105, nr. 93). În această postură îl vom întâlni pe Iordache până în ianuarie 1633 (Martor la 15 ianuarie 1633, ibidem, p. 342, nr. 270 și la 27 ianuarie 1633, ibidem, p. 354, nr. 278), însă este posibil să fi avut această funcție până la înlăturarea lui Iliaș. Nu se știe cum a procedat în timpul revoltei izbucnite în aprilie 1633, dar cu siguranță a fost înlocuit din dregătorie la venirea lui Miron Barnovschi în a doua sa domnie. Reapare ca vistier la 25 noiembrie 1633 (Ibidem, p. 522, nr. 416), repus deci de Moise vodă Movilă, funcție pe care o deține până spre sfârșitul anului 1634, când va fi numit mare vistiernic de către Vasile Lupu. (vezi Mihai-Bogdan Atanasiu, Activitatea lui Iordache Cantacuzino până la începutul domniei lui Vasile Lupu în Cercetări Istorice, 2002-2004 (XXI-XXIII), Iași).

³⁸⁷ Pătrașco Bașotă, primul mare logofăt al lui Vasile Lupu vodă, din aprilie 1634 până în aprilie 1636. În 1635/7143 apr. 12 Vasile Lupu vv. emite la Iași un Hrisov prin care întărește lui Dumitrașco Fulger și soției lui, Mărica, mai multe părți de ocină cumpărate în satul Voroncouți, ținutul Soroca, cu vad de moară pe Nistru și venitul morii de acolo, de sâmbătă seara până duminică seara, având ispisoc de împărțire de la Gaspar vv., privilegiu de la Bogdan vv., Alexandru Iliaș vv., Ieremia Movilă vv., Ștefan Tomșa vv., Gaspar vv. De asemenea, le mai întărește două părți din seliștea Lupșeni și locul de iaz din pâraul Soloneț, ținutul Soroca, cu uric de la Bogdan vv. și ispisoc de la Ștefan vv., Alexandru Iliaș vv., Moise Movilă vv., Ștefan Tomșa vv., o parte de ocină în Toderești, ținutul Cărligăturii, cumpărată de la Simion Capșea, medelnicerel, cu o parte

Ciogolea³⁸⁸ sau Dumitrașco Șoldan, toți aceștia fiind rude ale sale, însă, apar și nume noi, mai ales rude foarte apropiate cum sunt Gheorghe Coci și Gavril Coci,

din locul de iaz, cu casele de la Ștefan Danco, stolnicel, având ispisoace de la Radu vv. și Moise Movilă vv.; partea lui Marco și a fiilor săi, cu 25 taleri de argint, și plata dării țărănești pe 2 ani; o prisacă în hotarul și pe dealul Sepeșenilor, ținutul Cârlișău, unde a fost chilia lui Drăgan Sepeș, călugăr, pe care le-a dăruit-o Chelsia, fiica lui Drăgan Sepeș și a Albei, cu voia soțului și a fiilor ei. Sfat domnesc. A pus pecete Pătrașco Bașotă, logofăt, și a scris Stratilat Borăleanul. Semnătura domnului. Pecete mare (11 cm), atârnată cu snur roșu din mătase, scut heraldic triunghiular ascuțit, cap de bour cu stea între coarne, în stânga spada și soarele iar în dreapta luna și flamura, peste scut casca din care coboară lambrechinuri, în exergă, între două cercuri perlate, legenda † ...вода Божію Милостию Господар ЭМАІ Молдавскої Ват Эрмв. - Copie în fondul Manuscrise, nr. 628, f. 480 la Arhivele Naționale ale României; Catalogul documentelor moldovenești, vol. II (1621-1652), București, 1959, p. 227-228. Iată un alt act din 1635, noiembrie 30, Iași: „Iată dar noi, eu Patrașco Bașotă, mare logofăt, și Savin, mare vornic de Țara de Jos, și Dumitrașco Șoldan, mare vornic de Țara de Sus, și Gligorie Ureche, mare spătar, și Gheorghie, mare ceașnic, și Gavriș, fost mare vornic, și Grama, mare stolnic, și Lupul Prăjescul, mare clucer, și Iordachie, mare vistiernic, și Ștefan Moimăscul, pitar, și Neaniul, vornic de gloată, și Ereimia, vornic, și Tănăsie, vornic, și Stejeranul, vornic, și alți boieri de la Curtea Milostivirii Sale domnului, scriem și mărturisim, cu acest zăpis al nostru, cum a venit înaintea noastră Mihail Furtună, fost mare postelnic, de bunăvoia lui, nesilit de nimeni și nici asuprit, și a vândut dreapta sa ocină și dedină și cumpărătură, jumătate de sat din Preutești, care este pe Șomuz, în ținutul Suceava, aceasta a vândut-o prietenului nostru Toader Șoldan pârăcâlab, pentru patru sute de galbeni ungurești. Și această jumătate de sat i-a fost cumpărătură de la Gligorcea Pisoschi. Deci noi, dacă am văzut între ei tocmeală de bunăvoie și plată deplină, noi încă, și de la noi, i-am făcut această întărire. Și, pentru mai mare putere și tărie, am pus pecetea noastră la acest zăpis adevărat al nostru” (Documente Romaniae Historica. A. Moldova, vol. XXIII, București 1996, doc. 283, p. 323, 324).

³⁸⁸ Ciogoleștii stăpâneau la Cucuteni părți din sat în secolul al XVII-lea. Dovada acestui lucru sunt două documente din anul 1627, unul de mărturie a vânzării și celălalt de întărire a stăpânirii la Cucuteni. Primul dintre ele, data 11 iunie 1635/7135 și scris la Toderești, pe Bîc, prezenta mărturia marilor boieri ai țării pentru vânzarea unei jumătăți din satul Cucuteni de către Constantin Ciogolea fraților Toma și Iordache Cantacuzino: „(...) scriem și mărturisim cu aceasta carte a noastră că a venit înaintea noastră Constantin Ciogolea, de bună voia lui, nesilit de nimeni nici asuprit, și a vândut dreapta sa ocină și dedină, jumătate din satul Cucuteni, jumătatea de jos, cu loc de iaz și de moară și de prisacă și cu vecini și cu tot venitul, cu vii. Și a vândut cu știrea fratelui său Pătrașco Ciogolea și a mamei lor. Aceasta a vândut-o milostivirii sale, Toma postelnic și fratelui lui, Iordachie, pentru o sută de ughi galbeni (...)” (DRH, vol. XIX, seria A. Moldova (1626-1628), nr. 270, p. 308. Constantin Ciogolea, pomenit în acest document fără titlu, era fiul lui Pătrașco Ciogolea pârăcâlab și al Sofroniei, aceasta fiind sora lui Dumitru Buhuș iapa vistier, nepotul lui Pătrașco Banul de la Cucuteni amintit în actul de la Tomșa voievod din 1622. Familia Boul se înrudea cu Ciogoleștii, fratele lui Constantin Ciogolea, Pătrașco, fiind căsătoria cu Todosia, fiica lui Toader Boul vistier (Nicolae Stoicescu, Legăturile de rudenie dintre domni și marea boierime și importanța lor pentru istoria politică a Țării Românești și Moldovei (secolul XV- începutul secolului al XVIII-lea), în Danubius, vol. V, Galați, 1971, p. 375). Tot din data de 11 iunie 1627/7135 este și uricul de cumpărătură acordat de Miron Barnovschi fraților Toma și Iordache Cantacuzino pentru partea din Cucuteni cumpărată de la Constantin Ciogolea: „(...) Deci noi, văzând tocmeală lor de bună voie și plata deplină, noi de asemenea și de la noi am dat și am întărit boierilor noștri, Toma postelnic și fratelui lui Iordachie, această înainte zisă jumătate de jos a satului Cucuteni, cu vii și cu loc de iazuri latură mori și deprisă ci, să le fie uric și cumpărătură și

frații săi, iar mai târziu (1651) nepotul de frate Alexandru Coci³⁸⁹ (toți aceștia adăugându-se tuturor familiilor boierești importante ale Moldovei, n.n.). Iordache Cantacuzino rămâne vistiernic (al doilea) și asta până spre sfârșitul anului 1634, căci îl găsim rămas tot în această funcție atât la 13 mai³⁹⁰ cât și la 14 august³⁹¹. Dar se pare că Iordache Cantacuzino a fost chiar cel care a negociat cu Poarta Otomană pentru ca Vasile Lupu vodă să nu mai plătească tribut timp de patru ani: între anii 1634-1637, iar datorită acestor tratative încheiate cu succes situația financiară a Țării Moldovei, și implicit aceea domnului s-a stabilizat³⁹². Se presupune că înrudirea dintre Iordache Cantacuzino și domnitor, primul căsătorindu-se cu sora soției celui din urmă, devenind astfel cumnați³⁹³, cu siguranță a făcut ca Iordache Cantacuzino să fie numit ca mare vistiernic la sfârșitul anului 1634 sau la începutul anului următor, iar prima mențiune a deținerii acestei demnități de către Iordache Cantacuzino, datează din 1 martie 1635³⁹⁴. Și mare vistiernic va fi mulți ani de acum înainte, aceasta fiind de altfel și funcția pe care o va deține, cu unele mici întreruperi, mai bine de 20 de ani. Iar încredințarea acestei dregătorii nu era ușor de făcut, domnul trebuind să aleagă un om foarte apropiat lui și nu în ultimul rând unul priceput în ale finanțelor, căci odată cu aceasta el dădea celui ales și „cheia țării în mână”³⁹⁵. Iordache administrează neconținut vistieria Moldovei timp de trei ani de la numirea sa, fiind întâlnit frecvent în actele păstrate. Din ele am selectat câteva care îl înfățișează în

întărire cu tot venitul (DRH, vol. XIX, seria A. Moldova(1626-1628), nr. 221, p. 309). Analizând cele câteva informații colectate din mulțimea existentă, credem că am reușit să probăm respectabila vechime a satului și liniile generale ale stăpânirii pământului de la Cucuteni de către familiile boierești Gănescu, Boul, Banul, Ciogolea, Cantacuzino și Ghica până în epoca modernă. La 16 februarie 1640, pârcașul Constantin Ciogolea și soția sa Ileana primeau întărire pentru cumpărăturile lor, între care jumătate din a treia parte din satul Calafendești de pe Horaș (ținutul Sucevei), cu a patra parte din iazul numit Iurghiciul, cumpărată de la Ionașco Urmeziu, la care se adaugă o altă jumătate din a treia parte cumpărată de la „rudele sale” Gligorie Urmeziu și de la fratele său Savin și de la sora lui Magda, fiii lui Toader Urmeziu (DRH, A. Moldova, voi. XXV (1639-1640), întocmit de Nistor Ciocan, Dumitru Agache, Georgeta Ignat și Marius Chelcu, București: Ed. Academiei, 2003, nr. 295, p. 289-291).

³⁸⁹ Nicolae Stoicescu, Legăturile de rudenie dintre domni și marea boierime și importanța lor pentru istoria politică a Țării Românești și Moldovei (secolul XV- începutul secolului al XVIII-lea), în Danubius, vol. V, Galați, 1971, p. 132-133.

³⁹⁰ DRH, A, XXII, ed. C. Cihodaru, I. Caproșu și L. Șimanschi, p. 136, nr. 126.

³⁹¹ Nicolae Iorga, Studii și documente, vol. V, București, 1903, p. 22; DRH, A, XXII, p. 266, nr. 238; Gheorghe

Ghibănescu, Ispisoace și zapise, vol. II/1, Iași, 1909, p. 86-88, nr. 71.

³⁹² Ion Mihai Cantacuzino, O mie de ani în Balcani, București, 1996, p. 135.

³⁹³ I. Tanoviceanu, Începuturile Cantacuzineștilor în Țerile Românești și înrudirea lor cu Vasile Lupu, în Arhiva, tom III, 1892, p. 28-29.

³⁹⁴ DRH, A, XXIII, editura Leon Șimanschi, Nistor Ciocan, Georgeta Ignat și Dumitru Agachi, p. 44-45, nr. 46.

³⁹⁵ Ion Neculce, Letopisețul Țării Moldovei și O samă de cuvinte, ediție îngrijită, cu glosar, indice, și o introducere de Iorgu Iordan, București, 1955, p. 177.

această funcție pe parcursul perioadei martie 1635-aprilie 1638. Astfel, la data de 11 noiembrie 1635 și Vasile Lupu vodă îi întărește lui „Iordache mare vistiernic” 26 de pământuri cumpărate în satul Cârliși³⁹⁶; la 20 martie 1636 domnul îi întărește marelui vistiernic satul Popricani, cel cumpărat de la Coste vameș³⁹⁷; la 1 noiembrie 1636 „Iordache mare vistiernic și Mălai fost vistiernic” revendică un ȋigan pe care îl au de la socrul lor Băcioc³⁹⁸; la 26 ianuarie 1637³⁹⁹, cât și la 11 iulie aceluiași an⁴⁰⁰, când marele vistiernic Iordache Cantacuzino este martor la vânzarea unor sate. La 8 mai 1638⁴⁰¹ încă deține această funcție, însă la o lună după această dată, mai exact la 15 aprilie⁴⁰², îl găsim înlocuit cu Palade, Iordache semnând ca „fost mare vistiernic”. Nu cunoaștem cauza, dar nici împrejurările pentru care acesta a fost scos din slujbă, dar rămâne în această situație până la sfârșitul anului 1639⁴⁰³, el reapărând ca mare vistiernic la 31 decembrie⁴⁰⁴. Această înlocuire ar putea avea legătură cu moartea Catrinei, fosta primă soție a lui Iordache, care, a avut loc în această perioadă, însă lipsindu-ne o dovadă clară nu putem afirma sigur acest lucru. Nici de o supărare a domnului, care să ducă la o demitere, nu cred să fi e vorba atâta timp cât la o perioadă relativ scurtă slujba îi este din nou încredințată, iar în intervalul în care Iordache este „fost vistiernic”, primește în dar de la domn câteva proprietăți și întăriri pentru satele cumpărate.”⁴⁰⁵ Toate documentele istorice ne menționează și că Iordache Cantacuzino⁴⁰⁶ este numit de Constantin Mavrocordat la venirea sa în anul 1741

³⁹⁶ Th eodor Codrescu, Uricarul, vol. XXV, Iași, 1895, p. 35-36.

³⁹⁷ DRH, A, XXIII, p. 409-412, nr. 365.

³⁹⁸ Ibidem, p. 597-598, nr. 548.

³⁹⁹ DRH, A, XXIV, ed. C. Cihodaru și I. Caproșu, , p. 19, nr. 21.

⁴⁰⁰ Ibidem, p. 140, nr. 149.

⁴⁰¹ Ibidem, p. 39, nr. 345.

⁴⁰² Documente privitoare la istoria orașului Iași, vol. I, ed. Ioan Caproșu și Petronel Zahariuc, Iași, 2000, p. 354 -358, nr. 273.

⁴⁰³ Martor la 14 ianuarie 1639 (DRH, A, XXV, ed. Nistor Ciocan, Dumitru Agache, Georgeta Ignat și Marius Chelcu, București, 2003, p. 9-10, nr. 9); la 11 martie 1639 (Ibidem, p. 61-62, nr. 55); la 10 aprilie 1639, ibidem, p. 101-105, nr. 97, etc. sau la 7 septembrie când Vasile Lupu dă acestuia o „bucată de șes ce se cheamă Răutul, pe Bahluiet”, ibidem, p. 225-226, nr. 225.

⁴⁰⁴ Ibidem, p. 270-272, nr. 272.

⁴⁰⁵ La 16 februarie 1639 Vasile Lupu dă lui „Iordache fost mare vistiernic o bucată de șes ce să dzice Răutul, ce este pre Bahluiet, dreaptă ocină domnească” (Ibidem, p. 42-43, nr. 35). Apud Mihai-Bogdan Atanasiu, Activitatea lui Iordache Cantacuzino până la începutul domniei lui Vasile Lupu în Cercetări Istorice, 2002-2004 (XXI-XXIII), Iași).

⁴⁰⁶ În 1761 se naște conflictul privind dreptul de proprietate asupra unei jumătăți a satului Martinești continuă, între Gligoraș Stroescu și Iordachi Cantacuzino, dar câștig de cauză are tot Stroescu, și în 21 august 1761, la Divanului lui Grigore Ioan Callimah Vodă. Abia fiul lui Iordachi, Constantin Cantacuzino, va câștiga dreptul de proprietate asupra jumătății de sat disputate, cea de jos, în 11 septembrie 1764. Recensământul lui Rumeanțev (Acad. Șt. RSS Moșd., Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 428), din 1772-1773, înregistrează la Slobozia Ocna, moșie a comisului Iordache Canta, „36 – toată suma caselor”. Din 9 martie 1784, când Constantin Stroescu renunță la partea de jos a satului Ocna, neamul Cantacuzinilor devine

stăpânul de necontestat al acele moșii. O tipăritură vinează din 1869, referitoare la organizarea politică și judiciară în țările reprezentate în Împărăția Austriei, prezintă următoarea administrare în Ducatul Bucovinei: „Administrarea raionului Coțman, Zastavna (judecătorie de district), Babin cu Ștefanovca, Boianciuc, Borăuți, Brodok, Czarnypotok, Cincău, Doroșăuți, Horoșăuți, Iurcăuți, Cadobești, Kiseleu, Krisciateg, Cuciur-mic, Culeuți, Mitcău, Mosoriuca, Ocna, Onut, Pohorlăuți, Prilipce cu Luca, Repujineț, Samușin, Teutri, Vasileu, Verbăuți, Verenceanca, Zwiniec cu Koetriszöwka” (Politische und gerichtliche / Organisation / der / im Reichsrathe vertretenen Länder von Österreich, Wien 1869, p. 158-161). În baza unui proces pentru moșii dintre mănăstirile Moldovița și Voroneț, desfășurat în 16 mai 1739, în care ambii proprietari aveau urice din vremea lui Alexandru cel Bun, respectiv, Ștefan cel Mare, Nicolae Iorga s-a străduit să găsească o atestare străveche în „Documentele moșiilor M. S. Regelui” (Nicolae Iorga, Studii și documente cu privire la Istoria Românilor, volumul VI, Partea II, București, 1904, p. 3-10), deși, după cum reiese din primul înscris de care se folosește, hotarnica din 26 octombrie 1630, oferea posibilităților locuitori numai condițiile ispășirii și umilinței, care să asigure un loc în rai, lor, bieților munteni fiindu-le „oprit a cosi, nici a vâna fiare, nici a prinde pește, nici a paște dobitoace, fiecă dobitoc vara; unde vor găsi călugării, în braniștea sfintei mănăstiri, câmpulungeni sau vămeni, sau fiecine vor fi, cosind sau umblând după fiară, sau pe vale, după pește, să aibă a le lua tot ce vor găsi la dânsii; așijderi, de se vor găsi oi sau fie ce dobitoace vărând sau tomnând în hotarul sfintei mănăstiri, ce este mai sus scrisă, să aibă a le lua lor câte 12 berbeci, cum este obiceiul” (idem, p. 3). Obiceiul acesta, din vremea lui Homer, până în anul 1800, se referea la răscumpărarea morții de om, și adevărată crimă însemna, prin vremuri, ca necăjitul credincios mirean să îndrăznească să guste o firimitură din „pomul cunoașterii” de pe întinsul rai pământesc. La hotarnica de care aminteam, din 16 mai 1739, împuternicitul domniei era stolnicul Șerban Cantacuzino, și e de dorit să reținem acest nume, ca și cel al lui Dinul Cantacuzino, ispravnic de Câmpulung, care va hotărâni în 11 ianuarie 1756, pentru că afacerea din anul 1800, prin care domnitorul Alexandru Ipsilanti își va însuși aceste moșii și le va dăruia fiului său se leagă, în fond, de faptele urmașilor lor, care se vor trezi, la un moment dat, chiar stăpâni peste moșiile din Moldova ale Moldoviței și Voronețului, pe care le vor „vinde” mărețului magnat regal Carol I. În 1877, când piereau ăia, de nu avea drept de hrană nici prin munți, piereau prin Balcani, bunul nostru Rege, care cumpăraseră valea Prahovei și valea Bistriței, care ridicaseră Peleşului, dădea națiunii române un exemplu de eficiență economică a nesățioasei hârnicii. Primele sate din zona Broștenilor de astăzi se numeau Gheorgițeni – sat cu o tulburătoare poveste, Dorna, adică Dorna Areni, Șarul și Păltiniș, iar documentele aflate de Nicolae Iorga le voi reproduce cu cât mai puține comentarii și dacă se poate, fără comentarii. Uricele despre „Broșteanii pe apa Moldovei” nu le voi reproduce, pentru că nu țin de moșia și de așezările Broștenilor de astăzi. În anul 1756, ianuarie 11: „Matei Ghica dă Voronețului „moșie sfintei mănăstiri ce este împrejur”, după hotarnica din 7248/1740 și cea a Mitropolitului Iacob și a lui Radul Racoviță vel logofăt, din 2 August 7259/1751. „Dinul Cantacuzino, ispravnic Câmpului-Lung, să ia de la călugării de la Moldovița cărțile lui Matei și a lui Constantin Racoviță, de alt cuprins” (idem, p. 5). În 1763, octombrie 1: „Manolachi Costachi vel logofăt, Andronachi vel vornic, Enachi Costandachi vel spătar, Arg. vel ban, Andronic vel paharnic arată că s-a judecat, înaintea lor „Ioniță Negre, câmpulungen de la Câmpulung, cu Neculai sin Tănase și Alexandru, frate-său, Tărățeștii, tot câmpulungeni”, ce aveau „fiștecare câte o hliză de moșii în păduri, și pe hlizăle lor au curături făcute din codru, de la moșii și părinții lor, și sunt a fiștecăruia hlizi osebite, și fiștecare să hrănește pe hliza lui”. Acum Tărățeștii „ș-au făcut osebite curături în capul hlizii lui Ioniță Negre”, cuprinzându-i „locul cel de hrană”. Ei arată însă că „au tăiat pădure verde și au destupat de și-au făcut curătură”. Decizie: „că este cu dreptate fiștecare să-și facă curătură în capul hlizăi sale, iar nu să-și facă în capul hlizăi altora. Deci, să le facă Negre altă curătură, în capul hlizăi lor, de potrivea curăturii lor, și, până le-a găti Negre curătura, să fie deopotrivă cu a lor, ei tot să-și stăpânească curătura” (idem, p. 6).

vel vornic⁴⁰⁷. Interesant este faptul că Ion Neculce spune că noul domn numește drept vornic pe Iordachi Ruset Cilibiul. Iar la 18 ianuarie 1742 este menționat cu titlul de vornic, într-o împărțeață de moșii făcut cu Nicolae Costin⁴⁰⁸. Este menționat tot cu titlul de vornic și într-un document din 26 ianuarie 1742⁴⁰⁹. Apare la 19 februarie 1742 cu titlul de vornic, când vodă Constantin Mavrocordat hotărăște ca locuitorii din satul Bălătești să rămână vecini definitivi lui Iordache Cantacuzino⁴¹⁰. Este biv vel vornic la 20 martie 1742, când depune și o altă mărturie în pâra dintre Constatin Ruset și mănăstirea Galata, pentru moșia Făurești⁴¹¹. Tot vornic este și la 30 noiembrie 1742, când Iliăș vel căpitan de Soroca primește carte pentru ca să supuie pe oamenii de pe moșia Budele a lui Iordachi Cantacuzino⁴¹². Ioan Mavrocordat îl numește mare vornic al Țării de Jos, de la venirea sa pe tronul Moldovei în 1743⁴¹³. Este mare vornic al Țării de Jos în anul 1744⁴¹⁴. Apare la 30 noiembrie 1744 cu titlul de vel vornic de Țara de Jos, chiar în hrisovul lui Ioan Mavrocordat vodă, întăritor al altui hrisov de miluire ce s-a dat mănăstirilor închinete Sfântului Mormânt⁴¹⁵. Este hatman la 30 ianuarie 1745, când primete o carte de la Ioan Mavrocordat⁴¹⁶. În 22 iunie 1745 are titlul de hatman, când apare ca hotarnic într-un document de la Ioan Mavrocordat vodă către târgoveții din orașul Botoșani pentru a-și stăpâni locurile⁴¹⁷. La 15 iulie 1745 era hatman, după cum apare într-un document de vânzare între Ion Tălpălar și I. Mânzul⁴¹⁸. Și tot cu titlul de hatman apare și la 25 august 1745, când Ioan Mavrocordat îi întărește ocinile și moșiile de la moșul său Constantin⁴¹⁹. În 10 iunie 1746 apare cu titlul de hatman, semnând un document de schimb de țigani între Radu Racoviță și Dinu Cantacuzino, ginerele său căsătorit cu Safta⁴²⁰. Tot

⁴⁰⁷ Ioan Canta, *Leatopisețul Țerei Moldovei: de la a doua și până la a patra domnie a lui Constantin Mavrocordat v.v.*, în *Cronicele României sau Letopisețele Moldaviei și Valahiei*, a doua edițiune de Michail Kogălniceanu, tomul III, București, 1874, p. 183.

⁴⁰⁸ *Conдика lui Constantin Mavrocordat*, vol. II, ediție cu introducere, note, indici și glosar alcătuită de Corneliu Istrati, Iași, 1986, p. 12.

⁴⁰⁹ *Ibidem*, vol. III, Iași, 1987, p. 365.

⁴¹⁰ *Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea*, p. 234.

⁴¹¹ *Conдика lui Constantin Mavrocordat*, vol. II, p. 6.

⁴¹² *Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea*, p. 264.

⁴¹³ *Cronica Ghiculeștilor*, ediție îngrijită de Nestor Camariano, Ariadna Camariano-Cioran, București, 1965, p. 587.

⁴¹⁴ Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade (Documente slavo-române)*, vol. XII (Studiu și documente Dorohoiene), Iași, 1924, p. xvi.

⁴¹⁵ Teodor Codrescu, *Uricariul, Cuprinzătoriu de hrsoave, anaforale și alte acte ale Moldovei din secolul XIV până în secolul XIX*, vol. I, Iași, 1852, p. 57.

⁴¹⁶ Nicolae Iorga, *Studii și documente*, vol. XI, p. 83.

⁴¹⁷ *Ibidem*, vol. V, *Cărți domnești, zapise și răvașe*, partea I, București, 1903, p. 243.

⁴¹⁸ Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade (Documente slavo-române)*, vol. XXIV (Documente slavo-române între 6936/1428-7265/1757), Iași, 1930, p. 31.

⁴¹⁹ Teodor Codrescu, *Uricariul*, vol. XVII, p. 33.

⁴²⁰ Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade (Documente slavo-române)*, vol. VIII, Iași, 1914, p. 353.

hatman este și la 28 iunie 1746, când semnează un act de judecată referitor la datoriile lui Radu Racoviță la turci⁴²¹. La 23 februarie 1747, Iordache Kanta, pe atunci vel logofăt, judecă pricina dintre Alexandru Gândul și Ilie Gândul pentru 60 de pământuri în Leucușeni și Marcoviceni⁴²². La data de 15 iulie 1747 semnează un alt zapis al lui Radu Racoviță, cu titlul de hatman⁴²³. La data de 6 octombrie 1748 Cantacuzino hatmanul, care semnează cartea lui Constantin Mavrocordat dată călugărilor de la Horecea să apere pădurea mănăstirii de târgoveți⁴²⁴. Apare la 1 martie 1749, cu titlul de vel logofăt, judecând pricina dintre Alexandru Pârvu și Safta, care era femeia lui Echim din Vaslui, pentru un loc din Marcoviceni⁴²⁵. Și tot vel logofăt este și la 9 aprilie 1749, când apare într-un act de vânzare între Ioan Sucmănariul și Vasile Ciolan⁴²⁶. La 10 iunie 1749 Kanta, vel logofăt, trimite pe nepotul său Neculae Racoviță să hotărască moșia sulgerului Adam, din Ilieștii, din ținutul Vasluiului⁴²⁷. Tot cu titlul de vel logofăt apare și la 24 iunie 1749, în pâră dintre Alexandru Pârvu și Ilie Gândul⁴²⁸, un proces care va continua până la 1 august 1749, tot vel logofătul Iordache Kanta judecând⁴²⁹.

-. **Ion Toader (Todirașcu) Cantacuzino** (1635-1686), mare vistiernic 1672-1672, ctitorul Bisericii Deleni din Iași, era fiul lui Iordache Cantacuzino și Irina Bucioc, era soțul lui Safta Tomșa Cantacuzino-Deleanu și tatăl lui Ioniță Cantacuzino-Deleanu, Catrina Costachi, Vasile Cantacuzino-Deleanu și al lui Ilie Cantacuzino-Deleanu. În perioada 1635-1686 moșia Deleni se afla în proprietatea vistiernicului Toderașcu Cantacuzino-Deleanu (fiul spătarului Iordache Cantacuzino, care era la rândul său înrudit cu domnitorul Moldovei Vasile Lupu, 1634-1653). Iordache Cantacuzino-Deleanu (1688-1759) construiește în jurul anului 1730 o reședință la moșia Deleni, care mai târziu îi va reveni lui Gheorghe (Iordache) Ghica-Deleni (1788-1854). În anul 1802 s-au realizat și primele intervenții de restaurare și de extindere a conacului. Moșia va trece prin succesiunea mai multor moșteniri, la Teodor Ghica-Deleni (1820-1865), Grigore Ghica-Deleni (1847-1938) și Teodor T. Ghica-Deleni (1885-1958). A existat în satul Deleni o singură biserică foarte mică, construită în anul 1669 de boierul Todirașcu Cantacuzino. Știm că Iordache Cantacuzino este și primul din familia Cantacuzino stabilit în Moldova în jurul anilor 1618. Acest Iordache este unul din fiii lui Andronic Cantacuzino, care era la

⁴²¹ Ibidem, vol. XVI (Fereștii, Vaslui), Iași, 1926, p. 116. Se păstrează din 1733/7241 apr. 23. – Grigore al II-lea Ghica vv. Moldovei întărește Radului Racoviță case în Iași <la Sf. Lazăr>. BAR, doc. ist., rez., MCXXXVI/1 (nr. 4).

⁴²² Idem, Ispisoace și zapise (Documente slavo-române), vol. V, partea I, Iași, 1921, p. 122.

⁴²³ Idem, Surete și izvoade, vol. XVI, p. 121.

⁴²⁴ Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea, p. 287.

⁴²⁵ Gh. Ghib

nescu, Ispisoace și zapise, vol. V, partea 1, p. 69.

⁴²⁶ Idem, Surete și izvoade (Documentele românelor), vol. XIII, (Iași), Huși, 1923, p. 49.

⁴²⁷ Ibidem, vol. VIII, p. 355-356.

⁴²⁸ Idem, Ispisoace și zapise, vol. V, partea 1, p. 123.

⁴²⁹ Ibidem, p. 124.

rândul sau, fiul vestitului Mihai Cantacuzino. Iordache Cantacuzino reușește să se însoare cu una dintre cele două fete ale marelui boier Costea Bucioc, Ecaterina, și să intre în stăpânirea a jumătate din moșia Șerbeștilor, partea nordică, spre Cîrligi. Pe cealaltă față, Teodora, boierul Costea Bucioc o va mărita cu viitorul domn Vasile Lupu și prin aceasta, moșia Șerbeștilor intră în zestrea domnitorului și capătă o importanță mai mare decât satele din jur. La 1770 era stăpân la Șerbești spătarul Ioan Cantacuzino, iar după anul 1800 apare banul Ilie. Jumătate din satul Șerbești aparținea, în prima jumătate a sec. al XVII-lea, domnitorului Vasile Lupu. Iar primul dintre marii boieri cantacuzini, care a stăpânit moșia Hangului, a fost Iordache Cantacuzino, ca urmare a faptului că luase în căsătorie pe una din fetele lui Costea Bucioc, cel care stăpânea până atunci această moșie. Din căsătoria lui Iordache Cantacuzino cu Catina Bucioc a rezultat un singur fiu, Toderășco, care moștenește moșia Hangului ca urmaș al tatălui său. El va ajunge să ocupe și înalta dregătorie de mare vistiernic. Promovarea sa în această înaltă dregătorie a fost în vremea domniei lui Duca vodă cel Bătrân (1679-1684), a treia la număr, asta după ce fostul mare vistiernic Vasile Gheuca, a fost decapitat, împreună cu alți doi boieri, asta deoarece „...au făcut cărții hicleni...”⁴³⁰, adică au inițiat un complot pentru a determina o răzvrătire împotriva domnului și uciderea lui. „Și în locul Gheucăi au pus vistiernic mare pe Toderășcu Cantacuzino, ficiorul lui Iordachi cel bătrîn”⁴³¹, spune cronicarul Ion Neculce. La 20 aprilie 1743 este menționat cu titlul de vel stolnic, într-un hrisov de la Constantin vodă, dat pentru miluirea către mănăstirile închinat la Sfântul Mormânt⁴³². Iar pe la începutul secolului al XVII-lea, proprietarul moșiei Deleni a devenit, cum știm, chiar marele vistiernic Toderășcu Cantacuzino-Deleanu (1635-1686), care s-a stabilit aici, fondând ramura boierilor Cantacuzino-Deleanu. El era fiul marelui spătar Iordache Cantacuzino (1581?-1663); acesta din urmă descindea tot dintr-o veche dinastie de împărăție bizantină și era unul dintre cei mai bogați boieri moldoveni ai vremii lui. Marele spătar Iordache Cantacuzino era cumnat cu domnitorul Moldovei Vasile Lupu (1634-1653), soțiile lor fiind fiicele marelui boier Costea Bucioc, care era atunci proprietarul moșiei Șerbești⁴³³. Iar în apropierea curții boierești, marele vistiernic Toderășcu Cantacuzino-Deleanu a construit din piatră și din cărămidă, în anul 1669, o biserică cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”. Lăcașul de cult a fost reparat în anul 1722 de către nepotul ctitorului, hatmanul Iordache Cantacuzino-Deleanu (1688-1759?), tot acela care a înzestrat-o „cu toate podoabele”, după cum scrie și în pisania bisericii⁴³⁴. Nepotul acestuia, hatmanul

⁴³⁰ Ion Neculce, *Opere*, Letopisețul Țării Moldovei, Editura Minerva, București, 1082, p. 260.

⁴³¹ Ibidem p.261.

⁴³² Teodor Codrescu, *Uricariul*, vol. I, p. 55.

⁴³³ Ion Mitican, *Palatul nefericitei domnițe Ruxandra*, Ziarul Lumina, 30 octombrie 2007.

⁴³⁴ Narcis Dorin Ion. „Elitele și arhitectura rezidențială în Țările Române (sec. XIX-XX)” (teză de doctorat, rezumat), elaborată sub coordonarea științifică a prof. univ. dr. Ioan Opriș de la Universitatea „Valahia” din Târgoviște, p. 9.

Moldovei Iordache Cantacuzino-Deleanu (1688-1759?) a construit în jurul anului 1730 un castel la moșia sa din Deleni, unde îl va găzdui pe Grigore al II-lea Ghica (1726-1733), cu prilejul primei logodne a fiului său cel mare, beizadeaua Scarlat Ghica, în anul 1730, cu Safta, fiica minoră a lui Iordache Cantacuzino-Deleanu⁴³⁵. După moartea sa însă stăpânul moșiei a devenit Gheorghe (Iordache) Cantacuzino-Deleanu (1723?-1798). Fiica sa, Maria Cantacuzino († după 1819), s-a căsătorit la Deleni în 1778 cu marele logofăt Constantin Ghica (1758-1818), nepotul de fiică al fostului domnitor Grigore al III-lea Ghica (1764-1767, 1775-1777), cel care era proprietarul moșiei Comănești (astăzi în județul Bacău). Moșia Deleni a fost lăsată moștenire fiului său cel mai mic, Gheorghe (Iordache) Ghica-Deleni (1788-1854), împreună „cu casele și toată pajiștia casei de acolo, cu veniturile pietrelor de moară, cu heleșteele și poienele de acolo, cum și. prisaca cu stupi și cu tot codrul și cu toate celelalte acareturi și vite, cum și viile de la Cotnari și dughenele și cârciumile toate și cu tot locul din Târgul Hârlăului și moșiile Onești, Pașcani și Ozonești, cu toate acareturile de acolo”. Și Nicolae Iorga la 1905, în lucrarea „Inscripții din bisericile României”, vol. I, fascicola I, nr. 1-764, p. 12, referindu-se la inscripțiile de la bisericile din Deleni (din (fost sat Iugani), județul Iași, scrie următoarele: „Radu Voevod, fiul lui Mihnea Voevod, în anul 71, oct.1 și s-a sfârșit la 30 Novembre. Și continuă Nicolae Iorga: „E, de sigur, piatra de la vre-o clădire a lui Radu Mihnea în Hârlău.” După 17 de ani, stăpân la Deleni este Coste Bucioc, mare vornic în Țara de Jos (Moldova de Jos cu capitala în Târgul Nou – Roman). Din ispisoacele de întărire ale domnilor Moldovei, rezultă următoarele privitor la familia Bucioc: „1620/7128 Aprilie 12 Copie di pi suretu ispisocului lui Gașpar v<oe>v<o>d, pe moșii și pe vii și pe Țăgani, anul 7128 <1620> Apr<ilie> 12 zile. Facem însemnare cu aceasta carte a noastră, tuturor carii pre dânsa o vor vinde sau carii pre dânsa o vor auzi, adică acel adevărat al nostru credincios și cinstit boieri Costea Bucioc marele dvornic de pământul de gios, slujând cu driaptă credință celor mai denainte cu sfințai odihniț<i> mai înainte domni, iar astăzi slujește și nouă, drept și cu credință și pământul nostru (...). Pentru aceia noi văzând a lui driaptă încredințată slujbă către noi, l-am miluit pre dânsul cu osăbită a noastră milă și i-am dat și i-am întărit lui, dela noi, în pământul nostru al Moldaviei. (...) Satul Delenii și cu cuturile lui, Iuganii și satul Rușii, ce sânt în ță<n>utul Hârlăului și iarăș<i> satul Bejenii și Pridenii și Mărculești și Nemțanii și Cucuiații pre păraul Răut, cu heleștei și cu loc de mori în Răut și cu bălți.”⁴³⁶ Marele Vistiernic Coste Bucioc, fiind judecat ca trădător, că a uneltit contra Înaltei Porți este tras în țeapă de Schender Pașa și i se confiscă toată averea. Pe la 24 noiembrie 1676, doamna Ruxandra, fiica lui Vasile Lupu, a fost căsătorită cu Timuș Hmelnițki (Тиміш Хмельницький în ukr.), fiul lui Bogdan Hmelnițki hatmanul cazacilor, și

⁴³⁵ Ibidem, p. 10.

⁴³⁶ Documente privind Istoria României. Veacul XVII. A. Moldova, București, 1956, vol. IV, p. 444-445.

numai după moartea soțului cazac, revine la Deleni la moșia bunicului său, vornicului Coste Bucioc. În diată (testament), lasă moștenire întreaga moșie, ca și satul Deleni din ținutul Hârlăului, vărului ei primar, Tudorașcu Cantacuzino, fostul vel (mare) vistier. (Mama Roxandrei și mama lui Tudorașcu Cantacuzino erau, cum se știe, surori)⁴³⁷. Despre pisania bisericii vechi, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”, din comuna Deleni, o ctitorie a marelui vistiernic Toderașcu Cantacuzino-Deleanu, istoricul Nicolae Iorga în lucrarea „Inscripții din Bisericile României”, vol. I, partea I, cap. Deleni, pag. 11 afirmă: „Această sfântă biserică a preacuratei Fecioare, Adormirea, a făcut-o Toderașco Cantacuzin vel vist (mare vistiernic n.n), la an. 7177/1668-1669), iar de iznovă, toate podoabele au făcut Iordache Cantacuzin vel vist. la an. 7230 /1721-1722)”. Nicolae Iorga mai adaugă o notă: Toderașcul este fiul lui Iordache I-iu. El nu a fost niciodată singurul stăpânitor al Delenilor. Dar în aprilie 7181/1673), moșia s-a împărțit între dânsul și Ruxanda fata lui Vasile (Lupu n.n.) Vodă, care făgădui la 24 noiembrie 7185/1676) că va lăsa după moartea ei tot cuprinsul moșiei acestui văr primar (Condica Delenilor, păstrată de domnul Costachi Ghica (...). Nicolae Iorga mai scrie după o cercetare mai atentă: „În curte pe un mormânt se află următoarea inscripție: Pulcheria serdăreasa zace în acest mormânt /Au lăsat aice casă și pe al ei soț scârbit,/Și s-au dus la vecinicie, /Unde toți vom merge,/În vec pomenită fie/ Numele nu se va șterge/Cine stihul va citi/Să zică în gândul său/Măcar de o va ști Dumnezeu,/ fiul și Fiisa Ecaterina, odat’ cu măsă naște și pere cu veselie, la Domnul vecinicie.” Iar conacul din vecinătatea bisericii, a fost construit în anul 1730 de vornicul Iordache Cantacuzino Deleanu și extins în 1802 de marele logofăt Costache Ghica Deleni Comănești (1758-1818) și soția sa logofeteasa Mariuța Cantacuzino.

- **Lascăr Cantacuzino Pașcanu**, un candidat cert la tronul Moldovei, spre 1859, aparținea unei familii istorice și, mai mult, celei mai bogate ramuri a acesteia, el însuși fiind considerat cel mai avut om din Moldova, după fostul domnitor Mihail Sturdza, cum apreciază, ca să dăm doar un singur exemplu, Louis Castaing, gerantul, în mai multe rânduri, consulatului francez din Iași⁴³⁸. Era fiul unui boier foarte influent între anii ’20-’30 ai secolului al XIX-lea, Constantin Cantacuzino Pașcanu (a îndeplinit funcția de președinte al Adunării Deputaților de două ori: în februarie - aprilie 1907 și în decembrie 1912 - ianuarie 1914), mare vornic, și al Pulcheriei (sau Pulheriei, Profirei), care era fiica lui Lascarache Rosetti Bălănescu

⁴³⁷ Nicolae Iorga Studii și documente cu privire la istoria românilor Documente amestecate, vol. II, editura Ministerului de Instrucție, Socecu, 1906, București. p. 78, doc 135.

⁴³⁸ Arhivele Naționale Istorice Centrale, fond Microfilme Franța, r. 41, dosar 3, f. 75-77, Louis Castaing către Édouard Drouyn de Lhuys, Iași, 9 februarie 1853, apud Codrin Murariu, Domnia lui Grigore Alexandru Ghica (1849-1856), teză de doctorat, Universitatea „Al.I. Cuza”, Iași, 2010, p. 369, n. 787. Vom folosi, în câteva note, informații din teza mai tânărului nostru coleg, referitoare exclusiv la încercarea de obținere a tronului din 1853 a lui Lascăr Cantacuzino Pașcanu.

și a Ecaterinei Iancoleu⁴³⁹. Constantin Cantacuzino-Pășcanu (1856–1927) a lăsat drept moștenire „comunei Roman” în anul 1927, în testamentul olograf, scris pe 15 ianuarie 1927, la Paris, unde și decidea ce se va întâmpla cu imensa sa avere: „Las doamnei Maria Cantacuzino, soția mea, numită Aldica Pășcanu, venitul întregii mele averi. Nuda proprietate o las comunei Roman. Este vorba de terenuri, păduri, pășuni, iazuri și imobile: conacul și 480 de hectare de teren din comuna Costișa, 75 de hectare de pădure în comuna Erbiceni (județul Iași - n.n.)”, se arăta în document. Mai erau donate 430 de hectare de teren în comuna Dumești, județul Iași, plus două imobile în București, aflate pe străzile Lebedei și Cameliei, demolate în perioada comunistă. Printre clădirile reprezentative date orașului se număra și corpul B al Colegiului Național „Roman Vodă”, cunoscut în epocă ca fiind „Liceul Sturza Cantacuzino”, declarat monument istoric. Prin mamă, acesta era nepot de vară primară a doi bărbați politici importanți, Petrache Gh. Rosetti Bălănescu și Petrache I. Rosetti Bălănescu, încă activi spre 1859. Ambii erau separatiști notorii, mihăileni, apropiați de Rusia, dacă nu chiar agenți ai ei⁴⁴⁰, ultimul fiind și primul prezident al Adunării Elective a Moldovei, la deschiderea lucrărilor acesteia, în decembrie 1858, ca decan de vârstă. Tot prin mamă, era nepot de vară primară al Săftiței Rosetti⁴⁴¹ și, firește, prin alianță, al primului ei soț, Mihail Sturdza, de care a fost legat, cum vom vedea, și într-un alt chip. Beizadeaua Grigorie M. Sturdza, alt rival la tronul Moldovei, era văr de-al doilea cu personajul nostru. Din familia Rosetti, cea a mamei, au mai fost doi reductabili candidați la tron: vistiernicul Neculai Roznovanu (cel Tânăr, care însă murise în 1857) și Lascăr Răducanu⁴⁴², acesta din urmă, „național”, a participat la ultimele

⁴³⁹ Radu Rosetti, *Familia Rosetti*, vol. I, Coborâtorii moldoveni ai lui Lascaris Rousaitos, București, 1938, p. 110 (Mihai Cojocariu, Un candidat la tronul Moldovei, „Revista istorică”, tom XXIV, 2013, nr. 1–2, p. 57–70).

⁴⁴⁰ Ibidem, p. 114, 115–118. Petrache Gh. Rosetti Bălănescu, zis Lungu, a fost sigur agent rus, după mărturia unui complice eiusdem farinae, paharnicul Costache Sion (a nu fi confundat cu fratele omonim, paharnicul Constandin, arhondologul; vezi extrasele din „memorialul” lui Costache Sion, în Gh. Ungureanu, *Familia Sion. Studii și documente*, Iași, 1936, p. 61–62). Cel de-al doilea fusese desemnat, de către caimacamul Nicolae Conachi Vogoride, în calitate de comisar extraordinar, să preia, în 1857, teritoriul din sudul Basarabiei retrocedat Moldovei, pe care l-a și administrat temporar, iar activitatea lui acolo are tente ciudate de filorusism. A lăsat, totuși, urme interesante și utile pentru situația din zonă. Vezi C.D. Anghel, *Retrocedarea Basarabiei*. Două manuscrise inedite ale unui mare logofăt, în „Viața românească”, Iași, an VIII, iunie 1913, nr. 6, p. 346–365.

⁴⁴¹ Gen. Radu Rosetti, op. cit., vol. I, p. 111. După divorțul de Mihail, Săftița Rosetti s-a recăsătorit cu hatmanul Constantinică Palade, și el un posibil domn, dar a murit la holera din 1831.

⁴⁴² Intenția noastră este să lămurim, într-un sfârșit, cum de a fost ales Alexandru Ioan Cuza domn al Moldovei la 5/17 ianuarie 1859. Este motivul pentru care ne-am propus, în prealabil, să-i urmărim pe cei care au avut o șansă, reală sau iluzorie, să accedă la domnie spre 1859. Până în momentul de față, am izbutit să ne referim la Mihail Sturdza (Mihai Cojocariu, *Partida Națională și constituirea statului român (1856–1850)*, Iași, 1995, p. 187–200: „Partida Conservatoare” și candidatura lui Mihail Sturdza la tronul Moldovei), beizadea Grigorie M. Sturdza (ibidem, p. 200–

tururi de scrutin, cele din sala „Elefant” a Muzeului de Istorie Naturală, pentru desemnarea candidatului Partidei Naționale la domnie, în noaptea de 3/4 decembrie (stil vechi) 1858, ulterior fiind desemnat ministru de Finanțe în primul guvern Cuza (la 15 ianuarie 1859, pe stil vechi). Dintre frații tatălui, de un respect deosebit s-au bucurat Mihail (Mihalache) și Dimitrie. Primul a fost un stâlp al Partidei Naționale, în casele sale (actualul Muzeu al Unirii din Iași)⁴⁴³ constituindu-se Comitetul Unirii, la 30 mai/11 iunie 1856. A fost și publicist și chiar polemist de forță, de o bună primire având parte „refutația” broșurii lui Neculai Istrati, Despre cvestia zilei în Moldova (principalul „manifest” separatist), publicată în coloanele „Stelei Dunării”, în iunie 1856. Ar fi putut fi un temut candidat „național” la domnie (de altfel, tronul îl ademenea încă de pe la anul 1840), dar moartea l-a ridicat pe neașteptate la 1 ianuarie 1857. Mihalache Pașcanu a avut două soții: Eufrosina Greceanu și Maria Ghica Trifești. Cu cea dintâi a avut două fete, care i-au adus în casă gineri redutabili: poetul Iancu Văcărescu și Panait (Panaioti) Balș. Primul, muntean, desființase, în ceea ce îl privea, Milcovul, dar nu mai era un „activist” politic, preferând să își exercite, cu grație, înclinația spre „mecenat” cultural. Panait Balș, în schimb, castelanul de la Ivești⁴⁴⁴, fiu al lui Iordache „Bălșucă” și al Anicăi Costache Filipescu (tot o munteancă, destul de cunoscută ca urmare a posturii de amantă a generalului Miloradovici), a fost un lider separatist de forță, „turbatul separatist”, dacă este să folosim o sintagmă curentă utilizată de adversarii politici unioniști, rămas pe baricade chiar și atunci când totul părea pierdut pentru „partida” sa. Mai mult, a fost amestecat, tot în sens separatist, în mai toate comploturile urzite împotriva lui Cuza Vodă. De departe cel mai instruit și capabil dintre Bălșești, Panait Balș a fost, și el, un bun publicist (a lucrat chiar în redacția „Propășirii”), s-a implicat în mișcarea de la anul 1848 (ale cărei limite le înfățișează magistral într-o scrisoare către Ion Ghica⁴⁴⁵), s-a ilustrat ca un foarte capabil om politic în vremea lui

217), Nicolae Conachi Vogoride (ibidem, p. 160–187) și Petre P. Mavrogheni (idem, *Zimbrul și vulturul. Cercetări privitoare la unirea Principatelor*, Iași, 2010, p. 109–130: Un candidat la tronul Moldovei (1858–1859): Petre P. Mavrogheni).

⁴⁴³ Ion Mitican, *Palatul din Iași al marilor uniri*, Iași, 2007; idem, *Strada Lăpușneanu de altădată. Plimbare nostalgică*, ed. a II-a, Iași, f.a., p. 104 și urm. Din păcate, autorul, poate omul cu cele mai întinse cunoștințe despre istoria din ultimele două veacuri a orașului, nu arată, decât ca excepție, sursele pe care se sprijină.

⁴⁴⁴ Ion T. Sion, *Stăpânii, sătenii și moara din Torcești*, în *Familii boierești din Moldova și Țara Românească. Enciclopedie istorică, genealogică și biografică*, vol. I Abaza-Bogdan, coord. Mihai Dim. Sturza, București, 2004, p. 323–327 (un extras din Ion T. Sion, *Umbrărești, vatră milenară de istorie*, Focșani, 1999, p. 159–169). Pentru activitatea separatistă a lui Panait Balș, vezi mai multe referințe la Mihai Cojocariu, *Partida Națională*, passim.

⁴⁴⁵ 1848 la români. O istorie în date și mărturii, ed. Cornelia C. Bodea, vol. I, București, 1982, p. 371–374, Panait Balș către Ion Ghica, Forcești (corect: Torcești), 2/14 mai 1850.

Grigore Al. Ghica⁴⁴⁶, desigur pentru a deveni, intempestiv, un fervent antiunionist. În această din urmă situație, Panait Balș a fost ministru al Cultelor și Instrucțiunii

⁴⁴⁶ Să precizăm că importante fețe boierești din Principatele Române, cum ar fi Grigore Brâncoveanu, Grigore Ghica (viitor domn), Barbu Văcărescu, Nicolae Văcărescu, Costache Herescu, Iordache și Alecu Filipescu, Alexandru Ghica, Constantin Samurcaș (toți din Țara Românească), Iordache și Rosetti - Roznoveanu, Sandu și Grigore Sturdza, Iordache Balș, Ștefan Negel (din Moldova), fuseseră inițiate de Eterie și acest lucru va avea serioase consecințe istorice. De asemenea, Dionisie Lupu, mitropolit al Ungro - Vlahiei și I Iarion, episcopul de Argeș, au sprijinit Eteria. Mihail Suțu, domnul Moldovei, eterist și el, a pus la dispoziția lui Alexandru Ipsilanti toată averea sa și resursele Moldovei (Bogdan Constantin Dogaru, Francmasoni și conspiratori în Orașul Unirii, Tipografia Atec, Focșani, 2012, p. 22). Reamintim că Eteria a fost fondată de către Nicolaus Scoufas (care se afla în legătură cu Konstantinos Rados ce fusese inițiat în carbonarism), Emmanuil Xanthos (inițiat în Loja Lefkada Societatea Constructorilor Liberi din Sfânta Mavra) și Athanasios Tsakalov (membru fondator al Societății Hellenoglosso Xenodocheio). În fruntea Eteriei sau Societatea Prietenilor cum mai era denumită, se afla așa - zisa Autoritate Invizibilă, alcătuită din trei membri, care a fost de la început înconjurată de secret și mister. Treptat, numărul membrilor Autorității Invizibile a crescut la 12, pentru ca în anul 1818 să fie redenumită Autoritatea celor Doisprezece Apostoli. În același an, Eteria își va muta sediul din Odesa la Constantinopol, conducerea fiind preluată de Alexandru Ipsilanti (Bogdan Constantin Dogaru, Francmasoni și conspiratori în Orașul Unirii, Tipografia Atec, Focșani, 2012, p. 17). Sosirea avangardei lui Ipsilanti în Focșani era planificată pentru 28 februarie 1821 (Răscoala din 1821. Documente Interne, vol. 1, Comitetul de redacție: Academician Andrei Oțetea - Redactor Responsabil, Nichita Adăniloiaie, Nestor Camariano, Ioan Neașu, Sava Iancovici, Alexandru Vianu, Editura Academiei R. P. R., București, 1959, doc. nr. 191, p. 311). Către finele acestei luni, la București „...venise știre într-acele zile de la isprăvnicatul Focșanilor cum că un Vasile Caravia, fiind orânduit din partea Domniei Moldovei cârd-serdar la Galați, s-a ridicat cu zorba asupra topciului (topcic: tunar, vezi Aurel Candrea, Gh. Adamescu, Dicționarul Enciclopedic Ilustrat, editura Cartea Românească, Buc., 1931, p. 1312) turc de acolo, adică zabitolui (zabit: guvernator, comandant de Galați, ibidem, p. 1453) . Ioan Dârzanu, biv vel serdar, Cronica revoluției din 1821, în Izvoarele contemporane asupra mișcării lui Tudor Vladimirescu. Cu o comunicare făcută la Academia Română de Nicolae Iorga, membru al Academiei Române. Lucrare tipărită cu ajutorul Fondului Cultural I.C. Brătianu și al Centralei Băncilor Populare, Librăriile „Cartea Românească” și Pavel Suru, București, 1921, p. 51. Comandat de Grigore Cantacuzino, Batalionul Sacru a jurat credință Eteriei la Biserica „Sfântul. Ioan” din orașul de pe Milcov. La 6 martie 1821, aflat deja în orașul de pe Milcov (Mircea T. Radu, Tudor Vladimirescu și revoluția din Țara Românească, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1978, p. 226), generalul Alexandru Ipsilanti se pregătea să facă joncțiunea cu efectivele venite dinspre Galați conduse de căpitanul Caravia (Cezar Cherciu, Vrancea și Ținutul Putnei. Un secol de istorie: 1820- 1920, Editura Neuron, Focșani, 1995, p. 13). La 1 aprilie 1821, Divanul Moldovei trimitea poruncă dregătorilor din ținuturile Galați, Tecuci și Putna să-l ajute pe vomicul Alecu Calimah „la privigherea și aflarea mișăi/or de peste hotar” (Răscoala din 1821. Documente Interne, vol. 1, Comitetul de redacție: Academician Andrei Oțetea - Redactor Responsabil, Nichita Adăniloiaie, Nestor Camariano, Ioan Neașu, Sava Iancovici, Alexandru Vianu, Editura Academiei R. P. R., București, 1959, doc. nr. 2, p. 20-21). La 28 aprilie 1821, Pârcălăbia de Galați preciza Stărostiei de Putna măsurile care erau necesare pentru alungarea celor 60 de greci și arnăuți prezenți în ținut. Referindu-se la ținutul Putnei, spătarul Ioan Sturdza afirma: „...satele ținutului acestuia după încredințările ce li făcusem pentru îngrijările ce avem, mai să statornicisă toati, urmându-și și lucrare pământului, precum satele despre Săret, și stau nestrămutate” (Ibidem, doc. nr. 77, p. 106- 107).

în ultimul guvern interimar Toderiță Balș, secretar de stat și în primul guvern Vogoride și ulterior ministru de Finanțe⁴⁴⁷. Pentru cine cunoaște documentele de epocă, este mai greu de înțeles legătura strânsă a lui Panait Balș cu agentul Austriei la Iași, Gödel Lannoy (după Victor Place, consulul francez în exercițiu, Panait Balș era și catalogat ca „un suflet vândut Austriei”⁴⁴⁸), ca și aceea, la fel de suspectă, cu Ioan Fotiade, capuchehaia Moldovei la Istanbul⁴⁴⁹. În ceea ce ne privește însă, suntem convinși că Panait Balș a vizat, în secret și cu îndărătnicia care îl caracteriza, tronul, pe care s-a iluzionat că l-ar putea obține, tot cu sprijin austriac, direct la Poartă, dar, trebuie acum să recunoaștem, o demonstrație convingătoare, în stadiul actual al cunoștințelor, este dificil de realizat. Să mai notăm, în fine, că ginerele Panait Balș pare responsabil de orientarea politică bruscă spre un separatism evident a soacrei, doamna Maria Ghica Trifești⁴⁵⁰, după

⁴⁴⁷ În această din urmă postură, a scos și o broșură destul de cumpănită, *Starea financiară a Principatului Moldovei*, 18 către 19 oct., anul 1858, în raport cu datoriile anterioare, Iași, 1858.

⁴⁴⁸ Documente privind unirea Principatelor (în continuare: DUP), vol. VI *Correspondență diplomatică franceză (1856–1859)*, ed. Grigore Chiriță, Valentina Costake, Emilia Poștăriță, București, 1980, p. 158, V. Place către Éd. Thouvenel, Iași, 29 iulie 1858.

⁴⁴⁹ M. Cojocariu, *Partida Națională*, p. 164.

⁴⁵⁰ Iordache Ghika (1782– 1831, Trifești, România) era fiul lui Dimitrie Ghika și Roxana Ghika. A fost soțul Saftiei Ghika și a Ruxandrei Ghika, tatăl lui Carol Ghika; George Ghika; Constantin Ghika; Matei Ghika; Anastasia Ghika și alți 5, fratele Mariei Ghika-Trifești; Alexandru Ghika și Constantin Ghika. Iar hatmanul Constantinică Palade a fost primul comandant al noii miliții moldovene și în orice caz, în preajma morții sale, în 1831, candidatura sa la tronul Moldovei părea asigurată (Ctin Gane, *Trecute vieți de doamne și domnițe*, ed. V, vol. III, București, 1943, p. 123). Palade își găsește sfârșitul, în timpul epidemiei cumplite de holeră de la Iași.” În urma morții lui Constantinică Palade rămân moștenitori ai averii sale copiii săi minori Scarlat (mort 1838), Alecu (mort 1842) și Lucia (căsătorită cu Nicolae Cantacuzino Pașcanu și apoi cu marchizul spaniol de Betmar. Epitropia casei hatmanului pune în vânzare casa cumpărată în 1827 (Adresa Epitropiei către Divan, 30 oct. 1831, Arh. St. Iași, lit. P/invr. 444, f. 1). Scoaterea la mezină a casei din fosta stradă Lăpușneanu se termină cu adjudeca rea ei în 1832 de către spătarul Mihalache Cantacuzino Pașcanu, la prețul de 120 000 lei (Arh. St. Iași, litera P/nr. 444, f. 17). Acesta, boier de seamă al Moldovei, îndeosebi în ceea ce privește averea sa, era fiul lui Iordache Cantacuzino și al Anei Ventura. Fusese căsătorit mai întâi cu Eufrosina Greceanu, cu care avusese pe Caterina (căsătorită cu Ioan Văcărescu) și pe Roxana (căsătorită cu Panait Balș), iar apoi se însurase cu Maria (fiica lui Dimitrie Ghika din Trifești) (Informații date de regretatul V. Panopol și de G. D. Florescu; vezi și C. Sion, *Arhondologia Moldovei*, Iași, 1892, p. 263-264). Maria sau Marghiolița Cantacuzino Pașcanu, născută Ghica -Trifești stăpânește casa până prin 1866 (Arh. St. Iași, Actele de proprietate ale palatului Societății de Credit din Iași, certificatul de primirea titlurilor de proprietate, doc. nr. 9), când moare lăsându-și averea fiicelor ei din prima căsătorie cu Plagino: Caterina și Aglaia. Casa din str. Lăpușneanu rămâne asupra Caterinei. De altfel casa fusese stăpânită și în perioada 1857-1866 nu numai de Maria Cantacuzino, dar și de fiicele sale Caterina Ghica și Aglaia Moruzi (Arh. St. Iași, Actele de proprietate ale palatului Societății de Credit din Iași, certificatul de primirea titlurilor de proprietate, doc. nr. 9 și ordonanța Trib. Iași, secț. a III-a din 1 mai 1866, învoiala era din 4 ian. 1866). În anii stăpânirii casei de către Maria Cantacuzino Pașcanu și de către fiicele sale, ea este închiriată din 1859 și până în 1862 de noul domn al Moldovei și al Țării Românești, Alexandru Ioan Cuza. Ultimul dintre conducătorii Moldovei care a stat la curtea domnească a fost

moartea lui Mihalache Pașcanu⁴⁵¹. Dimitrie Cantacuzino Pașcanu⁴⁵², singurul unchi dinspre tată în viață al lui Lascăr, spre anul 1859 (moare în 1862), trăia, doar cu soția, Pulcheria Al. Beldiman⁴⁵³, în impozantul palat de la începutura Podului

caimacamul Teodor Balș; urmașul său Vogoride, ca și succesorii acestuia Șt. Catargiu, V. Sturza și Anast. Panu au locuit cu toții în casele lor, venind la curte numai pentru rezolvarea afaceri lor publice (N. A. Bogdan, Orașul Iași, ediția a-II-a, Iași, 1913, p. 180). Noua proprietară a casei, începând de prin 1866, Caterina, fiica lui Dim. Plagino și a Mariei Ghica -Trifești, se căsătorise la 10 aprilie 1838 cu Nicolae Ghica – Comănești (Caterina Plagino căpătase a zestre de 12000 galbeni, din care 3 000 dăruți de tatăl ei vitreg, Mihalache Cantacuzino (Arh. St. Iași, Foi de zestre, Trib. Iași, sect. III, cond. nr. 10 (tr. 1877, f. 63). Nicu Ghica se născuse în 1814 în 1830, el plecase la Munchen, la studii, cu Răducanu Rosetti și cu frații acestuia (cu care era rudă, mama sa fiind născută Zoița Rosetti, Radu Rosetti, Amintiri, Iași, f.a., val. 1. p. 235-236), fiul vistiernicului Dimitrie Ghica, care murise în 1835 și a cărui casă se găsea încă dinainte de 1832 în stăpânirea logofătului Teodor Balș. Caterina Ghica era „deosebit de frumoasă”, după părerea lui Radu Rosetti. Ea rămâne văduvă de tânără, Nicolae Ghica sinucigându-se în 1851, în urma unei grave pierderi la joc de cărți, care-l silise să vândă moșia Comănești. Datorită sprijinului lui Mihalache Pașcanu, Caterina Ghica izbutește să redreseze situația materială a familiei sale, lăsând urmașilor la moartea ei, o avere însemnată (Radu Rosetti, Amintiri din prima tinerețe, București, 1927, p. 134-135. Vezi și o caracterizare a Caterinei Ghica (p. 136). Caterina Ghica stăpânește casa din str. Lăpușneanu de prin 1866 și până în 1881, lăsând-o moștenire copiilor ei (Dimitrie, Eugen, Gheorghe, Nicolae și Maria, căsătorită cu Alexandru Știrbey, fiul domnitorului) (Ibidem, p. 133-149). – Apud Dan Berindei, Palatul Cuza din Iași și proprietarii săi din secolul XIX, în Buletinul Monumentelor Istorice, anul 1971, XL, p. 49 și urm.

⁴⁵¹ „Marghiolița Canta, născută Ghica” se află printre „prenumeranții” din urmă ai „cronicii” lui Manolachi Drăghici, un „monument” separatist, așa cum am arătat într-un studiu special (O lansare de carte în 1857: Manolachi Drăghici, Istoria Moldovei pe timp de 500 ani, în M. Cojocariu, Zimbrul și vulturul, p. 31–45; numele cu pricina la p. 45). Imediat după Marghiolița, pe acea listă apare logofătul „Dimitrie Canta Pașcanu”, cumnatul acesteia.

⁴⁵² În 1835 septembrie 22 Mihail Sturdza voievod învestește pe marele vistiernic Neculai Canta în dregătoria de mare logofăt, iar în locul său numește pe Alexandru Balș ca mare vistiernic. „Căpîi di pi ofisul Preînălțatului Domn al Moldovii către Sfatul Administrativ, din 22 septemvrie 1835, nr. 115. Fiindcă dumnealui Logofătul Trebilor din Lăuntru, Alexandru Ghica, ne-au făcut arătare că starea sănătății și cainicile înpregiurări nu-l mai iartă sau onorariș postul în cari să află, Noi, deși avem în vede ripriințele de îngrijire au dat dovadă în cursul slujbii, în dia stimă ditrii ani, însă în priivire ceririi dumsale cu mahniciune l-am ovolnit. Dară, dorind ca și dispui să înțeleagă acest post să fii ocuparizat di o persoană a căriia ispită și priincioasă slujbă să fii cu credința pentru noi, de înțălepti și nimerite chibzuii către interesurile publice, am fântit loare aminte asupra dumsalei vel vistiernic Neculai Canta <...> în postul Logofiții Trebilor din Lăuntru, cu toate dreptățile și însușirile acestui post, după rostire Organicescului Reglement, iar în locul dumsale orânduim vel vistiernic pi dumnealui postelnic Alexandru Balș, pentru cari facim cunoscut Sfatului spre cuvenită dumsale partesa lucrare. Iscălit, Mihail Grigori Sturza voievod. Nr. 527. Vel Postelnic procit. Șef secției, stolnicu Dobrovici.”

⁴⁵³ Dimitrie Cantacuzino-Pașcanu s-a căsătorit în 1814 cu Pulcheria (Profira) Beldiman (1792-1870), fiica vornicului Alecu Beldiman. Domnitorul Constantin Cehan Racoviță (1749-1753, 1756-1757), este afectat personal de moartea tragică a soției sale, provocată de un diagnostic eronat pus de medic de la curtea sa. Ca urmare, domnitorul reformează vechiul spital al mănăstirii Sf. Spiridon folosește ca model în locul sistemului spitalelor turcești altele, organizate în epocă după tipul occidental. Asigurându-i la 1 ianuarie 1757 venituri prin donarea ocnei domnești de la Tg.

Verde, astăzi Palatul Copiilor. Era însă de o bunătate sufletească rar întâlnită, fiind supranumit de contemporani „omul lui Dumnezeu”. De numele lui și al soției lui se leagă chiar și fondarea Spitalului Pașcanu, precum și alte opere filantropice, dar posteritatea, atât de nedreaptă în judecăți, i-a uitat cu totul. În sfârșit, nu cunoaștem ca septuagenarul (era născut în anul 1789) să se fi amestecat vizibil în gâlceava politică. Alți doi unchi, dinspre tată, morți de multă vreme, Grigore și Alexandru, au o anumită semnificație pentru prezentarea noastră prin urmașii lor, veri primari cu Lascăr Cantacuzino Pașcanu. Iar Grigore a apucat să aibă două fete, care erau zămislite cu Elena Brâncoveanu, Zoe și cu Elisabeta. Cea din urmă a fost luată în căsătorie, posibil și datorită ascendenței materne, de către Barbu Știrbei, fost domn al Țării Românești între 1849 și 1856 și candidat declarat la tron spre anul 1859. Iar Alexandru Cantacuzino, celălalt frate, era tatăl luminosului Ioan Cantacuzino Zizin, cu siguranță cel mai cult om dintre Cantacuzinii moldoveni (opera sa de căpetenie fiind și prima traducere, una remarcabilă, a lui Schopenhauer în franceză). Ca om politic, în perioada care ne interesează pe noi, a fost cotate un fruntaș „național”, membru al Căimăcămiei de trei (în locul demisionarului Ștefan Catargiu), numele său apărând pe lista oficială a candidaților la tron, din care a fost radiat la cerere⁴⁵⁴. Unii dintre contemporani au stăruit asupra tarelor de caracter de care se spune că suferea Lascăr Cantacuzino Pașcanu. Victor Place, cel puțin, este mai necruțător, de exemplu în amplul raport din 15 mai 1858, în care cântărește, cam pasionat, în opinia noastră, șansele diferiților candidați la tron. Fără frații Toderaș și fără Alecu Balș, tocmai ce conchide consulul, „reprezentanți” ai „vechiului regim al boierilor”, de „o închidere de spirit” foarte evidentă, Lascăr Pașcanu ar fi „cea mai notorie incapacitate a țării”.

-. **Lupul Costachi**⁴⁵⁵: Familia Costachi este o veche familie de moldovean. Legenda spune că familia este coborâtore a lui Boldur, marele vornic și apoi și

Ocna și a unui loc domnesc din Galați. Caritatea creștină este bazată pe cuvintele lui Hristos adresate ucenicilor săi: „Vindeți tot ce aveți, și dați milostenie. Faceți-vă rost de pungi care nu se învechesc, o comoară nesecată în ceruri, unde nu se apropie hoțul și unde nu roade molia; căci unde este comoara voastră acolo va fi și inima voastră” (Luca XII, 33-34).

⁴⁵⁴ Cererea, din 29 decembrie 1858/10 ianuarie 1859, vezi în Dimitrie A. Sturdza, Însemnătatea divanurilor ad-hoc din Iași și București în istoria renașterii României, București, 1912, p. 673 („vin a declara că, lămurindu-mă, din metrica ce păstrez, că-mi lipsește vârsta cerută de Convenție, această a mea înscriere este o scăpare de vedere”). Lista „candidaților la tron” era, la rigoare, una a eligibililor.

⁴⁵⁵ Se păstrează o mărturie din anul 1693/7201 martie 5. Lupul Costachi, biv medelnicer, Solomon Costachi, biv vâtav de aprozi și Costache, biv agă, dau mărturie pentru părți din balta Hărcetelui, cumpărate de tatăl lor Gavrilă vornic din bătrânul Sărătenilor, părți pe care le dau fratelui lor mai mare Vasile, iar în 1707/7216 decembrie 23. Mămălița, văduva lui Vărlan, vinde țigani lui Lupu Costache, marele vornic de Țara de Jos, Costin CLIT, Documente hușene, Iași, Editura PIM, 2016, vol. IV, poz. 55 și 70. „Nicolae Mavrocordat poruncește fostului mare ban Dabija să cerceteze pricina dintre marele logofăt Antiohie Jora și marele vornic Lupu Costachi, ale mele mori ridicate

în apa Bârladului le înecă pe cele ale logofătului și îi aduc pagube. „De va fi după cum jăluiește Antiohie Jora, să taie morile de la Cojări și să stâlpească hotarele moșilor Văleni și Stolniceni, țin. Fălciu, după dresle ce au. Aceste moșii au fost cumpărate de Lupul vornic de la Radul paharnic, acestuia fiindu-i date de zestre de către socrul său, Ștefan Scărlet, fost armaș, fără a întreba atunci pe Antiohi Jora, marele logofăt, fiind răzeș în Cojări”. Divanul a hotărât schimbul moșiilor, lui Antiohie Jora revenindu-i Stolnicenii, situată lângă Văleni, iar Lupului Costachi Cojării, cumpărată de Antiohie Jora de la Vasile jicnicer. „Și s-au înțeles să aleagă bine locul morilor ce are față la Cojări, ca să nu înecă morile dela Văleni, „fiind vadul mai bătrân și mai vechi decât alte vaduri câte sânt pe apa Bârladului” (CDM, IV, p. 344-345, nr. 1258). În anul 1721 se judecau pentru moșia Cojeri vel clucerul Iordachi Costachi și feciorii lui Vasilachi Râșcanu, care ar fi luat-o „de la Vasile jicnicer, brat lui Gavril Miclescu vornic drept 190 lei, ce au fost neguțat pe acel sat Cojeri de Lupul vornic, tatăl lui Iordachi clucer, cu Vasilachi Râșcanu iarăș drept acei bani ”, din care și-a achitat numai suma de 30 de lei, fiind prezentate și alte trei zapise de datorii, și astfel cuantumul datoriilor se ridica la 356 de lei. După moartea vornicului Lupu Costachi moșia Cojeri revine fiilor lui Vasilachi Râșcanu în schimbul datoriei neachitate, iar „pe feciorii Lupului vornic i-au dat rămași din giudecată și încă arată pe feciorii Lupului Costachi că s-au lepădat de moșiile părințești”. Scarlatachi Costachi recunoștea prin zapisul din 1733 „cum că l-au dat la mâna lui Toader armașul că fiind tatăl său datător lui Vasilachi Râșcanul, tatălui lui Toader armașul, și eșind la divan, i-au luat moșia Cojerii și s-au rugat lui Toader armașul și lui Vasilachi Râșcanul să-i de 180 lei cu 30 lei ce i-au dat fratesău Iordachi” pentru răscumpărarea moșiei amintite (Gheorghe Ghibănescu, Surete și izvoade, X, p. 132, nr. LXXVI; a se vedea și idem, Familia Râșcanu, p. 244). Iordache Costache sfârșește executat în 1731 prin tăierea capului la cișmeaua din fațacurții domnești (Ioan Neculce, Letopisețul Țării Moldovei de laDabija-vodă până la a doua domnie a lui Constantin Mavrocordat, în Letopisețul Țării Moldovei, ediție Tatiana Celac, Chișinău, Editura Hyperion, 1990, p. 431). Constantin Mavrocordat prin cartea domnească din 24 iulie 1742 volnicește pe Toader Râșcanu biv vel jitnicer să stăpânească părțile din moșia Petrișori de la ținutul Fălciului (ANI, Colecția Documente, 579/ 66, f. 4v., nr. 8). Scarlatache, fiul mai mic al lui Lupu Costache, implicat și el încomplotul organizat de fratele său Iordache, depune eforturi extraordinare pentru redobândirea satului Cojeri (Elena Monu, Familia Costacel. Istorie și genealogie, Bârlad, Editura Sfera, 2011, p.118). Vasâlachi sin Antohi din Fedești prin mărturia din 5 mai 1802 încredințată de spătarul Grigoraș Costachi „întri altile mărturisăște cum că ținî minti că au vândut înainte(a) tătarilor Toma Buță Petrișorii c(u)c(onului) Lupu, nepotul banului Scărlătachi” (ANI, Colecția Documente, 579/ 66, f. 4v., nr. 11, rezumat). Ultima invazie a tătarilor în Moldova a fost în iarnă anului 1770. Satul și moșia Stoieșești revin, după decesul lui Gheorghe, lui Matei Costache, fiul mijlociu al banului Scarlatache, mort la rândul său după 6 iulie 1814 și înainte de 1816, conform ultimelor cercetări (Elena Monu, op.cit., p. 123). Domnule poruncește la 9 decembrie 1814 foștilor mari spătari Gavril Iamandi și Ioana Jora, însărcinați cu despărțirea hotarelor dintre Stoieșești și Cojeri, să cerceteze pricina dintre Matei Costachi, mare postelnic, cu sardarul Costache Lambrino, care înecă cu moara sa de pe moșia Ghermănești pe cea de pe moșia Cojeri pe râul Bârlad (ANI, Colecția Documente, 598/ 54). Aga Gheorghe Costache sa remarcat ca epitrop al fraților săi, Iordache și Iorgu, ultima căsătorie cu Catinca, fiica vornicului Gheorghies Sturza. Decesul lui Iorgu Costache lasă în urmă „îndestule datorii, întrecare” și „banii zestreii soției sale Catinca”, a cărei părinte se adresează Divanului de apel și scoate la vânzare „prin mezat moșia Cojării, cu părțiledin Stoeșești”, pentru care s-au „făcut trei succesive tranzacții din partea”comisului Iordache Costache, a Rucsandei Miclescu, mama sa, și a treia pentru datorie (ANI, Colecția Documente, 418/ 324 bis). Logofeția dreptății se adresa la 22 februarie 1845 Divanului apelativ al Țării de Jos pentru vânzarea prin mezat a moșiei Cojeri și părților din Stoieșești după pretenția financiară a vornicului Gheorghe Sturza pentru zestrea fiicei sale Catinca, fosta soție a răposatului vornic Iorgu Costache (ANI, Colecția Documente, 579/ 41), a cărei

vistiernicul lui Ștefan cel Mare. Istoricul Gheorghe Ghibănescu spune că este doar o greșeală de interpretare a documentelor, familia Costachi neavând legătură cu Boldur⁴⁵⁶. S-a numit mult timp Gavrilițești, dar până când un membru al familiei a trădat politica prorusă dusă de domn și ca pedeapsă întreaga familie a căzut sub sabie, iar averea a fost confiscată. Un singur reprezentant a scăpat, îmbrăcând haina preoției. El a lăsat prenumele său ca nume de familie. Domnul următor, mai puțin prieten Moscovei, a repus în drepturi familia Costachi⁴⁵⁷. Lupul Costachi apare la 28 iunie 1746 cu titlul de vel ban, într-o carte de judecată a lui Radu Racoviță cu doi negustori turci⁴⁵⁸. Este cel mai de seamă dintre fiii lui Gavriliță (al treilea al său și primul cu Tudosica⁴⁵⁹) a fost Lupul Costache, un personaj cu totul excepțional⁴⁶⁰ al timpurilor sale și, de aceea, temut și invidiat⁴⁶¹ de către

îndestulare i se cerea Rucsandei Costachi în termen de 20 de zile, „căci la dinprotivă să va harecilui moșie fără a vă mai rămâne vreun cuvânt” (ANI, Colecția Documente, 579/ 40). Aga Gheorghe Costache cumpără moșia respectivă, din care primește la 24 iulie 1845 jumătate spătareasa Catina Mavrogheni, sora cumpărătorului (ANI, Colecția Documente, 418/ 324 bis). Se păstrează din <1716> nov. 23, Cernauți. – Lupu fost vistier scrie domnului Moldovei <Mihai Racoviță> despre cercetarea ce a făcut pricinii lui Dumitrașcu Bainschi vătaf cu evreul Hersu din Cutul, din Țara Leșească pentru bani, pe care Bainschi i-a plătit, dar evreul a oprit banii de la niște oameni din Gicove și Frătăuți, care au mers la un iarmaroc în Țara Leșească; pricina nu s-a putut ispravi din cauza acestei „mari zărbălicuri și mestecături cu turcii”. BAR, doc. ist., cop., MMDCXLIV/10, fără valeat; s-a datat ca posterior războiului ruso-turc din 1711, amintit în el și în domnia a doua a lui Mihai Racoviță. Alianța dintre Dimtrie Cantemir și țarul Rusiei Petru cel Mare, concretizată prin închinarea țării și intrarea trupelor ruse în Iași din iunie 1711, îl determină pe Lupu Costache, fiul lui Gavriliță, șeful familiei, să-și strângă câteva rude printre care și Solomon Costache „și s-au făcut tabără la mănăstire la Bursuci și s-au închis cu câteva gloate acolo”, fără a-și plăti datoria către domn, 3000 de galbeni „den goștină” și 800 de galbeni „să cumpere pâine de la Bârlad”. De la Bursuci, Lupul Costache poartă corespondență cu generalul Șeremetiev, pe care îl îndeamnă a-și „face obraz, adică vești de la turci, și pe Dumitrașco-vodă, în loc de laudă, îl clevetie către Șeremet. La turci scrie cu altu obraz, că sânt moscali puțini și-i o oaste flămândă. Ce să-i treacă veziriul Dunărea fără grijă, că-i va bate pre moscali”. Împotriva sa, Dimitrie Cantemir și generalul Șeremetiev trimite un corp de oaste format din 300 moldoveni, condus de polcovnicul Chigeciu, și pe un căpitan cu 200 „de draguni să-l prindză”. Prin tratative, daruri și simularea bolii, pentru el și jupâneasa sa, Lupul Costache trimite „niște frați ai lui mai mici – Solomon (N.A.) - și pre un un fecior al lui de trupu dzicând că de-i va mai trece a ieși înaintea oștii la Fălci, cu oastea ce-a putea strânge și cu zahara”. „Care lăsare a Lupului de mare stricăciune au fost moscalilor, că el tare au îndemnat pre turci să treacă Dunărea, că să teme veziriul să treacă”. După victorie, de la Stănilești vizirul Baltagi a trimis la Iași firmanul de iertare prin Curt pașa, iar pe Bekir aga cu un detașament la „Lupul sin Gavriliță să-l aducă de la bejenii de la Bursuci”, unde era asediat de tătari.

⁴⁵⁶ Gheorghe Ghibănescu, Ispisoace și zapise (Documente slavo-române), volumul V, partea II (incompletă), Iași, 1923, p. LXXII-LXXIV.

⁴⁵⁷ Teodor Codreșu, Uricariul, Cuprinzător de hrisoave, anaforele, tratate și alte acte ale Moldo-Vlahiei, din secolul XIV pînă în secolul XIX, vol. IV, Iași, 1857, p. 318.

⁴⁵⁸ Gh. Ghibănescu, Ispisoace și zapise, vol. V, partea I, p. 122.

⁴⁵⁹ CA Stoide, op. cit., p. 13.

⁴⁶⁰ CA Stoide, op. cit., p. 13.

⁴⁶¹ Ibidem, p. 40.

contemporanii săi. Totuși în timpul domniei lui Constantin Cantemir a ocupat dregătoriile de vtori-sluger și vel-medelnicer. Asupra domnitorului Constantin Duca are o mare influență (comentând unele sfaturi pe care i le dă lui Duca vodă, Ion Neculce nu scapă prilejul de al caracteriza pe Lupu drept „bezmetec la minte”⁴⁶²) și este vel-vistiernic, dar nu prea se pricepe la administrarea banilor⁴⁶³. Întreține relații de prietenie cu stolnicul Constantin Cantacuzino (care îi trimite în dar, la 24 mai 1694, o Evanghelie greco-română, cu autograf) și cu vodă Brâncoveanu⁴⁶⁴. În anul 1696, devine domn Antioh Cantemir, care îl numește pe Lupu comisar și acesta reușește, împreună cu alți boieri, să îi alunge pe polonezi din țară⁴⁶⁵; apoi devine și mare vornic de Țara de Sus. Este apoi hatman, în timpul primei domnii a lui Mihai-vodă Racoviță⁴⁶⁶. În 1705, Antioh Cantemir revine pe Scaunul Moldovei, iar Lupu Costache este vel-vornic de Țara de Jos⁴⁶⁷. Lupu știa să-și disimuleze marile lui ambiții, dezvăluindu-le numai din cauza beției⁴⁶⁸. În 1707, devine domn, încă o dată, Mihai Racoviță, iar Lupu, care este și rudă cu el, rămâne, în continuare, vel vornic de Țara de Gios (Jos)⁴⁶⁹. Iar în timpul lui Nicolae vodă Mavrocordat, fuge în Transilvania, împreună cu nepotul Constantin Costache și cu boierii Catargiu, Rosetti și Racoviță. La 1711, devine domn Dimitrie Cantemir, iar Lupul Costache își recapătă vornicia Țării de Jos⁴⁷⁰. Atunci când Dimitrie Cantemir decide să se alieze cu Țarul Petru al Rusiei împotriva turcilor, Lupu Costache decide să rămână neutru, bogăția și puterea să permitându-i să o facă. Astfel, se retrage la mănăstirea întărită Bursuci (de la care îi va proveni și porecla de „Bursucul”⁴⁷¹), împreună cu neamurile și cu slugile. Ion Neculce scrie că boierul îi era dator lui Cantemir cu 3000 de galbeni, plus încă 800, pe care primise de la domn pentru a cumpăra pâinea ce trebuia armatei. Boierul face un inteligent joc dublu, încercând să se facă plăcut atât rușilor, cât și turcilor. Cantemir și rușii îl trimit însă pe polcovnicul Chigheciu, pentru al aduce pe boierul răzvrătit. Acesta se prefață însă bolnav și scapă, trimițându-i doar zălog pe frații săi și pe unul dintre fii; apoi continuă să-l îndemne pe vizir să treacă Dunărea, lucru care va grăbi înfrângerea rușilor⁴⁷². Lupu continuă, în același timp, să le dea de știre rușilor despre mișcările otomanilor și acestora să le trimită corespondența militară rusească, pe care o intercepta („Numai Lupul vornicul au prinsu acele

⁴⁶² Ion Neculce, op. cit., p. 128.

⁴⁶³ Ibidem, p. 129.

⁴⁶⁴ CA Stoide, op. cit., p. 13.

⁴⁶⁵ Ion Neculce, op. cit., p. 159.

⁴⁶⁶ Ibidem, p. 185.

⁴⁶⁷ Ibidem, p. 191.

⁴⁶⁸ CA Stoide, op. cit., p. 13.

⁴⁶⁹ Ion Neculce, op. cit., p. 200.

⁴⁷⁰ Ibidem, p. 223.

⁴⁷¹ Vezi și Istoria ieroglifică a lui Dimitrie Cantemir.

⁴⁷² Ion Neculce, op. cit., p. 243.

cărți și le-au trimis la veziriul, ca un împiedecătoriu de binele creștinilor”⁴⁷³). Este arareori accentuat rolul decisiv pe care l-au avut Lupu Costache și neamul său în eșuarea proiectului rusesc de la 1711. Moldova ar fi putut fi transformată, pe viitor, într-o gubernie a Țarului. Dar o parte a elitei moldovenești din epocă intuia (chiar dacă prin prisma unor interese de „clan”) că aventura atât de bine intenționată a luminatului prinț cărturar și cu atât de generoase perspective în cazul unei victorii rusești, nu putea fi aducător de prea mult bine. Iată, deci, că prudența poate fi și ea, în anumite împrejurări, o formă de curaj. Contrar tabloului făcut de către Ion Neculce, paharnicul Constantin Sion îl prezintă pe vornicul Lupu mult mai favorabil (influențat și de ruso-fobia sa), drept un „bun patriot”⁴⁷⁴. Furios pe atitudinea boierului, Petru I a poruncit ca neamul Costăchesc să fie în veci blestemat în bisericile pravoslavnice ale Rusiei. Lupu Costache nu s-a sinchisit, însă, prea mult de această afurisenie (așa cum găsim în Psalmii Regelui David: „că ei vor blăstema și tu vei blagoslovi”)⁴⁷⁵. După dezastrul de la Stănilești, Țarul Petru se retrage și, odată cu el, pleacă în Rusia Dimitrie Cantemir și boierii filoruși. Abia acum iese și Lupu Costache din întăritura de la Bursuci și, au rămas singurul cu care vizirul mai putea discuta, este chemat de acesta și muștrat pentru toată „hainirea” țării. Vorbele Lupului Costache sunt o adevărată pledoarie pentru alegerea domnitorului de către boieri și țară: „◇”⁴⁷⁶. Vizirul nu răspunde, dar nu va uita afrontul. Pe moment, însă, îl îmbracă pe Lupu cu caftan, numindu-l caimacam, împreună cu postelnicul Macsut. Cei doi caimacami îl gonesc pe Curtu-pașa din Iași. Odată intrați în capitală, li se alătură un al treilea caimacam, vărul lui Lupu, Antiohie Jora, care dorea să-și facă uitată colaborarea sa cu muscalii. Lupu, „ca unu lup nesățios”⁴⁷⁷, a început să-i pedepsească pe foștii aliați ai rușilor. Căimăcămia lui a durat 40 de zile⁴⁷⁸. Răzpunzând unor jeluiri și mânat, probabil, de aversiunea față de semețul Lupu Costache, vizirul îi arestează pe caimacami și îi trimite la Varna, unde vor sta doi ani⁸⁶ (sau opt luni⁴⁷⁹). La 1712, este instalat domn al Moldovei, Nicolae Mavrocordat. Foștii caimacami ies din închisoare, prin mijlocirea hanului, caruia îi dăruiesc câteva sate. Temându-se de influența păstrată încă de Lupu pe lângă Poartă, domnitorul Mavrocordat îl recheamă în țară, în iulie 1712, și îi dăruiește din moșiile celor aflați în surghiun în

⁴⁷³ Ibidem, p. 254.

⁴⁷⁴ Paharnicul Constantin Sion, *Arhondologia Moldovei - Amintiri și note contimporane*, Iași, Tipografia Buciumul Român, 2892, p. 22. Este, totuși, greu de crezut că, în 1711, Lupul Costache ar fi fost încercat de niște sentimente patriotice prea puțin cristalizate la acea epocă, în care nu era funcțional încă un sistem diferit de valori, cel al societății aristocratice.

⁴⁷⁵ Ibidem, p. 23.

⁴⁷⁶ Ion Neculce, op. cit., p. 288-289.

⁴⁷⁷ Ion Neculce, op. cit., p. 290.

⁴⁷⁸ CA Stoide, op. cit., p. 34.

⁴⁷⁹ CA Stoide, op. cit., p. 34.

Rusia, printre care se găsea și Ion Neculce⁴⁸⁰ (care își va recupera moșiile în timpul celei de-a treia domnii a lui Mihai-vodă Racoviță, în 1719⁴⁸¹). Întors în țară, Costache Lupu primește opt pungi de galbeni și este făcut vel-vornic. Neculce se plânge de mizeriile pe care le-a făcut boierul, pentru al ține departe de țară și ai păstra moșiile⁴⁸². În anul 1716, Mihai-vodă Racoviță vine în Moldova pentru o treia domnie. Costache Lupu este pus vel-vornic de Țara de Jos. În urma uneltirilor lui Nicolae-vodă Mavrocordat, care nu uitase afrontul, vizirul Gin Ali-pașa îl arestează pe Lupu Costache și, fără judecată, pune să i se taie capul, în câmp. Corpul îi rămâne neîngropat, hrană păsărilor⁴⁸³. Împreună cu el au mai fost executați Mihai Cantacuzino și spătarul Dudescu⁴⁸⁴, pretextul fiind o presupusă colaborare cu austriecii⁴⁸⁵. Figura marelui boier este mult mai bine văzută în Cronica racovițeană (Lupu fusese un apropiat al lui Mihai-vodă Racoviță) și în cronica lui Nicolae Costin, în care există, interpolat, acel Izvod Costăchesc scris, se pare, tot la porunca lui Lupu Costache (care simțea nevoia unei căi proprii de legitimare acțiunilor sale), cu începere după data de 1 august 1712, deci după întoarcerea boierului de la Varna. Cronica de familie ar fi putut fi scrisă de către un Ștefan Pădure, fiul preotului Pădure ot Suceava și fratele tiparnicului Dumitru Pădure. Nicolae Costin ar fi putut primi izvodul chiar de la marele boier, spre al folosi ca sursă în alcătuirea cronicii sale. Iată deci o altă latură a neamului Costăcheștilor, care nu au fost numai abili politicieni, ci și cărturari (tradiția cărturărească pornește în familie de la Antiohie Costache, căsătoria cu fiica lui Grigore Ureche și continuă cu Gavriiliță, Tudosica Costin și Lupu)⁴⁸⁶. Lupul Costache este ”reprezentantul tipic al boierimii moldovene din a doua jumătate a secolului al XVII-lea și primele decenii ale scolului al XVIII-lea”, mai întâi partizan al luptei anti-otomane, mai apoi „credincios” turcilor⁴⁸⁷.

-. **Manolachi Costachi**⁴⁸⁸ căsătorit cu Maria Paladi, era fiul lui Costantin Costachi (sau Constantin Costachi/Constantin Costache n. cca. 1660 – d. 28 februarie 1737,

⁴⁸⁰ Ibidem, p. 16.

⁴⁸¹ Ion Neculce, op. cit., p. 322.

⁴⁸² Ibidem, p. 297.

⁴⁸³ Ibidem, p. 309.

⁴⁸⁴ Octav-George Lecca, Familiile Boerești Române, istoric și genealogie (după izvoare autentice), Institutul de Arte Grafice și Editura Minerva, București, MDCCCXCIX, p. 295.

⁴⁸⁵ CA Stoide, op. cit., p. 34.

⁴⁸⁶ CA Stoide, op. cit., p. 40-43.

⁴⁸⁷ Ibidem, p. 39.

⁴⁸⁸ Costin CLIT, Documente hușene, Iași, Editura PIM, 2016, vol. IV scris: în 1774 iunie 9. Paharnicul Gheorghe declară că toate scrisorile se vor găsi cu privire la moșiile Obileni, Frasin și Cotujăni din ținutul Lăpușna, să nu se țină în seamă, ci să se dea Episcopiei Hușilor, căreia îi sunt dăruite de logofăt Manolache Costache și soția sa Maria, poz. 135.; în 1768 iulie 9. Grigorie Ioan Calimah Voievod întărește hotărârea mitropolitului Gavril și a mai multor boieri în pricina dintre Gavril Costache, nepotul răposatului logofăt Manolache Costache și Episcopul Inochentie al Hușilor pentru moșia Obilenii, urmând ca Episcopia să stăpânească moșia, poz. 129; în 1772

Mănăstirea Sucevița), a fost și mare spătar în divanul Moldovei, care a îndeplinit împreună cu marele ban Sandu Sturza⁴⁸⁹ funcția de caimacam al Moldovei în

februarie 1. Maria logofeteasă, a răposatului mare logofăt Manolache Costache, se împacă cu Episcopia Hușilor în urma îndelungatei pricini ce a avut aceasta împreună cu soțul său pentru moșiile Obileni și Cotujăni din ținutul Lăpușnii și dă danie moșia Frasinii și o parte din Ciorăști. Cu adeverirea mitropolitului Gavriil al Moldovei, poz. 131. Manolache Costachi, căsătorit cu Maria Paladi; Iordache Costachi, mare paharnic al Moldovei, căsătorit cu Tofana Luca (Gheorghe Ghibănescu, Spița familiei Costachi după acte și documente, în „Ion Neculce”, Buletinul Muzeului Municipal din Iași fascicula 4, 1924 p. 222). În 1687, la moartea tatălui său avea rangul de serdar și moștenește o avere importantă: Costantin Costachi serdarul ia: Epurenii, Ciocăneștii, Bărlileștii, Șoldenii, Boteștii pe lalan, părți din Umbrărești cu vii, jumătate sat din Mihălcăuți; jumătate din Geamene, jumătate din Larga peste Prut, 3 sălașe de țigani, 2 vii la Epureni (acasă); apoi bucate: 200 stupi, 200 oi, 20 vaci, 20 boi, 20 iepe, 6 cai. Reședința familiei a fost la moșia Epureni. Costantin Costache a fost numit în epocă „Negel”, din cauza unui neg pe care îl avea pe nas, fiind întemeietorul liniei Costachi-Negel a familiei (vezi Ion Neculce, Letopisețul Țării Moldovei, Editura „Litera Internațional” București, 2001, p. 314). Moare de apoplexie la 28 februarie 1735 la Mănăstirea Sucevița, fiind înmormântat la biserica Trei Ierarhi din Iași (Elena Diaconu-Monu, Costăcheștii, în „Magazin Istoric”, XXI, nr. 3 (240), 1987 p. 18). În 1763, octombrie 1: „Manolachi Costachi Vel Logofăt, Andronachi Vel Vornic, Enachi Costandachi Vel Spătar, Arg. Vel Ban, Andronic Vel Paharnic arată că s-a judecat, înaintea lor „Ioniță Negre, câmpulungan de la Câmpulung, cu Neculai sin Tânase și Alexandru, frate-său, Tărățeștii, tot câmpulungeni”, ce aveau „fiștecare câte o hliză de moșii în păduri, și pe hlizăle lor au curături făcute din codru, de la moșii și părinții lor, și sunt a fiștecăruia hlizi osebite, și fiștecare să hrănește pe hliza lui”. Acum Tărățeștii „ș-au făcut osebite curături în capul hlizii lui Ioniță Negre”, cuprinzându-i „locul cel de hrană”. Ei arată însă că „au tăiat pădure verde și au destupat de și-au făcut curătură”. Decizie: „că este cu dreptate fiștecare să-și facă curătură în capul hlizăi sale, iar nu să-și facă în capul hlizăi altora. Deci, să le facă Negre altă curătură, în capul hlizăi lor, de potriva curăturii lor, și, până le-a găti Negre curătura, să fie deopotrivă cu a lor, ei tot să-și stăpânească curătura” (Iorga, N., Studii și documente cu privire la Istoria Românilor, volumul VI, Partea II, București, 1904, p. 6).

⁴⁸⁹ În 1722/7230 febr. 21, Mihai Racoviță vv. Moldovei cercetează pricina dintre Bedeșii din Umbrărești, țin. Tecuci, și Constantin Costache mare spătar pentru un vad de moară la Torcești (BAR, doc. ist., Cop., LXXV/2); La 1726/7235 sept. 4 Costache fost mare medelnicer ș.a. aleg parte comisului Costantin cumparată în satul Nănești, lângă țara muntenească, pe Siretul cel mare (este vorba de Năneștiul de lângă Nămoloaș!). Orig. (dată după nota tergală), BAR, doc. ist., pachet CCXV/3. Prima menționare a lui Sandu Sturza apare în „Cronica Anonimă a Moldovei” a cronicarului Alexandru Amiras, pe timpul tentativei din ianuarie 1717 a căpitanului Ferenț de a-l captura pe domnul Mihai Racoviță. Cu o zi înainte de sosirea trupelor imperiale, marele clucer Sandu Sturza l-a avertizat pe domn despre această intenție și plecarea trupelor austriece conduse de Ferenț spre Iași, „Mihai vodă nu credea, căci el avea zece slujitori de strajă la Târgu Frumos” (Alexandru Amiras, Cronica anonima a Moldovei: 1661-1729 : Pseudo-Amiras, volumul 9 din „Cronicile medievale ale României, ediție redactată Dan Simonescu, de Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1975, p. 126) Mihai Racoviță nu avea să uite acest serviciu și, în august 1720, l-a numit pe Sandu Sturza mare ban, dându-i totodată și moșiile unuia dintre boierii „care s-au hilenit”, este vorba de lui Vasile Ceaurul, ca răsplătă pentru „dreaptă și încredințată slujbă ce-au slujit domniei mele și țării. Pentru căci și când au venit Frențe căpitanul și cu Velicico sulgeriul cu catanile asupra noastră, iar de la dumnealui am

perioada septembrie-octombrie 1726, între sfârșitul celei de-a treia domnii a lui vodă Mihail Racoviță și prima domnie a lui Grigore II Ghica. În 1687, la moartea tatălui său avea rangul de serdar și moștenește o avere importantă: Costantin Costachi serdarul ia: Epurenii, Ciocăneștii, Bărlileștii, Șoldenii, Boteștii pe lalan, părți din Umbrărești cu vii, jumătate sat din Mihălcăuți; jumătate din Geamene, jumătate din Larga peste Prut, 3 sălașe de țigani, 2 vii la Epureni (acasă) ; apoi bucate : 200 stupi, 200 oi, 20 vaci, 20 boi, 20 iepe, 6 cai. Reședința familiei a fost la moșia Epureni. Costantin Costache a fost numit în epocă „Negel”, din cauza unui neg pe care îl avea pe nas, fiind întemeietorul liniei Costachi-Negel a familiei⁴⁹⁰. Moare de apoplexie la 28 februarie 1735 la Mănăstirea Sucevița, fiind înmormântat la biserica Trei Ierarhi din Iași⁴⁹¹. Constantin Mavrocordat îl numește la venirea sa în anul 1741 ca vel spătar⁴⁹². Ajunge apoi și mare vornic al Țării de Sus între anii 1745-1747, sub Ioan Mavrocordat⁴⁹³. Manolache, fiul lui Costachi Costache, a fost mare-logofăt (1760) și era, cum spuneam, căsătorit cu Maria, născută Palady.⁴⁹⁴

-. **Gavril Costache** era fiul slugerului Costachi și al Teofanei și a fost mare spătar 1668, 1669 – 1671, hatman 1677 – 1678. A fost căsătorit întâi cu fiica lui Caracaș⁴⁹⁵ (au următorii copii: Vasile, Lupu, Solomon, Constantin, căsătorit cu

avut știre de venirea acelor tâlhari asupra noastră la Iași” („Documente privitoare la istoria orașului Iași” volumul 3, editate de Ioan Caproșu, Editura „Dosoftei”, Iași, 2000, doc. nr. 591, p. 520).

⁴⁹⁰ Ion Neculce, Letopisețul Țării Moldovei, Editura „Litera Internațional” București, 2001, p. 314.

⁴⁹¹ Elena Diaconu-Monu, Costăcheștii, în „Magazin Istoric”, XXI, nr. 3 (240), 1987 p. 18.

⁴⁹² Ion Neculce, op. cit., p. 335 (După ce au venit aici Costantin-vodă, ieșitu-i-au toată boierimea înainte cu multă bucurie, știindu-l din domnia dintâi că este om blând și bun. Și piste 3, 4 dzile au boierit boierii după obicei. Pus-au pe Sandul Sturdze iarăși vel-logofăt, pe Costachi Razul, ce era hatman, vel-vornic de Țara de Gios, pe Iordachi Roset Cilibiul vel-vornic de Țara de Sus, pe Ianache, ce-au fost spătar mare în Țara Românească, frate doamnei lui Neculai-vodă, l-au pus hatman, pe ficiorul lui, Adămițe, ce era cumant lui Costantin-vodă, l-au pus velpostelnic, pe Andrieș Roset vel-ban, pe Manolachi Costachi vel-spătar, pe Ștefan Rusăt vel-păharnic, pe Toader Păladi velvisternic, pe Ion Bogdan vel-stolnic, pe Chirițe Dracul velcomis, pe Iordache Roset, ficior lui Ștefănițe Ruset vornicul, vel-medelnicer, pe Dumi-trașco Păladi vel-cliučer.).

⁴⁹³ Gh. Ghibănescu, Surete și izvoade, vol. XII, p. xvi.

⁴⁹⁴ Filip Lucian Iorga, Familia Boldur – Costache (Kostaki). Schiță de profil genealogic și istoric Revista Erasmus, nr. 13/2002, București, Editura Ars Docendi, 2002.

⁴⁹⁵ Deși există astăzi unele mici incertitudini genealogice, cauzate de lipsa unor documente, asupra descendenței familiei șetrarului Ștefan Caracaș din marele pitar Caracaș din vremea lui Vasile Lupu nu persistă îndoială. Tatăl șetrarului a fost Ioniță Gălușcă, fiul Tudosiei Cărcășoia din neamul Coșescu. Șetrarul Ștefan Caracaș s-a născut în jurul anului 1720. I se mai spunea și Ștefan Gălușcă datorită unei legături genealogice pe linie feminină a tatălui său cu neamul Gălușcă, cu acest nume de familie fiind cunoscut și fiul său, pitarul omonim Ștefan Gălușcă, precum și nepotul său Costache Caracaș/Gălușcă. Șetrarul Ștefan Caracaș era proprietar la Corobănești și Hârșova și mai stăpânea părți din alte moșii din ținutul Tutovei (Coșești, Stoienești, Broșteni) și al Vasluiului (Cântălărești, Bălițeni, Sărăcinești, Tăcmănești). Ultima cumpărătură a șetrarului a fost moșia Buhăiești. Șetrarul Ștefan Caracaș a avut trei urmași: O fiică, Elena/Ilinca, moartă înainte de anul 1802, fiind căsătorită cu clucerul Neculai Racoviță a adus, ca zestre, partea de sus a moșiei

Maria, fiica lui Manolache Ruset, mare vornic, Toader, Gavril), cu Tudosica, fiica lui Costin hatman educată în Polonia, rafinată, înrudită cu marea nobilime polonă, prin Barnovschi (cu ea o au pe Ilinca, căsătorită cu Constantin Lambrino, mare paharnic), cu Vasilica, fiica lui Gavril Palade, mare sluger și fosta soție a unui Cantacuzino; de aceea, se pare, Gavriliță se va afla, la un moment dat, în partida condusă de Ilie Sturdza, care își susține cumnatul, pe Petriceicu-vodă. În 1657, ca agă de darabani al domnitorului Grigore Ghika, Gavriliță luptă împotriva partidei rivale, cea a lui Gheorghe Ștefan; este grav rănit la cap, pierde câteva degete de la o mână și este, pentru scurt timp, prins de dușmani dar scapă, ajutat de un grup de moldoveni și tătari⁴⁹⁶. În timpul domniei aceluiași domnitor Ghika participă, ca mare jitnicer, la lupta împotriva muntenilor, care se „hainiseră” împotriva otomanilor (numeroasele conflicte dintre moldoveni și munteni sunt încă o dovadă a absenței conștiințelor naționale în această epocă, în care atitudinile sunt determinate de mentalități de tip feudal). Gavriliță este luat prizonier, împreună cu boierii Bucioc și Buhuș, de către Constantin vodă Șerban care „îndată i-au pus iară la boierii, și slobodzi, fără nici o păză”⁴⁹⁷ (cu ea o au pe Tudosica, căsătorită cu Constantin Razu, logofăt). În timpul primei domnii a lui Gheorghe Duca, Gavriliță este serdar; bun militar și rudă cu Doamna Anastasia, va ocupa, la cea de-a doua domnie a lui Duca-vodă cel Bătrân, tot dregătoria de serdar⁴⁹⁸. Acum influența sa este remarcabilă, iar statutul de mare proprietar funciar îi este confirmat printr-un uric solemn, la 22 martie 1670⁴⁹⁹. De altfel, răscoala din 1671-72, condusă de neamul Hânțeștilor, de Durac și de Constantin clucerul era aceea care a fost îndreptată și împotriva puterii crescânde a familiilor Costache⁵⁰⁰. După înfrângerea răscoalei din 1671-72 Gavriliță este instalat nou vornic de Țara de Sus, în locul lui Grigore Hăbășescu, compromis prin participarea la răzmeriță. Iar după căderea lui Duca, Gavriliță Costache, împreună cu neamul Buhuș și cu alte familii boierești din Țara de Jos, se opune lui Petriceicu-vodă. Boierii se întrunesc la Galați, fief-ul

Buhăiești, regăsită în secolul al XIX-lea în proprietatea celor patru copii ai lor, Smaranda, Anastasia, Catinca și Ion Racoviță. Un fiu s-a numit Ion/Ioniță, prenume al bunicului Ioniță Caracaș/Gălușcă și a murit înainte de 1801. Celălalt fiu i-a moștenit numele, anume Ștefan Caracaș. Îl întâlnim menționat ca fost postelnicul în anul 1796 sau la 1797. Pitarul Ștefan Caracaș nu a avut copii, drept pentru care a luat ca „fiică de suflet” pe Catinca, una dintre fetele surorii sale Elena și a lui Neculai Racoviță... >> Sursa: Ctitoriile și averile boierilor Caracaș. De la fundare la secularizare de Lucian-Valeriu Lefterș

⁴⁹⁶ Miron Costin, Letopisețul Țării Moldovei de la Aaron-vodă încoace... din Opere alese, Editura Tineretului, București, 1966, p. 198.

⁴⁹⁷ Miron Costin, Letopisețul Țării Moldovei de la Aaron-vodă încoace... din Opere alese, Editura Tineretului, București, 1966, p. 207.

⁴⁹⁸ Vwzi C.A. Stoide, Izvodul Costăchesc, extras din culegerea Studii și articole de istorie, vol. VI, Societatea de Științe Istorice și Filologice din RPR, București, 1964, p. 10.

⁴⁹⁹ Gheorghe Ghibănescu, Ispisoace și zapise, voi. III, Iași, 1912, p. 115-121.

⁵⁰⁰ CA Stoide, op. cit., p. 10.

Costăcheștilor, locul unde îl aleg domn pe Dumitrașco-vodă Cantacuzino⁵⁰¹. În timpul domniei lui Antonie-vodă Ruset, Gavril ocupă dregătoria de hatman⁵⁰²; se pare, însă, că ar fi țesut intrigi în vederea dărâmării acestui domnitor⁵⁰³ și l-ar fi susținut pe Vasile Gheuca, nepot de-al său⁵⁰⁴, pentru a deveni domn. La a treia domnie a lui Gheorghe Duca, în vara lui 1679, este mare vornic al Țării de Jos. Se pare că a participat la “hiclenia” vel-vistiernicului Vasile Gheuca, a vel-jitnicerului Gheorghe Bogdan și a slugerului Lupul, dar a fost iertat, marii sale puteri⁵⁰⁵. Duca-vodă fuge în Transilvania, gonit fiind de polonezii care îl reinstalează, pentru scurtă vreme, pe Petriceicu-vodă. O parte din boieri nu mai vor să rămână alături de Duca și fug în Țara Românească; printre acestea se află și Gavriliță. Numele său se mai regăsește printre cele ale boierilor care, la 1 ianuarie 1684, semnează o cerere de alianță cu Rusia și care, mai apoi, iau parte la lupta anti-otomană a lui Petriceicu⁵⁰⁶. În 1685 începe domnia lui Constantin-vodă Cantemir. Gavriliță este ținut la mare cinste (vel-vornic de Țara de Jos) și atinge punctul maxim al puterii: „Și din toți boierii era mai ales la acest domnu Gavriliță vornicul și cu ficiorii lui. Era el boieriu și chivernisié precum îi era voia. Și era o samă din ficiorii lui can făr' de ispravă, zlobivi: Lupul și Solomon și Costachi. Avé slugi tâlhari la casăle lor, de ținé drumurili, de ucide turcii și fura bucate din Bugeac, cai, iepe. Și să făce farmutale totdeuna și slimuri cu tătarăi pentru faptele lor, și nu pute să dzică nime nemică de frica lui Gavriliță.. Și domnul, de și știe, răbda”⁵⁰⁷. Vodă Cantemir îl trimite pe Gavriliță cu solie în Țara Românească, la Șerban-vodă Cantacuzino⁵⁰⁸. La scurtă vreme de întoarcere în Moldova, Gavril Costache, unul dintre cei mai puternici boieri din istoria Moldovei, trece la cele veșnice, la o dată plasată cândva înainte de 25 iunie 1688⁵⁰⁹. Acesta se înrudea cu Antiohie Jora⁵¹⁰, fost un boier moldovean, care a deținut o serie de mari dregătorii în secolele al

⁵⁰¹ Ion Neculce, *Letopiseșul Țării Moldovei*, Editura pentru Literatură, 1963, p. 58.

⁵⁰² Ion Neculce, op. cit., p. 66.

⁵⁰³ Lucru contrazis de porțiunea favorabilă Costăcheștilor, din *Letopiseșul* lui Nicolae Costin.

⁵⁰⁴ C.A. Stoide, op. cit., p. 11.

⁵⁰⁵ Ibidem.

⁵⁰⁶ Ion Neculce, op. cit., p. 82.

⁵⁰⁷ Ion Neculce, op. cit., p. 102.

⁵⁰⁸ Ion Neculce, op. cit., p. 108.

⁵⁰⁹ Mihai Sorin Rădulescu, *Genealogii*, Editura Albatros, București, 1999, p. 5-11 (*Actualitatea genealogiei*, în I. Generalități despre studiile genealogice), p. 62.

⁵¹⁰ Între 1673 și 1678 a fost postelnic al lui Gheorghe Duca în Țara Românească. Între aprilie 1694 și 2 septembrie 1695 a fost mare paharnic, pentru ca între septembrie și decembrie 1695 să fie hatman. Mare logofăt din septembrie 1703 până în ianuarie 1706, a fost din februarie 1706 până în iulie 1707 hatman, pentru a fi numit din nou mare logofăt până în octombrie 1709. În 1710 a fost caimacan al lui Nicolae Mavrocordat. Din funcția de hatman a fost eliberat în anul 1710, deoarece se înrudise cu familia Ruset, însă a fost repus în funcție după ce a jurat credința domnului, deținând dregătoria din decembrie 1710 până în aprilie 1711. Ultima funcție pe care a deținut-o a fost cea de mare logofăt, între 1714 și 1716 (Stoicescu, Nicolae (1971), *Dicționar al Marilor Dregători din Țara Românească și Moldova în sec. XIV-XVII*, București: Editura enciclopedică română, p. 413).

XVII-lea și al XVIII-lea. El era fiul lui Gavril Jora, fostul sulger, și al Todosicăi⁵¹¹, care era sora boierului Gavril Costachi⁵¹². Antiohie Jora, fiul lui Gavril Jora

⁵¹¹ Sergiu Bacalov, Boierimea Țării Moldovei la mijlocul secolului al XVII-lea - începutul secolului al XVIII-lea. Studiu istorico-genealogic, Chișinău, 2012 (vezi paragraful: Evoluția marilor neamuri boierești. Cazul neamului Joreștilor. În 1680, Antiohie Jora este mare cămăraș, cumpărând împreună cu mama sa, Todosica, părți din Borăști (Nicolae Iorga, Studii și documente, București, 1909, vol. VI, partea II, nr. 72-73, p. 34) de la răzășii moșiei, iar la 10 august 1681, în aceeași dregătorie, din nou alături de Todosica Joroaie, cumpără partea lui Isac și a Gafiei, fiica lui Cărmăman, jumătate de bătrân din Ciorăști de pe apa Bârladului, cu 25 de lei (CDM, vol. 4, nr. 649, p. 157-158). Peste trei ani, la 14 februarie 1684, Antiohie Jora apare în calitate de mare cămăraș. La această dată, el a cumpărat de la Tofăna călugărița, fata lui Lupan, partea acesteia de moșie din satul Văleni, „cu opt stupi și o iapă cu căruță” (Ibidem, nr. 814, p. 190-191). În 1690, Antiohie apare ca mare armaș, alături de mama sa, Todosica Joroaie, la judecata domnească pentru pricina avută cu Gligorașco, fost vătaf de păhărnicea, și frații săi, Toader și Ștefan, fiii lui Vasile, fost mare pitar. Ca reclamați erau Gligorașco, fost vătaf de păhărnicea, și frații săi. Gligorașco zălogise niște moșii ale sale „din Costești și Hițoci și alte părți din ținutul Tutovei pe Horoiata” pentru 250 de lei, urmând să calculeze suprafața de pământ ce urma să fie zălogită potrivit sumei de bani. Antiohie Jora pretindea că i s-a pus la dispoziție mai puțin pământ decât i s-ar fi convenit pentru suma de 250 de lei, adăugând și faptul că ultimul mai plătise o datorie de-a lui Gligorașco, vătaf de păhărnicea, față de un turc. Antiohie a avansat pe scara ierarhică a dregătoriilor, devenind logofăt. Iar la 18 mai 1691, Antiohie Jora este atestat din nou ca armaș cumpărând de la Antiohie, fiul Irimiei, partea de moșie din Strășinești, pentru 30 de lei (Ibidem, vol. 4, nr. 1364, p. 307). A procurat unele părți de ocină de la rudele sale, care îl numeau „moș”, în satul Strășinești, plătind 154 de lei pentru 143 de pământuri (0 Ibidem, nr. 1366, 1367, 1390, p. 307, nr. 1384, p. 311). Peste un an, la 20 mai 1692, Antiohie Jora apare ca clucer, cumpărând patru pământuri și 4,5 de săpături în Strășinești și un vad de moară în Horăia de la rubedeniile (răzășii) sale, fiii lui Ștefan vatămanul (Ibidem, nr. 1471, p. 329-330). La 23 august 1694, Antiohie Jora este menționat ca mare paharnic, martor la o danie (Gheorghe Bezviconi, Boierimea Moldovei dintre Prut și Nistru, vol. I, București, 1940 p. 192; Gheorghe Ghibănescu, Surete și izvoade, nr. 28, p. 54-56; vezi și Ioan Caproșu, Doc. Iași, vol. III, nr. 99, p. 79-80, Antiohie Jora în calitate de mare paharnic la 1695). La 14 mai 1711, Antiohie Jora a cumpărat 33 de pământuri în satul Strășinești de la Strationa, fiica lui Dumitrașcu, fiul lui Melinte (CDM, vol. 5, nr. 1029, p. 277). Între 1695 și 1701, Antiohie Jora a fost pentru o perioadă hatman (Ion Neculce, Letopisețul Țării Moldovei, București, 1989, p. 133-137; spre finele domniei, Constantin vodă Duca face hatman, în locul lui Neculae Costin, cumnatul domnului, pe care „să mânia”, „și pusă în locul lui pe Antiohie Jora”, un văr al domnului. Antiohie Jora, fost mare paharnic, odată investit în dregătoria de hatman, este însărcinat cu izgonirea detașamentelor militare poloneze de prin mănăstirile situate în părțile nord-vestice ale țării (Agapia, Secul, Schit) și în cetatea Neamțului, și pentru a-i prinde pe boierii rebeli (Iordache Ruset și Lupu Bogdan). Deși rebelii reușesc să scape, oastea condusă de hatmanul Jora reușește să izgonească pe polonezi, prinzând și pe renumitul „rămentar” Turculeț. Conform unui document emis după 8 decembrie 1695, prin care domnul Antioh vodă Cantemir a făcut danie „niște casă din târgu din Iași ce sânt pe Ulița Strâmbă”, care fuseseră cumpărate de Constantin vodă Cantemir „de la Vasilie ce-au fost jicnicer mare, ginerele lui Vasilie Gheuca ce-au fost visternic mare”, pe care le-a dăruit lui Antiohie Jora, deoarece „fiindu dumnealui Antioh hatmanul cumnatul lui Vasilie Gheuca vistiernicului” (Despre relațiile de rudenie dintre neamul Jora și neamul Gheuca vezi și Petronel Zahariuc, Înalți ierarhi și familiile lor, I. Leon Geuca // Arhiva Genealogică, II (VII), 1995, Nr. 3-4, p. 191-208. Soția lui Vasile Gheuca vistiernic, fiul lui Bejan Gheuca, era Simina, fiica lui Gavril Jora, sora lui Antiohie Jora și nepoata de frate a Dafi nei Jora, soția lui Dabija-vodă (p. 196-197).

Vasile Gheuca și Simina Jora au avut și doi copii: Măricuța Gheuca, căsătorită cu Vasile Miclescu jîtnicerul, și o fiică căsătorită cu Ion Palade, mare spătar (p. 196-197), și „cădzutu-i-s-au dumisale a le cumpăra” Antioh vodă Cantemir a hotărât să dea aceste case lui Antiohie Jora pentru că în perioada când „au cumpărat părintele nostru aceste case fost-au cădzut dumnealui, Antioh hatmanul, la mari pedeapsă de la părinteli domniei mele și i s-au luat și ceva bani”, de aceea „socotit-am domnie me și s-au dat și s-au dăruit dumisale aste case” „pentru acei bani ce i-au luat, și pentru ca să se rădici păcatul de pri răpăosatul părinteli domnii meli” (Ioan Caproșu, Doc. Iași, vol. III, nr. 101, p. 82. Vezi și Ion Neculce, Letopisețul Țării Moldovei, București, 1986, p. 116-117, despre fuga boierilor participanți la conjurația Costineștilor, „iară Lupul, fi ciorul lui Gavrilă, și Costantin cumnatusău, paharnicul Lambrino, și cumnatu-său Ivașco și Antiohie Jora și Bujorăneștii și alții din Bujorăneștii au scăpat în Țara Muntenească, la Brâncovanul, și de acolo s-au gătit și s-au dus la Odrei, la Poartă, să părăscă pe Cantemir-vodă”. Constantin vodă Cantemir, având relații la Poartă, a reușit să-i neutralizeze pe boieri și „i-au dat pe toții în obedzii de grumadzii de i-au adus la Cantemir-vodă în Iași”, „i-au pus la închisoare, și nu i-au omorât, c-au poroncit Poarta să nu-i omoare”). La 3 octombrie 1700, este menționat ca mazâl, fost hatman, martor la o danie (Ioan Caproșu, Doc. Iași, vol. III, nr. 166, p. 142-143; vezi și CDM, vol. 5, nr. 69, p. 19. Acest document datează din 22 august 1701, când Antioh Jora este menționat mazâl, fost hatman, alături de Dediul, fost medelnicer, și Patrașco Zosim, mare medelnicer; vezi și Ioan Caproșu, Doc. Iași, vol. III, nr. 167, p. 143, document din 28 octombrie 1700; nr. 205, p. 176-177, act din 17 august 1702, unde apare în calitate de martor la o vânzare și Antiohie Jora, fost hatman, nr. 206, p. 177-178, 2 septembrie 1702; nr. 227, p. 196-197, document din 4 iunie 1703, avându-l pe Antiohie Jora în aceeași postură de boier mazâl). Hatmanul Antiohie Jora mai apare ca martor la 4 iunie 1703 (Ioan Caproșu, Doc. Iași, vol. III, nr. 227, p. 196-197; CDM, vol. 5, nr. 217, p. 59; vezi și CDM, vol. 5, nr. 192, p. 48, când la 8 ianuarie 1703 Antioh Jora este atestat în calitate de căpitan. Însa documentul face trimitere la o situație din trecut), ca la 24 decembrie 1703 să se afle în cea mai înaltă funcție din aparatul de stat al Țării Moldovei, mare logofăt, făcându-i-se danie moșia unor răzăși din satul Văleni și Stolniceni pe Bârlad, partea Bumbăreștilor, „pentru mult bine ce le-a făcut, scoțându-i de la o nevoie” (CDM, vol. 5, nr. 269, p. 67). La 8 mai 1704, i s-a mai făcut o danie lui Antiohie, mare logofăt, anume partea lui Lazăr Bechiul din satul Cucuteni, ținutul Tecuciului, pe apa Berheciului (2 Ibidem, nr. 322, p. 82). De la 30 aprilie 1704 la 19 noiembrie 1705, Antiohie Jora a semnat ca mare logofăt numeroase acte cu caracter divers și a judecat diferite pricini cu caracter funciar (CDM, vol. 5, nr. 303, p. 75, nr. 304, p. 75-76, nr. 316, p. 79-80, nr. 321, p. 81-82, nr. 328, p. 87, nr. 345, p. 89, nr. 358-359, p. 93, nr. 391-393, p. 103, nr. 408, p. 107, nr. 410, p. 107, nr. 417, p. 109, nr. 415, p. 109, nr. 422, p. 112, nr. 428, p. 113, nr. 432, p. 114; Ioan Caproșu, Doc. Iași, vol. III, nr. 275, p. 233-237; nr. 276, p. 237-241; nr. 279, p. 245-248. Teodor Balan, Documente bucovinene, vol. III, (1573-1720), Cernăuți, 1937, nr. 96, p. 123-124). Din 1 martie 1706 până la 18 octombrie 1706, a semnat ca hatman și pârcălab de Suceava (Ioan Caproșu, Doc. Iași, vol. III, nr. 300, p. 271-276; CDM, vol. 5, nr. 537, p. 141-142, nr. 539, p. 142, nr. 544; nr. 552, p. 143, nr. 574, p. 149, nr. 613, p. 158). Și abia la 26 iulie 1706, un document arată că Antiohie s-a implicat din nou în tranzacții funciare, cumpărând de la nepoții lui Miron Grasul, Enachi, Vasilache și Măricuța, moșia lor din satul Brezeni, de pe valea Elanului, în ținutul Fălciului, pentru 50 de lei, și bălțile Răcariul și Mața (CDM, vol. 5, nr. 574, p. 149). La 20 februarie 1708, Antiohie Jora este din nou mare logofăt, întărind stăpânirea, împreună cu alți mari boieri, lui Iordache Ruset vornic asupra satului Mircești, cu tot cu vecini (Ioan Caproșu, Doc. Iași, vol. III, nr. 373, p. 333; vezi și documentele nr. 335, p. 302, nr. 348, p. 312, nr. 359, p. 321-322, nr. 366, p. 328-329, nr. 372, p. 332-333). În această dregătorie este atestat până la 25 august 1709 (idem), adică în timpul domniei lui Mihai vodă Racoviță.

⁵¹² Stoicescu, Nicolae (1971), Dicționar al Marilor Dregători din Țara Românească și Moldova în sec. XIV-XVII, București: Editura enciclopedică română, p. 412.

sulgerul și al Todosicăi, sora boierului Gavril Costachi, a fost căsătorit cu Ecaterina, care era fiica soției lui Grigore Ghica; copii săi au fost Constantin (fost mare căpitan), Toader, Safta (căsătorită cu vornicul Iordachi Ruset, fiul lui Lascarache), Marga (Ilinca, care era căsătorită cu marele vornic Darie Donici), Nicolae (postelnic), Maria (căsătorită cu Vasile Ursachi) și Gheorghe.⁵¹³ Gavril (Gavriliță) Costache era fiul slugerului Costachi și al Teofanei Bujoreanu, care descindea din Ion Fruntes stolnicul, un boier al lui Ștefan cel Mare (ascendența lui este controversată⁵¹⁴). A fost căsătorit de două ori, odată cu fiica spătarului Caracaș, cealaltă dată cu fiica hatmanului Costin.

-. **Ion Costin**: familie cunoscută încă din secolul al XV-lea în Moldova, considerată de origine sârbească de Cantemir, afirmație neacceptată de George Lecca. Primul Costin ne apare în documente la 1392⁵¹⁵. Ion Costin apare prima dată la 1742, cu titlul de hatman, într-un izvod de împărțeală între Ion Costin, Safta stolniceasa și Tudosica a spătarului Zmuncilă de moșiile care vin de pe Miron Costin logofătul⁵¹⁶.

-. **Aristarh Hrisoscolev**⁵¹⁷: este menționat la 11 ianuarie 1742 cu titlul de vel ban, atunci când semnează personal în cartea de închinare a mănăstirii Hangu⁵¹⁸. Apare cu titlul de ban într-un document din 26 ianuarie 1742⁵¹⁹. La 20 martie 1742 apare cu titlul de ban, atunci când semnează cartea de judecată dintre Constantin Ruset și mănăstirea Galata pentru moșia Făurești⁵²⁰. Apare însă la 7 februarie 1743 cu titlul de vel spătar, semnând o hotărâre de judecată între Ieromonahul Gherman, egumenul Moldoviei și cu alți megieși⁵²¹. La 20 aprilie 1743 este iar menționat cu titlul de vel spătar, într-un hrisov de la Constantin voevod⁵²². La venirea pe tronul Moldovei a lui Ioan Mavrocordat, în anul 1743, este numit vel vistiernic⁵²³. Este vel vistiernic la 30 noiembrie 1744, când Ioan Mavrocordat dă un hrisov întăritor

⁵¹³ Apud Filip Lucian Iorga, Familia Boldur – Costache (Kostaki). Schiță de profil genealogic și istoric. Revista Erasmus, nr. 13/2002, București, Editura Ars Docendi, 2002.

⁵¹⁴ Mihai Sorin Rădulescu, Genealogii, Editura Albatros, București, 1999, p. 62 (vezi și variantele diferite ale unor N. Stoicescu, Ștefan S. Gorovei, F. Bartsch, Elena Diaconu-Monu).

⁵¹⁵ Octav-George Lecca, op. cit., p. 239.

¹⁰² Gh. Ghibănescu, Surete și izvoade (Documente slavo-române), vol. VII, Iași, 1912, p. clxxiv.

⁵¹⁷ Aristarh Hrisoscolev era ginerele lui Iordachi Cantacuzino. În 1730 Iordachi Cantacuzino dăruia fetei sale, Bălașa, jupâneasa lui Aristarh Hrisoscolev, vel comis, „satul Zadubreuca”. În 1908, conform Dicționarului lui Grigorovitz: „Zadobriuca (Zadobrowka)”, comună rurală, districtul Cernăuți, așezată pe partea stângă a pârâului Cuciur, care de aici, încolo, se numește Zadobriuca, la nord de Sadagura (Em. Grigorovitz, Dicționarul geografic al Bucovinei, București 1908, p. 245).

⁵¹⁸ Conдика lui Constantin Mavrocordat, vol. II, p. 4.

⁵¹⁹ Ibidem, vol. III, p. 365.

⁵²⁰ Ibidem, vol. II, p. 6.

⁵²¹ Teodor Codrescu, Uricariul sau colecțiune de diferite acte care pot servi la istoria românilor, vol. XVI, Iași, 1891, p. 224; A. Saint Georges, Comunicări // „Ioan Neculce”, an. 1925/1926, fascicola 6, p. 354-355.

⁵²² Ibidem, vol. I, p. 55.

⁵²³ Cronica Ghiculeștilor, p. 587.

altui hrisov de miluire care s-a dat mănăstirilor închinat Sfântului Mormânt⁵²⁴. Apare la 10 iunie 1746 ca spătar, semnând și un act de schimb de țigani între Radu Racoviță și Constantin Cantacuzino⁵²⁵. Este menționat la anul 1746, la 5 august, având titlul de vel spătar într-o mărturie hotarnică pentru moșia Armășeni⁵²⁶ și Valea Rângoaiei, de pe pârâul Bârlâzel, ținutul Vasluiului, pe care le-a cumpărat⁵²⁷. Este chiar numit vistier și caimacam al Țării Moldovei la 5 iunie 1747, când și poruncește alături de ceilalți caimacami lui Toader Carp și Constantin Donici⁵²⁸ să împlinescă de la locuitorii din Buicani darea pentru mănăstirea Galata⁵²⁹. La revenirea lui Grigore Ghica vodă în Moldova, în 1747, este numit mare spătar⁵³⁰. La 15 iulie 1747 este tot vel spătar, așa cum semnează într-un zapis al lui Radu Racoviță vodă⁵³¹. La revenirea pe tronul Moldovei a lui Constantin Mavrocordat, în 1748, este numit vel spătar⁵³². Apare la 25 decembrie

⁵²⁴ Teodor Codrescu, Uricariul, vol. I, p. 57.

⁵²⁵ Gh. Ghibănescu, Surete și izvoade, vol. VIII, p. 353.

⁵²⁶ La 28 mai 1897 locotenent-colonelul Prezan, adjutant al principelui moștenitor Ferdinand, a cumpărat de la avocatul ieșean Constantin Livaditi conacul și moșia Schinetea, la prețul de 335.500 lei. Cu o întindere de 1.065 ha și 3.522 m² și compusă din două trupuri, Schinetea cu Mălinești și Armășeni, proprietatea se afla în comuna Dumești din plasa Fundurile, județul Vaslui (Mircea Tănase, Mareșalul Constantin Prezan la Schinetea, județul Vaslui, în revista „Studii și Comunicări” a Comitetului Român pentru Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii al Academiei Române, vol. IV, 2011). În 1943, la conacul său din Schinetea, mareșalul a trecut la cele veșnice, fiind îngropat, alături de soția sa, Olga, la câteva sute de metri de curtea proprietății pe care prețuit-o atât de mult.

⁵²⁷ Gh. Ghibănescu, Ispisoace și zapise (Documente slavo-române), vol. IV, partea II (1692-1694), Iași, 1915, p. 70.

⁵²⁸ Din porunca voievodului Grigore Alex. Ghica (1 sept. 1764), se poruncește o delimitare a părților deținute de răzeși și Constantin Donici în satul Bezin. Din documentul respectiv rezultă faptul că exista o biserică în Bezin, probabil din lemn. Pământul deținut în Bezin de către Constantin Donici, după măsurătorile efectuate, era de 272 stânjeni, iar partea răzeșilor era de 207 stânjeni. Documentul a fost semnat pentru întărire de 15 răzeși din Bezin (I. Caproșu, Condiță de documente a familiei Donici (I), în Analele Științifice ale Universității „Al. I. Cuza” din Iași, Istorie, 1989, Tomul XXXV, p. 82). O mărturie a unor răzeși este confirmată printr-un hrisov din care rezultă faptul că la data de 26 martie 1783 „Constantin Donici avea o casă și o moară în apropierea unui iaz la Bezin” (Ioan Caproșu, op. cit., tomul XXXVI, p. 110). În „Condițele Visteriei moldovenești din 1777”, sub domnia lui Grigore Alexandru Ghica, vistiernic fiind Iordache Balș, analizate și publicate de istoricul ieșean, prof. univ. dr. I. Caproșu, apare „dumnealui Constantin Donici biv vel spătar”, care în luna septembrie 1776 achită suma de 35 lei visteriei, iar fiul acestuia, Darie, care îndeplinea funcția de paharnic, achita suma de 16 lei la aceeași dată. Iată o sursă de informare pentru reconstituirea arborelui familiei Donici, în care sunt pomeniți descendenții cu funcțiile avute la data respectivă precum: sulgerul Ștefan Donici, biv treti vistiernic Constantin Donici, pitar Ion Donici, clucer Andrei și fratele lui paharnicul Darie Donici, paharnicul Vasile Donici etc. (Ioan Caproșu, Sama visteriei Țării Moldovei din 1777, în Arhiva Genealogică 1997, nr.1-2, Iași, Ed. Acad. Rom., p. 125-157).

⁵²⁹ Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea, p. 284.

⁵³⁰ Enaki Kogălniceanu, op. cit., p. 211.

⁵³¹ Gh. Ghibănescu, Surete și izvoade, vol. XVI, p. 121.

⁵³² Enaki Kogălniceanu, op. cit., p. 213.

1748 tot ca vel spătar, în hrisovul lui Grigore Ghica pentru școli⁵³³. Reamintesc cetitorilor noștri și marile posesiuni ale familiei Racoviță vodă, cele între Siret și Bârlad, moșia Racovițoaia dintre Hanu Conache și Tudor Vladimirescu, din ținutul Tecuci etc.

- **Enachi Hrisoscoleu**: la revenirea lui Grigore Ghica în Moldova, în anul 1747, este numit vel postelnic⁵³⁴. În 2 iunie 1748, apare cu titlul de postelnic, judecând o pricină între Vasile Adam și cujbulești⁵³⁵. Este menționat cu titlul de vel postelnic la 25 decembrie 1748, în hrisovul lui Grigore Ghica adresat școlilor⁵³⁶.

- **Ianachi (Iani)**: este numit hatman de către Constantin Mavrocordat la venirea sa în Moldova. Ianache este unul dintre boierii care l-au urmat pe domnitorul din Țara Românească, unde fusese vel spătar. Este un boier apropiat familiei Mavrocordat, fiind și fratele doamnei lui Neculai vodă⁵³⁷. Este numit „grecu” în Letopisețul Canta, probabil datorită originii sale grecești⁵³⁸.

- **Adămiță Ianachi**: este fiul lui Ianachi hatman și cumnatul lui Constantin vodă. Este numit vel postelnic în 1741 de Constantin Mavrocordat⁵³⁹.

- **Iordache Loiz**: este menționat la 4 septembrie 1744 cu titlul de vel paharnic, când semnează un document de judecată împreună cu alți boieri pentru Costachi vâtaful ca să stăpânească pe Gheorghiița ca vecin⁵⁴⁰.

- **Ianaki Bașa Mihalopol** și soția sa, Smaranda Bassa-Mihalopol: probabil este unul din grecii veniți cu Grigore Ghica. Este numit hatman de acesta, la venirea sa în Moldova în 1747⁵⁴¹. Matei Ghica (1728-1756), fiu al lui Grigore II Ghica (domn al Țării Românești între aprilie 1733 – nov. 1735 și aprilie 1748 – sept. 1752), a devenit domn al Țării Românești în septembrie 1752, după moartea tatălui. Potrivit istoricului de secol XIX Dionisie Fotino, deși o delegație de boieri munteni mersese la Poartă pentru a cere ca succesorul lui Grigore II Ghica să fie fiul cel mare, Scarlat, dragomanul Ghiorghe Bașa Mihalopol, atunci capuchehaie⁵⁴² a Țării Românești la Constantinopol și socru al lui Matei Ghica, a

⁵³³ Teodor Codrescu, Uricariul, vol. I, p. 63.

⁵³⁴ Enaki Kogălniceanu, op. cit., p. 211.

⁵³⁵ Gh. Ghibănescu, Surete și izvoade, vol. VII, p. 16.

⁵³⁶ Teodor Codrescu, Uricariul, vol. I, p. 63.

⁵³⁷ Ion Neculce, op. cit., p. 335.

⁵³⁸ Ion Canta, op. cit., p. 183.

⁵³⁹ Ion Neculce, op. cit., p. 335.

⁵⁴⁰ Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea, p. 278.

⁵⁴¹ Enaki Kogălniceanu, op. cit., p. 211.

⁵⁴² Termenul capuchehaia provine din turcescul „Kapu-Kehaia”, cuvânt compus din Kapu, care înseamnă poartă, și Kâhya, care înseamnă întendent (Ion Matei, Reprezentanții diplomați ai Țării Românești la Poarta Otomană, Editura Academiei Române, București, 2008, p. 69). Pe lângă capuchehaia, reprezentanții Principatelor la Poartă mai erau numiți, în cercurile diplomatice străine de la Constantinopol și în corespondența ambasadurilor străine, și „agenți”, „oratori”, „rezidenți” sau „ambasadori”. În secolul al XIX-lea, Regulamentul Organic mai menține termenul de capuchehaie alături de acela de „aghențu țării”, care se folosește tot mai frecvent și în presă. După

schimbat numele lui Scarlat cu cel al ginerelui său în cererea boierilor. După mai puțin de un an, Matei Ghica a fost mutat în Moldova (iulie 1753), unde a domnit până în februarie 1756, atunci când a fost mazilit, după ce Constantin Mavrocordat a reușit să obțină tronul Țării Românești, iar domnul de atunci al acesteia, Constantin Racoviță, a fost mutat în Moldova. Domnul Matei Ghica a hotărât să micșoreze dările, a rechemat pe fugari pe la casele lor. Pe lângă reparațiile făcute edificiilor arse, Matei Ghica a ridicat noi case în curtea domnească, un foisor la Copou, a reconstruit podurile pe Bahlui. Cum Matei Ghica adusesese cu sine în Moldova mai mulți greci, cărora le acordă funcții înalte (Iacovache Rizo, spătar, Bașa Mihalopol, hatman, Alexandru Draco Suțu, postelnic etc), spre a le face pe plac și boierilor locali, organiza și petreceri fastuoase, la care îi invita. Vodă Matei Ghica a curățat țara de lazi (negustori turci) și de cislele de vite ale turcilor așezați pe teritoriul Moldovei, venind din raialele Hotin și Bender. Deasemenea a obținut firman de la Poartă prin care pașalele de Bender și Hotin nu aveau voie să treacă pe teritoriul Moldovei, nici să cheme în judecată pe locuitorii ei. În politica externă s-a orientat spre curțile din Viena și Petersburg. Reînnoindu-și domnia cu sume mari de bani, și căutând a fi pe placul boierimii moldovene, Matei Ghica devenise totuși destul de repede un domnitor suspect Porții otomane pentru înclinarea sa către Viena și către Petersburg. Astfel se face că sultanul Osman al III-lea îl mazilește și îl trimite în surghiun în februarie 1756.

- **Vasilachi Negel:** la revenirea lui Grigore Ghica pe tronul Moldovei, în 1747, este numit vel paharnic⁵⁴³. În studiul dedicat sulgerului Costache și fiilor săi, Antiohie și Gavrilă, au fost folosite date din articolele lui Ion T. Sion publicate în „Arhiva genealogică” și studiul lui C.A. Stoide „Izvodul Costăchesc”, toate coroborate cu informații din cronică și documente. Celelalte patru subcapitole urmăresc evoluția, pe ramuri, a familiei Costache din secolul al XVIII-lea până la începutul secolului al XXI-lea. Am stabilit ordinea studiului în funcție de vârsta fiilor lui Gavrilă; Vasile, Lupu și Costache, care au fost ascendenții și întemeietorii ramurilor Negel, Lupu Costache, Epureanu, Talpan și Lătescu. Costăcheștii au umplut epoca cu faptele lor mari: vornicul Lupu Costache, Constantin Costache Negel, logofătul Manolache Costache, stolnicul Iordache Costache, Toader și Iordache Costache Venin, Vasile Negel. Lacomi de putere și moșii, Costăcheștii au fost, în același timp, vajnici apărători ai autonomiei Țării, tot mai restrânsă în „secolul fanariot”. Ei s-au opus mereu politicii domnilor fanarioți de opresiune fiscală, de grecizare la nivelul instituțiilor statale și de o

1859, se renunță în mod oficial la termenul de capuchehaie și se introduc ca titlatură oficială expresiile de „Agenția diplomatică” și „agent diplomatic”. Turcii sfârșesc prin a recunoaște această titlatură. În general, în timpul domniei fanarioților, caracteristice pentru evoluția instituției sunt: capuchehăile se recrutează numai dintre greci și numai din câteva familii influente. Se remarcă personaje ca Iordache Stavrachi, Bașa Mihalopol, Iacovache Rizo, Nicolae Suțu, Alexandru Ipsilanti.

⁵⁴³ Ibidem, p. 211.

subminare a boierimii pământene, recurgând se pare la modalitățile specifice vremii: comploturi, noi memorii către Poartă, pribegii în țări străine și la răscoale (1749, 1759, 1767). Iar în lupta lor de apărare a intereselor Moldovei și-au pierdut viața Solomon Costache (1711), vornicul Lupu Costache (1716), fiul său, Iordache Costache (1731) și nepotul, Lupu Costache (1758) și vistiernicul Iordache Costache Venin (1767). După Gh. Ghibănescu, Costache, atestat ca mare comis în anul 1623, apoi mare sulger în 1626, sub vodă Miron Barnovschi⁵⁴⁴, a avut, consecutiv, două soții: Călina, fiica cea mai mică a vornicului Cârstea Ghenovici și a Anghelinei Crăciun, apoi Tofana, fiica lui Vasile Bujoreanu și a Anghelinei, altă fiică a lui Cârstea Ghenovici⁵⁴⁵. Această aserțiune ar însemna că sulgerul Costache s-a căsătorit, a doua oară, cu nepoata de soră a primei soții. Ion T. Sion a mai demonstrat cu argumente logice și documentare faptul că mezina lui Cârstea Ghenovici, Călina, care a murit fată tânără necăsătorită, nu a fost soția lui Costache și că de la prima soție, al cărei nume rămâne necunoscut, l-a avut pe Antiohie⁵⁴⁶. În anul 1695 când doamna Maria Duca pleacă în Muntenia să-și vadă familia, Constantin Duca îi dădea ca însoțitor pe boierii Vasile Costache și Vasile Cantacuzino, împreună cu jupânele lor. Vasile a debutat ca dregător în vremea lui Gheorghe Duca (1678 – 1683), în funcția de comis al doilea; atestat la 13 octombrie 1681⁵⁴⁷, biv la 21 octombrie 1682⁵⁴⁸, a revenit la 1 octombrie 1683⁵⁴⁹. La 5 aprilie 1684, Vasile, acum comis al doilea, cumpără părțile unor răzeși din Seliștea Torcești (astăzi sat Torcești, comuna Umbrărești, județ Galați), ținutul Tecuciului, cu suma de 124 de galbeni⁵⁵⁰. În fapt el profitase de nenorocirea răzeșilor, care în anul anterior, pentru a plăti birul, se împrumutaseră cu suma respectivă de la acesta. Până la 28 februarie 1698, Vasile devine stăpân al Torceștilor prin dani, cumpărare sau schimb⁵⁵¹. După moartea lui Gavrilă, din iunie 1687, Vasile a preluat imediat dregătoria tatălui său, mare vornic al Țării de Jos⁵⁵², sărind trei trepte în ierarhia sfatului domnesc. Și profund recunoscător prietenului decedat, Cantemir Vodă, în memoriam, nu a respectat acel „cursus honorum”, dar Vasile nu s-a mai bucurat de trecerea avută de Gavrilă la curtea

⁵⁴⁴ Ion T. Sion, Costăcheștii (istorie și genealogie), în „Arhiva genealogică”, II (VII), 1-2, Editura Academiei, Iași, 1995, p. 1, nota 1. Nicolae Stoicescu, Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova Sec. XIV-XVII, Editura Enciclopedică, București, 1971, p. 381, nota 1. Cf. D.R.H. XIX, p. 195-198.

⁵⁴⁵ Gh. Ghibănescu, Spița familiei Costachi (După acte și documente), în „Ioan Neculce”, 4/1924, Iași, p. 216.

⁵⁴⁶ Ion T. Sion, Umbrărești – vatră milenară de istorie, Focșani, 1999, p. 104.

⁵⁴⁷ Gh. Ghibănescu, Ispisoace și zapise IV/1 (1675 – 1692), Iași, 1914, doc. 34, p. 48-49.

⁵⁴⁸ Idem, Surete și izvoade XIII (Documentele Româneștilor), Huși, 1923, doc. 21, p. 16.

⁵⁴⁹ Mihail Kogălniceanu, Cronicile României sau Letopisețele Moldovei și Valahiei II, București, 1872, p. 235. Gh. Ghibănescu, Surete și izvoade V, Iași, 1908, doc. XXXVII, p. 47.

⁵⁵⁰ Ion T. Sion, Umbrărești – Vatră milenară de istorie, Focșani, 1999, p. 152.

⁵⁵¹ Antioh Cantemir îi dă ispisoc pentru pământurile de la Torcești. Ibidem, p. 153.

⁵⁵² I. Sion, op. cit., p. 171, nota 27.

bătrânului voievod. El s-a ocupat, în perioada iulie 1688 – decembrie 1691, mai mult de administrație⁵⁵³ sau de rezolvarea unor probleme familiale⁵⁵⁴, decât de politică, fiindcă țara era condusă de Lupu Bogdan, ginerele lui Cantemir și de Iordache Ruset. Pentru anul 1739, când armata țaristă ocupa pentru prima dată Moldova, izvoarele literare oferă acum suficiente mărturii despre rolul militar al marelui ban Toader Costache: cal care a comandat avangarda domnească, l-a însoțit permanent și l-a apărut pe Grigore II Ghica de detașamentele rusești trimise pe urmele lui⁵⁵⁵. La sugestia banului Toader, domnul s-a refugiat la Torcești, satul și moșia marelui ban. În acest context, Grigore II Ghica a investit, la Galați (1 septembrie 1739), pe boierii pământeni în funcții militare: Costache Razu hatman, Toader Costache mare spătar, Manolache Costache stolnic, Vasile Negel clucer⁵⁵⁶. Iar vel spătarului Teodorașcu, Grigore II Ghica i-a cerut, înainte de a pleca spre Iași, ca să păzească „lucrurile grele, tunurile și sangeacul său”⁵⁵⁷ din tabăra de lângă Galați. Faptele lui Toader și ale celorlalți Costăchești, descrise mai sus, au exprimat poziția antirusă a familiei, formulată „avant la lettre” de către vornicul Lupu Costache în anul 1711. În anul 1777, Grigore III Ghica a intrat în stăpânirea averii lui Iordache Venin, compusă din moșiile Torcești, cu moară, Țigănei, casele, dughenele și crășmele aflate la Iași, ceea ce a și însemnat de fapt, pentru neamul Costache pierderea unei părți din uriașul patrimoniu funciar agonisit de vornicul Gavrilă și fiii săi.

- **Dumitrachi Paladi:** originea acestei însemnate familii din Moldova se pare că este greacă. Ea apare printre boierii țării încă de la jumătatea secolului al XVII-lea. Primul membru cunoscut al familiei este Teodor⁵⁵⁸ Palade spătarul, care era lăsat

⁵⁵³ Gh. Ghibănescu, Surete V: doc. CXLVI, p. 205; doc. CXLIX, p. 206; doc. CI, p. 209. vezi și Documente privitoare la istoria orașului Iași III. Acte interne (1691 – 1725), editate de Ioan Caproșu, Editura „Dosoftei”, Iași, 2000: doc. 10, p. 6; doc. 25, p. 21-22.

⁵⁵⁴ Vasile Costachi vornic iscălește ca martor, la 3 mai 1689, zapisul cumnatului său, Ilie Cantacuzino pentru satul Turbătești, ținutul Cărligăturii. Gh. Ghibănescu, Surete V, doc. LXVIII, p. 77.

⁵⁵⁵ Pseudo-Enache Kogălniceanu, Letopisețul Țării Moldovei de la Domnia întâi și până la a patra domnie a lui Constantin Mavrocordat voievod (1733 – 1774), Ediție critică de Aurora Ilieș și Ioana Zmeu, Editura „Minerva”, București, 1987, p. 8.

⁵⁵⁶ Cronica Ghiculeștilor, p. 459.

⁵⁵⁷ Ibidem, p. 469.

⁵⁵⁸ Mavrocordat nu mai avea privilegiul unei întregi boierimi solidare. Trebuind să se conducă singur, el se îndreaptă spre boierii de țară, încercându-se mai mult în Rosetești, a cărora și fu această domnie. Astfel dregătoria însemnate erau ocupate după cum urmează: Constantin Costache, vel logofăt, Sandu Sturza, vornic mare de Țara de Jos, Iordache Cantacuzino Deleanu, vornic mare de Țara de Sus, Constantin Roset, socrul Domnului, hatman, Mihalache Roset, văr primar al Domnului, mare postelnic, Andrieș Roset, mare spătar, Iordache Cantacuzino, mare ban, Iordache Roset Cilibiul, mare paharnic și Toader Paladi, mare vistiernic (S.A.N.I.C., Documente Istorice, MDXVIII /154). Potrivit lui Neculce, acest ultim boier era cel mai însemnat: „Vodă nu mai întreba pre alți boieri de țară. Numai cu un moldovean și cu grecii se sfătuia, anume Toader Păladi vel vistiernic, de făcea cum îi era voia” (Ion Neculce, Letopiseț..., p. 352). În septembrie

caimacam la 1683⁵⁵⁹. La venirea lui vodă Constantin Mavrocordat în anul 1741, Dumitrachi Paladi este numit vel clucer⁵⁶⁰. Apare pe la 25 decembrie 1748 cu titlul de vel paharnic, în hrisovul lui Grigore Ghica adresat școlilor⁵⁶¹.

- **Ion Paladi:** la 1 iunie 1742 apare cu titlul de treti logofăt, când primește carte de volnicie pentru moșiile Perieni și Mârzăști din ținutul Iași⁵⁶². Este menționat la 10 decembrie 1742 cu titlul de treti logofăt, când îi fug niște oameni de pe o moșie⁵⁶³. La 23 iunie 1747 apare cu titlul de hatman judecând împreună cu alți boieri într-un proces între Ioniță Izmană și Ștefan Blebe pentru un iaz lângă Ruși⁵⁶⁴. Multe din moșiile Pălădeștilor au fost dăruite, fie de domni, fie de rude sau apropiați. Daniile

1741, începe cea de-a doua domnie pe tronul Moldovei. Atât Ion Neculce, cât și Ioniță Canta afirmă că Vodă a fost primit cu bucurie de toată boierimea țării. De această dată, Constantin Mavrocordat se sprijină pe „Sandu Sturza vel logofăt, Costachi Razu, vel vornic de Țara de Jos, Ioniță Canta, vel vornic de Țara de Sus, Ianachi Grecu, hatman, pre feciorul lui Adămiță vel postelnicul, Andrieș Roset, vel spătar, Manolache Costachi, vel ban, Ștefăniță Roset, vel paharnic, Toader Paladi, vel vistiernic, Ioan Bogdan, vel stolnic, Chiriță Dracul, vel comis, Iordache Roset, vel medelnicer și Dumitrașcu Paladi, vel clucer” (Mihail Kogălniceanu, op. cit., p. 183). Se observă din nou importanța pe care Domnul o acorda familiei Roset în guvernare. În vremea lui Constantin Mavrocordat, toată corespondența se purta în românește. Când, din obișnuință sau din lingușire, un dregător încerca să folosească limba de naștere a Domnului, acesta se supăra și îl mustra aspru: „Pentru o pricină ca aceasta (a cumei de la Galați), de ce să ne scrii grecește?” Sau vel căpitanului de Soroca, dregătorie nouă: „Cartea ce ne-ai trimis am luat și cele scrise am văzut; dar pentru ce să ne scrii grecește? Au aștepti să-ți dăm noi logofăt, să scrie românește? Să-ți cauți logofețel, să ne scrii românește. Să nu ne mai scrii grecește”. Și aceluiasi îndărătnic pârcălab al Galaților: „Și de acmu când ni-i mai scrie, să nu mai scrii grecește, ci românește să scrii” (Constantin C. Giurescu, Istoria românilor, vol. III, Editura All, București, 2007, p. 188). Revenit pe tronul Moldovei pentru a treia oară în 1748, Constantin Mavrocordat nu aduce nicio clientelă și, cu atât mai puțin una de greci, ci se servește de boierii înaintașului, cu care era în război fătîș: Andrieș Roset, vel logofăt, Costachi Razu, vel vornic de Țara de Jos (S.A.N.I.C., Documente Istorice, MDLXXX /7.), Radu Racoviță, vel vornic de Țara de Sus, Ioan Bogdan, hatman, Toader Paladi, mare postelnic, Ștefănuță Roset, vistiernic și Alistarh, vel spătar (Mihail Kogălniceanu, op. cit., p. 213). În condițiile în care Poarta se afla antrenată într-un nou război cu Imperiul Țarist, Constantin Mavrocordat este numit de către sultan domn al Moldovei. În cele zece săptămâni ale sale, el a lucrat nu cu veniturile unei țări prădate și risipite, ci cu banii pe care îi împrumutase numai el, zălogindu-și faimoasa bibliotecă. El primi vizita noului mare vizir Moldovangi–Ali și întări asigurările acestui șef al unei armate complet învinse. Aducând boieri înaintea acestuia, el arată țara ca fiind credincioasă și împiedică urmările unei declarări de trădare generală: „Iată și boierii țării au venit la tălpile înălțimii tale, ce va fi porunca împărătească să meargă să o săvârșească” (Mihail Kogălniceanu, op. cit., p. 193). Peste puțin timp, Domnul trebui să plece la Galați, lăsând Iașul în seama armatei rusești care luase Hotinul. Aici a fost rănit într-o luptă sau într-o discuție cu rușii, și ieșenii îl revăzură pe catafalc. În haosul războiului din acel moment nici o piatră nu a fost pusă pe mormântul lui neștiut.

⁵⁵⁹ Octav-George Lecca, op. cit., p. 457.

⁵⁶⁰ Ion Neculce, op. cit., p. 335.

⁵⁶¹ Teodor Codrescu, Uricariul, vol. I, p. 63.

⁵⁶² Condica lui Constantin Mavrocordat, vol. II, p. 226.

⁵⁶³ Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea, p. 265.

⁵⁶⁴ Nicolae Iorga, Studii și documente, vol. v, p. 245.

domnești ale voievozilor Vasile Lupu sau Mihai Racoviță, care au răsplătit credința, și slujbele făcute atât țării cât și domniei, potrivit obiceiului vremii⁵⁶⁵, nu au fost puține. Referindu-ne acum la daniile unor oameni apropiați familiei documentele consemnează multe astfel de situații. De pildă, preotul Gavril și soția sa Irina dăruiau lui Enache Palade, pe „care ...i-am fost iubit fiu” spune documentul, partea lor de moșie din satul Suseni⁵⁶⁶, iar după moartea acestuia lăsa locul „fiului nostru, lui Ion Paladi biv vtori logofăt ...ca să-i fie dumisale, pomană.” Cole Bou care, la 18 septembrie 1697/7206 pe lângă o parte de pământ din Suseni pe care-l vinde lui Ion Palade vtori logofăt, îi mai dăruia acestuia partea sa de moșie din Mânzați și din Bicani pentru că „fiindu-mi mare nevoie și greu de datorii ce-am fost pe la turci, băgându-mă pen temniță”, găsise doar la trei logofătul Ion Palade ajutor pentru a se răscumpăra⁵⁶⁷. Acumulările au parcurs două sau chiar trei generații. Bucăți din moșia Șuseni, luate de exemplu, au fost cumpărate între 5 iulie 1671/7179⁵⁶⁸ și 5 iunie 1722/7230. Prima cumpărătură fusese făcută de Toader Palade mare vistiernic, iar cealaltă de nepotul său, Ion Palade biv vel spătar⁵⁶⁹. Viile erau desigur o parte însemnată a averii Pălădeștilor, dar care poate fi cuantificată cu mai multă precizie. Acestea fuseseră cumpărate sau primite ca danie în pogoane sau fălcii. Din catastiful vel vornicului Ion Palade de la 1727/7235-1733/7241 aflăm că boierul lăsa copiilor săi peste 79 de pogoane de vie și 27 de fălcii în zone cu podgorii renumite ca cele de la Odobești, Nicorești, Liești, Dealul-Mare (Bârlad), Dric (Huși), Copou și Șorogari (Iași⁵⁷⁰). Pentru ținutul Tecuci avem pomenite în documente părți din moșiile de la Nicoreștii de Jos și din Dobrinești, „a trie parte, din tot locul, în câmp, într-apa Tecucelului, cumpărate de la Ion Mihi fiul lui Vasile Hânsaru. Mai avea tot la acest ținut „un loc de prisacă cu pomăt la Popești în Gura-Văii”, precum și un vad de moară în apa Bârladului, la Liești, cumpărat de la Tudosâica, fiica lui Miron Costin vel vornic⁵⁷¹. Ion Palade stăpânea, puțin după anul 1733, peste 26 de sate întregi, trei sate pe jumătate și alte părți din cele peste 37 de sate, în 12 din ținuturile Moldovei. După moartea sa averea se împarte între fii și ficele sale. Safta a primit moștenire satul Calafindeștii de la ținutul Suceava. Maria primea satul Tupilați de la ținutul Fălciu, iar la ținutul Tecuci primea satul Liești, pe Bârlad, Nicoreștii de Jos și părți din Dobrinești. Toader Palade, ginerele lui Antioh Cantemir, unul din cei mai bogați boieri moldoveni ai veacului al XVIII-lea, a

⁵⁶⁵ Ioan C. Filitti, *Proprietatea solului în Principatele Unite până la 1864*, București, f.a., p. 81, 190-199. *Donățiile din proprietatea domnească au dus la scăderea autorității domnului, Istoria românilor. O epocă de înnoiri în spirit etropean (1601-1711/1716)*, vol. V, București, 2003 , p. 55.

⁵⁶⁶ I. Antonovici, *Documente bărlădene*, vol. III, doc. LX, p. 80-81.

⁵⁶⁷ I. Antonovici, *Documente bărlădene*, vol. III, doc. LXV, p. 85.

⁵⁶⁸ I. Antonovici, *Documente bărlădene*, vol. III, doc. LVIII, p. 78.

⁵⁶⁹ *Ibidem*, doc. LXXV, p. 93.

⁵⁷⁰ I. Antonovici, *Documente bărlădene*, vol. III, doc. CCCLXVI, p. 327-328.

⁵⁷¹ I. Antonovici, *Documente bărlădene*. vol. III, doc. CLXXXVIII, p. 166-167.

acumulat o consistentă avere pe care o lăsa fiicelor sale și singurului lui fecior, Constantin. Iar fiul său primea în ținutul Tecuciului satul Beneștii, un sat care fusese cumpărat în mare parte de membri ai familiei Boul și ajunsese în stăpânirea lui Toader ca o danie de la vel postelnicul Stamate⁵⁷² și de la jupâneasa acestuia

⁵⁷² Marele postelnic Stamatie a fost un grec originar de pe insula Hios (numită de turci Sacâz) din Marea Egee, de aceea este numit frecvent în documente Stamatie Hioti (Hiotul) sau Stamatie Sacâzlea (Vezi C. A. Stoide, Documente și regeste nemțene de la Dabija vodă, Extras din Anuarul liceului de băieți, Piatra Neamț, an 1935-1936, nr. VII, p.12, „Stamati-Hioti vel postelnic”; Gheorghe Ghibănescu, Surete și izvoade, vol. IV, Iași, 1908, nr. CCXXVII, p. 252-254, „Stamatie-Sacâzlea vel postelnic”). În unele cazuri, el însuși semnează cu caractere grecești (Gheorghe Ghibănescu, Surete și Izvoade, vol.4, Iași, 1908, nr.CCXXIX, p.254-257. Un zăpis din 10 mai 1665, care consemnează pe marii boieri, menționează și pe Stamate, mare postelnic, în calitate de martori la o vânzare. Stamatie semnează grecește: *εγω σταματις μεγας ποστελνικος*). Indiferent de locul aflării sau a funcției deținute, Stamatie Hioti (Sacâzliul) s-a manifestat ca un foarte bun politician, remarcabil conspirator și excelent diplomat, sfătuitor de taină al mai multor domni. Poliglot, cunoștea greaca, turca, româna, tătara, rusa (ucraineană), maghiara (Limba greacă o cunoștea în calitate de limbă maternă, uneori semna documentele grecește. Limba turcă, indiscutabil, că o posedă la perfecție, deoarece, la acea etapă, pentru a putea deține dregătoria de mare postelnic era necesar în mod obligatoriu cunoașterea aceste limbi. Limba respectivă a înșușit-o dacă nu la baștina sa, pe insula Hios, ce se afla în inima Imperiului Otoman, atunci cu siguranță că în timpul aflării sale în raialele otomane de la Dunăre, în special la Brăila. Limba română a înșușit-o probabil cu mult timp înaintea stabilirii sale definitive în Țara Moldovei, fiind necesară pentru o iscoadă în slujba domnului Moldovei. Limba tătară probabil că o cunoștea, deoarece frecvent îndeplinea misiuni secrete în Bugeac și Crimeea. Deși nu excludem ca în discuțiile cu tătarii Stamatie să fi utilizat limba turcă, apropiată celei tătare, considerăm că datorită asemănării Stamatie ar fi învățat-o lesne. Limba rusă (așa era numit în țările române variantele limbii ucrainene), era cunoscută destul de bine de Stamatie. Faptul reiese din situația când postelnicul este trimis în solie la cazaci. Cunoașterea limbii maghiare ne demonstrează o scrisoare din 29 noiembrie 1668 adresată de marele postelnic generalului Paul Béldi din Transilvania, vezi Andrei Veress, Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei și Țării Românești, București, 1939, XI, p.102-103). Datorită acestor abilități, a îndeplinit funcția de sol al domnilor la Istanbul (Miron Costin, Opere, Chișinău, 1989, p. 151), la Bahcisarai, în Crimeea (Ibidem, p. 168-169), la Cighirin, în Țara Căzăcească (Ibidem, p. 119-120) etc. Probabil că, drumul spre Țara Moldovei a lui Stamatie Hioti (Sacâzliul) este în strânsă legătură cu activitatea unei rubedenii, anume Nicolae Coci (Fusesse un timp dregător în Țara Românească. Vezi Nicolae Stoicescu, Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova, sec. XIV – XVII, București, 1971, p.45-46), tatăl lui Vasile vodă Lupul, deoarece Stamatie era nepot de vară primară (după alte date, văr primar) cu ultimul. Cunoaștem că Stamatie a avut o soră, Arhonda, căsătorită în Țara Moldovei cu Miron părcălabul, și un frate vitreg dinspre tată, Enache Neculce vistier, căsătorit cu Ecaterina Cantacuzino (fiica lui Iordache Cantacuzino), părinte al cronicarului Ioan Neculce hatman (Nicolae Iorga, Studii și documente cu privire la istoria românilor, București, 1902, vol. III, p. 31). Informația din cronici atestă ținerea unui sfat al boierilor, premergător alegerii lui Duca ca voievod: S-au sfătuit boierii cei mari ai țării (C. Giurescu, Letopiscul Țării Moldovei dela Istrate Dabija, p. 56: iar dacă au murit Dabija Vodă, au mers Doamna Dabijoae cu ginerisău <Duca> în Țarigrad. Având pre Cuparul cel bătrân în Țarigrad purtător de trebile Domniei la vizirul și la alte capete, au îmbrăcat pre Duca vistiernicul cu caftan de domnie a țării în locul Dabijeii Vodă». De aici în Neculce, Kogălniceanu, Letop., II, ed. II, p. 195 și Cronica Racovițeană (N. Muste) în Kogălniceanu, Letop., III, ed. II, p. 5). După alegere, pentru a putea fi preîntâmpinate competițiile

Tudosca, fata „Boului”⁵⁷³. Satul chiar fusese cumpărat, în mare parte, de părintele Tudoscăi. Moșia s-a împărțit între frați care au dăruit sau au vândut la rândul lor bucățile moștenite și mărite prin cumpărături ulterioare, surorii și cumnatului lor, postelnicul Stamate. Așa de pildă, Iacob Boul cupar vindea „a patra parte din sat și o vie” lui Stamate cu prețul de 100 de lei, așa cum arăta un zapis datat din 2 aprilie 1664/7172⁵⁷⁴. O altă jumătate de sat fusese a lui Ștefan Boul vel șătrar și a lui Gheorghiță, fiul spătarului Dumitru Boul. Alte părți din moșie fuseseră cumpărate de Gheorghiță Boul cupar de la Sava, fiul Nastasiei, nepotul lui Ilie din Benești, în anul 1657-1658/7166⁵⁷⁵; sau de la Gligorie „sin Vasile Troicii”, în decembrie 1657/7166; partea lui Macovei fiul lui Costeș, a fraților și surorilor lui „ce-i despre soare apuni cu parte din vad de moară... și cu șese săpături și giumătate și loc de viia cu noâzăci de meri”, cu suma de 12 lei în 23 decembrie 1660/7169; și o parte dată de la Vasile Barbălată în anul 1662/71721, februarie, 25⁵⁷⁶. Celelalte bucăți de sat au fost cumărate de Stamatie postelnicul și soția sa între anii 1663/7171, iunie 26-5 februarie 1671/7179 de la Apostol Chiliaș și feciorii săi, Lazăr cel care era căpitan de Tecuci și de la Sofica, nevasta lui Vasili Barbălată. A treia parte din jumătate de sat a fost cumpărată de Toader Palade de la Constantin fiul popei Brăescu din Cărlomănești. Împreună cu această parte Brăescu videea și a treia parte din satul Țigănești⁵⁷⁷, de pe valea Dobrotforului. La această bucată se adăugase în 4 decembrie 1665/7174 o altă a treia parte din Țigănești, cumpărată cu suma de 100 de lei de Stamate postelnicul de la Ștefan Boul vornicul. Toader Palade își mărea moșia Țigăneștilor⁵⁷⁸, cumpărând și el o altă a treia parte de sat de la

care puteau să contrazică voința boierimii de țară, e trimis la Constantinopol mai înainte Stamate Postelnicul, cu daruri, să prinză Porțile, știindu și turcește (Cronica atribuită lui Constantin Căpitanul în Magazin Istoric pentru Dacia, tom. I, București, 1845, p. 350). În urmă boierii cu Duca vistiernicul și cu Doamna Dafina, pleacă, la rândul lor la Constantinopol (Cronicile interne, nota de mai sus și Cronica atribuită lui Constantin Căpitanul, loc. cit). Pentru Duca al doilea Vistier vezi și documentul de la Ștefăniță Vodă Lupul, din 20/30 Aprilie 1660: a. Slujba din tinerețile sale la casa părintelui nostru, a lui Vasile Voevod, în Revista, T. Codrescu, anul IV, nr. 7, p. 97-98. Ibidem, și Revista Societății Istorico-Arheologice Bisericești, an. xx, p. 544-145. (vezi Constantin a. Stoide - Prima Domnie Moldovenească a lui Gheorghe Duca Vodă 1945).

⁵⁷³ I. Antonovici, Documente bârlădene, vol. III, doc. CCCLXVI, p. 323; Teodor Bălan, Documente bucovinene, vol. IV, doc. 11, p. 16.

⁵⁷⁴ Teodor Bălan, Documente bucovinene, vol. IV, p. 16.

⁵⁷⁵ Nicolae Iorga, în Studii și documente, VII, doc. nr. 43, p. 114; I. Antonovici, Documente bârlădene, vol. III, doc. CCCLXVI.

⁵⁷⁶ Teodor Bălan, Documente bucovinene, vol. IV, p. 18.

⁵⁷⁷ Ibidem

⁵⁷⁸ La conacul din Țigănești s-a născut la 14 septembrie 1778 Costache Conachi. Primele învățături le-a primit de la un arhimandrit grec și de la francezul Fleury. Cunoștea limbile greacă, slavonă, turcă și franceză. În cadrul Academiei Domnești din Iași a a urmat cursuri de filosofie, drept și matematică; ultima disciplină i-a folosit la viitoarele lui funcții: legislator și „inginer hotarnic”. După moartea tatălui său (Manolache Conachi) care lăsase o datorie de 60.000 de lei, Conachi părăsește Iașiul (unde vânduse casele familiei) și s-a instalat la Țigănești. A cumpărat de la surorile

Constantin, fiul popii Brăescu din Cârломănești⁵⁷⁹, ajungând astfel ca să stăpânească întregul sat. Tot de la Gheorghiță Boul, Stamatie și Tudosca primiseră și jumătate din satul Oprișești, situat aproape de Ciorăști, care a ajuns în stăpânirea vistiernicului Palade și apoi a fiului său⁵⁸⁰. O altă moșie Colonești cu loc de moară pe Zeletin și cu locuri de prisacă și pomeți fusese primită danie de vistiernicul Toader Palade în februarie 1735/7243 de la Constantin medelnicerul⁵⁸¹. Un sat întreg, de pe apa Zeletinului, Dâncenii, îl cumpărase Toader Palade de la biv vel sulgerul Adam Luca⁵⁸² la data de 12 mai 1740, cu 200 de lei⁵⁸³. Iar în anul 1745

sale (Catinca și Ileana) moșiile Fundeni, ajungând cu timpul, să dețină 20.000 km² de moșie în județele Tecuci, Putna și Covurlui, obținând și moșia Negrișoara, unde a încercat să facă o fabrică de siderurgie. Între 1806-1811 a deținut responsabilitatea de ispravnic de Tecuci, iar între 1814-1819 a devenit vornic la Poliție, apoi vornic de aprozi. O dată cu acțiunile armate ale eteriștilor (1821), după ce turcii au intrat în țară, el, ca rusofil, a plecat la Chișinău unde, în 1822, a avut ocazia să discute cu țarul Alexandru I, probleme de importanță politică. În 1828 s-a căsătorit cu Smaranda Donici, fosta soție a bărlădeanului Petrache Negri, tatăl scriitorului și politicianului Costache Negri de care se despărțise în 1828 și cu care avusese cinci copii. Amorezat cum a fost toată viața, la vârsta de 68 de ani (în 1846) să îndrăgostit de o țigancă, pe nume Istili. Către sfârșitul vieții a căutat să-și amelioreze bolile în stațiunile de astăzi, Slănicul Moldovei și Borsec. A cumpărat toate instrumentele necesare înființării unui turn de observație astronomică la Iași. În urma unei crize de astm, moare la Țigănești, la 4 februarie 1849” (Traian Nicola, Valori spirituale tecucene vol. I, Ed. Grapho Press, Tecuci, 2008, p. 216-219). Conacul și partea de moșie de pe partea stângă a Bârladului a lui Costache Conachi va fi vândută, la 1881, lui Tache Anastasiu, personaj politic important, prefect al județului Tecuci, apoi deputat sau senator liberal pentru județele Tutova, Tecuci și Covurlui. Prin testamentul din 1897, Tache Anastasiu va lăsa moșia de la Țigănești, alături de alte proprietăți, Academiei Române. Manolachi Costachi posedă moșia de la Țigănești, din ținutul Tutovei (devenind mai târziu al Tecuciului), mare vornic în Țara de Jos (1803), negustor de arme și șaluri turcești, vânzător.

⁵⁷⁹ Arhivele Naționale Iași, fond Manuscrise, nr. 1855, p. 32.

⁵⁸⁰ Ibidem, p. 4v.

⁵⁸¹ Ibidem

⁵⁸² Până în 14 martie 1743, jumătate din satul Bunești aparținea fostului mare sulger Adam Luca, cel care o cumpărase „de la Savin, ginerele lui Miron Hăjdău”, dar Luca Adam vinde jumătatea aceea de sat, „pentru 450 lei bani gata”, nepotului lui, Constantin Ciudin medelnicer. „Apropierea lui Ștefan Luca de Dimitrie Cantemir, plecarea în Rusia, viețuirea la Kiev timp de un an de zile și statutul de hiclean după urcarea pe tron a lui Nicolae Mavrocordat sunt urmate de trecerea moșilor pe seama domniei. Satul Bărboși de pe Moisia la ținutul Fălciului ajunge la marele vornic Lupu Costache la 1 august 1712 (Iulian Marinescu, Documente relative la Ioan Neculce, p. 41-43, nr. 14). Mihai Racoviță voievod scrie la 16 iulie 1722 lui Iordachi Costachi biv vel căpitan de codru și lui Manolache Costachi biv spătar în pricina jalbei vistiernicului Ștefan Luca și sulgerului Adam Luca „pintru satul Brițcani și Negrileștii cu bălțile Geminili”, disputate cu Lupul vornicul și frații lui, neputând Lupul vornicul „să-i de(a) în lătur(i) să zic(ă) că n-au triab(ă) cu baltă Geminili și cu acei moșii, ce singur dumnalul au dzis că au și dumnalor triabă și pați la aceli moșii, numai necurmânduli-s(e) giudecata di câti ori s-au pârât dumnalor tot au gonit bălțile și ești boer(i) parte(a) lor n-au mai luat”. Domnul poruncește identificarea documentelor moșiilor amintite și judecarea pricinii „iar până nu-ț(i) sta defaț(ă) să vi-s(e) aliagă, de amu innainți să nu v(ă) ajungeți(i) de bălți” (BAR, Documente istorice, XIII/232).” – vezi Costin Clit, Sate și moșii ale familiilor Luca din secolul al XVIII-lea. Documente inedite.

devenea și stăpânul satului Șândreni. Pe apa Berheciului, în județul Tecuci, cumpăra și moșia Cucuteni, care cuprindea nouă bătrâni. Șase alcătuiau un total de 2270 stânjeni, egali cu 110 funii⁵⁸⁴, iar trei 1108 stânjeni. În tot ținutul Covurlui Toader Palade a stăpânit, la 1745, parte din satul Lehanii, parte primită danie de la Gligoraș, feciorul lui Cârștian și de la soția sa Tofana „pentru multă stânjăneală ce-au avut de cătră dumn<ea>lui”, ne spune însăși zapisul din 16 martie 1746/7254⁵⁸⁵. Astfel, vistiernicul Toader Palade era la 1 sept. 1745 proprietar a peste 60 de sate întregi, mai mult de zece sate, pe jumătate, și alte părți din 17 moșii, mare parte din ele erau lăsate desigur ca moștenire singurului său fecior, Constantin. La acestea se pot adăuga numeroase pogoane de vie, prisăci, mori și vaduri de mori, vite, odoare, veșminte case și dughene precum și alte moșii date de zestre fi celor sale. Dacă luăm în calcul documentul din martie 1766⁵⁸⁶ când copiii săi își împărțeau moștenirea, averea vistiernicului depășea cu mult suma de 100000 lei⁵⁸⁷. Iar Zoiții îi rămăneau moșiile Holboca, de la ținutul Lăpușna, Glăvănești, de la Soroca și Racovățul, valorând fiecare câte 300 lei, la care se adăugau 1100 lei datorie de la fratele său, Constantin și de la sora sa Maria, precum și suma de 16 500 lei în odoare, haine și bani. Zmaranda devenea stăpână la câteva moșii din ținutul Cârligătura-Hoisăști, Cilireni, Vartici și alte părți de moșii din împrejurimi, în valoare de 2000 lei, precum și alți 16500 lei numai în odoare haine și „altele”. Maria primea Bârleștii, sat de pe apa Bahluiului, în ținutul Hârlău, moșie în valoare de 1500 lei, Băcanii care valora 1000 de lei cu tot cu moara de pe Bârlad, Urlații care valora tot 1000 lei, pivnița de la Iași în valoare de 700 lei, pivnița de la Galați, valorând 100 lei, 15 pogoane de vie de la Nicorești care făceau 600 lei, 1000 stupi a 1750 lei, 500 de oi a 750 lei, 40 de iepe, 4 vaci, 30 de boi al căror preț era de 1726 lei, și 300 lei reprezentând valoarea țișanilor. La toate acestea se adăugau 1240 lei o sumă ce rămăsese datorie. Fiului său îi erau date moșiile Putidrenii (Pudrenii) de la ținutul Tutova (valora 20 lei), Dâncenii în ținutul Tecuci (200 lei), Șerbăneștii (200 lei), parte din moșia Nacului în ținutul Tutova (100 lei), Ciorăștii (300 lei) Grecii (300 lei), moșia Brăeștii, de la ținutul Cârligătura (1500 lei), Spinoasa din ținutul Soroca (1500 lei, Orășenii ținutul Cernăuți (2000 lei), casele din Iași (4000 lei), 2 pivniți în Iași (1400 lei), o pivniță la Bârlad (500 lei), 28 pogoane de vii la Triponești și Cuciu (1120 lei), 7 sălașe de țișani (700 lei), 40 epe, 40 vaci, 30 de boi, 7 vase cu vin (1726 lei). Așa că putem spune în concluzie, că mai toate bunurile și proprietățile de dimensiuni aproape nefirești a boierilor Palade sunt atestate documentar în secolul al XVII-lea, prin cele patru moșii ale boierului vistiernic al lui Vasile Lupu vodă. Acumulările

⁵⁸³ Arhivele Naționale Iași, fond Manuscrise, nr. 1855, p. 7 r.

⁵⁸⁴ Ibidem, p. 7 v.

⁵⁸⁵ Ibidem, p. 9 r.

⁵⁸⁶ Ibidem, p. 86 v.-87 r.

⁵⁸⁷ Ibidem, p. 87 v.-90 v.

facute de urmașii săi pe parcursul a 100 de ani au dus la formarea unui întins domeniu al cărui nucleu a fost zona sudică a Moldovei, în principal ținuturile Tutova, Covurlui și Tecuci. Observăm cu uimire că numai un singur membru al familiei, așa cum era vistiernicul Toader Palade, avea în stăpânire, la data de 1 septembrie 1745, peste 60 de sate întregi, mai mult de 10 sate pe jumătate, și alte multe părți din 17 moșii⁵⁸⁸.

-. **Teodor (Toader) Paladi**⁵⁸⁹: Constantin Mavrocordat îl numește la venirea sa în anul 1741 vel vistiernic⁵⁹⁰. El este menționat cu titlul de vel vistiernic într-un alt

⁵⁸⁸ Apud Zamfira Pungă, Informații cu privire la proprietăți ale familiei boierilor Palade din Moldova (sec. al XVII-lea-prima jumătate a sec. al XVIII-lea), în *Cercetări Istorice*, Muzeul de Istorie al Moldovei, Iași, 2002-2004 (XXI-XXIII).

⁵⁸⁹ Reconstituirea unei părți a averii pe care o deținea în secolul al XVIII-lea unul din cei mai însemnați reprezentanți ai familiei, vei vistiernicul Toader Palade, este posibilă folosind un Catastif de avere a acestuia, aflat la D.J.A.N-Iași. Documentul se găsește la fondul Manuscrise, cota 1855 și a fost scris la 1 septembrie 1745. Datele pe care le conține documentul pot fi folosite și în alcătuirea unor monografii de sate din ținuturile Tecuci, Tutova, Vaslui sau Cărligătura, care la 1745 se aflau în proprietatea lui Toader Palade. Condica începe cu un text lămuritor pentru cititor, unde se precizează, tipul de informație pe care o conține Catastihul, proprietarul Toader Pălade și ascendența imediată a acestuia, fiul lui Ion Pălade vel vistiernic și nepot al lui Toader Pălade vel vornic, precum și faptul că proprietățile înscrise sunt exclusiv ale marelui boier „osăbit de alți frați ai dumisale”. Din acest document aflăm că el este proprietarul a peste nouă sate întregi, între care: Dâncenii, pe Zeletin, Pudrenii, Băcanii, Beneștii, Pătrășcanii, Măciucașii, aflate la ținuturile Tecuciului și Tutovei și avea în stăpânire alte jumătăți de sate, ca cele din Oprișești, Lighidișeni, Cucuteni (Tecuci), sau Coropcești. La acestea se adaugă un număr mare de prisăci (Lighidișeni, Năpăvădărești, obârșia Zeletinului etc.), livezi (cumpărate de la Mafiei Răbăii și de la Maria, femeia lui, de la Stamatie din Târzăi și de la mulți alți răzeși), heleșteie (la Dânceni și Broșteni-Tecuci etc.), vii (la Nicorești, etc.), mori („, din gura Pereschivului, sau partea Savii lui Băluș”, etc.), poduri umblătoare, case, etc. Se păstrează din 1739/7248 dec. 28. În acest Catastif de avere figurează Tecuciul: Moșii ce are durmn(ae)lui vei vist(iemic) la acest ținut de pe niamul giăpănesei sale Stamatie vei post(elnic) și giupîneasa sa Tudosca, fata Boului, cum arată anumi: Pe satul Băneștii: -Giumătate de sat Beneștii ce-au fost a lui Ștefan Boul vei șătrar și Gheorghii sin Dumitru Boul spăt(ar) din ispisoc de la Vasile Vodă: l(eat) 7161/1653; -Giumătate de bătrân cu pomeți cu vad de moară cu vie daniia lui Gheoghii cupar de la Sava sin Nastasii, nepotul lui Ilie din Benești parte maicii lui. Cu ispisoc de la Gheorghie Ștefan Vodă din l(eat) 7166/1657- 1658; - Parte(a) ce să va alegi a lui Gligorie sin Vasile Troaicii cumpăratură lui Gheorghii cu par cu zapis din l(eat) 7166/1657 dec(embrie); -Toată parte(a) ce va alegi a lui Macovei sin Costeș și a fraților lui și a surorilor sale ce-i despre soare apuni cu parte din vad de moară și cu Micu (p.4v.)și cu șese săpături și giumatat(e) și loc de viia cu noăzăci de meri cumpăratură lui Gheorghii(ă) Boul cupar drept 12 lei cu zapis l(eat) 7169/1660 dec(mbrie) 23. Ș-altă parte lui Vasili Barbălată ce să va alegi cumpăratură lui Gheorghii(ă) Boul cupar dintr-u carte de stăpânire de la Dabije vodă, din l(eat) 7171/1662 fev(ruarie) 25; -Giumătate de bătrân despre soare apuni cu opt pământuri în tarină și cu 3 săpături și cu pomeți și cu vad de moară cumpăratură lui Stamatie vei post(elnic) de la Apostol Chiliaș și de la ficiorii săi Vasili și Frăsina drept 2 lei cu zapis din l(eat) 7172/1664 mart(ie) 15; - Un bătrân cu patrusprăzeci pământuri în țarină și cu noaâsprezăci săpături și cu pomeți și cu vad de moară și din tot vinitul cumpăratură lui Stamatie vei post(elnic) de la Stratul și Mărie ficiorii lui Tofan și Vărvara și cu Mărie Costișoia, fata lui Iosif, vară primară lui Tofan si Păvăloae cu ficiorii săi Andrii și Alexandra și Borce, brat lui Tofan, cu femeia sa Palaghie și Fărmac cu soru-sa

Vasilca, ficiorii Gafiei drept 30 lei cu zapis l(eat) 7172/1664 mart(ie) 15; -A patra parte de sat și o vie cumpărătură lui Stamatie vei post(elnic) și giupânesei sale Tudoscăi de la cumnatul lor Iacob Boul ce-au fost armaș care i s-au venit lui la împrălă despre frații lui drept 100: lei cu zapis l(eat) 7172/1664 apr(ilie) 2; -Taotă parte(a) lui Trohin, nepotul lui Moi săi câtă să va alegi cu pământuri în țarină cu parte(a) din vad de moară și (p.5r) cu săpături cumpărătură Tudoscăi post(elniceasa) giupânesei lui Stamati post(elnic) de la Sofica, femeia lui Vasili Barbălată și de la ficiorul său Gheorghită, iar lui Barbălată i-au fost de pre tată-său Tudor cumpărătură de la Trohin, nepotul lui Moisa cu zapis l(eat) 7179/1671 fev(ruarie) 5; O carte de la Dabije vod(ă) de pâră ce-au avut Stamatie vei post(elnic) cu Macsin Frunză și au rămas Macsin din giudecată să plătească 13 matei ceau fost dator lui Gheorghit(ă) cupar și 2 galbeni cibotele unui om g(o)sp(o)d și neavând el cu ce plăti, s-au pus zi într-o săptămână, iar de na plăti la zi să rămâi moșia lui din Benești de istov, care au fost zălogită încât mai înaint(e) la Gheorghită cupar pentru această datorie; O vie din Benești cumpărătură lui Stamatie vei post(elnic) de la Nastasiia Vasilioaie drept 10 lei l(eat) 7171/1663 iun(ie) 26; O vie cumpărătură lui Stamatie vei post(elnic) de la Lazăr căp(it)(an)de curteni de Tecuci drept 20 lei cu pomeți și cu loc deschis împregiur cu zapis; - Un pământ cumpărătură lui Gheorghită Boul cupar de la Andronic, sin Echimu, cu zapis din l(eat) 7169/1660 dech(embrie) 26; -Un zapis de la Gheorghită Boul cupar, frateri Tudoscăi giupânesei lui Stamatie post(elnic) pe satul Benești de la ținutul Tecuciului cu vii și cu heleșteu și cu moară, scriind că "I-au dăruit cumnatu-său lui Stamati post(elnic), l(eat) 7169/1661 mart(ie) 2, p.Sv"; -O carte g(o)sp(o)d de la Duca vodă bătrânul din vâl(ea)t: 7179/1671 ghen(arie) 26 pe vecinii de sat de Beneștii anume Macsin Frugin i Andrii i Dumitrașco frate lui Andrii, Toader sin Ștefan i Vasili ficior lui Simion i Tudorachi Antunoe cu frații lui, i Iftinca cu ficiorii ei, i Ion Dorobăț, i Ivașco i frate-său Bogdan, i Andrii ficiorul Păvăloaei, i Ionașco frateri lui Ivașco, i Toma i Gavril Rușavăt, i Apostol, brat lui Toader, ficiorul lui Ștefan, i Ion ginerili Păvăloaii i Măriuța și i Gavril și Ion, frați lui Toader, i Ștefan, fecior Păvăloaei, i Costantin, brat lui Vasili, și Gheorghită, frat(ele) lui Vasili, i Ioniță, brat lui Vasili scriind că s-au pârât de față acei oameni cu Alexandru și cu Ilie fii răpăosatului Stamatie post(elnic) și s-au dovedit că sânt vecini de Benești și s-au și certat cu bătai pentru vina lor; -Un zapis de la Ion Dorobăț, și Gavril Rușavăt, și Ivașco, și Toma, scriind că de bunăvoia lor s-au sculat de unde au fost și au mersu în sat în Benești și s-au supus să fie ei vecini și ficiorii lor în veci postelnicului Stamati la v(ă)let 7171/1663 ghen(arie) ; -Din a trie parte de giumătate de sat de Benești cumpărătură dum(i)sale Toader Păladi vei vist(iernic) de la Costantin ficior popii Brăescului ot Cărlomănești ce-au vândut împreună cu a trie parte de sat de Țigănești drept 1 lei cu zapis din l(lea)t 7254/1646 mart(ie) 1; O întritură pe aceste părți de la Pătru vodă moșilor lor lui asemeni și au avut Dorohăț din l(eat) 7098/1589 p.6r.-1590; Giumătate de sat de Oprișăști danie lui Stamatie post(elnic) și giupânesei sale, Tudoscăi, de la cumnatu(l) său Gheorghită Boul cupar, cu zapis din l(eat) 7169/1661 mart(ie) 2. Însă fără acest zapis alte scrisori vechi nu s-au aflat. Însemnare făcută, probabil, de Toader Păladi: „Toate aceste de la Tecuci fiind apropii di Ciorăști să fie a lui Costantin”. p. 6v -A trie parte de sat de Țigănești, cumpărătură lui Stamati vei post(elnic) de la Ștefan Boul ce-au fost vornic mare drept 1 50 lei din l(eat) 7174/1665 dece(mbrie) 4; -A triia parte de sat din Țigănești care iaste pe vale(a) Dobrotforului cumpărătură dum(i)sali Toader Păladi vel vist(iernic) de la Costantin, ficior popii Brăiescului din Cărlomănești drept (loc alb în text) lei, cu zapis din l(eat) 7254/1766 mart(ie) 10, și scrie în zapisul vânzării că de s-ar scula cineva din neamul lui cu gâlceavă că ar fi vândut și părțile lor să aibă a le da el dintr-alt(e) părți de moșie ce are. Iar durnn(ea)lui vei vist(iernic) să stăpânească cu pace; -Ispisoc de la Pătru vodă din l(eat) 7098/1589-1590 scriind pentru această parte din Țigănești întăritură Anghelinii și frăține-său lui Avram Dorobăț, ficiori lui Huiup ce-au fost starost(e) de Putna, strămoș lui Costantin sin piopii Brăiescului. Însemnare făcută, probabil, de Toader Păladi: „Tot lui Costantin”. p.7r.-Giumătate de sat de Lighideșeni cu prisăci și cu săpături și cu tot vinitul și -Din Glăvănești ce să va alegi și... - Băicanii, iarăși ce să va alegi danie, lui Stamati post(elnic) și giupânesei sali Tudoscăi de la

Gheorghită Boul cupar, fratele Tudoscăi, giupănesăi lui Stamati postel(elnic), cu zapis din l(ea)t 7169/1661 mart(ie) 2; În scrisoare veche numai pe Băicani ce-au aflat acest arătat mai gios. -Toată parte(a) Nedelcăi ce să va alege din satul Băicani cumpărătură lui Gheorghită Boul cupar de la Gheorghită sin Gligorie și a Nedelcăi drept 2 cai buni și 20 lei bani cu ispisoc de la Gheorghie Ștefan vodă, l(ea)t 7165/1658 mai; O carte g(o)sp(o)d de la Evstatie Dabije vodă din vâlet 7175/1668 fev(ruarie) 20 dată de stăpânire lui Stamatie vel post(elnic) pe această parte de ocină din sat din Băicani și... pe (loc alb în text); -Altă parte de ocină de la Gheneoae ce iaste iarăș(i) la Tecuci ce-au fost cumpărătură lui Gheorghită Boul cupar de la Toader Năiman, ficiorul lui Simion Năiman din Răspopi, câtă să va alege parte(a) lui din tot vinitul, din zapis ce-au arătat Stamati post(elnic) de la Toader Năiman. Însemnare făcută probabil de Toader Păladi: „Tot a lui Costantin”. p.7v.-Tecuciul. Toată parte(a) de ocină ce să va alege din sat din Crăești a Ursului Bracniță ce-au dat-o în danie lui Stamatie post(elnic) cu zapis din v(ă)let 7173/1665 fev(ruarie) 14; -Altă parte ce să va alege a Cozmiți, care au vândut-o el lui Gheorghită Boul cupar în 2 lei, i-au dat arvoană păr ș-a alege moși(e)a și alegându-o atunci să-i facă și alt zapis și să-i dea și bani cât s-ar mai faci; - Însemnare făcută ,probabil, de Toader Păladi: „Tot a lui Costantin”; p.8r. Părțile din sat Năfordești; -Toată parte(a) Costandii, fata lui Ion Negru, parte(a) maicii sale și toată parte(a) unchilor săi lui Toader și lui Gheorghită Graur ce să va alege din Năfordești cumpărătură Grozavii, gipănesăi Golii pah(arnic) drept 25 ug(hi) roșii cu ispisoc de la Vasili vodă din v(ă)let 7142/1633dec(embrie); -Altă parte de ocină dintr-aceiași sat, toată partea ce să va alege a Manciului și...; -Altă parte ce să va alege a femeii(i) lui Casin dintr-aceiași sat cumpărătură Grozavii(i) gipănesăi Stratului Bole păh(arnic) parte(a) Manciului drept 6 oi și 3 taleri bani și parte(a) fetii lui Casin, drept 8 taleri cu ispisoc de la Vasili vodă din le(at) 7144/1635 noiembrie(v);-Carte gospod de la Istrate Dabije vodă din l(ea)t 7171/1663 fev(ruarie) dată de stăpânire lui Stamatie vel post(elnic) pe o vie ce să chiamă la Belciog la sat la Năfurdești ce-au fost cumpărătură lui Gheorghită Boul cupar de la Ionașco ficiorul lui Toderășco din Năfurdești din zapis ce-au arătat; O vie din satul Cărlcești în pădure la același ținut ce-au fost danie lui Gheorghită Boul cupar de la Ștefan ficiorul lui Mierăuț din Cărlcești tot la aceea carte a Dabijii vodă scrie c-au arătat Stamatie post(elnic) zapis; -Un loc de prisacă la sat la Năpăvădărești danie lui Gheorghită Boul cupar de la Ion Tomuzii tot la acea carte a Dabijii vodă scrie și iaste și zapisul; p.8v. O parte de ocină din Năfârdești cumpărătură dumisali lui Toader Păladi vel vist(iernic) de la Adam Luca sulgeriul ce este vândut(ă) împreună cu satul Dângeni tot la un zapis care și am dat au luat aceast(ă) moșie de la Antohi căp(i)t(an) și lui Antohi i-au fost cumpărătură de la Gheorghe pos(telnic) ficiorul lui Neculai clucer; Pe o parte de moșie din Gologești -Toată parte(a) de ocină ce-au avut Sorăța și Andriaș și cu toți ficiorii ei la Bologești au fost pusă zălog la Gheorghită Boul pentru un poloboc de miere și o iapă cu mânz, cu zapis și scrie în dosul zapisului cu de la Boul au răscumpărat postelniceasa lui Stamatie cu coconul dum(i)sale; O parte ce să va alege din Bologești, partea lui Ion vătav, iaste oprită de Dumitru Boul spătar cu carte de la Vasile vodă din l(ea)t 7146/1637-1638); p.9r. Pe moșie din Colonești; -A trie parte din giumătate de bătrân și loc de moară în Zăletin și cu locuri de prisacă și cu pomeți în obârșia Zeletinului, daniia dum(i)sali Toader Păladi vel vist(iemic) de la Costantin med(elnicer), sin lui Toader log(o)făt cu zapis din v(ă)l(ea)t 7243/1635 fev(ruarie); -Iară lui Toader logofătului de vist(erie) i-au fost această a trie parte din giumătate de bătrân cumpărătură de la Ștefan stolnicul, ficiorul lui Toader Panaiti, cu zapis din l(ea)t 7215/1706-1707; Iar lui Hagi Panaiti i-au fost cumpărătură de la Ioana, sora Savii călugărului și a Lupului din Colonești, drept 6 galbeni ungurești și 8 lei bani de argint cu zapis din l(ea)t 7189/1680 act(ombrie); Însemnare:„Tot a lui Costantin”. p.9v. Pe satul Dâncenii - Sat întreg Dâncenii de pe Zeletin ce-au fost a lui Antohi căp(i)tan, ficiorul lui Neculai clucer, o cumpărătură dum(i)sali Toader Păladi vel vist(iemic), drept 200 de lei de la Adam Luca biv vel sulger, cu zapis din l(ea)t 7248/1740 mai 12, în care zapis scrie că acest sat l-au fost cumpărat Antohie căp(i)tan de la frate-său Gheorghie viindu-să în parte(a) lui de la împărțare pără(n)țască și cumpărând Antohi o

desătină la Tecuci întru a doua în domnie a lui Mihai vodă de la Costantin Costach(i) vel log(o)f(ă)t, fiind atunce comis mare și de la Adam Luca, fiind păh(amic) al doile fiind amândoi soții cu logofătul Costantin la cumpărătoare desătinii și de la dâșii au cumpărat Antohi căp(i)t(an) și pe urmă n-au stătut Antohi să istovască slujba și au lipsit și apucând vistiemic pe Costantin log(o)f(ă)t și pe Adam Luca ce cumpăraseră slujba de la Cochivec au plătit de la casile lor și pe urmă stând la socoteală cu Antohi căp(i)t(an) înaintea banului Macrii l-au aflat rămășiță cu 386 ughi 12 p(o)t(ronoci) și l-au pus la oprială să plătească banii și el au fugit de la oprială în Țara Românească și giudecata divanului facând dreptate acestor boiari li-au dat pentru acei bani din moșiile lui Antohi cu ispisoc domnesc satul Drăgușenii și Șândreștii, la Vaslui, și satul Dăncenii, la Tecuci, dându-le și voe să le vândză cui or găsi, de de n-or vre frații lui Antohi să de banii să-și ia moșiile și împărțindu-să Adam Luca cu log(o)f(ă)tu(l) Costantin cu aceste moșii au luat logofătul Costantin satul Drăgușenii cu tot hotarul pentru parte de bani ce-au dat lui Adam Lucăi p.l; Or.satul Șăndrenii și Dăncenii pentru ai săi bani ce-au dat pântru Antohi și satul Șăndrenii l-au vândut lui Vasili Buzălă log(o)f(ă)tu(l) drept 100 de lei. Iar satul Dăncenii l-au vândut drept 200 de lei cum arată mai sus dum(i)sali Toader Păladi vel vist(iemic), iară lui Gheorghie post(elnic) i s-au vinit parte de la părinți de la Neculai cluceri(l), iar lui Neculai clucer i-au fost cumpărătură de la răzășii de acolo cum arată în gios anumi scrisorile vechi; -Giumătate din bătrânul Oanii lui Baei cumpărătură Stratului Bole pah(amic) de la Costantin și Vasile și Gligorce și Pătrășcan și Anton și Marie, toți feciorii Oprinii, nepoți Tonii, strănepoți Oanii lui Baei Cuza pit(ar) din l(eat) 7136/1628 ghen(arie); -Toate părțile ce s-or alegi cu săpături și cu vaduri de moară în Zăletin a Mihalcei biv armaș și frate-său Cozmata și surorile lor Nastasia și Salumie, ficiorii lui Pătrașco baei, nepoții Oanii lui baei cumpărătură Stratului Bolii vei săt(rar) cu ispisoc de la Alexandru Iliăș vodă din l(eat) 7141/1633; -Toate părțile ce s-or alegi a lui Ion și frate-său Bălan și sora lor Vărvara, ficiorii Danciului din Obârșie, și a lui Ion pit(ar) unchiului lor, lui Avram și alt Ion Dămăcuș și Magda și Bălan, și Aftimie și Bălaia și Anesiia și Fătul, nepoții lui Ionașco. p.l Ov. --Călinii cumpărătură giupânesii Grozavei a Stratului Bole păh(amic) cu ispisoc de la Vasili vodă, l(eat) 7144 (1 635) no(iem)v(rie) 20; -Întăritură Grozavei giupânesii Stratului Bole păh(amic) pe părțile ce-au cumpărat de la Mihalce Baei și Cozmița brat ego și sora lui Nastasiia și Solomie, ficiorii lui Pătrașco Baei, nepoții Oanii lui Baei pre unde au hotărât și i-au stâlpit ei Ursul V raniță vomc, și Neculai Gheorman, și Simion Țirțe, și alți oameni buni de cătră Bolești și de cătră Mărzii și de cătră Lăzorești și de cătră Bălănești și au pus pietri și sârnni pe din gios de cătră Bălănești cu ispisoc de la Vasili vodă, l(eat) 7146/1638 iuli(e) 4; -Patru bătrâni din satul Dăncenii, parte lui Pătrașco Baei și parte(a) Danciului și parte(a) Grozii pitar și parte(a) Șuviții și cu toate sămițiile lor, cu vad de moară în Zeletin și cu rămnic cu prisăci și cu pomeți și săpături, cumpărătură lui Mafiei Răbăii și femeii sale Mării, fata lui Pătrașco Baei, de la Grozava, giupâneasa Stratului Bole păh(amic) cu ispisoc de la Vasili vodă din l (eat) 7155/1647 mart(ie) 28; -Tot pe aceste părți întăritură lui Mafiei Răbăii cu alt ispisoc de la Vasili vodă din l (eat) 7160/1652 ghen(arie) 6; O parte ce s-a alegi a lui Ștefan, ficiorul Samfirii parte(a) maicii lui și parte(a) Cozmăi lui Baei, cu heleșteu, cu vad de moară cu săpături, cumpărătură lui Stamatie de Tărzăi cu zapis din l (eat) 7160/1651 noiem(vrie) 9; p.l.r. Părțile ce s-or alegi a Afiimii femeii(a) lui Cărhană nepoată lui Baei și nepoții lui Gheorghită și Sărghie ficiorii surorii sale Nastasi, parte părinților lor lor lui Cărhană ficiorul lui Baei, din tot venit cumpărătură Lupului Stămati din Tărzii, drept 20 lei cu zapis, l (eat) 7169/1661 ghen(arie) 19; -Giumătate de bătrân cumpărătură lui Iurașco de Tărzii de la popa Ionașco și Nastasiia , fata lui Mafiii Răbăii, drept 70 de lei și...; -Altă parte ce s-a alegi parte lui Vasili Baei cumpărătură iarăși lui Iurașco de Tărzii, drept zăci lei cu ispisoc de la Dabișe vodă din l (Leat) 7173/1662 dech(embrie) 18; -o parte ce s-a alegi a hrății cumpărătură Lupului Stămati de Tărzii de la Sava și Pavăl, și sora lor Frăsina ficiorii lui Mafiei Răbăii drept 8 lei cu zapis din l(eat) 7183/1675 iuli(e) 18; -O parte ce s-o alegi a Mării, femeii Sofronii cu fetile sale Dumitra și Candachiia, cumpărătură lui Iorașco căp(i)t(an) drept 6 lei, cu zapis fără velet; -Toată parte(a) ce

s-a alege a lui Cărhană și a fetelor sale Nastasăii și Afimii cumpăratură lui Neculai clucer de la Lupul Stamati și de la femeia sa cu zapis 1 (eat) 7190/1682 ghen(arie) 20; -O parte de ocină a lui Ștefăniță, nepot lui Ursu Pinteii, ce i-au fost lui danie de moșu său Pinteii, iar lui Pinteii i-au fost cumpăratură de la Sofronie Grădinărița cu livezi de pomi și cu tot venitul cumpăratură lui Neculai comis drept 10 lei cu zapis 1 (eat) 7193/ 1685) feb(ruarie) 9. -Toate părțile ce s-or alege a lui Iorașco căp(i)t(an) și a femeii sale, Mării și ficiilor. p. 11v. Tecuciu. Ștefan Ion și Ivașco cum au fost cumpăratură lui Iorașco de la popa Podolean și de la femeia sa Nastasie fata Răbăni și altă moșie ce-au mai avut Iorașco de la Moșii lui și de la părinții lui toată cumpăratură și o casă cu rămnic denaintea casii și cu locuri de prisacă și din hăleșteu și cu tot venitul cumpăratură lui Neculai cu zapis l(ea)71t;-o parte de ocină dintre bătrâni ce să va alege cu săpături, cu vad de moară ce-au fost parte Tetiului feciorul Savii Răbăni, nepotul lui Mafiei Răbăn cumpăratură lui Neculai Antohi vei șatrar drept un cal prețuit lei și 12 lei un contăș și 5 lei un bărbărac cu zapis l(ea)t 71 ... iuli 1; -Niște casă vechi ce-au fost a lui Iorașco la Dânceni danie lui Neculai Antohi șatrar de la Neculai feciorul lui Iorașco cu zapis 1(ea)t 7200/1691fev(ruarie). -Părțile de moșii anumi giumătate de bătrân ce-au fost cumpăratură lui Iorașco de la Nastasie, fata Răbăni de la popa Podolean.-Altă parte ce-au cumpărat Iorașco de la Vasile baei cu prisacă cu rămnic, cu vaduri de moară cumpăratură lui Neculai Antoh vel cupari de la Neculai sin lui Iorașco cupari l(ea)t 7200 mart(ie) 19 -Zapis de la Gheorghie post(elnic) feciorul lui Neculai cluc(er) din v(ă)l(ea)t72 () av(gust) pe satul Dâncenii cu tot hotarul din hotarul Năfurdeștilor păr în hotarul Bălăneștilor care sat i s-au venit lui parte de la părinți și l-au vândut fratelui său, lui Antohi, drept lei. p. 12r. -A patra part(e) din tot satul Bălăneștii ce-i la ținutul Tecuciului, pe apa Zăletinului și cu hăleșteul cel mare întreg ce iaste pe acest hotar cumpăratură dum(i)sale Toader Păladi vei vist(iernic) de la Iordachi zât lui lui Gheorghită Bărcă ce-au fost diiac de cămară și de la Ioniță Furtună sin Irimii ce-au fost sor(ă) lui Gheorghită Bărcă și de la feciorul său Mirce(a), care lui Iordachi i-au fost de la femeia sa, fata lui Bărcă, iar lui Ioniță Furtună de pe maică-sa, sora lui Bărcă, iară lor l-i s-au tras această moșie de pe strămoșul lor popa Simion, din ispisoc de împărțală și deîntăritură ce-au avut strămoșul lor de la Vasile vodă s-au vândut drept 70 lei și tot într-acest zapis a vânzării scrie că cunoscând ei folos și bine de cătră dumn(ea)lui, agitându-le la nevoile și srtămbătățile lor i-au dat și danie dum(i)sale o bucată de loc, toată parte(a) lor ce-au fost cumpăratură strămoșului lor, popii lui Simion, care loc să numești Bodiasa din Gura Bodesăi păr în fântâna Scofenelor ce s-a alege parte(a) lor, care loc iaste pre malul hăleșteului ce s-au dzis mai sus despre răsărit, iar parte(a) din Bălănești să hotărăști cu Dâncenii, aceste părți s-au vândut și s-au dăruit dum(nealui) vei vist(iernic) cu zapis din l(eat) 7254/1745 oct(omvrie) 7; -Însemnare: „tot lui Costantin.” (p.12v. albă) p.13r -Pe moșie din Cucuteni și pe hăleșteul din Broșteni -Giumătate de sat de Cucuteni cumpăratură dumisal(e) Toader Păladi vel vist(iernic) de la Lupul, feciorul lui Iordachi nepot lui Iacomachi șăt(rar) și de la soru-sa, Marie, drept (loc alb in text) lei cu zapis din l(eat) 7249/1 septembrie 1741-31 august 1742; -Un hăleșteu și cu vad de moară de la siliște(a) Broștenii, mai sus de Cucuteni, în apa Berheciului, danie dum(i)sale vei vist(iernic) iarăși de la Lupul, feciorul lui Iordachi. și soru-sa Marie, nepoții lui Iacomacu șatrariul, strănepoții lui Pătrașco Danovici tretii log(o)f(ă)t cu zapis din l(eat) 7249/1741 ghen(arie) care această moșie Cucutenii și hăleșteul din Broșteni au avut ei, acești vânzători de mai sus numiți, de la moșul lor Iacomachi șăt(rar) cumpăratură de la răzășii de acolo. Iară hăleșteul de la părinții săi, Pătrașco Danovici tretii log(o)f(ă)t precum arată pre larg scrisorile cele vechi anume: -Un loc de heleșteu și de moară de la Broșteni, mai sus de Cu(cu)teni fiind drept domnesc iaste miluire lui Pătrașco Danovici tretii log(o)f(ă)t de la Dabije vodă cu ispisoc din l(eat) 7172/1664 fev(ruarie). -Întăritură tot pe acele hăleșteu lui Pătrașco Danovici log(o)f(ă)t de la Duca vodă din l(ea)t 7172/1664 f(evruarie); -Întăritură tot pe acel hăleșteu lui Pătrașco Danovici logofăt cu ispisoc de la Iliăș Alexandru vodă din l(eat) 7176/1667 săpt(emvrie) 7. p.13v.-O casă cu locul ei cât au ținut ograda lui Iacomachi șăt(rar) de la Nastasiia, femeia lui Gavril Trușan și de la feciorul ei Oprișan, i Romașco, i Prohira, i

document din 26 ianuarie 1742⁵⁹¹. Apare cu titlul de vel vistiernic la 20 martie 1742, când depune mărturie în procesul dintre Constatin Ruset și mănăstirea Galata, pentru moșia Făurești⁵⁹². Este menționat la 25 martie 1742 cu titlul de vel vistiernic, atunci când este pârât de câțiva săteni că îi trage la vecinătate⁵⁹³. La 20 aprilie 1743 avea deja și titlul de vel vistiernic, cum reiese din hrisovul lui

Irina, i Marie, drept 19 lei cu zapis din l(eat) 7185/1674 sept(emvrie) 5. p.15r. Pe viile de la Nicorești: -Șapte pogoane și trei hârte de vie lucrat și 3 pogoane de loc sterpu, care să răspund în unghii lui Autimir la Nicoreștii de sus cumpărătură dum(i)sale Toader Păladi vei vist(iernic) de la Gligori neguțitor și de la frate-său Ioniță neguțitor și cu nepoții lor Ioniță și Neculai, drept 93 lei cu zapis din v(ă)leat 7235/1727; -Un pământ de loc ce iaste în capul viilor dum(i)sale mai sus arătate, danie dum(i)sale vei vist(iernic) de la Ioniichia călugărul sãn Gherman Petre și lui Gherman i-au fost cumpărătură de la la Ion Cilibiu și femeia sa Anghelina cu zapis l (eat) 7236/1728) ap(rilie); - Un pământ de loc iarăș(i) în capul viilor dum(i)sale vei vist(iernic)ce iaste pe lângă pământul ce iaste danie de la Ionichie călugărul, cumpărătură dum(i)sale Toader Păladi vei vist(iernic) de la Vârlan, sin Hilonie, călugărul din Nicorești și Simion Burcan zăt călugărului, cu zapis din l(eat) 7236/1728 ap(rilie); -Noă pogoane ce-i sint date dum(i)sale vei vist(iernic) de la părintele dum(i)sale care sînt tot la o ogradă cu cele de cumpărătură carele cu viile de cumpărătură și cu cât loc arătat mai sus că s-au mai cumpărat pre carele sînt tot vii cuprinsă tot într-o ogradă fac peste tot (loc alb În text) pogoane; p.15v.Covurlui cu viie pe o pivniță din Galați a lui Costantin. -o casă cu pivniță și cu tot locul cât iaste împregiur pâr în locul Șărbului logofătului unde iaste și peiatră în colț și despre amieazăzi, pâr în drum, care (un loc alb) mergi pintre pivnița comisului Toderașco și pintre locul aceștie și despre apus pâr în ulița care vine de la cafene la vale, cumpărătură dumisale Toader Pălade vei vist(iernic) de la Costantin sin Manolachi Tudorii, iar lui Costantin Manolachi i-au fost cumpărătură de la Hanost ungurul, cu zapis. p.16r.-Parte din satul Lehanii de la ținutul Covurluiului danie dum(i)sale Toader Păladi vel vist(iernic) de la Gligoraș, ficiorul lui Căsiian, ginerile lui Lascar, sin Toader abageriului și de la femeia sa Tofana care și lor le-au rămas această moșie de la Ștefan, sin Toader abăgeriul, frate lui Lascar, socrul lor, și au dat danie de mai susu arătat dum(i)sale vel vist(iernic) pentru multă sprejăneală ce-au avut de cătră dumn(ea)lui cu zapis din l(eat) 7254/1746 mart(ie) 16. (p. 16v. -pagină albă). p. 17r. Tutova -Satu(l) întreg Măciucașii ce-i easte dum(i)sale Toader Păladi vei vist(iernic) de la călugării de Răchitoasa și cu morile din gura Pereschivului ce le-au făcut dumnealui care sat iaste dat dumisale de Paisie Arhimandritul și Neofit egumenul mănăstirii cu care au cheltuit dumnealui la 300 lei cu mâna lui Neofit egumenul de Răchitoasa și pentru aceasta au dat și călugării de Răchitoasa satul acesta cu voe lui Paisie arhimandritul și de răvașul lui Mitrofan egumenul de Miera (lipsă în text) însă dumnealui pest(e) bani ce-au cheltuit cu acoperământul mănăstirii au mai dat mănăstirii o parte de moșiile din Văcărești de la Putna, danie de la Ioanichie călugărul și de la frate-său Costantin Movilă având și parte și în podul ce îmblă în Siret și fiind trebuitoare mănăstirii această parte pentru venitul podului ce îmblă acolo o au dat dumisale mănăstirii precum să va arăta la scrisoare călugărilor. Iar mănăstirii easte satul acesta de la Ilie spătar și lui Ilie spătar. – Apud Zamfira Pungă, O condică de proprietăți din anul 1745 a vel vistiernicului Toader Palade (I), în revista Cercetări Istorice, XVIII-XX, Iași, 2002, p. 23 1-260. Osman negustorul, omul lui Mahmut Celebi, fratele lui hagi Ismail, ia de la Toader Palade, mare vistier, 678 lei si 120 vedre miere și-i dă înapoi zapisele cumnaților săi. BAR, doc. ist., Rez., MMCMV/6 (nr. 5).

⁵⁹⁰ Ion Neculce, op. cit., p. 335.

⁵⁹¹ Condica lui Constantin Mavrocordat, vol. III, p. 365.

⁵⁹² Ibidem, vol. II, p. 6.

⁵⁹³ Teodor Codrescu, Uricariul, cuprinzătoriu de hrisoave anaforale și alte acte ale Moldovei din suta XIV-lea până la a XIX-lea, vol. II, Iași, 1852, p. 244.

Constantin Mavrocordat vodă acordat pentru miluirea către mănăstirile închinat la Sfântul Mormânt⁵⁹⁴. Este numit vel spătar de Ioan Mavrocordat, la venirea sa în Moldova în 1743⁵⁹⁵. La 30 noiembrie 1744 purta titlul de vel spătar, așa cum apare în hrisovul domnului Ioan Neculai voevod, întăritorul altui hrisov de miluire care s-a dat mănăstirilor închinat Sfântului Mormânt⁵⁹⁶. Apare la 22 martie 1745 cu titlul de vel vistiernic. El a fost căsătorit cu Anița, care era fata lui Antioh Vodă. Anița moare înaintea soțului ei, și Ioan Mavrocordat scrie o carte la doi boieri să măsoare moșiile lui Teodor Palade de la Fălciu pe care le are de la Anița⁵⁹⁷. La 30 mai 1745 apare cu titlul de vel vistier, semnând un document de stăpânire dat egumenului de Pobrata asupra a patru vecini din Drăcenii, ținutul Cernăuți⁵⁹⁸. La 5 iunie 1747 apare și ca hatman și caimacam al Țării Moldovei, atunci când poruncește, alături de ceilalți caimacami, boierilor Toader Carp și Constantin Donici ca să împlinească ei de la locuitorii din Buicani darea pentru mănăstirea Galata⁵⁹⁹. Iar la revenirea în Moldova a lui Constantin Mavrocordat în anul 1748 este numit vel postelnic⁶⁰⁰. Domnița Eufrosina Calimah se judeca în anul 1834 cu casa răposatului hatman Costachi Paladi pentru venitul moșiei Stănișăștii, ținutul Tecuci⁶⁰¹.

- **Radu (Răducanu) Racoviță**⁶⁰²: familia Racoviță este coborâtoare din familia Cehan (de aceea, de mai multe ori apare denumirea de Racoviță - Cehan).

⁵⁹⁴ Ibidem, vol. I, p. 55.

⁵⁹⁵ Cronica Ghiculeștilor, p. 587.

⁵⁹⁶ Teodor Codrescu, Uricariul, vol. I, p. 57.

⁵⁹⁷ Gh. Ghibănescu, Surete și izvoade, vol. VII, p. xxviii.

⁵⁹⁸ Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea, p. 281.

⁵⁹⁹ Ibidem, p. 284.

⁶⁰⁰ Enaki Kogălniceanu, op. cit., p. 213.

⁶⁰¹ Divanul de Apel al Tarii de Sus- site.pdf, p. 23, Dos. 9, Tr. 865, Op. IV, 988.

⁶⁰² Se păstrează din 1737/7245 mart. 19. – Carte de judecată a lui Grigorie Ghica vv. Moldovei în pricina dintre Radul Racoviță și popa Ioniță, fiul lui Dumitrașco Marco, pentru moșia Brătila de Sus. BAR, doc. ist., rez., MMCMV/25 (nr. 4). În 1831 Nechifor, proprietarul moșiei Stănișăști, ținutul Tecuci, prin diferite metode, atrage pe locuitorii din alte sate pe moșia sa (Secretariatul de stat al Moldovei - arhivelenationale-iasi.ro). „În marginea tîrgului Ocna, din județul Bacău, pe malul stîng al rîului Trotuș, se află biserica cu hramul Buna-Vestire, zidită de Radu Racoviță vel logofăt, numită de popor Biserica lui Răducanu. Ea e încunjurată trei părți cu zid, iar a patra parte, cu acel rîu, al cărui mal este format în acel loc de niște stînci forte mari. În mijlocul acestor ziduri, cari sîmănă cu niște întărituri, se află biserica și mal multe clădiri. Inscripțiunea de pe petra ce se află din afară de biserică, d’asupra ușii, conține o curiozitate ne-mai-pomenită la nici o altă inscripțiune de la vre-o biserică română; ceea-ce o face interesantă, de și prin vechimea ei (1762) n’ar prezenta un interes deosebit, este că la sfîrșitul inscripțiunii românești, scrisă în versuri, care vorbește despre zidirea bisericii și pomeniște numele ctitorilor, anume: Radu Racoviza vel logofăt, soția sa Maria, și fiica sa Ilinca. (...) Înăuntru bisericii se văd zugrăviți, în drépta: Răducanu Racoviță vel logofăt, Petrachi vel paharnic, ér în stînga: Maria logofîtésa Buhușoia, Ilinca Racoviță păhărnicesa. Răducanu Racoviță și Maria soția sa sunt arătați ținînd biserica în mână, ca ctitori. Toți aceștia sunt zugrăviți cu strae din timpurile acele, adoptate de la fanarioți: giubele, antiree,

Numele de Cehan apare prima dată în 1487⁶⁰³. Radu Racoviță se naște la 1698 și se căsătorește prima dată cu Anastasia, fata lui Tudorașcu Costachi, iar a doua oară cu Maria Buhuș⁶⁰⁴. Este mare vornic al Țării de Sus între anii 1743-1744, sub Ioan Mavrocordat. Radu Racoviță reia vornicia Țării de Sus sub Grigore Ghica vodă și Constantin Mavrocordat între 1747-1749, iar între 1751-1752 este mare vornic al Țării de Jos⁶⁰⁵. Apare la 9 ianuarie 1742 cu titlul de paharnic, fiind pus să cerceteze pricina egumenului de Bogdana, care reclamă nedreptatea de la judecată⁶⁰⁶. La 1 martie 1742, era vel spătar, moment când face o plângere pentru a i se hotărî moșia Corbeni⁶⁰⁷. Este menționat la 19 august 1742 cu titlul de vel spătar, când dă mărturie de judecată între egumenul de Bogdana și Sarca, vornicul de bârsani⁶⁰⁸. La 11 noiembrie 1742 este menționat cu titlul de spătar, când cercetează pricina dintre Ioniță și mănăstirea Probota pentru niște vecini⁶⁰⁹. Apare și ca mare vornic al Țării de Sus, la 20 aprilie 1743, într-un hrisov de la Constantin Mavrocordat⁶¹⁰. Răducanu Racoviță este numit mare vornic al Țării de Sus de Ioan Mavrocordat, la venirea sa pe tronul Moldovei în 1743⁶¹¹. La 10 iunie 1744 el apare cu titlul de vornic într-un zapis de cumpărături a satului Bogdănești⁶¹². Apare ca hatman la 4 septembrie 1744, când semnează o carte de judecată, împreună cu alți boieri, pentru Costachi vătaful, ca să stăpânească pe Gheorghii ca vecin⁶¹³. Este mare vornic al Țării de Sus la 30 noiembrie 1744, după cum apare în hrisovul lui Ioan Neculai voievod, întăritor al altui hrisov de miluire ce s-a dat mănăstirilor închinete Sfântului Mormânt⁶¹⁴. La 16 ianuarie 1746 tot el este menționat cu titlul de hatman, primind carte de la Ioan Mavrocordat să caute un țigan⁶¹⁵. La data de 10 iunie 1746 Radu Racoviță, hatman, face un schimb de țigani cu Constantin Cantacuzino⁶¹⁶. Radu Racoviță este feciorul lui Dumitrașco

malotele cu blană, pe cap căciuli împodobite, mal mari de cât fesurile, în picioare papuci.” - Burada Teodor R., Biserica Buna-Vestire din Tergul Ocnei a lui Răducanu Racoviță, Iași, 1885.

⁶⁰³ Mihai Racoviță-Cehan, Familia Racoviță-Cehan, genealogie și istoric, București, 1942, p. 7-8.

⁶⁰⁴ Ibidem, p. 46.

⁶⁰⁵ Gh. Ghibănescu, Surete și izvoade, vol. XII, p. xvi.

⁶⁰⁶ Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea, p. 227

⁶⁰⁷ Teodor Codrescu, Uricariul sau colecțiune de diferite acte care pot servi la istoria românilor, vol. XI, Iași, 1889, p. 223.

⁶⁰⁸ Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea, p. 251.

⁶⁰⁹ Ibidem, p. 263.

⁶¹⁰ Teodor Codrescu, Uricariul, vol. I, p. 55.

⁶¹¹ Cronica Ghiculeștilor, p. 587.

⁶¹² Gh. Ghibănescu, Surete și izvoade, vol. VIII, p. 349.

⁶¹³ Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea, p. 278.

⁶¹⁴ Teodor Codrescu, Uricariul, vol. I, p. 57.

⁶¹⁵ Gh. Ghibănescu, Surete și izvoade, vol. VIII, p. 351.

⁶¹⁶ „Familia sa este una dintre cele mai mari ale boierilor sau nobililor din Țara Românească și are acolo un vast domeniu deosebit de nu mai puțin 5.000 robi țigani printre alții” („...his letter goeth enclosed to Consul Jones by that Gentleman Signor Catacusenos who intends to live at Padova some time, if in any thing, he wants your assistance I pray doe him best offices you can. His Family

Racoviță fost hatman, care a ținut-o pe Ilinca, adică fata lui Mihai Cantacuzino spătarul și vară primară cu Matei, tatăl lui Constantin Cantacuzino. Iar Radu Racoviță este văr de-al doilea cu Matei, adică tatăl lui Dinu Cantacuzino⁶¹⁷. Tot cu titlul de hatman mai este menționat și la 28 iunie 1746, când Radu Racoviță apare în fața divanului la judecată, pentru datoriile pe care el le are față de doi negustori turci. Suma pe care Radu Racoviță o datora era de 1122 lei⁶¹⁸. Interesant este că Radu Racoviță apare în cuprinsul aceluiași document cu două titluri diferite, fiind numit mai întâi logofăt, apoi hatman. Probabil că titlul de logofăt i-a fost acordat în mod eronat. Iar la 24 februarie 1747 este menționat tot cu titlul de hatman, primind și o chitanță pentru banii Benderului⁶¹⁹. La revenirea în Moldova a lui Grigore Ghica Radu Racoviță este pus mare vornic al Țării de Sus⁶²⁰. La 18 august 1747, Radu Racoviță apare ca vel vornic, primind de la Grigore Ghica o întăritură a satelor Greci și Ferești. Iar Radu Racoviță mai are doi frați, Dumitrașco și Ion, Radu Racoviță fiind fratele cel mai mare. Toți trei moștenesc de la tatăl lor, Dumitrașco Racoviță hatman, o datorie pe care trebuie să o plătească⁶²¹. La 20 august 1747 Radu Racoviță avea titlul de mare vornic al Țării de Sus, dată la care primește de la Grigore Ghica vodă o carte de întărirea stăpânirii asupra unor case și vii⁶²². Iar la revenirea în Moldova a lui Constantin Mavrocordat în anul 1748, este menținut mare vornic al Țării de Sus⁶²³. Este mare vornic al Țării de Sus de la 25 decembrie 1748, după cum apare într-un hrisov de la Grigore Ghica pentru școale⁶²⁴.

- **Andronaki (Antonachi) Ramadan**⁶²⁵: Ioan Mavrocordat vodă îl numește mare postelnic, la venirea sa pe tronul Moldovei în 1743⁶²⁶. La 30 noiembrie 1744 apare

are of the great Bojares or lords of Walachia and have there a vast country and at least 5,000 slaves that are Chingani besides others”, cf. E.D. Tappe, *An English contribution to the biography of Nicolae Mi/eseu* în „*Revue des etudes roumaines*”, Paris, 1(1953), p.158, Appendix A.) .

⁶¹⁷ Ibidem, p. 353.

⁶¹⁸ Ibidem, vol. XVI, p. 116.

⁶¹⁹ Ibidem, vol. VIII, p. 355.

⁶²⁰ Enaki Kogălniceanu, op. cit., p. 211.

⁶²¹ Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. XVI, p. 121.

⁶²² Teodor Codrescu, *Uricariul, Cuprinzătorul de hrisoave, tratate și alte acte atingătoare de Moldo-Valahia, din secolul al XV-le și până în zilele noastre*, vol. V, Iași, 1862, p. 264.

⁶²³ Enaki Kogălniceanu, op. cit., p. 213.

⁶²⁴ Teodor Codrescu, *Uricariul*, vol. I, p. 63.

⁶²⁵ Într-o „Comunicare susținută la sesiunea anuală de comunicări a Muzeului Național Cotroceni, ce a avut loc în zilele de 23-24 mai 2007” se spune: Descriind manuscrisul nr. 3 din biblioteca de la Harvard College, o psaltire din veacul al XII-lea, G. K. Papazoglou de la Universitatea Traciei din Drama, Grecia dădea de următoarea însemnare (în grecește): „Din istoria (ἱστορία) inedită a lui Dimitrie Ramadan mare spătar” (G. K. Papazoglou, *Un manuscris inconnu provenant de la bibliothéque de l’archonte Nikolaos Karatzas*, în „*Revue des Etudes Byzantines*”, 49, 1991, p. 255-261. Cuvintele se află la fila Bvo (adică fila 2v) a manuscrisului). Manuscrisul se aflase cândva în biblioteca lui Mihail Cantacuzino Șaitanoglu, strămoșul Cantacuzinilor din Țările Române, acesta ajungând mai târziu în cea a lui Nicolae Caragea (Vezi, de asemenea, idem, *Manuscripts inconnus*

cu titlul de vel postelnic în hrisovul lui Ioan Mavrocordat întăritor altui hrisov de miluire care s-a dat tot mănăstirilor cele închinat Sfântului Mormânt⁶²⁷. Dimitrie Ramadan era un boier constantinopolitan, era înrudit prin alianță și poate și de sânge cu Cantacuzinii, cât și profilul întregii sale familii care se desenează cu timiditate în arhondologia secolelor XVII-XVIII a Țării Românești și a Moldovei. Ioan C. Filitti scria chiar despre posibila descendență a Ramadanilor din Țările Române din dinastia bizantină a Paleologilor, dar această chestiune rămâne încă învăluită în incertitudinea ipotezelor⁶²⁸. Ceea ce pune pe gânduri este în primul rând numele: „Ramadan” provine, după toate probabilitățile, de la luna omonimă, cea de-a noua, în care a fost revelat Coranul, din calendarul musulman⁶²⁹. Numele era dat la turci celor născuți în această lună⁶³⁰ și așa se explică el foarte probabil și în cazul boierilor Ramadan din Principate. Iar forma greacă a patronimului, atestată documentar într-un hrisov dat de domnitorul Moldovei Alexandru Iliș, la 6 martie 1628, pentru Mănăstirea Pantocrator de la Muntele Athos, este cel de „Ramadanis”⁶³¹. Alte forme patronimice care par a fi fost echivalente cu cel de „Ramadan”, sunt „Ramaidi” și „Ramandi”: „Și văzând Cantemir Vodă că vine

de Nicolaos Karatzas (manuscris des bibliothèques d'Athènes et manuscrits inventoriés par N.Veïs) în „Byzantion”, Bruxelles, 2001, vol. 71, no. 1, p. 212-232). Ulterior chestiunea a fost reluată, într-un articol, de doamna Mahi Païzi-Apostolopoulou (Mahi Païzi-Apostolopoulou, Δημητριος Ραμαδάνης, Ένας ιστοριογράφος του 18ου αιώνα στ άφάνεια (Dimitrie Ramadan, un istoric din veacul al XVIII-lea în întineric), în „Ο Έραμιστής” (Colecționarul), 20, 1995, p. 20-35)3, de la Centrul Național de Cercetări din Atena.

⁶²⁶ Cronica Ghiculeștilor, p. 587.

⁶²⁷ Teodor Codrescu, Uricariul, vol. I, p. 57.

⁶²⁸ Ioan C.Filitti, Arhiva Gheorghe Grigore Cantacuzino, București, 1919, p. 285.

⁶²⁹ Encyclopédie de l'Islam, nouvelle édition, établie avec le concours des principaux orientalistes par C. E. Bosworth, E.van Donzel, W.P.Heinrichs et G.Lecomte, t.VIII, Leiden, 1995, p. 432.

⁶³⁰ N. A. Constantinescu, Dicționar onomastic românesc, București, 1963, p. 455. În anuarul telefonic de la Paris, Pages blanches, vol. II (I-Z), din anul 1996 (din păcate nu am avut la îndemână altul mai nou) apar doi purtători ai numelui „Ramadan” și un „Ramadani”. În cartea de telefon a Bucureștiului pe anul 2003-2004, Pagini albe, vol. 2 (M-Z), sunt trecuți zece purtători ai numelui „Ramadan” (unele dintre prenumele lor indică clar o origine orientală) și trei ai celui de „Ramadanovici” (p. 410). Vezi, de asemenea, Iorgu Iordan, Dicționar al numelor de familie românești, București, 1983, p. 387, unde apare „Ramadan(i)” și cu varianta „Rămazan”. Tot la el se dă și înțelesul de „glumeț”, desigur pentru că după postul ramadanului se începe bairamul! La H.Tiktin, Rumänisch-deutsches Wörterbuch, p. 1205 apare forma turcească „ramazan”.

⁶³¹ Doc. Hist. Ț. R. XXII, pp. 51-55 (slav+trad.). Petre Ș.Năsturel, Le Mont Athos et les Roumains. Recherches sur leurs relations du milieu du XIV-e siècle à 1654, Roma, 1986, p. 165. Vezi, de asemenea, Antonis Giannakopoulos, Αρχείο της Υ.Μ.Σταυρονικήτα...Επιτομές έγγραφων 1533-1800 (din arhiva Sf. Mănăstiri Stavronikita... Regeste de documente 1533-1800), Atena, 2001, p. 63, documentul nr. 12, din 1 iunie 1564 /7072: Într-o descriere a unor câmpuri cumpărate de această mănăstire de la niște țărani, turci și greci, este amintit câmpul de la puțul lui Ramadan (εις του Ραμαντάνη τό πεγάδι). Acele câmpuri se găseau la Kariani, undeva în părțile Athosului. Evident, despre acest Ramadan nu se poate preciza dacă era un grec devenit musulman sau un turc așezat acolo de puterea otomană. Celelalte nume din document sunt creștine, dar și islamice.

craiul, pus-au la Iași pe Ramaidi vornicul și pe alt boiar cu dânsul să fie caimacami, ca să păzească târgul”⁶³². Iar în aparatul critic apare într-un alt manuscris „Rămădan”⁶³³ în loc de „Ramaidi” sau „Ramandi”, ceea ce atestă că era vorba de același nume. Constantin Ramandi a deținut dregătoria de mare comis în februarie-decembrie 1628⁶³⁴, iar fiul său, Alexandru, a mers pe urmele tatălui său, ctitorind și două lăcașuri în Moldova: biserica din Vânătorii Neamț și schitul Corni, ținutul Putna⁶³⁵. Vistierul Alexandru Ramandi moștenea de la Dumitrache Chiriță Paleologul⁶³⁶, frate cu mama sa⁶³⁷ 14 moșii în Moldova⁶³⁸. Potrivit istoricului Ioan C. Filitti, mare autoritate științifică în domeniul genealogiilor greco-române, „Dumitrache Ramadan (era) vel postelnic în Moldova la 1715 sub Nicolae Vodă Mavrocordat, pe care-l însoțește și în Muntenia unde este vel spătar între 1719-1730. El este probabil acel Ramadan care la 1732 dăruiește 1800 aspri bisericii din Haskioi. A fost căsătorit cu o Maria, a avut fii pe Constantin și Iordache”⁶³⁹. În toate spițele genealogice care însoțesc volumul de documente din arhiva Nababului, Dumitrache Ramadan este indicat drept fiul lui „Alexandru zis și Paleologu, v(el) post(elnic), v(el) vornic 1677-1693”, adică al mai sus amintitului Alexandru Ramandi. Dimitrie (cu variantele cunoscute Dumitrache, Dumitrașcu, Dimitrașcu) Ramadan pare a fi fost legat de Nicolae Mavrocordat, din moment ce apare între boierii lui de încredere, atât în timpul celor două domnii ale sale din Moldova, cât și ulterior în domnia din Țara Românească. Iar „Cronica Ghiculeștilor” mai consemna că „într-una din zile, la 20 noiembrie 1710, pe când

⁶³² Cronica Anonimă a Moldovei 1661-1729 (Pseudo-Amiras), ediția Dan Simonescu, București, 1975, p. 56, r. 17.

⁶³³ Ibidem, p. 169.

⁶³⁴ Nicolae Stoicescu, Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova, București, Editura Enciclopedică Română, 1971, p. 235.

⁶³⁵ Ibidem, p. 434.

⁶³⁶ De la data de 18 aprilie 1609, o „diată grecească de la Manoil Paleologul”, prin care acesta lăsa mănăstirii Golia viile lui de la Șorogari, „la locul din gios, unde iaste grădină și prisacă cu 30 stupi” (Documente privitoare la istoria orașului Iași, eu, editate de Ioan Caproșu și Petronel Zahariuc, Iași, 1999, p. 124, nr. 91). Manoil Paleologul, cel de la 1609, a avut o fiică, Agafia, care era căsătorită cu Dumitrașco Cujbă. Aceștia au fost părinții vornicului Ionașco Cujbă. La 1639, Ionașco Cujbă, „sân lui Dumitrașco Cujbă și a Agafii, fata lui Manole”, dădea mănăstirii Golia, „pentru sufletul părinților lui”, o falce de vie la Șorogari, în Dealul Bătrân, cea „care i-au fost rămas de la maica Agafie” (Documente privitoare la istoria orașului Iași, I, p. 361, nr. 279; str. 361, nr. 280). Vezi Petronel Zahariuc, Observații asupra unui sigilii medievale moldovenești, I, în „Arhiva Genealogică”, IV (IX), 1997, 1-2, p. 264-266 și planșa.

⁶³⁷ Ibidem, p. 433.

⁶³⁸ Corneliu Istrati, Adrian Macovei, Descălecători de sate (II), în “Arhiva Genealogică”, serie nouă, III (VIII), 1-2, 1996, p. 250, paragraful 4.

⁶³⁹ Ioan C. Filitti, op.cit., p. 289. Vel postelnicul din primele domnii ale lui Nicolae Mavrocordat din Moldova este considerat de G. Mihăilă a fi fost poate Antonache Ramadan, dar poate și o rudă apropiată a sa (Mihail Moxa, Cronica universală, ediție critică de G. Mihăilă, București, 1989, p. 72, nota 1).

Nicolae vodă (Mavrocordat) stătea la divan, a venit un copil de casă și a vorbit în taină la ureche lui Ramadan, ajuns mare postelnic, spunându-i că au venit doi turci, care, ducându-se direct acolo unde era închis Iordachi vornicul, au spart ușa și au intrat înăuntru. Aceste cuvinte, spunându-le postelnicul domnului tot în taină la divan, Nicolae vodă s-a ridicat îndată, fără ca fața lui să se schimbe. După puțină vreme, ieșind Iordachi vornicul din închisoare, a citit în fața boierilor scrisoarea noii domnii a lui Dimitrașcu vodă (Cantemir). Acesta orânduia din Constantinopol caimacami ai domniei sale pe acest Iordachi vornicul, pe Antioh Jora hatmanul și pe Dabija paharnicul. (...) Atunci Dabija paharnicul, după sfatul lui Iordachi vornicul, s-a dus la cămara domnească ca să ia banii ce erau înăuntru, dar și ca să o pecetluiască. Nicolae vodă, aflând de acest lucru, s-a umplut de mânie și, luând buzduganul, se pregătea să meargă asupra lui și să-i sfărâme coastele dacă l-ar fi găsit acolo. Intervenind însă Ramadan postelnicul, a potolit mânia domnească, iar pe boierul Dabija paharnicul⁶⁴⁰ l-a îndepărtat de la cămară cu știrea celorlalți caimacami⁶⁴¹. În alt loc, care se referă la ianuarie 1716, aceeași cronică precizează: „Se cade să amintim și cine au fost boierii lui Nicolae vodă aici în Moldova în a doua lui domnie (...), mare postelnic a făcut pe Dimitrașcu Ramadan⁶⁴². De asemenea, în contextul Moldovei anului 1733 mai apare mențiunea: „iar după aceea a sosit și caimacamul Ramadan spătarul⁶⁴³. Spunem că astăzi numai grație cercetărilor foarte serioase ale prof. canadian Jacques Bouchard, meritele cărturărești incontestabile ale lui Nicolae Vodă Mavrocordat au devenit acum mult mai cunoscute⁶⁴⁴ și poate că faptul că el l-a avut alături, ca dregător la curtea domnească din Iași și apoi la București, de-a lungul a multor ani, pe Dimitrie Ramadan, cronicar sau istoric aflat, după o inspirată expresie care însă

⁶⁴⁰ A fost un boier de țară din ținutul Putnei. În 1657 Dabija era vornic al Țării de Sus (Horia Dumitrescu, Eustratie Dabija Vodă (19/29 septembrie 1661-11/21 septembrie 1665), *Cronica Vrancei XI*, 2011, p. 52), ca mai apoi să devină domnitor. A deținut rangurile de paharnic și ban. A fost ultimul domn care a bătut monedă moldovenească, bani mărunți de aramă, numiți „șalăi” de la schilling. A introdus ca dare și vâdrăritul pe care îl plăteau podgorenii. A murit la 11/21 septembrie 1665 și este înmormântat la Bârnova. A avut ca soție pe Dafina-Ecaterina și o fiică, Anastasia. Dafina era fiica boierului Ionașco Jora și fusese anterior căsătorită cu Dumitru Buhuș Vistiernicul. A finalizat Mănăstirea Bârnova, începută de către domnitorul Miron Barnovschi-Movilă (1626-1629, 1633). Eustatie Dabija a stat pe tronul Moldovei timp de 4 ani, între 1661 și 1665.

⁶⁴¹ *Cronica Ghiculeștilor*, p. 71-73.

⁶⁴² *Ibidem*, p. 193.

⁶⁴³ *Ibidem*, p. 349.

⁶⁴⁴ Nicolas Mavrocordatos, *Les loisirs de Philothée*. Texte établi, traduit et commenté par Jacques Bouchard, *Avant-propos* de C. Th. Dimaras, Athènes-Montréal, 1989. Jacques Bouchard, Nicolae Mavrocordat Domn și cărturar al Iluminismului timpuriu (1680-1730), *Traducere din limbile franceză și neogrecă de Elena Lazăr*, Cu un cuvânt înainte al autorului, București, Editura Omonia, 2006. Vezi, de asemenea, recenzia lui Petre Ș. Năsturel din „Südost-Forschungen” și cea a lui Mihai Sorin Rădulescu, *Un principe filosof*, în „România Literară”, nr. 38, 22 septembrie 2006 (anul XXXIX), p. 10.

nu ne aparține, „în întuneric”, are explicații culturale și genealogice care ar trebui adâncite.

Blazonul lui Ioan N. Mavrocordat, domn al Moldovei (1743-1747), imprimat pe lucrarea lui Constantin Dapontes Βίβλος ιερὰ περιέχουσα τὴν ἅπασαν ἀκολουθίαν τοῦ ἁγίου ιερομάρτυρος Ῥηγίνου... (Veneția, 1746).

Între domnitorul original din Fanar și marele său spătar existau cu siguranță atât legături de rudenie și de sânge și de alianță, cât și foarte probabile afinități de cultură. Se știe că Dimitrie Ramadan corespundea cu un alt mare cărturar ortodox al vremii sale, anume patriarhul Hrisant Nottara⁶⁴⁵ al Ierusalimului: la 31 iulie 1715 îi scria acestuia o scrisoare foarte reverențioasă, în care era vorba de închinarea mănăstirii Soveja către Sfântul Mormânt. În veacul al XVIII-lea mai apare destul de frecvent un alt boier Ramadan, cu prenumele de „Antonache” sau „Antonachi”, pe care atât de migălosul Ioan C. Filitti l-a omis, în mod surprinzător. Numele său mai este amintit uneori și în varianta grecească „Ramandanis”⁶⁴⁶. Antonache

⁶⁴⁵ Aparține unei vechi familii de origine greacă, cu rădăcini care coboară 1000 de ani în timp, până în Bizanț. Însăși etimologia numelui, inițial Nottaras, ne vorbește despre faptul că strămoșii lor erau educați în tainele scrisului și literaturii, ajungând uneori oameni de seamă, așa cum a fost cărturarul Hrisant Nottara, patriarh al Ierusalimului la începutul secolului al XVIII-lea.

⁶⁴⁶ Mihail Moxa, *Cronica universală*, ediție critică de G. Mihăilă, București, 1989, p. 72.

Ramadan s-a numărat printre adepții domnitorului Moldovei Ioan Mavrocordat⁶⁴⁷ și în această calitate a și suferit persecuții nenumărate din partea fratelui acestuia, Constantin Mavrocordat. Între Antonache Ramadan și cronicarul grec, care a lăsat posterității informații despre Țările Române, Constantin Chesarie Daponte Scopeliotul (sau Scopelitul, adică din Scopelos), amândoi sftnici ai lui Ioan Mavrocordat, s-a născut un conflict aprig: „În anul 1743, Ioan Vodă Mavrocordat a mai numit mare postelnic pe Antonachi Ramadan, iar pe Constantin Scopelitul, după cum am spus mai sus, l-a numit mare grămătic încă pe când era la Constantinopol, iar după multă vreme a fost numit aici mare căminar. Iar între aceștia doi, adică între postelnicul Antonachi Ramadan și grămăticul Scopelitul, era o luptă pe viață și pe moarte, iar pricina vrajbei erau plocoanele care le primea Scopelitul de la toți, pentru orice chestiune. Faptul acesta era socotit de postelnic drept o pagubă a sa și turba de ciudă, de aceea a căutat cât a putut să-l prigonească pe Scopelit și să-l îndepărteze. Antonache Ramadan și Constantin Daponte Scopeliotul sunt chiar personaje care polarizează interesul autorului Cronicii Ghiculeștilor, bucurându-se de încrederea lui Ioan Mavrocordat, pe care l-au îndemnat ca să râvnească tronul Țării Românești, „nu pentru altceva, ci numai pentru propriul lor folos”⁶⁴⁸.

-. **Costachi Razu**⁶⁴⁹: este numit de Constantin Mavrocordat vel vornic de Țara de Jos în 1741⁶⁵⁰. Între 1742-1743 este mare vornic al Țării de Jos. Între 1747-1751 este iar mare vornic al Țării de Jos⁶⁵¹. La 19 martie 1742 apare ca vel vornic, atunci când Mihalachi Sturza este trimis să împlinească de la oamenii din două sate ale lui Costachi Razu fânul pentru anul trecut⁶⁵². Tot vel vornic este și la 20 martie 1742, când apare în documentul de judecată dintre Constatin Ruset și mănăstirea Galata, pentru moșia Făurești⁶⁵³. Este menționat cu titlul de vel vornic la 25 martie 1742, într-o carte de judecată pentru tragerea la vecinie a câtorva săteni⁶⁵⁴. Apare tot cu titlul de vornic la 11 august 1742, când hotărăște ca

⁶⁴⁷ Reprezentanța diplomatică a Moldovei la Constantinopol (30 august 1741 - decembrie 1742). Rapoartele inedite ale agenților lui Constantin Mavrocordat, ediție de Ariadna Camariano-Cioran, București, 1985, p. 268, 278.

⁶⁴⁸ Ibidem, p. 603v. Ibidem, p. 605, 635. Vezi Petre Ș. Năsturel, Mihai Sorin Rădulescu, Spătarul Dimitrie Ramadan și familia sa. Contribuții privind un boier cărturar trecut cu vederea. Comunicare susținută la sesiunea anuală de comunicări a Muzeului Național Cotroceni, ce a avut loc în zilele de 23-24 mai 2007.

⁶⁴⁹ Se păstrează din 1737/7245 febr. 14, Iasi. - Grigore al II-lea Ghica vv. Moldovei întărește împărțeala ce au făcut Sandul Sturza, mare logofat, și Costachi Razul, mare vistier, pentru țigani. BAR, doc ist., orig., invocația simbolică și inițiala ornate, sig. mijlociu în chinovar, MDXXI/18.

⁶⁵⁰ Ion Neculce, op. cit., p. 335.

⁶⁵¹ Gh. Ghibănescu, Surete și izvoade, vol. XII, p. xvi.

⁶⁵² Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea, p. 234.

⁶⁵³ Conдика lui Constantin Mavrocordat, vol. II, p. 6.

⁶⁵⁴ Teodor Codrescu, Uricariul, vol. II, p. 244.

egumenul de la Solca să dea boii luați locuitorilor din Crăinicești⁶⁵⁵. Este menționat și cu titlul de vel vornic la 28 octombrie 1742, când Constantin Mavrocordat vodă dă carte unui slujitor să meargă la Grozești, ținutul Lăpușna, moșia lui Costachi Razu pentru a-i obliga pe oameni ca să aducă 100 de care de lemne⁶⁵⁶. Tot vel vornic este și la 11 noiembrie 1742, când cercetează pricina dintre Ioniță și mănăstirea Probota pentru niște vecini⁶⁵⁷. La 20 aprilie 1743 apare cu titlul de mare vornic al Țării de Jos, într-un hrisov de la Constantin Mavrocordat pentru miluirea către mănăstirile închinat la Sfântul Mormânt⁶⁵⁸. Costachi Razu⁶⁵⁹ vel vornic este numit caimacam în 1743, la plecarea lui Constantin Mavrocordat⁶⁶⁰. La 30 mai 1745 apare ca hatman într-un document de stăpânire dat egumenului de Pobrata asupra a patru vecini din Drăceniți, ținutul Cernăuți⁶⁶¹ 119. Este menționat la 13 iulie 1745 cu titlul de hatman și de pârcălab al Sucevei. Este văr cu Neculai Costin⁶⁶². Este vornic și caimacam al Țării Moldovei la 5 iunie 1747, când poruncește alături de ceilalți caimacami boierilor Toader Carp și Constantin Donici să împlinească de la locuitorii din satul Buicani darea pentru mănăstirea Galata⁶⁶³. La venirea în Moldova a lui Grigore Ghica, în 1747, este pus mare vornic al Țării de Jos⁶⁶⁴. Apare cu titlul de vel vornic în 23 iunie 1747, când judecă un proces între Ioniță Izman și Ștefan Blebe pentru un iaz

⁶⁵⁵ Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea, p. 249.

⁶⁵⁶ Ibidem, p. 261.

⁶⁵⁷ Ibidem, p. 263.

⁶⁵⁸ Teodor Codrescu, Uricariul, vol. I, p. 55.

⁶⁵⁹ De la începutul secolului al XIX-lea și pînă în anii 20 ai secolului al XX-lea moșia Drojdieni-Curieci a aparținut familiei Razu. Razu (Razo), în secolul al XVIII, a fost o mare familie de boieri moldoveni de origine levantină hatmani, logofeți, cămărași, iar din 1812 devin parte a nobilimii basarabene. Constantin Razu (1799 – 1865), la începutul secolului XIX este amintit ca fiind proprietarul moșiei Drojdieni-Curieci. El era fiul lui Mihail Razu, cămăraș (slujbaș care avea în grija sa odăile domnului, în special cămara domnească). Constantin a fost căsătorit cu Ecaterina Buziki (1809 - 1842) cu care a avut 5 copii (Elena, Eufrosenia, Alexandru, Mihail, Maria). Bunicul său, Vasile Razu, mare logofăt și hatman (boier de divan însărcinat de domn cu comanda întregii oștiri, pârcălab și portar al Sucevei), avea în proprietate sate și moșii în diferite părți ale Moldovei: Grozești, Iurceni, Cristești (Căzănești), Soltănești, Cogălniceni, Lalova, Năpădeni.... Moșiile erau administrate de vechili. Într-o mărturie hotarnică din anul 1778 a moșiei Căzănești a lui Vasile Razu vel logofăt ”de cumpărătură de la unii din răzeși” (la hotar cu Cristeștii), răzeșii adunați pentru a stabili hotarele moșiei ”au răspuns că umblă în 5 bătrâni, adecă un bătrân Caba, i alt bătrân Drojdii...”. În anul 1794, Ecaterina Răzoaia (Catargi), soția lui Vasile Razu, se afla într-un litigiu cu răzeșii din Cristești. O bună parte din aceste moșii au fost moștenite de Vasile Razul de la tatăl său Costache Razu și el mare vornic al țării de jos și hatman. În anul 1742 Costache Razu este ”rânduit de Constantin Mavrocordat Vodă să poarte de grijă pentru tot conacul de bucate ce i-a trebuit solului moschicesc să meargă de la Țarigrad la Petriburg”.

⁶⁶⁰ Ion Neculce, op. cit., p. 341.

⁶⁶¹ Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea, p. 281.

⁶⁶² Gh. Ghibănescu, Surete i izvoade, vol. VII, p. 273.

⁶⁶³ Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea, p. 284.

⁶⁶⁴ Enaki Kogălniceanu, op. cit., p. 211.

lângă Ruși⁶⁶⁵. La 12 mai 1748 este menționat cu titlul de vel vornic în cartea de hotărnicie a locului mișeilor din Iași⁶⁶⁶. La revenirea în Moldova a lui Constantin Mavrocordat în 1748, este menținut mare vornic al Țării de Jos⁶⁶⁷. Apare cu titlul de mare vornic de Țara de Jos la 25 decembrie 1748, într-un hrisov de la Grigore Ghica pentru școale⁶⁶⁸. Cel mai probabil însă, pe la sfârșitul secolului al XVIII-lea, terenurile moșiilor Curieci, Drojdieni sunt cumpărate de către boierii Razu de la răzeși și mazili. Astfel, la începutul secolului al XIX proprietarul moșiilor Curieci, Drojdieni, precum și parte din Marinici și din Șișcani, este Constantin Razu⁶⁶⁹. De asemenea, acesta stăpânea moșii și la Soltănești (circa 2100 de desetine). În anul 1861, moșia Curieci, Drojdieni și Marinici cu suprafața de 1250 de desetine (1 desetină = 1,09 hectare) este dăruită ca zestre de către Constantin Razu fiicei sale Maria (1840-1913), care se căsătorește cu Mitrofan von Goldbach (1831-1912). Mitrofan von Goldbach a fost locotenent în armata rusă, originar din regiunea Caluga (familie germană din regiunea Westfalia). El devine parte a nobilimii basarabene în anul 1884. Maria este cunoscută și ca o activistă a Crucii Roșii. În anul 1863, din nevoia unui tratament medical peste hotare, Maria, va vinde terenul nepopulat Marinici de circa 150 de desetine Elizavetei Bodesco. Soții Mitrofan și Maria von Goldbach nu au avut urmași. Din anul 1913 proprietarii moșiei Drojdieni-Curieci sunt Alexandru (1837-1928) și Mihail Razu (1839-1928), fiii lui Constantin Razu. Razu (Razo), în secolul al XVIII, a fost o familie de boieri moldoveni, dar de origine levantină (Levant = regiunile răsăritene ale Mării Mediteraniene) – hatmani, logofeți, cămărași, iar din 1812 devin parte a nobilimii basarabene. Constantin Razu (1799-1865), la începutul secolului XIX este amintit ca fiind proprietarul moșiei Drojdieni-Curieci. El era fiul lui Mihail Razu, cămăraș (slujbaș care avea în grija sa odăile domnului, în special cămara domnească). Constantin a fost căsătorit cu Ecaterina Buziki (1809-1842) cu care a avut cinci copii (Elena, Eufrosenia, Alexandru, Mihail, Maria). Bunelul său, Vasile Razu, mare logofăt și hatman (boier de divan însărcinat de domn cu comanda întregii oștiri, pârcălab și portar al Sucevei), avea în proprietate sate și moșii în diferite părți ale Țării Moldovei: Grozești, Iurcenii, Cristești (Căzănești), Soltănești, Cogălniceni, Lalova, Năpădeni... Moșiile erau administrate de către vechili. Într-o mărturie hotarnică din anul 1778 a moșiei Căzănești a lui Vasile Razu vel logofăt „de cumpărătură de la unii din răzeși” (la hotar cu Cristeștii), răzeșii adunați pentru a stabili clar hotarele moșiei Căzănești „au răspuns că umblă în 5 bătrâni,

⁶⁶⁵ Nicolae Iorga, Studii și documente, vol. V, p. 245.

⁶⁶⁶ Teodor Codrescu, Uricariul, vol. V, p. 316.

⁶⁶⁷ Enaki Kogălniceanu, op. cit., p. 213.

⁶⁶⁸ Teodor Codrescu, Uricariul, vol. I, p. 63.

⁶⁶⁹ Din anul 1817 moșia Șișcaniului era compusă din 800 falei teren arabil, 300 falei fânat și 400 falei pășune. Cea mai mare parte din aceste terenuri erau arendate de căminarul Zamfirachi Ralli de la moșierul Constantin Razu, proprietarul moșiei. Constantin Razu era la 1739 marele vornic al Chișinăului.

adecă un bătrân Caba, i alt bătrân Drojdii...” În anul 1794, Ecaterina Răzoaia (Catargi), soția lui Vasile Razu, se afla într-un litigiu cu răzeșii din Cristești. O bună parte din aceste moșii au fost moștenite de Vasile Razul de la tatăl său Costache Razu și el mare vornic al Țării de Jos și hatman. Chiar în anul 1742 Costache Razu este „rânduit de Constantin Mavrocordat Vodă să poarte de grijă pentru tot conacul de bucate ce i-a trebuit solului moschicesc să meargă de la Țarigrad la Petriburg”. În anul 1924 proprietatea familiei Razul de la Drojdieni de circa 1248 de hectare a fost parcelată (expropiată), dintre care o bucată de 100 ha a fost păstrată proprietarului, iar restul terenului a fost distribuit satelor Drojdieni, Călimănești, Heleșteni, Șișcani și Cățăleni. Aristide Razu sau „Aristarh Razu” (n. 7 martie 1869, Cahul - d. 1950, București) a fost unul dintre generalii Armatei României din Primul Război Mondial. Iar tatăl său, Aristide Razu, a fost medic și ulterior om politic, fiind ales în mai multe rânduri ca primar al orașului Târgu Ocna⁶⁷⁰. Tatăl să provenea dintr-o ramură a familiei boierești Razu, din Moldova⁶⁷¹. Se căsătorește pe 15 iunie 1902, cu Margareta Laura Zoe Mandrea, fiica lui Nicolae și Zoe Mandrea. A îndeplinit funcția de comandant al Diviziei 22 Infanterie în campania anului 1916 și de comandant al Diviziei 5 Infanterie în campania anului 1917⁶⁷². În anul 1754, Grigore Ghica, însurându-se cu Ecaterina, fata bogatului grec Iacovachi Rizo, fu numit în curând domnitor al Moldovei.

- **Andrei Ruset**⁶⁷³: legenda spune că familia Rosetti este de origine genoveză, iar în secolul al XIII-lea strămoșii lor au venit la Constantinopol. Aici Rosetteștii fac parte din cea mai înaltă aristocrație bizantină. În secolul al XVII-lea Rosetti deja erau a doua familie din aristocrația țarigrădeană. Familia din Moldova se trage din Lascaris Ruset, ai cărui fii au venit în țară prin secolul al XVII-lea⁶⁷⁴. Andrei este fiul lui Iordache și a Saftiei Racoviță. El se căsătorește cu Maria Sturza, cu care are

⁶⁷⁰ Epoca, an. I, nr. 139, vineri 9 mai 1886.

⁶⁷¹ Mihai Sorin Rădulescu, În căutarea unor istorii uitate. Familii românești și periplusuri apusene, Editura Vremea, București, 2011.

⁶⁷² Alexandru Ioanițiu (Lt.-Colonel), Războiul României: 1916-1918, vol. 1, Tipografia Geniului, București, 1929.

⁶⁷³ Gen. Radu Rosetti spune că deși cele dintâi documente, din anii 1600, atestă rădăcinile grecești ale familiei de boieri, el nu pune la îndoială obârșiile italiene și mai amintește că armele utilizate de străbunii lui purtau blazonul inscripționat cu următoarele cuvinte: „Serenio aut nubilo sospes”/ „În senin și în negură teafăr”, pe un scut argintiu cu albastru, unde se afla o cupă de argint cu trei roze (vezi și Blazonul familiei Rosetti în Eugène Rizo-Rangabé, Livre d’or de la noblesse phanariote...). Dintre urmașii neamului Rosetti, îl cunoaștem întâi pe Lascăr, cel care a trăit din 1580 până în 1646 și a deținut funcții de mare scevophilax și mare logofăt la Patriarhia din Constantinopol. Acolo a luat-o de nevastă pe Bela Cantacuzino, dintr-o familie influentă, și a avut cu aceasta doi fii: Constantin Cupariul și Anton, domnitorul Moldovei între 1675 și 1678. Se păstrează din 1741/7241 ian. 14. – Pârul Cantacuzino, fost mare sardar, ginerele lui Iordache Roset, fost mare vornic, vinde cumnatului sau, Andrei Roset, moșiile Posadnici și Scheia, din ținutul Iași, BAR, doc. ist., orig., sig. inelar, CCXXI/8; rez., CCXXI/13 (nr. 12).

⁶⁷⁴ Radu Rosetti, Amintiri, I, Ce-am auzit de la alții, București, 1996, p. 17-18.

și doi copii, Neculai⁶⁷⁵ și Safta⁶⁷⁶. Iar Andrei Ruset este numit de Constantin Mavrocordat la venirea sa în Moldova în 1741, vel ban⁶⁷⁷. Apare la 4 ianuarie 1742 cu titlul de vel ban, atunci când primește și o carte de volnicie ca să apere pădurea Stăvea de tăiatul lemnului⁶⁷⁸. Tot vel ban este și la 20 ianuarie 1742, când semnează plângerea lui Ștefan și Ion că Adam Luca îi trage la vecintate⁶⁷⁹. În 5 iunie 1742 apare cu titlul de vel ban, când primește carte de volnicie pentru moșia Șcheia din ținutul Iașului, peste Prut, ca să o dijmuiască din toate după obicei⁶⁸⁰. La data de 11 noiembrie 1742 apare cu titlul de ban, când cercetează pricina dintre Ioniță și mănăstirea Probota pentru niște vecini⁶⁸¹. Este menționat la 25 noiembrie 1742 cu titlul de vel ban, semnând și o carte de judecată între Vintilă, fiul lui Antiohie căpitan și Vasile Costachi pentru Drăgușeni, Șendrești⁶⁸² și Dănceni⁶⁸³. La 20 aprilie 1743 apare tot cu titlul de vel ban, chiar în hrisovul lui Constantin voevod pentru miluirea către mănăstirile închinat la Sfântul Mormânt⁶⁸⁴. Este vel vornic la 4 septembrie 1744, atunci când semnează, împreună și cu alți boieri, un document de judecată pentru Costachi vătaful, ca acesta să stăpânească pe

⁶⁷⁵ Se păstrează din 1740 mai 2, Brasov. – Scrisoarea lui Nicolae Roset către fratele său, că-i trimite cu cumnata Catrina prăjitoare de cafea; îi va trimite și hamurile pentru cai nemțești; vor merge la Sibiu să se închine „marii senatului printip”, unde, fiind adunare mare, se va sili să-i găsească cai pe plac; despre scumpetea de acolo; îi cere scrisorile moșiei Ionășani, de pe Jijia, pe care a vândut-o unchiului Iordache Cantacuzino cu 100 galbeni ungurești etc. BAR, doc. ist., cop., CCIX/11 (nr. 6).

⁶⁷⁶ Idem, Familia Rosetti, vol. I, Coborîtorii moldoveni și ai lui Lascaris Rousaitos, București, 1938, p. 58.

⁶⁷⁷ Ion Neculce, op. cit., p. 335.

⁶⁷⁸ Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea, p. 226.

⁶⁷⁹ Ibidem, p. 229.

⁶⁸⁰ Condicta lui Constantin Mavrocordat, vol. II, p. 228.

⁶⁸¹ Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea, p. 263.

⁶⁸² Satul Șendrești (județul Bacău), străveche vatră răzeșească, are biserica de lemn în care a slujit o viață bunicul lui George Emil Palade. Într-o latură a Motoșenilor, comuna băcăuană ce-și răsfră satele peste domoalele dealuri tutovene, se află Șendreștii. Un sat vechi, răzeșesc, pomenit în hrisoave îngălbenite încă din veacul al XV-lea și aflat apoi multă vreme sub oblăduirea vetrei monahale de la Răchitoasa, din apropiere. Bisericiuța de la Șendrești este construită din bârne de stejar, dispuse în cununi orizontale, așezate pe talpă de lemn, pe o temelie de piatră uscată și încheiate la colțuri „în fâncuri”. La exterior, pereții au fost blăniți cu scândură de brad, vopsită, pentru a proteja interiorul de curenții reci de pe coama dealului, practică la care se recurgea adesea în Moldova secolelor XVIII-XIX. Potrivit documentelor istorice, Șendreștii s-au format de-o parte și de cealaltă a pârâului Pereschev, ce izvoră din pădurea Doritei. Întemeietorul satului ar fi un anume Șandru de la Lucaș. În secolul al XVII-lea, mai multe părți din moșia și din satul Șendrești au fost dăruite Mănăstirii Răchitoasa, din apropiere. Comuna Motoșeni are în componență alte 14 sate: Motoșeni, satul de reședință, Băclești, Chetreni, Chicerea, Cociu, Cornățelu, Fântânele, Fundătura, Gura Crăiești, Poiana, Praja, Rotăria, Șendrești și Țepoia. Până în data de 17 februarie 1968, satul și comuna Motoșeni s-au numit Ursa Motoșeni.

⁶⁸³ Gh. Ghibănescu, Surete și izvoade (Documente slavo-române), vol. X (Documente cu privire la familia Răcanu), Iași, 1915, p. 49.

⁶⁸⁴ Teodor Codrescu, Uricariul, vol. I, p. 55.

Gheorghiță ca vecin⁶⁸⁵. Iar la revenirea în Moldova a lui Constantin Mavrocordat în 1748, el este numit vel logofăt⁶⁸⁶.

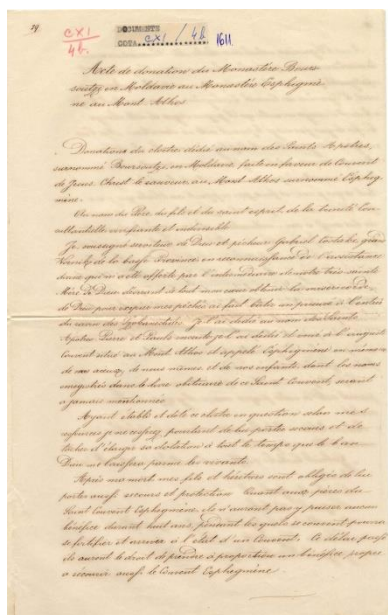
- **Manole Giani Ruset** (n. 1715, Constantinopol, Imperiul Otoman – d. 8 martie 1794, Herson, Vicereatul Ekaterinoslav, Imperiul Rus) a fost un domn fanariot în Țara Românească: mai 1770 - octombrie 1771 și în Moldova: 11 mai 1788 - octombrie 1788. Manole Giani Ruset s-a născut la Constantinopol și era fiul Eufrosinei Rosetti și al unui preot numit Giani (Geani). Se pare că a fost căsătorit cu Ralița, sora lui Grigore Ghica (decapitulat) și că ar fi avut o fiică, Smaranda. Ajunge serdar de Chișinău în 1755, vel serdar în 1756, spătar și capuchehaia al domnitorului Scarlat Ghica în 1757, vel postelnic în 1760, spătar și serdar de Orhei în anul 1765 și serdar din nou, în anul 1769 la București, este numit de către Grigore al III-lea Ghica în funcția de caimacam al Craiovei. Apărând Oltenia în anul 1770, pe timpul războiului ruso-turc (1768–1774), este numit de turci domn al Țării Românești. Rămâne în Oltenia, dând mai multe acte din Craiova. La evacuarea Bucureștiului din cauza rușilor în iunie 1770, este chemat de episcopul de Buzău în acel loc, pentru a asigura ordinea și liniștea. Ajutat de turci ocupă Bucureștiul în luna iunie, și îi împiedică pe aceștia ca să jefuiască țara. Rușii revin și îi înving pe turci la Colentina, la 24 noiembrie 1770, astfel încât Ruset se întoarce în Oltenia, de unde este în scurt timp alungat de ruși și silit să caute adăpost în Transilvania. De aici pleacă la Vidin, iar de acolo la Babadag, unde este chemat de vizir. Este respins de două ori de ruși, însă reușește în cele din urmă să ocupe Craiova și Oltenia în mai - iunie 1771, după ce a trecut Dunărea pe la Vidin. Stă pe tron în Craiova, până în octombrie 1771, când este silit de situația militară generală să treacă în Banat. În martie 1772, Ruset, pleacă din Banat prin Mehadia și Vidin la Nicopole, unde a stat până la încheierea păcii. Deși nu mai era domn, a continuat să elibereze acte până în 1774. A plecat apoi la Constantinopol, unde a făcut intrigi împotriva domnilor din Moldova și Țara Românească, ceea ce a dus la exilarea sa în 1776 la Naxos, de unde nu a mai fost rechemat decât în 1781. Dar la 18 mai 1788 este numit de turci domn în Moldova și însărcinat ca împreună cu Nicolae Mavrogheni, cu turcii și tătarii să-i alunge pe austrieci și ruși. Voievodul cheamă țara la arme în iunie 1788, dar nu este ascultat. Totuși participă la câteva lupte din vara anului 1788. Din cauza unei neînțelegeri cu turcii, trece la ruși cu o mică trupă. Aceștia îl trimit la Herson și-i fac o mică pensie. A murit în anul 1789 și este înmormântat lângă catedrala din Herson, un oraș în sudul Ucrainei, port fluvio-maritim pe Nipru.

- **Iordachi Ruset Cilibiul**: trăiește între 1680 și 1753, fiind fiul lui Lascarache. El a fost căsătorit întâi cu Safta Jora (Antiohie Jora, fiul lui Gavril Jora sulgerul și al

⁶⁸⁵ Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea, p. 278.

⁶⁸⁶ Enaki Kogălniceanu, op. cit., p. 213.

Todosicăi, sora boierului Gavril Costachi⁶⁸⁷. A fost căsătorit și cu Ecaterina, fiica soției lui Grigore Ghic. Copii săi au fost Constantin, mare căpitan, Toader, Safta cea căsătorită cu vornicul Iordachi Ruset, fiul lui Lascarache, Marga sau Ilinca, era cea căsătorită cu marele vornic Darie Donici, Nicolae postelnic, Maria, căsătorită cu Vasile Ursachi, și Gheorghe.), apoi cu Maria Sturza. Ei au avut trei fii: Vasile, Constantin și Mihalachi⁶⁸⁸. Constantin Mavrocordat îl numește vel vornic de Țara de Sus de la venirea sa⁶⁸⁹.

Actul prin care vornicul Gavril Costachi închină Mănăstirea Bursuci la mănăstirea Esfigmenul de la Muntele Athos, Bibl. Naț. Rom., doc. ist, pachet nr. CXI/48, Bibl. Digitală Naț., dos. 1611b. Situat la obârșia văii Ciocăneștilor, schitul cu hramul Sfinții Apostoli Petru și Pavel a fost clădit de Gavril Costachi, mare vornic al Țării de Jos, înainte de 6 mai 1682, când a fost închinat la mănăstirea Esfigmenu. Conform actului de danie amintit: „Robul... lui D-zeu eu Gavril Costachi marele vornic de Țara de Jos, zidiu o mănăstire în obârșia Ciocăneștilor, unde iaste hramul

⁶⁸⁷ La 6 mai 1682 Gavril Costachi, marele vornic al Țării de Jos, închină mănăstirea sa Bursucii, din județul Tutova, la mănăstirea Esfigmenul din Muntele Athos. Nota pusă în josul acestui act, în anul 1806 oct. 3. de Grigoraș Costachi spătar, privitoare la închinarea mănăstirii Floreștilor de către familia Costachi la aceeași mănăstire din Muntele Athos. La 7 ian. 1583/7191 Gavril Costachi, marele vornic al Țării de Jos, dăruiește mănăstirii Florești jumătate de sat Popârstoci, care erau alături de Hrănești la Gura Juravățului (din jos de târgul Bârladului). Din Iași la 21 iunie 1733/7241 voievodul Constantin Nicolae voievod scrie la boerii vameși de la Galați ca să deie în fieșticare an mănăstirii Bursucilor câte două oca de untdelemn pe lună din vama de acolo. La 24 februarie 1744/7252 Ioan Nicolae voievod miluește mănăstirea Badiul din Galați cu scutiri de deseatină și vădrărit; de asemine și o pivniță cu băuturi, de camănă, cepărit, bezmăn, pivnicerit, bouru, loc aghescu, și alte dări și angărăi... În 1687 Gavrilă Costachi, marele vornic din Țara de Jos, regulează prin diată ce anume să iee copii și soția din averea sa.

⁶⁸⁸ Radu Rosetti, op. cit., 1938, p. 51.

⁶⁸⁹ Ion Neculce, op. cit., p. 335.

slăviților verhovnici Apostoli Petru și Pavel și am închinat-o la sfânta slăvita Stefagora la mănăstire ce se cheamă Esfegomeni, hărăzind-o pentru sufletul părinților noștri ca să ne scrie la sfântul jărtvelnic ...și din cât ne-au fost puterea o am miluit și avem gând ...tot s-o miluim... și de acolo de la mănăstire să nu dodăască întru nimic de acum 8 ani până se va întări... să fie ca alte mănăstiri”. Primul egumen al mănăstirii Bursuci a fost Teona, „un părinte creștin și om bun și rugător la sfânta rugă”. Data întemeierii este considerată a fi 6 mai 1682, iar după alte voci a fost zidită la 1682.

Tot el este mare vornic al Țării de Sus între 1741-1742, sub Grigore Ghica al II-lea⁶⁹⁰ vodă și Constantin Mavrocordat⁶⁹¹. Apare la 10 octombrie 1741 cu titlul de mare vornic al Țării de Sus, atunci când primește cărți de volnicie ca să-și strângă venitul dregătoriei⁶⁹². Este și vel vornic la 11 ianuarie 1742, când semnează cartea pentru închinarea mănăstirii Hangu⁶⁹³. Tot vel vornic este și la data de 26 ianuarie 1742, atunci când semnează și un document⁶⁹⁴. La data de 13 mai 1742, vornicul Iordache Ruset judecă pricina dintre Costin Dare și Petre din Bae pentru o vacă cu vițel⁶⁹⁵. Apare cu titlul de vornic la 25 august 1749, când soția sa, Zoia vorniceasa, dăruiește o jumătate din satul Durneștii, din ținutul Dorohoiului, lui C. Gândul⁶⁹⁶.

- **Ștefan Ruset**⁶⁹⁷: este fiul lui Iordache și a Saftei Racoviță. S-a căsătorit cu Catrina Sturza, cu care a avut un fiu, Vasile⁶⁹⁸. Este numit de Constantin Mavrocordat la venirea sa în 1741 vel paharnic⁶⁹⁹. Este menționat la o dată incertă (1742-1744) cu titlul de vel paharnic și ispravnic de Vaslui, primind o carte de la

⁶⁹⁰ Se păstrează din 1737/7245 aug. 13, Galata. - Grigore al II-lea Ghica vv. Moldovei întărește lui Darie Donici, fost mare logofăt, părțile de moșie din Frățeni, cumpărături și danii. BAR, doc. ist., orig., filigran, sig. mijlociu în chinovar, CCII/15; ment., CCII/41 (nr. 8); din 1737/7246) sept. 1. – Lista de zapisele Frățenilor. Orig., CCII/16.

⁶⁹¹ Gh. Ghibănescu, Surete și izvoade, vol. XII, p. cxi.

⁶⁹² Condica lui Constantin Mavrocordat, vol. II, p. 124.

⁶⁹³ Ibidem, p. 4.

⁶⁹⁴ Ibidem, vol. III, p. 365.

⁶⁹⁵ Ibidem, vol. II, p. 24.

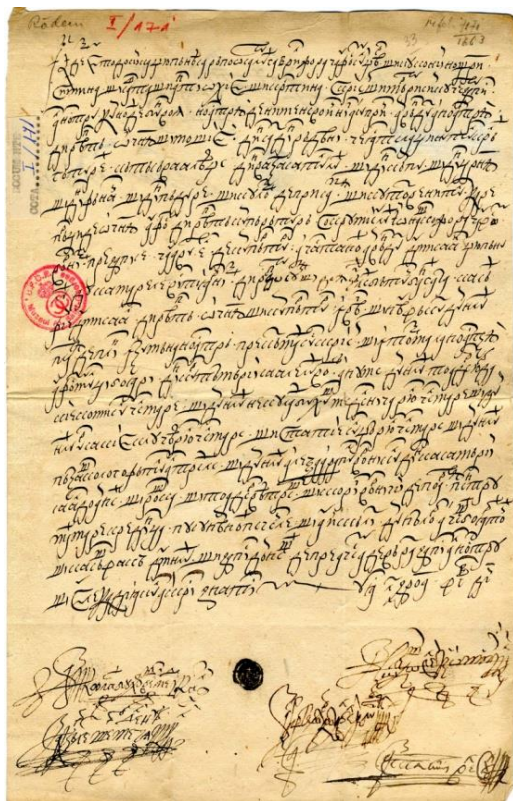
⁶⁹⁶ Teodor Codrescu, Uricariul, vol. XVII, p. 37.

⁶⁹⁷ Din însoțirea lui Manolache Ruset cu Irina Buhuș apar un băiat, Ștefan Ruset și două fiice. Ștefan este amintit în documente între 1717 și 1739 (prof. Valeria Popa, Monografia comunei Costuleni, județul Iași (mss), 1992, p. 88). Între aceste mențiuni și cea din 16 ianuarie 1720 Ștefan Ruset stolnic, este menționat ca stăpân asupra Bohotinului (DRH. A. Moldova, vol. XXIII 1635-1636, p. 544, doc 483 și publicat de Radu Rosetti, Cronica Bohotinului, actele XIV-XV, p. 211-212). Braniștea domnească a Bohotinului dată la 1636 lui Dumitrașcu Buhuș a trecut la fiul acesta, Nicolae Buhuș (1658) și de la el la Manolache Ruset și urmașii săi. De aceea un act din 20 august 1636 (referitor la zeciuiala din pâine și din fân ce se cudevau căminarului cel mare de către Dumitrașcu Buhuș) va fi întâlnit sub formă de rezumat în actele posesiunilor dela 16 ianuarie 1720 pentru Ștefan Ruset stolnicul, pentru Bohotin (DRH.A.Moldova, vol. XXIII (1635-1636), p. 544, doc 483 și publicat de R Rosetti, Cronica Bohotinului, nr. XIV-XV, p. 211-212).

⁶⁹⁸ Radu Rosetti, op. cit., 1938, p. 59.

⁶⁹⁹ Ion Neculce, op. cit., p. 335.

domn, referitor la plângerile contra turcilor ale târgoveților din Vaslui⁷⁰⁰. Ștefan Ruset este vel paharnic la 5 ianuarie 1742, atunci când primește și o carte pentru țigani⁷⁰¹.

Tudosinca, jupâneasa răpostului Gavril Jora, fost sluger, cu copiii lui, Simina, Safta și Antohie, vând lui Duca, mare vistiernic, moșia lor din satul Rădeni, țin. Cărligăturii, de la socrul său Ionașcu Jora, prețul vânzării fiind 220 lei bătuți, bani gata. Martori. Orig. ROM.- Bibl. Naț. Română, act de vânzare colecția din 1711, 14 februarie 1663, doc. ist., pacet 1/171/1663.

Apare și cu titlul de vel paharnic la 11 ianuarie 1742, când semnează cartea pentru închinarea mănăstirii Hangu⁷⁰². Tot vel paharnic este și la 26 ianuarie 1742, când semnează un document⁷⁰³. La 9 august 1742 este menționat cu titlul de biv vel paharnic, când este trimis de Constantin Mavrocordat ca să cerceteze plângerea lui Ioniță Cuza⁷⁰⁴. Este paharnic și ispravnicul ținutului Vaslui la 10 decembrie 1742, când trimite pentru a fi prinși niște oameni fugiți de pe moșia lui Ion

⁷⁰⁰ Gh. Ghibănescu, Surete și izvoade (Documente slavo-române), vol. XV (Vasluiul, studiu și documente), Iași, 1926, p. 109.

⁷⁰¹ Conдика lui Constantin Mavrocordat, vol. II, p. 16.

⁷⁰² Nicolae Iorga, Studii și documente, vol. V, p. 244.

⁷⁰³ Conдика lui Constantin Mavrocordat, vol. III, p. 365.

⁷⁰⁴ Nicolae Iorga, Studii și documente, vol. VI. Cărți domnești, zapise și Răvașe, partea II, București, 1904, p. 157.

Palade⁷⁰⁵. Apare la 17 iunie 1745 cu titlul de biv vel paharnic, fiind de altfel și ispravnicul ținutului Vaslui. El primește însărcinarea de la Ioan Mavrocordat să cerceteze pricina de pământ între Vasilachi Costachi⁷⁰⁶ și Ion Mătăsarul, pentru împresurare de hotare la Drăgușeni⁷⁰⁷. Este menționat și la 20 martie 1746 cu titlul de paharnic, în hotarnica moșiei Mărșeni, care se învecinează cu moșia lui Ștefan Ruset⁷⁰⁸. Iar la revenirea în Moldova a lui Constantin Mavrocordat vodă în 1748, este numit vel vistiernic⁷⁰⁹. La 25 august 1749 apare cu titlul de vistiernic, într-un document în care Zoița vorniceasa, soția lui Iordache Ruset, dăruiește o jumătate din satul Durnești, ținutul Dorohoiului, lui C. Gândul⁷¹⁰. Iar între anii 1798-1808, hatmanul Răducanu Roset⁷¹¹ a cheltuit cu leafa dată (hacul – în Răfuielei) preoților,

⁷⁰⁵ Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea, p. 265.

⁷⁰⁶ „1. Murind Gavrilă cel bătrân, Cantemir Vodă pune vornic pe fiul său Vasilachi, care însă nu avea trecere la domnie, ca tat-său”. 2. Mare vornic de în 1691 Februar 2, Vasile Costachi Țara de gios și cu giupâniasa dumnisale Catrina, cumpărau dela ținutul Fălciului, de pe apa Idriciului, la Rociaci alături cu satul Rosiacii”. 3. Iar în 1694 Constantin Duca Vodă dă poruncă boierului Buță să meargă la fata locului și să aleagă toate părțile pe care le avea Vasile Costachi de danie și de cumpărătură la Coroțani, Folești, Băceani, Căprioara, Dilmești și la Vutcani din ținutul Fălciului. 4. Maria, fiica lor mică, primelte dela nănalii ei, cari o botezaseră, partea pentru din Berești, iar Maria este măritată după Toderașco Sturza.”- 1. Mich. Kogal. oc 11 p. 235, 2. Ibidem p. 241-242. 3. Gh. Ghibănescu Isp. și zap., vol. IV partea 1, p. 180. 4. Ibidem oc, p. 31-32; 33-34.

⁷⁰⁷ Gh. Ghibănescu, Surete și izvoade, vol. X (Documente cu privire la familia Râșcanu), Iași, 1915, p. 95.

⁷⁰⁸ Ibidem, vol. XV, p. 133.

⁷⁰⁹ Enaki Kogălniceanu, op. cit., p. 213.

⁷¹⁰ Teodor Codrescu, Uricariul, vol. XVII, p. 37.

⁷¹¹ Hatmanul Raducanu, om de arme iscusit, este unul dintre marii boieri din vremurile vechi. Total, logofatul Raducanu R., cu studii în Germania, este un om al vremurilor noi, un pașoptist și unionist de seama. Mama, domnița Aglae, este fiica lui Grigore Alexandru Ghica, ultimul domn al Moldovei înainte de Unire. Nepotul său Radu Rosetti (1853–1926) s-a născut la Iași își petrece copilăria la moșia de la Căiuți, în ținutul Bacăului. Studiile istorice, multe publicate în Analele Academiei Romane, arată preocuparea pentru istoria socială și politică, cu un interes aparte pentru problema agrară, domeniu în care devine una dintre vocile de autoritate: „Despre unguri și episcopiile catolice din Moldova” (1905), „Pământul, sătenii și stăpânii în Moldova” (1907), „Cum se căutau moșiile în Moldova la începutul veacului XIX: Condiția de răfuială a hatmanului Răducanu Roset cu vechilii lui pe anii 1798–1812” (1909) etc. Între anii 1798-1808 hatmanul Răducanu Roset a cheltuit cu leafa preoților, dascălilor, chelarului, argaților, grădinarilor și plugarilor care deserveau biserica din Plopeni câte 132 lei pe an. Pe moșia Plopeni a lui Răducanu Roset trudeau 150 de clăcași, plătiți cu câte 70 parale de falce cosită. Hatmanul avea, numai în Plopeni, 1800 de fâlci de fânațe, încasând sume uriașe din vânzarea fânului. De la săteni, moșierul încasa dijma de la imaș și fânaț, „răfuielele” (evidențele contabile) consemnând următoarele venituri anuale: 1799-1800: 125 lei și 108 bani / 1800-1801: 127 lei și 84 bani / 1801-1802: 407 lei și 21 bani / 1802-1803: 346 lei și 39 bani / 1803-1804: 215 lei și 9 bani / 1804-1805: 416 lei și 36 bani. Cu trecerea vremii, pretențiile boierului sporesc, el încasând de la țărani, în 1807-1808, 27 lei și 26 bani pentru pășunatul celor 553 de oi ale sătenilor, 113 lei și 34 bani dijmă la 2281 stânjeni fân, 1764 lei și 20 bani din vânzarea fânului cosit de plopanari și 719 lei și 23 bani din vânzarea ierbii de coasă. În anul agricol următor, 1808-1809, Răducanu Roset încasează 32 lei și 10 bani pentru 645 oi scoase la imaș, 127 lei și 24 bani dijmă pentru 2552 stânjeni fân, 1622 lei și 22 bani

dascălilor, chelarului, argaților, grădinarilor și plugarilor care deserveau biserica din Plopeni câte 132 lei pe an. Pe moșia Plopeni a lui Răducanu Roset trudeau 150 de clăcași, plătiți cu câte 70 parale de falce cosită. Hatmanul avea, numai în Plopeni, 1.800 de fâlci de fânațe, încasând sume uriașe din vânzarea fânului. De la săteni, moșierul încasa dijma de la imaș și de la fânaț, „răfuielile” (deci evidențele contabile) consemnând următoarele venituri anuale: 1799-1800: 125 lei și 108 bani / 1800-1801: 127 lei și 84 bani / 1801-1802: 407 lei și 21 bani / 1802-1803: 346 lei și 39 bani / 1803-1804: 215 lei și 9 bani / 1804-1805: 416 lei și 36 bani. Cu trecerea vremii, toate pretențiile boierului sporesc, el încasând de la țărani, în 1807-1808, 27 lei și 26 bani pentru pășunatul celor 553 de oi ale sătenilor, 113 lei și 34 bani dijma la 2.281 stânjeni fân, 1.764 lei și 20 bani din vânzarea fânului cosit de poporani și 719 lei și 23 bani din vânzarea ierbii de coasă. În anul agricol următor, 1808-1809, Răducanu Roset încasează 32 lei și 10 bani pentru 645 oi scoase la imaș, 127 lei și 24 bani dijma pentru 2.552 stânjeni fân, 1.622 lei și 22 bani pentru 109 fâlci și 40 prăjini iarbă, folosite de bucovinenii de peste apa Sucevei și din munți, pentru cirezi și pentru iarbă de coasă, 129 lei pentru imașul sătesc și 729 lei din vânzarea fânului cosit. Lascăr Rosetti a fost al treilea fiu al hatmanului Răducanu Roset și Eufrosinei Manu și s-a născut la 7 septembrie 1816 și a murit la 28 aprilie 1884. Om de mare cultură „a înființat cu a sa cheltuială” școala începătoare de la Răducani. În Răducăneni se află și Casa Roset-Catargiu, imobil aflat pe lista monumentelor istorice, fiind datat în secolul al XIX-lea (anul

pentru 109 fâlci și 40 prăjini iarbă, folosite de bucovinenii de peste apa Sucevei și din munți, pentru cirezi și pentru iarbă de coasă, 129 lei pentru imașul sătesc și 729 lei din vânzarea fânului cosit. În 1904 Nicolae Iorga, călătorind de la Burdujeni spre Botoșani, scria despre Plopeni: „De la Burdujeni, spre Botoșani, în trăsura bunișoară, cu cai focosi, a unui birjar evreu, rupt în coate, care a slujit în oaste și vorbește destul de înțeles românește. De o parte, apa Sucevei, cu vederea orașului numit de la dânsa. De alta, valuri blânde de pământ foarte roditor, pe care grâne înalte așteaptă încă secerișul, și porumbul cu foile largi și grele își leagă rodul supt spicul auriu, pe când pășunile sunt smălțate de o nemărginire de flori galbene, de lumânările înalte și drepte, de busuioc vânat, de cicori ca niște picături de cer senin, de coada-șoarecului albă, cu floricelele adunate strâns în mănunchi. Pe drumul uscat, vântul rece înalță nori de praf, prin care răzbat care încete, cu boii cumiți, privind dulce cu ochii mari, negri și umezi, căruțe cu calul înhamat supt arcul de lemn, care se obișnuiește și în toată Rusia, săteni frumoși, în cămăși foarte curate, purtând pălăria de păslă, cu margini mari, peste pletele ce fâlfaie, țărance mai mult ofilite, îmbrăcate urât, în polcuțe și rochii de cit din oraș, cu cosițele tuflite supt barizul negru, tot de cumpărătură. O trăsuriică încărcată cu sifoane poartă numele domnului fabricant Șmilovici, al cărui vizitiu botos duce marfa, de la un crâșmar de sat, la altul. Dintru întâi, satele au încă înfățișarea bună: case cu șindrilă stau lângă acelea pe care le acoperă stuful, așezat frumos, în pături sau căzând în mițe putrede; fereștile sunt, chiar și la acestea din urmă, mărișoare, ferești de târg, prin care poate veni lumina. Plopenii arată o foarte frumoasă biserică, din a doua jumătate a veacului al XVIII-lea, întemeiată de marele boier Lupu Balș, a cărui soție se odihnește lângă lăcaș, supt o piatră cu armele Cantacuzinilor, familia ei. Preotul și poporeni au reparat, deunăzi, marea clădire, care ar împodobi și un oraș” (Iorga, Nicolae, România cum era până la 1918, volumul II, Moldova și Dobrogea, București 1972, p. 27-33).

1851). Lascăr Rosetti, care a contribuit nu numai la dezvoltarea moșiei, pe care a moștenit-o de la tatăl său hatmanul Răducanu Rosetti, ci a avut un rol progresist în toată Moldova, construită între 1851-1854 în curtea sa boierească, reședința fiind conacul. După moartea moșierului, în 1884, curtea boierescă a fost succesiv vândută. Există o comunitate originară evreiască, evrei invitați de hatmanul Răducanu Roset să vină în Răducăneni, pe la 1830, din Galiția, pentru a constitui un centru comercial la jumătatea drumului dintre Iași și Huși.

- **Manolache Ruset**, care e ultimul fiu al Cuparului, s-a căsătorit cu Irina Buhuș, fiica vel logofătului Nicolae preluând astfel patrimoniul Buhușeștilor. Din acesta făcea parte și seliștea Pârâul Coziei, fostă a lui Dima Mihaci (1455-1655), Bohotin și Hilița. Într-un document din data de 9 iunie 1696 se amintește de zăpădăritul dat de Moise Movilă (1631)⁷¹². Nu este singura trecere de moșii de la soacră la ginere, căci la 1676 murea biv vel logofătul Nicolae Buhuș în timpul domniei lui Antonie Ruset, a unchiului domnesc, astfel că moșiile de la ținutul Neamț Anița logofeteasa le dădea ginerelui ei Manolache, mare jitnicer, cu loc de țarină, fânaș, bălți de pește, vad de moară pentru o datorie de 200 lei. Moșia cumpărată de la Lăscărache, fratele jitnicerului⁷¹³. Manolache a urcat treptele carierei de la vel postelnic, în domnia întâia a lui Antioh Cantemir (1695-1700) la mare vornic în 1701⁷¹⁴. Treburile moșiei nou dobândite erau mandatate unui oarecare Constantin, după cum arată Radu Rosetti, care le amintește de scrisoarea vel comisului Manolache Ruset datată 27 martie 1672 către sătenii din Bohotin că trebuie să asculte de acel om⁷¹⁵.

- **Vasile Ruset**⁷¹⁶: este menționat ca vel vistiernic la 4 septembrie 1744, când semnează o carte de judecată împreună cu alți boieri pentru Costachi vătaful ca să

⁷¹² CDM, IV, p. 402, nr. 1820.

⁷¹³ CDM, IV, p. 34, doc. 43.

⁷¹⁴ Costin Merișcă, Castelul Miclăușeni în cultura română, Editura Cronica, Iași, 1996, p. 31.

⁷¹⁵ Radu Rosetti, Cronica Bohotinului, p. 174.

⁷¹⁶ Prima inscripție de pe un clopot din Țara Moldovei, cunoscută în acest stadiu al cercetării, ce conține numele meșterului clopotar este din tocmai anul 1767 și se află pe un clopot de la biserica Sfinții Teodori din Iași: „Când strig cătră Tine, Doamne, ia aminte glasul rugii mele. Vasile Rusăt hatman l-am afierosit la biserica Sfântului Marelui Mucenic Teodor, și s-au lucrat de Misail ierodiacon în Putna. V(ă)leat 1767” (Ghibănescu 1926, 268). Biserica Sfântul Nicolae din Țirgu-Ocna, situată în apropierea centrului orașului a fost ridicată între anii 1758 și 1772 de către preotul Harapu și hatmanul Vasile Rușet (unul dintre ctitorii bisericilor „Sfânta Treime” din Doljești-Neamț și „Sfântul Spiridon” din Iași, un boier cu dragoste de țară și cu mare credință, fiind urmaș al domnitorului Antonie Rușet și strămoș al doamnei Elena Cuza). Biserica Sfântul Spiridon din Iași a fost construită între anii 1747-1752. A fost construită cu sprijinul boierului cărturar Ștefan Bosie, căruia i s-au alăturat apoi hatmanul Vasile Ruset și negustorul Anastasie Lipsanul din Corfu. Localitatea Doljești are un trecut istoric și o cultură bisericească foarte veche. Ca loc de cinste în comuna Doljești, jud. Neamț, îl ocupă biserica ortodoxă din Doljești, care este monument istoric și datează din secolul XVIII. Biserica fostei mănăstiri , ar fi fost construită chiar de hatmanul Vasile Ruset, cu ajutorul material a lui Dionisie Hudici (Un monah putnean din Țara de Jos, reprezentant al unui vechi neam de boieri nemțeni, ieromonahul Dionisie Hudici s-a remarcat

stăpânească pe Gheorghiță ca vecin⁷¹⁷. Apare la 30 noiembrie 1744 și cu titlul de vel paharnic, dar în hrisovul lui Ioan Mavrocordat, întăritor altui hrisov de miluire

la jumătatea veacului al XVIII-lea și a rămas în memoria urmașilor prin faptele sale ctitoricești.), totodată și întemeietorul com. Doljești. Deasupra vechii intrări, în pridvor, se mai păstrează și astăzi inscripția ctitorească: „acest lăcaș s-a zidit întru cinstirea prea sfinte preciste, cu cheltuiala dumnealui Vasile Ruset-hatman și de ieromonahul Dionisie Hudici, împreună cu ajutorul altor fericii ctitori pentru veșnica lor pomenire.” La mijlocul secolului XVIII, dealul Copoului din Iași nu era foarte populat, neexistând decât curți boierești și nici un lăcaș de cult (Bogdan: 228). Din această cauză, în 1760, hatmanul Vasile Ruset și soția sa Safta, ridicau o biserică de zid pe locul aprobat la 20 august același an, de domnitorul Ioan Teodor Callimachi (Gheorghiu: 40). Terminată în scurtă vreme, „mănăstioara” era apoi sfințită de mitropolitul Gavriil Callimachi (1758-1786), fratele domnului. Ctitorii au închinat-o mitropoliei Proilavei (Brăila), când aceasta îl avea în frunte pe anume Daniil (Bogdan: 228). Patronajul cu pricina nu a fost de bun augur, așezământul ajungând, după 27 de ani, într-o stare proastă. Ceea ce îl determina pe vel vistiernicul Lascarache Ruset, urmaș în ctitorie, să revendice ctitoria părinților săi (Gheorghiu: 44). El obținea de la domnitorul moldav Alexandru Ioan Ipsilanti (1786-1788), hrisovul din 30 octombrie 1787, care oferea bisericii 20 de lei pe lună (din vama domniei) pentru cheltuieli de întreținere. Pe locul dăruit de Ipsilanti apăreau gospodării, îngăduite cu titlul de bezman (embatic): o formă de arendare pe termen lung sau nelimitat, prin care arendașul se bucura de toate drepturile de proprietate, cu condiția să plătească anual episcopiei o sumă de bani sau o contribuție în natură (Gheorghiu: 46). Construcția inițială a suferit două modificări: 1) în 1868, când i s-a adăugat pronaosul (cu cafas deasupra, pentru cor) și clopotnița; 2) în 1924, când i s-a adăugat pridvorul (Erhan: 190). În 1994, s-a trecut la consolidarea și renovarea interioară a lăcașului (Erhan: 190). Clopotul mare de circa 300 kilograme poartă inscripția: „Acest clopot s-a făcut spre pomenirea sufletului Constantin Suceveanu cu ajutor de la alte ipochimene și s-au dat la biserica sfinților Patruzeci de Mucenici în vremea episcopiei acestei biserici, a dumnealui Căminarul Dumitrache Florea, în anul 1892” (Gheorghiu: 50). Potrivit unei plăci din marmură, în anii 1859-1863 a slujit aici ca diacon Ion Creangă. Un bust montat în curte îi mai păstrează amintirea (vezi Nicolae Andriescu Bogdan, Orașul Iași. Monografie istorică și socială, ilustrată, Iași, Ed. Tehnopress, 1997; Viorel Erhan, Mănăstiri și biserici din orașul Iași și împrejurimi, Iași, Editura Tehnopress, 2003; Ștefan C. Gheorghiu, Biserica „Sf. 40 de mucenici” din Iași, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, an XXXVIII, nr. 1-2). Să ne amintim de satul Țiganca, o necropolă a neamului românesc, care este așezat pe valea Prutului din ținutul Fălciu, între gurile pârâului Tigheci și Saca. În anul 1990 a apărut cartea domnului Nicu „Localitățile Moldovei în documente și cărți vechi”. Consultând acest document, la pagina 281 se afirmă că satul Țiganca este atestat la 10 septembrie 1452 cu denumirea de Lărgeni, Brițcani și apoi Țiganca. Un alt document foarte vechi în care se vorbește de satul Țiganca, este documentul recesământului populației Moldovei înfăptuit în anii 1772-1773. În el se spune că satul Țiganca este o moșie a paharnicului Vasile Ruset, care are 32 de case pustii, deoarece populația a murit în urma ciumei sau a fugit ca să scape de ea. Luând în considerație faptul că pe vremurile celea case se construiau foarte puține, pentru că erau obișnuiți să trăiască mai multe familii la un loc, de obicei, în casa unuia din părinți. Acest lucru se făcea din cauză că era greu de construit o casă, și să nu fărâmițeze parcela de pământ. De aceea satul a fost construit după principiul înnemuririi, după prietenii dintre familii. În cazul acesta faptul ca satul a fost construit în 1452 lângă „Dealul Moglanului” este adevărat. Biserica Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil, din Fântânele (com. Hemeiș - județul Bacău), este un alt monument istoric din secolul XVIII – 1756, ctitor fiind vistiernicul Moldovei Vasile Ruset.

⁷¹⁷ Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea, p. 278.

care s-a dat mănăstirilor închinat Sfântului Mormânt⁷¹⁸. Este menționat ca vel ban la 28 iunie 1746, el semnând cartea de judecată dintre Radu Racoviță și doi negustori turci⁷¹⁹. Interesant este faptul că în același document apare și L. Costachi tot cu titlul de vel ban. Probabil că unul dintre cei doi era fost mare ban, sau este vorba de o greșeală a titlului. La revenirea lui Grigore Ghica în 1747 în Moldova, este numit vel vistiernic⁷²⁰. Este mare vistiernic la 25 decembrie 1748, când apare în hrisovul lui Grigore Ghica pentru școli⁷²¹. Apare la 1 martie 1749 cu titlul de vistiernic, semnând un izvod de împărțeală între Maria Catargioae, Toma și Filip Catargiu a moșiilor de la părinții lor⁷²².

- **Alecu Ruset** (1815-1860) agă, este cel de-al doilea fiu din cei patru, din căsătoria tatălui său cu Eufrosina Manu, văzând lumina zilei la 2 mai 1815. Studiile le-a făcut la Iași, Cernăuți și München, unde trece examenul final pentru Facultatea de Drept. Mărturiile contemporanilor cunoscute de unchiul său îl descriu astfel: „Întors în țară a intrat în miliția pământească, de curând înființată, în calitate de cadet, dar va demisiona în curând și a dus viața tinerilor boieri din generația lui. Atât din spusele fraților săi cât și din cele ale contemporanilor el era acel din copiii bunicului care avea mai mult din ceea ce francezii numesc strălucitor. Deosebit de frumos, de o inteligență foarte vie, plin de spirit sarcastic, destul de cult pentru a emite asupra oricărui subiect păreri, mai totdeauna foarte originale, pe care știa să le expună în chip atrăgător și interesant, deși adesea cam paradoxal de o rară îndrăzneală, era foarte iubit de societatea ieșeană, mai cu seamă de sexul slab. În schimb, era iute la mânie din calea afară, supus patimilor, instinctelor și chiar fanteziilor lui, neputând suferi nici un frâu, în rezumat un produs caracteristic al epocii de tranziție în care crescuse⁷²³. În viața politică a fost asemenea fraților săi care au făcut opoziție lui Mihail Sturdza și a luat parte la mișcarea de la 1848, dar n-a fost exilat, din cauza sănătății sale șubrede, care l-a silit a se duce de multe ori în străinătate. După anul 1848 s-a retras la Cozia. A murit la 28 februarie 1860. Este menționat la anul 1857 ca stăpân al Coziei, confruntându-se cu mișcări de răzvrătire a țăranilor care au furat, distrus și comercializat grâne ce se cuveneau stăpânului. Au mai fost convocați la anchetă reprezentantul Isprăvniceii: Gheorghe Tacu, slujbaș important al Isprăvniceii, Lascu, privighetorul ocolului Podoleni din ținutul Fălciu, ținut de care aparținea satul, și cel însărcinat cu cercetările, slugerul Ioniță Mârza, împreună cu vechilul agăi Ruset, giudețul sătesc, preotul și pisarul. Stăpânul moșiei reclamasă incidente așa cum specifică fila 22 a dosarului alcătuit la data celei de a doua judecăți, când la 15 iulie 1857 vinovații, anume Ștefan Antonașu, Vasile sîn Ion Bouroșu pasnic, Neculai sîn Savin, Toader sîn Petre

⁷¹⁸ Teodor Codrescu, Uricariul, vol. I, p. 57.

⁷¹⁹ Gh. Ghibănescu, Surete și izvoade, vol. XVI, p. 116.

⁷²⁰ Enaki Kogălniceanu, op. cit., p. 211.

⁷²¹ Teodor Codrescu, Uricariul, vol. I, p. 63.

⁷²² Gh. Ghibănescu, Surete și izvoade, vol. IX (Documente basarabene), Iași, 1914, p. 220.

⁷²³ Radu R. Rosetti, Familia Rosetti, vol. I, p. 114.

Dănilă pisar, Grigore sânn Dumitru Moraru și Ioan sânn Timofte Mazălu și căpetenia lor Gheorghe a Marițăchii, s-au aruncat la picioarele stăpânului și i-au cerut iertare. De asemenea ei au promis și privighetorului ocolului, sus numitului sluger Mârza, „să îndatoresc că să vor părăsi și vor fi supuși și liniștiți.”. Dar acești oameni, mai consemna slugerul „de la 1-ia cercetari și până acum, fiind în mijloc 14 zile, nu s-au îngrijit nici de recolta dumisale proprietarului, ace privitoare asupra-le după așezământ și nici de însuși chiar a lor, umblând numai în învătări și cu destule leneviri.” Înscrisul întocmit la acea dată cu pecetea satului, semnătura preotului și a pisarului încredința de existență acestor răi, dezvăluie autoritățile lui Ioan Chiper vornicel, Vasile sânn Ion Bouroșu paznic și Ignat sânn Simeon locuitor. Mișcarea socială era de amploare din moment ce se propunese trimiterea a 60 de oameni la Isprăvnicie, în detrimentul boierescului și a lucrărilor terenurilor acordate de proprietar; la data întocmirii raportului Vasile Bouroș, care era paznic, s-a deplasat cu carele la orașul fără ca stăpânul să aibă știre, lăsând pământul nelocrat și grăul netreierat. Cei șapte răi urmau să fie escortați de jandarmi și de pasnicul Isprăvniciei⁷²⁴.

- **Ion Sturza**⁷²⁵: este menționat la 4 septembrie 1744 cu titlul de vel stolnic, când semnează o carte de judecată alături de alți boieri pentru Costachi vâtaful, ca să stăpânească pe Gheorghită ca vecin⁷²⁶. Apare la 28 iunie 1746 cu titlul de vel spătar, semnând atunci cartea de judecată a hatmanului Racoviță cu doi negustori turci din cauza datoriilor lui Radu Racoviță⁷²⁷. Este menționat la 23 martie 1747 cu titlul de vel spătar. Acesta face schimb cu Neculae Bucium⁷²⁸, dând satul Frenciugii și luând în schimb satul Horjești pe Răcătau, Putna⁷²⁹.

⁷²⁴ Între Revoluție și Unire. Pagini de istorie socială, volumul relizat de Adrian Macovei și Dumitru Vitcu, Casa Editorială Demiurg, Iași, 1997, p.262-264, doc. nr. 280.

⁷²⁵ În anul 1752, vornicul Ioan Sturdza (1710-1792) a ridicat la Miclăușeni un conac boieresc cu demisol și parter și care avea formă de cruce (Ioana Cioflâncă, Tumultoasa poveste a Castelului de la Miclăușeni, în „Ieșeanul” din 28 iulie 2008). În anul 1782, el a construit o biserică de lemn cu hramurile „Sf. Voievozi” și „Buna Vestire” pentru a servi ca paraclis al curții boierești. Pe pereții vechii biserici construite de vel-vornicul Ioan Sturza s-a aflat următoarea pisanie în limba română cu caractere chirilice: „Această sfântă beserică întru care se prăznuește seborul sfinților celor fără de trup îngeri Mihail și Gavriil care din temelie sau ziditu de dumnealui Ioan Sturze vel-vornic fiul Sandului Sturze vel-logofătu la leat 1782”. Lângă peretele nordic al bisericii se află cimitirul familiei Sturdza.

⁷²⁶ Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea, p. 278.

⁷²⁷ Gh. Ghibănescu, Surete și izvoade, vol. XVI, p. 116.

⁷²⁸ În alaiul de moldoveni ce-l însoțea în pribegie pe Dim. Cantemir se găsea și cronicarul I. Neculce. Între aceștia era și Matia, soția lui Ștefan, după cum ni se spune, „că în vreme ce s'au rădicat Dumitrașcu Cantimir Vvod, de s'au dus cu oștile moschicești, dar și Mărie giupâneasa sârdariului Ștefan Milescu cu un copil și doao copile...”. Acest copil Frangole îl găsim pomenit împreună cu maică-sa în 1761, când vând satul Tătărășii spătarului Ioan Paladi. Întoarcerea lor din Rusia este arătată „în a doao domnie a răposatului domnu Neculai Alexandru Vvod” după cum ne spune amintitul document, adică între 1711 și 1715. Deci la întoarcerea ei, soțul său Ștefan murise nu mult după moșul său Nicolae, la o vârstă tânără. Din cele două fete, una, cu numele Smaranda, a

- **Mihalachi Sturza**: Povestea familiei Sturza începe în cel de-al XVIII-lea veac, odată cu marele vornic Ion Sturza și continuă apoi cu urmașii săi direcți: Sandu, Mihalache, Bărboiu, Constantin (Costache), Nastasia (călugărită cu numele Natalia), Maria și Catrina. Cunoaștem astăzi că într-un document din 1726, emis de cancelaria lui Mihai Racoviță, apare cu numele de monahia Anatolia (Documente Iași, vol. IV, p. 10-11, nr. 16). Cu numele Natalia apare în diată, vezi BAR, Documente istorice, DCXCVI/19, vezi și în Anexe), iar cu numele Nastasia este trecută în actul prin care își împarte cu frații săi averea părintească, vezi ASB, Ms. 818, f. 15v-16. La 19 martie 1742 este menționat cu titlul de biv vel clucer și judecător al ținutului Roman, când primește o carte să îplinească de la oamenii din două sate ale lui Costache Razu⁷³⁰ fânul pentru anul trecut⁷³¹. Ion Sturza la 20 iunie 1719, „fiindu mare omor de ciumă”, marele vornic indică prin diata sa, deși se îndoia că „va mai fi v-un traiu într-această țară”, cum să se împartă bunurile pământești între fiii săi⁷³². Sandu (Alexandru) Sturza (n. cca. 1685 - †.1754 /1756) a fost mare ban⁷³³ numit în divanul Moldovei, și cel care a preluat împreună cu marele spătar Constantin Costache căimăcămia Moldovei în perioada septembrie-

fost căsătorită cu Constantin Bucium postelnic, cu care îl are pe Nicolae postelnicul. Acesta stăpânește Frenciucii, pe care-i dă vărului său Nicolae Cogălniceanu, de unde va trece în stăpânirea Măriei Holban. Proprietățile Mileștilor în acest ținut al Vasluiului au fost: Mileștii, Căzăneștii, Boțăștii, Frenciucii și Tătărășii. Acestea au ajuns treptat a fi vândute. Astfel la întoarcerea din Rusia a Măriei și a lui Frangole, împreună cu ginerile său Șliuhta, „în a doao domnie a răposatului domnu Nicolae Alexandru Vvod...”, spune documentul, au început a vinde toate moșiile bărbatului ei Milescul, fără știre lui Costandin Bucium ginerului său și a niamului ei”. Apoi, continuă... „au vândut și satul Frenciucii zestre fiicii sale Zmarandii, unui Ilie abageriul dela care luasă 250 lei...” Căzăneștii, fost împreună cu Boțăștii al lui Apostol în 1691, stăpânit: de Ionașcu, a trecut în zestrea fiicelor sale, intrând astfel în stăpânirea familiilor Buzdugan și Roșca. Prin cumpărare de la Roșca, Căzăneștii revin Buzdugăneștilor. Frenciucii, ajunși tot la Neculai Bucium, acesta îi va da vărului său Nicolae Cogălniceanu, care la rândul-i îi va da episcopului Ioanichie. De la el va ajunge la Măria Holban, dat zestre ei de tatăl său Alexandru Rășcanu, „danie de veci”. Jumătate din moșia Căzănești, anume giumătate cea de sus dinspre Drăgușeni și despre Frinciuci, o pretindea postelnicul Nicolae Bucium. – Câteva documente vasluiene despre Milești, p. 115-116, în Revista istorică, vol. XXX, n-le 1-12 Ianuarie-Decembrie 1944.

⁷²⁹ Ibidem, vol. X, p. 96.

⁷³⁰ Ctitorie a dregătorilor militari și domnești din Odobeștii începutului de veac XVIII, biserica „Nașterea Maicii Domnului” a fost construită în 1732 de spătarul Costache Razu, vornic, cămărașul Vasile Buzilă și negustorul Panait Cupet, în timpul domnitorului Grigorie Ghica, așa cum aflăm din Pisania săpată în piatră. Se pare că Sf. Spiridon a fost patronul spiritual al familiei domnitoare Ghica, existând în ambele Principate vreo șase ctitorii ghiculești cu acest hram. Ediția de față a „Canonul acelui dintre sfinți părintelui nostru Spyridon, Episcopul Trimythundiei făcătorului de minuni” (BCUIASI_CS_RV1146.pdf) apare cu cheltuiala marelui vornic Constantin Razu. Pentru biserica din Iași a fost ales Sfântul Spiridon ca hram (un sfânt vindecător), în ea fiind îngropat domnitorul Grigore III Ghica (ucis de turci în 1777).

⁷³¹ Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea, p. 234.

⁷³² ASB, doamna 818, f. 14v-15; CDM, V, nr. 1642, p.451.

⁷³³ Mihai Racoviță în august 1720, l-a numit pe Sandu Sturza mare ban, dându-i totodată și moșiile unuia dintre boierii „care s-au hiclenit”, este vorba de Vasile Ceaurul.

octombrie 1726, între sfârșitul celei de-a treia domnii a lui Mihail Racoviță și prima domnie a lui Grigore II Ghica. A fost fiul marelui vistiernic Ion Sturza și a primei sale soții Irina Bucium. S-a căsătorit în 1716 cu Sanda Paladi cu care a avut împreună șapte sau opt copii (cinci băieți și două sau trei fete): Dumitru Sturza, mare ban al Țării Românești și mare logofăt al Moldovei, a fost căsătorit cu Ruxandra Ghica; Ioan Sturza, mare vistiernic al Moldovei, căsătorit cu Eudochia Caliarhi (Florescu); Constantin Sturza, mare logofăt al Moldovei, căsătorit cu Maria Razu; Ștefan Sturza, mare ban al Moldovei, căsătorit cu Ruxandra Mamona; Catrina Sturza, căsătorită cu Lupu Bogdan, mare vornic; Maria Sturza, căsătorită cu Andrei Rosetti-Roznovanu, mare logofăt; Vasile Sturza, mare paharnic al Moldovei; Ancuța Sturza, logodită în 1755 cu François Linchou (1719-1760), nobil de origine franceză⁷³⁴, mare sluger, mare vameș în domnia lui Constantin-vodă Racoviță, secretar privat al Domnitorului[4] Sandu Sturza primește satul Ruginoasa, la ținutul Sucevii, cumpărat de la Duca vodă și neamurile sale, lui Mihalache îi revine satul Malul din Neamț și alte cumpărături din jurul lui, un sat care era primit de la soacra sa, Buciumoiaia. Bărboiu primește satele Miclăușani (Roman) și Drulești, plus alte câteva părți de sate tot din această zonă, iar Constantin Căcăceștii și Ruscanii în ținutul Cârligătura. Pentru fiicele sale nu lasă scris în amănunt ce să primească, ci doar precizarea că: „dintr-alte lășii ce sunt pe aiurea, mai înlătură sa și fetilor câte un sat”⁷³⁵. Constantin cu Bărboiu schimbă între ei moștinerea, astfel că primul primește prin izvodul de împărțire satul Miclăușani, iar Bărboiu capătă satul Căcăcești. Mihalache Sturza, a luat de soție pe Catrina, fiica lui Darie Donici⁷³⁶ și ulterior pe fiica lui Ioan Buhuș, Anița⁷³⁷, și a avut patru copii: Smaranda, Paraschiva, Gheorghe și Anița⁷³⁸. În anul 1742 este

⁷³⁴ Familia Linchou (sau Linche, Lenche, ramură distinctă a vechii familii senioriale de Moissac Bellevue în Provence) fusese confirmată în noblețe în repetate rânduri de autoritățile nobiliare franceze (anii 1580, 1698, 1715).

⁷³⁵ ASB, doamna 818, fila 14v-15.

⁷³⁶ Paul Păltănea, Note despre neamul mamei lui Costache Negri: Donici, în ArhGen, I(VI),1994, 1-2, p. 211-212. Afirmăția lui Costin Merișca (vezi Costin Merișca, Pomelnicul Sturzesc al bisericii din Miclăușeni, în Arh.Gen, 1996, III (VIII), 1-2, p. 185) cum că Mihalache a fost căsătorit cu o fiică a lui Ilie Costache considerăm că poate fi o confuzie cu faptul că o grăsim ca soția lui Mihalache Sturza, tot o Anița. Se pare, că a fost căsătorită cu Ilie Costache (Elena Monu, Familia Costache. Istorie și genealogie, Editura Sfera, Bârlad, 2011, p. 215; Mihai-Bogdan Atanasiu, Din lumea cronicarului Ion Neculce, cuvânt înainte de Ștefan S. Gorovei, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2015, p. 311). La fel ca Merișca, Paul Păltănea considera că „Gheorghe este fiul lui Mihai Sturza și al unei fete a lui Ilie Costache” (vezi Paul Păltănea, Știri inedite despre familia domnitorului Antioh Cantemir (III), în ArhGen, IV, 1989-1993,1-2, p. 126, nota 351).

⁷³⁷ Documente Iași, vol. IV, p. 14, nr. 21 (Mihalache Sturza împreună cu soția lui, Anița vând la 24 decembrie 1726, fratelui Sandul Sturza vel spătar casele lor de pe ulița Feredeielor, case pe care le aveau „de la răpousatul părintele nostru Ioan Buhuș hatman”).

⁷³⁸ Alexandre A.C. Sturdza, op. cit., p. 181. Paraschiva și Gheorghe ar fi copiii rezultați din căsătoria cu Catrina Donici (Mihai-Bogdan Atanasiu, op. cit., p. 359).

deja biv vel clucer și este de asemeni numit și ca ispravnic al ținutului Roman⁷³⁹. Era acum însărcinat de Constantin Mavrocordat⁷⁴⁰ să cerceteze pricina lui Ion și

⁷³⁹ La 9 aprilie 1779, Mihalache Sturza, ispravnicul de Roman, întărește lui Grigoral Dănălache, un alt loc domnesc pe ulița Maharonilor din orașul Roman, fiind nevoit să-și vândă vechea casă pentru plata datoriilor (ANI, colecția Achiziții Noi, Pachetul MMCDXVII, poz. 12, p. 21, inv. 108. PDF). La 9 ian. 1805, cerea băneșei Maria Sturza de a i se da carte domnească spre a se concentra împreunarea ce se face de către megieșii locului caselor sale din orașul Roman, Alexandru Moruzi vv. poruncește ispravnicului ținutului Roman Mihalache Sturza ca să facă cercetarea la fața locului, dând și mărturie hotarnică dacă părțile vor fi mulțumite cu alegerea isprăvniceiei, iar de nu se vor mulțumi să-i sorocească la divan (ibidem, poz. 17, p. 23).

⁷⁴⁰ Trebuie să vorbim aici și de Dimitrachi Vârnăv. Ca diac de limbă română Dimitrachi Vârnăv a scris importante documente pentru un șir de domni, de la Constantin Mavrocordat până la Alexandru Ipsilanti, pentru mănăstirile Dancu (Documente românești din Arhiva Mănăstirii Xiropotam de la Muntele Athos. Catalog, vol. I, editat de Florin Marinescu, Ioan Caproșu, Petronel Zahariuc, Iași, 2005, p. 183, nr. 387 (9 august 1775); p. 202, nr. 438 (4 ianuarie 1777); p. 207, nr. 451 (12 mai 1779) și Sfântul Spiridon (ANI, Manuscrise, nr. 2665, f. 109 r., 126 r, fiind plătit de egumenii acestor mănăstiri și pentru corespondența cotidiană a acestor așezăminte) și pentru marii boieri ai vremii (spre exemplu, a copiat testamentul marelui logofăt Iordache Cantacuzino (BAR, Documente istorice, CDXXVII/52). Slujba la Curte, pentru domnie și Divanul domnesc, nu i-a adus doar lui Dimitrachi Vârnăv beneficii, ci și frații săi, „Vârnăveștii, animi Ioniță, și Miron, și Tofana și fiii Sandului Vârnăv jitnicer, feciorii lui Andrei Vârnăv, fiul lui Toader Vârnăv stolnic”, care au fost scutiți de dări în două rânduri, atât de Alexandru Mavrocordat (Deli-bei). În primul act, din 5 iunie 1784, sunt amintiți și doi dintre copiii lui Sandu Vârnăv, Costandin (Costache) și Safta (BAR, Documente istorice, I/248), iar în cel de-al doilea, din 1785, este detaliată și motivația care a dus la acordarea acestor scutiri de dări, și anume fapt că Dimitrie Vârnăv fost mare clucer „s-au aflat atât mai înainte în zilele altor domni, cum și în vremea domniei noastre, slujind cu toată silința Divanului gospod și țării” (Ibidem, I/244). Aceste scutiri de dări sunt cuprinse și în sămile de Vistierie, unde, vizualizat cu 1784, apar fiecare cu câte doi oameni scutiți: surorile lui Dimitrachi, Tofana și Safta, și nepoatele sale, Maria și Safta (Sămile Vistieriei Țării Moldovei, eu, p. 575; II p. 18, 31, 89, 101, 102, 115, 174, 187. În catagrafia din 1795, Toafana, Maria și Safta apar ca sora și, respectiv, nepoate ale „stolnicului” Vârnăv, ceea ce poate să arate că, pentru puțină vreme, Dimitrachi Vârnăv a ocupat dregătoria de stolnic (ibidem, II, p. 302, 303, 320, 321, 340).

Psaltirea Prorocului și Împăratului David, f. 3 v, aceeași sursă.

După moartea clucerului Dimitrachi, întâmplată în jurul anului 1790, soția sa, Ecaterina (Catrina), a vândut cele două manuscrise: pe cel dintâi ieromonahului Dionisie, cu patru galbeni olandezi, în 1793, iar pe cel de-al doilea lui Iordache Ilschi, cu 30 de lei, la 28 aprilie 1791. Catrina a mai trăit câțiva ani după moartea soțului, preluând scutiurile de dări ale acestuia (pentru cinci-șase oameni birnici) (Sămile Vistieriei Țării Moldovei, II, p. 299, 317). Frumusețea și importanța actelor scrise de el este inestimabilă. Tot pe el îl găsim în ipostaza de „ctitor” al unor manuscrise cu temă bisericească. Astfel, în 1764, s-a îngrijit de copierea unei splendide Psaltiri (Psaltirea Prorocului și Împăratului David, cu tâlc), împodobită cu miniaturi, care are următoarea inscripție votivă (f. 3 r.): „S-a scris aceasta carte cu cheltuiala lui Dumitrache Vârnăv biv vel căpitan. 1764, avgost 5”, iar în 1782 de copiere Hexa i-meronului Sfântului Vasile cele Mare (Exaimeron, adică Tâlc la cele șase zileale Facerii și deosăbit cuvânt pentru facerea raiului, al celui întru Sfinți părintelui nostru Vasilie cel Mare, arhiepiscopul Chesariei Cappadochiei, acum întâi scoasă de pre limba elinească pre limba rumânească de cuvioșii sa ieromonahul și di dascalul chir Ilarion, în sfânta mănăstire

ale lui Sandu Sturza⁷⁴¹, se întoarce și este numit vel medelnicher. Așadar Mihalachi Sturza este fratele lui Sandu Sturza⁷⁴² și Iordache Sturza⁷⁴³. Dar la venirea lui Ioan Mavrocordat vodă, în anul 1743, Mihalachi fuge în Polonia împreună cu Ilie Sturza și cu doi Bălșești.

- **Sandu Sturza**⁷⁴⁴: Constantin Mavrocordat îl numește ca vel logofăt în 1741, la venirea sa⁷⁴⁵. Apare în 1742 ca mare logofăt, judecând pricina dintre Ion Șeptilici și niște țărani care nu-i dau dijma⁷⁴⁶. Este vel logofăt la 11 ianuarie 1742, atunci când semnează în cartea pentru închinarea mănăstirii Hangu⁷⁴⁷. Apare tot vel logofăt într-un document din 26 ianuarie 1742⁷⁴⁸. În 20 martie 1742, vel logofătul Sandu Sturza depune și mărturie în procesul dintre Constantin Ruset și mănăstirea Galata pentru moșia Făurești⁷⁴⁹. La data de 30 iunie 1742 este menționat cu titlul de vel logofăt, când Constantin Mavrocordat poruncește starostelui de Cernăuți să caute pe vecinii lui Sandu Sturza, fugiți din satul Dulcești⁷⁵⁰. Tot vel logofăt este și la 7 iulie 1742, când cercetează pricina dintre Silvestru și mănăstirea Bogdana⁷⁵¹. Apare cu titlul de vel logofăt la 9 august 1742, când judecă pricina lui Ioniță

Neamțul, care prin blagoslovenia precuvioșiei sale chir Paisie, starețul a aceștii sfinte mănăstiri, s-au prescriș iubitorului de Dumnezeu și celui întru tot plin de râvnă și dorire a aceștii sfinte cărți, dumisale, marelui clucer Dimitrachi Vârnăv și cinstului și al nostru prea iubit duhovnicescu fiu și mult făcătoriu de bine, cu toată a dumisale cheltuială, în zilele prea luminatului și prea înălțatului domnului nostru, Costantin Dimitrie Moruz voevod, întru al cincilea an a domniei mării sale, în sfânta mănăstire Săcul, de cel mai nevrédnic între ascultătorii aceștii sfinte lavre, și între monahi cel mai păcătos și mult smeritul Theofan monahul, Eșanul, în anii de la Adam 7290, iară de la Nașterea lui Hristos, 1782, maiu 16” (BAR, Manuscrise românești, nr. 1888; Gabriel Ștrempel, Catalogul manuscriselor românești. BAR 1601-3100, II, București, 1983 p. 453-454, nr. 3094):

⁷⁴¹ Sandu (Alexandru) Sturza (n. cca. 1685 – d. 1754 /1756)[1] a fost un boier moldovean, mare ban în divanul Moldovei, care a preluat împreună cu marele spătar Constantin Costache căimăcămia Moldovei în perioada septembrie–octombrie 1726, între sfârșitul celei de-a treia domnii a lui Mihail Racoviță și prima domnie a lui Grigore II Ghica. A fost fiul marelui vistiernic Ion Sturza și a primei sale soții Irina Bucium. S-a căsătorit în 1716 cu Sanda Paladi cu care a avut împreună șapte sau opt copii (cinci băieți și două sau trei fete).

⁷⁴² Enaki Kogălniceanu, op. cit., p. 206.

⁷⁴³ Se păstrează din 1740/7248 iun. 24. - Grigore al II-lea Ghica vv. Moldovei judecă pe Iordache Sturza, fost al doilea comis, cu Dumitrașco Dociul pentru un ȋigan. BAR, doc. ist., sig. original inelar octogonal în chinovar, MDXXI/20.

⁷⁴⁴ Se păstrează din 1742/7250 mart. 25. – Constantin Nicolae Mavrocordat vv. Moldovei judecă cu veliții boeri pe Ion Neculce, fost mare vornic, vechil domniței Anita, fiica lui Antiohie vv. și altor neamuri Ceaușești cu Sandu Sturza, mare logofăt, pentru un loc de casă în Iași, luat de Mihai vv. de la Vasile Ceaurul, care tăinindu-să s-a închinat la nemți și a ieșit cu cătane în țară păgubind pe mulți pământeni. BAR, doc. ist., regist, MCMV/6 (nr. 69).

⁷⁴⁵ Ion Neculce, op. cit., p. 335.

⁷⁴⁶ Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea, p. 255.

⁷⁴⁷ Condicta lui Constantin Mavrocordat, vol. II, p. 4.

⁷⁴⁸ Ibidem, vol. III, p. 365.

⁷⁴⁹ Ibidem, vol. II, p. 6.

⁷⁵⁰ Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea, p. 242.

⁷⁵¹ Ibidem, p. 243.

Cuza⁷⁵². La 18 ianuarie 1743 este menționat ca mare logofăt, judecând o pricină dintre egumenul de Solca și răzeșii de Faraoani pentru un loc din Cleja de Sus, ținutul Botoșani⁷⁵³. Tot vel logofăt este și la 20 aprilie 1743, apare într-un hrisov al lui Constantin Mavrocordat voievod dat pentru miluirea către mănăstirile închinat la Sfântul Mormânt⁷⁵⁴. Sandu Sturza ca vel logofăt este numit caimacam în anul 1743 la plecarea lui Constantin Mavrocordat⁷⁵⁵. Apare ca mare logofăt și la venirea lui Ioan Mavrocordat, când fratele său, Mihalachi, fuge în Polonia. La rugămințile domnului și ale lui Sandu Sturza, acesta se întoarce⁷⁵⁶. Ioan Mavrocordat îl păstrează în funcția de vel logofăt, de la venirea sa în Moldova în anul 1743⁷⁵⁷. Este mare logofăt și în hrisovul din 30 noiembrie 1744, un act prin care se întărește un hrisov anterior adresat mănăstirilor închinat Sfântului Mormânt⁷⁵⁸. La 30 mai 1745 este menționat într-o împărțeală de ȧigani cu Ion Băisanul, Solomon Botez și Toader Cuza⁷⁵⁹. Este vel logofăt la 27 mai 1746, când semnează un act de judecată pentru pricina lui Sandul Darie⁷⁶⁰. Apare ca biv vel logofăt în 1747, într-o carte de mărturie⁷⁶¹. La 30 ianuarie 1747, Sandu Sturza era în calitate de biv vel logofăt judecă pricina lui Trofin Lachi și răzeșii din Caraghiozu, care recunosc ca răzeș pe C. Ciudin⁷⁶². Exact la aceeași dată, Sandu Sturza apare tot ca biv vel logofăt, el judecând pe Toderășco Pahomie, care mărturisește despre Gavril Buzdugan⁷⁶³. Este logofăt și caimacam al Ȧării Moldovei la 5 iunie 1747, când poruncește împreună cu ceilalți caimacami ca Toader Carp și Constantin Donici să împlinească de la locuitorii din Buicani darea pentru mănăstirea Galata⁷⁶⁴. În 1747, la venirea lui Grigore Ghica în Moldova, este făcut din nou mare logofăt⁷⁶⁵. La 15 iulie, 1747, Sandu Sturza vel logofăt

⁷⁵² Nicolae Iorga, *Studii și documente*, vol. VI, p. 157.

⁷⁵³ Teodor Codrescu, *Uricariul sau colecțiune de diferite acte care pot servi la istoria românilor*, vol. XXI, Iași, 1892, p. 164.

⁷⁵⁴ *Ibidem*, vol. I, p. 55.

⁷⁵⁵ Ion Neculce, *op. cit.*, p. 341.

⁷⁵⁶ Enaki Kogălniceanu, *op. cit.*, p. 206.

⁷⁵⁷ *Cronica Ghiculeștilor*, p. 587.

⁷⁵⁸ Teodor Codrescu, *Uricariul*, vol. I, p. 57.

⁷⁵⁹ Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. VII, p. 273.

⁷⁶⁰ *Ibidem*, vol. XVII (*Drăcenii cu moșiile din prejur*) (Fălcium), Huși, 1927, p. 27.

⁷⁶¹ Teodor Codrescu, *Uricariul, Cuprinzătorul de hrisoave, firmanuri și alte acte ale Moldovei, din secolul XIV până în secolul XIX*, vol. III, Iași, 1853, p. 278.

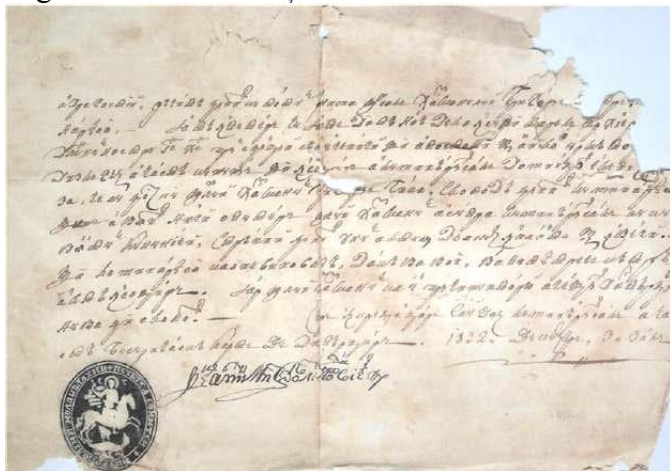
⁷⁶² Gheorghe Ghibănescu, *Surete și izvoade (Documente slavo-române)*, vol. XI (*Documente basarabene*), Iași, 1922, p. 46.

⁷⁶³ *Ibidem*, p. 45.

⁷⁶⁴ *Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea*, p. 284.

⁷⁶⁵ Enaki Kogălniceanu, *op. cit.*, p. 211.

semnează un zăpis al lui Radu Racoviță⁷⁶⁶. La 25 decembrie 1748 este vel logofăt în hrisovul lui Grigore Ghica adresat școlilor⁷⁶⁷”.

1832, decembrie 3. Hotărârea de divorț dintre hatmanul Grigore Ghica și domnița Elenco Sturduza, emisă și iscălită de mitropolitul Moldovei, Veniamin Costachi. Detaliu, ultima filă, 3r. Sursa Lucian-Valeriu Lefter, Din viața și activitatea lui Alecu Balș. Documente necunoscute/ Despre viața și activitatea lui Alecu Balș. Documente necunoscute, în Ioan Neculce. Buletinul Muzeului de Istorie a Moldovei, XXIV, 2018.

Cetitorul are acum un eșantion al marii boierimi ai Moldovei și o să înțeleagă mult mai ușor ce s-a întâmplat și în satele din sudul Moldovei cu averile acestora, ceea ce a determinat și baleajul politic între extreme pe care toată Moldova l-a avut multă vreme. Și tot cu această ocazie sper ca toți exegeții cărților mele să priceapă că aparenta necesitate a ordonării materialului cuprins în toată cartea trebuie să se refere întâi la fiecare localitate, iar în funcție de însemnătatea evenimentelor pe care le cuprinde este necesară legarea lor în timp, chiar dacă nu se respectă o dorită cronologie școlastică și fără folos. Principatul (Voievodatul) Moldovei a fost un stat care a existat în Europa timp de peste cinci veacuri. Era împărțit în Țara de Sus, Țara de Jos, împărțite la rândul lor în ținuturi și ocoluri (cele 24 ținuturi erau: Cernăuți, Hotin, Soroca, Rădăuți, Suceava, Dorohoi, Botoșani, Cărligătura, Neamț, Bacău⁷⁶⁸, Iași, Lăpușna, Orhei, Putna, Roman, Tecuci, Vaslui, Tutova, Bârlad, Covurlui, Frumoasa, Ciubărciu, Oblucița, Chilia, Cetatea Albă.) Voievodatul Moldovei mai cuprindea și Basarabia, care făcea accesul la mare. După 1812, când jumătatea de est a Moldovei a fost anexată de Imperiul țarist, aceștia au extins denumirea de Basarabia asupra teritoriului anexat

⁷⁶⁶ Gh. Ghibănescu, Surete și izvoade, vol. XVI, p. 121.

⁷⁶⁷ Teodor Codrescu, Uricariul, vol. I, p. 63. Apud Emanuel Brădeanu, Marii dregători ai Țării Moldovei la jumătatea sec. al XVIII-lea (1741-1749), revista Cercetări Istорice, XXIV-XXVI, Iași, 2010, p. 211-231.

⁷⁶⁸ Dimitrie Cantemir, Descrierea Moldovei, Editura Minerva, București, 1973, Cap. IV, Despre ținuturile și târgurile de astăzi din Moldova, p. 36.

pentru a-l diferenția de restul Moldovei. În același mod au acționat și austriecii după anexarea părții de nord-vest a Moldovei în anul 1775, pe care au denumit-o „Bukowina”, adică Țara fagilor, după pădurile de fagi din zonă. Moldova s-a unit în anul 1859 cu Țara Românească, formând astfel un nou stat aflat sub suzeranitatea Imperiului otoman, adică Principatele Unite ale Moldovei și Țării Românești (România modernă, stat recunoscut ca independent în 1878 și devenit regat în 1881). Să ne reîntoarcem însă la Constantin Mavrocordat vodă, de patru ori domn al Moldovei, cel care a mai împărțit ținuturile în ocoale, numind în fruntea lor un pârcălab și un ispravnic. Iar pârcălabul avea doar atribuțiile administrative și pe cele fiscale, în timp ce ispravnicii aveau atribuțiile judecătorești, dar și polițienești. Numărul ocoalelor a variat de la o perioadă la alta. Astfel, între anii 1774-1803 a avut loc și o nouă modificare a teritoriului ținutului Tecuci: Ocolul Polocinului, din Ținutul Putnei, a trecut la Ținutul Tecuciului, iar Ocolul Ghilieștilor a trecut de la Ținutul Tecuciului la Ținutul Putnei. Iar în statistica Moldovei din anul 1803, cea extrasă din *Condica Liuzilor*, când ținutul Tecuciului era împărțit în șase ocoale: Bârlad, Berheci, Nicorești, Polocin, Târg și Zeletin. Iar acum datorită proiectului de editare numit „*Catagrafiile Vistieriei Moldovei (1820-1845)*”, condus de către Mircea Ciubotaru și de Silviu Văcaru, încă în derulare, am avut posibilitatea ca o parte din documente să le consultăm în varianta lor editată, dar cu transcrierea în alfabet latin, alături de cuprinzătoare introduceri realizate de prof. univ. dr. Mircea Ciubotaru, însă pe celelalte le-am analizat și în forma lor de manuscris, cu grafie chirilică. La 24 august 1794 aflăm că biv vel hanul Ștefan Sturza⁷⁶⁹ era ispravnic al ținutului Tecuci. Iar pentru conturarea caracteristicilor generale ale

⁷⁶⁹ Primii descendenți cunoscuți ai Sturzeștilor au activat mijlocul veacului al XVI-lea, iar cel mai cunoscut dintre ei a fost Ion, ajuns postelnic și mare postelnic, pârcălab de Hotin și, mai apoi, hatman în vremea domniilor lui Ștefan Lăcustă, Petru Rareș, Iliaș Rareș și Alexandru Lăpușneanu (Ștefan S. Gorovei, *Sturzeștii (I)*, în *MI*, XXVIII, nr. 1, 1994, pag. 7-9. Pentru originile legendare ale familiei și falsele ei genealogii, vezi Sorin Iftimi, *Heraldica palatului Sturza de la Miclăușeni (județul Iași)*, în *IN*, serie nouă, XVI-XVIII, 2010-2012, p. 58-68). Pentru activitatea politică a lui Ion Sturza, vezi Maria Magdalena Székely, *Sfetnicii lui Petru Rareș. Studiu prosopografic*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2002, p. 210-214 (vezi și anexa 18). Sandu Sturza, cel care, la mijlocul veacului al XVIII-lea, după o carieră de aproape cinci decenii, era considerat de către contemporani „un stâlp al țării” (Pseudo-Enache Kogălniceanu, *Letopisețul Țării Moldovii de la domnie întâi și la a patra domnie a lui Constantin Mavrocordat voevod (1733-1774) și Ioan Canta, Letopisețul Țării Moldovii de la a doua și până la a patra domnie a lui Constantin Mavrocordat voevod (1741-1769, editată critic de Aurora Ilie și Ioana Zmeu, studiu introductiv de Aurora Ilieș, București, Editura Minerva, 1987, p. 67). Și în vara lui 1613 boierii filopoloni se răscoală din nou împotriva lui Tomșa, dar urzelile au ajuns la urechea domnitorului care ia măsuri și decapitează 75 de dregători la un ospăț. Boierimea nu se lasă descurajată și se răzvrătesc din nou, având capi pe vel-logofătul Nechifor Beldiman, vel-vornicul Baldovin, vel hatmanul Sturza, biv vel vistiernicul Boul și pe vel vornicul Mîrza cu toți mercenarii săi. În septembrie 1615 răzvrățiții înconjoară Iașiul cerându-i domnitorului să părăsească tronul. Răscoala a fost înfrântă de domnitor în confruntarea de la Fântâna lui Păcurar, iar cei prinși au fost uciși.*

antroponimiei românești din prima jumătate a secolului al XIX-lea, am corelat și unele observații din analiza cataografiilor editate, dar în special catagrafia Putnei din anul 1820, cât și a celor din alte manuscrise, unde încă apar date semnificative și mai puțin cercetate. Caracteristicile particulare însă, cele care ne-au interesat în mod special în lucrarea de față, le-am cercetat amănunțit cu ajutorul mai multor tehnici. În primul rând, ținând evident cont de dimensiunea extinsă a corpusului de documente (cca 60 de volume) am creat un eșantion de câteva sate ca: Nămolosa, Malurile și Vulturii, din Ocolul Biliesți, ținutul Putna; Portarii și Tătărăni, din Ocolul Mijlocul, din ținutul Vaslui; Stroești, Corteni, Albești din Ocolul Crasna, ținutul Fălciu și Hârtoape din Ocolul Siretiul de Gios, ținutul Suceava. Pe 12 aprilie 1704 clucerul Constantin Zbera⁷⁷⁰, împreună cu târgoveții tecuceni bătrâni, măsoară locul avut de vel vornicul Iordache Ruset⁷⁷¹, din hotarul târgului Tecuci, partea din jos, loc dăruit acestuia de domnul Moldovei, precum și alți 450 stânjeni de pământ, cumpărați de el, după obiceiul timpului, de la logofătul Ioniță Tălăbescu⁷⁷², iar în dec. 13 a aceluiași an Mihai Racoviță întărește vornicului Iordache Ruset și stăpânirea peste moșia Bosâncești⁷⁷³, aflată la nord de Tecuci.

⁷⁷⁰ Indice cronologic – istorie: 1686 /17194 ian. 6. – Ghinie, fiul lui Ștefan, nepotul lui Tănase cojocar, vinde lui Dumitrașco clucer <Ceaurul> moșie în satul Galbeni (în hotar cu Valea Sacă), <Țin. Bacău>. Rez., MMCMV/6 (nr. 26). Cat. Mold., IV, 962; 1686/17194 ian. 17, Agiud. – Ioanas cu soția și copiii vând lui Gavril Costache mare vornic vie cu pomi la <Nicorești>. Orig., cu o cop. modernă, XXXIII/25. Cat. Mold., IV, 968; 1686 /17194 febr. 11. – Trifan, fiul lui Tutul din Orbeni vinde lui Dumitrașco clucer o vie <la Orbeni>. Rez., MMCMV/4 (nr. 8). Cat. Mold., IV, 977; <D. 1686/17194> apr. 29. – Agafton, egumenul m-rii Răchitoasa, și tot soborul dau mărturie pentru o moșie pe care a dat-o Toader la mănăstire, după ce a furat o prisacă de stupi a acesteia, ca să scape de închisoare, făcându-se zapis la 1686/17194, la Bârlad. Orig., foarte rupt, lipit pe alt doc., mâncat de cari, sig. mijlociu în fum, CCLXXXI/66. Cat. Mold., IV, 1005; 1686/17194 mai 8. – Postolache, fiul lui Lupul din Galbeni, <Țin. Bacău>, vinde lui Dumitrașco clucer <Ceaurul> moșie în sat, (în hotar cu Valea Sacă). Rez., MMCMV/6 (nr. 27). Cat. Mold., IV, 1009; 1686/17194 mai 9. – Iftinca, fata Dochitei, nepoata lui Ion Berescul, vinde lui Dumitrașco clucer <Ceaurul> moșie în satul Galbeni, partea Cojocăreștilor, (în hotar cu Valea Sacă), <Țin. Bacău>. Rez., MMCMV/6 (nr. 28). Cat. Mold., IV, 1010; 1687/17196 sept. 23. – Andronache, fiul lui Pană paharnic, vinde lui Cantemir clucer satul Zărnești, (Țin. Covurlui), și 30 de vecini, iar pentru pământul luat de răzeși și pentru vecinii fugiți îi dă moșie la Cătănași. Rez., MMCMV/6 (nr. 35). Cat. Mold., IV, 1111.

⁷⁷¹ Vezi Elena Bedreag, Diata Marelui Vornic Iordache Ruset (<https://ro.scribd.com/document/405908760>) ; Elena Bedreag, „La vrerea me este să-i dau au ba dintr-ale mele lucruri”. Diata marelui vornic Iordache Ruset, în Mihai Dimitrie Sturdza la 80 de ani. Omagiu, în absența sa, la Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 2014, pag. 571-586.

⁷⁷² Se păstrează Cartea prin care Constantin Cantemir vv., domnul Moldovei, poruncește lui Lefter pârcălab din Tecuci și lui Păcurar căpitan, să cerceteze pricina dintre Mărdarie pârcălab și Golăi vâtaf cu Ioniță pârcălab, pentru moșia Tălăbești; 1687/17195 august 28, Iași (BAR, doc. ist., pach. 186/XCIX). Cei trei rezultă că au stăpânit în perioada apropiate moșia Tălăbești.

⁷⁷³ Bosânceștii oicon. pers. [At. la 1655: Uricariul, XVII, 143.] Fost s. la V de s. Slobozia Blăneasa, com. sub. Munteni, jud. Galați. – Var.: Bosânceștii I.T. Sion, C.D.T. 643 (a. 1704), Antonovici, D.B. III, 265 (a. 1762); Bosenceștii I.T. Sion, C.D.T. 642 (a. 1704), DRA, II, 232 (a. 1742), prin asim. voc. regr.; Bosinceștii Andronache, D.T. II, 45 (a.1720), prin hipercor.; Bosonceștii Kirileanu, T. 13 (a. 1836), prin asim. voc. progr. – Def. graf.: Bosinceștii R. Rosetti, P. 250 (a.

Reamintim că se mai păstrează tot în legătură cu logofătul Ioan Tălăbescu⁷⁷⁴ „Cartea prin care Constantin Cantemir vv., domnul Moldovei, întărește lui

1732); Băsăștii TTRM, II, 126/1 (a. 1842); Blănsăceștii ib. (a. 1839); Bosățăștii ib. (a.1837) (Prof. univ. dr. Dragoș Moldovanu, Micul dicționar toponimic al Moldovei, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2014). Prima atestare documentară datează din timpul lui Iliaș al II-lea Rareș (1546-1551), care printr-un act emis la Hârlău în 1549, a întărit „împărțeala în cinci părți făcută pe moșia Bosânceni, urmașilor lui Vasce Epure.” La început, satul Epurenii se chema Bosâncești, așa cum aflăm dintr-un document datat 10 decembrie 1610, emis în timpul lui Constantin Movilă (1607-1611)...” jumătate de sat din Bosâncești, partea de sus ce se chiamă acum Epurenii, în a patra parte, pe Jijia.

⁷⁷⁴ „Ioan Tălăbăscul este întâiul cu acest nume și contemporan cu Dimitrie Cantemir. Familia Tălăbă, însă, care dăduse numele mai multor sate: Tălăbești, Tălăbăștii și Tăbălăștii, era foarte veche și descindea probabil din pârcălabul de Hotin al lui Bogdan al III-lea (Iulian Marinescu, Bogdan al III-lea. Un Ionașco Tălăbă, cu frații lui, nepoți de fiu ai Sulgerului Tălăbă, trăia în 7212/1704, Ianuar 12, și 7233/1725, Februar 1. Tatăl lor a murit supt Constantin Cantemir (Uricariul, XXI, p. 154-55 și 263-4). Poate unul dintre aceștia a fost „baronul”). Despre viața lui Ioan Tălăbăscul știm puțin. În 7199/1691 April 13, dă o parte din Zmeiani «nepoatei mele (de văr primar) Saftei, fiica dumisale lui Velide o Costin Vel Dvornic>s în 7206 /1698, Februarie 28, este fost Logofăt (Iorga, op. cit., XVI, p. 198) și hotarnic la Torcești (Arh. Statului Iași, Tr. 1765, dos. 24, F. 93) (Tecuciu), iar în 7208/1699) Septembrie 2, vinde o parte din hotarul târgului Tecuciu vornicului Ctin Ruset (Ibid., Condicta de Anaforale, p. 39, f. 89). Am văzut și în studiul precedent că în județul Tecuciu sunt a se căuta cele mai vechi știri despre neamul cronicarului Miron Costin. Ioan Tălăbăscul a avut și „alți frați” și o soră Grăjdana, soția unui Coceală (V.A. Urechea, Istorii). Acesta, dintr-o familie puțin cunoscută, a fost probabil pârcălabul de Tecuciu din 7176 /1668, Februar 16, martur când Măria, fata lui Murgoci (Toflea), și alții vânduseră părțile lor din Blăgiani Hatmanului Nicolae Racoviță (Gh. Ghibănescu, Surete, VIII, p. 317). Oricât de puțin cunoscută, familia aceasta s'a menținut în raidurile mazilimii încă peste un veac și și-a afirmat drepturile ei sociale istorice tocmai în Bucovina, în Pohorlăuți, la 1788. (...) Adăugăm: Ioan Tălăbăscu a mai avut următoarele fiice, ale cărora nume de botez îmi sunt necunoscute: 1) Soția lui Vasile Caracatiță, fost al doilea Jitnicer. 2) Soția lui Conachi (în 1801, Manolachi Conachi, tatăl poetului, dă fiicei sale Măria restul moșiei Tălăbești, Arh. Stat., op. cit., dos. 39, f. 464); 3) Soția lui Paizan; 4) Soția lui C. Ranet, socrul lui C. Pîrvul și în fine; 5) Soția lui Pavel Chirică, pârcălab, tatăl lui I. Chirică (Vezi anexe, no. 1 și Gh. Ghibănescu.). În 7249/1740, Septembrie 14, aceștia și Dediul Tălăbăscul își împart (deci N. Tălăbăscul nu mai trăia) părțile care li se cuvin din moștenirea socrului, respectiv bunicului lor, I. Tălăbăscul în moșiile Tălăbești, Nănești și Siești (Tecuciu), Mărășești (jud. Putna) și Crîngeni (județul Covurlui). Cu acești copii, gineri și nepoți, pierdem urma descendenței lui Ion Tălăbăscul, însă prin documentele moșiilor județului Tecuciu s'ar putea da de urma celorlalți frați ai lui, nouă necunoscuți și avînd probabil alte nume de familie, după tată, sau după moșii. Anexe. No. 1°. Suret ce s'au scos după împărțala ce au avut ginerii și nepoții Tălăbăscului după moșii ce au avut Tălăbăscul, cari mai gios sunt toți iscăliți. Facem știre cu aciastă scrisoar(e) a noastră precum de bun(ă) voe noastră ni-am învoit noi frații cari mai gios ni-am iscălit și ni-am împărțit moșie ce avem de pe moșul nostru Tălăbăscul, fiind în: 600 stănjini p(o), satul Tăl(ă)bești să ție Dediul Tăl(ă)băscul: 150 stănjini, i Vasile Cracatiț biv vtori Jic(nicer) zet Tălăbăscului, 150 stănjini. Iar 300 stănjini ce mai rămîn în Tăl(ă)bești să-i ție Costantin Ranet zet Tălăbăscului, și Ion Chiric(a) vnog (sic) Tăl(ă)băscului și Paizan zet Tăl(ă)băscului, și Conachi zet Tălăbăscului. Așijder(ea) să mai ție Năneștii 1 din vechi ot Tecuci. Iar Costantin Ranet și Ion Chirica și Paizan și Conachi să ție 300 stănjini Crăigenii de la câmpu și Crăigenii din baltă, și o parte din Opaci (?) ot Covurlui, i o parte din Liești ot Tecuci și moșii ce

Mărdarie fost pârcălab⁷⁷⁵, stăpânirea părții lui de moșie din Tălăbești⁷⁷⁶, ținutul Tecuci⁷⁷⁷; 1688/7197 septembrie 20, Iași, BAR, coloana Doc. Ist. XCIX/190 și în

sîntu necăutate, după ce s'or cerca și ce s'or put(ea) alege, iar pe frați s'or împărți. Și pintru înștiințare ni-am iscălit mai gios. Vel Log(o)f(ă)t. L(e)t 7249/1741, Săpt. 14.”- Sever Zotta, Dumitru Postelnicul, fratele lui Costin Hatmanul, și descendența lui, în Revista istorică, Anul XI, N-lc 10-12 Octombrie-December 1925, p. 263-265.

362 Ștefan Urmeș, Vasile Ciortea și feciorii lor - Catrina, Rucsanda, Măriuța, Iftodie, Măriia și Safta - vând la 26 mai 1686 păhărnicesei și fiilor săi atreia parte din jumătate de bătrân, partea lui Vasile Buzni din Șerbești (martori: Gheorghită grecul vornic, Mărdari Babici, Apostol de Bălțați, Golăe vătav ot Folești, Anton de Coropcenii, Apostol de Dolhești, Vasili Tudor din Stroiești și cel care a scris zăpisul Mărdării, ce-a fost pârcălab)” -

BAR, Documente istorice, MCCXXXI/10c; Costin Clit, Boieri și moșii pe valea Crasnei, ținutul Vaslui. Familia Miclescu - Documente inedite (sec. XVII-XVIII). Documentele familiei Miclescu, p. 108, nr. 56.

⁷⁷⁶ Se mai păstrează Cartea prin care Scarlat Alexandru Calimah vv., domnul Moldovei, poruncește ispravnicilor ținutului Tecuci, să trimită la Divan răzeșii din moșia Tălăbești, împreună cu scrisorile pricinii dintre postelnicul Nicolae Balș cu spătarul Iancu Miclescu; 1816 decembrie 22, BAR, doc. ist., pachet CII/35. Iancu Miclescu era căsătorit cu Ruxandra Rosetti-Roznoveanu și aveau o fată Ecaterina, care în 1822 se mărita cu Alexandru Ghika-Kefal (n.1802-decedat la 30 oct. 1884 la Iași, fost vornic, mare logofăt, vezi ASI, fond măn. Sf. Spiridon Iași). Se păstrează una din puținele dovezi ale posesiunii moșiei Păușești din Liești: 1794 iunie 8. Carte pah(a)r(nicului) Iancu Miclescu către preosfinție sa chirio chir Nicodim Sinadon, răspunzătoare asupra scrisorii ce priimise, prin care să dizvinovățești că cu moșie sa Păușăștii din Liești, țin. Tecuci nu-i face nici o înpresurare moșii Păscăloaie a mănăstirei, și mai ales că acolo în parte de care să tânguiește preosfinție sa nu este loc de fâneat(ă) sau de altă, ce numai nește pădure (Downloads/027-029-Cercetari-istorice-Muzeul-Istorie-Moldovei-Iasi-2008-2010_127. pdf), poz. 25, Ludmila Bacumenco-Pîrnău, Mihai-Cristian Amărieuței, Un inventar de documente privitoare la moșia Voroveștii, 027-029-Cercetari-istorice-Muzeul-Istorie-Moldovei-Iasi-2008-2010; 1808 maiu 30. Adeverință de pe o mărturie hotarnică iscălită de banul Andrunache Donici întru care arată că fiind rânduit să hotărască moșie Voroveștii, de la țin(u)t(ul) Cărligăturii, sau Mitocul, a măn(ă)st(i)rei Sv(ântul) Ioan din Ieși, după cercetare ce au făcut la stare locului, cu cunoștința sa au găsat că dreptate este a spat(a)r(ului) Iancu Miclescu, căruia, pe lângă formalnică mărturie, i-au dat și hartă de stare locului, și spre știința mănăstirei i-au dat această însemnare de cele ce au aflat, deșărând povestire precum în gios să arată, că măn(ă)st(i)re cere ca cu Mitocul să întindă piste Dealu Mare și piste Stavnic până în Șacovăț, cu cuvânt că așa merg și moșiile megieșite, sprijânindu-să pe lângă aceasta și cu hotarnica vor(ni)c(ului) de poartă Meleghie, la care n-au găsat cerire măn(ă)st(i)rei cu cale, pe temeiurile următoare: întâi, că din cetire hotarnicii lui Tudosă Dubău log(o)f(ă)t, după care urmează stăpânire și până acum, cuprinzătoare de o a patra parte din tot trupul Voroveștilor, din care osăbind Mănăstirii Săcului a opta parte, alături cu hotarul Mitocului, care cu schimb au trecut în stăpânire bănesăi Sturzoaiei, iar ceialantă giumatate din a patra parte au ales-o lui Iene vist(iernic) dispre Hărpășești, din care zăce că au întâles, că după analoghie aceștii a patra părți mai măsurând alte trei părți a mănăstirei, nu să suie încă nici păr'in Dealul Mare; al doile, că și hotarnica lui Meleghie vor(ni)c de poartă nu poate avé nici o tărie, întâi că nu pomenește nimica de hotarnica lui Dubău log(o)f(ă)t, nici de scrisorile măn(ă)st(i)rei sau a megieșilor, al doile că nici este întărită cu hrîsov după sântuală, al triile că nici lucrare n-au avut în vreme când să află și pe capătul moșii Milcineștilor satu Frumușălile, și pe capātu Păușăștilor satu Păușasca, Liești și mai vârtos că între alte scrisori a măn(ă)st(i)rii au găsat și o copii de pe o carte de la Radu v(oie)v(o)d din anii 7139 <1630 septembrie 1-1631 august 31>, din care zăce că s-ar întâlegi precum Gheorghie, ginerile Gramii, care avé moșie mănăstirei, să ție de supt Dealul Mare pre piscu, alături cu Drumul cel Mare, până ce dă în drum drept colțul Rădiului Livanului, deci pe Drumul Mare

pâră să abate în drum spre Păușești, pâră ce dă în drumușor în pădure și pleacă la vale, atâta-i tot hotarul Gramii ce țin călugării ot Sv(ântul) Ioan, și că aceste n-ar da dreptate mănăstirei, ce Miclescului.

⁷⁷⁷ La 7 aprilie 1682, același Ioniță Șeptilici, împreună cu fiii săi, vinde lui Ionașco Balș, fost mare vornic, încă 20 de pași de moșie din Durăști, din bătrânul lui Constantin Bogdan, pentru 5 lei, cu vad de moară în Bârlad, martori fiind pârcălabii de Tecuci Dumitrașcu Guțul din Ivești și Ioniță din Tălăbești (CDM, vol. 4, nr. 709, p. 170). Prin anii 1820-1822 spătarul Iancu Miclescu, avea casele în Iași, cartierul Muntenimea de Sus (Documente privitoare la istoria orașului Iași, X (1796-1800), editate de Ioan Caproșu, Iași, Editura „Dosoftei”, 2007, nr. 184, p. 169-170; nr. 221, p. 203-204). Ruxandra Rosetti-Roznovanu era căsătorită cu spătarul Iancu Miclescu. În 9 aprilie 1809, spătarul Iancu Miclescu răscumpără moșia Berescul de la vornicul Costache Cantacuzino fiind alături de moșiile sale (BAR, Creșterea colecțiilor, XIX, 1911, octombrie-decembrie, p. 254). În 25 august 1757, o carte de întărire dată de Scarlat Ghica egumenului de la Sf. Ioan Zlataust pentru moșia Păscăloaia amintește și de un mitoc de pe cuprinsul moșiei (Ioan Caproșu, Documente Iași, vol. II, Anexa I, nr. 15), probabil un schit de lemn pus sub ascultarea mănăstirii ieșene, în jurul căruia se va așeza și un sat. Cum pricinile de hotar cu stăpânii moșiilor din jur nu se încheiaseră, se cere o nouă hotărnicire, făcută de Ioan Meleghi vornic de poartă și Procopie dascăl la Mitropolie la 15 iulie 1763 (Ibidem, nr. 24). Această nouă alegere de hotare nu a rezolvat lucrurile, ba chiar le-a complicat, întrucât a alimentat pretențiile mănăstirii la o bucată de loc mai mare, dincolo de Dealul Mare, până în Stavnic și Șacovăț, și a născut un nou conflict cu Iancu Miclescu, stăpânul moșiei vecine, Păușești. Banul Andronache Donici este chemat să facă o altă cercetare de hotare, după actele prezentate de mănăstire. Cererile călugărilor nu se găsesc însă întemeiate, după cum se arată în mărturia redactată la 30 mai 1808 (Ibidem, nr. 26), la care se anexează și o „hartă de starea locului”. Această hartă se află astăzi la Biblioteca Academiei Române (Aga Andronache Donici, Mitocul ce s-au numit din vechi Vorovești, plan ms. sub cota H. 2322/CLXXXIII-11), fiind însă datată în 1811 (BAR, Creșterea colecțiilor, XIX, 1911, octombrie-decembrie, p. 257). Coroborând toate informațiile oferite de documentele rezumate în opis (Anexa I, nr. 26 și 29), rezultă că planul moșiei a fost întocmit între 18 noiembrie 1807, când banul Andronache Donici era hotarnic la Vorovești, „care acum se numește Mitocul” (Biblioteca Academiei Române, Creșterea colecțiilor, XIX, 1911, octombrie-decembrie, p. 254; XX, 1912, ianuarie-septembrie, p. 155), și 30 mai 1808, dată la care adeverea că dăduse spătarului Iancu Miclescu, pe lângă mărturia hotarnică, și harta de starea locului, de o copie de mână realizată în cadrul colectivului de redactare a Tezaurului toponimic al României. Moldova (Din păcate, nu am avut acces la originalul hărții, beneficiind în schimb, prin amabilitatea dl. Mircea Ciubotaru, căruia îi mulțumim și pe această cale, de o copie de mână realizată în cadrul colectivului de redactare a Tezaurului toponimic al României. Moldova). Litigiul de stăpânire cu spătarul Iancu Miclescu, stăpânul Păușeștilor (Anexa I, nr. 27; BAR, Creșterea colecțiilor, XX, 1912, ianuarie-septembrie, p. 140), pentru moșia Vorovești, numită în documentele vremii și Mitocul (Satul cu acest nume apare în așa-numita Condica liuzilor din 1803 (Th eodor Codrescu, Uricariul, vol. VIII, Iași, 1886, p. 334). Acesta era înglobat la 1816 în satul vecin Chirilești (Corneliu Istrati, Condica Visteriei Moldovei din anul 1816, Iași, 1979, p. 107; Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I, Repertoriul istoric al unităților administrativ-teritoriale. 1772-1988, partea 1, A. Unități simple (Localități și moșii). A-O, București, 1991, sub voce Mitocul 12, p. 728.), nu a fost însă stinsă. Vornicul Costache Conache este chemat să deslușească la fața locului această veche și încălțită pricină de hotar (BAR, Creșterea colecțiilor, XIX, 1911, octombrie-decembrie, p. 258). Acesta întocmește și o mărturie hotarnică în 20 iunie 1817 (Ibidem, XX, 1912, ianuarie-septembrie, p. 141; v. și Anexa I, nr. 29. Hotărnicirea lui Costache Conache este amintită și de Paul Păltănea, Neamul logofătului Costache Conachi, București, 2001, p. 90. La nota 86, autorul face trimitere la o condică aflată la DJANI, colecția Documente, pach. CDXXXVIII, nr. 53, f. 98-99, unde însă nu se

„Cartea prin care Constantin Cantemir vodă, domnul Moldovei, poruncește pârcălabilor de Tecuci, să cheme pe Ion Tălăbescu la judecată cu Mardarie, pentru moșia din satul Tălăbești în 1688/7197, septembrie 20, Iași”⁷⁷⁸. Amintim totodată și aici de influența vizibilă a slavonei administrative, cea grecească prin intermediul Codului Calimach, și pe cea franceză, datorată Codului Civil din anul 1864⁷⁷⁹. Subliniez încă odată importanța urmăririi cu atenție a hărților din perioada

află nici o mențiune referitoare la moșia Vorovești), prin care sunt respinse ca neîntemeiate toate pretențiile mănăstirii Sf. Ioan Gură de Aur. Cum aceasta nu renunță la drepturile ce credea că i se cuvin, pe baza unei noi jalbe la domnie, Scarlat Calimah poruncește, la 16 octombrie 1818, o cercetare a marilor boieri la Mitropolie a acestei pricini (BAR, Creșterea colecțiilor, XIX, 1911, octombrie-decembrie, p. 259; Anexa I, nr. 28), care are loc la o dată ulterioară (Anexa I, nr. 29). Anaforaua este rezumată în acest opis cu data de 10 decembrie 1819. În cazul în care nu este vorba de o eroare a celui ce a întocmit lista la câțiva ani după evenimente, se poate lua în considerare și faptul că judecata la Mitropolie se amânase în urma morții logofătului Balș, survenită după 16 octombrie 1818, Anexa I, nr. 28 și 29), anaforaua arătând că mănăstirea Sf. Ioan Zlataust trebuie „să-și stăpânească pâr-în opcina Dealului Mare”. O posibilă explicație se poate găsi într-un hrisov din 29 aprilie 1820, prin care Mihail Grigore Suțu dăruiește mănăstirii Sf. Ioan Zlataust o bucată de loc „ce se ține de moșia Vorovesicii pentru care era mănăstirea în pricină cu vornicul Iancu Miclescu, aflându-se acel loc domnesc” (BAR, Creșterea colecțiilor, XX, 1912, ianuarie-septembrie, p. 162. În 28 iunie 1819 s-a dat o poruncă a Căimăcămiei către isprăvnicia ținutului Cărligăturii pentru ridicarea sechestrului pus asupra moșiei Păușești, a vornicului Iancu Miclescu, de către logofătul Lupul Balș, care ținea în „orândă” moșia Vorovești a mănăstirii Sf. Ioan, fi ind și vechilul acesteia (Ibidem, XIX, 1911, octombrie-decembrie, p. 259), probabil tot o consecință a disputei dintre cele două părți; Theodor Codrescu, op. cit., vol. VI, Iași, 1876, p. 220).

⁷⁷⁸ BAR, Doc. Ist. XCIX/189; „Novembre 7202/1693. „Tofana, preuteasa popei lui Mihăilă, și Tudosie și Toader, ficiorul Purtasiei, și cu alți fraț și săminție a noastră, nepoții și strănepoții lui Anton și a Sturdzei și Măriei ș-a Martei și a Odochiei”, „ni-am învoitu cu răzeșii noștri, cu Neculaiu Trunchiul și cu frații lui, și Mierăuț ficiorul lui Ghiorghe și cu frații lui, și altă săminție a lor, nepoții și strenepoții popei Simii ș-a surori-sa Martii, pentru salul Cotărleștii, în gura Răbricoarei..., hiind acel sat Cotărleștii îmblând pe trei fraț”. Ghiorghe Bialici vinde partea sa moșilor noștri, lui Anton și Sturdzei și Măriei și Martei și Odochiei”. „Însă ales n-am putut ști, din care frate au fost, nehiind oameni bătrâni, să ție minte, numai tot au apucat țiind... într-acel sat, cu alți fraț; iar eu, Tudosie, mă știm să him din Marta... Dec nici ei, nici noi, foarte bine n-am știut cine din ce frate iaste, ce pentr-aceaia ni-am tocmit de bună voia noastră, de spre amândoaș părțili să țănem frățiaște”. Marturi: „Mărdarie și Dumitrașco Gutul și Ghiorghe Stredzăscul Vornicii de Poartă, preutul Neculai de la Danco și Vasili Ursariul”. Trei peceți: una cu un vultur” (Nicolae Iorga, Studii și documente cu privire la Istoria Românilor, VI, București 1904, p. 146).

⁷⁷⁹ Vezi și Carte de hotărnicie a proprietăților preotului sechelar Grigore Tenie, situate în hotarele Corodu și Găgești, din comuna Corodu, plasa Bêrlad-Necorești, județul Tecuciu de: Botez, Leon (Text tipărit); Raport anual No. 40 înaintat Domnului Director General al serviciului sanitar civil, cuprinzând activitatea serviciului veterinar județului Tecuci, pe timp de la 1 ianuarie 1897 până la 1-iu ianuar 1898 de: Mincu, Dimitrie A., medic veterinar (Text tipărit); Memoriu asupra moșiei Domneșci, cu toate trupurile și hlizele sale din județele Putna și Tecuci, proprietate a doamnei Jeanne Xantho, născută Poumay de: Haret, Spiru (Text tipărit); Espunerea situațiunei județului Tecuciu pe anul 1889 de: (Text tipărit); Espunerea situațiunei judeciului Tecuciu făcută de Comitetul Permanent cu ocașiunea deschiderei sesiunei ordinare a Consiliului General pe anul 1885 de: (Text tipărit); Espunerea situațiunei judeciului Tecuciu prezentată de Comitetul Permanent la deschiderei sesiunei ordinare a Consiliului General pe anul 1886 de: (Text tipărit); Satul ținutului

Tecuci : Istorie, spiritualitate, cultură de: (Text tipărit); Budget de veniturile și cheltuelile Consiliului general al județului Tecuciu : Fondurile drumurilor pe exercițiul anului 1893-1894 de: (Text tipărit); Justiția la Tecuciu sub liberalii-naționali-colectiviști și avocatul Ștefan Vassiliu de: (Text tipărit); Budget de veniturile și cheltuelile Consiliului general de Tecuciu : Fondurile „Prestațiilor judeciene” pe exercitiul anului 1888-1889 de: (Text tipărit); Situațiunea judeciului Tecuciu și Darea de seamă a Comitetului Permanent la deschiderea sesiunii ordinare a Consiliului general pe anul 1881 de: (Text tipărit); Statutele clubului Tecuciu de: (Text tipărit); Uricar la poarta Moldovei de Jos. Vol. 3 de: Necula, Ionel, scriitor, eseist (Text tipărit); Un mănunchiu de documente privitoare la satul Liești-Tecuci : Extras de: Stăhiescu, Dimitrie L., profesor (1903-1987); Stăhiescu, Dimitrie L., profesor (1903-1987); Stoide, Constantin A., profesor, istoric (1902-1987) (Text tipărit); Tecuciul cultural în rememorarea lui Sorin Dumitriu: Din arhiva familiei Dumitriu de: Dumitriu, Sorin Ștefan, inginer (1929-) (Text tipărit); A. E. Michailescu de: Ursu, G. G., istoric literar, poet, profesor, publicist (1911-1980) (Text tipărit); Eroii grupului 9 vânătoare - Tecuci de: Andronache, Ștefan, bibliotecar, scriitor, fotograf (1941-) (Text tipărit); Feciorii Tecuciului în războiul pentru reîntregirea neamului: In memoriam de: Necula, Ionel, scriitor, eseist (Text tipărit); Alexandru Vlahuță și Tecuciul de: Ursu, G. G., istoric literar, poet, profesor, publicist (1911-1980) (Text tipărit); Porțile redimensionate ale târgului de altădată (Orașul Tecuci) de: Tănăsache, Ilie, prozator, publicist (1931-) (Text tipărit); Fiii pe care i-a pierdut Tecuciul în cel de-al doilea Război Mondial de: Andronache, Ștefan, bibliotecar, scriitor, fotograf (1941-) (Text tipărit); Femeile românce și eroismul în timpul Primului Război Mondial de: Bucur, Maria DUP_1 (Text tipărit); Domnul de peste drum : amintiri literare de: Boureanu, Eugen, prozator, traducător (1885-1971) (Text tipărit); Cronică muzicală: Din arhiva familiei Dumitriu de: Dumitriu, George, medic (Text tipărit); O amintire despre George Enescu : Din arhiva familiei Dumitriu de: Dumitriu, George, medic (Text tipărit); Goni, o familie de genovezi stabiliți la Tecuci de: Ferrarini, Modesto Gino (Text tipărit); Ciuhureanu: familii de moldoveni de: Sion, Constantin Paharnicul (Text tipărit); Ciucă: familii românești de: Sion, Constantin Paharnicul (Text tipărit). Așezările urbane și rurale. Imaginea „celuilalt”: [despre Galați și Tecuci] de: Mihăilescu, Adrian (1960-) (Text tipărit); Impresii despre Tecuciul de acum 180 de ani : Mărturii ale ofițerului finlandez Gustav Adolf Ramsay de: Andronache, Alma-Diana (Text tipărit); Ciuhureanu: familii de moldoveni de: Sion, Constantin Paharnicul (Text tipărit); D. Popa: fișă biografică de: Ursu, G. G., istoric literar, poet, profesor, publicist (1911-1980) (Text tipărit); Cosmești, com. rur., jud. Tecuciu: geografia comunei de: Lahovari, George Ioan; Tocilescu, Grigore G.; Brătianu, C. I. (Text tipărit) Cuvânt înainte (la volumul „Tecuciul în secolul al XIX-lea. Medicii orașului și evoluția primului spital local”) de: Ardeleanu, Constantin, conferențiar universitar (1976-) (Text tipărit); Județul Tecuciu: tablou de bunurile mici ce sunt a se vinde de: (Text tipărit); Crâmpoie de viață și aspecte din școala de acum 50 de ani (la Centenarul liceului din Tecuci) de: Dianescu, I. N. (Text tipărit); Corni, com. rur.: geografia comunei de: Ciuntu, Theodor N. (Text tipărit); Desfășurarea războalei : Moldova : [județul Tecuci de: Hurezeanu, Damian; Lungu, Traian P. (Text tipărit); Corodul, sat, județul Tecuciu: geografia satului de: Lahovari, George Ioan; Tocilescu, Grigore G.; Brătianu, C. I. (Text tipărit); Corodul, com. rur., jud. Tecuciu: geografia comunei de: Lahovari, George Ioan; Tocilescu, Grigore G.; Brătianu, C. I. (Text tipărit); Școala catihetică din Tecuci: document inedit de: Drăgoi, Eugen, preot (1953-) (Text tipărit); Un mănunchiu de documente privitoare la satul Liești-Tecuci: Extras de: Stăhiescu, Dimitrie L., profesor (1903-1987); Stăhiescu, Dimitrie L., profesor (1903-1987); Stoide, Constantin A., profesor, istoric (1902-1987) (Text tipărit); Tablou de moșiele Statului ce se scot în rearendare, pentru neplată de câștiuri pe compta actualilor arendași și a garanției lor, pentru dioa de 5 Februarie 1882: județul Tecuciu de: (Text tipărit); Pompierii: (date istorice) de: Ionașcu, Dan Cristian (Text tipărit); Străveche vatră românească: Tecuci de: Grecu, Ortansa, economist, om politic (1950-) (Text tipărit); Tabel de moșiile ce se scot în arendare pe un nou period începător de la 23 Aprilie 1883 și a căror licitație s'a fixat pentru dioa de 4 Martie 1882

și următoarele până la savârșirea tuturilor adjudecațiilor: județul Tecuci de: (Text tipărit); Marginalii la lucrări legate de istoria Tecuciului de: Sion, Ion T., profesor, istoric (1925-2016) (Text tipărit); Note sigilografice (II): Un catalog al sigiliilor sătești și bisericești din fostele ținuturi și județe Covurlui și Tecuci (1834-1865) de: Râpă-Buicliu, Dan, istoric, bibliolog (1946-) (Text tipărit); Gheorghiu D. Vasile, lawyer de: (Text tipărit); G. Diamandy și Tecuciul de: Ursu, G. G., istoric literar, poet, profesor, publicist (1911-1980) (Text tipărit); Herescu: familii de moldoveni de: Sion, Constantin Paharnicul (Text tipărit); Evoluția numerică a evreilor din Moldova de la sfârșitul secolului al XVIII-lea până la Primul Război Mondial (1774-1914) de: Negruți Ecaterina (Text tipărit); Iacovachi: familii românești de: Sion, Constantin Paharnicul (Text tipărit); Herescu: familii de moldoveni de: Sion, Constantin Paharnicul (Text tipărit); Iacovaki: familii românești de: Sion, Constantin Paharnicul (Text tipărit); Recensămintele ținutului Tecuci din perioada anilor 1772-1774 (partea II) de: Parascan, Doru (1978-) (Text tipărit); Recensămintele ținutului Tecuci din perioada anilor 1772-1774 (partea I) de: Parascan, Doru (1978-) (Text tipărit); Note sigilografice de: Râpă-Buicliu, Dan, istoric, bibliolog (1946-) (Text tipărit); Neomartiri necunoscuți din vechi mănăstiri tecucene: file de istorie creștină de: Drăgoi, Eugen, preot (1953-) (Text tipărit); Iuga: familii de moldoveni de: Sion, Constantin Paharnicul (Text tipărit); Iuga: familii de moldoveni de: Sion, Constantin Paharnicul (Text tipărit); **Județul Tecuci: lista cu răspunsurile la cele două chestionare ale lui Nicolae Densușianu de: Fochi, Adrian (Text tipărit);** Lențu, [Neculai] de: Sion, Constantin Paharnicul (Text tipărit); Scrisoarea domnului primar Gheorghe Lazăr către primarul orașului Shi-Shou (China) de: Lazăr, Gheorghe (1935-) (Text tipărit); **Lista deputaților pentru Divanul ad-hoc, publicată de către „Gazeta de Moldavia”, No. 57, din 22 Iulie (3 August) 1857** de: (Text tipărit); Tecuci - cronologie istorică de: (Text tipărit); Tecucenii în ultimele luni ale celui de-al doilea război mondial de: Andronache, Ștefan, bibliotecar, scriitor, fotograf (1941-) (Text tipărit); **Tecuciul și războiul pentru independența României (1877-1878) de: Pohrib, Mihail, profesor de istorie (Text tipărit);** Ținutul Tecuci în Evul Mediu (IV): **din Istoria Județului Tecuci de: Chiscop, Emilia (Text tipărit);** Ținutul Tecuci în Evul Mediu (VI) : **din Istoria Județului Tecuci de: Chiscop, Emilia (Text tipărit);** Ținutul Tecuci în Evul Mediu (V): **din Istoria Județului Tecuci de: Chiscop, Emilia (Text tipărit);** Modul în care s-a făcut repartizarea evreilor evacuați din județ, în orașul Tecuci, generează boli contagioase de: (Text tipărit); Tecuciul în documente și publicații: De la 1 septembrie 1435, la 31 decembrie 1900 de: Andronache, Ștefan, bibliotecar, scriitor, fotograf (1941-) (Text tipărit); **Ținutul Tecuci în evul mediu (II): din Istoria Județului Tecuci de: Chiscop, Emilia (Text tipărit);** Negură: familii moldovene de: Sion, Constantin Paharnicul (Text tipărit); Trecere peste timp: istoricul Societății Unirea de: Doruș, V. (Text tipărit); Nicolae Iorga și tecucenii de: Andronache, Ștefan, bibliotecar, scriitor, fotograf (1941-) (Text tipărit); **[Mihăiță Mihalachi comis, ispravnicul țin. Putna raportează Departamentului Marii Postelnicii, 2 sept. 1833] de: (Text tipărit);** Ținutul Tecuci în Evul Mediu (III): **din Istoria Județului Tecuci de: Chiscop, Emilia (Text tipărit);** 1817 iulie 20: copie de pe hrisovul dat de Scarlat Calimachi voievod, locuitorilor din târgurile Tecuci și Nicorești, pentru întărirea zilelor de iarmaroace și pentru dările ce trebuie să plătească negustorii de acolo de: (Text tipărit); Orașul Tecuci de: Crivetz, Nicolai I. (Text tipărit); Un document privitor la istoria învățământului tecucean de: Parascan, Doru (1978-) (Text tipărit); **Ținutul Tecuci în evul mediu (I): din istoria Județului Tecuci de: Chiscop, Emilia (Text tipărit);** 1834 septembrie 18: **jalba Eufrosinei Calimah, de a i se pune, în aplicare privilegiile existente pentru moșia Stănișăști, ținutul Tecuci de: (Text tipărit);** Ținutul Tecuci în Evul Mediu (X): **Târgul Tecuci - reședință ținutală de: Chiscop, Emilia (Text tipărit);** Pantazolu : greci fanarioți de: Sion, Constantin Paharnicul (Text tipărit); **Orașul Tecuci: plasa Berheciu de: Crivetz, Nicolai I. (Text tipărit);** **Orașul Tecuci: plasa Bârlad de: Crivetz, Nicolai I. (Text tipărit);** **Orașul Tecuci: plasa Nicorești de: Crivetz, Nicolai I. (Text tipărit);** **Orașul Tecuci: plasa Zeletin de: Crivetz, Nicolai I. (Text tipărit);** Panu: negustori greci de: Sion, Constantin

Paharnicul (Text tipărit); **Origina familiei Cincu** de: (Text tipărit); Panu : negustori greci de: Sion, Constantin Paharnicul (Text tipărit); Pantazolu: greci fanarioți de: Sion, Constantin Paharnicul (Text tipărit); **Ordonanța Prefecturii județului Tecuci pentru evacuarea în 72 de ore a tuturor evreilor într-un cartier special al orașului, introducerea unor restricții de circulație și luarea de ostatici** de: (Text tipărit); **Răchitosa, monastire** de: Ciuntu, Theodor N. (Text tipărit); **Prefectura județului Tecuci solicită M.A.I. acordul ca evreei evacuați din mediul rural să se deplaseze la fostele domiciliu...** (1941, septembrie 10, Tecuci) de: (Text tipărit); Vacarjani - o pagină de eroism ce aparține tecucenilor de: Andronache, Ștefan, bibliotecar, scriitor, fotograf (1941-) (Text tipărit); Documente istorice tecucene : Secolele XVII-XIX de: Andronache, Ștefan, bibliotecar, scriitor, fotograf (1941-) (Text tipărit); (Referințe istorice despre Tecuci) de: Cihodaru, C. (Text tipărit); Vom putea lipsi Tecuciul de memoria trecutului? de: Andronache, Ștefan, bibliotecar, scriitor, fotograf (1941-) (Text tipărit); Vocația istorică a Tecuciului de: Andronache, Ștefan, bibliotecar, scriitor, fotograf (1941-) (Text tipărit); Tacu: familie de moldoveni de: Sion, Constantin Paharnicul (Text tipărit); **Sihastru, monăstire de călugări, com. Buciumeni** de: Ciuntu, Theodor N. (Text tipărit); **Știri catagrafice din Biserica Moldovei în 1809: Țănutul Tecuciului; Țănutul Covurluiului ; Țănutul Tutovei** de: Tomescu, Constantin N. (Text tipărit); **Biserica și moșia Conăcheștilor de la Lărgășeni - Tecuci** de: Solomon, Constantin, profesor de limba română și istorie (1899-1991) (Text tipărit); **Tabla satelor din Principatul Moldovei după împărțirea administrativă din anul 1834** de: (Text tipărit); **Sciere cu cuprindere pentru mănăstirile (și) schiturile din Eparhia Episcopiei Romanului și pentru părinții și maicele ce să află în fieștecare: IV. Ținutul Tecuciului; Ținutul Covurluiului; Ținutul Tutovei** de: Tomescu, Constantin N. (Text tipărit); Teriachiu Alexandru: fișă bibliografică de: Marcu, George, profesor (Text tipărit); **Tecuci: 237 așezări omenști** de: **Giurescu, Constantin C. (1901-1977)** (Text tipărit); Tecuciul, județ: geografia județului de: Lahovari, George Ioan; Tocilescu, Grigore G.; Brătianu, C. I. (Text tipărit); Tecuci: județul de: Lecca, Octav-George (Text tipărit); Theodor Șerbănescu și Tecuciul de: Ursu, G. G., istoric literar, poet, profesor, publicist (1911-1980) (Text tipărit); Tecuci: geografia municipiului de: Ghinea, Dan (Text tipărit); Scurtă istorie a Burdusacilor de: Zeletin, Constantin Dimoftache, medic, scriitor (1935-2020) (Text tipărit); **Urmașii lui Anton Cincu** de: (Text tipărit); Țarălungă: familii de moldoveni de: Sion, Constantin Paharnicul (Text tipărit); **Tecuciul în secolul al XIX-lea, un târg al Țărilor de Jos** de: **Parascan, Doru** (1978-) (Text tipărit); Inaugurarea Casei de sfat și cetire din Călimăneasa, com. Valea-Rea, jud. Tecuci de: Alexandrescu, Toma E. (Text tipărit); Templul Meseriașilor și Sinagoga Negustorilor (din Tecuci) de: Streja, Aristide; Schwarz, Lucian (Text tipărit); **Actul medical tecucean în secolul al XIX-lea (2): Dicționar medico-istoric** de: **Parascan, Doru** (1978-); **Constantinescu, Richard, medic** (Text tipărit); **Actul medical tecucean în secolul al XIX-lea (1): Dicționar medico-istoric** de: **Parascan, Doru** (1978-); **Constantinescu, Richard, medic** (Text tipărit); **Regele Carol la Tecuci** de: Dojan, Daniel (Text tipărit); **Mărturii de viață creștină în ținutul Tecuciului în secolul al XV-lea = (Des témoignages de vie chrétienne dans le contrée de Tecuci au XV-ème siècle)** de: Drăgoi, Eugen, preot (1953-) (Text tipărit); **Aspecte privind istoricul actului medical tecucean: Costache Conachi** de: **Parascan, Doru** (1978-); **Constantinescu, Richard, medic** (Text tipărit); **Un arhitect italian și conacele moldovenești = Un architetto italiano e le ville moldave** de: **Profiriu, Mihaela Mateescu** (Text tipărit); **Aspecte privind istoricul actului medical tecucean: Moritz Kernbach și Smaranda Cincu** de: **Parascan, Doru** (1978-); **Parascan, Valentina** (Text tipărit); Câteva date despre începuturile învățământului tecucean de: Parascan, Valentina (Text tipărit); (Comuna Munteni) de: Andronache, Ștefan, bibliotecar, scriitor, fotograf (1941-) (Text tipărit); (Comuna Buciumeni) de: Andronache, Ștefan, bibliotecar, scriitor, fotograf (1941-) (Text tipărit); (Comuna Negriștești) de: Andronache, Ștefan, bibliotecar, scriitor, fotograf (1941-) (Text tipărit); (Comuna Brăhășești) de: Andronache, Ștefan, bibliotecar, scriitor, fotograf (1941-) (Text tipărit);

tipărit); Comuniștii au ucis județul Tecuci: în urma unirii cu Galațiul, Tecuciul și comunele vecine au fost condamnate la sărăcie de: Nistor, Bogdan (Text tipărit); (Comuna Matca) de: Andronache, Ștefan, bibliotecar, scriitor, fotograf (1941-) (Text tipărit); (Comuna Ghidigeni) de: Andronache, Ștefan, bibliotecar, scriitor, fotograf (1941-) (Text tipărit); (Comuna Nicorești) de: Andronache, Ștefan, bibliotecar, scriitor, fotograf (1941-) (Text tipărit); (Comuna Gohor) de: Andronache, Ștefan, bibliotecar, scriitor, fotograf (1941-) (Text tipărit); Cine sunt tecucenii care au căzut pe frontul din răsărit? de: Andronache, Ștefan, bibliotecar, scriitor, fotograf (1941-) (Text tipărit); (Comuna Țepu) de: Andronache, Ștefan, bibliotecar, scriitor, fotograf (1941-) (Text tipărit); (Comuna Priponești) de: Andronache, Ștefan, bibliotecar, scriitor, fotograf (1941-) (Text tipărit); Scrisoare despre Tecuciu de: Papadopol-Calimah, Alexandru, avocat, istoric, om politic, publicist (1833-1898) (Text tipărit); Din istoria Județului Tecuci: Ținutul Tecuci în anul 1835 de: (Text tipărit); Contribuția tecucenilor la Primul Război Mondial și Marea Unire din 1918 de: Pohrib, Mihail, profesor de istorie (Text tipărit); 120 de ani de la înființarea Colegiul Național „Spiru Haret” de: Penciu, Roxana, jurnalism (1972-) (Text tipărit); Din istoria Județului Tecuci: Ținutul Tecuci în anul 1816: (Text tipărit); Contribuție la istoria pompierilor (Înființarea și organizarea lor în Moldova) de: Ungureanu, Gheorghe (Text tipărit); (Comuna Poiana) de: Andronache, Ștefan, bibliotecar, scriitor, fotograf (1941-) (Text tipărit); Dela excursiunea cohortei „Oltea Doamna” a cercetașilor din Tecuci: fotografie de: (Text tipărit); Carte de hotărnicie a proprietăților preotului sechelar Grigore Tenie situate în hotarele Corodu și Găgești din comuna Corodu, plasa Bêrlad-Necorești județul Tecuciu de: Botez, Leon (Text tipărit); Neamul Cullurilor de: Necula, Ionel, scriitor, eseist (Text tipărit); Eroina care a schimbat destinul poporului român: Cocuța Conachi de: Ghica, Vasile, scriitor, publicist, profesor (1940-) (Text tipărit); Aspecte ale Primului Război Mondial în fostele județe Tecuci și Covurlui după mărturiile contemporane de: Pohrib, Mihail, profesor de istorie (Text tipărit); Cîteva inscripții și însemnări de biserici [din Tecuci] de: Iorga, Nicolae, istoric, om politic (1871-1940) (Text tipărit); Istoria orală - frontiera între trecut și prezent: Simpozion local de: Colegiul Național „Calistrat Hogaș” (Tecuci, 2003-) (Resurse electronice); Academia de la Țigănești de: Necula, Ionel, scriitor, eseist (Text tipărit); Theodor Șerbănescu și „Junimea” de: Ursu, G. G., istoric literar, poet, profesor, publicist (1911-1980) (Text tipărit); Scrisoare despre Tecuciu (2) de: Papadopol-Calimah, Alexandru, avocat, istoric, om politic, publicist (1833-1898) (Text tipărit); Cartea donatorilor orașului Tecuci de: Balaban, Dimitrie (Text tipărit). „În lucrarea semnată de profesorii universitari Constantin A. Stoide și Ioan Caproșu cu titlul „Relațiile economice ale Brașovului cu Moldova”, Chișinău, 1992, găsim menționați negustori străini ca angroșiști, printre alții fiind; „Cincu Ioan, negustor din Sibiu, paginile 107, 119, 124, 190; Cincu Tudoran, negustor, pagina 124; Cinculești, familie de negustori și zarafi din Sibiu, Brașov și București, pagina 124.” La pagina 266 există un capitol intitulat „Negoțul cu târgul Tecuci”. Toate afirmațiile din lucrare au suport strict documentar. Nu există, ori nu cunoaștem noi, informații din care să rezulte o anume dată la care familia Cincu, respectiv serdarul Tudoran, s-a stabilit în Tecuci. Într-o „Vidomostie (listă) de boierii Moldovei aflați în țară la 1829, Ținutul Tecuciului” nu e înregistrat nici un nume Cincu, așa cum sunt, de exemplu, Costache Conachi, Constantin Vidră, Ilie Stupul, Gheorghe Șarban, Andoni Corban (socrul lui Tudoran n.n.), Constantin Vărlănescu etc., în total 57 de boieri. În documentul cu titlul „Listă de toți boierii și fii di boieri aflători în cuprinsul acestui ținut Tecuci”, nu se află numele **Cincu**. Catagrafia (Recensământul) din anul 1831, Târgul Nicorești, înscrie pe Tudoran Cincu la rubrica „privilegiați fără dare” (bir n.n.) cu specificația „cei din neamuri”, iar la rubrica „cuprinderea cârților fiștecăruia cu veleatul” (anul n.n.) scrie: „din (1)823 maiu 5, tatăl său a fost la niamuri”. „Rarități documentare tecucene (...) Sunt documente de arhivă ce nu au scăpat atenției lui Iorga și despre care doar marele savant a făcut unele aprecieri privind valoarea lor deosebită. Primul este zăpisul din toamna anului 1633 dat la Ștefănești de către „un comandant moldovean, fostul pârcălab Furdui care aduce ca martori și alți ofițeri de oaste”, motiv de a fi considerat de întâiul

editor drept „piesă rară” în peisajul documentaristic, piesă rară pentru că a fost întocmit într-o tabără militară, deoarece emanat de un comandant, iar beneficiarul zapisului este tot un militar de profesie, și sunt aduși ca martori „ofițeri de oaste”, cum îi numește comentatorul folosind termenul modern. Interesul particularizat rezultă din faptul că actul se referă la o tranzacție încheiată anterior într-un sat din ținutul Tecuciului prin care fostul pârcălab primise de la „Adam iuzbășea de călărași un cal bun încă din zilele lui Gașpar-vodă” drept 24 ughi (aur), pentru care acum „neavând nici bani, nici cal cum a fost calului lui” îi dă partea sa „de ocină, toată cât să va alege, din sat Torcești”. Rezultă deci că aici se afla obârșia pârcălabului de Tecuci. Alte documente ne dezvăluie că acest Furdui avea un frate, Ionașco, că erau „feciorii lui Medelean, nepoții lui Bilăi vornicul”, nimeni altul decât marele vornic din timpul domniei lui Ioan-vodă și Petru Șchiopul. În 1628 cei doi frați „nepoții lui Bilăi”, **vindeau marelui hatman Nicoară** părțile lor de **moșie pe care le avuseseră în Fântânile, sat vechi situat la sud de Ivești**. Iar în anul 1635 îi regăsim în termenul colectiv „**satul Torcești, nepoții lui Bilăi**”. Cerând intervenția autorităților domnești pentru a fi repuși în drepturile lor de stăpânire uzurpate de alți răzeși de-ai lor, în moșia ce ține „din Bîrloviță pără în apa Bârladului, prin poienile Agapei, pre locul Frasinului, prin gârla lui Spin, până în **hotarul Umbrăreștilor**.” Iată o sumă importantă de date necesare reconstituirii trecutului unor locuri, sate și oameni din fostul ținut al Tecuciului. Celălalt document este sumar comentat de Nicolae Iorga, când scrie cum primul, cel din 1633, „e lipit pe un altul mai recent, scris slavonește, care nu e fără interese, pentru istoria noastră militară. Căci acest de-al doilea document, continuă comentatorul, cuprinde o catagrafie, „Catastivul călărașilor de dajdia din județul Tecuci”. Călărașii moldoveni de pe vremea lui Dabija sau Duca-vodă, de atunci pare să fie lista, sunt împărțiți în sute și cel dintâi nume de sute și e al unui omonim al domnului citat în rândul întâiu: Dabija căpitanul”. Dacă pentru Iorga acest al doilea document este socotit ca fiind „nu fără interes pentru istoria noastră militară”, el este de un excepțional folos pentru cunoașterea mai în profunzime a ținutului Tecuci deoarece ne arată printre altele: – existența unui centru de organizare ostășească cu rezidența în **satul Torcești**, locul unde a fost întocmit actul; – modul cum erau alcătuite formațiunile militare de călărași pe sute și cu sutași drept comandanți; – pe cei patru conducători de sate, Dabija căpitanul, Pohrib hotnogul, Vrabie și Petre și ei tot cu grad militar de hotnog; – localitățile din care proveneau **călărașii ținutului Tecuci nominalizați pe sate, cum ar fi: Istrate chihae ot (din) Bordei, Vasile stegar din Curmezișeni, Miron din Cudalbi, Năstase din Durăști, Postolachi din Bărboși, Grozav cu fratele său din Boziești (com. Umbrărești), Ion din Bucești, Crăciun din Liești, Toader din Bosîncești, Simion din Umbrărești, Manea din Șerbănești, Ion Poalelungi din Movileni, Ionașco din Ochișăști, Ifrim din Nănești, Ion din Matoșăști, Nechita stegar din Moinești (sat tecucean dispărut), Vasile din Ipotești (Țepu), Orzea din Dumbrăvița (com. Suraia), Vășian din Țigănești, Petrea din Trohănești (Barcea), Dumitru din Brăhășești, Avram din Belciuge și foarte mulți alții din Săsești, Dăbrinești, Găiceana, Popești, Giurgioana etc.**; - dajdiile pe care aceștia le plăteau satului ei nefiind incluși în rândul birnicilor cu cîsla satului și, pentru serviciile militare, se bucurau de anumite avantaje materiale, plus îndeplinirea unor activități administrative aducătoare de venituri. Identificarea și localizarea fiecărui sat ne arată întinderea fostului ținut al Tecuciului, cu mult mai mare decât suprafața județului din epoca modernă. Așa că, și din acest punct de vedere, revendicarea de a se reda Tecuciului calitatea de județ este pe deplin justificată.”- Ion T. Sion, Sursa: Glasul Tecuciului, an 1, nr. 6, octombrie 1990. De remarcat este manuscrisul lui Petru Șchiopul, care întocmește în 1591, cu propria mână un „Catastih de cisle, de ȋirani de la toate ȋinuturi și curtiani și vătăji și neamiși și popi”, unde întâlnim: ȋinutul Covorloiul cu 1157 istov, 156 pre după'nse, 243 sāraci, 270 curtiani, 40 vătăși, 82 neamiși, 42 popi, iar ȋinutul Tecuci avea 1073 istov cu sāraci, 281 curtiani, 27 vătăși, 217 neamiși, 60 popi. - Sursa: Documente privind Istoria Romāniei. Veacul XVI. A. Moldova. Vol. IV (1591-1600), București, 1952;

- **Catastihul Visteriei „Pentru toți semenii și călărașii...”** (Arhivele Naționale ale României. Serviciul Județean de Arhivă Iași (În continuare ANR. S.J.A.Iași). Visteria Țării Moldovei. Condica nr. 24, 1/1810, 38 file) păstrat în fondurile Serviciului Județean de Arhivă Iași. **Slujitorii Căpităniei Ghilești, satul Vadul Roșcăi, ținutul Putna.** Fila 22verso. (calăraș Căpătanie liudi) Oituz; 1 Toader Buleț; 1 Toader Cajanul; 1 Iohan Lăcătuș; 1 Birău Ianoș; 1 Oance Bortiaș; 1 Petre Bortiaș; 1 Ion Corcode; Ion a(l) Rădoai; 1 Petre Imbre; 1 Ursul Ungurianu; 1 Ștefan a(l) Enășoai; 1 Pavăl Ungurianu; 1 Ștefan Mațtercanu; 1 Mihai Mațtercanu; 1 Necolai Ițtoc; 1 Timoš Ungurianu; 1 Sămion Bitcă; 1 Toad(e)r Ardileanu; 1 Once Firinți; 1 Moisă Lăcătuș; 1 Frenți Jitarul; 1 Gavril Cozacul; 1 Vasăli Țigănilă; 1 Marian Munteanu; 1 Neculai Ganul; 1 Ursache Negrușoi; 1 Ion Gherman; 1 Ion Găneț; 1 Grigori Dabija; 1 Ion Chiriți; 1 Iordachi Berilă; 1 Dumitrachi Cotrubă; 1 Andrii Ilisăi; 1 Ion Tăbăcariu; 1 Preda Munteanu 35; -Instrumente de analiză: ALR I - Atlasul Lingvistic Român, Ed. Sever Pop, Emil Petrovici, Sextil Pușcariu; DOR - Constantinescu, N. A., Dicționar onomastic românesc, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1963; DLR - Sextil Pușcariu et al (1913-1948); Iorgu Iordan, Alexandru Graur, Ion Coteanu et al (din 1949), Dicționar al limbii române (Dicționarul Academiei), București, Editura Academia Română, 1913- 2010; DLRC - Vasile Breban, Dicționar al limbii române contemporane, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1980; DOOM2 - Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan-Alexandru Rosetti”, Dicționar ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române, Ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Editura Univers Enciclopedic, 2005; DER - Alexandru Ciorănescu, Dicționarul etimologic român, Universidad de la Laguna, Tenerife, 1958 -1966; Scriban - August Scriban, Dicționarul limbii românești, Institutul de Arte Grafice „Presa Bună, 1939; Instrucțiunile Divanului Împlinitoriu ce s-au dat comisiilor alcătuite pe la ținuturi pentru prescrierea lăcuitorilor în 181831, vol. I, f. 21 r; Sobornicesul Hrisov 1785,1835, 1839, București, Ediție critică, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1959; Codul Calimach, București, Ediție critică, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1958; Regulamentul Organic al Moldovei, Iași, Ediție integrală realizată de Dumitru Vitcu și Gabriel Bădărău, cu sprijinul lui Corneliu Istrati, Editura Junimea, 2004; Regulamentul Organic al Moldovei, editor Constantin C. Angelescu (1905-2000) Codul civil promulgat la 4 Decemvrie 1864 și pus în aplicare la 1 Decembrie 1865, Coordonat cu toate textele modificatoare și cu referințe la izvoare de Ovid Sachelarie, București, Editura Librăria și Anticăria „Juridică”, 1947; Decret-Lege nr. 646 din 13 august 1945 publicat în Monitorul Oficial, nr. 183 din 14 august 1945; Condica Visteriei Moldovei din anul 1816, ediție de Corneliu Istrati, Iași, 1979. Noul Cod Civil din 2011; Capitolul III, Reglement de finanți, art. 64 din Regulamentul Organic al Moldovei, editat de Constantin C. Angelescu (1905-2000); Crom 20 - Catagrafiile Vistieriei Moldovei (1820-). I. Ținutul Romanului. Partea 1 (1820), volum editat de Lucian-Valeriu Lefer și Silviu Văcaru, Introducere de Mircea Ciubotaru, Iași, Editura StudIS, 2008; reeditare la Editura Demiurg Plus, Iași, 2013; CRom32 - Catagrafiile Vistieriei Moldovei (1820-1845). I. Ținutul Romanului. Partea a 2-a (1832), volum editat de Mircea Ciubotaru și Silviu Văcaru, Introducere de Mircea Ciubotaru, Editura StudIS, Iași, 2008; reeditare la Editura Demiurg Plus, Iași, 2013; CFăl20 - Catagrafiile Vistieriei Moldovei (1820-1845). X. Ținutul Fălciul. Partea 1(1820), volum editat de Mihai-Cristian Amărieuței și Mircea Ciubotaru, Iași, Introducere de Mircea Ciubotaru, Editura Demiurg Plus, 2016; CPut20 - Catagrafiile Vistieriei Moldovei (1820-1845). VIII.Ținutul Putna. Partea 1(1820), volum editat de Mircea Ciubotaru și Nicoleta Dănilă, Introducere de Mircea Ciubotaru, Iași, Editura Demiurg Plus, 2014; CBot20 - Catagrafiile Vistieriei Moldovei (1820-1845). VII.Ținutul Botoșani. Partea 1(1820), volum editat de Mircea Ciubotaru, Sorin Grigoruță și Silviu Văcaru, Iași, Introducere de Mircea Ciubotaru, Editura Demiurg Plus, 2014; Cls32 - Catagrafiile Vistieriei Moldovei (1820-1845). II.Ținutul Iași. Partea 1 (1832),volum editat de Marius Adumitroaiei, Mircea Ciubotaru și Silviu Văcaru, Iași, Introducere de Mircea Ciubotaru, Editura Demiurg Plus, 2013; CPut32 - Manuscrisul Catagrafiei Ținutului Putna din anul 1832, Ocolul Bilești, Satele Malurile,

de după anul 1600, pentru a înțelege și roirea satelor aflate în luncile Siretului și în cea a Bârladului, pentru interpretarea corectă a tuturor hrisoavelor de danii din această perioadă, a poziționării mănăstirii de la gura Bârlojiței⁷⁸⁰ etc. De văzut și de studiat cu atenție harta cu „Principatele Moldova și Țara Românească în 1786”, o hartă italiană a lui G. Pittori, după geograful Giovanni Antonio Rizzi Zandoni. Dar o subliniere trebuie totuși să o facem pentru clarificarea subiectului despre apariția din ținutul Tecuci, ca și din sudul Moldovei, a unor comunități numite „de Oltenii”, probabil ca români izgoniți de la izvoarele Oltului, de către regimentele de graniță ale Imperiului austriac și nu emigrări din Muntenia, așa cum în mod greșit s-a tot afirmat inițial⁷⁸¹. Încercând ca să apropiem de cetitor o imagine a

Nămoloasa și Vulturul. CPut38 - Manuscrisul Catagrafiei Ținutului Putna din anul 1838 Ocolul Biliiești, satele Malurile, Nămoaloasa și Vulturul; CPut45 - Manuscrisul Catagrafiei Ținutului Putna din anul 1845 Ocolul Biliiești, satele Malurile, Nămoaloasa, Vulturul de Sus și Vulturul de Jos; CFăl32 - Manuscrisul Catagrafiei Ținutului Fălciu din anul 1832, Ocolul Crasna, Satele Albești, Curtenii, Stroești; CFăl38 - Manuscrisul Catagrafiei Ținutului Fălciu din anul 1838, Ocolul Crasna, Satele Albești, Curtenii, Stroești; CFăl45 - Manuscrisul Catagrafiei Ținutului Fălciu din anul 1845, Ocolul Crasna, Satele Albești, Curtenii, Stroești; CVas32 - Manuscrisul Catagrafiei Ținutului Vaslui din anul 1832, Ocolul Mijlocului, Satele Portarii și Tătăranii; CVas32 - Manuscrisul Catagrafiei Ținutului Vaslui din anul 1838, Ocolul Mijlocului, Satele Portarii și Tătăranii; CVas45 - Manuscrisul Catagrafiei Ținutului Vaslui din anul 1845, Ocolul Mijlocului, Satele Portarii și Tătăranii; CSuc32 - Manuscrisul Catagrafiei Ținutului Suceava din anul 1832, Ocolul Siretiul de Gios, Satul Hârtoape; CSuc38 - Manuscrisul Catagrafiei Ținutului Suceava din anul 1838 Ocolul Siretiul de Gios, Satul Hârtoape; CSuc45 - Manuscrisul Catagrafiei Ținutului Suceava din anul 1845 Ocolul Siretiul de Gios, Satul Hârtoape; CRom38 - Manuscrisul Catagrafiei Ținutului Roman din anul 1838, Ocolul Siretiul de Sus.

⁷⁸⁰ Documente umbrăreștene din secolele XV–XX pr. drd. Toderiță Rusu, secolul al XV-lea d. Hristos 15 Iulie 1448 - Domnitorul Petru al Moldovei dăruiește lui Cernat Ploscarul și fratelui său Ștefu câteva sate moldave din zona Umbrăreștilor și mănăstirea situată la gura Bârlăjiței, unde este Agapie. (Documenta Romaniae Historica DRH, Moldova, volumul I, București, 1975). Documentul 280 din 15 iulie 1848 (6956 de la facerea lumii) se află la Biblioteca Academiei Române (documentul este publicat integral de preotul Toderiță Rusu și de Rozalia Dorina Rusu în lucrarea „Personalități umbrăreștene de ieri și de azi”, editura Electra, București, 2017, p. 44-45). Este cea mai veche atestare documentară de viață duhovnicească și monastică din Moldova de Sud.

⁷⁸¹ „Regiunea «Oltenii» în veacurile XV—XVI. În documentul din 1 Septemvrie 1435, Iliș Voievod, Domnul Moldovei, anunțând lui Vladislav al III-lea, regele Poloniei, că s'a împăcat cu fratele său Ștefan Voievod, adaugă că i-au dat acestuia din urmă mai multe posesiuni, între care și «Oltenii». «Și i-am dat iubitelui nostru frate, spune el, din ocina noastră... cetatea Chiliei și cu vama și ezele care ascultă de această cetate și orașul Vaslui și ocolul ce ascultă de acest oraș și ținutul Tutovei și târgul Bârladului cu ocolul și morile covurlulene și orașul Tecuci cu tot ocolul și Oltenii » (M. Costăchescu, Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare, II, Iași, 1932, p. 681. Traducerea lui Nicolae Iorga, Istoria Românilor, IV, București, 1937, p. 51, redă greșit termenul kaaactii, când e vorba de Vaslui, prin «ținutul»; în realitate, trebuie tradus prin «ocolul», după cum arată limpede lămurirea care urmează îndată: «ce ascultă de acest oraș»). Din acest document, în care «Oltenii» apar pentru prima dată, nu rezultă dacă ei erau o așezare - oraș, târg sau sat - o regiune sau un ținut; rezultă însă că erau bine cunoscuți, fiind puși laolaltă cu cetăți, orașe, ținuturi, ocoale și posesiuni știute de toți. Pe vremea lui Ștefan cel Mare, Oltenii apar din nou, într'un document din 14 Noemvrie 1499; de data aceasta, se precizează că e vorba de o

pricipatelor cât mai apropiată de realitate trebuie să-l urmărim atent pe Jean-Louis Carra⁷⁸², care scria în celebra sa lucrare dedicată Principatelor că orașele cele mai

regiune. Într-adevăr, documentul amintit, referindu-se la proprietățile boierului Duma Brudur, vorbește de satul Țăpești, pe Bârlad, «la Olteni» (sau «în Olteni», I. Bogdan, Documentele lui Ștefan cel Mare, II, București, 1913, p. 140). Sub Petru Rareș, întâlnim regiunea Oltenilor în patru documente. Cel dintâi, din 16 Martie 1529, păstrat numai sub formă de suret, adică rezumat românesc, se referă la o «seliște dim pustiu, la Olteni, între Caloianu (sic!) și Năneștii anume Lungociul» (Gh. Ghibănescu, Surete și Izvoade, vol. IX, Iași, 1914, p. 16.). Cel de al doilea, din 27 Martie 1546, amintește «un loc din pustie, în Olteni, la obârșia Lozovei, la Făutâua Cucului, sub Dumbravă» (M. Costăchescu, Documentele moldovenești de la Bogdan Voevod (1504-1517), București, 1940, p. 346). Al treilea document, din 15 Aprilie (?) același an, arată că jumătate din satul Țăpești «care este în Olteni» se afla acum în stăpânirea Episcopiei de Roman (Episcopul Melchisedek, Cronica Romanului, I, București, 1874, p. 166-8). În sfârșit, într'al patrulea document, din 15 Mai 1546, e vorba tot de satul Țăpești, «la Olteni» (Ibidem, p. 170). A existat așadar, în veacurile XV și XVI, o regiune, Oltenii, cuprinzând sate și siliște (Vezi și Const. C. Giurescu, Din trecutul județului Putna, Focșani, 1937» p. 11-12). Numele ei vine, credem, de la localitatea Olteni, o veche așezare din Sudul Moldovei. Localitatea Olteni apare, în documente, după cât știi, o singură dată, anume de hrisovul din 17 Decemvrie 1514, păstrat sub formă de suret românesc, prin care Bogdan Voevod întărește lui Ivau Tâlmaciul, între altele, «2 locuri de pustietate în Țânt. Tecuciului, o săliște pe Dămici (recte: Dimaci), numită Săliște și Oltenii, între Calieni și între Nănești, acum Lungociul» (M. Costăchescu, Documentele moldovenești de la Bogdan Voevod, p. 342). Din acest document rezultă așa dar că, în 1514, Oltenii nu mai existau ca localitate, ce deveniseră siliște și își schimbă și numele în Lungociul. Împrejurările în care a avut loc desființarea acestui centru nu se pot preciza; e probabil însă că faptul s'a petrecut înainte de 1499, când, în documentul lui Ștefan cel Mare, numele e dat regiunii, iar nu unei așezări. Se poate ca pustiirea localității Olteni, prefacerea ei în siliște, să fie în legătură cu luptele dintre Ștefan și domnii din Țara Românească sau cu luptele dintre Ștefan și turci. Poate însă să fie și ceva mai veche; materialul documentar de care dispunem astăzi nu ne îngăduie o afirmație mai precisă. Că localitatea Olteni a avut o anumită importanță rezultă nu numai din împrejurarea că a dat numele său unei întregi regiuni, dar și din faptul că ea apare în cele mai vechi hărți ale Moldovei. Astfel în harta ce însoțește ediția din 1550 a lucrării lui Georg von Reichersdorff (Chorographia Moldaviae, ea e reprezentată sub forma unui târg sau oraș, prin două turnuri și un cerc întocmai cum sunt reprezentați și Iașii) Tecuciul, Hușii, Bacăul etc. (vezi A. Paplu-Ilarian, Tesauro de monumente istorice pentru România, tomul III, București, 1864, pag. 132-133.). - Constantin C. Giurescu, „Oltenii” și Basarabia. Colonizări muntene în sudul Moldovei în veacurile XIV și XV. Comunicare făcută la Institutul de Istorie Națională din București, în ședința din 31 Octomvrie 1940.

⁷⁸² Născut la Paris în anul 1742 la Pont-de-Veyle și ghilotinat la Paris în anul 1793, Jean-Louis Carra a fost un jurnalist și revoluționar francez deschizător de drumuri spre Orientul sălbatic. Călător atras de hotarele orientale ale Europei, Jean-Louis Carra publică la 1777 cea mai amplă mărturie despre societatea românească de la sfârșitul secolului XVIII, în urma călătoriilor sale în Moldova și Țara Românească, minunata Histoire de la Moldavie et de la Valachie avec une dissertation sur l'état actuel de ces Provinces, par MC..qui a séjourné dans ces Provinces. – A Jassy : Aux dépens de la Société Typographique des Deux-Ponts, MDCCCLCVII (1777). – XXXII. Fascinat de frumusețea peisajelor Principatelor Române, Carra nu se obișnuiește însă prea ușor cu amestecul neașteptat de tradiții bizantine și turco-fanariote din interiorul acestei societăți pe care îl privește, cel mai adesea, critic. Un pasaj din carte îi este adresat chiar lui J.J. Rousseau, invitându-l pe acesta să petreacă un an în pădurile Moldovei și să se convingă singur dacă popoarele barbare și fără legi valorează mai mult ca cele civilizate.

Casele de la sate, precum și cele de la oraș, erau făcute din nuiele lipite cu lut și cu un „bălegar de vacă bine amestecate împreună”, tencuite la interior, dar și la exterior cu „un fel de humă cenușie-albă”. În schimb, boierii de la Iași sau de la București aveau case clădite din piatră, cu un singur etaj. Generalul conte Alexandre de Langeron, refugiat regalist francez ce-și pusese sabia în slujba țarinei Ecaterina cea Mare, nota: „În 1806 am găsit încă multe dintre aceste doamne în costum oriental, casele fără mobile și soții foarte geloși. Dar revoluția care a urmat la Iași, apoi la București și în provincie a fost rapidă și completă. La capătul unui an aproape toate doamnele moldovene și valahe au adoptat costumul european. (...) Moldovencele, știind că în țările civilizate o femeie de bon ton trebuie să aibă un amant, și-au luat câte doi, ca să fie și mai la modă”. Interiorul casei se compunea dintr-o galerie largă de forma unei cruci, care lăsa „la fiecare unghi ce se întretaie câteva cămăruțe” în care locuiau boierul și familia lui. Mobilierul zilei, chiar și în casele boierești mari, era extrem de sărăcăcios⁷⁸³. Principalele orașe din Principatele Române erau enunțate și în scrierea generalului

231

Langeron astfel: pentru Moldova erau Iașii, capitala, care număra vreo 30000 de locuitori și care era și reședința domnitorului, Botoșani, Chișinău, Roman, Tecuci, Orhei, Soroca, Bacău, Bârlad, Vaslui, Galați, Focșani, iar pentru Valahia desigur Bucureștii, capitala și reședința domnului, numărând la vremea aceea în jur de 60000 de locuitori⁷⁸⁴, Târgoviște, Craiova, Râmnic, Buzău, Brăila și Giurgiu. Ultimele două orașe aparțineau turcilor. În plus, cu excepția Bucureștilor și Iașilor, restul orașelor din cele două state dunărene nu erau, în raport cu așezările urbane din Franța sau Germania, decât „ca niște târguri mai mari”⁷⁸⁵. Tot contele de Langeron este acela care aprecia că toate orașele moldovene sau muntene, asemeni celor poloneze, arătau ca „o îngrămădire enormă și urâtă de case mari, prost clădite sau de colibe de țărani sau de evrei”⁷⁸⁶. Casele nu erau aliniate, iar ulițele erau podite din scânduri, dintre care vreo jumătate erau putrede sau prost așezate și „se înfundau sub picioare”⁷⁸⁷. În plus, vara, scria militarul francez, praful era greu de suportat, iar iarna noroiul⁷⁸⁸. Înaintea constituirii regiunilor tradiționale, au existat țări unde astăzi se află România, numite de istorici Româniile populare și de către cronicarii valahiei, unele constituite și sub formă de cnezate, altele fiind doar simple comunități rurale, fără vreun rol administrativ. Sunt realități care sunt până și astăzi, ca de exemplu Țările Crasnei, Lăpușului, Gurghiului, Moților, Amlașului, Făgărașului, a Bârsei (în Transilvania), a Gilortului, a Jaleșului, Lotrului, Argeșului, cele ale Muscelului (Țara Românească), Vrancei, Neamțului, Dornei, Strășinețului, Onutului, Sorocăi, Iașilor, Bârladului, Codrului, Ciubărciului (în Țara Moldovei), la care se adaugă toate Vlahiile din sudul Dunării atestate prin documente sau prin toponime, cum ar fi Vlasici, Vlahina, Stari Vlah, Romania Planina, Vlașina, Megali Valachia, Vlahoclisura ș.a., și, în răsăritul Cehiei, Vlahia moravă (loc de așezare a unor păstori români veniți toți probabil, din Banat sau din Crișana). La Nord Est de râul Nistru a existat țara Bolohovenilor, atestată în cronici până la 1250⁷⁸⁹. Mai amintim acum că în „prima jumătate a secolului al XVIII-lea, Maria, fiica comisului, banului, apoi vistiernicului Teodor Paladi (care era fiul lui Ion Paladi și al Nastasiei Racoviță, o

⁷⁸⁴ Crăciun 1966, p. 248; Bădărașu, Caproșu 1974, p. 280; Cernovodeanu, Binder 1993, p. 185; Spinei, Spinei 1994, p. 377; Velescu 2003, p. 198.

⁷⁸⁵ Iorga 1981, p. 438; Duțu 1983, p. 82; Spinei, Spinei 1994, p. 369, 377; Leancă 2005, p. 112; Călători străini 2001, p. 933.

⁷⁸⁶ Călători străini 2001, p. 941.

⁷⁸⁷ Ibidem.

⁷⁸⁸ Spinei, Spinei 1994, p. 386; Călători străini 2001, p. 941.

⁷⁸⁹ A.V. Boldur, Istoria Basarabiei, Editura Frunză, p. 11-119. Sintagma Principatele Române descrie: în definiția academică și universitară: statele Moldova și Țara Românească conduse de boierimea românească sau asimilată, în perioada istorică în care au purtat titulatura de „Principate”, anume sec. XVIII-XIX; în definiția ziaristică și editorială, cele trei voievodate cu populație majoritar românofonă constituite în Evul Mediu pe teritoriul carpato-dunărean, numite în limbajul popular „Țările române”: Transilvania, Moldova, Țara Românească la care se poate adăuga Dobrogea. Expresia „Principatele Române” este contestată de unii istorici.

soră a domnitorului Moldovei, Mihai vodă Racoviță), „a fost căsătorită cu ban Arghir Bostangioglu”, adică „fiul bostangiului”⁷⁹⁰. Cunoaștem astăzi că întregul areal geografic de activitate, ca și regiunea în care stăpânea moșii neamul Bostăneștilor de la cumpăna secolelor XVII-XVIII se rezumă la ținuturile Bacău, Putna și Tecuci, situate în partea meridională a Țării Moldovei⁷⁹¹. Iar aceste ținuturi, încă în Evul Mediu, erau renumite prin podgoriile (Odobești în ținutul Putna și Nicorești în ținutul Tecuci) și vinurile alese, cunoscute până dincolo de hotarele țării. Astfel, la începutul secolului al XVIII-lea, Dimitrie Cantemir enumera, în ordinea calității știute, șase mari podgorii moldovenești: Cotnari, Huși, Odobești, Nicorești, Grecești și Costești: „în al treilea rând vine vinul de Odobești, din ținutul Putnei, pe râul Milcov; în al patrulea rând, Nicoreștii, în ținutul Tecuciului, pe Siret”⁷⁹². Locuitorii din aceste ținuturi erau specializați în cultivarea viței de vie și producerea vinului, din care activități obțineau venituri semnificative. Se știe că însuși domnul Eustratie vodă Dabija (1661-1665), care „era de locul lui din ținutul Putnii”, aprecia fără rezerve și la justa lor valoare calitatea vinurilor de Odobești⁷⁹³, preferând să cinstească, în mod tradițional, numai din vase de ceramică: „el bea vin mai mult din oală roșie decât din pahar de cristal, dzicându că-i mai dulce vinul din oală decât din pahar”. Același Eustratie vodă Dabija, a introdus un impozit nou pe vii, ceea ce a nemulțumit pe mulți proprietari: „știindu elu din boiarie că au oamenii săraci dobândă bună din vie, din toate cele rele au scornit și el acestu obicei rău de vii: de pogonl câte un leu să dea; care să trage și până astăzi”⁷⁹⁴. Temenul „bostan”, de origine persană, însă pătruns în Moldova prin filieră turcă, avea inițial semnificația de „grădină”, dar fiind utilizat des și pentru desemnarea conducătorilor anumitor bresle, precum erau chiar și unitățile militare din sistemul economic și militar-administrativ al

⁷⁹⁰ Vezi Gheorghe Ghibănescu, Surete și Izvoade sau Cuzeștii, precedat de un studiu asupra văii Elanului, vol. VII, Iași, 1912, p. XXVIII („Ei n-au avut copii, de acea l-au înfiat pe Costache Sturza”); p. XXXI). Iar în august 1796, negustorul grec „Constantin Panul”, pleca din Iași spre Germania, la „Lipsia, pentru a sa neguțitorie”, însoțit de „sluga sa, Nicola Bostan”, și el tot neam de grec (Nicolae Iorga, Istoria comerțului. Epoca mai nouă, București, 1925, p. 43-44).”

⁷⁹¹ Simion Bostan a stăpânit la Țifești, sat pe Putna, ținutul Putna, acum județul Vrancea, între satele Panciu, Sârbi, Pietroasa, Găgești, Bolotești, Putna și Oleșești. Satul Țifești se află în apropiere de Odobești. Tot el este atestat în Bălești, sat în ținutul Putna, în apropiere de Țifești. Nelocalizat cu precizie. Toader Bostan este martor la dania unor moșii din partea sudică a ținutului Tecuci: satele Tomcești, Răflești, Popi și Popeni, din ținutul Tecuci, în apropiere de confluența Bârladului cu Siretul. Gligorcea Bostan este atestat la Grozești, un sat cu multe vii, amplasat pe râul Milcov, lângă localitatea Odobești.

⁷⁹² Cantemir Dimitrie, Descrierea Moldovei, Chișinău, 1992, p. 37.

⁷⁹³ Argumentul principal al existenței acestei așezări până la atestarea sa documentară rămâne creștinarea cumanilor din 1227 și înființarea unui Episcopat al acestora pe apa Milcovului – Civitas de Mylco, identificat cu Odobeștii. Totuși prima mențiune documentară se regăsește abia din 17 septembrie 1626, într-o hotărnicie dată de domnul Moldovei, Miron Barnovschi (13 / 23 ianuarie 1626 – august 1629, aprilie 1633 – 22 iunie / iulie 1633).

⁷⁹⁴ Ion Neculce, Letopisețul Țării Moldovei, București, 1986, p. 36.

Imperiului Otoman. Spre exemplu, la Istambul exista și categoria bostangiilor, acei ostași pedestri din garda sultanului otoman, care erau mereu responsabili și de grădinile împărătești. „Bostangii alcătuiau un corp din 2500 de oameni recrutați doar din fiii nobililor și era integrat în corpul ienicerilor. Executau ordinele secrete ale sultanului; dintre ei se alegeau călăii care ucideau pe cei condamnați de sultan”⁷⁹⁵. Totodată exista și bostangi-bașa, vâtaful bostangiilor, „era timonierul corăbiei pe care sultanul își făcea plimbarea sa pe Bosfor. Iar între toate obligațiile bostangiilor intra desigur și asigurarea bucătăriei palatului suveranului de la Istambul, conform canoanelor islamului, cu carne de oaie”⁷⁹⁶. Să mai ținem minte că teritoriul Principatului Moldova apare în anul 1359 între Nistru și Marea Neagră la est, peste culmile Carpaților Orientali la vest, râurile Ceremuș și Nistru la nord, râurile Milcov, Putna, Siret și fluviul Dunărea la sud. Chiar și prin tradiție, teritoriul Principatului Moldova era împărțit în Țara de Sus și Țara de Jos (capitala ținutului fiind la Bârlad), ele însele împărțite în mai multe „Ținuturi” (Cernăuți, Onut ulterior devenit Hotin, Soroca, Strășineț, Câmpulung, Suceava, Dorohoi, Hârlău, Orhei, Neamț, Roman, Cotnari, Iași, Lăpușna, Bacău, Vaslui, Tutova, Fălciu, Tighina, Putna (Vrancea), Tecuci, Covurlui, Tigheciu, Chilia, Cetatea-Albă), la rândul lor împărțite în Ocoluri mai mici. Partea Țării de Jos, aceea situată de-a lungul malurilor Dunării și mării se numea Basarabia, asta fiindcă aparținuse inițial Țării Românești, condusă în acele timpuri de dinastia Basarabilor. Turcii au denumit această regiune Buçak (Bugeac). Din 1775 (anexarea de către Austria a regiunii de nord-vest, de atunci denumită Bucovina) și mai ales din 1812 (anexarea de către Rusia a jumătății de la est de Prut, de atunci denumită Basarabia), teritoriul principatului Moldovei se compune din: Moldova de apus este așadar din teritoriul rămas din Principatul Moldovei, după pierderea Bucovinei și a Basarabiei. Principatul Moldovei formează însă România contopindu-se cu Țara Românească prin Unirea din anul 1859. Această regiune din nord-vestul României moderne cuprinde 8 județe actuale și, în Ucraina, Ținutul Herța, un mic teritoriu anexat de URSS în urma ultimatumului din iunie 1940, somație de război prin care României i se cerea, tot sub amenințarea ocupației imediate, cedarea urgentă a Basarabiei și a Bucovinei (Herța nu era revendicată în textul sovietic). Astăzi este inclus în regiunea Cernăuți din Ucraina. Basarabia, așa cum a fost delimitată prin anexarea rusească din 1812, este situată între râurile Nistru, Prut și Dunăre, Marea Neagră și Bucovina. Aproximativ 2/3 aparține astăzi Republicii Moldova, restul Ucrainei (Hotinul și cea mai mare parte a Bugeacului). Bugeacul reprezintă partea de sud a Basarabiei vechi și corespunde

⁷⁹⁵ Ștefan Ionescu, Manuc Bei, zaraf și diplomat la începutul secolului al XIX-lea, Cluj-Napoca, 1976, p. 198.

⁷⁹⁶ Ibidem. Apud Sergiu Bacalov, Boierimea Țării Moldovei la mijlocul secolului al XVII-lea – începutul secolului al XVIII-lea. Studiu istorico-genealogic, Chișinău, 2012, p. 13-61 (Boierii moldoveni Bostan).

aproximativ cu Basarabia inițială, medievală. Denumirea este de origine turco-tătară, din secolul XVI. Astăzi Bugeacul se găsește în cea mai mare parte pe teritoriul Ucrainei și este inclus în regiunea Odessa. O mică parte a acestuia (Tighina și zona situată la sud de aceasta) aparține Republicii Moldova. Cahul, Bolgrad și Ismailul reprezintă teritoriul din sudul și sud-vestul Basarabiei atribuit Moldovei în 1856 și cedat Rusiei în 1878. Acest teritoriu se suprapune parțial cu ținutul Bugeacului de sud-vest. Bucovina reprezintă teritoriul moldovenesc cert, anexat de către Imperiul Habsburgic în anul 1775. Astăzi este împărțită între România (sudul) și Ucraina (nordul). Iar centrul politico-cultural al Bucovinei a fost orașul Cernăuți, în prezent în Ucraina. La nord-est de Nistru a existat Țara Bolohovenilor, atestată în cronică până la 1250⁷⁹⁷. Rămân încă de studiat Condica Visteriei Moldovei din anul 1816⁷⁹⁸, Vidomstie de boierii Moldovei aflați în țară la 1829 și Catagrafia fiscală a Moldovei din anul 1831. Catagrafiile Visteriei Moldovei (1820-1845)⁷⁹⁹, valoroasă colecție de documente doar cu caracter fiscal,

⁷⁹⁷ Al.V. Boldur, *Istoria Basarabiei*, Editura Frunză, 1992, p.11-119. Bolohovenii (uneori Volohoveni) au fost un grup etnic care a populat nordul Moldovei, la răsărit și sud de principatul Galiției, în nord până la Jitomir, în est până la jumătatea distanței dintre Bug și Kiev, iar în sud cuprinzând ținutul Sorocăi. Despre Bolohoveni există informații doar în cronicile rusești dintre anii 1150–1257. În 1019 pecenegii și poporul numit „Blokumenn” în documentele de origine scandinavă (probabil Bolohovenii sau Vlahii) luptă în bătălia de la râul Alta (lângă fluviul Nipru) de partea lui Sviatopolk împotriva lui Iaroslav cel Înțelept (Victor Spinei, (2009). *The Romanians and the Turkic Nomads North of the Danube Delta from the Tenth to the Mid-Thirteenth century*. Koninklijke Brill NV.). Victor Spinei arată ca această informație este cea mai veche referitoare la vlahii/românii din nordul Moldovei.

⁷⁹⁸ Corneliu Istrati, *Condica visteriei Moldovei din anul 1816*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1979. Volumul 1 din *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A.D. Xenopol”*: Supliment, Institutul de Istorie și Arheologie A. D. Xenopol Iași, exemplar original de la Indiana University.

⁷⁹⁹ Condicile cuprinzând aceste recensăminte sunt păstrate astăzi la Direcția Județeană Iași a Arhivelor Naționale, în fondul Visteria Moldovei (relativ recent reinventariat și recotat). Izvoare arhivistice de prim rang, ele sunt adesea invocate pentru valoarea lor de excepție, dar au fost folosite și citate sporadic și totdeauna fragmentar, îndeosebi de cercetători istorici, în studii lor tematice și monografii locale, fie pentru evaluări statistice ale populației Moldovei (Ecaterina Negruți, *Cercetări privind evoluția demografică a Moldovei în secolul al XIX-lea*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie «AD Xenopol»”, Iași, XIX, 1982, p. 35 – 41 (cu bibliografia problemei), fie numai pentru probleme ale unor ținuturi (Constantin C. Giurescu, *Populația județului Putna la 18 20*, în „Buletinul Societății Regale Române de Geografie”, tom LIX, 1940, p. 195– 232) sau numai pentru anumite așezări, fie doar urmărind unele aspecte economice și sociale caracteristice acelei perioade (categorii ocupaționale și stări sociale, structura etnică (C. Turcu, *Observări asupra catagrafiei sudiților din Moldova pe anii 1824 și 1825*, în *Direcția Arhivelor Statului, Îndrumător în Arhivele Statului din Iași*, II, București, 1956, p. 129–150; Stela Mărieș, *Supușii străini în Moldova în perioada 1781–1862*, Universitatea «Al. I. Cuza», Iași, 1985 (cu bogată bibliografie); idem, *Importanța catagrafiei din anii 1824 – 1825 pentru problemele sudiților evrei din Moldova*, în (ed.) S. Sanie și D. Vitcu, *Studia et acta historiae Iudaeorum Romaniae*, eu, București, 1996, p. 51–138; (n.red.) Ioan Caproșu și Mihai-Răzvan Ungureanu, *Documente statistică privitoare la orașul Iași*, II (1824 –1828), Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan

din care au fost editate, până în momentul de față, 11 volume⁸⁰⁰, s-a îmbogățit, iată, din anul 2018, cu încă un nou volum așteptat numit: Ținutul Tutova (Partea I, 1828). Statisticile realizate pentru județele Tutova, Covurlui și Tecuci⁸⁰¹, cam între

Cuza”, 1997, p. 5–510 (fragmente din Catagrafia sudiților din Moldova 1824–1825), mobilitate și evoluția populației din târguri și orașe (Gh. Platon, Populația târgului Huși în prima jumătate a secolului al XIX -lea, în „Analele științifice ale Universității «Al. I. Cuza» din Iași”, ist., XI, 1965, p. 43–68; idem, Observații cu privire la populația târgului Birlad la mijlocul secolului al XIX-lea, în „Studii și articole de istorie”, VIII, 1966, p. 269–279; idem, Populația orașului Iași de la jumătatea secolului al XVIII-lea până la 1859, în Populație și societate. Studii de demografie istorică, I, Cluj, Editura Dacia, 1972, p. 259 – 343; Ecaterina Negruți, Date noi privind structura demografică a târgurilor și orașelor rmoldovenesti la 1832, în Populație și societate..., p. 239 – 257; idem, Despre migrațiile temporare în mediul urban din Moldova în prima jumătate a secolului al XIX-lea, în AIIAI, XIV, 1977, p. 301 – 312, etc.).

⁸⁰⁰ Ținutul Romanului, Partea 1 (1820), volum editat de Lucian-Valeriu Lefter și Silviu Văcaru, Introducere de Mircea Ciubotaru, Iași, Casa Editorială Demiurg Plus, 2013, 316 p.; Ținutul Romanului, Partea a 2-a (1832), volum editat de Mircea Ciubotaru și Silviu Văcaru, Introducere de Mircea Ciubotaru, Iași, Casa Editorială Demiurg Plus, 2013, 442 p.; Ținutul Romanului, Partea a 2-a. Supliment. Târgul Romanului (1831), volum editat de Mircea Ciubotaru și Silviu Văcaru, Introducere de Mircea Ciubotaru, Iași, Casa Editorială Demiurg Plus, 2013, 118 p.; II. Ținutul Iași, Partea 1 (1820), volum editat de Marius Adumitroaei, Mircea Ciubotaru și Silviu Văcaru, Introducere de Mircea Ciubotaru, Iași, Casa Editorială Demiurg Plus, 2013, 464 p.; III. Ținutul Cîrligăturii, Partea 1 (1820), volum editat de Marius Adumitroaei și Mircea Ciubotaru, Introducere de Mircea Ciubotaru, Iași, Editura StudIS, 2011; IV. Ținutul Bacău, Partea 1 (1820), volum editat de Mircea Ciubotaru, Sorin Grigoruță și Silviu Văcaru, Introducere de Mircea Ciubotaru, Iași, Casa Editorială Demiurg Plus, 2013, 616 p.; V. Ținutul Hîrlău, Partea 1 (1820), volum editat de Marius Adumitroaei și Mircea Ciubotaru, Introducere de Mircea Ciubotaru, Iași, Casa Editorială Demiurg Plus, 2013, 446 p.; VI. Ținutul Herții, Partea 1 (1820), volum editat de Arcadie M. Bodale și Mircea Ciubotaru, Introducere de Mircea Ciubotaru, Iași, Casa Editorială Demiurg Plus, 2013, 126 p.; VII. Ținutul Botoșani, Partea 1 (1820), volum editat de Mircea Ciubotaru, Sorin Grigoruță și Silviu Văcaru, Introducere de Mircea Ciubotaru, Iași, Casa Editorială Demiurg Plus, 2014, 318 p.; VIII. Ținutul Putna, Partea 1 (1820), volum editat de Mircea Ciubotaru și Nicoleta Dănilă, Introducere de Mircea Ciubotaru, Iași, Casa Editorială Demiurg Plus, 2014, 512 p.; IX. Ținutul Vaslui, Partea 1 (1820), volum editat de Mircea Ciubotaru și Lucian-Valeriu Lefter, Introducere de Mircea Ciubotaru, Iași, Casa Editorială Demiurg Plus, 2016, 514 p.; X. Ținutul Fălciul, Partea 1 (1820), volum editat de Mihai-Cristian Amărieuței și Mircea Ciubotaru, Introducere de Mircea Ciubotaru, Iași, Casa Editorială Demiurg Plus, 2016, 574 p.; XI. Ținutul Suceava, Partea I (1820), volum editat de de Marius Adumitroaei și Mircea Ciubotaru, Introducere de Mircea Ciubotaru, Iași, Casa Editorială Demiurg Plus, 2017, 426 p.

⁸⁰¹ A se vedea Teodor (sau Feodor, cum își mai zice acesta după influența rusească tot mai acaparantă în epocă) Vârnăv este primul vlăstar rezultat din uniunea a două familii boierești din Țara de Jos a Moldovei, care încă cuprindea, în 1801, anul său de naștere, sud-estul principatului de pe ambele maluri ale râului Prut: familia boierească Vârnăv, din ținutul Tecuciului, după tatăl său Costachi; și familia boierească Chiruş, din ținutul Soroca, după mama sa Mărioara. Aceasta din urmă fusese însă crescută în casa unor rude mai avute din Țara de Sus, boierii Leonarzi din Movilău (târg de peste Nistru, în Podolia, și veche posesiune moldavă din vremea domnitorului Ieremia Movilă în domeniile Coroanei poloneze), fiind chiar căsătorită pentru întâia oară cu o rudă și partener de afaceri al acestora, negustorul Vasile Ladă. Nu întâmplător, tocmai aceste rude mai prospere de pe partea mamei, Ciureștii, Leonarzii și familia extinsă Ladă, vor juca un rol

determinant în creșterea și formarea neastâmpăratului fecior Vârnăv, expediat de la vârsta de șapte ani la un unchi natural din apropiere de „Folticeni, în ținutul Sucevii” (deși Suceava propriu-zisă, cât și ținutul Cernăuți, împreună cu care vor alcătui viitorul Ducat austriac al Bucovinei, fuseseră anexate de Imperiul Habsburgic în 1774/1775, după războiul ruso-otoman dintre anii 1768-1774!); apoi, la o mătușă vitregă din târgul Otacile Movilăului, în ținutul Hotin; și, în sfârșit, de la aceasta la un unchi vitreg din Principatul Valahiei, mare negustor la București pe vremea „ciumei lui Caragea-Vodă”, în cartierul negustoresc Lipscani. În urma unui proiect ratat al tutorelui său bucureștean de a-l trimite la studii în Austria sau Saxonia, între anii 1814-1815 adolescentul Vârnăv se află la Sibiu, în Marele Principat habsburgic al Transilvaniei, în casa încă unui preceptor grec, iar după moartea lui Constantin Ladă devine pentru o vreme calfă negustorească, nu tocmai exemplară, la prăvălia unei rude și asociat al acesteia. Se întoarce apoi în Moldova în anul 1818 (adică exact în momentul în care Imperiul Rus, care anexase estul Principatului în 1812 și îl încorporase în anul următor sub denumirea extinsă de Basarabia, începe treptat să-l organizeze sub formă de regiune autonomă, după politica curând abandonată practică și în Finlanda), stabilindu-se, după o ședere în Floreștiul natal, unde își reîntâlnește mama văduvă, fratele și surorile, la Hotin, cu sprijinul rudelor sale maternelle de o parte și de cealaltă a malurilor Prutului, Tudorache Ciurea și Costache Chiruș. Aici, în târgul de pe cursul mijlociu al Nistrului, sub protecția acestuia din urmă, tânărul Vârnăv devine secretar al judecătoriei sub numele de familie al binefăcătorului său unchi vitreg Constantin Ladă; se apucă de negoț cu vite; și apoi arendează moșii deținute de boieri moldoveni de dincoace de Prut. În timpul războiului ruso-otoman dintre anii 1828-1829, pe când era însărcinat cu rechizițiile de fânețe în ținutul Hotin pentru trupele rusești aflate în marș, se căsătorește la a doua încercare cu fiica paharnicului Mihalache Ghițăscu, în a cărei casă, din satul Cotojăni, este nevoit să oștească din obligații de serviciu. În sfârșit, după o călătorie plină de peripeții și soldată cu un succes parțial la București, în 1831, pentru a obține de la episcopii lui Constantin Ladă partea de clironomie ce i se cuvenea din averea răposatului, Teodor Vârnăv, la sugestiile unui intermediar grec amoretat de soția sa Zoița, își lichidează proprietățile din ținutul Hotin și arendează de la kneaghina Ecaterina Ghica, din târgul Lipcani, moșia Zăhăicani, din ținutul „Eși” (partea de dincolo de Prut, Bălțiul de mai apoi!), iar după zece ani de „osteneli, speculații, lucrarea pământului, stăruință” cumpără, tot de la respectiva prințesă și tot în ținutul Iași, Stângăcenii, o „moșie de veci”, și își stabilește reședința în satul Pocembeni de pe cuprinsul acesteia. Nu există, în amintirile așternute pe hârtie la 1845 de către acest urmaș al unor mici boieri însărcinați de la țară, nicio reflecție intelectuală explicită și încheată, socială sau politică, asupra epocii turbulente, accelerate și pline de schimbări din istoria noastră națională în care el a trăit: două pustiitoare războaie ruso-otomane purtate pe teritoriul Principatelor românești ale Valahiei și Moldovei, urmate de tot atâtea costisitoare ocupații între 1806-1812 și 1828-1834, la care a fost în mod direct sau indirect martor; o dezmembrare teritorială a Moldovei în 1812, care îi jalonează viața de familie; în sfârșit, două schimbări vizibile de regim politic în Moldova princiară, în anii 1821 și 1834, și una, nu fără o anumită legătură cu cea din urmă, în estul Moldovei istorice anexat abuziv de Rusia, amorsată în 1820, odată cu introducerea dreptului de veto al guvernatorului imperial în Consiliul Basarabiei, dar definitivată în 1828, când este suprimată autonomia regională, sunt desființate vămile de pe Nistru, iar administrația din ce în ce mai rusificată este subordonată guvernatorilor generali sau vice -fiica dvoreaninului Dumitrache Chiruș (fiul pitarului Chiruș)”, adică fiica unui boier moldovean care a servit drept curtean al țarului Rusiei. Acest lucru se întâmplă, cel mai probabil, pe vremea războiului ruso-otoman dintre 1787-1792, încheiat cu Tratatul de la Iași, care a adus Imperiul Rus la granița Moldovei de pe Nistru și care a reafirmat rolul protector al țarului, recunoscut în 1774 la Kuciuk-Kainargi, asupra creștinilor ortodocși din Imperiul Otoman și din statele aflate sub suzeranitatea acestuia, în care românii din cele două Principate își puneau mari speranțe de emancipare antiotomană, reînnoind astfel o tradiție de

anii 1820-1821, s-au pierdut în împrejurări deocamdată necunoscute. Județul Covurlui, avea reședința la Galați, iar în anul 1938, avea în componența sa următoarele cinci plăși: Horincea, I.G. Duca, Prutul de Jos, Prutul de Sus, Siret. Județul Tecuci, reședință la Tecuci, care în 1930 avusese trei plăși, Homocea, Ivești și Podul Turcului, iar în 1938 județul avusese cinci plăși, două anterioare, Ivești și Podul Turcului, la care s-au adăugat alte trei plăși, Brăhășești, Găiceana și Tecuci⁸⁰², toate trei rezultate prin reorganizarea întregului teritoriu al județului. Să sperăm că într-o zi ele or să reapară așa cum au dispărut, spre folosul istoriei și a întregii Moldove. Existența acestora este însă neîndoielnică, pentru că lucrarea în sine era făcută la nivelul țării întregi și este însă dovedită de datele de sinteză acumulate de-a lungul timpului, care „se regăsesc, alături de cele privitoare la celelalte ținuturi ale Moldovei, în „Ecstract de obște pentru toți lăcuiitorii birnici, trepte și cei fără de bir, după cea mai de pe urmă catagrafie, 1821 ghenar” (Introducere, p. V). În extenso, pentru ținutul de față avem informații clare abia din anul 1828⁸⁰³. De altfel există și o întreagă sarabandă precum și o puzderie de

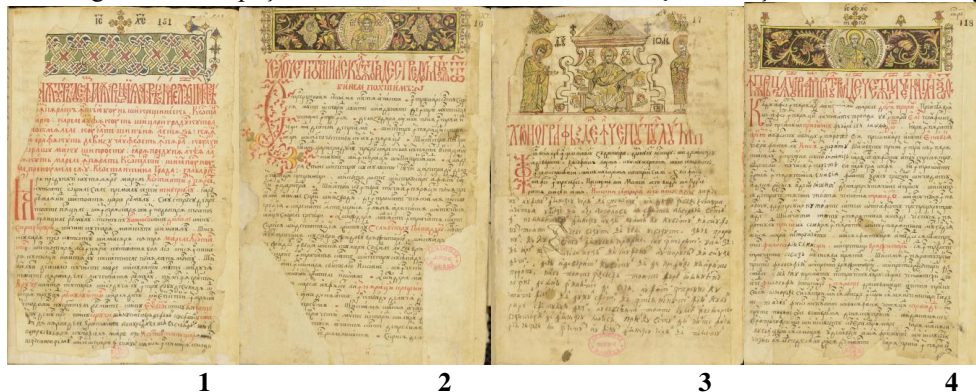
gândire și de acțiune politică ce cobora până la ultimii principii autohtoni de la sfârșitul sec. XVII și începutul sec. XVIII. Familia Chiruș-Vârnav nu a fost o excepție în Moldova.

⁸⁰² Merită să subliniem că în 1847 „conducerea țării constatând că recolta anului era în cea mai mare parte pierdută din cauza secetei și lăcustelor, a împărțit locuitorilor din ținutul Tutova, Fălciu, Tecuci, Covurlui și Putna, 1707 chile mei de semănat cu care se speră să se asigure hrana pentru iarnă” (Lucrări statistice făcute în anii 1859-1860, cap. I și II, Teritoriul, Iași, 1861, p. 105). De altfel, în anul 1860, această cultură detinea cea mai întinsă suprafață în Tutova, Covurlui, Putna, în raport cu întinderea ținului (Ibidem, p. 292). Cam pe la mijlocul secolului al XIX-lea o mare răspândire capătă creșterea viermilor de mătase, care se produceau însă numai în 6 ținuturi din sud Putna, Covurlui, Tecuci, Tutova, Vaslui, Fălciu (Ecaterina Negruți-Munteanu, Dezvoltarea agriculturii în Moldova între anii 1848-1864, în Dezvoltarea economiei Moldovei (1848-1864), București, 1961, p. 123).

⁸⁰³ Pentru ținutul Tecuci avem însă pomenite tot în documente și **părți din moșile de la Nicoreștii de Jos și din Dobrinești, „a trie parte, din tot locul, în câmp, într-apa Tecucelului, cumpărate de la Ion Mihu fiul lui Vasile Hânsaru.** Mai avea tot la acest ținut „**un loc de prisacă cu pomăt la Popești în Gura-Văii**”, precum și un **vad de moară în apa Bârladului, la Liești, cumpărat de la Tudosâica, fiica lui Miron Costin vel vornic** (I. Antonovici, Documente bărlădene, vol. III, doc. CLLLLVIII, p. 166-167). Iată deci că Ion Palade stăpânea, puțin după anul 1733, peste 26 de sate întregi, trei sate pe jumătate și alte părți din peste 37 de sate, în 12 din ținuturile Moldovei. După moartea sa averea se împarte între fii și fi cele sale. Safta a primit moștenire satul Calafindeștii de la ținutul Suceava. Maria primea satul Tupilați de la ținutul Fălciu, iar la **ținutul Tecuci primea satul Liești, pe Bârlad, Nicoreștii de jos și părți din Dobrinești.** Tofana rămânea stăpână peste satul Trifești pe Cogâlnic, de la ținutul Orhei. **Ion Palade** lăsa fiilor săi următoarele moșii: lui Toader: Zmeeni, Români și Băcani de la ținutul Tutovei și satul Orășeni din ținutul Cernăuți; Nicolae-Cetățuia, Hulpășeni, Ibănești, Mânzați, Corobănești, Mănoi, Strâmba, Dragășini toate la ținutul Tutovei, Pungeștii în ținutul Vaslui, Mârzeștii cu două helește pe apa Cacainei de la ținutul Iași; Constantin lua satul Ovinești la ținutul Orhei, Grămești, Rădești Ruginești, părți din Botoșinți pe Horaet, la ținutul Suceava, Bălești la ținutul Vaslui, Drujești și Portărești la ținutul Tutova; Dumitrașco primea Zorleni, Bălăceni, Bujorăni, Bălițești, Perieni; Ioniță, satele Greci, Rădești, Bicani, Balasănești, Tătărași, Cogeico și părți din Tomcești cu Tunsăști, Suceveni și Vlamnic, Șerbănești, Băloșăști, Viștilești, Davidești, Negrești, Pleșești, Stângaci. Bucata de loc din

târgul Bârladului îi era lăsată moștenire lui Nicolae și Ioniță. Satul Beneștii, sat care fusese cumpărat în mare parte de membri ai familiei Boul și ajunsese în stăpânirea lui Toader ca danie de la **vel postelnicul Stamate** (la 15 iunie 1802 /7172, 9 februarie 1664 Istratie Dabija Vv. domnul Moldovei întărește lui Stamatie vel postelnic și jupânesei sale Tudosca stăpânire peste jumătate de sat, ocină din Bănești, din țin. Cârligăturii, cu loc de heleșteu și cu loc de moară, cumpăratură de la Ion Coste și ai lui. Trad. rom. făcută de polcovnic Dobre, BAR, doc. ist., I/176; în 7172, 9 februarie 1664 Istratie Dabija Vv., domnul Moldovei, întărește lui Stamatie vel postelnic și jupânesei sale Tudosca stăpânire peste jumătate de sat, ocină din Bănești, din țin. Cârligăturii, cu loc de heleșteu și cu loc de moară, cumpăratură de la Ion Coste și ai lui, BAR, doc. ist., I/176, dos. 176b) și de la jupâneasa acestuia Tudosca, fata „Boului (I. Antonovici, Documente bârlădene, vol. III, doc. CCCLXVI, p. 323; Teodor Bălan, Documente bucovinene, vol. IV, doc. 11, p. 16)”. Satul fusese cumpărat, în mare parte, de părintele Tudoscăi. Moșia s-a împărțit între frați care au dăruit sau au vândut la rândul lor bucățile moștenite și mărite prin cumpărături ulterioare, surorii și cumnatului lor, **postelnicul Stamate** (Marele postelnic Stamatie a fost un grec originar de pe insula Hios (numită de turci Sacâz) din Marea Egee, de aceea este numit frecvent în documente **Stamatie Hioti (Hiotul) sau Stamatie Sacâzlea** (Vezi // C. A. Stoide, Documente și regeste nemțene de la Dabija vodă, Extras din Anuarul liceului de băieți, Piatra Neamț, an 1935-1936, nr.VII, p.12, „Stamati-Hioti vel postelnic”; Gheorghe Ghibănescu, Surete și izvoade, vol.IV, Iași, 1908, nr. CCXXVII, p. 252-254, „Stamatie-Sacâzlea vel postelnic”). Probabil că, drumul spre Țara Moldovei a lui Stamatie Hioti (Sacâzliul) este în strânsă legătură cu activitatea unei rubedenii, anume Nicolae Coci (Fusese un timp dregător în Țara Românească. Vezi // Nicolae Stoicescu, Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova, sec. XIV – XVII, București, 1971, p.45-4), tatăl lui Vasile vodă Lupul, deoarece Stamatie era nepot de vară primară (după alte date, văr primar) cu ultimul. Cunoaștem că Stamatie a avut și o soră, Arhonda, căsătorită în Țara Moldovei cu Miron pârcălabul, și un frate vitreg dinspre tată, Enache Neculce vistier, căsătorit cu Ecaterina Cantacuzino (fiica lui Iordache Cantacuzino), părinte al cronicarului Ioan Neculce hatman (Nicolae Iorga, Studii și documente cu privire la istoria românilor, București, 1902, vol. III, p. 31). La venirea în țară, Stamatie Hioti (Sacâzliul) este numit de către Vasile vodă Lupul în dregătorie de mare stolnic. În această dregătorie este atestat într-un act de la 19 aprilie 1648, iar la 31 decembrie 1649 este menționat ca fost stolnic (Nicolae Stoicescu, Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova, sec. XIV – XVII, București, 1971, p. 406). După decesul, în 1649, a vărului său, Iorga, mare postelnic (Nicolae Iorga, Inscricții din bisericile României, București, 1908, vol. II, p. 165, „Aici s-a îngropat cel vrednic de pomenirea veșnică și fericit Gheorghe și mare postelnic, rob cinstit al celui Veșnic, în zilele Domnului Vasile Voevod ...1649 martie 13”. Inscricția este în limba greacă și se află la mănăstirea Golia din Iași), Stamatie Hioti (Sacâzliul) îl urmează în această dregătorie (Nicolae Iorga, Studii și documente cu privire la istoria românilor, București, 1902, vol. 3, p.31), funcție în care se menține până la sfârșitul domniei lui Vasile vodă Lupul). De pildă, **Iacob Boul cupar** vindea „a patra parte din sat și o vie” lui Stamate cu prețul de 100 de lei, așa cum arăta un zapis din 2 aprilie 1664/7172 (Teodor Bălan, Documente bucovinene, vol. IV, p. 16). O altă jumătate de sat fusese a lui Ștefan Boul vel șătrar și a lui Gheorghită, fiul spătarului Dumitru Boul. Alte părți din moșie fuseseră cumpărate de **Gheorghită Boul Cupar** de la Sava, fiul Nastasiei, nepotul lui Ilie din Benești, în anul 1657-1658/7166 (Nicolae Iorga, Studii și documente, VII, doc. nr. 43, p. 114; I. Antonovici, Documente bârlădene, vol. III, doc. CCCLXVI); sau de la Gligorie „sin Vasile Troicii”, în decembrie 1657 /7166; partea lui Macovei fiul lui Costeș, a fraților și surorilor lui „ce-i despre soare apuni cu parte din vad de moară... și cu șese săpături și giumătate și loc de via cu noăzăci de meri”, cu suma de 12 lei în 23 decembrie 1660/7169; și o parte de la Vasile Barbălată în anul 1662/7172, februarie, 25 (Teodor Bălan, Documente bucovinene, vol. IV, p. 18). Celelalte bucăți de sat au fost cumpărate de **Samatie postelnicul** și soția sa între anii 1663/7171, iunie 26-5 februarie 1671/7179 de la Apostol Chiliaș și

feciorii săi, **Lazăr căpitan de Tecuci** și de la Sofica, nevasta lui Vasili Barbălată. A treia parte din jumătate de sat a fost cumpărată Toader Palade de la Constantin, fiul popei Brăescu din Cărlomănești. Împreună cu această parte Brăescu vindea și a treia parte din satul Țigănești (Ibidem), de pe valea Dobrotforului. La această bucată se adăugase în 4 decembrie 1665/7174 o altă a treia parte din Țigănești cumpărată cu suma de 100 de lei de **Stamate postelnicul de la Ștefan Boul vornicul**. Toader Palade își mărea moșia Țigăneștilor, cumpărând și el o altă a treia parte de sat de la Constantin, fiul popii Brăescu din Cărlomănești (Arhivele Naționale Iași, fond Manuscrise, nr. 1855, p. 32.), ajungând să stăpânească întregul sat. De la Gheorghiță Boul, Stamatie și Tudosca primiseră și jumătate din satul Oprișești, sat situat aproape de Ciorăști, care a ajuns în stăpânirea **vistiernicului Palade** și apoi a fiului său (Ibidem, p. 4v.); O altă moșie Colonești cu loc de moară pe Zeletin și cu locuri de prisacă și pomeți fusese primită danie de **vistiernicul Toader Palade** în februarie 1735/7243 de la **Constantin medelnicerul** (Ibidem, p. 6 r.- 6 v. Medelnicerul Constantin († 1794) era bunicul lui Constantin Hurmuzaki). Un sat întreg, de pe apa Zeletinului, Dâncenii, cumpărase Toader Palade de la **biv vel sulgerul Adam Luca** la data de 12 mai 1740, cu 200 de lei (Ibidem, p. 7 r.). Iar în anul 1745 devenea și stăpânul satului Șândreni (Ibidem, p. 7 r.). Pe apa Berheciului cumpăra moșia Cucuteni, care cuprindea nouă bătrâni. Șase alcătuiau un total de 2270 stânjeni, egali cu 110 funii (Ibidem, p. 7 v.), iar trei 1108 stânjeni. În același zapis de cumpărătură, data de 1 septembrie 1741-31 august 1742/7249, era inclusă și seliștea Broșteni cu heleșteu și vad de moară. Proprietățile fuseseră ale lui Lupul, feciorul lui Iordache și nepot lui **Iacomache setrar** și ale surorii lui, Maria. Ei erau stănepoții lui **Pătrașco Danovici tretii logofătul** (Ibidem, p. 7 v.- 8v) (Precizăm că se păstrează un „Hronograf den începutul lumii; tradus de Pătrașco Danovici, treti logofăt”. În exergă, este un text în slavă: „Azŭ esmŭ svĕtŭvŭ semu miru hodeŋ” („Eu sunt Lumina Lumii...”, Ioan, 8, 12); pe versoul filei 16, stema Cantacuzinilor, cu roșu și galben, o acvilă bicefală cu coroană pe cap, înscrisă într-un cerc cu chenar dublu și ornamente florale, susținută de doi lei, care și ei sunt încadrați de inițiale, în slavonă, scrise cu roșu, pe verticală, dar care se citesc de la stânga la dreapta: T C V Ot Z, în stânga, și I C V Ml L, în dreapta, adică: „T<od>i<ra>șco< C<anta>c<uzino> v<el> v<istier> ot M<o>l<davskoi> zl<i>”; Deisis, 85 x 145 mm, (Iisus pe tron, înconjurat de 6 îngeri, având în stânga pe Fecioara Maria și în dreapta pe Ioan Botezătorul); Date de publicare: Moldova 1689. autor: Cigală, Matei Dorothei al Monembasiei mitropolit; publicat de Cantacuzino, Theodor vistiernic dest. Cota BAR: Ms. rom. 86. Pentru că este vorba de un manuscris de patrimoniu extrem de valoros încercăm să facem o bucurie cetitorului prin publicarea lui în faximil cu speranța că o să reușim păstrarea frumuseții speciale a acestui manuscris, care a însemnat strădania absolut lăudabilă a celui care a fost cărturarul român Pătrașco Danovici, treti logofăt în Moldova, 1689, scriind această bijuterie pe hârtie cu mai multe tipuri de filigran: corn de poștă - f. 26, 32, 34, 35, 38, 84, 126; inițialele V și P cu o cruce la mijloc.

1. Prima filă: Titlu: Hronograf den începutul lumii; ilustrație; [Încep]ătură de împărăția a prea marelui și prea creștinului împărat, întâiu bun și creștinesc Constantin țariul, carele au făcut și Țarigradul cu toate tocmialele, cum iaste și până astăzi... (f. 151); Frontispiciu dreptunghiular cu motive geometrice. Deasupra frontispiciului, o cruce bizantină cu terminații de tip fleuron (reprezentând Sf. Treime), încadrată de inițialele: IS HS.; 2. Notă descriptivă: Frontispiciu cu Iisus Hristos Pantocrator, având în stânga și în dreapta doi serafimi. În exergă, text în slavă: „Azŭ esmŭ svētŭvŭ semu miru hodeŋ” („Eu sunt Lumina Lumii...”, Ioan, 8, 12). Frontispiciu de formă rectangulară, cu motive decorative fitomorfe, printe care și viță-de-vie cu ciorchini, element iconografic cu semnificație escatologică încă din arta paleocreștină, dar și simbol a lui Iisus în arta post-bizantină. Central, medalion circular avându-l reprezentat pe Iisus Hristos Pantocrator, cu monograma IS XS și nimbul cruciger. De-o parte și de alta este flancat de câte un serafim, cu șase aripi. Scrierea efectivă aparține lui Gavril diacul copist la 1696; 3. Hronograf den începutul lumii; ilustrație; Deisis; Frontispiciu rectangular, cu chenar îngust, greu de observat datorită amplelor lacune marginale ale suportului. În câmpul ilustrației este reprezentată tema Deisis, cu o formă consacrată (Iisus în slavă pe tron, având-o pe Fecioara Maria în stanga sa și pe Sf. Ioan Botezătorul în dreapta, ambii în picioare, întorși spre Hristos, cu mâinile în gest de orant, gest atribuit lor cu precădere în această temă iconografică). Demnă de remarcat este absența Evangheliei, detaliu în general prezent la pieptul lui Hristos. În ilustrația de față acesta binecuvântează cu ambele mâini și este înconjurat de șase heruvimi, reprezentați ca niste putți. Modelul tronului este de tradiție bizantină, un jilț simplu, rectangular, aparent fără spătar, cu o pernă dreptunghiulară rotunjită la capete și este văzut într-o perspectivă ușor nesigură. Obișnuita mandorlă este înlocuită de o structură cvasi-arhitecturală de volte și volute, care susține un fronton triunghiular pe care este înfățișat Sfântul Duh sub forma unui porumbel nimbant. Deasupra Fecioarei și a Sfântului Ioan Botezătorul sunt reprezentați arhanghelii Mihail și Gavril, înfățișați ca heruvimi (doar o pereche larg deschisă de aripi surmontată de un cap nimbant). Ei pot fi identificați ca arhangheli doar după inscripțiile lor identificatoare. Ioan Botezătorul este reprezentat desculț, cu parul lung lăsat în bucle sălbatice, ca orice sihastru, cu îmbrăcămintea de blană, specifică canonului său iconografic, acoperită de o mantie drapată. Fecioara, pe lângă costumul tradițional, tunică lungă și mantie care îi acoperă și părul, mai poartă și o coroană de model occidental, trimitere la titlul ei de „Împărăteasă a cerurilor”. Text scris de Gavril diacul copist la 1696; 4. Hronograf den începutul lumii; ilustrație; Arhanghelul Mihail; Frontispiciu de formă rectangulară, cu motive decorative fitomorfe, surmontat în zona centrală de o cruce cu brațele egale însoțită de monograma IS XS. Central medalion circular avându-l reprezentat pe Arhanghelul Mihail, reprezentat frontal, bust, îmbrăcat în costum militar de tradiție romano-bizantină, cu sabia ridicată în mâna dreaptă și teaca în mâna stângă. În exergă, text în slavă „Svētii Mihail...” Text scris de Gavril diacul copist la anul 1696. Cota BAR: Ms. rom. 86).” Astfel, **vistiernicul Toader Palade era la 1 sept. 1745 proprietar a peste 60 de sate întregi, mai mult de zece sate, pe jumătate, și alte părți din 17 moșii, mare parte din ele erau lăsate ca moștenire singurului său fecior, Constantin.** La acestea se pot adăuga numeroase pogoane de vie, prisăci, mori și vaduri de mori, vite, odoare, veșminte case și dughene precum și alte moșii date de zestre fi celor sale. Dacă luăm în calcul documentul din martie 1766 (Arhivele Naționale Iași, fond Manuscrise, nr. 1855, p. 86 v. -87 r) când copiii săi își împărțeau moștenirea, averea vistiernicului depășea cu mult suma de 100 000 lei (Ibidem, p. 87 v.-90 v.). Zoiții îi rămăneau moșiile Holboca de la ținutul Lăpușna, Glăvănești de la Soroca și Racovățul, valorând fi ecare câte 300 lei, la care se adăugau 1100 lei datorite de la fratele său, Constantin și de la sora sa Maria, precum și suma de 16500 lei în odoare, haine și bani. Zmaranda devenea stăpână la câteva moșii din ținutul Cârligătura, Hoisăști, Cilireni, Vartici și alte părți de moșii din împrejurimi, în valoare de 2000 lei, precum și 16 500 lei în odoare haine și „altele”. Maria primea Hârlești de pe apa Bahluului, în ținutul Hârlău, moșie în valoare de 1500 lei, Băcanii care valora 1000 de lei cu tot cu moara de pe Bârlad, Urlații care valora tot 1000 lei,

pivnița de la Iași în valoare de 700 lei, pivnița de la Galați, valorând 100 lei, 15 pogoane de vie de la Nicorești care făceau 600 lei, 1000 stupi a 1750 lei, 500 de oi-750 lei, 40 iepe, 4 vaci, 30 boi al căror preț era de 1726 lei, și 300 lei reprezentând valoarea Țiganilor. La toate acestea se adăugau 1240 lei o sumă ce rămăsese datorie. Fiului său îi erau date moșiile Putidrenii (Pudrenii) de la ținutul Tutova (valora 20 lei), **Dâncenii, ținutul Tecuci** (200 lei), **Șerbăneștii** (200 lei), parte din moșia Nacului (La 31 aug. 1837 Locotenentul Cioacă adevărește că a primit procură de la Iancu Zota să aleagă și să ia în stăpânirea sa 22 pași din hotarul moșiei acestuia Fântânelele, câștigată de la răzeșii din Blăjari, <http://arhivelenationale.ro/site/download/inventare/Achizitii-Noi.-MLXX-MCX.-Inv.-101.pdf>, p. 1, poz. 2), ținutul Tutova (100 lei), Ciorăștii (300 lei) Grecii (300 lei), moșia Brăeștii de la ținutul Cărligătura (1500 lei), Spinoasa din Soroca (1500 lei, Orășenii, ținutul Cernăuți (2000 lei), casele din Iași (4000 lei), 2 pivniți în Iași (1400 lei), o pivniță la Bârlad (500 lei), 28 pogoane de vie la Triponești și Cuciu (1120 lei), 7 sălașe de Țigani (700 lei), 40 epe, 40 vaci, 30 boi, 7 vase cu vin (1726 lei). Pentru o parte din moșii a căror situație era „întunecată” aflându-se în litigiu cu alți stăpâni, urmau a se continua acțiunea pentru câștigarea lor și apoi a se împărți și ele frățește. De asemenea urma să fi e recuperată din datorii suma de 17888 lei și pentru a se evita neînțelegerile se împărțea și ea „frățește”: câte 4000 Zoia și Zmaranda, și câte 4944, Constantin și Maria. Soția sa domnița Anița moștenea din averea soțului chivernisala vieții și a grijilor Mării sale” următoarele bunuri: moșia Ștefănești de la ținutul Dorohoi, 11 pogoane de vie la Cucoșu, 15 epe, 11 cai telegari, 150 stupi, alte vite de la Ciorăști, 6 vase cu vin, 60 de sălașe de Țigani și alte bunuri (Ibidem, p. 91 r.-91v.). În concluzie, proprietățile boierilor Palade sunt atestate documentar în secolul al XVIII-lea prin cele patru moșii ale boierului vistiernic al lui vodă Vasile Lupu.

Acumularile făcute de urmașii săi pe parcursul a 100 de ani au dus la formarea unui întins domeniu al cărui nucleu a fost zona sudică a Moldovei, în principal ținuturile Tutova, Covurlui și Tecuci. Numai un singur membru al familiei, vistiernicul Toader Palade avea în stăpânire, la 1 septembrie 1745, peste 60 de sate întregi, mai mult de 10 sate, pe jumătate, și alte părți din 17 moșii. Cumpărările, daniile sau schimburile dese de moșii, restrângerea dreptului de folosință al țăranilor precum și acapararea pământurilor țăranimii libere, defrișările, destelenirile, comasările, au fost principalele modalități de constituire și dezvoltare a marii proprietăți stăpânite de boierii Palade, căi identice cu cele întâlnite la formarea ceolalte domenii boierești sau mănăstirești din Țările Române (În averea spătarului Ion Păladie pentru ținutul Tecuci avem pomenite în documente părți din moșiile de la Nicoreștii de Jos și din Dobrinești, „a trie parte, din tot locul, în câmp, într-apa Tecucelului, cumpărate de la Ion Mihu fi ul lui Vasile Hânsaru. Mai avea tot la acest ținut „un loc de prisacă cu pomăt la Popești în Gura-Văii”, precum și un vad de moară în apa Bârladului, la Liești, cumpărat de la Tudosăica, fiica lui Miron Costin vel vornic, vezi I. Antonovici, Documente bârlădene. vol. III, doc. CLLLLVIII, p. 166-167; Un sat întreg, de pe apa Zeletinului, Dâncenii, cumpărase Toader Palade de la biv vel sulgerul Adam Luca la data de 12 mai 1740, cu 200 de lei 235. Iar în anul 1745 devenea și stăpânul satului Șândreni, vezi și Arhivele Naționale Iași, fond Manuscrise, nr. 1855, p. 7 r). În perioada următoare incluzând și prima jumătate a secolui al XIX-lea familia a continuat să acumuleze bunuri astfel încât în jurul anului 1831 se număra printre cele 28 de mari familii boierești ale Moldovei, mari proprietare de moșii.- Informații cu privire la proprietăți ale familiei boierilor Palade din Moldova (sec. al XVII-lea – prima jumătate a sec. al XVIII-lea.) -Cercetări Istorice, 2002-2004 (XXI-XXIII). Există și un document intitulat „Sama lui Mihălachi Nița porocinica de cheltuiala casii dum. Toadir Păladi vel viat; începîndu-să din anul trecut de la luna lui ghenar pîn acum la zi întîi a lui februar, let. 7259”. Este o condică de venituri și cheltuieli a gospodăriei moșierești a marelui vistiernic Paladi. La venituri sînt trecuți banii din „vinitul Hătmăniei”, de pe vinul vîndut, chiriiile dughenilor, de la diacii de Visterie, și altele. Cheltuielile s-au făcut pentru îmbrăcămintea casei, simbriile argaților, herghelegiilor, prisăcarilor, la cuhnea boierescă, la grajd, unor meșteri care au lucrat la casele de la Brătuleni, ș.a. La fila 45 verso, un capitol intitulat: „socotelile ce are dum. răposatul vist. Paladi cu

neglijențe și insubordonări, privitoare la unele arhivele românești, dar cu deosebire la cele ale județului Tecuci⁸⁰⁴, aproape distruse de inundații, dosite nelegal de

Visteria”. Conдика este legată în piele, hârtie bună cu filigran, scriere chirilică, în format 32,5 x 22cm, 1750-1752”, 49 pag., ASI, Colecția Manuscrise, volumul II, inventar 1439 site.pdf, rola 285, poz. 1845, pag. 2. La pag. 3, poz. 1855 se află un „Catastif de toate moșiile dumisale Toader Păladi, vel vist., fiul lui Ion Păladi, vel vor., nepot lui Toader Păladi vel vor. de toate moșiile ce sînt despre a dumisale osăbit de alți frați ai dumisale, cumpărături și danii, precum s-au arătat anumi mai gios, care s-au scos de pe scrisorile dumisale la Vasili Buhăescul biv vel pitar, la anul de la zidirea lumii vlet 7254, săpt. 1”. Se arată ținutul, moșiile, de la cine provin șianul documentului. Moșiile sînt în ținuturile: Tecuci (cu vii la Nicorești, Covurlui (cu pivnița la Galați), Tutova, Vaslui, Fălciu, Lăpușna, Orhei, Cernăuți, Suceava, Neamț, Hirlău (vii la Cotnari), Cîrligătura, Iași și locuri în orașul Iași. Pe unele file, în partea de jos, este scris de altă mână „sînt ale lui Costantin”. Conдика are formatul 32,5/22, este legată în piele; pe verso primei coperți o însemnare: „I zapis Domărșăști s-au dat la Dumitrașcu Duca să-i... let 7266, săpt. 30”; din cele 140 file, 99 sînt scrise; scrierea cu caractere chirilice, filigran.

⁸⁰⁴ Despre dimensiunea datelor pierdute nu avem elemente concrete foarte multe, dar putem să ne facem o imagine pornind de la evoluția demografică a acestor locuri. Între Unirea de la 1859 și anul 1914, principalele „repere” în procesul demografic ar putea fi: 1860 - 3 917 541 locuitori; 1866 - 4 115 000 locuitori; 1877 - 4 479 813 locuitori; 1899 - 5 956 690 locuitori; 1912-7 160 682 locuitori. Densitatea populației a evoluat de la 33 locuitori/km² în anul 1859 la 45,3 locuitori/km² în anul 1899. Analizând creșterea populației României de la 1859 la 1899, L. Colescu, șeful Serviciului Statisticii Generale, nota că sporul populației în 40 de ani, în sumă de 2 091 842, a fost produs astfel: „1762 282 unități ce reprezintă excedentul total al născuților asupra morților, plus 329 560 unități care formează diferența între emigrați uni și imigrațiuni, diferență clasată în favoarea intrării străinilor veniți și rămași în țară în acest interval”. România era situată între țările mici ale Europei, având o populație mai mică decât Austria (26 150 599 -1900), Ungaria (cu provinciile subjugate, 19 254 559 - 1900), Germania (56 367 178 - 1900), Franța (38 961 945 - 1901), Marea Britanie (41 458 721 - 1901) ș.a. Totuși, pentru poziția țării în sud-estul continentului, trebuie menționat că avea populația cu mult mai mare decât statele sud-dunărene: Bulgaria (3 733 189 - 1900), Serbia (2 494 770 - 1900) Grecia (2 430 807 ~ 1896). Raportat la Europa, densitatea populației României, de 50 locuitori/cm în anul 1906, era mai mică decât cea din vestul Europei (63 locuitori/km²), dar mai mare decât media continentală (41,6 locuitori/km²) și aproape dublă față de cea a Europei Orientale (27,4 locuitori/ km²). După mediu, populația a evoluat astfel: 1859/1860: urbană - 17,6%; rurală - 82,4%; 1899: urbană - 18,8%; rurală - 81,2%. În cele patru decenii, populația urbană a crescut cu aproximativ 90%, iar cea rurală cu aproximativ 46%. De fapt, sporul natural a fost mai mare la sate. Creșterea populației orașelor cu aproximativ 500 000 locuitori se explică prin: 65 000 locuitori - excedent natural; 250 000 - imigrări din țări străine; 185 000 - locuitori de la țară care s-au așezat la orașe. De la 1859 la 1899, populația principalelor orașe ale țării a evoluat astfel: București: 121 734-276 178; Brăila: 15 767-56 330; Botoșani: 27 147-32 521; Buzău: 9 027-21 877; Bacău: 8 972-16 378; Călărași: 1 037-11 077; Craiova: 21 521-45 579; Focșani: 13 164-23 601; Galați: 26 050-62 545; Iași: 65 745-77 759; Ploiești: 26 468-45 107; Piatra Neamț: 11.805-17 384; Pitești: 7 299-15 669; Turnu Severin: 8 925-19 753. L. Colescu a realizat o analiză asupra sporului natural pentru perioada 1901-1905, evidențiind următoarele: o slabă vitalitate exista în județele Iași, Roman, Tutova, Putna, Covurlui (70-76 morți la suta de născuți); Botoșani, Suceava, Neamț, Bacău, Fălciu, Tecuci, Gorj, Vâlcea, Argeș, Dolj, Romanați (65-69 morți la 100 născuți). O vitalitate mare se înregistra în județele Mehedinți, Vlaşca, Ilfov, Ialomița, Tulcea, Constanța (50-59 morți la suta de născuți). Pentru unele

arhivele fostelor capitale de provincii, fapte care fac destul de grea orice cercetare legată de perioadele de istorie medievală ale acestuia. Mai fac precizarea că și o serie importantă de documente privitoare la marile proprietăți se impune a fi cunoscute și promovate ca impact istoric, pentru că numai așa putem înțelege astăzi toate interesele care au produs și mutațiile politico-administrative în Moldova, iar un mic exemplu în acest sens poate fi averea boierilor Palade. Este interesant de remarcat că în 1832 apare și un proiect „pentru pedepsirea potlogarilor în munca publică”, act întocmit de jurisconsultul moldovean Cristian Flechtenmaher, proiectul fiind în spiritul Regulamentului Organic care urmărea și normalizarea vieții publice în toată Moldova⁸⁰⁵. Cred că este mai bine să mai pomenim de apariția Regulamentele Organice, legi care sunt concepute începând din aprilie 1829. Sunt două comisii de redactare, câte una pentru fiecare Principat în parte și ele încep să funcționeze sub președinția generalului Jeltuhin, care va fi înlocuit cu mult mai celebrul Kiseleff. Dar din diverse motive, inclusiv declanșarea unei epidemii de holeră, se lucrează până în anul 1831, textul fiind definitivat în mai (pentru Muntenia) și, respectiv octombrie (pentru Moldova). Ion Sandu Sturdza⁸⁰⁶ și Grigore Ghica, care domneau atunci în Principate Române, numiseră mai mulți boieri în respectivele comisii, care funcționau sub autoritatea rusească. Metoda de lucru este una aparte, textul fiind elaborat în franceză și apoi tradus în română. De cele mai multe ori, Regulamentul din Valahia (RV) spune același lucru ca și cel din Moldova (RM), dar cu mici diferențe de exprimare, un lucru firesc de vreme ce traducerea s-au făcut separat. Djuvara spunea că, fiind atât de apropiate, am putea vorbi despre „Regulamentul Organic la singular”⁸⁰⁷. Iar în ciuda importanței sale istorice, textul celor două Regulamente se găsește greu. Ultima dată a fost făcută o ediție acum mai bine de jumătate de secol, în 1944⁸⁰⁸. Prima problemă care a apărut repede în legătură cu aceste regulamente a fost dacă ele sunt sau nu Constituții? Întrebarea a fost pusă și în dezbaterile constituționalistilor, precum și în cea a istoricilor. Răspunsurile au fost diverse.

județe cu vitalitate mare, trebuie avută în vedere și existența orașelor, în care imigra populație de vârstă matură, cu mortalitate mai mică (Gheorghe Platon, *Istoria românilor*, vol. VII, tom. II).

⁸⁰⁵ Secretariatul de stat al Moldovei, ASI, inventar 2225- site.pdf, p. 6, poz. 27, rola 3.

⁸⁰⁶ Ioan Sandu Sturdza, domn al Moldovei (1762 - 1842) între 1822, septembrie – 1828, aprilie. Este atestat ca paharnic pe la 1799 într-un document de epocă. Ulterior, este menționat în documente ca spătar, postelnic și, în câteva rânduri, ca ispravnic (sau vornic) al ținutului Bacău.

⁸⁰⁷ Neagu Djuvara, *Între Orient și Occident. Țările române la începutul epocii moderne* (1800-1848), traducere de Maria Carpov, în ediția a VII-a, Humanitas, București, 2009, p. 353. Iar alte informații despre elaborarea Regulamentelor la Mihai T. Oroveanu, *Istoria dreptului românesc...* cit., p. 207 și Gheorghe I. Brătianu, *Sfatul domnesc și Adunarea stărilor în Principatele române*, Editura Enciclopedică, București, 1995, p. 256.

⁸⁰⁸ Regulamentele au fost editate de Paul Negulescu și George Alexianu, *Regulamentele Organice ale Valahiei și Moldovei*, vol. I, București, 1944. Câteva extrase pot fi găsite la Cristian Ionescu, *Dezvoltarea constituțională a României. Acte și documente 1741-1991*, Monitorul Oficial, București, 2000.

Vlad Georgescu afirma că avem de-a face cu o Constituție. În schimb, Tudor Drăganu spunea că Regulamentele au un caracter mixt, dar toată lumea recunoaște că ele au schimbat în bine societatea acelor timpuri. Regulamentele sunt o Constituție, pentru că ele prevăd separarea puterilor. Acesta este în lumea modernă numele cel mai adecvat pentru a desemna un text politic care instituie separarea puterilor. Și vom găsi, de bună seamă, multe imperfecțiuni și confuzii, nu doar în secolul al XIX-lea, ci chiar până în zilele noastre. Dar sâmburele modern, principiul liberal, este cel care rămâne. Marele istoric Gheorghe I. Brătianu sublinia, în același timp, influența continuă a viziunii vizibil liberale a contelui Pavel Kiseleff. Istoricul Brătianu reproducea și părerea pe care generalul conte rus și-o făcuse despre boierii moldoveni, în timpul negocierilor pentru textul care va reglementa funcționarea puterilor: „De 15 zile mă lupt cu bărboșii moldoveni, care sunt cu siguranță cei mai turbulenți intriganți dintre toți bărboșii de pe tot întinsul pământului”⁸⁰⁹. Iar Nicolae Șuțu (Soutzo) (n. 25 octombrie 1798, Constantinopol – d. 10 ianuarie 1871, Făurei), de pildă, spunea în Memoriile sale că Regulamentele au fost ca „o revoluție în sens liberal, făcută fără zguduiți și fără violență”, deoarece însăși „regimul reprezentativ a venit să contrabalanseze puterea executivă”⁸¹⁰. Și așa cum spuneam deja, toate Regulamentele acestea reformatoare sunt cvasi-identice, iar numele adunărilor sunt foarte apropiate: „Obicinuita Adunare Obștească”, în Țara Românească, respectiv „Obșteasca Obișnuită Adunare” în Moldova. Adunările acestea sunt eclectice din punctul de vedere al criteriilor de alcătuire, pentru că ele nu sunt bazate pe un principiu unic de reprezentare. Ele sunt constituții alcătuite, de fapt, din trei mari grupuri, așa cum prevăd articolele 45 din Regulamentul pentru Valahia și 48 din cel al Moldovei. Primul grup este reprezentat de episcopii eparhioți: în Muntenia, este vorba despre episcopii de Râmnic, Buzău și Argeș, iar în Moldova, despre episcopii de Roman și de Huși. Avem aici nivelul teologico-politic al adunării. Al doilea grup este alcătuit din așa-numiții boieri de treapta-ntâi, cei mai înalți în rang, adică, potrivit arhondologiei știute astăzi, boierii de la mare logofăt la ban. Pentru Valahia, Regulamentele prevedeau alegerea a 20 de boieri de rang I, în vreme ce pentru Moldova erau 16 asemenea boieri numiți de rang I, cu condiția să fie pământeni sau împământeniți și să aibă cel puțin 30 de ani. În Moldova, era condiția suplimentară ca toți să fie din Iași. Muntenii erau mai toleranți cu provincia. Iar a treia categorie, care este și cea mai interesantă, era așa-numita categorie a deputaților „duprin județele țerii” sau, cum li se spunea în Moldova, a deputaților „ținutași”, deoarece aici județele se numeau ținuturi. Se cunosc 19 asemenea aleși în Muntenia și alți 16 în Moldova. Se poate observa că în Moldova avem egalitate

⁸⁰⁹ Gheorghe I. Brătianu, *Sfatul domnesc...*cit, p. 254 și 261.

⁸¹⁰ Memoriile Principelui Nicolae Șuțu, mare logofăt al Moldovei, 1798-1871, traducere din limba franceză, având o introducere, note și comentarii de istoricul Georgeta Penelea Filitti, Editura Fundației Culturale Române, București, 1997, p. 97.

numerică între boierii de rang I și boierii din județe. În Muntenia, era o diferență: 20 de boieri de rangul I și alți 19 deputați din județe, apoi câte unul din fiecare județ, erau 18 asemenea diviziuni administrative, și un deputat din orașul Craiova. Avem aici prima apariție a orașului ca entitate electorală. În total, Adunarea din Muntenia avea 42 de membri și era prezidată de Neofitul de Râmnic, care era Otcârmuitorul Mitropoliei, iar în Moldova avem doar 34 de membri aleși, plus mitropolitul Veniamin. Câteva scurte observații despre fiecare dintre cele trei categorii. Prima categorie era, deci, cea a Bisericii. Lumea de la 1830 este o lume care se află încă sub autoritatea clericală. Numărul preoților era mare. Conform statisticilor citate de Djuvara, în Moldova, la 1838, erau 5650 de preoți, pentru o populație care, așa cum aminteam data trecută, depășea cu puțin un milion de suflete. În Muntenia, la 1839, sunt 6904 preoți. Și mai sugestiv mi se pare că este, pentru a înțelege locul bisericii în lumea ordonată de Regulamente, un scurt tablou al Iașilor epocii, tablou pe care l-am găsit la un călător străin, pe nume Adolphe Laurent Joanne, cel care a scris *Voyages illustrés dans les cinq parties du monde* 1846, 1847, 1848, 1849. Astfel, Iașii aveau la 1846 un număr de: „4300 de case, 80 de hoteluri, 13 mănăstiri, 70 de biserici ortodoxe, o biserică catolică, o biserică armenescă, o biserică reformată, două sinagogi, 7 hanuri, un seminar, 2 colegii, 6 pensioane, 3 tipografii, o litografie, 1247 de echipaje de trăsură, 4715 căruțe, 11728 de cai, 42 de cupeuri și un teatru străin”⁸¹¹. Numărul boierilor mici va spori mult în anii următori, astfel încât presiunea politică venită din partea lor va crește și ea. La 1830, potrivit lui Gheorghe Brătianu, avem cu totul 1311 boieri; numărul lor va ajunge, până în 1858, când se produc importante mutații electorale, la circa 3167, majoritatea fiind de condiție modestă. Boierii mici au avut mai întâi un rol politic sesizabil mai degrabă pe plan local decât în cel așa-zicând „național”⁸¹². De la 1831 până astăzi, județul este o categorie electorală de maximă importanță. Cu excepția unor scurte perioade din secolul al XX-lea, când s-a votat pe „ținuturi” (care nu mai erau însă, în invenția regelui Carol al II-lea, sinonime cu județele) și, respectiv, pe „regiuni”, efective în comunism de la 1950 la 1968, județul ca rol administrativ a fost constant un factor de identificare a domiciliului politic. De altfel, Regulamentele, atunci când listează județele, prevăd și posibilitatea dispariției lor („spre a se face mai rătunde și deopotrivă la lățimea lor”), o modificare care nu trebuia să ducă la schimbarea numărului total de deputați: „obrazele ce sunt a alege” urmau să fie stabilite, spunea regulamentul muntean în articolul 45, „după analoghie, la împlinirea cerutului număr de deputați”. Dar ce județe existau? Sunt unele care există și astăzi, de pildă, Prahova, Brăila, Dâmbovița sau Buzău, ori, în Moldova, Suceava, Neamț, Bacău etc. Altele au dispărut: așa sunt, în Țara Românească, Slam-Râmnic, Saac (sau Săcuieni, județ

⁸¹¹ Daniela Bușă (coord.), *Călători străini despre țările române în secolul al XIX-lea*, vol. V (1847-1851), Editura Academiei Române, București, 2009, p. 18-19.

⁸¹² Pentru date și observația din text, v. Gheorghe I. Brătianu, *Sfatul domnesc...*cit, p. 261-262.

care avea reședința la Văleni și care a dispărut în anul 1844), din zona Moldova, să mai cităm, dintre cele care nu mai există, Hârlău, Cârligătura, dar și Herța, desființate la scurtă vreme după intrarea în vigoare a Regulamentului⁸¹³. Iar numărul total al celor care votează la primele alegeri din Moldova este de 303 alegători. Dacă îi adăugăm pe cei 57 alegători, care votează pentru boierii aceea de rangul I, avem un total de 360 alegători. Acesta este corpul electoral la primul scrutin moldovean. Este, desigur, doar un corp electoral extrem de restrâns: mai puțin de 0,3 la sută din câți locuitori avea Principatul. Situația variază de la județ la județ. Cel mai mare număr de votanți îl găsim în județul Tutova, unde sunt consemnate 30 de persoane, sunt însă și locuri, de pildă, la Herța și la Iași, unde avem câte 7 votanți. În capitala Moldovei, era vorba despre alegătorii reuniți cu o a doua ocazie, pe 24 noiembrie 1832, după ce la o primă strigare, pe 13 ale aceleiași luni, veniseră 8, iar scrutinul fusese amânat cu speranța că vor veni mai mulți! Aș vrea doar să dau câteva exemple legate de derularea scrutinului. Prima observație care se impune este că alegerile se câștigau cu voturi foarte puține. La Suceava, cel ales, spătarul Grigori Codreanu, are 9 voturi. Cele mai puține le are deputatul ținutaș de Hârlău, spătarul Tudorache Aslan, care obține 7 voturi. În comparație cu aceștia doi, unii aleși putem spune că ajung la cote impresionante. În Botoșani, de pildă, comisul Ionică Gherghel face 26 de voturi, reușind de altminteri să atingă unanimitatea. În aceeași situație îi găsim pe spătarul Grigore Cuza de la Vaslui și pe aga Iordache Miclescu de la Cârligătura. Iată că și unanimitatea se naște odată cu parlamentarismul. Un scor foarte bun face și banul Enacache Gherghel, cu 26 din cele 27 de voturi exprimate la Dorohoi. În alte locuri, însă, apar situații care evocă totuși adevărate confruntări, competițiile dând naștere unor contestări și ducând chiar la reluarea scrutinului. În ținutul Putna, dăm peste un caz interesant. Acolo, într-un prim moment este ales paharnicul Costache Lupu, care obține sprijinul a 9 votanți, învingând alți 4 candidați: spătarul Sandu Stamatin (care obținea 6 voturi), spătarul Gavril Stamatin (4 voturi), paharnicul Constantin Elefteriu (3) și paharnicul Ștefan Lefteriu (un singur vot). Numai că învingătorul a refuzat mandatul: nu fusese întrebat dacă vrea sau nu să fie ales, așa că având treburi mai importante de făcut, a impus organizarea unor noi alegeri, pe 1 decembrie, când mandatul din Putna e câștigat de paharnicul Iordache Milu, cu 17 din cele 23 de voturi exprimate. La Herța, avem egalitate între doi candidați: Iordache Balica și Iordache Chiriac, fiecare având câte 2 voturi. Iată de ce se mai face un tur de scrutin, iar cei 7 votanți dau trei voturi unuia și trei celuilalt, președintele colegiului electoral neputând vota și, deci, tranșa victoria. Cum prin vot nu s-a putut decide, s-a recurs la tragerea la sorti. În fine, la Hârlău, cel ales, spătarul Tudorache Aslan, care avusese 7 voturi față de cele 5 acordate agăi Vasile Brăescu, și-a văzut victoria contestată de postelnicul

⁸¹³ Vezi „Obicinuita Obștească Adunare a Țării Românești. Legislatura I, sesiunea I. 1831-1832”, în *Analele Parlamentare ale României*, tomul II, Imprimeria statului, București, 1892, p. 172-209.

Iorgu Ghica, pe motivul că Aslan „nu e nici fiu de boier, nici proprietar de moșie”; alesul a fost totuși validat de Obișnuita Adunare a Moldovei în ședința din 8 decembrie 1832⁸¹⁴. Iar în anul 1864, chiar domnitorul țării, Alexandru Ioan Cuza, dă chiar prima lui lege de organizare administrativ-teritorială modernă a teritoriului României. Trebuie spus că și legea prevedea împărțirea țării în 33 de județe, toate având încă de atunci ca subdiviziuni plășile precum și comunele (numite urbane și rurale). Județele și comunele erau, chiar prin textul legii, investite cu personalitate juridică și ca organe deliberative și executive astfel: consiliul județean și prefectul (acesta din urmă ca reprezentant al guvernului în teritoriu), respectiv consiliul comunal și primarul (în calitate de reprezentant al guvernului în teritoriu). Toate aceste plăși apărute erau însă numai simple subdiviziuni ale județelor, ele erau fără personalitate juridică, conduse de subprefecți, cu atribuții de supraveghere și control asupra autorităților comunale⁸¹⁵. Potrivit înscrisurilor din Catastiful vistieriei din 30 iunie/10 iulie 1606, în Moldova erau numai 20 de ținuturi, iar peste șase decenii (1665) numărul lor a scăzut la 19, situație care se va menține până în anul 1715⁸¹⁶. Istoricul Constantin Rezachevici sublinia că, spre deosebire de situația existentă în Țara Românească, „tendința de restrângere prin contopire a numărului de unități administrative” era mult mai evidentă în Moldova⁸¹⁷.

Județul antebelic Tecuci era împărțit în trei plăși: 1. Bârlad-Nicorești, cu reședința în târgul Nicorești⁸¹⁸, 2. Berheciul, cu reședința în târgul

⁸¹⁴ Datele menționate despre alegerile din Moldova de la 1832, apud APR, III, p. 7, 89-91, 93-94, 109-112, 114-116, 123, 127-129. Vezi Cristian Preda, *Rumânii fericiți: vot și putere de la 1831 până în prezent*, editura Polirom, Iași, 1992.

⁸¹⁵ Lege nr. 394 pentru comunele urbane și rurale, Monitorul oficial al României, 31 martie 1864.

⁸¹⁶ Constantin Rezachevici, *Instituțiile centrale și locale în Țara Românească și Moldova*, în „Istoria românilor”, vol. V, Editura Enciclopedică, București, 2003, p. 663. Tot 19 ținuturi erau și în 1684 și anume: Suceava, Neamțul, Romanul, Bacăul, Putna, Tecuciul, Tutova, Covurluiul, Fălciul, Vasluiul, Cărligătura, Iașii, Hârlăul, Dorohoiul, Cernăuții, Hotinul, Soroca, Orheiul și Lăpușna. Vezi Dragoș Moldovanu, op. cit., p. XIV.

⁸¹⁷ Constantin Rezachevici, *Instituțiile centrale și locale*, p. 663.

⁸¹⁸ La 10 august 1833 Isprăvnicia ținutului Tecuciu face cunoscut medelnicerului Dumitrache Papadopulo că privighetorul Ocolului Nicorești și cu porojnicul Constandin Iordache sunt însărcinați să execute pe căminarul Turculeț pentru pagubele pe care i le-a pricinuit la via sa, iar până atunci îi trimite caii căminarului să-i țină la el. La 22 mai 1834 Isprăvnicia Tecuciu, în urma jalbei din 12 Mai a medelnicerului Dumitrachi Papadopolos, rânduieste pe sardarul Gavril Costandachi și pe stolnicul Ioniță Ghilciu să cerceteze paguba pricinuită viei acestuia, de pe moșia Nicorești, din satul Coasta Lupei pe moșia Nicoreștii de jos, pe care o cumpărase de la brigaderul Ghica, de comisul Neculai Turculeț care face, lângă această vie, un ceair de boi și cai, iar pe 6 iulie sardarul Gavril Oostandachi și stolnicul Ioniță Ghilciu raportează Isprăvniceii Tecuciu, cercetarea făcută la via lui Dumitrachi Papadopol. La 29 martie 1844 Ianache Drăgănescu, privighetorul Ocolului Nicorești, comunică spătarului Costandachi Pantazoglu că a înștiințat pe clucerul Alexandru Ventura să vie ca împreună cu el să cerceteze pricina dintre căminarul Neculai Turculeț și medelnicerul Dimitrie Papadopol pentru venitul unor vie din satul Coasta Lupei

Găiceanca precum și 3. Stănișești-Zeletinul, cu reședința în târgul Podul Turcului. Probabil că Ocolul, ca primă subdiviziune administrativă, a apărut pe la 1741, probabil ca o consecință a desființării ocoalelor din jurul marilor târguri⁸¹⁹. Iar pe la 1772-1774, pe timpul ocupației rusești, în Moldova s-a ajuns la 91 de ocoale⁸²⁰. În vechiul regat care era România, județele existente în dimensiunile și structura lor în perioada antebelică au rămas complet neschimbate, în timp ce în provinciile românești Basarabia, Bucovina, Transilvania și Banat au fost menținute subdiviziuni existente în perioada Imperiului Țarist și a Imperiului Austro-Ungar, desigur că din rațiuni de funcționalitate administrativ-teritorială. După anul 1918, denumirea de județ a fost adoptată în provincii reunite acum în locul celorlalte de țară-ținut (Basarabia, rutuyezd), district (Bucovina, ger. Distrikt) și apoi aceea de comitat (Transilvania și Banat, maghiarul Vármegye). Trebuie să observăm că în Transilvania, ca și în Banat, porțiunile de comitat, cu nucleul teritoriului rămas în afara României, au fost atașate unităților administrative vecine: Ugocea la Satu Mare, Cenad la Arad și Torontal la Timiș (formând județul Timiș-Torontal). În anul 1925 a fost realizată unificarea administrativă a teritoriului național românesc, asta după ce în prealabil au fost bine analizate mai multe propuneri, costurile financiare ale acestei necesare operațiuni fiind destul de mari pentru bugetul unei țări epuizate de efortul militar făcut în primul război. „Comisia pentru Studiul unei Noi Arondări a Județelor”⁸²¹, înființată pe lângă Ministerul de Interne și condusă de geograful Simion Mehedinți, a venit în anul 1920 cu o propunere care viza înființarea a nouă regiuni și a unor județe mai mari ca întindere. Proiectul comisiei de a mai reduce numărul județelor la 48, urmată de o alta variantă, care presupune 62 de județe, nu a fost bine primit, ba chiar a și stârnit opoziția autorităților locale din unități care trebuiau

(<http://arhivelenationale.ro/site/download/inventare/Achizitii-Noi.-MLXX-MCX.Inv.-101.pdf>, p. 10, poz. 4-6, pachetul MLXXIX).

⁸¹⁹ Dragoș Moldovanu, op. cit., p. XII; Dorin Pintilie, Mariana Pintilie, Comuna Băleni, studiu monografic complex, Editura Eurodidact, Cluj-Napoca, 2003, p. 96.

⁸²⁰ Dragoș Moldovanu, op. cit., p. XIV.

⁸²¹ În perioada 1918-1925, țara era organizată pe 76 de județe. Situația acestora, repartizate pe provinciile istorice, era următoarea: Basarabia (cu 9 județe, având o suprafață de 44.422 km²) Banatul (2 județe, având o suprafață de 17.980 km²) Crișana (cu 3 județe, având o suprafață de 17.096 km²) Dobrogea (cu 4 județe, având o suprafață de 23.262 km²) Maramureșul (cu 2 județe, având o suprafață de 8.592 km²) Moldova (cu 13 județe, având o suprafață de 38.058 km²) Muntenia (cu 12 județe, având o suprafață de 52.505 km²) Oltenia (cu 5 județe, având o suprafață de 24.078 km²) Transilvania (cu 15 județe, având o suprafață de 57.819 km²). În anul 1920 s-a instituit pe lângă Ministerul de Interne, Comisia pentru studiul unei noi arondări a județelor. După examinarea situației de fapt, Comisia a formulat drept concluzii cum că „Anomaliile în privința formei, care pe de o parte afectează funcționalitatea autorității administrative și pe de altă parte îngreunează accesul populației din extremitățile entității teritoriale la reședința unde se concentrează instituții importante, de exemplu județele Cojocna, Tecuci, Cahul ș.a., cu raportul lungime-lățime de 4:1”. Teritoriul țării a fost împărțit (art. 480) în 71 de județe, 498 de plăși 8.879 de comune dintre care 71 urbane reședințe de județ.

desființate⁸²². Iar în final, s-a decis păstrarea definitivă a 71 de unități administrative (față de 76 până în 1925), măsură însoțită de o serie de rectificări ale limitelor inter județene. Cele șase județe desființate se găsesc toate în Bucovina: Zastavna și Sadagura (unite cu județul Cernăuți), Vășcăuți (care era unit cu județul Storojineț), Vijnița (divizat între județele Storojineț și Rădăuți), Siret (unit cu județul Rădăuți) și Gura Humorului (divizat între județele Suceava și Câmpulung). Prin legea administrativă din 14 august 1938 au fost înființate alte zece ținuturi: Bucegi (cu reședința la București), Dunărea-Dunărea de Jos (cu reședința la Galați), Marea (cu reședința la Constanța), Mureș (cu reședința la Alba Iulia), Nistru (cu reședința la Chișinău), Olt (cu reședința la Craiova), Prut (cu reședința la Iași), Someș (cu reședința la Cluj), Suceava (cu reședința la Cernăuți) și Timiș (cu reședința la Timișoara). Și numărul municipiilor este redus la 16, adică cele zece reședințe de ținut, alături de Arad, Brașov, Brăila, Oradea, Ploiești și Sibiu. Cu această ocazie, toate județele necesare administrativ au pierdut și personalitatea lor juridică, devenind simple circumscripții administrative de Control. În septembrie 1940, în contextul cedărilor teritoriale prin dictate în favoarea Uniunii Sovietice (28 iunie 1940), Ungariei (30 august) și Bulgariei (7 septembrie), se revine la organizarea pe județe anterioare reformei din august 1938. Doar 47 de județe mai rămăseseră în cadrul României în toamna anului 1940. Abia după declanșarea Operațiunilor Barbarossa (din 22 iunie 1941) sunt recuperate Bucovina, Ținutul Herța și Basarabia. În luna august 1941, Transnistria (regiunea dintre râurile Nistru și Bug) este plasată sub administrație românească, fără a fi însă anexată României.

⁸²² Raularian Rusu, Organizarea spațiului geografic în Banat, Timișoara, 2007, p. 215.

Neamuri moldovenești în anul 1774

În 1774, după un veac de roire a oștilor turcești, poloneze, tătărești și rusești de-alungul și de-a latul Moldovei, în țara ocupată de trupele mareșalului de câmp Rumeanțev, se încheia o importantă catagrafie a Moldovei. Piotr Rumianțev, supranumit „Zadunaischi”, adică „Dunăreanul” sau, cum traduc moldovenii, „de peste Dunăre”, s-a născut la 4/15 ianuarie 1725, la Moscova, mort la 8/19 decembrie 1796, în Ucraina, fiind înmormântat în Lavra Peșterilor din Kiev; moldovenii pretind că Rumeanțev s-ar fi născut „la Stroești, pe Nistru, lângă Râbnița”. **Povestea neamului Hâncu, risipit, în anii 1772-1774, prin Pășcanii (Covurlui), Golășăii (Covurlui), Slobozia Movilii (Covurlui), Mileștii (Covurlui), Larga (Grecenii), Grăjânii (Hârlău), Crăcăoanii (Neamț), Băraiacu (Orhei-Lăpușna), Vălcinețul (Orhei-Lăpușna), Chișinău, Sămârza (Orhei-Lăpușna), Hulpășeștii (Roman), Torceștii (Tecuci), Cozmeștii (Tecuci), Nicoreștii de Sus (Tecuci), Onceștii și Rogojeni (Tecuci), Mărăștii (Tecuci), Găiciana (Tecuci), Galbeni, Sârbii (Tecuci) și Gohor (Tecuci)**, este și mai interesantă, pentru că, dincolo de munți, în Ardeal, trăia, încă înainte de anul 1360 (George Bașca, *Fragmente din Istoria Maramureșului*, volumul I, Sighet, 1931, p. 127), o altă ramură probabilă a descendenților din același străbun maramureșean, cel numit „Hâncu și Ladomir Váncsok, precum și pe Ioan, fiul lui Hâncu, acești „Valachi din Váncsokfalva”, ardelenii fiind, în marea lor majoritate, preoți sau cărturari. În Moldova, pentru că nu se știa nimic despre rădăcinile maramureșene ale Hânculeștilor, s-a presupus, în baza, uricului din 13 septembrie 1473, prin care Ștefan cel Mare întărea lui „pan Hâncu, ceașnicul nostru” și fraților săi, Gavril și Ivanco, „ocina lor dreaptă și proprie, satele anume: Văscăuți, la obârșia Viliei, deasupra Nistrului, și alt sat, anume Vasileuți, pe Prut” (DRH, A. Moldova, vol. I, București 1975, doc. 191, p. 285, 286), că numele acestui neam ar veni de la satul „Hâncăuți pe Terebne”, confirmat, prin uricul din 17 aprilie 1429, deci cu 44 de ani mai devreme, lui „pan Radu, gramaticul nostru” (idem, p. 128-

130), deci al lui Alexandru cel Bun. **Neamul Bacoș, de pildă, care trăia, în 1646, la Țigănești ținutului Tecuci, cu statut răzășesc (DRH, A. Moldova, volumul XXVIII, București 2006, p. 303), trăia, în 1774, în Pădurenii ținutului Putnii.** Odată cu încheierea războiului ruso-turc din anii 1768-1774, Rusia își legaliza rolul de protectoare a creștinilor ortodocși din Imperiul Otoman, dar angajamentele Porții, înscrise în hătișeriful din 1774, anexat tratatului, privind stabilitatea domniei și înlăturarea unor abuzuri în exercitarea dominației otomane, nu vor fi respectate. Cu excepția intervalului imediat următor păcii, când Poarta a admis în Țara Românească o domnie pe termen mai lung (domnia lui Alexandru Ipsilanti din anii 1774-1782), a fost restabilit fenomenul foarte păgubitor sub raport fiscal al deselor schimbări la domnie, atât în Țara Românească, cât și în Moldova. În această privință, abia în 1802, printr-un hătișerif, silită de Rusia, dar și de acțiunea boierilor români, Poarta este obligată să admită domnia pe termen de 7 ani.

Teritoriile eliberate în vara anului 1941 sunt organizate în „Guvernăminte”: Guvernământul Bucovinei (reședința la Cernăuți), cu județele Câmpulung, Cernăuți, Dorohoi, Hotin, Rădăuți, Storojineț și Suceava, Guvernământul Basarabiei (reședința la Chișinău), cu județele Bălți, Cahul, Cetatea Albă, Ismail, Lăpușna, Orhei, Soroca, Tighina și Chilia precum și Guvernământul Transnistriei (reședința la Tiraspol până în octombrie 1941, apoi la Odessa), cu județele Ananiev, Balta, Berezovca, Dubăsari, Golta, Juguștru, Moghilău, Râbnița, Oceacov, Odessa, Ovidiopol, Tiraspol și Tulcin⁸²³. În ianuarie 1942 sunt introduse ca elemente de noutate la noi Inspectoratele Generale Administrative, circumscripții regionale care înglobau între două și șapte județe. Cele 11 inspectorate care au funcționat între anii 1942 și 1944 foloseau reședințele din București, Alba Iulia, Bacău, Brașov, Constanța, Craiova, Galați, Iași, Pitești, Sibiu și Timișoara. În Guvernământul Basarabiei sunt organizate numai patru inspectorate (Bălți, Chișinău, Ismail și Tighina), în timp ce în întreg Guvernământul Bucovinei a fost prezent un singur inspectorat (Cernăuți). În același an, limitele plășilor suferă modificări substanțiale și o serie de comune rurale sunt desființate⁸²⁴. În 1943 numărul plășilor se ridică la 366. Între 1941 și 1944, municipiile rămân cele stabilite în august 1938, fără Cluj și Oradea, aflate atunci încă sub administrare maghiară⁸²⁵. În primăvara anului 1944, datorită înaintării sovietice pe front sunt ocupate Guvernămintele Transnistriei (integral) și ale Bucovinei (aproximativ două treimi). Guvernământul Basarabiei, singurul rămas în mare măsură sub administrație românească, este pierdut după ofensiva declanșată pe data de 20 august 1944 (Operațiunea Iași-Chișinău). Către sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, Transilvania de Nord este reintegrată României (adică luna martie 1945). Limitările județelor din această regiune sunt restabilite conform situației din august 1940, neținându-se cont de schimbări

⁸²³ Vezi harta anexă din lucrarea editată de Publikationsstelle Wien, Die Bevölkerungszählung în Rumänien 1941, Wien, 1943.

⁸²⁴ În principal a comunelor fără mijloace de auto-finanțare.

⁸²⁵ Vezi „Pentru situația administrativă din perioada 1941-1943 ori Împărțirea Administrativă a României (ediție oficială)”, întocmită după actele oficiale emise până la 31 martie 1943 aflate în arhiva Direcției Administrației Locale, București, 1943.

efectuate de administrația maghiară între 1940 și 1944. În anul 1925 s-a produs schimbarea delimitării majorității județelor țării, dar cu excepția județelor numite Maramureș, Vâlcea, Olt, Romanați, Teleorman, Ialomița, Covurlui, Tecuci. Plășile, care încă pe atunci erau conduse doar de pretori, reprezintă subdiviziuni ale județelor și grupului mai multelor localități (comune sau orașe). În mod lesne de înțeles numărul acestor circumscripții a variat destul de mult în toată perioada 1925-1945. După reformă administrativă din 1929, mai rămân doar 322 de plăși (față de 499 în 1926). Până în 1938, numărul lor crește la 429, iar în anul 1943 sunt consemnate 366 de plăși pe teritoriul de atunci al României (fără Transilvania de Nord și Cadrilater, dar cu Basarabia și Bucovina de Nord). La finalul celui de-al Doilea Război Mondial, pe lângă plășile vechi restabilite în toată Transilvania de Nord, conform situației anterioare Dictatului de la Viena, noi subdiviziuni înființate după 1943 sunt semnalate în mai multe județe: plasa Comloșu în județul Timiș-Torontal, plasa Șipote în județul Iași, plasa Bârlad în județul Tutova etc. În cadrul tuturor „Ținuturilor” înființate în august 1938 ținutul Dunării⁸²⁶ (numit alternativ Dunărea de Jos), cu sediul în orașul Galați, cuprindea următoarele județe: Brăila, Cahul, Covurlui, Fălciu, Ismail, Putna, Râmnicu Sărat, Tecuci, Tutova. Ținutul Dunărea de Jos era al doilea din România ca mărime, cu o suprafață totală de 37958 km², și era al patrulea după numărul populației, având 2 040 000 locuitori (conform recensământului din anul 1930)⁸²⁷. Legile administrative din 14 iunie 1925, 3 august 1929 și cele din 27 martie 1936 tocmai stabileau și reglementau, în mod expres, personalitatea juridică a județului. Potrivit Legii administrative din 14 august 1938, județul devenea numai o simplă circumscripție de control și de desconcentrare a administrației generale, el pierzându-și personalitatea juridică pe care o avusese din anul 1864 și până atunci. Este necesar de menționat că județul și-a redobândit personalitatea lor juridică prin efectul Legii nr. 577 din 22 septembrie 1940. Guvernămintele Basarabiei și Bucovinei au funcționat în perioada 1941-1944. Acestea au constituit provincii administrative cu personalitate juridică și bugete proprii. Ele erau conduse de un guvernator, care avea și calitatea de administrator general al provinciei în sine și de reprezentant direct al conducătorului statului, Ion Antonescu⁸²⁸. În poziția de „Guvernatori ai Bucovinei” au fost desemnați atunci următorii guvernatori:

⁸²⁶ Günther H. Tontsch, *Juristische Literatur zur rumänischen Verwaltungsgeschichte im 19. und 20. Jahrhundert*, în: *Jahrbuch für Europäische Verwaltungsgeschichte* 12 (2000), pag. 285; *Prin Legea Administrativă nr. 2919*, publicată în *Monitorul Oficial* nr. 187 din 14 august 1938 cele 71 de județe ale României au fost grupate în 10 ținuturi.

⁸²⁷ Negru, L. Contribuții la cunoașterea stării de spirit și a activității politice a populației ținutului Dunărea de Jos în anul 1939. http://diam.uab.ro/istorie.uab.ro/publicatii/colectia_bcsc/bcsc_7/28_negru.pdf

⁸²⁸ Viorel Stănică, *Administrarea teritoriului României în timpul celui de-al Doilea Război Mondial*, în „*Transylvanian Review of Administrative Sciences*”, Cluj-Napoca, nr. 19, 2007, p. 112.

Locotenent-colonelul Alexandru Rioșanu⁸²⁹ (lunile iulie-august 1941); Generalul Corneliu Calotescu⁸³⁰ (septembrie 1941-aprilie 1943); Generalul Corneliu Dragalina⁸³¹ (aprilie 1943-aprilie 1944). În acel moment pentru poziția cheie de „Guvernatori ai Basarabiei” au fost desemnați următorii: Generalul Constantin Voiculescu (în august 1941-aprilie 1943); Generalul Olimpiu Stavrat (în aprilie 1943-august 1944). Legea administrativă din 14 august 1938 a pus bazele unei noi unități teritoriale și anume Ținutul. La 14 august 1938 a fost decretată reforma administrativă, în baza căreia, alături de vechile unități comuna, plasa, județul s-a introdus una nouă: ținutul. Țara era organizată în 10 ținuturi, în fruntea cărora se afla un Rezident Regal, numit pe șase ani, prin decret regal. El era reprezentant al

⁸²⁹ Alexandru Rioșanu (19 februarie 1892, București-30 august 1941, Cernăuți), militar de carieră (arma cavaleriei), absolvent al Școlii de Cavalerie de la Saumur, subsecretar de stat pentru Poliție și Siguranță în Ministerul Afacerilor Interne (M.A.I.) în primele guverne Antonescu (10 septembrie 1940-27 ianuarie 1941) și guvernator al Bucovinei (iulie-august 1941). A îndeplinit funcția de ministru al Bucovinei în 1941. A fost căsătorit cu Sonia Economos, dintr-o familie originară din Ivești, jud. Tecuci. În însemnările sale, Constantin Argetoianu indică că ea s-a căsătorit cu ofițerul de cavalerie Alexandru Rioșanu în anii '20. Pe lângă „Sandu”, soții Rioșanu au mai avut două fiice. Surorile sale au fost Ecaterina „Catinca” Rioșanu, doctor în filologie germană, și Ioana Rioșanu (1927-1967), care și-a pierdut viața într-un tragic accident de mașină.

⁸³⁰ Corneliu Calotescu (n. 1889 – d. 1970) a fost un general român, care a luptat în cel de-al Doilea Război Mondial. Generalul Calotescu a fost guvernatorul militar al Bucovinei. Cunosându-l foarte bine din perioada când a fost comandant la Pitești, generalul Antonescu l-a numit guvernator al provinciei Bucovina la 5 septembrie 1941 (Decretul Conducătorului Statului nr. 2.516 din 5 septembrie 1941 pentru numiri de Guvernatori, publicat în Monitorul Oficial, anul CIX, nr. 211 din 6 septembrie 1941, partea I-a, p. 5.241). În 1942 a fost avansat general de divizie și a preluat comanda Diviziei 3 Infanterie din Pitești. Ulterior a mai comandat și Divizia 2 Munte, luptând pentru eliberarea Ardealului. Este arestat, judecat în primul lot al criminalilor de război și condamnat la moarte. Sentința inițială a fost modificată în muncă silnică pe viață prin decret regal. A fost deținut la penitenciarul Aiud și eliberat în 1956 fiind 12 ani în detenție, interzicându-i-se orice legătură cu familia. A fost grațiat prin decretul nr. 42/1955 și a fost eliberat în anul 1957. Timp de 10 ani i s-au interzis toate drepturile. În aprilie 1968, când a vizitat România, președintele Franței Charles de Gaulle a întrebat ce mai face fostul său coleg de la Academia Militară „Saint Cyr”, manifestându-și dorința de a-l revedea. În trei zile, Corneliu Calotescu a fost reabilitat, a primit pensie și i s-a repartizat un apartament confortabil, complet mobilat. Apoi, în uniformă de general, a fost prezentat fostului său coleg de la „Saint Cyr”.

⁸³¹ Corneliu Dragalina s-a născut pe 5 februarie 1887 la Caransebeș. În 1905 a fost admis în Școala de Ofițeri de Artilerie și Geniu, pe care a absolvit-o doi ani mai târziu, în 1907, primind gradul de sublocotenent. În 1910 era locotenent, iar în anul 1915 căpitan în Regimentul 4 Artilerie, cu care a și participat la campania din 1916, comandând una din puținele baterii de artilerie grea ale armatei române. Regimentul său făcea parte din Divizia 19 Infanterie, care a dus lupte grele pe frontul din Dobrogea în toamna aceluși an. Corneliu Dragalina a fost rănit de un glonț pe front care a pătruns în corp lângă inima și nu a mai ieșit afară. A fost dus cu șlepul pe Dunăre la Galați, unde, fratele sau Virgiliu, care era ajutorul comandantului Marinei Militare, l-a preluat și l-a dus la spital. A fost operat și s-a scos glonțul care îl rănise. Pentru această faptă a fost ulterior decorat cu Ordinul Mihai Viteazul, clasa a III-a. Peste numai câteva zile însă, cei doi frați erau la București la căpătâiul tatălui lor, generalul Ioan Dragalina, comandantul Armatei 1, care fusese rănit mortal în luptele de pe Valea Oltului. Este înmormântat în Cimitirul Eroilor (Bellu Militar).

guvernului și administratorul unic al ținutului și avea ca sarcină principală aplicarea întocmai a hotărârilor guvernamentale, asigurarea ordinii și liniștii publice. Pentru Ținutul Dunării (Dunării de Jos) au fost desemnați și următorii rezidenți regali, cei care l-au și condus efectiv: Victor Cădere⁸³² (august 1938 - 31

¹⁷ Victor Cădere (n. 22 iulie 1891, Buhalnița, jud. Neamț – d. 1980) a fost un jurist, politician și diplomat român.

A profesat ca avocat. A fost licențiat al Facultății de Drept din Iași (1918) și a devenit în 1919 doctor în drept al Universității din capitala Moldovei. De asemenea, a devenit diplomat în Științe politice la Paris în 1924. A fost deputat în Parlamentul României, membru al delegației României la Conferința de Pace de la Paris (1919-1920) și conducător al Misiunii Militare Române în Extremul Orient în 1920, misiune care a avut sarcina repatrierii din Siberia a prizonierilor români din fosta armată austro-ungară. A avut o prestigioasă carieră didactică universitară: profesor agreat (1925-1926) și profesor titular (1926-1934) la catedra de Procedură civilă din cadrul Facultății de Drept din Oradea și profesor la catedra de Procedură civilă la Facultatea de Drept a Universității din Cluj (1934). De asemenea, a deținut pentru scurtă vreme înalte funcții administrative: secretar general la Ministerul de Justiție (1930) și rezident regal al ținutului Dunărea de Jos (13 august 1938-1 februarie 1939). În calitate de diplomat, a îndeplinit funcțiile de ministru plenipotențiar al României la Varșovia (1 mai 1932 - 15 septembrie 1935); ministru plenipotențiar (1936-1938) și ambasador la Belgrad (1939); trimis extraordinar și ministru plenipotențiar la Lisabona (15 decembrie 1941 - 1 septembrie 1944) (Decretul Conducătorului Statului nr. 3.271 din 26 noiembrie 1941 pentru rechemare și numire de ministru plenipotențiar la Lisabona, publicat în Monitorul Oficial, anul CIX, nr. 282 din 27 noiembrie 1941, partea I-a, p. 7.397; George G. Potra și colab., Organizarea instituțională a Ministerului Afacerilor Externe: 1920-1947, Fundația Europeană Titulescu, București, 2004, p.554-555).

Între anii 1933 - 1934 a fost președintele Federației interaliatelor a foștilor combatanți (FIDAC), vezi și Wolfe, Henry C. - War Veterans Who Works for Peace in World Affairs vol.98, No.3, Sept 1935, p. 172¹.

A fost membru al mai multor instituții științifice și academice: Academia Diplomatică Internațională (1929), Academia de științe din Polonia (1935), Societatea Academică de Geografie (1967), Societatea Portugheză de Geografie (1967), membru corespondent al Academiei de științe Morale și Politice din Franța. A colaborat la prestigioase publicații din Europa și America, este autor a zeci de studii și lucrări de drept internațional, conferențind la numeroase universități din toată lumea. Sub regimul comunist, a fost arestat la 7 octombrie 1952 și acuzat de spionaj și legături cu străinătatea pentru că a fost, în timpul guvernării antonesciene, ministru plenipotențiar la Lisabona. Încarcerat la Jilava și, apoi, la Sighet, abia în 1956 a fost judecat și condamnat la 5 ani de închisoare de către un tribunal militar, fiind eliberat la 20 septembrie 1956. Permițându-i-se să plece din România, a emigrat în Franța, unde a lucrat ca profesor asociat la Universitatea din Paris.

Victor Cădere a fost membru corespondent al Institut de France.

Autor al unor studii de politică externă și de drept diplomatic: Politica României în Marele Război, 1914-1924 (1929), Questions juridiques et diplomatiques roumaines (1936) A publicat Theorie et pratique de l'assurance de responsabilité (1923), Ideea națională (1927). în materia procedurii civile, lucrarea reprezentativă este Tratat de procedură civilă, După legile de unificare și legile în

ianuarie 1939); Constantin C. Giurescu⁸³³ (1 februarie - 28 septembrie 1939); Paul D. Goma⁸³⁴ (4 noiembrie 1939 - 6 septembrie 1940) (august 1938 - 31 ianuarie

vigoare în Vechiul Regat și Transilvania (1928), apărut și într-o ediție adăugită în anul 1935. A colaborat la mai multe reviste apărute în România și în străinătate („Mercure de France”, „France illustree”). Arestat și condamnat politic la închisoarea Sighet. În perioada refugiului a publicat studiile: *La famille et la protection de l'enfant en la législation roumain* (1970), *La Formation et l'evolution du droit roumain* (1972) și monografia *L'Economie planifiée et la famille en droit socialiste roumain*, în colaborare cu Rene David (1972). Membru al Societății de Legislație Comparată din Paris și al Societății „Henri Capitant” pentru cultura juridică franceză. Decorat cu Steaua României, Coroana României de Război, Marele cordon „Polonia Restituta”, Ordinul „Sfântului Mormânt”. Comandor al ordinului Ferdinand I. Mare Ofițer al Coroanei României. De știut este faptul că a ajuns doctor în drept al Universității din Iași și diplomat al Școlii de Științe Politice din Paris, el debutând în viața politică în anul 1919 ca membru al delegației Române la Conferința de Pace de la Paris și a fost șeful Misiunii Militare Române din Extremul Orient (1920-1921). A fost arestat la 7 octombrie 1952 și internat de către DGSS prin ordinul nr. 60107/1952 și condamnat în 1956 la 5 ani de închisoare prin sentința nr. 1332. A fost închis la Jilava și Sighet, după care a fost eliberat la 20 septembrie 1956 (Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului). Sediul Ținutului Dunărea de Jos a fost stabilit la Galați, în Palatul Administrativ din str. Domnească nr. 88, iar reședința Rezydentului Regal în imobilul închiriat din str. Mihai Bravu nr. 28. La conducerea ținuturilor au fost numiți prin Decret regal și la propunerea Consiliului de Miniștri- rezidenții regali, pe termen de șase ani. Prin Decretul regal nr. 2920 din 13 august 1938, a fost numit ca rezydent al Ținutului Dunărea de Jos, Victor Cădere. Rezența Regală a Ținutului Dunărea de Jos a avut următoarea structură organizatorică: Serviciul Directorului de Cabinet, Serviciul Administrativ, Serviciul Personal, Contencios, Economic, Financiar, Tehnic, Registratura Generală, Biroul Speculei, M.O.N.T. Orice modificare teritorială a circumscripțiilor și plășilor se realiza doar prin decizia rezydentului regal, și numai pe baza raportului prefectului. Rezența ca instituție, ca de altfel și ținutul, au existat până la apariția Decretului nr. 3219 din 21 septembrie 1940, în virtutea căruia sunt desființate, revenindu-se la vechea organizare pe județe, conduse de prefecturi (vezi în fondurile arhivistice - Centrul Regional București, cotă UD GL-F-00014, datele extreme de creare 1938 – 1940, Rezența Regală a Ținutului Dunărea de Jos, 1938-1940, niv. fond. La cota UD GL-F-00015 se află și Contenciosul Statului Galați, 1892-1945, iar la cota UD GL-F-00016 Prefectura Județului Covurlui, 1848-1950). Într-o notă a Siguranței, din 1943, se arată: „Gh. Tătărescu a primit o scrisoare de la V. Cădere, fost min. al României la Lisabona, care a venit prin intermediul Legației Elveției... În scrisoare, îl sfătuia să trimită oameni politici români în Anglia, uzând de orice mijloace, pt. a forma acolo un guvern al României libere, care este imperios necesar intereselor vitale ale României democratice”. Permițându-i-se să plece din România, a emigrat în Franța, unde a lucrat ca profesor asociat la Universitatea Sorbona, prin decret semnat de Charles de Gaulle. Victor Cădere a fost membru al mai multor instituții științifice și academice: Academia Diplomatică Internațională (1929), Academia de științe din Polonia (1935), Societatea Academică de Geografie (1967), Societatea Portugheză de Geografie (1967), membru corespondent al Academiei de științe Morale și Politice din Franța.

⁸³³ Constantin C. Giurescu (n. 13/26 octombrie 1901, Focșani, județul Vrancea - d. 13 noiembrie 1977, București) a fost un istoric, profesor universitar, academician, diplomat și om politic. Este tatăl istoricului Dinu Giurescu, membru titular al Academiei. Fondează Institutul de Istorie Națională (1941) și „Revista istorică română” (1931). După instaurarea regimului carlist este numit rezydent regal al Ținutului Dunărea de Jos (februarie 1939), ministru secretar de Stat responsabil cu organizarea Frontului Renașterii Naționale (28 septembrie 1939 - 4 martie 1940), ministru al Propagandei Naționale (4 martie - 28 iunie 1940), ministru al Cultelor și Artelor (28 iunie - 4 iulie

1940). S-a numărat printre membrii delegației trimise de ministrul de externe al României, Mihai Antonescu, pentru a negocia armistițiul cu Națiunile Unite, la Istanbul (1943-1944). În 1948, după adoptarea unei noi legi a învățământului conformă cu ideologia noului regim, C. C. Giurescu împreună cu alți profesori universitari din țară sunt retrași din viața academică. După instalarea regimului comunist, C. C. Giurescu a fost arestat (6 mai 1950), inclus în „lotul demnitarilor” și închis la Sighet, timp de cinci ani. După eliberare (5 iulie 1955) a primit domiciliu forțat la Măzăreni, Brăila, până la sfârșitul anului. Este reîncadrat la Universitate începând cu 1963, odată cu distanțarea regimului comunist de la București față de Moscova. Om de știință emerit (1971) și membru al Academiei R.S.R. (1974), a primit premiul „Bălcescu” al Academiei (1966) și premiul Ministerului Învățământului (1969). Opera sa cuprinde aproximativ 350 de lucrări istorice. În fondurile arhivistice –Centrul Regional București, la cota UD GL-F-00016-1-1939-158 se află numirea profesorului universitar C.C. Giurescu în funcția de rezident regal, 1939, inventar nr. 10, Telegrama Ministerului de Interne privind numirea profesorului universitar C.C. Giurescu în funcția de rezident regal al Ținutului Dunărea de Jos (prin Înalt Decret Regal nr. 618/1 februarie 1939, în locul dlui Victor Cadere). În urma remanierii guvernamentale din 28 septembrie, C.C. Giurescu, pe care regele îl numea om „cult și agreabil” (Carol al II-lea, Între datorie și pasiune, Însemnări zilnice, vol. 2, București, 1996, p. 41), va deveni ministru secretar de stat însărcinat cu organizarea Frontului Renașterii Naționale. El va primi ordin de la rege ca în propaganda pe care o face Frontului să folosească și Serviciul Social, difuzând astfel ideile propagandistice în lumea satelor prin intermediul căminelor culturale (Ibidem, p. 11-12). Director al Fundației „I.C. Brătianu” în anii '20, Constantin Giurescu a fost unul dintre demnitarii importanți ai regimului autoritar instaurat de Carol al II-lea în 1938. A fost deputat liberal în mai multe legislaturi, iar după ce și-a manifestat sprijinul pentru rege a devenit rezident regal în Ținutul Dunărea de Jos și ministru al Propagandei. După 1944 a fost deputat din partea PNL Tătărașcu. Fișa matricolă nu cuprinde însă nici o referință legată de arestare și condamnare, cu excepția faptului că a fost internat de către DGSS la 6 mai 1950 (“noaptea demnitarilor”) și depus la penitenciarul Sighet, camera 13. După eliberare a fost trimis în Bărăgan cu domiciliu obligatoriu. Între anii 1938-1940, în Casa Robescu din Galați, strada Mihai Bravu, nr.16, a fost instalată reședința Rezidentului regal de la Dunărea de Jos. În „Amintirile” sale, Constantin C.Giurescu face aprecieri la adresa familiei Robescu și a casei, despre care spune că fusese reparată de predecesorul său Victor Cădere. Gheorghe C. Robescu, doctor în drept al facultății din Bruxelles, a fost prim procuror al Tribunalului Galați. A avut o mare reputație în calitate de avocat. În anul 1887 a fost ales deputat în Parlamentul României, din partea Colegiului II Covurlui, iar în 1891 ajunge senator tot din partea Colegiului II Covurlui. A fost ales primar al orașului Galați din februarie 1891 și până în august 1892, din partea liberalilor, iar în 1907, tot în calitate de primar se ocupă cu răscumpărarea vilei Cuza Vodă, pentru a instala în ea Biblioteca V.A.Urechia, o tranzacție nereușită.

⁸³⁴ El a ocupat funcția de inspector în administrația județului Brașov în anul 1931. Se păstrează și o fotografie cu „Solemnitatea instalării d-lui Paul D. Goma în demnitate de rezident regal al ținutului Dunărea de Jos”, în România, nr. 517, 6 noiembrie 1939, p. 14. Ultimatumul din 26 iunie 1940 și agresiunea Uniunii Sovietice din 1940 față de țara noastră au provocat panică în toate straturile societății românești. Pe teritoriul ținutului Dunărea de Jos s-au aflat în vara anului 1940 circa 2-3.000 de refugiați civili, mare parte dintre ei cazați pe la rude. Există și o corespondență interesantă a lui Paul D. Goma, rezident regal al ținutului Dunărea de Jos, cu preotul Velicu Dudu, secretar particular al patriarhului Miron Cristea, secretar la cabinetul patriarhului Nicodim Munteanu, șef de secție la Centrul Eparhial Iași, cântăreț bisericesc la unele parohii din București și Ilfov, șef al Serviciului relații externe bisericești din cadrul Patriarhiei Române. Paul D. Goma, a fost prefect delegat al judeșului Brașov între 4.02.1931 – 30.05.1931, insp.gen.adm. În timpul votului din 1939 din Ținutului Bucegi, Paul Goma era rezident regal al acestui ținut și cel care indica faptul că toți alegătorii cu drept de vot, la municipii și orașe mai mari, puteau fi chemați prin publicații cu un

1939). La sfârșitul lui de mandat Ținutul Covurlui a pierdut trei județe, în momentul semnării pactului Ribbentrop-Molotov. Ținutul medieval Tecuci avea o comună urbană și 47 comune rurale, compuse din 225 cătune. Și adunând la această cifră cele 144 de cătune, care alcătuiau județul Covurlui, ar rezulta că pe teritoriul actualului județ Galați erau la acea vreme numai 369 de cătune, diferența față de cifra de astăzi fiind de fapt sate dispărute sau absorbite de cele existente. În acest timp se organizau bălciuri la: Tecuci (24 iunie, de Drăgaică), Ivești (de 4 ori pe an), la Nicorești, la Lespezi și la Podul Turcului (în fiecare săptămână, luni). Conform datelor recensământului din anul 1930 populația județului era de 156.405 locuitori, dintre care 94,9% români, 2,0% țigani, 1,8% evrei ș.a. Iar din punct de vedere confesional populația județului Tecuci era alcătuită din 96,3% ortodocși, 1,9% mozaici, 1,6% romano-catolici ș.a.⁸³⁵, toate datele acestor catagrafii fiind repere esențiale pentru istoria tuturor provinciilor românești, ele precizând cu exactitate și starea lor economică. Ar trebui poate să precizăm care a fost ultimul domnitor al Moldovei care a bătut monedă, pentru că din acel moment se schimbă forma de negoț principal în Moldova. Eustratie Dabija vodă a fost un boier de țară din ținutul Putnei. În 1657, Dabija era vornic al Țării de Sus, ca mai apoi să devină domnitor. A deținut rangurile de paharnic și ban. În 1663 a participat împreună cu seraskierul turc și cu Grigore I Ghica al Țării Românești, la campania turcilor împotriva împăratului Germaniei. Astfel, venind în ajutorul lui Mihail Apafi, omul turcilor, au început luptele împotriva lui Ioan Kemeni, susținut de habsburgi. Acesta a fost ultimul domn care a bătut monedă moldovenească, bani mărunți de aramă. La celebra Mănăstire Bârnova, din județul Iași, a descoperită recent cripta

mare număr de tiraje, astfel că termenul de întocmire a listelor electorale să nu fie depășit (A.N.I.C., Fond Ținutul Bucegi, f. 10-11).

⁸³⁵ 1. Primăria orașului Galați, 1918-1948. Fond nr. 4, Inv. nr. 5 (Reel 1-3) - 5/1940 (1940).

Închiderea hotelului „Majestic” al lui David Goldstein din Galați.

2. Prefectura județului Covurlui, 1848-1950. Fond nr. 16, Inv. nr. 10 (Reel 4-10)

3. Poliția orașului Galați, 1914-1948. Fond nr. 65, Inv. nr. 80 (Reel 11-16)

4. Legiunea de Jandarmi Covurlui, 1917-1948. Fond nr. 66, Inv. nr. 82 (Reel 17)

5. Prefectura județului Tecuci, 1900-1940. Fond nr. 292, Inv. nr. 130 (Reel 18-22)

6. Primăria orașului Tecuci. Fond nr. 296, Inv. nr. 134, vol. II: 1901-1951 (Reel 23)

7. Legiunea de Jandarmi Tecuci, 1938-1949. Fond nr. 182, Inv. nr. 289 (Reel 24-25)

8. Oficiul Județean Covurlui al Centralei Evreilor din România, 1942-1944. Fond nr. 642, Inv. nr. 871 (Reel 26)

9. Comitetul Democratic Evreiesc Galați. 1946-1953. Fond nr. 870, Inv. nr. 957 (Reel 27-35)

10. Comitetul Democratic Evreiesc Tecuci. 1945-1950. Fond nr. 872, Inv. nr. 990 (Reel 36-37)

11. Comunitatea evreilor din Galați, 1942-1948. Fond nr. 643. Inv. nr. 1064 (Reel 38)

12. Prefectura județului Tecuci, 1942. Fond 292, Inventar No.130 (Reel 39)

13. Poliția orașului Tecuci, 1913-1948. Inv. 129, 1084 dosare (Reel 40-52)

14. Poliția orașului Bârlad, 1933-1947. inv. 1062. 64 dosare (Reel 53-58)

15. Pretura Plășii Ivești, jud. Tecuci, 1914-1948. inv. 131 (Reel 59-61)

16. Pretura Plășii Foltești, 1939-1950. inv. 17; 105 dosare (Reel 62)

17. Primăria orașului Galați, 1918-1948. Fond nr. 4, Inv. nr. 5 (Reel 63)

unde a fost înmormântat, alături de fiica sa, domnitorul Eustratie Dabija⁸³⁶ în 2021, de către arheologul dr. Mădălin-Cornel Văleanu. Toți istoricii de astăzi vor

⁸³⁶ În decembrie 1661 Dabija sosi la Iași cu tuiurile domnești, neamul său avea moșie în Soveja (Istoria Românilor, vol. III. Partea Întâi, de la moartea lui Mihai Viteazul până la sfârșitul Epocii Fanariote (1601 - 1821, cu 143 de figuri în text și 7 hărți afară din text. Fundația Regală pentru Literatură și Artă, București, 1942, p. 135). Eustratie Dabija a fost un boier de țară din Ținutul Putnei (Constantin C. Giurescu, Istoricul podgoriei Odobești din cele mai vechi timpuri până la 1918 (Cu 124 de documente inedite - 1626-1864 - și 3 reproduceri), Editura Academiei R.S.R., București. 1969, p. 47). Neamul Dabija era de fel din satul Căpotești, sat vechi de podgorie, care se întindea între moșia Căpoteștilor și apa Putnei. Unii istorici îl consideră ca fiind „fiul lui Sava Cîrste Dahija, popă of Cruce, de bun neam de boieri moldoveni” (Ctin Gane, Trecute vieți de doamne și domnițe, vol. II, Ediție îngrijită de Victor Leahu, Editura Junimea, Iași, 1972, p. 6). Alți cercetători îl socotesc că „era de loc din satul Păuneșlița Putnei. Frate cu Dumitru Dahija și cu căminarul Erimia, acesta din urmă a fost și el pârcălab al Ținutului Putna” (C. Constantinescu - Mircești, Ion Dragomirescu, „Marginea Țării”. Aspecte caracteristice în zona hotarului dintre Moldova și Țara Românească, în Studii și articole de istorie, vol. IX, Societatea de Științe Istorice și Filologice din R. S. R., București, 1967, p. 89). În anul 1655 domnul Gheorghe Ștefan l-a investit în înalta demnitate de mare vornic al Țării de de Sus. În 1657, Dabija era deja vornic al Țării de Sus, ca mai apoi să devină și domnitor. A deținut rangurile de paharnic și ban. În 1663 a participat împreună cu seraskierul turc și cu Grigore I Ghica al Țării Românești la toată campania turcilor împotriva împăratului Germaniei. A murit la 11/21 septembrie 1665 și a fost înmormântat la mănăstirea Bârnova. A avut ca soție pe Dafina-Ecaterina și o fiică, Anastasia. Dafina era fiica boierului Ionașco Jora și fusese anterior căsătorită cu Dumitru Buhuș vistiernicul. Eustratie Dabija a stat pe tronul Moldovei timp de patru ani, între 1661 și 1665. Doamna Dafina Ecaterina Dabija, soția lui Eustratie Dabija era fata lui Ionașcu Jora, boier moldovean. Paul din Alep, care a cunoscut-o bine, spune în amintirile sale că vorbea grecește, fiind o doamnă energică, minte ageră și bună sfătuitoare. În timpul domniei lui Vasile Lupu, între anii 1630 și 1640, Dafina fu măritată cu marele vistiernic Dumitru Buhuș. Din această căsătorie se născu o fată, Anastasia, care, măritându-se mai apoi cu Gheorghe Duca, ajunse și ea Doamnă a Moldovei. Murind D. Buhuș în 1674, Dafina se mărită din nou cu serdarul Ștefan, cu care însă a trăit puțină vreme, căci soțul ei, intrând în conspirația fraților Ciogolea împotriva lui Vasile Lupu, își pierdu capul. Rămasă văduvă pentru a doua oară, Dafina, se recăsătorii în curând cu vornicul Eustratie Dabija, cu care avu o fată, Maria, cea recent descoperită ca fiind înmormântată cu tatăl său. Când, în 1661, muri pe neașteptate Ștefăniță Vodă, fiul lui Vasile Lupu, boierii moldoveni porniră la Poartă să ceară un domn pământean. Vizirul Kiuprulu, bătrân și bolnav, spuse fiului său Ahmed Pașa «să facă Domn pre voia țării». Și boierii adunați în sfat aleseră și propuseră pe vornicul Eustratie Dabija. În timpul acestei domnii, Doamna Dafina decide să aranjeze soarta copiilor ei. Pe Anastasia, fata ei cu Dumitru Buhuș, o măritase mai demult cu Gheorghe Duca, un grec ambițios ridicat de Vasile Lupu și care va ajunge Domn. Pe fata ei Maria, din căsătoria cu Eustratie Dabija, o va mărita mai târziu cu Iordache Ruset, pentru a avea sprijinul acestui puternic neam. Domnitorul Eustratie Dabija și Dafina Doamna au meritul de a îndeplini prevederea din Testamentul lui Miron Barnovschii, preluând pe cheltuiala lor finalizarea construirii Mănăstirii Bîrnova și înzestrând-o cu odoare de preț: cărți de cult, icoane și candelă. O piatră de marmură frumos sculptată, cu inscripție în limba slavonă, a fost pusă peste mormânt de către văduva sa, Doamna Ecaterina Dafina în 1666. Tot ea a acoperit, cu o piatră la fel de frumoasă, mormântul unicei lor fiice, domnița Maria, răposată la doar 15 ani. Dafina Ecaterina era o doamnă ambițioasă și energică. După moartea soțului său, Dabija vodă, ea depuse toate eforturile pentru a-l aduce pe tronul Moldovei pe ginerele ei, Gheorghe Duca. Asigurându-se de susținerea lui Toma Cantacuzino și a lui Constantin Ruset,

trebui să-și revadă notațiile privitoare la cursul inferior al Siretului, Bârladului și chiar și al Milcovului, pentru a nu se mai deforma adevărul istoric și pentru a se sesiza roirea satelor luncilor sau chiar și dispariția unor localități, ca urmare a dezastrelor provocate de inundații⁸³⁷. Ținutul Tecuci pare a fi amintit pentru prima

care mai ajutase și pe Eustratie Dabija să capete domnia, ea porni, împreună cu fiica, ginerele și câțiva boieri moldoveni la Istanbul. Acolo, cu ajutorul grecilor influenți de la curtea sultanului Dafina Dabija a reușit să obțină pentru Gheorghe Duca domnia Moldovei. Astfel, Doamna Dafina va rămâne implicată în viața de la curte. Așa cum Gh. Duca a domnit de trei ori în Moldova și o dată în Muntenia (în total circa 15 ani), Dafina Dabija și-a urmat fiica în pribegiile ei la Constantinopol, de câte ori a pierdut Gh. Duca domnia, la București, când acesta fu numit domn în Valahia. S-a stins, bătrâna doamnă Ecaterina Dafina Dabija prin 1683, fiind îngropată la mănăstirea Bîrnova, alături de soțul ei. Scriu în detaliu toate aceste lucruri cu speranța că într-o zi țara noastră o să fie condusă de știutori de carte, capabili, care să înțeleagă, din ce scriu eu aici, ce calități trebuie să aibă un conducător de țară și de oameni!

⁸³⁷ „Din ediția din 1584 a atlasului lui Ortelius (Theatrum Orbis Terrarum din 1570, a cărui coordonator a fost Abraham Ortelius sau a colecțiilor de hărți ale lui Gerhard Mercator – Tabulae geographicae ad mentem Ptolemaei... (1578), Atlas sive Cosmographicae Meditationes... (publ. în trei ediții începând cu anul 1585) face parte și harta denumită „Romaniae (quae olim Thracia dicta) vicinarumque regionum...”, semnată și de Jacopo Castaldo, iar în cea din anul 1595 harta Daciarum, Moesiarumque vetus descriptio..., semnată și de Ioannes Baptista Vrients. **Tot la anul 1595 este tipărită o hartă, probabil greșit atribuită lui Georg de Reichersdorf, și intitulată Moldaviae finitimarumq regionum typus.** Se observă că, deși pe parcursul acestui secol hărțile regionale devin din ce în ce mai numeroase și câștigă foarte mult în detalii, ele rămân totuși mult deficitare în ceea ce privește acuratețea localizării geografice. Din acest motiv, este încă greu de estimat care era structura rețelei hidrografice din Câmpia Siretului inferior, doar pe baza materialelor cartografice. **Atrage atenția faptul că pe toate hărțile epocii, Bârladul pare că este un afluent al Siretului, situație contrazisă de documentele istorice.** De exemplu în 1514 sunt amintite „sat pe Bârlad, la marginea marelui iazăr, anume Ciofrești... și iazăr în Bârlad ce iaste în gura Jerului... și sat pe Bârlad anume Piscul” (D.I.R., 1954), în 1519 „satul Cătușa pe Bârlad, cu jumătate de gârlă și ezerul Cătușa” (Cat. Doc. Mold. 1957), în 1520 și 1546 reapare menționat „Țăpești pe Bârlad și iezerul de la Lozova” (D.I.R., 1954), în 1570 și apare un „sat pe Bârlad în marginea iezerului celui mare a Bârladului ce este în gura Gerului anume Ciofreștii” (D.I.R., 1954), în 1585 „Tălăbești ce iste pre Bârlad” (D.I.R., 1954) etc. Dintre toate acestea, de departe cele mai interesante sunt localizările pe Bârlad a lacului și satului Cătușa, denumit într-un document **din 1589 și Feleștii**. Deși satul nu mai există astăzi, probabil a fost înglobat în municipiul Galați. Dovezi în acest sens le reprezintă prezența lacului Cătușa situat în sud-vestul orașului, dar și a străzii / cartierului Filești, din imediata apropiere. Este deci o dovadă destul de clară că în perioada respectivă Bârladul atingea Dunărea. Satele Gârlești (Din Tofan Șandre se naște Gheorghie, atestat documentar la 3 iulie 1704, când dădea mărturie pentru hotarnică făcută la Gârlești, și în 1716, când alegerea moșiei Anișei, care era soția răposatului Mitrea vornicului de la Sănătești, vezi și Catalogul documentelor moldovenești, vol. V, doc. 335, p.86, și doc. 1413, p. 384, n.n.) și Tălăbești, astăzi dispărute, se învecinau tot în zona Nămolosa – Tudor Vladimirescu, fiind despărțite probabil de Bârlad. Gârleștiul mai figura pe hărțile din 1916 (a devenit Costieni – Nămolosa), iar Tălăbeștiul nu putea să fie prea departe de lacul cu același nume situat între Tudor Vladimirescu și Hanu Conachi. Hotarul său ajungea dincolo de Bârlad, până la un Siret mai vestic, așa cum reiese dintr-un document **din 1589 unde se întărește „a ține al său hotar satul Tălăbeștii de cătră Tomceștii și de cătră Gârlești, priste Bârlad, părră în Siretiu, pre unde a fost hotarul cel bătrân**”. Localitatea Piscul și Iezerul Lozovei mai există și

astăzi, **dar pe stânga Siretului**. Această constatare rămâne valabilă în bună măsură și pentru cartografia secolului al XVII-lea. Amintim pentru acest secol, harta lui Hulsius Levinus referitoare la bazinul Dunării din „Novus opus geographicus” (1630), o hartă a lui Philipp Cluverius (1683), harta Valahiei realizată de fam. Blaeu și inclusă în Theatrum Orbis Terrarum, sive, Atlas novus, o hartă a Principatelor române semnată de Pierre du Val (1670), hărțile lui N. Visscher, Nicolas Sanson, H. Jaillot etc. Dintre toate acestea ne-a atras atenția, în special, o hartă semnată de N. Sanson și intitulată Course du Danube, depuis Belgrade jusques au Pont Euxin... (1665), pe care **autorul francez a redat tot Bârladul (Barlalach) până la confluența cu Dunărea (Galați), Siretul se varsă în Dunăre lângă Brăila (cu numele de Milcov), iar Putna primește un afluent de pe dreapta denumit tot „Seret”** (figura 4). Deși este evident că autorul francez avea destule idei confuze privind structura rețelei hidrografice din zonă, el pare să fi cunoscut că la un moment dat (în secolul anterior) **Bârladul ajungea la Dunăre și că Siretul a părăsit o albie situată mai la vest**. Finalul secolului al XVII-lea aduce după sine modificări substanțiale în ceea ce privește realizarea pe baze științifice a hărților și reprezentarea cu bună acuratețe a realităților geografice (Popescu-Spineni, 1978). Astfel, pentru tot spațiul de la confluența Siretului cu Dunărea, putem remarca o mai bună concordanță între materialele cartografice ale secolului al XVIII-lea și detaliile desprinse din documentele de epocă. În mod fericit, din această perioadă datează și primele hărți cu autori români, una a Valahiei, a stolnicului Constantin Cantacuzino și cealaltă a Moldovei, a principelui Dimitrie Cantemir. Harta lui C. Cantacuzino a fost tipărită la Padova în 1700, iar la 1718 a apărut în copie în lucrarea Istoria delle moderne rivoluzioni della Vallachia, a lui Del Chiaro. Harta originală întocmită aproximativ la scara 1:278 000 conține extrem de multe detalii, inclusiv pentru aria noastră de studiu. Conform acesteia, **granița dintre Moldova și Țara Românească era formată de un râu numit Sirețel (Sirechel) până în zona localității Blehan (Blehani, sat strămutat, era lângă Corbu Vechi), unde acesta se unea cu Siretul (Sereto). În Sirețel se vărsau Milcovul mic (în zona satului Mândrești), Milcovul mare (în zona satului Lămotești), Râmna (în zona satului Fulfuești?, la nord de Belciug), Râmnicul Sărat (în zona Chinăulești?, la sud de Belciug). Buzăul se vărsa în Siretul mare, la sud de Măxineni, iar confluența Siretului cu Dunărea este marcată lângă Brăila. De subliniat, este prima apariție cartografică a hidronimului Sirețel (Siretul Mic), care marchează în mod cert o veche albie a Siretului, părăsită probabil de acesta pe la începutul secolului al XVII-lea.”** - Ionuț Alexandru Cristea, Aspecte din evoluția rețelei hidrografice din Câmpia Siretului Inferior, p. 43-49, în Analele Universității „Ștefan cel Mare” Suceava, Secț. Geografie, Anul XVIII, 2009. „Așa cum autorul specifica și în Descriptio Moldaviae, pe harta sa Siretul se varsă în Dunăre prin două guri, în dreptul Brăilei și a Galațiului. Cursul vestic, abandonat al Siretului, poartă denumirea de Sirezel. Deși Cantemir susținea că acesta nu ar fi altceva decât Putna unită cu Milcovul mic (cel care forma granița cu Țara Românească), se observă pe harta sa că obârșia Sirețelului este către est, în apropiere de Siretul cel Mare (satele Zoresty și Mărczeșty). Cele două Sireturi se întâlneau pentru o scurtă distanță în zona localităților din Moldova – Piscu și Peneul (azi în com. Independența), după care Siretul unit se bifurca înainte de confluența cu Dunărea. (...) În primul rând, se remarcă dispariția treptată a brațului de vărsare a Siretului dinspre Brăila (în care se vărsa și Buzăul). Acesta mai figurează pe hărțile la scară mică ale lui Le Rouge (1769) sau Andrew Dury (cca. 1770), pe harta căruia apare ca albie principală, dar lipsește de pe hărțile mai noi ale lui Zannoni (1774, figura 6 b.), F.W. Bawr (Carte de la Moldavie pour servir à l'Histoire, 1781 F.W. Bawr, Carte de la Moldavie pour servir à l'Histoire militaire entre les Russes et les et les Turcs/ Levée par l'Etat Major sous la direction de F.G. de Bawr. Marchal Général de logis, Lieutenant Gen. des Armées de S. M. Imp. de toutes les Rusfies. Chevalier de l'ordre de S'Alexandre Newsky, de S'George & de S'Anne, tipărită la 1781. Harta Moldovei a fost realizată de ofițerul prusac Friedrich Wilhelm von Bawr, unul din comandanții trupelor rusești în campania din 1769-1774 împotriva Imperiului Otoman, campanie care s-a dus pe teritoriul

Moldovei. Regăsim în partea inferioară a hărții o reprezentare a generalului Bawr, alături de împărăteasa Ecaterina cea Mare. Legenda descrie înaintarea trupelor rusești pe teritoriul Moldovei, precum și localitățile unde au fost instalate taberele militare. Războiul ruso-turc a fost finalizat în 1774 prin semnarea tratatului de la Kuciuk-Kainargi, care a marcat înfrângerea trupelor otomane. Harta a fost realizată undeva după anul 1770, după încheierea campaniei rusești marcată de înfrângerea trupelor otomane. Harta descrie în detaliu și cele mai mici așezări, la baza hărților realizate de Bawr, stând numeroasele hărți realizate în timpul războiului. Cartușul hărții. Cartușul este partea din hartă care indică titlul, autorul și alte informații despre realizarea hărții, un fel de legendă a obiectului („legenda” pe care o cunoaștem noi explică în general semnele aflate pe hartă și nu neapărat cine sau de ce a făcut-o). Cartușul, în funcție de perioada în care a fost realizată harta, este bogat decorat și oferă uneori noi chei de citire. În cazul hărții Bauer, putem găsi o explicație pentru multele naționalități amintite mai sus: împărăteasa Ecaterina a Rusiei, de origine prusacă dar acum domnind asupra Rusiei, l-a invitat pe generalul prusac F.G. de Bawr să intre în armata rusă și să conducă războiul împotriva turcilor care se petrece pe teritoriul moldav. Bawr/Bauer a explicat mișcările trupelor în limba franceză, lingua franca a acelor vremuri și cea preferată de împărăteasa Rusiei. Pe hartă vedem cum a avansat armata rusă pe teritoriul Moldovei; o veritabilă lecție de istorie militară și strategie, care începe din nordul Moldovei cu tabăra nr.1 așezată în anul 1769 și coboară de-a lungul firelor de apă, prin câmpii, până lângă cetatea Bender, unde se așază tabăra cu nr. 172 în anul 1770. A fost realizată după încheierea campaniei din anii 1769 – 1770, având la bază hărțile folosite în timpul războiului și a fost făcută de generalul Bawr pentru a face cunoscute cercetările lui și pentru a-și scrie memoriile. Găsim inclusiv Brăila și Galațiul, cu mențiunea că lângă Brăila au staționat două tabere rusești etc. Harta ultimului autor menționat, realizată la o scară medie și pe baza unor ridicări expeditiv în 1769, este una extrem de importantă pentru cunoașterea geografică a Moldovei. Conform hărții, în prima parte a secolului al XVIII-lea (de la elaborarea hărților lui Cantacuzino și Cantemir și până la anul 1769), **Siretul abandonează vechea sa gură de vărsare în Dunăre, în favoarea celei situate lângă Galați (vechea gură a Bârladului), lăsând în urmă pe vechiul traseu, o salbă de lacuri marcate cu precizie de autor.** O altă reorganizare semnificativă a rețelei hidrografice din Câmpia Siretului inferior este legată de **colmatarea treptată pe anumite sectoare a vechii albiei a Siretului, denumită Sirețel.** Aceasta pare să mai fi transportat încă apa Putnei, Milcovului, Râmnei și Râmnicului Sărat către confluența cu Siretul de la Piscul, pe vremea redactării hărții lui Zannoni, dar era sigur nefuncțională atunci când se făceau ridicările pentru harta lui Bawr. Ca urmare, **vechile confluente au suferit o serie de modificări.** Dar din păcate, harta referitoare la Moldova a generalului rus, nu conține și foarte multe hidronime și, din acest motiv, se pot naște incertitudini la interpretare. În regiunea noastră de interes apare doar numele Putnei și Milcovului Mare (Grosse Milkov), deși în Țara Românească autorul a mai reprezentat încă patru râuri mai importante, între Milcov și Dunăre. De un real folos în identificarea acestora este și lucrarea cu caracter istoric *Memoires historiques et geographiques sur la Valachie*, publicată în anul 1778, de același F. W. von Bawr. Ne referim la capitoul dedicat localităților din Valahia, în care este prezentată o listă a așezărilor cu precizarea, acolo unde a fost posibil, a râurilor pe care se găsesc. **Analiza hărții lui Bawr scoate în evidență o serie de aspecte. În primul rând, se remarcă în partea de nord a câmpiei prezența unui râu denumit Gârla, care traversează localități precum Batineschty, Ischeschti, Besidescht, Crejest, Rekitos, Tschuschla, înainte de a se vărsa în Siret la Tschuschliza. Acesta nu e altceva decât Gârla Morilor de astăzi, care folosea în partea inferioară un vechi traseu al Putnei (Putna Seacă).** Mai către sud, Bawr figurează alte două cursuri de apă, primul tribut ar unui lac din apropiere de Raduleschti (Rădulești), probabil partea nordică a Sirețelului și al doilea afluent Siretului la sud de Tshumoscha (satul Dimaci, astăzi Suraia), corespunzător pârăului Dimaci. În cazul Putnei se remarcă că, odată cu obturarea albiei Sirețelului și-a prelungit cursul inferior spre vest, pentru a se vărsa în noul

Siret, la nord de Călienii Vechi (lângă Maleori, poate zona Vadu Roșca de astăzi), în timp ce Milcovul Mare i-a devenit afluent, avale de satul Pristol (prob. Milcov – VN) (Tot pe această hartă satul Vadu Ungurului de lângă Galați apare cu numele de Vadu Lunguțu, n.n.). Conform aceluiași autor în perioada respectivă în sectorul nordic al Sirețelului, respectiv cursul inferior al Putnei, exista un exces important de apă, concretizat în apariția unor areale mlăștinoase și a unor lacuri. Astfel se explică poziționarea în Memoires historiques... a satului Gultor (prob. Vulturul – VN) în apropierea „lacului Serezul” (Sirețelul). Legat de râurile fără hidronime din Țara Românească, dacă ar fi să facem o comparație cu harta actuală atunci ar rezulta că aceste râuri sunt Râmna, Leica, Râmnicul Sărat și Buzăul. În Memoires historiques..., Bawr este însă cât se poate de explicit notând că Râmna se varsă în Milcov (Putna din aval de confluența cu Milcovul) la Bozerlau („ou la Rimna se joint au Milcow”, probabil Boțârlăul de astăzi), iar Râmnicul se varsă în Siret la Karigegi, „village de 30 maisons, situe dans une angle, que fait Rimnik en tombant dans le Sereth”. Acesta nu apare pe harta sa sau pe alte hărți, deci e greu de localizat. Știm însă că pe același traseu se mai găseau, înspre amonte Maloritz, Slobodsie, Irguleschti (Unguleschti?), Obileschti (Gileschti?), Martineschti, Samortasch, Michalschika, Kodeschti etc., sate care apar marcate. Ar reieși deci, conform descrierii lui Bawr, că în perioada sa, cursul Râmnicului de la Mărtinești în aval era puțin diferit de cel actual, adică se îndrepta spre nord, către Maluri și confluența cu Siretul. Tot conform aceluiași autor Râmna după ce primea ca afluent p. Oreavul la Balsada (probabil Oreavu – VN), trecea prin Chorești (prob. Slobozia Ciorăști – VN), Balkyești, Folsogeschti, Roba, Beltschugata, Fanatoja (pe hartă Ignatoja), până la Bozerlău. Și în acest caz, cursul inferior, începând de la Gologanul (posibil Ignatoja), este diferit de cel actual. Așadar dintre cele patru râuri nedenumite, ar reieși din textul lui Bawr că cele mai nordice sunt Râmna și Râmnicu Sărat. Către sud de confluența Râmnicului cu Siretul, autorul amintește o serie de localități situate pe malul Siretului, între gura de vărsare a unui râu denumit de fiecare dată diferit – Barescha / Barscha / Borscha și mănăstirea Măxineni. Pe același râu se găseau și satele Râmnicieni, Bulbacha (azi Măicănești, fostul sat Bulboca), Beltschug (Belciuge – VN) pe dreapta și Rogosa (sat dispărut) pe stânga. Confluența cu Siretul era în dreptul localității Blascheni (Blehani), probabil lângă Corbul Vechi de azi. Ultimul râu marcat în Țara Românească de generalul rus este Buzăul, care pare să-și fi păstrat vechea confluență cu Siretul de la Măxineni. Interesant în cazul acestuia este că pe unele hărți din această perioadă (ex. harta lui Gussefeld, cea a lui Kibler - Fig. 6 c., planul bătăliei de la Focșani din 1789 ș.a.) prezintă două confluențe cu Siretul, cea veche menționată deja și una mai la sud, din dreptul satului Schioran sau Schiorowan, pentru un braț care trecea prin Baldovinești (astăzi în jud. Brăila). În general, aceste detalii sunt confirmate și de hărțile realizate la o scară mai mare, cum ar fi harta lui Hora von Oztellowitz, care acoperă și ținutul Putna sau cea a colonelului Specht, referitoare la Țara Românească și realizată în perioada 1790 – 1791. Există însă și diferențe importante. Conform hărții lui Specht, pe care nu se regăsesc multe din satele citate de Bawr, la finalul secolului al XVIII-lea, Putna primea Milcovul Mic la nord de Răstoaca, iar Milcovul Mare în dreptul localității Suraia (Scuray), situată pe celălalt mal, între Putna și Siret, cam la cca. 5 km mai aval decât în prezent. De aici și până la confluența cu Siretul, între Călienii (Vechi) la nord și Lungoci, Putna începea să traverseze o zonă cu exces de umiditate, cu aspect mlăștinos, dar fără lacuri. În cadrul acesteia se remarcă că cele două râuri mai sunt unite prin două gârle la nord și la sud de satul Krako (Cracul, ar fi fost azi lângă Vadul Roșca) denumite Ruptura și Gârla Morii. Făcând o comparație cu harta anterior amintită și realizată cu cca 20 ani mai devreme ar rezulta că în acest interval Putna și-a schimbat gura de vărsare de la nord la sud de Călienii, pe direcția Putnei Seci de astăzi. Probabil că vechiul ei traseu era pe așa-numita Gârla Morii, lângă vechiul sat Maleori citat de Bawr și posibil parte din Cracul.”, idem, p. 50-54. A se vedea: Antonovici N. (1929), Probleme hidrografice în basinul inferior al Siretului,

oară într-un document scris la data de 1 septembrie 1435, după interpretarea cercetătorului Vasile Lungu⁸³⁸. „Moldova în evoluția hotarelor sale, a fost o țară câștigată prin cuceriri de teritorii”⁸³⁹. Pe un document din 21 decembrie 1452 se vede scris „ținut Tecuci”, dar aceasta este o însemnare târzie, făcută de traducător, pe vremea căruia, desigur, ținutul exista. Este de ținut minte că în lunca Siretului, după luarea cetății Crăciuna, Ștefan cel Mare i-a numit pe Vâlcea și pe Ivanco pârcălabi la 10 martie 1482⁸⁴⁰. La 11 ianuarie 1495 Stan Mieriul primea ca danie domnească în zona noastră „jumătate din seliștea Fundiani, pe Bârlad”. La aceeași dată primeau drept danii și alți boieri ca: Mareș, lui Duma Mălăescul, lui Sima, lui Nicoară și lui Petrică „satul Merești, pe Bârlad”; Clănău spătar, „jumătatea de sus

Revista geografică, anul I, nr. 2, București; F. W. von Bawr (1778), *Memoires historiques et geographiques sur la Valachie*, Tipografia H. L. Broenner, Frankfurt și Leipzig, exemplar online disponibil prin Google Books; Băican V. (1996), *Geografia Moldovei reflectată în documentele cartografice din secolul al XVIII-lea*, Edit. Academiei Române, București; Docan N. (1912), *Memoriu despre lucrările cartografice privitoare la războiul din 1787- 1791*, *Analele Academiei Române, Memoriile secțiunii de Istorie, seria II, tom XXXIV*, București; Mihăilescu V. (1928), *Harta austriacă din 1791*, *Buletinul Societății Regale Române de Geografie*, București; Popescu-Spineni M. (1978), *România în izvoare geografice și cartografice*, Edit. Științifică și Enciclopedică, București; Rădoane Maria, Rădoane N. (2005), *Evoluția actuală a piemontului pericarpatic moldovenesc*, *Analele Universității „Ștefan cel Mare” Suceava, secția Geografie*, anul XIV, Suceava; Vâlsan G. (1915), *Câmpia Română. Contribuțiuni de geografie fizică*, Socec, București; Vâlsan G. (1925), *Dimitrie Cantemir ca geograf*, *Revista șt. „V. Adamachi”*, tom XII, nr. 1, Iași; Vâlsan G. (1926), *Opera geografică a principelui Dimitrie Cantemir (1673 – 1713)*, *Lucr. Instit. Geogr.*, tom II, 1924 – 1925, Cluj-Napoca; *** (1954), *Documente privind istoria României*, A. Moldova, volumele I, II, III, Editura Academiei R.P.R., București; *** (1957), *Catalogul documentelor moldovenești din Arhiva istorică centrală a statului*, vol. I, *Direcția Generală a Arhivelor Statului*, București; *** (2004) *Description of Romania (Descriptio Romaniae)*, R. A. Monitorul Oficial, București.

⁸³⁸ Vasile Lungu, *Ținuturile moldovenești până la 1711*, p. 15. - „Ținutul Tecuciului l-am găsit în următoarele documente: în 1435 document dat de Iliaș (Hurmuzaki, Documente I, apendice p. 855) Vodă, în 1497 document dat de Ștefan cel Mare, (Document comunicat de dl. M. Costăchescu) în 1514 document de la Bogdan cel Orb, în 1529 document dat de Petru Vodă Rareș, în 1586 document dat de Petru Șchiopul (Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade XIX p. 190*) în 1594 document dat de Aron Vodă (*Academia Română 99/1*) în 1650 document dat de voevodul Vasile Lupu (Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade III p. 327*)”.

⁸³⁹ Vasile Lungu, *Ținuturile moldovenești până la 1711*, în revista „Cercetări istorice”, An IV, Nr. 2, 1928, Iași, p. 97-109 și în revista „Cercetări istorice”, anul XVII, vol. XVII, 1943, p. 211-250.

⁸⁴⁰ Vezi *Cronica moldo-germană* (poz. 16: în 1482/6990 luna martie, în ziua de 10, într-o duminică, a cucerit Ștefan voievod un castel (o cetate n.n.) la granița dinspre Turcia, cu numele de Ketzo (Crăciuna, n.n.) și a așezat în ea doi pârcălabi cu numele Vâlcea și Ivanco.) - <https://www.academia.edu/7684097/> *Cronica moldo-germană*. În anul 1484 pârcălabii Ivanco și Maxim se aflau acum la conducerea cetății Chilia, când sultanul Baiazid al II-lea a și încheiat asediul cetății Chilia. Garnizoana cetății, formată din 400 de oșteni a fost copleșită. Porțile au fost deschise, din ordinul pârcălabilor sau de un trădător, iar locuitorii ei s-au predat, lăsând cetatea la dispoziția sultanului. Importanța acesteia pentru Imperiul Otoman este subliniată chiar într-un act al sultanului, care o considera „cheia și poarta pentru toată Țara Moldovei și Ungaria și cele de la Dunăre”.

din satul Piscul, cu jumătate de moară”; Petru ușar și surorilor sale „jumătate din satul Tomcești, pe Bârlad și jumătate din zăgazul pentru prins pește, ce este la Bârlad”; pe 12 ianuarie 1495 „Alexa, lui Giurca, lui Dragoș și lui Giurgiu „satul Țigănei, la Dimaci”; Eremia postelnic „jumătatea de jos din satul Piscul, pe Bârlad, cu jumătate de moară”; Fete și fraților lui Vasiu și Tatul „jumătate din seliștea Fundeni, pe Bârlad”; Frățilă și nepoților lui Mareș, Florea, Danciul și Bădea „satul Liești, pe Bârlad”; la 24 ianuarie 1496 Toader pisarul domnesc primea și el, tot de danie, „jumătate din satul Ciofrești, partea de sus, de la Gura Gerului pe Bârlad și a patra parte din venitul bălții Bârladului”; Frunteș stolnic „jumătate din satul Ciofrești, partea de jos, de la Gura Gerului pe Bârlad și a patra parte din venitul bălții Bârladului”; în 1457 apr. 12-1504 iulie 2 boierul Cristea primea „o parte din satul Gârlești pe Bârlad”. Ceea ce trebuie să reținem este faptul că, deși cu mult mai vechi, ținutul Tecuci este menționat sigur pentru prima oară în Cronica moldo - polonă, scrisă în anul 1566. După cum se știe acum, până către jumătatea secolului al XVIII-lea toate ținuturile moldovenești nu aveau deloc toate acele subdiviziuni administrative⁸⁴¹. „În 1566 ambasadorul polon N. Brzeski⁸⁴² trecând prin Moldova spre Constantinopol fu oprit câțva timp la curtea lui Alexandru Lăpușeanu și cu această ocazie, el prelucra și adăosea o cronică a țării Moldovei. La sfârșitul acestei cronici el ne dă și ținuturile moldovenești din acea vreme, cari erau în număr de 24 și anume: Cetatea-Albă, Tecuciu, Chigeacul, Lăpușna, Vaslui, Orhei, Sorocea, Hotin, Cernăuți, Suceava, Hârlău, Dorohoiu, Cărligătura, Iași, Fălciu, Covurlui, Horincea, Putna, Agiud, Tutova, Troțuș, Băcău, Roman, și Neamț. O altă înșirare a ținuturilor vechi moldovenești ne-a lăsat-o Miron Costin în Cronica Țării Moldovei și a Munteniei și anume, aici ne dă ținuturile: Cernăuților, Sucevei, Sorocei, Iașilor, Romanului, Troțușului, Lăpușnei, Fălciului, Tecuciului, Hotinului, Dorohoiului, Hârlăului, Cărligăturii, Neamțului, Vasluiului, Orheiului, Tutovei, Putnei și ținutul Covurluiului, de care țin Galații.”⁸⁴³ „Ținutul Tecuciului l-am găsit în următoarele documente: în 1435 document dat de Iliaș⁸⁴⁴ Vodă, în 1497, document dat de Ștefan cel Mare⁸⁴⁵ în 1514 document de la Bogdan cel Orb, în 1529 document dat de Petru Vodă Rareș, în 1586 document dat de Petru Șchiopul⁸⁴⁶, în 1594 document dat de Aron Vodă⁸⁴⁷,

⁸⁴¹ Cronica moldo-polonă, în vol. Cronici slavo-române din sec. XV-XVI, publicate de I. Bogdan. Ediție revăzută și completată de P.P. Panaitescu, Editura Academiei R.P.R., 1959, p. 186.

⁸⁴² Ion Bogdan, Vechile cronici moldovenesci până la Urechia, București, 1891, p. 233. Idem, Cronice inedite atîngătoare de Istoria Românilor, București 1895, pag. 133, Cf. și N. Iorga, Istoria Românilor prin călătorii, vol. I, pag. 75 și urm.

⁸⁴³ Vasile Lungu, Ținuturile moldovenești până la 1711, în revista „Cercetări istorice”, An IV, Nr. 2, 1928, Iași, p. 97-109 și în revista „Cercetări istorice”, anul XVII, vol. XVII, 1943, p. 211-250.

⁸⁴⁴ Hurmuzaki, Documente I, apendice, p. 855.

⁸⁴⁵ Document comunicat de dl. M. Costăchescu.

⁸⁴⁶ Gh. Ghibănescu, Surete și izvoade, vol. XIX, p. 190.

⁸⁴⁷ Analele istorice, Academia Română, tom. 99/1.

apoi în 1650 document dat de voevodul Vasile Lupu⁸⁴⁸. (...) Ținutul Cohurluiului (Covurluiului), se găsește amintit și în următoarele documente: în 1435 document dat de Iliș Vodă⁸⁴⁹, în 1555 document dat de Alexandru Vodă Lăpușeanu⁸⁵⁰, în 1599 document dat de Ieremia Movilă⁸⁵¹, în 1630 document dat de Miron Vodă Barnovschi.”⁸⁵² Constantin Mavrocordat Vodă, atunci când domnea pentru a doua oară în Țara Moldovei (1741-1743) a făcut și o reformă administrativă care prevedea, între altele, ca, pentru o mai bună conducere, toate ținuturile să fie împărțite în ocoale, conduse de ocolăși⁸⁵³. În această lucrare tocmai încercăm, după mai multă vreme, să reconstituim, pe baza unor cunoscute izvoare istorice, hărțile administrative ale ținuturilor Covurlui și Tecuci pe anii 1774, 1803 și 1816, precum și componența chiar și pe indivizi a catagrafiei din perioada 1741 – 1743, care s-a păstrat, în mod absol miraculos, dar atât de folositoare istoriei noastre naționale, doar la Chișinău și care a și intrat până la urmă în dezbaterea largă și analiza științifică, cu o mare întârziere⁸⁵⁴. În analiza făcută de reputatul istoric

⁸⁴⁸ Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. III, p. 327.

⁸⁴⁹ Hurmuzaki, *Documente I*, p. 855.

⁸⁵⁰ Pergamente 79/95, Academia Română.

⁸⁵¹ Document comunicat de dl. M. Costăchescu.

⁸⁵² Vasile Lungu, Ținuturile moldovenești până la 1711, în revista „Cercetări istorice”, An IV, Nr. 2, 1928, Iași, p. 97-109 și în revista „Cercetari istorice”, anul XVII, vol. XVII, 1943, p. 211-250.

⁸⁵³ Adrian Macovei, op.cit., p. 363.

⁸⁵⁴ În relevarea acestor realități demografice, de un real folos ne-au fost izvoarele cartografice inedite (Bibl. Academiei Rom., Hărți. D IX-2. Brouillon oder Original-Aufnahme der fi.inf Moldauischen Districten nämlich des Sutschwaer, Roman, Niamtz, Bakeu und Puttnaer Bezirkes welche im Jahre 1788 von der Kayserlich Koniglichen Armee occupirt und im Jahr 1790 unter der Direction des Teutsch Bannatischen Gränitz Regiments Hauptmanns Hora von Otzellowitz durch Civil-Ingenieurs aufgenommen worden (Harta a fost executată de trupele austriece cu ocazia izbucnirii războiului din anii 1787-1792); Bibl. Acad., ms. german, 2, partea I și II, Topographische Beschreibung de der in Jahre 1788 und 1789 von der K. K. Armee in Besitz genommen funf Moldauischen Bezirken, partea I. 1-54 secții, partea II, secțiile 55-107; Biblioteca Muzeului județean Suceava (fond Bucovina-hărți), Plans des Bukowiner Districts bestehend in 72 Sections Welche in denen Jahren 1773. 1774, und 1775, von einem Departement des Ka:vs. Koniglich General Staabs; Arhivele Statului Suceava, fond hărți, inv. 24, Regna Galacie et Lodomeriae Joseph II et M. Theresiae Augg IVVSU. Methodo astronomico-trigonometrica nec non Bukowina geometrica dimensa), care, prin fidelitatea și prin amănuntele redate, de ordin istoric, geografic, demografic și economic, reprezintă cele mai bogate documente asupra localităților din nordul Moldovei, demonstrând, fără tăgadă, vechimea și continuitatea acestora. Ne interesează astăzi harta ridicată la 1788-1789 (sc. 1 : 28.800), compusă din 107 planșe și o descriere a acestora în două volume, cunoscută și sub denumirea de harta lui Hora von Otzellowitz (Semnalarea acestui izvor a fost făcută de către: Nic. Docan, *Memorii despre lucrările cartografice privitoare la războiul din 1787-1791*, *Analele Academiei Române*, seria II. t. XXXIV, *Memoriile secț. istorice*, 1912, p. 33-34; Mih. Popescu, op. cit., p. 280 și urm.; Victor Andrei, *Harta austriacă Oetzellowitz din 1790*, în *Revista de geografie română*, anul VI, fasc. I-oli, 1943, p. 41-47.), cuprinde zona submontană și de podiș, inclusiv valea Siretului, începând de la Mihoreni până la vărsarea Milcovului în Siret. Izvorul menționat a mai fost completat și confruntat cu alte izvoare cartografice mai puțin cunoscute și parțial publicate, precum era harta maiorului Mieg (J. Polek,

focșănean Constantin C. Giurescu la Harta statistică rusă din anul 1835⁸⁵⁵ (trebuie văzut <https://en.calameo.com/read/000827433n4027111f7508>)⁸⁵⁶, unde se

Xopographische Beschreibung der Bukowina militärischen Anmerkungen (von Major Friedrich von Mieg), în Jahrbuch des Bukowiner LandesMuseums, Czernowitz, 1897, p. 3-38) și a lui F. G. Bawr (V. Băican, Așezările din Moldova reprezentate pe Harta lui F. G. De Bawr (1769-1772), în Terra, nr. 4, 1981, p. 20-26). De un real folos în verificarea acestor date și compararea lor, ne-au fost conscripțiile fiscale generale și cataografiile (Euxodiu Hurmuzachi, Documente privitoare la istoria românilor (1750-1818), v.n, București, 1876, v.n, p. 392-398; 452-453; 496-498; J. Polek, Ortschaftsverzeichnis der Bukowina aus dem Jahre 1775, în Jahrbuch der Bukowiner Landes-Museums, Czernowitz, 1893, p. 27-44; Daniel Werenka, Topographie der Bukowina zur Zeit ihrer Erwerbung durch Oesterreich (1774-1785), Czernowitz, 1895, p. 127-260; P. Gh. Dmitriev, op. cit., VII, 1. partea I, p. 242-260; 336-353; 370-452; Dionisie Olinescu, Tabela statistică a Bucovinei din anul 1775, în Buletinul Societății Geografice Române, XVI, trim. I-II, 1895, p. 237-254), ele oferindu-ne bogate surse de informații cu privire la structura socială, etnică, economică și la dinamica populației. Scopul acestor conscripții a fost mai ales fiscal, excepție făcând cea din 1786, care a avut un caracter mai mult confesional (D. Werenka, 1895, Topographie der Bukowina zur Zeit ihrer Erwerbung durch Österreich (...), Czernowitz, pag. 185-195). Studiarea amănunțită a izvoarelor cartografice amintite mai sus și a cataografiilor și recensământului populației Moldovei din 1772-1774, ne-au permis să ajungem la unele precizări de natură cantitativă, ceea ce înlătură unele omisiuni și inexactități din lucrările publicate anterior de alții. Dacă populația Moldovei între anii 1772 și 1803 a crescut cu 109,4% și 253,8% (Ecaterina Negruți. Satul moldovenesc în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Contribuții demografice, în Revista de istorie, t. 34, nr. 2, 1981, p. 245) față de 1591 (Catastihul menționează 16.860 de gospodării birnice), în schimb s-a constatat, pentru zona de nord-vest a Moldovei (1774-1807) o triplare a populației, înregistrându-se într-un interval scurt de timp, un spor de 143.733 de locuitori, ceea ce înseamnă o creștere de 321%. Cel mai spectaculos salt s-a înregistrat în decurs de 12 ani (1774-1786) când populația s-a dublat, stăpânirea austriacă dorind să facă din teritoriul ocupat o provincie „bine populată” și „industrioasă” (Daniel Werenka, op. cit., p. 247-260; Eudoxiu Hurmuzachi, op. cit., VII, p. 454-473).

⁸⁵⁵ Trebuie totuși spus că marea majoritate a celor ce tânjesc după ea vor să o folosească în studii cu caracter local, deși puțini știu că scara hărții nu permite acest lucru. Paradoxal, multe studii cu caracter regional au omis-o complet din discuție, deși unele elemente de conținut o recomandă din plin pentru nivelul respectiv de analiză. Cele mai multe din întrebările frecvente referitoare la harta rusă își pot găsi fără probleme răspunsul într-o lucrare pe care Constantin C. Giurescu i-a dedicat-o în exclusivitate, dar al cărei titlu nu trădează absolut deloc acest lucru: „Principatele Române la începutul secolului XIX”. Abia subtitlul aduce și lămurirea izbăvitoare: „Constatări istorice, geografice, economice și statistice pe temeiul hărții ruse din 1835”. În afara lucrării lui Giurescu, materialul cartografic a fost descris sau folosit în cercetări și de G. Vâlsan, Gh. Zagoriț, Vintilă Mihăilescu, Ion Băcilă și Gh. Mihăilescu (ultimul în 1932), ceea ce arată totuși că harta s-a bucurat de o oarecare notorietate și face aparent de neînțeles modul prin care ea și-a căpătat caracterul actual de El Dorado. În spiritul unei corecte informării, dorim să aducem în discuție primul articol dedicat acestei hărți, semnat chiar de cel care a descoperit-o, George Vâlsan. Aflând-o la Biblioteca Regală din Berlin, Vâlsan i-a sesizat imediat valoarea și a simțit nevoia să-și prezinte descoperirea în țară, cu atât mai mult cu cât până în secolul al XVIII-lea, spunea profesorul: „hărțile cu privire la țările românești sunt adevărate monstruoziități”. În studiul său, prezentat la Societatea Geografică Română în ziua de 29 aprilie 1912 și publicat apoi în Buletinul Societății Regale Române de Geografie, Vâlsan face o analiză scurtă dar deosebit de cuprinzătoare a hărții, cu scopul declarat de a dezvălui un produs cartografic mai „atent lucrat” și de a atrage atenția asupra perspectivelor pe

notează satele Moldovei, dar cu unele omisiuni, precum și componența în detaliu a acestora, pe fiecare ținut în parte. Subliniem importanța unor documente de dani domnești mai puțin cunoscute. Un document datat 6 iulie 1438, este emis de cancelaria lui Iliăș și Ștefan la Vaslui⁸⁵⁷ și prin el i se întăresc pisarului (grămăticului) Mihai Oțel mai multe seliști de pe apa Corodului (seliștea lui Stan Sârbul, Movila Corodului, Seliștea Sârbilor ș.a.), pe apa Oancei (seliștea Stoenеști). Voievozii Iliăș și Ștefan dăruiau lui Mihăilă Oțel Pisarul, pe lângă alte domenii întinse din Țara Moldovei și Basarabia, și porțiunea de loc pustiu situat pe pârâul Corod, luând și numele de Oțălești, ulterior fiindu-i atribuite și alte denumiri ca: Săpunarii, Cobulenii, Găgești, Movileni (adică așezarea de lângă sau din jurul celor trei movile) și în cele din urmă Corod. Lângă Chișinău și moșia Visternicenilor este cunoscută documentar încă din secolul al XV-lea. În daniile făcute atunci este vorba de Seliștea lui Stan Sârbul, Movila Corodului, Seliștea Sârbilor ș.a. și pe apa Oancei la seliștea Stoenеști. Aceste sate sunt pe apele din sudul podișului Covurlui, dar în zonă este și mult pământ pustiu: „și de la Movila ce Mare până lagura Corozăului, pe de amândouă părțile, încât ar putea să-ș așeze sate cu cotunurile și să aibă și fânațe”. Și al doilea document este dat între iulie 1438 și august 1442, emis de aceiași voievozi, întărește satele dăruite în documentul anterior și acordă altele noi: unele în zona Berheciului (Județul Bacău), unde sunt acum casa, pe Siret, în zona Tutovii, și în zona Corodului, unde a avut casa. Se pare că boierul nostru avea casa în nordul județului, dar apoi, urcând pe scară ierarhică, se mută în zona Bacăului. Grămătic (pisar), adică scria actele la început, ajunge chiar în Sfatul Domnesc⁸⁵⁸. Dar în anul 1437 această „ocină de pământ” aparținea pisarului Mihai Oțel⁸⁵⁹ și tuturor urmașilor săi. În anul

care le poate oferi în cercetările geografice și istorice. Fără a neglija deloc lucrarea lui Constantin Giurescu, articolul lui Vâlsan este o lectură obligatorie pentru cel ce dorește să înțeleagă și apoi să și facă uz de harta rusă din 1835. Nădăjduim să nu se mai scurgă mult timp până ce și harta în sine va fi disponibilă online, mai ales că Vâlsan afirma, în mod surprinzător, că ea „este poate cea mai frumoasă hartă a timpului asupra țărilor românești”.

⁸⁵⁶ „Carte générale de la Turquie d'Europe en XV Jeuilles. Dressée sur des matériaux rassemblés par Mr. Le Lieutenant-Général Comte Guilleminot, Directeur Général du Dépôt de la Guerre, et Mr. Le Maréchal de Camp. Baron de Tromelin, Inspecteur Général d'Infanterie. Par le chev. Lapie, officier supérieur au corps royal des ingénieurs géographes... Echelle 1/800 000 Paris, 1821. (Academia RPR., Hărți, H. IV, 393).

⁸⁵⁷ Documenta Romaniae Historica, A, I, doc. 185, p. 262.

⁴⁸ DRH, A, I, doc. 186, p. 263. Vezi Nicolae Stoicescu, Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova în secolele XIV-XVII, București, 1971, p. 282; DRH, A, I, doc. X, p. 431-432, document datat 15 septembrie 1447, emis la Târgu de Jos, falsificat de călugării de la Mănăstirea Neamț.

⁸⁵⁹ Oțel (Olovenco, Oloveanco) de asemenea a fost promovat pentru prima dată în Sfatul domnesc în domnia lui Bogdan al II-lea. La prima sa mențiune figurează în dregătoria de vornic, fiind al 8-lea la număr (11 februarie 1450). În ultimul an de domnie a lui Bogdan al II-lea este ridicat pe a doua poziție în Sfat (13 iunie, 31 iulie 1451) devenind una din figurile centrale din anturajul lui Bogdan al II-lea. Reapare în Sfatul domnesc abia sub Ștefan (8 septembrie 1457), al 11-lea la

râul Siret, complică rău descifrarea corectă a timpului și motivului pentru care lunca dintre cele două râuri este părăsită de sate și se pierde importanța de graniță între moșii a pârâului Dimaci. Gârlești apare ca fiind un sat pe râul Râmnicul Sărat, care se varsă în Siret în dreptul Fundenilor, în punctul numit Huroaia. Amintim că a existat Fabrica de cherestea „Huroaia” din comuna Nănești și Fabrica de cherestea „Siretul” din Nămolosa. Reamintim că în anul 1917 Corpul al 6-lea de armată, constituit din divizia a 80-a rusă, brigada I de călărași și divizia a 9-a română, a fost așezată în sectorul de nord, de la Movileni și până la Fundeni, inclusiv. Comanda acestui corp de armată a fost încredințată generalului Eremia Grigorescu, fostul comandant de la Oituz. Avea o misiune defensivă. El trebuia să atace forțele dușmane din față, ca să imobilizeze și să nu permită rezervelor de sector să se deplaseze spre sud, unde era să se dea atacul decisiv de străpungere. Corpul al III-lea de armată, cel de sub comanda generalului Iancovescu. În timpul primului război mondial, a fost secretar general al Ministerului de Război (august - septembrie 1916), șef al Marelui Stat Major – P.S., comandant al Grupului Apărării Dunării (noiembrie 1916) și al Corpului 3 armată (decembrie 1916 - 24 iulie 1917). În perioada 20 iulie 1917 – 5 martie 1918, a îndeplinit funcția de ministru de război. A fost înaintat în anul 1918 la gradul de general de corp de armată, era constituit din diviziile a 14-a la Nămolosa - Gârlești și a 13-a la Blehani - Crîngeni. În linia a doua era divizia a 5-a la Hanu Conachi. Misiunea acestui corp de armată era ofensivă, el trebuia să facă ruptura frontului inamic între Podul Huroaia și Olăneasca. Forțele române și ruse au dezlănțuit la 9/22 iulie 1917, ofensiva prevăzută prin planul de campanie. Din această grozavă bătălie de artilerie au rezultat circa 9000 de morți, îngropați și uitați la Hanu Conache în patru gropi comune.

Al doilea document este datat între iulie 1438 și august 1442⁸⁶⁰, este emis de aceeași voievozi, întărește satele dăruite în documentul anterior și acordă altele noi: unele în zona Berheciului, județul Bacău, unde are acum casa, pe Siret, în zona Tutovii, și în zona Corodului, unde a avut casa. Se pare că, boierul nostru avea casa în nordul județului, dar apoi, urcând pe scara ierarhică, se mută în zona Bacăului. Analizând întreaga galerie de înalți demnitari care s-au perindat în domnia lui Ștefan cel Mare în diverse ranguri (cinuri, dregătorii) și structuri centrale, în primul rând în Sfatul domnesc, precum și pe la cetăți, ținuturi precum și târguri, realizăm că aceștia reprezintă în linii mari trei generații de personalități. Din prima generație, care s-a manifestat între 1457-1467, o parte s-a format cert și s-a lansat în diverse activități politice, militare, economice, diplomatice administrative ș.a, în domniile mai multor voievozi până la urcarea în tron al lui Ștefan cel Mare și au ajuns pe cele mai înalte trepte în domnia acestuia, în primii 10-12 ani de domnie (Manoil Grecul, Costea Orăș, Goian, Petru Ponici, Hodco a lui Crețu, Micu Crai, Stețco al lui Dămăcuș, Hodco Știbor, Albul, Lazea Pitic, Șandru Tolocico de la Dorohoi, Stanciul Marele, Radu Pisc, Duma al lui Brae, Coste Danovici ș.a.). Iar altă parte a debutat în diferite activități de stat, fie în anturajul direct al voievodului, fie pe la ținuturi și câteva cetăți, odată cu declanșarea acțiunii de luare a scaunului domnesc în primăvara anului 1457, fiind calificați de noi, drept boieri-sfetnici și chiar demnitari noi (Iliaș Modruz, Isaia, Stanimir, Zbierea, Tador, Dobrul Ioan, Seacăș, Buhtea, Fetion, Ignatie Iuga, Crăsnaș, Tăutul, Pașco, Oanță Priseacă ș.a.). A treia generație de demnitari s-a

⁸⁶⁰ DRH, A, I, doc.186, p. 263.

format sub Ștefan cel Mare și s-a manifestat pe deplin numai în ultimele decenii ale domniei acestuia (Dragoș Boul, Dragoș Teleagă, Andreico Ciortorovschi, Iațco Hudici, Ivașco al lui Hrinco, Radu Gangur, Duma Brudur, Sima Boldur, Petre Clanău, Cozma Șarpe, Ion Frunțeș, Luca Arbure ș.a.) Documentele arată că în domnia lui Ștefan cel Mare scaunul de prim-sfetnic a fost ocupat consecutiv de panii Cozma al lui Șandru (8-13 sept. 1457); Manoil (Grecul) (13 sept.1457- 23 apr. 1460; 8 dec. 1466 -10 ian. 1467); Duma al lui Brae (27 nov.1460 -15 sept. 1466); Stanciul Marele (30 iun.1467- 24 mai 1479); Vlaicul (11 aug. 1479- 29 mai 1484); Zbierea (după 1484 -14 mart. 1489); Neagu (9-17 mart. 1490); Duma Vlaiculovici (9 ian.1490-17 mart. 1502) și Giurgiu Dolh (26 aug. - 30 sept. 1503 și vornic). Logofătul, ca șef al cancelariei domnești, alcătuia, îngrijea, traducea și redacta documentele, corespondența domnească și purta pecetea mare a țării. Tot el era acela care ducea și haraciul la Poartă. Subalternii marelui logofăt erau al doilea și al treilea logofăt, precum și toți diecii, grămăticii mai mărunți ai cancelariei domnești, cunoscători de limbi străine. Logofătul colabora cu celelalte dregătorii, apare rareori printre membrii Sfatului domnesc, el fiind amintit de regulă în formula de încheiere a documentului, drept cel ce avea grijă de scrierea lor și de atârnarea peceții domnești. Acesta va deveni cel mai însemnat dregător al Moldovei mai cu seamă din sec. al XVI-lea. Documentele arată că în domnia lui Ștefan cel Mare demnitatea de logofăt a fost îndeplinită consecutiv de panii Ion Dobrul (8 sept. 1457- 5 febr. 1468), Toma (28 iul. 1468 - 26 august 1474) și Ioan Tăutul (14 apr.1475 - 7 oct. 1503). Vornicul – primul mare dregător care apare în documente, fiind judecătorul principal al țării și mai marele curții domnești, având și atribuții militare, fiind comandantul armatei moldovene în cazul când lipsea domnul. În sec. al XVI-lea dregătoria de mare vornic se va dubla în cel de mare vornic al Țării de Sus și cel al Țării de Jos. Documentele arată că în domnia lui Ștefan cel Mare demnitatea de vornic a fost suplinită consecutiv de panii Goian (8 sept. 1457 - 15 apr. 1463); Crasnăș (28 apr. 1464 - 2 oct. 1467); Isaia (28 iul. 1468- 10 aug. 1470); Bodea (13 aug. 1471- 22 mai 1476); Șteful Hrană (11 febr. 1478 - 29 mai 1484); Dragoș Boul (14 sept. 1486 -20 apr. 1491); Sima Boldur (15 oct. 1491 - 2 febr. 1503) și Giurgiu Dolh (26 aug. - 30 sept. 1503 și prim-sfetnic). Vistiernicul – dregătoria figurând printre ultimii membri ai Sfatului domnesc. Acesta ținea evidența tuturor sumelor încasate și cheltuite din visteria țării; aproviziona curtea domnească cu blănuri și stofe scumpe, necesare atât pentru garderoba domnului, cât și pentru darurile multe pe care acesta le făcea străinilor și boierilor. Subalternii vistiernicului erau al doilea și al treilea vistier, logofeți și dieci de visterie, care-l ajutau la ținerea socotelilor visteriei ducând catastife de venituri și cheltuieli. Documentele arată că în domnia lui Ștefan cel Mare demnitatea de vistiernic a fost onorată consecutiv de panii Stanimir (8 sept. 1457- 12 ian. 1460); Ignatie Iuga (5 sept. 1458 - 20 sept. 1479); Chiracola (11 aug. 1479 - 29 mai 1484); Sima Boldur (sept. 1486- 20 apr. 1491) și Isac (15 oct. 1491 - 7 oct. 1503). Spătarul – îndeplinea servicii de curte, purta spada domnului la

sărbătorile mari, fiind mai mare peste spătarul al doilea, al treilea și peste spătărei. Documentele ne arată că în domnia lui Ștefan cel Mare demnitatea de spătar a fost îndeplinită consecutiv de panii Seacăș (13 febr. 1458- febr. 1469); Bodea (1469 - 1470); Vrânceanu (13 aug. 1471 - 8 ian. 1473); Mihău (Vrânceanu), (1473- 22 mai 1476); Costea (11 febr. 1478- 17 febr. 1483); Dragoș (12 apr. 1483- 29 mai 1484) și Petre Clănău (sept. 1486 - 7 oct. 1503). Postelnicul – formal el „avea grijă de camera de culcare a domnului țării, de patul acestuia”, adică era un dregător care presta servicii personale, fiind unul din cei mai apropiați demnitari de persoana domnului. Nu întâmplător a fost calificat, ceva mai târziu de cronicarul Macarie, drept „paznicul iatacului domnesc”. Postelnicul a primit treptat și „atribuția de a introduce la domn pe cei care cereau audiențe și de a primi pe trimișii statelor străine”, care eventual trebuia să cunoască limbi străine. Pornind de la faptul că pe timpul lui Ștefan cel Mare postelnicul este plasat între membrii Sfatului domnesc, dar înaintea unor asemenea înalți demnitari cum ar fi paharnicul, stolnicul și comisul se consideră că rolul acestuia a crescut evident, devenind treptat unul dintre cei mai importanți dregători ai curții voievodale. Documentele arată că în domnia lui Ștefan cel Mare demnitatea de postelnic a fost îndeplinită consecutiv de panii Isaia, (8 sept. 1457-13 febr. 1458); Crasnăș (5 sept. 1458 5 dec. 1460); Pașco (Nesteacovici) (8 aug. 1461 - 9 febr. 1469); Iuga (20 oct. 1469 - 22 mai 1476); Gherman (Hâra) (11 febr. 1478- 17 sept. 1480); Eremia (15 oct. 1481 - 24 ian. 1496); Dumșa (3 ian. 1497- 26 nov. 1499) și Cozma Șarpe (25 apr. 1501 - 7 oct. 1503). Stolnicul – „supraveghea bucătăria domnească, îngrijind de masa domnului” și era responsabil de calitatea bucatelor sau cum arăta mai târziu Grigore Ureche, stolnicul „tocmește pre masă înaintea domnului” bucatele în „dzile mari și la veselii domnești”. El era mai mare peste grădinari, pescari și bălțile de la gurile Dunării, Prutului și Nistrului. Documentele arată că în domnia lui Ștefan cel Mare demnitatea de stolnic a fost onorată consecutiv de panii Zbiera (8 sept. 1457 - 13 dec. 1465); Luca (12 sept. 1464 - 10 aug. 1470); Toma (13 aug. 1471 - 26 aug. 1474, † în 1475); Barsu (14 apr. 1475 - 22 mai 1476) ; Petru al lui Andrică (11 febr. 1478 - mart. 1487); Mătei (sept. 1486 - 17 aug. 1488) și Ion Frunteș (1489 mart. 13 - 7 oct. 1503). Ceașnicul sau paharnicul – avea în grijă paharul domnului umplându-i primul pahar la solemnități și mari sărbători, ca în continuare slujba acestuia să fie preluată de cupar. Tot în grija lui se aflau viile domnești, având pe lângă al doilea și al treilea ceașnic un întreg complet de mici dregători pivnicerul, cuparul și ploscarul. Documentele atestă în domnia lui Ștefan cel Mare în calitate de ceașnici consecutiv pe panii Tudor (8 sept. 1457 - 22 apr. 1462); Negrilă (22 apr. 1462 - 10 aug. 1470); Mircea („ploscar”, 12 sept. 1464); Dajbor (13 aug. 1471- 22 mai 1476); Ion (11 febr. 1478 - 29 mai 1484); Andreico (sept. 1486 - 14 mart. 1489) și Cozma Moghilă (16 mart. 1490 - 7 oct. 1503). Clucerul era un dregător care avea grijă de beciurile și cămările domnești, fiind totodată dator să supravegheze strângerea și păstrarea alimentelor, pe care le distribuia bucătăriei domnului. Probabil că, un alt subaltern al acestuia era, pe

timpul lui Ștefan cel Mare, clucerul de arie, numit și gumelnic sau humelnic, care avea datoria de a strânge pentru domn zeciuiala din grâne, treptat această din urmă atribuție s-a constituit într-o dregătorie aparte, cea de mare jîtnicer. Documentele ne arată că în domnia lui Ștefan cel Mare demnitatea de clucer a fost îndeplinită de panii Hărman și Giurgiu (5 iun. 1469 - probabil până în 1475). Comisul – se ocupa de grajdurile și hergheliile de caii domnești, precum și de aprovizionarea acestora cu fân, în special cel de la braniștea domnească de la Bohotin, gospodărită de un „brăniștar” subordonat comisului. În grija acestuia erau mijloacele de transport, grăjdierii și surugii de la curte. Documentele arată că în domnia lui Ștefan cel Mare demnitatea de comis a fost îndeplinită consecutiv de panii Ioan Buoreanul (8 sept. 1457- 2 nov. 1464); Neagu (12 sept. 1464 - 10 august 1470); Ilea Huru (13 august 1471 - 22 mai 1476); Grozea Micotici (11 febr. 1478 - 29 mai 1484); (Bora) Șandru (sept. 1486 - 30 mart. 1492) și Petrică a lui Hărman (30 mart. 1492 - 7 oct. 1503). De regulă toți acești dregători de la curte făceau parte din Sfatul domnesc și aveau în subordonarea lor drept ajutori cu același cin dar al doilea și al treilea, precum și alți slujbași mai mărunți. Pârcălabul era o dregătorie care devine dominantă ca număr în Sfatul domnesc al lui Ștefan cel Mare (6-8 persoane) cu începere de prin anii 1470 ai secolului al XV-lea. Acesta avea atribuții însemnate militare, administrative și judecătorești în cetățile și ținuturile încredințate de domn, participa în luptele duse de oastea Moldovei, precum și asigura ordinea în teritoriul administrat de el. Vezi Anexele 2, 3, în care sunt trecuți toți pârcălabii cetăților din interiorul țării (Suceava, Neamț, Roman), precum și a celor de margine (Hotin, Orhei, Soroca, Cernăuți, Cetatea Albă și Chilia). Vameșul – dregătorie cu însărcinări de încasare a taxelor vamale. Dintre cei mai importanți vameși erau cei de hotar (Hotin, Cernăuți, Tighina, Bacău, Țuțora, Siret, Cetatea Albă, Chilia) ca fiind reprezentanți în aceste părți ale domniei și cumula pe lângă încasarea taxelor vamale și alte funcții, între care fiscale, administrative, judecătorești, militare și diplomatice. Pe lângă aceștia activau un șir de vameși pe la târguri din interiorul țării (vama principală de la Suceava, Iași, Lăpușna ș.a.). În domnia lui Ștefan cel Mare⁸⁶¹ vameșii, deși erau

⁸⁶¹ În domnia lui Ștefan cel Mare Constantin C. Giurescu (Târguri sau orașe și cetăți moldovene din sec. al X-lea până la mijlocul sec. al XVI-lea, Buc., 1967, p. 314) crede că Tecuciul a fost mărit prin adăugarea unor moșii din apropierea satului Salce, când se reorganizează ocolul și se delimitează hotarul Tecuciului (Constantin Cihodaru, Refacerea ocoalelor, cetăților și curților domnești în a doua jumătate a secolului al XV-lea, în Omagiu lui Petre Constantinescu-Iași cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani, Buc., Editura Academiei Române, 1965, p. 267-272. Ocolul Tecuciului era format din satele Cămilești, Matoșești, Țigănești - vezi Dumitru Ciurea, Organizarea administrativă a statului feudal Moldova sec. XIV-XVIII, în Anuarul Institutului de Istorie și arheologie Iași, II, 1965, p. 232. Vezi și Cătălina și Marius Chelcu, „Din uricul pe care strămoșii lor l-au avut de la bătrânul Ștefan voievod”. Întregiri documentare, în Ștefan cel Mare la cinci secole de la moartea sa, ed. Petronel Zahariuc și Silviu Văcaru, Iași, Editura Alfa, 2003, nr. 228. Autorul pomenelte „de venitul podului de peste Siret din dreptul satului Mierești, de lângă

demnitari importanți, nu făceau parte din Sfatul domnesc. Iar documentele atestă în domnia lui Ștefan cel Mare următorii vameși: Dorino Cattaneo (1465, 1476), Bucium (1480-1484), Jurje Brudur (1486), Anjuncu (ante 1494) s.a. Slugerul (sulger) – Grigore Ureche îi atribuia funcția de „ispravnic pre toate obroacele (impozit – n.n.) de carne care se dau la cuhnele domnești și la slujitorii curții și la oaspeții care vin în țară”. Dregător cu sarcina de a aprovizionarea curtea domnească și oastea țării cu carne. Documentele atestă în domnia lui Ștefan cel Mare de fiecare dată în afara Sfatului următorii slugeri: Mihul (1475), Ivanco Turcul (1488, cc. 1493), Ion (1502) ș.a. Pentru exercitarea și fortificarea puterii domnești pe lângă vechile și tradiționalele dregătorii Ștefan cel Mare instituie altele noi: Medelnicerul – menționat pentru prima dată la 31 iulie 1463, dar fără să facă parte din Sfatul domnesc. Atribuțiile acestui dregător le aflăm din surse narative din sec. XVII-lea. Grigore Ureche arăta să acesta „îmbrăcat în haină domnească” servea la masa domnului „la dzile mari și tăie fripturile ce se aduc la masă”, iar cronicarul Miron Costin mai adaugă că subalternii acestuia turnau de băut la masă, încât se poate deduce că medelnicerul, la fel ca și postelnicul, era un demnitar din anturajul apropiat al domnului. În domnia lui Ștefan sunt cunoscuți medelnicerii: Sima Hrană († 1475 la Valea Albă), Dolga (Dolița) (1480), Mihul (1493-1497). Ușarul (ușer) – menționat pentru prima dată la 7 mai 1473 (19b, doc. 190), avea în sarcina să primirea și găzduirea străinilor, precum și competența hotărniciei moșiilor. În domnia lui Ștefan sunt cunoscuți ușerii: Dragoș (1473), Duma († la Vaslui 1475), Cozma (1482- 1491) și Petru (1495), care nu au făcut parte din Sfat. Pitarul – menționat pentru prima dată la 22 mai 1476. Până la sfârșitul domniei lui Ștefan cel Mare nu a făcut parte din Sfatul domnesc. El avea grijă de pregătirea pâinii în fiecare zi pentru domn și slujitorii de la curte. Pitarul conlucra cu clucerul de arie care se ocupa de strângerea grânelor pentru curte. În domnia voievodului Ștefan cel Mare sunt cunoscuți și pitarii: Șteful (1476), Sas (1489), Costea (1492), Ion Isăescu, Mihail, Manoil (1496), Dinga (1461-1504). Portarul de Suceava – „portarul” ca dregătorie exista încă în prima jum. a sec. al XV-lea, dregătoria cu specificarea „de Suceava” este instituită în domnia lui Ștefan cel Mare, prima mențiune din 4 martie 1479, când crește importanța acestuia, în urma ridicării rangului împuternicirilor vornicului de Suceava, până la cel de mare vornic, căruia i-au fost extinse atribuțiile de administrare și asupra întregii țări, în schimb portarului de Suceava i-a revenit mereu, prin aceste delimitări, unele foste atribuții ale vornicului doar asupra cetății de scaun și de apărare a cetății din preajma reședinței voievodale. Se admite că aceluiasi dregător de Suceava erau subordonați „curtenii ce depindeau direct de domnie”. Pe timp de războaie și campanii militare i se încredința comanda unei părți de oaste. În domniile ulterioare atribuțiile acestui dregător au fost preluate de hatman. Iar în

Șebăneștii de Tecuci, strămoșul satului Fundeni, de care s-a preocupat câțiva ani mai târziu (după 1692) și un anume Cojocca. Vezi Catalogul documentelor, IV, p. 284, nr. 1100).

domnia lui Ștefan sunt cunoscuți portarii de Suceava: Iliăș (Modruz) și Petru Ponici (8 sept. 1457), Ioan Dolh (1466-1479), Șendrea (29 apr. 1479 - 20 apr. 1481), Luca Arbure (14 sept. 1486; 24 sept. 1498 - 7 oct. 1507). Armașul, dregător menționat pentru prima dată la 13 martie 1489, având atribuțiile de a prinde, a cerceta și a întemnița pe vinovați de crime; de a executa hotărârile judecătorești de pedepsire cu moartea sau cu mutilarea. La porunca domnului unele dintre aceste pedepse trebuia să le aducă la îndeplinire armașul personal. În domnia lui Ștefan sunt cunoscuți armașii: Stoica (1488), Lupe (1489), Bratul (1493), Drăgan⁸⁶². Cred că ar trebui să știm câte ceva și despre heraldica moldovenească așa cum este prezentată de Veronica Cosovan în lucrarea *Domnitori și steme românești*⁸⁶³. Stema Moldovei în timpul lui Vasile Lupu vodă era în scut⁸⁶⁴, în cartuș de tip francez. Elementul central era capul de bour, flancat la dextra de soare, la senestra de crai nou. Între coarnele recurbate⁸⁶⁵ ale bourului se află steaua cu șase colțuri⁸⁶⁶, iar deasupra coroana de tip deschis⁸⁶⁷. Partea superioară a scutului în formă de lilie franceză. Însemnele puterii spada și scepтрul încrucișate cu vârful în sus de-asupra scutului timbrate de o coroană închisă cu cruce. Pe lateral de sus în jos monograma domnitorului.

⁸⁶² Apud Eșanu Valentina, *Marii demnitari ai Țării Moldovei în domnia lui Ștefan cel Mare (1457-1504)*. Teză de doctor în istorie, Chișinău, 2015.

⁸⁶³ Veronica Cosovan, *Domnitori și steme românești: din colecțiile vechi de patrimoniu ale BNRM*, Veronica Cosovan, Chișinău: BNRM, 2018 (Tipogr. „Primex-Com”).

⁸⁶⁴ Scutul este elementul principal al stemei sau blazonului. O întâlnim în Fl. Mureșanu, *Cazania lui Varlaam: 1643-1943: prezentare în imagini*. Cluj, 1944, XVI, 246 p.

⁸⁶⁵ Prezentare arhaică a coarnelor, anterior domniei lui Alexandru cel Bun. A fost reintrodusă în uz începând cu secolul XVII.

⁸⁶⁶ Steaua cu șase raze este cunoscută anterior domniei lui Alexandru cel Bun.

⁸⁶⁷ Coroana de tip deschis a fost introdusă în uz ca element heraldic, începând cu secolul XVII.

Iar accentul dominant în stemă îi aparține însemnelor puterii, ce subliniază rolul suveranului. Stema este însoțită de stihuri, considerate a fi primele versuri în limba română, care au contribuit la formarea limbii literare. Iată și aceste interesante „Stihuri alături de stema domniei Moldovei”: Deși vedzi cândva sămn groaznic,/să nu te miri când să arată putearnică./Că putearnicul putearia-l închipuiaște,/și slăvitul podoaba-l schizmeaște./Cap de bur și la domnii Moldovenești,/ca putearia aceii hieri să o socotești./De unde mari domni spre laudă ș-au făcut cale,/de-acolo și Vasilie vodă au ceput lucrurile sale./ Cu învățături ce în țara sa temeliuiaște,/nemuritoriu nume pre lume știe zidește. Mai există și o altă formă a Stemei Moldovei în scut alungit. În centrul capul de bour flancat la dextra de soare, la senestra de crai nou, ține în coarnele recurbate coroana de tip deschis. Însemnele puterii sunt plasate de-asupra scutului într-o poziție inversată față de precedenta stemă, flancate de coroană de tip închis. Scutul este susținut pe lateral de îngeri, cu funcția de tenanți⁸⁶⁸, care țin o coroană de tip deschis. O altă Stemă a Moldovei este din domnia lui Gheorghe Duca și era în scut-cartuș ornamentat în stil baroc, cu frunze de pălămidă. Capul de bour în centru cu stea în cinci colțuri⁸⁶⁹ între coarnele recurbate. Este însoțit la dextra de soare, la senestra de crai nou conturat. Coroana de tip deschis, cu cinci fleuroane, fixată în coarne. Scutul este timbrat de coroană închisă cu glob crucifer⁸⁷⁰, sub care sunt încrucișate însemnele puterii, dar cu vârful în jos. Iată și „Stihuri la luminatul gherb al Țării Moldovei”: Capul cel de buor, de fiară vestită,/ Sămnează putiare țărâi nesmintită,/Pre ctu-i de mare fi ara și buiacă,/Coarnele-m pășune la pământ îș pleacă/De pre chip să viade buorul ce-i place,/C-ar vria-n toată vriamia să stia țara-m pace⁸⁷¹. O altă stemă este din timpul lui Ștefan

⁸⁶⁸ Tenanți sunt reprezentări umane, animale, îngeri sau vietăți fantastice, care au rolul de susținere a scutului. Iar această stemă o întâlnim în „Legi vechi românești și izvoarele lor”, vol. I. București, 1912.

⁸⁶⁹ Steaua cu cinci colțuri a fost utilizată începând cu domnia lui Alexandru cel Bun.

⁸⁷⁰ Glob crucifer înseamnă o sferă suprapusă de cruce.

⁸⁷¹ În Dosoftei, Molitvenic de înțeles. Iași, Tip. Mitropoliei (Tipografi: ieromonahul Mitrofan, Ursu și Niculai), 7189/1681, 155 p.; Dosoftei, Parimiile preste ani, Iași, Tip. Mitropoliei, 7191/1683, p. 7, 38, 139, 56. Biserica Mavromol („Stânca Neagră”, în greacă) din Galați poartă hramul „Adormirea Maicii Domnului”, iar construcția ei a fost începută de domnitorul Gheorghe Duca în timpul celei de-a treia domnii în Moldova (1678-1783) și terminată în 1702 de fiul său, voievodul Constantin Duca. Acesta a închinat-o la rădăul său schitului Mavromol de la Constantinopol. După ce a fost arsă de turci în 1736, Grigore Duca, fiul lui Constantin Duca, a închinat-o Mitropoliei din Iași. Construcția actuală datează din perioada 1858-1861 și respectă planul inițial, deși stilul original a fost alterat prin introducerea absidelor, a contraforților, ferestrelor și ocnițelor. Trebuie spus totuși, în spiritul adevărului istoric, că nu se cunoaște cu exactitate data când a fost ridicată sfânta Mănăstire „Mavromol”; unele surse, între acestea fiind Moise N. Pacu, Paul Păltânea, inclusiv istoricul N. Stoicescu susțin că vechea Mănăstire „Mavramol” din târgul Galați a fost ridicată din dorința lui Gh. Duca, în a doua parte a veacului al XVII-lea. De cealaltă parte, Al. Papadopol Calimah, citând „Letopisețul” atribuit lui Miron Costin, spune că adevăratul ctitor este urmașul lui Gh. Duca, fiul său Constantin, care a ridicat mănăstirea gălățeană în 1702. De această

Petriceicu voievod (aug. 1672- noiembrie 1673; dec.1673 - febr. 1674; dec. 1683 - mart. 1684)⁸⁷². Există de asemeni și o altă stemă unită, din timpul lui Mihai Ravoviță voievod, în scut dublu despica⁸⁷³, ornamentat în stil baroc cu vrejuri vegetale de semipalmetă. Undeva în centru elementele heraldice principale ale ambelor țări: Moldova și Valahia. La dreapta acvila cruciată, cu crucea prinsă în braț⁸⁷⁴, flancată de soare și crai nou, la stânga capul de bour cu stea în coarne. Scutul este timbrat⁸⁷⁵ de coroana de tip închis cu glob crucifer. Însemnele puterii spada și buzduganul sunt flancate sub coroană. La baza scutului se regăsește un heruvim. Pe lateral scutul este susținut de tenați cu trâmbițe. Monograma domnitorului este plasată în cele patru colțuri ale scutului. Iată și „Stihuri politice 12 asupra pecetii pre Înălțatului, slăvitului și blagocestivului Domnu Io Mihai Racoviță Voevoda.”: Bourulu, corbulu, doao semne minunate,/Darurile-ți arată, Doamne prenălțate./ Aceste închipuire arată înălțări/Ale acestoru doao mai josu numite Țări:/Bourulu a Moldovei Stemă de Domnie,/ Corbulu a Ungrovlahiei de stăpînie/A Domnului Mihai Voevodu ce-i zicu Racoviță,/Carele le-au stăpînit cu multă credință./Pre carele acumu Dumnezeu ilu păsescă,/Țara Românească să o stăpînească,/Pe toți vrăjmașii săi supuindu-i suptu sine,/Ocârmuindu țara cumu iaste mai bine”⁸⁷⁶. Tot acest domnitor mai are o stemă unită în scut simplu. La dextra capul de bour flancat la dextra de soare și cu steaua cu șase petale între coarne, la senestra acvila cruciată cu zborul în jos, pe un vârf de deal, flancat de crai nou. Ambele simboluri sunt timbrate de coroana de tip deschis, cu cinci fleuroane. Monograma domnitorului se regăsește pe lateral, fiind stema preluată din Istoria Sfântă a lui Alexandru Mavrocordat și publicată în limba greacă la București, în 1716. Are și „Stihuri politice 10 asupra prea Înălțatului, Slăvitului, și Blagocestivului Domn, Io Mihai Răcoviță Voevoda: Aceaste doao pecet, Hristos le gătește. /Și Domnului Mihail, i le dăruiaște,/Ca să poată stăpâni, cu bună voire,/ Îndelungându-l pre el, întru norocire,/Bourul, stăpân Moldovei că ai fost te însemnează/ Corbul al Țării Rumânești Domn te adeverează./Iar Crucea,

păreră sunt Nicolae Iorga și Const. C. Giurescu... Paul Păltănea, istoricul nostru de veac XX, pe baza cercetărilor, spune că Altarul de la "Mavramol" este ctitoria lui Gh. Duca și a fiului său, Constantin Duca. Doar că zidirea mănăstirii gălățene a început "la odată ce nu se poate preciza"; unele surse susțin anul 1669, altele 1685. Cert este că a fost terminată în 1702. Primul stareț român a fost numit în 1735, când mănăstirea a fost încredințată Mitropoliei Moldovei, „chivernisitorul” egumen Antonie, „epitrop pe viață al Școlii Domnești Eline”, prima școală domnească înființată în târgul Galați la 1765.

⁸⁷² O întâlnim în Dosoftei, Psaltirea în versuri, 1763: ediție facsimilă. Iași, 1974, și are următoarele „Stihuri la luminatul herb a Țării Moldovei: „Capul cel de buor, de fiară vestită,/Sămnează putere țării nesmintită./Pre citu-i de mare fiară și buiască,/Coarnele-n pășune la pământ își pleacă./De pre chip să vede buorul ce-i place,/C-ar vrea-n toată vremea să stea țara-n pace.”

⁸⁷³ Despica – împărțit în două părți egale.

⁸⁷⁴ Regulă stabilită în heraldica românească începând cu secolul XVI.

⁸⁷⁵ Timbru este un element heraldic reprezentat prin coroană și coif.

⁸⁷⁶ O întâlnim în Penticostarion, București, Tip. Mitropoliei, Tipograf Stoica Iacovici, 7251/1743.

pravoslaviei bun paznic te arată/ Mihaile, cu blândețe, cu inimă curată/Aceasta în veaci te va păzi cu cinste și cu pace,/Și pre vrăjmaș îi va surpa, ca praful îl va face⁸⁷⁷. Mai avem totodată și o altă Stemă unită din timpul lui Nicolae Alexandru Mavrocordat vodă, plasată în două scuturi ovale accolat⁸⁷⁸, timbrate de o singură coroană de tip deschis, cu cinci fleuroane. Însemnele puterii se regăsesc încrucișate sub coroană. În scutul drept este plasat semnul heraldic al Moldovei, capul de bour, în coarnele recurbate steaua cu șase raze. În scutul stâng este acvila cruciată cu aripile desfăcute, pe un vârf de deal. Elementele comune soarele și crai nou sunt poziționați în afara scuturilor, în partea superioară. Scuturile sunt susținute pe lateral de tenați. Monograma domnitorului este plasată în cele patru colțuri ale scutului. Stema preluată din cartea Despre datorii. Iată și acele câteva „Stihuri poetice 10 asupra Stemei prea luminatului slăvitului și blagoceativului Io Nicolae Alexandru Voevod: Doao închipuiri ce în pecete s-au însemnat,/Domnul Nicolae de la Hristos ne-au dat./Bourul stăpn Moldovei îl adeverează,/Corbul Vlahiei Domn îl încredințează./Amândoao Steme de Domnie încorunat,/Pre acest de bun neam Mavrocordat./ Pre Domnul Nicolae cel de bună Viță,/Păzească-l Dumnezeu cu multă biruință./Ce acum domnește Țara Rumânească,/Domnul păzească ca s-o stăpnească”⁸⁷⁹. Stema Moldovei din timpul voievodului Dimitrie Cantemir este în cartuș circular sprijinit de doi lei afrontați⁸⁸⁰, cu cozile în sus. Spațiul oval este format din 2 amfiptere⁸⁸¹ cu cozile unite. Capul de bour cu stea în frunte este flancat la dreapta de soare, la stânga de crai nou. De-asupra coarnelor o coroană de tip închisă cu glob crucifer. Armele Moldovei sunt amplasate în afara spațiului oval, sub care se regăsesc simbolul frăției eterne: două brațe ieșite din nour care se strâng. Scutul este încununat cu o coroană imperială cu cruce⁸⁸². Domnitorul Grigore Ghica II scoate și prima publicație din Moldova în care apare stema unită. Elementele heraldice sunt plasate într-un scut oval, ornamentat cu frunze de pălămidă. La stânga acvila cruciată pe un ram, la dreapta capul de bour, fără steauă. Scutul este timbrat de coroană de tip închis, pe lateral sunt poziționate însemnele puterii. Scutul este susținut de doi lei ce se privesc, între ei. Are și ea „Stihuri asupra Stemei”: Corbul și cu crucea, aevia, adeverează/Că ai stăpînit Vlahie te însemnează,/Iară Bourulu Domn Moldaviei te încredințează (...)/ Și a ta dreptate pe toți îndestulează/Dă-i Doamne putere mare cu nădejde bună./Țara să stăpînească tare cu dreptate bună./A Măriei tale plecatu robu,/Duca Sotirovici Typografulu de la Thasosu⁸⁸³. Stema unită a Moldovei și

⁸⁷⁷ Se află în Apostol, Buzău, Tip. Sfânta Episcopie, Tipograf Ioan Stoicovici, 7251/1743.

⁸⁷⁸ Acolat înseamnă plasate una lângă alta.

⁸⁷⁹ Se află în Evanghelie, București, Tip. Mitropoliei, Tipograf Popa Stoica Iacovici, 1723.

⁸⁸⁰ Element heraldic introdus în uz în secolul XVII.

⁸⁸¹ Sunt șerpi înaripați.

⁸⁸² Este în Hronicul romano-moldo-vlahilor compus de Domnul Moldaviei Dimitrie Cantemir, Tom II, Iași, Tip. Sfintei Mitropolii, Tipograf Ioan Hart, 1836. 402, CVII.

⁸⁸³ Se află în Triod, Iași, Tip. Lui Duca Sotirovici, 7255/1747, tom 2, 296 f.

Valahiei din timpul lui Constantin Mavrocordat vodă este în două scuturi ovale accolat. În cel din dreapta se află capul de bour cu stea, cu șase raze în coarne, în cel din stânga acvila cruciată așezată pe vârful de munte, însoțită la senestra de crai nou conturat. Scuturile sunt unite sub o singură coroană deschisă cu cinci fleuroane, sub care sunt încrucișate însemnele puterii. În afara ancadramentului vegetal, pe lateral de sus în jos este monograma domnitorului. „Asupra peceteii stihuri poetice, a Țării Rumnești cu bună fericire: Aceste două peceti Hristos le gătește/și Domnului Constantin i le dăruiește,/Ca să poată stăpâni cu bună voire,/Îndelungându-lu pre el întru norocire”⁸⁸⁴. Stema unită a lui Constantin Racoviță voievod era în cartuș pătrat, alcătuită din două scuturi ovale accolat, timbrate de o coroană deschisă, susținută de un heruvim și flancată de spadă și buzdugan. În scutul drept e plasat capul de bour cu soare în coarne, în cel din stânga acvila cruciată pe un vârful de deal, cu aripile deschise, flancată la dextra de crai nou. Ambele scuturi sunt ornamentate cu vrejuri vegetale și au la bază figura unui heruvim. Pe lateral stema este susținută pe lateral de tenanți cu trâmbițe în mâini. Are și acele „Stihuri 14 asupra peceteii”: Bourulu cu Corbulu luminat însemnează,/ și pentru doao țări domnu adevereză./ Pre Măria sa Io Constantin Mihai Racoviță,/ Carele le-au stăpînit cu multă credință./ Cade-ni-să dară de obște pre Dumnezeu să rugăm,/ Ca pre Măria sa Domnu nemișcatu să-l avem,/ și să-l întărească minunat în Domnie slăvită,/ cu pace, cu liniște și în viață norocită./ Patria sa cu bună norocire să o stăpînească/ și pre vrăjmașii săi pururi să-i biruiască/ și întru al său Dumnezeesc lăcaș și fericire/ să-i de Cerescul Împărat parte de moștenire/ Slăvind cei următori pre sfânta Troiță,/ Ca să nu se uite numele lui cel de bună viță⁸⁸⁵. În timpul domniei lui Matei Ghica stema unită este identică din punct de vedere a structurii cu cea din domnia lui Racoviță Constantin, deosebirea fiind doar în stihurile însoțitoare „Stihuri poetice asupra peceteii adecă coroanei pre luminatului Domnu Matei Ghyca Voevodu”: Bouru încă și corbu din preună/Spata, buzduganulu, spre laudă să adună./Aceste doao închipuiri ce s-au însemnatu/ Domnului Matei Gyca de la Hs i s-au datu./Corbulu Valahiei stăpînu il adevereză,/ Bourulu al moldovii Domnu il încredințează,/Pre acest Domn vrednic și de bună viță/Păzească-l dumnezeu întru mulți ani cu mare/biruință/Să se întărească minunat în Domnie slăvită,/Cu pace, cu liniște și cu viața norocită./Patria sa cu norocire să o stăpînească/și pre vrăjmași văzuți și nevăzuți purure să-i/ biruiască⁸⁸⁶. Scarlat Ghica vodă are o stemă unită identică din punct de vedere a structurii cu cea din domnia lui Mihai Racoviță, cu deosebirea în stihuri. Stihurile sunt reproduse din Cazania de la Râmnic din 1748,

⁸⁸⁴ Sunt în Apostol. Râmnic, Tip. Sfintei Episcopii și Tipograf Popa Atanasievici Râmniceanu, 7255/1747, vol. 3, 256 f.

⁸⁸⁵ În Apostol, Iași, Tipografia Mitropoliei, Tipograf Grigorie și Sandul, 7264/1756, vol. 2, 173.

⁸⁸⁶ Vezi Antologhion, Iași, Tipografia Mitropoliei, Tipografi Grigorie și Sandul, 7263/ 1755, (3), 499, (9), 46.

cu schimbarea numelui domnitorului și cu versul al 6-lea modificat (5, nr. 319). Iată aceste „Stihuri poetice 11, asupra Pecetii prea Înălțatului, slăvitului și blagocestivului Domn, Io Scarlat Grigore Ghica Voevod”: Două chipuri cu Steme, ce în Pecete sau însemnat/Domnului Scarlat Ghica Voevod s-au încredințat./ Bourul, Corbul, doao semne minunate:/Daruri arată Doamne pre înălțate./ Aceste închipuiri arată înălțare./Ale acestor doao mai jos.../Bourul al Moldovei stemă de Domnie,/Corbul al Ungrovlahiei de stăpânire/Pre care acum Dumnezeu îl păzească,/Mare... să-l stăpânească/și toți vrăjmașii supunându-i sub sine,/ocârmuind Țara cum este mai bine⁸⁸⁷. Scarlat Ghica vodă avea stema unită aproape identică din punct de vedere a structurii ca cea din domnia lui Constantin Mavrocordat, cu deosebirea în stihuri. Aceleași stihuri ca în Octoihul de la Râmnic din 1750 (5, nr. 326). Are și „Stihuri poeticești asupra pecetii, Adeacă Coroana prea Luminatului Domn Io Scarlat Grigorie Ghica Voevod”: În Sarethă și Carmilu, munte cu pustie,/Cu trude nemernicind Prorocul Ilie,/Corbul îi aduce lui hrana ce trupească,/Iar acuma noao, hrana cea sufletească:/Că ține în gura sa pre cinstita cruce,/Prin care Țării noastre Hs. Slavă aduce;/Că Biserica crește în bună sporire,/ Într-a Măriei tale bună norocire./Asemene Bourulu fiind fiară bulacă,/Pre cu multă blândeță ție capu-și plecă./Deci și acum domnești Țara Românească./ Domnulu cel pre puternic să te întărească⁸⁸⁸. Grigore III Ghica, domn al Moldovei (mart. 1764-ian. 1767, sept. 1774-oct.1777) avea stema Moldovei în centru capul de bour cu stea cu șase raze în coarne. Atributele puterii sunt ținute în ciocuri de 2 păsări, corpurile cărora se împletesc în jurul bourului. În partea superioară se află coroana deschisă cu cinci fleuroane, însoțită de o cunună de frunze. Compoziția este ornamentată din abundență cu motive vegetal-florale, încadrată într-un cartuș pătrat. Are și aceste „Stihuri poetice 10 asupra pecetii pre împăratului Domnului nostru”: Bourulu, carele stema Țării însemnează/și Domnia Moldovei luminatu adeverează./Mării-sale lui Grigorie Domnu slăvitu,/Carele din Ioann Theodor Voevodu au odrăslitu./Domnindu acuma cu putere și nădejde bună/Patria sa în pace și dreptate plină,/De-i Domnulu asupra vrăjmașilor lui biruință/Ca să nu să uite neamul lui cel de bună viță./Și la cerescul Împăratu lăcaș de moștenire./Cu Domnii și Împărații în rai sălășluire⁸⁸⁹. Sistemul heraldic de bază al Moldovei a continuat să se diversifice și în domniile următoare, dar fără diferențe semnificative de simbolistică. Stemele orășenești sunt printre însemnele heraldice românești cu cea mai mare vechime. Iar însemnele orășenești muntene și moldovene păstrate datează din secolele al XV-lea – al XVI-lea, practica renovării sigilare a permis conservarea unor elemente mai vechi, neîntâlnite în sursele

⁸⁸⁷ În Evanghelie, București, Tipografia Mitropoliei, Tipograf Iordache Stoicovici, 1760, (3), 180 f.; Antologhion, București, Tipografia Mitropoliei, Tipograf Iordache Stoicovici, 1766, (1), 546 f.

⁸⁸⁸ În Triodion, Râmnic, Tipografia Episcopiei, Tipograf Popa Constantin Adanasievici 7269/1761, (1), 421 f.

⁸⁸⁹ Vezi Evanghelie, Iași, Tip. Sfintei Mitropolii, Tipograf Grigorie, 7270/1762, (4), 194 f.

documentare descoperite. Așa de pildă avem pentru Galați doi pești (1643), pentru Tecuci un iepure (sec. XVII), pentru ținutul Covurlui o corabie, iar pentru ținutul Tecuci un ciorchine de struguri. Devizele heraldice au fost menite a reprezenta posesorul printr-un mesaj scurt sau o maximă, un crez etc. Ele sunt cu atât mai importante cu cât toate reflectă situația socială, progresele și idealurile purtătorului. Și devizele românești medievale se regăsesc cel mai adesea înscrise pe monezi. Iată câteva: Iacob Heraclid (1561–1563), *Vendex et defensor libertat* patr („Salvatorul și apărătorul patriei eliberează patria”); Nicolae Pătrașcu, *Virtute et marte* („Curaj și luptă”); Mihnea al III-lea (1658 – 1659), *Si Deus nobiscum quis con. no* („Dacă Dumnezeu este cu noi, cine este împotriva noastră?”); vodă Ioniță S. Sturdza (1822–1828), *Utroque clarescere pulchrum* („Pretutindeni strălucește în mod deosebit”, deviza familiei Sturdza). Ținutul Tecuciului, cum scria Dimitrie Cantemir, era un „ținut mare, dar n-are alt nimic însemnat”. Centrul ținutului era Tecuciul, care era un mic târg „lângă apa Bârladului, opt ore de la Bârlad pe drumul Galaților. Nu are ziduri; aici șed doi pârcălabi”⁸⁹⁰. Doar pârcălabul avea atribuții administrative și chiar fiscale, în timp ce ispravnicii aveau atribuții judecătorești și polițienești. Numărul ocoalelor ținutului Tecuci a variat de la o perioadă la alta. Astfel, între anii 1774-1803 a avut loc o nouă modificare a teritoriului ținutului Tecuci; Ocolul Polocinului din Ținutul Putnei a trecut la Ținutul Tecuciului, iar Ocolul Ghilieștilor a trecut de la Ținutul Tecuciului la Ținutul Putnei. În statistica Moldovei din 1803, extrasă din *Condica Liuzilor*, ținutul Tecuciului era împărțit în șase ocoale: Bârlad, Berheci, Nicorești, Polocin, Târg și Zeletin. Ținutul Tecuciului a fost desființat în anul 1864 și a devenit județul Tecuci. Județul Tecuci avea o comună urbană și 47 comune rurale, compuse din 225 cătune. Acest județ a fost desființat în urma căderii monarhiei în România și venirea comunismului, el fiind împărțit în septembrie 1950 între regiunile Putna și Bârlad, iar în 1952 după comasarea celor două, a rămas parte a regiunii Bârlad. În 1960, teritoriul său a fost din nou împărțit între regiunile Bârlad și Galați, iar din 1968, mare parte din vechiul său teritoriu (inclusiv reședința) face parte din județul Galați, unele zone restrânse aparținând astăzi județelor Vrancea și Bacău. Județul Tecuci este așezat în Sudul Moldovei, la confluența Bârladului cu Siretul și avea o suprafață de 2.408 km². Capitala județului Tecuci este orașul Tecuci. Județul are 266 sate împărțite astfel: I. Plasa Brăhășești 37 sate; II. Plasa Găiceana 89 sate; III. Plasa Ivești 30 sate; IV. Plasa Podul Turcului 77 sate; V. Plasa Tecuci 33 sate. Charles de Joppecourt⁸⁹¹ care

⁸⁹⁰ Dimitrie Cantemir, *Descrierea Moldovei*, Editura Minerva, București, 1981, p. 22. *Descriptio Moldaviae* (sau *Descriptio antiqui et hodierni status Moldaviae*, în română *Descrierea stării de odinioară și de astăzi a Moldovei*) este una dintre cele mai importante opere ale lui Dimitrie Cantemir, scrisă în latină între 1714 și 1716.

⁸⁹¹ În ceea ce privește redactarea memoriilor sale, Joppecourt se găsește în aceeași categorie ca și predecesorul său din veacul al XV-lea, Wavrin. Sunt amintiri dictate, după un obicei curent, mai mult: amintiri prelucrate, redactate de altul. Când s-a întors acasă, luptătorul a găsit pe un oarecare

afirmă că participase la luptele dintre Movilești, scria în cartea sa «Histoire sommaire des choses plus mémorables advenues aux derniers troubles de Moldavie», tipărită la Paris în 1620: Ticouche est une ville frontière assez bonne.

Iată și datele extinse ale ținutului Tecuci:

Slobozia Deal 5-20 case; Slobozia lui Ciucă (Blăneasa)⁸⁹², Slobozia Mândrii (cătun); Slobozia Corni⁸⁹³, Slobozia Moara lui Conachi 24⁸⁹⁴; Antohești⁸⁹⁵

Baret, care a luat asupra-și această sarcină (Lucrarea a ieșit, într-o broșură foarte rară, la Paris, în 1620 și a fost reprodusă în întregime, cu traducere, în Tezaurul de monumente istorice al lui Papiu Ilarian). Joppecourt începe povestirea luptelor petrecute în Moldova din anul 1606, deși n-a fost chiar atunci acolo. Povestirea lui Joppecourt este de cel mai mare interes istoric: nu se poate scrie istoria Movileștilor fără acest izvor. Joppecourt spune că Moldova este împărțită în două: Țara-de-sus și Țara-de-jos. Împărțirea era mai veche, dar iese la lumină pe această vreme. Odinioară veniturile Moldovei, supt fiii lui Alexandru cel Bun, fuseseră împărțite între Ilie, care avea veniturile părții de sus, și între fratele său Ștefan, care avea veniturile regiunilor de la Dunăre și mare, de la Bârlad în jos, până la Chilia și Cetatea Albă. De la 1600 înainte rostul acestei dedublări a Moldovei e mult mai precis, și din această descentralizare profită foarte mult Țara-de-jos. Din a doua jumătate a veacului acestuia, neamurile care hotărăsc mai mult sunt josenii, de unde a venit că familia Racoviță, din părțile acestea, a ajuns să deie pe Mihai Vodă și pe urmă pe fiii lui ca domni ai Moldovei și, apoi, și ai țerii celeilalte. Joppecourt constată că vornici erau doi: cel de Țara-de-jos judeca la Bârlad. Despre Iași, care, pe vremea aceasta, după prădarea Sucevei, ajunsese capitala unică și definitivă a Moldovei, el spune că era fără ziduri, chiar fără împrejmuirea, cu totul neîndestulătoare pentru mijloacele unei lupte mai serioase, pe care am văzut-o la Tîrgoviște. În ce privește producția Moldovei, iată cum se exprimă Joppecourt: „cîmpiile Moldovei sunt foarte îmbielșugate, udate de izvoare frumoase și de riuri care le fac foarte roditoare în grâu, orz, ovăz, mei și fân, așa încât locuitorii orașului hrănesc o mare cantitate de vite de tot felul și chiar bivoli, cari servesc în locul boilor și cailor la cultura pământului”, și adaugă el: de aceea figurează în marca Moldovei un cap de bivol (în loc de bour). „Se văd în această țară și o mulțime de povârnișuri foarte plăcute și așa de bogate în vin, încât, nu numai că Moldova are îndeajuns, dar se exportă în Podolia și în alte țeri vecine.” Ba încă spune că lângă Vaslui se face un vin așa de bogat în alcool, încât n-ai decât să apropii o flacăra și se aprinde. Aș releva că Joppecourt nu enumeră printre cereale porumbul. Porumbul se numește în italiană gran turco, prin urmare a fost adus din Peninsula Balcanică, de la turci în Italia. Dar părerea generală și îndreptățită, este că a fost adus din America, precum a fost adus de acolo și tutunul, care ajunge să fie îndrăgit tocmai la sfîrșitul veacului al XVI-lea. Pe la 1650 nu se cultiva porumbul la noi. Porumbul n-a căpătat o cultură mai întinsă decât în momentul când turcii au cerut mai statornic de la noi tot grăul care trebuia pentru alimentarea Constantinopolului. Turcii n-au mâncat însă niciodată mămăligă, și atunci, natural, am sfârșit prin a cultiva mai mult ceea ce nu le plăcea lor. Consemnă, așadar în secolul al XVII-lea că avem expedițiile polone în Moldova în care intră și relatarea lui Joppecourt despre încercarea lui Constantin Movilă de a-și asigura domnia Moldovei cu ajutor polon împotriva pretendentului susținut de turci.

⁸⁹² Se află în Câmpia Tecuciului, lângă râul Bârlad și râul Blăneasa și face parte din com. Negriilești, situată acolo unde râul Bârlad primește apele afluentului Blăneasa. La sfîrșitul secolului al XIX-lea, comuna Negriilești făcea parte din plasa Nicorești a județului Tecuci și era formată din satele Negriilești, Slobozia Blăneasa, Slobozia Corni și Slobozia Tălpigi. Anuarul Socec o consemnează în aceeași plasă, având 2742 de locuitori în satele Negriilești, Slobozia Corni și Tălpigi (satul Slobozia Blăneasa fiind trecut la comuna Ungureni). În 1950, comuna a fost transferată raionului Tecuci din regiunea Putna, apoi (după 1952) din regiunea Bârlad și în sfîrșit (după 1956) din regiunea Galați.

(Bogdan) 96; Arătura, cătunul Băimac 42⁸⁹⁶; Bălănești 45⁸⁹⁷; Bălotești⁸⁹⁸ 30; Barcea⁸⁹⁹ 173; Barcea c; Băniilești⁹⁰⁰, Bărboasa⁹⁰¹ 34; Bărbești⁹⁰² 76; Bejenari⁹⁰³;

⁸⁹³ Forma corectă a toponimului este Slobozia Cornii, satul fiind, în secolul al XVIII-lea proprietatea Smarandei Cornea, care a creat pe moșie cu ajutorul unui hrisov domnesc, o „slobozie” ceea ce însemna locuitori aduși de prin alte „țări” scutiți „slobozi” de dări pe o anumită perioadă de timp. Legea de unificare administrativă din 14 iunie 1925, lege intrată în vigoare de la 1 ian. 1926, a stabilit o organizare administrativă unitară la nivelul Regatului. Astfel, satul Slobozia Cornii aparținea împreună cu satul Tâlpigi, județului Tecuci. Pe baza Constituției din 1923 și a legii de unificare administrativă din 1925, teritoriul a fost împărțit în 71 de județe, 489 de plăși și 8879 de comune. Jud. Tecuci era cu reședința la Tecuci, județ din care făceau parte satele Tâlpigi, și Slobozia Cornii. În anul 1968 a avut loc ultima împărțire administrativ teritorială, limitele județelor patriei fiind stabilite așa cum sunt și astăzi. Cu această ocazie satele Ghidigeni, Gefu și Gârbovăț au trecut în administrarea județului Galați. La acea dată stabilește că satele componente ale comunei Ghidigeni sunt: Ghidigeni, Gara Ghidigeni, Gefu, Gârbovăț, Gura Gârbovăț, Slobozia Corni, Tâlpigi și Tâplău.

⁸⁹⁴ Moara Conache, astăzi în satul Pădureni, com. Filipeni, jud. Bacău.

⁸⁹⁵ Antohești este un sat astăzi în comuna Izvoru Berheciului din județul Bacău, formată din satele Antohești, Băimac, Făghieni, Izvoru Berheciului (reședința), Obârșia, Oțelești și Pădureni. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna purta numele de Târgu Glodurile, făcea parte din plasa Siretul de Sus a județului Bacău și era formată din satele Târgu-Glodurile și Gloduri. La acea vreme, pe teritoriul actual al comunei mai funcționau în aceeași plasă și comunele Obârșia și Oțelești. Comuna Oțelești era formată din satele Antohești, Oțelești, Făghieni și Pădureni, iar marii proprietari de pământ erau aici Maria T. Hanuță, Marghioala A. Antohi și D. Condurachi (Lahovari, George Ioan (1901). Marele Dicționar Geografic al României, 4, București, Stab. grafic J. V. Socec, p. 620–621.).

⁸⁹⁶ Băimac este un sat în comuna Izvoru Berheciului din județul Bacău.

⁸⁹⁷ Vultureni este o comună în județul Bacău. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Berheci a județului Tecuci și era formată din satele Lichitișeni, Rugetu, Vultureni, Bălănești, Dorofeiu, Meleşcani, Boboș, Dădești, Năzărioia, Ghionoia Veche, Ghionoia Nouă și Tăvădărești. Anuarul Socec din 1925 consemnează comunele în plasa Găiceana a aceluiași județ, având aceeași alcătuire.

⁸⁹⁸ La 12 martie 1847 serdarul Dimitrie Leon îi scrie sărdarului Constantin Sava că a primit scrisoarea sa și a înțeles cele scrise de el că în 1845 i-ar fi dat un sinet de 200 de galbeni și că în acel sinet se îndatora să-i răspundă banii îndată ce s-ar face hotărârea la divan în pricina ce o avea pentru 240 de stânjani pământ din moșia Bălotești, din ținutul Tecuci, dar că el nu a luat un asemenea sinet și nu-și amintește să fi avut nici măcar vorbă în legătură cu aceasta, știe însă că l-a rugat să mijlocească la boierii divanului pentru dreptul său, dar pentru aceasta nu i-a cerut nici un sinet, mai ales că nici boierii nu i-au cerut lui nimica și că pe el mulți l-au rugat să stăruie pentru asămenea pricină, el însă nu le-a pretins nici un ban măcar (ANI, Achizitii-Noi.-MMCDXVI-MMCDXXV.-Inv.-108.PDF, poz. 76, p. 242). La 23 nov. 1958 sărdarul Vasile Maximovici se învoiește cu slugerul Vasile Sava ca să câștige în stăpânirea acestuia 240 de stânjani pământ din moșia Stănișești sau Bălotești de la districtul Tecuciului și despăgubirea de venitul acestui pământ, din vrerea stăpânirii lui fără dreptate, de Eufrosina Papadopol, urmașa defunctei Smaranda Calimah, urmând ca slugerul Vasile Sava să-l îndestuleze pentru osteneala sa cu a treia parte a pământului arătat și din venitul lui cât va reveni fiind dator slugerului Vasile Sava, să se înțeleagă cu fratele său mai mare Dimitrie asupra acestui lucru și primind numitul Vasile Maximovici de la acesta documentele în legătură cu această pricină (ibidem, Achizitii-Noi.-MMCDXVI-MMCDXXV.-Inv.-108.PDF, poz. 98, p. 250).

⁸⁹⁹ Este formată din satele Barcea (reședința) și Podoleni. Se află în Câmpia Tecuciului. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Bârlad a județului Tecuci și era formată din satele Barcea Nouă, Barcea Veche, Dorăști, Drăgănești și Podoleni, având în total 1818 locuitori ce trăiau în 502 case. În comună funcționau o moară de apă cu turbină, două școli, una la Barcea Veche, cu 60 de elevi, dintre care 2 fete, deschisă în 1865; și una la Drăgănești, cu 25 de elevi, dintre care 3 fete, deschisă în 1879 și trei biserici. Satul Barcea este atestat documentar sub numele de Trohănești la 5 iunie 1672, când Duca v.v. întărește mînăstirii Dancu din Iași satul Trohănești dăruit de Pârvu vameșul și cumpărat de acesta de la răzeșii de acolo. Vechiul nume Trohănești este un toponim ce-și are rădăcinile în numele unui întemeietor al așezării (Trohin sau Trohan), acesta însemnând vin acru și tare. Cătunele componente ale satului Barcea erau Jorăști și Podoleni. Cel mai vechi sat răzășesc atestat pe teritoriul comunei Barcea era satul Durăști (mai târziu Dorăști), existent pe timpul domniei lui Ștefan cel Mare. Durăști derivă de la un răzăș Dura, locuitor al satului. Celălalt sat Podoleni era cunoscut sub numele de Bârlădeni, nume care ar proveni de la un grup de meșteri veniți aici pentru construcția unei biserici. Înlocuirea vechiului nume al satului Trohănești cu Barcea s-a petrecut în perioada 1680 – 1770. În prezent comuna Barcea are patru sate componente: Dorăști, Podoleni, Barcea-veche, Barcea-nouă. Aici există Pădurea Dorasca-Barcea din Câmpia Tecucilor. Barcea, sat, este atestat la 26 septembrie 1706 (Catalogul documentelor moldovenești (CDM), V, nr. 604). Iordan (Toponimia, p.53) așază toponimul în categoria celor ce au înțelesul de baltă. Se poate avea în vedere apelativul barc, „luncă plină de bălți, mlaștini și ape curgătoare” (T. Porucic, *Lexiconul termenilor entopici din Basarabia*, 1931, p.36) + sufixul ea. La originea lui barc stă românescul bara (*Dicționarul Limbii Române*, (DLR), I, 1, p.488). Explicație care concordă cu zona inundabilă din marginea de apus a satului, creată de revărsările Bârladului. Dacă luăm în seamă faptul că numele anterior al satului s-a format de la un patronim, Trohan, putem admite că și Barcea are la bază tot un onomastic, atestat în Moldova, ținutul Iași, în iunie 1607: „Agafia, fata Barcei” (DIR, A, XVII, II, p.108, nr. 132). Pentru acest nume, *Dicționar onomastic românesc*, (DOR), 1963, p.192, notează înțelesul de „femeie proastă”. Satul se numise, mai înainte, Tohănești (toponim atestat la 3 noiembrie 1632, DRH, A, XXI, p. 297 nr. 239), derivat din onomasticul ortodox Trofim (în greacă „nutritor”). Prin contaminare cu Tofan s-a format Trofan. În textele vechi, labiala f, urmată de vocală, se transformă în h (hierul, hiara, hirea etc., vezi Sextil Pușcariu, *Limba română*, II, 1994, p.253). Deci Trohan (onomastic folosit în documente la 10 mai 1604, DIR, A, XVII, I, p.153 nr. 217, în ținutul Iași) + sufixul ești = scoborător din Trohan. Pentru sufixul escu, plural ești, (vezi Christian Ionescu, *Numele de familie românești*, în LR, 1990/3, p.243).

⁹⁰⁰ La 2 aug. 1643/7151, Tecuci. Macovei șoltuz și cei 12 pângari de Tecuci dau mărturie că Neculai Gheorma a achitat vornicului Ifrim Huru cota parte a satului Băniilești din ținutul Tecuci (*Documenta Romaniae Historica*. A. Moldova. Vol. XXVII. (1643-1644), poz 141, p. 50).

⁹⁰¹ Bărboasa este un sat astăzi în comuna Oncești din județul Bacău, de pe malul râului Bărboasa, care este un curs de apă, afluent al râului Berheci.

⁹⁰² Se păstrează un Hrisov prin care Radu Mihnea vv., domnul Moldovei, întărește lui Vasilie Roșca, mare medelnicer, satul Bărbești, din ținutul Cărligăturii, danie de la Ștefan Tomșa vv., pierdut în hiclenie de hatmanul Isac Balica; dat la 1624/7132 martie 24, Iași. BAR, doc. ist., pachet identificator nr. 152.

⁹⁰³ Sat dispărut aproape de vărsarea Tecucelului în Bârlad, „În catagrafia visteriei Moldovei din 1820, am găsit și odăile și cășele, ca așezări de bejenari, oameni în majoritatea fără familie și fără căpătâi, neplătitori de biruri către visterie. Aceștia se ocupau de creșterea vitelor și oilor pe moșiile boierești și mănăstirești. Aceste odăi, se găseau mai ales în zone slab populate, însă cu islazuri întinse și sursă de apă. Așa găsim odăi și cășle în vecinătatea Gurguietei – Delenilor, pe valea râurilor Bârlad, Bahlui și Jijia și a pârlăurilor Sitna și Miletin, practic în toate cele 5 ocoale ale

Benești 41⁹⁰⁴; Berheci⁹⁰⁵ (lângă Gohor), stație poștă; Berhoya (Călmățui)⁹⁰⁶ 35; Benești 82⁹⁰⁷; Blaga⁹⁰⁸ 60; Blăjării de sus⁹⁰⁹ 88; Blăjării de jos 86⁹¹⁰; Blănești⁹¹¹,

ținutului Hârlău. Aceste odăi și cășle, au fost înființate de stăpânii de moșii dar și de particulari, după 1812, când cererea de vite și oi la export a crescut, deoarece Moldova putea, ca urmare a unor noi raporturi cu Poarta Otomană, să exporte și în afara Imperiului otoman. Odăile era pentru creșterea vitelor cornute, iar cășlele pentru creșterea oilor. Ca origine etnică a celor care munciau în cășlele de oi și în odăi, în majoritatea, erau originari din Ucraina și Imperiul țarist, mulți ruși, polonezi, dar și ardeleni (ungurenii în catagrafie). La acea dată ei veneau în Moldova pentru că viața era mai bună decât în Imperiul țarist sau austriac. Multe din aceste odăi, în următorii ani se vor transforma în sate, pe care le regăsim ca atare, în cele cinci volume ale Marele Dicționar Geografic al lui Lahovary (1898-1903). La 1816, moșiile Arama și Dorna erau înregistrate ca fără sate. Mănăstirea Galata avea niște odăi care la 1820 în Catagrafia visteriei Moldova apăreau ca Odaia lui Aramă și Odaia Dorna. Cele două odăi au devenit satul Aramă și satul Coarnele Caprei. În ocolul Miletin erau 5 odăi pe valea pârâului Sitna: Odaia Pruncului a căminarului Ianache Pruncul, (avea 6 liuzi (oameni) din care 4 bejenari ruși. Aici s-a format în timp satul Novaci care a fost înglobat în satul Drăcșani (comuna Sulița) județul Botoșani. Mai erau Odaia ot (din) Borosaia a armeanului Crăste, viitorul sat Borosaia din couna Plugari, acum în județul Iași. Odaia lui Andrieș, a jitnicerului Ioniță Andriș, aproape de moșia Onești. În odaie era mulți bejenari, oameni fără căpătâi, săraci în majoritatea de etnie ruteneană și rusă.” – vezi Catagrafiile visteriei Moldovei 1820-1845, volumul V, Ținutul Hârlău, partea I, (1830), colecție coordonată de Mircea Ciubotaru și Silviu Văcaru.

⁹⁰⁴ Stănișești este o comună în județul Bacău, Moldova, România, formată din satele Balotești, Belciuneasa, Benești, Crăiești, Gorghești, Slobozia, Slobozia Nouă, Stănișești (reședința) și Văleni. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Stănișești a județului Tecuci și era formată din satele Stănișești, Slobozia de Jos și Slobozia de Sus și aparțineau lui Sandu Polcovnicul. La acea vreme, pe teritoriul actual al comunei mai funcționa, în aceeași plasă, și comuna Crăiești, care era formată din satele Belciuneasa, Benești, Crăiești și Valea Babei. Anuarul Socec din 1925 consemnează comuna Stănișești în plasa Podu Turcului a aceluiași județ, având aceeași alcătuire; comuna Crăiești este consemnată în 1931 sub denumirea de Benești, având în compunere satele Benești, Belciuneasa, Căptăleni, Crăiești, Fundătura, Gura Crăiești, Mohorâți, Negoaia, Țepoia și Valea Babei. În 1950, cele două comune au trecut în administrarea raionului Răchitoasa din regiunea Bârlad apoi (după 1956) din regiunea Bacău și (după 1960) raionului Adjud din regiunea Bacău. În 1968, ele au trecut la județul Bacău, iar comuna Benești a fost desființată și comuna Stănișești a căpătat alcătuirea actuală. Benești, doc. 1741, 1/2 sat a lui I. Romasco clucer.

⁹⁰⁵ Berheci este un afluent drept al râului Bârlad, care varsă în Bârlad în Poșta, iar lungimea sa este de 92 km. Următoarele râuri sunt afluenți ai râului Berheci: - Stânga: Găureni, Plopeasca, Zeletin; - Dreapta: Dunavăț, Godinești, Găiceana, Negulești, Șerboia, Abageru, Valea Boului. Următoarele orașe și sate sunt situate de-a lungul râului Berheci, de la izvor până la gura de vărsare: Obârșia, Izvoru Berheciului, Antohești, Tarnița, Oncești, Oncești Vechi, Tomozia, Vultureni, Bosia, Lichitișeni, Banca, Calapodești, Tăvădărești, Dealu Morii, Negulești, Lărgășeni, Rădăcinești, Șerbănești, Corbița, Ochești, Feldioara, Corcioveni, Brăhășești, Nârtești și Gara Berheci.

⁹⁰⁶ Prin testamentul din 27 decembrie 1897, Tache Anastasiu dona Academiei Române, printre altele, și conacul din Călmățui. Învățătorul Ion Beldie, din Călmățui fostul județ Tecuci, a donat Academiei Române 4 vase de lut, 5 vârfuri de săgeți, 17 fibule de bronz, 2 bucăți sticle de ornament, 18 monede grecești și romane de argint, 6 monede de bronz care au fost găsite la Poiana, fostul județ Tecuci, în punctul numit Cetățuia.

⁹⁰⁷ Satul Benești face parte din com. Stănișești, județul Bacău, comună cu reședința în satul Stănișești. Stănișești este o comună în județul Bacău formată din satele Balotești, Belciuneasa, Benești, Crăiești, Gorghești, Slobozia, Slobozia Nouă, Stănișești (reședința) și Văleni. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Stănișești a județului Tecuci și era formată din satele Stănișești, Slobozia de Jos și Slobozia de Sus. Anuarul Socec din 1925 consemnează comuna Stănișești în plasa Podu Turcului a aceluiași județ, având aceeași alcătuire; comuna Crăiești este consemnată în 1931 sub denumirea de Benești, comuna având în compunere satele Benești, Belciuneasa, Căptăleni, Crăiești, Fundătura, Gura Crăiești, Mohorâți, Negoaia, Țepoiaia și Valea Babei (vezi „Tablou de regruparea comunelor rurale întocmit conform legii privind modificarea unor dispozițiuni din legea pentru organizarea administrațiunii locale” în Monitorul oficial și imprimeriile statului (161): 402, 15 iulie 1931). În 1968 comuna Benești a fost desființată, și comuna Stănișești a căpătat alcătuirea actuală. Tot atunci, satele Slobozia de Jos și Slobozia de Sus au fost comasate pentru a forma satul Slobozia.

⁹⁰⁸ Blaga este un sat în comuna Dealu Morii din județul Bacău. Dealu Morii (în trecut, Negulești și Blaga) este o comună în județul Bacău, Moldova, România, formată din satele Banca, Bălănești, Blaga, Boboș, Bodeasa, Bostănești, Calapodești, Căuia, Dealu Morii (reședința), Dorofei, Ghionoaia, Grădești, Negulești și Tăvădărești. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna purta numele de Negulești, făcea parte din plasa Berheci a județului Tecuci, și era formată din satele Blaga, Căuia de Jos, Căuia de Sus, Lărgășeni, Măldărești, Negulești și Râspochi. În aceeași alcătuire este consemnată comuna de Anuarul Socec din 1925 și reședința în satul Blaga, și făcând parte din plasa Găiceana a aceluiași județ. În 1950, comuna, care a luat și ea numele de Blaga după satul ei de reședință, a fost transferată raionului Răchitoasa din regiunea Bârlad și apoi (după 1956) raionului Adjud din regiunea Bacău. În anul 1968, comuna Blaga a fost transferată la județul Bacău și a fost unită cu comuna Tăvădărești (desprinsă anterior din comuna Vultureni, aflată la nord). Comuna a luat numele de la noua reședință, satul Dealu Morii, format atunci prin contopirea satelor Hazu și Meleșcani în jurul unui nucleu cu o evoluție recentă. Tot atunci, satul Vultureni (din comuna Tăvădărești) a luat numele de Calapodești pentru a fi diferențiat de reședința comunei vecine; satele Livezile, Căuia de Jos și Căuia de Sus au fost contopite sub un nou sat denumit Căuia; iar satele Dumbrava și Măldărești au fost comasate cu satul Negulești.

⁹⁰⁹ Blăjari, țin. Tecuci (la 1809 bis: Sf. Gheorghe) (Despre sat vezi cartea de judecată din 1635 aug. 13 despre disputa dintre mănăstirea Florești și Vasile Roșă, vornic de gloată (Acad. R. S. România, XCV11/19). I.N., 1924, p. 212 (doc. c. 1687, sat al fam. Costache); p. 188 <doc. 1754, sat al fam. Razu); Doc. re/. agrare, II, indice (sat al lui Costache Razu); B.R., I, 1875, p. 284 (3.-Ivești); Dicț. Rom., I, p. 471-472 (o bis. ruinită); Documente, XIV-XV, p. 229 (satul lui Cernat ploscar și al altora) (N. Stoicescu, op. cit., p. 90). „Buiar, loc. și parte din satul dispărut Blăjari (astăzi com. Ivești; pentru Blăjari, vezi LE, XXXIII, 1984, nr. 6, p. 509-510). A fost în partea de jos a com. Ivești, înspre satul Bucești. Menționat la 24 februarie 1625 (DIE, XVII, A, V, 322; TC, II, 1933, 8, 114-115, cu data 11 februarie 1624). Într-un alt document din 9 februarie 1641 (ASB, Doc. ist., XCVT/24) toponimul este transcris Buor și Buora. Toponimul, dacă nu este o formă coruptă a lui Buor-Buora, derivă din onomasticul Bui (DOE, 221) 4- sufixul ar. Cea de a doua formă o explicăm prin apelativul bour „fier cu marca unui cap de bour cu care se înfierau arborii aleși ca puncte de hotar (DA, I, 632 ; C. C. Giurescu, Istoria pădurii românești, București, 1975, 51) și nu prin onomimul onomastic (DOE, 213). Călugărița, gârlă. A fost în zona inundabilă a satului Piscu, înspre Siret. Menționată la 13 februarie 1594 (DIB, XVI, A, IV, 103-104), într-o hotarnică a satului Piscu. Toponimul era folosit și în 1825, fiind marcat pe o hartă a inginerului Dumitrache Chelemen (ASB, Planuri Covurlui, 2).- Păltănea, Paul V., Din toponimia județului Galați. Nume disparute din bazinul Bârladului și Siretului (IV), aprilie 1987, vezi și v. LR, XXXIII, 1984, nr. 6, p. 512-513; XXXV, 1986, nr. 1, p. 64-65; nr. 5, p. 438. Pe la mijlocul secolului al XVI-lea moșia, acum răzășească, cu confirmare de la Ion Vodă cel Viteaz (1572-1574), era împărțită în Blăjerii de Sus și

Blăjerii de Jos. **Vornicul Cârstea (Marele vornic Cârstea Ghenovici)**, cel care a fost căsătorit cu Anghelina, sora lui Grigorcea Crăciun, vara cu fii lui Ion Moțoc și nepoata a soției lui **Frunteș pârcălab** (și acesta avea proprietăți în zonă). A avut patru fiice: Schiva, căsătorită cu **Dabija mare paharnic**, Maria, căsătorită și ea cu **Cerchez logofăt**, Anghelina, căsătorită cu Vasile Bujoreanu și Călina, fără urmași, necăsătorită, poate moartă prematur. Printre urmașii lui Cârstea Ghenovici figurează familiile: Jora, Costachi și Bujoreanu. La 1688, strănepoți erau considerați: Lupu Costachi, Teodosica Jora cu fiul ei **Antiohie Jora, fostul hatman al Moldovei** și **Pavel Bujoreanu, fost mare sulger**. La Bujoreni marele vornic Cârstea Ghenovici, în 30 noiembrie 1595/7107, a cumpărat de la Varvara, nepoata lui Huru, părți la Bujoreni, Pipărcani și Băcsânești (Nicolae Iorga, Studii și documente cu privire la Istoria Românilor, vol VI, București, 1904, doc. 8, p.13). Peste un an, în 24 martie 1596/7104 a cumpărat de la Pătrașcu Huru, Nastasia, Magdalena, Maria, Agaftona, fetele lui Condrea Huru, nepoatele lui Pătrașcu Huru, în prezenta lui Efrem Huru, părțile lor din Pipărcani, Bujoreni, Băcsânești și partea din sudul satului Măstăcani (Ibidem, doc. 9, p. 13); cumpără de la răzeși jumătate din partea de sus, cu care o va înzestra, în anul 1625, pe fiica sa Maricica și întreaga parte de jos, pe care o va dăruî Mănăstirii Florești, al cărui fondator era însuși Cârstea. În prima jumătate a sec. XVII-lea au loc mai multe procese și judecăți între mănăstirea Florești, **Vasile Roșca, ginerele lui Cârstea**, și răzeșii care mai vând din partea lor, în 1641 și 1642, Vasile Lupu voievod confirmă proprietatea lui Vasile Roșca asupra Blăjierilor de Sus, cu vii și vaduri de moară. Familia Bujoreanu a existat în satul Bujoreni și în secolul al XV-lea și în secolul al XVI-lea, dar și în secolele următoare. Acest Vasile Bujoreanu a trăit la sfârșitul secolului al XVI-lea și începutul secolului al XVII-lea. El sau poate părinții lui au fost implicați în citorirea mănăstirii Măgaru, mănăstire ridicată pe proprietatea familiei. Cunoaștem proprietățile deținute de urmașii lui Vasile Bujoreanu din câteva documente, prin care fetele lui Cârstea Ghenovici au făcut partajul averii moștenite (DRH, A. Moldova, vol. XXIII, doc. 307, 321, 350). Vasile Bujoreanu și Anghelina au avut zece copii: șase băieți și patru fete. Au avut familie numeroasă, dar și moștenirea primită de la Cârstea Ghenovici a fost bogată. „Și s-au vinit în parte Anghelinii Vasilioai, fata Cârstii vornic, și fetii ei ficiilor ei, satul Bujoreni, și Pipărcanii, și Băcsâneștii și Măstăcanii, și sunt la ținutul Bârladului, și satul Sângurenii, la ținutul Tigheciului, și a tree părți din Căndești și satul Scândurinii, la ținutul Covurului, și satul Tomești, la ținutul Tutovii, cu vii, cu rămnic, și a tree părți de Dumești, ținutul Cărligăturii, cu doi heleștei”. În coproprietate cu Schiva s-a mai primit, „și a tree părți din Dimăceni, ce este la ținutul Tecuciului”, dar și un iaz la Berești (Ibidem, doc. 350). Există și un document din 5 martie 1723/7231, prin care Nastasia, giupâneasa lui **Avram Căpitanul**, fata lui Ionașcu Bujoreanu, a vândut lui Ion Palade **biv vel spătar**, partea ei din Bujoreni „cari acestu satu au înblat pe 8 frați.” (N. Iorga, Studii și Documente cu privire la istoria românilor, vol. VI, București, 1904, doc. 98, p. 41-48). În satul Bujoreni au avut proprietăți și alți urmași ai lui Cârstea Ghenovici. Apostol Conachi, fiul popii Ion din Epureni, a fost căsătorit cu Tofana (Costăchioaia), fiica lui Vasile Bujoreanu. Ei au avut doi copii: Todosiica, căsătorită cu Simion Jora, precum și Gavril Costachi. Apostol Conachi a mai avut un fiu dintr-o căsătorie anterioară, Antohie, cu o viață zbuciumată. Urmășii Tofanei, și-au împărțit moștenirea în 8 septembrie 1679/7188. Antohie a fost înlăturat de la moștenire, iar părțile din Bujoreni au revenit atunci Todosicăi Jora, „iar surorii mele Tudosii, cât s-au venit parte maiche nostre Tofanii, din Bujoreni, de la Bârlad toată”; așăjdire și o parte din Bujorani, ce s-a vini a unchiului nostru Costantin Bujoranul, iar să fii a surora-me Tudosăicăi, în ce s-ar veni la împărțeală pe frați (Ibidem, doc. 70, p. 33-34). În 25 mai 7256/1748, **medelnicerul Lupu Bujoreanu** (socru său a fost Gheuca Țopa) s-a judecat cu Velisco Dabija și Antohie Căpitan (Ibidem, doc. 108, p. 44), iar în 26 noiembrie 7268/1759 (Ibidem, doc. 117, p. 47) și 3 decembrie 7268/1759 (Ibidem, doc. 118, p. 47) „a avut loc un nou proces cu același **Antohie Scarlet Căpitanul** pentru un vad de suhat”. Procesele pentru apărarea proprietății au fost continuate de urmașii săi și în special de Gheuca Bujoreanu. După anul 1750 „Gheuca san Med. Lupul Bujoran” s-a plâns Domnului țării pentru împresurarea

moșiei sale Bujoreni, „care moșii am baștină de pe Gavrilițăști”, de către **aga Palade**. Ca vecini ai săi erau **postelniceasa Maria Arghiroaia** și **paharnicul Costandin Palade**. Au urmat alte două plângeri. A cheltuit în așteptare „mai bine de 500 de lei, pe sfânta dreptate, și sunt păgubaș și de venitul moșiii de 5 ani” (Ibidem, doc. 111, p. 46). Adversarii Bujorenilor erau mai puternici și ei sărăcesc an de an. Toate proprietățile lor vor ajunge în proprietatea familiei Hermeziu, cu care ei se înrudeau. Încă din 23 noiembrie 1778, „fiul lui Grigoraș Hermeziu” pentru o datorie către **vornicul Ioan Cantacuzino**, i-a acordat o cesiune la Bujoreni” (Ibidem, doc. 123, p. 48). Ilie Hermeziu l-a anunțat pe Gavril Conachi că a luat Bujoreni pentru datoria lui Gheuca, și-i oferă moșia pentru doi lei stânjenul. Gavril Conachi mai stăpânea părți la Bujoreni. Se cunoaște o jalbă a lui Gavril Conachi din 25 februarie 1780 către domnul C. Moruzi, prin care cere o hotărnicie, deoarece, „are parte la Bujoreni” (Ibidem, doc. 126, p. 4). Dar în 14 noiembrie 1782, Gavril Conachi își mărea proprietatea din Bujoreni printr-o nouă cumpărătură (Ibidem, doc. 128, p. 49). În anul 1787, Gavril Conachi a cumpărat la Bujoreni 2138 stâneni, suprafață stăpânită de urmașii lui Gheuca Bujoreanul. Ca proprietar al satului Bujoreni și în calitate de succesor al proprietăților familiei Bujoreanu, Gavril Conachi, după anul 1780, a demolat vechea mănăstire din Pădurea Măgarului și a ridicat una nouă, tot din lemn. Satul a avut o soartă tristă în timpul său. În anul 1806, din ordinul său, vechiul sat Bujoreni a fost desființat. Gavril Conachi a murit în 1813 și copiii în viață și-au împărțit proprietățile părintești. S-au prezentat: Alecu Calimachi, Ilinca Manu și Ioanichie. Principalul proprietar a rămas Alecu Callimachi, ginerele lui Gavril Conachi, fiind căsătorit cu Ilinca. Acesta a rămas proprietar al satului Zorleni, din care făcea parte și moșia Bujoreni. Parte avea și Ion, devenit Ioanichie prin călugărire, la mănăstirea Florești din fostul județ Tutova. În 5 iunie 1823, Ioan Sturza, domnul Moldovei a întărit **biv vel vornicul Alecu Callimachi**, scutirea pentru „60 liudi oameni străini”, scutelnici la Zorleni, „pentru agiutorii și slujba moșiei, precum și 12 căldări de velniță, ci li-ar alcătui dumnealui pe această moșie, de a le scuti de plata ctfertului pentru ajutorii școlii așăzati de dumnealui pe această moșie, spre dare de oareșcare învățătură fără plată pentru cei săraci și fără puteri de a cheltui spre câștigare acestei folosinți” (Ibidem, doc. 151, p. 54). Scutelnicii trebuiau „aduși di piste hotar”. A avut procese foarte îndelungate cu mănăstirea Florești, deoarece Ioanichie, după ce se călugarisese acolo, se mutase la mănăstirea Măgaru. Starețul de la Florești cerea proprietățile pământești moștenite de Ioanichie. În 25 martie 1818, domnul Moldovei a admis să trimită un grup de boieri să cerceteze conflictul avut cu Luca, egumenul de la Florești, care „voiește a mă tragi în giudecăți, pretinderisând legiuită parte a ieromonahului Ioanichie după cuprindire dietii părintelui său, răposatului **vornic Gavril Conachi**, și cu cuvânt ca la aci mănăstire i-ar fi fost tundire sa și metania.” (Ibidem, doc. 149, p. 53). Conflictul nu se încheiase în 1837. Într-o scrisoare datată 20 martie 1837 a lui Alecu Calimachi către ginerele său Alecu Roset Roznovanu, se cereau și informații despre procesul cu mănăstirea Florești (Ibidem, doc. 152, p. 55). În 1837, fiica sa Ruxanda s-a și căsătorit cu **hatmanul Alecu Roset Rosnovanu**, acesta devenind noul proprietar al moșiei Zorleni și implicit și al Bujorenilor. Hatmanul a murit în anul 1853 și moșia a rămas în proprietatea Ruxandei Rosnovanu. Aceasta s-a judecat o jumătate de veac pentru hotarele moșiei cu moștenitorii lui Ioniță Palade și Ion Grecianu. Deoarece se adunau datorii, a și vândut o parte din moșii. Trei bancheri din Iași: Leiba, Cahana și Adolf Hening, care aveau și ei sume mari de primit, au alcătuit împreună cu Manolachi Costachi și cu Anastasie Bașotă un consorțiu pentru cumpărarea creanțelor și a averii rămase de la Alecu Roset Rosnovanu. Prin ordonanța Tribunalului Tutova din 4 decembrie 1868 moșia Zorleni a trecut în stăpânirea consorțiului pe numele Anastasiei Bașotă și Adolf Hening. Ruxanda Rosnovanu a încercat, dar zadarnic, revindicarea proprietății și la Înalta Curte de Casație. Membrii consorțiului pentru a realiza bani au tăiat parcul din Zorleni și au părăsit o parte din îmbunătățiri. În 1869, Dimitrie C. Rosetti (Dimitrie Rosetti a fost un politician român din secolul al XIX-lea, ministru al cultelor, după Gheorghe Cuciureanu, în guvernul condus de Anastasie Panu (17 ianuarie - 23 septembrie 1861), la Iași, după Mica Unire, dar înainte de unirea administrativă a Principatelor Române.

Despre postelnicul Dimitrie Rosetti putem spune că era un om foarte cult. A fost „sprijinitorul, soarele, primavara și fericirea vieții sale”, după cum spunea însuși Constantin A. Rosetti a cumpărat o parte din moșie de la membrii consorțiului. Partea deținută de văduva Bașotă a trecut în proprietatea Băncii Române, iar partea lui Căhană care ajunsese în stare de faliment, a devenit o simplă creanță. Dimitrie G. Rosetti și Banca Română au vândut moșia la 26 februarie 1880, cu 816625 lei unei firme comerciale, compusă din François Liet, Pierre și Victor Monge. În aprilie 1886, moșia Zorleni cu toate trupurile a fost cumpărată, de la aceștia, de regele Carol I, cu 1355750 lei. F. Liet a rămas arendașul moșiei până în 1889, când moșia a devenit regie. Moșia Zorleni avea 4012 fâlci (1600 în șesul Bârladului, 900 platoul Copăcel, 400 Mamina, 750 pădure, restul văi, ape, drumuri, etc. (Pentru evoluția moșiei Zorleni – H. Bolomey, Casa Măriei Sale Regelui, București, 1906). Cetitorul înțelege importanța posesiunilor în județele Tecuci și din Covurlui ale lui Cârstea Ghenovici, fapt care a determinat acest excurs mai lung și mai explicit). În secolul al XVIII-lea, sunt atestați ca **proprietari la Blăjeri de Tecuci vornicul Costache Razu** (1742). Și Constantin Razu (1799 – 1865), la începutul secolului XIX este amintit ca fiind proprietarul moșiei Drojdieni-Curici. El era fiul lui Mihail Razu, cămăraș (slujbaș care avea în grija sa odăile domnului, în special camera domnească). Și Constantin a fost căsătorit cu Ecaterina Buziki (1809 - 1842) cu care a avut cinci copii (Elena, Eufrosenia, Alexandru, Mihail, Maria). Bunicul său a fost Vasile Razu, fost mare logofăt și hatman, căsătorit cu Ecaterina Răzoaia, fostă Catargi (1772). Iar Vasile Razu, de exemplu, mai poate fi găsit într-un document cu dregătoria de hatman, doar în Sama din anul 1763, unde îi regăsim pe toți laolaltă în Sfat. Al doilea argument este acela că, deși într-o diată testatorului poate numi rudele după dregătoriile pe care acestea le-au avut și ar putea să nu le mai dețină în momentul respectiv, fapt că Apostol le invocă într-un moment de conflict cu fratele său pare firesc tocmai pentru că aceste rude fiind încă în Sfat, cu dregătorii importante, el putea trage nădejde că problema lui avea șanse de a fi rezolvată. După instalarea noului domn Callimach pe scaunul Moldovei, (care i-a urmat lui Grigore Alexandru Ghica) se schimbă și unii dregători, dintre cei indicați în diata lui Apostol fiind logofătul Manolache și hatmanul Vasile Razu (se păstrează Hrisov prin care Grigorie Alex. Ghica vv., domnul Moldovei, întărește hotărârea judecății boierilor, ca hatmanul Vasile Razu să-și stăpânească partea sa de moșie din Volovați, 1765 iunie 25, Bibl. Acad. Rom., col., doc. ist., 185/xcviii; de asemeni există Hrisovul prin care Grigorie Ghica vv., domnul Moldovei, fixează un termen de două săptămâni pentru cel care dorește să răscumpere partea de moșie din Tălăbești, moșie cumpărată de Costache Razu vel vistier, 1737/7246 septembrie 14, Bibl. Academiei Române, colecția documente ist., 196/xcix). Reamintim însă cetitorului că în cuprinsul pomelnicului sturzesc de la Miclăușeni este trecut și un oarecare Constantin (Costachi) Sturza (cel care a stăpânit Miclăușenii între 1726-1743), mort în 1743, al treilea frate al logofătului Sandu; în 1741 era fost mare stolnic; a fost căsătorit cu Ancuța, fiica clucerului Ștefan Catargiul (deci soră cu Apostol); aceasta se pare că încă trăia la 1760 (Costin Merișca, Pomelnicul sturzesc al bisericii din Miclăușeni, în AG, 1996, III (VIII), 1-2, p. 179-192). Ancuța Sturzoae, despre care o să mai vorbim, întocmind foaia de zestre (DANIC, AN, CXLIII/6) pentru cele pe care le dădea nepoatei sale Ruxanda, moșia Tâmpeschi, din ținutul Tecuci, straie de nurcă și cu singiap, argintărie, lucruri casnice, un rădvan cu cai telegari, vite, precizează că ȋiganii pârintești de la răposatul tatăl lor, Apostol Catargiul și mama lor Marica, care li se cuvin după Jorăști, să-i împartă cu fratele ei, asemenea și partea de moșie după Jorăști. Dacă în cazul lui Vasile Ruset cercetările de până acum ne indică limpede că era ginerele lui Ilie Catargi și statuând ca soacră întâi pe Ilinca, o giupăneasă care în absență a dăruit nu mai puțin de 5 copii (Radu Rosetti, Familia Rosetti, vol. eu, p. 69), în ceea ce-l privește pe Vasile Razu, lucrurile sunt ceva mai complicate. Ghibănescu precizează într-o notă, încercând să limpezească bine genealogia din Anaforoa din 18 februarie 1816, că Filip Catargiul a avut patru surori, menționând printre ele o Ecaterina Razu (Gh. Ghibănescu, Surete și izvoade, IX, doc. CXLI, p. 368) ca mai apoi, în spița din finalul volumului să o indice pe aceasta ca soție a unui V. Razu, vornic (și la Bezviconi -

Boierii Catargii, în „Din trecutul nostru”, IV, 1936, nr. 36-39, p. 112) găsim disponibilitatea informației: „logofătul Ilie, tatăl vornicesei Catrina V. Razu”. Ținând cont de dregătoria menționată, cea de vornic (căci la 1 februarie 1743 i se dă carte dumisale Costache vel vornicul „să se aleagă și să se hotărăscă părțile de moșii, de cumpărătură, ce-au avut vel vornicul di pe socru dumisale, Ilie Catargiul vel logofăt”, Condica lui Mavrocordat, vol. II, doc. 1071, p. 344-345), Vasile Razu rămâne în conștiința epocii sale ca hatman și de fapt că în unele documente nu apare prenumele Vasile, credem că balanța înclină spre o căsătorie a Ecaterinei (Catrinei) Catargi cu Costache (Razu) vornic (Paul Păltănea, Știri inedite despre familia domnitorului Antioh Cantemir (III), în AG, IV(1-2), 1989-1993, p. 124, articolul a fost retipărit în *Dinastia Cantemireștilor, secolele XVII-XVIII*, p. 109-154), tatălui Vasile. Afirmția paharnicului Sion că pe Razu „l-au pripășit în țară logofătul Ilie Catargiul, dându-i zestre moșia Domneștii” (vezi Constantin Sion, *Arhondologia Moldovei. Amintiri și note contemporane, cu o prefață analitică de Gh. Ghibănescu, Tipografia Buciumului român, Iași, 1892, p. 25*) s-ar putea referi tocmai la acest Costache (În sprijinul acestei afirmații, potrivit căreia Costache vornicul era ginerele lui Ilie logofătul, vine și ceea ce aflăm dintr-o judecată încheiată în 1742 între Constantin Balș și fiul lui Enăchiță vistiernicul, pentru niște odoare ale lui Constantin ce a avut de la socrul său, răposatul Ilie Catargiul, despre care ni se spune că „sunt știute și de dumnealui Costache Razul vel vornic, că li-au văzut cu ochii dumisale și le știe prețul”. Acest detaliu ne duce în mod logic cu gândul la faptul că vornicul trebuie să fi fost membru al familiei, din moment ce știa, văzuse și era chemat să dea mărturie despre podoabele de preț ale familiei Catargi (Condica lui Mavrocordat, ediție cu introducere, note, indici și glosar alcătuite de Corneliu Istrati, Editura Universității „Alexandru I. Cuza”, Iași, vol. II, doc. 1138, p. 382). Mai mult, rămân în sfera afacerilor familiei, dar referitor la unele moșii (Cărbuneștii, Băneștii, Borosăștii, etc.) aflăm printr-un document din 29 martie 1777 despre curgerea lor, ordinea în care își schimbă stăpânii sau împărțirea lor, putând indica rudenția dintre personaje. Astfel că moșiile precizate, stăpâniri ale lui Ilie Catargiul, trec la ginerele acestuia, Constantin Balș, apoi la Costachi hatmanul, iar după moartea lor ele merg la Vasile Razu, care le împarte cu Constatin Balș (Ștefan Andronache, *Documente istorice tecucene*, vol. II, doc. 111, p. 133-135). Localitatea Ivești s-a format pe vechea moșie Blăjești, prin înglobarea, în timp, a cătunelor Ivești, Blăjeștii de Jos, Blăjeștii de Sus și Atârnați (M. Ciubotaru și V.V. Cotea, 1996). Toponimul Blăjari are la origine numele de persoană Blăjar, care era atestată în 1628 într-un sat apropiat, fapt care infirmă și o tradiție târzie despre o presupusă venire a unor locuitori din zona orașului Blaj, din Transilvania. Pe la mijlocul secolului al XVI-lea moșia, acum răzăsească, cu o confirmare de la Ion Vodă cel Viteaz (1572-1574), era împărțită în Blăjerii de Sus și Blăjerii de Jos. Notăm că la 19 aprilie 1596 Cârstea Ghenovici, atunci „biv vel vornic și marile cupar”, împreună cu soția sa, Anghelina „și ginerii noștri: Gavril Cernat și Vasili, și fiii noștri, Marica, și Anghelina, și Schiva și Călina”, dăruiau și ei mănăstirii cu hramul „Sfă(n)tul(u)i Slăvit Proroc Ilie”, „Florești și cu tot hotarul său, și cu câmpu, și prisacă și moară pi Bridov și cu loc de fânaț, cari ne iasti noă dreptă cumpărătură de la toț(i) ficiorii lui Lazăr pitaru și de la nepoții săi, ca să aibă sv(ânta) măn(ăsti)ri daniel și milostenia, cu tot venitul, în vecii vecilor” (*Documenta Romaniae Historica*, A. Moldova, volumul IX (1593-1598), volumul întocmit de Petronel Zahariuc, Marius Chelcu, Silviu Văcaru, Cătălina Chelcu, Sorin Grigoruță, București, Editura Academiei Române, 2014, p. 236-237, nr. 166). Și la 1635/7143 august 13 Vasile Lupu voievod întărește, după judecată, lui **Vasile Roșca vornic de gloată din satul Blăjeri**, pe Bârlad, ținutul Tecuci, cu jumătate din venitul iazului și al morilor făcute de el, cealaltă jumătate rămânând în stăpânirea mănăstirii Florești (Biblioteca Academiei Române, *Documente istorice*, XCVI/96 a, b; Institutul de istorie „A.D. Xenopol” Iași, *Fotografii*, XXIII/96 a, b. Ediții: *Carte de hotărnicie a moșiilor unite Iveștii și Torceștii*, cu trupurile Blăjarii, Țigănia și Archipoaia, din județul Tecuci, proprietatea domnului Michael Balș, întocmită de Michai Vergolici, inginer hotarnic, <Tecuci>, fa; *Documenta Romaniae Historica*, A. Moldova, volumul XXIII (1635-1636), volum întocmit de Leon

Șimanschi, Nistor Ciocan, Georgeta Ignat și Dumitru Agache, București, Editura Academiei Române, 1996, p. 239-240, nr. 203). La 1638/7146 martie 29 Vasile Lupu voievod întărește mănăstirii Florești jumătate din satul Blăjerei în urma unei judecăți cu Vasile Roșca (Carte de hotărnicie a moșilor unite Ivești și Torcești, cu trupurile Blăjarii, Țigănia și Archipoaia, din județul Tecuci, proprietatea d-lui Michael Balș, întocmită de Michai Vergolici, inginer hotarnic, <Tecuci>, fa; Documenta Romaniae Historica, A. Moldova, volumul XXIV (1637-1638), volum întocmit de C. Cihodaru și I. Caproșu, Editura Academiei Române, București, 1998, p. 297, nr. 299). Vornicul Cârstea cumpăra de la răzeși jumătate din partea de sus, cu care o va înzestra, în 1625, pe fiica sa Maricica și întreaga parte de jos pe care o va dăruia Mănăstirii Florești, al cărui fondator era însuși Cârstea. În prima jumătate a sec. XVII-lea au loc mai multe procese și judecăți între mănăstirea Florești, Vasile Roșca, ginerele lui Cârstea, și răzeșii care mai vând din partea lor, în anii 1641 și 1642, Vasile Lupu voievod confirma proprietatea lui Vasile Roșca asupra Blăjerei de Sus, cu vii și vaduri de moară. Din aceeași perioadă sau chiar din veacul anterior apare, pe partea de sus a moșiei Blăjerei, satul Iovești, atestat din 28 noiembrie 1646. În a doua jumătate a secolului al XVII-lea, prin mai multe cumpărături un capitan Florea ajunge proprietarul unei părți importante din Iovești, moștenită de fiul său, Alexandru Căpitanul, care mărește proprietatea prin alte cumpărături. În 1679, satul Ialovești avea probabil biserică, fiindcă este menționat „popa Vâlcea din Iuvești”. Începând din 3 iunie 1674, se atestă la Iovești și proprietatea familiei Balș, aceia care va dura până la începutul secolului al XX-lea. Varianta actuală de Ivești a numelui satului este consemnată începând din 5 mai 1669, iar alți foști proprietari în moșia Blăjerei sunt, spre sfârșitul secolului al XVII-lea, comisul Vasile Gavril și hatmanul Neculai Racoviță. În secolul al XVIII-lea, sunt atestați ca fiind proprietari la Blăjerei vornicul Costache Razu (în 1742) hatmanul Vasile Razu (în 1772). În anul 1774, satul Blăjerei avea, în toate cele trei cătune (Blăjerii de sus, Blăjerii de Jos și Ivești), 130 de familii. Proprietatea căpitanului Florea din Iovești se regăsește peste un secol (1783 și 1786) la căpitanul Neculai Ciucă, pentru ca apoi, în deceniile patru și cinci ale secolului al XIX-lea, să ajungă la Panaite, Constantin, Anastasachi și Petrache Ciucă. În prima jumătate a secolului al XIX-lea, mai au proprietăți la Ivești și la Blăjerii de Sus un Zeta, spătarul Mihail Cantacuzino, hatmanul Gheorghe Brădescu și postelnicul Panaite Balș. În deceniul al V-lea din secolul XIX, prin cumpărări de la familia Ciucă și alți răzeși, precum și prin căsătoria cu Ruxandra Cantacuzino, Panaite Balș devine principalul proprietar al moșiei Blăjerei și Torcești. Inundațiile din 1881 determină mutarea Blăjerei de Sus și de Jos pe malul stâng al râului Bârlad, lângă Ivești. După împrumărirea din 1864, partea rămasă proprietarului Balș, moștenită de fiii acestuia: Mihail și Paul, care repară vechea biserică (1896 - 1879) și zidesc și o alta nouă (1905-1906), locul unde se află și cavoul familiei. În 1911, Paul Balș (Pe strada Domnească Paul Balș, fiul lui Panait Balș din Ivești, a cumpărat locul cu niște case mai vechi în anul 1913. Casa existentă este construită în perioada 1913-1915. Tot la inițiativa boierului Paul Balș, care avea moșia pe aceste meleaguri din Torcești, bătrânii satului au ales locul bisericii într-un mod inedit. Aceștia au pus o plută pe râul Bârlad și au lăsat-o să meargă până când aceasta s-a oprit. Locul unde avea să se oprească pluta, era cel mai potrivit loc pentru construcție. În primăvara anului 1907 s-a pus și piatra de temelie a noii biserici din Torcești, iar lucrările s-a încheiat în anul 1912.) și Alexandrina Balș, cumnata sa (era soția lui Mihail), vând moșiile Ivești și Torcești lui Hector D. Economos și soției sale Ecaterina, născută Negropontes (Catinca Negropontes, era născută tocmai la Constantinopol în 1870, s-a căsătorit cu Hector Economos. Catinca a trăit aproape toată viața la Paris, deși avea și o casă pe Calea Victoriei, la numărul 135. La Paris, Catinca avea o casă pe Rue de Faisanderie, la numărul 82. Bărbatul ei, Hector Economos, era conte austriac. Era tot de origine greacă, dar cineva din ramura familiei stabilite în Austria a descoperit circumvoluțiunile creierului, pentru care a luat Premiul Nobel pentru Medicină și a fost înnobilit, făcut conte, iar urmașii lui au moștenit titlul. Constantin von Economo, baron San Serff, (1876 Brăila-1931 Viena), a fost important neurolog austriac de origine română. Cercetător renumit în epocă, a ocupat funcții

importante în cercetarea medicală. Numele lui a fost dat de altfel encefalitei letargice, descrisă simultan de el și de francezul Cruchet. A mai și lăsat un atlas al citoarhitectonicii cortexului cerebral (1925), publicat împreună cu neurologul Georg Koskinas. A fost înnobilit în 1906. A fost pilot de aerostat și primul aviator austriac care a obținut brevet de pilot. A luat parte ca pilot la Primul Război Mondial și a fost decorat în mai multe rânduri. Hector Economos a fost și el Comandor al Legiunii de Onoare. Catinca s-a stins în 1926, la doi ani după Hector, care murise în 1924. (Vezi Ariana Negropontes, Crisula Ștefănescu, Exilul interior. Dan Eremia Grigorescu-Negropontes, Editura Vremea, 2016). La vânzare, moșiile erau deja arendate, astfel încât noii proprietari fac exploatarea în regie proprie ceva mai târziu. După moartea, în anul 1924, a lui Hector D. Economos, domeniul este împărțit între moștenitori și din 1927 revine exclusiv lui Jan Economos. O parte a acestui domeniu, împreună cu crama și distileria, ajunge în proprietatea Elenei Negropontes, cumnata lui Hector D. Economos, soția generalului Eremia Grigorescu, care a fost expropriată în 1945. În anul 1774, **satul Blăjerei** avea, în toate cele trei cătune (Blăjerii de sus, Blăjerii de Jos și Ivești), 130 de familii. Proprietatea **căpitanului Florea din Iovești** se regăsește peste un secol (1783 și 1786) la **căpitanul Neculai Ciucă**, pentru ca mai apoi, în deceniile patru și cinci ale secolului al XIX-lea, să ajungă la **Panaite, Constantin, Anastasachi și Petrache Ciucă** (în 1837, Aug. 31 „Locotenentul Cioacă adevărește că a primit procură de la Iancu Zota să aleagă și să ia în stăpânirea sa 22 pași din hotarul moșiei acestuia Fântânelele, câștigată dela răzeșii din Blăjari”, <http://arhivelenationale.ro/site/download/inventare/Achizitii-Noi.-MLXX-MCX.-Inv.-101.pdf>, poz. 2, p. 1). În prima jumătate a secolului al XIX-lea, mai au proprietăți la Ivești și Blăjerii de Sus un Zeta, **spătarul Mihail Cantacuzino, hatmanul Gheorghe Brădescu și postelnicul Panaite Balș**. Moșia Blăjêrilor de Jos, lucrată cu clăcași, **era numită în această perioadă și Calica**. Între marii proprietari din Ivești este și postelnicul **Panaite Balș**. Panaite Balș, castelanul de la Ivești (Ion T. Sion, Stăpânii, sătenii și moara din Torcești, studiu în Familiile boierești din Moldova și Țara Românească. Enciclopedie istorică, genealogică și biografică, vol. I Abaza-Bogdan, coord. Mihai Dim. Sturdza, București, 2004, p. 323–327, un extras din Ion T. Sion, Umbrărești, vatră milenară de istorie, Focșani, 1999, p. 159–169). Pentru activitatea separatistă a lui Panaite Balș, vezi mai multe referințe la Mihai Cojocariu, Partida Națională, passim., fiu al lui Iordache „Bălșucă” și al Anicăi Costache Filipescu (tot o boieroaică munteancă, destul de cunoscută ca urmare a posturii de amantă a generalului Miloradovici), a fost un lider separatist de forță, „turbatul separatist”, dacă este să folosim o sintagmă curentă utilizată de adversarii politici unioniști, rămas pe baricade chiar și atunci când totul părea pierdut pentru „partida” sa. Mai mult chiar, el a fost amestecat, tot în sens separatist, în mai toate comploturile urzite împotriva lui Cuza Vodă. George Balș era cel mai iute dintre fiii marelui logofăt Constantin Balș („Cârnu”). Bunicul lui George Balș a fost marele logofăt Lupu Balș, căsătorit cu Anna Catargi. George Balș s-a însurat a doua oară cu Anica, fiica banului Costandin Filipescu, de care avea să divorțeze ulterior, de asemenea. Din această căsătorie s-a născut Panaite Balș (1817-1889), fost ministru de finanțe al Moldovei. Acesta a avut ca soție pe Ruxandra, fiica lui Mihail Cantacuzino. Cei doi sunt ctitorii bisericii de pe moșia Ivești de Tecuci, unde au și fost și înmormântați. Din aceste date se poate vedea că Panaite Balș și Costin Catargiu, două personaje publice însemnate, au fost cumnați. Paul Balș, fiul lui Panaite Balș din Ivești, a cumpărat locul de casă de pe strada Domnească numărul 67, fost 107, cu niște case mai vechi pe el, în anul 1913, unde astăzi se află o altă casă de patrimoniu, aparținând familiei boierești moldovene Balș, cea din Ivești. Casa existentă astăzi este construită în perioada 1913-1915. Ea are aerul său arhitectural, parcă unul englezesc, poate datorat și culorii cărămizilor din care este realizată fațada și ornamentelor baroce, construcția are și simboluri masonice, care sporesc misterul și-i dau un aer exclusivist suplimentar: steaua, soarele și rarele „Coloanele lui Hiram”. Este vorba de Coloanele pe care Hiram le-a așezat la intrarea dinspre apus în Templul lui Solomon. Intrarea în templul lui Solomon era străjuită de două coloane gemene din bronz, numite Boaz și Jachin, care erau atât de impunătoare încât au devenit apoi simbolice în

istoria biblică. Acum ele sunt reprezentate în cadrul fiecărei Loje masonice și semnifică forța și stabilitatea, iar prin extensie chiar puterea și controlul. Simbolurile puterii și controlului sunt plasate dinaintea masonului, pentru ca acesta să conștientizeze că puterea fără control este anarhie, după cum controlul fără putere înseamnă zădărnicie, iar reușita în viață depinde cu siguranță de ambele elemente. Evident construirea pilaștrilor dubli era un obicei frecvent în Orientul Apropiat și simbolistica acestora se referă la conceptul dualității, al polarității, regăsit în Creația Divină, la paza Templului și la porțile simbolice, aceasta fiind legătura între pământ și cer. Boaz este considerată coloana ucenicilor deoarece legendarul maestru Hiram Abiff îi plătea pe ucenici în dreptul acestei coloane. Cuvântul, în limba arameică înseamnă „în forță”, este forța eternă pe care o reprezintă ucenicii din care mai târziu se vor naște calfele, maeștrii, ca și marii iluminați. Iar Jachin, numele primului sacerdot al Templului, semnifică „va așeza” și apropiindu-l de cealaltă coloană care însemna „în forță”, se poate spune că Templul Masonic este așezat în forță de către Marele Arhitect al Universului și va rămâne neclintit pentru totdeauna. Această coloană simbolizează de fapt principiul corectitudinii, al dreptății, inspirat din anticul cult solar. În Biblie sunt menționate două personaje purtând același nume de Hiram. În Cartea regilor III este amintit Hiram, rege al Tyrului care fusese prieten cu David, tatăl lui Solomon, cel care i-a promis tânărului rege că îi va îndeplini dorința și îi va trimite lemn de cedru și chiparos pentru ridicarea Templului. În Cartea regilor este amintit și meșterul Hiram din Tyr: „Acesta era fiul unei văduve din seminția lui Neftali. Tatăl lui, un tirian, era arămar; era și Hiram plin de pricepere, cu meșteșug și cu știința de a face orice lucru din aramă. Și a venit la regele Solomon și a făcut tot felul de lucruri. A turnat pentru pridvor doi stâlpi de aramă. Și a așezat stâlpii în pridvorul templului, punând un stâlp în partea dreaptă și dându-i numele de Iachin; și pe celălalt stâlp în partea stângă, dându-i numele de Boaz”. Iar în Cartea a doua a Cronicilor este menționat din nou Hiram făurarul în răspunsul regelui Hiram către Solomon: „Așadar îți trimit un om înțelept și înzestrat cu știință, și anume pe meșterul Hiram-Abif. Acela știe să facă lucruri de aur și de argint, de aramă și de fier, de tort purpuriu, stacojiu și albastru, de in și de purpură; știe să facă tot felul de sculpturi și să îndeplinească tot ce i se va porunci”. Cartea a doua a Cronicilor chiar ne pune în evidență mai bine calitățile extraordinare ale meșterului Hiram, în vreme ce descrierea din Cartea Regilor este mai lacunară. Odată terminate capodoperele sale, Hiram Abif iese din istorie, dar figura sa intră în legendă. Este evident că Hiram artizanul nu era tatăl biologic al regelui, dar era vorba mai curând despre o formulă de respect, un gen de filiație spirituală. Hiram, regele Tyrului se prezintă ca fiu spiritual al lui Hiram omul artei, al științei, al cunoașterii. Cum bine se știe, alfabetul ebraic are particularitățile sale, un cuvânt având rădăcini care la rândul lor sunt cuvinte. Rădăcinile cuvântului înseamnă a fi strălucitor, a fi nobil, a fi îmbrăcat în lumină. Într-o recentă apariție editorială (*Les Sources chrétiennes de la légende d'Hiram*, Paris, Editions Dervy, coll. „Bibliothèque de la Franc-Maçonnerie”, 2009, 394 p.), cunoscutul autor francez de literatură, Philippe Langlet, întreprinde un temeinic studiu, bazat și pe o amplă bibliografie, despre legenda maestrului Hiram. Legenda lui Hiram propune drept cadru al povestirii un loc, Templul lui Solomon, despre care părinții bisericii spuneau că nu-și are măreția în piatră, ci în arhitectura interioară, în construcția interioară; realitatea sa materială este doar de ordin secundar, chiar dacă în Biblie găsim dimensiunile sale, ca și bogăția ornamentală. Realitatea sa ca edificiu, construcția sau reconstrucția materială, chestiunile istorice sunt inutile într-un demers inițiat, pentru că inițierea cere construirea Templului și prin gândire, „este un alt ordin al realității, care nu este mai puțin real. Este vorba întotdeauna și de o arhitectură spirituală, și acest tip de construcție aparține unei practici fondate pe utilizarea doar mentală a unei construcții familiare în scopul dezvoltării unei gândiri orientate. Această uzanță a Templului aparține unei lungi tradiții, cea care îl consideră ca una din axele fundamentale ale meditației spirituale creștine”, susține Ph. Langlet. Așadar Iachin și Boaz sunt numele stâlpilor sau coloanelor de bronz care flancau intrarea în Templul lui Solomon din Ierusalim (1 Împărați 7:21; 2 Cronici 3:15-17). Când Nebucadnețar a cucerit Ierusalimul în 587 î.Hr. stâlpii au fost spărți și duși

în Babilon (2 Împărați 25:13). Numele coloanelor ar putea imortaliza amintirea strămoșilor lui David din partea mamei sale (Iachin apare numai ca nume în seminția lui Simeon (Numeri 26:12) și într-o familie preotească (1 Cronici 24:17) și din partea tatălui său (Boaz). Totuși, o explicație mai plauzibilă este că numele ar putea fi primele cuvinte din profeția prin care puterea a fost dată dinastiei lui David: poate că „Iahve va întări (yakin) tronul tău pe vecie” și „în tăria (be’oz) lui Iahve se va desfăta regele”, sau alte expresii similare (vezi R. B. Y. Scott, JBL 57, 1939, p. 143 ș.urm.; H. G. May, BASOR 88, 1942, p. 19-27; S. Yeiviri, PEQ 91, 1959, p. 6-22; J. Ovellette, RB 76, 1969, p. 365-378). Templul lui Solomon, cunoscut și sub numele de Primul Templu, era un templu din Ierusalim construit sub domnia regelui Solomon și finalizat în 957 î.Hr. Templul a fost jefuit și apoi distrus în 587/586 î.Hr., prin mâna regelui babilonian Nabucodonosor al II-lea, care a deportat și evreii în Babilon. Distrugerea templului și deportarea au fost văzute ca împliniri ale profeției și au întărit credințele religioase iudaice. Iar într-un dosar de arhivă apare mențiunea că defunctul Balș a cumpărat casa cu poarta ieșită la linia străzii. N. A. Bogdan, în cartea sa „Orașul Iași - monografie istorică și socială”, tipărită la 1913, scria că boierul iveștean foarte cult a fost chiar caimacam, adică locțiitor, hotărât de Imperiul Otoman, al domnitorului unionist și reformator pro-european Grigore Alexandru Ghica, la finalul termenului de șapte ani cât fusese stabilită domnia prințului cu orientare liberală. Ajuns stăpân al țării între 20 iulie 1856 și 1 martie 1857, boierul Balș va încerca să distrugă toate reformele menite să educe și să salveze societatea. Astfel, el a desființat grabnic toate instituțiile create de Grigore Alexandru Ghica: a închis seminarul și gimnaziul de la Mănăstirea Neamț, a desființat Facultatea de Drept din Iași, Banca Națională și a anulat legea presei, care proteja mai mult libertatea cuvântului. A fost un mare adversar al Unirii și l-a sprijinit la tronul Moldovei, în 1859, nu pe Al.I. Cuza, ci pe fostul domnitor, contestat și la Revoluția din 1948, Mihail Sturza. După 26 ianuarie 1858, până în 1860, pe cancelistul Al. Papiu-Illarian îl întâlnim continuându-și existența ca „preceptor” de casă al familiei lui Panait Balș din Iași și din Ivești (jud. Tecuci). Panaiot G. Balș (1817-†1889, Ivești), spune Lecca, fost mare visternic și ministru de finanțe al Moldovei, este fiul mai mic al lui Gheorghe Balș, căsătorit cu Roxanda fiica lui Mihai Cantacuzino. În biserica din Ivești, fondată de dânsul pe moșia proprietate a familiei, sunt îngropați amândoi soții. Fii lor sunt: Iorgu, doctor în drept, fost prefect, etc. Moșia satului Frumoasa din Cahul aparținea la 1742 lui Iancu Balș (Ghibănescu, Surete și Izvoade, I, p. 1051) și a fost moștenită de nepotul său Iorgu Balș. În anii 30 ai secolului al XIX-lea arhitectul orașului Chișinău, O. Gasket, a construit o frumoasă casă într-un parter pe strada Alexandrovskaja, astăzi Ștefan cel Mare, aflat între străzile sfatul Țării și Serghei Lazo. În 1845 această casă este achiziționată de către moșierul Iorgu Balș, pe care a dăruit-o orfelinatului, care i-a purtat numele. În anul 1903 această casă este achiziționată de către nobilul Vladimir Herța, consilier titular, care demolează construcțiile și în locul lor, în 1905 a fost construită o vilă; George era născut în 1845 la Iveși și a decedat la Ivești la 12 nov, 1899. A fost avocat și apoi și prefect de Tecuci; Mihail Balș, născut la Galați la 8 oct 1847, fost deputat, etc., căsătorit cu Alexandrina Gugiu; Paul; Constantin; Natalia; Maria și Caterina. O informație interesantă ne lasă preotul Igor P. Jechiu din Ivești într-o comunicare intitulată „O ștanță de confecționat penițe din pene de pasăre”, în care spune: „Aproape concomitent cu realizarea primei penițe de oțel, Joseph Bramah, din Stanborough-Yorkshire, Anglia, după ce realizează prototipul extrem de rudimentar al mașinii de scris, inventează în 1809 o astfel de ștanță metalică. Cu ea se puteau confecționa dintr-o singură pană trei-patru penițe. După 12 veacuri această ștanță a însemnat un pas remarcabil înainte, ca o anticipare a progresului revoluționar pe care avea să-l facă începând cu anul 1830 penița de oțel. (...) Acest obiect cu totul neobișnuit a aparținut boierului moldovean Panait Balș (1817-1889), fost mare vistiernic și pretendent la scaunul Moldovei, cel care la 14 decembrie 1845 cumpără moșia Ivești de la Petrache Ciucă și la 13 octombrie 1856, pe același loc, înființează târgul Biserica Florii, cunoscut mai târziu sub denumirea de târgul Ivești. Ștanța propriu-zisă, care este de metal (alamă sau oțel), este montată în os (ivoriu). Văzută în ansamblu ei are forma unei prisme, paralelipiped dreptunghic,

Având două laturi de 15 mm și două de 9 mm. Lungime a totală este de 10 cm. La un capăt este montată ștanța propriu-zisă, iar la celălalt capăt, într-o parte, are un glisor ca la pixurile cu mai multe culori, care poate scoate și retrage rectiliniu un tub metalic în care se fixa mina de plumb sau de grafit în interiorul unei găuri cilindrice practică în os, iar de cealaltă parte se fixa un material abraziv sau gumă cu care se putea șterge ce s-a scris. Probabil ca și ștanța Bramah, ștanța Mathieu prezintă avantajul față de cuțitaș prin faptul că asigură confecționarea a cel puțin 3-5 penițe dintr-o singură pană, dacă aceasta, retezată de la limita de unde începea să crească puful, este despicată exact în două pe lungime. În condițiile acestea, cel care scria nu mai avea nevoie să poarte cu sine pana întreagă sau legătura cu pene, ci, cel mult, partea osoasă liberă de puf, sau chiar penițele gata făcute, care se montau foarte ușor într-un prelungitor de lemn, strămoșul tocului de astăzi și pe care francezii l-au numit foarte exact port-plume. Nu se știe când anume și de unde a procurat Panait Balș această curioasă ustensilă. Mihail Balș, fiul celui dintâi (1849-1901), penultimul din această familie care a mai stăpânit efectiv moșia Ivești, întrebat la 1890 de către preotul Apostol Grigoraș de unde procurase marele vistiernic această ustensilă, i-a răspuns că o avea probabil adusă din Germania. Când era mai tânăr o purta permanent cu dânsul într-o cutie, în care avea o mulțime de pene gata de ștanțat. Spre sfârșitul vieții sale penițele i le făcea cu aceeași ștanță un angajat la moșie, M. Tofanovici, care pe la 1861 era primarul târgului Ivești. De văzut în „Buletinul deciziunilor, volumul 29, coperta unu, Romania. Înalta Curte de Casație și de Justiție, Monitorul oficial și Imprimeriile Statului, Impr. Centrală, 1890, p. 301, la nr. 114, respingerea recursului făcut de C. Bușilă contra decisiunii Curții de Apel Galați, secția II, nr. 76 din 1889, dată în procesul cu Mihail Balș, Costache Mitopolu, Anghel Pașcan, Anton Olman și Ion Chirilă, pentru daune în pădurea Balșilor din Ivești.

⁹¹⁰ Prima mențiune documentară scrisă (act 15 iulie 1448) a unui sat din componența Iveștiului de astăzi se referă la satul Blăjerei (actualul „Blăjerei de Jos”) asupra căruia domnitorul Moldovei Petru al II-lea Mușat întărește dreptul de proprietate, alături de multe alte sate, săliști, sălașe (cu populație țigănească) către Cernat Ploscaru și fratele său Șteful. Ulterior mai sunt menționate și satele „Bucești” (1548,1615,1616), „Diecheni” (1658). Primele mențiuni privitoare la teritoriul actualei comune Umbrărești apar abia în secolele XV-XVI. O primă parte a teritoriului care se consideră a fi fost locuit de obștea umbrăreșteană și anume perimetrul aflat între Bârlad și Bârlovița, pe teritoriul Torceștilor, în sudul comunei actuale, este pus, prin hrisovul domnesc din 15 iulie 1448, în grija și sub ascultarea boierilor Cernat ploscarul și fratelui său, Șteful. O altă parte din localitate numită „Țigăneii”, situată între Bârlovița și Siret, care este amintită într-un document de la Ștefan cel Mare, din anul 1495, emis la Vaslui în 12 ianuarie, este dăruită de către domnitor lui Alexa, Giurca, Dragoș și lui Giurgiu („un sat la Dimaci, anume Țigăneii”). Partea de sus a obștii umbrăreștene va deveni proprietate boierească începând cu secolul al XVII-lea, când satele și moșiile Boziești, Umbrărești, Tămășeni sunt amintite în documente având diferiți proprietari. Printre proprietarii moșiilor din arealul umbrăreștean se numără Gavrilă Costache, care la 1685 lasă pământurile din Umbrărești fiului cu numele de Costachi, pe Iordache Costache, care devenea stăpân pe moșia Țigăneii, pe hatmanul Isac Balica, care stăpânea Bozieștii de Jos și Bozieștii de Sus, familia Corpaci, care aveau în posesie Tămășenii, dintre care cel mai cunoscut rămâne vornicul Ionașco Corpaci, amintit într-un document de la 1687. În secolul al XVIII-lea îl întâlnim pe Manolache Costache ca stăpân pe moșia Umbrărești, Gavril Conachi (De văzut un număr de documente care sunt depozitate în cadrul Fondului Dicasteriei Exarhale și în special se referă la corespondența dintre Dicasteria Exarhală cu Divanul Țării Moldovei, Dicasterie cu unii egumeni precum ieromonahul Daniil de la mănăstirea Florești (Despre acest egumen a se vedea și studiul nostru: Candu Teodor. Contribuție la studierea abuzurilor egumenilor mănăstirilor închinat din Țara Moldovei (1806-1812): Cazul Daniil vs. Theodorit de la mănăstirea Florești, în „Tyragetia” Seria Nouă, vol. II (XVII), Chișinău, 2008, p. 199-214), și arhimandritul Ioan, starețul mănăstirii Neamț, precum și implicarea unor ierarhi precum episcopul vicar al Mitropoliei Dimitrie Sulima și

fostul mitropolit al Moldovei Veniamin Costachi, pe marginea cazului legat de cererea ieromonahului Ioanichie Conachi referitor la moștenirea rămasă după decesul vornicului Gavriil Conachi și ulterior a fiicei sale, soția căminarului Alexandru Calimah (ANRM, f. 733, inv. 1, d. 392, Dosar cu privire la cererea din partea divanului Moldovei de a i se elibera, ieromonahului Ionichie (Conachi) de la mănăstirea Florești, permis pentru a merge să-și soluționeze problemele legate de moștenire, 18-12-1811 – 13-03-1812, 16 f.; vezi Anexa 1-13.) la Tămășeni, iar Gavril Miclescu în Boziești de Jos. De văzut și „Exemplarul care aparține Bibliotecii Municipale „Ștefan Petică”, Tecuci, fondul „Constantin Solomon”. Cartea aceasta a fost descoperită de către profesorul Ctin. Solomon, în anul 1940, în turnul noii clopotnițe al bisericii din Lărgășeni (comuna Corbița, județul Vrancea), unde erau depozitate icoanele, cărțile ce au rămas de la vechea biserică. Descoperirea a fost făcută cu prilejul documentării în vederea redactării studiului istoric „Biserica și moșia Conăcheștilor dela Lărgășeni – Tecuci”, apărut în anul 1942 în revista Analele Moldovei, volumul II. La moșia din Lărgășeni spătarul Gavril Conachi, unchiul poetului Costache Conachi, își avea locuința de țară și a înălțat aici o biserică din bârne de stejar în anul 1759. Cu acest prilej înzestrează biserica cu „Cazania lui Varlaam”, pe care încearcă să o protejeze de a fi furată, scriind un blestem în partea de jos a paginilor 8-27: „Aciastă carte ci să chieamă Păuceniie am cumpărat-o pentru trebuința Bisăricii mele din Lărgășeni (ce) iasti la țin[u]t Tecuci; deci oricine ar fura-o dela sfânta bisărică sau din vreo întâmplare ar căde la altă mână și ar tăgădui, unul ca acela să fie blăstămat de Domnul Hs. și de Maica Preacurată fecio(a)ra Maria și de 318 sfinți părinți din Nichia și part(e) lui să fie cu Iuda vânzător(ul) și trupul lui să fie locaș diavolului și să-l lovască cu tremurul lui Cain și bubele Ghiezii; hierul și pîiatra să putrezască iar trupulu aceluie să rămâi întreg. Amin. 7267/1759 Ghen(ar) 26”. Exemplarul de față aparține Bibliotecii Municipale „Ștefan Petică”, Tecuci, fondul „Constantin Solomon”. Cartea a fost descoperită de către profesorul C. Solomon, în anul 1940, în turnul noii clopotnițe al bisericii din Lărgășeni (comuna Corbița, județul Vrancea), unde erau depozitate icoanele, precum și cărțile care au rămas de la vechea biserică. - Muzeograf dr. Paul Ciobotaru, Tecuci. Un sat multiseclar numit Bujoreni, a fost desființat cu forța de boierul Gavril Conachi în anul 1806. Prima atestare documentară a satului este de la începutul secolului al XVI-lea. Pe 25 iunie 1519/7027, Ștefan cel Tânăr a întărit lui Ioan și fraților săi, Giurge, Nicoara și surorilor Anghelina și Maria, urmașii lui Mișu medelnicer, mai multe sate pe Crasna, Licicov, și patru sate pe Bârlad, adică „un sat anume „Măstăcanii, unde a fost Măstăcan, alt sat Bujorani, unde a fost Bujor, al treilea Pipărcanii, unde a fost Iliaș și tovarășul său Șteful, al patrulea unde au fost Slavei și Mihăilă care aceste sate mo. ul domniei mele, Ștefan voievod, le-am dat medelnicerului Mișu” (DIR, A, veacul XVI, vol I, p. 145 – 146. Iacov Antonovici, după dânsul și alții, a considerat prima atestare a satului documentul din 24 martie 1533 /7041 emis de Petru Rareș vodă, prin care a întărit Mariei și ginerului ei Constantin, „o jumătate de sat de Bujor, amândouă părțile a Bujorului, anume Seliște a Oilor”. Acesta a fost un sat pe Bujor și Călmățui, lângă Onești, fostul raion Kotovsk din Basarabia, în prezent Republica Moldova. De remarcat că Efrem Huru, a stăpânit sate ce mai târziu au fost în proprietatea Bujorenilor, precum și a Costacheștilor și urmașilor lui Gavril Conachi.). Biserica numită adesea și Catedrala spătarului Gavril Conachi, biserica de lemn „Adormirea Maicii Domnului” din Lărgășeni-Corbița impresionează prin monumentalitate, fiind considerată de către specialiști biserica de lemn cu cei mai înalți pereți din România, de unde și numele de „catedrală”, în raport cu celelalte biserici de lemn din Moldova, care respectă proporțiile locuințelor țărănești și rar le depășesc prin verticalitate. A fost construită între 1759-1760, în timpul domnitorului Ioan Teodor Callimachi (1758-61), pe când Episcopia Romanului era păstorită de vlădica Ioanichie (1747-69). Era ctitorie dregătorească și loc de veci al spătarului Gavril Conachi, ridicată pe moșia familiei din Lărgășeni, iar biserica de lemn veghează de două secole și jumătate peste satele din jur, amintind, prin simpla sa ei prezență, creștinilor care încă mai locuiesc aceste cătune moldave, puterea ctitorului și măreția dregătoriei sale. Icoanele catapetesmei sunt pictate de către zugravul Apostol la 1761.

Numele ctitorului se mai află înscris pe Pomelnicul familiei de pe o lespede din marmură, care a acoperit mormântul acestuia în 1810, când a fost înhumat chiar în pridvorul bisericii, ca marii dregători, în pridvorul bisericii pe care a construit-o. Conform ritualului ortodox de înmormântare, după 7 ani, în anul 1818 acesta a fost dezhumat, iar reînhumarea nu s-a mai făcut în biserica de lemn din Lărgășeni, ci la Mănăstirea Agapia, unde Nicolae Grigorescu va picta celebrele fresce între 1858-1861. Lespedea din marmură, cu numele ctitorului, a rămas până astăzi la ctitoria sa din Lărgășeni, amintind celor care intră în incinta sfântului lăcaș numele celui care a avut curajul să ridice o biserică din lemn, care să rivalizeze prin măreție cu lăcașurile de zid din nordul Moldovei, o adevărată capodoperă a meșterilor populari de la jumătatea secolului XVIII. La ultimul etaj, fixate în grinzi solide, se află clopotele originale. Pe clopotul mare ctitorul a pus următoarea inscripție: „Auzi Doamne glasul robilor Tăi Gavril Conachi și a Mariei Conachi, an 1808 iulie”, iar pe clopotul mic: „Acest clopot s-a făcut la biserica Precisti ot Lărgășeni prin darea cuc Gavril Conachi sul”. Vornicul Alexandru Callimachi (1781-1837), fiul lui Ioan Callimachi și al Ruxandrei Catargi, s-a căsătorit în anul 1801 cu Elena Conachi, fiica vornicului Gavril Conachi, cu care a și avut doi copii: Xenofon (1801-1820) și Ruxandra (1808 - 1 mai 1892). Prin zapisul din 20 octombrie 1786, diaconul Ioan și Constantin Calamahu (probabil Calimah), feciorii diaconului Constantin Calamah, nepoții Nastasii Guroe, din Bârlad, vând biv vel spătarului Gavril Conachi un loc de casă „alătore cu hanul dumis(ale) din jos” și „acestu locu să hotărești dispri răsărit cu locul mănăstirii Răcheto(a)sii, și din colțul ogrăzii dum(isale) vornicisăi Marii Bogdăn(e)as(ă) până în ograda dum(nealui) pah(arnicului) Alexandru Rășcanul unusprezeci stânj(eni) g(os)pod și doisprăzăci stânjin(i) g(os)pod mergu în jos, alătore cu ograda dum(nealui) pah(arnicului) Rășcanul până în drumul ci vin(e) di la d(e)alu alătore cu Sfeti Dimitrie și fața locului dispre drumulu ci vin(e) de la d(e)alu optu stânjin(i), până în locul preotul(u)i Gavril Brăescu” (ANI, Colecția Documente, 404/496). Vezi „Anexa 1, 1786 octombrie 20. Diaconul Ioan și Constantin Calimah, feciorii diaconului Constantin Calimah, nepoții Nastasiei Guroe din târgul Bârlad vând biv vel spătarului Gavril Conache locul de lângă hanul cumpărătorului și biserica Sfântul Dimitrie. Adecă eu Ioan diiacon i Costantin Calamahu, ficiori lui Costantin deiacon Călămahu, nepoți Nastasii Guroe, de aici din târgul Bârladul. Dat-am adivărat și încredințat zapisul nostru dumisali Gavril Conache, biv vel spat(a)r, precum să-s știe că di a no(a)stră bună vo(i)e, am vândutu un locu de casă cel avemu împreună amândoi frații aici în târgul Bârladul, care locu este alătore cu hanul dumis(ale) din jos, dreptu 26 lei, adică doozeciși șesă lei, și făcându-ni dum(nealui) plată diplin să-(l) stăpâniască dum(nea)lui în paci, dum(nea)lui și cuco(a)na dum(nealui) și cuconii dum(nealui), nepoți și strănepoți. Și la faciri(a) acestui zapis au fostu față și alți bo(i)eri, carii sântu iscăliți. Și acestu locu să hotărești dispri răsărit cu locul mănăstirii Răcheto(a)sii, și din colțul ogrăzii dum(isale) vornicisăi Marii Bogdăn(e)as(ă) până în ograda dum(nealui) pah(arnicului) Alexandru Rășcanul unusprezeci stânj(eni) g(os)pod și doisprăzăci stânjin(i) g(os)pod mergu în jos, alătore cu ograda dum(nealui) pah(arnicului) Rășcanul până în drumul ci vin(e) di la d(e)alu alătore cu Sfeti Dimitrie și fața locului dispre drumulu ci vin(e) de la d(e)alu optu stânjin(i), până în locul preotul(u)i Gavril Brăescu. Și mergi în sus alătore cu locul preotul(u)i pără în malul unii gropi șapte stânjini g(os)pod, și face spre apus până în drumul despre apus, ce mergi în sus pentrē ograda biserecii și pentri ograda hanului dumisale din colțul locului popii Gavril șapte stânjin(i) pără în dru(m), și în sus pe margini(a) drumului până în colțul ogrăzii hanului dumis(ale) dispre apus optu stânjini, și din drumul dispre apus ce mergi în sus pintri bisirica l(u)i Sfeti Dimitrie și pintre ograda hanului dum(i)sali alături cu ograda hanului dum(nealui) spre răsărit, iar pără în colțul ogrăzii dum(neaei) vornicisăi Marii Bogdăn(e)as(ă) într-o gro(a)pă, stânjini nooăsprăzăci. Și așe să închie totu locul care amu vândutu dumisali. Și pentru credințare am pus digitile. 1786 oc(tom)v(rie) 20 Eu Ion déiacon Călimah am vândut. Eu Costantin, brat Ion déiacon Călămah, am vândut. Eu Gheorghie Proca, am fostu față la această vânzare și sântu martur. Eu Nécolița Cembala, am fostu față la această vânzare și sânt martur. Erei

Bobuș 5-20; Brăinești⁹¹², Boghești⁹¹³; Bolotești⁹¹⁴, Bou-roș⁹¹⁵ 5-20; Boroșești⁹¹⁶, Bosînțești⁹¹⁷, Brăhășești⁹¹⁸ 253; Braineștea 30⁹¹⁹; Braineștea Samoilă; Brăinești⁹²⁰

Ghiorghe, protopop . Costandin, căpit(an). Întâmplându-m(ă) și eu fați am iscălit. Calimah, agă, (...), mart(ur). (...) Duca, martur. Diiac am scris cu zisa lor și sânt mar(tur).”, (ANI, Colecția Documente, 407 / 73, original).

⁹¹¹ La 20 martie 1598, sau (1603), în timpul lui Eremia vodă Movilă, se întărește lui „Ioan Vitolt starostele și frățâne-său, Iurașco (Ionașco în actul datatcu 1603, n.n.), ficiorii Mărățanului, cumpărătura, de la niște rude, a satului Blăneștii, pe Bârlad, ținutul Tecuci, și poienile Sasului de pe Siret (DIR A., Moldova, veacul XVI, partea IV (1591-1600), București, 1992, nr. 255, p. 198-199; DIR, A., Moldova, veacul XVII, partea I (1600-1605), București, 1952 nr. 113 p. 75-76 „sluga noastră Grigorie, ficiorul lui Toader Bole, fost stolnic ș-au vândut a sa driaptă ocină și moșiia... un sat Blăneștii, pe Bârlad, și cu vad de moară în Bârlad, pe de amândouă părțile Bârladului, în ținutul Tecuciului; acela l-au vândut slugii noastre credincioase, lui Ioan Vitolt starostele și frățâne-său, lui Iurașco (Ionașco în actul datat 1603, n.n.), ficiorii Mărățanului, drept 500 ughi roșii și „poenile Sasului din lunca Săretului). A fost sat al sat al lui Giurgea Hrsăbor, Documente, XVI, vol. I, p. 80-81; vol II, p. 139-140 (la 1560 satul B. pe Bârlad, fost al lui Maxin Hîrbor postelnic, vândut de Al. Lăpușeanu lui Toader Bolea stolnic), vol. IV, p. 198-199 (la 1598 vândut lui Vitolt staroste); vezi și XVII, vol. I, p. 75-76 <doc. 1603>; C.I., 1934-1936, nr. 2, p. 68-70 (doc. 1663-1675, satul lui Ghinea medelnicer); Antonovici I, Doc. bărlădene, III, p. 249-267 (multe doc. ref. la sat., sec. XVII-XVIII, printre care și unul din 1663. amintind bis.); Arhiva gen.”, II, 1913, p. 66 (doc. 1699, satul lui Ilie Catargiu comis); B.C.I., IV, p. 167 și urm. (doc. despre stăpânirea lui Ghinea medelnicerul și procesele sale); B.R., I, 1875, p. 286 (Blăneasa- Slobozia); A.B., 1931, p. 188 (cat. 1809).- Apud N. Stoicescu, Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova, București: Direcția Patrimoniului Cultural Național. Biblioteca Monumentelor istorice din România, 1974, p. 90.

⁹¹² Brăinești, în ținutul Tecuci. Sat dispărut astăzi și necercetat. Vezi Gh. Ghibănescu, Surete, VIII, p. 369-370 (la 1783 parte de sat a fam. Racoviță); Gh. Ghibdnescu, Ispisoace, IV/1, indice (multe doc. despre sat) (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 121).

⁹¹³ Boghești este o comună astăzi în județul Vrancea, Moldova, România, formată din satele Bichești, Boghești (reședința), Bogheștii de Sus, Chițcani, Iugani, Plăcineni, Pleșești, Prisecani și Tăbucești. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plaiul Zeletin al județului Tecuci și era formată din satele Bogheștii de Jos, Bogheștii de Sus, Bichești și Chițcani.

⁹¹⁴ A existat un sat cu acest nume și în ținutul Tecuci, separat de cel din ținutul Vrancea, astăzi dispărut și necercetat. Vezi B.R., I, 1875, p. 133 și 334 (un alt sat Bolotești în Tecuci); Dict. Rom., I, p. 519-520; Documente, XVI, vol. III, p. 51 și 220 (părți de sat ale m-rii Tazlău) (N. Stoicescu, op. cit., p. 99).

⁹¹⁵ Satul Izvoarele (în trecut se numea Bou Roș) este un sat în comuna Corbița, din județul Vrancea.

⁹¹⁶ La 25 mai 1610, Constantin vodă Movilă, a întărit „credinciosului nostru Vitolt Mărățeanul al doilea logofăt” o „a treia parte din jumătatea de sus a satului Boroșești pe Bârlad și cu vad de moară pe Bârlad, care este în ținutul Tecuci”, cumpărată de el de la niște răzăși, pentru 80 taleri de argint. I-a fost întărită și cumpărătura a trei părți „de ocină din satul Sinzinești pe Tutova și cu loc pentru iaz și pentru moară pe râul Tutova” (DIR, A., Moldova, veacul XVII, partea II (1606-1610), București, 1953, nr. 391, p. 295). Astfel, neamul Hurduc mai stăpânea în Liești, ținutul Tecuci, actualmente județul Galați, pe Bârlad, între satele Bucești, Fundeni și Hanul Conachi. Câteva dintre moșiile fraților Ionașcu și Iurașcu Vitolt-Mărățanu, la începutul secolului al XVII-lea: Blăneștii, pe Bârlad, ținutul Tecuci, probabil lângă Bucești și Liești, județul Galați; Boroșești, pe Bârlad, ținutul Tecuci, lângă Spineștii și Țigăneștii de pe Bârlad, mai sus de orașul Tecuci, acum județul Galați.

Iată „Dovezile documentare referitoare la moșia Vitoltți, prezentate Judecătoriei ținutului Ismail de către porucicul Alexandru Tutovanu, în anul 1825: - Noi Costantin Alixandru Ipsilant voivod cu mila lui Dumnezeu domnu Țării Moldaviei. Prin jaloaba ci au dat cătră domniia me Iosăp Hurduc de la Popeni, ținutul Tutovii, i Ilie Talpă de la Sărățane, ținutul Fălceiului, i Sămioan, vâtav de la Lambini, ținutul Țeșăi, și cu alti neamuri a lor, răzăși Țeșăi di moșăia Vitoltăi de la ținutul Țeșăi Gricenii, au arătat că un răzăș, anumi Moisa Hurduc din sat Liești ot ținutul Tigheciului (corect, Tecuciului, n.n.), la anul __, împreună cu partea lui ci ar fi avuto în moșă Vitoltăi ar fi vândut (și pe cea a jăluitoilor), unui diiac di la Galați, Ioan Cărbă; și tot atunci îndată jăluitoii, după jaloaba ci ar fi dat la domniia, sar fi sorocit pominiți de sus părați ca să vie la Divan să să giudeci; și mergând unul din jăluitoi cu carti di soroc la numitul diiac, el nu numai că la vade n-ar fi venit, dar puindul la popreală pi acela, ar fi luat și scrisorile din mână a moșăilor, pentru cari acum cerșind jăluitoii își afla dreptate prin giudecata Divanului. Iată dar prin domneasca noastră carti să pune zi di soroc atât numitului diiac Ioan Cărbă, cât și celui Moisa Hurduc de la Liești, ca la „zili a viitoarii luni aprilie”, negreșit să să afle la Divan, cu scrisori dovez ci vor ave, și împreună să aducă și scrisorile acele ci arată jăluitoii că liau luat numitul diiac de la unul din jăluitoi când iau dus sorocul, ca prin cercetare Divanului să să de cuviincioasa hotărâre, căci di nu vor vini la sorocul ci li să puni, apoi să vor aduce cu om domnesc și voi da și ciobote. Acesta poroncim. Anul 1801 mart 12 zile; - Cătră cinstită logofeția ce mari. De la părcălăbiia Gălații. Luminată carte mării sali lui vodă, din 24 a trecutii luni, la 8 aceștii luni mai cu multă plecăciuni am luat, prin cari ni să poroncești că după jaloaba ci au dat un Sămion Tutovanu asupra diiacului Ioan Cărbă, ci să află samiș la acest ținut, că ari să tragă giudecată pentru o moșăia, și prin luminată poronca înălțămii sali i să pun soroc ca, la 20 aceștii luni, să să afle la luminat Divanul înălțămiei sali, la cari soroc să să îndatorească ca să vie numaidecât. După luminată poronca înălțămii sali arătândușă nu pricinuești, și la soroc își va triimeti toati scrisorile la vechilul său, și după cum să va socoti de cătră înțelepciune cinstiții logofiția, să va da hotărâre. Anul 1803 luna mai 8 zile.

Costandin Carage; - Preaînălțati Doamni, Jăluim mării tali că un Moisa Hurduc, răzăș al nostru di moșăia Vitoltăi di pisti Prut, ținutul Grecenilor, ci să află cu lăcuința lui la Leiaști, ținutul Tecuciului, pi ascuns de noi șiau vândut partea lui din numita moșăi unui Ioan Cărbă, diiac din Gălați. Ne rugăm mării tali să ni să de domnesc soroc, cu cari să putem aduci aicea, la Divan, atât pi numitul diiac, cât și pi Moisa, și prin cercetarea domnilor boiarilor, după protimisărea să stoarcim banii numitului diiac și să luăm ace parte di moșă tot la a noastră stăpânire, că niam îndatorit și acolo iam dus banii diiacului, și n-au vrut săi priimască să li de moșăia. Robii mării tali, Sămioan Tutovanu, Iosăp Hurduc, Gavril Talpă, Ilie Talpă, și cu alti niamuri și răzăși Țeșăi ai noștri di moșăia Vitoltăi, ținutul Grecenii. Mergiți la duminelui vel logofăt. 1798, iuni 4 zili. Sturza logofăt; Noi Alexandru Ioan Calimah Voievod cu mila lui Dumnezeu Domnul Țării Moldavii. Prin jaloaba ci au dat cătră domniia me Sămioan Tutovan, Iosăp Hurduc, i Gavril Talpă, i Ilie Talpă, cu alti niamuri și răzăși ai lor din moșăia Vitoltăi de la ținutul Grecenii, au arătat cum că un Moisa Hurduc, răzăș de ai lor, cari să află cu lăcuința la satul Liești ot ținutul Tecuciului, fără știrea jăluitoilor ș-ar fi vândut partea ci au avut în numita moșăi Vitoltăi, unui Ioan Cărbă, diiac ot Gălați. Și mergând jăluitoii la acel diiac ca să-ș piimască banii ci-au dat pi ace parte, și nu i-au priimit. Pentru aceia, iată prin această a noastră domnească carte să puni ză di soroc, atât numitului Ioan diiac, cât și lui Moisa Hurduc vânzătorul, ca la 26 zili a viitoarii luni octomvrie să să afle la Divan, să stei la giudecată cu jăluitoii. Căci cari parti nu va urma a vini la sorocul arătat, apoi vor fi aduși cu om gospod, și vor da și ciubote. 1798 iuni 5 zile. (L.P.) (Arhiva Națională a Republicii Moldova, Fond 37, inventar 2, dosar 162, filele 103-108).

⁹¹⁷ Bosîncești, țin. Tecuci. Vezi I. Antonovici, Doc. bârlădene, III, p. 273-276 (doc. despre sat, printre care și o hotărnicie din 1762); Uricaru/, XVII, p. 151-156 (hotărnicie, 1762); Doc. rel. agrare, II, indice (satul lui Costache Ruset vornic); Documente, XVII, vol. II, p. 334 (părți de sat ale lui Vasile Orăș) (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 104).

⁹¹⁸ La 1762/1770 august 2, Grigore Callimachi voievod întărește hatmanului Vasile Razul moșiile Cordenii, Brăhășăștii, Murgenii, Vălcoviceștii și Orzăștii și Nisporiceștii (ANI, Fond Episcopia Romanului, IV / 46, original).

† Facem știre cu acestu hrisov al domnii melé, tuturor cui să cade a ști, că iată au venit înaintea domnii méle cinstit și credincios boeriul domnii méle dum(nealui) Vasile Razul, hat(man), și ne-au arătat o mărturie hotarnică, și ne-au arătat o mărturie hotarnică din valet 1770, iun(ie) 12, de la Ion, stolnicul, i Vasile Adam, șăt(rar), i Grigoraș Agărici, vornic de poartă, ce au fost rânduți hotarnici, și de la alți mazili și răzăș(i) de acolo, anume Andrei Burgehele, Gavril Burgehele, Tănas Burgehele, i Tiron, i Toderășcu Hun, și Ioniț Hușan, marturi, carii s-au văzut scriș(i) în mărturie că s-au întâmplat faț(ă) la hotărâre. Întru care mărturie scrie că s-au rânduit din poronca domnii méle ca să meargă la niște moșii a dum(nealui) hat(manului), ce sânt la ținutul Vasluiului pe apa Crasnii, și în ținutul Fălciului, pără în zarea dealului despre Lohan, anume moșiile Cordenii, Brăhășăștii, Murgenii, Vălcoviceștii și(i) Orzăștii și Nisporiceștii, și mergând acolo să îndrepteze hotarale acestor moșii de cătră alte moșii ale altor răzăș, ce-au arătat dum(nealui) hat(manul) că înpresoară hotarul dum(nealui), care sânt hotărâte și stălpite de dum(nealui) Negre Apostol, biv vel jic(nicer), cându era(u) aceste moșii supt stăpânirea dum(nealui) logofitesii Catrinii a răpăosatului Costandin Costache, biv vel log(o)făt, la anii 1754. Și au mersu la numitele moșii și au strâns mul(ți) oameni bun(i) megieș(i) din susși din gios, și pe cei ce să răzășăscu cu dum(nealui), și cercetând toate hotarale acestor moșii, toate pietrele s-au adevărit că sânt pusă bine la toate moșiile ce au hotărât jic(nicerul) Negre, dupe cum arată și hotarnicele ce au dat, și după hotărătura jic(nicerului) Negrii toate aceste moșii să stăpânescude dum(nealui) hat(manul), iar numai la parte(a) dum(nealui) ce are în sat în Orzăști pe un bătrân pol, care și această parte au fost stălpită de jic(nicerul) Negre de cătră alți răzăș, scoțind parte(a) dum(nealui) hat(manului) în capul hotarului Orzăștilor din gios, care parte să înpreună cu moșia Vălcoviceștilor ce iaste a dum(nealui) hat(manului); Și dupe alegirea Negrii jic(nicerului) au pus și trei pietre despărțind moșia de cătră a răzășilor de Orzăști, dupe cum și mărturiia hotarnică arată, anume pără la fieștecare piază soma stănjănilor cum cuprinde pe trei locuri. Și s-au încredințat cu megieș(i) și cu oameni bun(i) că jic(nicerul) Negre cu cale și pe dreptate au măsurat și au stălpit toate moșiile, și căutând acești trei hotară ce s-au fostu pus de Negre jic(nicerul) la hliza Orzăștilor, ce disparte parte(a) hatmanului de cătră răzăș s-au aflat o piază ce iaste în șas în dreptul piscului ce să numești Rătul, Ace(a) piază s-au aflat frântă, iar nu scoasă din pământ, și s-au pus altă piază tot într-acel loc, și de la această piază la deal spre apus în costiși deasupra sărăturilor, iarăș s-au găsit altă piază pusă de dum(nealui) jic(nicerul) Negre, care stă neclătită de nime. Iară altă piază ce au fost pusă în zare(a) dealului desre soare apune, ace(a) piază sau găsit mutate și împinsă mai înapoi în locul dum(nealui) hat(manului). Care căutând ei soma stănjănilor după cum arată în hotarnica jic(nicerului) Negri, s-au tras locul cu funea, și s-au aflat 180 stănj(ini) înnecați din partea dum(nealui) hat(manului) în parte(a) răzășilor, carii adevărindu-să din soma stănjănilor s-au pus piază iarăș la locul ei, însă această parte al dum(nealui) hat(manului) un bătrân pol din Orzăști iaste numai pără în malul iazului despre apus, ce să numește acel iaz că iaste de altă siliește, ce să chiamă Druleștii, moșia Burgeheștilor, care sânt alătura cu Orzăștii pe despre răsărit, și s-au pus piază fund lângă piază dum(nealui) hat(manului, care caută drept în gios pre malul iazului, pără în capul hotarului Vălcoviceștilor, și ace(a) piază desparte Orzăștii de Drulești. Și așa au aflat toate hotarale acestor moșii, și pe unde s-au căzut cu dreptate le-au și îndreptat cu pietri hotară. Deci și domnia mea dacă am văzut ace(a) mărturie încredințată cu iscăliurile acestor numi(i) boeri hotarnici și a altora carii s-au întâmplat am crezut și iată că dăm și întărim și de la domnia mea stăpânirea a lui nostru cinstit și credincios boer dum(nealui) Vasili Raz(u), hat(man) pe aceste mai sus numite moșii, anume Cordenii, Brăhășăștii, Murgenii, Vălcoviceștii și Orzăștii, și Nisporiceștii, dupe toate sămnile și hotarale ce s-au pomenit mai sus, ca să-i fie de la domnia mea dum(nealui) și fiilor dum(nealui) și nepoților și strănepoților dum(nealui) dreptocin(i) și moșii, și hrisov și întăritură neclătit și nerușăit nici

odinioară în veci. V(e)leat 7270 av(gu)st 2. În 1765 martie 15, Grigore Săfir cu fiii săi Gavril și Toader, Condre, fratele lui Grigore, din satul Brăhășești, fac danie hatmanului Vasile Razul părțile lor de pe șesul Crasnei (ANI, Fond Episcopia Romanului, IV / 47, original).

† Adică eu Grigorii Săfir și cu fratele meu Condre, și cu ficiorii mei, Gavril și Toader din satu din Brăhășești, ot ținutul Fălciului, făcut-am adivărată scrisoare(a) noastră la cinstit mâna dumisale hat(manului) Vasili Razul, precum să știe că avându noi de baștină de la moșul nostru Vasili Tihni 15 stânjani de pământu la mijlocul locului în curmezișu, pe șesul Crasnii, dispre soare apuni, iar în capul locului dispre soare apune sântu 23 p(o)l stânjini, care acești stânjani de pământ ni s-au scos de la dumis(ale) hat(manul) Vasili Costachi cându ș-au hotărât dum(nealui) moșie după un zapis de la moșul nostru Vasili Tihni, ni s-au dat acești 15 stânjini(i), bez 2 zapis(e) a moșului meu Tihnii, ce sântu vânduti neamului dumisali pah(arnicului) Vasili Costachi, care pământuri de nimini siliț(i) nici asupriț(i), ce de a noastră bun(ă) voia, am datu danii dumisali ca să-i fii dr(e)aptă ocină și moșii în veci și să o stăpâniască cu paci și dumn(ealui) și cuconii dumisali. Carili la această danii ce am dat dumisali s-au întâmplat boeri mari și alti obrază de cinsti care mai gios s-au iscălit, și noi încă pentru mai mare credința ni-am pus degitili mai gios ca să crează, și după scrisorile vechi ce li-am dat la mâna dumisali pe această parti de moșie să aibă dum(nealui) aș faci și hrisov domnescu de întăritur(ă). (Ve)le(a)t 1765 mart(ie) 15. Eu Grigorii Săfir, am dat danii. Eu Condre, sin Săfir, am dat danii. Angheluț Agăriciu, mazil, martor răziș. Și eu Costandin, ban, am scris zapis(ul) cu mâna lor.

Se păstrează actul de danie din 1759/7268 oct. 4, când Danilă Frentu dăruiește lui Vasilie Razu hatman părțile sale de moșie din Brăhășești și Bogzești. Rez., MMDCCXXII/72 (nr. 38). Se mai păstrează din 1740/7248 mai 25. – Grigore al II-lea Ghica vv. Moldovei dă carte pentru un bătrân din satul Brăhășești, pentru care a rămas de judecată Vasile Crăcățești cu toți ai lui, vezi BAR, doc. ist., rez., MMDCCXXII/72 (nr. 28). Comuna Brăhășești este compusă din satele: Brăhășești, Toflea, Corcioveni și Cosițeni este situată în nordul județului Galați. Vechile documente ne arată aceste sate ca fiind formate de răzeși, țărani liberi, stăpâni în devălmășie a unei moșii rămasă de la un străbun comun. De văzut „Hotărnică din 13 mai 1746 care atestă satele Brăhășești, Cordeni și Vălcovicești de „la ținutul Vasluiului pe vale(a) Crasnii, trecând cu capul hotarelor dispri răsăritu și în ținutul Fălciului în zări dial(u)lui Crasnii dispre Lohan, iar cu capul hotarului dispri apus asupra Vasluiului după cum mergu și alti hotară, păr să întâlnescu cu alte hotară ci vin dispri Vaslui”. Hotarul Brăhășeștilor începea „din hotarul Bogzăștilor în gios pe vale(a) Crasnii pi supt coștișă dispri apus pi drumul cel mari, pân în hotarul Cordenilor” (ANI, Fond Episcopia Romanului, IV/37). Iar un Ion Brahăș diiac a deținut „dreasă de cumpărătură” pentru ocină și moșie în satul Brăhășești, cu loc de moară în Crasna, de la „bătrânul Petre” voievod, probabil Petru Rareș (1527-1538; 1541-1546), ce vor fi vândute logofătului Drăghici Bogza în 1599-1600 (DIR, A. Moldova, XVI, IV, p. 269-272, nr. 334). La 15 ianuarie 1488, Ștefan cel Mare (1457-1504), confirma satul Volhovicești „la Crasna”, fraților Stan și Dan, cumpărat de la Ion, fiul lui Petru Roșca, cu 200 zloți tătarești (DRH, A. Moldova, III, p. 45, nr. 27). Satul Volhovicești este localizat de unii istorici „poate la Crasna Putnei” (Ioan Bogdan, Documentele lui Ștefan cel Mare, București, Atelierele Grafice Socec & Co., 1913, I, p. 322, nr. CLXXIX). Biv vel paharnicul Vasile Costachi realizează un schimb de moșii la 20 octombrie 1759 cu „fratele” său, biv hatmanul Vasile Razu, căruia îi oferă „satul Cordenii întreg și giământate de Brăhășești, și din ceialaltă giământate de sat iarăș din a zece parte de tot satul a trie parti și din satul Vălcoviceștii, din patru bătrâni ce înblă satul, trii bătrâni întregi, și din satul Murgenii, din trii bătrâni ce înblă satul doi bătrâni întregi și-a trie parte din celalalt bătrân”, pe care le avea cumpărate sau de baștină de la strămoșul său Cărăcaș jicnicer, pentru care a primit la Iași în târgul Făinii o pivniță din piatră cu dugheană deasupra, alte trei dugheane cu locul din jur (ANI, Fond Episcopia Romanului, IV / 41). Schimbul dintre comisul Vasile Costache și hatmanul Vasile Razul a fost întărit de către domnul Ioan Teodor Callimachi la 26 octombrie 1759 (ANI, Fond Episcopia Romanului, IV / 42). La 12 iunie 1762 se realizează

îndreptarea dorită și hotărnicia moșiilor Cordenii, Brăhășeștii, Murgenii, Vâlcoviceștii și Orzăștii, proprietatea hatmanului Vasile Razul, hotărâte și stălpite de către „Negre Apostol, biv vel jăcnicer), cându era acesti moșii supt stăpânire dumisali logofetesăi Catrinii, al răpăosatului Costandin Costachi, biv vel logofăt la l(ea)t 7254” (ANI, Fond Episcopia Romanului, IV/45). Grigore Safir cu fiii săi Gavril și Toader, Condre, fratele lui Grigore, din satul Brăhășești, fac danie la 15 martie 1765 hatmanului Vasile Razul „15 stânjeni de pământu la mijlocul locului în curmezișu, pe șesul Crasnii”, baștină de la moșul lor Vasile Tihne, scoși de la „hat(manul) Vasili Costachi cându ș-au hotărât dum(nealui) moșie după un zapis de la moșul nostru Vasili Tihni” (ANI, Fond Episcopia Romanului, IV/47). Este o comună pe malurile râului Berheci, acolo acesta primește apele afluentului Zeletin și făcea parte din plasa Zeletin a județului Tecuci, fiind formată din satele Brăhășeștii de Jos, Brăhășeștii de Sus, Corcioveni, Cosițeni și Toflea. Aici există situl arheologic cu cetatea de pământ de la Cosițeni, din punctul „Cetățuia”, aflat la confluența râurilor Zeletin și Berheci. Este o cetate datând din secolele al IV-lea-al III-lea î.Hr. După sondajele, arheologice făcute de Ctin. Solomon în 1929, la „Cetățuia situată în capul dealului dintre Craioveni și Cosițeni comuna Brăhășești, județul Galați, s-a emis și ipoteza existenței unei cetăți, cu caracter temporar, construită de Ștefan cel Mare la începutul campaniei din 1476 admisă de unii cercetători ai epocii lui Ștefan cel Mare. Astfel și colectivul de cercetări arheologice al șantierului Poiana-Tecuci, cu ocazia unor cercetări de suprafață făcute în împrejurimile acestei localități, admite că identificarea făcută de Constantin Solomon este plauzibilă (Șantierul Poiana, în SCIV, III, 1952, p. 133; Cetățuia din Valea Berheciului, articol în BCMI, XXII, 59, 1929, p. 34-39). Ion Focșăneanu și Gheorghe Diaconu admit construirea unei tabere întărite în valea Berheciului (I. Focșăneanu, Gh. Diaconu, Bazele puterii militare a lui Ștefan Cel Mare, editura Academiei, 1956, p. 133), iar Mircea D. Matei socotește că în valea Berheciului „a existat altă cetate de pământ, de felul celei de la Bârlad, cele două cetăți fiind contemporane” (Mircea D. Matei, Date noi în legătură cu cetatea de pământ de la Bârlad, în SCIV, X, 1, 1959, p. 129).

Brăhășești (bis. de lemn Sf. Voievozi - Brăhășești de Jos, 1795 sau 1807, reparată 1882, reclădită 1925; bis. Sf. Ioan - Brăhășești de Sus, 1832-1834, reclădită pe locul bis. Intrarea în biserică, reparată 1888, 1907 și 1922). Dicț. Rom., I, p. 610; Anuar 1909, p. 406; AER, 1936, p. 284; A.B., 1931, p. 191 (cat. 1809); Doc. rel. agrare, II, indice (sat al m-rii Soveja); Ghibdnescu, Ispisoace, 11/2, indice; B.R., I, 1875, p. 429; Documente, XVI, vol. III, p. 84; vol. IV, p. 270 (B. - Falcui). Brudiu Mihalache, Paul Păltănea, O cetate dacică în sudul Moldovei: Brăhășești 3 febr. 1968, p. 11) (considerată de Constantin Solomon a fi de la Ștefan cel Mare; vezi cetatea din Valea Berheciului); Brudiu Mihalache, Paul Păltănea, Cetatea daco-getică de la Brăhășești, jud. Galați (Arheologia Moldovei, VII, 1972, p. 225-239). Se arată că nu datează din epoca lui Ștefan cel Mare, cum a crezut Constantin Solomon, N. Stoicescu, op. cit., p. 121).

⁹¹⁹ S-a stabilit că primul sat al comunei Braniștea de azi a fost satul Țăpești, la începutul veacului al XV-lea (conform hrisoavelor de la Ștefan cel Mare), sat care nu mai există astăzi. Al doilea sat a fost Braniștea, care apare menționat pentru prima dată ca „braniște domnească”, ce a aparținut lui Petru Rareș. Apare în primul hrisov, de la 12 mai 1546 (Huși) ce atestă că Petru Rareș o dăruiește Mitropoliei Romanului, împreună cu o jumătate din satul Țăpești. Braniștea despre care se vorbește în acest document fusese înainte „loc pentru oi, Lozovița, ce a fost braniștea noastră din veac”. Tot aici se descriu în mod amănunțit atât hotarele satului Țăpești, cât și hotarele Braniștei (Lozovița). În timpul lui Petru Rareș și după aceea, la Lozovița au început să se așeze oameni și cu timpul pe această „braniște” a luat naștere un sat care a purtat același nume. Cel de-al treilea sat vechi care a existat pe teritoriul comunei a fost satul Șerbești. Astăzi comuna Braniștea are trei sate componente: Vasile Alecsandri, Traian și Lozova. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Siretul a județului Covurlui, și era formată din satele Braniștea, Traian, Șerbeștii Vechi și Lozova. Anuarul Socec din 1925 consemnează comuna în plasa Pechea a aceluiași județ. Satul Șerbeștii Vechi a trecut la comuna Șendreni în 1931.

55; (Buciumeni)⁹²¹ (sau Burciumeni) 145; Bucșa 26⁹²²; Buda 46⁹²³; Buda c. 33; Buda cătun 30; Budești 207⁹²⁴; Burdusaci⁹²⁵ 111; Burluci 31; Buzdugan⁹²⁶ (p. 274

⁹²⁰ Brănești este un sat în comuna Vlădești din județul Galați. Despre existența satului Brănești singurul document este acela în care se precizează anul construirii clădirii școlii de 4 ani (1899).

⁹²¹ Comună formată din satele Buciumeni (reședința), Hănțești, Tecucelu Sec și Vizurești. Se află pe Colinele Tutovei. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Nicorești a județului Tecuci și era formată din satele Argea, Braniștea, Buciumeni, Hănțești, Tecucelu Sec și Vizurești. Străveche așezare răzeșească, satul Buciumeni este menționat pentru prima dată într-un hrisov semnat de Ștefan cel Mare la 13 Ghenar 1443. Prin acest act: „se întărește Anușitei și fratelui său Fition, tot satul Buciumeni, cumpărătură de la Mihule și sora lui Gherța, feciorii lui Toader, în 40 zloți tătarăști”. La sfârșitul secolului XIX, istoricul tecucean Alexandru Papadopol-Calimah, amintind o afirmație mai veche a lui Dimitrie Cantemir, a emis ipoteza că satul Buciumeni ar fi fost înființat de o căpetenie militară, din neamul Bucium, care fusese răsplătită pentru fapte de vitejie, cu danie domnească, în poiana din codrii Cucuieți de altădată. Cea mai veche familie boierească din Buciumeni a fost a descendenților lui Șendrea, marele hatman al Moldovei și cumnat al lui Ștefan cel Mare, care aveau un conac în partea de sud a satului. Hatmanul Șendrea și cu soția sa Maria au înființat schitul Sihastru, cu o biserică din lemn de stejar, care a fost demolată în anul 1878 și reconstruită din cărămidă de către deputatul Petrache Șendrea. Biserica mai dăinuie și astăzi. Vezi Doc. relații agrare, II, indice (sat al lui Grigorascul Costachi); Gh. Ghibănescu, Ispisoace, 11/2 și IV/1 indice (era sat al lui Dediu pârcalab, 1686); B.R., I, 1875, p. 519 (Buciumești-Tecucelul Sec) (N. Stoicescu, op. cit., pag. 130).

⁹²² Bucșa este un sat în comuna Răchitoasa din județul Bacău. La sfârșitul secolului al XIX-lea, satul făcea parte din plasa Zeletin a județului Tecuci. A fost în comuna Burdusaci, formată din satele Bucșa, Burdusaci, Deleni, Gunoaia, Hăghiace, Oprișești și Tochilele. Anuarul Soccec din anul 1925 consemnează comunele în plasa Podu Turcului a aceluiași județ. Comuna Răchitoasa avea aceeași compoziție. Comuna Burdusaci avea satele Bucșa, Burdusaci, Burlug, Cârna, Chicerea, Deleni, Gunoaia, Gura-Sohodol, Hăghiaca, Oprișești, Tochile și Ursa.

⁹²³ Buda este un sat în comuna Blăgești din județul Bacău.

⁹²⁴ Satul Budești era al comunei Făurei, ținutul Roman. Făurei se află la răsărit de pâraul Roman și de satul Tatomirești și este menționat într-un act de întărire, de la 1459 septembrie 3, al boierului Goștilă, și apoi este stăpânit de urmașii săi. În secolul al XVII-lea, satul Făurei era stăpânit de boierul Vasile Bogza. Satul Climești este situat pe drumul județean Roman – Piatra Neamț, via Trifești – Mărgineni, la km 17. Este cel mai mare sat din comună, întocmit în anul 1856 de către voievodul și omul politic Grigore Cozadini. Acesta era descendentul unei familii italiene grecizate și văr după mamă cu Al.I. Cuza. A fost unul dintre fruntașii revoluționari de la 1848 din Moldova, după care a ocupat în timpul domniei lui Cuza și Carol I funcția de senator și prefect de Fălțiceni. Căsătorit cu Eugenia Ghica-Budești a primit de la socrul său o parte din moșie și 40 de familii de clăcași. Aceștia au fost împroprietăriți de Cuza la anul 1864, ei constituind nucleul actualului sat așezat într-o mică depresiune și pe dealurile care o înconjoară. În sat se păstrează fostul conac cu dependințele sale. Satul Budești trebuie arătat că este un sat de clăcași cu o vechime nu prea mare, așezat pe moșia familiei Ghica, fiind și cel mai mare sat din cadrul comunei. Cel mai vechi document al existenței acestui sat este însă biserica, așezată lângă vechiul conac boieresc, construit în timpul lui Toma Cantacuzino pe la 1664, unde se găsește înmormântat domnitorul Dumitrașcu Vodă. Satul Budești apare în documente în anul 1712, în timpul domniei lui Constantin Mavrocordat, iar satul este mult mai vechi, ținând seama că pe pisană bisericii din sat este amintită data de 19 septembrie 1664. Cu aproximativ 200 de ani în urmă, satul s-a restrâns în locul unui fost iaz, colmatat în condiții acum necunoscute. Satul a purtat numele de familiei Budești-Ghica, după numele boierului care a fost și stăpân pe aceste locuri.

⁹²⁵ Burdusacii fac parte astăzi din comuna Răchitoasa, din județul Bacău. Până la ultima împărțire teritorială erau reședință de comună și cuprindeau următoarele sate: Oprișeștii, Gunoaia, Băhnița (cu intermitențe), Hăghiace, Tochilea, Cârna, Deleni (cu partea numită Stuchenii), Bucșa și Gura Sohodolului. Timp de peste o sută de ani a făcut parte din Ocolul Zeletinului, județul Tecuci. Actualii Burdusaci se mai numeau, după anumite tradiții, Oprișeștii de Jos, „Burdusacii” aflându-se mai de demult undeva mai sub Bucșa, pe locul numit astăzi Siliște (Sâliște). Într-un uric datat 12 mai 1555, Odochia, fiica lui Moga, împreună cu Tudora și fratele ei, Cozma, copiii lui Hasan, vând lui Mihăilă Motăș din privilegiul de întăritură acordat de Ștefan cel Mare bunicului lor, Toader lucaș, „...o bucată de pământ din hotarul Oprișeștilor, din partea de jos, la obârșia Sohodolului, anume Fântâna Belciuroasa și cu loc până la vârful dealului dinspre răsărit (...) până la hotarul Burdisacilor”. La 25 octombrie 1667, îi regăsim într-un zapis prin care Costin, feciorul lui Capotă din satul Hântăști, vinde două pogoane de vie și două pogoane de loc sterp situate pe dealul dinspre apus al Nicoreștilor, „...domniei sale Stratului, ficior lui Ionașco Surdului din sat din Burdusaci și giupânesei dumisali Rocsandii și cuconilor dumisali și nepoților dumisali și strănepoților dumisali...” În 1897, Theodor N. Ciuntu situa Burdusacii „...pe coasta de vest a dealului Băluș”, fără să amintească de partea lor întinsă pe șoseaua Răchitoasa - Podu Turcului. (C. D. Zeletin, Scrieri 4, Scurtă istorie a satului natal, Burdusacii I). Un alt zapis, emis la 11 iunie 1739, de Grigore Ghica, voievodul Moldovei, pomenește de „Radul ot Burdusaci” și de „Grosul ot Oprișăști”. Din aceeași perioadă datează și un suret care pomenește de „Irimie Drăgosin ot Burdusaci” (C.D. Zeletin, Scrieri 4, Scurtă istorie a satului natal, Burdusacii I). Prima descriere mai amănunțită a Burdusacilor, „după un manuscris al D-lui E.C.”, a fost publicată în anul 1876, în revista Buciumul român. Găsim aici menționarea alcătuirii lui răzășești și maziilești, vechi nume de burdusăceni, elemente de structură socială etc.; „Burdusacii sau Trei-bătrâni, la ținutul Tecuciului, ocolul Zeletinului, moșie cu părți și răzășească, în care moșie sunt răzeși și Constantin Strat în hliza numită Cocârlă; Ioan Varlam, Ioan Fontână. Constantin Strat și preotul Strat, au trecut în schimb cătră d-lui Scarlat Motăș 3 stânjâni din partea Strătească, lungi din zarea Pereschivului până la zarea Mohorâților, cu vadu de moară în apa Zeletinului, și au luat împotrivă de la d-lui 2 pogoane locu ce le-au avut cumpărate de la Radu Munteanu, în partea Cepească; are parte acolo și d-lui caminariul Alexandru Baiardi, zăstre de la cucoana d-sale, fiica d-sale paharnicului Constantin Vârlănescu, dumneanului Pitariul Petrachi Zota; răzăși mai sunt și polcovnicelul Neculai Beldiman, postelniculul Ilie Oatul, Ioan Cârlan, Vasilie Bogza, și alți mai mulți răzăși și părtași în ea. Are satu cu o biserică, doi preoți, doi dascăli, șaptesprezece privilegheți, treizeci și opt mazăli, cinci nevolnici, optsprezece vădane, doi slujbași volnici, unu jidov; pe lângă moșiile Oprișăștii, Săndreștii, Mirenii și altele, cu un număr de 85 locuitori” (C.D. Zeletin, Scrieri 4, Scurtă istorie a satului natal, Burdusacii I). În anul 1871, **Alexandru Odobescu alcătuiește, la cererea Ministerului Cultelor și Instrucțiunii, un Chestionar ale cărui răspunsuri se află astăzi la Academia Română (mss. 229, f. 338);** din ele aflăm noi informații: Biserica din Burdusaci-Tecuci a fost construită „din lemn de stejar, solid cioplit și încheiat bine”. Catapeteazma și icoanele au fost zugrăvite în Rusia, la Kiev (C.D. Zeletin, Scrieri 4, Scurtă istorie a satului natal, Burdusacii I).

⁹²⁶ În județul Bacău, în comuna Parincea, pe pârâul Răchităului numele adesea pomenit în actele familiei, există satul Buzdugan, alături de satul vecin Cetățuia Buzduganului. Putem socoti schitul Buzduganul din județul Tecuci drept ctitorie pedinte de comuna Buzdugani. Șetrarul Constantin Buzdugan, căsătorit în 1780 cu Ileana, fata șetrarului Andrieș și sora viitorului staroste al ținutului Putna, spătarul Vasile Andrieș este un posibil întemeietor de sat. Constantin Buzdugan capătă zestre de la setrarul Andrieș cu foaia de zestre de la 1780, Ghenar 20, între altele multe moșii, „un vad de moară din Răchitău” pârâul despre care am spus mai sus că trece prin comuna Buzdugani. În 1671, mart. 28 Buzdugan, căpitanul de Tecuci, vinde pentru 100 de galbeni doamnei Datina, soția răposatului Dabija Vodă, partea sa de moșie din Țigănești.

și următoarele); Călimănești⁹²⁷ 72; Căuia⁹²⁸ 35; Cheftelnița 5-20; Călmățui⁹²⁹, Cămilești⁹³⁰, Calapodești⁹³¹, Călimăneasa⁹³² 110; Chiser (probabil Chetriș⁹³³)

⁹²⁷ Satul Călimănești se află la nord-nord-est de orașul Mărășești, de o parte și alta a căii ferate. În componența orașului Mărășești de astăzi, pe lângă orașul propriu-zis, intră localitățile: Doaga, Modruzeni, Haret, Pădureni și Călimănești.

⁹²⁸ Căuia este un sat în comuna Dealu Morii din județul Bacău, Moldova, România. Satul s-a format în 1968, prin contopirea fostelor sate Căuia de Jos, Căuia de Sus și Livezile (fost Răspochi).

⁹²⁹ Călmățui (Brehoaia), com. Grivita, jud. Galați (bis. Sf. Gheorghe, ante 1809, refăcută 1862-1865 de Alexe Anastasiu). A.B., 1931, p. 190 (icat. 1809); Dicț. Rom., II, p. 269-270; B.R., II, 1877, p. 93-94 (fost sat Com. Putna și Com. Cocorești-Tecuci); Anuar 1909, p. 409; AER, 1936, p. 294 (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 162).

⁹³⁰ Cămilești, țin. Tecuci. Documente, XVI, vol. II, p. 83 (la 1577, satul, fost domnesc, daruit lui Bildi mare vornic; DRH, XIX, indice (dăruit lui D. Ștefan logof At); B.R., II, 1877, p. 145 (fost sat); Dicț. Rom., II, nu-l amintește. Vezi hotărnicia satului la (1632), când era proprietatea lui Mihai Sturza (Acad. R. S. România, MDLXXIX/2), Vezi și opisul de doc. ale satului, fost proprietatea lui M. Sturza (ibidem, DXV/44) (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 164).

⁹³¹ Sat astăzi în Dealu Morii (în trecut, Negulești și Blaga) este o comună în județul Bacău, formată din satele Banca, Bălănești, Blaga, Boboș, Bodeasa, Bostănești, Calapodești, Căuia, Dealu Morii (reședința), Dorofei, Ghionoaia, Grădești, Negulești și Tăvădărești. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna purta numele de Negulești, făcea parte din plasa Berheci a județului Tecuci, și era formată din satele Blaga, Căuia de Jos, Căuia de Sus, Lărgășeni, Măldărești, Negulești și Răspochi, având în total 1314 locuitori. În comună existau o școală cu 32 de elevi deschisă în 1868, o moară de apă pe pârâul Certieni și patru biserici la Blaga, Lărgășeni, Măldărești și Răspochi. (Lahovari, George Ioan (1901). „Negulești, com. rur.” Marele Dicționar Geografic al României. 4. București: Stab. grafic J. V. Socecu. p. 491). În aceeași alcătuire este consemnată comuna de Anuarul Socec din 1925, având atunci 1945 de locuitori, și reședința în satul Blaga, și făcând parte din plasa Găiceana a aceluiași județ („Comuna Negulești în Anuarul Socec al României-mari”. Biblioteca Congresului SUA). În 1931, satul Lărgășeni a fost transferat comunei vecine Corbița, în comuna Negulești apărând între timp și satele Căpotest, Dumbrava și Hazu-Moara Dediului („Tablou de regruparea comunelor rurale întocmit conform legii privind modificarea unor dispozițiuni din legea pentru organizarea administrațiunii locale”. Monitorul oficial și imprimăriile statului (161): 403, 405. 15 iulie 1931. În 1950, comuna, care a luat și ea numele de Blaga după satul ei de reședință, a fost transferată raionului Răchitoasa din regiunea Bârlad și apoi, după 1956, raionului Adjud din regiunea Bacău. În 1964, satul Răspochi a luat numele de Livezile.[10] În 1968, comuna Blaga a fost transferată la județul Bacău și a fost unită cu comuna Tăvădărești (desprinsă anterior din comuna Vultureni, aflată la nord). Comuna a luat numele de la noua reședință, satul Dealu Morii, format atunci prin contopirea satelor Hazu și Meleşcani în jurul unui nucleu cu o evoluție recentă. Tot atunci, satul Vultureni (din comuna Tăvădărești) a luat numele de Calapodești pentru a fi diferențiat de reședința comunei vecine; satele Livezile, Căuia de Jos și Căuia de Sus au fost contopite sub un nou sat denumit Căuia; iar satele Dumbrava și Măldărești au fost comasate cu satul Negulești („Legea nr. 2 și 3/1968”. Monitoruljuridic.ro). Sfântul Antipa s-a născut în anul 1816 în satul Calapodești. Mănăstirea Calapodești este situată la 68 de kilometri sud-est de orașul Bacău, în satul Calapodești pe șoseaua Bacău – Secuieni. Calapodești, țin. Tecuci (bis. Sf. Voievozi, ante 1809). A.B., 1931, p. 192 (cat. 1809); Dicț. Rom., II, p. 148 (Comuna Vultureni) (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 156).

⁹³² Călimăneasa este un sat astăzi în comuna Tănăsoaia din județul Vrancea. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna Tănăsoaia purta numele de Valea Rea, făcea parte din plasa Zeletin a județului Tecuci și avea în compunere satele Călimăneasa, Covragu, Galbenu, Nănești, Sălcuța, Valea Rea și

cârciumă (în continuare se va nota cu litera c); Căciulești⁹³⁴, Chițani 23; Cîrna⁹³⁵, Ciofrești⁹³⁶, Cățelușa⁹³⁷ 22; Ciofrești⁹³⁸, Ciurești⁹³⁹, Cărlomănești⁹⁴⁰, Colonești⁹⁴¹

Vladnicu. În 1931, zona a fost ușor reorganizată, comuna luând numele de Galbeni și rămânând cu satele Călimăneasa, Galbeni, Nănești, Valea Rea de Jos, Valea Rea de Sus și Vladnic, după ce satul Covragu a fost transferat comunei Brăhășești, iar satul Sălcuța a fost dat comunei Corbița.

⁹³³ Din 1798 mai 10 se păstrează „Zapis prin care Vasile Blănaru de la Bălăbești se învoiește cu Ioniță Popa să-i dea un loc de casă în valea târgului, „în jos de malul Bârladului”, pe care sunt și două crâșme, primind în schimb două pogoane de vie lucrătoare la Chetriș în ținutul Tecuci și 150 de lei martori.” (http://arhivelenationale.ro/site/download/arhive_judetene/iasi/Colectia-Documente-pachetele-1041, poz. 2, p. 12).

⁹³⁴ Căciulești, ținutul Tecuci (bis. Sf. Nicolae, sec. XVIII, ante 1786). A.M., 1942, p. 45 (însemnare, 1786, Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 160). Sat de asemeni dispărut și necercetat.

⁹³⁵ Cîrna, țin. Tecuci, sat astăzi dispărut. Aici era biserică în sec. XIX. Vezi și Gunoea. Costăchescu M., Doc. înainte de Ștefan, II, p. 434-435 (despre sat); Idem, Doc. Ștefan, p. 170; Dicț. Rom., II, p. 512 (Com. Gunoaia, Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 198). Com. Răchitoasa la sfârșitul secolului al XIX-lea făcea parte din plasa Zeletin a județului Tecuci. Anuarul Socec din 1925 consemnează comunele în plasa Podu Turcului a aceluiași județ. Comuna Răchitoasa avea aceeași compoziție și 2569 de locuitori; [10] comuna Buda avea în plus satul Magazia, iar populația ei totală era de 1819 locuitori; în vreme ce comuna Burdusaci avea 2646 de locuitori în satele Bucșa, Burdusaci, Burlug, Cârna, Chicerea, Deleni, Gunoaia, Gura-Sohodol, Hăghiaca, Oprișești, Tochile și Ursa. În 1950, comuna Răchitoasa a devenit reședința raionului Răchitoasa din regiunea Bârlad, raion din care au făcut parte și celelalte două comune. În 1952, raionul a trecut la regiunea Bacău și în 1956 a fost desființat, cele trei comune fiind transferate raionului Adjud. În 1964, satul Bahnița-Gunoaia din comuna Răchitoasa a luat numele de Dumbrava, iar în comuna Burdusaci satul Gunoaia de Jos a primit numele de Movilița, iar satul Cârna pe cel de Lunca („Decretul nr. 799 din 17 decembrie 1964 privind schimbarea denumirii unor localități”. Monitoruljuridic.ro). În 1968, cele trei comune au fost trecute la județul Bacău, iar comunele Buda și Burdusaci au fost desființate, satele lor trecând la comuna Răchitoasa. Tot atunci, au fost desființate satele Brătoaia (comasat cu Putini), Deleni, Lunca (comasate cu Tochilea), Gura Sohodol, Poteca și Stupeni (comasate cu Burdusaci). „Oprișeștii. Cea dintâi atestare documentară cunoscută de noi constă în cartea de întărire emisă la Suceava de Alexandru („Alexăndrel”) Voievod, la 21 decembrie 1452. Documentul, în slavonă, începe așa: „Cu mila lui Dumnezeu, Noi Alexandru Voievod, Domnul Țării Moldovei, facem cunoscut și cu această carte a noastră tuturor, care vor căuta la dânsa sau vor auzi citindu-se, că această adevărată și credincioasă slugă a noastră, pan Trișor, fiul lui Șandru de la Lucaș, a slujit nouă drept și credincios. De aceea, noi văzându-l cu dreapta și credinciasa slujbă, l-am miluit cu osebita noastră milă și i-am dat și i-am întărit ocinile lui, satele anume Oprișești la Zeletin și Cârna și Răchitișul și la Dobrotvor, unde este popa Duma, și la Lucaș, unde este casa tatălui său și margine și Melis... Toate aceste să-i fie uric cu tot venitul, lui și fratelui său, Tador, și copiilor lui și nepoților lui și strănepoților lui și răstrănepoților lui și întregului neam al lui, nestrictat niciodată, în veci. Iar hotarul acestor sate să fie după toate vechile hotare, pe unde din veac au umblat (s.n.)...” Această din urmă precizare este importantă, deoarece vorbește despre existența Oprișeștilor și Cârnei de pe Zeletin cu mult înaintea redactării acestui hrisov (21 decembrie 1452). De altfel, Mihai Costăchescu, cu circumspecția istoricului adevărat, spune că satul „...era cred și în veacul al XIV-lea” și că își trage numele de la un străvechi Opriș, deși tradiția orală leagă toponimul Oprișești de oprișuri, stăvilarele morilor de apă de pe pâraiele Gunoaia și Zeletin, numeroase în vechime, de cele de la Gunoaia aducându-și aminte și cel ce scrie aceste rânduri. Prepoziția de la începutul uricului: „...facem cunoscut și cu (s.n.) această carte a noastră...” lasă a se înțelege că domnitorul mai emisese un document similar, care, probabil, se va fi pierdut.

Pergamentul, cu pecetea distrusă, se găsea în anii când Mihai Costăchescu își publica analectele, la Academia Română (LXXV/1), împreună cu o copie dăruită de Ioan Bogdan (ms. 126). „Tador” pare să fie ortografierea slavizată a lui Toader, Toader Lucaș. „Pan Trișor” este „Petrișor”, diminutivul lui Petru Iucăș, fiul lui Șandru de la Iucăș, care a dat numele satului Șăndrești (nu Șendrești, cum se pronunță astăzi, ceea ce ne duce cu gândul la vreun Șendrea, de altfel, derivat tot din Șandru). Șandru de la Iucăș era fiu al lui Laslău Globnicul, „care trebuie să fi trăit pe la 1400”. Acest „zelos strângător de dajdii, străin, pare-se, după mine, de populația localnică românească”, ai cărui descendenți s-au românizat complet și în foarte scurtă vreme, primise în dar sate băștinașe românești, atât prin părțile Zeletinului, cât și prin ale Cracăului. Acestor descendenți le va statornici Ștefan cel Mare, printr-un suret emis la Vaslui în ziua de 22 ianuarie 1495, stăpânirea a nouă sate, printre care „Petreștii pe Zeletin și Plăcinteni, Opișeștii, Cârna și Răchitișul în același hotar”. -(C.D. Zeletin, Scrieri 4, Scurtă istorie a satului natal, Burdusacii, II). „Din cauza răririi Cârnei în timp, sătenii s-au hotărât să mute biserica la Burdusaci, sat care se îndesea și n-avea lăcaș de închinare. Legenda spune că, în dreptul locului unde ea se află astăzi, carele ce transportau de la Cârna biserica desfăcută, pentru a fi înălțată din nou „în Valea Bucșai, unde a fost atunci satu supt numili de Burdusaci”, se stricau toate pe rând, nemaiputând să înainteze. Tălmăciță ca un semn dumnezeiesc, întâmplarea aceasta a hotărât sătenii să ridice biserica în dreptul acelu loc, însă pe deal, în câmp, departe de Burdusaci și peste mână pentru Opișești, în locul unde se află și astăzi”.- (C.D. Zeletin, Scrieri 4, Scurtă istorie a satului natal, Burdusacii, II).

⁹³⁶ Ciofrești, țin. Tecuci. Documente, XVI, vol. II, p. 226-228 (la 1570 1/2 din satul Ciofrești pe Bârlad a m-rii Berzunt, iar 1/2 a lui Dinga postelnic); vezi și XVII, vol. V, p. 289 (1624); Dock rel. agrare, II, indice (sat al m-rii Neamț); Uricarul, VI, p. 236, 317 (doc. 1824-1827, satul m-rii Neamț) (Despre sat vezi doc. de la Arth. St. But., m-rea Neamț, LXXIVA3, man. 1262 și path. XXVII) (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 189).

⁹³⁷ La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna Parincea era reședința plășii Siretul de Jos a județului Bacău și era formată din târgușorul Parincea și satul Parincea cu 942 de locuitori. În comună existau o școală mixtă cu 50 de elevi (dintre care 18 fete) și două biserici (ambele în satul Parincea), iar principalul proprietar de terenuri era Caton G. Lecca (Lahovari, George Ioan, 1901, Marele Dicționar Geografic al României, București, Stabilimentul grafic J. V. Socecu, p. 654-655). La acea vreme, pe teritoriul actual al comunei mai funcționau în aceeași plasă și comunele Milești și Nănești. Comuna Milești, cu satele Mileștii de Jos, Mileștii de Sus, Văleni, Valea lui Drag și Larga, avea 968 de locuitori ce trăiau în 238 de case; aici existau o școală mixtă deschisă la Mileștii de Sus în 1865, o biserică ortodoxă la Mileștii de Sus și una catolică la Văleni. Comuna Nănești avea în componență satele Nănești, Vladnicu și Mărăști cu 1484 de locuitori ce trăiau în 370 de case și avea o școală mixtă cu 14 elevi deschisă în 1859, două biserici ortodoxe la Nănești și una catolică la Vladnicu, iar principalii proprietari erau Caton G. Lecca, Profira Strat și N. Țintă (idem, p. 450-451). Anuarul Socce din 1925 consemnează desființarea comunelor Milești și Nănești și comasarea lor cu comuna Parincea. Astfel, comuna Parincea, în continuare reședință de plasă (plasa Siret din același județ) avea 3200 de locuitori în satele **Cățelușa**, Mileștii de Jos, Mileștii de Sus, Nănești, Parincea, Văleni și Vladnicu. În 1931, comuna a mai primit și satele Barna, Poieni și Năstăseni, care până atunci făceau parte din comuna Godinești din județul vecin Tecuci, și au apărut și satele Burdugani și Pârlitura. În 1950, comuna a fost transferată raionului Bacău din regiunea Bacău. **Satul Cățelușa a primit în 1964 denumirea de Iazu**, iar satul Pârlituri pe cea de Satu Nou. Între timp, satul Nănești se separase în Nănești-Vale și Nănești-Deal, și au apărut și satele Podu Roșu, Vârlănești și Valea lui Noe. În 1968, comuna a revenit la județul Bacău, reînființat și unele sate au fost desființate și comasate cu alte sate: Parincea-Sat și Parincea-Târg au fost reunite sub numele Parincea; Nănești-Vale și Nănești-Deal sub cea de Nănești; Vârlănești a fost desființat și comasat cu Poieni; Burdugani cu Mileștii de Sus; Iazu cu Parincea; Podu Roșu și Valea lui Noe cu Vladnic.

73; Coasta Lupei⁹⁴², Colonești⁹⁴³, Condrea⁹⁴⁴ 91; Condrahe⁹⁴⁵ 86; Corbasca⁹⁴⁶ 96; Corbița⁹⁴⁷ 37; Corbului 5-20; Corcioveni⁹⁴⁸ 39; Corni⁹⁴⁹ 100; Slobozia Corni⁹⁵⁰

⁹³⁸ Ciofrești, ținutul Tecuci (La 1648 aprilie 30, parte de sat a fost vândut de Nicolae Ureche lui Iordache Cantacuzino, mare vistier (Arh. St. Buc., m-rea Neamț, XXIII/12-14). Vezi Documente, XVI, vol. II, p. 226-228 (la 1570 1/2 din satul Ciofrești pe Bârlad era a m-rii Berzunt, iar 1/2 a lui Dinga postelnic); vezi și XVII, vol. V, p. 289 (1624); Doc. rel. agrare, II, indice (sat al m-rii Neamț); Uricarul, VI, p. 236, 317 (doc. 1824-1827, satul mănăstirii Neamț) (N. Stoicescu, op. cit., p. 189).

⁹³⁹ Ciurești, (Ciorăști), com. Bălăsești, jud. Galați (bis. de lemn Sf. Voievozi, 1800, reparată 1890 și bis. Sf. Nicolae, 1820-1822 reparată 1893). Vezi și Ciorăști. A.B., 1931, p. 200 (cat. 1809); Anuar 1909, p. 430 (două biserici); AEH, 1934, p. 60, 1935, p. 79, 1936, p. 83, 1938, p. 125; Costăchescu Mphai, Doc. Bogdan, p. 236 (despre sat); Dicț. Rom., II, p. 461; Documente, XV, p. 77-78 (la 1488 satul Ciurești pe Bârlad vândut lui Ion Fruntes stolnic); XVI, vol. I, p. 93-94 (la 1514 1/2 din satul Ciofrești dată de Ion Fruntes m-rii Neamț); XVII, vol. IV, p. 146 (la 1617 satul era al lui Nestor Ureche vornic); Doc. rel. agrare, II, indice (satul Ciurești, Tutova al m-rii Soveja); Antonovici I., Documente ale fostelor schituri..., p. 5-14 și passim. (doc. 1814, Ciorăști Tutova).- > (N. Stoicescu, op. cit., p. 193).

⁹⁴⁰ Cîrlomănești. com. Cerțești, jud. Galați (Despre averea schitului vezi .Arh. St. Buc., Min. Instr. Moldova, dos. 711/1860) (bis. sec. XVII, ante 1669, refăcută? Sf. Nicolae, c. 1830; la 1809 era schit, metoh al episcopiei Roman; și bis. Adormirea, ante 1809, refăcută 1860-1862). Antonovici I., Doc. bărlădene, I, p. 307; A.B., 1931, p. 86 și 200 (cat. 1809); AEH, 1934, p. 59, 1935, p. 78, 1936, p. 82, 1938, p. 123 (bis. Din 1854-1860 și 1862); Anuar 1909, p. 429; C.H., ian. 1941, p. 14 <bis. Ruinată de cutremurul din nov. 1940); D.R., 1932, p. 97 și urm. (doc. ref. la sat, printre care și o hotărnicie din 1669); Dicț. Rom., II, p. 511 (N. Stoicescu, op. cit., p. 198).

⁹⁴¹ La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Stănișești a județului Tecuci și era formată din satele Analogu, Corbu, Danciu, Panu, Poiana, Satu Nou, Spria de Jos, Spria de Sus, Târgu Colonești, Valea Mare, Valea lui Matei, Valea Morii și Zapodia. Anuarul Socec din 1925 o consemnează în plasa Podu Turcului a aceluiași județ, având satele Danciu, Poiana, Satu Nou, Slobozia-Panu, Spria de Jos, Spria de Sus, Valea Mare, Valea lui Matei, Valea Morii și Zapodia și în cătunele Analog, Colonești și Corbu. Legea administrației din 1931 consemnează următoarea alcătuire: Analog, Colonești, Corbu, Călini, Danciu, Păruș, Poiana, Satu Nou, Spria de Jos, Spria de Sus, Slobozia-Panu, Tigăra, Valea Mare, Valea lui Matei, Valea Morii și Zăpodia. În 1968, a fost trecută la județul Bacău, tot atunci desființându-se și satele Analog, Danciu (comasate cu Satu Nou), Corbu, Păruș, Valea lui Matei (comasate cu Colonești), Spria de Sus (comasat cu Valea Mare), Valea Morii (comasat cu Călini) și Salcia (fost Salahoru; comasat cu Zăpodia), iar satele Spria de Jos și Slobozia-Panu au luat numele de Spria, respectiv Slobozia Nouă.

⁹⁴² Coasta Lupei- com. Nicorești, jud. Galați (bis. Sf. Gheorghe, 1858-1860). Vezi și Piscul Corbului.

Anuar 1909, p. 406-407; Dicț. Rom., II, p. 533 (N. Stoicescu, op.cit., p. 199). Comuna Nicorești are și satele Coasta Lupei, Piscu Corbului, Fântânelele, Sârbi, Grozăvești și Dobrinești.

⁹⁴³ Colonești, țin. Tecuci (90) (bis. Sf. Nicolae, ante 1809, reconstruită de Vasile Vidrașcu, 1832, reparată 1897). Uricarul, VI, p. 282-283 (doc. 1808); N. Iorga, Studii și doc., XVI, p. 365-6; Doc. rel. agrare, II, indice (parte din satul Colonești Tutova a m-rii Răchitoasa); A.B., 1931, p. 190 (cat. 1800); Anuar 1909, p. 407; AER, 1936, p. 318; Dicț. Rom., II, p. 565-566; Platon Gh., Populația orașului („Carpica”, III, 1970, p. 5-32) (fost târg)(N. Stoicescu, op. cit., p. 202). La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Stănișești a județului Tecuci și era formată din satele Analogu, Corbu, Danciu, Panu, Poiana, Satu Nou, Spria de Jos, Spria de Sus, Târgu Colonești, Valea Mare, Valea lui Matei, Valea Morii și Zapodia. Anuarul Socec din 1925 o

consemnează în plasa Podu Turcului a aceleiași județ, având 1770 de locuitori în satele Danciu, Poiana, Satu Nou, Slobozia-Panu, Spria de Jos, Spria de Sus, Valea Mare, Valea lui Matei, Valea Morii și Zapodia și în cătunele Analog, Colonești și Corbu.

⁹⁴⁴ Condrea apare ca sat în ținutul Tecuci, ocolul Bârladului, la anul 1774, înregistrat în recensământ împreună cu satul Umbrărești. În anul 1833 apare în ocolul Siretului și este numit satul Condrii. În anul 1864, devine sat component al comunei Umbrărești, pentru ca la 1876 să treacă la comuna Ivești și să revină la Umbrărești în 1887. În anul 1929 este inclus în comuna Barcea și readus la comuna Umbrărești în anul 1931. La reorganizarea administrativă, de după cel de Al Doilea Război Mondial, devine comună în raionul Tecuci, în 1956, formată din satele Condrea, Salcia și Siliștea. Este desființată în 1968, când rămâne sat al comunei Umbrărești.

⁹⁴⁵ Condrăchești-(Giorzești) Tecuci (bis. de lemn Sf. Ioan Botezătorul, construită de Ioan Panoșatu, 1800, reparată 1845). A.B., 1931, P. 193 (cat. 1809, Condrache); Dicț. Rom., II, p. 586; Anuar 1909, p. 411; AER, 1936, p. 324-325 (bis. de lemn Sf. Ioan, 1722, Condrache) (N. Stoicescu, op. cit., p. 204). Beldimani, absenți din genealogia „oficială” (Cf. Mihai Dim. Sturdza, Familiile boierești din Moldova și Țara Românească, cit. (supra, nota 21), p. 404-406), sunt ale răzeșilor stăpâni în satele Vitorogi și Giorzești, care la sfârșitul veacului al XVI-lea și la începutul celui următor aparțineau marelui vornic Lazăr Nădăbaico (Le cumpărase în vremea lui Petru vodă Șchiopul, probabil în cea de-a doua domnie (1582-1591): la 1614, când trei grupuri de oameni îl pârau pe bătrânul vornic „cu nedreptate și cu farmece”, se putea spune că de la cumpărătura „au trecut mai mult de treizeci de ani” (DIR, XVII/3, Editura Academiei, București, 1954, p. 182-183, nr. 278), trecând apoi la fiul acestuia, Dabija, strămoșul bogatei posterități răzeșești, care se întinde până spre sfârșitul secolului al XIX-lea și probabil mai există și astăzi. Documentele acestor sate conțin multe informații despre răzeșii respectivi, inclusiv despre Beldimani. Despre ei va fi vorba cu alt prilej. O informație din Marele Dicționar Geografic (preluată din dicționarul geografic al județului Tecuci) arată că în biserica satului Condrăchești se aflau mormintele unui Ștefan Beldiman, mort în 1867 și al soției sale Anica, moartă în 1839 (George Ioan Lahovari, General C. I. Brătianu, Grigore G. Tocilescu, Marele dicționar geografic al României, alcătuit și prelucrat după dicționarele parțiale pe județe, II, Stabilimentul Grafic I. V. Sococ, București, 1899, p. 586). Dar satul Condrăchești este fostul sat Giorzești, stăpânit de vornicul Nădăbaico și apoi de urmașii săi din familia Condrache; celălalt sat împreună cu care Giorzeștii se găseau pe la 1600 în stăpânirea vornicului Nădăbaico, anume Vitorogii, numit și Condrache (de la aceiași stăpâni), a fost înglobat în Fundoia, comuna Huruiesti, astăzi în județul Bacău (Alexandru I. Gonța, Documente privind istoria României, A. Moldova, veacurile XIV-XVII, 1384-1625). Indicele numelor de locuri, întocmit de ~, ediție îngrijită și prefată de I. Caproșu, Editura Academiei Române, București, 1990, p. 278). (Șt. S. Gorovei, Tradiție familială și memorie genealogică, p. 31 și urm., rev. Ion Neculce, Buletinul Muzeului de Istorie a Moldovei, (serie nouă) XXIII 2017, Iași 2017).

⁹⁴⁶ Corbasca este o comună astăzi în județul Bacău, Moldova, România, formată din satele Băcioiu, Corbasca (reședința), Marvila, Poglet, Rogoaza, Scărișoara și Vâlcele. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Berheci a județului Tecuci și era formată din satele Băcioiu, Corbasca, Fofaza, Marvila, Pogletu, Porcărețu, Rogoaza și Scărișoara.

⁹⁴⁷ Corbița este o comună în județul Vrancea, formată din satele Buda, Corbița, Izvoarele, Lărgășeni, Ocheșești, Rădăcinești, Șerbănești (reședința), Tuțu și Vâlcelele. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Zeletin a județului Tecuci și era formată din satele Bou Roșu, Buda, Corbița, Rădăcinești, Șerbănești, Strâmba și Țătu. Anuarul Sococ din 1925 consemnează comuna în plasa Găiceana a aceleiași județ. În 1964, satul Strâmba a fost rebotezat Vâlcelele și satul Bou Roș (apărut între timp) a devenit Izvoarele.

25; Cârломănești⁹⁵¹; Cosițeni 37; Costișă⁹⁵² 22; Cota c; Cospoșești 29; Cotu Svârcași 20; Cenușa⁹⁵³, Cozmești⁹⁵⁴ 152; Crăiești⁹⁵⁵ 83; Crîngeni⁹⁵⁶ c, Crivișeni

⁹⁴⁸ Satul Corcioveni este atestat în septembrie 1808 într-o carte de judecată pentru moșia satului și aparținea de ținutul Tecuci. Numele acestuia provine de la substantivul „cociorvă” care însemna unealta cu care se scoate jarul sau cenușa din cuptor.

⁹⁴⁹ Corni (în trecut se numea Măcișeni) este o comună în județul Galați, Moldova, România, formată din satele Corni (reședința), Măcișeni și Urlești. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna purta denumirea de Măcișeni, făcea parte din plasa Zimbrul a județului Covurlui, și era formată din satele Corni, Măcișeni și Urlești.

⁹⁵⁰ Slobozia Corni este un sat în comuna Ghidigeni din județul Galați. Comuna Ghidigeni care l-a preluat este o comună în județul Galați, Moldova, România, formată din satele Gara Ghidigeni, Gârbovăt, Gefu, Ghidigeni (reședința), Gura Gârbovățului, Slobozia Corni, Tâlpigi și Tâplău. Se află în podișul Covurlui; lângă râul Bârlad. În Ghidigeni două sunt monumentele istorice de arhitectură reprezentate de ansamblul conacului Chrissoveloni (sfârșitul secolului al XIX-lea) de lângă primăria din Ghidigeni, ansamblu alcătuit din conacul propriu-zis și unele construcții anexe precum și cavoul familiei Chrissoveloni (sfârșitul secolului al XIX-lea) aflat pe malul drept al râului Bârlad.

⁹⁵¹ Sat în comuna Cerțești, județul Galați. Prima atestare documentară a unei așezări sihăstrești în aceste locuri provine din anul 1445, când domnitorul Ștefan, fiul lui Alexandru cel Bun, întărește boierului Mihail logofăt și fratelui său, postelnicul Duma, două sate pe pâraul Bârzota „unde este Ciunca Stan și unde a fost Ciunca Giurcea și mănăstirea lui Ciunca Stan”. Deși schitul avea prisacă și fântână, deci era bine organizat, pentru acea vreme, el nu va rezista multă vreme, căci la anul 1466 se menționează că Tatul de la Bârzota vinde „un loc din pustie pe Bârzota, anume unde a fost mănăstirea”. Este menționată, la 1448, de data aceasta la izvoarele pâraului Bârzota, o fântână numită „unde a fost Călugărul”, fapt ce ne face să presupunem că prima așezare sihăstrească a avut o existență încă și mai scurtă. La aceeași fântână va face referire un document de la 1468, când Sf. Ștefan cel Mare întărește lui Ștefu Cernătescu ținutul de la „obârșia Bârzotei, la Fântâna Călugărului”, denumirea locului păstrându-se mai departe în conștiința localnicilor (Paul Păltânea, Vechi locașuri de cult și viața bisericească în sudul Moldovei până în anul 1864, în „Monumente istorice și izvoare creștine, Ed. Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, Galați, 1987, p. 195-196; Idem, Peceți ștefăniene la Dunărea de Jos, Ed. Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2004, p. 46, 50). Amintită la 1699 mai 29, 1700 dec. 13 și 1703 dec. 1, când obține scutiri de dări (Acad. R. S. România, LXVI/106, 108 și 110). Vezi și hotărnicia din 1844 oct. 9 (ibidem, MDXXI/111) (Nicolae Stopcescu, op. cit., p. 235).

⁹⁵² Costișă (în trecut, Valea Rea de Jos) este un sat în comuna Tănăsoaia din județul Vrancea. Satul este situat pe o culme de deal la altitudinea de 211 m, la aproximativ 3 km de centrul comunei Tănăsoaia. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna purta numele de Valea Rea, făcea parte din plasa Zeletinul a județului Tecuci și avea în compunere satele Călimăneasa, Covragu, Galbenu, Nănești, Sălcuța, Valea Rea și Vladnicu. În 1931, zona a fost ușor reorganizată, comuna luând numele de Galbeni și rămânând cu satele Călimăneasa, Galbeni, Nănești, Valea Rea de Jos, Valea Rea de Sus și Vladnic, după ce satul Covragu a fost transferat comunei Brăhășești, iar satul Sălcuța este încorporat comunei Corbița („Tablou de regrouparea comunelor rurale întocmit conform legii privind modificarea unor dispozițiuni din legea pentru organizarea administrațiunii locale”. Monitorul oficial și imprimeriile statului (161): 403–404, 15 iulie 1931). În anul 1950, comuna a fost arondată raionului Răchitoasa din regiunea Bârlad și apoi (după 1956) raionului Adjud din regiunea Bacău. În timp, satul nou apărut Tănăsoaia a devenit reședința comunei, iar comuna a luat numele lui. În 1964, satele Valea Rea de Jos și Valea Rea de Sus și-au schimbat denumirea în Costișă, respectiv Costișă de Sus (vezi „Decretul nr. 799 din 17 decembrie 1964 privind

(Focșa) 53⁹⁵⁷; Cucorești⁹⁵⁸ 5-20; Diaconi⁹⁵⁹, Drăgrășeni 70; Dăniliești⁹⁶⁰ 23; Dănceni⁹⁶¹ 48; Dealu Mare 82⁹⁶²; Deunoea (Gheunoaia?) 5-20; Dimacuța 58⁹⁶³;

schimbarea denumirii unor localități”, MonitorulJuridic.ro). Comuna Tănăsoaia a fost transferată în 1968 la județul Vrancea, și de atunci are alcătuirea actuală.

⁹⁵³ Cenușa, țin. Tecuci (bis. Nașterea Maicii Domnului, ante 1809). A.B., 1931, p. 189 <cat. 1809>; Dicț. Rom., II nu-l amintește (N. Stoicescu, op. cit., p. 167. Sat astăzi dispărut și necercetat.).

⁹⁵⁴ La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Nicorești a județului Tecuci, și era formată din satele Băltărețu, Cosmeștii din Deal, Cosmeștii din Vale, Furceni și Satu Nou. Istoricul comunei Cosmești după felurite versiuni ar fi următorul: „odinioară, înanite de a fi sat în acest loc era o poiană în mijlocul secularelor păduri din valea Siretului. Aici s-a așezat pentru prima oară un oarecare Cozma din satul Scipicești, după el îl urmară alții și alții și din alte sate, astfel formându-se un nou sat numindu-se Cozmești”. Anuarul Socec din 1925 o consemnează în aceeași plasă, având 3600 de locuitori în satele Băltărețu, Cosmeștii din Deal, Cosmeștii din Vale, Furcenii Vechi, Furcenii Noi și Satu Nou. În 1931, satele Furcenii Noi, Furcenii Vechi și Satu Nou s-au separat, formând comuna Furceni, împreună cu satele Movilenii de Jos și Movilenii de Sus (commons: File: 1931 - Tablou de regrouparea comunelor rurale.pdf. Tablou de regrouparea comunelor rurale întocmit conform legii privind modificarea unor dispozițiuni din legea pentru organizarea administrațiunii locale”. Monitorul oficial și imprimeriile statului (161): 210,214. 15 iulie 1931). În anul 1950, comunele au fost transferate raionului Tecuci din regiunea Putna, apoi după 1952 din regiunea Bârlad și după 1956 din regiunea Galați. În 1968, ele au trecut la județul Galați, comuna Furceni fiind desființată și satele Furcenii Vechi, Furcenii Noi și Satu Nou revenind la comuna Cosmești. Tot atunci, satul Cosmești-Deal a primit denumirea de Cosmești.

⁹⁵⁵ Crăiești com. Stănișești, jud. Bacău (bis. Sf. Voievozi, 1807, reclădită 1856 - 1863). 144 Despre o bis. veche, amintită la 1673, vezi Acad. R. S. România, ms. 229, f. 331. A.B., 1931, p. 190 (cat. 1809); Dic. Rom., II, p. 755-756 (și doc., 1546); Anuar 1909, p. 407 (bis. din 1856-1867); AER, 1936, p. 318 (bis. din 1860) (N. Stoicescu, op. cit., p. 223). Crăiești este un sat în comuna Vârlezi din județul Galați. Localitatea Crăiești, comuna Vârlezi a avut prima biserică construită inițial în anul 1547 și rezidită în anul 1876 din paientă. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna Crăiești, formată din satele Belciuneasa, Benești, Crăiești și Valea Babei. Anuarul Socec din 1925 consemnează comuna Stănișești în plasa Podu Turcului a aceluiași județ, având aceeași alcătuire; comuna Crăiești este consemnată în 1931 sub denumirea de Benești, având în componere satele Benești, Belciuneasa, Căptăleni, Crăești, Fundătura, Gura Crăești, Mohorâți, Negoaia, Țepoia și Valea Babei.

⁹⁵⁶ Se păstrează un document din 1706/7214 iul. 15. – Tanasie - cu soția și fiii săi – adeverește vărului lui, Cârste Crângeanu, că a vândut căpitanului Mincu 2 funii din moșia lor de la Crângeni, pentru care îi dă lui Cârste 2 funii din cele 10 pe care le au împreună la Voinești, iar celelalte 8 să le stăpânească frațește. BAR, doc. istorice, copie de adeveriță de Depart. Dreptății, în anul 1844, MMDCXXI/2; rez., MMDCXXI/42 (nr. 4).; „Zapis prin care Dumitrașcă, fiul Anei, din Liești, împreună cu fiii săi, mărturisesc că dăruiesc partea lor de moșie din satul Crângeni lui Mihul, fost armaș, și soției sale; 1680/7188 martie 29, Piscu.”, BAR, Doc. Ist. XXXII/56; la 1706/7214 iul. 10. – Tanasie, fiul lui Tofin din Crângeni, și soția sa dau vărului lui, Cârstea Crângeanu, 2 funii din cele 12 de la Voinești, din care 2 sunt zălogite. BAR, doc. ist., cop. Adeveriță de Depart. Dreptății, în 1844, MMDCXXI/1. Satul s-a numit inițial Mărăcini de la Crâng și a aparținut până în 1950 de județul Râmnicu Sărat, iar în 1968 face parte din comuna Nămolosa, din județul Galați. Aflat la aproape 70 de kilometri de orașul Galați, satul Crângeni din comuna Nămolosa a rămas astăzi aproape pustiu.

⁹⁵⁷ Sate aflate în partea stângă a râului Bârlad: Mălureni, Buda, Peri, Vultureni, Crivițeni, devenite astăzi cartiere ale Tecuciului.

⁹⁵⁸ În 1828, Alexandru Sturdza-Bârlădeanu (1800-1869) s-a căsătorit cu Smaranda Costandache, fiica orfană a lui Nicolae și a Casandrei Costandache. Mariajul a fost unul foarte avantajos din punct de vedere financiar, având în vedere că mireasa era singura moștenitoare a părinților săi (Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Iași, fond Secretariatul de Stat al Moldovei, dosar 342/1835, f. 27-28, fond Tribunalul Tutova, dosar 10 733, f. 170-171). Dota a constat în jumătate din moșia Tecucelul sau Cernicari (Fălciu, mai târziu Tecuci), 83386 lei (2552 galbeni), 201 de robi, lucruri și vite (Ibidem, f. 173-176). De asemenea, Alexandru Sturdza a devenit proprietarul moșiilor basarabene Racov (ținutul Iași), Ciucari (Orhei) și Paicul (Ismail). Sturdza a vândut ulterior cele trei proprietăți, în puterea unei vechilimele a soției sale din 19/31 iulie 1829. Motivul înstrăinării a fost distanța care le separa de reședința tinerilor căsătoriți, din pricina căreia administrarea lor devenise una prea dificilă. Pentru „nejignirea” drepturile Smarandei, deciuțul său i-a dat „spre siguranța zilnică” moșiile Cozmănești și Murgeni (Ibidem, f. 3.). Cei doi s-au numărat, de asemenea, printre moștenitorii unchiului Smarandei, Iancu Costandache. Conform catagrafiei averii acestuia, din 15/27 decembrie 1848, așadar ei au intrat în proprietatea unor bunuri mobile în valoare de 4046 galbeni 16 lei 10 parale, 295 de robi șeu cealaltă jumătate din moșie în absența Tecucelului „cu Cucorești” (Ibidem, f. 176-177). Alexandru și Smaranda Sturdza-Bârlădeanu au avut șase copii: Maria (căsătorită, în 1851, cu Manolache Costache Epureanu), Ștefan (căsătorit cu Josefina, fiica lui Costache Negri, potrivit lui Paul Păltănea în *Viața lui Costache Negri*, Iași, 1985, p. 116), Iancu, Mihail Alexandru (născut în 1844 și căsătorit, la 21 aprilie/3 mai 1873, cu Elena, fiica prințului Grigore Mihail Sturdza și nepoata fostului domn al Moldovei, Mihail Sturdza potrivit Documente privitoare la procesul Sturdza, București, 1892, doc. 69, p. 669-671), Ecaterina (căsătorită, în iunie 1874, cu prințul Dimitrie Sturdza, fiul mai mare al aceluiași Mihail Sturdza conform „Curierul de Iași”, 67, 19 iunie/1 iulie 1874, p. 3, c. 2) și Dimitrie. Căsătoria Mariei nu a fost lipsită de o notă spectaculoasă. O alianță nedorită de părinții logodnicei (Smaranda Sturdza l-ar fi preferat, pare-se, ca ginere, pe Lascăr Rosetti potrivit lui Radu Rosetti în *Scrieri*, București, 1980, p. 703) s-a încheiat prin răpirea consimțită a acesteia de la un bal, chiar din casa lui Alexandru Sturdza-Bârlădeanu (după relatarea lui Emil Ioachimovici, O pagină din istoria politică a României, Manolache Kostaki Epureanu, București, 1913, p. 23), Simion-Alexandru Gavriș, Alexandru Sturdza-Bârlădeanu (1800-1869): câteva date biografice, Editura Universității „Al.I. Cuza” din Iași, 2016, p. 120-121. La scurt timp după întoarcerea lui Grigore Alexandru Ghica în Moldova (toamna anului 1854), marele boier moldovean Alexandru Sturdza Bârlădeanu a devenit mare logofăt („Buletinul Foaie Oficială a Prințipatului Moldovei”, 10, 3/15 februarie 1855, p. 37). La 10/22 decembrie 1851, Alexandru Sturdza Bârlădeanu a împrumutat 6 000 galbeni de la Ecaterina Gregoriade-Bonaki, ipotecând moșia Mireni (Direcția Arhivelor Naționale Iași, fond Tribunalul Tutova, dosar 2367, f. 5-7). În aprilie 1855, creditoarea Ecaterina Gregoriade-Bonaki a solicitat vânzarea moșiei amanetate (Ibidem, dosar 5707, f. 1).

⁹⁵⁹ Diaconi, țin. Tecuci (bis. Sf. Voievozi, 1842, ridicată pe locul uneia mai vechi; în ruină la 1936). Dict. Rom., III, p. 113; AER, 1936, p. 311 (N. Stoicescu, op. cit., p. 251).

⁹⁶⁰ Dăniliești (Hinsari), fost în țin. Tecuci, apoi Fălciu. B.C.I., VII, 1928, p. 35 (doc. 1754, satul Dăniliești care se chiamă acum Hinsarii - Fălciu); vezi și p. urm., unde moșia e numită Hinsarii; Acte privitoare la satul Dăniliești (ibidem, p. 52-55) (1615-1795); B.C.I., VIII, p. 87 (la 1765, satul lui Ștefan Ruset logofăt) (N. Stoicescu, op. cit., p. 246).

⁹⁶¹ Dănceni, sat dispărut care ținea de Podu Turcului. Dănceni, țin. Tecuci (La 1628 ian. 13, 1/2 din sat se afla în proprietatea lui Stratul paharnic, iar 1/5 din sat era al lui Istrate Bolea ceașnic (Arh. St. Buc., ms. 656, f. 46 și m-reă Soveja, V/1, nr.2). Vezi și Cat. doc. mold., indice) (bis. sec. XVIII, ante 1775). DRH, XIX, p. 398 (la 1628, 1/2 din satul Dănceni, pe Zeletin a lui Stratul Bolea paharnic); vezi și p. 408 și indice; un alt sat Dănceni, dispărut era în ținutul Covurlui (ibidem); Ghibănescu, Surete, X, p. 50 (doc. 1742 sat al fam. Costachi) și 53 (doc. 1775, amintind bis.); Dict. Rom., III, p. 67 (valea Dăncești Tecuci); Ghibănescu, Surete, VIII, p. 155 (doc. 1755, satul

Dănceni, Vaslui al lui N. Racoviță); Uricarul, VI, p. 286-287 (doc. 1813, Dănceni, Covurlui) (N. Stoicescu, op. cit., p. 245).

⁹⁶² Valea Zeletinului începe de la Țigăra de Sus, izvorul râului Zeletin, și se termină la nord de satul Brăhășești unde acest pârau se unește cu pâraul Berheci. Această vale este flancată la răsărit de dealul Plopanei, dealul Țigărei, dealul Danciu, dealul Spriei, dealul Cetățuiei, dealul Prihodiștea la poalele căruia stă ascuns târgul Colonești, vestit prin târgurile sale săptămânale de altădată; târg boieresc unde și azi se înalță, într-o mică pădure de brazi, un castel medieval, conacul vechii proprietăți. Mai departe urmează dealul Nucului, dealul Boghiu și dealul Grecului unde satul Buda strâns ca într-un corset este amenințat de șuvoaiele râpilor care pe timpul verii se repăd furioase la vale apele ploilor, distrugând și drumuri și poduri și gospodării. Dealul Neagului, dealul Lupoaiiei, dealul Coloneasa acoperite cu păduri de stejari care formează vestitata pădure a statului (Ocolul Silvic // Răchitoasa) cu cel mai renumit stejar de construcție, în special pentru mobilă. Dealul Stupinei, dealul Șendreștilor, dealul Aslău la poalele căruia stau ascunși și retrași mai departe de firul adevărat al apei satul Burdusaci, sat vechi de răzeși, dealul Prajei, dealul Căzătorei, dealul Orbu, dealul Plopului, dealul Dumbrăvei, dealul Morilor, dealul Cojanca, dealul Dămcușa unde străjuiește satul Glăvănești, sat de mocani harnici și gospodari, dealul Hohorâta, dealul Rădăcini, dealul Scrofenilor la picioarele căruia se întinde Podu Turcului, centru comercial unde populația nordică a județului Tecuci și parte din comunele județului Tutova își găsesc puțința desfacerii produselor lor agricole și casnice și procurarea celor necesare gospodăriilor lor, târg cu legendele lui, unde primul pod ar fi fost făcut de un turc de unde și-a căpătat și numele. Dealul Diaconesei, dealul Perjoaiei, dealul Caprei, dealul Recea, dealul Banului, dealul Nicorița, dealul Vicoleni deasupra căruia se ridică mândru satul Gohor, dealul Nicoleasa cu valea lui Brescu în dreptul căruia pâraul Zeletin face confluența cu pâraul Berheci. De partea de apus, valea Zeletinului de la izvorul râului cu același nume și până la revărsarea pâraului Dobrotfor în pâraul Zeletin se întind dealurile: Pleșa, Pocișu Pietrei, Băimacului, Analog, Colonești, Zarea Panului pe care urcându-te spre a ajunge la versantul de apus spre satul Slobozia îți trebuie două ore, având veșnic impresia că, la fiecare jumătate de oră, te-ai reintors iarăși la Colonești, adică de unde ai plecat, târgul reapărându-ți vederii deși de fiecare dată ești cu mult mai sus și mai departe de el; acest deal având cea mai mare altitudine din lanțul dealurilor care străjuiesc pâraele din partea de nord a județului. Dealul Scorușul, dealul Peștoaiei, dealul Fânarului, dealul Mare, dealul Cernei acoperit de asemenea de păduri de stejari (Ocolul Silvic Răchitoasa) la picioarele cărora stă ascuns satul Răchitoasa cu grădini bogate în pomi fructiferi, nuci și meri, cu ale căror fructe se poate mândri; localitate cu aer curat și sănătos, o adevărată stațiune climaterică unde vizitatorii în primele zile de la sosire vor simți că au guturai, iar serile le vor părea reci deși sunt în toiul verii. Peste aceste dealuri șerpuiesc drumuri plăcute prin pădurile nesfârșite care fac legătura cu satele învecinate și în care păduri călătorul se va opri ca fermecat de cântecele melodioase ale păsărelelor ce în liniște și mulțumite împărătesc peste întinderea bătrânelor păduri de copaci sănătoși și înalți cât văile din care răsar. Sub aceste dealuri stă pitulată și ascunsă Mănăstirea Răchitoasa cu atâtea legende și care o adăpostesc cu toată discreția atât dealurile cât și pădurile dinprejur căci de ori unde vei veni numai, aproximativ la 50 metri, vei avea puțința să-i descoperi așezarea. Mănăstire de călugări pe vremuri, azil de bătrâni și colonie de muncă astăzi, distrusă de cutremur în cea mai mare parte în anul 1940. Dealul Mare, dealul Sohodolului, dealul Crăeștilor și Oarzelor care străjuiesc și malul stâng al pâraului Pojorâta, care se varsă în pâraul Dobrotofor, cam în dreptul satului Negoaia. Dealul Lunculiței, dealul Sohodolului ocupat de o bătrână pădure de stejar cu același nume. Dealul Crucei, dealul Năfurieștilor, dealul Dumbravei, dealul Turcului în partea de apus a târgului Podu Turcului, dealul Prodan, dealul Bălăneștilor, dealul Hanței, dealul Răcușana, dealul Bujoreanu, dealul Cruceanu, dealul Plăcințenilor, dealul Galbeni, dealul Mitoc cu valea Epiei și dealul Cetățuia. (...) Extras din „Monografia județului Tecuci” (manuscris dactilografiat, 1943, se păstrează la

Dividerești 38; Dobrinești⁹⁶⁴ 106; Dorești c; Drățești 77; Drăgănești⁹⁶⁵ 195; Fărcăsești⁹⁶⁶; Filipeni⁹⁶⁷ 45; Florești 90⁹⁶⁸; Foghieni 5-20; Franiea5-20;

Arhivele Naționale din București), Capitolul I B, Descrierea pitorească a județului Tecuci, autor prof. George Dongoroz, p. 8-10.

⁹⁶³ Fostul sat Dimăcenii, de lângă satul Vadu Roșca, com. Vultur, jud. Vrancea, astăzi dispărut. Să plecăm de la constatarea că în târgul Tecuciului, în anul 1839, este amintit locul cu dugheană ce fusese al vornicului de poartă Dumitrache Tiron, „...la uliță în partea apusului pe moșia Obștii târgului...” (Const. Solomon, C. A. Stoide, Documente tecucene, vol. II, sec. XVI-XIX, tipografia Lupașcu S-sori, Bârlad, 1939, p. 95-96) (vornicul murise înainte de 1864, când fiica sa, Zoița Șșcală, vindea un loc de dugheană în același târg), numele vornicului fiind purtat, încă, de către una dintre cele mai reprezentative monumente de arhitectură civilă din Tecuci (Narcis Dorin Ion, Casa Tiron-Matran din Tecuci. O mărturie inedită, în Monumentul, XIX, Simpozionul Internațional „Monumentul – Tradiție și viitor”, Ediția a XIX-a, 28septembrie – 1 octombrie 2017, volum coordonat de Lucian-Valeriu Lefter și Aurica Ichim, Editura Doxologia, Iași, 2018, p. 411-446. Nu este sigur că acest imobil i-a aparținut vornicului de poartă Dumitrache Tiron, denumirea impunându-se după ce proprietatea a fost cumpărată, în 1910, de către magistratul Dimitrie Tiron (1882-1969), originar din comuna Oncești, jud. Bacău). Tot în ținutul Tecuciului aflăm, spre mijlocul veacului al XIX-lea, un grup destul de înstărit de Tironești: porușnicul Vasili Tiron, cu soția și surorile sale, precum și postelnicelul Gheorghe Tiron (probabil fratele celui dintâi), acestea obținând întărirea judecătoreii pentru un schimb cu postelnicul Panaite Balș, oferind pământ în trupurile moșiilor Răceștii (Trebuie să fie vorba de un fost sat, în partea de nord a satului actual Bucești, com. Ivești, jud. Galați, Tezaurul toponimic 2, p. 965) și Dămăcenii (Poate, fostul sat Dimăcenii, de lângă satul Vadu Roșca, com. Vultur, jud. Vrancea, Tezaurul toponimic al României. Moldova, volumul I, Repertoriul istoric al unități administrative teritoriale 1772-1988, partea 1, A. Unități simple (localități și moșii), A–O, Editura Academiei Române, București, 1991, p. 353) și primind echivalent moșia Ioveștii (BFO, nr. 67 din 26 august 1846, nr. 2226 la Judecătoria ținutului Tecuci, nr. 6. Moșia Ioveștii coincidea, probabil, cu teritoriul de astăzi al com. Ivești, jud. Vaslui – Tezaurul toponimic 1, p. 605). Răzeși cu numele Tiron apar și la Corni și Tătărești, țin. Bacău (astăzi com. Corni, jud. Bacău) (Tezaurul toponimic 1, p. 281-282), în 1801, un Neculai Tiron, răzeș din bătrânul Hârle, apare ca martor pentru alegerea unei părți din „Cornul de Gios” (N. Iorga, Studii și documente cu privire la istoria românilor, VII, Cărți domnești, zapise și răvașe. Tipărite în întregime sau ca regeste și întovărașite de nota explicativă, partea a III-a, Istoria literaturii religioase a românilor până la 1688, Editura Ministeriului de Instrucție, Stabilimentul grafic IV Socecu, București, 1904 p. 283), iar în 1845, un Ion Tiron era vâtaf al logofătului Costache Conachi pentru moșiile Corni și Tătărești, primind sarcină să construiască pe apa Zeletinului moară pe „dubase” (Paul Păltânea, Neamul logofătului Costache Conachi, Editura Albatros, București, 2001, p. 218, nota 577).

⁹⁶⁴ Dobrinești este un sat în comuna Nicorești din județul Galați. „Brăișăști a fost pe malul Șiretului între comuna Cosmești și satul Dobrinești, com. Nicorești. Într-un document din 20 martie 1736 se precizează că moșia satului începea din apa Șiretului și mergea spre răsărit pînă „în hotarul Dînganilor” (pentru Dîngani, vezi LE, XXXV, 1986, nr. 1, p. 609), și pînă la „locul tîrgului Tecuciului” (Doc. tec., III, 40). Este atestat la 18 decembrie 1646, cu numele de Brăhășești (Ghibănescu, Isp., 11, 2, 124-127). La ASB, Bond S. Zotta, dos. 131, f. 32, nr. 1, există registrul unui document referitor la Brăhășăști sau Brăișăști cu data de 10 martie 1631 (7139); vezi și CDM, Supliment, I, nr. 480. Data indicată de S. Zotta este greșită. Originalul are data 10 martie 1691 (A8I, Epitropia g-rală Sft. Spiridon, pac. 13/101). La 6 aprilie 1651 (Ghibănescu, Isp., II, 2, 235) este folosită forma Brăișăști, care este mai frecventă în documente. La 20 martie 1736 satul dispăruse. Toponimul, în forma Brăeșești, se mai folosea în iulie 1783 (Doc. tec., III, 63-65).

Numele satului provine dintr-un Brai (DOE, 213-214); pentru forma Brăhășești vezi Brahă (ibidem, 213).”- Păltănea, Paul V., Din toponimia județului Galați. Nume disparute din bazinul Bârladului și Siretului, vol. IV, p. 443. Pentru partea întâia, a doua și a treia a acestui articol, vezi LR, XXXIII, 1984, nr. 6, p. 508 -513; XXXV, 1986, nr. 1, p. 59-65, nr. 5, p. 427-433.

⁹⁶⁵ Drăgănești este o comună în județul Galați, Moldova, România, formată din satele Drăgănești (reședința) și Malu Alb. Se află în Câmpia Tecuciului. Satul Drăgănești este atestat la 16 martie 1577 într-o hotarnică a satului vecin Cămilești, care, mai târziu, s-a contopit cu Drăgănești. Toponimul Cămilești provine de la onomasticul Cămilă, o poreclă, cu semnificația de „om înalt, mătăhălos”. Unii istorici atestă existența unui Tador Cămilă, boier în Sfatul domnesc (paharnic, 8 sept. 1457-22 apr. 1462). Toponimul Drăgănești este și el tot de origine onomastică, Drăgan. Drag era fiul lui Sas, voievod în Țara Maramureșului. Malu Alb este un sat atestat la 28 septembrie 1632 ca „loc” într-o hotarnică a târgului Tecuci. Toponimul s-a datorat aspectului „alburii” al unui mal. Când s-a format satul, spre sfârșitul secolului XVIII, s-a numit Slobozia Drăgănești. Iar acest toponim s-a folosit până în anul 1803. În 1845 satul era numit Răstoaca, „gârlă puțin adâncă prin abaterea apei cu scopul de a se putea prinde pește în albia secată”. Toponimul Malul Alb, ca nume al satului se folosește din anul 1929. Comuna s-a format în 1931, prin separarea satelor Drăgănești și Malu Alb de comuna Barcea din județul Tecuci. Iar în 1564 în dumbrava Drăgăneștilor, din apropierea Tecuciului, se crede că ar fi avut loc întâlnirea soliei boierilor moldoveni cu Alexandru Lăpușneanu. La insistențele vornicului Motoc de a renunța la tronul Moldovei, domnul, repus în drepturi de turci, ar fi răspuns categoric: „Dacă voi nu mă vreți, eu vă vreau !”(Costache Negruzzi). Drăgănești, țin. Tecuci, (62) (bis. St Ștetan, ante 1809, reclădită. de Mihai Sturza, reparată 1884). DRH, XIX, p. 246 (la 1627, satul lui D. Ștefan mare logofăt); A. B., 1931, p. 190 (cat. 1809); Dicț. Rom., III, p. 237 (bis. făcută de Mihail Sturza); AER, 1936, p. 290; Tomescu Const. G., Carte de hotărnicie a delimitării locuitorilor împroprietăriți la 1864 pe moșia Drăgănești, comuna Barcea, jud. Tecuci, Tecuci, 1915, 3 f (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 268).

⁹⁶⁶ Fărcășești (Rugușani), țin. Tecuci, sat dispărut și necercetat. Documente, XVI, vol. I, p. 574 (doc. 1548 satul Fărcășești pe Zeletin al lui Maxim Hîrbor postelnic); Dicț. Rom., III, p. 413 (fost sat) (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 290).

⁹⁶⁷ La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Bistrița de Sus a județului Bacău și comuna era formată din satele Lunca, Filipeni-Slobozia, Părliturile, Valea Boțului, Fruntești și Moara Conachii. Principalii săi proprietari de pământ erau George Sterian (n. 19 aprilie 1860, Iași, Principatele Unite ale Moldovei și Țării Românești – d. 19 aprilie 1936, Bacău, România), a fost un arhitect, urbanist, decorator, restaurator și publicist român. După ce a absolvit cursurile gimnaziale și liceale la Iași, s-a înscris la Școala de Arte Frumoase din Paris, pe care a absolvit-o în anul 1885. În 1893 George Sterian a fost ales deputat de Bacău. Casa arhitectului George Sterian, construită de el în anul 1921 în municipiul Bacău, este pe actuala stradă Mihai Eminescu, nr. 10. Vezi Romulus Dan Busnea, Un mare nume al arhitecturii românești: George Sterian, în Ziarul de Bacău, Nr. 341 ,19 aprilie 2011, p. 6.) și Eufrosina Rosetti (Eufrosina Rosetti-Răducanu, născută Manu, 1784-1834). Este de știut și povestea familiei Rosetti, un neam vechi, de vagă origine italiană, de fapt mai degrabă greci de felul lor, purtând la bază numele de Ruset. Primii Rosettești ajung în Țările Române în secolul al XVII-lea și dau și un domnitor în Moldova, Antonie Ruset. Arborele genealogic este stufos și cuprinde urmași atât în Moldova, cât și în Muntenia. Pasaje lungi sunt dedicate unor personalități marcante ale epocii cum ar fi Teodor Balș sau Costache Conache, cunoscut nouă mai mult pentru performanțele poetice decât pentru statutul lui de mare boier. În Familiile boierești române (1899), Octav-George Lecca vorbește de opt ramuri numai în Moldova. Oricum, pe Radu Rosetti, moldovean prin excelență, îl interesează numai strămoșii lui, așa-numiții Rosetti-Răducanu, numiți așa după bunicul autorului, hatmanul Radu (Răducanu) Rosetti. Povestea hatmanului și a soției sale, născută Eufrosina Manu, ocupă o bună parte din Amintiri, cu descrieri pitorești ale obiceiurilor de la curtea boierească de la Bohotin din vremea ultimilor fanarioți, cu

Frumușelu⁹⁶⁹ 111; Fruntești⁹⁷⁰ 92; Fundeni⁹⁷¹ (pe Berheci) 108; Furceni⁹⁷² 87; Furceni 5-20 st. Poștă; Galbini⁹⁷³ 73; Gălășești⁹⁷⁴ 100; Gândești⁹⁷⁵ 40;

evocarea bejeniei din vremea eteriștilor și a întoarcerii în preajma Tratatului de la Adrianopol. Vezi Radu Rosetti, Amintiri: Ce am auzit de la alții. Din copilărie. Din prima tinerețe, Humanitas, 2013, Un boier mare și o casă boierească de la începutul veacului trecut. Bunica, Eufrosina Manu. Constantin Lecca, o pictează pe Eufrosina Rosetti în anul 1835. Pictura s-a aflat din 1840 în colecția familiei Grigore Grădișteanu; colecția Despinei Mavrocordat (1917-2014), prințesa de Sayn-Wittgenstein, nepoata lui Grigore Grădișteanu pe linie maternă. Alecu Russo observa că, în privința modei, Eufrosina Rosetti, soția hatmanului Răducanu Rosetti, cerceta în mod obișnuit asemenea reviste venite de la Paris sau Viena cu copiii ei. La acea vreme, pe teritoriul actual al comunei mai funcționa, în plasa Siretul de Sus a aceluiași județ, și comuna Mărăști, formată din satele Mărăștii de Sus (Valea), Mărăștii de Jos (Satul de Jos) și Bălaia. Anuarul Socec din 1925 consemnează desființarea comunei Mărăști și comasarea ei cu comuna Filipeni, care se găsea în plasa Traian a aceluiași județ, cu satele Bălaia, Fruntești, Glodișoara, Lunca, Satul de Jos, Valea, Valea Boțului și în cătunele Filipeni, Moara Conachi, Pârlituri și Slobozia. Cum reședința comunei era în satul Lunca, în 1931 comuna a fost rebotezată Lunca.

⁹⁶⁸ Huruești este o comună în județul Bacău, Moldova, formată din satele Căpotești, Florești, Fundoaia, Huruești (reședința), Ocheni, Perchiu și Prădaiș. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Berheci a județului Tecuci și era formată din satele Căpotești, Dumbrava, Gălești, Huruești, Nedelcu, Perchiu, Prădașu și Șarba. La acea vreme, pe teritoriul actual al comunei mai funcționa în aceeași plasă și comuna Condrăchești, formată din satele Condrăchești, Drăgești, Florești, Fundoaia, Gherdana și Ocheni (Lahovari, George Ioan (1899), Marele Dicționar Geografic al României. 2. București: Stab. grafic J. V. Socecu. p. 586). Anuarul Socec din 1925 consemnează cele două comune în plasa Găiceana a aceluiași județ și având aceeași compoziție. Comuna Huruești avea 1575 de locuitori, iar comuna Condrăchești-1636. În 1931, comuna Huruești a fost desființată, iar satele ei au fost împărțite între comunele Florești (noul nume al fostei comune Condrăchești) și Corni („Tablou de regrouparea comunelor rurale întocmit conform legii privind modificarea unor dispozițiuni din legea pentru organizarea administrațiunii locale”. Monitorul oficial și imprimeriile statului (161): 403, 404. 15 iulie 1931). În 1968, comunele Huruești și Florești au trecut la județul Bacău; comuna Florești a fost imediat desființată și inclusă în comuna Huruești.

⁹⁶⁹ Frumușelu este un sat în comuna Glăvănești din județul Bacău. Satele Glăvănești și Frumușelu sunt atestate printr-un document emis în vremea domniei lui Alexandru cel Bun, când Glăvăneștiul se numea Sănătești (după numele moșierului din zonă). Numele Glăvănești a apărut abia din anul 1528. La 24 iulie 1428 se consemna astfel, „dania celor trei sate făcută lui Sinata și fraților săi, Toader și Berea: unul pe Zeletin, unde avea el casă, altul pe Frumușel, unde a fost Dragoș, și celălalt pe Tutova, unde era cneaz Ciorsac”.

⁹⁷⁰ Fruntești este un sat în comuna Filipeni din județul Bacău. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Bistrița de Sus a județului Bacău și era formată din satele Lunca, Filipeni-Slobozia, Pârliturile, Valea Boțului, Fruntești și Moara Conachii. În 1950, comuna a fost transferată raionului Bacău din regiunea Bacău, revenind la denumirea de Filipeni, iar satul Moara lui Conachi a luat în 1964 denumirea de Pădureni.

⁹⁷¹ Fundeni, țin. Tecuci, (bis. Înălțarea, construirea de logofătul Costache Conachi, 1829; reparată 1861, 1881 și 1887). Vezi și precedentul. Documente, XVII, vol. IV, p. 145 (la 1617 satul era al lui Nestor Ureche vornicul); I.N., 1926-1927, p. 272 (la 1643, 1/2 sat a lui Nistor Batiște); Uricarul, VI, p. 286-287 (doc. 1813); Dig. Rom., III, p. 438 (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 303). La 17 iulie 1804 răzășii de pe moșia Ipotești, de la ținutul Tecuciului, vând moșia lor, care să „hotărăște cu moșia Cernica, răzășescă”, și cu Fundenii, a dumis(ale) banului Ștefan Rusăt (Radu Rosetti,

Cronica Bohotinului, p. 117). În urma împărțirii averii răposatului vornic Ștefăniță Ruset, „142 stânjeni, 3 palme și 4 parmăci din Bohotin revin clironomilor lui Iordache Ruset. Dumnealui banului Neculai Ruset, cu sora dumisale Catrina Depărtoaea, cumnata dumisale, dumneaei băneasa Safta Rusătoae a banului Ștefan Rusăt, fratele dumisale Neculai Rusăt și nepotul de frate al dumisale banului Neculai, dumnealui căminarul Răducanul Rosăt”. Trupul de moșie adică Prăinești este inclus astăzi în satul Grozești, din comuna cu același nume din județul Iași ; de această comună aparține și satul actual Colțul Cornii, ce se identifica cu moșia menționată în documentul de împărțire a stăpânirilor răposatului vornic Ștefăniță Ruset, vezi Tezaurul Toponimic al României. Moldova, vol. eu, Repertoriul istoric al unităților administrativ-teritoriale 1772-1988, partea I, A. Unitate la simplu (Localități și cu moșii) AO, București, Ed. Academiei, 1991, p. 266, 499), lângă Berheciul cu apă și Tecucelul cu apă. Are ca bătrâni: al lui Ivan Iapotă, Duma, Zavul, Românescul „și unul stărp”. Pomenită hotarnică din 4 Octombrie 7203/1694 a lui Anghel vtori Armaș. Citat dintr-un act de la Ștefan-Vodă, 15 Octombrie 6999/1491. Pomenit și „hotarul Itovăeștilor”. Se înseamnă „viile și așezările noastre”. Învoială de înbe părțile” cu un boier vecin.”- N. Iorga, Câteva documente moldovenesti, p. 68, în Studii și documente privitoare la istoria românilor, volumul XVI. Există și un „Zapis de mărturie al lui Mihai mare stolnic, Dumitru mare pitar, Stamate mare agă ș.a. boieri tocmelnici, prin care adeverează că ocinile din satul Fundeni, vândute de Stanciul logofăt, aparțin lui Miho spătar (În Revista istorică anul 13 (1927), p. 45, d. Sever Zotta publică o spiță de neam scrisă la 1842 de O. Tufescu «colegschii reghistrator», cu ascendența acestui boier basarabean până la un Isar Mihul clucer, fiul lui Mihul pârcălab. Dl. Zotta adaogă că identificarea lui Mihul pârcălab nu este grea, căci trebuie să fie evident același cu hatmanul și pârcălabul de Suceava Mihul de la 1616--1618, din domnia lui Radu Vodă Mihnea. Se poate, dar amintesc că în sec. XVII-lea, în Moldova existau și pârcălabi simpli cărmuitori de ținuturi, de obicei câte doi de ținut, în afară de marele hatman care purta și titlu de pârcălab al Sucevei. Așadar nu se impune neapărat ca Mihul pârcălab, din spița Tufescu, să fie același cu Mihul hatman și pârcălab de Suceava la 1616-1618. Sever Zotta mai identifică pe Mihul hatmanul lui Radu Vodă Mihnea în Moldova, cu Miho spătarul în Muntenia al aceluiași voevod. Dacă această identificare este exactă, atunci Mihul hatmanul și pârcălabul de Suceava aparține familiei Racotă din Muntenia și nu poate fi același cu Mihul pârcălab din spița Tufeseu. Miho spătarul apare pentru prima oară în divanul lui Radu Vodă Mihnea în Muntenia la 2 Martie 1616 (N. Iorga, Studii și doc. VII. 165. La 1615 în divanul lui Radu Vodă, vel spătar era încă Leca (ibid. V. 297) Rudeanu zis și din Leurdeni, soțul Grăjdanei Băleanu și ucis de Domn. (Acad. Rom., Creșt. col. 1910 p. 272). Radu Vodă părăsind în August 1616 scaunul Țării Românești, trece în acel al Moldovei până la Februarie 1619. Se poate ca Miho spătarul să-l fi însoțit și să fi ocupat în Moldova dregătoria de hatman, corespunzătoare celei de spătar din Muntenia. Miho reappare în Țara Românească, tot ca vel spătar, după o eclipsă de doi ani, în divanul lui Gavril Movilă la 19 Aprilie 1610 ca și la 15 Iulie 1620, I.C. Filitti, Arhiva G. Gr. Cantacuzino, doc. 105 și 668). Îl găsim apoi, cu aceeași dregătorie, la 8 Iunie 1626 în divanul lui Alex. Vodă Coconul, ibidem, doc. 111) la 23 noemvrie 1628 în divanul lui Alex. Iliăș, ibidem, doc. 513) și-și păstrează slujba până la 1630, când apare ca vel logofăt în divanul lui Leon Vodă. În hrissovul del a 1 Sept, acest an, se stabilește totodată și identitatea lui Miho logofătul cu Miho spătarul de mai înainte, arătându-se că într-o pricină de judecată fusese martor și «Miho vel logofăt care a fost atunci spătar mare, vezi I.C, Filitti, Arhiva G. Gr. Cantacuzino, doc. 105 și 674). La 1631 este un moment mare ban, apoi reappare ca vel spătar, Gh. Ghibănescu, Arhiva din Iași, 1915 p. 1656). La 16 Februarie 1640 deci șapte ani după ce dl. Zotta îi pierde urma, îl regăsesc vel logofăt în divan, Filitti, op. cit., doc. 122), iar la 28 noemvrie același an semnează un act de vânzare împreună cu fii săi Dima comis și Leca spătar. El iscălește grecește: «Mihos logothetis», Ibidem, doc. 184). Adaogă că și fratele lui Miho, faimosul aga Leca al lui Mihai Viteazul, care avea mai mulți sfetnici greci, iscălea și el tot grecește, (Ibidem, p. 52 nota 4) ceea ce arată că acești frați erau originari de la sudul Dunării, greci

sau grecizanți. Faptul că în cronica lui Ludescu, Miho este numit Mihul, cum relevă dl. Zotta, sau că este citat în unele documente cu numele de Mihul, nu poate constitui o dovadă contrară, odată ce în divane figurează mereu ca Miho, Doc. publicate de Filitti, op. cit., și pe care le-am văzut în original, și odată ce el însuși iscălește Mihos. Originea ardeleană ce dl. Zotta ar fi dispus să-i atribuie, identificându-l cu hatmanul și pârcălabul Mihul din Moldova, este deci exclusă. Spița Tufescu, în care de altfel, însuși domnul Zotta relevă «nepotrivelii», vorbește de patru copii din Moldova ai lui Mihul pârcălab. Această arătare poate fi exactă pentru Mihul pârcălab din spița Tufescu, poate fi exactă și pentru Mihul hatmanul și pârcălabul Sucevei cu care îl identifică d. Zotta; este inadmisibilă însă pentru Miho marele spătar și logofăt muntean. Acesta din urmă a avut într'adevăr patru copii, bine cunoscuți, dar care au trăit în Muntenia, Ghinea biv vel armaș Racotă 1619; Dima comisul; Leca spătar Racotă 16.9, zis și din Găvănești (Teleorman); Grăjdana. (Filitti, op. cit., p. 52, nota 4), unde urmașii lor trăiesc și azi. A-l identifica cu Mihul pârcălab din spița Tufescu, ar însemna a-i atribui încă alți patru copii care ar fi trăit în Moldova. Cei patru copii din Muntenia poartă, încă dela 1619, numele patronimic de Racotă; fiul lui Mihul pârcălab din spița Tufescu se numește Isar Mihul, adică transformă în nume patronimic numele de botez al tatălui: din același tată s'ar fi desprins deci doua rânduri de copii, purtând nume patronimice deosebite și trăind în țări diferite, străini unii de alții. Este exclusă ipoteza că Miho ar fi avut opt copii, din cari pe patru, cei din spița Tufescu, i-ar fi luat în Moldova și apoi i-ar fi lăsat acolo când s'a întors în Muntenia. Tot așa este exclusă altă ipoteză că Miho când a trecut în Moldova la 1616, în vârstă de cel puțin 47 de ani, unul din fii săi, Ghinea, este încă de la 1619 biv vel armaș. De nu va fi avut atunci decât zece de ani, trebuie să fi fost născut cel mai târziu la 1594; dacă tatăl său Miho nu va fi avut atunci decât tot 25 de ani, trebuie să fi fost născut cel mai târziu la 1569, să se fi căsătorit acolo a doua oară, să fi avut în doi ani (1616- 1618) pe cei patru copii din spița Tufescu și să-i fi lăsat în seama mamei lor când s'a întors în Muntenia după doi ani (Rectificări istorico-genealogice, Emanoil Hagi Mosco, Revista arhivelor, p. 299-232, Iași, 1927). La 1633/7141 iunie 12, BAR, doc. ist., 27/CXLVII. Gheorghe, logofăt din Fundeni, dăruiește Mănăstirii Aninoasa (astăzi biserică de mir în satul Buda, com. Cislău, județul Buzău), la 6 ianuarie 1592, „niște pământ și patru pogoane de vie din malul de lângă satul Hânțești” (Prof. T. G. Bulat, Mărturii documentare despre mănăstiri din Eparhia Buzăului, în BOR, anul LXXXVIII, nr. 7-8, 1970, p. 827) (astăzi sat, comuna Buciumeni, județul Galați). De reținut: Hanul Conachi top. pers.l. Oicon. (At. la 1889: ttrm, II, 515/2.). Fost han, p. ext.s., com. Fundeni, jud. Galați, înființat lângă han. ♦ Cu schimb. de ent.; vechi: Rateșul Conachi ib. (a. 1871). ♦ Cu determ. la gen.; vechi: Rateșul lui Conachi ib. (a. 1900). a. P. polar. Fiton. (În sint. Pădurea Hanul Conachi) Păd. La NV de s. Hanul Conachi. mdg, I, 372/2 (a. 1898). – Scris și: (1) Hanul Conache ttrm, II , 515/2 (a. 1889); (a) Pădurea Hanul Conache Atlas mold. (a. 1895). – Var.: (1) Ratoșul lui Conache mdg, III, 689/3 (a. 1900), cu forma etimologică a ent. – Etim.: de la numele logofătului Costache Conachi, care spunea, în testamentul său, că s. Fundeni a fost „răzădențăea veche a neamului Conăchesc” (Kirileanu, t. 611); aici el începuse construcția hanului în a. 1811 (Paul Păltănea, c. 219).

⁹⁷² Furcenii Noi este un sat în comuna Cosmești, din județul Galați. În 1931, satele Furcenii Noi, Furcenii Vechi și Satu Nou s-au separat, formând comuna Furceni, împreună cu satele Movilenii de Jos și Movilenii de Sus. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Nicorești a județului Tecuci, și era formată din satele Băltărețu, Cosmeștii din Deal, Cosmeștii din Vale, Furceni și Satu Nou.

⁹⁷³ Galbeni este un sat în comuna Filipești din județul Bacău. În anul 1639 o treime din satul Galbeni aparținea lui Pătrașco Boldescu. Ceva mai târziu, satul este cumpărat de Toma Cantacuzino pentru ca apoi să fie menționat ca aparținând mănăstirii Precista din Roman. Anuarul „Socec” al României Mari, apărut în anul 1923, cel mai complet anuar al României din perioada interbelică, menționează comuna Galbeni ca făcând parte din plasa Siretul de Jos, județul Roman, având în componență satele Galbeni (Mazili), Bucium (Buciumenii-Precistei) și cătunele Filipești

și Cotul Grosului (Corduneni). Se mai păstrează Cartea lui Andrei armașul al doilea, Pătrașco Bodescu, Ianuș hotnogul de Călărași, Ionea vâtaful și Ștefan Pierdutul din Iași, prin care mărturisesc că Văscan din Vorniceni a pus zălog partea sa din acel sat, la Apostol fost pârcălab; 1640 mai 16, Iași, BAR, doc. ist., 188/cxxxvii. Pe locul actualei comune, Vorniceni încă înainte de 1400, au existat câteva cătune și anume la punctul Țiganca (catunul Țigănești) și după deal, în pădure, la punctul numit Dumeni, erau câteva case numite Dumești. Din scrierile cărturarilor satului din prima jumătate a secolului al XX-lea reiese că, prin cartea de danie a lui Alexandru cel Bun, la 1402 Matei Tofan, vornic la curtea Domnească a Țării de Jos, a primit în proprietate moșia înconjurată de satele „Vărzăreștii Mari, Selișteea Veche, Buda, Pitușca, Tătăreștii și Căpriană”. Se mai afirmă că acest vornic a găsit mai frumoasă valea cătunelor Dumești și Țigănești. Din această cauză el a mutat vatra satului în a treia vale, pe drumul mare care ducea spre schitul Căprianiei, cu numele improvizat de atunci al vornicului „Vorniceni” (ANRM, F. 339 i. 1 d. 8241 f. 9-10.) Așa cum s-a putut vedea din legenda satului care, între altele, este sprijinită de specialiști, denumirea satului provine de la cuvântul „vornic” (în slavona „dvornic”) (vezi și Anatol Eremia, Nume de localități. Studiu de toponimie moldovenească, Chișinău, 1970, p. 118.) Din această cauză găsim că în continuare este potrivit să ne referim, fie și sumar, la semnificația noțiunii de „vornic”, vornicul în Moldova era unul dintre cei mai înalți demnitari ai țării, fiind și membru al divanului. El avea funcții judecătorești și totodată aplica sentințele pronunțate, fiind ajutat de un aparat de constrângere. Inițial veniturile vornicului se formau din amenzile și taxele încasate de la împetricinați, precum și din darurile primite de la supuși. Supușii săi direcți erau vornicul al doilea și vornicul al treilea, cu aceleași atribuții, dar în litigii de importanță mai mică. În secolul al XV-lea dregătoria se dublează, apare un mare vornic al Țării de Sus pentru ținuturile din nordul țării și un mare vornic al Țării de Jos, pentru ținuturile din sudul țării. În epoca fanariotă activau simultan câte 5-6 mari vornici. Existau și alte categorii de vornici, cum ar fi: vornic de gloată sau vornic de curte, care era șeful dregătorilor de la curtea domnească; de asemenea exista vornicul de poartă, judecător în litigii neînsemnate, care-și făcea serviciul la poarta curții domnești în secolele XV-XVII. În secolele XVIII-XIX era hotarnic și prețuitor al bunurilor mobile și imobile la vânzarea și cumpărarea lor. Vornicul de ținut era un dregător superior dispunând în unele ținuturi de împuterniciri administrative și judecătorești. Vornicul doamnei era și șeful personalului care îngrijea de soția domnului Moldovei; se mai numea și Cupar. Vornicul de aprozi era în secolele XVIII-XIX șeful aprozilor sau micilor slujbași care executau sentințele Divanului în materie de drept civil. Vornicul de obște în secolele XVIII-XIX era membru al Divanului, administrator al fondului care ajuta moșierii săraciți. În plus, acest vornic supraveghea respectarea legii. El ancheta și uneori judeca procesele de drept succesoral. Vornic de Vrancea era locțiitorul starostelui ținutului Putna în ocolul Vrancea. Vornic de țigani era administratorul principal și judecătorul țiganilor domnești. Vornicul satului era doar reprezentantul autorităților administrative de ținut în sat și era numit în general din rândurile țăranilor. Acest vornic era, de regulă, scutit de bir și de alte impozite, însă cota lui erau obligați s-o plătească consătenii. El avea dreptul să judece litigii neînsemnate ale consătenilor și să-i pedepsească pentru mici încălcări de lege (vezi Enciclopedia Sovietică Moldovenească, vol. II, Chișinău, 1971, p. 82). Este adevărat, în legătură cu data întemeierii localității unele surse tipărite, cum ar fi, de exemplu, Dicționarul Statistic al Basarabiei, publicat la Chișinău în 1923, arată că „anul înființării satului Vorniceni este neprecizat” (p. 298), iar altele indică drept dată de întemeiere a satului anul 1618 (Enciclopedia Sovietică Moldovenească, vol. II, Chișinău, 1971, p. 82.) Documentar însă satul Vorniceni este menționat pentru prima dată la 25 aprilie 1420. Iată conținutul documentului care ne interesează: „Din mila lui Dumnezeu, noi, Alexandru voievod, domn al Țării Moldovei. Facem cunoscut cu această carte a noastră, tuturor celor care o vor vedea sau o vor auzi citindu-se că această adevărată slugă a noastră și credincios boier, pan Oană vornic, a slujit mai înainte sfânt răposaiților noștri înaintași cu dreaptă și credincioasă slujbă, iar astăzi ne slujește nouă cu dreaptă și credincioasă slujbă. De

aceea, noi, văzând dreapta și credincioasa lui slujbă către noi, l-am miluit cu deosebita noastră milă și i-am dat în țara noastră, în Moldova, satele anume Corneștii și Miclăușeni și Loznova și Săcărenii și Vornicenii și Dumeștii și Țigăneștii și Lăvreștii și Sadova și Homicești. Toate acestea să-i fie de noi uric, cu tot venitul lor, lui și copiilor lui, și nepotilor lui, și stranepotilor lui, și răstrănepoților lui și întregului lui neam, cine se va alege cel mai apropiat, neclinit niciodată, în vecii vecilor. Iar hotarul acestor sate care sunt la Bicovat să fie începând de la mănăstirea lui Vârzar, pe deasupra prisăcii lui Acibo, pe vârful Horodiștei, la vârful Lozovei, la podul lui Gîrlanici, de la Fântâna Mică până la Fântâna Mare, iar de la Fântâna Mare, deasupra, la poiana Tirnăucii, de la poiana lui Chiprian, cu moara de pe Bic, din Lunca cea Mică, și către Poroseci și de la Porosaci, la gura Pitușcăi, la seliștea lui Tigomir, iar de la seliștea lui Tigomir, pe deasupra Homiceștilor și deasupra Sadovei, și de la obârșia Sadovei la gura Conelii, iar de la gura Conelii, pe deasupra, la mănăstirea lui Vârzar. Și în acest hotar să-și întemeieze prisăci, câte va putea să întemeieze. Și-îi întărim hotarele vechi, pe unde au fost din veac. Iar la aceasta este credința domniei noastre, a mai sus-scrisului Alexandru voievod, și credința iubitului fiu al domniei mele, Iliăș voievod, și credința tuturor copiilor noștri și credința boierilor noștri: credința panului Mihail și a copiilor lui, credința panului Grinco și a copiilor lui, credința panului Dragoș și a copiilor lui, credința panului Giurgiu și a copiilor lui, credința panului Șandru și a copiilor lui, credința panului Negrea, credința panului Iliăș, credința panului Vilcea, credința panului Mîndricică, credința panului Dan ceașnic, credința panului Nesteac și a copiilor lui, credința panului Stan vistier, credința panului Ivan Detco, credința panului Opriș, credința panului Domoncus stolnic, credința panului Stoian Procelnic, credința panului Ciurbă și credința tuturor boierilor moldoveni, și mari, și mici. Iar după viața noastră, pe cine Dumnezeu îl va alege domn al țării noastre, Moldova, sau din copiii noștri sau din neamul nostru sau oricine acela să nu cîltimească dania noastră, ci să-i întărească și să-i împuternicească pentru că i-am dat pentru dreaptă și credincioasă slujbă a tatălui său și pentru slujba lui. Iar pentru mai mare întărire a tuturor celor mai sus-scrise, am poruncit slugii noastre credincioase, pan Isaia logofăt, să scrie și să atârne pecetea noastră la această carte a noastră. La Suceava, în anul 6929/1420 aprilie 25 (Documenta Romaniae Historica. A. Moldova (1384-1448), vol. I, București, 1975, p. 67-68; în alte surse apare „Dvorniceni” sau „Dvorniciani”: Documente privind istoria României. Veacul XIV-XV. A. Moldova, București, 1954, vol. I, p. 41-42; Gh. Ghibănescu, Surete și izvoade, Iași, 1927, vol. XVIII, p. 15-17). Al doilea document în care se menționează satul Vorniceni ține de anul 1560. Fiind semnat de Alexandru Lăpușeanu, domnitorul de atunci al Moldovei, documentul respectiv este important pentru noi și prin faptul că fixează data trecerii moșiei satului în proprietatea mănăstirii Căpriană: „1560, 11 aprilie... Adică binevoindu domnia me cu al noastră buna vrere din curată și luminată inimă, dintru toată al noastră bună voie și ajutorul lui Dumnezeu am făcut domnia me pentru sufletul și mântuirea domniei mele... și de Dumnezeu dăruirii fii domniei mele, și ma dat și am miluit domnia me al noastră din nou zidită a nostru rugă mănăstire Căpriană, unde esti hramul Adormirii presfinții stăpînii noastre de de Dumnezeu născătoare și pururea ficioara Maria, și am dat satili anume: Lozova, și Miclăușenii, și Pîrjoltenii, și Onestii, și Sadova, și Bălicenii, și Lucenii, și Vornicenii, și Dumenii, și Glăvășanii, și Bretișcanii, și Zăpenii, și în jos Purcarii, la fântâna Purcarilor, și cu un ezar și toate gârlile Fătului, și Fincova, și Pepelii, unde cade în toată balta Copanca, și toate părțile satului Păpăuții, și Alexintii, și vadul Ciorăștii, și trii falei de vie Cotnar, și patru saiasa de țigani, anume: Petrea cu fimeia și cu copiii lor, și Ioan cu fimeia și cu copiii lor, și Dragan cu fimeia și cu copiii lor, și Vlad cu fimeia și cu copiii lor. Toate acestea mai sus scrise sate și cele mai sus scrise trii falei de vie de la Cotnari, și aceste patru sălașe de țigani ca să fie de la noi a noastră sfînti rugă mănăstirii Căpriană, unde este hramul Adormirea Presfinții de Dumnezeu născătoare, uricu și cu tot neștrămutat nici odinioară în veci de veci. Iară hotarul acestor mai sus scrise sate ca să fie a tuturor satelor, cu iazuri și cu mori, pe unde vor fi locurile, și după a sale vechi hotare, pe unde din veci au umblat. Și înspre aceasta este credința noastră de mai sus scris, Alexandru vodă, și a preiubiților fii

Gârbovăț⁹⁷⁶, Gârlești st. Poștă⁹⁷⁷, Găiceana⁹⁷⁸ 106; Găureana⁹⁷⁹, Gefu⁹⁸⁰, Gereni⁹⁸¹, Gherdana⁹⁸² 62; Gherjoaia 38; Gheești⁹⁸³, Ghidigeni⁹⁸⁴, Ghilivești 38⁹⁸⁵;

domniii mele: Ionașcu, și Bogdan, și Mihail, și Petru, și credința tuturor boierilor noștri, dumnealor: Ioan Moțocu vornic, și Negoe, și Vascan Movilă pârcălabu, și Alexa Bodei pârcălabu, și Petrea Circovici, și Ioan, și Cârstea pârcălabu de Neamț, și Vascan și Andrii pârcălabi de Cetatea Noi, și Dumitrul portarul de Suceava, și Sava vel postelnic, și Moga vel spătar, și Ioan vel visternic, și Costea paharnic, și Andreica stolnic, și Pasco comis și a tuturor boierilor, mari și mici. Iar după a noastră viață, cine va domni pământului nostru din fii noștri, sau dintru al nostru neam, sau ori pe cine va alege Dumnezeu a fi domn țării noastre, a pământului Moldaviei, nimeni să nu strici a noastră danie și întăritură a sfintii mănăstiri, ci mai vârtos să întimiezi și să-i întărească sfintii mănăstiri. Iar cine s-ar ispiți să strice a noastră danie și întăritură de la sfânta mănăstire acela să fie blestemat de domnul Dumnezeu, care au făcut cerul și pământul, și de precinstita a lui maică, și de sfintii apostoli Petru și Pavel, și de alți, și de 318 sfinți părinți de la soborul Nichia, și de toți sfinții bineplăcuți lui Dumnezeu, și ca să aibă parte cu Iuda și cu trecetul Arie, și cu alți a Iudi, care au răstignit pe domnul Hristos, sânjile pe dinși și pe fii lor, care este și va fi în veci...” (Moldova în epoca feudalismului. Documente slavo-moldovenești, vol. I, Chișinău, 1961, p. 74-75.)

⁹⁷⁴ Vezi și Bazga (Gălăești), com. Horgești, jud. Bacău. Vezi harta din 1827 a satului (Acad. R.S. România, DCCCLVI/149, opisul de doc. (ibidem, doc. 155), din care rezultă că se numea Gălăești sau Bazga. Vezi, de asemenea, cataografia din 1844-5 (ibidem, MDLXIX) și Tătărani. „Documente, XVI, vol. I, p. 470-471 <la 1546, 1/4 din satul G. la gura Răcătăului, al lui Danciu Huru și al surorii sale, Maria>; p. 544 (doc. 1546, despre împărțirea unei jumătăți de sat); Uricarul, VI, p. 205-206 <doc. 1806, G. Tecuci>; Dic. Rom., III, p. 481 (seliște în Bacău).” Vezi și hotărnicia din anul 1851 a moșiei, proprietatea farniliei Sturza <Acad. R. S. România, MOOLVII/16>. Despre satul G.-Tecuci vezi doc. de la .Arh. St. Buc., Ep. Roman, path. V. A mai existat și Tătărani (fost Găleșesti), com. Dănești, jud. Vaslui (bis. ante 1812, Atnintita la 1646 ian. 20, Cu numiele de m-rea Sf. Dilmitrie a lui Vasile voievod St Buc., m-rea Galata, VII/5). La 28 aprilie același an, domnul spune m-rea dorniniet mete” (ibidem, VII/6--7). La 1641 mart. 4, este amintita bis. domnească din Galați care este foarte probabil aceasta (Arh. St. Buc., Sf. Sava-Iași, XXXIII/14). Mahalaua Sf. Dumitru exista și în sec. XIX (vezi doc. din 1838 nov. 17, Acad. R. S. România, MODXCII/32). AEH, 1934, p. 52, 1935, p. 68, 1936, p. 71, 1938, p. 94-95 (bis. nouă); C.H., ian. 1941, p. 13 (bis. ruinată de cutremurul din nov. 1940); Dicț. Rom., V, p. 559; Costăchescu M., Doc., Ștefan, p. 80 (despre satul T. fost Pașcani); Idem, Doc. Ștefăniță, p. 124 (despre satul T. Fălciu, fost Găleșesti); RSIAB, 1933, p. 283 (1812). - <http://bp-soroca.md/soroca/Stoicescu%20Nicolae.%20Repertoriul%20bibliografic%20al%20localit%C4%83%C8%9Bilor%20%C8%99i%20monumentelor%20medievale%20din%20Moldova.%201974.pdf>

⁹⁷⁵ ANI, colecția Hărți, Plan de situație a râului Bistrița, comuna Crucea, județul Neamț, locul Poiana Dealul Calului, 1/2000, 1931, 0,40/0,3, 1 m, Hartie de calc 13/13-22/17. Plan de situație a râului Bistrița în hotarul comunei Gândești, județul Neamț, în jurul podului Frunzeni.

⁹⁷⁶ Este sat, atestat ca moșie la 3 iulie 1786. Depindea de ținutul Tutova. Hotarnica întocmită la această dată este amintită într-un zapis scris la 3 sept. 1810 („Documente răzășești”, I. 1932, pag. 50 - 51). Când toponimul este transcris și în forma Grabavăț. Satul a luat numele pâraului care-l străbate (izvorăște din partea sudică a Dealului Găunoasa, la apus de satul Cerțești), un derivat din cuvântul slav vruba, vorbov, „salcie”. Gura Gârbovățului este un alt sat, format înainte de anul 1871, la vărsarea „gura” pâraului Gârbovăț în Bârlad, la sud de satul Ghidigeni. Inclus în anul 1925 în acest sat, a fost reînființat în 1932, cu același nume, Gura Gârbovățului, mai la nord.

⁹⁷⁷ 1704 /7212 iul. 3. – Constantin Zberea clucer și Gheorghe Șendre dau mărturie hotarnica lui Constantin Ruset vornic pentru părțile de moșie ale lui Neculai Racoviță fost mare logofat și Iordache Ruset mare vornic, din satul Gârlești, ținutul Tecuci. Cop., CCIII/1. Cat. Mold., V, 335 (<https://www.qdidactic.com/istorie-biografii/istorie/indice-cronologic-istorie592.php>). 32. La 1457 aprilie 12 – 1504 iulie 2 Ștefan voievod dăruiește lui Cristea o parte din satul Gârlești (Prin actul din 1448 iulie 15, Petru voievod întărește lui Cernat Ploscar și fratelui său Șteful 15 sate, 12 seliști, 2 mănăstiri ș.a., între care și satul Gârlești, pe Bârlad (v. DRH, eu, p. 397–399, nr. 280), pe Bârlad. Mențione în uricul din 1528/7036 martie 23, prin care Petru <Rareș> voievod întărește lui Nicoară Grozav pârcălab a patra parte din satul Gârlești, partea din mijloc (v. DIR, XVI, I, p. 282–284, nr. 248). – Hrisov din Huși, 7 aprilie 1546, prin care Petru Rareș, domnul Moldovei, întărește postelnicului Sava a patra parte din satul Gârlești, ținutul Tecuci (Fond sl. 70). Ref.: Gh. Ungureanu, N. Marcu, op. cit., în RA, 1972, nr. 1, p. 150; Gh. Ungureanu, op. cit., în RA, 1972, nr. 2, p. 277-278. Publ.: ibidem, p. 286-287 (transcriere și traducere de Ioan Caproșu) (acad. Virgil Cândea, Mărturii românești peste hotare_2reduced.pdf., p.111, poz. 514, Editura Biblioteca Bucureștilor, 2011). „Din documente mai aflăm și pe alți membri ai partidei Găneștilor. La 7 aprilie 1546, Petru Rareș dăruiește și întărește lui Sava pastelnic un sfert din Gârlești, la Tecuci, care fusese al lui Pătrașco, fiul lui Bran (D.I.R. 1 /XVI, nr. 411, p. 452.), iar Pătrașco, fost vornic de Vaslui (D.I.R., 2/XVI, nr. 244, p. 232-233), a „pierdut-o în vicișug, când au fugit cu Găneștii” (Șt. S. Gorovei, Gănești și Arburăreștii, Fragmente istorice, 1538-1541 în revista Cercetări istorice, Muzeul Istorie al Moldovei, Iași, 1971, nr. 2).

⁹⁷⁸ Comuna se află în zona de sud-est a județului Bacău, pe colinele Tutovei, pe râul Găiceana, un afluent al Berheciului. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna era reședință plășii Berheci a județului Tecuci și era formată din satele Găiceana, Ghilovești, Huțu, Lunca, Marginea, Petroasa, Popești, Recea, Ungureni, Valea Morii și Zlătăreasa. În 1925, Anuarul Sococ o consemnează ca reședință a plășii Găiceana. Legea administrației locale din 1931 consemnează următoarele sate: Ghilăvești, Gura Zlătăresei, Huțu, Lunca, Marginea, Petroasa, Popești, Recea, Târgu Găiceana, Unguri, Valea Morii și Zlătăreasa („Tablou de regrouparea comunelor rurale întocmit conform legii privind modificarea unor dispozițiuni din legea pentru organizarea administrațiunii locale”. Monitorul oficial și imprimeriile statului (161): 404. 15 iulie 1931). În 1968 a fost transferată la județul Bacău. Tot atunci, satul Târgu Găiceana a luat numele de Găiceana și au fost desființate satele Lunca, Marginea, Petroasa și Recea (comasate cu satul Găiceana), Valea Morii (comasat cu satul Huțu) și Zlătăreasa (comasat cu satul Popești); iar satul Unguri a luat denumirea de Arini.

⁹⁷⁹ Găureana, țin. Tecuci (Vezi și doc. de la Arh. St. Buc., A.N., pach, MMDCOCXXV. La 1816 aug. 15, satul Găureana -Tutova era al Jul Ștefan. Coroi <ibidem, MDCXL/40>.). Documente, XVII, vol. IV, p. 178-179 (doc. 1617, satul fusese întemeiat de Năbădaico, fost vornic); Uricarul, VI, p. 281, 294, 303 (doc. 1807, 1815) (N. Stoicescu, op. cit., p. 322). Astăzi sat dispărut și necercetat.

⁹⁸⁰ Este un sat, atestat ca moșie în ținutul Tutova, la 1812. Se folosea forma Geful de origine onomastică. Nicolae Geful (etimologie necunoscută), locuia la 30 iunie 1742 în satul Triponești (astăzi numit Priponești, „Condica lui Dimitrie Mavrocordat”, Ediție Corneliu Istrati, 1985, nr. 711). Nu putem preciza dacă formele toponimice Tafu, Tefu, Tifu, folosite, din când în când, în răstimpul 1842-1862 sunt derivate din onomasticul Geful. Satul s-a constituit după 1836: prin 1855 i se spunea Gefu sau Bălăneasa.

⁹⁸¹ Se păstrează Cartea prin care Grigorie Alexandru Ghica vv., domnul Moldovei îi întărește lui Costandin Vărnăv medelnicer, stăpânirea unei jumătăți din satul Gereni, ținutul Tecuci; 1765 aprilie 13. BAR, Doc. Ist. XCIX/95. Gereni, Tecuci (Despre sat vezi doc. de la Arh. St. Buc., m-rea Neamț, LXXIV/43 (mrs. 1262).) Vezi și Hulubeni. Doc. rel. agrare, II, indice (proprietarii satului Gereni - Tecuci).

⁹⁸² Gherdana este un sat în comuna Tătărăști din județul Bacău. Localitatea este traversată de râul Polocin care are ca afluent râul Perchiu. Prima atestare documentară este din anul 1617, iunie 3 (DANIC, ms. 529, f. 3-4, Doc. Istorie (original), CLXXXI/75, trad. Ghe. Ghibănescu, Surete și Izvoade, Ed. Viața Românească, vol. XXII, Iași, 1930, p. 136-138 (nr. 146); C. Solomon, A. Stoide, Documente tecucene, vol. I, Bârlad, 1938, p. 7 (nr. 6); DIR, A, IV (1616-1620), p. 177-179 (nr.219); menț. Cat. I, p. 400, nr. 1773), când domnitorul Moldovei, Radu voievod, îi întărește vornicului Năbădaico satul întemeiat de acesta. Așadar, întemeierea satului a avut loc în anul 1617, sau puțin mai înainte: „Și deasemeni a întemeiat mai sus zisul nostru boier, un sat anume Găureana mai jos de satul Sucmezeu (Corbasca, n.n), în același hotar dinspre răsărit.” (cf. documentului). Se pare că populația a fost adusă aici de sus numitul vornic din satele dimprejur. De-a lungul timpului, satul a fost inclus în mai multe zone administrative: ținutul Tecuciului (1828-1832, Karta teatra voini v Europa 1828 i 1829 govod, sc. 1:420000), ocolul Polocinului (1832-1833, Catagrafia ținuturilor Moldovei din 1831-1833 (ms la ARH Iași, fd. Vistieria Moldovei, tr. 644, op. 708 și tr. 885, op.1011), CAT 1832, 166v), ocolul Berheciului (1833-1834, Condica de proprietăți din Moldova la 1833, BAR, ms rom., cota 733, 24v), ocolul Zeletinului (1834-1835, tabla obștimii satești a Prințipatului Moldovei după înrățunzirea făcută la anul 1834, în ANP, V (1895), 719), ocolul Berheciului (1835-1865, Tabla obștimii satești a Prințipatului Moldovei, alcătuită după observația comisiilor ținutale, 1835, p. 191), com. Condrăchești (1865-1871, Indicele comunelor României după noua organizare a legii comunale, București, 1865, p. 83), com. Condrăcheștii Băneșei (1871-1876, Dimitrie Frunzescu, Dicționar topografic și statistic al României, București, 1871), comuna Gherdana (1876-1887, Ministerul de Interne. Oficiul Central de Statistică, Statistica din România. Indicile comunelor pe periodul de cinci ani, 1876-1881, București 1876, p. 143), com. Condrăchești (1887-1929, Indicator al comunelor urbane și rurale din regatul României, București, 1887, p. 275), com. Corbasca (1929-1931, Decret nr. 4036 din 9 decembrie, privind împărțirea teritoriului României în județe, pe baza legii pentru organizarea administrațiunii locale din 3 august, în Monitorul Oficial (1929), p. 9332), com. Florești (1931-1868, Tablou de comunele rurale din țară, formate potrivit legii sancționată de înaltul decret regal nr. 2536, din 14 iulie, în Monitorul Oficial (1931) septembrie, p. 8036), com. Tătărăști (1968-prezent, Legea nr. 2/1968 privind organizarea administrativă a teritoriului Republicii Socialiste România, p. 1516. În anul 1863 include moșia Mățcani (Principatele Unite. „Foaie de Publicațiuni Oficiale”, Iași, 1863, 10/4). Lahovari descria localitatea astfel (1895): „Gherdana- sat, face parte din comuna Condrăchești. Situat pe dealul cu același nume, în partea de V a com., la o distanță de 1 km și 700 m departe de reședința comunei. Are o populație de 100 capi de familie cu 360 suflete. Copii în vârstă de școală sunt 50 (27 băieți și 23 fete). Este străbătut de văile Țiglinei și Izvoare, și de drumul ce duce la Corbasca. Anul acesta (1895) s-a înființat o școală mixtă. Aici se află biserica cu hramul „Sf. Dumitru”, situată în partea de N a satului. Ea este făcută de Alecu Vidrașcu cu soția sa Ileana la 1854. S-a reparat în 1873. Are 8 fâlcii de pământ, date la 1864. Teritoriul cât(unului) e de 100 hectare. Locuitorii sunt împroprietăriți la 1864. Satul își trage numele de la Gherdana, sora lui Drăghiciu, care era proprietarul acestor sate. Satul comunică cu celelalte prin o șosea ce vine de la Floresci (Florești n.n) care se unește cu cea care vine de la Drăgesci (Drăgești n.n) și duce peste del (deal n.n) la satul Corbasca” (I. Lahovari, Marele Dicționar Geografic, 1896, III, p. 89).

⁹⁸³ Toader și fratelui său (Ivan) stăpânesc satul Gheești (pe Zeletin), cumpărat cu 85 de zloți. Nepoții lui Laslău, precum Toader Iucaș și Petru Iucaș, fiii lui Șandru de la Iucaș, împreună cu Oană Muste, Giurgiu Vulpe și ceilalți veri ai lor, și-au împărțit satele prin uricul datla Vaslui, la 22 ianuarie 1495 (DRH, A,III, nr. 172, p. 314–316. Pentru o spiță genealogică, cea urmașilor lui Laslău globnicul, v. Gh. Ghibănescu, op. cit., XIX, Iași, 1927, p. 214; Mihai Costăchescu, Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare, II, Iași, 1932, p. 437). Se adaugă satul Gheeștii de pe Zeletin, din ținutul Tecuci, la 16 ianuarie (DRH, A, III, nr. 167, p. 304–305).

Gîrlești⁹⁸⁶; Ghîrbu 20; Glăvănești⁹⁸⁷ 143; Giurgioana⁹⁸⁸ 42, Godinești 70; Gohor⁹⁸⁹ 151; Golești (Lăscăroaia) 5-20; Grăjdeni⁹⁹⁰ 46; Gulești (Coasta Lupei)⁹⁹¹ 83;

⁹⁸⁴ Este un sat, atestat în anul 1803. Depindea de ținutul Tutova. Sufixul eni a toponimului, aflat de obicei în componența unor nume de familie de apartenență locală, indică, probabil în cazul nostru, o origine onomastică prin radicalul Ghidig, Ghidic. La 26 iulie 1834 era întrebuițată forma Ghidiceni. Radicalul onomastic Ghidic nu l-am găsit atestat documentar. Gara Ghidigeni este un alt sat, constituit în anul 1889 în jurul stației de cale ferată, de la care și-a luat și numele.

⁹⁸⁵ Este un sat în comuna Vultureni din județul Bacău. Vultureni este o comună în județul Bacău, Moldova, România, formată din satele Bosia, Dădești, Dorneni, Ghilăvești, Godineștii de Jos, Godineștii de Sus, Lichitișeni (reședința), Medeleni, Nazărioaia, Reprivăț, Tomozia, Țigănești, Valea Lupului, Valea Merilor, Valea Salciei și Vultureni.

⁹⁸⁶ Gîrșești, țin. Tecuci. Într-o perioadă au fost și la țin. Putna (bis. SI. Paraschiva, ante 1809). A.B., 1931, p. 184 (cat. 1809); Chirileanu Gh. T., Răzeșii din Gârlești în luptă cu logofătul Costache Conachi, Iași, 1941, 6 p. (extras din A.M., anul I, nr. 1) <publică două doc. din 1837-1838, referitoare la satul Gîrlești din țin. Putna și Tecuci; răzeșii susțineau că se trag din Necoară pârălăbul Novgorodului (Romanului, din vremea lui Petru Rareș); Documente, XVI, vol. I, p. 452 (la 1546, 1/4 de sat a lui Sava postelnic); Doc. rel. agrare, II, p. 232 (sat al lui C. Ruset vornic, Gîrlești Tecuci); vezi și B.C.I., VIII, p. 86. Schitul Gîrlești a existat în sec. XVIII (Vezi însemnările din sec. XVIII transcrise de C. Bobulescu (Acad. R. S. România, Arhiva 1610, vol. II, f. 17-18). -Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 330.

⁹⁸⁷ Glăvănești (în trecut Muncelu) este o comună în județul Bacău. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna purta numele de Muncelu, făcea parte din plasa Zeletin a județului Tecuci și era formată din satele Glăvănești, Frumușelu, Fundătura, Poiana lui Stan și Muncelu. Anuarul Socec din 1925 consemnează separarea comunei Glăvănești, care avea 2081 de locuitori în satele Glăvănești și Poiana lui Stan și în cătunele Plopu și Răzeșu. Comuna Muncelu rămăsese cu satele Frumușelu, Fundătura și Muncelu. Ambele comune făceau parte din plasa Podu Turcului, a aceluiași județ. În anul 1950, comuna Muncelu a luat denumirea de Frumușelu, iar cele două comune au fost transferate raionului Răchitoasa din regiunea Bârlad și apoi după 1956 raionului Adjud din regiunea Bacău. Comuna este străbătută de la nord la sud de pârăurile Zeletin și Pereschiv, afluenți ai râului Bârlad. Comuna Glăvănești este situată geografic la marginea de sud-vest a Podișului Bârlad, zonă cunoscută în literatura geografică sub denumirea de Colinele Tutovei (Dan Ghinea, Enciclopedia geografică a României, Editura Enciclopedică, București, 2000).

⁹⁸⁸ Iată un act din LXXXV – 30 octombrie 1823: „Pre Înălțate Doamne, Cu mare plângere jăluim Mării Tale că pi valea Strâmbei la capul despre răsărit, di mai înainti vremi s-au împresurat partea noastră de moșie ci o avem de baștină noi răzășii, de către partea de moșie cumpărată a răposatului boer Gavril Conachi ce o are luată tot din trupul moșiei aceștia Șerbănești di la un Andrii Corpaci, și fiind la răzeși copie di pi zăpisul vânzătorului către numitul boer s-au rânduit di către dlor dregătorii la cercetare pe dumnealui Sardar Manolachi Radovici, și au găsit cu cale la starea locului că fără dreptate să întinde cu stăpânire peste partea noastră de moșie răzășască, având a lua moșie lui (?) de la un capăt păr la alt, dar nefiind cini să răspunde de partea boerilor stăpânitori ci să afle cum părții acestăi moșii a răposatului boier vornic Gavril Conachi. Pentru aceasta nu s-a hotărât și nu s-au pus piatră, ci au rămas ca să vinim la luminatul noi răzeșii ca să înfățișăm copii zăpisului de mai sus pominit și după cum va găsi cu cali cinstitul divan, ca să fim puși la cale, pentru aceasta ne rugăm cu lacrimi Înălțimii tale ca să fie luminată porunca Mării tale dregătorului, din ținutul Tecuciului, undi fiind dimpreună și dlui serdar Manolachi Radovici fiind și dumnealui Dumitru Chilmet inginer, ca să margă la starea locului să hotărască, puindu-și și piatră ca să fii hlizită (?) dreaptă partea noastră de moșie și mare pomimirii va rămâne Înălțimii Tale. La mila Mării tale plecați robi Noi răzășii din sat Giurgioana ținut Tecuciului anumi Ștefan

Machidon, Ioan Marin. Acta Vascan Eftimie 1823 octombrie 30". Dicționarul geografic, statistic și istoric al județului Tecuci (Th. Ciuntu) din 1897, arată că în comuna Giurgioana era următoarea situație: „Giurgioana de la Est de satul cu același nume, în raionul com. Giurgioana. Giurgioana, sat, face parte din comuna cu același nume la o depărtare de 4 km, 523 m de reședința comunei spre Sud, între dealul Giurgioana la Vest și dealul Daja la Sud. Are o populație de 62 capi de familie cu 252 suflete, cari locuiesc în 61 de case, cu 55 contribuabili. Giurgioana, râpă cu pârâu, pleacă din sat, merge direcție Vest - Est și se varsă în Zeletin.”- Theodor N. Ciuntu, - Dicționarul geografic, statistic și istoric al județului Tecuciu. București: stabilimentul Grafic I.V. Socecu, 1897, p. 91-92. (Cota F.G. III 14.262).

⁹⁸⁹ La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Zeletin a județului Tecuci și era formată din satele Gohor, Ireasca, Nârteștii de Jos, Nârteștii de Sus și Poșta, având în total 3061 de locuitori ce trăiau în 795 de case. Gohorul este la bază un sat răzășesc cu o vechime considerabilă, întemeiat înainte de anul 1500. Din documente reiese faptul că satul se numea pe atunci Otovăiești (Îtovăiești), iar locuitorii lui din cauza năvălirilor turcești și tătarăști s-au refugiat unii la est, împreună cu conducătorul lor Gohol, dar o parte la vest peste râul Berheci avându-l în frunte pe Brăhaș. Cei doi conducători au dat numele satelor Gohor și Brăhășești. Conform lui Gheorghe Ghibănescu între anii 1500-1550 Gohorul era în posesia unui anume Totole. Ovidiu Chiper într-o monografie a satului Gohor spune: „Satul Itovaiești „unde au fost Stan Certul”... au fost date de către Petru Voievod lui Glăvan pisariul... satele au fost cumparate de la Necoară și sora sa, Teodosia, feciorii lui Zaharia Brăhașul, paharnicul domniei în timpul lui Ștefan Voievodul. Zaharia Brăhașul a acumpărat acele două sate (Itovăiești și Mălăiești), sate ce sunt pe apa Berheciului cu „dres” de la Alexandru Voievod. Se consemnează existența pe Berheci a satului Cernica, care avea hotar de la „Hotarul Româneștilor la Hotarul Itovaieștilor”. Acest înscris s-a găsit la Biblioteca Națională Paris. Gh. Ghibănescu a copiat un testament al lui Simion Veisa în vara anului 1919 și a întocmit o schemă din care reiese că la 1500 - 1550 Gohorul era deținut de un anume Totole. Brăhaș a avut patru înaintași: Nestrea, Turbatul, Talpău, Stărpul. Stărpul cuprindea Gohorul, Vicolenii și Bicheștii (Brăhășeștii vechi) care țin din dealul dinspre răsărit până în apa Zeletinului.”

⁹⁹⁰ Grăjdeni este un sat în comuna Frunțișeni, din județul Vaslui. Satul Grăjdeni, înconjurat din vechime de păduri și aflat la 15 km. sud de orașul Bârlad, constituia un prielnic loc de popas pentru oamenii și carele care veneau de la Galați și mergeau spre Bârlad și Iași. Acest sat a făcut parte când din ocolul domnesc al târgului Bârlad, când din plasa Corod (fostul ținut Tutova) și, deși el apare menționat odată cu schitul Grăjdeni la 1599, atestarea sa documentară clară apare abia într-o hotarnică de la 20 iunie 1692, din care aflăm că părți din moșia sa aparțineau marelui vornic Vasile Costachi, marelui comis Ștefan Cerchez, marelui medelnicer Costachi, membrilor familiei Scârlet și altor descendenți ai familiilor Ghenovici, Costachi, Codreanu și Cerchez. Din Hotarnica moșiei schitului Grăjdeni (întocmită de logofătul Dabija al II-lea și de vornicul Vasile de Bârlad) aflăm că satul aparținea deja schitului. De asemenea, din Catagrafia Moldovei din 1772-1774 reiese același lucru, satul având atunci 61 de case și bordeie (dintre care 8 erau pustii), iar populația sa fiind formată din: 2 slujbași bisericești, 10 scutiți ai schitului, 40 de moldoveni liberi, 2 ruțași, 5 babe văduve, un vornic și un vataman, birnicii fiind 31. La începutul secolului al XIX-lea, satul Grăjdeni aparținea aceluiași schit. Astfel, la 1803 el făcea deja parte din ocolul Corod. La 1809 și 1816 satul era tot al schitului, locuitorii lui având vite, vii și loc de hrană destul, unii dintre ei ocupându-se și cu chiriile, iar cei 70 de liuzi (liudi) plăteau 355 de lei pe un sfert de an. În fine, în cel de-al treilea deceniu al secolului al XIX-lea, satul Grăjdeni avea un număr de 124 de gospodării. Numele de Grăjdeni vine de la grajdurile care adăposteau caii poștei. Aici obișnuia să poposească și Petru Rareș în drumul lui cu carele de pește, de la Galați la Suceava. Legenda locului spune că într-un an, trecând cu carele de la Galați spre Suceava, a dormit sub un copac din pădurea Grăjdeni (pe atunci nu exista satul) și a avut un vis foarte frumos, în care cele două dealuri din față erau de aur și i se înclinau lui, iar din gură îi ieșea un roi de albine. Ajuns aproape de locul pe care astăzi se află gara

Crasna, este întâmpinat de o solie de călăreți domnești de la Suceava, care-i aduc vestea că Divanul domnesc și Mitropolitul țării l-au ales Domn. Mă năstirea Grăjdeni, din ținutul istoric al Tutovei este în realitate ctitoria lui Cârstea Ghenovici, mare vornic al Țării de Jos, și a lui Roșca, trăitori la sfârșitul secolului al XVI-lea și începutul secolului al XVII-lea (Gheorghe Gherghe, Mănăstirea Grăjdeni, în „Grăjdenii”. Revistă de cultură și educație a Școlii gimnaziale Grăjdeni, com. Frunțișeni, județul Vaslui, anul I, nr. 1, martie 2013, p. 5; a se vedea și Gheorghe Gherghe, Ioan Ionel, Grăjdenii. Sat și mănăstire, Bârlad, Editura Sfera, Bârlad, 2013). schitul Grăjdeni exista la finele veacului al XVI-lea. Primul act care atestă existența sa este un hrisov al lui Ieremia Movilă, din 25 septembrie 1599, emis la Suceava, prin care voievodul îi întărește lui Nestor Ureche (mare vornic al Țării de Jos) cumpărarea satului Giulești (pe Bârlad) de la Petrică (nepotul judei Ion), precum și cumpărarea satului Bădeni (tot pe Bârlad) de la prezviteriul Ioan. Acesta din urmă cumpărare, la rândul-i, satul Bădeni de la mănăstirea Grăjdeni, plătind cu 50 de boi o moarte de om: „(...) Și într’acestea iarăși au venit înaintea noastră și înaintea a lor noștri Moldovenești boiari, a mari și a mici, prezbiteru Ion din Țigănești de a lui bună voe, de nimeni silit nici învăluit, și a vândut a sa direaptă ocină și cumpărătură, o seliște anume Bădenii și cu loc de moară pe apa Bârladului; care acea seliște au fost ținut-o mai dinainte călugării dela sfânta mănăstire numită Grăjdana, ce le-a fost lor danie dela Vartic fost mare vornic...” (Ioan Antonovici, Documente bărlădene, vol. IV, Bârlad, 1924, p. 40-42. DIR, A, Moldova, veacul al XVI-lea, vol. IV, p. 264; Dorinel Ichim, Biserici de lemn din Eparhia Hușilor, Huși, Episcopia Hușilor, 2001, p. 408). În timp, biserica a devenit schit pentru călugării din zonă și, apoi, pentru călugării greci. De altfel, o altă etapă de reconstrucție a bisericii de la Grăjdeni este cea din 1685-1687, când marele vornic Vasile Costachi, marele comis Ștefan Cercez, marele medelnicer Costachi, membri ai familiei Scărlet și alți ctitori (toți descendenți ai familiilor Ghenovici, Costachi și Cercez) ridicau o altă biserică din lemn, situată pe același amplasament, întrucât vechea biserică „era mai o pustie”. Actul care ne înștiințează despre aceste lucruri, deși este mai târziu (21 septembrie 1689), ne arată că schitul a fost închinat de către acești ctitori ca metoh la mănăstirea Mira, din ținutul Vrancea, (închinată, la rândul-i, la Mănăstirea Vatoped de la Muntele Athos) (Biblioteca Academiei Române, Fond Mănăstiri din Moldova, documentul DCXVI/240). Schitul Grăjdeni a avut moșiile Bădeana, Dealu Mare, Frunțișeni, Balumirești, Dumbrăvița, Movila Pascului, Movilele Gemine, dar și două loturi de pământ în târgul Bârlad. Acestea i-au fost donate, în timp, de către vornicul Toader Palade, serdarul Lupu Codreanu, comisul Ștefan Cercez, vornicul Vasile Costachi și spătăreasa Catrina Dediuleasa (Ioan Antonovici, Documente bărlădene, vol. IV, Bârlad, 1924, p. 269-270). Așadar, acest important lăcaș de la sud de Bârlad a cunoscut o perioadă de liniște și înflorire, mai ales că „drumul cel mare” traversa acest domeniu mănăstiresc. Abia la anul 1778, egumenul Ioasaf se judecă cu paharnicul Constantin Palade pentru recunoașterea acestor posesiuni ale mănăstirii Grăjdeni (Ibidem, vol. II, Bârlad, 1912, p. 56-57), iar pe la anul 1801 egumenul Teodosie ruga pe domn să cerceteze cauzele împresurării moșiei schitului de către vornicul Constantin Palade și spătăreasa Catrina Sturza din Bârlad (Ibidem, vol. II, p. 98) (Constituirea și creșterea marii proprietăți a familiei Palade a urmat, sub aspectul metodelor de creștere folosite, cursul celorlalte domenii boierești și mănăstirești: cumpărări de terenuri, danii de la apropiați sau bunuri primite ca zestre, punerea în valoare a unor noi suprafețe de teren prin defrișări, desteleniri, popularea unor seliști, restrângerea dreptului de folosință a țăranilor precum și luarea în stăpânire a pământurilor deținute de țăranime etc , vezi Henri H. Stahl, Contribuții la studiul satelor devălmașe românești. Procesul de aservire feudală a satelor devălmașe, vol. III, București, 1965, passim, precum și din cultatea unei astfel de analize, p. 165. Marea majoritate a proprietăților familiei au fost cumpărate. Dregătoria care aducea cele mai mari venituri permițând acumularea unei mari averi a fost cea de vistiernic, vezi V. Mihondrea, Relațiile agrare din secolul al XVIII-lea în Moldova, București, 1968, p. 67-68. Pentru vistiernicul Toader Palade citează Catastihul de moșii al acestuia, datat 1 septembrie 1745 al cărui manuscris se află la Arhivele Naționale Iași, fond Manuscrise, 1855,

publicat parțial de noi în CI (serie nouă), XVIII-XX, 1999-2001, p. 231-260. Alături de el sunt date exemplele boierilor Iordache Ruset și Gheorghe Ursache și ei mari vistiernici și deținătorii unor întinse domenii. Aceleași nume la care se adaugă și numărul moșiilor: Iordache Ruset (167 de moșii și părți de moșii), vistiernicul Gheorghe Ursache (104 sate, seliști și părți de sate), Nistor Ureche (cu 97 de sate și părți de sate, Miron Costin (89 sate), le găsim și la Vasile Costăchel, P. P. Panaitescu, A. Cazacu, *Viața feudală din Țara Românească și Moldova sec. XIV- XVII*, București, 1957, p. 252. Într-adevăr, în această slujbă îi întâlnim pe mulți membri ai familiei, începând cu bătrânul Palade (vezi că bătrânul Palade deținuse, înainte de a fi vistiernic și slujbele de cămăraș, care a fost multă vreme sinonimă la noi cu cea de mare vameș - N. Grigoraș, *Instituții feudale din Moldova. Organizarea de stat până la mijlocul sec. al XVIII-lea*, București, 1971, p. 270-271) vistiernic al lui Vasile Lupu vodă. Deținerea acestei importante dregătorii vreme îndelungată precum și celelalte demnități deținute în divan, care aduceau și ele posesorului mari foloase materiale, vezi Nicolae Stoicescu, *Sfatul domnesc și marii dregători din Țara Românească și Moldova secolele XVI-XVII*, București, 1968, p. 131-152, explică cumpărările masive de proprietăți ale neamului Palade, de la sfârșitul secolului al XVII-lea până la jumătatea secolului al XVIII-lea, perioadă de care se ocupă analiza noastră. Pământurile achiziționate de Pălădești au fost vândute de foștii proprietari din diverse motive. Cauza principală în cazul țăranilor răzeși, potrivit informației documentare referitoare la familia Palade, o constituia situația fi nancieră extrem de difilă cu care se confruntau aceștia. Un astfel de caz este cel al lui Miereuță, feciorul popii din Voinești care arăta, în zăpădă din 15 mai 1704: „precum căzând la mare scăpăciune și împresurare de multe nevoi a țării și neavând altă puțință, am căzut cu mare rugămintă și am zălogit la d-lui vistiernicul Ion Palade” dreapta sa ocină, părțile din Lipova, Bobești, Spineni și Cristești din deal de apa Tutovii, precum și alte părți de moșie pe care le avea pe apa Smilii, vezi I. Antonovici, *Documente bărlădene*, vol. III, doc. LXXI, p. 90. La fel și Roxanda, femeia lui Negruț și cu fi i săi vindeau, în 1722/7230 5 iunie, partea lor de moșie din Susăni lui Ion Palade biv vel spătar pentru că având “multe grele și nevoi și la vreme foamiții ni-am rugat d-sali de ni-au luat bani de la Turci și ne-au făcut bine” iar pentru datorie au fost nevoiți a-i vinde pământurile (Ibidem, doc. LXXV, p. 93). În aceeași situație s-au aflat Ștefan și Postolachi, feciorii lui Constantin Gherghescul care „încăpând ...la robie la Iași, și nevând ce face într-alt chip” și-au scos la vânzare moșiile pe care le aveau la ținutul Tutovei. Iar pentru că „altu nimeni nu s-au aflat să le cumperi” l-au rugat pe vel spătarul Ion Palade (Ibidem, doc. CCV, p. 186-187). Dar și boierii sau feciorii de boieri erau nevoiți a vinde pentru că se aflau în dificultăți financiare. De pildă, Simina vistierniceasa zălogea la ginerele său, vel spătarul Ion Palade, moșia pe care o avea la Rădăești, de pe apa Bogdanei, pentru o sumă de bani cu care era datoare unui negustor turc, Mehmet (Ibidem, doc. CCIII, p. 185). Tot astfel feciorii lui Pătrășcan Tăutul puneau zălog la marele spătar Ion Palade (la 17 aprilie 1718) jumătate din satul Grămești de la ținutul Sucevei, pentru a-și putea plăti o datorie mai veche către turcul Mahmut (N. Iorga, *Studii și documente*, vol. V, doc. 72, p. 299). Aceste vânzări „de voie” făcute de țărani, alături de vânzările forțate la care erau siliți și care se ascundeau sub formula „pentru mult bine ce mi-au făcut d-lui” (Ibidem, p. 113 doc. C), precum și respingerii dreptului lor de folosință asupra pământului au dus la creșterea masivă a marii proprietăți boierești (Gh. Platon, *Cu privire la evoluția rezervei feudale în Moldova de la sfârșitul secolului al XVIII-lea până la legea rurală din 1864*, în SAI, V, 1963, p. 201-242). Multe din moșiile Pălădeștilor au fost dăruite, fie de domni, fie de rude sau apropiați. Daniile domnești ale lui Vasile Lupu sau Mihai Racoviță, care au răsplătit credința, și slujbele făcute atât țării cât și domniei, potrivit obiceiului vremii (Ioan C. Filitti, *Proprietatea solului în Principatele Unite până la 1864*, București, f.a., p. 81, 190-199. *Donățiile din proprietatea domnească au dus la scăderea autorității domnului*, *Istoria românilor. O epocă de înnoiri în spirit etropean (1601-1711/1716)*, vol. V, București, 2003 , p. 5), nu au fost puține. Părți importante din hotarul târgului Bârlad au ajuns astfel în stăpânirea boierilor Palade în urma daniilor din anii 1641 (I. Antonovici, *Documente bărlădene*, vol. III, p. 39-41) și 1708

(Ibidem, doc. XII, p. 17-28. Aici este și hotarnica locului). Aveau a se mai adăuga apoi părți din hotarul târgului Ștefănești care cuprindeau și heleșteul domnesc, pe care le primise vel vistiernicul Toader Palade (Arhivele Naționale Iași, fond Manuscrise, nr. 1855, p. 70 r.), ginerele lui Antioh Cantemir. Referindu-ne la daniile unor oameni apropiați familiei documentele consemnează multe astfel de situații. De pildă, preotul Gavril și soția sa Irina dăruiau lui Enache Palade, pe „care ...l-am fost iubit fiu”, spune documentul, partea lor de moșie din satul Suseni (Iacob Ioan Antonovici, Documente bărlădene, vol. III, doc. LX, p. 80-81), iar după moartea acestuia lăsa locul „fiului nostru, lui Ion Paladi biv vtori logofăt ...ca să-i fie dumisale, pomană.” În acest caz trebuie să fi fost o legătură sufletească între preot, probabil în vârstă și fără urmași, și fii lui Toader Palade. În același fel Ursul din satul Zmeiani „dă moșie în acest sat din Români, din Strâmba, dumniilor sale Enachii lui Gavrilu Păladi și dumisale Toaderu Păladi, pentru sufletulu celor ce li-au agonisitu aciaste moșii și pentru sufletulu nostru” la 8 februarie 1651/7159, vezi N. Iorga, Studii și documente, vol. XVI, p. 191- 192; Arhivele Naționale Iași, fond Documente, pachet 608/27. Proprietățile aflate la gura Jijiei). Dania era întărită de Vasile Lupu la 5 iulie 1651/7159. La fel s-a întâmplat și în cazul lui Ilie Enache vel stolnic, fiul lui Enachi biv vel clucer, nepotului lui Gheuca care dăruia părțile sale din Mânzați finei sale Maria, fiica lui Ion Palade vel sulger, la data de 20 iulie 1700/7208, vezi I. Antonovici, Documente bărlădene, vol. III, CLXI, p. 149-150). Și Ileana, fiica cuparului Lupul, nepoata lui Vasile Orăș hatman, dăruia, la 16 iulie 1671/7191, lui Toader Palade mare vistier și soției sale Aspra, jumătate din satul Orășeni, pe Prut, ținutul Cernăuți, împreună cu vecinii, pentru a-i purta de grijă până la moartea sa. Cealaltă jumătate o dăruia acelaia care avea să o înmormânteze și să-i facă slujbele la mănăstiri, vezi CDM Supliment I, 1403-1700. București, 1975, doc. 913, p. 293. Alteori au fost făcute danii de către răzeși sau boieri ca recunoștință pentru un ajutor pe care îl primiseră la nevoie. Un astfel de caz este cel al lui Cole Bou care, la 18 septembrie 1697/7206 pe lângă o parte de pământ din Suseni pe care-l vinde lui Ion Palade vtori logofăt, îi mai dăruia acestuia partea sa de moșie din Mânzați și din Bicani pentru că „fi indu-mi mare nevoie și greu de datorii ce-am fost pe la turci, băgându-mă pen temniță”, găsisse doar la Ion Palade ajutor pentru a se răscumpăra, vezi I. Antonovici, Documente bărlădene, vol. III, doc. LXV, p. 85. Pălădeștii stăpâneau un număr mare de vaduri de mori, localizate în majoritate pe fi rul unor ape importante precum Bârlad, Smila, Tutova sau Zeletin. Pentru ținutul Tecuci avem pomenite în documente părți din moșiile de la Nicoreștii de Jos și din Dobrinești, „a trie parte, din tot locul, în câmp, într-apa Tecucelului, cumpărate de la Ion Mihu fiul lui Vasile Hânsaru. Mai avea tot la acest ținut „un loc de prisacă cu pomăt laPopești în Gura-Văii”, precum și un vad de moară în apa Bârladului, la Liești, cumpărat de la Tudosâica, fi ica lui Miron Costin vel vornic, vezi I. Antonovici, Documente bărlădene. vol. III, doc. CCCLVIII, p. 284-285. Potrivit informației din Catastih ... fiul său primea la ținutul Tecuciului satul Beneștii, sat care fusese cumpărat în mare parte de membri ai familiei Boul și ajunsese în stăpânirea lui Toader ca danie de la vel postelnicul Stamate și de la jupâneasa acestuia Tudosca, fata „Boului” (I. Antonovici, Documente bărlădene, vol. III, doc. CCCLXVI, p. 323; Teodor Bălan, Documente bucovinene, vol. IV, doc. 11, p. 16). Satul fusese cumpărat, în mare parte, de părintele Tudoscăi. Moșia s-a împărțit între frați care au dăruit sau au vândut la rândul lor bucățile moștenite și mărite prin cumpărături ulterioare, surorii și cumnatului lor, post. Stamate. De pildă, Iacob Boul cupar vindea „a patra parte din sat și o vie” lui Stamate cu prețul de 100 de lei, așa cum arăta un zapis din 2 aprilie 1664/7172 (Teodor Bălan, Documente bucovinene, vol. IV, p. 16.). O altă jumătate de sat fusese a lui Ștefan Boul vel șătrar și a lui Gheorghiță, fiul spătarului Dumitru Boul. Alte părți din moșie fuseseră cumpărate de Gheorghiță Boul Cupar de la Sava, fiul Nastasiei, nepotul lui Ilie din Benești, în anul 1657-1658/7166, (N. Iorga, Studii și documente, VII, doc. nr. 43, p. 114; I. Antonovici, Documente bărlădene, vol. III, doc. CCCLXVI); sau de la Gligorie „sin Vasile Troicii”, în decembrie 1657 /7166; partea lui Macovei fiul lui Costeș, a fraților și surorilor lui „ce-i despre soare apuni cu parte din vad de moară... și cu șese săpături și giământate și loc de viia cu noăzăci de meri”, cu suma de

12 lei în 23 decembrie 1660/7169); și o parte de la Vasile Barbălată în anul 1662/7172), februarie, 25 (Teodor Bălan, Documente bucovinene, vol. IV, p. 18). Celelalte bucăți de sat au fost cumărate de Samatie postelnicul și soția sa între anii 1663/7171), iunie 26-5 februarie 1671/7179 de la Apostol Chiliaș și feciorii săi, Lazăr căpitan de Tecuci și de la Sofica, nevasta lui Vasili Barbălată. A treia parte din jumătate de sat a fost cumpărată Toader Palade de la Constantin fiul popii Brăescu din Cărlomănești. Împreună cu această parte Brăescu videa și a treia parte din satul Țigănești (idem), de pe valea Dobrotforului. La această bucată se adăugase în 4 decembrie 1665/7174 o altă a treia parte din Țigănești cumpărată cu suma de 100 de lei de Stamate postelnicul de la Ștefan Boul vornicul. Toader Palade își mărea moșia Țigăneștilor cumpărând și el o altă cea de-a treia parte de sat de la Constantin, fiul popii Brăescu din Cărlomănești (Arhivele Naționale Iași, fond Manuscrise, nr. 1855, p. 32.), ajungând să stăpânească întregul sat. De la Gheorghii Boul, Stamatie și Tudosca primiseră și jumătate din satul Opișești, situat aproape de Ciorăști, care a ajuns în stăpânirea vistiernicului Palade și apoi a fiului său (Ibidem, p. 4v.). Potrivit catastifului din 1 septembrie 1745 Toader Palade mai stăpânea la același ținut: jumătate de sat numit Lighidișani, „cu prisăci și cu săpături și cu tot venitul”; părți din Glăvănești (Ibidem, p. 4 r.), bucăți de ocină din satul Crăești, ale lui Ursu Brahniță; părți din Băicani, unele cumpărate de Gheorghii Boul, altele de Stamatie postelnic (Ibidem.); satul Cozminți (Ibidem, p. 5 v.); părți de sat din Năfordești cumpărate de la Costandi<na>, fiica lui Ion Negru, de la Toader și Gheorghii Graur, a lui Manciu, de la Adam Luca sulgeriul care vindea o parte din Gologeș (Ibidem, p. 6 r.- 6 v.) sau Bologești; O altă moșie Colonești cu loc de moară pe Zeletin și cu locuri de prisacă și pomeți fusese primită danie de vistiernicul Toader Palade în februarie 1735/7243 de la Constantin Medelnicerul (Ibidem). Un sat întreg, de pe apa Zeletinului, Dâncenii, cumpărase Toader Palade de la biv vel sulgerul Adam Luca la data de 12 mai 1740, cu 200 de lei (Ibidem, p. 7 r.). Iar în anul 1745 devenea și stăpânul satului Șandreni (Ibidem, p. 7 r). Pe apa Berheciului cumpăra moșia Cucuteni, care cuprindea nouă bătrâni. Șase alcătuiau un total de 2270 stânjeni, egali cu 110 funii (Ibidem, p. 7 v.), iar trei 1108 stânjeni. În același zapis de cumpărătură, data de 1 septembrie 1741-31 august 1742/7249, era inclusă și seliștea Broșteni cu heleșteu și vad de moară. Proprietățile fuseseră ale lui Lupul, feciorul lui Iordache și nepotului Iacomache șetrar și ale surorii lui, Maria. Ei erau stănepoții lui Pătrașco Danovici tretii logofătul (Ibidem, p. 7 v.-8v). În ținutul Covurului Toader Palade a stăpânit, la 1745, parte din satul Lehanii, primită danie de la Gligoraș, feciorul lui Cârștian și de la soția sa Tofana „pentru multă stânjâneală ce-au avut de cătră dumn<ea>lui”, spune zapisul din 16 martie 1746/7254 (Ibidem, p. 9 r). În ținutul Tutova Toader Palade era proprietar al moșiei Măciucașii. O parte de sat îi fusese dată de călugării de la Răchitoasa pentru o reparație la acoperișul mănăstirii pe care vel vistiernicul o făcuse cheltuind 300 de lei (Ibidem, p. 9 v. – 12 r). Satul fusese în proprietatea doamnei lui Gheorghe Ștefan, care îl miluise pe Darie Cărbăș cu el pentru „slujba sa”. Fiul lui Darie, Iancu mare spătar a fost nevoit să-l vîndă, „căzând la mare nevoie și robie pentru niște oi turcești”, lui Ilie Stamate, cu zapis din 2 martie 1752/7260. Și probabil de la acesta a fost cumpărat de Toader Palade. Întreg satul îi rămânea moștenire lui Constantin (Ibidem, p. 12 r). Satul Tâmpeschi a fost și el proprietate a lui Toader Palade (Ibidem, p. 13 r. -14 v. Un stângen era egal cu 8 palme) (Apud Zamfir Pungă, Informații cu privire la proprietăți ale familiei boierilor Palade din Moldova, sec. al XVII-lea – prima jumătate a sec. al XVIII-lea, în Cercetări istorice, Muzeul Istoriei al Moldovei, Iași, 2002-2004, XXI-XXIII, p. 234 și urm.). În sfârșit, după mărturia din 1816 a unor boieri, mănăstirea Grăjdeni era acuzată că și-a arogat drepturi pe care inițial nu le avusese asupra unor moșii (pe care le-ar fi stăpânit abuziv), iar egumenul Aftanasie era chemat să dovedească cu acte vechi temeinicia stăpânirii acestora (Ibidem, vol. IV, p. 271-275). În 1711, în urma războiului ruso-turc, tătarii au ars și au jefuit schitul Grăjdeni. Pe locul vechiului așezământ s-a ridicat cu greu o altă biserică și construcțiile aferente unei vieți monahale, în perioada anilor 1716-1752 (Gheorghe Arion, Mănăstirea Grăjdeni, județul Vaslui. Legendă și adevăr istoric, Constanța, Editura Mondograf, 1997, p. 23-24). Pentru a avea

Grivița (Călmățui⁹⁹²), Guțu 29; Hânțești⁹⁹³ 101; Iovești⁹⁹⁴ (Ivești) 81; Ionășești⁹⁹⁵ 152; Itovănești⁹⁹⁶ 29; Ipotești⁹⁹⁷ han, Jurjeni 32; Jurjionii 54; Lozinca⁹⁹⁸ 80;

banii necesari unui astfel de demers, Acșița (soția răposatului Ștefan Cerchez) a mai dăruit mănăstirii unele moșii și părți de moșii, din care se puteau obține importante venituri (Ioan Antonovici, op.cit., vol. III, Bârlad, 1915, p. 166-167). Numai că, datorită cutremurului din 1802, biserica din lemn s-a dărâmat, fapt pentru care la 1820-1825 a trebuit să fie reconstruită de către familia boierească Codreanu. La 1862, prin bunăvoința vlădicăi Anania al Episcopiei Hușilor, pe locul vechii biserici de lemn a schitului a fost construită o altă biserică din piatră și cărămidă, tot pe locul domnesc al târgului Bârlad, și care avea o frumoasă catapeteasmă zugrăvită. Ea era la 1863 închinată ca metoh mănăstirii Golia din Iași (Gheorghe Arion, op.cit., p. 29-30).

⁹⁹¹ Este un sat în comuna Nicorești din județul Galați. Comuna Nicorești este situată în partea nord-vestică a județului Galați, la cca. 16 km de municipiul Tecuci și are în componență satele: Braniște, Coasta Lupei, Dobrinești, Fântâni, Grozăvești, Ionășești, Mălureni, Nicorești, Piscu Corbului și Sârbi.

⁹⁹² În 1845 Iancu Prăjescu vornic roagă curtea de confirmare ca din prețul vânzării, la mezat, a moșiei Călmățui, să i să plătească și lui și „neacoperindu-se suma” de 4000 galbeni (zestrea soției sale, Profira, fiica răposatului postelnic Neculai Negre) să fie îndeștulat din banii vânzării moșii Orbeni a casei lui Neculai Negre (ANI, doc. ist., Inventar pachetele nr. 1061-1067, poz. 74, p. 26).

⁹⁹³ Satul Hânțești este în comuna Buciumeni, județul Galați. Smaranda Brăescu, prima femeie parașutist din România n. 21 mai 1897 era din Hânțești. În carnetul ei de elevă a Școlii de Arte Frumoase, pe anul școlar 1926-1927, este scrisă data de 23 mai 1904 ca zi a nașterii ei. În primul ei brevet de aviator, aflat în patrimoniul Muzeului Național al Aviației Române, scrie că avea 27 de ani în octombrie 1932, ceea ce înseamnă că s-a născut, de fapt, în 1905. Iar alte documente ale Smarandei, ulterioare anului 1933, vin cu alte date. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Nicorești a județului Tecuci și era formată din satele Argea, Braniștea, Buciumeni, Hânțești, Tecucelu Sec și Vizurești. Satul Buciumeni este menționat pentru prima dată într-un hrisov semnat de Ștefan cel Mare la 13 Ghenar 1443. Prin acest act: „se întărește Anușitei și fratelui său Fition, tot satul Buciumeni, cumpărătură de la Mihule și sora lui Gherța, feciorii lui Toader, în 40 zloți tătarăști”. Cea mai veche familie boierească din Buciumeni a fost a descendenților lui Șendrea, marele hatman al Moldovei și cumnat al lui Ștefan cel Mare, care aveau un conac în partea de sud a satului. Hatmanul Șendrea și cu soția sa Maria au înființat schitul Sihastru, cu biserică din lemn de stejar, care a fost demolată în anul 1878 și reconstruită din cărămidă de către deputatul Petrache Șendrea. Biserica dăinuie și astăzi.

⁹⁹⁴ Sunt și alte documente care ne vorbesc de vechile vetre de sat ale Iveștiului. Astfel și domnitorul Constantin Movilă într-un act domnesc din 1608, octombrie 30, confirmă stăpânirea **logofătului Iurașcu sau Ivașcu** (alt semn de întrebare în ceea ce privește algoritmul Ivești) (Octav George Lecca – Familiile boierești române, istoric și genealogie, tipărit în anul 1899, pagina 346 – Iurașcu (Moldova) spune: „În secolul trecut (XVIII): Nicolae Iurașcu era de asemenea vel jicnicher la domnia lui Mihai Vodă Racoviță (1705), și apoi cămăraș mare... O parte a familiei a căzut și printre boiernași. Din descendenții actuali, este: George Iurașcu mare proprietar la Bacău etc.” Deși este menționată funcția de vel jicnicher a lui Nicolae Iurașcu în timpul domniei lui Mihai Vodă Racoviță nu se menționează nimic despre căsătoria Adelei Iurașcu cu urmașul domnitorului Mihai Vodă Racoviță. Adela Iurașcu căsătorită cu Ioan Racoviță, căpitan cavalerie, mama generalului Aurel I Racovitza (conform fragment arbore genealogic familia Racovitza-Cehan, publicat în cartea „Generalul de brigadă Aurel Racovitza”, scrisă de Alexandru Cristian Racovitza și Ioana Andreea Pânzar.) în „Țigănei”, adică într-un sector al pădurii din Lunca Siretului numit „Cuhalm”, fost „sălaș” de robi ȝigani încă din secolul XV. Menționăm că după dezrobirea ȝiganilor de la mijlocul secolului al XIX, fostul sălaș ȝigănesc se mută în arealul actualului șes (luncă) de pe malul

stâng al râului Bârlad, imediat la sud de actualul Stadion, loc în care și astăzi se găsește vechiul cartier țigănesc. Un document de pe timpul lui Vasile Lupu întărește stăpânirea lui Vasile Roșca (de unde și „topical” Vadu Roșca, ca loc de trecere a albiei Siretului dinspre Vrancea către șesul Siret – Bârlad, în dreptul sectorului Diecheni – Vultureni, peste satul Blăjerii. Pe la 1668, mai mulți răzeși din satul Blăjerii își vând părțile lor de moșie hatmanului Nicolae Racoviță. În tot cursul secolului XVII și în cuprinsul secolului XVIII apar multe acte care pomenesc despre „vânzări” (credem noi forțate) de pământuri de către răzeși către oameni bogați cum ar fi Florea Căpitanu (care în parte și-a răscumpărat păcatele construind o biserică și o mănăstire care au polarizat un anume vad comercial în vechiul Ivești care devine „Târgul Biserica Florii (Floarei)” reședința Plasei Iovești subcolectivitate a ținutului (județului Tecuci). Ilie Catargiu, mare logofăt, Costache mare – stolnic (supraveghea bucătăria domnească și servea la masă în zile de sărbătoare). Constantin Razul Căpitanul (1714), Frățița Căpitanul (1729), Costache Razul, mare vistiernic (un fel de ministru de finanțe în anii 1732 și 1736). În prima jumătate a secolului XIX, documentele povestesc de familia boierilor, Ciucă prin Petre Ciucă ce a avut rang de paharnic și ban, la mijlocul secolului XIX documentele pomenesc de mare proprietar în zonă pe Mihalache Cantacuzino, spătarul (purta sabia sub spada domnului la ceremonii), peste moșiile Vlăjari și Iovești. Cam la începutul, mijlocul secolului XIX și chiar mai târziu este amintită ca mare proprietar familia Arhip prin Neculai Arhip, sătrar (dregător domnesc ce avea în pază corturile militare în timpul războiului), care cumpără moșiile Fântănele și Dămăceni – Ivești, apoi Neculai Arhip clucerul (boier de Divan care se ocupa cu aprovizionarea Curții Domnești), slugereasa Maria Arhip (slujer, boier care aproviziona cu carne Curtea Domnească și armata). De la Maria Arhip a rămas numele Pădurii Arhipoia din Lunca Bârladului, în dreptul Târgului Ivești. La 14 aprilie 1864, în urma promulgării de către A.I. Cuza a Legii comunale, Târgul Ivești a devenit reședința Plasei (Ocolului) Ivești, statut menținut până în anul 1950. În deceniul al V-lea din secolul XIX, prin cumpărări de la familia Ciucă și alți răzeși, precum și prin căsătoria cu Ruxandra Cantacuzino, Panaite Balș devine principalul proprietar al moșiei Blăjeri și Torcești. În urma demersurilor lui, între anii 1847 și 1856 se înființează Ivești, la marginea de vest a satului Ivești, considerat mai târziu Mahalaua de Răsărit a târgului. Târgul se dezvoltă astfel încât, spre sfârșitul secolului, avea 360 de familii, (dintre care 168 familii de evrei), școli, biserici, sinagogi, devenind reședința subprefecturii Bârlad. Inundațiile din 1881 determină mutarea Blăjierilor de Sus și de Jos pe malul stâng al râului Bârlad, lângă Ivești. După împrăștierea din 1864, partea rămasă proprietarului Balș moștenită de fiii acestuia: Mihail și Paul, care repară vechea biserică (1896 - 1879) și zidesc o alta nouă (1905-1906) unde se află și cavoul familiei. În 1911, Paul Balș și Alexandrina Balș, cumnata sa, vând moșiile de la Ivești și Torcești lui Hector D. Economos și soției sale Ecaterina, născută Negropontes. O parte a acestui domeniu, împreună cu crama și distileria, ajunge în proprietatea Elenei Negropontes, cumnata lui Hector D. Economos, soția generalului Eremia Grigorescu, cea care a fost expropriată în 1945. Ivești, țin. Tecuci, astăzi jud. Galați (bis. de nuiel, c. 1700, reclădită 1812, arsă 1821, reclădită mijlocul sec. XIX). Vezi și următorul Dicț. Rom., IV, p. 75; Vasiliu Amilcar, Monografia domeniului Ivești – Torcești (jud. Tecuci), Buc., 1929, 68 p. (Min. Agriculturii și Domeniilor) (extras din Bul. agriculturii, IV-V, 1929, nr. 7-10); Cristea Alexandru, preot icon., Raport general de starea materială și morală în timp de zece ani de epitropie 1894-95-1903-904, alcatuit de..., pentru biserica parohială Sf. M. M. Gheorghe, parohia Târgu Ivești, jud. Tecuci, Buc., 1905, 59 p (N. Stoicescu, op. cit., p. 496).

⁹⁹⁵ Ionășești este un sat în comuna Nicorești din județul Galați.

⁹⁹⁶ Satul Itovănești, amintit în octombrie 1491, se învecina cu satul Mălăiești, ambele formează astăzi satul Brăhășești, numit astfel de la Zaharia Brăhașul, „paharnicul doamnei”. În 1528, urmașii lui Zaharia Brăhașul vând cele două sate lui Glăvan (1528/7036 Martie 16, Vaslui. Petru Rareș voevod întărește lui Glăvan pisar satele: Itovăești și Mălăești, pe Berheciu, un sat la Perescheu...), pisarul domnului Petru Rareș. Una din fiicele lui Cozma Șarpe s-a căsătorit cu Glăvan vistiernul

Legheci 35; Lespizi⁹⁹⁹ 88; Lichitești 26; Liești 243¹⁰⁰⁰; Lungociu¹⁰⁰¹ 48; Maicea; Malurile¹⁰⁰² 75; Matca¹⁰⁰³ 240; Măldărești 5-20; Mileșcani 75; Milești¹⁰⁰⁴ 71;

(Ctin. Gane, Știri noi despre Toader și Gavril Gănescul, în „Arhiva Românească”, VIII, p. 206, nota 5.)

⁹⁹⁷ 1698/7206 iun. 16. – Suret (pentru Ipotești, ținutul Tecuci), găsit de <Constantin postelnic> la Postolache Calin și Ștefan, fiul lui Ursache din Nicorești. Ment., MMDCCCLXXVI/65 (nr. 10), MMDCCCLXXVI/65a(nr.10), <https://www.qdidactic.com/istorie-biografii/istorie/indice-cronologic-istorie592.php>.

⁹⁹⁸ La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Stănișești a județului Tecuci și era formată din satele Bărboasa, Dealu Perjului, Gorghești, **Lozinca**, Taula, Tarnița, Tomozei, Oncești Noi, Oncești Vechi și Valea Boului, având în total 1470 de locuitori ce trăiau în 624 de case. În comună funcționau opt mori de apă, 15 mori de vânt, trei școli mixte cu 132 de elevi (în satele Oncești Noi, Oncești Vechi și Tarnița) și patru biserici ortodoxe la Bărboasa, Tomozei, Oncești Noi și Tarnița.

⁹⁹⁹ Sat în comuna Gârleni din județul Bacău. Comuna Gârleni din Bacău este formată din satele: Gârlenii De Sus, Gârleni, Lespezi, Surina.

¹⁰⁰⁰ Liești, com. Liești, țin. Tecuci, astăzi jud. Galați (bis. Sf. Paraschiva, ante 1809, recladită 1882).

Stoide C. A. și D. L. Stahiescu, Un mănunchi de documente privitoare la satul Liești - Tecuci (R.A., TV/2, 1941, p. 256-279). (Publicată cu comentariu 16 doc., 1678-1814; a încorporat și satul Sinești din sec. XV); Costachescu M., Doc. înainte de Ștefan, I, p. 107 și II, p. 136 <despre satele Liești>; A.B., 1931, p. 190 <cat. 1809>; AER, 1936, p. 297; Dicț. Rom., IV, P. 166-167 (N. Stoicescu, op. cit., p. 537. La anul 7158/ 1649 septembrie 1-1650 august 31. (7158) „†Adec(ă) eu, Chicoș șetrariul, scriem și mărturisim cu scrisoarea no(a)stră cum au venit la noi satul Lieștii cu cinstit(ă) cartea mării sale lui vodă, scriindu la noi ca s(ă) mergem să socotim cu (o)ameni buni pentru o moșie ce-au dzis ei că li-i înpre(sur)ată cu nește hotar(e). Deci noi (am) mersu cu oameni buni, ș-am socotit cu oameni buni ș-am aflat pre unde au hotărât vornicul Șoldan, (pr)é acolea am (g)ăsit și noi hotară(le) (...) dreapte, carie (...) din Dumbrăviț(a), și la stâna (?) (Deteriorat; După C. Solomon și C. A. Stoide) Bogdăncioae, și la Por(ti)șară, și la Podul Cornei, de acolea au pus funea Vartic vornicul, iar pre din gios pre hotărăle lui Șoldan, a treia parte din Dimăceani, partea din sus, partea căpitanului Ștefan ce o au hotărât Șoldan cum au aflat cești oameni buni cu sufletele lor, anume Negrul („Negul” la C. Solomon și C. A. Stoide) din Șerbănești, i Barbul ot tam, i Dragotă ot tam, i Bogdan vătavul ot Căliiani, i (...)a ot Merești, i Văsiu ot tam, i Baciul ot tam, i Crăstea ot Tomcești, i Vasili ot tam, i Cehan ot tam, i Crăstea ot Grălești, i Bejan ot tam, Mer(e)uță tij, Bundugan t(i)j, (...), Vasălie (...) (Umb)rărești, i Ionașcu Gur(...) ot Torcești, i Băloș ot Fântâneale, i Duna ot Căliiani, și mulți oameni buni. <Pe verso>: Mărturia lui Chicoș șetrarul / 7158; Danie Dabijii Adam de Vadul Roșcăi. Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Adam, VI/18, original, rupt, 11 sigilii inelare în fum; Ibidem, IV/90, nr. 5 (rezumat); Ibidem, IV, 112, nr. 7 (rezumat). Ediții: Constantin Solomon și C. A. Stoide, Documente tecucene, vol. I, Bârlad, sec. XVII-XIX, Bârlad, Tipografia Lupașcu, 1938, p. 20, nr. XXXVI; CDM, p. 415, nr. 2142 (rezumat). Alt document: <După 16<49> septembrie 1-16<50> august 31> (71<58> f. L †M(i)l(o)stiv(e) și luminati do(a)m(ne) (să) fii mărie ta s(ă)nt(os). Dăm știre mării dummătal(e)cu(...) boerinel mări(i) tali, dumne(a)lui Roșca vornicul cu cinstit(ă) cart(ea) (m)ării tal(e), scriindu la noi ca să-i socotim pintru pâ(r)a ci l-au pâ(r)ât înainte(a) mării tal(e) tot satul Lieștii și Bu(de) știi că l(e) în(p)r(esoară) hotarul satilor cu hotarul satului Dimăcenilor și s(ă) s(oc)otim cu oamini buni hotarul cel bătrân a satului Dim(ă)cenilor pre u(n) de au fostu. Pentru acie am măsru acolo și am strânsu oamin(i) bătrâni și buni, și din (s)us și din gios, anum(e) Bogdan vătav de Căleni, și Cr(ă)ste din Gârlești, și Buzdugan de acole, și Ionașco din Nănești, și Rus(u)l de acole, și popa Mih(a)l(ch)e

din Liești, și Anton de acole, și Ionaș(c) o Ciurezi (?) din Torcești, și Negrul din Șerbănești, și Stan (?) din Bileni, și Cerva(...) e de acole, și e(...)julei, și alți oameni b(un)i. Și au măr(turisit) ei cu (su)fletele lor (...) este hotarul (...) cel bătrân (...) încep(e) hotarul din P(ortîșo)ara, și de acole merge pre mijlocul Rogujini(lo)r, și de acole merge pân(ă) în plopul ce-i arsu, și de acol(e) merge pân(ă) (în)tr-un semnu ce s(e) che(a)m(ă) La Sfredel, și de acole merge pre mijlocul sa(tu)lui Dumbrăviței în dreptul locului pré lângă beserica Dumbrăvițe(i) pe din sus (p)ân(ă) dă în matca Siretiului celui bătrân, și de acole merge pre mat(ca) Siretiului în gios pân(ă) într-un semnu ce s(e) che(a)m(ă) Mormântul Ceichei<Ceucăi>, și de (acole) merge în dreptul locului înspre răs(ă)rit pân(ă) unde dă gura Dimaci(ului) în Bârlad, și de acole merge pre matca Bârladului în gios iar în Portîșo(a)r(ă). Iar (...) domni pintru pâra ci l-au pârât aces(e) sate în(aint)e mării tal(e) că s(e) înpres(o)a(r)ă hotarâli. Așjdere s-au aflat că au pârât (...) căci că hotarul lor s-au aflat că nu ta(i)e peste Bârladu cum au pârât. Deci noi așe am aflat și cu sufletele acestor oamin(i) buni iar mărie ta, (cum se) va m(i)lostivi Dumnădeu vor giudeca (...)i ihă jevâ milostiv` Bogă (...) velikestvie miogi leati vă dobroii/ sāmirenyi (...) da ne (...) (Transcrierea fragmentului din limba slavă îi aparține cercetătorului Valentin Constantinov, căruia îi mulțumim și pe această cale. Documentul este deteriorat în partea inferioară.). <Pe verso>: Mărturie lui Chicoș șetrari; 7128/1620 no. 490, fără luna și zi. Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Adam, IV/3, Minută. Văleatul completat după documentul din 1650 (7158); Ibidem, IV/90, nr. 4 (rezumat, are data 1620/7128. Ediții: CDM, II, p. 416, nr. 2143 (rezumat). - Costin Clit, Câteva documente din fondul Mănăstirii Adam, jud. Galați, în Danubius nr. XXXVIII, p. 159-161. Documentele oferă informații despre o serie de moșii și sate, cum ar fi Milești, Liești, Dimăcenii - Dămăcenii („ci să poreclesc și Vadul Roșcâi”), Cernătești, Budești, Bălășești, Pupezeni, Băloșești, Vadul Roșcâi și altele. După 1820 există „Opis pentru toate documenturile mon(a)st(i)r(ii) lui Adam în pricina ci arecu răzeșii din moșia Socii și Buceștii”, care sunt următoarele: 1. 7118/1609 septembrie 1-1610 august 32, Carte de la Eremia Movila v(oie)v(o)d pentru moara de la Vadu(l) Roșcâi; 2 7144/1635 septembrie 1-1636 august 31, Carte de la Vasile v(oie)v(o)d pentru jurământul lui Hârbor și a lui Vasile Roșca vor(nic) pentru moșia Dămăcenii și Socii; 3. 7144/1635 septembrie 1-1636 august 31, Suret de pe ispisocu(l) l(u)i Vasili v(oie)v(o)d de pâra ci au avut Crâstea vor(ni)c cu Hârbor pentru moșia Dămăcenii; 4. 7145/1636 septembrie 1-1637 august 31, Carte de la Vasili v(oie)v(o)d pentru moșia Dămăcenii; 5. 7145 /1636 septembrie 1-1637 august 31, Suret de pe ispisocul de la Vasile v(oie)v(o)d pentru moșia Dămăcenii; 6. 7152/1643 septembrie 1-1644 august 31, Copie de pe hrisovul de la Vasile v(oie)v(o)d de împărțală cu răzeșii a moșiei Dămăcenii; 7. 7158/1649 septembrie 1-1650 august 31, Mărturia lui Chicoș șatrariu pentru moșia Dămăcenii; 8. 7222/1713 septembrie 1-1714 august 31, Porunca gospod de împlinirea dejmii de pe moșia Vadu(l) Roșcâi; 9. 7232/1723 septembrie 1-1724 august 31, Zap(i)s de cumpărătura moșiei Vadu(l) Roșcâi; 10. 7234/1725 septembrie 1-1726 august 31, Carte gospod de la Mihai Racoviți v(oie)v(o)d ca să îplinească de la răzeșii de Bucești dejmă; 11. 7244/1735 septembrie 1-1736 august 31, Carte de blestăm pentru aflarea hotarul(u)i moșiei Dămăcenii; 12. 7245/1736 septembrie 1-1737 august 31, Hrisov de la Grigori Ghica v(oie)v(o)d pentru încunjurare a tot trupul moșiei Dămăcenii; 13. 7252/1743 septembrie 1-1744 august 31, Carte de la domn(ul) Ioan Necolai v(oie)v(o)d pentru podul de la Vadu(l) Roșcâi; 14. 7257/1748 septembrie 1- 1749 august 31, Carte de judecată de la domn(ul) Costandin Necolai v(oie)v(o)d și de la Nechifor mitropol(i)t pentru moșia Vadu(l) Roșcâi; 15. 7260/1751 septembrie 1-1752 august 31, Anafora de la Costandin Cihan Racoviță v(oie)v(o)d ci au dat rămaș(i) pe Hârbor cu ai săi și au întărit stăpânirea lui Iorist pe satul Dămăcenii și Socii; 16 7261/1752 septembrie 1-1753 august 31, Hrisov de la Ioan Mihail Cihan Racoviță v(oie)v(o)d pentru Vadu(l) Roșcâi; 17. 7261/1752 septembrie 1-1753 august 31, Ispisoc de la Costandin Racoviți v(oie)v(o)d de împărțala moșii Dămăcenii; 18. 7263 <1754 septembrie 1-1755 august 31>, Anafura de la Matei v(oie)v(o)d pentru moșia Vadul(u)i Roșcâi ci au dat rămas pe Anița șătrăroaia; 19. 7263/1754 septembrie 1- 1755 august 31 Zap(i)s(ul) popii lui Ioan Cărciga întărit de Logofetie

pentru moșia Socii; 20. 7263 /1754 septembrie 1-1755 august 31, Zap(i)s(ul) popii lui Ioan Cărciga că nu să va mai scula la judecată cu Iorist Movilă pentru moșia Socii; 21. 7263/1754 septembrie 1-1755 august 31, Anafuraoa de la Matei v(oi)e v(o)d întârită pentru care s-au dat rămas pe Vasilachi Hârbor cu ai săi pentru moșia Socii; 22. 7268/1759 septembrie 1-1760 august 31, Hrisov de la Theodor v(oi)e v(o)d care întârește stăpânirea lui Iorist pe satul Dămăcenii și Socii; 23. 7269 <1760 septembrie 1- 1761 august 31, Hrisov de la Grigori v(oi)e v(o)d pentru moara de la Vadu(l) Roșcăi a monast(i)r(ii) lui Adam; 24 1775 Cartea de la Grigori Ghica v(oi)e v(o)d ca să tragă mon(ast)(i)r(ea) lui Adam tot venitul de pe moșia Dămăcenii și Vadul Roșcăi; 25. 1776 Hotarnica bucății de loc din Dămăceni tănuită de cătră Bucești; 26. 1793 Mărturia isprav(ni)ci(lo)r de la țin(u)t(ul) Tecuciul(u)i pentru moșia Vadului Roșcăi; 27. 1806 Mărturie de la stărostia Putnii pentru de a pune la cale pe o(a)meni(i) acei ci șad pi moșia Vadul(u)l Roșcăi; 28. 1819 Mărturie hotarnică a tot trupul moșiei Dămăceni de la dumn(ea)l(u)i aga Petrachi Negrea; 29 1819 Carte poruncitoare cătră aga Petrachi Negre și vor(ni)c(ul) Fotachi Fulger pentru hotărârea moșiei Dămăceni; 30 1820 Învoiala vechilil(o)r răzeșil(o)r din moșia Surăenii și Buceștii pentru moșia Dămăcenii; 31. 1820 Învoiala lui Ciorăță, vechil din partea răzășil(o)r din moșia Buceștii, și întârită de Logifeția cea mare, ci dau pentru moșia Dămăcenii. Adăogiri de documenturile ci în urmă s-au mai găsit atingătoare tot de această pricină, care sânt necuprinse în anafuraoa Domnescul(u)i divan: 1-iu. 7231/1722 septembrie 1-1723 august 31, Hrisov de la Ioan Mihai Racoviți v(oi)e v(o)d prin care s-au dat rămaș(i) pe răzeșii de moșia Buceștii; 2. 7246/1737 septembrie 1-1738 august 31, Carte de întâritură de la Grigori Ghica v(oi)e v(o)d pentru moșia Dămăcenii și Buceștii; 3. 7265/1756 septembrie 1-1757 august 31, Carte de judecată de la Logofeție cea mare care au dat rămaș(i) pe răzeșii de Bucești. Sunt 31, Ade(că) treizecișuina bucăți de documenturi și 3, adică trei care s-au găsit în urmă și cari au fost necunoscute judecății (Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Adam, IV/112, original, difolio, filigran). Iată că în 1832 se scrie Perilipsis(ul) scrisorilor moșii Dămăcenii (Dimăceni) a Sf(intei) M(ănăstiri) Adam de la țin(utul) Tecuci: 1. 7118/1610 apr(ilie) 21, O carte de la d(omnul) Ioan Irimia vod(ă) pentru gârla de la Vadu Roșcăi pentru moară, însă este sârbăsc, fără tălmăcire; 2. 7144/1635 septembrie 1-1636 august 31- Cartea de la Vasăli vodă pentru giurământul lui Hărăbor și a lui Vasăli Roșca vornec ce nu i să poate dezlega zisăle den lăuntru; 3. 7145/1637 apr(ilie) 23, Cartea de la Vasăle vo(ie) v(o)d cătră Racoviț(ă) Cehan log(o)ff(ă)t și Dumitrașc(u) stol(ni)c, ca să hotărască moși(a) Dămăceni și Socii și să aleagă niște părți a Roșcăi vor(ni)c ce avea cumpărătură de Cârstea vornic, socru(l) lor; 4. 7128/1619 septembrie 1-1620 august 31- O mărturie hotarnică de la Chicoș șătrar ce au hotărât cu poroncă domne(a)scă Roșcăi vornic tot satul Dămăcenei despre moșiile megieșite. Carele arată că au strâns oameni înpregiuraș(i) după rânduială, care arată toată sămna moșii Dămăcenii, adevă purceg zicând dintr-un sămn ce-i zic Portișoara, și de acolo merge prin mijlocul Rogoșanii, și prent-un plop arsu până într-un sămn ce să cheamă La Sfredel, și de acolo mergi pren mijlocul satului Dumbrăvițai în dreptul locului pe lângă bisărica Dumbrăvițai pân(ă) ce dă în matca Săretiului celui bătrân, și de acolo mergi prin matca Săretiului în gios până într-un sămn ce cheamă Mormântul Ceucăi, și de acolo merge în dreptul locului spre răsărit până unde dă Gura Dimaciului în Bârlad, și de acolo merge prin matca Bârladului în sus iar păr(ă) în Portișoară; 5. 7158/1649 septembrie 1-1650 august 31, O mărturie de la Chicoș șătrar și de alți mulți răzăș(i) ce au dat-o din poronca domnească, care au arătat sămnele moșii după hotărâre(a) vornecului Șoldan; 6. 7232 /1724 iuni(e) 6 Un zapis de vânzare a logofetesăi Tudoscăi, soțae răposat(u)l lui log(o)ff(ă)t Coste Adam, ce vinde parte(a) de moșii ce au avut la Vadu Roșcăi în Dămăceni, egumenului Iorest; 7. 7244/1736 avg(us)t, 30, O mărturii hotarnică de la pah(a)r(nicul) Toad(e)r Costache și Negre căp(i)t(an) în cuprindere că au mersu boerii hotarnici cu poronca g(o)sp(o)d de au ales parte(a) de moșie Dămăcenii, ce au avut Iorest egumenu(l) cumpărătură de strămoș(ul) lor Crăste vornec de la Hărăbor i Andriiu, fratele lui Moțoc, și de la Chezăle, Fition, și de la Bratei, și de la Albotă, și de la Corneș(?), Zămbu, și de la Băluș, cu zapis din let 7112, care acest sat Dămăcenii l-ar fi vândut tot

Cărstii vornec din hotar în hotar, care hotarnică arată toți sămnele aceștii moșii Dămăcenii, cari mai întâi să începe dintr-un sămn ce să cheamă Portișoara; carele au și măsurat locul de acolo cu funie despre apus de Săret, malul Săret(u)lui, au (i)eșit 92 funi(i), cât(e) de 30 stânj(eni) funie, mai trăgând și malul unii gârle Ruginosul la malul bălții Liștivei, ce să înpreună, și alte hotară vin dinspre apus. Au (i)eșit răzășii de Negrești și fiind multă pricină între răzăși de Negrești cu răzășii de Dămăceni, vrând răzășii de Dămăceni ca să tragă și acolo (...)11 până să vor împlini 92 funii, neprimind răzășii (...), hotărând apoi hotarnicii ca să giure 12 oameni din răzășii Negreștil(o)r și să rămân(ă) hotar Dămăcenil(o)r (...), și n-au vrut ei să giuri. D(umnea)lor au dat voi răzășil(o)r de Dămăceni (să tragă) brazdă și să meargă până unde vor socoti ei. Iar răzășii de Dămăceni ori știind că le treci hotar de acolo în gios, ori neștiind până unde mergi hotar(ul), n-au vrut să mai tragă de la acel loc, și acolea au lăsat și hotarnicii să rămâi hotar. Și au venit acolea 67 funii, cari acestea mergu din hotar în hotar. Iar din drept(ul) acelu pe malul Săretilui în gios merg 25 funii, cari mai sus s-au pomenit că au scurtat, întâmpinându-să cu hotar(ul) Negreștilor, și acești 25 funii merg în gios den hotar(ul) Negreștil(o)r pe malul Ruginosului, despre răsărit de Săret, până în malul Berlovățai la Vadul Țăganului, de unde să începi hotar(ul) Dămăcenilor, trăgând pe Bârloviț în sus, și s-au aflat 72 funii i 12 stânjani, și acole s-au împărțat după scrisorile lor, adică 24 funii, 4 stâ(n)j(eni), parte răzășil(o)r a treia parte, și a Dăm(ă)ceștil(o)r 48 funii și 8 stâ(n)j(eni), măsurându-să și capătul despre apus pe Sărățel despre hotarul muntenesc, iarăș s-au tras din hotar(ul) Dumbrăviței de unde să numește moara lui Ceoașcă până în mormânt(ul) lui Ciacăi pe Sărățel, au (i)eșit 94 funii și iarăș sau împărțat în trei părți, și după aceea hotărâre au și pus piază hotar; 8. 7245/1736 dec(em)v(rie) 2, Uric de la d(o)mn(ul) Ioan Grigori Ghica vo(ie)vod într care întărești hotarnica egumenului Iorest Movila pentru moșia Dămăcenii ce o are din an 7244/1736 avg(us)t 30 făcută din poruncă g(os)p(o)d făcută de Toader Costache vale pah(arnic) i Negre vel căp(i)t(a)n; 9. 7246/1738 martie 9, Poronca g(o)sp(o)d de la Grigori Ghica vo(i)evod către Toad(e)r Costache vel ban ca să me(a)rgă la moșie Dămăcenii și să cerceteze pentru o bucată de loc ce n-au fost arătată răzășii de Bucești la hotărătura ce au făcut aratat(ul) ban; 10. 7248/1740 iuni(e) 12, Un ispisoc de la Grigori Ghica voevod di întăritură lui Iorest Movilă igumen pi un zapis ci l-au avut de danie di la răzășii di moșia Negrești din 7247/1739 martie, pentru un pogon de loc ci i-au dat în malul Ruginosului despre apus de ș-au făcut moară; 11. 7257/1748 săpt(embrie) 1, Carte de giudecată de la Costandin vodă Neculai și de la Nechifor mitropolitul și alți boeri mari de rămas pe Anița, fata Todoscăi logofetesii, pentru parti di moșii ci vândusă maică-sa lui Iorest Movila, cu zapis din 7232/1724 iuni(e) 4, în care scriind că au fost vândut și Anița, înpreună cu maică-sa parti(a), soțului Costi logofăt, ci să va alegi di la Vad(ul) Roșcăi drept 40 lei vechi, și s-au dat dreptati lui Iorest igumenu(l); 12. 7263/1755 iuni(e) 18, Anafura di la veliții boeri cu întăritura domnului Matei Ghica voi(e)vod pentru moșia Dămăcinii în Soci, ci să poreclescu și Vadul Roșcăi, parti Coste logofătul ce s-au vândut de soția sa Todosca logofete(a)sa, cari li au cu protimis. Au cerut Anița sătrăroai ca să răscumperi aci moșii vândută de maică-sa și s-au dat rămasă și au rămas Iorest igumenu(l) ca să stăpâne(a)scă aci(a) parti di moșii după zapisul de cumpărătură ce-l ari din an(ul) 7232/1724 iunie 6; 12. 7260/1752 mai 25, Anafura di la veliții boeri întărită di domnul Costandin Mihai Cihan Racoviță voi(e)vod de giudecata ce au avut Iorest, igumenul mănăstirii lui Adam, cu Vasilachi Hărăbor și cu nepotul său, preotul Ioanu Carciga, pentru satul Dămăcinii, ce iasti pi Siret, ținut(ul) Tecucului, arătând Vasilachi Hărăbor și preot(ul) Ioanu Carciga un uric di la Iliiaș vodă din vealeat 7055/1546 septembrie 1-1547 august 31, scriind pe un loc din pustiu din Soci, ce(a) din gios giumătate, cari acist sat Soci au zis ei că iasti înpresurat în hotarul satului Dămăcenii. Însă ace(a)stă pricină au arătat ei numa(i) cu gura, iar vreo scriso(a)re mai noo sau altă dovadă de stăpâniri n-au arătatîn 204 an(i) ce au trecut la mijlocu(l); iar Iorest Movilă egumen au arătat scrisori, anume un zapis din vealeat 7112/1603 săp(tembrie) 14, de la Hărăbor și Andreiu, fratele lui Moțoc, și Ghizăle, și Fiteon, și Grecu, și Brateiu, și Albotă, și Corne, și Zâmbriță, au vândut ei a lor dreaptă moșie, tot sat(ul) Dămăceni, drept 120 galben(i) de

aur, răpo(s)at(u)lui Cârstei, ce au fost vornic mare, făcut înainte(a) a multor o(a)men(i) ș-a 12 pârgar(i) de Tecuciu13; Ș-au mai arătat egumenul 2 ispisoc(a)ce de la Vasili vodă, unul din 7144/1636 ghenar 15 (Publicat în DRH, A. Moldova, XXIII, 1996, volum întocmit de Leon Șimanschi, Nistor Ciocan, Georgeta Ignat și Dumitru Agache, p. 345, nr. 307; Constantin Solomon, C.A. Stoide, Documente tecucene, Bârlad, Tipografia Lupașcu, 1938, vol. I, p. 13, nr. XVI; CDM, II, p. 238, nr. 1130, rezumat) și altul din 7145/1636 oc(tombrie) 23 (Publicat în DRH, A. Moldova, XXIII, p. 593-594, nr. 544; Const. Solomon, C.A. Stoide, op. cit., 13-14, nr. XVIII), precum s-au giudecat Vasile Roșca și alții ai lui cu Hărăbor și cu alte ne(amuri) a lui, pentru sat(ul) Dămăcenii și după scrisor(ile) ce au înfătoșat amândoo părțile, s-au dat dreptati Adămeștilor a stăpâni sat(ul) Dămăcenii pe hotărătura lui Chicuş şetrar; 13. 7261/1753 mai. Suret de pe hrisovul lui Costandin Mihai Cehan Racoviț(ă) voevod ce întărești pre schitului Dumbrăviții și moșii ce are în hotar(ul) sat(u)lui Dumbrăvița și în hotaru(l) sat(u)lui Sănești, în care suret să arată și sămnile moșii Dămăcenii, ce să alătorează cu ace(a)stă moșii; 14. 7261 <1753> iun(ie) 3 Hrisov de la Costantin Mihai Cehan Racoviț(ă) vo(i)evod ce arată toati pricinile de judecată ce au avut Iorestu egumen cu urmașii Anghelinii, ce să numescu Bujenéști și cu Stamatini cluceriu pentru împărțire(a) moșiilor, ce au avut între dânsii neamurili și arătătoriu de toate sămnile moșii Dămăcenilor din giur înpregiuriu; 15. 7261/1753 iuni(e) 7 Ispisoc de la Costantin Mihai Cehan Racoviț(ă) vo(i)evod de întăritură Lupului Bujor(e)an(u) med(elnic)er pentru judecata ce-au avut cu Iorest egumen pentru o a tree parte de sat Dămăcenii și alte părți; 16. 7262/1754 mai 27 Hrisov de la domnu(l) Matei Ghica vo(i)evod de întăritură Lupului Bu(jo)r(e)an(u) med(elnic)er pe a sa dreaptă ocină și moșie pe a tree parte din sat din Dămăcen(i), ce au avut giu(de)cată și împărțire cu neamurile lui; 17. 7263/1753 mai 12 Zapis de la popa Ioan Carciga ce-l dă la mâna lui Iorest egum(en) pentru moșie Soci, arătând că nare nici o parte în Soci, și au umblat fără de cale neavând nici o treabă, dând această scriso(a)re că nu se va mai scula niciodată, care zapis pe lângă alți marturi să întărești și de un vel logofăt; 18. 7263/1753 mai 21, Țidulă de la domnul Mateiu Ghica vo(i)evod cătră mitropolitul și veliții bo(i)eri ca s(ă) judece pe egumen(ul) Iorestu și cu Vasilachi Hărăbor pentru moșie Dămăcenii i Socii, și după cum vor afla săînștiințază; 19. 7263/1753 mai 25 Zapis de la popa Ioan Carciga dat căt(r)ă egumen(ul) Iorestu că după ce l-au rămas din giudecată pentru moșie Soci, au rămas să întoarcă și cheltuiala egumenului, întru care arată că de s-ar mai scula la judecată sau ar pune pe alții, atuncea să plătească cheltuiala câtă s-au făcut; 20. 7263/1753 iun(ie) 14, Anafora de la mitropolitul și de la boerii divanului întărită de Mateiu Ghica vo(i)evod lui Iorest Movilă pentru judeca(ta) ce au avut cu Anița, fiica Todoscăi logofiteasăi pentru vânzare(a) de moșie ce au vândut logofeteasa la anii 7232/1724 iunie 4, parte(a) sa den hotarul Dămăcenii, pe care parte o cerea Anița să o răsco(m)p(e)re de la Iorest și prin judecată s-au dat rămas; 21. 7267/1759 iuli(e) 21, Anafora de la mitropolit(ul) Iacov și veliții bo(i)eri întărită cu pecete(a) domnului Ioan Theodor vo(i)evod pentru giudecata ce au avut Iorest egumen cu Vasilachi Hărăbor pentru moșie Socii, stând față amândoo părțile. Vasălachi Hărăbor au scos un ispisocu vechi sârbesc de 211 ani de la Iliaș vodă ce întărești acest domnu stăpânire(a) lui Maxim Hărăbor post(elnic) cu neamul lui pre un locu de pustiu la Tinoh, anumi Socii, cea din gios giumătate, dar nu scrii în (i)spisoc acel Tinoh și loc de pustiu unde este și care ținut, și cu ispisocul acela au cerut Hărăboru să i să de(a) giumătate de sat de Socidin hotarul satului Dămăcenii, care să stăpânescu de egumen(ul) Ioresu, zăcând Hărăbor că în Dămăcen(i) sânt și Socii lor, zisă numai cu gura fără să aibă hârtii sau stăpânire de 211 ani. S-au întrebat și pe egumen ce răspunsu are asupra lui Hărăbor. El au răspunsu precum sat(ul) Dămăcenii este dreaptă moșie ai lor și este și hotărâtă în sâmn de Chicuş şetrariu de o sută patruzăci de ani. Și în hotar(ul) Dămăcenilor nu sânt intraț(i) acei Soci ci-i cere Hărăbor, căci Dămăcenii să stăpânescu de neamul Adămașcu de 150 ani tot cu pace și nime n-au cerut Soci(i) din Dămăcen(i). Păra acestui Hărăbor s-au aflat dintr-această pricină, fiind la capătul hotarului Dămăcenii despre apus, fiind despre țara munté(nea)scă, sat de să cheamă Socii lui Donii cunumele Socilor de ceia parte, prefăcându-să o(a)menii cum este margine de iasta parte pe

hotaru(l) Dămăcenilor au început a zice Soci și o(a)menilor ce trăia(u) pe acest capăt a Dămăcenilor. Dar Soci nu sânt de(o)săbită moșie și la acel capăt de hotar fiind despărțire(a) Țării Munteneste de Țara Moldovii, nu numai că s-au numit Soci, ci și Scăunii și Ignătoe, fiind încheiate în hotarāl(e) Dămăcenilor stăpâniț(i) și nestirbat cu porecla acestor nume de 150 ani de când au cumpărat strămoșul lui Iorest de la răzăși. Și după toate dovezile ce au înfășoșat Iorest egumen au dat rămas pe Vasilachi Hărăbor și pe popa Ioan Carciga pentru că n-au stăpânit ei de 211 ani cu acel tărfoleg de ispisoc vechiu acel locu de pustii unde va fi acel Tinoh și Soci, nescrind la care ținut, nu pot să mai stăpânească; 22. 7263/1753 iun(ie) 15 Anafora de la mitropolitul Iacov și de la boiarii divanului, întărită și de domnul Mateiu Ghica vo(i)evod de giudecata ce au avut Iorestu Movilă (Un Iorest nacealnicul Schitului Rafaila și viețuitorii din Todirești s-au plâns domnitorului de crâșma ridicată de Constantin Cogălniceanu, răzeși din Todirești, care afecta venitul crâșmei Schitului Rafaila. Postelnicul Ioniță Păncescu este însărcinat la 27 octombrie 1820 de isprăvnicia ținutului Vaslui să cerceteze dacă „au mai fost vreodată la locul acela crâșmă sau ba. Și de au făcut-o înadinsu numai spre a pricinui păgubire schitului și cu câtă dipărtare este de hotărul satului Rafaila”, DANIC, Fond Mănăstirea Socola, V/67. De asemeni la 1660/7168 aprilie 28 Iorest egumenul și soborul mănăstirii de la Schit mărturisesc că s-au împăcat și s-au tocmnit cu mitropolitul Sava și cu Gheorghie egumenul și cu soborul Mănăstirii Secul și au primit de la aceștia poiana Colibița, de celaltă parte a Bistriței, dăruită de fostul mitropolitul Varlaam, pentru că i-au dat bani ca să se scoată butuci și să se facă săpături; călugării de la Schit să nu treacă pe moșia Molidvielul a Mănăstirii Secul. „+Adecă eu Iorestu egumenul și cu tot săborul de la svânta măn(ă)stire de la Schit scriem și mărturisim cu cestu zapis al nostru cum ne-am împăcat și nii-am tocmnit cu svenția sa cu părintele Sava mitropolitul și cu Gheorghie egumenul, și cu tot săborul de la svânta măn(ă)stire de la Săcul, pentru o poian(ă) ce să chiiamă Colibița de ceaia parte de Bistriț(ă), care poiană nii-au fostu daanie și de la svinția sa răpousatul părintele Varlaam, pentru că am dat noi bani de-am scos butuci de-am făcut săpături. Pentr-aceia și svinția sa părintele mitropolitul Sava și cu egumenul Gheorghie și cu tot săborul de la svânta măn(ă)stire de la Săcul încă ne-au dat acea moșie Colibița de bună voia svințiilor sale ca să nu hie noaoă direaptă ocin(ă) și moșie în véci, însă să ținem noi din capul po(i)enii de sus din pârau până în vârstatul, iar mai mult să nu ne tindem la alte moșii a svinței măn(ă)stiri a Săcului ce sintu pe de iasta parte de Bistrița ce să chiiamă Molidvielul. Iar cine va trece mai multu, cum mai susu scriem, să fie proclét și treclét. Pentru mai mare credința am și iscălit și am pus și pe(cetea) svinței măn(ă)stiri să-s(e) știe.” <Pe verso>: † Carte de mărturie de la Iorest, egumenul de Schit, pentru Colibița. - ANI, Fond Mănăstirea Neamț, CXXX / 34, original, sigiliu mic iconografic în fum; Rezumat, ibidem, CXXX / 46, NR. 10; CXXX / 49, nr. 9. Ediții: Emil Diaconescu, O importantă donație a mitropolitului Varlaam făcută m-rii Secul, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, XXXIII, 1957, p. 833; CDM, III, p.129, nr. 527) cu Vasălachi Hărăbor, popa Ioan Carciga, pentru moșie Socii, cerând Hărăbor și cu Carciga cu un ispisoc bătrân (de) 207 ani de la Iliaș vodă, ce le întărești stăpânire(a) pre un locu de pustii ci zice La Tinoh, anume Socii, cea din gios giurămate, dar nu scrie în ispisoc acel Tihon și loc de pustii, unde este și care ținut, și cu acel ispisoc au cerut Hărăbor și cu Carciga să li să de giurămate de sat de Soci din hotaru(l) Dămăcenii, cari să stăpânești de Adămești, zicând că acolo sânt intrăț(i) și Socii lor cu înpresur(ar)e, iară a stăpâni Soci(i) nici o dovadă n-au arătat, ce numai cu acest ispisoc de 207 ani au cerut ei Socii. Iorest egumen(ul) au dat samă că Socii nu este deosăbită moșii, ce este tot Dămăcen(i) și tot ei au stăpânit cu pace și au avut ș-alt nume locul acela Soci, Scăueni și Ignătoi, căci locul acela este în margine(a) Țării Munteneste, unde desparte Sărețul hotarāl(e) amânduror țărilor, și după numele o(a)menilor streini ce au descălecat acolo s-au poreclit acel capăt de moșie, dar nu s-au giurămate, dar nu scrie în ispisoc acel Tihon și loc de pustii, unde este și care ținut, și cu acel ispisoc au cerut Hărăbor și cu Carciga să li să de giurămate de sat de Soci din hotaru(l) Dămăcenii, cari să stăpânești de Adămești, zicând că acolo sânt intrăț(i) și Socii lor cu înpresur(ar)e, iară a stăpâni Soci(i) nici o dovadă n-au arătat, ce numai cu acest

ispisoc de 207 ani au cerut ei Socii. Iorest egumen(ul) au dat samă că Socii nu este deosăbită moșii, ce este tot Dămăcen(i) și tot ei au stăpănit cu pace și au avut și-alt nume locul acela Soci, Scăueni și Ignătoi, căci locul acela este în margine(a) Țării Munteneste, unde desparte Sărețul hotarāl(e) amânduror țărilor, și după numele o(a)menilor streini ce au descălecat acolo s-au poreclit acel capăt de moșie, dar nu s-auștirbat vreodată de câtră cineva de 150 de anide când au cumpărat strămoșul lor Cârste vornicul și după dovezile ce au înfăoșat Iorest egumen(ul) au dat rămaș pe Hărăbor i popa Carciga și (...); 23. 7268/1760 iuli(e) 7 Hrisov de întăritură (a) domnului Ioan Theodor v(oie)vod egumenului Iorest de toati hărțile ce li ari pentru moșie Dămăcenii în pricina giudecătâlor ce urma cu Hărăbor și alții; 24. 7269/1761 iuli(e) 10, Hrisov a domnului Grigore Ioan vo(i)ev(o)d de întăritură egumenului Iorest pe o moară pe moșăe Dămăcenii ce să numești acum Vad(ul) Roșcăi, pe care moșii au cheltuit egumenu(l) ce au fost mai înainte 700 lei de au săpat o gârlă ca să facă moară. Care gârlă este scoasă din balta Lișăva, în care baltă curgi 4 ape, anumi Putna, Milcovul cel mari, și Sărățale, și Râvna, ce vine din Țara Românească, și pe toț(i) ce l-au înpotrivit a nu-ș(i) face moara iau dat rămaș; 25. 7273 /1764 săpt(em)v(rie) 14, Mărturii de pe la satile ce să megiașăsc moșiile lor cu moșie mănăstirii, Dămăcenii, care au arătat prin carte de blestem că n-au nici o știință de moșie cu nume Socii și că au apucat tot pe Adămești moșie Dămăcenii; 26. 7273/1764 săpt(em)v(rie) 14, Altă mărturii de la răzășii de la moșii Dămăcenii ce o dau egumenului Iorest den poruncă domne(as)că după carte de blestem întru carili arată că n-au apucat nicăiera ca să să cheme moșia cu numi di Soci, decât că sat(ul) Socii au fost în capul moșii Dămăcenii; 27. 1776 mart(i)e 14, Cartea de blestem de la mitropolit(ul) Gavriil asupra răzășil(o)r megiaș(i) cu moșie Dămăcenii, ca după cărți g(os)p(o)d ce au luat egumenu(l) Ionichenté Griceanu ca s-o hotărăscă acea moșie Dămăcenii, acei cari vor ști adivărul să arăti prin cărți de blestem; 28. 1776 iuli(e) 6, O mărturii hotarnică de la Ilie Prisăcea(a)nu ce au fost vel căp(i)t(an) de Tecuci, ce au fost rânduit de trei boeri ce să văd iscăliț(i), a căroră iscălituri nu s-au putut desluși, după carte g(o)sp(o)d și carte de blestem ce au luat Ionichentii, egum(e)n(ul) mănăstirii lui Adam, pentru înpresurare a unei bucat(i) de loc din moșie Dămăcenii de câtră răzeșii de Bucești. Care răzăș(i) au fost rupt aceabucată loc cu hotărâre(a) unue Anghiluți vornic de poartă, ce au fost hotarnic a lor, nefiind scrisorile mănăstirii faț(ă), ar fi scos și p(i)etrele vechi cele pusă hotarālui di mai înainte vreme; și rânduindusă pe acest Ilie Prisăceanu în ființa răzășilor, anume Sandu Borșan sân Ciorăș, i Todos, ficior lui Apost(ol) Ciorăș și alții a lor, unde faț(ă) fiind și pah(a)r(nicul) Iancu Grecean(u), vechilu(l) eguminului mănăstirii lui Adam, s-au întrebat pe răzăș(ii) de mai sus numiț(i) să arăti cu ce dresuri intră cu stăpânire(a) lorîntr-ace(a) bucată de loc din Dămăcenii, ce o numesc ei Bucești. Și că au arătat un suret de pe uricul răp(o)sat(ului) Ștefan vo(ie)vod din let 7003/1495 ghen(a)r 12 (DRH, A. Moldova, III, p. 300-302, nr. 163), în care arată că au făcut milă cu sluga domnii sale Frățale, i nepoțai lui Mareș și Flore, Danciul și Badiul, cu un sat la Bârlad, anumi Leești, toati părțile pi hotarâle bătrâne pe unde de veci s-au stăpănit. Au mai arătat și alt suret de pe un alt uric tot a acelueș domn de acest let (12 ianuarie 1495; Ibidem, p. 299-300, nr. 162), că au fost milă slugii sale Fetii și frățane-său Văsăiu și Tatul, giumătati de săliști pe Bârlad, anumi Fundeni, parte(a) din gios, cu acest suret cer răzășii ace(a) bucată de loc di Dămăcenii numindu-o Bucești, cari mergi din Bârloviț până în Ruginosul, răspundi vichilu(l) mănăstirii la acești, unde să va numi Fundini pi Siret, după hrisov(ul) ce au răzășii să me(r)gă să stăpânească. Au mai arătat răzeșii și alt suret de pe ispisoc(ul) răp(osa)t(ului) Alecsandru vodă din 7063/1555 > mai 2 <2>, în care arată că au vândut Crăstina, nepoata lui Mariș, a ei dreaptă ocină și moșie de Leești o parti mare, a cince(a) parte Crăstini și Ruscăi în 120 ugle de aur tătarăști, cu cari e(a)răș cer răzășii tot ace(a) bucată de loc de Dămăcenii. Au mai arătat tot răzăș(ii) și o mărturii din let 7268 <1760> iuli(e) 9 iscăliț(ă) de răposat(ul) banu Enachi Costândachi, i Neculai vel căp(i)t(an), Ștefan Popăsc(u), Lupu (H)adâmbul vornic de poartă, în care arată că după jaloba răzășil(o)r de Soci i de Bucești și Leești ce au dat asupra lor Iorest egumenu(l) că hotărându-să aceste moșii de spat(arul) Toad(e)r Costândachi i Negrea Apostu jicnicher la acea hotărâre li s-ar fi înpresurat din câte trilele moșiile câti o parti di

loc, în care o samă de răzăș(i) într-acea mărturie arată că moșie Soci nu este, ce un sat ce s-au numit Soci în vremili trecuti au șazut pe Dămăceni și să numesc acel loc Socii. Când au și adus un om de 70 ani, anumi Manole Carâle / și au mărturisât înaintea(a) acel(o)r boeri că ar fi auzit din gura, altui bătrân, Bucăcule, că având oameni(i) de Dămăceni pricini între dânșii pentru moșie, iar acel Bucule fiind mai bătrân le- (a)u zâs să nu înpresoare cu Soci, că este moșie de Dămăceni a lui Hărăbor post(elnic), și cum că moșie de Dămăceni este mai mari și mai lată decât alte moșii înpregiur. Iar moșie Buceștii și Leeștii o adevăresc că treci pesti apa Sârtilului alături cu Dămăcenii pi din gios păr în gărla Ruginosului; și după altele asămine au mersu căp(i)t(a)n(ul) Iliei Prisăcean și au scos pi(e)trile de unde le-au fost pus Anghiluți vor(nic), fiind fără dreptati pusă și le-(a)u pus la locul unde ara(u) pusă de hotărâre(a) banului Toad(e)r pe din gios, unde să hotărăște cu Leeștii să stăpâne(a)scă mănăstire(a) ace(a) bucată de loc cu paci de cătră toț(i) răzășii de Bucești; 29. 1793 fevr(uarie) 28, Carte(a) isprăv(ni)ci(ei) Tec(uciului) după jaloaba ce au dat mării sale domn(ului) Mihai Cost(an)d(i)n Suț(u) v(oie)vod, polc(ovnicul) Costandin Dăscălescu, ginirili lui Stamatîn clucer, asupra mănăstirii lui Adam, arătând că au avut dată parte de moșii de la cum(na)țai săi a lui Stamatîn clucer din hotar(ul) Dămăceni sumă de 300 stânjâni, că s-ar fi înpresurând de cătră mănăstire(a) lui Adam; Și isprăv(ni)cie după poruncă g(o)sp(o)d viind de faț(ă) atât vechilu(l) mănăstirii, cât și polc(ovnicul) Dăscălescu prin cercitare(a) ce au făcut, au răspuns Vasile că cu adevărat Stamatîn clucer ari parti într-acil hotar și că pe ce să cuvini a ave(a) stăpânire nu ar fi oprit, dar fiind că polc(o)v(nicul) Ioniți vre(a) să întindă cu stăpânire(a) în sumă de 300 stânjini precum ar fi avut dată zăstre de la cumnațai săi. Care vechilul mănăstirii după hr(isoa)v(e) vechi și alti scrisori ce au arătat asupra acei moșii se înțălegi că să înparti în trei părți, din cari să dă mănăstirii lui Adam două părți întregi, iar a treia parte să faci patru părți, din cari iarăș să dă mănăstirii trei părți, iar a patra parte să dă lui Stamatîn clucer. Și după hrisoave i s-au făcut și alegere(a) moșii în ființa vechilului și a lui Ioniți Dăscălescu, măsurând toată moșie în st(ă)njâni și făcând și hartă de stare(a) locului după s(...) stânjânil(o)r ce au cuprinsu tot acel hotar făcândușă înpărțală precum mai sus s-au pomenit, s-au venit în partea lui (...) clucer 126 stânj(en)i. S-au întrebat pe polc(ovnicul) Ion(i)ți ce are să răspundă, căci după această înpărțală nu nu i să răspunde soma a 300 st(ă)nj(en)i precum cere să ia sau de are niscai scrisori cu care să poată a lua aceli 300 stânjâni, să arăti. Au dat răspuns, nici scrisoari are, nici vreo altă dovadă, fiind de moșii de zestre și (...) datorii să meargă la unu(l) din cumnațai(i) săi care să află datori ai răspunde moșie aceasta și acela ce va ști să facă să întrepteze pricina acestor 300 stânjâni, cătră care s-au trimis și înștiințare de la cin(s)t(ita) isprăv(ni)ci(ie), arătându-i-să să-ș(i) și soroc ca la (...) să să afle la divan, îndatorindu-l că de a fi să meargă la ace(a) vremi să mai tragă giudecată să facă de știre și mănăstirii să meargă împreună. Și în sfârșit că de către isprăv(ni)cie altă alegere și hotărâri nu li s-au putut faci, fără numai li s-au spus și vechilil(o)r mănăstirii să fii datori la acil soroc făcându-le de știre Alecsandru Stamatîn să nu meargă la divan; 30. 1796 iuli(e) 22, Carte(a) domnului Alecsandru Ioan Calimah v(oie)v(o)d de întăritură și de luare brudinii (Brudinii) din orice lui Iorest Movila pentru podul ce-l avea pe moșia sa de la Vadu(l) Roșcăi; 31. 1819 apr(ilie) 16, Jaloaba egumenului Methodii alăturată cu carte(a) d(omnului) Scărlat Alecsandru Calimah; v(oie)v(o)d, prin care să poruncești răp(o)s(atului) aga Petrachi Negre și Fotache Fulger vornec porțai ca să meargă și să hotărăscă moșia măn(ă)stirii lui Adam, Dămăcenii i Dumbrăvița și Săneștii, ce sânt a schit(u)lui Dumbrăvițai și să înpresoare de răzăș(i) de Bucești și Sănești, iar Dumbrăvița de d(umnealui) Ștefănachii Diia, cari după poroncă au făcut cercetare dând și mărturie; 32 1819 iun(ie) 18, Mărturie hotarnică a răp(osatului) aga Petrache Negre și Fotachi Fulger, în cuprindere(a) poroncii g(o)s(p(o)d de cercetare(a) ce au făcut la pricina moșii Dămăcenii, capătului despre răsărit ci să numești Vadu(l) Roșcăi și în tot hotarul. Mergând la fața locului au cercetat, făcând întâi hartă inginerască de arătările moșii, și aducându-s(e) răzășii au întărit în cercetare(a) moșii ca să-i afle afle cele mai adevărați margine. Și au scos egumenul hotarnică a lui Chicoș șetr(a)r din let 7128 cuprinzătoare pe moșie Dămăcenii pentru pâra ce au avut răzășii de Leești și Bucești cu Roșca

vor(ni)c, care în toată pricinaîncungiură cuprindere(a) hotarnicii lui Chicoș jăt(ni)ce(r) și ispsiocu(l) lui Grigori Ghica vo(ie)vod, scrisori vechi, și asămnilor firești prin cari să mărginește hotar(ul) aceștii moșii Dămăcenii. Și după cercetare(a) aceasta în ființa tutur(or) răzășilor s-au pus vade la Sfânt(ul) Dimitrii să meargă la Divan spre desăvârșit(ă) hotărăre; 33 (1)820 ghen(a)r 26, Jaloba egumenului Mithodii a mănăstirii lui Adam asupra răzășil(o)r moșii Dămăcenii, Buceștii, (...), de Surae și de Vultur, de la țin(u)t(ul) Putnii, pentru împresurare(a) ce fac mănăstirii, după cari nefiind următori a veni la vade, adică la Bobotează, și vechilu(l) neputând a mai sta în cheltuială, li să triimiti soroc(ul) Log(o)fețai cei mari din let 1820 ghen(a)r 28 să-i aducă să stei în giudecată, supt No 978; 34 (1)820 iuni(e) 4, Învoiala răzășilor Buceștilor, de Surae, Dămăcenii și Vultur, în cuprindere dau sfinții sali părintelui arhimandrit Mithodii a sfintei mănăstiri lui Adam, că la anu(l) 1776 no(i)emv(rie) 22 după multele pricini și cheltuială între egumenu(l) vremii acei și între bătrânii lor pentru o bucată de locu ci vrebătrânii să o facă supt nume de Bucești, și după giudecățile ce au avut i-au dat rămaș(i). Și văzându-ș(ă) rămaș(i) au stat cu rugămintă la acel egumen Ionichentii de le-(a)u dăruit 70 stânj(eni) din bucata aceia de loc ce o împresura, având așazăre, vii și livezi, îndatorindu-s(e) și moșii lor ca să dei lui o clacă la ezātu(l) morilor și altili pentru folos(ul) mănăstirii precum acel zapis urme(a)zi. Care bucată de moșii este de Dămăcenii, ca și în urmă cu lăcomii să întemeiasă cu stăpânire în numita moșii cu 170 stânj(eni). Și la anu(l) 1819 aducând părintele hotarnici pe aga Petrache Negre și și vornic(ul) porții Fotache Fulger ca să-ș(i) hotărăscă moșia Dămăcenii, apucaț(i) fiind de scrisori, cu ce stăpâne acei 170 stânj(eni) și neavând alti scrisori afară de acest zapis, cuvânt de răspuns alt mai mult n-au avut. (I)eșind două scrisori pe (...) și fiind neadevărată. Și fiind că atunci nu s-au dat nici un sfârșit hotărâtului prin zi de soroc au rămas să ne giudecăm la Divan. Și acum viind să ne giudecăm și văzând că nu au nici o dreptate ca să stăpâne(a)scă acei 170 stânjăni, au stăut cu amre rugămintă la părintele Mithodii ca să-i milostivească și să le lasă acei 70 stânjăni ci prin zapisul din 1776 ce-i ave(a) dăruit(i). Și părintele milostivindu-s(e) i-au dat ca să-i stăpânească iarăș(i) de veci din Bârloveț și spre apus piste Săret până în Ruginosul, alături ci moșie Leeștii pe din sus, despărțindu-s(e) dintr-un vechiu hotar ce este din gios de casa Sandului Borșan și linie la apus în pîiatra ce este la Ruginos, și la răsărit linie în plopul de la Bârloveț. Și dintr-această linii în sus până unde să vor împlini acei 70 stânjăni, și de la acești stânjăni în sus să stăpâniască mănăstire(a) în pace de cătră ei, cum și de cătră urmașii lor în veci. Iar mai sculându-s(e) vreunii dintre ai lor răzăși vrând asupra mănăstiri(i), să nu fie ascultați, ci încă să fie și luați(i) de acești stânjăni. Și iscălesc Grigori Cireș (...) Grigo(re) zăt Cireș, au pus degit(ul) vechil(ul) din parte(a) tuturor cilor(nu)miți. În cari iscălesc Sălivăstru Dumbravă, îi martur, Fotache Fulger, martur. Întărit și de Logofetăe ce(a) mari din let (1)820 iuni 5. Iscălit Demitrachi Sturza vel log(o)făt; 35. (1)820 iuni(e) 5. Altă învoială a răzășil(o)r de moșie Dămăcinca de la țin(utul) Putnii de peste apa Săretiului în țin(u)t(ul) Tecuciului, dau la mâna părintelui egumenu că după multele giudecăți între răzăș(i) pentru numita moșie Dămăcinca, că din cuprindere(a) scrisorilor vechi nu pot (i)eși. Au stăut la învoială și o parte și alta și s-au învoit întracest chip. Că după ci să va întrupa numita moșii după cuprindere(a) scrisoril(o)r vechi are să-și tragă mănăstire(a) două părți și răzășii o a treia parte, care să aibă a o stăpâni în parte(a) de sus, și cele două părți a sfintei mănăstiri să le stăpânească pe din gios alături cu răzășii, după cari să aducă și bo(i)erii hotarnici. Iscălit(i) Enachi Pitică, Vasăle G(he)orghii, Ion Lazăr, Derei Albu, Fotachi Fulger, martur. Încredințată de Logofetăi ce mare din (1)820 iuni(1) 8; 36. (1)820 iuli(e) 6 Scrisoare(a) agăi Petrache Negre cătră Fotache Fulger în cuprindere că după luminată carte de g(o)s(po)d este și el rânduit la hotărât(ul) moșiilor mănăstirii lui Adam și Dumbrăvița, și după sămnile ce s-au închipuit pe hartă, fiind și învoială în mijloc, să meargă să pu(i)e ch(i)etrele hotară despărțitoare, cari după ce le-a așăza să me(a)rgă la aga să facă și hotarnica; 37. 1820 avg(us)t 7, Jaloba egumenului Mithodie la d(omnul) Ioan Sandu Sturza v(oi)e)v(o)d, pentru că la moșie Dămăcenii ce-i zăc acum Vadu(l) Roșcăi, de năvălire(a) apel(o)r s-au nămolit p(i)etrele hotară și pe undi nu s-au nămolit iarăș(i) lipsesc și că nu să pot afla cele adevărați margini a moșii, și că să faci

multă pominitii moșii, în care moșii au și răzășii de Suroae și Bucești o parte, iar mănăstire(a) două părți. De care înpresurare au dat jalubă și la d(omnul) Calimah, undi prin hotarnici cheltuind au și rădicat plan și la fața locului învoindu-se, au mărso la Divan în 2 rânduri și pe urmă s-au învoit cu răzășii. Și mergând la stare(a) locului spre apuni p(i)etre hotară pe unde cere trebuința și că d(umnealui) vor(ni)c(ul) Alecul Calimah fiind că au au luat din cele două părți a mănăstirii parte(a) lui Gavrilă Stamatîn, și acele două părți a mănăstirii să înpart în trei părți pe trei fete a vornicului Cârste Ghenovici, după cum arată scrisorile și ispisoacele domnești, și d(umnealui) vor(ni)c(ul) Calimah prin poroncă cere să ste(a) în giudecată. În capătul despre Muntii... tot stăpânești și ari să vii să ste(a) în giudecată sau săș(i) trimeată vechil. După care logofițe ce mare că înfățișându-să părintele arhimandrit în giudecata Divanului cu pârātu(l) d(umnealui) vor(ni)c(ul) Calimah. D(umnealui) au răspuns că în cercitari la fața locului nici însuș(i) au fost, nici vichil n-au avut. Giudecata n-au dat nici o hotărâre, au trimis ca la viitoari(a) lună mai să-ș(i) dumn(ealui) vor(ni)c(ul) hotarnic și să și nemulțămindu-să să me(a)rgă la Divan. 1821 fev(ruarie) 21; 38. 7144/1636 ghenar 15 (Publicat în DRH, A. Moldova, XXIII, p. 345, nr. 307; Const. Solomon, C.A. Stoide, op. cit., vol. I, p. 13, nr. XVI; CDM, 1959, II, p. 238, nr. 1130), Suret de pi ispisocul lui Vasile voevod arătând că au venit înaintea(a) domnii sale Anghelina și Schiva, fetele Cârstei vornicului, și Vasile Roșca, ginerele Măricăi Cernătoae, și cumnații lui Ștefan Cernat, și Merăuț(ă) (În text, „Mecrauț”), iar ginerele Cernătoae și-au pârât pe Hărăbor și pe alții ai lor pentru sat(ul) Dămăcenii, zăcând precum acel sat Dămăcenii l-ar fi vândut neamul lui Hărăbor părinților lor, Cârstii vornicului, drept 120 de galbeni, și-au arătat înaintea domnii sale zăpisul de cumpărătură pe acest sat ce l-ar fi înpresurat. Deci, domnie sa giudecând și puindu-le zi ca să-ș(i) aducă Hărăbor marturi precum n-au vândut Cârste vornicului. Ei n-au putut să-ș(i) aducă marturi și au rămas Hărăbor cu toată sâminție lui din toată lege(a) țării, iar Anghelina și cu toț(i) ai lor viind și așteptând trii săptămâni s-au îndreptat și ș-au pus lor și ferăe 24 zlot(i) în visterie domnească. Pentru aceea li sau dat sat(ul) Dămăcenii Anghelinii cu neamul ei csă o aibă ocină și moșie și uric de întăritură; 39. 7145 /1634 oc(tombrie) 23 (Publicat în DRH, A. Moldova, XXIII, p. 593-594, nr. 544; Constantin Solomon, C.A. Stoide, op. cit., 13-14, nr. XVIII) Suret după ispisocul de la Vasile vodă arătând că au mersu înaintea mării sale Toader, ficiorul lui Hărăbor, și cu alte neamuri ale sale, nepoți și strănepoț(i) lui Neagul Buze, și au pârât pe Vasile Roșca vor(nic) și cu ai săi, pentru sat(ul) Dămăcenii, de la ținutul Tecuciului, zăcând neamul Hărăboreștilor că Dămăcenii sânt ai lor dreaptă ocină și moșie, iar Va(si)le Roșca cu ai săi au arătat că Dămăcenii sânt ai lor cumpărat(i) de Cârste vornicul de la Hărăborși de la alte neamuri, și au arătat și zăpisul și zăpisul de cumpărătură precum și alte dresă de cumpărătura satului Dămăcenii, iar Hărăboreștii au scos un uric de la Ștefan vodă bătrân de 120 ani, care le-au luat de la dâșii dovidindu-i că n-au ni(ci) o treabă în Dămăcenii și s-au dat rămaș(i), dându-să moșie în mănili (lui) Roșca cu ai săi; 40. 7202/1694 av(gust) 27, Zăpisul lui Gavril Stamatîn ce au neguțat de la Lupul medelniceru parte(a) Anghelinii; 41. 7222/1713 dec(embrie)14, Carte de la Neculae Alecsandru vodă cătră căpitanul de Tecuciu ca s(ă) apuce pe niști o(a)meni ce au arătat și au cosit la Vadul Roșcă(i) să de(a) dejmă Adămeștilor, iar care va ave(a) a răspunde să meargă la Divan; 42. 7234/1726 mart(ie) 10, Carte de la Mihai Racoviț(ă) voevod scriind lui Costachi biv med(elnicer) ca s(ă) meargă la sat(ul) Dămăcenii și să apuce pe niște răzăși ce nu s(e) supun a da dejmă lui Iorest egumen să înlănească dejma să o de(a) egumenului și să facă răspunsu și mărturie; 43. 7231/1722 oc(tombrie) 31, Carte de giudecată de la Mihai Racoviț(ă) voevod pentru că s-au judecat Ioan Capreș și Dănăilă și Alicesandru, nepot Ursului chihae cu Stamatîn clucerul pentru Dămăcenii, zăcând Capreș cu ai săi că au și ei moșie într-acel sat înpreună cu Stamatîn și este hotărât de Chicoș șătaru(l) și să știi cine cât țin alde Stamatîn cluceriu(l) îi înpărți în sus dihotarul lor. Și Stamatîn au arătat că Buceștii cu un ispisoc vechiu îl înpingu și pe dânsul în sus și întră peste hotărăle lui Chicoș. Care socotind domnie sa și cu tot sfatul, i-au dat rămaș(i) pe Bucești să naibă treabă în Dămăcenii fiind că au scos hârtii cu 80 de ani după hotărâre(a) lui Chicoș și i-au dat rămaș(i); 44. 7244/1736 iul(ie) 30, Carte de blăstăm

de la mitropolitul Antonie pentru împresurare(a) moșii Dămăcenil(o)r; 45. 7252/1744 mai 30 Carte de la Ioan Neculai vodă pentru ca să apuce pe căpitanii de Tecuci să-i plătească banii brudinii podului cel ave(a) la Vadul Roșcăi și dat pe an câte 150 lei și lua căpitanii în putere(a) lor; 46. 7256/1747 dec(em)v(rie) 5, Carte di la Grigorii Ghica voi(e)vod di giudecata ci au avut Iorest igumenul cu Anița, fata lui Costi Adam logofăt, pentru parte(a) ei ci au avut în moșia Dămăcenii di pi tătăl ei, carili au vândut-o maică-sa Todosca lui Iorest igumenul, și ea cu protimisis vrând a o răscumpăra, și dacă s-au dovidit că au fost iscălit și ea în zăpisul di vânzari, au dat-o rămasă din toată lege(a); 47. 7262/1754 av(gus)t 10, Hrisov de la matei Ghica voi(e)vod di giudecata ci au avut Iorest igumenul cu Gavril Stamatini pentru a triia parti din moșia Dămăcenii, parti(a) Roșciștilor, ci să trag acești oameni Roșciștii din Măriuța Cernătoai, fata Cărstii vor(ni)c(ul), și după dovizili ci-au arătat Iorestu igumen, adică zăpisă de cumpărături i (...) buni și alte întărituri pentru toate pricinile ce au urmat între dânșăi, s-au întărit stăpânire cu acestu hrisov atât pe a trie parte a Roșceștilor, cât și pentru alte părți ce mai are Iorestu în sat Dămăcenii; 48. 7265/1757 av(gust) 12, Carte de giudecată de la Logofîția ce mare în cuprindire că s-au giudecat Iorest egumenu(l) cu Radul i Savin și Cozma călugăru(l) pentru o bucată de moșii Dămăcenii, carele au arătat Iorest că este de la moșii și părințai lui. Iar Radul și cu ai săi ar fi zâs că ar fi a lor, arătând o mărturie de de giudecată de la Neculai Hrisoverghe biv vel vor(ni)c din anului acesta iuni(e) 5. Arătând acest bo(i)er că din poruncă domne(a)scă au giudecat pe acești oameni mai sus numiț(i) cu Stahii Calo vornic de Liaști i Sandu Ciorăți, zicând și o parte și alta pintru acea parte de moșii Buceștii că este a lor, arătând Stahii Calo ispisoc vechiu sârbâsc de la bătrănu(l) Ștefan v(oie)v(o)d din anii 7003/1494 septembrie 1-1495 august 31, în care scrii pe parte(a) de gios de Bucești, iar pe parte(a) de sus n-au arătat nimic, fără cât zicând din gură că au apucat din moși părinții lor acel loc. Dar întrebând vor(ni)c(ul) Hrisoverghi pe Radul cu ai săi ce au a răspunde și cu ce cer ace(a) parte de moșii, și ei au arătat un ispisoc sârbâsc de la Bogdan vodă den anu(l) 7015/1506 septembrie 1-1507 august 31, cari fiind tălmăcit, ori că n-au știut bine tălmăci(ul) acela, ori că au fost meșteșugu(l) acelu(i)e cu ispisocu(l). Căci acum cercetându-să ispisocu(l), nu s-au potrivit cu suretu(l). Și dum(nea)lui vornic(ul) au fost citit numai suret(ul) în care au fost arătate toate sămnele moșii lui Iorest, care ispisoc nu li scriia, măcar că numile moșii nu era precum să cheamă acum, Dămăcenei i Buceștii. N-au mai căutat espesoc(ul) să vazi, este după suret, ce socotind suretu(l) bun au dat acestora carte să stăpânească moșia, iar pe Stahi Calo și pe Sandu Ciorăți i-au dat rămaș(i), după carti(a) de giudecată ce au luat Radu și Savin de la vor(ni)c(ul) Hrisoverghe, mergând să stăpânească moșie Dămăcenii, și înțelegând Iorest Movila au arătat că stăpânire(a) acei părți de moșii cari de 150 ani cu ispisoci și scrisori vechi di la moși și părințai lui, și cu jalobă au cerut dreptati de la măriia sa vodă. Și fiind rânduie la Logofetăi, l-au luat sama pe scrisori și dovezi a fișticăruia, întrebându-să întâi pe Radul și Savin cu ai săi, afară de ispisocul lui Bogdan vodă mai au ceva pe moșia ce cer sau stăpânit-au părințai lor sau ei vreodată sânguri. Au răspunsu că alte scrisori n-au ci numai mărturia vorn(i)c(ului) Hrisoverghi, nici de au stăpânit părințai lor știu, precum nici ei până acum n-au stăpânit, dar de moșai lor ar fi auzit că ar fi stăpânit. Întrebându-să pe Iorest cu ce stăpânești, el au arătat ispisocul lui Vasăle voe(i)evo(d) din (...) 25 și altul din anii 7245/1736 septembrie 1-1737 august 31 de pâra ce au avut Roșca vornicul, de care să numești această moșii acum Vadu(l) Roșcăi, cu Hărăborăștii și cu alți mulți ce-i arată la ispisoc, că i-au dat rămaș(i), iar Roșcăi cu ai săi i-au întărit stăpânirea. Și au mai arătat și alte scrisori de la Radu vodă din anii 7134/1625 septembrie 1-1626 august 31, scriind că i-au plătit ginerele Crăstei și moarte de om, și cu Divanul i-au dat rămaș(i) pe Hărăborești, arătând mărturie hotarnică de la Chicoș, ce-i este de Mihai vodă să stăpânească Dămăcenii și Socii, ce să numescu Vadu(l) Roșcăi, precum și alte multe scrisori și dovezi. Deci, luându-să samă pe scrisori(le) amânduror părțal(o)r n-au găsit nici cu o dreptate a face Dămăcenii, Bucești, și ai da Radului și Savin și Cozmei călugăr(ul) pe ispisoc de 150 ani, de vremei că alti scrisori și dovezi de stăpânire n-au arătat, cu dreaptă giudecată i-au dat rămaș(i), că nici pravila, nici obiceiul pământului, nu le dă de 250 ani să

stăpânească măcar chiar dreaptă moșia lor să fi fost, dar nici dovezi n-au. Iar lui Iorest egumenu(l) după scrisori i dovezi și stăpânire de 150 ani ce au arătat, i-au dat să stăpânească părțile din Dămăceni în veci și ori că să vor mai scula acești oameni cu ispisocu(l) lui Bogdan vodă să mai cei moșii, să nu li să țai în samă (Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Adam, IV/90, original, filigran, 12 file). Merită să reamintim că marele vornic Ștefan Catargiu (1777-1842) și soția sa, Bălașa, fiica banului Constantin Sturdza, avea de la tatăl și socrul său drepturi de moștenire asupra moșiilor Urlați (ținutul Fălciu), Buzne (ținutul Cărligătura) și Băcani (ținutul Tutova). Ea a mai moștenit douăzeci de pogoane de vie la Liești, șase pogoane de vie la Socola, precum și un număr de robi țigani, toate acestea fiind recunoscute printr-un act de împărțeaală confirmat de Divanul Domnesc din 20 martie/1 aprilie 1820 (DJAN Iași, colecția „Documente”, pachet 18, doc. 19. Documentul păstrat este o copie din 1834). La 29 noiembrie/11 decembrie 1834, Catargiu adresa Departamentului Justiției o plângere prin care arăta că soacra sa, băneasa Maria Sturdza (născută Cănanău), nu îl pusese în posesia moșiei Urlați și nici a robilor și a viilor de la Liești. Mai mult, bunurile de la Urlați și Liești se părăginiseră între timp, afirma petentul, din neglijența proprietarei; ceea ce îl făcea să se considere îndreptățit ca să pretindă „o deopotrivă somă de pogoane vie” (DJAN Iași, colecția „Documente”, pachet 18, doc. 20). Pricina s-a decis într-un timp remarcabil de scurt, la 7/19 decembrie 1834, dându-i-se dreptate lui Ștefan Catargiu (Ibidem, fond Anaforale Domnești, tr. 1785, op. 2036, intrare la nr. 22, f. 37). Ștefan Catargiu a avut o familie numeroasă, formată din soția sa, Bălașa, și nouă copii; șase băieți: Costache (căsătorit cu Pulheria Lazu), Dinu, Nicolae, Lascăr, Ștefan și Alexandru (Mihai - Răzvan Ungureanu, Izvoare genealogice inedite: vidomostiile deceselor boierești (1834–1856) (II), în ArhGen, I (VI), 3–4/1994, p. 309–320 (319, nota 49 pentru prezentarea trimiterii). Dinu Catargiu s-a căsătorit cu Smaranda Lupu Costache și, ulterior, cu Smaranda I. Costache; Nicolae a fost căsătorit cu Catrina Giurgea, iar Lascăr Catargiu cu Eufrosina Ventura; la fel ca fratele său, Dinu, Alexandru a fost înșurat de două ori, mai întâi cu Elena Negruzzi și apoi cu Ecaterina Greceanu (Gh. Ghibănescu, Surete și izvoade, volumul IX), și trei fete: Ecaterina, căsătorită, înaintea datei de 30 octombrie/12 noiembrie 1837, cu Costache Ghica (APRI, tomul VIII, partea II, anexa nr. 20, litera G, p. 525), Zoe, căsătorită cu basarabeanul Alexandru Rusu (Gheorghe Gh. Bezviconi, Boierimea Moldovei dintre Prut și Nistru, volumul I, București, 1940, p. 278.), și Elena, căsătorie tot cu un nobil de peste Prut, consilierul titular Petre Râșliacov (1816–1864) (Ibidem, p. 174, vol. II, București, 1943, p. 151).

¹⁰⁰¹ „Lungoci, comuna Fundeni (harta Lungoci (România, Hărți istorice), jud. Galați, (bis. Adormirea, ante 1809, refăcută în anul 1846 de logofătul Costache Conachi). A.B., 1931, p. 190 (cat. 1809); AER, 1936, p. 312; Costăchescu M., doc. I. Bogdan, p. 343 (despre sat); Dic. Rom., IV, p. 203-204.” – Nic. Stoicescu, Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova, p. 543, Buc. 1974. Satul Lungoci s-a numit în vechime Călienii Ghicăi. Satul Hanu-Conachi s-a cristalizat în anul 1800 în jurul moșiei familiilor Conachi. În 1974 au fost descoperite întâmplător pe teritoriul satului Lungoci, comuna Fundeni, județul Galați (Ion T. Dragomir, Două morminte ocrumane din regiunea de sud a Moldovei, în Muzeul Național, III, București, 1976, p. 53-60), o brățară și 44 verigi din aur, împreună cu o lamă de silex, o împungătoare de metal și trei piese de colier lucrate din valve de scoici, toate fiind asociate ca inventar funerar unui schelet, aparținând populațiilor păstorești de origine nord-pontică, difuzate și pe teritoriul țării noastre. Cele 44 verigi au forma circulară, 18 exemplare fiind ușor deformate și sunt neornamentate; diametrul fiecăreia este de aproximativ 1,67 cm, greutatea variind între 0,76 gr și 0,85 gr. Brățara lucrată din bară de aur relativ groasă, de secțiune circulară, are forma ovală, cu capetele neînchise, teșite drept, ușor îngroșate. Diametrul maxim este de 7,58 cm, cel minim de 6,35 cm, iar greutatea de 256,20 gr. Publicând în 1976 descoperirea funerară de la Lungoci - Fundeni și încercând să o situeze cronologic, Ion T. Dragomir a scris următoarele: „pe baza tipologiei pieselor de aur și îndeosebi a brățării de formă ovală, circulară în secțiune, cu capetele îngroșate și neîmpreunate, fără decor, care le imită pe cele de bronz, încercăm să datăm acest

Mînjina stație de Poștă, Moghileni 70¹⁰⁰⁵; Mohorîți 57¹⁰⁰⁶; Mădârjaci¹⁰⁰⁷; Mărcești¹⁰⁰⁸; Matca¹⁰⁰⁹; Mîndrești¹⁰¹⁰; Mohorăști¹⁰¹¹; Morești 120; Motoșani 59;

mormânt în perioada mijlocie a epocii bronzului, deși acum dispunem de puține analogii precise existente pe teritoriul României” (idem, p. 55). Se desprinde concluzia că descoperirile de la Lungoci-Fundeni, precum și brățărilor torsadate din aur de la Moigrad trebuie să fie atribuite neoliticului și datate către sfârșitul mileniului IV î.Hr. Pe malul stîng al Siretului se află satul Călienii, cu viile Călienii mai spre sud, iar pe malul drept lacul Balta Slatina, este pădurea La Cuhalmi și Pădurea Chitărăoia. De pe partea dreaptă se varsă pârâul Leica în dreptul Lungociului, pe malul drept al pârâului fiind lanul numit „În Viroage”.

¹⁰⁰² Din punct de vedere istoric, datează de pe vremea lui Ștefan cel Mare, din aproximativ 1500. Este un sat situat la limita dintre fostele provincii istorice Moldova și Țara Românească. Unul dintre cele mai importante momente din istoriei acestui sat poate fi considerat anul 1482, când domni Ștefan cel Mare al Moldovei și Vlad Călugărul al Țării Românești au stabilit hotarul pe Milcov și Leica. Biserica de la Maluri Munteni este zidită de boierul Costache Robescu și soția sa Măriuța și are hramul „Sfantul Ierarh Nicolae”, datînd din 1819. Acum 172 de ani cădea victimă epidemiei de ciumă și boierul Costache Robescu, ctitorul bisericii Sfinții Împărați Constantin și Elena, cunoscută focșănenilor sub numele de Capela Militară. Aceasta a fost înălțată în 1815 de biv vel serdar Costache Robescu, pe vremea domnitorului Ioan Gheorghe Caragea voievod. Costache Robescu a fost primul perfect al județului Putna, iar aceasta biserică era singura capelă militară care slujea Garnizoanei Focșani. Acesta este și motivul pentru care în 1895 prefectul și totodată senatorul Iancu Robescu cedează biserica Ministerului de Război. Ca evenimente petrecute aici putem menționa: 6 decembrie 1832, slujba oficială de primire a generalului Kisseleff; 21 septembrie 1845, cununia prințului Gheorghe Bibescu, domnul Munteniei, cu Maritza Văcărescu, naș fiind Mihai Sturza, domnul Moldovei; în 1921 aici au fost adăpostite pentru o noapte osemintele Ecaterinei Teodoroiu înainte de a fi duse la Târgu Jiu. Biserica a fost construită pe locul celei mai vechi cișmele din oraș construită de Constantin Brâncoveanu în 1696, iar la intrarea în biserică se găsesc mormintele întemeietorilor acestui lăcaș de cult marcate printr-o placă de marmură.

¹⁰⁰³ Este o comună în județul Galați, formată numai din satul de reședință cu același nume. Se află în Câmpia Tecuciului, lângă râul Corozel. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Nicorești a județului Tecuci. A fost atestată documentar prima dată în „Descriptio Moldaviae” a lui Dimitrie Cantemir. Între anii 1875-1876, satul Matca a făcut parte din comuna Cernicari. Între 1931-1932, a făcut parte din comuna Corod.

¹⁰⁰⁴ Milești, com. Parincea, jud. Bacău (bis. din 1843 de Toader Spojala și locuitori). B.O.R., 1890, p. 255: Costăchescu M., Doc. înainte de Ștefan, II, p. 99 (despre sat); AER, 1936, p. 140 (bis. din 1869); Dic. Rom., IV, p. 342; A.B., 1931, p. 192; (la 1809, bis. Sfe, Voievozi M. de Jos și Sf. Nicolae Mileștii de Sus, Tecuci).

¹⁰⁰⁵ Numele Stoian este atestat frecvent în sec. XV-XVI: Stoian Procelnic, martor în sfatul domnesc (1407-1421), Stoian Folea (1443), Stoian pitărel (1593), Stoian comișel, stăpân în Moghileni pe Vaslui (1598). În vremea lui Ștefan cel Mare, Anușca, fiica lui Dan vameșul, vindea unul din cele șase sate, Lățcanii (DIR, A, XVI/1, p. 268-269, nr. 236). Stăpânirea vameșului includea valea pârâului Șerbotești-Șurănești, precum și obârșia văii pârâului Sărata. Deși este întâlnit martor în sfatul domnesc doar o singură dată, la 1423 (DRH, I, p. 80, nr. 54), Șerbea de la Vaslui trebuie să avut în stăpânire mai multe sate pe valea pârâului eponim. Însăși prezența sa în sfat fără dregătorie poate fi o consecință a puterii sale locale de pe valea Vasluiului. Un document târziu, din 30 martie 1598 (DIR, XVI/4, p. 200-201, nr. 257), atestă satele Șerbeștii și Moghilenii, care trebuie să fi avut legătură cu vechiul stăpân din veacul al XV-lea, Șerbea. George-Felix Tașcă (George-Felix Tașcă, Șerbea de la Vaslui și descendența sa, în AMM, IX-XI, 1987-1989, p. 287-293) a deslușit

genealogia acestui mare boier, identificând membri ai familiei sale. Soția lui Șerbea, Fedca, apare în documente la 11 septembrie 1467, împreună cu fiii ei, Iurie Șerbescu și Anușca, făcând o danie Mănăstirii Humor. Fiii lui Șerbea sunt menționați ca membri ai sfatului domnesc: Manoil Șerbici între anii 1439 și 1444, și Iurie Șerbescu la 1443. Sora lor, Anușca Șerbici, era căsătorită cu Radu Pisc, boier în sfat între anii 1438 și 1465. – Apud Lucian-Valeriu Lefter, Boieri și „Domenii” în Ținutul Vaslui, p. 67. Vezi și 5 Ștefan S. Gorovei, Clanuri, familii, autorități, puteri (Moldova, secolele XV–XVII), în *ArhGen*, I (IV), 1994, 1–2, p. 91.

¹⁰⁰⁶ Se păstrează din 1932 o „Corespondență cu Ministerul Agriculturii și Domeniilor privind vânzarea unei suprafețe de 45 de hectare din moșia Ivești pentru cultură. Schița de plan a terenului vândut locuitorilor comunei Mohorâți, județul Tecuci, din moșia Ivești.” (http://arhivelenationale.ro/site/download/arhive_judetene/vaslui/Serviciul-Agricol-al-judetului-Tutova-1931-1938.pdf).

¹⁰⁰⁷ Mădîrjaci, țin. Tecuci (Adormirea, sec. XVIII al fam. Palade). Ghibănescu G., Testamentul vornicului Constantin Paladi și al soției sale, Ilinca Costachi („Arhiva” – Iași, 1914, p. 245-253) (din 1794, listă de averea lăsată schitului Mădîrjaci); A.B., 1935, p. 318 (doc. 1806); Anuar 1930, p. 81 (bis. de lemn Adormirea, 1785); Uricarul, VI, p. 251 (la 1803. sat al slugerului Grigore Oană); Bobulescu C., Banul Tănase Gosan, p. 36 passim (doc. 1790); „Arhiva”, XXVIII, 1921, nr. 2, p. 239 (despre numele Mădîrjac de la maghiarul madárzsák=gușa păsării). Preotul din Mădîrjaci este amintit la 1568 iulie 7, când exista desigur biserica (Arh. St. Buc., Mitr. Mold., CKLVIII/1). Despre satele lăsate schitului Mădîrjac de către logofătul Ioan (Palade), vezi și doc. nedatat din (sec. XVIII) (Acad. R. S. Romania, MDCXL/3). Vezi și însemnarea din 1785 (ACMIB, II, 1928, p. 149). Despre satul Mădîrjești, vezi și doc. de la Arh. St. Buc., ms. 522 al Mitropoliei Moldovei, despre repararea bis. la 1052, vezi Acad. R. S. România, MOCXLIX/253, 254, 259. (N. Stoicescu, op. cit., p. 550).

¹⁰⁰⁸ Mărcești, țin. Tecuci (Despre sat, vezi doc. de la Acad. R. S. România, pach. MCCLV. La 1637 Jul. și 1639 iulie 10, satul a devenit proprietatea lui Iorga mare cămăraș care l-a cumpărat de la diverși locuitori (Arh. St. Buc., ms. 573, f. 175). Vezi și Cat, doc. mold., indice 37) (bis. sec. XVIII). Documente, XV, vol. II, p. 245-246 (doc. 1495, satul Mărcești pe Bârlad al fiilor lui Oană Pintece și al altora>; B.C.I., IV, p. 16 (doc. 1660, satul era al urmașilor lui Iorga postelnic); Ghibănescu, Surete, IV, p. 264-266 (1/2 sat a lui Iorga postelnic) (N. Stoicescu, op. cit., p. 555).

¹⁰⁰⁹ Matca, țin. Tecuci, astăzi jud. Galați (bis. Sf. Nicolae, ante 1809, reclădită? 1856). A.B., 1931, p. 188 (cat. 1809); AER, 1936, p. 297 (bis. din 1856 și 1931); Dict. Rom., IV, p. 246 (bis. din 1830, 1837, și 1825). (N. Stoicescu, op. cit., p. 548).

¹⁰¹⁰ Mîndrești, țin. Tecuci (bis. Sf. Voievozi, ante 1809; apoi bis. Adormirea, 1867). Mîndrești com. Valea Măruului, jud. Galați (bis. Cuv. Paraschiva, ante 1809). Sava, Doc. Orhei, p. 207 (la 1737, satul Mîndrești Vaslui al fam. Hrisoverghi); A.B., 1931, p. 195 (cat. 1809); Dict. Rom., IV, p. 360. A.B., 1931, p. 199 (cat. 1809); Negruzzi Cost., Carte de hotărnicie a moșiei Mîndrești din jud. Tecuci, plasa Bârlad, proprietate a d-nei Ioana Știrbey, Buc., 1902, 19 p.+1 plansă (se rezumă și doc. vechi); Dict. Rom., IV, p. 359 (N. Stoicescu, op. cit., p. 556).

¹⁰¹¹ Mohorâști, țin. Tecuci. (bis. Adormirea, ante 1809). A.B., 1931, p. 190 (cat. 1809). Mohorâți, țin. Tecuci (bis. sec. XVIII, ante 1776). Vezi și precedentul(aceiași)? Documente, XV, vol. II, p. 231-232 (la 1495 satul Mohorâți mai jos de gura Pojoritei al urmașilor lui Laslau globnic); XVII, vol. IV, p. 145 (la 1617 parte de sat a lui Nestor Ureche); Uricariul, X, p. 234-236 (doc. 1758); XXI, p. 341-350 (hotărnicie, 1776, amintind și biserica); Dict. Rom., IV, p. 379 (N. Stoicescu, op. cit., p. 569).

Muncelu 156¹⁰¹²; Munteni¹⁰¹³; Nănești (de Gios? sau Fundenii)¹⁰¹⁴ 173; Năstăseni 5-20¹⁰¹⁵; Negrileşti¹⁰¹⁶; Negulești¹⁰¹⁷, Nicorești¹⁰¹⁸ 148; Nifornița 5-20; Nomolova

¹⁰¹² Muncelul, țin. Tecuci (bis. Înălțarea, 1839, construită de Simion Oprișan). Dicț. Rom., IV, p. 413-414 (N. Stoicescu, op. cit., p. 577). «Certificatul de naștere» a satului Muncelu este un document din 1507, din vremea domnitorului Moldovei Bogdan al III-lea (1504-1517), urmașul la tron a lui Ștefan cel Mare. În acel an, Bogdan Voievod «dă o carte prin care întărește boierului Dragomir Munceleanu, satu Muncelu pe Zăbrăuț, cumpărat de la Dragalina, fata Nastasiei, nepoata lui Nan Cluceru». În anul următor, 1508, Bogdan Vodă emite ispisocul «în carile să cuprindă Dragalina, fata Nastasiei, nepoata lui Nan Cluceru a vândut tot satul Muncelu di pi Zabrautu ci a avut după drept uricul moși-sau Nan Cluceru, lui Dragomir Munceleanu în care zici să i se urmezi stăpînirea după vechile hotară, iar altile sămne nu pomenește, decât nume pi Zabrautu». Faptul ca în document se menționează în mod special ca Dragalina «vinde tot satul Muncelu», ne duce la ideea ca satul era destul de mare pentru vremea aceea, subîntelegându-se că putea să vândă o parte din sat, practică foarte răspândită în Evul Mediu. Dacă satul era destul de mare, aceasta presupune că era și mai vechi. Dacă se admite că o generație succede alteia la aproximativ 25 ani, aceasta înseamnă ca Nan Cluceru a trăit în prima jumătate a secolului al XV -lea (1401-1500). Moșia satului, precizează actul de vânzare -cumpărare, se întindea până la apa Zăbrăuți, adică era mult mai mare decât astăzi, când este delimitată de Zăbrăucior, pârâu affluent al primului. Muncelu este un sat viticol în comuna Străoane din județul Vrancea. Războiul mondial va aduce Muncelului, celebritate dar și moarte, distrugere. Aflat pe linia frontului stabilizat în sudul Moldovei în 1917, satul va fi părăsit de locuitorii săi, care se refugiază spre nordul județului Putna, la Sascut, Orbeni, Pârăva și peste Siret. Au fost lăstate gospodăriile și tot avutul, salvând într-o căruță lucruri de prima necesitate, împreună cu bătrânii și copiii. Satul a fost mistuit de incendiu în ziua de 20 august 1917. În zilele următoare, atacurile și contraatacurile desfășurate pe teritoriul satului, au făcut ca Muncelu să intre în cartea de aur a gloriei celor care au luptat de-a lungul râului Șușița, numită pe drept «Marna românilor». Un număr de 27 tineri munceleni au murit în alte locuri cu unitățile armatei române pentru apărarea pământului strămoșesc. Se adaugă cei care au murit în spatele frontului, răpuși de epidemii și foame. În luptele de la Muncelu, trupele române au pierdut 35 ofițeri și circa 2700 de ostași. Doi ani mai târziu, după terminarea războiului, în cadrul pelerinajului național organizat la 30-31 august 1919, în zona bătăliei de la Muncelu și la mormântul Ecaterinei Teodoroiu pe dealul Secu, în valea Glodului, s-a hotărât reînhumarea rămășițelor pământești pe meleagurile natale gorjene. Aceasta s-a întâmplat doi ani mai târziu. Satele în ruină Muncelu, Străoane de Sus, Străoane de Jos, Crucea de Sus, Panciu, Crucea de Jos, Satul Nou au fost martore ale trecerii cortegiului solemn, purtând pe afetul de tun coșciugul Cătălinei, acoperit cu tricolor, în ziua de 5 iunie 1921. Peste 17 ani, în 1938, în sens invers, spre Mausoleul de la Mărăști, trecea tot pe afet de tun, generalul Alexandru Averescu, comandantul Armatei a II-a române, cel mai merituos general român în Marele Război, cel care devenise un mit în primii ani după război datorită povestirilor subordonaților săi despre modul cum i-a condus în lupte. În 1921, în timpul guvernării Averescu, se legiferează reforma agrară. Țăranii fără de pământ din Muncelu, participanți la război, văduvele și orfanii de război au primit loturi de pământ la Găvane, lângă Mărășești. La 9/22 august ordinele din partea comandantului Armatei 9 germane au fost clare, armata să cucerească Muncelul și înălțimile de la nord de acesta, ocupând comunicația ce duce la Râcoasa. În ziua de 15/28 august, Divizia 216 germană și Corpul alpin au atacat puternic pozițiile Corpului 8 rus, cucerind Muncelul și înălțimile cu cotele 395, 422 și 354. Corpul 8 rus, împreună cu diviziile 9 și 13 române, 14 și 15 ruse, au executat repetate contraatacuri în sectorul dintre Irești și Muncelu. Trupele germane s-au consolidat pe aliniamentul general Varnița, marginea de est Muncelu, Panciu, Tișița, Doaga și în continuare pe Siret până la confluența acestuia cu Dunărea. Ofensiva dintre Irești și Muncelu se arată ca o acțiune în stil mare, ca pe o reluare a bătăliei de la

Mărășești. Trebuie să i se răspundă cu contramăsuri de importanță egală (...), „conform cărții „Istoria Războiului pentru Întregirea României. 1916-1919”, de Constantin Kirițescu. Bătălia de la Varnița și Muncelu fusese lansată de germani cu speranța unei victorii în fața armatelor române și ruse, dar speranța s-a prăbușit însă în asalturile zadarnice de pe dealul Porcului și bătălia și-a schimbat aspectul. Germanii au fost nevoiți să se țină în defensivă, pentru a rezista asalturilor pe care românii, trecuți la ofensivă, le-au dat pe platoul Muncelului. Bătălia a luat sfârșit prin constatarea că niciunul dintre adversari nu poate rupe echilibrul tactic stabilit între cele două armate. În anul 1865, satul Muncelu devenise reședința comunei cu același nume în plasa Zeletin, din județul Tecuci.

¹⁰¹³ Munteni, țin. Tecuci, (bis. Buna Vestire a fam. Conachi, 1829). AER, 1936, p. 298; Documente, XIV-XV, p. 32 (doc. 1514, satul Munteni Scutași al lui jupan Șandru); XVI, vol. I, p. 40-42 (la 1503, satul Munteni pe Dobrovăț cumpărat de Ștefan cel Mare și dat m-rii Dobrovăț); satul a mai fost întărit m-rii la 1560 (vol. II, p. 147); Uricarul, XVII, p. 127-132 (hotărnicie, 1765, moșia Munteni - Fălciu a lui V. Roset stolnicul) (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 578).

¹⁰¹⁴ Năneștii de Gios (Fundeni, sat dispărut la inundațiile din 1970) (curte boierească a fam. Conachi (Despre urmele curții la 1673, vezi Acad. R. S. România, ms. 229, f. 317. Despre sat, vezi și doc. de la Acad. R. S. România, CDXXXH/79 și urm. și Arh. St. Buc., m-rea Neamț, pach. LXXV. La 1635, sept. 2 satul Nănești-Tecuci se împărțea între urmașii lui Petrică hatmanul, printre care se afla și Petriceico, mare armaș (Arh. St. Buc., m-rea Răchitoasa, 111/7), schitul Nănești (posibila mănăstire a Radei de care vorbește Paul Păltănea!), ante 1809, bis. Sf. Dumitru Fundeni și Sf. Voievozi Nănești, ante 1809). Kirileanu G.T., Testamentul și pomelnicul marelui logofăt Costache Conachi, Buc., 1909, p. 6 (satul Năneștii de Jos zis Fundeni); A.B., 1931, p. 109 (cat. 1809, Fundeni și p. 191 și 192 (Nănești); Costăchescu Mihai, Doc. înainte de Ștefan, I, p. 486-487 (despre satul Nănești); Idem, Doc. Ștefăniță, p. 285 (despre satul Fundeni); Uricarul, VIII, p. 231 (mențione, 1834, schitul Nănești Tecuci); AER, 1936, p. 291 (bis. din Fundeni, 1853, distrusă 1916-1918); Documente, XV, vol. II, p. 172 (doc. 1491, satul Nănești pe Siret întărit urmașilor lui Laslău Buhaicea); p. 226-227 (doc. 1495, satul Nănești pe Studeneț al lui Dobroin voinicul și al altora); Dicț. Rom., IV, p. 451 (bis. din. 1742) (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 585). Se mai păstrează din anul 1729/1737 aug. 18. – Vasile Uricar hotărniciește părți de moșie ale postelnicului Enache Costandache la Năniaști (de Gios, n.n.), țin. Tecuci, pe Siret. BAR, doc. ist., orig., CCXV/4. Știm că moșia „Năneștii de Gios, pe imbe părțile Siretului, până la hotarul Valachiei, porecliți Fundeni”, a fost numită „răzădenția veche a neamului Conăchesc”. (vezi G.T. Kirileanu, Testamentul logofătului Costache Conachi). „Fundeni pe Bârlad. Satul a fost, după precizările lui Ciuntu, în „unghiul ce-l face Bârladul cu Siretul, unde a fost satul Liești și Bucești” (Dic., p. 34), deci pe teritoriul com. Liești. Este menționat la 11 ianuarie 1495 (DRH, A, III, 288-289). Editorii documentului consideră că este vorba de satul, com. Fundeni. Th. Ciuntu are dreptate pentru faptul că satul Fundeni de astăzi și-a căpătat acest nume între anii 1722-1726 (iată ce scrie despre sat Dan Ghinea în Enciclopedia geografică României din 2018: Com. în jud. Galați, alcătuită din 4 sate, situată în Câmpia Siretului Inferior, pe stânga râului Siret; 3944 loc. (1 ian. 2011): 1956 de sex masc. și 1988 fem. Stație de c.f.r (în satul Hanu Conachi), inaugurată la 13 sept. 1872. Reședința comunei este satul Fundeni Noi. În satul Fundeni, menționat documentar în anul 1521, se află biserica „Înălțarea Domnului”, ctitorie din 1829 a lui Costache Conachi. Știm că la 19 august 1722 domnitorul Mihai Racoviță îi întărește lui Constantin (Conachi), fost mare comis, stăpânirea pe părțile din „Năneștii din gios” (ASB, Doc. ist., CDXXXII/82), iar într-o altă carte domnească, din 20 mai 1726, poruncește ca să se facă o cercetare „la sat la Fundeni, moșie dumisale comisului Constantin, care acia moșie mai înainte vreme s-au chemat Năneștii de gios” (ibidem, CDXXXII/83). Nu putem preciza când dispăre acest sat.”- Paul Păltănea, Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului, LR, XXXIII, 1984, nr. 6, p. 512-513. „Nănești (Fundeni), (curte boierească a fam. Costache Conachi (**Despre urmele curții la 1673,**

vezi Acad. R. S. Romania, ms. 229, f. 317. Despre sat, vezi și doc. de la Acad. R. S. România, CDXXXH/79 și urm. și Arh. St. Buc., m-rea Neamț, pach. LXXV. La 1635, sept. 2 satul Nănești, Tecuci se împărțea între urmașii lui Petrică hatmanul, printre care se afla și Petriceico mare armaș (Arh. St. Buc., m-rea Răchitoasa, 111/7), schitul Nănești, ante 1809, bis. Sf. Dumitru, Fundeni și Sf. Voievozi, Nănești, ante 1809). Kirileanu G.T., Testamentul și pomelnicul marelui logofăt Costache Conachi, Buc., 1909, p. 6 (satul Năneștii de Jos zis Fundeni); A.B., 1931, p. 109 (catagr. 1809, Fundeni și p. 191 și 192 (Nănești); Costăchescu M., Doc. înainte de Ștefan, I, p. 486-487 (despre satul N.); Idem, Doc. Ștefăniță vodă, p. 285 (despre satul F.); Uricarul, VIII, p. 231 (mențiune, 1834, schitul Nănești Tecuci); AER, 1936, p. 291 (**bis. Sf. Dumitru din Fundeni, 1853, distrusă 1916-1918**); Documente, XV, vol. II, p. 172 (doc. 1491, satul N. pe Siret întărit urmașilor lui Laslău Buhaicea); p. 226-227 (doc. 1495, satul N. pe Studeneț al lui Dobroin vornicul și al altor; Dict. Rom., IV, p. 451 (bis. din. 1742).” „Fundeni, jud. Galați (bis. Înălțarea, construită de logofătul Costache Conachi, 1829; reparată 1861, 1881 și 1887). Documente, XVII, vol. I, p. 231 (la 1605, satul Fundeni pe albia Siretului vândut lui **Nestor Ureche vornic**. De notat că Petru Șchiopul domnul Moldovei în mai 1587, trimetea cu Ureche clucerul, e vorba de Nestor Ureche, vezi N. Iorga, Documente nouă, p. 454, haraciul în suma de 39 de poveri și 40 000 de aspri. Pe lângă aceasta, cu Nicolae stolnicul, alte opt poveri; din nou, în septembrie, șase poveri și în aceeași lună 20 de poveri sultanului. Acestea în afară de 5000 de taleri în contul datoriei lui Iancu Sasul și 100 de cai, «datorie veche», vezi pentru plata datoriei lui Iancu Sasul și un act de la Petru Șchiopul, din 20 iunie 1589 (D.I.R., A, XVI, III, nr. 519, p. 430): „...și 1-am miluit pentru a lui dreaptă slujbă, ce ne-au slujit în țara noastră, apoi pentru că ne-a dat 60 000 aspri când ne-au trebuit pentru trebile țării și când am plătit datoria lui Iancu vodă și alte multe nevoi”); vezi și IV, p. 145 (doc, 1617); Documente, XVII, vol. IV, p. 145 (la 1617 satul era al lui Nestor Ureche vornicul. Atenție și la ce spune Gheorghe Ghibănescu: „la 16 aprilie 1617/7120 Radu Vodă Mihnea, întărește marelui vornic Nestor Ureche, toate satele ce le deținea în Moldova: 52 de sate întregi, 45 de părți din sate, 17 mori, 6 heleșteie, 1 loc de fânaț, o prisacă cu 200 de stupi de albine, 45 de fâlci cu vie. Moșii aflate în 19 ținuturi ale Moldovei, din 22 existente la acea dată. La acea dată, familia Ureche era depășită la numărul de sate și moșii doar de familia Iordache Ruset (vezi și Pământul, sătenii și stăpânii în Moldova, de la origini până la 1834 de gen. Radu Roseti, editura Socec, 1907 București, p.160. Reamintesc că generalul Radu Rosetti, autorul cărții, a fost comandantul Regimentului 47/72 Infanterie, care în iarna 1916-1917 s-a refăcut la Maxut, comuna Deleni și în august 1917, fiind în Divizia 13 infanterie, s-a acoperit de glorie în bătălia de la Mărășești, pădurea Răzoare, unde pe atunci colonelul Radu Rosetti, a fost rănit în luptă de un glonț de mitralieră nemțesc, după ce doar cu câteva luni înainte a scăpat de la moarte, el fiind bolnav de febră tifoidă (Dumitru Miron, Divizia 13 Infanterie, 10 luni în anticamera morții, Editura PIM, 2014 Iași, p. 108-110). Despre Grigore Ureche, se învață la istorie dar se cunoaște mai puțin despre tatăl acestuia Nestor Ureche. Și mai puțin se cunoaște modul „hiclean și rapace” în care și-a făcut una din cele mai întinse proprietăți latifundiare din Moldova. Aceștia dețineau la un moment dat peste 150.000 de hectare de pământ, păduri, heleșteie. La 31 ianuarie 1612, Ștefan Tomșa voievod, dă și întărește cumpărătura făcută de la călugării din dealul Hârlăului, de către egumenul și de călugarii de la mănăstirea Moldovița, a unei mori pe pâraul Buhalniții, pe care le-a luat-o cu vicleșug marele vornic Nestor Ureche. Documentul 32 din volumul lui Gheorghe Ghibănescu, Surete și izvoade, (documente slavo – române), vol. II, 1907 Iași. Peste 5 ani, pe tronul Moldovei se afla prietenul marii boierimi, Radu Vodă Mihnea, cunoscut că a mutat curtea domnească la Hârlău, după ce palatul domnesc de la Iași a ars. Să menționăm tot aici că în Știința și arta heraldică în România, de Dan Cernovodeanu, editura Științifică și Enciclopedică, 1977, București, am găsit date și despre sigiliile orașelor Tecuci (un iepure) și Galați (pești). Pentru jud. Covurlui era o corabie, iar după anul 1859 o ancoră. In catagrafia visteriei Moldovei din 1820, am găsit și odăile și căștele, ca așezări de bejenari, oameni în majoritatea fără familie și fără căpătâi, neplătitori de

biruri. Aceștia se ocupau de creșterea vitelor și oilor pe moșiile boierești și mănăstirești. Aceste odăi, se găseau mai ales în zone slab populate, însă cu izlazuri întinse și sursă de apă. Aceste odăi și cășle, au fost înființate de stăpânii de moșii dar și de particulari, după 1812, când cererea de vite și oi la export a crescut, deoarece Moldova putea, ca urmare a unor noi raporturi cu poarta otomană, să exporte și în afara Imperiului otoman. Odăile era pentru creșterea vitelor cornute, iar cășlele pentru creșterea oilor (vezi Odaia Berca-Mierești, Odaia Pochii etc). La sfârșitul secolului al XVI-lea, domnitorul Moldovei, Petru Șchiopul (1574-1577, 1578-1579 și 1583-1591) a dat boierilor neamului Ureche satul Ceplenița „pentru 12 cai buni, dați în slujba țării”. Familia Ureche, atestată încă de pe vremea lui Ștefan cel Mare, vindea cai de rasă Curții domnești și avea în arendă stărostia Rohatinului, în Polonia. Vin cu două documente date de domni ai Moldovei: la 1612/7120, noul urcat pe tronul Moldovei, Ștefan Tomșa voievod, (și acesta a avut o tinerețe zbuciumată de mercenar pe timpul războaielor franco-hispanice din Pirinei), dă un uric de întărire a unei moșii din ținutul Hârlău, luată prin „hiclesie” de Nestor Ureche, din moșia mănăstirii Moldovița. Deci, la 31 ianuarie 1612, Ștefan Tomșa voievod, dă și întărește cumpărătura făcută de la călugarii din dealul Hârlăului, de către egumenul și călugarii de la mănăstirea Moldovița, a unei mori pe pâraul Buhalniții, pe care le-a luat-o cu vicleșug marele vornic Nestor Ureche. Documentul 32 din volumul lui Gheorghe Ghibănescu, Surete și izvoade, (documente slavo – române), vol. II, 1907 Iași. Peste 5 ani, pe tronul Moldovei se afla prietenul mării boierimi, Radu Vodă Mihnea, cunoscut că a mutat curtea domnească la Hârlău, după ce palatul domnesc de la Iași a ars. Acesta s-a sprijinit pe marea boierime, căreia i-a făcut toate poftele de acaparare de moșii (mai ales ale răzeșilor și târgurilor) și de apăsare a oamenilor de jos prin sporirea clăcii și a dărilor. Luxul în care se complăcea Radu Vodă Mihnea a apăsat greu pe biata Moldovă. În plus a adus la cărna țării și pe grecii care pas cu pas, vor acapara toate funcțiile domnești, moșiile țării și chiar domnia sub fanarioți. Dar să revenim la marele vornic Nestor Ureche (La 16apr. 1617, cu puțin timp înainte de moarte, Nestor Ureche, fostul mare vornic al Țării de Jos, primea de la Radu Mihnea un document de întărire a proprietăților pe care le deținea în acel moment. Acest adevărat inventar înregistrează existența a peste 100 de sate, părți de sate și vii, vezi DIR, XVII/4, p. 144-146, nr. 1, inclusiv Fundeni / Lățcani de Roman, fost sat a lui Zaharia, fiul lui Drăguș, nepotul, vezi DIR, XVI/4, p. 8-9, nr. 9. El deținea și Foltești, Jerenii, vezi DIR, XVII/4, nr. 183, p. 145, sate din ținutul Covurlui. În ținutul Tecuci deținea ½ din Hulubești, vezi ASB, Documente moldovenești, 1. 1/ 2din Fundeni de Tecuci vor fi moșteniți de Nestor Batiște, idem. – Apud Maria Magdalena-Szekely, Structura domeniului boieresc: Nestor Ureche și proprietățile lui, în Revista Istorică Tomul IX, nr. 3-4, Martie – Aprilie, 1998, Ed. Academiei Române.). și fiul acestuia viitorul mare logofăt Grigore Ureche. Ei se fac utili noului domn, venit de pe tronul Țării Românești și drept răsplată primesc danii de moșii și scutiri de dări. Menționi: O falcă moldovenească are 14.312 m.p. iar fetalul este un sfert de falcă.); I.N., 1926-1927, p. 272 (la 1643, 1/2 sat a lui Nistor Batiște); Uricarul, VI, p. 286-287 (doc. 1813); Dicț. Rom., III, p. 438”) - Nicolae Stoicescu, Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova, p. 302 și 585, Buc. 1974. În cartea O istorie a vinului autorul Răzvan Voncu (ed. Curtea veche, 2013) spune: „...Ștefăniță, ajuns domn al Moldovei... într-o piesă Viforul, spune: E lună ca ziua. Să bem. Moghilă, du-te la gârlici și scoate din fundul pivniții vin de Cotnar ca untdelemnul, mai bun ca vinul de Tokai, de Huși, ce te pișcă la limbă și îți dă pe nas, de Nicorești ca sângele și de Berheci profir și mai subțire ca apa. Mogărdici: Câte-un urcioc de fiecare și de Berheci trei. Până să bei măria ta un cotnar eu să sug trei berhece... Da să dați săbiile încoa... E mai bine, e mai bine, că de s-o îmbăta sabia Măriei tale întâi odată te cu ea ieșită din teacă... că mult nu te mai ascultă nici pe Măria ta... Ceva mai târziu, ajuns în conflict cu unii boieri, Ștefăniță îi taie, după obiceiul bunicului său, dar răzbunarea nu-i face plăcere, iar vinul pe care îl cere i se pare amar: „Ștefăniță... mie sete... Hatmanul Petrică (îi toarnă vin în pahar): Poftim, doamne, o picătură de vin... Ștefăniță (ridică paharul la gură și gustă): Nu pot să beau... E coclit... Baloș, gustă... Logofăt Baloș: Nu, Măria ta, e bun... Ștefăniță (iar gustă): Amar...

Petrică, gustă... Hatmanul Petrică: nu măria ta... bun...”- Barbu Ștefănescu Delavrancea, Apus de soare, Ed. Litera Internațional, Buc-Chișinău, 2003, p.78, 126. În anul 1581, Iancu Sasu întărește stăpânirea Mănăstirii Bistrița asupra unei poieni pentru fân, date de hatmanul Petrică, care stăpânea moșia Blăgești. Aceași danie este întărită în anul 1595 de către Ieremia Movilă, domnul Moldovei. La moartea sa hatmanul Petrică donează moșia Blăgești împreună cu satele situate pe aceasta, Mănăstirii Bistrița, danie întărită de domnitorul Vasile Lupu în martie 1638 (N. Mihordea, Ioana Constantinescu, Corneliu Istrate, Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea, Moldova, Ed. Academiei, 1966, p. 156).

¹⁰¹⁵ Năstăseni este un sat din județul Bacău, care aparține de Parincea, alături de: Barna, Mileștii de Jos, Mileștii de Sus, Nănești, Poieni, Satu Nou, Văleni, Vladnic. În epoca feudală, în perioada întemeierii Statului Moldova, în comuna Parincea existau satele: Milești, Nănești, Năfurdești, Larga, Aprodu și Cucuieți. În această perioadă, evoluția satelor a fost următoarea: satul Năfurdești s-a mutat spre Sud din cauza tătarilor, formând satul Fichitești; satul Larga care apare pe harta ofițerilor ruși în anul 1835, dispare prin mutarea populației în satul Racova; satul Aprodu a dispărut prin mutarea populației la Drogu; apare satul Năstăseni pe locul satului Năfurești, care s-a așezat me moșia răzășească (după George Lahovari); apare satul Iazuri pe moșia boierului Ion Anastasia; în anul 1787, arendașul Toader Părincescu înființează târgul care îi va lua numele; în anul 1800 se înființează satul Poieni pe moșia boierului Costache Crăiescu. Unele sate din comuna Părincea erau răzeșești (Milești, Nănești și Năstăseni), în timp ce celelalte erau de clăcași (Parincea, Vladnic, Poieni, Barna și Văleni). În timpul domniei lui Dimitrie Cantemir, Moldova era împărțită în trei părți: Țara de Sus, Țara de Jos și Basarabia. Satele de pe teritoriul comunei Parincea făceau parte din Țara de Jos, iar în anul 1714, sub domnia lui Mihai Racoviță, aparțineau ținutului Putna. Începând cu anul 1809, satele comunei Parincea făceau parte din județul Tecuci, iar în anul 1857 o parte din sate făceau parte din județul Bacău. Pe teritoriul de astăzi a comunei Parincea s-au constituit trei comune: Parincea, Nănești și Milești. Acestea făceau parte din Plasa Bistriței de Jos, apoi din Plasa Siretului de Jos, dar aveau reședința la Parincea. Din Plasa Parincea făceau parte comunele Botești, Lecca, Parincea, Milești, Petrești, Răcățau, Geoseni și Tămași. În perioada năvălirii popoarelor migratoare, evoluția așezărilor a fost sincopată, iar satele comunei Parincea s-au aflat într-o continuă mișcare. Între anii 1768 – 1744, într-o hartă a Moldovei, au fost reprezentate satele Nănești (care se numea Nineschti), Milești (care se numea Milesty), Parincea (care se numea Parintsche), Văleni (care se numea Waleny), Leordeni și Cucuieți, acestea din urmă fiind în ținutul Putna. La sfârșitul secolului al XVIII-lea, apare în documente, alături de satul Văleni, satul Vladnic care se numea Wladruk. Satul Năstăseni apare pe locul satului Năfruchești (după George Lanovzi), care se așează pe moșia răzășească Năstăseni. În anul 1787, arendașul Toader Părințaru înființează târgul Părincea care păstrează numele până în prezent. În anul 1800, se înființează satul Poieni pe moșia boierului Costache Crăiescu. În perioada 1856 – 1870 a fost construită biserica Sfinții Împărați, de cult ortodox, de banul Anastasie Ioan. În anul 1869 a fost construită biserica Milești cu ajutorul enoriașilor. În anii 1890 – 1903, a fost construită parohia Vladnic de cult catolic. În curtea bisericii se află un stejar plantat în perioada 1498 – 1510, parohul afirmând că a fost plantat în timpul domniei lui Ștefan cel Mare. În anul 1937, a fost construită parohia Văleni, de cult catolic. Prezența catolicilor în satele Vladnic și Văleni este atestată încă din anul 1840, odată cu construirea unei biserici închinată Sfântul Ioan Nepomuc. Populația satului Vladnic era constituită din emigranții veniți dinspre Ciuc. În anul 1702 a fost construită biserica din lemn Sfântul Nicolae. Această biserică a fost adusă pentru satul Zlătari, fiind trasă de 50 perechi de boi pe roate de bușteni. Cu toate acestea, de la punctul numit „Foran”, biserica nu a mai putut fi mișcată. Se spune că biserica a fost construită de Ștefan cel Mare, la intrarea în biserică fiind următoarea inscripție: „Să se știe de când am făcut această biserică Leat 7210”. Biserica Sf. Nicolae a fost renovată în mai multe rânduri: 1894, 1936, 1990, iar după 1990 s-a construit un schit de maici. În anul 1906 au apărut satele Mileștii de Sus, Mileștii de Jos și Văleni (aceasta este

posibilă odată cu desființarea comunei Milești); în anul 1929 s-au înființat satele Poieni, Năstăseni, Barna și Vârlănești; în anul 1933 au apărut satele Nănești Deal, Nănești Vale, Vladnic, Podul Roș și Valea lui Noe.

¹⁰¹⁶ Negrilești, țin. Tecuci, astăzi Galați <bis. lui Frangolea, sec. XVIII, ante 1752> (Despre sat, vezi Acad. R. S. România, MCDLXV). Iorga N., Studii și doc., VI, p. 159 (doc. 1752); A.B., 1931, p. 183 (la 1809 bis. în stare rea); Documente, XVII, vol. I, p. 232-233 (la 1605 satul Negrilești pe Moldova dăruit m-rii Secu de Nestor Ureche); vezi și DRH, XIX, indice, despre abuzurile făcute de Nestor Ureche; Dicț. Rom, IV, p. 488 (Negrilești -Putna). Negrilești - Tecuci (bis. din 1855). AER, 1936, p. 299; Documente, XVII, vol. II, p. 21 <la 1606, satul Negrilești – Neamț, fost domnesc, dăruit lui Voruntar Prăjescu comis>; vezi și IV, p. 329--330 (1619); p. 491 (1620), V, p. 80-81 (1621), p. 83 (1621), p. 252-253 (1623); B.C.I., VIII, p. 47 (la 1667, lăsat zestre Catrinei Cantactizino); vezi și Ghibănescu, Surete, XVI, p. 94 și XXIV, p. 33-34, 69-72 și indice; Dicț. Rom., IV, p. 488-489 (N. Stoicescu, op. cit., p. 602).

¹⁰¹⁷ Există din 1846 „Înștiințarea” dată de judecătoria ținutului Tecuci cu privire la hotărârea care s-au luat în pricina dintre răzeși și postelnicul Iancu Plitos, pentru 123 de stânjeni de pământ din satul Negulești, același ținut (ANI, doc. ist., Inventar pachetele nr. 1061-1067, poz. 215, p. 60).

¹⁰¹⁸ Din catastiful vel vornicului Ion Palade de la 1727/7235- 1733 (7241) aflăm că boierul lăsa copiilor săi peste 79 de pogoane de vie și 27 de fâlcii în zone cu podgorii renumite, cum erau cele de la Odobești, Nicorești, Liești, Dealul-Mare (Bârlad), Dric (Huși), Copou și Șorogari (Iași) (I. Antonovici, Documente bărlădene, vol. III, doc. CCCLXVI, p. 327-328). Pentru ținutul Tecuci avem pomenite în documente părți din moșiile de la Nicoreștii de Jos și din Dobrinești, „a trie parte, din tot locul, în câmp, într-apa Tecucelului, cumpărate de la Ion Mihu fi ul lui Vasile Hânsaru. Mai avea tot la acest ținut „un loc de prisacă cu pomăt la Popești în Gura-Văii”, precum și un vad de moară în apa Bârladului, la Liești, cumpărat de la Tudosăica, fiica lui Miron Costin vel vornic (I. Antonovici, Documente bărlădene. vol. III, doc. CLLLLVIII, p. 166-167). Se păstrează din 1751/7259 apr. 24. – Anuța lui Hagi Mane armanul vinde lui Vasile, fiul lui Tănăsă de la vistierie, patru pogoane vie și un pogon și trei firțe de la satul Valea, Lupii din Nicorești. BAR, doc. ist., Rez., MMCMV/27 (nr. 15). „Documentele conțin informații despre cinci proprietăți ale vornicului Grozav, toate situate în Țara de Jos: Sirbi și Ciocodești, cumpărate, la 1521, pentru 530 de zloți (DIR, A, XVI/I, p. 181, nr. 161). Poiana, cumpărat, la 1522, contra sumei de 270 de zloți (ibidem, p. 209, nr. 184) o parte din Gârlești, pe Bârlad, cumpărată pentru 150 de Zloți (ibidem, p. 283, nr. 248) și seliștea Șendrești, la Polocine, primită de la Petru Rareș pentru slujbă credincioasă (ibidem, p. 274-275). Această seliște va fi vândută, în 1546, de fiul vornicului, Ion (ibidem, p. 444, nr. 403). Unul dintre sate (satul Ciocodeești, după presupunerea lui Mihai Costăchescu, Documentele moldovenesti de la Ștefăniță voievod (1517-1527), Iași, 1943, p. 297) a devenit Grozăvești, schimbându-și numele după acela al proprietarului. Dar Grozăveștii (ca și Sârbii, de altfel) sunt incluși în comuna Nicorești (DIR, A, XVI/2, p. 64, nr. 61).” - Maria Magdalena Székely, Vornicii moldoveni din domniile lui Petru Rareș, p. 209, ed. Istros, Muzeul Brăilei, 1999. Vornicul Grozav este o prezență importantă în lunca Siretului unde se pare că a conceput existența satului Crângeni (astăzi în Nămolosa) populat cu vameși și soldați pentru trecerea dintre Fundeni și Nănești. Satul s-a numit inițial Mărăcini de la Crâng. Se mai păstrează din 1742/7250 martie 19, Iași, o poruncă prin care Costantin Nicolae Mavrocordat voievodul Moldovei împuternicește pe șerban Flondor, fost medelnicer, să oprească satul Sasul, din țin. Tecuci. Orig., sig. în chinovar, filigran, MMDCXLIV/25, iar din 1732/7241) oct. 3o comunicare a lui Popa Ioan către Ursul ... <de la vistierie?> pentru vie la Nicorești. Menț., MMCMV/27 (nr. 11). Nicorești, țin. Tecuci (la 1809, trei biserici: Adormirea Nicoreștii de Sus, 1780 (Vezi Notițe istorice despre biserica cu patronul Adormirea Maicii Domnului, pronunțată Cenușa din Nicoreștii de Sus, com. Nicorești, ms. de Al. Papadopol-Calimah (Acad. R. S. România, ms. rom. 929, f. 566-587), clădită de către Manolache serdarul, reparată 1928; Sf. Nicolae, clădită 1807 de Nicolae Banu, fostă metoh al m-rii

(Nămolosa)¹⁰¹⁹ 43; Obârșia (Fundu Berheci) 42¹⁰²⁰; Ocheni 40¹⁰²¹; Odaea 50¹⁰²²; Ocheșești¹⁰²³; Nărtești¹⁰²⁴; Oncești 25¹⁰²⁵; Oțelești 113¹⁰²⁶; Pâncești 99¹⁰²⁷; Parince

Neamț, reparată 1892 (Vezi, de asemenea, ivodul de lucruri și doc. referitoare la numirea de purtător de grije al bis. Sf. Nicolae din 1032 și 1837 (Arh. St. Buc., m-re Neamț, CXXXVI 58-60, 67). Despre repararea bisericii din Nicorești, vezi Arh. St. Buc., Min. Cult. și Instr. Moldova, dos. 785/1660, f. 61-1100 și Min. Cult. și Instr., dos. 2174/1872); Nașterea Maicii Domnului, zisă și Cenușă, reclădită, 1851, de pitarul Zamfir Săndulescu pe locul uneia din sec. XVIII clădită de Ursu Cenușe; bis. Sf. Gheorghe, 1820, clădită de familia Ghelțu, reparată 1865 și 1884). Vezi și următorul. A.B., 1931, p. 189 (cat. 1809); Dict. Rom., IV, P. 501-502; Dumitriu Sc., Biserica Banu din Nicorești (Sf. Nicolae și Spiridon) („Vestitorul” Galați, 1949, nr. 23-24, P. 4-5) <din 1800-1807>; AER, 1936, p. 300-301 (trei biserici); Platon Gh.. Populația orașului („Carpica”, III, 1970, p. 5-32); Uricaru/, XXIV, p. 428 și urm. <doc.>; Panait-Cristache Ioana, Circulația în Moldova a cărții în limba română tipărită în sec. XVIII (M.M., 1972, nr. 5-6, p. 425) (însemnare 1774, bis. de la Nicorești ot Sirbi); Schitul Nicoreștilor, jud. Galați (ante 1838). Sava A. V., Căpitanul de darabani, State Șendrea, supus rosienesc, ctitor al unui schit de maici, din ținutul Tecuciului (A.B., 1931, p. 187 188) (doc. 1838, schitul din codrul Nicoreștilor Tecuci); B.C.I., IV, p. 175 (1/2 din Satul Nou Tecuci vândută de Agafița Palade lui Ilie Catargiul vornic); B.C.I., VIII, p. 85 (la 1765, satul lui Ioniță Ruset banul) (N. Stoicescu, op. cit., p. 605).

¹⁰¹⁹ Comuna Nămolosa a fost atestată documentar înainte de anul 1448, conform Hrisovului domnesc, prin care „Petru Voievod, dădea lui Cernat ploscarul lui și Ștefan, fratele acestuia, pentru dreapta și credinciasa slujbă” satele din Câmpia Covurluiului printre care și Nămolosa. La sfârșitul secolului al XVIII – lea boierul Gravid Conachi începe alcătuirea marelui complex moșieresc de la Nămolosa, care va cuprinde sub conducerea fiului său Costache Conachi (poetul) multe tipuri de moșii cu o suprafață reprezentând la mijlocul secolului al XIX – lea cel mai întins domeniu din sudul Moldovei. Târgul Nămolosa a fost înființat în 1818 de logofătul Costache Conachi în baza hrisovului domnitorului Moldovei, Mihail Șuțu (Lahovari George Ioan, 1901, Marele Dicționar Geografic al României, p. 449–450). La sfârșitul secolului al XIX-lea, pe teritoriul actual al comunei funcționau, în plasa Biliiești a județului Putna, comunele Nămolosa și Târgul Nămolosa, fiecare fiind formată doar din localitatea de reședință. Nămolosa avea 1481 de locuitori, care trăiau în 318 case. Anuarul Socec din anul 1925 consemnează comuna ca fiind unificată, în cadrul aceleiași plăși, având 3217 locuitori în satele Blihani, Cruceru, Costieni, Nămolosa și Târgu Nămolosa. În 1968, ele au trecut la județul Galați; tot atunci, ele au fost comasate într-una singură, satul Blihani, depopulat, a fost desființat oficial; satul Cruceru a fost comasat cu Nămolosa-Sat, iar satele Gârleasca și Costieni au fost comasate cu Nămolosa-Târg, care a luat numele de Nămolosa. De citit despre bătălia de la Nămolosa (20 – 25 iulie 1917). Acțiuni derulate printr-un intens bombardament de artilerie între trupele române și cele ale Puterilor Centrale, în timpul Primului Război Mondial. Parte a planului de lansare a unei ofensive româno-ruse împotriva pozițiilor inamice, episodul reprezintă prima manifestare operațională de amploare a armatei române după finalizarea pregătirilor ce au avut loc în prima jumătate a anului 1917 (refacerea din Moldova). Beneficiind de superioritate numerică, trupele româno-ruse lansează, în dimineața zilei de 20 iulie 1917, un impresionant tir de artilerie. Timp de trei zile au fost aruncate asupra pozițiilor inamice cantități impresionante de proiectile (170 000) cu impact nimicitor asupra fortificațiilor din zona Nămolosa (județul Galați). Acestea au fost dublate de atacuri false lansate de trupele române, menite să distragă atenția inamicului de la adevăratul obiectiv al acțiunilor (George Marcu (coord.), Enciclopedia bătăliilor din istoria românilor, Editura Meronia, București 2011). Linia Focșani-Nămolosa-Galați a fost o linie militară de apărare construită în Moldova de către autoritățile române. Intenția de a crea o astfel de linie de rezistență se pare că ar fi existat încă din secolul al XIX-lea, în jurul anului 1887, izvorâtă din frica pe care o

inspira Rusia din est. Acest sentiment fusese accentuat și de aderarea României în 1883 la Tripla Alianță, ceea ce o puneă în tabăra opusă. Planurile de construire au fost dezvoltate de maiorul german Maximilian Schumann, iar în 1888 Direcția generală a lucrărilor de fortificații a inițiat lucrări de întărire a regiunii. Aceste lucrări s-au finalizat trei ani mai târziu. Planul inițial, elaborat de Schumann, prevedea două linii de baterii de artilerie, însă o comisie din minister a hotărât că dispersarea artileriei în 3 linii ar fi o alegere mai bună. În lucrare „Relațiunea Statistică de stare a școalelor din Moldova”, în anul 1862 sunt trecute în tabelul școlilor sătești din Nămolosa, 11 elevi conduși de învățătorul Dumitru Răpeanu, absolvent al Cursului preparandist Vasilian.

¹⁰²⁰ Obârșia este o localitate (sat) în județul Bacău.

¹⁰²¹ Ocheni este un sat în comuna Huruiеști din județul Bacău. Huruiеști este o comună în județul Bacău, Moldova, România, formată din satele Căpotești, Florești, Fundoaia, Huruiеști (reședința), Ocheni, Perchiu și Prădaș. Comuna se află în sud-estul județului, la limita cu județul Vrancea, în bazinul hidrografic al râului Gârlești. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Berheci a județului Tecuci și era formată din satele Căpotești, Dumbrava, Gălești, Huruești, Nedelcu, Perchiu, Prădașu și Șarba. La acea vreme, pe teritoriul actual al comunei mai funcționa în aceeași plasă și comuna Condrăchești, formată din satele Condrăchești, Drăgești, Florești, Fundoaia, Gherdana și Ocheni.

¹⁰²² Este vorba de satul Odaia Pochii, de lângă Gereni. Se păstrează la Bibl. Academie Române „Cartea prin care Grigorie Alexandru Ghica vodă, domnul Moldovei, întărește lui Costandin Vărnăv medelnicer, stăpânirea unei jumătăți din satul Gereni, ținutul Tecuci în 1765 aprilie 13 (colecția doc. ist. 95/cxix).

¹⁰²³ Ocheșești, țin. Tecuci (Despre sat, vezi doc. de la Acad. R. S. România, paoh. CDLXXVI.) (bis. Sf. Nicolae, ante 1809). A.B., 1931, p. 188 (cat. 1809); Dicț. Rom., IV, p. 532 (fost sat) (N. Stoicescu, op. cit., p. 611).

¹⁰²⁴ Nârtești, com. Gohor, țin. Tecui, astăzi jud. Galați (bis. Intrarea în biserică, ante 1809, reclădită 1834). A.B., 1931, p. 191 și 200 (cat. 1809) (satul e trecut și la Tecuci și la Tutova); AER, 1935, p. 299 (bis. din lemn din 1708); Dicț. Rom., IV, p. 452 (N. Stoicescu, op. cit., p. 585).

¹⁰²⁵ Oncești (în trecut, și Lozinca) este o comună în județul Bacău, Moldova, România, formată din satele Bărboasa, Dealu Perjului, Onceștii Vechi, Oncești (reședința), Satu Nou, Tarnița și Taula. Comuna a aparținut de județul Tecuci până la desființarea acestuia, în anul 1950.

¹⁰²⁶ Oțelești este un sat în comuna Izvoru Berheciului din județul Bacău. Vă recomand monografia „Destinul istoric al răzeșilor și mazililor din Oțelești. Pe Berheci”, și este dedicată satului Oțelești din comuna Izvoru Berheciului. Lucrarea este apreciată de prof. univ. dr. Ioan I. Solcanu, membru al Academiei Oamenilor de Știință din România. Oțeleștii din țin. Tecuci Teouci (două bis. la 1809). Vezi și Corod. Kirileanu G. T., Testamentul și pomeșnicul rnelui logofăt Costache Conachi, Buc., 1909, 16. p. (extras din C.L., 1908, nr. 12) (publică un pomelnicdin 1836 (Vezi pomelnicul la Acad. R. S. România, ms. 3079 din 1636) în care e amintită bis. Adormirea, din Oțelești, zidită de unchiul său, marele vornic Gavril Costachi>; Costăchescu M., Doc. înainte de Ștefan, II, p. 22 (despre sat); A.B., 1931, p. 192 (la 1809 două bis. La Oțelești - Tecuci); Documente, XVI, vol. I, p. 471 (la 1546, 1/2 din satul Oțelești pe Berheci dăruită de domn lui Sandro pârcalab); vol. II, p. 46-47 (la 1554, 1/2 sat a Maricăi, soția lui Gavril vornic, nepoata lui Hărman); XVI, vol. III, p. 32-33 (la 1574, satul Oțelești al soției lui Năbădaico fost vornic); Uricarul, VI, p. 226 (doc. 1825) (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 622).

¹⁰²⁷ Comuna Pâncești este situată în lunca și pe terasele de pe stânga râului Siret, în zona de contact cu Colinele Tutovei, pe râul Soci. Pâncești (sau Pâncești, în maghiară Poncses) este o comună în județul Bacău, Moldova, România, formată din satele Chilia Benei, Dieneț, Fulgeriș, Fundu Văii, Motoc, Pâncești (reședința), Petrești și Soci. Prima atestare documentară a satelor Pâncești și Dieneț datează din anul 1471, într-un act semnat de Ștefan cel Mare în favoarea marelui boier Isaia din Răcățau. Cele două localități sunt menționate și de Dimitrie Cantemir în lucrarea „Descriptio

58¹⁰²⁸; Pădureni¹⁰²⁹; Păușești¹⁰³⁰; Petrești 113¹⁰³¹; Perchiu¹⁰³² 47, Piscu 123¹⁰³³; Piscu Corbului¹⁰³⁴ 99; Pîrîu 20; Plopasca 1-5 sau stână; Ploscuțeni¹⁰³⁵ 24; Pochi 1-

Moldaviae”. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Siretul de Jos a județului Bacău și era formată din satele Pâncești, Dieneț, Dealul-Dieneț, Fulgeriș, Valea lui Moțoc și Răstoaca. În comuna Pâncești se află situl arheologic de interes național de la „Cetățuie” aflat în livada fermei Răcătău, la 4 km nord de satul Pâncești, unde se află urmele cetății geto-dacice Tamasidava din perioada Latène (secolele al IV-lea î.Hr.–al II-lea d.Hr.), precum și o necropolă din aceeași perioadă și urmele unei așezări fortificate din Epoca Bronzului.

¹⁰²⁸ Parincea (în maghiară Párinca) este o comună în județul Bacău, Moldova, România, formată din satele Barna, Mileștii de Jos, Mileștii de Sus, Nănești, Năstăseni, Parincea (reședința), Poieni, Satu Nou, Văleni și Vladnic. Este în zona cursului superior al râului Răcătău. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna Parincea era reședința plășii Siretul de Jos a județului Bacău și era formată din târgușorul Parincea și satul Parincea cu 942 de locuitori. În comună existau o școală mixtă cu 50 de elevi (dintre care 18 fete) și două biserici (ambele în satul Parincea), iar principalul proprietar de terenuri era Caton G. Lecca. La acea vreme, pe teritoriul actual al comunei mai funcționau în aceeași plasă și comunele Milești și Nănești. Comuna Milești, cu satele Mileștii de Jos, Mileștii de Sus, Văleni, Valea lui Drag și Larga, avea 968 de locuitori ce trăiau în 238 de case; aici existau o școală mixtă deschisă la Mileștii de Sus în 1865, o biserică ortodoxă la Mileștii de Sus și una catolică la Văleni. Comuna Nănești avea în componență satele Nănești, Vladnicu și Mărăști cu 1484 de locuitori ce trăiau în 370 de case și avea o școală mixtă cu 14 elevi deschisă în 1859, două biserici ortodoxe la Nănești și una catolică la Vladnicu, iar principalii proprietari de pământuri erau Caton G. Lecca, Profira Strat și Nicolae Țintă.

¹⁰²⁹ Pădureni (în trecut, Secătura) este un sat în comuna Mărgineni din județul Bacău.

¹⁰³⁰ La ANI există Planul moșiei Păușești – scara 1/5000, 1930, 2,28/0,9, Hârtie 13/13, p. 21.

¹⁰³¹ Petrești este un sat în comuna Vânători din județul Vrancea. Crângul Petrești este o oază de verdeată la doar câțiva kilometri de orașul Focșani. Puteți vizita aici Muzeul Satului Vrancean!

¹⁰³² Sat în comuna Huruiești, jud. Bacău, alături de satele Căpotești, Florești, Fundoaia, Huruiești (reședința), Ocheni și Prădaiș. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Berheci a județului Tecuci și era formată din satele Căpotești, Dumbrava, Gălești, Huruiești, Nedelcu, Perchiu, Prădaeuș și Șarba, având în total 1506 locuitori ce trăiau în 293 de case.

¹⁰³³ Piscu, țin. Tecuci (bis. Adormirea, 1785-1786).A. B., 1931, p. 189 (cat. 1809); Giurescu C. C., Ist. Rom., 111/2, p. 506 (despre târgul Piscul); Documente, XV, vol. II, p. 215 (doc. 1495, satul Piscu pe Bârlad al lui Clănău spătar și Eremia postelnic); vezi și p. 219-220; XVI, vol. IV, p. 103-104 (la 1594, satul Piscu Tecuci al m-rii Neamț); Dicț. Rom., IV, p. 724 și 726 (și legenda satului); Iorgu Iordan, Notes de toponymie roumaine Ceptura, Cernaia Distinctions des Homonymes, Grivita, Laposul, Piscul, Siliștea, Tîmpa, Vaideeni („Bulletin linguistique”, VI, 1938, p. 30-41) (N. Stoicescu, op. cit., p. 644). Piscu este o comună în județul Galați, formată din satele Piscu (reședința) și Vameș. este atestată documentar din anul 1445 când domnitorul Ștefan cel Mare i-a dăruit lui Clănău Spătarul (Cronica lui Huru, ms. pretinsă istorie scrisă în limba românească din 1494, tradusă de spătarul Clănău și publicată de Asache. Stilul și copriusul dovedesc neautenticitatea ei. Huru, familie de boieri din Moldova. Mai importanți: 1. Huru, mare comis (1471-1476). 2. Efrim H. (?-c. 1548), mare spătar, pârcălab de Neamț și mare vornic (1524-1548), credincios lui Petru Rareș. 3. Danciu H. (sec. 16), fratele lui H. (2); între 1527 și 1552 a fost pârcălab de Roman, de Neamț și de Hotin. 4. Lupe H. (sec. 16), fiul lui H (2) sau H. (3). pârcălab de Hotin (1572-1574), socrul domnului Ioan-Vodă cel Viteaz.) jumătate din sat cu jumătate de moară, cealaltă jumătate fiind dată lui Eremia Postelnicul. În secolul al XVI-lea este ridicată la rangul de târg. A existat și o posesie temporară a lui Gheorghe Hermeziu în prima jumătate a veacului al XVII-lea, timpul în care a ocupat dregătoriile de pârcălab de Covurlui, mare armaș,

5 sau stână; Podoleni¹⁰³⁶ 66; Poeana¹⁰³⁷ 187; Poenari (Homocea) 167¹⁰³⁸; Pogletu; Poiani 40; Prodăesul¹⁰³⁹; Prodănescul¹⁰⁴⁰; Privala 89¹⁰⁴¹; Putinili¹⁰⁴² 46; Puțu

mare vornic de Țara de Sus, mare vornic de Țara de Jos și hatman, fiind căsătorit cu Todosia, sora lui Miron Barnovschi (Nicolae Stoicescu, Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova, sec. XIV -XVII, București: Ed. Enciclopedică, 1971 p. 421. A și fost pribeag în Polonia, după septembrie 1629, când oastea lui Miron Barnovschi a fost învinsă de Lupu vistiernic și Grama stolnic, din acest motiv Vasile vodă Lupu confiscându-i moșiile). La 7 iulie 1700, Antioh Cantemir dă un uric de întărire diacului de cămară Gheorgel Hermeziu și rudelor sale, curgători din Clănău spătar, pentru satele Ruși, Buciumeni și Bârgăoani (ținutul Vasluiului), de pe apa Bârladului (Tezaur arhivistic vasluian. Catalog de documente (1399-1877), întocmit de Grigore Găneț și Costică-Ioan Gârneață, București: Direcția Generală a Arhivelor Statului, 1986, nr. 142, p. 61.). Aceste sate fuseseră cumpărate de strămoșul lor Clănău spătar de la Dragna „de la Mihul și de la fratele său Ion și de Elena, nepoții Radului Gârbovăț stolnicul”, cu 300 de zloți tătarăști, după cum spune uricul de la Bogdan vodă, din 2 martie 1508 (DIR, veacul XVI, A. Mo lдова, voli. Eu (1501-1550), București, Ed. Academiei, 1953, nr. 71, p. 75). Aceleași sate erau întărite de către Constantin Duca, la 6 aprilie 1701, lui Gheorghiță Hermeziu diac de cămară, ginerele lui Toader vătaf, fiul lui Giuncu, nepotul lui Tăbuci, strănep tul lui Clănău spătar, precum și vânzare nepoliticos (Tezaur arh ivistic vasluian... , nr. 145, p. 61). Mai mult decât atât, străbunica Aniței, anume Varvara, era nepoata Marincăi, fiica lui Ieremia mare vistiernic între anii 1516 și 1523. Dar Ieremia fusese căsătorit cu Anușca, descendentă a lui Vlaicu părcălab, unchiul lui Ștefan cel Mare, în vreme ce Marinca se însoțise cu Turcu sulger, fiul lui Clănău spătar și nepotul Mariei, sora lui Ștefan cel Mare (Pentru alte date privitoare la aceste sate și coborătorii din spătarul Clănău (neamurile Bogza și Giuncul), c. Maria Magdalena Székely, op. cit., p. 399-402., cu unele completări și lămuriri în studiul nostru Moșia Giulești din ținutul Neamțului și stăpânii continuă în primele decenii ale secolului al XIX-lea, passim și anexele III.1 și III.3 (în curs de publicare în „Analele Științifice ale Universității «Alexandru Ioan Cuza» din Iași”, sn, Istorie,tomLVI, 2010)). Iată cum în venele soției lui Gheorghe Hermeziu curgea un strop din sângele marelui voievod al Moldovei, rămânând însă să nu întrebăm în ce măsură urmașii săi atât de îndepărtati conștientizau această ascendență ilustrată și cât de mult o valorizau la cumpăna veacurilor XVI-XVII.

¹⁰³⁴ Sat în comuna Nicorești. Piscul Corbului, com. Niooresti, jud. Galați (zis și Coasta Lupii) (bis. ante 1815) (Amintita la 1616 mai 31 (Acad. R S. România, MCMCIX/66). Despre sat vezi doc, de la Arh. St. Buc., m-rea Neamț, LXXIV/43, ms. 1262). Vezi și Coasta Lupii. A. B., 1931, p. 189 (cat. 1809); AER, 1936, p. 301 (bis. din 1883 și 1850 Coasta Lupii); Dicț. Rom., IV, p. 727-728 (bis. din 1826) (N. Stoicescu, op. cit., p. 644).

¹⁰³⁵ Localitatea Ploscuțeni a apărut, după unele informații, chiar în secolul al XVII-lea, dar prima mențiune clară o găsim la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Harta comandamentului armatei austriece din Moldova (1787-1791) notează la ținutul Tecuci așezarea „Ploskuzeny” cu un număr de 10 gospodării, cu „10 capi de familie ce aveau un cal și 58 de boi”, ceea ce înseamnă o localitate aflată în curs de formare. Mai târziu, în anul 1835, harta comandamentului armatei rusești din Moldova menționează în ținutul Tecuci satul „Ploscuțeni” cu 24 de gospodării și biserică. În anul 1803, „Condicia liuzilor” notează la Ocolul Polocinului, din ținutul Tecuci, moșia „Ploscuțanii, a dumisalei logofetesei Cantica Razu”. Ploscuțeni, țin.Tecuci, (bis. Adormirea, ante 1809). I.N., 1924, p. 217 (satul lăsat de G. Costache fiului său, Lupu Costache 1688); Dicț. Rom., IV, p. 777-778 (și bis. catolică); A.B., 1931, p. 139 (cat. 1809) (N. Stoicescu, op. cit., p. 650).

¹⁰³⁶ Barcea este o comună în județul Galați, Moldova, România, formată din satele Barcea (reședința) și Podoleni. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Bârlad a județului Tecuci și era formată din satele Barcea Nouă, Barcea Veche, Dorăști, Drăgănești și Podoleni. Podolenii din com. Borcea, jud. Galați (Despre vânzarea moșiei Podoleni =Bârlădeni, la

1668, vezi Acad. R. S. România, MCCXCI/250) (bis. Sf. Dumitru, ante 1809, refăcută 1845 de Alexandru Ghica, mare vornic). A. B., 1931, p. 190 (catagr. 1809); AER, 1936, p. 303; Dicț. Rom., IV, p. 790 (pisană); Iorga N., Studii și doc., XI, p. 73 și urm., (N. Stoicescu, op. cit., p. 652).

¹⁰³⁷ Poiana, sat reședință a comunei Poiana, este așezat la o distanță de 8 km nord de târgul Nicorești, în apropiere de cetatea Piroboridava (Piroboridava a fost o dată situată puțin mai jos de confluența râurilor Trotuș și Siret, pe malul stâng al Siretului, la NV de satul Poiana, Galați. Cetatea Piroboridavei este cea mai mare așezare civilă a dacilor, descoperită până acum în România. Satul Poiana, comuna Nicorești, județul Galați, localitate identificată ipotetic cu antica Piroboridava amintită de Ptolemeu în *Geographia*, III, 10, 8. Săpăturile au identificat, suprapunând o așezare din epoca bronzului, precum și urme hallstattiene, șase nivele de locuire geto-dacică, durând din sec. IV î.Hr. până în sec. I d.Hr. Viața așezării a luat sfârșit în împrejurările violentului conflict daco-roman. Informațiile privitoare la teritoriile locuite de către geți în secolele IV-III î. Hr. sunt foarte puține. Vasile Pârvan, în 1926, analizează sursele literare în *Getica*. N. Gostar admite că aceste fortificații naturale, pe locuri înalte, întărite apoi cu ziduri și palisade, sunt adevărate „*ore enteteichisména-munți întăriți cu ziduri*”. Expresia aparține istoricului grec Dio Cassius. Inițiativa cercetării acestei așezări aparține lui Spiru Haret, care în ședința Academiei Române din 18 septembrie 1892, atrage atenția asupra stațiunii antice de la Poiana, pentru ca la 14 mai 1899 să revină asupra comunicării din 1892, dar Tocilescu îi răspunde că această stațiune se distruge mereu și nu poate fi păzită. În ședința din 3 februarie 1912 Haret îl roagă pe Vasile Pârvan să cerceteze această stațiune și pentru ca să nu uite sau să amâne, a doua zi îi trimite o scrisoare în același sens. În ședința Academiei Române din 20 septembrie 1913, Vasile Pârvan prezintă situația stațiunii antice de la Poiana, în mare parte prăbușită în râu. Această comunicare este rezultatul mai multor sondaje arheologice efectuate de acesta în așezarea civilă de la Poiana. Totuși, primele cercetări arheologice preliminare le întreprinde Gh. Ștefan, membru al Școlii Române din Roma, rezultatele acestora fiind prezentate parțial de către Pârvan în *Getica*. Din 1927 cercetarea arheologică a stațiunii de la Poiana este încredințată lui Radu și Ecaterina Dunăreanu Vulpe, de la Muzeul Național de Antichități din București. „Delicatul inel de aur cu camee de sardonix, găsit la Poiana/Piroboridava- Tecuci, o măsură a măiestriei meșterilor romani”, așa este descrisă prețioasa bijuterie pe care peste 50.000 de vizitatori, printre care și președintele Portugaliei, au putut-o admira, până acum, la Muzeul Național de Arheologie din Lisabona, în cadrul expoziției „Aurul Antic. De la Marea Neagră la Oceanul Atlantic”. Un alt izvor care a ajutat la identificarea Poianei cu antica Piroboridava a fost Papirusul Hunt. Acesta conține textul unui act militar din timpul împăratului Traian, fiind un raport anual, *pridianum*, privitor la împărțirea unei trupe auxiliare: *cohors I Hispanorum veterana quingenaria (equitata)*, care a făcut parte din armata Moesiei Inferioare. Detașamente din cadrul acestei cohorte au fost trimise pentru acțiuni în nordul Dunării, precum și pentru pază la Piroboridava și Buridava. Studiarea sitului prin sondajele realizate de Vasile Pârvan și de către Gheorghe Ștefan în 1926 este continuată prin cercetarea sistematică a „Cetățuii” și a împrejurimilor de către colective de arheologi conduse de Radu Vulpe și Ecaterina Dunăreanu Vulpe între anii 1927-1931, 1939-1940 și 1949-1950. La aceste cercetări au participat istorici cunoscuți precum Anton Nițu, Nicolae Gostar, Ștefan Ștefănescu, C. Cihodaru, Radu Florescu, Alexandru Vulpe, preotul Constantin Mătasă. Situl arheologic Poiana cuprinde atât așezarea de pe „Cetățuie”, cât și două necropole tumulare, una din epoca bronzului și cealaltă din perioada dacică, situate în partea de est a promontoriului, precum și urme ale unor elemente de fortificație (șanț și val) existente încă din antichitate. Unul din cele mai vechi documente referitor la satul Poiana este din 4 iulie 1522, din timpul lui Ștefăniță voievod. La această dată, vornicul Groza cumpără pământ la Poiana, pe Siret, de la fetele Dragalinei, cu 270 zloți tătarăști, avea privilegii de la Iliș și Ștefan, voievozii Moldovei. Probabil că tot în acea perioadă cumpăraseră pământ sau vie și la Nicorești. Avea un alt document din timpul lui Alexandru voievodul Moldovei din 1555, prin care se întărește lui Pogaru staroste, cumpărăturile de la nepoții Neacșei în Poiana pe

Siret. Plata s-a făcut în zloți tătărăști. Privilegiile Neacșei erau de la Ștefan voievodul cel Bătrân. Din cele două documente se observă că vechimea acestui sat este încă de la începutul secolului al XV-lea. Un alt zăpis din 18 martie 1602, unde este menționat Sohornicul, cu jupâneasa sa din țara Ardealului, care cumpără moșie la sat Poiana, de la fetele lui Bote Bucium, la apa Siretului, Maria și Dumca. Peste 100 de ani marele vornic Iordache Ruset, din satul Poiana, cumpără la 15 noiembrie 1702 o parte din moșia urmașilor Sohoiului. Pentru stabilirea hotarului se deplasează Constantin Zbere, biv clucer, care strânge pe toți răzeșii din poiana și pe vânzători și pe alți megieși de prinprejur. Din Condica Liuzilor reiese că la Poiana erau trei mari proprietari de pământ: spătar Toader Balș, căpitan Constantin Boteanu, postelnicul Ioniță Șendrea. Un alt document din 15 aprilie 1806 stabilește hotar între boierul Sandu Șendrea și răzeșii din Poiana. Șendrenii dovedesc cu zapise și cărți de judecată doveditoare, prin care arată că au răscumpărat jumătate din această moșie. Din 5 aprilie 1810 avem o mărturie hotarnică privind un litigiu între răzeșii din Poiana și postelnicul Ioniță Șendrea privitor la pământul donat de Sandu Lendrea schitului Sihastru, pământ pe care acesta a fost construit. În catagrafia din 1832 sunt menționați doi „privilegiați”, iar în cea din anul 1838, unul singur. În această catagrafie sunt menționate cătunele Helești și Roșia. Se constată în catagrafia din 1845 un număr de 115 birnici, care plăteau bir boierului Nicolae Turculeț. Comuna Poiana se menține ca unitate administrativă până în anul 1968, când se unifică cu comuna Nicorești. Comuna Poiana este menționată pe harta lui Dimitrie Cantemir din 1737. Satul Vișina, numit la reforma administrativă din 1968 Diaconi, se află la 600-700 m est de satul Poiana. Așa cum reiese din Condica Liuzilor satul Vișina se numea în secolul al XIX-lea „Roșia”. Era proprietatea Mariei lui Toma staroste. Locuitorii satului Roșia au fost strămutați de boierul Nicolae Turculeț pe vatra actuală a satului în jurul bisericii satului Diaconi (Vișina), proprietate a mănăstirii Răchitoasa.

¹⁰³⁸ Comuna se află în nord-estul județului, la limita cu județul Bacău, pe malul stâng al Siretului, în zona în care în acesta se varsă afluentul Polocin. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna Homocea făcea parte din plasa Berheci a județului Tecuci și era formată din satele Homocea și Lespezi, cu o populație de 1660 de locuitori. În comună funcționau două biserici și două școli (una cu 50 și alta cu 44 de elevi) (Lahovari, George Ioan (1900). „Homocea, com. rur.” (PDF). Marele Dicționar Geografic al României. 3. București: Stab. grafic J. V. Socec. p. 727). Anuarul Socec din 1925 o consemnează în plasa Găiceana a aceluiași județ, cu satele Homocea, Lespezi și Ploscuțeni (din comuna Ploscuțeni, desființată) și o populație de 9000 de locuitori („Comuna Homocea în Anuarul Socec al României-Mari”. Biblioteca Congresului SUA).

¹⁰³⁹ Prodăesul, țin. Tecuci (bis. Sf. Gheorghe, ante 1809). A.B., 1931, p. 193 (cat. 1809); Dicț. Rom., V, nu îl amintește N. Stoicescu, op. cit., p. 669).

¹⁰⁴⁰ Prodănescul din țin. Tecuci (bis. Sf. Gheorghe, ante 1809). A.B., 1931, p. 193 (cat. 1809); Dicț. Rom., V, nu îl amintește, astăzi sat dispărut și necercetat (N. Stoicescu, op. cit., p. 669).

¹⁰⁴¹ Prival. țin. Tecuci Tecuci (bis. Sf. Voievozi, ante 1809). A.B., 1931, p. 189 (cat. 1809); Dicț. Rom., V, p. 104 (satul mutat la 1881) (N. Stoicescu, op. cit., p. 666). Prima atestare documentară a satului cu această denumire datează din anul 1882, când comuna se numea Prival, iar în urma inundațiilor catastrofale, comunei i s-a dat numele simbolic de Tudor Vladimirescu, după numele marelui conducător al revoluției din 1821.

¹⁰⁴² Putini este un sat în comuna Răchitoasa din județul Bacău. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Zeletin a județului Tecuci și era formată din satele Bărcana, Fundătura, Gunoaia și Răchitoasa. La acea vreme, pe teritoriul actual al comunei mai funcționau în plasa Stănișești a aceluiași județ și comunele Buda și Burdusaci. Comuna Buda avea în compoziție satele Brătoaia, Buda, Dănilă, Putinele, Salahoru și Fărcașu. Anuarul Socec din 1925 consemnează comunele în plasa Podu Turcului a aceluiași județ. Putinili din țin. Tecuci (bis. Adormirea, ante 1809, reclădită 1888). A.B., 1931, p. 190 <cat. 1809); Dicț. Rom., V, P. 133 (N. Stoicescu, op. cit., p. 671).

Mihalce c; Puțeni¹⁰⁴³; Răchiteu¹⁰⁴⁴ 194; Răcușani 24¹⁰⁴⁵; Rădăceanești 78¹⁰⁴⁶;
Răstoaca¹⁰⁴⁷ 30; Răspopi¹⁰⁴⁸; Răchitoasa¹⁰⁴⁹ 148; Răzășii 119¹⁰⁵⁰; Recia¹⁰⁵¹ 67;

¹⁰⁴³ Puțeni, țin. Tecuci (la 1809, patru biserici: Sf. Nicolae, Sf. Voievozi, Nașterea Maicii Domnului și Sf. Voievozi). A.B., 1931, p. 195-196 (cat. 1809); Antonovici I., Documente bărlădene, I, p. 305 (însemnare, 1812-1829, bis. Sf. Nicolae); Giurescu C. C., Ist. rom., 111/2, p. 505 (despre târg); Ghibănescu, Surete, p. 55-56 <doc. 1793, moșia Puțeni. Munteni Fălciu. Dați schimb de Anița Lambrino lui Matei Costache sluger>; Idem, Ispisoace, IV/1 și V/1 și 2, indice (Puțeni Seci și cu Apă); vezi și V/2, p. 119-122 (perilipsis doc.); Dicț. Rom., V, p. 147 (Puțeni Tecuci); Iorga N., Studii și. doc., VI, p. 10 (la 1851, sat fost al fam. Conachi) (N. Stoicescu, op. cit., p. 684).

¹⁰⁴⁴ Sat pe pârâul Răchiteu, un curs de apă din Covasna.

¹⁰⁴⁵ Sat care face parte din com. Podu Turcului, care este o comună în județul Bacău, , formată din satele Bălănești, Căbești, Fichitești, Giurgioana, Hanța, Lehancea, Popu, Podu Turcului (reședința), Răcușana și Sârbi. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna era reședința plășii Zeletin a județului Tecuci și era formată din târgul Podu Turcului și satul Dămăcușa. La acea vreme, pe teritoriul actual al comunei mai funcționau și comunele Giurgioana (în aceeași plasă) și Căbești (în plasa Pereschivul a județului Tutova). Comuna Giurgioana era formată din satele Bălănești, Dânceni, Giurgioana, Hanța, Lehacea, Plăcineni, Răcușana și Sârbi. Comuna Giurgioana a fost desființată în 1931, satele ei fiind arondate comunei Boghești, cu excepția satului Dânceni care a trecut la comuna Podu Turcului. Comuna Căbești a făcut în acea perioadă parte din raionul Bârlad al regiunii Bârlad și (după 1952) din regiunea Iași. În 1968, ambele comune au trecut la județul Bacău, iar comuna Căbești a fost desființată, satele ei trecând la comuna Podu Turcului, care a preluat și satele fostei comune Giurgioana; tot atunci, au fost desființate satele Sighea (comasat cu Căbești) și Dânceni (comasat cu Podu Turcului).

¹⁰⁴⁶ Se păstrează din 1755/7263 apr. 1. – Matei Ghica vv. Moldovei către Neculai Hristoverghi, fost mare vornic, ispravnicul țin. Tecuci, și lui Toma Catargiu, fost al treilea postelnic, judecătorul țin. Tecuci, să judece pe Lupașco ș.a. din Rădăcinești, ținutul Tecuci, cu paharnicul Vasile Sturza pentru moșia Bucureștii. BAR, doc. ist., orig., sig. mijlociu în chinovar, filigran, XXXVII/14; la 1748/7257 oct. 17. – Călugării mănăstirii Nicorița mărturisesc pentru niște documente ale moșiei Rădăcinești, <țin. Tecuci>. BAR, doc. ist., rez., MMCMV/24 (nr. 6); 1732/7240 apr. 31. – Porunca domnească la logofătul Iordache de Tecuci, ca să cerceteze pricina lui Istratie Brânză cu răzeșii din moșia Rădăcinești. BAR, doc. ist., ment., MMCMV/24 (nr. 2). Despre Rădăcinești, țin. Tecuci (bis. Adormirea, 1772, reparată 1887, 1932). A.B., 1931, p. 191 (cat. 1809); Dicț. Rom., V, p. 203; AER, 1936, p. 328 (N. Stoicescu, op. cit., p. 697).

¹⁰⁴⁷ Răstoaca este un sat în comuna Răcăciuni din județul Bacău.

¹⁰⁴⁸ Răspopi, țin. Tecucibis. Sf. Nicolae, construită de Nicolae Serucerescu, 1775, prefăcută la 1833 de Simion Oprișan). A.B., 1931, p. 192 (cat. 1809); Dicț. Rom., V, p. 212 (pomelnic); Documente, XVII, vol. II, p. 226 (la 1609, satul Răspopi - Vaslui era proprietatea urmașilor lui Nicoară Răspop); un alt sat Răspopi în jud. Bacău (DRH, XIX, indice) (N. Stoicescu, op. cit., p. 705).

¹⁰⁴⁹ Răchitoasa (Răchitiș) - Tecuci. Costăchescu M., Doc. înainte de Ștefan, II, p. 435 (despre sat); Ion Antonovici, Doc. bărlădene, IV, p. 94 și urm. (doc., satul Răchitoasa - Tutova). Răchitoasa este o comună astăzi în județul Bacău, Moldova, România, formată din satele Barcana, Bucșa, Buda, Burdusaci, Dănăilă, Dumbrava, Farcașa, Fundătura Răchitoasa, Hăghiac, Magazia, Movilița, Oprișești, Putini, Răchitoasa (reședința) și Tochilea. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Zeletin a județului Tecuci și era formată din satele Bărcana, Fundătura, Gunoaia și Răchitoasa, cu 1605 locuitori ce trăiau în 420 de case și 10 bordeie. În comuna Răchitoasa se află fosta mănăstire Răchitoasa (secolele al XVII-lea–al XVIII-lea), ansamblu

cuprinzând biserica „Adormirea Maicii Domnului” (1698), zidul de incintă (1704) și clădirile vechi (1739). Mănăstirea Răchitoasa (prima bis., Cuv. Paraschiva, 1677, construită de lemn de Enache mare clucer, devenită apoi biserica cimitirului; a doua bis. de zid, Adormirea, construită la 1697 de Ilie Enache-Țifescu Frige Vaca, mare spătar, care nu a terminat m-rea, soția sa, Tofana urmând să facă la 1704, zidul înconjurător și un rând sau două de chilii (La 1704 mai 16 Ilie Enache spătar și soția sa, Tofana, mărturiseau pentru o bisericuță care „din munca și osteneala noastră am făcut-o de piatră, unde întâi și din început au descălecat și au făcut biserică de lemn tata rneu, Ianachi, ce au fost clucer mare”. Motivul refacerii a fost că „lemnul petrece viață mai scurtă, iar piatra viață mai lungă”. Cum Ilie Enache era bolnav la acea dată, obligă pe soția sa „a istovi zidul la mănăstire și un rând, dacă sau câte o putea să fie nevoitoare să facă chilii de piatră” (Uricariul, IX, p. 149-151; vezi același doc. la Acad. R. S. România, CXCV/223). Vezi și doc. din 1729 ian. 8 (ibidem, CXCV/224). Despre învelirea m-rii vezi învoiala dintre egumenul m-rii și Toader Paladi vistier (Arh. St. Buc., condica Asaki, ms. 628, f. 281 v.). Vezi și catagrafiile din 1860 și 1863 (Arh. St. Buc., Min, Instr. Moldova, dos. 698/1660 și Ministerul Cult. și Instr., dos. 1104/1863). Despre alte reparații vezi ibidem, dos. 1485/1865. Despre lipsurile din averea m-rii, ibidem, dos. 1253/1863, f. 853-858. Vezi, de asemenea, doc. de la Arh. St. Buc., ms. 572-575); bis. dăruită de cutremur la 1738 și refăcută la 1739 de egumenul Dăran, reparată la 1836 de egumenul Iacov, m-rea transformată în cămin de bătrâni și penitenciar pe la 1885, când era în stare foarte proastă, fostă metoh la Vatoped; bis. de lemn reparată 1968-9), com. Răchitoasa, jud. Bacău. M.C., 1913, p. 67 (doc. 1683); Melchisedec, *Notițe istorice*, p. 296-308 (pisanie, inscripții, testamentul ctitorului din 1704, doc. din 1729 și 1742, descriere, manuscrise vechi); Antonovici I., *Documente bărlădene*, II, p. 18-22, 51-52, 323 *passim* (doc. despre m-re); Doc. rel. agrare, II, indice; Stănescu D., *Viața religioasă la români*, p. 193-196, 245-252, 253 (testamentul ctitorului, 1704, documente); Vezi și Uricariul, IX, p. 149 și urm.; *Eclaircissements sur la question des monastères Grecs situés dans les Principautés Danubiennes*, 1857, p. 29-30 (doc. 1729, închinare la Vatoped); Neculce, *Letopisețul*, p. 362 (m-rea dăruită de cutremur, 1738); R.I., 1921, p. 47 (despre cutremurul din 1738); Panaitescu P. P., *Manuscrisele slave*, I, p. 41 (însemnare despre cutremurul din 1738, când m-rea a fost risipită); I.N., 1926-1927, p. 167-169 (doc. 1754-1768), 1930, p. 69-70 (doc. 1728); C.I., X-XII, 1934-1936, nr. 2, p. 84 (moșiile m-rii); RSIAB, 1933, p. 324 (moșiile m-rii, 1812); Hurmuzaki, S. 1/5, p. 20 (veniturile m-rii, 1827); p. 304-305 (veniturile m-rii, 1835); Uricariul, VI, p. 101-102 (moșiile m-rii la 1851); Zimbrul, 2 iulie 1851 (moșiile m-rii); A.B., 1931, p. 80 (catagr. 1809); *Dict. Rom.*, V, p. 199-201 (inscripții, doc. din 1704, istoric după Melchisedec); Tanoviceanu I., *Marele spătar Ilie Țifescu și omorârea lui Miron și Velicico Costin*, Buc., 1910, 38 p. (extras din AARMSI, s. II, t. XXXII, 1909-1910, p. 807-844+1 pl.) (și despre m-rea Răchitoasa); Costin A., *Orașul Tecuci* (L.A.R., 1909, p. 117) (și despre m-rea Răchitoasa); Costin A. *Orașul Tecuci* (L.A.R., 1909, p. 117) (și despre m-rea Răchitoasa); Balș Gh., *Biserici sec. XVII-XVIII*, p. 236-237 și indice; Calmuschi Const., *M-rea Răchitoasa - Tecuci* (Universul, 1935, nr. 226, p. 6) (istoric, descriere); M.M., XXXV, 1959, nr. 7-8, p. 431; AER, 1936, p. 327 (două bis. din sec. XVIII); Bodoga T., *Sf. Munte Athos*, p. 124; N. Stoicescu, *Dicționar*, p. 399 (despre cei doi ctitori) (N. Stoicescu, op. cit., p. 696-697).

¹⁰⁵⁰ Conțaștii Răzăși este un sat în comuna Vidra, județul Vrancea.

¹⁰⁵¹ Recea, țin. Tecuci (Răcea) (bis. Sf. Voievozi, ante 1809, reînălțată, 1864, de Ecaterina Sturza). În lista monumentelor este trecută o bis. de lemn. la Recea, com. Găiceana, fost raionul Adjud. A.B., 1931, p. 192 <cat. 1809>; *Dict. Rom.*, V, p. 222 (despre bis. și sat); AER, 1936, p. 320 (N. Stoicescu, op. cit., p. 707).

Rediul Bălan (Galera) 45; Rogozu¹⁰⁵² 65; Rujitu 29; Rutești 35; Sasul¹⁰⁵³, Sagastău; Salcea¹⁰⁵⁴ c; Sălcuța¹⁰⁵⁵ 41; Scărișoara¹⁰⁵⁶ 69; Sârbi 119¹⁰⁵⁷; Slobozia Sârbi¹⁰⁵⁸ 70; Slobodzia; Slobodzia Neamțului 5-20; Slobodzia Podu Turcului¹⁰⁵⁹

¹⁰⁵² Fost sat lângă Mănăstirea Rogozu care a fost întemeiată pe vremea domnitorului Matei Basarab, în anul 1647, primul nume cunoscut al așezământului monahal fiind acela de „Schitul Poiana Rusului”, deoarece aici se nevoiau călugări ruși, printre care și Sfântul Cuvios Paisie Velicicovschi. În timpul epidemiei de ciumă din anul 1812, schitul a ars, fiind distrus din temelie. În 1820, boierul Constantin Robescu, împreună cu soția sa, a rectitorit sfântul așezământ călugăresc, păstrându-i hramul „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul”, dar i-a schimbat numele în «Schitul Rogozu».

¹⁰⁵³ Se păstrează din 1720/7228 iul. 14, Iasi. – Mihai Cehan Racoviță vv. Moldovei poruncește staroștilor de Putna să dea un om care să meargă cu trimisul lui Gheorghe Apostol paharnic ca să strângă zeciuiala din venitul moșiei Sasul, ținutul Tecuci, care i s-a dat pentru niște odoare ale acestuia, pe care le-a prăpădit Angheluță, iar feciorii acestuia să nu se amestece. BAR, doc. ist., orig., îndoit sub formă de plic, cu adresa pe fila a doua, sig. de închidere, în ceară roșie, MMDCXLIV/13. Cat. Mold., V, 1705.; 1742/7250 mart. 19, Iași. – Costantin Nicolae Mavrocordat vv. Moldovei împuternicește pe Șerban Flondor, fost medelnicer, ca să oprească satul Sasul, din ținutul Tecuci. BAR, doc. ist., orig., sig. în chinovar, filigran, MMDCXLIV/25.

¹⁰⁵⁴ Salcia apare ca sat în comuna Umbrărești, în anul 1871, pentru ca la 1876 să treacă la comuna Ivești și să revină, în 1887, la comuna Umbrărești. Ca și Condrea, în 1929 Salcia este inclusă în comuna Barcea, trecând apoi, în 1931, la comuna Umbrărești. În 1507, febr. 22, Bogdan voievod întărește slugii sale Mircea Virte „un sat la Tecuci, la Salce, unde a fost Iliăș, mai sus de hotarul târgului Tecuci”, cumpărat cu 150 zloți de la Isaico.

¹⁰⁵⁵ La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna Tănăsoaia, jud. Vrancea, purta numele de Valea Rea, făcea parte din plasa Zeletinul a județului Tecuci și avea în componere satele Călimăneasa, Covragu, Galbenu, Nănești, Sălcuța, Valea Rea și Vladnicu.

¹⁰⁵⁶ Comună în județul Bacău, situată pe cursul mijlociu al râului Siret, fiind drept limita vestică către Transilvania, iar la răsărit dealurile: Măscani, Muncelul, Gherdana, Rediului, Rogoaza, întinzându-se până dincolo de izvoarele Bacioiului, cuprinzând mănăstirea luncă a Siretului, văile Rogoazei, Corbestei, Băcioiului și Pogletului, platourile La Scaun, Izvorașul, Fasolărie, la via lui Ghironte și Hambare, meleaguri pe care se întinde astăzi comuna Corbasca, fiind alcătuită din satele: Corbasca (reședința), Băcioiu, Scărișoara, Marvila, Vâlcele, Rogoaza și Poglet. La sfârșitul secolului al XIX-lea comuna Corbasca făcea parte din plasa Berheci a județului Tecuci și era formată din satele Băcioiu, Corbasca, Fofaza, Marvila, Porcărețu, Rogoaza și Scărișoara. Din punct de vedere istoric, cea mai veche așezare a comunei este satul Rogoaza, atestat din 1437, Pogletu în 1617, iar în jurul acestor două sate se formează satele clăcașe: Marvila 1650, Corbasca 1768, Scărișoara 1768, Fofaza 1792, și Viilcele (Porcărețu) în 1800.

¹⁰⁵⁷ Nicorești este o comună în județul Galați, formată din satele Braniștea, Coasta Lupei, Dobrinești, Fântâni, Grozăvești, Ionășești, Mălureni, Nicorești (reședința), Piscu Corbului și Sârbi. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna era reședința plășii Nicorești din județul Tecuci, și avea în componere târgușorul Nicorești precum și satele Coasta Lupei, Piscu Corbului, Fântânele, Sârbi, Grozăvești și Dobrinești.

¹⁰⁵⁸ Comuna Nicorești era reședința plășii Nicorești, din județul Tecuci, și ea avea în componere târgușorul Nicorești și satele Coasta Lupei, Piscu Corbului, Fântânele, Sârbi, Grozăvești și Dobrinești. Un prim document din 1591, care atestă vechimea și denumirea satului este din timpul lui Aron Vodă al Moldovei care întărește slugii sale Predovici, pârălab, vii la Nicorești. De asemenea, documentul din timpul lui Irimia Movilă, voievodul Moldovei din 1605, care întărește lui Calni, mare medelnicer, o vie la Nicorești de jos.

73; Slobodzia Ungureni¹⁰⁶⁰ 66; Socei 44; Spirești 103¹⁰⁶¹; Stănișești¹⁰⁶² 60; Slobozia Stănișești 43¹⁰⁶³; Strâmba 5-20; Șarba 39¹⁰⁶⁴; Șendrești 62¹⁰⁶⁵; Șerbănești

¹⁰⁵⁹ Podu Turcului este o comună în județul Bacău. Este compus din zece sate: Bălănești, Căbești, Fichitești, Giurgioana, Hanța, Lehancea, Plopu, Podu Turcului, Răcușana și Sârbi.

¹⁰⁶⁰ Ungureni este un sat din județul Galați, care aparține de Munteni, alături de: Frunzeasca, Țigănești. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna purta numele de Țigănești, făcea parte din plasa Nicorești a județului Tecuci, și era formată din satele Munteni, Țigănești și Ungureni. Anuarul Socec din 1925 consemnează, în cadrul aceleiași plăși, separarea comunei Țigănești în comunele Munteni și Ungureni. Prima, cu satul Munteni, iar a doua, cu satele Slobozia Blăneasa, Ungureni și Țigănești. În anul 1700, moșierul Manolache Conache care deținea suprafața de 221000 fâlcii de teren întins pe trei județe: Rm. Sărat, Putna și Tecuci, aduce pe raza comunelor (satelor) Slobozia – Blăneasa și Țigăneștii Noi primii robi pe care îi instalează în case improvizate, la pietriș și siliște în marginea pădurii, punctul Balta. Robii au avut case improvizate până în anul 1750 când au părăsit vatra de sat Siliște și s-au apropiat de conacul vornicului Țării de jos, Manolache Conachi, instalându-se pe locul Blăneasa sau Valea Boului. Terenul moșierului Manolache Conache a fost muncit cu robi până în anul 1849 când a decedat. În timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza țigani scâpând de robie au trecut pe malul stâng al râului Bîrlad în satul Blăneasa unde și-au improvizat case de locuit. Acești țigani s-au amestecat cu clăcașii din satul Blăneasa, satul primind denumirea de Slobozia și împreună au format Slobozia Blăneasa. Numele satului Ungureni provine de la numele administratorului lui Costache Conache numit Costache Ciungu, zis Ungureanu.

¹⁰⁶¹ Spinești este un sat în comuna Vrâncioaia din județul Vrancea.

¹⁰⁶² Stănișești este o comună în județul Bacău, formată din satele Balotești, Belciuneasa, Benești, Crăiești, Gorghești, Slobozia, Slobozia Nouă, Stănișești (reședința) și satul Văleni, în valea râului Dobrotfor. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Stănișești a județului Tecuci și era formată din satele Stănișești, Slobozia de Jos și Slobozia de Sus, cu 1923 de locuitori. În comună existau două școli (una înființată în 1865 la Stănișești și o a doua înființată în 1882 la Slobozia de Sus) și trei biserici ortodoxe, dintre care două la Stănișești: una zidită în 1793 și alta realizată în 1810 de Sandu Polcovnicul și reparată în 1868 de A. Papadopol. La acea vreme, pe teritoriul actual al comunei mai funcționa, în aceeași plasă, și comuna Crăiești, formată din satele Belciuneasa, Benești, Crăiești și Valea Babei, având în total 1535 de locuitori. Anuarul Socec din 1925 consemnează comuna Stănișești în plasa Podu Turcului a aceluiași județ, având aceeași alcătuire;[10] comuna Crăiești este consemnată în 1931 sub denumirea de Benești, având în compunere satele Benești, Belciuneasa, Căptăleni, Crăiești, Fundătura, Gura Crăiești, Mohorâți, Negoaia, Țepoaia și Valea Babei.

¹⁰⁶³ La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Stănișești a județului Tecuci și era formată din satele Stănișești, Slobozia de Jos și Slobozia de Sus. În comună existau două școli (una înființată în 1865 la Stănișești și o a doua înființată în 1882 la Slobozia de Sus) și trei biserici ortodoxe, dintre care două la Stănișești: una zidită în anul 1793 și alta realizată în 1810 de Sandu Polcovnicul și reparată în 1868 de A. Papadopol. Anuarul Socec din 1925 consemnează comuna Stănișești în plasa Podu Turcului a aceluiași județ, având aceeași alcătuire.

¹⁰⁶⁴ Comuna Huruiști la sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Berheci a județului Tecuci și era formată din satele Căpotești, Dumbrava, Gălești, Huruești, Nedelcu, Perchiu, Prădașu și Șarba. Satul Șarba este situat la 75 km de orașul Bacău și 25 km de orașul Adjud.

¹⁰⁶⁵ Șendrești este un sat în comuna Motoșeni din județul Bacău. Satul a apărut în forma actuală în 1931, prin unificarea fostelor sate Șendrești-Răzeși și Șendreștii Statului.

125¹⁰⁶⁶; Șerbănești Călienii (Dimacii)¹⁰⁶⁷ 64; Șerboaița¹⁰⁶⁸ 35; Tălăbești¹⁰⁶⁹, Tamozeș 20; Tarnița¹⁰⁷⁰ 50; Tătărași 45; Tălpigii¹⁰⁷¹; Tecucelul¹⁰⁷² 21; Tecucelul

¹⁰⁶⁶ Șerbănești este un sat component al comunei Liești, din județul Galați, aflat în partea de sud a acestei comune, aproape de confluența râurilor Siret și Bârlad. Prima mențiune documentară datează din 1430. După tradiție, era un sat aflat pe moșia boierului omonim, iar din perioada fanariotă, pe moșia boierului Gheorghiade, al cărui conac a fost distrus de țărani în timpul răscoalei de la 1907. Până în 1948, Șerbănești constituia o comună de sine stătătoare, aflată tradițional în plasa Ivești, județul Tecuci. După reforma administrativă, a fost inclus în comuna Liești, din care face parte și astăzi. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Bârlad a județului Tecuci, și era formată din satele Liești și Șerbănești. Anuarul Socec din 1925 consemnează separarea satului Șerbănești pentru a forma o comună separată; cele două comune făceau parte din plasa Ivești a aceluiași județ. În 1950, comunele au trecut în administrarea raionului Măicânești din regiunea Putna, dar în 1953 a devenit reședința raionului Liești din regiunea Galați, tot atunci comuna Șerbănești fiind desființată, iar satul ei revenind la comuna Liești. Biserica parohială cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” este zidită între 1893-1901.

¹⁰⁶⁷ Șerbănești Călienii (Corbița) este satul de reședință al comunei Corbița din județul Vrancea. În Călienii mai aveau pământ 70 de răzeși din județul Tecuci (A.N.Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 32/ 1908, f. 82 verso). Proprietarul moșiei Șerbănești din județul Tecuci, cu extensia de răzeși în Vrancea, era Gheorghe Gheorghiade, iar proprietarul moșiei Călianca, din comuna Vultur, era Vasile Sculi Logofetides. Dimacii este un sat vrâncean situat în apropiere de satul Suraia și localitatea Dumbrăvița Nouă.

¹⁰⁶⁸ Șerboaița, țin. Tecuci (bis. Sf. Dumitru ante 1809). A.B., 1931, p. 191 (cat. 1809); Dicț. Rom., V, p. 515 (fost sat) (N. Stoicescu, op. cit. p. 834).

¹⁰⁶⁹ Se păstrează Cartea prin care Antioh Cantemir vv., domnul Moldovei, poruncește lui Dediu fost mare medelnicer și lui Strejescu vornic de poartă, să cerceteze pricina lui Golăe, fost vornic de poartă, pentru moșia Tălăbești; 1698/7207 noiembrie 27, Iași. BAR, Doc. Ist. XCIX/191; Cartea prin care Constantin Cantemir vv., domnul Moldovei, întărește lui Mărdarie fost pârcălab și lui Golăi fost vătaf, stăpânirea părților lor de moșie din Tălăbești, ținutul Tecuci; 1687/7196 decembrie 1, Iași (BAR, Doc. Ist. XCIX/188); Hrisov prin care Constantin Cantemir vv., domnul Moldovei, volnicește pe Mărdarie fost pârcălab și pe Golăi fost vătaf, să cheme la judecată în Divan pe Ioniță pârcălab, pentru moșia din Tălăbești; 1687 (7196) decembrie 1, Iași (BAR, Doc. Ist. XCIX/187).

¹⁰⁷⁰ Tarnița este un sat din județul Bacău, care aparține de com. Oncești, alături de: Bărboasa, Dealu Perjului, Onceștii Vechi, Satu Nou, Taula. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Stănișești a județului Tecuci și era formată din satele Bărboasa, Dealu Perjului, Gorghești, Lozinca, Taula, Tarnița, Tomozei, Onceștii Noi, Onceștii Vechi și Valea Boului, având în total 1470 de locuitori ce trăiau în 624 de case. În comună funcționau opt mori de apă, 15 mori de vânt, trei școli mixte cu 132 de elevi (în satele Onceștii Noi, Onceștii Vechi și Tarnița) și patru biserici ortodoxe la Bărboasa, Tomozei, Onceștii Noi și Tarnița (Lahovari, George Ioan (1901), *Marele Dicționar Geografic al României*, București, Stab. grafic J. V. Socecu. p. 586–587).

¹⁰⁷¹ Era un sat atestat la 12 aprilie 1628 (în text Talpij). Cu multă vreme înainte, la 9 oct. 1487, se numea Mohila și era stăpânit de Maruca, fata lui Talpig (vezi Mihai Costăchescu, *Documente Moldovenești de la Ștefan Cel Mare*, Iași, Institutul de Arte Grafice BRAVO, 1933). Onomasticul, o poreclă este derivat de la substantivul talpig. În anii 1830-1838 se înregistrează și denumirile Tâlpești și Tălpășești înrăurite de substantivul talpă. Iorgu Iordan explica toponimul printr-o „nuanță metaforică” a aceluiași cuvânt, talpa, cu sensul de „poala dealului sau muntelui”. Tălpău era sat atestat la 25 iunie 1839, ca moșie în ținutul Tutova. Era numită Tălpăul („Foaia sătească”, nr. 15, 9 iulie 1839, pag. 74-75). Toponimul se explică prin onomasticul Talpă, folosit la 6 iunie

Sec 101; Tecuci¹⁰⁷³ 328 și st. Poștă; Tecuci st. Poștă la nord; Tocali 30; Tociloasa 5-20; Toflea¹⁰⁷⁴; Tomcești¹⁰⁷⁵, Torcești¹⁰⁷⁶ 179 și st. Poștă; Țepu de jos¹⁰⁷⁷ 132;

1635 în ținutul Botoșani. Documentul din 20 iunie 1613 care amintește de Lazor Tălpău este considerat de editorii lui „îndoielnic”.

¹⁰⁷² Tecucelul, țin. Tecuci, com. Buciumeni, astăzi jud. Galați (la 1809 bis. Sf. Nicolae, Tecucelul cu Apă și Sf. Voievozi Tecucelul Sec; una din ele reclădită 1856). A.B., 1931., p. 189 (cat. 1809); AER, 1936, p. 286 (bis. din 1863); Dicț. Rom., V, p. 566 (N. Stoicescu, op. cit., p. 849).

¹⁰⁷³ Condica liuzilor menționează că Tecuciul are doar 950 locuitori. Solomon C. și C. A. Stoide, Documente tecucene, vol. III, 1938, 1939, 1942 (vezi indice); (foarte multe doc. referitoare la oraș); Costăchescu M., Doc. Bogdan, p. 70-73 (hotarnicia orașului.); Documente, XVI, vol. I, p. 52-53 (doc. 1507, amintind satul La Salce „ce s-a luat în hotarul târgului Tecuci”); Hrisovu cel vechi a moșii, Tecucelu (M.C., 1915, p. 21-24) (din 1763); Costin M., Opere, ed. P. P. Panaitescu, indice (diverse evenimente); Giurescu C. C., Radu Șerban, Buc., 1943, 6 p. (extras din Bul. Muz. militar național, V, 1942, nr. 9-10) (despre arderea târgului Tecuci); Codex Bandinus, p. 204-205 (despre oraș); Paul de Alep, Voyage, p. 150 (3 biserici); vezi și N. Iorga, Istoria românilor prin călători, I, p. 275; Panaitescu P. P., Ctikitori poloni (indice); Bezviconi G., Călători ruși (indice); Cantemir D., Descrierea Moldovei, p. 46 (oraș sărac, fără ziduri); B.C.I., XII, 1933, p. 26 (orașul cruțat de turci la 1659); Iorga N., Studii doc., XIX, p. 88-89; Lascu Viorica, Documente inedite privitoare la situația țeirilor române la sfârșitul sec. XVII („Anuarul Inst. de istorie” Cluj, 1969, p. 256) (descrierea orașului Tecuci la 1688); Reise der russische Kaiserlichen anserontlichen Gesandtschaft an die Othomanische Pforte im Jahre 1793, St. Petersburg, 1803, p. 108 (orașul ars de turci); (Struve), Voyage en Krimée, Paris, 1802, p. 289-290 (despre oraș); vezi și N. Iorga, Istoria românilor prin călători, II, p. 220; Sulzer, Geschichte, I, p. 394 (despre oraș); Minas Bajaskian, Călătoria în Polonia și în alte părți locuite de armeni (in I. armeană), Veneția, 1830, p. 208 (despre oraș și biserici la 1808); Iorga N., Documente tecucene bărlădene (B.C.I., IV, 1925, p. 161-180) (1598-1816); Balaban Dimitrie, Cartea donatorilor orașului Tecuci, Buc., 1907, 59 p.; Bulat T. G., Din istoricul târgurilor moldovenești: Fălticeni și Tecuciul (A.B., 1932, p. 85-86) (doc. 1810); Nistor I. I., O descriere a principatelor române din 1822, Buc., 1943, p. 21, 63 (descriere); Lapădatu Al., Doi misionari scoțieni din țările române acum o sută de ani, Buc., 1934, p. 12 (descriere, 1839); Drăghici M., Istoria Moldovei, I p. 54; Papadopol Calimah Al., Scrisori despre Tecuci (C.L., 1885, p. 369-390 și 1886, p. 921-960) (Vezi și Scrisoarea despre Tecuci, ms. de Al. Papadopol-Calimah, la Acad. R. S. România, iris. rom. 929, f. 369 și urm. Vezi și planul ulițelor orașului la 1869 (Arh. St. Buc., Min. Liver. Publice, dos. 110/1869). La 1753 mart. 20 Cehan Racoviță vodă a dăruit 600 de stândeni din hotarul țfirttului Tecuci banului Nicolae Hrisoverghi (Acad. R. S. România, MCDXL/26). Vezi și ibidem, doc. nr. 31 (hotarnica 1601); Iorga N., Drumuri și arașe, p. 208-209; Castin A., Orasul Tecuci (La ville de Tecuci) (L.A.R., 1909, p. 112-121) (despre oraș și monumentele din preajma sa; text român și francez); Popovici N., Paraschiv N., Tecuciul nou, Tecuci, 1932, 91 p.+4 pl. (despre înființarea satului, 1878); Dicț. Rom., V, p. 569-574 (istoric, despre biserici); Numele orașului: Bogdan I., Diploma bărlădeană, p. 107 (Tecuci de la verbul slav țești =a curge, tekăști-curgătoare); Jahresbericht d. Instit. für rumän. Sprache, 1921 (G. Weygand crede că derivă de la cuvântul tek); vezi și idem, Die Namen der ruminischen Județe, p. 173; Philippide Al., Originea românilor, II, Iași, 1927, p. 370-371 (nume de origine cumană, de la Telek uciu-capătul țării); Giurescu C.C., Istoria rom., II, p. 407 și 452-453 (despre vechimea și numele orașului, fie de la verbul slav țești-curge, fie de la cuvintele cumane tehek uciu =capătul țării); Iordan I., Toponimia românească, p. 93-94; Șerban C., Aspecte din lupta orașenilor din Țara Românească și Moldova împotriva asupririi feudale... (Studii, 1961, nr. 3, p. 649-650) (despre lupta târgoveților din Tecuci pentru moșia orașului); Giurescu C. C., Târguri sau

orașe, p. 291-293 și indice (despere numele și vechimea târgului); Platon Gh., Populația orașului (Carpica, III, 1970, p. 5-32) (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 850).

¹⁰⁷⁴ Numele satului Toflea provine de la cel al neamului răzeșilor Toflea, derivat din „Teofan, arătarea lui Dumnezeu”. Într-un document din 1620, este amintit un Toflea cel Bătrân care a citorit și o mănăstire, probabil pe la începutul secolului al XVI-lea. Urmașul lui Toflea cel Bătrân a fost ușerul Toflea, care, după precizările unui document din 1581, a avut un fecior și 2 fete, Dina și Anghelina. În 1819, moșia Toflea a fost vândută vornicului Mihai Sturdza, vânzare care a provocat mai multe proteste ale lui Costache Conachi, care cumpărase încă din 1810 părți din această moșie și se bucura de dreptul întâietății. Protestele i-au fost de folos lui Conachi, care răscumpără moșia Toflea cu 6000 de galbeni, dar la 7 mai 1836 o vinde locuitorilor din Brăhășești.

¹⁰⁷⁵ În 1644/7153, octombrie 15 la Tomcești, Rohat, împreună cu soția sa, Greaca, și cu fii lor mărturisesc că au vândut părțile lor din seliștea Crângeni și din satul Tomcești, pe Siret, Diei și fratelui ei, Șerbul (Documenta Romaniae Historica. A. Moldova. Vol. XXVII. (1643-1644), Editura Academiei Române, Buc., 2015, poz. 442, p. 39).

¹⁰⁷⁶ Torcești este un sat în comuna Umbrărești din județul Galați. Umbrărești este o comună în județul Galați, Moldova, România, formată din satele Condrea, Salcia, Siliștea, Torcești, Umbrărești (reședința) și Umbrărești-Deal. Comuna Umbrărești a făcut parte din județul Tecuci. Perimetrul aflat între Bârlad și Bârlovița, pe teritoriul Torceștilor, în sudul comunei actuale, este pus prin hrisovul domnesc din 15 iulie 1448, în grija și sub ascultarea boierilor Cernat ploscarul și fratelui său, Șteful. O altă parte din localitate numită „Țigăneii”, situată între Bârlovița și Siret, care este amintită într-un document de la Ștefan cel Mare, din anul 1495, emis la Vaslui în 12 ianuarie, este dăruită de către domnitor lui Alexa, Giurca, Dragoș și lui Giurgiu („un sat la Dimaci, anume Țigăneii”). Partea de sus a obștii umbrăreștene va deveni proprietate boierească începând cu secolul al XVII-lea, când satele și moșiile Boziești, Umbrărești, Tămășeni sunt amintite în documente având diferiți proprietari. Printre proprietarii moșiilor din arealul umbrăreștean amintim, pe Gavrilă Costache, care la 1685 lasă pământurile din Umbrărești fiului cu numele de Costachi, pe Iordache Costache ce devenea stăpân pe moșia Țigăneii, pe hatmanul Isac Balica, ce stăpânea Bozieștii de Jos și Bozieștii de Sus, familia Corpaci, ce aveau în posesie Tămășenii, dintre care cel mai cunoscut ramâne vornicul Ionașco Corpaci, amintit într-un document de la 1687. În secolul al XVIII-lea îl întâlnim pe Manolache Costache stăpân pe moșia Umbrărești, Gavril Conachi la Tămășeni, iar Gavril Miclescu în Boziești de Jos. Atestat la 1633, Torceștii apar spre sfârșitul secolului al XVIII-lea, la 1772, ca sat în ținutul Tecuci, ocolul Bârladului, în proprietatea vistiernicei Anastasia Racoviță. În anul 1803 apare înregistrat tot în ocolul Bârladului, dar ca proprietar apare spătarului Alecu Greceanu. În 1832, include satul Poșta Torcești, ce a fost la sud-est de Torcești, pentru ca în anul următor, 1833, să treacă la ocolul Siretului. Este denumit, în acest timp, Torceni. Apoi pierde o parte din teritoriu, pe care se formează satul Slobozia Torcești, în 1838, iar în 1845 include siliștea Țigănei, atestată la 12 ianuarie 1495, ce fost la sud-est de satul Condrea. În 1859, cuprinde cătunul Cioara (a fost înspre satul Ivești) și satul Blăjerii de Sus. La 1864 este comună în județul Tecuci, plasa Bârlad, formată din satele Blăjerii de Sus și Torcești. Comuna Torcești este desființată în 1875 și satul Torcești trece la comuna Ivești. În 1929 devine sat în comuna Barcea, când pe o parte din teritoriu se formează satul Atârnați, care dispare în anul 1956, fiind înglobat în satul Ivești. Trece la comuna Umbrărești în 1931 și pierde peste un deceniu, cătunul Cioara, alipit la satul Blăjerii de Sus. Prin legea din 1968 devine sat component al comunei Umbrărești.

¹⁰⁷⁷ În anul 1885 Anton Cincu a cumpărat moșia de la Dumitru Frunză, moșia Șendreasca de pe raza comunei Țepu precum și moșia Sultana Bodeanu cu denumirea de Bodeanca, aflată tot pe raza comunei Țepu. O dovadă a continuității neîntrerupte de locuire pe aceste meleaguri, o constituie așezarea prefeudală (sec. X-XII) de pe valea Ipotești și apoi așezările feudale de la Izvoare (valea Cernica și Dealul Stâlpilor) întemeiate pe locul fostelor așezări dacice, mai sus menționate și

atestate documentar la data de 15 octombrie 1491, într-un hrisov, emis de înaltul divan al Moldovei, prin care Ștefan cel Mare confirmă lui Marcu Spătarul, satul Cernica pe Berheci. În acest hrisov sunt consemnate și satele Itovăești (astăzi Brăhășești) și Românești (mai târziu Ipotești). La 4 octombrie 1654, Anghel al II lea Armaș este împuternicit să-și aleagă o parte din satul Ipotești ce este pe gura Berheciului dinspre apus, ocină și moșie dinspre moșul său Năbadaico Vornic (mare vornic al Moldovei de Jos). La 18 mai 1671, căpitanul Florea, soția sa Smaranda și fiul său Alexandru au cumpărat a treia parte din satul Românești, cu precizarea că acum se numește Ipotești. Într-un act din 17 iulie 1804, când răzeșii din Ipotești își vând moșia, se menționează că o parte din moșie se numește „Romănescul”. Toponimul „Românești” se păstra și la 3 octombrie 1823 când răzeșii de pe această moșie dau mărturie că banul Tănase Feștilă are dreptul să stăpânească o parte din moșia Cernica, după strămoșul său Florea. Nu cunoaștem împrejurările în care s-a trecut de la numele Românești la cel de Ipotești. După invazia tătarilor din anul 1759 și războiul ruso-turc 1768-1774, purtat în sudul Moldovei și încheiat cu tratatul de la Kuciuk-Kainargi cele două sate Ipotești și Cernica au încetat a mai figura în documente, hărți, evidența Cancelariei domnești sau condicele Visteriei Moldovei. Locuitorii din satul Cernica s-au retras în satul Brăhășești (fost Itovăești), iar cei din satul Ipotești s-au retras spre vest pe cursul superior al văilor Ipotești și Valea Mâului, întemeind satele Țăpu de Gios și Țăpu de Sus –denumiri consemnate în recensământul populației din Moldova-efectuat sub ocupație rusească, la ordinul generalului rus Rumeanțev, în 1772-1774 și pe harta Moldovei, întocmită sub aceeași ocupație. În recensământ se precizează suma caselor (gospodăriilor) egal cu 27 și numele capilor de familie (27 la număr) din care 25 birnici, un preot- popa Petrea și un nevolnic- Filip, rotar. Nu cunoaștem împrejurările și data aproximativă când cele două sate, renăscute din satul Ipotești au primit numele de Țăpu (mai târziu Țepu). Satul Țepu s-a înfiripat în a doua jumătate a secolului XVIII pe vechea moșie „Românești” sau „Romănescul” – toponime păstrate până pe la 1823 așa cum s-a arătat mai sus. Opinia unor locuitori, din cele două sate cu numele de Țepu, că cel mai vechi și mai popular ar fi fost Țepu de Sus este infirmată de documente. La recensământul din 1775 este cosemnată o singură localitate cu numele de Țăpul, cu 27 de gospodării, deși pe hartă sunt consemnate ambele sate (probabil Țăpu de Sus cu statut de pricut = cătun al satului Țăpu de Jos). În condica Visteriei Moldovei din anul 1846 apar ambele sate: Țepu de Jos –sat de răzeși cu 71 birnici , iar Țepu de Sus –sat de răzeși cu 15 birnici și 2 scutiți de bir. Celor din Țepu de Jos le revenea 5,77 lei/cap de locuitor, iar celor din Țepu de Sus numai 4,15 lei/cap de locuitor. Menționăm, de asemeni, că din cele 23 localități din Ocolul Berheci-ținutul Tecuci, locuitorii din Țepu plăteau cel mai mare bir, cu precizarea că aliverișul (venitul) lor provenea din vii și loc de hrană în destul. Satul Țepu de Jos s-a întemeiat pe moșia Ipotești și va purta acest nume până la jumătatea secolului XIX. Într-un document din 19 iulie 1787 se menționează că neamurile Miculești și Văcești din Ipotești se judecau cu neamul lui Botin-din Brăhășești – pentru un loc din matca Berheciului. Într-un act din 17 iulie 1804 se face mențiunea că răzeșii din Ipotești își vând moșia, cu precizarea că o parte din moșie se numește „ Romănescul”. În anul 1823 vistiernicul Petrache Sturdza (Se păstrează un „Hrisov de la Ioniță Sandu Sturdza vv., domnul Modovei, prin care scrie lui Costache Conachi, vornic, să cerceteze pricina dintre Petrache Sturdza vistiernic și Constantin Vălănescu, paharnic, pentru un vad din moșia Ipotești; 1826 iulie 9, BAR, doc. ist., VI/181. Pe locul Eplanadei Halei Centrale de astăzi, înspre bulevardul Anastasie Panu, exista Mănăstirea Sfânta Vineri, o biserică ctitorită prin 1594 de marele vornic al Țării de Jos, Nistor Ureche, tatăl cronicarului Grigore Ureche. Cutremurul din 1803 produce daune importante clădirilor mănăstirii, aceasta fiind abandonată și cimitirul alăturat lăsat în paragină. Câțiva ani mai târziu, pe la 1820, vistiernicul Petrache Sturza înființa un bazar în preajma mănăstirii, piață care va fi numită Medeanul de la Sfânta Vineri, pentru „obștescul folos”. Dorindu-se o piață civilizată, ca în târgurile apusene, cu mese și locuri răcoroase pentru păstrarea alimentelor „stricăcioase”, în anul 1871 se construia în coasta bisericii o clădire încăpătoare, cu pereții legați prin bare din fier și mutelci. Construcția a

Țepu de sus 33; Țocmana; Torcești¹⁰⁷⁸ 5-20; Țigănești 5-20; Țepu¹⁰⁷⁹ 30; Țigăneșești 56; Țigănești¹⁰⁸⁰ 52; Țigăneștii Nou 116; Țigăneștii Vechi¹⁰⁸¹ 115;

fost suportată de guvern, primăria donând terenul bisericii și al fostului cimitir. Lucrarea a fost proiectată de către inginerul Cazaban și executată sub conducerea arhitectului Niciman, întreaga fierărie sosind de la Paris. Deschiderea oficială a avut loc la 23 aprilie 1873. La sfârșitul secolului al XVIII-lea, la „medeanul Sfintei Vineri” se puteau găsi cinci ghețării, care vindeau vara gheața depozitată de iarnă. Pe seama lor trăiau sumedenie de căruțași care, la vreme cu ger, tăiau calupuri de gheață și o vindeau spre depozitare. Toamna erau întâlniți „negustorii” de stuf sau „stufării”, care transformau pădurea de trestie în snopi, pentru acoperișurile clădirilor din capitală.) cumpără jumătate din moșia Ipotești, făcând schimb cu Ilie Stupul-cămăraș dând acestuia în loc moșia Văleni din fosta comună Burdusoci. În anul 1842 iulie 26 diaconul Vasile Chiscop, obștesc vechil (administrator) al răzeșilor de pe moșia Țăpul sau Ipotești, se adresează Înaltei Logofeții de la Iași pentru redeschiderea procesului, împotriva boierilor Constantin și Iordache Stupul, în vederea răscumpărării moșiei vândute în anul 1823. Un alt document precizează că în anul 1850 răzeșii din Ipotești reușesc să-și răscumpere moșia plătind boierilor (fraților) Stupu suma de 5900 de galbeni (sumă împrumutată de la tatăl lui Costache Negri). După anul 1850 documentele consemnează numai numele de satul Țăpu de Jos și Țăpul de Sus. În amintirea locuitorilor mai vârstnici, toponimul de Ipotești este bine cunoscut și a fost atribuit cooperativei de credit (băncii populare) înființată în anul 1914. Răscoala din anul 1907 a fost susținută și de locuitorii satului Țepu, având în frunte pe Nicolae Buzănci și pe Nicolae Ghirău. Țăranii din Țepu doreau distrugerea canacelor moșierilor Anton Cincu și Nistor Cincu. La izbucnirea răscoalei, primar al comunei Țepu, sub guvernul conservator era moș Șerban Chiscop înlocuit apoi de liberalul moș Nicolae Concită.

¹⁰⁷⁸ Se mai păstrează din 1722/7230 febr. 21. – Mihai Racoviță vv. Moldovei cercetează pricina dintre Bedeșii din Umbrărești, țin. Tecuci, și Constantin Costache mare spătar pentru un vad de moară la Torcești. BAR, doc. ist., Cop., LXXV/2. Torcești este un sat atestat la 1633, apare spre sfârșitul secolului al XVIII-lea, la 1772, ca sat în ținutul Tecuci, ocolul Bârladului, în proprietatea vistiernicei Anastasia Racoviță (Anastasia Racoviță s-a născut în 1713, din Mihai Racoviță Vodă și Ana Racoviță Vodă, născută Codreanu. Anastasia a murit în 1756, la vârsta de 43 de ani. Fiind o familie cu o consistentă prezență în zonă să ne întoarcem în timp, la generația lui Ion (Ioniță) Racoviță, mort în 1688, tatăl lui Mihai Vodă Racoviță, pentru a regăsi ramura familiei care nu a dat domnitori, dar a avut și ea personalități remarcabile. Ion a avut un frate, Nicolae Racoviță, care a avut mai mulți urmași:

- Ecaterina Racoviță (căsătorită cu Bejan Balș, mazil de Albești);
- Safta Racoviță (căsătorită cu Iordachi Ruset, vornic);
- Andrei Racoviță (Vistiernic, Postelnic);
- Ion Racoviță (Paharnic 1687, Comis 1688, Vornic 1693, Postelnic 1699, Logofăt 1705, căsătorit cu Maria, iar apoi cu Safta).

Ion Racoviță a avut un fiu, tot Ion Racoviță (Jitnicer 1717, Mare Comis 1723, Mare Postelnic 1727, căsătorit cu Ileana), care a avut, la rândul lui, un singur fiu, Nicolae Racoviță (Comis 1749, Medelnicer 1750, căsătorit cu Smaranda Donici, fiica lui Darie Donici). Nicolae Racoviță a avut mai mulți urmași:

- Constantin Racoviță (Postelnic 1776, căsătorit cu Maria), a avut o fiică, Anastasia, măritată cu serdarul Alexandru Anastase;
- Mihai Racoviță (Postelnic 1776, Sulger 1784, căsătorit cu Maria C. Bosie; vom reveni la el);
- Gheorghe Racoviță (Postelnic 1770, Spătar 1795);
- Andronache Racoviță, călugărit cu numele de Atanasie (Ierodiacon la episcopia de Roman, 1777-1795);

– Nicolae Racoviță (Medelnicer 1781, Postelnic 1800, Clucer 1803, căsătorit cu Elena Șt. Caracaș, iar apoi cu Safta Șt. Chirică). Din prima căsătorie, a avut 3 fiice și un fiu: Smaranda (căsătorită cu Ioniță Cerchez/Cerkez, Pitar), Ecaterina, Anastasia (căsătorită cu Panteotu/Panteotie de la Soroca, Basarabia) și Ion Racoviță (Spătar 1824, Postelnic 1825 și 1830-35, Mare Comis 1827-29 și 1836-44, căsătorit cu Smaranda N. Alcaz). Din a doua căsătorie, Nicolae N. Racoviță a avut un singur fiu, Gheorghe Racoviță (Ban 1823, Agă 1825, Deputat de Vaslui 1837, căsătorit cu Maria Venier, cu care a avut o fiică, Elena măritată Cocri).

Ion N. Racoviță, căsătorit cu Smaranda N. Alcaz, a avut 3 fii:

– Nicolae Racoviță (Clucer 1852, Comis 1855, Prefect de Vaslui 1860, căsătorit cu Olimpia N. Duca), care a avut un fiu, Vasile Racoviță, căsătorit cu Lucreția Teodorescu, cu care a avut două fiice, Ema și Lucreția;

– Vasile Racoviță;

– Gheorghe Racoviță (Membru fondator al Societății Junimea, deputat de Vaslui 1866, căsătorit cu Eufrosina Al. Stamatopol, o talentată pianistă). A avut 3 copii: Alexandru și Margareta, care au decedat la vârste fragede, și Emil Racoviță, viitorul mare savant. Savantul, exploratorul, biologul și speologul Emil Racoviță (1868-1947), fondatorul biospeologiei, și-a luat licența în drept la Paris, în 1889, apoi licența în științe la Sorbona, în 1891, și doctoratul în științe, la Paris, în 1896. În 1897-1899 a participat la expediția navei Belgica în Antarctica, înregistrând remarcabile rezultate științifice. A fondat și a condus proiectul științific „Biospeologica”, a fost președinte al Societății de Speologie de la Paris (1910), a înființat Institutul de Speologie de la Cluj, a fost rector al Universității din Cluj și Președinte al Academiei Române (1926-1929). S-a căsătorit cu Hélène Boucard, cu care a avut trei fii: René Racoviță (căsătorit cu Victoria Ionescu), Ion Racoviță (chimist) și Andrei Racoviță (căsătorit cu Angela Rovinaru). Ne întoarcem din nou pe firul genealogiei, la generația lui Nicolae Racoviță, străbunicul savantului Emil Racoviță. Acest Nicolae a avut un frate, Mihai Racoviță, căsătorit cu Maria C. Bosie, împreună cu care a avut 3 fiice și un fiu:

– Ruxandra Racoviță (căsătorită cu Vârnav, serdar în Basarabia);

– Smaranda Racoviță (căsătorită cu Alexandru Glavce, vornic în Basarabia);

– Profira Racoviță (s-a călugărit la Mănăstirea Agapia);

– Nicolae Racoviță (Postelnic 1807, Agă, Ispravnic 1825, căsătorit cu Profira și ulterior cu Maria N. Vârcolici). Din prima căsătorie a avut două fiice și trei fii: Smaranda (căsătorită cu Nicolae Bantaș și ulterior cu Iancu Mihail), Ecaterina (căsătorită cu Vasile Moscu), Gheorghe Racoviță (căsătorit cu Anastasia, împreună cu care a avut o fiică, Elena măritată Kogălniceanu), Ion Racoviță (Clucer 1846, Medelnicer 1848, Paharnic 1851, Comis 1861, căsătorit cu Maria Costache Caracaș; vom reveni la el), Iacob Racoviță (Serdar 1851 și 1855, Comis 1857, căsătorit cu Elena Papadopol; vom reveni la el). Din a doua căsătorie a avut doi copii: Gheorghe Racoviță (mort tânăr, într-un accident de vânătoare) și o fiică. Iacob N. Racoviță (1828-1897), căsătorit cu Elena Papadopol, a avut două fiice și doi fii:

– Natalia Racoviță (căsătorită cu Vasile D. Dimitriu, colonel);

– Elena Racoviță (căsătorită cu Constantin Mihăilescu, colonel);

– Constantin Racoviță (căpitan de artilerie 1892);

– Gheorghe Racoviță (magistrat, prefect de Tecuci, căsătorit cu Adina I. Isvoranu), care a avut un fiu, Nicolae Racoviță, căsătorit cu Clio Cavalioti, împreună cu care a avut o fiică, Nicola, măritată cu Alexandru Potocki (au doi copii). Ion N. Racoviță (1826-1881), căsătorit cu Maria Caracaș, a avut patru fii și o fiică:

– Ion Racoviță (locotenent-colonel la Regimentul 38 Infanterie Brăila, în Primul Război Mondial a fost comandant de brigadă și a fost rănit în luptele din Dobrogea; comandant militar al județului Iași; căsătorit cu Ghizela Kiss);

– Mihai Racoviță (sublocotenent de artilerie 1888, în timpul Primului Război Mondial a fost colonel, pretor al Corpului 2 Armată, pretor al Armatei a 2-a, pretor pe lângă comandamentul trupelor din Chișinău și comandant al jandarmeriei din Basarabia 1918, General 1919, Inspector general al Jandarmeriei și Comandant al Corpului de Jandarmi 1920, deputat de Putna 1928, deputat de Ismail 1931, căsătorit cu Eufrosina A. Orășanu). A avut doi fii: Mihai Racoviță și Mircea Racoviță (căsătorit cu Marga-Alina Sculi). Inginerul de avioane Mihai M. Racoviță (1895-1961) a fost căsătorit prima dată cu Joseta Stelian Popescu și a doua oară cu Maria-Emanuela Romalo, împreună cu care a avut trei copii: Mihai Racoviță (căsătorit cu Anca Ștefania Popp, a avut o fiică, Ioana), Ștefan Racovitză (născut în 1936, cunoscut jurnalist și reprezentant al exilului românesc anticomunist; căsătorit cu Helga Zoege baroană de Manteuffel) și Ioana Racoviță (căsătorită cu Mihai Antonescu, a avut o fiică, Marina).

– Eugen Racoviță (locotenent de cavalerie);

– Dimitrie Racoviță (căsătorit cu Elena Crăiescu), a avut trei fii: Ion (căpitan de cavalerie), Gheorghe (căsătorit cu Eliza Zugrăvescu) și Dimitrie. Dimitrie Racoviță (sublocotenent de cavalerie) a fost căsătorit cu Elena Ciomac, împreună cu care a avut doi copii: Isabela Ileana Racoviță (măritată cu Ciprian Bonciocat, a avut doi fii, Christian Emanuel și Claudiu Șerban Bonciocat) și Dimitrie Iancu Racoviță (căsătorit cu Anca Ioana Teodoreanu, are un fiu, Dimitrie Matei Racoviță, care are la rândul lui un fiu, Milan Mathieu Racoviță).

– Eugenia Racoviță (căsătorită cu Victor Bejan). Anastasia a fost fiica cea mai mică a lui Mihai vodă Racoviță). În anul 1803 apare înregistrat tot în ocolul Bârladului, dar ca proprietar apare spătarului Alecu Greceanu. În 1832, include satul Poșta Torcești, ce a fost la sud-est de Torcești, pentru ca în anul următor, 1833, să treacă la ocolul Siretului. Este denumit, în acest timp, Torcenii. Apoi pierde o parte din teritoriu, pe care se formează satul Slobozia Torcești, în 1838, iar în 1845 include siliștea Țigănei, atestată la 12 ianuarie 1495, ce fost la sud-est de satul Condrea. În 1859, cuprinde cătunul Cioara (a fost înspre satul Ivești) și satul Blăjeriei de Sus. La anul 1864 este comună în județul Tecuci, plasa Bârlad, formată din satele Blăjeriei de Sus și Torcești. Comuna Torcești este desființată în 1875 și satul Torcești trece la comuna Ivești. În 1929 devine sat în comuna Barcea, când pe o parte din teritoriu se formează satul Atârnați, care dispare în anul 1956, fiind înglobat în satul Ivești. Trece la comuna Umbrărești în 1931 și pierde peste un deceniu, cătunul Cioara, alipit la satul Blăjeriei de Sus. Prin legea din 1968 devine sat component al comunei Umbrărești.

¹⁰⁷⁹ Comuna Țepu este situată în partea de N-V a județului Galați și este constituită, conform actualei legi de organizare administrativ-teritorială, din două sate: satul Țepu, satul Țepu de Sus și cătunul Berheci. La data de 15 octombrie 1491, într-un hrisov, emis de înaltul divan al Moldovei, Ștefan cel Mare confirmă lui Marcu Spătarul, satul Cernica pe Berheci. În acest hrisov sunt consemnate și satele Itovăești (astăzi Brăhășești) și Românești (mai târziu Ipotești). La 4 octombrie 1654, Anghel al II lea Armaș este împuternicit să-și aleagă o parte din satul Ipotești ce este pe gura Berheciului dinspre apus, ocină și moșie dinspre moșul său Năbădaico Vornic (mare vornic al Moldovei de Jos). La 18 mai 1671, căpitanul Florea, soția sa Smaranda și fiul său Alexandru au cumpărat a treia parte din satul Românești, cu precizarea că acum se numește Ipotești. Într-un act din 17 iulie 1804 - când răzeșii din Ipotești își vând moșia - se menționează că o parte din moșie se numește „Românescul”. Toponimul „Românești” se păstra și la 3 octombrie 1823 când răzeșii de pe această moșie dau mărturie că banul Tănase Feștilă are dreptul să stăpânească o parte din moșia Cernica, după strămoșul său Florea. Nu cunoaștem împrejurările în care s-a trecut de la numele Românești la cel de Ipotești. Satul Țepu s-a înfiripat în a doua jumătate a secolului XVIII pe vechea moșie „Românești” sau „Românescul” – toponime păstrate până pe la 1823. La recensământul din 1775 este cosemnată o singură localitate cu numele de Țăpu, cu 27 de gospodării, deși pe hartă sunt consemnate ambele sate (probabil Țăpu de Sus cu statut de pricut = cătun al satului Țăpu de Jos). În condica Visteriei Moldovei din anul 1846 apar ambele sate: Țepu

de Jos – sat de răzeși cu 71 birnici , iar Țepu de Sus – sat de răzeși cu 15 birnici și 2 scutiți de bir. Celor din Țepu de Jos le revenea 5,77 lei/cap de locuitor, iar celor din Țepu de Sus numai 4,15 lei/cap de locuitor. Menționăm, de asemenea, că din cele 23 localități din Ocolul Berheci - ținutul Tecuci, locuitorii din Țepu plăteau cel mai mare bir, cu precizarea că aliverișul (venitul) lor provenea din vii și loc de hrană în destul. Satul Țepu de Jos s-a întemeiat pe moșia Ipotești și a purtat acest nume până la jumătatea secolului XIX. Într-un document din 19 iulie 1787 se menționează că neamurile Miculești și Văcești din Ipotești se judecau cu neamul lui Botin - din Brăhășești – pentru un loc din matca Berheciului. Într-un act din 17 iulie 1804 se face mențiunea că răzeșii din Ipotești își vând moșia, cu precizarea că o parte din moșie se numește „Românescul”. În anul 1823 vistiernicul Petrache Sturdza cumpără jumătate din moșia Ipotești, făcând schimb cu Ilie Stupul-cămăraș, dând acestuia în loc moșia Văleni din fosta comună Burdusoci. În anul 1842 iulie 26 diaconul Vasile Chiscop, obștesc vechil (administrator) al răzeșilor de pe moșia Țăpu sau Ipotești, se adresează Înaltei Logofeții de la Iași pentru redeschiderea procesului împotriva boierilor Constantin și Iordache Stupul, în vederea răcumpărării moșiei vândute în anul 1823. Un alt document precizează că în anul 1850 răzeșii din Ipotești reușesc să-și răscumpere moșia plătind boierilor (fraților) Stupu suma de 5900 de galbeni (sumă împrumutată de la tatăl lui Costache Negri). După 1850 documentele consemnează numai numele de satul Țăpu de Jos și Țăpu de Sus. În amintirea locuitorilor mai vârstnici, toponimul de Ipotești este bine cunoscut și a fost atribuit cooperativei de credit (băncii populare) înființată în anul 1914.

¹⁰⁸⁰ Satele Munteni, Țigănești, Ungureni și Frunzeasca, care aparțin de comuna Munteni, au fost stăpânite de-a lungul anilor de mai mulți boieri, fiind inițial sate de oameni răzeși. Dintre toți aceștia se remarcă în mod deosebit stăpânirea acestor teritorii de peste 120 de ani de către familia Conachi, până în anul 1881, când moșia Țigănești se împarte între Tache Anastasiu la est de râul Bârlad și Anton Cincu la vest de Bârlad. Încă din timpul ocupației rusești din 1772-1774, satul Țigănești aparținea deja familiei Conachi, care a construit un conac la Țigănești și o biserică cu catapeteasma din zid lângă acest conac, clădiri al căror istoric începe din anul 1777, realizate de către vornicul Costache Conache, bunicul poetului omonim. În anul 1778 se naște aici Alexandru Costache Conache comisul, ispravnicul, logofătul de mai târziu și bineînțeles, așa cum știm cu toții, poetul precursor al poeziei moderne românești, care devine în anul 1805 proprietar de drept al moșiei Țigănești. La poetul Costache Conache se remarcă interesante vederi politice cu caracter evident progresist. Astfel, lucrând la Regulamentele organice, el a fost susținătorul ideii ca aceste legi să fie aproape identice pentru Moldova și Țara Românească, exprimând astfel și în acte oficiale ideia unității principatelor. În 1828, aici, la Țigănești se naște și Ecaterina (Cocuța), fiica legitimă a Smarandei (născută Negri) și a lui Costache Conachi. În anul 1846, are loc la Țigănești, în prezența domnitorului Mihai Sturdza, nunta Cocuței Conachi cu Nicolae Vogoride (grec fanariot, beizadeaua lui Ștefănașe Vogoride, fost caimacan al Moldovei la Constantinopol). Nicolae Vogoride era fratele Smarandei Sturdza, soția domnitorului Moldovei de unde rezultă faptul că de fapt domnitorul Sturdza venise la nunta cumnatului său. După moartea soțului, Cocuța se recăsătorește cu Emanoil Ruspoli, principe de Paggia-Sauza (Italia) devenind Princesse Catherine Ruspoli după a doua căsătorie. Din cele două căsătorii, Cocuța a devenit mamă a 6 copii: trei copii din căsătoria cu Vogoride: Emanoil, Maria și Lucia, și trei copii din a doua căsătorie, Maria, Caterina și Margareta. S-a stins din viață la vârsta de 41 de ani în anul 1870 la Genova în Italia și a fost adusă și înmormântată tot la cimitirul din satul Țigănești, locul cel mai drag al copilăriei și cuibul Conăcheștilor, intrat prin ironia sorții în stăpânirea copiilor lui Nicolae Vogoride. În ceea ce privește conacul de la Țigănești acesta fusese realizat inițial în perioada 1837-1840, pe locul vechii case după planul, instrucțiunile și cu cheltuiala logofătului Costache Conache. Ginerile acestuia Nicolae Vogoride i-a adus unele îmbunătățiri și modificări, mai ales la interior unde a amenajat o „sală a tronului”, pregătită poate pentru când urma să-și împlinească visul de a deveni domn al Moldovei. Parcul din jur se întindea pe 70 de hectare și a fost amenajat de Cocuța. La 11 ani după

Umbrărești¹⁰⁸² 70; Ungureni¹⁰⁸³ 70; Ungureni¹⁰⁸⁴ 66; Ungureni-Moghileni 37; Ungureni 5-20; Ursa 51; Văleana 47; Vale (Boului) 5-20; Vale Corbu-Curteni 21;

moartea Cocuței în anul 1881, Emanoil Vogoride Conachi, vinde moșia și conacul de la Țigănești lui Tache Anastasiu. Țigăneștii din țin. Tecuci (bis. familiei Conachi, începutul sec. XIX (Despre o bis. în ruină la 1673 vezi Acad. R. S. România, tris. 229, f. 324 v. Despre repararea bisericii la 1878, vezi Art. St. Buc., AN, CCXL/30, 33, 48. Despre moșia Țigănești a familiei Conachi și apoi a lui N. Vogoride vezi Arh. St. Buc., AN, pach. CCXL. Catalogul doc. moldovenești indice) și Acad. R. S. România, pach. CDLXXVI. Vezi și lista de doc. din 1637 (ibidem, MCCL/16 și hotarnica din 1748 (ibidem CXI/17); catapeteasma zugrăvită la 1816; casa aceleiași familii la Țigăneștii Vechi și bis. din 1793). Documente, XVII, vol. IV, p. 97-98 (la 1617 părți de sat ale lui Drăguțul Bogdan staroste); vezi și DRH, XIX, indice; Arhiva genealogică, II, 1913, p. 62-64 (doc. 1699, sat al lui Ilie Catargiu); SCIA, 1967, nr. 1, p. 99-100 <contract din 1816 despre zugrăvirea catapetesmei Vezi și M.M., 1970, p. 545; Uricarul, VI, p. 299 (doc. 1814>, X, p. 101-103 (doc. 1814); XXIV, p. 421-423 (doc. 1784, satul Țigănei N. Balș); XXV, p. 161-163 (doc. 1760, satul Țigănești dat de hatmanul Vasile Razul lui Costachi Conachi stolnicul); XXI, p. 259 (Țigăneni Tecuci, doc. 1665, sat al urmașilor lui Cîrstea vornicul); A.B., 1931, p. 188 și 192 (cat. 1809; două sate cu două bis.); Kirileanu G. T., Testamentul și pomelnicul marelui logofăt Costache Conachi, Buc., 1909, 16 p. (extras din C.L., 1908, nr. 12) <amintind și de nașterea sa în satul Țigănești); A.M., 1941, p. 94 (despre îngroparea lui Costache Conachi); Bianu I., Catalogul manuscriselor rom., I, p. 313 (ânsemnare, 1846); Sînzianu M., Însemnare despre moartea logofătului Costachi Conachi (R.I.R., VVI, 1935-1936, p. 408) (îngropat la Țigănești, 1848). BCMI, 1933, p. 124-125 (contract din 1839 pentru mobile casă Țigănești); Costin A., Orașul Tecuci (la villa de Tecuci) (L.A.R., 1909, p. 117-119) (descriere castelul Conachi); Iorga N., La mormintul lui Conachi (N.R.L., II, 1910, nr. 1, p. 1-4) (și despre palat); Dicț. Rom., V, p. 677 <bis. din 1793); p. 678 (bis. din 1843 a fam. Costache Țigănești Vechi); AER, 1936, p. 308 (bis. Învierea, a fam. Conachi, 1845-1846 și o alta din 1896-1898> și p. 322 (bis. Sf. Nicolae, 1832, reparată 1927-1928; două sate); Moldovan Gergely, A bojdr és a cigany Many. (Roman monda) (Boierul și fata de Țigan, Legendă românească) (Magyar polgar, XIX, 1885, nr. 282-284) (legenda numelui satului Țigănești); Păltănea Paul, Costache Negri. Corespondență inedită (Carpica, III, 1970, p. 65-67) (Doc. despre moșia Țigănești și despre casa de acolo, în construcție la 1865) (N. Stoicescu, op. cit., p. 885).

¹⁰⁸¹ În anul 1880 Nicolae Vogoride vinde lui Anton Cincu toată moșia aflată pe partea stângă a râului Bârlad, devenind vecin cu satul Țigăneștii Noi și Munteni. Tot în anul 1880, Nicolae Vogoride vinde și casele moștenite de la socrul său și toată moșia de pe malul drept al râului Bârlad și pădurea Balta lui Tache Anastasiu. În anul 1894 moșierul Nistor Cincu moare rămânând ca moștenitori patru copii Smaranda Dr. Sculei Logofitides, Maria Boldur Epureanu, Constantin Milea fost director al ziarului bucureștean „Dimineața” și Anton Cincu, moșiile fiind împărțite între ei. Locuitorii din cele trei sate s-au împărțit la cei patru moșieri și anume Tache Anastasiu, Iordache Giurgea Negriștești, Boldur Epureanu Berheci, dar majoritatea munceau la boierul Nistor Cincu, care mai deținea și pădurea Dumbrava.

¹⁰⁸² La 1695/720 iun. 9, Batinești. – Dănăilă, fiul lui Irimie din Umbrărești, nepot lui David, vinde lui Lupu Costache fost mare vistiier și jupănesci sale, Roxanda, vie în satul Țifești. Orig., cu o cop. modernă, XXXIII/28. Cat. Mold., IV, 1721 (<https://www.qdidactic.com/istorie-biografii/istorie/indice-cronologic-istorie592.php>). Satul Umbrărești este sat atestat încă de la 1635, apare la începutul secolului al XVIII-lea în documentele de epocă, ca două unități fiscale distincte, partea răzeșească și cea boierească. La 1772, Umbrăreștiul apare ca sat în ținutul Tecuci, ocolul Bârladului, fiind în proprietatea logofetesei Manolochioaia Costache, iar în 1774 este înregistrat împreună cu Slobozia Condrea. Satul și moșia devenite boierești vor include comunitățile din Siliștea, Boziești și

Valea Mare 5-20; Vale Mare (Ghidrașcu sau Vidrașcu) 5-20; Vale Rea¹⁰⁸⁵ 88; Vale Sălcii¹⁰⁸⁶; Vale în deal 5-20; Viforeni 78¹⁰⁸⁷; Vileana 21; Vladnic 78¹⁰⁸⁸; Vlamnic 92¹⁰⁸⁹; Vorghești 20; Vultureni¹⁰⁹⁰ (Bultureni) 104; Vultureni

Tămășeni și vor forma din 1803 o singură unitate administrativă și fiscală sub numele de Slobozia-Umbrărești, cu pecete sătească proprie. Tot la anul 1803 satele Umbrărești și Slobozia-Umbrărești se aflau în proprietatea vornicului Gavril Conachi. În 1832, pierde satul Slobozia Condrea, iar un an mai târziu, devine sat în ocolul Siretului. Umbrăreștii-Deal este înființat în 1933, când se numea Generalul Eremia Grigorescu, dependent de comuna Umbrărești, pentru ca în 1950 să primească numele de Vasile Roaită. Prin Legea nr. 35 din 18 mai 1996 (MO nr. 102, 29 mai 1996) primește denumirea Umbrăreștii-Deal. Comuna Umbrărești cuprinde astăzi satele: Umbrărești (atestat la 28 noiembrie 1635), Umbrărești-Deal (1933), Torcești (noiembrie 1633), Salcia (1871), Condrea (1774) și Siliștea (1864). Foste sate componente al comunei sunt Boziești (atestat la 4 aprilie 1645) și Tămășeni (atestat în 1687). În anul 1875 comuna Umbrărești este desființată și satul trece la comuna Ivești. După 12 ani, comuna Umbrărești este reînființată în plasa Bârlad-Nicorești, fiind formată din satele Condrea, Salcia, Siliștea și Umbrărești. Umbrărești din țin. Tecuci (bis. Adormirea, ante 1809, refăcută 1883). A.B., 1931, p. 190 (cat. 1809); Uricarul, XIV, p. 276 (doc. 1813, sat al Elenei Manu); AER, 1936, p. 309; Dicț. Rom., V, p. 687; Robescu C. F., Carte de hotărnicie a moșiei Umbrăreștii cu trupurile Tămășanii, Boziescii de Sus și de Jos și a hliselor Damașcanca sau Stamatineasca din jud. Tecuci, plasa Bârlad, com. Umbrărești, proprietăți ale d-lui I. D. Movileanu, Buc., 1893, 23 p. (se rezumă și doc. din sec. XIX) (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 889).

¹⁰⁸³ Comuna Ungureni este situată în partea de vest a Colinelor Tutovei, pe cursul superior al râului Răcățau. Comuna Ungureni are în componență opt sate: Ungureni, satul de reședință, Bărtășești, Bibirești, Bota, Botești, Gârla Anei, Viforeni și Zlătari. Până în data de 17 decembrie 1964, satul și comuna Ungureni s-au numit Leca-Ungureni.

¹⁰⁸⁴ Munteni (în trecut, Țigănești) este o comună în județul Galați, Moldova, România, formată din satele Frunzeasca, Munteni (reședința), Țigănești și Ungureni. Se află în Câmpia Tecuciului, lângă Bârlad. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna purta numele de Țigănești, făcea parte din plasa Nicorești a județului Tecuci, și era formată din satele Munteni, Țigănești și Ungureni, având în total 4040 de locuitori.

¹⁰⁸⁵ Valea Rea, țin. Tecuci (bis. Sf. Voievozi, ante 1809). A.B., 1931, p. 191 (cat. 1809); Dicț. Rom., V, p. 715-716 (N. Stoicescu, op. cit., p. 896).

¹⁰⁸⁶ Vale Sălcii, țin. Tecuci, astăzi în com. Vultureni, jud. Bacău (bis. Sf. Nicolae, 1832, reparată în anul 1920) (N. Stoicescu, op. cit., p. 896).

¹⁰⁸⁷ Se păstrează din 1721/7229 apr. 13. – Zapisul Grozavului <pentru moșie la Viforeni, țin. Tecuci>. Ment., BAR, MMCMV/32 (nr. 427); 1721/7229 apr. 13. – Grozavul, fiul lui Vasile Ungurul, vinde lui Lupul, fiul lui Moisiu, parte în Viforeni, în Fundul Ratei. BAR, Cop. din 1825, CCXLII/7. Viforeni din țin. Tecuci (Despre satul Vifareni-Hîrlău vezi documentele de la Acad. R. S. România, CDLXXIX/149 și urm.) (bis. Sf. Nicolae, ante 1809). A.B., 1931, p. 192 (cat. 1809) (N. Stoicescu, op. cit., p. 910).

¹⁰⁸⁸ Vladnic (în maghiară Lábnyik) este un sat în comuna Parincea din județul Bacău.

¹⁰⁸⁹ Se păstrează din „1677 decembrie 9. Actul de danie al lui Mihalcea Hâncul biv vel stolnic, pentru mănăstirea. Vlamnicul {Hâncul} prin care o înzestrează cu moșia Vlamiticul din deal și Vlamnicul. din vale” (Boga, L.T., Documente. Acte privitoare la mănăstirea Hâncu). La 20 septembrie 1729, Ene Corban, fiul lui Dumitrașcu, vindea lui Gheorghe Costin, „ce au fost vornic”, în prezența boierilor, oamenilor buni și a preoților, „câți au fost să fie de mare credință”, ocina sa și moșie „de la mănăstire și de la Groșăt și din Vlamnic cu tot locul, cu săpătură, cu ploștine, cu pădure, cu tot locul, cu tot venitul, cu pământ cu tot... giumătate de parte din bătrânul lui

(Calapodești)¹⁰⁹¹ 44; Zlătari¹⁰⁹² 71; Zlătăreasa¹⁰⁹³ 25. Două așezări mici fără nume (1-5 curți), una la N de Zlătari (probabil Zăncești¹⁰⁹⁴), alta la V de Șarba. O stână la SE de Strîmba. O cârciumă la SE de Cghiser c. În total 237 de așezări omenеști.” (p. 277). Erau împărțite următoarelor ocoale spre administrare:

1. Ocolul Siretului era în partea de sud și cuprindea nouă sate, plus orașul Galați, reședința ținutului Covurlui.

2. Ocolul Prutului se afla pe partea dreaptă a râului cu același nume, între localitățile Vârlezi, Oancea și Tulucești.

3. Ocolul Horincii ocupa un teritoriu mărginit la nord de satul Mălușteni (azi în județul Vaslui), iar la sud, de satul Rogojeni Gudețul Galați).

4. Ocolul Mijlocului era cel mai mare, și ca întindere, și ca număr de sate. Cuprindea jumătatea vestică a ținutului Covurlui, de la Rădești până la Pechea și Odaia lui Manolache.

Relieful spațiului hidrografic Prut - Bârlad aparține Podișului Moldovei și părții de nord-est a Câmpiei Române. Unitățile de relief cuprinse în spațiul hidrografic Prut – Bârlad sunt următoarele:

- **Câmpia Moldovei**, situată în totalitate în bazinul râului Prut, având înălțimea medie de cca. 150 m;

- **Podișul Sucevei**, limita vestică a bazinului Prut, unde se regăsește și altitudinea maximă de 587 m (Dealul Mare - Tudora);

- **Podișul Central Moldovenesc**, alcătuit din suprafețe structurale cu o înălțime medie de cca. 400 m, fragmentate de văi adânci (150 - 200 m);

Buzdugan“, precum și „giumătate din bătrânul Rusei, partea popii lui Tătar” (Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Iași, Documente, Pachet 421, fila 3). În inima județului Covurlui se află Balta Vlamnic (între Vârlezi și Corni).

¹⁰⁹⁰ La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Berheci a județului Tecuci și era formată din satele Lichitișeni, Rugetu, Vultureni, Bălănești, Dorofeiu, Meleșcani, Boboș, Dădești, Năzarioaia, Ghionoia Veche, Ghionoia Nouă și Tăvădărești. Comunei Vultureni i s-au mai adăugat în 1931 și satele Bodeasa, Bostănești, Deleni, Grădești, Gura Ruget și Roșia, în timp ce satele Ghionoia Nouă și Ghionoia Veche au fost comasate, formând satul Ghionoia.

¹⁰⁹¹ Calapodești (în trecut, Vultureni) este un sat în comuna Dealu Morii din județul Bacău.

¹⁰⁹² Zlătari este un sat în comuna Ungureni din județul Bacău.

¹⁰⁹³ Localitatea Zlătăreasa face parte din Comuna Găiceana, jud. Bacău. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna era reședința plășii Berheci a județului Tecuci și era formată din satele Găiceana, Ghilovești, Huțu, Lunca, Marginea, Petroasa, Popești, Recea, Ungureni, Valea Morii și Zlătăreasa. În 1968 comuna a fost transferată la județul Bacău. Tot atunci, satul Târgu Găiceana a luat numele de Găiceana și au fost desființate satele Lunca, Marginea, Petroasa și Recea (comasate cu satul Găiceana), Valea Morii (comasat cu satul Huțu) și Zlătăreasa (comasat cu satul Popești); iar satul Unguri a luat denumirea de Arini („Legea nr. 2/1968”. Monitoruljuridic.ro. Accesat în 24 ianuarie 2014).

¹⁰⁹⁴ 1695 /7203 febr. 1. – Sava mitropolitul și divanul Moldovei dau carte <pentru Gugești, cu vad de moară în Berheci, și pentru Ipotești>, și Zăncești, din gura Berheciului, <țin. Tecuci>. Ment., MMDCCCLXXVI/42 (nr. 1), MMDCCCLXXVI/42a (nr. 1). Suplim., 103 (<https://www.qdidactic.com/istorie-biografii/istorie/indice-cronologic-istorie592.php>).

- **Dealurile pliocene** (Colinele Tutovei, Dealurile Fălciului, Dealurile Covurluiului) care au altitudini de peste 400 m în nord și cca. 250 m în sud, separate de văi consecvente, adânci de 100 - 150 m, cu versanți afectați puternic de fenomene de eroziune a solului;
- **Câmpia Tecuciului și Câmpia Covurluiului** sunt câmpii de tip colinar, cu lățimi de cca. 20 km în partea de sud și înălțimi cuprinse între 60 - 200 m.

Ofensiva de la Nămolosa (20 – 25 iulie 1917). Armata I Română trebuia să dea lovitura principală rupând frontul inamic între Podul Huroaia și Olăneasca, în regiunea joasă a Siretului, la sud de Fundeni – Nămolosa, apoi să înainteze în direcția sud-vest, spre Râmnicu Sărat, spre a cădea în spatele forțelor inamice din regiunea Focșani. Transportată în această regiune, Armata I Română, căreia i s-a adăugat divizia a 80-a rusească, a fost organizată pe două corpuri de armată. Corpul al 6-lea de armată, constituit din divizia a 80-a rusă, brigada I de călărași și divizia a 9-a română, a fost așezată în sectorul de nord, de la Movileni până la Fundeni, inclusiv. Comanda acestui corp de armată a fost încredințată generalului Eremia Grigorescu, fostul comandant de la Oituz. Corpul al III-lea de armată, de sub comanda generalului Iancovescu, era constituit din diviziile a 14-a la Nămolosa – Gârlești și a 13-a la Blehani – Crîngeni. În linia a doua era divizia a 5-a la Hanu Conachi. Misiunea acestui corp de armată era ofensivă, el trebuia să facă ruptura frontului inamic între Podul Huroaia și Olăneasca.

Lungimea totală a rețelei hidrografice aferente spațiului administrat de către A.B.A. Prut – Bârlad este de 10.280 km. Râul Prut (cod cadastral XIII - 1) își are izvoarele în Munții Carpații Păduroși, situați în Ucraina. Bazinul hidrografic al râului Prut are în România o suprafață de recepție de 10.990 km² (cca. 4,6 % din suprafața țării), lungimea totală a rețelei hidrografice codificată măsoară 4551 km pe teritoriul României și are o densitate de 0,413 km/km². Râul Prut este ultimul afluent de ordinul I al Dunării și confluează cu aceasta la 150 km amonte de vărsarea fluviului în Marea Neagră. O caracteristică a bazinului hidrografic Prut este formă alungită cu o lățime medie de cca. 30 km. Bazinele hidrografice ale celor 248 de afluenți codificați păstrează același grad mare de alungire și orientare

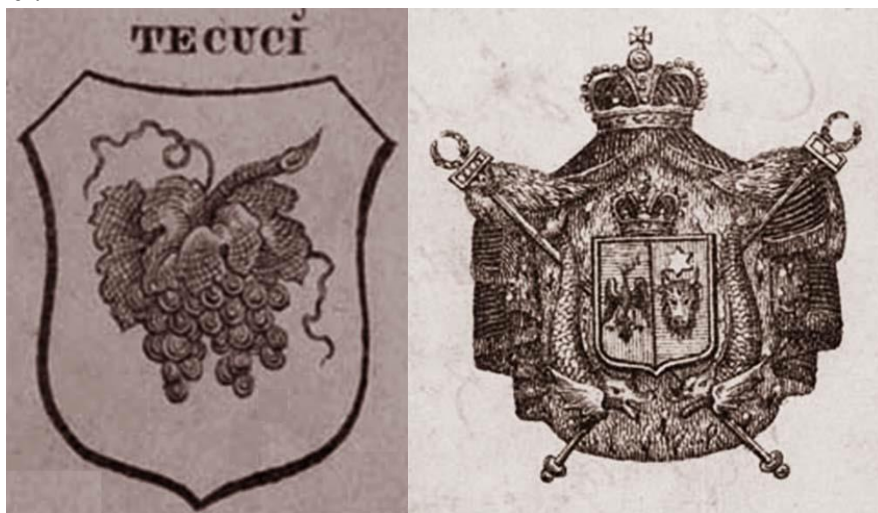
paralelă cu Munții Carpați. Pe partea dreaptă, râul Prut primește 27 afluenți dintre care se menționează: Volovăț (L= 43 km, S = 214 km²), Bașeu (L = 118 km, S = 965 km²), Jijia (L = 275 km, S = 5757 km²), Elan (L = 73 km, S = 606 km²) și Chineja (L = 79 km, S = 780 km²). Pe partea stângă râul Prut primește 32 afluenți, din care noi menționăm: Telenai, Larga, Vilia, Lopatnic, Racovețul, Ciugurul, Kamenka, Gârla Mare, Frasinul, Mirnova (în Ucraina și în Republica Moldova). Râul Bârlad (cod cadastral XII - 1.78) cel mai mare afluent de stânga al Siretului, are un bazin de recepție cu o suprafață de 7.220 km², cu o lungime a rețelei hidrografice codificate de 2.565 km. Râul Bârlad are 42 de afluenți, din care cei mai importanți sunt: Racova (L = 49 km, S= 329 km²), Vaslui (L = 81km, S = 692 km²), Crasna (L = 61 km, S = 527 km²), Tutova (L =86 km, S = 687 km²) și Berheci (L = 92 km, S = 1021 km²). În același an, 1774, ținutul Tecuci era format dintr-o fâșie de teren lungă și îngustă, situată, în cea mai mare parte, în stânga cursului inferior al Siretului.

În acest sens, într-o antologie de texte antimonarhice, Augustin Deac scrie că încă din 1866, poporul român a simțit o „puternică adversitate” față de monarhia ca instituție, fapt care se datora trecutului în care toți „patrioți luminați ai vremii de la noi semănaseră conceptul de guvernământ republican” (Augustin Deac, Monarhia de Hohenzollern văzută de contemporani, București, Editura Politică, 1968, p. 5).

La nord se întindea până la latitudinea orașului Bacău, iar la sud, până la cea a orașului Galați. Pentru istoria Moldovei poate că este necesar să-l prezentăm pe unul din generalii importanți care au condus aici cu succes ostilitățile timpului lui. Este vorba de contele Piotr Aleksandrovici Rumeanțev - Zadunaiski (1725 - 1796), un fost feldmareșal al armatei ruse și fost guvernator al Ucrainei. În timpul războiului ruso-turc din 1768 - 1774 a capturat fortăreața Azov (6 martie 1769) și a obținut victoriile de la Larga și Cahul, trupele sale trecând apoi Dunărea. Pentru

aceste merite a căpătat, în anul 1774, supranumele Zadunaiski, adică „de peste Dunăre”. Este considerat unul din cei mai mari comandanți militari ruși. Conform biografiilor în limba rusă aflate pe Internet, Rumianțev s-a născut la Moscova. Transnistrenii consideră însă că s-a născut la Stroești, pe Nistru, lângă Rîbnița. Rumeanțev a fost implicat în baterea monedelor de aramă de 1 para și de 2 parale la monetăria de la Sadagura de către baronul Gartenberg, în perioada 1771-1774. Emiterea banilor de aramă în numele Moldovei și Valahiei a pricinuit mari probleme economiei principatelor. Mareșalul Rumeanțev este reprezentat pe bancnota transnistreană de 200 de ruble din 2004. Victoriile clare de la Larga și Cahul (ulterior) au schimbat situația strategică în favoarea Rusiei. În septembrie 1770, a fost cucerită Tighina. Apoi au capitulat cetățile Ismail, Chilia, Cetatea Albă și Ibrail. Numai după aceasta, operațiunile militare au continuat pe teritoriul Bulgariei.

- 1. Județul Tecuci. Reședința: Tecuci. Prefect: C. Nanu; Director: I. Atanasiu; Polițai: I. Mîtescu. Plase și plaiuri: Bârladul, subprefect: N. Săvianu; Berheiu, subprefect: I. Gheorghiadi; Zeletinul, subprefect: I. Iacovache. Sursa: J. Gorjianu, București 1866, Almanah Român 1866, p. 62-195;
- 2. La sfârșitul anului 1865, apărea „Almanahul Român 1866”, în care s-a tipărit și stema României, și stemele județelor din principatele dunărene care, sub sceptrul lui Al.I. Cuza Vodă, căpătaseră deja statut de țară unită și recunoscută ca atare, România.

Iar la 21 iulie 1774, Rusia și Poarta Otomană semnează Pacea de la Kuciuk-Kainargi. Prin Tratatul de la Iași, act semnat în capitala istorică a Moldovei la 7 ianuarie 1792, se încheia războiul dintre Rusia și Imperiul Otoman, Rusia obținând Crimeea, Ocașul și litoralul Mării Negre până la râul Nistru. În Moldova mareșalul Piotr Rumianțev-Zadunaiski a provocat armatei turce un șir de înfrângeri grele, după ce, predecesorul său Aleksandr Golițan a cucerit Iașul și Hotinul. Anexarea Hanatului Crimeii făcută de către Rusia în 1783 era recunoscută oficial prin Tratatul de la Iași din 1792.

Campania rusă a anului 1791.

Rușii au continuat ofensiva lor din 1791 singuri. Prințul Nicolai Vasilievici Repnin (1734-1801), adică cel care devenise succesorul lui Potemkin (care era comandant-șef), a reușit să-l învingă decisiv pe Marele Vizir al Otomanilor în bătălia de la Măcin pe 10 iulie 1791. Această înfrângere i-a forțat pe otomani să semneze armistițiul de la Galați, etapă preliminară pentru Tratatul de la Iași (vezi jos), după ce chiar noul sultan Selim III (1789-1807) precum și țarina Ecaterina au subliniat disponibilitatea pentru pace. Doar Grigori Potemkin s-a declarat adversar. Dar după ce marele general a murit în avans spre Nicolaev la 5./16 octombrie 1791 de malarie, drumul pentru un tratat de pace a fost liber¹.

I. Prima hartă pe baza catagrafiei din anul 1774ⁱ, unde ținutul Tecuci era împărțit în următoarele șapte ocoale:

1. Ocolul Privalului. Era cel mai mic ocol și ocupa extremitatea sudică a ținutului Tecuci. Probabil avea sediul în Prival sau în Fundeni, care era satul lui cel mai mare.

2. Ocolul Viliestii și Marginea era alcătuit din câteva sate ce astăzi se află pe partea dreaptă a Siretului inferior.

3. Ocolul Bârladului se găsea situat în stânga Siretului, vecin cu ocolul Viliesti. Cuprindea satele de la Movileni și până la Liești, și se numea așa deoarece era traversat de râul Bârlad până la vărsarea acestuia în Siret, lângă satul Șerbănești.

4. Ocolul Târgului (Tecuci) aflat la răsărit și paralel cu ocolul Bârladului, care se afla spre nord, iar acesta ajungea până la localitatea Munteni și spre sud, până la satul Nămolosa. **Pe teritoriul acestui ocol se găsea și târgul Tecuci**, reședința ținutului cu același nume.

5. Ocolul Nicoreștii ocupa un teritoriu între râurile Siret și Bârlad. La nord ajungea până la Buciurneni, iar la sud, până la Furcenii Noi.

6. Ocolul Berheciului era format dintr-un teritoriu lung și îngust, care astăzi se găsește, în cea mai mare parte, în județul Bacău. La nord ajungea până la Măraști și Izvorul Berheciului (județul Bacău), iar la sud, până la satul Brăhășești (județul Galați).

7. Ocolul Zeletinului era paralel, pe direcția nord-sud, cu ocolul Berheciului. Teritoriul său era mărginit la nord de satul Colonești (astăzi în județul Bacău), iar la sud, de satul Motoșeni (astăzi tot în județul Bacău).

Iată și componența lor:

1. Ocolul Privalului: Privalulⁱ, Răfloaiaⁱ, Odaia Popiiⁱ, Piscul i Căprioaraⁱ, Năneștii Noiⁱ, Fundenii de Giosⁱ. Se remarcă aici prezența satelor Năneștii Noi, Fundenii de Gios (în loc de Năneștii de Giosⁱ), iar în ocolul Viliesti apare satul Năneștii vechi, probabil ca efect al secționării satului Nănești de către noul curs al Siretului. În mod cert aici trebuiesc continuate investigațiile.

-
2. Ocolul Vileștei i Marginea: Vileștei, Paraipan, Sasul, Dimaciul, Suraia i Butuceni, Călienii i Vadu Roșcâiⁱ, Năneștii vechiⁱ i Slobozia lui Ciocan, Gârleștiiⁱ, Slobozia Noi, Slobozia Noi Malurile, Slobozia Vulturul Nou.
 3. Ocolul Bârladului: Șărbăneștii i Lieștiiⁱ, Vulturul Vechiu i Fântânelili, Buceștiiⁱ, Blăjăriiⁱ, Torceștiiⁱ, Umbrăreștii i Slobozia Condrea, Hrubile Movileni, Drăgăneștii, Slobozii Noi, Borcea i Bârlădeni, Tălăbeștiiⁱ, Iveștiiⁱ.
 4. Ocolul Târgului (Tecuciⁱ): Slobozia Olarului, Cucorăștii, Nămoloasaⁱ, străinii de la Târgul Tecuciului, Țigăneștiiⁱ, Salcia, Malurile, Curpănoaia, Scăueni, Slobozia Focșăi, Braniștea, Târgu Tecuciu Vechiu, Ruptura, Odaia de Beilic, Matca, Ochișăștii, Blăneasa, Țărăneștii, Fundenii de Sus, Slobozia Noi.
 5. Ocolul Nicoreștii: Furceni, Cozmeștii, Sclipoteștii, Ionășăștii, Piscul Corbului, Nicoreștii de Susⁱ, Poiana, Sârbii i Hănțăștii, Tecucelul Secuⁱ, Buciumeni.
 6. Ocolul Berheciului: Brăhășăștii, Rădăcineștii, Căuia, Vultureni, Lighitișăni, Slobozia Buda, Onceștii i Rogojăni, Oțălești, Medeleni i Godinești, Mărăștii, Frunteștii, Ghilăveștii, Găiceana, Meleşcani, Slobozia Filipeni, Lărgășeni, Negulești, Grădeștii.
 7. Ocolul Zeletinului: Poslușnicii Răchitoasei, Oprișăștii, Motășeni, Coluneștii i Buda, Slobozia Dămăcușa, Frumușăl, Sârbii, Bogheștii, Galbinii, Vlamnicul, Gohor, Slobozia Cosățani, Țăpul.

II. Harta a doua este întocmită pe baza datelor înscrise în Condica liuzilor din anul 1803. Între anii 1774 și 1803, la o dată care nu ne este încă cunoscută, Ocolul Polocinului a trecut de la ținutul Putna la ținutul Tecuci, iar Ocolul Vileștei a trecut invers, de la ținutul Tecuci la ținutul Putna. Tot în acea perioadă a fost desființat micul ocol al Privalului, teritoriul său intrând în componența ocolului Bârladului. Era cel mai mic ocol și ocupa extremitatea sudică a ținutului.

Ocolul Târgului s-a mărit spre nord-vest, pe seama ocolului Nicorești. Satul Cozmești, spre exemplu, care în anul 1774 făcea parte din ocolul Nicorești, în anul 1803 aparținea de Ocolul Târgului. Așadar **în anul 1803 ținutul Tecuci avea șase ocoale**, cu unul mai puțin decât în anul 1774. În ce privește ținutul vecin, Covurlui, menționăm că între anii 1774 și 1803 a avut același număr de ocoale și cu aceleași denumiri. Dar Ocolul Mijlocului s-a micșorat spre sud și spre est cu câteva sate, care au fost trecute la Ocoalele Siretului și Prutului.

III. Cu ajutorul informațiilor cuprinse în Condica Vistieriei Moldovei pe anul 1816 am întocmit a treia hartă, dar am constatat că între anii 1803 și 1816 nu a intervenit nici o modificare geografică a limitelor dintre ținuturi sau dintre ocoale. Așadar putem afirma astăzi că, spre deosebire de majoritatea ținuturilor moldovenești, la care am constatat deja modificări administrative, **ținuturile Tecuci și Covurlui erau, în 1816, la fel ca în 1803**. Trebuie să vorbim și de sate

din județul Covurlui care au fost un timp alipite raiei Brăilei. Rețeaua de localități din județul Galați de astăzi este următoarea, numărând 61 localități: Bălăbănești, Bălășești, Băleni, Băneasa, Barcea, Berești-Meria, Brăiești¹, Brăhășești, Braniștea, Buciumeni, Cavadinești, Cerțești, Corni, Corod, Cosmești, Costache Negri, Cuca, Cudalbi, Cuza Vodă, Drăgănești, Drăgușeni¹, Fârțanești, Foltești, Frumușița, Fundeni (de pe Berheci!), Ghidigeni, Gohor, Grivița, Independența, Ivești, Jorăști, Liești, Măstăcani, Matca, Movileni, Munteni, Nămolosa, Negrilești, Nicorești, Oancea, Pechea, Piscu, Poiana, Priponești, Rădești, Reditu, Scânteiești, Schela, Șendreni, Slobozia Conachi, Smârdan, Smulți, Suceveni, Suhurlui, Țepu, Tudor Vladimirescu, Tulucești, Umbrărești, Valea Mărului, Vânători, Vârlezi, Vlădești. Astăzi județul Galați din punct de vedere al componenței teritoriale, este alcătuit din 2 municipii - Galați și Tecuci, 2 orașe - Berești și Târgu Bujor cu satele componente Moscu și Umbrărești, 61 de comune, 180 de sate (din care 2 sate aparținând de municipii și orașe). Să enumerăm comune și sate: 1. Bălăbănești (Bălăbănești, Bursucani, Lungești, Zimbru); 2. Bălășești (Bălășești, Ciureștii Vechi, Ciureștii Noi, Pupezeni); 3. Băleni (Băleni); 4. Băneasa (Băneasa, Roșcani); 5. Barcea (Barcea, Podoleni); 6. Berești-Meria (Berești – Meria, Aldești, Balintești, Onciu, Pleșa, Prodănești, Puricani, Săseni, Șipote, Slivna); 7. Brăhășești (Brăhășești, Corcioveni, Cosițeni, Toflea); 8. Braniștea (Braniștea, Lozova, Traian, V. Alecsandri); 9. Buciumeni (Buciumeni, Hănțești, Tecucelu Sec, Vizurești); 10. Cavadinești (Cavadinești, Comănești, Gănești, Vădeni); 11. Cerțești (Cerțești, Cârломănești, Cotoroia); 12. Corni (Corni, Măcișeni, Urlești); 13. Corod (Corod, Blânzi, Brătulești, Cărâpcești); 14. Cosmești (Cosmești Deal, Băltăreți, Cosmești Vale, Furcenii Noi, Furcenii Vechi, Satu Nou); 15. Costache Negri (Costache Negri); 16. Cuca (Cuca); 17. Cudalbi (Cudalbi); 18. Cuza Vodă (Cuza Vodă); 19. Drăgănești (Drăgănești, Malu Alb); 20. Drăgușeni (Drăgușeni, Adam, Căuiești, Fundeanu, Ghinghești, Nicopole, Știetzești); 21. Fârțanești (Fârțanești, Viile); 22. Foltești (Foltești, Stoicani); 23. Frumușița (Frumușița, Ijdileni, Tămăoani); 24. Fundeni (Fundeni Noi, Fundeni, Hanu Conachi, Lungoci); 25. Ghidigeni (Ghidigeni, Gara Ghidigeni, Gârbovăț); 26. Gohor (Gohor, Gara Berheci, Ireasca); 27. Grivița (Grivița, Călmățui); 28. Independența (Independența, Gefu, Gura Gârbovățului, Slobozia Corni, Tălpigi, Tăplău, Nârtești, Poșta); 29. Ivești (Ivești, Bucești); 30. Jorăști (Jorăști, Lunca, Zărnești); 31. Liești (Liești); 32. Măstăcani (Măstăcani, Chiraftei); 33. Matca (Matca); 34. Movileni (Movileni); 35. Munteni (Munteni, Frunzeasca, Țigănești, Ungureni); 36. Nămolosa (Nămolosa, Crângeni, Nămolosa Sat); 37. Negrilești (Negrilești, Slobozia-Blăneasa); 38. Nicorești (Nicorești, Brăniștea, Coasta Lupei, Dobrinești, Fântâni, Grozăvești, Ionășești, Mălureni, Piscu Corbului, Sârbi); 39. Oancea (Oancea, Slobozia-Oancea); 40. Pechea (Pechea, Lupele); 41. Piscu (Piscu, Vameș); 42. Poiana (Poiana, Vișina); 43. Priponești (Priponești, Ciorăști, Huștiu, Liești, Priponeștii de Jos); 44. Rădești (Rădești, Cruceanu); 45. Reditu

(Rediu, Plevna); 46. Scânteiești (Scânteiești, Fântânele); 47. Schela (Schela, Negrea); 48. Șendreni (Șendreni, Movileni, Șerbeștii Vechi); 49. Slobozia Conachi (Slobozia Conachi, Izvoarele); 50. Smârdan (Smârdan, Cișmele, M.Kogălniceanu); 51. Smulți (Smulți); 52. Suceveni (Suceveni, Rogojeni); 53. Suhurlui (Suhurlui); 54. Țepu (Țepu, Țepu de Sus); 55. Tudor Vladimirescu (Tudor Vladimirescu); 56. Tulucești (Tulucești, Șivița, Tătarca); 57. Umbrărești (Umbrărești, Condrea, Salcia, Siliștea, Torcești, Umbrărești Deal); 58. Valea Mărului (Valea Mărului, Mândrești); 59. Vânători (Vânători, Costi, Odaia Manolache); 60. Vârlezi (Vârlezi, Crăiești); 61. Vlădești (Vlădești, Brănești).

Municipiul Galați, reședința de județ, este cel mai mare oraș al județului, deținând o pondere de aproape 50% din total județ în ceea ce privește numărul de locuitori (305.805 persoane). Al doilea oraș ca mărime și dezvoltare este municipiul Tecuci (46.028 locuitori). Cea mai mare comună din punct de vedere a suprafeței ocupate este comuna Smârdan (131,57 km²), însă din punctul de vedere al numărului de locuitori, cea mai mare comună este Matca (12.545 locuitori). Relieful este predominant de câmpie (69% din suprafață), aparținând unor subunități ale Câmpiei Române, respectiv Câmpia Covurlui, Câmpia Siretului Inferior și Câmpia Tecucelului care ocupă zonele central-sudice și vestice ale județului. În partea de nord și nord-vest, județul Galați este ocupat de prelungirile Podișului Moldovenesc – Podișul Covurlui și Colinele Tutovei. Altitudinea maximă atinsă pe teritoriul județului este de 310 m – pe dealul Poleitul în partea nordică, în timp ce în sud înălțimea reliefului nu depășește 5-10 m. Solurile specifice județului Galați variază semnificativ ca tipologie și utilizare, în majoritate având ca rocă mamă loessul și mai rar argila și marna. Se regăsesc soluri cernoziomice ciocolatiu și castaniu cu profil normal sau cernoziomuri degradate, cu profil de la moderat până la puternic erodat, soluri coluviale sau aluviale de pantă și de vale, precum și regosoluri și psamoregosoluri. În partea de nord a județului predomină cernoziomurile levigate, prin degradarea cărora, au apărut în partea nord-centrală solurile cenușii. În partea de sud a Câmpiei Covurluiului se întâlnește cernoziomul carbonatic. Un alt subtip de cernoziom este cel freatic-umed sau cernoziomul de fâneață, care se formează pe relieful joase. Solurile cenușii de pădure și brune cenușii se întâlnesc în partea de est a zonei nisipoase Hanu Conachi - Tecuci și pe alocuri, în comunele Bălăbănești și Gohor, din nordul județului, unde umiditatea este mai bogată. În ceea ce privește resursele de subsol, la nivelul județului Galați se regăsesc surse importante de hidrocarburi - țiței și gaze naturale - care sunt exploatate în prezent în zonele Schela - Independența, Munteni - Berheci și Brateș. La Galați, Tecuci, Braniștea și din albia minoră a râului Prut sunt exploatate argile, nisipuri și pietrișuri, cu impact major asupra industriei materialelor de construcții. Clima județului Galați este una temperat continentală. Partea sudică și centrală, respectiv mai mult de 90% din teritoriu, se încadrează în clima de câmpie, în timp ce partea de nord, reprezentând

10% din suprafața totală, în clima de deal. Ambele regiuni se caracterizează, din punct de vedere climateric, prin veri calde și uscate și ierni cu viscole puternice. Luncile Siretului, Prutului și Dunării introduc în valorile și regimul principalelor elemente meteorologice, modificări care conduc la crearea unui topoclimat specific de luncă, mai umed și mai răcoros vara și destul de umed și mai puțin rece iarna. Frecvența medie anuală a vânturilor, preponderent din direcția Nord – Est, este de 18,6%, iar intensitatea medie anuală este de 2,3 grade Beaufort. Temperatura medie anuală înregistrată în județul Galați este de 10,5° C. Rețeaua hidrografică a județului Galați include ape de suprafață care ocupă o suprafață totală de 13.019 ha din teritoriul județului și ape subterane, reprezentând rezerve de apă provenind din straturi acvifere freatice, straturi de mare adâncime (peste 100 m în Rotunda, mun. Tecuci), straturi de adâncime medie (între 50 și 100 m la Vadu Roșca - Nicorești) și straturi de mică adâncime (sub 50 m la Cosmești, Salcia – Liești, Cernicari). Tabelele 2 și 3 prezintă în continuare principalele cursuri de apă, lacuri și bălți din județul Galați:

Tabel 2 - Principalele cursuri de apă din jud. Galați

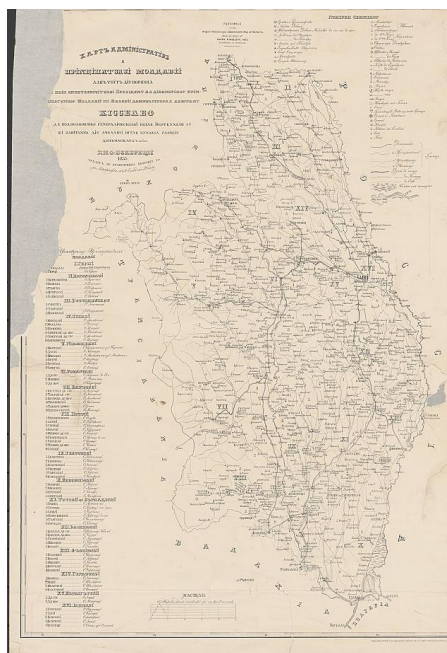
Curs de apă	Lungime totală (km)	Lungime pe teritoriul județului Galați (km)
Dunăre	1.075	22
Prut	742	103
Siret	559	150
Bârlad	207	57
Chineja	79	79
Berheci	92	92
Zeletin	83	83
Geru	62	62
Suhu	72	72

Tabel 3 - Principalele lacuri naturale și bălți din jud. Galați

Denumire	Suprafață (ha)
Lacul Brateș	2.069
Balta Mața Rădeanu	605
Balta Șovârca	274
Balta Mălina	154
Balta Lozova	145
Balta Tudor Vladimirescu	101
Balta Potcoava	49
Balta Vlașca	42
Balta Cătușa	4,2
Balta Tălăbasca	139
Lacul Pochina	75
Lacul Vlășcuța	42

Flora județului Galați include 1.442 de specii și 305 subspecii, ce aparțin unui număr de 502 genuri și 108 familii de plante superioare. Dintre acestea, nouă specii sunt ferigi, două sunt gimnosperme cultivate, în timp ce 1.431 sunt angiosperme. Pe substratul litologic alcătuit din loess, care ocupă cea mai mare suprafață a județului Galați, precum și pe nisipurile de pe valea Bârladului și Siretului, este răspândită o vegetație ierboasă, tipic de stepă, reprezentată în principal prin graminee și dicotiledonate. Deși culturile agricole au înlocuit în cea mai mare parte vegetația naturală, local se mai întâlnesc asociații vegetale alcătuite din păiuș (*Festuca vallesiaca*), negară (*Stipa capillata*), pir crestă (*Agropyrum oristatum*), lucernă mică (*Medicago minima*) și Andropogan Ischaemun, specie instalată pe terenurile degradate, în timp ce pe nisipurile fixate apar ciulinii (*Cecotocarpus sarenarius*) și sărăcica (*Salsola ruthenica*). Un procent de 9,8% din terenul aferent județului este acoperit de păduri de stejar în amestec cu tei și carpen, păduri de stejar brumăriu, arțar tătäresc sau plantații de salcâm precum și de alte tipuri de vegetație de pădure. Pe teritoriul județului Galați există 17 arii naturale protejate dintre care 16 rezervații naturale, declarate prin Legea nr. 5/2000, privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național și un parc natural, declarat prin Hotărârea Guvernului nr. 2151/2004, privind instituirea regimului de arie naturală protejată pentru noi zone. O parte dintre aceste arii protejate au regim de situri de importanță comunitară ca parte a rețelei ecologice europene Natura 2000, clasificate astfel prin Ordinul nr. 1964/2007 privind declararea siturilor de importanță comunitară ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România. Fauna județului Galați aparține de biotopul stepei și silvostepi, precum și de biotopul luncilor și bălților, fiind reprezentată atât prin animale sedentare cât și prin animale migratoare. Cele mai recente studii efectuate în domeniu relevă existența a 24 de specii de mamifere, 23 de specii de păsări, 13 specii de reptile, 14 specii de amfibii și 35 specii de ihtiofaună. Fauna terestră este bine reprezentată de rozătoare de câmp, șopârle, șerpi și iepuri, iar dintre păsări mai des întâlnite sunt potârnichea, prepelița și ciocârlia. Pădurile seculare de la Adam, Buciumeni și Viile adăpostesc specii de interes cinegetic ca mistrețul și vulpea. Râurile care traversează teritoriul județului Galați adăpostesc specii de pești precum șalăul, somnul, bibanul, carasul și renumita scrumbie de Dunăre, care poate fi pescuită primăvara din apele fluviului de la care își ia numele. O mare parte din populația de animale prezintă pe teritoriul județului, în special în ariile naturale protejate, este inclusă în documentele oficiale privind speciile care au nevoie de ocrotire, respectiv Legea nr. 462/2001 pentru aprobarea O.U.G. 236/2000 privind regimul ariilor protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, Cartea Roșie a Vertebratelor din România și Convenția de la Berna privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa. Printre speciile protejate identificate pe teritoriul județului Galați, enumerăm: pisica sălbatică, vidra, dihorul de stepă, popândăul, corcodelul de

iarnă, buhaiul de baltă, egreta mare, țișanușul, cormoranul mic, barza neagră, lebăda de iarnă, broasca de pământ și țestoasa de baltă etc. Pentru activitățile din agricultură, județul Galați dispune de o suprafață de 358.456 ha teren, din care 289.800 ha arabil, 42.771 ha pășuni, 548 ha fânețe, 23.050 ha vii și pepiniere viticole și 2.287 ha livezi și pepiniere pomicole. Județul mai dispune de 44.881 ha păduri și alte terenuri cu vegetație forestieră, 13.047 ha luciu de ape și bălți precum și 30.278 ha alte suprafețe. La catagrafia din 26 iunie 1774 din Ocolul Privalului, Ținutul Tecuci satul Răfloaia avea: Toată suma caselor: 19. Scădere rufeturi, însă: 1 vornic, 1 vătăman. Rămân birnici 17. Birnici: Mihăilă Măță, Ilii Chiosa, Ursul Panhiliu, Simion, morariul, Dima Onică, Costandin Belibou, Ștefan Coman, Vasile Corpaciu, Necula Enachi, Ștefan Broască, Sava Nica, Pavăl Nica, Ștefan Dănăilă, Gligoraș Vlădan, Toader, cioban, Strătulat Muscă, Marcu Vlădian. Rufeturi: Trifan Țâplă, vornic, Dinul, vătăman.ⁱ Tot în Ținutul Tecuciului era satul Fundenii de Jos unde toată suma caselor era de 72. Scădere rufeturi 4: 1 vornic, 1 vătăman, 1 popă, 1 slugă. Rămân birnici 68: Mantia, Ion Dorogan, Vasile Drăghici, Marin Arbănaș, Zaharia Popoiu, Andreiu Ochincă, Lupul Ochincă, Stoica Ochincă, Vlad sin (fiu) Ochincă, Chiriac Ciorăță, Costandin Laza, Stahii, olar, Simion Dobrotă, Vasile sin (fiu) Toderășcu, Vasile, croitoriul, Costandin Hamza, Vasile, olar, Gheorghiță Leleca, Pană Ciocheșă, Gavril Ciorăță, Postolachi sin Costandin, Gheorghi Ciolan, Neculaiu Gheleman, Andreiu Hilohii, Ion Tălabă, Enachi Tălabă, Mihălachi Coceiu, Grigorii Potruș, Dumitru Negrul, Negoită Ispas, Radul Chetrosul, Grigori brat (frate) lui, Costandin, Simion, Radul Frățița, ce a fost scutelnicul lui Manolachi Costandachi, Sava, Gheorghi Burcă, Costandin, cioban, Vlad, văduvoiul, Anghel sin (fiu) Lupul, ce a fost scutelnic dumisale spătarului Conachi, Gheorghi Frățița, tij (la fel), Ion Putineu, ce a fost scutelnic dumisale spătarului Conachi, Lazor, tij, Tudor Hahoe, tij, Ilii, Stanciul, Toma, Negoită, Dinul, Radu muntean, Stan muntean, Alecsa muntean, Ivan muntean, Tudor muntean, Mile, Dumitru, In (alt) Dumitru, muntean, Petru, Radul, Vlad muntean, Ioniță Țăgănaș, Mihalcia muntean, Dumitru Bontocu, Gheorghiță, Gheorghi, Irimia, Bucur. Rufeturi: Popa Ioniță, Ivan vornic, Gheuca, vătăman, Sandul, vătav al dumisale spătarului Conachi.ⁱ

Harta administrativă rusă a Moldovei din anul 1835, făcută din porunca lui generalului rus Pavel Dimitrievici Kiseleff, om politic rus (Kart administrativ a prințatului Moldaviei, alcătuia din porunca – cartografic material - și cu sprijinul înputernichitului Prezident al divanurilor prin... prințaturilor Moldaviei și Valahiei domnului general adjunct Kisselef ...de podpolkovniku generaliceckului shtab Bergenkheim Iil și kashtanul din același shab kneazua Galshchin, 1855. MAP RM 357, National Library of Australia. E vorba despre harta administrativă a Moldovei de la 1835, făcută din porunca lui Kiseleff.). Între 14/26 aprilie 1828 și 2/14 septembrie 1829 a avut loc un război ruso-turc care s-a încheiat cu tratatul de pace de la Adrianopole. Numele original al hărții este „Harta teatrului de război din Europa din anii 1828-1829” în rusă „Карта театра войны в Европе 1828 и 1829” (Karta teatra vojny v Evrope 1828 i 1829), dar în literatura este mai cunoscută ca „Harta rusă”. Se compune din zece planșe, dintre care doar planșele I, II, IV, V și VII conțin teritorii românești. A fost descoperită într-o bibliotecă din Berlin în 1912 de către profesorul G. Vâlsan. Singurele exemplare de care știu, se găsesc la Biblioteca Academiei Române, cu următoarele cote: (1853), Harta Rusă, Biblioteca Academiei, Cabinetul de Hărți, cota III. 461; (1835), Harta Rusă, Biblioteca Academiei, Cabinetul de Hărți, cota IV.462. La 7/19 noiembrie 1829 generalul conte rus Pavel Dimitrievici Kiseleff, comandantul trupelor rusești din Principate în timpul războiului ruso-turc, a fost numit președintele plenipotențiar al divanurilor Țării Românești și Moldovei, aflate pe atunci încă sub ocupație militară rusă. Trebuie spus că era în perioada în perioada unei pătrunderi maxime a turcilor în toată regiunea Nordică a Mării Negre, iar cetatea Tighina a devenit reședința Beilerbeului (guvernator) de Silistria și Oceaș. Basarabia devenea nucleul unor domenii vaste ale otomanilor de la Nipru până la Nord-Estul Bulgariei. Acest lucru mai presupune o mare concertare de oști turco-tătare, funcționarilor, negustorilor, clericilor. Există și o perspectivă reală de transformare a Basarabiei într-o analogie a Bosniei sau Albaniei. Însă, în 1770, o armată deloc numeroasă a lui Piotr Rumeanțev (la începutul campaniei erau până la 38 mii de soldați) au spulberat pe neașteptate pentru întreagă Europă toate aceste construcții otomane. Prima mare confruntare din cadrul acelei campanii a avut loc pe 28 iunie, la Stălinești, pe malul Prutului. Victoria de la Cahul i-a adus lui Rumeanțev gradul de Feldmareșal și a prăbușit dominația

turco-tătară în toată Basarabia și regiunile învecinate. Peste câteva zile de la bătălie, un detașament al tânărului general-maior Grigore Potiomkin a ocupat Ismailul. La sfârșitul lui septembrie au căzut cetățile otomane Akkerman și Tighina, care n-au mai primit întăriri. Cam pe la mijlocul lui noiembrie garnizoanele turce au abandonat Brăila și Bucureștiul, iar pe 30 noiembrie Rumeanțev a intrat triumfător în Iași. Pavel Dimitrievici Kiseleff ajutat de elementele tinerei generații de boieri, a elaborat Regulamentul organic, care a statornicit o aspră legislație agrară. În studiul intitulat *Faze în popularea țărilor românești* (Cu prilejul unei hărți statistice vechi descoperite în ultimul timp (În „*Buletinul Societății Regale Române de Geografie*”, anul XXXIII, nr. 1 și 2, 1912, p. 200 și urm.) George Vâlsan subliniază faptul că, până în secolul al XVIII-lea, hărțile referitoare la țările românești sunt adevărate monstruoziități, atât cartografice, cât și lingvistice. Începând însă cu acest secol, adaugă el, hărțile acestea devin, măcar parțial, adevărate documente geografice (George Vâlsan, *op. cit.*, p.205) precizia lor tot mai mare, prin informațiile tot mai bogate, dar și prin fidelitatea înregistrării denumirilor. Referindu-se la hărțile anexate, la traducerea lui Dimitrie Cantemir (Este vorba de ediția germană a lui Husching din 1769 - 1770 la *Descrierea Moldovei*, care are însă anexată doar o schiță. Mai înainte, în 1737, apăruse la Amsterdam *Harta Moldovei*, după originalul dus de Antioh Cantemir la Paris.) și mai ales la volumul lui Del Chiaro (începutul secolului al XVIII – lea, A. Maria del Chiaro. *Istoria delle Rivoluzioni delta Valachia, București*, 1923, cu o traducere de C. Cristian) autorul studiului scoate în evidență, cu tot conturul lor diform, meritul de a transcrie mai exact numele localităților. „Probabil acestea sunt primele hărți lucrate după indicațiuni din partea românilor”, apreciază el (George Vâlsan, *op. cit.*, p. 206). Între anii 1764 și 1787, Statul Major austriac execută hărți ale țărilor imperiu, așa-numitele hărți iosefine (inițiate de viitorul împărat Iosif al II-lea), ridicările acestora fiind realizate pe teren o Harta generalului Friedrich Wilhelm von Bawr (Inginer militar, general în 1773, din armata lui Rumeanțev, născut în Germania, dar plecat ulterior din armata austriacă în serviciul Rusiei), intitulată Carte de la Moldavie, pour servir (L'histoire militaire de la guerre entre les Russes et les Turcs, Amsterdam, 1781, ridicată între anii 1768 și 1774), deși este considerată din punct de vedere tehnic mult inferioară hărților iosefine, rămâne, prin informațiile oferite, un document de mare valoare pentru trecutul Moldovei, în primul rând în ceea ce privește identificarea vechilor dispărute. Același lucru îl putem afirma și despre harta rusă de la 1835, Karta teatru voini v Evrope 1828 i 1829 godov, scara 1: 420 000, Petersburg, începută în 1828 și terminată înainte de 1831, căreia George Vâlsan îi atribuie, iarăși, calificativul corect de necesar și „prețios document geografic (...) pentru studierea distribuțiunii și mișcării populațiunii în țările românești (George Vâlsan, *op. cit.*, p. 212), această hartă realizând și prima statistică geografică serioasă de la noi. Luând însă în considerare modul de culegere a materialului și de întocmire a hărții lor, ne punem întrebarea dacă aceste hărți sunt numai documente geografice și istorice. Astfel se face că generalul Friedrich Wilhelm von Bawr ne dă bune informații asupra activității sale cartografice, dar și asupra șederii sale în Țările Române, în memoriul intitulat *Memoires historiques et geographiques sur la Valachie avec un Prospectus d'un Atlas Geographique et Militaire*, Frankfurt et Leipsic, 1778. Lucrarea a apărut și în ediția din 1781 a cărții lui Jean Louis Carra, *Histoire de la Moldavie ei de la Valachie* (Cf. traducerea românească a lui N. T. Orășeanu, *Istoria Moldaviei și a României* de M. Carra, București, 1857). Ridicările hărții au fost realizate o echipă de ofițeri, colectivul fiind completat de o altă echipă de gravori ai planșelor și de una de scriitori ai slovelor și cifrelor. În munca lor din teren, echipele cereau ca ajutor de la ispravnici un „cinovnic” priceput în ale scrisului, care „să poată să facă să facă catagrafie după forma ce să cere” (Constantin C. Giurescu, *Principatele române la începutul secolului XIX. Constatări istorice, geografice, economice și statistice pe temeiul hărții ruse din 1835*, București, Editura Științifică, 1957, m, p. 21-22). Menționăm câteva dintre aprecierile lui Nicolae Docan asupra hărții lui Bawr, execuția grafică este bună, dar ca document de informație militară harta are „lipsuri enorme”. Figura hărții este deformată în sensul că proporțiile și distanțele sunt departe de a corespunde cu cele reale. Dunărea

este „prea lată, cu direcții false; este greșită zona Brăila - Galați – Reni” (Nicolae Docan, *Memoriu despre lucrările canografice privitoare la războiul din 1787--1791*, extras din „*Analele Academiei Române*”, *Memoriile secțiunii istorice, scria H, t, XXXIV, 1912*, p. 20). Vezi Vlad Cojocaru, *Două surse cartografice rusești vechi*, ALIL, tomurile XLII - XLIII, 2002-2003, București, p. 103-117.

Ținutul Tecuciului, Ocolul Privalului la 26 iunie 1774: **Privalul**. Toată suma caselor: 83. Scădere rufeturi 14: 2 popi, 1 păscar isprăvnicesc, 8 văduve, 1 nevolnic, 1 vornic, 1 vătăman. Rămân birnici 69. Birnici: Ion, rotariul, Nedelcu Bute, Chirică Luca, Tudori Dărăban, Costandin Dărăban, Apostol Dărăban, Ion Luca, Mărdarii, rotar, Sava Plăcintă, Vasilachi Colța, Enachi Plăcintă, Necula Luca, Mihalcea Dărăban văduvoi, Ion Colța văduvoi, Ionașcu Gurău, Costandin Borgia, Ioniță Borgia, Ion Stancul, Apostol Stancul, Chirilă Putredu, Costantin Ropenul, Andreiu Moțoc, Georgii Bodiul, Ștefan Dărăban, Costandin Roșca, Mihalcia Roșca, Tudor Borgia, Ion Cioranul, Dinu Cioranul, Mane Cioranul, Ilii Cepraga holtei cu mamă, Loghin Guzul, Sandul Fetișorul, Iordachi Găină, Simion Opria, Costandin Gurău, Mihalcia Gurău, Andreiu Chiriac, Ioniță Țăplica, Ion Jalobă, Vasile Isac, Iordachi Gălianul, George Cudalbă, Alecsa Monul, Loghin Bute, Vasilachi Hortolomeiu, Ștefan Hortolomeiu, Isac Poparoș, Ilii Chiriac, Hilotie, Dumitru Gherghe, Gheorghi Macre, Borgia, Chirilă hârtierul, Apostol Buruiiană, Goicia, Toderașcu Gheorghii, Badiul Gaciol, Iacomii Borgia, Vasile Putineiu, Ion Chiriac, Năstasii Poparoș, Stanciul Hortolomeiu, Călin Marin, Toader Poparoș, Vasile Bulubașa bejenar, Costandin Bulubașa bejenar, Gheorghi Curcan, Nistor Ropan. Rufeturi: Iordachi vornic, Gheorghi vătăman, Solomon păscar isprăvnicesc, Iftemii Tăbușa nevolnic, Popa Marin, Ioana văduvă, In (altă) Ioana văduvă, Anița văduvă, Maria văduvă, Sanda văduvă, Altă Sanda văduvă, Mărica văduvă, Altă Sanda văduvă, Mihălache Cudalbă nevolnic.¹ Ținutul Tecuciului: Satul Piscul și Căprioara la 26 iunie 1774 Ocolul Privalului: Satul Piscul și Cărioara. Toată suma caselor: 46. Scădere rufeturi, 6: 1 vornic, 1 vătăman, 2 văduve, 2 nevolnici. Rămân birnici 40. Birnici: Ion Căciuliță, Mihalcia rotar, Strătulat rotar, Grigoraș Timoftii, Vasilachi Călin, Dumitrașcu Căciuliță, Ioniță Gurău, Chiriac Prilog, Mihălachi sin (fiu) popii, Ioniță Vârtosul, Sandul Muscă, Apostu Muscă, Caloian sin (fiu) Iordachi Chirilii, Andreiu Drăghiciu, Costin tăbăcar, Stan croitor, Dumitrașcu năvodar, Gheorghi tăbăcar, Simeon năvodar, Toader Chiriac, Vasile Pleșcan, Ilii Toma, Vasile Moroi, Ion Ciocârlan, Stan Roșca holtei cu mamă, Iftodii Roșca, Andrei Pleșcan, Cristian Tăbău, Mania muntean, Moisă muntean, Ion Roșca, Apostol Mărcuță, Stoica Zbughină, Năstasii Prilog, Grigori Roșca, Antohii Balotă, Miroslov Unchiaș, Sava croitorul, Dobria sin (fiu) Crivăț.² Comuna Tudor Vladimirescu a fost înființată în județul Tecuci, pl. Bârlad, prin decretul regal semnat la 22 ianuarie 1881, în urma dezbaterilor din Adunarea Deputaților, 11 aprilie, și Senat, 18 decembrie 1880. A fost constituită din „cătunul” Privalul, dependent de comuna Fundeni (TTRM, I, 2, p. 947 nu indică această apartenență), căruia i s-au alăturat locuitorii împroprietăriți pe

¹ Acad. Șt. RSS Mold., Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 536, 537.

² Acad. Șt. RSS Mold., Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 537, 538.

moșiile statului Ghioldum și Ciofrești³ (Monitorul oficial, 1881, nr. 21, 28 ianuarie/9 februarie, p. 502 (Despre satul Ciofrești vezi doc., de la Arth. St. Buc., m-rea Neamț, LXXIVA3, ms. 1262 și pachet XXVII - Nic. Stoicescu, Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova, p. 235, Buc. 1974). Nu se poate admite afirmația probabilă din TTRM, I, 2, p. 1218, că a fost adăugat și satul Berzunț, pentru că acesta era acum contopit cu Ciofrești, de care fusese separat prin dania făcută Mănăstirii Berzunț (com. Berzunț, jud. Bacău) de domnitorul Bogdan Lăpușeanu la 20 aprilie 1570, DIR, A, XVI, II, p. 226-227 nr. 237. Datorită acestei bunăvoinți domnești, partea de sus a Cioreștilor a căpătat numele de Berzunț). Theodor Ciuntu afirmă în cartea sa că aplicarea acestei măsuri administrative a fost determinată de distrugerea satului Privalul de către inundațiile Siretului. (Dicționarul, p. 249). Privalul, sat, este atestat la 9 aprilie 1628 (ANDIC, ms. nr. 1262; D. Agache, în Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A.D. Xenopol”, XX, 1983, p. 435; Uricariul, VI, p. 317-318, regist). Într-un plan al zonei, întocmit în 1825 de Dumitrache Chelemen, există legenda: „sat Privalul ce-i zic și Odaia, fiind acolo, mai demult, odaie turcească” (ANDIC, Planuri Covurlui, nr. 24; Paul Păltănea, Din toponimia județului Galați, III, în Limba română, XXXV, 1986, p. 432; TTRM, I, 2, p. 497), adică un „sălaș pentru vite”. A fost în partea de sud-vest a comunei Tudor Vladimirescu, înspre Siret.

³ Se mai păstrează un tumul numit Movila Ciofrești, la 2 km vest de Movila Gurguiată (Brudiu 1991, 49, 109; Brudiu 2003, 93–136, nr. 109). Ovidiu Țentea, Alexandru Rațiu, Repertoriul peisajului funerar din zona confluenței Siretului cu Dunărea. Studiu preliminar, în Cercetări Arheologice, XXII, MNIR, 2015, p. 189–270. Se păstrează din „1843 decembrie 15, Focșani. Cu multă firiască smerenii închinându-se-mă sărut dr(e)apt(a) blagoslovito(a)ri a sfinți(ei), presfinț(ite) părinte. So(a)rta norocirii mă faci a nu putea veni acum de față a vă face cuviincioasă hiritisiri pentru viitorimi sărbătorii a Nașterii Mântuitorului nostru I(isu)s H(risto)s, despre cari cu smerenii vă rog să mă (i)ertați. Și îndrăznesc prin aceasta a vă faci hiritisiri, că așa precum însuș Mântuitoriu(l) au binevoit pentru sfinția vo(a)stră de v-au păzit întru întregime(a) sănătății după dorință, eu păcătosul prin a mea neputință îl rog ca iarăși să binevoiască a vă păzi întru aceeași dorință spre mângă(i)eri(a) și bucuria soborului cel sunt supt a sfințiilor vo(a)stre ocârmuire. Cătră aceasta cu căzuta cinst(e) vă încunoștiințaz că la moșia Piscu împreună cu părinte(le) Gherasim Gligoriu, ce-au fost vechil din partea părint(elui) Dionisii de la Țifești, am tras liniia dispărțito(a)ri despre moșia Popii a d(umnea)l(ui) caminarului Gheorghi Șarban, puindu-să și p(i)etre hotară spre mulțămirea Sfint(ei) Mon(astiiri). Și cred că cu venirea părintelui Dionisii și părintel(u)i Gherasim vă va pliroforisi di stăruințele ce am urmat în așaminea pridmet și nu sânt la îndoială pre(a) cinst(ite) părinți că voi fi urmat atât pentru facirea debine de mai înainti, cât și deacum. La aceasta rugându-se-vă ca să poronciți, și de acum ori la ce mă veți socoti destoinic ca să vă sluj(es)cu, avându-mă tot ca un fiu. Bani câșt(i)urilor moșiilor Piscu i Ciofrești i-am plătit toți unde am luo(a)t și ecsoflis de la părintele Dionisii, rugându-se-vă ca pi viitorimi să mă protimisiți tot pi mini la moșia Piscu spre îndreptarea lăcuitorilor, însă cu prețul ce va da alții potrivit cu moșia. Ca unul găsescu al Pre(a) Sfințiilor vo(a)stre ca un fiu țe plecată slugă. <ss> Ghi(orghe) Ianole cam(inar).” – prof. Costin Clit, Din corespondenta arhimandritului Neonil staretul manastirilor Neamț si Secu 1843 1847 Iip. 270, în Analele Liceului „Vasile Conta” Târgu - Neamț, Istorie, 1/2021, 1843 decemv(rie) 15 Focșanii. Arhivele Naționale Iași, Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice – Moldova, dosar 145/1843, f. 98, original.

Sat, 1871 (D. Frunzescu, Dicționar topografic și statistic al României, 1872, p. 381). Pe harta zonei Pechea - Nămolosa, 1904 (DJAN, Galați, Colecția Hărți nr. 212), Prival este indicat pe Siret, puțin mai sus de gara Vameș. Mai către nord, între Siret și calea ferată Galați-Tecuci, este notată Odaia Prival. Localizări pe care nu le mai regăsim pe o hartă mai recentă (Liești, 1:100000, 1972, Biblioteca „V.A. Urechia”, H.III, 197). Aici „siliștea Prival” este marcată pe Siret, dar la sud-vest de Vameș. Theodor Ciuntu precizează că la desființarea satului, stația de cale ferată a fost mutată la Vameș (Dicționarul, p. 166). Dispoziție care a contribuit, într-o oarecare măsură, la formarea, în anul 1913, a toponimului Vameș - Privalul (DJAN, Galați, Tribunalul Covurlui, sec. I, 1913, dos. 796, f. 3.5). Numele de la entopicul prival: „depresiune naturală, puțin adâncă, ce face legătura între bălți”, „porțiune pe cursul unui râu, pârâu, unde apa curge repede”, „coastă”, „țârm”. Provine din slava sud-dunăreană (DLR, VIII, 4, p. 1232-1233; I. Iordan, Toponimia, p. 529). Optăm pentru prima explicație. Într-un document referitor la această zonă, scris la 12 octombrie 1630, se amintește un loc situat „la prival și peste prival” (ANDIC, M-rea Neamț, XXVII/ 5). Ghioldum, (transcris, uneori, Ghiordum, Uricariul, VI, p. 165), moșie a Mănăstirii Berzunț (com. Berzunț, jud. Bacău) în ținutul Tecuci. Atestată în 1812 (Ctin. Tomescu, Tablou de 40 de mănăstiri, Chișinău, 1933, p. 12; TTRM, I, 1, p. 471). A fost în partea sud-vestică a comunei Tudor Vladimirescu, către Siret, pe lângă Prival (Th. Ciuntu, Dicționarul, p. 91). Sat, 1871 (D. Frunzescu, Dicționar, p. 212). Pe harta din 1904, pe care am mai amintit-o, la sud de Odaia Prival, spre calea ferată, este Valea Ghioldumul. Toponimul „Ghioldum”, a fost folosit, probabil, încă din ultimele decenii ale secolului XVIII și provine din limba turcă prin cuvântul goldun - goldune, compus din teme gol (ghiol, „lac”, „baltă”, Dicționarul limbii române, II, 4, p. 261; Lazăr Șăineanu, Influența orientală asupra limbii și literaturii române, II, 1900, p. 182) și sufixul dun, dune (dar neamintit de Șăineanu, op. cit., I, p. IIIIX), care are înțelesul de „jos”, „inferior”, respectiv „mai sus”, „deasupra” (informație de la dr. Paul Cernovodeanu, București, scrisoare din 25 noiembrie 2003). Așadar, Ghioldum (n s-a confundat cu m în graiul popular) desemna așezarea ce era mai sus de balta numită, la 24 ianuarie 1496, „iezerul cel mare al Bârladului, ce-i în gura Gerului” (DRH, A III, p. 356 nr. 196), deci la nord de satul Vameș. Toponimul este o rămășiță din vremea când la Odaia Prival au locuit turci din cetatea sau raiaua Brăilei (Radu Perianu, Raiaua Brăilei. Noi contribuții, în Revista Istorică Română, 1945, p. 306-320). Nu are nici o legătură cu ghioldum, „ghiont” (DA, II, 4, p. 261) și nici cu ghiordum, „joc de cărți” (Lazăr Șăineanu, op. cit., p. 182). Ciofrești, sat, atestat la 24 ianuarie 1496 (DRH, A, III, p. 356 nr. 196). La acea dată era „în marginea ezerului celui mare a Bârladului”. Dintr-o hotarnică făcută la 22 februarie 1827, se poate deduce că moșia satului începea din partea de jos a bălții Tălăbasca, numită la 31 mai 1737 „balta Călmățuiului” (ANDIC, Doc. ist., CII/28), unde era satul Tomcești, și mergea pe lângă moșia Hululubeștii „până în drept locul unde se împreunează hotarul muntenesc cu cel

moldovenesc, adică acolo unde stă satul Corbu din Țara Muntenească” (DJAN, Iași, Litera K, dosarul 346, filele 18 - 20; C. Constantinescu-Mircești, Ion Dragomirescu⁴, Contribuții la cunoașterea hotarului dintre Moldova și Țara Românească, în Studii și articole de Istorie, VI, 1964, p. 69-70). Al.I. Gonța (DIR, A. Moldova, Indicele numelor de locuri, Ediție I. Caproșu, 1990, p. 60) l-a situat lângă Piscu. Sinonimia Ciofrești sau Ghioldumul, existentă în 1836 (TTRM, I, 1, p. 236), ne îngăduie să afirmăm că la acea vreme, sau mai înainte, satul era tot în partea de apus a comunei. Această poziție a permis ca în 1876 să aparțină de com. Lungociul (TTRM, I, 2, p. 1511). Numele de la onomasticul Ciofrea (M. Costăchescu, Documentele moldovenești de la Bogdan voievod, 1504-1517, 1940, p. 351. DOR, p. 240), neatestat documentar. Este compus din apelativul ciuf, cu varianta ciof (DA, I, 2, p. 496-497). Ambele forme au creat onomastice; Sava Ciuhul (cu palatalizarea lui f), menționat în răstimpul octombrie - decembrie 1601, în ținutul Vaslui (vezi DIR, A, XVII, I, p. 24 nr. 35); Ciofa, atestat la 4 mai 1627, Ursul sin/fiul/Ciofii (DRH, A, XIX, p. 255 nr. 192. Radicalul onomastic Ciof, prin fuziune cu particula re (Vasile Bogrea, Pagini istorico-filologice, Ediție Mircea Borcilă, Ion Mării, 1971, p. 461-462) a devenit Ciofre-Ciofrea. Apelativul ciuf, „păr mult și zbârlit”, a căpătat pentru ciof sensul de „măscărici”, „păcălici” (Dacoromania, II, p. 607-610. 751, note Sextil Pușcariu, C. Lacea). H. Tiktin (Rumanisch – Deutsches Worterbuch, 1902, p. 357) citează și înțelesul de „drac”. Chiar poetul Mihail Eminescu a cunoscut o orație de nuntă în care este pomenit „cioful de Galați” asociat lui Pepelea (Opere, VI, p. 609). - Paul Păltănea, https://www.viata-libera.ro/pdf/2003/12_decembrie/vlg_16_dec.pdf). Putem să mai notăm totodată că însăși „Fixarea hotarului dintre moșiile Privalu și Pinău (Peneu) de la ținutul Covurlui încă din 1842 este urmată de intervenția din 21 iunie 1843 a arhimandritului Neonil pe lângă Costache Sturza, unul din epitropii mănăstirii, pentru o măsurătoare nouă mixtă, dar și pentru „a să da un sfârșit și pentru moșia Macsănenii (Maxineni sau Mungești sunt a mănăstirii Bistrița), ci să

⁴ Între localitățile Vultur și Hângulești, era zona de hotar dintre Moldova și Muntenia. Iar problema frontierei dintre Moldova și Țara Românească este una deosebit de controversată în cercetarea istorică, fiind obiectul a numeroase studii și articole: Cristofor Mironescu, Hotarul între Moldova și Muntenia, în „Anuar de geografie și antropogeografie”, vol. 2, 1910-1911, p. 87-122; C. Constantinescu-Mircești, Ion Dragomirescu, Contribuții cu privire la cunoașterea hotarului dintre Moldova și Țara Românească de la întemeierea Principatelor până la Unire, în „Studii și articole de istorie”, vol. VI, 1965, pp. 61-91; idem, Marginea Țării. Aspecte caracteristice în zona hotarului dintre Moldova și Țara Românească în secolele XVIII-XIX în „Studii și articole de istorie”, vol. IX, 1967, p. 83-117; Ștefan Gorovei, Formation et évolution de la frontière de la Moldavie médiévale, în „Revue Roumaine d'Histoire”, vol. 35, 1996, p. 131-136; Marian Coman, From an Open to a Closed Frontier: the Wallachian-Moldavian Frontier from c. 1350 to c. 1450, în „Annual of Medieval Studies”, vol. 9, 2003, p. 127-154; Emil Lupu, „Drum, oraș și hotar între Țara Moldovei și Țara Românească”, în Florin Curta și Bogdan-Petru Maleon (eds.), The Steppe Lands and the World Beyond Them: Studies in honor of Victor Spinei on his 70th birthday, Ed. Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2013, p. 569-598, etc.

megieșăsc cu moșiia acestor m(ă)n(ăști)r(i) Pinău”⁵. Bogdan al III-lea întărește mănăstirii Neamțului la 17 decembrie 1513 câte o jumătate din satele Ciofrești și Piscul, de pe Bârlad, primite danie de la pârcălabul I. Frunteș⁶. O despărțire a hotarelor dintre moșiile Peneu și Piscul s-a făcut la 6 august 1813, când o crâșmă a rămas pe moșiia Peneul⁷. Locuitorii de pe moșiile mănăstirii, Piscul și Peneul, refuzau în anul 1817 ca să execute slujbele solicitate de vechil (conform jalbei din 3 iulie 1817)⁸. Starețul Neonil respinge la 22 octombrie 1847 propunerea lui Alecu Balș de arendare a moșiilor Piscul și Peneul, de la ținutului Covurlui, lui Iorgușor Balș, nepotul său⁹. Alecu Diia mai revendică suma de 2000 de lei, rezultată din vânzarea moșiei Dimaciu, de la casa răposatului Neculai Sion pe a cărei epitrop era Alecu Balș, lăsați de răposata agoaia Balașa Parlapan, născută Diia, la banul Neculai Sion, bani destinații mănăstirii Neamțului „pentru pomenire(a) neamului”.

7. Nămolosa: Nămolosa, Crîngeni, Nămolosa Sat

8. Fundenii Noi Fundeni, Hanu Conachi, Lungoci

9. Liești: Șerbănești, Păușești

10. Ivești: Ivești, Bucești, Blăjerei, Torcești

11. Umbrărești: Umbrărești, Condrea, Salcia, Siliștea, Torcești, Umbrărești Deal

12. Movileni: Movileni

13. Cosmești: Cosmești, Băltărești, Furcenii Noi, Furcenii Vechi, Satu Nou

14. Nicorești: Nicorești, Sârbi, Braniștea, Grozăvești, Fântâni, Coasta Lupei Piscu Corbului, Mălureni, Ionășești, Dobrinești

15. Poiana: Poiana și Vișina

16. Buciumeni: Buciumeni, Hănțești, Tecucelu Sec, Vizurești, Fântâni

17. Brăhășești: Brăhășești, Corcoiveni, Cosițeni, Toflea

18. Gohor Gohor, Gara Berheci, Ireasca, Nărtești, Poșta

19. Priponești: Priponești, Ciorești, Liești, Priponeștii de Jos, Hustiu

20. Ghidigeni: Ghidigeni, Gara Ghidigeni, Gârbovaț, Gura Gârbovațului, Slobozia Corni, Tălpigi, Tălpău, Gefu

21. Certești: Certești, Cârломănești, Cotoroaia

22. Bălășești: Bălășești, Ciurești, Ciureștii Noi și Pupezeni

23. Bălăbănești: Bălăbănești, Bursucani, Lungești, Cătunul Zimbru

24. Rădești: Rădești, Cruceanu

25. Berești oraș

26. Berești-Meria: Berești Meria, Aldești, Balintești, Onciu, Pleșa, Prodănești, Puricani, Săseni, Șipote, Slivna

27. Cavadinești: Cavadinești, Comănești, Gănești, Vădeni

⁵ ANI, MCIPM, f. 1-2.

⁶ Documenta Romaniae Historica, A. Moldova, IV, volumul întocmit de Ioan Cașu un profesionist, București, Editura Academiei Rocoamă, 2019, p. 98-100, nr. 64.

⁷ ANI, Fond Mănăstirea Neamțul, LXXIII/4.

⁸ ANI, Fond Mănăstirea Neamțul, LXXIII/7.

⁹ ANI, MCIPM, dosar 145/1843, f. 178.

28. Suceveni: Suceveni, Rogojeni
29. Oancea: Oancea, Slobozia Oancea
30. Vlădești: Vlădești, Brănești
31. Măstăcani: Măstăcani, Chiraftei
32. Foltești: Foltești, Stoicani
33. Frumușița: Frumușița, Ijdileni, Tămăoani
34. Tulucești: Tulucești, Șivița, Tătarca

Ar trebui ca tot în această lucrare să mai lămurim noțiunile de „juzi” și de „vatamani”, așa cum erau ele percepute în Moldova medievală și așa cum au și fost folosiți acești termeni în diverse înscrisuri, întâlniți în daniile domnești sau diversele acte de cumpărături. În concepția a numeroși istorici termenul de „Giudeț” derivă din cel de „giude”, adică de „jude”; iar în cazul de față, noțiunea de jude este alăturată celei de margine de proprietate, concept care implică existența fizică a unui anumit teritoriu. Istoricul Ioan Aurel Pop, referindu-se la juzii din Țara Moldovei, realizează obiectiv următoarea judecată de valoare: „Întocmai ca și în cnezatele transilvănene, judeciile din Moldova au, prin urmare, și un incontestabil înțeles teritorial, reieșind din unele documente, că, înainte de a dăruia unor boieri sau unor foști cnezi și juzi de către domnie, au deținut și în chip obișnuit de către acești cnezi și juzi.”¹⁰ De obicei în paralel cu existența unui jude documentele lui menționează și pe vatamani. Istoricul Ioan Bogdan a considerat că și vatamanul avea atribuții similare cu ale judeului sau cnezului, existând doar o diferență de formă și nu de conținut¹¹. Pentru gen. Radu Rosetti, atribuțiile vatamanului erau similare cu ale judeului și ale cnezului. Diferența fiind aceea că vatamanul (vătamanul) era un slujbaş al juzilor și cnezilor, puși să exercite autoritatea lor peste satele în care acești juzi și cnezi erau stăpâni¹². Istoricul Dumitru Ciurea, bazându-și opinia pe documente din prima jumătate a secolului al XV-lea, era de părere că vatamanii, pângarii, șoltuzii și vornicii aveau aceleași atribuții, singura diferență între ei era că vatamanii se ocupă de ocârmuirea satului, pe când pângarii, șoltuzii și vornicii erau responsabili de administrarea ținuturilor sau ocoalelor¹³. Profesorul Constantin Ciohodaru însă aprecia că vatamanii erau întemeietorii și conducătorii satelor și obștilor satești rutene din Moldova¹⁴. P.P. Panaitescu a fost de părere că, precum cnezii sau juzii, chiar și vatamanii în Moldova erau stăpâni de sate, anterioare fondării Țării

¹⁰ Ioan-Aurel Pop, *Instituții medievale românești. Adunări cneziale și nobiliare (boierești) din Transilvania în secolele XIV-XVI*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1991, p. 43.

¹¹ Ioan Bogdan, *Despre cnezii români...*, p. 9-11.

¹² Radu Rosetti, *Pământul, sătenii și stăpânii...*, p. 146-156.

¹³ Dumitru Ciurea, „Organizarea administrativă a statului feodal Moldova în secolele XIII-XIV ” în *SCI*, I, 1, 1950, București, p. 211-212.

¹⁴ Constantin Ciohodaru, „Judecia și cnezatul în Moldova ”, în *AȘUI*, XI, 1965, p. 9-22.

Moldovei¹⁵. Cercetările mai noi referitoare la acest subiect au ajuns la concluzia că vatamanii erau mici dregători rurali, asemănători vorniceilor de sat, existând sate unde există și vornice și vatamani, numai vornice sau numai vatamani¹⁶ și cu acest înțeles trebuie cetitorul nostru să crediteze textele catagrafiei din 1774. Ar mai trebui să observăm că până în secolul al XVII-lea nu a existat un set de norme referitoare la organizarea instanțelor de judecată, și asta chiar și după apariția normelor organizatorice, clerul a ocupat un rol important atât din punct de vedere al personalului prin care se realiza actul de judecată propiu-zis, dar și datorită caracterului de infailibilitate a actului săvârșit, pe care îl oferea participarea unui membru al clerului. Pentru satele medievale românești cea mai citată instanță de judecată era cea a „oamenilor buni și bătrâni” care activa în numele domnului, a dreptății și după morala creștină. Și așa stând lucrurile, documentele din perioada medievală, abundă în exemple de preoți care participă ca jurători, ca martori sau ei sunt cei care redactează actele care conchid situația conflictuală. Așa se întâmplă cu „popa Dumitrachi Bălăbanu ot Bălăbănești”, care este amintit într-o poruncă de la Grigore Alexanru Ghica Voievod din 22 mai 1766 dată către Lupul Costache biv vel ban și Constandin Sturza biv vel stolnic, ispravnic de ținutul Tutova „...ca să aleagă părțile de moșie din hotarul moșiei Bursuci.”¹⁷ Iar în Condica lui Constantin Mavrocordat vodă se menționează clar că în atribuțiile protopopilor nu intră și judecarea miren timerilor¹⁸, iar în problemele de disciplină ecleziastică preoții nu trebuie judecați de ispravnici¹⁹. În legătură cu catagrafia din 1772-1774 cetitorul trebuie să știe că modul și nivelul la care au fost întocmite, date fiind posibilitățile tehnice și concepționale ale acelor ani, sunt modeste. Au urmat și alte catagrafii ulterior. Prima a avut loc după 30 de ani de la cele susmenționate, la 1803 și s-a numit Condica Liuzilor²⁰. După cum se știe acum, chiar termenul de iuda, singular, liuzi, plural, însemna capul, șeful unei familii. Acesta, liuda, așadar familia, era etalonul fiscal. Ea se lua în calcul la fixarea birurilor. Liuzii erau înregistrați în catagrafii, membrii ce constituiau familia (soție, copii) nefiind evidențiați nici chiar mai târziu. Ulterior, la 1816, visteria Moldovei rescrie și reface situația plătitorilor de bir din țară. În anul 1820, în toată Moldova, a fost întocmit un recensământ mai amănunțit. După acea dată, întocmirea recensămintelor în principat se făcea cu regularitate, din 7 în 7 ani. Este cunoscut că au fost efectuate în anii 1828, 1831, 1832, 1838 și 1839, apoi în 1845-1846 și

¹⁵ P.P. Panaitescu, *Obștea țărănească în Țara Românească și Moldova. Orânduirea feudală*, București, Editura Academiei Române, 1964, p. 192–193.

¹⁶ Nicolae Stoicescu, vocea „Vătămă”, în *Instituții feudale...*, p. 496.

¹⁷ *Dir ecția Județeană Iași Arhivele Naționale*, Manuscrise, vol. I, rola 25, f. 47 r.

¹⁸ Condica lui Constantin Mavrocordat, II, nr. 257, p. III.

¹⁹ Ibidem, nr. 819, p. 293.

²⁰ Condica Visteriei Moldovei din anul 1803 sau „Condica liuzilor” din anul 1803 și publicată în *Uricariul* publicată de Theodor Codrescu în 1886 la Iași, conține și unele informații de ordin social și economic.

1852-1853. După cum se și observă, un recensământ se efectua pe parcursul a doi ani alăturați. Revenim acum la recensămintele efectuate în anii 1772-1773 și 1774 putem observa că unele sate erau seliști, având pe vetrele lor doar prisăci și adăposturi pentru vite, ele deși erau existente în zonă, au fost neglijate, omise, nefiind prezentate în catagrafii. Să precizăm de la început că în Catagrafia de la 1812 ni se prezintă și posesiunile din ținutul Tecuci, pe care le aveau mănăstirile din Moldova și pe care noi le reproducem întocmai în continuare. Cele mai multe dintre acestea intraseră în patrimoniul mănăstirilor respective cu mult înainte de anul 1800. Lista ar fi fost mult mai mare, dacă în catagrafia respectivă ar fi fost cuprinse și alte 21 de mănăstiri care lipsesc din acest tablou²¹. De pildă Mănăstirea Adam: „Vadul Roșcăi este pe apa Săretului, în gios de Chelieni și parte despre soare răsare până în Săret este pe ținutul Tecuciului, iar parte despre soare apune este pe ținutul Putnei și este și sat Vad Roșcăi și din sat Vulturul ia un cot și am vândut-o unui Vasile Grecu din Focșani acum de curând cu 1.400 lei pe an și este să vie la ehisăceasca (sic!) Dicasterie spre a-ș(i) întâri condratu; Crăciuna ce este pe apa Săretului, mai gios de Măxineni în ținutul Tecuciului, am găsit-o vândută medelnicerului Apostoli din Gălaț cu 150 lei pe an și la toamnă i să împlinești vădeo”²². Mănăstirea Precista și a Răducanului din Târgul Ocna: „Răfloae i Prival, moșie mare, are gospodari vr(e)o 100, ci iaste vândută acum pe trei ani de la 1812 aprili(e) 23 la dum(nea)lui postelnicele Dimitrache Pastie i la gramaticul Scărlat; bucată de moșie Vivoreni făr(ă) de lăcuiori, în sama a unui răzeș de acolo; Ponceștii cu 20 gospodari, care s-au împlinit condrahtul ce au ținut pe 3 ani un boieriu Stamatin și anumi de la 1812 aprili(e) 23 au propit mănăstirea pentru trebuința sa și a pune la condică prețul ce au dat alții, care moșie iaste de mijloc; Bucată de moșie la Berheciu, făr(ă) de lăcuiori ce iaste în seama unui lăcuioriu de acolo aproape”²³. Mănăstirea Văratice: „Moșioara Bălăneștii cu 5-6 lăcuiori, să vinde (cu) 360 lei pe an; Dăneștii, care acum se chiamă Valea Rusului fără sat, o lucrează m(ănăști)rea”²⁴. Mănăstirea Neamț: „Piscul cu doao sate; Furcenii giumătate cu sat; Durăștii, fără sat; Ghiuldumul giumătate”²⁵. Mănăstirea Răchitoasa: „Furcenii, Cozmeștii, Odaea, cu lăcuiori, Glăvăneștii și Răchitoasa tij cu lăcuiori, Movilenii, Gerul, Gura Berheciului, Plăcinenii, Vicolenii, Năfurdeștii, Băicani, Gura Frumușălului, Beneștii, Tarnița, Țăgăneștii, Poiana lui Șandru și Buda, acestea fără lăcuiori”²⁶. Mănăstirea Cașin: „Cămileștii (în

²¹ Vezi lista mănăstirilor care n-au răspuns solicitării de cataografiere a moșiilor lor la Constantin N. Tomescu, *Biserica din principatele române*, p. 213.

²² Constantin N. Tomescu, *Biserica din principatele române*, p. 197-198. Pentru moșia Vadul Roșca a Mănăstirii Adam a se vedea și CDM, vol. V, p. 241-242, nr. 901 și p. 351, nr. 1285 (documente din intervalul anilor 1709-1714).

²³ Ibidem, p. 203-204.

²⁴ Ibidem, p. 204.

²⁵ Ibidem, p. 209.

²⁶ Ibidem, p. 210.

orândă) ”²⁷. Mănăstirea Soveja: „Ruptura, Galbeni, Șărbănești, Dănceni (pe 3 lăcuescu oameni, iar pe una nu), date în orândă”²⁸. Mănăstirea Berzunț: „Parte de moșii Ciofreștii care să numești acum Gheoldumul, în orândă fără lăcuiori”²⁹. Iar existența aici a numeroase așezăminte monahale este cred deja lămurită, însă aş vrea să subliniez existența Mănăstirii de la gura Bârlăjiței³⁰. Din punct de vedere istoric la 15 iulie 1448 ieșea din cancelaria domnească de la Suceava un document semnat de domnitorul Petru II (februarie 1448 – martie 1449, a doua domnie), prin care domnul îi întărea stăpânirea lui „pan Cernat ploscar”³¹ și fratelui său, Șteful pe mai multe sate, între care: „...și pe Bârlad, Blăjari și Merești și mănăstirea la gura Bârlăjiței, unde este Agapie, și Liești...” (subl. ns.)³². Istoricul Ion T. Sion

²⁷ Ibidem, p. 210-211.

²⁸ Ibidem, p. 211.

²⁹ Ibidem, p. 211-212. Apud preot Eugen Drăgoi în Mărturii de viață bisericească în ținutul Tecuciului, Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos, p. 101-102, Galați, 2015.

³⁰ Pr. Eugen Drăgoi, Mănăstirea de la gura Bârlăjiței, un dosar care rămâne deschis (I), în „Axis libri”, an. VI, nr. 21, Galați, decembrie 2013, p. 44-45 (dintr-o eroare a redacției notele sunt greșit plasate); (II), în „Axis libri”, an. VII, nr. 22, Galați, martie 2014, p. 41-42.

³¹ Cernat Ploscarul, „cunoscut ca unul din cei mai de seamă boieri moldoveni din prima jumătate a secolului al XV-lea” mai avea în stăpânire și „o mănăstire pe Cracău, ținutul Neamț, unde fuseseră juzi Drăgan și Nosoc”. Vezi N. Grigoraș, I. Caproșu, Biserici și mănăstiri vechi din Moldova până la mijlocul veacului al XV-lea, p. 68.

³² Mihai Costăchescu, Documente moldovenești întocmite înainte de Ștefan cel Mare, vol. II, Iași, 1932, p. 325-326; Documenta Romaniae Historica, A, Moldova, vol. 1, (1384-1448), întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu și L. Șimanschi, Editura Academiei RSR, București, 1975, p. 434, nr. 280. Potrivit mărturiei lui M. Costăchescu (op. cit., p. 326) documentul respectiv „a fost într-o vreme al episcopului Melchisedec Ștefănescu al Dunării de Jos, după care a intrat în posesia profesorului Gr. Tocilescu, iar de la acesta a trecut la Academia Română”. La 15 Iulie 1448 domnitorul Petru al Moldovei dăruiește lui Cernat Ploscarul și fratelui său, Ștefu, câteva sate din zona Umbrăreștilor și mănăstirea situată la gura Bârlăjiței, unde este Agapie. (Documenta Romaniae Historica DRH, Moldova, volumul I, București, 1975). Documentul 280 din 15 iulie 1448 (6956 de la facerea lumii) se află la Biblioteca Academiei Române (documentul este publicat integral de preot Toderiță Rusu și Rozalia Dorina Rusu în lucrarea Personalități umbrăreștene de ieri și de azi, editura Electra, București, 2017, p. 44-45). Este cea mai veche atestare documentară de viață duhovnicească și monastică din Moldova de Sud (DRH, A, I, doc. 280, p. 398-399. Din același document aflăm și unde își aveau casa boierii noștri, și anume Cernătești, pe Geru, actualmente comuna Smulți. Printr-un document din 6 martie 1443 Cernat era deja membru al Sfatului Domnesc înainte din 1443 (DRH, A, I, doc. 225, p. 315), ploscarul fiind un subaltern al marelui paharnic (Nicolae Stoicescu, Sfatul Domnesc și marii dregători din Țara Românească și Moldova (sec. XIV-XVII), București, 1968, p.278). Acest document, foarte important și pentru faptul că este primul emis de Ștefan al II-lea asociat cu fratele său, Petru al III-lea, spune că anterior, domnul Ștefan al II-lea întărise un sat vândut lui Mihul pisar „înaintea noastră și înainte boierilor noștri”, printre care este menționat și Cernat Ploscarul, ceea ce ne face să credem că făcea parte din Sfatul Domnesc de atunci. Legat însă de familia Cernat, o ipoteză interesantă este că „Răreșoia”, mama lui Petru Rareș, se trage din această familie, ipoteză sprijinită și pe meseria de bază a lui Petru, negoțul cu pește (Ion Toderașcu în Petru Rareș, coord. Leon Șimanschi, București, 1978, p. 51 - 52, o discuție largă și la Constantin Rezachevici, Cronologia critică a domnilor din Țara Românească și Moldova, I, secolele XIV-XVI, București, 2001, p. 557-560). Mărturiile sunt în acest sens destul

notează că acesta este „cel mai vechi lăcaș bisericesc atestat documentar în zona Tecuciului”³³; cum am văzut însă mai înainte, alte două așezăminte monahale (Mănăstirea de la Filipeni și Mănăstirea lui Ciunca Stan) sunt menționate anterior celei de la gura Bârlăjiței. S-a considerat că mănăstirea „de la gura Bârlăjiței, unde este Agapie”, cea amintită într-un document din prima jumătate a secolului al XVI-lea³⁴ a dispărut nu mult după această dată. Noi adăugăm observația că satul Merești³⁵, de pe râul Bârlad, era la sud de satul Șerbănești și este probabil satul

precare, câteva documente care atestă meseria anterioară domniei, negoțul de pește, și o legendă, relatată de Moise Pacu, cum că voievodul moldovean s-ar fi născut într-un sat, dispărut între timp, aflat în fața Vadului lui Isac (Moise Pacu, Cartea județului Covurlui, București, 1891, p. 82, nota 1); informația profesorului gălățean este însă tratată cu circumspecție chiar de dânsul, fiind preluată din legendele locale. În același timp frații Cernat, se pare, stau la baza unei familii care dau oameni iluștri, cum ar fi generalul Alexandru Cernat – vezi Șerban Orăscu, Generalul Alexandru Cernat și ascendenții săi, „Danubius”, VIII-IX, 1979, p. 209-218).

³³ Ion T. Sion, Mărturii despre preoți și vechi biserici tecucene, în „Anuar”, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1996, p. 77.

³⁴ Vezi Arhim. Daniil Oltean, Repere ale istoriei vieții mănăstirești, p. 321, cu bibliografie.

³⁵ Iată, în continuare, în ordine alfabetică, comunele și satele care au avut urice de la Ștefan cel Mare și Sfânt în opinia profesorului Paul Păltănea. Mențiunile pentru Aldești, Bălăbănești, Băleni, Băneasa, Blânzi, Brăhășești, Cavadinești, Cerțești, Ciorăști, sat, comuna Priponești, Cismele, sat, comuna Smârdan, Comănești, sat, comuna Cavadinești, Corcioveni, sat, comuna Băhășești, Corod, Cositeni, sat, comuna Brăhășești, Drăgușeni, Fârțanești, Foltești, Fundeanu, sat, comuna Drăgușeni și Hăntești sat, comuna Buciumeni au apărut în ziarul „Viața liberă” nr. 4140, 2 iulie 2003, p. 7 și nr. 4177, 14 august 2003, p. 5. **Horincea**, Valea pâraului Horincea (izvorăște din zona satului Ghireasca, comuna Mălușteni, jud. Vaslui. Se unește, la sud de Cavadinești, cu pâraul Liscov și se varsă în Prut, la sud de satul Rogojeni), 10 august 1477, „când au robii turcii Horincea”, (DRH, A, II, p. 317 nr. 209). La data amintită, s-au „prăpădit” ispoacele satului Vinderei „din gura Lipovii” (pârâiaș ce se varsă în pâraul Jeravăț), comună în jud. Vaslui. Toponimul Horincea s-ar putea să se refere la ținutul, creat, după opinia lui Constantin C. Giurescu (Istoria Românilor, II, 1940, p.406), în secolul XV, deși este atestat la 8 aprilie 1528 (DIR, A, XVI, I, p. 295 nr. 206). Nu se poate însă admite că marginea de apus a ținutului era în zona satului Vinderei. De aceea presupunem ca la vremea jefuirii Horincii, pârcuri turcești s-au abătut și spre partea Vindereilor. Independența, hrîsov dat, la 15 mai 1484, lui Mihul, „Părcălabul de la cetatea Crăciuna”, pentru cumpărarea unui sat din ținutul Vaslui (DRH, A, II, p. 398-399 nr. 260). Cetatea Crăciuna a fost construită din lemn și pământ, de către Ștefan cel Mare și Sfânt în fața celei pe care o ridica Radu cel Frumos, domnitorul Țării Românești, la 13 iulie 1471. În acest scop a abătut apa Siretului de la cetatea lui Radu cel Frumos la cea pe care o amenajează în aceeași vreme (I. Bogdan, Documentele lui Ștefan cel Mare, II, 1913, p.312; C. Constantinescu-Mircești, Ion Dragomirescu, Contribuții cu privire la cunoașterea hotarului dintre Moldova și Țara Românească, de la întemeierea Principatelor și până la Unire, în Studii și articole de istorie, VI, 1964, p. 75). A fost distrusă, după părerea lui Constantin C. Giurescu (Istoria românilor, II, p.198) în cea de a doua domnie a lui Alexandru Lăpușneanu (martie 1564 - martie 1568). Era mai jos de Măxineni – Independența, se precizează în 1812 (Const. N. Tomescu, Tablou de 40 de mănăstiri și schituri din Moldova și cu arătarea moșiilor ce aveau ele în 1812, în Revista Societății istorico-arheologice bisericești din Chișinău, XXIII, 1933, p.315), la vărsarea râului Buzău în Siret. Ionășești, sat, comuna Nicorești. În partea de nord a satului a fost satul Scîlpotești, atestat documentar la 16 aprilie 1443 (DRH, A, I, p. 317, nr. 226). La o dată neștiută a fost cumpărat de la „Ștefan voevod, părintele domniei mele” de către

Balciu, arăta Petru Rareș la 16 aprilie 1546 (Catalogul documentelor moldovenești, Suplement I, nr.94). Jorăști, domnitorul dăruiește, la 12 ianuarie 1495, lui Focșa, Brehoi și Bontaș, „slugi nouă drepti și credincioasă” un loc „di pustii la fundul Covurluiului cu Apa, între Rădești și între Voinești”, ca să-și facă sat (DRH, A, III, p. 294-295 nr.159). Locul dăruit s-a numit Roșia. În 1872 era cătun al comunei Jorăști. Liești Mareș și alți răzeși, care l-au slujit „drept și credincios” pe domnitor, au primit de la acesta, la 11 ianuarie 1495, satul Merești, pe Bârlad (DRH, A, III, p. 291 nr.157). A fost pe teritoriul comunei Liești, înspre sud, la Șerbăneși (Th. Ciuntu, Dicționarul geografic, statistic și istoric al județului Tecuci, 1897, p. 130). Tot la 11 ianuarie 1495, domnitorul fiind la Vaslui, miluiește pe Stan Mierul cu „o giumătate de seliște”, pe Bârlad, Fundanii (DRH, A, III, p. 288-289 nr. 155). A fost în partea de sud a comunei Liești (T. Ciuntu, Dicționarul, p. 34). Editorii documentului au localizat-o la comuna Fundeni (DRH, III, p. 587). Propunerea nu poate fi admisă însă deoarece chiar până la 12 ianuarie 1722 satul s-a numit Nănești (Arhivele Naționale ale României. Direcția istorică centrală, doc. istorice, CDXXXII/82). Cu partea de jos a siliștii Fundeni, domnitorul i-a dăruit, la 12 ianuarie 1495, pe fete și frații lui, pentru „dreapta credință” (DRH, A, III, p. 299 nr.162). Frățilă și alți răzeși, rude ale lui, au fost ajutați de domnitor, la 12 ianuarie 1495, cu un sat „pe Bârlad, la Rătud, anume Liești”, pentru ca „ne-au slujit nouă drept și credincios” (DRH, A, III, p. 300-301 nr. 163). De observat că Satul Liești a fost la gura Jeravățului, pe partea stângă, menționat în documentul din 2 august 1414 al lui Alexandru cel Bun, prin care se dăruiește boierului Toader Potec și fratelui său, Dragul, un sat la gura Jeravățului, unde cade în Bârlad și au fost cnejii Lie și Țigănești. Hrisovul din 19 septembrie 1436, emis de frații Ilie și Ștefan V.V., face mențiunea că se dăruiește lui pan Dan Mesehnă și satul Lieștii la gura Jeravăței. De asemenea, prin zăpisul din 15 august 1636 al vornicului Pavalășcu Ghenghe (privitor la moartea unui om), se face mențiune despre locul Țigăneștilor de pe apa Bârladului, mai jos de gura Jeravățului, mai sus de Măciucași; și documentul lui Vasile Lupu din 4 august 1642 amintește de moșia Țigănești de pe apa Bârladului, mai jos de gura Jeravățului, mai sus de Măciucași. Satul Liești a dispărut și au rămas numirile: Valea lui Ilie și Dealul Ilie de pe partea dreaptă a Bârladului, la gura Jeravățului, amintire de la cnejii Lie și Țigăneștii; Dealul Țiganga (cota 210 și 158) de pe partea stângă a Jeravățului, la vărsarea lui în Bârlad; râpile Țiganca Mare și Țiganca Mică, cu deschiderea spre râul Bârlad; moșia Țigănești de pe apa Bârladului. Editorii au apreciat ca documentul se referă la satul Liești, comuna Priponești (DRH, III, p. 601, 626). Nu se poate accepta această localizare, întrucât într-o carte de judecată din 20 octombrie 1795 a răzeșilor din comuna Liești se precizează că moșia lor „umbă” pe cinci bătrâni: Frățilă, Florea și Danciu și Badea și Moros (de fapt Mareș), răzeșii dăruți la 12 ianuarie 1495 (Dumitru Iancu Tăbăcaru, Nostalgii răzășești, fără loc, fără an/, p. 66). Satul Crângani, nume transcris, uneori și Crânjani, situat pe teritoriul comunei Liești „între Siret și Bârlad”, a avut un uric de la „Ștefan voievod cel Bătrân”, se arată la 9 iunie 1632, când este atestat documentar (DRH, A, XXI, p.147-148 nr.118). Documentul publicat de I. Bianu, Documente românești, I, 1907, p.136, are data de 27 martie 1627, adăugată ulterior (DRH, A, XXI, p.766). A fost în zona satului Șerbănești inclus în Liești (T.Ciuntu, Dicționarul, p. 65-66). În 1938 era folosită denumirea Crângani-Șerbănești (DJAN, Galați, Camera Agricolă Tecuci, 1938, dos. 116, f. 21v). Lozova, sat, comuna Braniștea Duma Brudur, „boier al nostru”, este miluit de domnitor, la 14 noiembrie 1499, cu partea de jos a satului Țăpeștii, pentru ca „ne-au slujit drept și credincios” (DRH, A, III, p. 624-625 nr. 239). La 1 august 1842 se făcea precizarea: „Țăpești ce-i zice Lozova” (Analele parlamentare ale României, XIII, 2, p. 206). Lungești, sat, comuna Bălăbănești domnitorul întărește lui Stanciul, „Sluga noastră”, cumpărarea satului Drăghișani, de pe părul Jeravaț, de la Avar, fiul lui Ivan vistier (DRH, A, III, p. 206-207 nr.104). Original în limba slavă la DJAN, Galați, Fond Biblioteca „V.A.Urechia”, I/1. Nu se mai pot preciza condițiile în care documentul a ajuns în colecțiile Bibliotecii „V.A.Urechia”. Exista în această instituție în 1934, când îl publică Constantin N. Velichi (Documente inedite de la Ștefan cel Mare la Ieremia Movilă, Vălenii de Munte, p. 3-5). N-a cunoscut că mai fusese editat de

care, prin dispariție, a dat primii locuitori ai Fundeniului (numit mai târziu Nănești de Gios), iar locul acestui așezământ monahal este foarte posibil să se fi

Gheorghe Ghibănescu în 1904 (Din domnia lui Ștefan cel Mare, Iași, 1904, p. 45-46). Originalul era atunci în posesia Profirei Codreasca, Iași. I. Bogdan nu a mai putut revedea, în 1913, originalul (Documentele lui Ștefan cel Mare, I, p.493). Drăghisani a fost pe teritoriul satului Lungești (DRH, A, III, p. 581). Lungociu, sat, comuna Fundeni. Pârul și alte rude ale lui stăpâneau satul cu „dresuri” de la „Parintele domniei mele Ștefan voievod” precizează Petru Rareș, la 16 martie 1529 (DIR, A, XVI, I, p. 305 nr. 272). Trebuie să subliniem că Ștefan cel Mare face danii și cele mai multe sunt din 11-12 ianuarie 1495 (Ținând cont de faptul că râul Bârlad și-a modificat cursul, acum aceste moșii în mare parte sunt situate pe cursul inferior al Siretului), atunci când s-au împlinit 20 de ani de la lupta de la Podul Înalt (10 ianuarie 1475). Toate aceste danii sunt făcute în târgul Vaslui, unde se afla cu această ocazie voievodul, salutând și răsplătind pe mulți dintre supraviețuitorii aceluia istoric și glorios eveniment. Majoritatea daniilor făcute cu această ocazie cuprind moșii situate pe cursul inferior al Bârladului (DRH, A. Moldova, vol. III, nr. 157, p. 291-292; nr. 158, p. 292-294; nr. 159, p. 294-295; nr. 160, p. 295-296; nr. 163, p. 300-302.), iar ca suprafață cuprindeau câte o moșie întreagă (satele Merești, Tomcești, loc de pustiu la fundul Covurluiului cu Apă, Țigăneii la Dimaci, Lieștii. Se păstrează un „Zapis de la Vasile Foccești, prin care vinde lui Toderășco Iordache vistier partea sa de moșie din satul Lieștii; 1686/7194 februarie 5” BAR, Doc. Ist. CXXXVIII/43) (Ibidem, vol. III, nr. 155, p. 288-289; nr. 162, p. 299-300; nr. 156, p. 289-290; nr. 161, p. 297-298) sau numai jumătăți (jumătăți din Fundeni și jumătăți din Piscul). Constatăm că aceste danii sunt făcute și boierilor cu dregătorii (lui „pan Clănău spătar”, pentru „slujba lui dreaptă și credincioasă” (Ibidem, vol. III, nr. 156, p. 289-290. La 11 ianuarie 1495 i se face danie „giumătate din satul anume Piscul, pe Bârlad, parte de sus”), lui „pan Eremia postelnic” care „ne-a slujit nouă drept și credincios” (Ibidem, vol. III, nr. 161, p. 297-298. La 12 ianuarie 1495 i se face danie „din satul anume Țigăneii, pe Bârlad, parte de jos”), dar și celor fără dregătorii, adică slujitorilor („sluga noastră Stan Mieriul” (Ibidem, vol. III, nr. 155, p. 288-289. La 11 ianuarie 1495 i se face danie „giumătate de seliște la Bârlad, anume Fundeanii, parte din sus”), din care vedem că nu era vorba de danii făcute țăranilor liberi. În cazul daniilor făcute slujitorilor („slugilor noastre”), observăm că sunt date unor grupuri de persoane înrudite: pentru doi-trei frați: „aceste adevărate slugi ale noastre: Mareș, și Duma Mălăescul, și Sima, și Nicoară și Petrică ne-au slujit drept și credincios” (Ibidem, vol. III, nr. 157, p. 291-292. La 11 ianuarie 1495 i se face danie „un sat pe Bârlad, ...Mereștii”) sau „acești adivărați slugile noastre, Focșa și Berehoiu și Bantăș, slugi noi drepti și credincioasă” (Ibidem, vol. III, nr. 159, p. 294-295. La 12 ianuarie 1495 li se face danie „un loc de pustii la fundul Covurluiului cu Apă, între Rădești și între Voinești”). Subliniem iarăși că daniile lui Ștefan cel Mare care ne interesează în acest studiu de caz sunt: „Mareș, lui Duma Mălăescul, lui Sima, lui Nicoară și lui Petrică la 11 ian. 1495 satul Merești, pe Bârlad (19c, doc. 157); Stan Mieriul la 11 ian. 1495 jumătate din seliștea Fundiani, pe Bârlad (19c, doc. 155.); Clănău spătar la 11 ian. 1495, jumătatea de sus din satul Piscul, cu jumătate de moară (19c, doc. 156); Petru ușar și surorilor sale la 11 ian. 1495, jumătate din satul Tomcești, pe Bârlad și jumătate din zăgazul pentru prins pește, ce este la Bârlad (19c, doc. 158); Eremia postelnic la 11 și 12 ian. 1495, jumătatea de jos din satul Piscul, pe Bârlad, cu jumătate de moară (19c, doc.156,161.); Fete și fraților lui Vasii și Tatul la 12 ian. 1495, jumătate din seliștea Fundeni, pe Bârlad (19c, doc.162); Frățilă și nepoților lui Mareș, Florea, Danciul și Bădea la 12 ianuarie 1495, satul Liești, pe Bârlad (19c, doc.163.); Toader pisarul domnesc la 24 ian. 1496, jumătate din satul Ciofrești, partea de sus, de la Gura Gerului pe Bârlad și a patra parte din venitul bălții Bârladului (19c, doc. 196,197); Frunteș stolnic la 24 ian. 1496, jumătate din satul Ciofrești, partea de jos, de la Gura Gerului pe Bârlad și a patra parte din venitul bălții Bârladului (19c, doc. 196, 197); Cristea <1457 apr. 12-1504 iulie 2>, O parte din satul Gârlești pe Bârlad (67, p. 114, nr. 32).

confundat cu prima biserică a satului Șerbănești, aflată la vărsarea Bârladului în Siret. După părerea mea toate aceste presupuneri ale unor istorici importanți nu se susțin. Actuala pădure de salcâm dintre Șerbănești și râul Siret, plantată în 1901, se află pe vechiul curs al râului Bârlad care la vărsarea în Siret cuprindea și delta lacului Tălăbasca. Așadar aici se vărsa inițial Bârladul și de aceea satul Merești era pe Bârlad, așa cum scrie documentul domnitorului foarte clar. Vom insista în cele ce urmează doar asupra acestei mănăstiri, a amplasării ei și a eventualelor urme rămase în lumina unei mărturii încă de la începutul secolului al XIX-lea, care aduce și câteva informații nevalorificate până acum. Subliniem că mănăstirea este unul din cele mai vechi așezăminte monahale menționate ca atare pe teritoriul ținutului Tecuci. Nu știm încă dacă mănăstirea era de monahi sau de monahii; însă pe temeiul antroponimului Agapie înclinăm să credem că era un așezământ monahal pentru călugări. De asemenea, nu cunoaștem hramul acesteia, nici anul întemeierii; exista însă sigur înainte de 1448, data când este atestată, poate chiar în secolul al XIV-lea! Bârlăjița sau Bârlovița este, după Theodor Ciuntu³⁶ o gârlă care „se formează din Siret când vine mare, merge șerpuind (prin) satele Bursuci, Vultureni și Liesci și se varsă în Bârlad, în fața satului Liesci. Vara adeseori seacă. Când vine Siretul mare aduce mult pește”³⁷. Mihai Costăchescu, în comentariul său la documentul din 1448 notează că „Bârlădețul e totuna cu Bârlăzelul, o gârlă a Siretiului ce începe la Tălăbeasca și Blehani și ține până pe la Șerbeștii-Vechi. El se vărsa altădată în Bârlad, de unde numele de Bârlădeț. Pe aici era cursul vechi al Bârladului, care nu se vărsa în Siretiu la Călieni și Șerbănești ca azi, ci mergea în jos, alături cu Siretiul poate până la Dunăre”³⁸. Și istoricul tecucean Ion T. Sion este de părere că pârau Bârlăjița „este una din numeroasele gârle ce se formau în interfluviul Siret-Bârlad, din cauza inundațiilor. Bârlojița se vărsa în Bârlad, probabil, la vest de satul Torcești, comuna Umbrărești”³⁹. Potrivit aceluiași istoric, Bârlovița „indică mai multe cursuri de apă cu același nume, dar niciunul din ele nu trebuie căutat pe teritoriul satului Blăjari de azi, component al comunei Ivești (cum ne sugerează editorii documentului din DRH citat, n.n.)”, ci „numele Bârlovița se documentează în relație cu satele: Umbrărești, Sinești, Țigănei, Bucești, Liești și, mai la sud, cu satul Mogești (și varianta Mănjăști) în hotar cu Piscul”⁴⁰. Stabilirea locului de vărsare a Bârlăjiței în Bârlad („gura Bârlăjiței”) este dificilă pe de o parte, întrucât nu a fost doar un singur curs de apă cu acest nume,

³⁶ Theodor N. Ciuntu, Dicționarul, p. 18.

³⁷ Același autor scrie în altă parte: „Gârla Bârlovița pleacă din Siret, merge în direcție de la N spre S-E, șerpuiește prin vechiul sat Liești și se varsă în Bârlad, în raionul satului”, Theodor N. Ciuntu, op. cit., p. 118.

³⁸ Mihai Costăchescu, Documente moldovenești întocmite înainte de Ștefan cel Mare, p. 337.

³⁹ Ion T. Sion, Observații asupra indicelor de nume, în Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”, Iași, 21, 1984, p. 534.

⁴⁰ Ibidem. Despre toate aceste sate vezi Ion T. Sion, Umbrărești, vatră milenară de istorie, Focșani, 1999.

ci cel puțin două⁴¹, iar pe de altă parte, deoarece „în urma lucrărilor de regularizare a apelor, cursul Bârladului a fost mutat spre apus în această zonă cu circa 2 km”⁴². Îmi pare rău pentru distinșii cercetători istorici care s-au pronunțat aici! Am mai spus și altădată, o mai spun și acum, că cercetarea istorică numai din birou sau arhivă nu este întotdeauna suficientă. Trebuie verificată fiecare dată în teren și surprizele nu o să întârzie să apară. În cazul nostru vă spun astăzi că ruinele acestui așezământ monahal sunt încă la vedere lângă pădurea de lângă satul Merești (aproximativ satul Hanu Conachi de astăzi), adică între el și fostul sat Tălăbești, sat astăzi dispărut! Astăzi se mai păstrează numele Bârlovița ca denumire a unui „teren agricol și forestier în lunca Siretului, la SE de satul Salcia, pe teritoriul administrativ al comunei Umbrărești”⁴³. Hidronimul mai apare și în alte câteva documente ulterioare. Astfel apare o carte domnească din 28 martie 1636 a voievodului Vasile Lupu care cerea „lui Crăstian vătah”, ca măsură la jalba satului Torcești, nepoții lui Bilăiu, să facă cercetări „pentru o ocină și moșie den Brălădiț pără în apa Brăladului, pân poenile Agapiei pre locul frasinului pren gârla lui Spin, până în hotarul Umbrăreștilor”, întrucât „merg alți oameni de le cosesc fânul și le împresoară moșia cu țăriia lor dreptu”⁴⁴. Pe baza acestei relatări, Paul Păltănea crede că înainte de data respectivului document (28 martie 1636), satul „unde este Agapie” dispăruse, menționând că el se afla pe teritoriul comunei Umbrărești, unde este acum pădurea pe care localnicii o numesc „Balș”⁴⁵. „Numele Agapie apare și în alte documente, scrie istoricul Sion și de fiecare dată este pus în relație cu satul și moșia Torcești, iar pe un plan hotarnic din 1872, întocmit de inginerul Nicoleanu, îl aflăm însemnat pe malul drept al râului Bârlad”⁴⁶. Pe baza antroponimului Agapie, Ion T. Sion situează mănăstirea în partea de nord-vest a pădurii numită Balș, de pe teritoriul satului Torcești, comuna Umbrărești, județul Galați⁴⁷, localizare însușită și de Paul Păltănea⁴⁸, dar eronată. Așadar ambele sate, Blăjari și „satul lui Agapie” se aflau pe malul drept al râului Bârlad, ceea ce înseamnă că și mănăstirea se găsea în acest spațiu. Preotul I. C. Beldie cunoștea și el „numele unei mănăstiri numită Agapia, care se afla lângă Galați, la vărsarea în Siret a râului Bârlad, care pe atunci se vărsa în Siret, nu lângă Ivești, ci mult mai jos. În viile de pe malul Siretului este chiar un loc care se cheamă Mănăstirea”⁴⁹.

⁴¹ Ion T. Sion, *Observații asupra indicelor de nume*, p. 534. Potrivit autorului, într-o carte de hotărnicie a moșiilor Ivești și Torcești din anul 1892 se pomenesc de doi craci ai gârlei Bârlovița.

⁴² Ion T. Sion, *Observații asupra indicelor de nume*, p. 534, nota 9.

⁴³ Sorin Geacu, *Județul Galați. Dicționar*, p. 28.

⁴⁴ Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, III, Iași, 1907, p. 261, doc. 156; Ion T. Sion, *Mărturii despre preoți*, p. 77.

⁴⁵ Ion T. Sion, *Observații asupra indicelor de nume*, p. 533-534.

⁴⁶ Idem, *Mărturii despre preoți*, p. 77.

⁴⁷ Ibidem

⁴⁸ Paul Păltănea, *Peceți ștefaniene*, p. 15.

⁴⁹ Econ. dr. I. C. Beldie, *Așezări mănăstirești covurluiene*, în „Sfetnicul plugarilor”, an II, nr. 1, Galați, ianuarie 1936, p. 297.

O însemnare făcută în prima jumătate a secolului al XIX-lea într-o condică de către preotul Nicolae Drăguș⁵⁰ de la biserica Sf. Spiridon din Galați aduce câteva elemente necunoscute despre această mănăstire. Consemnăm însemnarea respectivă: „1802. La oct(ombrie) 14 s-a făcut un cutremur mare, care altă dată n-a mai fost altul, la al 7-lea ceas din zi, cât a(u) picat unele case și dughene și o mănăstire mare ce era făcută la apa Bârladului, la sat Blăgești care mănăstire era de piatră și s-au risipit de tot”⁵¹. După cum vom argumenta în continuare, însemnarea se referă tocmai la Mănăstirea de la gura Bârlăjiței. Mărturia adusă de preotul Drăguș că era o mănăstire mare infirmă părerea istoricului Paul Păltănea că acest așezământ monahal și altele din zonă „erau modeste schituri”⁵². Apoi, spre deosebire de multe locașuri mănăstirești din ținutul Covurlui de dinainte de anul 1800, mănăstirea de care ne ocupăm nu era din lemn ci de piatră, adică zidită. Probabil că mănăstirea n-a fost de la începuturile ei construită din piatră; oricum presupunem că zidirea acesteia era foarte veche, și poate și din această cauză n-a rezistat la cutremur. Și tot din cronica vrednicului slujitor gălățean mai aflăm că mănăstirea se afla la apa Bârladului, pe teritoriul satului Blăgești. Situat pe Bârlad confirmă precizarea „pe Bârlad... la gura Bârlăjiței” din documentul de la 1488, citat mai sus. În Moldova se mai cunosc mai multe sate cu numele Blăgești, în județele Bacău, Suceava și Vaslui⁵³, dar niciunul dintre acestea nu este situat pe albia râului Bârlad. Satul Blăgești din cronica preotului Drăguș este de fapt satul Blăjerei, situat pe malul drept al Bârladului⁵⁴, menționat în același document din 1448. El apare și sub forma Blăjerei, într-un document de la 21 februarie 1625, prin care Radu Mihnea voievod (în a doua domnie a sa, septembrie 1623 – 13/23 ianuarie 1626) întărește „cneaghinii” Mărica, fiica lui Cârstea, fost mare vornic, jumătate din acest sat, partea de jos, „unde se chiamă la Buiar” și cu vad de moară cumpărată de tatăl ei, în vremea lui „Eremia Moghilă voievod” de la nepoții lui „moș Bășmag” din „privilegiul de mărturie pe care l-au avut ei de la Ion voievod”⁵⁵, precum și în documentul din 23 octombrie 1635, când șetrarul Chicoș

⁵⁰ Preotul Nicolae Drăguș (1776-1861) a slujit la biserica Sf. Spiridon, Galați, din 1814 până la 1861. Despre însemnările și condica sa vezi: Remus Caracaș, O cronică gălățeană de acum o sută de ani, în rev. „Prietenii istoriei literare”, I, 1931, p. 382-394; Pr. Eugen Drăgoi, Preotul Nicolae Drăguș din Galați și cronica sa, Editura Partener, Galați, 2010, 58 p. + 3 pl.

⁵¹ Pr. Eugen Drăgoi, Preotul Nicolae Drăguș din Galați și cronica sa, p. 40-41.

⁵² Paul Păltănea, Peceti ștefanienă, p. 177.

⁵³ Vezi Tezaurul toponimic I, p. 97-98.

⁵⁴ Paul Păltănea, Repertoriul documentelor istorice referitoare la județul Galați, 1430-1650, în manuscris dactilografiat, 1985-1990, la Biblioteca V. A. Urechia, Galați (cota IV/6787), comentariu la doc. nr. 15; Tezaurul toponimic, I, p. 98-99.

⁵⁵ Documente privind istoria României, A, Moldova, veacul al XVII-lea (1621-1625), volumul V, Editura Academiei RPR, București, 1957, p. 322, nr. 427; Paul Păltănea, Repertoriul documentelor, comentariu la doc. 370.

primește poruncă să meargă la Țigănei⁵⁶ și la Blăjeri să aleagă părțile de moșie pe care le stăpânea atunci Roșca vornicul, împresurate de răzeșii din cele două sate⁵⁷. Autorii Tezaurului toponimic înregistrează pentru Blăjeri și variantele: Blăjeștii, la 1774, 1839 și 1844⁵⁸. Satul Blăjari se afla atunci între apele „Bârlad și gârla Bârlovița, pe un șes mlăștinos și supus inundațiilor”⁵⁹, pe malul drept al Bârladului⁶⁰ și este amintit de mai multe documente din secolele XVI-XIX⁶¹. Datorită inundațiilor provocate de râul Bârlad, în anul 1881 satul a fost strămutat în partea de sud a comunei Ivești. La 1897 era „aproape contopit cu satul Diecheni și târgul Ivești”⁶². Într-o hotarnică a moșiilor Torcești și Țigănia din 25 iulie 1777 se mai spune: „Și din piatra vechi ce este hotar moșii Blăjărilor a dumisale logofăt Vasăle Razu, am măsurat curmezișul drept pi din vale di bisărică în sus, pân’în hotarul Bozăeștilor (fost sat pe dreapta râului Bârlad, la sud de Umbrărești, n. ns.) undi au arătat răzășii”⁶³. „Iar lungul moșii Țăgăanii este și în hotarul Umbrăreștilor, undi am pus piatră hotar, în capul Bârloviții, supt un ulm, până în hotarul Ioveștii, unde să întâlnește cu Stăneștei, cu Agapiia”⁶⁴. Pi din vale de bisărică e vorba, cred, de vechea biserică din Blăjeri -Ivești. Stăneștei este de fapt Sineștii, fost sat între matca veche și cea nouă a Siretului, lângă satul Salcia, județul Galați⁶⁵. O descriere aproape identică se face și în mărturia hotarnică a acelorași moșii, 13 ani mai târziu, la 25 iulie 1787 făcea această descriere: „Și din piatra veche, ce este hotar moșiei Blăjeștilor a domnii sale logofătului Vasile Razu, am măsurat curmeziș, drept pe din vale de biserică, până în hotarul Bozieștilor...”⁶⁶. În

⁵⁶ Satul Țigănei a dispărut. Era situat pe teritoriul satului Torcești. Vezi Ion T. Sion, *Observații asupra indicelor de nume*, pag. 535; Paul Păltănea, *Repertoriul documentelor*, comentariu la doc. nr. 249, addenda; *Tezaurul toponimic*, II, p. 1233.

⁵⁷ Teodor Codrescu, *Uricariul*, II, Iași, 1889, nr. 8, p. 116. Vezi comentariul lui Paul Păltănea (*Repertoriul documentelor istorice*) la doc. nr. 249. Constantin Roșca era mare vornic în Țara de Jos (1616-1622). Mai apar în documente Tanase-pârcălabul, care a fost fiul spătarului Ionașcu, feciorul visternicului Gheorghe Roșca, fratele vornicului Vasile și al lui Matei, ascendentul familiei Bosie-Codreanu; neamul Roșca este cu mult mai vechi: Mitropolitul Grigorie Roșca (†1570), văr cu Petru-Vodă I Rareș (Ioan Antonoviei, *Documente Bârlădene*, 5 vol. (Bârlad-Huși, 1911-1926) și *Din trecutul nostru*, 17-20, 1935, p. 12., Dosarele 523, 524, 525, 1825, și 526, 1826, 1328 file. Dosarul 530, 1835, 159 file, al lui Ștefan Roșca).

⁵⁸ *Tezaurul toponimic*, I, p. 98-99, nr. II, VIII, XII.

⁵⁹ Theodor N. Ciuntu, „*Dicționar Geografic Statistic și Istoric al județului Tecuci*” din 1894, p. 22.

⁶⁰ Paul Păltănea, *Repertoriul documentelor*, comentariu la doc. nr. 15.

⁶¹ Mai multe date despre stăpânirea unor părți din sat la Paul Păltănea, *Repertoriul documentelor*, comentariu la doc. nr. 15. Vezi și N. Stoicescu, *Repertoriul*, p. 90 și 147 (n. 109 bis).

⁶² Theodor N. Ciuntu, op. cit., p. 22.

⁶³ *Documente istorice tecucene*, vol. II, doc. 105, p. 126.

⁶⁴ *Ibidem*, doc. 105, p. 127. Țigănia (Țăgăanii) a fost sat lângă satul Torcești, județul Galați. Vezi *Tezaurul toponimic*, II, p. 1233. Ioveștii este vechea denumire a satului Ivești, județul Galați. A se vedea *Tezaurul toponimic*, I, p. 596, 605-606.

⁶⁵ *Tezaurul toponimic*, II, p. 1067-1068.

⁶⁶ *Documente istorice tecucene*, vol. II, doc. 128, p. 157.

continuare se mai spune: „Am tras și la capul moșiei din susu, despre Umbrărești, din matca Bârladului, subț un lanu, până în hotarul Iovești, unde se întâlnește cu Sineștii i cu Agapia”⁶⁷. Iar profesorul Doru Parascan, pe baza unei atente observații a hărții fizice a locului, coroborând și argumentele istoricului Ion T. Sion cu datele furnizate de preotul Drăguș, susține că mănăstirea s-a aflat pe teritoriul fostului sat Blăjerei de pe malul drept al Bârladului. Iar „Unul dintre argumentele invocate de profesorul Sion pentru localizarea mănăstirii la Torcești, scrie profesorul Doru Parascan, este și o hotarnică a moșiei Torcești, făcută la 1777. Din acest act aflăm că măsurătorile lotului, care încep din „piatra veche” ce despărțea această proprietate de cea a Blăjerilor, se fac pe „din vale de biserică”. Din păcate nu ne putem pronunța cu certitudine dacă documentul face referire la biserica mănăstirii sau, cum credem și noi, la biserica satului Torcești. Dacă istoricul tecucean are dreptate atunci când afirmă că „Agapie trebuie situat pe locul unde se află acum pădurea numită de localnici Balș, partea de nord a acestei păduri de pe teritoriul comunei Umbrărești, județul Galați”, adică în zona satului Torcești, înseamnă că, după teoria domniei sale, satul Blăjerei rămânea situat în partea de sud a pădurii, mănăstirea fiind asociată, în mod paradoxal, de către un cunoscător al așezămintelor monahale din teritoriu, precum preotul Drăguș, cu localitatea mai îndepărtată, anume Blăjerei. În concluzie, mănăstirea de la gura Bârlăjiței trebuie să fi fost „la Blăjerei”, după cum scria și părintele Drăguș, adică la sud de satul Torcești, pe malul drept al Bârladului, probabil pe teritoriul fostului sat Blăjerei”⁶⁸. Preotul cronicar Nicolae Drăguș ne mai furnizează știrea că în urma cutremurului s-au risipit de tot și, în fine, că acest nefericit eveniment s-a petrecut la 14 octombrie 1802. Dacă anul întemeierii mănăstirii de la Torcești nu-l cunoaștem, știm acum sigur că ea și-a încetat existența în toamna anului 1802. Probabil că la acea dată, mănăstirea se afla în declin; este posibil ca dese revărsări ale Bârladului să o fi afectat⁶⁹ sau poate că n-a mai fost reparată și consolidată în urma slăbirii construcției datorită seismelor anterioare⁷⁰. Ruinarea completă a mănăstirii de la începutul secolului al XIX-lea a făcut ca numele acesteia să nu mai apară în documentele și catagrafiile ulterioare. Credem că și

⁶⁷ Ibidem, doc. 128, p. 158.

⁶⁸ Scrisoare din 24 februarie 2015, aflată în colecția noastră.

⁶⁹ Pe la 1881 satul Blăjari, situat pe malul drept al Bârladului, a fost strămutat din cauza inundațiilor râului Bârlad, în partea de răsărit a comunei Ivești, localnicii din fostul Blăjari, formând în noua locație cartierul Blăjerii de Sus; acest cartier, la 1897 făcea parte din comuna Torcești, județul Galați. O altă parte a blăjarilor a întemeiat satul Blăjerii de Jos pe teritoriul comunei Bucești, județul Galați. Vezi Theodor N. Ciuntu, „Dicționar Geografic Statistic și Istoric al județului Tecuci” din 1894, p. 20.

⁷⁰ Un cutremur mai mare în zonă a mai fost în anul 1738, la 31 mai, când „au căzut multe mănăstiri... și la acestu cutremur multe morți de om s-au făcut și pământul a crăpat pe multe locuri”, „ș-alte bisărici și curți s-au smintit”. Vezi Însemnări de pe manuscrise și cărți vechi din Țara Moldovei (editat de I. Caproșu și E. Chiaburu), vol. I (1429-1750), Casa Editorială Demiurg, Iași, 2008, p. 483-484, 486.

arhiva și odoarele mănăstirii s-au pierdut odată cu prăbușirea ei, în timpul devastatorului cutremur de pământ. Mănăstirea de la gura Bârlăjiței nu pare să fi fost închinată vreunei mănăstiri sau schit din afara granițelor țării, altfel s-ar fi păstrat mărturii despre aceasta în documentele vremii. Știm însă că satul Blăjerei, a aparținut de Mănăstirea Barnovschi din Iași⁷¹. Cu titlul de simplă ipoteză putem considera că „Ștefan ce au fost căpitan, ce iaste călugăr”, menționat între martorii unui zapis din 17 februarie 1668 prezenți la vânzarea unor părți de moșie din Blăjerei, hatmanului Nicolai Racoviță, va fi fost închinoviat la Mănăstirea de la gura Bârlăjiței⁷². Și nu este exclus, de asemenea, ca Tudor, adică „călugărul din Ivești”, care era martor la 3 iunie 1674 la scrierea unui act în Iași, act prin care Simion din Umbrărești dăruiește vornicului Ionașcu Balș toată partea lui din satul numit Ivești, să fi avut metania la aceeași mănăstire⁷³. Deși este una lapidară, însemnarea cronicarului preot Nicolae Drăguș de la biserica gălățeană Sf. Spiridon contribuie la cunoașterea istoriei și localizării unui important așezământ monahal de pe teritoriul Arhiepiscopiei Dunării de Jos, care a avut o existență de peste 350 de ani⁷⁴. Aștept să vedem când și cine o să redeschidă cercetarea pentru aflarea adevărului istoric în cazul acestui așezământ monahal, actualele păreri rămânând deocamdată doar niște păreri care nu se văd în teren și nu sunt acoperite de logică. În fine, un alt sat Braniștea⁷⁵, dispărut, s-a aflat în partea de nord-est a satului Fundeni, pendinte de ocolul Privalului⁷⁶. Astăzi a rămas doar titulatura acestei seliști în apropiere de lacul Tălăbasca și presupusa vatră a satului Tălăbești, astăzi dispărut și el. Să notăm și „Ispravnicii din Moldova - și Valahia sub ocupația rusă (1808-1812)”, din cercetarea lui Aurel V. Sava⁷⁷: jud.Tecuci:

- spătarul Gheorghe Constandache 1808 - 28 ianuar 1809
- serdarul Nicolae Stamatini 1808 - 15 februar 1809

⁷¹ Documente istorice tecucene, vol. II, doc. 45, p. 47.

⁷² Ibidem, vol. I, doc. 32, p. 37-38.

⁷³ Paul Păltănea, Noi completări, p. 198.

⁷⁴ Apud pr. Eugen Drăgoi, Mănăstirea de la Gura Bârlăjiței, un dosar care rămâne deschis, rev. Axis libri, Galați, An VI, nr. 21, decembrie 2013.

⁷⁵ Braniște este un cuvânt de origine sud-slavă, în special bulgară (браниште „pădure oprită”), fiind de o mai largă circulație pe vremuri, astăzi însă trecut în lexicul pasiv. Sensurile lui de bază sunt: (1) „pădure rezervată în care este interzisă tăierea copacilor”, (2) „fâneată rezervată”. Cu funcție de apelativ îl găsim în scrierile vechi: „Ce îndată au ales o samă de boieri, cu Buhuș visternicul, și l-au trimis la braniște, după Alexandru Vodă, să-i îndireptedză calea pe la Huși, pre Bârlad în gios” (Miron Costin, 11, p. 175). „Umblând oamenii nelipsit prin pădure, s-au împreștiat dihaniile de prin braniști” (1718, după 1, vol. I, p. 64). În terminologia entopică acestui cuvânt îi corespund sinonimele: apărătură, opritură, popritură, rezervație. Documentele vechi (sec. XV-XVIII) atestă mai multe nume topice de acest fel: Braniște (jud. Neamț), Braniștea (jud. Galați), Braniștea Domnească (jud. Iași), Brănișteni (Brănișteri, jud. Neamț) (12, p. 41-42; 13, vol. I, partea IV, p. 36-37).

⁷⁶ Tezaurul toponimic, I, p. 141.

⁷⁷ Aurel V. Sava, Ispravnicii din Moldova și Valahia sub ocupația rusă, Chișinău, 6 pagini, 1934, Arhivele Basarabiei, An. 6, Nr. 1, 1934, p. 103-112, pdf (1.766Mb).

- comis Costache Conachi 28 ianuar 1809 - oct. 1809
- căminar Ion Greceanu 15 februar 1809 - 1 april 1810
- serdarul Nicolae Stamatina oct. 1809 - 1 april 1810
- jienicer Constantin Tiriechioglu 1 april 1810 -?
- Petrache Sturza fost ispravnic de Roman 1 april 1810 - oct. 1810
- paharnic Gheorghe Vărnăv oct. 1810.

În anul 1835, atunci când în Moldova s-a trecut deja la o nouă organizare administrativ-teritorială, ținuturile administrative numite Tecuci și Covurlui erau acum compuse din următoarele 7 ocoale:

1. Ținutul Tecuci (ocoalele Bârladului, Nicorești, Berheciului și Zeletin).

2. Ținutul Covurlui (ocoalele Siretului, Prutului și Horincei). Deci, între anii 1816 și 1835 s-au desființat deja Ocoalele Polocinului și Târgului foste la ținutul Tecuci, precum și Ocolul Mijlocului de la ținutul Covurlui, satele acestora trecând la ocoalele vecine.

Anexa nr. 1

ȚINUTUL TECUCI ÎN ANUL 1774⁷⁸

1. Ocolul Privalului: Privalul⁷⁹

⁷⁸ În „Academia de Științe a RSSM, Recensămintele populației Moldovei din anii 1772-1773 și 1774/ Alcăt., cuv. introd. și coment. de P.G. Dmitriev, sub red. lui P.V. Soveto, vol. VII, partea I”, în continuare se v-a folosi „P.G. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975”.

⁷⁹ În 1879 iunie 5, mai mulți țărani din satul Prival, inundat de apele Siretului, solicită sprijin subprefectului plasei Bârlad pentru împământenirea lor grabnică în noua așezare Tudor Vladimirescu. Copie de pe suplica mai multor locuitori din cotuna Prival adresată D-lui Suprefect al plasei Berlad la 5 iunie 1879. Siretul dușmanul nostru neîmpăcat, debordând, ne-au adus iarăși cu undele sale calamitățile și nenorocirile des suferite în trecut. Astfel că satul nostru Prival, pășunile și fânașurile și, în fine, tot avutul nostru mobil și imobil, actualimente, sunt prada unei teribile inundațiuni, suntem în pericol de ne primejdui chiar și vieța, lipsindu(-)ne or(i)ce mijlocu de scăpare fiind deodată înconjuțați de acest flagel. Nimeni altul, D-le Subprefect, decât Dvs. nu poate cunoaște mai bine trista noastră pozițiune și dese neorociri ce ne-au isbit în anii din urmă. Așa că, astăzi, putem zice că am agiunsu la sapă de lemn. Forțați de aceste înpregiurări am fost cerut, prin petițiunea anterioară, strămutarea noastră în noul satu ci i s-au dat numele de Tudor Vladimirescu de pe moșia statului Gheoldamul și Ciofrestii unde, după stăruințele onorab(ilei) autorități respective, ni s-au și fost măsurat și delimitat de inginer câte 20 prăjini locu de casă și grădină, pe care unia din noi și începusem deja a construi după puțință noile noastre acarete. Mai dzilele trecute înaintea acestei noi inundațiuni, Primăria respectivă, motivată de ordinul Dvs., ne-au făcut cunoscut să încetăm de a mai face vr(e)o lucrare pe acele locuri, la care dispozițiune au trebuitu neapărat să ne și supunem, încetând cu desăvârșire or(i)ce mișcare, ba unii din noi descorajați de această măsură și abandonase locurile credzând, pentru moment, că vor fi scutiți pe viitor de înecăciune, deoarece Siretul nu debordase până în present, norocul însă s-au schimbat plecând iarși pe drumul fatalității și astăzi ne aflăm din nou în ghearele sale. Deplorabila stare în care ne aflăm, D-le Subprefect, ne silește a repeta din nou cererea noastră anterioară și a vă ruga cu respect ca, pe părintele plășii, să binevoiați a stăruia cu tot dinadinsul pe lângă onorab(ilele) autorități competente, ca nu numai a face spre a ni se da acele pământuri în posesiune dar să grăbească chiar aprobarea împământenirii noastre cât se va putea mai curând pentru ca să putem avea timpul

necesar a ne face casse sau bordeie, precum și adăposturi de vite în cursul verei prezente unde urmează apoi // să ne strângem și recolta de pe câmp ca să nu mai intrăm și în iarna fiitoare(!) iarăși nepregătiți, să fim espuși(!) la un îndoit pericol deoarece aici nu mai e nici un chip de a mai viețui în această localitate plină de nenorociri. Cu respect. Semnați: Ștefan V. Vlad, Neculai Ioan, Ion V. Vlad, Ioan Andone, Neagu Radu, Ștefăni Gurău, Andone Gurău, Vasile Nedelcu, Toadir Borcea, Vasile Constantin, Apostu Toadir, Constantin Gh. Nedelcu, Gheorghe C. Dumitrachi, Dumitru Toader, Vasile Trifan, Toadir Constantin, Constantin St. Chilaru, Iancu Constantin, Vasile Negoită. Pentru conformitate, H. Bottez(?) ANR-SC, Buc., fd. Ministerul Agriculturii și Domeniilor, 1/1881, f. 77 f/v, copie. Marius Chelcu, Orașul Tecuci. Stăpânirea și organizarea teritoriului urban până la Regulamentul Organic, Cluj- Napoca, Academia Română, Centrul de Studii Transilvane. „Fixarea hotarului dintre **moșiile Privalu și Pinău (Peneu) de la ținutul Covurlui** încă din 1842 este urmată de intervenția din 21 iunie 1843 a arhimandritului Neonil pe lângă **Costache Sturza** (la 27 iunie 1893 primarul Bacăului Gheorghe Sturdza, fiul beizadelei Costache Sturdza și nepot al domnitorului Ioniță Sandu Sturdza, vine cu cea mai bogată donație de 948 volume și cu explicația gestului său: „...vin a oferi Bibliotecii Publice din acest oraș Bacău fondu cărților ce posed, ca cei cari nu știu să poată învăța, iar cei care știu ceva, să se poată perfecționa; cu această condiție ca acel fond să poarte numele Beizade C. Sturdza.” La începutul veacului al XIX-lea, proprietari la Ruginoasa erau Sturdzeștii. Când bătrânul Săndulache s-a stins, castelul a revenit fiului său Costache, „om josnic și arogant”, poreclit „bețivul”. El era văr cu domnitorul Mihail Sturdza. Maria Ghica era socotită de contemporani ca fiind de o frumusețe „strălucită”. Îndrăgostită de poetul Alexandru Beldiman, a renunțat curând la el și, în 1824, s-a căsătorit cu beizadea Nicolae Sturdza, fiul domnitorului Ioniță Sandu Sturdza. După încheierea păcii de la Adrianopol a voit să plece în Rusia cu generalul cneaz Muhanov, dar fiindcă acesta nu i-a asigurat, la plecarea din Iași, mijloace comode de transport, cum era ea obișnuită s-a certat cu el, l-a palmuit și de la Sculeni s-a reîntors în Iași. La puțin timp după aceste întâmplări, cucoana Marghiolița s-a recăsătorit cu marele logofăt Costache Sturdza, stăpânul Ruginoasei, neținând seama că el se apropia de 60 de ani. Unul dintre don juanii Iașului vremii, Nicolae Roznovanu, care era fiul lui Gheorghe Roznovanu, a început să facă o curte asiduă cucoanei Marghiolița, deși era văr primar, după tată, cu primul ei soț, beizadea Nicolae Sturdza, cel redus la minte, care murise în anul 1832. Ca să scape de curtezanul soției sale, Costache Sturdza a întreprins cu aceasta o călătorie prin întreaga Rusie. Numai că și aprigul Nicolae Roznovanu i-a urmărit însă îndeaproape. În înțelegere cu Nicolae Roznovanu, Marghiolița a pus la cale un plan prin care urmărirea să-l oblige pe Costache Sturdza să divorțeze. Domnița Marghiolița a fost mutată la Ruginoasa, în grija lui Săndulache Sturdza, dar Roznovanu a plecat spre conac, pentru a-și lua dragostea pe care credea că o merită. „Urcând scările palatului, arnăuții au dat peste fiul lui Costache Sturdza, care, cu ultimul pistol, a vrut să apere onoarea domniței Marghiolița, mama lui vitregă. Un arnăut a reușit să-l ucidă cu un cuțit pe Săndulache. Roznovanu a intrat, a luat-o în brațe pe Marghiolița și a plecat cu ea. Cucoana Marghiolița, „leșinată” în apartamentul său, fu transportată în castelul curtezanului ei de la Stânca – Iași. Aceasta este prima povestire tragică de la palatul de la Ruginoasa, în urma căreia logofătul Costache a abandonat palatul. Scurt timp după legalizarea căsătoriei Mariei Ghica Sturdza cu Nicolae Roznovanu, Costache Sturdza, care „căzuse în mintea copiilor” de durere, a murit din cauza unei congestii cerebrale. Acesta a fost apoi înmormântat la Ruginoasa, lângă fiul său. Neîndurătorul Nicolae Roznovanu a murit la rândul-i la Viena, în mai 1858, fiind adus și înmormântat de cucoana Marghiolița la Roznov, în ținutul Neamț. Aceasta a mai trăit încă mulți ani, „în mare belșug”, indulcindu-se la Palatul Roznovanu din Iași cu felurite cofeturi și zaharicale, (ca pe vremuri în iatacul Sultanului.), unul din epitropii mănăstirii, pentru o măsurătoare nouă corectă, dar și pentru „a să da un sfârșit și pentru **moșiia Macsănenei (Măxineni sau Mungești** a mănăstirii Bistrița-N.A.), ci să megieșască cu moșiia acestor m(ă)n(ăști)r(i) **Pinău**” (ANI, MCIPM, f. 1-2). **Bogdan al III-lea întărește mănăstirii Neamțului**

la 17 decembrie 1513 câte o jumătate din satele Ciofrești și Piscul, de pe Bârlad, primite danie de la **pârcălabul Ion Frunteș** (Documenta Romaniae Historica, A. Moldova, IV, volum întocmit de Ioan Caproșu, București, Editura Academiei Române, 2019, p. 98-100, nr. 64. **Ion Frunteș pârcălab de Neamț până în 1514**. Satul Ciofrești, sat denumit și Ghioldumul (Fost sat pe teritoriul comunei Tudor Vladimirescu. Vezi Tezaurul toponimic, I, p. 232. Vezi și MDG, vol. III, p. 521) a aparținut de Mănăstirea Berzunț. La 1570 jumătate de sat era stăpânit de această mănăstire, precum și în prima jumătate a secolului al XVII-lea - N. Stoicescu, Repertoriul, p. 189; Catalog de documente din Arhivele Statului Iași, Moldova, vol. I, 1398-1595, întocmit de Virginia Isac, București, 1989, nr. 933, p. 361. (Prin uricul din 20 aprilie 1570, voievodul Bogdan al Moldovei întărea Mănăstirii Berzunțul „jumătate din satul Ciofrești, partea de sus, pe Bârlad, pe marginea iezerului mare, în gura Gerului, câteva sălașe de țigani și un loc numit Obârșia, la fundătura Nadișii...”), dar și la 1812 685), de Mănăstirea Neamț, încă dinainte de 1630 (DRH, A. Moldova, vol. XX (1629-1631), volum întocmit de I. Caproșu și C. Burac, Editura Academiei Române, București, 2011, p. 386, doc. 370. La 4 aprilie 1662, de exemplu, voievodul Eustratie Dabija dispunea ca Mănăstirea Neamț să ia zeciuală de pe moșia Piscu, dar și de pe cea de la Ciofrești din ținutul Tecuci. A se vedea CDM, vol. III, p. 180, nr. 788.) și până în prima jumătate a secolului al XIX-lea (Th. Codrescu, Uricariul, VI, p. 236 „Carte de la Divanul Domnesc din 22 martie 1827, „în pricina monastirei Neamțului cu vor<nicul> Costachi Conachi, pentru hotarul moșiei Ciofrescii de la ținut Tecucului”) și p. 317 („Uric din 7004, ianuarie <1496>, de la Ștefan Vodă, întăritură stolnicului Ioan Frunzăti, pe jumătate din satul Ciofresții”). Vezi și N. Stoicescu, Repertoriul, p. 189, dar și de Mănăstirea Râșca, după cum rezultă dintr-o pricină judecată de domnitorul Nicolae Alexandru Mavrocordat la 1 februarie 1715 (CDM, vol. V, p. 116, nr. 440 „16 iunie 1705); p. 354, nr. 1292 (1 februarie 1715); p. 357, nr. 1308, uric de la 26 aprilie 1715.). O despărțire a hotarelor dintre **moșiile Peneu și Piscul** s-a făcut la 6 august 1813, când o crâșmă a rămas pe **moșia Peneul** (ANI, Fond Mănăstirea Neamț, LXXIII/4). Locuitorii de pe moșiile mănăstirii, **Piscul și Peneul**, refuzau în 1817 să execute slujbele solicitate de vechil conform jalbei din 3 iulie 1817. (ANI, Fond Mănăstirea Neamț, LXXIII/7). Starețul Neonil respinge la 22 octombrie 1847 **propunerea lui Alecu Balș de arendare a moșiilor Piscul și Peneul**, de la ținutului Covurlui, lui **Iorgușor Balș**, nepotul său (ANI, MCIPM, dosar 145/1843, f. 178). (...) Mănăstirea Neamț deținea „fântâna cu slatină” pe **moșia Vânători**, pecetluită, pentru care intervine Neonil pe lângă **Grigoriță Ghica** la 28 iulie 1843: „Apoi așa precum greutate(a) aceștii casi nu să poati ține numai cu sarea ci în somă însămnată să aduci pi tot anul, cu multă smerenie ne rugăm dumilor v(oastre) ca să vă milostiviți a slobozi poruncă cătră isprăvnicii a nu ne opri să luăm slatină pentru trebuința casei” (Ibidem, f. 24-24v). **Alecu Diia** revendică suma de 2000 de lei, rezultată din vânzarea **moșiei Dimaciu** (Mănăstirea Dumbrăvița. Ctitorită de căpitanul Ștefan (Ștefu) și monahul Tofan (Teofan) spre jumătatea sec. XVII, pe una din ocinile sale din Dumbrăvița, pentru care primise hrisov domnesc de la Vasile Lupu în 1639, aceasta se găsea amplasată între Putna și Siret, în aval de izvorul **pârâului Dimaciu**, pe malul drept al Siretului.), de la casa răposatului **Neculai Sion**, a cărei epitrop era **Alecu Balș** (1801-1864. Cele două căsătorii au dus la doi copii: Constantin (1827-1855), fiul Casandrei Cantacuzino (divorțată de Alecu Balș în 1833), care a fost ucis în duel de contele austriac Stolberg, și Alexandru (1838-1894), fiul prințesei Elenco Sturdza (divorțată de viitorul prinț Grigore Ghica în 1831), fiica lui Ioan Sandu Sturdza. Cel mai vechi document, de la începutul anului 1793, se concentrează pe unchiul lui Alecu Balș, Manolache, 1756-1812. Este considerat cel mai mare proprietar funciar din Moldova cu 80 000 fâlcă de pământ (1 falcă = 14 323 m². Fiul lui Alecu Balș zis Cucoșul (1801-1864) și al Elenei Sturza Balș-Elenco (1804-1854), tatăl lui Gheorghe Balș, senatorul și prefectul de Iași, Alexandru-Alecu Balș, a fost un prost administrator a uriașei averi a familiei, risipind o bună parte din ea. În 1880 a vândut casa din Iași, unde a concertat în 1847 marele compozitor și pianist Franz Liszt, astăzi ea adăpostind Filarmonica Moldova din Iași. Este legat de Vrancea prin domeniul cu curte boierească de la Adjud care

numără doar el cca 7 000 fălci , lăsați de răposata agoaia **Balașa Parlapan, născută Diia** („1843 noiembrie <f. z.> Cu fiască plecăciuni, închinându-mă. Sărut dreapta blagoslovitoare Svințăilor voastre. Fiindcă asupra casei răp (o) s (atului) banu Neculai Sion ce să epitropovisăști de mine, urmează pretensie din partea d (umnealui) Alecu Diia, cerând a trage două mii lei ce era (u)lăsați la răp (o) s (atul) banu de cătră răp (o) s (ata) agoae Balașa Parlapan, născută Diia, din vânzare (a) moșii Dimaciu, spre a da acea Sv (ântă) m (ănăstire) pentru pomenire (a) neamului. La casa răp(o)s(atului) Sion nu s-au găsit vreo adeverință a M(ă)n(ăstirii) de primire (a) acestor bani cu îngrijire să să poată întimpina pretensiia d (umnealui) Diia si nici este știință de s-au dat de Sion acești bani M (ă) n (ăstirii) sau nu, decât numai o scrisoare a răp (o) s (atului) stareț, părintele Domentiiian, din (1)830 decemvr(ie) 20, cătră răp(o)s(atul) Sion, care în original spre mai bună pleroforie o alăturez, cu care triimete pe părintele Irinarhca să primască de la Sion banii. Te rog ai bunătate cercetează cu pătrundire, nu cumva să vor găsi primiți și trecut (i) în vreo condiție sau nu se poate găsi vreun răspuns la răp(o)s(atului) Siondin acea vreme pentru acești bani. Întrebați și pe părintele Irinarh de știința ce va fi avand. Și când nu se vor găsi primiți banii, faceț eu jalobă cătră Log(o)f(ție) cerând ca să să apuce pe d(umnealui) Diia clironomul răp(o)s(atului) banu Costache Diia ca să (aducă) față atât diiaa răp(o)s(atului) sale părinte, precum și diata răp(o)s(atei) agoae Balașa, după care să se îndeplinească cele hărăzate Sv(intei) M(ănăstiri) de la acei îndatoriti prin dieti, rugându-vă ca să am și eu lăturată știință de această. Fiind al Svințăiilor voastre fiu sufletesc și plecată slugă. <ss> A(lec)u Balș. (1) 843 noemvr (adică). Arhivele Naționale Iași, Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice - Moldova, dosar 145/1843, f. 97-97v., Original.”, Costin Clint, Din corespundența arhimandritului Neonil, starețul mănăstirilor Neamț și Secu, p. 215-216 (1843-1847), în Analele Liceului „Vasile Conta” Târgu-Neamț, Istorie, 2/2020), la **banul Neculai Sion** (În 1932 se judeca la Focșani mănăstirea Sf. Ioan din Focșani cu banul Nicolae Sion pentru moșia Mândrești,<http://arhivelenationale.ro/site/download/inventare/Ministerul-Agriculturii-Domeniilor.-Bunuri-Mici.-Vol.-I.-1676-1897.-Inv.-1577.pdf>), bani destinați mănăstirii Neamțului „pentru pomenire(a) neamului” (Ibidem, f. 97-97v.)” – Apud Costin Clint, Din corespundența arhimandritului Neonil, starețul mănăstirilor Neamț și Secu, p. 215-216 (1843-1847), în Analele Liceului „Vasile Conta” Târgu-Neamț, Istorie, 2/2020. **Privál** n., pl.-uri (nsl. privál, alergare, curgere spre un loc. V. prăval, val 1. Gârlă mică sau locu pe unde a fost ia: o luncă scrijălată de privaluri (Vlah. R. Pit. 44). Șiroi mare, șivoi: curgea privalu mare. V. crivaie. sursa: Scriban (1939); prăval n. 1. repeziș, coastă de munte; 2. cascadă mică: prăvalul apei. [Abstras din prăvăli]. sursa: Șăineanu, ed. VI (1929). La 26 iunie 1774 în Ocolul Privalului era satul **Privalul** (Facem mențiunea că deși acest sat era undeva pe malul Siretului, cam la mijlocul distanței dintre satele Vameș și T. Vladimirescu și a dispărut după inundațiile din 1811., se mai păstra încă în 1970 un cartier de lângă Siret și vecin cu Nămolosa în Fundenii Vechi, care se numea **Prival**, ceea ce ne duce cu gândul că inițial **satul Prival** de aici începea, n.n). N. Stoicescu spune că „(bis. Sf. Voievozi, ante 1809. Preot Antonie Jalobă). A.B., 1931, p. 189 (cat. 1809); Dict. Rom., V, p. 104 (satul mutat la 1881), Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova, 1974, p. 666. În aceeași lucrare se notează că **Privalul** avea biserica Sf. Voievozi și preotul Antonie Jalobă la 1809. Se mai păstrează un paraclis cu aceste însemnări: „<sf. sec. XVIII - prima jum. a sec. XIX> Acest Sfânt și Dumn(e)zăesc Praclisu este al sfinții sali al părintelui Strățulat ot **satul Prival**, și l-am dat preotului Crăști din satul Jorăștii, pentru ca să ții până la pogorâre(a) Duhului Sf(ă)nt și cu mulțămită să-l trimeț(i)” (Costin Clit, Însemnări de pe Carte Vechi (1691-1900), În AMM, 2014). Toată suma caselor: 83. Scădere rufeturi, însă 14: 2 popi, 1 păscar isprăvnicesc, 8 văduve, 1 nevolnic, 1 vornic, 1 vătăman. Rămân birnici 69. **Birnici:** Ion, rotariul, Nedelcu Bute, Chirică Luca, Tudori Dărăban, Costandin Dărăban, Apostol Dărăban, Ion Luca, Mărdarii, rotar, Sava Plăcintă, Vasilachi Colța, Enachi Plăcintă, Necula Luca, Mihalcea Dărăban, văduvoi, Ion Colța, văduvoi, Ionașcu Gurău, Costandin Borcia, Ioniță Borcia, Ion Stancul, Apostol Stancul, Chirilă Putredu, Costantin Ropenul, Andreiu Moțoc, Georgii Bodiul,

Ștefan Dărăban, Costandin Roșca, Mihalcia Roșca, Tudor Borgia, Ion Cioranul, Dinu Cioranul, Mane Cioranul, Ilii Căpraga, holtei cu mamă, Loghin Guzul, Sandul Fetișorul, Iordachi Găină, Simion Opria, Costandin Gurău, Mihalcia Gurău, Andreiu Chiriach, Ioniță Țâplăca, Ion Jalobă, Vasile Isac, Iordachi Gălianul, George Cudalbă, Alecsa Monul, Loghin Bute, Vasilachi Hortolomeiu, Ștefan Hortolomeiu, Isac Poparoș, Ilii Chiriach, Hilotie, Dumitru Gherghe, Gheorghii Macre, Borgia, Chirilă, hârtierul, Apostol Buruiană, Goicia, Toderășcu Gheorghiiță, Badiul Gaciol, Iacomii Borgia, Vasile Putineiu, Ion Chiriach, Năstasii Poparoș, Stanciul Hortolomeiu, Călin Marin, Toader Poparoș, Vasile Bulubașa, bejenar, **Costandin Bulubașa** (bulubașa m. odinioară: 1. căpitanul unui buluc de arnăuți: bașbulubașă, șeful gardei domnești; 2. (și bulibaș) vătaful unei șetre de țigani. sursa: Scriban, 1939), bejenar, Gheorghii Curcan, Nistor Ropan. **Rufeturi: Iordachi, vornic**, Gheorghii, vătămă (vătămă și vatamă m. (rut. vatamăan. V. hatman și ataman). Mold. Vechi. Șef de sat (jude) numit orî ales), **Solomon, păscar isprăvnicesc**, Iftemii Tăbușa, nevolnic, Popa Marin, Ioana, văduvă, In (altă) Ioana, văduvă, Anița, văduvă, Maria, văduvă, Sanda, văduvă, Altă Sanda, văduvă, Mărica, văduvă, Altă Sanda, văduvă, Mihălache Cudalbă, nevolnic (P.G. Dnitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 536, 537). Aici poate fi vorba de **Iordache Ruset**, fiu lui **Constantin Cuparul** (Constantin Rosetti, Cuparul 1600-1688, era fiul lui Laskaris Rusetos și a Bellei Rosetti; Iordache Rosetti-Roznovan; **Manolache Rosetti, cupar** la curtea lui Vasile Lupu în Moldova) și nepot de frate lui **Antonie Ruset vodă** în Moldavia 1675- 1678, rudă cu frații Cantacuzini, Toma și Iordache, care a rămas în amintirea cronicilor ca izvor al tuturor relelor și nenorocirilor Moldovei, în răstimpul în care a ocupat dregătoriile de mare vistiernic și de mare vornic, cât a putut visteria țării, schimbând domnii după bunul său plac și „Călcând și nesocotind toate casele boierești, ruinând cu totul pe cele mai multe dintre ele” (vezi Cronică Ghiculeștilor. Istoria Moldovei între 1695–1754, ed. Nestor Camariano și Adriana Camariano-Cioran, București, Editura Academiei RSR, 1965, p. 69). Conform catastrului de avere, de pe urma lui **Iordache Ruset** au rămas aproximativ 80 de sate din care la Tecuci patru (Hulubeștii, Nicoreștii, Privalul, locul Târgului Tecuci, vezi și https://www.academia.edu/26801537/Descendenta_si_averea_marelui_vornic_Iordache_Ruset_The_Lineage_and_the_Assets_of_Iordache_Ruset_Great_Vornic_of_Moldavia_). Pe teritoriul de astăzi al comunei din județul Galați (fost în Tecuci), Tudor Vladimirescu au mai fost și satele **Tălăbești, Tomcești, Hulubești și Răflești** (Despre Răflești (schitul) sau „La Crângușor” sau Răfloae vezi Mănăstiri și schituri din Moldova, astăzi dispărute/ Ieromonah Marcu-Marian Petcu, București, 2010, p. 249. Cumnatul Șerbul din Galați al Sfântului Ierarh Dosoftei era un om evlavios și avea o legătură specială și cu obștea Schitului Crângușor sau Răfloaia (ctitorit în secolul al XVII-lea, astăzi dispărut), care se afla în partea de vest a actualului sat Vameș, comuna Piscu, județul Galați. Astfel, la 12 iunie 1664, Chirilă, egumenul schitului de la Crângușor, scrie zapisul prin care Șerbu brăileanul, pârălăb de Galați, cumpără partea lui Donosie și a fratelui său, Vidrașcu, din satul Crângeni, „dintre Sireturi”. Peste cinci ani (28 martie 1669), Martin, fiul lui Simion din Răflești, vinde lui Șerbu din Galați o parte din moșia satului pentru o datorie de 36 de lei. Zapisul pentru această vânzare este scris de Gheorghieș, egumenul schitului de la Crângușor. Nu este exclus ca schitul să fi fost ajutat de negustorul brăilean Șerbul din Galați, care mai cumpără părți din satul învecinat Răflești și la 25 aprilie 1670. Șerbu Brăileanul și jupâneasa sa, Fesa, cumpărau, la 3 iunie 1683, și „o vie cu rod și cu pomi” în satul Oasele (astăzi Rediu, județul Galați) din ținutul Covurluiului. Din căsătoria lui Șerbu cu sora Episcopului Dosoftei al Romanului, viitorul mitropolit, s-au născut o fată, Safta, și trei băieți: Dediu, Gheorghiiță și Raneti. Aceștia sunt amintiți în documente din a doua jumătate a secolului al XVII-lea și începutul celui următor. Safta, fiica lui Șerbu, s-a căsătorit, înainte de 8 septembrie 1675, cu spătarul Manolache, fiul lui Toderășcu Tuduri, pârălăb de Galați, căci, într-un document care poartă această dată, voievodul Dumitrașcu Cantacuzino poruncește lui Adam căpitanul „să aleagă și să stâlpească siliștea unde este «odaia» lui Manolache, ginerele lui Șerbu, dând și mărturie hotarnică”. Așadar,

Manolache, cel care a dat numele actual al satului Odaia Manolache din comuna Vânători, județul Galați, este nepot de soră al Mitropolitului Dosoftei. Peste trei decenii, un alt document (din 20 decembrie 1705) precizează că numele satului Odaia lui Manolache vine de la Manolache, feciorul lui Tudor, pârălăbul de Galați. De altfel, însuși Manolache va deține funcția de pârălăb de Galați, în toamna anului 1688. Dediu spătar, fiul lui Șerbu brăileanul și al Fesei, sora Sfântului Ierarh Dosoftei, este tatăl Anei, soția domnitorului Mihail Racoviță, care s-a aflat de trei ori pe tronul Moldovei (1703-1705; 1707-1709; 1716-1726) și de două ori pe cel al Țării Românești (1730-1731; 1741-1744). Doi dintre fiii Anei, nepoata ctitorului Bisericii Precista din Galați, locaș-efigie la malul Dunării, au fost domnitori în țările române: Constantin Racoviță, domn al Moldovei (1749-1753; 1756-1757) și al Țării Românești (1753-1756; 1763-1764); Ștefan Racoviță, domn al Țării Românești (februarie 1764-18/29 august 1765). Dediu a avut mai multe funcții importante în Moldova și a deținut numeroase moșii. Între podgoriile de la Nicorești-Sârbi, fostul ținut Tecuci, medelnicerul Dediu ctitorește la sfârșitul secolului al XVII-lea o mănăstire mică, pe care o închină la Sfântul Mormânt de la Ierusalim. Aceasta reiese din documentul pe care ginerele ctitorului, voievodul Mihai Racoviță, îl semnează la 15 noiembrie 1704. Din rezumatul acestui act aflăm că domnitorul „scrie slujitorilor din ținutul Tecuci să lase în pace de toate dările și angaralele 10 oameni străini și bucatele lor, poslușnicii mănăstioarei de la Nicoreștii de Sus, făcută de Dediul medelnicerul și închinată la Sf. Mormânt de la Ierusalim sub stăpânirea lui Dositheii, patriarhul; nici bucatele lor pentru alții să nu se tragă și să fie scutiți de pecetluiri, de goștine de oi și de mascuri și de deseatina de stupi; goștinarii de oi și de mascuri și de deseatină să-i lase în pace; venitul acestora să-l trimită călugării la Ierusalim pentru ceară și tămâie”. Împreună cu soția Ruxandra, fiica postelnicului Dumitrașco Cârnu, dăruiește, după 1688, când semnează „Dedul biv vel spatar”, bisericii din satul Buciumii un Triodion slavon, imprimat la Liov în 1688. Dediu a trecut la cele veșnice înainte de 27 octombrie 1724. Vezi Pr. Eugen Drăgoi, 12 Dec, 2015, Sfântul Mitropolit Dosoftei și rudele sale de la Dunărea de Jos. În 1695/7204 dec. 12, Lupu Costache fost vistier, mărturisește că părțile din moșia din Tomești și Popi a fost cumpărată de la moșul său Costin hatman, de la moșul lui Condrat, vătaf de aprozi, anume Condrea vameșul, iar părțile din Răflești și alte părți sunt ale vătafului Condrat. La mazilirea lui Duca Vodă vv fiind la țară uricul, scrie despre aceste părți de moșie, i-a dat lui Condrat vătaful această scrisoare (M-rea Precista Răducanu II/10, 11, –Arhivele Statului, Catalogul documentelor moldovenești vol IV, pag. 393, nr. 1777), care au dispărut la date diferite, în cursul sec. XVIII, în documente păstrându-se amintirea moșiilor lor. Se păstrează Zapisul lui Sava, feciorul Malei din satul Tomcești, prin care vinde lui Șerbu Brăileanu partea sa de moșie dintre Sireturi din Crângeni; 1658/7166 iulie 24; Zapis prin care Todossia, fata lui Iosip din Tomcești, vinde pârălăbului Șerbu, partea sa de moșie din satul Crângeni; 1675/7183 mai 19 (BAR; doc. ist.). Biblioteca Academiei Române deține la Doc. Ist., nr. 183/XCIX un Zapis prin care Dumitrașco din Tălăbești, vinde vătafului Golăie, două vii; 1764/7183, noiembrie 9. **Tălăbești**, sat, atestat la 15 iulie 1448 (DRH, A, I, p.397-398 nr. 280). Polderul natural al râului Călmățui, adică lacul (sau balta) Tălăbasca este atestată documentar din anul 1660. În lucrarea sa „Tradiția, promotoare a pescuitului gălățean”, Tudose Tatu scrie că, după 1660, „Tălăbești ar fi fost situați în partea de est a actualei comune Tudor Vladimirescu, unde exista o Baltă Tălăbasca, cunoscută sub numele de balta Călmățuiului, Movila Tălăbasca și o gârlă Tălăbasca, gârlă cu un curs paralel cu al Siretului”. Același autor notează însă și că „înainte de 1658, o parte din cursul râului Bârladului vechi, devenit Bârlăzel în zona din jos, purta numele de Tălăbasca. Era cursul râului care se vărsa în Dunăre, curs devenit în timp gârlă”. Se păstrează la Bibl. Acad. Române, doc. ist., 185/XCIX și Cartea prin care Antonie Ruset vv., domnul Moldovei, poruncește lui Cocială pârălăb și lui Bojilă vătaf, să cerceteze pricina unei vii aflată pe moșia lui Necula vornic de gloată, din satul Tălăbești; 1676/7184 iulie 1, Iași (vezi imaginea acestei cărți de poruncă). <Domnul ?> întărește lui Toma și surorilor lui un câmp „împotriva Bereștilor”. În sfatul domnesc figurează: Ion Golăi mare logofăt, Dumbravă vornicul Țării de Jos, Păcurar vornicul Țării

de Sus ș.a; Bibl. Acad. Rom., deține la Doc. Ist., nr. 186/XGIH și Cartea prin care Constantin Cantemir vv., domnul Moldovei, poruncește lui Lefter pârcălab din Tecuci și lui Păcurar căpitan, să cerceteze **pricina dintre Mărdarie pârcălab și Golăi vătaf cu Ioniță pârcălab, pentru moșia Tălăbești**; 1687/17195 august 28, Iași BAR, Doc. Ist. XCIX/186, iar la nr. 188/XCIX Cartea prin care Constantin Cantemir vv., domnul Moldovei, întărește lui Mărdarie fost pârcălab și lui Golăi fost vătaf, stăpânirea părții lor de moșie din Tălăbești, ținutul Tecuci; 1687/17196 decembrie 1, Iași. Zapis prin care Dumitrașco din Tălăbești, vinde vătafului Golăie, două vii; 1764/17183 noiembrie 9, BAR, Doc. Ist. XCIX/183. **O hotarnică a Tălăbeștilor din 15 aprilie 1753 precizează că hotarul satului era din malul pârâului Călmățui până în cel al Ciofreștilor** (ANDIC, M-rea Neamț, XXVII/18; Planuri Covurlui nr. 24; Doc.ist., XCIX/198), unde trecea peste Bârlad, până în Siret, fiind megieș cu satul Tomcești (DIR, A, XVI, p. 445 nr. 533). TTRM, I, 2, p. 1170 consideră că a fost la confluența pârâului Călmățui cu Bârladul, **la sud-est de Hanu Conachi**. - 1 zapis de la **Ion Tălăbăscul logofăt, ficiorul lui Dumitrașcu cămăraș**, pe un vad de moară în apa Bârladului, din hotarul târgului Tecuciul, cu loc de sat, cumpărătura **vornicului Iordache**, drept (...) 9 lei. **Și lor le iaste cumpărătură de la Cârstea uricariul**, și Cârstei îi danie de la Alixandru vodă Iliiaș, leat 7200/1691septembrie 1 - 1692 31 august.; ispisoc, tij de la Mihai vodă, de întăritura **vornic pe această moșie de la Tălăbăscul** și stâlpită cu altă bucată de loc ce i-au mai dat din locul târgului Tecuciului, care s-a înpreunat cu locul acesta de la Tălăbăscul și cu locul Marii, ce-i iaste dat de zăstre de la socru-său, Racoviță, și sunt fierbinte cât peste tot și s-au stâlpit la un loc, din leat 7212/1703septembrie 1 - 1704 august 31 (https://www.academia.edu/26801537/Descendenta_si_averea_marelui_vornic_Iordache_Ruset_The_Lineage_and_the_Assets_of_Iordache_Ruset_Great_Vornic_of_Moldavia). Idem - 3 bătrâni <in> **satul Gârlești** și cu 3 bălți de pește la vatra satului dispre câmpu și cu toată vatra satului cu pomeți, **cu vii părăsate și peste Sirétu, între Sirețal, pol baltă Ruptura**, și cu vii gata făcute, iar stânjâni peste tot locul, 1274;1 bătrân au fost cumpărat de Racoviță de logofăt, iar doi bătrâni i-au cumpărat Șobolan Iordache vornicul de la răzeșii de acolo, și ispisoc s-au făcut de la Mihai vodă din leat 7213 <1704 septembrie 1 - 1705 august 31. Numele de la onomasticul Talabă (DOR, p. 384) și sufixul ești. Antroponimul a fost folosit în spațiul pe care-l discutăm. La 26 martie 1624 sunt amintiți, în satul Tomcești, Maria, fiica lui Eremia Talabă și bunicul ei, Toma Talabă (Gh. Ungureanu, Documente românești, în Revista arhivelor, XLIX, 1972, vol. XXXIV, 2, p. 289-292). N. Drăganu susține că sufixul „abă” este de origine cumană (Românii în veacurile IX-XIV pe baza toponimiei și a onomasticii, 1933, p. 521). De origine cumană este considerat și numele pârâului Călmățui (Al. Philippide, Originea românilor, II, 1928, p.372). Ștefan Pașca, (Nume de persoane și nume de animale în Țara Oltului, 1936, p. 332), aduce în discuție apelativul talabă, „picior mare”. Vezi și DLR, XI, 2, p.284). Vasile Bogrea amintește înțelesul de „ceată” (Pagini, p.441), citat în 1898 de C. Gheorghiu (Arhiva, IX, 1898, 7-8, p. 394). Tomcești, sat, este amintit la 15 iulie 1448, când numele este transcris în forma Toncești. Tomcești fiind folosit la 11 ianuarie 1495 (DRH, A, III, p. 292 nr. 158). A fost pe râul Bârlad, în jos de Ciofrești. La 27 mai 1597 se arată că era vecin cu Tălăbești (DIR, A, XVI, IV, p.164 nr. 221), desigur la hotarul de sud al acestuia. M. Costăchescu a fost înclinat să creadă, fără temei, că satul era, mai curând, pe Prut, aproape de Brateș (Documentele moldovenești înaintate de Ștefan cel Mare, II, p. 340). Toponimul s-a format de la onomasticul Tomcea (Toma + cea, Dacoromania, IV, p.803; DOR, p. 163). Hulubești, sat, menționat în răstimpul 1 septembrie 1591 - 31 august 1592 (DIR, A, XVI, IV, p. 35-36 nr. 39). La 16 aprilie 1617 se spunea despre sat că este pe Siret (DIR, A, XVIII, IV, p. 145 nr. 183). Peste un secol, se întâlnește lămurirea că era „pe din gios de Ciofrești”, 1 mai 1722 (ANDIC, M-rea Neamț, XXVIII/13). TTRM, I, 1, p. 555 îl situează pe râul Bârlad, aproape de confluența cu pârâul Gerul. Prezența sufixelor ești și eni (la 14 august 1778 se amintesc de Hulubeni „a patra parte din satul Gereni”, Uricariul, XXV, p. 184-185) în componența toponimului indică Hulub/a de origine ucraineană - 185 în componența toponimului, indică originea lui onomastică, (E. Petrivici,

Odaia Pochii⁸⁰, Răfloaia⁸¹, Piscul⁸² și Căprioara, Năneștii Noi⁸³, Fundenii de Gios⁸⁴, Barcea⁸⁵, Tudor Vladimirescu⁸⁶. – vezi și sursa Dragusanul.ro și Repertoriul Arheologic Național.

Toponime slave de est, în Romanoslavica, IV, 1960, p. 45). Opinie reluată de Corneliu Reguș (Toponimele Huluba, Hulubești, Hulubeasca, în Limba română, XVI, 1967, p. 517) cu precizarea că numele Holub/a are înțelesul de „albastru”. Adjectivul respectiv a fost, inițial, o poreclă, derivată din culoarea ochilor. Un Grigore Hulubei trăia, la 6 aprilie 1617 în zona sudică vasluiană (DIR, A, XVII, IV, p. 134 nr. 173). Asocierea cu onomasticul tătăresc Olubey, Ulubey, propusă de V. Bogrea (Pagini, p. 268) și preluată de DOR, p. 439, este exagerată. Celelalte explicații ale substantivului hulub (DA, II, 4, p.419; Ștefan Pașca, Nume, p.255; I. Iordan, Toponimia, p. 397; Idem, Dicționar al numelor de familie românești, p. 249) nu pot lămuri înțelesul onomasticului Holuba (Apud profesor Paul Pălănea, Toponimie gălățeană, https://www.viata-libera.ro/pdf/2004/01_ianuarie/vlg_03-04_ian.pdf).

⁸⁰ Se păstrează din 1744/7252 iulie 31. Inventarul zapiselor de danie și cumpărătură ale vornicului Vasile Costache, fiul lui Gavrilă Costache, pentru moșiile din Săsești, Popi, Rădăcinești și Mircești. Izvodu de zapisele Săsăștilor i de zapisele Popilor i de zapisele Rădăcineștilor i de zapisele Meceștilor: de danie și de cumpărătură ce-au cumpăratu Toderașco, Iordachi Cantacuzino vist(iernic) i Vasălie Costache vornecul, i Ilie cluceriul, Costandin Costache comisul, Toader Costache spăt(ar) precum arată în giosul, anume: L(e)t 7252 <1744> <Zapisele Săseștilor>: Zapis pe parte lui Neculai Antiohie cluceriul sântu dascăl, nepot lui Ivașco Cârjău, strănepotu Bolii vornicul, ce au dat o această parte a sa din Ciucești, toată dania lui Toderașco Iordachie vist(iernic) care și lui îi iaste, această moșie, de pe maică-sa Tudosca din Bolești; Zapis pe 24 pași din Săsăști, ai lui Alexandru Borcan și cu femeia lui Neagra și cu feciorii săi, ce-au vândut lui Enachi cruceriul; Zapis pe 12 pași din Săsăști, a lui Ion sãn Cozmii și a(i) Mării de Săsăști și cu femeia lui Anița; au dat danie acești 12 pași vornecului Vasăle, care moșie îi este după maică-sa Marie(a); Zapis pe 24 pași din Săsăști din stălpul Rădăcineștilor, a lui Racoviță și Lupul, sãn lui Huduni de Săsăști, care au vândut-o vornecului Vasălie; Zapis pe 24 pași din Săsăști, danie lui popa Vasăle de Săsăști, vornecului Vasălie; Zapis pe 60 pași din Săsăști: 30 pași danie și 30 pași cumpărătură lui Vasăle vornecul de la Lazăr sãn Rugină, zet Vasăle Pană, și de la femeia sa Ana, fat(a) lui Vasăli Pană de Săsăști; Zapis pe 12 pași din bătrânul Crudului din susu de sat, de Săsăști, care au vândutu Gheorghii sãn Dumitru pitariul și cu femeia sa Măria și cu Mierăoara, sora Mării dum(nealui) vornicului Vasăle; Zapis pe 24 pași, partea Urătei, femeia lui Ostahi Borvin, fata lui Vasăle Berza din Săsăștii, au datu toată partea sa lui Toderașco Iordache vist(iernic). Zapis pe partea maicăi sale, cătă să va alege, partea Măricăi din Săsăști, nepoata Bolei vornecului, care au dat lui Cantacuzino vist(iernic) danie, Ionașco Batin, sãn Dumitrașco Batin; //Zapisele Popilor: Zapis pe 17 pași din Popi a lui Ion, sãn Păcurar, i brat ego Mardarie, au vândut-o vornecului Vasăle; Zapis pe 12 pași din Popi, Vădrașco, zet Mărmureanul, și cu femeia lui Tudora, fata lui Mărmurean, au vândut dum(nealui)lui Vasăle vor(nic); Zapis pe 12 pași din Popi, Pasca, ce-i femeia lui Platon din Săsăști, au vândut lui Vasile vornecul; Zapis pe 12 pași din Popi, a lui Poiană cel lungu cu femeia lui Alexandra, fata lui Istrati din Popi, au vândut dum(nealui) vornecului Vasăle; Zapis pe 7 pași din Popi a lui Vasăle, nepot lui Dănăilă, au vândut-o lui Ilie cruceriul; Zapis pe 12 pași din Popi, a lui Nica și cu femeia sa Maria, fat(a) Costei, strănepoată lui Tulbă, și cu nepoata sa Părasca au vândut-o lui Ilie crucer; Zapis pe 10 pași din Popi, a Lupului și a frățene-său Glegore, sãn Anițăi, nepoata lui Platon de Popi, au vândut-o lui Vasăle Costache vor(nic). Zapis pe 12 pași din Popi, a Berzei de Săsești, ce-au făcut schimbătură cu Vasălie vornicul, dându vornecul Vasălie la Micești; Zapis pe 80 pași din Popi, a lui Ion Bulance, sãn Neculai de Săsăști, au vândut-o vornecului Vasălie; Zapis pe 7 pași din Popi, a Mariei fat(a) lui Costahie(?) de Săsăști, au vândut vornecului Vasălie; Zapis pe 12 pași din Popi a lui Toader, zet Tudosăe, și Catrina, fat(a) lui Tudosăe, și

Apostul Humă au vândut lui Vasile vornicul; Zapis pe 50 pași din Popi, au vândut Mierăoara, fata lui Dumitru pitariul, ce-au ținut-o Mierăuță din Popi, lui Vasăle vornecul, ce este alături cu vie(a) Stancei; Zapis pe 7 pași din Popi, ce-au vândut Racoviță, sãn Hudreș de Popi, lui Vasăle vornic, partea lui după mătușa sa Vasălca; // Zapis pe 12 pași din Popi, ce-au vândut Sefende, sãn Platon din Popi, lui Vasăli Costache vornecul; Zapis pe 50 pași din Popi, au vândut-o Mierăoara, fata lui Dumitru pitariul, dum(nealui) vor(nicului) Vasile; Zapis pe 12 pași din Popi, s-au vândut Măndrului sãn Dragăi de Săsăști și cu Vasălache, sãn lui Toader Mălicean, iar din Săsăști, lui Vasăle Costachi vornecul; Zapis pe 24 pași din Popi, ce-au vândutu Poiană, sãn Gligoraș, și Sefende, sãn Platon, și Vasălache, sãn Costandin, lui Vasăle vornecul; Zapis pe 12 pași din Popi, ce-au vândut Vasilca, fata Ioanii, nepoata Motocii din Săsăști dum(nealui)vornecului Vasăle; Zapis pe 24 pași, ce-au vândutu Poiană, sãn Glegoraș, și cu Vasălache, sãn Costandin, nepoții Crudului de Popi dum(nealui) vor(nicului) Vasăle; Zapis pe 7 pași din Popi, ce-au vândutu Marița, fata Cozmii, dum(nealui) vornecului Vasăle; Zapis pe 7 pași, ce-au dat danie preotul Vasăle de Săsești, sãn popei, lui Precopi de Fântnele, dum(nealui) vornecului Vasălie; Zapis pe 24 pași din Popi, din vătăștină, dat danie vornecului Vasăle, care moșie iaste din baltă spre răsărit, pe din susu de bisărica cea veche, păr' în apa Bărladului ; această moșie au dat(-o) danie Poiană, sãn Glegoraș, și Vasălache sãn Costandin; Zapis pe 12 pași din Popi, din vătăștină, au dăruit vornecului Vasăle, Poiană din Popi, sãn David de acolo, care moșie iaste alături cu hotarul cruceriului Ianachi; Zapis pe 54 pași din Popi, 12 pași au vândut, cruceriului Ilieș, Angheluța, fata lui Platon, femeia lui Ștefan, sãn Maței din sat din Popi, și Miftodie, sãn Ionașco, și cu frate-său și Ștefan, sãn Maței, și cu frate-său, au vândut 20 de pași din apa Bărladului păr' în vlaštină, au vândut, tij cluceriului Ilie; așisdere și Miftodie și cu frate-său Răzmeriță, sãn Ionașco, au vândut 12 pași, carele este cumpărătuiră tătâne-său de la Mardarie; așijdere au mai vândut 10 pași din vlaštină, pe la movilă; acest loc l-au vândut, cruceriului Ilie, Miftodie și cu Ștefan; // Zapis pe (?) pași de la Nica și cu femeia sa Maria, fata lui Coste, nepoata lui Tulbă, și cu nepoata sa Parasca, ce-au vândut lui Ilieș, ce-au fost crucer. Zapisese Rădăcineștilor: Zapis pe 12 pași din Rădăcinești, ce-au vândut-o Ifrim, feciorul Malahii din Rădăcinești, dum(nealui) vornic lui Vasăle; Zapis pe 24 pași din Rădăcinești, ce-au vândutu Măndrul, feciorul Dragăi din Săsăști, și Vasălache, sãn Toader Măliceanul ot tam, dum(nealui) vornecului Vasăle, care moșie este alături cu hotarul Popilor; Zapis pe 12 pași din Rădăcinești, i-au vândutu Ion zet Neșteutu și cu femeia lui Măria și cu cumnatul său Șăndrea, sãn Neșteut, au vândut dum(nealui) vornecului Vasăle; Zapis pe 24 pași din Rădăcinești, ce-au vândutu Arion, sãn Petre Cojocariul, și cu femeia sa Catrina, dumi(sale) vornecului Vasăle; Zapis pe 24 pași din Rădăcinești, ce-au vândut-o Neculai și, cu femeia sa Catrina, dum(nealui) vornecului Vasăle; Zapis pe 24 pași, i-au vândutu, din Rădăcinești, Lepădat, sãn Mărmurean din Săsăști, și cu alți răzeși ai săi: anume Prebici și Statie și cu toți răzeșii săi, dum(nealui) vornicului Vasăle, sãn Gavriliță; Zapis pe 12 pași din Rădăcinești, ce-au vândut Catană dinpreună cu nepotul său Iftemie, sãn Dochii, dum(nealui) vornecului Vasălie. Zapisese Mirceștilor: Zapis pe 24 pași din Mircești, din stălpul din sus, ce-au vândutu Vasălache, sãn Toader Mălicean(ul) de Săsăști, și cu femeia sa Armenie(a), fata lui Mardare de Săsești, dum(nealui) vornecului Vasăle; Zapis pe 32 pași p(o)l din Mircești și ce-au vândut Andrei, sãn popa Vasăle ot Tecuci, dum(nealui) vornecului Vasăle. 7252 <1744>, iuli(e) 31. † Pentru 30 pași de la Șendre, ce-au vândut vorniceasăi lui Vasăle, să se cerce(teze). BAR-Buc., col. DI, CCLXXX/76, original; din 1744/7252 august 6. Apostol Negre și Năstasie, ispravnici ai ținutului Tecuci, aleg și stălpesc părțile de moșie din Popi și Rădăcinești cumpărate de Maria, văduva răposatului Toader Costache fost mare spătar. Din luminată porunca Prea Înălțatului stăpânului nostru, Măria Sa Io Ion Nicolai V(oie)vod, la leat 7252/1744, ne-au adusu dumneaei Mariea spăt(ăroaia), a răposatului Toader Costache ce-au fost spătari mare, o luminată carte a Măriei Sale ca să mergem la sat, la Popi și la Rădăcinești și la Mecești, care aceste sate să află la ținutul Tecuciului, pe apa Bărladului care, după luminată poronca Măriei Sale, am mărșu la aceste sate, mai sus numite, și am strănsu toți răzeșii și alți înpregiurași, din susu și din

gios, și stându după poroncă a alege părțile dumisale ce are de cumpărătură, ce are dum(nealui)într-aceste sate. Am începutu întâi a trage hotarul Popilor, care iaste pe din giosu di cele doau sate. Și trăgându întâi capul hotarului dispre răsăritu, pe malul Bârladului, s-au aflat tot hotarul 372 pași și pasul 6 de palme. Și trăgându și la mijlocul hotarului s-au aflat 658 pași, și trăgându și capul hotarului dispre apusu, pe o vâlcea, ce să cheamă Banea, s-au aflat iarăși 658 pași, numai acest satu Popi: nu știi cu ce socoteală, că să află într-amândoa capetele hotarului, în partea de gios, câte un clin de loc eșitu mult în gios di hotare, care răzeșii le-au fost zicându vătăștini și le-au fost țiindu și ei osăbite din hotarul satului, dar aflându-să și la dumneai spăt(ă)ro(a)e zapisele osăbite de vătăștină, am trasu și noi acele vătăștini osăbite. Și trăgându, întâi vătăștina, de la capul hotarului dispre răsăritu, la malul Bârladului, purcezând a trage // vătăștină din marginea hotarului Popilor din gios, păr" în capul vătăștinii din giosu, s-au aflat latu 240 pași. Și trăgându iarăși vătăștina din capul hotarului Popilor dispre apus, pe valea Banii, din hotar în gios, s-au aflatu 600 pași. Și stându a scoate părțile dumisale spătăro(a)e pe zapise ce are acest hotar a Popilor s-au aflatu tot cuprinsu în zăpisele cumpărăturilor dumisale. Și din vătăștina ce este la malul Bârladului s-au aflat 80 pași, iar de-acole în gios, păr în capul vătăștinii din gios, să stăpânească răzeșii; iar la capul hotarului dispre apus, la Bana, nu s-au aflat dumneai cumpărătoare cu nimeni într-ace(a) vătăștină să o stăpânească răzeșii, și pe cum știu, l-au stăpănit și păr acu(m). După aceasta am purcesu a trage hotarul Rădăcineștilor, iarăși la capul hotarului dispre răsăritu, la malul Bârladului. Din hotarul Popilor în susu, păr în hotarul Meceștilor, s-au aflatu 312 pași. Și trăgându și la mijlocul locului s-au aflat 337 pași. Și trăgându și la capul hotarului dispre apus, pe vâlcea Banii, s-au aflatu 384 pași. Și stându a scoate părțile dumisale spătoro(a)e pe zapisele ce are la malul Bârladului, la capul hotarului dispre răsăritu, s-au aflatu 242 pași și la mijloc 260 pași și-n capul hotarului dispre apus, în Banea, 293 pași. Și au rămasu și la răzăși, la capul hotarului dispre răsărit, la Bârlad, 73 pași și, la mijloc, 72 pași și la capul hotarului dispre apusu, în Banea, 79 pași dintr-acest hotar al Rădăcineștilor. Și purcezându iarăși a trage hotarul Meceștilor, din // hotarul Rădăcineștilor în susu, păr" în hotarul Țigăneștilor la capul hotarului dispre răsărit, la malul Bârladului, s-au aflat 960 pași. Și trăgându-și la mijlocul locului, mai îngustându-să hotarul, s-au aflatu 720 pași; și trăgându-și capul hotarului dispre apus, iarăși pe vâlcea Banii, s-au aflatu 768 pași. Și scoțându-să parte dumisale spătoro(a)e pe zapise ce are, la capul hotarului dispre răsărit, la malul Bârladului, s-au aflat 158 pași la mijloc, după cum am mai arătat că să mai îngustează hotarul s-au aflatu 93 pași socotind că iaste cu dreptate să ei și dumneai pe scădere, să nu să înpresureze. Și iar la capul hotarului dispre apusu, în Banea, s-au aflatu 99 pași, dar rămânându răzeșilor (cuvinte ilizibile) acei pași, ce i-am pomenit mai susu pintre Rădăcinești și pintre partea dumisale spăt(ă)ro(a)e din Micești, s-au învoitu-să răzeșii cu dumneai; ș-au dat răzeșii toată partea ce-i a lor din Rădăcinești. Și le-au dat dumneai, loc pentru loc, din partea dumneai din Mecești, fiind locul tot deopotrivă și au rămasu toată partea dumisale: din câte trele satele aceste, tot de-o parte, în partea de giosu, care au coprinsu din hotarul vătăștinei în susu, la capul hotarului dispre răsărit, la malul Bârladului, 772 pași; care s-au pus piatră, și den susu și din gios, pe soma acestor pași, lângă drumul cel mare ce merge pe malul Bârladului. Și dându-ne la mijlocul locului, iarăși au cuprinsu partea dumisale, din câte trele satele, 1010 pași, care iarăși s-au pus pietre, punându-să întâi piatra din giosu, în marginea drumului celui vechi, ce merge alături cu via dumisale, pe din giosu, de la deal de vie, dălma dealului, iar piatra din susu s-au pus în câmpu, tot înpotriva ace(le)i pietre unde s-au (îm)plinit soma pașilor. Și mergându la capul hotarului dispre în Banea, iarăși punându-să în piatra din partea de giosu, din giosu, de unde să pogoară tot acela drum în Banea, unde mi-au arătat răzeșii că vine hotar păr în vătăștina, ce-au rămasu a răzeșilor. Și din piatra aceasta purcezându în sus, pe Bana, în capul hotarului dispre apusu, s-au aflat 1050 pași, care iarăși s-au pus piatră, unde s-au (îm)plinit soma pașilor în câmpu, în mijlocul vâlcii Banii. Și cu această hotărare s-au încheiat toată partea dumisale, din câte trele satele aceste, iar zăpisele dumisale, de la cine ce-au cumpărat și care cât au cuprinsu, nu s-au pus în mărturie. Ce pentru ca să poată înțălăge mai pre largu, s-au dat dumisale

osăbit izvod cu iscălitura noastră. Negre Apostol biv căpi(an); Năstasie isprav(nici), Leat 7252/1744, avg(ust) 6 (Adăugat ulterior, de Costache Conachi Apostul Negrea și Năstăsie ispravnici, au măsurat ... la 7252/1744. BAR-Buc., col. DI, CCLXXX/77, copie.

⁸¹ La 26 iunie 1774 în Ocolul Privalului exista satul **Răfloaia**. Toată suma caselor: 19. Scădere rufeturi, însă: 2: 1 vornic, 1 vătăman. Rămân birnici 17. **Birnici:** Mihăilă Măță, Ilii Chiosa, Ursul Panhiliu, Simion, morariul, Dima Onică, Costandin Belibou, Ștefan Coman, Vasile Corpaciu, Necula Enachi, Ștefan Broască, Sava Nica, Pavăl Nica, Ștefan Dănăilă, Gligoraș Vlădan, Toader, cioban, Strățulat Muscă, Marcu Vlădian. **Rufeturi:** Trifan Țăplica, vornic, Dinul, vătăman (P:G: Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 537). **Cumnatul Șerbul al mitropolitului Dosoftei era un însemnat negustor și proprietar din Galați**, în veacul al XVII-lea, **pârcălab de Galați în câteva rânduri**. La origine brăilean, acesta a trecut în ținutul Covurlui, înainte de 1647, contribuind **alături de fratele său, Dia (Die), la ridicarea Mănăstirii Precista** de pe malul Dunării din Galați, al cărei principal ctitor a fost negustorul gălățean Constantin Teodor. Regretatul istoric **Paul Păltănea afirma că Șerbu s-a căsătorit cu Fesa, sora lui Dosoftei, înainte de 3 martie 1663**. Dat fiind faptul că Safta, fiica celor doi, era căsătorită deja la 8 septembrie 1675, credem că părinții acesteia, Șerbu și Fesa, se însoțiseră prin Taina Nunții înainte de anul 1660, deoarece între 1675 și 1660 nu sunt decât 15 ani, vârstă prea fragedă pentru căsătoria Saftei. Mai mult, **alt fiu al cumnatului lui Dosoftei și al Fesei, Dediu, era mare armaș la 19 martie 1677**, funcție pe care n-o putea deține un tânăr sub 20 de ani. **Un act de vânzare a unei părți din moșia satului Șendreni** din ținutul Covurlui (astăzi comună în apropierea municipiului Galați), datat de autorii Catalogului de documente între 1650 și 1660, **este semnat între martorii și de Șerbu pârcălab**. Dacă datarea este corectă, iar **Șerbu era pârcălab de Galați înainte de 1660, anul când Dosoftei ajunge pe tronul episcopal de la Roman** (înainte de 29 martie 1660, conform listelor de ierarhi alcătuite de pr. prof. dr. Mircea Păcurariu), înseamnă că, în calitatea sa de pârcălab, Șerbu l-a întâmpinat pe episcopul locului când va fi ajuns în orașul de la Dunăre. Suntem convingși însă că cei doi cumnați s-u întâlnit mai înainte și că însoțirea lui Șerbu cu Fesa s-a petrecut în intervalul anilor 1650 -1660. Cumnatul din Galați al Sfântului Ierarh Dosoftei era un om evlavios; avea o legătură specială și cu **obștea Schitului Crângușor sau Răfloaia** (ctitorit în secolul al XVII-lea, astăzi dispărut) care **se afla în partea de vest a actualului sat Vameș, comuna Piscu, județul Galați**. Astfel, la 12 iunie 1664, Chirilă, **egumenul schitului de la Crângușor, scrie zăpădă prin care Șerbu brăileanul, pârcălab de Galați, cumpără partea lui Donosie și a fratelui său, Vidrașcu, din satul Crângeni, „dintre Sireturi”**. Peste cinci ani (28 martie 1669), Martin, **fiul lui Simion din Răflești, vinde lui Șerbu din Galați o parte din moșia satului pentru o datorie de 36 de lei**. Zăpădă pentru această vânzare este scris de **Gheorghies, egumenul schitului de la Crângușor (Răflești (schitul) sau „La Crângușor” ori Răfloaie, n.n.)**. Nu este exclus ca schitul să fi fost ajutat de negustorul brăilean **Șerbul din Galați, care mai cumpără părți din satul învecinat Răflești și la 25 aprilie 1670**. **Șerbu Brăileanul și jupâneasa sa, Fesa, cumpărau, la 3 iunie 1683, și „o vie cu rod și cu pomi” în satul Oasele (astăzi Rediu, județul Galați) din ținutul Covurluiului**. Din căsătoria lui Șerbu cu sora Episcopului Dosoftei al Romanului, viitorul mitropolit, s-au născut o fată, Safta, și trei băieți: Dediu, Gheorghită și Raneti. Aceștia sunt amintiți în documente din a doua jumătate a secolului al XVII-lea și începutul celui următor. Safta, fiica lui Șerbu, s-a căsătorit, înainte de 8 septembrie 1675, cu spătarul Manolache, fiul lui Toderășco Tuduri, pârcălab de Galați, (singurul pretendent la domnie din Galați, n.n.) căci, într-un document care poartă această dată, voievodul Dumitrașcu Cantacuzino poruncește lui Adam căpitanul „să aleagă și să stâlpească siliștea unde este «odaia» lui Manolache, ginerele lui Șerbu, dând și mărturie hotarnică”. Așadar, Manolache, cel care a dat numele actual al satului Odaia Manolache din comuna Vânători, județul Galați, este nepot de soră al Mitropolitului Dosoftei. Peste trei decenii, un alt document (din 20 decembrie 1705) precizează că numele **satului Odaia lui Manolache vine de la Manolache, feciorul lui Tudor, pârcălabul**

de Galați. De altfel, însuși Manolache va deține funcția de pârcălab de Galați, în toamna anului 1688. Dediu spătar, fiul lui Șerbu brăileanul și al Fesei, sora Sfântului Ierarh Dosoftei, este tatăl Anei, soția domnitorului Mihail Racoviță, care s-a aflat de trei ori pe tronul Moldovei (1703/1705; 1707/1709; 1716/1726) și de două ori pe cel al Țării Românești (1730/1731; 1741/1744). **Doi dintre fiii Anei**, nepoata ctitorului Bisericii Precista din Galați, locaș-efigie la malul Dunării, au fost domnitori în țările române: **Constantin Racoviță, domn al Moldovei (1749/1753; 1756/1757) și al Țării Românești (1753/1756; 1763/1764); Ștefan Racoviță, domn al Țării Românești (februarie 1764/18/29 august 1765)**. Dediu a avut mai multe funcții importante în Moldova și a deținut numeroase moșii. **Între podgoriile de la Nicorești-Sârbi, fostul ținut Tecuci, medelnicerul Dediu ctitorește la sfârșitul secolului al XVII-lea o mănăstire mică** pe care o închină la Sfântul Mormânt de la Ierusalim. Aceasta reiese din documentul pe care ginerele ctitorului, voievodul Mihai Racoviță, îl semnează la 15 noiembrie 1704. Din rezumatul acestui act aflăm că domnitorul „scrie slujitorilor din ținutul Tecuci să lase în pace de toate dările și angaralele 10 oameni străini și bucatele lor, **poslușnicii mănăstioarei de la Nicoreștii de Sus, făcută de Dediul medelnicerul** și închinată la Sf. Mormânt de la Ierusalim sub stăpânirea lui Dositheii, patriarhul; nici bucatele lor pentru alții să nu se tragă și să fie scutiți de pecetluiri, de goștine de oi și de mascuri și de deseatină de stupi; goștinarii de oi și de mascuri și de deseatină să-i lase în pace; venitul acestora să-l trimită călugării la Ierusalim pentru ceară și tămâie”. **Împreună cu soția Ruxandra, fiica postelnicului Dumitrașco Cârnu, dăruiește, după 1688, când semnează „Dedul biv vel spatar”, bisericii din satul Buciumii un Triodion slavon, cârnat la Liov în 1688. Dediu a trecut la cele veșnice înainte de 27 octombrie 1724.** Cele câteva referiri la rudeniiile din zona Galaților și a Brăilei sunt importante pentru legăturile Sfântului Ierarh Dosoftei cu Dunărea de Jos, spațiu pe care l-a păstorit vreme de peste un deceniu ca Episcop al Romanului, eparhie în jurisdicția căreia se aflau și ținuturile Covurlui și Tecuci unde sora sa, Fesa, a deținut mai multe proprietăți (Apud Pr. Eugen Drăgoi, Sfântul Mitropolit Dosoftei și rudele sale de la Dunărea de Jos, ziarul Lumina, Iași, 12 Dec, 2015). Onomasticului Holuba. **Răflești era sat, amintit la 16 aprilie 1617.** A fost **pe malul drept al pârlului Geru, mai în jos de Gereni** (ANDIC, Planuri Covurlui nr. 14, 24), corespunzând cu „punctul din dreptul locului unde cade Sirețelul în Siret” (DJAN, Iași, Litere, K, dos. 346, f. 18-20), probabil **vizavi de satul Corbu**. TTRM, I, 2, p. 973 (glosa Răfloaia) **l-a localizat la apus de satul Vameș. Satul a dispărut după 11 noiembrie 1780** (C.Solomon, C.A. Stoide, Documente tecucene, II, p. 56-57). **Peste un deceniu, la 28 iunie 1793, era considerat „moșie” (DLAN, Iași, Doc., 102/5).** Numele satului, **Răflești, transcris și Răfle** (20 iunie 1699, C. Solomon, C.A. Stoide, op.cit., II, p.25) provine de la onomasticul Răflea (provenit din Rafail, DOR, p. 138) folosit în sat la 11 septembrie 1642 (Raflea), dar și la 20 iunie 1699 (Simion Răflescul). Au fost folosite și formele feminine: **Răfloaia** (Răfle + sufixul marital oaia), la 12 mai 1686 (Catalogul documentelor moldovenești, IV, nr. 1011) și 28 august 1777 (C. Solomon, C.A. Stoide, op. cit., II, p. 54) și **Răfloae**, la 21 iulie 1744 (Ibidem, II, p.43) – apud Paul Păltănea, Toponie gălățeană, idem. Se păstrează din 1744 septembrie 29. Zapisul preotului Ștefan, nepotul lui Mardari clucerul, prin care promite să dea scrisorile satului Tălăbești lui Costachi vornicul, satul Tălăbeștii diind satul matcă a viitoarei așezări de pe Siret. BAR-Buc., col. DI, CLXI/181, original.

⁸²Se păstrează din 7132/1624 maiu 26 o Carte de giudecată de la Radul v(oie)v(o)d pentru un sat, Piscul, și un ezer, Mațe, la ținutul Cuvurluiului (Ibidem, p. 269, nr. 31, rezumat după original); din 7146/1638 ghenarie 8, o Întăritură de la Vasile voievod pe satul Rădeni și pe ezerul Rădianul și Mațe (Ibidem, p. 273-274, nr. 48, rezumat după original); din 7146/1637 octomvrie 14, Carte de stăpânire de la Vasile voievod pe un eleșteu, anume Mațe, ce este în satul Piscul (Ibidem, p. 273, nr. 47). Vezi Petronel Zahariuc, Gheorghe Lazăr, Un izvod de documente și o catagrafie a odoarelor mănăstirii Dobrovăț, păstrate la Muntele Athos (mănăstirea Zograf), 2019, „Studii și Materiale de Istorie Medie”, XXXVII, p. 221-284 (Lista (izvod) hrisoavelor mănăstirii Dobrovăț

pentru toată a avea mișcătoare și nemișcătoare, care a aparținut mănăstirii. În anul 1839 (În original, în limba bulgară.). Чек-лист на влахо- молдавските документи в архива на Зографския манастир.). **Peneul. A fost pe teritoriul corn. Piscu** în partea de sud-vest, **între Bârladul vechi și gârla Călugărița (ASB, Planuri Covurlui, 24).** Așa îl situează inginerul Dumitrache Chelemen într-un plan din 1825. Pe un alt plan din 2 mai 1859 o moșie Peneu sau Măxineni este indicată la sud-vest de corn. Slobozia-Conachi, lângă Valea Ursoaei (ibidem, 13). Probabil că, la un moment dat, moșia satului Peneu, care dispăre după 1828 (ASI, Litere S, dos. 143, f. 113), s-a contopit cu cea a satului Măxineni. În com. Independența și există o „mahala” numită Peneu. Menționat la 24 aprilie 1546 (Moldova, 1, 55-56). Numele satului este, poate, în legătură cu onomasticul Pene, atestat în Moldova la 24 decembrie 1616 (DIB, XVII, A, IV, 73; DOR, 345), sau cu Penul, folosit la 6 decembrie 1697 pe lângă Tecuci (Doc. tec., I, 48). **Călugărița, gârlă. A fost în zona inundabilă a satului Piscu, înspre Siret. Menționată la 13 februarie 1594 (DIR, XVI, A, IV, 103-104), într-o hotarnică a satului Piscu.** Toponimul era folosit și în 1825, fiind marcat pe o hartă a inginerului Dumitrache Chelemen (ASB, Planuri Covurlui, 24). Numele provine de la o călugăriță, vezi Iordan, Top., 240-241. **Beleul, un iezor sau gârlă care se vărsa, altădată, în Bârlad pe teritoriul com. Piscu. Menționat la 13 februarie 1594 (DIB, XVI, A, IX7,103-104 ; Doc. tec., II, 8-9, cu data 12 februarie; ASB, ms. nr. 1262, f. 18, cu data 3 februarie).** Mai este amintit într-o hotarnică din 7 aprilie 1635 (ASB, M-rea Neamț, XXVII/83; LXXII/10). Toponimul s-a format din tema slavă bel-„alb” (Iordan, Top., 106-107). **Un alt lac, cu același nume, este în stânga Prutului, în dreptul satului Tătarca, com. Frumușița.** Amintim și antroponimul **Beleaiu**, atestat la 14 august 1632 (DRH,A, XXI. 224), apud Paul V. Păltănea, Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Sretului IV, p. 443, 444. La 26 iunie 1774 în Ocolul Privalului exista satul **Piscul și Cărioara.** Toată suma caselor: 46. Scădere rufeturi, însă 6: 1 vornic, 1 vătăman, 2 văduve, 2 nevolnici. Rămân birnici 40. **Birnici:** Ion Căciuliță, Mihalcia, rotar, Strătulat, rotar, Grigoraș Timoftii, Vasilachi Călin, Dumitrașcu Căciuliță, Ioniță Gurău, Chiriac Prilog, Mihălachi sin (fiu) popii, Ioniță Vărtosul, Sandul Muscă, Apostu Muscă, Caloian sin (fiu) Iordachi Chirilii, Andreiu Drăghiciu, Costin, tăbăcar, Stan, croitor, Dumitrașcu, năvodar, Gheorghi, tăbăcar, Simeon, năvodar, Toader Chiriac, Vasile Pleșcan, Ilii Toma, Vasile Moroi, Ion Ciocârlan, Stan Roșca, holtei cu mamă, Iftodii Roșca, Andrei Pleșcan, Cristian Tăbău, Mania, muntean, Moisa, muntean, Ion Roșca, Apostol Mărcuță, Stoica Zbughină, Năstasii Prilog, Grigori Roșca, Antohii Balotă, Miroslav Unchiaș, Sava, croitorul, Dobria sin (fiu) Crivăț (P. G. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 537, 538).

⁸³ La 26 iunie 1774 în Ocolul Privalului era satul **Năneștii Noi.** Toată suma caselor: 43. Scădere rufeturi, însă 5: 1 popă, 1 vornic, 1 vătăman, 1 nevolnic, 1 slugă. Rămân birnici 38. **Birnici:** Postolachi sin (fiu) Dumitru Vasile sin Constandin Tănăsă, ce a fost scutelnic al dumsale **spătarului Gheorghi Costandachi** (1793 martie 21 – Gh. Costandache, biv vel spatâr și Mih. Cerchez, ban, erau ispravnicii Tutovei; la 1793 iulie 28 – Gh. Costandache, biv vel spatâr, era ispravnic de Tecuci) („Alexandru Moruzi voievod scrie la 4 august 1804 biv vel paharnicului Ioan Jora ca să cerceteze pricina dintre Costachi, proin protopop, cu ai săi răzeși și schitul Bursuci pentru împresurarea moșiei Ticulești (Tihulești), de la ținutul Tutovei, vândută spatârului Gheorghi Costandachi de către jeluitori. Moșia ar fi fost a răzeșilor „și ar fi vândut-o dums(ale) spat(a)r(ului) Gheorghii Costândachi, și în urmă cu hotărătura ce ar fi făcut dum(nea)l(u)i spat(a)r(ul) Grigoraș Costachi părții ce ar fi având schitul Bursucii într-ace moșie li s-ar fi fi făcut împresurare părților lor și au cerut ca să li-s îndreptezi împresurarea aflându-s(e) în supărare de cătră dum(isa)li spat(a)r(ul)”. În jalba sa din 31 iulie 1805, spatârul Gheorghe Costandache susține: „la anii 1802 egumenul aceștii moșii au scos hotarnic și hotărându-ș(i) moșie schitului fără a da de știre vreunue din ceelanți răzăși au luat cu această hotărătură toată parte(a) de moșie a me lipindu-o și făcându-o a schitului”. La 5 august 1805, Logofeția cea Mare decide îndestularea spatârului

Gheorghe Costandache de proin protopopul Costachi și răzeșii lui cu alte părți de moșie decât cele din Tihulești intrate în stăpânirea schitului Bursuci.”, vezi Costin Clit, profesor de istorie Liceul Teoretic „Cuza Vodă”, Huși, județul Vaslui, Contribuții la istoria schitului Bursuci, în Cucuteni – 5000 Redivivus, p. 89), Tănăsă, tij (la fel), Radu, holtei cu mamă, ce a fost scutelnic al **spătarului Costandachi**, Andrei, tij, Preda, tij, Nicola, plugar, tij, Gheorghită, tij, Șerban, tij, Dumitrașco Pătrășcută, tij, Vasile Roșiorul, tij, Opria, sin lui (fiul lui), Gheorghe Mălurian, Stoica Alecsa, Stanciul brat (frate) lui, Hristia, bărbier, Eni Pone, Tatul sin Andreiu, Stan, muntean, Radu, muntean, Dragomir Gogiană, Ignat sin Mihalcia, Dobrușa, muntean, Tănăsii Dorobanța, Iordachi, muntean, Iordachi Mohora, Toma, cioban, Postolachi brat (frate) lui Toader, Ioniță, steclariul, Ioniță sin (fiu) Badiul, Toader zet (al lui) Loghin, Lupu Loghin, Mihalcia, Alecsandru sin Spătărițoi, Stanciul, bejenar, ce a fost al dumisale **paharnicului Ștefan Costandachi** („Iancu Costandachi, postelnic, 52 ani [la toți boierii este vorba de vârsta în anul 1831, când s-a întocmit și trimis catagrafia la Iași – n.n.] născut în Tecuci, fiul paharnicului Ștefan Costandache, pentru vechime, asemenea răspuns au dat și d-sa locuiește în târgul Tecuci), Sandul, tij (la fel), Sandul Hodorogia, Radul, cumnat Predii. **Rufeturi**: Popa Constandache, Constantin, herghelegiu, nevolnic, Nedelcu Moron, vătăman, **Anghel, vornic**, Loghin, slugă dumisale **paharnicului Ștefan Costandache** (P.G. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 538). Facem aici observația că acest sat a rezultat probabil din schimbarea de curs a Siretului, care a preluat albia de până atunci a Bârladului în dreptul marginii satului Șerbănești. Spre Prival a rămas Năneștii Noi, iar spre Lungoci a rămas Năneștii de Gios! Este o observație care necesită studiată! „Câteva date despre cei „triisprezăci boeri din târgul Tecuciului și Nicoreștii” (între ei amintim pe Toader Bosii, Todirașcu Iacovachi, Vasile Strătilă, Toader Moisău, Iancu Constandachi, Constandin Vârlănescu, Constandin Boteanul, Costache Șandre, Iordachi Stupul), găsim în studiul Vidomostie de boieri aflați în țară la 1829 – Ținutul Tecuciului, publicat de Al. V. Perietzanu-Buzău în „Arhiva Genealogică”, nr. 1 (VI), Iași, 1994, p. 291-295. Astfel, aflăm și noi că „**Iancu Costandachi, postelnic**, 52 ani [la toți boierii este vorba de vârsta în anul 1831, când s-a întocmit și trimis catagrafia la Iași – n.n.] născut în Tecuci, **fiul paharnicului Ștefan Costandache**, pentru vechime, asemenea răspuns au dat și d-sa [nu știe cât de veche este familia sa – n.n.] locuiește în târgul Tecuci; **Iordachi Stupul, paharnic**, 20 de ani, născut în târgul Tecuciului, **fiul lui Ilii Stupul, căminar**, locuiește în târgul Tecuciului; moșinaș de 800 stj. în Văleni, 6 pog. vie în Nicorești și casă în Tecuci; **Constandin Vârlănescu, paharnic**, de 52 de ani, născut în satul Burdusaci, **fiul lui Alistar Vârlan**, de la neamuri, locuiește în târgul Nicorești; moșinaș de 2150 stj. Însă 1290 stj. la Gura Berheciului, 180 stj. la Burdusaci, 180 stj la Mohorâți și Benești, 300 stj. la Nicorești, 200 stj. la Baicani, Cheireni (Posibil să fie o greșeală de transcriere; satul se numește Chetreni și se afla în extremitatea estică a fostului județ Tecuci, la sud de Mohorâți și Baicani), Ursa, Sorca și Bucîța, 25 de pog. vii în Nicorești și casă tot acolo; **Vasile Strătilă, serdar**, 35 de ani, născut în târgul Bârlad, fiul **jitnicierului Hriste Strătilă**, locuiește în târgul Tecuciului; moșinaș de 720 stj. moșie împărțită în mai multe hotare, casă în Tecuci și vii în Nicorești; **Toader Moisău, serdar**, de 32 ani, născut în târgul Bârlad, fiul lui Vasile Moisău, locuiește în târgul Tecuciului; are casă în Tecuci și 4 pog. vii în Nicorești; **Toader Bosii, medelnicer**, 50 de ani, născut în satul Poienii, **fiul căpitanului Ștefan Bosii**, locuiește în târgul Tecuciului; moșinaș de 2200 stj. moșie, însă 600 în hotarul Măldărești și Neguleștii, 1000 stj. în hotarul Pueștii, Urlaga și Țigănești, 600 stj. În Cărligii Comanu, Mohorâții, Motoșeni și Oprisăștii, casă în Măldărești și în Tecuci, 50 pog. vii, adică 16 la Nicorești și 34 la Măldărești; **Costache Șandre, medelnicer**, de 34 de ani, născut în Nicorești, **fiul postelnicului Ioniță Șandre**, locuiește în târgul Nicorești; moșinaș de 1000 stj. moșie, însă 300 stj. în hotarul Poiana, 300 stj. în hotarul Buciumeni și 400 stj. în Argeș, 20 pog. vii în Nicorești și Poiana, iar casă în Nicorești; **Todirașcu Iacovachi, clucer**, de 40 de ani, născut în satul Floreștii, fiul lui Iacov Șarcovici, locuiește în târgul Tecuci; moșinaș de 30 stj. moșie, 5 pog. vii în Nicorești și casă în Tecuci”. - Doru Parascan, Contribuții la istoria

sistemului sanitar în ținutul Tecuci (1829-1850), p. 66-67 în Analele Universității „Dunărea de Jos” Galați, Seria 19, Istorie, tom IX, 2010. „**Prima soție, Nastasia Cantacuzino sin Toma Cantacuzino spătarul**, a murit în 1668 lăsându-i un singur fiu, pe **Mihai, viitorul voievod. Din a doua căsătorie, cu Safta Costachi, l-a avut pe Dumitrașcu și cinci fete: Nastasia, căsătorită cu vel vistierul Ioan Paladi; Teofana, căsătorită cu vel spătarul Ilie Țifescu; Ecaterina, căsătorită cu Iordache Cantacuzino-Deleanu; Maria căsătorită cu Vasile Ceaurul**, apoi cu **frumosul boier Constantin Costandachi** (Viața nefericită a acestei surori a lui **Mihai vodă și a lui Dumitrașcu hatmanul** (O spiță de neam, inedită, a Racovițeștilor, descoperită într-o veche colecție, vine să confirme genealogia unei ramuri a familiei, îmbogățind informațiile despre descendenții fratelui lui Mihai Racoviță voievod, faimosul hatman Dumitrașcu Racoviță din secolul al XVIII-lea, Biblioteca Națională (în continuare B.N), Colecții Speciale, P. Saint-Georges, CCCXXV/ 2, f. 105-107 (Pl. I). Spița a fost alcătuită la 18 aprilie 1835 și însoțește jalba postelnicesei **Ruxandra Suțu, strănepoata hatmanului**, ultima descendentă din ramura fiului **hatmanului Dumitrașcu și al Ilincăi sin Mihai Cantacuzino spătarul**, Ion Racoviță. Pentru că „rădăcina” jalbei se află în întâmplările din timpul vieții hatmanului, vom rememora evenimentele începutului veacului al XVIII-lea, urmărind slova cronicilor timpului, ca și ecoul lor din jalba secolului al XIX-lea. Cea mai completă, deși partizanală, descriere a domniei primului Racoviță, Mihai vodă, o dă Cronică Ghiculeștilor. Istoria Moldovei între 1695-1754, București, 1965, în care se relatează cu destule amănunte întâmplările din tumultuoasa viață a hatmanului Dumitrașcu.) este povestită de Constantin Gane în volumul Amărâte și vesele vieți de jupănese și cucoane, f. I., f. a., în capitolul O răpire din așternut. **Maria Constandachi sora lui Mihai Vodă Racoviță**, p. 89-108, n. 57, p. 498; se afirmă că **Maria n-ar fi fost căsătorită niciodată cu Vasile Ceaurul**, după alți autori, acesta i-ar fi fost doar logodnic) și **Elena, căsătorită cu vel spătarul Mihai Rosetti** din Țara Românească (M. Racoviță-Cehan, general, Familia Racoviță, «Studii și cercetări» nr. LVI, București, 1942, p. 14; vezi și „spița de neam” de la începutul jalbei Ruxandrei Suțu) - Cătălina Opaschi, <http://www.cesianu-racovitza.ro/wp-content/uploads/2018/06/17-Muzeul-national-XVII-2005-04-Catalina-Opaschi.pdf>, p. 66. Hatmanul Dumitrașcu a locuit la moșia sa din apropierea Vasluiului, la Ferești. Istoricul construirii palatului Suțu, actualul Muzeu al Municipiului București, a început în prima jumătate a secolului al XIX-lea, dar locul unde a fost ridicată construcția făcea parte din întinsa proprietate a Cantacuzinilor, danie a lui Matei Basarab către nepoata sa, Elena, fiica lui Radu Șerban și soția postelnicului Constantin Cantacuzino (Postelnicul Constantin Cantacuzino a fost ucis, în 1663, din porunca lui Grigorașcu Vodă Ghica, în trapeza mănăstirii Snagov.). De la postelniceasa Elena terenul a trecut în posesia fiului ei, spătarul Mihail, iar apoi stăpânirea fiicei acestuia, Ilinca, căsătorită, în 1694, cu hatmanul Dumitrașcu Racoviță (Dimitrie (Dumitrașcu) Racoviță s-a născut în 1671 din Ion (Ioniță) Racoviță (c1635-1688) și Safta Conachi (c1650-c1710) și a murit 1728 din cauze nespecificate, fiind înhumat la Ferești, județul Vaslui. El era căsătorit cu Elena Cantacuzino (c1690-c1765) 1694). Dimitrie (Dumitrașcu) Racoviță a deținut demnitățile de postelnic (1693), mare comis în 1703, caimacam în 1707 și hatman în 1707. A avut următorii copii: Maria Racoviță (c1695-c1760); Dimitrie (Dumitrachi) Racoviță (1696-c1777); Radu Racoviță (1698-1765); Tofana Racoviță (c1699-1746); Bălașa Racoviță (c1700-1746) căsătorită cu Ioan Bogdan (c1690-c1765); Ion Racoviță (c1710-1780). Iar vornicul Dumitrașcu Racoviță (Matache), nepotul hatmanului Dumitrașcu Racoviță, își căsătorește, în anul 1816, unica fiică, Roxandra, cu marele postelnic Costache Suțu (Marele postelnic Costache Suțu (1799-1875) era fiul bașchepuchehaiei și Caimacam al Munteniei, în 1812, Grigore Beizadea Suțu, frate cu Domnul Țării Românești, Mihail Constantin Suțu (1783-1786, 1791-1793, 1801-1803). Un personaj neobișnuit în epocă prin comportamentul său social, prin atitudinile politice, Costache Suțu a îndeplinit mai multe funcții: mare postelnic, în 1820, președinte al Curții de Apel din București, în 1836 și ministru al Dreptății, în 1850.), reprezentant de frunte al protipendadei fanariote. „Cele două porți ale Palatului Suțu din București, sediul Muzeului de Istorie și Artă al

Municipiului București, sunt încununate de câte un soare susținut de doi lei rampanți. Pe lângă deosebita valoare decorativă a acestei reprezentări, semnificația ei heraldică pare să nu fi fost încă relevată până în prezent: este vorba de stema familiei boierești Racoviță, căreia îi aparținea Ruxandra Racoviță, soția marelui postelnic Costache Grigore Șuțu, constructorul palatului. Această stemă este reprodusă în albumele heraldice ale lui Emanoil Hagi-Mosco (Emanoil Hagi-Mosco, *Steme boierești din România*, 1918, nepaginat) și Dan Cernovodcanu (Dan Cernovodeanu, *Știința și arta heraldică în România*, București, 1977, p. 373). Blazonul Racoviță de la Palatul Șuțu constituie pandantul celui al Șuteștilor, reprezentat pe fațada clădirii. Importanța stemei Racoviță vine din faptul că Ruxandra Racoviță (1866) (General M. Racoviță-Cehan, *Familia Racoviță-Cehan, Genealogie și istoric. Supl. Fișe nominale și fotografii*, București, 1942, p. 103) adusesese ca zestre proprietatea pe care s-a zidit actualul palat. Această proprietate provenea, după cum se știe, de la strămoșul său, hatmanul Dumitrascu Racoviță, ginerele spătarului Mihai Cantacuzino, și mai sus, prin Cantacuzini de la Matei Basarab (Emanoil Hagi-Mosco, București, amintirile unui oraș. *Ziduri vechi, ființe dispărute, ediție îngrijită de Ștefan Pleșia, Dan Pleșia și Mihai Sorin Rădulescu*, 1995, p. 91. George Potra, *Din Bucureștii de ieri*, vol. I, București, 1990, p. 455)”— Mihai Sorin Rădulescu.

⁸⁴ La 26 iunie 1774 în Ocolul Privalului era satul satul **Fundenii de Jos**. Toată suma caselor: 72. Scădere rufeturi, însă 4: 1 vornic, 1 vătăman, 1 popă, 1 slugă. Răman birnici 68. **Birnici**: Mantia, Ion Dorogan, Vasile Drăghici, Marin Arbănaș, Zaharia Popoiul, Andreiu Ochincă, Lupul Ochincă, Stoica Ochincă, Vlad sin (fiu) Ochincă, Chiriac Ciorăță, Costandin Laza, Stahii, olar, Simion Dobrotă, Vasile sin (fiu) Toderascu, Vasile, croitorul, Costandin Hamza, Vasile, olar, Gheorghii Leleca, Pană Ciocheșă, Gavril Ciorăță, Postolachi sin Costandin, Gheorghi Ciolan, Neculaiu Gheleman, Andreiu Hilohii, Ion Tălabă, Enachi Tălabă, Mihălachi Coceiu, Grigorii Potruș, Dumitru Negrul, Negoită Ispas, Radul Chetrosul, Grigori brat (frate) lui, Costandin, Simion, Radul Frățița, ce a fost scutelnicul lui **Manolachi Costandachi**, Sava, Gheorghi Burcă, Costandin, cioban, Vlad, văduvoiul, Anghel sin (fiu) Lupul, ce a fost scutelnic dumisale **spătarului Conachi**, Gheorghi Frățița, tij (la fel), Ion Putineu, ce a fost scutelnic dumisale **spătarului Conachi**, Lazor, tij, Tudor Hahoe, tij, Ilii, Stanciul, Toma, Negoită, Dinul, Radu, muntean, Stan, muntean, Alecsa, muntean, Ivan, muntean, Tudor, muntean, Mile, Dumitru, In (alt) Dumitru, muntean, Petru, Radul, Vlad, muntean, Ioniță Țăgănaș, Mihalcia, muntean, Dumitru Bontocu, Gheorghii, Gheorghi, Irimia, Bucur. **Rufeturi**: Popa Ioniță, **Ivan, vornic**, Gheuca, vătăman, Sandul, vătav al dumisale **spătarului Conachi** (P.G. Dmitriev, *Moldova în epoca feudalismului*, VII, I, Chișinău 1975, p. 538, 539). Satul a fost în triunchiul format de vărsarea Bârladului în Siret. **Datorită inundațiilor dispare după 1800 și preia satul Năneștii de Gios, care devine satul Fundeni**. De urmărit numărul familiilor boierești din zonă. Astfel la Piscul Corbului (ocolul Nicorești) erau: **Iordachi Tuchilus, vornic, visternicul Zaharia, stolnicul Negrii, banul Gheorghi Beldiman, spătarul Cuza, paharnicul Vasile Ruset, logofătul Balș**. La Scliporești era stolnicul Costantin Negrii (Se păstrează Cartea prin care Grigorie Alexandru Ghica vv., domnul Moldovei, poruncește ca Leondari, pitar, să plătească banii datorati răposatului Constantin Negre stolnic; 1777 iunie 4, BAR, Doc. Ist. CIV/85), **spătarul Gavril Conachi**. În Revista istorică (BCUCLUJ_FP_279849_1919_005_004_005.pdf) N. Iorga nota: Cu privire mai ales la descendenții din **Spătarul Gavril Conachi**, fiul Marelui-Vornic Constantin Conachi, însemnăm următoarele: Condicele de gospodărie ale familiei Conachi (Bibl. Acad. Rom., manuscrisele 4.500-4513.) cuprind însemnări de diferite venituri și cheltuieli a trei generații de Conăchești, pe anii 1737-1810. **Spătarul Gavril Conachi** (La moșia din Lărgășeni spătarul Gavril Conachi, unchiul poetului Costache Conachi, își avea locuința de țară și a înălțat aici o biserică din bârne de stejar în anul 1759.), în vara anului 1786, după moarte a părinților săi, **Marele-Vornic Constantin Conachi și Ileana, născută Catargiu**, în „perilipsis” (Ms. 4506, fol. 148), arată moșiile ce au rămas moștenire la cei trei frați: **Vornicul Manolachi, Spătarul Gavril și Constantin** (Mss.

4.504). Avere se compunea, afară de case, din care una, în târgul Bîrlad, era cumpărată, de **Smaranda, strămoașa spătarului**, mori, vii, țigani, vite, stupi și altă avere mișcătoare, din moșiile Drăghiceni, Bălăneștii și Tihuleștii, din Ținutul Tutovei; Țurcanii, Lieștii și Țăpenii, din Ținutul Fălciului; **Călienii, Râfleștii, Lărgășanii și Telegeștii, din Ținutul Tecuciului**; Pașcanii și Braniștea, din Ținutul Iașilor; Bălțații, din Ținutul Covurluiului; Grameniții, din Ținutul Cernăuțului și Coronceii, din Ținutul Orheiului. Moșia Lărgășenii, zestre a mamei (Bibl. Acad. Rom., doc .171/lxxxix.) **Spătarului Gavril**, la împărțire a averii părintești căzu în parte a Spătarului, și „își avea acesta acolo locuința de țară. Aici trăiră și creșură fiii săi Vasile, Ioniță, născu t la 25 Februar 1778 (Ms. 4.509, în titlu. Acesta în zilele lui Scarlat Callimachi era călugăr; Iorga, Pocum- fam. Callimachi, II, p. 41, 89), Costachi (Ms. 4.506, fol. 93) și Ileana, măritată în Octombrie 1802 (Ms. 4 508, la sfârșit. Avea de soț pe Alexandru Callimachi; Iorga, l. c). Tot aici au învățat și carte coconii Spătarului de la dascălii, cei mai mulți străini, tocmiți cu simbric.” Costache Conachi era fiul **vornicului Manolachi Conachi**. Iar în satul Liești erau: **paharnicul Ștefan Costandachi, visterniceasa Nastasâica, spătarul Gheorghe Costandache** (Aga Ioan Greceanu era căsătorit cu Nastasia Constandachi –vezi Ghibănescu, Familia Greceanu, p. 209-210- , fiica lui Gheorghe Constandachi spătar și a Smarandei Pârnu – Paul Păltănea, Neamul logofătului Costache Conachi, Buc., Editura Albatros, 2001, p. 199; trebuie să enumerăm și ispravnicii din ținutul Tecuci numiți la ocupația rusă dintre 1808-1812: Tecuci spătarul Gheorghe Constandache 1808-28 ianuar 1809, spătarul Gheorghe Constandache 1808-28 ianuar 1809, serdarul Nicolae Stamatin 1808-15 februar 1809, comis Costache Conachi 28 ianuar 1809-oct. 1809, căminar Ion Greceanu 15 februar 1809-1 april 1810, serdarul Nicolae Stamatin oct. 1809-1 april 1810, jicnicer Constantin Tiriechioglu 1 april 1810-Petrache Sturza fost ispravnic de Roman 1 april 1810- oct. 1810, paharnic Gheorghe Vârnav oct. 1810 – vezi A. V. Sava, Ispravnicii din Moldova și Valahia sub ocupația rusă 1808-1812, BCU Iași), **stolnicul Manolachi Costandache, Enachi Costandachi vel spătar**.

⁸⁵ **Barcea**, sat, este atestat la 26 septembrie 1706 (Catalogul documentelor moldovenești (CDM), V, nr. 604). Iordan (Toponimia, p. 53) așază toponimul în categoria celor ce au înțelesul de baltă. Se poate avea în vedere apelativul barc, „luncă plină de bălți, mlaștini și ape curgătoare” (T. Porucic, Lexiconul termenilor entopici din Basarabia, 1931, p. 36) + sufixul ea. La originea lui barc stă românescul bara (Dicționarul Limbii Române, (DLR), I, 1, p.488). Explicație care concordă cu zona inundabilă din marginea de apus a satului, creată de revărsările Bârladului. Dacă luăm în seamă faptul că numele anterior al satului s-a format de la un patronim, Trohan, putem admite că și **Barcea** are la bază tot un onomastic, atestat în Moldova, ținutul Iași, în iunie 1607: „Agafia, fata Barcei” (DIR, A, XVII, II, p. 108, nr. 132). Pentru acest nume, Dicționar onomastic românesc, (DOR), 1963, p.192, notează înțelesul de „femeie proastă”. Satul se numise, mai înainte, Tohanești (toponim atestat la 3 noiembrie 1632, DRH, A, XXI, p. 297 nr. 239), derivat din onomasticul ortodox Trofim (în greacă „nutritor”). Prin contaminare cu Tofan s-a format Trofan. În textele vechi, labiala f, urmată de vocală, se transformă în h (hierul, hiară, hirea etc., vezi Sextil Pușcariu, Limba română, II, 1994, p.253). Deci Trohan (onomastic folosit în documente la 10 mai 1604, DIR, A, XVII, I, p. 153 nr. 217, în ținutul Iași) + sufixul esti = scoborător din Trohan. Pentru sufixul escu, plural ești, (vezi Christian Ionescu, Numele de familie românești, în LR, 1990/3, p. 243). **Podoleni, sat, este atestat la 3 aprilie** 1632, DRH, A, XXI, p. 13-14 nr. 14. Toponimul are la origine onomasticul Podolean, folosit pe teritoriul județului Galați înainte de răstimpul 1593-1594, DIR, A, XVI, III, p. 91-92 nr. 115. Iordan explica toponimul prin „oameni originari din Podolia” (Toponimia, p. 280; DLR, VIII, p. 927. Podolia este partea de sud-vest a Ucrainei, despărțită de Moldova prin râul Nistru). Miron Costin amintește în Poema polonă de „rutenii fermieri din Podolia” așezați de Dragoș Vodă în Moldova. Cronicarul îi menționează și pe cei care mai trăiau în ținutul Iași înainte de iulie 1684 (Opere, 1958, Editie P.P. Panaitescu, p. 233). DOR, p. 330 derivă pe Podolean din substantivul pod, fără a mai preciza semnificația onomasticului. La 8

iunie 1677 (ANDIC, M-reă Neamț, XXV/11, 12) satul Podoleni se numea Bârlădeni. Schimbare toponimică folosită, cu întreruperi, multă vreme. În anul **1688 se vinde moșia Podoleni, „numită actualmente Bârlădeni”** (ANDIC, Doc. ist., MCCXCI/250). Toponimul Bârlădeni este forma plurală a onomasticului Bârlădeanul, „locuitor la malul Bârladului”. Iordan trece toponimul în grupa celor ce indică „originea locală” (Toponimia, p. 295. DLR, I, 1, p. 500 susține că provine din numele orașului Bârlad, cu sufixul gentilic ean. Nu trebuie uitat numele râului, care este anterior celui al târgului. DOR (p. 204) afirma că numele orașului și râului Bârlad „pare” să fie la origină un nume de persoană. (Paul V. Păltănea, Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Sretului, vol. I). Păun vameșul din Iași dăruiește înainte de 3 noiembrie 1632 moșia sa Trohănești (astăzi satul, comuna Barcea) Mănăstirii Dancu din Iași. Peste patru decenii, în diata sa, dăruiește același sat mănăstirii sale Clatia din codrul Buciumilor de lângă Iași (Paul Păltănea, Domeniul mănăstiresc din județul Galați, p. 86-87).

⁸⁶ Un sat mai tânăr este comuna **Tudor Vladimirescu** a fost **înființată în județul Tecuci, pl. Bârlad, prin decretul regal semnat la 22 ianuarie 1881**, în urma dezbaterilor din Adunarea Deputaților, 11 aprilie, și Senat, 18 decembrie 1880. **A fost constituită din „cătunul” Privalul, dependent de com. Fundeni (TTRM, I, 2, p. 947 nu indică această apartenență), căruia i s-au alăturat locuitorii improprietăriți pe moșiile statului Ghioldum și Ciofrești (Monitorul oficial, 1881, nr. 21, 28 ianuarie/9 februarie, p. 502.** Nu se poate admite afirmația probabilă din TTRM, I, 2, p. 1218, că a fost adăugat și **satul Berzunț**, pentru că acesta era acum **contopit cu Ciofrești, de care fusese separat prin dania făcută Mănăstirii Berzunț (com. Berzunț, jud. Bacău) de domnitorul Bogdan Lăpușeanu la 20 aprilie 1570, DIR, A, XVI, II, p. 226-227 nr. 237.** Datorită acestei bunăvoinți domnești, **partea de sus a Ciofreștilor a căpătat numele de Berzunț**). Neamul Băișanilor stăpâneau în Ciofrești, Sineșeuți, Grama, Glodeni, Hilimonești, Boțești, Vulturești pe Bârlad, Oncești, Stoinești, Scântești, Ghiujdani pe Vilna, Țibănești, Rezina Voinești și alte sate, iar descendenții lui Ieremia Băiseanu erau atât de mulți, încât, în 14 martie 1789, mai mulți răzeși, inclusiv „un copil de casă și un ușărel, Scrâmbițești și alți coborâtori ai lui Băișan Uricariul”, umpleau curtea palatului domnesc, în așteptarea hotărârii divanului în pricina lor cu „răposatul Ioniți Cuza Spăt.” pentru părți din Hilimonești. Ieremia Băișanu, personaj important al epocii sale, diac domnesc împreună cu Dumitrașcu Ștefan (tatăl voievodului Gheorghe Ștefan), între anii 1580-1621, apoi chiar și vornic, este tatăl Antunicăi, măritată cu un Moghilă, din care se revendicau câteva neamuri răzeșești importante pentru spiritualitatea românească: Iurașcu, străbunii materni ai lui Mihai Eminescu, Cuza, Jora, Sturdza și Băsanu. Înrudirea este consemnată, fără echivoc, în 10 martie 1711, atunci când „Maricuța fata Drăguți, nepoata Măricuții, strănepoata Antonicăi, Antonica fata Irimii Băisanului”, dăruia o parte din satul Căciunești, „dumisale lui Ion văru-meu”, adică lui Ioniță Cuza. Mănăstirea Berzunți (în trecut Berezișul) este o mănăstire din satul Berzunți, comuna Berzunți, județul Bacău, transformată în biserică de mir a satului Berzunți, cu hramul Adormirea Maicii Domnului. A fost construită de Bogdan Vodă cel mai probabil între anii 1566–1572, deși o inscripție aflată pe clopotul cel mare indică anul 1502, ceea ce dovedește că biserica ființa în preajma acestui an. Conform unui pomelnic datat 1774, numele ctitorilor și înaintașilor lor ar fi: „Ioan, Ioniță, Ecaterina, Zoița, Matei, George, Ecaterina dimpreună cu tot neamul lor Vîrnăveștilor de la Botoșani”. A fost refăcută de familia Vîrnăv la 1774, când s-a adăugat turla de la clopotniță. Biserica a fost reparată între 1836–1837 (când starețul Macarie Levantos face catapeteasma), la 1893–1897 și 1932–1934. Mănăstirea a fost metoh al mănăstirii Marea Lavră în Sfântul Munte Athos și deține un clopot dăruit de Pan Stanklaw Grebars în 1570. Conform documentelor, ctitorul Bogdan Voievod a dăruit mănăstirii Berzunți „dreaptă ocină și moșie, jumătate de sat Ciofrești, din județul Tecuci, și multe sălașe de țigani”. Theodor Ciuntu afirmă că aplicarea acestei măsuri administrative a fost determinată de **distrugerea satului Privalul de către inundațiile Siretului. (Dicționarul, p. 249). Privalul**, sat, este atestat la 9 aprilie 1628 (ANDIC, ms. nr. 1262; D. Agache, în Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie

„A.D. Xenopol”, XX, 1983, p. 435; Uricariul, VI, p. 317-318, regest). „În 1824 locuitorii satelor Gârlești și Nămoloașa spuneau despre matca Bârladului că în vechime aceasta era mai spre răsărit „de unde se numește Bârlățel”. În același an domnitorul Moldovei mai fixează stăpânirea lui Costache Conachi pe moșia Crângeni pe matca veche a Bârladului numită Bârlățel. În procesul mănăstirii Neamț cu vornicul Costache Conachi mănăstirea cerea ca la stabilirea hotarelor moșiilor Golășei-Crângeni să se țină seama de numirea din acest moment a apelor, dar judecata Divanului din 1824 constată că numele „moșiilor trebuie să aibă întruparea în matca Siretului Vechi, numit Sărițel, ce este hotar al Țării Românești, până în apa Bârladului pe care curge acum apa Siretului”. În spiritul acestei afirmații chiar cunoscutul pravilist Andronache Donici, delegat să facă cercetări în aceeași problemă, pe baza documentelor consultate, deduce că apa Siretului a început să se mute pe matca Bârladului între anii 1632-1667. În spiritul celor de mai sus vin și alte informații care arată trecerea brațului principal al Siretului pe albia principală a Bârladului, care a creat o conjunctură favorabilă târgului Piscu, din ținutul Tecuciului, care din sat pe apa Bârladului menționat în documentele de la începutul secolului al XVII-lea, devine târg pe apa Siretului spre sfârșitul aceluiași secol. O carte a lui Antioh Cantemir împlutnicește Mănăstirea Neamț să ia din târgul Piscului și de la Ciofrești a zecea parte din grădini și din tot venitul. George Vâlsan în studiul Câmpia Română afirmă că Siretul a fost împins spre răsărit cu 20-30 de km de către apele din Carpați, iar Bârladul s-a deplasat spre apus din cauza unor influențe tectonice: „La 50 km în sus de confluența Siretului cu Bârladul, diferența dintre cele două thalveguri este de 30 de metri”. Din această cauză Bârladul este stăvilat la gură de aluviunile Siretului și formează o luncă de 3 km, mlăștinoasă pe alocurea, lăsând impresia unui liman uscat. Un document din 15 iulie 1448 arată sate ca fiind pe Bârlad, iar astăzi ele sunt pe Siret. Documentul din 24 ianuarie 1469 anințește de Ieserul cel Mare al Bârladului la gura Gerului, dar astăzi este pe Siret. Hrisovul din 24 ianuarie 1496 întărește lui Toader diacul „...jumătate de sat pe Bârlad în marginea iezערului celui mare al Bârladului, ce-i în gura Gerului, anume Ciofreștii, în partea cea mai de sus însă în iezער în Bârlad, ce-i în gura Gerului să aibă împreună cu dumnealui Frunteș stolnicul amândoi a patra parte.” Într-un document cu aceeași dată se întărește lui Ion Frunteș stolnicul (Frunteș Ion fiind fiul lui Frunteș, este în componența șfatului domnesc în calitate de stolnic din anul 1488, iar în anul „1508 obține postul de pârçălab” – vezi Nicolae Stoicescu, „Dicționar al Marilor Dregători din Țara Românească și Moldova sec. XIV- XVII”, Editura „Enciclopedică română”, București, 1971, pag. 305. Noua coponență a șfatului domnesc înființat de către Bogdan al III, are următorii membri, în conformitate cu actul domnesc din 22 martie 1506/7014: „Marturi: Tăutu logofăt, Jurje vornic, Șteful, Toader și Negrilă pârçălabii Hotinului, Ieremia și Dragoș pârçălabii Neamțului, Șandru pârçălabul Novogradului, Arbure portar Sucevei, Clănău spătar, Isac vistier, Cozma Șarpe postelnic, Moghilă Ceășnic, Frunteș stolnic, Petrică comis. Scrie Ioan Popovici diac, în Suceava”, iar în actul din februarie 2 anul 1508/ 7016, Jurje este înlocuit cu numele de „Dragoș vornicul”, după cum aratăIulian Marinescu în „Bogdan III Cel Orb 1504-1517”, Editura „Fundațiunea Universitară Carol I”, București 1910, pag. 105 - din perioada domnei lui Bogdan al III) jumătate din satul Ciofrești, partea de jos, la gura Gerului, lângă balta cea mare a Bârladului și a patra parte din venitul bălții Bârladului”, care va avea să o împartă cu Toader diacul. Documentul din 29 aprilie 1570 dat de Bogdan voievod, întărește lui Dinga postelnic jumătate de sat pe Bârlad și partea din iezערul cel mare al Bârladului, ce deeste în gura Gerului, anume ciofreștii, parte de sus. Tot pe râul Bârlad este arătată și comuna Gârlești, de lângă Nămoloașa Târg, astăzi se află pe Siret. Satul este amintit prin documentul din 23 martie 1528, când Nicoară Grozavul pârçălab la Cetatea Nouă (Roman, n.n.), cumpără a patra parte din Gârleștii pe Bârlad, din partea de mijloc. Satul Tălăbești, a fost pe Bârladul vechi, unde a rămas numai balta Tălăbasca, aflată lângă comuna Tudor Vladimirescu de astăzi. Satele Gârlești și Tălăbești, astăzi satul Nămoloașa, erau arătate pe vremuri ca fiind pe apa Bârladului, iar astăzi sunt situate pe malul Siretului.” (Gh. Clapa, Contribuții cu privire la bazinul inferior al râului Bârlad, Acta Moldavie Meridionalis, XXII-

XXIV, 2001-2003, p. 64-57, Vaslui). **Într-un plan al zonei, întocmit în 1825 de Dumitrache Chelemen, există legenda: „sat Privalul ce-i zic și Odaia, fiind acolo, mai demult, odaie turcească” (ANDIC, Planuri Covurlui, nr. 24);** Paul adică un „sălaș pentru vite”. A fost în partea de sud-vest a comunei Tudor Vladimirescu, înspre Siret. Sat în 1871 (D. Frunzescu, Dicționar topografic și statistic al României, 1872, p. 381). **Pe harta zonei Pechea - Nămolosa, 1904 (DJAN, Galați, Colecția Hărți nr. 212), Prival este indicat pe Siret, puțin mai sus de gara Vameș.** Mai către nord, între Siret și calea ferată Galați-Tecuci, **este notată Odaia Prival.** Localizări pe care nu le mai regăsim pe o hartă mai recentă (Liești, 1:100000, 1972, Biblioteca „V.A. Urechia”, H.III, 197). Aici „**siliștea Prival**” este marcată pe Siret, dar la sud-vest de Vameș. **Th. Ciuntu precizează că la desființarea satului, stația de cale ferată a fost mutată la Vameș (Dicționarul, p. 166).** Dispoziție care a contribuit, într-o oarecare măsură, la formarea, în 1913, a toponimului Vameș - Privalul (DJAN, Galați, Tribunalul Covurlui, sec. I, 1913, dos. 796, f. 3-5). Numele de la entopicul prival: „depresiune naturală, puțin adâncă, ce face legătura între bălți”, „porțiune pe cursul unui râu, pârâu, unde apa curge repede”, „coastă”, „țârm”. Provine din slava sud-dunăreană (DLR, VIII, 4, p. 1232-1233; Iorgu Iordan, Toponimia, p. 529). Optăm însă pentru prima explicație. Într-un document referitor la această zonă, scris la 12 octombrie 1630, se amintește un loc situat „la prival și peste prival” (ANDIC, M-rea Neamț, XXVII/5). **Ghioldum, (transcris, uneori, Ghiordum, Uricariul, VI, p. 165), moșie a Mănăstirii Berzunț (com. Berzunț, jud. Bacău) în ținutul Tecuci. Atestată în 1812 (C. Tomescu, Tablou de 40 de mănăstiri, Chișinău, 1933, p. 12; TTRM, I, 1, p. 471). A fost în partea sud-vestică a comunei Tudor Vladimirescu, către Siret, pe lângă Prival (Ciuntu, Dicționarul, p. 91). Sat, 1871 (D. Frunzescu, Dicționar, p. 212). Pe harta din 1904, pe care am amintit-o, la sud de Odaia Prival, spre calea ferată, este Valea Ghioldumul.** Toponimul Ghioldum, folosit, probabil, din ultimele decenii ale secolului XVIII, provine din limba turcă prin cuvântul goldun - goldune, compus din teme gol (ghiol, „lac”, „baltă”, Dicționarul limbii române, II, 4, p. 261; Lazăr Șăineanu, Influența orientală asupra limbii și literaturii române, II, 1900, p. 182) și sufixul dun, dune (neamintit de Lazăr Șăineanu, op. cit., I, p. XIIIIX), care are înțelesul de „jos”, „inferior”, respectiv „mai sus”, „deasupra” (informație de la dr. Paul Cernovodeanu, București, scrisoare din 25 noiembrie 2003). Așadar, Ghioldum (n s-a confundat cu m în graiul popular) desemna așezarea ce era mai sus de balta numită, la 24 ianuarie 1496, „**iezerul cel mare al Bârladului, ce-i în gura Gerului**” (DRH, A III, p. 356 nr. 196), deci la nord de satul Vameș. **Toponimul este o rămășiță din vremea când la Odaia Prival au locuit turci din cetatea sau raiaua Brăilei (Radu Perianu, Raiaua Brăilei. Noi contribuții, în Revista Istorică Română, 1945, p. 306-320).** Nu are nici o legătură cu ghioldum, „ghiont” (DA, II, 4, p. 261) și nici cu ghiordum, „joc de cărți” (Lazăr Șăineanu, op. cit., p. 182). Ciofrești, sat, atestat la 24 ianuarie 1496 (DRH, A, III, p. 356 nr. 196). La acea dată era „**în marginea ezerului celui mare a Bârladului**”. Dintr-o hotarnică făcută la 22 februarie 1827, se poate deduce că moșia satului începea din partea de jos a **bălții Tălăbeasca, numită la 31 mai 1737 „balta Călmățuiului” (ANDIC, Doc. ist., CII/28), unde era satul Tomcești, și mergea pe lângă moșia Hululubeștii „până în drept locul unde se împreunează hotarul muntenesc/cu cel moldovenesc/, adică acolo unde există satul Corbu din Țara Muntenescă” (vezi DJAN, Iași, Litere K, dos., 346, f. 18-20; C. Constantinescu-Mircești, Ion Dragomirescu, Contribuții la cunoașterea hotarului dintre Moldova și Țara Românească, în Studii și articole de Istorie, VI, 1964, p. 69-70). Al.I. Gonța (DIR, A. Moldova, Indicele numelor de locuri, Ediție I. Caproșu, 1990, p. 60) l-a situat lângă Piscu. Sinonimia Ciofrești sau Ghioldumul, existentă în 1836 (TTRM, I, 1, p. 236), ne îngăduie să afirmăm că la acea vreme, sau mai înainte, satul era tot în partea de apus a comunei. Această poziție a permis ca **în 1876 să aparțină de com. Lungociul (TTRM, I, 2, p. 1511).** Numele de la onomasticul Ciofreă (M. Costăchescu, Documentele moldovenești de la Bogdan voievod, 1504-1517, 1940, p. 351, DOR, p. 240), neatestat documentar. Este compus din apelativul ciuf, cu varianta ciof (DA, I, 2, p. 496-497). Ambele forme au creat onomastice; Sava Ciuhul (cu**

2. Ocolul Bileștii și Marginea: Bileștii⁸⁷, Paraipan⁸⁸, Sasul⁸⁹, Dimaciul⁹⁰, Suraia⁹¹ și Butuceni, Călienii⁹² și Vadu Roșcâi⁹³, Năneștii vechi⁹⁴ și Slobozia lui Ciocan, Pârleștii⁹⁵,

palatalizarea lui f), menționat în răstimpul octombrie - decembrie 1601, în ținutul Vaslui (DIR, A, XVII, I, p. 24 nr. 35); Ciofa, atestat la 4 mai 1627, Ursul sin/fiul/Ciofii (DRH, A, XIX, p. 255 nr. 192. „1843 decembrie 15, Focșani Cu multă fiască smerenii închinându-mă sărut dr(e)apt(a) blagoslovito(a)ri a sfinți(ei), presfinț(ite) părinte. So(a)rta norocirii mă faci a nu putea veni acum de față a vă face cuviincioasă hiritisiri pentru viitorimi sărbătorii a Naștirii Mântuitorului nostru I(isu)s H(risto)s, despre cari cu smerenii vă rog să mă (i)ertați. Și îndrăznescu prin aceasta a vă faci hiritisiri, că așa precum însuș Mântuitoriu(l) au binevoit pentru sfinția vo(a)stră de v-au păzit întru întregime(a) sănătății după dorință, eu păcătoșul prin a mea neputință îl rog ca iarăși să binevoiască a vă păzi întru aceeași dorință spre mângâ(i)eri(a) și bucuriia soborului ce-l aveți supt a sfințiilor vo(a)stre ocărnuire. Cătră aceasta cu căzuta cinst(e) vă încunoștiințaz că la moșia Piscu împreună cu părinte(le) Gherasim Gligoriu, ce-au fost vechil din partea părint(elui) Dionisii de la Țifești, am tras linia dispărțito(a)ri despre moșia Popii a d(umnea)l(ui) caminarului Gheorghei Șarban, puindu-să și p(i)etre hotară spre mulțămirea Sfint(ei) Mon(astiiri). Și cred că cu venirea părintelui Dionisii și părintel(u)i Gherasim vă va pliroforisi di stăruințele ce am urmat în asăminea pridmet și nu sânt la îndoială pre(a) cinst(ite) părinti că voi fi urmat atât pentru facirea de bine de mai înainti, cât și de acum. La aceasta rugându-vă ca să poronciți, și de acum ori la ce mă veți socoti destoinic ca să vă sluj(es)cu, avându-mă tot ca un fiu. Banii câșt(i)urilor moșiilor Piscu i Ciofrești i-am plătit toți unde am luo(a)t și ecsoflis de la părintele Dionisii, rugându-vă ca pi viitorimi să mă protimisiți tot pi mini la moșia Piscu spre îndreptarea lăcuiitorilor, însă cu prețu ce va da alții potrivit cu moșia. Ca unul găsescu al Pre(a) Sfințiilor vo(a)stre ca un fiu țe plecată slugă. <ss> Ghi(orghe) Ianole cam(inar). 1843 decemv(rie) 15 Focșanii. Arhivele Naționale Iași, Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice – Moldova, dosar 145/1843, f. 98, original.” - Prof. Costin Clit, Din corespondența arhimandritului Neofil, starețul mănăstirilor Neamț și Secu (1843-1847) – II, în Analele Liceului „Vasile Conta” Târgu-Neamț, Istorie, 1/2021. A preluat și o parte din moșia fostului sat Tălăbești. Se păstrează Hrisov prin care Antioh Cantemir vv., domnul Moldovei, volnicește pe Golăe fost vornic de poartă, să adune toate bucatele la un loc, până ce orânduții boieri vor hotări satul Tălăbești; 1698/7207 decembrie 11, Iași, BAR, Doc. Ist. XCIX/192. Satul Tălăbești a fost pe Bârladul vechi, astăzi însă a rămas numai balta Tălăbeasca, lângă comuna Tudor Vladimirescu de astăzi.

⁸⁷ La 26 iunie 1774 în Ocolul Ocolul Bileștii era satul **Bileștii**. Toată suma caselor: 45. Scădere rufeturi, însă 12: 1 vornic, 1 vătăman, 1 voluntiriu, 2 nevolnici, 1 lumânăr isprăvnicesc, 1 popă, 5 văduve. Rămân birnici 33. **Birnici:** Vasile Grebencia, Ioniță, cojocar, Dumitru Măteiu, Toader, cheptănar, Ioniță Bondar, Neculaiu Savin, Gheorghită Bodnar, Savin Clepe, holtei, Sandul sin (fiu) Iordachi, Mihaiu Drăgun, Ion sin Mihălachi, Vasile a babei Mătiesii, holtei, Mărdarii sin babii Rădii, Neculai sin vătăman, Isac Căndia, Zanfir Cărășel, Toader Lupul, Simion Hârcă, Dumbravă sin Gheorghită Bondar, Sandul din Necule, vătăman, Sandul Isac, Ion, bejenariul, Ion Chirița, Ion Iordachi, Ion Epuremort, Sandul Dumbravă, Ștefan Merelariul, Ivan zet (al lui) Lăzăroaii, Ștefan sin Toader, jitar, Ion Turculețu, ce a fost scutelnic al **arhimandritului de la Sfeti Ioan**, Stan Buda, ce a fost scutelnic al dumisale **visternicesei Catargioai**, Grigori Țagaș, ce a fost birnic la Dimaci, Toader sin Ilii, ce a fost la Piscul Corbului. **Rufeturi: Grigoraș, vornic**, Miron sin (fiu) Mihaiu, volintir cu salvogvardie, Ioniță Chirvasii, vătăman, Ilii, tălmaci, nevolnic, Sofronia, văduvă, **Ștefan, lumânăr isprăvnicesc**, Ioana Bălțătoai, văduvă, Voica, văduvă, Baba Vasâlca, Irina, văduvă, Popa Ioniță, Toader, jitar, nevolnic (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 539, 540). „1847 februarie 27, Iași Eșii, 1846 fevr(uarie) 27 Cu fiască evlavie sărut mâna prec(u)v(ioșiei) voastre Cu venirea nepotului meu, dum(nea)lui spat(arul) Costachi

Dimitrescu, acolo la Sv(ânta) Monastire, găsesc de datorie mai întâi a cerceta de starea sănătății precu(v)ioșiei) voastre care îmi este atât de dorită. Și al doile(a), de a vă ruga pentru moșiile acei Sv(inte) Monastiri din ținutul Galațului, Piscu și Peneu, care di la meazatul anului trecut au rămas pe socoteala monastirii cu 1120 sau 1125 # pe an / dacă nu greșesc /. Spre acest sfârșit vine nepotul meu acolo și pe care vi-l și recomanduesc la agiutoriu și blagoslovenia prec(u)v(ioșiei) voastre ca un tânăr a(...) fără părinți și care nădăjdu(i)esc să-ș(i) aștearnă o viitorime plăcută care să facă cinste familiei sale. Pe asemenea temeiuri mijlocesc și vă rog ca să-i daț(i) moșiile acestea cu un preț ci el de bună voi(e) îl va mai spori, și să i le daț(i) așa precum ele să găsesc înzăstrate cu arătura și sămănătura făcută, după o cu dinadinsul catagrafie ce să va face la trădarea lor, pe care să fie îndatorit la împlinirea anil(o)r a le întoarce monastirii într-aceiaș(i) măsură și calita. Și crediț(i) prec(u)v(ioșia) voastră că o asemenea îndatorire va fi neștearsă din inima me, rămânând și cunoscător și dator a vă sluji în toată vremea, cu atâta mai mult cu cât răspectul și evlavia îmi sânt de îndemnul cinstirii către persoana prec(u)v(ioșiei) voastre. Al prec(u)v(ioșiei) voastre plecat fiu sufletesc și slugă. <ss> C. Burghele post(elni)c. Vă rog și pentru datoria Theodosiului din Petreburg, care acum după trecire(a) lunii lui februar trebu(i)e să să fi suit cu ștrafurile peste cinci mii carboave pentru 2100. Arhivele Naționale Iași, Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice – Moldova, dosar 145/1843, f. 152, orginal.”, profesor Costin Clint, Din corespundența arhimandritului Neonil, starețul mănăstirilor Neamț și Secu, p. 215-216 (1843-1847), în Analele Liceului „Vasile Conta” Târgu-Neamț, Istorie, 2/2020; „1847 octombrie 22 Cu multă smerenie mă închin dumilor voastre pre cinstite c(u)c(oane) Alecule! Cinstită și mie mult dorită scrisoarea dumilor voastre din (...) a curgătoarii luni cu multă smerenie priimindu-s(e), am văzut celi cuprinsă, adică pentru de a da în posăsie iubitului nepot a dumilorvoastre, dumisale c(u)c(onului) Iorgușor moșiile Piscul și Pineul, aflătoare în ținutul Covurlui, asupra căroră răspund cu mare păreri de rău că nu pot a vă sluji și a împlini celi poroncite, fiindcă din pricina cheltu(i)elilor celor înșămătoare cu care este înpovărată această casă și mai ales acum în vreme(a) de față, când să sălești și cu înființarea ospitalului la Târgul Niamțului, care lucru cred că nu vă este niștiut și dumilor voastre. Pentru a căruia rădicare soborul acestor monastiri îngrijindu-să a nu căde(a) cumva la vreo datorie, au găsit de cuviință ca prin toate chipurile putincioasă să să spicularisască spre a pute(a) întimpina grelile cheltu(i)eli, și fiind că monastirii aice urmează trebuința totdeauna a cumpăra pești, untdelemn și alti băcălii, atât pentru sobor, cum și pentru oaspeții ci totdeauna vin spre închinare, apoi obștești s-au socotit că numitele acele moșii să rămâie numai pentru aceia ca folosul ce va (i)eși din eli să să întrebuințazi numai în cumpărarea băcăliilor. De aceia știindu-vă sufleteasca bunătate și dragoste ce păstrați către acest sfânt lăcaș, cu multă smerenie împreună cu tot soborul cad la picioarele dumilorvoastre rugându-vă să nu vă supărați, ce mai ales să binevoiți a mijloci și către dumne(a)lui c(u)c(onul) Iorgușor spre a nu să supăra; Pentru care facire de bine să crediți c(u)c(oane) Alecule că însuș(i) Precurata Maica lui Dumnezeu / al cării chip știu că-l evlavisiți mai cu osebite / cu bun darul său vă va răsplăti, către care și noi nevrednicii nu vom înceta a ne ruga pentru fericirea și îndelungarea anilor vieții dumniilor voastre. Al dumilorvoastre smerit și către Dumnezău rugător împreună cu tot soborul! 1847 octomvrie 22 zile. Arhivele Naționale Iași, Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice – Moldova, dosar 145/ 1843, f. 178, concept.”, idem. „În 15 iulie 1448 este emis la treilea document care ne interesează, prin care Petru voievod le întărește-i Cernat Ploscarul și fratele său, Șteful, peste 30 de sate, seliști, prisăci și locuri de sat (DRH, A, eu, doc. 280, p. 398-399). Din același document aflăm și unde sunt aveau casa boierii noștri, și anume Cernătești, pe Geru, în prezent Comuna Smulți. Printr-un document din 6 martie 1443 Cernat era deja membru al Sfatului Domnescînainte din 1443 (Ibidem, doc. 225, p. 315), ploscarul fiind un subaltern al marelui paharnic (Stoicescu, Sfatul Domnesc și marii dregători din Țara Românească și Moldova (sec. XIV- XVII), București, 1968, p. 278). Acest document, foarte important și pentru ceea ce este primul emis de către Ștefan al II -lea în asociere cu fratele său, Petru al III-lea, spune că anterior domnul Ștefan al II-lea întărise un sat vândut lui Mihul pisar „înaintea noastră și înaintea boierilor

noștri”, printre îngrijire este menționat și Cernat Ploscarul, ceea ce ne face să credem că făcea parte din Sfatul Domnesc de atunci. Revenind la documentul din iulie 1448 aflăm locurile întărite de domnitor fraților Cernat, aflate, în mare parte, în nordul ținutului Covurlui. Din enumerarea din document observăm că ele se concentrează în mai multe zone: pe teritoriul comunei Smulți, drumul Siretului, arealul Foltești - Fârțânești - Târgu Bujor, triunghiul Valea Mărului - Mândrești - Corni, drumul Prutului, arealul Grivița- Călmățui. Putem vorbi de 3 areale preferate: Smulți - Drăgușeni (Cernătești, pe Geru, com. Smulți, Gorunești, la obârșia Gerului, mai jos de Cernătești, Milești, astăzi în Smulți, loc de sat între Milești și Frățilești, seliștea Frățileștilor, lângă Smulți, Pâtcăești, sat Fundeanu, com. Drăgușeni, loc de sat între Motoșești și Vitezești, loc de sat după Vitezești, seliștea Fundeanu, com. Drăgușeni Smulți, pe Suhurlui), Foltești - Fârțânești - Târgu Bujor (Flămânzi și gârla Flămânzilor, pe Prut, lângă Foltești, Iezerul Covurluiului cu gârla, în Foltești, seliștea Comineștilor, la gura Cneajei, lângă Umbrărești, inclusiv în Tg. Bujor, seliștea Folteștilor, seliștea lui Fălfoi, com. Umbrărești, Tg. Bujor, seliștea lui Radu și Radici, în Fârțânești, seliștea lui Mănea, pe Covurlui, lângă Umbrărești, Tg. Bujor, seliștea Șcheilor, în Fârțânești, seliștea Dumii, Toncești, cu gârla lângă Brateș (Seliștea Dumii și satul Toncești nu sunt pe lângă Tudor Vladimirescu, ci pe Brateș conform lui Paul Păltânea, Vasile Țurlan, „Din toponimia Bălții Brateșului”, Anuar de lingvistică și istorie literară, tom XXXI, 1986 -1987, Anuar Lingvistică, p. 353) și drumul Siretului (Blăjari și Merești, pe Bârlad, Blăjari contopit cu Ivești, pe valea Călmățuiului, lângă comuna Tudor Vladimirescu, **Mănăstirea de la gura Bârlăjiței**, la Blăjari, ocinele Liești, sat pe Bârlad, Gârlești, sat pe Bârlad, Tălăbești, lângă Tudor Vladimirescu,). Este, se pare, unul din cele mai mari domenii boierești ale secolului al XV-lea (Ctin. Apetrii, Reședințele boierești din Țara Românească și Moldova în secolele XIV-XVI, Brăila, 2009, p. 243, nota 47). O parte din aceste sate și seliști apar într -un alt document emis de cancelaria domnească a lui Ștefan cel Mare la 24 septembrie 1468 (DRH, A, II, doc. 154, p. 225). Satele, seliștile, locurile de sate, fântânile etc, întărite de actul domnesc se află în trei zone: nordul Județului Galați (Cernătești, Motișești, seliștea lui Tatul, poiana de la Deochiați, Rădicești, seliștea de la morile de la Prut - „Unde a fost Fara”, viitorul sat Ferești (Paul Păltânea, V. Țurlan, op. cit, p. 347-348), jumătate din iezerul Covurlui și jumătate din gâră, sudul județului Vaslui (Fântâna Călugărului, horodiștea de la Bogdana, moara de pe Smila, loc pustiu pe Smila, loc de moară la Bucoveni), județul Suceava (Rușciori, Ungurașii, jumătate din Răusenii, seliștea unde a fost tătarul Petir și poiana). Se observă că majoritatea satelor se află în nordul județului Galați, unde se află și restul posesiunilor familiei Cernat. O parte din noile achiziții sunt preluate de la celălalt iapa boier Mihail Oțel, mai precis de Herman, nepotul său de frate, îngrijire vinde pentru suma de 75 de zloți satul Motișești, seliștea lui Tatul și poiana de la Deochiați. Aceste întinse posesiuni ca și originea personajului contribuie la numirea lui Șteful Cernat (Cernătescu) în Sfatul Domnesc. Primul document în care apare este un document din 1468 (DRH, A, II, doc. 155, p. 228-229) prin îngrijire se întărește Mănăstirii Putna jumătate din satul Maneuți, iar ultimul este datat 3 septembrie 1473 (DRH, A, II, doc. 192, p. 288); în toate apare ca boier fără dregătorie (Sorin Langu, O familie de boieri din nordul Ținutului Covurlui, <https://www.academia.edu/43822151/>). Frații Cernat, se pare, se află la baza unei familii care dau ulterior oameni iluștri, cum ar fi generalul Alexandru Cernat (Ș. Orăscu, „Generalul Alexandru Cernat și ascendenții săi”, în Danubius, VIII-IX, 1979, p. 209-218). La 14 martie 1681, Ioniță Șeptilici, împreună cu fratele său, Ștefan, și sora lor Anghelina, și o parte din răzășii din satul Durăști, fiii lui Simion Todence, vând lui Ionașco Balș, fost mare vornic, și soției sale, Maria, 16 pași de moșie din Durăști, din moșul Darionesc, de la râul Bârlad până la pâraul Gerul, pentru 8 lei, martori la vânzare fiind Constantin Cantemir, fost serdar, și Dumitrașco Guțul, pârcălab (CDM, vol. 4, nr. 589, p. 143, Ioniță Șeptelici este fiul lui Mircea). La 7 aprilie 1682 Ioniță Șeptilici, împreună cu fiii săi, vinde lui Ionașco Balș, fost mare vornic, încă 20 de pași de moșie din Durăști, din bătrânul lui Constantin Bogdan, pentru 5 lei, cu vad de moară în Bârlad, martori fiind pârcălabii de Tecuci Dumitrașcu Guțul din Ivești și Ioniță din Tălăbești (CDM, vol. 2,

nr. 709, p. 170). Se păstrează o „Cartea prin care Constantin Cantemir vv., domnul Moldovei, poruncește lui Lefter pârcălab din Tecuci și lui Păcurar căpitan, să cerceteze pricina dintre Mărdarie pârcălab și Golăi vătaf cu Ioniță pârcălab, pentru moșia Tălăbești; 1687/7195 august 28, Iași”, BAR, Doc. Ist. XCIX/186; Cartea prin care Antonie Ruset vv., domnul Moldovei, poruncește lui Cocială pârcălab și lui Bojilă vătaf, să cerceteze pricina unei vii aflată pe moșia lui Necula vornic de gloată, din satul Tălăbești; 1676/7184 iulie 1, Iași, BAR, Doc. Ist. XCIX/185; Cartea prin care Constantin Cantemir vv., domnul Moldovei, întărește lui Mărdarie fost pârcălab și lui Golăi fost vătaf, stăpânirea părții lor de moșie din Tălăbești, ținutul Tecuci; Cartea prin care Constantin Dimitrie Moruzi vv., domnul Moldovei, întărește lui Sandu biv vătaf, stăpânirea unei părți de moșie din satul Gerenii, din ținutul Tecuci; 1780 noiembrie 15; 1687/7196 decembrie 1, Iași, BAR, Doc. Ist. XCIX/188. La 14 martie 1681, Ioniță Șeptilici, împreună cu fratele său, Ștefan, și sora lor Anghelina, și o parte din răzășii din satul Durăști, fiii lui Simion Todence, vând lui Ionașco Balș, fost mare vornic, și soției sale, Maria, 16 pași de moșie din Durăști, din moșul Darionesc, de la râul Bârlad până la pârâul Gerul, pentru 8 lei, martori la vânzare fiind Constantin Cantemir, fost serdar, și Dumitrașco Guțul, pârcălab (CDM, vol. vol. 4, nr. 589, p. 143, Ioniță Șeptelici este fiul lui Mircea). Un an mai târziu, la 7 aprilie 1682, același Ioniță Șeptilici, împreună cu fiii săi, vinde lui Ionașco Balș, fost mare vornic, încă 20 de pași de moșie din Durăști, din bătrânul lui Constantin Bogdan, pentru 5 lei, cu vad de moară în Bârlad, martori fiind pârcălabii de Tecuci Dumitrașcu Guțul din Ivești și Ioniță din Tălăbești (Ibidem, nr. 709, p. 170).

⁸⁸ Ținutul Tecuciului: Satul **Paraipan**, 26 iunie 1774, Ocolul Bileștii. Toată suma caselor: 28. Scădere rufeturi, însă 5: 1 vătăman, 4 văduve. Rămân birnici 23. **Birnici**: Irimia, morar, Trifan, croitor, Nedelcu sin (fiu) Mane, Nistor, Chiriță Grăușor, Toader Popa, Crăstia, croitor, Ispir, cârciumar, Cernică, Mariș, Sandul sin Dan, Radul Tătar, Mănăilă, Gheorghiță, Ștefan Papuc, Leca, Ion sin Călugărul, Vasile sin Antimii, Nistor, holtei, Costandin, văduvoi, Iordachi a Postolechioai, Ion a Donosoai, Radu, văduvoi. **Rufeturi**: Tudor, vătăman, Maria, văduvă, Costanda, văduvă, Rucsanda, văduvă, Baba Dobra (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 540).

⁸⁹ La 26 iunie 1774 în Ocolul Ocolul Bileștii era satul **Sasul**. Toată suma caselor: 32. Scădere rufeturi, însă 16: 1 popă, 1 diacon, 1 vornic, 1 vătăman, 1 văduvă, 1 nevolnic, 10 bejenari. Rămân birnici 16. **Birnici**: Grigoraș Toma, Neculaiu Bondar, Simion Grigoraș, Ili Dorul, văduvoi, Costandin Vișan, Ion Vasilache, Vasile Îndoilă, Toader Îndoilă, Costandin Grigoraș, Ioniță Strățulat, Grigorică sin (fiu) lui, Gheorghi Căpitanul, Neculaiu Îndoilă, Vasilachi, holtei cu mamă, Ștefan, bejenar, Grigorii sin Îndoilă. **Rufeturi**: Costandin, rotar, bejenar de la Vărtișcoiu al arhimandritului de la Sfeti Ioan, Iordachi, prisăcar, tij (la fel), Enachi, brat (frate) lui, tij, Ion, brat lui Iordachi, tij, Stoica, tăbăcar, tij, Gheorghi, muntean, tij, Radu, morar, tij, Vlad, tij, Alde, tij, Mihaiu, Popa Alecsandru, Pascu, diacon, Paraschiva, văduvă, Dumitru, nevolnic, **Mihalcia, vornic**, Ștefan, vătăman (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 540, 541).

⁹⁰ La 26 iunie 1774 în Ocolul Ocolul Bileștii era satul **Dimaciul** (Dimaci apare menționat pentru prima oară la 12 ianuarie 1495 într-un act emis de domnul Ștefan cel Mare. Mănăstirea Dumbrăvița era ctitorită de căpitanul Ștefan (Ștefu) și monahul Tofan (Teofan) spre jumătatea sec. XVII, pe una din ocinile sale din Dumbrăvița, pentru care primise hrisov domnesc de la Vasile Lupu în 1639, aceasta se găsea amplasată între Putna și Siret, în aval de izvorul pârâului Dimaciului, pe malul drept al Siretului. De aceea, mai este cunoscută și ca „Mănăstirea de la izvorul Dimaciului”). Toată suma caselor: 52. Scădere rufeturi, însă 11: 6 slugi boierești, 1 vornic, 1 popă, 3 văduve. Rămân birnici 41. **Birnici**: Ioniță Albul, Pavăl Albul, Tihii Nacul, Dumitru Untu, Ion Cinpoș, Gheorghi Pătrașcu, Chirvasie Marcu, Stahii, ciubotar, Ion Agachii, Ioniță Gheorghiță, Ivan, Tudori Untu, Vasilachi, Isac, Păladi, Ion sin (fiu) Isacu, Simeon, Iordachi, vârzar, Neculaiu, vârzar, Tănasii, holtei cu mamă, Mania, Vasilii zet (al lui) Albul, Ioniță Bălăuță, Vasilii Broască, Gheorghi,

bejenar, Costandin, bejenar, Crăciun Brăcăcilă, ce a fost scutelnic al **postelnicului Iordachi Die**; bejenari veniți de la martie, Ion Brăcăcilă, tij, Gheorghi Gole, tij, Ion Focșa, tij, Ion Bancia, tij, Floria, bejenar, tij, Dima, bejenar, tij, Radu, bejenar, tij, Stanciul, tij, Grigoraș, tij, Andonii Albul, tij, Ursul Gogoman, tij, Sava, brat (frate) lui, tij, Ion, morar, tij, Apostul Mircia, tij. **Rufeturi:** Popa Sandul Blându, **Vasile, vornic**, Antemia, văduvă, Baba Costandina, văduvă, Ioana Cărăgățoi, văduvă, Toader sin (fiu) Stanchei, sluga **postelnicului Iordachi Die**, Gheorghi, tij, Iordachi, tij, Petria, tij, Sandul, tij, Panhiliu, tij (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 541). „1843 noiembrie <f. z.> „Cu fiască plecăciuni, închinându-mă. Sărut dreapta blagoslovitoare Svînțailor voastre. Fiindcă asupra casei răp(o)s(atului) banu Neculai Sion ce să epitropovisăști de mine, urmează pretensie din partea d(umnealui) Alecu Diia, cerând a trage două mii lei ce era(u) lăsați la răp(o)s(atul) banu de cătră răp(o)s(ata) agoae Balașa Parlapan, născută Diia, din vânzare(a) moșii Dimaciu, spre a să da la acea Sv(ântă) m(ănăstire) pentru pomenire(a) neamului. La casa răp(o)s(atului) Sion nu să găsești vreo adeverință a M(ă)n(ăstirii) de primire(a) acestor bani cu care să să poată întimpina pretensiia d(umnealui) Diia și nici este știință de s-au dat de Sion acești bani M(ă)n(ăstirii) sau nu, decât numai o scrisoare a răp(o)s(atului) stareț, părintele Domentian, din (1)830 decemvr(ie) 20, cătră răp(o)s(atul) Sion, care în original spre mai bună pleroforie o alăturez, cu care triimete pe părintele Irinarh ca să priimască de la Sion banii. Te rog ai bunătate cercetează cu pătrundere, nu cumva să vor găsi priimiți și trecuți(i) în vreo condică sau nu să va găsi vreun răspuns a răp(o)s(atului) Sion din acea vreme pentru acești bani. Întrebați și pe părintele Irinarh de știința ce va fi având. Și când nu se vor găsi priimiți banii, faceți jalobă cătră Log(o)f(etie) cerând ca să să apuce pe d(umnealui) Diia clironomul răp(o)s(atului) banu Costache Diia ca să (aducă) față atât diata răp(o)s(atului) său părinte, precum și diata răp(o)s(atei) agloae Balașa, după care să să îndeplinească cele hărăzate Sv(intei) M(ănăstiri) de la acei îndatoriți prin dieți, rugându-vă ca să am și eu lăturată știință de aceasta. Fiind al Svînțailor voastre fii sufletesc și plecată slugă. <ss> A(lecu) Balș. (1)843 noemvr(ie). Arhivele Naționale Iași, Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice – Moldova, dosar 145/1843, f. 97-97v., original . Costin Clit, articolul Din corespondența arhimandritului Neofil, starețul mănăstirilor Neamț și Secu (1843-1847) – II, în Analele Liceului „Vasile Conta” Târgu-Neamț, Istorie, 1/2021. Tot aici o însemnare privitoare la spătarul tecucean Iordachi Gheorghiadi: „<1843 decembrie-1844 ianuarie> La c(u)c(onul) Dimitrachi Strat. Mărginit pi o svântă credință că dum(neata) ești unul din fii(i) casăi aceștia. (C)redem că la oricare interes ari, te avem agiutător, iar acum pesti nădejdi din adresul giu(e)c(ăto)r(iei) Romanu, la cari ochiuparisăști postul di prizădent, mă lămuresc că s-ar fi dat în posă(sie)l moșăia mon(asti)r(ii), Băloșăști p(...), spat(ar)(ului) Iordachi Gheorghiade pi vreme di cinci ani, ci era a o posăsui neguțătorul Neculai Petrovici mungiu după contractul ci-l ave(a) di la mon(asti)r(e), carili (i)eșind falit s-au socotit într-aceialantă averi a sa, și această posăsăi drept aver(ea) (sa)l, urmari, cari m-au adus cu to(tul)l în mirare. Și nu pot cr(ede)l să fii vreo pravilă cari să fi îndemnat pi giud(e)c(to)r(ie) a posăsui lucru(l) mon(asti)r(ii) supt numir(e)l căcă este a falitului făr(ă) știr(ea) și învoirea mon(asti)r(ii) și făr(ă) a lua în bagari di samă protestul vechilului mon(asti)r(ii), sard(ar)(ul) Dimitrachi Iconomu, 6 avg(u)st 1843, prin cari au cerut desființare(a) contractului atingător de jăgnire(a) contractului (...) jignit la pontul al 2. Dar nu zic macar să fii o a(semenea)l pravilă, totuș(i) dum(nea)ta să-ț(i) fi arătat buna plecări cătră mon(asti)r(e) să mă fi înștiințat mai înainte sau formalnic sau particularnic. Nu poț(i) credi cât m-am mahnit și nu te poț(i) (a)lpăra căci ești iscălit (pe)l adres. Pi lângă toate aceste(a), numițai posesori (n)l ici căștiu(l) Sv(ă)n(tului) Dimitrie nu l-au răspuns, pentru cari iarăș(i) de cătră dum(nea)lui vechilul s-au protestăluit contractul; Pi viitorimi și săguranțae mon(asti)r(ii) pentru căștiu în cele aflate pe moșăi a posăsoril(o)r nu știu însă ce lucrari va da giud(e)c(ăto)r(ia). Iar ei poftesc pe dum(neata) ca pi aceli ci ti solicit, fii al(...) să nu obijduești puni(rea)l (în) lucrare alăturatul pr(...) tet, și potrivit cererei cursă (?) prin el să să înaintească celi di cuviință. Altfel de di nădejdi am că lucrând mă vei înștiința pi mine ca să mă lini(ștesc) ca unu(l) ce sânt al dum(itale).

S-au dat prin dum(nea)lui sard(a)r(ul) Iconomu vechil. Arhivele Naționale Iași, Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice – Moldova, dosar 145/1843, f. 104-105v., concept.”, idem.

⁹¹ La 26 iunie 1774 în Ocolul Ocolul Bileștii era satul **Suraia și Butuceni**. Toată suma caselor: 36: Scădere rufeturi, însă 13: 1 popă, 1 vornic, 1 grec, 8 liuzi (oameni străini, veniți din Galiția – n. n.) cu savogvarde, 2 văduve. Rămân birnici 23. **Birnici:** Grigoraș Lazăr, Sandul, brat (frate) lui, Ioniță, brat (frate) lor, Panaite Porumboiul, Ștefan Cărășăl, Mitrofan, Vasile Gaciul, Ion Sulă, Gheorghi, croitor, Ioniță Goană, Dănăilă Ochieș, Năstasii Bosoii, Nicolai zet (al lui) Ochieș, Ion Roman, Costin sin (fiu) Mărăndoiul, Dimoftii Bobocia, Ștefan, dogar, Simion, brat (frate) lui, Ion Poiană, Ion Pufle, Dumitrașcu, ce a fost scutelnic al **spătarului Gheorghi Costandachi**, Gligoraș, rotar, tij, Vasilachi zet (al) babii Stancăi. **Rufeturi:** Popa Sandul Făică, Simeon Bosoii, vornic, Custari, grec, Radu zet (al) Bacău, a portarului Leonardi cu salvogvarde, Gheorghi Chiriac, tij (la fel), Dănăilă, tij, Radu sin (fiu) Bacău, tij, Oncia sin (fiu) Opria, tij a portarului, Toader, rotar, tij, Anghel Negrișorul, tij, Manolachi Nuori, tij, Tudora, văduvă, Irina Tutolicioai, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 541, 542).

⁹² La 26 iunie 1774 în Ocolul Bileștii era satul, **Călienii și Vadu Roșcăi**. Toată suma caselor: 63. Scădere rufeturi, însă 11: 2 scutelnici, 1 bejenar, 1 vornic, 2 nevolnici, 1 vătăman, 4 văduve. Rămân birnici 52. **Birnici:** Vasile Gorciul, Iftemii, Apostol Băbăliga, Ștefan, crâșmar, Grigori Popoiul, Constandin sin (fiu) Florii, Ioniță. Olar, Petria, grecul, Toader Samoil, Eni Frâncul, ce a fost birnic în Hănești, Sandul, morar, ce a fost scutelnic dumisale **paharnicul Ștefan Costandachi**, Postolachi Vidrașcu, tij (la fel), Albul, tij, ce-a fost al **paharnicului Costandachi**, Neculaiu, morar, ce-a fost al **spătarului Gheorghi Costandachi** (Costin Clit, Documente hușene, vol. IV, nr. 217, 1800 februarie 10. Lista lucrurilor lui Donciul Sârbul scoase la mezat de isprăvnicia ținutului Tutova pentru o datorie către spătarul Gheorghi Costandachi, însoțită de ordinul acesteia și prețurile oferite; 219. 1800 aprilie 21. Zapis prin care Donciul Sârbul dă biv vel spătarului Gheorghe Costandache hanul de la Movilă, o pivniță, o căldare de rachiu cu două țevi și bordei, un grajd, ogradă cu poarta și grădină, o casă cu pivnița ei aflată în exteriorul ogrăzii, idem, p. 18), Coman, morar, ce a fost a dumisale **stolnicului Costandachi**, Ioniță, merticar, ce a fost **scutenic lui Manolachi Costandachi**, Dănăilă, tij (la fel), Ene Somoil, Negoită, merticar, ce a fost acutelnic al **apătarului Costandachi**, Radul Modran, Arion, Nechifor, Stan, brat (frate) Nechifor, Ion zet (al) Nechifor, Ivașcu sin (fiu) Ion Dumbravă, Iordachi, holtei cu mamă, Ion, brat (frate) Ivașcu, In (alt) Ivașcu, Toma sin Ivașcu, Mile zet Ivașcu, Mihaiu nepot lui Ivașcu, Constandin Tânală, Coman, Nedelcu cu mamă, Radu, jugar, Hilimon, Ivan sin Călin, Iordachi Gorciul, Opria, văduvoiul, Nedelcu, cumnat Oprii, Vasile, Pascul, morar, ce a fost a dumisale **spătarului Conachi**, Petria, tij (la fel), Chiriac, pâslar, tij, Radu, tij, Gheorghită, tij, Radu, cioban, ce a fost scutelnic mănăstirii lui Adam, Stoica, bejenar, tij, Ion, cioban, bejenar, tij, Ion, văcar, bejenar, tij, Badiul, ce a fost birnic la Vulturul, Stroia. **Rufeturi:** Ion, bârsan, cu bejenia din car, **Tănasă, vornic**, Ioniță Gorciul, nevolnic, Bârsan, nevolnic, Ion, vătăman, Ioana, văduvă, Stan, morar, scutenic egumenului de Adam, Sandul, morar, tij, Maria, văduvă, Vasălca, văduvă, Manasăia, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 542).

⁹³ Sat în comuna Vulturu din județul Vrancea. Aici a avut loc, în 1957, o mișcare de revoltă a sătenilor împotriva colectivizării reprimată sângeros de Nicolae Ceaușescu, care pe atunci era șeful Direcției Superioare Politice a Armatei și adjunct al Ministrului Forțelor Armate. Pe 4 decembrie 1957 Securitatea a deschis focul asupra sătenilor răsculați. Nouă săteni au murit pe loc, alți 48 au fost răniți. Dintre cei care au scăpat de gloanțe, 18 au fost arestați și condamnați la închisoare. A fost atesat documentar în jurul anului 1500; numele satului provine de la un anume Roșca, care avea un pod plutitor peste Siret.

⁹⁴ La 26 iunie 1774 în Ocolul Ocolul Bileștii era satul **Năneștii Vechi și Slobozia lui Ciocan**. Toată suma caselor: 130. Scădere rufeturi, însă 10: 1 popă, 1 dascăl, 1 vornic, 2 nevolnici, 1 vătăman, 4 vādane. Rămân birnici 120. **Birnici:** Gheorghi Stoian, Radu a babei Neacșăi, Sandul a

Slobozia Noi⁹⁶, Slobozia Noi Malurile⁹⁷, Slobozia Vulturul Nou⁹⁸.

babei Sandei, Dumitru Bobocia, Ioniță a babei Anei, Pavăl Bobocia, Dumitrachi a lui Găină, Iordachi sin (fiu) Antohi, Ursul Tofan, Ioniță Bubușcă, Gheorghe a Crâstii, Toader, brat (frate) lui, Grigorii a Tofanii, Ștefan Ciocan, Ion sin (fiu) Gavril, Neculaiu Găină, Ion Găină, Năstasii sin Chiriță, Chiriță, mrejar, Vasile Țăganul, Măteiu a Tănăsoai, Ion Ostahii, Andrei Mihaiu, Andrei Ciocan, Vasile sin Mihaiu, Costandin a Petcăi, Ion sin Grigoraș, Costandin sin Grigoraș, Sandul sin Grigoraș, Vasile sin Grigoraș, **Tudosii Coceiu, Neculai Coceiu**, Gheorghe a Dochiții, Lupul Dandoliță, Constandin Anton, Ion a Petcăi, ce a fost scutelnic **spătarului Gheorghe Costandache**, Panaito Toia, tij (la fel), Măteiu Pejos, tij, Dumitrașcu a Ostechioai, tij, Vasile Enachi, tij, Constandin, ce a fost scutelnic dumisale **stolnicului Costandache**, Sandul Vasă, tij, Ion Drumă, tij, Constandin a lui Simion, tij, Neculai, croitor, tij, Ion Tasăi, tij, Sandul Dobria, tij, Grigori Labădă, ce a fost scutelnic dumisale **spătarului Conachi**, Costandin Vartic, tij, Dumitru a Despii, tij, Mihai a lui Forcos, tij, Andrei sin (fiu) Rarinca, tij. **Bejenari ot tam (de aici), veniți de la Muntenia, de la luna lui mai:** Dumitrachi, Ion, Floria, Eni, Lupul, Niagul, Vișan, Mihalcia, Badiul, Dobria, In (alt) Badiul, Stoian, Toader, Drobomir, Stănilă, Bonbia, Ștefan, In (alt) Neculai, Străvache, In (alt) Dobia, Radul, Neculai, Ion Radul, Fătul, Stan, Stoica, Dumitrașcu, In Radul, In Stan, Neculai, Stoian, Dumitru, Tănăsii, Opria, Paraschiv, Gheorghită, Tatul, Toader, Dragul, Șerban, Nacu, Dragomir, Eni, Toma, In Opria, Pinteleiu, Dumbravă, Mihaiu, In Eni, Anghel, Ionașcu, Stanciul, Costandin, Năstasii, Ștefan, Tudor, Manole, Pavăl, Mihaiu, Ichim, Marin, Stanciul. **Rufeturi:** Popa Ion, Dascălul Dumitrachi, **vornicul Costandin**, Ion, vătăman, Mihălachi, nevolnic, Ioniță Găină, nevolnic, Niaga, văduvă, Mărica, văduvă, Anca, văduvă, Nedele, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 542-544).

⁹⁵ La 26 iunie 1774 în Ocolul Ocolul Bileștii era satul **Pârleștii**. Toată suma caselor: 37. Scădere rufeturi, însă 6: 2 popi, 1 vornic, 1 vătăman, 1 văduvă, 1 scutelnic. Rămân birnici 31. **Birnici:** Gheorghe Călian, Ștefan Călian, Marin sin (fiu) Călian, Mile Arbănaș, Stanciul Brândușoiul, Ion Pachercia, Vasile Strătulii, Ion Băranga, Sava Strătulii, Vasile Cârnecki, Ioniță Pricopii, Toader Vicol, Iuri Cârnecki, Marin Zlate, Manole Butucia, Gheorghe Rupturian, Costandin Rupturian, Dumitru Casămândră, Ion sin (fiul) lui, Mihaiu Casămândră, Ion, bivolar, Radu Bârcul, ce a fost birnic la Fundeni, Grigori Râte, tij (la fel), Stoica sin (fiu) Tânjală, Stoica Frosii, Ion, ce a fost volintir, Lepădat, bejenar, Mane, bejenar, Neculaiu Sofronii, tij (la fel), Neculaiu Răian, tij Vasile, ce a fost scutelnic dumisale **spătarului Enecachi**. **Rufeturile:** Ion, vornic, Ioniță, vătăman, Nastasia, văduvă, Popa Gheorghe, Popa Drăgan, Vasile Vâlcul, scutelnic dumisale **stolnicului Costandache** (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 544).

⁹⁶ La 26 iunie 1774 în Ocolul Ocolul Bileștii era satul **Slobozia Nouă** a lui **Ioan, vornicul**. Toată suma caselor: 29. Rămân birnici 29. **Birnicii:** Ichim Săbinescul, Iftimii, Loiz, Dobrele, Vlad sin (fiu) Zanfîr, Uncheș Dumitrașcu, Lefter Bănescu, Vlad Bănescu, Dragomir Cribăț, Voinia, Ghinia, Uncheș Dragul, Tudor, Mania Moșăscu, Petre brat (frate) Lefter, Șerban sin (fiu) Barbul, Cincul sin (fiu) Dima, Vasile sin Dima, Radul sin Vasile, Dobrotă, Coman, Mogoș Dogorescu, Grigorii sin Moroș, Radu Custură, Roman Custură, Dragul Novacu, Mihăilă Custură, Andronic, Parasch, brat (frate) lui (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 544, 545).

⁹⁷ La 26 iunie 1774 în Ocolul Ocolul Bileștii era satul **Slobozia Nouă Malurile**. Toată suma caselor: 73. Scăderi rufeturi, însă 7: 1 popă, 1 vornic, 5 văduve. Rămân birnici 66. **Birnici:** Neculai sin (fiu) Gherghe, Ivanu, Andronic, Vasile, Matia, Stan, Toader, Toderășcu, Ioniță, Dima, Stoica, Uncheș Ghenia, Neculai, Stanciul, Cazacu, Ion Bădinoiul, Dragul, Mitria, Costandin, Toma, Mihăilă, Ioniță, văduvoiu, Sandul, In (alt) Neculaiu, In Vasile, Vâlcul, Tudor, Pană, Dragomir, Dumitru, Nika, Loghin, Tudori, Grigori, Dobria, Grigori Chițul, Pavăl, Tănăsă, Irimia, Ion Norocia, Mitria, văduvoiu, Constandin sin (fiu) Năstasii, Ion sin **vornicului, Radul, Condria, Ion, Radu, ce a fost vornic**, Dragul, Grigori, Vasile, Sandul, Dumitrașcu, Mihaiu, Răducan, Vasilachi,

3. Ocolul Bârladului: Șărbăneștii⁹⁹ și Lieștii¹⁰⁰, Vulturul Vechiu¹⁰¹ și Fântânelili, Buceștii¹⁰²,

Stanciul, Soria, Stan, cârciumarul, Vișanu, Ion Copilul, Uncheș Cozma, Mihăilă, Toader Bălan, Petre, vâcar, Radu, vâcar, Enachi. **Rufeturi:** Popa Opria, **Badiul, vornic**, Năstăsoaia, văduvă, Maria, văduvă, Rada, văduvă, Ana, văduvă, Păuna, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 545).

⁹⁸ La 26 iunie 1774 în Ocolul Biliestii era satul **Slobozia Vulturul Nou**. Toată suma caselor: 54. Scădere rufeturi, însă 9: 1 vornic, 1 popă, 1 văduvă, 6 răcari isprăvnicești. Rămân birnici 45. **Bejenari din raia din Țara Muntenescă, veniți de la luna lui mai, anume:** Dobria, Marin, Măteiu, Tudor, Dragomir, Radul, Uncheș Neculaiu, Naicul, Dumitru, Stoica Bordees, Uncheș Coman, Uncheș Drăghici, Iordachi, Adămachi Ghimin, Ioniță Ghimin, Marin Sprânciană, Dumitru, Dragomir, **Nechifor Părcălab**, Stroe, Marin, mocan, Stănilă, Mihaiu, Grigorii, căruțaș, Radu, cojocar, Ivan, Simion Buric, Lupul Buric, Neculi, Toader Dolap, Dragostii, tălmaci, Crăste, moldovan, Vasile, Uncheș Crăstez, Stoica, Toma Uncheș, Strățulat Uncheș, Opria, Radu Meșco, ce a fost scutelnic dumisale **stolnicului Costandache**, Vasile Burșa, tij (la fel), Vasili, olar, Dumitru, Stan, Arhirii ot Mircia, Vasilachi cumnat lui Stan. **Rufeturi:** Popa Dobria, Nicșat, răcar isprăvnicesc, Radul Brânzac, tij (la fel), Stan sin (fiu) Stanii, tij, Alecsandru Dole, tij, Manolachi Bunbul, tij, Neculai, muntean, tij, Măriuța, văduvă, Vlasii, vornic (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 545, 546).

⁹⁹ Se păstrează din 1694/7202 august 27. Vasile Cantacuzino, vel spătar, vinde cumnatului său Vasile Costache, vel vornic, și soției sale Catrina, vorniceasa, satul Șărbănești din ținutul Tecuciului pentru a acoperi o datorie de bani a părintelui lor Toader (Iordache), mare vistiernic, și primește drept preț suma de 702 lei. BAR-Buc., col. DI, MCDXLV/27, copie; din 1695 (7203) iunie 3, Iași. Constantin Duca voievod, Domnul Țării Moldovei, întărește lui Vasile Costache, mare vornic, stăpânirea unei jumătăți de sat de la Șărbănești, din ținutul Tecuciului, din gura Bârladului, averea fiind dobândită prin cumpărare de către socrul său Iordache, fost mare vistiernic. Dat-am carte(a) Domniei meli la cinstit și credincios boerinelui nostru dum(nealui) Vasilii Costachi vel vornic, ca să fii volnic cu carte(a) Domnii meli a-și țâne și aș popri giământati de satu de Șărbănești, ce sânt la ținutul Tecuciului, în gura Bârladului, cari și dumisali îi este cumpărătură de la dum(nealui) Iordachi ce-au fost visternic mari, socrul dumisali, de la toți răzășai de acolo. Și s-alegă și <să fie> stălpită parte(a) din sus și cu pod în Săretu și cu vad de moară în Bârlad. Și amu răzășai vor să țăi și ei podu. Deci pentru aceea ca să aibă aș țâne și aș propri dum(nealui) toată parte(a) de ocină a giământati de sat, cari esti stălpită și aleasă, iar eu ei să-și facă pod din gios, în parte(a) lor, undi li va plăce(a). Și de le va păre(a) cu strămbul, să vii de față. U Ias, let 7203 <1695>, iuni(e) 3 Costandin Duca v(oe)vod (Pecetea domnească)... vel logofăt. BAR-Buc., col. DI, MCDXLV/29, copie; din 1695/7203) iulie 11, Iași. Dumitrașcu Guțul împreună cu soția și feciorii săi vând vornicului Vasile Costache părțile de moșie din Șărbănești moștenite de la Florea, căpitanul Tecuciului. Adică eu, Dumitrașco Guțul, și cu soțul meu Dorofitii, și cu toți feciorii miei, scriem și mărturisăm cu acestu adevăratu zapis al nostru la mână dumisali vornicului Vasilie, precum noi, de nimine săliți, nici asupriți, ci de a noastră bunăvoină am vândut dumisali o parti de ocină și de moșai, ce-am avut de la părintele nostru, de <la> Flore(a) căpitanul Tecuciului la sat, la Șărbănești, din vatra satului și din câmp și din vadul podului, câtu li să va alege dintracea parti din apa Sirățului pân' în Călmățui, parte(a) din sus, însă mânăstire(a) și patru pogoani de vii a mânăstirei să fii afară din zapis. Așjdere și parte(a) me(a) din Negre și iarăși de la Chirilă, să fii a dumisali. Acești părți de ocină, căti scriem mai sus, le-am vândut dumisali vornicului Vasili drept cinsprăzaci lei bani gata pentru aceea ca să-i fii dumis(ali) dreaptă ocină și moșai și giupănesai dumisali și cuconil(o)r dumisali în veci. Și am vândut înainte(a) dumilorsali vornicilor de poartă și a altor boeri anumi: Gălcă și Andrei Cujbă și Chiriceel și Dabijă, Adam Băechiuci(?) și dinainte(a)

dumisali Neculai Tălăbescu postelnicul și dinainte a mulți oameni buni. Și pentru mai mari credința, mi-am pus pecete(a) și dum(nea)lor, acești boeri, au iscălit. U Iasu, v let 7203 <1695>, iul(i)e 11. Au iscălit: Vasili Gălcă vornic, iscal; Chiricul vornic, iscal. (Pecetea lui Dumitrașco Guțul). Andreiu Cujbă; Dabija iscal. Neculai Tălăbăscu postelnicul. BAR-Buc., col. DI, MCDXLV/30, copie; din cca. 1695 - 1700> **Ispisocol lui Antioh Cantemir pentru un vad de pod pe care trebuie să-l dea locuitorii din Șerbănești lui Toderașco Iordache, mare vistiernic, în schimbul unui vad de moară pe care l-au vândut în mod fictiv.** BAR-Buc., col. DI, CCLXXXVIII/66, copie. Din luminată poroncă prea înălțatului stăpânitorului nostru măriesa Ion Nicolae v(oie)vod. Ni-au adus o luminată carte a măriei sale Lupul Stroici, ginerele lui Pascal căp(i)tan, de pi Horăeta, în care ne poroncești mărie sa ca să mergim la satul Costeștii, ce este pe vale(a) Horăeții, în ținutul Tutovei, ca se-i alegim părțile ce sunt la acestu satu mai de sus numitu în Costești, care șidumisale îi sântu date de zăstre de la socrul său Pascal căpitan; Care mergând am strâns toți răzășii,și stând a socoti părțile de cumpărătură pe zapise, scoțindu-se-să pe fișticare zapis partea cât s-au socotitu cu dreptul fiind toți răzășii fați, au cuprins toate cumpărăturile 43 pământuri, care i le-am alesc vo(i)e tuturor, rândul al triile (a), rămâind pe din partea gioselor Tălpișăștilor și pe din susrăzășii, iar partea dum(i)s(ale) la mijloc, între răzăș(i) șeu-intre Tălpișăști, care s-au ales din apa Horăeții înspre răsăritu, până unde s-au plinitu suma acestor 43 pământuri, și pământul 24 paș(i), și pasul de 6 palme, și s-au pus și p(i)etre și despre răzăș(i) și despre Tălpișăști. Iar pentru 26 pământuri ce sântu pe piscu, alătura(a) iazul lui Cărăbătu despre răsărit ci sântu de Costești, acele(a) nu s-au mai împărțitu, ci cine a fi dispre acei 2 bătrâni ce intra într-acele pământuri vor tine cine pecăt a ave(a) în sâliștea Costeștilor în care încap și Tălpișăștii, și răzășii, și Lupul Stroici. Iar zapisele dum(i)s(ale) de cumpărături, ce are pe aceste părți de Costești în mărturie nu s-au pus, ci ca s-au poată înțalege mai pe ușor i s-au dat osăbitu izvod cuiscălitura noastră, arătând fieștecăre zapis ci-au cuprins parte, fiindși răzășii, și Tălpișăștii la aciasta. Iscăliți Dimitrașc(u) Palade, pah(a)r(nic) și Negre Apostu, biv căpitan. Giud(e)c(ăto)riia țin(u)lui Tutovvei. După poslăduire(a) făcută copiei de față din cuvânt în cuvânt cu originalul înfătoșat în presudstvie, găsându-se-s(e) întocmai, în urmare(a) ceririi dumis(ale) spat(a)r(ului) Iordachi Oprișan făcută Giud(e)c(ăto)ri(e)i prin înscrisul dumis(ale) înregistrat suptu No. (...) să încredinț(e)ză peformeaza! <ss> (...) Lambrino. <ss> Mihăilă. Aprobarisându-să cu originalul s-au găsit întocmai. Director <ss> Zaharie nr. 1811, 1846 maiu 13. ANI, Colecția Documente, copie legalizată la 13 mai 1846, pecete în tuș; din 1696/7204 martie 10, Șerbănești. **Ilie vel stolnic face cunoscut Voievodului Moldovei rezultatele cercetării de la Șerbănești. Vasile Costache, vel vornicul, i-a vândut un pod lui Năstasie pentru 250 lei, dar acesta, pentru că nu a avut toți banii, i-a mai dat 300 de vedre de vin și 2 boi, rămânându-i dator cu 46 lei și 3 galbeni jumătate. Stolnicul a mai mers și la Mierăești pentru a strica casa lui Năstasie ridicată pe locul ce aparținea Mănăstirii lui Aron Vodă. Milostivi și luminați Doamni, să fii, Mărie(a) dumitali, sănătos. Facem știre; Mării Tale, că au venit dum(nealui) Vasilie Costachie, vel vornic, cu cinstită carte(a) Mării dumitali ca să-l socotim c(u) un ispravnic(?) ce-au avut dumnealui la pod, la Șărbănești, anumi Nastasi. Pe poronca Mării Tali am chemat pe Nastasi și dedându-mi vornicul samă ș-au vândut podul într-un an drept 250 lei și alți bani i-au dat, iar cu 96 lei g. or(?) i-au rămas. Iar Năstasie deti samă, cum că i-au luat dumis(ale) vornicul, pentru acei bani, 300 de vedri de vin și doi boi. Ș-am chemat oameni buni de acolo și i-am întrebat, cum s-au vândut vinul, când i-au luat dum(nealui)vornicul acel vin. Dederă samă: căte 11 bani că s-au vândut vadra. Noi am pus căti 15 bani ș-au priimit și dum(nealui) vornicul car(e) faci acel vin, 300 vedri, 34 lei pol, și acei 2 boi, 16 lei, cari să fac 50 lei pol. // Ș-au rămas Năstasie drept dator, să mai de(a) dumisali vornicului, 46 lei, 3 (galbeni) pol, ce aflându-să așa cu dreptati dator, l-am dat platnic. Și am făcutu acea(s)tă mărturie, la Măria Ta, că, de s-ar tragi Năstasie la Divan, să aibă Măria Ta știre. Alta, Măriea Ta. Ne-au mai arătat dum(nealui) vornicul Vasilie, altă cinstită carti <a> Mării Tali, scriind la noi ca să mergim să socotim pentru o casă ce-au făcut Năstasie podarul**

la Meriești. De va hi casa pe locul Mănăstirei lui Aron Vodă cările îl țâni dum(nealui) vornicul să-i răsăpim casa. Deci, pre poronca Mării Tali, am mers ș-am chemat răzăși, oameni dinpregiur, și **predum(nealui) Ioniță Tălăbescul logofăt** și pe Iancu Lata. Și am întrebat pe **răzășii călugărului, care au moșie în Mierăești, anumi: pe Cojoce(a) cel bătrân, carile ari moșăi în Mierăești, și pre alți oameni.** Și așa au mărturisit cum **casa lui Năstășiești <este> pe locul călugăresc**, iar nu pe a lor. Deci, văzând pe acei oameni mărturisind și ducându-ne pe hotar și aflând că au făcut rău, pe poronca Mării Tale, i-am stricat casa lui Nastasie. Și am făcut această mărturie dumisali vornicului, ca să-i hie de credință. Acesta facem știre mării tale și să fii măriea ta sănătos. Robul Mării Tale, **Ilie vel stolnic. Șărbănești, 7204 <1696>, mart(ie) 10.** BAR-Buc., col. DI, MCDXLV/36, copie; din **1696 aprilie 29 când Antioh Constantin voievod, Domnul Țării Moldovei, întărește marelui vornic Vasile Costache stăpânirea a 200 pași de moșie în satul Șerbănești, ținutul Tecuci, cu vad de pod pe apa Siretului și cu vad de moară pe apa Bârladului, fiind avere dobândită prin moștenire de la socrul său Todirașcu Iordache vistiernicul și înlătură orice amestec al răzeșilor locali în această stăpânire.** BAR-Buc., col. DI, MCDXLV/43, copie. Scriem domniia me(a) la boiariul nostru Vasiliu Burgheluș medelnicer (...). Facem știre că ni-au dat jalobă Tudora preutiasa preotului Ioan si cumnatul sau Vasilie stoleriul, pentru un Antohie ș(i) alți oameni ai lui, precum că ar fi șezind pe moșie Tudorii, pe locul Giurgeștilor, care moșie precum că s-au dovedit cu giudecată că este a lor driaptă pre largul vii înțălege din carte(a) lor ce au la mână cari li s-au dat de stăpânire. Dară pe acel Antohie nu-știu că nu ai nici o peteană de loc în parte(a)lui Vrabie, tatul Tudorii,că este vândut, nici îl pot e i mai suferi să trăiască pe locul lor, că poate cuvreme(a) să-s(e) face că este și el moșinian, și este acel Antohie și om neticnit. Pentru care poruncim, văzind carte(a) domnii mele să-l chemi de față și pre Antohie și pre alții a lui și din poronca domnii mele să le dai poroncă cu mare tărie ca să-ș(i) mute casele pe locul lor și să răsufle moșie lui Vrabie să-i de(a) pace de vreme ce nu-i sufăr(ă) răzășii, și să le pui soroc amu în ceastă primăvară făr(ă) di greșă-s(e) rădice di pi locul Giurgiștilor di pe parte(a) lui Vrabie, și să porți grije ca de n-ar înțălege să-ș(i) mute casele până la sorocul ce lii pune, să mergi acolo și să le rasipești casele, și să-i scoți făr(ă) de voe lor și dejma ce ar fi fost pe acel loc a lui Vrabie, să le plinești de la giudecată încoace, și să urmezi poronca, într-alt chip să nu fie. Iară lor de li-a păre(a)cu strâmbul și au a răspunde c-ar fi și ei moșineni în Giurgești vor vini de faț(ă) aice la giudecată de li s-a lua sama. Si pe cum vei urma sădai și mărturie. Aceasta scriem. ANI, FEH, XIV / 29. Se mai păstrează din **<1696> octombrie 20, Șerbănești.** Din porunca Domnitorului Moldovei, **Ion Tălăbescu vel logofăt strânge răzeșii din satele Șerbănești și Liești pentru a afla care din aceste sate are vadul de moară cel mai vechi. Răposatul Toader Iordache, văzând că vadul de moară al celor din Liești era neîntrebuințat, a făcut câteva mori în gura Bârladului.** Milostivi și luminati Doamni, să fii Măriia dumitali sănătos. Facim știre, Mării Tali, că au venit cinstită carte(a) Mării Tali, scriind la noi pentru **giumătati de satu de Șărbănești cu vadu de moară în gura Bârladului și cu vad de pod în Săretiu. Și hotărându-să Șărbăneștii cu Lieștii să socotim vadurile de moară, a(l) Șărbăneștilor au fost mai vechi vadu, au a(l) Lieștilor (?); a cărui vadu au fostu mai vechi, să muti vadul cel nou.** Chemat-am Măriea Ta <pe> **toți răzășii dintr-acesti do(u)ă sati, din Șărbănești și din Liești, și alți oameni străini.** Și am întrebat pe toți să de(a) samă precum știu cu mari dreptati, să de(a) samă la cari sat esti vadul de moară mai vechi. Mărturisit-au Măriea Ta, toți răzășii de Șerbăneștii și de Liești și alți oameni de pin" pregiur, **precum Șerbăneștii vadu de moară n-au avut în Bârlad, numai ce au avut vad de pod în Săretiu.** Numai răposatul Toader Iordachi vistiernicul, văzând la vadul cel de moară a Lieștil(o)r, că nu sânt mori, s-au îndemnat de au făcut niște mori în gura Bârladului nefiind mori la Liești pe atunce, acmu făcând Lieștii mori în vadul lor, acmu Șărbăneștii vadu de moară nu au în Bârlad. Deci am socotitu, Marie(a) Ta, de vremi ce au vândutu Șărbăneștii și vadu de moară, să-l afli undi or ști că, în Bârlad, așa s-au adiveritu cu toți oamini cari să însămniază în aceasta scrisoari. Și la această socoteală fost-au și dumn(ealui) **Lefter șătrar al**

doile(a) și **Hilohii, răzăș de Șărbănești**, și Dumitrașcu Joghiul ot tam și Vasili Peliniță ot tam și Istrati ot tam și **Mihăilă podarul ot tam și Ursul, vornicelul de Liești**, și Toader Oglindă ot tam, Ștefan ot tam și Zlotil(ă) ot tam și alți oameni, toți, fără aceștia ce nu-s scriși în mărturiia acesta. Deci văzând acești oameni mărturisind într-acest chip, am făcut știre Marii Tali. Mări(e)a Ta, ca un domn milostiv, veți judeca cum va fi mila Mării dumitali. Să fie Măriea dumitali sănătos, să hii amin. Robul Mării Tali, Ion Tălăbăscul, biv vel log(o)f(ă)t. **Șărbănești, oct(omvrie) 20, <1696>** Robul Mării Tali, **Lefter sătrar**, martur. **Guțul vornic**; Hilohie Dumitrașco Joghiul <a.d.>, Apostol Bulai <a.d.>, Toader Bulai <a.d.>, Dodul <a.d.>, Vasili Peliniță <a.d.>, Istratie <a.d.>, Mih(ă)ilă podar <a.d.>, **Ursul, vornicel de Liești** <a.d.>, Toader Oglindă <a.d.>, Ștefan ot tam <a.d.> BAR-Buc., col. DI, MCDXLV/42, copie. Din 1711, mai 15, Iași. Cartea lui Neculai Alexandru Voievod, Domnul Moldovei, prin care întărește stăpânirea oamenilor din Șărbănești ca să-și ție părțile lor de moșie. BAR-Buc., col. DI, LXXXVI/56, original. Din 1712/7221) decembrie 14, Iași. Mai mulți răzeși din Șărbănești se învoiesc, în fața lui Ghedeon, Mitropolitul MoldoVlahiei, și a marilor boieri să ajungă la o înțelegere cu marele comis Costandin Costache asupra stăpânirii vadului de moară și a podului de peste Siret pentru care au avut gâlceavă. Adică noi, sătenii din Șărbănești, de la ținutul Tecuciului, anumi: Toader Bulai și Ion Iorașco, Andonie Dodiță, Gligori sãn Vasili, Mihăilaș Bulai, Gheorghi Bulai, Mane(a) Zubei, Neculai Privilă, Ion Tilioiu, Loghin sãn Verghie, Iane Crăciun, Stahie sãn Hilohie, Ion Samuil, Vasili sãn Nacul, și Dragotă, și Dumitru sãn Ifrim, Ion Hodiul și cu alți, cu toți răzăși de sat, de Șărbănești, scriem și mărturisim cu acestu adivărat zapis al nostru, la mână dumisali giupănului Costandin Costachi ce-au fost comis mari, precum să să știe că, de nimeni săliți, nici asupriți, ci di a noastră bunăvoi(e) ne-am învoit cu dumnealui pentru niște părți de moșii ce ari dum(nealui) împreună cu noi la sat, la Șărbănești, pentru carii moșii am avut mai multă pără și gâlceavă cu dum(nealui) în domnia dintăi a Mării Sali lui Necolae Alexandru V(oi)evod și la Dumitrașco Cantimir Vodă, cum și acmu, la a doua domnii a Mării sale Domnului nostru, lui Necolae Vodă, și ne-au fost făcut Măriia Sa și ispisoc de rămas pre dum(nea)lui cum ca să n-aibă dum(nealui) treabă în vadul podului pentru cari au fost intrat dum(nealui) în vadul podului. Pentru pricina unui vad de moară i-au voit vândut unii din răzășii noștri și am fost giurat 24 de oameni cum că vadu(l) de moară nicicum n-au fost în hotarul Șărbăneștilor. Deci acum, după ce au venit dum(nealui), din țară și au adus dresăli de față și de iznoavă, am ieșit cu dum(nealui) la giudicată. Măriia Sa ne-au dat în sama Sfinții Sali părintelui lui Ghedeon Mitropolitul și cu toți boerii cei mari de ne-au luat sama de câțiva ori și pre zapisul cel ave(a) dumnealui de cumpărătură au fost dă(rui)t ca să ții dum(nealui) părți în pod, precum îi scriu zapisele, și osăbit de ace(a) parti i s-au fost mai dat să mai ții și pentru parte(a) vadului de moară, iarăși din pod. Ce după aceste(a) toate, ne-am învoit cu dum(nealui) comisul cari și dum(nealui) <au> primit într-acesta chip, să ții dum(nealui) giumătate din venitul podului ori <să> cuprinză zapisul dum(isali) pe giumătate de loc ori de nu cuprindi, tot să ții pe giumătate de pod, iar din moșăi de pe uscat, să ții și o crăcimă(!) în vadul podului, măcar de nu-i va agiungi moșăia dumi(sale) până în vadul podului, iar de-i va agiungi moșăia până la pod, să ții dumnealor amândoi crăcimile de îmbe părțile, iar noi să n-avem treabă; iar pentru pricina vadului de moară, pentru cari am avut treabă și păr(ă) cu dum(nea)lui, acea socoteală să lipsească, măcar că scrii în zapisul dumisali să nu-l pomenească dum(nealui), nici frații dumisali, nici feciorii dumilorsali în veci, ori de au fost vad de moară ori de n-au fost, ci de acmu să aibă a țâne dum(nea)lui, pe cum ne-am învoit, pre aşăzare precum scriem mai sus. Și această învoială și aşăzări am făcut-o înainte(a) Svinții Sali părintelui Ghedeon, Mitropolitul, și a tuturor boerilor celor mari, cari s-au iscălit mai gios, și ne-am făcut zapis unul altuia. Și pre zapisul nostru să aibă dum(nealui) a-și face // și ispisoc domnesc. Iar cari dintru noi ar mai scorni vreo gâlceavă pre această aşăzări, să aibă a da Vistieriei gloabă 100 ughi. Și pentru credința ne-am pus și degitile. Și eu, Axântie uricariul, am scris cu zisa acestor răzăși cari s-au numit mai sus, ca să să știi. Însă și pentru venitul podului, cât ne-au poprit dum(nealui) cu ispisocul de la Antonie V(oi)evod, și a cei vânduți și a celor nevânduți până la

această vreme, să nu mai avem a ni-i ceri, cum nici dum(nealui) pentru venitul vadului morii, să nu mai ceară de la noi. U Iasi, let 7221 <1712> deche(mvrie) 14. Neculai Privil <a.d.>, Ion Tilioiu <a.d.>, Toader Bulai <a.d.>, Ion Iorașco <a.d.>, Andonii Dodiță <a.d.>, Gligori, sãn Vasili <a.d.>, Mihă(i)laș Bulai <a.d.>, Gheorghe Bulai <a.d.>, Mane(a) Zubeiu <a.d.>, Loghin sãn Vasile <a.d.>, Iane Crăciun <a.d.>, Stahie sãn Hilohie <a.d.>, Ion Samuil <a.d.>, Vasili sãn Nacul <a.d.>, Dragotă <a.d.>, Dumitru sãn Ifrim <a.d.>, Ion Haidiul <a.d.> și alți răzeși cu toțai căți sântem din Șărbănești. Gheleon, Mitropolit Moldo-Vlahii; Antohie Jora vel (logofăt) martur; Lupu Costachi vel vornic; Sturza vi(sti)er(nic). C [loc alb în text] Buhuș hatman, martur iscal. Gheorghi Jora vel vist(iernic), martur; Gheorghi Apostol vel paharnic; Dabija Scarlat biv vel agă BAR-Buc., col. DI, MCDXLV/57, f. 18v – 19 v, copie. În 1752/7260 martie 8, Iancu, fiul lui Acărțan, din Șărbănești dă lui Vasile Costache, mare vornic de Țara de Jos, o vie în locul căreia i se cumpără o paragină la Bălțatul și i se mai dau și ceva bani.

† Adică eu Iancul, fecior lui Ion Acărțan din Șărbănești, făcut-am (a)cestu zapis al mieu, la mână dumisali Vasilie Costachi, marili vornic de Țara de Jos, ca să să știi precum am făcutu eu, Iancu, tocmală cu o vie a me(a), cari vie au fost în satu, în Șărbănești, în mijlocul viil(o)r dumisali. Deci eu, Iancul, de nimine silitu, nici asuprit, ci de a me(a) bunăvoi(e), am mers la dum(nealui) vornicul ș-am făcutu schimbu cu dum(nea)lui: eu ca să dau viea me(a) dumisali și dum(nealui) ca să-mi cumperi o păragină de la Bălțatul și, peste paragină, să-mi mai de(a) dum(nealui) cinci lei și giumătati. Deci, făcându-mi dumnealui vornicul plata deplin, precum mai sus scrie, i-am făcut eu, Iancu, dumisali vornicului acest zapis ca să fii dumisali pomană în veci și cuconilor dum(nealui) și nepoților și a toată sămânța din ruda dumisali. Și la această tocmală s-au prilejătu dum(nealui) Gherghel căpitanul cel mari și dum(nealui) Dimitrașco Guțul vornic de poartă, și Todirașco Stărce, ce au fost vornic de Bărlad, și Toader Sălceanu și Șarban din Șărbăneștii și Bănilă și Dodul vătăman și alți oameni buni, cari mai gios sânt iscăliți. Și eu, Iancul, mi-am pus degitul ca să fii de cuvintă. Și eu Necula Gălcă am scris zapisul. 7260/1752, mart(ie) 29. Eu preutul Crăște; Todirașco Stărce iscal. Iancul <a.d.>, Neculai Gălcă iscal. Dumitrașco Guțul, vornic de poartă, Șarban <a.d.>, Dodul <a.d.>, Bănilă <a.d.> BAR-Buc., col. DI, MCDXLV/45, original.

¹⁰⁰ Din 1857 septembrie există legalizarea clauzelor contractului încheiat între răzeșii din Liești și Neculai Costantinide, care le împrumutase acestora suma de 3.300 galbeni. Giudecătoria ținut(ului) Tecuci, nr. 4350. După cerirea răzășilor de moșia Lieștii, ocolul Bărladului, acest ținut, <la un> numer de 160 indivizi s-au legalizat contractele ce au încheiat cu d-lui Necolai Costantinide pentru chipul cum ei răzăși(i) se îndatoresc în curs de 3 ani, începători de anul 1858, a ecsfalia soma de 3.300 galbeni ce au primit de la d-lui Costantinide și anume: 1-iu, Să îndatoresc în termin de 3 ani a da d-sale Costantinide pe fiecare an câte 200 pogoane popușoi arati când va voi d-lui, grăpați, semănați cu sămânța d-sale la un loc pe pământurile lor unde va alege d-lui, prășii de 2 ori la vremea cuvenită, culeși și cărăte în coșeri; A 2-a, tot în asemenea termin pe fiecare an, să-i deie d-sale Costantinide câte 300 kile popușoi uscați, de bună calitate și duși tot de ei la Galați, de la 15 maiu și până la sfârșitul acestei luni, adică în anii 1859, 1860 și 1861; A 3-a, asemenea, se îndatoresc în terminul acela de 3 ani să ducă podvodă la Galați de 500 kile pe fiecare an, din satul lor Liești, cu pâinea d-sale și aceasta după timpul plugului și mai dau dreptate d-sale Costantinide că, casile aflătoare pe moșia Lieștii, cumpărate de numiții răzăși, de la d-lui sărd(ar) Neculai Zisu, să le stăpânească în cursul aceluși termin împreună cu toate heiurile, adică coșer hambariu, livadă, vie și tot din pregiurul ei. Iar pentru siguranța acestei alcătuirii, d-lui Costantinide au primit de la numiții răzăși toate documenturile privitoare pe pământ ce ei acum au cumpărat-o de la d-lui Zisu despre care să face obștește știut. FOM, XXV, nr. 79, 6 octombrie 1857, p. 353. La 1745/7253 februarie, voievodul Moldovei dă voie **marelui vornic Manolache Costache să-și facă un pod pe moșia sa Liești** „care cuprinde amândouă malurile Siretului”.

† Noi Ioan Nicolae v(oi)e vod, boji milostiu, Gospodari Zemli Moldavscoi. Facem știre tuturor <ce se cuvine> a ști că, viind înaintea Domniei mele, cinstit și credincios boiariul nostru, dumnealui

Manolache Costache vel vornic, ne-au spus că are o moșie anume Lieștii, în ținutul Tecuciului, care cuprinde amândouă malurile Sărețului și, mai în trecut vreme, vrând dumnealui să-și facă pod în apa Sărețului, pe moșia sa, l-au oprit răzeșii de Șărbăneștii ce se hotărâscu pe din gios de moșia dumisali, puind pricină că, la Șărbănești, esti vechiu vad de pod, iar pe moșia dumisali vornecului n-au îmblat altădată, pod. Pentru care luând, Domnia mea, sama și socotind, am găsit că are dreptate dumnealui vel vornic ca să aibă și dumnealui folos de moșia dumisali și măcar de n-au și fost acolo vad vechiu de pod, dară apele celi mari fiind în sama domniei și pe moșia dumisali fiind loc ca acela bun de îmblat pod și domnii ca niște stăpânitori, fiind volnici cu ale sale, iată că i-am dat dumisali vel vornic voe, cu această carte a Domniei mele, ca să aibă a-și face pod pe moșia dumisali și să-l stăpânească cu pace și să-i fie, de la domnia mea, miluire stătătoare. Și poftim și pre alți luminați domni, ce vad alege dumnealui, a fi domni stăpânitori aceștii țări, ca să-i întărească dumisali pentru acel loc, să le rămăie vecinică pomenirea. V leto 7253 <1745>, fev(ruarie) (L. P.)- BAR-Buc., col. DI, CXXXVIII/113, copie; la 1746 iunie 12 apare Însemnarea părții de moșie vândută de răzeșii din Liești banului Grigoraș Costache. BAR-Buc., col. DI, CXXXVIII/88, original. Se păstrează din 1695 o Foaie cu însemnarea lui Nicolae Donici vel logofăt de „părțile (de moșie din) Liești de la Tecuci, ce sânt cumpărate cu zapisă”. BAR-Buc., col. DI, CXXXVIII/80, original. Dat-am carte domnii meli lui Arhirie Plăcintă casă fie volnicu cu carte domnii me le a țane ș-a stăpâni a sa driaptă ocină și moșie ce zăce că ari la erbiceni pe apa Elanului la ținutul Fălciului pezapis(ul) cearata dinvelet 7211 săpt(embrie) de la un Gligoraș Nuur <<...>. <Ași> jdere să mai stăpâniească <că> a sa driaptă ocină și moșie de baștină tot în B<erbi>ceni și să aibă a lua și de a zăcedin pân(e) și din fân, din prisăci cu stup(i) și din grădini cu legume și din tot locul cu tot vinitul peobiceiu, iar cine apăre cu strâmbul să-și ia dres zapis cini ce-or hi și ai să fie faț și nime să nu <cut>eze a sta împotriva cărții g<ospo>d. Aceasta scriem. BAR, Documente istorice, XII / 99, original, sigiliu imprimat în chinovar. **Răcești.** A fost, probabil, **pe teritoriul com. Liești, pe lângă satul Bucești**, căci la 10 august 1868 **răzeșii din Bucești și Răcești** își revendicau, printr-un proces, o parte din moșie (ASG, Curtea de Apel Galați, sec. II-a, 1866, dos. 44, f.1; 1867, dos. 24, f. 2). Menționat la 12 aprilie 1628 (Doc. tec., I, 11; DRH, A, XIX, 466-470). **În secolul al XVIII-lea satul se contopește cu Bucești.** Numele satului de la onomasticul Race (DOR, 355). În fostul ținut Tecuci, de care aparținea satul, a mai fost un sat Race, pe lângă Benești, astăzi în jud. Bacău. Toponimul se folosea în februarie 1849 (Doc. 1848, 360), dar și în 1868 (ASG, Curtea de Apel Galați, sec. II-a, 1866, dos. 44, f. 1). **Satul Ghemun, loc la Crîngeni. A fost, deci, pe teritoriul com. Liești.** Atestat la 24 iulie 1658 (ASB, Doc. ist., XCIX/167; în Doc. tec., II, 21, transcrie Gitemăn. Numele provine, probabil, de la un antroponim Ghemon (folosit de țigani în Țara Românească, la 9 martie 1502, DIR, XVI, B, 13), variantă fonetică a subst. demon (DOR, 259. Iordan, Top., 247 citează toponimul Dimonul în Oltenia). **Satul Crânjani. A fost pe teritoriul com. Liești, pe lângă fostul sat Șerbănești (Ciuntu, Dic., 55-56. DRH, A, XXI, I, 589 îl localizează pe teritoriul com. Nămolosa, deși în documentul editat se precizează că satul este „între Siret și între Bârlad”).** Într-un document din 20 martie 1627 (Bianu, Doc., 136, H. Chircă opinează că documentul este dintr-o vreme mai târzie, DRH, A, XIX, 766) se spune despre moșia satului că este „den apa Călmățuiului până în hotarul Gerului”. (În 1879 exista pe teritoriul com. Ivești, numită atunci Vultureni, o moșie Geru, MO, nr. 92, 24 iulie/6 august 1909, 3869.) În 1938, moșia era numită Șerbănești-Crîngeni (ASG, CAT, 1938, doc., 116, f. 21v). Dacă data documentului din 20 martie 1627 este incertă, cităm pentru menționarea satului documentul din 9 iunie 1632 (DRH, A, XXI, 147-148). Satul dispare, probabil, în prima jumătate a secolului al XVIII-lea, după 20 februarie 1714 (ASB, ms. nr. 1262, f. 29). Nu este amintit în catagrafia din anii 1772-1774. **Numele satului provine de la subst. crâng „loc cu pădure tânără”,** cu semnificația „oameni din sau de pe lângă un crâng” (Iordan, Top., 86-87, 406-407). Zapisul pentru vânzarea unei părți din sat este scris, la 17 februarie 1666, de **Chiril egumen la schitul Crîngușor din vecinătatea satului** (ASB, Doc.ist., XCIX/172, CII/46 și Paul V. Păltănea,

Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Sretului IV, p. 445). La 26 iunie 1774 în Ocolul Șerbăneștii și Lieștii erau satele **Șerbăneștii și Lieștii**. Toată suma caselor: 121. Scădere rufeturi, însă 20: 1 vătăman, 4 slugi, 6 popi, diaconi, 4 văduve, 4 nevolnici, 1 voluntir. Rămân birnici 101. **Birnici:** Neculaiu Gurău, ce a fost scutelnic a dumisale **stolnicului Costandache**, Trandafir sin (fiu) Gurău, tij (la fel), Ion Trandafir, tij, Năstasii Ciorăță, tij, Andronii Ciorăță, tij, Costandin Ciorăță, tij, Toader Ciorăță, tij, Lupul Ghintuială, tij, Gheorghită Gurău, tij, Gheorghită, tăbăcar, tij, Apostol Ciorăță, tij, Scarlat Dolia, holtei cu mamă, tij, Ion Ignat, tij, Vasile Ignat, tij, Stoica, tij, Ignat Gurău, ce a fost a lui **Manolachi Costandache**, Stoica Gurău, tij, Toader, căpotar, tij, Soria, grec, tij, Trandafir, tij, Vasili Bălan, tij, Ion Buboiu, tij (la fel) al lui **Manolachi Costandachi**, Cârste, brat (frate) lui, tij, Enachi Caua, tij, Vasilachi, mătăsar, tij, Alecsandru, mătăsar, tij, Niagul Afumat, tij, Mania, tij, Ioniță, pușcaș, tij, Costandin Furcă, tij, Ivan, tij, Stoian, tij, Enachi, holtei cu mamă, tij, Gheorghi Trandafir, ce a fost scutelnic al **spătarului Gheorghi Costandache**, Mihăilă, tij, Enachi Dole, tij, Costandin Racul, tij, Costandin, sin (fiu) Lupul, ce a fost al dumisale **visternicesei Nastasâicăi**, Ion Crangă, tij, Vasile, olar, tij, Tanei, tij, Eni Spânul, tij, Ștefan, olar, tij, Ștefan brat (frate) Bașa, tij, Sandul, olar, tij, Toader Crangă, tij, Simion Spânul, tij, Neculaiu Margini, ce a fost voluntir și la oaste nu merge, Vasile, morar, ce a fost birnic ot (la) Fundeni, Simion Bulaiu, tij, Gavril Ghintuială, tij, Moscul, holtei cu mamă, tij, Neculaiu Ghintuială, tij, Niță sin (fiu) Gheorghi, tij, Vasile Bucșă, tij, Toader Susanul, ce a fost birnic la Blăgeri, Năstasii, ce a fost birnic la Torcești, Ion, nepot Hagiul, tij, Costandin Gorciul, tij, Lupul Sămez, tij, Istrati, tij, Andreiu Drăghici, bejenar, Andreiu Toma, ce a fost birnic la Vulturul, Irimia Borșan, tij, Măteiu, tij, Bârsan Țabă, tij, Pană Găină, ce a fost birnic la Lungoci, Toader Hodoroge, tij, Radul, tij, Ștefan, tăbăcar, tij, Enachi, tij, Ion Tânjală, tij, Dumitrașcu Tânjală, tij ce a fost birnic la Lungoci, Lovin Gore, tij, Grigoral, berar, ce a fost birnic la Fântânele, Niță, tij, Dumitru, bărbier, ce a fost birnic la Galați, Dănăilă, olar, ce a fost birnic la Maluri, Gheorghi, olar, tij, Neculaiu, olar, tij, Toader, olar, tij, Dumitrașcu Ignat, tij, Panaite, tij, Gheorghi, tij, Dragomir, croitor, Vasileț, nepot Eni, Stăvărachi, bejenar, Apostu Ciorăță, ce a fost birnic la Fundeni, Tudosii Ciorăță, tij, Moise Hurduc, tij, Ștefan Țabe, Pătrașcu, ce a fost birnic la Suraia, Temeli, Ștefan sin lui, Hâncul, ce a fost birnic la Socii, Vasile Iancu, ce a fost birnic la Bucești, Ștefan a Lupoai, Mihalcea, holtei cu mamă, Pricopii, ciubotar, Neculaiu, ce a fost scutelnic al dumisale **spătarului Conachi**, Niță Frățița, ce a fost birnic la Fântânele. **Rufeturi:** Vasile Strătilă, sluga dumisale **spătarului Conachi**, Vasile Stahi, tij (la fel), Diaconul Nanu, Sandul, butnar, nevolnic, Sandul Spânul, nevolnic, Popa Ioniță Ghintuială, Mile, vătăman, Popa Ion, Popa Chirilă, Popa Andreiu, Ampostul sin Borșan, nevolnic, Iordachi Hârșan, sluga **spătarului Gheorghi Costandache**, Petcu Arnăut, sluga dumisale **paharnicului Ștefan Costandachi**, Costandin Ghine, voluntir, Popa Mihaiu, Măriuța, văduvă, Alecsandra, văduvă, Ioana, văduvă, Toader Giurca, nevolnic, Sanda, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 546-548); se păstrează din 1696 (7204). **Vasile Costache vel logofăt face socoteala celor 162 de pași de moșie din trei bătrâni situați între Ruginosul și Călmățui și între Dimaci și Cămilești pe care i-a cumpărat de la mai mulți oameni din Liești:** Neagul, Toader Petică, Ion Hamza și alții. **Părțile de Liești, de la <ținutul> Tecuci, ce sântu cumpărate cu zapisă. L(e)t 7204 <1696> 10 pași:** De la Dumitrașco Bobrânci din Liești, din bătrânul Nigoîților, din Ruginosul pân” în Călmățui, cu vad din moară și cu tot venitul. 20 pași: De la Neagul, cumnatul lui Vasilie Giocotă din Liești, ce i-au fostu lui cumpărătură de la Țan, feciorul Burghelii, din bătrânul din Negoîță, din apa Ruginosului pân” în Călmățui și cu vad de moară în Bârlad și cu tot venitul. 10 pași: De la Dima și de la Ion și de la Ilie Luhan din Liești, din bătrânul Popeștilor din Călmățui pân” în Ruginosul, cu tot venitul. 5 pași: De la Gheorghie din Liești di(n) bătrânul Popeștilor, din apa Dimaciului pân” în matca Călmățuiului, cu vad de moară și cu tot vinitul locului. 10 pași: De la Toadir Petică și de la frații lui Ion Leva și Vasilie, Focestii din Liești, din bătrânul Popeștilor cu tot venitul locului.

10 pași: De la Cănefe și de la soru-sa Petrina și de la nepotul lor Arion, snă Gancii, din Liești, din bătrânul Nigoîților, din apa Dimaciului până în matca Cămileștilor, cu tot vinitul. 10 pași: De la Gligori Ropceanul ce i-au fostu lui cumpărătură de la Mihai, ficiorul Săracului din Liești, din bătrânul Floreștilor și giumătate de vie, iar di la Gligori Ropceanul, ce iaste lângă casa popei Gancii din Liești, ce i-au fost lui cumpărătură de la Mihai, ficiorul Săracului de(n) Liești // 12 pași: De la Vasilie, ficiorul lui Giocotă și de la fâmeia lui Măriea și de cumnatul lui, Nenița, ficiorii lui Patrichie din Liești, din bătrânul lui Negoită, din Ruginosul până în Călmățuiul, cu vad de moară și cu tot venitul. 10 pași: De la Ion Vlad de Liești, din Călmățuiul până în Ruginosul, din bătrânul Popeștilor, cu tot venitul. 5 pași: Di la Vas(i)lie Giogotă, din bătrânul lui Negoită din Liești, din Ruginosul până în Călmățuiul, cu vad de moară și cu tot vinitul. 4 pași: De la Vasilie Foceste din Liești, din apa Dimaciului până în matca Călmățuiului, cu pari în vad di moară și cu tot venitul locului. 6 pași: De la Dima din Liești, din bătrânul Popeștilor, din Ruginosul, până în Călmățuiul, ce au fost lui cumpăratură de la Gheorghii, cu tot vinitul. 10 pași: De la Tudosi, snă Toader din Liești, din bătrânul Floreștilor, cu pari în vad de moară și cu tot vinitul. 10 pași: De la Irimeia Trufașul din Liești, din bătrânul Popeștilor, din apa Dimaciului până în matca Călmățuiului, cu vad de moară și cu tot vinitul. 10 pași: De la Gligori Parava și de la Anina Janita(?) și de la frații lor den Liești cu pari din vad de moară, din Călmățuiul până în Ruginosul, și cu tot vinitul. 20 pași: De la Iacob și de la Ion Hamză din Liești, din bătrânul Popeștilor, din Călmățuiul până la Ruginosul, cu tot vinitul. 162 pași fac pi tăt. Az Vasiliu Costachi, vel log(ofăt), iscal. BAR-Buc., col. DI, CXXXVIII/80, original; din 1697/7205) februarie 27, Iași. Neculai și femeia sa Catrina vând lui Vasile Costache, mare vornic, 24 pași din Rădăcinești, ce se cheamă Săsești, cu 6 lei.

† Adică eu, Neculai, și cu fâmeia mea, Catrina, scriem și mărturisim, cu acestu adivărat zapis al nostru, cum noi, de bunăvoia noastră, de nime siliți, nici asupriți, ce de a noastră bunăvoie am vândut a noastră dreaptă ocină și moșie, douăzeci și patru de pași în frunte din Rădăcinești, care să chiiamă Săsăștii, la ținutul Tecuciului, care loc lovește prin via feciorului lui Hudriș. Acesta am vândut dumisale, lui Vas(ă)lie Costachi marele vornic, diriptu șasă lei bătuți, cu tot venitul ce va fi pre acei 24 pa(ș)i. Și dumnealui ne-au făcut plată deplin întru mâinile noastre. Pentru aceea ca s(ă) fie dumisale dreaptă ocină și cumpăratură și giupănesăi dumisale, cuconilor dumisali în veci, neclătît. Și cându am vândut dumisali această moșie s-au prilejit dumnealor Pilat și Gheorghii Sterețâșcul și Vasilie Rojnici, vornicii de poartă, și alți boiari de curte, carii mai gios s-au iscălit. Și pentru mai mare credință ne-am pus noi degetele și dumn(ea)lor iscăliturile, ca să s(ă) știe. U Ias, 7205 <1697>, fev(ruarie) 27, Neculaiu <a.d.>, Catrina <a.d.> Az Gheorghii Stere(țâșcul) iscal. Az Vasilie Rojnici vornic iscal. [Ss indescifrabil] // Az Hurie(?) vătav de aprozi, iscal; Alexandro Sorocean(?) armaș, BAR-Buc., col. DI, CCLXXX/49, original; din 1698 (7206) iulie 1. Gheorghe, feciorul lui Dumitru pitarul, cu soția sa Maria și sora acesteia Mărioara, vând lui Vasile Costache, mare vornic de Țara de Jos, 12 pași din bătrânul Crudu, alături de viile tinere în satul Săsești de pe Bârlad.

† Adică eu, Gheorghie, ficiorul lui Dumitru pitariul și cu fâmeia me(a), Măria, și cu Mărioara, sora Măriei, scriem și mărturisim cu (a)cest adevărat zapis al nostru, la mâna dumisali Vasile Costache, marelui vornic de Țara de Gios, p(r)ecum am vândut dumisali a noastră bucată ocină și moșie, doisprezece pași din bătrânul Crudului, ce este alături cu viile cele tinere pe din sus din sat, din Săsești, ce sânt pe apa Bârladului, la ținutul Tecuciului, și cum făcând dumnealor plata deplin, deci ca să fie dumisali și giupănesăi dumisali și cuconilor dumisali. Și la tocmala noastră s-au prilejit numiții oameni din..., anume Toader Sălcean și Pavăl Nicorescul și Giudescul și Vasilache și Neculai din Săsești. Deci noi, acești oameni, ce-s mai sus numiți, scriem <că>, văzând tocmală de bunăvoie și plata deplin, ne-am pus și pecețile ca să fie dumisali de credință. Let 7206 <1698> iul(ie) 1 Pavăl Nicorescul <a.d.>, Gheorghie <a.d.>, Toader Sălcean <a.d.>, Vasilache din

Săsești <a.d.>, Neculai ot Săsești <a.d.> Și eu Vasile Giudescul; Eu, Iacob, am scris. BAR-Buc., col. DI, CCLXXX/51, original. Din 1707 septembrie 1, Iași este Cartea lui Mihai Racoviță Voievod pentru satul Liești. BAR-Buc., col. DI, CXVII/56, original. Din 1840 martie 7 și 27 este o Înștiințare de judecată între răzeșii din satele Bucești și Liești cu frații Petre și Alexe Anastasiu cărora nu le-au restituit cei 600 galbeni împrumutați. Judecătoria ținutului Tecuci, nr. 1417 Zdelce: 7 mart(ie) cu nr. 60 și alta din 27 mart(ie) 1840 între răzeșii de Bucești și Liești cu d-lor Petre și Alexa, Anastasiești, pentru împrumutare a 600 galbeni, dar așa precum numiții răzeși, la nesupunerea d-lor sale Anastasieștilor de a le primi galbenii împrumutați la vadeaua ce era însemnată prin zdelce, adică la 14 septembrie, s-au despozitarisit în giudecată cu a lor răspundere au desființat și legătura lor cuprinsă prin acele zdelce despre care să face obștește știut. FOM, IX, nr. 46, 12 iunie 1841, supliment, p. 257.

¹⁰¹ La 26 iunie 1774 în Ocolul Șerbăneștii și Lieștii erau satele **Vulturul Vechi și Fântânelili**. Toată suma caselor: 52. Scădere rufeturi, însă 8: 1 vornic, 1 vătăman, 1 nevolnic, 4 vădive, 1 slugă. Rămân birnici 44. **Birnici:** Dobria sin (fiu) Grigoraș, Stan Șerban, Simion cumnat lui, holtei, Ion Opria, Vasile Hangan, Crăciun Brăilescu, Ion Brăilescu, Lupșa, croitor Stoica Giană, Mile Săcul, Vasile, căprar, Stan sin (fiu) Mihălachi, Sava, brat (frate) lui, holtei, Grigori Bucă, Ioniță Mihăiloiu, Radu Cheopos, bejenar venit de la aprilie, Ion Crăciun, tij (la fel), Iordachi, tij, Dumitrașcu, tij, Ignat Bulaui, Micul, Neculaiu Grăpoe, Gheorghită Rarinca, Ioniță Rarinca, Neculaiu Rarinca, Grigoraș, păcurar, Ion zet (al lui) Alecsandru, Mănăilă, păcurar, Ion, sin (fiu) Alecsandrii, Ion Broscar, Vasile Zlotilă, Vasiliță Melecian, Toader Bâlboaie, Apostol Țurlă, ce a fost scutelnic dumisale **spătarului Conachi**, Radu Borșan, Vasile Bobârnachi, bejenar, Ion Golomoz, Ioniță Bălăuță, Toader, păcurar, Ion Dodolic, Gheorghî, păcurar, Ichim Dodolic, Pavăl zet (al lui) Țurlă, Ivan, holtei cu mamă. **Rufeturi: Ion Rarinca, vornic**, Antohii, vătăman, Ștefana, văduvă, Sandală, văduvă, Postolachi, om străin, slugă a diaconului Eni, Apostol Druțul, nevolnic, Nedele, văduvă, Sava, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 548).

¹⁰² În 1767 mai 12 Grigori Callimachi dă carte domnească lui Petrașcu fost stolnic și altor răzeși din Bucești pentru a-și stăpâni părțile lor de moșie. † (Io) Glegorii Gheca(!) voievod, bojiu milostiou, <Gospodar> Zemli Moldavski. Dat-am carte(a) Domnii noastre lui Petrașcu ce au fost stolnec și a altor răzăși ai lui spre a fi tare și puternic cu carte(a) Domnii meli a-și țâni și aș stăpâni părțile lor di moșii, ci li să va alege din sat, din Bucești, la gura Bârladului, cari părțile țini(?) moșiile vândute Petre cu părțile lui. Pentru aceasta să aibă a opri aceli ocini din tot locul cu tot venitul și nimi să nu cuteze a opri preste carte(a) Domnii meli; oricui va păre cu strămbul, să stee de față înaintea Domnii meli și să-și aducă și ..., di va ave(a) pre aceli părți de ocină. I naco ne budet va lepti(?). Let 1767, mai 12. (Locul pecetii gospod) DJAN-Iș., fd. M-rea Adam, IV/50, copie. Din 1761 martie 5 este Mărturia care confirmă faptul că Savin căpitanul, când era în viață, prin diata, a dăruit Bisericii din Bucești: moșia sa de la câmp, un pogon de vie la Liești cu pivniță și casa din Bucești. Din nefericire, nepotul său Ion Macsin, vreme de câțiva ani, a refuzat să dea moșia de la câmp și via. Facem știre cu această mărturie că viind înaintea noastră căpitănița răpăusatului Savin căpit(an) ne-au arătat că bărbatul său, Savin căpit(an), cându era în viață, cunoscându-și bătrânețile sale și neavând fecior făcut din trupul său, socotit-au în gândul său a-și face deiata <pentru> ce are ale sale și, după săvârșirea vieții sale, cum să rămăe stăpânitoriu. Și toate ale sale ce s-au ales le-au dăruit danie Sfintei Biserici din Bucești să fie pentru sufletul său și a jupănesei sale și al părinților săi ca orice preot s-ar întâmpla a sluji Sfânta Liturghie la acestu Sfânt locaș să aibă a le stăpâni <pe> toate însă moșie(a) la câmpu, toată partea lui ce se va alege din alte rudenii și ăă(!) pog(on) de vie la Liești cu pivniță și casă pe pivniță și casa din Bucești de lângă biserică cu pomi cu tot și alte mărunțișuri ale sale, le-au dăruit <pe> toate Sfintei Bisărici și preotul ce va fi să le stăpânească, cum și vite ce va avea rămase după moartea lui și a femeii sale, osebindu-le de frații săi și de nepoții săi și de toate alte rude ale lor cu blestem ca nimeni din rudele

sale să nu îndrăznească a să amesteca să ce(i)e dintr-ale sale ce au dăruit Sfintei biserici, care deiată era întărită și cu iscălitura sfinții sale Episcopului de Roman și dumnealui Manolache Costache, biv vel logofăt, și dumnealui Ianache Costandache, biv vel ban. Deci, la acea vreme nefiind preot la Sfânta biserică și neputând căpitănița lui Savin să lucreze via, au chemat pe nepotul său Ion Macsin și i-au zis să lucreze un pogon dintr-acea vie până să va găsi preot și să mănânce roada ace(lei) vii care această voroavă au făcut mai înainte tătarilor cu un an de zile. Și au primit și Ion Macsin să lucreze și să mănânce roada și când se va găsi preot să o dea să o stăpânească. Și așa au ținut Macsin acea vie la 3 ani și găsindu căpitănița pe preotul Ion l-au adus și l-au așăzat la Sfânta biserică dându-i în mână toate cele arătate prin diata mortului. Deci, nepotul său Ion Macsin, neîngăduindu pe preot a stăpâni via bisăricei, viind înaintea noastră cerând dreptate, s-au întrebat pe Ion Macsin cu ce chip de pricină nu îngăduiește pe preot a stăpâni via bisericii. El au dat samă că fiind din partea unchi-său și mai vârtos că singură căpitănița i l-au dăruit lui nemaiaivând alți feciori și de aceea l-au lucrat și el <pe> acel pogon știindu-l că iaste al său iar nu al bisăricii. Și au făcut multă cheltuială în 4 ani ce l-au lucrat, arătându și această pricină că nu ar fi danie bisericii <ci> numai îmblă căpitănița lui Savin // cu meșteșuguri ca să-i ia via din mână să o dea altor rudenii a(lei) sale. La care pricină fiind față și căpitănița lui Savin au răspunsu că diata mortului și alte capiti de judecăți ce au avut cu dânsul pe la Divan tot pentru această pricină i s-au arsu de tătari, iar pentru cele toate ale bărbatului său și ale sale a mărturisit cu sufletul său înaintea noastră că toate sânt danie bisericii și de la biserică nu poate să ia să dăruiască nepoților, iar pentru că au lucrat Macsin acel pogon, i l-au dat cu această tocmală până va găsi preot și cât n-au fost preot l-au lucrat, i-au mănecat și roada, iar acum va să fie stăpănitor preotul ce iaste la Sfânta bisărică care la această n-au adus și mărturie întru care ne-am încredințat de ce la aceasta cunoscându-să că Ion Macsin îmblă fără cale s-au dat rămas în via și-au luat supt stăpânirea lui, făcândușă vechil preotul Ion să-l stăpânească. Iar pentru cheltuiala ce au făcut Macsin s-au rânduit oameni de ispravă de au luat sama și toată cheltuiala lui, s-au aflat că au cheltuit cu o bucată de gardu 2 lei, 6 bani ce era să-i ia de la căpitănița Săvinoae numai și aceștia au rămas în roada ce au luat Macsin și să nu mai aibă a cere la nemea nimic hotărându-l de acum înainte să nu să mai amestece la acea vie. // Și după alegerea ce s-au făcut au dat această mărturie la mâna preotului Ion ca să stăpânească via în pace de către Macsin aceasta. Mart<ie> 5, 1761 Ion... biv vel med(elnicer)... DJAN-Iș, fd. M-rea Adam, IV/40, original. La 26 iunie 1774 în Ocolul Șerbăneștii și Lieștii era satul **Buceștii**. Toată suma caselor: 102. Scădere rufeturi, însă 25: 1 vornic, 5 nevolnici, 2 străini, 7 văduve, 4 lumânărari isprăvnicești, 2 popi, 2 călărași căpitănești, 1 vătăman, 1 ruptaș. Rămân birnici 77. **Birnici:** Gheorghiță Brehoiu, Vasilachi Anton, Toader Petică, Stanciu, brat (frate) lui, Lazăr, brat (frate) lor, Macsin Maros, Marin, croitor, Eni Huzum, Savin Pinteleiu, Dediul, berar, Sandul Radeoală, Andreiu Anghel, Vasile, brat (frate) lui, Năstasă Opria, Iosip Stancul, Dănăilă Vasilachi, Ioniță Băzădia, Eni Ciopleș, Ion Maroș, Toader Zlotilă, Sava Fodor, Nistor Melician, Ion Melician, Eni Darii, Neculaiu Țugurlan, Costandin Țugurlan, Ion Mititel, Costandin, holtei cu mamă, Sălivestru, holtei cu mamă, Radu, holtei cu mamă, Grigorii, bejenar, Anton, bejenar, Mihaiu, bejenar, Vasile Parămoale, ce a fost birnic în Gârlești, Radu Titon, ce a fost birnic în Torcești, Dănilă Boțârlian, ce a fost birnic în Scăueni, Ion Gavrilă, ce a fost birnic în Torcești, **Dănăilă, ce a fost scutelnic al spătarului Gheorghi Costandachi**, Neculaiu, tij (la fel), Ion, vier, tij, **Dănilă a popii**, tij, Ion, holtei cu mamă, tij, Ion, holtei cu mamă, tij, Ionașcu Covățau, tij, Frâncul, tij, Costin sin (fiu) Frâncul, văduvoi, ce a fost scutelnic al lui **Manolachi Costandache**, **Simion, berar**, ce a fost scutelnic al dumisale **paharnicului Ștefan Costandache**, **Costandin, berar**, tij (la fel), Ene Grecul, tij, Ursul, berar, tij Toader Părlat, ce a fost scutelnic al lui **Manolachi Costandache**, **Eni, berar**, ce a fost scutelnic al dumisale **spătarului Costandache**, **Gavril, berar**, ce a fost birnic la Fântânelili, Tănasă, ce a fost scutelnic dumisale **stolnicului Costandache**, Ioniță Anghel, ce a fost scutelnic dumisale **paharnicului Ștefan Costandache**, Marcu, bejenar, venit de la mai, Vlad, tij (la fel), Soare, tij, Nistor, tij bejenar, venit de la mai,

Blăjării¹⁰³, Torceștii¹⁰⁴, Umbrăreștii¹⁰⁵ și Slobozia Condrea, Hrubile și Movileni¹⁰⁶, Drăgăneștii¹⁰⁷, Slobozii Noi, Borcea și Bârlădeni¹⁰⁸, Fundeni¹⁰⁹, Gereni¹¹⁰, Ivești¹¹¹, Gereni¹¹², Crîngeni¹¹³.

Gânga, tij, Vasile, tij, Ion, tij, In (alt) Vasile, tij, Toader, tij, Anghel, tij, Niagul, tij, Iordachi, tij, Opria, tij, Negoia, tij, Vasile, tij, Vișan, tij, Simion, tij, Coman, tij, Dumitrașcu, tij, Paraschiv Ciocan, **Lupul, berar**, bejenar, Gheorghită sin Sandul, tij, Stan sin Panaiti. **Rufeturi: Luca, vornic**, Grigoraș Roșca, nevolnic, Măriuță, văduvă, Măriuța Mărisoai, văduvă, Ion Gherghelei, nevolnic, Iliana, văduvă, Vasile Sofronii, nevolnic, Gheorghi Arnăuț, Vasile Parămoale, nevolnic, Popa Marin, Paraschiva, văduvă, Mitria, vătăman, **Toderașcu Arcan, călăraș căpitănesc**, Ștefan Petică, tij (la fel), Maria, văduvă, Ioana, văduvă, In (altă) Maria, văduvă, **Sandul Șoe, lumânărar isprăvnicesc**, Petrașcu, tij (la fel), Hâncul, tij, Ștefan sin Pătrașcu, tij, Anton, nevolnic, Ioniță, căpitan de volintiri, Macsin, ruptaș, Popa Ion Carpu (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 548-550).

¹⁰³ Se păstrează din 1635/7143 august 13 când Vasile Lupu voievod întărește, după judecată, lui Vasile Roșca vornic de gloată din satul Blăjeri, pe Bârlad, ținutul Tecuci, cu jumătate din venitul iazului și al morilor făcute de el, celaltă jumătate rămânând în stăpânirea mănăstirii Florești. Suretul ispisocului sîrbăscu de la Vas(i)li Vod(ă), din văletul 7143 <1635>av(gust) 13, scos românești.

-†Precum l-au vinit, înainte Noastră și înainte a tuturor al<or> noștri boer(i), mari și mici, rugătorul nostru, Simon, și cu tot săborul de la sfântăm(ă)n(ă)st(i)re Florești, și s-au pârât înainte Noastră cu boierul nostru, Vas(i)lii Roșca vornicul de gloată, pentru satul Blăjerii, pe Bârlad, în ținutul Tecuciului. Deci, călugării de la sfânta m(ă)n(ă)st(i)re, ei au dzis cum acel sat au fostu cumpăratură de ctitorul lor, Cârste vornicul, și au miluit pe asa m(ă)n(ă)st(i)re ce de sus pomenită, iară Vas(i)lii Roșca vornicul au dzis p<r>ecum acel sat au fost cumpăratură Cârștii vornicului, gium(ă)tate de sat, iar alte gium(ă)tate de sat dintr- similar sat, s-au sculat niște oameni dintr - același sat, în dzilile Radului Vod(ă) Mihnea, și au pârât pe boierul nostru, Vas(i)lii Roșca, și pe călugări de la acea mănăstire, dzicând cum li-au făcut lor Cârstea vornicul mare înpresurătur(ă) pe aceea gium(ă)t(a)te de sat, de sus, și au rămas ei pe boierul nostru, Vas(i)lii Roșca vornicul, și pe călugări și li-au luat lor și drésăle, pentru căci au fost lor înpresuratură. Iară apoi, după aceea, Vas(i)lii Roșca vornicul multă cheltuial(ă) au făcut și iarăși au luat acea gium(ă)tate de sat, de sus, înapoi, în dzilile lui Barnovschii Vod(ă). Și (s-au sculat), după acéia, s-au sculat boierul nostru, Roșca vornicul, și, pentru multă gâlceav(ă) si Preț(pentru...si), s-au tocmnit cu acei răzeș(i) de Blăjer(i) pentru acea gium(ă)tate de sat, de sus, și au vândut-o ei boierului nostru celui de sus scris, Roșca vornicul, și au cumpărat el de la dânșii și li-au dat 60 de taler(i) de argint, făr(ă) altă cheltuial(ă), care el audat când când au scos drésăle dela Dumitrașco Ștefan vel log(o)f(ă)t. Și singur Vas(i)lii Roșca au făcut doao mori într-acei sat, cu a lui cheltuial(ă). Deci, Noi i-am giudicat pe dânșii, ca să aibă a ține călugării gium(ă)tate de sat, den gios, iară gium(ă)tate de sat, din sus, ca să aibă a ține boierul nostru, Vas(i)lii Roșca vornicul, și să aibă călugării a întoarce cheltuiala, toată câtă au făcut-o Vas(i)lii Roșca la acel sat, și să-i întoarcă lui cheltuiala a iazului și a morilor și să aibă a ține pe gium(ă)tate într -acele mori. Și s-au sculat călugării denainte noastră și s-au tocmnit cu boierul nostru, Vas(i)lie Roșca vornicul, ca să aibă a-i intorc acea cheltuială den mori și dîn iaz șidin siliști, ca să fie lor pe gium(ă)tate. Și mai mult să n-are ei a mai pârî pentru aceasta, în veci de veci. Și altul să nu să mai amesteci.

†Singur g(ospo)d(in) au învățat.

†Pătrașco Bașotă vel log(o)f(ă)t.

Eu, Vas(i)lii ur(i)car, l-am scos rom(ă)nești de pe sirbie.

Biblioteca Academiei Române, Documente istorice, XCVI/96 a, b. Traducere din secolul al XVIII-lea. Institutul de istorie „ADXenopol” Iași, Fotografii, XXIII/96 a, b(foto).

EDIȚII:

Carte de hotărnicie a moșiilor unite Iveștii și Torceștii, cu trupurile Blăjarii, Țigănia și Archipoaia, din județul Tecuci, proprietatea d-lui Michael Balș, întocmită de Michai Vergolici, inginer hotarnic, <Tecuci>, fa; Document ta Romaniae Historica, A. Moldova, volumul XXIII (1635-1636), volum întocmit de Leon Șimanschi, Nistor Ciocan, Georgeta Ignat și Dumitru Agache, București, Editura Academiei Române, 1996, p. 239-240, nr. 203 (reproducem varianta din acest volum);-din 6. 1638 (7146) martie 29 când Vasile Lupu voievod întărește mănăstirii Florești jumătate din satul Blăjari în urma unei judecăți cu Vasile Roșca.

†Carte de la Vasile vodă din 7146 <1638> martie 29 prin care, după judecata ce au avut Vasile Roșca vornicul cu egumenul Antonie a monastirei Floreștii, hotărește jumătate din satul Blăjării partea de sus a monastrei. Carte de hotărnicie a moșilor unite Iveștii și Torceștii, cu trupurile Blăjarii, Țigănia și Archipoaia, din județul Tecuci, proprietatea d-lui Michael Balș, întocmită de Michai Vergolici, inginer hotarnic, <Tecuci>, fa; Documenta Romaniae Historica, A. Moldova, volumul XXIV (1637-1638), volum întocmit de C. Cihodaru și I. Caproșu, Editura Academiei Române, București, 1998, p. 297, nr. 299; din 1687/7195 aprilie 5, Iași, când Constantin Cantemir voievod poruncește boierilor și tuturor slujbașilor care umblă cu orice fel de slujbe în ținutul Tecuciului, ca să lase în pace de orice dări și havalele pe un viiar ce-ar avea mănăstirea Florești.

†Noi Constantin voevoda boj. milost. gpdar Zemle Moldavscoi. Scriem Domniia mea la boiari și la toți slujitorii carii veți înbla ori cu ce fialiu de slujbe a Domnii mele la ținutul Tecuciului. Vă facem știre tuturor pentru un viiar ce va avea svânta mănăstire acolo la Nicoreștii de jos: dacă veți vedea cartea Domnii meali iar toți s-ai a-i lăsa în paci de dajde, și de zloți, și de lei, și de taleri, și de galbini, și de iliș, și de sulgiu, și de unt, și de miare, și de ceară, și de conace, și de podvoade, și de toate dările și angheriile, câte vor fi pre alți mișei în țara Domnii meali, nime întru nimic să nu-l fac val, și de bir încă să aibă pace; iară cine s-ar ispiți a-i face vre un val, peste cartea Domnii meali, biine să știe (că) de mare certare va (fi) de la Domniia mea. Între-alt chip să nu fie. Toe pișem. U Ias lt. 7195/ 5 apr. Noi Constantin voevod. LPDBiblioteca Academiei Române, CXXX/39.

-EDIȚII: Preotul Ioan Antonovici, Mănăstirea Florești, p. 12-13, nr. IX (text preluat de aici). Vezi Costin CLIT, Documente privitoare la Mănăstirea Florești, județul Vaslui Editura PIM, Iași, 2020. **Satul Budurești** astăzi dispărut. **A fost, probabil, pe lângă com. Umbrărești.** Menționat la 1 februarie 1655 (Doc. tec., I, 22). Nu putem preciza când dispăre satul, deoarece nu l-am mai găsit menționat în alte documente. Numele e derivat de la antroponimul Budur. (DOE, 220 îl derivă din subst. budur „stîncă”, „jghiab”. Vezi și Iordan, Top., 501-502). **Buiar, loc. Parte din satul dispărut Blăjari (astăzi com. Ivești; pentru Blăjari, vezi LE, XXXIII, 1984, nr. 6, p. 509-510).** **A fost în partea de jos a com. Ivești, înspre satul Bucești.** Menționat la 24 februarie 1625 (DRH, XVII, A, V, 322; TC, II, 1933, 8, 114-115, cu data 11 februarie 1624). Într-un alt document din 9 februarie 1641 (ASB, Doc. ist., XCVT/24) toponimul este transcris Buor și Buora. Toponimul, dacă nu este o formă coruptă a lui Buor - Buora, derivă din onomasticul Bui (DOE, 221) 4- sufixul ar. Cea de a doua formă o explicăm prin apelativul bour „fier cu marca unui cap de bour cu care se înfierau arborii aleși ca puncte de hotar (DA, I, 632 ; C. C. Giurescu, Istoria pădurii românești, București, 1975, 51) și nu prin omonimul onomastic (DRH, 213), apud Paul V. Păltănea, Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului IV, p. 444. La 26 iunie 1774 în Ocolul Șerbăneștii și Lieștii era satul **Blăjării**. Toată suma caselor: 130. Scădere rufeturi, însă 30: 1 vornic, 1 vătăman, 13 nevolnici, 5 văduve, 3 preoți, 1 străin, 1 călăraș a lui vel (mare) căpitan, 1 țigan, 4 lumânărari isprăvnicești. Rămân birmici 100. **Birnici:** Chirvasii, Stan Holban, Prodan, Ion Stan, Pavăl Ionașcu, Neculaiu Ionașcu, Dumitru Buciuc, Radu Biciul, holtei cu mamă, Agachii, cu tată-său Antohi, nevolnic, Apostol Misailă, Gheorghei, brat (frate) Apostol, Mihăilă, Mihălachi Ostahi, Grigoraș Ostahi, Năstasii Tepeliga, Ion Bălan, Neculai, cumnat lui, bejenar de 6 luni, Dumitru Cerchez, Simion Susan, Sandul Nechifor, Gheorghei, harabagiu, Ioniță,

harabagiu, Tănăsă sin (fiu) harabagiu, Andronachi, Sandul Pecete, Ion Mihălachi, Ștefan, holtei cu mamă, Vasile Pecete, văduvoi, Strătulat, rotar, Costandin sin Strătulat, Lupul sin Iftemii, Mitria, brat (frate) Lupul, Voinia Murgoci, Lupul Murgoci, Ion Ochiană, Antohii Ochiană, Grigoraș Ochiană, Costandin Ochiană, Dumitru Ochiană, Alecsandru Vlasii, Dănăilă Vlasii, Zaharia Vlasii, Toader sin (fiu) Pricopii, Strătulat Bobocia, Simion Bobocia, Lupul Văscan, Costandin Petrica, Alecsandru Grigoriță, Andonii, tăbăcar, Nicola Nadă, Alecsandru Nadă, Ion, croitor, Chiriac Pupăză, Gheorghe sin Chiriac, Barbul Chiriac, Ștefan, cumnat lui Coman, bejenar, Neculaiu Ojog, Costandin Tălabă, Toader Tălabă, Ioniță Fluture, Vasile, blănar, Costandin Simion, Andrei Capraș, Vasilachi, brat (frate) lui, Marin, olar, Simion, holtei cu mamă, Enachi Pungă, Ignat Pungă, Vasile Pungă, Gheorghe Simion, Ștefan Simion, Grigorii Ionele, Naculaiu Ionele, Alecsandru Stăncu, Mihălachi Șerbu, Vasile Coman, Neculaiu Bonghioz, Dumitrachi sin (fiu) croitor, Ilii, bejenar de o lună, Chirilă, ce a fost birnic la Gârlești, Nechifor sin (fiu) lui, ce a fost birnic la Bilești, Ion Chirică, ce a fost birnic la Vulturul Ion sin Iacomii, ce a fost birnic la Torcești Ion Săvastii, ce a fost birnic la Maluri, Lupul Frunzăverde, văduvoi, tij (la fel), Gavril Oană, ce a fost birnic la Bucești, Timofti, ce a fost birnic la Călieni, Aldia, bejenar de la mart, Tudor, cumnat lui, tij, Ion, tăbăcar, Ștefan Chirică, Coman Colibă, Marin rusul, Sandul Gârle, Sandul Floria, Ion, fusariul, Iordachi brat Arbănaș, Lupul Mârzac, Sandul Ștefăniță, Ion Tălabă, văduvoi. **Rufeturi: Dănăilă, morar, călăraș la vel căpitan,** Iordachi Arbănaș, nevolnic, Dănăilă Pricopii, nevolnic, Anghelachi, văduvoi, nevolnic, Ion Ghilan, nevolnic, Nistor, vătăman, Maria Ciutoai, văduvă, Lupul Floria, nevolnic, Vasile Frumosul, nevolnic, Ioniță Frunză, nevolnic, Ion, tălmaci, sârb, Ioniță Uncheș, nevolnic, Ostahi, nevolnic, Șerban, moșneag nevolnic, Ionele, nevolnic, Dochîța, văduvă, Ioana, văduvă, Măriuța Ochenoae, văduvă, Ioana Cuculiasă, văduvă, Iftemii Șchiopul, nevolnic, Todirașcu, țișan al dumisale **hatmanului Razu,** Toader Mustiață, nevolnic, **Ștefan, lumânărar isprăvnicesc,** Pavăl brat Ștefan, tij (la fel), Mănăilă, văduvoi, tij, Alicesandru, holtei, tij, Popa Constandin Zmeul, Popa Constandin Mătă, Diaconul Enachi, **Vasile Tone, vornic** (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 550, 551).

¹⁰⁴Din 1784 februarie o Hotarnică moșiilor Țigănei și Torcești, proprietăți domnești, făcută de Costin Negre biv vel stolnic, Manolache Conachi biv vel stolnic și Ștefan Mirci vornic de poartă. [Originalul acesteia a fost prezentat în cadrul documentului nr. 291 din acest volum.] BAR-Buc., col. DI, CXCVIII/216, copie. Din 1774 iulie 25 este Hotarnica moșiilor Torcești și Țigănia făcută de biv vel stolnicul Costantin Negre și alții pe care le-a luat Domnitorul Moldovei în contul unor datorii de la Nastasiica, soția răposatului vistiernic Iordachi Costachi. Din luminată poronca Preainălțatului Domnului nostru, Măria Sa Grigorii Alexandru Ghica v(oi)e vod, întru care ni să poruncește prin luminată carte să mergem la moșia Torceștii i Țigăanii, ci sănt în ținut(ul) Tecuciului, pi apa Bărladului, care moșii le-au luat Măria Sa pentru datorii di la dum(nea)iei visterniceasa Nastasăica, giupăneasa răpos(atului) vist(iernic) Iordache Costache, și să le măsurăm cu stânj(enul) din hotar în hotar, stălpind-o cu petri di cătră alti moșii ci sănt înpregiur. După poroncă, mergându la fața locului, am strâns pi răzăși din sus anumi: Toader Văscan, Moisi Văscan, Vasăle Tonul, Vasile Druță, Niculai Dediul, Iordache, Ghiorghiță Tonul i Niculai Toader cu frații și neamurile lor, i pe Utul(!) Ioan Drăgoi mază și alți înpregiurași. Și făcând o funii de 20 stânjini, stânjănul de 8 palme domnești, cari și palma s-au însemnat în mărturia aceasta, am mers la capul moșii dispre Bărladu fiindcă moșia aceasta, Torceștii, nu treci Bărladul spre apus, ci numai păr” în apa Bărladului mergi. Și din piatra vechi ce este hotar moșii Blăjăril(o)r, a dumis(ale) log(o)f(ă)t Vasăle Razu, am măsurat curmezișul drept pi din vale di bisărică în sus pân” în hotarul Bozăeștil(o)r undi au arătat răzășii. S-au găsit stânj(en) 723 pol și, undi au agiuns măsura aceasta, s-au pus piatră. De acolo am mers spre răsărit, în podiș, la ruptura drumului undi, iarăși, am găsit piatră vechi hotar moșii Blăjeril(or) și am tras pe drumul cel mare în sus, drept în curmezișul moșii, până la o moviliță ci este din deal di drum undi au rămas, iarăși, răzășii de Boziești. S-au găsit stânjeni 735 și s-au pus piatră din gios di movilă. De acolo am mers, tot spre răsărit, până în zarea

dealului, la gura Cioarăi într-un vârf di movilă. Am găsit piatră vechi hotar moșii Blăjărilor și am măsurat curmezișul moșii Torcești, // pisti valea Cioarăi, până în hotarul Bozăeștilor, unde iarăși au arătat răzășii. S-au găsit stânjani 813 și s-au pus piatră din gios di moviliță. De acolo am mers, tot spre răsărit, până la capul moșii, în matca Călmățuiului, unde am găsit piatră vechi hotar moșii Blăjărilor. Și am măsurat din piatră în sus pi malul Călmățuiului până în hotarul Bozăeștilor unde iar au arătat răzășii. S-au găsit stânjani 866 și s-au pus piatră în malul Călmățuiului dispre apus, în dreptul movilii lui Arpad. Și di acolo am mers la mijlocul moșii, în matca Călmățuiului, și am luat măsura moșii în lung, spre apus, până în apa Bârladului. Și s-au găsit lungul moșii, stânjani 5600. Am mers și la moșia, ci-i zăci Țăgănei, cari latul ei merge din Bărlovița pân" în Săret, și alături, dispre mează-zi, mergi cu Săneștii, iar din sus merge alături cu Umbrăreștii. Și strângându pi răzășii, din sus și din gios, anume: Toader Văscan cu frații lui, Vasăli Tonul cu frații lui, Vasăle Druțul cu frații și neamurile lor. Și am tras moșia în curmeziș, la capul din gios dispre Sănești, din Bărlovița pân" întru o gărlă, ci să numește Gușlicu. S-au găsit stânjani 285. Și iarăși am mai tras mijlocul moșii, în curmeziș și, din Bărlovița pân" în Săret, s-au găsit 800 stânjani. Am tras și la capul moșii din sus, dispre Umbrărești, din matca Bărloviței pi din gios di moara lui Cioașcă pân" iar în Bărlovița. S-au găsit stânjani 515 unde sânt și petri hotară vechi dispre apus, ci dispart di alti hotară. Iar lungul moșii Țăgănei este și din hotarul Umbrăreștilor, unde am pus piatră hotar în capul Bărloviții, supt un ulm, pân" în hotarul Ioveștii, unde să întâlnește cu Săneștii i cu Agapiea. S-au găsit 1552 stânjani și s-au pus piatră. Și așa încheindu-se din tot hotarul acestor două moșii și nifiind înpresurare la nicio parte, fiind toți răzășii față, am dat această mărturie di înștiințare. 1774, iul(ie) 25. Costantin Negre biv vel stol(nic); Manolachi Conachi, biv vel stol(nic); Fotachi comis; Ștefan Mirce vor(ni)c di poartă Ghiorgonii Sturza vel log(o)f(ă)t. BAR-Buc., col. DI, CXCCVIII/216 și 217, copie. **În Torcești, oculul Bârladului, ținutul Tecuciului (azi sat în com.Umbrărești, jud. Galați)** (Tezaurul toponimic 2, p. 1.212), avem, de pe mijlocul veacului al XVII-lea, mai multe generații de purtători ai numelui Tiron (La <1656-1660>, un Tiron alege, alături de alți oameni, **siliștea satului Tâmpeschi dinspre târgul Tecuci** - v. CDM, supliment I (1403-1700), volum întocmit de Maria Soveja, Mihai Regleanu, Doina Tinculescu, Marcel Ciucă, Gabriela Birceanu, Direcția Generală a Arhivelor Statului, București, 1975, doc. 738; în 1684, **răzășii din Torcești**, între care „Tiron Cârliată” și „Tiron, nepot lui Iordachi”, **vând toată siliștea satului Torcești** - v. Ștefan Andronache, Documente istorice tecucene, vol. Eu, Secolul al XVII-lea, Biblioteca municipală „Sf. Petică”, Tecuci, 2001, doc. 86; în 1686, un „Tiron ot Torcești” apare ca martor la vânzarea unei vii cu vad de moară în apa Bârladului - ibidem, doc. 90 etc), acesta revenind frecvent și prin alte sate de pe teritoriul com. Umbrărești (Informație transmisă de regretatul profesor Ion T. Sion, prin scrisoarea datată 18 mai 1999), unii dintre Tironeștii de aici făcând parte din elita locală (De exemplu, în Catagrafia din 1831 va apărea un „Vasile Tiron sin Gheorghe Tiron”, mazil, iar în Catagrafia din 1845 figurează „Gheorghe sin Vasile Tiron”, postelnicel, „fiu de poroșnic”- v. scrisoarea amintită în nota anterioară); în târgul Tecuciului, în 1839, este amintit locul cu dugheană ce fusese al **vornicului de poartă Dumitrache Tiron**, „...ulița în partia apusului pe moșăia Obștii târgului...” (Const. Solomon, C.A Stoide, Documente tecucene, II, sec. XVI-XIX, tipografia Lupașcu S-sori, Bârlad, 1939, p. 95-96). Vornicul murise înainte de 1864, când fiică sa, Zoița Șișcală, vindea un loc de dugheană în același târg, numele vornicului fiind purtat, încă, decâte una dintre cele mai reprezentativ monumente de arhitectură civilă din Tecuci (Narcis Dorin Ion, Casa Tiron- Matran din Tecuci. O mărturie inedită, în Monumentul, XIX, Simpozionul Internațional „Monumentul - Tradiție și viitor”, Ediția a XIX-a, 28 septembrie - 1 octombrie 2017, volum coordonat de Lucian-Valeriu Lefter și Aurica Ichim, Editura Doxologia, Iași, 2018, p. 411-446). Nu este sigur că acest imobil i-a aparținut vornicului de poartă Dumitrache Tiron, denumirea impunându-se după ce proprietatea a fost cumpărată, în 1910, de către magistratul Dimitrie Tiron (1882-1969), originar din com. Oncești, jud. Bacău. Tot în ținutul Tecuciului aflăm, spre mijlocul veacului al XIX-lea, un grup destul de înstărit de Tironești:

porușnicul Vasili Tiron, cu soția și surorile sale, precum și **postelnicul Gheorghe Tiron (probabil fratele celui dintâi)**, aceștia obținând întărirea judecătorei pentru un schimb cu postelnicul Panaite Balș, oferind pământ în trupurile moșiilor Răceștii (Trebuie să fie vorba de un fost sat, în partea de nord a satului actual Bucești, com. Ivești, jud. Galați - Tezaurul toponimic 2, p. 965) și Dămăcenii (**Poate, fostul sat Dimăcenii, de lângă satul Vadu Roșca, com. Vulturul**, jud. Vrancea - Tezaurul toponimic al României, Moldova, volumul I, Repertoriul istoric al unităților) și primind echivalent în administrativ-teritoriale 1772-1988, partea 1, A. Unități simple (localități și moșii), A - O, Editura Academiei Române, București, 1991, p. 353), moșia Ioveștii (BFO, nr. 67 din 26 august 1846, nr. 2.226 la Judecătoria ținutului Tecuci, nr. 6. Moșia Ioveștii coincidea, probabil, cu teritoriul de astăzi al com. Ivești, jud. Vaslui - Tezaurul toponimic 1, p. 605). Răzeși cu numele Tiron apar și la Corni și Tătărești, țin. Bacău (azi com. Corni, jud. Bacău) (Tezaurul toponimic 1, p. 281-282) - în 1801, un Neculai Tiron, răzeș din bătrânul Hârle, apare ca martor pentru alegerea unei părți din „Cornul de Gios” (N. Iorga, op. cit., p. 283), iar în 1845, un Ion Tiron era vătăf al **logofătului Costache Conachi** pentru **moșiile Corni și Tătărești**, primind sarcină să construiască **pe apa Zeletinului o moară pe „dubase”** (Paul Păltânea, Neamul **logofătului Costache Conachi**, Editura Albatros, București, 2001, p. 218, nota 577). În fine, în 1827, **un grup semnificativ de Tironești stăpâneau pământ în moșia satului Șofrăcești din ținutul Neamțului** (azi în com. Trifești, jud. Neamț) (Tezaurul toponimic 2, p. 1.152-1.153), de pe doi bătrâni diferiți, alături de neamuri boierești precum Lozonschi și Gorovei (Lucian-Valeriu Lefter, Din documentele unui sat nemțean: Șofrăcești, în Prutul, anul VII(XVI), 2 (60), 2017, p. 175-178). Personaje purtând patronimul Tiron apar pe întreg cuprinsul Moldovei veacurilor al XVII-lea - al XIX-lea, fără a putea măcar să identific mai multe generații de purtători ai numelui, trăitoare în același loc - apud Tudor-Radu Tiron, Pe urmele strămoșilor. Fragmente istorice despre Tironeștii din ținutul Vasluiului, p. 87-151, revista Prutul, Huși, Serie nouă, Anul VIII (XVII), Nr. 2 (62) / 2018.

La 26 iunie 1774 în Ocolul Șerbăneștii și Lieștii era satul **Torceștii**. Toată suma caselor: 127. Scădere rufeturi, însă 23: 4 mazili ruțași, 5 slugi, 3 popi, 2 călărași, 1 vornic, 1 vătăman, 1 țigan, 5 văduve, 1 nevolnic. Rămân birnici 104. **Birnici:** Sandul Bute, Apostol Gorgan, Ioan Teleocă, Vasile Calalb, Toader Iacomii, Ion sin (fiu) Gheorghe, Gheorghe Calalb, Ion Calalb, Anton, croitor, Lupul Calalb, Gavril, holtei cu mamă, Vasile Sobeschii, văduvoi, Ion Sobeschii, Ștefan Dănăilă, Dima Dănăilă, văduvoi, Vasile Dănăilă, Grigorii, Andrei Borșu, Vasile Cucoaneș, Ion Cucoaneș, Lupașcu Cucoaneș, văduvoi, Costandin Cucoaneș, Toader, rusul, holtei cu mamă, Ehachi Hagiul, Pârful Murgoci, Ion Murgoci, văduvoi, Costandin Murgoci, Neculaiu Murgoci, Iordachi Căule, Sandul Brăilescul, Iacob Borșu, Niță Cuciuc, Andronachi Turoan, Ioniță Ciuciul, Ion Hagiul, Crăciun Tudori, Șerban Rădulescu, Zbera, Ioniță Rădulescu, Iordachi Rădulescu, Gheorghe Tiron, Dănăilă Tiron, Toader Zazule, Costandin Hojeș, Toader Tonul, Lupul, bivolar, Ilii sin (fiu) bivolar, Petria, croitor, Sandul Țăgănaș, Istrati Panhiliu, Vasile Panhiliu, Apostol a Rotăriții, Arion brat (frate) lui, Sârghe Arion, Ioniță, vătăman, Grigorii, rotar, Ioniță Crăstian, văduvoi, Toader Anghelinii, Gheorghe brat lui, Ioniță Văscan, Iftemii a Rotăriții, Moiseiu Văscan, Neculaiu Tonul, Andronachi sin Stratii, Gheorghe Tonul, Iordachi Tonul, Lupul Căitan, Tomiță Văscan, Dumitru Căitan, Ion, dascăl, Ioniță, morar ce a fost scutelnic al dumisale **visternicesei Nastasăicăi**, Radu Barbărasă, tij (la fel), Ioniță Tonul, tij, Ioniță Sârghe, tij, Gheorghe, tij, Nacula, tij ce a fost scutelnic **dumisale visternicesei**, Costandin, ciobotar, tij, Ion Capreș, Lupul a Rotăriții, Gheorghe Bașă, Apostol Busuioc, Ștefan, Ion, muntean, Neculaiu, Antohi Perjul, ce a fost birnic la Blăjerei, Ionele Murgoci, Ion, tălmaci, bejenar, Ion, bejenar, Enachi, bejenar, Vasile, bejenar, Stan, bejenar, Ion Forcos, bejenar, Nedelcu, bejenar, Costandin, bejenar, Gheorghe Mustiață, Costandin Panhiliu, holtei cu mamă, Ștefan holtei cu mamă, Andronachi Cucoaneș, văduvoi, Mihăilă Borșu, văduvoi, Panaite Struțul, Trifan ce a fost birnic la Vulturul, Vasile Mustiață, Irimia, morar, Ion sin Crăciun.

Rufeturi: Toader Văscan, vornic, Popa Ioniță, Popa Vasile, Popa Timoftei, Vasile Druțul,

vătăman, Tudosia Zozuliasă, văduvă, Vasile Turcul, slugă dumisale **vesternicesei Nastasăicăi**, Dumitru Sobeschii, tij (la fel), Neculaiu Zozule, tij, Lupul Hâncul, tij, Vasile Soria, tij, Vasile Lungul, ruptaş, **Ion Drăgoiu, mazil**, Ion Mihalcia, ruptaş, Alecsandru, ȝigan a dumisale **visternicesei Nastasăicăi, Radu Busuioc, călăraş isprăvnicesc**, Aniţa, preuteasă, vădană, Ioana Sălciniţa, vădană, Gheorghe Capreş, nevolnic, **Enachi, crâşmar, călăraş căpitănesc**, Baba Tudoriniasa cu moşneag nevolnic, Vasâlca Druţoai, vădană, Ion Hucolai, sluga lui **Manolachi Costandache** (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chişinău 1975, p. 551, 552).

¹⁰⁵ **Agapie, unde este mănăstire**. A fost pe Bârlad, **pe teritoriul comunei Umbrăreşti**. Menţionat la 15 iulie 1448 (DEH, A,I,397-398). Mai era folosit şi la 1 mai 1784 (Doc. tec., II, 57). Derivă de la onomasticul de origine grecească Agapie, intrat la noi, probabil, prin filieră slavă (Paşca, Nume 158 şi Păltănea, Paul Din toponimia judeţului Galaţi. Nume dispărute din bazinul Bârladului şi Siretului, Limba română, An. 33, Nr.6, 1984, p. 508-513. pdf (654.8Kb), p. 2. La 26 iunie 1774 în Ocolul Şerbăneştii şi Lieştii era satele **Umbrăreştii şi Slobozia Condria**. Toată suma caselor: 70. Scădere rufeturi, însă 26: 10 scutelnici, 1 volintir, 1 călăraş, 2 slugi boiereşti, 2 preoţi, 2 ȝigani, 1 voornic, 1 vătăman, 1 ruptaş, 5 nevolnici. Rămân birnici 44. **Birnici**: Pricopii, bejenar, Grigoraş, ce a fost birnic la Suraia, Ionaşcu, ce a fost birnic la Fundeni, Preda, tij (la fel), Andronachi, ce a fost birnic la Torceşti, Ion Pelivan, bejenar venit de la aprilie, Bucur, tij, Neculai, tij, Crâstia, tij, Niacşul, tij, Agachii, tij, Ion Radu, tij, Neguţul, tij, Vasilache Poiană, ce a fost birnic la Torceşti, Costandin, holtei cu mamă, tij, Neculai Bobocia, tij, Radu Purlă, tij, Gavril Țadia, Ioniţa Troacă, **Dănăilă, morar**, Vasile Hurcă, Ion Hăugaş, văduvoi, Toader Ciocărlan, Neculai Cârcoja, Sava, croitor, Neculai Prescură, Năstasii Topală, Adam, rotar, Ioniţa Bobocia, Dumitraşcu Poiană, Ursul Bobocia, holtei cu mamă, Manole, morar, Costandin, olar, Neculai, ciubotar, ce a fost al **poroşnicului Neculai Stamat**, Sandul Condria, ce a fost birnic la Suraia, Sandul Calabă, ce a fost birnic la Bileeşti, Vasile Boldu, ce a fost birnic la Suraia, Vasile Tarchii, Ion Crăciun, Toader zet (al lui) Pechiul, Micul, plugar, Grigori Mihaiu, ce a fost birnic la Torceşti, Iosip Jurjui, tij, Radu. **Rufeturi**: Enachi Condria, nevolnic, **Sandul, vornic**, Ştefan Condria, nevolnic, Andrei Surdul, nevolnic, Neculai, vătăman, Darii, sluga dumisale **logofetesei Manolechioai**, Sandul Corcogi, nevolnic, Antohi Vacăneagră, volintir, Ion Bosoiu, slugă dumisale **paharnicului Costandache**, Popa Sandul, Popa Ion Pleşcan, Păladi, ȝigan al dumisale **logofetesei Manolechioai**, Mihaiu, ȝigan, tij (la fel), **Alecsandru Boldul, călăraş căpitănesc**, Ştefan Braveţ, nevolnic, Gheorghe sin (fiu) Vasilachi Poiană, ruptaş, Ioniţa Hilohii, scutelnic dumisale **logofetesii Manolechioai**, cu cartea Divanului, Alicsandru Condria, tij (la fel), Ioniţa Manole, tij, Marin Micul, tij, Mihălachi Guzlă, tij, Gheorghe Bobocia, tij, Ichim Vârlan, tij, Năstasii, tij, Vasile Muşcă, tij, Loghin Țandia, tij (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chişinău 1975, p. 553).

¹⁰⁶ La 26 iunie 1774 în Ocolul Şerbăneştii şi Lieştii era satele **Hrubile să Movileni**. Toată suma caselor: 45. Scădere rufeturi, însă 12: 1 vornic, 2 popi şi diaconi, 1 ȝigan, 2 văduve, 6 scutelnici. Rămân birnici 33. **Birnici**: Tudori Cărlan, Radul Boţul, Lupul, Ion Ciocorod, Radu, muntean, Lazur, Ilii, holtei cu mamă, Simion Ciocan, Radu Ciocan, Tudori Bordei, Sandul Pricopii, Vasile Crâstia, Tănasă Crâstia, Costandin Ciocan, Grigori, ce a fost scutelnic al **porocinicului Grigori Tacu**, Vasile, tij (la fel), Apostol, tij, Stoica, tij, Vasili Bordei, tij, Vasile, brăilean, Ştefan Zaharie, ce a fost birnic la Umbrăreşti, Ion Naicul, tij, Costandin, holtei cu mamă, Ion, bejenar, Grigoraş, ce a fost birnic la Bileeşti, Lupaşcu, Eni, Andreiu, ce a fost al dumisale **banului Iancu Razu**, Ghinia, tij, Neculai, ce a fost a dumisale **visternicesei Catargioai**, Toma Corjan, tij, Ion, rusul, tij, Iordachi. **Rufeturi**: **Vasile, vornic**, Popa Ion Spănu, Pălaş, ȝigan a **căpitanului Iordachi**, Diaconul Toader, Mavia, văduvă, Măriuţa, văduvă, Tănasă, bejenar de la munte, scutelnic a dumisale **stolnicului Costandin Negrii**, Ghenghe, bejenar, tij, Ion, bejenar, tij, Vasilachi, holtei cu mamă,

tij, Coman, bejenar, tij, Costandin, bejenar, tij (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 553, 554).

¹⁰⁷ **Ocea, loc, pădure. A fost pe malul drept al Bârladului, mai sus de satul Malul Alb, com. Drăgănești.** E atestat la 8 septembrie 1632 cu prilejul unei danii din moșia „târgului” Tecuci (DEH, A, XXI, 259—260). Mai este menționat la 12 aprilie 1704 (ASB, ms. nr. 628, f. 64). Pe lângă Tîrpești, com. Petricani, jud. Neamț exista, la 2 februarie 1665, Valea Ocei (CDM, III, nr. 1119). Toponimul este în legătură cu antroponimul Ocea, atestat la 13 (martie-mai) 1540 (DIE, XVI, A, I, 394) și format, prin elidare, din Hocea (Pasca, Nume, 254; Pătruț, Studii, 165). **Prăjăști. A fost pe teritoriul com. Drăgănești, în vecinătatea satului dispărut Tîmpești** (vezi LE, XXXV, 1986, nr. 5, p. 436. Editorul volumului DEH, A, XIX, 713 îl localizează lângă Ciorăști, com. Priponești). **La 28 mai 1868 se precizează că moșiile Prăjești, Cămilești și Tîmpești fac parte din trupul moșiei Drăgănești** (Testamentul, 19,51). Atestat la 12 aprilie 1628 (DRH, A, XIX, 467). Nu putem preciza când a dispărut satul, dar toponimul era folosit, după cum am văzut, **la 28 mai 1868, când moșia Prăjești era stăpânită de descendenții domnitorului Mihai Sturdza** (Ioan Sturdza, n.cca 1510, †1554, mare postelnic al Moldovei (1539), este cel mai cunoscut ascendent pe linie masculină a familiei Sturdza. Acesta se pare că a fost descendentul lui Ureche de la Șomuz (boier moldovean din secolul al XV-lea), și a fost căsătorit cu Ana (Neacșa) Huhulea †după 1582. Dumitru Sturzevici, diac al Moldovei, îi era frate și a avut doi copii: Bărboi Ursu, n.cca 1570- †1615, mare vornic al Moldovei; ctitorul Bisericii Bărboi din Iași. El a avut 3 copii: Micotici, Busca, fiu; Gavrilă Sturdza, n.cca 1580- †1615 (ucis), hatman al Moldovei, 1c.Agaftona Pepelea (fiica lui Marco Pepelea, diac); 2c(?) Anița (nepoata lui Stroici logofătul) și au avut moștenitorii: Damian Sturdza, pârclăb de Putna, Vasile Sturdza, n.cca 1605, staroste de Cernăuți, c.Ana Mirăuță Hraniță, Tudosca Sturdza, †cca 1688, c.Dumitrașcu Corbeanu (†1706, mare paharnic al Țării Românești). Matei Sturdza, n.1590- †1654, mare vistiernic al Moldovei, 1c.Zoe Roșca, 2c.Nastasia Mihaiescu și Chiriace Sturdza (după 1c.), n.cca 1620, †11.1682 (se pare că a fost omorât la ordinul lui Gheorghe Duca Vodă cu care era în conflict), mare spătar și mare paharnic al Moldovei, 1c.Alexandra Prăjescu (†înainte 1668), 2c.Anița Isar (? este aceeași cu Anița, fiica marelui boier grec Isari vistiernic ?), Ion Sturdza (după 1c.), n.cca 1655/1665, †1725, mare vornic și mare vistiernic al Moldovei; a acumulat o avere imensă (72 de moșii); 1c.Irina Bucium (†1713), 2c.Anița Jora, Alexandru (Sandu) Sturdza (după 1c.), n.cca 1685, †1754/1756, caimacam al Moldovei, mare logofăt al Moldovei, c.1716 Safta Paladi, Dumitru Sturdza, †1794, mare ban al Țării Românești, mare vornic și mare logofăt al Moldovei, c.1748 Ruxandra Ghica (†1780). Grigore Sturdza, n.1758, †13.03.1833, înmormântat la Mănăstirea Frumoasa (Iași); pe piatra sa de mormânt stă scris: „Pietatea cea fiască al domnitorului Moldovei Mihail Sturdza au ridicat acest monument spre pomenire prea-strălucitului Marelui-Logofăt și cavalier Grigorie Sturza, născut la 1758 săvârșit la 1838, Mart în 13 zile”, mare logofăt al Moldovei, c.1778 (veri de-al treilea și de-al patrulea) Maria Callimaki (n.1762/1763, †1822). Elena Sturdza, n.1786, †Chișinău 1831, înmorm. la Cimitirul Central din Chișinău, 1c.1803 (verișori de-al 3-lea) Alexandru Ghica (n.1768/1788, †1850, mare logofăt al Moldovei), divorț.1807, 2c.1812 Ioan Festus Harting (n.1756, †1831, general rus). Ruxandra Sturdza, 1c.Gheorghe Balș (n.1776, †25.04.1849, mare vistiernic al Moldovei), 2c.Petre Mavrogheni (mare vornic al Moldovei). Mihai Sturdza Vodă, n. Iași 27.04.1794, † Paris 08.05.1884, înmormântat în biserica din Baden-Baden (Germania), Domnitorul Moldovei (04.1834-06.1849), 1c.1817 (divorț.1822) Elisabeta Ruset (n.1802, †1880/1882), 2c.Constantinopol 05.1834 (nepoata vărului 4-lea) Smaragda Vogoridi (n.Iași 1814/1816, †Paris 25.04.1885). Scarlat Sturdza, †1816, primul guvernator al Basarabiei, c.1779 Sultana Moruzi (n.Constantinopol 1762, †Odessa 08.03.1839). Roxana Sturdza, n.Constantinopol 12.10.1786, †Odessa 16.01.1844, înmorm.Odessa (conacul Ciznevici), domnișoară de onoare a împărătesei Elisabeta a Rusiei, c.1818 Albert Kajetan von Edling (n.Heidenschaft/castel din Austria 1771/1772, †1841, conte austriac, mareșal). Sandu Sturdza,

n.1758, †07.06.1831, înmorm.Biserica Bărboi (Iași); pe piatra sa de mormânt stă scris: „Cel ce crede în mine și dacă va muri, trăiește, lui Sandu al lui Ștefan Sturza, boier de Divan și Vistier al Moldovei, născut în anul 1758, mutat către Domnul la 7 Iunie în anul 1831”, mare vistiernic al Moldovei, c.București 03.07.1773 (fiica verișoarei de a doua) Catinca Moruzi (n.1767, †25.02.1835). Constantin Sturdza de la Ruginoasa, mare logofăt al Moldovei, 1c.Elena Cantacuzino-Pășcanu (n.1796, †1868), 2c.Maria Ghica-Comănești „Marghiolița” (n.1806/1807/1808, †Iași 06.12.1887). Maria Sturdza (după 1c./2c.), †14.07.1703, înmorm.Mitropolia Iași; pe piatra sa de mormânt stă scris: „Aicia odihnește șarba lui Dumnedzău Maria, giupâneasa dumisale lui Constantin Buhuș biv vel logofātu, fata lui Chiriac Sturdzii, carea s’au pristăvit la primeneala a doa Domnie a lui Constantin Duca-Vodă, văleat 7211/1703, Iul.14 și împreună cu coconii săi, Catrina și Andrei, care cu limbi de moarte s’au rugat să’i pue la un locu cu măsă împreună, la vecinici lăcașuri, prestăvitu-s’au cuconii aceștia la văleat 7195/1686/1687”, c.Ioan Buhuș (†1716, mare logofăt al Moldovei, caimacam al Moldovei. Ioniță Sturdza Vodă, n.1762, †Iași 03.02.1842, înmorm. la Biserica Bărboi (Iași); pe piatra lui de mormânt stă scris: „Între muritorii lumii când eram și eu odată, / Dam povață, sfat, poruncă la oricare judecată. / În a mea origine nobilu, în sfârșit și domnitoru, / Stătuiu patriei și sprijinu peste drepturi și poporu: / Văzuiu slavă, cinste ’mpreajmă-mi, avuiu schiptru, stăpânire, / Dar în sfârșit suferit-am și a soartei prigonire. / Acum iată supt această piatră stau eu muritoru. / Căci viață amărată un deșert e plin de nori... S-a săvârșit din viață la 2 februarie 1842, domnind în Moldova de la 1822, iulie 1, până la 1828, aprilie 23”, Domnitorul Moldovei (21.06.1822-05.05.1828), c.08.1786 Catrina Rosetti-Roznovanu (n.1764, †27.01.1849). Mihai Sturdza Vodă, n.Iași 27.04.1794, †Paris 08.05.1884, înmorm. biserica din Baden-Baden (Germania), Domnitorul Moldovei (04.1834-06.1849), 1c.1817 (divorț.1822) Elisabeta Ruset (n.1802, †1880/ 1882), 2c.Constantinopol 05.1834 (nepoata vărului 4-lea) Smaragda Vogoridi (n.Iași 1814/1816, †Paris 25.04.1885). Vezi Paul V. Păltânea, Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Sretului IV, p. 447. La 26 iunie 1774 în Ocolul Șerbăneștii și Lieștii era satul **Drăgăneștii**. Toată suma caselor: 36. Scădere rufeturi: 15: 1 vornic, 7 scutelnici, 2 văduve, 5 țigani. Rămân birnici: 21. **Birnici:** Vasile, hrubar, Dumitrașcul, sârbul, Tomofti, haidăul, Niagu, harabagiu, Păladi, bejenar, Niacșul, bejenar, Ursul, hrubar, ce a fost scutelnic dumisale **Manolachi Konachi**, Toader Dănăilă, Tănasă, păscar, Iftimii, ce a fost scutelnic al dumisale **spătarului Conachi**, Vasili Roșca, tij (la fel), Ion Podaru, ce a fost birnic la Cărpănoaia, Iftemi Stroe, ce a fost birnic la Fundeni, Sandul Suliman, ce a fost scutelnic **spătarului Gheorghi Costandachi**, Antohi Suliman, ce a fost birnic la Nănești, Mitiul, bejenar de 6 zile, Caliu, brat (frate) lui, Costandin sin (fiu) Dragu, Nedelcu brat lui, Stan Ochiană, Radu, bejenar. **Rufeturi:** **Toader, vornic**, Costandil zet (al lui) Vasile, păscar, scutelnic al postelnicesei **Maricăi Catargioai**, Ioniță a babii Tudorii, tij (la fel), Mihălachi sin Vecinul, tij, Ion Casământră, tij, Neculaiu, hrubar, tij, Ursul Cotor, tij, Gheorghi Angheluță, tij, Sandală, crâșmăriță văduvă, Ion, țigan al **postelnicesei Maricăi Catargioaia**, Dumitrașcu, țigan, tij, Bala, țigan, tij, Radu, țigan, tij, Tudor, țigan, tij, Catrina, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 554, 555).

¹⁰⁸ La 26 iunie 1774 în Ocolul Șerbăneștii și Lieștii era satele **Slobozia Nouă, Borgia și Bârlădeni**. Toată suma caselor: 31. Scădere rufeturi, însă 7: 3 nevolnici, 1 vornic, 3 vādane. Rămân birnici 24. Bejenari **veniți de la munteni:** Ion sin (fiu) Manoli, Ilii, Anghel sin Iancul, ce a fost birnic la Torcești, Irimia ot (din) Pechia, Tudorachi, Vasili Cursar, Ion, morar, ce a fost scutelnic al **spătarului Gheorghi Costandachi**, Marin Boțaca, Postolachi Mohora, Lazor Mohora, Pârful, muntean, Ioniță Mohora, ce a fost birnic la Torcești, Dima, muntean, Nenul, muntean, Voinia, muntean, Barbul, muntean, Mile, muntean, Niagu sin Ion, ce a fost birnic la Umbrărești, Leca, tij (la fel), Stan sin Rusân, tij, Gheorghi sin Lecăi, tij, Gheorghi Ușurel, tij, Dumitru sin Dediul, Toader Popoiul, ce a fost la Maluri. **Rufeturi:** **Ion sin Toader, cojocar, vornic**, Manoli, nevolnic,

Năstasă Mohora, nevolnic, Ion, muntean, nevolnic, Dobra, văduvă, Stana, căpităniță văduvă, Sandală, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 555).

¹⁰⁹ **Hanul Conachi** top. pers. I. Oicon. (At. La 1889: TTRM, II, 515/2.) **Fost han**, p. ext. s., **com. Fundeni**, j. Galați, înființat lângă han. ◇ Cu schimb. De ent.; **vechi: Rateșul Conachi** ib. (a. 1871). ◇ Cu determ. la gen.; **vechi: Rateșul lui Conachi** ib. (a. 1900). Fiton. (În sint. **Pădurea Hanul Conachi**) Păd. la NV de s. Hanul Conachi. MDG, I, 372/2 (a. 1898).– Scris și: (1) Hanul Conache TTRM, II, 515/2 (a. 1889); (a) **Pădurea Hanul Conache Atlas Mold. (a. 1895)**. – Var.: (1) **Ratoșul lui Conache** MDG, III, 689/3 (a. 1900), cu forma etimologică a ent. – Etim.: **de la numele logofătului Costache Conachi, care spunea, în testamentul său, că s. Fundeni a fost „răzădența veche a neamului Conăchesc”** (Kirileanu, T. 611); aici el începuse construcția hanului în a. 1811 (Paul V. Păltănea, C.

219)(Micul_dictionar_toponimic_al_Moldovei_structural_si_etimologic_autors_Dragos_Moldovanu_Daniela_Butnaru_Dinu_Moscal_Ana-Maria_Prisacaru_Vlad_Cojocar_u_Iași,Editura_Alexandru_Ioan_Cuza_2014/links/5cbb83f3a6fdcc1d49a3dd65/Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei-structural-si-etimologic-autors-Dragos-Moldovanu-Daniela-Butnaru-Dinu-Moscal-Ana-Maria_Prisacaru - Vlad- Cojocar_u - Iasi - Editura - Alexandru-Ioan-Cuza-2014.pdf). **Fundenii la 1809 avea biserica Sf. Dimitrie cu preotul Ioan Oană și Dimitrie nevolnic** (Const. N. Tomescu, *Știri catagrafice din Biserica Moldovei la 1809*, p. 189). Această informație lămurește oarecum că **satul Fundeni a avut această biserică cam în spatele viitoarei școli ridicate de logofătul Costache Conache**, loc pe care după 1916 a locuit familia Neculai Călianu, pe ulița a III-a. **Este data când familia logofătului cumpără pământurile răzeșilor din Fundeni**. La **Lungoci**, după aceeași sursă, **era Lungociul, Adormirea Maicii Domnului, având ca preot pe Costandin Chirică**. Pentru frumusețea istoriei vă spun că în anul 1858, în localul hanului logofătului Costache Conachi, sunt oaspeti de seamă, de la Iași ca musafiri ai logofătului Costachi Conachi. Iată meniul servit: ciorbă de știucă fiartă în zeamă de varză acră și hrean; crap umplut cu stafide; curcan umplut cu castane; iahnie; purceluș fript; miel fript în curpeni de viță sălbatică. Desert: poale'n brâu.S-au consumat lichioruri de anason, zmeură și rodie și s-au băut 126 litri de vin de Cotnari. Vornicul Nestor Ureche a fost unul dintre proprietarii moșiei Fundeni. Într-un studiu relativ recent se constată acumularea de către vornicul Nestor Ureche a peste 120 de moșii, curți, case cu pivniță și fâlcii de vie (Maria Magdalena Székely, Structura domeniului boieresc: Nestor Ureche și proprietățile lui, în „Revista istorică”, tom IX, nr. 3-4, 1998, p. 153, 155,163-164), printre care și moșia Dumbrăvița de la ținutul Sucevii. Gligorie Udrea cel bătrân, fost mare vătah, fiul Nastasiei, împreună cu Simion Udrea, fiul lui Gavril Udrea, fost vornic, un alt Gligorie Udrea, cu fratele său Gorcea, fii lui Isac Udrea, fost medelnicer, „toți nepoți lui Gavril Troțușanul”, fostul mare logofăt, au vândut, la 28 martie 1599, marelui vornic Nistor Ureche, cu 600 de taleri de argint, „de a lor bună voce, de nime siliți, nici asupriți”, satul Dumbrăvița, cu loc de iaz și moară „pe Șumuz, de cătră Bae. Însă Gorcea, feciorul lui Isac Udrii ce-au fost medelnicer, au vândut și partea fratelui său, a lui Pătrașco, pentru că au schimbat cu dânsul cu niște vie, ce sînt în Dealul Porcului”. În urma împărțirii satelor rămase de la vornicul cel mare Nistor Ureche și soția sa Mitrofana,din 8 martie 1643, între „Gligorie Urêche vornicul cel mare de Țara de Gios” cu nepoții săi, spătarul Neculai Ureche și Nistor Batiște, primului îi revine satul Dumbrăvița și Fundenii (DRH, A. Moldova, XXVII, p. 45-48, nr. 42; Mihai Costăchescu, Varia, în „Ioan Neculce”, VI, 1926-1927, p. 271-272, nr. I).

¹¹⁰ Satul **Băcești**, astăzi un sat dispărut. A fost **la vărsarea Gerului în Bârlăzel**. Menționat la 26 martie 1624 (Ungureanu, Doc., 289-291), ca **parte din satul Gereni**. La origine pare a fi onomasticul Băcea, care este în legătură cu apelativul baci (DA,-s.v.baciu). Hasdeu derivă pe Băcea din antroponimul Bîc, prin intermediarul Bice (Ețymologicum, III, 596). Într-un document din 1669, pentru satul Băcești din ținutul Neamț, se amintește un Băcea cel bătrân (Bogdan,al VI). Derivarea toponimului **Băcești** din apelativul baci s-a putut face însă și direct. **Într-o poruncă**

domnească din 8 ianuarie 1765 („Uricariul”, XVII, 272) se vorbește de Cosma Baciul și de neamul lui Băcești (Păltănea, Paul V., Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului, Limba română, An. 33, Nr.6, 1984, p. 508-513. pdf (654.8Kb). Biblioteca Academiei Române deține la doc. ist., nr. 35/XCIX Cartea prin care Constantin Dimitrie Moruzi vv., domnul Moldovei, întărește lui Sandu biv vătaf, stăpânirea unei părți de moșie din **satul Gerenii, din ținutul Tecuci**; 1780 noiembrie 15 (vezi documentul). Reținem de asemeni existența unui ispisoc de întăritură de la Mihai vodă de toate cumpărăturile pe carele-a avut **Iordache vornicul din Poiană**, 960 de stânjeni ce s-au aflat dddin tot locul, pe hotărătura ce-au hotărât **Zbirea cluceriul**, cu tot venitul ce va fi pe hotarul ce-au ales, la leat 7213/1704 septembrie 1-1705 august 31 (O copie după hotărătura lui **Zbera vel clucer**, din 15 nov 1704, a acestor **părți de moșie cumpărate de Iordache Ruset** vezi la Cost. Solomon, C.A. Stoide, Documente tecucene, vol. I, sec. XVII-XIX, Bârlad, 1938, doc. CXV, p. 50-52). Observăm tot aici existența îndubitabilă a **satului Gereni**, astăzi dispărut, de care pomenește o serie întreagă de documente istorice. Așa de pildă alți **42 de stânjeni la Zăhăicani pe Gerul sunt Cumpăratură a lui Nicolae Racoviță logofăt**, 21 de lei de la Chirilă și soru-sa Ileana, feciorii popii Căpitanului; - **20 de stânjeni la Zăhăicani pe Gerul**, într-amândouă dealurile, către răsărit **până la hotarul Suhului** și către apus până la hotarul Bârladului, tij de la ficiorii popii Căpitanului, leat 7177/1668 sept. 1-1669 aug. 31; partea lui Tănăsă surugiul cu fâmeia sa, Nastasie, fata lui Toader din Gereni, danie lui Andreiu Racoviță, leat 7191/1682 sept. 1- 1664 aug. 31; **1 vad de moară pe apa Bârladului la sat Unbrărești, danie logofătului Racoviță** de la Vasile căpitan, leat 7172/1663 sept. 1 -1664 august 31 (vezi Descendența și averea marelui vornic Iordache Ruset, Catastih de toate moșiile ce-au avut dumnealui răposatul Iordache Ruset vornicul de pe socrul dumisale răposatul Necolaiu Racoviță, anexa Tecuci, fila 8v, volum editat de Dan Dumitru Iacob, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2015 p. 174-176). Se păstrează un Zapis prin care Constantin Roset comis și soția sa, Elena Vârnav, vând lui Costache Konachi vel vornic, jumătate din moșia Gerenii, din ținutul Tecuci; 1820 noiembrie 20, Doc. Ist., nr.101/XCIX,7172/1663.

¹¹¹ Prima atestare documentară a **comunei Ivești**, datează de la 15 iulie 1448 și este reprezentată de documentul eliberat de către domnitorul **Petru al II-lea Mușat, care acorda drept moșie lui Cernat Ploscarul, satul Blajari – actualul cartier Blăjerii de Jos. Ulterior sunt menționate satele Bucești (1548) și Diecheni (1658).** „5. 1635/7143, 13 august. Vasile Lupu voievod întărește, după judecată, lui **Vasile Roșca vornic de gloată jumătate din satul Blăjeri, pe Bârlad, ținutul Tecuci**, cu jumătate din venitul iazului și al morilor făcând de el, cealaltă jumătate rămânând în stăpânirea mănăstirii Florești; 6. 1638/7146, martie 29. Vasile Lupu voievod **întărește mănăstirii Florești jumătate din satul Blăjeri în urma unei judecăți cu Vasile Roșca.**” Lângă ea există și o **Carte de hotărnicie a moșilor unite Iveștii și Torceștii, cu trupurile Blăjarii, Țigănia și Archipoaia, din județul Tecuci, proprietatea d -lui Michail Balș**, întocmită de Michai Vergolici, inginer hotarnic, <Tecuci>, fa; Documen ta Romaniae Historica, A. Moldova, volumul XXIV (1637-1638), volum întocmit de C. Cihodaru și I. Caproșu, Editura Academiei Române, București, 1998, p. 297, nr. 299”; „12. 1683 /7191, ianuarie. Eu Gavril Costachi vel vorn (ic) dolji Zămli, dat-am acest zapis al meu ca săfie de mare credință la sfânta mănăstire la Florești, că eu de bună voia me (a) am dat **giumătate de sat de Popârsoci**, care ocină și moșiea me (a) **am zălogită de la mătușa me (a) Armanca, giupâniasa Roșcăi vornicului**. Prilejându-se-i-să mătușă-me (a) moarte și neavând ficiorii ei cu ci o grijă, trimis-au la mine de le-am dat bani și ceară, care bani fac și cu pâinea ce le-am dat, cu 30 de merțe, când umbla merța câte un zlot, eu le- am socotit lor mai pre jos mertadoi orș (orți), fac piste tot 70 lei; **ei au dat ace (a) giumătate de sat de Popârsoci ce sunt în gura Jărvățului de să fie împreună cu Jărvățeii**, care sunt iarăș danie a Mănăstirei de moșul nostru de Crăstia vornicul. Deci și eu am dat la sfânta mănăstire ace (a) **giumătate de sat de Popârsaci**, pentru sufletul meu și a femeii mele Todosăicăii; iară de să va zălogi ori în viața me (a) să o poci tu cumpăra de istov, tot a sfintei mănăstiri să fie, iar de s-a zălogi să-ș (i) întoarcă ei ace

(a) giumătate de sat de Popârsaci, ficiorii mătușă-me (a) Armancăi, și iarăș cui eiar da acei 70 lei și-ș (i) vor lua moșia, iar călugării de mănăstire ca să aibă pe acei 70 lei să-ș (i) cumpere 70 de stupi să rămână iarăș pomenire la sfânta mănăstire; iarcare egumeni se va prilejă pe ace (a) vreme la sfânta mănăstire și nu va cumpărastupi sau va strica acei bani și ace (a) pomană de la mine, sau fiice călugăr, să fie ne (i) ertat de Domnul Dumnezeu și de Maica Precista și de cei 300 părinți obștei, cesunt la soborul dintâi în Nicheia; și să fie lui pocăbă cu Ariea, și cum este Ariea denegru și de afurisit, așa să fie și același oricarele va strica cuvântul meu; iară și ficiorii Roșcăi și a Armancăi, mătușă me (a), iar să nu zică că am scris eu mai mult decât am dat, ci nici un ban mai mult n-am pus, ce încă mai gios am pus. Deci l-am făcutacest zapis la sfânta mănăstire să le fie de la mine danie, și nime dania me (a) să nu ostrice în veci, și eu sunt singur iscălit să știe. 7191 ghenari 7. Iscălit / Gavril Costachi vel vorn(ic). Lupul Costachi / Solomon Gavril, iscal / Costachi Gavril, iscal / Simion Gavril Roșca. Divanul Apelativ al Țarei de Gios. Copia aceasta poslăduindu-să din cuvânt în cuvânt, și fiind întocmai cu originalul, s- au încredințat cu iscăliturile mădularilor și punerea pecetei Divanului. Is (căliți) / Manu Hatman / Iacovachi Paladi agă / Iordachi spătar./ L (ocul) P (eceții) / Director Comis Pancrati. N. 3054/1838 iuni (e) 30 zile. Aceasta copie fiind întocmai cu actul de la fila 260 din dosarul cu No. 94 depus în păstrarea acestei Arhive de Tribunalul Iași, s. III, în anul 1879, cu adresa Nu. 4068, se legalizează, liberându-se D (omnu) lui Neculai Docan, conform cererii făcute prin petițiunea înregistrată la No. 60. / 1910. Șeful Arhivei<ss> G. Ionescu.Ajutor <ss> Ichim Traian. Nr. 2971910 mai 19, Biblioteca Academiei Române, Documente istorice, DLXIV / 97, copie din 19 mai 1910 de pe o alta copie din 30 iunie 1838. Ediții: Preotul Ioan Antonovici, Mănăstirea Florești, p.10-11, nr. VII.”, Costin Clit, Documente privitoare la mănăstirea Florești, Jud. Vaslui, Ed. PIM, p. 13, Iași, 2020, La 13 octombrie 1856 a luat ființă Târgul Ivești – unul din cele 90 orașe și târguri ale țării la acea vreme. La 14 aprilie 1864, în urma promulgării de către Al.I. Cuza a Legii comunale, Târgul Ivești a devenit reședința Plasei (Ocolului) Ivești, statut menținut până în anul 1950. Apar multe documente date de domni ai Moldovei cum ar fi Moise, Grigore Ghica. Pe la 1608 este pomenit logofătul Ivașcu. Primele hărți în care apare Iveștiul sunt din anii 1770, 1811, 1813, 1833, 1835, 1863. În secolul XVIII ca târg sub numele de „Târgul Biserica Florii”. **Din 13 octombrie 1856 la cererea postelnicului Panaite Balș, Caimacănia Moldovei avizează și înființarea târgului Ivești**, care după vremea lui Alexandru Ioan Cuza devine capitala de «Plasă». Iveștiul a fost reședința de «plasă» până în 1950. În târg apar: telegraful, poștalionul, compania de dorobanți (1869), judecătoria, poliția rurală, jandarmeria, gara CFR Ivești, biblioteca comunală, școala. Între cei mai **mari boieri din zona localității s-au numărat fam. Ciucă, Spătaru, Mihalache Cantacuzino, fam. Arhip, familia Anastasiu, fam. Economos, familia generalului Eremia Grigorescu**. În Războiul Ruso-Turc din 1877–1878 au acționat și militari din Ivești care au luptat la cucerirea redutei Grivița și la încercuirea Rahovei și Vidinului. Scriitorul Petrache Popa, în lucrarea Evocări prezintă informații din timpul Primului Război Mondial. Generalul Eremia Grigorescu, comandantul corpului 6 armată, cu sediul în târgul Ivești avea să devină comandantul armatei I care a încercat să țină piept germanilor conduși de Mackensen. **Alt general a fost Nicolae Sava, ctitorul bisericii „Sf. Sava” din Ivești. Davidești, parte din satul Fîntînelile, fost pe teritoriul com. Ivești** (vezi LR, XXXV, 1986, nr. 1, p. 61). Menționat la 17 octombrie (1624-1625) (CDM, II, nr. 217). E format de la David. în documentul citat este amintită „Mirceana, fata lui David bătrânului” care vinde din „partea Davidescului” (vezi și DRH, A, XIX, 469) (Paul V. Păltănea, Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului IV, p. 445). **Personalități marcante: Hortensia Papadat-Bengescu (n. 8 decembrie 1876, comuna Ivești, județul Galați - d. 5 martie 1955, București), scriitoare; Negoită Dănăilă (n. 17 aprilie 1878, Bucești, com. Ivești Galați - d. 5 februarie 1953), chimist, academician**. În 1869 aprilie 6, la Tecuci prefectul de Tecuci solicită Ministrului de Interne precizări în legătură cu aplicarea unei circulare referitoare la statutul evreilor din comuna Ivești. România Prefectura districtului Tecuciu

Tecuciu, 6 aprilie 1869 Nr. 3.589 Domnule Ministru! Ebreii în număr de 56 domiciliati în comuna târgușorului Biserica Flori(i) (Ivești), din plasa Berladu <din> acestu județ, prin suplica dată Prefecturii și înregistrată la nr. 256, se tânguescu că primarul comunei în urma ordinilor date după circulara Dvs. nr. 671 pentru a nu se mai tolera șederea ebreilor prin sate, de la 23 curentu, i-ar obliga să se strămute de acolo, pe când unii au acarete pe locuri supuse besmanului și alții țin localuri cu chirie făcându diferite speculi și plătindu dările fiscale și comunale. Subsemnatul pe de o parte au scrisu subprefectului de plasă ca până la al doilea ordinu să reguleze nesupărarea suplicarilor, iar pe de altă parte, în considerațiune că de la aplicarea legii comunale, zisa comună este considerată ca, comună rurală, neavându populațiune de la 500 capi de familie în susu, deși în adevăru este târgușor. // Vă supune(m) cu respect, D-le Ministru, această împrejurare să binevoiți a da deslegare dacă și în privința reclamanților ebrei trebuie sau nu a se aplica dispozițiunile coprinse în menționata Dvs. circulară nr. 671 și prin urmare dacă urmează sau nu a se mai tolera sau nu șederea lor în comuna târgușorului Biserica Florii. Primiți vă rogu, D-le Ministru, încredințarea prea distinsei mele considerațiuni. Prefectu, Gorovei Director, N. Săveanu (Rezoluția ministerului) Să i se răspundă în același sens precum s-a decis și pentru celălalte târgușoare de asemenea categorie. 11 aprilie <1869> (Ss indescifrabil), ANR-SC, Buc., fond Ministerul de Interne, Divizia Administrativă, 64/1869, f. 126, original. În 1865 iunie 26, la Tecuci Petre Anastasiu, care a preluat antrepriza proprietății lui Panaite Balș, inclusiv moșia Ivești, se adresează prefectului de Tecuci precizându-i motivele pentru care nu i se poate da curs favorabil cererii evreului Solomon Șaper de a face o brutărie în târgul Ivești. Domnule Prefect, Domnulu Panaite Balșu înființându târgușoru pe proprietatea sa Iveștii din acestu județu, la 1856, a căpătat înțuviințarea Guvernului, hrisovulu domnescu înțuviințători și învoitori di a se înființa acestu târgușoru, publicat în Monitorul Oficialu nr. 92 din anul 1856, întărește totodată și condițiile unii convenții sub cari târgoveți(i) urma(u) a se statornici pi aciașă prop(r)ietate. Bazele aceștii convenții, în puterea cărora prop(r)ietatea trebuia să-și tragă foloasile sale sunt anumi precise și specificate în mai multe puncte. Sub aceste condiții înserate în hrissovulu întăritor și publicate anumi precum am dzis, prin Foaia Oficială, s-a(u) statornicit comersanți de prin diferite locuri și s-a înființat târgușorul. Era firești că numai sub aceste condiții și numai <cu> o bună învoiri <a> adunaților locuitori putea să-i adune și statornicească. De atunci, prop(r)ietate și posesorii ce (s-)au succedat unul după altul s-au ținut strictu de acestu hrissovu și așa ș(i-)a tras foloasele nesupăratu de nimine. Între condițiile publicate și întărite prin hrissovu stă și pu(n)ctul al 11(-lea) relativu la ace(a)stă că, de la înființarea târgușorului și până acum, // acestu pu(n)ctu stipuliadză că pităriile, mumgeriile și cântariul sunt ale prop(r)ietății, osebitu de alte otcupuri pentru carne băuturi și altili prevădzute la punctul 5 și 6. Succedându și eu ca successor asupra aceștii prop(r)etăți, prin formal contractu pe mai mulți ani, contractu cunoscutu onorabilii Prefecturi, negreșit că am intratu în drepturile cedate mie prin alcătuire și atribuitu să ceru în lucrare aceste drepturi. Acum însă prin oarecari lucrări urmate după o cerire a unui jidovu, anume Solomonu Șaper, mă văd lovit în aceste dreptăți și esențial este lovită prop(r)ietatea în articol al 11(-lea) al convenții întărită cu hrissovu domnescu și iată cum. Pomenitul jidovu după ce n-a pututu lua de la mine în antrepridză otcupurile acestui târgușoru, a alergatu la Prefectură și a cerutu prin suplică ca să fie liber a scoate pă(i)ne și covrigi în târgușoru fără obligă cătră prop(r)ietate. Această suplică s-a recomandat în apreciere(a) Subprefecturii. Domnul subprefectu după ce s-a încredințat de existența învoielii întărite prin hrissovu, după ce s-a încredințat de pricina cuprindirii a articulu(lu)lui 11 din învoială, citindu-le anumi, prin raportul său nr. 1577, cu toate aceste apoi se referă la legiurile din Manualul administrativ, vol. 1, pagina 169, și ceri dislegari de urmari // hrissovu. Eu aș crede că fără o legi spicieală anumi pentru asemeni târgușoare nu s-ar pute jigni câtu de puțin învoiala, pe lângă care apoi sunt datoriu a vă aduci la cunoștință ca să luați în considerație și înpregiurarea din acestu târgușoru fiind înființatu de mai mult dintre patentari de prin sate, acești locuitori nu prea întrebuint(e)adză pâine pentru alimentaria lor și pităria din târgușoru dată în antrepridză întinde

speculația ei mai mult în covrigi și colăcei decât în pă(i)ne. Dacă s-ar da libertate jidovului ivit cu asemenea cerire, negreșitu că s-ar faci concurență pitării și atunci folosulu prop(r)ietății din antripridză s-ar reduce sau s-ar nimicnici cu totul. De aceea vă rog, Domnule Prefectu, ca luându în considerație adivăratile cercomstanții după care acestu târgușoru s-a înființatu, luându în considerație condiții stipulate și întărite cuhrisovu, precum și în particular, luându în considerație situația locuitorilor lui în privința alimentării, să binevoiți a reveni asupra lucrărilor urmati și a li da marșa cuvenită pentru a nu se jigni dreptățile prop(r)ietății din jignirea cărora negreșitu pot să vie a suferi o simțătoare pagubă. Cu această ocadzie vă reno(i)escu expresiunile considerației ci vă conservu. Petre Anastasiu 1865, iuni(e) 26, Tecuci, SJAN-GL., fond Prefectura Tecuci, 97/1865, f. 5-6, original. În anul 1851 august 5, (Ivești) postelnicul Panaite Balș comunică Isprăvniceii Tecuciului datele la care se vor ține iarmaroacele în târgul Ivești. Cătră cinstita Isprăvnicie de Tecuci La adresa cinstitei Isprăvnicii supt nr. 6078, am cinste(a) a răspunde că zăo(a) de târg o vroesc a statornici <în ziua de> luni, iar iarmaro(a)jile de piste an vroesc a face 12 și anume la: 1 ghenar, 30 ghenar, 25 martie, 21 mai, 23 april(ie), 29 iunii, 20 iulii, 15 august, 14 septemvri(e), 14 octomvri(e), 8 noemvri(e) și 6 dechemvrie. Iată și (documentul este distrus) și să cere spre a înainta lucrare(a) cuvenită. 1851, august 5 Panait Balș, SJAN-GL., fond Prefectura Tecuci, 121/1851, original. În anul 1856 octombrie 26, din Iași, Departamentul de Finanțe al Moldovei comunică Isprăvniceii Tecuciului acordul său asupra ținerii zilelor de târg și a 12 iarmaroace pe moșia Ivești a postelnicului Panaite Balș. Departamentul de Finanțe, Secția a III-a Nr. 8530. Anul 1856, luna oct(ombrie) 26 zile, Iașii Administrației de Tecuci se însoțește pe lângă această Administrație întocmai copia actului cu nr. 69 slobozit de post(elnicul) Panaite Balș pentru ținerea de târg, cu zi de târg odată pe săptămână și douăsprezece iarmaroaci pe anu la moșia d(umi)s(ale) Ioveștii din acest district și întăritoriu condițiilor cu care d(umnea)lui s-au învoit (documentul este distrus) șazătoriu în zisul târg. Și să scrie ca să slujească prin publicație în (satele) ținutului spre știința tuturor acelor ce ar voi a să (documentul este distrus) vânzare la numita moșie în zilele însemnate. (Ss indescifrabil), SJAN-GL, fond Prefectura Tecuci, 125/1851, original. În 1853 iunie 7, se dă Comunicatul Judecătoreiei Tecuci în legătură cu stălpirea moșiei Iveștii a postelnicului Panaite Balș. Judecătoria ținutului Tecuci Postelnicul Panaite Balș ceruse a i se întări statornic actul prin care a cumpărat de la d(umnealui) aga Petrachi Ciucă niște părți <de> pământ din hotarul moșiei Ioveștii de la ținutul Tecuciu... Stălpirea (moșiei din satul Blăjerei) făcută de asesorul Judecătoreiei Scarlat Motaș. // ...Scarlat Motaș: M-am lămurit că tot hotarul moșiei Ioveștii au fost întrupat de 6 bătrâni și anume: Dărdală, Mihălașcu, Avram, Hemei, Feștilă și Flore(a) și fiecare bătrân compozat din 141 st(ânjenii). FOM, XXI, nr. 45, 7 iunie 1853, p. 1, 2.

¹¹² **Gerul** top. pers. I. Hidron. (Cu ent. subînțeles) **Afluent stâng al pâ râului Bârlădel** (bazinul inferior al r. Siret), **în amonte de s. Vameșul, com. Piscul**, j. Galați. DRH, A, VI, 8 (a. 1547). ◇ În sint.: **Valea Gerului** Cat. Mold. IV, 103 (a. 1679), Stoide–Stahiescu, M. 20 (a. 1796) sau, cu schimb. de ent., **Apa Gerului** Cat. Mold. V, 81 (a. 1704), **Râul Gerului** DRH, A, XIX, 203 (a. 1627, după slv.), **Pârâul Gerului** Arh. Buc. PL. 31 (a. 1818), **Atlas Mold.** (a. 1895), **Matca Gerului** MDG, III, 500/3 (a. 1900). ◇ Cu determ. la nom.: **Pârâul Gerul** Demerescu-Vergu, C. 5 (a. 1909). Semicalcuri: rus. Cserul R[eka] TTRM, I4, 101/1 (cca 1773) sau Dțerul R[eka] ib. (a. 1769); lat. Dzerul F[luvius] ib. (cca 1716). I. Hidron. (În sint. **Obârșia Gerului**) Partea dinspre izv. a p. Gerul. DRH, A, II, 225 (a. 1468, după slv.). ◇ Cu ent. la pl.: **Obârșiile Gerului** ib. I, 397 (a. 1488, după slv.). ◇ Cu schimb. de ent.: **Fundul Gerului** Atlas Mold. (a. 1895). Hidron. (În sint. **Gura Gerului**) Partea de la vărsare a p. Gerul. DRH, A, I, 357 (a. 1496, după slv.), ib. XXIII, 615 (a. 1636). ◇ Prin expansiunea sint.: **Gura Văii Gerului** Mihăilescu, D.C. 250 (a. 1966). Pedion. (În sint. **Șesul Gerului**) Șes pe ambele părți ale cursului mijlociu al p. Gerul. Demerescu-Vergu, C. 5 (a. 1909). ◇ Cu determ. La nom.: **Șesul Gerul** Atlas Mold. (a. 1895). Fiton. (În sint. **Lunca Gerului**) Luncă pe cursul inferior al p. Gerul. Atlas Mold.. (a. 1895). Oicon. (Cu ent. sat subînțeles) **Gerul** (At. ca moșie la 1812: TTRM, I1, 461/2.) Fost s. lângă s. Călmățui, com. Grivița, j.

Galați. ◇ În sint.: Poșta Gerului ib. (a. 1839). ◇ Cu determ. la nom.: **Poșta Gerul** ib. (a. 1840). ◇ Cu schimb. de ent.: **Moșia Gerul** ib. (a. 1859), desemnând s. Oicon. (În sint. **Odaia Gerului**) **Fostă localit. pe p. Gerul, la V de s. Slobozia Conachi, com. Slobozia Conachi,** j. Galați. TTRM, II, 786/2 (a. 1892). Hidron. și +oicon. (În sint.) **Fântâna Gerului (At. ca moșie la 1775 și ca s. la 1876:** TTRM, II, 413/1.) **Fostă fântână la E de p. Gerul și la V de s. Pechea, com. Pechea,** j. Galați; format în vecinătatea acestei fântâni; (vechi) Rediul. ◇ Într-o cvasi-definiție: „satul Fântâna, care este pe Gerul” DRH, A, XXI, 463 (a. 1633, slv.). ◇ În perifr.: Fântâna de pe Ger TTRM, II, 413/1 (a. 1859). ◇ Cu elipsa ent.: Gerul ib. (a. 1854). ◇ Cu elipsa determ., în sint.: Fântâna Mare ib. (a. 1858). ◇ Cu ent. în funcție oicon.: Fântâna ib. (a. 1838). Hidron. (În der. dim., prin variație tematică) **Gerușița. Confl. st. al p. Gerul (numit și Pârâul Mândra sau Valea Mândrești),** în opoz. privat. cu acesta. Atlas Cad. II, 195 (a. 1964). ◇ În sint.: **Valea Gerușiței** Brezeanu-Munteanu, 30 (a. 1972). + Oicon. (În der. patrimoniu) Gerenii [At. la 1594: DIR, A, XVI-IV, 104.] **Fost s. la confl. p. Bârlădel cu p. Gerul, lângă s. Vameșul.** Scrise și: (7) **Fântâna de pe Ger** TTRM, II, 413/1 (a. 1859); Fântâna Gerului ib.(a.1851). Etim.: n. pers. (at. în vechile doc. munt. și mold. CDO, 282) în funcție topon. (I) sau cu suf. col. -eni (9). S-a încercat expl. acestui hidron. printr-o calitate fizico-geografică: Valea Gerului „este deschisă în lung pe o distanță de aproximativ 40 km, aici se formează curenți de aer rece, de unde a primit și numele. Pe această vale, locuitorii comunei (Costache Negri) nici vara nu înnoptează fără îmbrăcăminte mai groasă când merg cu animalele la pășunat” (I.L. Mehedinți, M. 13). Însă cercetările au dovedit că nici temperatura apei, nici fenomenele specifice pe timp de iarnă nu diferențiază Gerul de alte pâraie din zona Colinelor Covurluiului (Geacu, C. 121-123) (Micul_dictionar_toponimic_al_Moldovei_structural_si_etimologic_autors_Dragos_Moldovanu_Daniela_Butnaru_Dinu_Moscal_Ana-Maria_Prisacaru_Vlad_Cojocaru_Iasi_Editura_Alexandru_Ioan_Cuza_2014/links/5cbb83f3a6fdcc1d49a3dd65/Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei-structural-si-etimologic-autors-Dragos-Moldovanu-Daniela_Butnaru_-Dinu-Moscal-Ana-Maria-Prisacaru_-Vlad-Cojocaru-Iasi-Editura-Alexandru-Ioan-Cuza-2014.pdf). Se păstrează Cartea prin care Constantin Dimitrie Moruzi vv., domnul Moldovei, întărește lui Sandu biv vătaf, stăpânirea unei părți de moșie din satul Gerenii, din ținutul Tecuci; 1780 noiembrie 15, BAR, Doc. Ist. XCIX/35; Hrisov prin care Constantin Cantemir vv., domnul Moldovei, volnicește pe Mărdarie fost pârălab și pe Golăi fost vătaf, să cheme la judecată în Divan pe Ioniță pârălab, pentru moșia din Tălăbești; 1687/7196 decembrie 1, Iași, BAR, Doc. Ist. XCIX/187; Cartea lui Ioan Sandu Sturza vv., domnul Moldovei, dată la jalba banului Manolache Coroi, prin care orânduiește pe Costandin Catargiu biv vel logofăt, să aleagă niște pietre de hotar ale moșiei Mirăești; 1827 aprilie 30, BAR, Doc. Ist. XCIX/63.

¹¹³ Există din 1776 mai 24 un Izvod de zapisele unor moșii din ținutul Tecuciului: Liești, Movileni, Crângenii, Fântâna Gerului, Șerbănești, precum și din alte ținuturi. BAR-Buc., col. DI, CII/1, original.

Din 1779 iunie 25 este Zapisul mai multor răzeși prin care mărturisesc că moșiile Crângenii, Movilenii, Fântâna Gerului, Cudalbii și Lieștii sunt drepte ale pităresei Ilincăi. Adică noi oameni răzeși, cari mai gios ne-am pus numele, dat-am această mărturie a noastră la mână dumisale giupănesii Ilincăi pit(ăreasa) precum știm că de când ținem noi minte am apucat stăpânindu pe dumneai pităreasa aceste moșii, anume Crângenii și Movilenii și Fântâna Gerului și Cudalbii și Lieștii care aceste moșii i-s drepte a dumisale alese despre alți răzăși și le stăpânește fără de nicio pricină și după cum știm noi răzășii că nu are amestec cu alții. Așa mărturisim cu suflelele noastre înainte(a) lui Dumnezeu și înainte(a) giudecății fiindcă noi săntem răzăși pe lângă moșiile dumisale și stăpănim între-alte hotare, iar moșiile dumisale pit(ăresei) sântu alese și hotărâte despre alții. Și pentru adeverință am dat această mărturie a noastră în care ne-am pus degetile neștiind carte. 1779, iuni(i) 25 d(ni). Eu Ene Samoil răzeș, mart(or) <a.d.>; eu Panaite Toia mart(or) <a.d.>; Eu Toader

4. Ocolul Târgului: Slobozia Olarului¹¹⁴, Cucorăştii¹¹⁵, Nămoloasa¹¹⁶, Străinii de la Târgul Tecuciului¹¹⁷, Cociia¹¹⁸, Munteni¹¹⁹, Malurile¹²⁰, Curpănoaia¹²¹,

Hilohie răzeş, mart(or) <a.d.>; eu Manta răzăş mart(or) <a.d.>; Eu Micula răzeş, mart(or) <a.d.>; eu popa Chirilă răzeş, mart(or), ş-am scris şi mărturie(a). //Mărturie(a) oamenilor răzăşi pentru moşiile ci sânt la țin(u)t(ul) Tecuciului. (1)789, iuni(e) 25. BAR-Buc., col. DI, XXXII/99, original. Din 1779 iunie 29 este Zapisul lui Panaite sânt Toia împreună cu fraţii lui prin care vând lui Şerban, fiul pitarului Apostol, toată partea de moşie din Crângenii. BAR-Buc., col. DI, XXX/86, original.

¹¹⁴ La 26 iunie 1774 în Ocolul Târgului era satul **Slobozia**. Toată suma caselor: 54. Scădere rufeturi, însă 14: 1 vornic, 1 vătăman, 1 păscar (pescar – n. n.) isprăvnicesc, 11 văduve. Rămân birnici 40. **Birnici:** Dediul sin (fiu) Duca, Stoian, sârbul, Voicul, sârbul, Tudori sin Opria, Costandin sin Tudora, Nenciul, cioban, Dumitru Calmari, Stan Vlăduţă, Dumitru Tutuca, Tudori Tutuca, Gheorghe Crăstez, Tudosii, răilian, Ilii Tutuca, Vlad Cârlan, Ştefan sin Tudosii, Ştefan sin Năstasii, Neculaiu, cumnat lui Ştefan, Ene, holtei cu mamă, Dumitraşcu, cioban, Pavăl sin Miron, Niagu sin Grigoraş, Uncheş Iancul, Radu sin Iancul, **Draghia zet (al) vornicului**, Negoită brat (frate) lui, Vasili, holtei cu mamă, Voicul sin Iancul, Costandin sin Tutuca, Cernica, vâcar, Drăgan, ce a fost scutelnic dumisale **spătarului Conachi**, Niagul Mărtac, Constandin, Dumitraşcu, Petria, holtei cu mamă, Lupul Băban, ce a fost birnic la Fundeni, **Manolachi Mirăuţă, ce a fost poştas**, Tudori, tij (la fel), Eni, bejenar, Eni a Huzunului, tij, Vlad brat (frate) Negoită. **Rufeturi: Eni, vornic**, Niagul, vătăman, Ioana, văduvă, Măriuţa, văduvă, Tudora, văduvă, Niaga, văduvă, Dobra, babă văduvă, Tudora, babă văduvă, In (altă) Tudora, văduvă, Baba Dumitra, văduvă, **Vasili, pescar isprăvnicesc**, Maria, văduvă, In (altă) Maria, văduvă, Nastasia, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chişinău 1975, p. 555, 556).

¹¹⁵ La 26 iunie 1774 în Ocolul Târgului era satul **Cucorăştii**. Toată suma caselor: 36. Scădere rufeturi, însă 6: 1 vornic, 1 vătăman, 1 călăraş căpitănesc, 3 văduve. Rămân birnici 30. **Birnici:** Ioniţă Udria, Hristia sin (fiu) Lupul, Gheorghită sin Ioana, Anghel sin Iordachi, Trifan sin Stoian, Radu sin Lupul, Albul sin Toader, Ilii sin Mihaiu, Grigori sin Hriste, Ion, morar, Andreiu Morancia, Costandin sin Tudor, Iancul sin Costandin, Neculaiu Toboş, Dumitru Toboş, Nistor, ciubotar, Vasili Stărpul, Toader Cană, Postolachi Simion, Savin sin babii Tudosii, Andreiu brat (frate) Sava, Sandul, vâcar, Dragul brat Sandul, Costandin Toboş, văduvoi, Vasili sin Iancul, Lupul sin Iancul, Vasili sin Andreiu, Gheorghe Udria, ce a fost scutelnic al dumisale **paharnicului Ştefan Costandache**, Vasili zet (al) Udrii, ce a fost scutelnic al dumisale **spătarului Gheorghe Costandache**, Stanciul sin Costandache. **Rufeturi: Rusăn, vornic**, Vasili, vătăman, **Gheorghită Cană, călăraş căpitănesc**, Despa, văduvă, Baba Ilinca, văduvă, Stanca, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chişinău 1975, p. 556).

¹¹⁶ **Gîrleşti**, pe Siret. **A fost pe teritoriul comunei Nămoloasa**. La 3 iunie 1704, într-o hotarnică făcută de clucerul Zborea se spune că satul este „pe malul Siretelului, la hotarul muntenesc” (ASB, Doc. ist., MC1V/23). C. Conachi, care-a stăpânit satul, a notat că este „dispre răsărit şi dispre apus de apa Săretilui pe din gios de Fundeni până în Sireţel, hotaru Valahiei (Kirileanu, Testamentul, 621). Menţionat la 15 iulie 1448 (DRH. A, I, 397-398). Toponimul era folosit şi la 29 noiembrie 1843 (ASI, Tr. 1316, op. 1488, dos. 215, f. 18). Iordan a afirmat, că toponimul are „mai degrabă semnificaţie antroponimică” (Top., 68). În sprijinul acestei observaţii cităm **documentul din 12 aprilie 1628, când la Fîntînilele, în vecinătate, erau un bărbat şi o femeie cu numele de Gîrle** (DRH., A, XIX, 468). Vezi şi DOR, 284. (Paul V. Păltănea, Din toponimia judeţului Galaţi. Nume dispărute din bazinul Bârladului şi Siretului IV, p. 62). La 26 iunie 1774 în Ocolul Târgului era satul **Nămăloasa**. Toată suma caselor: 65. Scădere rufeturi, însă 4: 1 vornic, 1 vătăman, 1 mazel, 1 nevolnic. Rămân birnici 61. **Anume poştasii:** Uncheş Stoian, Hriste Chicoră, Mania Chicoră, Lupul sin (fiu) Stoian, Stoian, cheptănar, Mihaiu sin Stoica, Danu, Ion Vişan, Vicol, Stroe, Vasile sin Negria, Marin sin Negria, Micul, Gheorghe sin Micul, Drăghici

Laptiacru, Stan sin Laptiacru, Toader sin Lupul, Ion sin baba Stanca, Ion Leșânatul, Neculai sin Drăgan, Stoian Surdul, Săvastrii, Iliei Rață, Radu Rață, Dragul Rață, Vintilă sin Zaharia, Dima sin Zaharia, Costandin, crâșmar, Dragii sin Negrii, Stan Colibă, Apostol Colibă, Niagul Colibă, Ștefan Mohora, Costandin Lefter, Bogdan Călmașul, Sănca sin Șerban, Stanciul Gămalțu, Toader Gămalțu, Toader Soltan, Ion Soltan, Simion Soltan, Iliei Tecucian, Dumitru Benichii, Stanciul Roșiorul, Radu Benichii, Ștefan Benichii, Neculai Negria, Iliei sin Negria, Stănilă Caracudă, Iliei, argatul, Stoian, crâșmar, Toader Benichii, Niacșul Onică, Grigori sin Brătuliasii, Tudosi zet (al) Copaciu, Marcu, Dragomir Copaciu, Dumitru, vâcar, Ștefan Onică, Ion Bobreă, Vasile Lungul.

Rufeturi: **Datcu, vornic**, Postolachi, vătămanm **Costandin Slivnian, mazil**, Grigori, nevolnic (P.G. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 556, 557). La 1648/7156) iun. 15, Suceava, - Vasile vv întărește lui Parthenie patriarh de Constantinopol, ocine în satele Tomcești, Popi, Răflești și Popeni, din țin. Tecuci, Gereni și Iujdeleni, din țin. Covurlui și o parte din Huzum, în apropierea satului Șivița, cu vaduri de mori în Bârlad și cu bălți de pește, cumpărate de la unchiul său Condrea vameșul. Uric de la Radu Mihnea voievod, scrie Dumitrașco - (m-rea Precista Răducanu). - Arhivele Statului, Catalogul documentelor moldovenești vol. II, pag. 395, nr. 20-24.

¹¹⁷ Satul dispărut **Donceiul**. A fost, probabil, **între satul Furceni, com. Cosmești și orașul Tecuci**, căci este amintit într-o hotarnică a satului **Mărcești** (Iași, 7 Octombrie 7169. Ștefan-Vodă, pentru «Creața și Zamfira și Alexandra, surorile răpăosatulul Iorgăi ci-au fostu Postelnicu-Mare», care-și împart moșiile lui. Greața iea Lăteanii (Neamț), Drăgușeanii (Hotin), Florințoaia (Iași), parte din Ciurești (ibid.) «și treidzăci și șease de pași îmi frunte dinu satu Oncianii» (Tecuciu) și un vad de moară în Putna și două fâlcii de vie la Iași și trei la Cotnari. Alixandra Stolniceasa iea: Plopianii (Suceava), Măncanii (Putna), Colocușca (Hotin), Cernila (Soroca), jumătate de Bîrlădeani (Putna), vad de moară, două fâlcii de vie la Iași, trei la Cotnari. Zamfira iea: Mieanca (Dorohoiu), Drăgușeanii (ibid.), Ternaucă (Soroca), Găureanii (Iași), **jumătate de Mărcești (Tecuciu)**, vad de moară în Putna, două fâlcii de vie la Iași, trei la Cotnari. întărire. Iscălitură. -ScrieStratul Rugină.”- Nicolae Iorga, Lucruri noi găsite în Basarabia, în Revista Istorică, Anul al VI-lea, n-le 3-6. April-Iunie 1920, p.77). **Menționat la 6 iulie 1637 sub forma „hotarul Donceiul” (Doc. tec., 1,16). A dispărut în a doua jumătate a secolului al XVII-lea.** Numele e format de la antroponimul Donce (DOR, 14 și Paul V. Păltănea, Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului IV, p. 446). La 26 iunie 1774 în Ocolul Târgului era satul **Străinii de la Târgul Tecuciului**. Toată suma caselor: 223. Scădere rufeturi 52: 14 armeni cu darea lor la Ocnă, 1 călăraș, 12 nevolnici, 5 popi, diaconi, 9 țigani, 5 văduve, 3 lumânărari, 3 slugi. Rămân birnici 171. **Birnicii:** Ion, crâșmar, Costandin, tăbăcar, gălățean, Gheorghie, rachier, grec, Cozma, rachier, grec., Stănilă, ciubotar, Anton, blănar, muntean, Gheorghii Hope, blănar, Costandin a Păunii, văduvoi, Costantin, craiovean, neguțător, Sava, blănar, Dobre, brașoveanm Ion, crâșmar al dumisale **stolnicului Negre**, Neculai, croitor ce s-a răspuns de la Puțeni, Lupul, crâșmar la Crivăț, Stoian, crâșmar la dumisale **paharnicul Costandache, Stanciul, brăgariul**, Grigori, crâșmar la **căpitanul Ion Stenghe**, Ianoli, grec, Radu, ciubotar, Manoli, grec, Niagu, cârciumar dumisale **banului Bogdan, Vasile, ce a fost lumânărar isprăvnicesc**, Ion, cârciumar lui Cărașăl, Toderașcu, gălățean, Panaiti, blănar, Stan, vâcar, holtei cu mamă, Mihai Știrbul, croitor, Grigoraș, ce s-a răspuns dumisale **spătarului Conachi**, Toader, brat ego (fratele lui), tij (la fel), Frangule, blănar, gălățean, Ion, marchitan, Gheorghii, sârbul, socrul lui Ivan, Ichim, cârciumar la Sâmbion, arman, Neculai, ciubotar, Gheorghii, gălățean, cârciumar, Lupul Crucian, Ion, casapu, Ion, cârciumar lui Ștefan Ghilțu, Stavărache, grec, cârciumar, Costantin, grec, vutcar, Manoli, grec, nepot lui, Niță, crâșmar la Hope, Radu, blănar, Dumitrașcu, croitor, Mesailă, blănar, Dumitru, croitor din Focșani, Constantin, cojocar din Lozova, Gheorghii, Giurgiu, bărbier, Gheorghii, brașovean, Alecsandru, holtei, calfă la Dumitru din Movilău, Costantin, calfă lui Gheorghii, blănar, Zanfir, blănar, Iordache, abager, Gheorghiiță, calfă Badiului, Ifteni zet (al) Savii, Ioniță, blănar,

holtei, Ioniță, calfă lui Alecsandru, Costantin Corpan, blănar, Costantin, blănar, Gavril Guzlă, holtei, Ion Caracudă, crâșmar vătafului Costandin, **Dumitru, șerbegiu**, Manoli, conduragiu, Vasili, sârgăgiu, Ioniță, bărbier de la București, Petre sin Mitrii, Andreiu, bărbier, Ivan Prostu, Ivan din Focșani, Sava, plăcintariu, Costia, holtei, Neculaiu, brăilean, Neculaiu, gălățean, Toader Liciu, crâșmar la Tănasă arnăut, Costandin, mătăsar din București, Grigori, holtei cu mamă, Stan, cârciumar lui Ghelțu, Ursul, holtei, furmagiu, Grigori, holtei din Prival, Ion sin Mogoș, cârciumar dumisale stolnicului Negre, Mareș, cârciumar, Andonii, cizmar, Necula, grec, Hâncul, dulgher, Vasili din Fundeni, Costia, Radu, cârciumar al vătafului Grigoraș, Tănasă, arnăut, Dan, cârciumar al vătafului Costandin, Drăghici, cârciumar, Barbul, sârbul, Mateiu sin Belegoiu, Negoită Scoartă, cârciumar, Ștefan, croitor, holtei, Apostol sin Ion, holtei, cârciumar, Radu, gălățean, Dănilă Druță, Toader, grec, Toma Micul, Cozma Liță, Ioniță, cârciumar Movilii, Neculai, Vasile, ciobotar, Lupul, focșănean, Ioniță, conduragiu, Năstasii, sârbul, Toader, cârciumar, Gheorghii sin Nedelcu, Necula, gălățean, Hristia, dulgher, Vasili Radul, Niacșu, Dumitrașcu, Niagul, holtei, Stan Trifănoaei, Sava, dulgher, Eni, ciubotar, Dima, curărar, Dumitrașcu, cârciumar al dumisale **banului Bogdan**, Ion, blănar, Vlad, casapu, Ion Făinără, Costandin, văduvoi, Irimia, bejenar, Toader, holtei, Mitria, gălățean, Stancul, om străin, Petrea, pitariu, Dumitrașcu Goroveiu, Ioniță Vraghii, Măteiu Caoa, Manoli, grec, cumnat lui Măteiu, Hristia, plăcintar, Ioniță Gâtlan, Anghel, mătăsar, Ion, bejenar, Opria, Petcu, ciubotar, Costandin, cârciumar, Ștefan, Mihăilă, holtei cu mamă, Manta, dulgher, Vasile Răzacu, Dragomir, holtei cu mamă, Niță, Radu, bejenar, Mihălachi, croitor, Anghel, grecu, Toma, ciubotar, **Uncheș Ionașcu, ce a fost călăraș căpitănesc**, Necula, sâmilian, Toma, Stan Meșină, Sava, Ion a lui Dumitrașcu Goroveiu, Stan, nepot vornicului Mihalicii, Postolache brat (frate) Postolache, Ioniță Mitrioae, Ioniță, corăbier, Toma nepot Sandului, Stanu, Ștefan, Gheorghii, Isacu, jidov, Lupul, jidov, Avram Leib, jidov, Iancul sin Isac, jidov, Drăghici, Lazur, Ion, cârciumar lui Costandin stegar, Ștefan, hârtier. **Rufeturi:** Ivan, arman, Vârtan, arman, Hagi Agop, arman, Grigoraș Vârtan, arman, Ștefan Vârtan, arman, Neculai Budan, arman, Simion Grigorii, arman, Simion Lazor, arman, Gheorghii sin Ivan, arman, Bogdisar, arman cu șederea la Iași, Hagi Iliăș, arman, Petria, holtei, arman, Bogdan Zaharia, arman, Gheorghii, arman, **Ilii Buzdugan, călăraș căpitănesc**, Gheorghii Buzdugan, nevolnic, Popa Apostol, Popa Radul, Popa Neculaiu, Diaconul Grigorii, Popa Grigorii, Tudor, țiganul, Maria Pazargedinița, văduvă, Dumitra, văduvă. Gheorghii, țigan, spoitor, Stancul, țigan, herar, Necula Ciolac, nevolnic, **Costantin, țigan, herar, Costantin, lumânărar isprăvnicesc, Stan, cârciumar, lumânărar isprăvnicesc**, Toader, țigan, Lupa, văduvă, Gafița, femeia lui Costantin volintiriu, văduvă, **Vasile, lumânărar isprăvnicesc**, Gheorghii, mătăsar, nevolnic, Stanciul, țigan, herar, Ioniță, țigan, Vișan, cobzar, țigan, Gheorghii Țărul, țigan, Gheorghii Pleșcan, sluga dumisale **postelnicului Dia**, Ion, vizitiu a dumisale ceașului Costache, Toader, bărbieriul, sluga **spătarului Gheorghii Costandache**, Iftimii, nevolnic, Vasili, podar, nevolnic, Stănilav, nevolnic, Baba Nastasia, văduvă, Andrii, nevolnic, Nedelcu, văcar, nevolnic, Manole Prutian, nevolnic, Andrei, harabagiu, nevolnic, Manole Prutian, nevolnic (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 557-560).

¹¹⁸ La 26 iunie 1774 în Ocolul Târgului era satul **Cocia**. Toată suma caselor: 27. Scădere rufeturi, însă 2: 1 vornic, 1 vătăman. Rămân birnici 25. **Birnici:** Vasili Buti, Grigori Putricia, Andronachi zet (al) pâslar, Voicu sin (fiu) pâslar, Vasile, pâslar, Stoica Boubătrân, Vlad Țuguia, Toader Bălăuță, Ion Gâlcă, Gheorghii Lungul, Ilii brat (frate) Gheorghii, Neculai sin (fiu) Stanca, Sarafim sin Tudosii, Ion Băcul, Mihai, holtei cu mamă, Duminică, holtei cu mamă, Vlad Corcotă, Mihai zet (al) Crâstina, Stancul brat (frate) lui, Neculai Negru, Ștefan, rotar, Ion brat lui, holtei cu mamă, Vasili Lungul, Mihalcia, bejenar, Dumitru Ghimuș. **Rufeturi:** **vornicul Mircia**, Tudosii sin Băcul, vătăman (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 560).

¹¹⁹ **Bosîncești, Bosănești. A fost pe ambele maluri ale Bârladului, pe teritoriul com. Munteni.** Menționat la 15 martie 1661 (ASB, Doc. ist., CCLXXX/4). V. Bogrea a explicat toponimele

Scăueni¹²², Slobozia Focșăi¹²³, Braniștea¹²⁴, Târgu Tecuciu Vechiu¹²⁵, Ruptura¹²⁶, Odaia de Bellic¹²⁷, Matca¹²⁸, Ochișăștii¹²⁹, Blăneasa¹³⁰, Țărăneștii¹³¹, Fundenii de Sus¹³², Slobozia Nouă¹³³.

Bosancea și Bosinceni prin onomasticul Bosnea, „bosniac” (AIIN, I, 384). Iorgu Iordan are rezerve asupra derivării lui Bosinceni din tema Bosn (Top., 268). Numele satului este sigur în legătură euonomaticul Bosanciu (DOR, 211). În satul vecin, Blănești, exista, la 12 martie 1631, Bosanciu Berilă (CDM, II, nr. 647). Toponimul era folosit și la 24 iulie 1762 („Uricariul”, XVII, 151-156; Antonovici, Doc. III, 274-276, BAR). **Satul Giulești, pe Bârlad. A fost la sud de satul Țigănești, comuna Munteni, lângă Dealul Tecucel și satul Ochișești**, după cum se precizează într-un document din 10 noiembrie 1799 (Doc. tec., II, 55). Este menționat la 10 iulie 1599, dar satul exista din vremea domniei lui Ștefan cel Mare (DIR, XVI, A, IV, 263-264, în text Juleștii). Într-o tălmăcire din 20 ianuarie 1761 a unui document scris după 10 iulie 1599, numele are forma Giulești (DIR, XVI, A, IV, 264-265). **La 16 aprilie 1617 numele satului este transcris Juliștii** (idem, XVII, A, IV, 116). Pentru trecerea lui gânj, vezi Rosetti, Istoria, 378, 381. Numele satului de la un Giulea-Jalea (DOR, 90). În documentul amintit mai sus, din 10 noiembrie 1799, numele satului este redat sub forma: „hotarul Giurgeștilor” (Paul V. Păltânea, Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului III).

¹²⁰ La 26 iunie 1774 în Ocolul Târgului era satul **Malurile**. Toată suma caselor: 86. Scădere rufeturi, însă 10: 1 vornic, 1 vătăman, 3 preoți, diaconi, 4 nevolnici, 1 lumânărar isprăvnicesc. Rămân birnici 76. **Birnici:** Stan Ciocănilă, Radu Mușat, Petria Bordeiu, orbu, Milica, ce a fost scutelnic dumsale **băneșii Mariei Dumitrăchioai**, Sandul sin (fiu) Dumitrașcul, Neculaiu brat (frate) lui, Ștefan Mulțai, Iancul Mulțai, Simion a Mihăileșii, Istrati Tigheș, Toader, văduvoiu, Tănăsă Ignat, Ion al popii, Toader Draghii, Șerban Răricer, Ion Negru, Apostol Bălan, Marin Cormaș, Voine sin Panaite, Ioniță, holtei cu mamă, Radu Mustiață, văduvoi, Vasili Ignat, Stoica Mulțai, Iamandi Bilia, Dima Săcară, văduvoi, Loghin Chiosa, Sima Ciocănel, Ion a Crâștii, Ion Chiosa, Andrei sin Chiosa, Ion Mihăiașei, Costandin Cranga, Savin Costandachi, Toader Răricer, Radu Răricer, Dragomir Melinti, Ion Răricer, Chiriac Mohor, Vasili sin Chiriac, Ștefan sin Chiriac, Eni sin baba Stana, Mihaie, căprar, Ion sin Negoită, Negoia Dorungă, Stoian sin Andronachi, Ștefan sin Rață, Neculaiu Căceiu, Radu, cioban, Iftimii, olar, Dumitru Caraganța, Stan Săracu, Ioniță Lelica, **Necoară brat (frate) vornic**, Grigori Mutul, Vasili Mutul, Vasili Ciolan, Vlad Mutul, Stan Mutul, Ion Mutul, Lupașcu, dulgher, Dragul Chinezi, Mihalcia Mușat, **Dragu ce a fost vornic**, Sava sin lui, Costandin Postolache, Gligori sin Nechita, Tudosii, văduvoiu, Ștefan Hărlău, Vasilachi Mutul, Badiul Turturică, Dumitru, cojocar, Gheuca brat lui, Dan, bejenar, Costandin, văcar, Strif Mustiață. **Rufeturi:** Costandin, vătăman, Popa Costandin, In (alt) popa Costandin, Diacon Hriste, Pavăl Orbul, nevolnic, **Petria, lumânărar isprăvnicesc**, Gheorghe Ciochină, nevolnic, Nedelcu Ciochină, nevolnic, Neculai, rachier, nevolnic, **Ioniță, vornic** (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 560, 561).

¹²¹ La 26 iunie 1774 în Ocolul Târgului era satul **Curpănoaia**. Toată suma caselor: 25. Scădere rufeturi, însă 4: 1 vornic, 1 văduvă, 2 nevolnici. Rămân birnici 21. **Birnici:** Radu, muntean, Micul sin (fiu) Chirilă, Stoica Corne, Lupul sin Guțul, Anton sin Guțul, Stoica sin Gheorghe, cu tată-său nevolnic, Pavăl, crav, Preda Hărlău, Gheorghe sin Părvul, Ioniță Zanfiroiul, Ene Unsuros, Stoica Zanfiroiul, Ion Mohora, Preda Unsuros, Ștefan Anton, Neculaiu Paraschiv, Tănăsă Mărza, Dumbră, cărciumar, Petru, ce a fost birnic la Fundeni, Todorancia, holtei cu mamă, ce a fost scutelnic al **spătarului Costandachi**, Neculai, Răilian. **Rufeturi:** **Mușat, vornic**, Maria, văduvă, Vasile, rachier, nevolnic, Necula, cioban, nevolnic (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 561).

¹²² La 26 iunie 1774 în Ocolul Târgului era satul **Scăueni**. Toată suma caselor: 35. Scădere rufeturi, însă 7: 1 vornic, 1 vătăman, 1 popă, 4 nevolnici. Rămân birnici 28. **Birnici:** Enachi Gâtlan, Năstasi

sin (fiu) Nica, Leontii, Mania sin lui, Ion, cioban, Grigoraș sin Voicul, Radu Afumat, Crăstian sin Afumat, Enachi Godia, Toader Horoboiu, Enachi Buric, Gheorghită Sărușița, Gheorghe Petrincia, Costandin, cioban, Micul sin lui, Anghel, cojocar, Nedelcu brat (frate) lui, Pavăl sin Coteț, ci tată-său, nevolnic, Ilie sin Coteț, Vasili Lazur, Neculai Goia, văduvoiu, Opria zet (al) Neculaiu, Grigori Urintoiu, Țăgău, văduvoiu, Ioniță, ciubotar, Anghel, holtei cu mamă, Ioniță, olar, bejenar, Enachi Vodă. **Rufeturi: Ion Rarinca, vornic**, Timoftei Sorin, vătăman, Nica Spânul, nevolnic, Toader, cojocar, nevolnic, Popa Stoica, Opria Afumat, nevolnic (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 561, 562).

¹²³ La 26 iunie 1774 în Ocolul Târgului era satul **Slobozia Focșei**. Toată suma caselor: 50. Scădere rufeturi, însă 5: 1 vornic, 1 vătăman, 1 lumânărar isprăvnicesc, 2 văduve. Rămân birnici 45. **Birnici:** Toader sin (fiu) Dărăban, Ion, holtei cu mamă, Costandin sin Saftii, Sandul sin Anița, holtei cu mamă, Zaharia zet (al) Dodoai, Ion sin căpitanului, Sandul, holtei cu mamă, Ursul Nebunele, Simion Căpitanul, Ștefan sin Cernat, Arion sin Jalobă, Vasili Nebunele, Vasili Tăbuș, Grigori Tărăță, Ioniță Bostănar, Mereuță sin Marin, Vișan sin Vasili, Ion zet (al) Chicoș, Dragomir sin Chicoș, Manolachi zel Cernat, Cernat sin Ștefăniță, Ivan, muntean, Zanfir Buiac, **Stănilă, ce a fost vornic**, Crăstia sin Stănilă, Ion Toader Tărăță, Sandul sin Stoian, Gheorghe cumnat lui Crivăț, Ion, vameș, Dragomir, vâcar, Radu Dobrițoi, Alecsandru Pocriș, Dumitrachi Palicar, Enachi Pocriș, Ioniță, holtei, Crăste Palicar, văduvoi, Costandin sin Duca, Șerban Bălan, Postolachi sin Vasilachi, Ioniță Bălan, Ioniță Iftemii, Nanu, bejenar, Sandul Tăbuș, Strătulat, holtei cu mamă, Vasilachi, holtei cu mamă. **Rufeturi: Vlad, vornic**, Ivan, vătăman, **Stan Pocriș, lumânărar isprăvnicesc**, Călina, văduvă, Soltana, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 562).

¹²⁴ La 26 iunie 1774 în Ocolul Târgului era satul **Braniștia**. Toată suma caselor: 45. Scădere rufeturi, însă 9: 1 vornic, 1 popă, 4 nevolnici, 3 văduve. Rămân birnici 36 poștași. **Poștași:** Alecsandru Meiroș, Tudorachi Onică, Grigori Meiroș, Ioniță Stărpul, Stanciul, muntean, Ioniță Hogilic, Chiriac Chitic, Neculai Arbănaș, Eni, păscar (pescar – n. n.), Costandin, păscar, Albul, muntean, Vasili Stoica, Vasili Obrejă, Alecsandru Meiroș, Neniul Velic, Neculai Băncilă, Vasilachi Chiriac, Neculai Obrejă, Toderășcu Sârghii, Andrei Obrejă, Lupul Meiroș, Ivan, moldovan, Ion Andronachi, Nechita Cotigă, Costandin Cotigă, Costandin Răul, Gheorghe, rotariul, Costandin Sârghii, Gheorghe Pohleul, Vasili Pârul zet (al) Nechita, Mania, moldovan, Stoica, socrul Manei, Sandul Chiriacu, Stan Vicol, muntean, Chiriță sin babei Aniței, Vasile Stogul. **Rufeturi: Ștefan Stogul, vornic**, Popa Năstasii, Ioana, văduvă, Mihăilă, nevolnic, Săvastrii, nevolnic, Ion Băncilă, nevolnic, Femeia lui Dan, gălățean, Uncheș Andronachi, nevolnic, Sandală, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, pp. 562, 563).

¹²⁵ La 26 iunie 1774 în Ocolul Târgului era **Târgul Tecuci Vechi**. Toată suma caselor: 42. Scădere rufeturi, însă 10: 1 vornic, 3 vădane, 2 poslușnici, 3 nevolnici, 1 popă. Rămân birnici 32. **Birnici:** Toader Chirvasii, Sandul Soltuz, Ion sin (fiu) Sandul, Toader Roșiorul, Vasile Meșcă, Vasile Tărăță, Neculai Tanu, Costadin Begherău, Ștefan Malahii, Alecsandru Malahii, Bogdan Dorusan, Gheorghe Cojocia, Tănăsă Avrămoae, Mihăilă Meleuță, Lupul Irimoai, Ioniță Alecsandru, holtei cu mamă, Ion, ciubotar, Ioniță Arhipu, Grigoraș Avrămoae, Panhiliu Voinia, Andrei Bașote, Ion Mereuți, Ioniță Malahii, Andrei, focșănean, Ioniță Bățarcă, Manolachi Uncheș, Donoșei Bașotă, Ștefan Durbaca, văduvoi, Negoită Gărlia, Ion Dârman, Ioniță Dârman, Vasilachi, ciubotar. **Rufeturi: Vornicul Toader Cojocia**, Nastasia, vădană, Baba Catrina, Ilinca, vădană, **Apostol Mutul, poslușnic al Episcopiei de Roman**, Gherman tij (la fel), Ion Dorosan, nevolnic, Socrul lui Apostol, nevolnic, Popa Neculai, arman, Barbul, nevolnic (P.G. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 563).

¹²⁶ La 26 iunie 1774 în Ocolul Târgului era satul **Ruptura**. Toată suma caselor: 36. Scădere rufeturi, însă 4: 3 nevolnici, 1 vâcar. Rămân birnici 32 călărași. **Călărași:** Ioniță Suliman, chihai, Damaschin, Ștefan Prosăi, Voicul Grade, Gheorghe Gane, Năstasii Frunză, Neculai Răducul,

Costandin Stănică, Vasili Procopii, Dumitru Procopii, Mihăilă Procopii, Neculai Melintii, Părvul Gania, Radul Gania, văduvoi, Niacșul, Gheorghi Dinul, Stan Gania, Toader Chefanii, Niagul, Vasili Chefanii, Dănpilă Chefanii, Stanciul, Radu Parfeni, Gheorghi Suleman ot (din) Durăști, Ion Melinti, Ștefan Pricopii, Radu Pricioroga, Vasili Pricioroga, Ion Bosuioc, Dobria Bosuioc, Ioniță Marin, Ștefan Melinti ot (din) Slobozia Focșei. **Rufeturi:** Costandin Bosuioc, nevolnic, Radu ot Torcești, nevolnic, Andreiu Gradia, nevolnic, Marin, vâcar (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 563, 564).

¹²⁷ La 26 iunie 1774 în Ocolul Târgului era satul **Odaia de Beilic**. Toată suma caselor: 51. Scădere rufeturi, însă 12: 2 văduve, 6 nevolnici, 3 păscari (pescari – n. n.), lumânărari isprăvnicești, 1 vâcar. Rămân birnici 39 călărași. **Călărași:** Neculaiu, chihăia, Dinul, Stanciul, muntean, Vasili Dicusară, Ștefan Ghidul, Șerban, Ion, chelar, Ionașcu, Vasili zet (al) Ghidul, Constandin Nechita, Alecsandrachi, Costandin, cojocar, Lupul Pazarghidian, Dobria Blaga, Ion Dorosan, Sandul, pușcaș, Ilii, cioban, Costantin, cioban, Ion Macoveiu, Ilii Mihălașcu, Ioniță Blaga, Gheorghi Popa, Grigorii Popa, Ion Dicusară, Apostol Veveriță, Ion Dobria ot (din) Hântăști, Stanciul Gheoca, Ion Blăguță, Mihaiu, rachier, Ștefăniță zet (al) Blagăi, Marin Ciomar, Radu Patrichi, Ion, cărăuș, Costandin Ghidul, Petria, spoitor ot Sârbi, Dănilă, Zanfîr. **Rufeturi:** Slatina, văduvă, Cozmina, văduvă, Postolachi, nevolnic, **Sârghii, lumânărar isprăvnicesc, Iftemii, lumânărar isprăvnicesc**, Ion, vâcar, Neculai, vătăman, nevolnic la Buciumeni, Dumitru, nevolnic, Mihaiu sin Stanciul, nevolnic, Ursul Dorosan, nevolnic, Andreiu Bâha, nevolnic, **Nedelcu, lumânărar isprăvnicesc** (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 564, 565).

¹²⁸ La 26 iunie 1774 în Ocolul Târgului era satul **Matca**. Toată suma caselor: 38. Scădere rufeturi, însă 6: 1 popă, 3 nevolnici, 2 văduve. Rămân birnici 32 călărași. **Călărași:** Vasili Miron, Răducan Donosii, Ion Hilimon, **Vasile, berar, Ioniță, berar**, Ioniță Tofan, **Lupul, berar, Vasili, berar**, Vasili Lupoiul, Ion Pohrib, Apostol Tașcă, Ilii Sârghii, Gheorghi sin (fiu) lui, Vasile sin Pricopii, Ion Pricopii, Dănilă, croitor, Stoian, bărbier, Iftimii Stoian, Ion Donici, Savin Donici, Alecsandru Stoian, Dragomir Donici, Grigoraș Pohrib, Ion, bărbier, Sandul Toma, Vasile, bărbier, holtei cu mamă, Eni, bărbier, Săvastrii Podolian, Ioniță Pricopii, chihăia. **Rufeturi:** Popa Toader, Alicesandru Ciocan, nevolnic, Voicu, ce a fost al **pârcălabului Marin**, nevolnic, Dragnia, văduvă, Savina, văduvă, Bănică, vâcar, nevolnic (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 565).

¹²⁹ La 26 iunie 1774 în Ocolul Târgului era satul **Ochișeștii**. Toată suma caselor: 56. Scădere rufeturi, însă 22: 1 vornic, 1 vătăman, 4 nevolnici, 6 văduve, 4 popi, diaconi, 6 bejenari, 1 scutelnic. Rămân birnici 34. **Birnici:** Ivan, haidăul, Stanciul Hângan, Eni Bitiră, Stroe Bitiră, Ion Nechita, Niagul, croitor, Ursul, sârbul, Toader Largul, Crăciun, văduvoi, Lupul Motoc, Ioniță Andronic, Vasile Lupașcu, Miron Lupașcu, Ion Lupașcu, Trandafir, Slav, lădariul, Toader, odagiu, Sandul Patrichi, Mihăilă, cojocar, Dobromir, Radul Răpeziș, Vasili Ioncia, Vasili, rotar, Gheorghiță Ioncea, Ivan, cojocar, Gheorghe Băhnaș, Ioniță Băhnaș, Crăste, Lupul Mișcă, Lupul Hangan, Ion, vâcar, Radu, holtei cu mamă, Scărlat, holtei cu mamă. **Rufeturi:** **Vornicul Zorilă**, Antohii, vătăman, Apostol Surdul, nevolnic, Marina, văduvă, Baba Panaghia, Anca, văduvă, Voica, văduvă, Ilii Niță, birnic la Corod, Dumitrașcu, ciubotar de aici, Gavril, muntean, birnic la Blânzi, Ion, muntean de aici, Gheorghi, nevolnic, Toader, sârbul, nevolnic, Vasili Filimon, birnic la Negrilești, Ilinca, văduvă, Iftinca, văduvă, Chirilă, plugar al dumisale **stolnicului Costandin Negrii**, Ștefan Șchiopul, nevolnic, Popa Ursul Ciocârlan, Popa Gheorghi Arhip, Diaconul Ion Arhip, Diaconul Antohi Ciocârlan (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 565, 566).

¹³⁰ La 26 iunie 1774 în Ocolul Târgului era satul **Blăniasa**. Toată suma caselor: 28. Scădere rufeturi, însă 8: 1 vornic, 1 vătăman, 3 nevolnici, 3 popi. Rămân birnici 20. **Birnici:** Iacomii Ciuciul, Neculai Ciuciul, Neculai Măricuș, Ștefan Ciuciul, Gavril Ciuciul, Ion, muntean, Iftimii,

Tănăsii, muntean, Cozma Gavril, Ioniță Radul, Gheorghe Danșul, Costandin Țăruș, Alecsandru, holtei cu mamă, Pavăl, holtei cu mamă, Ion Țăruș, Vasili sin (fiu) Vasilachi Trifan, Marin, rotar. **Rufeturi:** Gavril Ciuciul, nevolnic, Mania, torcar, nevolnic, Toader Căciulă, nevolnic, Popa Gheorghită, nevolnic, Diaconul Toader, Vasilachi Trifan, vătăman (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 566).

¹³¹ La 26 iunie 1774 în Ocolul Târgului era satul **Țăgăneștii**. Toată suma caselor: 101. Scădere rufeturi, însă 18: 1 vornic, 1 vătăman, 7 nevolnici, 2 ruțași, 2 preoți, diaconi, 2 văduve, 3 scutelnici. Rămân birnici 83. **Birnici:** Ioniță Udreș, Vasili sin (fiu) lui, Ioniță Țucal, Alecsandru Țucal, Vasili Țucal, Iftimii sin lui, Năstasii sin Nițul, Costandin, hrubar, Mihălachi Nițul, Neculai Doreș, Șândria Barbălată, Apostol Iacomii, Lupu Șândria, Goia, Vasili sin Goia, Bârza, Părvul Buzilă, Vasili Băcle, Vasili Udeș, Ioniță Spăriul, Grigori Coca, Opria Mitrofan, Zanfir sin Neculaiu, Neculaiu Bobăliță, Gavril Horoga, Vasili Horoga, Strătulat Mitrofan, Ifrimu, Vasili Coraglii, Lefter, tăbăcar, Ion Bulancia, Ursul Grecii, Toader Gaură, Drăgan ot (din) Ochișești, Costandin Tesmeniță, bejenar, Ioniță sin (fiu) lui, Mihălachi brat (frate) lui, Gavril, bejenar, Toma, bejenar, Mihaiu, bejenar, Timoftii, bejenar, Bucur, bejenar, Enachi sin lui, bejenar, Ion Gogoș, bejenar, Ion, ciubotar, Dragomir, bejenar, Costandin, iconar, bejenar, Mușat, bejenar, Ion Roman, Stoica, sârbul, Ion, bejenar, Costandin, Arion sin Goia, Cozma, bejenar, Săvastrii, Ion Țucal, Simion, bejenar, Gheorghe Puică, ce este la Nicorești, Ștefan Puică, Ion, vâcar, Negoită, croitor, Ion sin Fătul, holtei cu mamă, Toma Nițul, Stoica, tăbăcar, Dumitrașcu Marcu, Vasili, olar, Ștefan, sârbul, Gheorghe, lăcătuș, Lupul Frunză, Gavril, holtei cu mamă la Țăpul, Lupul ot tam (de aici), Lazur, muntean, Vasili Cola, Costandin, holtei cu mamă, Franga, holtei cu mamă, Ion Buștuian, Nicola, olar, Stoica, muntean, Stan Tătaru, Ioniță Doroș, Ion sin Țucal, Vasili Iacomii. **Rufeturi:** **Vornicul Simion, Angheluți**, vătăman, Ion Bulgar, nevolnic, Tudori Boldor, nevolnic, Grigori, nevolnic, Irina, văduvă, Costantin Țucal, nevolnic, Bratu, herghelegiu, scutelnic dumisale **spătarului Conachi**, Marin, diacon, Ilinca, diaconeașă, vădană, Ion Bunbul, nevolnic, Tudori, nevolnic, Ioniță Roman, nevolnic, Ioniță, merticar, scutelnic dumisale **spătarului Conachi**, **Protopopul Miron Berza**, Ioniță Bârcan, ruțaș, Grigoraș Ingescu, ruțaș, Ion, morar, scutelnic dumisale **spătarului Conachi** (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 566, 567).

¹³² La 26 iunie 1774 în Ocolul Târgului era satul **Fundenii de Sus**. Toată suma caselor: 190. Scădere rufeturi, însă 21: 2 vătămani, 8 nevolnici, 4 văduve, 2 popi, 5 slugi. Rămân birnici 169. **Birnici:** Mihalcia Gagiul, Stan sin (fiu) Gagiul, Șerban Hara, Uncheș Sava, Dumitru Borșu, Opre Zaharia, Șerban sin Zaharia, Gheorghe brat (frate) Șerban, Ștefan Ciocoiul, Badiul sin Cînpoca, Sandul Putineiu, Radul Cînpoca, Costantin Calmare, Mania sin Iorgăi, holtei cu mamă, Bogdan sin Niagul, Sandul brat (frate) Gheorghe, Ion, harabagiu, Dobre sin Mușat, Radu Corpatici, Vasili a babei Andrieni, Uncheș Scărlat, Gheorghe sin Pricopii, Iliei brat lui, Pricopii sin Iorgăi, Ioniță Boțul, Dumitrașcu Boțul, Vasile, mocan, Nițul sin Miloș, croitor, Stoian zet (al) Smochină, Dragomir cumnat lui Scărlat, Ion Mertic, Nechifor, Sava Săcară, Toader brat lui, Dumitrașcu Gățul, Stoica sin lui, Tudor cumnat lui Scărlat, Uncheș Gheorghe frate lui, Sima fiu lui Uncheș Tudor, Lupul, bejenar, Radul, bejenar, Dumitru, bejenar, Duminică fiu lui Bordar, Vlad al lui Iorgulesii, Lupul, vâcar, Moiseiu, vâcar, Necula, Ion Brehoiu, Iliei Brehoiu, Niculai, blănar, Radu fiu lui Sava, Stoica fiu lui Radu, Scărlat, muntean, Ivan fiu lui Iliei, Iliei fiu lui muntean, Ștefan, Lupul Crăstei, Ivan, Pană fiu lui Vlasii, Dumitrașcu fiu lui Găreluiță, Ion fiu lui Rola, Niagul fiu lui Scărlat, Dumitru frate lui Bogdan, Scărlat fiu lui Iliei, Negoită Radu, Radu Gaciul, Voicu fiul lui, Costantin, cârciumar, Stan fiu lui Tănăsă, Ivan Nechifor, Radu cumnat lui, Necula cumnat lui Negoită, Ioniță Biserică, Constantin, pâslar, Dumitrachi, Ion, pâslar, Radu Clipa, Vasili Făinără, Marin Carabule, Nucula Odăiaș, Grigori cumnat lui, Antohi cumnat lui Negoită, Ion a babii Ștefaniei, Apostol Bocănețu, Iftimii Bocănețu, Stan Bocănețu, Ursul frate lui Chiriach, Chiriach, Ioniță Diacul, Ion Diacul, Diacul cel Bătrân, Grigoraș Roibul, Niță, ficior cu mamă, Ion Roibul, Dănăilă cumnat lui

5. Ocolul Nicoreștii: Furceni¹³⁴, Cozmeștii¹³⁵, Sclipoteștii¹³⁶, Ionășăștii¹³⁷, Piscul Corbului¹³⁸,

Voicu, Voicu al lui Tudor, Tănăsii Crâstian, Ene Bălănuță, Gheorghită Țăganu, Gheorghii, sârbul, Enachi, sârbul, Neculai Calacaz, Toader Căra, Sandul fiu Cării, Ioniță Cula, Tănăsii Bulaiu, Ioniță Săracu, Zafir sin Hrizii, Uncheș Hriza, Gheorghită Harapcia, Tănăsii Badiul, Badiul, Petria Harapcia, Mutul fiu lui Boer, Gheorghită al babii Mihaicăi, Mania Antohi, Ion al babii Tudorii, Nan fiu vițălarului, Ion Săracul, Drăgan, Stanciul cumnat lui, Sandul Șorcar, Tănăsă Necoară, Gheorghită cel mic, Gheorghită a Părvului, Costandin, giugănar, Ghiurme, brăilean, Tofan cumnat lui Tudor, Stoica, bejenar, Apostol, bejenar, Toader cumnat lui Tofan, Niagul, harabagiu, văduvoi, Ștefan Brodian, Postolachi Laza, Dumitru Covrig, Hriza al Buculesii, Uncheș Ion Nămolos, Dumitrașcu fiu lui, Gheorghită Parămoale, Ioniță fiu lui Sofronii, Costantin Cucuța, Mihaiu Săracul, Enachi Tudoran, Apostol, ciubotar, Ion, tăbăcar, Bolan brat lui Ion, Toader, vițălar, Tudoran al lui Negoită, săponar, Sămion Parămoale, Ștefan, cărciumar, Iordachi nepot lui Tudorașcu, Vasilachi cumnat lui Ion, tăbăcar, Costantin, bejenar, Neculai al lui Antohii, Ilii cumnat harabagiului, Alesandru al Șendrii, ce a fost scutelnic al dumisale **bănesii Dumitrăchioai**, Grigoraș sin Covrig, Todirașcu a Buzatului, Dumitrachi fiu lui Ion Nămolos, Ivașcu, cărciumar, ce a fost scutelnic **dumisale spătarului Conachi**, Eni Săcul, la fel, Năstasii, morar, la fel, Ioniță, podar, la fel, Toderașcu, la fel, Ion, chelar, văduvoi, la fel, Pavăl, chelar, la fel, Ștefan al lui Pavăl, la fel, Ilii, bejenar. **Rufeturi:** Ștefan socru lui Postolachi, nevolnic, Maria Albuliasă, văduvă, Tudorache, vătăman, Ion cumnat lui Mihaiu, nevolnic, Vasilii Covrig, vataf al dumisale **spătarului Conachi**, Popa Meleca, Hriza Uncheș, nevolnic, Dragomir fiu lui Udria, nevolnic, Dragomir al babii Andrieni, nevolnic, Miloș, croitor, nevolnic, Stana, văduvă, Frățilă, vătăman, Uncheș Stanciul, nevolnic, Chirica, văduvă, Niaga, văduvă, Stanciul, sluga dumisale **Manolachi Conachi**, Dumitrașcu, croitor al dumisale **spătarului Conachi**, Ștefan Jilțu, la fel, Ion Jilțu, la fel, Popa Costantin, Istrati Busuioc, nevolnic (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 567, 568).

¹³³ La 26 iunie 1774 în Ocolul Târgului era satul **Slobozia Nouă al căpitanului Ilii** ot Târgul Tecuciului. Toată suma caselor: 56. Scădere rufeturi, însă 15: 1 vornic, 1 vătăman, 1 popă, 6 nevolnici, 3 slugi, 1 țigan, 1 lumânărar, 1 străin. Rămân birnici 41. **Birnici:** Ion Popoiul, Răzmeriță, Vasilii Baltă, Andrei sin (fiu) Dumitru, Toader zet (al) Dumitru, Ștefan al lui Tudorachi, Grigori Ciopaga, Gheuca, rotar, Căzan, rotar, Grigorii, muntean, Ion, muntean, Radu Anton, Stănică, Mutul, Negoită fiu lui Stănică, Gheorghii Pană, Enachi, rotar, Constantin fiu lui Meleca, Ion Hârlău, Moise Hârlău, Ghenia Vezurian, Badiul frate lui Tudori, vâcar, Oanca, muntean, Eni, Costantin Vezurian, Lupul fiul lui Petria, rus, Radu Mircia, Vasili, holtei cu mamă, Neculai, holtei cu mamă, Costantin, holtei cu mamă, Gheorghii Hârlău, holtei cu mamă, Voicul Gagiul, holtei cu mamă, Stan, vier al dumisale **spătarului Ioniță Canta**, Necula Crivăț, Costantin Belivacă, Anastasii, holtei cu mamă, Măteiu, muntean, Stănilă, merticar, Niagu Jămalțu, Vasili Bran, rus. **Rufeturi:** **Iftemii Modruz, vornic**, Lupul Băjan, vătăman, Popa Pătrașcu, Uncheș Dumitru, nevolnic, Neculaiu Hârlău, nevolnic, Uncheș Dragomir, nevolnic, Stoica, muntean, nevolnic, Uncheș Tudorache, nevolnic, Ion, ungurian, străin, Costantin, bucătar, sluga dumisale **căpitanului Ilii, Tudorache, holtei cu mamă, lumânărar isprăvnicesc**, Tudor, țigan, herar, Toader, păcurar, sluga **căpitanului Ilii**, Dumitru, cumnat lui Toader păcurar, la fel, Toader, vâcar, nevolnic (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 568, 569).

¹³⁴ La 26 iunie 1774 în Ocolul Nicorești era satul **Furceni**, ce au fost podari. Toată suma caselor: 49. Scădere rufeturi, însă 15: 1 vornic, 4 scutelnici, 1 diacon, 4 țigani, 5 văduve. Rămân birnici 34. **Birnici:** Alecsandru Dumitru, Toader Dumitru, Toader Buti, holtei cu mamă, Chiriță sin (fiul) lui Ilii, Gheorghii zet (al) lui Ion, Toader Barbălată, Ilii Nistor, Dumitrașcu fiul Măriuței, Negoită, holtei, Ștefan Costândoiu, Carpu fiul lui Cozma, Toader, holtei cu mamă, Ștefan Nistor, Costantin

Manoli, Andreiu fiul babei Irina, Costantin Berbec, Ion Berbec, Andrei, rotar, Ion, ciubotar, Costin Măciucă, Radu, muntean, Vasili, morar, Mihălachi, ciubotar, Vasili Dumitru, Danu, ciubotar, Toader Forcoș, Ștefan Bubuliac, ce a fost scutelnic a mănăstirii Dragomirni, Vasili Braniști, tij (la fel), Trohin, ce a fost slujitor de Focșani, Gheorghe Topală, Costantin fiu babei Rucsandii, Andreiu, holtei cu mamă, Toader fiu Năstasii, Ioniță Manoli. **Rufeturi: Tudorașcu, vornic**, Toader Trifan, bejenar, ce a fost scutelnic dumisale **stolnicului Negrii**, Vasile, bejenar, la fel, Ștefan Băltagi, la fel, Machidon Trifan, la fel, Andreiu, diacon, Costia, țigan a Cucoranului, Soare, herar, țigan, la fel, Ursul, țigan, la fel, Sandul, țigan, la fel, Vasilca, văduvă, Baba Marie, văduvă, Măriuța, văduvă, Catrina, văduvă, Sanda, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 570, 571).

¹³⁵ **Ilcești** oicon. pers. 1. Oicon. [At. la 1661: Andronache, D.T. I, 28.] **Fost sat lângă sat Furcenii Vechi, com. Cozmești, j. Galați; (vechi) Dimeștii**. Oicon. (În perifr.) Împărțit în două ss., deosebite după poziție, în opoz. echipol.: **Ilceștii de Sus** TTRM, II, 590/2 (a. 1848) și **Ilceștii de Jos** ib. (a. 1839). – P. conf.: (1) **Ilceștii** ib. 591/1 (a. 1854). – Var.: (a) **Ilceștii de Gios** ib. 590/2 (a. 1839), cu păstrarea afric. mold. *g* în determ.; (1) **Iulceștii** DRH, A, III, 390 (a. 1497, adaos într-un rez. târziu), Agache, H. 136 (a. 1665-1666), Cat. Mold. IV, 313 (a. 1691), TTRM, II, 591/1 (a. 1836-1841). – Etim.: **de la numele boierului Ilciul** (< **bg. Ilčo Ilcev, R. 221, menționat la 1497, când Ștefan cel Mare le confirmă fiilor lui Ilciul „jumătate de sat Dimeștii”** DRH, A, III, 389-390) cu suf. col. -ești. – Var. **Iulceștii** se explică prob. printr-o asociere a bazei antrop. cu n. pers. **Iulciu** (< **bg. Iulčo Ilcev, R.566**) (**Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei-structural-si-etimologic-autors-Dragos-Moldovanu-Daniela-Butnaru-Dinu-Moscal-Ana-Maria-Prisacaru-Vlad-Cojocaru-Iasi-Editura-Alexandru-Ioan-Cuza-2014/links/5cbb83f3a6fdcc1d49a3dd65/Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei-structural-si-etimologic-autors-Dragos-Moldovanu-Daniela-Butnaru-Dinu-Moscal-Ana-Maria-Prisacaru-Vlad-Cojocaru-Iasi-Editura-Alexandru-Ioan-Cuza-2014.pdf**).

Copăcioae, movilă. A fost între satul Furcenii, corn. Cosmești, și orașul Tecuci, căci este amintită într-o hotarnică a satului **Mărcești**. Menționată la 6 iulie 1637 (Doc.tec., I, 16). Toponimul s-ar putea să fie în legătură cu onomasticul Copac, în forma lui feminină (DOR, 248. Vezi și Iordan, Top., 389. 406).

Crăești. A fost pe teritoriul com. Cosmești, probabil, pe lângă satul Furcenii. Într-o însemnare din 27 mai 1880 se arată că moșia satului **Cosmești** se împarte în trei trupuri de moșii, separate între ele prin alte două trupuri străine, a lui Șerban Crăiescu și partea mănăstirii Răchitoasa (ASG, Curtea de Apel Galați, secția I, 1880, dos. 37, f. 29). Menționat la 20 octombrie 1603 (Doc. tec., I, 6). Nu se știe când dispăre satul. În fostul județ Tecuci, de care a aparținut acest sat, **a mai fost un sat Crăești, de asemenea dispărut, pe Valea Dobrotforului, pe lângă satul Benești, com. Stănișești, jud. Bacău**. Numele lui provine de la un Crăescu (DOR, 252. Vezi și Pătruț, Num#, 29-32 ; Gonța, Satul, 98-99). **A existat un sat Bălești**. Este greu de precizat dacă documentul emis la 28 februarie 1639 (Boc. tec., I, 17) se referă la un sat care a fost pe malul stâng al Siretului, în apropiere de **Mărcești, deci pe teritoriul satului Furcenii, corn. Cosmești** (vezi LE, XXXV, 1968, nr. 5, p. 429) sau la un alt sat, tot dispărut, care a fost pe lângă com. Țifești, jud. Vrancea, atestat la 25 mai 1638 (CDM, II, nr. 1273). Numele satului provine din onomasticul Bale-Balea, atestat în sudul Moldovei la 25 iulie 1448 (DRH, A, I, 397-398; DOE, 187, 194). De asemeni **a mai existat și Brăișăști. A fost pe malul Siretului între com. Cosmești și satul Dobrinești, com. Nicorești**. Într-un document din 20 martie 1736 se precizează că **moșia satului începea din apa Siretului și mergea spre răsărit până „în hotarul Dinganilor”** (pentru **Dingani**, vezi LE, XXXV, 1986, nr. 1, p. 609), și până la „locul târgului Tecuciului” (Doc. tec., III, 40). Este atestat la 18 decembrie 1646, cu numele de **Brăhășești** (Ghibănescu, Isp., 11, 2, 124-127). La ASB, Bond S. Zotta, dos. 131, f. 32, nr. 1, există regestul unui document referitor la **Brăhășăști sau Brăișăști cu data de 10 martie 1631** (7139); vezi și CDM, Supliment, I, nr. 480.

Data indicată de S. Zotta este greșită. Originalul are data 10 martie 1691 (A8I, Epitropia g-rală Sft. Spiridon, Pac. 13/101). La 6 aprilie 1651 (Ghibănescu, Isp., II, 2, 235) **este folosită forma Brăișăști**, care este mai frecventă în documente. La 20 martie 1736 satul dispăruse. **Toponimul, în forma Brăeșești, se mai folosea în iulie 1783** (Doc. tec., III, 63-65). Numele satului provine dintr-un Brai (DOE, 213—214); pentru forma Brăhășești vezi Brahă (ibidem, 213) (apud Paul V. Păltănea, Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Sretului, IV, p. 443-445. **Buciumi. A fost între com. Cosmești și satul Dobrinești, com. Nicorești, la nord de Brăișăști** (Doc. tec., III, 40). Atestat la 9 martie 1641 (Ghibănescu, Isp., II, 2, 12-14). Satul dispăre, probabil, în secolul al XVIII-lea. La 23 octombrie 1814 **moșia este denumită „Buciumești ce-i zic și Tecucelul”** (Doc. tec., III, 99-101). **Noul nume, Tecucelul, se explică prin faptul că stăpânul unei părți din această moșie, Gheorghe Frunză, o dăruise bisericii din satul Tecucel, com. Buciumeni** (ibidem). Numele satului e format de la un Bucium (DOR, 218), idem, p. 444. La 26 iunie 1774 în Ocolul Nicorești era satul **Cozmeștii**. Toată suma caselor: 96. Scădere rufeturi, însă 18: 1 vornic, 2 popi, 1 slugă boierească, 2 țișani, 1 străin, 5 nevolnici, 6 văduve. Rămân birnici (podari) 78. **Anume podari:** Toader Băltaga, Costantin Iancul, Gheorghe sin (fiul) lui, Ivan, căsăpu, Necula, muntean, Iordachi, muntean, Radu, pâslar, mocan, Ion, fiul lui, Miron fiul lui Sava Dobândaș, Costantin fiul lui Sava, Costantin Mustiață, Ion, muntean, Stalciul zet (al lui) Vulpi, Dediul al lui Melinti, Ion Sămaz, Ion fiul lui Grigorii, Moisa Niamțul, Costantin fiul lui Niamțul, Necula Vechiul, Gheorghe Niamțul, Sava, muntean, Vasili, porcar, Mantia Niagul, Costantin, holtei cu mamă, Ioniță fiul lui Despa, Gheorghe fiul babei Anița, Vasile Arion, Toader Lipcan, Apostu Șerban, Sandul Prutian, Maței Macovei, Enachi, muntean, Chirvasii Fane, Ioniță Balhoi, Ene, rusul, Partenii, Ioniță Hâncul, Lupul Caraglonțul, Toader Melinti, Pavăl Baraghina, Ion Coroban, Gheorghe, mocan, Simion, olar, Lupul, muntean, Coman, Ion, mocan, Iosip Grama, Apostol, muntean, Petria, ungurean, Toma Poloboc, Toader Poloboc, Constantin Mihalcia, Ion Modoran, Ioniță Poloboc, Costantin Vicol, Vasile Otrocol, Voicu, ungurian, Toader Bondar, Ursachi nepot lui Barbăroși, Vasile Lipcan, Costantin fiul lui Gogotă, Costantin, holtei cu mamă, Agachii Prundian, Stanciul ce a fost scutelnicul dumisale **stolnicului Sandului Sturzei**, Vasile Pricopii, tij (la fel), Savin fiul lui Necula, la fel Ion Grebădan ce a fost scutelnic a **Sandului Codrian**, Ion Prundian, la fel, Costantin ce a fost scutelnic al mănăstirii Dragomirni, Ion Muntian, tij (la fel) ce a fost scutelnic al mănăstirii Dragomirni, Toader Dobrinescu, Vasili, rusul, Luchian, bejenar, Apostul ce a fost slujitor la Focșani, Dumitru Stărpul, Iftimii, plugar. **Rufeturi: Ion Fania, vornic**, Popa Toader Leucă, Popa Lupul ot Cișlia, Stoica, țișan al dumisale **banului Hrisoverghii**, Savin, scripcar, țișan, la fel, Ion Măgurian, la fel slugă dumisale, Mihaiu, neguțător străin, Stan, muntean, nevolniv, Vasile Prutian, nevolnic, Ioniță Fane, nevolnic, Dan cumnat lui Enachi, nevolnic, Simion fiul lui Vasili, porcar, nevolnic, Nastasia, săracă, văduvă, Bana Ioana, văduvă, Măriuța, văduvă, Cărstina, văduvă, Anghira, văduvă, Nedelee, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 571, 572).

¹³⁶ La 26 iunie 1774 în Ocolul Nicorești era satul **Sclipoteștii**. Toată suma caselor: 56. Scădere rufeturi, însă 10: 1 vornic, 2 chelari, 1 grec, 1 popă, 1 slugă, 3 nevolnici, 1 țișan. Rămân birnici 46. **Birnici:** Simion socrul lui Gheorghe, chelar, Vasile Ciohuș, Eni, muntean, Zaharie, Mușat, grădinar, Simion Vintilă, Ivan, ce a fost scutelnic dumisale **stolnicului Sandului Sturzei**, Voicul, tij (la fel), Toader Tăbărcă, la fel, Gavril Stana, ce a fost scutelnic dumisale **spătarului Costantin Sturzei**, Lupul, la fel, Pascual Troncăș, ce a fost scutelnic dumisale **spătarului Conachi**, Gheorghe Troncăș, la fel, Artenii, la fel, Ion Vulpi, la fel, Costantin, la fel, Pavăl, ce a fost chelar mănăstirii Sfeti Spiridon, Gheorghe Ghinpu, ce a fost al **jicnicerului Manolachi Jora**, Ștefan Buga, ce a fost al **slugerului Dimitrachi**, Ioniță Hara, ce a fost vier al **căpitanului Ioniță Negrii**, Vasili, la felm Padu, muntean, Pavăl Gogoia, ce a fost niriic la Urechești, David, bejenar, Vasili, brat (frate) lui, Sava zet (al) lui Sovian, ce a fost scutelnic dumisale **spătarului Conachi**, Costantin, ce a fost al dumisale **stolnicului Costantin Negrii**, Neculaiu Vedi, ce a fost al dumisale **banului Iancul**

Razul, Marin Popăscul, ce a fost scutelnic la mănăstirea Răchitoasa, Toader Sovian, Ion Hara, Postolachi, fiul lui Iancul, Lupul Frența, Ion Plăcintă, Ioniță Iacomii, Petrânel, fiul lui Grigorii, Costantin, olar, Necula Dobrenescu, Toderășcu Dănăilă, Vasile Gârlian, Simion Mănăilă, Saha Herul, Ștefan Gogotă, Toader Iancul, Dănăilă Dobrinescu. **Rufeturi**: Apostol Stana, vornic, Dumitru, grec, Popa Pavăl, rusul, Gheorghii, chelar al **șătrarului Alecsandru**, Dima, slugă, tij (la fel), Vasile Iancul, chelar al dumisale **căpitanului Ioniță Negrii**, Dragomir zet (al) Gâltii, nevolnic, Ion, țigan al mănăstirii Răchitoasei, Dumitru, sârbul, nevolnic, Floria, nevolnic (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 572, 573)

¹³⁷ **Ionășești** este un sat în comuna Nicorești din județul Galați. Nicorești este o comună în județul Galați, Moldova, România, formată din satele Braniștea, Coasta Lupei, Dobrinești, Fântâni, Grozăvești, Ionășești, Mălureni, Nicorești (reședința), Piscu Corbului și Sârbi. Se află în Câmpia Covurlui; lângă Siret. Ionășești avea 469 de locuitori care trăiau în 130 de case în satele Ionășeștii din Deal, Ionășeștii de pe Vale și Ionășeștii dincolo de Siret.

¹³⁸ Piscu Corbului este un sat în comuna Nicorești din județul Galați.

¹³⁹ Se păstrează 1825 octombrie 8. Ieromonahul Neofit scrie vel postelnicului Ioan Jora pentru plecarea preoților Gheorghii și Grigorie la Nârtești și Nicorești.

1825 octombrie 8. Cu pre plecaci si nevrednică metanii mă închin dum(ita)l(e) ci(n)stici c(u)c(oane) Ioani, al nostru milostiv făcători di bini. Smerită scrisoare(a) aceasta di alta, nu de supărari(a) dum(ita)l(e), fără numai fiindu-ne casa gre(a) și noi neavând cu ce să ne întâmpinăm nevoile, am îndrăznit a mai da supărare iubitorilor de H(risto)s creștini ca să ne ajuti cătu cu puțin vin, cari cu cât să va îndura, la cari rugăm bunătate(a) d(umita)l(e) ca să zici vreun cuvântu și altor cinstiți bo(i)eri di a milui fii(n)d cămai toți bo(i)erii au vin îngios. La care am ales pe acești doi părinți preuți, anumi Gheorghii și Grigorie, pentru care mă rog să-i pui la cali cum să vor purta cu cinsti ca să nu aducă vreo scandilă mănăstirii, ii au să m(e)argă la Nârtești și la Nicorești, pentru care mă rog d(umita)l(e); ca unul sint al d(umita)l(e) plecat smerit cătră Dumnezău nevrednic rugător, Neofit monah, vechil Florești. (1)825 oct(ombrie) 8. Știut fac d(umita)l(e) că pentru toate nevoile ci vom ave(a) tot avem se-ți dăm supărare. <Pe fila a doua>: Întru cinstită mâna d(u)m(i)s(ale) c(u)c(o)nului Ioan biv vel post. al nostru milostiv stăpân cu nevrednică plecaciune. (ANI, Colecția Documente, 150 / 69, original, difolio, rupt. Vezi Costin Clit, Documente privitoare la Mănăstirea Florești, județul Vaslui Editura PIM, Iași, 2020). **Sfrededești. A fost pe teritoriul com. Nicorești, probabil în partea de nord a satului Sîrbi**, căci într-o hotarnică a unei părți din satul Nicorești se precizează că hotarul ei „începe din hotarul Sfrededeștilor în sus, pe lângă hotarul Sîrbilor” (BABSE, ms. rom. 929, f. 434-435). E atestat la 5 noiembrie 1678 (ibidem; Al. Papadopol-Calimach, Gheorghie Ștefan voievod, 15-151). Satul dispăre, probabil, la sfârșitul secolului al XVII-lea. Numele e format de la antroponimul Sfredel, atestat la Iași la 3 martie 1670 (CDM, III, nr. 1922). **Sclipotești. A fost în partea de nord a satului Ionășești, com. Nicorești** (Ciuntu, Dic., 182; DRH, A, I, 494). E menționat la 16 aprilie 1443. (DRH, A, I, 317). La 20 martie 1620 satul era numit **Slipotești** (DIR, XVII, A, IV, 436). **Satul exista în 1816** (Istrati, Condica, 48). Numele derivă, după opinia lui Bogrea, de la un onomastic Slipotă, neatestat documentar, format de la apelativul slav siep „orb” (în amintirea, 6). Tiktin înregistrează subst. sclip „boltă” (DBG, 1385). **Satul Dumitrești. A fost pe teritoriul com. Nicorești, la răsărit de satele Sîrbi și Dobrinești**. În iunie 1869 se precizează că **moșia satului Țigănești, com. Munteni, se învecinează, la apus, cu moșiile Dumitrești și Dobrinești** (ASG, Curtea de Apel Galați, sec. II-a, 1870, dos. 29, f. 18). Menționat la 20 noiembrie 1627 sub forma: „**hotarul Dumitreștilor**” (DRH, A, XIX, 342-343). Tot așa este amintit și la 23 noiembrie 1780: „**movila Străjii ce este pe dealul Dobrineștilor în hotarul Dumitreștilor**” (Doc. tec., III, 56). Numele e format de la un Dumitru. Toponimul mai era folosit, după cum am văzut, în iunie 1869. **Fântână lui Tăpirigă, loc. A fost pe teritoriul comunei Nicorești, „pi locul Moșchirilor” (Moșnici)**. Menționat la 10 octombrie 1691 (Doc. tec.,

I, 44). Numele e format, probabil, de la un radical antroponimic neatestat Tăpir -f-suffixul -i^a. Pentru fântână, vezi Iordan, Top. 78. **Fântâni, parte din satul Gereni** (vezi LR, XXXV. 1986, nr. 1, p. 61-62), menționat la 26 martie 1624 (Ungureanu, Doc., 389-392). E format de la subst. fântână. **Fogașul, loc pe teritoriul satului Poiana, com. Nicorești.** Menționat la 18 martie 1602 (DIR, XVII, A, I, 36). Numele provine de la subst. fâgaș, hogaș. în secolul al XVI-lea, ca și în cel următor, labiodentala se palatalizează. De ex. în Palia de la Orăștie, firovimii, dar și hirovimii sau **Hilipești pentru Filipești** (DIR, XVII, A, V, 108; Pușcariu, Cercetări, 274; Gheție, începuturile, 305; idem, Baza, 288; Iordan, Top., 360. Pentru echivalența o - ă, vezi Densusianu, Opere, I, 28; Gheție, Baza, 290. **Mașnici. A fost pe teritoriul com. Nicorești, în partea de est a satului Sîrbi.** La 20 ianuarie 1887 se precizează că „hotarul Mașnici” era în cătunul Sîrbi, com. Nicorești (Gazeta de Galați, XXII, nr. 9, 20 ianuarie 1887, p. 3). Pe un plan întocmit în februarie 1828, după o hotarnică din 9 februarie 1778, sunt însemnate două trupuri de moșii: „Mașnici ce să numesc Sîrbi” și „Mașnici” (ASI, Doc., 421/80). Vezi și ASG, Curtea (le Apel Galați, sec. II-a, 1880, dos. I, f. 3, cu precizarea că moșia Mașnici se învecinează cu satul Sîrbi). Ciuntu notează o pădurice „Mașnici”, la sud de com. Țepu, pe Valea Mijloc (Dic., 126). E menționat la 4 aprilie 1639 sub forma Moșnici (Doc. tec., I, 17). în răstimpul 1 septembrie 1677 - 31 august 1678 numele este transcris Moșcliici (ibidem, 36), iar la 10 octombrie 1691, Moșchiri (ibidem, 44). Din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea se permanentizează forma Mașnici (ibidem, II, 60, 8 iunie 1783). **La 17 mai 1874 moșia Mașnici era compusă din „Mașnicii Scurți” și „Fundul Mașnicilor zis și Scuta”** (V. Verzea, Carte de hotărnicie a moșiei Țigănești, București, 1896, 1-2). Toponimul se mai folosea și în 1938 (ASG, CAT, 1938, dos. 16, f. 54). Numele s-a format, probabil, de la un antroponim Mas, derivat, prin afereză, de la Tomaș (DOE, 163; Pătruț, Studii, 199). Nu ar fi exclus să fi fost în legătură cu subst. masnicău „om înalt” (DLE, VI, 170). **Movila lui Malai, loc. A fost între orașul Tecuci și com. Nicorești,** pe lângă „drumul ce merge la Nicorești”. E amintită la 15 mai 1692 (CDM, IV, nr. 1469). Antroponimul Malai era folosit în această zonă înainte de 16 martie 1528 (LE, XXXV, 1986, nr. 5, p. 428 (Paul V. Păltănea, Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Sretului IV, p. 446-7).

¹⁴⁰ **Movila lui Malai, loc. A fost între orașul Tecuci și com. Nicorești,** pe lângă „drumul ce merge la Nicorești”. E amintită la 15 mai 1692 (CDM, IV, nr. 1469). Antroponimul Malai era folosit în această zonă înainte de 16 martie 1528 (LE, XXXV, 1986, nr. 5, p. 428). **Năița, loc, pe teritoriul com. Buciumeni,** în partea de sud a satului, căci în documentele care-l amintesc se spune: „și din Năița în sus la Buciumeni”. E menționat la 4 aprilie 1639 (Doc. tec., I, 17) și în răstimpul 1 septembrie 1677 -31 august 1678 (ibidem, 36). E derivat de la antroponimul Nae, format prin sincopă de la Nicolae (DOE, 118). Nu putem preciza dacă toponimul este folosit și în secolul al XVIII-lea. **Dumbrava Galbenă, loc, pădure. A fost între satele Vizurești și Hănțești, com. Buciumeni.** Menționată într-o hotarnică a unei părți din moșia satului Nicorești, făcută la 5 noiembrie 1678 (BARSr, ms. rom. 929, f. 434-435v, transcris de Al. Papadopol-Calimach după o traducere românească din 27 iunie 1816. în textul publicat de acesta, toponimul discutat nu a fost transcris. Vezi Al. Papadopol-Calimach, Gheorghe Ștefan voievod domnul Moldovei (1653-1658), București, 1886, 150-151). Pentru toponimul Dumbravă, vezi Iordan, Top., 70, 452; cât privește adj. galben, el s-a putut impune fie datorită culorii pământului, fie din cauza unor flori de culoare galbenă. **Cărbunești. Satul a fost pe teritoriul satului Hănțești, com. Buciumeni,** căci într-un document din 1 mai 1680 se amintesc trei „bătrâni” din moșia satului Hănțești: Tomescu, Cărbănescul și Ființescu (Hănțescu n.n.) (ASB, Doc. ist., CCLXXX/291). Pe un plan al acestor trei „bătrâni” din februarie 1828, făcut după o hotarnică din 9 noiembrie 1778, **Cărbuneștii sunt în partea de jos a „bătrânului” Hănțescu** (ASI, Doc., 421/80). De aceea, socotim că nu este exactă precizarea dintr-un manuscris redactat la mijlocul secolului al XIX-lea, că moșia Cărbunești este tot una cu satul Tecucelul Sec (BB, II, 346). Este menționat într-un document din timpul domniei lui Radu Mihnea (1617-1619; 1623-1625), aprilie 22 (DIR, XVII, A, IV, 152-153). Mai

6. Ocolul Berheciului: Brăhășeștii¹⁴¹, Rădăcineștii¹⁴¹, Căuia¹⁴², Vultureni¹⁴³, Lighițișani¹⁴⁴,

este amintit într-un act din 3 iunie 1617 (DIR, XVII, A, IV, 178; în Doc. tec., I, 7 e transcris Crăbunești, iar documentul este datat 5 iunie). Satul se contopește, probabil, în prima jumătate a secolului al XVIII-lea, cu Hănțești. Numele satului poate fi derivat de la antroponimul Cărbune (DIR, 233 și Paul V. Păltănea, Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului IV, p. 445). **Satul, astăzi dispărut, Cernica**, situat în județul Tecuci **fost pe valea Cernica, la sud de satul Brăhășești și la nord de satul Țepu** (BAESE, ms. rom. 229, f. 320, informație din 1873), dar **moșia lui se întindea înspre pâraul Berheci**. La data menționării, 15 octombrie 1491, se precizează: „**un sat pe Berheci, anume Cernica**” (DRH, A, III, 195). **Satul există însă din vremea domniei lui Alexandru cel Bun, fapt amintit în hrisovul din 15 octombrie 1491**. Satul a dispărut, probabil, înainte de întocmirea catagrafiei din anii 1772-1774, unde nu este înregistrat. Ungureanu afirmă însă că **în 1774 Cernica era „o cătună care depindea de satul Slobozia Cosițeni**” (Doc., 273-274), dar nici acest sat nu este trecut în amintita catagrafie. Numele satului provine, probabil, de la un Cernica sau poate de la numele văii derivat din adj. slav crtinu „negru” (DIR, 235; Iordan, Top., 118, 451) (Paul V. Păltănea, Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului IV, 445).

Comuna **Brăhășești** aparține aceluși ținut ondulat din nord numit Colinele Tutovei. Rețeaua hidrografică este tributară râului Bârlad, prin colectorii: pâraul Valea Boului, Berheci, Zeletin. Suprafața teritoriului este de 3571 ha, iar populația este de 8403 locuitori. Satul **Itovănești** amintit în octombrie 1491 se învecina cu satul **Mălăiești**, ambele formează astăzi **satul Brăhășești, numit astfel de la Zaharia Brăhașul, „paharnicul doamnei”**. **În 1528, urmașii lui Zaharia Brăhașul vând cele 2 sate lui Glăvan, pisarul domnului Petru Rareș. Satul Corcioveni** este atestat în septembrie 1808 într-o carte de judecată pentru moșia satului și aparținea de ținutul Tecuci. Numele acestuia provine de la substantivul „cociorvă” care însemna unealta cu care se scoate jarul sau cenușa din cuptor. **Cosițeni** este atestat documentar la 2 mai 1546, iar numele acestuia avea în trecut 2 sensuri diferite; „șuviță de păr” și „borceag”, adică mazărice. Numele **satului Toflea** provine de la cel al neamului răzeșilor Toflea, derivat din „Teofan – arătarea lui Dumnezeu”. Într-un document din 1620, este amintit un **Toflea cel Bătrân care a ctitorit și o mănăstire**, probabil pe la începutul secolului al XVI-lea. **Urmașul lui Toflea cel Bătrân a fost ușerul Toflea** care după precizările unui document din 1581 a avut un fecior și 2 fete, Dina și Anghelina. **În 1819, moșia Toflea a fost vândută vornicului Mihai Sturdza, vânzare care a provocat mai multe proteste ale lui Costache Conachi care cumpărase încă din 1810 părți din această moșie și se bucura de dreptul întâietății**. Protestele i-au fost de folos lui Conachi care răscumpără moșia Toflea cu 6000 de galbeni, dar la 7 mai 1836 o vinde locuitorilor din **Brăhășești**.

¹⁴¹ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Rădăcineștii**. Toată suma caselor: 54. Scădere rufeturi, însă 18: 7 popi și diaconi, 1 vornic, 1 vătăman, 3 nevolnici, 2 slugi, 4 văduve. Rămân birnici 36. **Birnici**: Ștefan Năzarii, Costantin Bouroș, Vasile sin (fiul) lui, Vicol fiul lui Costantin Bouroș, Gheorghe Țățul, Costantin Țățul, Păvălașcu, muntean, Gheorghe, muntean, Pricopii Nicorescu, Stan, bejenar, Costantin Mânză, Ilii Mânză, Vasili Petria, Apostol Brânză, Neculai, muntean, Ștefan Trifan, Toderășcu, fiul lui, Toader, stoler Irimia Trifan, Toader Goguian, holtei cu mamă, Toader Lehăcian, Ștefăniță Coțac, Enachi Coțac, Costantin Coțac, Ion Coțac, Toma Chipzuiu din Lehacia, Vasili Pavăl, Ion Mitrofan, Costantin Bughioz, Vasile, fiul lui Costantin Bouroș, Vasili Pricopii, Costantin Lupan, ce a fost birnic la Ciorăști, Lupul Burzuiu, ce a fost birnic la Ciorăști, Gavril Nicorescu, Vasili Lungul, Ion Sandul. **Rufeturi**: Popa Dumitrașcu, Popa Gheorghe, Diaconul Gheorghe Coțac, Iftemi, slugă dumisale spătarului Conachi, Vasilachi, diacon, Ion Dudău, diacon, Vârlan, monah, Popa Samoilă Țățul, Ștefana, țigancă, Maria, babă, Măriuța, săracă, Ion Țățul, nevolnic, Preda, nevolnic, Dănilă, vătăman, Vasilachi Visul, vornic, Enachi

Slobozia Buda¹⁴⁵, Onceștii și Rogojăni¹⁴⁶, Oțălești¹⁴⁷, Medeleni și Godinești¹⁴⁸, Mărăștii¹⁴⁹,

Vârlan, sluga dumisale **ceaușului Costache**, Anița, văduvă, Nicodim, nevolnic (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 584).

¹⁴² La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Căuia**. Toată suma caselor: 31. Scădere rufeturi, însă 13: 3 scutelnici, 1 nevolnic, 2 văduve, 1 vornic, 1 vătăman, 1 popă, 2 țișani, 1 ruptaș (cel mai mic rang boieresc), 1 slugă. Rămân birnici 18. **Birnici**: Andronachi Petcăș, Costantin, gălățean, ce a fost al postelnicului Iordachi Diia, Grigoraș Hangan, ce a fost al dumisale **paharnicului Ștefan Costandachi**, Gheorghe Șerban, Toader Carciga, ce a fost al dumisale spătarului Conachi, Ion Pachircia, Ștefan Nechita, tij (la fel) ce a fost al dumisale spătarului Conachi, Ioniță sin (fiu) lui Nechita, la fel, Nicodim Melian, la fel, Pricopii Nechita, la fel, Antohii Nechita, la fel, Dumitru Dondoliță, la fel, Ion Colța, la fel, Vasile, vier, la fel, Ioniță, ciubotar, ce a fost al dumisale **slugeresei Mariei Sturzoai**, Radu, ciubotar, Grigori Nechita, ce a fost al dumisale spătarului Conachi, Toader, harabagiu, ce a fost al dumisale slugerului Ioniță Abăza. **Rufeturi**: Mihaiu, ungurian, scutelnic lui Ioniță Crucerescul, cu cartea Divanului, Ivan, muntean, Tij (la fel), Ioniță, ciubotar, nevolnic, Paraschiva, văduvă, Maria, văduvă, Strățulat, vornic, Popa Grigorii, Șerban, țișan al lui Ioniță Crucerescul, Vasili, țișan, la fel, Ștefan, ruptaș, Neculai, pușcaș, vătăman, Costandachi, sluga dumisale **slugeresei Mariei Sturzoai**, Gheorghe Prăvălici, scutelnic dumisale (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 584, 585).

¹⁴³ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Vultureni**. Toată suma caselor: 30. Scădere rufeturi, însă 7: 1 vornic, 1 vătăman, 2 slugi, 1 scutelnic, 2 văduve. Rămân birnici 23. **Birnici**: Sandul sin (fiu) diacon Chiriac, butnar, Costantin Calapod, Vasilachi Calapod, Dumitrașcu Gherman, Iordachi Calapod, Apostol, fiul diaconului, Sandul Calapod, Ion Nechita, Ștefan Gonța, Timoftii Calapod, ce a fost birnic la Căuia, Vasile Boghiul, la fel, Sandul Calapod, ce a fost pas dumisale **logofetesei Manoleschioai**, Luchian din Dobrotvor, Arsăni Calapod, Neculai Teletin, Ion Calapod, Crăste Calapod, Mihălachi Calapod, Tănasi Moțoc, Costantin Calapod, Grigori Bostan. **Rufeturi**: Chiriac, vornic, Ioniță Luchian, vătăman, Dumitra, văduvă, Ion, croitor, sluga dumisale **slugeresei Mariei Sturzoai**, Tănasi, argat, sluga dumisale **spătarului Conachi**, Costantin, vezeteu dumisale **stolnicului Costantin Negrii** (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 585).

¹⁴⁴ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Lighitișani**. Ce a fot scutelnici dumisale **bănesei Mariei Dumitrăchioai**. Toată suma caselor: 28. Scădere rufeturi, însă 9: 2 scutelnici, 1 vornic, 6 țișani. Rămân birnici 19. **Birnici**: Hriste Ostahi, Sandul Ostahi, Toader a Aniței, Măteiu Bostan, Sandul Băncilă, Dumitru sin (fiu) Vasili, Ion Ostahi, Ion Chiriac, Vasile Bubă, Andrei, fiul lui Toader Aniței, Loghin, bejenar, Ion, croitor, Costantin Chiriac, ce a fost sluga dumisale **stolnicului Iordachi Iamandi**, Melinte, holtei cu mamă, Andrei, pas lui Gavril Conachi, Solomon, tij (la fel), ce a fost pas dumisale, Petria, ce a fost al dumisale **slugeroai Mariei Sturzoai**, Păvălașcu, ce a fost al dumisale **paharnicului Păladi**, Vasilii, holtei cu mamă. **Rufeturi**: Tofan Boghiul, scutelnic **Dediului Tălăbăescu**, cu cartea Divanului, Vasilache Brumă, la fel, Vasăli, vornic, Ion Pălade, țișan al mănăstirii Răchitoasei, Gheorghe Mustiață, țișan, la fel, Vasăli Cuța, țișan, la fel, Dumitru Bursuc, țișan, la fel, Bădița Bursuc, țișan, la fel (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 586).

¹⁴⁵ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Slobozia Buda**. Toată suma caselor: 51. Scădere rufeturi, însă 7: 1 vornic, 6 nevolnici. Rămân birnici: 44. **Birnici**: Lupul Uncheș, Stănilă, rotar, Mania, Ion Condria, Uncheș Stan, Grigori, Ioniță, brat (frate) lui, Vasili, frate lor, Toader, Stoica, Apostol, Dragomir, Uncheș Ion, ce a fost al spătarului Gheorghe Costandachi, Vasile Prutău, ce a fost scutelnic al dumisale **spătarului Conachi**, Toma, muntean, Toader, Ion, muntean, bejenar venit de la octombrie, In (alt) Ion, muntean, la fel, Niagul, la fel Dragul, la fel, Dumitru, la

fel, In (alt) Dumitru, la fel, Ion, rotar, la fel, Stoian Uncheș, la fel, Vasilachi, la fel, Vasile, holtei cu mamă, la fel, Gheorghe, la fel, Lupul, la fel, Niagul, muntean, bejenar venit de la mai, Gheorghe, la fel, Șerban, la fel, Radu, holtei cu mamă, la fel, Ion, rotar, la fel, Costantin, la fel, Ștefan, la fel, Vasili, la fel, Ursul, la fel, Vișan, la fel, In (alt) Ursul, la fel, Petre, la fel, bejenar de la mai, Marin, la fel, Grama, la fel, Opria, la fel. **Rufeturi:** Frățilă, vornic, Dumitru Șchiopul, nevolnic, Negoită Cinpoș, nevolnic, Vasili, rotar, nevolnic, Mania, rotar, nevolnic, Radu, rotar, nevolnic, Drăgușan, nevolnic (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 586, 587).

¹⁴⁶ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Onceștii și Rogojeni**. Toată suma caselor: 76. Scădere rufeturi, însă 50: 7 mazili și ruțași, 7 popi și diaconi, 6 văduve, 4 slugi, 2 copii din casă, 10 scutelnici, 2 nevolnici, 1 vornic, 1 vătăman, 10 țigani. Rămân birnici 26. **Birnici:** Crăciun, jugar, Mihălachi Hâncul, Timoftei Gâtul, Lupul Nechita, Vasili zet (al) Perjul, Neculai Săcară, ciubotar, Neculai Dobroslav, morar, Neculai Surdul, ce a fost scutelnic al dumisale **spătarului Conachi**, Grigoraș, cioban, la fel, Gheorghe Movila, la fel, Gheorghe, săpunar, ce a fost al dumisale **slugeroarei Mariei Sturzoai**, Crăste, morar, ce a fost al lui Ioniță Luchian, Ștefan, apar, ce a fost al **spătarului Gheorghe Constandachi**, Pavăl Dobraniș, la fel,, Constantin Carciga, ce a fost al dumisale **stolnicului Iamandi**, Andronachi Ciută, la fel, Andronachi Arhip, la fel, Arhirii Clata, ce a fost al dumisale **paharnicului Ștefan Costandachi**, Vasile Cârnecki, ce a fost birnic la Rădăcinești, Ștefan Roșculeț, ce a fost cu darea la Frunțești, Andronachi Lozâncă, la fel, Ion, muntean, la fel, Stan, muntean, la fel, Samoil, muntean, la fel, Agachi Perjul, ce a fost birnic la Oțalești, Vasili Ariton, ce a fost cu darea la Mărăști. **Rufeturi:** Gavril Tomuzei, ruțaș, Constantin Strătilă, mazil, Toderășcu Tomuzei, ruțaș, Savin Râpă, ruțaș, Ioniță Țarălungă, ruțaș, Constantin Țarălungă, ruțaș, Lupul Huștiul, ruțaș, Popa Ion, Popa Apostol, Diaconul Ichim Diaconul Ion, Diaconul Gâte, Diaconul Ilii, Diaconul Toader, Irina, văduvă, Safta, diaconiță, văduvă, Gafița, văduvă, Vasilca Bărcănișă, văduvă, Iftinca, văduvă, Marica, babă, Lupul Lehăcian, sluga dumisale **spătarului Conachi**, Neculai Lehăcian, la fel, Alecsandru, slugă a **ispravnicului Neculai Nedelcu**, Constantin Hâncul, slugă a lui Gavril Conachi, Ștefan Chiriac, copil din casă, Mihăilă Perjul, la fel, Opria, muntean, nevolnic Gheorghe Țarălungă, scutelnic al **ispravnicului Neculai Nedelcu**, Obrejă Tatul, la fel, Antohi Bagan, la fel, Ion, cârciumar, la fel, Vasili Tatul, la fel, Ioniță Perjul, la fel, Iacom, la fel, Vasile Țarălungă, scutelnic al **setrăroaiei Voicăi**, Neculai Năstasă, la fel, Alecsandru Perjul, la fel, Ioniță Hâncu, vornic, Ștefan, croitor, vătăman, Constantin, țigan al mănăstirii Răchitoasei, Neculai, țigan, la fel, Vasili Pălaga, la fel, Chiriac, țigan, la fel, Constantin Băcan, țigan, la fel, Gheorghe Băcan, țigan, la fel, Neculai, țigan, la fel, Gheorghe, țigan, la fel, Postolachi, jude, la fel, Vasile, țigan, la fel (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 587, 588).

¹⁴⁷ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Oțalești**. Toată suma caselor: 28. Scădere rufeturi, însă 11: 4 copii din casă, 2 mazili și ruțași, 2 popi și diaconi, 2 văduve, 1 vornic. Rămân birnici 17. **Birnici:** Proca Hilotii, Vârlan Făghian, Lazăr socrul lui Apostol, Ioniță Făghian, Pintelei Carciga, Costachi Hilotii, Vasili, olar, Lupul Găle, Grigori, ce a fost călăraș la Tutova, Ștefan, holtei cu mamă, Toader Spătar, Ion, pas, ce a fost al dumisale **spătarului Conachi**, Marcu, Crăste, muntean, Pascu, brat (frate) lui Toader, aboger, Ștefan, cioban. **Rufeturi:** Dumitru, copil de casă, Ioniță, țij (la fel), Timoftei, la fel, Constantin Briahnă, la fel, Gheorghe Tacu, mazil din Tutova, Ioniță Briahnă, ruțaș, Popa Ion, Diaconul Toader, Ursa, babă, Acsânia, văduvă, Istrati, vornic (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 588).

¹⁴⁸ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Medeleni și Godinești**. Toată suma caselor: 39. Scădere rufeturi, însă 11: 2 scutelnici, 3 mazili, 2 copii din casă, 1 vornic, 1 grec, 1 vătăman, 1 bejenar birnic la Tutova. Rămân birnici 28. **Birnici:** Andrei Jianes, Apostol zet (al) Jianes, Gheorghe zet (al) Apostol, Ifrim al lui Jianes, Grigoraș Lepădat, Vasili, brat (frate) lui, Ioniță Lepădat, Melinte, jugar, Vasili Crăciun, Vasili Putregai, Constantin, apar Iosip, apar Iordache, holtei cu mamă, Ion sin (fiu) Constantin, ce a fost al dumisale **slugeroarei Mariei Sturzoae**, Andrei,

Frunteștii¹⁵⁰, Ghilăveștii¹⁵¹, Găiceana¹⁵², Meleșcani¹⁵³, Slobozia Filipeni¹⁵⁴, Lărgășeni¹⁵⁵, Negulești¹⁵⁶,

vezeteul ce a fost al dumisale **stolnicului Sandu Sturzei**, Tănasă Luchian, la fel, Filip, Acsintii, Ioniță, jugar, Tănasă Dobroneș, ce a fost al dumisale **slugeroai Mariei Sturzoai**, Ioniță, olar, la fel, Crâstia Samson, , ce a fost al dumisale **spătarului Conachi**, Ștefan, fiul lui Ioniță Surdul, ce a fost al lui **Manolachi Conachi**, Ștefan, cofar, ce a fost al lui **Gavril Conachi**, Stoian Loghin, Ursachi, ce s-a numit copil din casă și în izvod nu este, Ilii Jiances, Mihăilă, apar. **Rufeturi**: Pentelei, butnar, ce a fost la Petrești, scutelnic dumisale **postelnicului Arghirii**, **Căpitanul Ștefan al lui Tălăbăscu, mazil**, Iacob Anghel, mazil, Vasili Luchian, ruțaș din Tutova, Luca Antohi, copil din casă, Pricopii Lazur, la fel, Tănasă, grec, Ion Macsân, birnic la Băcavi în Tutova, Grigori, apar, vornic, Neculai, funar, vătăman, Ion Macsân, scutelnic lui **Manolachi Conachi**, cu cartea Divanului (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 588, 589).

¹⁴⁹ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Mărăști** ce au fost scutelicii dumisale **spătarului Conachi**. Toată suma caselor: 42. Scădere rufeturi, însă 12: 2 copii din casă, 1 popă, 3 nevolnici, 3 văduve, 1 vornic, 1 vătăman, 1 dascăl. Rămân birnici 30. **Birnici**: Grozav Ariton, Dumitrașcu Ariton, Năstasi Avram, Ichim Ariton, Pavăl Ariton, Gheorghe Băncilă, Chiriac Feleș, Ion Dopele, Constantin sin (fiu) Tofan, Vârlan Boboc, Chiriac Macovei, Ion Bălan, Arsăni Hâncul, Dumitrașcu Briahnă, Lupul Cozma, Ion Damaschin, Dumitrașcu Pușchin, Ion fiul lui Stolcul, Melinte Ariton, Vasili Meleșcan, ce a fost sluga dumisale **stolnicului Sandului Sturzei**, Andrei Meleșcan, la fel, Ioniță Ariton, ce a fost al dumisale isprăvnicesei, Nistor Bălău, la fel, Vasili Bulan, la fel, Vasili Ciupercă, la fel, Nistor Grosu din Valea lui Ciupercă, Constantin, bejenar, Andrei Căpățână. **Rufeturi**: Pavăl Macovei, copil din casă, Andronic Briahnă, la fel, Popa Ioniță Bania, Constantin Ariton, nevolnic, Vasili Bugar, nevolnic, Maria, văduvă, Nastasia, văduvă, Baba Ursa, Samoil, vornic, Lupul Dupul, vătăman, Mihăilachi, dascăl (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 589).

¹⁵⁰ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Frunteștii** ce au fost scutelnicii dumisale **spătarului Conachi**. Toată suma caselor: 32. Scădere rufeturi, însă 12: 1 mazil, 2 popi și diaconi, 2 văduve, 4 nevolnici, 1 vornic, 1 vătăman, 1 flăcău cu capul. Rămân birnici 20. **Birnici**: Chiriac Opreșan, Cozma Opreșan, Dumitrașcu, Maței Ciuca, Macsân, rusul, Ursul, rusul, Costantin, rusul, Pavăl Necula, Mihai sin (fiu) Andrei, Ion Borgul, Andrei Borgul, Amvrosii Borgul, Neculai Cârnecki, Stanciul, cojocar, Dumitrașcu, croitor, Antohii Bătcă, Dumitrașcu Bătcă, Chiriac Spoială, Pătrașcu Tinciul, Strătulat Chebac. **Rufeturi**: Constantin, vătav, mazil, Popa Ioniță, Lupu, diacon, Catrina, diaconiță, văduvă, Antonia, babă, Sandul, șchiopul, nevolnic, Vasili Ionati, șchiop, nevolnic, Andronic Ciuntul, nevolnic, Ariton, rus, vornic, Grigori Bărguii, vătăman, Ion, nevolnic, Eni, flăcău cu capul (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 589, 590).

¹⁵¹ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Ghilăveștii**. Toată suma caselor: 31. Scădere rufeturi, însă 8: 1 popă, 1 dascăl, 1 voluntir, 1 vornic, 1 vătăman, 1 văduvă, 2 scutelnici. Rămân birnici 23. **Birnici**: Pavăl Codrian, ce a fost birnic la Găiciana, Ion Stoica, la fel, Simion, muntean, Grigori Neniul, Vasili Dărăngă, ce a fost al dumisale **spătarului Conachi**, Ștefan Trifan, la fel, Neculai Huțul, la fel, Strătulat, la fel, Neculai, la fel, In (alt) Neculai, la fel, Alicsandru, la fel, Ion sin (fiu) Apostol, la fel, Ștefan Albescu, la fel, Vasili Albescu, la fel, Iordachi Albescu, la fel, Măteiu, la fel, Anghel, cărciumar, la fel, Iordachi brat (frate) cărciumarului, la fel, Ion fiul vădani, la fel, Toader fiul rotarului, la fel, Ursul Buti, ce a fost al dumisale postelnicului Argirii, Costantin Iosip, ce a fost al dumisale **paharnicului Constandachi**, Toader, fiul rotarului, ce a fost al dumisale **spătarului Conachi**. **Rufeturi**: Popa Gheorghe, Sandul, dascăl, Ion, voluntir, dus la oaste, Vasili Chiriac, vornic, Irimia Horincian, vătăman, Baba Ștefania, văduvă, Vasili fiul lui Chiriac,

scutelnic lui **Manolachi Conachi**, cu cartea Divanului, Antohi Chiriac, la fel (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 590).

¹⁵² La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Găiciana**. Toată suma caselor: 80. Scădere rufeturi, însă 18: 1 vornic, 1 vătăman, 7 popi și diaconi, 3 ruțași (mici boieri), 1 copil din casă, 1 trăistar isprăvnicesc, 2 văduve, 1 nevolnic, 1 țigan. Rămân birnici 62. **Birnici**: Mihălachi Haraga, Gheorghi Milian, Mirăuță Milian, Ioniță Milian, Vasili sin (fiu) Dochitei, Toader fiu Dochitei, Vasili Codrian, Ion Nistor, Antohi, fiul lui, Ștefan zet (al) lui, Toader Bania, Gheorghi Bania, Panaiti, Vasili Panaiti, Constantin Milian, Crăstia Bonța, Ion, cioban, Toader Grosul, Ichim Grosul, Costantin Boga, Ștefan Podolian, Ion Boga, Grigoraș Stan, Toma, Ioniță Ursachi, Ștefan Radu, Ion Enachi, Sandul Ursachi, Sandul Țăran, Gavril, vrâncean, Vasilachi Gavril, Neculai, vrâncean, Ion Gonța, Toader a Panaghii, Grigori Enachi, Ion Țugule, Ștefan Răbăgia, Stan Vasili, Isac, Ion Hâncul, Simion Milian, holtei cu mamă, Radu, Tănăsii, Lefter Huști, ce a fost al dumisali **stolnicului Iamandi**, Grigori Ilii, ce a fost al **medelnicerului Iorgăi**, Mihai Cărărar, ce a fost birnic la Vulturul, Gheorghi Bahna, ce a fost al slugerului Ion, Neculai Boghiul, la fel, Mania, holtei cu mamă, ce a fost al dumisali **spătarului Conachi**, Toader, cumnat lui, la fel, Ion Lungul, la fel, Ioniță brat (frate) lui, holtei cu mamă, la fel, Ion Damaschin, ce a fost lumânărar isprăvnicesc, Vasilachi, la fel, Toader Mohoră, la fel, Andrei zet (al) lui Tănăsă, la fel, Gheorghi ot (din) Zlotăriasă, la fel, Sandul Găician, ce a fost al dumisali banului Bogdan, Ion, pietrar, ce a fost al medelnicerului Abăza, Nistor, pâslar, ce a fost al dumisali **slugeroaiei Mariei Sturzoai**, Arhip, săpunar, Iacob. **Rufeturi**: Constantin Dobraneș, vornic, Ion Codrian, vătăman, Popa Toader, Diaconul Lefter, Diaconul Grigori, Diaconul Constantin, Diaconul Vasile, Diaconul Ifrim, Popa Ilii, Ioniță Bejan, ruțaș, Neculai Răbegia, ruțaș, Petria Găician, ruțaș, Vasili fiul lui Chiriac, copil din casă, Tudorachi, trăistar isprăvnicesc, Baba Tudosca, Baba Paraschiva, Marin, șciop, nevolnic, Neculai Băcan, țigan (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 590, 591).

¹⁵³ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Meleșcani**. Toată suma caselor: 21. Scădere rufeturi, însă 8: 2 nevolnici, 2 popi și dascăli, 1 slugă, 1 vornic, 2 văduve. Rămân birnici 13. **Birnici**: Pavăl Blehan, Ion Spătaru, Vasili Simion, Iordachi Spătaru, Grigori Bostan, ce a fost al **spătarului Gheorghi Costandachi**, Niagu, muntean, Sandul Negară, Vasili Boghiul, Gavril, ciubotar, Lupul, mocan, Vasili, mocan, Ioniță, cârciumar, Vasili Culbeci. **Rufeturi**: Ion Galerii, nevolnic, Popa Anghel, Diaconul Vlasii, Coman, nevolnic, Baba Ștefana, Baba Grăjdiana, **Manolachi, logofăt al dumisale paharnicului Ștefan Costandachi**, Iftemii Radu, vornic (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 591, 592).

¹⁵⁴ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Slobozia Filipeni** ce au fost scutelnici ai dumisale **bănesei Dumitrăchioai**. Toată suma caselor: 30. Scădere rufeturi, însă 7: 2 slugi, 2 nevolnici, 2 văduve, 1 vornic. Rămân birnici 23. **Birnici**: Constantin Bădac, Dumitru, funar, Ichim Ciocoiul, Panaiti, plugar, Costantin Luchian, Vasili Prutian, Vasili, grădinar, Sandul, muntean, Vasili Mustiață, Harasim Nedelcu, Radu, muntean, Tudori sin (fiu) Ioniță, Grigori fiul lui Ioniță, Ion Trăpăduș, Ion Sava, Marin Prutian, Niagu Prutian, Dumitru Tăban, Ștefan, străin, Apostol, bejenar, Iftemi, olar, bejenar, Sandul fiul lui Vartic, Toader Putregai. **Rufeturi**: Lupu, cioban, slugă dumisale **bănesei Dumitrăchioai**, Ioniță Burcă, tij (la fel), Ion Hălmaci, vornic, Andrei, șchiopu, nevolnic, Mihăilă, șchiop, nevolnic, Maria, vădană, Baba Anița (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 592).

¹⁵⁵ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Lărgășeni** ce au fost scutelnici ai dumisale **spătarului Conachi**. Toată suma caselor: 129. Scădere rufeturi, însă 34: 1 vornic, 7 nevolnici, 1 dascăl, 12 slugi, 1 mazil, 3 văduve, 1 bejenar, 7 popi și diaconi, un flăcău cu capul. Rămân birnici 95. **Birnici**: Năstasi Zgancia, Ion, argat, Ștefan sin (fiu) Ignat, Onică, văcar, Ifrim fiul lui Ioniță, viziteu, Pascal Loghin, Apostol Vezurian, Mihai fiul lui Ignat, Neculai, ciubotar, Vasili Zgancia, Andronachi, chelar, Pavăl, muntean, Petria fiul lui Gania, Ioniță Tiron, Dragomir, muntean,

7. Ocolul Zeletinului: Poslușnicii Răchitoasei¹⁵⁸, Oprișăștii¹⁵⁹, Motășeni¹⁶⁰, Coluneștii și

Mihălache Țugule, grădinar, Stan, cârciumar, Vasili, porcar, Dumitru Crăciun, Vasili Toderiță, Toader Lehăcian, Drăghici Mărginian, Stan, muntean, Preda, croitor, Ștefan zet (al lui) Preda, Simion, grădinar, Vasili Calmul, grădinar, Opria fiul Lupoai, Ion Bocănia, Vasili, torcar, Toader Prutian, Ion Cacere, Simion Calmul, Vasili, vârzar, Ion, bivolar, Constantin Roiul, Iurașcu, olar, Ion Vălachi, Lupul Cărbăț, blănar, Constantin Vălachi, Neculai, ciubotar, Gheorghe Brânză, Năstasii fiul lui rotar, Vasili al lui Năstasă, rotar, Vasili fiul lui Năstasă, rotar, Ștefan Raneș, Vasili Raneș, Neculai Floria, Ion Calanpod, stoler, Ioniță, vezeteu, Toader, ciubotar, Irimia Toporaș, Panhiliu Buiac, Sandul Dorul, Ștefan, ciubotar, Mihălachi Toporaș, Ion Toporaș, Irimia Cârcei, Neculai Capot, Nistor Toporaș, Sandul Toporaș, Constantin Hanganul, Enachi, petriariu, Constantin Cârcei, croitor, Dumitru, cărămidar, Toader Ursul, Toader Negru, Strățulat Coaialbi, Constantin Cornilă, ce a fost birnic la Căuia, Ioniță Blaga, Sandul Măstăcan, Toader Tufă, Ion, cârciumar, Constantin Carciga, Ștefan Măstăcan, Sârghii Măstăcan, Vasili, pușcaș, Savin Titiuți, Vasili Borșan, Gheorghe Borșan, Pavăl Copoiu, Zaharia, brat (frate) lui, Stoica, rotar din Plopasca, Mihăilă, cioban ot tam (de acolo), Gavril, torcar, de acolo, Costantin, rotar, de acolo, Stan, fratele lui Stoica, rotar de acolo, Chiriac, holtei cu mamă, Ioniță, holtei cu mamă Simion, pas al dumisale **spătarului Conachi**, Andronic Patcaș, ce a fost birnic la Căuia, Lupul Diia, ce a fost la Umbrărești. **Rufeturi:** Costantin Stup, vornic, Savin Butuman, nevolnic, Mihălachi, dascăl, Petcu Arnăuț, sluga dumisale **spătarului Conachi**, Gheorghe Stup, vâtav, tij (la fel), Eni Arnăuț, la fel, Gavril, la fel, Pavăl Floria, la fel, Condurachi Obreja, la fel, Ștefan Adam, la fel, Ion Neghină, la fel, Enachi, bărbier, la fel, Ștefan Chiper, la fel, Ioniță Popa, la fel, Timofti Ivan, la fel, Iacom, nevolnic, Crâstia fiul lui Costantin Strătilă, mazil, Costantin Ciper, nevolnic, Radu, muntean, nevolnic, Ioana, văduvă, Baba Maria, Baba Dumitra, Toader Măstăcar, nevolnic, Toader, tăbăcar, nevolnic, Ion, pușcaș, nevolnic, Radu, butnar, al dumisale **stolnicului Iamandi** din Tutova, Popa Neculai Tătaru, Diaconul Apostol din Negulești, Diaconul Todori de acolo, Diaconul Ion din Obârșia, Diaconul Toader de acolo, Popa Ion Berbec, Diaconul Vasile Berbec, Costantin, mătăsar, cu capul (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 592-594).

¹⁵⁶ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Liuzii din Negulești** ce au fost cu birul lor la Frumușel. Toată suma caselor: 18. Scădere rufeturi, însă 4: 1 vornic, 3 slugi. Rămân birnici 14. Birnici: Costantin, muntean, Nistor, pâslar, Avram Cârcei, Toader Cârcei, Roman Cârcei, Vasili Cârcei, Ion Cârcei, Costantin Ghenghe, Vasili Sava, Neculai Sava, Istrati Chitic, Grigoraș Cornele, Vasili, butnar, Ștefan, gălățean, ce a fost al dumisale **banului Bogda**. **Rufeturi:** Toader Drăguțul, vornic, Dumitrașcu Toporaș, slugă dumisale **slugeroai Mariei Sturzoai**, Costantin, la fel, Ioniță, la fel (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 594).

¹⁵⁷ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Grădeștii** ce au fost o samă birnici la Vulturești, iar o samă scutelnici la **Ioniță Abăza**. Toată suma caselor: 20. Scădere rufeturi, însă 7: 1 nevolnic, 3 văduve, 1 scutelnic, 2 popi. Rămân birnici 13. **Birnici:** Simion Gociul, ce a fost birnic la Căuia, Ștefan Gociul, tij (la fel), Vasili Troca, morar, ce a fost scutelnic al **slugerului Ioniță Abăza**, Vasile Surdul, la fel, Ostahii Negria, la fel, Neculai Ciuciul, la fel, Radu Mogoș, la fel, Vasili Negruș, la fel, Ion Negruș, la fel, Radu Cotigă, ce a fost al **Sandului Abăza**, Negoită, muntean, la fel, Toader Negru, Micul Negru, ce a fost al **slugerului Abaza**. **Rufeturi:** Ion, morar, nevolnic, Toader, harabagiu, scutelnic al **Dediului Tălăbăscu**, cu cartea Divanului, Baba Anghelina, văduvă, Baba Ioana, văduvă, Sanda, văduvă, Popa Ioniță Bania (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 594).

¹⁵⁸ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Poslușnicii Răchitoasei**. Toată suma caselor: 51. Scădere rufeturi, însă 31: 1 popă, 2 slugi, 2 nevolnici, 26 țișani. Rămân birnici 20. **Birnici:** Ifimii, Ștefan, pas, Vasili, rus, Vasili, porcar, Toader Diia, Ion Momâncian, Ioniță Păduche, Ilii sin (fiu) Rafail, Apostol fiul lui Rafail, Opria, cioban, Vasilie, bejenar, Sandul, bejenar, Simion Păduchi, Toader, sârbul, Ilii Tilibaș, Zornia fiul lui Mania, Ion, herghelegiu, Ion Robul, Vasili, rus, morar. **Rufeturi:** Popa Gheorghi, Toader Mladia, slugă egumenului, Toader, gălățean, tij (la fel), slugă egumenului, Ștefan Săcară, nevolnic, Ioniță Surdul, nevolnic, Nechifor, țișan al mănăstirii Răchitoasei, Toader, țișan, la fel, Grigori, țișan, la fel, Ștefan, țișan, la fel, Mihăilă, țișan, la fel, Gherasim, țișan, la fel, Ioniță, porcar, țișan, la fel, Toader fiul lui Gherasim, țișan, la fel, Andrei, olar, țișan, la fel, Ion fiul lui Ioneli, țișan, la fel, Ioneli, grădinar, țișan, la fel, Ion, chelar, țișan, la fel, Ilii Bărbuță, țișan, la fel, David Bărbuță, țișan, la fel, Toader, olar, țișan, la fel, In (alt) Andrei, olar, țișan, la fel, Irimia, olar, țișan, la fel, Ivan, țișan, la fel, Ilii Gona, țișan, la fel, Costantin, țișan, la fel, Grigoraș, țișan, la fel, Vasili Duca, țișan, la fel, Lupu, vizeteu, țișan, la fel, Vasili, vizeteu, țișan, la fel, Toader Buruiiană, țișan, la fel, Vasili Murgul, țișan, la fel (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p.594, 595).

¹⁵⁹ La 26 iunie 1774 în Ocolul Ocolul Zeletinului era satul **Oprișești**. Toată suma caselor: 65. Scădere rufeturi, însă 44: 1 vornic, 3 nevolnici, 5 văduve, 7 slugi, 3 străini, 5 bejenari de la Tutova, 11 mazili și ruptași, 8 popi și diaconi, 1 dascăl. Rămân birnici 21. **Birnici:** Ioniță Știubei, Vasile Știubei, Ion Știubei, Gheorghi Știubei, Neculai Știubei, Vasile Știubei, In (alt) Ion Știubei, Filip Onică din Cârna, Chirică din Deleni, Antohi Porunbul, văduvoi, Ursul Șopalcă, Iacomi Sturzul, ce a fost birnic la Brăhășești, Vasili, cioban, ce a fost birnic la Ionășăști, Savin Tăscuță, ce a fost birnic la Motășești, Carpu Știubei, ce a fost birnic la Șândrești, la Tutova, Ifimii zet (al) lui, la fel, Iordachi Păducel, ce a fost birnic la Boțăști, Toader Cenușă din Valea lui Coajă, Sandul, pas, Ion Lungul, ce a fost al dumisale **spătarului Sturzei**, Ioniță, ce a fost pânzar, la fel. **Rufeturi:** Toader Știubei, vornic, Ion Mititel, nevolnic, Grigorii, nevolnic, Mihălachi Hurjui din Făciu, nevolnic, Baba Vasâlca, Maria, săracă, văduvă, Ioana, văduvă, Constantin, blănar, sluga dumisale **spătarului Sturzei**, Neculai Prangatii, la fel, Sandul Zota, holtei, la fel, Iordachi Brăilă, la fel, Mihălachi Hăolici, la fel, Stanciul, sârbul, om străin, Ivan, cioban, tij (la fel) străin, Dima fiul Colii, birnic la Tutova, la târgul Bârladului, Vasili fiul lui Mihălachi, la fel, Iordachi Beldiman și fratele lui Dumitrașcu, mazili din Tutova, Costantin Zota, ruptaș (cel mai mic rang boieresc), Andrei fiul diaconului Hurjui, ruptaș, Vasili Calul al lui Buran, mazil la Tutova, Popa Ștefan, Diaconul Eni Hurjui, Diaconul Ion Hurjui, Diaconul Ștefan Groza, Catrina, preoteasă, văduvă, Gheorghi Bărbace, birnic la Ceucani, la Tutova, Ștefăniță Carpu, la fel, Vârlan Roșca, la fel, Apostol fiul lui Tudosi, dascăl, Mihăilă fiul lui Toader din Plopi, birnic la Ceucani, Ion, crav, slugă dumisale **Mariei Sturzoai**, Dumitru Vârlan, la fel mazil, Mihălachi Țârul, mazil, Ioniță fiul popii Petriman, slugă lui **Manolachi Conachi**, Ilinca Ciocchinoai, maziliță, văduvă, Popa Strati, Diaconul Ilii, Popa Miron, Savin Vârlan, mazil, Popa Costantin (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 595, 596).

¹⁶⁰ La 26 iunie 1774 în Ocolul Ocolul Zeletinului era satul **Motășeni**. Toată suma caselor: 93. Scădere rufeturi, însă 65: 1 vornic, 1 vătăman, 19 birnici la Tutova, 4 slugi, 9 văduve, 4 popi și diaconi, 9 nevolnici, 12 mazili și ruptași, 6 scutelnici. Rămân birnici 28. **Birnici:** Ilii Dărăban, Ioniță Dărăban, Radu, muntean, ce a fost scutelnic al **spătarului Constantin Catargiu**, Dumitru, muntean, tij (la fel), In (alt) Radu, muntean, la fel, Ursul, holtei cu mamă, Costantin Pană, Vasilachi zet (al) lui Pană, Toader Hălmău, Ion al daconului Jiances, Mihai, muntean, Proca, pânzar, Ion Luca, Sandul, mătăsar, Gheorghi Beșină, Ifimii, Radu, herghelegiu, Lepădat fiu herghelegiu, Dima, muntean, Ioniță Clapa, Voicul, muntean, Ion Țurcan din Fătăciuni, Toader brat (fratele) lui, Simion, fratele lor, Ștefan al lui Ion Țurcan, Costandachi, bejenar, Petria, bejenar, Vasili, bejenar. **Rufeturi:** Ștefan Dărăban, vornic, Lupu Prilog, vătăman, Ion Ioneli, birnic la Ceucani, la Tutova, Toader, rusul, la fel, Nistor Săuți, la fel, Ion al lui Apostol, la fel, Chirilă, la fel, Ilii Jiances, la fel,

Buda¹⁶¹, Sobozia Corni¹⁶², Slobozia Dămăcușa¹⁶³, Frumușăl¹⁶⁴, Sârbii¹⁶⁵, Bogheștii¹⁶⁶, Galbinii¹⁶⁷, Vlamnicul¹⁶⁸, Gohor¹⁶⁹, Slobozia Cosățani¹⁷⁰,

Neculai Tășcuță, la fel, Apostol Jianes, la fel, Gheorghe Niacșul, la fel, Lupul Prilog, la fel, Gheorghe Calin, la fel, Grigoraș, la fel, Costantin Arsăni, la fel, Ion Prilog, la fel, Pintilei Gălan, la fel, Grigori David, la fel, Grigori, sârbul, la fel, Sandul, pușcaș, la fel, Iosip Jianes, la fel, Toader, croitor, slugă a dumisale **slugeroaiei Mariei Sturzoai**, Irina, văduvă, Sanda, văduvă, Irina, văduvă, Diaconul Jianes, Miron fiu diacon, Favfa, văduvă, Vasili, hergehelegiu, nevolnic, Ștefan, nevolnic, Toma, cioban, văduvoi, nevolnic, Lupul Borde, nevolnic, Ioana, văduvă, Maria, maziliță, văduvă, Ioniță Marghiul, ruptaș, Ioniță Ciochină, ruptaș, Sava frate lui Radu Clătini, ruptaș, Dumitrașcu Dima, mazil din Covurlui, Diaconul Neculai, Ștefan Crăste, sluga dumnealui **banului Bogdan**, Ștefan fiul Chirilii, nevolnic, Ion Sfichiul, nevolnic, Ioana, săracă, văduvă, Gavril Huștiul, ruptaș, Păun, sârbul, al lui Beldiman, ruptaș, Vasilachi Beldiman, ruptaș, Solomon Meriacri, nevolnic, Catrina Dăduliasă, văduvă, David Băbiac, nevolnic, Costantin, blănar, sluga dumisale **spătarului Conachi**, Costantin a popii lui Andrei, nevolnic, Gheorghe Mahul, mazil, Vasili Buliandră, ruptaș, Popa Andrei, Popa Ion, Ursul, butnar, scutelnic dumisale **spătarului Costantin Catargiu**, Pascal Ursul, la fel, Neculai Calapod, la fel, Crăste Calapod, la fel, Arsăni Calapod, la fel, Ion Calapod, la fel, Baba Ilinca, văduvă, Petria Crăste, nevolnic, Costantin, slugă dumisale ceașului Costachi (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 596, 597).

¹⁶¹ La 26 iunie 1774 în Ocolul Ocolul Zeletinului era satul **Coluneștii și Buda**. Toată suma caselor: 48. Scădere rufeturi, însă 30: 1 vornic, 6 slugi, 8 mazili și ruptași, 2 popi, 2 copii în casă, 1 grec, 2 călărași de Tutova, 3 văduve, 4 nevolnici, 1 holtei cu capul. Rămân birnici 18. **Birnici:** Grigori Briahnă, ce a fost al dumisale **banului Bogdan**, Sandul Ureche, la fel, Mitrofan Pălaga, Toader Prutian din Benești, Vasili Brumă, Pavăl fiul Măriuții, ce a fost birnic la Călimănești, Andrei Jereghii, Tomoftii Hârjan, ce a fost lipcan, Toader Panțar, Ioniță, holtei cu mamă, slugă a dumisale **spătarului Sturzei**, Ștefan, rusul, la fel, Tănăsă Văjâian, ce a fost birnic la Ceucani, Iacom Necoară, ce a fost birnic la Puțani, Macovei fiu rusul, Adam, bejenar din Bojești, Andrei Văjâian, la fel, Miron, la fel, Tănăsă, holtei cu mamă. **Rufeturi:** Ioniță Dănăilă, vornic, Toader Țaga, slugă dumisale **spătarului Sturzei**, Vasile Grosu, slugă dumisale **banului Bogdan**, Trohin fiul lui Țaga, mazil din Tutova, Sandul Dănăilă, ruptaș, Pavăl Dănăilă, ruptaș, Gavril Pascu și fratele său, ruptași din Tutova, Toader Dănăilă, mazil din Tutova, Popa Vasili, Sava Crăciun, copil în casă, Ion Coadă, la fel, Iordachi Cernat, mazil din Covurlui, Dumitru Vidrașcu, mazil din Tutova, Costantin Curtian, ruptaș, Raicul Grecul, grec, Popa Stratul, Ion Tărăbuță, slugă dumisale **spătarului Conachi**, Toader, fratele lui, la fel, Vasile Vănaș, la fel, Antohi, ungurian, la fel, Andrei Holuba, călăraș din Tutova, Andrei Bugan, la fel, Ilinca, babă săracă, Solomie, săracă, Preoteasa Palaghie, săracă, Costntin al rusul, nevolnic, Gheorghe, holtei cu mamă, Toma, nevolnic, Lupul Coadă, nevolnic, Vasile, morar, nevolnic (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 597, 598).

¹⁶² **Birlești**, pe Bârlad. **A fost lângă satul Slobozia Corni, com. Ghidigeni.** Menționat la 8 noiembrie 1557 (DIR, XVI, A, II, I, 138). De la onomasticul Bârlad (DIR, X, 238: DIR, 263: Pătruț, Alte, 73 -74) (Paltanea, Paul V., Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului (III), Limba română, An 35, Nr. 5 septembrie-octombrie, 1986, p. 427-438.pdf).

¹⁶³ La 26 iunie 1774 în Ocolul Zeletinului era satul **Slobozia Dămăcușa**. Toată suma caselor: 45. Scădere rufeturi, însă 30: 1 popă, 25 scutelnici, 2 văduve, 2 slugi. Rămân birnici 15. **Birnici:** Costantin, grădinar, Sârghii, muntean, Dumitru zet (al) lui Dobria, Gheorghe, rotar, Marcu sin (fiu) Alecsandru, Dumitru al lui racher, Costia al lui Dumitru, Eni Tecucian, Ștefan, morar, Ion Lungul, Adam Dragomir, Stan, muntean, Ion, cioban, Gheorghe fiul lui Stanciul, Toader Dodul. **Rufeturi:** Gheorghe Baciul, scutelnic lui **Manolachi Costandachi**, Stan, mocan, cumnat lui, tij (la fel),

Vasili, mocan, la fel, Radu Colunic, mocan, la fel, Marin al popii, la fel, Radu Bircariul, la fel, Stan, mocan, la fel, Radu, mocan, la fel, Dumitru, mocan, la fel, Jinga, mocan, la fel, Ion, mocan, la fel, Popa Coman, Catrina Stănilăvoai, văduvă, Ivana, babă, Neculai, rotar, scutelnic dumisale **paharnicului Ștefan Costandachi**, Ion plugar, la fel, Costantin Roșca, plugar, la fel, Toader, rotar, la fel, Vasili, muntean, la fel, Coman, văcar, la fel, Gheorghei, pâslar, la fel, Năstasi Dumitru, la fel, Costantin Durbaca, la fel, Toader Hauia, la fel, Zârna, la fel, Chiriac, la fel, Vâlcu Moșniaga, la fel, Ion, morar, la fel, Dumitrachi Stănilav, sluga dumisale **paharnicului Ștefan Costandachi**, Ion fiul lui morar, la fel, slugă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 598).

¹⁶⁴ La 26 iunie 1774 în Ocolul Zeletinului era satul **Satul Frumușel**. Toată suma caselor: 43. Scădere rufeturi, însă 20: 5 slugi, 3 popi, 2 volintiri, 2 văduve, 1 țigan, 5 nevolnici, 1 vornic, 1 vătăman. Rămân birnici 23. **Birnici**: Neculai sin (fiu) Mihăilă Țuțanaș, Ion Țuțanaș, Gavril Cojan, Obrejă Țuțanaș, Grigoraș Bouroș, Pavăl Chipzuiu, Grigoraș Cipzuiu, Apostol Chipzuiu, Gheorghei Pădure, Simion, Iordache Țuțaneș, Alecsandru Mihăilă, Vasili fiul babii Vasilca, Lazor Gârlian, ce a fost birnic la Tutova, Lupul Țuțaneș, ce a fost scutelnic al dumisale **banului Bogdan**, Vasile, ciubotar, ce a fost birnic la Vultureni, Vasile Bârdan, ce a fost birnic la Ciorăști, Costantin Țuțaneș, Costantin Pangul, Ion Cojan, Ifrim fiul babii Cambiroai, Arhip, săpunar, Ursul Pinteleiu. **Rufeturi**: Vasile Bouroș, slugă dumisale **slugeroai Mariei Sturzoai**, Toader Hălaba, tij (la fel) slugă, Andrei fiul lui Mihăilă, la fel, slugă, Pavăl Țopa, vătav dumisale, Popa Dumitrașcu, Popa Andronachi, Diaconul Ene, Toader Pagul, volintir, Lazăr, la fel, Vasili, sârbul, sluga dumisale spătarului Conachi, Baba Ilinca Gucioai, Vasile, țigan al mănăstirii Răchitoasei, Antohi, blănar din Bârlad, nevolnic, Isac Cojan, nevolnic, Antohi, nevolnic, Mihăilă Țuțaneș, nevolnic, Baba Chirvasia, văduvă, Ion Stângă, vornic, Vasilachi Șerban, nevolnic, Ion Bouroș, vătăman (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 598, 599).

¹⁶⁵ La 26 iunie 1774 în Ocolul Zeletinului era satul **Sârbii** ce au fost cu salvovgardii dumisale **slugeroai Mariei Sturzoai**. Toată suma caselor: 61. Scădere rufeturi, însă 12: 3 văduve, 6 țigani, 3 nevolnici. Rămân birnici 49. **Birnici**: Costantin, rachier, Ion, brat (frate) lui, Grigori Porunbul, Neculai Hângan, Vasile Pâncescul, Ion Bârdan, Mihălachi a Măriuții, Ion Condurachi, Năstasăi, muntean, Gavril Proca, Vasile, cioban, Ștefan, olar, Ștefan zet (al) lui Gavril Proca, Ursul, butnar, Ioniță, fratele lui, Postolachi, ciubotar, Costantin fiul lui Bârdan, Ion Hângan, Toader, plugar, Condurachi, plugar, Badiul, plugar, Lascar, slugă, Ioniță, slugă, Gheorghei, văcar, Toma, slugă, Ion Bucur, mocan, Grigori, mocan, Nechita, cumnat lui, Ștefan rotar, Apostol, fratele lui, Gheorghei, grădinar, Radu, fiul lui, Ion Canber, Paraschiva, ce a fost birnic la Rădăcinești, Ion Hâncul, ce a fost birnic la Galbeni, Dumitrașcu, al lui, Pavăl Vraghii, Vasili Vraghii, Dumitrașcu Mușcă, Vasile al lui, Sandul, olar, Simion socru lui Condurachi, Ioniță Borșu, Grigoraș Ghenghe, Ion Pentelei, ce a fost birnic la Fătăciuni, Ursul Pentelei, la fel, Loghin al lui Pentelei, Lupul fiul lui Ion Bârdan, Grigoraș Condurachi. **Rufeturi**: Iftimia Condrăchioaia, văduvă, Safta Teletinioai, văduvă, Tiron, țigan al dumisale **slugeroai Sturzoai**, Andrei, bucătar, țigan, la fel, Ion, vezeteu, țigan, la fel, Gheorghită, țigan, la fel, Ursul, țigan, la fel, Ștefan, țigan, la fel, Luca, nevolnic, Dumitrașcu Maiu, nevolnic, Pintelei, nevolnic (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 599, 600).

¹⁶⁶ La 26 iunie 1774 în Ocolul Zeletinului era satul **Bogheștii** cu cuturile (cătunele) **Văliana**, **Perjoaia**, scutelnicii **dumisale Arghirii vel (vare) postelnic**, iar o samă cu darea la alte ținuturi. Toată suma caselor: 108. Scădere rufeturi, însă 78: 46 birnici la Tutova, 4 văduve, 9 nevolnici, 9 slugi, 1 volintir, 1 dascăl, 5 scutelnici, 1 popă, 1 ruptaș, 1 birnic la alt sat. Rămân birnici 30. **Birnici**: Ion Dorin din Boghești, Ion Bojia, tij (la fel), Luca Lupașcu, la fel, Antohi Druică, la fel, Vasile Toader, la fel, Ion Toader, la fel, Andronachi sin (fiu) baba Safta, la fel, Lazăr fiul lui Stanciul, la fel, Gheorghei fiul lui Andronachi, la fel, Toader fiul Todosiei, la fel, Vasile Berheci, la fel, Sandul Vedi, la fel, Andrei Mănios, la fel, Ion Alecsandru, la fel, Ion Spulber, la fel, Gavril

Necula, la fel, Ion Berheci, la fel, Grigori Lupașcu, la fel, Apostol Daneș, la fel, Toader Daneș, la fel, Gheorghe Spulber, la fel, din Boghești, Toader Stanciul, la fel, Petri Goza (ot) din Văliana, Toader, brat (frate) lui, la fel, Gheorghe, frate lor, la fel, Vasili din Bechești, Toader Bechescul, la fel, Tudosi, fratele lui, la fel, Ioniță, nepot lui Dorin, la fel, Condurachi Bechescul, la fel. **Liuzi bejenari**, ce se află cu șederea la cuturile de mai sus arătate, iar darea le stă la Tutova: Pavăl Groza, birnic la Ceucani, Andronachi, la fel, Chirică, la fel, Vasile, la fel, Costantin Vlasii, la fel, Solomon Hăolici, la fel, Lupul Druică, la fel, Iliei Bechescul, la fel, Iliei Spulber, la fel, Neculai fiul lui popa, la fel, Gheorghe, cojocar, la fel, Ichim Mertic, la fel, la Priponești, Petcul, sârbul, la fel, Costantin Stângă, Călian, birnic la Ciorăști, Neculai Gavriș, la fel, Gheorghe Vulpe, la fel, Ion, croitor, la fel, Costantin Mejan, la fel, Carpu, la fel, Timofti Niagu, la fel, Gheorghe Saule, la fel, Ion Lungul, la fel, Ion Bârdan, la fel, Ion Arhip, la fel, Ana, văduvă, la fel, Niagul, nevolnic, la fel, Pălădi, butnar, la fel, Ion Obreșă, la fel, Pricopii, chetrar, la fel, Gheorghe, fiul lui popa, nevolnic, la fel, Alexandru Bârdan, la fel, Vasili Gologan, la fel, Ion Gologan, la fel, Radu, bejenar, birnic la Blânci, Gheorghe, fiul lui Radu, la fel, Bosâioc, fiul lui Străcioiu, la fel, Lupașcu, olar, la fel, Ioniță Cărcă, birnic la Sălceni, Vasile Bontă, la fel, Toader Spătaru, la fel, Simion Gologan, birnic la Sălceni, Marcu Gologan, la fel, Alesandru Purcel, la fel, Vasili Șargul, la fel, Vasili Gologan, la fel, Ion Stupul, sluga dumisale **spătarului Conachi**, Grigoraș Stupul, la fel, Manoli, pas, la fel, Ioniță Machidon, la fel, Gheorghe, tăbăcar, din Rădăcinești, la fel, Mihălași, la fel, Ion, tăbăcar, la fel, În (alt) Ion Stupul, slugă lui **Manolachi Conachi**, Cozma Bouroș, voluntir dus la oaste, Panaiti, dascăl, Ioniță Vulpe, poștaş la Paraschiv, Toma Basoc, scutelnic dumisale **vistiernicului Ioan Căntă**, Gheorghe Huștiul din Călimăniș, la fel, Toader Onică, la fel, Toader Iacob, la fel, Mitre Bârzoiu, la fel, Iliei, bejenar, birnic la Bârlad, Ion, rusul, birnic la Căuș, Mile, abager, la Perjoai, Vasile Dorin, slugă dumisale stolnicului Negrii, Vasili, monah, nevolnic, Iftimii Mănos, nevolnic, Andrei, șchiop, nevolnic, Alesandru Coca, nevolnic, Popa Antohii, Baba Tudosia, Baba Safta, Baba Pârtoai, Nechita fiul lui Grigori, nevolnic, Lupul, nevolnic, Solomon Hăulici, ruș, la Tutova, Gheorghe Bechescul, nevolnic (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 600, 601).

¹⁶⁷ La 26 iunie 1774 în Ocolul Zeletinului era satul **Galbinii**. Toată suma caselor: 59. Scădere rufeturi, însă 23: 1 vornic, 3 văduve, 2 voluntiri, 2 copii în casă, 2 slugi, 8 mazili și ruș, 5 popi și diaconi. Rămân birnici 36. **Birnici**: Lupul Crucian, Vasile Onică, Sandul Buhuș, Radul, rotar, Mihăilă Săvastrii, Ștefan Clisul, Preda, ciubotar, Alesandru, rusul, Vasili sin (fiu) Rusoi, Vasili Limbă, Ion Marcu, Postolachi Hăncul, Condurachi Lepădat, Crăstian Bardumi, Nechita Zaharie, Dumitrașcu, nepot lui Crăstian, Ion, prisăcariul, Ioniță, cioban, ce a fost scutelnic dumisale **banului Lupul**, Grigoraș, cioban, la fel Gheorghe Prostul, ce a fost scutelnic dumisale **logofetesei Catrinei Pălădoai**, Ion Obreșă, ce a fost scutelnic dumisale **spătarului Conachi**, Vasili Cheptini, ce a fost scutelnic al **spătarului Gheorghe Costandachi**, Costantin Mohor, Călin, la fel al **spătarului Costandachi**, Ioniță, la fel, Vasilachi Calu, la fel, Costantin, vâcar, la fel, Grigoraș, holtei cu mamă, la fel, Nedelcu, ce a fost scutelnic dumisale **paharnicului Ștefan Costandachi**, Armurachi, ce a fost scutelnic dumisale **spătarului Conachi**, Costantin zet (al) lui Marcu, ce a fost călăraș la Puțani, Mihălași al lui Bârzoiu, Lupașcu, fiul lui Ion muntean, Grigori, tăbăcar, Ioniță Guzlă, Costantin Guzlă. **Rufeturi**: Ion Buhuș, vornic, Baba Măranda, văduvă, Baba Tărtănișă, văduvă, Gheorghe Băcă, voluntir dus la oaste, Alesandru Săvastrii, la fel, Vasili Cărstian, copil în casă, Ioniță, la fel, David, slugă **spătarului Gheorghe Costandachi**, Ursachi, fiu popii Zaharia, slugă la **Manolachi Conachi**, Grigoraș Hurjui, mazil, Ioniță Buhuș, ruș (boier mic), Vasile Buhuș, ruș, Toader Bahrin, ruș, Leon Bahrin, ruș, holtei, Popa Gheorghe, Popa Zaharia, Diaconul Toader, Diaconul Gavril, Popa Darii, Maria Guzguliasă, săracă, Mihai Guzlă, ruș, Mihai Ifrim din Tutova, Lupul, fratele lui, ruș de aici (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 601, 602).

¹⁶⁸ La 26 iunie 1774 în Ocolul Zeletinului era satul **Vlammnicul**. Toată suma caselor: 40. Scădere rufeturi, însă 7: 1 vornic, 2 nevolnici, 1 slugă, 3 văduve. Rămân birnici 33. **Birnici**: Rusul Cheptini, Ion Ruptașu, Ion Huzul, Vasili, nepot lui Ioniță Buhuș, Demian sin (fiul) Paraschivii, Ursul Băncilă, Vasili Pârțul, Ioniță Buhuș, Andrei fiul Parachivii, Vasili fiul Gavriloi, Vasile Râpă, Toader fiul Gavriloi, Stoian fiul lui Mustiață, Niculai Chirvase, Ilii fiul lui Arhip, Vasile Arhip, holtei cu mamă, Sandul, croitor, Pavăl Zgance, Măriuță Zgancia, Antohi fiul lui Vasile, Ion, fratele lui, Ion zet (al) tăbăcar, Sandul Mușcă, bejenar, Dumitru, croitor, al Băncilă, Iftimii, bejenar, Hriza, mocan, Leica, Gheorghi Radu, ce a fost birnic la Rădăcinești, Donosii, bejenar, Grigori, nepot lui Buhuș, Lupul, bejenar, Grigori Râpă. **Rufeturi**: Ion Jafri, vornic, Gheorghi, șchiop, nevolnic, Costantin, muntean, nevolnic, Ion Caoa, slugă **spătarului Gheorghi Costandachi**, Baba Măriuța Dumitriasă, Baba Hodorogiasa, văduvă, Preuteasa Maria, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 602, 603).

¹⁶⁹ Satul **Gohor** este atestat documentar la 3 octombrie 1740, când printr-un hrisov emis de Petru Rareș se întărește lui Nicoară Totole „un sat pe Berheciu, anume unde au fost Totole”. În anul 1839 exista o moșie Totolești în partea de nord a satului Nărtești. Toponimul Gohor s-ar putea să provină dintr-un onomastic neatestat încă documentar. La originea lui ar fi substantivul „spaimă”, „fantomă”, „amenințare”. T. Ciuntu a susținut că întemeietorul satului ar fi fost un Gohol, care nu este atestat documentar. **Gara Berheci** s-a constituit probabil după 13 septembrie 1872, când se pune în funcțiune calea ferată Galați-Barboși-Tecuci-Bârlad, în jurul stației de cale ferată. Pe actuala vatră a satului sau pe alta din vecinătate, exista la 6 decembrie 1736 o așezare denumită Berheci, care s-a risipit apoi. **Ireasca** este un sat atestat la 20 februarie 1760, ca moșie în ținutul Tecuci. La 1 ianuarie 1804, când satul era probabil constituit, este numit Iriasca. **Nărtești** este un sat atestat în iulie 1772. Antroponimul Nartul, alcătuit probabil la începutul secolului XVIII, îl desemnase slujbașul care încasa impozitul pe produse, vite, în timpul domniei lui Mihai Racoviță. Poșta este un sat înființat înainte de anul 1830, în jurul „poștei”, care desemna: „locul în care se puteau odihni călătorii și se schimbau caii poștalionului cu care se deplasau”.

¹⁷⁰ La 26 iunie 1774 în Ocolul Zeletinului era satul **Slobozia Cosățani**. Toader, ce a fost bejenar de la Blânzi, Ioniță Ștefăniță, ce a fost al Răducanului Batin, Negoită, la fel, Radu, holtei cu mamă, la fel, Luca, la fel, Ion Lungul, la fel, Trofin frate lui Domnișor, la fel, Ion Domnișor, la fel, Mihai, văcar, la fel, care a fost al Răducanului, Ștefan a Condrii, holtei cu mamă, la fel, Ștefan Ștefăniță, care a fost al Lupului Batin, Vasili Ignat, care a fost al lui Constantin Batin, Ion, trăistar, la fel, Iordachi Sturzul, care a fost al dumisale **logofetesei Catrinei Pălădoai**, Antohii, care a fost al dumisale hatmanului Razu, Manolachi Ilii, care a fost al dumisale **jitniceroai Maricăi**, Ion, rotar, care a fost la Bătinesii, Ioniță, la fel, Petria, care a fost al Mogăldii, Toader, care a fost al dumisale **stolnicului Costandachi**, Gheorghi Darii, care a fost al lui **Manolachi Conachi**, Tănasi Darii, la fel Apostol, care a fost al lui **Țarălungă**, Gheorghi, bejenar, care a fost al popii lui Fuică, Ion Papuc, care a fost birnic la Țăpul, Toader Cotlon, care a fost al dumisale **spătarului Cuzei**, Costantin Codrian, la fel, Dumitru Codrian, la fel, Lupu Ghidioi, holtei cu mamă, la fel, Toderășcu, bejenar, care a fost al lui Cârjău, Toader Chiosa, care a fost birnic la Negrițești, Andronachi, bejenar, Ștefan Bobălău, care a fost al dumisale **spătarului Cuzei**. **Rufeturi**: **Neculai, lumânărar isprăvnicesc**, Ion, bejenar, la fel. În (alt) Ion, bejenar, la fel, Miron Pătrășcan, la fel, **Constantin, lumânărar isprăvnicesc**, Condriachi Gogul, grădinar, la fel, Constantin Ghinia, nevolnic, Ion Uncheș, nevolnic, Ghiorghei Răiz, nevolnic, Constantin Musteață, nevolnic, Uncheș Vișan, nevolnic, Ion, morar, nevolnic, Ion care este socrul Domnișorului, nevolnic, Tacul, nevolnic, Chiriac, nevolnic, Vasile Băia, sluga lui Costandin Conachi, Grigoraș, **lumânărar isprăvnicesc**, Ion Vârlan, la fel, Ursul, la fel, Gavril, la fel, Niagu Uncheș, nevolnic, Popa Mitrofan (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 604, 605).

Țăpul¹⁷¹, Gohor¹⁷², Șendrești¹⁷³. Toate datele cuprinse în documentele aflate la baza acestei catagrafii se află, după datele originale, la arhivele naționale,

¹⁷¹ Comuna **Țepu** este alcătuită din două sate: Țepu (reședință de comună) și Țepu de Sus (sat component). Satul Țepu s-a înfiripat în a doua jumătate a secolului XVIII pe vechea moșie „Românești” sau „Românescul”, toponime păstrate până pe la 1823. La recensământul din 1775 este cosemnată o singură localitate cu numele de Țăpul, cu 27 de gospodării, deși pe hartă sunt consemnate ambele sate (probabil Țăpu de Sus cu statut de pricut (cătun al satului Țăpu de Jos). În condica Visteriei Moldovei din anul 1846 apar ambele sate: Țepu de Jos era sat de răzeși cu 71 birnici, iar Țepu de Sus era sat de răzeși cu 15 birnici și 2 scutiți de bir. Din cele 23 localități din Ocolul Berheci, ținutul Tecuci, locuitorii din Țepu plăteau cel mai mare bir, cu precizarea că aliverișul (venitul) lor provenea din vii și loc de hrană în destul. Satul Țepu de Jos s-a întemeiat pe moșia Ipotești și a purtat acest nume până la jumătatea secolului XIX. Într-un document din 19 iulie 1787 se menționează că neamurile Miculești și Văcești din Ipotești se judecau cu neamul lui Botin, din Brăhăsești, pentru un loc din matca Berheciului. Într-un act din 17 iulie 1804 se face mențiunea că răzeșii din Ipotești își vând moșia, cu precizarea că o parte din moșie se numește „Românescul”. În anul 1823 vistiernicul Petrache Sturdza cumpără jumătate din moșia Ipotești, făcând schimb cu Ilie Stupul-cămăraș, dând acestuia în loc moșia Văleni din fosta comună Burdusoci. În anul 1842 iulie 26 diaconul Vasile Chiscop, obștesc vechil (administrator) al răzeșilor de pe moșia Țăpul sau Ipotești, se adresează Înaltei Logofetii de la Iași pentru redeschiderea procesului împotriva boierilor Constantin și Iordache Stupul, în vederea răcumpărării moșiei vândute în anul 1823. Un alt document precizează că în anul 1850 răzeșii din Ipotești reușesc să-și răscumpere moșia plătind boierilor (fraților) Stupu suma de 5900 de galbeni (sumă împrumutată de la tatăl lui Costache Negri). După anul 1850 documentele consemnează numai numele de satul Țăpu de Jos și Țăpul de Sus. Menționăm ca familii vechi familia Coceiu: Fundenii de Jos (Tecuci), Năneștii Vechi (Tecuci), Țăpul (Tecuci); familia Bobocia: Suraia și Butucenii (Tecuci), Năneștii Vechi (Tecuci), Blăjării (Tecuci), Umbrărești (Tecuci), Nicoreștii de Sus (Tecuci); familia Busuioc: Mărginenii (Neamț), Torceștii (Tecuci), Fundenii de Sus (Tecuci). Satul Țepul (TAPP, jud. Galați (la 1809 bis. Sf. Voevozi, Țepu de Sus, reclădită în 1845 și Sf. Nicolae din Țepu de Jos, reclădită în 1855). În ms. 229, f. 320 de la Acad. R. S. România se spune că avusese o bis. de lemn Sf. Nicolae, din 1705 până la 1821. Dicț. Rom., V, p. 674; A.B., 1931, p. 189 (cat. 1809); AER, 1936, p. 307-308, 313 (bis. din 1838 și 1855); Iorga N., Studii și doc., XVI, 67 și urm. (Țepu=Ipotești) – Nicolae Stoicescu, Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova, București: Direcția Patrimoniului Cultural Național. Biblioteca Monumentelor istorice din România, 1974 p. 883 și 887.

¹⁷² Comuna **Gohor** se află în marginea nordică a județului, în podișul Covurlui, la limita cu județul Vrancea, la vărsarea râului Zeletin în Berheci și a acestuia din urmă în Bârlad. **Satul Gohor** se află în nordul comunei, **la confluența între Zeletin și Berheci; Ireasca mai spre sud-est; Nârtești se află puțin mai în jos pe malul Berheciului.** La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Zeletin a județului Tecuci și era formată din satele **Gohor, Ireasca, Nârteștii de Jos, Nârteștii de Sus și Poșta.** Anuarul Socec din 1925 consemnează desprinderea satelor Nârteștii de Jos, Nârteștii de Sus și Poșta, care au format comuna Nârtești. **Lălești. A fost la vărsarea râului Berbeci în Bârlad, deci pe lângă satul Poșta, com. Gohor.** Menționat la 13 martie 1593 (DIR, XVI, A, IV, 70), dispare spre sfârșitul secolului al XVII-lea. Numele de la onomasticul Lalu (DIR, 54 îl derivă din Tivlahie). Într-un document din 15 mai 1623 referitor la **satul Lălești, de lângă Stoicani, com. Foltești**, care, de asemenea, a dispărut, se amintesc părțile lui Lalu cel bătrân (ASG, Tribunalul Covurlui, sec. I, dos. 2, f. 47) (Paltanea, Paul V., Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului (III), Limba română, An 35, Nr. 5 septembrie-octombrie, 1986, p. 427-438.pdf (1.052Mb).

inventare „Micro filme –Rusia”,rolele 83, 85, 89. Ele au fost publicate de P. Gh. Dmitriev în „Moldova în epoca feudalismului”, Chișinău, 1975, Editura Știința, vol. VII, partea I, p. 536 – 605; idem (V), 1986, tomul XXDI, partea I p. 190-192. Județul Tecuci interbelic avea următoarea organizare administrativă: capitala județului Tecuci este orașul Tecuci; județul avea 266 sate împărțite astfel: I. plasa Brăhășești 37 sate; II. plasa Găiceana 89 sate; III. plasa Ivești 30 sate; IV. plasa Podul Turcului 77 sate; V. plasa Tecuci 33 sate. După apariția Legii nr. 394 pentru comunele urbane și rurale, publicată în Monitorul oficial al României, 31 martie 1864. Județul antebeluc Tecuci era împărțit doar în trei plăși, care erau: *Bîrlad-Nicorești*, cu reședința în târgul Nicorești, *Berheciul* cu reședința în târgul Găiceanca și *Stănișești-Zeletinul* cu reședința în târgul Podul Turcului. Județul avea o comună urbană și 47 comune rurale, compuse din 225 cătune. Comerțul consta în exportul de cereale și vin și importul de manufacturi. La Berheci și Ionășești existau fabrici de coniac, la Tecuci una de lumânări, iar la Furceni, pe malul Siretului, una de cherestea. Teritoriul județului era inițial împărțit în trei plăși: Plasa Homocea, Plasa Ivești și Plasa Podu Turcului. Ulterior, teritoriul județului a fost reorganizat în cinci plăși: Plasa Găiceana, Plasa Brăhășești, Plasa Ivești, Plasa Podu Turcului și Plasa Tecuci.

Anexa nr. 2

ȚINUTUL TECUCI ÎN ANUL 1803 •

1. Ocolul Polocinului: Viforării, Zlătarii, Mileștii, Horțești, Năneștii, Pănțeștii, Gura Răcătaului, Găleşăștii, Giurgenii, Lespezii, Șandreștii, Șarba, Ungurenii, Drăgeștii, Cornii, Scărișoara, Poenarii, Ploscuțanii, Petreștii, Ochenii, Tătăreștii, Gura Răcătau, Floreștii, Răce.

2. Ocolul Berheciului: Mărăștii, Frunțeștii, Oțăleștii, Onceștii, Medelenii, Găiciana, Huțul, Ghilăveștii, Lighidișanii, Meleşcanii, Grădeștii, Căue, Lărgășanii, Rădăcineștii, Neguleștii, Buda, Brăhășăștii¹⁷⁴, Țăpul de Jos, Țăpul de Sus, Vulturenii, Șărbăneștii.

¹⁷³ Sat în ținutul Tecuci (bis. Sf. Cruce, ante 1809). A.B., 1931, p. 193 (cat. 1809); Documente, XVI, vol. I, p. 482-483 (la 1546 satul Șendrești pe Putna, întărit lui Giurgea Bolea staroste); XVII, vol. I, p. 120-121 (la 1603 era al nepoților acestuia); Ghibănescu, Surete, X, p. 50-52, 91 și indice (sat al familiei Costache); Documente, XVI, vol. I, p. 274-275 (la 1528 selistea Șendrești la Polocine dăruită de domn lui Grozav pârcaleb); XVI, I, p. 444 (doc. 1546, satul vândut de fiul lui Grozav lui Ghidion vâtag).- Nicolae Stoicescu, Repertoriul bibliografic Moldova, p. 831.

¹⁷⁴ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Brăhășăștii**. Toată suma caselor: 44. Scădere rufeturi, însă 10: 1 vornic, 6 popi și diaconi, 2 dascăli, 1 vătăman. Rămân birnici 34. **Birnici:** Ioniță Ștefăniță, Costantin Lungul, Toader al Măgdălinii, Vasili sin (fiu) Toader, Ilii Meran, Antohi Meran, Ioviță, Apostol Ioviță, Enachi Lăbuș, Toader Beldei, Ioniță Robul, Grigori Coadă, Ion Lăbuș, Costantin Pascal, Toader Lăbuș, Gheorghe Chiriace, Cosve Vulpi, Ion Vulpi, Ioniță Vulpi, Costantin Panhiliu, Costantin Costescu, Ștefan Vlaicu, Sandul Costescu, Ion Costescu, Ion Buduruc, Toma Negruță, Toader Buduruc, Vasili Cheleş, Tănasi Andrei, Toader Costescu din Gohor, In (alt) Toader Costescu, Andronachi din Tufle, Grigoraș Lăbuș, Moisa, rus din Chiclău.

3. Ocolul Zăletinului: Coluneștii, Răchitoasa, Oprișanii, Motoșanii, Albina, Muncelul, Băloteștii, Frumușelul, Glăvăneștii, Dămăcușa, Dăncenii, Sirbii, Călimăniaș, Druțăștii, Valea Ră., Galbinii, Cosițenii, Bogheștii, Gohorul¹⁷⁵, Bălăneștii; Țurtoana, Schitul Beldiman.

4. Ocolul Nicoreștilor: Ionăseștii, Sclipoteștii, Piscul Corbului, Buciumenii de Sus¹⁷⁶, Buciumeni¹⁷⁷, Poiana, Tecucelul¹⁷⁸, Vizureștii, Hănțeștii, Dobrineștii, Nicoreștii¹⁷⁹, Vatra Nicoreștii, Sîrbii, Corod¹⁸⁰.

Rufeturi: Vornicul Onică, Popa Tănasăi, Popa Miron, Ifrim, dascăl, Vasile Rătan, vătăman, Diaconul Gavril, Diaconul Costantin, Diaconul Mihălachi, Diaconul Gheorghi (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 583, 584).

¹⁷⁵ La 26 iunie 1774 în Ocolul Zeletinului era satul **Gohor**. Toată suma caselor: 78. Scădere rufeturi, însă 34: 17 scutelnici, 1 vornic, 1 vătăman, 3 nevolnici, 1 văduvă, 3 diaconi, 5 birnici la Tutova, 1 dascăl, 1 slugă, 1 chelar. Rămân birnici 44. **Birnici:** Gheorghi Costescu, Ștefan Costescu, Dămian Vulpi, Ștefan Duma, Ioniți Pătrășcan, Vasili Clisul, Ioniți Clisul, Enachi Duma, Ion sin (fiu) Enachi Duma, Agachii, sârbul, Ioniță fiu lui Agachi, Ion fiu diaconului Chiriac, Ion Mărdarii, Chirvasă Ipati, Ion Beldei, Aftodor Onică, Lupul Onică, Gheorghi Crucian, Ștefan Vărvariș, Antohi cumnat lui Agachi, Toader Chiriac, Ion Mandriș, Ioniță Chirilă, Neculai Crucian, Ioniță Darii, Enachi Beldei, Gheorghi Băcă, Iacob Costachi, ce a fost scutelnic la Sfeti Spiridon, Nistor Costescu, tij (la fel), Neculai Tica, la fel, Andrei, vier, la fel, Gravril fratele lui, la fel, Toma Necorescu, ce a fost birnic la Rădăcinești, Panhiliu, ce a fost scutelnic al dumisale **stolnicului Iamandi**, Năstasi Forțul, ce a fost scutelnic al dumisale **paharnicului Costantin Păladi**, Gheorghi, ce a fost birnic la Iriasca, Ion zet (al) Alecsandru Sălivestru, bejenar din Scântești, Toader Chirvasă, ce a fost scutelnic al dumisale **jitniceroai Maricăi**, Vasile Perian, ce a fost scutelnic al dumisale **stolnicului Iamandi**, Iordache Râle, ce a fost scutelnic al dumisale **spătarului Cuzei**, Neculai, la fel, Acsănti al lui Ștefan Frățăman, la fel, **Costantin Spătar**, Ion Vulpe, ce a fost scutelnic al dumisale **paharnicului Păladi**. **Rufeturi:** Trohin Hâncul, scutelnic mănăstirii Sfântului Spiridon, Grigoraș fiul lui Toader Melinti, la fel, Gheorghi Arion, la fel, Gavril Spătar, la fel, Pavăl fiul lui sălitrar, scutelnic al dumisale **hatmanului Razu**, Ilii Bordia, la fel, Apostol, muntean, la fel, Iftimii Brânză, la fel, Ioniță Căruntu, la fel, Ion Moisăi, la fel, Trifan al lui Ioniță Râle, la fel, Toader Mitria, la fel, Ioniță Iftimii, la fel, Radu Lepădat, scutelnic dumisale **spătarului Sturzei**, Chirică, vrâncean, la fel, Gheorghi Frățiman, la fel, Manolachi, holtei cu mamă, la fel, Grigori Duma, la fel, Agachi Chiriac, vătăman, Neculai Chiriac, nevolnic, Arion, nevolnic, Ion Vulpe, holtei cu mamă, nevolnic, Ilinca Pătrășcăniașă, văduvă, Diaconul Toader, Diaconul Ion fiul lui Onică, Ioniță Râle, birnic la Liești, Diaconul Clim, Neculai Gavrilaș, birnic la Ciorești, Gheorghi Hulpi, la fel, Ion, croitor, al babei Ioana, la fel, Ioniță Vulpe, poștaş la Pereschiv, Panaiti, grec, dascăl, Ștefan Frățilă, sluga dumisale **spătarului Cuzei**, Dobria, chelar, la fel (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 603, 604).

¹⁷⁶ Hidron. (În sint. **Valea Buciumenilor**) **Cursul superior al p. Tecucel (bazinul inferior al Bârladului), numit și Tecucelul Sec, pe care este situat s. Buciumeni**. MDG, I, 670/1 (a. 1898). ◇ Cu determ. La nom.: Valea Buciumeni Atlas Mold (a. 1895). 6. P. polar. + Fiton. (În sint. Poiana Buciumenilor) Fostă apoi. la V de s. Buciumeni, în hotar cu s. Poiana, com. Nicorești, j. Galați. Andronache, D.T. II, 18 (a. 1704). II. + Oicon. (În der.) Buciumeștii [At. ca moșie la 1811: TTRM, II, 158/2.] Fost s. pe Valea Buciumenilor, la S de s. **Buciumeni**. – Var.: (1) **Buciumenii de Gios** ib. 158/1 (a. 1803), cu păstrarea afric. *g* în determ. – Def. graf.: (I) Buciuilenii ib. (a. 1854); Buciumene DRH, A, XXV, 80 (a. 1639, copie din sec. XIX); Bucium IORGA, S.D. VI, 212 (a. 1741-1742, regist). – Translit.: (I) Bucșineu TTRM, I4, 39/2 (cca 1773); Bucsumen ib. (a. 1775); Burciumeni ib. II, 158/1 (a. 1830); Butschmen ib. (a. 1774) (Micul_dictionar_toponimic_

al_Moldovei_structural_si_etimologic_autors_Dragos_Moldovanu_Daniela_Butnaru_Dinu_Mosca l_Ana-Maria_Prisacaru_Vlad_Cojocaru_Iasi_Editura_Alexandru_Ioan_Cuza_2014).

¹⁷⁷ La 26 iunie 1774 în Ocolul Nicorești era satul **Buciumeni**. Toată suma caselor: 64. Scădere rufeturi, însă 28: 1 vornic, 1 vătăman, 2 mazili, 2 slugi boierești, 4 popi și diaconi, 7 nevolnici, 1 ȋigan, 1 călăraș, 5 văduve, 1 chelar, 2 lumânărari isprăvnicești, 1 volintir. Rămân burnici 36. **Birnici: Toader, berar**, Enachi Mazăre, Andronachi Ariton, Costantin zet (al) lui Apostol, Ion Ariton, Ilii, pușcaș, Iordachi Gâtcă, Costantin Mihăilă, Gheorghiță Toderașcu, Vasile, cioban, Ion, cioban, Nechita Pengios, Ursul Pengios, Ștefănaș Pengios, Ilii Pavăl, Gheorghi Pengios, Andrei, tăbăcar, Ion Ioanăș, Ștefan Băcle, Gheorghi Băcle, Neculachi Movila, Toader Cerceiu, ce a fost al episcopiei de Roman, Vasile Corciu, țij (la fel), Iordachi, croitor, ce a fost al mănăstirii Dragomirnei, Ariton, ce a fost al episcopiei de Roman, Stoica, ce a fost slujitor la Focșani, Grigori Jogiul, bejenar de șase luni, Iordachi, bejenar, Ilii, lădar, ce a fost birnic la Țăgănești, Radu Bălăuță, ce a fost birnic la Nicorești, Dragomir sin (fiu) Pătrașcu, ce a fost al mănăstirii Dragomirnei, Angheluți fiul popei Lupașcu, ce a fost al episcopiei de Roman, Tudosii Robul, ce a fost al dumisale stolnicului **Iordache Iamandi**, Cozma, frate lui Angheluți, holtei cu mamă, Ion Băcle. **Rufeturi: Dumitrașcu Costin, mazil**, Toader al protopopului, muntean, ruptaș (cel mai mic rang boieresc), Neculai, sluga dumisale **spătarului Conachi**, Popa Vasili Băltaga, Popa Toderașcu, fiul lui, Diaconul Iancu, Vasili, diacon, nevolnic, Diaconul Lupașcu, Măteiu, ȋigan al mănăstirii Răchitoasei, **Necula, călăraș isprăvnicesc**, Năstasii, muntean, nevolnic, Tudora, văduvă, Gavril Guduman, sluga dumisale **paharnicului Negrii**, Ion Sclipot, nevolnic, Costantin Ghician, nevolnic, Baba Maria, văduvă, Toader Ariton, nevolnic, **Dumitru, căsap, lumânărar isprăvnicesc**, Dobria, cumnat lui, la fel, Enachi Vârlan, chelar al dumisale **banului Bogdan**, Andrei Smada, ce a fost un ficior la oaste, Ion nepot ciobanului, nevolnic, Vasilachi Pengios, nevolnic, **Toader Mazăre, vornic**, Ioniță Ariton, vătăman, Baba Năzăroai, Baba Maria, Despa, preoteasă văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 582, 583).

¹⁷⁸ **Rădăcinești**, pe Bârlad. A fost pe teritoriul municipiului Tecuci, în partea de nord, unde a fost **satul Săsenisau Săsești**. Într-un document din 9 august 1696 se vorbește de „**partea Rădăcineștilor ce iaste la Săsești**” (ASB, Doc. ist., CCLXXX/48), iar la 25 februarie 1697 se spune despre Rădăcinești că „se chiamă acmu Săsești” (ibidem, CCLXXX/49). Despre hotarul satului se arată într-un document di 23 august 1693 că pornea din „Valea lui Bae spre răsărit peste Bârlad până la Bârlăzel” (ibidem, CCLXXX/35). Valea lui Bae, care începe de la **satul Vizurești, corn. Buciumeni**, și se continuă până la Tecuci, se numește acum Valea Baia (Ciuntu, Dic., 4). Ungureanu (Doc., 288-289) a localizat satul, în mod greșit, în com. Corbița, jud. Vrancea. Menționat la 16 martie 1575 (Ungureanu, Doc., 288-289). **Probabil că în prima jumătate a secolului al XVIII-lea se contopește cu Săsești**. Numele satului de la onomasticul Rădăcină (DOR, 455, atestare din Țara Românească). La 1627-1628 trăia în satul Măcișeni, com. Corni, jud. Galați, Ion Rădăcină (DRH, A, XIX, 355-357). Toponimul Rădăcinești era folosit și în 1859 (Kirileanu, Testamentul, 619), Paul V. Păltănea, Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Sretului IV, p. 448).

¹⁷⁹ **Boziești, Bozăești**. A fost pe Bârlad, pe teritoriul corn. Umbrărești, la nord de **satul Torcești**. (Comunicare de la prof. I. Sion, Tecuci, scrisoare din 30 martie 1984.) Satul exista la 16 februarie 1668 (Ghibănescu, Sur., VIII, 316-317). Derivă dintr-un antroponim Bozie (DOR, 213). Toponimul se folosea la 12 iunie 1817 („Uricariul”, X, 262-265), dar și în ianuarie 1869 (ASG, Curtea de Apel Focșani, sec. I, 1868, dos. 7, f. 86v). Paul V. Păltănea, Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului IV, p. 448. În 1728/7237 sept. 29, Gavril Costandin paharnic judecă o pricină pentru două pogoane de vie la Nicorești. Menț., MMCMV/27 (nr. 8) (Costin Clit, Documente hușene, Iași, Editura PIM, 2016, vol. IV, poz. 223), iar 1724/7232 iul. 27 Popa Constantin către preotul Ioan pentru vie la Nicorești. Ment., MMCMV/27 (nr. 5),

idem, poz. 109; În 1725/7243 oct. 19, Simion, fratele Cârștii, către f<iul> sau Criste pentru un pogon de vie la Nicorești. Ment., MMCMV/27 (nr.7), idem, poz. 139; în 1725 preotul Ioan dă bani pe via de la Nicorești. Menț. fără dată, datat după doc. din perilipsis, MMCMV/27(nr. 10), idem poz. 145.

¹⁸⁰ Un prim document legat de sat este datat 6 iulie 1438, emis de cancelaria lui Iliăș și Ștefan la Vaslui (DRH, A, I, doc. 185, p. 262) și prin el i se **întăresc pisarului Mihai Oțel mai multe seliști pe apa Corodului (Seliștea lui Stan Sârbul, Movila Corodului, Seliștea Sârbilor ș.a.), pe apa Oancei (seliștea Stoenestii)**. Aceste locuri sunt pe apele din sudul podișului Covurlui, dar este și mult pământ pustiu: „și de la Movila ce Mare până la gura Corozăului, pe de amândouă părțile, încît ar pute să-ș așeze sate cu cotunurile lor și să aibă și fânațe.”. unii istorici cred că sunt preferate trei areale äentru locuire în această zonă de nord-est a Moldovei: „**Smulți – Drăgușeni (Cernătești, pe Geru, comuna Smulți, Gorunești, la obârșia Gerului, mai jos de Cernătești, Milești, azi în Smulți, loc de sat între Milești și Frățilești, seliștea Frățileștilor, lângă Smulți, Pâtcăești, sat Fundeanu, com Drăgușeni, loc de sat între Motoșești și Vitezești, loc de sat după Vitezești, sat Fundeanu, com Drăgușeni Smulți, pe Suhurlui), Foltești – Fârțânești - Târgu Bujor (Flămânzi și gârla Flămânzilor, pe Prut, lângă Foltești, Iezerul Covurluiului cu gârla, în Foltești, seliștea Comîneștilor, la gura Cneajei, lângă Umbrărești, inclus în Tg Bujor, seliștea Folteștilor, seliștea lui Fâlfoi, com Umbrărești, Tg Bujor, seliștea lui Radu și Radici, în Fârțânești, seliștea lui Mănea, pe Covurlui, lângă Umbrărești, Tg. Bujor, seliștea Șcheilor, în Fârțânești, seliștea Dumii, Toncești cu gârla lângă Brateș (Seliștea Dumii și satul Toncești nu sunt pe lângă T.Vladimirescu, ci pe Brateș; Paul Păltănea, Valentin Țurlan, Din toponimia Bălții Brateșului, „Anuar de lingvistică și istorie literară”, tom XXXI, 1986 - 1987, A. Lingvistică, p. 353) și drumul Siretului (Blăjari și Merești, pe Bârlad, Blăjari contopit cu Ivești, pe valea Călmățuiului, lângă com T.Vladimirescu, Mănăstirea de la gura Bârlăjiței, la Blăjari, ocinele Liești, sat pe Bârlad, Gârlești, sat pe Bârlad, Tălăbești, lângă T.Vladimirescu)**. Este, se pare, unul din cele mai mari domenii boierești ale secolului al XV-lea (Cristian Nicolae Apetrii, Reședințele boierești din Țara Românească și Moldova în secolele XIV-XVI, Brăila, 2009, p. 243, nota 47). **Corod este o comună în județul Galați, Moldova, România, formată din satele Blânzi, Brătulești, Cărăpcești și Corod (reședința). Se află în podișul Covurlui; lângă râul Corozel. Fundația satului, este atribuită, în parte, lui Mihăilă Oțel Pisarul, căruia i se dăruiește în 1438 de către Iliăș și Ștefan Voievozi porțiunea de loc pustiu situată pe pârâul Corod. În decursul istoriei, satul a avut și alte denumiri. Trebuie în special menționată aceea de Movileni, adică așezarea de lângă cele trei movile. În alte izvoare se numește Movila Corodului, oferindu-ne o indicație mai precisă de deplasare a satului spre est, iar mai recent Corodul. Asupra acestei din urmă denumiri, mai toți istoricii sunt de acord, că numele de Corod vine de la numele pârâului cu același nume. Primele date concrete sunt evidențiate în urma recensământului populației din 1912, când se înregistrează următoarele date: comuna Corod cu satele Corod, Blânzi și Brătulești. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Nicorești a județului Tecuci, și era formată din satele Corod, Blânzi și Brătulești. În mod frecvent, extensiile toponimice afectează hidronimele. Astfel, o opoziție primară între Corod (afluent al râului Bârlad) și Corozel (afluentul drept principal al Corodului) a fost neutralizată printr-o extensie a denotatului Corozel în două etape: mai întâi, asupra cursului inferior al Corodului, de după confluența cu Corozelul, iar apoi asupra cursului superior al Corodului, înainte de această confluență. Hidronimul Corod dispare cu totul și se creează o nouă diferențiere, după debit, între cursul principal al Corozelului (numit înainte Corod, iar acum Corozelul cu Apă) și afluentul drept al său (numit înainte Corozel, iar acum Corozelul Sec). Este probabil că această dublă extensie a fost favorizată (dacă nu cumva chiar determinată) de omonimia relativă între hidronimul și oiconimul Corod, desemnând satul riveran. Aceeași evoluție se constată și în alte câmpuri hidronimice (Tecuciul și Tecucelul, Vasluiul și Vasluietul), având ca rezultat crearea unei noi opoziții privative, între hidronim (cu**

5. Ocolul Bărladului: Piscul, Privalul, Năneasci¹⁸¹, Fundenii¹⁸², Lungociul¹⁸³, Șarbăneștii¹⁸⁴, Lieștii¹⁸⁵, Buceștii¹⁸⁶, Vulturenii¹⁸⁷, Blăjării¹⁸⁸, Torceștii¹⁸⁹,

formă diminutivală) și oiconim (orașele Tecuci și Vaslui). Transferând sincronia în diacronie, unii lingviști (Iordan, T. 447-448) au susținut că diferențierea prin sufix diminutival se poate crea printr-o opoziție între obiecte din categorii toponimice diferite (oiconim vs. hidronim) – ceea ce contrazice logica și este infirmat de cercetarea istorică. Teritoriul comunei Corod se află situat la contactul dintre Câmpia înaltă a Covurluiului și Câmpia Tecuciului. **Corodul este așezat pe o vale largă de 6 km, prin care curge un pârâu, cu puțină apă și la poalele dealului Găgești**, ce îl mărginește în partea de est și sud. Satul e cel mai mare din întreg județul, are 3 km lungime și aproape 2 km lățime, 5 biserici și 2 școli primare. Comuna **Corod cuprinde satele: Corod, Blânzi, Brătulești, Cârăpești**. Brătuleștii top. pers. 1. Oicon. (At. la 1774: TTRM, II, 150/1.) S., com. Corod, j. Galați. ◇ Cu schimb. de suf.; **vechi: Brătulenii** ib. (a. 1852). ◇ Cu determ. indicând poziția; **vechi: Brătuleștii de Sus** ib. (a. 1848). ◇ În sint.; **vechi: Slobozia Brătulești** ib. (a. 1831). ◇ Cu ent. în funcție oicon.; **vechi: Slobozia** ib. (a. 1871). Def. graf.: (1) **Bratuleștii** TTRM, II, 150/1 (a. 1833); **Slobozia Blătuleștii** ib. (a. 1835). – Etim.: de la numele boierului Bratul (menționat într-un doc. fals din sec. XVII, dar care uzează și de informații autentice, datat 1497-1499, prin care nepoții aprodului Ionășel vând un sat pe Corod, anume Cârligul lui Dan, „slugilor” domnești Bratul și fratelui său, Coste DRH, A, III, 542) cu suf. col. -ești (Micul_dictionar_toponimic_ al_ Moldovei_ structural_si_etimologic_ autors_Dragos_Moldovanu_Daniela_Butnaru_Dinu_Moscal_Anna-Maria_Prisacaru_Vlad_Cojocaru_Iasi_Editura_Alexandru_Ioan_Cuza_2014).

¹⁸¹ În 1729/7237 august 18, Vasile Uricar hotărânește părți de moșie ale postelnicului Enache Costandache la Năniști, țin. Tecuci, pe Siret. Orig., CCXV/4 (Costin Clit, Documente hușene, Iași, Editura PIM, 2016, vol. IV, poz. 243). În 1726/7235, sept. 4, Costache fost mare medelnicer promite poruncă să aleagă partea comisului Costantin cumpărată în satul Nănești, lângă țara muntenească, pe Siretul cel mare. Orig. (data după nota tergală), CCXV/3, idem, poz. 168.

¹⁸² Din 1801 ianuarie 20. Izvodul zestrei pe care o dă marele vornic Manolache Conachi și soția sa, Safta Sturza, fiicei lor Maria. Cele ce dăm zestre fiicei noastre Maria, pe care Dumnezeu Sfântul să i le blagoslovească. 1801 ghenari 20: Moșia Horodiște cu mori în apa, sat întregu la ținutul Sorocii; Moșia Brânzenii, sat întregu cu mori în apa Răutului; Moșia Perinei, tij pe apa Răutului, sat întregu la ținutul Sorocii. Aceste(a) le va stăpâni îndată după ce se va cununa; Moșia Climăuții, sat întregu, tij la ținutul Sorocii; **Moșia Tălăbești, la ținutul Tecuciului, pe apa Siretului**. Acestea le va stăpâni după moartea noastră; 20 sălașe de ȣigani lăeși, 10 sălașe de ȣigani casnici; pe giumătate după ce se va cununa și pe giumătate după moartea noastră; 12 pogoane de vie la Nicorești, la Piscu <Corbului>; Un rând de straie cu samur, un rând de straie cu pantece de samur, un rând de straie curate, un rând de straie cu cacom, o zgardă cu diamanturi, un soare cu diamanturi, o părechi de cercei cu zmarand(!) cu aripile cu diamantu, o părechi de cercei cu diamantu, o perechi de paftali cu diamantu, un inel cu diamantu, un inel de rubin; 12 perechi de cuțite de argintu cu lingurile lor, o tavă de argintu cu 12 farfuri(i) de argintu...; 2 sfeșnice de argintu, o pereche solnițe de argintu, o bocce(a) șal; Afumătoare și stropitoare de argintu; 4 străchinute de argintu pentru dulceți; 2 rânduri de așternuturi, mărunțișuri din casă de care să vor da deosebitu izvod. Manolachi Conachi biv vel vornic; Safta Sturza vornice(a)să. BAR-Buc., col. DI, DCCVII/99, nr. 96, f. 129, copie. Se păstrează din 1737/7245 septembrie 14. Înștiințare domnească privind cumpărarea unei părți de moșie din Tălăbești de către vel vistiernicul Costache Razu.

† Io Grigorie Ghica Vo(i)evod, bojiu milostiu, Gosp(o)dari Zemli Moldavscoi. Facem știre cu această carte a Domnii mele pentru nește părți de moșie din sat din Tălăbești ce-au ieșit la vânzare de la neamul Tălăbescului. Și din vreme ce alții, din rude sau din răzeși, nu s-au aflat să le cumpere, le-au cumpărat cinstit și credincios boierul nostru, dumnealui Costachi Razul vel

vist(iernic), și măcar că pentru niște pricini ca aceste și testament este care hotărăști toate pricinele: cine, cum să cade să urmezi. Dară cu toate aceste încă de iznoavă, mai facem înștiințare tuturor rudelor și răzeșilor care carte cu poronca noastră s-au cetit în Divanul Domniei mele și punem soroc până în două săptămâni, de va cineva ca să întoarcă banii, să aibă a aduce banii îndată ca să-i dea în mână dumisale vel vist(iernicului), iară nedându banii, după această poroncă până la soroc, să știe că nu va mai avea cuvântu a răspunde sau a mai întoarce și dumnealui vist(iernicul) va stăpâni. Cu aceasta facem știre. L(e)t 7246/1737, sept(embrie) 14. (Pecetea domnească). BAR-Buc., col. DI, XCIX/196, original; din **1739 iunie 26 există Hotarnica satului Tălăbești de la ținutul Tecuciului cumpărat de Costache Razul vel vistiernic de la Dediul, fiul lui Neculai Tălăbescu**. BAR-Buc., col. DI, XCIX/75, original. **Tălăbeștii** top. pers. I. + Oicon. (At. la 1448: DRH, A, I, 397.) **Fost s. la confl. Călmățuiului cu Bârladul, la SE de s. Hanul Conachi, com. Fundeni, j. Galați. Horon.** (În der. regr., pentru a se acorda cu ent. moșie) **Tălăbeasca. Moșia fostului s. Tălăbești.** Atlas Mold. (a. 1895). ◇ Cu schimb. de gen, pentru a se acorda cu ent. hotar: **Tălăbescul** I. Marinescu, C.D. 86 (a. 1765). Limnon. (În sint. **Balta Tălăbeasca**) **Baltă pe fosta moșie Tălăbeasca, la gura p. Călmățui.** Atlas Mold. (a. 1895). ◇ Cu schimb. de ent.; geogr.: Lacul Tălăbeasca Harta Hidr. (a. 1964). Oron. (În sint. **Movila Tălăbeasca**) **Movilă pe fosta moșie Tălăbeasca, la SE de s. Hanul Conachi și la E de Balta Tălăbeasca.** Atlas Mold. (a. 1895). – Var.: (a) Balta Tălăbasca Atlas Mold. (a. 1895), cu velar. dift. -e□a- după o cons. lab.; **Lacul Tălăbasca** Harta Hidr. (a. 1964); (b) **Movila Tălăbasca** Atlas Mold. (a. 1895); (1) Talabasca TTRM, I2, 1170/1 (a. 1834), cu deschiderea la -a- a lui -ă- neacc. din temă; **Tălăbasca** Atlas Mold. (a. 1895); Tălăbăscul I. Marinescu, C.D. 86 (a. 1765), cu velar. lui -e- din suf. după o cons. lab.; (I) **Tălăbăștii** DIR, A, XVI-III, 445 (a. 1589-1590). – Def. graf.: (a) Tălăbașca Ujvari, G.A. 511 (a. 1972); (I) **Tălebeștii** DRH, A, VI, 355 (a. 1555); Tilibeștii TTRM, I2, 1170/1 (cca 1846). – Translit.: (1) **Talabescul** ib. I4, 270/1 (a. 1774); Talabescu ib. (a. 1788); **Tolabescul** ib. (cca 1716). – Etim.: de la n. fam. **Tălabă** (care se regăsește mai târziu, la răzeșii propr. ai moșiei s. vecin Tomcești, menționați la 1623, când fiicele lui Eremia Tălabă și fiii lui Dumitru Tălabă vând partea bunicului lor, Toma Tălabă, respectiv a unchiului lor, Pătrașco Tălabă DRH, A, XVIII, 109) cu suf. col. -ești. – După tradiția pop., s. și-ar fi luat numele de la un slujbaș al lui Ștefan cel Mare, care a primit în dar moșia pentru serviciile sale militare (Kirișeanu, A. 168-169). (Micul_dictionar_toponimic_al_Moldovei_structural_si_etimologic_autors_Dragos_Moldovanu_Daniela_Butnaru_Dinu_Moscal_Ana-Maria_Prisacaru_Vlad_Cojocaru_Iasi_Editura_Alexandru_Ioan_Cuza_2014/links/5cbb83f3a6fdcc1d49a3dd65/Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei-structural-si-etimologic-autors-Dragos-Moldovanu-Daniela-Butnaru-Dinu-Moscal-Ana-Maria-Prisacaru-Vlad-Cojocaru-Iasi-Editura-Alexandru-Ioan-Cuza-2014.pdf). În 1708/7216 iunie 25, la Tăbălăești, Bejan Hudici, vornic de gloată, Tănase Bosie, Axinte Uricarul aleg și stâlpestc hotarele siliștei de la Itrinești pe Crasna a lui Iordache Ruset, vornicul, cumpărătură de la răzeșii de aici și luate în schimbul răzeșilor pentru părți din Tăbălăești și din hliza Bălăbăneșei, însumând 112 pământuri și un loc de priză de la Valea Sacă (Costin Clit, Documente hușene, Iași, Editura PIM, 2016, vol. IV, poz. 71). „Vezi și Dicț. Rom., V, p. 541 (Talaba) și 553 (Tălăbești); Documente, XVI, vol. III, p. 286 (la 1585-1586 1/2 satul Tălăbești - Tecuci era al familiei lui Nădăbaico vornic); Uricarul, VI, p. 344 (doc. 1827); Dicț. Rom., V, p. 541 (Tălăbasca, moșie)” – Nicolae Stoicescu, Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova, București: Direcția Patrimoniului Cultural Național. Biblioteca Monumentelor istorice din România, 1974, p. 846.

¹⁸³ Se păstrează din 1722/7230 august 4, Iași. Mihai Racoviță Voievod hotărăște pricina de judecată ce a avut Simion, nepotul lui Trușan, strănepot lui Tălmăciu, cu Ion Bilțu pentru o bucată de loc numită Lungociul, situată între Călieni și Nănești. Io Mihai Racoviță voievod, bojeiu milostiu, G(os)pod(a)ri Zemli Moldavscoi. Facem știre cu această carte a Domniei mele tuturor cui să cade a ști pentru multă pără și gălceavă de câțiva ani trăgându-să încă din veletul 7216 <1708> cu Ion

Bilțu și cu Simion, nepotul lui Trușan, strănepotul lui Tălmaci, pentru o bucată de loc ce să numește Lungociul, între Călieni și între Nănești, de la ținut(ul) Tecuciului, scoțând Ion Bilțu un uric de la Ștefan Vodă cel Bun din vele(a)tul: 6990 <1482> în care uric înscrie pe giumătate de sat de Chiliaeni, pe Bărlad, parte(a) din gios, iar la ce ținut nu pominești, nici lângă care sat. Așijdere și Simion au scos altu uric de la Bogdan Vodă, din velet 7022 <1514>, scriind precum au miluit pre Ivan Tălmăciu cu două săliști, una la Dimăciu și cu altă siliște din pustia Tulpinilor, între Călieni și între Nănești, anume Lungociul. Și așa Ion Bilțu cu acest uric stăpănea o bucată de loc din Călieni și stăpănea și ace(a) bucată de loc ce să numește Lungociul, iară Simion, nepotul lui Trușan, strănepotul lui Tălmaci, rămănea păgubaș și între alți ani și până acmu nu li să pute(a) curma giudecata, iar acum de iznoavă eșind la Divan, Ion Bilțu cu Simion și cu Dumitrașco Tibe(?) și Mihăilă Pleș, strănepoții lui Tălmăciu, am stătut Domnie(a) me(a), împreună cu tot Sfatul domniei mele, și am luat sama de-a amănuntul acelor urice. Și întâi am luat sama uricului, a lui Ștefan Vodă cel Bun, care era la Ion Bilțu, în care uric scrie Chiliaeni pe Bărlad, iar nu Călieni de la ținutul Tecuciului, care și când am trimis Domniea me(a) pe credincios boearinul nostru, pe dumnealui Gavril Costachi vel stolnic și pe sluga noastră Vasilie Popa uricariul, ca să hotărăscă niște părți de ocină de acolo den Călieni, ce-au avut cinst(it) și credincios boearinul nostru dumnealui Dediul, biv vel spătar. Strângând oameni buni și bătrâni, aflat-au pe un om de o sută și douăzeci de ani, ce l-au chemat Domnișorul, și l-au întrebat: apucat-au el să fie fost vreodată Bărlad pe acolo, sau să fie auzit, din părinții lui, că au fost, vreodată, Bărlad(?). Și așa i-au mărturisit că au zis că nici el n-au apucat, nici din părinții lui n-au auzit // să fie fost Bărlad, ci tot apa Siretului au fost pe acolo pe la Călieni, iară nici Chiliaeni nu s-au numit să le zică. Și hotărând părțile cele din Călieni au rămas acea bucată de loc lui Ciociul afar(ă) din stălpitura dumisale spătariului Dediului, și o stăpănea Ion Bilțu cu acel uric și Simion cu neamul lui cu uricul ci scria anume lui Ciociul, rămănea fără moșie. De care lucru am socotit Domnie(a) me(a), împreună cu tot Sfatul Domniei mele, că n-au avut Ion Bilțu nici o treabă să stâlpească lui Ciociul, că nu-i scrie uricul pe Lungociu sau pre Căliiani, ci să-și fi căutat într-atâta ani Chiliaenii pe Bărlad, precum înscrie uricul, să nu să fie apucat de moșiile altora ce le-am dat Domniea me(a), rămas(e) din toată legea. Să nu mai aibă treabă de acmu cu ace(a) moșie Lungociul, iară Simion cu neamul lui să aibă aș stăpăni ace(a) bucată de loc Lungociul cu tot vinitul, pe cum înscrie uricul. Și această pără să nu să mai părăscă de acmu niciodată peste carte(a) Domniei mele și câte cărți de pără ce au avut Bilțu, toate s-au luat și s-au rupt de la Divan. Aceasta scriem. U Ias, let 7230 <1722>, avg(ust) 4 (L.P.) Ilie Cat(a)rgiul vel log(o)f(ă)t (Mai jos, în colțul din dreapta© Grigoraș, Ene vornic, uricariul BAR-Buc., col. DI, CXXXIX/30, copie.

¹⁸⁴ La 1752/7260 martie 8. Iancu, fiul lui Acărțan, din Șerbănești dă lui Vasile Costache, mare vornic de Țara de Jos, o vie în locul căreia i se cumpără o paragină la Bălțatul și i se mai dau și ceva bani.

† Adică eu Iancul, fecior lui Ion Acărțan din Șerbănești, făcut-am (a)cestu zapis al mieu, la mână dumisali Vasilie Costachi, marili vornic de Țara de Jos, ca să să știi precum am făcutu eu, Iancu, tocmală cu o vie a me(a), cari vii au fost în satu, în Șerbănești, în mijlocul viil(o)r dumisali. Deci eu, Iancul, de nimine silitu, nici asuprit, ci de a me(a) bunăvoi(e), am mers la dum(nealui) vornicul ș-am făcutu schimbu cu dum(nealui): eu ca să dau viea me(a) dumisali și dum(nealui) ca să-mi cumperi o paragină de la Bălțatul și, peste paragină, să-mi mai de(a) dum(nealui) cinci lei și giumătate. Deci, făcându-mi dumnealui vornicul plata deplin, precum mai sus scrie, i-am făcut eu, Iancu, dumisali vornicului acest zapis ca să fii dumisali pomană în veci și cuconilor dum(nealui) și nepoților și a toată sămănța din ruda dumisali. Și la această tocmală s-au prilejătu dum(nealui) Gherghel căpitanul cel mari și dum(nealui) Dimitrașco Guțul vornic de poartă, și Todirașco Stărce, ce au fost vornic de Bărlad, și Toader Sălceanu și Șarban din Șerbănești și Bănilă și Dodul vătăman și alți oameni buni, cari mai gios sânt iscăliți. Și eu, Iancul, mi-am pus degitul ca să fii de cuvînță. Și eu Necula Gălcă am scris zapisul. 7260 <1752>, mart(ie) 29. Eu **preutul Crăste**;

Todirașco Stârce iscal. Iancul <a.d.>, Neculai Gălcă iscal. **Dumitrașco Guțul, vornic de poartă**, Șarban <a.d.>, Dodul <a.d.>, Bănilă <a.d.> BAR-Buc., col. DI, MCDXLV/45, original; din 1730 iulie 28, Iași, este Cartea lui Grigore Ghica Voievod prin care miluiește pe boierul său Toader Costache vel stolnic cu satul Șerbănești, care sat a fost a lui Gligoraș Costache mare cămăraș în vremea lui Mihai Vodă, dar pentru că plecase din țară fără nicio pricină, Domnul îi ia satul după trei ani și i-l dă în stăpânire acestui stolnic. BAR-Buc., col. DI, CCXIV/74; din 1754, iunie 7, Cartea lui Matei Ghica, Domnul Moldovei, către boierii săi Gheorghe biv vel pitar, ispravnic al ținutului Tecuci, și Neculai căpitan ca să meargă să cerceteze și să hotărânească moșiile Mierești, Fântâna Gerului și Crângenii din ținutul Tecuciului ale lui Apostul postelnicul. BAR-Buc., col. DI, CCXIX/33-34, original. Atragem atenția că satul Mierești a fost vecin cu moșia satului Șerbănești și este matca satului Fundeni de lângă Tălăbești; în 1757 mai 30, Scarlat Ghica, Domnul Moldovei, întărește domniței Ruxandra prin vechilul său stăpânirea moșiilor Șerbănești, Bârlădeni, Buciumul și altele din ținuturile Tecuci și Covurlui cu stabilirea condițiilor de lucru ale locuitorilor aflați pe acele moșii. BAR-Buc., col. DI, MCDXLV/87, copie.

¹⁸⁵ În 1722/7230 aug. 1 Mihai Racoviță vv. Moldovei dă poruncă către Neculae, ginerele lui Ion Ciogole, relativ la moșiile de la Blândești și Liești. Rez. în inv. de la pachet, poz. 16, DCCXCI. Se păstrează din 1737 (7245) ianuarie 5. Grigore Ghica voievod poruncește comisului Manolache Costache să-și strice podul făcut peste Siret, în dreptul Lieștilor, întrucât acolo nu fusese niciodată vad de pod, iar „oamenii răi și țărani” vor fugi din țară.

† Noi Grigorie Ghica v(oi)e vod, bojăiu milosti, G(os)podar Zemli Moldavscoi. Facim știre cu această carti a domniei meli tuturor cui să cadî a ști pentru un pod de dubasă, în apa Săretului, ce-au făcut Manolachi Costachi comisul la Liești, la ținutul Tecuciul, la cari loc niciodată podu vechi sau vad de pod n-au fost, cari acel sat Liești, hotărându-să cu satul Șărbăneștii a dumisali Grigorie Costache, biv vel cămăraș. Vinit-au înainte(a) Domniei meli, credincios boerul nostru // mai sus numitul, dumnealui Grigorie cămărașul și ni s-au pus jăluit într-acesta chip cum, din pricina podului lui Manolachi Costachi de la Liești, s-au închis venitul podului dumis(ali) de la Șărbănești, undi esti pod vechi. Și acei <din> Liești hotărându-să cu Șărbăneștii, și dum(nealui) având și la Liești câțiva părți de moșăi, au cerut să-i dăm voie să facă și dum(nealui) pod la Liești. Și Domniia me(a) și mai (i)nainti această voi(e) n-am dat nici dumis(ali), nici <lui> Manolachi să țăi pod acolo de vremi ce vad de pod vechi n-au fost și mai vartos că apile celi mari sânt domnești. Și fără știre(a) Domniei nu-i volnic nîmi a faci pod, ș-am poroncît să să strici și podul lui Manolachi Costachi. Iar după aceasta, jăluindu-ni și Manolachi cu răvaș, precum acolo în apa Sărietului, la Putna, și la Tecuci, sânt câțiva poduri cari, cini au vrut pe moșăia sa, acela au făcut fără cărți g(os)pod, fără opreală. Pentru cari pricină, Domniia me(a), întâi am orânduit și la cinstiți și credincioși boerii noștri, dumnealor Sandul Sturza, vel logofăt și Iordachi Cantacuzino, vel vornic, de au luat sama cu ce cali s-au făcut acel pod și așa ne-au spus dumnealor că, luând sama, au ispitit această ca să afli de scriu zapisile Lieștilor cu vad de pod și măcar că sângur, Manolachi au mărturisit că celi vechi zapisă nu scriu cu vad de pod, iară une(le) zapisă ce-s noi, de dânsul cumpărați, scriu și cu vad de pod, cari pe aceli zapisă noi nu s-au putut a să gindica pe dânsăle căci, cum au vrut Manolachi, așa au scris și vânzătorii în zapis. Și socotisă și dum(nea)lor boerii ca să să triimită un om g(os)pod acolo să cerci la zapisile Mărceștilor și a Giuculeasă(i), cari sânt vechi poduri, să să vadă <de> scriu și la zapis cu vad de pod și de vor scrii acele cu vad de pod. Iată că numai undi au fost vechi vaduri de pod, acolo au scris și zapisile cu vad de pod, șau ținut și poduri, dar apoi aceasta s-au dovedit și din zapisile Șărbăneșilor, undi esti iar pod vechi, și s-au aflat scriind și zapisile cu vad de pod, iar la Liești nici au fost pod vechi. Nici zapisile celi vechi nu scriu cu vad de pod. Încă și aceasta s-au socotit că răzășăi cei de baștină, cari au avut moșăi în Șărbăneștii, au avut și în Liești. Și dacă nu le-au scris zapisile cu vad de pod în Liești, nîmi(ni) nu s-au mai (i)spitit niciodată să facă pod la Liești, în suti de ani ce-au trecut, ce-au ținut pod numai la Șărbăneștii, undi au fost vechi pod și le-au scris zapisile cu vad de pod. Numai Manolachi, dacă au

făcut pod acolo la Liești, apoi au scris în zăpăzile de cumpărături celi noi, și cu vad de pod, cari nu-s cu ținut în sati. Pentru aceasta // dară, măcară că s-au aflat că, nici cu o cali, n-au făcut Manolachi podul la Liești, dară cu toată aceste(a), lăsând noi toată pricinile deoparte, așa am găsit cu cali ș-am judecat că apili celi mari sânt împărătești și în sama Domniei și nimine nu este volnic a faci pod, unde-i va fi voia, fără știre(a) Domniei și fără poronca domnească. Și Manolachi Costachi făcând pod acolo la Liești, nu numai fără știre(a) Domniei, ci și fără de cali undi pod n-au mai fost, hotărâsc și poroncesc să să strici podul acela și nici Manolachi, nici cămărașul Grigori, ce sânt moșăneni acolo, pod să nu facă, căci podurile sânt pricinuitoari și de pagubă țării și Domniei pentru vămi g(os)pod și oameni răi și țărani ce fug din țară. Ce cum au auzit, cu toată dreptate(a) să aibă a să strica podul de acolo și niciodată pod acolo să nu fii încă. Și pentru alți poduri, ce vor mai fi în apa Săretului, afară din podurile celi vechi, cari pod va veni la o pricină și la o gâlceavă ca (a)ceasta până la Divan și acele să să strice. Și de aceasta pără să nu să mai părăscă piste carte(a) Domniei meli. Let 7245 <1737>, ghenar 5 dne. Noi Grigorie Ghica v(oi)e vod (Pecete gospod), Procitah Vasiliu v(el) vist(iernic), Tănăsăi log(o)f(ă)t, BAR-Buc., col. DI, CXXXIX/24, copie din anul 1744. Satul dispărut **Vadul Laicăi, loc la Crîngeni, pe teritoriul corn. Liești**, atestat la 24 iulie 1658 (ASB, Doc. ist., XCTX/167; ASB, ms. nr. 1262, f. 28. Doc. tec., II, 21, transcrie Vadul Soicăi (?)). DOE, 307, derivă antroponimul Laica de la laiul „negru” (Paul V. Păltânea, Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Sretului IV, p. 448).

¹⁸⁶ La 1738/7246 martie 4, Iași. Domnul Moldovei Grigorie Ghica îl înștiințează pe marele ban Toader Costachi asupra pricinii dintre egumenul Movilă Adam și răzeșii de Bucești privind moșia Dimăcenii.

† Io Grigorii Ghica Vo(i)evoda, bojiu mil(o)stiu, G(os)p(o)dari Zemli Moldavscoi. Scriem, Domnii(a) mea, la cinstit și credincios (boi)ariul nostru dumnealui Toader Costachi vel ban. Facem știre că aicea, la Domnii(a) mea, jălui Ioristu, egumenul Movilă Adam, zicând că avându o moșie Dimăcenii ot ținutul Tecuciului, pi apa Săritiului, hotărându dum(nealui) acea moșie cu poronca g(ospo)d, iar oamenii, răzășii de Bucești, au fost tăgăduit o bucată de loc di Dimăcenii, iar Iorestu egumenul aflându prin alții și având și o carte di blestem asupra cui ar ști hotărâli că au îmblat și n-ar tăgădui, și chemând pe Ignat de Bucești om bătrân și pe Darii și pe Gligorii Ghintuială; iar Ignat și cu Darii de Bucești ar fi mărturisit, înaintea lui Pătrașco, vel căpit(an) de Tecuciu, cum că moșie(a) Buceștilor nu trage din Bărlovița piste Săretiu spre apus; iar Gligorii Ghintuial(ă) de Liești ar fi mărturisit cum că de când stăpănesc Lieștii nu s-au hotărât cu Buceștii, din Bărlovița pân în Ruginosul, și s-au hotărât cu Dimăcenii <și cu> moșiea Roșcăi, iar un pod (cuvânt neclar) și cu ... Apostol Ciorăță puind pricinii i-au închis ... hatmanu, călugărul (loc rupt în original) lui vel căpitan. Și văzându că-i închis hatmanu Dumitrașco (document distrus), carte(a) Domnii mele (rând șters) o mărturie, viind la Divan. Să avem știre. <Aceasta> scriem. U Iasi, l(et) 7246/1738, mart(ie) 4. (Pecetea domnească), Vel vor(nic). DJAN-Iași, fond. M-rea Adam, VI/51, original.

¹⁸⁷ La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Berheci a județului Tecuci și era formată din satele Lichitișeni, Rugetu, Vultureni, Bălănești, Dorofeiu, Meleșcani, Boboș, Dădești, Năzărioiaia, Ghionoiaia Veche, Ghionoiaia Nouă și Tăvădărești. La acea vreme, pe teritoriul actual al comunei, mai funcționa în aceeași plasă și comuna Godinești, având satele Godineștii de Jos, Godineștii de Sus, Medeleni, Năstăseni, Poeni, Țigănești, Valea Lupului, Valea Salciei și Vărlănești. În 1950, comunele au fost transferate raionului Răchitoasa din regiunea Bârlad și apoi (după 1956) din regiunea Bacău, după care în 1960 au fost transferate raionului Adjud din regiunea Bacău. În 1968, comunele au trecut la județul Bacău, iar comuna Godinești a fost desființată, satele ei trecând la comuna Vultureni; tot atunci, satul Tăvădărești (fosta localitate de reședință) a fost transferat comunei Dealu Morii, satul Vultureni a revenit la această denumire (după ce un timp fusese denumit Gura Țigănești, făcând parte din comuna Godinești) și a devenit reședința comunei; în sfârșit, a fost desființat satul Ruget (comasat cu Lichitișeni). Aici există bis. Sf. Voievozi, ante 1809, refăcută în 1888). A.B., 1931, p. 190 (cat. 1809); AER, 1936, p. 332; R.I., 1924, p. 146-147

(despre locul »la cetățuie» dintre Vultureni și Găiceanca); Dicț. Rom., V, p. 779 (și despre mutarea satului la 1891); Teodorescu Kirileanu S., Ștefan cel Mare și Sfânt. Istorisiri și cântece populare, Focșani, p. 124-125 (despre o luptă la Vultureni). - Nicolae Stoicescu, Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova, București: Direcția Patrimoniului Cultural Național. Biblioteca Monumentelor istorice din România, 1974, p. 926.

¹⁸⁸ Se păstrează din 1714/7222 aprilie 18, Bârlad. Mihăilă cu fiica sa Marica și Gherghelău cu soția, copii și nepoții săi dăruiesc un vad de moară din siliștea Blăjerilor, pe apa Bârladului, căpitanului Costachi Razu. † Adecă noi, anume Mihăilă și cu fiică-mea Marica, și eu Gheorghelău și cu fâmeia mea Ioana și cu fiul meu Apostol și cu fiul meu Costantin și cu nepoții noștri Iftodi și Hârboro, scriem cu acest adevărat zapis al nostru, de nimea siliți, nici asupriți, ce de a noastră bunăvov am datu și am dăruit a noastră dreaptă ocină și moșie, un vad de moară ce este la siliștea Blăjerilor pe apa Bârladului, în ținutul Tecuciului, partea noastră și a fraților noștri și toată sămînția noastră, trei bătrâni. Aceasta am datu și am dăruit dumisali lui Costachi Razul, căpitan de Codru Chigheciului, ca s(ă) fie dreaptă ocină și moșie dumisali în veci neclătit, dumisali și cuconilor dumisale <pe> cari i-au dăr(u)it Dumnezău și a toată sămînție(a) dumisali. Deci nime dintru semînția no(a)stră, frați sau nepoți, cari s-ar scu(la) să strice danie(a) noastră, să fie blăstămat și afurisu di Domnul Dumnezău și de Maica Svinții Sale și <de> trii suti și optusprezeci de oteți ce au fostu în Nichie(a). Și cându s-au făcutu acestu zapis, s-au întâmplatu mulți boeri și ficiori de boeri și vornicii de Bârlad și șoltuzul ot tam și alți oameni buni, cari s-au iscălit mai gios. Și pentru mai mari // credință am pus și degiteli ca s(ă) (se) crează. U Bâr(lad), l(e)t 7222/1714, apr(ilie) 18 † Mihăilă, snă Andrei <a.d.>, † Gherghelău, snă Ion Gologan <a.d.> (Urmează 2 iscălituri indescifrabile). † Ștefan Goe(?) martur, (Pecetea târgului Bârlad), (Ss indescifrabil), † Niculai, snă Macovei, martur <a.d.> † Sava Costantin martur (sigiliu), mortasipul de Bârlad. † Ion Chih(aie) martur; Gavrilă, sluga ... † Eu Gheorghită, snă Gavrilă Poponiți(?), am scris zapisul. // Numele bătrănilor vechi: Bejan, Corni brat Bejan, To(a)der Dărdală i Gligori Tene bătrân BAR-Buc., col. DI, XCVI/ 90, original; din <înainte de 1725> Fragment dintr-o carte a Domnului Mihai Racoviță referitoare la niște pământuri care au rămas în hotarul Torceștilor din cel al Unceștilor.

† Noi Mihai Racoviță v(oie)vod, bojeiu milost(iu), Gospod(ar) Ze(m)lii Moldavscui, adică s-au părit înainte(a) Domniei mele Manolache, sãn popei lui Iordachi, nepot Porcii pah(arnic), vechilul Vasilcă cu un popă Neculai i cu Erimia Căldare și cu alte neamuri a(le) lor, zicând popa Neculai că au rămas 48 pământuri în hotarul Torceștilor din hot(a)rul Unceștilor din vreme(a) ce s-au hotărātu și s-au despărțit pe amândou(ă) păr(ți)le, mai înainte să năme(a) tot Unceștii. Și arătându-ne Mihalache, vornicul de po(a)rtă un (i)spisocu de la răposat Bogdanu Vod(ă), adică moșia (a)ce(a)sta ar fi fost a Tăutului log(o)f(ă)t, însă ne-au mai arătat o carte gos(po)d de la răposat Vasile Ștefan (de aici și până la capătul înscrisului lipsește latura din dreapta a documentului, n.n.) o măturii de la Bărsan, vornecu de po(a)rtă (documentul distrus) adică mai înainte vreme s-ar fi mai (...) cu frate-său Gavril i cu soru-sa Nastasia (...) Oțal(?), to Vasilcă, tot pentru moșia (...) Și Domnie(a) me(a) văzându scrisorile (...) (ade)vărate au dat această parte de moșie, am dat (...) i pe Eremia Căldari să nu mai aibă a face (...) de va mai scula la vreo (...) să aibă a să pede(depsi) (...) de la dănșii. BAR-Buc., col. DI, MDXLIX/27, original, fragment; din cca. 1725/1726 Toader călugărul Măță și feciorul său dau zapis la mâna preotului Neculai confirmând faptul că au cumpărat partea călugărului Gavril de la moșia Torcești. † Adică eu To(a)der călugărul Măță împreună cu f(i)cioru(l) meu făcut-am zapisali meu la mâna preotului Neculaiu precum <am> cumpărat eu partea călugărului Gavril, moși(e)a de(n) Torcești, tej dreptu 14 lei bani vechi. Și mi-au întorsu preutul Neculaiu bani(i) zăci căldare (?) ca să-i fie dreaptă ocină și moșie dumisale și coconilor dumisale și nepoților și strănepoților preutul Neculaiu ca să-i fie dreaptă ocină și moșie răscumpărată în veci. Și cine s-ar scula din ficiorii, și ei <ai> lui Toader Măță, să facă gălci(a)vă peste zapisul meu să fie afurisu și blestemat de Dumnezeu, de-i scoate și vreun neam ... să nu să ție samă. Și cându s-au făcut acestu zapis s-au (în)tămplat mulți oameni buni și bătrâni.

Eu To(a)der Măță... ș-amă iscălit. Eu Gavril diacon ot Scăntee și eu Ene Bălăuș(?) ot tam și eu Ion P(l)eșești ot tam și eu Ion Drănschinul(?) ot tam și eu Andr(e)iu Dăvid și eu Toma, fratele popii Neculaiu și noi cari mai sus ne-am pomenit, ne-am iscălit... BAR-Buc., col. DI, MXXIII/14, original; se păstrează din 1729/7237 mai 2, Blăjери. Căpitanul Frățița și fiucele sale Catrina, Rarinca și Stanca vând partea lor din Blăjери, 37 de pași, marelui stolnic Costache.

† Adică eu, Frățița căpitanul, împreună cu feteli meli, cu Catrina și Rarinca și Stanca, scriu și mărturisescu cu acestu adevărat zăpis al meu la mănule dumisali, (lui) Costache vel stolnic, precum eu de bunăvoea mea, de nimeni silit, nici asupra, ce de a mea bunăvoe, i-am vândut dumisali a mea dreaptă ocină și moșii, ce-am avut eu (de) la părintele meu Dumitrașco Guțul părcălabul la sat, la Blăjери, la ținutul Tecuciului, 37 de pași în frunte(a) hotarului, care (a)cești 37 de pași au fost cumpărătură părintelui meu; 25 de pași i-au fost cumpărătură de la Vasili Avram și de la frate-său Gavril de Blăjери, la vâletul 7158 /1650, iar 12 pași i-au fost cumpărătură de la Nicula de Blăjери, la vâletul 7190 /1682. Pentru aceea i-am vândut și eu dumisali stolnicului Costachi acești 37 de pași cu tot venitul și cât ține hotarul, din câmpu și din păduri, și cu vad de moară în (a)pa Bârladului și din tot locul cu tot venitul. Pentru aceea i-am vândut dumisali acești 27 de pași drept (loc alb) lei. Și făcându dumnealui plata deplin i-am făcut dumisali acestu zăpis ca să-i fii dreaptă ocină și moșii dumisali și cuconilor dumisali în veci. Ș-acestu zăpis l-am făcut denaintea a mulți oameni buni cari s-au (în)tămplat și ș-au pus numile mai gios. Și pentru credință m-am iscălit. Și eu Vasili uricar am scris... U Blăjери, l(e)t 7237/1729, mai 2. Vasilie Popa uricar iscal. Frățițai am pus eu, Stanca, degetul pentru soru-mea, cu zisa la tătăne-mieu, fiind la Epurenii. † Frățița, sãn Guțul, † Rarinca <a.d.>, fata lui... Frățiță, † Stanca <a.d.>, fata Frățițai căpit(an), † Catrina <a.d.>, fata Frățițai căpitanul, împreună cu soțul meu, † Ioana <a.d.>, nepoat(ă), tij frati Frățițai, To(a)der Ciucă căpitanul, martur și † Dumitrașcu Ochean(ă) <a.d.>, † Ștefăniță, frate Ochean(ă) <a.d.> BAR-Buc., col. DI, XCVI/105, original; din 1729/7237 iunie 23, Iași. Cartea de judecată a pricinii dintre marele stolnic Costache și frații Dârdală pentru satul Blăjerii de pe apa Bârladului. † Ilie Catargiul, vel log(o)ff(ăt), Iordachi Cantacozino, vel spătar, facem știre cu această mărturie a noastră, precum au avut părră de față, dumnealui fratele nostru Costache vel stolnic, înainte(a) Mării Sale Vod(ă) cu Ion Dârdală și cu Ștefan Dârdală și cu Neculai Pecete și cu alții de-a(i) lor, oameni de Blăjери, pentru satul Blăjarii de la ținutul Tecuciului, pe apa Bârladului, cari pre acel sat au arătat dumnealui frati nostri, Costachi stolnicul, două ispisoci de la Vasili Vod(ă), în cari ispisoci scria: pe acel sat, giunătăti de sat că iaste cumpărătură de Cârstea vornicul; iară giunătate de sat iaste cumpărătură de Vasili Roșca vornicul di poartă, ginerii Cârstei vornicul și încheia tot satul. Și luându-și dumnealui <pe> omul Mării Sali, lui Vod(ă), ca să-și hotărească satul, să s(e) știe de către alti hotară de sat, și mergând acolo cu acei oameni, ce sânt mai sus pomeniți, și cu alti sămînții a lor au scos și ei un ispisoc, iară de la Vasilie Vod(ă) scriindu, precum giunătate de sat îi a(l) lor. Deci dumne(a)lui stolnicul, văzând că au și ei ispisoc domnescu, n-au vrut să hotărească, ci și-au luat ză dată denaintea hotarnicilor ca să vie față la Devanul Măriei Sale lui Vod(ă). Și viind oameni cu ispisocul, împreună cu dumnealui stolnicul, i-au orânduit Mărie Sa de la noi ca să le luăm sama și, pe cum am aflat, dreptu să facem știre Mării Sali. Deci luându-li noi sama, după poronca Mării Sale <lui> Vod(ă), am citit ispisocaci și a dumisali stolnicului și a oamenilor de Blăjери și au dovedit ispisocaci dumisali stolnicului pe aceli ispisocaci (ale) acelor oameni de Blăjери, pentru că aceli ispisocaci a lor s-au aflat rău, că scria de la Vasile Vod(ă), iară vâletul ispisocului era <din> 7184 1676 cu (loc alb în text) ani mai încoace, care și din vâlit <se vede> că acel ispisoc iaste rău. Dară, și fără pricina vâletului, tot l-au dovedit ispisocaci și mărturiile dumisali stolnicului pe acel ispisoc pentru căci aceea giunătate de sat, ce scoate ei aceli ispisocaci, arată cu dovad(ă) în ispisocacele dumisali stolnicului, precum au avut părră Vasili Roșca vornicul, ginerii Cârstei vornicul, // de pe moartea Cârstei vornicul, socru-său, cu răzășii de Blăjери la domnia lui Miron Barnovschi Vod(ă) și, la domnia mea, lui Vasile Vod(ă), și i-au rămas cu toate legi(le) țării pe Blăjери. Și s-au făcut ispisocaci domnești, carili scriu tot anume pe toată pricinile lor

și că le-au mai dat Vasili Roșca vornicul, ginerili Cârstei vornicul, și șaizăci de taleri acelor răzeși și sau încheiat tot satul. Deci și noi cătându aceli ispisocaci și mărturii a dumisali fratelui nostru, Costachi stolnicul, încredințat și dovedindu-să cu dreptate aceli ispisocaci a (a)celor oameni, i-am dat și noi Roșcăi. Și i s-au luat și ispisocul de la mănuli lor și am arătat Mării Sali lui Vodă și l-au rupt. Pentru aceea i-am făcut și noi dumisali stolnicului această mărturie a noastră și carte de rămas(?) de la Măria Sa Vod(ă) ca să-și stăpânească satul cu tot venitul cu pace. Și pentru credința ne-am iscălit să s(e) știi. U Iași, l(e)t 7237/1729, iun(ie) 23. Ilie Catargiul vel log(o)f(ă)t, Iordachi Cantacu(zino) vel spătar (Jos în dreapta Vasili Ursul iscal. BAR-Buc., col. DI, XCVI/106, original; din 1731/7239 iulie 13. Paisie, egumenul Mănăstirii Barnovschi, dă banului Costachi patru zapise și un ispisoc privitoare la moșia Blăjierilor pentru care primește în schimb 2 iepe cu mănji și un armăsar. † Adică eu Paisăi, egumenul de la Mănăstirea Barno(v)schi, făcut-am această mărturie a mea, la mână dumisali (lui) Costache vel ban, precum să s(e) știe că aflând eu 4 zapis(e) și un ispisoc, în zapisăli Mănăstiri(i), de o bucată de moșie anumi Blăjierii, ce este în ținutul Tecuciului, și ace(a) moșie o stăpâne(a) dumn(e)alui. Deci cătând și dumnealui zapisali dumisali, aceli ce stăpânește acea moșii, și cătând și eu aceste din zapisăli Mănăstirii, s-au aflat acești zapis(e) ce le-am aflat eu în zapisăli Mănăstirii, cum că nici cu o întăritură, nici nimică, nu s-au aflat asupra ace(le)i moșii și s-au aflat răli niște zapis(e) pierduti mai denainte vreme. Deci văzând și eu cum că nu sântu nici de-o treabă aceli zapis(e), nici au dovedi(t) nimică, asupra ace(ste)i moșii de mai sus pomenită, le-am dat și aceste zapis(e) la mână dumisali banului Costache ca să li stăpânească tot dumnealui. nsă măcar că aceli zapisă (ce) le-am aflat eu în zapisăli Mănăstirii n-au fostu nici de-o treabă, dar încât dumnealui banul Costache tot i-au dat Mănăstirii: 2 epi cu mănji și 1 armăsar și i-am dat zapisăli. Pentru credință m-am și iscălit. L(e)t 7239/1731, iuli(e) 13. Și această cercare a zapisălor și dovadă (a) moșii s-au făcut denainte(a) dumisali vel armaș, fiind dumnealui (e)pitrop Mănăstirii Ierusalimului. (Ss indescifrabil). Lupul vel armaș, martur. BAR-Buc., col. DI, XCVI/114, original.

¹⁸⁹ Există înainte de 1725 un Fragment dintr-o carte a Domnului Mihai Racoviță referitoare la niște pământuri care au rămas în hotarul Torceștilor din cel al Unceștilor. † Noi Mihai Racoviță v(oie)vod, bojeiu milost(iu), Gospod(ar) Ze(m)lii Moldavscoi, adică s-au părit înainte(a) Domniei mele Manolache, sãn popei lui Iordachi, nepot Porcii pah(arnic), vechilul Vasilcă cu un popă Neculai i cu Erimia Căldare și cu alte neamuri a(le) lor, zicând popa Neculai că au rămas 48 pământuri în hotarul Torceștilor din hot(a)rul Unceștilor din vreme(a) ce s-au hotărātu și s-au despărțit pe amândou(ă) păr(ți)le, mai înainte să năme(a) tot Unceștii. Și arătându-ne Mihalache, vornicul de po(a)rtă un (i)spisocu de la răposat Bogdanu Vod(ă), adică moșia (a)ce(a)sta ar fi fost a Tăutului log(o)f(ă)t, însă ne-au mai arătat o carte gos(po)d de la răposat Vasile Ștefan (de aici și până la capătul înscrisului lipsește latura din dreapta a documentului, n.n.) o mărturie de la Bărsan, vornecu de po(a)rtă [documentul distrus] adică mai înainte vreme s-ar fi mai (...) cu frate-său Gavril i cu soru-sa Nastasia (...) Oțăl(?), to Vasilcă, tot pentru moșia (...) Și Domnie(a) me(a) văzându scrisorile (...) (ade)vărate au dat această parte de moșie, am dat (...) i pe Eremia Căldari să nu mai aibă a face (...) de va mai scula la vreo (...) să aibă a să pede(depsi) (...) de la dănșii. BAR-Buc., col. DI, MDXLIX/27, original, fragment; din <cca. 1725/1726> Toader călugărul Măță și feciorul său dau zapis la mână preotului Neculai confirmând faptul că au cumpărat partea călugărului Gavril de la moșia Torcești. † Adică eu To(a)der călugărul Măță împreună cu f(i)cioru(l) mieu făcut-am zapisali meu la mână preotului Neculaiu precum <am> cumpărat eu partea călugărului Gavril, moș(i)e(a) de(n) Torcești, tej dreptu 14 lei bani vechi. Și mi-au întors preutul Neculaiu bani(i) zăci căldare (?) ca să-i fie dreptă ocină și moșie dumisale și coconilor dumisale și nepoților și strănepoților preutului Neculaiu ca să-i fie dreptă ocină și moșie răscumpărată în veci. Și cine s-ar scula din ficiorii, și ei <ai> lui Toader Măță, să facă gâlci(a)vă peste zapisul mieu să fie afurizat și blestemat de Dumnezeu, de-i scoate și vreun neam ... să nu să ție samă. Și cându s-au făcut acestu zapis s-au (în)tămplat mulți oameni buni și bătrâni. Eu

Umbrăreștii¹⁹⁰, Barce, Slobozia-Umbrăreștii, Podolenii, Movilenii, Slobozia - Drăgăneștii, Slobozia - Brehoae.

6. Ocolul Târgului: Cozmeștii, Țigăneștii Noi, Țigăneștii Vechi, Malurile, Focșa, Braniște, Blăniasa, Odaea, Nămoloasa¹⁹¹, Slobozia Cernicarii, Cocorăștii, Slobozia Perii, Liuzii ot matcă, Târgul Tecuci¹⁹², Viforeni¹⁹³, Grivița¹⁹⁴.

To(a)der Măță... ș-a mă iscălit. Eu Gavril diacon ot Scântee și eu Ene Bălăuș(?) ot tam și eu Ion P(l)eșești ot tam și eu Ion Drănschinul(?) ot tam și eu Andr(e)iu Dăvid și eu Toma, fratele popii Neculaiu și noi cari mai sus ne-am pomenit, ne-am iscălit ...BAR-Buc., col. DI, MXXIII/14, original.

¹⁹⁰ În 1722/7230 febr. 21, Mihai Racovița vv. Moldovei cercetează pricina dintre Bedeșii din Umbrărești, țin. Tecuci, și Constantin Costache mare spătar pentru un vad de moară la Torcești. Cop., LXXV/2.

¹⁹¹ **Pe la 1827, când vornicul Costachi Conachi a primit dreptul de a ține opt adunări de iarmaroace pe moșia sa, Nămoloasa (țin. Putna),** în hrisovul domnesc se arată că „depărtarea acestui sat este de 3,5 ceasuri de Focșani” (Doc. privitoare la istoria economică a României (...), p. 129). Organizarea de iarmaroace pe o nouă moșie trebuia să fie popularizată în tot ținutul respectiv, pentru ca locuitorii să știe la ce sărbători religioase să se adune. Așa, de exemplu, prin hrisovul domnului Scarlat Alex. Calimah din 3 ianuarie 1816, **ispravnicii ținutului Tecuci erau obligați să anunțe în tot ținutul lor organizarea a cinci iarmaroace pe an pe moșia Stănișești** (Arh. Statului, fond Documente, p. 738/6). Puțin mai târziu, la 27 iunie 1820, Mihail Gr. Suțu aproba cererea de a se ține patru iarmaroace pe an în târgul Vaslui. **Domnul cerea ispravnicilor să facă „obștească publicație în tot ținutul acela pentru iarmaroacele aceste a târgului, precum și pentru ziua târgului de piste săptămână, spre a le ave lăcuiitorii în cunoștință”** (Ibidem, p. 406/146).

¹⁹² **Chicera. A fost pe teritoriul corn. Matca, în partea de sud. Menționat la 16 martie 1577 în hotarul satului Cămilești.** În această zonă a fost folosită și forma diminutivală Chicioara, menționată la 23 iulie 1668 (Doc. tec., III, 20), „deal, movilă, colină” (Iordan, Top., 34, 364). **Cerul, pe Bârlad. A fost pe teritoriul municipiului Tecuci, în partea de sud, căci este amintit în hotar cu Cămilești.** Menționat la 16 martie 1577 (DIR, XVI, A, III, 83). Din apelativul cer „specie de stejar” (Iordan, Top., 70. **Cămilești. A fost pe Bârlad, pe teritoriul municipiului Tecuci în partea de sud, înspre Drăgănești.** Menționat la 16 martie 1577 (DIR, XVI, A, III, 83). Din onomasticul Cămilă, atestat la 5 martie 1438 (DRH, AI, 257), probabil, inițial, o poreclă cu sensul de „om înalt, mătăhălos”; (DRH, s.v.cămilă, DIR, 232). Toponimul mai era folosit prin 1840 (Asl Doc., 237/72). **Matosăști, pe Bârlad. A fost pe teritoriul municipiului Tecuci. Într-o scrisoare adresată lui Costache Conachi, la 2 iulie 1833, se spune despre acest sat că a fost pe „locul târgului” Tecuci, la „capătul moșii despre răsărit”, spre com. Matca, cu care se învecina** (ASB, Doc.ist., CCLXXX/249; Lefterescu, Pintilie, Monografia Corod, f.61-62). Menționat la 18 aprilie 1578 (DIR, XVI, A, III, 96). A dispărut, probabil, în prima jumătate a secolului al XVIII-lea. Toponimul era folosit și la 15 septembrie 1804 (ASB, Doc.ist., CDLVI/82). Forma inițială a numelui a fost, poate, Motășăști, folosită în copia unui document din 18 iulie 1642 (ASI, Anaforale, 8, f. 147), care este în legătură cu Motaș, ce derivă de la Timofte (DOR, 161). Predominantă este însă forma Matosăști, derivată de la Matos, folosit în 1525 în județul Galați (Costăchescu, Doc. Ștefăniță, 461-462) (Păltaneă, Paul V., Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului (III), Limba română, An 35, Nr. 5 septembrie-octombrie, 1986, p. 427- 438. pdf (1.052Mb).

¹⁹³ Din 1721/7229 apr. 13 este Zapisul Grozavului <pentru moșie la Viforeni, țin. Tecuci (astăzi în comuna Ungureni, jud. Bacău)>. Menț., MMCMV/32 (nr. 427). Din 1730.7238 apr. 5 act prin care

Moise adevărește că știe de la părinți și bătrâni că Ignat și Ontila au avut curături în moșia Viforeni. Orig., rupt la indoituri, patat, DCI/4.

¹⁹⁴ Satul **Călmățui** (astăzi comuna Grivița, județul Galați) a aparținut lui Dimitrie Anastasiu. Biserica „Sf. Gheorghe” din Călmățui ar fi fost construită înaintea anului 1809 și ar fi fost refăcută de căminarul Alexe Anastasiu (1801-1868), proprietar al moșiei Brehoia, în perioada 1862-1865 (Nicolae Stoicescu, Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova, Direcția Patrimoniului Cultural Național, Biblioteca Monumentelor Istorice din România, București, 1974, p. 162). În interiorul bisericii se află chipul pictat al ctitorului Alexe Anastasiu, deasupra căruia se află următoarea inscripție în limba română cu caractere chirilice: „Fondatorul acistui sint lăcașu, înălțatu în onorea martirului Georgie, în satul Brehoe, di către proprietarul moșie, Alexi Anastasiu Jevalex, di națiune elinu, din Ipiru, districtul Zagora, satul Capisova, avându etatia 64 ani când a termenat edificiul, dumiciliatu în acistu Principatu a Moldavei din anul 1826 mai 16, la urbia Tecuci. Terminarea s-a făcutu la 30 a lunii augustu, anul 1865, în zilele Măriei Sale Alisandru Ion I, Domnitorul Românilor”. În spatele altarului se află mormântul căminăresei Safta Anastasiu (1817-1846), pe care se află o lespede funerară cu următoarea inscripție în limba română cu caractere chirilice: „(...) Sub această peatră veșnic odihnește caminareas(a) Safta Anastasiu născută Tociu (?) sevârșită din vieață la april 1846 în vârstă de douăzeci și optu de ani și jumătate, trecătoriul pe aice să zică Domnul so erte că și el e muritoriu.” Satul a purtat inițial numele de Brehoia, după numele unui alt vechi proprietar pe nume Brehoiu. Alexie Anastasiu Jevalex a cumpărat această moșie, după unele surse, de la un anume Leon Vasiliu care era din târgul Nicorești. După 1865, denumirea satului a fost schimbată în Călmățui, după pârâul Călmățui (afluent al Siretului) ce curgea prin apropiere. În anul 1868, după moartea ctitorului, întreaga moșie a revenit nepotului său, Dimitrie (Tache) Petre Anastasiu (1836-1900), de profesie jurist. Acesta a fost o importantă personalitate a epocii, îndeplinind demnități publice cum ar fi cea de prefect al județului Tecuci (1877-1878, 1881-1891), precum și cele de deputat și senator. În articolul „Pașa de Tecuci”, publicat la 4 iulie 1884 în ziarul Vocea Covurluiului, gazetarul A. Radu elogia personalitatea lui Tache Anastasiu, care a realizat atâtea lucruri într-un timp scurt. Ziaristul enumera astfel realizările prefectului: „a început și terminat lucrările la șoselele din Tecuci, a terminat anul trecut o frumoasă clădire pentru școala de băieți nr. 1, acum se ridică un nou local pentru școala de băieți pe locul dăruit de D. Tache Anastasiu, localul școlii de fete nr. 1 se ridică acum, palatul justiției cu o sală mare pentru Curtea de jurați s-a terminat acum doi ani, palatul Primăriei cu etajul de sus pentru primirea oaspeților este terminat, un teatru frumos s-a ridicat în Tecuci care servește și ca hală pentru expoziție, un turn de observație, iar comunele rurale le-a dotat cu localuri de școală” (A. Radu, „Pașa de Tecuci”, în Vocea Covurluiului, anul XII, nr. 2.486, 4 iulie 1884, p. 2). În 1804 aprilie 15 medelnicerul Petrache Negre dă 530 stânjeni din moșia sa, situată între apa Gerului și Valea Călmățuiului, serdarului Nicolae primind în schimb partea de moșie Brehoia, cea situată la răsărit de pârâul Gerul. Veniamin Mitropolit(ul) Moldovei. După îndelungata pricină ce au fost între noi asupra hotarilor și numărului moșiilor noastre de pe Gerul, socotind bunele sfârșituri a împăcăluirii noastre, printr-această scrisoare a noastră ne învoim și desăvârșit facem acest așezământ cu hatele... asupra căruia să vă ispiți a calca piste această primită învoială. Deci eu, med(elni)cer Petrache Negre, cu primire(a) tuturor fraților, dau 530, adică cinci sute treizeci stânjeni, în lat pe cursul apei, iar în lungu de apa Gerului, spre apus, pâr” în Heretei, cari loc să numești Călmățui. Și am luat de la dum(nea)lui sârd(ar) Neculaiu toată partea din apa Gerului spre răsărit, pâr” în Ciocodei, după cuprindere(a) hotarniceii lui Vasili Bahrin și a lui Vasile(!), tot de la curgerea apei, cari loc să numești și acum Brehoia. Și după această învoială ne-am însărcinat ca orice pricină va naște atâtea asupra locului ce iau eu de la dum(nea)lui, cât și asupra locului ce dau dum(isa)le, să aibu eu a răspunde fără să să mai superi dum(nea)lui. Așa ne(-am) învoit cu hotarali că acela carele a îndrăzni a străca învoiala aceasta să piardă toati pretențiile ce face, pentru cari asămene învoială am

Anexa nr. 3

ȚINUTUL TECUCI ÎN ANUL 1816 •

1. Ocolul Polocinului: Viforării, Mileștii, Zlătarii, Năneștii, Răcățul, Petreștii, Pănceștii, Gălișăștii, Scărișoara, Giurgenii, Ochenii, Grăgeștii, Floreștii, Tătărăștii, Cornii¹⁹⁵, Ungurenii, Șandreștii, Lepizii, Poienarii, Ploscuțanii, Slobozia Condrăcheștilor, Mirceștii, Cotul Părince.

2. Ocolul Berheciului: Țepul de Jos, Țepul de Sus, Brăhășăștii¹⁹⁶, Buda¹⁹⁷, Șarbăneștii, Rădăcineștii¹⁹⁸, Lărgășanii¹⁹⁹, Neguleștii²⁰⁰, Căuia²⁰¹,

dat, unul cătră altul. L(et) 1804, apr(ilie) 15. Petrache Negre medelnicer. Această învoială s-au făcut di față cu mine aflându-mă hotarnic la pricinili aceste(a). Deci arăt că cu toate că dum(nea)lui sărdăriul au dat, mai lasă parti decât a luat. S-au învoit însă pentru ca să lipsească gălcevili dintre dum(nea)lor, mulțumindu-să dum(nea)lui med(elni)cer după hotarnica de sus arătată. L(et)1804, apr(ilie) 20. Costache Conachi comis // Arătându-să scrisoarea aceasta de învoială în Divan, cu înaltă înștiințare de la dum(nea)lui comisul Costachi Conachi către Logofeția ce(a) Mare, desăvârșire(a) acestii învoieli și fiind și dum(nea)lui med(elni)ce(r) Petrachi Negre de față, la întrebare(a) ce i s-au făcut au arătat că, cu a sa bună primire și din partea fraților săi au făcut-o. Drept aceea s-au încredințat și de către noi. 1804 iuni(e) 30. Costachi Ghica vel logofăt. (Urmează alte 4 semnături indescifrabile) BAR-Buc., col. DI, MCCCLXXIV/36, original.

¹⁹⁵ **Slobozia Cornii** top. pers. 1. Oicon. [At. La 1828: TTRM, I2, 1085/1.] S., com. Ghidigeni, j. Galați; (vechi) Bândacul, **Slobozia Tiriechiu**. ◇ Cu schimb. de ent.; vechi: **Satul Cornii** ib. (a. 1838). ◇ Cu antrop. în funcție oicon.; **vechi: Cornea** ib. 1085/2 (a. 1871). Oron. (**Dealul Slobozia Cornii**) DI. pe care este situat s. Slobozia Cornii. MDG, V, 443/1 (a.1902).– Var.: (a) Dealul Slobozia Corni ib. (a. 1902), prin contr. desin. –ii, a gen.; (1) **Slobozăa Cornii** TTRM, I2, 1085/2 (a. 1828), de la Slobozăia Cornii, cu pron. Mai deschisă a voc. -ă-; Slobozăia Corni Nalh–Date, 362, cu velar. lui -i- la -ă- sub infl. cons. -z- pron. dur; **Slobozia Cornei** TTRM, I2, 1085/2 (a. 1858), cu formă lit. de gen. – Def. graf.: (1) Corni ib. (a. 1865); Sloboziea Cernu ib. (a. 1861). – **Etim.: n. fam. al bănesei Ruxandra Cornea (menționată la 1828 ca propr. al s. TTRM, I2, 1085/1)** în funcție topon., prin asim. voc. regr. în desin. –ei, a gen. – Pron. cu voc. redusă -î notată în Nalh–Date, 362 (Slobozăia Corni) reflectă demotivarea oicon., în care desin. de gen. a n. pers. a fost pecepută ca morfem de pl. al apel. corn „speciedearbori” (Micul_dictionar_toponimic_al_Moldovei_structural_si_etimologic_autors_Dragos_Moldovanu_Daniela_Butnaru_Dinu_Moscal_AnaMaria_Prisacaru_Vlad_Cojocararu_Iasi_Editura_Alexandru_Ioan_Cuza_2014/links/5cbb83f3a6fdcc1d49a3dd65/Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei-structural-si-etimologic-autors-Dragos-Moldovanu-Daniela-Butnaru-Dinu-Moscal-Ana-Maria-Prisacaru-Vlad-Cojocararu-Iasi-Editura-Alexandru-Ioan-Cuza-2014.pdf).

¹⁹⁶ **Satul Mălăiești** s-a format în partea de sus a satului Brăhășești. Menționat la 16 martie 1528, când mai era numit „unde a fost judele Mălai Neagu (DIR, XVI, A, I, 267). Toponimul derivă de la numele judeului, care este în legătură cu apelativul mălai. Numele se explică mai degrabă prin sensul de „mare”, „mătăhălos” (DLR, VI, 233; Pătruț, Onomastică, 141), decât prin cel de „mei”. **Brăhășești s-a format de la numele lui Zaharia Brahașul, cel care stăpânise satul înainte de 1528. La 19 decembrie 1792, Mălăiești se numea Brăhășești** (ASI, Doc.61/3). Denumirea de Brăhășești se generalizase cu mult mai înainte. Am găsit satul înregistrat în catagrafia din anii

1772-1774 (Dmitriev, Dec., 1, 583), fără menționarea celor două nume vechi: Itovăeștișii, Mălăiești. Toponimul Mălăiești mai era folosit și la 26 octombrie 1837 (ASI, Doc., 67/98) (Pălănea, Paul V., Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului (III), Limba română, An 35, Nr. 5 septembrie-octombrie, 1986, p. 427- 438. pdf (1.052Mb).

¹⁹⁷ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Slobozia Buda**. Toată suma caselor: 51. Scădere rufeturi, însă 7: 1 vornic, 6 nevolnici. Rămân birnici: 44. **Birnici:** Lupul Uncheș, Stănilă, rotar, Mania, Ion Condria, Uncheș Stan, Grigori, Ioniță, brat (frate) lui, Vasili, frate lor, Toader, Stoica, Apostol, Dragomir, Uncheș Ion, ce a fost al **spătarului Gheorghe Costandachi**, Vasile Prutău, ce a fost scutelnic al dumisale **spătarului Conachi**, Toma, muntean, Toader, Ion, muntean, bejenar venit de la octombrie, In (alt) Ion, muntean, la fel, Niagul, la fel, Dragul, la fel, Dumitru, la fel, In (alt) Dumitru, la fel, Ion, rotar, la fel, Stoian Uncheș, la fel, Vasilachi, la fel, Vasile, holtei cu mamă, la fel, Gheorghe, la fel, Lupul, la fel, Niagul, muntean, bejenar venit de la mai, Gheorghe, la fel, Șerban, la fel, Radu, holtei cu mamă, la fel, Ion, rotar, la fel, Costantin, la fel, Ștefan, la fel, Vasili, la fel, Ursul, la fel, Vișan, la fel, In (alt) Ursul, la fel, Petre, la fel, bejenar de la mai, Marin, la fel, Grama, la fel, Opria, la fel. **Rufeturi: Frățilă, vornic**, Dumitru Șchiopul, nevolnic, Negoită Cinpoș, nevolnic, Vasili, rotar, nevolnic, Mania, rotar, nevolnic, Radu, rotar, nevolnic, Drăgușan, nevolnic (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 586, 587).

¹⁹⁸ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Rădăcineștii**. Toată suma caselor: 54. Scădere rufeturi, însă 18: 7 popi și diaconi, 1 vornic, 1 vătăman, 3 nevolnici, 2 slugi, 4 văduve. Rămân birnici 36. **Birnici:** Ștefan Năzarii, Costantin Bouroș, Vasile sin (fiul) lui, Vicol fiul lui Costantin Bouroș, Gheorghe Țățul, Costantin Țățul, Păvălașcu, muntean, Gheorghe, muntean, Pricopii Nicorescu, Stan, bejenar, Costantin Mănză, Ilii Mănză, Vasili Petria, Apostol Brânză, Neculai, muntean, Ștefan Trifan, Toderașcu, fiul lui, Toader, stoler, Irimia Trifan, Toader Goguian, holtei cu mamă, Toader Lehăcian, Ștefăniță Coțac, Enachi Coțac, Costantin Coțac, Ion Coțac, Toma Chipzuiu din Lehacia, Vasili Pavăl, Ion Mitrofan, Costantin Bunghioz, Vasile, fiul lui Costantin Bouroș, Vasili Pricopii, Costantin Lupan, ce a fost birnic la Ciorăști, Lupul Burzuiu, ce a fost birnic la Ciorăști, Gavril Nicorescu, Vasili Lungul, Ion Sandul. **Rufeturi:** Popa Dumitrașcu, Popa Gheorghe, Diaconul Gheorghe Coțac, Iftemi, slugă dumisale **spătarului Conachi**, Vasilachi, diacon, Ion Dudău, diacon, Vârlan, monah, Popa Samoilă Țățul, Ștefana, țigancă, Maria, babă, Măriuța, sâracă, Ion Țățul, nevolnic, Preda, nevolnic, Dănăilă, vătăman, **Vasilachi Visul, vornic**, Enachi Vârlan, sluga dumisale **ceașului Costache**, Anița, văduvă, Nicodim, nevolnic (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 584).

¹⁹⁹ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Lărgășeni**, ce au fost scutelnici ai dumisale **spătarului Conachi**. Toată suma caselor: 129. Scădere rufeturi, însă 34: 1 vornic, 7 nevolnici, 1 dascăl, 12 slugi, 1 mazil, 3 văduve, 1 bejenar, 7 popi și diaconi, un flăcău cu capul. Rămân birnici 95. **Birnici:** Năstasi Zgancia, Ion, argat, Ștefan sin (fiu) Ignat, Onică, văcar, Ifrim fiul lui Ioniță, viziteu, Pascal Loghin, Apostol Vezurian, Mihai fiul lui Ignat, Neculai, ciubotar, Vasili Zgancia, Andronachi, chelar, Pavăl, muntean, Petria fiul lui Gania, Ioniță Tiron, Dragomir, muntean, Mihălache Țugule, grădinar, Stan, cârciumar, Vasili, porcar, Dumitru Crăciun, Vasili Toderiță, Toader Lehăcian, Drăghici Mărginian, Stan, muntean, Preda, croitor, Ștefan zet (al lui) Preda, Simion, grădinar, Vasili Calmul, grădinar, Opria fiul Lupoai, Ion Bocăniălă, Vasili, torcar, Toader Prutian, Ion Cacere, Simion Calmul, Vasili, vârzar, Ion, bivolar, Constantin Roiul, Iurașcu, olar, Ion Vălachi, Lupul Cărabă, blănar, Constantin Vălachi, Neculai, ciubotar, Gheorghe Brânză, Năstasi fiul lui rotar, Vasili al lui Năstasă, rotar, Vasili fiul lui Năstasă, rotar, Ștefan Raneș, Vasili Raneș, Neculai Floria, Ion Calanpod, stoler, Ioniță, vezeteu, Toader, ciubotar, Irimia Toporaș, Panhiliu Buiac, Sandul Dorul, Ștefan, ciubotar, Mihălachi Toporaș, Ion Toporaș, Irimia Cârcei, Neculai Capot, Nistor Toporaș, Sandul Toporaș, Constantin Hanganul, Enachi, petrariu, Constantin Cârcei, croitor, Dumitru, cărămidar, Toader Ursul, Toader Negru, Strățulat Coaialbi, Constantin

Găiceana²⁰², Huțu²⁰³, Ghilăveștii²⁰⁴, Medelenii²⁰⁵, Frunteștii²⁰⁶, Mărăștii²⁰⁷, Oțăleștii²⁰⁸, Lichitișanii²⁰⁹, Onceștii²¹⁰, Meleșcanii²¹¹, Vulturenii²¹², Grădeștii²¹³, Filipeștii²¹⁴.

Cornilă, ce a fost birnic la Căuia, Ioniță Blaga, Sandul Măstăcan, Toader Tufă, Ion, cârciumar, Constantin Carciga, Ștefan Măstăcan, Sârghii Măstăcan, Vasili, pușcaș, Savin Tituți, Vasili Borșan, Gheorghe Borșan, Pavăl Copoiu, Zaharia, brat (frate) lui, Stoica, rotar din Plopasca, Mihăilă, cioban ot tam (de acolo), Gavril, torcar, de acolo, Costantin, rotar, de acolo, Stan, fratele lui Stoica, rotar de acolo, Chiriac, holtei cu mamă, Ioniță, holtei cu mamă, Simion, pas al dumisale **spătarului Conachi**, Andronic Patcaș, ce a fost birnic la Căuia, Lupul Diia, ce a fost la Umbrărești. **Rufeturi:** Costantin Stup, vornic, Savin Butuman, nevolnic, Mihălachi, dascăl, Petcu Arnăuț, sluga dumisale **spătarului Conachi**, Gheorghe Stup, vătav, tij (la fel), Eni Arnăuț, la fel, Gavril, la fel, Pavăl Floria, la fel, Condurachi Obreja, la fel, Ștefan Adam, la fel, Ion Neghină, la fel, Enachi, bărbier, la fel, Ștefan Chiper, la fel, Ioniță Popa, la fel, Timofti Ivan, la fel, Iacomî, nevolnic, Crăstia fiul lui Costantin Strătilă, mazil, Costantin Ciper, nevolnic, Radu, muntean, nevolnic, Ioana, văduvă, Baba Maria, Baba Dumitra, Toader Măstăcar, nevolnic, Toader, tăbăcar, nevolnic, Ion, pușcaș, nevolnic, Radu, butnar, al dumisale **stolnicului Iamandi din Tutova**, Popa Neculai Tătaru, Diaconul Apostol din Negulești, Diaconul Todori de acolo, Diaconul Ion din Obârșia, Diaconul Toader de acolo, Popa Ion Berbec, Diaconul Vasile Berbec, Costantin, mătăsar, cu capul (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 592-594).

²⁰⁰ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul cu **Liuzii din Negulești** ce au fost cu birul lor la Frumușel. Toată suma caselor: 18. Scădere rufeturi, însă 4: 1 vornic, 3 slugi. Rămân birnici 14. **Birnici:** Costantin, muntean, Nistor, pâslar, Avram Cârcei, Toader Cârcei, Roman Cârcei, Vasili Cârcei, Ion Cârcei, Costantin Ghenghe, Vasili Sava, Neculai Sava, Istrati Chitic, Grigoraș Cornele, Vasili, butnar, Ștefan, gălățean, ce a fost al dumisale **banului Bogdan**. **Rufeturi:** Toader Drăguțul, vornic, Dumitrașcu Toporaș, slugă dumisale **slugeroai Mariei Sturzoai**, Costantin, la fel, Ioniță, la fel (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 594).

²⁰¹ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul Căuia. Toată suma caselor: 31. Scădere rufeturi, însă 13: 3 scutelnici, 1 nevolnic, 2 văduve, 1 vornic, 1 vătămă, 1 popă, 2 țigani, 1 ruptaș (cel mai mic rang boieresc), 1 slugă. Rămân birnici 18. **Birnici:** Andronachi Petcaș, Costantin, gălățean, ce a fost al **postelnicului Iordachi Diia**, Grigoraș Hângan, ce a fost al dumisale **paharnicului Ștefan Costandachi**, Gheorghe Șerban, Toader Carciga, ce a fost al dumisale **spătarului Conachi**, Ion Pachircia, Ștefan Nechita, tij (la fel) ce a fost al dumisale **spătarului Conachi**, Ioniță sin (fiu) lui Nechita, la fel, Nicodim Melian, la fel, Pricopii Nechita, la fel, Antohii Nechita, la fel, Dumitru Dondoliță, la fel, Ion Colța, la fel, Vasile, vier, la fel, Ioniță, ciubotar, ce a fost al dumisale **slugeresei Mariei Sturzoai**, Radu, ciubotar, Grigori Nechita, ce a fost al dumisale **spătarului Conachi**, Toader, harabagiu, ce a fost al dumisale **slugerului Ioniță Abăza**. **Rufeturi:** Mihaiu, ungurian, scutelnic lui Ioniță Crucescul, cu cartea Divanului, Ivan, muntean, Tij (la fel), Ioniță, ciubotar, nevolnic, Paraschiva, văduvă, Maria, văduvă, **Strățulat, vornic**, Popa Grigorii, Șerban, țigan al lui Ioniță Crucescul, Vasili, țigan, la fel, Ștefan, ruptaș, Neculai, pușcaș, vătămă, Costandachi, sluga dumisale **slugeresei Mariei Sturzoai**, Gheorghe Prăvălici, scutelnic dumisale **slugeresei Mariei Sturzoai** (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 584, 585).

²⁰² La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul Găiciana. Toată suma caselor: 80. Scădere rufeturi, însă 18: 1 vornic, 1 vătămă, 7 popi și diaconi, 3 ruptași (mici boieri), 1 copil din casă, 1 trăistar isprăvnicesc, 2 văduve, 1 nevolnic, 1 țigan. Rămân birnici 62. **Birnici:** Mihălachi Haraga, Gheorghe Milian, Mirăuță Milian, Ioniță Milian, Vasili sin (fiu) Dochiței, Toader fiu Dochiței, Vasili Codrian, Ion Nistor, Antohi, fiul lui, Ștefan zet (al) lui, Toader Bania, Gheorghe Bania, Panaiti, Vasili Panaiti, Constantin Milian, Crăstia Bonța, Ion, cioban, Toader Grosul, Ichim Grosul,

Costantin Boga, Ștefan Podolian, Ion Boga, Grigoraș Stan, Toma, Ioniță Ursachi, Ștefan Radu, Ion Enachi, Sandul Ursachi, Sandul Țăran, Gavril, vrâncean, Vasilachi Gavril, Neculai, vrâncean, Ion Gonța, Toader a Panaghii, Grigori Enachi, Ion Țugule, Ștefan Răbăgia, Stan Vasili, Isac, Ion Hâncul, Simion Milian, holtei cu mamă, Radu, Tănasii, Lefter Huști, ce a fost al dumisali **stolnicului Iamandi**, Grigori Ilii, ce a fost al **medelnicerului Iorgăi**, Mihai Cărarar, ce a fost birnic la Vulturul, Gheorghi Bahna, ce a fost al slugerului Ion, Neculai Boghiul, la fel, Mania, holtei cu mamă, ce a fost al dumisali **spătarului Conachi**, Toader, cumnat lui, la fel, Ion Lungul, la fel, Ioniță brat (frate) lui, holtei cu mamă, la fel, **Ion Damaschin, ce a fost lumânărar isprăvnicesc**, Vasilachi, la fel, Toader Mohoră, la fel, Andrei zet (al) lui Tănasă, la fel, Gheorghi ot (din) Zlotăriasă, la fel, Sandul Găician, ce a fost al dumisali **banului Bogdan**, Ion, pietrar, ce a fost al **medelnicerului Abăza**, Nistor, pâslar, ce a fost al dumisali slugeroaiei **Mariei Sturzoai**, Arhip, săpunar, Iacob. **Rufeturi: Constantin Dobraneș, vornic**, Ion Codrian, vătăman, Popa Toader, Diaconul Lefter, Diaconul Grigori, Diaconul Constantin, Diaconul Vasile, Diaconul Ifrim, Popa Ilii, Ioniță Bejan, ruptaș, Neculai Răbegia, ruptaș, Petria Găician, ruptaș, Vasili fiul lui Chiriac, copil din casă, **Tudorachi, trăistar isprăvnicesc**, Baba Tudosca, Baba Paraschiva, Marin, șchiop, nevolnic, Neculai Băcan, țigan (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 590, 591).

²⁰³ Huțu este un sat în comuna Găiceana din județul Bacău. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna era reședința plășii Berheci a județului Tecuci și era formată din satele Găiceana, Ghilovești, Huțu, Lunca, Marginea, Petroasa, Popești, Recea, Ungureni, Valea Morii și Zlătăreasa, având în total 2110 locuitori.

²⁰⁴ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Ghilăveștii**. Toată suma caselor: 31. Scădere rufeturi, însă 8: 1 popă, 1 dascăl, 1 volintir, 1 vornic, 1 vătăman, 1 văduvă, 2 scutelnici. Rămân birnici 23. **Birnici:** Pavăl Codrian, ce a fost birnic la Găiciana, Ion Stoica, la fel, Simion, muntean, Grigori Neniul, Vasili Dărăngă, ce a fost al dumisale **spătarului Conachi**, Ștefan Trifan, la fel, Neculai Huțul, la fel, Strătulat, la fel, Neculai, la fel, In (alt) Neculai, la fel, Alicesandru, la fel, Ion sin (fiu) Apostol, la fel, Ștefan Albescu, la fel, Vasili Albescu, la fel, Iordachi Albescu, la fel, Măteiu, la fel, Anghel, cârciumar, la fel, Iordachi brat (frate) cârciumarului, la fel, Ion fiul vădanii, la fel, Toader fiul rotarului, la fel, Ursul Buti, ce a fost al dumisale **postelnicului Argirii**, Costantin Iosip, ce a fost al dumisale **paharnicului Constandachi**, Toader, fiul rotarului, ce a fost al dumisale **spătarului Conachi**. **Rufeturi:** Popa Gheorghi, Sandul, dascăl, Ion, volintir, dus la oaste, **Vasili Chiriac, vornic**, Irimia Horincian, vătăman, Baba Ștefania, văduvă, Vasili fiul lui Chiriac, scutelnic lui **Manolachi Conachi**, cu cartea Divanului, Antohi Chiriac, la fel (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 590).

²⁰⁵ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului erau satele **Medeleni și Godinești**. Toată suma caselor: 39. Scădere rufeturi, însă 11: 2 scutelnici, 3 mazili, 2 copii din casă, 1 vornic, 1 grec, 1 vătăman, 1 bejenar birnic la Tutova. Rămân birnici 28. **Birnici:** Andrei Jiances, Apostol zet (al) Jiances, Gheorghi zet (al) Apostol, Ifrim al lui Jiances, Grigoraș Lepădat, Vasili, brat (frate) lui, Ioniță Lepădat, Melinte, jugar, Vasili Crăciun, Vasili Putregai, Constantin, apar, Iosip, apar, Iordache, holtei cu mamă, Ion sin (fiu) Constantin, ce a fost al dumisale **slugeroai Mariei Sturzoae**, Andrei, vezeteul ce a fost al dumisale **stolnicului Sandu Sturzei**, Tănasă Luchian, la fel, Filip, Acsintii, Ioniță, jugar, Tănasă Dobraneș, ce a fost al dumisale **slugeroai Mariei Sturzoai**, Ioniță, olar, la fel, Crăstia Samson, ce a fost al dumisale **spătarului Conachi**, Ștefan, fiul lui Ioniță Surdul, ce a fost al lui **Manolachi Conachi**, Ștefan, cofar, ce a fost al lui **Gavril Conachi**, Stoian Loghin, Ursachi, ce s-a numit copil din casă și în izvod nu este, Ilii Jiances, Mihăilă, apar. **Rufeturi:** Pentelei, butnar, ce a fost la Petrești, scutelnic dumisale **postelnicului Arghirii**, **Căpitanul Ștefan al lui Tălăbăscu, mazil, Iacob Anghel, mazil**, Vasili Luchian, ruptaș din Tutova, Luca Antohi, copil din casă, Pricopii Lazur, la fel, Tănasă, grec, Ion Macsân, birnic la Băcavi în Tutova, **Grigori, apar**,

vornic, Neculai, funar, vătăman, Ion Macsân, scutelnic lui **Manolachi Conachi**, cu cartea Divanului (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 588, 589).

²⁰⁶ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Fruntești ce au fost scutelicii dumisale spătarului Conachi**. Toată suma caselor: 32. Scădere rufeturi, însă 12: 1 mazil, 2 popi și diaconi, 2 văduve, 4 nevolnici, 1 vornic, 1 vătăman, 1 flăcău cu capul. Rămân birnici 20. **Birnici**: Chiriac Oprișan, Cozma Oprișan, Dumitrașcu, Maței Ciuca, Macsân, rusul, Ursul, rusul, Costantin, rusul, Pavăl Necula, Mihai sin (fiu) Andrei, Ion Borgul, Andrei Borgul, Amvrosii Borgul, Neculai Cârnci, Stanciul, cojocar, Dumitrașcu, croitor, Antohii Bâtcă, Dumitrașcu Bâtcă, Chiriac Spoială, Pătrașcu Tinchilul, Strătulat Chebac. **Rufeturi**: **Constantin, vâtav, mazil**, Popa Ioniță, Lupu, diacon, Catrina, diaconiță, văduvă, Antonia, babă, Sandul, șchiopul, nevolnic, Vasili Ionati, șchiop, nevolnic, Andronic Ciuntul, nevolnic, **Ariton, rus, vornic**, Grigori Bărguiu, vătăman, Ion, nevolnic, Eni, flăcău cu capul (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 589, 590).

²⁰⁷ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Mărăști ce au fost scutelicii dumisale spătarului Conachi**. Toată suma caselor: 42. Scădere rufeturi, însă 12: 2 copii din casă, 1 popă, 3 nevolnici, 3 văduve, 1 vornic, 1 vătăman, 1 dascăl. Rămân birnici 30. **Birnici**: Grozav Ariton, Dumitrașcu Ariton, Năstasi Avram, Ichim Ariton, Pavăl Ariton, Gheorghi Băncilă, Chiriac Feleș, Ion Dopele, Constantin sin (fiu) Tofan, Vârlan Boboc, Chiriac Macovei, Ion Bălan, Arsăni Hâncul, Dumitrașcu Briahnă, Lupul Cozma, Ion Damaschin, Dumitrașcu Pușchin, Ion fiul lui Stolcul, Melinte Ariton, Vasili Meleșcan, ce a fost sluga dumisale **stolnicului Sandului Sturzei**, Andrei Meleșcan, la fel, Ioniță Ariton, ce a fost al dumisale **spătarului Conachi**, Gheorghi, volintir, la fel, Vasile Suflet, de la Obârșia, ce a fost al **dumisale isprăvnicesei**, Nistor Bălău, la fel, Vasili Bulan, la fel, Vasili Ciupercă, la fel, Nistor Grosu din Valea lui Ciupercă, Constantin, bejenar, Andrei Căpățână. **Rufeturi**: Pavăl Macovei, copil din casă, Andronic Briahnă, la fel, Popa Ioniță Bania, Constantin Ariton, nevolnic, Vasili Bugar, nevolnic, Maria, văduvă, Nastasia, văduvă, Baba Ursa, **Samoil, vornic**, Lupul Dupul, vătăman, Mihălachi, dascăl (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 589).

²⁰⁸ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Oțalești**. Toată suma caselor: 28. Scădere rufeturi, însă 11: 4 copii din casă, 2 mazili și ruptași, 2 popi și diaconi, 2 văduve, 1 vornic. Rămân birnici 17. **Birnici**: Proca Hilotii, Vârlan Făghian, Lazăr socrul lui Apostol, Ioniță Făghian, Pintelei Carciga, Costachi Hilotii, Vasili, olar, Lupul Găle, Grigori, ce a fost călăraș la Tutova, Ștefan, holtei cu mamă, Toader Spătar, Ion, pas, ce a fost al dumisale **spătarului Conachi**, Marcu, Crâste, muntean, Pascul, brat (frate) lui Toader, aboger, Ștefan, cioban. **Rufeturi**: Dumitru, copil de casă, Ioniță, tij (la fel), Timoftei, la fel, Constantin Briahnă, la fel, **Gheorghi Tacu, mazil** din Tutova, Ioniță Briahnă, ruptaș, Popa Ion, Diaconul Toader, Ursa, babă, Acsânia, văduvă, **Istrati, vornic** (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 588).

²⁰⁹ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Lighițișani ce a fot scutelnici dumisale bănesei Mariei Dumitrăchioai**. Toată suma caselor: 28. Scădere rufeturi, însă 9: 2 scutelnici, 1 vornic, 6 țișani. Rămân birnici 19. **Birnici**: Hriste Ostahi, Sandul Ostahi, Toader a Aniței, Măteiu Bostan, Sandul Băncilă, Dumitru sin (fiu) Vasili, Ion Ostahi, Ion Chiriac, Vasile Bubă, Andrei, fiul lui Toader Aniței, Loghin, bejenar, Ion, croitor, Costantin Chiriac, ce a fost sluga dumisale **stolnicului Iordachi Iamandi**, Melinte, holtei cu mamă, Andrei, pas lui **Gavril Conachi**, Solomon, tij (la fel), ce a fost pas dumisale Petria, ce a fost al dumisale **slugeroai Mariei Sturzoai**, Păvălașcu, ce a fost al dumisale **paharnicului Păladi**, Vasilii, holtei cu mamă. **Rufeturi**: Tofan Boghiul, scutelnic **Dediului Tălăbăescu**, cu cartea Divanului, Vasilache Brumă, la fel, **Vasâli, vornic**, Ion Pălade, țișan al mănăstirii Răchitoasei, Gheorghi Mustiață, țișan, la fel, Vasâli Cuța, țișan, la fel, Dumitru Bursuc, țișan, la fel, Bădița Bursuc, țișan, la fel (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 586).

²¹⁰ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului erau satele **Onceștii și Rogojeni**. Toată suma caselor: 76. Scădere rufeturi, însă 50: 7 mazili și ruptași, 7 popi și diaconi, 6 văduve, 4 slugi, 2 copii din casă, 10 scutelnici, 2 nevolnici, 1 vornic, 1 vătăman, 10 țișani. Rămân birnici 26. **Birnici:** Crăciun, jugar, Mihălachi Hâncul, Timoftei Gâtul, Lupul Nechita, Vasili zet (al) Perjul, Neculai Săcară, ciubotar, Neculai Dobroslav, morar, Neculai Surdul, ce a fost scutelnic al dumisale **spătarului Conachi**, Grigoraș, cioban, la fel, Gheorghe Movila, la fel, Gheorghe, săpunar, ce a fost al dumisale **slugeroarei Mariei Sturzoai**, Crăste, morar, ce a fost al lui Ioniță Luchian, Ștefan, apar, ce a fost **al spătarului Gheorghe Costandachi**, Pavăl Dobraniș, la fel, Constantin Carciga, ce a fost al dumisale **stolnicului Iamandi**, Andronachi Ciută, la fel, Andronachi Arhip, la fel, Arhirii Clata, ce a fost al dumisale **paharnicului Ștefan Costandachi**, Vasile Cârnecki, ce a fost birnic la Rădăcinești, Ștefan Roșculeț, ce a fost cu darea la Fruntești, Andronachi Lozâncă, la fel, Ion, muntean, la fel, Stan, muntean, la fel, Samoil, muntean, la fel, Agachi Perjul, ce a fost birnic la Oțălești, Vasili Ariton, ce a fost cu darea la Mărăști. **Rufeturi:** Gavril Tomuzei, ruptaș, **Constantin Strătilă, mazil**, Toderășcu Tomuzei, ruptaș, Savin Râpă, ruptaș, Ioniță Țarlungă, ruptaș, Constantin Țarlungă, ruptaș, Lupul Huștiul, ruptaș, Popa Ion, Popa Apostol, Diaconul Ichim, Diaconul Ion, Diaconul Gâte, Diaconul Ilii, Diaconul Toader, Irina, văduvă, Safta, diaconiță, văduvă, Gafița, văduvă, Vasilca Bărcănasă, văduvă, Iftinca, văduvă, Marica, babă, Lupul Lehăcian, sluga dumisale **spătarului Conachi**, Neculai Lehăcian, la fel, Alecsandru, slugă a **ispravnicului Neculai Nedelcu**, Constantin Hâncul, slugă a lui **Gavril Conachi**, Ștefan Chiriac, copil din casă, Mihăilă Perjul, la fel, Opria, muntean, nevolnic, Gheorghe Țarlungă, scutelnic al **ispravnicului Neculai Nedelcu**, Obrejă Tatul, la fel, Antohi Bugan, la fel, Ion, cârciumar, la fel, Vasili Tatul, la fel, Ioniță Perjul, la fel, Iacomi, la fel, Vasile Țarlungă, scutelnic al **șetrăroaiei Voicăi**, Neculai Năstasă, la fel, Alecsandru Perjul, la fel, **Ioniță Hâncu, vornic**, Ștefan, croitor, vătăman, Constantin, țișan al mănăstirii Răchitoasei, Neculai, țișan, la fel, Vasili Pălaga, la fel, Chiriac, țișan, la fel, Constantin Băcan, țișan, la fel, Gheorghe Băcan, țișan, la fel, Neculai, țișan, la fel, Gheorghe, țișan, la fel, Postolachi, jude, la fel, Vasile, țișan, la fel (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 587, 588).

²¹¹ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Meleșcani**. Toată suma caselor: 21. Scădere rufeturi, însă 8: 2 nevolnici, 2 popi și dascăli, 1 slugă, 1 vornic, 2 văduve. Rămân birnici 13. **Birnici:** Pavăl Blehan, Ion Spataru, Vasili Simion, Iordachi Spataru, Grigori Bostan, ce a fost al **spătarului Gheorghe Costandachi**, Niagu, muntean, Sandul Negară, Vasili Boghiul, Gavril, ciubotar, Lupul, mocan, Vasili, mocan, Ioniță, cârciumar, Vasili Culbeci. **Rufeturi:** Ion Galerii, nevolnic, Popa Anghel, Diaconul Vlasii, Coman, nevolnic, Baba Ștefana, Baba Grăjdiana, Manolachi, logofăt al dumisale **paharnicului Ștefan Costandachi**, **Iftemii Radu, vornic** (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 591, 592).

²¹² La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Vultureni**. Toată suma caselor: 30. Scădere rufeturi, însă 7: 1 vornic, 1 vătăman, 2 slugi, 1 scutelnic, 2 văduve. Rămân birnici 23. **Birnici:** Sandul sin (fiu) diacon, Chiriac, butnar, Costantin Calapod, Vasilachi Calapod, Dumitrașcu Gherman, Iordachi Calapod, Apostol, fiul diaconului, Sandul Calapod, Ion Nechita, Ștefan Gonța, Timofteii Calapod, ce a fost birnic la Căuia, Vasile Boghiul, la fel, Sandul Calapod, ce a fost pas dumisale **logofetesei Manoleschioai**, Luchian din Dobrotvor, Arsăni Calapod, Neculai Teletin, Ion Calapod, Crăste Calapod, Mihălachi Calapod, Tănasii Moțoc, Costantin Calapod, Grigori Bostan. **Rufeturi:** **Chiriaci, vornici**, Ioniță Luchian, vătăman, Dumitra, văduvă, Ion, croitor, sluga dumisale **slugeresei Mariei Sturzoai**, Tănasii, argat, sluga dumisale **spătarului Conachi**, Costantin, vezeteu dumisale **stolnicului Costantin Negrii** (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 591, 592).

²¹³ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Grădeștii** ce au fost **o samă birnici la Vulturești, iar o samă scutelnici la Ioniță Abăza**. Toată suma caselor: 20. Scădere rufeturi, însă 7: 1 nevolnic, 3 văduve, 1 scutelnic, 2 popi. Rămân birnici 13. **Birnici:** Simion Gociul, ce a fost

3. Ocolul Zăletinul: Coloneștii²¹⁵, Răchitoasa²¹⁶, Oprișăștii²¹⁷, Băloțeștii, Motoșanii²¹⁸, Frumușălu²¹⁹, Dărnăcușa²²⁰, Blăneștii²²¹, Dăiceni²²², Sârbii²²³,

birnic la Căuia, Ștefan Gociul, tij (la fel), Vasili Troca, morar, ce a fost scutelnic al slugerului Ioniță Abăza, Vasile Surdul, la fel, Ostahii Negria, la fel, Neculai Ciuciul, la fel, Radu Mogoș, la fel, Vasili Negruș, la fel, Ion Negruș, la fel, Radu Cotigă, ce a fost al **Sandului Abăza**, Negoită, muntean, la fel, Toader Negru, Micul Negru, ce a fost al **slugerului Abaza**. **Rufeturi:** Ion, morar, nevolnic, Toader, harabagiu, scutelnic al **Dediului Tălăbăscu**, cu cartea Divanului, Baba Anghelina, văduvă, Baba Ioana, văduvă, Sanda, văduvă, Popa Ioniță Bania (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 594).

²¹⁴ La 26 iunie 1774 în Ocolul Berheciului era satul **Slobozia Filipeni** ce au fost **scutelnici ai dumisale bănesei Dumitrăchioai**. Toată suma caselor: 30. Scădere rufeturi, însă 7: 2 slugi, 2 nevolnici, 2 văduve, 1 vornic. Rămân birnici 23. **Birnici:** Constantin Bădac, Dumitru, funar, Ichim Ciocoiul, Panaiti, plugar, Costantin Luchian, Vasili Prutian, Vasili, grădinar, Sandul, muntean, Vasili Mustiață, Harasim Nedelcu, Radu, muntean, Tudori sin (fiu) Ioniță, Grigori fiul lui Ioniță, Ion Trăpăduș, Ion Sava, Marin Prutian, Niagu Prutian, Dumitru Tăban, Ștefan, străin, Apostol, bejenar, Iftemi, olar, bejenar, Sandul fiul lui Vartic, Toader Putregai. **Rufeturi:** Lupu, cioban, slugă dumisale **bănesei Dumitrăchioai**, Ioniță Burcă, tij (la fel), **Ion Hâlmaci, vornic**, Andrei, șchiop, nevolnic, Mihăilă, șchiop, nevolnic, Maria, vădană, Baba Anița (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 592).

²¹⁵ La 26 iunie 1774 în Ocolul Zeletinului erau satele **Coloneștii și Buda**. Toată suma caselor: 48. Scădere rufeturi, însă 30: 1 vornic, 6 slugi, 8 mazili și ruptași, 2 popi, 2 copii în casă, 1 grec, 2 călărași de Tutova, 3 văduve, 4 nevolnici, 1 holtei cu capul. Rămân birnici 18. **Birnici:** Grigori Briahnă, ce a fost al dumisale **banului Bogdan**, Sandul Ureche, la fel, Mitrofan Pălaga, Toader Prutian din Benești, Vasili Brumă, Pavăl fiul Măriuții, ce a fost birnic la Călimănești, Andrei Jereghii, Tomoftii Hârjan, ce a fost lipcan, Toader Panțăr, Ioniță, holtei cu mamă, slugă a dumisale **spătarului Sturzei**, Ștefan, rusul, la fel, Tănăsă Văjâian, ce a fost birnic la Ceucani, Iacom Necoară, ce a fost birnic la Puțani, Macovei fiu rusul, Adam, bejenar din Bojești, Andrei Văjâian, la fel, Miron, la fel, Tănăsă, holtei cu mamă. **Rufeturi:** **Ioniță Dănăilă, vornic**, Toader Țaga, slugă dumisale **spătarului Sturzei**, Vasile Grosu, slugă dumisale **banului Bogdan**, Trohin fiul lui Țaga, mazil din Tutovam Sandul Dănăilă, ruptaș, Pavăl Dănăilă, ruptaș, Gavril Pascu și fratele său, ruptași din Tutova, Toader Dănăilă, mazil din Tutova, Popa Vasili, Sava Crăciun, copil în casă, Ion Coadă, la fel, **Iordachi Cernat, mazil din Covurlui**, Dumitru Vidrașcu, mazil din Tutova, Costantin Curtian, ruptaș, Raicul Grecul, grec, Popa Stratul, Ion Tărăbuță, slugă dumisale **spătarului Conachi**, Toader, fratele lui, la fel, Vasile Vânău, la fel, Antohi, ungurian, la fel, Andrei Holuba, călăraș din Tutova, Andrei Bugan, la fel, Ilinca, babă săracă, Solomie, săracă, Preoteasa Palaghie, săracă, Costntin al rusul, nevolnic, Gheorghii, holtei cu mamă, Toma, nevolnic, Lupul Coadă, nevolnic, Vasile, morar, nevolnic (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 597, 598).

²¹⁶ La 26 iunie 1774 în Ocolul Zeletinului era satul **Poslușnicii Răchitoasei**. Toată suma caselor: 51. Scădere rufeturi, însă 31: 1 popă, 2 slugi, 2 nevolnici, 26 țișani. Rămân birnici 20. **Birnici:** Iftimii, Ștefan, pas, Vasili, rus, Vasili, porcar, Toader Diia, Ion Momâncian, Ioniță Păduche, Ilii sin (fiu) Rafail, Apostol fiul lui Rafail, Opria, cioban, Vasilie, bejenar, Sandul, bejenar, Simion Păduchi, Toader, sârbul, Ilii Tilibaș, Zornia fiul lui Mania, Ion, hergheliegiu, Ion Robul, Vasili, rus, morar. **Rufeturi:** Popa Gheorghii, Toader Mladia, slugă egumenului, Toader, gălățean, tij (la fel), slugă egumenului, Ștefan Săcară, nevolnic, Ioniță Surdul, nevolnic, Nechifor, țișan al mănăstirii Răchitoasei, Toader, țișan, la fel, Grigori, țișan, la fel, Ștefan, țișan, la fel, Mihăilă, țișan, la fel, Gherasim, țișan, la fel, Ioniță, porcar, țișan, la fel, Toader fiul lui Gherasim, țișan, la fel, Andrei, olar, țișan, la fel, Ion fiul lui Ioneli, țișan, la fel, Ioneli, grădinar, țișan, la fel, Ion, chelar, țișan, la

fel, Ilii Bărbuță, țigan, la fel, David Bărbuță, țigan, la fel, Toader, olar, țigan, la fel, In (alt) Andrei, olar, țigan, la fel, Irimia, olar, țigan, la fel, Ivan, țigan, la fel, Ilii Gona, țigan, la fel, Costantin, țigan, la fel, Grigoraș, țigan, la fel, Vasili Duca, țigan, la fel, Lupu, vizeteu, țigan, la fel, Vasili, vizeteu, țigan, la fel, Toader Buruiiană, țigan, la fel, Vasili Murgul, țigan, la fel (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 594, 595).

²¹⁷ La 26 iunie 1774 în Ocolul Zeletinului era satul **Oprișești**. Toată suma caselor: 65. Scădere rufeturi, însă 44: 1 vornic, 3 nevolnici, 5 văduve, 7 slugi, 3 străini, 5 bejenari de la Tutova, 11 mazili și ruptași, 8 popi și diaconi, 1 dascăl. Rămân birnici 21. **Birnici:** Ioniță Știubei, Vasile Știubei, Ion Știubei, Gheorghe Știubei, Neculai Știubei, Vasile Știubei, In (alt) Ion Știubei, Filip Onică din Cârna, Chirică din Deleni, Antohi Porunbul, văduvoi, Ursul Șopalcă, Iacomî Sturzul, ce a fost birnic la Brăhășești, Vasili, cioban, ce a fost birnic la Ionășăști, Savin Tășcuță, ce a fost birnic la Motășești, Carpu Știubei, ce a fost birnic la Șăndrești, la Tutova, Ifimii zet (al) lui, la fel, Iordachi Păducel, ce a fost birnic la Boțăști, Toader Cenușă din Valea lui Coajă, Sandul, pas, Ion Lungul, ce a fost al dumisale **spătarului Sturzei**, Ioniță, ce a fost pânzar, la fel. **Rufeturi:** **Toader Știubei, vornic**, Ion Mititel, nevolnic, Grigori, nevolnic, Mihălachi Hurjui din Făciu, nevolnic, Baba Vasâlca, Maria, săracă, văduvă, Ioana, văduvă, Constantin, blănar, sluga dumisale **spătarului Sturzei**, Neculai Prangatii, la fel, Sandul Zota, holtei, la fel, Iordachi Brăilă, la fel, Mihălachi Hăolici, la fel, Stanciul, sârbul, om străin, Ivan, cioban, tij (la fel) străin, Dima fiul Colii, birnic la Tutova, la târgul Bârladului, Vasili fiul lui Mihălachi, la fel, Iordachi Beldiman și fratele lui Dumitrașcu, mazili din Tutova, Costantin Zota, ruptaș (cel mai mic rang boieresc), Andrei fiul diaconului Hurjui, ruptaș, Vasili Calul al lui Buran, mazil la Tutova, Popa Ștefan, Diaconul Eni Hurjui, Diaconul Ion Hurjui, Diaconul Ștefan Groza, Catrina, preoteasă, văduvă, Gheorghe Bărbace, birnic la Ceucani, la Tutova, Ștefăniță Carpu, la fel, Vârlan Roșca, la fel, Apostol fiul lui Tudosi, dascăl, Mihăilă fiul lui Toader din Plopi, birnic la Ceucani, Ion, crav, slugă dumisale **Mariei Sturzoai, Dumitru Vârlan, la fel mazil, Mihălachi Țărul, mazil**, Ioniță fiul popii Petriman, slugă lui **Manolachi Conachi, Ilinca Ciocchinoai, maziliță**, văduvă, Popa Strati, Diaconul Ilii, Popa Miron, **Savin Vârlan, mazil**, Popa Costantin (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 595, 596).

²¹⁸ La 26 iunie 1774 în Ocolul Zeletinului era satul **Motășeni**. Toată suma caselor: 93. Scădere rufeturi, însă 65: 1 vornic, 1 vătăman, 19 birnici la Tutova, 4 slugi, 9 văduve, 4 popi și diaconi, 9 nevolnici, 12 mazili și ruptași, 6 scutelnici. Rămân birnici 28. **Birnici:** Ilii Dărăban, Ioniță Dărăban, Radu, muntean, ce a fost scutelnic al **spătarului Constantin Catargiu**, Dumitru, muntean, tij (la fel), In (alt) Radu, muntean, la fel, Ursul, holtei cu mamă, Costantin Pană, Vasilachi zet (al) lui Pană, Toader Hălmău, Ion al diaconului Jianes, Mihai, muntean, Proca, pânzar, Ion Luca, Sandul, mătăsar, Gheorghe Beșină, Ifimii, Radu, herghelegiu, Lepădat fiu herghelegiu, Dima, muntean, Ioniță Clapa, Voicul, muntean, Ion Țurcan din Fătăciuni, Toader brat (fratele) lui, Simion, fratele lor, Ștefan al lui Ion Țurcan, Costandachi, bejenar, Petria, bejenar, Vasili, bejenar. **Rufeturi:** **Ștefan Dărăban, vornic**, Lupu Prilog, vătăman, Ion Ioneli, birnic la Ceucani, la Tutova, Toader, rusul, la fel, Nistor Săuți, la fel, Ion al lui Apostol, la fel, Chirilan, la fel, Ilii Jianes, la fel, Neculai Tășcuță, la fel, Apostol Jianes, la fel, Gheorghe Niacșul, la fel, Lupul Prilog, la fel, Gheorghe Calin, la fel, Grigoraș, la fel, Costantin Arsăni, la fel, Ion Prilog, la fel, Pintilei Gălan, la fel, Grigori David, la fel, Grigori, sârbul, la fel, Sandul, pușcaș, la fel, Iosip Jianes, la fel, Toader, croitor, slugă a dumisale **slugeroaiei Mariei Sturzoai**, Irina, văduvă, Sanda, văduvă, Irina, văduvă, Diaconul Jianes, Miron fiu diacon, Favfa, văduvă, Vasili, herghelegiu, nevolnic, Ștefan, nevolnic, Toma, cioban, văduvoi, nevolnic, Lupul Borde, nevolnic, Ioana, văduvă, Maria, maziliță, văduvă, Ioniță Marghiul, ruptaș, Ioniță Ciocchină, ruptaș, Sava frate lui Radu Clătini, ruptaș, **Dumitrașcu Dima, mazil din Covurlui**, Diaconul Neculai, Ștefan Crâste, sluga dumnealui **banului Bogdan**, Ștefan fiul Chirilii, nevolnic, Ion Sfichiul, nevolnic, Ioana, săracă, văduvă, Gavril Huștiul, ruptaș, Păun, sârbul, al lui Beldiman, ruptaș, Vasilachi Beldiman, ruptaș, Solomon Meriacri, nevolnic,

Catrina Dăduliasă, văduvă, David Băbiac, nevolnic, Costantin, blănar, sluga **dumisale spătarului Conachi**, Costantin a popii lui Andrei, nevolnic, **Gheorghe Mahul, mazil**, Vasili Buliandră, ruptaş, Popa Andrei, Popa Ion, Ursul, butnar, scutelnic dumisale **spătarului Costantin Catargiu**, Pascal Ursul, la fel, Neculai Calapod, la fel, Crăste Calapod, la fel, Arsăni Calapod, la fel, Ion Calapod, la fel, Baba Ilinca, văduvă, Petria Crăste, nevolnic, Costantin, slugă dumisale **ceauşului Costachi** (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chişinău 1975, p. 596, 597).

²¹⁹ La 26 iunie 1774 în Ocolul Zeletinului era satul **Satul Frumuşel**. Toată suma caselor: 43. Scădere rufeturi, însă 20: 5 slugi, 3 popi, 2 voluntiri, 2 văduve, 1 ȝigan, 5 nevolnici, 1 vornic, 1 vătăman. Rămân birnici 23. **Birnici**: Neculai sin (fiu) Mihăilă Țuțanaș, Ion Țuțanaș, Gavril Cojan, Obreă Țuțanaș, Grigoraș Bouroș, Pavăl Chipzuiu, Grigoraș Cipzuiu, Apostol Chipzuiu, Gheorghe Pădure, Simion, Iordache Țuțaneș, Alecsandru Mihăilă, Vasili fiul babii Vasilca, Lazor Gârlian, ce a fost birnic la Tutova, Lupul Țuțaneș, ce a fost scutelnic al dumisale banului Bogdan, Vasile, ciubotar, ce a fost birnic la Vultureni, Vasile Bârdan, ce a fost birnic la Ciorăști, Costantin Țuțaneș, Costantin Pangul, Ion Cojan, Ifrim fiul babii Cambiroai, Arhip, săpunar, Ursul Pinteleiu. **Rufeturi**: Vasile Bouroș, slugă dumisale **slugeroai Mariei Sturzoai**, Toader Hălaba, tij (la fel) slugă, Andrei fiul lui Mihăilă, la fel, slugă, Pavăl Țopa, vătav dumisale, Popa Dumitrașcu, Popa Andronachi, Diaconul Ene, Toader Pagul, voluntir, Lazăr, la fel, Vasili, sârbul, sluga dumisale **spătarului Conachi**, Baba Ilinca Gucioai, Vasile, ȝigan al mănăstirii Răchitoasei, Antohi, blănar din Bârlad, nevolnic, Isac Cojan, nevolnic, Antohi, nevolnic, Mihăilă Țuțaneș, nevolnic, Baba Chirvasia, văduvă, **Ion Stângă, vornic**, Vasilachi Șerban, nevolnic, Ion Bouroș, vătăman (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chişinău 1975, p. 598, 599).

²²⁰ La 26 iunie 1774 în Ocolul Zeletinului era satul **Slobozia Dămăcuşa**. Toată suma caselor: 45. Scădere rufeturi, însă 30: 1 popă, 25 scutelnici, 2 văduve, 2 slugi. Rămân birnici 15. **Birnici**: Costantin, grădinar, Sârghii, muntean, Dumitru zet (al) lui Dobria, Gheorghe, rotar, Marcu sin (fiu) Alecsandru, Dumitru al lui racher, Costia al lui Dumitru, Eni Tecucian, Ștefan, morar, Ion Lungul, Adam Dragomir, Stan, muntean, Ion, cioban, Gheorghită fiul lui Stanciul, Toader Dodul. **Rufeturi**: Gheorghe Baciul, scutelnic lui **Manolachi Costandachi**, Stan, mocan, cumnat lui, tij (la fel), Vasili, mocan, la fel, Radu Colunic, mocan, la fel, Marin al popii, la fel, Radu Bircariul, la fel, Stan, mocan, la fel, Radu, mocan, la fel, Dumitru, mocan, la fel, Jinga, mocan, la fel, Ion, mocan, la fel, Popa Coman, Catrina Stănilăvoai, văduvă, Ivana, babă, Neculai, rotar, scutelnic dumisale **paharnicului Ștefan Costandachi**, Ion plugar, la fel, Costantin Roșca, plugar, la fel, Toader, rotar, la fel, Vasili, muntean, la fel, Coman, văcar, la fel, Gheorghe, păslar, la fel, Năstasi Dumitru, la fel, Costantin Durbacă, la fel, Toader Hauia, la fel, Zărna, la fel, Chiriace, la fel, Vălcul Moșniaga, la fel, Ion, morar, la fel, Dumitrachi Stănilav, sluga dumisale **paharnicului Ștefan Costandachi**, Ion fiul lui morar, la fel, slugă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chişinău 1975, p. 598).

²²¹ **Blănești** la 4 apr. 1560 a aparținut lui Jurj și Maxin Hârbor și Toader Bolea stolnic, cu reședințe și curți în acest sat, care era lângă Bucești, com. Ivești, jud. Galați (ASB, Peciți, I, nr. 168). Vezi Cristian Nicolae Apetrei, Reședințele boierești din Țara Românească și Moldova în secolele XIV-XVI, ed. Istros a Muzeului Brăilei, 2009, p. 357, anexa 2; B.P. Hasdeu, Sehiva istorică a României, vol. I, partea I, 1865, p. 125. La 8 mai 1701/7209 se scria: „Adică eu, Iordache bezade, făcut-am zapisul meu la mâna dumisali Iordachi Ruset xel vistiarnic pecum să se știi pintru satul Blănești, di pri Bârlad, ce sînt la ținutul Tecuciului, și pentru satul Roznovul ci esti la ținutul Neamțului, cum pentru Blănești s-au aflat un uric la mini de la Bogdan Vodă aflatu-s-au și la dumnealui Iordachi vistiarnicul, drese și ispisosci mai noi și mai cu adevărați mărturii pre aceste ocini, care mai sus le-am pomenituli, de la alți răposăți domni, dani și cumpărători, care aceste toati fiind la dumnealui Iordachi vistiarnicul, dacă le-am văzutul cum s-au doveditu și s-au făcut socoteală și pricum nu l-am nici mai ținut suptu a noastră stăpânire m-am lăsat și eu, ce să aibă dumnealui a-și ținea drepte moșii ale dumnii sale, care ma sus sântu pomenite. Iar dispre noi nu va

mai avea nici o nevoie, sau mai multu altă. Pentru aceea am făcut zăpisul și mărturia aceasta ca să fie dumisali di mari credinți. Și s-au tâmplatu la această toți boiarii mari și mici, cari s-au iscălit mai gios ca să se știi. leat 7209/1701, mai 8. Az, Ion Buhuș vel logofet, Vasile Cantacuzino vel vornic, Lupu Costahi vel spătar, Dumitrașco Ursachi vel jitnicer, Ion Sturza martur, Gavril Paladi, Ștefan Soroceanu vornic, Timuș Crupenschi postelnic, Toader Bujoreanul (ANI, documente, 500/57; ibidem, 791/453 copie). La 20 martie 1598 (sau 1603), în timpul lui Eremia vodă Movilă, se întărește lui „Ioan Vitolt starostele și frățane-său, Iurașco (Ionașco în actul datat cu 1603), ficiorii Mărătanului” cumpărătura, de la niște rude, a satului Blăneștii, pe Bârlad, ținutul Tecuci, și poienile Sasului de pe Siret (DIR, A., Moldova, veacul XVI, partea IV (1591-1600), București 1952, nr. 255, p. 198-199. DIR, A., Moldova, veacul XVII, partea I (1600-1605), București, 1952, nr. 113, p. 75-76. „sluga noastră Grigorie, ficiorul lui Toader Bole, fost stolnic, s-au vândut a sa driaptă ocină și moșiia... un sat Blăneștii, pe Bârlad, și cu vad de moară în Bârlad, pe de amândoa părțile Bârladului, în ținutul Tecuciului; acela l-au vândut slugii noastre credincioase, lui Ioan Vitolt starostele și frățane-său, lui Iurașco (Ionașco în actul datat cu 1603, ficiorii Mărătanului, drept 500 ughi roșii” și „poenile Sasului din lunca Săretului”. La 25 mai 1610, Constantin vodă Movilă, a întărit „credinciosului nostru Vitolt Mărățeanul al doilea logofăt” o „a treia parte din jumătatea de sus a satului Borosești pe Bârlad și cu vad de moară pe Bârlad, care este în ținutul Tecuci”, cumpărată de el de la niște răzăși, pentru 80 taleri de argint (DIR, A., Moldova, veacul XVII, partea II (1606-1610), București, 1953 nr. 391, p. 295). Așadar iată câteva dintre moșiile fraților Ionașcu și Iurașcu Vitolt-Mărățanu, la începutul secolului al XVII-lea: Blăneștii, pe Bârlad, ținutul Tecuci, probabil lângă Bucești și Liești, județul Galați; 30. Poienile Sasului, pe Siret, ținutul Tecuci, în zona satului Biliiești, județul Vrancea; Șendrești, pe Putna, ținutul Putna, lângă Țifești, Obârșești, Holărești, acum județul Vrancea; Țigănești, pe Putna, ținutul Putna, probabil în apropierea Șendreștilor, județul Vrancea; Borosești, pe Bârlad, ținutul Tecuci, lângă Spineștii și Țigăneștii de pe Bârlad, mai sus de orașul Tecuci, acum județul Galați; Sinzinești, pe Tutova, ținutul Tutova, nelocalizat cu precizie, actualmente pe teritoriul județului Vaslui; Obârșia Berheciului, ținutul Tecuci, acum Obârșia, între satele Băimac, Izvorul Berheciului, Bălaia, Mărăști, Glodișoarele și Tisa-Silvestri, județul Bacău; Gligorești, pe Putna, lângă Șendrești și Țigănești, acum județul Vrancea.”- Sergiu Bacalov, Câteva aspecte referitoare la istoria Tutovenilor și a moșiilor lor Viltotești în secolele XIV-XIX), p. 17-18 și 28-29, în Academia de Științe a Moldovei, Institutul de Istorie. Anuarul Institutului de Istorie, Materialle sesiunii științifice anuale din 22 dec. 2016, Tipogr. Lexon-Prim, Chișinău, 2017. Dimitrie I. Ciurea în Documente moldovenesti, Cercetări istorice..., Institutul Grafic „Presa Bună” , 1936, Buc., p. 3 afirmă că: „La 20 Mai 7171/1663 Poiană uricar scrie actul în care arată cum a stabilit hotarul moșiei Blănești împreună cu Grozav diregătorul, din porunca lui Evstratie Vodă Dabija domnul Moldovei (Septemvire 1661-12 Septemvire 1665). La fixarea hotarelor moșiei Blănești depe Bârlad, din ținutul Tecuciului, au asistat următorii boeri: Ionașco Leahul biv pitar, Dumitrașco Corban biv pârcaľab, popa Costantin ot Ocheșești «și alți mulți oameni buni». Dumitrașco Vodă Cantacuzino, domnul Moldovei (în prima domnie, Octomvire 1673-Septemvire 1675), la 19 Februarie 7183/1675 întărește lui Ghinea fost visternic satul Blănești de pe Bârlad, din ținutul Tecuciului, cumpărat dela nepoții Vitolteștilor, pe care i l-a luat Istratie Vodă Dabija promițându-i că i-l va plăti. Domnul i-l înapoiază acum pentru că a aflat că răposatul Dabija Vodă <nu i-au întorsu nici un banu». Domnii nu pomenesc sfetnici domnești ca martori.” La 7171/1663 Mai 20, Poiană uricar împreună cu Grozav diregătorul, din porunca lui Eustratie Dabija Vodă, stabilesc hotarele Blăneștilor pe Bârlad, p. 68; la p. 70: 7183 /1675 Febr. 19, Dumitrașco Vodă Cantacuzino întărește lui Ghinea biv visternic, satul Blăneștii pe Bârlad ce i-au fost luat de Dabija Vodă; la p. 81: Moșăile Măn. Cetățuei ot ținut Covurluiului- 2500 stj Tulucești și Tătarca; Moșăile Mănăstirei Necorești – ot ținut Tecuciului 2500 stj Barce, 1000 Diocheni, 600 Buda-Șerbănești; Moșăile Măn. Precista - ot ținut Tecuciului 1300 Puncești, 1800 Pribalu, 2000 Lespizăle; p. 82: Moșăile Măn. Galata – ot

țanul Covurlui: 1000 Șivița, 300 Stoicani; Moșăile măn. Cașanul 650 Dincenii ot țăan. Tecuciului; la p. 83: Moșăile Măn. Soveja-țan- Tecuciu 500 Galbinii-Călimănești, 300 Valea Ră; la p. 84: Moșăile Mn. Răchitoasă- ot țăan. Tecuciului- 3000 Tarnița, 700 Plăcințanii (Bălcanii), 6000 Răchitoasa cu părți din Cârna, 550 Băneștii, 4800 Glăvăneștii, 5000 Odae, 5500 Furcenii, 300 Gerul. Dosar cusut cu sfoară. Numirile înlocuite cu puncte sunt șterse din cauza alterării materialului pe care s'a scris. Original, hârtie: 1822, Cronstadt. Acta Petre Jurgea Negrițești, Gioseni-Bacău, Dimitrie I. Ciurea, op. cit. În 1560 /7068 Aprilie 4, Huși. Alexandru Lăpușeanu voevod vinde lui Toader Bolea stolnic satul Blănești pe Bârlad cu moară, vii și curți și Poiana Sasului pe Siret, DIR, A, Moldoava, vol. I, nr.131. „...i-am dat și i-am întărit lui de la noi, în țara noastră Moldova, un sat pe Bârlad anume Blăneștii, cu moară pe Bârlad și cu vii și cu curți, care acest sat anume Blăneștii a fost al lui Maxin Hârbor postelnic-Documente privind istoria României: Moldova. A, 1952. Deci acel sat, Blăneștii și poenele Sasului l-au vândut Alexandru vodă de mai sus scris, lui Toader Bolea fost stolnic, dreptu 1200 arginți tătarești, precum am văzut și privilegie lui, care au făcut el încă cu mare blăstăm. - Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie, 1964, volumele 1-3, pagina 150 care rămăsese Ghinea dator pentru niște sare luată de la ocnă, în total 3 000 de lei, Dabija a primit de la dînsul satul Blănești. Vinzarea viei din Șorogari s-a făcut la 15 noiembrie 1662, și a moșiei Blăneștii la 19 noiembrie..., Crestomație pentru studiul istoriei statului și dreptului R.P.R. Vladimir Hanga, Ștefan Pascu, idem, p. 474: „...Jurj Hîrbor comisul, de la tatăl domniei mele Bogdan voievod. Și m - am sculat însuși domnia mea și am vîndut acel mai sus - scris sat cu numele Blănești, dumnealui Toader Bolea, stolnic, pentru 1200 zloți tătarești și am luat...”- Documenta Romaniae historica: Moldova. A - volumul, pagina 88; Trii sate anume: Spinenii și Blăneștii pe Bârlad, a tree la Trotuș, anume unde s'au chemat Radul Dumbravnic, cu ispisoc de la Alexandru vodă, din anii 6938/ 1430. Acad. R.P.R., LVIII / 176, p. 4, 2; Cristian Nicolae Apetrei, Reședințele boierești din Țara Românească și Moldova în..., ed. Istos, Brăila, 2009, p. 357: 1560, aprilie 4 Max Hârbor; Toader Bolea stolnic Blăneștii lângă Bucești, com. Ivești, jud. Galați, ASB, Peceti, I, nr. 168, p. 133; 1560, 11 aprilie Stan Popovici; m-rea Dobrovă „Rușii, unde a fost curtea lui Stan Popovici”...; Bogdan, Mihai Costăchescu, Documentele moldovenești de la Bogdan voevod (1504-1517), 1940, p. 263: Într'o notă, care întovărășește publicarea uricului de mai sus, Ghib. spune că moșia Blănești este la Tecuci 2) fior Giurgii com<is> și verii sali, Mărica, fata Negurenii”, între alte sate și «Blăneștii pe Bârlad»? Mihail Roller, 1952: „Ce acel sat, Blăneștii, au fostu driaptă cumpărătură lui Hârbor post, ce când au fostu la a sa moarte, s'au sculat și s'au dat cu acia ocină mai sus scrisă, ci - au fostu lui cumpărătură, din miluire ci - au avut el, dela domnul...” DIR, Moldova. A, 1951: „...i - am dat și i - am întărit lui dela noi, în țara noastră Moldova, un sat pe Bârlad anume Blăneștii, cu moară pe Bârlad și cu vii și cu curți, care acest sat anume Blăneștii a fost al lui Maxin Hârbor postelnic. Bogdan Murgescu, Circulația monetară în Țările Române în secolul al XVI-lea, 1996: „...Balș 121, 331, 306 Banat 57, 80, 255, 287 Blăneștii pe Bârlad 47, Bandula, Octavian 347 Bleșten - Volodiani 65, 121, 128, 151, 332 bani, vezi dinari Blidaru 345 -Câmpulung - Muscel 128, 342 Brăila 287 Cădea, Ionel 32. DIR, 1623-1625, p. 490: „Blăneștii, sat, ținut Tecuci < lângă Bucești, com. Ivești, jud. Galați >; jumătate din satul întărită lui Toflea Batin, fost armaș, 304. Blojeni, sat, ținut Covurlui < ? >, a treia parte din satul ~ dată de Vasilie lui Dumitrașco...”. Radu Rosetti, Pământul, sâtenii și stăpânii în Moldova, volumul 1, pagina 311, 1907: „Acest latifundiu se alcătuia din următoarele 53 trupuri sau părți de trupuri de moșii: Aldestii, Ardieștii, Albeștii, Blehanii, Borsăștii, Buciumeștii, Blăneștii, Bolianii, Bucureștii, Crângenii, Cocorașii, Cuca, Cinci Căni...; Arhiva genealogică, volumul 2, pagina 66, 1913: ...cumpărături de pre la boiari și dela mulți oameni moșnași într'anoastră țară Moldova din driasă domnești și din zapisă de cumpărătură, ci - au cumpărat răpoasatul domnu Evstratie Dabijia Vodă, satul Blăneștii la ținutul Tecuciului...; Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A.D. Xenopol.” 1989, p. 262: „Mărturia acestuia, depusă în fața instanței supreme în favoarea lui Ghinea medelnicer, care ridica pretenții asupra satului

Blăneștii , ne conduce la un episod petrecut cu..., Documenta Romaniae historica: 1384-1448, pagina 143. Mihai Berza, Ștefan Pascu, 1971, p. 143: „Trii sate, anume: Spinenii și Blăneștii, pe Birlad, a tree la Trotuș, anume unde s-au chemat? Radul Dumbravnic, cu ispisoc de la Alexandru vodă, din anii 6938/ 1430,Bibl . Acad., LVIII / 176, p. 4, nr. 2. Corneliu Istrati, Condica visteriei Moldovei din anul 1816, pagina 47, 1979, p. 47: „Blăneștii, a mănăstirii Agapiei, cu facire de vasă, loc de hrană îndestul. Dăiceni, răzășăști, cu stîni de oi, loc de hrană îndestul. Sirbii, a banului Mihai Emandi, cu tiutium, loc de hrană îndestul.”

²²² În 1767, la judecata lui Grigore Ioan Calimah voievod, în urma cercetărilor făcute prin boieri hotarnici, cum răzeșii din Dăiceni, pe malul pârâului Dăiceni, n-au avut decât două zapife, iar biv vel vornicul Ioan S. Sturza a prezentat numeroase zapise, se hotărăște ca „dumnealui vornicul să stăpânească opt părți dintr-aceia moșie Dăiceni, după zapise și ispisoace ce are și răzeșii să stăpânească patru părți, iar neodihnindu-se vreo parte și s-ar cere la divan, ușa Divanului Domniei mele este deschisă” (Arh. St. Buc., ms. 818 și Arh. St. Iași, ms. 1798 cap. Dăiceni, doc. 10). Este adevărat, răzeșii scotociseră disperați și mai găsiseră încă două acte, unul din 1611 și altul din 1705, numai că Ioan S. Sturza a scos și el zapise mai vechi despre acele locuri și deci lui i se dă dreptate (Ibidem, doc. 9.).

²²³ La 26 iunie 1774 în Ocolul Zeletinului era satul **Sârbii**, ce au fost cu salvovgardii dumisale **slugeroai Mariei Sturzoai**. Toată suma caselor: 61. Scădere rufeturi, însă 12: 3 văduve, 6 ȕigani, 3 nevolnici. Rămân birnici 49., **Birnici**: Costantin, rachier, Ion, brat (frate) lui, Grigori Porumbul, Neculai Hângan, Vasile Păncescul, Ion Bârdan, Mihălachi a Măriușii, Ion Condurachi, Năstăsăi, muntean, Gavril Proca, Vasile, cioban, Ștefan, olar, Ștefan zet (al) lui Gavril Proca, Ursul, butnar, Ioniță, fratele lui, Postolachi, ciubotar, Costantin fiul lui Bârdan, Ion Hângan, Toader, plugar, Condurachi, plugar, Badiul, plugar, Lascar, slugă, Ioniță, slugă, Gheorghii, vâcar, Toma, slugă, Ion Bucur, mocan, Grigori, mocan, Nechita, cumnat lui, Ștefan rotar, Apostol, fratele lui, Gheorghii, grădinar, Radu, fiul lui, Ion Canber, Paraschiva, ce a fost birnic la Rădăcinești, Ion Hâncul, ce a fost birnic la Galbeni, Dumitrașcu, al lui, Pavăl Vraghii, Vasili Vraghii, Dumitrașcu Mușcă, Vasile al lui, Sandul, olar, Simion socru lui Condurachi, Ioniță Borșu, Grigoraș Ghenghe, Ion Pentelei, ce a fost birnic la Fătăciuni, Ursul Pentelei, la fel, Loghin al lui Pentelei, Lupul fiul lui Ion Bârdan, Grigoraș Condurachi. **Rufeturi**: Iftimia Condrăchioaia, văduvă, Safta Teletinoai, văduvă, Tiron, ȕigan al dumisale **slugeroai Sturzoai**, Andrei, bucătar, ȕigan, la fel, Ion, vezeteu, ȕigan, la fel, Gheorghii, ȕigan, la fel, Ursul, ȕigan, la fel, Ștefan, ȕigan, la fel, Luca, nevolnic, Dumitrașcu Maiu, nevolnic, Pentelei, nevolnic (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 599, 600).

²²⁴ La 26 iunie 1774 în Ocolul Zeletinului era satul **Bogheștii**. Cu cuturile (cătunele) Văliana, Perjoaia, scutelnicii dumisale **Arghirii vel (vare) postelnic**, iar o samă cu darea la alte ȕinuturi. Toată suma caselor: 108. Scădere rufeturi, însă 78: 46 birnici la Tutova, 4 văduve, 9 nevolnici, 9 slugi, 1 volintir, 1 dascăl, 5 scutelnici, 1 popă, 1 ruptaș, 1 birnic la alt sat. Rămân birnici 30. **Birnici**: Ion Dorin din Boghești, Ion Bojia, tij (la fel), Luca Lupașcu, la fel, Antohi Druică, la fel, Vasile Toader, la fel, Ion Toader, la fel, Andronachi sin (fiu) baba Safta, la fel, Lazăr fiul lui Stanciul, la fel, Gheorghii fiul lui Andronachi, la fel, Toader fiul Todoseii, la fel, Vasile Berheci, la fel, Sandul Vedi, la fel, Andrei Mănios, la fel, Ion Alecsandru, la fel, Ion Spulber, la fel, Gavril Necula, la fel, Ion Berheci, la fel, Grigori Lupașcu, la fel, Apostol Daneș, la fel, Toader Daneș, la fel, Gheorghii Spulber, la fel, din Boghești, Toader Stanciul, la fel, Petri Goza (ot) din Văliana, Toader, brat (frate) lui, la fel, Gheorghii, frate lor, la fel, Vasili din Bechești, Toader Bechescul, la fel, Tudosi, fratele lui, la fel, Ioniță, nepot lui Dorin, la fel, Condurachi Bechescul, la fel. **Liuzi bejenari**, ce se află cu șederea la cuturile de mai sus arătate, iar darea le stă la Tutova: Pavăl

Groza, birnic la Ceucani, Andronachi, la fel, Chirică, la fel, Vasile, la fel, Costantin Vlasii, la fel, Solomon Hăolici, la fel, Lupul Druică, la fel, Ilii Bechescul, la fel, Ilii Spulber, la fel, Neculai fiul lui popa, la fel, Gheorghii, cojocar, la fel, Ichim Mertic, la fel, la Priponești, Petcul, sârbul, la fel, Costantin Stângă, Călian, birnic la Ciorăști, Neculai Gavrilaş, la fel, Gheorghii Vulpe, la fel, Ion, croitor, la fel, Costantin Mejan, la fel, Carpu, la fel, Timoftei Niagu, la fel, Gheorghii Saule, la fel, Ion Lungul, la fel, Ion Bârdan, la fel, Ion Arhip, la fel, Ana, văduvă, la fel, Niagul, nevolnic, la fel, Păladi, butnar, la fel, Ion Obreję, la fel, Pricopii, chestrar, la fel, Gheorghii, fiul lui popa, nevolnic, la fel, Alexandru Bârdan, la fel, Vasili Gologan, la fel, Ion Gologan, la fel, Radu, bejenar, birnic la Blânzi, Gheorghii, fiul lui Radu, la fel, Bosâioc, fiul lui Strătioiu, la fel, Lupașcu, olar, la fel, Ioniță Cărcă, birnic la Sălceni, Vasile Bontă, la fel, Toader Spătaru, la fel, Simion Gologan, birnic la Sălceni, Marcu Gologan, la fel, Alicsandru Purcel, la fel, Vasili Șargul, la fel, Vasili Gologan, la fel, Ion Stupul, sluga dumisale **spătarului Conachi**, Grigoraș Stupul, la fel, Manoli, pas, la fel, Ioniță Machidon, la fel, Gheorghii, tăbăcar, din Rădăcinești, la fel, Mihălachi, la fel, Ion, tăbăcar, la fel, Ion (alt) Ion Stupul, slugă lui **Manolachi Conachi**, Cozma Bouroș, volintir dus la oaste, Panaiti, dascăl, Ioniță Vulpe, poștaş la Paraschiv, Toma Basoc, scutelnic dumisale **vistiernicului Ioan Canta**, Gheorghii Huștiul din Călimăniaș, la fel, Toader Onică, la fel, Toader Iacob, la fel, Mitre Bârzoii, la fel, Ilii, bejenar, birnic la Bârlad, Ion, rusul, birnic la Căuia, Mile, abager, la Perjoai, Vasile Dorin, slugă dumisale **stolnicului Negrii**, Vasili, monah, nevolnic, Iftimii Mânios, nevolnic, Andrei, șchiop, nevolnic, Alecsandru Coca, nevolnic, Popa Antohii, Baba Tudosia, Baba Safta, Baba Pârtoai, Nechita fiul lui Grigori, nevolnic, Lupul, nevolnic, Solomon Hăulici, ruțaș la Tutova, Gheorghii Bechescul, nevolnic (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 600, 601).

²²⁵ La sfârșitul secolului al XIX-lea Comuna Giurgioana era formată din satele Bălănești, Dânceni, Giurgioana, Hanța, Lehacea, Plăcințeni, Răcușana și Sârbi, având în total 2000 de locuitori. Aici existau trei biserici (la Lehacea, Giurgioana și Sârbi) și două școli mixte (una cu 48 de elevi deschisă în 1870 la Bălănești, și una cu 35 de elevi deschisă în 1891 la Sârbi). Comuna Giurgioana făcea și ea parte din plasa Podu Turcului și a fost desființată în 1931, satele ei fiind arondate comunei Boghești, cu excepția satului Dânceni care a trecut la comuna Podu Turcului

²²⁶ Muncelu este un sat în comuna Străoane din județul Vrancea, unde se află monumentul eroinei Ecaterina Teodoroiu.

²²⁷ La 26 iunie 1774 în Ocolul Zeletinului era satul **Vlammicul**. Toată suma caselor: 40. Scădere rufeturi, însă 7: 1 vornic, 2 nevolnici, 1 slugă, 3 văduve. Rămân birnici 33. **Birnici:** Rusul Cheptini, Ion Ruțașu, Ion Huzul, Vasili, nepot lui Ioniță Buhuș, Demian sin (fiul) Paraschivii, Ursul Băncilă, Vasili Pârțul, Ioniță Buhuș, Andrei fiul Parachivii, Vasili fiul Gavriiloai, Vasile Râpă, Toader fiul Gavriiloai, Stoian fiul lui Mustiață, Niculai Chirvase, Ilii fiul lui Arhip, Vasile Arhip, holtei cu mamă, Sandul, croitor, Pavăl Zgance, Măriuța Zgancia, Antohi fiul lui Vasile, Ion, fratele lui, Ion zet (al) tăbăcar, Sandul Mușcă, bejenar, Dumitru, croitor, al Băncilă, Iftimii, bejenar, Hriza, mocan, Leica, Gheorghii Radu, ce a fost birnic la Rădăcinești, Donosii, bejenar, Grigori, nepot lui Buhuș, Lupul, bejenar, Grigori Râpă. **Rufeturi:** **Ion Jafri, vornic**, Gheorghii, șchiop, nevolnic, Costantin, muntean, nevolnic, Ion Caoa, slugă **spătarului Gheorghii Costandachi**, Baba Măriuța Dumitriasă, Baba Hodorogiasa, văduvă, Preuteasa Maria, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 602, 603).

²²⁸ La 26 iunie 1774 în Ocolul Zeletinului era satul **Galbinii**. Toată suma caselor: 59. Scădere rufeturi, însă 23: 1 vornic, 3 văduve, 2 volintiri, 2 copii în casă, 2 slugi, 8 mazili și ruțași, 5 popi și diaconi. Rămân birnici 36. **Birnici:** Lupul Crucian, Vasile Onică, Sandul Buhuș, Radul, rotar, Mihăilă Săvastrii, Ștefan Clisul, Preda, ciubotar, Alecsandru, rusul, Vasili sin (fiu) Rusoai, Vasili Limbă, Ion Marcu, Postolachi Hâncul, Condurachi Lepădat, Crăstian Bardumi, Nechita Zaharie, Dumitrușcu, nepot lui Crăstian, Ion, prisăcariul, Ioniță, cioban, ce a fost scutelnic dumisale **banului Lupul**,

Grigoraș, cioban, la fel, Gheorghe Prostul, ce a fost scutelnic dumisale **logofetesei Catrinei Pălădoai**, Ion Obrejă, ce a fost scutelnic dumisale **spătarului Conachi**, Vasili Cheptini, ce a fost scutelnic al **spătarului Gheorghe Costandachi**, Costantin Mohor, Călin, la fel al **spătarului Costandachi**, Ioniță, la fel, Vasilachi Calu, la fel, Costantin, văcar, la fel, Grigoraș, holtei cu mamă, la fel, Nedelcu, ce a fost scutelnic dumisale **paharnicului Ștefan Costandachi**, Armurachi, ce a fost scutelnic dumisale **spătarului Conachi**, Costantin zet (al) lui Marcu, ce a fost călăraș la Puțani, Mihălachi al lui Bârzoiu, Lupașcu, fiul lui Ion muntean, Grigori, tăbăcar, Ioniță Guzlă, Costantin Guzlă. **Rufeturi:** Ion Buhuș, vornic, Baba Măranda, văduvă, Baba Târțăniasă, văduvă, Gheorghe Bâtcă, volintir dus la oaste, Alecsandru Săvastrii, la fel, Vasili Cârștian, copil în casă, Ioniță, la fel, David, slugă **spătarului Gheorghe Costandachi**, Ursachi, fiu popii Zaharia, slugă la Manolachi Conachi, **Grigoraș Hurjui, mazil**, Ioniță Buhuș, ruptaș (**Ruptașii** alcătuiau un grup privilegiat din punct de vedere fiscal în Țările Române din perioada fanariotă. **Titlul de Ruptaș era conferit de marele vistiernic pentru a stimula popularea localităților pustii.** Ruptași deveneau cei întorși de peste hotare sau coloniștii străini. Privilegiile fiscale ale ruptașilor constau în faptul că plăteau dare într-o sumă fixă, numită *ruptă*, pe sferturi în patru rate, fiind astfel scutiți de orice bir. Titlul de Ruptaș se transmitea prin ereditate. Atât ruptașii cât și mazilii erau folosiți la îndeplinirea unor „porunci” domnești sau ale administrației locale, participau la lucrările de hotărnicire, la impunerea țăranilor la îndeplinirea obligațiilor. Vezi I. Minea, Reforma lui Constantin Mavrocordat, Cercetări istorice, vol. II-III, Iași 1927; V. Mihordea. Relații agrare în Moldova în secolul XVIII, București 1968; T. Codrescu. Uricarul, vol. XI.), Vasile Buhuș, ruptaș, Toader Bahrin, ruptaș, Leon Bahrin, ruptaș, holtei, Popa Gheorghe, Popa Zaharia, Diaconul Toader, Diaconul Gavril, Popa Darii, Maria Guzguliasă, săracă, Mihai Guzlă, ruptaș, Mihai Ifrim din Tutova, Lupul, fratele lui, ruptaș de aici (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 601, 602).

²²⁹ **Tănăsoaia** (în trecut, Valea Rea și Galbeni) este o comună în județul Vrancea, formată din satele Călimăneasa, Costișa, Costișa de Sus, Covrag, Feldioara, Galbeni, Nănești, Tănăsoaia (reședința), Vladnicu de Jos și Vladnicu de Sus. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna purta numele de Valea Rea, făcea parte din plasa Zeletinul a județului Tecuci și avea în componere satele Călimăneasa, Covragu, Galbenu, Nănești, Sălcuța, Valea Rea și Vladnicu. În 1931, zona a fost ușor reorganizată, comuna luând numele de Galbeni și rămânând cu satele Călimăneasa, Galbeni, Nănești, Valea Rea de Jos, Valea Rea de Sus și Vladnic, după ce satul Covragu a fost transferat comunei Brăhășești, iar satul Sălcuța comunei Corbița.

²³⁰ **Cosițeni** este un sat în comuna Brăhășești din județul Galați. Se află în Colinele Tutovei; lângă Zeletin și Berheci. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Zeletin a județului Tecuci și era formată din satele Brăhășeștii de Jos, Brăhășeștii de Sus, Corcioveni, Cosițeni și Toflea.

²³¹ **Telegești. A fost la vărsarea pârâului Berheci în Bârlad, deci pe teritoriul satului Poșta, corn. Gohor.** În regestul unui document din 26 august 1718 există precizarea că **satul era în „gura Berheciului”** (BAESE, ms. rom. 4506, f. 152v). Menționat la 15 martie 1650 (ibidem). Dispare în primele decenii ale secolului al XVIII-lea, căci la 5 ianuarie 1742 era „moșie” (Doc agrare, II, 232). Numele satului dela antroponimul Teleaga, Telega (DOE, 388), folosit și în zona de sud a Moldovei. Onca Telega stăpânea în intervalul 1 septembrie 1591-31 august 1592 satul Telegif DIE, XVI, A, IV, 35-36. A fost pe lângă satul Bursucani, com. Bălăbănești, jud. Galați). Toponimul Telegești se folosea și în 1849 (Kirileanu, Testamentul, 618). **Gura Beheciului. Fostă moșie, în zona s. Gara Berheci, com. Gohor, j. Galați.** TTRM, II, 503/1 (a. 1812). ♦ Cu determ. la nom.: Gura Berheciul ib. (a. 1835). ♦ În comp., reflectând o contopire temporară de moșii: Fundeanul-Gura Berheciului TTRM, II, 503/1 (a. 1837). Stație de poștă pe p. Berheci; p. ext. s., com. Gohor, j. Galați; (vechi) Poșta Berheciul, Stanția ot Gura Berheciului.

(Micul_dictionar_toponimic_al_Moldovei_structural_si_etimologic_autors_Dragos_Moldovanu_Daniela_Butnaru_Dinu_Moscal_Ana-Maria_Prisacaru_Vlad_Cojocaru_Iasi_Editura_Alexandru_Ioan_Cuza_2014/links/5cbb83f3a6fdcc1d49a3dd65/Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei-structural-si-etimologic-autors-Dragos_Moldovanu-Daniela-Butnaru-Dinu-Moscal-Ana-Maria-Prisacaru-Vlad-Cojocaru-Iasi-Editura-Alexandru-Ioan-Cuza-2014.pdf).

Verișești. A fost la vărsarea Berheciului în Bârlad, deci la sud de satul Poșta, corn. Gohor. E menționat la 2 decembrie 1452 (DRH, A, II, 26). Numele provine de la un Vereș sau Viriș, amintit în documente la 2 august 1414 (DRH, A, I, 52). **Zăncești.** A fost pe teritoriul corn. Gohor, spre sud de satul Nârtești, la poalele Dealului Nârtești (BABSE, ms. rom. 229, f. 320, informație din 1873 a învățătorului G. Simionescu). Hotarele satului sunt descrise într-un document din 1 februarie 1695 (Andreescu, Doc., 251). E menționat la 20 martie 1659 (ASB, ms. nr. 575, f. 148v; CDM, III, nr. 398 transcrie Zencești). A dispărut, probabil, înainte de anii 1772-1774, căci nu este amintit în catagrafia făcută în acești ani. Numele satului provine de la un Zance: „Gane Zance, ficiorul Zancii”, amintit la 24 aprilie 1521 (DIR, XVI, A, I, 179-180; vezi DRH, 413) (Paul V. Păltănea, Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului IV, p. 448).

²³² **Toflea** top. pers. I. Oicon. (În sint. **Schitul Toflea**) **Fost schit pe p. Berheci** (bazinul inferior al Bârladului), lângă s. Toflea. TTRM, I2, 1207/2 (a. 1809). ◇ Cu determ. la gen.: Schitul Toflei Ungureanu, D. 13 (a. 1827). Oicon. (Prin reducerea sint. La determ.) Toflea [At. ca moșie la 1817 și ca s. la 1835: TTRM, I2, 1207/2.] S., **com. Brăhăsești**, j. Galați. ◇ În sint.; vechi: **Cotul Toflei** ib. (a. 1830) sau Cotunul Toflei ib. (a. 1833). Hidron. (În sint. **Pârâul Toflea**) **Cursul superior al Pârâului Boului (afl. dr. al p. Berheci), care trece prin s. Toflea.** Atlas Mold. (a. 1895). ◇ Cu schimb. de ent.: Valea Toflea ib. (a. 1895). Oron. (În sint. Dealul Toflea) Dl. La NV de s. Toflea. Ib. (a. 1895). **Brăhăsești este o comună în județul Galați, Moldova, România, formată din satele Brăhăsești (reședința), Corcioveni, Cosițeni și Toflea.** Se află în Colinele Tutovei; lângă râul Zeletin și râul Berheci. **Etim.: de la supran. lui Zaharia Brahașul „bragagiul” (menționat la 1528, când Petru Rareș îi întărește pisarului Glavan ss. Itovăești și Mălăești, ulterior înglobate în Brăhăsești, pe care acesta le cumpărase de la feciorii lui Zaharia Brahașul DIR, A,XVI-I,267) cusuf.col.-ești**

(Micul_dictionar_toponimic_al_Moldovei_structural_si_etimologic_autors_Dragos_Moldovanu_Daniela_Butnaru_Dinu_Moscal_Ana-Maria_Prisacaru_Vlad_Cojocaru_Iasi_Editura_Alexandru_Ioan_Cuza_2014). La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Zeletin a județului Tecuci și era formată din satele **Brăhăseștii de Jos, Brăhăseștii de Sus, Corcioveni, Cosițeni și Toflea.** Cele patru așezări cuprinse în marele Podiș al Moldovei, sunt situate în extremitatea sa sudică, la vest de Lunca Bârladului. **Comuna Brăhăsești** aparține aceluiași ținut ondulat din nord numit Colinele Tutovei. Rețeaua hidrografică este tributară râului Bârlad, prin colectorii: pârâul Valea Boului, Berheci, Zeletin. Satul Itovănești amintit în octombrie 1491 se învecina cu satul Mălăiești, ambele formează astăzi satul Brăhăsești, numit astfel de la Zaharia Brăhașul, „paharnicul doamnei”. **În 1528, urmașii lui Zaharia Brăhașul vând cele 2 sate lui Glăvan, pisarul domnului Petru Rareș.** Satul **Corcioveni** este atestat în septembrie 1808 într-o carte de judecată pentru moșia satului și aparținea de ținutul Tecuci.. Numele satului **Toflea** provine de la cel al neamului răzeșilor Toflea, derivat din „Teofan – arătarea lui Dumnezeu”. Într-un document din 1620, este amintit un Toflea cel Bătrân care a citorit și o mănăstire, probabil pe la începutul secolului al XVI-lea. Urmașul lui Toflea cel Bătrân a fost ușerul Toflea care după precizările unui document din 1581 a avut un fecior și 2 fete, Dina și Anghelina. În 1819, moșia Toflea a fost vândută vornicului Mihai Sturdza, vânzare care a provocat mai multe proteste ale lui Costache Conachi care cumpărase încă din 1810 părți din această moșie și se bucura de dreptul întâietății. Protestele i-au fost de folos lui **Conachi care răscumpără moșia Toflea cu 6000 de galbeni, dar la 7 mai 1836 o vinde locuitorilor din Brăhăsești.**

4. Ocolul Nicoreștii: Tecucelu Săc²³⁴, Hântăștii²³⁵, Vatra Nicoreștii²³⁶, Vizureștii²³⁷, Sârbii²³⁸, Poiana²³⁹, Buciumeni²⁴⁰, Piscul Corbului²⁴¹, Sclipoteștii²⁴², Ionășăștii²⁴³, Dobrineștii²⁴⁴, Nicoreștii de Sus²⁴⁵.

²³³ **Socești.** A fost, probabil, **pe teritoriul com. Țepu, pe Valea Soci** (Ciuntu, Dic. 192). Menționat la 15 noiembrie 1695 (Doc. tec., I, 48). Satul a dispărut, probabil, în prima jumătate a secolului al XVIII-lea. Numele satului poate fi de la arbustul soc (Iordan, Top. 111, 411), dar și de la un antroponim Socea, ca în cazul satului Soci din ținutul Suceava (DIR, XVII, A, IV, 121; DOR, 322). Sat **Românești**, astăzi dispărut. A fost pe teritoriul com. Țepu, în marginea de est, pe Valea Ipotești. Într-un document din 18 mai 1671 există precizarea că satul Românești „se numește acum Epotești” (ASI, Doc., 156/3; Ghibănescu, Surete, XXII, 26-27). Pentru Ipotești, vezi LR, 1986/1, 63. Editorii volumului DRH, A, III, l-au localizat, în mod greșit, pe Berheci, lângă corn. Buciumeni (p.626. Vezi și Păltănea, Observații, 801). Menționat la 1 octombrie 1491 (DRH, A, III, 195). Numele satului de la onomasticul Roman (Drăganu, Românii, 266; Iordan, Top, 300). Dovada o avem în documentul din **5 decembrie 1460 privind satul Românești, pe Jeravăț, „unde a fost Roman”** (DRH, A, II, 97). Este vechiul nume al satului **com. Bălăbănești**. La 17 iulie 1804 o parte din moșia Ipotești se numea Românescul (Studii și doc., XVI, 68). **Toponimul Românești se mai folosea și la 3 octombrie 1823** (ASI, Anaforale, 24, f, 78v). Mohila, pe Bârlad. Editorii volumului DRH (A.III.611) **localizează satul lângă satul Tălpigi, com. Ghidigeni**. A fost, probabil, **pe locul unde este acum pădurea Cârliși** (Harta:1:50000, Gohor). Numele satului s-a schimbat datorită lui Radu Cîrlig, care-l cumpără la 9 octombrie 1498, când este menționat, pentru prima dată, în documente (DRH, A, III, 21). **Nu putem preciza dacă acest sat Mohila este tot una cu cel menționat în hotarnica din 20 mai 1663 a satului Blăneasa, unde este trecut „drumul ce merge depre Blăniasa la sat Movili”** (Antonovici, Doc., III 255-256). Acest drum „ce vine de pe Blăneasa și merge la sat la Movilă” este amintit și în hotarnica din 24 mai 1762 (ibidem, 266). Numele satului poate fi de la un Movilă, fonetism dialectal pentru Movilă (DOR, 325) sau chiar de la o movilă, cum crede Costăchescu (Doc. Ștefan, 126). Vezi și Iordan, Top., p. 33-37. (Paul V. Păltănea, Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului IV, Limba română, An. 33, Nr.6, 1984, p. 448).

²³⁴ În 1816 decembrie 20 Sachelarul Iancu Berza face un schimb cu serdarul Manolache Radovici dându-i acestuia 35 stânjeni de moșie din Fundeanu pentru care primește aceeași suprafață de pământ în moșiile Tecucelul Sec și București. Adiverez cu zăpisiul meu la mână d(umisale) sardaru Manolachi Radovici precum știut să fii că am vândut eu treizeci și cinci stânjeni moșii cumpărată cu zăpisi, din (1)806 mart(ie) 9, de la Paraschiv Popa, zăt Limbă, din moșia Fundeanu, care stânjeni de moșie sânt alături cu partea de moșie ce are dum(nea)lui sârdaru tot din această moșie Fundeanu, pe care stânjeni de moșii i-am dat cu schimbu dum(isale) sârdaru. Si d(umnea)lui i-au dat înpotrivă iarăși treizăci și cinci stânjeni, adecă douăzeci stânjeni din moșia Buciumenii, ce să numește acum Tecucelu Săcu, și cinsprezeci stânjani din moșia Bucureștii, ci-i are și dumn(nea)lui luați în schimbu și cu bani de la Toader Huduman răzăș în aceste moșii cu zăpisi din 1816 av(gu)st 24, pre larg să arată în acel zăpisi ce este încredințat de dum(nea)lui ban Neculai i de dum(nea)lui cămi(na)r Gheorghe și șetr(ar) Manolachi Botean(u). Și după această alcătuire de schimbu ce-am făcut între noi de a noastră bunăvoi(e) și priimire, de acum înainte dum(nea)lui să stăpânească stânjenii din moșia din Fundeni cu bună pace, ca pe o dreaptă ocină a dum(i)s(a)li, și eu să stăpânesc stânjenii ci mi-au dat dum(nea)lui din Buciumeni și din București, întocmai după cuprinderea zăpisiului numitului Toader pomenitu mai sus, iar iscând vreo pricină asupra acestor stânjeni ce urmează între noi, să avem a răspunde și o parte și alta. Și spre a să păzi schimbul acesta neștrămutat între noi, am dat acest zăpisi dum(ne)lui sârd(a)r, dându-mi și dum(ne)lui <de la> a sa mână zăpisi, dându eu dum(ne)lui și zăpisiu ceam avut de la Paraschiv Popa și arătat mai sus, precum și dum(ne)lui, împreună cu zăpisi(ul) dum(i)s(ali) mi-au dat zăpisiul ci au avut luat de la

Toader Huduman, iarăși mai sus pomenit. Și spre încredințare urmează a me(a) iscălitură. (1)816, deche(m)v(rie) 20 Sachelar Iancu Berza. Și noi am fost față la facere(a) acestor zăpisă de schimbu și am iscălit de martor. Iscăliți: Eu diaconu Antohi răzăș de moșiia Buciumenii am pus deget, neputând iscăli fiindcă-mi tremură mâna; eu Apost(u) Chiosac răzăș, martur; eu Grigoraș Chiosac răzăș, marturi. Zăpisul acesta l-am făcut cu zisa dum(i)s(ale) post(elnic) Iancu Berza și am iscălit de martor. Iscălit Ioan Mătecarul(?) // Giudecătoria ținut(u)lui Tecuci: Copia aceasta, posleduindu-să din cuvânt în cuvânt și fiind întocmai cu originalul, s-au încredințat cu iscăliturile cuviincioase și <cu> punere(a) pecetii trebunalului acesta. Anul 1836, luna apr(ilie) 22 zile Vărlănescul paharnic (Pecetea tribunalului) ANR-SC, Buc., fd. AN, XXXVII/25, copie. Se păstrează din 1685 decembrie 21. Ion Bălai, fiul Petrei Bălai, și Dragoș, fiul lui Bogdănici din Șerbănești vând lui Toderășcu Iordache 39 pași de moșie în ținutul Tecuciului, în vatra satului cu fâneafă, cu țarină, cu vii și cu tot venitul pe preț de 11 lei. BAR-Buc., col. DI, MCDXLV/15, copie. La 1687 august 6 **Bucșe din Merăești dă lui Cojocă din Tecuci**, 13 pași de pământ în contul unei datorii de bani pentru 80 vedre vin. † Adică, eu Bucșe din sat din Merăești, scriu și mărturisescu cu (a)acestu adevărat zăpis al meu ca să fii la mâna dumisali Cojocă(a) din Tecuci precum ne-au dat bani pe optzăci vedre de vin cât o costa ... Și apoi eu vinu n-am voit să-l dau, nici banii săi întocmai ci i-am dat 13 pași de pământu de către a noastră ce-i hotărât. De nime sălit, nici asuprit, ce de a noastră bunăvoi(e) i-am dat treisprezece pași pentru aceli optzăci de vedre de vin ca să-i fii dumisali dreaptă ocină și moșie și cuconilor lui neclătit în veci. Și cându am făcut această tocmală s-a(u) prilejit oameni buni răzeși anume: Ion Joghiul și Ion Rașcu. Și pentru credință, am pus degetul ca să fii în loc de iscălitură ca s(ă) să știi. Let 7195<1687> avg(ust) 6. BAR-Buc., col. DI, MDXXXI/68, original. La 26 iunie 1774 în Ocolul Nicorești era satul **Tecucelul Sec**. Toată suma caselor: 130. Scădere rufeturi, însă 53: 12 bejenari din Tutova, 5 nevoinici, 2 chelari, 3 slugi, 15 popi și diaconi, 2 lumânărari isprăvnicești, 7 scutelnici, 1 călăraș, 1 poștaş, 3 văduve, 1 volintir, 1 birnic. Rămân birnici 77. **Birnici:** Alecsandru Nastasii, ce a fost scutelnic dumisale **spătarului Conachi**, Lupul Nastasii, tij (la fel), Ion Lazăr, la fel, Costantin sin (fiul) Nastasii, la fel, Ion Cârștian, la fel, Ion Nastasii, la fel, Gheorghi Ciosac, la fel, Costantin Ciosac, la fel, Miron Grozav, la fel, Ioniță Văsăiu, la fel, Dănăilă, bivolar, la fel, Chiriac Ciosac, la fel, Pavăl Ciosac, la fel, Lefter, năvodar, la fel, Nechita Docan, la fel, Vasili Pascal, la fel, ce a fost al dumisale **spătarului Conachi**, Ion Postolachi, la fel, Vasili, armean, la fel, Gheorghi fiul Călinei, la fel, Dragomir, la fel, Ion Istrati, ce a fost al dumisale **banului Lupu Costachi**, Ștefan zet (al) Istrati, la fel, Ștefan Hagi, la fel, Gavril fiul lui Ștefan, la fel, Ștefan Vechiu, la fel, Neculai Tătar, la fel, Ursul Tătar, la fel, Vasili Tătar, la fel, Vasili, la fel, Iordachi Postolachi, la fel, Ursul Postolachi, la fel, Gavril Vicol, ce a fost al dumisale **banului Iancul Razul**, Ion Pârțai, la fel, Vicol fiul lui Nicola, la fel, Dragomir, muntean ce a fost al dumisale **spătarului Ioniță Canta**, Gheorghi, croitor, la fel, Meriuța, răilian, la fel, Vasile al lui Istrati, la fel, Șerban, ce a fost birnic la Țăpul, Mălahii Bitara, ce a fost al mănăstirii Răchitoasei, Antohi Oiță, la fel, Ion Boșcheș, ce a fost al mănăstirii Răchitoasei, Costantin Berza, ce a fost al episcopiei de Roman, Tănăsii, vier, la fel, Vasili, sârbul, la fel, Apostol Bătlan, la fel, Ion fiul lui Tudor, la fel, Vasile, morar, la fel, Iftimii, la fel, Irimie, bejenar, la fel, Ion Codrian, ce a fost birnic la Corod, Lefter Agaști, ce a fost al dumisale **spătarului Sturzei**, Sandul Mihălachi, ce a fost al dumisale **sulgeresei Mariei Sturzoai**, Strățulat, la fel, Costantin Mihălachi, la fel, Ion, fiul lui, la fel, Vasili, văcar, ce a fost birnic al dumisale **visternicesei Nastasăicăi**, Micul, la fel, Ilii Zbărnă, ce a fost al dumisale **stolnicului Iamandii**, Gheorghi Opria, la fel, Ursul Gabără, ce a fost al dumisale **hatmanului Razu**, Costantin Șchiopul, ce a fost al lui Ioniță Cricerescu, Chiriac, la fel, Stan Giunghet, ce a fost al **căpitanului Sandul Cricerescu**, Leul, bejenar, la fel, Costantin fiul lui Chiriac, morar, ce s-a răspuns al **praporcicului Pavăl**, Ion, fratele lui, la fel, Crăciun, fiul morarului, la fel, Gheorghi, ce a fost birnic la Prival, Tudorașcu Porumboiul, ce a fost birnic la Rădești, Costache, bejenar de la Covurlui, Vasile Drăghici, birnic de la Tutova, Pricopii, Neculai Ariton, ce a fost birnic la Țăpul, Angheluță, la fel,

Ion, bejenar, la fel, Ilii Floria, ce a fost birnic la Tutova. **Rufeturi:** Dumitrașcu Teleuță, nevolnic, Ion Iordache, bejenar din Tutova, Neculai, grădinar, la fel, Dumitru Prutian, la fel, Tănasă fiul lui Tudosă Rugină, la fel, Anton Foca, la fel de la Ceucani, Ion a Ștefanii, la fel, Toderășcu Ștefan, la fel, Sandul, cojocar, la fel, Iordachi, la fel bejenar de la Tutova, Apostol Untu, la fel, de la Ceucani, Ion fiul lui Grigoraș, la fel, de la Blânzi, Petria Bitera, la fel, Simion Istrati, nevolnic, Tănasă Hole, scutelnic dumisale **paharnicului Costantin Negrii**, Vasile fiul lui Israti, la fel, Costachi, la fel, Irimie, la fel, Toader, butnar, la fel, Vasili Crăstian, nevolnic, Lazăr, chelar la viile dumisale **spătarului Conachi**, Savin, chelar, la fel, Gheorghi Patrighii, slugă dumisale **Manolachi Conachi**, Ion Cârceiu, monah, Costantin fiul diaconului Ignat, sluga dumisale **sulgeresei Mariei Sturzoai**, **Ion Furcilă, lumânărar isprăvnicesc**, Dumitru, păslar, la fel, Ioniță a Dumitresii, scutelnic lui **Ioniță Crucescu**, Andrei, poștaş, **Stoian, sârbul, călăraș isprăvnicesc**, Baba Ioana, văduvă, Ion Toporău, volintir dus la oaste, Ion Bulancia, birnic la Țăgănești, Vasile Steghe, sluga dumisale **banului Iancul Razu**, Alecsandru Bălăuță, nevolnic, Gherasim, monah, Popa Gheorghi, Popa Toma diul lui Dobrinescu, Neculai, călugăr, Diaconul Apostol Ciosac, Popa Grigoraș, Ion Gogul, monah, Diaconul Gheorghi, Diaconul Toader, Diaconul Costantin Berza, Diaconul Dănăilă, Diaconul Gheorghi, Diaconul Toader Buhne, Popa Cozma, Baba Măriuța, Ion, cioban, nevolnic, Catrina, văduvă, Hilohii, scutelnic al dumisale **paharnicului Costantin Negrii** (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 580-582).

²³⁵ La 26 iunie 1774 în Ocolul Nicorești era satul **Piscul Corbului**. Toată suma caselor 69. Scădere rufeturi, însă 17: 1 vornic, 1 vătăman, 3 nevolnici, 4 chelari, 3 bejenari, 2 văduve, 2 scutelnici, 1 diacon. Rămân birnici 52. **Birnici:** Neculai Limbă, ce a fost scutelnic dumisale **spătarului Cuzei**, Constantin Tuchiluș, tij (la fel), Costantin Vosc, Costantin Tica, tij (la fel) ce a fost scutelnic dumisale **spătarului Cuzei**, Toader Tica, la fel, Vasili Ilii, la fel, Ioniță Ilii, la fel, Toader Bătrân, la fel, Ioniță Canbar, la fel, Neculai Troncheș, la fel, Nistor Troncheș, la fel, Agachii Biciul, la fel, Crăciun Bătrân, la fel, Vasile zet (al lui) Brician, la fel, Ichim Brician, la fel, Ilii Troncheș, la fel, Ion Troncheș, la fel, Neculai Rață, ce a fost birnic la Bătrânești, Mihai, muntean, ce a fost scutelnic al dumisale **stolnicului Costandachi**, Lupul, căsan, ce a fost scutelnic al **spătarului Gheorghi Costandachi**, Ilii Cherdivară, ce a fost scutelnic al dumisale **spătarului Conachi**, Gheorghi Agachii, ce a fost scutelnic al **serdarului Codrian**, Toader, ciobotar, ce a fost scutelnic al dumisale **stolnicului Iamandi**, Ion Grigori, ce a fost scutelnic al dumisale **logofătului Balș**, Dumbravă, tij (la fel) scutelnic dumisale logofătului, Albul, bejenar, Costantin Turiatcă, bejenar, **Vasili, berar**, bejenar, Costantin, holtei cu mamă, bejenar, Vasili Tuchiluș, ce a fost scutelnic al dumisale **stolnicei Aniței Micleascăi**, Gheorghi Andronachi, ce a fost scutelnic al mănăstirii Răchitoasei, Vasile Înhamatu, la fel, Dănilă Înhamatu, la fel, Ion Mihălachi, ce a fost scutelnic al dumisale **postelnicului Arghirii**, Vasili Mihălachi, la fel, Costantin Văscul, la fel, Lupul Mihălachi, bejenar, Chiriac, ce a fost al dumisale **banului Iancul Razu**, Andrei Grebădan, ce a fost scutelnic al **șătrarului Alecsandru**, Ploghin, ce a fost scutelnic al dumisale **spătarului Conachi**, Vasile zet (al) Stanii, ce a fost scutelnic al dumisale **stolnicului Sandul Sturza**, Gheorghi Babeș, bejenar, Vasile Marin, ce a fost al dumisale **spătarului Conachi**, Ioniță Mihălașcu, la fel, Ion, bărlădean, ce a fost birnic la Bărlad, Gavril Marin, ce a fost birnic la Cozmești, Ursul Prilog, la fel, Postolache Barbălată, ce a fost birnic la Furceni, Radu, muntean, bejenar venit acum, Ion, muntean, la fel. **Rufeturi:** **Iordachi Tuchiluș, vornic**, Ștefan Brician, vătăman, Manole Bătrân, chelar dumisale visternicului, Zaharia, nevolnic, Toader Filip Uncheș, nevolnic, Vasili, berar, bejenar de la Muntenia, al dumisale **stolnicului Negrii**, Costantin sin (fiul) lui, la fel, Vărvara, văduvă, Ion, croitor, nevolnic, Șerban, muntean, chelar la viile dumisale **spătarului Cuzei**, Ioniță, tăbăcar, chelar dumisale **spătarului Conachi**, Neculai Arion, chelar dumisale **paharnicului Vasile Ruset**, Diaconul Vicol, Andrei Vâlcu, scutelnic dumisale **logofătului Balș**, Ilii Zaharia, la fel (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 572, 573).

⁹⁶ **Comuna Buciumeni este alcătuită din patru localități: Buciumeni și satele Hântești, Vizurești și Tecucelu Sec.** dintre personalitățile satului **Vizurești se numără Anghel Rugină** (1913 - 2008), monetarist și economist român de talie mondială, emigrat în Statele Unite ale Americii, profesor la Northeastern University din Boston, statul Massachusetts, membru de onoare al Academiei Române (din 1990).

⁹⁷ La 26 iunie 1774 în Ocolul Nicorești era satul **Sârbii și Hânțăștii, Ionășăștii** ce au fost scutelnicii dumisale **postelnicului Arghirii**. Toată suma caselor: 33. Scădere rufeturi, însă 9: 3 popi, diaconi, 1 mazil, 3 văduve, 2 nevolnici, 1 vornic. Rămân birnici 24. **Birnici:** Mihai Sovian, Gheorghi Sovian, Costandachi Papuc, Apostol Gârlian, Gheorghi Pădure, Ion Bălțatu, Lupul Mitrofan, Toader Leontii, Toader Pădure, Costantin, Cioban, Andrei, cojocar, Toader Onică, Enachi, muntean, Gheorghi Gole, Nechita Gole, Costantin Bârcul, Ioniță Puiul, Apostol, cioban, Vasili Mihălachi, Ion Mihălachi, Ion Gruiu, Istrati Goidan, Crăciun zet (al) Baraghii. **Rufeturi: Ion Gâlte, văduvoi, vornic,** Popa Andrii Leucă, Diacon Gavril, **Constantin Bălțat, mazil,** Panaghia, văduvă, Anița, văduvă (P.G. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 572). Toată suma caselor: 109. Scădere rufeturi, însă 37: 1 vornic, 2 vătămani, 5 nevolnici, 2 lumânărari isprăvnicești, 4 scutelnici, 2 slugi, 7 chelari, 2 călărași isprăvnicești, 8 popi și diaconi, 1 dascăl, 1 ruptaș, 2 văduve. Rămân birnici 72. **Birnici:** Vasili Irimia, Ioniță Irimia, Toderașcu Coroban, Costantin Ghiron, Gavril Mihalcia, Tudosi, văduvoi, Simion Vintilă, Ioniță Vintilă, Mihălachi Soari, holtei cu mamă, Antohi Băgia, Ursul Bode, Ursul Bolancia, Niță Mârzac, Vasili Chițul, Ștefăniță Coca, Vasili Dodan, Ioniță Postolici, Simion Moaisă, Neculai Iftimi, Malahii Moaisă, Pătrașcu, bejenar din Tutova, Stanciul, tij (la fel), Gheorghi Măță, la fel, Dumitrașcu sin (fiul) lui Neculiță, la fel, Gheorghi Zlata, la fel, Neculai Prohiriș, bejenar, Solomon, ce a fost a dumisale **stolnicului Iordachi Iamandi**, Gheorghi Limbă, al mănăstirii Răchitoasei, Ion Ilii, Arhip Baniță, ce a fost a dumisale **spătarului Conachi**, Ștefan, sârbul, ce a fost al dumisale **visternicesei Nastasăicăi**, Pană Hulturian, la fel, Mihai, muntean, la fel, Petria, ce a fost birnic la Blăniașa, Toader Șteniți, ce a fost bejenar de la Tutova, Mane, al mănăstirii Răchitoasei, Chirvasii Grozav, la fel, Apostol, ciubotar, la fel, Ioniță, la fel, Ioniță, ce a fost vier al dumisale **hatmanului Razu**, Ion, ciubotar, ce a fost al dumisale **spătarului Costantin Sturzei**, Iamandi Grecia, bejenar de 6 luni, Năstasii Barghionul, la fel, Ursul Ignat, ce a fost birnic la Buciumeni, Vasili Ignat, la fel, Ion Dămian, la fel, Gheorghi Dragoș, la fel, Costantin a babii Albii, la fel, Pricopi, ce a fost scutelnic al **spătarului Codrian**, Pintelei, holtei cu mamă, bejenar de 6 luni, Ion, muntean, ce a fost volintir, Mihai Albul, ce a fost vier al dumisale doftorului Drăcachi, Andronachi Buză, la fel, Grigoraș Fulga, la fel, Gheorghi, fiu lui, la fel, Toader Țugurlan, ce a fost al **spătarului Gheorghi Costandachi**, Lazăr, cuibotar, ce a fost al dumisale **bănesei Dumitrăchioai**, Apostol Cozma, bejenar de 6 luni, Gavril Coman, la fel, Toader zet (al) lui Ignat, ce a fost birnic la Blânzi, Gavril Vlaca, la fel, Tudosi Chiriță, la fel, Ursul Grecia, ce a fost al dumisale **spătarului Conachi**, Stanciul lui Macsin, bejenar, Pintelei, rotar, ce a fost al episcopiei de Roman, Ion Petria, ce a fost birnic la Blăniașă, Gavril brat (frate) lui Apostol, ciubotar, Costantin Popica, ce a fost de la Puțeni, Andrei Drăgan, ce a fost de la Cuca, Simion Mălaimare, ce a fost birnic la Corod, Duchian, holtei cu mamă, bejenar, Gheorghi Țiganaș, bejenar din Tutova. **Rufeturi:** Vornicul Sandu Mârzac, Ștefan Limbă, vătăman la cutul (cătunul) de sus, Pavăl fiul lui Coacă, vătăman la cutul de jos, Vârlan Coroban, nevolnic, Grigori, bejenar, nevolnic, **Ion Coroban, lumânărar isprăvnicesc**, Gheorghi Gavrilaş, bejenar, vier al dumisale **stolnicului Negrii**, Toader, butnat, la fel, Ion, croitor, la fel, slugă, Costantin, chelar la viile dumisale **postelnicului Arghirii**, Petria, chelar la viile episcopiei de Roman, **Ioniță Mihălașcu, călăraș isprăvnicesc**, Apostol Crăciun, chelar la viile dumisale **stolnicului Iamandi**, Sandul, chelar la viile dumisale **banului Catargiul**, Radul, muntean, chelar la viile mănăstirii Floreștii, Iftemii Mihălașcu, nevolnic, Vasile Vragii, monah, Diaconul Toader Gheron, Popa Ion Durbaca, Neculai, dascăl, Diaconul Ion Pricopii, Diaconul Vasilachi, Costantin, lefegiu, ruptaș, Diaconul Ion Țugurlian, Popa Dumitrachi, Diaconul Toader

Grozav, Sanda, preoteasă văduvă, Maria Cicricioai, văduvă, Stancul al Stancăi, chelar la viile dumisale **medelniceresei Saftii Bogdănesii, Hriste Zmeche, lumânărar isprăvnicesc**, Sandul, muntean, bejenar, vier al **stolnicului Negrii**, Grigori Pangios, la fel, Ion Făinără, sluga dumisale **paharnicului Ștefan Costandachi**, Vicol Zmeche, chelar la viile dumisale **slugeriței Mariei Sturzoai**, Gavril Surdul, nevolnic, Gheorghi Drăgan, nevolnic, **Ion, călăraș isprăvnicesc** (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 579, 580).

²³⁶ **București, Boeurești**. A fost **pe Tecucel, lângă Nicorești**, înspre sud (Ciuntu, Dic., 35). Menționat în octombrie 1593 (AIIA, XVIII, 640). Din onomasticul Bucur. Mai era folosit la 18 august 1830 (Doc. tec., III, 132), dar și la 19 iunie 1869 (ASG, Curtea de Apel Focșani, sec. I, 1869, dos. 9, f. 5v). **Salce „la Tecuciu ...unde a fost Iliiaș”**. Dacă acceptăm opinia lui Costăchescu că expresia „la Tecuciu” se referă la pâraul Tecucel (Doc. Bogdan, 74), atunci **satul a fost pe lângă Dobrinești, com. Nicorești** (Ghibănescu, Surete, XVIII, 96). Menționat la 22 februarie 1507 (Costăchescu, op. cit., 70-71; DIE, XVI, A, I, 52-53). Satul dispăre, probabil, în prima jumătate a secolului al XVIII-lea. O ultimă mențiune cunoscută este din 15 noiembrie 1695 (Doc. tec., I, 48). Expresia din document „în Salce” ar fi un indiciu pentru a explica numele satului prin apelativul salcie (Iordan, Top, 99-101, 239) și nu prin antroponimul Salce (DOE, 366). (Păltănea, Paul V., Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului (III), Limba română, An 35, Nr. 5 septembrie-octombrie, 1986, p. 427-438.pdf (1.052Mb). **Slobozia Mândrii** oicon. pers. (At. la 1832: TTRM, I2, 1087/1.) **Fost s. lângă s. Sârbi, com. Nicorești**, j. Galați. ◇ Cu expansiunea sint.: **Slobozia Comisului Mandrea** ib. (a. 1838). – Atr. par.: **Slobozia Mândrei** ib. (a. 1835). – Etim.: n. fam. al **comisului Neculai Mandrea** (menționat la 1832 ca propr. al sloboziei ib.) în funcție toponim **Slobozia lui Ciucă** oicon. pers. [At. La 1853: TTRM, I2, 1086/2.] **Fost s. lângă s. Braniștea, com. Nicorești**, j. Galați. – Var.: **Slobozăea lui Ciucă** ib. (a. 1854), cu pron. mai deschisă a voc. -â-, provenită din velar. lui -i- după cons. -z- pron. dur. – Def. graf.: **Slobozia lui Ceacă** ib. (a. 1865). – Etim.: n. fam. al **banului Petrache Ciucă (pe moșia căruia s-a înființat slobozia** ib.) în funcție topon Nicoreștii top. pers. A. Oicon. [At. la 1587: DIR, A, XVI-III, 344.] S., com. Nicorești, j. Galați; (vechi) **Mahalaua de Jos, Nicoreștii de Jos, Târgul Nicoreștilor**. Oicon. (În perifr.) Împărțit în două ss., deosebite după poziție, în opoz. echipol.: **1. Nicoreștii de Jos** [At. la 1587: ib. 344.] **(Vechi) Nicoreștii** (A). □ Cu schimb. de prep.: **vechi: Nicoreștii din Jos** ib. XVII-IV, 152 (a. 1617-1619). □ Cu ent. mahala în funcție oicon.: **Mahalaua de Jos** TTRM, II, 775/1 (a. 1774). **2. Nicoreștii de Sus** (At. la 1644: DRH, A, XXVII, 450, după slv.) **(Vechi) Fântânile, com. Nicorești**, j. Galați; **Satul Nicoreștii**. ◇ Cu ent. mahala în funcție oicon.: **Mahalaua de Sus** TTRM, II, 416/2 (a. 1774). Oron. (În sint. **Dealul Nicoreștii de Sus**) Dl. la E de s. **Nicoreștii de Sus**. Dex II, 876 (a. 1915). Oicon. (În sint.) Împărțit în două localit., deosebite după calitate, în opoz. echipol.; **vechi: 1. Târgul Nicoreștilor** [At. la 1801: TTRM, II, 775/1.] **(Vechi) Nicoreștii** (A). ◇ Cu determ. la nom.: **Târgul Nicoreștii** ib. (a. 1817) sau, cu determ. neart., **Târgul Nicorești** ib. (a. 1800). □ Cu ent. dim.: **Târgușorul Nicoreștii** ib. 775/2 (a. 1835) sau, cu determ. neart., **Târgușorul Nicorești** ib. (a. 1855). ◇ Cu schimb. de ent.: **Vatra Nicoreștii** ib. 775/1 (a. 1803) sau **Politia Nicoreștii** ib. 775/2 (a. 1857), dim. **Politioara Nicoreștii** ib. (a. 1859). □ În comp.: **Nicoreștii-Târg** ib. (a. 1889). **2. Satul Nicoreștii** (At. la 1859: ib. 416/2.) **(Vechi) Nicoreștii de Sus** (I.2). Oicon. (În sint. Mănăstirea Nicorești) Mân. lângă s. Nicorești. Urechea, I.R. II, 372 (a.1776). Hidron. (În sint. **Valea Nicoreștilor**) Afl. dr. al p. **Tecucel (bazinul inferior al Bârladului), numit și Valea Rea**. Andronache, D.T. I, 21 (a. 1647). Oron. (În sint. **Dealul Nicoreștilor**) Dl. lângă s. Nicorești. Caproșu, D.I. V, 333 (a. 1747). □ Cu determ. la nom.: **Dealul Nicorești** DICT. STAT. II, 876 (a. 1915). Fiton. (În sint. **Podgoria Nicoreștilor**) Podgorie pe terit. s. Nicorești și a ss. înconjurătoare. Andronache, D.T. II, 142 (a. 1780). ◇ Cu determ. la nom.: **Podgoria Nicoreștii Stoide–Stahiescu**, M. 22 (a. 1830), Enc. Geogr. 462 (a. 1982). – Patrion.: (A) (lat.) Nikorestensis TTRM, I3, 171/1 (a. 1708). – Scris și: (I.1) **Necoreștii de Geos** Bulat, D.V. 93 (a. 1660); (A) **Necoriaștii Iorga**, D.T.B. 176 (a. 1713); (II.1)

Politica Necoreștii TTRM, II, 776/1 (a. 1857); Târgul Necoreștii ib. (a. 1809-1862); Târgul Necoreștilor ib. (a. 1809); Târgul Necureștii ib. (a. 1834); Târgul Nicoreștii ib. (a. 1835-1862); Târgul Nicoreștilor ib. (a. 1809); Târgușorul Necoreștii ib. (a. 1851); Târgușorul Nicoreștii ib. (a. 1839). – Var.: (V) Dealul Necureștilor Caproșu, D.I. V, 333 (a. 1747), cu închiderea lui -o- neacc. la -u-; (I.1) Mahalaua de Gios TTRM, II, 776/1 (a. 1774), cu păstrarea afric. *g*- în determ.; (III) **Monastirea Necorești** FRUNZ. 310 (a. 1872), cu forma după gr. a ent.; Monastirea Nicorești URECHIA, I.R. II, 372 (a. 1776); (A) Necoreștii DRH, A, XXV, 190 (a. 1639), TTRM, II, 776/1 (a. 1834-1862); (I.1) Necoreștii de Gios Andronache, D.T. I, 68 (a. 1677), TTRM, II, 776/1 (a. 1843-1859); Necoreștii de Jos ib. (a. 1823); (I.2) **Necoreștii de Sus** DRH, A, XXVIII, 415 (a. 1646), TTRM, II, 417/1 (a. 1792-1871); Necoreștii di Sus ib. (a. 1816), cu închiderea lui -e final la -i în prep.; (I.1) **Necoreștii din Jos** DIR, A, XVII-IV, 152 (a. 1617-1619); (A) **Necureștii** Andronache, D.T. I, 24 (a. 1653), TTRM, II, 776/1 (a. 1862); (I.1) Nicoreștii de Gios Bulat, D.V. 125 (a. 1702); (I.2) Nicoreștii di Sus TTRM, II, 417/1 (a. 1802); (II.1) Politioara Necoreștii ib. 776/1 (a. 1859); (II.2) Satul Necoreștii ib. 417/1 (a. 1861); (II.1) Târgul Necoreștii ib. 776/1 (a. 1822); Târgușorul Necorești ib. (a. 1871); (IV) **Valea Necoreștilor** Andronache, D.T. I, 21 (a. 1647). – Def. graf.: (A) Nicoriștii Ghibănescu, S. XXII, 80 (a. 1715); Nicoriștii I. NEC. IX2, 263 (a. 1704); (I.1) Nicoriștii di Gios DIR, A, XVI-III, 5 (a. 1672); (A) Nicuriște Ghibănescu, S. XXII, 79 (a. 1715). – Translit.: (A) Necaresty TTRM, I4, 179/2 (a. 1788); Necoresti ib. (cca 1716); Necaresty ib. (a. 1737); Negreschti ib. II, 776/1 (a. 1774); Negreschty ib. I4, 89/2 (a. 1789); Negresd ib. (cca 1773); Nekoresti ib. I3, 170/2 (a. 1811); Nekoruty ib. II, 776/1 (cca 1845); Nezoresti ib. I4, 179/2 (a. 1771); Nicorești ib. (a. 1772); Nicoresa ib. (a. 1788); Nicorest ib. I3, 170/2 (a. 1811); Nicorești ib. (a. 1811); Nicorestie ib. 170/2-171/1 (a. 1810); Nigrest ib. I4, 89/2 (a. 1775); Nikareșty ib. I3, 171/1 (a. 1770); Nikoresa ib. II, 776/1 (a. 1774); Nikoresti ib. I4, 179/2 (a. 1775); Nikoreștj ib. (cca 1773); Nikoreșty ib. I3, 171/1 (a. 1770). – Etim.: de la n. pers. Nicoară/ Necoară (frecvent în zonă) cu suf. col. -ești. – După tradiția pop., s. și-a luat numele de la un Nicoară, mare vornic al Țării de Jos (MDG, IV, 501/3) sau hatman de-al lui Ștefan cel Mare, răsplătit de domn cu stăpânirea locului (Brezeanu– Munteanu, 51) (Micul_dictionar_toponimic_al_Moldovei_structural_si_etimologic_autors_Dragos_Moldovanu_Daniela_Butnaru_Dinu_Moscal_Ana-Maria_Prisacaru_Vlad_Cojocaru_Iasi_Editura_Alexandru_Ioan_Cuza_2014/links/5cbb83f3a6fdcc1d49a3dd65/Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei-structural-si-etimologic-autors-Dragos-Moldovanu-Daniela-Butnaru-Dinu-Moscal-Ana-Maria-Prisacaru-Vlad-Cojocaru-Iasi-Editura-Alexandru-Ioan-Cuza-2014.pdf).

²³⁷ **Vizurești**, com. Buciumeni (atestată într-un hrisov semnat de Ștefan cel Mare la 13 Ghenar 1443. Prin acest act: „se întărește Anușitei și fratelui său Fition, tot satul Buciumeni, cumpărătură de la Mihule și sora lui Gherța, feciorii lui Toader, în 40 zloți tătarăști”), situat la o distanță de circa 5 km de satul de reședință, cu o populație de cca 500 locuitori și întins de o parte și de alta a pârâului Tecucel. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Nicorești a județului Tecuci și era formată din satele Argea, Braniștea, Buciumeni, Hânțești, Tecucelu Sec și Vizurești, având în total 2396 de locuitori.

²³⁸ **Spîrești**. A fost, probabil, **prin împrejurimile orașului Tecuci**. Menționat la 1 iulie 1637 (ASB, ms. 537, f.175-176), când se întocmește o hotarnică a satului Mărcești din apropierea orașului. Dispare, probabil, în a doua jumătate a secolului al XVII-lea. Numele de la apelativul spire „pici, prichindel” (TDGR, 1471; Scriban, Dic., 1231). **Stănigeni**. A fost, probabil, **lângă satul Sîrbi**, com. **Nicorești**. Menționat la 20 decembrie 1437 (DRH, A, I, 248-249). Satul mai exista la 10 aprilie 1598 (DIR, XVI, A, IV, 209-210). A dispărut, probabil, în secolul al XVII-lea. Numele satului de la antroponimul Stănigeanu. **Agafia, fiicalui Ioan Stănigeanul, a vândut părți din sat în vremea domnitorului Alexandru Lăpușneanu** (ibidem). La 26 iunie 1774 în Ocolul Nicorești era satul **Nicoreștii de Sus**. Toată suma caselor: 158. Scădere rufeturi, însă 80: 18 chelari, 14 popi, diaconi, 7 văduve, 2 țigani, 1 vornic, 2 vătămani, 6 lumânărari isprăvnicești, 8

nevolnici, 2 volintiri, 7 ruptași (nobili de cel mai mic rang), 3 slugi boierești, 6 scutelnici, 4 holtei. Rămân birnici 78. **Birnici:** Tudor, muntean, ce a fost al mănăstirii Dragomirnei, Vasile zet (al lui) Neculai, tij (la fel), Toader, vier, la fel, Enachi, muntean, ce a fost scutelnic al dumisale **spătarului Ioniță Canta**, Iordachi Liva, la fel, Costantin Guzlă, ce s-a răspuns copil din casă și în izvod nu este, Leon Brăuț, bejenar, venit de un an, Toader Furcilă, bejenar de 6 luni, Vasili, ce a fost vier dumisale **spătarului Costantin Sturzei**, Ion Văsăicoș, la fel, Iordachi a Malahii, la fel, Vasile Limbă, ce a fost vier dumisale **spătarului Ioniță Cuzei**, Iordachi Bobocel, ce a fost vier dumisale **stolnicului Sandu Sturzei**, Iordachi, ce a fost vier dumisale **paharnicului Vasili Ruset**, Gheorghi Condurachi, ce a fost al dumisale **postelnicului Arghirii**, Ion Sâciul, la fel, Leon Ferțul, ce a fost vier la dumisale **spătarul Conachi**, Neculai, bejenar, venit de 2 luni, Ursachi Doroșeni, ce a fost al mănăstirii Dragomirnei, Toader Neculcia, ce a fost al dumisale **sulgeresei Mariei Sturzoai**, Ion sin (fiul) lui Condurachi, ce a fost al dumisale **paharnicului Ștefan Costandachi**, Gheorghi Macoveiu, la dumisale **spătarul Conachi**, Neculai brat (frate) lui Grigoraș Vedi, Grigoraș Răul, ce a fost al dumisale **spătarului Cuzei**, Vasili Marteș, ce a fost al dumisale **banului Iancul Razu**, Sandul Capră, ce a fost al dumisale doftorului Drăcachi, Manta, ciobotar, bejenar, Tudosii Ivan, ce a fost al dumisale **stolnicului Enachi Hrisoverghi**, Dima Vârlan, ce a fost birnic la Blâniasa, Ștefan Condurachi, ce a fost al dumisale **stolnicesei Micleascăi**, Constantin Condurachi, ce a fost scutelnic al **căpitanului Tănasă**, Hristodor, grec, ce a fost **scutelnic lui Manolachi Costandachi**, Ioniță Gozgovină, ce a fost scutelnic al **spătarului Gheorghi Costandachi**, Gavril, la fel, Balia, la fel, Tănasă al lui Dumitru, la fel, Toma, lăcătuș, la fel, Ioniță, pânzar, la fel, Pavăl fiul lui Andrei, ce a fost scutelnic al **căpitanului Tănasă**, Ion, olar, ce a fost al dumisale **stolnicului Costandachi**, Vasili fiu Martii, holtei cu mamă, Miron Răzmeriță, Ion Mândrilă, ce a fost birnic la Puțenim Lupul, ce a fost al **medelnicerului Iorgăi**, Ștefan, ce a fost al lui **Manolachi Costandachi**, Ion, ce a fost chelar la viile dumisale banului **Gheorghi Beldiman**, Grigoraș a ciubătăriții, Gheorghiță nepot Băzului, ce a fost al dumisale **postelnicului Arghirii**, Ion, holtei cu mamă, Andrei Chebac, venit de la Puțeni, Eni Furcilă, ce a fost al mănăstirii Răchitoasei, Dumitru, muntean, la fel, Antohi al lui Dumitru, ce a fost al dumisale **stolnicului Costandachi**, Ion, cârciumar, birnic la Nămeștii Noi, Vasili Anvrosăi, bejenar, Pavăl Hâncul, Tudosii Albul, bejenar, Vasile Albul, la fel, Isac, grec, ce a fost al dumisale doftorului Drăcachi, Demian Bălțatul, ce a fost scutelnic al **căpitanului Vârnav**, Neculiță, fratele lui, Tănasă a lui **Manolachi Costandachi**, Carpu Sandul, ce a fost al **căpitanului Tănasă**, Crăciun Surdul, la fel, Neculai Surdul, ce a fost al dumisale **hatmanului Razu**, Simion Ifrosăi, ce a fost birnic la Piscul Corbului, Gherasim Meran, Toma Țăță, ce a fost al **căpitanului Tănasă**, Anton Făinără, ce a fost al dumisale **stolnicului Costantin Negrii**, Iftimii, ce a fost al mănăstirii Sfeti Savii, Solomon, ce a fost al **spătarului Gheorghi Costandachi**, Mihai, ce a fost al **stolnicului Iordachi Iamandi**, Gheorghi Hârlău, ce a fost al mănăstirii Răchitoasei, Stoian Crăciun, Ion Jiaglomani, bejenar, Eni, croitor, ce a fost al **căpitanului Tănasă**, Gheorghi, rotar, ce a fost al dumisale **stolnicului Costandachi**, Badiul, bejenar. **Rufeturi:** Agachii Hozoc, chelar al dumisale **spătarului Ioniță Canta**, Toader Borcan, vornic, fiul lui Costantin, Patrichi, vătăman la mahalaua de sus, Mihalcea, vătăman la mahalaua de jos, Anița, văduvă, Manolachi Făinără, chelar al dumisale **stolnicului Costandachi**, Neculai Dediul, chelar la viile dumisale **hatmanului Razu**, Anița Bucuroai, văduvă, Gavril Furcilă și Neculai, holtei fără mamă, Ion Gâlcă, chelar al **căpitanului Ilii**, Anghel Tărăță, ruptaș, **Angheluță Patrichi, lumânărar isprăvnicesc**, Neculai Mănăilă, la fel, Grigoraș Guzlă, la fel, Ion Roșca, sluga dumisale **stolnicului Negrii**, **Ștefan fiul lui Enachi, lumânărar isprăvnicesc**, Toader fiul lui Enachi, la fel, Dediul, nevolnic, Andrei Niamțul, nevolnic, Ion, Răilian, nevolnic, Diaconul Simion Trufanda, Ion Mogâldea, holtei fără de mamă, Popa Costantin Danciul, Diaconul Crăciun, **Neculai Sâșcală, pârcălab, ruptaș**, Costantin, fratele lui, bejenar de la Putna, ruptaș, Gheorghi, fratele lor, la fel, ruptaș, Ioniță Injescu, ruptaș, Diaconul Gavril Pădure, Diaconul Conachi, Pavăl fiul lui Vasile Crainic, nevolnic, Baba Crâstoai, văduvă, Ion Pricopii, chelar la viile dumisale

Iordachi Panaite, Gafița, săracă, Rucsanda, săracă, Moisë, sluga dumisale **postelnicului Arghirii**, Enachi Condurachi, nevolnic, Ioniță Voinia, nevolnic, David, scutelnic dumisale **paharnicului Ștefan Costandache**, **Alecsandru**, **lumânărar isprăvnicesc**, Tudor a popii lui Vasile, holtei, David Zmaca, chelar al dumisale **spătarului Conachi**, Ștefan Surdul, nevolnic, Eni Surdul, nevolnic, Zaharia, chelar la viile dumisale **paharnicului Sturzei**, Grigori fiul lui Eni, croitor, holtei, Iacomii, scutelnic popii Rusului, cu salvogvardie, Ion, sârbul, volintir dus la oaste, Ion, ciubotar, la fel, Ion Popa, ruptaș, Popa Apostol, Popa Todirașcu, Popa Ștefan, Popa Luca, rusul, Diaconul Ifrim, Diaconul Ioniță Meran, Gheorghe Meran, monah, Angheluță Vântu, monah, Safta, văduvă, Rugina, văduvă, Tudosii, țigan al Răchitoasei, Ioniță, țigan al **domniței Rucsandii**, Toader nepot lui Borcan, chelar la dumisale doftorul Drăcachi, Ștefan, , chelar al dumisale **spătăriței Zmarandii Cantacuzino**, Grigoraș Vede, chelar la dumisale **banul Iancul Razul**, Ion a Panaghii, scutelnic al dumisale **postelnicului Arghirii**, Ion, chelar la dumisale **banul Lupul Costachi**, Mihai, chelar la viile **spătarului Gheorghe Costandachi**, Toader, chelar la viile domnești, Ion a preutesii, ruptaș, Ilie Chirvasii, scutelnic dumisale **logofătului Balș**, Ursachi Angheluți, la fel, Ion Scurtul, la fel, Dumitrașcu Buză, sluga dumisale **spătarului Conachi**, Cozma, chelar la viile dumisale **stolnicului Hrisoverghii**, Dobria, chelar la viile dumisale **bănesii Dumitrășchioai**, Ion, țigan, chelar la **viile lui Gavril Adam**, Ion, chelar la viile mănăstirii Dragomirnei, Neculai, rachier, ce a fost chelar la viile mănăstirii Dragomirnei, nevolnic (P.G. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 575- 577).

²³⁹ Comuna **Poiana** se compune din 2 sate: Poiana, reședință de comună și Vișina. Comuna este situată la 29 km de municipiul Tecuci. Localitatea Poiana s-a dezvoltat pe vechea cetate dacică Piroboridava, citată de Ptolemeu încă din sec. XII î.Hr.

²⁴⁰România (anul 1944). Sudul Moldovei dintre Siret și Prut și sudul Basarabiei dintre Prut și râul Cahul până la vărsarea în Dunăre. Hartă Publicată de Departamentul de Război al Marelui Stat Major Român. <https://www.flickr.com/.../51424146921/in/dateposted-public/icristea@atlas.usv.ro> si telefon 0742005939 Monitorul Oficial, nr. 70, Vineri 25 Martie 1938.

²⁴¹ **Piscu Corbului**, Galați. sat în comuna Nicorești, județul Galați. Nicorești este o comună în județul Galați, formată din satele Braniștea, Coasta Lupei, Dobrinești, Fântâni, Grozăvești, Ionășești, Mălureni, Nicorești (reședința), Piscu Corbului și Sârbi. Se află în Câmpia Covurlui; lângă Siret.

²⁴² Satul **Sclipoteștii** din Ocolul Nicorești, Ținutul Tecuciului, la 26 iunie 1774: Toată suma caselor: 56. Scădere rufeturi, însă 10: 1 vornic, 2 chelari, 1 grec, 1 popă, 1 slugă, 3 nevolnici, 1 țigan. Rămân birnici 46. **Birnici**: Simion socrul lui Gheorghe, chelar, Vasile Ciohuș, Eni, muntean, Zaharie, Mușat, grădinar, Simion Vintilă, Ivan, ce a fost scutelnic dumisale stolnicului Sandului Sturzei, Voicul, tij (la fel), Toader Tăbărcă, la fel, Gavril Stana, ce a fost scutelnic dumisale spătarului Costantin Sturzei, Lupul, la fel, Pascu Troncăș, ce a fost scutelnic dumisale spătarului Conachi, Gheorghe Troncăș, la fel, Artenii, la fel, Ion Vulpi, la fel, Costantin, la fel, Pavăl, ce a fost chelar mănăstirii Sfeti Spiridon, Gheorghe Ghinpu, ce a fost al jicnicerului Manolachi Jora, Ștefan Buga, ce a fost al slugerului Dimitrachi, Ioniță Hara, ce a fost vier al căpitanului Ioniță Negrii, Vasili, la fel, Padu, muntean, Pavăl Gogoia, ce a fost nirnic la Urechești, David, bejenar, Vasili, brat (frate) lui, Sava zet (al) lui Sovian, ce a fost scutelnic dumisale spătarului Conachi, Costantin, ce a fost al dumisale stolnicului Costantin Negrii, Neculaiu Vede, ce a fost al dumisale banului Iancul Razul, Marin Popăscu, ce a fost scutelnic la mănăstirea Răchitoasa, Toader Sovian, Ion Hara, Postolachi, fiul lui Iancul, Lupul Frența, Ion Plăcintă, Ioniță Iacomii, Petrânel, fiul lui Grigorii, Costantin, olar, Necula Dobrenescu, Toderașcu Dănăilă, Vasile Gârlian, Simion Mănăilă, Saha Herul, Ștefan Gogotă, Toader Iancul, Dănăilă Dobrinescu. **Rufeturi**: Apostol Stana, vornic, Dumitru, grec, Popa Pavăl, rusul, Gheorghe, chelar al șătrarului Alecsandru, Dima, slugă, tij (la fel), Vasile Iancul, chelar al dumisale căpitanului Ioniță Negrii, Dragomir zet (al) Găltii, nevolnic, Ion, țigan al mănăstirii Răchitoasei, Dumitru, sârbul, nevolnic, Floria, nevolnic (P.G. Dmitriev,

5. Ocolul Bârladului: Movilenii²⁴⁶, Blăjării²⁴⁷, Buceștii²⁴⁸, Podolenii²⁴⁹, Lieștii²⁵⁰, Torceștii²⁵¹, Ivești²⁵², Umbrăreștii²⁵³, Slobozia Umbrăreștii,²⁵⁴

Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 572, 573). Se păstrează un „Hrisov de la Costandin Cantemir vv., domnul Moldovei, prin care întărește lui Deadiul medelnicerul cel mare, stăpânirea peste satul Sclipoteștii, din ținutul Tecuciului; 1688/7196 ianuarie 5, Iași” (BAR, doc. ist.pach. nr. 77/CXXXVIII).

²⁴³ **Ionăsești** este un sat în comuna Nicorești din județul Galați. comuna Ionăsești, care avea 469 de locuitori care trăiau în 130 de case în satele Ionăseștii din Deal, Ionăseștii de pe Vale și Ionăseștii dincolo de Siret.

²⁴⁴ **Dobrinești** este un sat în comuna Nicorești din județul Galați. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna era reședința plășii Nicorești din județul Tecuci, și avea în compunere târgușorul Nicorești și satele Coasta Lupei, Piscu Corbului, Fântânelele, Sârbi, Grozăvești și Dobrinești, având în total 3869 de locuitori.

²⁴⁵ **Tomîște sau Tomești. A fost pe teritoriul com. Nicorești.** La apus de satul Nicorești, până în Siret (ASI, Doc. 421/80). Ciuntu înregistrează toponimul **Tomuleasa „loc șes în lunca Siretului, unde actualmente este satul Ionăsești. Aici a fost vechiul sat Tomulești”** (Dic., 244). Menționat la 25 martie 1587 (DIR, XVI, A, III, 344-345). **La 15mai 1652 era numit Tomești** (ASI, Doc.421/1). Dispare în secolul al XVIII-lea. Numele de la un Toma. Toponimul mai era folosit în februarie 1828 (ASI, Doc., 421/80) (Păltănea, Paul V., Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului (III), Limba română, An 35, Nr. 5 septembrie-octombrie, 1986, p. 427-438. Pdf).

²⁴⁶ **Movileni** este o comună în județul Galați, formată numai din satul de reședință cu același nume. Se află în Câmpia Tecuciului, lângă Siret. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Bârlad a județului Tecuci și era formată din satele Movilenii de Jos și Movilenii de Sus. În 1931, comuna a fost desființată, iar satele ei au fost incluse în comuna Furceni, împreună cu unele sate ale comunei Cosmești. În 1968, a trecut la județul Galați, tot atunci satele Movilenii de Jos și Movilenii de Sus fiind comasate pentru a forma unicul sat Movileni. Ținutul Tecuciului: Satul **Hrubile** să Movileni din Ocolul Șerbăneștii și Lieștii la 26 iunie 1774. Toată suma caselor: 45. Scădere rufeturi, însă 12: 1 vornic, 2 popi și diaconi, 1 ȝigan, 2 văduve, 6 scutelnici. Rămân birnici 33. **Birnici:** Tudori Cărlan, Radul Boțul, Lupul, Ion Ciocorodm Radu, muntean, Lazur, Ilii, holtei cu mamă, Simion Ciocan, Radu Ciocan, Tudori Bordei, Sandul Pricopii, Vasile Crâstia, Tănasă Crâstia, Costandin Ciocan, Grigori, ce a fost scutelnic al porocinicului Grigori Tacu, Vasile, tij (la fel), Apostol, tij, Stoica, tij, Vasili Bordei, tij, Vasile, brăilean, Ștefan Zaharie, ce a fost birnic la Umbrărești, Ion Naicul, tij, Costandin, holtei cu mamă, Ion, bejenar, Grigoraș, ce a fost birnic la Bileești, Lupașcu, Eni, Andreiu, ce a fost al dumisale banului Iancu Razu, Ghinia, tij, Neculai, ce a fost a dumisale visternicesei Catargioai, Toma Corjan, tij, Ion, rusul, tij, Iordachi. **Rufeturi:** Vasile, vornic, Popa Ion Spănu, Pălaș, ȝigan a căpitanului Iordachi, Diaconul Toader, Mavia, văduvă, Măriuța, văduvă, Tănasă, bejenar de la munte, scutelnic a dumisale stolnicului Sostandin Negrii, Ghenghe, bejenar, tij, Ion, bejenar, tij, Vasilachi, holtei cu mamă, tij, Coman, bejenar, tij, Costandin, bejenar, tij (P.G. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 553, 554).

²⁴⁷ Ținutul Tecuciului, Ocolul Șerbăneștii și Lieștii: Satul **Blăjării** la 26 iunie 1774. Toată suma caselor: 130. Scădere rufeturi, însă 30: 1 vornic, 1 vătăman, 13 nevolnici, 5 văduve, 3 preoți, 1 străin, 1 călăraș a lui vel (mare) căpitan, 1 ȝigan, 4 lumânărari isprăvnicești. Rămân birnici 100. **Birnici:** Chirvasii, Stan Holban, Prodan, Ion Stan, Pavăl Ionașcu, Neculaiu Ionașcu, Dumitru Buciu, Radu Biciul, holtei cu mamă, Agachii, cu tată-său Antohi, nevolnic, Apostol Misailă, Gheorghe, brat (frate), Apostol, Mihăilă, Mihălachi Ostahi, Grigoraș Ostahi, Năstasii Tepeliga, Ion Bălan, Neculai, cumnat lui, bejenar de 6 luni, Dumitru Cerchez, Simion Susan, Sandul Nechifor,

Gheorghi, harabagiu, Ioniță, harabagiu, Tănasă sin (fiu) harabagiu, Andronachi, Sandul Pecete, Ion Mihălachi, Ștefan, holtei cu mamă, Vasile Pecete, văduvoi, Strătulat, rotar, Costandin sin Strătulat, Lupul sin Ifemii, Mitria, brat (frate) Lupul, Voinia Murgoci, Lupul Murgoci, Ion Ochiană, Antohii Ochiană, Grigoraș Ochiană, Costandin Ochiană, Dumitru Ochiană, Alecsandru Vlasii, Dănăilă Vlasii, Zaharia Vlasii, Toader sin (fiu) Pricopii, Strătulat Bobocia, Simion Bobocia, Lupul Văscan, Costandin Petrica, Alecsandru Grigoriță, Andonii, tăbăcar, Nicola Nadă, Alecsandru Nadă, Ion, croitor, Chiriac Pupăză, Gheorghi sin Chiriac, Barbul Chiriac, Ștefan, cumnat lui Coman, bejenar, Neculaiu Ojog, Costandin Tălabă, Toader Tălabă, Ioniță Fluture, Vasile, blănar, Costandin Simion, Andrei Capraș, Vasilachi, brat (frate) lui, Marin, olar, Simion, holtei cu mamă, Enachi Pungă, Ignat Pungă, Vasile Pungă, Gheorghi Simion, Ștefan Simion, Grigorii Ionele, Naculaiu Ionele, Alecsandru Stăncu, Mihălachi Șerbu, Vasile Coman, Neculaiu Bonghioz, Dumitrachi sin (fiu) croitor, Ilii, bejenar de o lună, Chirilă, ce a fost birnic la Gârlești, Nechifor sin (fiu) lui, ce a fost birnic la Bileești, Ion Chirică, ce a fost birnic la Vulturul, Ion sin Iacomii, ce a fost birnic la Torcești, Ion Săvastii, ce a fost birnic la Maluri, Lupul Frunzăverde, văduvoi, tij (la fel), Gavril Oană, ce a fost birnic la Bucești, Timoftei, ce a fost birnic la Călieni, Aldia, bejenar de la mart, Tudor, cumnat lui, tij, Ion, tăbăcar, Ștefan Chirică, Coman Colibă, Marin rusul, Sandul Gârle, Sandul Floria, Ion, fusariul, Iordachi brat Arbănaș, Lupul Mărzac, Sandul Ștefăniță, Ion Tălabă, văduvoi. **Rufeturi:** Dănăilă, morar, călăraș la vel căpitan, Iordachi Arbănaș, nevolnic, Dănăilă Pricopii, nevolnic, Anghelachi, văduvoi, nevolnic, Ion Ghilan, nevolnic, Nistor, vătăman, Maria Ciutoai, văduvă, Lupul Floria, nevolnic, Vasile Frumosul, nevolnic, Ioniță Frunză, nevolnic, Ion, talmaci, sârb, Ioniță Uncheș, nevolnic, Ostahi, nevolnic, Șerban, moșneag nevolnic, Ionele, nevolnic, Dochia, văduvă, Ioana, văduvă, Măriuța Ochenoae, văduvă, Ioana Cuculiasă, văduvă, Ifemii Șchiopul, nevolnic, Todirașcu, țișan al dumisale hatmanului Razu, Toader Mustiață, nevolnic, Ștefan, lumânărar isprăvnicesc, Pavăl brat Ștefan, tij (la fel), Mănăilă, văduvoi, tij, Alicesandru, holtei, tij, Popa Constandin Zmeul, Popa Constandin Măță, Diaconul Enachi, Vasile Tone, vornic (P.G. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 550, 555).²⁴⁸ În 1871 aprilie 2, Dr. Filip Sachelarie autorizează pe moșul său Petre Anastasiu să primească de la răzeșii din Bucești 7.500 galbeni, preț convenit pentru vinderea moșiei sale. BAR-Buc., col. DI, MCCCCLXXIV/53.

Blănești, pe Bârlad. Menționat în 1430 (DRH, A, I, 143). Editorii documentului consideră că a fost lângă satul **Bucești**, **com. Liești**. Localizarea este greșită. În document sunt amintite satele **Spineni** și **Blănești**. Spineni (Spinești) sau **Borosești a fost pe Bârlad, în hotar cu Blănești**. O hotarnică din 20 mai 1663 (Antonovici, Doc., III, 25-256) confirmă această vecinătate și mai **precizează că Blănești era în hotar cu satul Țigănești, com. Munteni**. Într-altă hotarnică, din 24 iunie 1762 (ibidem, 265), se arată că satul **este la gura văii Blăneasa, unde este astăzi Slobozia Blăneasa, com. Munteni**. La est de acest sat este **dealul Blănești** (Ciuntu, Dic. 23). Toponimul derivă de la apelativul slav blana „ogor”, menționat la Iorgu Iordan, Top. 500. Păltănea, Paul V., Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului (III), Limba română, An 35, Nr. 5 septembrie-octombrie, 1986, p. 427-438. Pdf.

²⁴⁹ **Barcea** este o comună în județul Galați, Moldova, România, formată din satele Barcea (reședința) și Podoleni. Se află în Câmpia Tecuciului, lângă Bârlad. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Bârlad a județului Tecuci și era formată din satele Barcea Nouă, Barcea Veche, Dorăști, Drăgănești și Podoleni. Satul Barcea este atestat documentar sub numele de Trohanești la 5 iunie 1672 când Duca vodă întărește mănăstirii Dancu din Iași satul Trohanești, dăruit de Pârvu vameșul și cumpărat de acesta de la răzeșii de acolo. Vechiul nume Trohanești este un toponim ce-și are rădăcinile în numele unui întemeietor al așezării (Trohin sau Trohan) acesta însemnând vin acru și tare. Cătunele componente ale satului Barcea erau Jorăști și Podoleni. Cel mai vechi sat răzășesc atestat pe teritoriul com. Barcea era satul **Durăști** (mai târziu Dorăști) existent pe timpul domniei lui Ștefan cel Mare. Duraști deriva de la o răzășă Dura locuitor al

satului. Celalalt sat **Podoleni** era cunoscut sub numele de Bârladeni nume ce ar proveni de la un grup de mesteri veniti aici pentru constructia unei biserici. Înlocuirea vechiului nume al satului Trohanesti cu Barcea sa petrecut in perioada 1680 – 1770.

²⁵⁰ 1745/7253 februarie, Voievodul Moldovei dă voie marelui vornic Manolache Costache să-și facă un pod pe moșia sa Liești „care cuprinde amândouă malurile Siretului”.

† Noi Ioan Nicolae v(oi)e vod, boji milostiu, Gospodari Zemli Moldavscoi. Facem știre tuturor <ce se cuvine> a ști că, viind înaintea Domniei mele, cinstit și credincios boiariul nostru, dumnealui Manolache Costache vel vornic, ne-au spus că are o moșie anume Lieștii, în ținutul Tecuciului, care cuprinde amândouă malurile Săretiului și, mai în trecută vreme, vrând dumnealui să-și facă pod în apa Săretiului, pe moșia sa, l-au oprit răzeșii de Șărbăneștii ce se hotărâscu pe din gios de moșia dumisali, puind pricină că, la Șărbănești, esti vechiu vad de pod, iar pe moșia dumisali vornecului n-au îmblat altădată, pod. Pentru care luând, Domnia mea, sama și socotind, am găsit că are dreptate dumnealui vel vornic ca să aibă și dumnealui folos de moșia dumisali și măcar de n-au și fost acolo vad vechiu de pod, dară apele celi mari fiind în sama domniei și pe moșia dumisali fiind loc ca acela bun de înblat pod și domnii ca niște stăpânitori, fiind volnici cu ale sale, iată că i-am dat dumisali vel vornic voe, cu această carte a Domniei mele, ca să aibă a-și face pod pe moșia dumisali și să-l stăpânească cu pace și să-i fie, de la domnia mea, miluire stătătoare. Și poftim și pre alți luminați domni, ce vad alege dumnealui, a fi domni stăpânitori aceștii țări, ca să-i întărească dumisali pentru acel loc, să le rămăie vecinică pomenirea. V leto 7253/1745, fev(ruarie) (L. P.)- BAR-Buc., col. DI, CXXXVIII/113, copie; în 1746 iunie 12, se scrie Însemnarea părții de moșie vândută de răzeșii din Liești banului Grigoraș Costache. BAR-Buc., col. DI, CXXXVIII/88, original.**Merești**, pe Bârlad. **A fost pe teritoriul corn. Liești, pe lângă fostul sat Șerbănești** (ASI, Curteade Apel, Iași, sec.I, 1841, dos. 1006, f.30). Este menționat la 15 iulie 1448 (DRH, A, I, 397-398). A dispărut, probabil, în secolul al XVII-lea. Toponimul apare în documente în transcrieri diferite: **Mărăești** (Doc. agrare, II, 469-470), **Mereești**, **Menești**, **Miarăești**, **Mierăești**, **Mierăști**, **Mirăești**, **Mireești** (Bogdan, A, 73-77). Toponimul se explică prin antroponimul Mieriu sau Miera, format dintr-un apelativ cu înțelesul de „albastru”, „luminos”. A putut fi interpretat și în sensul de „limpede ca mierea” (Pușcariu, BR, V, 406-409) sau „blond” (Mihăilă, Dic., 125). Bogrea aduce în discuți sensul de „trufaș”, „mândru” (DR, I, 270), neadmis la Pușcariu. Onomasticul Mieriu mai este folosit în zonă. **La 10 ianuarie 1495, Ștefan cel Mare întărește lui Stan Mieriul jumătate din satul Fundeni** (DRH, A, III, 288-289. Pentru Fundeni, vezi Păltănea, Observații, 798). Un Miera, fratelelui Constantin Tudor din Galați, este amintit la 4 martie 1644 (ASB, M-rea Sft. Sava-Iași, XXXIII/14; Studii și doc., IU, 198). **Pe pârau Suhurlui, mai sus de Diocheți, com. Drăgușeni, exista, înainte de 1 octombrie 1495, un sat Mirești, „unde a fost Stan Mieriul”** (DRH, A, III, 353=354). **Toponimul Merești mai era folosit la 6 mai 1858** (ASI, Curtea de Apel, Iași, sec. I, 1841, doc. 1006). (Păltănea, Paul V., Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului (III), Limba română, An 35, Nr. 5 septembrie-octombrie, 1986, p. 427-438. pdf (1.052Mb).

²⁵¹ Ținutul Tecuciului, Ocolul Șerbăneștii și Lieștii: Satul **Torceștii** la 26 iunie 1774. Toată suma caselor: 127. Scădere rufeturi, însă 23: 4 mazili ruptași, 5 slugi, 3 popi, 2 călărași, 1 vornic, 1 vătăman, 1 ȋigan, 5 văduve, 1 nevolnic. Rămân birnici 104. **Birnici**: Sandul Bute, Apostol Gorgan, Ioan Teleocă, Vasile Calalb, Toader Iacomii, Ion sin (fiu) Gheorghi, Gheorghi Calalb, Ion Calalb, Anton, croitor, Lupul Calalb, Gavril, holtei cu mamă, Vasile Sobeschii, văduvoi, Ion Sobeschii, Ștefan Dănăilă, Dima Dănăilă, văduvoi, Vasile Dănăilă, Grigorii, Andrei Borșu, Vasile Cucoaneș, Ion Cucoaneș, Lupașcu Cucoaneș, văduvoi, Costandin Cucoaneș, Toader, rusul, holtei cu mamă, Ehachi Hagiul, Pârvul Murgoci, Ion Murgoci, văduvoi, Costandin Murgoci, Neculaiu Murgoci, Iordachi Căule, Sandul Brăilescul, Iacob Borșu, Niță Cuciuc, Andronachi Turoan, Ioniță Ciuciul, Ion Hagiul, Crăciun Tudori, Șerban Rădulescu, Zbera, Ioniță Rădulescu, Iordachi Rădulescu, Gheorghi Tiron, Dănăilă Tiron, Toader Zazule, Costandin Hojeg, Toader Tonul, Lupul, bivolar, Ilii

sin (fiu) bivolar, Petria, croitor, Sandul Țăgănaș, Istrati Panhiliu, Vasile Panhiliu, Apostol a Rotăriții, Arion brat (frate) lui, Sârghii Arion, Ioniță, vătăman, Grigorii, rotar, Ioniță Crăstian, văduvoi, Toader Anghelini, Gheorghe brat lui, Ioniță Văscan, Iftemii a Rotăriții, Moiseiu Văscan, Neculaiu Tonul, Andronachi sin Stratii, Gheorghita Tonul, Iordachi Tonul, Lupul Căițan, Tomița Văscan, Dumitru Căițan, Ion, dascăl, Ioniță, morar ce a fost scutelnic al dumisale visternicesei Nastasăicăi, Radu Barbărasă, tij (la fel), Ioniță Tonul, tij, Ioniță Sârghii, tij, Gheorghe, tij, Nacula, tij ce a fost scutelnic dumisale visternicesei, Costandin, ciobotar, tij, Ion Capreș, Lupul a Rotăriții, Gheorghe Bașa, Apostol Busuioc, Ștefan, Ion, muntean, Neculaiu, Antohi Perjul, ce a fost birnic la Blăjerei, Ionele Murgoci, Ion, tălmaci, bejenar, Ion, bejenar, Enachi, bejenar, Vasile, bejenar, Stan, bejenar, Ion Forcos, bejenar, Nedelcu, bejenar, Costandin, bejenar, Gheorghe Mustiață, Costandin Panhiliu, holtei cu mamă, Ștefan holtei cu mamă, Andronachi Cucoaneș, văduvoi, Mihăilă Borșu, văduvoi, Panaite Struțul, Trifan ce a fost birnic la Vulturul, Vasile Mustiață, Irimia, morar, Ion sin Crăciun. **Rufeturi:** Toader Văscan, vornic, Popa Ioniță, Popa Vasile, Popa Timoftei, Vasile Druțul, vătăman, Tudosia Zozuliasă, văduvă, Vasile Turcul, slugă dumisale vesternicesei Nastasăicăi, Dumitru Sobeschii, tij (la fel), Neculaiu Zozule, tij, Lupul Hâncul, tij, Vasile Soria, tij, Vasile Lungul, ruțaș, Ion Drăgoiu, mazil, Ion Mihalcia, ruțaș, Alecsandru, țigan a dumisale visternicesei Nastasăicăi, Radu Busuioc, călăraș isprăvnicesc, Anița, preuteasă, vădană, Ioana Sălcinița, vădană, Gheorghe Capreș, nevolnic, Enachi, crășmar, călăraș căpitănesc, Baba Tudoriniasa cu moșneag nevolnic, Vasălca Druțoi, , vădană, Ion Hucolai, sluga lui Manolachi Costandache (P.G. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 551, 552). Se păstrează din 1686/7194 ianuarie 10. Ion și cu feciorul său Arhire din Torcești vând o vie a lor cu vad de moară în apa Bârladului paharnicului Vasilache, fiul lui Gavriliță vornicul, pentru care primesc 18 lei bani de argint.

† Adică eu, **Ion și ficiorul meu, Arhirii de Torcești**, scriem și mărturisim cu (a)cestu zapis al nostru, precum noi **am vândut o vie din Torcești**, ce este pe apa Bârladului, cu vad de moară, dumisale paharnicului. De nime siliți, nici asupriți, ce de-a noastră bunăvoină o am vândut dumisali paharnicului Vasilachie, feciorul Gavreliță(i) vornicului și giupănesii dumisali și cuconilor dumisali ca să-i fie ocină și moșie în veci. Și dumnealui n(e)-au mai <dat> optusprăzeci lei, bani de argintu, bani gata că așa ne-au fostu tocmala. Și când s-au făcut dumisali zapisul s-au (în)tămplat Ștefan Tomița di la ținutul Dorohoiului și Iordachii de Torcești și Andrei Totoescul și Tiron ot Torcești și Ionașcu Plop ot tam și Dodie ot tam și Andrei Tonul ot tam și Vasilachii sãn Necula ot Umbrărești și Ștefan ot tam și alți oameni buni și bătrâni. Pentru credință am și iscălit și ne-am pus peceațile, ca (s)ă fii de credință, și pe acestu zapis al nostru, ca s(ă)-și facă dumnealui și diresă domnești. V l(e)t 7194 <1686>, ghen(ar) 10 zăli. Az Ște(fa)n Tomița iscal; az Iordachi; az Ioniță Tălăbescul iscal. Arhirie <a.d.>, Ion <a.d.>, Tirăn <a.d.>, Ionașco <a.d.>, Dode <a.d.>, Vasilachi <a.d.>, Andrei <a.d.>, Ștefan <a.d.> BAR-Buc., col. DI, CXXXIX/130, original. Se păstrează din 1682/7190 martie 26, Bârlădeni Ionașco Balș, fost vornic mare, alege 18 bătrâni (710 pași) cumpărați de la moșinașii din Durăști, moșiile acestora aflându-se între hotarele Drăgăneștilor și Trohăneștilor, din apa Bârladului și până în hotarul Cudalbilor. Martori: Alexandru, hotnog din Cudalbi, Ionașco, Costantin Corpaci, Furdul și alții din Boziești, Ion, dascălul din Torcești, Ion Chihăia, vornicul din Drăgănești, Dumitrașco, părcălabul din Tecuci, și mulți alții din Bârlădeni.

† Adică facem știre, cu această adevărată scrisoare de mărturie, la mâna dumisali Ionașco Balșe, ce au fostu vornic mare, pentru niște moșii, ce-au cumpărat dumnealui în ținutul Tecuciului pre apa Bârladului la sat, la Durăști, ce iast(e) între hotarul Drăgăneștilor și între hotarul Trohăneștilor. Și strângând dumnealui toți rănduitorii dumisali și pre alți moșinași, pre toți de acolo, dintr-acel sat, din Durăști, ca să-i aleagă dumisali părțile ce-au cumpărat dumnealui dintr-acel hotar. Și au pohtit dumnealui și megiași, cini au fost di pi înpregiur. Și ne-au pohtit dumnealui și pre noi: Ioniță din Tălăbești, părcălabul de Tecuci (1682 (7190) martie 26), și Gheorghita Străjăscul, din ținutul Putnii, ca să fim și noi împreună cu acești megiași până-și va alege dumnealui acele cumpărături

despre alți moșinași. Și noi, împreună cu acești megiași, și fiind toți moșinași și răndătorii di față, am dat hotarul lui cu funia, din hotar în hotar, din hotarul Trohăneștilor până în hotarul Drăgăneștilor, zicând Durăștii că le îmblă acel hotar a lor, ce să chiamă Durăștii, în optsprezăci părți, ce să zic optsprezece bătrâni. Ș-am aflat adevărat, așa precum au mărturisit și au sămne, optsprezece bătrâni. Și dintracești optsprezece bătrâni s-au (a)flat și s-au ales optsprezăci bătrâni cumpărați di dumnealui, cari fac șapte sutezăci pași și pasul de șase palme, pre zapise ce au avut dumnealui curat de cumpă(ră)tură; și vânzătorii și alți moșinași, nefiind toți de față împreună cu noi și cu alți megiași. Și s-au ales hotarul la siliște, despre apa Bărladului [loc alb] și la mijlocul hotarului [loc alb] și la capul hotarului dispre Gerul [loc alb] mai lat, undi să (în)tâmpină cu hotarul Codalbilor și s-au ales și s-au pus bolovan. Și oameni buni împreună cu noi au fost megiași: Alexandru Bădărău hotnog ot Codalbi, Ionașco snă Dima ot Boziești și Androni și Constantin Corpaci ot tam și Furdui și Simion Boboceă ot tam și Dumitru snă Simion Hănsar și Dragomir zet Mihail ot tam, David ot tam și Boboceă ot tam și Anton o(t) Drăgănești, Stratul ot Durăști, Ion Chihăia, vornicul ot Drăgănești, Postolachi Petrica ot tam, Alexandru snă Peșcărabă(?) o< > Drăgești ... Dumitrașco o(t) Durăști și alți mulți megiași bătrâni și tineri din sus și din gios pentru acesta lucru, ca să-și facă dumnealui și dirăse domnești pre acea moșie. Și noi, căți ne-am prilejit, ne-am pus iscăliturile și acești oameni buni degitele să <e> știe, ca să-i fie dumisali de acum moșie în veci. (Pecetea târgului Tecuci) Dumitrașco Guțul, părcălabul ot Tecuci Costantin Corpaci <a.d.> (Ss indescifrabil) // Fost-au și oameni din Bărlădeni anume: Apostol și preutul Dumitrașco și Grigorie Bondăș și Vasile Hociă și Macarie ot tam și Toader, snă Panhilie, Oae, Nicolai, snă Zinbroae, Rusul, snă Vasile Stegar, Ioniță Șeptilici și Toader Curnegru și alți oameni buni. Să să știe. U Bărlădeni, v let 7190 <1682>, mart(ie) 26 Sămion Boboce <a.d.>, Furdui <a.d.>, Alexandru Obădaru hotnog <a.d.>, Gligorii Burduhei <a.d.> Și eu Ion, dascăl ot Torcești, m-am (în)tâmplat <a.d.>, David o(t) Umbrărești de Gios <a.d.> Și eu Nedelcu aprodul, m-am (în)tâmplat la acest <a.d.>, Ion sni Tonu <a.d.>, Irimia <a.d.>, Nicoară Chihăe, brat ego <a.d.>, Bugă, brat ego <a.d.>, Ionașco, sni Dima <a.d.>, Dragomir zet Mihail // <a.d.>, Apostol <a.d.>, Bondăș <a.d.>, Hociă <a.d.>, Macarie <a.d.>, Rusul snă Vasile Stegar <a.d.>, Toader snă Panhile <a.d.>, Neculai <a.d.>, Ioniță Șeptilici <a.d.>, Toader Curnegru <a.d.> trașco iscal. DJAN-Iș., fd. M-rea Neamț, XXV/42, original. Există din 1684/7192 aprilie 5. Iordachi, Obrezie, Tiron Cârliăț, Dumitru a Crăstei și alții din Torcești vând comisului Vasile Gavril toată siliștea satului și cu vad de moară și 100 de stânjeni de pământ din apa Bărladului și până în Valea Călmățuiului pentru care primesc 124 de galbeni. Martori: Constantin Zbera, Dumitrașcul Guțul părcălab și alții din Umbrărești. Adică noi, Iordachi și Mezinu sin Apostol, fratele lui Mezinu și Stanciul, cumnat lui Mezinu, și Obrezie și Gheorghie Pârcai și Bubunoti și Pascu și Plop și Ursul Zazu și Tiron Cârliăț și Dumitru a Crăstei și Constantin Arsenie și Andreiu Barariul și Tiron, nepot lui Iordachi, scriem și mărturisim cu acest adevăratu za(pi)s al nostru cum noi, de nimene siliți și nici înpresurați, ci de a noastră bunăvoie ni-am rugatu dumisale lui Vasile Gavril, comisul al doile(a), de i-am vândut a noastră driaptă ocină și moșie, toată siliștea Torceștii și cu tot vadul de moară dintr-apa Bărladului și o sută de stânjini de pământ dintr' apa Bărladului până în Călmățui, ci este den hotarul Blăjerilor în sus, dreptu o sută douăzeci și patru galbeni, bani gata, de ni-am plătit un greu mare ce ni-au fost căzut asupra noastră la orânduiala birului ce au fostu eșitu pi sama hărtilor în zilele Ducăi Voevod, și ni-au plătitu dumnealui banii toți deplinu întru mânilor noastre, dumisale ca să-i fie de la noi driapta ocină și moșie cu tot venitul în veci. Și despre zapisul nostru ca să aibă a-și face dumnealui și drease domnești. Și la această tocmală și plata deplin s-au <în>tâmplat: Constantin Zbera și Dumitrașcu Guțul, //părcălabul, și Alexandru, sin Florea căpitanu, și Mihailu Mandia de <la> Umbrărești și Dumitrașcu de acolo și alți mulți oameni buni. Și pentru mai mare cuvînță, noi toți mi-amu pus peceteile și dum(ne)lor, acești boeari, au iscălitu toți ca să fie de mare credințe. Și eu Pascal (S)carlatu am scrisu <să> se știe. Let 7192 <1684>, aprili 5 Semnați: Iordachi (l.s.) degetu, Mezin degetu, Apostol degetu, Stanciu degetu, Gheorghe deget, Bub Ion degetu, Pascal degetu, Plopu

deget, Ursul zet ... deget, Tiron degetu, Dumitru degetu, Constantin degetu, Arseni degetu, Andreiu degetu, Tiron Cărliață degetu, Glovianu deget, Alexandru căpitan martor, Dumitru sin Guțul vătavul degetu, căpitan martor, Dumitru sin Guțul vătavul degetu, Constantin Zbiera, Mihail Mandia degetu. (Adăugirea celui care a făcut transcrierea:) Pentru conformitate cu originalul(I), N. Ciauș Arlane. ANR-SC, Buc., fd. AN, XXXII/1, copie.

²⁵² **Blăjari.** A fost **pe teritoriul corn. Ivești**, pe malul stâng al Bârladului. Menționat la 15 iulie 1448 (DRH, A, I, 397-398). S-a folosit și forma **Blăjeri** (Doc. tec., I, 14). Din cauza inundațiilor Bârladului, la sfârșitul secolului trecut, **prin 1881, a fost strămutat în partea de răsărit a corn. Ivești**. În 1897 satul **Blăjerii de Sus făcea parte din corn. Torcești, iar Blăjerii de Jos din corn. Bucești** (Ciuntu, Dic., 22), **astăzi sat component al com. Ivești**. Datorită acestei strămutări, în partea de răsărit a corn. Ivești s-au format și toponimele **Blăjăreanca și Blăjasca**. După tradiția satului, consemnată de Ciuntu (Dic., 22) și DIR (I, 472) și admisă de Iorgu Iordan (Top., 413), locuitorii erau originari din Transilvania, de la Blaj. Mai aproape de adevăr este însă explicația dată de I.A. Candrea, de la un nume de persoană Blaj (Introducere, 59; v. și DIR, 173) sau chiar Blăjar, folosit la 12 aprilie 1628 (DRH, A, XIX, 468) în satul **Fîntînelile, care a fost pe teritoriul com. Liești, la sud de Blăjari**. Vezi și observațiile lui D. Moldoveanu în ALIL, XXVII, 1979-1980, 29. Toponimul mai era folosit la 9 ianuarie 1849 (ASI, Tr. 1772, op. 2020, dos. 13988, f. 4-6v). Păltănea, Paul V., Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului (III), Limba română, An 35, Nr. 5 septembrie-octombrie, 1986, p. 427-438. Pdf).

²⁵³ Ținutul Tecuciului, Ocolul Șerbăneștii și Lieștii. Satul **Umbrăreștii și Slobozia Condria** la 26 iunie 1774: Toată suma caselor: 70. Scădere rufeturi, însă 26: 10 scutelnici, 1 volintir, 1 călăraș, 2 slugi boierești, 2 preoți, 2 țigani, 1 voornic, 1 vătăman, 1 ruptaș, 5 nevolnici. Rămân birnici 44. **Birnici:** Pricopii, bejenar, Grigoraș, ce a fost birnic la Suraia, Ionașcu, ce a fost birnic la Fundeni, Preda, tij (la fel), Andronachi, ce a fost birnic la Torcești, Ion Pelivan, bejenar venit de la aprilie, Bucur, tij, Neculai, tij, Crâstia, tij, Niacșul, tij, Agachii, tij, Ion Radu, tij, Neagușul, tij, Vasilache Poiană, ce a fost birnic la Torcești, Costandin, holtei cu mamă, tij, Neculai Bobocia, tij, Radu Purlă, tij, Gavril Țadia, Ioniță Troacă, Dănăilă, morar, Vasile Hurcă, Ion Hăugaș, văduvoi, Toader Ciocârlan, Neculai Cârcoja, Sava, croitor, Neculai Prescură, Năstasii Topală, Adam, rotar, Ioniță Bobocia, Dumitrașcu Poiană, Ursul Bobocia, holtei cu mamă, Manole, morar, Costandin, olar, Neculai, ciubotar, ce a fost al poroșnicului Neculai Stamatini, Sandul Condria, ce a fost birnic la Suraia, Sandul Calabă, ce a fost birnic la Bileești, Vasile Boldu, ce a fost birnic la Suraia, Vasile Tarchii, Ion Crăciun, Toader zet (al lui) Pechiul, Micul, plugar, Grigori Mihaiu, ce a fost birnic la Torcești, Iosip Jurjui, tij, Radu. **Rufeturi:** Enachi Condria, nevolnic, Sandul, vornic, Ștefan Condria, nevolnic, Andrei Surdul, nevolnic, Neculai, vătăman, Darii, sluga dumisale logofetesei Manolechioai, Sandul Corcogi, nevolnic, Antohi Vacăneagră, volintir, Ion Bosoiu, slugă dumisale paharnicului Costandache, Popa Sandul, Popa Ion Pleșcan, Păladi, țigan al dumisale logofetesei Manolechioai, Mihaiu, țigan, tij (la fel), Alecsandru Boldul, călăraș căpitănesc, Ștefan Braveț, nevolnic, Gheorghii sin (fiu) Vasilachi Poiană, ruptaș, Ioniță Hilohii, scutelnic dumisale logofetesei Manolechioai, cu cartea Divanului, Alicsandru Condria, tij (la fel), Ioniță Manole, tij, Marin Micul, tij, Mihălașchi Guzlă, tij, Gheorghii Bobocia, tij, Ichim Vârlan, tij, Năstasii, tij, Vasile Mușcă, tij, Loghin Țandia, tij (P.G. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 553). **Agapie**, unde este mănăstire. A fost pe Bârlad, **pe teritoriul com. Umbrărești**. Menționat la 15 iulie 1448 (DEH, A, I, 397-398). Mai era folosit și la 1 mai 1784 (Doc. tec., II, 57). Derivă de la onomasticul de origine grecească Agapie, intrat la noi, probabil, prin filieră slavă (Pașca, Nume, 158). **Țiganei, pe Dimaci. A fost pe teritoriul corn. Umbrărești**, în vecinătatea satului **Torcești** (Sion, Observații, 535). Editorii volumului DRH (A, III 642) l-au localizat greșit în corn. Suraia, jud. Vrancea. Menționat la 12 ianuarie 1495 (ibidem, 295-296). Satul s-a risipit probabil, spre sfârșitul secolului al XVII-lea, căci în 1693 este amintită „moșia Țiganei” (Sion, Observații, 535). Numele de la antroponimul Țigan „oacheș, brunet”, nume folosi de răzeșii moldoveni înainte de 20

Slobozia Năneștii (lui Ciocan)²⁵⁵, Lungociu²⁵⁶, Fundenii²⁵⁷, Slobozia Condrea²⁵⁸, Belciugu, Șărbăneștii²⁵⁹, Piscul²⁶⁰, Barcea, Vulturenii²⁶¹,

decembrie 1437 (DRH, A, I, 245-247; BOR, 397) și nu de la sensul etnic. **Sinești**, pe Siret. **A fost pe teritoriul com. Umbrărești**, la sud-vest de satul **Salcia** (Harta 1:100000, Focșani; Ciuntu, Dic., 185). Menționat la 9 aprilie 1639) (Doc. tec., II, 13-14). Satul a existat și în vremea domnitorului Alexandru Lăpușeanu (martie 1564-martie 1568), căci un hrisov al acestuia este amintit în documentul din 9 aprilie 1639. Satul a dispărut, poate, înainte de catagrafia din anii 1772-1774, căci moșia Sinești este menționată la 24 mai 1766 (Doc. tec., II, 53). Toponimul, folosit și în forma **Sănești** (ibidem), este în legătură cu onomasticu Sin (DOR, 147-148). La 14 decembrie 1401, fiii lui Ion Sinescul vând satul Sinești din ținutul Cîrligăturii (DRH, A, III, 486-488) (Păltănea, Paul V., Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului (III), Limba română, An 35, Nr. 5 septembrie-octombrie, 1986, p. 427-438. pdf (1.052Mb).

²⁵⁴ **Boziești, Bozăești**. A fost pe Bârlad, **pe teritoriul corn. Umbrărești, la nord de satul Torcești**. (Comunicare de la prof. I. Sion, Tecuci, scrisoare din 30 martie 1984.) Satul existala 16 februarie 1668 (Ghibănescu, Sur., VIII, 316-317). Derivă dintr-un antroponim Bozie (DOR, 213). Toponimul se folosea la 12 iunie 1817 („Uricariul”, X, 262-265), dar și în ianuarie 1869 (ASG, Curtea de Apel Focșani, sec. I, 1868, dos. 7, f. 86v). (Păltănea, Paul V., Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului (III), Limba română, An 35, Nr. 5 septembrie-octombrie, 1986, p. 427-438. pdf (1.052Mb).

²⁵⁵ Ținutul Tecucului, Ocolul Biliieștii: **Satul Năneștii Vechi și Slobozia lui Ciocan** la 26 iunie 1774: Toată suma caselor: 130. Scădere rufeturi, însă 10: 1 popă, 1 dascăl, 1 vornic, 2 nevolnici, 1 vătăman, 4 vădane. Rămân birnici 120. **Birnici**: Gheorghe Stoian, Radu a babei Neacșăi, Sandul a babei Sandei, Dumitru Bobocia, Ioniță a babei Anei, Pavăl Bobocia, Dumitrachi a lui Găină, Iordachi sin (fiu) Antohi, Ursul Tofan, Ioniță Bubușcă, Gheorghe a Crâștii, Toader, brat (frate) lui, Grigorii a Tofanii, Ștefan Ciocan, Ion sin (fiu) Gavril, Neculaiu Găină, Ion Găină, Năstasii sin Chiriță, Chiriță, mrejar, Vasile Țăganul, Măteiu a Tănăsoai, Ion Ostahii, Andrei Mihaiu, Andrei Ciocan, Vasile sin Mihaiu, Costandin a Petcăi, Ion sin Grigoraș, Costandin sin Grigoraș, Sandul sin Grigoraș, Vasile sin Grigoraș, Tudosii Coceiu, Neculai Coceiu, Gheorghe a Dochiții, Lupul Dandoliță, Costandin Anton, Ion a Petcăi, ce a fost scutelnic spătarului Gheorghe Costandache, Panaiti Toia, tij (la fel), Măteiu Pejor, tij, Dumitrașcu a Osteșioai, tij, Vasile Enachi, tij, Costandin, ce a fost scutelnic dumisale stolnicului Costandache, Sandul Vasă, tij, Ion Drumă, tij, Costandin a lui Simion, tij, Neculai, croitor, tij, Ion Tasăi, tij, Sandul Dobria, tij, Grigori Labădă, ce a fost scutelnic dumisale spătarului Conachi, Costandin Vartic, tij, Dumitru a Despii, tij, Mihai a lui Forcos, tij, Andrei sin (fiu) Rarinca, tij. **Bejenari** ot tam (de aici), veniți de la Muntenia, de la luna lui mai: Dumitrachi, Ion, Floria, Eni, Lupul, Niagul, Vișan, Mihalcia, Badiul, Dobria, In (alt) Badiul, Stoian, Toader, Drobomir, Stănilă, Bonbia, Ștefan, In (alt) Neculai, Străvache, In (alt) Dobia, Radul, Neculai, In Radul, Fătul, Stan, Stoica, Dumitrașcu, In Radul, In Stan, Neculai, Stoian, Dumitru, Tănăsii, Opria, Paraschiv, Gheorghită, Tatul, Toader, Dragul, Șerban, Nacu, Dragomir, Eni, Toma, In Opria, Pinteleiu, Dumbravă, Mihaiu, In Eni, Anghel, Ionașcu, Stanciul, Costandin, Năstasii, Ștefan, Tudor, Manole, Pavăl, Mihaiu, Ichim, Marin, Stanciul. **Rufeturi**: Popa Ion, Dascălul Dumitrachi, Vornicul Costandin, Ion, vătăman, Mihălachi, nevolnic, Ioniță Găină, nevolnic, Niaga, văduvă, Mărica, văduvă, Anca, văduvă, Nede, văduvă (P.G. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 542-544).

²⁵⁶ Maria Magdalena Székely, în „Vornicii moldoveni din domniile lui Petru Rareș”, pag. 223 și urm. spune: „Nicoară Grozav vornic a avut posternitate până în veacul trecut în satul Gârlești, la Tecuci, și este posibil ca urmașii săi să mai existe și astăzi. La 1838 mai mulți răzeși din Gârlești (din familiile Basoc, Bărancă, Boance, Chicolan, Crețu, Dumitru, Hicol, Nedelco, Pricope, Ruptuianu și Săre) au făcut o jalbă la domnie, redeschizând procesul cu logofătul Costache

Conachi care le încălca proprietatea, nu le respecta drepturile cele vechi și care îi silise („pe de o parte înșelându-ne, iar pe de alta, cu grozăvii, bătaii sau închisori”) să părăsească moșia pe care o aveau de schimb chiar cu logofătul (G.T. Chirileanu, Răzeșii din Gârlești în luptă cu logofătul Costache Conachi, Scrieri, II, Buc., 1997, p. 26-29). Văzând toate aceste silnicii răzeșii îl cheamă din Rusia pe „rudenia noastră poruticul Ivan Groza Nougorodschii”, care dusese cu el „hrisovul și documenturile moșiei Gârleștii încă din vremea împărătesii Ecaterina” (ibidem, p. 28). Cu acest prilej trebuie să se fi făcut traducerea uricului domnesc din 23 martie 1528, dat lui Nicoară Grozav pentru **Gârlești** („di pi sârbie s-au tălmăcit din cuvânt în cuvânt, de mine Hrisanth eromonahul din Sf. Sava, la 1831, aug. 13”) (DIR, A, XVI/I, p. 284, nr. 248). Această traducere a ajuns la noi. Nu știu ce va fi devenit documentul original de la Petru Rareș.” Pentru autorul acestei cărți, cu origini în Gârlești (o parte din Gârlești a fost cumpărat de vornicul Nicoară Gozav la 1521 pentru 150 de zloți, DIR, A, XVI/I, p. 283, nr. 248), este cea mai clară atestare a neamului de răzeși Dumitru și a satelor din stânga și dreapta Siretului.

²⁵⁷ **Fundeni, în „gura Berheciului”.** După această precizare, întâlnită în documentele din 16 aprilie 1617 (DIR, XVII, A, IV, 145) și 8 martie 1643 (CDM, Supl., 1, nr. 629), satul **a fost pe teritoriul satului Gara Berheci, com. Gohor.** Dar într-un alt document din 13 decembrie 1704 se spune că este „mai gios de gura Berheciului” (Sion, Câteva, p. 642-643), deci **înspre satul Negrulești, com. Munteni.** Menționat pentru prima oară la 24 aprilie 1521 (DIR, XVI, A, I, 179-180). Satul **dispare spre sfârșitul secolului al XVIII-lea**, căci este înregistrat în catagrafia din 1772-1774 (Dmitriev, Rec., II, 567-569). Ghibănescu, editând documentul din 16 aprilie 1617, îi transcrie numele: Fundulenii (Surete, II, 169). Numele satului, de la apelativul fund, are sensul de „locuitori veniți din fundul unei văi sau așezați într-un asemenea loc” (DA, II, 3, 191). (Păltănea, Paul V., Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului (II), Limba română, An 35, Nr. 5 septembrie-octombrie, 1986, p. 61).

²⁵⁸ A apărut ca sat în ținutul Tecuci, ocolul Bârladului, la anul 1774, înregistrat în recensământ împreună cu satul Umbrărești. În 1833 apare în ocolul Siretului și este numit satul **Condrii**. În anul 1864, devine sat component al comunei Umbrărești, pentru ca la 1876 să treacă la comuna Ivești și să revină la Umbrărești în 1887. În anul 1929 este inclus în comuna Barcea și readus la comuna Umbrărești în anul 1931. La reorganizarea administrativă, de după cel de al doilea război mondial, devine comună în raionul Tecuci, în 1956, formată din satele Condrea, Salcia și Siliștea. Este desființată în 1968, când rămâne sat al comunei Umbrărești. Atestat încă de la 1635, **Umbrăreștii** apar la începutul secolului al XVIII-lea, în documentele de epocă, ca două unități fiscale distincte, partea răzeșească și cea boierească. La 1772, Umbrăreștiul apare ca sat în ținutul Tecuci, ocolul Bârladului, fiind în proprietatea logofetesei Manolochioaia Costache, iar în 1774 este înregistrat împreună cu Slobozia Condrea. Satul și moșia devenite boierești vor include comunitățile din Siliștea, Boziești și Tămășeni și vor forma din 1803 o singură unitate administrativă și fiscală sub numele de Slobozia-Umbrărești, cu pecete satească proprie. Tot la 1803 satele Umbrărești și Slobozia-Umbrărești se aflau în proprietatea vornicului Gavril Conachi. În 1832, pierde satul Slobozia Condrea, iar un an mai târziu, devine sat în ocolul Siretului. În anul 1875 comuna Umbrărești este desființată și satul trece la comuna Ivești. După 12 ani, comuna Umbrărești este reînființată în plasa Bârlad-Nicorești, fiind formată din satele Condrea, Salcia, Siliștea și Umbrărești. După al doilea război mondial, Umbrăreștiul este comună în regiunea Putna, raionul Tecuci (1950), formată din satele Condrea, Salcia, Siliștea, Slobozia (în loc de Slobozia Umbrărești), Torcești, Umbrărești și Vasile Roaită (în loc de Generalul Eremia Grigorescu), iar din 1952 include și satul Tămășeni. În 1954 este comună în Regiunea Galați, raionul Liești, iar în 1956 pierde satele Condrea, Salcia și Siliștea, pentru ca în 1965 să treacă în raionul Tecuci. La reorganizarea administrativă din 1968 se înființează comuna Umbrărești, inclusă în județul Galați, fiind formată din satele Condrea, Salcia, Siliștea, Torcești, Umbrărești și Umbrărești-Deal.

²⁵⁹ Se păstrează din 1690/7198 iulie 8, **Călieni**. Lefter pârcălabul de Tecuci, din porunca lui Vodă, alege părțile de moșie din Șerbănești ale lui Ion, fiul vistiernicului Iordache, pe care le-a cumpărat cu zapise. Martori: Găzul, căpitan de Nănești, Tâlveiu din Călieni, Anghel, vornicul din Liești, Ilie Guțul din Dimăceni, fiii lui Iurașco din Șerbănești și alții. † Adică au venit dum(nealui) Ion, sãn Iordachii visternicul, cu cinstită carte a Mării sale lui Vodă, scriind, la noi, să mergem la satu, la Șărbănești, să alegem părțile de moșăi a dum(isale) a lui Ion, carile au fostu // cumpăratu <de> răposatii visternicul(ui). Deci eu, după poronca Mării Sali lui Vodă, m-am sculatu și am străns oameni buni, și din sus și din gios, și am străns și pe toți răzășii din Șărbănești și i-am ales dumis(ali) moșăiile din toati zapisăli ce au avutu dum(nealui) cumpărături. Și s-au ales din parte(a) din sus, din hotarul Lieștilor în gios: 459 de pași în frunți și 416 pași în margine(a) dumbrăvii de încoaci și 316 pași în matca Călmățuiului și în vatra satului, în parte(a) din sus, din talpa bisăricii în sus, două părți dumisali și un(a) a răzășilor, și peste Siretu, din malul bălții Ruginosului până în matca Călmățuiului, și am și stălpit. Și la această împărțală au fost mai mulți oameni buni, și tineri și bătrâni, anumi: Găzul, căpitanul ot Nănești, și Costandin Ifrimoia ot tam și Tâlveiu ot Călieni și Anghel vornicul ot Liești și Oglindă ot tam și Vasili Uță ot tam și Bobrence ot tam și Ștefan Mane ot tam și Ilie Guțul ot Dimăceni și Dima Strugur ot tam și Ion Caoa ot Șărbănești și Bănilă ot tam și Hilohi ot tam și Dumitrașco Joghiul ot tam și Apostol Bulaiu ot tam și Andrei Neagomir ot tam și Ion, sãn Iorașco, ot tam și Simion, sãn Iurașco, tij și Gheorghită, zăt Iurașco, tij și Gligori, zăt Țăganașu, ot tam și Iordachi Acărțe(a)n ot Gărlești și alți oameni buni carile își vor puni degetile mai gios. U Călieni, v let 7198 <1690>, iuli(e) 8 Lefter, pârcălab ot Tecuci, iscal. Anghel, slugă Mării Sali lui beizade(a) Ion Bărzu, biv căpitan, martur Biman martur <a.d.>, Costantin Ifrim <a.d.>, Tâlveiu <a.d.>, Oglindă <a.d.>, Vasili Uță <a.d.>, Bobrence <a.d.>, Ștefan Mane <a.d.>, Ion Caoa <a.d.>, Bănil(ă) <a.d.>, Hilohie <a.d.>, Dumitrașco Jăghiul <a.d.>, Apostol Bulaiu <a.d.>, Andrei Neagomir <a.d.>, Sămion, sãn Iurașco <a.d.>, Ion, sãn Iurașco <a.d.>, Gheorghită, zăt Iorașco <a.d.>, Gligori, zăt Țăgănaș <a.d.>, Iordachi Acărțanu <a.d.> BAR-Buc., col. DI, MCDXLV/24, copie; din 1690 iulie 8, Carte de hotărnicie întocmită din poruncă domnească prin care s-au ales părțile de moșie cumpărate de Toderașcu Iordache de la diferiți locuitori din satul Șerbănești, ținutul Tecuciului, și stăpânite de fiul său Ion. BAR-Buc., col. DI, MCDXLV/24, original. **Fundeni, pe Bârlad**. Satul a fost, după precizările lui Ciuntu, în „unghiul ce-1 face Bârladul cu Siretul, unde a fost satul Liești și Bucești” (Dic., 34), **deci pe teritoriul com. Liești**. Este menționat la 11 ianuarie 1495 (DRH, A, III, 288-289). Editorii documentului consideră că este vorba de satul, com. Fundeni. Ciuntu are dreptate pentru faptul că **satul Fundeni de astăzi și-a căpătat acest nume între anii 1722-1726. La 19 august 1722 domnitorul Mihai Racoviță întărește lui Constantin (Conachi), fost mare comis, stăpânirea pe părțile din „Năneștii din gios” (ASB, Doc-ist., CDXXXII/82), iar într-o altă carte domnească, din 20 mai 1726, poruncește să se facă o cercetare „la sat la Fundeni, moșie dumisale comisului Constantin, care acia moșie mai înainte vreme s-au chemat Năneștii de gios” (ibidem, CDXXXII/83). Nu putem preciza când dispăre acest sat.** (Păltănea, Paul V., Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului (II), Limba română, An 35, Nr. 5 septembrie-octombrie, 1986, p. 61).

²⁶⁰ **Negoști**. A fost, probabil, pe lângă comunele **Independența** sau **Piscu**, căci este menționat la 13 februarie 1594 (DIB, XVI, A, IV, 103-104) cu prilejul unei hotărnicii a satelor **Mogești** (în text **Muțești**) și **Piscu**. Derivă de la Neagoe (DOB, 332). Satul dispăre în prima jumătate a secolului al XVII-lea. În județul Galați a mai fost un sat Negoști, pe pârâul Hobalna, menționat la 21 iunie 1680 (ASB, M-na Adam, V/7), care a dispărut în secolul al XVIII-lea (Păltănea, Paul V., Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului (III), Limba română, An 35, Nr. 5 septembrie-octombrie, 1986, p. 427-438. pdf (1.052Mb).

Brehoaia, Privalul, Drăgăneștii²⁶², Slobozia Plăcinta²⁶³, Vameș²⁶⁴, Tudor Vladimirescu²⁶⁵.

²⁶¹ La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Berheci a județului Tecuci și era formată din satele Lichitișeni, Rugetu, Vultureni, Bălănești, Dorofeiu, Meleșcani, Boboș, Dădești, Năzărioaia, Ghionoaia Veche, Ghionoaia Nouă și Tăvădărești, având în total 1603 locuitori.

²⁶² Ținutul Tecuciului, Ocolul Șerbăneștii și Lieștii: Satul **Drăgăneștii** la 26 iunie 1774. Toată suma caselor: 36. Scădere rufeturi: 15: 1 vornic, 7 scutelnici, 2 văduve 5 ȕigani. Rămân birnici: 21. **Birnici:** Vasile, hrubar, Dumitrașcul, sârbul, Tomofti, haidăul, Niagu, harabagiu, Păladi, bejenar, Niacșul, bejenar, Ursul, hrubar, ce a fost scutelnic dumisale Manolachi Konachi, Toader Dănăilă, Tănasă, păscar, Iftimii, ce a fost scutelnic al dumisale spătarului Conachi, Vasili Roșca, ȕij (la fel), Ion Podaru, ce a fost birnic la Cârpenoaia, Iftemi Stroe, ce a fost birnic la Fundeni, Sandul Suliman, ce a fost scutelnic spătarului Gheorghe Costandachi, Antohi Suliman, ce a fost birnic la Nănești, Mitiul, bejenar de 6 zile, Caliu, brat (frate) lui, Costandin sin (fiu) Dragu, Nedelcu brat lui, Stan Ochiană, Radu, bejenar. **Rufeturi:** Toader, vornic, Costandil zet (al lui) Vasile, păscar, scutelnic al postelnicesei Maricăi Catargioai, Ioniță a babii Tudorii, ȕij (la fel), Mihălachi sin Vecinul, ȕij, Ion Casămândră, ȕij, Neculaiu, hrubar, ȕij, Ursul Cotor, ȕij, Gheorghe Angheluță, ȕij, Sandală, crâșmăriță văduvă, Ion, ȕigan al postelnicesei Maricăi Catargioaia, Dumitrașcu, ȕigan, ȕij, Bala, ȕigan, ȕij, Radu, ȕigan, ȕij, Tudor, ȕigan, ȕij, Catrina, văduvă (P.G. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, I, Chișinău 1975, p. 554, 555).

Țimpești, pe Bârlad. A fost pe malul drept al râului, vizavi de satul **Drăgănești**; vezi planul din 22 februarie 1814 (ASI, Doc., 238/5; 237/72; 265/12). Menționat la 16 septembrie 1628 (DEH, A, XIX, 552). Dispare în prima jumătate a secolului al XVIII-lea. Toponimele **Țimpești** din zona de sud a Moldovei sunt în legătură cu apelativul timp „prost”, „tâmpit”, de la care derivă onomasticele **Țimpul** și **Țîmpa**, folosite în regiune. De exemplu: **Țimpul**, la Fintînelele, 12 aprilie 1628 (ibidem, 469); **Țîmpa**, la Cîrlomănești, 11 aprilie 1538 (Doc. raz., I, 1932, p. 81); Ionașco **Țîmpa**, la Dumbrăvița, lângă Liești, 9 aprilie 1639 (Doc. tec., II, 13); Ivașco, feciorul **Țîmpii**, la Borosăști, 12 iunie 1665 (Antonovici, Doc., III, 270); **Țîmpa** din Vultureni, la Ivești, 24 februarie 1675 (Doc. tec., III, 22); Duminti **Țîmpa**, la Dumbrăvița, 20 octombrie 1731 (ibidem, II, 49). Pentru zonele deluroase și munte a se poate lua în discuție în sensul menționat de Drăganu: „munte prăpăstios sau răpos”, „povârniș” /DE, I, 109-116; Porucic, Lexicon, 23). Toponimul era folosit la 26 aprilie 1704 (Papadopol-Calimach, Scrisoare, 384), dar și la 28 mai 1868 (Testamentul, 51). (Păltănea, Paul V., Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului (III), Limba română, An 35, Nr. 5 septembrie-octombrie, 1986, p. 427-438. Pdf).

²⁶³ **Blajăni, Blăjeni, Blăgești**. Menționat la 1 decembrie 1781 (DIR, XVI, A, III, 178) în vecinătatea satelor **Mogești, Leurdești, Idești**, care au fost pe Bârlad. Este vechiul nume al satului **Slobozia Conachi (sau Plăcinta)**, numit și **Plăcinta** (Pacu, Dic., 134). Într-un document din 6 august 1795 (ASB, Doc. ist., LXIV 235) se arată că Sandu Bolcos din **Blăjeni** se judecă pentru o parte din **Idești**. Acest sat a fost, după cum precizează documentul din 17 martie 1529 (DIR, XVI, A, I, 307), „mai sus de gura Lozovei”, deci aproape de **Slobozia Conachi**. Hotarul de apus al moșiei ajungea, se pare, până în Siret, unde se învecina cu moșia Măxineni. (**A fost pe teritoriul actual al com. Independența**, BSR, IV, 1899-1900, 2, 8). Într-o hotarnică a satului Piscu, făcută înainte de 2 noiembrie 1588 și reîntărită la 7 aprilie 1635 (ASB, M-rea Neamț, LXXII/107), satul este numit **Blăgești**. Toponimul s-a format din onomasticul Blaj, folosit în Moldova la 15 martie 1410 (DRH, A, I, 40). Un Gavril Blajini era la **Nicorești** la 25 octombrie 1665 (Doc. tec., I, 26). Derivă din forma latină a lui Vlasie, Blasius, primit însă prin filieră, sârbo-croată. Sufixul folosit este -ani (Iordan, Top., 295). Toponimul era întrebuințat și în 1858 (ASG, Tribunalul Covurlui, tr. Iași, 1858, dos. 276, f. 1), când locul mai este numit și **Plăcinta** (ASI, Tribunalul Covurlui, 1835, dos. 102, f. 37). Nu putem preciza, deocamdată, când începe să fie folosit acest toponim, derivat,

după părerea noastră, de la antroponimul Placentă, care este atestat la 4 august 1612 (DIR, XVII, A, III, 96; DIR, 349). (Păltănea, Paul V., Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului (III), *Limba română*, An 35, Nr. 5 septembrie-octombrie, 1986, p. 427-438. Pdf). Costin Clint, Documente privitoare la Mănăstirea Florești, jud. Vaslui, Ed. PIM Iași, 2020, p. 13: - Nr. 5. 1635 (7143) august 13. Vasile Lupu voievod întărește, după judecată, lui Vasile Roșca vornic de gloată din satul Blăjerei, pe Bârlad, ținutul Tecuci, cu jumătate din venitul iazului și al morilor făcute de el, celaltă jumătate rămânând în stăpânirea mănăstirii Florești. Biblioteca Academiei Române, Documente istorice, XCVI/96 a, b. Traducere din secolul al XVIII-lea. Institutul de istorie „A.D. Xenopol” Iași, Fotografii, XXIII/96 a, b(foto). Ediții: Carte de hotărnicie a moșilor unite Iveștii și Torceștii, cu trupurile Blăjarii, Țigănia și Archipoaia, din județul Tecuci, proprietatea d-lui Michael Balș, întocmită de Michai Vergolici, inginer hotarnic, <Tecuci>, fa; Documenta Romaniae Historica, A. Moldova, volumul XXIII (1635-1636), volum întocmit de Leon Șimanschi, Nistor Ciocan, Georgeta Ignat și Dumitru Agache, București, Editura Academiei Române, 1996, p. 239-240, nr. 203; - 6. 1638 /7146 martie 29. Vasile Lupu voievod întărește mănăstirii Florești jumătate din satul Blăjerei în urma unei judecăți cu Vasile Roșca. Carte de hotărnicie a moșilor unite Iveștii și Torceștii, cu trupurile Blăjarii, Țigănia și Archipoaia, din județul Tecuci, proprietatea d-lui Michael Balș, întocmită de Michai Vergolici, inginer hotarnic, <Tecuci>, fa; Documenta Romaniae Historica, A. Moldova, volumul XXIV (1637-1638), volum întocmit de C. Cihodaru și I. Caproșu, Editura Academiei Române, București, 1998, p. 297, nr. 299.

²⁶⁴ La 1744/7252 iulie 31, Inventarul zapiselor de danie și cumpărătură ale vornicului Vasile Costache, fiul lui Gavrilă Costache, pentru moșiile din Săsești, Popi, Rădăcinești și Mircești. Izvodu de zapisele Săsăștilor i de zapisele Popilor i de zapisele Rădăcineștilor i de zapisele Meceștilor: de danie și de cumpărătură ce-au cumpăratu Toderașco, Iordachi Cantacuzino vist(iernic) i Vasălie Costache vornecul, i Ilie cluceriul, Costandin Costache comisul, Toader Costache spăt(ar) precum arată în giosul, anume: L(e)t 7252/1744 <Zapisele Săseștilor>: Zapis pe parte lui Neculai Antiohie cluceriul sântu dascăl, nepot lui Ivașco Cârjău, strănepotu Bolii vornicul, ce au dat o această parte a sa din Ciucești, toată dania lui Toderașco Iordachie vist(iernic) care și lui îi iaste, această moșie, de pe maică-sa Tudosca din Bolești; Zapis pe 24 pași din Săsăști, ai lui Alexandru Borcan și cu femeia lui Neagra și cu feciorii săi, ce-au vândut lui Enachi cruceriul; Zapis pe 12 pași din Săsăști, a lui Ion sânt Cozmii și a(i) Mării de Săsăști și cu femeia lui Anița; au dat danie acești 12 pași vornecului Vasăle, care moșie îi este după maică-sa Marie(a); Zapis pe 24 pași din Săsăști din stălpul Rădăcineștilor, a lui Racoviță și Lupul, sânt lui Huduni de Săsăști, care au vândut-o vornecului Vasălie; Zapis pe 24 pași din Săsăști, danie lui popa Vasăle de Săsăști, vornecului Vasălie; Zapis pe 60 pași din Săsăști: 30 pași danie și 30 pași cumpărătură lui Vasăle vornecul de la Lazăr sânt Rugină, zet Vasăle Pană, și de la femeia sa Ana, fat(a) lui Vasăli Pană de Săsăști; Zapis pe 12 pași din bătrânul Crudului din susu de sat, de Săsăști, care au vândutu Gheorghi sânt Dumitru pitariul și cu femeia sa Măria și cu Mierăoara, sora Mării dum(nealui) vornicului Vasăle; Zapis pe 24 pași, partea Urătei, femeia lui Ostahi Borvin, fata lui Vasăle Berza din Săsăștii, au datu toată partea sa lui Toderașco Iordachie vist(iernic). Zapis pe partea maicăi sale, cătă să va alege, partea Măricăi din Săsăști, nepoata Bolei vornecului, care au dat lui Cantacuzino vist(iernic) danie, Ionașco Batin, sânt Dumitrașco Batin; //Zapisele Popilor: Zapis pe 17 pași din Popi a lui Ion, sânt Păcurar, i brat ego Mardarie, au vândut-o vornecului Vasăle; Zapis pe 12 pași din Popi, Vădrașco, zet Mărmureanul, și cu femeia lui Tudora, fata lui Mărmurean, au vândut dum(nealui) lui Vasăle vor(nic); Zapis pe 12 pași din Popi, Pasca, ce-i femeia lui Platon din Săsăști, au vândut lui Vasile vornecul; Zapis pe 12 pași din Popi, a lui Poiană cel lungu cu femeia lui Alexandra, fata lui Istrati din Popi, au vândut dum(nealui) vornecului Vasăle; Zapis pe 7 pași din Popi a lui Vasăle, nepot lui Dănăilă, au vândut-o lui Ilie cruceriul; Zapis pe 12 pași din Popi, a lui Nica și cu femeia sa Maria, fat(a) Costei, strănepoată lui Tulbă, și cu nepoata sa Părasca au

vândut-o lui Ilie crucer; Zapis pe 10 pași din Popi, a Lupului și a frățane-său Glegore, sãn Anițai, nepoata lui Platon de Popi, au vândut-o lui Vasăle Costache vorⁿnic. Zapis pe 12 pași din Popi, a Berzei de Săsești, ce-au făcut schimbătură cu Vasălie vornicul, dându vornecul Vasălie la Micești; Zapis pe 80 pași din Popi, a lui Ion Bulance, sãn Neculai de Săsăști, au vândut-o vornecului Vasălie; Zapis pe 7 pași din Popi, a Mariei fat(a) lui Costahie(?) de Săsăști, au vândut vornecului Vasălie; Zapis pe 12 pași din Popi a lui Toader, zet Tudosăe, și Catrina, fat(a) lui Tudosăe, și Apostul Humă au vândut lui Vasile vornicul; Zapis pe 50 pași din Popi, au vândut Mierăoara, fata lui Dumitru pitariul, ce-au ținut-o Mierăuță din Popi, lui Vasăle vornecul, ce este alături cu vie(a) Stancei; Zapis pe 7 pași din Popi, ce-au vândut Racoviță, sãn Hudreș de Popi, lui Vasăle vornic, partea lui după mătușa sa Vasălca; // Zapis pe 12 pași din Popi, ce-au vândut Sefende, sãn Platon din Popi, lui Vasăli Costache vornecul; Zapis pe 50 pași din Popi, au vândut-o Mierăoara, fata lui Dumitru pitariul, dum(nealui) vorⁿnicului Vasile; Zapis pe 12 pași din Popi, s-au vândut Măndrului sãn Dragăi de Săsăști și cu Vasălache, sãn lui Toader Mălicean, iar din Săsăști, lui Vasăle Costachi vornecul; Zapis pe 24 pași din Popi, ce-au vândutu Poiană, sãn Gligoraș, și Sefende, sãn Platon, și Vasălache, sãn Costandin, lui Vasăle vornecul; Zapis pe 12 pași din Popi, ce-au vândut Vasilca, fata Ioanii, nepoata Motocii din Săsăști dum(nealui)vornecului Vasăle; Zapis pe 24 pași, ce-au vândutu Poiană, sãn Glegoraș, și cu Vasălache, sãn Costandin, nepoții Crudului de Popi dum(nealui) vorⁿnicului Vasăle; Zapis pe 7 pași din Popi, ce-au vândutu Marița, fata Cozmii, dum(nealui) vornecului Vasăle; Zapis pe 7 pași, ce-au dat danie preotul Vasăle de Săsești, sãn popei, lui Precopi de Fântnele, dum(nealui) vornecului Vasălie; Zapis pe 24 pași din Popi, din vâtaștină, dat danie vornecului Vasăle, care moșie iaste din baltă spre răsărit, pe din susu de bisărica cea veche, păr” în apa Bărladului ; această moșie au dat(-o) danie Poiană, sãn Glegoraș, și Vasălache sãn Costandin; Zapis pe 12 pași din Popi, din vâtaștină, au dăruit vornecului Vasăle, Poiană din Popi, sãn David de acolo, care moșie iaste alături cu hotarul cruceriului Ianachi; Zapis pe 54 pași din Popi, 12 pași au vândut, cruceriului Ilieș, Angheluța, fata lui Platon, femeia lui Ștefan, sãn Maței din sat din Popi, și Miftodie, sãn Ionașco, și cu frate-său și Ștefan, sãn Maței, și cu frate-său, au vândut 20 de pași din apa Bărladului păr” în vâtaștină, au vândut, tij cluceriului Ilie; așisdere și Miftodie și cu frate-său Răzmeriță, sãn Ionașco, au vândut 12 pași, carele este cumpărătuiră tătane-său de la Mardarie; așisdere au mai vândut 10 pași din vâtaștină, pe la movilă; acest loc l-au vândut, cruceriului Ilie, Miftodie și cu Ștefan; // Zapis pe (?) pași de la Nica și cu femeia sa Maria, fata lui Coste, nepoata lui Tulbă, și cu nepoata sa Parasca, ce-au vândut lui Ilieș, ce-au fost crucer. Zapisele Rădăcineștilor: Zapis pe 12 pași din Rădăcinești, ce-au vândut-o Ifrim, feciorul Malahii din Rădăcinești, dum(nealui) vornic lui Vasăle; Zapis pe 24 pași din Rădăcinești, ce-au vândutu Măndrul, feciorul Dragăi din Săsăști, și Vasălache, sãn Toader Măliceanul ot tam, dum(nealui) vornecului Vasăle, care moșie este alături cu hotarul Popilor; Zapis pe 12 pași din Rădăcinești, i-au vândutu Ion zet Neșteutu și cu femeia lui Măria și cu cumnatul său Șăndrea, sãn Neșteut, au vândut dum(nealui) vornecului Vasăle; Zapis pe 24 pași din Rădăcinești, ce-au vândutu Arion, sãn Petre Cojocariul, și cu femeia sa Catrina, dumi(sale) vornecului Vasăle; Zapis pe 24 pași din Rădăcinești, ce-au vândut-o Neculai și, cu femeia sa Catrina, dum(nealui) vornecului Vasăle; Zapis pe 24 pași, i-au vândutu, din Rădăcinești, Lepădat, sãn Mărmurean din Săsăști, și cu alți răzeși ai săi: anume Prebici și Statie și cu toți răzeșii săi, dum(nealui) vornicului Vasăle, sãn Gavrilă; Zapis pe 12 pași din Rădăcinești, ce-au vândut Catană dinpreună cu nepotul său Iftemie, sãn Dochii, dum(nealui) vornecului Vasălie. Zapisele Mirceștilor: Zapis pe 24 pași din Mircești, din stălpul din sus, ce-au vândutu Vasălache, sãn Toader Mălicean(ul) de Săsăști, și cu femeia sa Armenie(a), fata lui Mardare de Săsești, dum(nealui) vornecului Vasăle; Zapis pe 32 pași p(o)l din Mircești și ce-au vândut Andrei, sãn popa Vasăle ot Tecuci, dum(nealui) vornecului Vasăle. 7252/1744, iuli(e) 31. † Pentru 30 pași de la Șendre, ce-au vândut vorniceasăi lui Vasăle, să se cerce(teze). BAR-Buc., col. DI, CCLXXX/76, original; 1744/7252 august 6. Apostol Negre și Năstasie, ispravnici ai ținutului Tecuci, aleg și stălpesc părțile de moșie din Popi și Rădăcinești

cumpărate de Maria, văduva răposatului Toader Costache fost mare spătar. Din luminată porunca Prea Înălțatului stăpânului nostru, Măria Sa Io Ion Nicolai V(oi)e vod, la leat 7252 <1744>, ne-au adusu dumneaei Mariea spăt(ăroaia), a răposatului Toader Costache ce-au fost spătari mare, o luminată carte a Măriei Sale ca să mergem la sat, la Popi și la Rădăcinești și la Mecești, care aceste sate să află la ținutul Tecuciului, pe apa Bărladului care, după luminată poronca Măriei Sale, am mărșu la aceste sate, mai sus numite, și am strânsu toți răzeșii și alți înpregiurași, din susu și din gios, și stându după poroncă a alege părțile dumisale ce are de cumpărătură, ce are dum(nealui)într-aceste sate. Am începutu întâi a trage hotarul Popilor, care iaste pe din giosu di cele doau sate. Și trăgându întâi capul hotarului dispre răsăritu, pe malul Bărladului, s-au aflat tot hotarul 372 pași și pasul 6 de palme. Și trăgându și la mijlocul hotarului s-au aflat 658 pași, și trăgându șicapul hotarului dispre apusu, pe o vâlcea, ce să cheamă Banea, s-au aflat iarăși 658 pași, numai acest satu Popi: nu știi cu ce socoteală, că să află într-amândoa capetele hotarului, în partea de gios, câte un clin de loc eșitu mult în gios di hotare, care răzeșii le-au fost zicându vătăștini și le-au fost țindu și ei osăbite din hotarul satului, dar aflându-să și la dumneaei spăt(ă)ro(a)e zapisele osăbite de vătăștină, am trasu și noi acele vătăștini osăbite. Și trăgându, întâi vătăștina, de la capul hotarului dispre răsăritu, la malul Bărladului, purcezând a trage // vătăștină din marginea hotarului Popilor din gios, păr" în capul vătăștinii din giosu, s-au aflat latu 240 pași. Și trăgându iarăși vătăștina din capul hotarului Popilor dispre apus, pe valea Banii, din hotar în gios, s-au aflatu 600 pași. Și stându a scoate părțile dumisale spătăro(a)e pe zapise ce are acest hotar a Popilor s-au aflatu tot cuprinsu în zăpisele cumpărăturilor dumisale. Și din vătăștina ce este la malul Bărladului s-au aflat 80 pași, iar de-acole în gios, păr" în capul vătăștinii din gios, să stăpânească răzeșii; iar la capul hotarului dispre apus, la Bana, nu s-au aflat dumneaei cumpărătoare cu nimeni într-ace(a) vătăștină să o stăpânească răzeșii, și pe cum știu, l-au stăpănit și păr" acu(m). După aceasta am purcesu a trage hotarul Rădăcineștilor, iarăși la capul hotarului dispre răsăritu, la malul Bărladului. Din hotarul Popilor în susu, păr" în hotarul Meceștilor, s-au aflatu 312 pași. Și trăgându și la mijlocul locului s-au aflat 337 pași. Și trăgându și la capul hotarului despre apus, pe vâlceoa Banii, s-au aflatu 384 pași. Și stându a scoate părțile dumisale spătoro(a)e pe zapisele ce are la malul Bărladului, la capul hotarului dispre răsăritu, s-au aflatu 242 pași și la mijloc 260 pași și-n capul hotarului dispre apus, în Banea, 293 pași. Și au rămasu și la răzăși, la capul hotarului dispre răsărit, la Bărlad, 73 pași și, la mijloc, 72 pași și la capul hotarului dispre apusu, în Banea, 79 pași dintr-acest hotar al Rădăcineștilor. Și purcezându iarăși a trage hotarul Meceștilor, din // hotarul Rădăcineștilor în susu, păr" în hotarul Țigăneștilor la capul hotarului dispre răsărit, la malul Bărladului, s-au aflat 960 pași. Și trăgându și la mijlocul locului, mai îngustându-să hotarul, s-au aflatu 720 pași; și trăgându și capul hotarului dispre apus, iarăși pe vâlceaua Banii, s-au aflatu 768 pași. Și scoțându-să parte dumisale spătoro(a)e pe zapise ce are, la capul hotarului dispre răsărit, la malul Bărladului, s-au aflat 158 pași la mijloc, după cum am mai arătat că să mai îngustează hotarul s-au aflatu 93 pași socotind că iaste cu dreptate să ei și dumneaei pe scădere, să nu să înpresureze. Și iar la capul hotarul dispre apusu, în Banea, s-au aflatu 99 pași, dar rămânându răzeșilor [cuvinte ilizibile] acei pași, ce i-am pomenit mai susu pintre Rădăcinești și pintre partea dumisale spăt(ă)ro(a)e din Micești, s-au învoitu-să răzeșii cu dumneaei; ș-au dat răzeșii toată partea ce-i a lor din Rădăcinești. Și le-au dat dumneaei, loc pentru loc, din partea dumneaei din Mecești, fiind locul tot deopotrivă și au rămasu toată partea dumisale: din câte trele satile aceste, tot de-o parte, în partea de giosu, care au cōprinsu din hotarul vătăștinei în susu, la capul hotarului dispre răsărit, la malul Bărladului, 772 pași; care s-au pus piatră, și den susu și din gios, pe soma acestor pași, lângă drumul cel mare ce merge pe malul Bărladului. Și dându-ne la mijlocul locului, iarăși au cuprinsu partea dumisale, din câte trele satele, 1010 pași, care iarăși s-au pus pietre, punându-să întâi piatra din giosu, în marginea drumului celui vechi, ce merge alături cu via dumisale, pe din giosu, de la deal de vie, dălma dealului, iar piatra din susu s-au pus în câmpu, tot înpotriva ace(le)i pietre unde s-au (îm)plinit soma pașilor. Și mergându la capul hotarului dispre în Banea, iarăși punându-să în piatra din partea

de giosu, din giosu, de unde să pogoară tot acela drum în Banea, unde mi-au arătat răzeșii că vine hotar păr” în vătaștina, ce-au rămasu a răzeșilor. Și din piatra aceasta purcezăndu în sus, pe Bana, în capul hotarului dispre apusu, s-au aflat 1050 pași, care iarăși s-au pus piatră, unde s-au (îm)plinit soma pașilor în câmpu, în mijlocul vâlcely Baniei. Și cu această hotărâre s-au încheiat toată partea dumisale, din câte trele satele aceste, iar zapisele dumisale, de la cine ce-au cumpărat și care cât au cuprinsu, nu s-au pus în mărturie. Ce pentru ca să poată înălăge mai pre largu, s-au dat dumisale osăbit izvod cu iscălitura noastră. Negre Apostol biv căpi(an); Năstasie isprav(nici), Leat 7252/1744, avg(ust) 6 (Adăugat ulterior, de Costache Conachi:) Apostul Negrea și Năstăsie ispravnici, aumăsurat ... la 7252/1744. BAR-Buc., col. DI, CCLXXX/77, copie.

Răflești, pe Siret. A fost pe teritoriul satului **Vameș**, com. **Piscu**. În planul întocmit, în 1825, de Dumitrache Chelemen, se spune despre sat: „Siliște(a) **Răfleștilor** și **balta Răfloae**, unde au fost **schitu Răfloae**, ce să stăpînește, de la o vreme încoace, cu nume de **Gereniși Hulubești**” (ASB. Planuri Covurlui, 24). Menționat la 16 aprilie 1617 (DIR, XVII, A, IV, 145), dar satul este cu mult mai vechi. Bejan din Răflești este martor la o hotarnică a satului Piscu, făcută înainte de 2 noiembrie 1588 (ASB M-rea Neamț, LXXII/10). Satul dispăre după anii 1772-1774 (Dmitriev, Rec., I, 538) Numele satului de la un Răflea (DOR, 138), folosit chiar în acest sat la 11 septembrie 1642 (Doc. tec., II, 18). Mai este denumit **Răfloae**, la 21 iulie 1744, și Rafie, la 20 iunie 1669 (ibidem, II, 25, 43). Popi, la „**gura Gerului**”. Toponimul este vechiul nume al satului **Vameș**, com. **Piscu**, care în 1843 se numea **Odaia Pochii** (ASI, Tr. 1772, op. 2020, dos. 44036, f.191. Era folosit și în 1891, Pacu, Cartea, III, 46). Menționat la 14 mai 1612 (DIB, XVII, A, III, 83-84). Satul este însă mai vechi. La o hotarnică a satului vecin **Piscu**, făcută la 5 noiembrie 1588, dar menționată într-un document din 7 aprilie 1637, este prezent și Roatăș din Popi (ASB, M-rea Neamț, LXXII/10). La 10 octombrie 1701 este amintit împreună cu Popi și satul **Popeni** (CDM, V, nr. 98. Vezi și nr. 1329). Acesta din urmă a fost la nord de Popi. Atât **Popi** (la 11 septembrie 1642 este transcris Pope, Doc. tec., II, 18), cât și **Popeni**, toponim folosit și la 6 septembrie 1814 (ASB, Planuri Covurlui, 20) derivă de la popă (DOR, 134-135; Iordan, Top., 342-343). Numele actual, Vameș, s-a format de la **vameșul Gheorghe Șerban**, **bunicul poetului Theodor Șerbănescu**, care avea aici proprietăți înainte de 20 iulie 1813 (ASI, Tribunalul Covurlui, 1840, dos. 12, (Paul V. Păltănea, Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului (III), Limba română, An 35, Nr. 5 septembrie-octombrie, 1986, p. 427-438. pdf (1.052Mb).

²⁶⁵ Se păstrează din 1687/7195 august 28, Iași, Cartea lui Constantin, voievodul Moldovei, prin care poruncește lui Lefter, părcălabul de Tecuci, și lui Păcurar căpitanul ca să cerceteze pricina dintre părcălabul Mardare și vătaful Golăi cu Ioniță părcălabul privitoare la moșiile lor din Tălăbești.

† Io Costandin voevod, boji m(i)l(o)s(ti), Gospodari Zemli Moldavscoi. Scriem Domniia mea la boeriul nostru la Lefter, părcălabul de Tecuci, și la sluga noastră Păcurar căpitanul. Vă dăm știre că, Domniei meli s-au jeluît Mărdarie părcălabul și Golăe vâtavul și alte seminție a lor, nepoții Goleșcului, pre Ioniți, părcălabul de Tălăbești, cum au și ei moșie, giumătate de sat în Tălăbești partea de sus, și Ioniți are parte(a) de gios, giumătate de sat, care moșie iaste stălpită a lor de Grecea și de Flore(a) ce au fost căpitan. Și de când s-au hotărât moși(a), au tot ținut și ș-au luat ei de atunce de pre acea giumătate di sat, precum le-au fost stălpit <de> Flore(a) căpitanul. Iar cându acmu Ioniți să scoală de întră și într-ace(a) giumătate de sat de ia de-a zăce(a) de câțiva ani, și zici că are cumpărătură de <la> nește răzeși ai lor, pentru acesta lucru, dacă veți ved(ea) cartea Domniei meli iar, voi să strângeți oameni buni, megieși din sus și din gios, și să luați sama foarte pre a mea mărturie, de va hi răzeși, cari s-au jeluît aice, va hi locul lor stălpit și ales și au ținut ei și aceli mai sus [cuvânt șters]. Deci cât au cumpărat de-ai lor răzeși, să aibă a-și ține ei moșie precum au fost stălpit, iar Ioniți să-și ia banii de la cine i-au dat, căci au fost Ioniți cându au cumpărat den hotariul lor, din parte(a) de sus, să hi fost întrebat pre toți răzeșii. Deci de nu s-ar hi aflat cini să de(a) bani(i), atunci să cumpere. Așijderili, dau sam(a), deosăbi(t) de aceasta, cum că, ani și

6. Ocolul Târgului: Perii, Focșa, Braniște, Cernicarii, Odaia, Cozmeștii²⁶⁶, Furcenii, Cocorăștii, Blăneasa, Barcea²⁶⁷, Nămolosa²⁶⁸, Malurile, Țăgăneștii Noi, Târgul Tecuci²⁶⁹, Munteni²⁷⁰.

anțărțu, au luat Ioniți, cât va să căde<a> pâine de-a zăce<a>, den parte(a) lor, dintr-ace(a) giământate de sat. Deci să căutați, cât va hi luat și de la cini au luat. Să scrieți toate pământurile, anum(e) a cui au fost pâine pre dănsăli și s(ă) faceți izvod. Și, precum veți socoti, veți alege. Să faceți și mărturii de la dumne(a)voastră și de la oameni buni. Să avem știre. U Ias, l(e)t 7195 <1687>, av(gust) 28 Sam G(os)podin veleal. Vel logofăt ... [Pecetea domnească] // Flore(a) căpitanul; Stălpit <de> Flore(a) căpitanul. BAR-Buc., col. DI, XCIX/186, original. **Tonești**. A fost, probabil, pe teritoriul com. **Tudor Vladimirescu**, între satele **Ciofrești** și **Tălăbești** (ASB, Planuri Covurlui, 24; DRH, A, 436 I, 504; idem, A, III, 641). Costăchescu a fost înclinat să creadă, fără argumente însă, că satul era „mai curând pe Prut, aproape de Brateș” (Doc., II, 340). Menționat la 15 iulie 1448 (DRH, A, I, 397-398). La 28 mai 1632 satul este numit Tomești (DRH, A, XXI, 105-108). Satul dispare, probabil, în secolul al XVIII -lea. Numele lui de la onomasticul Tomcea (Toma+cea, I) R, IV, 863; BOR, 163). Costăchescu îl punea în legătură cu un Toncea (Doc., II, 340). Toponimul mai era folosit și la 30 mai 1819 (ASB, M-rea Neamț, XXXVI/32). **Tălăbești**, pe Bârlad. A fost în partea de răsărit a teritoriului comunei **Tudor Vladimirescu**. Spre nord se întindea până în pârâul Călmățui (ASB, Planuri Covurlui, 24). Într-o hotarnică a satului, întocmită la 22 noiembrie 1740, se arată că **satul era pe apa Călmățuiului** (ASB, Doc. ist., XfIX/198). Menționat la 15 iulie 1448 (DRH, A, I, 397-398). A dispărut, probabil, înainte de anii 1772-1774, căci nu este trecut în catagrafia făcută în acești ani. Numele de la onomasticul Talabă (DOR, 384), folosit în vecinătatea satului. Într-un document din 26 martie 1624, privind satul **Tomcești**, vecin cu **Tălăbești**, sunt amintiți Maria, fiica lui Eremia Talabă, și bunicul ei Toma Talabă (Ungureanu, Doc., 289-292). Drăganu (Românii, 524) și Iorga (Imperiul, 100) presupun că sufixul-abă este de origină cumană. Pasca aduce în discuție apelativul talabă „picior mare” (Nume, 332). Felicia Șerban a semnalat circulația acestui sens în Oltenia fără să menționeze aportul lui Pasca (LE, XXIII, 1974, 6, 530). Vez și DLE, XI, 2, 27, 98. Bogrea (Pagin, 441) amintește sensul „ceată”, relevat și de Gh. Gheorghiu în 1898 (Arhiva, IX, 1898, 7-8, 394; DLE, XI, 2, 98) (Păltănea, Paul V., Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului (III), Limba română, An 35, Nr. 5 septembrie-octombrie, 1986, p. 427-438. pdf).

²⁶⁶ **Onceni**. A fost mai sus de satul Mărcești, deci pe lângă satul **Furceni**, corn. **Cosmești**. Moșia satului se întindea și din sus de **Cosmești**, căci într-un act din 6 august 1664 se arată că se învecina cu hotarul satului București de lângă Nicorești (Ghibănescu, Isp., III, 2, 9). Tot în acest document se precizează că „**seliștea Onceni**” este „**în moșia Cosmești**”. Menționat la 24 octombrie 1636 în hotarnica satului **Mărcești** (Doc. tec., I, 15). Satul dispare după 15 iunie 1696 (CMD, IV, nr. 1823). **Toponimul este transcris și Onceani** (Ghibănescu, Isp., II, I, 223, 10 noiembrie 1641; II, 2, 210-211, 28 iunie 1649; III, I, 223, 25 decembrie 1662). Derivă din Oancea, Oncea care, după opinia lui Iordan, este „una dintre extrem de numeroasele variante familiare ale lui Ion” (Top., 172). **Neburești**. Editorii volumului DRH (A, I, 481) localizează satul pe lângă **Cosmești**. După felul cum este menționat în documentul din 27 iulie 1448 (ibidem, 402), între **Golimboanie** și **Săseni sau Săsești**, se poate deduce că a fost în apropierea orașului Tecuci, înspre nord (Păltănea, Observații, 800). De la apelativul nebul, cu rotacism (Macrea, în DR, VII, 185). Avem, deci, dovada că în secolul al XV-lea erau folosite și în sudul Moldovei unele forme de rotacism, dar nu cu o frecvență prea mare. Satul a dispărut sau și-a schimbat numele, căci nu-l mai găsim amintit în alte documente ulterioare. **Mărcești**. Satul a fost pe malul stâng al Siretului, probabil, în marginea de sud a satului **Furceni**, corn. **Cosmești**, vizavi de satul Străjescu, corn. **Garofița**, jud. Vrancea. La 20 iulie 1677, răzeșii din **Mărcești** pretindeau că au moșie și peste Siret în Străzești (Doc. tec.,

I, 33). Menționat la 27 iulie 1448 (DEH, A, I, 282) cu numele de „**Grozești lui Marcu**”. Deci toponimul **Mărcești** derivă de la Marcu. La 2 septembrie 1632 se vorbește de satul „**Grozești ce se cheamă demult Mărcești**” (DRH, A, XXI, 252-254; Păltănea, Observații, 799). Expresia era folosită și la 26 mai 1661 (Costăchescu, Doc. Ștefan, 222). Cu toate acestea toponimul Grozești mai era întrebuițat și la 28 februarie 1639 (Doc.tec, I, 17); **Grozești** s-a format de la antroponimul Groze (DOR, 288-289) (Păltănea, Paul V., Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului (III), Limba română, An 35, Nr. 5 septembrie-octombrie, 1986, p. 427-438. pdf (1.052Mb).

²⁶⁷ **Bârlădeni**, menționat la 8 iunie 1677 (ASB, M-rea Neamț, XXV/12), **al doilea nume al satului Podoleni, corn. Barcea**, atestat la 3 aprilie 1632 (DRH, A, XXT, 13-14). Toponimul **Bîrlădeni** se explică prin sensul de locuitor la malul Bârladului, așa cum s-a format și Gereni de la pâraul Geru. Derivarea din antroponimul Bârlad este mai puțin probabilă, acesta fiind folosit destul de rar (DOR, 204). După recensămintele din ani 1772-1774 toponimul dispăre (Dmitriev, Rec., I, 555). **În 1803 se numea, din nou Podoleni** („Uricariul”, VII, 326). Acest toponim este, probabil, în legătură cu antroponimul Podoleanu atestat înainte de 24 aprilie 1632 în nordul Moldovei (DRH, A, XXI, 22) și la 9 martie 1806 în zona satului Podoleni (ASB, Doc. ist., CII/15). Iorgu Iordan explică acest toponim prin „oameni originari din Podolia” (Top., 280), iar DOR, 350 derivă pe Podoleanu de la subst. pod, fără să-i indice sensul. **Trohănești**. Vechiul nume al corn. **Barcea**. Menționat la 3 noiembrie 1632 (DRH, A, XXI, 297). Toponimul **Barcea** se folosea în anii 1772-1774 (Dmitriev, Rec., I, 555, Toponimul **Trohănești** s-a format de la onomasticul Trohan, amintit în documente la 11 aprilie 1626 (BRH, A, XIX, 49-50; BOR, 165). Era folosit și în zona de sud a Moldovei, la 4 aprilie 1641: Gligorie Trohanot Mărișești (Ghibănescu, Ispsoace, II, 1, 240-241). Toponimul Trohănești mai era întrebuițat la 12 iunie 1817 (BVAU, Doc., VII/42; Uricariul, X, 262-265). Pentru **Barcea**, derivat din sl. bara „baltă”, „mlaștină”, vezi Iordan, Top., 53, DOR, 192 îl explică prin subst. barcă „femeie proastă” și bărc „dumbravă” (Păltănea, Paul V., Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului (III), Limba română, An 35, Nr. 5 septembrie-octombrie, 1986, p. 427-438. pdf (1.052Mb).

²⁶⁸ **Gîrlești**, pe Siret. **A fost pe teritoriul corn. Nămolosa**. La 3 iunie 1704, într-o hotarnică făcută de clucerul Zberea se spune că satul este „pe malul Sirețelului, la hotarul muntenesc” (ASB, Doc. ist., MCIV/23). Conachi, care a stăpânit satul, a notat că este „dispre răsărit și dinspre apus de apa Sărețului pe din gios de Fundeni până în Sirețel, hotaru Vahiei (Kirileanu, Testamentul, 621). Menționat la 15 iulie 1448 (DRH, A, I, 397-398). Toponimul era folosit și la 29 noiembrie 1843 (ASI, Tr. 1316, op. 1488, dos. 215, f. 18). Iordan a afirmat, că toponimul are „mai degrabă semnificație antroponimică” (Top., 68). În sprijinul acestei observații cităm documentul din 12 aprilie 1628, când la Fîntînilele, în vecinătate, era un bărbat și o femeie cu numele de Gîrle (DRH., A, XIX, 468). Vezi și DOR, 284. (Păltănea, Paul V., Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului (II), Limba română, An 35, Nr. 5 septembrie-octombrie, 1986, p. 62). Simion Bostan a stăpânit la Țifești, sat pe Putna, ținutul Putna, acum județul Vrancea, între satele Panciu, Sârbi, Pietroasa, Găgești, Bolotești, Putna și Oleșești. Țifeștii se află în apropiere de Odobești. Tot el este atestat în Bălești, sat în ținutul Putna, în apropiere de Țifești. Nelocalizat cu precizie. Toader Bostan este martor la dania unor moșii din partea sudică a ținutului Tecuci: satele Tomcești, Răflești, Popi și Popeni, din ținutul Tecuci, în apropiere de confluența Bârladului cu Siretul. Gligorcea Bostan este atestat la Grozești, sat cu multe vii, amplasat pe Milcov, lângă Odobești. Se păstrează din 1691/7199 iunie 25. Marița, fata Cozmei, vinde clucerului [Ilieș] 6 pași din siliștea Popilor, ce se cheamă Săsești, și 46 pași din frunte din satul București (Nămolosa).

† Adică eu, Marița, fata Cozmii, scriu și mărturisesc cu (a)cest adevărat zapis al meu la mână dumisali clucerul, precum am vândut șeas(e) pași din frunte din siliștea Popilor, ce s(ă) cheamă Săsești, din apa Bârladului până în hotarul Bucureștilor. De nime silită, nici asuprită, ce de <a>

me(a) bunăvov am vândut această parte de loc dumisale clucerului și giupănesăi dumisale și cuconilor și nepoților și strănepoților în veci. Așijdere, am mai vândut dumisale 46 pași din frunte, din satu, din Bucurăști, ce-i din tot locul, cu tot venitul într-acestea două siliști, di(n) vatra satului și din câmpu și din prisacă și din tot locu ce vor fi părțile acestui loc. Și la această tocmală a noastră s-au (in)tâmplat Ion Țopa și Ion Săscul și mulți oameni buni. Și eu, popa Grigorie, am scris zapisul. Și pentru mai mare credință, ne-am pus și degetili. V let 7199 <1691>, iuni(e) 25 † Ereu Grigorie Marița <a.d.>, Ion Săscul <a.d.> BAR-Buc., col. DI, CCLXXX/32, original; din 1693/7201 martie 30. Nica și femeia sa Maria, fata lui Costișor, împreună cu nepoata lor Parasca, vând lui Iliăș fost mare clucer 12 pași moșie din Popi, 41 de pași din vataștină și 36 de pași din satul București, cu 6 potronici buni pasul. † Adică eu, Nica și fâmie(a) mea, Măria, fata lui Costișor, nepoata lui Tulbă, și cu nepoata mea Părasca, scriem și mărturisim, cu (a)cestu adevărat zapis al nostru. De bunăvovea noastră, am vândut a noastră direaptă ocină și moșie din sat din Popi, ce se cheam(ă) Săsești, la ținutul Tecuciului, din frunte, din apa Bărladului. Am vândut dumisali lui Iliăș, ce au fostu vel clucer mare, 12 pași, până în capul hotarului cu tot venitul, dintr-apă, din vatra satului, din câmpu. Așijdere, am mai vândut dumisali iar 41 pași din vataștină, dintr-apa Bărladului păr'' la vii, unde merge acea bucată de loc, cu tot venitul. Așijdere, am mai vândut dumisali 36 pași din sat, din București, din tot venitul, ce-s iar la ținutul Tecuciului, din vatra satului și din câmpu și dintr-apă în frunte și păr'' unde merge hotarul. Și ne-au dat dumnealui pe pas 6 pot(ronici) buni, ce de acmu înainte ca să fie direaptă ocină și moșie dumisali. Și la acestu zapis s-au (in)tâmplat Vasile, vornicul de Bărladu, și Păladie, ce-au fost vornic la Bărladu, și preutul Gligorie de Ciorăști. Și m-am (in)tânplat și eu Venichian(?) (i)eromonah, egumenul ot Răchitoas(a). Let 7201 <1693>, martie 30 Eu Nica <a.d.>, Eu Mărie <a.d.>, Eu Părasca <a.d.>; Ereu Grigorie BAR-Buc., col. DI, CCLXXX/39, original.

²⁶⁹Din 1817 există un Perilipsis de documentele privind hotarul târgului Tecuci și satele Poiana, Gârlești, Bosâncești, Slipoteni și Obârșia, din ținutul Tecuci, dintre anii 1659-1707. (Documente - rezumate sau în întregime). BAR-Buc., col. DI, CCLXXX/210 a-c, original. **Săseni sau Săsești. A fost pe teritoriul municipiului Tecuci**, în partea de nord, unde s-a format, în 1881, **cartierul Tecuciul-Nou** (DRH, A, I, 494; Ciuntu, Dic., 150). Menționat la 27 iulie 1448, sub forma Săseni, și la 5 decembrie 1460, **Săsești** (DRH, A, I, 402; II, 138). Toponimul derivă de la apelativul sas. La sud de Tecuci, **în zona com. Liești, a existat Poiana Sasului**, amintită în documente la 4 aprilie 1560 (DIR, XVI, A, II, 139-140). În anii 1772-1774 **satul s-a numit Odaia de beilic** (Dmitriev, Rec., I, 564-565; Papadopol-Calimach, Scrisoare, 370). Toponimul **Săsești** mai era folosit și în 1884, când i se mai spunea și **Odaia Statului** (ASG, Tribunalul Tecuci, dos. 32). Popi, pe Bârlad. **A fost pe teritoriul orașului Tecuci**, în partea de nord (vezi și Săseni sau Săsești), moșia lui întinzându-se peste Bârlad, **până în pârâul Tecucel** (ASB, Doc. ist., CCLXXX/ 22). La 18 august 1690, când este menționat, se spune că este alătura cu „**hotarul Săseștilor**” (ibidem, CCLXXX/19), dar **C. Conachi, care a stăpânit satul Popi**, arată că este „pol (jumătate, n.n.) sat din moșia Săsonții” (de fapt **Săseni sau Săsești**, Kirileanu, Testamentul, 619). La 30 martie 1692 se precizează că satul „să cheamă Săsești” (ASB, Doc. ist., CCLXXX/29), însă la 11 august 1695 se amintește „la **Săsești, partea Popeștilor**” (ibidem, CCLXXX/ 42). După 9 august 1696 (ibidem, CCLXXX/ 47) „**partea Popilor ce iaste la Săsești**” se contopește cu acestsat, care era mai populat. Numele de la subst. Popă.

Moinești. A fost pe teritoriul municipiului Tecuci, în partea de nord-est. C. Conachi arată că această „moșie” era „despre răsărit de apa Bărladului și până în Corăzel... alătura cu **Țigăneștii pe din gios**” (Kirileanu, Testamentul, 619). Menționat la 27 februarie 1587 (DIR, XVI, A, 111, 338-339). Satul dispare, probabil, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. Catagrafia din 1772-1774 nu-l înregistrează, dar **răzeșii de Moinești sunt amintiți și la 4 noiembrie 1839, când se judecau, cu mănăstirea Răchitoasa**, pentru hotarele moșiei **Matoșăști** (ASG, Primăria orașului Tecuci, 1875, dos. 11 f.55-56). Toponimul se explică, probabil, prin onomasticul Moina (I) OR,

Ținutul Covurluiului a existat de la începutul secolului al XV-lea și până în anul 1864, anul când toate ținuturile au fost desființate, iar teritoriul României a

113, 326; Pătruț, Onomastică, 66), menționat la 10 septembrie 1452 (DRH, A, II, 22-23). Costăchescu optează pentru această explicație (Doc., II, 30). La 26 martie 1531 se întâlnește lui Giurge Moina satul **Moenești** (BIR, XVI, A, I, 327). În județul Galați a mai fost un sat **Moinești, pe teritoriul corn. Oancea**, care, de asemenea, a dispărut. Acesta este menționat la 30 aprilie 1555 (DIB, XVI, A, II, 84-85). **Mealure, unde este Oancea**. A fost pe malul stâng al Bârladului, la nord de limita actuală a orașului Tecuci (Ciuntu, Dic., 127-128; Harta 1:50000, oraș Tecuci). Editorii volumului DRH (A, I, 475) l-au localizat, în mod greșit, la satul **Mălureni**, corn. **Nicorești** (Păltănea, Observații, 800). Menționat la 27 iulie 1448 (DRH, A, I, 102), dispăre după 4 noiembrie 1846 (Platon, Contribuții, 1848, 161). În catagrafia, din 1772-1774 este numit Malurile (Dmitriev, Rec., I, 560) și ținea de „ocolul târgului”. Toponimul, sub forma **Mălureni**, se folosea și în 1961 (Harta 1:50000, oraș Tecuci). Numele de la apelativul mal, prin forma malură (Hașdeu, Curente, I, 243; Mihăilă, Dic., 119), cu sensul „fâșie îngustă de pământ de-a lungul unei ape” și nici decum „colnic”, „dîlmă”, „măgură”, „movilă” (DLR, VI, 59-60). Ar putea fi luat în considerație și apelativul meal, maluri, „pământ argilos, alb-argintiu” (ibidem, 336). Oancea este numele unui jude (Păltănea, Paul V., Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului (III), Limba română, An 35, Nr. 5 septembrie-octombrie, 1986, p. 427-438. pdf (1.052Mb).

²⁷⁰ **Scutași. A fost pe teritoriul com. Munteni, probabil, în marginea de vest a satului Frunzeasca, spre Nicorești**. Într-un document din 2 mai 1680 se spune despre sat că este „împotriva Țigăneștilor” (ASB, Doc. ist., CCLXXX/9), deci pe malul drept al Bârladului. Într-un alt document, emis în perioada 1 septembrie 1677-31 august 1678, se arată că **este în vecinătatea satului Micești** (Doc. tec., I, 36). Menționa în vremea domniei lui Radu Mihnea (1617-1619; 1624-1625) (DIR, XVII, A, IV, 152), dispăre în prima jumătate a secolului al XVIII-lea. Uneori este numit și Scuta (Doc. tec., I, 36). Numele de la apelativul scutar, „baciul unei stâne”, „lucrător de scuturi” (Jordan, Top., 230). Toponimul mai era folosit în 1849 (Kirileanu, Testamentul, 618-619), sub forma Sculelti.

Ochișești. A fost pe teritoriul corn. Munteni, între satele Moinești, astăzi dispărut, și Țigănești, pe lângă pădurea Ocheșești (Harta 1:100000, Focșani). Costache Conachi spune despre sat că era „despre răsărit de apa Bârladului și până în Corăzăl... alături cu Țigăneștii pe din gios” (Kirileanu, Testamentul, 619). Menționat la 27 februarie 1587. Probabil de la apelativul oacheș (DLB, VII, 2, 2; DOS, 337) și nu de la ochi „vârtej de apă”, „luminiș” (Jordan, Top., 38; Porucic, Lexicon, 39). Satul dispăre, probabil, pe la mijlocul secolului al XVIII-lea. Nu este înregistrat în catagrafiadi1772-1774. Micești pe Bârlad. A fost pe teritoriul com. Munteni, pe malul drept al Bârladului, în satul Frunzeasca. Logofătul Costache Conachi spunea despre sat că era „pe din sus de Rădăcinești până în Scuteștii părintești” (Kirileanu, Testamentul, 619). Satul Rădăcinești a fost în partea de nord a orașului Tecuci, iar Scutești a fost în partea de nord-est a satului Sîrbi, com. Nicorești (ASI, Curtea de Apel, Iași., sec. I, 1840, dos. 759, f. 7). La 14 februarie 1844, medelnicerul Vasile Frunză reclamă că moșia Micești este împresurată de moșiile Țigănești și Sîrbi (ibidem). Este menționat în intervalu 1 septembrie 167-31 august 1678 (Doc. tec., I, 36). La 15 iunie 1690, numele satului este transcris **Mecești** (ASB, Doc. ist., CCLXXX/ 18). Numele satului de la antroponimul Micu (DOR, 321; Jordan, Top., 116, 318), folosit în zonă **Lângă com. Tudor Vladimirescu, jud. Galați, exista la 15 iulie 1448 satul „Tălăbești, unde a fost Micu”** (DRH, A, I, 397-399). Toponimul se mai utiliza și în 1869 (ASG, Curtea de Apel Galați, sec. I, 1869, dos. 9, f. 12v.) (Păltănea, Paul V., Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului (III), Limba română, An 35, Nr. 5 septembrie-octombrie, 1986, p. 427-438. pdf (1.052Mb).

fost reorganizat iarăși în unități administrativ-teritoriale denumite județe. Ținutul Covurluiului a fost menționat ulterior în alte acte domnești ale lui Ștefan cel Mare și urmașilor săi, precum și în lucrarea „*Descriptio Moldaviae*”²⁷¹, scrisă în perioada 1714-1716 de cărturarul Dimitrie Cantemir. Reformele administrative introduse în secolul al XVII-lea de Constantin Mavrocordat au împărțit ținuturile în ocoale, numind în fruntea lor un pârcălab și un ispravnic. Pârcălabul avea atribuții administrative și fiscale, în timp ce ispravnicii aveau atribuții judecătorești și polițienești. Numărul ocoalelor a variat de la o perioadă la alta. În statistica Moldovei din 1803, extrasă din *Condica Liuzilor*, ținutul Covurlui era împărțit în patru ocoale: Horincea, Mijloc, Prut și Siret. Potrivit „*Cronicii moldo-polone*”, o versiune a vechiului *Letopiseț* de la 1566, Moldova avea în cea de-a doua jumătate a secolului al XVI-lea un număr de 24 de ținuturi: Bârlad, Tecuci, Tigheci, Lăpușna, Vaslui, Orhei, Soroca, Hotin, Cernăuți, Suceava, Iași, Fălciu, Covurlui, Horincea, Putna, Adjud, Tutova, Troțuș, Bacău, Roman, Neamț, Cărligătura, Hârlău și Dorohoi. Catastiful de câșle (1591) al lui Petru Șchiopul menționează numai 22 de ținuturi, ținutul Horincea fiind contopit cu ținutul Covurlui, iar ținutul Adjud cu ținutul Putna. Rezultatele cercetărilor de teren ale lui I.R. Isleniev, dar și observațiile sale astronomice, sunt cuprinse în Noua hartă geografică a Moldovei și Valahiei..., lucrare mai des utilizată ulterior de cartografi și astronomi. Proprietarul lucrării a fost profesorul și lingvistul Sextil Pușcariu (1877-1948). De la descendenții acestuia, din Brașov, harta a fost achiziționată de Muzeul Județean de Istorie Brașov, alăturându-se însemnatei colecții de cartografie a instituției. Schwantz von Sprigfels, notează în harta sa la 1785 în „Anexe” ei, că în provincia „Moldau” sunt figurate 22 de ținuturi, toate numite, ca și în cazul Țării Românești, ca districte.

²⁷¹ Sau „*Descriptio antiqui et hodierni status Moldaviae*”, în română „Descrierea stării de odinioară și de astăzi a Moldovei”. Ediția princeps a fost tradusă în limba germană (la Frankfurt și Leipzig, 1771), de un geograf și profesor german, Anton Fiedrich Büsching, cu ajutorul lui Johan Ludwig Redslob, iar prima traducere în limba română a fost făcută în 1806, de către banul Vasile Vârnăv și a fost publicată pentru întâia oară la Mănăstirea Neamț, în 19 august 1825, sub titlul „*Scrisoarea Moldovei*” (Scrisoarea Moldovei, de Dimitrie Cantimir, Domnul Ei. În Sfânta Monastire Neamțul, la anul 1825, august în 19. Traducerea textului german al ediției de la 1771 este alcătuită de Vasile Vârnăv din îndemnul mitropolitului Moldovei Veniamin Costache. Ediția din 1825 are o prefață, intitulată „Cătră iubitorii de știință cititori” semnată de Gerontie Ieromonahul). Vasile Vârnăv, fiul lui Dumitrachi Vârnăv, a fost ridicat la rangul de mare ban, în ianuarie 1824, de către domnitorul Moldovei, Ioniță Sandu Sturza.

Moldova în anii 1700. Harta creată de un cartograf anonim după harta originală a lui Dimitrie Cantemir (începutul anilor 1700) și harta lui August Gotlob Boehm (Nurnberg, 1765). A apărut în prima ediție germană a *Descriptio Moldaviae* (editor: Büsching, 1769-1770). „*Descriptio Moldaviae*” este scrisă în 1716, în limba latină, la cererea Academiei din Berlin.

Între ele este menționată deja și „Raja von Chotin”. „Lista ținuturilor: Akierman, Bakou, Chotin, Raja von Chotin, Dorohoi, Falsch hy, Harlev, Jaschy, Jsmail, Karligaturi, Kilia, Kohurlui, Lapuschna, Niamts, Orhey, Putna, Roman, Soroka, Tatarischer district, Tekutsch, Tutowa, Vaslui. În sud-estul teritoriului apare marcat district: Bassarabien (Schwanz von Sprigfels, Beschreibung der Oeslerreichisches Walachei, în Hurmuzaki, IX/1, p. 144 și urm). Fiind o localitate mare situată pe malul Dunării, la granița dintre ortodoxie și islamism, Galațiul a depins de toate explorările făcute în zonă de cartografi, ofițeri de marină, cercetătorii cei mai interesați de Dunăre și de navigația spre Marea Neagră. Este de aceea foarte important să analizăm temeinic observațiile făcute pe cercetările în

toate zonele Dunării de către austrieci²⁷². Hărțile geografilor sunt izvoare istorice deosebit de prețioase, în care deslușim de multe ori mutații geografice despre care celelalte izvoare istorice nu pomenesc nimic. Știm că în perioada 1756-1763 habsburgii au fost angrenați în războiul de șapte ani, dus între o alianță dintre Franța, Rusia, Suedia, Austria și Saxonia împotriva Prusiei, Hanovra și Marii Britanii (Austria a pierdut Silesia) și nu au avut posibilitatea să se antreneze în alte confruntări militare cu Imperiul otoman. După anul 1763, viitorul împărat al Imperiului Austriac (în germană Kaisertum Österreich) Iosif al II-lea ia toate măsurile menite să relanseze cartografia austriacă, ca o primă măsură de pregătire a unor eventuale confruntări armate inevitabile. Una dintre aceste măsuri se leagă de constatarea deficiențelor cartografiei austriece, evidențiată tocmai în timpul conflictului amintit²⁷³. Așa s-a dovedit că slaba informare topografică a putut decide pierderea unei bătălii și de aceea s-au luat toate acele măsuri prin care s-a urmărit să se pună la dispoziția comandamentelor militare hărți topografice precise, bazate pe ridicări la nivel mai exacte, deci pe măsurători de teren sigure. Se dorea înscrierea localităților, dar și a rețelei hidrografice, a reliefului, până la cele mai mici denivelări de teren, care fuseseră neglijate de către mai toți cartografii, dar care se arătaseră foarte importante în confruntările în câmp liber, pentru plasarea bateriilor de artilerie și pentru săparea tranșeeilor. Acum se trece la o nouă concepție privind dimensiunile și rostul unei hărți militare, care devine mult mai detaliată, pentru a putea conține mai toate amănunțele dorite de comandamentul militar austriac (depresiuni, denivelări, distanțele cât mai exacte dintre aceste denivelări, apele curgătoare și cele stătătoare, pădurile, tufișurile, drumurile și potecile de picior). În anul 1764 mareșalul Lacy, protejatul lui Iosif al II-lea, s-a făcut ecoul acestor preocupări, alcătuind un amplu memoriu înaintat către Hof-Kriegs-Rath. Demersul a avut un larg ecou și s-a hotărât cartografierea și ridicarea la nivel a tuturor provinciilor aparținând Casei de Austria. Pentru aceasta s-a și înființat un organism special, General-Quartier-Meister-Staab, un precursor al Statului Major modern. În spiritul disciplinei austriece tipice, s-au stabilit măsuri urgente care să asigure uniformizarea informațiilor cartografice și topografice, acele semne convenționale comune și culori standard. Deasemenea, s-a hotărât ca ridicările să se facă la o scară destul de mare cât să fie surprinse detaliile semnificative și să se asigure citirea ușoară a acestora. Proporția adoptată a fost de 1 zoll vienez: 1000 de pași, ceea ce ar corespunde la o scară de 1:28.800. Adesea s-a folosit și o scară înjumătățită, 1:57 000, pentru regiuni mai mari care urmau să fie prezentate într-un număr de planșe ceva mai redus. Această scară a fost folosită în Imperiul Habsburgic, pentru ridicări cadastrale, până în 1918.

²⁷² Misiuni austriece de exploatare și cartografiere a Dunării și a spațiului românesc, 1783-1791, Ileana Cazan, în *Revista Istorică*, tomul XIV, nr. 3-4, mai-august 2003, p. 130 – 146.

²⁷³ N. Docan, *Memoriu despre lucrările cartografice privitoare la războiul din 1787-1791*, în „*Analele Academiei Române. Memoriile secțiunii istorice*”, seria II, vol. 34, extras, p. 15-17.

Această proporție dădea posibilitatea unei mari acurateți în redarea detaliilor, dovadă fiind faptul că până în secolul XX pentru hărți topografice regionale s-a folosit la noi în țară scara de 1:20.000 și între 1:50.000 1:200.000 pentru hărțile generale ale României. De menționat că hărțile se compun dintr-un număr mare de planșe, care surprind cele mai mici amănunte de detaliu. Pentru a putea fi asamblate, ele sunt însemnate cu cifre și litere și sunt însoțite de un schelet, adică și de reprezentarea întregii hărți la o scară mai mică, care să cuprindă întreaga regiune într-o singură planșă. Pentru corectitudine și evitarea pierderilor de informații s-a hotărât executarea simultană a două exemplare pentru aceeași hartă, după care se făceau copii de dimensiuni mai mici. Publicarea lor era însă interzisă, fiind considerate documente secrete ale armatei. De aceea nu s-au păstrat decât originalele, dar, în unele cazuri, acestea s-au pierdut. Fiecare planșă a unei hărți are o descriere amănunțită, topografică sau topometrică economică (în funcție de caz) a regiunii desenate. Informațiile au fost strânse chiar de la fața locului, conform unor formulare standard, și, aduse la Viena, au fost păstrate în volume în-folio, care însoțeau harta. Această întreprindere a necesitat o muncă enormă, dar ea a fost dusă la capăt între anii 1764-1787. Din această perioadă datează cartografierea, în mii de planșe a întregii Austriei, a Ungariei, a Transilvaniei, a Țărilor de Jos austriece, chiar o parte a Italiei și a Germaniei de sud, a posesiunilor patrimoniale austriece. Făcute în timpul lui Iosif al II-lea, hărțile poartă numele de ridicări iosefine sau hărți iosefine²⁷⁴. Spațiul românesc a fost reprezentat în realizările tuturor cartografilor europeni: cei din Țările de Jos (Abramo Ortelio, Gerardo Mercatore, Jodocus Hondius, Henricus Hondius, Willem Blaeu, Joan Blaeu, Johannes Janssonius, Claes Janszoon Visscher, Nicolaes Visscher I, Nicolaes Visscher II, Frederik de Wit, Carel Allard, Cornelis Danckerts, Justus Danckerts, Johannes Covens, Cornelis Mortier, Gerard Valck, Peter Schenk, Johann van der Bruggen, Joachim Ottens, Renier Ottens, Joshua Ottens), cartografii francezi (Nicolas Sanson, Nicolas de Fer, Pierre Duval, Alexis-Hubert Jaillot, Guillaume Delisle, Robert Janvier, Robert de Vaugondy, Didier Robert de Vaugondy, Rigobert Bonne, Charles-François Delamarche), germani și austrieци (Matthaeus Seutter, Johann Baptist Homann, Tobias Conrad Lotter, Franz Anton Schraembl, Franz Ludwig Gussfeld, Franz Johann Joseph von Reilly), (Homann, Schraembl, von Reilly, Gussfeld) și italieni (Giacomo Gastaldi, Giacomo Cantelli, Vincenzo Maria Coronelli, Vincenzo Pazzini Carli, Giovanni Antonio Rizzi Zannoni, Antonio Zatta, Bartolomeo Borghi). Spațiul românesc a fost perceput și corect ilustrat pe temeiul realităților geopolitice specifice epocii în care cartografii și gravorii și-au desfășurat activitatea, în multe dintre hărți transmițându-se informațiile de la un autor la celălalt sau fiind preluate din surse primare încă insuficient cunoscute. Toate izvoarele cartografice sunt deopotrivă

²⁷⁴ Primele mențiuni ale acestor hărți și a imensului material documentar ce le însoțește au fost publicate de Iosif Paldus în „Die Vedette”, nr. 1356, 1357, f.a.

surse istorice și obiecte de artă, care ilustrează nivelul de cunoaștere pe care Europa Occidentală l-a avut în secolele XVI–XVIII asupra spațiului de la nordul Dunării. Deși vasale Imperiului Otoman, Țara Românească, Moldova și Transilvania au fost percepute de Occident ca parte integrantă a Creștinătății (Respublica christiana). Hărțile analizate provin din colecții private și publice (din patrimoniul Bayerische Staatsbibliothek din München, Bibliothèque nationale de France de la Paris, Moravská Zemská Knihovna din Brno, Kongelige Bibliotek/The Royal Library din Copenhaga și The American Geographical Society Library Digital Map Collection), ele putând fi utilizate liber pentru expunere în scopuri non-comerciale. În ceea ce privește cursul Dunării spre vărsare și litoralul pontic, în ciuda unui interes comercial destul de puternic manifestat de Curtea de la Viena, până în 1775 cunoștințele au rămas la nivelul la care le lăsase Marsigli²⁷⁵, deși, teoretic, la Passarowitz austrieii primiseră dreptul

²⁷⁵ Este vorba de Guillaume Delisle, Harta Ungariei (1703), Luigi Ferdinando Marsigli (1658-1730, ofițer și inginer militar, fondatorul Institutului de Științe din Bologna în 1714, cu preocupări și în varii domenii ale științelor naturale ca cele geografie, de oceanografie, astronomie, zoologie, geologie etc), hărți vechi, Limes Transalutanus. Harta Ungariei a lui Guillaume Delisle din 1703 și ghicitoarea primei expuneri cartografice de tei Transalutanus. Autorul aduce în discuție o hartă veche a Ungariei, întocmită de Guillaume Delisle (primul geograf la curtea lui Ludovic al XV-lea rege al Franței) tipărită la Paris în 1703. Este prezentată viziunea lui Delisle asupra Vestigiile romane ale Țării Românești, specificate pe această hartă (ruine, drumuri antice, fortificații) și existăa discutat problema surselor folosite de geograful francez. După cum a afirmat chiar Delisle în cartușul hărții, prima sa sursă de informații în elaborarea hărții Ungariei a fost bolognezul „soldat și virtuoz” (Stoye 1994) polimat Luigi Ferdinando Marsigli. Autorul crede că linkul cel mai probabil între observațiile lui Marsigli și documentația lui Delisle pentru harta Ungariei rămâne, în prezent de ultimă generație, Giovanni Domenico Cassini, un bolognez la fel ca Marsigli, dar care a sosit și s-a naturalizat în Franța lui Ludovic al XIV-lea, unde va conduce observatorul astronomic de la curtea Regelui Soare, în Paris. Sunt prezentate comparativ informațiile arheologice care au fost prezentate de Delisle pe harta sa și cele marcate de Marsigli pe producțiile sale, în special harta Țării Românești desenată de Johann Christoph Müller, la Nürnberg, în 1702 sau în primele luni ale anului 1703. Se constată că între cele ale lui Delisle și Creațiile lui Marsigli sunt considerate destule discrepanțe, nu atât de mult în substanță, dar în structura lui de date. Un drum roman desenat de Delisle pe harta sa, la est de râul Olt, nu este prezent pe cel mai vechi din Marsigli. Hărțile ar putea fi interpretate ca prima afișare cartografică a limes transalutanus. Prima încercare de a pune linia de limes transalutanus pe o hartă este considerată a fi una datorată lui Carl Schuchhardt, o întâmplare de abia înregistrată în acel ultimul sfert de secol XIX (1885), importanța hărții lui Delisle crește cu atât mai mult în anticiparea schimbării acestui eveniment cu aproape două secole mai devreme. Cu patru ani înainte de apariția hărții lui Delisle, în 1699, se tipărește la Sibiu harta Transilvaniei, realizată de Giovanni Morando Visconti, care prilejuia menționarea pentru prima dată a unei fortificații romane la sud de Câmpulung (castrul de la „Jidova”), dar și a așezării de la Stolniceni (Măndescu 2014, 79-80, fig. 2/1-2; Măndescu, Dumitrescu 2015, 277, fig. 1). În anul următor, 1700, stolnicul Constantin Cantacuzino tipărește la Padova propria hartă a Țării Românești, pe care erau bine individualizate nu numai ruinele podurilor de la Drobeta și de la Sucidava, dar era și pentru prima oară marcat traseul limesului alutan, sub forma unui drum pietruit ce începe la Dunăre și se îndreptă spre nord, urmând cursul Oltului. Originea romană a acestui drum era clară pentru Constantin Cantacuzino, de vreme ce îl numește „Gefyra lithostrotos Basileia tou

de liberă navigație pe Dunăre. Iar primele încercări de cartografiere a cursului Dunării au fost dictate de interese militare, apoi apar și cele comerciale. Ridicarea completă a cursului Dunării nu mai era doar o treabă de cartograf, era în același timp și o misiune de explorare geografică a unei zone cvasi necunoscute pentru mulți dintre europeni. Iar primele planuri asupra acestei zone, aflate tot la Kriegsarchiv²⁷⁶, nu sunt datate, dar par să fie din perioada 1769-1774. Născut în anul 1730 la Areifswald, în Pomerania suedeză, Karl Friederich von Magdeburg a intrat în corpul de ingineri topografi ai armatei imperiale în 1753, unde a înaintat în ierarhia militară fiind și numit în anul 1777 colonel și șef al batalionului de pontonieri, devenind în 1779, Comandant des obersten Schiff-Amts. În mod explicit a fost numit comandantul a ceea ce se putea numi în epocă marina militară a imperiului, un corp de armată ce abia se contura în timpul împărătesei Maria Tereza. În această calitate, dar cu gradul de general-maior, avea să conducă von Magdeburg marina imperială și în cursul răboiului din 1787-1791. În anul 1801 a fost trecut la pensie și în 1803 a murit, la Viena²⁷⁷. În calitate de nou comandant al batalionului de pontonieri, la început embrionul, apoi avangarda marinei militare imperiale, von Magdeburg a făcut numeroase călătorii pe Dunăre, a cunoscut hărțile deja existente, inclusiv pe cele cu caracter secret ale armatei, și a alcătuit el însuși numeroase rapoarte privind starea de lucruri observată pe teren. În ceea ce privește relizarea unei hărți, misiunea nu a fost dusă la îndeplinire, așteptând încă un an. „În anul 1779 von Magdeburg l-a recomandat pe căpitanul Lauterer să îl conducă la Istanbul pe ambasadorul von Rathekeal și sub acest pretext să cartografieze tot cursul inferior al Dunării. Prima hartă topografică a cursului inferior a Dunării este cea ridicată de Lauterer în 1779 și este la scara de 1:100.000. Ea se compune din 11 planșe în parte colorate, de 53,5x37 cm, plus un schelet de hartă (Plan des Donau Stroms von Zemlinbis Ruszug, mit allen sein Inseln, Sand-Briiken, Miihlen, Steinklippen, Stöken, Wirbeln und iibrigen gefährlichen Bassagen, nebst dem daran grinzendenverschiedenen Ufern und Ortschaftten, mit alien sich dahin ergiesenden Fliissenund Biichern, aufgenommen inz Monath Augusta 1779, durch das Pontonier Commando)²⁷⁸. Totodată

Traianou / Pons Lapideus Imperatori Trajani” (Giurescu 1943, 13, 21; Măndescu, Dumitrescu 2015, 277; Lazăr 2014, 47-48).

²⁷⁶ Cu aproximativ 180 000 de cutii de dosare și 60 000 de registre de conturi pe 50 de kilometri de rafturi, Kriegsarchiv din Viena poate susține într-adevăr în mod legitim că este de departe cea mai mare arhivă militară din Europa Centrală. Colecția sa de hărți și planuri care cuprinde peste 600 000 de articole este cea mai mare din Austria. În plus, se mândrește cu o colecție de aproximativ 400 000 de imagini. Fosta bibliotecă a Kriegsarchiv este una dintre cele mai extinse colecții de literatură de specialitate mai vechi despre istoria militară. Departamentul Kriegsarchiv al Arhivelor Statului Austriac provine din două instituții: „Hofkriegskanzleiarchiv” (fondat în 1711), arhiva autorității competente și „Kriegsarchiv” înființată de arhiducele Karl în 1801 ca instituție de cercetare a armatei.

²⁷⁷ Datele biografice după Călători străini despre țările române, vol. XI, București, 2000, p. 266.

²⁷⁸ Kriegsarchiv Wien, B III b 28.

descrierea planșelor apare cu titlul Beschreibung deren Eilf Plansder Donau von Belgrad bis Ruschtuk in Bulgarien (sic). Harta lui Lauterer nu rezolvă întreaga regiune, dar revizuieste lucrarea lui Marsigli și adaugă schimbările survenite pe tot cursul Dunării de la începutul secolului până la 1779. Legenda foarte cuprinzătoare care se află pe prima planșă indică punctele de interes pentru căpitanul austriac. Acesta a însemnat chiar atent: 1) orașele, 2) întăriturile, palancele turcești, 3) mănăstirile românești, 4) redutele romane, 5) vechile turnuri romane, 6) posturile de grăniceri austrieci, 7) barajele făcute pe fluviu pentru prinderea morunilor, 8) punctele unde vasele s-au oprit noaptea, 9) locurile unde au schimbat echipajul, 10) locurile unde călătoria a fost oprită din lipsa vântului. Traseul urmat de von Rathkeal este marcat cu o linie punctată. În plus, Lauterer atrage atenția asupra altor trei aspecte, distanța în stânceni vienezi (1 klafter=1,89m) între punctele de pe maluri, anume: a) mai sus de Oreva și lângă această localitate 550 klafteri, b) lângă Nicopole 420 kl., c) lângă Sistov 650 kl. Pe hartă nu apar sondaje de adâncime, dar în jurnal nu apar asemenea însemnări. Ca execuție tehnică harta nu este lipsită de defecte. Unele dintre ele nu se datorează autorului, ci țin de împrejurările în care a lucrat Lauterer și de metoda de lucru întrebuintată, care o face inferioară ridicărilor iosefine din epocă, aplicate la noi în anul 1783 de colonelul Mihanovici. Lauterer a neglijat, voit sau nu, orografia malurilor. Explicația ar putea fi găsită în necunoașterea directă a acestui aspect și în dorința autorului de a reda cât mai corect cursul fluviului. Cu toate acestea, topografii militari nu au neglijat aceste aspecte, care se dovediseră mai mult decât utile prin cunoașterea lor și periculoase prin neglijare. Nici măsurătorile făcute lățimii fluviului nu sunt corecte, ele sunt de multe ori duble față de realitate. Cu toate imperfecțiunile, aceasta rămâne prima hartă austriacă de navigație pe Dunăre de la Orșova la Ruse și este, deasemenea, prima hartă care se poate lua în discuție de la Marsigli până în 1779. În vara și toamna anului 1782, sub pretextul misiunii comerciale a negustorului austriac Willeshoffen, Lauterer cartografiază iarăși și restul cursului Dunării. Plan des Donau Stroms von Ruszug bis Sulina an dem Schwartzten Meer; mit allen seinen Inseln, Sand-Biinken, Miihlen, Steinklippen, Wiirbeln und Untiefen, nebst denen daran granzenden verschiedenen Ufern und Ortschaften und mitalllen sich dahin ergiesenden Fliissen und Biichen. Aufgenommen durch denHauptzann Lauterer bei der im Jahr 1782... von Wien bis Cherson gemachte Reise 9, are 8 planșe de 74,5x51 cm, la scara 1 : 1 00.000. Planșele sunt numerotate de la 12 la 20 și sunt continuarea hărții anterioare, cu care formează întreaga cartografiere a cursului Dunării, de la Ruse la Sulina. Harta are și un schelet²⁷⁹. De pe această hartă s-au făcut copii și reproduceri în numai 8 planșe la scara 1:300.000. Noua hartă prezintă, până la Hârșova, doar fluviul propriu-zis, lipsește brațul Borcea și terenul cuprins între Borcea și Dunăre. De la

²⁷⁹ Ibidem, B III b 33. Esquelene der Charte des Donau Stroms von Zending bis Sulina an dem Schwarzen Meere in 20 Sectionen.

Hârșova la Brăila harta cuprinde ceea ce numim astăzi Dunărea Veche, la răsărit și brațul de apus, numit Cremenea. De la Tulcea la mare cursul Dunării pe hartă se limitează doar la un singur braț, Sulina. Bineînțeles că toate aceste inexactități se datorează faptului că Lauterer a călătorit efectiv pe Dunăre, însoțind o expediție comercială, și nu s-a putut abate din drum pentru a face prospecții și noi ridicări de nivel colaterale. Spre deosebire de harta ridicată în anul 1779, căpitanul de pontonieri s-a străduit să redea câte ceva și din reprezentarea malurilor. Deși orografia este în continuare neglijată, apar mici planuri pentru a marca satele și orașele de pe maluri. Spre deosebire de harta anterioară, alături de puținele însemnări privind lățimea fluviului, dată tot în stânjeni vienezi (la vărsarea Niprului 314 Klafter, la Rasova 262 Klafter și la Sulina 106), apar și numeroase sondaje de adâncime, luate în zonele dintre Ruse-Turtucaia, Turtucaia-Silistra, Silistra-Cernavoda, Cernavodă-Hârșova, Hârșova - Brăila, Brăila -Tulcea, Tulcea-Sulina. În ciuda tuturor eforturilor căpitanul austriac Lauterer, împăratul Iosif al II-lea a fost însă nemulțumit de harta realizată de capitan și a încercat să-l trimită într-o nouă misiune, dar cu un alt motiv plauzibil, care nu putea fi decât tot unul categoric comercial, deoarece Willeshoffen deschisese calea schimburilor profunde de acest fel. Iar la 1 martie 1783 generalul Lacy, aghiotantul împăratului, a transmis un nou set de instrucțiuni pentru Lauterer, care urma acum a completa toate informațiile culese în cursul anului 1782. În plus, împăratul avea să-i încredințeze și o misiune strict secretă pe litoralul adriatic, la Cattaro și Durazzo. Însă pentru a observa cu mai multă atenție și a reda cu cât mai multă acuratețe, la nivel de hartă, orografia malurilor, lui Lauterer i se detașau încă două ajutoare, căpitanul Redange și sublocotenentul Mihanovici. Karl Dominic Redange s-a născut în 1739 la Pancsova și a devenit căpitan de marină din anul 1773, urmând ca să ajungă ulterior maior și comandant al batalionului de tschaikisti, apoi locotenent colonel, încetând din viață în 1793. Franz Mihanovici, originar din Croația, s-a născut în anul 1749. În 1782 a fost numit sublocotenent în batalionul de tschaikisti. La 15 aprilie 1783 cei trei au părăsit Viena. În ciuda tinereții lui Mihanovici, în cursul acestei noi expediții făcute pe Dunăre toate observațiile, ridicările topometrice și, apoi chiar desenul hărții i-au aparținut doar tânărului sublocotenent. Probabil că lui Lauterer i-a revenit doar misiunea strict secretă de pe litoralul adriatic. La 13 mai expediția se afla deja la Orșova, la 16 mai la Vidin, în 19 mai la Nicopole și la 21 ale aceleiași luni la Ruse. După cum se vede călătoria pe tronsonul românesc a durat destul de mult, în parte datorită condițiilor de navigație și în parte măsurătorilor făcute în decursul călătoriei. La Ruse au zăbovit două zile și au inspectat și zona Giurgiu. Pe 25 au ajuns la Silistra, la 28 mai au ancorat la Brăila și pe 29 mai au sosit la Galați, unde erau așteptați de Raicevich²⁸⁰. La ora 4.30 a zilei de 24 iulie Franz Mihanovici a trecut iar „prin fața orașului Tulcea”. La ora 6, corabia a părăsit brațul Sulina și a intrat pe Hidreliaș

²⁸⁰ N. Docan, Explorațiuni austriece pe Dunăre la sfârșitul secolului al XVIII-lea, p. 570 și urm.

Bogaz (bogaz = „canal” în limba turcă) / brațul Sfântul Gheorghe al Dunării. Apoi la 9,45 expediția a trecut prin fața satului Beștepe, astăzi în comuna Mahmudia din județul Tulcea. Prin Beștepe trecuse și cărturarul otoman Evlia Celebi (1651/XXXVIII.5.A). La ora 14, corabia a părăsit brațul Sf. Gheorghe și a intrat pe „alt braț, numit Portița Bogaz, care este ultimul braț al Dunării și este lat de 30 de stânjeni (1 stânjen = 1.96 m - 2,23 m). Iar astăzi acest braț a devenit canalul Dunavăț. După o oră, vasul a trecut pe lângă „satul căzăcesc Dunavățul”, iar seara a ancorat pe acest braț. În ziua de 25 iulie, Mihanovici a ajuns la capătul brațului Portița, braț care „se varsă într-un lac”. După cinci ore și jumătate, vasul a ajuns în locul în care lacul se vărsa în Marea Neagră, unde a ancorat din cauza unui „vânt potrivnic”. Aici, la Galați, misiunile celor trei au devenit distincte. Franz Mihanovici a mai rămas în Galați²⁸¹, ca să-și termine în liniște harta deja cerută, Lauterer a plecat spre Istanbul și de acolo spre Mediterana, Adriatica, iar Redange a efectuat alte prospecții pe brațul Chilia până la Akerman (Cetatea Albă), făcând ridicări de nivel ale țărmului Basarabiei. Mihanovici a rămas la Galați două luni, timp în care s-a deplasat în zonă, pentru o mai bună cunoaștere a acesteia. A ridicat planul orașului Brăila, a explorat o porțiune din cursul inferior al Prutului și al Siretului și a desenat o nouă hartă a brațului Sulina. La 23 iulie 1783 Mihanovici a plecat din Galați și a explorat, pentru prima dată, brațul Sfântul Gheorghe, până la brațul Portița de atunci, pe care l-a coborât până la lacul Razelm²⁸². De aici a plecat spre Istanbul unde a ajuns la 31 iulie, dar după lungă

²⁸¹ În ASI, Colecția Manuscrise, fond 354, volumul 1, inventar 789, poz. 56, p. 8-9, se află Condica Visteriei Moldovei 1777-1817. Cuprinde: scara, așezământul din 1777, pentru obicei și bune rânduieli; veniturile dregătorilor (se enumeră): pocloanele, caftanele, fânorele, străjile, podarii, zăciuiala pentru tâlhari, propasuri, cărauși, cântare. Dregătorii ținuturilor (se enumeră) venitul mănăstirilor, brudina, lefile veliților boieri, cunița, Hatihuiumuri, Firmane, caimele, melitupuri, pentru locuitori ponturi, ponturi pentru ținuturi, Neajeria (127,188), cochii vechi, berat pentru sudiți (158), ponturi pentru dregători, Hotarul Țării, Pădurile, Lacul Brateș (așe cărui date se poy compara cu harta lui Franz Mihanovici), Preoții, etc. Manuscris 21/31 cm, legat în piele. La început 9 file nenumerate, apoi paginația de la nr. 7 -208. Hârtie vărgată, filigran. Pecetea domnească mică, octogonală. La poz. 1578, p. 145 se află „Condica tuturor cheltuielilor urmate la sfatul municipal din orașul Galați de la 1832”. Cuprinde: cheltuieli pentru salarii, materiale diverse și prețuri, lucrări edilitare, etc. Manuscris 23/34,5 cm. Legat, nenumerotat. La poz. 1820, p. 185, rola 276, se află Adresele Secției lucrărilor comerciale din Tribunalul Covurlui (de la 13 martie, grefa locuitorilor comerciali din Trib. Covurlui) către diverși negustori din Galați (li se adresează cu publicului misit xy) ca să informeze asupra prețului cerealelor care aduc în schela Galați. Pe verso fiecărei adrese sau pe o foaie separată, se găsește răspunsul negistorului, adică prețurile cerealelor, în limba greacă sau română. Adresele sunt semnate de grefierul Gh. Philipescu. Original, în limba română și greacă, format 21x17 cm, fără coperti.

²⁸² Complexul lagunar Razelm comunica cu Marea Neagră prin gurile Periteașca și Portița, iar intrarea era din canalul Dunavăț. Capul Doloșman este o faleză calcaroasă de 3 km de arie protejată, rezervație naturală strictă de tip avifaunistic, floristic și faunistic. Acesta cuprinde cetatea Argamum și malul stâncos, înalt și abrupt. Cetatea Argamum (Orgamè în greaca antică) este un sit arheologic și cea mai veche așezare din România, atestată de la începutul secolului al VI-lea î.Hr. Ruinele Cetății Argamum se întind pe faleza Capului Doloșman, în estul Lacului Razelm.

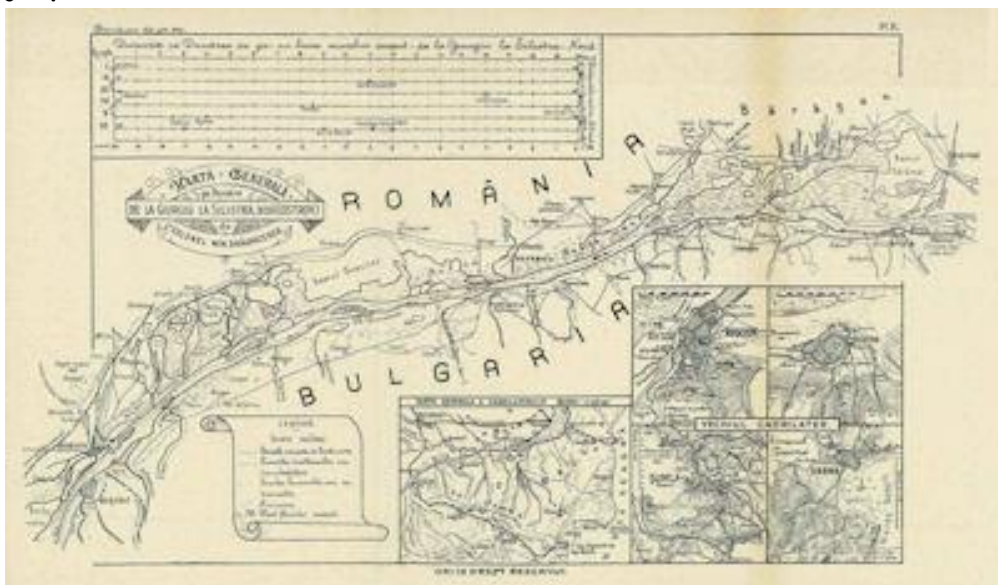
călătorie de 108 zile, întreruptă însă alte două luni la Galați. Franz Mihanovici și-a continuat munca și la Istanbul. Aici a întocmit o statistică a navelor întâlnite pe Dunăre, între Belgrad și Sulina, între lunile mai și iulie 1783, urmată de o alta referitoare la numărul vaselor întâlnite între lacul Razelm și Istanbul, de unde aflăm că în 1783 se naviga direct spre Marea Neagră, prin brațul Portița. Medicul german F. S. Chrismar a călătorit, în anul 1833, din München la Constantinopol /Istanbul. În acest scop, el s-a imbarcat în portul Galați și a navigat, pe Dunăre și pe Marea Neagră, spre capitala otomană. Delta Dunării fusese anexată de Rusia în urma victoriei împotriva Imperiului Otoman, în războiul din 1828-1829. De la masa unei cafenele din portul Galați, Chrismar contempla „dealurile din Bulgaria, care își ridică coama lor verde de partea cealaltă a pânzei de apă largi a Dunării”. Chrismar și-a publicat memorialistica de călătorie în 1834, la Pesta (azi Budapesta), cu titlul *Skizzen einer Reise durch Ungarn in die Turkey*. Specificarea tipului de vase a permis autorităților austriece să-și facă o părere despre dotarea flotei otomane, precum și despre dificultățile navigației la Gurile Dunării în acea perioadă a anului, care era totuși cea mai prielnică. Harta desenată de Franz Mihanovici s-a intitulat atunci *Charte des Donau Strohmes von Peterwaradein bis zur Mondung desselben am Schwarzen Meer bey Sullina oder Suhnia, dann des letzten Arms so der Portitza Bogaz genennt wird - Mass stab von 2 Teutschen Meilen, 3 wiener Zoll auf eine gerechnet*. Indicațiile privind scara sunt destul de relative, pentru că zollul vinez era o măsură precisă, de circa 0,0263 m, dar mila germană este numai o noțiune foarte relativă. Harta ar putea fi la scara 1:91.000 sau la 1:91.600²⁸³. Locotenentul austriac Franz Mihanovici a lucrat într-o manieră superioară lui Lauterer, folosind metoda ridicărilor iosefine, ignorată de căpitanul austriac. Din desen, din însemnările de pe hartă și din prezentarea în detaliu a orografiei este clar că avem de-a face cu una din hărțile topografice ridicate pentru uzul Statului Major imperial. Harta a fost desenată cu tuș, apele sunt colorate cu albastru, satele sunt însemnate cu culoare verde, pădurile cu maro, iar așezările de importanță mai mare sunt reprezentate prin mici planuri în schiță. Sunt marcate barajele pentru pescuitul morunilor, care deveneau un serios obstacol în cale unei navigații lesnicioase de pe Dunăre. Planșele 1-8 arată Dunărea între Petrowara din și Orșova, planșele 9-29 porțiunea Vârcioroava-Sulina, iar planșele 30-33 canalul Portița, adică Dunavățul și partea superioară a lacului Razelm²⁸⁴. Harta mai

Localizată pe teritoriul comunei Jurilovca, Cetatea Argamum se desfășoară pe o suprafață totală de aproximativ 100 de hectare. Îngropată sub pământ în cea mai mare parte, cetatea Argamum poate fi vizitată prin ruinele care au mai rămas din ea, o poartă, câteva străzi, basilici paleocreștine și zidul de apărare.

²⁸³ 3 M. Popescu-Spineni, *Rutntinien in seiner geographischen und kartographischen Quellen*, von Alttertunis bis an die Schwelle unseres Jahrhunderts, Wiesbaden, 1987, p. 298.

²⁸⁴ Limanul Razim sau Razelm (în antichitate Halmyris, în evul mediu Iancina) este o lagună formată pe litoralul Mării Negre, primind apă dulce din Dunăre prin brațul Sfântul Gheorghe și

conține și brațul Borcea cu zona limitrofă, precum și bifurcația numită deja Dunărea Veche și Dunărea Nouă (în text Grosse und Neue Donau). Harta mai conține și o parte din cursul inferior al Siretului, o mare parte din lacul Brateș, vărsarea Prutului, brațul Sulina până la mare, precum și brațul Sfântul Gheorghe²⁸⁵. Sondajele făcute de către Franz Mihanovici aduc o contribuție pretioasă la stabilirea condițiilor cele mai prielnice în care se putea atunci face o călătorie de afaceri pe Dunărea de Jos. Harta, fiind făcută la Galați și reflectând ridicările de teren făcute mai ales pe malul românesc, este evident un prețios izvor istoric pentru configurația cursului inferior al fluviului, în tronsonul românesc, în ultimele decenii ale secolului al XVIII-lea. Misiunea lui Redange începea la 4 iunie 1783, când Redange și-a început propria misiune, plecând de la Galați, pe brațul Chilia, așa cum îi ceruse lui împăratul. Raportul lui este însoțit și de o hartă a regiunii Galați - Akerman, precum și de propuneri privind îmbunătățirea navigației austriece pe brațul Chilia și un tabel cu navele întâlnite în cale. Harta lui Redange abia dacă poate fi considerată o schiță făcută pe teren, ea este lipsită de detalii necesare și concludente, de repere fixe și are o orientare aleatorie. În schimb, autorul ei a înaintat-o cu titlul pretențios de Plan des Donau Stroms von Gallaz bis an das Schwarze Meer und von dannen bis Akerman. În ceea ce privește scara, autorul indică drept unitate de măsură mila ungară, în realitate desenul a fost făcut după ochi, nu pare să fi avut la bază măsurători cât de cât precise²⁸⁶.

Prima hartă românească a Dunării

prin intermediul canalelor Dranov și Dunavăț. Laguna Razim numită și Razelm sau Iancina, un loc care în antichitate se numea Argamos. Înainte de anii 1980 comunica cu marea prin Gura Portiței.

²⁸⁵ N. Docan, Explorațiuni austriece pe Dunăre la sfârșitul secolului al XVIII-lea, p. 576.

²⁸⁶ N. Docan, Explorațiuni austriece pe Dunăre la sfârșitul secolului al XVIII-lea, p. 581.

Până în anul 1882 toate navele românești foloseau pentru navigație, rutierele Dunării întocmite de specialiști ruși și hărți marine întocmite de specialiști englezi. Odată cu creșterea prezenței navelor militare pe Dunăre și înființarea Școlii Copiilor de Marină s-a simțit nevoia întocmirii și folosirii unor documente românești. Tot în acest sens, maiorul de marină Mihail Drăghicescu, care a ajuns Șef de Stat Major al Flotei, a ordonat ca pe timpul tuturor marșurilor de instrucție de pe Dunăre și executării practicii elevilor de la bordul bastimentelor românești, să se execute măsurători sigure pe Dunăre, pentru a se cunoaște cu precizie șenalul navigabil și obstacolele de navigație existente. În 1882 și 1883 maiorul Mihail Drăghicescu cu echipajele și practicanții ambarcați pe navele Fulgerul și Lebăda au adunat un bogat material care, folosit cu pricepere de maiorul de marină Drăghicescu, a dus la întocmirea primei hărți românești a Dunării. Această hartă a fost reprodusă la scara 1:28 000 în anul 1895, fiind actualizată permanent de către echipajele navelor militare pe timpul executării marșurilor pe Dunăre. Harta a fost utilizată în condiții foarte bune până în anul 1904. În anii 1885-1886 s-au executat primele lucrări hidrografice pe litoralul românesc al Mării Negre, în zona Sulina – Gura Portiței de la bordul canonierei Grivița cu scopul de a se studia posibilitățile de intrare în lacul Razelm. În anul 1904 s-a înființat la Galați, un Serviciu de pilotaj și hidrografie fluvială al Marinei Militare, în cadrul căruia a funcționat o școală practică de pilotaj fluvial. Dintre Catagrafiile Vistieriei Moldovei (1820-1845), o valoroasă colecție de documente cu caracter fiscal, din care au fost editate, până în momentul de față, 12 volume lipsesc din păcate, statisticile realizate pentru Tutova, Covurlui²⁸⁷ și Tecuci²⁸⁸, între anii 1820-1821, care s-au pierdut în împrejurări necunoscute. Existența acestora este însă dovedită de date de sinteză care „se regăsesc, alături de cele privitoare la celelalte ținuturi ale Moldovei, în Ecstract de obște pentru toți lăcuiitorii birnici, trepte și cei fără de bir, după cea mai de pe urmă catagrafie, 1821 ghenar.” (Introducere, p. V). Există și un izvor demografic, încă necunoscut, cu privire la populația Moldovei de la începutul celei de-a doua jumătăți a secolului al XVII-lea și care a fost depistat în arhivele poloneze, într-un manuscris din Biblioteca Czartoryski²⁸⁹, elaborat în limba poloneză. Chiar dacă actul nu este datat, el poate fi plasat cu aproximație în

²⁸⁷ În <http://arhivelenationale.ro/site/download/inventare/Microfilme-Rusia.-Rolele-83-85-89.-Inv.-1611.pdf> rola 86, microfilme URSS, de la Arhiva Centrală de Stat a actelor vechi T.G.A.D.A.-Moscova se află, din ținutul Covurlui, date despre: ocolul Siretului cota 63-84, Prutului c. 85-96, Horincea c. 97-105, Mijlocului c. 107-128.

²⁸⁸ În <http://arhivelenationale.ro/site/download/inventare/Microfilme-Rusia.-Rolele-83-85-89.-Inv.-1611.pdf> rola 83, microfilme URSS, de la Arhiva Centrală de Stat a actelor vechi T.G.A.D.A.-Moscova se află, din ținutul Tecuci, date despre: ocolul Privalului cota 770-782, Biliști-Marginea c. 782-808, Bârladului c. 809-839, Târgului c. 839-892, Nicorești c. 893-929, Berheciului c. 930-964, Zeletinului c. 965-997.

²⁸⁹ Biblioteka Czartoryski. Ms. nr. 1957, p. 163. Acte din perioada 1661-1663, deci înainte de anul 1665.

segmentul anilor 1661-1663, după filele din manuscrisul polonez corespunzătoare acelei perioade istorice. Al doilea element care poate ajuta la datarea lui aproximativă constă în menționarea în listă a ținutului Tigheciului. Or se știe că el s-a contopit cu ținutul Fălciu înainte de 10 ianuarie 1665²⁹⁰. În acest document se notează că „Powiat Kochurluiski/Covurlui w kturym powiecie wsi 100 - Ținutul Covurlui în care ținut sunt 100 sate”. Conform actului prezentat de noi, „Țara de Sus” (sau, cum este numită, „de lângă munți”) cuprinde 610 sate, iar Țara de Jos (ținuturile de jos de lângă Nistru) 1150. În total, conform acestui izvor, avem 1760 de sate. Un alt element care reflectă o dinamică demografică pozitivă din a doua jumătate a secolului al XVII-lea (până la ocupația de polonezi a părții de nord a țării) în comparație cu începutul secolului, 1606, o reprezintă numărul târgurilor. Astfel, dacă în anul 1606 în Moldova statutul de târguri îl aveau 27 de așezări²⁹¹, în anul 1677 numărul lor a crescut la 32²⁹², chiar dacă creșterea în sine este totuși nesemnificativă. Gen. Radu Rosetti în „Pământul, sătenii și stăpânii în Moldova” la pg. 313, menționează că la 1803 erau în Moldova circa 1713 sate, din care: 927 boerești, 546 răzășești, 215 mănăstirești și 25 domnești; câmpiile și stepele acum, erau în domeniul mării proprietăți. Cele mai multe din târguri, apar în preajma „vechilor hanuri sau „ratoșe”, care existau deja de-a lungul drumurilor principale sau la nodurile de legătură dintre acestea. Numărul ratoșelor și al hanurilor existente era destul de mare în veacul trecut, dovadă sunt elementele toponimice și consemnările dicționarilor geografice. Aceste vechi hanuri, aveau un rol important în comunicația Moldovei din veacurile trecute; ele jalonau liniile de căraușie spre Galați, multe suprapunându-se peste locurile de menzil unde poposeau drumeții și poștalioanele în veacul trecut. În regiunile lipsite de așezări rurale, hanurile formau singurele așezări stabile și pline de viață în acele vremi. Regiunile de câmpie mai ales, cuprindeau un număr apreciabil de hanuri, stațiuni de popas din poștă’n poștă, care par a conține nucleul de formare a multor târguri de mai târziu. O sursă importantă de informații este „Condica de menzili din 1812 a lui Scarlat Vodă Calimah”²⁹³, care indică locurile de menzil de pe arterele moldovenești, locuri, devenite în parte târguri mai târziu. Locurile prevăzute pentru fixarea depozitelor (etape) pentru armatele rusești la 1828²⁹⁴ coincid iarăși cu vechile

²⁹⁰ Acesta se va contopi cu ținutul Fălciu înainte de 10 ianuarie 1665. (Ioan Caproșu, în Structuri fiscale și administrative într-un catastif moldovenesc de visterie din 1606, în „Anuarul Institutului de Istorie „A.D. Xenopol” din Iași”, XXX (1993), p. 267). De aici și datarea documentului nostru ca înainte de 1665.

²⁹¹ I. Caproșu, Un catastif moldovenesc..., p. 267.

²⁹² Miron Costin, Opere, ediție critic cu un studiu introductiv, note comentarii, variante, indice și glosar de P.P. Panaitescu, București, 1958, p. 216-217.

²⁹³ Nicolae Iorga în „Studii și documente”, vol. XIX, p. 104-109.

²⁹⁴ M. Gălan, în „Ocupația rusească în Moldova între 1828-1834, Rev. st. (1934-1936), pg. 206 și 211 și în Cercetări istorice, tom. X-XII, 1934-1936, nr. 2, p. 109-111; M. Gălan, Dificultățile aplicării Regulamentului Organic în Moldova, în Cercetări istorice, an VIII-IX, 1932-1933, nr. 1, p. 15-29; C. Gonciar, Județele sătești din Moldova și arhivele lor până la aplicarea legii comunale

ratoșe și târguri care apar în tot cuprinsul Moldovei. Se remarcă o largă zonă în Moldova de jos, în care târgurile au încetat de a mai funcționa din a doua jumătate a veacului trecut. Acest gol destul de evident, chiar corespunde în bună parte cu regiunea de stepă a Covurluiului, Bârladului, Elanului. De aceea întâlnim tot aici următoarele târguri dispărute: Puțeni, Drăgușeni, Foltești, Vlădești, Oancea, Rogojeni, Urdești, iar din steapa Bârladului putem menționa Găiceana și Unțești. Dispariția acestor târguri pare a fi legată și de dispariția cărăușitului vechi spre Galați, căruia îi ia repede locul, spre sfârșitul veacului, dezvoltarea căilor ferate. Așa se explică și existența nestânjenită a târgurilor Berești, Bujorul, Murgenii, Pechea, Independența, adică cele care cad pe linii importante de comunicație, iar un stimulent indiscutabil pare a fi și rolul administrativ care-l capătă unele târguri, care devin centre de plasă de la 1859 (Pechea, Berești, Bujorul). Raritatea așezărilor rurale și a populației ce-o întâlnim în aceste regiuni, ca și înspre mlaștinile Prutului interior dintre Rogojeni-Galați, fac ca și târgurile să aibă o scurtă durată în aceste regiuni. În general pe cuprinsul Moldovei dintre Siret și Prut, apar cele mai multe târguri, dar și dispar în acest veac un număr de aproximativ 32 de târguri. Grupa târgurilor dintre Tecuci-Focșani sau a Siretului de jos, unde converg toate apele principale din Moldova, par a găsi o deslegare prin nodurile căilor de comunicație care se întâlnesc, cât și prin contactul dintre „lunca Siretului” cu întinse zone de grădinariei de zarzavaturi și regiunea dealurilor subcarpatice cu un caracter economic deosebit. Acestor cauze răspund târgurile Mărășești, Ivești, Nămolosa, Panciu, Odobești, Nicorești, care sunt și târguri de vinuri și imediată aprovizionare a regiunii subcarpatice putnene.²⁹⁵ Și viitorul oraș Galați a trecut prin faza de târg local în sec. al XV-lea, când era doar un simplu centru pescăresc; devine oraș probabil după 1484, când cetățile de la mare și Dunăre ale Moldovei sunt ocupate de otomani²⁹⁶. Înființat în 1890 de către Regia Monopolurilor Statului apare un serviciu de navigație numit N.F.R. (Navigația Fluvială Română), serviciu românesc de navigație pe Dunăre și afluenții acesteia. Creat cu scopul de a realiza transporturi de mărfuri și persoane, evoluția sa a fost rapidă. Dacă în primul an deținea patru șleपुरi și un remorcher, pentru transportul sării, la numai trei ani de la înființare serviciul avea deja 45 de șleपुरi, 5

(1832-1864), Revista arhivelor, an VIII, 1965, nr. 1; Leonid Boicu, Căile de comunicație terestre în Moldova între 1834-1848, partea I, în Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie, Iași, tom IV, 1967, p. 81-116. Idem, Căile de comunicație terestre în Moldova între 1834-1848, partea a II-a, în Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie, Iași, tom V, 1968, p. 121-143. Idem, Înființarea primului Departament al Lucrărilor publice în România, în Cercetări istorice, III, 1972, p. 123-131. Idem, Lucrările de îmbunătățire a căilor de comunicație în Moldova în vremea administrației ruse din anii 1828-1834, în Studii și cercetări științifice, Iași, fascicula Istorie, an XII, 1961, nr. 1, p. 105-114.

²⁹⁵ Apud Alexandru Th. Obreja, Târgurile din Moldova în veacul al XIX-lea, Arhivele Basarabiei, An. 8, Nr. 4, 1936, p. 300-326. Pdf.

²⁹⁶ Laurentiu Rădvan, Orașele din Țările Române în evul mediu (sfârșitul sec. al XIII-lea – începutul sec. al XVI-lea).

remorchere și vasul Orientul, care transporta pasageri pe ruta Galați-Brăila. Încă de la început, nevoile N.F.R. au fost deservite de către Șantierul naval din Turnu-Severin, înființat special cu acest scop. În 1901 N.F.R. a fost reorganizat, devenind un serviciu separat în cadrul Ministerului Lucrărilor Publice. După înființarea, în 1908, a Direcțiunii Generale a Porturilor, N.F.R. a trecut în subordinea acesteia, iar din 1936 în subordinea Ministerului Aerului și Marinei, nou creat. Ca direcție în cadrul M.A.M., acest N.F.R. avea personalitate juridică și următoarele organisme: direcțiunea și organele centrale, cu sediul în București; 3 inspectorate la Viena, Turnu-Severin și Galați; 29 de agenții în Timișoara, Titel, Baziaș, Moldova-Veche, Orșova, Gruia, Cetatea, Calafat, Bechet, Corabia, Turnu-Măgurele, Giurgiu, Rusciuc (Ruse), Oltenița, Turtucaia, Călărași, Silistra, Oltina, Cernavodă, Hârșova, Măcin, Brăila, Reni, Isaccea, Tulcea, Sulina, Ismail, Chilia Nouă și Vâlcov; șase reprezentanțe acreditate în străinătate la Belgrad, Budapesta, Bratislava, Linz, Passau și Regensburg; 12 agenții în străinătate la Paks, Baja, Mohacs, Bezdan, Apatin, Osiec, Vukovar, Novisad, Szeged și Szolnok. Valoarea patrimoniului acestui serviciu, la 30 iunie 1930, era de 208.445.446 lei. După această dată au avut loc investiții cum ar fi construirea a 12 șlepuri, dintre care 2 automotoare, construirea a 2 tancuri motoare, construirea vasului de turism Regele Carol II, renovarea parcului de nave, transformarea iahtului regal Ștefan cel Mare în vas de cursă etc. La 1 ianuarie 1939, valoarea patrimoniului crescuse la circa 140 de milioane de lei. La 1 ianuarie 1939, parcul de nave al N.F.R. consta din: 19 vapoare de călători, totalizând 8370 cai putere; 1 vapor de lux pentru pasageri; 6 vapoare de pasageri cu cabine de dormit; 12 vapoare de pasageri fără cabine de dormit; 28 de vase auxiliare, totalizând 15.635 cai putere; 2 remorchere pentru cataracte; 15 remorchere pentru Dunăre; 5 remorchere și șalupe pentru Prut, Bega și Tisa; 4 șlepuri cu motor; 2 tancuri cu motor; 174 de vase pentru transportul de mărfuri: 120 de șlepuri de Dunăre (dintre care 4 automotoare), însumând o capacitate de 89.151 tone (12 șlepuri de Prut, însumând o capacitate de 4.909 tone); 19 tancuri (dintre care 2 automotoare), însumând o capacitate de 8.939 tone; 23 de șlepuri-pontoane. Serviciul a fost desființat după instaurarea regimului comunist în România (Carmen Athanasie, „Navigația Fluvială Română” în anii celui de-al Doilea Război Mondial, apărut în „Buletinul Muzeului Militar Național «Regele Ferdinand I»”, nr. 6, București, 2008; Enciclopedia României, volumul IV, Asociația Științifică pentru Enciclopedia României, București, 1939). La 12 mai 1546, în Cronica Romanului și a Episcopiei de Roman, episcopul Melchisedec Ștefănescu, care precizează existența la „Vadul lui Rașcu” (locul de trecere peste Dunăre, unde se află acum biserica Precista), a acelui „drum al Galaților”. Ținutul de sud al Moldovei, numit Covurlui, se învecina la vest cu ținutul Tecuciului, la nord cu ținutul Tutova, la nord și nord-est cu ținutul Fălciu, la est cu ținutul Ismailului (ulterior cu raiaua Reni, din 1818 cu ținutul Ismail al Basarabiei și după 1856 cu ținuturile Ismail și Cahul), la sud-est cu Dobrogea (cu granița pe fluviul Dunărea) și la sud cu ținuturile Slam Râmnic și Brăila (pentru o perioadă raiaua

Brăila) din Muntenia. Este localizat pe valea râului Covurlui, într-o zonă colinară de la marginea sudică a podișului Moldovei, ce coboară înspre Dunăre și spre Prut. Ea era delimitată de râurile Prut și Siret, precum și de fluviul Dunărea, întinzându-se în anumite perioade și în câmpiile de la est de Prut. Pentru consolidarea adevărului istoric facem mențiunea că teritoriul ținutului a variat în diferite perioade, cuprinzând orașul Galați și târgurile Drăgușeni, Cahul și Oancea. Iar prima atestare documentară a acestui ținut apare într-un act datat la 1 septembrie 1435, prin care voievodul Iliaș (fiul lui Alexandru cel Bun) îi comunica lui Vladislav, „iubitului Crai al Poloniei, Lituaniei, Rusiei și Domnitor al multor țări”, că se împăcase cu fratele său Ștefan, căruia îi dăduse în stăpânire mai multe teritorii din partea de sud a țării, care se aflau în ținutul Vasluiului, ținutul Tutova, ținutul Covurluiului și ținutul Tecuciului („...orașul Vaslui și ocolul ce ascultă de acest oraș, și ținutul de la Tutova și târgul Bârladului, cu tot ocolul, și morile Covurluiului și orașul Tecuciu, cu tot ocolul, și Oltenii...”)²⁹⁷. Întregul document a

²⁹⁷ O opinie foarte importantă istoric este publicată de Tudose Tatu, un talentat și important istoric gălățean, iar eu o reproduc întocmai: „Referitor la Țara de jos! După 1457 se constată existența următoarelor alte unități teritoriale: Cernăuți (1457), Cărligătura (1458), Trotuș (1466), Suceava (1472) și mai târziu Horincea (1528), Soroca (1529), Lăpușna (1535), Dorohoi și Chigheci sau Tigheci (1546), Hârlău (1548), Putna (1555). Subliniem că ținutul în limba slavonă de la acea vreme era Volosti ceea ce s-a tradus drept Ocol. La 1 septembrie 1435 nu e trecut un ținut al Covurluiului ci doar „morile covurluiene” sau „morile de la Covurlui”. Nici în dania de la 15 iulie 1448 nu e pomenit, danie însemnată acordată de domnie lui Ploscar Cernat și fratelui său Ștefan Cernat. Nici în cea ulterioară de la 24 septembrie 1468 ergo 1468, acordată ultimului. Pentru prima oară el își face apariția în hotarnica din 12 ianuarie 1495, anul de la facerea lumii 7003, cand Ștefan cel Mare face danie „Focșii și Berehoiui și Bantaș slugi noi drepti și credincioasă... un loc di pustii la fundul Covurluiului cu apă între Rădești și Voinești ca să-și facă loruși sălești de sat. Și hotarăle acelu loc di pustii esti din vârvul Piscului Surăi și merge în sus pi culme pin dumbravă și dă pîntr-onu lac, ci este în margine codrului și tot în sus culme pin codru și dă pin alt lacu, ci esti în codru și tot sus până în culme Jaravățului, unde să disparti ținutul Covurluiului de ținutul Tutovii și de acolo purcedi spre răsărit tot pin codru, culme dealului, pi unde să prăvali apa și dă pîntr-o poieniță și tot spre răsărit cam la deal pîn în culme dealului. Și de acolo purcede spre amezăzi, pe culme dealului în gios, pin codru, și iesă în margina codrului, îndreptul unii vâlcele și tot în gios, pi vilce și pin dumbravă, până în dreptul poienii Purcariului, în margine din gios, în vale Bănesii ari hotar și de acole drept la apus pren poiană, undi sânt și niște chișteli, și tot spre apus piste doi văi, până în vârvul piscului Surăi...” (Hotarnica din 12 ianuarie 1495, DRH Moldova vol. III, Doc 169, pag. 294-295). Referitor la granița reprezentată de culmea Jaravățului aceasta și-a luat numele de la Jaravăț/râul Jeravăț cu denumirile apropiate de Jarovăț, Jăravăț e un curs de apă ce se varsă în Bârlad la Grivița, cu o lungime a sa de doar 29 km, dar cu un bazin de recepție de 152 km². Izvorul râului Jeravăț este lângă satul Obârșeni (județul Vaslui). Râul (pârâul) udă pe rând satele: Gara Tălășmani, Docăneasa, Gara Docăneasa, Lungești, Grivița. Se varsă în râul Birlad, puțin mai la nord de comuna Grivița, județul Vaslui. Menționat la 2 august 1414 /6922, Suceava într-o danie a lui Alexandru cel bun, Țigăneștii, la gura Jaravățului. **Ar fi vorba de prima mențiune a ținutului Covurlui** și a limitei sale cu ținutul Tutovei cu condiția ca respectiva copie românească după suret să fi respectat textul și să nu fi fost o interpolare de veac 19, respectiv 1836. Și totuși... **Deși ținutul Covurlui va apare prima dată menționat în clar în data de 28 aprilie 1555**, o sursă complementară, deja pomenită, anume Harta Sarmăției a lui Bernand Wapowski de

după 1515-1526, indica Galațiul ca existând bine mersi înainte de acest ultim an, ca să fim extrem de preciși. Dacă târgul exista atunci, desigur exista și ținutul, conform logicii elementare. Coroborând acum mențiunea geografică de la 1467 din manuscrisul Ettenheim-Munster II cu ultima informație, putem înainta ipoteza că așezarea rurală a Galaților a devenit târg și reședință de ținut în intervalul 1467-1495, probabil după căderea Kiliei. Și încă ceva, definitoriu! **Lipsa mențiunii ținutului Covurlui la 1435 alături de cele învecinate Tutova, Bârlad, Tecuci ne indică apartenența teritoriului acestuia posibil la Valahia.?! Oricum zona a avut un regim neclar cel puțin în intervalul 1424-1465 fiind revendicată ba de principatul Valahiei, ba de cel al Moldovei. Sau mai degrabă a avut cu totul și cu totul un statut special, fiind anterior un loc domnesc cu tot ce decurgea din aceasta în privința marginii/graniței militarizate. Era o zonă volatilă, Siretul, considerat ulterior drept graniță naturală se vărsa în Dunăre prin două guri de vărsare, între ele Sirețelul sau Siretul vechi și albia sa majoră propriuzisă, existând o întinsă deltă. Între valul lui Traian și râul năbădăios exista vestitul culoar angevin ce făcea legătura cu cetățile controlate de la marea cea mare, Kilia și Cetatea Albă, drumul comercial ducând către Crimeea tătărăscă cu tamgalele ei de aur. Acest lucru este subliniat în mod direct de dania din 15 iulie 1448, când limita geografică a acestui act de miluire se oprește pe Suhurlui, în zona Valului lui Traian, iar în cea a Bălții Brateșului în apropiere de Tulucești. Amintim că la începutul anului 1448 domnul Moldovei Petru al II-lea, cumnatul lui Ioan de Hunedoara, a cărui soră, o băbătie, o luase în căsătorie din motive strict politice, cedează cetatea Kilia acestuia, cu respectivul culoar de trecere la nord de marile lacuri dunarene Cahul-Tair- Ialpug-Catlabug-Chitai- Sasák, delimitate de Valul lui Traian. Petru a luat de nevastă pe sora acestuia, în vârstă de 50 ani, drept recunoaștere a ajutorului primit pentru recăștigarea domniei împotriva lui Roman II. Transferul în sine, în acte și nu practic, va avea loc fie la sfârșitul anului 1447, fie la începutul anului 1448, prin acte înțelegându-se angajamentul lui Petru II privind ocuparea tronului Moldovei, angajament luat față de Ioan de Hunedoara, guvernator și regent al Ungariei între 1446–1453. Ținutul Covurlui se pare că pe atunci cuprindea zona de la sud de Valul lui Traian, aliniamentul Traian-Tulucești, dar și pe cea de dincolo de Prut, având în vedere cele ce urmează. Iată și o danie veche domnească la un ținut numit Covur. Dunărea cu salba sa de bălți, iezere, gârle ca și marile întinsuri de ape din apropiere de Galați, forfotind de pești, sunt consemnate înainte de prima mențiune scrisă a așezării. La 1445 februarie 20 anul 6953 de la facerea lumii. Ștefan Voievod al II-lea face cunoscut că a dat și dă sfintei mănăstiri Moldovița „...jumătatea iezערului de la Covur și jumătatea acelu iezער de la Covur care dă în Ilp, cu toate veniturile, și vama din toate părțile Covurului. De la cine va prinde pește acolo, călugării vor lua jumătate din venit și din vama pe uscat. Cine însă ar cuteza să ia măcar un groș din acel venit al călugărilor, fără voia lor, acela să fie blestemat și va fi aspru pedepsit și de înălțimea sa. În anul 6 953/1445 februarie 20.” (DRH, A, vol. I, p. 357-358, Doc. 253). Covur, Covor, sigur nu este iezערul Covurlui cel dintre Foltești și Chiraftei, cum ar părea la prima vedere și a părut altor istorici nedeprinși cu geografia. E o denumire generică dovadă pasajul următor. Jumătatea acelu iezער de la Covur care dă în Ilp, face referire la iezערul „Cuhului” ori „Cohorlui” sau „Cugurlui” ultima denumire după vorovirea rusească unde H = G. Să specificăm că dania mănăstirii Moldovița nu putea fi înstrăinată, vezi blestemele la adresa celor ce ar fi schimbat destinația ei, avându-se în vedere obiceiurile vremii și cutumele privind mai ales daniile ecleziastice. Să citim un frumos model: „...Iar după viața noastră, cine va fi domn al țării noastre, din copiii noștri sau din neamul nostru sau iarăși pe ori cine îl va alege Dumnezeu să fie domn al țării noastre Moldova, acela să nu le clinească dania și întărirea noastră, ci să întărească și împuternicească acestei sfinte mănăstiri a noastre dela Homor. Iarăși cine s’ar ispiți să clinească dania și întărirea noastră, acela să fie blestemat de domnul Dumnezeu și mântuitorul nostru Iisus Hristos și de sfinții patru evangheliști și de 12 sfinți de frunte, Petru și Pavel și de ceilalți și de 24 sfinți prooroci ai lui Dumnezeu și de 318 sfinți părinți purtători de Dumnezeu cei dela Nicheia și de toți sfinții, cari din veac au plăcut lui Dumnezeu. Și să fie asemenea lui Iuda și blestematului Arie**

și să aibă parte și cu acei Iudei care au strigat asupra domnului Iisus Hristos, sângele lui asupra lor și asupra copiiiilor lor, care este și va fi...” Cumplită era soarta rezervată celor ce necinseau faptele celor dinaintea lor. Dacă ar fi fost în posesia mănăstirii Moldovița la 1445, iezerul Covurlui nu putea fi acordat după cum vom vedea la 1448 – și mai ales tot iezerul – fraților Cernat. Este așadar vorba de un cu totul alt iezer, nu cel de la Foltești. Continuăm cu descifrarea daniei, ce va avea răsunet peste veacuri și va încălci mințile cercetătorilor sau istoricilor, încurcând inclusiv mințile dregătorilor moldoveni peste vreo 150 și ceva de ani. Jumătatea aceluia iezer de la Covur ce dă în Ilp. Este vorba de lacul care este format de Dunăre, în continuarea căruia se afla lacul Ialpus. De fapt Ilp este prescurtarea conform obiceiului vremurilor a lacului cu respectivul nume, Ialpus. O reminiscență de limbă turcică, pecenego-cumană fiind lipsa vocalelor. Iată descrierea sa după veacuri: „Ialpuhul. Lac mare în jud<ețul>Izmail între 45 19' și 45 41' 30 “ lat<itudine> 26 15' și 26 20' 10” long<itudine> de m<eridianul> din Paris. Lungimea lacului de la Sud spre Nord este de aproape 42 kil<ometri> după harta st<atului> maj<or> rus, iar lărgimea de la 700 m. (la extremitate de Nord) până la 6 kil<ometri> (la extremitatea de la Sud. În lac se varsă râul Ialpus... La Sud lacul comunică printr-o gâră cu lacul Cugurlui.” (Zamfir C. Arbore, Dicționarul geografic al Basarabiei, Editura Saeculum I.O., București 2012, pag. 252). Adâncimea medie ar fi fost de 2,6 metri, cea maximă atingând 5,5-6 metri. Era tot la fel de întins dacă nu chiar mai mare pe vremea daniei. Revenim în finalul analizei la textul acesteia pentru a clarifica definitiv problema. Ce înseamnă „vama din toate părțile Covurului” ?! Din toate părțile ar însemna cele 4 puncte cardinale. Se confirma astfel statutul de ținut al zonei „Ținutul Covur”, de o parte și alta a Prutului, ulterior numele rămânând consemnat doar la Vest de Prut, Covurlui. El va apare prima oară sub forma de morile Covor-luiului la 1 septembrie 1435, atunci când Iliș Voievod ceda Țara de Jos fratelui său Ștefan. Morile nu erau pe cursul de apă Covorlui, ci în ținutul Covor. Se știe că la 1 august 1442 Ștefan al II lea va deveni singur domn stăpânitor al Moldovei. Covor va fi înscris Covur la 20 februarie 1445, după cum grăiește documentul prezentat. Concluzionând, putem astfel avansa lejer ipoteza că și în jur de 1400 ținutul ar fi purtat același nume de origine pecenego-cumană, anume Covor, făcând parte componentă din ceea ce fusese țara principelui tătar Dimitrie la 1368, domnia acestui prinț fiind stabilită de Gh.I. Brătianu între 1360-1380. Limitele ținutului Covor, Covur devenit Covurlui. Apariția Horincii la 1528 ne indică faptul extrem de important că această unitate teritorială era situată între „ținutul de la Tutova, târgul Bârladului cu tot ținutul și morile Covurluiului” după actul de la 1435. Nordul acestui ținut s-ar fi aflat la Tutova, Nord Vestul la Bârlad iar Sudul la Covurlui. Probabil ajungea până la Valul lui Traian, iar Galații semnați la 1467 și 1515-1526 aveau să dețină zona de la amiază de cursul de apă al Covurluiului începând cu 25 ianuarie 1465 data cuceririi Kiliei și a întregului „culoar angevin” până în Siret. Mai târziu, în cronica moldo-polonă sunt înșiruite un număr de 24 de ținuturi: Covurlui, Horincea, Tecuci. Ea reprezintă de fapt o versiune externă a Cronicii lui Ștefan cel Mare – Cronica moldo-polonă (Descrierea cronicii despre Țara Moldovei, și despre domnii ei, cum au venit moldovenii în Țara Moldovei), fiind redactată pe la 1565. Letopisețul prezintă istoria Moldovei între 1352 și 1564 după un manuscris provenit de la Putna. Autorul, Nicolae Brzeski, era solul și secretarul regelui polon trimis cu misiune diplomatică la sultanul turc să se plângă de domnul moldovean că atacă teritoriul Crăiei trimis de regele Sigismund al Poloniei la Poartă. Va fi reținut în Iași de Alexandru Lăpușneanu, „Aici în Iași a copiat Brzeski o cronică turcească a lui Mihail Constantinovici din Ostrovița și a tradus din limba slavonă în cea polonă cronica Țării Moldovei după o versiune ce i-a căzut în mâni cine știe de la ce boier sau de la ce călugăr” (Cronice inedite atingătoare de Istoria Românilor. Adunate și publicate cu traduceri și adnotațiuni de Ioan Bogdan. București, 1895, p. 114-115). El însă nu s-a mulțumit cu o simplă traducere a textului, ci l-a schimbat și chiar completat. Va adăuga și niște texte, scurte, despre ținuturile din Moldova, dregătorii, oaste, judecăți. Deși Horincea e menționată într-un document vechi din 19 septembrie 1436 e sigur că ținutul este stabilit ulterior acestei date. Tot la fel de interesant este și mențiunea în același act a

satului Cavadinești existent și astăzi. „...i na Horinci, Kavadinesci i Badia... (Doc. 163 din septembrie 19 an 1436, pag. 227-228). Bașca alte sate care vor apare ulterior și în alte documente, a căror localizare este astfel clarificată în zona actualei comune Grivița din județul Galați. Sârbii și Scheienii i Liești, la gura Jeravățului. Râul Jeravăț l-am prezentat mai sus vărsându-se în Bârlad la Grivița. Acolo își va fi avut gura de vărsare. Dincolo de ținuturile noastre Covurlui, Horincea, Tecuci, vor fi pomenite de traducătorul polon cele de Putna, Troțuș, Adjud, Tutova, Bârlad, Fălciu, Vaslui. Și într-o ordine aleatorie Chigeci, Lăpușna, Orhei, Soroca, Hotin, Cernăuți, Suceava, Hârlău, Dorohoi, Cărligătura, Iași, Bacău, Roman și Neamț. În timp însă, Horincea va dispărea fiind înghițită de ținutul Covurlui. Înglobarea este subliniată de un catastif pentru cisle alcătuit la 20 februarie 1591, dată când din respectiva cronică lipsesc Horincea și Adjudul care între timp se contopiseră cu ținuturile Covurlui, respectiv Putna. Intervalul ar fi deci 1566-1591 și răspunzători de aceasta ar fi putut fi ori Alexandru Lăpușeanu sau mai degrabă Petru Șchiopul cu cele 3 domnii ale sale. Care ar fi fost limitele ținuturilor din zona noastră imediată de interes anume Covurlui, Horincea și Tecuci? Se poate identifica fostul ținut al Horincii cu cel al Ocolului Horincii de la 1772-1773 în care apar 15 sate, având atunci limita de sud pe linia Vădeni, Grăpeni, Cavadinești, Slivna, Berești. Însă înainte vreme în veacul de care vorbim, anume XV, cel mai posibil întinderea acestuia s-ar fi oprit la Valul lui Traian, reper artificial folosit ca și mult altele, la delimitările proprietăților de către hotărniciiile epocii. Covurluiul, ca ținut în sine avea ca limite spre Nord străvechea amenajare romană, cea de la Vest de Prut, iar la Vest cele ce urmează. Hotarul dintre Tecuci și Covurlui îl reprezenta Sohuluiul devenit în timp Suhurluiul, situație menționată într-un surset din 13 februarie 1594, anul 7102 de la facerea lumii, emis de Aron Vodă referitor la o dispută mănăstirească între călugarii de la Bistrița și Neamț. „...Și atuncea s-au sculat și au luat și pe alți oameni buni și bătrâni și megieși de prinprejur și alții dintr-acel ținut și au umblat și au hotărât și precum au luat cu sufletele sale și noi așa am aflat hotarul pe unde și cei din veac au stăpânit: în vârful unei movile mari ce este în gura Sohuluiului, între ținutul Tecuciului și ținutul Covurluiului...” (Documente privind istoria României, XVI, A. Moldova, vol. IV (1591-1600), Doc. 125 pag. 103-104). Înspre Sud hotarul ținutului mergea pe Siret, viitorul Sirețel, fiind despărțit de Valahia prin Limanul Siretului, râu ce avea să se verse în Dunăre prin două guri – a se vedea harta ulterioară a Moldovei a lui Dimitrie Cantemir de veac XVIII și o litografie de an 1820. Dunărea reprezenta granița cu Țara Turcească. Numai că ținutul continua și dincolo de Prut. Exemple au fost destule. Râul Prut nu a constituit niciodată un hotar administrativ în cadrul Moldovei, de aceea toate ținuturile de la nord spre sud se întindeau pe ambele maluri ale sale, cum ar fi spre exemplu cele de Iași, Greceni sau Fălciu. Specificăm că în vechea împărțire pe ținuturi a Moldovei (înainte de 1812), codrul Tigheciului făcea parte din ținutul Fălciului. Mai amintim că la 1620, un mare întins de apă, anume Brateșul cu Gura de vărsare a Prutului cu tot, și viitoarea numită Balta Badalanului, vor fi încorporate unei unități teritoriale otomane dinspre Răsărit, aflate dincolo de Dunare, cea cu sediul la Isaccea. Ca un ecou răzbătând prin veacuri la 170 și ceva de ani doar a ținutului Covor, Covur. Prutul va deveni hotar administrativ abia după 1812; și de atunci a căpătat în conștiința românilor faima de râu blestemat. Având în vedere faptul că reperele naturale reprezentau limita hotărniciiilor în evul mediu, iar acolo unde nu existau abia atunci se luau ca puncte de referință cele artificiale, considerăm că Valul lui Traian din sudul Basarabiei istorice, singurul drum de acces spre Kilia pe atunci în largă luncă a Dunării, ar fi reprezentat limita înspre Nord a ținutului Covur. La amiazănoapte de val ar fi fost ținutul Chigheci sau Tigheci (1546). Ținutul Covur se întindea la Est probabil până dincolo de Vadul de la viitoarea Oblucița, de la oblâc, oblâcul cailor. Iezerul Ialpug prin dimensiunile sale uriașe ar fi reprezentat posibil linia de demarcație între ținutul Kiliei și cel al Covur-ului. Ținutul Kiliei după cucerirea sa de către Ștefan la 1465 și-ar fi mărit teritoriul spre Vest. Se poate avea în vedere cele specificate în privința delimitării teritoriilor cetăților Kilia și Cetatea Albă la 1486, luate ca referință de pe vremea stăpânirii ungaro-vlahe. Un document apropiat perioadei vine în sprijinul afirmației noastre. Poartă

fost publicat de istoricul Mihai Costăchescu în volumul Documente moldovenești înainte de Ștefan cel Mare²⁹⁸. Din tălmăcirea Cronicii moldo-polone, o versiune a vechiului Letopiseț de la 1566, Moldova avea în cea de-a doua jumătate a secolului al XVI-lea un număr de 24 de ținuturi: Bârlad, Tecuci, Tigheci, Lăpușna, Vaslui, Orhei, Soroca, Hotin, Cernăuți, Suceava, Iași, Fălciu, Covurlui, Horincea, Putna, Adjud, Tutova, Troțuș, Bacău, Roman, Neamț, Cârligătura, Hârlău și Dorohoi. Iar Catastiful de cășle (1591) al lui Petru Șchiopul menționează numai 22 de ținuturi, ținutul Horincea fiind contopit cu ținutul Covurlui, iar ținutul Adjud cu ținutul Putna. În statistica Moldovei din 1803, extrasă din Condica Liuzilor, ținutul Covurlui era împărțit în patru ocoale: Horincea, Mijloc, Prut și Siret. Județul antebelic Covurlui era împărțit la sfârșitul secolului al XIX-lea în 4 plăși: Siretul (10 comune, 33 sate și orașul Galați; cu reședința la Țîrgul-Pechea), Prutul (10 comune, 29 sate; cu reședința Țîrgul Bujor), Horincea (10 comune, 29 sate; cu reședința Țîrgul-Berești) și Zimbrul (8 comune, 16 sate; cu reședința Țîrgul-Drăgușeni). Județul avea o comună urbană (Galați), 37 comune rurale formate din 111 sate și 5 târgușoare: Berești, Bujor, Drăgușeni, Foltești și Pechea. În 1938, erau consemnate doar două plăși: Plasa Horincea și Plasa Prutul de Jos.

Distri(k)t Kovurlui

După aproape trei sute de ani de dominație a zonei de la gurile de vărsare ale Dunării, Imperiul Otoman se vede silit să se retragă la sud de Dunăre, fiindu-i pusă în discuție chiar și supremația exercitată în Balcani și în strâmtoarele Bosfor și Dardanele. Austria este prima putere care va contura această nouă tendință politică de acaparare a acestor teritorii la care se renunța. Mai târziu, către mijlocul secolului al XVIII-lea, acestea i se va alătura și Rusia. Separat, dar și în alianță, cele două mari puteri din spațiul central și sud-est european vor încerca, pe întreg parcursul secolului al XVIII-lea, să rezolve definitiv, dar numai în propria favoare

data de 1512 ianuarie 25, Akkerman – Cetatea Albă Selim, fiul lui Baiazid han, veșnic biruitor. Din mila lui Dumnezeu, lui Bogdan voievod, domn a toată țara Moldovei. Îți dăm de știre domniei tale că marele împărat Baiazid han v-a miluit cu gârlele care curg din Dunăre și umplu bălțile, și gârlele până unde se varsă în Dunăre, mai jos pe acest mal, pentru prins pește, încă cu Oblucița; Niște oameni ară ogoarele voastre, ei să vă dea deseatina și venitul după cum este și legea și după cum aveți tocmeala la hotar. Și pentru oile care vor paște iar pe hotarele voastre, ei să vă dea venitul vostru, după cum este drept, fie că sunt din Dobrici sau din cetăți, sau dintre azapi, sau oricine va fi din oricare altă parte, oricine va merge și va paște oile pe hotarele voastre, hotare care i-au fost date lui Bogdan voievod prin cărți, de marele împărat Baiazid han. Iar noi acele cărți le înnoim și adevărim pe acestea cu această carte a noastră pe care v-am dat-o. Cum a fost până acum, astfel să fie și de acum înainte. Iar cine nu va asculta și nu crede cartea noastră și scrisoarea noastră, pe acela îl vom pedepsi și îl vom căzni. Dumnezeu să înmulțească anii domniei tale. Scris în Cetatea Albă, luna ianuarie în a 25-a zi (Revista de Istorie – Marcel Dumitru Ciucă – Din relațiile Moldovei cu Imperiul Otoman în timpul domniei lui Bogdan al III lea. Joseph von Hammer Purgstall – Des osmanischen Reichs Staatverfassung und Staatsverwaltung, Tome I, Vienne, 1815, pag. 290 și următoarele).”- Tudose Tatu, Misterul ținutului Covurlui... I-IV, Revista Misterele Dunării, Tulcea, 31 mai, 9 iunie, 13 iunie, 16 iunie 2021.

²⁹⁸ Mihai Costăchescu, Documente moldovenești înainte de Ștefan cel Mare, vol. II, Iași, 1932.

problema „moștenirii” Imperiului Otoman, aflat în evidentă decădere politică, militară și chiar economică. Districtul Kohurșui are un număr de 16 localități marcate pe hărți. Dintre acestea Galațiul, capitală de județ este marcat ca oraș. O localitate Girschany este considerată târg în vreme ce celelalte localități sunt numai sate. Iată lista localităților sale: Demoara, Galatz, Gatelor, Geleatatschilor, Lielany, Giralsrey, Girschany, Dumeschty, Kaleriasch, Korurba, Kolkany, Manta, Schikscha, Terbeschty, Trajan, Pelety. Hidrografie. Bazinul Prutului cu numeroși afluenți, nominalizat fiind doar Elanul. Partea sudică a județului este străbătută de Siret și Dunăre, cu afluenți și lacuri nenominalizate. Orografie. Județ de câmpie, fără forme de relief care să atragă atenția în mod special. Hotare. Către est hotar terestru și râul Prut separă județul de județul Ismail și de districtul tătăresc. La nord hotarul este terestru față de județul Fălciu. La sud râul Siret separă județul de raiaua Brăilei și de județul Râmnic în timp ce, către vest, hotar terestru desparte județul Covurlui de județul Tecuci (Stelian D. Coșuleț, Date de geografie istorică oferite de „Harta Moldovei și a Țării Românești”, tipărită în orașul Nurnberg în anul 1785-F. L. Giisfeld „Karte der Moldau und Wallachaei” 1785 in Nurnberg herausgegeben (Zusammenfassung), p. 293). În ținutul Covurlui avem: „Hidrografia. Apele ce udă jud. Covurlui sunt următoarele: curgătoare: fluviul Dunărea la sud, râurile Prut la E, și Siret la V., iar în direcție est-vestică pâraiele Horincea (Hurmuz), Covurluiul-cu-apă, Covurluiul sec, Chineja, Suhuluiul-cu-apă, și Suhuluiul-sec, Geru, Bârlădelul, Lozova, Cătușa etc., precum și pâraieșele Oarba, Zoițana, Elanul, Recea, Oancea; - Prutețul, Merca, Slivnei, Gologan, Mălinei etc.; stătătoare : „lacurile Brateș, Covurluii, Socârca, iazurile Lacu- Mare, Bugeanu, Siretul-stătător, iazul Miclescului (Chișteala-Vechiă), „lacul artificial de la Bujor și lăcușorul: de pe dealul dintre Mălușteni și Țuțcani, bălțile Rădeunu, Cătușa, Gheboasa, Lozova etc., precum și altele mai mici formate mai ales de vărsăturile Prutului. Satele ținutului se împărțeau astfel: 14 monastirești, 22 răzășești, 46 particulare; iar populația: 9.513 aparținând monastirilor, 22.603 de răzăși și 46.156 de particulari. Biserici 103, orașe 3, sate 82. Dintre sate, 31 cuprindeau mai puțin de 50 locuitori, 23 de la 50-100, 20 de la 100-200, 5 de la 200 -300, 2 de la 300-400 și 1 de la 400-300. Cu privire la suprafața, teritoriului, avem dar 44 locuitori la o sută de hectare pământ sau câte 2,25, hectare de om. După religii, locuitorii Covurluiului se împart în: ortodocși 107.107, gregorienii (armeni) vro 300, lipoveni 36, catolici 4.418, protestanți 4959, israeliți - (mosaică) 14.577 și mohomedani 115. Dintre israeliți 13.442 sunt; în Galați și 1.135 în comunele rurale. Numărul proprietarilor fonciari, ale căror moșii sunt mai mari de 143 hectare (100 fălci), este de 95; sau în total 114.765 ha 43 ar. aparțin proprietății mari. Aceste moșii sunt: Băleni și Zagancea în comuna Băleni; Șerbeștii- Vechi și Isgon în Braniște; Slobozia- Ventura, Cotros și Zăvoiu în Cuca; Gologanu, Bezmanu, Bătrânul-Isvoreț și Cindin, Murgociu și Pleșeștii (2 trupuri) în Cudalbi; Satu Costi, Fileșă (Calica), Movileni, Șendreni (2 trup.) Gheboasa, Cișmelile-mici, Tiglina, Serdaru (Șendreni), Bărboși, Rusca-mare și

Rusca-mică în com. Filești; Măcișeni, Urlești și Corni în Măcișent; Mânjina, Potârnichea- Cocorași, Fântâna Gerului (2 trup.) în Mânjina; Pechea. trupul din Pechea, Cioara-Elena, Lupa și Oticu în Pechea; Vameș (2 trup.) în Piscu; Slobozia-Conachi în co-muna cu același nume; Gorneștii în Smulți; Balintești, Cioinagi, Ghibărteni și Pochișcani în com. Balintești; Slobozia Băneasa, Bucșeneasca și Boereasca în Băneasa; Goliișei, Urechești, Umbrărești (4 trup.)m Puțichioaea și Armeneasca în Bujor; Terchileni, Voinești, Bazan -Caușan, Voinești - Țopeni, Călugăreasca și Zârgu- Berești în Berești; Bogdan-Proșie și Potroci, Sora și Proșie și Călugăreasca în Crăești; Drăgușeni și Diocheți în Drăgușeni; ” Foltești în comuna omonimă; Frumușița (2 trup.) și Ijdileni în Frumușița; Lunca, Hulești și Roșia în Jorăști; Chiraftei și Drăculești în Măstăcani; Slobozia-Qancea și Oancea (3 trup.) în com. Oancea; Rogojeni- Chirilești în Rogojeni; Onciu în Sliva; Zatarea și vițele Galata și Frumoasa în Șivița ; Odaia-Manolachi, Slobozia-Movilă, Ibrian (8 trup.) și Movila-Turcului zisă și Monete în Tulucești; Vârleazu-de sus și de-jos, Vârlenza-Itești în Vârlezi; Pașcani- Vlădești, Fântâna-Țiganului, Pașcani, Brănești și Roșcani în Vlădești. Moșiile statului din acest județ sunt: Oasele și Mavromol sau Cuca-mică în com. Cuca; Balțatu în Sl. Conachi; Măzineni, Crăciuna sau Viorica în Independența; Braniștea și Țipești în Braniștea; Hliza- Precista în Filești; Zernești cu trupurile Chiștila și Perișeni în Jorăști; Vladuicu în Măcișeni; trupul Obreja în Cudalbi; Schitul Ghereasca în Lupești; Vădeni în Rogojeni; Mavromol în Fărțănești; Piscu- Hârșești în Piscu; Balta Brateș și balta cu moșia Bădălanului în Șivița; Tulucești, Sultanu și Cișmele în comuna Tulucești.”²⁹⁹ Despre Distr(ictul) Tekutsch se spune că: are un număr de 14 localități dintre care doar capitala de județ, Tecuci, apare ca oraș, restul fiind sate. Lista localităților: Blenjiasa, Goran, Jarieschty, Kaneschty, Koreda, Kroeschty, Maluri, Măiherschany, Telpischty, Telutsch, Zigenneschty, Umbreschty, Wiriase. Hidrografie: Sunt figurate și nonmializate Burlad, Ban A., Zelelina și alte râuri nenominalizate care, alături de acestea, formează bazinele râurilor Prut și Siret. Orografie: județ de câmpie, deci nu are nici o formă de relief demnă de a fi semnalată de autorii hărții. Hotare: La nord și nord-est este despărțit terestru de județele Tutova și Făcliu. Partea de est și sud-est sparată terestru față de județul Covrului în timp ce către vest, sud-vest râul Zeletina desparte județul de județele Putna și Râmnic. În anul 1938, județul Galați a fost desființat și încorporat în nou-formatul Ținutul Dunării dar a fost reînființat în anul 1940 după căderea regimului lui Carol al II-lea, pentru a fi desființat doar 10 ani mai târziu. Administrativ, județul Covrului a fost inițial împărțit în două plăși: Plasa Horincea și Plasa Prutul de Jos, dar ulterior, au fost înființate încă trei raioane, ajungând la cinci în total: Plasa I.G. Duca, Plasa Prutul de Sus, Plasa Siret. În anul 1930, populația urbană a județului era de 101.611 locuitori, 68,2% români, 19,1% evrei, 2,9% ruși, 2,9% greci, 2,1% maghiari, 1,2% germani, 0, 5 armeni, precum și alte

²⁹⁹ Moise N. Pacu, op. cit., p. 42-48.

minorități. Din punct de vedere religios, populația urbană era compusă din 73,9% ortodocși răsăriteni, 19,8% evrei, 3,9% romano-catolici, 0,7% luterani, 0,5% reformați, 0,3 % greco-catolici, precum și alte minorități.

Harta rusă din 1835 enumeră următoarele localități din ținutul Covurlui: satul Slobozia lui Adam³⁰⁰ (Adanov); Aldești³⁰¹ 25 case; Bălășești (Băloșești)³⁰²;

³⁰⁰ La 1732/7240 f.l.z, Stamatie Adam vornic dă izvod de moșia Cionești (sat devenit Slobozia lui Adam, n.n.), <țin. Covurlui>, moștenire de la tatăl său Alexandru Adam (BAR, doc. ist., pach. Ment., MMDCCLXXVI/77 (15). Despre Măn. Schitul lui Adam (Adormirea, construit de Adam capitanul, ante 1652 (La 1652 oct. 14 mai mulți locuitori dăruiesc lui Adam căpitanul, pentru m-rea pe care a zidit-o, ocine în hotarul Osiacilor, în valea Brabănelui; se menționează că zapisul s-a făcut la sfințirea m-rii (Arh. St. Buc., m-rea Adam, 11/5). Vezi și doc. cuprinse în Cat, doc. mold., IIIIV, indice. M-rea lui Adam ce este „în codrul Gheanghii” este amintită apoi de numeroase ori în doc., la: 1657 iunie 12, 1662 în sept. 3, 1675 mart. 3, 1676 ian. 22, febr. 13 în aug. 25, 1677 nov. 22 etc. (Arh. St. Buc., m-rea Adam 11/134, 1/10, 111/5, Arh. St. Iași, DCCIV/16, CDV/151 și 152, I.N., 1924, p. 181 etc.). Despre schit și proprietățile sale vezi doc. din 1681 sept. 1 (Arh. St. Buc., m-rea Adam, VIII/2). La 1862 un descendent din familia ctitorilor afirma că m-rea Adam a fost construită de familia Adămească, familie care după părerea sa se trăgea (sau curgea) din familia domnească Movilă (Arh. St. Buc., Min. Cult. și Instr. Moldova, dos. 783/1860, f. 237); bis. dărmată de cutremur în deceniul trei al sec. XIX și refăcută (Despre Înființarea din nou a paraclisului Adormirea vezi Arh. St. Buc., Min. Instr. Moldova, dos. 965/1859. Despre înființarea bolniței ibidem, dos. 655/1860 și 1043/1859. Despre diverse reparații vezi Arh. St. Buc., Min. Instr. Moldova, dos. 149/1862 și Min. Cult. și Instr., dos. 2719/1874. Despre averea m-rii, idem, Min. Instr. Moldova, dos. 986/1859 și 672/1860 și dosare m-rești, m-rea Adam, dos. T bis/1864. Despre mutarea călugărițelor de la m-rea Florești la Adam vezi doc. din 1834 oct. 30 (Arh. St. Buc.; m-rea Bogdana, LVIII/1.); ruinită din nou de cutremur la 1940; fost metoh al m-rii Sinai și apoi al mitropoliei) (Vezi doc. din 1759 iulie 5 și 1759 august 12, prin care m-rea e închinată mitropoliei (Acad. R. S. România, CLXXXI/124 și 73), com. Drăgușeni, jud. Galați. Gîrboviceanu P., Actul de închinare al m-rii Adam către m-rea Sinaiului, 1695 (B.O.R., 1915, p. 646-650); M. C., I, 1913, p. 23-24 (doc. 1701, m-rea lui Adam>, p. 32 (însemnare despre dărâmarea m-rii); 1915, p. 27 (doc. 1714); Cronica Ghiculeștilor, p. 201 (m-rea jefuită la 1717); Documente agrare, II, p. 56 (doc. 1726, m-rea lui Adam); Șerbănescu Nic., Știri noi din vremea păstoriei mitropolitului Veniamin Costachi. II. Noua epitropie la m-rea Adam (R.I.R., 1944, f. I, p. 106-107) (din 1804); A. B., 1931, p. 83-84 și 195 (catagr. 1809); Hurmuzaki, S. 1/5, p. 225-227 (regulament 1835, m-rea era de categoria II-a); B.F.O., 1849, p. 259 (arendarea moșiilor); Walker Mrs., Untrodden Paths in Roumania, Londra, 1888, p. 53-60; Hasdeu B.P., Etymologicum Magnum, I, col. 246-247; Bilciurescu, Mănăstirile, p. 214; Dig. Rom., I, p. 5 (legenda m-rii cu un cioban Adam); Anuar 1909, p. 427 bis. Sf. Voievozi, 1752-1754 și altă notă, 1891-1892); A.E.H., 1934, p. 40, 1935, p. 46, 1936, p. 43 și 1938, p. 51-55 și 262-267; C.11., ian. 1941, p. 12 (m-rea complet ruinită de cutremur), mai –iunie 1943, p. 21 (necesită refacere totală); Pocitan V., M-rea Adam (Gl. M., XXI, 1944, nr. 795-796); RSIAB, 1933, p. 315 (moșiile m-rii, 1812); Mironescu C. S., M-rea Adam (jud. Tutova). Observații geografice, etnografice și antropogeografice. Cu o hartă colorată și un tablou, Buc., 1916 (din Anuarul de geografie și antropogeografie 1916) (despre regiunea m-rii) (N. Stoicescu, op. cit., p. 21).

³⁰¹ Aldești este un sat în comuna Berești-Meria din județul Galați, (bis. Sf. Dumitru, ante 1809).A.B., 1931, p. 196 (cat. 1809); B.R., I, 1875, p. 36-37 (despre sat); (aici se mai amintește un sat Aldești în țin. Roman); Dicț. Rom., I, p. 47 (N. Stoicescu, op. cit., p. 26). La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna purta numele de Berești, făcea parte din plasa Horincea a județului Covurlui și era formată din satele Merea, Târgu Berești, Aldești și Șipotele. În 1931, este consemnată apariția

Bădeni³⁰³, Băleni³⁰⁴; Balintestii³⁰⁵ 47; Bălăbănești (Românești³⁰⁶) 82, Bălțați 22³⁰⁷; Barboși 33³⁰⁸; Băneasa 134³⁰⁹; Slobozia Băneasa³¹⁰ 37; Berești 139³¹¹; Blâzni³¹²

din nou a comunei Prodănești, cu numele de Regele Ferdinand, ca și satul de reședință, precum și separarea satelor Aldești și Șipotele pentru a forma comuna Aldești. În 1968, a luat ființă orașul Berești, format dintr-o unică localitate urbană obținută prin comasarea satelor Berești-Sat și Berești-Târg. Restul satelor comunei Berești și ale comunelor Aldești, Balintestii, Prodănești, Pănășești și Slivna au fost comasate într-una singură, numită Berești-Meria și cu statut de comună suburbană a orașului Berești.

³⁰² Bălășești (Băloșești), jud. Galați (Vezi și hotărnicia satului la Arh. St. Buc., dos. m-rești, schitul Adam, dos. 15 și urm./1884.) (bis. de vălătuci Sf. Nicolae, 1846 sau 1860?). A.B., 1931, p. 200 (la 1809 bis. Sf. Nicolae); Anuar 1909, p. 427; AEH, 1935, p. 74, 1936. p. 78; Costăchescu M., Doc. înainte de Ștefan, I, p. 447 (despre sat); Satul Bălășești, jud. Tutova. (P.T., 1942, nr. 3-4, p. 151-158 și nr. 5-6, p. 289-298) (originea satului, despre bisericășcoală, preoți și învățători); Documente, XVI, vol. 1, p. 42-44 (la 1505 satul Bălășești, pe Bârlad, vândut lui Toader pisarul, numit apoi Baloș); p. 276 (la 1528 satul Baloșești, pe pâraul Bodoanelor, era al lui Toader și fraților copiii lui Băloș); B.R., I, 1875, p. 137 (despre sat); Dicț. Rom., I p. 291; Iorga N., Studii și doc., VI, p. 149 (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 56). Giurgea Sârbul deținea un privilegiu de la domniul Iliș și Ștefan pe „două sate, pe Hobalna, unde a fost Giurgiu Călugărul, la Fântâna Rusului, unde se cheamă satul Osiaci” și Baloșești, pe pâraul Bodoanelor. Petru Rareș întărește urmașilor lui Giurgea Sârbul la 20 martie 1528 împărțea făcută pe cele două sate (DIR, XVI, A. Moldova, I (1501-1550), București, Editura Academiei, 1953, p. 275-276, nr. 242). Lupul Prăjescul are mari lichidități și își permite să facă unele moșteniri lui Ion Ciolpan, nepot a lui Ionașco Ghenghea, moșteniri evaluate la 1500 zloți bătuți, 10 iepe cu mânăji, 100 de stupi, 100 de oi, o falce de vie și trei sălașe de robi țigani. În total ar fi peste 3000 de zloți, din care jumătate în monedă (DRH, XXIV, doc. 86, doc. 97). În paralel sunt cumpărate alte părți din satele Văratec (DRH, XXIV, doc. 182), Hănăseni (DRH, XXIV, doc. 220, doc. 222), Doljești (DRH, XXIV, doc. 221, schimbată apoi pe o ocină din Lățcani, DRH, XXIV, doc. 362), Dănceni (DRH, XXIV, doc. 320, doc. 331, doc. 350, doc. 383), Frătești (DRH, XXIV, doc. 331), Băloșești (DRH, XXIV, doc. 332), Găureni (DRH, XXIV, doc. 386, doc. 391), Săoani (DRH, XXIV, doc. 438, doc. 512), Ghinduseni (DRH, XXIV, doc. 495, doc. 501), precum și vii, la Cârjești, alte părți din satele Oancea (DRH, XXIV, doc. 321) și Saca (ibidem) fiind moștenite de la socrul său.

³⁰³ Bădeni, țin. Covurlui, sat dispărut (Vezi caietul de acte privind satul la Arh. St. Buc., A.N., MMCMXIX/4). Documente, XVI, vol. IV, p. 72 (la 1593 satul Bădeni pe Bârlad al lui Vartic mare vornic); 264-265 (satul lui Nestor Ureche); Ghibănescu, Surete, XXIV, p. 3-5 (la 1725 seliște Bădeni, Tutova, a fam. Gheuca) (N. Stoicescu, op. cit., p. 52).

³⁰⁴ Băleni, țin. Covurlui (Vezi și hărțile moșiei la începutul sec. XIX la Acad. R.S. României, MDXXIII/33, 35.) (bis. Sf. Voievozi ante 1809, reclădită 1870-1871). A.B., 1931, pt 185 (cat. 1809); B.R., I, 1875, p. 134 (despre sat); Dicț. Rom., I, p. 294 (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 56). La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Zimbrul a județului Covurlui și era formată din satele Băleni și Zăgancea. Anuarul Socec din 1925 o consemnează în plasa Bujoru a aceluiași județ.

³⁰⁵ Balintestii, țin. Covurlui (biserica de bârne Sf. Gheorghe, 1828, reparată 1880) (Despre bisericile existente la 1871 la locurile Redii i Ripa vezi Acad. R.S. România, ms. 225, f. 40). B.R., I, 1875, p. 135 (despre sat); Dicț. Rom., I, p. 215; Anuar 1909, p. 464 (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 59). La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Corodul a județului Tutova și era formată doar din satul de reședință. La acea dată, pe teritoriul actual al comunei mai funcționau comuna Lungești în aceeași plasă și comuna Bursucani, în plasa Zimbrul a județului Covurlui. Anuarul Socec din 1925 consemnează desființarea comunei Lungești și trecerea satului ei de

reședință la comuna Bălăbănești, care făcea parte din plasa Adam a aceluiași județ. Comuna Bursucani fusese și ea desființată și satele ei erau arondate comunei Drăgușeni. În anul 1931 comuna Bursucani a fost reînființată. În 1950, comuna Bursucani a fost desființată și satele ei au trecut la comuna Bălăbănești.

³⁰⁶ Hotarul Bălăbăneștiului a fost unul extrem de disputat între răzeșii de Bălăbănești, care stăpâneau și Pupezeniul, legumicultorii din Adam și băloșeștii din actualul sat Bălășești (vezi Documentul nr. 131, din lucrarea Răzeșii de Bălăbănești, autor George Felix Tașcă, Ed. Muzeului de Istorie Galați, 2014, pag. 292/293). Satul Românești era situat la 15 km sud de Bârlad la Galați. Acest sat a fost menționat întâia oară la 5 decembrie 1460, cu prilejul unei judecăți ținută la Bârlad în prezența Mitropolitului Teoctist al Moldovei și a 44 de boieri mari și mici. În acest uric se arată că satul se numea Românești, unde fusese jude Roman cu cel puțin un secol înainte și acest sat și-a schimbat numele după părerea lui George Felix Tașcă, după 1650, când o invazie tătară a pustit Bârladul și a trecut prin Românești, așa cum rezultă dintr-o legendă a satului (Ioan Antonovici, Documente bârlădene, vol. IV, tipografia „Cosntantin D. Lupașcu”, (cuprinde acte de la șoltuzi și dregători ai Bârladului și alte acte vechi din secolele XV-XIX, cu 382 de pagini și 2 planșe), p. 320). Acest sat s-a numit mai târziu Bălăbănești, după numărul covârșitor al locuitorilor care se numeau Balaban și care au mutat satul mai spre pădure, spre a-l feri de năvălirile tătare (Comunicare domnului George-Felix Tașcă în ședința din 15 mai 1 993 sub președinția d-lui dr. Constantin Bălăceanu-Stolnici, la al IV-lea Simpozion de studii Genealogice, Iași, 13-15 mai 1 993, organizat de Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” Iași, Academia Română, în manuscris). Există și textul integral al partajului din 2 februarie 1646: Zapis de învoială întocmit de zece nepoți ai păcălabului Mirea Jora, prin care aceștia își împart moșiile: Măucești din districtul Lăpușna, Crivești din ținutul Vaslui, Pădureni din ținutul Iași, Ruptura, Piscanii, Măciucașii, Leurdeștii, Bârzăeștii, Săuleștii și Româneștii (George-Felix Tașcă, Un important partaj în Moldova, 2 februarie 1646, București, 1991, p. 1-2, în manuscris). Acest partaj este consemnat într-un act privat din 2 februarie 1646, ce se păstrează la Direcția Arhivelor Naționale București, sub cota ms. nr. 1364, f. 74, și a fost publicat pentru prima dată în rezumat în anul 1959 în Catalogul Documentelor Moldovenești (C. D. M.), vol. II, sub numărul 1848, p. 364). Documentul de mai sus arată că se face partajul moșiilor rămase după moartea lui Mirea Jora păcălabul (George-Felix Tașcă, Șerbea de la Vaslui și descendența sa, în Acta Moldaviae Meridionalis, Vaslui, vol. IX-XI, 1987-1 989, p. 290-291). Se știe că Mirea Jora era fiul cel mai mic al lui Ionașco T. Jora, păhâmicel, căsătorit cu Maria, care a mai avut următorii copii: 1. Anghelina Jora, căsătorită prima dată cu 1. Oprea, postelnic și a doua oară cu Toma Berbeci, rară urmași; 2. Simion Jora, vomc de gloate, mort ante 1606, căsătorit cu Ana fiica Maricăi, nepoata lui Gavrilă vistiernic, având șase copii (Nastasia, Ionașcu Jora, Neculai, Grăpina, Gavril și Gheorghe Jora); 3. Salomia căsătorită prima dată cu Iosif Veveriță, decapitat și a doua oară cu Ivașco Mogâldea, vornic de gloată (A vând 5 copii din prima căsătorie și 3 copii din a doua căsătorie); 4. Mitrofana căsătorită cu Nestor Ureche (Având 4 copii: Grigore, Vasile, Maria și Nastasia); 5. Toader Jora, soție necunoscută, având două fiice, Marica și Anghelina. Constatăm că la acest partaj i-au parte numai bărbați, deși majoritatea reprezintă pe soțiile lor așa cum vom vedea. Primul participant la acest partaj, este celebrul cronicar moldovean Grigore Ureche (Ștefan S. Gorovei, înrudirile Cronicantului Grigore Ureche, în ALIL, XXIV, 1973, Iași, p. 112 și următoarele; SJIAN, Documente, p. 607/71.) care era și cel mai în vârstă, aflându-se cu un an înaintea morții sale (1647). A participat în calitate de sulger descendent al mamei sale Mitrofana Jora, deși mai avea un frate și două surori. Al doilea participant este tot o personalitate, Gheorghe Ștefan (George-Felix Tașcă, Posadnicii de la Soroca și descendenții lor, apărută sub egida Comisie de Heraldică, Genealogie și Sigilografie a Filialei Iași a Academiei Române. Extras din „Arhiva Genealogică”, II (VII), 1995, 3-4, Iași. Editura Academiei Române, p. 142), care la data întocmirii actului era tânăr și deținea o boierie mai puțin importantă, iar mai apoi a ocupat, în cadrul Sfatului Moldovei, dregătoria de Mare Spătar,

devenind în cele din urmă Domnitor al Moldovei (1653-1658). Gheorghe Ștefan era nepotul Salomei Jora, fiul marelui logofăt Dumitrașco Ștefan și al soției sale, Eufrosina, născută în a doua căsătorie a Salomei Jora cu Ionașco Mogâldea. Al treilea participant la partaj era Gheorghe Roșea, vistiernic, căsătorit cu Anița Mihălescu, fiica lui Vasile Mihălescu și a soției acestuia Sultana Mogâldea, care la rândul său era fiica Salomei Jora din a doua căsătorie cu Ionașco Mogâldea. Cu alte cuvinte Gheorghe Roșea era căsătorit cu o verișoară a lui Gheorghe Ștefan (Gheorghe Roșea, vistiernic, este menționat în I. Antonovici. *Frații Gheorghe și Nicu/ai Roșea-Codreanu*, fondatorii liceului și școlii secundare-profesionale de fete din Bârlad, Bârlad, 1908, p. IV. Se arată că vistiernicul Gheorghe Roșea a făcut parte din delegația de boieri moldoveni care l-au însoțit la Poarta Otomană pe Miron Barnovschi, spre a-l alege domn al Moldovei. Sultanul înfuriat a băgat la închisoare toți boierii moldoveni, iar pe Miron Bamovschi l-a decapitat. Îngroziți de acest gest crud, boierii așteptau să împărtășească soarta alesului lor, dar au fost în curând eliberați și obligați să înmormânteze rămășițele pământești ale lui Miron Barnovschi. Cu aceeași ocazie boierii moldoveni, între care și Gheorghe Roșea, vistiernicul, au ales ca domn al Moldovei pe Moise Movilă (1633-1634). Relatare din Grigore Ureche „*Letopisețul Țării Moldovei*”. Din aceeași lucrare a lui I. Antonovici rezultă că vistiernicul Ghe. Roșea era frate cu Mafiei Roșea din Bârlad, care a trăi între 1570-1639, strămoșul celor doi frați filantropi. Spița de neam a fraților Gheorghe și Niculai Roșea Codreanu, după I. Antonovici este următoarea (număratoarea este făcută după metoda genealogică Sosa-Stradonitz): 1. Gheorghe și Niculai Roșea Codreanu, frați; 2. Ioan (Roșea) Codranu, spătar; 3. Ecaterina Manolache Jora; 4. Ded. iu (Roșea) Codreanu, serdar (1696-1770); 5. Ecaterina Toma Luca, stolnicul, decedată în 1798; 6. Manolache Jora; 8. Lupu (Roșea) Codreanu (c. 1680-1752); 9. Sandală; 10. Toma Luca, stolnic; 16. Ioan Roșea-Codreanu, mare căpitan de codru; 17. Măriuța; 32. Grigore Mafiei Roșea din Bârlad, menționat în 1635; 33. Măriuța; 64. Mafiei Roșea din Bârlad (1570-1639), menționat în 1629, când a obținut moșia Frunțișeni; este fratele vistiernicului Gheorghe Roșea; 65. Anastasia). Al patrulea participant la partaj era Vasile Căraiman, de asemenea căsătorit cu o verișoară de a lui Gheorghe Ștefan, fiica lui Grigore Mogâldea, care la rândul său era fiul Salomei Jora din a doua căsătorie cu Ionașco Mogâldea. Cel de al cincilea participant la partaj, Pavăl, n-a putut fi identificat, dar având în vedere că i se atribuie aceleași părți din moșie ca și celorlalți descendenți ai Salomei Jora, trebuie să presupunem că beneficia de aceeași înrudire cu Gheorghe Ștefan, Căraiman și Rusu. Ionașco Rusu, pârcaș, era soțul Nastasiei, care la rândul său era rudă cu Nicolae Mogâlde, fiul lui Grigore Mogâlde, deci nepotul Salomei Jora din a doua căsătorie cu Ionașco Mogâldea. George-Felix Tașcă a reușit să stabilească că pârcașul Ionașco Rusu era ascendent într-a cincea generație al poetului revoluționar pașoptistul Alecu Russo (1819-1859). Ionașco Rusu era bunicul lui Tudor Carp, care la rândul său era străbunicul lui Alecu Russo. Folosind număratoarea din sistemul Sosa Stradonitz vom avea: 1. Alecu Russo, 2. Iancu Russo, 4. Toma Rusu, 8. Tudor Carp-Rusu, 16. Carp Rusu, mare spătar, 32. Ionașco Rusu. Acest din urmă a murit în 1659 acuzând boierii din cele mai însemnate ranguri în Sfatul Domnesc. A deținut dregătoriile de mare sulger, mare medelnicer, mare vomic al Țării de Jos, mare logofăt. Jitnicerul Mateiaș Sturza, cel de al VII-lea participant la partaj era de asemenea soțul unei nepoate a Salomei Jora; soția sa, Nastasia Mihălescu era fiica Sultanei Mogâldea, deci verișoară cu Gheorghe Ștefan și Gheorghe Roșea. Mateiaș Sturza era fiul lui Ionașco Sturza, executat în 1615 din ordinul lui Ștefan Tomșa Vodă. Ionașco Jora, vomic, era fiul lui Simion Jora, căsătorit cu Simina Alexa Arapu, iar Grigorașco Jora era nepotul lui Simion Jora, cel mai mic dintre cei șase copii ai lui Simion Jora. Isac Misihănescu era fiul Mari căi Jora, căsătorită cu Avram Misihănescu, Marica Jora fiind una din cele două fiice ale lui Toader Jora (George-Felix Tașcă, *Stăpânirea pământului în satul Românești*, devenit Bălăbănești, din ținutul Tutovei, astăzi în județul Galați, apărut sub egida Comisiei de Heraldică, Genealogie și Sigilografie a Filialei Iași a Academiei Române. Extras din „*Arhiva Genealogică*”, III (VIII), 1996, 3-4, Iași, Editura Academiei Române, p. 193-194). Din cercetările sumare pe care le-a făcut, George-Felix

Taşcă a reușit să identifice numai în parte proveniența acestor moșii, după cum urmează (Idem, întinse rădăcini adânci. Un lung filon genealogic moldav (1270-1984), București, 1985, 34 pagini dactilografiate A4, broșat, originalul la S.J. A. N, ms. 2637; BAR, cota III 720736; BUG. Cota III 25 11 O; Idem. Un long filon genealogique moldave, în „Recherches sur l 'histoire des institutions et du droit”, X, București, 1 985, p. 93-102; depus la Biblioteca Congresului Washington USA și la Biblioteca Genealogică de la Salt Lake City, Utah, USA): 1. Moșia Românești devenită mai târziu Bălăbănești, provine de la Toader Jora, care la rândul său o primise ca moștenire de la Drăghici Porojie, unul din cei patru „bătrâni” pe care „umbla” în epoca feudală satul Românești de la Jeravăț. Parte din acest sat a fost atribuit, prin acest partaj celor cinci descendenți ai Salomiei Jora, soția lui Ionașco Mogâldea, așa cum am arătat mai sus. Prin această atribuire s-a făcut un act de dreptate familiei Jora, care își avea satul de baștină Jorăști în imediata apropiere. 2. Moșia Pișcani care își trage numele de la stolnicul Radul Pisc, credincios sfetnic al tronului Moldovei timp de 27 de ani și care a primit această moșie ca miluire de la Ștefan cel Mare. Petru Rareș întărește la 29 martie această moșie lui Toader Jora, nepotul lui Radul Pisc. Acest sat a fost atribuit prin partajul amintit, jumătate celor 5 descendenți ai Salomiei Jora (Mogâldea) iar cealaltă jumătate lui Isac Misihănescu, nepotul lui Toader Jora. Ulterior acestui partaj Isac Misihănescu vinde partea sa din satul Pișcani la 21 aprilie 1662 lui Dabija Vodă, soțul Dafinei Jora (Gheorghe Clapa, Zapis de învoială cu privire la partajul moșiilor rămase după moartea lui Mirea Jora Părcălăbul (2 februarie 1646), Acta Moldaviae Meridionalis, XXXII, Vaslui, 2011 p. 56-62). Bălăbănești de țin. Covurlui, apoi jud. Galați (Vezi și hotarnicia de la Arh. St. Buc., doc. m-reși, schitul Adam, dos. 14/1883) (bis. de lemn Sf. Nicolae, ante 1809, refăcută 1831 sau 1839?; și altă bis. de lemn Sf. Voievozi, ante 1809, refăcută 1841 sau 1842-1847) (Despre ruinele unei bis. și a unei m-ri numită Frumoasa, existente la 1874, vezi Acad. R.S. România, ms. 230, f. 13-13 V). A.B., 1931, p. 201 (cloud bis. la 1809); Anuar 1909, p. 427; AEH, 1935, p. 74, 1936, p. 78, 1938, p. 114-115; C.H., ian. 1941, p. 14 (bis. ruinată de cutremurul din 1940); Antonovici, Doc. bărlădene, IV, p. 179-180 (strămoșii Bălăbăneștilor, 1757) și p. 320-328 (legenda satului); Uricariul, VI, p. 307 <doc. 1817); B.R., I, 1875, p. 89 (despre sat); Dicț. Rom., I, p. 283 (M. Stoicescu, op. cit., p. 54).

³⁰⁷ Bălățați, țin. Covurlui (case boierești ante 1816), Uricarul, XIV, p. 280 și urm. (doc. 1816, amintind casele clucerului Manolachi Tuduri); XX, p. 325-330 (doc. 1815); vezi și p. urm. (doc. ref. la pricina cu satul Crăiești); XXI, p. 273-274 (hotărnicie, 1780); XXII, p. 214-217 (doc. 1806); Doc. rel. agrare, II, indice (două sate în Covurlui și Vaslui); B.R., 1475, p. 141 (Slobozia Bălțați) (N. Stoicescu, op. cit., p. 61).

³⁰⁸ Barboși, țin. Covurlui (bis. sec. XIX). I.N., 1930, p. 227 <doc. 1836, satul lui C. Caracas); B.R., I, 1875, p. 187 (despre sat); Dicț. Rom., I, p. 325 (N. Stoicescu, op. cit., p. 63).

³⁰⁹ Băneasa, țin. Covrlui (bis. Cuv. Paraschiva, 1847-1848, refăcută 1896 și bis. Buna Vestire, 1813-1814, în stare rea la 1909). B.R., I, 1875, p. 185 (despre satul B. și Slobozia Băneasa); A.B., 1931, p. 194 (la 1809 bis. Sf. Atanasie și Chiril); p. 196 (bis. Sf. Gheorghe. Slobozia- Băneasa); Dicț. Rom., I, p. 314 bis. Sf. Atanasie și Chiril - Bucseneasca, c. 1790, ruinată; Cuv. Paraschiva-Fulgerești, 1844 și Sf. Gheorghe - Slobozia Băneasa, 1803, biserică ruinată; Anuar 1909, p. 464-465 (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 62).

³¹⁰ „Comuna, aceasta, propriu-zis, n'are cotuni, ci numai niște simple mahalale, odinioară deosebite, azi aproape împreunate, cari poartă numele de Băneasa, Bucșeneasca, Fulgerești și puțin mai în sus Slobozia- Băneasa; ceastă din urmă e singura, recunoscută oficial cotună, locuitorii de aice, și anume din mahalaua Băneasa și parte din Fulgerești sunt răzăși, iar cei din Bucșeneasca și Sl. Băneasa, foști clăcași; capi de familie 345 cu 1.557 suflete, din cari 625 bărbați, 630 femei, 654 necăsătoriți, 523 căsătoriți, 78 văduvi, 243 scii carte, 1.012 nu; străini nu sunt de cât doui evrei, ce țin prăvălii de băcănie și mărunțișuri. Biserici 4: Buna- Vestire în mahalaua de jos Băneasa, zidită la 1814; Sf. Atanasie și Chiril (se zice că ar fi existând din 1790) în Bucșeneasca; Preacuvioasa Parashiva în Fulgerești, din 1844; și Sf. Gheorghe în Sl. Băneasa, din 1803.”- Moise N. Pacu,

126; Brănești³¹³; Bursucani³¹⁴ 36; Braina 40³¹⁵; Brian Ceșmeliu 1-5; Braniștea³¹⁶, Brănești³¹⁷ 81; Butura 5-20; Calica (Felești) 24; Cavadinești 147³¹⁸; Cionești³¹⁹ 5-

Dicționar geografic și statistic al județului Covurlui, p. 20, Tipo-Litografia Schenk, str. Domnească nr. 17, Galați, 1852. Lucrare premiată de Societatea Geografică Română, în ședința adunării generale din 8 Martie 1892. Deținută de Bibl. Centrală Universitară, București, cota III/469128, inventar 125228.

³¹¹ Berești, țin. Covurlui (jud. Galați, bis. Sf. Voievozi, ante 1799) (Despre averea bis. vezi Arh. St. Buc., Min. Instr. Moldova, dos. 737/1860) B.R., I, 1875, p. 236; Dicț. Rom., I, p. 377-378 (târg); Doc. rel. agrare, II, indice (sat al lui Iordache Iamandi); I.N., V, 1925, p. 272-273 <însemnare, 1799>; Schwarzfeld E., Din istoria evreilor: împopularea, reîmpopularea și întemeierea târgurilor și târgușoarelor din Moldova, Buc., 1894, p. 70 și urm. (1. despre Tg. Berești); recenziea lui N. Iorga, R.I., 1915, p. 89-103, care arată că titlul lucrării este greșit (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 69).

³¹² Blânzi, com. Corod, jud. Galați (bis. Adormirea, 1836, construită de Vasile Sturza, sau 1850-1856? și i castelul fam. Negri). Dicț. Rom., I, p. 477; Anuar 1909, p. 405; Lit. 0 arta rom., 1909, p. 120 (despre casta); AIDR, 1936, p. 283-284 (bis. din 1856); A.B., 1931, p. 200 (la 1809 bis. Adormirea - Blânzi - Tutova); B.R., I, 1875, p. 285-286 < 2 sate în Tecuci și unul în Bacău>; Documente, XVI, vol. I, p. 262 (la 1528 satul Blânzi pe Corod era al lui Cârstea mare vornic și al altora) (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 91).

³¹³ Brănești, com. Vlădești, țin. Covurlui, astăzi jud. Galați (bis. Sf. Voievozi, ante 1809). A.B., 1931, p. 194 <leat. 1809>; Dicț. Rom., I, p. 625; B.R., I, 1875, p. 381 (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 121).

³¹⁴ Bursucani, com. Bălăbănești, jud. Galați (vezi și hotărnicia moșiei la 1649 (Acad. R. S. România, MCDXXIV/23) (bis. Sf. Arhangheli, 1823 și bis. Sf. Gheorghe-Zimbrul, c. 1825 sau 1830). Vezi și Odaia Bursucani și schitul Zimbrul. Dicț. Rom., II, p. 83; Anuar 1909, p. 465; C.H., iah. 1941, p. 14 <bis. ruinată de cutremur>; A.B., 1931, p. 195 (la 1809 bis. Sf. Dumitru); Bîrsan Gh., preot, Schitul Zimbrul (Vestitorul- Galați, 1 aug. 1928-1 mart. 1929) <despre sat>; Bursucani, com. Bălăbănești, I, 1875, p. 565 <și alte sate Bursucani în Tutova și Vaslui> (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 137).

³¹⁵ „Brăina: sat în com. Independența, pl. Siret, în partea nordică și, aproape de reședința comunală. De acest sat sunt alipiți și parte din vechii locuitori ai foastei cotuni megieșe Peneii, disființată azi din cauza inundațiilor Siretului. Braina numără 38 familii cu 177 suflete și o biserică. Teritoriul ce aparține acestui sat e în întindere de 642 hr. 11 ar. (v. Independența com.).” - Moise N. Pacu, Dicționar geografic și statistic al județului Covurlui, p. 20, Tipo-Litografia Schenk, str. Domnească nr. 17, Galați, 1852. Lucrare premiată de Societatea Geografică Română, în ședința adunării generale din 8 Martie 1892. Deținută de Bibl. Centrală Universitară, București, cota III/469128, inventar 125228.

³¹⁶ Braniștea, țin. Covurlui, astăzi jud. Galați (bis. sec. XIX). Vezi și precedentul. B.R., I, 1875, p. 426 (B. Lozova); Dicț. Rom., I, p. 592 (Braniștea Șerbești; Erbiceanu, Mitropolia Moldavei, p. 311-312 (hotărnicie, sat al episcopiei Roman) (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 118).

³¹⁷ „Sat în com. Vlădești, pl. Prut, cu 142 case, 143 familii și 570 suflete, o biserică și o școală. Teritoriul ce-i aparține e în întindere de 2.166 hectare și 45 arii în total, din cari 1.716 aparțin proprietății mari și 450 hr. 45 ar. Sătenilor” - Moise N. Pacu, Dicționar geografic și statistic al județului Covurlui, p. 25, Tipo-Litografia Schenk, str. Domnească nr. 17, Galați, 1852.

³¹⁸ Cavadinești, jud. Galați (bis. Adormirea, ante 1809, refăcută 1845 1848; și bis. de paianță Sf. Gheorghe, 1818-1819, în stare rea la 1909). A.B., 1931, p. 197 (cat. 1809); Uricarul, III, p. 208 (doc. 1817); Dicț. Rom., II, p. 236; Anuar 1909, p. 465; Costăchescu M., Doc. înainte de Ștefan, I, p. 493. și idem, Doc. Ștefăniță, p. 274, despre sat) (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 159).

20; Chiraftei³²⁰ 117; Comănești³²¹ 96; Corni³²² 59; Cerțești³²³, Costi 66; Slobozia Costi 27; Cotoroiaia³²⁴ 30; Cotorosul³²⁵, Corod³²⁶, Ciurești,³²⁷ Crăiești 150³²⁸;

³¹⁹ Se păstrează din 1732/7240 f.l.z. – Stamatie Adam vornic dă izvod de moșia Cionești, <în. Covurlui>, moștenire de la tatăl său Alexandru Adam. BAR, doc. ist., ment., MMDCCCLXXVI/77).

³²⁰ Chiraftei este un sat în comuna Măstăcani și încorporează o parte a moșiei Țolicea dispre Murgeni. În anul 1842, proprietarul Alecu Sturza, frate cu Mihai Sturza domnitor al Moldovei, hotărăște înființarea târgului Murgeni, care cuprindea și moșia Țolicea vecină cu satul Chiraftei. Prin anul 1400, unul Murgeanu, se găsește într-o judecată cu frații săi pentru stăpânirea satului Murgeni, care era așezat după toate datele pe dealul Oița, căci așa se găsește în lucrarea „Așezări pe valea Elanului” a profesorului Gh. Ghibănescu. De la 1741 există un document prin care Constantin Mavrocordat, ordonă vornicului să treacă cu satul Murgeni sub ascultarea lui V. Sturza, biv vel stolnicul său („Arhiva istorică”, tom. I, pag. 135, a lui Bogdan P. Hajdeu). Iată și ce spune documentul: „1741. Constantin Mavrocordat Voevod, scrie la vornicelul și la toți oamenii din Murgeni, ținutul Fălciului, ce s-a numit până acum, Slobozenie domnească, că Domnia Mea am hotărât de obștie prin ponturile rânduiei, oamenii ce o ședea pe moșia altora, de stăpânul acelui cu moșia să aibă a asculta și din vreme ce acea moșie Murgeni iaste... a lui Vasile Sturza biv vel stolnic, iată ce v-am lăsat de acum înainte să fiți sub ascultarea Domniei Sale... și pentru aceia dare vă scriem de dumnealui stolnicul să ascultați, iar tu Constantine, ce ai fost clucer pe acea Slobozenie, cu satul acesta treabă să n-ai și să te ferești de oameni”. Satul s-a numit în derădere „Satul Țolicea”, care nu este altul decât vechiul sat Murgeni (și o parte din Chiraftei) și noul târg, așezat definitiv, în anul 1842, de către proprietarul Alecu Sturza, în locul unde se găsește astăzi. Din cauză că satul cum era așezat pe o coastă răpoasă și fără izvoare, proprietarul Sturza, fiu a lui V. Sturza, încearcă să-l mute în apropierea satului Hănășeni. Înființat la 1842 de Alecu Sturza, târgoveții plătesc „bezmet” până la 1906, când primarul C.T. Țicău face ca această datorie să treacă la comună, iar actul de radiere semnat de moștenitorii Mitică Sturza, Catinca Sturza și Ioana Sturza. Chiraftei (Chirafteni), com. Măstăcani, jud. Galați (bis. Sf. Voievozi, ante 1809, recludită de fam. Codreanu, 1838-1840, reparată 1903). A.B., 1931, p. 194 (cat. 1809); Anuar 1909, p. 467; Dicț. Rom., II, p. 378-379 (bis. din 1823) (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 184).

³²¹ „Comănești: sat, în com. Gănești, pl. Horincea, aproape lipit de reședința, comunală, cu 98 case și 445 suflete (vegii Gănești com.)”, Moise N. Pacu, op. cit., p.34.

³²² „Sat, așezat pe valea Smulților, pe unde curge pârâul Suhuluiul, în com. Măcișeni, pl. Zimbru; teritoriul său are o întindere de 1.633 hectare, din cari 479 aparțin proprietății mici, iar restul proprietății mari. Acest sat are o biserică, o școală -și o moară cu aburi. Corni este și o moșie particulară de 1.144 ha în com. Măcișeni, pl. Zimbru.” –Moise N. Pacu, op. cit., p. 34-35.

³²³ Cerțești (Cetăști), jud. Galați (40) (bis. Adormirea, de lemn, 1776, reparată 1894 și bis. Sf. Gheorghe, 1864). A.B., 1931, p. 200 (cat. 1809); Anuar 1909, p. 429; C.H., ian. 1941, p. 14 (bis. ruinată de cutremurul din nov. 1940); B.C.I., IV, p. 24 (doc. 1660, satul Cerțești Greci al lui Ursache vistier); Dicț. Rom., II, p. 339 (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 172).

³²⁴ Cotoroiaia, com. Cerțești, jud. Galați (bis. Sf. Voievozi, ante 1809, refăcută de vălătuci, 1839-1840, reparată 1890). A.B., 1931, p. 200 <cat. 1809>; Anuar 1909, p. 430; AEH, 1934, p. 61, 1935, p. 80, 1936, p. 85, 1938, p. 128; Dicț. Rom., II, p. 704 (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 218).

³²⁵ Cotorosul, com. Cuca, jud. Galați (bis. de bărne Sf. Pantelimon, 1852- 1854, reparată 1885, în stare rea la 1909). Anuar 1909, p. 465; Stahiescu D. L., Documente covurluiene referitoare la moșia Cotrosul (Orizonturi, Galați, 1940, nr. 11-12, și 1941, nr. 1-2); Dicț. Rom., II, p. 705 (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 218).

³²⁶ Corod, jud. Galați (la 1809, trei biserici: Adormirea, refăcută 1856, pe locul uneia de lemn; Cuv. Paraschiva, refăcută 1847, arsă 1881, reparată apoi și Sf. Voievozi, refăcută 1875 pe locul unei bis.

Corni³²⁹; Cretești 26; Cuca³³⁰ 94; Cudalbi 278³³¹; Chirilești (Oarba) 90³³²; Cîrlomănești³³³, Dănceni³³⁴, Diocheți 97³³⁵; Drăgușani³³⁶, Drăgușeni³³⁷ 115;

de lemn). A.B., 1931, p. 200 (cat. 1809); Dicț. Rom., II, p. 665 (și. bis. Sf. Ioan Botezătorul, 1820, și Sf. Nicolae, 1818); Anuar 1909, p. 407; AER, 1936, p. 287-288 și 311 (patru biserici: Adormirea, 1857, Sf. Voievozi 1865, Sf. Nicolae, „slabă”, Cuv. Paraschiva în ruină); Doc. rel. agrare, II, indice (Corod - Tutova) (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 209).

³²⁷ Ciurești (Ciorăști), com. Bălăsești, jud. Galați (bis. de lemn Sf. Voievozi, 1800, reparată 1890 și bis. Sf. Nicolae, 1820-1822 reparată 1893). Vezi și Ciorăști. A.B., 1931, p. 200 (cat. 1809); Anuar 1909, p. 430 (două biserici); AEH, 1934, p. 60, 1935, p. 79, 1936, p. 83, 1938, p. 125; Costăchescu M., Doc. Bogdan, p. 236 (despre sat); Dicț. Rom., II, p. 461; Documente, XV, p. 77-78 (la 1488 satul Ciurești pe Bârlad vândut lui Ion Frunteș stolnic); XVI, vol. I, p. 93-94 (la 1514 1/2 din satul Ciofrești dată de Ion Frunteș m-rii Neamț); XVII, vol. IV, p. 146 (la 1617 satul era al lui Nestor Ureche vornic); Doc. rel. agrare, II, indice (satul Ciurești - Tutova al m-rii Soveja); Antonovici I., Documente ale fostelor schituri..., p. 5-14 și passim. (doc. 1814, Ciordsti Tutova) (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 193).

³²⁸ Crăiești, com. Vîrlezi, jud. Galați (la 1809, două bis.: Sf. Gheorghe, refăcută de vălătuci 1827-1829, reparată 1887 și Sf. Nicolae, refăcută de vălătuci 1830-1831, reparată 1857). A.B., 1931, p. 195 (cat. 1809); Anuar 1909, p. 465; Uricarul, VI, p. 209, 212, 333 (satul vândut de V. Roset lui C. Conachi, 1814); Dicț. Rom., II, p. 754 (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 223).

³²⁹ Corni, jud. Galați (bis. Sf. Voievozi, ante 1809, reclădită 1844, reparată 1879 și 1897). Documente, XVI, vol. II, p. 121-122 (la 1559 parti din satul Corni. Pe Siret ale lui Fetion vataf și rudelor sale); vezi și DRH, XIX, indice; Doc. rel. agrare, II, indice (sat al lui Tudor vornic de poartă); A.B., 1931, p. 195 (cat. 1809); Anuar 1909, p. 465 (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 207).

³³⁰ Cuca, țin. Covurlui, astăzi jud. Galați (bis. Sf. Voievozi, ante 1809, reclădită 1862-1863). A.B., 1931, p. 195 (cat. 1809); Anuar 1909, p. 465; Dicț. Rom., II, p. 793 (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 228). „Cotros: sat, în com. Cuca, pl. Siret, foarte apropiat de reședința comunală, format; din foști clăcași împrăștiți; are 34 familii cu 108 suflete, o bise- rică și o moară cu vaporii (v. Cuca-com.). Cotros: moșie particulară de 2.002 hectare (cuprindând și pădurea cu același nume), în com. Cuca, pl. Siret. Cuca: sat, reședința comunei cu același nume, plasa Siret, cu 79 familii și 345. suflete, o biserică și o școală; pădure însemnată, ce-i dă și Rădăcini, între satele Cucu și Băleni. Cuca-mică: hliză de moșie a Statului, numită și Mavromol, de 60 ha, în com. Cuca, pl. Siret; ” – Moise Pacu, op. cit., p. 39, 63.

³³¹ Se păstrează din 1680 /7188 iulie 3 o grănițuire a Curmezișenilor, sat încorporat astăzi comunei Cudalbi (doar doi au fost cei dăruți de Ștefan cel Mare în această zonă, care au primit pământ pe malurile râului Gerului și au fondat satul la 1472: vornicul Ștefan Cudalb și Izbașa Ioan Vrabie. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Zimbrul a județului Covurlui. Anuarul Socec din 1925 consemnează comuna în plasa Pechea a aceluiași județ. Cudalbi nu apare pe harti decât prin anii 1850, sub denumirea de Kodalgi la 4 km în aval de Putzeni, respectiv la 2 km în aval de locul unde se varsă Pârăului V Mărului în Gerului.), când Dumitrașcu Guțul și Tudor Arghire, pârălabi de Tecuci, aleg și stălpesc cei 294 stâneni ai locului de danie și cumpărătură al postelnicului Costandin, situat la Curmezișeni, între Călmățuiul mic și Mânjița. Milostive și luminate Doamne, să fii Mărie(a) dumitale sănătos. Facem știre, Mării Tale, că au venit dumnealui postelnicul Costandin, cu cinstită carte Mării Tale, să-i alegem niște părți de moșie, ce are dumnealui de danie și de cumpărătură, ce iaste la satu, la Curmezișeni, pe Vale(a) Gerului, la ținutul Tecuciului, să alegem și să stălpim despre alți răzeși. Deci dacă am văzut cinstita cartea Mării Tale, am mersu la acel loc, ce mai sus scrie, și am strânsu oameni buni, megiași di pin pregiur(u)l locului și răzeși, și am înblat cu acei oameni buni și i-am ales dispre alți răzeși. Și s-au stălpit acel loc, într-un loc care au fost de danie și de cumpărătură. Și au fostu de danie 83 de

stânjeni, ce-s dați de Chirilă hotnogul, sãn Popa căpitanul, și de la Tolvei, sãn Pavăl Grămad(ă), din parte(a) de sus de la acel loc, ce mai sus scrie. Și am ales și giumătate de bătrănu, 31 de stânjeni, ce au vândut Stănilă și soru-sa Oprina, parte(a) Popi(i), tij de sus a moșului nostru, și am ales 18 stânj(eni), parte(a) din gios. Și s-au ales un bătrân, 62 de stânj(eni) ce sântu vânduți de feciorii Beldigăi. Și s-au ales 100 stânjeni ce au vândut Mardarie, feciorul Ioanii, și cu vârul mieu Stratul, sãn Stoian, care face soma 294 stânj(eni). Și au fost anume: Vasile Durduhii ot Curmezișeni și Sion ot tam și Toader ot tam și [spațiu liber] ot tam și Leontie ot tam și Aftenie ot tam și Moisë ot Zescani și Simion ot tam și Toia ot tam și Năstasă ot tam și Mitrofan ot tam. Și pentru credință, ne-am pus degetile să fie dumisale de credință. Și moșie(a) este despre apus, este până în Călmățui aș ce să înpreună cu hotarul pârcalabului Dumitrașco di(n)spre răsărit, până în Măngenița, ce să înpreună cu hotarul Lătușenilor. Let 7188, iul(ie) 3 Robul Mării Tale: Dumitrașcu Guțul pârcalab, Robul Măriei Tale: Tudorii Arghirie brăileanul ANR-SC, Buc., fd. Ms., nr. 573, f. 156 v.: DJAN-Iș., fd. M-rea Răchitoasa, V/9, copii. Vezi Mănăstirea Sfinții Petru și Pavel din Iași (Bărboi). Câteva considerații, Florin Marinescu. Averea. - Cudalbi de Sus și de Jos (nu se menționează ținutul) (părți de moșie în 1820) (Vezi Catalogul documentelor moldovenești din Arhiva istorică centrală a Statului, vol. III, 1653-1675, București 1968, nr. 1745, p. 373. Vezi acolo și ediții. A fost publicat integral și de Melchisedec, episcopul Romanului, în lucrarea Notițe istorice și archeologice adunate depe la 48 mănăstiri și biserici antice din Moldova, București 1885, p. 262-265. Vezi documentul nr. 2124); -Curmezișeni (nu se menționează ținutul) (moșie în 1820), pfrm; - Liești (nu se menționează ținutul) (moșie în 1844), Vezi documentul nr. 7998.; -Oncani (nu se menționează ținutul) (moșie în 1820), Vezi documentul nr. 2124; -Șiraguri în ținutul Tecuci (moșie în 1856), Vezi documentul nr. 9207. La 1681/7189 mai 18, Bărlădeni. Ene Tălmăciu și cu femeia sa Smaranda, precum și alții din Durăști, vând moșia lor din acest sat, 14 pași și jumătate cu 4 lei bătuți lui Ionașco Balș, biv vel vornic. Martori: Dumitrașco, pârcalabul din Iovești, Florea căpitanul și Ioniță pârcalabul de Tălăbești, Strata, slujitor domnesc din Tâmpeschi, și alții.

† Adecă eu, Ene Tălmăciu, și cu femeia me(a), Smăranda, fata lui..., nepoata lui Buzu din sat din Durăști și eu Stămati cu fâmeia me(a) Tinie, fata lui Buzu, scriem și mărturisim cu acest zapis al nostru, precum de nime siliți nici asupriți, ce de a noastră bunăvoie am vândut a noastră dreaptă ocină și moșie din sat din Durăști, cât ne iaste nouă moșie de la părintele nostru, de la Buze, ce s(e) zice bătrănul lui Buzu. Eu Ene cu fâmeia me(a) Smăranda am vândut șapte pași și giumătate în frunte din apa Bărladului până în hotarul Gerului, câtă să va alege, parte(a) acestor șepti <pași> și giumătate cu tot vinitul. Și eu Stămati și cu fâmeia mia Tinie am vândut șas(ă) pași în frunte, așijderi din apa Bărladului până în hotarul Gerului, iarăși din bătrănul lui Buzu cu tot venitul ce să va alege partea acestor șes(ă) pași. Și aceste părți, ce mai sus scrie, le-am vândut dumisali lui Ionașco Balș, biv vel vornic, și giupănesăi dumisali Marii și cuconilor dumisali ca să le hie dreaptă ocină și moșie neclătit în veci. Și ne-au făcut dumnealui plata deplin întru mănuli noastre. Și această tocmală s-au făcut dinainte(a) dumisali lui Dumitrașco, pârcalabul ot Iovești, și dinainte(a) Florii, căpitanul ot(am) și dinainte(a) dumisali <lui> Ioniță, pârcalabul ot Tăl(ă)bești. Și s-au prilejit și alți oameni buni: Furdui ot Umbrărești și Mihăilă Hănsar ot t(am) și Burduje din Durăști și Irimie ot t(am) și Necoară ot t(am) și Strata, sluj(itor) domnescu ot Tă(m)pești. Și pentru credința, pusu-ne-am și degetele în loc de peceți. Și noi, acești boeri și oameni buni megieși, ce n(e)-a(m) prilejit // la această tocmeală, pusu-ne-am iscăliturile să hie de credință.

U Bărlădeni, let 7189 <1681>, mai 18 dni

Ene Tălmăci și femeia me(a) Smăranda <a.d.>

Dumitrașco Guțul pâr(călab) (Sigiliu inelar)

Furdui <a.d.>, Mihăilă <a.d.>, Mănză <a.d.>, Gligori Burduje <a.d.>, Irimia <a.d.>,

Necoară <a.d.>

Ioniță pâr(călab) iscăl.

DJAN-Iș., fd. M-rea Neamț, XXV/38, original.

Fîntîna Țiganului cârciumă; Fîntînele 26³³⁸; Fîrțânești 161³³⁹; Foltești³⁴⁰ 56; Foltești cârciumă; Frumușița 73³⁴¹; Fundeanu³⁴², Galați³⁴³ 1721 și stație poștă;

Cudalbi, jud. Galați (bis. Cuv. Paraschiva, ante 1809). A.B., 1931, p. 196 <cat. 1809>; Costăchescu M., Doc. Ștefan, p. 91-92 (despre sat); Anuar 1909, p. 465 (bis. Sf. Paraschiva, 1840-1855, bis. Sf. Dimitrie, 1833 și două bis. mai noi); Dicț. Rom., III, p. 7-8; Robescu C. F., Carte de hotărnicie a hliselor Cudalbi din moșia Geru din jud. Covurlui, plasa Zimbru, com. Cudalbi, proprietăți ale d-lui I. D. Movileanu, Buc., 1893, 11 p (se rezuma doc. vechi) (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 230).

³³² Chirilești, țin. Covurlui (bis. de bărne Sf. Spiridon, 1802, în stare rea la 1909). A.B., 1931, p. 197 <cat. 1809>; Anuar 1909, p. 465; Dicț. Rom., II, p. 384 (Chirilești Oarba) (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 185).

³³³ Cîrlomănești, com. Cerțești, jud. Galați (bis. sec. XVII, ante 1669, refăcută? Sf. Nicolae, c. 1830; la 1809 era schit, metoh al episcopiei Roman; și bis. Adormirea, ante 1809, refăcută 1860-1862). Antonovici I., Doc. bărlădene, I, p. 307; A.B., 1931, p. 86 și 200 (cat. 1809); AEH, 1934, p. 59, 1935, p. 78, 1936, p. 82, 1938, p. 123 (bis. Din 1854-1860 l'i 1862); Anuar 1909, p. 429; C.H., ian. 1941, p. 14 <bis. Ruinată de cutremurul din nov. 1940>; D.R., 1932, p. 97 și urm. (doc. ref. La sat, printre care și o hotărnicie din 1669); Dicț. Rom., II, p. 511. (p. 198).

³³⁴ Dănceni, sat dispărut, era în ținutul Covurlui, Ghibănescu, Surete, X, p. 50 (doc. doc. 1813).

³³⁵ Diocheți, Covurlui (Vezi Acad. R. S. România, Arhiva 1610, f. 25-26) (bis. Sf. Gheorghe, ante 1809; la sfârșitul sec. XIX, ruinată și închisă). Vezi și Dreigușeni. A. B., 1931, p. 195 (cat. 1809); Dicț. Rom., III, p. 249; Bobulescu C., Schiță istorică a satelor Crucea de Sus, Crucea de Jos..., Buc., 1926, p. 75 (însemnare, bis. Cuv. Paraschiva); Doc. rel. agrare, II, p. 436 (sat al lui I. Greceanu); Documente, XV, vol. II, p. 208-209 (satul Diocheți pe Sohului vândut la (1495) (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 250). Din acest sat era Ioan Greceanu n, Diocheți 1770-†Deăgușani 1831. A fost căminar 1806, ispravnic de Tecuci 1809 Diocheți, Diocheți, ban 1815, logofăt 1816, pârcaș de Galați 1819, agă și ispravnic de Tutova 1821, vel postelnic 1822, mare vornic al Țării de Jos 1824-31, fondator al bisericilor Sf. Gheorghe din Popeni, Vaslui, și Sf. Împărați din Simila, Vaslui.

³³⁶ Drăgușani țin. Covurlui, (fost Susmănești) Covurlui (bis. Sf. Ioan Botezătorul. Sfârșitul sec. XVIII). Vezi și următorul. Documente, XVII, vol. V, p. 277 (la 1624, 1/2 de sat a lui Ianache postelnic); Dicț. Rom., III, p. 248-249 (sat și târg) (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 270).

³³⁷ Drăgușeni, jud. Galați, (bis. sec. XIX). Vezi și precedentul. Iorga N., O judecată a târgului Drăgușeni (R.I., I, 1915, p. 118-121) (din 1823, despre pricina cu proprietarul moșiei); Idem, Un act privitor la târgul Drăgușeni (Covurlui) (R.I., 1915, p. 142-143) (din 1838); vezi și Schwarzfeld E., Din istoria evreilor: împopularea, reîmpopularea și întemeierea târgurilor și târgușoarelor în Moldova, Buc., 1894 (recenzia lui N. Iorga, R.I., 1916, p. 89-4103, care arată că titlul este greșit); Uricarul, XIX, p. 105-106 (doc. 1823, înființare târg pe moșia lui Ioan Greceanu postelnic); Platon Gh., Populația târgului (Carpica, III, 1970, p. 5-32) (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 270).

³³⁸ Fîntînele, (Fîntîni) com. Nicorești, jud. Galați (29) (bis. Adormirea Cenușa și alta făcută la 1851 de Zamfir Săndulescu, pe locul uneia mai vechi). Vezi și Cenușa. Documente, XVII, vol. V, p. 275-276 (la 1624, satul lui Ianache postelnic); despre cumpărăturile făcute de Nicoară hatman vezi DRH, XIX, p. 467-469 și indice; despre cele ale lui Ianache ibidem; un alt sat Fîntînele dispărut a fost în țin. Fălciu; Dicț. Rom., III, p. 375 (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 295).

³³⁹ Fîrțânești (Fărtănești), țin. Covurlui (bis. Sf. Voievozi, ante 1809, reconstruită) (Despre urmele unei biserici, existente la 1871, vezi Acad. R. S. România, ms. 226, f. 74.). A.B., 1931, p. 194 (cat. 1809); Beldie I. C., „Peci-uri” de căsătorie (NRL, V, 1912, nr. 25-26, p. 409-411) (din sec. XIX, de la preotul din Fîrțânești); Dicț. Rom., III, p. 380; Beldie I. C., Monografia parohiei Fîrțânești din jud. Covurlui („Albina”, 1915-1916, p. 272-279, 349-354, 429-437); Antonovici, Doc. bărlădene, IV, p. 90-91 și urm. (doc. despre sat) (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 299).

³⁴⁰ Foltești, țin. Covurlui (bis. Sf. Voievozi, ante 1809) (Vezi și hotărnicia de la Arih. St. Buc., dos. m-resti, m-rea Cetățuia, dos. 49/1873). A.B., 1931, p. 194 (cat. 1809); Dicț. Rom., III, p. 411-412; Platon Gh., Populația orașului („Carpica”, III, 1970, p. 5-32+ tabele).

³⁴¹ Frumușița, țin. Covurlui, astăzi jud. Galați (Vezi și doc. de la Acad. R. S. România, pach. MOCVNI.) (bis. Cuv. Paraschiva ante 1809). A.B., 1931, p. 194 (cat. 1800; Dicț. Rom., III, p. 427-428 (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 301).

³⁴² Fundeanu, com. Drăgușeni, jud. Galați (bis. de vălătuci 1821). AEH, 1934, p. 62, 1935, p. 82, 1936, p. 88, 1938, p. 132-133; Dicț. Rom., III, p. 436 (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 302).

³⁴³ Galați, ținut și județ. Dragomir Ion T., Descoperiri arheologice pe actualul teritoriu al Galațiului din cele mai vechi timpuri și până la întemeierea orașului („Danubius”, I, 1967, p. 179-212) (despre dezvoltarea așezării din perioada bronzului până în sec. al XV-lea, când se crede că a apărut orașul; și despre numele său) (Amintit la 1724 febr. 28 Acad. R. S. România, LXIII/111, 112); Karadja C. L., Delegați din țara noastră la conciliul din Constanța (în Baden) în anul 1415, Buc., 1927, p. 12 (din AARMSI, s. III, t. VII, mem. 2. 1927) (amintit și târgul Galff, probabil Galați; prima mențiune a orașului); Documente, XIVXV, p. 212 și 272 (Galații amintiți în două rezumate de doc. din 1445 și 1454; în doc. originale din sec. XV nu este menționat); Tvetkova Bistra, Regimul schimbului economic dintre teritoriile de la nord și sud de Dunăre în secolul al XVI-lea, în Relații româno-bulgare de-a lungul veacurilor (sec. XII-XIX), I, Buc., 1971, p. 107-108 (despre activitatea portuară la Galați în a doua jumătate a sec. XV) (într-un document din 8 martie 1667 este amintită vremea „când au prădat muntenii Gălații” (Arh. St. Buc., m-rea Precista-Răducanu, I/1). Despre amenajarea șanțului din jurul orașului vezi Arh. St. Buc., Min. Lucr. publice, dos. 179/1051; vezi și planul cadastral al orașului (ibidem, dos. 248/1659). Despre zidirile noi, ibidem, dos. 78/1860. Despre înfrumusețarea portului, ibidem, dos. 70/1863); Păltănea Paul, Câteva date privind începuturile orașului Galați (A.I.I.A.I., VI, 1969, p. 141-150). Vezi și ibidem, 1972, p. 653. (Autorul susține că numele orașului nu este de origine cumană, cum credea Al. Philippide; despre primele mențiuni ale orașului în sec. XV și dezvoltarea lui în a doua jumătate a sec. XV și în primele decenii ale sec. următor); Idem, Știri despre economia orașului Galați în secolele al XV-lea și al XVI-lea („Danubius”, V, 1971, p. 101-114) (se subliniază creșterea rolului orașului în sec. XVI); Păltănea Paul, Galați. Mărturii străvechi. Orașe porturi românești („Viața econ.”, 28 oct. 1966, p. 17); Cat, doc. mold., vol. I-IV (indice) (multe doc. despre oraș); Giurescu C. C., La voyage de Niccolo Barsi en Moldavie (1633), Paris-București, 1925, p. 37-38 (descriere); D.I., IV, p. 106 (la 1641, o biserică de zid și 8 de lemn); Codex Bandinus, p. 202-204 (descriere, 1646); Babinger Fr., R. Bargrave, un voyageur anglais dans les pays roumains du temps de Basile Lupu, 1652 (AARMSI, s. III, t. XVII, p. 159-160) (descriere); Paul de Alep, Voyage du patriarche Macaire d'Antiochie ed. V. Radu, Paris, 1930, P. 147-149 (descriere; i despre bisericile orasului); Iorga N., Istoria românilor prin călători, I, p. 215, 260 i 275 (descrieri Bandini, Tomasso Alberti și Paul de Alep); Munteanu G. N., Galații în vremea lui Vasile Lupu („Dunărea de Jos”, dec. 1909, p. 102-112 g febr. 1910, p. 165-174) (despre călătoriile lui Atanasie Patelarie, Marcu Bandini și Paul de Alep; se reproduc descrierile și se fac comentarii despre aspectul orașului, ocupațiile locuitorilor, bisericile orașului etc.); Miron Costin, Opere, p. 187 (despre arderea orașului, 1659), p. 223 (despre urmele unei cetăți); Cândea R., Catolicismul în Moldova în sec. XVII, p. 51 (biserici multe în 1661); Iorga N., Catastif de dăljdi al orașului Galați, c. 1683 (Studii și doc., XVI, p. 223-230) (cu câteva note istorice despre oraș); Lascu, Viorica, Documente inedite privitoare la situația Țărilor Române la sfârșitul sec. XVII („Anuarul Inst. de istorie”, Cluj, 1969, p. 256) (descrierea orașului, 1688); Ciurea D., Câteva date despre istoricul Galaților (sec. XVI-XVII) (S.C.Ș.- Iași, istorie, VIII, 1957, nr. 1, p. 227-229); Idem, Noi considerații privind orașele și târgurile din Moldova în sec. XIV-XIX (AIIAI, VII, 1970, p. 29 și urm.) despre dezvoltarea orașului Galați); privind orașele și târgurile din Moldova în sec. XIV-XIX (AIIAI, VII, 1970, p. 29 și urm.) despre dezvoltarea orașului Galați); G. Bezviconi, Călători ruși, p. 73 (la 1701, orașul ruină); vezi

indice; Cantemir D., Descrierea Moldovei, p. 75-77 (port mare); Cronica Ghiculeștilor, p. 117 (la 1711, orașul a suferit o distrugere și o robire totală din partea tătarilor); Kogălniceanu, Cronicile României, II, p. 64 (despre arderea orașului, 1711. Vezi și informațiunile privind orașele și târgurile din Moldova în sec. XIV-XIX (AIIAI, VII, 1970, p. 29 și urm.) și despre dezvoltarea orașului Galați); G. Bezviconi, Călători ruși, p. 73 (la 1701, orașul ruinat); vezi indice; Cantemir D., Descrierea Moldovei, p. 75-77 (port mare); Cronica Ghiculeștilor, p. 117 (la 1711, orașul „a suferit o distrugere și o robire totală” din partea tătarilor); Kogălniceanu, Cronicile României, II, p. 64 (despre arderea orașului, 1711); Voyages du Sr. A. de la Mottraye en Europe, Asie et Afrigue, II, p. 206-207 (descriere, 1712); Vezi și „Informațiunile” - Iași, nr. 1 și „Arhiva Dobrogei”, 1916, p. 94 (aceeași descriere); „Ateneul român”, II, 1869, p. 9 (la 1755, oraș înfloritor cu biserici vechi); I.N., 1931, p. 158 și urm. (la 1757, locul domnesc al târgului dat m-rii Sf. Spiridon Iași); Baltimore F., A tour to the East în the years 1763 and 1764, Londra, 1769, p. 127 și urm. (descriere) Kleeman N. F., Tagebuch der Reisen, Praga, 1783, p. 50 (descriere, 1768); vezi și „Arhiva Dobrogei”, 1916, p. 101-102 (aceeași descriere); Ghibănescu Gh., Istorie de patima Galaților din leat 1769 nov. 29 („George Lazăr”, j, 1887, nr. 7, p. 208-215); vezi și Gr. Crețu, Istorie de patima Galaților (CL, IX, 1875-1876, p. 325-326); Munteanu N. Gh., Prăpădenia Galaților în noiembrie 1769 („Dunărea de Jos”, II, 15 mart-15 april. 1910, nr. 7, p. 203-207); Simonescu Dan, Cronici și povestiri românești versificate (sec. XVII-XVIII), Buc., 1967, p. 115-122 (se publică „istoria” în versuri despre evenimentele din 1769); Păltănea Paul, Povestirea rimată „istorie de patima Galaților” și războiul ruso-turc din 1768-1774 („Danubius”, I, 1967, p. 213-222) (despre evenimentele de la Galați din timpul războiului); Hurmuzaki, XIV/2, p. 1212 (despre arderea orașului, 1769); Sulzer, Geschichte, I, p. 399-402 (despre oraș); Panaitescu P. P., Călători poloni, p. 238 (la 1780, orașul ars de turci în război, se reclădea); vezi și indice, unde orașul e amintit adeseori, începând din sec XVII; Mikosha Iosif, Reise eines jungen Polen durch die Moldau nach der Turkey, Leipzig, 1793, p. 21-22 <descriere, 1782>; Boscovich G. R., Giornale di un viaggio da Constantinopoli in Polonia, Bologna 1784 p. 92-102 <descriere, despre port>; Vezi și Uricarul, XXIV, p. 257-262; Docan N., Explorațiuni austriece pe Dunăre la sfârșitul veacului al XVII-lea, Buc., 1914, p. 94-96 <despre dezvoltarea economică a orașului și portul>; Netta Gheron, Expansiunea economică a Austriei și explorările ei orientale, Buc., 1931, p. 220-225 (despre oraș la 1786); vezi și Un călător pe Dunăre în anul 1786 (R.I., 1924, p. 45-50) <Herr Jene arată ea Galații erau „depozitul tuturor mărfurilor moldovene”>; Hurmuzaki, supl. 1/2, p. 179 (descriere); Hunter William, Travels through France, Turkey and Hungary to Wiena, in 1792, Londra, 1796, p. 272-280, 287 <descriere; orașul devastat de război>. Munteanu G. N., Un vechiu călător străin la Galați („Dunărea de Jos”, oct. 1909, p. 54-56) <despre călătoria lui Adam Neale, 1793, povestită în Voyage en Allemagne, en Polo gne, en Moldavie et en Turquie..., Paris, 1818>; <Struve>, Voyage en Krimée..., Paris, 1802, p. 281 și urm. <despre oraș, 1793>; Hurmuzaki, XIX/1, p. 684 <raportul consulului austriac Merkelius, 1793, însoțind un plan al orașului Galați, așezat lângă Dunăre>; R.I.R., XIII, 1943, p. 39 <despre incendiul din 1798, care ar fi distrus „tot orașul”, cu excepția unei case>; Păltănea Paul, Comerțul Moldovei cu apusul Europei prin Galați în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea („Danubius”, IV, 1970, p. 197-218) (Despre creșterea interesului puterilor apusene de a face comerț cu Moldova și, paralel cu aceasta, dezvoltarea portului Galați); Munteanu – Bârlad Gh., Interese străine în negoțul Galaților în veacul al XVIII-lea (C.L., 1915, p. 811-821); Toderășcu I., Construcții navale la șantierul din Galați în ultimul sfert al secolului al XVIII-lea („Danubius”, II-III, 1969, p. 95-110) <despre activitatea șantierului, care lucra îndeosebi pentru Imperiul otoman>; Karaczay F., Beitrilge zur Europelischen Landerkunde die Moldau, Walachey..., Viena, 1818, p. 53-54 (descriere); Wilkinson W., An account of the Principalities of Wallachia and Moldavia..., Londra, 1820, p. 80- 81 (despre oraș); Ker Porter Robert, Travels in Georgia, Persia, Armenia, Ancient Babylonia... during the years 1817, 1818, 1819, and 1820..., vol. II, Londra, 1821, p. 777-814 (despre Galați); Erbiceanu C., Istoria mitropoliei Moldovei..., Buc., 1888, p. 542 (doc. 1821, când

„s-au ruinat biserici și mănăstiri și alte ziduri”); despre evenimentele din 1821 vezi și Doc, priv. ist. Rom. Răscoala din 1821, 5 vol. (indice) și Aricescu C. D., Istoria revoluțiunii române de la 1821, p. 146, 272 (Despre evenimentele din 1821 vezi și o jalbă din acea vreme, la Acad. R. S. România, MCCCXLII/70. Vezi și o aquaforte din 1789 și litografia din 1826 înfățișând orașul (idem, Stampe, G.S. II, Alt. J. 195, și G.S.I. Trabtner J.T.1); Antonovici I., Doc. bârlddene, I, p. 318 (însemnare, 1821) (3); Nistor I. I., O descriere a Principatelor române din 1822, Buc., 1943, p. 20-21, 62-63; Cardaș G., Un călător german prin țările noastre la 1833; B.F.O., 1834, p. 405-406 (cerere pentru porto-franc) și 14 oct. 1834 (despre înfrumusețarea orașului); RHSEE, 1931, p. 287-288 (descriere Coohélet, 1834-1835); Schmidt Adolf, Reisenhandbuch durch das Königreich Ungarn mit dem Neberndern und Da/matien, nach Serbien, Bulcares und Constantinopo/, Viena, 1835, p. 437 (descriere, 10 biserici); S.C.Ș.- Iași, științe sociale, VI, 1955, nr. 1-2, p. 58 (descriere Edel, 1835); R.I., 1931, p. 79 (descriere, 1836); Spencer Edmund, Travels in Circassia, Krim, Tartary . including a steam voyage down the Danube in 1836, Londra, 1837, p. 76-91 (descriere); Michoff Nicolas, Contribution à l'histoire du commerce bulgare. Beitrige zur Handelsgeschichte Bulgariens, 2 vol., Sofia, 1941-1943 (indice Galați; multe știri despre comerț în sec. XIX); Petre Oprea, Înfăptuirea regimului de porto-franc la Galați și consecințele lui imediate („Studii”, XII, 1959, nr. 2, p. 117-129) (se analizează urmările hrisovului slobozit târgoveților din orașul Galați” în 1836, pentru dezvoltarea și modernizarea orașului); Rusu Dumitru-Gh. Bujoreanu, Contribuții la cunoașterea înfăptuirii regimului de porto-franc la Galați („Danubius”, V, 1971, p. 155-163); Bușe C., Consecințele imediate ale înființării porto-franco la Galați (1837-1841) (R.A., 1970, nr. 1, p. 87-101) (Despre dezvoltarea comerțului și consulatelor străine); (R.I., XVIII, 1933, p. 139-140) (după F. S. Chrismar, Skizzen einer Reise durch Ungarn in die Tiirkey; descriere 1833); Munteanu G. N., Galații pe vremea lui Mihai Sturza („Dunărea de Jos”, 28 ian., 28 febr., april., mai, iulie, sept. 1909) (Despre dezvoltarea portului liber, a comerțului, edilitate, consulatele străine etc.); Ciurea V., Moldova sub domnia lui Mihai Sturza, Iași, 1947, p. 142 și urm. (despre modernizarea orașului); Elliot C. B., Travels in the Three Great Empires of Austria, Rusia, and Turkey, I, Londra, 1838, p. 204-205 (descriere Al.R., 20 ian. 1838 despre pagubele pricinuite de cutremur); Iorga N., Ceva mai mult despre viața noastră culturală și literară în secolul al XVIII-lea (AARMSI, s. II, t. XXXVIII, 1915-1916, p. 836-837) și extras (însemnare despre cutremurul din 1838); „Gazeta Transilvaniei”, 1838, sem. II, p. 97-98 și 101-102 (despre dezvoltarea orașului); Galașii („Mercur”, I, 1839-1840, p. 71) (despre modernizarea orașului); Lepedău Alex., Doi misionari scoțieni în țările române acum o sută de ani, Buc., 1934, p. 4 (din AARMSI, s. III tom. XV) (după Narrative of a mission of inquiri, ...în 1839; descriere); Thouvenel Ed., La Hongrie et la Valachie , Paris, 1840, p. 268-272 (descriere); Miller Adalbert, Die untere Donau. Beschreibung des Stromes und seiner Umgebungen von Wien bis zum Meere, Regensburg, 1841, p. 261 263 (despre portul Galați); Hurmuzaki, Supl. 1/5, p. 300-304 (despre înfrumusețarea orașului, 1841); Callimachti Scarlat, Pagini inedite despre Moldova, Însemnările unui călător străin din întâia parte a veacului al XIX-lea., Buc., 1947, p. 13-24 (după Souvenirs de Moldavie; una din cele mai complete descrieri ale orașului, 1842); Iorga N., Contribuțiuni la istoria modernă a Galaților, Buc., 1932 (extras din AARMSI, s. III, t. XII, 1932) (privilegiile din 1836 și 1841 despre modernizarea orașului, clădirea cazarmei noi, hotărnicie etc.); prezentarea lui I. Minea în C.I., 1932-1933, nr. 1, p. 263-265; B.F.O., 1843, p. 354 și Al. R., 1849, p. 401 (despre înfrumusețarea orașului); Lupu I., Nestor Camariano și Ovidiu Papadima, Bibliografia analitică a periodicelor ramânești, vol. I, partea II-a, p. 707 și urm. (bibliografie privind dezvoltarea orașului la mijlocul sec. trecut); Autori străini despre Galați. Bibliografie, Biblioteca Centrală de Stat, 1969 (33 titluri în diverse limbi. 1952-1968); Gross-Hoffinger A. J., Die D01112U vom Ursprung bis in das Schwarze Meer. Ein Handbuch fiir Donaureisende von Ulm, Linz, Wien, Pesth, Galatz ilber das Schwarze Meer nach Constantinopol, Breslau, 1846, VI+265 p.+1 h.; (la p. 236-240 despre portul Galați); Koch Friedrich, Der wohlunterrichtete Begleiter auf der malerischen Donaureise mit dent Dampfschiffe

von Ulm bis Regensburg, Passau, Linz, Wien, Pressburg, Ofen, Pest, Semlin, Orșova, Galatz und Konstantinopel, 2 vol., Viena, 1846; „Semănătorul”, 1906, p. 1014-1016, 1041-1042 (descriere, 1846; despre bis. St Gheorghe și catolică); R.I., 1932, p. 17-18 (descriere, 1852; și despre bis. catolică nouă); Pigeory Felix, *Les pelerins d'Orient. Lettres artistiques et historiques*, Paris, 1854, p. 42-43 (descriere); Drăghici M., *Istoria Moldovei*, p. 55 (despre oraș); Iorga N., *Istoria românilor prin călători*, II, p. 135-136, 138-139 (descriere Boscovich); III, p. 28 (descriere Mikoscha), p. 88 (descriere Wilkinson), p. 247-248 (descriere Doze); IV, p. 53-54 (descriere Pigeory) p. 63 (descriere d-na Carlovitz, 1850); Bușe Constantin, *Dezvoltarea orașului Galați (1848-1861) („Studii”, 1973, nr. 6, p. 1195-1217) (Despre dezvoltarea economică și modernizarea orașului și a portului) (Vezi și doc. din 15 iunie 1049 și 22 oct. 1652, prin care Dima Gheorghiu închiriază un han al Dumitrei, fiica lui Profir bogasierul, cu 4000 de lei anual, Arh. St. Buc., A.N. Curtea. de Apel Galați, CMXXXVIII/1 și 2). Despre repararea hanului Țigănuș, ocupat de spitalul trupelor austriace, vezi Arh. St. Buc., Min. Controlului de stat, Mold., dos. 170/1854); Boucher de Perthes, *Voyage d Constantinople par l'Italie, la Sicile et la Grece...*, II, Paris, 1855, p. 389-403 (despre activitatea portului Galați la 1852, carantină, numărul locuitorilor etc.); Doze Virgil, *Une mois en Moldavie*, Bruxelles, 1857, p. 37-51 (descriere); vezi și Iorga N., *Câteva lămuriri nouă cu privire la istoria românilor*, Buc., 1915 (din AARMSI, 1915, p. 451-478) (se dau și știri din V. Doze despre orașul Galați); Schickler Fernard, *En Orient. Souvenirs de voyage, 1858-1861*, Paris 1863 p. 10-18 (despre Galați); Stavrescu N. G., *Galații cu 40 de ani în următori („Aurora” Galați, febr. 1891, p. 34-38); Iorga N., Din vechea edilitate (R.I., XVIII, 1932 p. 216) (dispoziția pârclăbiei de a nu se mai construi bordeie și binalde de paiantă, 1861); Gabryel L., Danube, Nil et Jourdain*, Paris, 1864, p. 94-95 (descriere); Wallace Sig., *Sur le Danube de Vienne d Constantinopole et aux Dardanelles*, Viena, 1864, p. 114 (despre oraș); RHSEE, 1932, p. 415-416 (descriere, 1866); Brennecke W., *Die Leinder an der unteren Donau und Konstantinopel Reise-Erinnerungen aus dem Herbst 1868, Hanovra, 1870 (descrierea orașului); vezi și R.I. 1936, p. 5-6; Skizzen und Bilder aus den Leindern an den unteren Donau („Posener Zeitung”, nr. 4. 1870) (descriere); vezi și R.I 1963, p. 8-9; Martin Felix, Le Bas Danube et les Principautés Danubiennes. Notes de voyages, Marsilia, 1873, p. 27-33 (descriere, 1871); Iorga N., Încă un călător în România (R.I., 1942, p. 23) (reproduce din A. Belin, De Paris à Constantinople par le Danube, esquisses et souvenirs de voyage, Paris, 1878, P. 41-42 (descrierea orașului); Kunike Adolph, Zwei hundert vier und sechsig Donau-Ansicht nach den Laufe des Donaustromes von seinem Ursprunge bis zu seinem Ausflusse in das Schwarze Meer, Viena, 1826, pl. CCLVIIIICCLIX (vederi ale orașului Galați); Păltănea Paul, Câteva stampe inedite referitoare la orașul Galați (Rev. Muz., V, 1968, nr. 1, p. 66-69) (Prezintă. 6 stampe, 1789 1878; cu bibliografie); Ubcini A., *Provinces d'origine roumaine: Valachie, Moldavie, Bukovine, Transylvanie , seconde partie. pl. 28 (gravura înfățișând o biserică din Galați la mijlocul sec. XIX); Iordache Teodor, Albumul Galaților, Galați (1939), 159 p.; vezi și Romy G. C., Donau Ansichten von Ursprunge bis zum Ansflusse in's Meer. Begleitet mit einer topographisch-historisch-etnographisch, Viena, pl. 258-259; Compagnie des Eaux de Galatz. Plan de la Ville. Rédaction de l'échelle 1/1000 dressé en 1867 pour la Municipalité, 1 f. colorată; Galatz, Viena, 1888, 1 foaie; Mrs. Walker, *Untrodden Paths in Roumania*, Londra, 1888, p. 3-19; Varino, *Sur le Bas Danube. La ville et le port de Galatz*, Buc., 1895, 30 p.; Drăghicescu Lt. col., *Dunărea de la Orșova la cazane și coastele Mării Negre de la Varna la Cetatea*, p. 157-169 (despre trecutul orașului); Pacu Moise N., *Cartea județului Covurlui. Partea II-a Galații (B.S.G.R., XII, 1891, trim. p. 1-321) și extras, Galați, 1892, 321 p. (descrierea orașului, populația și ocupațiile sale, despre dezvoltarea comerțului și industriei, bisericile orașului, spitalul vechi, învățământ etc.) (Despre școlile vechi din Galați vezi doc. din 24 mai 1603 (Arh. St. Buc., Eforia Școalelor, Iași, XXVII/1), Min. Instr. Mold., dos. 104/1832, 123,1832, 255/1833. Secretariatul de Stat Mold., dos. 243 etc. Despre înființarea școalei de fete, vezi Min. Instr. Mold., dos. 1061/1(859; vezi și cererea pentru înființarea școalei grecești, ibidem, dos. 996/1857.); Idem, *Dicționar geografic și statistic al jud. Covurlui, Galați, 1892, p. 79-*****

99 (situația orașului la sfârșitul sec. XIX și scurt istoric); (Despre înființarea noului local al spitalului din Galați, vezi Epitropia Sf. Spiridon –Iași, dos. 101 (1038-11842); Popescu N. D., Inundațiile din țară și înecul orașului Galați („Calendar, pentru toți românii”, 1898, p. 135-143); Dict. Rom., III, p. 455-464 (date despre dezvoltarea și istoricul orașului); Bellesort André, A travers la Roumanie. Le Danube et la Dobrodja (R.D.M t. XXVI, 1905, p. 388-423) (despre oraș); Iorga N., Drumuri și orașe, p. 226-233 (descriere); Atanasie G., Guid anuar al orașului Galați, Galați, 1908, 93 p.; Iorga N., Studii și doc., XVI, p. 227 (crede că orașul a avut întărituri în sec. XVII); Trancu-Iași Gr., Rolul Galaților în viața neamului. Conferința ținută în ziva de 28 nov. 1923..., Buc., (f.a), 41 p.+3 pl.; Munteanu-Bârlad G. N., Galații, 1927, 202 p.+9 pl.+2 tab. (istoricul sumar al orașului, originea numelui său, despre locuitori și ocupații lor, despre biserici, p. 61-69; foarte multe date privesc situația orașului în epoca în care s-a scris lucrarea: numărul fabricilor, dezvoltarea comerțului etc.); prezentarea lui N. Iorga, R.I., 1927, p. 289-290; Popa M., Hinterlandul Galaților (B.S.G., 1931); Munteanu-Bârlad G., Originea legendară a Galaților („Orizonturi”, 1939, p. 132-140) <trece în revistă părerile diversilor autori>; Giurescu C. C., Istoria românilor vol. II, partea II-a ed. IV-a, 1943, p. 453 (despre vechimea orașului); Faur D., Galațiul nostru. Însemnări istorice și culturale, Galați, 1942, 115 p. (date sumare despre istoricul orașului; mai mult despre istoria sa mai nouă, despre Costache Negri etc.); Șandru I., V. Cucu, V. Sficlea, Contributions géographiques concernant le groupement urbain Galatz-Brăila (Analele Științ. univ. „Al. I. Cuza”, Științele naturale, IX, 1963) (crede că târgul datează din vremea lui Ștefan cel Mare); Dăscălescu N., Galați, Buc., Ed. Meridiane, 1963, 62 p.; Brezeanu M., V. Marinescu și Vrabie C., Galați, Buc., Ed. Meridiane, 1964, 68 p.; Giurescu C. C., Târguri sau orașe, p. 225-227 (despre numele și vechimea orașului); Platon Gh., Populația orașului („Carpica”, III, 1970, p. 5-32+tabele); Originea numelui; Hașdeu B. P., Diploma Bârlădeană („Traian”, 1869, nr. 50-51, 199, 203-204, 207) (Publică o diplomă falsă din 1134, în care Galați Haliciul Mic); Bogdan I., Diploma bârlădeană din 1134 și principatul Bârladului, Buc., 1889 (dovedește falsitatea diplomei); Philippide Al., Originea românilor, II, Iași, 1927, p. 373-375 <credea că numele derivă de la arabul Kalhat-cetate>; Biletschi-Albescu L., Din vechea toponomastică a României („Orpheus”, IV, 1928, nr. 5, p. 277-278) (considera că numele orașului este celtic, de la gala -vitejie; citează o inscripție amintind collegium Gallatarum; Drăganu N., Românii în veacurile IX-XIV pe baza toponimiei și a onomasticii, Buc., 1933, p. 280-281 <credea că numele orașului derivă de la numele de persoană sud-slavic Gal --negru>; parere acceptată și de C. C. Giurescu; Iordan Iorgu, Toponimia românească, Buc., 1963, p. 271; Turcu Constantin, Originea numelui Galata („Cronica”, I, nr. 33, 24 sept. 1966 p. 10) (Credea că gala, de origine cumană= cetate naturală, parere asemănătoare și cu a lui Al. Philippide); Barnea I., Dinogetia et Noviodunum, deux villas byzantines du bas Danube („Revue des études sud-est européennes”, IX, 1971, nr. 3, p. 354) <credea că prosperitatea Dinogetiei a influențat nașterea orașului Galați>; Casa lui .Alexandru Ioan Cuza. Roșanu Em., Casa lui Cuza Vodă din Galați („Ararat”, 1937, nr. 136, p. 2); Trancu-Iași Gr., Casalui Cuza Vodă („Acțiunea”, 24 april. 1938); Păltănea Paul, Alexandru Ioan Cuza și Galații („Danubius”, 1969, p. 121-136) (și despre casa sa din Galați). Hanuri (14). Hanul Ventura (fost pe locul Palatului de Justiție). Munteanu-Bârlad Gh., Un document gălățean („Orizonturi”, 1940, p. 659-663) (din 1835); Idem, Galații, p. 189-190 (descriere). Școlile vechi. Vezi și m-reă Mavromolu. B.G.O. 31 aug. și 3 sept. 1833; Uricarul, IX, p. 81 (la 1837-1838, se pregătea zidirea localului școalei); Zagorit Gh., Cum se întemeia un pension românesc în Moldova la 1846 („Drum drept”, II, 1914, p. 483-488) (publică cu comentariu un doc. din 1846 despre înființarea unei școli la Galați). Spitalul vechi (Sf. Spiridon, 1836 sau 1840) (Vezi și Arh. St. Buc., Secretariatul de stat Mold., dos 63) Hurmuzaki, XXI, p. 922 <despre construirea spitalului, 1833>; Hurmuzaki, S.116, p. 289-291 (plan pentru construirea spitalului); Al.R., 13 april. 1841 <spitalul exista> și 2 sept. 1845 (noul spital din Galați); Soutzo N., Notions statistiques sur la Moldavie, p. 71; Pruteanu Paul, Contribuție la istoricul spitalelor din Moldova, Buc., 1957, p. 86-125.

Cazarma veche (1833) Hurmuzaki, S.II6, p. 15 si XXI, p. 522 (despre construirea cazarmei, 1833); Iorga N. Contribuții la istoria modernă a Galaților, Buc., 1932, p. 6 („doc. din 1836 prevăzând și clădirea a două cazarme pentru miliție”); Draghici M., Istoria Moldovei, II, p. 216 (despre înființarea cazarmii și carantinei). Localul Carantinei. Hurmuzaki. S.II6, p. 15 si 252 si 291 (la 1840, ing. B. Thillaye Intocmise planurile pentru local). Biserici (Vezi o listăde cele 117 biserici ortodoxe existente la 1663 în Galați la Arh. St. Buc., Min. Cult. și Instr., dos. 1(256/1863, f. 595. Despre banii ce se strâneau pentru construirea unei biserici vezi doc. din 12 sept. 1633 (Acad. R. S. România, DOLVII/137).). Beldie I. C., Schițe istorice asupra județului Covurlui. Contribuțiuni, Galați, 1925, 30 p. (cuprinde date sumare despre bisericile din oraș; îl vom cita: Beldie, Schițe istorice); Pacu N. Moise, Starea bisericilor comunale din Galați și a clerului tot în 1887 (raport către primăria orașului redactat de o comisie). Biserica Adormirea, vezi Mavromolu. Biserica Armenească (sec. XV sau XVII? de lemn, arsă la 1821, reclădită tot de lemn și apoi de zid la 1858). Iorga N., Studii și doc, III, p. 430 (la 1669 bis. exista); Goilav Gr., Bisericile armene de prin țările române (RIAF, vol. XII, 1911, p. 462-463); Sîrmobuic C. I., Note despre trecutul armenilor din Galați („Ararat”, 1932, nr. 86-88, 1933 nr. 102-104, 1937, nr. 123-125) (și despre biserică în nr. 124-125); Zambaccian H. K., Vechi draperii de altar la bisericile armenesti din Moidova („Ani”, I, 1935-1936, vol. 4, p. 31, 34) (din sec. XVIII); Siruni H. Dj., Bisericile armene din țările române (A.R., V, 1940, p. 182) și extras, p. 19-20; Idem, Bisericile armene din țările române („Ani”, 1942-1943, p. 507-508). Biserica Catolică (de lemn, sec. XVII, distrusă în sec. XVIII, reclădită la 1829-1844). (Despre milele bisericii la 1725-1707, vezi Acad. R. S. România, ms. rom. 237, p. 464 v. Despre construirea bis. vezi Arh. St. Buc., Secretariatul de stat Moldova, dos. 1126 si Arh. St. Iași, Min. Interne, dos. 325/1839.). Iorga N., Acte și fragmente, I, p. 79 <la 1636 bis. de lemn); D.I., IV, p. 106 (la 1641, bis. de lemn acoperită cu paie); și II, p. 338 și 346 (descriere, 1643); Filitti I. C., Din arhivele Vaticanului, I, p. 101 (bis. De pământ și paie, 1654); D.I., IV, p. 243 (1659); Monumenta historiam Slavorum meridionalium, vol. XVIII, p. 270 (1660); C.T., 1883, p. 260 (1668); D.I., I, 107 (bis. de nuiele, 1670); p. 134 (bis. de lemn, 1682); p. 192 (bis. distrusă, 1745); Vinaver Vuk, Dubrovnika trgovina u Srbiju Bulgarskoi Krajem XVII velca (1660-1701). (Comerțul raguzan în Serbia și Bulgaria la sfârșitul. sec. XVII) („Istorliski Casopis”, Belgrad, XIIIXIII, 1963. p. 201) (despre o capelă raguzană la Galați; Panaitescu P. P., Călători poloni, p. 42 și 107 (mențione biserică, 1640 și 1700); I.N., 1930, p. 200 (Cornelio Magni despre biserică, 1672); Ghika I. V., Spicuirii istorice, Iași, 1935, p. 28 (la 1677, bis. de lemn); Vezi și R.C., I, 1912, p. 582 (bis. de lemn); Iorga N., Studii doc., VI, p. 223 (la 1741, bis. ungurească) și III, p. 98 (1725), 109 (la 1764, biserica trebuie refăcută) și p. 416 (bis. ante 1600); R.I., 1932, p. 17 18 (bis. nouă la 1852); Veszely Imets es Kovács, Utazdsa Moldva Olah-honban, 1868, Tg. Mureș, 1870, p. 128-134 (despre orașul Galați și bis. catolică de aici); vezi și Kovacs Ferencz, Károly Fehérvari hittaniar, Utinaploja 1868, p. 47, 94-103; Fraților Al. și I. Lapedatu, Buc., 1936, p. 624; Bodin D., Carlo Alberto preamărit de contemporanii din Galatț și Brăila (R.I.R., XIII, 1943, p. 29-48) (despre distrugerea bis. vechi la 1798 despre sfințirea bisericii noi la 1844). Biserica Dii, vezi Precista. Biserica Lipovenească (Despre construirea bis. vezi Arh. St. Buc., Min. Lucr. Publice, dos. 203/1660.). Biserica Maica Precista, vezi Precista. M. Biserica Mavramol (Mavromol, Adormirea, construită de Constantin Duca voievod, 1700-1703, care o închină metoh la m-reă Mavromol din Rumelia; fostă metoh și a mitropoliei) (Vezi doc. din 6 mart. 1735 prin care Grigoraș Duca, fiul ctitorului, o închina mitropoliei (Arh. St. Buc., ms. 534, f. 17-18, ms. care cuprinde documentele fostei mănăstiri). Vezi și doc. din 1736 și izvodul de arverea m-rii (Acad. R. S. România, CC/256 și MXCVI/711), precum și Arh. St. Buc., ms. 1621 (Idoc.); În clădirile bisericii a fost o școală de limba greacă începând de la 1765), str. Brigadierilor. R.I., 1942, p. 167 (Insemnare, 1695) (Vezi și însemnarea din 1816 (Acad. R. S. România, Arhiva A. 1680, f. 629), doc. din 1765 aug.13, 1803 mai 29 etc. (Acad. R. S. România, X1196 și Arh. St. Buc., Eforia Școalelor Iași, X/1 și 2); vezi și catagrafiile din 1832-1838 (Acad. R. S. România, MXICVTI/134 și 139). Despre diverse reparații

vezi Arh. St. Buc., Min. Instr., Moldova, dos. 706/1660 și 110/1862. Despre refacerea catapetesmei bisericii vezi Arh. St. Buc., Min. Cult. și Instr., dos. 1354/1064, f. 41.); Kogălniceanu, *Cronicile României*, II, p. 45 (despre zidirea m-rii); Iorga N., *Studii și doc.*, XV, p. 344 (două pietre de mormânt); Uricarul, I, ed. II-a, p. 271-282 (doc. 1765 și 1803 despre școala grecească); Erbiceanu C., *Mitropolia Moldovei*, p. 336 (doc. 1802, bis. fusese „la un hal foarte prost”); A.M., II, 1942, p. 45-46 (însemnări, 1795-1798); A.B., 1931, p. 82 o 193 (catagrafie, 1809); G.M., 7 iulie 1858 (despre școala greacă); *Monumente naționale*, p. 61-63 (istoric, descriere); Bilciurescu Șt. Mănăstirile, p. 83-85; Beldie, *Schițe istorice*, p. 5-6; Balș Gh., *Biserici sec. XVIII-XVIII*, p. 211-213 și indice; Păltănea Paul, informații inedite despre biserica Mavromol din Galați (BMI, 1970, nr. 4, p. 61-64) (despre starea rea în care se găsea m-rea în sec. XVIII prima jumătate a sec. XIX). Biserica Ovidenia, vezi Vovidenia. M. Biserica Precista (de lemn, Adormirea, construită de un anume Teodor, începutul sec. XVII; reclădită de zid la 1647 de Dia și Șerbu, fiii lui Coman din Brăila și de Constantin, fiul lui Teodor, care a fost ctitorul bisericii vechi; biserica a fost construită cu material luat din fostul castru roman „Tirighina”, reparată 1739; catapeteasma din 1812; zidul înconjurător și clopotnița au fost darămate; fostă metoh a m-rii Vatoped), str. Grigore Ghica nr. 17 a. Paul de Alep, *Voyage de patriarche Macaire d'Antiochie*, ed. V. Radu, p. 149 (descriere); Melchisedec, episcopul, *Notițe istorice*, p. 311-316 <descriere Paul de Alep, doc. din 1647>; Extrase din condica de familie a Cantacuzinilor din Moldova („Arhiva” Iași, 1902, p. 184-185) (diata lui Iordache Canta din 1754 despre reparațiile făcute la biserică) (Despre muele m-rii vezi și doc. din 1741 ian. 1 (Arh. St. Buc., condica Asaki, ms. 629, f. 314-3115). Vezi și catagrafiile din 1651 și 1863 (idem, Min. Instr. Moldova, dos. 709/1651 și Min. Cult. și Instr., dos. 1180/1663). Despre diverse reparații, vezi ibidem, dos. 1558/1864); Iorga N., *Studii și doc.*, XV, p. 339-341 (pietre de mormânt, inscripții); Slătineanu B., *Inscripții* (BCMI, XXVIII, 1935, p. 91); A.B., 1931, p. 82 <cat. 1809>; Hurmuzaki, S. 1/5, p. 20 (venituri, 1827); „Zimbrul”, 2 iulie 1851 și Uricariul, VI, p. 103 (moșiile m-rii la 1851); Brătulescu V., *Inscripții și însemnări din biserici* (G. B.r. 1966, nr. 7-9, p. 639-640); *Monumente naționale*, p. 58-61 (descriere, istoric); Bilciurescu Șt., *Mănăstirile*, p. 82-83; Beldie, *Schițe istorice*, p. 3-5; RSIAB, 1933, p. 324 (moșiile m-rii); Balș G., *Biserici, sec. XVIII-XVIII*, p. 154-157 și indice; Bodogae T., *Sf. Munte Athos*, p. 121; Beldie I. C., *Biserica Precista din Galați* („Vestitorul” Galați, 1949, nr. 19-20, p. 4); Curinschi C., *Probleme de restaurare a monumentelor istorice* („Arhitectura R.P.R.”, 1954, nr. 4, p. 21-29) <despre restaurare>; Ionescu Gr., *Istoria arhitecturii*, II, p. 50-51. Biserica Sf. Apostoli (construită de enoriași cu ajutorul lui Mihai Sturza, 1848). Beldie, *Schițe istorice*, p. 10. Biserica Sf. Arh. (Sf. Voievozi Mantu, prima construcție, sec. XVIII-XVIII?, arsă la 1821, refăcută de vălătuci de Iordache Mantu, 1827, reclădită 1864-1876) (Vezi și cererea de ajutor pentru rezidirea bis. Sf. Voievozi din 1866 (Arh. St. Buc., Min. Cult. și Instr., dos. 1092/1663, f. 1116). Brătulescu V., *Inscripții și însemnări din biserici* (G.B., 1966, nr. 7-B, p. 641-642); Beldie, *Schițe istorice*, p. 12-13; Antonovici I., *M-rea Florești...*, Buc., 1916, anexe, p. 48 (doc. din 1803 în care spune că „m-rea Sf. Voievozi, metohul m-rii Esfigmen, a fost arsă de oști, iar la cutremurul din 1802 au crăpat zidul cu totul și s-au răsăpit și este stricați”). Biserica Sf. Dumitru (Badiul, construită de Vasile Lupu, 1649) (Despre milele m-rii vezi și doc. din 1741 ian. 1 (Arh. St. Buc., condica Asaki, ms. 629, f. 314-3115). Vezi și catagrafiile din 1651 și 1863 (idem, Min. Instr. Moldova, dos. 709/1651 și Min. Cult. și Instr., dos. 1180/1663). Despre diverse reparații, vezi ibidem, dos. 1558/1864.) Vezi și bis. Sf. Nicolae, cu care o confundă Paul de Alep, Galați, 1949, nr. 19-20, p. 4); Curinschi C., *Probleme de restaurare a monumentelor istorice* („Arhitectura R.P.R.”, 1954, nr. 4, p. 21-29) <despre restaurare>; Ionescu Gr., *Istoria arhitecturii*, II, p. 50-51. Biserica Sf. Apostoli (construită de enoriași cu ajutorul lui Mihai Sturza, 1848) Beldie, *Schițe istorice*, p. 10. Biserica Sf. Arhangheli (Sf. Voievozi Mantu, prima construcție, sec. XVII-XVIII?, arsă la 1821, refăcută de vălătuci de Iordache Mantu, 1827, reclădită 1864-1876). (Vezi și cererea de pentru rezidirea bis. Sf. Voievozi din 1866 (Arh. St. Buc., Min. Cult. și Instr., dos. 1092/1663, f. 110) Brătulescu V.,

Inscripții și însemnări din biserici (G.B., 1966, nr. 7-B, p. 641-642); Beldie, Schițe istorice, p. 12-13; Antonovici I., M-reă Florești..., Buc., 1916, anexe, p. 48 (doc. din 1803 în care spune că m-reă Sf. Voievozi, metohul m-rii Esfigmen, a fost arsă de oști, iar la cutremurul din 1802 au crăpat zidul cu totul și s-au răsăpît și este stricată).” Biserica Sf. Dumitru (Badiul, construită de Vasile Lupu, 1649) (Amintită la 1646 ian. 20, cu numele de m-reă Sf. Dimitrie a lui Vasile voievod St Buc., m-reă Galata, VII/5). La 28 aprilie același an, domnul spune „m-reă dornniep mele” (ibidem, VII/6--7). La 1641 mart. 4, este amintită bis. domnească din Galați care este foarte probabil aceasta (Arh. St. Buc., Sf. Sava-Iași, XXXIII/14). Mahalaua Sf. Dumitru exista și în sec. XIX (vezi doc. din 1838 nov. 17, Acad. R. S. România, MODXCII/32) Vezi și bis. Sf. Nicolae, cu care o confundă Paul de Alep. D.I., IV, p. 106 (1641); Paul de Alep, Voyage de patriarche Macaire, p. 148-149; Antonovici I., Mănăstirea Florești, anexe, p. 15, 49-59, 67-69 (doc. 1744-1813, bis. fostă metoh al m-rii Florești); Idem, Doc. bărlădene, I, p. 85-86 (doc. 1793); A.B., 1931, p. 82 (cat. 1809) (Despre diverse reparații vezi Arh. St. Buc., Min. Cult. și Instr., dos. 1062/1864. Vezi și catagrafia din 1064 (ibidem, dos. 1628/1864); Monumente naționale, p. 55-58 (istoric, descriere) Bilciurescu st., Mănăstirile, p. 81-82. Biserica Sf. Gheorghe (construită cu sânguința lui hagi Mihalache, 1664 (Amintită și la 1728 sept. 11, 1736 ian. 16, 1736 ian. 23 etc. (Arh. St. Buc., condica Asaki, ms. 628, f. 350) ruinată de turci la 1821, reparată și zugrăvită la 1838 prin grija epitropului Vasile Gheorghiade de epitropia Sf. Mormânt, unde a fost metoh; reparată din nou la 1886, când s-a construit o clopotniță de lemn pe pridvor; demolată 1962, deși a fost M; în bis. a fost înmormântat hatmanul Mazeppa). Kogălniceanu M., Fragments tirés des chroniques moldaves et valaques pour servir et Phistoire de Pierre le Crrand, Charles XII, Stanislas Leszczynski, Den-tare Cantemir et Constantin Brâncovan, partea II-a, Iași, 1845, p. 91-92 (despre mormântul lui Mazeppa); Cronica Ghiculeștilor, p. 47 (despre îngroparea lui Mazeppa, 1709) și 117 (jefuirea m-rii de tătari și deshumarea lui Mazeppa, 1711); Iorga N., Studii și doc., XV, p. 342-343; Velichi N., Inscriptia bis. Sf. Gheorghe din Galați (BCMI, VII, 1914, p. 33-34); Brătulescu V., Inscriptii și însemnări din biserici (G.B., 1966, nr. 7-8, p. 640-641); R.I., XVI, 1930, p. 196 (doc. 1703); Iorga N., Doc. familiei Calimachi, I, p. 487 (doc. 1798); A.B., 1931, p. 82 (cat. 1809) (Vezi și catagrafia din 1863 (Arh. St. Buc., Min. Cult. și Instr., dos. 1180/1863); BCMI, XXX, 1937, p. 129-130 (pecetea m-rii, 1836); Hurmuzaki, XIV, p. 356, 360; Monumente naționale, p. 47-55 (istoric, descriere) Bilciurescu St., Mănăstirile, p. 80; Beldie, Schițe istorice, p. 5-6; Balș G., Biserici sec. XVII-XVIII, p. 192-195 și indice; Velescu Oliver și Ion Durnitrescu, Biserica Sf. Gheorghe din Galați, în vol. Monumente istorice. Studii și lucrări de restaurare, Buc., 1969, p. 160-170 (istoricul și descrierea monumentului, folosind și materiale din arhiva DMI). Biserica Sf. Haralambie (1848) (Despre averea bis. vezi Arh. St. Buc., Min. Instr. Mân. Adam, dos. 877/1860) clădirea bisericii Sfântului Haralambie în Galați („Dunarea”, 1848, p. 194 si 1849, p. 44); Beldie, Schițe istorice, p. 10-11. Biserica Sf. Împărați (1857-1863). Cosma Ludovic, Istoria bisericii și parohiei Sf. Împărați din Galați (1857-1927)...., Galați, 1927, 161 p. (istoricul bis., averea sa și mai ales despre activitatea autorului cărții); Idem, Cărțile și revistele bis. „Sfinții Împărați” din Galați după vechime (1775-1938), cu toate datele și însemnările de pe ele, Galați, 1938, 82 p. (un inventar al cărților, cele mai multe noi, cu însemnări lipsite de interes istoric); Beldie, Schițe istorice, p. 11. Biserica Sf. Ioan (1846-1853). Beldie, Schițe istorice, p. 10. Biserica Sf. Nicolae (sec. XVII (Despre averea Sf. Nicolae din Galași, vezi Arh. St. Buc., m-reă Sf. Nicolae Galați, path. I și II, doc. începând de la 1678 oct. 16. Despre averea bis. vezi și Arh. St. Buc., dos. m-rești, bis. Sf. Nicolae Galați, dos. I/1664. Vezi catagrafia din 1664 (idem, Min. Cult. și Instr., dos. 1180/1863); despre reparații, ibidem, dos. 1676/1664), recladită? 1738 (Vezi doc. din 1738 oct. 2, prin care Metodie egumenul de la bis. Sf. Nicolae lăsa bani să se termine biserică și să se facă chilii, desemnând ca epitrop pe armașul Antonie, ispravnicul Galaților (Arh. St. Buc., Mitr., Țării Rom., OCLXXXII/7); fostă metoh la m-reă Neamț) (Despee închinarea bis. Sf. Nicolae ca metoh la m-reă Neamț, vezi doc. din 1804 iunie 8 (Arh. St. Buc., m-reă Neamț, XXVI/18). Vezi și bis. Sf. Dumitru. Dragomir Silviu,

Relațiile bisericii române cu Rusia în veacul al XVII-lea, Buc., 1912, p. 112-115 (doc. 1653 dat de țar m-rii Sf. Nicolae Galați); Rossi Taibbi, Sulla tradizione manoscritta dell' amiliario di Fila gato da Cercemi, Palermo, 1965, 85 pl. (cuprinde și o însemnare din 1660 despre m-rea Sf. Nicolae din Galați). Prezentare în RESEE, 1968, nr. 1, p. 183; Iorga N., Studii și doc., VI, p. 225 (doc. 1741); A.B., 1931, p. 82 (cat. 1809); Brătulescu V., Inscriptii și însemnările din biserici (G.B., 1966, nr. 7-8, P. 641); Camariano Nestor, Un manuscris al unui eterist despre evenimntele de la 1821 din Moldova (RIR, 1947, p. 91) (despre solemnitatea de la bis. Sf. Nicolae); Papadopol-Calimah Al., Despre Atanasie Patelarie patriarh ecumenic. Petrecerea sa în Moldova la Galați doisprezece ani (1642-1654)... (CL, 1889, p. 1015-1041, și 1890, p. 30-42) (Se arată că Patelarie a stat la bis. Sf. Nicolae, nu la Sf. Dumitru, cum afirma Paul de Alep); Braniște M., Patriarhii din Constantinopol prin țările române în a doua jumătate a sec. XVII (M.O., X, 1958, nr. 1-2, p. 46-61); Bodogae T., Sf. Munte Athos, p. 121; Constantinescu Anghel, „Monografia sfintei episcopii a Dunării de Jos”, Buc., 1906, p. 247-250; Beldie, Schițe istorice, p. 9 <bis. din 1839-1845). Biserica Sf. Spiridon (de lemn, sec. XVIII, strică la 1815 și construită de zid 1815-1817; turlele de zid dărâmate de cutremur 1838 și refăcute de lemn). Caracaș R., O cronică gălățeană de acum o sută de ani („Prietenii istoriei literare”, 1931, p. 382-394) (știri din sec. XVIII 1859); Iorga N., Studii și doc., XV, p. 343 (pietre de mormânt din sec. XIX); A.B., 1931, p. 193 (cat. 1809) (Despre averea bis. vezi Arh. St. Buc., Min. Instr. Molklova, dos. 725/11860); Beldie, Schițe istorice, p. 8. Biserica Sf. Vineri (Sf. Paraschiva, ante 1811 (Despre aceasta bis. vezi doc. de la Arh. St. Buc., A.N., pachetul XXVI/1(7-23 (documente din 1011 mart., mai 24 și 28, 1814 febr. 25, 1829 iulie 28, 1835 (iulie 4, 1840 iunie 17). Vezi și inventarul bis. din 1808 (Arh. St. Buc., A.N., MMDCCCLIX/16), de nuiele, reclădită de zid de Nicolae din Adrianopole, arsă la 1821 și refăcută 1824). Iorga N., Studii și doc., XV, p. 343; A.B., 1931, p. 82-83 (cat. 1809); Beldie, Schițe istorice, p. 8-9. Biserica Sf. Voievozi, vezi bis. Sf. Arhangheli. M Biserica Sf. Voievozi (Mitoc, construită de Gheorghe Cisman sau Sisman, terminată de Hagi Atanasie, 1802-1805 (Despre aceasta bis, ni s-au pastrat multe documente în arhiva m-rii Neamț: Contractul lui Ioniță sin Gheorghe lipcanul vâtaf de pietrari pentru construirea m-rii din 11802 iulie 31 (Arh. St. Buc., m-rea Neamț, CXXRTII/2); Testamentul ctitorului Gheorghe Sisman din 1603 ian. 25 (ibiderm, CXXVII/4 și 6); Scrisoarea lui Hagi Atanasie din 1805 mai 10, prin care se obliga să termine el m-rea Sf. Voievozi <ibidem, CXXVII/7); Doc. din 1805 oct. 29, despre sfințirea bisericii <ibidem, CXXVI/8); Contractul din 1816 Mart. 15 despre zugrăvirea catapetesmei (ibidem, CXXVII/24); vezi tot parhetul); arsă „în timpul rebeliei” din 1821, înăită de arhimandritul Domețian, starețul m-rii Neamț, 1825 (Vezi și contractul ieromonahului Venedict, din 1633 mai 12, care se angajează față de m-rea Neamț să repare bis. Sf. Voievozi (Arh. St. Buc., m-rea Neamț, XXXII/12 și Acad. R. S. România, CMXXVIII/10). Despre aceasta bis. vezi și Arh. St. Buc., m-rea Neamț, pach. XXVI și corespondența din path. LI.); reparată 1858 (Despre diverse reparații, vezi Arh. St. Iași, Min. Interne, dos 2067/1842 catagrafia din 1854 (Arh. St. Buc., Min. Instr. Moldova, dos. 746/1854) de arhimandritul Gherasim, starețul aceleiași m-ri, unde bis. era metoh), str. Egalitdtii nr. 12. Stoicescu N., Cum se zugrăveau bisericile (MO, 1967, nr. 5-6, p. 425-426) (contract din 1816); SCIA, 1967, nr. 1 (contractele de construire și zugrăvire a bisericii); Diaconescu Emil, Zugravi de biserici necunoscuți (M.M., 1970, nr. 9-10, p. 541-543) (publică două contracte, din 1802 și 1816, pentru bis. Sf. Voievozi din Galați, publicate și în SCIA); A.B., 1931, p. 82 și 193 <cat. 1809); A.B., 1933, p. 337-338 <doc. 1810 despre chiliile bis.); Iorga N., Studii 0 doc., XV, p. 343-344; Brătulescu V., Inscriptii și însemnări din biserici (G.B., 1966, nr. 7-8, p. 642-643); Beldie, Schițe istorice, p. 7-8. M Biserica Vovidenia (Intrarea în biserică, construită de Ioan Cîrjă, 1790(Amintită la 1602 mai 12 (Arh. St. Buc., A.N., Curtea de Apel Galați, CMXI/2). Vezi și contractul din. 1861 încheiat de șetrarul Ioan Varlaam cu un zugrav pentru zugrăvitul și poleitul catapetesmei bis. Vovidenia contra sumei de 180 galbeni (Acad. R. S. România, MCDLXIV/311).), arsă la 1821, reparată 1823), str. Log. Tăutu nr. 18, Iorga N., Studii și doc., XV, p. 344-346 (pietre de mormânt);

Galgano c; Gănești³⁴⁴ 195; Gherghina vechea cetate; Ghibărteni³⁴⁵ 22; Gobalnea 5-20; Ghidigheni³⁴⁶, Gioseni³⁴⁷, Gohor³⁴⁸, Golășei³⁴⁹ 127; Gornești³⁵⁰ 25; Grăpeni 79³⁵¹; Hasan cârciumă; Hănțești³⁵²; Ivești³⁵³; Ițești 81; Izdeleni 5-20; Ireasca³⁵⁴; Jorăști 178³⁵⁵; Jurești (Filimon) 5-20; Liești³⁵⁶; Lozova 40; Lățești³⁵⁷; Lupești 144;

Brătulescu V., Inscriptii și însemnări din biserici (G.B., 1966, nr. 7-8, p. 643-644); A.B., 1931, p. 193 (cat. 1809); Munteanu-Bârlad Gh., Un document gălățean („Orizonturi” 1940, p. 659-663) (din 1835); Beldie, Schțe istorice, p. 7 (Nicolae Stoicescu, op. cit. p. 308-320).

³⁴⁴ Gănești, com. Cavadinești, țin. Covurlui, astăzi jud. Galați (bis. Sf. Nicolae, ante 1809, reclădită 1857). A.B., 1931, p. 196 (cat. 1809); Dict. Rom., III, p. 484 (două bis. Sf. Nicolae, din 1857).

³⁴⁵ Ghibărteni, com. Bălințești, țin. Covurlui (Despre satul Ghibarț vezi doc. de la Acad. R. S. România, path. MCDXXXIV.) (bis. Cuv. Paraschiva, ante 1809). A.B., 1931, p. 195 (cat. 1809); Dict. Rom., III, p. 512; Ghibănescu, Surete, XXIV, p. 35-36, 64-65 (doc. 1749, 1754); vezi și indice.

³⁴⁶ Ghidigheni, țin. Covurlui, jud. Galați (bis. Sf. Durnitru, ante 1809). A.B., 1931, p. 200 (cat. 1809); Diet. Rom., III, p. 513; AEH, 1934, p. 62, 1935, p. 82-83, 1936, p. 88, 1938, p. 134 (bis. nouă, Ghidigheni) (N. Stoicescu, op. cit., p. 324).

³⁴⁷ Gioseni, țin. Covurlui (Amintit la 1670 iunie 25 (Art. St. Iași, CCCXXIV/16). Vezi și Acad. R. S. România, ms. rom. 230, f. 307 v. (1871%) (bis. sec. XIX, ante 1833). Uricariul, XX, p. 331-335 (împărțirea satului pe bătrâni, 1817); XXI, p. 271-272; M.C., 1914, p. 29 (doc. 1833 amintind bis); T.C., V, 1935, p. 121, 125 (însemnări) (N. Stoicescu, op. cit., p. 326).

³⁴⁸ Gohor, țin. Covurlui, astăzi jud. Galați (bis. Intrarea în biserică, ante 1809). A.B., 1931, p. 191 (cat. 1809); Dict. Rom., III, p. 582-583 (bis. din 1705 și 1868); AER, 1936, p. 293 (bis. din 1864 și 1872) (N. Stoicescu, op. cit., p. 332).

³⁴⁹ Golășei, țin. Covurlui (bis. Nașterea Maicii Domnului, ante 1809, în ruină la 1871) (Vezi Acad. R. S. Romania, ms. 225, f. 73 A.B., 1931, p. 194 (cat. 1809); Dict. Rom., III, p. 590 (N. Stoicescu, op. cit., p. 332).

³⁵⁰ Gornești (Gorunești), țin. Covurlui (Despre sat vezi doc. de la Arh. St. Buc., m-rea Neamț, pach. CXXIII). Vezi și Gorunești. Dict. Rom., III, p. 609; Costăchescu M., Doc. înainte de Ștefan, II, p. 330 (despre sat); Doc. rel. agrare, II, p. 110-111 (al lui Alex. Adam căpitan); Uricarul, VI, p. 332-333 (doc. 1825) (N. Stoicescu, op. cit., p. 333).

³⁵¹ Grăpeni, com. Cavadinești, țin. Covurlui (Vezi și doc. de la Acad. R. S. România, pach. MCCLXXXIII. La 1836 nov. 16, era a stolnicului Ioniță Coroi (ibidem, MDCXXXIX/19); vezi și nr. urm. și pach. MDCXL) (bis. Sf. Paraschiva, ante 1809, în ruină la sfârșitul sec. trecut). A.B., 1931, p. 196 (cat. 1809); Dict. Rom., II, p. 236 și III, p. 629; Doc. rel. agrare, II, p. 344 (al lui Palade Căpățînă); Uricarul, VI, p. 308, X, p. 77 (G. - Covurlui) și VI, p. 309 (G. - Vaslui) (N. Stoicescu, op. cit., p. 335).

³⁵² Hănțești, com. Buciumeni, jud. Galați (bis. Sf. Gheorghe, ante 1809). A.B., 1931, p. 189 (cat. 1809); AER, 1936, p. 309 (bis. din 1828); Documente, XVI, vol. I, p. 331-332 (la 1531, satul Hintesti rămas copiilor lui Dan Bolea pârcălab); Dict. Rom., III, p. 710 (N. Stoicescu, op. cit., p. 352).

³⁵³ Ivești, țin. Covurlui, astăzi jud. Galați (bis. de nuiiele, c. 1700, reclădită 1812, arsă 1821, reclădită mijlocul sec. XIX (N. Stoicescu, op. cit., p. 495).

³⁵⁴ Ireasca, com. Gohor, jud. Galați (bis. Sf. Nicolae, ante 1809). A.B., 1931, p. 200 (cat. 1809); AER, 1936, p. 293 (bis. din 1660); Dict. Rom., IV, p. 63 (Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 492).

³⁵⁵ Jorăști, țin. Covurlui, astăzi jud. Galați (bis. Trei Ierarhi, 1816, construită de căminarul V. Cernat; bis. Sf. Impărați, 1840-1841). A.B., 1931, p. 195 (la 1809 bis. Sf. Impărați); Beldie I. C., Monografia com. Jorăști din jud. Covurlui, Buc., 1911, 57 p.; Beldie J.C., Biserica Sf. Trei Ierarhi

Măcsineni³⁵⁸ 117 cârciumă, Mălușteni 97; Mândroaia³⁵⁹ cârciumă; Manolachi³⁶⁰ 59; Măcișeni³⁶¹ 118; Măstăcani³⁶² 100; Milești³⁶³; Mîndrești 89³⁶⁴; Mînjina³⁶⁵ 117;

din Jorăști, jud. Covurlui, la împlinirea a 100 de ani de la zidirea ei, Galați, 1916, 24 p.; Dicț. Rom., IV, p. 115; Iorga N., Studii și doc., VII, p. 76-77 (doc. 1740) (N. Stoicescu, op. cit., p. 529).

³⁵⁶ Liești (fost Prodănești de Berești), țin. Covurlui (Despre sat, vezi și perilipsul de doc, de la Arh. St. Buc., Mitr. Mold., Liești-Iași (N. Stoicescu, op. cit., p. 545). XXX/28). Documente, XVII, vol. V, p. 149 (la 1622, satul Liești, fost Prodănești); Doc. rel. agrare, II, p. 284 (satul Liești – Iași al mitropoliei); Ghibănescu, Ispisoace, II/1, 11112, indice (doc. Liești – Iași) (N. Stoicescu, op. cit., p. 537). Anuarul Socec din 1925 consemnează desființarea comunei Prodănești și trecerea tuturor satelor ei la comuna Slivna. În 1931, este consemnată apariția din nou a comunei Prodănești, cu numele de Regele Ferdinand, ca și satul de reședință, precum și separarea satelor Aldești și Șipotele pentru a forma comuna Aldești. După instaurarea regimului comunist, satul și comuna Regele Ferdinand au revenit la denumirea de Prodănești. Liești, com. Priponești, jud. Galați (bis. Adormirea, ante 1841, rezidită 1902). Antonovici I., Documente bărlădene, I, p. 302-303 (însemnare, 1841); AEH, 1934, p. 63, 1935, p. 84-85, 1936, p. 91, 1938, p. 138 <bis. din 1858, rezidită 1902>; Documente, XV, vol. II, p. 222-223 <la 1495, satul Liești pe Birlad al lui Frâșilă și al altora>; XVI, vol. I, p. 541-542 (la 1546, satul Liești la coada de sus a Stîncii era al nepoților lui Leul); Doc. rel. agrare, II, P. 175; Dicț. Rom., IV, p. 167 (N. Stoicescu, op. cit., p. 537).

³⁵⁷ Lățești, țin. Covurlui, (bis. Adormirea, sec. XVIII, ante 1748). Bujoreanu Șt., Note de pe cărțile bisericești de la bis. Țuțani mănăstire (C.I., 1937-1940, nr. 1-2, p. 409-413) (însemnare, 1748) (N. Stoicescu, op. cit., p. 533).

³⁵⁸ Măcsineni, țin. Covurlui (Despre sat, vezi doc, de la Acad. R. S. România, DCCCLII/71 și urm.) (bis. Sf. Voievozi, ante 1809). A.B., 1931, p. 194 (cat. 1809) (N. Stoicescu, op. cit., p. 549).

³⁵⁹ 1692 /7200 mai 28. – Sae Barne vinde slugerului Manolache Roset moșie în satul Pârlești, țin. Covurlui, în sus de Mândrești, fiind la mare nevoie, când era să-și piardă viața. Rez., MMDCCCLXXVI/77 (nr. 11a), MMDCCCLXXV/77a (nr. 11a). Cat. Mold., IV, 1474 (<https://www.qdidactic.com/istorie-biografii/istorie/indice-cronologic-istorie592.php>).

³⁶⁰ „Sat, pe moșia, cu același nume, în com. Tulucești, pl. Siret, în partea vest-sudică, a reședinței comunale, cu 54 familii, o școală și o biserică. Moșie particulară de 500 ha, în com. Tulucești, pl. Siret.” – Moise Pacu, op. cit., p. 126.

³⁶¹ Măcișeni, com. Corni, jud. Galați (Vezi i doc, de la Arh. St. Buc., A.N., pach. MMDCCCLXXVI.) (bis. Sf. Gheorghe, ante -1809). A.B., 1931, p. 196 (cat. 1809); Andreescu C., Documentele satului Măcișeni din ținutul Covurlui (A.R., 1945-1946, p. 197-269) (29 doc., 1628-1769, mersul proprietății); DRH, XIX, p. 355-358 <la 1627, satul vândut lui Curt Celebi mare paharnic>; vezi și p. 402-403 (1628); R.I., 1922, p. 9 <doc. 1627, Măcicani> și 1924, p. 274-277 <doc. 1695, Măceșani>; Dicț. Rom., IV, p. 255 <bis. din 1844 Corni și alta la Urlești>. Măciucani Tutova, p. 9. Vezi si Măcicani (același?) Documente, XVII, vol. IV, p. 146 (la 1617, satul era al lui Nestor Ureche vornic); Boga, Doc. bas., XI, p. 24-26 <doc. 1667; Măciucași satul lui Dario spătar> (N. Stoicescu, op. cit., p. 549).

³⁶² Comuna Măstăcani are două sate componente, Măstăcani și Chiraftei, precum și cătunul Vlăscuța. Măstăcani, țin. Covurlui, astăzi jud. Galați (Despre sat, vezi dot. de la Acad. R. S. România, DCCCLII/105 și urm.) (bis. Sf. Voievozi, 1802-1803). Vezi și următorul. A.B., 1931, p. 194 (cat. 1809); Soutzo N., Carte de hotărnicie a moșiei Măstăcani Drăculești, poreclită acum și Țolica, din jud. Covurlui, plasa Prutul, proprietatea d-lui Adolf Winkler, Galați, 1886 (cu invocarea unor hotărnicii mai vechi); Dicț. Rom., IV, p. 297-298. Schitul Măstăcani (Cetățuia, la gura Covurluiului, Sf. Nicolae, construit de Preadvici logont, ante 1599). Vezi și precedentul. Documente, XVI, vol. IV, p. 262 (N. Stoicescu, op. cit., p. 556).

Mînzătești³⁶⁶; Merăia³⁶⁷; Mohila cârciumă; Movileni³⁶⁸; Munteni³⁶⁹; Nărtești³⁷⁰; Negrilești³⁷¹; Nicorești³⁷²; Oancea³⁷³ 207; Oance³⁷⁴; Oasele³⁷⁵ 108; Odaia³⁷⁶;

³⁶³ Milești, țin. Covurlui (bis, sec. XVIII în seliștea Mileștilor). (Vezi doc. din 1772 mai 18, prin care vornicul Antohi Gaiul, Dimofte, Ion Rînja fac danie comisului Fotachi 25 de stinjeni la M. Covurlui pentru a face biserica în Silistea Mirleștilor pentru pomenirea sa și a părinților (Arh. St. Buc., m-rea Adam, IX/17, 18, 19). Despre moșia Milești a m-rii Adam, vezi idem, ms. 1 225) Documente, XVI, vol. I, p. 20-21 (la 1502, 1/4 din satul Milești pe Soholui, unde a fost Milea Uliul, vândut lui Petrea); Documente, XVII, vol. II, p. 88-89 (la 1607, 1/2 din satul Milești pe Pereschlu vândută lui Călin comis); M.C., 1916, p. 306 (doc. 1712, satul Milești Putna al lui Solomon Brăescu fost mere medelnicer) (N. Stoicescu, op. cit., p. 561).

³⁶⁴ Mîndrești, com. Valea Mărului, țin. Covurlui, astăzi jud. Galați (bis. Cuv. Paraschiva, ante 1809) Saya, Doc. Orhei, p. 207 (la 1737, satul M. Vaslui al fam. Hrisoverghi); A.B., 1931, p. 195 (cat. 1809); Dicț. Rom., IV, p. 360 (N. Stoicescu, op. cit., p. 566).

³⁶⁵ Mînjina, țin. Covurlui (bis. Sf. Apostoli, 1883). Păltănea Paul, Documente inedite privind Minina („Cronica”, 27. VII. 1968, p. 10) (fostă proprietate a lui C. Negri, unde se întâlneau revoluționarii la 1848); Dicț. Rom, IV, p. 363-364; Anul 1848 în Principate, indice; DRH, XIX, indice (N. Stoicescu, op. cit., p. 567).

³⁶⁶ Mînzătești, țin. Covurlui (bis. Sf. Nicolae, ante 1809). Uricarul, VI, p. 324, 335 <sat răzeșesc, 1824); A.B., 1931, p. 196 (cat. 1809); Dicț. Rom., IV, p. 365 (N. Stoicescu, op. cit., p. 567).

³⁶⁷ Merăia, țin. Covurlui (bis. Sf. Nicolae, ante 1809). A.B., 1931, p. 196 (cat. 1809); Dicț. Rom., IV, p. 313 (N. Stoicescu, op. cit., p. 557).

³⁶⁸ Movileni, jud. Galați (bis. Sf. Voievozi, ante 1809, reclădită 1862). A.B., 1931, p. 190 (cat. 1809); AER, 1936, p. 298 și 313 (bis. din 1863 și 1910); Ghibănescu, Surete, V, p. 19-20 <parte de sat al lui Dediu serdar); Dicț. Rom., IV, p. 408 (N. Stoicescu, op. cit., p. 576).

³⁶⁹ Munteni, jud. Galați (bis. Buna Vestire a fam. Conachi, 1829). AER, 1936, p. 298; Documente, XIV-XV, p. 32 (doc. 1514, satul Munteni scutași al lui juptn Sandru); XVI, vol. I, p. 40-42 (la 1503, satul Munteni pe Dobrovăț cumpărat de Ștefan cel Mare și dat m-rii Dobrovăț); satul a mai fost întărit m-rii la 1560 (vol. II, p. 147); Uricarul, XVII, p. 127-132 (hotărnicie, 1765, moșia Munteni - Fălcui a lui Vasile Roset stolnicul) (N. Stoicescu, op. cit., p. 578).

³⁷⁰ Nărtești, com. Gohor, jud. Galați (bis. Intrarea în biserică, ante 1809, reclădită 1834). A.B., 1931, p. 191 și 200 (cat. 1809) (satul e trecut și la Tecuci la Tutova); AER, 1935, p. 299 (bis. din lemn din 1708); Dicț. Rom., IV, p. 452 (N. Stoicescu, op. cit., p. 585).

³⁷¹ Negrilești, țin. Covurlui, astăzi jud. Galați <bis. lui Frangolea, sec. XVIII, ante 1752) (Despre sat, vezi Acad. R. S. România, MCDLXV) Vezi și Negrilești – Tecuci (bis. din 1855). AER, 1936, p. 299; Documente, XVII, vol. II, p. 21 <la 1606, satul Negrilești – Neamț, fost domnesc, dăruit lui Voruntar Prăjescu comis); vezi și IV, p. 329--330 (1619); p. 491 (1620), V, p. 80-81 (1621), p. 83 (1621), p. 252-253 (1623); B.C.I., VIII, p. 47 (la 1667, lăsat zestre Catrinei Cantactizino); vezi și Ghibănescu, Surete, XVI, p. 94 și XXIV, p. 33-34, 69- 72 și indice; Dicț. Rom., IV, p. 488-489.). Iorga N., Studii și doc., VI, p. 159 (doc. 1752); A.B., 1931, p. 183 (la 1809 bis. în stare rea); Documente, XVII, vol. I, p. 232-233 (la 1605 satul Negrilești pe Moldova dăruit m-rii Secu de Nestor Ureche); vezi și DRH, XIX, indice, despre abuzurile făcute de N. Ureche; Dicț. Rom, IV, p. 488 (Negrilești - Putna) (N. Stoicescu, op. cit., p. 602).

³⁷² Nicorești, jud. Galați (la 1809, trei biserici: Adormirea, Nicorești de Sus, 1780 (Vezi Notițe istorice despre biserica cu patronul Adormirea Maicii Domnului supranumită Cenușă din Niooreștii de Sus, com. Nicorești, sat de Al. Papadopol- Calimah, Acad. R. S. România, ms. rom. 929, f. 566-587), clădită de Manolache serdarul, reparată 1928; Sf. Nicolae, clădită 1807 de Nicolae Banu, fostă metoh al m-rii Neamț, reparată 1892 (Vezi, de asemenea, ivodul de lucruri și doc. referitoare la numirea de purtător de grije al bis. Sf. Nicolae din 1032 și 1837 (Arh. St. Buc.,

Orlești³⁷⁷; Oțelești³⁷⁸; Onciul (Uanja) 5-20; Pârlești st. Poștă³⁷⁹, Pașcani 97; Pechea³⁸⁰; Pașcanii 5-20; Pochi 205; Peneu³⁸¹ 57; Perișeni³⁸²; Periea (probabil

m-rea Neamț, CXXXVI 58-60, 67).); Nașterea Maicii Domnului, zisă și Cenușă, reclădită, 1851, de pirtarul Zamfir Săndulescu pe locul uneia din. sec. XVIII clădită de Ursu Cenușe; bis. Sf. Gheorghe, 1820, clădită de familia Ghelțu, reparată 1865 și 1884). Vezi și următorul. A.B., 1931, p. 189 (cat. 1809); Dicț. Rom., IV, p. 501-502; Dumitriu Sc., Biserica Banu din Nicorești (Sf. Nicolae și Spiridon) („Vestitorul” Galați, 1949, nr. 23-24, p. 4-5) <din 1800-1807>; AER, 1936, p. 300-301 (trei biserici); Platon Gh., Populația orașului („Carpica”, III, 1970, p. 5-32); Uricarul, XXIV, p. 428 și urm. <doc.>; Panait-Cristache Ioana, Circulația în Moldova a cărții în limba română tipărită în sec. XVIII (M.M., 1972, nr. 5-6, p. 425) (însemnare 1774, bis. de la Nicorești ot Sîrbi); Schitul din codrul Nicoreștilor, jud. Galați (ante 1838). Vezi precedentul. Sava A. V., Căpitanul de dărăbani, State Șendrea, supus rosienesc, ctitor al unui schit de maici, din ținutul Tecuciului (A.B., 1931, p. 187-188) (doc. 1838, schitul din codrul Nicoreștilor, Tecuci); B.C.I., IV, p. 175 (1/2 din satul Nicorești, Tecuci, vândută de Agafița Palade lui Ilie Catargiul vornic); B.C.I., VIII, p. 85 (la 1765, satul lui Ioniță Ruset banul) (N. Stoicescu, op. cit., p. 604-605).

³⁷³ Oancea (fost Sîrbi), jud. Galați (bis. Sf. Voievozi, ante 1809 și bis. Adormirea, c. 1830, clădită de fam. Onu). A.B., 1931, p. 194 (cat. 1809); Costăchescu M., Doc. Ștefăniță, p. 273-274 (despre sat); „Orizonturi”, Galați 1940, april-iunie, p. 33-47 (doc. ref. la sat); I.N., 1922, p. 354 <doc. 1696, moșia lui Iordache Ruset vistier>; vezi și Ghibănescu, Surete, XXII, p. 44 <aceiași doc.>; VIII, p. 195 (la 1755, al lui N. Racoviță); Dicț. Rom., IV, p. 522 (N. Stoicescu, op. cit., p. 610).

³⁷⁴ „Comună rurală de răzăși, în plasa Prut, a cincea comună a jud. Covurlui, de pe malul Prutului, a cărei numire vine de la, pârășul Oancea ce-o străbate, la 58 k.m. de la-Galați, în dreptul orașului basarabean Cahulul, se mărginește la N. cu com. Rogojeni, la E. cu Prutul și la S. V. cu teritoriul com. Vlădești. Ea este formată din două cotuni: Oancea (reședința) și Slobozia Oancea din foști clăcăși împrumăriți.” – Moise Pacu, op. cit., p. 124.

³⁷⁵ Oasele, țin. Covurlui (bis. Sf. Voievozi, ante 1809). A.B., 1931, p. 195 (cat. 1809); Uricarul, VI, p. 214, 252, 286 (doc. 1804-14); Dicț. Ram., IV, p. 523 (N. Stoicescu, op. cit., p. 610).

³⁷⁶ Odaia, țin. Covurlui (bis. Sf. Gheorghe, ante 1809). A.B., 1931, p. 194 (cat. 1809); Giurescu C. C., Împrumuturi cumane în limba română: odaie și cioban („Studii și cerc. Lingvistice”, XII, 1961, nr. 2) (despre originea cuvântului odaie) (N. Stoicescu, op. cit., p. 612).

³⁷⁷ Orlești, țin. Covurlui (bis. Sf. Nicolae, ante 1809). A.B., 1931, p. 196 (cat. 1809) (N. Stoicescu, op. cit., p. 620).

³⁷⁸ Oțelești, țin. Tecuci (două bis. la 1809). Vezi și Oțelești de Corod, țin. Covurlui, Kirileanu G. T., Testamentul și pomelnicul rnarelui logofăt C. Conachi, Buc., 1909, 16. p. (extras din C.L., 1908, nr. 12) (publica un pomelnic din 1836 (Vezi pomelnicul la Acad. R. S. România, ms. 3079 din 1636) în care e amintită bis. Adormirea, din Oțelești, zidită de unchiul său, marele vornic Gavriil Costachi>; Costăchescu M., Doc. înainte de Ștefan, II, p. 22 (despre sat); A.B., 1931, p. 192 (la 1809 două bis. la Oțelești - Tecuci); Documente, XVI, vol. I, p. 471 (la 1546, 1/2 din satul Oțelești pe Berheci dăruită de domn lui Șandro pârălab); vol. II, p. 46-47 (la 1554, 1/2 sat a Maricăi, soția lui Gavril vornic, nepoata lui Hărman); XVI, vol. III, p. 32-33 (la 1574, satul Oțelești al soției lui Năbădaico fost vornic); Uricarul, VI, p. 226 (doc. 1825) (N. Stoicescu, op. cit., p. 622).

³⁷⁹ La 1703 sept. - 1705 febr. 12. – Mihai Racovță vv. Moldovei întărește lui Manolache Roset, sluger, moșia cumpărată de la Sae Barne, la <Pârlești, ținutul Covurlui>. BAR doc. ist., Ment., MMDCCCLXXVI/77 (nr. 11 b), MMDCCCLXXVI/77a (nr. 11b). Cat. Mold., V, 241 (<https://www.qdidactic.com/istorie-biografii/istorie/indice-cronologic-istorie592.php>); la 1740/7248 febr. 1. – Stamatie Adam clucer dă surorii sale Safta moșie la Pârlești, <țin. Covurlui>, după dorința tatălui lor, Alexandru Adam. BAR, doc. ist., menț., MMDCCCLXXVI/77 (nr. 16); la 1740/7249

Pietroasa³⁸³) 5-20; Plăcinta (Pleacinda Conachi) 180; Piscul³⁸⁴; Piscul Corbului³⁸⁵; Plăcinta sel. (fostul sat Plăcinta); Pochințani 30; Ponișeni 25; Priponești³⁸⁶;

nov. 25. – Apostol Negre alege părțile răzeșilor din Pârlești, <țin. Covurlui>, după o judecată ce au avut cu Adameștii. BAR, doc. ist., rez., MMDCCCLXXVI/77.

³⁸⁰ Pechea, țin. Covurlui, astăzi jud. Galați (casa lui Dimitrie Moruzi, ante 1842 și bis. Adormirea, ante 180919; reclădită 1871-1873; în interiorul său se găsesc morminte ale membrilor familiei Moruzi). Iorga N., Studii și doc., XV, p. 98; A.B., 1931, p. 195 (cat. 1809); B.F.O., 1844, p. 383-385 (arendarea moșiei); Dicț. Rom., IV, p. 666-667 <sat și târgușor>; Gheorghiu D., Monografia comunei Pechea din jud. Covurlui, Buc., 1905, 42 p. (Despre numele satului de la pechi-bun; scurt istoric, despre populație, ocupațiile și situația ei; cu tabele statistice); Callimachi Scarlat, Pagini inedite despre Moldova. Însemnările unui călător străin din întâia parte a veacului al XIX-lea, Buc., 1947, p. 28-30 (descrierea palatului, 1812); Platon Gh., Populația orașului („Carpica”, III, 1970, p. 532+ tabele) (N. Stoicescu, op. cit., p. 634).

³⁸¹ Peneu, țin. Covurlui (bis. Sf. Voievozi, ante 1809). A.B. 1931, p. 194 (cat. 1809); Dicț. Rom., IV, p. 673 (fost sat, desființat la 1884) (N. Stoicescu, op. cit., p. 634).

³⁸² Perișeni, țin. Covurlui (Vezi doc. de la Acad. R. S. România, pach. MCCVIII). Dicț. Rom., IV, p. 680 (moșie) (N. Stoicescu, op. cit., p. 635).

³⁸³ Se păstrează din 1701/7209) mart. 4, Iași. – Constantin Duca vv. Moldovei împluternicește pe Dimitrie fost mare vistier, pe vornicelul și pe vatamanul său de la săliștea Petroasa, țin. Covurlui, să strângă oameni străini, din Țara Turcească, Țara Muntenească, Țara Căzăcească, Țara Leșească și din alte părți și să-i așeze acolo scutiți de dări pe 2 ani. BAR, doc. ist., copie adevărită în Divan, în 1818, CCXX/2. Cat. Mold., V, 20.; 1701/7209 febr. 25. – Ignat, fiul lui Chiriță și al Tominei, din Petroasa, și soția sa, Mariea, dăruiesc lui Dimitrie vistier moșie în satul Petroasa, țin. Covurlui, cu parte în balta Tâlharului. Cop. Adevărită din 1818, CCXX/1. Cat. Mold., V, 18 (<https://www.qdidactic.com/istorie-biografii/istorie/indice-cronologic-istorie592.php>). Situația complicată și vag precizată ne este lămurită de un alt document, din 1688, sept. 19, prin care Constantin Cantemir întărea unui nou personaj de limpede origine greacă, Constantin Sevastos, lui Iacomache Sevastos biv vel vameș, locul de la Rediul și balta lui Tătar care fusese al lui Enache al doilea postelnic, danie de la Iliaș Alexandru Voievod. Se menționează cu acest prilej că moșia trecuse, după moartea postelnicului, în stăpânirea fratelui acestuia, Constantin Cunupi, biv vel armaș, dar, pe când acesta lipsea din țară, fiind om străin, ginerele său, Toader Albotă, biv vel jicnicer, auzind de presupusa moarte a socrului său, revendică și primește de la domnie moșia, răsplata strict materială care însoțea numirea sa ca vomic de Câmpulung, Catalog IV, doc. 1156. Argumentația domniei nu este nici ea lipsită de interes; Albotă primește dania fiind pământean de acest pământ al Moldovei și fecior de boier de țară. Cu atât mai reprobabilă în ochii domnului, purtarea sa în timpul invaziei polone (Catalog IV, doc. 2106, 1699, iun. 17), Revista istorica an09_1998_03_04_nr03_04.pdf, p. 37, Radu G. Păun, Două familii de „clienți” domnești în Moldova sec. al XVII-lea, p. 143-151.

³⁸⁴ Piscul, țin. Covurlui, astăzi jud. Galați (bis. Adormirea, 1785-1786). A. B., 1931, p. 189 (cat. 1809); Giurescu C. C., Ist. Rom., 111/2, p. 506 (despre tirgul Piscul); Documente, XV, vol. II, p. 215 (doc. 1495, satul Piscul pe Bârlad al lui Clănău spătar și Eremia postelnic); vezi și p. 219-220; XVI, vol. IV, p. 103-104 (la 1594, satul Piscul Tecuci al m-rii Neamț); Dicț. Rom., IV, p. 724 și 726 (și legenda satului); Iorgu Iordan, Notes de toponymie roumaine Ceptura, Cernaia... Distinctions des Homonymes, Grivița, Lapoșul, Piscul, Siliștea, Tîmpa, Văideeni („Bulletin linguistique”, VI, 1938, p. 30-41) (N. Stoicescu, op. cit., p. 644).

³⁸⁵ Piscul Corbului, com. Nicorești, jud. Galați (zis și Coasta Lupii) (bis. ante 1815) (Amintită la 1616 mai 311 (Acad. R. S. România, MCMCIX/66). Despe sat vezi doc. de la Arh. St. Buc., m-rea Neamț, LXXIV/43, ms. 1262.). Vezi și Coasta Lupii. A. B., 1931, p. 189 (oat. 1809); AER, 1936,

Prodănești 21³⁸⁷; Pupezeni³⁸⁸ 5-20; Puțcani 101; Puțeni 160; Puțicheoaia³⁸⁹ 74; Rariș 28; Rădești³⁹⁰; Rogojini³⁹¹ 168; Roșcani 73³⁹²; Rugineni³⁹³ 30; Sarai (Bujoreni); Satul Costii³⁹⁴; Smulți³⁹⁵; Sărdariul³⁹⁶; Stoicani³⁹⁷; Săseni³⁹⁸ 32;

p. 301 (bis. din 1883 și 1850 Coasta Lupii); Dicț. Rom., IV, p. 727-728 (bis. din 1826) (N. Stoicescu, op. cit., p. 644).

³⁸⁶ Priponești, jud. Galați (bis. Sf. Voievozi, 1790, reparată 1924 și bis. Buna Vestire Priponești de Jos, ante 1809). A.B., 1931, p. 200 (două bis. la 1809); AEH, 1934, p. 66, 1935, p. 87-88, 1936, p. 94, 1938, p. 145; Dicț. Rom., V, p. 99 (N. Stoicescu, op. cit., p. 666).

³⁸⁷ Prodănești, țin. Covurlui (bis. Sf. Voievozi, ante 1809). Vezi A.B., 1931, p. 197 (cat. 1809); Velichi C., Contribuțiuni documentare la istoria vechiului ținut al Covurluiului („Orizonturi”, Galați, 1940, nr. 9-11, p. 512-522); Dicț. Rom., V, p. 109-110 (N. Stoicescu, op. cit., p. 669).

³⁸⁸ Pupezeni, com. Bălășești, jud. Galați (bis. Intrarea în biserică, ante 1809). Dicț. Rom., V, p. 128; A.B., 1931, p. 201 (cat. 1809) (N. Stoicescu, op. cit., p. 671).

³⁸⁹ Puțicheoaia, țin. Covurlui (bis. Sf. Voievozi, ante 1809). A.B., 1931, p. 194 <cat. 1809> (N. Stoicescu, op. cit., p. 684).

³⁹⁰ Rădești, com. Bălăbănești, jud. Galați (bis. de lemn Sf. Voievozi, 1815). Vezi și urraătorul. Antonovici I., Doc bărlădene, I, p. 308 (bis. din c. 1830); AEH, 1934, p. 67, 1935, p. 88-89, 1936, p. 96, 1938, p. 147; Dicț. Rom., V, p. 208; Documente, XV, vol. II, p. 203-204 (doc. 1499-1496, satul Rădești, în fundul Covurluiului Sec, vândut lui Toader Lazin); XVI, vol. I, p. 504 (la 1546, era al fiilor lui Toader Lăzăscu) (Despre satul Rădești -Covurlui vezi Arh. St. Buc., path. MMCMXIX) (N. Stoicescu, op. cit., p. 704).

³⁹¹ Rogojeni, com. Suceveni, țin. Covurlui, astăzi jud. Galați (bis. Sf. Voievozi, ante 1809) (Despre satul Rogojăni-Dorohoi, fost proprietatea lui Mihail Sturza, vezi opisul de doc... de la Acad. R. S. România, DL/1 și DXV/1). AB, 1931, p. 196 (cat. 1809); Dicț. Rom., V, p. 259-260 (N. Stoicescu, op. cit., p. 714).

³⁹² Se mai păstrează din <1761-1764>; <1767-1769>. – Grigore Ioan Callimachi vv. Moldovei poruncește lui Ghiorghe, fost al doilea vistier, pârcălab de Galați, în legătura cu pricina răzeșilor din Sîrbii, Roșcani, Saca, Moinești, țin. Covurlui, pentru o parte de moșie din satul Sîrbii. BAR, doc. ist., fragm., MMDCCLXXIX/8. Roșcani, com. Băneasa, jud. Galați (bis. Adormirea, ante 1809). A.B. 1931, p. 194 (cat. 1809); Dicț. Rom., V, p. 274 (N. Stoicescu, op. cit., p. 727).

³⁹³ Rugineni, țin. Covurlui (bis. Sf. Gheorghe, ante 1809). Dicț. Rom., V, p. 291; A.B., 1931, p. 196 (cat. 1809); Costăchescu M., Doc. Ștefan, p. 24-25 (despre sat); Ghibănescu, Surete, XXIV, p. 41-44 (doc. 1753) (N. Stoicescu, op. cit., p. 730).

³⁹⁴ Satul Costii, țin. Covurlui (bis. Sf. Voievozi, ante 1809). A.B., 1931, p. 194 <cat. 1809> (N. Stoicescu, op. cit., p. 741).

³⁹⁵ Smulți, jud. Galați (bis. Si. Voievozi, ante 1832; bis. Sf. Gheorghe, 1850, de lemn și Sf. Nicolae, 1870-1873). Bîrsan Gheorghe, Mărturie din anul 1832 (Parohia II-a Smulți „Sfinții Voievozi”, județul Covurlui („Căminul”, XV, 1939, nr. 2, p. 197-199); Patriciu E., Monografia comunei Smulți, Covurlui, 1934, 124 p. (un istoric sumar al satului, despre situația economică, sanitară, morală și culturală a locuitorilor; cele mai multe știri se referă la starea satului în sec. XX); Patriciu Ene I., Monografie-album a Școalei din comuna Smulți, jud. Covurlui. Activitatea sa și a factorilor culturali între anii 1865-1933, Bârlad, 1933, 76 p (N. Stoicescu, op. cit., p. 769).

³⁹⁶ Sărdariul, țin. Covurlui (bis. Sf. Voievozi, ante 1809). A.B., 1931, p. 193 (cut 1809). Vezi și Șendreni (N. Stoicescu, op. cit., p. 745).

³⁹⁷ Stoicani, com. Foltești, jud. Galați (La 1670 nov. 21 satul a fost cumpărat de Gh. Duca voievod de la Dumitrașco Prăjescu (Arh. St. Buc., Doc. maid., 1/26). La 1670 febr. 28 satul a fost întărit mării Cetățuia din Iași (Arh. St. Buc., m-rea Cetățuia HIM).) (bis. Sf. Voievozi, ante 1809) A.B., 1931, p. 194 (cat. 1809); B.C.I., VII, 1928, p. 79 și urm. (multe doc. despre satul Stoicani Soroaca);

Sipeni³⁹⁹; Scînteiești⁴⁰⁰ 70; Sîrbi⁴⁰¹; Sîrbești⁴⁰²; Șerbești⁴⁰³ (Braniștea) st. Poștă 84; Serdari (Șendreni)⁴⁰⁴ 56; Șerbeștii Noi⁴⁰⁵; Slivna 109⁴⁰⁶; Slobodzeia 5-20; Ștefan

Petrescu Dîmbovița M. și Marin Dinu, Noi cercetări arheologice la Stoicani (jud. Galați) (S.C.I.V., 25, 1974, nr. 1, p. 71-97+1 pl.) (Morminte și ceramică datate sec. VIIIIX „sau eventual chiar mai târziu”) (N. Stoicescu, op. cit., p. 780).

³⁹⁸ „Săseni, sat în com. Prodănești, pl. Horincea, are 59 familii cu 225 suflete și o biserică.” – Moise Pacu, op. cit., p. 142.

³⁹⁹ Sipeni, țin. Covurlui (bis. Sf. Gheorghe, ante 1809). A.B., 1931, p. 196 (cat. 1809); Dicț. Rom., V, p. 395 (N. Stoicescu, op. cit., p. 757).

⁴⁰⁰ Scînteiești, țin. Covurlui, astăzi jud. Galați (bis. Sf. Voievozi, ante 1809). Documente, XVI, vol. III, p. 326-327 (doc. 1586 despre împărțirea satului); Dicț. Rom., V, p. 357; A.B., 1931, p. 194 (cat. 1809) (N. Stoicescu, op. cit., p. 748).

⁴⁰¹ Sîrbi, com. Nicorești, jud. Galați (bis. Sf. Voievozi, începutul sec. XIX și bis. Sf. Nicolae, ante 1809; două sate). A.B., 1931, p. 189 și 191 (cat. 1809); A.M., II, 1942, p. 46-47 (însemnări, 1816-1825, bis. Sîrbi ot Nicorești); Doc. agrare, II, p. 232 și 373 (moșie a lui Gr. Costachi comis și I. Feștilă); AER, 1936, p. 290 (bis. Sf. Voievozi, veche) și 323 (bis. din 1922). Sîrbi (Filozofi, Grajduri), com. Banca, jud. Vaslui (Vezi și idem, dos. m-rești, m-rea Bîrnova, dos. 4/1835). Vezi și Scînteia, fost Filozofi. Documente, XIVXV, p. 47 (doc. 1423 satul Sîrbi lângă satul lui Moisa. Filozoful, de unde numele de Filozofi); un sat Sîrbi pe Rebricea, era ½ al lui Sima Gureș și al nepotului său la 1495, p. 247-248; Ghibănescu, Surete, I, p. 25; Uricarul, VI, p. 209 (doc. 1814); Cartea veche românească în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din București, Buc., 1972, p. 156 (însemnare 1812, satul Sîrbi, Ciocîrlești, Grajduri și Cărbunari Vaslui) (N. Stoicescu, op. cit., p. 764).

⁴⁰² Sîrbești, țin. Covurlui (bis. Sf. Voievozi, ante 1809). Uricarul, VI, p. 335 (la 1826 moșie răzeșească, Sîrbi); A.B., 1931, p. 193 <cat. 1809); Dicț. Rom., V, p. 415; Iorga N., Studii și doc., VI, p. 10 (la 1851 Sîrbești Vechi fostă a fam. Conachi) (N. Stoicescu, op. cit., p. 763).

⁴⁰³ Mihai Racoviță întărește la 20 iulie 1725 postelnicului Neculai Jora, care contribuisese alături de frații săi la achitarea datorilor rămase după moartea logofătului Antioh Jora, stăpânirea asupra satului Șerbești, ținutul Covurlui, cu viile de acolo și cu tot venitul, lui și soției sale Ilinca, „și când s-or împărți ei frații cu moșiile ce li-au rămas de la părinții, acestu satu la împărțala fraților să nu să pue” (Gheorghe Ghibănescu, Surete și izvoade, VII, p. 205-206, nr. CXLV).

⁴⁰⁴ Șendreni, țin. Covurlui, jud. Galați (La 1631 mart. 22, 112 sat al m-rii Bisericiani, cumpărat de la Candachia Goia (Arh. St. Buc., Peceti, 203). Un alt sat Șendreni -Iași era la 1655 mart. 31 al lui Ramandi vistierul, ciruia îi rămăsese de la ruda sa, Chirița Paleologu postelnicul (Arh. St. Buc., ep. Huși, XIX/6)) (bis. Nașterea Maicii Domnului sec. XVIII) (Vezi condica bis. la Arch. St. Buc., ms. 667-668.). Vezi și Sărdarul. Dan Teodor, Descoperirile arheologice de la Sendreni, Galați („Danubius”, I, 1967, p. 129-135) (Despre descoperirile arheologice făcute pe teritoriul satului, datând din prima jumătate a sec. XI); Documente, XVII, vol. V, p. 332-333 (la 1625 parte din sat a lui Constantin cămăraș); vezi și DRH, XIX, indice; I.N., 1930, p. 226 (doc. 1836, sat al lui C. Caracaș); M. Costin, Opere, ed. V. A. Urechia, I, p. 113 (doc. 1669>); Dicț. Rom., V, p. 509-510 (Șendreni-Serdarul; Mihail Paul, Alte acte românești de la Constantinopol (1658-1738) (AHAI, 1973, p. 416-417) (doc. din 1683 despre seliștea Șendreni) (N. Stoicescu, op. cit., p. 831).

⁴⁰⁵ Șerbeștii Noi, țin. Covurlui (bis. mijlocul sec. XIX) (Despre repararea clopotniței bisericii, vezi Arh. St. Bur., dosare m-rești, ep. Raman, dos. 118/1851). Dicț. Rom., V, p. 515 Vechi); Iorga N., Studii și doc., VI, p. 10 (N. Stoicescu, op. cit., p. 834).

⁴⁰⁶ Slivna, jud. Galați (bis. Sf. Nicolae, ante 1809). Uricarul, XII, p. 327-329 <doc. 1805); A.B., 1931, p. 196 (cat. 1809); Velichi C., Contribuțiuni documentare la istoria vechiului ținut al

cârciumă;; Șipotili 5-20; Șipotili; Șivița 98⁴⁰⁷; Suceveni⁴⁰⁸ c., Tătarca 77; Tâlpigi⁴⁰⁹; Tălnești⁴¹⁰; Tămăoani 45; Tulucești 89⁴¹¹; Țigara cârciumă; Țepul⁴¹²; Țuțcani⁴¹³; Umbrărești⁴¹⁴; Uricheștii mici (Golașeia) 59; Urlești 47; Vadu (Badu) Ungurului⁴¹⁵ 116; Valea Lupului⁴¹⁶; Vizurești⁴¹⁷; Văleni 180; Valiușeni; Vădeni

Covurluiului („Orizonturi”, 1940, nr. 9-11, p. 512-522); vezi și april-iunie 1940, p. 33-47 <documente>; Dicț. Rom., V, p. 437 (N. Stoicescu, op. cit., p. 767).

⁴⁰⁷ În 1639/7147, feb. 2, Vasile vv întărește m-rii Galata de Jos, satul Sivița, cu vecinii, cu grâu și vii, din țin. Covurlui pe Prut de Condrea vameș, împărțind venitul cu Condrea numai cât va trăi acesta, iar apoi să rămână singură stăpână și să-l stăpânească. (Ms. Nr. 629 f.304), Arhivele Statului, Catalogul documentelor moldovenești vol. II, pag. 277 nr. 1339. Șivița, com. Tulucești, jud. Galați (La 1639 febr. 2 satul era al m-rii Galata, căreia îl dăduse Condrea (mare Vameș, Arh. St. Buc., ms. 629, f. 304) (bis. Adormirea, ante 1809, reclădită 1881). C.I., 1932-1933, nr. 3, p. 61-62, p. 113 (doc. 1666, 1724, sat al m-rii Galata); vezi și p. 114-115; A.B., 1931, p. 194 (cat. 1800; Documente, XVI, vol. III, p. 382-383 (la 1588 dăruit de domn m-rii Galata); vezi și p. 410; IV, p. 223-224 (1598); XVII, vol. IV, p. 255-256 (la 1618 dat lui Condrea cămăraș; p. 307 (la 1619 al lui Condi mare vameș); V, p. 38 (la 1621 satul m-rii Galata); DRH, XIX, p. 455 (satul m-rii Balica); vezi și indice; Dicț. Rom., V, p. 522 (N. Stoicescu, op. cit., p. 836).

⁴⁰⁸ Se păstrează din 1741 aug. 6. – Toader Cioban despre moșia Suceveni; docoamente luate de tătari; judecata marelui căpitan Antohi Coroiu. BAR, doc. ist., orig., MXCIV/2.

⁴⁰⁹ Tâlpigi (Tâlpîți), com. Ghidigeni, jud. Galați (Vezi și hotarnicia satului Tâlpigeni în sec. XIX (Acad. R. S. România, MCDLXVI/144 și urm.).) (bis. Sf. Voievozi, ante 1809, reclădită de locuitori, 1865). A.B., 1931, p. 200 (cat. 1809); Dicț. Rom., V, p. 555 (Tâlpigi - Tecuci); AEH, 1936, p. 304 (bis. din 1865-1870, Tâlpigi - Tecuci) (N. Stoicescu, op. cit., p. 846).

⁴¹⁰ Tălnești, țin. Covurlui (bis. Sf. Voievozi, ante 1809). A.B., 1931, p. 194 cat. 1809) (N. Stoicescu, op. cit., p. 846).

⁴¹¹ Tulucești, țin. Covurlui; astăzi jud. Galați (bis. ante 1846) (Satul a fost cumpărat de Gh. Duca de la Dumitrașco Prăjescu la 1670 nov. 21 (Arh. St. Buc., Doc, mold., I/26). La 1673 febr. 28 satul era al m-rii Cetățuia, ctitoria lui G. Duca (Arh. St. Buc., m-rea Cetățuia, III/6). Despre starea bisericii la mijlocul sec. trecut vezi Arh. St. Buc., dos. m-resti, m-rea Cetățuia, dos. 21/1046). Documente, XVII. vol. V, p. 67 (La 1621 1/4 sat al lui I. Ghenghea logofăt); p. 222-223 (la 1623 tot satul era al aceluiași); vezi și DRH, XIX, indice; Dicț. Rom., V, p. 658 (N. Stoicescu, op. cit., p. 873).

⁴¹² Țepul (Țăpul), jud. Galați (la 1809 bis. Sf. Voievozi Țepul de Sus, reclătită 1845 și Sf. Nicolae Țepul de Jos, reclătită 1855) (în ms. 229, f. 320 de la Acad. R. S. România se spune a avușese o bis.

de leann Sf. Nicolae, din 1705 până la 1821). Dicț. Rom., V, p. 674; A.B., 1931, p. 189 (cat. 1809); AER, 1936, p. 307-308, 313 (bis. din 1838 și 1855); Iorga N., Studii și doc., XVI, p. 67 și urm. (Țepu=Ipotești) (N. Stoicescu, op. cit., p. 883).

⁴¹³ Țuțcani, țin. Covurlui (bis. Sf. Dumitru Țuțcani, Mănăstirea, sec. XVIII și bis. Sf. Voievozi, ante 1809). Dicț. Rom., V, p. 682; Bujoreanu St., Note de pe Cărțile bisericești de la bis. Țuțcani-Mănăstire Covurlui (C.I., XIII XVI, 1937-1940, nr. 1-2, p. 405-413) (fostă m-re, dispărută); A.B., 1931, p. 196 (la 1809 două bis.) (N. Stoicescu, op. cit., p. 886).

⁴¹⁴ Umbrărești, țin. Covurlui, astăzi jud. Galați (bis. Sf. Voievozi, ante 1809). A.B., 1931, p. 194 (cat. 1809); Dicț. Rom., V, p. 688 (N. Stoicescu, op. cit., p. 889).

⁴¹⁵ Vadul Ungurului, țin. Covurlui (bis. Nașterea Maicii Domnului, ante 1809) (Amintită și la 1815 mai 31 și 1820 aug. 21 (Acad. R. S. România, MCXXIX (86 și 67)). A.B., 1931, p. 194 (cat. 1809) (N. Stoicescu, op. cit., p. 894).

83⁴¹⁸; Vintur 26; Vîrlezi 181⁴¹⁹; Vlădești⁴²⁰, Zîrnești⁴²¹; Zemori; Zmulți 256⁴²², Schitul Zimbru⁴²³. Trei stâni fără nume, din care două la NV de Cudalbi și una la NV de Mînjina. În total 144 de așezări omenești.” La acestea se pot adăuga cele 225 de cătune ale județului Tecuci, care era mai bine populat decât județul Covurlui. Se impune o observație, pe care nu o vreau răutăcioasă, referitoare la preocuparea unora de a descoperi satele dispărute mimând o îndelungă cercetare! Ori este cât se poate de lesne ca ele să fie descoperite și de un începător în truda cercetării istoriei! Nu era cazul spectacolului ci doar trebuia să apară la toți strădania de a ceti, căci iată numai aici câte sate nu mai sunt! Așadar este nevoie să cetiți, domnilor, să cetiți serios, și vă rog să nu mai faceți spectacole degradante din istoria noastră, că și așa operația aceasta o vor face alții cu mult mai mult sârg

⁴¹⁶ Valea Lupului, țin. Covurlui (bis. Sf. Gheorghe, ente 1809). A.B., 1931, p. 196 (cat. 1809); Dicț. Rom., V, p. 710; Așezări din Moldova, p. 223-224 (N. Stoicescu, op. cit., p. 895).

⁴¹⁷ Vizurești, com. Buciumeni, jud. Galați (bis. Sf. Voievozi, ante 1809). A.B., 1931, p. 189 (cat. 1809); Dicț. Rom., V, p. 752 (bis. din 1808 și 1827); AER, 1936, p. 309 (bis. Cuv. Paraschiva, 1802) (N. Stoicescu, op. cit., p. 912).

⁴¹⁸ Vădeni (Vadul Cîrstei), com. Cavadinești, țin. Covurlui, astăzi jud. Galați (bis. Sf. Nicolae, ante 1809). Documente, XVI, vol. II, p. 147 (la 1560 sat al m-rii Dobrovăț); DRH, XIX; indice (un sat Vădeni în jud. Galați); A.B., 1931, p. 196 <cat. 1809>; Costăchescu M., Doc. Bogdan, p. 369 (despre sat); Elliot C. B., Travels in the Three Great Empires of Austria, Rusia and Turkey, I, Londra, 1838, p. 214 <despre sat și biserică>; Dicț. Rom., V, p. 729; Ghibănescu, Ispisoace, III/1, IV/2, indice (doc. despre satul Vădeni (N. Stoicescu, op. cit., p. 903)).

⁴¹⁹ Vîrlezi (Vărlezi), țin. Covurlui, astăzi jud. Galați (la 1809 două bis.: Sf. Voievozi și Sf. Ioan). Dicț. Rom., V, p. 762 (bis. din 1832, 1833 și 1852); A.B., 1931, p. 195 (cat. 1809) (N. Stoicescu, op. cit., p. 913).

⁴²⁰ Se păstrează porunca din 1727/7235 iul. 25 – Grigore al II-lea Ghica vv. Moldovei poruncește lui Ioan Balș fost mare vornic și lui Toader Bașotă șetrar să adeverească în pricina pentru moșia Preutești sau Vlădești. BAR, doc. ist., rez. înserat, MMDXXIV/4 (nr. 3 bis). Vlădești, jud. Galați (Despre sat vezi Acad. R. S. România, pach. CDLVI) (bis. Sf. Voievozi). Documente, XIVXV, p. 193 (la 1443 satul Vlădești pe Siret al lui Todor Vlădescu); XVI, vol. I, p. 203 (satul Vlădești lângă Purcelești al lui Gavril Calapod, fiul lui Petre stolnic); în DRH, XIX, indice este un sat Vlădești în țin. Covurlui și un altul, dispărut, în țin. Suceava; Dicț. Rom., V, p. 770; Uricarul, XXIII, p. 124-127 (doc. 1636, Vlădești- Mănăești- Fălciu) (N. Stoicescu, op. cit., p. 915).

⁴²¹ Zîrnești, com. Joraști, jud. Galați (La 1654 mart. 22 satul era al m-rii Dragomirna, căreia il dăduse Lupu Stroici logofătul, unul din ctitorii m-rii (Arh. St. Buc., ms. 629, f. 336).). Dicț. Rom., V, p. 785 (N. Stoicescu, op. cit., p. 937).

⁴²² Zmulți, țin. Covurlui (la 1809 două bis. Sf. Gheorghe și Sf. Nicolae, prima reclădită 1849, a doua 1810). A.B., 1931, p. 176 (cat. 1809); Dicț. Rom., V, p. 797 (N. Stoicescu, op. cit., p. 937).

⁴²³ Schitul Zimbru (prima jumătate a sec. XIX) (Despre desființarea schitului vezi Arh. St. Buc., Min. Cult. și Instr., dos. 784/1860. La f. 125-126 se găsește și o catagrafie amănunțită a schitului, ale cărei clădiri erau cele mai multe în ruină. Vezi, de asemenea, catagrafia din 1845) (ibidem, dos. 367/1845).), com. Bălăbănești, jud. Galați. Vezi și Bursucani. Ghibănescu Gh., Inscriptii și notițe de pe cărți vechi (I.N., V, 1925, p. 273) (din 1850); Bîrsan Gh., Schitul Zimbru („Vestitorul” Galați, 1 aug. 1928-1 mart. 1929) (Însemnări, tradiții); Bîrsan Gh., Schitul Zimbru Covurlui, Galați, (1944), 63 p. (istoricul schitului, descriere, însemnări, de pe cărți, despre obiectele de cult) (N. Stoicescu, op. cit., p. 936).

și desigur interes! Istoria tumultuoasă a ținutului Covurlui ne obligă să semnalăm unele legături ale câtorva domnitori care au avut rubedenii în Galați și ținutul Covurlui. Petronel Zahariuc scrie Despre o casă de pe Ulița Mare a Iașilor și despre o poveste cu drepturile femeii din Moldova (prima jumătate a secolului al XVIII-lea) în revista Ioan-Neculce, Buletinul Muzeului Municipal Regina Maria, nr. 1, p. 29 și urm., Iași în 2019: „Așa stau lucrurile cu o casă sau mai bine-zis un grup de case, pivnițe și dughene, situate undeva peste drum de biserica catolică, între Ulița Mare și Ulița Strâmbă, din a căror viață câteva fragmente răsar dintr-o condică scrisă de Constandin Leondari sulger, cândva la cumpăna dintre veacurile al XVIII-lea și al XIX-lea. Condica cuprinde copiile a 18 documente, din intervalul 1670 – 1761, și a fost probabil cumpărată de Grigore Crețu de la Ioan Nădejde⁴²⁴, după care a fost achiziționată în 1901, cu 100 de lei (însemnare pe coperta a doua), de Biblioteca Academiei Române, care a așezat-o în colecția Documente istorice. Dintre cele 18 documente, patru au fost publicate, însă după original, de Gheorghe Ghibănescu (12 iulie 1670⁴²⁵, 1 iunie 1671⁴²⁶, 20 septembrie 1703 și 29 februarie 1720), iar unul a fost doar menționat (1 decembrie 1703), astfel că, pe cele publicate am ales să nu le republic în acest grupaj. Cele trei documente publicate au o mare importanță, nu numai din perspectiva „dosarului” caselor aduse în discuție, ci și prin informațiile de istorie generală pe care le conțin. Cel dintâi document din condică, cel din 12 iulie 1670, este o mărturie a marilor boieri, în care se arată stăpânii locului de pe Ulița Mare, începând din primele decenii ale secolului al XVII-lea. Și iată ce spune mărturia boierească: „Scriem și dăm știre pentru niște pivniță și cu loc cu tot pe Ulița Mare, unde au șezut Gheorghii hatmanul, fratele lui Vasilie vodă, care loc și cu pivniță iaste danie lui Pană păharnicul de Covurlui de la doamna Marghita, pentru a lui slujbă dreaptă ce i-au slujit. Iar dacă au stătut Vasile vodă la domnie ș-au făcut casă Gheorghie hatmanul pe acel loc, iar când au fost aproape de priminiala lui Vasile vodă au chemat Gheorghie hatmanul pre Pană paharnicul, într-un Post Mare, ca să facă tocmală și să-i facă plată pentru pivniță și pentru loc. Și au luat Gheorghie hatmanul zapisul acel de danie de la doamna Marghita de la Pană păharnicul și i-au pus zi să vie după Paști ca să-i plătească ocina. Apoi, până în Paști, s-au rădicat

⁴²⁴ BAR, Documente istorice, CMXXVI/1 (Anexa 1).

⁴²⁵ Gheorghe Ghibănescu, Surete și izvoade, Iași, 1908, IV, p. 203-205, nr. CXCI (din acta Rozanes, „azi A. Teodoreanu, Iași, strada Primăriei, colț cu strada căp. Păun”); Documente privitoare la istoria orașului Iași, II, Iași, 2000, p. 294-295, nr. 319 (text după ediția Gheorghe Ghibănescu).

⁴²⁶ Gheorghe Ghibănescu, op. cit., IV, p. 211-213, nr. CXCVII (cu un comentariu); Documente privitoare la istoria orașului Iași, II, p. 325-326, nr. 352 (text după ediția Gheorghe Ghibănescu); N. Iorga, Studii și documente (Basarabia noastră. Scrisă după 100 de ani de la răpirea ei de către ruși), XXIV, Vălenii de Munte, 1912, p. 68 (comentariu după Gheorghe Ghibănescu, însă în loc de Iași, N. Iorga a scris: „Galați”); Paul Păltănea, Istoria orașului Galați de la origini până la 1918, I, ediția a doua, p. 102.

Gheorghe Ștefan pre Vasilie vodă și i-au scos pre toți din țară. Atunce, au pierit și zapisul acel de danie de la doamna Marghita la Gheorghe hatmanul, și plată nu i-au făcut”. Răsturnarea lui Vasile Lupu este un eveniment destul de bine cunoscut, iar încercarea fratelui domnului, Gheorghe hatmanul, de a scăpa de unul dintre multele abuzuri de putere, arată disperarea grupului din jurul domnului, care căuta să se împace cu răsculații, neavând însă succes. Despre victima abuzului, Pană, paharnicul de Covurlui⁴²⁷, nu se știu prea multe lucruri. Cât știm, puțin, a fost

⁴²⁷ La 8 septembrie 1633, Nour, cu soția sa Piitra întocmesc un act de danie privind toată averea lor mobilă și imobilă din satul Zărnești, pe care o dăruiesc binefăcătorului lor, paharnicul Pană. La 8 iunie 1635, Piitra, nepoata lui Constantin și a Brândușei, fata lui Gavril și a Maricăi din satul Zărnești, ființutul Covurului dăruiesc fostului paharnic Pană și urmașilor săi moșia lor din Zărnești. În acest act se arată că fostul paharnic Pană a transformat locul pustiu din Zărnești într-un sat cu oameni. Se păstrează porunca lui Istrate Dabija Vv. domnul Moldovei, care poruncește boierului Pană fost paharnic, pârălăbul de Covurului, să meargă la satul „Mășiceani” ca să cerceteze pricina feciorilor lui Adam căpitan cu Ilinca fata Sanhirii, ce a fost țițoarea lui Curt Celehi, care stricându-le casele ia scos din jumătatea. sat cumpărată de tatăl lor Adam de la Baba Celehi, feciorul lui Curt Celehi, dată în 17 august 1670/7178, BAR, doc. ist., pachet XV/11. Condica scrisă de Constandin Leondari sulger, la Iași, cândva la cumpăna dintre veacurile al XVIII-lea și al XIX-lea cuprinde copiile a 18 documente, din intervalul 1670 – 1761, și a fost probabil cumpărată de Grigore Crețu de la Ioan Nădejde (BAR, Documente istorice, CMXXVI/1, Anexa 1), după care a fost achiziționată în 1901, cu 100 de lei (însemnare pe coperta a doua), de Biblioteca Academiei Române, care a așezat-o în colecția Documente istorice. Dintre cele 18 documente, patru au fost publicate, însă după original, de Gheorghe Ghibănescu (12 iulie 1670, vezi Gheorghe Ghibănescu, Surete și izvoade, Iași, 1908, IV, p. 203-205, nr. CXCI (din acta Rozanes, „azi A. Teodoreanu, Iași, strada Primăriei, colț cu strada căp. Păun”); Documente privitoare la istoria orașului Iași, II, Iași, 2000, p. 294-295, nr. 319, text după ediția Gheorghe Ghibănescu), 1 iunie 1671 (Gheorghe Ghibănescu, op. cit., IV, p. 211-213, nr. CXCVII (cu un comentariu); Documente privitoare la istoria orașului Iași, II, p. 325-326, nr. 352 (text după ediția Gheorghe Ghibănescu); N. Iorga, Studii și documente (Basarabia noastră. Scrisă după 100 de ani de la răpirea ei de către ruși), XXIV, Vălenii de Munte, 1912, p. 68 (comentariu după Gheorghe Ghibănescu, însă în loc de Iași, N. Iorga a scris: „Galați”); Paul Păltănea, Istoria orașului Galați de la origini până la 1918, I, ediția a doua, p. 102), 20 septembrie 1703 și 29 februarie 1720), iar unul a fost doar menționat (1 decembrie 1703), astfel că, pe cele publicate am ales să nu le republic în acest grupaj. Cele trei documente publicate au o mare importanță, nu numai din perspectiva „dosarului” caselor aduse în discuție, ci și prin informațiile de istorie generală pe care le conțin. Cel dintâi document din condică, cel din 12 iulie 1670, este o mărturie a marilor boieri, în care se arată stăpânii locului de pe Ulița Mare, începând din primele decenii ale secolului al XVII-lea. Și iată ce spune mărturia boierească: „Scriem și dăm știre pentru niște pivniță și cu loc cu tot pe Ulița Mare, unde au șezut Gheorghii hatmanul, fratele lui Vasilie vodă, care loc și cu pivniță iaste danie lui Pană păharnicul de Covurlui de la doamna Marghita, pentru a lui slujbă dreaptă ce i-au slujit. Iar dacă au stătut Vasile vodă la domnie ș-au făcut casă Gheorghie hatmanul pe acel loc, iar când au fost aproape de priminiala lui Vasile vodă au chemat Gheorghie hatmanul pre Pană paharnicul, într-un Post Mare, ca să facă tocmală și să-i facă plată pentru pivniță și pentru loc. Și au luat Gheorghie hatmanul zapisul acel de danie de la doamna Marghita de la Pană păharnicul și i-au pus zi să vie după Paști ca să-i plătească ocina. Apoi, până în Paști, s-au rădicat Gheorghie Ștefan pre Vasilie vodă și i-au scos pre toți din țară. Atunce, au pierit și zapisul acel de danie de la doamna Marghita la Gheorghie hatmanul, și plată nu i-au făcut”.- apud Petronel Zahariuc, Despre o casă de pe Ulița Mare a Iașilor

adunat de Paul Păltănea, într-o mică biografie cuprinsă în istoria Galaților⁴²⁸, în care acest document este una dintre piesele importante. Înainte de paharnicul Pană, locul din Iași a aparținut doamnei Marghita, soția lui Simion Movilă, fiica lui Gavrilaş Hâra și a Marincăi (fiica vistiernicului Stroici). Mai puțin probabil ca locul să fi fost domnesc sau să fi aparținut familiei Movilă. Paharnicul Pană a murit la puțină vreme după plecarea din domnie a lui Vasile Lupu, lăsând cu limbă de moarte un testament în care a povestit despre silnicia și despre înțelegerea nefinalizată cu hatmanul Gheorghe Coci. Pentru că, o vreme, fiul lui Pană, Andronachi, nu a avut mijloacele să se lupte pentru moștenirea tatălui său, deși în domnia lui Istratie Dabija a ajuns pârcălab de Covurlui⁴²⁹, în prima domnie a lui Gheorghe Duca (1665-1666), ginerii hatmanului Gheorghe Coci, vistiernicul Ursachi și comisul Alexandru Draco, au obținut de la domn, vechi prieten al răposatului lor socru, confirmarea stăpânirii peste locul din Iași, iar vistiernicul Ursachi s-a și așezat cu traiul în aceste case. Însă, peste câțiva ani, în cea de-a doua domnie a lui Gheorghe Duca, pârcălabul Andronachi, adunând ceva putere și mai multă influență, s-a judecat cu stăpânii locului, reușind să obțină moștenirea tatălui lui, pe care a scos-o repede la vânzare, iar cumpărătorul a fost tocmai marele vornic Miron Costin, pentru că „giupâneasa dumisali iaste rudă mai aproape, nepoată de hiiu, doamnei Marghita”. Peste un an, Miron Costin a vândut și el proprietatea din Iași, marelui vistiernic Gheorghe Ursachi, pentru o veche datorie, însă și pentru faptul că ginerele hatmanului Gheorghe Coci, cât a trăit în aceste case, „le-au îngădit cu zaplazi și le-au tocmit, făcându-le din stricate bune, cu câțava cheltuială, ceea ce să cuviniia a i să întoarce”⁴³⁰.

Distr(ict) Tekutsch. Are un număr de 14 localități dintre care doar capitala de județ Tecuci, apare ca oraș, restul fiind sate. Lista localităților. Belenjsa, Gorario, Jarieschty, Kaneschty, Koreda, Kroeschty, Matori, Miereschtiny, Parhrschan, Telpischty, Telutsch, Zigeneschty, Umbreschty, Wiriase. Hidrogrilfie. Sunt figurate și nonWializate Burlada Elana, Seletina și râuri nenominalizate care, alături de acestea, formează bazinele râurilor Prut și Siret. Orografie. Județ de câmpie, deci nu are rici o formă de relief demnă de a fi semnalată de autorii hărții. Hotare. La nord și nord-est este despărțit terestru de

și despre o poveste cu drepturile femeii din Moldova (prima jumătate a secolului al XVIII-lea), p. 29-30, „Ioan Neculce” – Buletinul Muzeului Municipal „Regina Maria”, Iași.

⁴²⁸ Paharnicul Pană a stăpânit părți din satele Zărnești și Oteci, din ținutul Covurlui, și a participat la diferite hotărâri de moșii din zonă, în vremea domniei lui Vasile Lupu (Paul Păltănea, op. cit., p. 17, 102-104).

⁴²⁹ Ibidem, p. 108-110. La 28 februarie 1680, Constantin Cantemir cumpără satul Zărnești de la Andronache Pană

pârcălab (ibidem, p. 136; ANB, Achiziții Noi, MMCMV/6, nr. 33).

⁴³⁰ Gheorghe Ghibănescu, Documente slavo-române, în „Teodor Codrescu”, VI, nr. 4, 1936, p. 54 (text după original și comentariu); Documente privitoare la istoria orașului Iași, III, Iași, 2000, p. 201-202, nr. 233 (text după ediția Gheorghe Ghibănescu).

județele Tutova și Făcliu. Partea de est și sud-est separată terestru față de județul Covrului în timp ce către vest, sud-vest râul Seletina desparte județul de județele Putna și Râmnic.

Ținutul Tecuci avea așadar un total pe ținut de 225 de așezări omenești (idem, p. 296) și se impune și aici observația pe care o fac pentru zeloșii descoperitori de sate dispărute, care nu prea cetesc, pentru că astfel ar fi observat că ele erau demult descoperite, numai că textele relevante trebuiau și cetite cu răbdare. Pentru că acum urmează să vorbim despre vechile organizări teritoriale ale Moldovei, care au avut de-a lungul timpului în toată perioada istorică a feudalismului unele modificări, m-am gândit că ar fi absolut necesar să prezentăm mai întâi câte ceva din formele de organizare prin care a trecut județul Covrului, pentru a putea apoi înțelege mai ușor și mai profund toate schimbările sociale și politice care le-au însoțit. Și iată cetitorule, ce ne spune despre acest subiect istoricul Ioan Moraru în articolul intitulat „Organizarea administrativ-teritorială a ținuturilor Covrului și Tecuci în sec. XVIII-XIX”⁴³¹: „Data exactă a organizării

⁴³¹ file:///E:/Downloads/01-Zargidava-1-2002-05%20(1).pdf, p. 51-58. Recomand studierea lucrării lui Constantin Burac, Ținuturile Țării Moldovei până la mijlocul secolului al XVIII-lea, Editura Academica, București, 2002. Ținutul Covrului (p. 165-171). În cap. III. Evoluția ținuturilor până la Vasile Lupu (p. 222-388), autorul reia (pe baza datelor disponibile) analize referitoare la dezvoltarea stmcturilor teritorial administrative amintite mai sus, acestea fiind discutate din punct de vedere numeric (A. Evoluția numerică a ținuturilor până la Vasile Lupu; 1. Până la jumătatea sec. XVI; 2. A doua jumătate a sec. XXVI; Perioada de la Mihai Viteazul la Vasile Lupu; p. 222-247) și a hotarelor (B. Hotarele ținuturilor; p. 248-389). în cap. IV. Evoluția ținuturilor de la Vasile Lupu la reformele lui Constantin Mavrocordat (p. 389-400. Vezi Condica lui Constantin Mavrocordat, ediția Corneliu Istrate, I-er volum, Iași, 1985) sunt continuate discuțiile referitoare la stmcturile teritorial –adminstrative. Este foarte importantă întocmirea listelor localităților (în ordine alfabetică) pe ținuturi, având ca sursă izvoarele documentare (Lista așezărilor din ținuturile Moldovei până la jumătatea secolului al XVIII-lea atestate documentar; pag. 427-646), realizare singulară până acum. Concluziile (p. 401-406) automlui lasă (poate deliberativ) cititorului, prin conținutul lor concis (parcă disproporționate față de extinderea volumului), sarcina să caute informațiile care-i sunt necesare în lucrare. Pentru alcătuirea volumului automl s-a confruntat, așa cumsubliniază, nu cu puține dificultăți „...pe de o parte, cu penuria surselor informative, iar pe de alta, cu parcimonia acelor izvoare istorice care s-au mai păstrat” (p. 401). De văzut de asemeni: Condica de socoteli pe 1763-1764 a lui Grigore Vodă Callimachi (AN Iași, Fond Vistieria Țării, Tr. 1768, op. 2018/1), ediție selectată de Nicolae Iorga et Gheorghe Ghibănescu. Vezi: Nicolae Iorga, Documente privitoare la familia Callimachi, volumul II, București, 1903, p. 79-103; Gheorghe Ghibănescu, Sama vistieriei Moldovei din 1763 (iunie - decembrie), în „Ioan Neculce”, fascicule 5, 1925, p. 70-121; Idem, Sămile vistieriei Moldovei pe lunile iulie și august 1764, în „Ioan Neculce”, fascicule 9, 1931; Gheorghe Ghibănescu, Catastihul Iașilor din 1755, în „Ioan Neculce”, fasciculul 1/1921; Moldova în epoca feudalismului, le volume VII/1-2, Recensămintele populației Moldovei din anii 1772-1773 și 1774, Editura Știința, Chișinău, 1975 (redactată de P. Gh. Dmitriev); Sama Vistierii din vreme Mării Sale Grigorie Alexandru Ghica Voievod - 1776, fiind vistier mare dumnealui Neculai Roset (BAR, Ms. rom. 359, 63 feuilles); Sama Vistieriei Moldovei din 1784 a Măriei Sale Alexandru Constantin Voievod din slujbele scoasă de către Măria Sa, până la sfârșitul lui dec. 1784 (AN Iași, Fond Vistieria Țării, Tr. 1768, op. 2018/2); Sama Măriei Sale Alexandru Ioan Mavrocordat Voievod - 1786 (AN Iași, Fond Vistieria Țării, Tr. 1768,

ținutului moldovenesc Covurlui (sau Cohurlui) nu ne este încă cunoscută. Într-o copie din anul 1836 a unui document din 12 ianuarie 1495 se amintește de „țânutul Covurluiului”, dar cuvântul „țânut” poate să fie un adaus al copistului. Lăsând la o parte această informație, puținel îndoielnică, menționăm că prima atestare documentară sigură a ținutului Covurlui este cea din 28 aprilie 1555⁴³². Cândva, între anii 1566 și 1591, ținutul Covurlui s-a contopit cu ținutul vecin, Horincea, ținut atestat documentar încă din anul 1528⁴³³.” Însăși domnitorul Dimitrie Cantemir a descris toate ținuturile în cartea sa «*Descriptio Moldaviae*» concepută nu departe de anul 1711 și cu informație numai până la acest an. Iar numărul ținuturilor moldovenești a variat în cursul istoriei. Abia în anul 1566 ambasadorul polon N. Brzeski⁴³⁴, trecând prin Moldova spre Constantinopol, fusese oprit câțva timp la curtea lui Alexandru Lăpușneanu și cu această ocazie, el prelucra și adăose o cronică a Țării Moldovei. C.C. Giurescu descoperea pe Harta Rusă de la 1835, unde este menționată localitatea Soci, între Vulturii și Hângulești, locul bătăliei dintre Radu cel Frumos al Țării Românești și Ștefan cel Mare al Moldovei, la data de 4 martie 1471. Siretul, care a curs multă vreme pe două brațe, bifurcându-se din apropierea localității Balta Raței (N.I. Antonovici, *Probleme hidrografice în...*, p. 4), jud. Putna, rămâne în 1870 doar „un șianțiu, ce pleacă din Focșani din susu de Tăbăcari, trece la Mândrești, apoi Lămoteasa, Argintu, Gologanu, Hângulești, Malurile, Romnicenii, Bolboaca, Gârleasca și vine la Corbu unde dă în Siretu din josu de Nămolosa. Acestu șianțiu, care a servitu de hotaru între Principatele române, cu trecerea lui printre localitățile arătate mai susu, poartă numele de Sirețielu” (Ion Ionescu de la Brad, *Agricultura Română din județul Putna, București, 1870*, p. 11-12). Un suret din 29 mai 1706 este elocvent în acest sens, prezentând Sirețelul drept un pârâiaș mai mic, care putea fi dirijat: „Pintru apa Sirețelului. Hotarul ț<ă>rălor pe unde a fost de veac pe acolo trebuie să ste neclintite, iar Sirețelul, de l-au mutat cineva din matca lui, trebuie să-l de iar pe unde au fost.” (Nicolae Iorga, *Documente geografice, partea I, București, 1900*, p. 29). De asemenea, se spune că, „după abaterea volumului principal de apă a Siretului pe apa Bârladului, Târgul Soci rămânând pe brațul Sirețel și-a pierdut importanța economică, devenind sat.” (istoricii Constantin Constantinescu-Mircești și Ioan Dragomirescu, „Contribuții cu privire la cunoașterea hotarului...”,

op. 2018/3, 55 feuilles); Catastih de dăjdii moldovenești (cca 1760), en Nicolae Iorga, *Studii și documente*, volumul XXII, p. 97-139.

⁴³² V. Lungu, Ținuturile Moldovei până la 1711 și administrarea lor, extras din *Cercetări istorice, revistă de istorie românească*, Institutul de Istorie Națională „A. D. Xenopol” din Iași, 1943, vol. XVII, p. 22.

⁴³³ Adrian Macovei, Organizarea administrativ - teritorială a Moldovei între anii 1832 și 1862 (1), în *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xerwpol” din Iași*, 1982, tomul XIX, p. 357.

⁴³⁴ Ion Bogdan, Vechile cronici moldovenești până la Urechia, București, 1891, p. 233. Idem, *Cronice inedite atîngătoare de Istoria Românilor*, București, 1895 pag. 133, Cf. și N. Iorga, *Istoria Românilor prin călători*, vol. I, pag. 75 și urm.

p. 79). Urmărind și harta generalului austriac Friedrich Wilhelm von Bawr (1731-1783), întocmită cu cca. 60-70 ani înainte de marea harta rusă de la 1835 (Această hartă, intitulată *Carte de la Moldavie, pour servir à l'histoire militaire de la guerre entre les Russes et les Turcs* (Amsterdam, 1791), a fost ridicată între 1768-1774. Deși această hartă este considerată din punct de vedere tehnic mult inferioară altor hărți ale epocii (ex. hărțile iosefine, inițiate de viitorul împărat Iosif al II-lea), reprezintă un document de o mare valoare pentru trecutul Moldovei, în special pentru faptul că identifică o serie de vechi așezări dispărute.), observăm că Goti (a se citi Soci) era menționat ca o localitate distinctă de Gultor (a se citi Vultur).

Hartă detaliată a Principatului Moldova înainte de Tratatul de la 1812. Generalcharte von der Moldau, entworfen von J. Riedl (Wien) und unter defsen Leitung gezeichnet von F. Fried. Wien und Pesth, 1811...

S-a notat faptul că Bawr era foarte preocupat de „exactitatea” muncii sale, nu doar în legătură cu partea geografică și cartografică, dar și cu privire la autenticitatea denumirilor culese. Friedrich Wilhelm von Bawr a încercat să redea cu cât mai mare fidelitate denumirile geografice, culese de la locuitorii țării, pe care le-a transpus „precât s-a putut mai conform cu sunetul limbii țării”, vezi Jean Louis Carra, *Istoria Moldaviei și a României*, trad. N.T. Orășeanu, București, 1857, p. 164. Unele documente ne spun că râul Putna se vărsa în Siret deasupra localității Balta Raței (Nicolae I. Antonovici, *Probleme hidrografice în basinul inferior al Siretului*. Câteva observări morfologice și istorice asupra râurilor Putna

și Siret, la Tipografia Ziarului „Universul”, București, 1929, p. 4; Gh. Vâlsan, Câmpia Română; G. Vâlsan, Opere alese, Ed. Științifică, București, 1976, p. 469 și 521), precum și că un braț al Siretului, numit ulterior Sirețel, curgea printre localitățile Vultur și Hângulești și se unea din nou cu Siretul undeva mai jos de localitatea Corbul (C. Constantinescu-Mircești și I. Dragomirescu, Contribuții cu privire la cunoașterea hotarului..., p. 79). La sfârșitul acestei cronici el ne dă și ținuturile moldovenești din acea vreme, care erau în număr de 24 și anume: Cetatea-Albă, Tecuciu, Chigeacul, Lăpușna, Vaslui, Orhei, Soroca, Hotin, Cernăuți, Suceava, Hârlău, Dorohoiu, Cârligătura, Iași, Fălciu, Covurlui, Horincea, Putna, Agiud, Tutova, Troțuș, Băcău, Roman, și Neamț. O altă înșirare a ținuturilor vechi moldovenești ne-a lăsat-o Miron Costin în Cronica Țărei Moldovei și a Munteniei⁴³⁵ și anume, aici dă ținutul pe numeșe lor: Cernăuților, Sucevei, Sorocei, Iașilor, Romanului, Troțușului, Lăpușnei, Fălciului, Tecuciului, Hotinului, Dorohoiului, Hârlăului, Cârligătorei, Neamțului, Vasluiului, Orheiului, Tutovei, Putnei și ținutul Covurluiului, de care ține Galații. În altă lucrare, mai târzie, adică în iulie 1684, atunci când Miron Costin scria Poemul polon, găsim la același autor următoarea împărțire a ținuturilor moldovenești⁴³⁶: „Ținutul Sucevei, acolo este și reședința mitropolitului Sucevei, și târgul Șiret. Ținutul Neamțu, acolo e orașul Neamțu și orașelul Piatra. Ținutul Roman cu orașul Roman. Ținutul Bacău cu orașul Bacău și orașelul Troțuș sub poalele munților. Ținutul Putnei cu orașul Focșani, pe care îl desparte râul Milcov, o parte de oraș dincoace de râu aparține la Moldova, dincolo de apă ține de Muntenia, în acest ținut este și orașelul Agiud. Ținutul Tecuciu cu orașul Tecuciu și orașelul Piscu. Ținutul Covurlui cu orașul Galați la Dunăre. Ținutul Tutova cu orașul Bârlad, Ținutul Vaslui cu orașul Vaslui și orașelul Schinteia. Ținutul Fălciu cu orașul Fălciu și orașelul Huși, Ținutul Lăpușna cu orașul Lăpușna și orașelul Chișinău. Ținutul Orhei cu orașul Orhei și ținutul Soroca cu orașul Soroca. Ținutul Hotin cu orașul Hotin. Ținutul Cernăuților cu orașul Cernăuți. Ținutul Dorohoiu cu orașul Dorohoiu, orașelul Baia și Ștefănești. Ținutul Hârlău, cu orașul Hârlău și orașelele Cotnari și Botoșani. Ținutul Cârligătorei, cu orașul Tg. Frumos și ținutul Iașilor cu orașul Iași. În ambele descrieri Miron Costin dă același număr de ținuturi și anume 19, cu singura deosebire că în Cronica Moldovei și a Munteniei dă ținutul Troțușului și

⁴³⁵ Ion Bogdan, Cronice inedite atîngătoare de istoria Românilor, pag. 199. Nu s-a putut stabili exact, când a fost scrisă această lucrare, care cu siguranță este anterioară însă poemului polon scris de acelaș. Nu s-au putut aduce argumente hotărătoare pentru a stabili exact vremea, când s-a scris Cronica țării Moldovei și Munteniei. Pentru discuția chestiunei vezi P. P. Panaitescu, influența polonă în opera și personalitatea cronicarilor Grigore Ureche și Miron Costin (An. Academiei Române, S. I., 1925, pag. 99 și urm. Idem în Revista istorică pe 1926. Vezi și I. Minea în Cercetări istorice vol. I, pag. 414-6 și idem, Despre Dimitrie Cantemir, Iași, 1926- cf. și N. C. Bejenaru în Arhiva din Iași pe 1926.

⁴³⁶ V. A. Ureche, Miron Costin. Opere complete după manuscrise cu variante și note, cu o recenziune a tuturor codicilor cunoscute până astăzi, p. 139.

nu scrie despre ținutul Bacăului, pe când în descrierea de la 1684 iulie există ținutul Bacăului și nu există ținutul Trotușului. Explicația acestei deosebiri stă în împrejurarea că măsuri administrative interne, făcuseră din Bacău reședință de ținut înainte de iulie 1684. În cronica lui N. Brzeski găsim 24 de ținuturi, pe când la cronicarul Miron Costin în ambele descrieri găsim numai 19 ținuturi. La Miron Costin mai lipsesc următoarele ținuturi: Cetatea-Albă, Chigheaciu, Agiud și Horincea. În 1566, când scria N. Brzeski exista și ținutul Trotușului și ținutul Bacăului, pe când la Miron Costin aceste două ținuturi sunt contopite, căci într-o descriere apare numai ținutul Trotușului, iar în cealaltă apare numai ținutul Bacăului. Când Miron Costin a alcătuit a doua descriere a ținuturilor moldovenești adaugă că știe că a mai existat ținutul Chiliei și al Cetății Albe, care în vremea sa erau sub stăpânirea turcească. În ceea ce privește ținutul Chigheaciului, care există la N. Brzeski, dar la cronicarul Miron Costin nu, explicația o găsim în împrejurările noul aduse de stăpânirea turcească din raiaua basarabeană.⁴³⁷ „După cum se știe, până către jumătatea secolului al XVIII-lea ținuturile moldovenești nu aveau subdiviziuni administrative. Constantin Vodă Mavrocordat, pe când domnea a doua oară în Moldova (1741-1743), a făcut o reformă administrativă care prevedea, între altele, ca, pentru o mai bună conducere, toate ținuturile să fie împărțite în ocoale, conduse de ocolai⁴³⁸. În această lucrare încercăm să reconstituim astăzi, pe baza unor cunoscute izvoare istorice, hărțile administrative ale ținuturilor Covurlui și Tecuci pe anii 1774, 1803 și 1816. Prima hartă am alcătuit-o pe baza informațiilor pe care ni le oferă catagrafia Moldovei din anul 1774 (vezi anexele nr. 1 și 4). În acel an chiar ținutul Covurlui cuprindea jumătatea de răsărit a actualului județ Galați, plus un mic teritoriu din sud-estul județului Vaslui, și era compus din următoarele patru ocoale:

1. Ocolul Siretului era în partea de sud și cuprindea nouă sate, plus orașul Galați, reședința ținutului Covurlui.

2. Ocolul Prutului se afla pe partea dreaptă a râului cu același nume, între localitățile Vârlezi, Oancea și Tulucești.

3. Ocolul Horincii⁴³⁹ ocupa un teritoriu mărginit la nord de satul Mălușteni (azi în județul Vaslui), iar la sud, de satul Rogojeni Județul Galați).

4. Ocolul Mijlocului era cel mai mare, și ca întindere, și ca număr de sate. Cuprindea jumătatea vestică a ținutului Covurlui, de la Rădești până la Pechea și Odaia lui Manolache.

Harta a doua este întocmită pe baza datelor înscrise în „Condica liuzilor” din anul 1803 (vezi anexele 2 și 5). În ce privește ținutul Covurlui, menționăm că între

⁴³⁷ Lungu, V., Ținuturile moldovenești până la 1711, p. 98-99.

⁴³⁸ Adrian Macovei, op.cit., p. 363.

⁴³⁹ Râul Horincea este un curs de apă, afluent al râului Prut cu punctul de vărsare la Rogojeni. Afluenți de dreapta sunt: Mălușteni, Zoiteana, Lișcov, Oarba. Principalele localități traversate sunt: Lupești, Mânzătești, Șipote, Aldești, Săseni, Puricani, Prodănești, Comănești, Gănești, Cavadinești, Rogojeni.

anii 1774 și 1803 a avut același număr de ocoale și cu aceleași denumiri. Dar Ocolul Mijlocului s-a micșorat spre sud și spre est cu câteva sate, care au fost trecute la ocoalele Siretului și Prutului. III. Cu ajutorul înfonnațiilor cuprinse în Condica Vistieriei Moldovei pe anul 1816 (vezi anexele 3 și 6) am întocmit a treia hartă, dar am constatat că între anii 1803 și 1816 nu a intervenit nici o modificare a limitelor dintre ținuturi sau dintre ocoale. Deci, spre deosebire de majoritatea ținuturilor moldovenesti la care am constatat modificări administrative, ținutul Covurlui era, în anul 1816, la fel ca în anul 1803. Dar în anul 1835, când în Moldova s-a trecut la o nouă organizare administrativ-teritorială importantă, ținutul Covurlui era compus din următoarele ocoale⁴⁴⁰: Ținutul Covurlui (occoalele Siretului, Prutului și Horincei). Deci, între anii 1816 și 1835 s-au desființat ocolul Mijlocului de la ținutul Covurlui, satele acestuia trecând la ocoalele vecine”. Pentru completa informare a cetitorului să adăugăm și pârcălabii numiți în ținutul Covurlui la ocupația rusă din anii 1808-1812: Covurlui (pârcălabi) - clucerul Manolache Tuduri 1808- noemvrie 1809, medelnicerul Ștefan Bucșinescu 1808- noemvrie 1809, serdarul Mihalache Negrea april 1810-oct. 1810, banul Alecu Beldiman noemvrie 1809-1 ianuar 1810, paharnicul Toma Stamate 1 ianuar 1810-1 iulie 1810, caminar Iordache Giurge 1 iulie 1810, spătar Mihalache Cerchez oct. 1810 (A. V. Sava, Ispravnicii din Moldova și Valahia sub ocupația rusă 1808-1812, BCU Iași).

Iată așadar **ținutul Covurlui în anul 1774**⁴⁴¹

1. Ocolul Siretului: Peneul⁴⁴², Braina⁴⁴³, Mușatul⁴⁴⁴, Maxineni⁴⁴⁵, Lozova⁴⁴⁶, Șărbeștii⁴⁴⁷, Braniște⁴⁴⁸, Vămășenii⁴⁴⁹, Odaia Costii⁴⁵⁰, Târgul Gălații⁴⁵¹, Cișmele⁴⁵²;

⁴⁴⁰ Adrian Macovei (V), 1986, tomul XXDI, partea L, p. 190-192.

¹¹ **Vezi** Moldova în epoca feudalismului, Chișinău, 1975, Editura Știința, vol. VII, partea a I-a, p. 74-111 redactată de P. Gh. Dmitriev. În perimetrul actualei vetre a **Peneului** au existat satele: **Mogesti** – atestat în 1546 aprilie 24, 1578 iulie 4, 1594 februarie 13; **Scripteni** – atestat documentar 1623 mai 9; **Lupeni** – sec. XVI. După Războiul de Independență, prin înproprietărea din anul 1879 a 180 de însurăței din județul Covurlui pe moșia satului **Măxineni**, a **luat naștere noua comună Independența**. La aceștia se adaugă prin aprobarea guvernului de atunci, așezarea unui număr 114 locuitori din satul **Măxineni** și 11 din satul **Peneu**, „cărora li s-au înecat casele” și s-au strămutat lângă noua comună.

Cele trei așezări Măxineni, Peneu și Braina unite într-un tot unitar s-au numit satul Independența.

⁴⁴² **Comuna Independența** s-a format ca atare în anul 1879, prin înproprietărea din 1879 a însurățelei din județul Covurlui **pe moșia satului Măxineni** (Lângă el se află ruinele bisericii lui Matei Basarab din secolul al XVII-lea Nașterea Sf. Ioan Botezătorul, a fostei Mănăstiri Măxineni. Actuala așezare Măxineni din județul Brăila nu se află pe vatra veche a Măxinenilor, sat atestat documentar întâia oară la 1554. Inundații pustiitoare și destul de dese au determinat pe locuitorii lui să părăsească imediata vecinătate a Siretului (de fapt confluența Buzăului cu Siretul). În 1878-1879 ei s-au retras la aproape 9 km spre V, acolo unde, observaseră de mult că terenul, ceva mai înalt, îi putea feri de asemenea greutăți. Așadar fosta vatră a satului Măxineni, se afla situată pe malul Siretului acolo unde, nu departe de digul construit în anii 1951-1953, a rezistat până astăzi ruina mănăstirii ridicată de Matei Basarab. Aici, pe partea dreaptă, Siretul primește ca afluent Buzăul în dreptul localității Voinești (atestată în 1570) iar pe partea stângă câteva pâraie de mică importanță: Suhu, Lozova și Mălina. Ruina mănăstirii Măxineni se află situată în imediata

vecinătate a vetrei satului medieval Măxineni, precum și a satelor Voinești (Voilești), Latinu și Corbu Vechi **și prin strămutarea locuitorilor din satele Măxineni, Peneu și Braina** care erau amplasate în zona inundabilă din lunca Siretului. La 5 iunie 1774 **Peneul** era în Ocolul Siretului, iar **locuitorii păzeau podul la Macsineni** și figurau în catagrafie așa: Costin Lupul, Durac Ghițmană, Ștefan, muntean, Stoian, vornic, Vasile Niță, Costin Hârvălaș, Antohi Lupul, Vârlan Mardare, Caloian Trandafir, Dobre Ghițman, Pană Lupul, Neculai Ghițman, Sandul Ghițman, Costandin Chicolan, Gheorghe Hârgălaș, Gheorghe Coadă, Ion Șorcar Radul, sârbul, Costandin Hârgălaș, Grigore Tatul, Stanciul, cârciumar, Neculai Șchiopu, Simion Mârza, Gligore Mârza, Toader Tatul, Ioniță Plosca, Toader Ursul, Chirilă Agapie, Ion Agapie, Costandin Luca, Ion Basoc, Ștefan sin (fiu) lui Gheorghe, Adam Ugle, Costandin Ghițman, Andrei Ciocârlan, vâcar, Radul fiul lui Gheorghe, Oană Iamandi, Sandul Ghițman, Neculai Vidrașco, Șerban fiul lui Androhie, Gheorghe Coadă. Rufeturi: Popa Vasile, preot, **Balotă, mazil, Dumitrachi fiul vornicului Silion, mazil** (În noiembrie 1765 dar Divanul domnesc o întărește definitiv lui **Ștefan Silion**, căsătorit cu nepoata **Agafiței Calmuțchi**, la 4 februarie 1777 moșia Borzești - Eugen D. Neculau, Sate pe Jijia de sus, Iași, 2003, p. 14-15. **Moșia Borzești a rămas în stăpânirea familiei Silion până la 21 august 1855**, când **Toader Silion** vinde cu 900 galbeni moșia lui Iacob Șahanovici, dar alogenii nu aveau încă dreptul de a stăpâni proprietăți funciare. Abia în 1860 **fiii lui Toader Silion: Ștefan, Toader și Costache** au recunoscut bună vânzarea făcută de tatăl lor lui Iacob Mihailovici- Eugen D. Neculau, op. cit., p. 16.). Silion din Moimești fost vornic de poartă/gloată, menționat până târziu, în 1673 (CDM, III, nr. 443 (4 octombrie 1659); Documente privitoare la istoria orașului Iași, II, p. 7, nr. 7 (7 iulie 1661), p. 163, nr. 183 (8 noiembrie 1667), p. 163, nr. 184 (15 noiembrie 1667), p. 294, nr. 319 (12 iulie 1672), p. 355, nr. 384 (20 noiembrie 1672), p. 363-394, nr. 395 (4 martie 1673); CDM S I, nr. 870 (18 ianuarie 1668); Moldova în epoca feudalizmului, V, p. 219, nr. 91 (28 mai 1668), p. 289, nr. 124 (2 iulie 1670); CDM, III, nr. 2040 (31 martie 1671), nr. 2081 (25 iunie 1671), nr. 2201 (20 noiembrie 1672). **Vornicul Silion** a avut doi fii, Ion Silion, pârcălab de Cârligătură (Documente privitoare la istoria orașului Iași, I, editate de Ioan Caproșu și Petronel Zahariuc, p. 420, nr. 349, 22 iulie 1648), armaș (Arhivele Naționale Iași, Documente, 801, f. 165r, 14 februarie 1651), Ilea (Ibidem. Este tatăl lui Toader Ilea din satul (dispărut) Mirești, de la sud de Jigoreni, ținutul Vasluiului) și o fiică, Iftinca (într-un zapis din 30 august 1680, Iftinca apare ca soră a lui Silion armașul și fiică a vornicului Silion: Arhivele Naționale Iași, Documente, 801, f. 172r-v și 173r. La 3 decembrie 1691, Alexandra, femeia lui Toader Ilea din Mircești -corect, Mirești-, arăta că are ocine la Botești și Horlești de pe socrul ei Ilie [Ilea], frate cu Silion biv dvornic de poartă, și că șătrarul Ștefan Simion [= Silion], feciorul lui Ion [Silion] vornicul, este văr primare cu soțul ei, Toader Ilea: Arhivele Naționale București, Ms. 578, f. 188v. Informațiile genealogice sunt contradictorii, făcând, pe de o parte, din (Ion) Simion vornicul de poartă una și aceeași persoană cu armașul (Ion) Silion, pe de altă parte distingându-i ca tată și fiu. Considerăm că relațiile de rudenie corecte sunt acelea care separă aceste persoane), soția stolnicului Lupașco, toți moștenind părțile din Botești ale tatălui lor - (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 74).

⁴⁴³ La 5 iunie 1774 era în Ocolul Siretului, satul **Braina**, tot **sat de podari la Macsineni**: Trohin Anghel, Gheorghii Talabă, Ion Anghel, Ion, cioban, Gavrilă Dănăilă, Ion Monul, Stoica Mărcuță, Vasilache Bourouș, Sandul Savastie, Radul Mușat, Vasile Mulale, Marcu Dragoman, Melintie Mirăuță, Neculai sin (fiu) lui Marcu, Iordache Drăgan, Neculache Drăgan, Opre Cudalbu, Vasile, Neculai fiul Irinii, Angheluță Adam, Maștei Adam, Ioniță, sârbul, Alecsandru Buluc, Nistor Buluc, Sandul Niță, Chirilă fiul lui Uluc, Stoica Barbămândră, Iordachi fiul lui Mușat, Apostol Spânzuratul, Iftodie Drăgan, Neculache Drăgan, Trandafir Căpodan (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 75).

⁴⁴⁴ La 5 iunie 1774 în Ocolul Siretului era **Mușatul**, iar **săteni erau poștași la Peneu**: Gheorghită Hilohi, Ștefan, chihae (dex- Chehaia, chehaiele, s. f. 1. (Reg.) Șef al pădurarilor. 2. (Înv.) Slujbaş

vamal; șef de poștă. 3. (Înv.) Intendent al vizirului sau al unui pașă turc, însărcinat cu inspecția curții acestora. 4. (Înv.) Reprezentant al domnilor români pe lângă Poarta otomană.), Ștefan sin (fiu) Antimii, Costantin Badiul, Toader Aron, Eni, Cărărar, argat, Ioniță Badiul, Pavăl Aron, Pavăl Budur, Andrei, chetrar, Stan Petrișor, Toader a **căpitanului Anton**, Vasile Gălată, Mircia Bulizăr, Dumitru Stere, Pavăl Frumușel, Costandin Frumușel, Ștefan, vâcar, Costandin Frâncul, Toader Mirăuță, Sillion Coadă, Ștefan Costache, Ghine, Tudosie a Vidrii, Dumitrașco Momul, Ion, cioban, Ioniță Tăbuș, Toader Mile, Tănasi Păcală, Gheorghită, cioban, Toderașco Momul, Ion Pilocoș, Ostahie, vițalar, Ivan brat ego (fratele lui), Simeon, vâcar, Sandul Neculce, Ion, ciauș, Necula, bîrdălian, Ioniță Margul, Ion fiul popii Țăran, Stoian, Niacșul, căprar, Costandin Petrișor, Cârștian fratele lui. **Rufeturi** (bresle): Popa Dumitrachi, preot, Popa Gheorghe, preot, **Anton, căpitan de podari la Maxineni, mazil. Case cu femei văduve:** Anca lui Stan, Tifana Rosuliasă, Iliana Stoeniasă, Niagra lui Tudorachi, Dumitra lui Neculai, Savina Mușătoae (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 75).

⁴⁴⁵ La 5 iunie 1774 în Ocolul Siretului era **Macsinenii** care erau **poștași la Peneu**: Toader Tecuci, Pană Tecuci, Dima Burice, Iancul grat ego (fratele lui), Radul Iamandi, Lupul Mălaiumare, Stan sin (fiu) Dochii, Negoită, croitor, Chirică Hainemulte, Paraschiv, muntean, Mihălce, crav, Vasile Dănăilă, Stan fiul lui Coste, vătăman, Coste, muntean, Marco Iamandi, Costandin, muntean, Vasile Lungul, Șerbul Gârneț, Sira fiul lui Istrati, Dumitru Iancul, Ion fiul lui Dragomir, Adămachii, Istrati, muntean, Ghine, croitor, Costin Hârleț, Costandin cumnat lui, Gheorghită Turiatcă, Gheorghe Mușătan, Pană, izbașa, Tudor Pleșa, Anghel, bejenar, Dumitrașco, bejenar, Gligore a Dobrii, Dumitru, vâcar, Costandin Dobrițoiul, Ion Luca, Gavrilăș Turiatcă, Radul, vâcar, Radul Lazăr, Dragomir Gligore, Andrei Irimie, Ioniță, blănar, Ion Badiul, Andrei Borde, Costandin Stogul, Sandul Văsăiu, Mihăilă, cioban, Toader Diham, Ion, odobașa. **Rufeturi:** Popa Stan, Ștefan, căpitan, mazil, Ștefan, țigan. **Case cu femei văduve:** Măriuța Mitoae, Iova lui Ion, mungiul, Mușa lui Strechi, Sultana Drochiasă, Paraschiva Tudosoae, Anița Paraschivoae (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 75-76).

⁴⁴⁶ La 5 iunie 1774 era în Ocolul Siretului și **satul Lozova** cu locuitori la fel, **poștași la Peneu**: Andrei Frâncul, Nae Gâtlan, Lupul Bejan, Dumitrașco fiul lui, Toader Frâncul (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 76).

⁴⁴⁷ La 5 iunie 1774 în Ocolul Siretului era **Șărbeștii** care avea birnici: **Radul, vornic**, Ion, rotar, Ion Cârcul, Marin Bulisan, Solomon, Toader Panhilie, Mihai brat ego (fratele lui), Stanciul Buga, Mane Cambur, Gheorghită, odagiu, Gheorghită, vâcar, Andrieș sin (fiu) Stoica, Savin fiul lui Stanomir, Marin fratele lui, Toader fiul lui Marin, Mircea Melinte, Lepădatu Dughiană, Mihăilă fiul lui Dughiană, Gheorghe Palaga, Paiul fiul lui Opre, Mane, cioban, Mihăilă Palaga, Ion Zâmbuc, Gheorghită Palmealbe, Mihăilă fiul lui Gătu, Gheorghită Frangule, Gheorghită Lunțan, Iordachi Scurtoiu, Radul zet (al) lui Petco, Zaharie Palaga, Costin Cambur, Mitre, muntean, Costandin Oprinoiu, Gheorghe nepot Melinte, Niagul Gătu, Toader fratele lui, Pascu Strechi, Stanciul, muntean, Ion Frangule, Ioniță Dragul, Marin Pavăl, Istratie Boibuni, Ioniță Lungul, Ion Moroș, Ioniță Vicol, Străutulat Palaga, Costandin Frangule. **Rufeturi:** Popa Postolache, Popa Toader, Rada lui Anghel, vâdană (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 76-77).

⁴⁴⁸ La 5 iunie 1774 în Ocolul Siretului era satul **Braniște** care avea birnici: Sandul sin (fiu) Dumitru, Ion Săcan, Ion Hulturul, Panaite Săcan, Mircea, rotar, Dumitrachi fiul lui Dumitru, Chiriac Cambul, Tudorachi Cambul, Toader Curlat, Gheorghită brat ego (fratele lui), Chiriac Focșa, Toader Brăniștian, Toader fiul Ioanii, Iordachi Păvălașco, Sâmbotin Măță, Manole Bron, Șerban Boianga, Coman Buță, Radul Jalobă, Gheorghe Cambur. **Rufeturi:** Gafița, văduvă (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 77).

⁴⁴⁹ La 5 iunie 1774 în Ocolul Siretului era satul **Vămășeni** care avea birnici: Vasile, peneoaș, Neculai Niamțul, Ignat, Vasile, Dragomir, Stoica, Lefter Rață, Vasile Baroiul, Gligoraș, Toader,

Ioniță nepot Andrei, Neculai, Panaiti Siminoi, Andrei, Gligore Bostan, Ioniță Dragotă, Ursul Prăvălici, Vasile Vârlan, Gheorghe Pătule, Costandin Beldigău, Toader, bârsan, Frangule, Tudor, Simion, Grozav, Ștefan, vătăman, Mihăilă, Paraschiv, Stoica Borician Trifan, Enache, Vasile, purcar, Vasile Lungisate, Badiul, cibotar, Dumitru, Proca, Vasile Feleștian, Neculai Leonte, Niagul, Prohip, Vâlsan, Stoica, moldovan, Ioniță al Niagulului, Dumitrașco Sile, Micul fiul lui **Gavril, vornic. Rufeturi:** Popa Frățilă, Vasile, țigan, Loghina, văduvă, Dramira, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 77).

⁴⁵⁰ **Oicon.** [At. la 1833 în forma **Costii**: TTRM, I2, 1025/1.] S., **com. sub. Vânători**, jud. Galați. ◇ În sint.; vechi: **Odaia Costii** ib. (a. 1772). ◇ Cu schimb. de ent.; **vechi: Satul Costii** ib. (a. 1809). ◇ Cu determ. la nom.; vechi: Satul Costea ib. (a. 1853). ◇ Cu determ. în funcție oicon.; vechi: Costea ib. (cca 1850), Nalr–Date, 343. ◇ În der.; vechi: Satul Costești ib. (a. 1856). Oicon. Împărțit în două ss., deosebite după calitate, în opoz. privat.; vechi: **Odaia Costii și Slobozia** ib. (a. 1816) sau, în sint., **Slobozia Costii** ib. (a. 1831). Hidron. (În sint. Valea Satul Costii) Cursul superior al p. Cătușa (bazinul inferior al Siretului), pe care este situat s. Costi. MDG, II, 305/3 (a. 1899). Oron. (Cu ent. sat în funcție oron., în sint. Piscul Satului) Teren alungit la SE de s. Costi, între p. Cătușa și p. Danca. Atlas Mold. (a. 1895). Var.: (1) Costei TTRM, I2, 1025/1 (a. 1833), cu forma lit. a gen.; **Satul Costei** ib. (a. 1831); (a) **Slobozia Costii** ib. (a. 1838), cu pron. mai deschisă în ent. a voc. -â- provenită din velar. lui -i- sub infl. cons. -z- pron. dur și asim. voc. regr. în dift. -ei de la gen.; **Slobozia Costei** ib. (a. 1833); Slobozia Costăi ib. (a. 1832), de la Slobozia Costei, cu „despicarea” lui -i- acc. din ent. și velar. lui -e- în determ.; (b) **Valea Satu Costi** Atlas Mold (a. 1895), prin contr. dift. -ii de la gen. – Def. graf.: (1) Satul Costa ib. (a. 1853); Satul Coste ib. (a. 1837); (a) Slobozia Costei ib. (a. 1834). – Etim.: de la pren. **jicnicerului Costea Vasiliu** (care este menționat la 1803 ca **propr. al unor liuzi din Odaia Costii**), prin eliminarea apel. sat din sint. Satul Costii, scrisă greșit la 1892 (Satu Costi), având ca rezultat un gen. suspendat (Moldoveanu, I. XL/2-XLI/1). Este posibil să avem a face cu slavizarea unei sint. rom. □ **Obcina lui Coste.** După Iordan, T. 316, avem a face cu un top. „psihologic”, descriind o particularitate fizică a locuitorilor (Micul_dictionar_toponimic_al_Moldovei_structural_si_etimologic_autors_Dragos_Moldovanu_Daniela_Butnaru_Dinu_Moscal_AnaMaria_Prisacaru_Vlad_Cojocaru_Iasi_Editura_Alexandru_Ioan_Cuza_2014/links/_5cbb83f3_a6fdcc1d49a3dd65/_Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei-structural-si-etimologic-autors-Dragos-Moldovanu-Daniela-Butnaru-Dinu-Moscal-Ana-Maria-Prisacaru-Vlad-Cojocaru-Iasi-Editura-Alexandru-Ioan-Cuza-2014.pdf).

La 5 iunie 1774 în Ocolul Siretului era satul **Odaia Costii**, care avea **birnici**: Dumitru, rotar, Borce sin (fiul) lui, Dumitru, Apostol, Vasile Gurău, Partenie Gurău, Ion Gurău, Iftenie Gurice, Nedelco Huciune, Dumitrașco Huciune, Radul Oghială, Paul Oghială, Gligore Oghială, Enachi Oghială, Vasile Oghială, Voico Oghială, Sandul, vătăman, Ștefan Neștiut, Manole Neștiut, Ștefan Miron, Gligore Trepăduș, Toader fiul lui Trepăduș, Ivan, cioban, Mihălache Stănoiu, Ilie Broască, Neculai Erșul, Saule fiul lui Erșul, Vasile zet (al) lui, Mihălache Erșul, Vasile, muntean, Gheorghe, muntean, Ispas, Nacul Jalobă, Panaite al lui Neculici, Moissăi, Toader Neculici, Ion Stănoiu, Toader Ibrian, Apostol al lui Neculici, Neculai, văduv, Frățilă Ibrian, Mihălache, Pavăl fiul lui, Ion Neculici, Vasilache fiul lui Toderașco, Vasile Prodan, Neculai Prodan, Pricopie Stănoiu, Necula Doroban, Toader Cula, Năstasii Moroș, Marin Băldigul, Lupul, muntean, Ioniță Gugurul, Ionașco, Dobre fiul lui Ionașco, Chiriac fiul lui Stan, Anton Petco, Ștefăniță, grec, Ion Negrul, Vasile Orbul, Ion Neștiut, Dumitru Oghială, Irimie fiul lui, Neculai Răpanul, Ionichie Tătaru, Ioniță Cînpoca, Toader, cibotar, **Dănăilă, vornic** Rufeturi: Popa Pârul, Iordache Oghială, scutelnic al **paharnicului Afanasache Rămădan**, Vârvara, vādana (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 77-78).

⁴⁵¹ La 5 iunie 1774 în Ocolul Siretului era **Târgul Galații** care avea **birnici**: Gavril, olar, Vasile cel mic, Ioniță Cincizecidelei, Istratie, brăilean Pătrașcu Șeptilici, Negruță sin (fiu) Boții, Costandin Gălcă, Gligore Ușurel, Vasile brat (frate) lui, Diciul Ușurel, Gheorghe Ușurel, Vasile

Chiroșcă, Savin Grecul, Paraschiv Puțurluc, Vule, Pătru Tolian, Mihălache Crucan, Stoian, vozar, Vasile Ghizdan, Păun a Nedelii, Ioniță Spânul, Ioniță Chepte, Eni Bușilă, Toader, vătăman, Petco, păscar, Dragomir Nucă, Enache Bulaiu, Vasile Chiova, Cârste Cacăroată, Pavăl, brăilean, Ion Gonelupu, Mihai Tiron, Dumitru Patriche, Paraschiv, cojocar, Ștefan Lupașco, Ion Lupașco, Mihul Chetroi, Dicul, năvodar, Stan, similian, Mărdare Șarpe, Costandin Șoldan, Stan Ciacărul, Ștefan frate lui Vule, Ștanciul al lui Mitrofan, Tudor Coca, Costandin Înjugăursuu, Păun, casap, Gheorghe Fulău, Toader Coca, Chirică, săpunar, Anton Bulmău, Mihai Frumunde, Mirce fiul lui moldovan, Grigoraș Micăreul, Badiul, seimen, Anghelici Tenene, Gheorghită, vozar, Vasilache Scripete, Ioniță Pașa, Mihalce Micăreul, Apostol, palamar, Stan Olog, Gavril, moldovan, Biagul Olog, Eni Chersan, Neculachi Coca, Costandache Cozonac, Șerban Chiosa, Dumitrașco, vătăman, Vasilache, vătăman, Ion cumnat lui Roman, Mihălachi, păscar, Stan, casan, Crăciun fiul lui Tudoracia, Costandin a Mănoae, Gavrilă, Gheorghe Tremurici, Sandul, butnar, Vasile Cloșcă, Ioniță Motiță, Costandin Condurache, Mitrofan, soltuz, Soare, pitar, Gheorghe Corban, Iamandi, Enachi Surdul, Niagul din Mușatul, Dumitru din Măcsineni, Dănilă, peneoaș, Sandul fiul lui Matei, Tudorache a Crețului, Ion, cioban, Ștefan Maltez, Ivan Pilat, Ioniță, tăbăcar, Dumitrache, tăbăcar, Neculache, tăbăcar, Ioniță, brăilean, Gheorghe frate lui Cicală, Toader Rață, Dinul Crudul, Dinul Rufă, Manolachi Rufă, Albul, năvodar, Costache, năvodar, Ștefănică Cuibar, Enache, gălățan, Neculiță Pârle, Iorga Săcară, Ioniță Căbac, Voico fiul lui Pascu, Năstasă Chităalbă, Tudor, dobrogean, Costantin a Ioanei, Marin fiul lui Ursul, Vasălcia, tăbăcar, Enache Vântul, Mihălache Pascu, Iorga Paingul, Gheorghe, săpunar, Neculai Făinăria, Costantin Pascu, Ion Pascu, Vasile Pascu, Ștefănică fiul lui Miron, Panait Colciag, Vasile Vidră, Istrate Gole, Stan Caracudă, Enache Paingul, Neculai Paingul, Ion Bădilă, Ioniță a Chirvasii, Chirilă, Enache Bran, Andoni a Ciuturoaei, Ion fiul purcarului, Dumitru, săbier, Dumitrache Negară, Dragomir, vătăv, Micul Panaitoae, Vasilache, rusul, Gheorghe, vătăman, Ion Finichi, Alicsandru, rusul, Nedelco al lui Miron, Toader al Stancăi, Tachie, Neculai a Dandii, Ursache, Neculai fiul lui Tănasă, Năstasi Chiman, Nica fiul Hristii, Tudori Ciutac, Eni al lui Todorică, Luchian, Machidon, Ștefan Ciochină, Ioniță brat Albul, Petre, Ion al lui Colciag, Mane fiul lui Loghin, Dumitru, bărbier, Manolachi al Păscălinii, Toader, cojocar, Niacșul, blănar, Stan, bărbier, Ioniță, blănar, Arhip, băcal, Eni cumnat lui Arhip, Voine, Petre, blănar, Ion Numărăorez, Gheorghe, casan, Dinul, blănar, Ioniță liude al vornicului, Badul biv (fost) vornic, Pană a Mărculesii, Andronache Pașa, Mania, croitor, Costandin Gălcă, Paraschiv, bacalbașa, Coman Feliștian, Zaharie, pitar, Lupul Dodoiul, Gligoraș Coadă, Vasile, vornic, Gheorghe Dragoman, Sandul, croitor ce șede în Băleni, Nica, seimen în Vârlez, Lazor Găță din Crăești, Toader Găță din Zmulți, Sandul Găță de aici. **Negustori de Gălați:** Eni fiul lui Iacomî, Raice, blănar, Chiriace, blănar, Iancul, căldărar, Albul, văduvoiu, Gheorghie al lui Zgăroae, Ivan, morar, Radul, trăistar, Franga Mihălache, Iordache Grosul, Sava, pitar, Gheorghe al lui Enuță, Cara Sava, Dumitru fiul lui Usta Ilie, Panaite Giurgiuvan, Lepădatu, Chirilă, băcal, Hagi Panaite, Coste, bogasier, Gheorghe Hâpe, Chiricuță fiul lui Stamate, Dima, morar, Stan fratele lui Coste, Stere, marangoz. **Rufeturi:** Popa Marco de la Precista, Popa de la Sfeti Neculai, **Mitache, bulbucăș, mazil Niagul, logofăt, mazil, Coste, bulbucăș, mazil. Liudi ce se numesc arnăuți și calafatcii ai dumisale comandantului de Galați pentru paza târgului și pentru tocmitul șăicilor ce poartă proviant pe Dunăre:** Ion Pecete, Dicul Chivăț, Gligore, Lupul, Andronache Chiose, Tănasă, sârbul, Deli Gheorghe, calafatciul, Dumitru, grec, calafatciul, Stoica, dulgher, Enache Cocârță. **Scutelnici** ce s-au numit: Oană, odobaș, grosar la isprăvnicie, Andoni, grec al diacului Eni, Ioniță Mânză, la fel al diacului Eni, Dumitrașco Vântul al dumisale Vistiernicului, Turorache, eșan, tij (la fel), Gheorghită Păduche, la fel, Apostol Păduche, la fel, Manolache, pușcaș al **comisului Fotache**, Andrei al fetii babei, la fel, Ion Țugui, la fel, **Gligori al logofătului Niagului**, Necula Arcuda, cu cartea generalului Răzânschii, Pandele fiul Arcudii, la fel, cu cartea generalului Răzânschii, let 1770, numărul 252. **Scutelnicii egumenului de Precista din Galați:** Hriste, dascăl, Ion Lampencru (Laptecrud?), Iozovan, Ion Dorosan, Strățulat Coadă, Necula Dorosan, Dumitru

Anghelache, Obrejii fiul lui Badiul, Eni Anghelache, Mihălache Văseiu, Mihălașco Pone, Sandul Nițul, Gligore Talabă, Bote, Sandul, morar, Ion Pintelie, Mănăilă, Cârste, blănar, Eni Haragiu, Costin Afonii, Dumitru Tălabă Costandin Spânul. **Scutelnicii mănăstirii Sfântului Neculai:** Toderășco Margine, Radul lui Toe, Albul, dulgher, Toe, Ioniță, Manta, Iordachi, văcar, Vasile Apostoae, Ion, rogojinar. **Scutelnicii pitarului Chirică din Gălați:** Ion Muce, păscar (pescar – n. n.), Vasile, coticer, Apostol, coticer, Marco, muntean, argat, Agachie, slugă, Ioniță Gâscă, vier, Marco, plugar, Necula Bute, vătav, Toader, văduvoi, slugă, Ion Moșniaga, plugar, Drăgoi fiul lui, la fel, Costandin, grădinar, vier, Simion, Enachi, bărbier. **Scutelnicii lui Ștefan Chirică, vtori (al doilea) paharnic din Gălați:** Crăciun, vier, Trandafir, argat, Ursul Bătroș, plugar, Ioniță nepot grădinarului, plugar, Eni al harabagiului, slugă. **Case cu femei văduve din Gălați:** Anița, Dobra, Paraschiva, Vasilca, Nușă, Ștefana, Preoteasa lui Pupăzică, Anița mama Vântului, Stanca, Bădioae, Enuța, Măriuța. **Țiganii din Gălați:** Ion, chimirger, Dinul, scripcar, Mărin, scripcar, Costandin, țigan, Vasile, țigan, Șerban, herar, Iordache, calangiu. **Oameni de peste Dunăre ce șed la Galați și au salvoguardia măriei sale feldmareșalului, ca să nu fie supărați nici cu o havale, din vălet 1773, octombrie 29, numărul 1450:** Andrei, casan, Dima, Trifon, brăgar, Stoica fiul lui Drăgan, Mladin, Enache Balabei, Mihul, Radul, Vlad, Preda, Mitul, Stroe Ciucă, Stanciul fratele lui, Șerban Loghin, Chiriță Coțupetco, Tudor, brăgar, Tudor, sârbul, Ilici Bataluș, Iacob Ghițmană, Radul fiul lui Ghion, Ursul Săracul, Mihul, Mitul Lazor, Coste Ghimigiu, Stoian, Petco, Stoica, cioban, Diia, Gheorghe, Iancul, Mane, Stanciul, Mane, flăcău, Gusti, Sava Sămirode, Enache Stroe, Tatul, Fotie, Necula, Gheorghe, flăcău, Iordache, Sava, Dima, Niagul Ciuchilă, Nedelco, Surdul, Nedelco, Dobre, Ilie, Stoian, văcar, Stoica, Ralia Măciucă, Dobre Iurucul, Vasile, Stanciul, Tudor, Dumitru Chirac, Vlad, Dobre, Petco, Șerban, Ion Clăciucul, Iftenie, Tudorache, Marin, Șerban, Pascual fratele lui, Dancul, Ranit Grama, Stan Mamul, Marco fiul lui Cracioban, Manole Clociucul, Radul, cojocar, Iorga, flăcău, Bălăcian, Tănasi, Toader, Nedelco, sârbul, Stan fratele lui, Gligore, Petre, Gheorghe Tărnăul, Niagul, văcar, Stanciul, flăcău, Barbul, Moșmării fratele lui, Bărican, cioban, Ivan Babușcă, Toader fratele lui, Ilie Druja, Manoliță, Tatul fiul lui Chira, Tudor Gurău, Cian, rusul, Murgia, Tudor, cioban, Sandul fiul lui Manolache, Crăciun, Gheorghită fratele lui, Drăghici, Ion fiul lui Ursul, Costin, Petco, Iancul, Dumitru, muntean, Vlad, Nedelco Cocieue, Gheorghe a Midei, Sandul fratele lui, Necula, muntean, Dobrotă, Mitul, vătăman, Stan fiul lui Burcă, Calin, Pue, brăilean, Voicilă, Gheorghe a Feiului, Radul Chepten, Chivul Ciocan, Toader Giurghilă, Lupul, Vlad, brăilean, Dumitru, Petre, Iani, Cule, cioban, Toader, Tudor Cucul, Tudor, flăcău, Chivul fiul lui Badiul, Drăgan, herghelegiu, Ion, herghelegiu, Petco, brăilean, Văsăiu, flăcău, Nedelco, Sandul, Mania, brăilean, Radul, brăilean, Dumitru, Neculai, Simion, crav, Costandin, flăcău, Stanciul, Badiul, Marco, Enachi Cuzul, Tudisi fiul lui Albul, Gheorghii, Vasile Fudulul, Ion Bostan, Ivan Cloșcă, Costandin al lui, Gheorghe fiul lui Borician, Gheorghii al lui Toader Șerbul, Zamfir, Pârvul, Radul Calbun, Năstasi al Neculii, Vasile, Gavril, Bote, Ion Buga, Ioniță, brăilean, Marco, casap, Ivan, baci, Eni Scoartă, Radul, cioban, Andrei Strechi, Petre Barbul, Dobre Gărvănian, Dobre fiul Petrii, Sandul Șolde, Badiul, Vasile Orbu, Cernica, Necula, moldovan, Costandache, Mușat, Ivan Șolde, Andrei, dulgher, Eni fiul lui, Gheorghită, cibotar, Costandin, flăcău, Ștefan, brăilean, Necula, vătăman, Necula, cantaragiu, Enachi Gâscă, Pavăl Iorgagiu, Marin a Neculii, Eni Glonțu, Moguș al Nisii, Opre Graur, Necula Belimei, Radul Opre, Dragomir, Pintilie, Radul fiul lui Gherghi, Mihai Șărcar, Stoian Eghincia, Panait Toboș, Tănasi a lui Perciu, Stan fiul Burcii, Dumitrașco, Nedelco, Enachi a Opricăi, Tudor Bălan, Tudorachi a lui Gherghi, Dima a lui Gherghi, Gavril Scrofoiul, Manolache Folde, Gheorghită fiul lui Manolache, Gligore, Ștefan Zaice, Ispas, Ion Căpățână, Costandache a Șoiparului, Șerban al Ștefanii, Chirilă Stoian, Iancul Iacob, Năstasi, Neculai Boboc, Andrei, muntean, Andone, Petru fiul lui Bălan, Vasile Ovrei, Ștefan Ovrei, Ivanciu Mihale, Anghel Mihale, Ion fiul Neculii, Stoica Iacomii, Dima, micinian, Stănilă, Mătei, Dan Căprar, Cărac Barbuzan, Mircia Rachilian, Mihai fratele lui, Dumitru fiul lui Iorga, Mihai fiul lui Petco, Nedelco Vasilache, Ioniță, brăilean, Radul, brăilean, Brăilă,

2. Ocolul Prutului⁴⁵³: Tuluceștii⁴⁵⁴, Ijdelenii, Șivița⁴⁵⁵, Frumușița⁴⁵⁶, Folteștii⁴⁵⁷, Vârlezii⁴⁵⁸, Stoicanii⁴⁵⁹, Brăneștii⁴⁶⁰, Pășcanii⁴⁶¹, Oance⁴⁶², Roșcanii⁴⁶³, Fârțâneștii⁴⁶⁴, Umbrăreștii⁴⁶⁵, Golășai⁴⁶⁶.

Costandin Imalău, Angheluță, Ion Jâpa, Vintilă, brăilean, Stanciul Stan, Ion Vasile, Năstasi, brăilean, Petco, sârbul, Vasile Suptirel, Todor, Badiul, năvodar, Niacșul, Gherghi fiul lui Cucoară, Franga Rogojină, Ion Dioachiborșu, Vișan Gurău, Șerban Babă, Ioniță Țugle, Ilie fiul lui Gavrilă, Petco Țugle, Manole Canță, Mihne, Simion Moș, Radul, Ilie, Stoian Gurău, Călin, văcar, Dumitru Mit, Ion Simionașco, Apostol, Ursache, Necula Purice, Șerban Talalaoa, Mihai al lui Talala, Enachi a Mitii, Stoian, măjer, Paraschiv a Barșai, Sandul Simion, Ion al lui Băie, Ion, Lepădat Chiosa, Bejan, Iordache al lui Suptirelul, Stanciul, Marin, Vișan Barcul, Ștefan Brânză, Dragomir, Pavălache, Muciu Pumnu, Ștefan Rogojină, Ilisei fiul lui Trif, Deciu, cibotar, Șerban fiul lui Tudor, Andrei, căpitan de volintiri, Gherghi Pilaf, Vintilă, Voico, Enachi fiul Miliu, Ion, volintir, Drăgoi, Gherghi Pilaf, Vasilache, Necula fratele lui, Ion, Roman, căpitan, Dumitru, volintir, Costandin, Trandafir, Niagul, Sandul, Micul, căpitan, Ghene Buzilă, Toader, arnăut, Eni, arnăut, Nedelco, arnăut, Diacul Păzar, arnăut, Ștefan Chișle, arnăut, Arsenie, herghelegiu, Mitache, bărbier. **Liudi ot Vadul Ungurului, ce șed în Galați – birnici:** Tudor, vornic, Eni fiul lui, Ioniță Roșul, Panaite Bute, Radul Ursache, Panaite fiul lui Tudor, Costandin, rotar, Dumitrașco Jalobă, Ion Bălăuță, Vasile Barbămare, Panhilie, Dumitrașco Cudalbul, Gheorghe Strătuli. Ursul Popoiul (Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 78-85). Vadul Ungurului, loc de trecere prin r. Prut; (vechi) Vadul Brateșului. Și fost sat, astăzi cartier în partea de N a or. Galați (TTRM, I4, s.v.). Etimologie: sintagmă în funcție toponimică, având ca determinant un singular cu valoare colectivă; „ca și Galații, aici este o veche zonă de penetrație maghiară din secolul XIV. Aici erau viile ungurești” (Moldovanu 2005: XLVII). Prin secolele XVII-XVIII au fost aduși vierii unguri să lucreze podgoriile dintre Bărboși și Filești (Păltănea, Țurlan 1986–1987: 357).

⁴⁵² **Cișmele** este atestat în 1812 ca sat aparținând de mănăstirea Precista, așezat pe Valea Mălinei, în partea de jos a dealului Ibrianu. În 1894 a trecut la comuna Tulucești. Toponimele de marcaj sunt moșia Soltanu, movile în dealul Mălinei și în Troian, movilă în dreptul moșiei Cișmele, movilă în dreptul drumului la Calica și drumul Galaților, movilă în colțul Manetelor, moșia Manete. Aparținea în 1871 Zulniei Sturza. Petru Șchiopol întărea și el la 24 ian. 1589 cumpărarea și exploatarea bălții Cătușa de marele vornic Bucium Condrea.

⁴⁵³ „Râul Prut constituie un reper constant, mai curând un locus communis în documentele ce amintesc moșiile aflate de-a lungul cursului său, până la confluența cu fluviul. Reținem în acest moment faptul că hidronimul nu este atestat pentru prima oară la 6 iulie 1438 cum se credea (P. Păltănea, V. Țurlan, Din toponimia bălții Brateșului, în Anuar de Lingvistică și Istorie Literară, Iași, A, XXXI, 1986-1987, p. 346, s.v. Prut), ci mult mai devreme fiind, de exemplu, consemnat într-o danie a lui Alexandru cel Bun către mănăstirea Nemțșor, la 7 noiembrie 1409 („un iezor pe Prut, anume Luciul”) (DIR, A, XIV-XV, I, p. 20, nr. doc. 24; DRH, A, I, p. 38, nr. doc. 26). Dincolo de substantivul comun ce definește, la modul general, un afluent sau un braț părăsit al Prutului (Pentru prezența acestui hidronim în stânga Prutului vezi Anatol Eremia, L'hydronymie dun bassin hydrographique du Prut. Les affluents gauches de la rivière, în Studii și Cercetări de Onomastică și Lexicologie, VII (1-2), 2014, p. 64). **Prutețul curgea prin Foltești, Ijdileni, Șivița și se vărsa în balta Brateșului, undeva în dreptul satului Tătarca** (Direcția Județeană Galați a Arhivelor Naționale, Documente, III/31, cf. P. Păltănea, Peceți ștefaniene la Dunărea de Jos, Galați, 2004, p. 27). Acest hidronim este atestat la 3 ianuarie 1459, atunci când Ștefan cel Mare întărește lui Lână Rugină mai multe sate „și încă cu șipotele, unde cad în Pruteț” (DIR, A, XIV-XV, I, pp. 302-303, nr. doc. 362; DRH, A, II, pp. 116-118, nr. doc. 81). Mai este amintit abia în veacul următor, la 3 martie 1527, atunci când sunt **precizate limitele iezerului Daduvul „să fie**

după hotarul vechi pe unde au folosit din veac, iar al iezerului, Prutețul” (DIR, A, XVI, I, p. 229, nr. doc. 202. Vezi și Catalogul documentelor moldovenești din arhiva istorică centrală a statului, vol. I (1387-1620), București, 1957, I, p. 105, nr. doc. 365 (datat la 3 martie 1530); V. Isac, Catalog de documente din Arhivele Statului Iași, Moldova, I, București, 1989, nr. doc. 530 (datat la 3 martie 1530) și respectiv la întărirea daniei, la 29 aprilie 1552, prilej cu care îi sunt iarăși menționate limitele: „și hotarul aceluia iezer și al grindului să fie Prutețul și Prutul” (DIR, A, XVI, II, pp. 26-27, nr. doc. 25; Catalogul documentelor moldovenești..., I, p. 130, nr. doc. 470). Și mai concret, **cursul Prutețului** la care se face referire mai sus este amintit într-un document din 1847: acesta curge „de pe moșiile ce sunt din sus de la Foltești, în gios, pogorându-să pe supt zarea dealului șarpuind, trecea pe lângă vile de la Izdeleni și tot înainte pe moșia Șivița și prin sat trecea până ce da în bălțile din dreptul moșiei Tătarca, cu care împreună merg, vărsându-se în balta Brateșului” (Direcția Județeană Galați a Arhivelor Naționale, Documente, III/31, cf. P. Păltănea, Domeniul mănăstiresc din județul Galați în secolele XV-XVII, în vol. Credință, istorie și cultură la Dunărea de Jos, Galați, 2005, p. 46, nota 28 și Costin Croitoru, Contribuții documentare cu privire la morile de pe cursul inferior al Prutului, Buletinul Științific al Universității de Stat „B. P. Hasdeu” din Cahul, Seria Științe Umanistice, 1 (11), p. 74-75, 2020). Reamintim în acest moment faptul că hidronimul nu este atestat pentru prima oară la 6 iulie 1438 cum se credea (P. Păltănea, V. Țurlan, Din toponimia bălții Brateșului, în Anuar de Lingvistică și Istorie Literară, Iași, A, XXXI, 1986-1987, p. 346), ci mult mai devreme fiind, de exemplu, consemnat într-o danie a lui Alexandru cel Bun către mănăstirea Nemțșor, la 7 noiembrie 1409 („un iezer pe Prut, anume Luciu”) (DIR, A, XIV-XV, I, p. 20, nr. doc. 24; DRH, A, I, p. 38, nr. doc. 26). Dincolo de substantivul comun ce definește, la modul general, un afluent sau un braț părăsit al Prutului (Pentru prezența acestui hidronim în stânga Prutului vezi Anatol Eremia, L'hydronymie dun bassin hydrographique du Prut. Les affluents gauches de la rivière, în Studii și Cercetări de Onomastică și Lexicologie, VII (1-2), 2014, p. 64), **Prutețul curgea prin Foltești, Ijdileni, Șivița și se vărsa în balta Brateșului, undeva în dreptul satului Tătarca** (Direcția Județeană Galați a Arhivelor Naționale, Documente, III/31, cf. P. Păltănea, Peceți ștefanienne la Dunărea de Jos, Galați, 2004, p. 27). Acest hidronim este atestat la 3 ianuarie 1459, atunci când Ștefan cel Mare întărește lui Lănă Rugină mai multe sate „și încă cu șipotele, unde cad în Pruteț” (DIR, A, XIV-XV, I, pp. 302-303, nr. doc. 362; DRH, A, II, pp. 116-118, nr. doc. 81). Mai este amintit abia în veacul următor, la 3 martie 1527, atunci când sunt precizate limitele iezerului Daduvul „să fie după hotarul vechi pe unde au folosit din veac, iar al iezerului, Prutețul” (DIR, A, XVI, I, p. 229, nr. doc. 202. Vezi și Catalogul documentelor moldovenești din arhiva istorică centrală a statului, vol. I (1387-1620), București, 1957, I, p. 105, nr. doc. 365 (datat la 3 martie 1530); V. Isac, Catalog de documente din Arhivele Statului Iași, Moldova, I, București, 1989, nr. doc. 530 (datat la 3 martie 1530.) și respectiv la întărirea daniei, la 29 aprilie 1552, prilej cu care îi sunt iarăși menționate limitele: „și hotarul aceluia iezer și al grindului să fie Prutețul și Prutul” (DIR, A, XVI, II, pp. 26-27, nr. doc. 25; Catalogul documentelor moldovenești..., I, p. 130, nr. doc. 470).

⁴⁵⁴ Aici menționăm **Valul Traian – Tulucești sau „Valul Galațiului**, având o lungime de 23 de kilometri, această lucrare defensivă sunt capătul vestic situat în apropierea satului Șerbeștii Vechi (comuna Șendreni), la aproximativ 200 de metri de meandru Siretului (Hierasus), iar cel estic la marginea localității Tulucești, în apropierea malului Prutului (Piret) (Radu Vulpe, Evoluția așezărilor romene ști în Moldova de Jos. Raport sumar despre activitate șantierului arh eologic Poiana - Tecuci, 1949, în „Studii și Cercetări de Istorie Veche”, I, 1950, pp. 47-52; Mihalache Brudiu, Tulucești, valul antic Traian, în „Materiale și Cercetări Arheologice”, Tulcea, 1980, p. 82-83; idem, Cercetări privind valurile antice din sudul Moldovei, în vol. Din istoria Europei romane, Oradea, 1995, p. 228; C. Croitoru, Sudul Moldovei în cadrul sistemului defensiv român. Contribuții la cunoașterea valurilor de pământ, în „Acta Terrae Septemcastren sis” (Sibiu), I, 2002, p. 108-110, idem, Fortificații liniar..., p. 80-90). Cercetările arheologice au dovedit existența două

faze de construcție ale fortificației, inițiate la o diferență de câteva secoleuna de alta precum și care că această era necesară cu o bermă de circa 4.50 metri (Vezi și Ion Ioniță, Din istoria și civilizația dacilor liberi. Dacii din spațiul est-carpatic în sec. II - IV e.n., Iași, 1982, p. 32, care consideră că valul Traian – Tulucești prezintă bermă numai pe anumite porțiuni) și o palisadă de lemn, care ar sfârși prin ardere (M. Brudiu, Valurile antice..., p. 229-231). Unele documente emise de cancelariile domnești sau boierești, relevante prezența „troienelor”, în special atunci când este vorba de hotarul unei proprietăți sau al unor sate. Din colecțiile de documente, am extras, pentru spațiul care nu interesează, mențiuni: 1.?, 25 iunie 1472/6980 (Documente privind istoria României, A. Moldova, veacurile XIV, XV, vol. Eu, (1384-1475), București, 1954, p. 390-391, doc. 463), **iar hotarul acelei bucăți de pământ, peste apa Gerului, să fie încurmeziș, spre apus, până la matca Hereștilor, și, spre răsărit, până la Valea Țigancei, ce se apropie de apa Mânjiniei, și merge, marginea din jos, până la Filești, și partea de sus, până la Troiandol, și capetele se hotărăsc cu moșiile Bujorăștii și Gologanul;** 25 iunie 1526/7034 (Ibidem, veacul XVI, vol. Eu, (1501-1550), București, 1953, p. 600, doc. 6 (documente îndoielnice), **o bocată de pământul peste Valea Gerului în curmeziș, spre apus până în Matca Hereteilor și spre răsărit până la Valea Țigănci, ce să apropie de apa Mănginii, și merge în sus până în Troian, drept Piscul Borului și în capete săhotărăsc cu moșiile Bojorești și Gologanu, iar marginea de gios până la Filești;** 1547/7055 (ibidem, p. 545, doc. 489), moșie din direcția de danie, a patra parti dintr-un loc pustiiu, **pe Gerul, din Troian în jos, ci să număscu Troieneștii, mai sus pomenită a patra parti dintr-acel loc din pustiiu, pe Gerul, din Troian în jos ci să numescu Troienești, ca să-i fie lui uric. Iar hotarul acei mai sus pomenită a patra partedintr-acel loc din pustiu, ce-i pe Gerul, din Troian”;** 27 februarie 1587/7095 (Ibidem, vea cul XVI, vol. III, (1571-1590), București, 1951, p. 339, doc. 412) „o bucată de pământ din hotarul Moineștilor și Ochisăștilor, deasupra Corodului, din deal la părau și până la lacul Troianului și de acolo până la lacul Ceriteilor drept în gios, până unde să împreună hotarale cele bătrâne cu a târgului Tecuciului; 18 martie 1602 (?) (Ibidem, veacul XVII, vol. Eu, (1601-1605), București, 1952, p. 35-36, doc. 54) „și la vale până la apa Siretului, și pe mal în jos, până pe din gios de Căzătoare până unde mănâncă Siretul în mal și pe supt mal, până la apa cu bălți de pește cu șura de fân, de unde au fost chilia lui Gheorghii dascălu la Pleșa Bledariului și în gios pi mal până în Troian și pen Troian spre soare răsare, peste vale lupii și piste vale și la vale până la apa Siretului, și pe mal în jos, până pe din gios de Căzătoare până unde mănâncă Siretul în mal și pe supt mal, până la apa cu bălțide pește cu ușura de fân, de unde au fost chilia lui Gheorghii dascălu la Pleșa Bledariului și în gios pi mal până în Troian și pen Troian spre soare răsare, peste vale lupii și piste vale”; Iași, 8 aprilie 1603/7111 (Ibidem, p. 86, doc. 124) „iar hotarul acestui de mai sus satul Scândurenii să înceapă în Prut drept peste Balta Brateșului la ruptura cea mare, unde este viaa lui Cârste Gugoși și de acolo drept la formează piste Vale Cucoșului și de acolo tot la formează piste Vale Bujorului, prin Țiritei un stejar mari însemnat și la Troian și piste Troian și pisti Vale Mălinii la vârful dialului și de acolo în gios de izvorul și de acolo să întorci la vali iarăși pisti Vale Mălinii și piste Vale Bujorului și piste Vale Cucoșului drept în Prut” (Costin Croitoru, „Troianul” în unele surse relative la spațiul gălățean, p. 1-27). „Zona cunoscuse năvăliri și anterior (Vezi caracterizarea „plastică” a „vechilor” locuitori ai Covurluiului: „cei din apropierea Prutului [erau] săteni mai dârji și mai iuți, căci făceau mereu strajă împotriva cumplișilor tătari din Bugeakul Basarabiei și a celor de peste Nistru, de care erau mereu hărțuiți”, cf. Gh. N. Munteanu-Bârlad, Galați, 1927, p. 5) datei de 14 mai 1623, atunci când, în cadrul perfectării unei tranzații, se consenmează argumentația relativă la lipsa actelor de proprietate: „și uricul ce avem pe acest sat mai sus scris, Tulucești, l-au luat de la noi tătarii, cu multe lucruri și bucate, când ne-au lovit tătarii” (P. Mihail, Documente și zapise moldovenești de la Constantinopol (1607-1806), Iași, 1948, p. 31-32, doc. nr. 21; Documente privind Istoria Românilor, A, XVII, V, p. 217-218, nr. doc. 290). Se pare că, la scurtă vreme, chiar

în toamna aceluiași an, un alt raid al tătarilor a afectat sudul Moldovei. La retragerea acestora „**au sărit fălcienii și covurluenii și tecucenii, cu porunca lui Radu Vodă, de au lovit pre tătari... și le-au luat toată dobânda și robii**” (Miron Costin, Letopisețul Țării Moldovei de la Aron Vodă încoace, ediție critică de P. P. Panaitescu, București, 1944, p. 72). Evident, între multe altele, pericolul tătăresc a reprezentat, potrivit mărturiei unui contemporan al evenimentelor de la jumătatea secolului al XVII-lea, „adevărata pacoste a acestei țări”; din fața lui locuitorii „au părăsit din nou casele pentru a se ascunde în vârfurile munților sau în mijlocul bălților, de pe malurile Dunării, care le alimentează cu apă. Treceau cu bărcile și mergeau să se așeze în ostroavele din mijlocul lor” (Paul de Alep (text îngrijit de M. M. Alexandrescu-Dersca Bulgaru), în Călători străini despre Țările Române, vol. VI, București, 1976, p. 270. Vezi și Paul din Alep, Jurnal de călătorie în Moldova și Valahia, ediție și traducere adnotată de I. Feodorov, București-Brăila, 2014, p. 419). În același context este descrisă și modalitatea de înștiințare a populației asupra iminentului pericol: era tras „clopotul cel mare, scoțând un sunet foarte strident și înfricoșător. Și acesta era un semnal pentru ca toți să se strângă, să stingă focurile sau să se mântuiască prin fugă” (Ibidem, p. 299). Nu doar tătarii reprezentau o amenințare la adresa „mărginașilor”, uneori represaliile veneau din partea vecinilor; astfel în contextul unei alte tranzacții funciare, perfectate la 8 martie 1667, chiar în marginea moșiei Șivița, la Ijdileni și la care participă ca martori mai mulți locuitori din Șivița și Tătarca, se relatează în legătură cu lipsa actelor de proprietate: „**căci au căzut la robie când au prădat muntenii Galații și fiind părinții lor fugiți în bălți pe Grindul Scărișoarei a ajuns oastea muntenilor și în bălți pe grinduri și au prădat, luând zapisele**” (M. Regleanu, D. Duca, C. Negulescu, V. Vasilescu, C. Crivăț, Catalogul documentelor moldovenesti din arhiva istorică centrală a statului, vol. III (1653-1675), București, 1968, p. 313, nr. doc. 1448). Deși protecția populației rurale de la marginea țării era mai dificil de realizat, documente precum cel menționat mai sus stau mărturie preocupării domnilor de a-i determina pe locuitorii refugiați în locuri greu accesibile să revină la gospodăriile lor și să repopuleze satele. Totuși în vremurile de liniște, și acest drum va fi fost „umblat”, dovadă unele relații de călătorie care oferă un oarecare capital informațional. Personal ne-a atras atenția cel care reține prezența „morilor umblătoare” de pe Prut. **Într-un „catastih” al averii mănăstirii „Sfântul Dumitru” din Galați, redactat la 1 martie 1817, se amintesc, între altele, și satul Rogojeni (comuna Suceveni), cu „mori umblătoare pe apa Prutului”** (Direcția Județeană Iași a Arhivelor Naționale, Transport 1316, op. 1488 dos. 1254, f. 3, cf. P. Păltănea, op. cit., p. 114 și nota 2. Vezi și Documente privitoare la istoria românilor. Suplement I, Volumul V (1822-1838), (ed. E. Hurmuzaki), București, 1894, p. 106, doc. nr. CXLIV). Cum am arătat, mori existau pe Prut și în zona Șiviței. „Vadul de moară” de care dispunea satul era deja amenajat, astfel, un catastif al averii mănăstirești întocmit la 21 noiembrie 1588 amintește și **cele șase mori ale satului Șivița** (Documente privind Istoria Românilor, A, XVI, III, p. 410, nr. doc. 499; Documente privitoare la istoria orașului Iași, I, Acte interne (1408-1660), ed. I. Caproșu, P. Zahariuc, Iași, 1999, p. 54, nr. doc. 31; Documenta Romena Historica, A, VIII, p. 371, nr. doc. 298).” Costin Croitoru, Perspectivelor și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației volumul VII, partea 2, p. 294-205. Cahul: USC, 2020.

⁴⁵⁵ Se păstrează un Hrisov prin care Radu Mihnea vv., domnul Moldovei, întărește lui Condrea, fost cămăraș, seliștea Sivița, pe Prut, ținutul Covurlui, părăsită de 25 de ani, fiindcă era la margine de țară, în drumul tătarilor, primind în schimbul 300 de ughi. galbeni; 1618/7126 martie 30, Iași, BAR, doc. ist., pachet identificator 337.

Cancelaria Domnească a Moldovei: Pergament; text cu tuș negru; Pecete domnească mare, legată de suportul din pergament cu snur împletit dintr-un fir de mătase roșie și unul argintiu; iscălitura domnului în lichid de aur; Document istoric; Hrisov de întărire; România: Moldova, Iași.

⁴⁵⁶ Comună formată din satele Frumușița (reședința), Ijdileni și Tămăoani. Se află în Câmpia Covurlui; lângă râul Prut și râul Chineja în județul Galați. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Prutul a județului Covurlui, și era formată din satele Ijdileni, Frumușița, Tămăoani și Scânteiești. În 1931 satul Scânteiești a fost transferat nou-înființatei comune Fântânele.

⁴⁵⁷ În 15 iulie 1448 în Foltești aveau reședința Cernat Ploscar și fratele său, Șteful, lângă Iezerul Covurluiului de lângă Foltești, jud. Galați (DRH, A, vol. I, p. 397, nr. 280). Vezi și Cristian Nicolae Apetrei, Reședințele boierești din Țara Românească și Moldova în secolele XIV-XVI, anexa 2, p. 347, ed. Muzeul Brăilei, 2009. „Uneori partea de drum dintre Fălciu și Măstăcani – Foltești era numită și „Drumul Brăilei” (Gh. Ghibănescu, Surete și izvoade, XV, Iași, 1926, p. X; I. Marinescu, Extrase din Condica moșiilor lui Teodor Rosetti-Solescu, II, în Buletinul Comisiei Istorice a României, VII, 1928, p. 24-25). De altfel toponimul este des întâlnit în zonă și astăzi. Pentru că am amintit despre călătorii străini trecători prin Oancea – și întreg capitalul de informații datorat jurnalelor lor, să consemnăm și faptul că, primele relații de acest gen care s-au păstrat sunt tributare somptuoasei solii poloneze trimise la Poartă pentru ratificarea păcii de la Zurawna (18 octombrie 1676) și care a traversat și teritoriul Moldovei (1677-1678). Informații relative la zona care ne interesează sunt păstrate în relația secretarului soliei: [pan Michal Floryan Rzewuski, starostele de Helm: „3 iulie. Șapte ceasuri de drum până la conacul Oancea (Oncze) unde am dat de câteva sute de călăreți cu douăzeci de corturi turcești, care se duceau spre Camenița cu bani și merinde, venind din Tomarova. Noaptea am stat aproape de ei, pe un deal vecin; 4 iulie. Două ceasuri de drum pe dealuri; am trecut apoi Prutul pe două poduri între trestii, loc rău pentru trecere, caii au trecut prin vad, bagaje pe plute cu multă teamă și în urmă trăsurile. După trecerea râului ne-am oprit în satul turcesc Troian, care are câteva sute de case...”] (Călători străini despre Țările Române, VII (îngrijit de M. Holban, M. M. Alexandrescu-Dersca Bulgaru, P. Cernovodeanu), București, 1980, p. 358).” – Costin Croitoru, Perspectivele și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației volumul VII, partea 2, p. 206-207. Cahul: USC, 2020.

⁴⁵⁸ **Alexandru Cernat** (n. 28 ianuarie 1834, com. Vârlezi, județul Galați – d. 8 decembrie 1893, Nice, Franța) a fost un politician și general român. Alte surse spun că Alexandru Cernat s-a născut

la 17 ianuarie 1828, la Galați, fiind ultimul fiu al familiei Eustațiu (originar din Vârlezi, județul Covurlui) și Teodosia Cernat (fiica preotului Gheorghe Avram din Galați). Bunicul lui Alexandru Cernat, preotul Gheorghe Avram (? - 1 martie 1824), a fost slujitor la biserica Vovidenia și protopop al ținutului Covurlui (1786/1790-1824). La 12 septembrie 1819 vornicul Costache Conachi ia de la preotul iconom Gheorghe Avram o parte din moșia Colțăști, partea a doi bătrâni Tenie și Sbârca și dă acestuia în schimb două locuri ce le avea moștenire în târgul Galați pe care se află clădite 12 dughene supuse la besmen și îi mai dă și 5.000 lei. Preotul Avram deținea și funcția de epitrop de târg. În această calitate, împreună cu **marele serdar Ioan Cârjă** dă, la 27 octombrie 1819, **vătafului Gheorghe Constantin** un loc de drept din locul târgului, la mahalaua despre apus. Actul este întărit de pârcălabul Ioan Greceanu. Protopopul Avram este cel care a sfințit, se pare, mai multe biserici din orașul Galați și din județul Covurlui, precum: Vovidenia din Galați, la 1790, pe care a reparat-o după incendierea din anul 1821, Cuvioasa Parascheva (Soția protopopului Avram se numea Ruxanda; aceasta i-a supraviețuit soțului său, dar se pare că trăia în sărăcie, căci este trecută cu un ajutor de 15 lei pe lună, într-un „Izvod (de) fețile scăpătate din ținutul Covurlui”, în vara anului 1852, ajutor ce se plătea de către Departamentul averilor bisericești). Teodosia, fiica preotului Avram, căsătorită în 1816 cu comisul Eustațiu (State) Cernat, este mama generalului Alexandru Cernat, personalitate a armatei române, care a condus operațiunile militare în timpul Războiului de Independență (Apud Pr. Eugen Drăgoi, Economul Gh. Avram, protopop al jud. Covurlui, rev. Dunărea de Jos, nr. 114, Galați, 2013, p. 76). Se mai păstrează din 1844 februarie 25, un Înscris prin care **Ileana Chirul căminăreasa** împuternicește pe ginerele său, Costandin Alexa, să-i reprezinte **interesele la toate procesele privind moșiile Ițești, Sărățeni, Lupești, Țușcani, Fărțânești, Pinosești. Pentru moșiile Dumitrești, Popești și Docani să se judece la ținutul Tutova, pentru Bursucani și Vârlezi la județul Covurlui**, http://arhivelenationale.ro/site/download/arhive_judetene/iasi/Colectia-Documente-pachetele-1041-1060-1604-1960.pdf, poz, 34, p. 16.

⁴⁵⁹ „Valul lui Athanaric” sau „Valul Moldovei Inferioare”. Desfășurat între localitățile Ploscuțeni pe Siret și Stoicani pe Prut, pe o distanță de 90 de kilometri, valul a separat Câmpia Română de Podișul Moldovei. Cercetările arheologice au determinat existența unei palisade de lemn, care a sfârșit printr-un incendiu, și a unor capcane, în fața șanțului, concretizat prin gropi adânci și dese (M. Brudiu, Cercetări arheologice în zona valului lui Athanaric, în „Danubius”, VIII-IX, 1979, p. 153; C.Croitoru, Sudul Moldovei..., p. 114-117, idem, Fortificații linia re..., p. 107-113.), dotate foarte probabil cu țepi. Nu a fost atestat, până în prezent, există între aceste gropi-capcane a unui murex. Un aspect inedit pe care îl oferă valul Ploscuțeni – Stoicani este poziția șanțului, nu spre nord, ca celelalte valuri din Moldova, ci spre sud (R. Vulpe, Evoluția așezărilor românești în Moldova de Jos. Raport sumar despre activitate șantierului arheologic Poiana - Tecuci, 1949, în „Studii și Cercetări de Istorie Veche”, I, 1950, p. 51: „ceva mai departe a fost explorat valul antic din Moldova de Jos numit «Troian». A fost tăiat de-a curmezișul printr-un șanț lung, la un punct din pădurea Prisaca, la 10 km nord de Tecuci. S-a limpezit definitiv problema șanțului acestui val, șanț care așa cum arată și indiciile de la suprafața terenului a fost construit spre sud”).

⁴⁶⁰ Brăneștii, 5 iunie 1774, Ocolul Prutului. **Birnici**: Păladi Nor, Cârștian, Gligore Roșca, Manolache Măroi, Ioniță, vornic, Apostol, muntean, Ion Titu, Toader Jalobă, Sandul Nor, Toader Danda, Gheorghită, muntean, Sandul Dorin, Ioniță, muntean Aftenie Danda, Petco, Sandul Catana, Costandin Bușilupu, Irime Amoriță Apostol Nor. **Scutelnici**: Păladi Danda, scutelnic spătarului Costandin Sturzei (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, Chișinău, 1975, VII, II, p. 88, 89).

⁴⁶¹ Marele ierarh Melchisedec se referă și la o icoană a Maicii Domnului din biserica localității **Pășcanii, comuna Vlădești**, jud. Covurlui (localitate înglobată astăzi în teritoriul satului Vlădești), oferind amănunte referitoare la împrejurările în care s-a dovedit că este făcătoare de minuni (Melchisedec, episcop de Roman, Tratat despre cinstirea și închinarea icoanelor în Biserica

Orthodoxă și despre icoanele făcătoare de minuni din România Orthodoxă, București, 1890, p. 36–39). În anul 1869, episcopul Dunării de Jos, Melchisedec Ștefănescu (1822–1892), publica o voluminoasă carte de rugăciuni și învățături, intitulată Oratoriu cuprinzând orațiunile și rușele (ce) adresează lui Dumnezeu creștinii ortodoksi, combinat în modul acesta de Melchisedec (2 f + VIII + 423 + 116 p. cu ilustr. + 1 tabel) -Bibliografia Românească Modernă, vol. 3, București, 1989, p. 286, nr. 35984. Am consultat exemplarul aflat în colecțiile Bibliotecii „V. A. Urechia” din Galați (cota II 40135), donație a lui Vasile Alexandrescu Urechia. Vezi Catalogul general al cărților, manuscriselor și hărților aflate la 1890, octombrie 1 în această bibliotecă, București, 1890, p. 86, nr. 1304.

⁴⁶² „**Oancea**, așezată pe un vad al Prutului, utilizat din cele mai vechi timpuri, constituia un „releu” al variantei estice a drumului Iașilor (artera principală era cea care cobora prin Vaslui, Bârlad, Tecuci). După toate aparențele, relația Iași – valea Bohotinului până la Huși, apoi pe valea Elanului și valea Horincii, continua prin satele Oancea, Foltești și Șivița spre Galați (C. Alinescu, N. Pașa, Vechile drumuri moldovenești, în Anuar de Geografie și Antropogeografie, 1914-1915, p. 29-30). Desigur, din perspectivă pan europeană, acesta constituia doar o articulație a drumului de la Liov spre Țarigrad (E. Diaconescu, Vechi drumuri moldovenești, Iași, 1939, p. 60). Pentru finele secolului al XIX-lea acest drum („căile județene Galați-Bârlad și Galați-Fălciu”) este descris astfel: „de la Galați (Bariera Traian) prin comuna Tulucești, Șivița și Frumușița, până în apropiere de Foltești, este o singură cale județeană, lungă de 35 kilometri, care e și cea mai veche și mai bine întreținută (pietruită). De la Foltești, și anume din dealul Baba-Draga și valea mlăștinoasă a Cealmăului, pe unde apa lacului Covurlui are o scursoare în Prut, calea aceasta se ramifică în două: una merge spre inima județului prin comuna Foltești, Fărânești, Bujor, Vârlezi, Crăiești și Bursucani spre Bârlad, iar alta trece pe malul Prutului, Vlădești, Oancea, Rogojeni spre Fălciu” (G. I. Lahovari, C. I. Brătianu, Gr. G. Tocilescu, Marele dicționar geografic al României, alcătuit și prelucrat după dicționarele parțiale pe județe, volumul II, București, 1899, p. 722).” Costin Croitoru, Perspectivele și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației volumul VII, partea 2, p. 203. Cahul: USC, 2020. În ceea ce privește descrierea acestei artere, mai amănunțită este redată într-o Notă asupra șoselelor județene, vicinale și comunale din județul Covurlui la finele anului 1897 (În vol. Expunerea situațiunei Ministerului Lucrărilor Publice la finele anului 1897. Volumul II. Șosele județene, vicinale și comunale, tomul I (Argeș-Covurlui), București, 1899, p. 425): „șoseaua județeană Galați-Fălciu pornesc din kilometrul 32,400 al șoselei județene Galați-Bârlad la Baba Draga, trece prin valea Cealmăului, Gâtul Cămilei, Drăculesci, Vlădesci, Oancea, Rogojeni, Cavadinesci, Gănesci și se opresce la limita județului Tutova în dreptul târgului Murgeni din județul Fălciu. Lungimea totală a acestei șosele este de 59 kilometri. Din această lungime s-a șoseluit și împetruit 18 kilometri între Baba Draga și cătunul Pașcani. Între Fântâna Țiganului și cătunul Slobozia-Onesci pe lungime de 3,700 kilometri este drum natural; de la Slobozia-Onesci, capătul viilor de sud la Oancea, pe lungime de patru kilometri în curs de executare din terasamente; de la Oancea la Rogojeni pe lungime de 10 kilometri, șosea complectă din terasamente și împietruire superficială de un nisip grăunțos, iar de la Rogojeni la Cavadinesci, Grănesci la limita județului Tutova spre Fălciu drum natural pe lungime de 23 kilometri. Lungimea șoselei este de 10 metri de la Baba Draga la Gâtul Cămilei; iar de la Gâtul Cămilei la cătunul Pașcani și între Oancea și Rogojeni este de opt metri”. Aceiași sursă menționează într-un Tablou de șosele județene, vicinale și comunale din județul Covurlui la finele anului 1897, faptul că drumul Măcișeni-Oancea cu o lungime de 43 kilometri urmează „a se șoselui” (Ibidem, p. 431); iar într-un Tablou de podurile aflătoare pe șosele județene, vicinale și comunale din județul Covurlui la finele anului 1897 avem consemnată prezența unui podeț de lemn de stejar pe care drumul județean traversa pârâul Oancea (Ibidem, p. 436, 438). Nu mai puțin relevant este și un Tablou al diletelor de prestație întocmit la începutul anului 1897 arătând modul cum aceste dila sunt repartizate la diferite lucrări în județul Covurlui. Potrivit acestuia, pentru

Oancea, în rubricația intitulată starea dilelor de prestație „datorite” figurează 1099 cu brațele, 1376 cu 2 vite, 5 cu patru vite, și nici unul cu 6 vite (probabil nu existau asemenea proprietari). La rubrica starea dilelor de prestație „repartisate” figurează 1099 cu brațele, 1376 cu 2 vite, 5 cu patru vite, și nici unul la alte categorii (Ibidem). Ceva mai detaliată este situația într-un Tablou recapitulativ de mersul lucrărilor și starea dilelor de prestație din județul Covurlui de la începutul până la finele anului 1897. Potrivit acestuia, pentru Oancea, în rubricația de „dile datorite” figurează 1174 cu brațele, 1312 cu 2 vite, 5 cu patru vite; la „dile achitate în natură” avem 1028 cu brațele, 1075 cu 2 vite, 5 cu patru vite; la „dile achitate în bani” avem la categoria cu brațele suma de 17 ½, cu 2 vite – 9 ½, iar la „dile neachitate”, de asemenea două rubrici, pentru categoria cu brațele – 170 ¾ și pentru cei cu două vite – 102 ¾; tot aici, în ceea ce privește lucrările efectuate, pentru segmentul Oancea – Vlădescu situație se prezenta în felul următor: la terasamente, efectuate „din nou” = 338 (bucăți? metri?), reparații = 0, peris (pietriș?) = 278; „împetrite” „din nou” = 346, reparații = 4378, iar la șanțuri, realizate „din nou” = 1716 și „curățite” = 1740. Artera care ne interesează, este menționată în documente sub denumirea „Drumul cel mari” (Arhivele Naționale ale României. Direcția Istorică Centrală, Mănăstirea Cetățue, pachet III, doc. nr. 7, cf. C. A. Stoide, D. L. Stăhiescu, Vornicenii, un sat dispărut din ținutul Covurlui, Galați, 1941, p. 175-176, doc. nr. X) sau „Drumul cel mare al Galaților” (P. Mihail, Documente și zapise moldovenești de la Constantinopol (1607-1806), Iași, 1948, p. 71) și relația Galați, Tecuci, Adjud, Trotuș, Oituz utilizată mai ales de către brașoveni și sibieni a fost numită „drumul Galaților” (atestat la 12 mai 1546- DIR, A, XVI, I, p. 502, nr. doc. 452), iar mai târziu „drumul turcesc” (Al. I. Gonța, Legăturile economice dintre Moldova și Transilvania în secolele XIII-XVII - ediție, prefată, bibliografie și note de I. Caproșu), București, 1989, p. 20, 22, 32. P. Păltănea consemna faptul că partea dinspre Galați a acestuia este denumită într-un document din 30 martie 1618 „drumul păgânilor tătari” (P. Păltănea, Istoria orașului Galați. De la origini până la 1918, partea I, Galați, 1994, p. 80), aluzie la calea predilectă de atac a acestor neamuri. Este vorba despre un hrșov în care, despre satul vecin, Șivița, se notează „a rămas acest sat pustiu și a stat pustiu 25 de ani, pentru că este la marginea țării și este în drumul păgânilor de Tătari” (DIR, A, XVII, IV, p. 255-256, nr. doc. 313. Vezi și „drumul tătarului” în M. Regleanu, I. Gheorghian, V. Vasilescu, D. Duca, Catalogul documentelor moldovenești din arhiva istorică centrală a statului, vol. II -1621-1652, București, 1959, II, p. 135, nr. doc. 604, „drumul Bârladului” la Ursăști, lângă Ciorăști, județul Galați, în Documente privind Istoria Românilor, XVI, IV, p. 70, doc. nr. 90 sau „drumul Galaților” la Țapești, județul Galați, în Documente privind Istoria Românilor, XVI, I, p. 502, nr. doc. 452).- idem. „De la Galați la Oancea sunt zece cârciumi, una după alta, și o a unsprezecea mai în latura drumului, spre răsărit. Șase dintre ele au nume proprii: Țigara, Start, Ștefan, Moghilă, Sarațela, Fântâna Țiganului. În același ținut pe drumul de pe valea Cuhurluiului, de la Chiraftei spre miazănoapte, cârciumile se țin iarăși lanț; două dintre ele sunt trecute cu numele lor: Mândroaia și Hasan. Acest drum continuă în ținutul Tutovei, traversând o pădure întinsă în mijlocul căreia găsim Cârciuma Tainiței. Își meritase, se vede, numele; va fi fost nu numai popas pentru călători, dat și tainiță pentru cei care le ațineau calea. Din celelalte cârciumi ale ținutului Covurlui, mai sunt trecute cu nume proprii următoarele: Bogdan, Conachi, Foltești, Galgano, Macsineni și Redu adică Rediu; douăsprezece nu au nume” (C. C. Giurescu, Principatele române la începutul secolului XIX. Constatări istorice, geografice, economice și statistice pe temeiul hărții ruse din 1835, București, 1957, p. 158). În altă ordine de idei, dacă totuși ocoleai și te rețineai la primele două, într-a zecea era cu neputință să nu intri și să bei ceva (M. Bălan, Beția la români, Timișoara, 2004, p. 191). Alteori era folosită pentru conexiunea Iași – Galați și relația ce trecea prin Huși – Stăniilești – Fălciu – Cârja – Oancea – Foltești – Șivița. După toate aparențele această cale a fost urmată de contele Minszech în anul 1775 (a) și de către Iosif Podoski în anul 1759 (b) (E. Diaconescu, Vechi drumuri moldovenești, Iași, 1939, p. 12; P. P. Panaitescu, Călători poloni în Țările Române..., p. 208-210).

a. (Jurnalul călătoriei spre Constantinopol a înălțimei sale contele Mniszech, mare șambelan al Lituaniei și trimis extraordinar al regelui și al republicii Polone, făcută în anul 1755: „...la 20 februarie, înălțimea sa, după ce a petrecut două nopți la Oancea, a pornit la drum pe la ceasurile nouă dimineața spre a petrece noaptea la Foltești, la patru ceasuri de acolo, însoțit mereu de o companie a miliției moldovene” (Călători străini despre Țările Române, vol. IX (îngrijit de M. Holban, M. M. Alexandrescu Dersca-Bulgaru, P. Cernovodeanu), București, 1997, p. 368); vezi și o a doua relație: Jurnalul călătoriei ce am făcut-o eu la Constantinopol în anul 1755, cuprinzând diferite observații și o istorie pe scurt a împăraților turci de către fiul contelui Mniszech: „...la Oancea, sat foarte bun și drum bun lângă o baltă mare, formată din apele Prutului și pe care o treci pe un dig (p. 9. La Oancea, la 4 ceasuri de Crețana, în 18 februarie, a 19-a zi, odihnă. Al 15-lea popas)” (Ibidem, p. 371)]. b. [Jurnalul soliei lui Iosif Podoski – versiunea lui A. Golarowski (judecător militar la Bobrownik, care a îndeplinit funcția de secretar al soliei contelui Podoski): „...27 octombrie. Am mers timp de 7 ceasuri până la popasul numit Oancea (Wancze), unde am avut locuințe nu prea bune, căci tătarii prădaseră și acest sat. Aici am rămas noaptea. 28 octombrie. Ne-am odihnit în același loc. Câțiva dintre noi am mers până la Prut, care curge aproape de sat, și am privit la morile de pe acel râu. Morile sunt clădite pe punți plutitoare ca și cele de pe râurile din Polonia. Singura deosebire e ca acestea de aici nu au morari așa de buni și făina se face numai măcinată căci nu folosesc sită. Pe malul Prutului am văzut mulțime de oameni, bărbați și femei tineri și bătrâni cărăuși, <cu> care și cu boi care pășteau. Acești oameni își făcuseră locuințe cu trestii care cresc foarte dese la o depărtare de trei sajene și astfel de apărau de ciumă. Ei sunt dintr-un sat la o depărtare de un sfert de milă în fața acestuia unde stăteam noi, dar mai mare. Cei care mai erau încă sănătoși ieșiseră din sat, căci aproape toți locuitorii din aproape două sute de colibe muriseră. 29 octombrie. După șapte ceasuri de drum am sosit în conacul numit Șivița” (Ibidem, p. 420-421). În cea de-a doua relație Dare de seamă a soliei, „...Stațiile următoare ale călătoriei până la Isaccea sunt: Trestiana, Ghermănești, Toronești, Fălciu, Cârja, Constantin, Șivița, unde, la sosire, se află trei cazuri de ciumă; se face pază, se arde praf de pușcă; la 30 repaos. Niște grăjdari care ieșiseră să se plimbe puțin pe câmp, au găsit trei cadavre de ciumați, zăcând printre trestii” (Ibidem, p. 428). Coroborat cu relația precedentă și cu calendarul „expediției”, toponimul Constantin înregistrat mai sus corespunde Oancei, desigur o eroare a jurnalului]. Același traseu era urmat și pentru a se ajunge a Hotin, Prutul fiind trecut pe la Ștefănești; acesta este drumul parcurs de Cara Mustafă Pașa în anul 1729 (Cronica anonimă a Moldovei, 1661-1729 (Pseudo-Amiras), studiu și ediție critică de D. Simonescu, București, 1975, p. 148) -ibidem.

⁴⁶³ Roșcanii la 5 iunie 1774 în Ocolul Prutului. Tij poștași la Oancea: Ion, cibotar, Simion Măroi, Nica, Simion Țurcan, Costandin Balmuș, Gligore Balmuș, Andrei Chirilă, Gheorghe Balmuș, Mihăilă Pepele, Gavril Balmuș, Ștefan Tite, Ion Săcan, Ștefan Lazor, Vasile Stasii, Toderășco, bejenar, Ioniță, bejenar, Năstasii Tite, Gavril Stasii, Ștefan Nicula, Costandin, cibotar (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, Chișinău, 1975, VII, II, p. 90).

⁴⁶⁴ **Fărtăneștii** la 5 iunie 1774 în Ocolul Prutului. Ce țin poștă la Golășăi: Costandin Epure, Dimofți Tiron, Vasile Tiron, Antohi Jăliga, Gheorghe, crav, Ion a Stratii, Gheorghe Mădilian, Ionașco, Costandin Mârza, Gavril Frunză, Toader Holeră, Dumitrașco, cojocar, Alicsandru, cibotar, Gligoraș Jăliga, Toader, cibotar, Ștefan, cibotar, Simion Liga, Vasile Tărăbuță, Costandin, vornic, Nicol Onică, Neculai Pricop, Onul Solomon, Andrei Gugoasă, Ursul Vlasie, Donosi Drăgan, Mihăilă Cucor, Ion Cucul, Apostol Vlășii, Andrei Tărăbuță, Andrei Cofă, Gavril Ciocan, Vasile Ciocan, Gligore fiul Stratii, Gavril, chihae, Pavel Fele, Paraschiv Drăgan, Gavril Huhule, Gavril Gugoasă, Margine Tiron, Cârste Hilimon, Toader Alisei, Toader Gugoasă, Petre Oană ce s-a găsit în Milești, Ion Buzdugan ce s-a găsit în Băniasa, Costandin Maravela ce s-a găsit în Crăești. **Rufeturi:** Popa Antohi, Ifrosii, diacon, Iordache Hogaș, ruptaș, Româniasa, văduvă, Baba Vlășiasa (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, Chișinău, 1975, VII, II, p. 90, 91).

3. Ocolul Horincii⁴⁶⁷: Rogojăanii⁴⁶⁸, Iteștii⁴⁶⁹, Blăgeștii⁴⁷⁰, Vădenii, Țuțcaniiⁱⁱ, Măluștenii⁴⁷¹, Mânzăteștii⁴⁷², Bereștii⁴⁷³, Comăneștii⁴⁷⁴, Aldeștii⁴⁷⁵, Șipotile⁴⁷⁶, Slivna⁴⁷⁷, Cavadineștii⁴⁷⁸, Liudi ot Grăpeni⁴⁷⁹, Găneștii⁴⁸⁰, Ghireasca⁴⁸¹.

⁴⁶⁵ **Umbrăreștii** la 5 iunie 1774 în Ocolul Prutului. Tij poștași la Golășăi: Alicsandru Buțurca, Lupul Hriste, Ion Nohot, Neculai Nohot, Ioviță, Toader sin (fiu) lui Ioviță, Ion Neghină, Ion Buțurcă, Toderășco Buțurcă, Costandin fiul lui Iftodor, Lupul Istrate, Ion Istrate, Andrei Nohot, Neculai Bezmăn, Costandin Bezmăn, Toader Antohi, Gherghiță Durac, Lupul Popoiul, Dimoftii Roșca, Eni Căpătan, Gligore Simion, Iordache Tătaru, Ion Pagul, Gligore Mățaveche, Toader Beldei, Ioniță Buțurca, Gavril Ghinieș, Andrei Bulat, Toader Boboc, Andrei Roșca, Apostol, păscar, Arseni Velichi, Vasile Tofan, Iordache Ariton, Gavril Turcul, Gligoraș, șălar, Vasile, șălar, Acsinte Turculeț, Dumitru, baciul, Stroe fiul baciului, Gligore Fulger, Vasilache Tamburi, Alicsandru Tamburi, Vicol, brașovan, Ioniță Nohot, Ioniță Gione, Năstasi Luca, Neculai Popoiu, Ion Hriste, Gavril Bătică, Gligore Ghețau în casa popii lui Costandin, Ștefan Dodul. **Rufeturi:** Popa Costandin, Popa Ioniță, Trohin, diacon, Ion Româniță, ruțaș, Dumitrașco Hristofan, scutelnic al banului Lupului, Alicsandra, preoteasă văduvă, Anița, văduvă, Ioana, văduvă, Marie, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, Chișinău, 1975, VII, II, p. 91).

⁴⁶⁶ **Golășăii** în iunie 1774 în Ocolul Prutului. A dumisale **postelnicului Neculache Venturii**, ce are salvogvardie să nu se supere, din let 1773, mai 8, supt numărul 1155: Niagul sin (fiul) lui Simion, Gligore Vreme, Lupul, sârbul, Ion Lungul, Vasile Beligoi, Ion Minciună, Mihai Lungul, Vișan, Ioniță Măță, Dănăilăm Mihai, dogar, Eni Negre, Stroe Negre, Tănăsii, Gheorghe Sucnăniagră, Panhilie, Ilie, Neculai, vătaman, Marco, Vasilache, Marin, Mardare, Savin Murgoci, Tudosi Murgoci, Dumitru, muntean, Trohin, Toader Pricop, Ion Bălan, Ion Dondoio, Irimie Orzu, Lupul Orzu, Toader, lăcătuș, Ion fiul lui, Vitan, Ioniță Staico, Chiriac, Manole Mușat, Lupul Cârste, Marin Tătaru, Voinia Tătaru, Hâncul Tătaru, Mihai Tătaru, Stanciul Tătaru, Necula Fluture, Vasilache Fluture, Costandin Poțian, Mile, Durac, Radul Loghin, Toader Nucă, Aloman, Stahie, Costandin Hotnog, Caloian, Radul, Gheorghită, Iancul, rus, Alecsandru Codrian, Ștefan, chihac, Lazor, Petre, Gligore, Ion, rus, Flore, Andrei, Ioniță, vâcar, Glogoraș, pușcaș, Franga, Stan fratele lui, Stan Țarină, Vasilache al lui Aloman, Gheorghe, rus, Pătrașco Dondoio, Dumitrașco Stășcă, slugă, Ștefan a Bălașii, holtei, slugă, Costandin Pălade, priș ot (vine din) Corni, slugă. **Rufeturi:** Gheorghe, grecul, marangoz, Pera, grecul, marangoz (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, Chișinău, 1975, Editura Știința, VII, II, p. 91, 92).

⁴⁶⁷ „În ceea ce privește **ținutul Horincei** (I. Bogdan, Cronice inedite etc. pag. 133 și nota 4 „unde părăsește enumerația din Vechile cronice”, pag. 183) desigur că a existat și probabil că avea o parte din ținutul Covurluiului de azi și o parte din ținutul Tutovei. În sprijinul acestei afirmații găsim un document din 1528, prin care **Petru Vodă Rareș întărește lui Toader logofătul satul Stoborianii din ținutul Horincei**, sat astăzi dispărut. Pe harta Marelui Stat Major al armatei române se găsește și astăzi valea Horincei, care este arătată în județul Covurlui.. Un document din 1436 sept. 19 (B.P. Hasdeu, Arhiva istorică, vol. I, p. 18-19) prin care **domnii Ilie Vodă și Ștefan Vodă întăresc boerului Dan Mesehnă între alte sate și satul Cavadinești, se spune că e la Horincea. Satul Cavadinești există și astăzi și este în județul Covurlui** (Harta Marelui Stat Major) și într-adevăr este pe valea Horincei. Un alt document din 1521, dat de Ștefăniță Vodă, vorbește de satul Grăpeni pe Horincea (Document comunicat de dl M. Costăchescu), iar satul **Grăpeni există în județul Covurlui**. Alt document din 1519, dat tot de Ștefăniță Vodă, vorbește de satul **Gherești în obârșia Horincei** (Document comunicat de dl M. Costăchescu) **Satul Gherești** se află în județul Tutova, din ceea ce reiese că ținutul Horincei se întindea și în ținutul Tutovei. Aceste documente impun concluzia că ținutul Horincei a existat așa, după cum îl dă N. Brzeski în cronica sa. Ținutul Cohurluiului (s. Covurluiului) se găsește amintit și în următoarele documente : în 1435 document dat de Iliaș Vodă (Hurmuzaki, Documente, vol. I, p. 855), în 1555 document dat de Alexandru

Vodă Lăpușneanu, în 1599 (Pergamente 79/95 Academia Română), document dat de Ieremia Movilă (Document comunicat de dl. M. Costăchescu) în 1630 document dat de Miron Vodă Barnovschi (idem)”— Lungu, V., Ținuturile moldovenești până la 1711.

⁴⁶⁸ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii satul **Rogojăni** era locuit de cei ce țin poșta la Vădeni: Neculai Ursul, Măcsin Gule, Costandin Lăcustă, Irimie Gule, Alicesandru zet (al) Florii, Vasile Gule, Ariton al lui Ursul, Ion sin (fiul lui) Sandul, Ion fiul lui Grumază, Onosi Negrul, Ion Dumitrașco, Trohin Dumitrașco, Alicesandru fiul lui Dumitrașco, Apostol Negrul, Enachi fiul lui Negrul, Apostol Găvan, Gligore Aftenie, Ștefan Ghită, Ștefan Gule, Alicesandru Corne, Profir Mărâi, Pavăl Gozana, Strățulat Afteni, Toader al lui Munteanu, Neculai Mărâi, Condre Afteni, Alicesandru Afteni, Ștefan Hilip, Ioniță Hilip, Neculai Săcuian, Gavril Arhirie, Andrei Arhirie, Neculai Arhirie, Ilie Cozma, Iordan, Ioniță Arhirii, Neculai Onosii, Dumitrașco, morar, Sandul Cozma, Pătrășcan Zont, Dumitru, Iahul, Toader Rarul, Costandin Rarul, Gligoraș Rarul, Ștefan Babeș, Ion Strujă, Vasile Strujă, Săverin Dumitrașco, Ștefan brat ego (fratele lui), Ostahi al lui Dumitru, Tofan fiul lui Dumitru, Ifrosii Grumază, Dămian Săcan, Ion, vătăman, Iftodie, Ion Bostan, Vasile Onosii, Apostol Săcan, Tănăsii Flore, Sandul Curjos, Andronachi Negrul, Lupul Baniță, Costandin, cibotar, Simion, crav, Gavril Calabalăc, Costandin Curjos, **Vasilache, căpitan**, Gheorghită, vătăman, Niadul lui Ursul, Costandin al lui Ursul. **Rufeturi**: Popa Mihai, Popa Mihăilă Popa Toader, bejenar, venit de la Zărnești, **Vasilache Arhirie, mazil**, Carage, sârbul, scutelnic al **comisului Fotache**, Gavril, morar, scutelnic țij (la fel) (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 93, 94).

⁴⁶⁹ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii satul **Îțeștii**, cu săteni ce țin poșta la Vădeni cu Rogojăni: Costachi Ostahi, Ștefan Ostahi, Zoti Ostahi, Ion Bratovan, Toader Bratovan, Ștefan Chebac, Ion, crav, Vasile, cibotar, Sandul Handraban Necula, sârbul, Timofte Guriță, Ion Guriță, Petre Boroș, Costandin Gavril, Gheorghe, cioclu, Gavril Strățulat, Gligore Ghione, Ștefan Movila, Dămian, Gavril Triche, Ștefan Chiosa, Vasile fiul lui, Gheorghe Ițescu, Alicesandru Chifan, Costache fratele lui, Necula Chiosa, Ștefan Nistor, Gavril Chiosa, Ștefan Parfeni, Ștefan Ilie, Petre Handraban, Marco, Pavăl, sârbul, Ficiorul Aftinii Popliciții, Costandin Ițescul, Dumitru Hilimon, Gligore Handraban, Vasile Bratovan, Oprișan, Toader Hărnage, Vasile Cojan, Ioniță, cibotar, Gheorghe fiul lui Marin, Neculai fiul Catrinii, Dumitrașco, cibotar, Gavril Ilieș, Sandul Ițescul ot dom (din casa) lui Costandin Ițescul, Gheorghe Ivul. **Rufeturi**: Popa Costandin, Toderășco Gogul, scutelnic al **spătarului Mihalache Costache**, Gavril Bratovan, scutelnic al **banului Lupului**, Toader, cibotar, scutelnic al banului Lupului, Ioniță, grecu, scutelnic al banului Lupului, Ioniță Melinte, scutelnic al **banului Lupului**, Mihai Bratovan, scutelnic al **banului Lupului**, Stoian, sârbul, scutelnic al **banului Lupului**, Toader Bantăș, **mazil**, Vasile Handraban, ruptaș din Fălciu, Neculiță Săcuian, ruptaș din Fălciu, Simion Melinte, ruptaș din Fălciu, Lupul fiul lui Melinte, ruptaș din Fălciu (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 94).

⁴⁷⁰ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Blăgeștii**. **Ruptași**: Popa Gheorghită, **Ștefan Carpu, mazil, Neculai Carpu, mazil, Savin Carpu, mazil, Sandul Gociul, mazil, Ștefan Buță, mazil**, Ștefan, fâlcianu, ruptaș, Sandul Buță, ruptaș din Fălciu, Toader Modila, ruptaș din Fălciu, Stahie Vâlcul, ruptaș din Fălciu. **Scutelnici**: Gligoraș Buță, scutelnic al **spătarului Costandin Sturzei**, Ion Trușă, scutelnic al **spătarului Costandin Sturzei**, Gligore fiul lui Dimofti, scutelnic al **paharnicului Iancului**, Gheorghe Dorobăț, scutelnic al **paharnicului Iancului**, Ioniță Trenche, scutelnic al **paharnicului Iancului**, Andreianco, scutelnic al **paharnicului Iancului**, Gavril Giocu, scutelnic al **banului Lupului**, Sandul fiul Despii, pânzăriței, scutelnic al **banului Lupului**, Mihăilă Gâdei, scutelnic al **banului Lupului**, Simion Giocu, scutelnic al **banului Lupului**, Gligore Onosie, scutelnic al **banului Lupului**, Gavrilaş, scutelnic al **banului Lupului**, Vasile Buță, scutelnic al **banului Lupului**, Ion Dărăngă, scutelnic al **banului Lupului** (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 94, 95).

⁴⁷¹ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Măluștenii. Rufeturi:** Toader Liga, ruptaș, Ifrosii Liga, ruptaș, Toader Ursul, ruptaș, Costandin Șișne, ruptaș, Dumitru Șișne, ruptaș, Popa Ion, Diaconul Gheorghe sin ego (fiul lui), Savin Coșniță, slugă lui Manolache, clucer, Gavrilă Bujoran, tij (la fel), slugă lui **Manolache, clucer** (Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 95, 96). Se păstrează o „Mărturie hotarnică dată de **Ion Giușcă vornic de poartă**, pentru alegerea stânenilor din satul Mălușeni din ținutul Covurlui ale răzeșilor de acolo” (1823, septembrie 11, poz. 16, p. 14, http://arhivelenationale.ro/site/download/arhive_judetene/iasi/Colectia-Documente-pachetele-1041-1060-1604-1960.pdf; poz. 17, p. 14);

1827, februarie 8, Scrisoare prin care răzeșii din **moșia Mălușeni din ținutul Covurlui** se învoiesc cu **vornicul de poartă Iordache Liga** să răscumpere o parte din această moșie, idem; poz. 18, p. 154, 1827 august 14, Porunca pârcălăbiei Galați către căpitanul Gheorghe, fiul lui Petrea de a cerceta pricina dintre Vasile Blănar, Mihailă Talpă și Mihalachi Coșniță<ă>, cu **sulgerul Iancu Chiru**, pentru bătrânul Ramadan din **moșia Mălușteni**, din ținutul Covurlui, hotărâtă de **vornicul de poartă Ion Giușcă**, idem; poz. 19, p. 14, 1827 septembrie 27, Porunca pârcălăbiei Galați către **stolnicul Constantin Obreja și căpitanul Gheorghe**, fiul lui Petre, să cerceteze pricina dintre răzeșii Coșnițăști și **sulgerul Iancu Chirul** pentru o jumătate din moșia Mălușeni, ținutul Covurlui. Sulgerul a arătat că bătrânul Ramadan l-a cumpărat tot și nu jumătate, cum afirmă răzeșii, idem; poz. 20, p. 14, 1834 martie 24, Porunca pârcălăbiei Galați către căpitanul de mazili de la ocolul Horincea, ca să meargă la satul Mălușteni și să-i comunice **sulgerului Iancu Chirul** să nu supere pe răzeși cu vreo cerere de dijmă, până nu se va înfățișa pârcălăbia, idem; poz. 22, p. 15, 1838 mai 8, Scrisoare prin care Iordachi, fiul lui Mile Iliuță și **paharnicul Gh. Gheorghe Liga** fac schimb de moșii, dând părți din moșia Mălușteni și primind părți din **moșia Giușcani**. Se arată proprietarii anteriori în conformitate cu zăpisele din anii 1821 și 1825, idem; poz. 25, p. 15, 1840 martie 3. Mărturie dată de **paharnicul Gh. Liga** și de privighetorul ocolului Horincia rânduiți de judecătoria Covurlui, privind împărțirea părților din moșia Mălușteni ale căminarului Iancu Chiru și răzeșii care au cumpărat din „bătrânul Ramadan”. Se arată numărul stânenilor cumpărați de fiecare Răzeș, idem; poz. 28, p. 15, 1842 ianuarie 8, Zapis prin care **Ileana Chirul căminăreasă** și fratele ei **Ioan Vraghie serdar** vinde ginerelui ei Costache Alexa 90 de stâneni din moșia Mălușteni, ținutul Covurlui, cu doi galbeni olandezi stânenul, idem; poz. 32, p. 16, 1844 februarie 25, Contract prin care Nichita Havghenia ia în posesie pe vreme de trei ani, 24 de stâneni pământ din moșia Mălușteni, de la **căminăreasa Ileana Chirul**, la preț de 2000 de lei, idem; poz. 33, p. 16, 1843 decembrie. Contract prin care **negustorul Nechita Havghera** ia în posesie pentru trei ani 24 de stâneni de pământ din moșia Mălușteni, de la **căminăreasa Ileana Chirul**, cu suma de 2000 de lei în „cursul Bârladului”, idem; poz. 41, p. 16, 1847 aprilie 5, idem; poz. 60, p. 19, 1858 iunie 12. Izvodul răzeșilor care au contribuit cu bani pentru cumpărarea părților de moșie din **satul Mălușteni, proprietate a Soltanei Coroi, născută Liga**, idem; poz. 61, p. 19. Act de veșnică vânzare prin care Soltana Coroi vinde unor răzeși cu 400 de galbeni austrieci cu zimți, părțile din moșia Mălușteni, ținutul Covurlui, pe care le avea moștenire de la tatăl ei, **Gheorghe Liga paharnic**, și de la fratele ei, Costachi Liga, idem; poz. 67, p. 19, Cca. 1859. Cerere adresată prefectului de Covurlui de către o parte din obștea răzeșilor din Mălușteni, prin care arată că nici până acum nu li s-a făcut act de veșnică vânzare de către Dimitrie Tătar pentru 60 de fâlci pământ din Mălușteni pe care ei le cumpăraseră și le achitaseră, idem; poz. 68, p. 20, 1860 februarie 8. Contract de stabilire a condițiilor de împosuire a unei întinderi de pământ de 114 stâneni și șase palme din moșia Mălușteni, proprietate a lui **Constantin Alexa sârdar**, de către unii răzeși. Moșia acesta era ipotecată fratelui său, Nicolai Alexa, și fusese scoasă în vânzare de către Curtea de Confirmare, pentru neachitarea sumei de 10. 124 de lei. Prin achitarea de către răzeși a sumei, moșia va putea fi salvată de la vânzare, idem; poz. 70, p. 20. 1860 februarie 10, Adeverință eliberată de Tribunalul Civil al districtului Covurlui preotului Manole Ursul și lui Gheorghe Cotărlă, pentru primirea în depozit a sumei de 11.895 lei și 30 de parale din prețul posesiei moșiei

Mălușteni a lui **Constantin Alexa sârdar**. Cu acești bani urma a fi despăgubit Neculai Alexa, căruia îi este ipotecată acea moșie, idem; poz. 71, p. 20. 1760 aprilie 17, Zdelcă dată de **sârdarul Costandin Alexa** unei părți din obștea **răzeșilor satului Mălușteni** cărora le vânduse 60 fâlcii de pământ cu 1020 galbeni și prin care se stabilesc condițiile de plată din cauză că vânzătorul avea datorii bănești la Ștefanache Rale și la Neculai Alexa, idem; poz. 77, p. 21. 1863 iunie 17, Izvodul răzeșilor care au cumpărat părțile de moșie din Mălușteni, **proprietate a lui Constantin Alexa**, indicându-se suprafețele în fâlcii, numele cumpărătorilor și sumele respective, idem; poz. 78, p. 21. 1863 iunie 17, Zdelcă prin care Constantin Alexa și alții vând răzeșii suprafața de 80 fâlcii pământ din moșia Mălușteni cu 1200 lei, primind arvună și făcând termenele pentru achitarea întregii sume când se va face actul de veșnică vânzare și se vor preda și actele vechi de proprietate, idem; Poz. 79, p. 21, 1863 iulie 18, Scrisoarea Catincăi Alexa adresată preotului Manolache Ursul, prin care arată că este de acord cu vânzarea părților de moșie din Mălușteni contractată de soțul ei, idem; poz. 80, p. 21, 1863 august 27, Planul moșiei Mălușteni a lui Costachi Alexa „partea dinspre apus cei zice și Răce”, întocmit de Gheorghe Buța, geometrul ținutului Fâlcii, idem; poz. 87, p. 21, 1867 octombrie 7, Înscris prin care Manolache Ursu, în numele răzeșilor care au cumpărat de la Constantin Alexa pământ din trupul moșiei Mălușteni se învoiește a se face împărțeala din nou pe fiecare copârtaș, idem.

⁴⁷² La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Mânzăteștii. Birnici**: Pavăl sin (fiul) lui Costandin, Ilie Trif, Ursachi Gligoraș, Dănăilă, muntean, Ioniță Pavăl, Ion fiul lui Ilie, Șerban Decian la popa Ștefan, Gavril fiul babei Ioana, Ilie, rus, olar, Neculai Decian, Stan Decian, Ivan, tij (la fel) Decian. **Rufeturi**: Popa Ștefan, Ion Berechet, prisăcar din Fundul Horincii, al banului Lupului (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 96).

⁴⁷³ La 13 noiembrie 1828, soția lui Ioan Ignat, vinde preotului Vasile Păuceanu, ginerile lui Vasile Ignat, 1 stânjen și 4 palme din moșia Bereștii, răscumpărată de la Petrace Sturza, cu 125 lei (<http://arhivelenationale.ro/site/download/inventare/Achizitii-Noi.-MLXX-MCX.-Inv.-101.pdf>, p. 7, poz. 1a, pachetul MLXXVII). Se păstrează „Monografia parohiei sat Berești. Comuna Berești, județul Covurlui”. Lucrare e făcută cu ocazia conferințelor generale preoțești de preotul paroh Ștefan Bogatu”. Cuprinde și copia unui suret din 7007/1499, ghenar 12. Format 34x22cm, ASI, Colecția Manuscrise, volumul II, inventar 1439 site.pdf, poz. 38, pag. 3, rola 286. În Colecția Manuscrise, volumul II, inventar 1439 site.pdf, există „Monografia parohiei sat Berești. Comuna Berești, județul Covurlui”. Lucrarea este din 1842-1846, făcută cu ocazia conferințelor generale preoțești de preotul paroh Ștefan Bogatu. Cuprinde și copia unui suret din 7007/1499, ghenar 12. Format 34x22cm, rola 286. Tot aici se află și „Catastif de toate moșiile dumisale Toader Păladi, vel vist., fiul lui Ion Păladi, vel vor., nepot lui Toader Păladi vel vor. de toate moșiile ce sînt despre a dumisale osăbit de alți frați ai dumisale, cumpărături și danii, precum s-au arătat anumi mai gios, care s-au scos de pe scrisorile dumisale la Vasili Buhăescul biv vel pitar, la anul de la zidirea lumii vlet 7254, săptămâna 1”. Se arată ținutul, moșiile, de la cine provin și anul documentului. Moșiile sînt în ținuturile: Tecuci (cu vii la Nicorești, Covurlui (cu pivnița la Galați), Tutova, Vaslui, Fâlcii, Lăpușna, Orhei, Cernăuți, Suceava, Neamț, Hirău (vii la Cotnari), Cîrligătura, Iași și locuri în orașul Iași. Pe unele file, în partea de jos, este scris de altă mână „sînt ale lui Costantin”. Condica are formatul 32,5/22, este legată în piele; pe verso primei coperti o însemnare: „1 zapis Domărești s-au dat la Dumitrașcu Duca să-i ... let 7266, săpt.30”; din cele 140 file, 99 sînt scrise; scrierea cu caractere chirilice, filigran.”

Oance centru de polar. topon. pers. I. Oicon. (În sint. Slobozia Oancii) (Vechi) Onciul (1). TTRM, II, 795/1 (a. 1832). □ Prin brevilocvență: Oancea ib. (a. 1830). (În der.) Onceștii [At. la 1531: DIR, A, XVII, 330.] (Vechi) Onciul (1). III. Oron. (În sint. Dealul Onciu) Dl. la NV de s. Onciul. Atlas Mold. (a. 1895). Oicon. (Cu elipsa ent.) Onciul [At. Ca moșie la 1789 și ca s. la 1835: TTRM, II, 795/1.] S., com. sub. Bereștii-Meria, j. Galați; (vechi) Onceștii (II), Slobozia Oancii (I). □ În sint.; vechi: **Slobozia Onciul** ib. (a. 1831). Limnon. (În sint. **Iazul Onciu**) Iaz la N de s.

Onciul. Geacu, C. 131 (a. 1978). Fiton. (În sint. **Pădurea Onciu**) Păd. lângă s. Onciul. Ib. 145 (a. 2002). – P. conf.: (I) Unghiul TTRM, II, 795/2 (a. 1843). – Def. graf.: (I) Oncea ib. (a. 1950). – Translit.: (I) Uanja ib. (a. 1830). – **Etim.: n. fam. (ai cărui descendenți, la 1814, sunt răzeșii Lupul Oance și Manolachi Oance, pe moșia Oncești de pe Slivna, C. Velichi, C.D. 7 „1801, Maiu 15. Gheorghe Tălpîș, vornic de Poartă, cercetează cu de-amănuntul toate pricinile ce s-au ivit asupra moșiei Onciul și, stabilindu-i marginile din toate părțile, dă logofătului Ion Cîrjă „hartă închipuitoare”; „1531, Mart 15. Grozea, cu nepotul său de frate Petrico și cu fratele său Frățilă, feciorii lui Frățilă, vînd satul Oncești de pe Slivna lui Medelian și lui Crăciun, cu 200 de zloți tătărăști, dînd și actele ce au avut pentru acest sat de la Bogdan Voevod. Suret de pe suretul ispisocului de la Pătru-Vodă din let 7039, 15 martie”; „Copie di pe carte gospod de la Domnul Costandin Mihail Cehan Racoviță Voevod, întăritoare lui Iftemii nepotul Neniului, pe moșia Ghibarțul, de la Ținutul Covurluiului. din anul 7264, Maiu 26”).** în funcție topon. (I, III) sau der. cu suf. col. -ești (II). Schimb. de gen (Onciul) a fost impusă de necesitatea acordului cu genul ent. deal; ea s-a reflectat și în numele moșiei, iar apoi al s. reînființat acolo (Micul_dictionar_toponimic_al_Moldovei_structural_si_etimologic_autors_Dragos_Moldovanu_Daniela_Butnaru_Dinu_Moscal_Ana-Maria_Prisacaru_Vlad_Cojocaru_Iasi_Editura_Alexandru_Ioan_Cuza_2014/links/5cbb83f3a6fdcc1d49a3dd65/Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei-structural-si-etimologic-autors-Dragos-Moldovanu-Daniela-Butnaru-Dinu-Moscal-Ana-Maria-Prisacaru-Vlad-Cojocaru-Iasi-Editura-Alexandru-Ioan-Cuza-2014.pdf). La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Bereștii**. **Rufeturi:** Iordache, ruțaș, Ichim Berescul, ruțaș, Dumitrașcu Bole, ruțaș, Ioana, babă, Baba Sanda (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 96).

⁴⁷⁴ La 3 mai 1786, Alexandru Ioan Mavrocordat, **porunca pârcașilor de Galați și lui Ioniță Ralet, vornic de poartă, să cerceteze starea moșiilor, „Cuca, Țiglina, Șărbești, Comănești, Rogojeni, Huncani, Movila Turcului, Fărțânești, Cara, Sivița și altele”,** care sunt „împresurate de către alte moșii” (Arh. Stat. Buc., ms. rom., 534, f. 3v-4v). Porunca domnească s-a îndeplinit și la 2 iunie era făcută, de Ioniță Ralet și **Ioniță Dima mazil, hotărnicia moșiei Râpa lui Manolache,** care se învecina cu cea a lui Iordache Dia și a mănăstirii Precista, la 4 iunie, a **Șerbeștilor** (Arh. Stat. Buc., ms. rom., 534, J. 31, 36-38.). **Tot Ioniță Ralet și Ioniță Dima** hotărnicesc, la 4 iulie 1786, Comăneștii, pe apa Horincii și Țiglina ce este „diasupra Galaților”, învecinată cu moșiile Filești ale **vornicului Iordache Ghica** și Braniștea a Episcopiei de Roman. În noiembrie 1832 mănăstirea Mavromol mai avea la această dată 29 de locuri cu bezman în Galați, 11 părți de moșie la Șerbănești, Milești, Comănești, Cuca, Fărțânești, Bodești, Țiglina, Oncani, Rogojeni, Valea lui Manolache, Măzănăești și 11 pogoane de vie la Țiglina și Odobești (Bibl. Acad. R.S.R., MXCVII/134. Pentru alte însemnări cu același conținut, Idem, MXCIV/17, MXCVII/139. Inventare mai târziu în Arhiva parohiei Mavromol, loc. cit., p. 12-19). La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Comăneștii**. **Birnici:** Burcă, dascălul, Vasile Horghidan, Toma Horghidan, Ilie Țambur, Ion Țambur, Toader, baurcian ce zice că-i darea la ținutul Grecenilor, Ioniță, fiul lui, la fel. **Rufeturi:** Ion Horghidan, ruțaș, Gheorghe fliul lui Horghidan, ruțaș, Andrieș, ruțaș, Vicol, lefegiu, ruțaș, Toader fratele lui, Neculai Chiculiță, scutelnic al **paharnicului Iancului**, Toderășco Butulian, scutelnic al **banului Lupului**, Toderășco Mânzul, scutelnic al **banului Lupului**, Iordachi Tălășman, scutelnic al **banului Lupului**, Andrei Foca, scutelnic al **banului Lupului**, Ion Mitrofan, scutelnic al **banului Lupului**, Mihăilă Foca, scutelnic al **banului Lupului**, Toderășco Săcuian, scutelnic al **banului Lupului**, Aftinie, văduvă, Dochîța, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 96, 97).

⁴⁷⁵ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Aldeștii**. **Rufeturi:** Popa Costandin din schit, Gavril Ciolac, ruțaș, Apostol al Măriuții, scutelnic schitului Aldești, Vasile fratele lui, scutelnic schitului Aldești, Ioniță Movilă, scutelnic schitului Aldești, Costandin Berechet, scutelnic schitului Aldești, Ioniță Perciu, scutelnic schitului Aldești, Petre Burdilă, scutelnic schitului Aldești,

Donciul, sârbul, scutelnic al **banului Lupului Costache** (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 97).

⁴⁷⁶ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Șipotile. Birnici**: Lupul Ghimpul, ce-au dat samă că trage havalele la Tutova, Lazor Ghimpul, la fel, Stahie Ghimpul, la fel. **Rufeturi**: Ioniță, cioban, scutelnic al lui **Gheorghe, căpitan de voluntiri**, iertat, Andronache Purcel, scutelnic al lui **Gheorghe, căpitan de voluntiri**, iertat (Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 97).

⁴⁷⁷ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Slivna. Rufeturi**: **Ioniță Dima, mazil, Ioniță Enachi, mazil, Costandache Dima, mazil, Ioniță Motran, mazil, Tudose fratele lui Enachi, mazil** (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 97).

⁴⁷⁸ La 3 ian. 1459 aici avea reședința Lână Rugină, la „Rugineni, unde a fost casa lui” înglobat astăzi în Cavadinești, jud. Galați (DRH A, vol. II, p. 116, nr. 81) vezi și Cristian Nicolae Apetrei, Reședințele boierești din Țara Românească și Moldova în secolele XIV-XVI, anexa 2, p. 347, ed. Istros a Muzeului Brăilei, 2009. **Tăuții** oicon. pers. [At. la 1459: DRH, A, II, 116.] **Fost s. la S de s. Cavadinești, com. Cavadinești**, j. Galați (**Cavadinești** este o comună în județul Galați, Moldova, România, formată din satele Cavadinești (reședința), **Comănești, Gănești și Vădeni**. Se află în podișul Covurlui; lângă râul Horincea și râul Prut. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Horincea a județului Covurlui, și era formată din satele **Grăpeni, Cavadinești și Rugineni**. În 1968, au fost transferate județului Galați, dar comunele Gănești și Vădeni au fost desființate, satele lor trecând la comuna Cavadinești. **Tot atunci, satele Grăpeni, Rugineni și Posada (un alt sat apărut între timp) au fost desființate și comasate cu satul Cavadinești**. Satul Cavadinești este amintit în documente la 19 septembrie 1436, când se precizează că este pe pârâul Horincea, fiind în stăpânirea lui **Dan Mesehna**. Fusesse constituit în a doua jumătate a secolului al XIV-lea. Într-un recensământ făcut în vara lui **1572 Cavadinești aparținea ținutului Covurluiului, ocolului Horincea**, creat la reforma administrativă a domnitorului Constantin Mavrocordat. Tot de acest ocol depindea și în 1803 când moșia era în stăpânirea răzeșilor. **Toponimul Cavadinești se pare că face referire la un anume „căpitan Cavadin”** din epoca lui Ștefan cel Mare. În 1815, s-a măsurat moșia satului și nu s-a putut afla lungimea ei pentru că erau numai „spini și tufă deasă”. Prin Legea comunală din **2 aprilie 1864 se înființează comuna Cavadinești cu satele Cavadinești, Grăpeni și Rugineni**. **Comănești** este un sat atestat documentar la 27 martie 1546. În 1772, este atestat cu moșie răzeșească în ținutul Covurluiului. Parte din moșia satului a fost dăruită mănăstirii Mavromol din Galați. **Din 1838, are în componență cătunul Prodănești** pe care îl păstrează până în 1859 când este declarat sat. **Comănești este transformat în comună în 1908, comună ce va fi desființată în 1864, satul devenind parte componentă a comunei Cavadinești**. Satul **Gănești** este atestat la 12 iunie 1613, cu moșie răzeșească. În 1864, Gănești era comună în județul Covurlui, pentru ca în 1875 sa aibă în componență 8 sate. Comuna Gănești este desființată în 1868. Numele satului vine de la un Ganea. **Balta Mața – Rădeanu este pe teritoriul comunei Cavadinești, sat Vădeni**. **Vădeni** este atestat documentar la 20 aprilie 1515 cu numele de **Vadul Cârstei**. Acest toponim se mai păstra în 1560 când exista și satul Vădeni și însemna „locul dintr-un râu pe unde se poate trece cu piciorul sau căruța”). – **Etim.: de la numele lui Dragomir Tăutul (ale cărui fiice primesc la 1495 de la Ștefan cel Mare o întărire „pre a lor drepte ocini și moșii, anume pre satul Tăuți la Horince”** DRH, A, III, 304) la pl. Forma de pl. Se explică prin caracterul motivat semantic al n. pers. (etnon. tăut „slovac”), având ca rezultat crearea unui pseudo-etnonim (Moldoveanu, I.S. 165), iar nu a unui etnonim, cum considera Iordan, T. 289. **Rugineni** oicon. pers. [At. la 1459: DRH, A, II, 116.] **Fost s. în partea de NV a s. Cavadinești, com. Cavadinești**, j. Galați. □ Cu schimb. de suf.: Ruginestii DIR, A, XVII-I, 58 (a. 1602-1603). ◇ Prin variație tematică: Rugenii DRH, A, III, 304 (a. 1495), TTRM, I2, 1009/1 (a. 1838). – Scris și: Rugineanii DRH, A, XXVI, 273 (a. 1642); Rujenii ib. III, 304 (a. 1495, cu afric. g redată prin j în slv.); Rujineanii ib. II, 116 (a. 1459). – Def. graf.:

Guțineștii TTRM, I2, 1009/1 (a. 1846); Roginenii ib. (a. 1837); Rogineștii DIR, A, XVII-I, 58 (a. 1602-1603); Rucinenii TTRM, I2, 1009/1 (a. 1837); Rugii ib. (a. 1835). – Translit.: Rujeneni ib. (a. 1830). – **Etim.:** de la numele boierului Lână Rugină (menționat la 1459, când Ștefan cel Mare îi întărește s. Rugineni pe Horincea, „unde a fost casa lui” DRH, A, II, 116) cu suf. col. –eni. **Etim.:** de la n. fam. Rugină (menționat la 1602, când Evghenia, fiica lui Bogdan Rugină, vinde o parte din s. Crăiești de la obârșia Pârâului Negru, aflat în apropiere DIR, A, XVII-I, 42 și la 1605, când aceeași Evghenia, împreună cu verii săi, fiii lui Rugină, toți nepoți și strănepoți ai comisului Șandru cel Bătrân, vând întregul s. Crăiești ib. 194) cu suf. adj. -oasa (prin atr. par. la apel. rugină) și cu suf. col. -ești. Este greu de spus dacă der. adj. s-a creat pentru a desemna mai întâi **moșia lui Rugină** și apoi valea sau invers. Forma de masc. **Ruginosul**, care apare frecvent exclusiv ca nume de moșie, la 1833, 1848, 1855, 1856 (TTRM, I2, 1009/2), presupune un acord cu ent. „pârâu” și susține ipoteza unui nucleu hidron. al câmpului. (Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei-structural-si-etimologic-autors-Dragos-Moldovanu-Daniela-Butnaru-Dinu-Moscal-Ana-Maria-Prisacaru-Vlad-Cojocaru-Iasi-Editura-Alexandru-Ioan-Cuza-2014 /links/ 5cbb83f3 a6fdcc 1d49a 3dd65/Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei-structural-si-etimologic-autors-Dragos-Moldovanu-Daniela-Butnaru-Dinu-Moscal-Ana-Maria-Prisacaru-Vlad-Cojocaru-Iasi-Editura-Alexandru-Ioan-Cuza-2014.pdf). La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii satul **Cavadineștii. Rufeturi:** Popa Radul, Irime Obrejan, scutelnic al lui Gheorghe Vicol, Iorga, scutelnic al lui Gheorghe Vicol, Ion Vartic, scutelnic al lui Gheorghe Vicol, Iordachi Vartic, scutelnic al lui Gheorghe Vicol, Ion Baltămare, scutelnic al lui Mațoeni, Grigore Obrejan, scutelnic al lui Mațoeni, Ștefan, bărsan, scutelnic al lui Mațoeni, Necula Măță, scutelnic al **banului Lupului**, Antohi Modiga, scutelnic al **banului Lupului** (Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 97).

⁴⁷⁹ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii satul **Liudi ot Grăpeni** ce șed în Cavadinești. **Birnici:** Ion Hagiul, Paraschiv Ciupercă, Pricopie, Ștefan Mânăscurtă, Gheorghe fiul lui Deliu, Panaite, sârbul (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 97).

⁴⁸⁰ Satul Gănești este atestat la 12 iunie 1613, cu moșie răzeșească. În 1864, Gănești era comună în județul Covurlui, pentru ca în 1875 sa aibă în componență 8 sate. Comuna Gănești este desființată în 1868. Numele satului vine de la un Ganea. De istorie și genealogia boierilor Gănești s-au ocupat, în vechime, doi cercetători: Gheorghe Ghibănescu (Ștefan S. Gorovei, Arhivistică și genealogie. Rostul și însemnătatea unor unități de păstrare: pachetele, în Vilică Munteanu arhivist, istoric, colecționar. La 65 de ani, ediție îngrijită de Mihaela Chelaru și Ioan Lăcătușu, Editura „Eurocarpatia”, Sfântu-Gheorghe & Editura „Magic Print”, Onești, 2015 (Profesioniștii noștri, 2), p. 738–739; Gh. Ghibănescu, Spița familiei Ganea, în ÎN, III, 1923, p. 139–164 (de la p. 151 sunt documente)) și Constantin Gane (Ctin. Gane, Pe aripa vremii, f. ed., București, 1923; idem, Știri noi despre Toader și Gavril Gănescu, în AR, VIII, 1942, p. 197–246 și IX/2, 1944, p. 397–417. V., și C. Gane: însemnări genealogice inedite, în „Prutul. Revistă de Cultură”, sn, VIII(XVII), 2018, 2 (62), p. 155–186). Trebuie spus de la început că pe membrii familiilor Gane spițaneamului ia interesat încă de la mijlocul veacului al XIX-lea, dintr-un motiv care astăzi poate să pară foarte banal (și neimportant): un Gane dela ținutul Tutovei, comisar Iordache, a cerut de nevastă pe Anica, fata agăi Dumitrache Gane de la ținutul Sucevei (care era deja socrul lui Costache Negruzzi). Tatăl fetei a socotit că pretendentul e cam dubios și sa silit să dovedească (să-și dovedească !), pe baze istorice, că, totuși, el aparținea aceleiași familii, ca membru al unei ramuri mai depărtate. Se ajunge la un rezultat, după o cercetare destul de laborioasă, precăt se putea la vremea aceea, în cursul căreia aga Dumitrache „adună, răsfoiește, mai încurcă, mai descurecă și scoate în martie 1849 „Spița neamului Gănesc de la vechime” (C. Gane, Pe aripa vremii, cit. (supra, nota 103), p. 91. Planșa e între paginile 20 și 21. This imagine a figurat pe coperta IV a programului Congreselor de Genealogie și Heraldică de la Iași). Vechile hârtii ale familiilor Gane, puse la adăpost în Mănăstirea Văratec, s-au făcut scrum acolo în 1899, odată cu casa maicii

Olimpiada Gane (Ibidem, p. 70). Istoria boierilor numiți Gănescu datează din anul 1433, dar el reflectă realități mai vechi, măcar de la sfârșitul veacului al XIV-lea. Prin „cartea” emisă la 28 ianuarie 1433, domnul Moldovei, Ilie voievod, făcea cunoscut că „pe această adevărată Matusița am miluit-o cu deosebită noastră milă și-i-am dat, în țara noastră, un sat pe Plotunița, la câmp, anume unde a fost Neagoe Gănescul. Aceasta să-i fie eiuric, cu tot venitul, și copiii ei, și nepoților ei, și mamei ei, Maria, și fraților ei, și copiilor lor, și nepoților lor, și strănepoților lor și răstrănepoților lor și neamului ei, cine se va alege mai apropiat, neclintit niciodată, în veci” (DRH, A, I, cit. (supra, nota 5), p. 164, nr. 113. Actul s-a păstrat în original, pergamentul aflându-se în colecțiile Academiei Române (Documente istorice, VII/43).

⁴⁸¹ „Într-o lucrare de mare anvergură se menționează: „Ghereasca (Schitul -), sat, situat la N(ordul) jud(ețului) Covurlui, com(una) Lupești, la 5 kil(ometri) în sus de reședința comunei. Are 51 familii sau 204 suflete; o biserică. Se zice că acest sat ar fi existând de pe la 1788; aici este un schit călugăresc, devenit proprietate a Statului în urma secularizării”, sau ...Ghereasca (Schitul -), moșie, cu pădure, a Statului, jud(ețul) Covurlui, fostă pendinte de Mitropolia Moldovei; terenul cultivabi/ de 81 hect(are) se arendează cu 2428 lei; pădurea e de 4001/2 hect(are) și viile de 12 hect(are)” (George Ioan Lahovari, General C. I. Brătianu, Grigore G. Tocilescu, Marele dicționar geografic al României. voi. III, Stabilimentul Grafic J.V. Socecu, București, p. 505). Lângă satul Ghireasca, situat în nordul fostului județ Covurlui, își are obârșia pâraul Horincea, amintit în documente și sub forma Hurancea, sau foarte rar Hurmuz. Satul Ghireasca era „înconjurat de dealuri acoperite cu păduri de nepătruns, păstrate în parte până azi - 1 944, cu poeni transformate în ogoare fertile, cu izvoare bogate în apă” (Ștefan Bujoreanu, Schitul Ghireasca (Covur/ui) în, Revista arhivelor”, VI, 1 944, vol. I, p. 136). Astăzi satul Ghireasca face parte din comuna Mălușteni, județul Vaslui, având următoarele coordonate: 46°1 2'N și 27° 54'E3. Biserica schitului se află în partea de Nord-Est a satului Ghireasca. Biserica de astăzi, construită din lemn și cărămidă, este înscrisă în Lista monumentelor istorice4 Pâraul Horincea, cu o curgere aproape permanentă, în lungime de 32 km., din care 6 km. pe teritoriul actual al județului Vaslui, se varsă în râul Prut, la sud de satul Rogojai, comuna Suceveni, județul Galați. Pâraul Ghireasca, cu o curgere temporară, în lungime de 5 km., se varsă în pâraul Horincea, la Est de satul Mânzătești (Gheorghe Clapa, Acte răzășești ale unor vechi sate de la obârșia Horincei, în „Elanul”, Bârlad, nr. 41, iulie 2005, p. 19). Pomelnicul din lemn ce datează din 1816, în formă de triptic, citit cu mare greutate, amintește pe Eromonahul Ghenadie, eromonahul Gherasim, Solomon Farcaș, Hristina Presvitera, Pafnutie eromonah și Mihul Medelnicerul (Ștefan Bujoreanu, op. cit. , p. 1 38). Mihul Medelnicerul a fost primul stăpânitor al moșiei și satului Ghireasca. O copie de pe ispisocul lui Ștefăniță Vodă (1517-1 527) din 25 iunie 1519 îl arată pe Mihul Medelnicerul ca stăpân peste satele: Gălășeștii pe Crasna, Ghereștii (Ghireasca) la obârșia Horincii, Blăgeștii, Sârbii (Igeștii), Hrăneștii pe Lișcov, Rădenii, Vadul -Crâstei (Vădeni), jumătate din gârla și ezerul Bogatul.8 Suretul de pe ispisocul sârbesc din 25 iunie 1519 de la Ștefăniță Vodă a fost publicat într-o bine cunoscută colecție de documente (D.I.R., XVI, Moldova, I (1501-1550), 1953, p. 145-146, nr. 1 33; Mihai Costăchescu, op. cit., p. 1 1 9-122, nr. 25). Mihul Medelnicerul apare ca hotarnic la 6 martie 1493, așa cum atestă ispisocul prin care Ștefan cel Mare (1457-1 504) întărește „unui Ioan Albul pe giumătate de sat Rădiești, partea de sus, di pi pâraul Strajnic, de la țân(u)tu Fălciului” (D.R.H. A. Moldova, voi. III, p. 245, nr. 125)”. La 20 martie 1 497, în fața domnitorului Ștefan cel Mare, „sluga noastră Sima, și sora lui, Mușă, și nepotul lor de frate, Buda, și vârul lui, Avram, și iarăși nepoata lui, Stana, toți nepoții lui Crețul de la Ialan, nesiliți de nimeni, nici asupriți, și-au vândut dreapta lor ocină, din dreptul și propriul urie, din uricul și vis/ujenia bunicului lor, Crețul de la Ia/an, un sat la gura Ia/anului, anume Rădenii și cu iezerul ce este la gura Iașanului; și au vândut credinciosului nostru pan Mihul mede<I>nicer, pentru 200 de zloți tătarești”. Satul Rădeni se afla pe șesul pâraului Elan, la vărsarea acestuia în Prut, unde mai târziu exista balta Rădeanu (D.R.H.A. Moldova, vol. III, p. 403-405, nr. 227; Ioan Bogdan, Documentele lui Ștefan cel Mare, vol. II, p. 121-122, nr. LXVI; Mihai

4. Ocolul Mijlocului: **Pече**⁴⁸², **Oasăle**⁴⁸³, **Bălenii**⁴⁸⁴, **Jorăștii**⁴⁸⁵, **Băneasa**⁴⁸⁶, **Rădeștii**⁴⁸⁷, **Crăeștii**⁴⁸⁸, **Slobozia Movilii**⁴⁸⁹, **Lehanii**⁴⁹⁰, **Scânteștii**⁴⁹¹,

Costachescu, Documente moldovenești de la Ștefan cel Mare, Institutul de Arte Grfice „Brawo”, 1933, Iași, p. 223-225, nr. 70; D.I.R. XVI. A. Moldova, II, p. 280-281, nr. 265). După moartea lui Mihul Medelnicerul, averea rămâne copiilor săi: Ioan, Giurge, Necoară, Anghelina, Mărica și Stana (Ștefan Bujoreanu, op.cit., p. 1 36-137). – Costin Clit, Contribuții la istoricul schitului Ghireasca, Acta Moldaviae Meridionalis XXVIII-XXIX, vol. 1, 2007-2008, p. 290 și urm.

⁴⁸² **Pечеa** top. pers. I. Hidron. (În sint. Valea Pechei) Afl. dr. al p. Suhurlui (bazinul inferior al Siretului), în amonte de s. Pечеa. Nalr–Date, 348. Oicon. (Cu elipsa ent.) Pечеa (At. La 1521 în forma Bechea: DIR, A, XVI-I, 180.] S., com. Pечеa, j. Galați. □ În sint. prep.; vechi: La Pече TTRM, I4, 194/1 (cca 1773). Oicon. (În sint.) **Împărțit în două localit., deosebite după calitate, în opoz. privat.; vechi: [Satul] Pечеa și Târgușorul Pечеa** ib. I2, 855/2 (a. 1844) sau Târgul Pечеa ib. (a. 1845) sau, în comp., Pечеa-Târg ib. (a. 1887). □ În opoz. echipol.; vechi: Târgușorul Pечеa ib. (a. 1864) sau Târgul Pечеa ib. (a. 1887) sau, în comp., Pечеa-Târgul ib. (a. 1889) și Satul Pечеa ib. (a. 1864) sau, în comp., Pечеa-Satul ib. (a. 1889). Oicon. (În sint. Odaia Pечеa) Fost s., înființat în partea de N a s. Pечеa. Atlas Mold. (a. 1895). Oron. (În sint. Dealul Pechei) Dl. la N de s. Pечеa. Nalr–Date, 348. ◇ Cu determ. la nom.: **Dealul Pечеa** Atlas Mold. (a. 1895). – Patron.: (1) pecheni, sg. pechean Nalr–Mold. Bucov. – Scris și: (a) Târgul Pечеa TTRM, I2, 855/2 (a. 1845); Târgușorul Pечеa ib. (a. 1844). – Var.: (c) Dealul Pechii Nalr–Date, 348, cu asim. voc. regr. În desin. de gen.; (I) Valea Pechii ib. 348. – Translit.: (1) Lapeki TTRM, I4, 194/1 (cca 1773); Pechi ib. I2, 855/2 (a. 1830); Pekea ib. (cca 1845); Peki ib. I3, 180/2 (a. 1811); Pekia ib. (a. 1813); Petia ib. (a. 1813). – Etim.: de la n. pers. Beche („destul de frecvent în această regiune” Andreescu, D.M. 200, încă din sec. XVI, d. ex. **la 1513, când un strănepot al Bechei îi dăruiește banului Lupea o hliză din partea sudică a moșiei Măcișeni** ib. 199), afectat de desonor. lab. (un Pече apare la 1593 ca martor în actul de danie a unei ocine din **Răspopi**, țin. Covurlui DIR, A, XVI-IV, 89) cu suf. moț. -a pentru a se acorda cu ent. vale. – Etim. pop.: se spune că numele s. ar veni de la tc. pechi „bun” și s-ar explica prin apa bună pe care o găseau aici odinioară călătorii turci (Pacu, C. 39). O altă explicație a numelui s. ar fi aceea că atunci „când s-a bătut țarușul, pe acela îl chema Picu, Piku; i-a rămas numele așa” Nalr–Date, 348. La 1757 se crease o tradiție care încerca să integreze pe un negustor de boi străin, Pechi, în genealogia familiei de răzeși a Bălăbăneștilor (Antonovici, D.B. IV, 179, Micul_dictionar_toponimic_al_Moldovei_structural_si_etimologic_autors_Dragos_Moldovanu_Daniela_Butnaru_Dinu_Moscal_Ana-Maria_Prisacaru_Vlad_Cojocararu_Iasi_Editura_Alexandru_Ioan_Cuza_2014/links/5cbb83f3a6fdcc1d49a3dd65/Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei-structural-si-etimologic-autors-Dragos-Moldovanu-Daniela-Butnaru-Dinu-Moscal-Ana-Maria-Prisacaru-Vlad-Cojocararu-Iasi-Editura-Alexandru-Ioan-Cuza-2014.pdf). La 5 iunie 1774 în Ocolul Mijlocului era satul **Pече. Poștași la Pechia: Ștefan Lungul, vornic**, Niacșul, muntean, Ion Mustiață, Costandin Sinica, Costandin, muntean, Mihai Burcă, Sandul Vartic, Ioniță, ciobotar, Enachi Spăzuratul, Marin Spăzuratul, Vasile Lelica, Chiriac sin (fiu) lui, Manolache zet (al) lui Lelica, Todor, muntean, Maftei, Ion, cărauș, Ionașco Mardare, Tudor Grăjdar, Vasile, bărlădean, Ștefan, bărlădean, Toader Stanciul, Crăciun Morun, Stanciul Burcă, Oană al lui Turturică, Dediul al lui Morun, Vasile a ciobănișii, Savin brat (frate) lui, Costandin, cărpaci, Niagul Bele, Ion Lungul, Pavăl Role, Stroe, Radul fiul lui Stroe, Gheorghe, herghelegium, Șerban, holtei, Vasile Barbu, Paraschiv, muntean, Ignat fratele lui, Mușat, Mihălache, Dragomir Brăilă, Vasile, rotar, Ion, rotar, Crișan, Cazan, Tudor Pădure, Iordache, surugiu, Nan, cheptănar, Ion Ispravnic, Stoica Cloșcă, Stanciul, herghelegiu, Soica, rotar, Toader Stanciul, Gheorghită a babei Bălașii, Gheorghe, văcar, Dumitru a Marandii, Mihai Porcugras, Ștefan Pelin, Dumitrașcu al lui Porcugras, Lupul Jăman, Costandin Calmare, Neculai Cărbăț, Moisa, Mane, muntean, Ion fiul lui Gherghina,

Gheorghe Cimpoca, Mitre, Necula Țărul, Ștefan Țărul, Tudor Țărul, Tofan, muntean, Costandin, cojocar, Preda, muntean, Miloș, Toader Dima, Ioniță a Enii, Postolache Țărălungă, Ion Pelin, Neculai, muntean, Vlad, muntean, Costandin frate lui Paraschiv, Ion Brăilă, Opre Brăilă, Dobrin, Ion Burcă, Ștefan, cioban, Dobre Topciul, Stoian Chiosa, Postolache, grec, Goe, Dragomir, cioban, Radul lui Spânzurat, Gheorghe Ladă, Gligore Putineiu, Vasilache Bășliaga, Ioniță Corpaci, Gheorghită Colța, Opre Cucul, Dumitrașco Colța, Tănasi Iapăscură, Constandin Șchiopu, Pătrașco, chihac, Micul Parmac, Ion Burcă, Mile Palanchi. **Rufeturi:** Popa Micul, Ioana, văduvă, In (altă) Ioana, văduvă, Catrina, văduvă, Stanca, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 99, 100).

⁴⁸³ **Comuna Rediu a fost denumită inițial Fântâna Oaselor, apoi Oasele și din 1964 Rediu.** Satul a aparținut din punct de vedere administrativ de comuna Cuca, fiind considerat până în anii 1891 un cătun. Comuna este așezată în bazinul hidrografic Siret, principalele ape fiind Suhurlui și Lozova. Toponimul „Fântâna Oaselor” menționat la 11 mai 1507, provine de la existența unei necropole din secolul IV. Botanistul elvețian Charles Guébbard, care a vizitat satul între 1843-1847, notează că „din cauza marii cantități de oseminte aflate la o foarte mică adâncime”, satul a luat denumirea de Oasele. Nu se știe exact de ce s-a renunțat la acest toponim, localnicii povestind că unul din motive ar fi fost așezarea satului într-o zonă viticolă fertilă; aici, obținându-se vinuri de bună calitate, „marca” Oasele nu ar fi fost tocmai potrivită pentru produsele obținute. Toponimul Rediu care înseamnă „pădurice”, amintește de vestiții Codri ai Covurluiului. **Satul Plevna**, component al comunei Rediu, s-a înființat în anul 1882 prin împroprietărirea înșurățelor. „Înșurățelii” erau tinerii lăsați la vatră din armată. Numele satului reamintește de cucerirea redutei turcești de la Plevna de către armata română în timpul Războiului de Independență. **Un alt sat component al comunei Rediu a fost Suhurlui**, care prin referendumul din septembrie 2008 a devenit comună de sine stătătoare. La 5 iunie 1774 în Ocolul Mijlocului era satul **Oasăle** care sunt **poștași la Cuca: Pricopie, vornic**, Vasile Moțoc, Marin brat (frate) lui, Vasilache, Dimoftie, Ion fratele lui, Ionică Moțoc, Lepădatu, croitor, Iordache frate lui Stroe, Trifan, Moisă, Aftenie, Toader fratele lui, Ștefan fratele lui Toader, Ion Zaharie, Gligoraș, Gheorghe Zaharie, Apostol Angheluță, Ștefan fratele lui, Ștefan Burcă, Iordache Angheluță, Andrei Savin, Ștefan Buțoc, Acsinte, Aftenie Moțoc, Costandin a Onosii, Stroe, Aftenii Șerban, Toader Diaconică, Leon fratele lui, Gligore Streșină, Vasile fratele lui, Andoni, Afteni Mihne, Toader fratele lui, Costandin fratele lor, Dima Cârpoiu. **Rufeturi:** Popa Mihai, **Vasilache biv (fost) vornic**, scutelnic al dumisale **spătarului Costandin Sturza (mare logofăt al Moldovei, căsătorit cu Maria Razu)**, Sandul, gălățan, ce are 2 feciori voluntari la oaste și el are cartea mării sale grafului de apărare din let 1771, septembrie 9, supt numărul 1557 (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 100).

⁴⁸⁴ Satul **Jorăști** este atestat documentar în vara anului 1772. Era alcătuit din mai multe moșii care sunt consemnate în documente, satele întemeiate pe ele purtând aceleași denumiri: Cățelești, în partea de apus, Andrieșeni, în partea de nord, Ionășești, în partea de nord vest. Partea de sud-vest a moșiei satului Jorăști se numea Jiglău, la 10 decembrie 1802. Mențiunea „Bătrânul” Jiglău, ca parte a moșiei satului Jorăști, într-un document din 30 decembrie 1824 indică o existență prestatală a obștei Jorăști. Toponimul provine de la onomasticul Jora, derivat din Gheorghe, prin influență sârbo-croată, vechi nume răzășesc, folosit, în ținutul Vaslui și păstrat de țărani și la începutul secolului al XVIII-lea. Autorul Dan Răpă-Bucliu scrie în lucrarea sa „Ștefan cel Mare și Sfânt” despre satul Jorăști, care se afla în apropiere de malul drept al Nistrului, consemnându-l drept „Vadul Jora” ceea ce demonstrează circulația în timp a numelui respectiv, Gheorghe Jora, părcălab de Hotin. „Bătrânul” Jiglău era deci un trup de moșie, care purta numele întemeietorului, la care aveau drept de moștenire fiii, nepoții și strănepoții neamului respectiv. Bătrânul era împărțit în părți egale sub formă de fâșii înguste de pământ, păstrate în lumea satelor, în expresia „hlize”, cu hotare pe fiecare moștenitor în parte. Adeseori, răzeșii vindeau răzoare de fructe dintr-un bătrân

sau câte un bătrân sau doi deodată. Menționăm, de asemenea, și alte moșii: Drăgușeni, Puțeni, care a fost considerat dintotdeauna un cătun al Jorăștilor, Fundești. Aceste moșii alcătuiesc vatra pe care s-a întemeiat și s-a dezvoltat satul Jorăști. Satul Jorăști este înregistrat în cataografia din 1774, toată suma satului fiind de 22 de persoane, nominalizate pe categorii: 1 preot, 14 scultelnici, 6 mazili și ruptași, case cu văduve 1. De asemenea, în anul 1803 se găsește înregistrat în ocolul Mijlocului. Din punct de vedere juridic, satul Jorăști este atestat în anul 1840, când a fost investit și cu sigiliu; acest sigiliu este aplicat pe un document. Este vorba de ” Mărturia dată de Petru, Neculai și Gheorghe Velici lui Ilie Sava din satul Crăiești, prin care se arată că au văzut cum acesta l-a împrumutat pe Vasile Veliche cu trei galbeni, bani încă nerestituiți de datornic”. În anul 1862, satul Jorăști număra 120 locuitori, avea o județie satească, sigiliu, iar conform vechii organizări și un consiliu administrativ sătesc, alcătuit din reprezentanți aleși de obște. Singura instituție era biserica. După promulgarea legii rurale, de către Alexandru Ioan Cuza, **satul Jorăști** este declarat centru de comună, intrând în componența sa cătunele Lunca și Zărnești, aceasta structura existând și în prezent. **Satul Lunca** este atestat documentar, la 30 decembrie 1780, ca moșie cu numele Tăplăi. Satul constituit înainte de anul 1831, s-a numit și Cășla Tăplăi (substantivul „cășla”, de origine turcă este sinonim cu stână, târlă). Cășla Tăplăi sau numai Tăplăi s-a întrebuințat până prin anul 1878. Toponimul actual Lunca, vine de la substantivul luncă și a rămas singur în uz după anul 1878. În ceea ce privește întemeierea satului Lunca s-au păstrat unele informații: „Pe Valea Covurluiului cu Apă, depărtare ca de șase km de centrul comunei Jorăști se află așezat satul Lunca, înființat de răposatul proprietar Ioan C. Plesnilă la anul 1850, mai întâi din șapte bordeie (șapte familii de țărani clăcașe) și conacul boieresc.” **Satul Zărnești** este atestat documentar la 12 februarie 1622. Termenul „zărână” se întâlnește în Moldova, în timpul domniei lui Alexandru cel Bun, când doamna Ana-soția sa, face daruri mănăstirii Moldovița, lăsându-i satul Vaculinții și seteștea lui Zărână. La 8 septembrie 1633, Nour, cu soția sa Piitra întocmesc un act de danie privind toată averea lor mobilă și imobilă din satul Zărnești, pe care o dăruiesc binefăcătorului lor, paharnicul Pană. La 8 iunie 1635, Piitra, nepoata lui Constantin și a Brândușei, fata lui Gavril și a Maricăi din satul Zărnești, ținutul Covurlui dăruiesc fostului paharnic Pană și urmașilor săi moșia lor din Zărnești. În acest act se arată că fostul paharnic Pană a transformat locul pustiu din Zărnești într-un sat cu oameni. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din **plasa Zimbrul** a județului Covurlui și era formată din satele **Băleni și Zăgancea**. Teritoriul comunei Băleni se înscrie în bazinul hidrografic al Siretului, principala apă curgătoare fiind Suhurluiul, care provine din 3 afluenți: Milești, Suhurlui și Suhu. **Băleni** apare menționat în documente în 1448, în expresia „fântâna lui Balea, pe Suhului” (Dorin Pintilie, Mariana Pintilie, Comuna Băleni: Studiu monografic complex, Cluj-Napoca, Eurodidact, 2003, p. 192) în 1528 fiind numită „Fântâna Bălenilor”, în a doua jumătate a secolului XVIII cumpărând moșii **logofătul Ioan Cantacuzino, căpitanul Gheorghe Șerban și hatmanul Costache Ghica** (Paul Păltănea, Mihai Dim. Sturdza, „Istoria moșiei Băleni din ținutul Covurlui”, în Familiile boierești din Moldova și Țara Românească, vol. III: Familia Cantacuzino, București, Simetria, 2014, p. 503). Cea mai întinsă suprafață de pământ a fost însă deținută, din a II-a jumătate a secolului al XVIII-lea până la exproprierea din 1949, de ramura Deleni a familiei Cantacuzino. De conacul Cantacuzino solid și impunător s-a ales praful. O rămășiță actuală din zidul roșiatic împrejmuitor amintește vag de bunăstarea de odinioară a binefăcătorilor comunității locale, de petrecerile campestre cu prietenii din lumea bună, de partidele vânătoarești. Aici s-a oprit, în 1927, după o conferință la Galați, Nicolae Iorga, admirând „splendida bibliotecă, cu edițiuni artistice și rare”. Aici se oprea, cu avionul personal, prințul Șuțu. Prețioasa bibliotecă de la Băleni, unde se găseau cărți în engleză, franceză, rusă, greacă, germană și română, a fost împrăștiată în patru zări, începând chiar din noaptea deportării stăpânilor. Unele volume și-au găsit sfârșitul arzând pe fundul gropii unei ghețării dezafectate, altele aruncate în râul din apropiere. Primul depus în unul dintre locurile de veci din cavoul familiei este un frate al lui Leon. Sunt îngropați apoi bunica din partea tatălui și

părinții lui Leon. Tatăl său, cneazul George Matei, moare în Egipt, dar e adus la Băleni, unde are parte de o înmormântare extrem de ceremonioasă. Ana Văcărescu se stinge din viață în 1923, urmată în același an de soțul ei, Leon Cantacuzino. Bălașa moare în 1976, la Pucioasa. Elena o aduce la Băleni și găsește prilejul să depună în criptă și rămășițele soțului mort în urmă cu câțiva ani și incinerat. La rândul ei, Elena e depusă, în 1983, în locul său de veci, de foștii săi elevi. Ultima persoană înmormântată în cavoul Cantacuzinilor este Gheorghe Farcaș, un descendent al administratorilor moșiei boierești. Comuna **Băleni este atestată în două documente emise de Petru Rareș în anul 1528**; unul dintre ele a fost întocmit la Huși, întărind prin carte domnească, dreptul de stăpânire asupra unei ocine; cel de al II-lea document a fost scris în limba slavonă, prin acest act, domnul Moldovei întărind dreptul de proprietate asupra moșiei formată din „giumătăți de la Fântâna Bălenilor”. Ambele documente se referă la posesiuni care se aflau pe teritoriul actualei comune Băleni: Poiana Ocolului, Fântâna Bălenilor; de asemenea, sunt menționați și o parte dintre membrii obștei răzășești de pe Suhurlui, care au în proprietate terenuri ale căror limite au fost hotărnicite în vremea lui Ștefan cel Mare de **starostele Felea**: Alba, Petru, Oane, Jurj. La 5 iunie 1774 în Ocolul Mijlocului era satul **Bălenii** care sunt poștași la Cuca: Ion Spiridon, Sandul Dămian, Apostol, vătăman, Costandin Dămian, Gavrilă Buzinca, Alicsandru Buzinca, Pintelie, Ioniță Zaharie, Gheorghe Ropotan, Sandul, croitor, Lupul Carpu, Sandul Ropotan, Pavăl Gaură, Ștefan Podașca, Ion Petrica, Arion Ropotan, Stoica, sârbul, Lupul Ropotan, Gheorghe Novac, Miron Ropotan, Gheorghe fiul lui, Gligore Spânu, Dănăilă Costache, Chirică Brudiul, Ursul, Dumitrașco Agachie, Pavăl, muntean, Ilie Corne, Vasile, păcurar, Ioniță Călmăc, Toader Roșca, Toader Gligoraș, Ion, păcurar, Ion Zaharie, Ștefan Gligoraș, Vasile fratele lui, Pavăl Todosie, Ion Lungul, Ioniță Sava, Ștefan Sava, Costandin Spânu, Vasile Buzinca, Ion Agachie, Costandin Costache, Toager Tăbăcilă, Șerbul, mocan. **Rufeturi**: Popa Mihălache, Gheorghe, diacon, Marin Burle, ruptaș, Gheorghe Bezman, ruptaș, Ștefăniță Ropotan, ruptaș, Ion Patrichelovici, scutelnic al **spătarului Costandin Sturza**, Gavril, scutelnic al **spătarului Costandin Sturza** (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 100, 101).

⁴⁸⁵ La 5 iunie 1774 în Ocolul Mijlocului era satul **Jorăștii. Rufeturi**: Popa Dima, **Vasile Chirvase, mazil, Gheorghe Chirvase, mazil**, Gavrilă Țipăluș, ruptaș, Ioniță Gociul, ruptaș, Costandin Gane, ruptaș, Ion Gociul, ruptaș, Gheorghe Novac, scutelnic al **paharnicului Pălade**, Neculai, scutelnic al **paharnicului Pălade**, Ioniță Naste, scutelnic al **paharnicului Pălade**, Ștefan Naste, scutelnic al **paharnicului Pălade**, Neculai, scutelnic al **paharnicului Pălade**, Ioniță Donosi, scutelnic al **paharnicului Pălade**, Costandin Roman, scutelnic al **paharnicului Pălade**, Sandul Hristofan, scutelnic al **paharnicului Pălade**, Enachi Țaul, scutelnic al **paharnicului Pălade**, Pintilie, scutelnic al **banului Lupului**, Vasile Doroftei, scutelnic al **paharnicului Iancului**, Ion Țăpeluș, scutelnic al **spătarului Costandin Sturza**, Stoian, sârbul, scutelnic al **spătarului Costandin Sturza**, Ion, dobrogean, căpitan de volintiri; **are salvogvardia măriei sale grafului de apărare, let 1772, iunie 16, supt numărul 1265**, Eliana, văduvă a lui Țăpăluș, călugăr (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 101).

⁴⁸⁶ La 5 iunie 1774 în Ocolul Mijlocului era satul **Băniașa. Birnici**: Vasile, Costandin, Gheorghe zet (al) lui Costandin, Gavril Ciocan, Gligore Ciocan, Ioniță Tătaru, Costandin a Hulpoaei, Lazăr Decianul. **Rufeturi**: Popa Alicsandru, Popa Vasile, Andrei Mitrofan, ruptaș, Iordache Mitrofan, ruptaș, Ștefan Mitrofan, ruptaș, Gheorghită Mitrofan, ruptaș, Petre Miron, ruptaș, Ilie Fulger, ruptaș, Mihălache Fulger, ruptaș, Neculai Plesnescul, ruptaș, Neculai Bălan, ruptaș, **Iftenie biv (foșt) vornic**, scutelnic al **spătarului Costandin Sturza**, Gavril Bălan, scutelnic al **banului Lupului. Oameni din Băniașa ce sunt mutați cu șederea la Rediu la Hilimon**: Birnici: Gligore Balmoș, Sandul Foce, Ion Roman, Alecsandru Bujeniță, Paraschiv, rotar, Vasile, horincian, Tudor Zmeul, Sandul, vătăman, Dumitru Zmeul, Gavril nepot lui Miron, Iordache, tecucean, Costandache, șelar, Costandin Tătaru, Iftemii, vornic, Costandin Balmoș, Vasile Ciocan, Sandul Boubătrân, Pintilie, rotar, Alicsandru Rotilă, Sava Foce, Ioniță Foce, Apostol Ciolănuț, Stan fiul lui

Barbul, Vasile Buluz, Costandin a Pântioae, Lupul Mantale, Gheorghie, cibotar, Toader Balmoș. **Case cu femei văduve:** Marie, văduvă, Măriuța, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 101, 102).

⁴³ La 5 iunie 1774 în Ocolul Mijlocului era satul **Rădeștii. Birnici:** Neculai Arion, vornic, Gligore brat ego (fratele lui), Iacomi Nica, Iordachi Porumbul, Gheorghe Porumbul, Arion Acsintii, Toader Negară, Costandin Porumbul, Ioniță Ușurel, Lupul Boza, Gavril Costachel, Costandin Boza, Toader Hurduc, Ioniță Pătrașco, Vasileche, cibotaru, Pricopie Nica, Iacob Boza, Manolache Boza. **Rufeturi:** Popa Istrate, Popa Ion, Diaconul Sandul, Diaconul Ion, Diaconul Ion din schitul Crucian, Andronache Porumbul, scutelnic al **comisului Fotache**, Lupul, grădinar, scutelnic al comisului Fotache, Manolache al lui Grama, scutelnic al comisului Fotache, Iosip, scutelnic al **paharnicului Iancului**, Gheorghe, marangoz, cu cartea măriei sale feldmareșalului de apărare din let 1771, numărul 1752, Ion Negru, scutelnic al schitului Crucian, Manolache Negru, tij (la fel), Gheorghe fiul lui Papaistrate, dascăl; ultimii 3 scutelnici sunt cu cartea dumisale **postelnicului Arghirie** de la departamentul rânduielilor de apărare (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 102).

⁴⁸⁸ La 5 iunie 1774 în Ocolul Mijlocului era satul **Crăeștii. Birnici:** Andrei Cărcotă, Acsinte, Vasile Toma, Sava zet (al) lui Iftimie, Ștefan, cârciumar, Gavrilă, Ion Chirică, Ilie a Lupei, Costandin sin (fiu) lui Gheorghe, Ion Nichifor, Pascu fiul lui Ifteni, ce se numește volintir și n-are carte. **Rufeturi:** Popa Apostol, Popa Neculai, **Gheorghe Crăescul, mazil, Ioniță Crăescul, mazil, Vasile fiul lui, mazil, Lupașco Crăescul, mazil**, Gheorghe Sandul, ruțaș, Dumitru Dimofti, ruțaș, **Ioniță Doni, mazil**, Vasile fiul lui Costandin Crăescul, ruțaș, Vasile Macarie, ruțaș (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 102, 103).

⁴⁸⁹ La 5 iunie 1774 în Ocolul Mijlocului era satul **Slobozia Movilii. Birnici:** Dima Bârcu, Ion Jăglău, Gligore Hâncul, Ion Gagiul, Ilie Gagiul, Gligore Stan, în sama lui Crăiță. **Scutelnici:** Simion Zaharie, scutelnic al **căpitanului Movilă**, Dediul Zaharie, scutelnic al **căpitanului Movilă**, Gheorghe Zaharie, scutelnic al **căpitanului Movilă**, Lupul Bâlcu, scutelnic al **căpitanului Movilă**, Neculai Mavriche, scutelnic al **căpitanului Movilă**, Ion Arsândoiul, scutelnic al **căpitanului Movilă** (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 103).

⁴⁹⁰ La 5 iunie 1774 în Ocolul Mijlocului era satul **Lehăni. Oameni străini, de peste Dunăre, ai lui Iacobache al pitarului Chirică, cu cartea măriei sale feldmareșal și ohranițelii list din let 1772, ghenarie 22, supt numărul 184:** Tudorache sin (fiu) lui Andronache, Lupul, Stanciul, Petre, Șerban, Costandin Buga, Oane Tăcian, Paraschiv Lungul, Dinul, Gheorghe, Dima, **Mihalcia, vornic**, Negoită, Niagul fiul lui Huzun Gheorghe, Hriste Pătrașco, Petre, Dobre, Orza, Sorin Niagul, Paraschiv, Ion Brânza, Vlad, Sandul, Lazor, Iancul, Gheorghe, sârbul, Petco, cioban. **Rufeturi:** Postolache, țigan al lui Iacovache, Anghelușa, văduvă, Marie, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 103).

⁴⁹¹ La 5 iunie 1774 în Ocolul Mijlocului era satul **Scânteștii. Birnici ce șed la Diocheți:** Anghel, Sava Imbrihoi, Dimoftie, Ilie văr lui Lazor, Toader Tiron, Toader Dănăilă, Gligore Delungul, Andronache, Toader Roșu, Ilie Roșu, Ion fiul lui Tălabă, Ionașco a prescurniții, Costandin Roșu, Ion Streșină, Lupul, rotar, Mihai Știrbăt, Gavril Brihoi, Stanciul fiul lui Nicolai, Gavril Bălan, Alicsandru Tiron, Costandin Brihoi, Manolache fratele lui Vasile, Gligoraș Streșină, Toader Bălan, Ion Streșină, Gligore Lungul, Iordache Brihoi, Costandin, cibotar, Marin a Vasilcăi, Lazor Talabă, Chiriac Lungul, Tănăsă Mânză. **Rufeturi:** Popa Ioniță, Diaconul Lazor (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 103, 104).

Diocheștii⁴⁹², **Odaia lui Manolache**⁴⁹³, **Zmulții**⁴⁹⁴, **Mănăstirea lui Adam**⁴⁹⁵, **Mileștii**⁴⁹⁶, **Chiraftei**⁴⁹⁷, **Josenii**⁴⁹⁸, **Cornii**⁴⁹⁹, **Măcișenii**⁵⁰⁰, **Epurenii**⁵⁰¹, **Putăanii**⁵⁰².

⁴⁹² La 5 iunie 1774 în Ocolul Mijlocului era satul **Diocheștii**, a dumisale **paharnicului Iancului**. **Scutelnici**: Dumitrache Cârneț, scutelnic al paharnicului Iancului, Gheorghe, căprar, scutelnic al paharnicului Iancului, Ioniță Vădaș, scutelnic al **paharnicului Iancului**, Gligoraș, plugar, scutelnic al **paharnicului Iancului**, Neculai Mirăorul, scutelnic al **paharnicului Iancului**, Gligoraș al butnarului, scutelnic al **paharnicului Iancului**, Ioniță Burhaz, scutelnic al **paharnicului Iancului**. **Case cu femei văduve**: Lunguliasă, văduvă, Anița, văduvă, Maria, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 104).

⁴⁹³ La 5 iunie 1774 în Ocolul Mijlocului era satul **Odaia lui Manolache ce șed la Drăgușani**. Scutelnici clucerului Manolache: Tănăsii, vătăman, Andronic, Gavril, Andrei Barbăniagră, Dima, Tudosii Chiosa, Lupul Paine, Pricopie, Stanciul, cârciumar, Gligoraș, Neculai Bălăuță, Tănăsii, Dimoftii, Ștefan Broască, Sandul, Toader, croitor, Alicsandru a Crăcănatii. **Rufeturi**: Ioniță, țișan, Ion, țișan, Ioana, văduvă, Crâstina, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 104).

⁴⁹⁴ La 5 iunie 1774 în Ocolul Mijlocului era satul **Zmulții**. **Birnici**: Alicsandru Butunoiu, Tacul brat (frate) lui, Tofan Butunoiu, Vasile Butunoiu, Mihai Nejnr, David Butunoiu, Vlad Totolici, Savin Totolici, Ion, vătăman, Ion Bucă, Apostol Bârlibaș, Ion, dogar, Vasile, dogar, Gligore Totolici, Crăciun Bucă, Năstasă Bucă, Ion Lungul, Ion Macovei, Radul Corchei, Ștefan Corchei, Gheorghe Corchei, Savin, vătăman, Toader Nejnr, Vasile Gafton, Lupul Nejnr, Costandin Gaiul, Ion Mardare, Ioniță Prodan, Savin Iftodie. Andrei Iftode, Ion Bejan,, Iordache Bejan, Ion, muntean, Pavăl, muntean, Andrei Nejnr, Petre zet (al) lui Patriche, Ștefan Patriche, Ion Patriche, Ion Călăci, Pătrasii Patriche, Ștefan Grosul, Enachi Moțoc, Pavăl Patriche, vornic, Lupul Ciolan, Vasile Ciolan, Antohi Ciolan, Lupul Gafton, Gligore Prodan. **Rufeturi**: Ion, diacon, Popa Ion, Toader, diacon, Popa Gligore, Ioana Ciorărița, văduvă, Ana, văduvă, Anița, văduvă, Maria, văduvă, Linca, văduvă, Rusanda, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 104, 105).„În anul 1764, din teascurile tipografiei Mitropolitane din Iași, ieșea un masiv Evhologhion (Molitfelnic), format din 4°, 827 de pagini (Vezi Ion Bianu, Nerva Hodoș, Bibliografia românească veche, 1508-1830, tomul II, 1716-1808, Edițiunea Academiei Române, București, 1910, p. 162, nr. 338). După cunoștința noastră de până acum, s-au păstrat doar opt exemplare, toate aflate în depozitul de carte veche al Arhiepiscopiei Dunării de Jos (Ultimii proprietari ai acestor exemplare, înainte de preluarea lor la eparhie au fost: biserica Adormirea Maicii Domnului din Căuiești; biserica Sf. Voievozi din Chiraftei; biserica Cuv. Parascheva din Diecheni; biserica Sf. Arhangheli din parohia Gohor I; biserica Cuv. Parascheva din Liești; biserica Sf. Ioan Botezătorul din Lungești; biserica Sf. Voievozi din parohia Smulți II și biserica din Vânători (ultima este incertă). În colecțiile speciale ale Bibliotecii V. A. Urechia și în fondul de carte veche al Muzeului de Istorie Galați nu se află nici un exemplar din această ediție. După apariția Molitfelnicului, la o dată pe care n-o cunoaștem, preotul Paladi Patriche, slujitor la biserica Vineri-Galați), în anul 1813, Sf. Gheorghe din satul Smulți, ținutul Covurlui, și l-a cumpărat, ori l-a primit prin donația vreunui confrate sau creștin evlavios. Ca semn de proprietate acesta scrie mai târziu că Molitfelnicul este al său (A preotului/ Pălade ot Zmulți și cine s-ar/ ispiți să-l fure/ să fie afurisit/ și blăstămat/ de t(re)i sute 18 oteți/ și de Domnul nostru Iisus Hr(isto)s/ și de Pre(a)curata Sa maică/ și de toți sfinții. Amin./ În zilele Mării sale lui vodă/ Mihail Costantin Suțu/...[ilizibil] let (ilizibil), săptemvrii 14. Molitfelnic, Iași, 1764, p. 9-28. Însemnarea s-a făcut fie în anul 1793, fie în 1794, întrucât Mihai Suțu a domnit în Moldova între 30 decembrie 1792-25 aprilie 1795.) Preotul Palade Patrichi, tatăl sachelarului Ioan Păladi de la biserica Sf. Gheorghe din Smulți, județul Galați, a trecut la cele veșnice în ziua de 29 decembrie 1828. Despre această

întâmplare, găsim însemnat în Molitfelnicul menționat: „Să să știi de când au răposat preutul Păladii, mercuri sara la patru ciasuri din noapte, la let 1828, dechemvrie 29” (Molitfelnic, Iași, 1764, p. 65. Însemnarea se repetă și la p. 113, unde însă este înscris anul 1829!).

⁴⁹⁵**Adam** top. pers. I. Oicon. (În sint. **Mănăstirea lui Adam**) Măn. **situată în Codrul Ghenghii lângă izvoarele p. Hobana (bazinul inferior al r. Bârlad)**; p. ext. (vechi) s. înființat lângă măn. Costăchescu, D.M.Ș. 14 (a. 1675). ♦ Într-o cvasi-definiție: „**sfânta mănăstire ce iaste în Codrul Ghenghii**” ib. (a. 1674). – Etim.: n. fam. Adam (menționat la 1652, când o seamă de răzeși „dăruiesc lui Adam căpitanul, pentru mănăstirea pe care a zidit-o, o ocină în codrul Ghenghii” Hem, I, 246-247, apoi în doc. de danie cu conținut similar de la 1658 Mironescu, A. VI și de la 1662 Cat. Mold. III, 169; în actul de închinare către Măn. Sinai de la 1695 se spune că Mănăstirea Adam „o făcură fii lui Adam, toți împreună, aume Vasile Adam, numit Varnava călugărul, și Dabija și Moghilă și Costea” Gârboveanu, A. 647) în funcție topon. – După tradiție, ctitorul ar fi fost un cioban Adam, care ar fi ridicat aici o biserică din bărne (MDG, I, 5/2). (vezi Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei-structural-si-etimologic-autors-Dragos-Moldovanu-Daniela-Butnaru-Dinu-Moscal-Ana-Maria-Prisacaru-Vlad-Cojocarulasi-Editura-Alexandru-Ioan-Cuza-2014.pdf). La 5 iunie 1774 undeva în Ocolul Mijlocului era satul **Mănăstirea lui Adam** cu oamenii de la Mănăstirea lui Adam. **Birnici**: Marin, croitor, Toma, olar, Lupul, rotar, Lupul Graur, Vasile Iftodie, Crăstia Iftodie, Postolache Bejan, Angheluță, Iftemii Crăștei, Ioniță, cioban, Manolachi, Toader sin (fiu) lui Gligore. **Rufeturi**: Dumitru, diacon, Radul, diacon, Marin, țigan, Ioniță, țigan, Sava, țigan, Vicol, țigan (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 105). Situl medieval târziu Mănăstirea Adam (Biserica Veche), sat Drăgușeni, județ Galați. Mănăstirea se află pe platoul dealului Apărătura, la est de râul Bârlad, la nord de Dunăre, la vest de izvoarele pârâului Hobana. Aceasta este poziționată la 100 m de școala din satul Adam. **Mănăstirea Adam este ctitorită la 1652 de către boierul Adam Movilă**. Repere geografice pentru identificarea monumentului sunt Colinele Covurluiului și Dealul Apărătura. Situl arheologic de la Mănăstirea Adam a mai fost cercetat și în anii 2002 și 2006, când au fost puse în evidență ziduri de fundație, identificate cu vechile construcții din incinta mănăstirii, biserica veche din secolul al XVII-lea și chiliile din secolul al XIX-lea. Au mai fost cercetate și patru morminte din necropola medievală a așezământului monahal. Au fost găsite câteva fragmente ceramice, cărbuni și bucăți de lemn. În mâna dreaptă a fost descoperită o monedă, puternic oxidată. Moneda este un dinar din argint emisă de Ungaria în timpul lui Wladislav II (1490-1516). S-a descoperit o monedă, puternic oxidată, pe piept. După curățare s-a observat că piesa este o moneda de argint, emisă de Sigismund III (1587-1632). Prima biserică din piatră și cărămidă a fost ridicată și sfințită la mijlocul sec. al XVII-lea, în timpul domniilor moldoveni Vasile Lupu și Gheorghe Ștefan și sub păstorirea episcopului Anastasie al Romanului, pe moșia serdarului Adam Movilă, de la care s-a păstrat și numele mănăstirii. Bucurându-se de numeroase danii și de un sprijin constant al boierilor locului, mănăstirea cunoaște, în timp, o perioadă de propășire. Ziduri groase de circa 1,20-1,40m, din piatră și cărămidă care constituie fundațiile bisericii din sec. XVII. Vezi Lupu, Emil, *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2002*, CIMEC-Institutul de Memorie Culturală, București, 2003, 24-25, nr. 4; Stoicescu, Nicolae, *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova*, București, 1974, p. 21; Păltanea, Paul, *Vechi locașuri de cult și viață bisericească în Sudul Moldovei până în anul 1864*, Monumente istorice și izvoare creștine, Editura Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, Galați, 1987; Veniamin Popitan, *Mănăstirea Adam- Județul Tutova, Glasul monahilor*, 3, București, 1947; Solomon C.; Stoide C.A., *Documente tecucene vol. 1, Bârlad, 1939*; Șerbanescu, N. I., *Știri noi din vremea păstoriei mitropolitului V. Costachi. Noua Epitropie de la Mănăstirea Adam din județul Tutova*, Revista Istorică Română, vol. XIV, 1, București, 1944.

⁴⁹⁶ La 5 iunie 1774 în Ocolul Mijlocului era satul **Milești**, călărași ai lui **vel (mare) căpitan de Covurlui**, căruia îi sunt dați 40 de liuzi, **cu cartea măriei sale generalului Korsakov**, din let

1774, mart 26: Toader Stan, Sandul Stan, Ion Opre, Ștefan Opre, Ștefan Dănăilă, Nistor, David Chiliță, Dumitrașco, cibotar, Solomon Hâncul, Vasile Gâtcă, Pălade Rae, Ion Hâncul, Apostol Beșet, Vasile, plugar, Toader Hâncul, Apostol Brașov, Neculai Donosi, Miron Dumitrașco, Toader Dumitrașco, Ion Mandes, Toader Lungul, Gavril Haineroșii, Gavril Silionm Ilie, cioban, Apostol Radu, Ștefan Soare, Lupul Mardare, Costache, Costandin, Vasile Cazacu, Toader Durbac, Doroftie Buture, Gavril Marin, Miron al Măricăi, Isac, grădinar, Gheorghe, dulgher, Iacomî Țocul, Gavril Dămian, Gavril Țocul, Ioniță sin (fiul) lui Gherasim. **Scutelnicii comisului Fotache:** Macovwi, năvodar, Vasilache Paiul, Iordache Hriste, Gligoraș, vânător, Lupul, dulgher, Vasile File, Costandin, pâslar, Miron, cioban, scutelnic al vătavului Gligoraș, Vasile, cârciumar, tij (la fel), Apostol, vâcar, la fel. **Rufeturi:** Popa Ioniță, Ștefan Mămăligă, ruptaș, Gavril Ciapraga, ruptaș, Ilie brat (frate) lui, ruptaș, Vasile fratele lui, ruptaș, **Alisandru Ciapraga, mazil**, Lupul Mândrilă, mazil, Ion, vătav, ruptaș, Gligore Mațăgrasă, ruptaș, Ioniță Gherasim, ruptaș, Pricopie Brudiul, ruptaș, **Vasile Brudiul, mazil**, Ioniță Ciudin, ruptaș, Lupașco Rogojină, ruptaș, Ana, văduvă, Ioana, văduvă, Dimoftie, văduvă, Marie, văduvă, Ioana, văduvă, In (altă) Ioana, văduvă, Safta, văduvă, Floaria, văduvă, Anghelina, văduvă (Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 105, 106). Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F. 93v-94r. „Slobozia Mileștii (Slobozia Milești este denumirea fostului sat Milești, care se afla în partea de sud a satului Smulți. Vezi Ene I. Patriciu, Monografia comunei Smulți - Covurlui, Bârlad, 1935, p. 7; Tezaurul toponimic, partea 1, p. 721; Sorin Geacu, Smulți (jud. Galați). Studiu, p. 132-135. Toponimul Milești îl mai păstrează și astăzi un teren agricol. A se vedea Sorin Geacu, Județul Galați. Dicționar, p. 165), „stăpânită de dumnealui post(e)lnicul) Ioan Jora”. Satul nu avea biserică și nici preoți sau dascăli. Pe teritoriul fostului sat Milești a ființat însă schitul Holm (secolele XVIII-XIX) așezământ monahal de călugări, biserica având hramul Tăierea capului Sf. Ioan Botezătorul. După secularizare (1864) icoanele din biserica schitului, care se ruinasă, sunt așezate în biserica Sf. Gheorghe din Smulți și, ulterior, în biserica Sf. Nicolae din aceeași localitate. Despre acest schit a se vedea: Pr. Gh. Bârsan, Schitul Zimbru, Galați, 1944, p. 7-9; Paul Păltănea, Vechi locașuri de cult și viața bisericească în sudul Moldovei până în anul 1864, în „Monumente istorice și izvoare creștine”, Galați, 1987, p. 234; arhim. Daniil Oltean, Repere ale istoriei vieții mănăstirești din Eparhia Dunării de Jos, în „Credință, istorie și cultură la Dunărea de Jos”, Galați, 2005, p. 345; ierom. Marcu-Marian Petcu, Mănăstiri și schituri din Moldova astăzi dispărute (sec. XIV-XIX), Ed. Biblioteca Națională a României, București, 2010, p. 160-161). „Slobozia Banțăști (Toponim neidentificat în această formă. Credem, mai degrabă, că este vorba de Slobozia Bălțați, fost sat la sud-est de Smulți, aproape de satul Urleștii (care, de altfel, și urmează în ordinea catagrafiei), cu „o existență efemeră între anii 1831-1853”, potrivit lui Sorin Geacu (Smulți, p. 137), stăpânită de dumnealui banu(l) Vasiliu Tudorii”. Satul nu avea biserică și nici preoți sau dascăli.

⁴⁹⁷ La 5 iunie 1774 în Ocolul Mijlocului era satul **Chiraftei. Birnici:** Dimoftii Hibile, Ioniță, vier, Năstasi, vier, Ștefan Gane, Patrichi, Scărlătache, Toader Cărnici, Vasile, vătaman, Ion, Miron, Gavrilă Cristofan, Toader Tălpău, Ion sin (fiu) lui Tălpău, Costandin Butur, Ion Motrian, Radul brat (frate) lui, Sandul Cărnici, Iordache, vier, Paraschiv, vier, Ion, vier, Ștefan Cărnici, Vasile Boubătrân, Mihai Gane, Lupul Boubătrân, Mihălache Bene, Ion Poalelungi, Vasile Păun, Alexandru Păun, Ștefan Dimoftie, Toader Drăghici, Ștefan, vier, Vasile Bene (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 106).

⁴⁹⁸ La 5 iunie 1774 în Ocolul Mijlocului era satul **Josenii. Scutelnicii dumisale paharnicului Costandin Pălade:** Neculiță Buluc, Ion Costin, Antohi Gaiul, Ștefan sin (fiu) Nastasii, Sandul Agachi, Iosip Grosul, Alecsandru Gaiul, Ion Gaiul, Antohi, cioban, Toader Durbaca, Neculai Durbaca, Marin cel Negru. Toader Năstasii, Ștefan Dimoftii, Gheorghe Rânja, Costandin, vornic, Toader Gaiul. **Rufeturi:** Popa Dumitrache, Diaconul Dănăilă, Andrei Gradeș, scutelnic al

căpitanului Gheorghe Șarban, Lefter, scutelnic al căpitanului Gheorghe Șarban (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 106, 107).

⁴⁹⁹ La 5 iunie 1774 în Ocolul Mijlocului era satul **Cornii** care sunt fugiți din Petriasa, din olatul Isaccii și a rămas numai unul birnic. **Birnici:** Dumitrașco Miron. **Rufeturi:** Popa Pavăl Brade, Gheorghe, diacon, Ion Tălpău, ruțaș (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 106, 107).

⁵⁰⁰ La 5 iunie 1774 în Ocolul Mijlocului era satul **Măcișenii**. **Birnici:** Condache, vornic, Toader Dumitru, Dumitru, Neculai, Dimoftie, Petre, Ștefan Corban, Costandin Corban, Ilie, rusul, Sandul Ifrosii, Ion Gligoraș, Vasile Guzlă, Ion, muntean, Costandin Goga, Mihai, sârbul, Ion Cheșcorabă, Tofan Goga, Ion, rusul, Ion, chelar, Antohi, vier, Gheorghieș, vier, Pavăl, plugar. **Case cu femei văduve:** Ana, văduvă, Anița, babă (Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 107). În 1877, Gheorghieș Iamandi figurează în lista eligibililor pentru Senat la județul Covurlui (MOR, nr. 88, din 24 iulie/5 august 1884), iar în 1884 printre persoanele eligibile din județele Tutova și Covurlui (9 Idem, nr. 88, din 24 iulie/5 august 1884), în timp ce fratele său, col. N. Iamandi, era la Iași (Idem, nr. 115, din 26 august/7 septembrie 1884). Frate cu colonelul N. Iamandi, fost aghiotant al domnului Al. I. Cuza, Gheorghieș, era fiul **postelnicului Dimitrie Iamandi** de la Huși și al Smarandei Șarban. Potrivit unor liste electorale din ianuarie 1863, Gheorghieș Iamandi era prezentat cu vârsta de 46 de ani în „Monitorul. Jurnal Oficial al Principatelor Unite”, nr. 1, din 2 ianuarie 1863, ceea ce ar indica anul nașterii 1817. Același an de naștere îl regăsim și la Elena Monu (Familia Costache. Istorie și genealogie, Editura Sfera, Bârlad, 2011, p. 158). În altă parte, aceeași autoare dă o altă dată a nașterii, respectiv 1823, dar indică corect anul morții 1904 (Elena Monu, Case și destine: Tuduri, în „Academia Bârlădeană”, anul XVI, 3 (36), trim. III, 2009, p. 3). În casa lui Constantin Costache, unul dintre cei mai activi uniونيști bârlădeni, aveau loc pe ascuns întrunirile acestora. La o astfel de întâlnire, din 23 martie 1857, se va constitui Comitetul Unionist al Bârladului și ținutului Tutova, ce îi avea ca membri pe **postelnicul Gheorghieș Emandi**, Constantin Costache, Emanoil Costin, aga Alexandru Romalo, Iacob Fătu, Ioan Popescu, Andrei V. Ionescu, V. Neculau, spătarul Ioan Buhnilă, Ștefan Dobrovici etc (Ghenadie Petrescu, Dimitrie Sturdza, Dimitrie C. Sturdza, Acte și documente relative la istoria renașterii României, vol. IV, București, 1889, doc. nr. 988, p. 229). Apoi, la 5 decembrie 1858, era menționat ca alegător direct în ținutul Covurlui, cu un venit lunar de 1.000 de galbeni de la moșia Măcișani (Ghenadie Petrescu, Dimitrie Sturdza, Dimitrie C. Sturdza, op. cit., vol. VII, București, 1892, doc. nr. 2233, p. 998; Rodica Iftimi, Sorin Iftimi, Alegătorii Divanului ad-hoc din Moldova (1857). Un manuscris necunoscut, în IN (serie nouă), X-XII, Iași, 2009, p.113). Pentru o perioadă relativ lungă de timp nu îl mai regăsim pe Gheorghieș, fapt care s-ar putea datora prezenței sale în posturile de prefect de Covurlui (1871) (Moise N. Pacu, Cartea Județului Covurlui, părțile I și II, Galați, 1891, p. 318) și Brăila (1873-1876) (ASB, Eugen D. Neculau, dosar 51, fila 6). Gheorghieș Iamandi a moștenit de la părinți moșia Măcișani, din ținutul Covurlui, pentru apărarea căreia se judecă o lungă perioadă de timp, între anii 1854-1861, cu Alecu Mavrocordat, proprietar al moșiei Puțani. În calitate de moștenitor, la 18 octombrie 1859, Prefectura ținutului Tutova îl chema pentru a participa la alegerea părții sale de moșia Puțanii (MOM, 9 octombrie 1859, p. 30). Apoi, la 6 noiembrie 1859, garanta cu moșia Măcișani, în valoare de 27.984 de galbeni, pentru Gh. Gălcă, care a luat în posesie o moșie a clerului, în valoare de 3.500 de galbeni (Idem, 6 noiembrie 1859, p. 10). Probabil de aici ridică un venit de 3.031 de galbeni, potrivit unor liste electorale din ianuarie 1863, când era alegător direct de district la ținutul Covurlui („Monitorul. Jurnal Oficial al Principatelor Unite”, nr. 1, din 2 ianuarie 1863). La 19 octombrie 1881, vinde Măcișanii către Constantin Malaxa, pentru 37.000 de galbeni, însă imediat reziliază contractul, pe motiv că vânzarea fusese fictivă. Ca urmare, la 10 decembrie 1881 era tot în posesia lui Gheorghieș Iamandi, iar inginerul hotarnic al ținutului Tecuci îi chema pe toți vecinii să se prezinte în data de 22 aprilie 1882 pentru a i se face hotarnica (MOM, nr. 209, din 17/29 decembrie 1881). Atât

Gheorghieș, cât și Malaxa se judecă mai mulți ani, până la 24 ianuarie 1884, când Înalta Curte de Casație a consfințit rezilierea contractului de vânzare (BNR, Kogălniceanu, dosar 603. O parte din moșia Măcișani, plasa Siret, jud. Covurlui, fusese arendată de tatăl Dimitrie Iamandi cu mult înainte către Alexandru Malaxa, iar în 1853 cel din urmă îl dăduse în judecată pe fiul Gheorghieș (ibidem). Din perioada anilor 1864-1885 s-au păstrat numeroase documente ale lui Gheorghieș Iamandi cu privire la situația moșiei sale Măcișani (în suprafață de 1.700 de fălci), reprezentând: procese-verbale, adevărinite și chitanțe de plată, hotărâri judecătorești, contracte de arendare și acte de învoială, cărți de hotărnicie, măsurători și ridicări de plan, gajări pentru un împrumut la Creditul Funciar Rural (BNR, Kogălniceanu, dosar 215); „Epoca”, seria II, anul II, nr. 217, din 31 iulie 1896). O dată eliberat, caută alți cumpărători și, la 25 septembrie 1884, vinde moșia către Carolina Sechiari, pentru o sumă mai mare, de 46.000 de galbeni (BNR, Kogălniceanu, dosar 622; C. Gane, Rădăcini, p. 305). Păstrează însă o vie la Cleni, din comuna Măcișani, în mărime de opt pogoane sau două fălci și 32 de prăjini, dar pe care o închiriază pe perioade succesive între 1880-1885 cu 40 de lei anual și între 1887-1890 cu 76 de lei și o garanție provizorie de 152 de lei (4 MO, nr. 10, din 12 (24) aprilie 1885; nr. 52, din 7 (19) iunie 1887; nr. 62, din 1 iulie/19 iulie 1887; nr. 80, din 12 (24) iulie 1887). Gheorghieș Iamandi a fost căsătorit de două ori, mai întâi cu Clara Gherghel, fiica Sofiei Costache, n. 1829 - † 10 iulie 1854, la Iași (Decesul a fost raportat la data de 5 octombrie 1854 (Mihai-Răzvan Ungureanu, Izvoare genealogice inedite: vidomostiile deceselor boierești (1834-1856), III, în „Arhiva Genealogică”, II (VII), 1995, 1-2, p. 185), apoi, după data de 8 iunie 1861 (Costin Clit, Documente hușene, vol. I, doc. nr. 332, p. 288-289. La această dată, consulatul austriac intervenea în problema divorțului Catinăi, de religie ortodoxă, de primul soț, medicul bârlădean Moritz Șabner, de religie catolică, după numai trei ani de conviețuire, în care au născut un fiu. Potrivit documentului, „după trii ani însă au părăsât dumneai Catinca casnică viețuire cu bărbatul său, fugind la părinții săi, luând și copilul în urmă, cari Episcopul de Huși prin ofiția sa către domnul protoereu Dispărțirei I a Tutovei din 13 mai 1861 supt no. 360 facu cunoscut dumneai Catinca că pocăința ce arată că au trăit în căsătorie cu dumnealui doctor de religia catolică i să primești”), cu Tuduri Catinca (Alecu Tuduri a avut un fiu, Ion (căsătorit cu Sevestia Gane, mătușa scriitorului Constantin Gane), și două fete: Catinca și Maria, măritată Dăscălescu. Catinca a avut doi soți: cu primul, medic, pe nume Saabner (ceh de origine), l-a avut ca fiu pe doctorul Alexandru Saabner-Tuduri. Iar din cea de-a doua ei căsătorie (contractată probabil după anul morții lui Saabner, 1868, în conformitate cu René Duda, Marcel Vainfeld, Vasile Palade, Nicoleta Arnăutu, Contribuție la istoricul medical al orașului în secolul al XIX-lea - date epigrafice, în Bârladul odinioară și astăzi. Oameni și fapte, vol. II, f.a., sub redacția lui Romulus Boteanu, p. 553-554), cu boierul bârlădean Gheorghieș Emandi, a avut urmași cu numele Emandi - și ulterior, prin căsătorie - Ghyka (Mihai Sorin Rădulescu, Bârlădeni de altădată, în „Ziarul Financiar”, nr. din 24 septembrie 2008). Dacă Iacov Antonovici, episcopul cărturar, spunea despre Gheorghieș că făcea parte din „lumea cea mai de frunte din Bârlad” (I. Antonovici, Un dascăl ardelean la Bârlad. Ioan Popescu, Huși, 1928, p. 356), Constantin Gane, în romanul Rădăcini. Romanul Măcișenilor, îi prezintă astfel principalele repere ale vieții: „După unire, conservator înfocat, Gheorghieș Emandi fu ales deputat de la 1860 la 1863. Din nou deputat după căderea lui Cuza, în noiembrie 1866, fu numit apoi prefect de Tutova în locul lui Ion Paladi. În 1873 fu prefect de Brăila până în 1876, iar mai târziu, în 1891, prefect de Covurlui și de la 1892 la 1895 din nou de Tutova. În 1900, își va regula drepturile de pensie și va muri abia, bătrân, în anii dintâi ai veacului nostru, în 1904. Iar înșurat fusese de două ori: întâi, foarte tânăr, cu Clara Gherghel de la Botoșani, care-i dăruise trei feciori, pe Dumitru, pe Alexandru și pe Gheorghe, mort copil la vârsta de două luni. Dară această soție Clara se stinse și ea în floarea vârstei, la vreo 25 de ani, în iunie 1854. Mult mai târziu, se însură a doua oară, cu o bârlădeancă, Catinca Tuduri, cu care mai avu trei copii: Teodor, Ionel și Smaranda. (...) Acesta fusese fiul lui conu Dumitrachi și al Smarandei, un om mereu în căutare de bani, pentru a face, potrivit vremii, politică, pentru a-și crește copii, pentru a

face față, la Bârlad și la București, îndatoririlor sociale la care-l obliga viața boierească din care se trăgea” (C. Gane, Rădăcini, p. 304). Este una din tulburătoarele istorii ale Măcișanilor de Covurlui.

⁵⁰¹ La 5 iunie 1774 în Ocolul Mijlocului era satul Epurenii ce șed la Mândrești a praporcicului Costandin Pătrasii: Andrei Măță, Mile, Neculiță, Andrei, muntean, Ioniță al lui Roșca, Lupul Pătrasii, Oancia. Scutelnici ai, prapocicului Costandin Pătrasii: Costandin, vornic, Gheorghe Pătrasii, Tănasii, Radul, mocan, Vasilache Cioromela, Ion Cotelici, Motie, Dumitrașco Pătrasii, Ion Călmăc, volintir. **Rufeturi:** Popa Stratul, Diaconul Zotie, Dumitra, văduvă, Marie, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 107).

⁵⁰² La 5 iunie 1774 în Ocolul Mijlocului era satul **Puțanii. Birnici:** Ștefan, tăbăcar, Ion sin (fiu) tăbăcar, Bejan Ghefere, Vasile a Zaharii, Ion Beghici, Pavăl Tiron, Toader Ifrosii, Ion, rachier, Racoviță sin (fiu) lui, Gavril a Paraschivei, Ioniță Pricochie, Gheorghe Ghefere, Vasile Gane, Nistor zet (al) lui Rage, Iftenii Loghin, Vasile Loghin, Marin Beșbep, Ștefan Holban, Toader Caș, Ion a Mărdării, Vasile Epure, Andrei Oancă, Costandin a Bejănesii, Ilie Oancă, Iftenii Oancă, Radul cumnat lui Tiron, Ghiniță Oancă, Vasile Tiron, vornic, Alicsandru Călmăc, Vasile Călmăc, Gheorghe Crăciun, Toader Crăciun, Costandin Strătulat, Simion Strătulat, Sandul Basalic, Iordache Berciu, Sandul Berciu, Gheorghe Velica, Iftemie Velica, Costandin Betica, Carpu, stegaru, Toma, rachier, Ion Flore, Gligore Gologan, Costandin Ticul, Gligore, cărucierul, Gligore Lefter, Lupul Arion, Dimoftie Pentelie, Pavăl Mondrulia, Costin Pintilii, Vasile Șargul, Vasile Budur, Gligoraș fiul lui, Ion Condache, Nistor Nicoară, Costandin Irimie, Timoftie Irimie, Ioniță Guzlă, Gligorașco Lețcae, Ion Guzlă, Ioniță Anghel, Enachi Anghel, Pavăl Mândrilă, Anghelache Pojoga, Gheorghită Sălăvăstru, Ion Sava, Gheorghită Tetircă, Toader Tetircă, Enachi Teș, Vasile Gologan, Ștefan Gughel, Sandul Enachi, Dămian al Ioanii, Vasile Crudul, Tofan, vătaf, Ion Vârlan, Crăciun, văcar, Gheorghe, văcar, Pavăl, grec, Gheorghe a Sofii, Ion, grec, Costandin, grec, Ion, grec, Simion, grec, Neculai Capot, Ioniță fiul lui, Pavăl Comșă, Vasilache Făină, Toader Parfene, Vasilache Lungul, Ion Lungul, Toader Pârle, Costandin Leordă, Bejan Pojoga, Simion Lungul, Toader nepot Pârlui, Ștefan Necoară, Gheorghe Vârlan, Neculai fiul lui Huzun, Gavrilă, stegaru, Vasile, stegaru, Iordache Mihălache, Opre, Dimoftii Sava, Gligoraș Aur, Toader Ifteni, Costandin, grec, Costandin Ifteni, Pavăl Ifteni, Vasile Iftenii, Ursul Baraghin, Lazor Cârhana, Toader Cârhana, Ion Pătrasii, Simion Vârlan, Pavăl Vârlan, vornic, Sandul Istratie, Toader Cociorvă, Gheorghită Anghelici, Toader Anghelici, Simion Cârhană, Gligoraș Cârhană, Radul, văcar, Ștefan Istrate, Ioniță a lui Dumitru, Bejan Istrate, Toader, cibotar, Ioniță Gologan, Ion Chebac, Ion al lui Azămnioară, Costandin Cociorvă, Andronache Cociorvă, Ion Istrate, Costandin Istrate, Vasile Istrate, Tofan Cârhană. Costandin Cârhană, Apostol Buhoci, Luca Fluture, Tofan Fluture, Flore Buhoci, Miron a Rusandii, Andrei a Naftii, Ioniță Ciapă, Andrei Nica, Toader Melinte, Pavăl Melinte, Neculai Melinte, Costandin Melinte, Costandin Lovin, Radul Lungul, Vasile Lungul, Vasile fiu Sirghiasă, Enache Lungul, Gligore Lungul, Lefter Lungul, Ion Burza, Racoviță fiu Rățoae, Ion Zaharie, Năstasii fiul lui, Lupul Dănăilă, Iordache Nițul, Năstasii Muscă, Mihălachi Muscă, Vasile Muscă, Costandin Ifrosii, Vasile Nițul, Costandin fiul lui Năstasii, Gligore Nițul, Sandul Patriche, **Costandin Patriche, vornic**, Ion, rusul, Ion Orbul, Vasilache Șarga, Iftenie, croitor, Apostol, rotar, Vasile, stegaru, Bejan fratele lui, Toader Alibic, Stratul Săvastii, Dimoftie Lungul, Costandin Pintelie, Gheorghită Gligoraș, Dimoftie Gligoraș, Ioniță Popa, Vasile, cibotar, Costandin Rochiță, Lupul Dodul, Costandin a Anii, Ștefan Salona, Zaharie, vătașman, Ion Gligoraș, Pălăde Salona, Ion Petrica, Simion Gologan, Costache Mirăuță, Toader Hlanda, Ion Blândul, Eni a Avrămii, Ioniță Blândul, Ion a Avrămii, Ilie a Mărdării, Ion Oancă, Ștefan Ariton, Costandin Macsin, Lupul Ghione, Ion Cozma, Stănilav, Pricopie Mândrul, Costandin Mândrul, Neculai Ghione, Gligoraș Popa, Toader Ciorie, Toader Văcăreșcul, Sandul Ghione, Savin Goga, Gheorghe Goga, Sandul Drugan, Ioniță a Dumitrii, Costandin Drăguș, Toader Drăguș, Ștefan Mihai, Toader Bejan, Toader Ioniță, Ion Căprar, Vârlan Boldul, Ioniță Armăsar, Vicol Miron, Ion Miron, Gheorghită, chihae, Gavrilă Miron, Apostol Arsăni, Vasile Azămioară, vornic, Ioniță Arsenii, Gheorghe Anghelinii,

Ținutul Covurlui în anul 1803⁵⁰³

1. Ocolul Siretului: Slobozia Conache⁵⁰⁴, Pechea⁵⁰⁵, Peneu⁵⁰⁶, Măcsinenii⁵⁰⁷, Șărbeștii⁵⁰⁸, Șândricenii⁵⁰⁹, Braina⁵¹⁰, Mușatul⁵¹¹, Vămășenii⁵¹², Feleștii⁵¹³, Odaia Costii⁵¹⁴, Slobozia Venturii⁵¹⁵, Branișteea⁵¹⁶, Lozova⁵¹⁷.

Arsenii, Toader Anghelinii, Vasile Drăguș, Caloian Drăguș, Timoftie Ilie, Constandin Ciorici, Vasile Ilie, Sava, vrâncean, Neculai Dediul, Costandin Căruță, Ioniță Ilie, Costandin Stavăr, Toader Ilie, Ștefan, chihac, Apostol Lungul, Pavăl, chihac, Toderășco, chihac, Neculai fratele lui, Ion Sârghie, Vicol al Rusandei, Ștefăniță Nicoară, Gheorghe Nicoară, Gheorghe Drăgulici, Ion Bobul, Ion Drăgulici, Ioniță Drăgulici, Andrei Toma, Neculai Pârle, Gligore Cioroi, Vasile Ariton, Ion Cioroi, Simion, tăbăcar, Ioniță a Bejănesii, Stratul Cașul, Ioniță fiul lui Gheorghe Lungul, Ion fiul lui Gheorghe, Saule Basalic, Toader a Tofanii, Lupul Dumitrașco, Andrei Nica, Toader a Toaderesii, Dimoftie Loghin, Ștefan Sava, Vasile Sava, Neculai Blândul, Ion Ghenghe, Costandin Pătrasii. **Rufeturi:** Popa Costandin Berce, Popa Ifrosie, Diaconul Ion, Popa Iordache, Popa Necoară, Diaconul Sandul Lefter, Diaconul Ion Lungul, Popa Ion, Diaconul Ștefan, Popa Ioniță, Popa Pavăl Boldul, Popa Ignat, Potropopul Costin, Pavăl Oancă, scutelnic al **comisului Fotache**, Simion Arion, scutelnic al popii lui Pavăl, Ștefan Huzun, scutelnic al popii Pavăl. Oamenii **căpitanului Ioniță Botezat**, ce i-a adus de peste Dunăre și **șed în Puțani:** Ștefan, Ion Decian Fărâmalemni, Păvălache Decian, Niță, Dumitru. **Bejenari:** Gheorghii al lui Lupul Dănăilă, ce s-a găsit cu casa lui în Puțani și zice că este din Lungești ot Tutova. **Case cu femei văduve:** Măranda, văduvă, Anița, văduvă, Safta, văduvă, Dobrița, văduvă, Tudosie, văduvă, Marie, văduvă, Sofie, văduvă, Marie, văduvă, In (altă) Marie, văduvă, Catrina, văduvă, Altă Catrina, văduvă, Altă Catrina, văduvă, Marie, văduvă, Altă Marie, văduvă, Anița, preotiasă, Safta, văduvă. **Țigani:** Dumitru, Țigan al banului Grecianul (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 107-110).

⁵⁰³ Th. Codrescu, Uricariul, Iași, 1886, Tipografia Buciumului Român, vol. VII, p. 332 - 337.

⁵⁰⁴ **Slobozia Conachi** oicon. pers. [At. la 1844: TTRM, I2, 1084/2.] S., com. Slobozia Conachi, j. Galați; (vechi) **Dimienii, Slobozia de pe Suhurlui, Slobozia Plăcinta**. ◇ Cu determ. la gen.; vechi: Slobozia lui Conachi ib. (a. 1831). ◇ Prin expansiunea sint.; vechi: **Slobozia Vornicului Conachi** ib. (a. 1834) sau **Slobozia Logofătului Conachi** ib. (a. 1835). ◇ Prin brevilocvență: Slobozia Conachii ib. 1085/1 (a. 1851). ◇ Cu reducerea sint. la determ.: Conachi ib. 1084/2 (a. 1830). ◇ Cu ent. în funcție oicon.: Slobozia ib. (a. 1823). – **Scris și: Slobozia Conache** ib. 1085/1 (a. 1917); **Slobozia Konache** ib. (a. 1926); **Slobozia Konachi** ib. (a. 1925); Slobozia lui Conache ib. (a. 1831); **Slobozia Vornicului Conache** ib. (a. 1834). – Var.: Slobozâia Conachi ib. (a. 1851), din Slobozâia, cu pron. Deschisă a voc. -â-; Slobozâia ib. (a. 1823), din □ Slobozîia, cu „despicarea” lui -î- acc. și velar. lui sub infl. lui -zprecedent; Slobozâia Conachi ib. (a. 1855). – **Etim.: numele vornicului Costache Conachi (propr. moșiei Popârșoci pe care s-a înființat slobozia TTRM, I2, 1084/2 și care, încă din 1809, solicitase Divanului înființarea ei cu cei 25-30 de bejenari sârbi, „săraci și goi”** Păltănea, C. 198) în funcție topon.(Micul_dictionar_toponimic_al_Moldovei_structural_si_etimologic_autors_Dragos_Moldovanu_Daniela_Butnaru_Dinu_Mosc_al_Ana-Maria_Prisacaru_Vlad_Cojocaru_Iasi_Editura_Alexandru_Ioan_Cuza_2014/links/5cb_b83f3a6fdcc1d49a3dd65/Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei-structural-si-etimologic-autors-Dragos-Moldovanu-Daniela-Butnaru-Dinu-Mosc-al-Ana-Maria-Prisacaru-Vlad-Cojocaru-Iasi-Editura-Alexandru-Ioan-Cuza-2014.pdf).

⁵⁰⁵ Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F. 23v-24r. „**Satul Pechea, stăpânit de cătră luminarea sa, beizade Dimitrii Moruz**”. „(Preoți): Radu sãn Bejan Muntean; Lupul sãn Ioan Țărul; Vasilache sãn Carp Afumat; Dumitrache sãn preot Acsănte”. „(Diaconi) Vasili sãn Ioan Buboiu; Constandin sãn Teodor Moțoc”. La 5 iunie 1774 în Ocolul

Mijlocului era satul **Pech**. Poștași la Pechia: **Ștefan Lungul, vornic**, Niacșul, muntean, Ion Mustiață, Costandin Sinica, Costandin, muntean, Mihai Burcă, Sandul Vartic, Ioniță, ciobotar, Enachi Spăzuratul, Marin Spăzuratul, Vasile Lelica, Chiriac sin (fiu) lui, Manolache zet (al) lui Lelica, Todor, muntean, Maței, Ion, cărăuș, Ionașco Mardare, Tudor Grăjdar, Vasile, bărlădean, Ștefan, bărlădean, Toader Stanciul, Crăciun Morun, Stanciul Burcă, Oană al lui Turturică, Dediul al lui Morun, Vasile a ciobăniții, Savin brat (frate) lui, Costandin, cârpaci, Niagul Bele, Ion Lungul, Pavăl Role, Stroe, Radul fiul lui Stroe, Gheorghe, herghelegiu, Șerban, holtei, Vasile Barbu, Paraschiv, muntean, Ignat fratele lui, Mușat, Mihălache, Dragomir Brăilă, Vasile, rotar, Ion, rotar, Crișan, Cazan, Tudor Pădure, Iordache, surugiu, Nan, cheptănar, Ion Ispravnic, Stoica Cloșcă, Stanciul, herghelegiu, Soica, rotar, Toader Stanciul, Gheorghită a babei Bălașii, Gheorghe, văcar, Dumitru a Marandii, Mihai Porcugras, Ștefan Pelin, Dumitrașcu al lui Porcugras, Lupul Jăman, Costandin Calmare, Neculai Cărăbăț, Moisă, Mane, muntean, Ion fiul lui Gherghina, Gheorghe Cimpoca, Mitre, Necula Țărul, Ștefan Țărul, Tudor Țărul, Tofan, muntean, Costandin, cojocar, Preda, muntean. Miloș, Toader Dima, Ioniță a Enii, Postolache Țărălungă, Ion Pelin, Neculai, muntean, Vlad, muntean, Costandin frate lui Paraschiv, Ion Brăilă, Opre Brăilă, Dobrin, Ion Burcă, Ștefan, cioban, Dobre Topciul, Stoian Chiosa, Postolache, grec, Goe, Dragomir, cioban, Radul lui Spânzurat, Gheorghe Ladă, Gligore Putineiu, Vasilache Bășliaga, Ioniță Corpaci, Gheorghită Colța, Opre Cucul, Dumitrașco Colța, Tănasi Iapăscură, Costandin Șchiopu, Pătrașco, chihae, Micul Parmac, Ion Burcă, Mile Palanchi. **Rufeturi**: Popa Micul, Ioana, văduvă, In (altă) Ioana, văduvă, Catrina, văduvă, Stanca, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 99, 100)

⁵⁰⁶ **Peneul** la 5 iunie 1774 din Ocolul Siretului, Ținutul Covurluiului. Ce păzesc podul la Măcsineni: Costin Lupul, Durac Ghițmană, Ștefan, muntean, Stoian, vornic, Vasile Niță, Costin Hârvălaș, Antohi Lupul, Vârlan Mardare, Caloian Trandafir, Dobre Ghițman, Pană Lupul, Neculai Ghițman, Sandul Ghițman, Costandin Chicolan, Gheorghe Hângălaș, Gheorghe Coadă, Ion Șorcar, Radul, sârbul, Costandin Hângălaș, Grigore Tatul, Stanciul, cârciumar, Neculai Șchiopu, Simion Mârza, Gligore Mârza, Toader Tatul, Ioniță Plosca, Toader Ursul, Chirilă Agapie, Ion Agapie, Costandin Luca, Ion Basoc, Ștefan sin (fiu) lui Gheorghe, Adam Ugle, Costandin Ghițman, Andrei Ciocârlan, văcar, Radul fiul lui Gheorghe, Oană Iamandi, Sandul Ghițman, Neculai Vidrașco, Șerban fiul lui Androhie, Gheorghe Coadă. **Rufeturi**: Popa Vasile, preot, Balotă, mazil, Dumitrachi fiul vornicului Silion, mazil (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 74).

⁵⁰⁷ **Măcsineni** la 5 iunie 1774 din Ocolul Siretului, Ținutul Covurluiului. La fel, poștași la Peneu: Toader Tecuci, Pană Tecuci, Dima Burice, Iancul grat ego (fratele lui), Radul Iamandi, Lupul Mălaiumare, Stan sin (fiu) Dochii, Negoită, croitor, Chirică Hainemulte, Paraschiv, muntean, Mihălce, crav, Vasile Dănilă, Stan fiul lui Coste, vătăman, Coste, muntean, Marco Iamandi, Costandin, muntean, Vasile Lungul, Șerbul Gârneț, Sira fiul lui Istrati, Dumitru Iancul, Ion fiul lui Dragomir, Adămachi, Istrati, muntean, Ghine, croitor, Costin Hârleț, Costandin cumnat lui, Gheorghită Turiatcă, Gheorghe Mușătan, Pană, izbașa, Tudor Pleșa, Anghel, bejenar, Dumitrașco, bejenar, Gligore a Dobrii, Dumitru, văcar, Costandin Dobrițoiul, Ion Luca, Gavrilăș Turiatcă, Radul, văcar, Radul Lazăr, Dragomir Gligore, Andrei Irimie, Ioniță, blănar, Ion Badiul, Andrei Borde, Costandin Stogul, Sandul Văsăiu, Mihăilă, cioban, Toader Diham, Ion, odobașa. **Rufeturi**: Popa Stan, Ștefan, căpitan, mazil, Ștefan, Țigan. Case cu femei văduve: Măriuța Mitoae, Iova lui Ion, mungiu, Mușa lui Strechi, Sultana Drochiasă, Paraschiva Tudosoae, Anița Paraschivoe (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 75, 76).

⁵⁰⁸ **Șarbestii** la 5 iunie 1774 din Ocolul Siretului, Ținutul Covurluiului. **Birnici**: Radul, vornic, Ion, rotar, Ion Cârcul, Marin Bulisan, Solomon, Toader Panhilie, Mihai brat ego (fratele lui), Stanciul Buga, Mane Cambur, Gheorghită, odagiu, Gheorghită, văcar, Andrieș sin (fiu) Stoica, Savin fiul lui Stanomir, Marin fratele lui, Toader fiul lui Marin, Mircea Melinte, Lepădatu Dughiană, Mihăilă

fiul lui Dughiană, Gheorghe Palaga, Paiul fiul lui Opre, Mane, coban, Mihăilă Palaga, Ion Zâmbuc, Gheorghită Palmealbe, Mihăilă fiul lui Gătu, Gheorghită Frangule, Gheorghită Lunțan, Iordachi Scurtoiu, Radul zet (al) lui Petco, Zaharie Palaga, Costin Cambur, Mitre, muntean, Costandin Oprinoiu, Gheorghe nepot Melinte, Niagul Gătu, Toader fratele lui, Pascu Strechii, Stanciul, muntean, Ion Frangule, Ioniță Dragul, Marin Pavăl, Istratie Boibuni, Ioniță Lungul, Ion Moroș, Ioniță Vicol, Strătuț Palaga, Costandin Frangule. **Rufeturi:** Popa Postolache, Popa Toader, Rada lui Anghel, vădană (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 76, 77).

⁵⁰⁹ **Bornărești.** Menționat la 16 iunie 1651 (CDM, II, nr.2188). **A fost pe teritoriul com. Șendreni.** Numele său ar putea fi de la un Bornar, **atestat documentar sub forma Burnar, la 4 aprilie 1577, la Brăhășești**, în nordul județului Galați (DIR, XVI, A, III, 84). Alternanța este întâlnită în Moldova în secolul al XVI-lea: Buboc și Boboc într-un document din 15 aprilie 1588 (ibidem, 385), Bustom și Bostom, cuprinși în catastiful mănăstirii Galata din 15 noiembrie 1588 (ibidem, 403, 406; Hasdeu, Curente, 107,225), dar și în secolul al XVII-lea: Gulunboae, 2 septembrie 1632 (DRH, A, XX, 252-253) și Golonboae, 26 mai 1661 (ASB, ms. 573, f. 176-176v). După DIR, 224, Burnar are înțelesul de „fântână”. Satul nu l-am mai întâlnit, deocamdată, în alte documente.

Lumineani. A fost, probabil, pe lângă satul Șendreni. Am optat pentru această localizare, deoarece documentul în care este citat satul este în legătură cu vânzarea unei părți din moșia satului Șendreni. Documentul a fost scris, se pare, în orașul Galați și atunci nu este exclus ca Stălbar din Lumineani, martor la tocmeala vânzării, să se fi aflat întâmplător în oraș, el fiind dintr-o cu totul altă zonă. Este menționat în iulie 1625 (DIR, XVII, A, V, 356). Am mai întâlnit toponimele: Immireani, formă cu rotacism, pe Milcov, la 14 aprilie 1435 (DRH, A, I, 193; D. Macrea în DR, VII, 186) și Luminata, pârau, în corn. Pogana, jud. Vaslui, la 15 iulie 1448 (DRH, A, I, 400). Tot aici a fost și un sat cu acest nume, menționat la 25 aprilie 1692 (CDM, IV, nr. 1464). Iordan a admis că toponimele: Lumina, Luminile, Luminoasa, Luminosul au înțeles de „limpeziș”, „luminiș” (Toponimice, 177. Vezi și Ivănescu, Note, 165; Pașca, Contribuții, 89). Ar putea fi luat în considerație și onomasticul Lumină, atestat la 15 februarie 1590 la București (Mircea, Cat., nr. 1571; DOR, 312). Nu se poate preciza dacă satul Lumineani (a fost pe teritoriul satului Hagieni, corn. M.Kogălniceanu, jud. Ialomița), atestat la 12 decembrie 1424 (DRH, B, I, 110), format lângă o baltă, își are numele de la onomasticul Lumină sau dintr-un derivat al entopicului luminiș (Porucic, Lexicon, 38) (Păltănea, Paul V., Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului (III), Limba română, An 35, Nr. 5 septembrie-octombrie, 1986, p. 427-438. pdf (1.052Mb)).

⁵¹⁰ **Braina** la 5 iunie 1774 din Ocolul Siretului, Ținutul Covurluiului. La fel, podari la Macsineni: Trohin Anghel, Gheorghe Talabă, Ion Anghel, Ion, cioban, Gavrilă Dănilă, Ion Monul, Stoica Mărcuță, Vasilache Bouroș, Sandul Savastie, Radul Mușat, Vasile Mulale, Marcu Dragoman, Melintie Mirăuță, Neculai sin (fiu) lui Marcu, Iordache Drăgan, Neculache Drăgan, Opre Cudalbu, Vasile, Neculai fiul Irinii, Angheluță Adam, Maței Adam, Ioniță, sârbul, Alecsandru Buluc, Nistor Buluc, Sandul Niță, Chirilă fiul lui uluck Stoica Barbămândră, Iordachi fiul lui Mușat, Apostol Spânzuratul, Iftodie Drăgan, Neculache Drăgan, Trandafir Căpodan (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 74, 75).

⁵¹¹ **Mușatul** la 5 iunie 1774 din Ocolul Siretului, Ținutul Covurluiului. Poștași la Peneu: Gheorghită Hilohi, Ștefan, chihac, Ștefan sin (fiu) Antimii, Costantin Badiul, Toader AronEni, Cărarar, argat, Ioniță Badiul, Pavăl Aron, Pavăl Budur, Andrei, chetrar, Stan Petrișor, Toader a căpitanului Anton, Vasile Gălată, Mircia Bulizăr, Dumitru Stere, Pavăl Frumușel, Costandin Frumușel, Ștefan, văcar, Costandin Frâncul, Toader Mirăuță, Silion Coadă, Ștefan Costache, Ghine, Tudosie a Vidrii, Dumitrașco Momul, Ion, cioban, Ioniță Tăbuș, Toader Mile, Tănasi Păcală, Gheorghită, cioban, Toderașco Momul, Ion Pilocoș, Ostahie, vițălar, Ivan brat ego (fratele

lui), Simeon, vâcar, Sandul Neculce, Ion, ciauș, Necula, bârdălian, Ioniță Margul, Ion fiul popii Țăran, Stoian, Niacșul, căprar, Costandin Petrișor, Cârștian fratele lui. **Rufeturi:** Popa Dumitrachi, preot, Popa Gheorghe, preot, Anton, căpitan de podari la Maximeni, mazil. Case cu femei văduve: Anca lui Stan, Tifana Rosuliasă, Iliana Stoeniasă, Niagra lui Tudorachi, Dumitra lui Neculai, Savina Mușătoae (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 75).

⁵¹² **Vămășenii** la 5 iunie 1774 din Ocolul Siretului, Ținutul Covurluiului. **Birnici:** Vasile, peneoaș, Neculai Niamțul, Ignat, Vasile, Dragomir, Stoica, Lefter Rață, Vasile Baroiul, Gligoraș, Toader, Ioniță nepot Andrei, Neculai, Panait Siminoi, Andrei, Gligore Bostan, Ioniță Dragotă, Ursul Prăvălici, Vasile Vârlan, Gheorghe Pătule, Costandin Beldigău, Toader, bârsan, Frangule, Tudor, Simion, Grozav, Ștefan, vătămă, Mihăilă, Paraschiv, Stoica Borician, Trifan, Enache, Vasile, purcar, Vasile Lungisate, Badiul, cibotar, Dumitru, Proca, Vasile Feleștian, Neculai Leonte, Niagul, Prohip, Vâlsan, Stoica, moldovan, Ioniță al Niagulului, Dumitrașco Sile, Micul fiul lui Gavril, vornic. **Rufeturi:** Popa Frățilă, Vasile, țigan, Loghina, văduvă, Dramira, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 77).

⁵¹³ **Cătușa**, sat pe Bârlad. Menționat la 25 iunie 1519 (DIR, XVI, A, I, 145-147). La 24 ianuarie 1589 se numea Fetești (ibidem, III, 413). Numele dispărut al satului s-a păstrat în cel al gârlei, care izvorăște mai sus de Satu Costi, menționată în 1519 cu numele de Cătușeni, și al bălții Cătușa, amintită în 1589. Din apelativul cătușă „ovale care se strâmtează pe alocuri ca o cătușă, adică partea din față a proțapului de la car” (Ioniță, Nume, 75). Celelalte sensuri ale acestui apelativ, „pisică, ancoră, fiare...” (DA, s.v. cătușă), nu pot explica acest toponim. Toponimul Felești derivă, desigur, de la un Fele[a] (DOR, 273), onomastic folosit în această zonă. **La 28 mai 1528, Felea, starostele ținutului Covurlui, hotărânește o parte din moșia satului Băleni (DIR, XVI, A, I, 245).** Oicon. pers. [At. la 1589: DIR, A, XVI-III, 413.] Fost s., astăzi cart. în partea de V a or. Galați; (vechi) **Calica**. ◇ Cu schimb. de nr., într-un der. patron.: **Fileșteanul** TTRM, II, 409/1 (a. 1847). Etim.: de la n. fam. Fele (< magh. Fél „jumătate” Kalman, O. 98, prezent în zonă la 1528, când se menționează un staroste de Covurlui cu acest nume DIR, A, XVI-I, 245) cu suf. col. -ești și disim.voc.Regr.(Micul_dictionar_toponimic_al_Moldovei_structural_si_etimologic_autors_Dragos_Moldovanu_Daniela_Butnaru_Dinu_Moscal_Ana-Maria_Prisacaru_Vlad_Cojocaru_Iasi_Editura_Alexandru_Ioan_Cuza_2014/ links/5cbb83f3a6fdcc_1d49a_3dd65/Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei-structural-si-etimologic-autors-Dragos-Moldovanu-Daniela-Butnaru-Dinu-Moscal-Ana-Maria-Prisacaru-Vlad-Cojocaru-Iasi-Editura-Alexandru-Ioan-Cuza-2014. pdf).

⁵¹⁴ **Odaia Costii** la 5 iunie 1774 din Ocolul Siretului Ținutul Covurluiului. **Birnici:** Dumitru, rotar, Borce sin (fiul) lui Dumitru, Apostol, Vasile Gurău, Partenie Gurău, Ion Gurău, Iftenie Gurice, Nedelco Huciune, Dumitrașco Huciune, Radul Oghială, Paiul Oghială, Gligore Oghială, Enachi Oghială, Vasile Oghială, Voico Oghială, Sandul, vătămă, Ștefan Neștiut, Manole Neștiut, Ștefan Miron, Gligore Trepăduș, Toader fiul lui Trepăduș, Ivan, cioban, Mihălache Stănoiu, Ilie Broască, Neculai Erșul, Saule fiul lui Erșul, Vasile zet (al) lui, Mihălache Erșul, Vasile, muntean, Gheorghe, muntean, Ispas, Nacul Jalobă, Panaite al lui Neculici, Moissăi, Toader Neculici, Ion Stănoiu, Toader Ibrian, Apostol al lui Neculici, Neculai, văduv, Frățilă Ibrian, Mihălce, Pavăl fiul lui, Ion Neculici, Vasilache fiul lui Toderașco, Vasile Prodan, Neculai Prodan, Pricopie Stănoiu, Necula Doroban, Toader Cula, Năstasii Moroș, Marin Băldigul, Lupul, muntean, Ioniță Gugurul, Ionașco, Dobre fiul lui Ionașco, Chiriac fiul lui Stan, Anton Petco, Ștefăniță, grec, Ion Negrul, Vasile Orbul, Ion Neștiut, Dumitru Oghială, Irimie fiul lui, Neculai Răpanul, Ionichie Tătaru, Ioniță Cînpoca, Toader, cibotar, Dănăilă, vornic. **Rufeturi:** Popa Părvul, Iordache Oghială, scutelnic al paharnicului Afanasache Rămădan, Vârvara, vădana (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 77, 78).

⁵¹⁵ Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F. 38v-39r. „Slobozia Venturii (Fost sat în partea de nord a satului Cuca, jud. Galați. Vezi Tezaurul II, p. 1091.), stăpânită de dumnealui Costache Ventura”. (Nu avea biserică și nici slujitori).

2. Ocolul Mijlocului: Oasele⁵¹⁸, Bălenii⁵¹⁹, Cornii⁵²⁰, Măcișanii⁵²¹, Puțanii⁵²², Codalbi⁵²³, Măndreștii⁵²⁴, Urleștii⁵²⁵, Zmulții⁵²⁶, Deocheții⁵²⁷, Drăgușenii⁵²⁸,

⁵¹⁶ Petru Rareș face danie jumătate din satul Țăpești Mitropoliei Romanului „la Lozova cea mare, pesste dealul Galaților, la o movilă ...unde se unește cu hotarul Cârloțestilor” („Tezaur documentar gălățean”, Buc., 1988, p. 35-36). Cârloțestii existau din 1655, atunci când îi moșteneau Ileana Movilă, soția cronicarului Miron Costin, cel care relatează nunta lui Alexandru vodă (1623-1626), fiul lui Radu vodă atunci domn al Munteniei, cu fata lui, Scarlet, care „a avut loc la Movileni, în malul Siretului, dincoace, unde și solii streini cu daruri erau veniți” (Letopisețul...). În 1837 moșia se numea Gheboasa, după pârâul care se varsă în Mălina, granița de est a acestei mari moșii. Toponimul Cârloțestii denumește un adăpost pentru animale. Într-un document al lui Ieremia Movilă din 11 aprilie 1603 acesta întărește vânzarea satului Scândureni de pe râul Mălina, de către Neagu, pârcaș de Covurlui, în înțelegere cu răzeșii, lui Cârstea, vornicul din Țara de jos. Satul și moșia aparținuseră lui Ionașcu Scândureanu ca danie a lui Ștefan cel Mare. Paul Păltănea afirmă în „Istoria Galaților...” că vornicul Cârstea și soția sa Anghelina au ctitorit biserica Sf. Dumitru în anul când „au cumpărat de la răzăși satul Scândureni, de pe râul Mălina.” Documentul de vânzare specifică că „era de la Prut, pisti balta Brateșului, la ruptura cea mare... și de acolo drept la deal pisti Valea Cocoșului și de acolo tot la deal pisti Valea Bujorului, prin Țiritei, la Troian și pisti Troian li peste Valea Mălinei la vârful dealului și de acolo în gios deizvorul și de acolo să întorci la valii iarăși pisti Valea Mălinii și pisti Valea Bujorului și pisti Valea Cocoșului drept în Prut.”

⁵¹⁷ **Lozova** la 5 iunie 1774 din Ocolul Siretului, Ținutul Covurluiului. La fel, poștași la Peneu: Andrei Frâncul, Nae Gâtlan, Lupul Bejan, Dumitrașco fiul lui, Toader Frâncul (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 76).

⁵¹⁸ La 5 iunie 1774 în Ocolul Mijlocului era satul **Oasăle** ce sunt **poștași la Cuca: Pricopie, vornic**, Vasile Moțoc, Marin brat (frate) lui, Vasilache, Dimoftie, Ion fratele lui, Ionică Moțoc, Lepădatu, croitor, Iordache frate lui Stroe, Trifan, Moisă, Aftenie, Toader fratele lui, Ștefan fratele lui Toader, Ion Zaharie, Gligoraș, Gheorghe Zaharie, Apostol Angheluță, Ștefan fratele lui, Ștefan Burcă, Iordache Angheluță, Andrei Savin, Ștefan Buțoc, Acsinte, Aftenie Moțoc, Costandin a Onosii, Stroe, Aftenii Șerban, Toader Diaconică, Leon fratele lui, Gligore Streșină, Vasile fratele lui, Andoni, Afteni Mihne, Toader fratele lui, Costandin fratele lor, Dima Cârpoi. **Rufeturi:** Popa Mihai, **Vasilache biv (fost) vornic**, scutelnic al dumisale **spătarului Costandin Sturza**, Sandul, gălățan, ce are 2 feciori volintiri la oaste și el are cartea mării sale grafului de apărare din let 1771, septembrie 9, supt numărul 1557 (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 100).- **Slobozia Ventura** oicon. pers. [At. la 1859: TTRM, I2, 1091/2.] **Fost s. în partea de Nas. Cuca, com. Cuca**, j. Galați. ◇ Cu determ. la gen.: Slobozia Venturei ib. (a. 1831). ◇ Cu n. marit. ca determ.: Slobozia Vânturoaia ib. (a. 1892). ◇ Cu elipsa ent.: **Vânturoaia** ib. (a. 1891). – Scris și: Slobozia Vânturii TTRM, I2, 1091/2 (a. 1833). – Var.: Slobozăea Venturei ib. (a. 1851), de la Slobozăia, cu pron. mai deschisă a voc. -â-; Slobozăia Vintura Nalr–Date, 339, cu velar. lui -i- după un -zpron. dur în ent. și cu închiderea la -i- a lui -e- înainte de cons. implozivă -n- în determ.; Slobozia Vânturii TTRM, I2, 1091/2 (a. 1833), de la Slobozia Vinturii, cu velar. lui -i- sub. infl. labiodentalei v-; Slobozia Venturii ib. (a. 1831), prin asim. voc. regr. în desin. -ei□ a gen.; Slobozia Vinturăi ib. (a. 1832), cu velar. lui -edin desin. de gen. după un -r- pron. dur; Slobozia Vinturii ib. (a. 1839). – Translit.: Vintur ib. (a. 1830). – Etim.: n. fam. al agăi Costache Ventura (menționat la 1831 ca propr. al sloboziei ib.) în funcție topon. – N. marit. Vânturoaia are ca punct de plecare forma mold. Vântura a n. Fam (Micul_ dictionary_toponimic_al_Moldovei_structural_si_etimologic_autors_Dragos_Moldovanu_Daniela_Butnaru_Dinu_Moscal_Ana-Maria_Prisacaru_Vlad_Cojocaru_Iasi_Editura_Alexandru_Ioan_Cuza_2014/links/5cbb83f3a6fdcc1d49a3dd65/Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei-structural-si-etimologic-autors-Dragos-Moldovanu-Daniela-Butnaru-Dinu-

Moscal-Ana-Maria-Prisacaru-Vlad-Cojocaru-Iasi-Editura-Alexandru-Ioan-Cuza-2014.pdf).

Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F. 40v-41r. „Satul Oasăle (Vechea denumire a satului Rediu, în subordinea administrativă a Ocolului Mijlocului. Cf. Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I, partea a 2-a, Editura Academiei Române, București, 1992, p. 985), stăpănit de dumnealui vornic Mihalache Sturza”. (Preoți): „Ștefan sãn (fiul, n.ns) preot Gheorghii Poalelungi, Simion (?) sãn NistorIlie, Sandul sãn Ștefan Moțoc, Gheorghi sãn Dumitrache Bărlibaș, Sava sãn Apostol Ghenuță”. (Dascăli): „Ioan sãn Ioniță Buruiană, Pavel sãn Ioan Ilie, Apostu sãn Ștefan Stan, Ioan sãn Caraivan, la hramu Sfinților Vo(i)evozi” (Preotul Gheorghe Poalelungi, care slujea la biserica din Oasele în 1809, probabil nu mai era în viață. Preotul Sandul Moțoc slujea și în 1809. Cf. Constantin N. Tomescu, Biserica din Principatele române la 1808-1812, (ediție îngrijită și note: pr. Eugen Drăgoi), Editura Partener, Galați, 2010, p. 70. Dascălul Ioan Buruiană se afla în strana bisericii și la 1858 („Ioniță sin dascăl Buruiană”), împreună cu fiul dascălului Pavel („Gheorghi sin Pavel Isei”). Vezi „Izvod de dascăli vechi și noi”, în Arhiva Protopopiatului Galați, dosar nr. 77/1858, f. 128r.

⁵¹⁹ La 5 iunie 1774 în Ocolul Mijlocului era satul **Bălenii ce sunt poștași la Cuca**: Ion Spiridon, Sandul Dămian, Apostol, vătăman, Costandin Dămian, Gavrilă Buzinca, Alicsandru Buzinca, Pintelie, Ioniță Zaharie, Gheorghe Ropotan, Sandul, croitor, Lupul Carpu, Sandul Ropotan, Pavăl Gaură, Ștefan Podașca, Ion Petrica, Arion Ropotan, Stoica, sârbul, Lupul Ropotan, Gheorghe Novac, Miron Ropotan, Gheorghe fiul lui, Gligore Spănu, Dănăilă Costache, Chirică Brudiul, Ursul, Dumitrașco Agachie, Pavăl, muntean, Ilie Corne, Vasile, păcurar, Ioniță Călmăc, Toader Roșca, Toader Gligoraș, Ion, păcurar, Ion Zaharie, Ștefan Gligoraș, Vasile fratele lui, Pavăl Todosie, Ion Lungul, Ioniță Sava, Ștefan Sava, Costandin Spănu, Vasile Buzinca, Ion Agachie, Costandin Costache, Toager Tăbăcilă, Șerbul, mocan. **Rufeturi**: Popa Mihălache, Gheorghe, diacon, Marin Burle, ruptaș, Gheorghe Bezman, ruptaș, Ștefăniță Ropotan, ruptaș, Ion Patrachelovici, scutelnic al **spătarului Costandin Sturza**, Gavril, scutelnic al **spătarului Costandin Sturza** (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 100, 101); Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F. 44v-45r. „Satul **Bălenii, stăpănit (de) post(elnicul) Iorgu Ghica**”. (Preoți): „Ștefan sãn Dumitrache Agache, Gheorghi sãn Ștefan Podașcă, Manolache sãn Vasile Roșca, Enachi sãn Vasili Grigoraș. (Dascăli): Stan sãn Ștefan Podașcă, Ștefan sãn Teodor Ropotan, Ioniță sãn Costandache Spiridon, Năstasie sãn preot Ioan Cortaci (Corpaci?) la hramul Adormirii Precistii (Preotul Ștefan Agache credem că este aceeași persoană cu Ștefan Agapi, slujitor la Băleni în 1809. Vezi Constantin N. Tomescu, Biserica din Principatele române, p. 69. Despre alți preoți și dascăli din Băleni în secolul al XIX-lea vezi pr. Eugen Drăgoi, Băleni, jud. Galați: câteva mărturii și documente inedite, în „Dunărea de Jos”, serie nouă, an. X, nr. 111, Galați, mai 2011, p. 3-5. Fiul preotului Podașcă, numit Constantin, era dascăl la Băleni în 1858, împreună cu alt dascăl, tot Constantin, fiu al preotului Manole Roșca. Vezi „Izvod de dascăli vechi și noi”, în Arhiva Protopopiatului Galați, dosar nr. 77/1858, f. 128r. Hramul vechii bisericii din Băleni a fost SfințiiVoievozi; înscrierea hramului „Adormirea Maicii Domnului” în catagrafie credem că reprezintă o eroare a copistului.). Vezi Dorin Pintilie, Mariana Pintilie, Comuna Băleni, studiu monografic complex, Editura Eurodidact, Cluj-Napoca, 2003; I. T. Dragomir, Un nou depozit de obiecte de bronz descoperit la Băleni, în sudul Moldovei, în „Danubius”, I, Galați, 1967, p. 89; Corneliu Stoica, Ion T. Dragomir, Mihalache Brudiul, Muzeu și monumente gălățene, Galați, 1974, p. 134-135; Dan Gh. Teodor, Descoperiri arheologice și numismatice la est de Carpați în secolele V-XI, Editura MuzeuluiNaționalde Istorie a României, București, 1997, p. 44; Costel Ilie, Mircea Nicu, Situri și puncte arheologice din județul Galați, în „Danubius”, vol. XX, Galați, 2002, p. 8. „Documentele medievale, începând cu cel emis din Suceava la 15 iulie 1448, de domnitorul Petru al II-lea al Moldovei (1448-1449) (DRH, A, Moldova, vol. I, doc. 280, p. 397-399), fac amintire de **satul Fântâna lui Balea, sau Fântâna Bălenilor**, cum este numit 80 de ani mai târziu (Documente

privind istoria României, A, Moldova, 16, 1, Editura Academiei, București, 1975, p. 245, nr. 216). Inițial sat răzășesc, către sfârșitul secolului al XVIII-lea părți din sat sunt cumpărate de căpitanul Gheorghe Șerban (după 1780), de marele vistier Matei Cantacuzino, de hatmanul Costache Ghica în 1793. (Vezi Paul Păltănea, Repertoriul documentelor istorice referitoare la județul Galați, ms. la Biblioteca V. A. Urechia, Galați, doc. nr. 15). Satul intră deplin în proprietatea Cantacuzinilor după 1835, când postelnicul Iorgu Ghica îl dă ca zestre fiicei sale, Aristița, care se căsătorește cu Matei Cantacuzino (Paul Păltănea, Note genealogice despre Cantacuzinii de la Băleni, în „Arhiva Genealogică”, III (VIII), Iași, 1996, nr. 3-4, p. 57-79; Dorin Pintilie, Mariana Pintilie, op. cit., p. 53-65). **Pe teritoriul comunei, străbătut de pârâul Suhurlui, sunt cunoscute și numele altor localități, astăzi dispărute, precum: Drițești, Lucești, Șerbești, Perișeni, Rădăcini, Stoești.”** Cea mai veche mărturie sigură despre existența unei biserici în Băleni, în stadiul actual al cercetărilor, datează din 5 iunie 1774. Este vorba de catagrafia ținutului Covurlui întocmită la acea dată, în care sunt înscrise la satul Băleni din ocolul Mijlocului „popa Mihălache, Gheorghe diacon” (P. Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalizmului, vol. VII, partea a II-a, Chișinău, 1975, p. 101, menționat de Paul Păltănea, Vechi locașuri de cult și viața bisericească în sudul Moldovei până în anul 1864, în vol. „Monumente istorice și izvoare creștine”, Galați, 1987, p. 235. Autorii monografiei comunei Băleni (Dorin Pintilie și Mariana Pintilie) nu au cunoștință de acest document. De aceea afirmă că „din perioada medievală și premodernă nu au parvenit informații referitoare la existența unui lăcaș de cult în Băleni” (op. cit., p. 126). Cei doi autori încep istoria bisericească de la Băleni cu anul 1809 al catagrafiei publicate de Constantin Tomescu; totuși, aceștia recomandă prudență în privința acceptării ca dată de fundare a locașului 1809, întrucât în acest an „e doar menționat, situație care nu indică în mod obligatoriu anul construcției” (op. cit., p. 127). Potrivit relatării lui Moise N. Pacu, biserica din Băleni, existentă la 1891, este construită către sfârșitul secolului al XIX-lea. Piatra de temelie s-a pus la 1 iunie 1870; construcția s-a încheiat peste un an, fiind sfințită la 14 noiembrie 1871. După două decenii de funcționare (1891) locașul se afla în stare deteriorată (Moise N. Pacu, op. cit., p. 5). Același autor menționa că anterior zidirii acestui locaș mai funcționaseră încă două biserici; una „care a durat până la 1820; a doua a fost zidită de spătarul Paraschiv Șerban din Galați, când ținea în posesie moșia Băleni și a durat până la 1870, când s-a construit actuala din monopolul oarecărei vânzări în comună (care produse vreo 450 galbeni) și din ofrande particulare” (Ibidem, n. 1. Dorin Pintilie și Mariana Pintilie (op. cit., p. 127) și consideră eronat că inițiativa construirii bisericii din Băleni, între anii 1870-1871 a aparținut „părintelui Paraschiv Șerban”. Aga Paraschiv Șerban a decedat însă înainte de 1 februarie 1858. Vezi inscripția pe placa funerară de la biserica Vovidenia din Galați, descrisă de Victor Brătulescu, Inscripții și însemnări din biserici, în „G. B.”, an. XXV, nr. 7-8, iulie-august 1966, p. 644). Sf. Voievozi din Băleni l-au avut preot și pe Gheorghe Podașcă, semnat al unei însemnări pe un Ceaslov, Iași, 1817 (f. 134v-244), datată 2 mai 1822, potrivit căreia cartea respectivă a fost „cumpărată de dumnealui cuconul Iorgu Gheca den orașul Eșilor și s-au dat la bisăreca Sfinților Voievozi den ținutul Covurluiului în satu Bălenii”. - Pr. Eugen Drăgoi, Băleni, jud. Galați, Câteva mărturii și documente inedite, rev. Dunărea de Jos nr. 111, 2011, Galați, p. 5. Vezi și SJAN Galați, fond Protopopia ținutului Covurlui, dosar nr. 26/1846-1848, f. 105r-v [Hârtie albă, 22 x 32,5 cm.] Pecetea în fum a satului Băleni, ø 2,5 cm (f. 105r); pecetea în fum abisericii Sf. Voievozi din Băleni, cu anul 1843 în exergă, ø 3 cm (f. 105v); SJAN Galați, fond Protopopia ținutului Covurlui, dosar nr. 26/1846-1848, f. 110 [Hârtie verzuie, 18 x 18 cm.]; Psaltire, Iași, 1835, f. 284 (Exemplar aflat în depozitul de carte veche al Arhiepiscopiei Dunării de Jos.): „Anul 1866 s-au săvârșit dascalul Costandin Roșca la luna lui iolie 8 și am scris eu Săchilariu George Roșca sprî a să pomeni care vor ceti aice”.

⁵²⁰ Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F.49v-50r. „**Satul Cornii, stăpânit de dumnealui aga Dumitrache Iamandi**”. (Preoți): „Davidu sãn Apostul Nacul, Ștefan sãn ipodiaconul Costandin”. (Dascăli): Petre sãn Dumitru Soltan, Păladi sãn Ioan Ilii,

Costandin Cioacă, Ioan Iftodi, la hramul Sfinților Vo(i)evozi” (Niciunul din preoții bisericii din Corni, care slujeau la 1809, anume: „Gheorghe Huzun, Costandin Paladi, Gheorghe Bradea, Pavel Huzun” (Constantin N. Tomescu, Biserica din Principatele române, p. 70) nu se mai aflau în funcțiune la 1831. Mai târziu (1847) la biserica din Corni va fi „regularisit dascăl” Dimitrii, fiul lui Gavriil Munteanu, recomandat a fi hirotonit diacon. Vezi Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Galați, fond Protopopia ținutului Covurlui, dosar nr. 3/1846, f. 50).

⁵²¹ Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F. 52v-53r. „**Satul Măcișenii** (Sat aparținând de comuna Corni), stăpânit de dumnealui aga Dumitrache Iamandi”. (Preoți): „Manole sãn Ștefan Ianoș (?), Ioniță sãn Pavăl Buruiană”. (Dascăli): Ștefan sãn Sărian, Ioniță sãn Gheoghi Bolocan, Manole sãn priotul Petre, Mihalache sãn CostandinGege, la hramul Sfântul Gheorghe” (În anul 1809 la biserica „Sf. Gheorghe din Măcișenii” era un singur slujitor: „Ioan zăt (ginerele, n. ns) diaconului Ioan Lungu”. Vezi Constantin N. Tomescu, Biserica din Principatele române, p. 71. Înainte de anul 1858 și după acesta dascăli la Măcișeni erau Gheorghe și Petru, fiii preotului Ioniță Buruiană. Vezi Arhiva Protopopiatului Galați, dosar nr. 77/1858, f. 128r. Dascălul Ștefan Sărian (Sirian) a fost hirotonit între timp preot; la 14 noiembrie 1852 trimitea Părcălăbiei Galați o jalbă prin care se plângea că nu i s-a plătit dijma cuvenită pe doi stâneni de pământ de către Neculai Crihană din Cudalbi. Cf. Dan RâpăBuicliu, Miscellanea historica (III). Documenta et sphragistica, în „Danubius”, vol. XXIII, Galați, 2005, p. 171, nr. 5. Document aflat la Muzeul de Istorie Galați, inv. nr. 3995).

⁵²² Pentru Valea Mărului, vezi „Viața liberă”, XV, nr. 4496, 26 august 2004, p. 7. Mândrești. Satul este menționat îndocumente la 13 martie 1502, “un sat la obârșia Gerului, anume Mândrești, unde a fost Ivan Mândrul” (DRH, A, III, p. 405 - 406 nr.271; Paul Păltănea, Peceți ștefanieni la Dunărea de Jos, Galați, Editura Episcopiei Dunărea de Jos, 2004, p.218-224). Este mult mai vechi decât această primă atestare documentară. Expresia „Unde a fost Ivan Mândrul” (în Comuna Valea Mărului, Cluj-Napoca, 2003, de Mariana Pintilie, Doru Pintilie și Gheorghe P. Ionică, p. 50, forma greșită Îvlul Mândrul), ne dovedește existența satului către începutul secolului XV. Ivan Mândrul, de la care și-a luat numele Mândrești, fiind întemeietorul satului. Amintirea acestuia se mai păstra la 12 septembrie 1811 (ANDIC, Doc. istorice, CLXXXV/329), când este menționat “moșul Mândrești”, cu referire la moșia satului. „Moșul” fiind cel care a descălecat satul (Alexandru I Gonța, Satul în Moldova medievală. Instituțiile, 1986, p. 103). Nu subscriem la opinia că Ivan Mândrul a fost doar „proprietarul” și nu cel care l-a constituit (Comuna Valea Mărului, p. 50), invocarea, în discuția care se face, a documentelor din 25 iunie 1472 și a celui din 7 iulie 1430 (ordine folosită de autori) nu slujește ipoteza prezentată. Primul document nu poate proba „întemeierea” satului Cudalbi de către Ștefan Cudalbul, fiind fals (DRH, A, II, p. 449 -450, XVII). Cel de-al doilea arată că satul Balinții de pe Siret (își avea numele de la un Balint, Vezi Maria-Magdalena Szekely, Familii de boieri din Moldova de origine transilvăneană (secolele XIV - XVI), în Arhiva Genealogică, I (VI), 1994, 1-2, p. 97 și nu de la un Balin, cum a afirmat M. Costăchescu, Documente moldovenesti înainte de Ștefan cel Mare, I, p. 303, afirmație preluată de Comuna Valea Mărului, p. 50) era stăpânit, împreună cu alte sate, de Jurju (Giurgiu). Jumătate și frații lui, Știful și Mândrul. Împărțindu-se ocinele moștenite de la tatăl lor, Ion Jumătate, Balinții au trecut pe seama lui Mândrul (DRH, A, I, p. 146-147, nr. 99). Cu timpul, vechiului nume, păstrat din timpul stăpânirii lui Ion Jumătate (prezent îndocumentele lui Alexandru cel Bunemise în răstimpul 7 ianuarie 1403 – 12 iulie 1415, DRH, A, I, p. 24 -25, nr. 17. p.59-60 nr. 14) i s-a adăugat cel al noului proprietar. Realitate exprimată de documentul din 17 martie 1492: „Mândreștii pe Siret, unde au fost Balinții” (Ibidem, III, p. 213-216 nr. 108). Autorii, necercetând în întregime volumele I - III ale colecției DRH, n-au știut că satul se numea Mândrești și în momentul când a ajuns în posesia lui Zancea postelnic, prin vremea domniei fiului lui Alexandru cel Bun, Ștefan, din al cărui sfat a făcut parte la începutul anului 1435, 3 ianuarie - 14 aprilie (DRH, A, I, I, nr. 136-139; P. Păltănea, Peceți, p. 221). Vatra satului a fost, se pare, mai la nord decât cea de astăzi, pe valea dintre

Piscul Mândrești și Dealul Mândra. Nu se poate admite opinia lui M. Costăchescu (Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare, II, p. 330) că satul Cernătești, amintit la 15 iulie 1448 (DRH, A, I, p. 397, nr. 280) ar fi Mândrești, pentru că acest sat, Cernătești, ca și altele, care erau atunci la izvoarele pârâului Gerul, au fost pe malul stâng, Mândrești fiind pe cel drept (P. Păltănea, V. Țurlan, Sate dispărute de pe Valea Gerului, în Danubius, XIII-XIV, 1992, p. 219-220). Toponimul, de proveniență onomastică, s-a format de la adjectivul mândru, de origine slavonă (G. Mihăilă, Dicționar al limbii române vechi (sfârșitul sec. X - începutul sec. XVI), 1974, p. 123), având înțelesul de „înțelept”, „priceput”, „istet”, dar și „trufaș” (DLR, VI, 1967, p. 182-184; DOR, p. 324) și sufixul - ești. Onomasticul Mândrul nu mai este folosit în satele de pe teritoriul actual al județului Galați atestate documentar până la anul 1600. Toponimele derivate din această temă onomastică lipsesc de asemenea. Într-o hotarnică a satului întocmită la 4 octombrie 1705 (neamintită în Comuna Valea Mărului), dar redând realități mult mai vechi, din secolele XVI-XVII, se precizează că moșia satului era împărțită în șase bătrâni: Stănești, Țipești, Droinești, Cosmești, Risipeni și Pățești (Teodor Codrescu, IV, 1935, p. 41. Întrucât bătrânul Țipești este menționat într-un document din 1777 (Tezaurul toponimic al României, Moldova, I, 2, p. 1231) cu forma Țifești nu-l mai putem discuta aici. Toponimul Stănești, din Stan, onomastic de origine slavă, cu sensul de „a sta” (în sus), „a se ridica” (DOR, p. 375. Atestat în zona satului Corod, la 6 iulie 1438, DRH, A, I, p. 262 nr. 185: „seliștea lui Stan Sârbul”) și sufixul - ești. Este, desigur, cel care cumpără satul la 13 martie 1502, de la Drăgulina, fata lui Zancea postelnic. Droinești, format probabil, dintr-un onomastic neatestat, Droinea, provenit, poate, din tema Droiu derivată din Alexandru sau Andrei (DOR, p. 4; Iorgu Iordan, Dicționar al numelor de familie românești, 1983, p. 183). Sufixul - ești subliniază natura onomastică a toponimului; Cosmești, de la onomasticul de origine greacă, Cosma, „ordine”, „podoabă” (DOR, p. 35) și sufixul - ești; Risipeni, toponim de origine onomastică, o poreclă a unui om „risipitor” (DLR, IX, p. 442; I. Iordan, Dicționar, p. 394 indică pentru numele Risipeanu tema Risipă), întregit cu sufixul - eni, care indică și descendența. Un sat Risipeni, numit la 17 august 1793, Jeravăț, pentru că era în vecinătatea acestui pârâu, a fost pe teritoriul satului Pleșa, orașul Târgu Berești (DRH, A, XXV, p. 395 nr. 386. Ion Trif Pleșa). Istoria satului Pleșa, 1997, p. 50 amintește satul Risipeni, fără a da amănunte privind localizarea lui; Pățești, de la numele răzeșilor care au stăpânit moșia Pața, atestată documentar la 14 mai 1782 (mențione într-un document din 12 septembrie 1811, ANDIC, Doc. istorice, CLXXXV/329). Se mărginea la nord cu moșia Glăveni, care era la capătul de nord al satului Brătulești (com. Corod, Doc. istorice, MDXLII/184; TTRM, I, 1, p. 484), iar la apus cu **pârâul Valea Seacă unde erau moșiile satelor Brătulești și Blânzi** (Doc. istorice, CLXXXV/329). Onomasticul Pața era folosit la 7 mai 1583, Pața, vornic la Iași (DIR, A, XVI, III, p. 216 nr. 268). I. Pătruț (Nume de persoane și nume de locuri românești, 1984, p. 90) a susținut că onomasticul Pața are la bază radicalul Patși sufixul - ea. I. Iordan crede că își are originea în bulgarul Patsa (Dicționar, p. 356), iar DOR, p. 87, consideră că aparține familiei onomasticului Ipatie. Comuna Valea Mărului, p. 50 afirmă că satul Mândrești este numit „în anumite documente Epureni ori Iepurești”. Satul Epureni este menționat în cel de-al doilea recensământ întocmit de autoritățile rusești de ocupație în vara anului 1774 în ținutul Covurlui, ocolul Mijlocului, proprietar fiind Constantin Portase (Moldova în epoca feudalismului, II, Chișinău, 1975, p. 107). **Era situat între satele Măcișeni și Puțeni** (Valea Mărului). În primul recensământ din vara anului 1772 nu este înregistrat (Ibidem, I, p. 154). Satul Mândrești este amintit doar în cel de al doilea recensământ (Ibidem, II, p. 107), când se face precizarea că niște **birnici din Epureni „sed la Mândrești”, stăpânit tot de Constantin Portase**. Formularea indică, în mod clar, existența a două sate separate. TTRM, I, 1, p. 731-732, voce Mândrești, indică fără amănunte, folosirea, în 1836 a toponimului Epurești, pentru Mândrești. Sinonimie târzie, stingheră, de altfel, care nu modifică încheierea de mai sus.- Apud Paul V. Păltănea, din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului. La 5 iunie 1774 în Ocolul Mijlocului era satul **Puțanii**: Ion sin (fiu) tăbăcar, Bejan Ghefere, Vasile a

Zaharii, Ion Beghici, Pavăl Tiron, Toader Ifrosii, Ion, rachier, Racoviță sin (fiu) lui, Gavril a Paraschivei, Ioniță Pricochie, Gheorghe Ghefere, Vasile Gane, Nistor zet (al) lui Rage, Iftenii Loghin, Vasile Loghin, Marin Beșbep, Ștefan Holban, Toader Caș, Ion a Mărdării, Vasile Epure, Andrei Oancă, Costandin a Bejănesii, Ilie Oancă, Iftenii Oancă, Radul cumnat lui Tiron, Ghiniță Oancă, Vasile Tiron, vornic, Alicsandru Călmâc, Vasile Călmâc, Gheorghe Crăciun, Toader Crăciun, Costandin Strățulat, Simion Strățulat, Sandul Basalic, Iordache Berciu, Sandul Berciu, Gheorghe Velica, Iftemie Velica, Costandin Betica, Carpu, stegaru, Toma, rachier, Ion Flore, Gligore Gologan, Costandin Ticul, Gligore, căruceriu, Gligore Lefter, Lupul Arion, Dimoftie Pentelie, Pavăl Mondrulia, Costin Pintilii, Vasile Șargul, Vasile Budur, Gligoraș fiul lui, Ion Condache, Nistor Nicoară, Costandin Irime, Timoftie Irime, Ioniță Guzlă, Gligorașco Lețcae, Ion Guzlă, Ioniță Anghel, Enachi Anghel, Pavăl Mândrilă, Anghelache Pojoga, Gheorghită Sălăvăstru, Ion Sava, Gheorghită Tetircă, Toader Tetircă, Enachi Teș, Vasile Gologan, Ștefan Gughel, Sandul Enachi, Dămian al Ioanii, Vasile Crudul, Tofan, vâtaf, Ion Vârlan, Crăciun, vâcar, Gheorghe, vâcar, Pavăl, grec, Gheorghe a Sofii, Ion, grec, Costandin, grec, Ion, grec, Simion, grec, Neculai Capot, Ioniță fiul lui, Pavăl Comșă, Vasilache Făină, Toader Parfene, Vasilache Lungul, Ion Lungul, Toader Pârle, Costandin Leordă, Bejan Pojoga, Simion Lungul, Toader nepot Pârlui, Ștefan Necoară, Gheorghe Vârlan, Neculai fiul lui Huzun, Gavrilă, stegaru, Vasile, stegaru, Iordache Mihălaș, Opre, Dimoftii Sava, Gligoraș Aur, Toader Ifteni, Costandin, grec, Costandin Ifteni, Pavăl Ifteni, Vasile Iftenii, Ursul Baraghin, Lazor Cârhana, Toader Cârhana, Ion Pătrășii, Simion Vârlan, Pavăl Vârlan, vornic, Sandul Istratie, Toader Cociorvă, Gheorghită Anghelici, Toader Anghelici, Simion Cârhană, Gligoraș Cârhană, Radul, vâcar, Ștefan Istratie, Ioniță a lui Dumitru, Bejan Istratie, Toader, cibotar, Ioniță Gologan, Ion Chebac, Ion al lui Azămnioară, Costandin Cociorvă, Andronache Cociorvă, Ion Istratie, Costandin Istratie, Vasile Istratie, Tofan Cârhană, Costandin Cârhană, Apostol Buhoci, Luca Fluture, Tofan Fluture, Flore Buhoci, Miron a Rusandii, Andrei a Naftii, Ioniță Ciapă, Andrei Nica, Toader Melinte, Pavăl Melinte, Neculai Melinte, Costandin Melinte, Costandin Lovin, Radul Lungul, Vasile Lungul, Vasile fiu Sirghiasă, Enache Lungul, Gligore Lungul, Lefter Lungul, Ion Burza, Racoviță fiu Rățoae, Ion Zaharie, Năstasii fiul lui, Lupul Dănilă, Iordache Nițul, Năstasii Muscă, Mihălaș Muscă, Vasile Muscă, Costandin Ifrosii, Vasile Nițul, Costandin fiul lui Năstasii, Gligore Nițul, Sandul Patriche, Costandin Patriche, vornic, Ion, rusul, Ion Orbul, Vasilache Șarga, Iftenie, croitor, Apostol, rotar, Vasile, stegaru, Bejan fratele lui, Toader Alibic, Stratul Săvastii, Dimoftie Lungul, Costandin Pintelie, Gheorghită Gligoraș, Dimoftie Gligoraș, Ioniță Popa, Vasile, cibotar, Costandin Rochiță, Lupul Dodul, Costandin a Anii, Ștefan Salanca, Zaharie, vătămă, Ion Gligoraș, Pălade Salanca, Ion Petrica, Simion Gologan, Costache Mirăuță, Toader Hlanda, Ion Blândul, Eni a Avrâmii, Ioniță Blândul, Ion a Avrâmii, Ilie a Mărdării, Ion Oancă, Ștefan Ariton, Costandin Macsin, Lupul Ghione, Ion Cozma, Stănilav, Pricopie Mândrul, Costandin Mândrul, Neculai Ghione, Gligoraș Popa, Toader Ciorie, Toader Văcăreșcu, Sandul Ghione, Savin Goga, Gheorghe Goga, Sandul Drugan, Ioniță a Dumitrii, Costandin Drăguș, Toader Drăguș, Ștefan Mihai, Toader Bejan, Toader Ioniță, Ion Căprar, Vârlan Boldul, Ioniță Armăsar, Vicol Miron, Ion Miron, Gheorghită, chihă, Gavrilă Miron, Apostol Arsăni, Vasile Azămioară, vornic, Ioniță Arsenii, Gheorghe Anghelini, Arsenii, Toader Anghelini, Vasile Drăguș, Caloian Drăguș, Timoftie Ilie, Costandin Ciorici, Vasile Ilie, Sava, vrâncean, Neculai Dediul, Costandin Căruță, Ioniță Ilie, Costandin Stavăr, Toader Ilie, Ștefan, chihă, Apostol Lungul, Pavăl, chihă, Toderășco, chihă, Neculai fratele lui, Ion Sârghie, Vicol al Rusandei, Ștefăniță Nicoară, Gheorghe Nicoară, Gheorghe Drăgulici, Ion Bobul, Ion Drăgulici, Ioniță Drăgulici, Andrei Toma, Neculai Pârle, Gligore Cioroi, Vasile Ariton, Ion Cioroi, Simion, tăbăcar, Ioniță a Bejănesii, Stratul Cașul, Ioniță fiul lui Gheorghe Lungul, Ion fiul lui Gheorghe, Saule Basalic, Toader a Tofanii, Lupul Dumitrașco, Andrei Nica, Toader a Toaderesii, Dimoftie Loghin, Ștefan Sava, Vasile Sava, Neculai Blândul, Ion Ghenghe, Costandin Pătrășii.

Rufeturi: Popa Costandin Berce, Popa Ifrosie, Diaconul Ion, Popa Iordache, Popa Necoară,

Diaconul Sandul Lefter, Diaconul Ion Lungul, Popa Ion, Diaconul Ștefan, Popa Ioniță, Popa Pavăl Boldul, Popa Ignat, Potropopol Costin, Pavăl Oancă, scutelnic al comisului Fotache, Simion Arion, scutelnic al popii lui Pavăl, Ștefan Huzun, scutelnic al popii Pavăl. **Oamenii căpitanului Ioniță Botezat, ce i-a adus de peste Dunăre și șed în Puțani:** Ștefan, Ion Decian Fărâmalemni, Păvălache Decian, Niță, Dumitru. **Bejenari:** Gheorghi al lui Lupul Dănăilă, ce s-a găsit cu casa lui în Puțani și zice că este din Lungești ot Tutova. **Case cu femei văduve:** Măranda, văduvă, Anița, văduvă, Safta, văduvă, Dobrița, văduvă, Tudosie, văduvă, Marie, văduvă, Sofie, văduvă, Marie, văduvă, In (altă) Marie, văduvă, Catrina, văduvă, Altă Catrina, văduvă, Altă Catrina, văduvă, Marie, văduvă, Altă Marie, văduvă, Anița, preotiasă, Safta, văduvă. **Țigani:** Dumitru, țigan al banului Grecianul (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 107-110). Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F. 65v-66r. **„Satul Puțanii”** (Vechea denumire a satului Valea Mărului. Vezi Tezaurul toponimic, vol. cit., p. 1270. La 1831 era târg ținând de Ocolul Mijlocului. Despre sat vezi Nicolae Edroiu, Mariana Pintilie, Dorin Pintilie, Gheorghe P. Ionică, Comuna Valea Mărului. Studiu monografic complex – Puțeni și Mândrești, Cluj Napoca 2003; pr. Eugen Drăgoi, Preotul Nicolae Drăguș și cronica sa, Editura Partener, Galați, 2010, p. 9-11.), stăpânit de luminare(a) sa, beizade Dimitrii Moruz”. (Preoți): „Gheorghii sãn Tofan Cărhană, Dimitrache sãn preot Ignat, Toader sãn preot Ifrim, Ioan sãn preot Gheorghi Cărhană”. (Dascăli): „Lupul sãn Gavriil Stegarul, Dimitrachi sãn Vărlan Melinti, Vărlan sãn Gheorghii Melintii, Dimitrașcu sãn Vasili Drăguș, la hram Adormire(a) Precistii” (Avem de-a face cu o altă scăpare a copistului, întrucât hramul bisericii este Nașterea Maicii Domnului, nu Adormirea Maicii Domnului. Preotul Dimitrachi Ignat slujea și în 1809 (Constantin N. Tomescu, Biserica din Principatele române, p. 71), iar în locul preotului Gheorghi Cărhană, în funcțiune la 1809, și care probabil că între timp a decedat, slujea acum fiul său Ioan. Din cele două biserici cu hramul Sf. Voievozi existente la 1809 mai funcționa, la 1831 doar una. Pe preoții Ștefan Dodul, Ioan Strat și Pavel Ariton îi întâlnim și în 1809. Vezi Constantin N. Tomescu, Biserica din Principatele române, p. 70) (Preoți): „Ștefan sãn preot Costandin Dodul, Pavăl sãn Andronic Ariton, Costandin sãn preot Ioan Strat, Neculai sãn preot Costandin Dodu”. (Dascăli): Andronic sãn preot Ștefan Dodul, Gheorghii sãn preot Ștefan Dodul, Dimitrache sãn Costandin Petrica, Vasilii sãn Costandin Pintilii, la hram Sfinților Vo(i)evozi” (Dascălului Gheorghe i se naștea, la 22 martie 1823, un fiu pe care l-a numit Toader. Însemnare pe un Penticostar, București, 1800, f. 75r. Cf. Doru Mihăescu, Episcopia Romanului, 600 de ani de istorie, Ed. Academiei Române, București, 2007, p. 179, nr. 152 a). (Preoți): „Ioan sãn Marin Bușălă (?), Costandin sãn Timoftei Sărbu, Gheorghi sãn preot David, Ștefan sãn preot David”. (Dascăli): „Neculai sãn diacon Costandin Bejan, Ioan sãn ipodiacon Irimia, Paraschiv sãn preot Ioan Marin, Costandin sãn preot Dănăilă, la hram Sfântului Neculai”. Din cei patru preoți înscriși la această biserică în catagrafia de la 1809 (Constantin N. Tomescu, Biserica din Principatele române, p. 70) numai Ioan Marin mai era în slujbă și la 1831. Preotul Ștefan David a lăsat câteva însemnări pe cărți vechi, scrise în anii 1822-1823. Vezi Doru Mihăescu, op. cit., p. 179, nr. 152 a și p. 201, nr. 178 c. Dascălul Neculai leagă, la 1825 un Triod „fărmat”, tipărit la București în 1798. Vezi Doru Mihăescu, op. cit., p. 176, nr. 149 e.).

⁵²³ Oicon. pers. [At. la 1612: DIR, A, XVII-III, 103.] S., **com. Cudalbi**, j. Galați. ◇ În der.; vechi: Cudalbenii TTRM, II, 326/1 (a. 1835). Var.: Codalbii Andronaqche, D.T. I, 84 (a. 1682), Andreescu, D.M. 262 (a. 1740), formă etimologică; Codalghii TTRM, II, 326/2 (a. 1831), cu palat. lab. B urmată de yot la g'. – Def. graf.: Cudarbii ib. (a. 1830). – Translit.: Cudalba ib. 326/1 (a. 1830). Etim.: supran. armașului Marco Codalbul (menționat în doc. din 1602 DIR, A, XVII-I, 37, din 1604 ib. 189 și din 1617 ib. XVII-IV, 88, cf. Ciurea, E. 127) la pl. sau der. cu suf. -eni, cu închiderea lui -o- preton. La -u-. Pl. se explică prin caracterul semantic motivat al antrop. (Moldoveanu, L.F. 31). Este improbabil ca numele s. să aibă vreo legătură cu acela al vornicului Ștefan Cudalbul, menționat într-un doc. fals datat 1472, dar redactat la mijlocul sec. XVII, prin

care Ștefan cel Mare îi întărește „o bucată de pământ peste valea Gerului” DRH, A, II, 449, deoarece el nu a existat în timpul acestui domnitor (Șimanschi, A. 97-98). – După tradiția pop., numele s. ar proveni de la acela al unui oștean de pe vremea lui Ștefan cel Mare, Manolache Cudalb, căruia i-ar fi fost dăruit locul ca răsplată pentru vitejia sa (MDG, III, 8/1, Kirileanu, A. 155, Pacu, C. 17, Munteanu-Bârlad, 27) ([Micul_dictionar_toponimic_al_Moldovei_structural_si_etimologic_autors_Dragos_Moldovanu_Daniela_Butnaru_Dinu_Moscal_Ana-Maria_Prisacaru_Vlad_Cojocaru_Iasi_Editura_Alexandru_Ioan_Cuza_2014_/links/5cbb83f3a6fdcc1d49a3dd65/Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei-structural-si-etimologic-autors-Dragos-Moldovanu-Daniela-Butnaru-Dinu-Moscal-Ana-Maria-Prisacaru-Vlad-Cojocaru-Iasi-Editura-Alexandru-Ioan-Cuza-2014.pdf](#)). O legendă locală afirmă că satul ar fi fost înființat de trei ostași ai lui Ștefan cel Mare, dintre care unul purta numele de Manolache Cudalb, de unde și numele satului. În realitate, doar doi au fost cei care au primit pământ pe malurile râului Gerului și au fondat satul la 1472: vornicul Ștefan Cudalb și Izbașa Ioan Vrabie. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Zimbrul a județului Covurlui și era formată, ca și acum, doar din satul de reședință. Comuna se află în centrul județului, în Câmpia Covurlui, pe malurile râului Gerului. Între personalitățile comunei se numără și Avram-Dunăreanu, Ion (n. 18 III 1945 în com. Cudalbi, județul Galați), pictor, poet. Este licențiat al Institutului Agronomic „Ion Ionescu de la Brad” și al Facultății de Drept din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Studii libere de pictură. Membru fondator al Asociației Artiștilor Plastici „Simeza”, cu sediul în Galați. A lucrat ca inginer la Brăila, iar din 1982 practică magistratura. A debutat cu o expoziție personală de pictură în 1988. Acesteia i-au urmat alte 25 de expoziții deschise la Galați, Brăila, București, Iași, Brașov, Cluj, Sinaia, Focșani, Constanța etc. A participat la mai multe expoziții de grup și colective, este deținător al mai multor premii, a înființat în casa părintească din satul Suhurlui, comuna Rediu, Muzeul Casa Rurală Suhurlui. S-a afirmat și în domeniul literaturii, publicând volumele de poezie: „Labirintul tăcerii”, 1996; „La peștera vântului”, 1998; „Realitatea orei”, 2001; „Între limite”, 2006. Vezi Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F. 55v-56r. „Satul Cudalbii, stăpânit de cătră răzeși”. (Preoți): „Toader sãn Ștefan Fluturi, Neculai sãn polcov(nic) Ioan Chebac, Ioniță sãn Vasili Chebac, Gheorghi sãn Gavrilă Capotă”. (Dascăli): „Dumitrache Antohi, Toader sãn Lupul Drăguș, Ștefan sãn Miron Cărhană, Pavăl sãn Costandin Drăguș, la hram Adormire(a) Precistii” (Despre biserica Adormirea Maicii Domnului vezi Arhim. Daniil Oltean, Biserica Adormirea Maicii Domnului - Cudalbi, în vol. „Domnitorii și ierarhii Țării Românești. Ctitoriile și mormintele lor”, Editura Cuvântul Vieții, București, 2009, p. 975-976. Preotul Toader Fluture păstorea la Cudalbi și înainte de 10 februarie 1827 când dă un înscris lui St. Stegaru din satul Milești pentru vânzarea unor părți de moșie din Cudalbi. Vezi Muzeul de Istorie Galați, colecția Documente, doc. nr. 4035. La 1858 fiul preotului Nicolae Chebac, anume Constantin, era dascăl la biserica Adormirea Maicii Domnului, împreună cu Stan Tulearcă. Vezi Arhiva Protopopiatului Galați, dosar nr. 77/1858, f. 128r. Ambii dascăli aveau decret de numire din anul 1845 și se aflau în funcțiune și în 1863. Cf. Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos, dosar nr. 163/1863, f. 2v). Preoți): „Costandin sãn postelnicul Neculai, Lupul sãn Gheorghi Coceorvă, Trandafir sãn Dănilă Coceorvă, Gheorghi sãn dascal Costandin Ignat; (Diacon) Toader sãn Ioniță Ignat; (Dascăli): Costandin sãn Vasilache Cioromilă, Costandin sãn ipodiacon Toader Lungu, Mateiu Cărhană, Alexandru sãn deiacon Ioniță Necoară, la hram Precuvioasă Paraschivei” (Cea mai veche biserică între cele trei este Cuvioasa Parascheva, la altarul căreia slujea, în 1809 doar „preotul Teodor, ficior părintelui Ioan. Cf. Constantin N. Tomescu, Biserica din Principatele române, p. 71. Preotul Trandafir slujea la biserica Cuvioasa Parascheva înainte de 10 aprilie 1818, când dă un zapis de veșnică vânzare pentru 135 de stânjeni în Cudalbi. Cf. Muzeul de Istorie Galați, colecția Documente, doc. nr. 4315. A trecut la cele veșnice la 6 mai 1864, în vârstă de 83 de ani, ceea ce înseamnă că se născuse pe la 1781. Vezi Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos, fond dosare generale, dosar nr. 168/1864, f. 2 (raportul

Protoieriei Covurlui nr. 499 din 5 iunie 1864). Tot aici informația că a fost hirotonit la 21 aprilie 1829 credem că este eronată, întrucât, cum am văzut era deja preot în 1818. Probabil anul hirotoniei este 1809). Lupul, fiul preotului Ioniță Ceapă va fi angajat dascăl la biserica Sf. Voievozi, în locul bătrânului psalt Ioan Ignat, decedat la 20 august 1858. Vezi „Izvod de dascăli vechi și noi”, în Arhiva Protopopiatului Galați, dosar nr. 77/1858, f. 128r. Se afla în serviciu și în anul 1863. Cf. Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos, dosar nr. 163/ 1863, f. 2v.

⁵²⁴ **Mândrești** este un sat în comuna Valea Mărului din județul Galați. Până la ultima împărțire administrativă a fost comună. Satul este așezat pe valea râului Gerului care curge de la nord la sud, pârau care își are izvorul la nord de sat, într-un loc denumit Mândra. Numele satului este de la Ivan Mândru, căpitanul lui Ștefan cel Mare. Vecini: la nord comuna Smulți, la răsărit satul Măcișeni, la sud Valea Mărului, iar la vest com. Matca și com. Corod.

⁵²⁵ **Urlești** este sat în comuna Corni (Județul Galați). La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna purta denumirea de Măcișeni, făcea parte din plasa Zimbrul a județului Covurlui, și era formată din satele Corni, Măcișeni și Urleștii. În 1925, comuna se numea Corni, după noul sat de reședință, făcea parte din plasa Bujor.

⁵²⁶ Satul **Smulți** este atestat la 15 iulie 1448 (DRH, A, I, p. 327 nr. 280, în text „Zmulții pe Suholui”). Numele lui este de origine onomastică. Explicație susținută încă din 1913 de către I.N. Gheorghiu, „Smulții își are numele de la un Znulul” (Câteva observări asupra județului Covurlui, în Anuar de geografie și antropogeografie, 1911-1912, p. 38). M. Costăchescu a admis că satul și-a luat numele de la „un străvechi Smultu” (Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare, II, 1932, p. 329). Opinie folosită și de Sorin Geacu, Smultii, 1998, p. 121. Amintirea întemeietorului se mai păstra la 1 septembrie 1681 în toponimul Valea Zmulțului (ANDIC, M-rea Adam, VIII/2; S. Geacu, Smulții, p. 121, cu anul greșit 1661). Fiii unui alt Zmulțul trăiau, la 29 iunie 1961, în satul Strășinești, com. Bogdănești, jud. Vaslui (Catalogul documentelor moldovenești, IV, 1970, nr. 1384). Numele de grup Smulți s-a format de la Smultul, desprins din verbul a smulge, fapt care l-a determinat pe I. Iordan să admită că toponimul a derivat din sensul reflexiv al acestui verb „a/se/da la o parte”, „a/se/indepărta”, „a/se/dezlipi”, „a/se/despărți” (Toponimie românească, p. 321). Sugestie care, evident, nu convinge. Nu se poate admite nici parerea lui I. Jigău, ca cei care s-au stabilit în acest loc „au fost mulți și zmulși” din locurile lor de baștină (Monografia comunei Smulți, 1993, p. 30). Lămuririle onomasticului ne-o oferă sinonimia „a smulge”= „a smuci” (Luiza Seche, Mircea Seche, Dicționarul de sinonime al limbii române, 1982, p.905). Participiul trecut al acestuia din urmă, „smuncit”, ca adjectiv, are înțelesul de „aiurit”, „bezmetic”, „nebun”, „smintit”, „zănatic”, valori semantice valabile și pentru adjectivul smuls, smult, structura prezentă, cu alte nuanțe, în versul eminescian (Dicționarul limbii poetice a lui Eminescu, 1966, p. 198). Documentul din 15 iulie 1448, pe care l-am menționat, este un hrisov al domnitorului Petru al II-lea (după 23 februarie 1448 - înainte de martie 1449) prin care dăruiește și întărește lui Cernat ploscar și fratelui său Șteful, pentru că „ne-au slujit drept și credincios”, un mare număr de sate din zona de astăzi a județului Galați. Bogata danie oferită răsplătea sprijinul dat domnitorului de către cei doi frați, „adevărate slugi credincioase”, în luptele purtate împotriva nepotului Roman al II-lea, fiul fratelui Iliăș. Câteva dintre aceste sate au fost în împrejurimile Smulților, evoluția lor istorică și administrativă fiind influențată de prosperitatea economică a așezării de pe valea pâraului Suhurlui, cu care se vor unifica în secolul XIX. Le prezentăm în ordinea indicării în document. Milești, sat, („mai jos/ de Smulți/, unde este jude Uliu”, în document). Toponimul Milești era în folosință la 14 martie 1502, când se vinde „a patra parte din satul de pe Soholui, anume Milești, unde a fost Milea Uliul” (DRH, A, III, p. 494 nr. 276). Amintirea instituției județului, conducătorul obștei sătești, este un argument pentru existența satului în perioada prestatală. Satul a fost în partea de sud a Smulților, unde este Dealul și Valea Mileștilor (Moise Pacu, Dicționar geografic al județului Covurlui, 1893, p. 122; M. Costăchescu, Documentele, II, p. 329. S. Geacu propune zona Dealului Holm (Smulții, p. 132). Numele satului de la cel al Județului Milea, o prescurtare a onomasticului

creștin Emilian (DOR, p. 109) întregit cu sufixul *esti* (P. Păltănea, V. Turlan, sate dispărute de pe Valea Gerului, județul Galați, în *Danubius*, XIII-XIV, 1992, p. 222). Celălalt nume al județului, Uliul, mai era folosit la 13 noiembrie 1620 (DIR, A, XVII, IV, p. 340 nr. 610) și la 5 aprilie 1625 (Ibidem, V, 42 nr. 44) în sate din sudul ținutului Putna. Satul Milești este înregistrat în ținutul Covurlui, ocolul Mijlocului, 1774 (Moldova în epoca feudalismului, VII, II, p. 105-106). Sat, ocolul Prutului, 1833, ăi contopit cu Smulți, 1838. Toponimul dispare după anul 1887 (TTRM, I, 1, p. 721). Hidronimul Suholui sau Suhurlui s-a format din rădăcina slavă *suh*, „uscat”, și sufixele de origine cumană *ir* și *lui* (Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, XV, p. VI; I. Iordan, *Toponimia*, p. 128). Radicalul slav este, de fapt, o traducere a hidronimului românesc, de origine latină, *Saca*, *Seaca* (C. Cihodaru, *Date toponimice relative la procesul de românizare a populației dintre Carpați, Dunăre și Nistru*, în *Anuarul Institutului de Istorie, Iași*, XX, 1983, p. 378). Valea Sacă de la Smulți este amintită la 30 ianuarie 1692 (DJAN, Galați, Curtea de Apel Galați, sec. II-a, 1865, dos. 8, f. 264). Dăbești, „seliștea Dăbeștilor” în document. Nesemnălată de S. Geacu în Smulții. Entopicul „seliște”, de origine slavă, indică o mai veche vatră de sat dispărut. Dăbeștii fiind creat tot perioada prestatală. A fost în partea de apus a satului Urlești, com. Corni (DJAN, Galați, Tribunalul Covurlui, tr. Iași, 1869, dos 104, f. 94. Tot aici, f. 99, un plan al moșiei Dăbești). Într-un document din 13 mai 1804 se precizează că moșia Dăbești este „aproape” de Smulți (Uricariul, XX, p. 319-320). DRH, A, XXII, p. 377 l-a localizat greșit, „la obârșia Gerului, lângă Drăgușeni”. TTRM, I, 1, p. 336 l-a situat la nord de satul Corni. Numele satului de la onomasticul de origine sud-slavă, *Dabo*, diminutiv al lui *Dabija*, „să fii sănătos”, „să trăiești” (I. Iordan, *Dicționar al numelor de familie românești*, 1983, p. 164; Păltănea, Turlan, Sate, p. 221). Un Dăbătraia, la 17 februarie 1668, în satul Dănceni de lângă Șendreni (ANDIC, Marea Brazi, XXVI/1). Tema personală *Daba* s-a completat cu sufixul *esti*. Presupunerea lui M. Costăchescu (Documentele, II, p. 330) că toponimul ar putea proveni din bulgarul *daba*, „stejar” nu se poate admite. Toponimul Dăbești se mai folosea, pentru moșie, la 30 decembrie 1879 (DJAN, Galați, Curtea de Apel Galați, sec. II-a, 1880, dos. 6, f. 2v).” (Păltănea, Turlan, Sate. Și în arhiva revistei la URL-ul: <http://www.sisnet.ro/viatilibera/arhiva/2948/Cultura.htm>). Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F. 85v-86r. „Satul Zmulții (Smulți, sat și comună în partea de nord a județului Galați. Vezi Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I, partea a 2-a, Editura Academiei Române, București, 1992, p. 1092-1093; Sorin Geacu, Județul Galați. Dicționar de geografie fizică, Editura CD Press, București, 2007, p. 236-237.), stăpânit de cătră însuși (sic!) lăcuiorii răzăși”. (Preoți): „Andrei sîn David Butunoi (Preotul Andrei Butunoi se afla în slujba bisericii Sf. Gheorghe din Smulți înainte de 1809, la acea vreme fiind al treilea din cei 5 preoți ai acestui locaș (Paladi Patrichi, Ilie Tofan, Andrei Butunoiu, Ioan Gafton, Teodor Stângă). Vezi Constantin N. Tomescu, op. cit., p. 70), Ioan sîn Pavel Munteanu (Duhovnicul bisericii Sf. Gheorghe din Smulți, Ioan Munteanu, a decedat la 13 octombrie 1852. Vezi Arhiva Protopopiatului Galați, dosar nr. 412/1852-1854, f. 15. Protopopul ținutului Covurlui, Zaharia Rodocalat, solicită ca în locul celui decedat să fie transferat preotul sachelar Constantin Butunoi slujitor la biserica Sf. Voievozi tot din Smulți. Cf. Arhiva Protopopiatului Galați, dosar nr. 412/1852-1854, f. 127r), Avram sîn diacon Toader Munteanu (Fiul preotului Avram Munteanu, anume Gheorghe era dascăl la biserica Sf. Gheorghe din Smulți înainte de anul 1858. Cf. Arhiva Protopopiatului Galați, dosar nr. 412/1852-1854, f. 127r), Iani sîn Tofan Butunoi” (Preotul Iani este de fapt Eni Butunoi, care a avut o păstorire lungă, până în anul 1866, când a fost „împușcat la datorie”. Vezi Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos, fond dosare generale, dosar nr. 559/1866, f. 27). (Dascăli): „David sîn Andrei Butunoi, Gavril sîn preot Ioan Munteanu (Dascălul Gavril se afla în strana bisericii și la 1858. Cf. Arhiva Protopopiatului Galați, dosar nr. 77/1858, f. 127r), Iordache sîn dascal Grigorie Goga, Ioan sîn Ioan Muntean, la hram Sfântului Gheorghe (Despre alți clerici ai acestei biserici din secolele XVIII-XIX vezi pr. Eugen Drăgoi, *Cronică bisericească pe file de Molitfelnic. Contribuții la istoria bisericii din Smulți, jud. Galați* (I-II), în „Dunărea de Jos”, serie nouă, an. XI, nr. 120, Galați,

februarie 2012, p. 44-46 și nr. 121, Galați, martie 2012, p. 44-45. Câteva date despre biserica Sf. Gheorghe, care astăzi nu mai există, a se vedea la Sorin Geacu, Smulți (jud. Galați). Studiu de geografie fizică și umană, Editura Prahova, Ploiești, 1998, p. 272-274). Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F. 72v-73 r. „Satul **Gorneștii** (Gornești (Gorunești, numit și Slobozia Gornești) a fost sat la sud-vest de satul Smulți, pe valea Gerului, spre satul Măndrești. La 1831 făcea parte din ocolul Mijlocului. Cf. Tezaurul toponimic al României, vol. cit., p. 491; Paul Păltănea, Repertoriul documentelor istorice, comentariu la doc. 15 din 15 iulie 1448. Localitatea a fost locuită până în 1995. Vezi Sorin Geacu, Județul Galați. Dicționar de geografie fizică, Editura CD Press, București, 2007, p. 124), stăpânit de dumnealui căpitan Gavriil Stamati”. (Preot): „David sãn preot Ioan Marin”. (Dascăli): „Vasilii sãn preot David, Gheorghii sãn Costandin Oancă, Gavriil sãn preot Ifrosii, Ioan sãn preot David, la hram Sfântului Nicolai” (Biserica din Gornești nu este menționată în catagrafia din 1809).

⁵²⁷ Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F. 73v-74 r. „Satul **Diocheții** (Diocheții este fostul sat Deocheați, situat în partea de nordvest a satului Drăgușeni. Tezaurul toponimic al României, vol. cit., p. 350. La 1831 era parte componentă a Ocolului Mijlocului. Astăzi o vale și un pârau cu scurgere temporară poartă acest nume. A se vedea Sorin Geacu, op. cit., p. 84), stăpânit de dumneaei băneasa Catinca Greceanu”. (Preoți): „Iancul sãn Ioniță Cloșcă, Va(s)ili sãn Ioniță Mărza, Portasii sãn Dumitrașcu Cășianu (?), la hram Sfântului Gheorghie” (Biserica Sf. Gheorghe din Diocheți nu mai exista în 1906. Vezi Econ. stavr. Gh. Popescu, Protopopia județului Covurlui. Dare de seamă despre afacerile bisericesti, București, 1906, p. 130, care aprecia că vechimea acestui locaș „se ridică la 130 de ani”. Preotul Vasile Mărza era în funcțiune și la 1809. Vezi Constantin N. Tomescu, op. cit., p. 69).

⁵²⁸ Comună cunoscută ca baștină a mănăstirii Adam. Adam top. pers. I. Oicon. (În sint. Mănăstirea lui Adam) Măn. situată în Codrul Ghenghii lângă izvoarele p. Hobana (bazinul inferior al r. Bârlad); p. e x t. (vechi) s. Înființat lângă măn. Costăchescu, 14 (a. 1675. Într-o cvasi-definiție: „sfânta mănăstire ce iaste în Codrul Ghenghii” ib. (a. 1674), Cu expansiunea sunt.; vechi: Mănăstirea Călugărului Adam Mironescu, A. VI (f.a.), Cu determ. la nom.: Mănăstirea Adam, Gârboviceanu, A. 647 (a. 1695, după slv.), TTRM, II, 3/2 (a. 1772). , Cu ent. Subînțeles: Adamul Antonovici, D.B. I, 331 (a. 1856), Cu elipsa determ., în der.: Mănăstirenii TTRM, II, 3/2 (a. 1803). Calc rus: Adamov ib. (a. 1830). Semicalcuri: gr. Monastíri toú Adám CR. Ghic. 200 (sfârșitul sec. XVIII); fr. Couvent Adam TTRM, I3, 3/1 (a. 1841) sau Monastère d’Adam ib. (a. 1835); rus. M(onastyř) Adam ib. I4, 3/1 (a. 1772). 1. P. e x t. Oicon. (Cu determ. în funcție oicon.) Adamul (At. la 1871: TTRM, II, 3/2.) S., com. Drăgușeni, j. Galați; (vechi) Mănăstirea lui Adam. a. P. p o l a r. Fiton. (În sint. Pădurea Adam) Păd. lângă s. Adam. MDG, I, 5/3 (a. 1898). 2. P. difer. + Horon. úi oicon. (În sint.) Înconjurătoarea Mănăstirii Adam (= mouie) TTRM, II, 3/2 (a. 1859) în opoz. echipol. cu Vatra Mănăstirii Adam (= s.) MDG, I, 5/3 (a. 1898). Mouía úi s. Mănăstirii lui Adam. 3. P. p o l a r. Oicon. (În sint. Odaia Mănăstirii) Căt. al s. Adam, situat în partea de SE a Mănăstirii lui Adam. Geacu, A. 7 (a. 1998). , Cu elipsa determ.: Odaia ib. (a. 1998). i Patron.: (I) (la pl.; vechi) Adămești DRA, II, 48 (a. 1713); (1) adămeni, sg. adămean NALR–Mold. Bucov. i Var.: (2) Încungiurătoarea Mănăstirei Adam TTRM, II, 3/2 (a. 1859), cu închiderea lui -o- neacc. în Poziție nazală și menținerea afric. o; (I) Monastirea Adam ib. (a. 1788), cu forma după gr. a ent.; Monastirea lui Adam ib. (a. 1837); (2) Vatra Mănăstirei Adam MDG, I, 5/3 (a. 1898), prin hipercor. morfologică. – Translit.: (I) Adamo TTRM, I4, 3/1 (a. 1788 ?); Adani ib. (a. 1760). i Etim.: n. fam. Adam (menționat la 1652, când o seamă de răzeși „dăruiesc lui Adam căpitanul, pentru mănăstirea pe care a zidit-o, o ocină în codrul Ghenghii” HEM, I, 246-247, apoi în doc. de danie cu conținut similar de la 1658 Mironescu, A. VI și de la 1662 CAT. Mold. III, 169; în actul de închinare către Măn. Sinai de la 1695 se spune că Mănăstirea Adam „o făcură fii lui Adam, toți împreună, anume Vasile Adam, numit Varnava călugărul, și Dabija și Moghilă și Costea” Gârboviceanu, A. 647) în funcție topon. – După tradiție, ctitorul ar fi fost un cioban Adam, care ar

fi ridicat aici o biserică din bârne (MDG, I, 5/2). **Lățcanii**, oicon. pers. (At. ante 1609: DIR, A, XVI-IV, 37, cu corectarea datei la Ciohodaru, A.F. III, 496.) Fost s. lângă s. Drăgușeni, com. Drăgușeni, j. Galați. – Var.: Lățcanii DIR, A, XVII-II, 228 (a. 1609, slv.), cu cons. -ț- pron. palatal. – Etim.: de la numele lui Lațco Furul (menționat la 1448, când Petru al II-lea le întărește panului Cernat Ploscar și fratelui său Șteful „seliștea lui Lațco Furul, pe Suholui” DRH, A, I, 397) cu suf. col. -ani/Oicon. pers. 1. (At. la 1548 în forma Drăgușanii: DRH, A, VI, 79.) S., com. Drăgușeni, j. Galați. Oicon. (În sint.) Împărțit în două localit., deosebite după calitate, în opoz. privat.; vechi: Târgul Drăgușanii TTRM, II, 379/2 (a. 1820) sau Târgușorul Drăgușeni ib. 380/1 (a. 1832) sau, în comp., Drăgușanii-Târg ib. 380/1 (a. 1889) și (Satul_ Drăgușanii ib. 379/2 (a. 1830). Fiton. (În sint. Pădurea Drăgușeni) Păd. lângă s. Drăgușeni. Geacu, C. 263 (a. 2002).– Scris și: (a) Târgul Drăgușanii TTRM, II, 380/1 (a.1838). – Var.: (1) Drăgușanii NALR–DATE, 335, 356, cu velar. voc. -e- sub infl. cons. fricat. -ș- pron. dur; (a) Târgul Drăgușanii TTRM, II, 380/2 (a. 1833); Târgușorul Drăgușanii ib. (a. 1857). – Def. graf.: (a) Drăgușanii-Târg ib. 380/1 (a. 1917); (1) Drăgoșanii ib. (a. 1862), formă accidentală, aparent etimologică; Drăgșenii ib. (a. 1834); Drăgușinii ib. (a. 1834); (a) Târgușorul Drăgoșanii ib. (a. 1839). – Translit.: (1) Draguschany ib. (cca 1845); Draguşeni ib. (a. 1830). – Etim.: de la numele judeului Dragoș (menționat într-un act de dănie de la 1438, prin care Ilie I și Ștefan al II-lea îi dăruiesc pisarului Mihail Oțal „un sat la Corod, undi au fost Dragoșă” DRH, A, I, 262 și la 1a 1448, când Petru al II-lea le întărește fraților Șteful și Cernat Ploscar seliștea „unde a fost Dragoș” ib. 397) cu suf. col. -eni/ -ani (după cum cons. fricat. -ș- era moale sau dură). Forma oicon. presupune o bază antrop. pop. Drăguș, care a dublat-o pe cealaltă. Este prob. că vatra veche a s. a fost ceva mai la V, pentru că astăzi el este situat pe Suhurlui. – După o tradiție pop., s. s-ar fi înființat pe moșia dată de Ștefan cel Mare fraților Dragoș (Brezeanu–Munteanu, 51). Etim.: de la numele boierului Drăguș (menționat la 1637, când Vasile Lupu îi confirmă părălăbului Gabăr jumătate din s. Drăgușeni, pe care el îl cumpărase de la Gavril, nepotul lui Drăguș DRH, A, XXIV, 51) cu suf. col. -eni/ -ani (după cum cons. fricat. -ș- era moale sau dură). P. conf.: Drăgoeștii M. Costin, O.C. 693 (a. 1663).– Var.: Drăgușanii DRH, A, VII, 558 (a. 1583) (Micul_dictionar_toponimic_al_Moldovei_structural_si_etimologic_autors_Dragos_Moldovanu_Daniela_Butnaru_Dinu_Moscal_Ana-Maria_Prisacaru_Vlad_Cojocaru_Iasi_Editura_Alexandru_Ioan_Cuza_2014/links/5cbb83f3a6fdcc1d49a3dd65/Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei-structural-si-etimologic-autors-Dragos-Moldovanu-Daniela-Butnaru-Dinu-Moscal-Ana-Maria-Prisacaru-Vlad-Cojocaru-Iasi-Editura-Alexandru-Ioan-Cuza-2014.pdf). Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F. 80v-81 r. „Satul Drăgușanii (Actualul sat și reședință de comună, Drăgușeni, târg în secolul al XIX-lea. Despre istoria satului vezi: I. Patriche, Monografia comunei Drăgușeni, județul Galați, mss, Smulți, 1971; Contribuții monografice – comuna Drăgușeni, județul Galați, Galați, 1973. Autorul (Cezar Birth) nu face nicio referire la viața bisericească din localitate. Referitor la jurisdicția administrativă a localității a se vedea Tezaurul toponimic al României, vol. cit., p. 379-380. La 1859 se număra între târgurile care aveau opopulație între 500-1.000 de suflete. Vezi Ecaterina Negruți, Clasificarea localităților urbane din Moldova în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Considerații demografice, în în Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”, vol. XII, Iași, 1975, p. 13.), stăpânit de dumnealui spătar Iancu Greceanu” (Despre spătarul Iancu Greceanu vezi Cristian-Dragoș Căldăraru, Pomelnicul de la Drăgușeni – Covurlui cu o spiță de neam a familiei Greceanu din Moldova, în „Îndrumător bisericesc, misionar și patriotic”, Galați, 4, Galați, 1988, p. 151-152). (Preoți): „Costandin sãn preot Neculai Macarii, Gheorghii sãn diacon Ioan Ungurean, Savin sãn polcov(nic) Gheorghii Carp”. (Diacon): „Ioan sãn Ifimi Tobă”. (Dascăli): „Ioan sãn Neculai Mărza, Ioan sãn deacon Gheorghii Zaharia, Alecsi sãn Gheoghi Sava, Ioan sãn Cuza Hăncul, la hram Sfântului Ioan Botezătorul” (Despre biserica din Drăgușeni vezi Econ. stavr. Gh. Popescu, op. cit., p. 129; Cristian-Dragoș Căldăraru, op. cit., p. 143-156). „Măn. Schitul Adam (Adormirea, construit de Adam capitanul, ante 1652. La 1652 oct. 14 mai

mulți locuitori dăruiesc lui Adam căpitanul, pentru m-rea pe care a zidit-o, ocine în hotarul Oslacilor, în valea Brabănului; se menționează că zapisul s-a făcut la sfințirea m-rii (Arh. St. Buc., m-rea Adam, 11/5). Vezi și doc. cuprinse în Cat. doc. mold., III-IV, indice. „M-rea lui Adam ce este în codrul Gheanghii” este amintită apoi de numeroase ori în doc., la: 1657 iunie 12, 1662 sept. 3, 1675 mart. 3, 1676 ian. 22, febr. 13 și aug. 25, 1677 nov. 22 etc. (Arh. St. Buc., m-rea Adam 11/134, 1/10, 111/5, Arh. St. Iași, DCCIV/16, CDV/151 și 152, I.N., 1924, p. 181 etc.). Despre schit și proprietățile sale vezi doc. din 1681 sept. 1 (Arh. St. Buc., m-rea Adam, VIII/2). La 1862 un descendent din familia ctitorilor afirma a m-rea Adam a fost construită de familia Adămească, familie care după părerea sa se trăgea (sau „curgea”) din familia domnească Movilă (Arh. St. Buc., Min. Cult. și Instr. Moldova, dos. 783/1860, f. 237); bis. dărmată de cutremur în deceniul trei al sec. XIX și refăcută. (Despre înființarea din nou a paraclisului Adormirea vezi Arh. St. Buc., Min. Instr. Moldova, dos. 965/1859. Despre înființarea bolniței ibidem, dos. 655/1860 și 1043/1859. Despre diverse reparații vezi Arh. St. Buc., Min. Instr. Moldova, dos. 149/1862 și Min. Cult. și Instr., dos. 2719/1874. Despre averea m-rii, idem, Min. Instr. Moldova, dos. 986/1859 și 672/1860 și dosare m-rești, m-rea Adam, dos. 7 bis/1864. Despre mutarea călugărițelor de la m-rea Florești la Adam vezi doc. din 1834 oct. 30 (Arh. St. Buc.; m-rea Bogdana, LVIII/1).; ruinată din nou de cutremur la 1940; fost metoh al m-rii Sinai și apoi al mitropoliei) (Vezi doc. din 1759 iulie 5 și 1759 august 12, prin care m-rea e închinată mitropoliei (Acad. R. S. Romania, CLXXXI/124 și 73) , com. Drăguseni, jud. Galați. Gîrboviceanu P., Actul de închinare al m-rii Adam care m-rea Sitzauiului, 1695 (B.O.R., 1915, p. 646-650); M. C., I, 1913, P. 23-24 (doc. 1701, m-rea lui Adam>, p. 32 (însemnare despre dărâmarea m-rii); 1915, p. 27 (doc. 1714); Cronica Ghiculeștilor, p. 201 (m-rea jefuită la 1717); Documente agrare, II, p. 56 (doc. 1726, m-rea lui Adam); Șerbănescu Nic., Știri noi din vremea păstoriei mitropolitului Veniamin Costachi. II. Noua episcopie la m-rea Adam (R.I.R., 1944, f. I, p. 106-107) (din 1804); A. B., 1931, p. 83-84 și 195 (catagr. 1809); Hurmuzaki, S. 1/5, p. 225-227 (regulament 1835, m-rea era de categoria II-a); B.F.O., 1849, p. 259 (arendarea moșiilor); Walker Mrs., Untrodden Paths in Roumania, Londra, 1888, p. 53-60; Hașdeu B.P., Etymologicum Magnum, I, col. 246-247; Bilciurescu, Mănăstirile, p. 214; Dic. Rom., I, p. 5 (legenda m-rii cu un cioban Adam); Anuar 1909, p. 427 bis. Sf. Voievozi, 1752-1754 și altă notă, 1891-1892); A.E.H., 1934, p. 40, 1935, p. 46, 1936, p. 43 și 1938, p. 51-55 și 262-267; C.11., ian. 1941, p. 12 (m-rea „complet ruinată” de cutremur), mai-iunie 1943, p. 21 (necesită refacere totală); Pocitan V., M-rea Adam (Gl. M., XXI, 1944, nr. 795-796); „RSIAB” 1933, p. 315 (moșiile mrii, 1812); Mironescu C. S., M-rea Adam (jud. Tutova). Observații geografice, etnografice și antropogeografice. Cu o hartă colorată și un tablou, Buc., 1916 (din Anuarul de geografie și antropogeografie 1916) (despre regiunea m-rii).” - Stoicescu Nicolae, Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova, Editura Academiei Române, Buc., 1961, p. 21. În Colecția Manuscrise, volumul II, inventar 1439 site.pdf, la p. 4, rola 286, din 1839-1842 se află „Condica materialurilor ce merg la acareturi și plățile meșterilor cît și fieștecare bina ce costești anume, ce să fac pe anul 1839 la moșia Drăgușani a luminatului beizade Alexandru Calimahi”. Prima filă cuprinde o „scară” a cuprinsului condicii pe anii 1839 și 1840. Sunt însemnate apoi cheltuielile făcute pentru diverse materiale, plata meșterilor, cu nume străine, a salaharilor, care sînt moldoveni, țigani sau lipoveni. S-a construit printre altele o moară, un rateș, o florărie, un iaz, ș.a. Odată cu condica s-a legat și un izvod de zilele lucrate de pietrari, o chitanță și două scrisori, una trimisă din Cernăuți de un Koubelka referitoare la un meșter pe care-l trimite lui Calimah (scrisoarea este în limba franceză). Altă scrisoare, adresată tot lui Calimah, o intervenție pentru un om din Ștefănești ca să fie angajat păzitor la moșie. Condica are formatul 38x24,5 cm este legată, scriere chirilică.” Din 1838, mai 17 se păstrează o carte domnească cu titlul Cercetarea la fața locului a stăpînitorilor moșiei Drăgușeni și moșia Ungheni care era o Carte domnească către răzeșii din Ungheni privind cercetarea stăpînitorilor moșiei Drăgușeni și Ungheni, cercetare făcută de vornicul hotarnic de față cu megieșii moșiilor și cu actele celor în drept. Este în patrimoniul

Mănăstireni, Bursucanii⁵²⁹, Rădeștii⁵³⁰, Jorăștii⁵³¹, Ghibirceni, Băniașă⁵³², Slobozia Băniașă, Crăeștii⁵³³, Vârlezii, Cuca⁵³⁴.

Complexului Muzeal Județean Neamț. Muzeul de Istorie și Arheologie Piatra Neamț, Fond doc, ist., Poziția 169.

⁵²⁹ Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F 76v-77 r. „Satul **Bursucanii (Bursucani, comuna Bălăbănești**. Cât despre evoluția administrativă a satului vezi și Tezaurul toponimic al României, vol. cit., p. 178-179), stăpânit de către răzeși. Slobozia Gângeștii (**Slobozia Gângeștii, vechea denumire a satului Ghinghești, comuna Drăgușeni**. Cf. Tezaurul toponimic al României, vol. cit., p. 47), stăpânită de dumneai Catinca Greceanu”. (Preoți): „Neculai sîn Iftimii Crăste, Neculai sîn Crăciun Nadă, Costache sîn preot Neculai Crăste” (Preotul Neculai Crăste (Hristea) păstora și la 1809. Cf. Constantin N. Tomescu, op. cit., p. 69). (Dascăli): „Ioan sîn Vasilache Rugină, Neculai sîn preot Mihalachi Ciucă, Iordache sîn Necula Rugină, Ioan sîn Vasiliu Tufă, la hram Sfântului Dimitrie” (Slobozia Gângești (Ghinghești) nu se găsește în catagrafia de la 1809).

⁵³⁰ La 5 iunie 1774 în Ocolul Mijlocului era satul **Rădeștii**. **Birnici: Neculai Arion, vornic**, Gligore brat ego (fratele lui), Iacomî Nica, Iordachi Porumbul, Gheorghe Porumbul, Arion Acsintii, Toader Negară, Costandin Porumbul, Ioniță Ușurel, Lupul Boza, Gavril Costachel, Costandin Boza, Toader Hurdac, Ioniță Pătrașco, Vasileche, cibotaru, Pricopie Nica, Iacob Boza, Manolache Boza. **Rufeturi: Popa Istrate, Popa Ion, Diaconul Sandul, Diaconul Ion, Diaconul Ion** din schitul Crucian, Andronache Porumbul, scutelnic al **comisului Fotache**, Lupul, grădinar, scutelnic al **comisului Fotache**, Manolache al lui Grama, scutelnic al **comisului Fotache**, Iosip, scutelnic al **paharnicului Iancului**, Gheorghe, marangoz, cu cartea mării sale feldmareșalului de apărare din let 1771, numărul 1752, Ion Negru, scutelnic al schitului Crucian, Manolache Negru, tij (la fel), Gheorghe fiul lui Papastrate, dascăl; ultimii 3 scutelnici sunt cu cartea dumisale **postelnicului Arghirie** de la departamentul rânduielilor de apărare (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 102).

⁵³¹ La 5 iunie 1774 în Ocolul Mijlocului era satul **Jorăștii**. **Rufeturi: Popa Dima, Vasile Chirvase, mazil, Gheorghe Chirvase, mazil**, Gavrilă Țipăluș, ruptaș, Ioniță Gociul, ruptaș, Costandin Gane, ruptaș, Ion Gociul, ruptaș, Gheorghe Novac, scutelnic al **paharnicului Pălade**, Neculai, scutelnic al **paharnicului Pălade**, Ioniță Naste, scutelnic al **paharnicului Pălade**, Ștefan Naste, scutelnic al **paharnicului Pălade**, Neculai, scutelnic al **paharnicului Pălade**, Ioniță Donosi, scutelnic al **paharnicului Pălade**, Costandin Roman, scutelnic al **paharnicului Pălade**, Sandul Hristofan, scutelnic al **paharnicului Pălade**, Enachi Țaul, scutelnic al **paharnicului Pălade**, Pintilie, scutelnic al **banului Lupului**, Vasile Doroftei, scutelnic al **paharnicului Iancului**, Ion Țăpeluș, scutelnic al **spătarului Costandin Sturza**, Stoian, sârbul, scutelnic al **spătarului Costandin Sturza, Ion, dobrogean, căpitan de voluntiri**; are salvogvardia mării sale grafului de apărare, let 1772, iunie 16, supt numărul 1265, Eliana, văduvă a lui Țăpăluș, călugăr (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 101). Satul **Jorăști** este atestat documentar în vara anului 1772. **Era alcătuit din mai multe moșii care sunt consemnate în documente, satele întemeiate pe ele purtând aceleași denumiri: Cătelești, în partea de apus, Andrieșeni, în partea de nord, Ionăsești, în partea de nord vest. Partea de sud-vest a moșiei satului Jorăști se numea Jiglău, la 10 decembrie 1802.** Mențiunea „Bătrânul” Jiglău, ca parte a moșiei satului Jorăști, într-un document din 30 decembrie 1824 indică o existență prestatală a obștei Jorăști. Toponimul provine de la onomasticul Jora, derivat din Gheorghe, prin influență sârbo-croată, vechi nume răzășesc, folosit, în ținutul Vaslui și păstrat de țărani și la începutul secolului al XVIII-lea. Reputatul istoric Dan Râpă-Buicliu scrie în lucrarea sa „Ștefan cel Mare și Sfânt” despre satul Jorăști, care se afla în apropiere de malul drept al Nistrului, consemnându-l drept „Vadul Jora” ceea ce demonstrează circulația în timp a numelui respectiv – Gheorghe Jora,

pârcălab de Hotin. „Bătrânul” Jiglău era deci un trup de moșie, care purta numele întemeietorului, la care aveau drept de moștenire fiii, nepoții și strănepoții neamului respectiv. Bătrânul era împărțit în părți egale sub formă de fâșii înguste de pământ, păstrate în lumea satelor, în expresia „hlize”, cu hotare pe fiecare moștenitor în parte. Adeseori, răzeșii vindeau răzoare de fructe dintr-un bătrân sau câte un bătrân sau doi deodată. Menționăm, de asemenea, și alte moșii: Drăgușeni, Puțeni, care a fost considerat dintotdeauna un cătun al Jorăștilor, Fundești. Aceste moșii alcătuiesc vatra pe care s-a întemeiat și s-a dezvoltat satul Jorăști. Satul Jorăști este înregistrat în catagrafia din 1774, toată suma satului fiind de 22 de persoane, nominalizate pe categorii: 1 preot, 14 scultelnici, 6 mazili și ruțași, case cu văduve 1. De asemenea, în anul 1803 se găsește înregistrat în ocolul Mijlocului. Din punct de vedere juridic, satul Jorăști este atestat în anul 1840, când a fost investit și cu sigiliu; acest sigiliu este aplicat pe un document. Este vorba de „Mărturia dată de Petru, Neculai și Gheorghe Velici lui Ilie Sava din satul Crăiești, prin care se arată că au văzut cum acesta l-a împrumutat pe Vasile Veliche cu trei galbeni, bani încă nerestituți de datornic”. În anul 1862, satul Jorăști număra 120 locuitori, avea o județie satească, sigiliu, iar conform vechii organizări și un consiliu administrativ sateesc, alcătuit din reprezentanți aleși de obște. Singura instituție era biserica. După promulgarea legii rurale, de către Alexandru Ioan Cuza, satul Jorăști este declarat centru de comună, intrând în componența sa cătunele Lunca și Zărnești, aceasta structură existând și în prezent. Satul Lunca este atestat documentar, la 30 decembrie 1780, ca moșie cu numele Tăplăi. Satul constituit înainte de anul 1831, s-a numit și Cășla Tăplăi (substantivul „cășla”, de origine turcă este sinonim cu stână, târlă). Cășla Tăplăi sau numai Tăplăi s-a întrebuințat până prin anul 1878. Toponimul actual Lunca, vine de la substantivul luncă și a rămas singur în uz după anul 1878. În ceea ce privește întemeierea satului Lunca s-au păstrat unele informații: „Pe Valea Covurluiului cu Apă, depărtare ca de șase km de centrul comunei Jorăști se află așezat satul Lunca, înființat de răposatul proprietar Ioan C. Plesnilă la anul 1850, mai întâi din șapte bordeie (șapte familii de țărani clăcașe) și conacul boieresc.” Satul Zărnești este atestat documentar la 12 februarie 1622. Termenul „zărână” se întâlnește în Moldova, în timpul domniei lui Alexandru cel Bun, când doamna Ana-soția sa, face daruri mănăstirii Moldovița, lăsându-i satul Vaculinții și seteștea lui Zărână. La 8 septembrie 1633, Nour, cu soția sa Piitra întocmesc un act de danie privind toată averea lor mobilă și imobilă din satul Zărnești, pe care o dăruiesc binefăcătorului lor, paharnicul Pană. La 8 iunie 1635, Piitra, nepoata lui Constantin și a Brândușei, fata lui Gavril și a Maricăi din satul Zărnești, ținutul Covurlui dăruiesc fostului paharnic Pană și urmașilor săi moșia lor din Zărnești. În acest act se arată că fostul paharnic Pană a transformat locul pustiu din Zărnești într-un sat cu oameni. Comuna Jorăști se află în bazinul hidrografic Prut, principalele ape fiind Bujor, Covurlui și Băneasa.

⁵³² La 5 iunie 1774 în Ocolul Mijlocului era satul **Băniașa. Birnici:** Vasile, Costandin, Gheorghe zet (al) lui Costandin, Gavril Ciocan, Gligore Ciocan, Ioniță Tătaru, Costandin a Hulpoaei, Lazăr Decianul. **Rufeturi:** Popa Alicsandru, Popa Vasile, Andrei Mitrofan, ruțaș, Iordache Mitrofan, ruțaș, Ștefan Mitrofan, ruțaș, Gheorghită Mitrofan, ruțaș, Petre Miron, ruțaș, Ilie Fulger, ruțaș, Mihălahe Fulger, ruțaș, Neculai Plesnescul, ruțaș, Neculai Bălan, ruțaș, **Iftenie biv (fost) vornic, scultelnic al spătarului Costandin Sturza, Gavril Bălan, scultelnic al banului Lupului. Oameni din Băniașa ce sunt mutați cu șederea la Rediu la Hilimon:** Birnici: Gligore Balmoș, Sandul Foce, Ion Roman, Alecsandru Bujeniță, Paraschiv, rotar, Vasile, horincian, Tudor Zmeul, Sandul, vătăman, Dumitru Zmeul, Gavril nepot lui Miron, Iordache, tecuean, Costandache, șelar, Costandin Tătaru, **Iftemii, vornic,** Costandin Balmoș, Vasile Ciocan, Sandul Boubătrân, Pintilie, rotar, Alicsandru Rotilă, Sava Foce, Ioniță Foce, Apostol Ciolănuț, Stan fiul lui Barbul, Vasile Buluz, Costandin a Pântioae, Lupul Mantale, Gheorghie, cibotar, Toader Balmoș. **Case cu femei văduve:** Marie, văduvă, Măriuța, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 101, 102). Hidron. (În sint. Valea Bănesei) Afl. st. al p. Iucșa (bazinul superior al Bârladului) cu obârșia la V de s. **Băneasa;** (vechi) Valea Moara Băneasa.

Ib. (a. 1926). ◇ Cu schimb. de ent.: Pârâul Bănesei ib. (a. 1952). ◇ Cu determ. la nom.: **Valea Băneasa sau Pârâul Băneasa** ib. (a. 1952). ◇ În perifr.: Valea la Băneasa ib. (a. 1993). Reper topon. (În sint. „Moara Băneasa”) Fostă moară boierească pe Valea Bănesei (Micul_dictionar_toponimic_al_Moldovei_structural_si_etimologic_autors_Dragos_Moldovanu_Daniela_Butnaru_Dinu_Moscal_Ana-Maria_Prisacaru_Vlad_Cojocaru_Iasi_Editura_Alexandru_Ioan_Cuza_2014/).

⁵³³ La 5 iunie 1774 în Ocolul Mijlocului era satul **Crăiești**. **Bîrnici**: Andrei Cărcotă, Acsinte, Vasile Toma, Sava zet (al) lui Iftimie, Ștefan, cărciumar, Gavrilă, Ion Chirică, Ilie a Lupei, Costandin sin (fiu) lui Gheorghe, Ion Nichifor, Pascu fiul lui Ifteni, ce se numește volintir și n-are carte. **Rufeturi**: Popa Apostol, Popa Neculai, **Gheorghe Crăescu, mazil, Ioniță Crăescu, mazil, Vasile fiul lui, mazil, Lupașco Crăescu, mazil**, Gheorghe Sandul, ruțaș, Dumitru Dimofti, ruțaș, Ioniță Doni, mazil, Vasile fiul lui Costandin Crăescu, ruțaș, Vasile Macarie, ruțaș (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 102, 103). **Moșia Crucii** este, potrivit lui Paul Păltănea (Paul Păltănea, Repertoriul documentelor istorice referitoare la județul Galați, manuscris dactilografiat, 1985-1990, la Biblioteca V. A. Urechia, Galați, comentariu la doc. nr. 478), **vechea denumire a satului Crăiești**, menționată la 4 martie 1635, sub forma Poiana la nouă cruci, într-o Carte gospod de la voievodul Vasile Lupu (1634-1653), prin care Ioan, fiul lui **Sârghiea Craiul, fost mare paharnic**, se împuternicea să strângă oameni străini „pe locul domnesc ci să numești Poiana la nouă cruci cu tot locul până în Valea Murgii” (Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Iași, Fond Documente, Doc. nr. 594/44 (rezumat într-un document din 13 iunie 1819), apud Paul Păltănea, Repertoriul documentelor istorice, comentariu la doc. nr. 478.). Potrivit altor autori (Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I, partea I, Editura Academiei Române, București, 1991, p. 321), Cruciul sau Crucea a fost trup al moșiei Crăiești, „considerat de obicei moșie aparte”. Astăzi un deal situat în Colinele Covurluiului, „la SE de Drăgușeni, pe teritoriile administrative ale comunelor Drăgușeni și Vârlezi” poartă numele Cruci (Sorin Geacu, Județul Galați. Dicționar de geografie fizică, Editura CD Press, București, 2007, p. 78). Se păstrează din 1831, februarie 15 un „Zapis prin care Gheorghe Bâlc preot, Ioniță Bâlc preot, **Iordache Sălceanu jîtnicer (dregător care avea grijă de magazinele cu grâne, n. ns.) și alții, dau în arendă lui Gheorghe Manoil venitul moșiei Crucii**, ținutul Covurlui, cu prețul de 1300 lei pe an” (Grigore Găne, Costică-Ioan Gârnea, Din tezaurul arhivistic vasluian. Catalog de documente, 1399-1877, București, 1986, p. 175, doc. 676). Din 1836, 20 ianuarie există un „Perilips (aici cu sensul de inventar de documente, n.ns.) cu șase documente pe care le-a primit preotul Ioniță Bâlc de la Sandu, fiul lui Donea, pentru a le înfățișa la Judecătoria ținutului Covurlui și care este adevărit de **Gheorghe Cernat postelnic** (sfetnic domnesc cu diverse atribuții în provincie, n. ns.). Din acestea, trei documente au fost dosite (ascunse, n. ns.) de Bâlculești pentru că sunt „jignitoare spiței lor” (Grigore Găne, Costică-Ioan Gârnea, op. cit., p. 195, doc. 790). Prin documentul respectiv se dovedește încă odată că preotul Ioniță Bâlc avea cunoștințe juridice sau experiență în problemele de tranzacții funciare, putând reprezenta interesele altora la judecătoria. La 1838, ianuarie 30 se emite o „Scrisoare de vechilime (aici cu sensul de împuternicire, de mandatare, n. ns.) prin care Vasile Cățăbaș, Ilie, fiul Ilenei, Maria, fiica lui Ilie Burghel și alții din satul Bălăbănești, ținutul Tutova (actualmente comuna Bălăbănești, județul Galați), împuternicesc pe Ion Șușne să caute și să schimbe sau să vândă părțile lor de moșie din Crăiești și Bursucani care li se cuvin, fiind curgători din Ilinca și Maria, deoarece au trebuință de bani pentru **răscumpărarea unor părți de moșie din Bălăbănești**. De asemenea, Ion Șușne este împuternicit să schimbe sau să vândă și părțile de moșie care li se cuvin lui Avram Șușne și călugărului Ghedeon Șușne...” (Grigore Găne, Costică-Ioan Gârnea, op. cit., p. 202, doc. 828). La 1840, mai 13 apare „Rezoluția judecătoriei ținutului Covurlui la jălba din 1839, mai 9 a lui Ioan Rugină, diacon din satul Bursucani, prin care se plânge că a avut 55 de stânjeni și 2 palme din moșia Crăiești, în bătrânul Ioan Proșăi, din care a vândut 40 de stânjeni lui Ștefan Nistor, căpitan, 3 stânjeni i-a schimbat tot cu acesta, iar alți 3 stânjeni i-a vândut lui **Ioan Macarie serdar**. Cei 9 stânjeni și 2 palme care i-au

rămas vrea să-i schimbe pentru părți de moșie în Bursucani, dar sunt stăpâniți pe nedrept de răzeși din Crăiești. Cere să i se rezolve pricina cu aceștia... Judecătoria însărcinează pe Ștefanache Vârgolici căpitan, privighetor de ocol, să cerceteze pricina la fața locului” (Grigore Găne, Costică-Ioan Gârneaă, op. cit., p. 213, doc. 873). Diaconul Ioan Rugină se adaugă listei cunoscute a slujitorilor bisericii din Bursucani. Acesta slujea, fără îndoială la vechea biserică din Bursucani, care exista înainte de cea zidită la 1842, „pe hliza boierilor Cernătești, în partea de nord a satului” (Pr. Gh. Bârsan, Schitul Zimbru, Covurlui, Galați, 1944, p. 19.). Pe locul acelei biserici se afla, înainte de 1944, cimitirul locuitorilor din Zimbru și Bursucani. Icoanele vechii biserici au fost aduse la cea construită în 1842 (idem). Pe un Evhologiu vechi (nu se dau amănunte) preotul Gheorghe Bârsan găsea însemnarea: „Să se știe de când s-au sfințit biserica cu hramul Sfinților Voevozi din Bursucani, în ziua de Sf. Andreiu. Umbla veleatul 1842” (idem).

⁵³⁴ Oicon. (Cu elipsa ent.) **Cuca** [At. La 1679: Cat. Mold. IV, 109.] S., com. **Cuca**, j. Galați. ◇ În perifr.; vechi: **Poșta la Cuca** ib. (a. 1774). Oicon. (În perifr.) Împărțit în două ss., deosebite după raportul întreg: parte, în opoz. privat.; vechi: Cuca și Partea lui Mavromol [= a măn. Mavromol] din Cuca TTRM, II, 685/1 (începutul sec. XIX) sau, prin brevilocvență, Partea din Cuca ib. 321/2 (a. 1859). Oicon. (În sint.) Împărțit în două ss., deosebite după mărime, în opoz. privat.; vechi: Cuca [Mare] și Cuca Mică ib. 685/1 (a. 1899) . Fiton. (În sint. Pădurea Cuca) Păd. La NV de s. **Cuca, numită și Păd. Rădăcini**. MDG, II, 793/3 (a. 1899). În epoca veche, fântânile marcau stăpânirea unui feudal asupra pământului. – Se crede că numele actual ar fi legat de alt top., Rediul Corbului, unde ar fi existat mulți cucii (NALR–DATE, 338). După o legendă, aici și-ar fi pierdut Petru Rareș cuca, „căciula” (ib.). (Micul-dictionar toponimic al Moldovei structural și etimologic a utorș Drago Moldovanu Daniela Butnaru Dinu Moscal AnaMaria Prisacaru Vlad Cojocaru I asi Editura Alexandru Ioan Cuza 2014/links/5cbb83f3a6fdcc1d49a3dd65/Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei-structural-si-etimologic-autors-Dragos-Moldovanu-Daniela-Butnaru-Dinu-Moscal-Ana-Maria-Prisacaru-Vlad-Cojocaru-Iasi-Editura-Alexandru-Ioan-Cuza-2014.pdf).

Traversată de pârâul Lozova, **Cuca** este o localitate atestată documentar la 15 iulie 1448, într-un document prin care Petru voievod (1447-1448) dăruiește lui „pan Cernat ploscar” și fratelui său Șteful, mai multe sate, între care și „Fântâna lui Cucu pe Soholui” (Documenta Romaniae Historica, A. Moldova, vol. I (1384-1448), volum întocmit de C. Cihodaru, I. Caprou, L. Șimanschi, Editura Academiei, București, 1975, p. 397-398, doc. nr. 280). Peste un secol, când voievodul moldovean Petru Rareș (a doua domnie, 1541-1546) face danie unor răzeși o parte din moșie „sub dumbravă”, ca să-și întemeieze un sat, **așezarea se numea „Fântâna Cucului”** (Documente privind Istoria României , veacul XVI, A. Moldova, vol. I (1501-1550), volum întocmit de Ion Ionacu, L. Lăzărescu-Ionescu, Barbu Cămpina, Eugen Stănescu, D. Prodan, Mihail Roller, Editura Academiei, București, 1953, p. 427 – 428, nr. 390). Miron Barnovschi întărește lui Nicoriță hatman și pârcălab de Suceava, soției sale, Todosia și mănăstirii lor din Tătărași (este vorba de Mănăstirea Nicorița din Iași), la 28 martie 1629, stăpânirea peste mai multe sate și ocine, între care și a cincea parte din satul Cuca: „și la aceasta, de asemenea, le dăm și le întărim din ispisocul de cumpărătură ce au avut de la domnia me, a cincea parte din tot satul Cuca, aproape de Galați, ce este în ținutul Covurluiului, ce le-a fost cumpărătură de la Toader Calotă și Simion și fiii popii Spârcoci și fratele său, Bălaci, pentru douăzeci de boi cu vaci...” (Documenta Romaniae Historica, A. Moldova, vol. XX (1629-1631), vol. îngrijit de I. Caprou și C. Burac, Editura Academiei Române, București, 2011, p. 77, doc. 70). Mănăstirea Nicorița din Iași a stăpânit părți din moșia satului Cuca până la secularizarea averilor bisericești din anul 1863 (D. L. Stăhiescu, Documente covurluiene referitoare la moșia Cotrosul, în „Orizonturi”, IV, 1941, p. 306-314). De asemenea, Mănăstirea Mavromol din Galați stăpânea și ea o parte din moșia satului înainte de 6 mai 1786, venitul acestei moșii fiind, în anul 1830 de 400 de lei (Pentru moșia Cuca aflată în stăpânirea Mănăstirii Mavromol a se vedea Paul Păltănea, Repertoriul documentelor istorice referitoare la județul Galați, 1430-1650, manuscris dactilografiat, 1985-1990, la Biblioteca V. A. Urechia, Galați

3. Ocolul Horinciiⁱⁱⁱ: Rogoșanii⁵³⁵, Vădenii, Grăpenii, Cavadineștii⁵³⁶, Bălăbănești⁵³⁷, Găneștii⁵³⁸, Comăneștii, Slivna, Bereștii⁵³⁹, Șipotile, Lupeștii,

(cota IV/6787), doc. 15: Idem, Note despre averea Mănăstirii Mavromol, în vol. „La cumpăna dintre milenii”, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2000, p. 228). Potrivit Catagrafiei ținutului Covurlui de la 1831 situația bisericească din Cuca era următoarea: „Satul Cuca, stăpănit de Sv(ânta) Monastire Nicorița din Eși de Sv(ânta) Monastire Mavromol din Galați”. Putem vorbi de existența unui raport din 13 noiembrie 1852 al protopopului ținutului Covurlui, Zaharia Rodocolat, privind starea rea a bisericilor „Sat(ul) Cuca, proprietatea Sf(ântului) Mormânt (avea) biserică în proastă stare în care și ploauă, pereții-s de nu(i)ele, țințirumul făr(ă) încungiurătoare” (Arhiva Protopopiatului Galați, dosar nr. 412/1852-1854, f. 33; pr. Eugen Drăgoi, Documente inedite asupra vieii bisericești covurluiene, la mijlocul veacului al XIX-lea, în „Anuar”, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1996, p. 92). Epitropia a autorizat în 1862 pe arendașul moșiei Cuca, Andoni Apostolidi să facă demersurile necesare pentru realizarea proiectului bisericii și construirea Sfântului locaș. Arendașul a contactat pe arhitectul Gherasim Franghiscato, probabil italian de origine, care se afla în Galați și printr-un contract inițial au convenit realizarea proiectului pentru care arhitectul urma să primească 800 de galbeni. Ulterior, constatându-se necesitatea unor adaosuri la proiectul inițial, s-a plătit suplimentar arhitectului suma de 100 de galbeni. Din totalul sumei de 900 de galbeni, Epitropia Sfântului Mormânt nu a trimis arendașului decât 500 de galbeni, diferența convenindu-se a se plăti din veniturile arendei, în aprilie 1863 (la sărbătoarea Sf. Mare Mucenic Gheorghe). Problemele au apărut când Ministerul Finanțelor a refuzat să accepte această plată, invocând o hotărâre prin care nu se mai dădeau egumenilor de la mănăstiri banii din arende. Rămăs descoperit cu suma de 400 de galbeni, arendașul, la sfatul ministrului de finanțe, a angajat pe avocatul C. Pagoni să deschidă proces pentru recuperarea banilor, deoarece averile mănăstirilor și bisericilor închinat fuseseră, între timp secularizate, statul fiind acum proprietarul de drept. Procesul a durat până în anul 1867, dar s-a finalizat cu respingerea solicitării de efectuare a plății pentru suma de 400 de galbeni. Se păstrează din 1866, decembrie 5. Scrisoarea avocatului Constantin Pagoni către primul președinte al Tribunalului Covurlui referitoare la litigiul creat de neplata sumei restante de 400 galbeni de către Epitropia Sfântului Mormânt, arhitectului Gherasim Franghiscato pentru proiectul bisericii din Cuca la Serviciul Județean al Arhivelor Naționale – Galați, Fond Tribunalul Județului Covurlui, secția I, dosar nr. 62/1866, f. 1, 9. Originea unei părți din satul Cuca, jud. Galați, Slobozia Ventura (NALR-DATE:338-339) poate fi clarificată datorită unei catagrafii din 1831, în care se menționează că aga Costache Ventura era proprietarul Sloboziei Venturei (cf. TTRM, I₂:1091). Se impune o continuare a publicării Catagrafiilor Moldovei de la 1820, precum și recensămintele din anii 1831, 1832, 1838, 1845, 1851. Vezi Dr. Iuliana Băncescu, Plugul în județul Galați, în http://www.icsusib.ro/sites/default/files/fisierepdf/SCE/sce_2018.pdf, p. 12 (Noi nu sântem di ici-colea,/ Noi suntem de la Cuca,/ Unde-i mămăliga cât nuca/ Și-o păzesc doisprezece cu măciuca./ Și-a venit un biet gândac/ Și i-a dat cu măciuca-n cap./ Și suntem de la Galați./ Unde plouă cu cârnați/ Și ninge cu slănină/ Și burează cu făină). Zusammenfassung: Zum „Brauch des Pfluges” im Kreis Galați – Kontext und Durchführung. Der in der Neujahtszeit bei den Galatzer Gemeinschaften vorherrschende Brauch ist Plugul cel Mare (Der Große Pflug), mit der Variante des Plugușor (Pflüglein), die von Kindern vorgetragen wird. Ob traditionell oder modern, althergebracht oder ad hoc geschaffen, vom Ochsen- oder vom Pferdepflug begleitet - die Pflüge wähen als Überbringer von Neujahtswünschen fort und sind der Stolz der Galatzer Winterbräuche. Schlagwörter: Neujahtszeit, Galatzer Winterbräuche, Plug, Plugușor, in Studii și comunicări de etnologie, Tomul XXXII/2018, p. 77-96.

⁵³⁵ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii satul **Rogoșanii. Birnici**: Lupul Vrabie, Gheorghe sin (fiu) bărbier, Marie zet (al) Iftode, Ion Chiriță, Gavril Chiriță, Costandin fiul popii, Sandul, văcar, Dima,

grec, Vasile Chiriac, Ion fiul lui Toader Colibă, Ion Dobre, Andronache, argat grecului, Vasilache Raico, la fel. **Rufeturi:** Popa Vasile, Diaconul Vrabie. **Mazili și ruptași:** Onul Cășlian, Ioniță Hilip, Dumitrașco Coșniță, Lupul Ghioșcă, Andrei Dănăilă Ghioșcă, Ion Iordache, Timofte, Ion fiul lui Cârștian, Alicsandru Vârgolici, Ion Iorga, Toader Fânaga, Ioniță, peneoaș, Adam, Pavăl Dică, Toader Năstacul, Lupul Iorga, Alicsandru Ghioșcă, Costandin Iorga. **Scutelnici:** Ștefan Bușilă, scutelnic al banului Lupului, Dinul Măstacul, scutelnic al banului Lupului, Vasile Cârștian, scutelnic al banului Lupului, Toderășco Cârștian, scutelnic al banului Lupului, Antohi Cârștian, scutelnic al banului Lupului, Vasile Cârștian, scutelnic al banului Lupului, Costandin Țațae, scutelnic al comisului Fotache, Iordache Țicău, scutelnic al comisului Fotache, Vasile, dogar, scutelnic al spătarului Costandin Sturza, Iordache, scutelnic al spătarului Costandin Sturza, Ion David, scutelnic al clucerului Manolache, Toader Colibă, se s-a numit volintir; are salvogardie din let 1771, iunie 7, cu numărul 1216, Stoian, sârbul, ce se numește iar volintir și șede acasă; are salvogardie din 1771, iunie 6, numărul 1147, Anița, vădană, Catrina, vădană (Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 97).

⁵³⁶ **Cavadinești** este o localitate atestată documentar în perioada medievală, la 19 septembrie 1436. Primele informații despre descoperirea unor mărturii materiale privind locuirea umană pe teritoriul **comunei Cavadinești** provin de la Mircea Petrescu-Dîmbovița. Ion T. Dragomir a sesizat și prezența unor urme de locuire constând din vetre, locuințe și ceramică, dateate din secolele IV d. Hr. și secolele VII-X d. Hr. Situl arheologic „Râpa Glodului” este situat între două dealuri din platforma Covurluiului, Dealul Gornașului și Dealul Chicerii, printre care curge pârâul Glodului.

⁵³⁷ **Lungești**, top. pers. l. Oicon. [At. la 1686: Antonovici, D.B. IV, 130.] S., **com. Bălăbănești**, j. Galați. ♦ Cu schimb. de suf.: Lungenii TTRM, II, 662/2 (a. 1834). Hidron. (În sint. Pârâul Lungești) Afl. st. al p. Jeravăț (bazinul inferior al Bârladului), care curge pe lângă s. Lungești. MDG, IV, 96/1 (a. 1901). – Def. graf.: (1) Lungeștii TTRM, II, 662/2 (cca 1853); Lințăștii ib. (a. 1843); **Lugeștii** ib. (a. 1846); Lunceștii ib. (a. 1847); Lunțeștii ib. (a. 1809). – Translit.: (1) Langestj ib. I4, 146/2 (cca 1773); Lungeschti ib. II, 662/2 (a. 1774); Lunjești ib. (a. 1830). – Etim.: de la supran. lui Petru Lungul (menționat într-un act de danie de la 1436, prin care Ilie I și Ștefan al II-lea îi dăruiesc panului Mihail Stângaciu „pe Jeravăț, seliștea Fundeștilor, între popa Mircea și Petru Lungul” DRH, A, I, 211) cu suf. col. - ești și -eni. (Micul_dictionar_toponimic_al_Moldovei_structural_si_etimologic_autors_Dragos_Moldovanu_Daniela_Butnaru_Dinu_Moscal_Ana-Maria_Prisacaru_Vlad_Cojocar

_Iasi_Editura_Alexandru_Ioan_Cuza_2014/links/5cbb83f3a6fdcc1d49a3dd65/Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei-structural-si-etimologic-autors-Dragos-Moldovanu-Daniela-Butnaru-Dinu-Moscal-Ana-Maria-Prisacaru-Vlad-Cojocar-Iasi-Editura-Alexandru-Ioan-Cuza-2014.pdf).

Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F 79v-80 r. „Satul Zimbru (Sat în comuna Bălăbănești, format în jurul schitului omonim. Tezaurul toponimic al României, vol. I, partea a 2-a, Editura Academiei Române, București, 1992, p. 1347), stăpănit de maice călugărițe”. (Preoți): „Grigorii sãn preot Ifrim, Timoftii sãn preot Neculai, la hram Sfântului Gheorghii”. Schitul Zimbru cu hramul Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, așezământ monahal de călugărițe, a fost întemeiat la 1793 de călugării Ioasaf și Aloman de la Mănăstirea Râșca, în partea de nord a satului Bursucani, com. Bălăbănești, astăzi sub jurisdicția canonică a Arhiepiscopiei Dunării de Jos. A fost desființat în 1864, cele mai multe din cele 14 monahii conduse de stareța Agafia Palade fiind transferate, în anul 1866 la Mănăstirea Adam din apropiere. Biserica mănăstirii a devenit filială a parohiei Bursucani. În chiliile mănăstirii s-a înființat, la 1866 Școala primară din Bursucani. Vezi Pr. Gh. Bârsan, Schitul Zimbru, Galați, 1944, 64 p.; arhim. Daniil Oltean, Repere ale istoriei vieții mănăstirești din Eparhia Dunării de Jos, în vol. „Credință, istorie și cultură la Dunărea de Jos”, Galați, 2005, p. 357; ierom. Marcu-Marian Petcu, Mănăstiri și schituri din Moldova astăzi dispărute (sec. XIV-XIX), Ed. Biblioteca Națională a României, București, 2010, p. 335.

Măluștenii, Țuțcanii, Ițeștii, Blăgeștii, Sîpenii, Slobozia-Chirileștii, Sinovii lui Neculai Talașman, Sinovii lui Țară-Lungă, Sîrbi⁵⁴⁰.

4. Ocolul Prutului: Oancea, Pașcanii, Vlădești⁵⁴¹, **Brăneștii, Măstăcanii**⁵⁴², **Chiraftei, Fărțăneștii, Puțichioasa, Umbrăreștii, Folteștii, Stoicanii,**

⁵³⁸ **Gănești** este un sat în comuna Cavadinești din județul Galați.

⁵³⁹ Etim.: de la numele **boierului Berea** (menționat la 1491, când Ștefan cel Mare îi întărește Mărinei, fata Berii, dreptul de proprietate asupra s. **Berești** DRH, A, III, 187, numit Mihul Berescul la 1497 ib. 392, ai cărui descendenți erau, la 1820, Toader Berea, Chiriac Berea, Toma Berea, Ieremia Berea și Ion Berea, înregistrați în catagrafia s. Berești C.V. Dimitriu, B. 40) cu suf. col. -ești. (Micul_dictionar_toponimic_al_Moldovei_structural_si_etimologic_autors_Dragos_Moldovanu_Daniela_Butnaru_Dinu_Moscal_Ana-Maria_Prisacaru_Vlad_Cojocaru_Iasi_Editura_Alexandru_Ioan_Cuza_2014).

⁵⁴⁰ **Sîrbi** top. pers. l. + Oicon. [At. la 1436: DRH, A, I, 227.] Fost s. pe p. Hobana, la V de s. **Bălăsești, com. Bălăsești, j. Galați. Hidron. (În sint. Valea Sârbilor) Afl. dr. al p. Hobana, pe care era situat fostul s. Sârbi.** Atlas Mold. (a. 1895). – Scris și: (1) Sârbii TTRM, I2, 1075/1 (a. 1834). – Var.: (1) Sârgii ib. (a. 1801), cu palat. cons. lab. -burmată de voc. anterioară. – Etim.: supran. lui Giurgea Sârbul (menționat la 1528, când Petru Rareș le confirmă nepoților săi două ss. pe Hobana „unde a fost Giurge Călugărul”, lângă s. Băloșești DIR, A, XVI-I, 276) la pl. (Micul_dictionar_toponimic_al_Moldovei_structural_si_etimologic_autors_Dragos_Moldovanu_Daniela_Butnaru_Dinu_Moscal_Ana-Maria_Prisacaru_Vlad_Cojocaru_Iasi_Editura_Alexandru_Ioan_Cuza_2014/links/5cbb83f3a6fdcc1d49a3dd65/Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei-structural-si-etimologic-autors-Dragos-Moldovanu-Daniela-Butnaru-Dinu-Moscal-Ana-Maria-Prisacaru - Vlad-Cojocaru-Iasi-Editura-Alexandru-Ioan-Cuza-2014.pdf).

⁵⁴¹ Satul **Vlădești** este atestat documentar în prima jumătate a secolului al XV-lea. Astfel, la 6 iulie 1438, domnitorii Ilie și Ștefan dăruiesc lui **Mihail Oțal, „pisariul nostru”,** pentru că ne-au slujit cu dreaptă și cu credință slujbă”, câteva sate la Prut, „mai din gios de gura (pârâului) Oancii, undi este Stanislav Ravasă și săliște ce/a/ vechi Sto(e)neștii (și) l(a) Corod undi a fost Dragoșă, (și pe din gios, săliștea lui Stan Sârbul) și la Movila Corodului, Săliște Sârbilor și de la Movila cea mare până la gura Corăzăului pe de amândouă părțile“. Hotarul acestor sate să fie „cu toate hotarele sale, pe unde s-au hrănit din veac” (Documenta Romaniae Historica (în continuare se abreviază DRH), A, Moldova, vol. 1 (întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu și L. Șimanschi), București, 1975, p. 262, doc. nr. 185; Catalog de documente din Arhivele Statului Iași. Moldova, vol. I, 1398–1595 (întocmit de Virginia Isac), București, 1989, nr. 74). Istoricul Paul Păltănea presupunea pe bună dreptate că „satul «undi este Stanislav Răvașă» este satul Vlădești, pentru că într-un document din 18 aprilie 1797 (Documentul se află în Serviciul Județean Galați al Arhivelor Naționale, fond BVAU (Biblioteca V. A. Urechia), VI/44. Vezi și P. Păltănea, Peceti ștefanieni la Dunărea de Jos, Galați, 2004, p. 60; Idem, Toponimie gălățeană. Vlădești, în „Școala gălățeană”, nr. 137, martie 2006, p. 15) se arată că preotul Alexandru Mitrofan vinde lui Ioniță sin Vasile Stamati, căpitan de darabani, părțile de moșie ce le are de la strămoașa lui «Mărie Roboi ci au ținut-o Mihalce, nepotul piuarului Mihail Oțal». Mențiunea din document că satul este «mai din gios de gura (pârâului) Oancii» pledează pentru această localizare” (Idem, Repertoriul documentelor istorice, vol. I, partea I, p. 14, doc. 7. Istoricul gălățean respinge, pe bună dreptate, opinia editorilor DRH (A, I, p. 498), potrivit căreia satul undi este Stanislav Răvașă ar putea să fie satul Oancea, „pentru că acesta este chiar la vărsarea pârâului Oancea în Prut, unde a fost jude Julia”, după cum se precizează în documentul din 20 aprilie 1521. Cf. Documente privind istoria României, A, Moldova, vol. I, București, 1953, p. 176–177, doc. nr. 157). **Satul apare în documente, sub numele Vlădești, în anul 1628.** Astfel, la 25 august 1628 voievodul Miron Barnovschi poruncește lui Ionașco Vrabie și Pavel Roșca să cerceteze pricina dintre niște răzeși și Apostol armaș, pentru

satul Vorniceni din ținutul Covurlui. Este amintit în documentul respectiv „Teatiul Bour de Vlădești” (DRH, A, Moldova, vol. XIX (volum întocmit de Haralambie Chirca), București, 1969, p. 542–543, doc. nr. 395; P. Păltănea, Toponimie gălățeană. Vlădești, p. 15). Pe „Tiatiul de Vlădești” îl întâlnim și într-un alt document din 14 septembrie 1628 (DRH, A, Moldova, vol. XIX, p. 550, 551, doc. nr. 402), iar în altul din 18 noiembrie același an sunt pomeniți „Tetul din Vlădești și Lepădat de acolo, oameni buni și bătrâni megieși dimprejur anume” (Ibidem, p. 594, doc. nr. 434). Satul Pașcani, aflat la sud de Vlădești, se afla în proprietatea marelui logofăt Neculai Racoviță încă din 25 noiembrie 1654 (P. Păltănea, Toponimie gălățeană. Vlădești, p. 15). După 1 septembrie 1656 satul Pașcani de pe Prut este cumpărat de domnitorul moldovean Gheorghe Ștefan (a doua domnie, 8/18 iulie 1653 – 3/13 martie 1658) ctitoriei sale de lângă Târgu Ocna, Mănăstirea Cașin (Arhivele Statului București, ms. 628, f. 376–377, apud N. Stoicescu, Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova, București, 1974, p. 685, n. 7. Mănăstirea a fost construită între 1656–1657. Vezi mai multe date la N. Stoicescu, Repertoriul bibliografic, p. 157–159; Petronel Zahariuc, Țara Moldovei în timpul lui Gheorghe Ștefan voievod (1653–1658), Iași, 2003, p. 503), stăpânire reînnoită de același domnitor, prin hrisovul din 20 ianuarie 1657 (P. Păltănea, Toponimie gălățeană. Vlădești, p. 15). La 2 iunie 1680 satul se pare că nu mai era în posesia mănăstirii, deoarece la această dată Todosia, fata lui Pălămidă, dăruiește o parte din sat lui Neculai Racoviță, fost mare logofăt, „pentru mult bine ce le-a făcut” (Catalogul documentelor moldovenești din Direcția Arhivelor Centrale, vol. IV, 1676–1700, București, 1970, nr. 496; P. Păltănea, Toponimie gălățeană. Vlădești, p. 15); opt decenii mai târziu (1764) domnitorul Grigore Al. Ghica (18 martie 1764 – 23 ianuarie 1767) întărea stăpânirea pe care o aveau în sat Ștefan Patrichi și Partenie monahul, după ce se judecaseră cu Ștefan Bosie, proprietarul moșiei Pașcani (Arhivele Statului Botoșani, fond L. Dauș, dos. 314, apud P. Păltănea, Repertoriul documentelor istorice, vol. I, partea I, p. 15, doc. 7). În anul 1844 proprietarul moșiei Pașcanii era hatmanul Alexandru Mavrocordat fiul cel mai mare al marelui postelnic George Mavrocordat († 1821) și al Elenei Suțu. Alexandru Mavrocordat († 1855) a avut rang de mare hatman și postelnic. În urma căsătoriei sale cu Smaranda, fiica domnitorului Alexandru Moruzi, primește mai multe moșii, stabilindu-se în Iași. Vezi: Octav George Leca, Familiile boerești române, București, 1899, p. 555; Idem, Genealogia a 100 de case din Țara Românească și Moldova, București, 1911, nr. 60; Constantin Sion, Arhondologia Moldovei, București, 1973, p. 163), care donează mai multe cărți de cult bisericii Sf. Voievozi din Localitate (Vezi mai jos însemnările care se referă la aceste donații). După moartea acestuia (1855 sau 1856), moșia rămâne în proprietatea Smarandei, soția sa (născută Moruzi). La 1859, **Vlădești** se număra între târgurile care aveau o populație între 100–200 de suflete (Ecaterina Negruți, Clasificarea localităților urbane din Moldova în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Considerații demografice, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie «A. D. Xenopol»”, vol. XII, Iași, 1975, p. 1). Despre locuitorii satului, preotul Nicolae Chiculiță, slujitor la Vlădești, scria în toamna anului 1935: „Toate aceste trei sate (Brănești, Pașcani și Vlădești, n.n.) sunt așezări de clăcași; până la 1864 locuitorii munceau pe moșiile bo[i]jerești și locuiau în bordeie. Neavând o tradiție veche gospodărească, majoritatea locuitorilor sunt săraci și neavând pământ suficient, și astăzi muncesc în dijmă la bo[i]jeri, ale căror moșii încercuiesc comuna Vlădești” (Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos (în continuare se va cita AADJ), fond dosare parohiale, parohia Vlădești, dosar nr. 222/1931–1935, f. 509. Despre creștinii din Vlădești, preotul Chiculiță scria tot aici: „Oamenii, în general, sunt pașnici; puțin cam indiferenți pentru biserică unii, dar obiceiurile creștinești le țin”. Satul Pașcanii, numit în limbajul curent al oamenilor din localitate Slobozia (Ibidem, fond dosare generale, dosar nr. 2833/1965, f. 141; pr. C. Chiorpec, Istoric (al bisericii din Vlădești, n.n.), ibidem, fond inventare, Parohia Vlădești, dosar nr. 3/1967, f. 2), a dăinuit, se pare, până în anul 1924 (sau puțin înainte de acest an), când a fost înglobat în satul Vlădești (Indicator alfabetic al tuturor localităților (orașe, sate și cătune) din România, cu arătarea județului din care fac parte, București, 1924, unde Pașcanii nu mai apare. Vezi Tezaurul toponimic,

Tămăoanii, Frumușița, Scânteieștii, Șavița, Tătarca, Băneasa⁵⁴³, Tuluceștii, Odaia lui Manolachi⁵⁴⁴, Vânători⁵⁴⁵, Târgul Galații⁵⁴⁶.

p. 841, XII; P. Păltănea, Toponimie gălățeană. Vlădești, p. 15). **Vlădești a fost reședință de comună până în anul 1930, de această localitate aparținând satele Brănești, Roșcani și Vlădești** (AADJ, fond inventare, Parohia Vlădești, dosar nr. 3/1967, f. 2). Și astăzi se păstrează numele satului de altădată, Pașcani fiind un „teren agricol în lunca Prutului, la SE de Vlădești. Altitudinea maximă 7 m” (Sorin Geacu, Județul Galați. Dicționar de geografie fizică, București, 2007, p. 183) (Apud Eugen Drăgoi, Icoana făcătoare de minuni de la Vlădești, județul Galați, p.104-109, Analele Universității „Dunărea de Jos” din Galați, Seria 19, Istorie, tom XI, 2012, p. 103-134).

⁵⁴² Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F. 82v-83r. „**Satul Mănăstirenii** (Mănăstirenii sau Mănăstirea lui Adam este **denumirea veche a satului Adam, comuna Drăgușeni**, întrucât în acest sat se află Mănăstirea Adam, ctitorită la mijlocul veacului al XVII-lea. A se vedea Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I, partea I, Editura Academiei Române, București, 1991, p. 3 (sub voce Adamul); Idem, partea a 2-a, Editura Academiei Române, București, 1992, p. 698. Despre satul Adam a se vedea N. Stoicescu, Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova, București, 1974, p. 21.), stăpânit de către Sv(ânta) Monastire Neamțu” (Informația privind posesiunea Mănăstirii Neamț asupra satului Mănăstirenii pare a fi inedită. O astfel de stăpânire nu este menționată în lucrările: (Cezar Birth), Contribuții monografice. Comuna Drăgușeni, județul Galați, Galați, 1973; diacon Ioan Ivan, pr. Scarlat Porcescu, Mănăstirea Neamț, Iași, 1981 (capitolul Averei și privilegiile Mănăstirii Neamț, p. 79-94); Paul Păltănea, Domeniul mănăstiresc din județul Galați în secolele XV-XVII, în „Credință, istorie și cultură la Dunărea de Jos”, Episcopia Dunării de Jos, Galați, 2005, p. 41-110). (Preot) „Alecsandru sãn (fiul lui) Sandu Sirian”. (Diacon) Costandin sãn preot Manolachi”. (Dascăli): „Toader sãn preotul Ioniță Ungurean, Mihalache sãn Sandu Trifan, Costandin sãn diacon Toader Cloșcă, Ștefan sãn diacon Munteanu, la hram Adormirea Maicii Domnului”. (Preot) „Sandul sãn Ioniță”. (Dascăli): „Neculai sãn Sandul Sărian, Vasile sãn preot Neculai Sărian, Costachi sãn Gheorghii diacon, Neculai sãn Postolache Sărian, la hram Tuturor Sfinților” (Corect Duminica tuturor sfinților, hram care se sărbătorește în prima duminică după Pogorârea Sfântului Duh (Rusalii). La 1809 biserica aceasta avea mult mai mulți clerici și anume: „Nicolai, ficior părintelui Macarie, Ioan, Ilie Hristea (și) diacon Ștefan Taivan”. Vezi Constantin N. Tomescu, Biserica din Principatele române la 1808-1812, (ediție îngrijită și note: pr. Eugen Drăgoi), Editura Partener, Galați, 2010, p. 69).

⁵⁴³ La 29 iunie 1853 **se transfera de la Băneasa, jud. Covurlui la Pășcanii**, ca al doilea slujitor, preotul Evstati (Efstafii sau Stati, conform altor însemnări), slujind aici și la 12 august 1854, după cum ne încredințează două însemnări autografe ale acestuia (Însemnarea, datată 12 august 1854, este făcută pe foaia de gardă a unui Antologhion (cuprinzând mineiele lunilor ianuarie-august), Pesta, 1838: „Gios iscălitul mă însemnez aice că la anul 1853 m-am strămutat di la sat Băneasa [și] am vinit în sat Pășcanii și am slujit bisăricii Sfin[ții] V[oie]v[ozi] din pominitul sat vreme de 15 luni și atâte necazuri ci le-ampătimit di un posăsor anumi străcat, încât s-au stricat satu[I] di rău lui. Și Sfinții Părinți care vor fi slujitori în urma me ca să nu mai vie la acel loc de muncă. Că am plătit eu pi toți în vreme me, că care ar îndrăzni a veni și nu ar faci luare aminte la cele scrise, să nu-i ajute Dumnezeu măcar o dată să slujească. Și spre ținere de minte am însămnat. 1854, august 12. Efstate”. Pe aceeași carte (forzaț 1r) o însemnare nedată și nesemnată, dar care este făcută de dascălul Ariton, pomenește numele preotului State: „Cu multă smerenii mă închin sfinții tale, cinsti[te] părinte Stati să binevoiți să mărg și eu la bisărică”. Pe un alt Antologhion (cuprinzând mineiele lunilor septembrie-iunie), Pesta, 1838, citim (foaia de gardă, verso): „În știință să fii că la anul di la Hristos ira (era, n.n.) veletul 1853, iunii în 29 di zile m-am strămutat di la sat Băneasa la

sat Pășcanii, proprieta[tea] a dumnelui marilui hatman Alecsandru Mavrocordat, fiind slujitoriu bisăricii cu hramul Sfinților Voievozi din pomenit[ul] sat și pentru ca să fii spre științi am însemnat aice cu al meu condei. Evstafii preot, al doile slujitor”). La 15 decembrie 1881 a fost numit la biserica Adormirea Maicii Domnului din **Roșcani** preotul Gheorghe Chiorpec (n. 1849), care și în 1906 slujea la același Sfânt Altar (APG, dosar nr. 7/1893, f. 36 (cu data nașterii preotului C. Chiorpec: 15 septembrie 1849); diacon Anghel Constantinescu, *Monografia Sfintei Episcopii a Dunărei de Jos*, București, 1906, p. 414–415. Potrivit acestuia, preotul Chiorpec Gheorghe s-a născut la 18 august 1849 și a fost hirotonit în anul 1874. A absolvit Seminarul din Ismail în anul 1872. Cf. Pr. drd. L. Petroaia, pr. Eugen Drăgoi, pr. prof. Costel Bulgaru, op. cit., p. 271).

⁵⁴⁴ Hidron. (În sint. Valea lui Manolache) Afl. st. al Văii Mălina (bazinul inferior al r. Siret), care curge prin s. Odaia Manolache; (pop.) Valea Satului. Atlas Mold. (a.1895). Horon. (Cu ent. moșie subînțele) Fostă moșie în zona Văii lui Manolache. TTRM, I2, 1267/2 (a. 1841). 2. Oicon. (În sint.) **Odaia Manolache** [At. la 1833: ib. I1, 787/2.] S., com. sub. **Vânători, j. Galați; (vechi) Cinci Căini, Muntenimea, Odaia Mare.** ◇ Cu determ. la gen.: **Odaia lui Manolache** ib. (a. 1803). ◇ Prin expansiunea sint.; vechi: **Odaia Căpitanului Manolachi Tudor** ib. (a. 1772). ◇ Cu ent. În funcție topon.; pop.: Odaia ib. (a. 1809), Nalr–Mold. Bucov. ◇ Cu gen. suspendat; rus.: Manolache TTRM, I1, 787/2 (a. 1830). Oicon. (Cu ent. mahala în funcție oicon.; în perifr.) Împărțit în două părți, deosebite prin poziție, în opoz. echipol.: Mahalaua din Jos și Mahalaua din Sus Nalr–Date, 343. Oron. (Cu ent. sat în funcție oicon.; în sint. Dealul Satului) Dl. lângă s. Odaia Manolache. Ib. 342. Hidron. (Cu ent. sat în funcție oicon.; în sint. Valea Satului) (Pop.) Valea lui Manolache (1). Ib. 342.– Patron.: (2) odăieși, sg. odăieș Nalr–Mold. Bucov., prin difer. voc. de deschidere. – P. conf.: (2) Odaia lui Manole TTRM, I1, 788/1 (a. 1900); Odaia Mandache ib. (a. 1865); (1.a) Vadul lui Manolachi ib. I2, 1267/2 (a. 1842). – Var.: (2.b) Dealul Satului Nalr–Date, 342, prin afon. semivoc. -i□ în afixul de gen.; (2) Manolachi TTRM, I1, 788/1 (a. 1830), cu închiderea la -i a lui -e final; Odaia lui Manolachi ib. (a. 1816-1904); Odaia Manolachi ib. (a. 1833); (1.a) Valea lui Manolachi ib. I2, 1267/2 (a. 1841); (2.c) Valea Satului Nalr–Date, 342. – Def. graf.: (2) Odaia Manolachii TTRM, I1, 788/1 (a. 1908). – Etim.: pren. căpitanului Manolache Tudor (menționat la 1772 ca propr. al odăii TTRM, I1, 787/2) în funcție topon. – După tradiția pop., numele s. ar veni de la un Manolache, „care a făcut o «odaie», unde trăgeau oamenii ce lucraulapădure,înjur”(Nalr–Date,342).

(Micul_dictionar_toponimic_al_Moldovei_structural_si_etimologic_autors_Dragos_Moldovanu_Daniela_Butnaru_Dinu_Moscal_Ana-Maria_Prisacaru_Vlad_Cojocaru_Iasi_Editura_Alexandru_Ioan_Cuza_2014/links/5cbb83f3a6fdcc1d49a3dd65/Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei-structural-si-etimologic-autors-Dragos-Moldovanu-Daniela-Butnaru-Dinu-Moscal-Ana-Maria-Prisacaru-Vlad-Cojocaru-Iasi-Editura-Alexandru-Ioan-Cuza-2014.pdf).

⁵⁴⁵ **Slobozia Movilei** oicon. pers. [At. la 1774: TTRM, I2, 1088/1.] Fost s. în partea de Sas. Odaia Manolache, com. sub. Vânători, j. Galați. ◇ Cu determ. la nom.: Slobozia Movilă ib. (a. 1833). ◇ Cu determ. sufixat, pentru a se acorda cu ent.: Slobozia Movila ib. (a. 1860). ◇ Cu expansiunea sint.: Slobozia Căpitanului Movilă ib. (a. 1772). ◇ Prin brevilocvență, cu schimb. de ent.: Satul Movilei ib. (a. 1843). ◇ Cu patron. Ca determ.: Slobozia Movilenii ib. (a. 1841). ◇ Cu elipsa ent.: Movilenii ib. (a. 1853). – Var.: Slobozăea Movilii ib. (a. 1838), cu pron. mai deschisă a voc. -ă-, provenită din velar. lui -idupă un -z- pron. dur și prin asim. voc. regr. în dift. -ei□- de la gen.; Slobozia Movilii ib. (a. 1774). – Translit.: Movilei ib. (a. 1830, rus.), cu gen. suspendat. – Etim.: n. fam. al căpitanului de Covurlui Constantin Movilă (menționat la 1772 ca propr. Al sloboziei ib.) în funcție topon (Micul_dictionar_toponimic_al_Moldovei_structural_si_etimologic_autors_Dragos_Moldovanu_Daniela_Butnaru_Dinu_Moscal_Ana-Maria_Prisacaru_Vlad_Cojocaru_Iasi_Editura_Alexandru_Ioan_Cuza_2014/links/5cbb83f3a6fdcc1d49a3dd65/Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei-structural-si-etimologic-autors-Dragos-Moldovanu-Daniela-Butnaru-Dinu-Moscal-Ana-Maria-Prisacaru-Vlad-Cojocaru-Iasi-Editura-Alexandru-Ioan-Cuza-2014.pdf).

Ținutul Covurlui în anul 1816⁵⁴⁷

1. Ocolul Siretiului: Pechiia⁵⁴⁸, Peneul, Măcsinenii⁵⁴⁹, Braniștea⁵⁵⁰, Șandrenii⁵⁵¹, Vămășanii, Fileștii⁵⁵², Odaia Costii⁵⁵³ și Slobozia⁵⁵⁴, Independența, Braina⁵⁵⁵⁵⁵⁶, Lozova⁵⁵⁷, Mânjina⁵⁵⁸, Bărboșii⁵⁵⁹, Smârdan⁵⁶⁰.

⁵⁴⁶ **Liudi ot Vadul Ungurului, ce șed în Galați – birnici:** Tudor, vornic, Eni fiul lui, Ioniță Roșul, Panaite Bute, Radul Ursache, Panaite fiul lui Tudor, Costandin, rotar, Dumitrașco Jalobă, Ion Bălăuță, Vasile Barbămare, Panhilie, Dumitrașco Cudalbul, Gheorghe Strătuli, Ursul Popoiul (Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 78-85). Se păstrează din 1850 Carte domnească de la Grigore Alexandru Ghica vv. Către Evastatie Calligari, pentru a face observațiile ce le găsește necesare „Condiții comerciale”, publicată în limba română, la București, poz. 57, p. 29, http://arhivelenationale.ro/site/download/arhive_judetene/iasi/Colectia-Documente-pachetele-1041-1060-1604-1960.pdf; din anul 1852 Cartea domnului Grigore Alexandru Ghica vv. Către Tribunalul Comercial din Galați, în care se exprimă mulțumirea despre felul în care se desfășoară activitatea la tribunal, idem, poz. 59, p. 29; din 1857 Carte domnească de la Nicolae Conaki Vogoride, prin care înștiințează pe postelnicul Evstatie Calligari, că este numit candidat la Divanul Domnesc, poz. 60, p. 29, idem; din 1862 Telegramă trimisă de domnitorul Al. I. Cuza lui Evstatie Calligari, privind numirea acestuia la Curtea de Casație, poz. 61, p. 29; din 1862 septembrie 19, Adresă Tribunalului Civil – Covurlui, către Evstatie Calligari, în legătură cu procesul intentat de tatăl acestuia contra lui Hagi Enacachi Alixandri, pentru un loc cu case în orașul Galați, poz. 63, p. 29, idem; 1867 aprilie 25, Certificat eliberat de către prefectul județului Covurlui lui Evstatie Calligari, privind pașaportul eliberat lui Evstatie și Neculai Calligari, fii ai postelnicului Vasile Calligari, spre a merge în Elada, la învățătură în anul 1838, poz. 66, p. 30, idem; 1867 iulie 1, Memoriile postelnicului Eustatie Calligari. Original, limba franceză, poz. 67, p. 30, idem; 1874 iunie 15, Certificat eliberat de șeful Secretariatului general al legii masonice din Franța, doveditor că Vasile Calligari, născut la Galați, la 17 august 1851, este membru al respectivei loge, poz. 72, p. 30, idem; 1878 25 febr., Brevet prin care se acordă gradul de comandor al ordinului Steaua României lui Eustație Calligari, președinte de secție la Înalta Curte de Casație, poz. 73, p. 30, idem.

⁵⁴⁷ Corneliu Istrati, Condica Vistieriei Moldovei din anul 1816, în Anunrul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” din Iași, 1979, supliment (1), p. 52 - 56.

⁵⁴⁸ Între personalități numără pe Boldea, Gheorghe (n. 2 V 1941, com Pecșea, jud. Galați), pedagog, folclorist. Împreună cu Constantin Trandafir a publicat culegerea de folclor literar „Suhurlui, apă de șes”. De văzut Gheorghiu, T. Dumitru, Monografia comunei Pecșea din județul Covurlui, București, Editura Ministerului de Interne, 1905, (II. 120.780).

⁵⁴⁹ Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F. 12v-13r. Satul Măcsinenii (Veche denumire a satului Independența, jud. Galați. Vezi Tezaurul I, p. 592) „stăpânit de către Sv(ânta) Mănăstire Bistrița. (Preot) Gheorghii sãn Vasili Șorocanu, la hram Sfinții Vo(i)evozi”.

⁵⁵⁰ **Strîmta, baltă, la Siret, pe teritoriul corn. Braniștea.** E menționată la 12 mai 1546 în hotarnica satului Țăpești (DIB, XVI, A, I, 502. Vezi și LE, XXXV, 1986, nr. 5, p. 437). Mai este amintită la 6 iulie 1693 (CDM, IV, nr. 1579). Numele provine de la adj. strîmt. Vezi și Iordan, Top., 131. Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F. 8v-9r. Satul Braniștea „stăpânit de către Sv(ânta) Episcopie (a) Romanului. (Preot) Costandin sãn Ioan Ivan, la hram Sfinților Vo(i)evozi” (Paul V. Păltănea, Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Sretului IV, 448).

⁵⁵¹ **Movilenii** oicon. pers. [At. la 1851: TTRM, II, 751/1.] S., **com. sub. Șendreni**, j. Galați. ♦ În sint.; vechi: **Odaia Movilenii** ib. (a. 1832) sau, cu schimb. de ent., Slobozia Movilenii ib. (a.

1845). □ Cu determ. la sg.; vechi: Odaia Movilei ib. (a. 1831) sau **Slobozia Movilei** ib. (a. 1859). □ Cu schimb. de caz; vechi: Odaia Movilă ib. (a. 1833). ◇ În comp., reflectând o contopire temporară de ss.: Movilenii-Bărboși ib. (a. 1913). – Var.: Odaia Movilii TTRM, II, 751/1 (a. 1831), prin asim. voc. regr. în dift. -ei□ de la gen. – Etim.: de la numele stolnicului Ioniță Movilă (din care se trag Movelești de la Galați C. SION, 208) cu suf. col. -eni (Micul_dictionar_toponimic_al_Moldovei_structural_si_etimologic_autors_Dragos_Moldovanu_Daniela_Butnaru_Dinu_Moscal_AnaMaria_Prisacaru_Vlad_Cojocaru_Iasi_Editura_Alexandru_Ioan_Cuza_2014/lin ks/ 5cbb83f3a6fd cc1d4 9a3dd65/Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei-structural-si-etimologic-autors-Dragos-Moldovanu-Daniela-Butnaru-Dinu-Moscal-Ana-Maria-Prisacaru-Vlad-Cojocaru-Iasi-Editura-Alexandru-Ioan-Cuza-2014.pdf). **Dădieni**. A fost, probabil, pe teritoriul com. Șendreni, în jurul bălții Mălina. E menționat înainte de 16 iunie 1651 (CDM, II, nr. 2188) cu ocazia vnzării unei părți din moșia satului Șendreni. Satul dispăre, poate, în a doua jumătate a secolului al XVII-lea, căci nu l-am mai întâlnit deocamdată, în alte documente. Numele satului e format de la antroponimul Daclu (DOR, 256). A existat satul **Brănești**. A fost pe teritoriul com. Șendreni. Menționat la 16 iunie 1651 (CDM, II, nr. 2188). Dispare, probabil, chiar în a doua jumătate a secolului al XVII-lea, căci nu mai apare în alte documente. Derivă de la antroponimul Bran (DOE, 214) Apud Paul V. Păltănea, Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Sretului IV, P. 444-446. Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F. 5v-6r. Satul **Odaia Movilenii** (Veche denumire a satului Movileni, comuna suburbană Șendreni, jud. Galați. Tezaurul I, p. 751, 788. Potrivit catagrafiei nu avea preot și nici biserică.) „stăpânit de cătră Sv(ânta) Monastire Râșca. (Preot) Ștefan sãn Apostu, la hram Înălțarea Domnului”) „stăpânit de dumnealui comis State Cernat (și) de clucer Costantin Petru. Diac(on) Gheorghii Bugeac”. Prin comisul State Cernat aflpm acum o ramură a Cernaților în lunca Siretului; F. 6v-7r. Satul Șandrenii „stăpânit de cătră dumneaei băneasa Rucsanda Corne. (Preot) Tudorii sãn Pintilie Huzum, la hram Sfinților Vo(i)evozi”. Familia Corne apare în mod surprinzător în această zonă.

⁵⁵²Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F. 3v-4r. Satul **Feleștii** (Filești, fost sat în partea de nord a municipiului Galați, înglobat din 1968 în orașul Galați. Cf. Tezaurul toponimic al României, Moldova, vol. I, partea 1, Editura Academiei Române, București, 1991, p. 409 (în continuare se abreviază Tezaurul I) „stăpânit de d(lui) vornic Alecu Ghica. (Preot) Leon sãn Petru Borș, la hramu Sfântului Neculai”. Ase vedea Valeriu Lefter, Silviu Văcaru, Mircea Ciubotaru, Catagrafiile visteriei Moldovei (1820-1845), I, Ținutul Romanului, partea I (1820), Editura StudiS, Iași, 2008.

⁵⁵³ Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F. 1v-2r. **Satul Costi**, „stăpânit de cătră hatmanul Alecsandru Mavrocordat. (Preot) Iordache sãn preot Gheorghie la hramul Sfinților Voievozi”.

⁵⁵⁴Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F. 18v-19r. Satul **Slobozia lui Conache** (Actualul sat Slobozia Conachi) „stăpânit de dumnealui vornicu(l) Costache Conachi. (Preoți): Marin sãn Radu Mocan; Pintilii sãn Vasili diacon; Ștefan sãn Ioan Tăbuță (Tărăbuță?), la hram Sfinții Troiți”.

⁵⁵⁵ **Mogești**. A fost pe teritoriul com. Independența, la „gura” pârâului Suhurlui. Această localizare este amintită într-o hotarnică a satului făcută înainte de 2 noiembrie 1588 și amintită într-un document din 7aprilie 1635 (ASB,M-rea Neamț, XXVII/ 83; LXXII/30). La 21 iulie 1744 se vorbește însă de „hotarul Muțeștilor (Mogești n. n.), unde se chiamă acum Pineul” (Doc. tec., III, 42). Menționat înainte de 24 aprilie 1546 (Moldova, I, 50-52), cu data (martie-septembrie 3) 1546. Am folosit data propusă de Șimanschi (Autenticitatea, 93. BIR, XVI, A, I, 609-610 a trecut documentul, fără temei, în categoria „îndoielnice”). Dispare în secolul al XVIII-lea. În documentele originale, scrise în limba slavă, se folosește forma Mogești, dar și Mojești (Moldova, I, 55-56, 24 aprilie 1546; Mihail, Doc. inedite, 357, 6 august 1596). În traduceri ale altor documente

toponimul este transcris astfel: Mugești, 1 decembrie 1581; Măjăști, 2 noiembrie 1588; Muțești, 13 februarie 1594; Mănjaști, 29 iulie 1609. Mogești este, poate, în legătură cu onomasticul Moga, atestat în Moldova la 15 martie 1528 (BIR, XVI, A, I, 264-265; BOR, 325) sau cu varianta mogmoagă a apelativului moacă (BLR, VI, 746); Densusianu (Opere, I, 28) a remarcat echivalentul o=ă, norod, nărod; Rogojeni, Răgojini. (BIR, XVII, A, IV, 1451, 6 aprilie 1617, trad. românească). Pe un plan din 1825, întocmit de inginerul Bumitrache Chelemen, satul este numit tot Mogești (ASB, Planuri Covurlui, 24), dar pe un alt plan din 1839, întocmit de inginerul A.von Braun, este denumit Măxineni sau Mogești. Pe plan este trecut, la nord de balta Crăciuna, și satul Măxineni (ibidem, 4), format și cu locuitori veniți din satul cu același nume din Țara Românească. Un alt sat Mogești a fost în ținutul Vrancea între „apa Putnei și hotarul Milcovenilor” (CDM, II, nr. 1692, 5 octombrie 1643 (Păltănea V. Paul idem).

⁵⁵⁶ Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F. 15v-16r. Satul **Braina** (Braina a fost sat în partea de nord a satului Independența, jud. Galați. Tezaurul I, p. 140.) „stăpânit de Sv(ânta) Mănăstire Bistrița. (Preot) Ioan sãn Costandin Ifrosii, la hram Preacuvioasa Paraschiva”; F. 16v-17r. Satul Pineu (Pineu este fostul sat Peneu care sa aflat pe teritoriul satului Independența. De fapt din contopirea satelor Măxineni și Peneu s-a născut satul Independența. Vezi Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I, partea a 2-a, Editura Academiei Române, București, 1992, p. 857 (în continuare se abreviază Tezaurul II) „stăpânit de cătră Sv(ânta) Monastire Neamțu. (Preot) Mihail sãn Ștefan Cucoaneș, la hram Sfinților Vo(i)evozi”.

⁵⁵⁷ Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F. 10v-11r. Satul **Lozova** „stăpânit de Sv(ânta) Episcopie (a)Romanului. (Preot) Costandin sãn Paladi Dima, la hram Nașterii Precistii”.

⁵⁵⁸ **Mânjina** top. pers. I. Hidron. Afl. st. al p. Gerul (bazinul inferior al Siretului), numit astăzi p. Gologanul, care curge pe lângă s. Costache Negri. DRH, A, XIX, 356 (a. 1627-1628). ♦ În sint.: Apa Mânjinei ib. II, 449 (a. 1472, fals din sec. XVII). ♦ Cu schimb. de ent.: Valea Mânjinei Andreescu, D.M. 231 (a. 1634) sau, cu determ. la nom., Valea Mânjina DRH, A, XXII, 291 (a. 1634). Hidron. (În der.) Mânjinița. Afl. dr. Al p. Mânjina, în opoz. privat. cu acesta. Cat. Mold. Limnon. (În sint. Iazul Mânjinei) Iaz pe p. Mânjina. PACU, C. 35 (a. 1891). Oicon. (Cu ent. sat subînțeles) Mânjina (At. la 1816: TTRM, II, 287/1.) (Vechi) CostacheNegri, com. Costache Negri, j. Galați. □ Cu schimb. De suf.; vechi: Mânjenii ib. (a. 1858). Mangina TTRM, I3, 36/2 (a. 1844); Manjina ib. (a. 1846); Măjina DRH, A, XIX, 402 (a. 1628); Mângina TTRM, II, 287/2 (a. 1847); Mânjana ib. (a. 1843); Mânjăna ib. (a. 1834); Mânjină ib. (a. 1832); Mânțăna ib. (a. 1859); Mânjăna ib. (a. 1833); Muștana ib. (a. 1847). – Translit.: (3) Mângina ib. I3, 36/2 (a. 1846); Menjina ib. (a. 1847). – Etim.: der. ucr. de la n. pers. Mânjea (menționat la 1521 în sint. „hotarul lui Mânjea” DIR, A, XVI-I, 180) cu suf. posesiv -ina (subînțeles: dolina „vale”), cu schimb. de accent, de pe temă pe suf. – Etim. pop.: se spune că s. ar fi de pe vremea tătarilor și că numele i-ar veni de la o herghelie de mânji, rămasă de la aceștia (Nalr–Date, 350) (Micul_dictionar_toponimic_al_Moldovei_structural_si_etimologic_autors_Dragos_Moldovanu_Daniela_Butnaru_Dinu_Moscal_Ana-Maria_Prisacaru_Vlad_Cojocar_u_Iasi_Editura_Alexandru_Ioan_Cuza_2014/links/_5cb_b83f3a6fdcc1_d49a3dd65/Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei-structural-si-etimologic-autors-Dragos-Moldovanu-Daniela-Butnaru-Dinu-Moscal-Ana-Maria-Prisacaru-Vlad-Cojocar_u-Iasi-Editura-Alexandru-Ioan-Cuza-2014.pdf). Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F. 28v-29r „Satul Mângiăna (Mânjina, astăzi satul (comuna) Costache Negri, jud. Galați), stăpânit de cătră dumnealui vornic Costache Conache”. „(Preoți): Gheorghe sãn preot Marin Ionașcu; Ioniță sãn Simion Moțoc, la hram Sfinților Apostoli”.

⁵⁵⁹ Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F. 4v-5r. **Satul Bărboșii** (Bărboși a fost sat de sine stătător, în partea de sud-vest a Municipiului Galați, înglobat în 1968 orașului Galați. La 1831 aparținea de ocolul Siretului. Vezi Tezaurul I, p. 61.

2. Ocolul Mijlocului: Cuca⁵⁶¹, Slobozia Cotrosul⁵⁶², Oasăle, Bălenii, Corni⁵⁶³, Măcișanii, Mândrești⁵⁶⁴, Puțanii, Cudalbii, Urlești⁵⁶⁵, Zmulții, Slobozia Milești⁵⁶⁶, Diocheții, Mănăstireni, Bursucanii⁵⁶⁷, Zimbru⁵⁶⁸, Jorăștii, Popițanii, Băneasa⁵⁶⁹, Slobozia Băneasa, Crăiești⁵⁷⁰, Vârlezii.

⁵⁶⁰ **Corlătești.** A fost pe teritoriul com. Smîrdan, la vest de acest sat, **pe valea Gheboasa**, care coboară până în balta Mălina. Menționat la 12 ma 1546 (DIR, XVI, A, I, 502). Probabil, așa cum a arătat V. Bogrea, de la un onomastic Corlat (DE, I, 210-211). Onomasticul poate fi pus în legătură cu apelativul corlă sau corlată (DA, s.v. corlă; Iordan, Top., 451; DOE, 249). La o dată pe care, deocamdată, nu o putem preciza, **Corlătești s-a numit Gheboasa** (ASG, Tribunalul Corului, sec.I, Judecătorești, dos. 255). Pentru toponimul Gheboasa, vezi Iordan, Top., 317). (Paul V. Păltănea, Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Sretului IV, p. 448).

⁵⁶¹ Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F. 36v-37r. „**Satul Cuca**, stăpănit de Sv(ânta) Monastire Nicorița din Eși de Sv(ânta) Monastire Mavromol din Galați”. „(Preoți): Dumitru sîn Timofte Poalelungi; Neculai sîn Dumitru Chiosa; Dimitrii sîn Costandin Simiuon. (Dascăli): Teodor sîn Ilii; Tănăsă sîn preot Ștefan; Dumitru Apetroaie, la hram Sfinților Voievozi”.

⁵⁶² Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F. 39v-40r. „Slobozia Cotrosul (Fost sat în partea de sud a satului Cuca, jud. Galați. Vezi Tezaurul I, p. 297.), stăpănită de dumnealui Iancu Vasiliu”.

⁵⁶³ Bis. Sf. Voievozi din **Corni** (care ținea de parohia Măcișeni) primea în 1921 autorizare de reparație (Comisia Monumentelor Istorice, 1998, numărul 3-4, p. 84).

⁵⁶⁴ Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F. 70v-71 r. „**Satul Mândrești** (Variantă toponimică a satului Mândrești, comuna Valea Mărului. Vezi Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I, partea 1, Editura Academiei Române, București, 1991, p. 698, 731), stăpănit de dumnealui vornic Dimitrii Plaghin” (Cu aproape un secol în urmă (1748) satul Mândrești se afla în stăpânirea postelnicului Dimitrie Plagino. Vezi Paul Păltănea, Repertoriul documentelor istorice referitoare la județul Galați, 1430-1650, manuscris dactilografiat, 1985-1990, la Biblioteca V.A Urechia, Galați, comentariu la doc. nr. 65 din 13 martie 1502. Vornicul din 1831, tot Dimitrie, probabil că era nepotul vechiului proprietar) preot Teodor Jălica, la hram Pre(a)cuvioasii Paraschivei” (Teodor Jăliga (Jilinga) slujea la altarul bisericii Cuvioasa Parascheva și în 1809, alături de Timoteu Lungul, acesta din urmă nemaifiind în activitate la 1831. Vezi Cf. Constantin N. Tomescu, Biserica din Principatele române la 1808-1812, (ediție îngrijită și note: pr. Eugen Drăgoi), Editura Partener, Galați, 2010, p. 70).

⁵⁶⁵ Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F. 95v-96r. „**Satul Urlești (Sat component al comunei Corni.** Vezi N. Stoicescu, Repertoriul bibliografic, p. 892; Tezaurul toponimic, partea a 2-a, p. 1253; Sorin Geacu, Județul Galați. Dicționar, p. 271.), stăpănit de dumnealui Gheorghe Tudorachi”. (Preot): „Gheorghe sîn Andrei Muntean”. (Dascăli): „Toader Oancă, Darie sîn Timofte Roș” (Niciunul din cei doi dascăli nu se mai aflau în slujba bisericii din Urlești înainte de 1858, când se întocmește un izvod de dascăli din Protopopiatul Covurlui. Înainte de 1858 țineau strana acestei biserici „Ilie sîn pr[eot] Grigori Tenie, strămutat la târgușor Drăgușeni” și „Ioniță sîn Ioan Tofan, mort 1855”. În 1858 era un singur dascăl, „Tanasă sîn pr[eot] Eftimi, în locul lui Ilie”. Cf. Arhiva Protopopiatului Galați, dosar nr. 77/1858, f. 128r.), la hram Sfântului Neculai (La 1809 preot slujitor al bisericii Sf. Nicoale din Urlești (în text Orlești) era „Gheorghe Dudu, nevolnic”. Vezi Constantin N. Tomescu, Biserica din Principatele române, p. 71).

⁵⁶⁶ **Milești** top. pers. 1. + Oicon. [At. la 1448: DRH,A, I, 397.] Fost s. în partea de S a s. Smulți, com. Smulți, j. Galați. □ În sint.; vechi: Slobozia Milești TTRM, II, 721/1 (a. 1816). Oicon. (În

sint.) Împărțit (neofic.) în două ss., deosebite după vechime, în opoz. echipol.: Mileștii Vechi și Mileștii Noi GEACU, S. 186 (a. 1899). Hidron. (Valea Mileștilor) Cursul superior al p. Suhurluiul Sec (afl. st. al Bârlădelului, în bazinul inferior al r. Siret), numit și Valea Smulților. Atlas Mold. (a. 1895). □ Cu determ. la nom.: Valea Milești Geacu, S. 37 (a. 1998). □ Cu schimb. de ent.: Pârâul Milești ib. 38 (a. 1998). Oron. (Dealul Mileștilor) Dl. la S de s. Smulți. Geacu, S. 77 (a. 1998). □ Cu determ. la nom.: Dealul Milești Atlas Mold. (a. 1895). – P. conf.: (1) Mălăieștii TTRM, II, 721/1 (a. 1801). – Def. graf.: (1) Măleștii ib. (a. 1838); Meleștii ib. (a. 1855); Milecgii ib. (a. 1859); Milengii ib. (a. 1861); Nileștii ib. (a. 1839). – Etim.: de la numele judei Milea Uliul (menționat la 1448, când Petru al II-lea le întărește lui Cernat Ploscar și fratelui său, Șteful, s. „unde este jude Uliu, anume Mileștii” DRH, A, I, 397 și la 1502, când boierul Petrea cumpără un sfert din s. Milești de pe Sohului „unde a fost Milea Uliul” ib. III, 494) cu suf. col. -ești. (Micul_dictionar_toponimic_al_Moldovei_structural_si_etimologic_autors_Dragos_Moldovanu_Daniela_Butnaru_Dinu_Moscal_Ana-Maria_Prisacaru_Vlad_Cojocaru_Iasi_Editura_Alexandru_Ioan_Cuza_2014/links/_5cbb83_f3a6fdcc1d49a3dd65/Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei-structural-si-etimologic-autors-Dragos-Moldovanu-Daniela-Butnaru-Dinu-Moscal-Ana-Maria-Prisacaru-Vlad-Cojocaru-Iasi-Editura-Alexandru-Ioan-Cuza-2014.pdf).

⁵⁶⁷ Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F. 76v-77 r. „Satul **Bursucanii (Bursucani, comuna Bălăbănești**. Despre evoluția administrativă a satului vezi Tezaurul toponimic al României, vol. cit., p. 178-179), stăpânit de către răzeși. Slobozia Gângeștii (Slobozia Gângheștii, vechea denumire a satului Ghinghești, comuna Drăgușeni. Cf. Tezaurul toponimic al României, vol. cit., p. 470.), stăpânită de dumneaei Catinca Greceanu”. (Preoți): „Neculai sîn Iftimii Crăste, Neculai sîn Crăciun Nadă, Costache sîn preot Neculai Crăste” (Preotul Neculai Crăste (Hristea) păstora și la 1809. Cf. Constantin N. Tomescu, op. cit., p. 69). (Dascăli): „Ioan sîn Vasilache Rugină, Neculai sîn preot Mihalachi Ciucă, Iordache sîn Necula Rugină, Ioan sîn Vasiliu Tufă, la hram Sfântului Dimitrie” (Slobozia Gângești (Ghinghești) nu se găsește în catagrafia de la 1809.).

⁵⁶⁸ Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F. 79v-80 r. „**Satul Zimbru (Sat în comuna Bălăbănești**, format în jurul schitului omonim. Tezaurul toponimic al României, vol. I, partea a 2-a, Editura Academiei Române, București, 1992, p. 1347.), stăpânit de maice călugărițe”. (Preoți): „Grigorii sîn preot Ifrim, Timoftii sîn preot Neculai, la hram Sfântului Gheorghii”. Schitul Zimbru cu hramul Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, așezământ monahal de călugărițe, a fost întemeiat la 1793 de călugării Ioasaf și Aloman de la Mănăstirea Râșca, în partea de nord a satului Bursucani, com. Bălăbănești, astăzi sub jurisdicția canonică a Arhiepiscopiei Dunării de Jos. A fost desființat în 1864, cele mai multe din cele 14 monahii conduse de stareța Agafia Palade fiind transferate, în anul 1866 la Mănăstirea Adam din apropiere. Biserica mănăstirii a devenit filială a parohiei Bursucani. În chiliile mănăstirii s-a înființat, la 1866 Școala primară din Bursucani. Schitul este reînființat la 19 septembrie 2008 de către Episcopia Dunării de Jos, ca schit demonahii, în subordinea Mănăstirii Adam, jud. Galați. Biserica de lemn, începută în anul 2009, cu hramul Sf. Mare Mucenic Gheorghe și Cuviosul Rafail de la Bursucani este în curs de ridicare. Referințe bibliografice: Pr. Gh. Bârsan, Schitul Zimbru, Galați, 1944, 64p.; arhim. Daniil Oltean, Repere ale istoriei vieții mănăstirești din Eparhia Dunării de Jos, în vol. „Credință, istorie și cultură la Dunărea de Jos”, Galați, 2005, p. 357; ierom. Marcu-Marian Petcu, Mănăstiri și schituri din Moldova astăzi dispărute (sec. XIV-XIX), Ed. Biblioteca Națională a României, București, 2010, p. 335.

⁵⁶⁹ Comună rurală, în plasa Prut, pe valea Chinejei. Comuna aceasta, „propriă dis, b'are cotuni, ci numai niște simple mahalale, o-dini-oară deosebite, adi aproape împreunate, cari poartă numele de Băneasa, Bucșeneasca, Fulgerești și puțin mai în sus Slobozia- Băneasa”; această din urmă e singura, recunoscută oficial. „Băneasa: satul sau mai bine gis mahalaua, principală din comuna cu același nume, pl. Prut (vezi Dăneasa com.). Băneasa?, vale, care începe din teritoriul com. Berești,

pl. Horincea, și se termină la satul Dăneasa, comuna omonimă, de a care și-a luat numele. Bucșâneasca: sat (mahala) în com. Băneasa, pl. Prut, cu vr'o 35 familii; numele îi vine de Bucșuneseu, fostul proprietar al moșiei respective.” Mai exista „o Beneșăneasca: moșie particulară de 194 hr., în comuna Băneasa „plasa Prut.” Locuitorii de aici, și anume din mahalaua Băneasa și parte din Fulgerești sunt răzăși, iar cei din Bucșeneasca și Sl. Băneasa, foști clăcași; capi de familie 345 cu 1.557 suflete, din cari 625 bărbați, 630 femei, 654 necăsătoriți, 523 căsătoriți, 78 văduvi, 243 scii carte, 1.012 nu; străini nu sunt de cât doi evrei, ce țin prăvălii de băcănie și mărunțișuri. Situația teritoriului e mai mult dealuri, ripi și văi, prea, puțin loc șes; suprafața sa ede 3.748 .hectare, din cari trei părți arabile, 57 hr. păduri, 715 „emaș, 57 fânețe, 601/, vii; în vatra satului sunt păduri și lunci de solie; proprietăței mari aparțin 1.591 hr. 24 ar., împărțite la trei moșii: Sl. Băneasa, Boereascu. și Bucșeneasca (9. BD. 7). Biserici 4: Buna- Vestire – în mahalaua de jos Băneasa, zidită la 1814; Sf. Atanasie și Chiril (se gice că ar fi existând din 1790) în Bucșeneasca; Prea- Cuvioasa Parashiva în Fulgerești, din 1844; și Sf. Gheorghe în Sl. Băneasa, din 1803. Dintre acestea, Sf. Gheorghe și Sf. Atanasie și Chiril sunt închise, din cauză că se află în ruină. - Moise Pacu, Dicționar geografic și statistic al județului Covurlui, p. 17 și 25. „Băneasa, jud. Galați (bis. Cuc. Paraschiva, 1847-1848, refăcută 1896 și bis. Buna Vestire, 1813-1814, în stare rea la 1909). B.R., I, 1875, p. 185 (despre satul B. si Slobozia B.); A.B., 1931, p. 194 (la 1809 bis. Sf. Atanasie și Chiril); p. 196 (bis. Sf. Gheorghe. Slobozia - B.); Dirt. Rom., I, p. 3114 bis. Sf. Atanasie și Chiril - Bucseneasca, c. 1790, ruinată; Cuv. Paraschiva-Fulgerești, 1844 și Sf. Gheorghe - Slobozia Băneasa, 1803, ruinată; Anuar 1909, p. 464-465. Bănești, vezi Fintinele. Bănești, com. Fintinele, jud. Suceava,(M. bis. de lemn Sf. Nicolae, 1706, construită de Ștefan Stamati). R.M., 1926, nr. 5-6, p. 27 (însemnare, 1834, bis. B. – Botoșani); Iorga N., Studii doc., XXI, p. 192 (sat al fam. Canano); Anuar 1909, p. 327 <bis, de lemn Scf. Nicolae, sec. XVI? și bis. Sf. Gheorghe, 1848); B.R., I, 1875, p. 185 (despre satul Băneasa- Botoșani); Cristache-Panait Ioana, Circulația în Moldova a cărții în limba română tipărită în secolul al XVIII-lea (M.IV., 1972; nr. 5-6, p. 428) <Insemnare 1794, bis. de lemn din Bănești; Panait-Cristache I. și T. Elian, Bisericile de lemn din Moldova (M.M., 1969, nr. 7-9, p. 484 si urm.); vezi și B.M.I., 1972, nr. 2, p. 39-59; Dicț. Rom., I, p. 317-318 (B. – Botoșani); Documente, XIV-XV, p. 357 (mențiune). Bănești- Tecuci (bis. Sf. Voievoii, 1872).- Moise Pacu, Dicționar geografic și statistic al județului Covurlui, Galați, 1892, p.18.

⁵⁷⁰ Catagrafia ținutului Covurlui, dosar cu nr. 207/1831 (410 file), A.N.R., Iași, F. 96v-97r. „Satul **Crăeștii (Crăiești, comuna Vârlezi**. N. Stoicescu, Repertoriul bibliografic, p. 223; Tezaurul toponimic, partea I, p. 310/4; Sorin Geacu, Județul Galați. Dicționar, p. 77), stăpânit de cătră răzeși”. (Preoți):„Alecsandru sãn Vasiliu Toma (Era în activitate și la 1809. Cf. Constantin N. Tomescu, Biserica din principatele române, p. 69.), Toderașcu sãn preot Alecsandru Toma (Atât preotul Toderașcu Toma, cât și tatăl său, preotul Alexandru Toma, sunt menționați ca preoți activi și în catagrafiile din 1832, 1836, 1838 și 1846. Apud ing. Dumitru Lețcae, ing. Teodor Țuchel, Niclae Lețcae, Date monografice despre Crăieștii de Covurlui, jud. Galați, com. Vârlezi, ms. dactilografiat, f. 112 (se află în păstrare la familia preotului Alecu Nistor din Galați. Manuscrisul mi-a fost încredințat spre cercetare la 1 aprilie 2011 de dna prof. Adina Șușnea, Liceul de Muzică din Galați, pentru care îi mulțumesc și pe această cale). Preotul Toderașcu este aceeași persoană cu Teodoru Toma, preot slujitor la Crăiești și în ianuarie 1865. Arhiva Protopopiatului Galați, dosar nr. 5/1865, f. 2-3. Doi ani mai târziu (1867) se transferă la parohia Costi, jud. Covurlui. Cf. Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Fond Dosare generale, dosar nr. 726/1867. La începutul anului 1868 enoriașii din Crăiești cereau revenirea preotului Toma la fosta parohie, dar solicitarea lor nu se aprobă. Cf. Arhiva Protoieriei Galați, dosar nr. 233/1868, f. 1), Neculai sãn Lupul Nistor” (Neculai Nistor primește în anul 1849 hirotesia întru duhovnic. În acest sens, Episcopul Kesarie Sinadon, într-o adresă din 14 aprilie 1849 către protoiereul de Covurlui, scria: „...Pe preotul Neculai Nistor din sat(ul) Crăești, acel protopopiat, recomandat că ar fi cu bună purtare, să-l trimiți la Episcopie spre a se citi molitva după cuviință și a i să slobozi și canoniceasca carte a duhovniciei“. Vezi

3. Ocolul Horincii: Rogojăni⁵⁷¹, Chirileştii, Vădenii⁵⁷², Grăpenii⁵⁷³, Cavadineştii⁵⁷⁴, Găneştii, Comăneştii⁵⁷⁵, Slivna⁵⁷⁶, Bereştii⁵⁷⁷, Şăpotile⁵⁷⁸,

Arhiva Protopopiatului Galaţi, dosar nr. 2/1849, f. 19.). (Dascăli): „Toader sãn Gheorghită Sava (Despre dascălul Toader Sava vezi ing. Dumitru Leţcae, ing. Teodor Ţuchel, Niclae Leţcae, Date monografice, f. 106, 108.), Ghiorgghi sãn Costandin Crăescu, Ianache sãn Costandin, Neculai sãn preot Stan sãn Sava (Stan Sava era primul preot la biserica Sf. Nicolae, în 1809, urmat de Alexandru Toma. Vezi Constantin N. Tomescu, Biserica din principatele române, p. 69. A trecut la cele veşnice înainte de anul 1832, întrucât în catagrafia acestui an este înregistrată preoteasa Safta, văduva preotului Stan Sava. Cf. ing. Dumitru Leţcae, ing. Teodor Ţuchel, Niclae Leţcae, Date monografice, f. 182.), la hram Sfântului Ierarh Nicolae”. (Preoţi): „Sandul sãn Ştefan Buhociu, Gheorghii sãn Ştefan Buhociu (Era fiu lui Vasile Buhoci, nu al lui Ştefan, cum scrie greşit în catagrafie. Vezi ing. Dumitru Leţcae, ing. Teodor Ţuchel, Niclae Leţcae, Date monografice, f. 135. Dar şi autorii monografiei satului Crăieşti consideră eronat că preotul Gheorghe s-a născut în 1824. Evident că era născut cu mult mai înainte, de vreme ce era preot în 1831, potrivit catagrafiei de care ne ocupăm. Slujea la aceeaşi biserică şi la începutul anului 1865. Arhiva Protopopiatului Galaţi, dosar nr. 5/1865, f. 2-3 (Listă a preoţilor aflători în fiecare comună din Plasa Horincea, întocmită la 28 ianuarie 1865). Este bunicul compozitorului şi profesorului de muzică Ioan Bohociu. Vezi ing. Dumitru Leţcae, ing. Teodor Ţuchel, Niclae Leţcae, Date monografice, f. 71, 135), Ioniţă sãn preot Ştefan Bălcu (Preotul Ioniţă Bălcu, fiul preotului Ştefan, slujea la biserica Sf. Voievozi înainte de 25 februarie 1828, dată când solicita domnitorului Ioniţă Sandu Sturza să fie scutit de dări, pentru că „de multă vreme - au aflat slujind poroncilor gospod şi a pământului“. Cf. Documente răzăşeşti, I, Bârlad, 1932 – 1933, p. 90-91. Slujea la aceeaşi biserică şi la începutul anului 1865. Arhiva Protopopiatului Galaţi, dosar nr. 5/1865, f. 2-3. Avea rangul de sachelar, ceea ce înseamnă că era un preot merituos. Ing. Dumitru Leţcae, ing. Teodor Ţuchel, Niclae Leţcae, Date monografice, f. 60), Gheorghii sãn Ioan Bălcu” (Este menţionat ca slujitor la 1824. Ing. Dumitru Leţcae, ing. Teodor Ţuchel, Niclae Leţcae, Date monografice, f. 57-58). (Dascăli): Ilie sãn Gavrilă Sava, Neculai sãn dascal Ioan Popa, Costandache sãn Strătulat, Costandin sãn Gavrilă Sava, la hram Sfîntilor Vo(i)evozi”.

⁵⁷¹ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Rogojăni** ce **ţin poşta la Vădeni**: Neculai Ursul, Macsin Gule, Costandin Lăcustă, Irimie Gule, Alicsandru zet (al) Florii, Vasile Gule, Ariton al lui Ursul, Ion sin (fiul lui) Sandul, Ion fiul lui Grumază, Onosi Negrul, Ion Dumitraşco, Trohin Dumitraşco, Alicsandru fiul lui Dumitraşco, Apostol Negrul, Enachi fiul lui Negrul, Apostol Găvan, Gligore Aftenie, Ştefan Ghită, Ştefan Gule, Alicsandru Corne, Profir Mârâi, Pavăl Gozana, Strătulat Afteni, Toader al lui Munteanu, Neculai Mârâi, Condre Afteni, Alicsandru Afteni, Ştefan Hilip, Ioniţă Hilip, Neculai Săcuian, Gavril Arhirie, Andrei Arhirie, Neculai Arhirie, Ilie Cozma, Iordan, Ioniţă Arhirii, Neculai Onosii, Dumitraşco, morar, Sandul Cozma, Pătrăşcan Zont, Dumitru, Iahul, Toader Rarul, Costandin Rarul, Gligoraş Rarul, Ştefan Babeş, Ion Strujă, Vasile Strujă, Săverin Dumitraşco, Ştefan brat ego (fratele lui), Ostahi al lui Dumitru, Tofan fiul lui Dumitru, Ifrosii Grumază, Dămian Săcan, Ion, vătăman, Iftodie, Ion Bostan, Vasile Onosii, Apostol Săcan, Tănăsii Flore, Sandul Curjos, Andronachi Negrul, Lupul Baniţă, Costandin, cibotar, Simion, crav, Gavril Calabalăc, Costandin Curjos, Vasilache, căpitan, Gheorghită, vătăman, Niadul lui Ursul, Constandin al lui Ursul. **Rufeturi**: Popa Mihai, Popa Mihăilă Popa Toader, bejenar, venit de la Zărneşti, **Vasilache Arhirie, mazil, Carage, sârbul, scutelnic al comisului Fotache**, Gavril, morar, scutelnic tij (la fel) (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chişinău 1975, p. 93, 94).

⁵⁷² La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Vădenii** ce **sunt de paza podului la Vădeni**: Neculai Tăune, Vasile Rogojină, Vasile Ichim, Lupul, muntean, Timoftie David, Vasile, cibotar, Simion Pălade, Pavăl Vacă, Alicsandru, Ursul, cibotar, Ioniţă, cibotar, Vasilache, cibotar, Ilie

Bujoran, Vasile Leonte, Timofte Ichim, Pavăl Petre, Toader Andrian, Iordache Andrian, Neculai Barbă, Ifrim, Toader Eni, Ursachi, vătăman, Lupul, dascăl, Iftemii Andrian, Ștefan, muntean, Ion Bucă, Ioniță, vătăman, Macsin, Vasile Tiron, Vasile Tătaru, Ion Cârneț, Ilie fiul lui Tiron, Costandin Vădian, Ion Vădian, Vasile Coșniță nepot lui Vasile, Ion Gligoraș, Sandul Truhinii, Iacob, Andrei Marco, Manolache fiul lui Marco, Gligore fiul Măriuții, Apostol a Stratii, Gligoraș Poalelungi, Lazor fratele lui, Dumitru Rufana, Vasilache Stroe. **Rufeturi:** Ion Gogeniață de acolo, ce s-a răspuns că este ruptaș la ținutul Grecenilor, Costandin Bujoran, la fel s-a răspuns că este ruptaș la ținutul Grecenilor, Ion fiul lui Roman, ruptaș, Costandin fiul lui Costandache, ruptaș, Sandul Pălade, scutelnic al **banului Lupului**, Ion Spănache, scutelnic al **banului Lupului** (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 95).

⁵⁷³ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul cu **Liudi ot Grăpeni** ce **șed în Cavadinești**. **Birnici:** Ion Hagiul, Paraschiv Ciupercă, Pricopie, Ștefan Mănăscuță, Gheorghe fiul lui Deliu, Panaite, sârbul (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 97).

⁵⁷⁴ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Cavadineștii**. **Rufeturi:** Popa Radul Irimie Obrejan, scutelnic al lui **Gheorghe Vicol**, Iorga, scutelnic al lui Gheorghe Vicol, Ion Vartic, scutelnic al lui Gheorghe Vicol, Iordachi Vartic, scutelnic al lui Gheorghe Vicol, Ion Baltămare, scutelnic al lui Mațoeni, Grigore Obrejan, scutelnic al lui Mațoeni, Ștefan, bârșan, scutelnic al lui **Mațoeni**, Necula Măță, scutelnic al **banului Lupului**, Antohi Modiga, scutelnic al **banului Lupului** (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 97).

În **Vădeni, com. Cavadinești**, jud. Covurlui, s-a descoperit ceramică și o așezare din epoca bronzului; cultura: Monteoru; descoperitor: M. Petrescu-Dâmbovița, 1939; MNA, Muzeul Galați. În partea de nord a satului, pe terasa dinspre valea Prutului, în ograda lui C. Lăcustă Tip sit: grup de mormint grup de morminte - Cinci schelete umane; dateare repertoriu: bronz final sau Hallstatt, spadă - din bronz; dateare repertoriu: bronz final sau Hallstatt, vârf de săgeată - mai multe piese de bronz; dateare repertoriu: bronz final sau Hallstatt, Petrescu- Dâmbovița, M., Dacia, VII-VIII, 1937-1940, p.440; Orizonturi, III, nr. 5-10, 1940-1941, p.200.

⁵⁷⁵ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Comăneștii**. **Birnici:** Burcă, dascălul, Vasile Horghidan, Toma Horghidan, Ilie Țambur, Ion Țambur, Toader, baurcian ce zice că-i darea la ținutul Grecenilor, Ioniță, fiul lui, la fel. **Rufeturi:** Ion Horghidan, ruptaș, Gheorghe fiul lui Horghidan, ruptaș, Andrieș, ruptaș, Vicol, lefegiu, ruptaș, Toader fratele lui, Neculai Chiculiță, scutelnic al paharnicului Iancului, Toderășco Butulian, scutelnic al banului Lupului, Toderășco Mânzul, scutelnic al banului Lupului, Iordachi Tălășman, scutelnic al banului Lupului, Andrei Foca, scutelnic al banului Lupului, Ion Mitrofă, scutelnic al banului Lupului, Mihăilă Foca, scutelnic al banului Lupului, Toderășco Săcuian, scutelnic al banului Lupului, Aftinie, văduvă, Dochia, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 96, 97).

⁵⁷⁶ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Slivna**. **Rufeturi:** **Ioniță Dima, mazil, Ioniță Enachi, mazil, Costandache Dima, mazil, Ioniță Motran, mazil, Tudose fratele lui Enachi, mazil** (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 97).

⁵⁷⁷ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Bereștii**. **Rufeturi:** Iordache, ruptaș, Ichim Berescul, ruptaș, Dumitrașcu Bole, ruptaș, Ioana, babă, Baba Sanda (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 96). Între personalități este și Dumitru Vasiliu (n. 1893, Berești, jud. Galați), absolvent al Liceului „Vasile Alecsandri” din Galați, promoția 1914. Medic oto-rinolaringolog, colaborator apropiat cu savantul profesor Gh. Marinescu. A fost membru al Academiei Române, membru al Asociației oamenilor de știință din România; membru onorific al Societății de ORL din Madrid; membru al Institutului ORL din Moscova; membru al Societății Internaționale de Audiologie din Olanda; președinte al Comitetului Internațional permanent pentru studiul Ozenei. Doctorul Vasiliu și-a înscris numele în literatura medicală mondială cu Teoria surdității oreionului care, fiind cunoscută și în Suedia, Comisia Medicală a Premiului Nobel din

Lupeștii, Măluștenii⁵⁷⁹, Țuțcanii⁵⁸⁰, Iteștii⁵⁸¹, Blăgeștii⁵⁸², Sâpenii, Ponoșăștii, Ghirasca, Mânzăteștii⁵⁸³, Aldești⁵⁸⁴.

Suedia i-a solicitat Bucureștiului detalii. El a demonstrat că urechea medie este definitiv dezvoltată din luna a șasea, ceea ce înseamnă că auzim din viața intrauterină. Vezi situl arheologic de la Berești - Dealul Taberei. Situl arheologic este localizat lângă pădurea Pleșa, la 3 km NV de oraș.- Lista Monumentelor Istorice, MO nr. 646 bis/16/07/2004, Ordinul ministrului culturii și cultelor nr. 2.314/2004, vol. II, București, 2004, p. 1206, poz. 32-34.

⁵⁷⁸ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Șipotile**. **Birnici:** Lupul Ghimpul, ce-au dat samă că trage havalele la Tutova, Lazor Ghimpul, la fel, Stahie Ghimpul, la fel. **Rufeturi:** Ioniță, cioban, scutelnic al lui **Gheorghe, căpitan de voluntiri**, iertat, Andronache Purcel, scutelnic al lui **Gheorghe, căpitan de voluntiri**, iertat (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 97).

⁵⁷⁹ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Măluștenii**. **Rufeturi:** Toader Liga, ruptaș, Ifrosii Liga, ruptaș, Toader Ursul, ruptaș, Costandin Șișne, ruptaș, Dumitru Șișne, ruptaș, Popa Ion, Diaconul Gheorghe sin ego (fiul lui), Savin Coșniță, slugă lui **Manolache, clucer**, Gavriluță Bujoran, tij (la fel), slugă lui **Manolache, clucer** (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 96).

⁵⁸⁰ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Țuțcanii**. **Birnici:** Ion Gherman, Vasile Bogdanprostu, Alecsandru Gogeniață, Toader Ciubăr, Costandin Crucian, Ștefan Ion, Neculai Ariton, Lupul Ion, Petre Postolache, Costandin fiul lui Sandul, Toader Ion, Sandul Goe, Ioniță Bușilup, Lupul Bujoran, Alicsandru. **Rufeturi:** Popa Gligore, **Costandin Hiliuță, mazil**, Sandul Hiliuță, ruptaș (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 95, 96). Se păstrează din 1836 martie 12, un Zapis prin care Ilinca, soția lui Ștefan Curcian vinde nepotului ei, postelnicul Neculai, fiul diaconului Sănduleu un stângen și șase palme în trupele Goidești de pe moșia Țuțcani, ținutul Covurlui, http://arhivelenationale.ro/site/download/arhive_judetene/iasi/Colectia-Documente-pachetele-1041-1060-1604-1960.pdf, poz. 96, p. 43, idem; din 1843 septembrie 17, Zapis prin care Anița, soția lui Neculai Florea împreună cu fiii ei vând lui Iordache Popoiu și postelnicului Neculai Popa, trei stângenii din moșia Țuțcani, ținutul Covurlui, poz. 140, p. 47, idem.

⁵⁸¹ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Iteștii** ce **țin poșta la Vădeni cu Rogojăni:** Costachi Ostahi, Ștefan Ostahi, Zoti Ostahi, Ion Bratovan, Toader Bratovan, Ștefan Chebac, Ion, crav, Vasile, cibotar, Sandul Handraban, Necula, sârbul, Timofte Guriță, Ion Guriță, Petre Boroș, Costandin Gavril, Gheorghe, cioclu, Gavril Strătulat, Gligore Ghione, Ștefan Movila, Dămian, Gavril Triche, Ștefan Chiosa, Vasile fiul lui, Gheorghe Ițescu, Alcsandru Chifan, Costache fratele lui, Necula Chiosa, Ștefan Nistor, Gavril Chiosa, Ștefan Parfeni, Ștefan Ilie, Petre Handraban, Marco, Pavăl, sârbul, Ficiorul Aftinii Popliciții, Costandin Ițescul, Dumitru Hilimon, Gligore Handraban, Vasile Bratovan, Oprișan, Toader Hârnage, Vasile Cojan, Ioniță, cibotar, Gheorghe fiul lui Marin, Neculai fiul Catrinii, Dumitrașco, cibotar, Gavril Ilieș, Sandul Ițescul ot dom (din casa) lui Costandin Ițescul, Gheorghe Ivul. **Rufeturi:** Popa Costandin, Toderășco Gogul, scutelnic al **spătarului Mihalache Costache**, Gavril Bratovan, scutelnic al **banului Lupului**, Toader, cibotar, scutelnic al **banului Lupului**, Ioniță, grecu, scutelnic al **banului Lupului**, Ioniță Melinte, scutelnic al **banului Lupului**, Mihai Bratovan, scutelnic al **banului Lupului**, Stoian, sârbul, scutelnic al **banului Lupului**, **Toader Bantăș, mazil**, Vasile Handraban, ruptaș din Fălciu, Neculiță Săcuian, ruptaș din Fălciu, Simion Melinte, ruptaș din Fălciu, Lupul fiul lui Melinte, ruptaș din Fălciu (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 94).

⁵⁸² La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Blăgeștii**. **Ruptași:** Popa Gheorghită, **Ștefan Carpu, mazil**, Neculai Carpu, **mazil**, Savin Carpu, **mazil**, Sandul Gociul, **mazil**, Ștefan Buță, **mazil**, Ștefan, falcianu, ruptaș, Sandul Buță, ruptaș din Fălciu, Toader Modila, ruptaș din Fălciu, Stahie Vâlcu, ruptaș din Fălciu. **Scutelnici:** Gligoraș Buță, scutelnic al **spătarului Costandin**

4. Ocolul Prutului: Oancea⁵⁸⁵, Pășcanii⁵⁸⁶, Brăniștenii⁵⁸⁷, Măstăcanii⁵⁸⁸, Chirafții, Fârțaneștii⁵⁸⁹, Puțchioaia, Umbrăreștii⁵⁹⁰, Folteștii⁵⁹¹, Stoicanii⁵⁹²,

Sturzei, Ion Truș, scutelnic al **spătarului Costandin Sturzei**, Gligore fiul lui Dimofti, scutelnic al **paharnicului Iancului**, Gheorghe Dorobăț, scutelnic al **paharnicului Iancului**, Ioniță Trenche, scutelnic al **paharnicului Iancului**, Andreianco, scutelnic al **paharnicului Iancului**, Gavril Giocu, scutelnic al **banului Lupului Costache**, Sandul fiul Despîi, pânzăriței, scutelnic al **banului Lupului**, Mihăilă Gâdei, scutelnic al **banului Lupului**, Simion Giocu, scutelnic al **banului Lupului**, Gligore Onosie, scutelnic al **banului Lupului**, Gavrița, scutelnic al **banului Lupului**, Vasile Buță, scutelnic al **banului Lupului**, Ion Dărăngă, scutelnic al **banului Lupului Costache** (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 94, 95).

⁵⁸³ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Mănzăteștii**. **Birnici**: Pavăl sin (fiul) lui Costandin, Ilie Trif, Ursachi Gligoraș, Dănilă, muntean, Ioniță Pavăl, Ion fiul lui Ilie, Șerban Decian la popa Ștefan, Gavril fiul babei Ioana, Ilie, rus, olar, Neculai Decian, Stan Decian, Ivan, tij (la fel) Decian. **Rufeturi**: Popa Ștefan, Ion Berechet, prisăcar din Fundul Horincii, al **banului Lupului** (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 96).

⁵⁸⁴ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Aldeștii**. **Rufeturi**: Popa Costandin din schit, Gavril Ciolac, ruptaș, Apostol al Măriuții, scutelnic schitului Aldești, Vasile fratele lui, scutelnic schitului Aldești, Ioniță Movilă, scutelnic schitului Aldești, Costandin Berechet, scutelnic schitului Aldești, Ioniță Perciu, scutelnic schitului Aldești, Petre Burdilă, scutelnic schitului Aldești Donciul, sârbul, scutelnic al **banului Lupului Costache** (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 9).

⁵⁸⁵ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Oance** ce **țin poșta la Oancea**: Săverin Ușurel, Ștefan Ușurel, Ilie sin (fiu) lui Vasile, Mihai zet (al) Ciosii, Gheorghe Chiosa, Pavăl fiul Chiosăi, Apostol Gâdeiu, Neculai Ușor, Ion fiul lui Ușurel, Ioniță Tarvana, Andrei Ușor, Costandin fiul lui Ioniță, Sălăvăstru Onul, Gheorghe Filimon, Sandul Dorin, Mihăilă fiul dascălului, Grigore fratele lui, Postolache, Enache fiul lui Ioniță, Săverin fiul lui Antohi, Chirică fiul lui Ioniță, Ion fiul lui Gheorghe, Mihăilă Iurașco, Vasile Marco, Costandin Marco, Ion Marin, Ion Crăciun, Irimie Gherghinii, Chirică Docan, Iordache Gavrilă, Paraschiv Vărtosu, Dediul Mățaș, Lefter Cociorvei, Vasile Cărăiman, Manole Crucian, Strătulat Filimon, Gligore fiul lui Cărăiman, Ion Brazdeș, Săverin Cibotar, Săverin fiul lui Sofie, Dumitru Săveniță, Alicesandru Săveniță, Săverin Săveniță, Gheorghe Marin, Petre Marin, Ion Păvălașco, Vasilache Tarvana, Alicesandru Băliuță, Costandin Tarvana, Apostol Păvălașco, Dămian Palașco, Iordache, bejenar, Sandul Cârțul, Toader, rus, Paraschiv Crăciun, Gligoraș Brazdeș, Costandin Vărtosu, Alicesandru Corcodel, Ion, cibotar, Ion Gavrilă, Neculai Mățaș, Gligore Docan, Mihăilă Bălăuță, Iftode Mane, Ilie Chirițoi, Vasile Ușurel, Mihăilă Vărtosu, Costandin Nicoriță, Tănăsii fiul lui Antohi, Lefter Caraiman, Ion fiul lui Docan, **Andronachi, vornic**, Andrei, vătăman, Enachi Angheliță, Ion fiul lui Pălade, Andrei Arșip. **Rufeturi**: Popa Neculai, Popa Ichim, **Irimie Onul, mazil, Săverin fiul Irimiei, mazil, Avram, mazil**, Radul, pascăr, scutelnic al banului **Lupului Costache** (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 89, 90).

⁵⁸⁶ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Pășcanii**. **Birnici**: Lupul Mățaș, Cărstian Mățaș, Costandin sin (fiu) lui Pavăl, Ion fiu lui Pavăl, Vasile, cibotar, Sandul fiu lui Andrei, Vasilache, grec, Andrei fiu grecului, Vasile Hâncul, Neculai Durere, Sandul fiu lui Tudor, Costandin a preotesii, Alicesandru Corne, Savin Gane, Ștefan Gane, Ion Gane, Gligoraș Gane, Grigoraș Iftodor, **Petre, vornic**. **Rufeturi**: Popa Ion, Popa Mihălașchi, Iancul, sârbul, scutelnic al comisului Fotache, Cărstian (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 89).

⁵⁸⁷ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Brăneștii**. **Birnici**: Păladi Nor, Gligore Roșca Manolache Măroi, **Ioniță, vornic**, Apostol, muntean, Ion Titu, Toader Jalobă, Sandul Nor, Toader Danda, Gheorghiță, muntean, Sandul Dorin, Ioniță, muntean, Aftenie Danda, Petco, Sandul Catana,

Costandin Bușilupu, Irimie Amorțilă, Apostol Nor. **Scutelnici**: Păladi Danda, scutelnic **spătarului Costandin Sturzei** (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 88, 89).

⁵⁸⁸ **Măstăcanii** oicon. pers. [At. la 1584: DRH, A, VII, 646.] S., **com. Măstăcani**, j. Galați; (vechi) Gârlița. □ La sg.: Măstăcanul DRH, A, XXIV, 47 (a. 1637). – Atr. par.: Măstăcanul DRH, A, XXIV, 47 (a. 1637); Mestecanii TTRM, II, 706/2 (a. 1834). – Var. (influențate, mai mult sau mai puțin, de apel. mestecăn, pop. măstacăn): **Mastacanii** ib. (a. 1835); Mastacării ib. (a. 1853); Măstăcării DRH, A, XXIV, 48 (sec. XVIII); Măstăcării ib. 154 (cca 1637); Măstecanii ib. VII, 646 (a. 1584), TTRM, II, 706/2 (a. 1833); Mestăcanii ib. (a. 1835). – Def. graf.: Martacanii ib. (a. 1889); Măscăscanii DRH, A, XXIV, 97 (a. 1637). – Etim.: n. pers. Măstăcan la pl. (Pălănea–Țurlan, B. 358). Un s. neid., menționat la 1519 ca „**Măstăcanii, unde a fost Măstăcanul**” și citat în doc. după gârla Cătușei, de lângă Galați, localizată „pe Bârlad” (DIR, A, XVI-I, 146), ar putea fi, în realitate, identic cu „**siliștea veche a Măstăcanilor**”, în fața iezerului Oreahovul, din doc. dela 1591 (ib. XVI-IV, 27)

(Micul_dictionar_toponimic_al_Moldovei_structural_si_etimologic_autors_Dragos_Moldovanu_Daniela_Butnaru_Dinu_Moscal_Ana-Maria_Prisacaru_Vlad_Cojocaru_Iasi_Editura_Alexandru_Ioan_Cuza_2014/links/5cbb83f3a6fdcc1d49a3dd65/Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei-structural-si-etimologic-autors-Dragos-Moldovanu-Daniela-Butnaru-Dinu-Moscal-Ana-Maria-Prisacaru-Vlad-Cojocaru-Iasi-Editura-Alexandru-Ioan-Cuza-2014.pdf).

⁵⁸⁹ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Fârțâneștii ce țin poștă la Golășăi**: Costandin Epure, Dimofti Tiron, Vasile Tiron, Antohi Jăliga, Gheorghe, crav, Ion a Stratii, Gheorghe Mădilian, Ionașco, Costandin Mărza, Gavril Frunză, Toader Holeră, Dumitrașco, cojocar, Alicsandru, cibotar, Gligoraș Jăliga, Toader, cibotar, Ștefan, cibotar, Simion Liga, Vasile Tărăbuță, **Costandin, vornic**, Vicol Onică, Neculai Pricop, Onul Solomon, Andrei Gugoasă, Ursul Vlasie, Donosi Drăgan, Mihăilă Cucor, Ion Cucul, Apostol Vlasii, Andrei Tărăbuță, Andrei Cofă, Gavril Ciocan, Vasile Ciocan, Gligore fiul Stratii, Gavril, chihac, Pavel Fele, Paraschiv Drăgan, Gavril Huhule, Gavril Gugoasă, Margine Tiron, Cârste Hilimon, Toader Alisei, Toader Gugoasă, Petre Oană ce s-a găsit în Milești, Ion Buzdugan ce s-a găsit în Băniașia, Costandin Maravela ce s-a găsit în Crăești. **Rufeturi**: Popa Antohi, Ifrosii, diacon, Iordache Hogaș, ruptaș, Românișia, văduvă, Baba Vlășișia (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 90, 91). Așezată în colinele Covurluiului, pe apa Covurluiului, comuna Fârțânești se află la 43 km distanță de Galați și la 12 km de Târgu Bujor. Cele două sate, Fârțânești și Viile, alcătuiesc teritoriul comunei, cu o suprafață de 8746 ha. Moșia răzășească de numea Fârțonești. Cel mai vechi document ne vorbește despre satul Fârțânești este cel scris la 14 sept. 1628, referitor la satul Vornicenii pe Prut, astăzi dispărut, unde este scris numele unui martor din Fârțânești și anume „Ionașco vatah Hănsari”. La 1448 sunt amintite printre altele „siliștea Radului și a lui Rădici și iazărul Covurlui”. Această siliște se încadra în suprafața funciară a satului Fârțânești. Toponimele „Dealul” și „valea Rădiciului” atestă acest lucru. În uricul din 1468 dat de Ștefan cel Mare lui Șteful Cernat, printre alte sate este înscris și „Rădiciști la Covurlui”. Numele celuiilalt sat, Viile, este mai nou. Prima referire în documente apare în anul 1679, când într-o hotarnică a moșiei Tomuzeni pe Valea Suhurluiului sunt prezenți martori din sat, unde este înscris vechiul nume al satului, Puțucuoia - (vezi Vasile Gheorghe Filip, Contribuții la alcătuirea Dicționarului geografic al comunei Fârțânești, Galați, 1976).

⁵⁹⁰ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Umbrăreștii tij poștași la Golășăi**: Alicsandru Buțurca, Lupul Hriste, Ion Nohot, Neculai Nohot, Ioviță, Toader sin (fiu) lui Ioviță, Ion Neghină, Ion Buțurcă, Toderășco Buțurcă, Costandin fiul lui Iftodor, Lupul Istrate, Ion Istrate, Andrei Nohot, Neculai Bezmăn, Costandin Bezmăn, Toader Antohi, Gherghiță Durac, Lupul Popoiul, Dimoftii Roșca, Eni Căpătan, Gligore Simion, Iordache Tătaru, Ion Pagul, Gligore Mățăveche, Toader Beldei, Ioniță Buțurca, Gavril Ghinieș, Andrei Bulat, Toader Boboc, Andrei Roșca, Apostol,

Tămăoanii, Frumușița⁵⁹³, Scânteieștii, Șavița⁵⁹⁴, Tătarca Vechi, Golășai⁵⁹⁵, Vîrlezi⁵⁹⁶, Slobozia Tătarca, Tuluceștii⁵⁹⁷, Odaia lui Manolachi⁵⁹⁸, Roșcanii⁵⁹⁹, Slobozia Dămienii, Ijdileni⁶⁰⁰, Târgul Galații⁶⁰¹.

păscar, Arseni Velichi, Vasile Tofan, Iordache Ariton, Gavril Turcul, Gligoraș, șălar, Vasile, șălar, Acsinte Turculeț, Dumitru, baciul, Stroe fiul baciului, Gligore Fulger, Vasilache Tamburi, Alicsandru Tamburi, Vicol, brașovan, Ioniță Nohot, Ioniță Gione, Năstasi Luca, Neculai Popoiu, Ion Hriste, Gavril Bătică, Gligore Ghețau în casa popii lui Costandin, Ștefan Dodul. **Rufeturi:** Popa Costandin, Popa Ioniță, Trohin, diacon, Ion Româniță, ruptaș, Dumitrașco Hristofan, scutelnic al **banului Lupului Costache**, Alicsandru, preoteasă văduvă, Anița, văduvă, Ioana, văduvă, Marie, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 91).

⁵⁹¹ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Folteștii** ce **țin poșta din Foltești**: Vasile Hâra, Ștefan, Manolache sin (fiu) Iftodii, Ion Corșog, Iordache Anghel, Mihăilă Nor, Ștefan Dânga, Aftenie Ghimpul, Vasile Cerbul, Alicsandru Cociug, Costandin Cerbul, Sandul, vătăman, Iordache Bujăniță, Ștefan Cerbul, Ion Sarhoș, Sandul Bujăniță, Costandin Isac, Alicsandru Bănaga, Andrei Chițăbaș, Gligore, vătăman, Toader Sarhoș, Toderășco Boca, Costandin Cociug, Apostol Bogoș, Mihai, rus, Iobcia, văcar, Andrei Costache, Stoiciu, muntean Stoica Romăniță, Andrei Șăndre, Alicsandru Sarhoș, Vasile Lelița, Vasile Chimpul, Gavril, In (alt) Gavril Huhule, Cârste Haineroșii, Ionașco, Ion, vornic, Neculai Hâra, Ion Gânga, Ion fiul Bănagăi, Ion Lazăr, In (alt) Ștefan a Ignătoai, Sin a Anasii Cerbulesii, Iordache Nor. **Rufeturi:** Popa Neculai Hogaș, Andrei, țigan, Baba Chira, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 87). Mare personalitate a locului, Eugen Bădărău (n.1887, com. Foltești, jud. Galați - București) Fizician. Fondatorul și organizatorul școlii de descărcări electrice în gaze. Cercetările efectuate în special asupra gazelor ionizate, a spectografiei, a acusticii și a ultraacusticii, au condus la rezultate care au îmbogățit literatura de specialitate de la noi și de peste hotare. Monografiile „Fizica descărcărilor în gaze”, „Gaze Ionizate”, vol. I și II, „Bazele acusticii moderne” au trezit un larg interes în Germania, Anglia, Cehoslovacia, Franța, Polonia, Bulgaria și U.R.S.S.

⁵⁹² La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Stoicanii. Birnici**: Toader Maravela, Ion Maravela, Iordachi Maravela, Ștefan Gogoneț, Costandin Coidan, Vasile Chițăbaș, Stoica Corpaci, Ștefan Ariton, Pricopie Ariton, Vasilache Liță, Dimofte Liță, Sandul Liță, Gligore Maravela, Stanciul sin (fiu) lui radul, Neculiță Cărăiman, Cârste Acsintii, **Gheorghe biv (fost) vornic**, Ștefan al Măricăi, Sandul, cojocar, Dănilă, Tănăsii Lacătă, Ion Ciuciul, Iacob, Istrate, Micul Zgaba, Lazor Butuce, Drăgoi Gavăț, Alicsandru Roșca, Năstasii Haineroșii, Leon Nicu, Lupașco Vartic, Apostol Nicoară, Gheorghe, sârbul, Sandul Momole, Stanciul, muntean, Gavril Beșliaga, Lefter brat (frate) lui Gavril, Ioniță Chichirniță, Dănilă nepot Răducului, Opre Chichirniță, Pascul Toboș, Barbul zet (al) lui Pascul, Stoica Topor, Doniță, Vasile Topor, Nistor Calmare, Ion, mocan, Melinte Topor, Dumitrașco Mircia, Andrei Maravela, Sandul fiul lui Andrei Maravela, Petre a Șchioapei, **Lupul Paraschiv, vornic. Rufeturi:** Ion, rachier, păscar (pescar – n. n.) al dumisale **spătarului Costache Conache**, Alicsandru, rachier, pescar, tij (la fel), Ștefan, rachier, pesca La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul r la fel al **căpitanului Ioniță Negrii**, Flore, pescar, la fel, Ioana, văduvă, Nastasia Neguliasă, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 88).

⁵⁹³ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Frumușița** ce **țin poșta la Foltești**: Dumitru Ciucă, Ion Strățulat, Ion Manole, Ion Buțe, Streșină, Lazăr sin (fiu) Andrei, Andrei, cibotar, Sandul Modruz, Aftenie Parfeni, Chirilă Dragotă, Neculai Parfeni, Gavril Modruz, Ion al Gahii, Tănăsii fiul lui Strățulat, Trandafir, Ion Rogojină, Toader Jâglău, Iftemi Ariton, Ion fiul cibotarului, Neculai Ariton, Enachi Parfeni (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 86, 87).

⁵⁹⁴ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Șivița** ce sunt scutelnici ai mănăstirii de Sfântul Neculai din Galați. **Birnici:** **Ioniță Lapteacru, vornic**, Pavăl Chebac, Ivan, muntean, Radul Popoiu, Iordache Chebac, Ioniță Toderașco, Ion Păsat, Andrei Păsat, Ion sin (fiu) lui Mârdoc, Enachi Lapteacru, Lupul Nechita, Gheorghită Spinare, Ioniță Țurcan, Gheorghe Legivechi, Toader Nechita, Turorache, scutelnic al dumisale **spătarului Costandin Sturza**, Dumitru, tij (la fel), Neculiță Corniță, la fel, Anton, scutelnic al **comisului Fotache**, Enachi Chebac, la fel, Lupul Chebac, la fel, Costandin Chipăilă, scutelnic al lui **Gheorghe Șarban, căpitan**, Ursache, vier, la fel. **Țigani:** Șerban, țigan. **Case cu femei văduve:** Tudora, baba, Nastasie (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 86).

⁵⁹⁵ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Golășăii** a dumisale **postelnicului Neculache Venturii**, ce are salvogvardie să nu se supere, din let 1773, mai 8, supt numărul 1155: Niagul sin (fiul) lui Simion, Gligore Vreme, Lupul, sârbul, Ion Lungul, Vasile Beligoi, Ion Minciună, Mihai Lungul, Vișan, Ioniță Măță, Dănilă, Mihai, dogar, Eni Negre, Stroe Negre, Tănasi, Gheorghe Sucnăniagră, Panhilie, Ilie, Neculai, vătăman, Marco, Vasilache, Marin, Mardare, Savin Murgoci, Tudosi Murgoci, Dumitru, muntean, Trohin, Toader Pricop, Ion Bălan, Ion Dondoio, Irime Orzu, Lupul Orzu, Toader, lăcătuș, Ion fiul lui, Vitanl, Ioniță Staico, Chiriac, Manole Mușat, Lupul Cârste, Marin Țătaru, Voinia Țătaru, Hâncul Țătaru, Mihai Țătaru, Stanciul Țătaru, Necula Fluture, Vasilache Fluture, Costandin Poțian, Mile, Durac, Radul Loghin, Toader Nucă, Aloman, Stahie, Costandin Hotnog, Caloian, Radul, Gheorghită, Iancul, rus, Alecsandru Codrian, Ștefan, chihae, Lazor, Petre, Gligore, Ion, rus, Flore, Andrei, Ioniță, vâcar, Glogoraș, pușcaș, Franga, Stan fratele lui, Stan Țarină, Vasilache al lui Aloman, Gheorghe, rus, Pătrașco Dondoio, Dumitrașco Stăscă, slugă, Ștefan a Bălașii, holtei, slugă, Costandin Pălade, priș ot (vine din) Corni, slugă. **Rufeturi:** Gheorghe, grecul, marangoz, Pera, grecul, marangoz (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 91, 92).

⁵⁹⁶ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Vârlezii** ce **țin postă tot la Foltești**: Costandin, vornic, Costandin Condre, Apostol, Lupul Belical, Ilie, rusul, Toader Tărăbuță, Moisa Vârgolici, Ion sin ego (fiul lui), Doniță, Ion brat ego (fratele lui), Toader Trepăduș, Gheorghită, morar, Arsăni Căraiman, Ilie Căraiman, Lupul Cazacu, Iordachi a Florii, Gheorghe Tărăbuță, Leon Condre. **Rufeturi:** Popa Costandin, **Alicsandru Cernat, mazil, Pavăl Cernat, mazil, Toader Brudiul, mazil**, Ion Plesnilă, ruptaș, Gavril Plesnilă, ruptaș, Andrei Patriche, ruptaș, Măriuța, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 87, 88).

⁵⁹⁷ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Tuluțeștii**. **Birnici:** Petre Pizdurcă, Sandul Berne, Iftodor Nistor, Toader Bebeș, Simion Țugu, Petco Dârvul, Costantin Berne, Gligore sin (fiu) preotesii, Ilie brat ego (fratele lui), Ioniță Bebeș, Mihălache Hilimon, Apostol Hilimon, Gheorghe Nistor, Todor Lepădat, Chirvasii Țătaru, Toader Dârvul, Costandin Glezna, Enachi fiul lui Nișul, Lupul Mănăilă, Toader Chelban, Ion Măroiu, Toader, văduvoi, Gligoraș Berne, Gheorghită Berne, Costandin fiul lui Bratul, Toader Graur, Neculai Măroiu, Ștefan, vătăman, **Ion, vornic**. **Rufeturi:** Popa Costandin, Ion Graur, scutelnic **comisului Fotache**, Vasile, muntean, scutelnic al **Marii Lupoae, maziliță**, Catrina Brânzoe, văduvă, Nastasie, văduvă, Baba Dochița, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 85, 86).

⁵⁹⁸ **Odaia Manolache** (Odaia lui Manolache) este amintit într-un document din 8 septembrie 1675, ca făcând parte din Ocolul Mijlocului, satul numindu-se atunci Tomuzeni. O parte din teritoriul satului Odaia Manolache apare atestată chiar mai devreme, la 8 aprilie 1603 și anume prin satul Slobozia Movilei (se afla în partea de nord a satului actual), numit și Scândureni. Mai târziu la 15 octombrie 1688, o parte din moșie avea numele de Munteni, numit și Cinci Căini. în 1839 va fi denumit și Odaia Movilei, numită și Cinci Căini sau Muntenimea. A fost în proximitatea satului Vânători. De altfel satul Cinci Căini, aflat pe atunci lângă Odaia Manolache de astăzi, a fost atestat și printr-un document de la 1 noiembrie 1683. La 1864 Odaia Manolache apare ca sat component al comunei Tuluțești din plasa Prutului. Pe teritoriul localității trece traseul „valului lui Traian”,

venind dinspre sud-vest, pe Dealul Mare, dinspre Cișmele, prin valea Târnașoaia (valea Măturii), apoi peste dealul și valea Cănepii, coboară în valea lui Manolache, trece prin localitate îndreptându-se spre nord-est până la șoseaua Cuca – Galați, apoi spre Tulucești. Valul de apărare a fost cercetat încă din 1885, profesorul Radu Vulpă efectuând cercetări mai ample în anii 1948-1949, iar profesorul Mihalache Brudiu, definitivând munca predecesorului său în jurul anilor 1970-1980. Deoarece face parte din valurile antice de apărare și se întinde pe o lungime de 90 de km, străbătând județul Galați de la Stoicani, pe malul Prutului, până la Ploscuțeni pe Siret, a fost clasat în 1992, ca monument istoric de importanță națională și internațională. Înălțimea maximă a valului este de 0,50 metri pe alocuri (P. Polonic măsoară acum un secol o înălțime de 1,80 metri), iar șanțul are o adâncime maximă de 0,30 metri, continuând să fie astupat cu fiecare trecere transversală a plugului care dislocă din val bucăți de pământ. Lățimea aproximativă a valului este de 20 de metri, iar a șanțului de 10 metri (Pamfil Polonic măsoară acum aproximativ un secol 16 metri lățimea șanțului). După toate aparențele pare să fi existat o bermă între val și șanț, dar dimensiunile acestea sunt imposibil de precizat în actuala stare de conservare a monumentului (Croitoru Costin, Raportul diagnozei de teren - Odaia Manolache, com. Vânători, jud. Galați, 2014, fișa tehnică).

⁵⁹⁹ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Roșcanii Tij poștași la Oancea**: Ion, cibotar, Simion Măroi, Nica, Simion Țurcan, Costandin Balmuș, Gligore Balmuș, Andrei Chirilă, Gheorghe Balmuș, Mihăilă Pepele, Gavril Balmuș, Ștefan Tite, Ion Săcan, Ștefan Lazor, Vasile Stasii, Toderășco, bejenar, Ioniță, bejenar, Năstasii Tite, Gavril Stasii, Ștefan Nicula, Costandin, cibotar (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 90). În amintirea viteazului voievod Ioan vodă cel Cumplit semnalăm că în anul 1927, în studiul despre vasele moldovenești aflate în Sala Armelor din Kremlin, istoricul rus A.V. Oreshnikov descria o cupă din veacul al XVI-lea. Potrivit inscripției slavonești, cupa fusese comandată de Lupe Huru și de soția lui Cristina pentru fiica lor, Grozava, la 8 august 1580. Studiul de față publică pentru prima oară o fotografie a acestui obiect și analizează contextul istoric în care a fost realizat. Totodată, articolul reconstituie activitatea politică a proprietarului cupei, Lupe Huru și analizează armoriile sale. Lupe Huru a fost pârclăb de Hotin și socrul lui Ioan vodă cel Cumplit. Atunci când domnul și-a pierdut tronul, pârclăbul a fugit în Țara Leșască împreună cu familia sa. Câțiva ani mai târziu boierul pribeag comanda cupa armoriată aflată astăzi la Kremlin.

⁶⁰⁰ La 5 iunie 1774 în Ocolul Horincii era satul **Ijdelenii** ce se află **cu ședere în săliștea Șivița. Birnici: Marin, vornic**, Gheorghe, muntean, Costandin, muntean, Toader, cioban, Lupul Ciocârlan, Alicesandru Durac, Dumitru Mitre, Ioniță Ababei, Ioniță Durac, vătăman, Ștefan Vrabie, Vasile Osan, Ion, olar, Iordachi Ojoc, Ștefan Ghenghe, Ioniță Zămârdoc, Ștefan Gaur, Dariu ce a fost argat la Mămăligă. **Rufeturi: Andrei zet (al) lui Vicol, mazil, Dumitrache al lui Vicol, mazil**, Dumitrachi, muntean, scutelnic al lui **Lupul Vicol**, Marin, muntean, scutelnic al lui **Lupul Vicol**, Fulga, vier, scutelnic al lui **Lupul Vicol**, Iamandi, vier, scutelnic al lui **Lupul Vicol**, Baba Maria, văduvă (P.Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 86).

⁶⁰¹ În 1872 erau în oraș 22 de biserici: Sf. Nicolai, biserică de zid, întreținută de stat, înființată la 1650; **Mavram(ol)**. Ador(mirea Maicii Domnului), de zid, întreținută de stat, înființată la 1702; intrare(a) în bis(er)ică a Maicii Domnului, de zid, întreținută de comună, înființată la 1790; Sf. Gheorghe, de zid, întreținută de stat, înființată la 1665; Sf. Dimitrie, de zid, întreținută de stat, înființată la 1645; Sf. Apostoli, de zid, întreținută de comună, înființată la 1847; Sf. Ioan Botezător(ul), de zid, întreținută de comună, înființată la 1831; Sf. Haralambie, de zid, întreținută de comună, înființată la 1848; Cuv. Paraschiva de zid, întreținută de comună, înființată la 1824; Cuv. Paraschiva de zid, întreținută de comună, înființată la 1824; Nascerea Precistei, de zid, întreținută de comună, înființată la 1840; Buna Vestire, de zid, întreținută de comună, înființată la 1859; Sf. Ilie, de zid, întreținută de comună, înființată la 1857; Sf. Împărați, de zid, întreținută de comună, înființată la 1863; Sf. V(oi)e(v(oz)i) Mitoc, de zid, întreținută de stat, înființată la 1801; Sf. V(oi)e(v(oz)i) Mantu, de zid, întreținută de comună, înființată la 1864; Sf.

O observație nouă și importantă privind organizarea județului Covurlui în 1872 aparține merituosului cercetător al istoriei care este preotul Eugen Drăgoi⁶⁰²: așadar știm că „Județul Covurlui avea în componența sa, la 1872, plasele: Siret, Prut și Horincea⁶⁰³. În cadrul acestora existau un oraș (Galați), trei târguri, numite în statistică tot comune (cum sunt Berești⁶⁰⁴, Drăgușeni⁶⁰⁵ și Tg. Bujor⁶⁰⁶), 39 de comune în:

Spiridon, de zid, întreținută de comună, înființată la 1817; Sf. Spiridon, de zid, întreținută de comună, înființată la 1817; Sf. Trei Ierarhi, de zid, întreținută de comună, înființată la 1823; Ador(mirea) Precistei, de zid, întreținută de stat, înființată la 1647; Schimb(are) la Față, de zid, întreținută de particulari (com(unitatea) elenă) înființată la 1866; Izvor(ul) Maic(ii) Domn(ului), de zid, întreținută de comună, înființată la 1866; Sf. Pantelimon, de zid, întreținută de particulari (comunitate(a) bul(gărească) înființată la 1863; Sf. Sofia, de zid, întreținută de comună, înființată la 1872. - (Pr. Eugen Drăgoi, Statistica bisericească a protopopiei județului Covurlui de la 1872. Document inedit, în Buletinul Fundației Urechia, Nr. 14/2013, Galați). Nu se poate să nu menționez aici pe V. A. Urechia (1834-1901), care în aprilie 1901, a fost nominalizat la Premul Nobel, secția Pace, dar în timp ce dosarul se găsea la Fundația Nobel din Stockholm, a decedat. El este al doilea principal fondator al Ateneului Român, cel mai apropiat colaborator al lui C. Esarcu. După studiile efectuate la Paris și Madrid, a fost numit profesor la Iași, iar după anul 1859 director la Ministerul cultelor și instrucției publice. Este autorul raportului pentru înființarea Universității din Iași (1860). Alături de C. Esarcu, fiind deosebit de tenace și sistematic, a participat efectiv la toate activitățile din cadrul Ateneului Român privind propagarea culturii și promovarea învățământului. B. P. Hasedu avea să-l numească „marele ateneist”, ca un omagiu adus celui despre care spunea: „cele mai multe instituții culturale de la noi se datorează direct sau indirect lui Urechia”. „Pornirea lui firească nu era spre cugetare, ci spre acțiune” afirma Hasdeu în volumul II de Scrieri literare morale și politice la pag. 148. A fost numit profesor de istoria românilor și literatura română la Universitatea din București prin același decret ca și Esarcu. Uriașa sa activitate se remarcă și prin publicare celor 14 volume ale Istoriei românilor și cele 4 volume din Istoria școalelor. Un mare patriot și cel mai important om al timpului său între liberalii gălățeni. Este principalul donator de carte și documente istorice către biblioteca care astăzi îi poartă numele. Scarlat Rosetti a fost primul președinte ales al Ateneului Român (supranumit graful pentru că moștenise titlul de la un strămoș care fusese conte al imperiului de la Viena), a condus ca președinte Ateneul până în februarie 1868. Ecoul acestor conferințe de la Ateneu a entuziasmat întreaga intelectualitate din țară, determinându-l pe Vasile Alecsandri să-i scrie lui V. A. Urechia: „Conferințele ce le faceți la București ar trebui introduse în toate orașele, căci pe lângă o plăcută petrecere ce aduc ascultătorilor, au frumoasa menire de a răspândi idei și cunoștințe folositoare în public... Eu însumi, deși nu am darul elocvenței, n-aș risca a face o conferință asupra poeziei populare a românilor. Oricum va fi, dorința mea și a multor persoane care trăiesc departe de cercul intelectual al Bucureștilor, este să putem măcar ceti improvizarile d-voastre, așadar vom fi prea fericiți dacă Ateneul Român va decide a publica conferințele sale” (Cultură și Civilizație, Conferințe ținute la tribuna Ateneului Român, Antologie, note și prefață de Gheorghe Buluță, Ed. Eminescu, București, 1989, pag. 8).

⁶⁰² Pr. Eugen Drăgoi, Statistica bisericească a protopopiei județului Covurlui de la 1872. Document inedit, în Buletinul Fundației Urechia, Nr. 14/2013, Galați.

⁶⁰³ Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I, partea a 2-a, Editura Academiei Române (coordonator Dragoș Moldovanu), București, 1992, p. 1468-1469.

⁶⁰⁴ Com(una) **Târg Berești**, Sf. Gheorghe, de zid, întreținută de comună, înființată la 1854; Com(una) sat Berești, Sf. V(oie)v(ozi), de lemn, întreținută de comună, înființată la 1752.

- **plasa Siret: (Băleni⁶⁰⁷, Braniștea⁶⁰⁸, Cuca⁶⁰⁹, Cudalbi⁶¹⁰, Filești⁶¹¹, Măcișani⁶¹², Măxineni⁶¹³, Mânjina⁶¹⁴, Pechea⁶¹⁵, Piscu⁶¹⁶, Slobozia Conachi⁶¹⁷, Smulți⁶¹⁸);**

⁶⁰⁵ Com(una) Târg(u), **Drăgușeni**, Sf. Ioan Botezător(ul), de zid, întreținută de comună, înființată la 1813.

⁶⁰⁶ Com(una) **Târg(u) Bujor**, Ador(mirea) Maic(ii) D(omnu)lui, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1814; Idem (Comuna Târgu Bujor, n.n.), sat Umbrărești, Sf. Dumitru, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1850; Idem (Comuna Târgu Bujor, n.n.), sat Puțichioaia (Denumirea veche a satului Viile, comuna Fârțânești), Sf. Gheorghe, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1809.

⁶⁰⁷ Com[una]**Băleni**, Sf. Voievozi, de zid, întreținută de comună, înființată la 1870.

⁶⁰⁸ Com(una) **Braniștea** (Serbesci) (Azi Șerbeștii Vechi, comuna Șendreni), Sf. Voievozi, de zid, întreținută de comună, înființată la 1864; Losova, în com(una) Braniștea, Nasc(erea) Precistei, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1812.

⁶⁰⁹ Com(una) **Cuca**, Sf. V(oi)e(v)ozi, de zid, întreținută de comună, înființată la 1863; Idem (Comuna Cuca n.n.), sat Cotros (Sat desființat. A fost în partea de sud a satului (comunei) Cuca.), Sf. Pantelimon, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1859; Idem (Comuna Cuca), sat Slob(ozia) Ventura (Sat desființat. A fost în partea de nord a satului (comunei) Cuca), Sf. Împărați, de zid, întreținută de comună, înființată la 1844; Idem (Comuna Cuca n.n.), sat Oasele (Vechea denumire a satului (comunei) Rediu), Sf. V(oi)e(v)ozi, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1838.

⁶¹⁰ Com(una) **Cudalbi**, Sf. Dimitrie, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1833; Idem (Comuna Cudalbi n.n.), Cuv. Paraschiva, de zid, întreținută de comună, înființată la 1855; Idem (Comuna Cudalbi n.n.), Sf. V(oi)e(v)ozi, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1827; Idem, (Comuna Cudalbi n.n.), Ador(mirea) Maic(ii) D(omnu)lui de zid, întreținută de comună, înființată la 1818.

⁶¹¹ Com(una) **Filești**, Sf. Treime, de zid, întreținută de comună, înființată la 1854; Com(una) Fileș(ti), sat Costi (Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos, dosar nr.1183/1872, f. 17v – 18r), Sf. V(oi)e(v)ozi, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1838; Com(una) Fileș(ti), Bărboși (Sat desființat; se afla în partea de sud-vest a orașului Galați), Sf. Gheorghe, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1848; Com(una) Fileș(ti), Serdar, Sf. V(oi)e(v)ozi, de zid, întreținută de comună, înființată la 1864.

⁶¹² Com(una) **Măcișani**, Sf. Gheorghe, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1793; Idem (Comuna Măcișani n.n.), sat Urlești (Idem, Comuna Măcișani n.n.), sat Corni, Sf. V(oi)e(v)ozi, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1851), Sf. Nicolai, de zid, întreținută de comună, înființată la 1852; Idem (Comuna Măcișani n.n.), sat Corni, Sf. V(oi)e(v)ozi, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1851.

⁶¹³ În com(una) **Măxineni** (Vechea denumire a satului și comunei Independența), Cuv. Paraschiva, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1833; Com(una) Maxineni, Sf. V(oi)e(v)ozi, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1827.

⁶¹⁴ Com(una) **Mânjina** (Vechea denumire a satului (comunei) Costache Negri), Sf. Apostoli, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1833. La Mânjina se plămădea cu răbdare revoluția și apoi unirea, fiind deseori prezenți aici N. Bălcescu, frații Golești, M. Kogălniceanu, Alecsandri ș.a. De la Țigănești „logofătul poeziei”, Costache Conachi tocmai redacta Regulamentul Organic, iar Cocuța, fiica lui, avea să zădărnicească o trădare grosolană a soțului ei, caimacanul Vogoridi, care ar fi putut întârzia mult Unirea Principatelor. Să ne reamintim că la Blânzi, un sat în comuna Corod, se aprindea marea iubire a lui V. Alecsandri pentru frumoasa Elena Negri, sora lui Costache

- plasa Prut: Tg. Bujor⁶¹⁹, Fârțânești⁶²⁰, Foltești⁶²¹, Frumușica⁶²², Măstăcani⁶²³, Moscu⁶²⁴, Oancea⁶²⁵, Rogojeni⁶²⁶, Șivița⁶²⁷,

Negri, o iubire transformată nemilos în tragedie prin moartea distinsei surori a lui C. Negri, la numai 26 de ani, victimă a plămânilor ei șubrezi.

⁶¹⁵ Com(una) **Pechea**, Ador(mirea) Maic(ii) D(omnu)l(ui), de zid, întreținută de comună, înființată la 1871.

⁶¹⁶ **Români. A fost la „apus de gura Geriului”, deci pe teritoriul com. Piscu.** Menționat la 18 februarie 1682 (Ghibănescu, Surete, XXI, 82). Satul dispare, probabil, la sfârșitul secolului al XVII-lea. Numele tot de la antroponimul Roman. Semnalăm și femininul Româncea, folosit în satul Durăști la 11 ianuarie 1688 (ASB, M-rea Neamț, XXV/49. Sahăinești sau Săliăinești. A fost, probabil, peteritoriul satului Piscu, în vecinătatea satului Peneu. Menționat la 8 iunie 1678 (ASB, Doc. ist., XCIX/17, 18, M-rea Neamț, LXXII/12). Satul a avut o scurtă existență. Nu este amintit în hotarnicele ulterioare ale satului Piscu. Numele ar putea fi de la un antroponim format din radicalul Saha (DOE, 366) sau de la apelativul sahan „loc sterp” (Porucic, Lexicon, 39). (Păltănea, Paul V., Din toponimia județului Galați. Nume dispărute din bazinul Bârladului și Siretului (III), Limba română, An 35, Nr. 5 septembrie-octombrie, 1986, p. 427-438, pdf (1.052Mb). Com[una] Piscu, Ador(mirea) Maic(ii) D(omnu)l(ui), de lemn, întreținută de comună, înființată la 1786; dem (Comuna Piscu n.n.), sat Peneu (Peneu a fost sat pe teritoriul comunei Independența), Sf. V(oie)v(ozi), de lemn, întreținută de comună, înființată la 1788; Idem (Comuna Piscu n.n.), sat Odaia Pochi(i) (Odaia Popii este vechea denumire a satului Vameș, comuna Piscu), Nascerea M(ântuitoru)lui, de zid, întreținută de comună, înființată la 1863.

⁶¹⁷ **Lupeni.** A fost pe teritoriul com. Independența, probabil, înspre corn. Slobozia- Conachi. În această zonă era satul Blajăni, cu care se învecina, și Lupeni. Menționat la 24 aprilie 1546 (Moldova, I, 55-56). Satul a dispărut după 8 iunie 1678 (ASB, M-rea Neamț, LXXII/12). La 29 martie 1706, când se reîntărește mănăstirii Bistrița stăpânirea peste satele ce le avea în această parte, Lupeni nu mai este amintit (CDM, V, nr. 523). Numele satului derivă de la onomasticul Lup, Lupe (Densușianu, Opere, I, 468; DOR, 312; Pătruș, Onomastică, 32) sau de la Lupan, folosit la Piscu, sat în apropiere de Lupeni, la 20 septembrie 1662 (ASB, Doc. ist., XCIX/2). **Leurdești.** A fost, probabil, la limita nordică a com. Independența, pe lângă satul Izvoarele, com. Slobozia-Conachi. La 1 decembrie 1581, când este menționat, se precizează că răzeșii din acest sat au luat niște „hotară” din moșia satului Mogești, care a fost pe teritoriul com. Independența. Satul a dispărut, probabil, la începutul secolului al XVII-lea. Numele satului are la bază onomasticul Leurdă, folosit în această zonă. O atestare mai târzie, din 25 martie 1713, o confirmă: Stan Leurdă din Ochășești (ASB, Doc. ist., MCIV/70). Onomasticul s-ar explica, mai degrabă, prin sensul „livid” (Scriban, Dic., 742), decât prin acela de „usturoi de munte” (DOR, 309; Iordan, Top., 454). De la acest ultim sens al apelativului leurdă s-au format, în județul Galați, toponimele: Leorda, loc lângă satul Rădești, com. Bălăbănești, și Leurdă, pădure, lângă Dealul Ghibarțului, la nord-est de satul Balintestii, com. Berești-Meria. După I.-A. Candrea, leurdă este de origine preromană (Probleme, 131-132). G. Giuglea (Cuvinte, 354) și L. Ghergariu (LR, 1965, 6, 651-658) susțin că este de origine latină Com(una) Slob(ozia) Conachi, Pog(orărea) Sf. Duh, de zid, întreținută de comună, înființată la 1833 (Paltanea, Paul V., Din toponimia județului Galați. Nume disparute din bazinul Bârladului și Siretului (III), Limba română, An 35, Nr. 5 septembrie-octombrie, 1986, p. 427-438, pdf (1.052Mb).

⁶¹⁸ Com(una) **Smulți**, Sf. Gheorghe, de zid, întreținută de comună, înființată la 1851; Idem (Comuna Smulți, n.n.), Sf. Voievozi, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1832; Idem (Comuna Smulți, n.n.), Sf. Nicolai, de zid, întreținută de comună, înființată la 1869.

⁶¹⁹ **Târgu Bujor** este o așezare atestată arheologic cu aproximativ 12000 î.Hr. Documentar este atestat într-un hrisov din 1491 emis de Ștefan cel Mare, apoi în sec. XVIII prin hrisoavele domnești

din anul 1775 și 1776. Prin hrisovul din 6 mai 1844, domnitorul M. Gr. Sturdza ridică moșia boierului Al. Ventura la rang de târg. Evoluția socio – economică continuă a târgului, l-a ridicat la rang de oraș în data de 6 iunie 1968. Bujor top. pers. A. + Horon. (În sint. Moșia Bujorului) Fostă moșie pe p. Covurluiul cu Apă, aproape de confl. sa cu p. Chineja (bazinul inferior al Prutului) Giurgiu, C. 19 (a. 1775). ♦ Cu determ. la nom.: Moșia Bujor ib. (a. 1776). I. Oicon. (Cu elipsa ent.) Bujorul [At. La 1865: TTRM, I2, 1194/1.] Localit. înființată pe Moșia Bujorului. ♦ În sint. prep.; vechi: La Bujor ib. (a. 1835). Oicon. (În sint.) Târgul Bujor [At. La 1886: TTRM, I2, 1194/1.] Loc. unică a or. Târgul Bujor, j. Galați; (vechi) Golășcii, Ion G h. Duca, Vântureștii. ♦ Cu ent. dimin.; vechi: Târgușorul Bujor MDG, II, 63/1 (a. 1899). ♦ În comp.; vechi: Bujorul-Târg TTRM, I2, 1194/1 (a. 1887). ♦ Pleonastic: Orașul Târgul Bujor, Googr. Rom. IV, 545 (a. 1992). Oicon. (În comp.) Bujorul-Sat [At. La 1964: TTRM, I2, 1024/2.] Fost s. (numit înainte Golășcii), înglobat în Târgul Bujor, al cărui nume s-a creat artificial prin opoz. echopol. cu Bujorul-Târg. ♦ În sint.: Satul Bujor ib. (a. 1984). Fiton. (În sint. Lunca Târgului Bujor) Luncă pe p. Covurluiul cu Apă, în dreptul Târgului Bujor. Geacu, C. 166 (a. 2002). Hidron. (În sint. Valea Bujorului; geogr.) Afl. dr. al p. Chineja, lângă Târgul Bujor; (pop.) Covurluiul cu Apă. MDG, II, 64/3 (a. 1899). ♦ Cu determ. la nom.: Valea Bujor ib. 63/1 (a. 1899). ♦ Cu schimb. de ent.: Pârâul Bujor Atlas Mold. (a. 1895). ♦ Cu determ. artic.: Pârâul Bujorul Geacu, C. 17 (a. 2002). ♦ Cu schimb. de ent.: Apa Bujorului T. Codr. IV, 9 (a. 1791). Pedion. (În sint. Șesul Bujorului) Șes lângă Valea Bujorului, pe terit. s. Jorăști, com. Jorăști, j. Galați. Geacu, C. 35 (a. 2002). Fiton. (În sint. Lunca Bujorului) Luncă pe Valea Bujorului, lângă s. Jorăști. Ib. 275 (a. 2002). Oron. (În sint. Dealul Bujorului) Dl. pe Moșia Bujorului, la NV de Târgul Bujor. Atlas Mold. (a. 1895). ♦ Cu determ. la nom.: Dealul Bujor Geacu, C. 246 (a. 2002) sau, artic., Dealul Bujorul Dex. I, 244 (a. 1914). ♦ La pl.; geogr.: Dealurile Bujorului Geogr. Rom. IV, 530 (a. 1992). Fiton. (Cu ent. la pl., în sint. Podgoria Dealurile Bujorului) Podgorie pe Dealul Bujorului. Geacu C. 266 (a. 2002). – Etim.: n. pers. (menționat la 1776 într-o mărturie hotarnică a moșiei Bujor din țin. Covurlui, care aparținea bătrânilor Homan Docan, Băniță și Lupul lui Bujor Giurgiu, C. 19) în funcție topon. Iordan, T. 62 îl consideră un top. descr. („topografic”), deși crede că în unele omon. „ar putea fi, câteodată, identic cu n. pers. Bujor”. – Există mai multe legende potrivit cărora numele s. ar fi legat fie de cel al unui haiduc, cioban sau cârciumar Bujor, fie de la „pădurile de stejar inundate de tufele de bujori” (Giurgiu, C. 17). S-a presupus chiar că forma veche a hidron. ar fi fost Valea cu Bujori (Brezeanu–Munteanu, 52). (Micul_dictionar_toponimic_al_Moldovei_structural_si_etimologic_autors_Dragos_Moldovan u_Daniela_Butnaru_Dinu_Moscal_AnaMaria_Prisacaru_Vlad_Cojocaru_Iasi_Editura_Alexandru_Ioan_Cuza_2014).

⁶²⁰ Com(una) **Fârțânești**, Sf. V(oie)v(ozî), de lemn, întreținută de comună, înființată la 1798.

⁶²¹ Com(una) **Foltești**, Sf. V(oie)v(ozî), de zid, întreținută de comună, înființată la 1838; Idem, (Comuna Foltești, n.n.), sat Fântânele, Sf. Apostoli, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1864.

⁶²² Com(una) **Frumușica** (Veche denumire a satului (comunei) Frumușita), Sf. Împărați, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1866; Idem (Comuna Frumușica, n.n.), sat Scântești, Sf. Gheorghe, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1870; Idem (Comuna Frumușica, n.n.), sat Tămăoani, Cuv. Paraschiva, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1824; Idem, (Comuna Frumușica, n.n.), sat Stoicani, Cuv. Paraschiva, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1826.

⁶²³ Com(una) **Măstăcani**, Sf. V(oie)v(ozî), de lemn, întreținută de comună, înființată la 1780; Idem (Comuna Măstăcani, n.n.), sat Chirafțai, Sf. V(oie)v(ozî), de lemn, întreținută de comună, înființată la 1856.

⁶²⁴ Com(una) **Moscu**, Sf. V(oie)v(ozî), de lemn, întreținută de comună, înființată la 1832.

⁶²⁵ La 5 iunie 1774 era în Ocolul Prutului satul **Oance** ce țin poșta la Oancea: Săverin Ușurel, Ștefan Ușurel, Ilie sin (fiu) lui Vasile, Mihai zet (al) Ciosii, Gheorghe Chiosa, Păvăl fiul Chiosăi,

Apostol Gâdeiu, Neculai Ușor, Ion fiul lui Ușurel, Ioniță Tarvana, Andrei Ușor, Costandin fiul lui Ioniță, Sălăvăstru Onul, Gheorghe Filimon, Sanduul Dorin, Mihăilă fiul dascălului, Grigore fratele lui, Postolache, Enache fiul lui Ioniță, Săverin fiul lui Antohi, Chirică fiul lui Ioniță, Ion fiul lui Gheorghe, Mihăilă Iurașco, Vasile Marco, Costandin Marco, Ion Marin, Ion Crăciun, Irime Gherghinii, Chirică Docan, Iordache Gavriliță, Paraschiv Vărtosu, Dediul Mățaș, Lefter Cociorvei, Vasile Cărăiman, Manole Crucian, Strătulat Filimon, Gligore fiul lui Cărăiman, Ion Brazdeș, Săverin. Cibotar, Săverin fiul lui Sofie, Dumitru Săveniță, Alicsandru Săveniță, Săverin Săveniță, Gheorghe Marin, Petre Marin, Ion Păvălașco, Vasilache Tarvana, Alicsandru Băliuță, Costandin Tarvana, Apostol Păvălașco, Dămian Palașco, Iordache, bejenar, Sandul Cârțul, Toader, rus, Paraschiv Crăciun, Gligoraș Brazdeș, Costandin Vărtosu, Alicsandru Corcodel, Ion, cibotar, Ion Gavriliță, Neculai Mățaș, Gligore Docan, Mihăilă Bălăuță, Iftode Mane, Ilie Chirițoi, Vasile Ușurel, Mihăilă Vărtosu, Costandin Nicoriță, Tănăsii fiul lui Antohi, Lefter Caraiman, Ion fiul lui Docan, Andronachi, vornic, Andrei, vătăman, Enachi Angheliță, Ion fiul lui Pălade, Andrei Arhip.

Rufeturi: Popa Neculai, Popa Ichim, Irime Onul, mazil, Săverin fiul Irimeii, mazil, Avram, mazil, Radul, păscar, scutelnic al banului Lupului (Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, pp. 89, 90). Com(una) Oancea, Ador(mirea) Maic(ii) D(omnu)lui, de zid, întreținută de comună, înființată la 1828; Idem (Comuna Oancea, n.n.), Sf. V(oie)v(ozi), de lemn, întreținută de comună, înființată la 1728.

⁶²⁶ Com(una) **Rogojeni**, Sf. V(oie)v(ozi), de lemn, întreținută de comună, înființată la 1858; Idem (Comuna Rogojeni, n.n.), sat Chirilești (Sat desființat, situat în partea de nord a satului (comunei) Suceveni. S-a mai numit și Tudor Vladimirescu), Sf. Spiridon, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1817; Idem (Comuna Rogojeni, n.n.), sat Vădenii, Sf. V(oie)v(ozi), de lemn, întreținută de comună, înființată la 1826.

⁶²⁷ Com(una) **Șivița**, Ador(mirea) Maic(ii) D(omnu)l(ui), de lemn, întreținută de comună, înființată la 1833; Idem (Comuna Șivița, n.n.), sat Tatarca, Sf. V(oie)v(ozi), de zid, întreținută de comună, înființată la 1858.

⁶²⁸ Com[una] **Tulucești**, Sf. V(oie)v(ozi), de zid, întreținută de comună, înființată la 1856; Idem (Comuna Tulucești n.n.), sat Odaia Manolachi, Sf. Gheorghe de lemn, întreținută de comună, înființată la 1835.

⁶²⁹ La 5 iunie 1774 era în Ocolul Prutului satul **Vârlezii** ce țin poșta tot la Foltești: Costandin, vornic, Costandin Condre, Apostol, Lupul Belical, Ilie, rusul, Toader Tărăbuță, Moisa Vărgolici, Ion sin ego (fiul lui), Doniță, Ion brat ego (fratele lui), Toader Trepăduș, Gheorghe, morar, Arsăni Cărăiman, Ilie Cărăiman, Lupul Cazacu, Iordachi a Florii, Gheorghe Tărăbuță, Leon Condre.

Rufeturi: Popa Costandin, Alicsandru Cernat, mazil, Pavăl Cernat, mazil, Toader Brudiul, mazil, Ion Plesnilă, ruptaș, Gavril Plesnilă, ruptaș, Andrei Patriche, ruptaș, Măriuța, văduvă (Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 87, 88). Com(una) Vârlezi, Sf. V(oie)v(ozi), de zid, întreținută de comună, înființată la 1829; Idem (Comuna Vârlezi, n.n.), Sf. Ioan Botezător(ul), de zid, întreținută de comună, înființată la 1833 (Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos, dosar nr. 1183/1872, f. 18v – 19r); Idem (Comuna Vârlezi, n.n.), Ador(mirea) Maic(ii) D(omnu)lui, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1850.

⁶³⁰ Com(una) **Vlădești**, Sf. V(oie)v(ozi), de lemn, întreținută de comună, înființată la 1824; Idem (Comuna Vlădești, n.n.), sat Pășcani (Pășcani, fost sat la sud de satul (comuna) Vlădești), Ador(mirea) Maic(ii) D[omnu]lui, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1844; Idem (Comuna Vlădești, n.n.), sat Brănești, Sf. V(oie)v(ozi), de zid, întreținută de comună, înființată la 1846; Idem (Comuna Vlădești, n.n.), sat Roșcani, Ador(mirea) Maic(ii) D(omnu)l(ui), de zid, întreținută de comună, înființată la 1834.

⁶³¹ La 5 iunie 1774 era în Ocolul Prutului satul **Stoicanii. Birnici:** Toader Maravela, Ion Maravela, Iordachi Maravela, Ștefan Gogoneț, Costandin Coidan, Vasile Chițibaș, Stoica Corpaci, Ștefan Ariton, Pricopie Ariton, Vasilache Liță, Dimofte Liță, Sandul Liță, Gligore Maravela, Stanciul sin (fiu) lui radul, Neculiță Cărăiman, Cârste Acsintii, Gheorghe biv (fost) vornic, Ștefan al Măricăi, Sandul, cojocar, Dănăilă, Tănăsii Lacătă, Ion Ciuciul, Iacob, Istrate, Micul Zgaba, Lazor Butuce, Drăgoi Gavăț, Alicesandru Roșca, Năstăsii Haineroșii, Leon Nicul, Lupașco Vartic, Apostol Nicoară, Gheorghe, sârbul, Sandul Momole, Stanciul, muntean, Gavril Beșliaga, Lefter brat (frate) lui Gavril, Ioniță Chichirniță, Dănilă nepot Răducului, Opre Chichirniță, Pascu Toboș, Barbul zet (al) lui Pascu, Stoica Topor, Doniță, Vasile Topor, Nistor Calmare, Ion, mocan, Melinte Topor, Dumitrașco Mircia, Andrei Maravela, Sandul fiul lui Andrei Maravela, Petre a Șchioapei, Lupul, Paraschiv, vornic. **Rufeturi:** Ion, rachier, păscar (pescar – n. n.) al dumisale spătarului Costache Conache, Alicesandru, rachier, pescar, tij (la fel), Ștefan, rachier, pescar la fel al căpitanului Ioniță Negrii, Flore, pescar, la fel, Ioana, văduvă, Nastasia Neguliasă, văduvă (Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 88).

⁶³² La 5 iunie 1774 era în Ocolul Prutului satul **Brăneștii. Birnici:** Păladi Nor, Cârștian, Gligore Roșca, Manolache Măroi, Ioniță, vornic, Apostol, muntean, Ion Titu, Toader Jalobă, Sandul Nor, Toader Danda, Gheorghiiță, muntean, Sandul Dorin, Ioniță, muntean, Aftenie Danda, Petco, Sandul Catana, Costandin Bușilupu, Irime Amorțilă, Apostol Nor. **Scutelnici:** Păladi Danda, scutelnic spătarului Costandin Sturzei (Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 88, 89).

⁶³³ V. Gălățanu, cântăreț la biserica din **Vlădești** și spunea despre soarta cărților bisericești. Cântărețul Gălățanu însemna pe un Minei pe luna octombrie, București, 1929 (coperta 2, jos) (Mineiul este donația lui Dumitru Gheorghiu, după cum ne încredințează două însemnări datorate cântărețului V. Gălățanu și preotului Nicolae Chiculiță: „Donat bisericii Sf. Nicolae din Vlădești de către **dl Dumitru Gheorghiu, administratorul (sic!) Moșiei Olga Sturza din Slobozia în anul 1934.** Epitrop și cântăreț Vas. Gălățanu“ (foaia de titlu, verso). „S-a cumpărat acest mineiu de către Dl Dumitru Gheorghiu, administratorul **moșiei Olga Sturza (moșia Busuioaca-Slobozia)** și s-a dăruit bisericii Sf. Nicolae din comuna Vlădești, jud. Covurlui spre pomenirea sa și a familiei sale. S-a cumpărat prin stăruința preotului paroh Nicolae I. Chiculiță în anul 1934, noiembrie 30” (însemnare în josul pp. 4–15): „În anul 1940, noiembrie 10, biserica Sf. Nicolae s-a dăruit de cutremur și deci cărțile au fost aduse la biserica Sf. Voievozi din Slobozia Vlădeștilor. Cântăreț V. Gălățanu”. La 5 iunie 1774 era în Ocolul Prutului satul **Pășcanii. Birnici:** Lupul Mățaș, Cârștian Mățaș, Costandin sin (fiu) lui Pavăl, Ion fiu lui Pavăl, Vasile, cibotar, Sandul fiu lui Andrei, Vasilache, grec, Andrei fiu grecului, Vasile Hâncul, Neculai Durere, Sandul fiu lui Tudor, Costandin a preotesii, Alicesandru Corne, Savin Gane, Ștefan Gane, Ion Gane, Gligoraș Gane, Grigoraș Iftodor, Petre, vornic. **Rufeturi:** Popa Ion, Popa Mihălachi, Iancul, sârbul, scutelnic al comisului Fotache (Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 89).

⁶³⁴ La 5 iunie 1774 era în Ocolul Prutului satul **Roșcanii** tij poștași la Oancea: Ion, cibotar, Simion Măroi, Nica, Simion Țurcan, Costandin Balmuș, Gligore Balmuș, Andrei Chirilă, Gheorghe Balmuș, Mihăilă Pepele, Gavril Balmuș, Ștefan Tite, Ion Săcan, Ștefan Lazor, Vasile Stasii, Toderașco, bejenar, Ioniță, bejenar, Năstăsii Tite, Gavril Stasii, Ștefan Nicula, Costandin, cibotar (Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 90).

⁶³⁵ La 5 iunie 1774 era în Ocolul Prutului satul **Fărțăneștii** ce țin poștă la Golășăi: Costandin Epure, Dimofte Tiron,, Vasile Tiron, Antohi Jăliga, Gheorghe, crav, Ion a Stratii, Gheorghe Mădilian, Ionașco,, Costandin Mărza, Gavril Frunză, Toader Holeră, Dumitrașco, cojocar, Alicesandru, cibotar, Gligoraș Jăliga, Toader, cibotar, Ștefan, cibotar, Simion Liga, Vasile Tărăbuță, Costandin, vornic, Vicol Onică, Neculai Pricop, Onul Solomon, Andrei Gugoasă, Ursul Vlasie, Donosi Drăgan, Mihăilă Cucor, Ion Cucul, Apostol Vlasii, Andrei Tărăbuță, Andrei Cofă, Gavril Ciocan, Vasile Ciocan, Gligore fiul Stratii, Gavril, chihae, Pavel Fele, Paraschiv Drăgan,

- **plasa Horincea⁶³⁸: Aldeșci⁶³⁹, Balintestii⁶⁴⁰, Băneasa⁶⁴¹, Berești⁶⁴², Bursucanii⁶⁴³, Cavadinesci⁶⁴⁴, Crăiești⁶⁴⁵, Diocheții⁶⁴⁶, Gănești⁶⁴⁷,**

Gavril Huhule, Gavril Gugoasă. Margine Tiron, Cârste Hilimon, Toader Alisei, Toader Gugoasă, Petre Oană ce s-a găsit în Milești, Ion Buzdugan ce s-a găsit în Băniasa, Costandin Maravela ce s-a găsit în Crăiești. **Rufeturi:** Popa Antohi, Ifrosii, diacon, Iordache Hogaș, ruptaș, o Româniasa, văduvă, Baba Vlăsiasa (Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, pp. 90, 91).

⁶³⁶ La 5 iunie 1774 era în Ocolul Prutului satul **Umbrăreștii tij poștași la Golășai:** Alicsandru Buțurca, Lupul Hriste, Ion Nohot, Neculai Nohot, Ioviță, Toader sin (fiu) lui Ioviță, Ion Neghină, Ion Buțurcă, Toderășco Buțurcă, Costandin fiul lui Iftodor, Lupul Istrate, Ion Istrate, Andrei Nohot, Neculai Bezmăn, Costandin Bezmăn, Toader Antohi, Gherghiță Durac, Lupul Popoiul, Dimoftii Roșca, Eni Căpătan, Gligore Simion, Iordache Tătaru, Ion Pagul, Gligore Mățăveche, Toader Beldei, Ioniță Buțurca, Gavril Ghinieș, Andrei Bulat, Toader Boboc, Andrei Roșca, Apostol, păscar, Arseni Velichil, Vasile Tofan, Iordache Ariton, Gavril Turcul, Gligoraș, șălar, Vasile, șălar, Acsinte Turculeț, Dumitru, baciul, Stroe fiul baciului, Gligore Fulger, Vasilache Tamburi, Alicsandru Tamburi, Vicol, brașovan, Ioniță Nohot, Ioniță Gione, Năstasi Luca, Neculai Popoiu, Ion Hriste, Gavril Bătică, Gligore Ghețau în casa popii lui Costandin, Ștefan Dodul. **Rufeturi:** Popa Costandin, Popa Ioniță, Trohin, diacon, Ion Româniță, ruptaș, Dumitrașco Hristofan, scutelnic al banului Lupului, Alicsandra, preteasă văduvă, Anița, văduvă, Ioana, văduvă, Marie, văduvă (Gh. Dmitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, p. 91).

⁶³⁷ La 5 iunie 1774 era în Ocolul Prutului satul **Golășaii** a dumisale postelnicului Neculache Venturii, ce are salvogvardie să nu se supere, din let 1773, mai 8, supt numărul 1155: Niagul sin (fiul) lui Simion, Gligore Vreme, Lupul, sârbul, Ion Lungul, Vasile Beligoi, Ion Minciună, Mihai Lungul, Vișan, Ioniță Măță, Dănăilă, Mihai, dogar, Eni Negre, Stroe Negre, Tănăsii, Gheorghe Sucnăniagă, Panhilie, Ilie, Neculai, vătăman, Marco, Vasilache, Marin, Mardare, Savin Murgoci, Tudosi Murgoci, Dumitru, muntean, Trohin, Toader Pricop, Ion Bălan, Ion Dondoiu, Irime Orzu, Lupul Orzu, Toader, lăcătuș, Ion fiul lui, Vitan, Ioniță Staico, Chiriac, Manole Mușat, Lupul Cârste, Marin Tătaru, Voinia Tătaru, Hâncul Tătaru, Mihai Tătaru, Stanciul Tătaru, Necula Fluture, Vasilache Fluture, Costandin Poțian, Mile, Durac, Radul Loghin, Toader Nucă, Aloman, Stahie, Costandin Hotnog, Caloian, Radul, Gheorghiiță, Iancul, rus, Alecsandru Codrian, Ștefan, chihae, Lazor, Petre, Gligore, Ion, rus, Flore, Andrei, Ioniță, vâcar, Glogoraș, pușcaș, Franga, Stan fratele lui, Stan Țarină, Vasilache al lui Aloman, Gheorghe, rus,, Pătrașco Dondoiu, Dumitrașco Stâșcă, slugă, Ștefan a Bălașii, holtei, slugă, Costandin Pălade, priș ot (vine din) Corni, slugă. **Rufeturi:** Gheorghe, grecul, marangoz, Pera, grecul, marangoz (Gh. Dimitriev, Moldova în epoca feudalismului, VII, II, Chișinău 1975, pp. 91, 92).

⁶³⁸ **Horincea** top. pers. A. Hidron. Afl. dr. al p. Lișcov (în aval de s. Cavadinești, com. Cavadinești, j. Galați), considerat de popor ca fiind afl. dr. al r. Prut (la s. Rogojeni, com. Suceveni, j. Galați). DRH, A, I, 227 (a. 1436). ◇ În sint.: Apa Horincei Bujoreanu, D.M. 477 (a. 1777) sau, cu schimb. de ent., Valea Horincei Pacu, C. 126 (a. 1891). ◇ Cu determ. la nom.: Valea Horincea Enc. Georg. 450 (a. 1982). ◇ Cu schimb. de ent.: Pârâul Horincea Pacu, C. 117 (a. 1891) sau, geogr., Râul Horincea Enc. Georg 450 (a. 1982). Horon. adm. (În sint. Ținutul Horincei) Diviziune administrativ-teritorială majoră a Țării Moldovei, cuprinzând ss. din bazinul Horincei și de pe cursul inferior al p. Elan (bazinul inferior al Prutului). DIR, A, XVI-I, 295 (a. 1528, după slv.). ◇ Cu ent. subînțeles: Horincea DRH, A, II, 317 (a. 1477). Horon. adm. (În sint. Ocolul Horincei) Diviziune administrativ-teritorială minoră a Țării Moldovei, cuprinzând ss. din bazinul p. Horincea și de pe cursul superior al p. Chineja (bazinul inferior al Prutului). Per. 155 (a. 1772, după rus.),

Rec. Pop. II, 93 (a. 1774). ♦ Cu determ. la nom.: Ocolul Horincea Liste, 1212 (a. 1861). 1. Fundul Horincei. Partea dinspre izv. a p. Horincea. DIR, A, XVI-I, 146 (a. 1519, trad. din 1791), Bujoreanu, D.M. 478 (a. 1784). ♦ Cu schimb. de ent.: Obârșia Horincei Isac C. 196 (a. 1519, rez. din 1836), Bujoreanu, D.M. 473 (a. 1978). Oicon. (Cu ent. sat subînțeles) Fundul Horincei [At. la 1774: TTRM, II, 663/2.] (Vechi) Lupeștii, com. Mălușteni, j. Vaslui. 2. Gura Horincei. Partea de la vărsare a p. Horincea. Bujoreanu, D.M. 473 (a. 1978). Oicon. (Cu ent. sat subînțeles) - Gura Horincei [At. la 1835: TTRM, I2, 996/2.] Fost căt. al s. Rogojeni, com. Suceveni, j. Galați. Hidron. (În dim. Horincița) Afl. st. principal al Horincei, în opoz. privat. cu aceasta. DIR, A, XVI-I, 99 (a. 1515). Pedion. (În sint. Șesul Horincei) Șes pe cursul inferior al p. Horincea. Geacu, C. 37 (a. 2002). ♦ Cu schimb. de ent. și de caz: Câmpia Horincea Băcăuanu, P.M. 246 (a. 1980). Fiton. (În sint. Lunca Horincei) Luncă lângă p. Horincea. Geacu, C. 275 (a. 2002). Oron. (În sint. Dealul Horincei) Dl. la izv. p. Horincea. Bujoreanu, D.M. 480 (a. 1784), Geacu, C. 162 (a. 2002). ♦ Cu determ. la nom.: Dealul Horincea DexI, 246 (a. 1914). – Patrimon.: (I.1) horinceni, sg. horincean R. Rosetti, S. 278 (a. 1921). – Var.: (A) Apa Horincii Bujoreanu, D.M. 477 (a. 1777), cu asim. voc. regr. în desin. -ei□ de la gen.; (VI) Dealul Horincii ib. 480 (a. 1784); (II.1, II.1.a) Fundul Horincii ib. 478 (a. 1784), TTRM, II, 664/1 (a. 1774); (V) Lunca Horincii G Geacu, C. 275 (a. 2002); (II.1) Obârșia Horincii ISAC, C. 196 (a. 1519, rez. din 1836); (I.1) Ocolul Horincii REC. POP. II, 93 (a. 1774); (IV) Șesul Horincii Geacu, C. 37 (a. 2002). – Def. graf.: (I.1) Ocolul Horâncii Tăbliți, 175 (a. 1844). – Translit.: (A) Gorincea TTRM, I4, 114/2 (cca 1773); Gorintsche ib. (a. 1781); (I) Oringi Ciurea, O.A. 161 (sfârșitul sec. XVII). – Etim.: der. v. bg. * Gorin-îci-ja sau * Gorin-ko-ja (dolina) „valea lui Gorineț (Gorinko)” > * Gorinča (cu c + j > č sau k + j > ě), care a suportat ulterior o adaptare fonetică ucr. (g > h). Un antrop. de la rad. gor- „a arde” a presupus și Petrovici, A. 65, id. T.S.E. I, 49, care îl considera de orig. ucr. (hor-), comparându-l cu top. ceh. Hořin. Coresp. său este hidron. ucr. Horyń, desemnând un afl. al Niprului, a cărui orig. este controversată: după unii lingviști ar fi un împrumut, după alții, un der. sl. cu suf. -yni de la gora (Trubacev, N.R. 233-235). Acceptând a doua ipoteză (Rospond, S. 27), este evident că un v. ucr. * Horynča (creat cel mai devreme în sec. XIV, când se încheiase procesul evol. lui -i- > -y- BERNSTEIN, G. 251) ar fi devenit în rom. * Horâncea. Păstrarea lui -i- tematic (Horincea) este indiciul etimonului primar v. bg. Acomodarea fonetică v. ucr. s-a realizat la nivelul lexemului (gor- asociat cu hor-), nu și al suf. (-in-), care nu a fost substituit prin coresp. său (-yn-) (Micul_dictionar_toponimic_al_Moldovei_structural_si_etimologic_autors_Dragos_Moldovanu _Daniela_Butnaru_Dinu_Moscal_Ana-Maria_Prisacaru_Vlad_Cojocaru_Iasi_Editura _Alexandru _Ioan_Cuza_2014/links/5cbb83f3a6fdcc1d49a3dd65/Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei_structural-si-etimologic-autors-Dragos-Moldovanu-Daniela-Butnaru-Dinu-Moscal-Ana-Maria-Prisacaru - Vlad-Cojocaru-Iasi-Editura-Alexandru-Ioan-Cuza-2014.pdf).

⁶³⁹Com(una) **Aldești** (**Aldești**, comuna Berești-Meria), Ador(mirea) Maic(ii) D(omnu)l(ui), de lemn, întreținută de comună, înființată la 1790.

⁶⁴⁰Com(una) **Balintești**, Sf. Gheorghe, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1829; Idem (Comuna Balintești, n.n.), sat Ghibărteni (Ghibărteni a fost sat în partea de sud a satului Balintești, comuna Berești-Meria), Înălțarea (Domnului), de zid, întreținută de comună, înființată la 1838.

⁶⁴¹Com(una) **Băneasa**, Sf. Atan(asia) și Chir(il), de lemn, întreținută de comună, înființată la 1833; Idem (Comuna Băneasa, n.n.), Buna Vestire, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1814; Idem (Comuna Băneasa, n.n.), Cuv. Paraschiva, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1847; Idem (Comuna Băneasa, n.n.), Sf. Gheorghe, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1802.

⁶⁴²Com(una) sat **Berești**, Sf. V(oie)v(ozi), de lemn, întreținută de comună, înființată la 1752.

⁶⁴³Com(una) **Bursucanii**, Sf. V(oie)v(ozi), de lemn, întreținută de comună, înființată la 1841; Idem (Comuna Bursucani, n.n.), Schit Zimbru, Sf. Gheorghe, de lemn, întreținută de particulari, înființată la 1792.

⁶⁴⁴ **Corodești** oicon. pers. (At. la 1488: DRH, A, III, 44.) Fost s. pe p. Horincea (afl. dr. al Lișcovului, în bazinul inferior al r. Prut), prob. în apropiere de s. Comănești, com. Cavadinești, j. Galați. – Etim.: de la n. fam. Corod (menționat la 1488, când boierul Giurgea Corod vinde s. Corodești „unde au fost Corod Stan” împreună cu partea de s. „unde au fost tatăl său, Corod Vlad” DRH, A, III, 44) cu suf. col. -ești. Com(una) Cavadinesci, Ador(mirea) Maic(ii) D(omnu)l(ui), de lemn, întreținută de comună, înființată la 1848; Idem (Comuna Cavadinești, n.n.), Sf. Gheorghe, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1854; Idem (Comuna Cavadinești, n.n.), sat **Grăpeni** (Grăpeni a fost în partea de sud a satului (comunei) Cavadinești), Cuv. Paraschiva, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1780; Idem (Comuna Cavadinești, n.n.), sat Rugineni, Sf. V(oie)v(oz), de lemn, întreținută de comună, înființată la 1800. topon. pers. A. Oron. (În sint. Movila Corodului) Movilă mare în s. Corod. DRH, A, I, 262 (a. 1438, trad. din 1795), Andronache, D.T. I, 33 (a. 1663). ♦ Cu schimb. de determ.: Movila cea Mare DRH, A, I, 262 (a. 1438, după slv.). Oicon. (Cu ent. sat subînțeles) Movila Corodului (At. la 1636: DRH, A, XXIII, 476, în care un martor este „popa Năstase de la Movila Corodului”) (Vechi) Corodul (A.II). Horon. (Cu ent. moșie subînțeles) Fostă moșie a s. Corod. Păltănea, V. 25 (a. 1737). ♦ În perifr.: Moșia de la Movila Corodului, Andronache, D.T. II, 65 (a. 1736). Oicon. (Cu determ. în funcție oicon.) Corodul (At. la 1673: Cat. Mold. III, 484.) S., com. Corod, j. Galați, situat pe p. Corod, lângă Movila Corodului; (vechi) Movila Corodului (A.I), Oțelești, Sărbii. ♦ În sint.; vechi: Odaia Corodul TTRM, II, 284/2 (a. 1846). ♦ Cu patrimon. în funcție oicon.: Corodenii ib. (a. 1831). Corodul. Afl. st. al r. Bârlad în dreptul s. Umbrărești, com. Umbrărești, j. Galați; (astăzi) Corozelul. DRH, A, I, 263 (a. 1438). ♦ În sint.: Valea Corodului Cat. Mold. IV, 227 (a. 1686). ♦ Cu schimb. de ent. și de caz: Pârăul Corod Frunz. 135 (a. 1872). Semicalcuri cu ent. abrev.: lat. Corod F(luvius) TTRM, I 4, 59/2 (cca 1716); fr. Corod R(ivière) ib. (a. 1771), Korod R(ivière) ib. (cca 1773). Hidron. (În der.) Corozelul. Afl. dr. principal al p. Corod. Ib. I, 262 (a. 1438). ♦ În sint.: Valea Corozelului Antonovici, D.B. III, 255 (a. 1663) sau, cu schimb. de ent., Matca Corozelului Ciurea, D.M. 69 (a. 1663). ♦ Cu determ. la nom.: Valea Corozel Atlas Mold. (a. 1895) sau, cu schimb. de ent., Pârăul Corozel Percic, C. 17 (a. 2008). Cursul principal și afl. dr. Al său, deosebite după debit, în opoz. echipol.: Corozelul cu Apă și Valea Corozelului Sec Percic, C. 26, 269 (a. 2008) sau, cu elipsa ent., Corozelul Sec Geacu, C. 36 (a. 2002). Hidron. (În sint. Gura Corozelului, după slv.) Partea de la vărsare a p. Corozel. DRH, A, I, 262 (a. 1438). Oicon. (Cu ent. în funcție oicon.) Matca (At. la 1752: Andronache, D.T. II, 91.) S., com. Matca, j. Galați, situat pe cursul inferior al p. Corod. ♦ În sint.; vechi: Matca Corodului Geacu, A. 13 (a. 1681). ♦ În comp., reflectând o contopire temporară de ss.: Matca-Ocheșeștii TTRM, II, 683/2 (a. 1803). Oicon. (În sint.) Împărțit în două ss., deosebite după vechime, în opoz. privat.; vechi: Matca [Veche] și Matca Nouă ib. 683/2 (a. 1907). Pedion. (În sint. Șesul Mătcii) Șes lângă Matca Corodului. M. Cost. III, 24 (a. 1763). Oron. (În sint. Dealul Corodului) Dl. la E de s. Corod. MDG, II, 665/2 (a. 1899). ♦ Cu determ. la nom.: Dealul Corodul Atlas Mold. (a. 1895). – Etim.: n. pers. Corod al unui feudal din sec. XIV, venit poate din Secuime (unde există localit. Corod < magh. kóró-d Kniezsa, K.H. 280), de la care s-au format, prob. independent, oron. și hidron. În mod cert oicon. este un der. sintactic de la oron., cum rezultă din localizările vechi, precum „satul Corodul ce esti la ținutul Tutovii, la Movila Corodului” (DRA, II, 373 (a. 1762)). – După tradiția pop., s. ar fi fost întemeiat de un căpitan al lui Ștefan cel Mare, Corodea, căruia domnitorul i-ar fi dat pământ ca răsplătă pentru serviciile sale militare (Percic, C. 14). (Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei-structural-si-etimologic-autors-Dragos-Moldovanu-Daniela-Butnaru-Dinu-Moscal-Ana-Maria-Prisacaru -Vlad-Cojocaru-Iasi-Editura-Alexandru-Ioan-Cuza-2014.pdf).

⁶⁴⁵ Com(una) **Crăiești**, Sf. Nicolai, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1838; Idem (Comuna Crăiești, n.n.), Sf. V(oie)v(oz), de lemn, întreținută de comună, înființată la 1833.

⁶⁴⁶ Com(una) Diocheții (Sat desființat. S-a aflat în partea de nord-vest a satului (comunei) Drăgușeni), Sf. Gheorghe, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1814.

**Jorăști⁶⁴⁸, Lupesci⁶⁴⁹, Mălușteni⁶⁵⁰, Mânzetești⁶⁵¹, Prodănesci⁶⁵²,
Slivna⁶⁵³, Țuscanii⁶⁵⁴, Suceveni⁶⁵⁵,**

și mai multe sate. Statistica înscrie 118 biserici (iar două dintre acestea erau ale schiturilor desființate Zimbru și Ghireasca), din care erau: 57 de zid și 61 de lemn.

⁶⁴⁷ Com(una) **Gănesci** (Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos, dosar nr. 1183/1872, f. 19v – 20r.), Sf. Nicolai, de zid, întreținută de comună, înființată la 1857; Idem (Comuna Gănești, n.n.), Sf. Gheorghe, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1801; Idem (Comuna Gănești, n.n.), Sf. Nicolai, de zid, întreținută de comună, înființată la 1860; Idem (Comuna Gănești, n.n.), sat Comănesci, Sf. V(oie)v(ozii), de lemn, întreținută de comună, înființată la 1796.

⁶⁴⁸ **Ionășești** oicon. pers. (At. la 1497: DRH, A, III, 394.) Fost s. la N de s. Jorăști, com. Jorăști, j. Galați. ◊ Cu schimb. de suf.; vechi: Ionășenii TTRM, II, 595/1 (a. 1818-1860). – Var.: Ionișeștii ib. (a. 1844), prin asim. voc. progr. (i-ă > i-i); Ionoșeștii ib. (a. 1837), prin asim. voc. progr. (o-ă > o-o); Onășeștii ib. (a. 1782), prin afer. – Def. graf.: Iocoșeștii ib. (a. 1842). – Etim.: de la numele judeului Ioanăș (menționat la 1497, când Stana, fiica lui Mic Opinteală, vinde „un sat pe Jeravăț, anume Ionășeștii, unde a fost jude Ioanăș” DRH, A, III, 394) cu suf. col. -ești și -eni și reducerea dift. -o□a- la -o-. Com[una] Jorăști, Sf. Împărați, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1841; idem (Comuna Jorăști, n.n.), Sf. Trei Ierarhi, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1816; Cășla Tăplăi (Cășla Tăplăi este denumirea veche a satului Lunca, comuna Jorăști.), în com(una) Jorești, Sf. Nicolai, de zid, întreținută de particulari, înființată la 1848 (Micul_dictionar_toponimic_al_Moldovei_structural_si_etimologic_autors_Dragos_Moldovanu_Daniela_Butnaru_Dinu_Moscal_Ana-Maria_Prisacaru_Vlad_Cojocaru_Iasi_Editura_Alexandru_Ioan_Cuza_2014/links/5cbb83f3a6fdcc1d49a3dd65/Micul-dictionar-toponimic-al-Moldovei-structural-si-etimologic-autors-Dragos-Moldovanu-Daniela-Butnaru-Dinu-Moscal_Ana-Maria-Prisacaru-Vlad-Cojocaru-Iasi-Editura-Alexandru-Ioan-Cuza-2014.pdf).

⁶⁴⁹ Com(una) **Lupesci**, Ador(mirea) Maic(ii) D(omnu)lui, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1848; Idem (Comuna Lupești, n.n.), (sat) **Ghireasca**, Sf. Gheorghe, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1681.

⁶⁵⁰ Com(una) **Mălușteni** (Comună aparținând astăzi de județul Vaslui), Sf. Nicolai, de zid, întreținută de comună, înființată la 1814; Idem (Comuna Mălușteni, n.n.), sat Sîpenii (Sat în comuna Blăgești, jud. Vaslui), Sf. Gheorghe, de zid, întreținută de comună, înființată la 1870.

⁶⁵¹ Com(una) **Mânzetești**, Sf. Nicolai, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1821.

⁶⁵² Com(una) **Prodănesci**, Sf. V(oie)v(ozii), de zid, întreținută de comună, înființată la 1787; Idem (Comuna Prodănești, n.n.), (satele) Săseni și Puricani, Sf. Dimitrie, de zid, întreținută de comună, înființată la 1870.

⁶⁵³ Com(una) **Slivna**, Sf. Nicolai, de zid, întreținută de comună, înființată la 1856; Idem (Comuna Slivna, n.n.), Sf. Ioan Botezător(ul), de zid, întreținută de comună, înființată la 1844.

⁶⁵⁴ Com(una) **Țuscanii** (Țuscanii, actualmente sat în comuna Mălușteni, jud. Vaslui), Sf. V(oie)v(ozii), de zid, întreținută de comună, înființată la 1800; Idem (Comuna Țuscani, n.n.), Sf. Dimitrie, de lemn, întreținută de comună, înființată la 1845. Satul Țuscani, din fostul județ Fălciu, s-a numit de mult Codreni, arată „Marele Dicționar Geografic al României”.

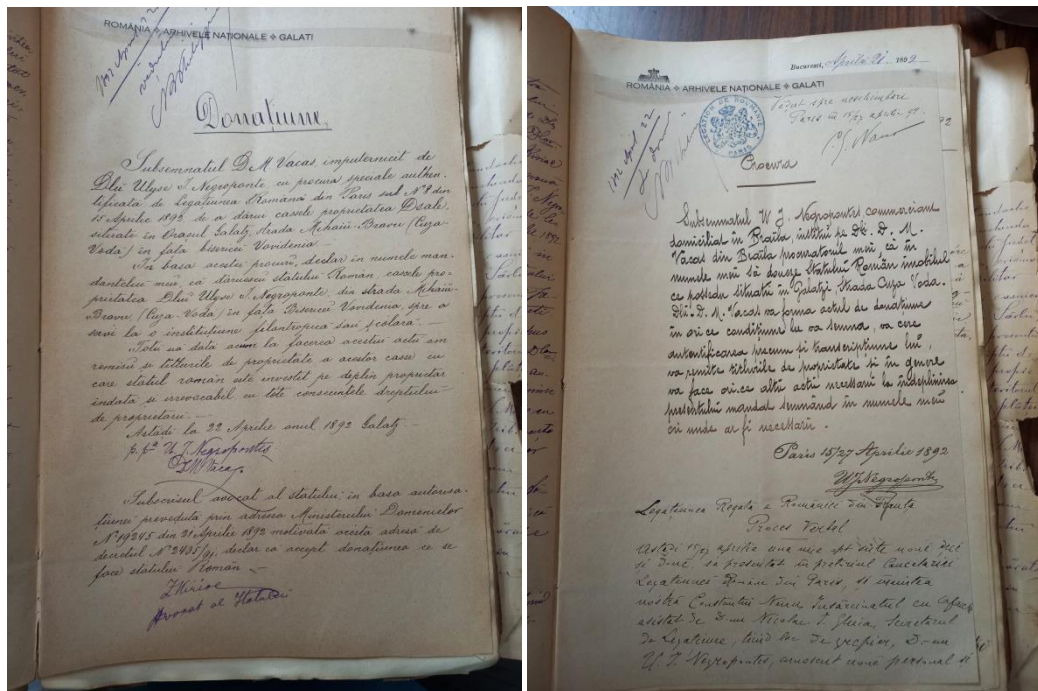
⁶⁵⁵ Numit și hirotonit slujitor pentru parohia Vlădești la 1 aprilie 1934 (AADJ, fond dosare parohiale, parohia Vlădești, dosar nr. 222/1931–1935, f. 413), preotul Nicolae Chiculiță (1909–2003), absolvent al Seminarului teologic Sf. Andrei din Galați (1929) și al Facultății de Teologie din București (1933), a păstorit până la transferarea sa la parohia **Suceveni**, jud. Galați, în 1961 (Ibidem, dosar nr. 329/1936–1948, f. 24. Amănunte biografice se pot găsi și în vol. Pr. N. Chiculiță, O viață de om, Brașov, 2001, 100 p).

Casele Negroponte 1940.

Se aflau în plină construcție următoarele patru biserici în Galați: Sf. Voievozi Mantu, Izvorul Maicii Domnului, Sf. Pantelimon și Sf. Sofia. Cinci biserici erau ridicate în secolul al XVII-lea, 14 în secolul al XVIII-lea și 94 în cel următor. Multe din acestea nu mai există astăzi. Bisericele din județ erau deservite de 121 preoți, 9 diaconi și 201 cântăreți de strănă, la care se adăugau mai mulți paracliseri și câțiva călugări. Bisericele Sf. Sofia din Galați și Odaia Popii nu aveau personal angajat. Cetitorul poate remarca că această organizare administrativă încă se păstrează în bună parte și depășește ordinea descrierilor geografice a unor sate și comune, așa cum erau ele prezentate pe hărțile militare austriece sau românești. Cetitorul va observa pe hărțile vechi ale Moldovei existența unui han de tip „Rateș”, mai întâi în împrejurimile Vorniceniului, Botoșani, apoi el coboară ca existență și mai spre sud, deoarece toponimia acestor locuri păstrează și acum în vorbirea curentă a locuitorilor de aici toponimul „Podul Ratuș”, explicația găsindu-și locul astăzi în cartea „Tezaurul toponimic al comunei Vorniceni, județul Botoșani”, autor prof. Teodor Epure, apărută la Editura Agata, 2008, „Podul Ratuș”, iar toponimul are o importanță desigur deosebită pentru istoria localităților, de tip „rateș” sau „ratoș”, numele provenind din ucrainianul „ratuș” și înseamnă „han la drumul mare, în afara localității”⁶⁵⁶.

⁶⁵⁶ Lazăr Șăineanu, „Dicționar universal al limbii române”, vol. II, Ed. Mydo-Center, 1997, p. 1363. Folclorul reține că: „La Hanul de la Ratuș iese fum/Carele așteaptă-n drum./Hangiul strigă la slugăi/să scoată vinul din butoi,/carnea sfârâc pe șparhat/peste de peste hat,/că-i venit de la Chișinău/pe un timp așa de rău./Aici m-am întâlnit cu un muntean/vindea povidlă dintr-un cazan,/un evreu cu ochelari/vindea pături de alea mari,/lua banii fără milă/că-s cu păr de pe cămilă./Aici, am văzut mătăasă,/cum aveau boieri în casă./Ai mei țărani vindeau macaturi/la boieri de pus pe paturi,/un moșneag vindea gătare,/pe țigări, nu pe parale;/a venit la masă, la noi/cu un harapnic pentru oi,/mi-a cerut un mânz di-o vară/sau grâu din două cară./Eu nu pot să fiu

Actul de donație. Imputernicirea lui Negroponte pentru donatie.

Numărul de case la catagrafia din anul 1591 (gospodării) în jud. Covurlui era de 1990, cu 1556 de țărani birnici, cu 82 de răzăși, 40 de vătăfi, 279 de boieri. 40 de popi, iar numărul de case la catagrafia din anul 1742 (gospodării)⁶⁵⁷ era de 2480. Numărul de case și gospodării conform catagrafiei din 1591 conform datelor „sămile vistiriei Moldovei” din 1742 urcă în Covurlui la 9950 și din 1742 la 12400, întreaga populație numărând 17755 de locuitori⁶⁵⁸. Să reamintim că teritoriul Principatului Moldova apare încă din anul 1359 între Nistru și Marea Neagră la est, culmile Carpaților Orientali la vest, râurile Ceremuș și Nistru la nord, râurile Milcov, Putna, Siret și fluviul Dunărea la sud. Prin tradiție, teritoriul Principatului Moldova era împărțit în Țara de Sus și Țara de Jos, ele însele împărțite în Ținuturi (Cernăuți, Onut ulterior devenit Hotin, Soroca, Strășineț, Câmpulung, Suceava, Dorohoi, Hârlău, Orhei, Neamț, Roman, Cotnari, Iași, Lăpușna, Bacău, Vaslui, Tutova, Fălciu, Tighina, Putna (Vrancea), Tecuci, Covurlui, Tigheciu, Chilia, Ceatea-Albă), la rândul lor împărțite în Ocoluri mai

Dragoman/că-s cioban abia de un an./Un boier plângea la masă/c-a rămas fără nevastă/o pierdu la jocuri de noroc/după ce dădu-se un porc/.La masa mea vine o fetișcană/în mână ținând o cană/cu un vin galben ca uleiul/așa cum bea mai tot holteiu./Ah! ce viață mai duceam/la Ratuș, aici, la han!...” - sursa: Vorniceneanul.ro

⁶⁵⁷ N. Iorga, Studii și documente, vol.VI, p.342.

⁶⁵⁸ Valeriu Bulgac, Evoluția etno-demografică a Moldovei medievale între 1400-1774, în Studia Universitaris, revistă științifică a Universității de Stat din Moldova, 2009, nr.10(30), p. 39 și urm., din 18.12.2009.

mici. Să pornim acum din nordul satului **Foltești**⁶⁵⁹, atins aici de Lacul Covurlui⁶⁶⁰ și Dealul Movilei. Mai spre Prut avem Insula Vacilor și grindul Poala Tăutului. În apropierea acestora mai avem Grindul Stricărilor și Insula Stricărilor, iar mai la

⁶⁵⁹ Se păstrează actul de vânzare a lotului C din moșia Balta Foltești, proprietatea lui Leon Climis către Dimitrie Vasiliu Bolnavu în anul 1934 (<http://arhivelenationale.ro/site/download/inventare/Ministerul-Agriculturii-si-Domeniilor.-Reforma-Agrara-din-1921.-Inv.-796.pdf> poz. 96, p. 19). În com. Foltești, jud. Covurlui, la punctul „Ruptura”, s-a descoperit o așezare aparținând perioadei de tranziție de la eneolitic la bronz; cultura: Foltești-Usatovo; locuințele de suprafață construite din lemn și trestie; ceramică; uneltă bronz (vezi Petrescu-Dâmbovița, M., SCIV, I, 1, 1950, p.64-65, 67; Petrescu-Dâmbovița, M., SCIV, I, 2, 1950, p.119; Petrescu-Dâmbovița, M., SCIV, II, 1, 1951, p.249-266). Apoi necropolă de înhumatie - Șase morminte; dateare repertoriu: Hallstatt; autor sptur: M. Petrescu-Dâmbovița, 1949-1950; mormânt de înhumatie; Două morminte cu schelete întinse; dateare repertoriu: epoca migrațiilor; autor sptur: M. Petrescu-Dâmbovița, 1949-1950; MNA; mormânt de înhumatie - Șase morminte cu schelete chircite; dateare repertoriu: Hallstatt; MNA (vezi 1. Petrescu-Dâmbovița, M., SCIV, I, 1, 1950, p.64-65, 67; 2. Petrescu-Dâmbovița, M., SCIV, I, 2, 1950, p.119; 3. Petrescu-Dâmbovița, M., SCIV, II, 1, 1951, p.249-266. Despre val - C. Schuchhardt, urmat și de alți cercetători afirma, fără să facă cercetări pe teren, că valul din Moldova de Jos, venind de la Ploscuțeni pe Siret, prin Țigăneți și Matca, ar atinge malul Prutului la Foltești spre a se lega cu valul roman de la est de Prut, dintre Vadul lui Isac și Tatar-Bunar. Cercetările lui Radu Vulpe din anii 1928, 1943 și 1949 au arătat că această ipoteză este neîntemeiată (vezi 1. Schuchhardt C., AEM, IX, 1885, p.207; 2. V. Pârvan, MSI, XXXVI, p.119; 3. R. Vulpe, SCIV, I, 2, 1950, p.163-172).

⁶⁶⁰ Se păstrează „Hrisov de la Ștefan cel Mare vv., domnul Moldovei, prin care întărește lui Șteful Cernătescul satele Motișești, Cernătești și Rădicești, seliștea lui Tatul, poiana de la Deochiați, un loc la Fântâna Călugărului, jumătate din iezerul Covurlui, o moară și un loc pustiu la obârșia Smilei etc; 1468/6976 septembrie 24, Suceava” Bibl. Acad. Române, P. 236; vezi Alexandru Philipide, Originea românilor, vol. 2, pag. 372-373: „Covurluiu – uscăciune, iarbă uscată, fân – în cumănă uscat in Codex Cumanicus – ui fiind vale sau depresiune, deci însemnând Valea cu iarba uscată sau Valea cu fân.” Părerea istoricului Tudose Tatu despre ținutul Covurlui este în „Misterul ținutului Covurlui”: „Prima mențiune a termenului apare într-o danie veche domnească la un reper geographic, desigur ținut numit Covur. În 1445 februarie 20 anul 6953 de la facerea lumii „Ștefan voievod face cunoscut că a dat și dă sfintei manastiri Moldovița, jumătatea iezerului de la Covur și jumătatea acelu iezer de la Covur care dă în Ilp, cu toate veniturile, și vama din toate părțile Covurului. De la cine va prinde pește acolo, călugării vor lua jumătate din venit și din vama pe uscat. Cine însă ar cuteza să ia măcar un groș din acel venit al călugărilor, fără voia lor, acela să fie blestemat și va fi aspru pedepsit și de înălțimea sa. În anul 6953/1445, februarie 20.”- DIR, Moldova, Doc. din 20 februarie, anul 1445. Mai departe se citează: „A patra mențiune de termen, de data aceasta varianta Covor e într-o întărire de danie din 22 septembrie 1448 Suceava anul 6956 de la facerea lumii, acordată de Petru voievod mănăstirii Moldovița „Cu mila lui Dumnezeu, noi, Petru voievod, domnul Țării Moldovenești facem cunoscut, prin acest uric al nostru, tuturor acelor ce îl privesc sau citind înțeleg și tuturor cari au datoria să cunoască aceea ce am hotărât cu acest uric al nostru, și am dat mănăstirii noastre numite Moldovița jumătate din lacul nostru care iese din Dunărea anume Covor, < și jumătate> din tot peștele eșit la pescuit de pe <lacul> ?!mare și din toate lacurile mici și din gârla mare, care iese din Cuhului și se varsă în Ialpus...” - DIR, Moldova, Doc. 287 din 22 septembrie 1448 pag.410. Că nu este vorba de iezerul Covurlui cel de la Foltești este cât se poate de clar. Acesta era „...lacul nostru care iese din Dunărea anume Covor...” Covur, Covor, sigur nu este iezerul Covurlui cel dintre Foltești și Chiraftei.” Există de asemeni și un pârau al Prutului, care se varsă la vestul lacului cu acelaș nume.

nord Grindul Lung și Lacul Prestițelor. Mai la est de Lacul Covurlui este Dealul Movilei care, ajutat de scobitura lacului, adăpostește satul **Măstăcani**⁶⁶¹ și la vest de acesta satul **Chiraftei**. După Dealul Bisericii și Valea Sărățelului spre est întâlnim **Drăculeștii (Țolicea)**⁶⁶² sat protejat spre est de Balta Bacău, apoi mlaștinile Bulbocul cel Mare și cel Mic, care flanchează satul **Brănești**, împreună cu Balta Vidrăria, iar la nord de Dealul Burlei, Valea Drăculeștilor, Dealul Poenei, Dealul Boeresc, Valea Grumăzoaei, Dealul Movila Părului, Valea Pârâului. Fără nici o îndoială că sunt obligat să prezint cetitorului și elevilor de astăzi pe un mare arheolog numit Mircea Petrescu Dâmbovița⁶⁶³, a căror investigați și periegeze

⁶⁶¹ Comuna **Măstăcani** are două sate componente, Măstăcani și Chiraftei, precum și cătunul Vlăsçuța, lângă râul Prut și râul Chineja, fiind o comună de mărime medie cu suprafața de 6504 ha. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Prutul a județului Covurlui și era formată din satele Măstăcani, Chiraftei și Drăgulești. Anuarul Socec din 1925 o consemnează drept reședință a plășii Bujor, având 3500 de locuitori în satele Chiraftei și Măstăcani. Biserica „Sf. Voievozi” din Chiraftei datează din 1828. Lacul Vlăsçuța (41,8 ha), arie naturală protejată, situată pe raza administrativă a comunei Măstăcani, în dreptul satului Drăculești, respectiv în zona îndiguită a râului Prut.

⁶⁶² Pe harta silvică a României, tipărită la Iași în 1869, sunt menționate pădurile de stejari Bălănești (101 ha), Adam (863 ha), Fundeanu (655 ha), Cărpăcești (29 ha), Crăiești (165 ha), Zimbru (58 ha), Jorăști (691 ha), Fîrțănești (132 ha), Smulți (38 ha); cele de salcie de la Rogojeni (128 ha), la care se adaugă și alte păduri pentru care nu se dau detalii: Cruceanu, Bursucani, Lupești, Aldesști. Referitor la zona sudică a colinelor Covurluiului, pe „Planul moșiilor Tolica sau Drăculești și Măstăcanii-Răzeși”, din 1876, figurează importante spații forestiere la nord de Măstăcani, pe dealurile Bisericii și Boieresc, precum și pe micile văi Dobra, Zavoiul Mare, Zavoiul Râșniței.

⁶⁶³ Iată ce spune reputatul arheolog despre devenirea sa; „Mulțumesc apoi părinților mei din Galați, respectiv tatălui meu, născut la Târgoviște, cu studii secundare în această localitate și apoi la Liceul „Gh. Lazăr” din București, ca bursier al județului Dâmbovița și, în continuare, ca student la Universitatea din București, unde a studiat dreptul și filologia clasică (Teodor Iordache, Albumul Galaților, 1935-1936, p. 48). După terminarea studiilor universitare a intrat în magistratură, ajungând până la gradul de Consilier la Curtea de apel din Galați. Apoi, din motive bugetare, a demisionat din magistratură, devenind avocat în cadrul Baroului de Covurlui. Mama descendentă, după părinți, a unor cunoscute familii vechi greco-italiene din Cefalonia și Corfu, respectiv Migliaresi și Vrioni, s-a născut la Adjud în 1894, făcându-și studiile în țară, la Institutul Notre Dame de Sion din Galați, și în Elveția, la un institut din Lausanne, în domeniul muzicii. În calitate de autoare a mai multor compoziții muzicale, printre care și a imnului feminist „Vrem dreptate”, cu text în limbile română, franceză și engleză, a fost aleasă în 1930 membră a Societății compozitorilor români din București. Paralel cu activitatea muzicală, a militat cu multă dăruire în Comitetul Asociației pentru emanciparea civilă și politică a femeilor române din Galați, fiind desemnată în 1930 președintă a acestei asociații. (...) Compozițiile sale muzicale, în jur de 100 (romante, balade, nocturne, lied-uri ș.a.), au fost achiziționate de Biblioteca Academiei Române, iar o parte din corespondență în legătură cu activitatea sa în cadrul Asociației feministe din Galați a fost donată de către mine Bibliotecii „V. A. Urechia” din Galați (Paul Păltânea, Catalogul manuscriselor și scrisorilor din Biblioteca „V. A. Urechia”, Galați, 1979, p. 318, unde se fac trimitere la text); alte scrisori inedite de la George Enescu, care mulțumește pentru împrumutarea pianului personal pentru concertul dat la Galați, de la Elena Văcărescu pentru primirea compoziției „Sur Ies coteaux hebreux”, pe versurile scriitoarei franceze de origine română, și de la poetul francez Henri de Regnier pentru trimiterea partiturii „Si j'ai parle” pe versurile acestuia, toate

desfășurate și pe teritoriul județului Covurlui, au deschis multe ferestre de studiu istoric și arheologic, în care s-au făcut apoi remarcați arheologii I.T. Dragomir, Mihalache Brudiu, Costin Croitoru, Ovidiu Țenea. Alexandru Rațiu ori istoricii Moise Pacu, N. Gostar, Paul Păltănea, Dan Râpă Bucliu etc. Ei sunt aceia care au clădit fundamentul științific, pe care se sprijină istoria extinsă a județului Covurlui. Spre nord - vest de **Foltești**⁶⁶⁴ și de Lacul Covurlui avem Râpa Mijlocel, Valea

adresate mamei mele, au fost publicate în 1979 de profesorul Gheorghe Ștefănescu din Galați (Gh. Ștefănescu, Scrisori inedite de la George Enescu. Elena Văcărescu și Henri de Regnier, în revista „Cronica” din Iași, anul XIV, nr.10, 5 octombrie, 1979, p. 6). În afară de acestea, corespondența dintre mama și marea poetă polonă Kazimiera Illakowiczowna, fostă secretară a mareșalului Josef Pilsudski și laureată în 1935 a marelui premiu național de poezie al Poloniei, venită în 1935 la Galați pentru conferința „Personalitatea mareșalului Pilsudski”, susținută la 25 noiembrie la Academia liberă de export din această localitate, se află astăzi la Muzeul Literaturii din Varșovia (Ziarul Dimineața, duminică, 28 noiembrie, 1937; Kazimiera Illakowiczowna, Naszym rumunskim siostram, în *Bluszeza*, 24, nr.3, 4, Czerwiec, 1938, p. 8 și urm.). În 1917 a văzut lumina zilei la Galați sora mea Elena Petrescu-Dimbovița, prin căsătorie Elena Isăcescu, cu un descendent al unei vechi familii din Bucovina (Dr. Diaconovici, Enciclopedia Română, vol. II, Sibiu, 1990. p. S82; August Nibio, Das Kloster Ilișești. în Archiv fiir Landeskunde der Bukowina, Jahrgang 1, Ileft 1 und II, Radautz 1972, p. 5 și urm.; Gh. Burlacu, M. I. Rădulescu, Ionești de la Brad. Studiu genealogic și istoric, în Bibliotheca Historiue Agriculturae, 3, 1992, p. 3 și urm.). După obținerea licenței în filologie clasică în 1939, a funcționat la Muzeul Militar Național din București și, în continuare, până la pensionare, la Cabinetul numismatic al Academiei Române, elaborând mai multe articole în domeniul numismatiei medievale. De asemenea, mulțumesc și rudelor mele din București, respectiv familiei C. Poenaru-Bordea, pentru găzduire în perioadele 1933-1948, cât am fost student și asistent onorific la Facultatea de Litere și Filozofie și 1943-1948, când am fost asistent la Muzeul Național de Antichități.” (...) Trecând în continuare la activitatea mea, mulțumesc profesorilor mei, care m-au format și ajutat, ca fost elev la secția A a Liceului „Vasile Alecsandri” din Galați, astăzi Colegiu, unde am avut profesori distinși. Din pleiada de dascăli de elită ai acestui liceu, a exercitat asupra mea o influență deosebită profesorul Aetiu Hogaș, fiul marelui nostru prozator Calistrat Hogaș, de la care au rămas cele mai frumoase pagini de descriere a naturii din Munții Neamțului. Personal, față de acest profesor, pe care seria mea l-a avut în perioada 1926-1933 (Gh. V. C'hiricuță, D. D. Șoitu, L. Bourceanu, Monografia Liceului „Vasile Alecsandri”, Galați, 1867-1967, p. 134), am avut o deosebită afecțiune și considerație pentru calitățile lui de dascăl distins și om de mare cultură, căruia îi datorez opțiunea mea, încă de pe băncile liceului, pentru studiile de arheologie. Profesorul Aetiu Hogaș, fost coleg de Universitate la București cu Vasile Pârvan, Orest Tafrali, D. M. Teodorescu, I. M. Marinescu, precum și cu tatăl meu, prezenta elevilor la orele sale și cărți de istorie și arheologie, printre care menționez „Istoria arheologiei” a lui Al. Odobescu (Al. Odobescu. Istoria arheologiei, ediție îngrijită, cu studiu introductiv, note glosar, indice și ilustrație de D. Tudor. București. 1961) și „Getica” lui Vasile Pârvan (V. Pârvan. Getica. O protoistorie a Daciei, ediție îngrijită, note. comentariu și postfață de Radu Florescu, București, 1982.), îndemnându-ne să le cunoaștem, ceea ce pentru mine a însemnat foarte mult, întrucât, consultând aceste lucrări și altele, am căpătat un deosebit interes pentru arheologie. De altfel, ne învăța cum să citim și să folosim fișele pentru lectură. Cunoșcându-mi pasiunea pentru arheologie, stătea de vorbă din când în când și cu tatăl meu, întărindu-l în decizia de a mă dedica cercetărilor din acest domeniu.” -- M.P. Dâmboița, Mulțumiri și Recunoștință, în *Arheologia Moldovei*, XXVIII, 2005, p. 29-37.

⁶⁶⁴ Comuna **Foltești** este situată în partea de est a județului Galați, învecinată la N cu comuna Măstăcani, la S cu comuna Frumușița, la V cu comuna Scânteiești, iar la E cu Republica Moldova.

Neroului, Dealul Ghelasie, Dealul Ghelasie, Dealul Spitalului, Dealul Cașcaval, Valea Cașcaval, Valea Vierului, Dealul Vierului, Valea Cerbicani, Dealul Boereasa și Cărpeneș, Valea Danciului, peste ultimile patru forme de relief se întinde Pădurea Rediului⁶⁶⁵. Afluenții Prutului de pe teritoriul județului Galați sunt: Elanul și Chineja. Cel din urmă traversează podișul Covurlui, în estul județului Galați, împreună cu afluenții săi Covurlui, Slivna și Bujorul. Se varsă în Lacul Brateș. Pădurea Rediu⁶⁶⁶ include Valea Mațelor și o enclavă numită La Lacul Rotund. Dealul Caligar flanchează sudul Pădurii Vânturoaia⁶⁶⁷. La nord de

Este străbătut de pârâul Chineja și mărginit la est de râul Prut. Folteștiul a fost reședință de plasă (unitate teritorial-administrativă) și a avut în subordine 7 sate, până la al II-lea Război Mondial. După război, a fost parte componentă a regiunii Galați, raionul Tg. Bujor, iar din 1968 face parte din județul Galați. Satul **Stoicani** este situat pe dealul Hăboaia, la contactul cu lunca Chineja-Prut. Satul **Foltești** apare menționat în documente încă din 1448 când se întărește uricul din 15 iulie pentru mai multe sate între care Zmulți, Milești, Căzănești, Schela, Ivești, Gârlești, Tulucești, Dăbești etc. Denumirea localității se pare că provine de la o formă de vegetație, numită „foltane”, alcătuită din stuf și papură și care este specifică luncii Prutului. În jurul anului 1495 satul **Rădești** era stăpânit de Fedca, fiica lui Stoica Dienis spătarul, care era, probabil originar din satul Stoicani. Reliefe istorice importante sunt: Valul lui Atanaric – sat Stoicani; comuna Foltești sec. II – IV p. Chr. Epoca migrațiilor; Necropola sat Stoicani; comuna Foltești „Dealul de pe Râpă”, în vatra satului, la 150 m V de „Cetățuia” sec. XI – X a. Chr. Hallstatt; Situl arheologic de la Stoicani, punct „Cetățuia” sat Stoicani, la marginea de E a satului, 100 m V de halta CFR Stoicani.

⁶⁶⁵ Comuna **Rediu** se situează la N-V de orașul Galați, având ca vecini următoarele localități: la Est Cuca, la Nord Băleni, la Vest Costache Negri și la Sud Pechea. Satul Rediu a luat ființă în timpul domniei lui Ștefan cel Mare și a aparținut din punct de vedere administrativ de comuna Cuca, fiind considerat până în anii 1891 un cătun. Comuna Rediu a fost denumită inițial Fântâna Oaselor, apoi Oasele și din 1964 Rediu. Toponimul „Fântâna Oaselor” menționat la 11 mai 1507, provine de la existența unei necropole din secolul IV. Botanistul elvețian Charles Guébhard, care a vizitat satul între 1843-1847, notează că „din cauza mării cantități de oseminte aflate la o foarte mică adâncime”, satul a luat denumirea de Oasele. Toponimul Rediu care înseamnă „pădurice”, amintește de vestiții Codri ai Covurluiului. Satul Plevna, component al comunei Rediu, s-a înființat în anul 1882 prin înproprățirea însurăților. „Însurății” erau tinerii lăsați la vatră din armată. Numele satului reamintește de cucerirea redutei turcești de la Plevna de către armata română în timpul Războiului de Independență. Un alt sat component al comunei Rediu a fost Suhurlui, care prin referendumul din septembrie 2008 a devenit comună de sine stătătoare. Anual în Pădurea Plevna, de lângă comuna Rediu se organizează „Festivalul Bujorului”.

⁶⁶⁶ Se păstrează din 1825 aprilie 30 jalba lui Vasile Strătilă către domnul Ioniță Sandu Sturdza, prin care solicită cercetarea litigiului pe care îl are cu răzeșii, pentru părți din moșiile: Corlătești, Vlădești, Ivești, Foltești și Bogdănești. Pe verso porunca lui Ioniță Sandu Sturdza adresată ispravnicului ținutului Tutova Iancu Chirul fost mare sulger, pentru a face cercetarea cerută prin această jalbă. Original, semnătura lui Vasile Strătilă și sigiliul domnesc, oval, aplicat cu chinovar (http://arhivelenationale.ro/site/download/arhive_judetene/iasi/Colectia-Documente-pachetele-1061-1067-1406-1913.pdf, poz. 21, p. 38).

⁶⁶⁷ La 3 km nord-nord-est de cartierul Slobozia-Vânturoaia din Cuca, pe dealul Caligar, în partea de nord a șoselei Cuca-Fârțânești, la cota 186 se află Movila Cuca (necercetată), iar un km mai la nord, în marginea de est a drumului Cuca-Puțichioaia se află un tumul mai mic, vezi R. Vulpe, SCIV, I, 2, 1950, p.172. Există de asemeni și Valul din Moldova de Jos, dintre Ploscuțeni, pe Siret și Stoicani pe Prut. Valul vine dinspre sud-est, de la Fântânele, urmărește coastele dealurilor

Chiraftei⁶⁶⁸ există Dealul Bisericii și Dealul Ciuhuiu, la est Valea Chinejei și Râpa Șerpilor. Iar Dealul Buturei cu Valea Buturei întră într-o nișă a Pădurii Rediu de pe Dealul Cărpiniș și Dealul Poeniței. Continuând spre vest întâlnim Valea lui Niculae, Râpa lui Niculae, Dealul Mare, Dealul Viilor. Dealul Iuvului, Valea Cocoșu Mare, Dealul și Valea Dălbăneasa. Valea Rediu Surpat, Valea Fundătura, Poiana Velichi și Valea Velichi. După Valea Covurlui se află și satul Fârțânești, flancat la est de Dealul Mititel. Satul Brănești, com. Vlădești, are în dreapta Bulbocul cel mic, Balta Vidrăria, la nord Valea Crieloaei, iar în stânga Dealul Movila Părului, apoi Valea Drăculeștilor și Dealul Poeni. Spre est se succed Valea Grumăzoaiei, Valea Pârăului, Dealul Șargului și urmează apoi satul Puțichioaia, Valea Covurlui și Pădurea Sărei. Spre nord de Puțichioaia sunt Dealul Bujoru, Valea Chinejii, Valea Micloaea, Valea Zăvoiu, Dealul Mieloaei, Valea Rădăcinilor, Valea lui Chirilă, Dealul Șargului. Mai la nord de acesta este Valea Țarinei, Dealul Rupturei, Valea Rădici, Valea lui Dan, Dealul Gociului. La nord de satul Brănești sunt situate Balta Pașcani, Busuioaca-Slobozia, Valea Brăneștilor, Dealul din Mijloc. Pe lângă Lacul Pașcana, în stânga, se află satul Pașcani (Busuioaca, Slobozia), iar la nord satul Vlădești. Satul Vlădești are în dreapta lui Lunca Cohalu, iar mai la nord Balta Bourului și Dealul Arici. Spre vest întâlnim Valea Brăneștilor, Valea Scripătului, Valea Strâmbelor, acoperite de Pădurea Bulgarului și de Zăvoiful lui Băncilă, Dealul Pășcăniței, Valea Pășcăniței, Dealul Rodicinul, Dealul Gociului, Piscul Mieloaei, Valea Mieloaea Mică, Valea Rădăcinilor, Piscul Rădăcinilor, Valea Văile Mari, satul Umbrărești. La stânga satului, mai spre vest, avem Dealul Cucuieți, Piscul și Valea Căprăriei, Piscul Pecei și Dealul, Piscul și Valea Teișului, Piscul Văcăriei, Valea Fontanei, Piscul și Valea Chișteli, Valea, Fondul și Platoul Călugărița, Pădurea Rediu. Mai la nord-vest este Valea Vârlezii, Valea Rediului, Piscul Tâlharului, Dealul Pietrișu, Iazu Covurlui, Piscul și Valea Geamănă, Pădurea Geamănă. Valea Covurluiului, Valea Geamănă și cea a Bujorului mărginesc spre vest fostul sat devenit oraș, **Bujoru**. Spre Nord-vest avem Valea Jidanului, Valea Mocanului și Dealu Jerului. Alături se învecina cu satul **Golășei**, de pe Dealul Piscului, iar la sud-est cu satul **Umbrărești**, din unirea lor rezultând actualul oraș **Tg. Bujor**, pe Valea Mieloaei,

Scumpiei, Galațului și Rediului dinspre valea Ijdilenilor și dinspre Valea Rediului, traversează aria pădurii tăiate Rediu și se apropie până la 50 m de șoseaua Cuca-Galați, în dreptul km 22. Pe această porțiune are lățimea de 24 m și înălțimea de 1 m, cu șanțul situat spre sud, lat de 18 m și adânc de 0,50 m. Localnicii îi spun „troienăș”. De la km 22, valul continuă spre nord-vest, paralel cu șoseaua, pe cca un km și dispare în marginea unei sinuoșități a văii Zăvoifului la 2 km s de satul Cuca. Traseul său, necercetat mai departe, se pare că continuă prin mijlocul acestui sat, cărmind spre vest, de-a latul platoului de pe Dealul Albina, unde dâmbul apare din nou proeminent, îndreptându-se spre pădurea Braniște și spre dealul Troian de la nord de satul Plevna. Recunoaștere R. Vulpe, SCIV, III, 1952, p.219; datare repertoriu: nedeterminată.

⁶⁶⁸ Comuna **Măstăcani** are două sate componente, Măstăcani și Chiraftei, și catunul Vlăscuța. Bis. Sf. Voievozi, din Chiraftei primia în 1821 autorizare de reparare (Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice, 1998, numărul 3-4, 1998, p. 83) care a durat până în 1941.

mai spre sud, ajungându-se astfel în satul **Puțichioaia**, mărginit spre est de Dealul Șargului și spre sud de Dealul și Valea Dălbăneasa, Valea Cucuruzului, Dealul Guvului, Valea Dalbă, Valea Viilor, Dealul Mare, Valea lui Niculae, așa cum rezultă dintr-o hartă militară din 1892. La sud de Dealul Șargului și Dealul Rupturei se află satul **Fârțânești**, având la est vecinătatea Dealului Mititel, Dealul Părului, Dealul Ciuhului, Dealul Bisericei, Valea Sărăcuțului, apoi Dealul Builei, Dealul Boeresc, Dealul Poene, Dealul Drăculeștilor flacărează spre vest satul Drăculești (Țolicea), care este separat spre nord de Dealul Părului de **satul Brănești**. Trecând la nord prin Valea Crivuleni și cea a Băneștilor aajungem în satul **Pașcani (Busuioaca, Slobozia)** cu Balta Pașcană la est. Puțin mai la nord aajungem în satul **Vlădești**, care la nord este mărginit de Dealul Ariei și Valea Gloenesei. Mai spre nord avem Pădurea Budileasa de pe Valea Fântâna Țiganului, Râpa lui Bălan, Râpa Cerbului Aajungem la satul **Slobozia Oancea**. Urmează Dealul și Valea Stoeneasa, Dealul Seca și Cada Secii, Piscu Venturei, Dealul Brăilei, Piscul Rotarului urmat apoi de Dealul Cipeșu, mai la sud Dealul și Valea Cartofăriei, Valea Bisericii mai la vest de satul **Oancea**⁶⁶⁹, la care se aajunge la nord de **Slobozia Oancea** traversând Dealul și Valea Vărzăroaea. La nord de **Oancea** avem Piscul și Dealul Oancea. Iar la vest Dealul Bucur, Piscul Norii, Dealul și Valea Petrosu, Dealul și Valea Chifului, Valea Slanei, Valea Pogănașei, Dealul Crângului (Rediu Mic), Valea Buții, Valea Bălăcelu, Valea La Praful Grecului, Valea Rediului, Dealul și Valea Poeana, Dealul Cocoșul, Valea Largă, Valea Cocoșului apoi Valea Poperului care trece pe lângă Roșcani, Valea Iezăturii, Dealul Rădinescului cu Pădurea Rădinescului, Fântâna lui Martin, Dealul și Pădurea Ciotcăria, Valea Fundătura, Dealul și Valea Ciuciuveni, Pădurea Roșcani, apoi Valea Terșită, Pădurea Ciuciuveni, Valea Geamănu, Dealul și Valea Perișoara, mărginite de drumul de la **Rogojeni**, drumul la **Slivna** de pe lângă Valea Pojoei, Piscul Porcului, Piscul Forului, Valea și Piscul Prișara, Valea Roșie cu punctul Fântânile Roșii, Valea Strânbă, Valea Lungă și flanchează spre est satul **Băneasa**, la est de Dealul și Valea Slivna, iar la nord Dealul Băneasa. Iar la vest de satul **Băneasa**⁶⁷⁰ avem Valea numită Hașnișului, Valea Lusaei, Valea Țarinei, cătunul **Lunca**, Valea lui Gonos, Deslul Bujorului, Valea Covurluiului, Dealul Piersicului, Dealul Crăiești, Valea Piscu Popa, Dealul și Balta Bugeanu, Dealul Viilor. La vest este satul **Vârlezi**, la sudul lui este Dealul Vârlezi, Râpele Rainea,

⁶⁶⁹ Este important de știut că mai la nord de Oancea avem Valea Dumbrăvii, care se sprijină la est în Balta Șovăca, parte a Ostrovului Șovăca. La nord-vest avem Dealul Pietrosu, Valea Pietroasa și Râpa Alunului.

⁶⁷⁰ Movila Bănesica, Dealul și Râpa Serofei au la sud satul **Bănesica** cu Dealul Zăvoiului spre est și Rediul Viei, Radiul lui Bălan, Rediul Degaiului. Spre est Valea Buruienoașă, Târla lui Bujor, Rediul Caprei, Lanu Părului, Dealul Poleitului, Valea și Dealul Buciuma, Valea Terciului, Dealul Scumpietei, Valea și Dealul Vijilor după care se aajunge la satul **Chirilești (Oarba)**. Vezi Ion T. Dragomir, Contribuții la cunoașterea aspectului cultural Stoicani Aldeni (Săpăturile de la Lișcoteanca, județul Brăila și Băneasa, județul Galați), în Danubius, 11 -111, Galați, 1969, p. 53.

Pădurea și Valea Geamănă, Dealul Pietrișu, Piscul lui Manea, Piscul și Valea Tâlhăruului, Valea Rediului, Dealul Ciucului, Piscul și Valea Căprăriei, Valea cu Bojii, Valea Rana Lungă, Platoul și Fântâna Călugăriței, Valea Chișliței, Piscul Chirilii, Dealul Băleanul, Pădurea Lupului, Rediu Frasinului, Piscul Tăieturei, Pădurea Rediul Boierului, Valea Rediul Lung, Piscul Velichi, Valea Ezătura, Dealul și Valea Bulucilor, Dealul Bisericii, Pădurea Băleni, Valea Cărciumii lângă drumul de la **Cuca**, toate intersectate de drumul de la **Băleni**⁶⁷¹ la **Putichioaia**. Ne întorcem lângă Valea și Dealul Oarbei, care sunt împreună cu râul Horincea și Valea Horincei, la est de satul **Rogojeni**, cu Balta Pochina la est de el și Dealul Brăilei la nord de el. Înainte de Balta Leahu de lângă Prut avem la dreapta Prutului cuhalmul Coasta Ghibericului, iar la vest Dealul Zăvoiului și Dealul Stoborânilor. Iar lângă Dealul din Mijloc și Valea Iazului avem satul **Chirilești (Oarba)**. La vest de el avem Dealul Boboc, Dealul Viju, Dealul Scumperiei, Valea Vijilor, Dealul Chipul Eroilor, Piscul Fântânei, Valea Sângurăriei, Piscul Viilor cu punctele La Chisunii, La Târla Reuței, La Târla Bălana, Poiana Fântânei, Dealul și Valea Buciuma, Valea Terciului. La nord de el avem dealul Boboc și Dealul și Valea Gruuiului, Valea Gornașului, Valea Carnenului, Piscul și Valea Gemenea, Dealul Caprei, Lanu Părului, Dealul Poleitului, Pădurea Lupului, Rediul Caprei, Valea Odăilor, Valea Strâmbă, Rediul Corbului, Dealul și Valea Vântura, Dealul Văii Adânci, Valea Adâncă, Dealul Ghibarțului, Pădurea Leurda, urmează Lanu Cânepei, Valea Buruienoașă, Târla lui Bujor, Valea și Lanu Scafarului, Dealul și Valea Teișoara, Dealul Viei, Dealul Zăvoiului, Zăvoiul Morii, Rediul Tătarului, Rediu Cărelor, lângă care se află satele **Popișcani** și **Ghibărteni**, ambele în dreapta Chinejii. La vest de satul **Popișcani** este Valea lui Năstase, Valea Arcaciului, Valea Băneasa, Valea Ghimbele, Valea Cănepăriei, Valea Chistelei, Dealul Scroafei, Râpa Scroafei. Din Poenița Cucului urcă Dealul Bănțești lângă Valea Strâmbă, Valea Lupului, Pădurea Serdăreasa, Luca Cerbului, Dealul și Valea Neseia, Dealul și Valea Ulmilor, Dealul Giglău, Dealul și Valea Gorunașilor. La estul lor se află satul **Jorăști**⁶⁷², care are mai la nord satul **Putăni**,

⁶⁷¹ Vezi Ion T. Dragomir, Un nou depozit de obiecte de bronz descoperit la Băleni în sudul Moldovei, în Danubius, 1, 1 1967, p. 89- 105; idem, Inventaria Archaeologica, 4, 1967.

⁶⁷² Satul **Jorăști** este atestat documentar în vara anului 1772. Era alcătuit din mai multe moșii care sunt consemnate în documente, satele întemeiate pe ele purtând aceleași denumiri: Cățelești, în partea de apus, Andrieșeni, în partea de nord, Ionășești, în partea de nord vest. Partea de sud-vest a moșiei satului Jorăști se numea Jiglău, la 10 decembrie 1802. Mențiunea „Bătrânul” Jiglău, ca parte a moșiei satului Jorăști, într-un document din 30 decembrie 1824 indică o existență prestatală a obștei Jorăști. Toponimul provine de la onomasticul Jora, derivat din Gheorghe, prin influență sârbo-croată, vechi nume răzășesc, folosit, în ținutul Vaslui și păstrat de țărani și la începutul secolului al XVIII-lea. Reputatul istoric Dan Râpă-Buicliu scrie în lucrarea sa „Ștefan cel Mare și Sfânt” despre satul Jorăști, care se afla în apropiere de malul drept al Nistrului, consemnându-l drept „Vadul Jora” ceea ce demonstrează circulația în timp a numelui respectiv – Gheorghe Jora, pârcaș de Hotin . „Bătrânul” Jiglău era deci un trup de moșie, care purta numele întemeietorului, la care aveau drept de moștenire fiii, nepoții și strănepoții neamului respectiv. Bătrânul era împărțit

cu Valea Jalbei, la vest, urcând de la **Ghibărteni** spre nord, pe lângă Dealul Țarinei, ajungem la satul **Balintești**, apoi **Bălăbănești** și este flancat la vest de Dealul Balinteștilor, sat care are tot la nord vecin satul **Cioinagi**. Acesta are la nord Dealul și Valea Cioinagi, Dealul Merea, Dealul Cioinagele, cu satul **Merea** la nord. La nord-vest de acesta, peste pârâul Chineja se află orașul **Berești**, mărginit la vest de Dealul și Valea Porcului. La vest se află și dealul Tabăra, Dealul Băneasa, Dealul Șeasa, Pădurea și Valea Roșie, Dealul Roș, Dealul Hâncului, Valea Socilor, Dealul Lipova, Dealul Șurăuța, Valea Alunului, Dealul Ciutei, Piscul Leurdei, Valea Ciutei, Dealul Frasin, Dealul Morilor, peste care se află satul **Rădești**⁶⁷³ (are în copunere și satele **Cruceanu** și **Oanca**). La sud-vest

în părți egale sub formă de fășii înguste de pământ, păstrate în lumea satelor, în expresia „hlize”, cu hotare pe fiecare moștenitor în parte. Adeseori, răzeșii vindeau răzoare de fructe dintr-un bătrân sau câte un bătrân sau doi deodată. Menționăm, de asemenea, și alte moșii: Drăgușeni, Puțeni, care a fost considerat dintotdeauna un cătun al Jorăștilor, Fundești. Aceste moșii alcătuiesc vatra pe care s-a întemeiat și s-a dezvoltat satul Jorăști. Satul Jorăști este înregistrat în catagrafia din 1774, toată suma satului fiind de 22 de persoane, nominalizate pe categorii: 1 preot, 14 scultelnici, 6 mazili și ruptași, case cu văduve 1. De asemenea, în anul 1803 se găsește înregistrat în ocolul Mijlocului. Din punct de vedere juridic, satul Jorăști este atestat în anul 1840, când a fost investit și cu sigiliu; acest sigiliu este aplicat pe un document. Este vorba de „Mărturia dată de Petru, Neculai și Gheorghe Velici lui Ilie Sava din satul Crăiești, prin care se arată că au văzut cum acesta l-a împrumutat pe Vasile Veliche cu trei galbeni, bani încă nerestituiți de datornic”. În anul 1862, satul Jorăști număra 120 locuitori, avea o județie satească, sigiliu, iar conform vechii organizări și un consiliu administrativ sătesc, alcătuit din reprezentanți aleși de obște. Singura instituție era biserica. După promulgarea legii rurale, de către Alexandru Ioan Cuza, satul Jorăști este declarat centru de comună, intrând în componența sa cătunele Lunca și Zărnești, aceasta structura existând și în prezent. Satul **Lunca** este atestat documentar, la 30 decembrie 1780, ca moșie cu numele Tăplăi. Satul constituit înainte de anul 1831, s-a numit și Cășla Tăplăi (substantivul „cășla”, de origine turcă este sinonim cu stână, târlă). Cășla Tăplăi sau numai Tăplăi s-a întrebuintat până prin anul 1878. Toponimul actual Lunca, vine de la substantivul luncă și a rămas singur în uz după anul 1878. În ceea ce privește întemeierea satului Lunca s-au păstrat unele informații: „Pe Valea Covurluiului cu Apă, depărtare ca de șase km de centrul comunei Jorăști se află așezat satul Lunca, înființat de răposatul proprietar Ioan C. Plesnilă la anul 1850, mai întâi din șapte bordeie (șapte familii de țărani clăcașe) și conacul boieresc.” Satul **Zărnești** este atestat documentar la 12 februarie 1622. Termenul „zărână” se întânlește în Moldova, în timpul domniei lui Alexandru cel Bun, când doamna Ana-soția sa, face daruri mănăstirii Moldovița, lăsându-i satul Vaculinții și seteștea lui Zărână. La 8 septembrie 1633, Nour, cu soția sa Piitra întocmesc un act de danie privind toată averea lor mobilă și imobilă din satul Zărnești, pe care o dăruiesc binefăcătorului lor, paharnicul Pană. La 8 iunie 1635, Piitra, nepoata lui Constantin și a Brândușei, fata lui Gavril și a Maricăi din satul Zărnești, ținutul Covurlui dăruiesc fostului paharnic Panăși urmașilor săi moșia lor din Zărnești. În acest act se arată că fostul paharnic Pană a transformat locul pustiu din Zărnești într-un sat cu oameni.

⁶⁷³ **Rădești** este o comună situată în nordul județului Galați, într-o zonă deluroasă, pe drumul Galați-Bârlad, la aproximativ 100 km de municipiul reședință de județ, Galați. Odinioară, făcea parte din județul Tutova. Comuna Rădești este un colț de țară din sudul Bârladului, segment al Țării de Jos înconjurată de câmpuri mănoase, păduri umbroase și vii de esență românească. Numele localității Rădești - se trage de la numele unui căpitan de oaste de pe timpul lui Ștefan cel Mare, Radu Lozescu. El și-a fixat postul de comandă în locul căruia astăzi i se spune Pădurea

de **Rădești** se află satul **Zimbru**, flancat la est de Dealul Ciora, și Dealul Movilița, care-l desparte de satul **Oanca**. Iar la sud de satul **Zimbru** avem Dealul Rogozelor, Dealul Meiului (cu mănăstirea Adam în vest), Dealul și Valea Uliului, Dealul Negiului după care ajungem în satul **Bursucani**. Acesta are spre est Dealul Brăiești și Dealul Secăturilor, Dealul Bacăoanilor, Dealul Țarinei, iar la sudul acestuia avem Pădurea Zărnești, Pădurea Cătănaș, Râpele Zărnești și satul **Zărnești**, despărțit de Valea Jalbei de satul **Puțani**. Larga Poiană a Cucului îl desparte spre est de satul **Popișcani**. Comuna **Bălăsești** cuprinde patru sate: **Bălăsești**⁶⁷⁴, **Ciurești**⁶⁷⁵, **Ciureștii Noi**⁶⁷⁶ și **Pupezeni**⁶⁷⁷. Dacă din Chililești

Domnească. Oștenii adunați aici erau instruiți pe valea numită astăzi Valea Tainiței, făcând exerciții de tragere cu arcul, principala armă de atac de pe atunci. Dealul de la răsărit de Valea Tainiței a căpătat numele de Dealul Arcașului, iar adăpostul pentru provizii și unelte de luptă, era o văgăună mai îndepărtată, într-un loc ferit, se numește și astăzi „Adăpoastele”. După ce evenimentele s-au liniștit, Ștefan Voievod a dat spre proprietate aceste meleaguri fostului căpitan de oaste Radu Lozescu. Urmașii oștenilor lui Radu Lozescu au format o așezare în punctul Ciuta, la sud de Adăpoastele. Localitatea astfel formată a căpătat numele de Rădești, după numele căpitanului de oaste, Radu. Urmașii lui Radu, cei patru fii ai săi (Batică, Zburătura, Banga și Tudor), din cauza lipsei de apă, au mutat satul pe locul unde se află astăzi, fiind atrași de izvorul puternic din centrul satului numit acum Trei Izvoare. Denumirea de Rădești a rămas neschimbată. Până în 1968 a fost comună și avea ca sate componente următoarele localități: Rădești, Bursucani, Cruceanu, Zimbru, Oanca și Miroasa.

⁶⁷⁴ Comuna **Bălăsești**, județul Galați, este așezată la extremitatea nordică a județului Galați, pe un teren deluros ce face parte din punct de vedere geografic din colinele Tutovei; cuprinsă între comunele Grivița – județul Vaslui la Nord, comuna Bălăbănești, județul Galați la Est, comuna Dragalina – județul Vaslui la Vest și comuna Cerțești- județul Galați la Sud-Vest. Este străbătută de pârâul Hobana care își varsă apele în râul Bârlad. A aparținut boierul Ferchez și-a căsătorit cele 3 fiice Ghilușa, Anghelina și Stanca cu 3 tineri: Căpăfină, Tacu, Tercu. Una din aceste familii (Tacu) nu mai este în actualul sat iar celelalte două Căpăfină și Tercu își continuă arborele genealogic și astăzi. Satul Bălăsești este atestat documentar la 20 martie 1528. Toponimul are la bază onomasticul „Băloși” care este menționat într-un document de atestare: „Aceste adevărate slugi ale noastre, Toader și frații lui ...copiii lui Băloși ...toți nepoții lui Giurgea Sârbul”. Au mai posedat moșii aici boierii Șuțu, Dobrovici și Angheluță. Satul Bălăsești a luat ființă înainte de anul 1800. Înainte de a se construi satul Bălăsești, aceste locuri erau în stăpânirea doamnei Mănoaia, care a vândut fraților Alecu, Grigore și Natalia Șuțu, niște boieri greci, toată moșia de peste 2000 ha, care a fost apoi arendată de către frații Mihalache și Nicolaie Ivanciu și ca până la urmă au cumpărat întreaga moșie de la frații Șuțu. În anul 1850 satul era format din aproximativ 100 de cocioabe. Urmaș a lui Mihalache Ivanciu a fost Virginia Dimipol care a stăpânit moșia până în anul 1945 când pământul boierilor a fost luat în stăpânirea statului în vederea înfăptuirii reformei agrare din anul 1945. Învățătorul Grigore Munteanu a venit la Bălăsești ca singurul învățător al satului la 8 ianuarie 1892: „Astăzi este ziua când am început a merge pe calea spinoasă din Bălăsești !” Un revizor școlar din anul 1913 notează: “În școală nu s-a făcut curățenie de mai multe zile, iar copii tușesc din cauza prafului și a frigului”. Era la 10 decembrie 1913. Vezi „Studiul Monografic al comunei Bălăsești” realizat în anul 1973 de domnul învățător Virgolici Dumitru, Director de Școală și de Cămin Cultural din comuna Bălăsești.

⁶⁷⁵ Satul **Ciurești** este atestat documentar la 17 martie 1508, s-a format din onomasticul „Ciur” care este un substantiv de origine latină, folosit într-un catastif de scule scris la Brașov în septembrie 1508. „Ciur” a fost probabil o poreclă dată acestui sat deoarece locuitorii acestuia

foloseau ciurul. Alții sunt de părere că această denumire provine de la o anume configurație a ochilor, „ochi de ciur” însemnând „cu ochi mici”.

⁶⁷⁶ Satul **Ciureștii Noi** a luat ființă în anul 1938. Prima casă, foarte sărăcăcioasă a construit-o cetățeanul Cruceanu. Neavând sticlă să pună în geam el a pus o țolică (bucată de țesătură de țară foarte uzată).

⁶⁷⁷ Satul **Pupezeni** este atestat la 2 iunie 1663, iar numele lui provine din onomasticul „Pupăză”. Locuitorilor acestui sat li s-a atribuit acest apelativ deoarece erau considerați oameni vorbăreți (Geacu, Sorin. Județul Galați: Dicționar de geografie fizică, București, Editura CD Press, 2007). „Răzeșii din Pupezeni se plâng Curții de Apel din Iași de împresurarea moșiei lor. La 29 octombrie 1840 vel Căpitanul Constantin Balaban cu frații săi, fiul Lupului sin Ion Balaban adresează o jalbă cu plângere de împresurarea moșiei lor Pupezeni pe apa Holbanei, Ținut Tutova, care se hotrăște cu moșia Negoieștii și la capătul de răsărit se mărginește cu moșia Băloșeștii. Împresurare s-a produs prin trecerea peste pietrele hotare și movilele din vechime. Răzeșii arată că mai sunt împresurați și de grădinarii care aparțin de Mănăstirea Adam, din partea dinspre apus, care le iau din moșia Pupezeni și Negoiești, unde au baștină și cumpărătură hotărâte din 1811, statornicite cu pietre hotare de neamul lor Căpățanesc și Tășculesc. (...) Ceremonia punerii pietrelor de hotar, la hotărnicii și măsurători, era de asemenea legată de unele obiceiuri, fiind întotdeauna făcută în prezența unui sau mai multor copii isteți și măricuți, care, pentru a ține minte tot restul vieții lor pietrele de hotar puse și data respectivă, erau bătuși sau chinuiți în variate feluri, trași de păr, etc. și apoi răsplătiți gras, cu bani de argint.” (Răzeșii de Bălăbănești, autor George Felix Tașcă, Ed. Muzeului de Istorie Galați, 2014, pag. 39-40”. Hraina (Craina/Hotar) este fâșia de teren ce desparte Bălăbăneștii de Pupezeni. În lucrarea Mănăstirea de la Hrana, un așezământ monahal gălățean necunoscut, Pr. Eugen Drăgoi spune: „În timp ce alcătuiam un volum antologic de documente editate referitoare la Mănăstirea Adam din județul Galați, mi-a atras atenția un zăpis din 11 noiembrie 1682, în care este menționată o mănăstire cu numele „de la Hrana”. În documentul respectiv, care face parte din inventarul de documente al Mănăstirii Adam, aflat la Arhivele Naționale Iași (pachet VI/22) și al cărui rezumat s-a publicat în anul 1970, se arată că un anume „Tănăsie, fiul lui Păcurar Horciag din Grădinari, cu sora lui, Tomina și cu mătușa lui, Nazarie, vând lui Pavel și soției lui, Maria” o jumătate din bătrânul Țibăscului din Grădinari. Primul între martorii acestei tranzacții funciare este „popa Jora de la Mănăstirea Hrana”. Alți martori sunt din Grădinari, Ciurești, Dăncești, Negoiești și Bârlad. Documentul este scris de diacul Ion Băgul (Catalogul documentelor moldovenești din Direcția Arhivelor Centrale (în continuare se abreviază CDM), vol. IV, 1676-1700 (întocmit de Mihai Regleanu, Doina Duca-Tinculescu, Veronica Vasilescu, Constanța Negulescu), București, 1970, p. 180, nr. 759. După colaționarea reproducerii în rezumat a documentului în volumul menționat cu originalul, am constatat scăparea autorilor catalogului. În documentul original este scris: „Popa Jora de la Mănăstirea de la Hrana”). Toate satele menționate mai sus se aflau în vecinătatea satelor Bălășești și Bălăbănești, și nu prea departe de Mănăstirea Adam, fiind sate vechi. Grădinari, care exista în secolul al XV-lea, a fost sat pe pârâul Hobana, la sud-vest de satul Pupezeni (Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I, partea 1, Editura Academiei Române, București, 1991, p. 493-494), comuna Bălășești, județul Galați și la nord de satul Știețești, comuna Drăgușeni, județul Galați, în hotar cu moșia Osieci (Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I, partea 1, ed. cit., p. 805), moșie pe care se ridicase la 1652 Mănăstirea Adam, fiind amintită în mai multe documente din secolele XVII-XIX; Ciurești (la est-sud-est de satul Pupezeni), existent și astăzi ca sat component al comunei Bălășești, județul Galați, atestat documentar la 17 martie 1508, într-un hrisov emis de Bogdan voievod, fiul lui Ștefan cel Mare și Sfânt (Documente privind Istoria României (în continuare se abreviază DIR), veacul XVI, A.

Moldova, vol. I, 1501-1550 (comitetul de redacție: Ion Ionașcu, L. Lăzărescu-Ionescu, Barbu Câmpina, Eugen Stănescu, D. Prodan, Mihai Roller), Editura Academiei RPR, București, 1951, p. 76, nr. 72), era mult mai vechi, fiind pe la finele veacului al XV-lea în proprietatea lui Roman Dajbog, pârcălab de Neamț (Nicolae Stoicescu, Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova, sec. XIV-XVII, Editura Enciclopedică Română, București, 1971, p. 267); **Negoiești** (Negoiești), atestat documentar în 1555, pe vremea primei domnii a voievodului Alexandru Lăpușneanul (DIR, veacul XVI, A. Moldova, vol. II, 1551-1570 (comitetul de redacție: Ion Ionașcu, L. Lăzărescu-Ionescu, Barbu Câmpina, Eugen Stănescu, D. Prodan, Mihai Roller), Editura Academiei RPR, București, 1951, p. 66-67 nr. 63.) a fost sat pe pâraul Hobana, lângă satul Pupezeni (Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I, partea 1, ed. cit., p. 766. Satul exista însă înainte de 1527, întrucât în documentul de atestare amintit mai sus se pomenește de un privilegiu de la voievodul Petru Rareș.); **Dăncești** este, cu siguranță Dăncenii, fost sat pe Hobana, la sud de satul Bălășești (Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I, partea 1, ed. cit., p. 340.), care dăinuia ca moșie până pe la 1859. Părerea noastră este că și Mănăstirea de la Hrana se afla în spațiul actual al comunei Bălășești. Vom încerca să susținem această aserțiune, cu argumente. Trebuie să mai precizăm că această mănăstire este amintită mai înainte, la 21 iunie 1680, într-un zapis (în documentul respectiv, din păcate deteriorat pe o suprafață de 1/3, se poate citi doar Hrana), prin care „Anița, fata lui Baico și soțul ei vând lui Baico, fiul popei Jora, partea lor de moșie din Budești...” (CDM, vol. IV, p. 127, nr. 501. Originalul documentului se află în Fondul Mănăstirea Adam de la Arhivele Naționale, Iași, pach. V/7). Martorii acestei vânzări sunt din satele Negoiești (despre care am vorbit mai înainte), Budești și Vicoleni, sate apropiate de Bălășești și Bălăbănești (Satul Budești, atestat documentar în anul 1555, a fost, cu siguranță, la sud de Pupezeni. Într-un act de danie de la 12 ianuarie 1708, „Stratul, fiul Varnavei din Budești, dăruiește Mănăstirii «cei din piatră» cu hramul Adormirea Precistii, partea sa de moșie din Budești, ce se cheamă Pupezeni...cât se va alege până la fântâna Poienii Vântului”. CDM, vol. V, 1701-1720 (întocmit de Veronica Vasilescu, Doina Duca-Tinculescu), București, 1974, p. 181, nr. 703. Sorin Geacu (Județul Galați. Dicționar de geografie fizică, Editura CD Press, București, 2007, p. 33) menționează existența în zilele noastre a unui Deal, Bodești, la sud-est de Cotoroia, deci în apropiere de Pupezeni, numit și Bodescu sau Budescu, dar și dealul Poiana Vântului (p. 200), „la sud de Bălăbănești, pe teritoriile administrative ale comunelor Bălășești și Drăgușeni, limitat de văile Pupezeni (în N) și Hobana (în S)”. **Vicoleni**, sat pe pâraul Jeravăț, atestat documentar la 20 februarie 1507 (DIR, veacul XVI, A. Moldova, vol. I, ed. cit., p. 51, nr. 46), dar care exista, evident, în secolul anterior, a fost sat la nord de Bălășești (vezi actualul deal Vicoleni, la Sorin Geacu, Județul Galați. Dicționar de geografie fizică, ed. cit., p. 282). În anul 1887 este inclus definitiv în satul Bălăbănești. Vezi Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I, partea a 2-a, Editura Academiei Române, București, 1992, p. 1299), iar documentul este scris de „Calest... din Hrana”. Punctele de suspensie indică faptul că există o ruptură în document. Oricum, considerăm că este vorba de un viețuitor al acestei mănăstiri, Calist, probabil, ieromonah sau poate chiar egumenul de la acea dată, al așezământului monahal respectiv. După cum am afirmat mai înainte, convingerea noastră este că locul unde s-a aflat Mănăstirea de la Hrana trebuie căutat în perimetrul comunei Bălășești, cum ne sugerează contextul toponimelor din cele două documente în care este amintită aceasta. Răspunsul considerăm că-l găsim, fără teamă că greșim, la cercetătorul dr. Sorin Geacu, șef de secție la Institutul de Geografie din cadrul Academiei Române, care menționează un

deal în Colinele Covurluiului, la vest de satul Bălăbănești (cu o altitudine maximă de 245 m), numit Craina, dar și Hrana (Sorin Geacu, Județul Galați. Dicționar de geografie fizică, ed. cit., p. 77), precum și valea torențială Craina, de 1 km lungime, la 1,3 km SV de Bălăbănești (Fost sat pe pârâul Hobana, lângă satul Bălășești). Aici, aproximativ într-un perimetru situat la nord-est de satul Pupezeni, comuna Bălășești și sud-vest de satul/comuna Bălăbănești, suntem convinși că s-a aflat Mănăstirea de la Hrana, existentă în a doua jumătate a secolului al XVII-lea. Nu avem alte știri despre timpul ctitoririi acestei mănăstiri și nu cunoaștem când și cum și-a încheiat existența. Probabil că exista la începutul veacului al XVII-lea și se va fi năruit în timpul unuia din marile cutremure precum cele din 12 iunie 1701 sau 11 iunie 1738 ori, mai degrabă, la groaznicul seism din 14 octombrie 1802! Preotul Jora era din Zagoreni (CDM, vol. IV, ed. cit., p. 43, nr. 80) și este amintit ca martor în anul 1676, cu ocazia vânzării unei părți din moșiile Pupezeni și Budești (CDM, vol. IV, ed. cit., p. 169, nr. 705); tot ca martor este menționat și la 25 martie 1682, între alții și cu călugărul Cepraga (probabil tot de la Mănăstirea de la Hrana!), când Focșe, fiul lui Ionașco din Grădinari zălogește lui Adam, călugărul de la Mănăstirea Adam, moșia tatălui său de la Grădinari, pentru o bute de vin de 100 de vedre, luată de la monahul din codrul Ghenghei (CDM, vol. IV, ed. cit., p. 200, nr. 863); în fine, același preot Jora, este martor, peste doi ani (17 martie 1685) la vânzarea a unei părți de moșie din Grădinari de către Ionașcu, fiul lui Ștefan, nepotul lui Păcurar Horciag din Grădinari, către Adam călugărul (CDM, vol. IV, ed. cit., p. 123, nr. 482.). Preotul Jora cumpără de la Petru Gornescu și fiii săi, la 25 aprilie 1680, partea de moșie a mamei lor și cea a unchiului lor din Pupezeni și din Băloșești (CDM, vol. IV, ed. cit., p. 127, nr. 501). În acest an trebuie să fi fost destul de bătrân, de vreme ce la 21 iunie (1680) avea o nepoată, Anița, căsătorită, fiica lui Baico, acesta fiind fiul preotului Jora (CDM, vol. IV, ed. cit., p. 160, nr. 661). La 1 septembrie 1681, era deja viețuitor la Mănăstirea de la Hrana. Acum, Ion Tălăbăscul, fost părcălab, împreună cu oamenii dimprejurul locului și căpetenii din ținuturi, anume Jora călugărul, Sava ieromonahul, Bolea din Milești și alții stâlpestesc hotarele Mănăstirii Adam (T. G. Bulat, Varia documenta, în „Arhivele Basarabiei”, an. V, nr. 4, octombrie-decembrie 1933, p. 362-363, doc. II). Cu titlul de ipoteză, dar care în contextul documentar la care ne vom referi, poate să fie plauzibilă, prezentăm o altă mărturie indirectă, în favoarea existenței Mănăstirii de la Hrana, cu mai bine de 128 de ani înainte de anul 1680, amintit mai sus. Astfel, satul **Bălășești**, situat în Colinele Covurluiului, nordul județului Galați, la hotar cu județul Vaslui, exista în secolul al XV-lea, fiind atestat documentar în anul 1505, când Bogdan vodă (1504-1517), fiul voievodului Ștefan cel Mare și Sfânt, întărește vânzarea unui sat pe Bârlad, făcută de Ioan și Nestor boierului Toader logofătul, cu prețul de 200 zloți tătarăști (DIR, veacul XVI, A. Moldova, vol. I, ed. cit., p. 275-276, doc. nr. 242). Pe versoul documentului respectiv citim: „Scriitor slovelor, Toader de la Bălășești”. Foarte probabil ca acest Toader să fie aceeași persoană cu Toader, fiul lui Băloș, căruia, la 20 martie 1528, un alt fecior al marelui voievod Ștefan, anume Petru Rareș, îi întărea lui și altor frați ai săi stăpânirea pe „două sate, pe Hobalna, unde a fost Giurgiu Călugărul, la Fântâna Rusului, unde se chiamă satul Osiaci, celălalt sat pe pârâul Bodoanelor, la fântână, care se chiamă satul Băloșești”. Toader Băloș n-a fost o persoană oarecare; avea rang de mare logofăt și a fost ales de către voievodul Bogdan III ca membru al soliei domnești, trimisă în Polonia, în anul 1510, pentru încheierea păcii. Înainte de 28 martie 1552 se călugărește, primind numele de Teofilact (DIR, veacul XV, A. Moldova, vol. II, 1476-1500 (comitetul de redacție: Ion Ionașcu, L. Lăzărescu-Ionescu, Barbu Cămpina, Eugen Stănescu, D. Prodan, Mihai Roller), Editura Academiei R.P.R., București, 1954, p. 10; Nicolae Stoicescu, Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova, sec. XIV-XVII, Editura Enciclopedică Română, București, 1971, p. 331).

urcăm spre nord pe Valea Iazului pe lângă Dealul Stoborani și prin Valea Horincei ajungem în satul **Grăpeni** situat pe malul drept al pârului Horincei și care are spre vest Dealul Păunului și apoi Dealul Gornașului. La nordul acestui deal se află satul **Cavadinești**, iar tot spre nord se află satul **Rugineni**. În stânga acestui sat se află satul **Oncești de Sus**, iar spre nord-vest satul **Cristești**, despărțit spre vest prin Dealul Crucișoaiei de satul **Slivna**. La nord de satul **Rugineni** se află satul **Gănești**, mărginit la est de Dealul Lișcovelului și Valea Lișcovei. Spre vest se ajunge în satul **Comănești** și urcând spre nord-vest ajungem pe rând în satele **Prodănești** cu Dealul Gardu Băsan și Dealul Horneasca în stânga, **Săseni**, **Puricani**, **Aldești**⁶⁷⁸ cu satul **Pleșa** în stânga sa, **Șipotele** și **Mânzălești**. Din **Gănești** spre nord-est trecem prin Valea de la Bucile Cucului, Valea Țarinei, Valea Lișcovului, Dealul Brăilei, Valea Frasinului, Șesul Elanului de lângă Balta Mața cu Balta Rădeanu mai la sud, Dealul și Movila Buțești și ajungem la satele

Poate că părintele Teofilact s-a închinoviat în Mănăstirea de la Hrana, ridicată mai înainte în perimetrul satului Bălășești, unde fusese anterior Giurgiu Călugărul, deci unde ființase o mai veche așezare pustnicească, ceea ce presupune existența vieții monahale în nordul județului Galați, înainte de secolul al XV-lea. Se cunoaște că, în noiembrie 1998, renumitul istoric dr. Paul Păltănea susținea la Centrul Eparhial din Galați, o comunicare științifică, aducând în atenție noi mărturii medievale despre biserici, mănăstiri și slujitorii lor în spațiul Episcopiei Dunării de Jos. Între acestea semnală un hrisov al Sfântului voievod Ștefan cel Mare din 16 ianuarie 1495, prin care domnitorul întărește lui Petre Ghenghea și rudelor lui părți din satul Popești „unde a fost casa și mănăstirea moșului lor, preotul Mircea” (Paul Păltănea, Noi completări la istoria Bisericii gălățene, în vol. „La cumpăna dintre milenii”, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2000, p. 195 (reeditare în vol. Istorie bisericească, misiune creștină și viață culturală, de la începuturi până în secolul al XIX-lea, I, Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Galați, 2009, p. 561). Autorul citează din documentul publicat în Documenta Romaniae Historica, A., Moldova, vol. III, 1487-1504 (volum întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu, N. Ciocan), Editura Academiei RSR, București, 1980, p. 303, nr. 165.). În subsol (n. 3) precizează că satul Popești, care a dispărut, a fost pe teritoriul comunei Bălăbănești, iar potrivit unor însemnări din publicația Buciumul român, I (București, 1875), „moșia Popești era legată de satul Bursucani”. Preotul Mircea era „moșul”, adică bunicul lui Petre Ghenghea (Probabil că Petre Ghenghea este primul proprietar al „Codrului Ghenghii”, actuala pădure Adam, unde se află Mănăstirea Adam, fondată la 1652), cel care cumpăra părți din Popești. Această precizare ne facem să înțelegem – dacă scădem cam 30 de ani cu fiecare generație – că mănăstirea preotului Mircea exista pe la 1435, în vremea domniei fiilor voievodului Alexandru cel Bun, anume Iliaș și Ștefan. Acestei zone bogate în mărturii de viață monahală timpurii i se adaugă, așadar și Mănăstirea de la Hrana, existentă la sfârșitul veacului al XVII-lea, mai veche decât Mănăstirea Adam. Poate, cândva, pe locul mănăstirii, când se va identifica precis, se va ridica o troiță care să amintească de existența acesteia.” -Text scris integral de Pr. Eugen Drăgoi. Sursa: Călăuza Ortodoxă – Revista Arhiepiscopiei Dunării de Jos.

⁶⁷⁸ Vezi N. Zaharia, M. Petrescu-Dîimbovița, Em. Zaharia, Așezări din Moldova de la paleolitic până în secolul al XVIII-lea, București, 1970, p. 338, pe vatra satului, la Meria-Berești, pe valea Chinejii (Ibidem, p. 350), la Puricani (Ibidem, p. 352) - oraș Berești, în apropierea „Râpei Fagu lui”, la Săseni (Ibidem, p. 354), punctul „Râpa Frasinului”, la Șipote - același oraș și - la Ghidigeni (Ibidem, p. 372.), la confluența Bârladului cu pârâul Paraschiv.

Cârja de Jos și Cârja de Sus care sunt mărginite spre est de Dealul Drăgoiaș. Mai la est de Cavadinești avem pe malul Prutului satul **Vădeni**⁶⁷⁹, cu Valea Stâlpului la sud. Despre satul **Rogojeni**⁶⁸⁰ aflăm lucruri interesante investigând Valea Horincei. În timpurile mai vechi ciobanii din Brețcu și Săcele, poposiți cu oile lor pe moșia lui Constantin Vasiliu Bolnavu⁶⁸¹, străvechi stăpân al

⁶⁷⁹ Vezi M. Petrescu-Dîmbovița, Călătorie de cercetare arheologică în județul Covurlui, Galați, 1941, p. 16.

⁶⁸⁰ Vezi Ion T. Dragomir, Descoperiri arheologice în Rogojeni pe valea Horincei, în: Materiale, IX, București, 1970, p. 503. Idem, Noi descoperiri arheologice de obiecte de aramă și de bronz în regiunea de sud a Moldovei, în SCIVA, 1979. Este atestat documentar în 1502. Satul este localitatea de origine a scriitorului poporanist Spiridon Popescu, autor a mai multor lucrări de proză scurtă, printre care „Rătăcirile de la Stoborâni”, care descrie modul în care s-a desfășurat revolta țărănească de la 1907 în satul Rogojeni. Vezi și Ioan Brezeanu, Valori ale culturii populare din zona de sud a Moldovei: Credințe, datini, ritualuri, Galați, Editura Fundației Universitare „Dunărea de Jos”, 2000, p. 122.

⁶⁸¹ Mare boier în actuala comună Suceveni, județul Galați. Se știe că era unul dintre cei mai mari boieri ai vremii, că avea un fiu (Titi) care atunci când a murit, a fost înmormântat la București (cei care munceau pe moșia lui Bolnavu era clăcași și au putut merge gratuit pe tren la înmormântare), iar se numea bolnavul deoarece Costică (fiul lui Neculai Vasiliu) arând pe câmp, ar fi găsit o comoară și pentru a nu afla restul oamenilor din sat s-a prefăcut că este bolnav, rugând pe ceilalți să-i anunțe părinții, care din ziua aceea au devenit bogați, de unde și porecla de „bolnavul”. În București pe strada CA Rosetti la numărul 36, aproape de Administrația Financiară a Sectorului 2, se află casa care a aparținut marelui filantrop covurluian și deputat liberal, Constantin Vasiliu-Bolnavu, descendent a acestei familii. Om foarte bogat, liberalul a făcut o mulțime de acte caritabile, una din cele mai cunoscute fiind ridicarea de cămine pentru studenți, unul în preajma Palatului Regal. A avut moșii în toată România, în capitală, la munte, la mare sau în zone de câmpie, moșii pentru care urmașii lui se luptă și astăzi cu statul. Fiica sa, Aurelia, a fost căsătorită cu arhitectul Edmond van Saanen Algi, un român de origine olandeză, cel care și-a pus numele pe clădirea Palatului Telefoanelor, pe cea veche a ASE-ului, alături de Cerchez, sau Vila Istrate Micescu. Avea și o moară la Dulcești (moșia Sturdzeștilor), iar istoria morii din Dulcești începe în 1929, atunci când boierul Constantin Vasiliu Bolnavu începe lucrările de construcție. Pe lângă de moară, acesta a construit un beci cu două galerii laterale, o fântână și un bazin de apă. În acele vremuri, boierul a adus din Elveția mașini și utilaje marca Fuhler, care au produs făină de calitate ani la rând. Astăzi, după 92 de ani, mașinile și utilajele funcționează la fel de bine, fără întrerupere.

Undeva pe șoseaua către Roșcani - Băneasa este locul de unde încă se mai puteau vedea ruinele casei și ale curții celui ce, cu peste un secol în urmă, era proprietar al terenurilor din jurul Chirileștilor, vechea denumire a localității Suceveni. Preotul Theodor Dobrea și Constantin N. Vasiliu Bolnavu au fost ctitori ai bisericii din localitatea Suceveni. Născut la Ploiești în 4 aprilie 1867, Constantin Vasiliu a moștenit de la părinții săi, Nicolae și Ivanca, o importantă avere imobiliară (terenuri petrolifere și mine de bitum în județul Prahova), aceasta la rândul ei primită de la bunicul său pe linie paternă, Constantin Vasiliu (zis și „Bolnavu”), care avusese „mai multe proprietăți pe malul Dunării și în câmpia Bărganului, pe care le-a vândut în prima jumătate a secolului al XIX-lea și a cumpărat alte proprietăți, în Ploiești și în județul Prahova, pentru a fi ferit de distrugerile și de jafurile făcute de turci” (Ion Maftai, Marele filantrop: Constantin N. Vasiliu Bolnavu – istoricul moșiei Dulcești, Editura Militară, București, 2016, p. 17). Între anii 1890-1915, a obținut venituri frumoase de pe terenurile petrolifere din zona Băicoi și din exploatarea minei de

Bitum de la Matia (căștiga zilnic între 300-400.000 lei). În același timp, știind că zăcămintele petrolifere și miniere nu sunt inepuizabile, C. N. Vasiliu a aplicat cunoștințele dobândite în domeniul cultivării pământului, de care era foarte pasionat, și a achiziționat câteva proprietăți ce îi vor spori și mai mult averea moștenită de la părinții săi: moșia Dulcești (jud. Roman), cumpărată în 1898, pe care se afla și Palatul fraților Hurmuzaki (cu care se împrietenise în timpul studiilor vieneze), cunoscut loc de întâlnire al unioniștilor de la 1859, unde și Domnitorul Al. I. Cuza a poposit în câteva rânduri; în 1906, devine proprietar al moșiei de la Rogojeni (jud. Covurlui, astăzi Galați), comună în componența căreia se afla la vremea aceea și satul Chirilești (Moise N. Pacu, Cartea Județului Covurlui, partea a III-a: Comunile rurale, Tipolitografia G. Bălășescu, Galați, 1891, nota 1, p. 90: „Despre Chirilești, ce-i zice și Oarba, se spune că pe vremea turcilor era o față oarbă pe care ar fi ucis-o turcii într-o pădure numită și astăzi Rediu Turcii; de la această față vine și numele de Oarba dat satului și pâraului ce trece prin el”), Suceveniul de astăzi; domeniile de la Bezdead (jud. Dâmbovița), achiziționate în 1907 de la Ștefan Belu (Ion Maftai, Marele filantrop..., p. 19). Datorită spiritului său antreprenorial excepțional a reușit să obțină venituri mult mai mari decât cele obișnuite, aplicând metode moderne de cultivare a cerealelor, înființând ferme model de creștere a animalelor (grăduri sistematice de cai, vite, porci), păsări și porumbei, bazine de pește, uscătorii de fructe și instalații pentru conservarea legumelor, sere pentru ciuperci, flori și plante exotice, remize pentru mașinile agricole, mori moderne pentru grâu și porumb, echipate cu sisteme de acționare aduse din Elveția etc. Constantin Vasiliu a dat dovadă de un patriotism nemăintâlnit prin faptul că, „a donat sume mari de bani și pentru Flota națională, în anul 1913” (Prof. dr. Constantin Dobrescu, prof. Carmen Băjenaru, „Figuri de filantropi și donatori din Ploiești și județul Prahova (II)”, în: Ziarul Oamenilor Buni, 1 noiembrie 2013.), iar în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, a sprijinit eforturile Armatei Române cu suma de 100 milioane lei, desființând un cont pe care îl avea la o bancă din Anglia, conform mărturiei fiului său, Dimitrie Vasiliu (Ion Maftai, Marele filantrop..., p. 165). „Mai mult decât atât, C. N. Vasiliu Bolnavu și-a trimis unicul fiu să lupte în prima linie în timpul Primul Război Mondial, unde a fost grav rănit, fiind la un pas de moarte” (Ion Maftai, Marele filantrop..., p. 23.). Revenind la istoricul bisericilor din Suceveni, din lucrarea lui Moise N. Pacu (Moise N. Pacu, Cartea Județului Covurlui..., p. 90: „Se susține că aceste trei sate s-au înființat la datele următoare: Rogojenii, în anul 1670, Chirileștii la 1770 și Vădenii la 1700.”) aflăm că satul Chirilești, aflat pe valea râului Oarba, a fost întemeiat de oieri transilvăneni pe la 1770. De asemenea, în Condica liuzilor (plătitorilor de bir) de la 1803, lucrată și publicată de Theodor Codrescu pentru domnitorul Alexandru Moruzzi, se menționează faptul că în zona localității Chirilești se aflau 9 familii de ciobani veniți din zona Ardealului sau a Carpaților de curbură. Printre localitățile de origine ale acestora se numără: Brețcu (la nord de Brașov), Săcele și Soveja, lucru dovedit de numele de Brețcanu, Săceleanu sau Seceleanu și Suvejanu. Istoricul Nicolae Stoicescu afirmă că la Chirilești prima bisericuță s-a ridicat în anul 1802 (Nicolae Stoicescu, Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova, Direcția Patrimoniului Cultural Național, București, 1974, p. 184) „cu temelie din bărne, pereți de nulele lipiți cu lut și înveliți cu paie și stuț” (Raportul pr. Theodor Dobrea către Protoiereul de Covurlui, 30 noiembrie 1903, cf. Ileana Luca, Lumină..., p. 10.), având drept ocrotitor spiritual pe Sfântul Ierarh Spiridon și sfințită în 1804, potrivit inventarului din anul 1894, găsit în arhiva parohială (Ileana Luca, Lumină..., p. 10). Același istoric consemnează că, la anul 1909, biserica din Chirilești era „în stare rea”. Preotul Igor Jechiu, cercetând patrimoniul iconografic al bisericilor din zona Prutului, afirma: „Există icoane pe care unii zugravi și-au pus numele și câteodată chiar anul. Exemplu: Vasile Diaconu, în 1817, semnează icoane în biserica din

Suceveni” (Pr. Igor Jechiu, „Valori culturale și de artă”, în: Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos în trecut și astăzi, editura Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, Galați, 1987, p. 102). La vechea biserică din Chirilești (Mult mai târziu, între anii 1996-2002, pe acest loc a fost construită o altă bisericuță, ca sfânt lăcaș de slujire pentru Parohia Suceveni II, închinată tot Sfântului Ierarh Spiridon și sfințită de către ÎPS Casian al Dunării de Jos în data de 9 februarie 2002) au slujit în secolul XIX, conform documentelor de arhivă, următorii preoți: Pr. Dumitru Dobre zis Rusu, venit de peste Nistru, Pr. Alexandru Dobre, Pr. Vasile (?), Pr. Dumitru Onose și Pr. Theodor (zis Toader) Dobrea. Venirea marelui arendaș și moșier Constantin Vasiliu pe aceste meleaguri, la 1906, odată cu achiziționarea terenurilor agricole din jurul satului, a fost providențială. Deși la nici un an de la cumpărarea moșiei, în timpul rășcoalei țărănești din 12 martie 1907, i-au fost devastate conacul și hambarele aflate lângă pădurea Ciuciuvani (Colectiv, Marea Răscoală a Țăranilor din 1907, editura Academiei R.S.R., București, 1967, p. 290; Colectiv, 50 de ani de la Răscoalele țărănești din 1907, Întreprinderea Poligrafică Galați, Galați, 1957, p.16), Vasiliu-Bolnavu nu a dat dovadă de resentimente sau dorință de răzbunare față de săteni, ba chiar mai mult s-a angajat că va acorda tot sprijinul pentru construirea unei noi biserici pentru locuitorii cătunului Chirilești. Încurajat de această promisiune, preotul Toader Dobrea a solicitat aprobarea din partea Episcopului Nifon Niculescu pentru sfințirea locului, slujbă ce a fost săvârșită la 17 iulie 1911. Lucrările la sfântul lăcaș, cu o arhitectură monumentală și impunătoare, au debutat deodată cu așezarea pietrei fundaționale. Materialele de construcție au fost puse la dispoziție de Constantin Vasiliu, fiind aduse cu trenul până la Băneasa, de unde erau preluate cu căruțele de către localnici. În octombrie 1912, preotul paroh Toader Dobrea consemna faptul că „locuitorii au ajutat la transportul materialelor pentru noua biserică, de la gară. Suma de 14.042 lei ce s-a adunat de la locuitori începând din 1896, aceasta se va da dlui Costică N. Vasiliu și Dlui Antreprenor” (Ileana Luca, Lumină..., p. 11).

Biserica s-a sfințit la 21 mai 1916, de către preotul iconom Gheorghe Popescu, protoiereul județului Covurlui, delegat al ierarhului Dunării de Jos, înconjurat de clerul din zonă și de la Catedrala Episcopală din Galați. În Actul comemorativ, emis cu prilejul târnosirii bisericii, se menționează faptul că aceasta „s-a ridicat cu cheltueala piosului creștin și bunului român d-l Constantin Vasiliu, marele proprietar al moșiei Rogojeni și al altor domenii întinse și soția sa, doamna Theodora-Aurelia, având ca fii pe Dimitrie, Maria și Aurelia-Melania” (Pr. Valentin Dingă, „Biserica Sfinții Împărați Constantin și Elena din localitatea Suceveni, județul Galați”, în: Călăuză Ortodoxă, an XXIII, iunie 2013, nr. 295 , pp. 28-29), documentul fiind semnat de Episcopul Nifon Niculescu, de ctitorul Constantin Vasiliu-Bolnavu, soția sa și ceilalți membri ai familiei, de Prefectul Județului Covurlui, dl Alexandru N. Gussi, precum și de Protoiereul județului, preotul iconom Gheorghe Popescu, care așa cum am precizat mai sus a săvârșit slujba târnosirii. Vezi și Generalul de brigadă (r.) Ion Maftei, Un mare Filantrop: Constantin N. Vasiliu Bolnavu. Istoricul moșiei Dulcești (Editura Militară, București, 2016, 212 p.). Iar despre Constantin N. Vasiliu, nepotul celui poreclit Bolnavu, bunicul său care timp de 15 ani, stând la pat, a făcut minunea de a ajuta permanent oamenii aflați în nevoie așa cum puțini dintre cei cu sănătatea integrală au reușit, Nicolae Iorga afirma că nimeni nu-l va mai putea egala în făptuire. Merită amintit că Henri Coandă – inventatorul avionului cu reacție – a plecat la studii la Paris cu banii oferii de acest filantrop excepțional în pofida opoziției tatălui acestuia, Generalul Constantin Coandă, care nu accepta abandonarea de către Henri a carierei militare. Dulceștii sunt descoperiți de către autor drept Leagăn al familiei Hurmuzaki, loc de foc la vremea Unirii Principatelor Române – din curtea fostului conac din Dulcești avea să fie furată fântâna oferită în dar de către

meleagurilor dintre Prut și Băneasa au construit o sănătoasă așezare pe Valea Oarbei. În data de 4 mai 2012 a avut loc **Suceveni**⁶⁸² festivitatea de conferire a numelui profesorului universitar doctor Vasile Burlui, instituției în care a făcut primii pași spre cunoaștere, Școlii Gimnaziale din Suceveni. Vasile Burlui s-a născut în satul **Suceveni** pe Valea Horincii și plecat de pe băncile Școlii Suceveni la studii medico-stomatologice ajungând șef de catedră, decan, rector, la care se adaugă și cel de șef de clinică. Este fondatorul și rectorul prestigioasei Universități private Apollonia din Iași. Istoricul comunei începe prin anul 1770 când, pe valea Oarbei s-au stabilit niște oieri din Transilvania, care au întemeiat satul **Chirilești**, care se va numi **Oarba** (sat component al comunei **Rogojeni**).

Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din **Târgu Bujor**⁶⁸³ este ctitoria marelui proprietar și om politic care a fost Prim Ministru al României - **Lascăr Catargiu**⁶⁸⁴ – pe care a construit-o pe terenul donat, în perioada 1895 -1896.

Alexandru Ioan Cuza Vodă, care purta în marmură stemele Moldovei și Tării Românești îngemănate în apa limpede a Dulceștilor – moșia avea să aibă în inima ei Biserica din Dulcești (avea să mai construiască, de exemplu, Biserica din Sucevenii Galațiului, școala din Dulceștii, Primăria veche, Casa de Cultură din Dulcești – inițial destinată ca dispensar și baie publică (1939, nefinalizată din cauza războiului), ba chiar amenajarea și întreținerea parcului englezesc – un Corso rural de excepție – vădesc imaginea deschisă spre educație socială a acestui filantrop (Apud Pr. Constantin Necula, Povestea unui mare Filantrop și Dăruitor de vise împlinite..., ziarul Tribuna, Sibiu, 13.01.2021).

⁶⁸² **Suceveni** este o comună în județul Galați, Moldova, România, formată din satele Rogojeni și Suceveni. Comuna Suceveni are ca vecini: la S - comuna Oancea, la N – comuna Cavadinești, la V – comuna Băneasa, la E – râul Prut. Comuna Suceveni se află în bazinul hidrografic Prut principalele ape fiind Prut, Horincea și Oarba. Aici se află și lacul Pochina.

⁶⁸³ Așezarea paleolitică de la Târgu Bujor - Râpa Detunată – Moscu. Cercetările arheologice au scos la suprafață bogate urme materiale care atestă că Târgu Bujor face parte dintr-o întinsă zonă de locuire specifică paleoliticului târziu – prin descoperirea de la punctul „Râpa Detunată - Moscu”, unde s-au inventariat unelte din silex – răzuitoare, dălți, străpungătoare, cuțite – având o vechime de aproximativ 12.000 de ani î.H. Descoperirea în anul 1969 a unui „topor din piatră șlefuită perforat” încadrează Târgu Bujor printre așezările neolitice de tip Stoicani-Aldeni, deoarece elemente asemănătoare epocii neolitice au fost descoperite și la Foltești-Stoicani, Măăstăcani, Smulți, Suceveni.

⁶⁸⁴ „Marele vornic Ștefan Catargiu (numit în documente și „cel bătrân” sau „Dobreanu”) a fost, până recent, „ocolit” de istoriografie. Referirile la cariera, familia și averea sa apar doar sporadic în literatura de specialitate mai veche; chiar și identitatea marelui boier rămâne, adesea, imprecisă, el putând fi deosebit doar cu dificultate de nepotul său, Ștefan Catargiu cel tânăr (1789–1866). Înțelegerea biografiei lui Lascăr Catargiu, fiul marelui vornic Ștefan, atât de însemnată și atât de puțin cunoscută până acum, este dificilă fără conturarea complicatei situații patrimoniale a familiei sale, care i-a influențat semnificativ profilul psihologic și traseul public. Ștefan Catargiu s-a născut în noiembrie 1777, în capitala Moldovei (Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Iași (în continuare: DJAN Iași), fond Secretariatul de Stat al Moldovei, dosar 342/1835, f. 10), fiind al doilea fiu al marelui ban Ștefan și al Mariei Catargiu (Gh. Ghibănescu, Surete și izvoade (Documente slavo-române), vol. IX, Documente basarabene, Iași, 1914, vezi anexa/spiță).. Cu toată educația mai degrabă rudimentară pe care a primit-o („moldovinești și grecești a ceti și a scrii”) (DJAN Iași, fond Secretariatul de Stat al Moldovei, dosar 342/1835, f. 10), cariera sa

publică a fost lungă și prestigioasă. Catargiu a primit, în timpul celor din urmă domni fanarioți, rangurile de vel sățrar, vel căminar (1807) (Simion-Alexandru Gavriș, *Din istoria familiei Catargiu*, p. 92), vel spătar (15/27 decembrie 1815) (Sămile Vistieriei Țării Moldovei, ed. Ioan Caproșu, vol. III, 1805–1826, Iași, 2011, p. 312). În 1810, în vremea ocupației ruse, Catargiu a fost ispravnic al ținutului Neamț. Între 16/28 decembrie 1823 și luna mai a anului 1825, el a ocupat postul de „vornic al politiei” Iașilor, iar între anii 1826–1827 și 1831–1832 – pe acela de „vornic la Divan Giudecătoresc”. Ștefan Catargiu a devenit, apoi, pentru câteva luni (ianuarie–iulie 1832), președintele sfatului municipal din capitala Moldovei. Din mai 1834 și până în martie 1838, vornicul a fost șef al poliției Iașilor (agă), post în care a revenit în jurul anului 1840. Catargiu s-a numărat și printre deputații capitalei în Obicinuita Obștească Adunare, între 1832 și 1837 (Simion-Alexandru Gavriș, *Din istoria familiei Catargiu*, p. 92–96). Averea stăpânită de Ștefan Catargiu a fost pe măsura succesului său politic. Primele proprietăți dobândite au făcut parte dintr-o moștenire părintească destul de consistentă, dar pe care tânărul boier a trebuit să o împartă cu doi frați (Constantin și Panaite) și trei surori (În arborele genealogic citat apar menționate numele a două fiice ale banului Ștefan Catargiu: Ruxanda și Anița. Nu se cunoaște numele celei de-a treia, care a fost căsătorită cu un Gh. Rusu. Gh. Ghibănescu, op. cit., vezi anexa/spiță). El a căpătat moșia de la Dobreni, din ținutul Neamț (reședința sa preferată, de unde i-a provenit și denotația „Dobreanu”), și a patra parte din Corăstăuți (ținutul Hotin) (DJAN Iași, fond Ministerul de Justiție al Moldovei (Anaforale Domnești), tr. 1785, op. 2036, intrare la nr. 58, f. 9). În anul 1813, înaintea datei de 5/17 aprilie, Ștefan Catargiu s-a căsătorit cu Bălașa (Ibidem, intrare la nr. 158, f. 64, 77v), fiica defunctului ban Constantin Sturdza și a Mariei (fiica lui Șerban Cănanău) (După arborele genealogic al Sturdzeștilor, publicat de Alexandre A.C. Sturdza, *Règne de Michel Sturdza*, prince régnant de Moldavie 1834–1849, Paris, 1907; vezi și DJAN Iași, colecția Documente, pachet 18, doc. 20). La proprietățile stăpânite de familia miresei, care includeau moșiile Brăiești și Buzne, din ținutul Cărligăturii, și Căzănești (în stânga Prutului), se adăugase o importantă moștenire primită de Sturdza de la o proprietară bogată și lipsită de copii – Maria Palade, văduva postelnicului Arghire Paladi (Documente privitoare la istoria orașului Iași, vol. IX, *Acte interne (1791–1795)*, ed. Ioan Caproșu, Iași, 2007, doc. 9, p. 13–15. Despre Maria Paladi, vezi Paul Păltănea, *Știri inedite despre familia domnului Antioh Cantemir (III)*, în „Anuarul Institutului de Istorie A.D. Xenopol”, XXVIII, 1991, p. 377–390 (aici 385–388). La 12/23 aprilie 1791, ea îi lăsase prin testament moșiile Urlați și Gușitei (ținutul Fălciu), Băcani (Tutova), Bârlești (Hârlău), vii la Nicorești, Coasta Lupei (Tecuci), Liești (Tutova) și pe Dealul Nebuna (Iași), o casă în capitală și mai mulți robi (Documente hușene, vol. IV, (1631–1685), ed. Costin Clit, Iași, 2016, doc. 185, p. 175–176). Un codicil la testament, din 19/30 decembrie 1799, mai adăugase moștenirii „amândouă părțile ce la am schimbătură și cumpărătură după scrisori” din moșia Hărpășești (ținutul Cărligăturii) și mai multe dughene din Bârlad (Toate acestea ar fi trebuit vândute pentru amenajarea casei din Iași, primite tot de la Maria Palade (ibidem, doc. 212, p. 196). Banul Constantin nu s-a bucurat pentru prea mult timp de averea primită. El a murit în 1803 (Când domnul Alexandru Moruzi a desemnat epitropi asupra averii moștenitorilor săi. ANIC, colecția Documente moldovenești, pachet 6, doc. 19), lăsând doi moștenitori nevârstnici: mai sus pomenita Bălașa, devenită mai târziu soția lui Ștefan Catargiu, și Gheorghe. Epitropii numiți pentru a administra averea rămasă (mitropolitul Veniamin Costache, hatmanul Costache Ghica și vornicul Manolache Dimache) (DJAN Iași, fond Ministerul de Justiție al Moldovei (Anaforale Domnești), tr. 1785, op. 2036, intrare la nr. 158, f. 63v) și văduva Maria Sturdza au întâmpinat dificultăți în gestionarea bogatei succesiuni, care a ajuns, în curând, grevată de importante datorii. Dacă imediat după moartea lui Sturdza „casa” avea de restituit 23.680 lei și 63 bani (15/27 martie 1804), suma datorată de moștenitori a atins, la 31 iulie/12 august 1812, 100.655 lei. Peste încă trei ani (20 august/1 septembrie 1815), datoriile ajunseseră la 115.480 lei (Ibidem, f. 64). În cele din urmă, epitropii s-au văzut nevoiți să înstrăineze părți din averea familiei: moșia Căzănești a fost vândută, în 1813, pentru 45.000 lei

(Ibidem, f. 77–78). Ștefan Catargiu s-a implicat, imediat după căsătoria sa, în problemele succesiunii lui Sturdza. După doar câteva luni (30 decembrie 1813/11 ianuarie 1814), el împrumutase deja nu mai puțin de 3.678 galbeni, „spre plata datoriilor casăi”. Până la 30 aprilie/11 mai 1816, Catargiu se îndatorase, în același scop, cu 5.500 galbeni, 2 lei și 48 bani (Idem, colecția Documente, pachet 613, doc. 84). Pe de altă parte, proaspătul căsătorit a înțeles să obțină un profit cât mai consistent de pe urma noilor sale rubedenii. Încă de la început, el a luat în administrare moșiile Buzne, Bârlești, Băcani, Brăiești și Căzănești (până la vânzarea ei) și mai multe vii, însușindu-și veniturile lor (După cum se afirmă într-o hotărâre a Divanului Domnesc din 1853. Idem, fond Ministerul de Justiție al Moldovei (Anaforale Domnești), tr. 1785, op. 2036, intrare la nr. 158, f. 77v–78). În plus, Catargiu s-a străduit să obțină pentru sine moșia Buzne, scoasă la licitație pentru plata datoriilor. La 5/17 aprilie 1813, băneasa Maria Sturdza i s-a plâns domnului că ginerele său oprișe vânzarea proprietății, încercând să o cumpere fără a mai trece prin procedura „mezatului” (Ibidem, f. 64). Complicațiile succesoriale, care au provocat cel puțin un proces între Catargiu și soacra sa (Ibidem, f. 76), au fost rezolvate, temporar, în mai 1816. Din totalul moștenirii, care consta, în acel moment, în moșiile Urlați, Băcani, Bârlești, Brăiești, Buzne și Hârpășești, o casă, o cârciumă și șase pogoane de vie în Iași, o casă în Târgu Frumos, un teren în Roman și douăzeci și șapte de pogoane de vie, domnul Scarlat Callimachi a hotărât ca a treia parte să treacă în proprietatea lui Ștefan Catargiu. În schimb, boierul avea să fie responsabil de plata unui procent egal din datoriile succesiunii (Ibidem, f. 66v). Se știe că Ștefan Catargiu a obținut, dintre toate bunurile enumerate mai sus, moșiile Buzne și Brăiești (Corneliu Istrati, *Condica Vistieriei Moldovei* din anul 1816, p. 105–106), continuând, totuși, să se implice în administrarea restului averii, în virtutea unei împuterniciri primite de la epitropii cumnatului său (DJAN Iași, fond Ministerul de Justiție al Moldovei (Anaforale Domnești), tr. 1785, op. 2036, intrare la nr. 158, f. 65, 77). În sfârșit, la 18/30 decembrie 1819, după emanciparea lui Gheorghe Sturdza de sub tutelă, domnul Mihail Suțu le-a cerut mitropolitului și „veliților boieri” să facă o nouă împărțire a moștenirii banului Constantin (Ibidem, f. 65). La 20 martie/1 aprilie 1820, Catargiu și soția sa au primit moșiile Urlați (în care era inclusă, pe atunci, din câte se poate înțelege din documente, și proprietatea învecinată de la Plotunești), Buzne și Băcani, douăzeci de pogoane de vie la Liești, șase pogoane de vie la Socola și jumătate din robii succesiunii (Idem, colecția Documente, pachet 18, doc. 19). Soții Catargiu au mai căpătat, ulterior (probabil, ca moștenitori ai Mariei Sturdza), proprietatea de la Gușiței (Aflată, în 1831, în proprietatea bănesei (Corneliu Istrati, *Catagrafia fiscală a Moldovei* din anul 1831, p. 151), aceasta era menționată, în 1845, printre moșiile Bălașei Catargiu (D. Ciurea, op. cit., p. 227). și o parte din moșia Ivănești, aflată tot în ținutul Fălciu (În 1820, Maria Sturdza împărțea Ivăneștii cu Episcopia Hușilor (Corneliu Istrati, *Catagrafia fiscală a Moldovei* din anul 1820, p. 319). În 1845, fiica sa devenise proprietara acelei părți de moșie (D. Ciurea, op. cit., p. 228). Familia a mai deținut o casă în Iași, cu optsprezece camere și dependințe („cuhnie”, grajd, odaie pentru vizitii, șură, hambare, pivniță), opt dughene amplasate în apropierea locuinței (DJAN Iași, fond Tribunalul Iași, secția I, tr. 1788, op. 2039, dosar 182, f. 229), o băcănie în ulița Sfântul Spiridon din Iași (Care a fost vândută de Bălașa Catargiu lui Ioan Andoniu, în 1841. Acesta a revândut-o, la rândul său, la 6/18 iulie 1843, pentru 550 galbeni. ANIC, colecția Documente moldovenești, pachet 56, doc. 18.) și două terenuri, aflate tot în capitala Moldovei (Unul dintre „locuri” se afla în mahalaua Păcurari, iar celălalt – pe „ulița mare”. DJAN Iași, fond Tribunalul Iași, secția I, tr. 1788, op. 2039, dosar 182, f. 113, 117). Datoriile au devenit, este de presupus, și mai împovăătoare, pe măsura înaintării în vârstă a celor nouă copii ai lui Ștefan și ai Bălașei Catargiu: șase băieți Costache, Dinu, Nicolae, Lascăr, Ștefan și Alexandru, și trei fete Ecaterina, Zoe și Elena. (O listă a copiilor celor doi, datând din 15/27 mai 1846, care conține informații estimative privind vârsta lor, la Mihai-Răzvan Ungureanu, *Izvoare genealogice inedite: vidomostiile deceselor boierești (1834–1856) (II)*, în „Arhiva genealogică”, I (VI), 1994, 3–4, p. 309–320 (aici 319, nota 49). La cheltuielile curente pentru întreținerea și educația lor s-au adăugat

cele întreprinse pentru înzestrarea fiicelor. Ecaterina s-a căsătorit, înaintea datei de 30 octombrie/11 noiembrie 1837, cu Costache Ghica (La acea dată, Ghica apărea desemnat ca ginere al lui Catargiu („Analele parlamentare ale României”, vol. VIII, partea II, 1897, anexa nr. 20, litera G, p. 525). Soțul ales pentru Zoe a fost un nobil din Basarabia, Alexandru Rusu, mai târziu mareșal de Chișinău și Orhei (1850–1853 și 1857–1860) (Gheorghe G. Bezviconi, Boierimea Moldovei dintre Prut și Nistru, vol. I, București, 1940, p. 278). Cei doi s-au căsătorit în anul 1841 (L.T. Boga, Documente basarabene, vol. I, Foi de zestre (1734–1844), Chișinău, 1928, doc. XXXVIII, p. 56). Elena s-a măritat tot cu un boier basarabean, Petre Râșliakov (1816–1864), consilier titular, fiul lui Teodor Makei Râșliakov (Gheorghe G. Bezviconi, op. cit., vol. I, p. 174; vol. II, București, 1943, p. 151); căsătoria a avut loc cel târziu în 1842 (După cum rezultă dintr-o evidență a cheltuielilor succesiunii lui Ștefan Catargiu. DJAN Iași, fond Tribunalul Iași, secția I, tr. 1788, op. 2039, dosar 182, f. 96v). Alexandru și Zoe Rusu au primit (conform foii de zestre din 25 mai/6 iunie 1841) 5.000 galbeni, 20 de robi, bijuterii, veșminte și alte obiecte (L.T. Boga, op. cit., doc. XXXVIII, p. 56). Un document ulterior dezvăluie câteva date și despre dota Elenei Râșliakova: 3.000 galbeni și lucruri în valoare de aproape 15.000 lei (DJAN Iași, fond Tribunalul Iași, secția I, tr. 1788, op. 2039, dosar 182, f. 96v). Având în vedere că niciuna dintre proprietățile imobiliare importante ale marelui vornic nu a fost înstrăinată până la moartea sa (Ștefan Catargiu nu a cedat decât a patra parte din moșia Corăstăuți, moștenire din partea mamei, copiilor fratelui său, Constantin (15/27 martie 1829). Idem, fond Ministerul de Justiție al Moldovei (Anaforele Domnești), tr. 1785, op. 2036, intrare la nr. 58, f. 10v), pare îndreptățită presupunerea că zestrea Ecaterinei a constat tot în bani și obiecte. Ștefan Catargiu cel bătrân a murit la 20 decembrie 1842/1 ianuarie 1843, „după o scurtă pătimire” („Albina românească”, 24 decembrie 1842, 102, p. 406)61. Un consiliu de familie („sfatul familiei”), întrunit la 9/21 octombrie 1843, a desemnat-o pe Bălașa Catargiu drept epitropă asupra averii rămasă și a orfanilor minori (DJAN Iași, fond Tribunalul Iași, secția I, tr. 1788, op. 2039, dosar 182, f. 13. Consiliul de familie era format din logofătul Ștefan Catargiu, logofătul Teodor Sturdza, vornicul Petru Rosetti Bălănescu, postelnicul Neculai Milu și aga Alexandru Catargiu. Ștefan Catargiu a fost înlocuit, după numirea sa ca epitrop, de vornicul Grigore Crupenschi (ibidem, f. 92). La cererea Bălașei (care s-a declarat cu totul nesigură de competențele sale privind „ocârmuirea și privegherea unii averi”) (Ibidem, f. 38), consiliul a numit un al doilea epitrop. Alegerea s-a oprit asupra marelui logofăt Ștefan Catargiu (4 Ibidem, f. 56, 59), nepotul de frate al defunctului. Nu în ultimul rând, văduva a hotărât separarea zestreii sale de averea soțului – sarcină pe care a încredințat-o căminarului Filip Scorțescu (Ibidem, f. 38, 50). Decizia consiliului de familie a fost scoaterea la vânzare a moșiei Dobreni (Neamț), dar și a casei și dughenelor din Iași (70 – practic, întreaga avere a defunctului care nu provenea din zestrea Bălașei. Dobrenii au fost vânduți vornicului Manolache Miclescu și spătarului Hristodor Exarhu (D. Ciurea, op. cit., p. 235; DJAN Iași, fond Divanul de Întărituri, tr. 1750, op. 1984, dosar 388, f. 57.), pentru suma de 14.000 galbeni (DJAN Iași, fond Tribunalul Iași, secția I, tr. 1788, op. 2039, dosar 182, f. 197). Epitropii au păstrat, pentru moment, în familie, casa din capitală, pe care Bălașa Catargiu a răscumpărat-o la licitație (Ibidem, f. 172), dar și proprietatea de la Băcani, care nu amai fost, în cele din urmă, vândută. Administratorii averii defunctului Ștefan Catargiu au preferat, în schimb, scoaterea la mezat a moșiei Buzne (Ibidem) (aflată, acum, în ținutul Iași), care se găsea la o distanță mai mare de celelalte proprietăți ale „casei”. Procedura s-a încheiat după moartea Bălașei, iar cumpărătorul a fost Costache Voinescu (Desemnat, la 27 august/8 septembrie 1846, ca stăpânitor al moșiei, ibidem, dosar 450, f. 120). Spre deosebire de fratele său, Lascăr, Nicolae Catargiu a avut o relație cordială cu Alexandru Ioan Cuza. În 1860, domnul l-a numit membru al Comisiei Centrale de la Focșani (Calitate în care și-a atras, trebuie spus, o caracterizare nemiloasă din partea principelui Nicolae Suțu, unul dintre colegii săi: „lipsit de cultură, zero la lucru”. Memoriile principelui Nicolae Suțu, mare logofăt al Moldovei 1798–1871, trad. Georgeta Penelea Filitti, București, 1997, p. 335). În 1862, el a fost director al Ministerului de Interne (pentru

Moldova) (DJAN Iași, fond Departamentul din Lăuntru – Moldova, dosar 900, f. 445–451), iar de la 4/16 ianuarie 1866 – președinte al Adunării Deputaților (Simion-Alexandru Gavriș, *Ipostazele unei biografii politice: Manolache Costache Epureanu, Iași, 2013, p. 215*). Catargiu s-a numărat și printre apropiații lui Mihail Kogălniceanu, ocupând, de fiecare dată când acesta a preluat conducerea Ministerului de Interne de la București, funcția de prefect. În 1864, el era, astfel, șeful administrației județului Iași (Catalogul corespondenței lui Mihail Kogălniceanu, ed. Augustin Z.N. Pop, București, 1959, doc. 585, p. 136; doc. 692, p. 157; doc. 766, p. 170), iar în 1869 (*Ibidem*, doc. 816, p. 179. Paul Păltănea, *Istoria orașului Galați. De la origini până la 1918, pt. a II-a, Galați, 1995, p. 121*) și 1880 (Catalogul corespondenței lui Mihail Kogălniceanu, doc. 2078, p. 408) – reprezentant al guvernului în districtul Covurlui. Fiul vornicului Ștefan a profitat și de pe urma lungii guvernări a fratelui său, Lascăr (1871–1876), care l-a numit prefect în același județ al Covurluiului (Paul Păltănea, *op. cit.*, p. 139). Sub domnia lui Carol I, Catargiu a fost, de asemenea, de mai multe ori, membru al parlamentului (Deputat al colegiului al doilea (județul Fălciu) în 1866 (Mihai Sorin Rădulescu, *Elita liberală românească (1866–1900)*, București, 1998, p. 166), senator al colegiului al doilea din același district în 1867 (*ibidem*, p. 174), deputat de Covurlui (colegiul III, 1871, colegiul I, 1879, 1883 și 1884) și Iași – colegiul III, 1891 (*ibidem*, p. 190, 203, 207, 212, 223). Lascăr Catargiu a fost cel mai proeminent dintre fiii marelui vornic Ștefan. Viitorul prim-ministru s-a implicat de tânăr în viața politică moldoveană. În 1847, el a luat parte la campania electorală pentru Obicinuita Obștească Adunare, de partea opoziției („Analele parlamentare ale României”, XV, pt. II, 1908, anexa nr. 23, p. 800–801), iar în anii 1848–1849 a fost exilat la moșiile fraților săi (Anul 1848 în Principatele Române, vol. V, București, 1904, doc. 2530, p. 287; Anul revoluționar 1848, vol. I, În Moldova, București, 1950, doc. 433–434, p. 315–316). Sub „vechilui regim”, Catargiu a îndeplinit funcțiile de ispravnic al ținutului Neamț (1849–1852), pârcaľab de Galați (1853–1854) și șef al poliției Iașilor (1854–1855). Pentru aceste „slujbe”, el a primit rangurile de agă și vornic (Marea arhondologie a boierilor Moldovei, p. 58). A fost ales de marii proprietari din ținutul Covurlui în Divanul Ad-hoc al Moldovei (Acte și documente relative la istoria renascerei României, ed. Ghenadie Petrescu, Dimitrie A. Sturdza, Dimitrie C. Sturdza, vol. V, București, 1890, doc. 1776, p. 610) și s-a numărat printre candidații la domnia principatului. Lascăr Catargiu a fost deputat în Adunarea Electivă-Legislativă moldoveană (1858–1861) și în Camera Principatelor Unite (1862–1864), reprezentând colegiul alegătorilor direcți din același ținut al Covurluiului (ANIC, colecția Documente moldovenești, pachet 17, doc. 19, 20, 22). Tot în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza, el a devenit pentru prima dată membru al guvernului, ocupând, pentru câteva luni (27 aprilie/9 mai –21 septembrie/3 octombrie), postul de ministru de Interne, în cabinetul de la Iași, condus de Manolache Costache Epureanu (1859) (Dan Berindei, *Guvernele lui Alexandru Ioan Cuza (1859–1866). Liste de miniștri*, în „Revista Arhivelor”, 1, 1959, p. 147–163 (aici 150). După înlăturarea lui Cuza (1866), Lascăr Catargiu s-a impus, treptat, ca lider național al conservatorilor. El a făcut parte din locotenența domnească instituită, provizoriu, până la ascensiunea principelui străin, devenind, apoi, primul șef de guvern al lui Carol I (mai–iulie 1866). Catargiu a preluat, din nou, conducerea cabinetului în 1871, reușind să o păstreze până în 1876. A fost cea mai longevivă guvernare de după 1858 și cea dintâi care a supraviețuit unui întreg ciclu electoral. Hegemonia liberală din anii 1876–1888 și disensiunile din Partidul Conservator l-au ținut pe Lascăr Catargiu departe de putere până în 1889, când a revenit, pentru doar câteva luni, la șefia executivului. În 1891, bătrânul om politic a făcut parte din efemerul guvern al lui Ioan Emanoil Florescu, în calitate de ministru de Interne. În același an, el a reușit, în sfârșit, formarea unui nou guvern stabil, care a rezistat aproape patru ani. Ulterior Catargiu a rămas liderul necontestat al opoziției, până la sfârșitul vieții (1899) (Amintesc aici, dintre relativ numeroasele lucrări în care pot fi găsite date despre cariera politică a lui Lascăr Catargiu: Apostol Stan, *Grupări și curente politice în România între Unire și Independență (1859–1877)*, București, 1979, *passim*; Ion Mamina, Ion Bulei, *Guverne și guvernanți (1866–1916)*,

București, 1994, p. 179–180; Ion Bulei, Conservatori și conservatorism în România, București, 2000, p. 15–233; Vasile V. Russu, Viața politică în România (1866–1871), vol. I, De la domnia pământeană la prințul străin, și vol. II, De la liberalismul radical la conservatorismul autoritar, Iași, 2001, passim). Lascăr Catargiu nu a fost doar un talentat om politic, ci și un boier abil, care a știut să își sporească averea moștenită, în pofida unui „debut” deloc promițător. Pe lângă părțile de moșie rămase de la părinți, tânărul a primit de la unchiul său, Panaite Catargiu, la 3/15 martie 1844, mica moșie Drăgușeni (Fălciu) (Pe care acesta din urmă o cumpărase (22 decembrie 1827/3 ianuarie 1828) de la medelnicerul Lupu Rosetti, DJAN Iași, colecția Documente, pachet 41, doc. 37). Proprietatea i-a adus însă și două procese, având ca obiect stăpânirea acesteia, cu vornicul Iordache Beldiman (Ibidem, pachet 33, doc. 11) și cu răzeșii moșiei Păulești (Ibidem, doc. 30). „Obosit de mulțime izbirilor” (după propria mărturisire), Catargiu a cedat, vânzându-i moșia adversarului său, vornicul Beldiman, pentru suma de 1.500 galbeni (4/16 martie 1847) (Ibidem, doc. 7. Neînțelegerile cu Beldiman nu s-au sfârșit, totuși, aici: la 23 septembrie/ 5 octombrie 1847, cel din urmă s-a plâns autorităților că fostul proprietar nu i-ar fi dat toate actele moșiei (idem, fond Ministerul de Interne al Moldovei, tr. 1772, op. 2020, dosar 44292, f. 4–5). Proprietățile moștenite de Lascăr au fost, în primii săi ani de stăpânire, arendate. La 26 martie/7 aprilie 1847 și 1/13 martie 1848, banul Iordache Mălinescu avea în „posesie” atât Gușiteii, cât și cele 162 de fâlci stăpânite de succesorul Bălașei Catargiu în Ivănești (Documente privitoare la anul revoluționar 1848 în Moldova, București, 1960, doc. 82, p. 95; Documente hușene, ed. Costin Clit, vol. IV, doc. 404, p. 373); peste câteva luni (15/27 octombrie 1848), maiorul Neculai Iamandi devenise arendașul ultimei părți de moșie (Documente privitoare la anul revoluționar 1848 în Moldova, doc. 343, p. 306. Vezi și Adrian Butnaru, Reprezentanți de seamă ai familiei Iamandi în preajma și după unirea Principatelor Române, în „Revista istorică”, XXII, 2011, 5–6, p. 525–536). Situația a continuat, probabil, și după 1848, când îndeplinirea funcției de ispravnic de Neamț l-a ținut, în continuare, pe Catargiu departe de proprietățile din Fălciu. Tânărul Lascăr s-a implicat, în schimb, în administrarea moșiilor altor membri ai familiei. În 1848, el a luat în arendă, împreună cu Nicolae Catargiu, moșia de la Urecheni, stăpânită vremelnice de fratele lor mai mare, Costache (Gh. Platon, Domeniul feudal din Moldova în preajma revoluției de la 1848, Iași, 1973, p. 136). Lascăr Catargiu a preluat, provizoriu, și „posesia” părții din Plotunești a mezinului familiei, Alexandru – în perioada în care arendașul de drept al moșiei, același Nicolae Catargiu (DJAN Iași, fond Tribunalul Iași, secția I, tr. 1788, op. 2039, dosar 6285, f. 565v–568), se afla exilat la Brussa. În sfârșit, în anul 1860, întreprinzătorul om politic a ajuns arendașul Dobrenilor lui Costache Catargiu, calitate în care i-a acordat proprietarului un prețios ajutor în complicatele sale „daraveri” cu creditorii (Idem, fond Departamentul din Lăuntru – Moldova, dosar 900/1859, f. 151; idem, colecția Documente, pachet 474, doc. 26, 33, 162; pachet 896, doc. 110; pachet 1017, doc. 36, 39, 40). Situația pecuniară a lui Lascăr Catargiu s-a schimbat decisiv după căsătoria sa cu Eufrosina, fiica lui Alexandru Ventura. Tatăl miresei era un bogat proprietar; el stăpânea, conform catagrafiei din 1845, moșiile Răpiceni (Botoșani), Golășei (Covurlui), Mitocul și Hotcăuții Dimitriului (Dorohoi) și Docănoasa, numită în documente și Docănești (Tutova) (D. Ciurea, op. cit., p. 216, 218, 223, 225. În 1858, Ventura se număra, încă, printre marii proprietari din Dorohoi (Acte și documente, vol. VII, doc. 2233, p. 994). În plus, el mai achiziționase moșiile Jăvărteni și Movila Ruptă, din ținutul Botoșani (ibidem, p. 1005). Ventura primise rangurile de comis și agă (ultimul la 7/19 martie 1841); Grigore Alexandru Ghica l-a „înaintat”, mai târziu, vornic (26 ianuarie/7 februarie 1856) (Marea arhondologie a boierilor Moldovei, p. 295. Date despre Alexandru Ventura și familia sa se găsesc la Mihai Sorin Rădulescu, Genealogii greco-române, București, 2014, p. 46–53). Cununia fiicei sale cu Lascăr Catargiu a avut loc în 1852 (Se știe că, la 11/23 iulie 1852, Catargiu se mutase deja la Galați, în ținutul unde se afla cea mai importantă dintre moșiile primite ca zestre (DJAN Iași, fond Tribunalul Iași, secția I, tr. 1788, op. 2039, dosar 6285, f. 484). Anul căsătoriei este confirmat și de Moise N. Pacu, în Cartea județului Covurlui. Note geografice, istorice și în

Pisania bisericii confirmă această informație: „Această biserică dedicată Adormirii Maicii Domnului s-a construit în anul 1895 de domnul **Lascăr Catargiu**, fost în mai multe rânduri prim ministru, și soția sa **Eufrosina, proprietarii moșiei Golășei** cu ajutorul enoriașilor de transport și lucru de salahorie, iar mobilierul și pictura s-au făcut din beneficiul rezultat din loteria ce a fost organizată pentru acest scop și s-a terminat în anul 1896 și s-a sfințit sub domnia Majestății Sale Carol I, regele României și al soției sale regina Elisabeta, A.A.L.L. principele Ferdinand moștenitorul tronului și soția sa principesa Maria, sub Arhipostasia prea sfințitului episcop D.D. Partenie și a preotului starofor econom Ștefan Vârgolici. Lucrarea s-a executat sub privegherea domnului Al. Săvulescu, arhitect șef al

deosebi statistice, pt. I–II, București, 1891, p. 88). În aceeași toamnă, tinerii căsătoriți au plecat în călătorie de nuntă, în Prusia și Franța (Cererea aprobată de eliberare a pașaportului se găsește la DJAN Iași, fond Secretariatul de Stat al Moldovei, dosar 1751, f. 227). La întoarcere, îi aștepta o zestre bogată: moșiile Golășei (cu târgușorul Bujor), însumând nu mai puțin de 2.500 de fâlcii (Idem, fond Visteria Moldovei, dosar 280/1857, f. 31), și Docănoasa (650 de fâlcii) (Ibidem, f. 107). În anul următor, la 12/24 iunie, Catargiu a adăugat Golășeilor o moșie învecinată, Pităroaia, cumpărată de la Iorgu Radu (Conform contractului de cumpărare, Catargiu a intrat efectiv în stăpânirea proprietății de la 23 aprilie 1854. Idem, colecția Documente, pachet 728, doc. 88). Probabil pentru a acoperi cheltuielile tranzacției, tânărul boier a vândut moșia Gușitei agăi Neculai Cocri (Care o stăpânea în 1856. Idem, fond Ministerul de Interne al Moldovei, tr. 1772, op. 2020, dosar 45437, f. 65). În sfârșit, la 4/16 iunie 1859, Lascăr Catargiu și-a întregit averea imobiliară cu o casă în Iași (ulița Papafil), cumpărată de la Vasile Gafencu, pentru suma de 5.300 galbeni (Idem, colecția Documente, pachet 904, doc. 58). Nu am descoperit, până acum, surse care să confirme veninosul portret pe care Radu Rosetti i l-a creionat Eufrosinei Catargiu („În schimbul bogăției sale cucoana Frosa era urâtă și, fără a fi rea, de un caracter absolut nesuferit. A trebuit să deie peste un bărbat ca acel ce i l-a hărăzit o soartă norocoasă pentru ca să nu fi fost părăsită din întâiul an. Incultă, vanitoasă, capricioasă la culme, meschină, interesată, zgârcită, neurastenică, alcătuia un ansamblu a tuturor însușirilor ce o soție nu trebuie să aibă.” Radu Rosetti, Amintiri, București, 2013, p. 588). Mariajul celor doi a fost, oricum, îndelungat (47 de ani) și prosper. Ei au păstrat moșia Golășei, unde au amenajat una dintre cele mai înfloritoare gospodării ale județului Covurlui (Iată cum descria proprietatea Moise N. Pacu, în 1891: „Dintre instalațiile gospodărești ale proprietarilor mari, se disting între cele dintâi ale județului Covurlui cele ale d-lor Catargiu, Fulger și Sechiari. Osebit d-aceasta, la Golășei, alături chiar cu târgușorul Bujor, pe o colină încântătoare, ce dominează întreaga regiune, se găsește frumosul castel al d-lui Catargiu, cu admirabilele sale grădini și lac artificial, cari toate constituie un monument unic în județul nostru și foarte rar chiar în întreaga țară. [...] Grădina încunjură castelul pe o întindere de 12 fâlcii, și vizitatorul nu știe ce să admire mai mult: varietatea și raritatea plantelor, ori măiestria cu care sunt aranjate. Lacul artificial se găsește în partea din vale a grădinei (spre Apus); el e format din apele pâraelor și isoarelor vecine și destul de întins, în cât se poate îmbla cu barca și vâna pește, având în mijloc și o micuță insulă, legată de uscat cu podețe. Moise N. Pacu, op. cit., pt. III, Comunile rurale, Galați, 1891, p. 63–64). Contactul timpuriu cu realitățile „vieții practice” l-a predispus, în același timp, la un scepticism nu lipsit de accente cinice. După cum însuși i-a mărturisit unchiului său matern, domnul Mihail Sturdeza, într-o jalbă din 1847, Catargiu a ajuns, încă din tinerețe, la concluzia că „oamenii nu sînt decît un instrument mișcat de patimi, prin care să poată face totul și nimica” (DJAN Iași, colecția Documente, pachet 33, doc. 11)”.- apud Simion-Alexandru Gavriș, Ștefan Catargiu cel bătrîn (1777–1842), în „Revista istorică”, tom XXVII, 2016, nr. 5–6, p. 495–516.

ministrului de interne, de către domnul Ion Ionescu și comitetul organizator al loteriei care a fost compus de preot Paraschivescu, Cristache Damaschin, P. Sârbu, Ilie Filipescu și Tănase Căluianu.” Până la construcția acestei biserici a mai existat o biserică construită pe dealul Jiru, pe la 1775, lângă Palatul familiei Ventura, proprietară a moșiei Golășei și ale căror ziduri de temelie se află și în prezent și o alta construită în satul **Golășei**, în cimitir, construită pe la anul 1869 cu hramul „Nașterea Maicii Domnului”, dar știrile despre această biserică dispar, lasând locul celor referitoare la biserică cu hramul "Adormirea Maicii Domnului" din cimitirul satului **Golășei**. Această bisericuță construită din paianță a existat suferind mai multe reparații generale din 1872 până în vara anului 2011, când a fost dărâmată și a început construcția „Bisericii capela” pentru întreg orașul **Târgu Bujor**. Biserica „Sfinții voievozi Mihail și Gavril s-a ridicat între anii 1880 - 1882, numai prin contribuția enoriașilor din satul **Moscu** în curtea bisericii a fost amplasat și un monument religios dedicat eroilor satului căzuți în războaiele de Independență și Apărare a patriei în 1877 – 1878, Marele razboi de întregire al neamului 1916 – 1918, Marele razboi de apărare 1941 – 1945 și Revoluția română din 1989. Biserica „Sfântul mucenic Dimitrie” s-a ridicat prin contribuția enoriașilor din satul **Umbrărești** în anul 1849. Prin contribuția enoriașilor și a preotului Costin Nistor, în curtea bisericii s-a ridicat Monumentul Eroilor Satului ca omagiu adus celor ce au luptat în războiul de independență 1877 - 1878 și în războaiele de întregire și de apărare a țării din 1916 - 1918 și 1941 - 1945. Protoieria Tg. Bujor a fost înființată încă din anul 1896. Dispune în prezent de construcție nouă ridicată pe fostul amplasament și a fost dată în funcțiune în timpul preotului Pohrib Toader în calitate de preot - protopop, la 15 octombrie 1997. Monumentul Eroilor căzuți pentru întregirea neamului 1916 – 1918 a fost înălțat pe panta domoală a Dealului Jirului, între anii 1921-1922. Pe frontispiciu a fost dăltuit în piatra omagiul: „Pentru veșnica amintire eroilor din comuna Tg. Bujor căzuți pentru patrie în războiul de întregirea neamului 1916-1918” și pentru a le întări nemurirea s-a continuat cu textul dăltuit: „Ridicat în 1921-1922, ca semn de preamărire a jertfei lor din partea celor recunoscători”. În timpul regimului comunist, a fost distrus de pe monument simbolul vitejiei românești, Vulturul; la 13 iunie 2002, pe coloana de forma prismatică înaltă de 10 m, în vârf, a fost amplasată emblema-simbol: Vulturul cu Cruce în cioc. Pe două plăci de bronz montate la baza coloanei din granit simbolizând infinitul, sunt înscrise 156 de nume, de la general la soldat, toți cei 156 de eroi aparținând comunității bujorene. Monumentul Eroilor - Umbrărești a fost ridicat în anul 1988, iar numele eroilor scrise pe monument au fost găsite în documente de către învățătorul Bute Gheorghe, sublocotenent în rezerva. Pe „Monumentul Eroilor” din satul Umbrărești sunt trecute numele tuturor eroilor căzuți în războiul din anii 1941-1945. „Monumentul Eroilor” din satul Moscu se află amplasat în curtea bisericii „Sfinții Voievozi” și a fost dezvelit la 13 iunie 2002 de „Ziua Eroilor”. Pe monument sunt trecute alături de numele eroilor căzuți în Războiul de Independență, Primul Război Mondial, Al doilea Război Mondial,

și numele ostașilor eroi căzuți în Revoluția Română din 1989. Statuia generalului Eremia Grigorescu se înalță în parcul din centrul localității și este opera sculptorului gălățean Enea Nicolae. A fost dezvelită la 17 septembrie 1977. Bustul este așezat pe un pedestal paralelipipedic masiv, din beton, care are o înălțime de 1,85 m, este realizat în manieră clasică, din piatră albă, înalt de 1 m. Pe frontispiciul pedestalului este încrustat: „Eremia Grigorescu”. Izvoarele râurilor Pupezeni și Bălăbănești – locații Râpa Popii, respectiv pădurea din Valea Frumoasei, Dealul Foișor, cel mai înalt vârf (305 m) din județul Galați, la limita dintre comunele Rădești și Bălăbănești. Zonele de agrement și recreere Valea Recii și pădurile Tâmpa – păduri de stejar, fag, tei și salcâm populate cu exemplare rare de pârș de pădure cu coadă stufoasă sau veverin (*Dryomys nitedula* Pallas), jder de copac (*Martes martes*), pisică sălbatică (*Felis silvestris*), bursuc sau viezure (*Meles meles*) etc. Monumente ale naturii: Fagul de la Miroasa și plopul de la Lungești – doi arbori seculari, de la limita de nord a județului, propuși pentru a intra în categoria monumentelor naturii. Ruinele bisericii Sfântul Mare Mucenic Gheorghe de la Bursucani-Schitul Zimbru, date: Epoca medievală târzie (1793). Edificii religioase importante: Biserica ortodoxă „Sf. Ioan Botezătorul” (Lungești); Biserica ortodoxă „Sf. Voievozi” (Balabanești⁶⁸⁵). Biserica ortodoxă „Sf Arhangheli și Sf. Cuv. Rafail” situată în centrul satului Bursucani la DN-24D, com. Bălăbănești. A fost zidită din lut în anul 1845. Fosta biserică a schitului Zimbru și actuala biserică din Bursucani etalează „stilul moldovenesc din veacul al XIV-lea, cu planul basilical sau longitudinal, fără cupolă și fără decorații externe, asemenea bisericilor «Sfântul Ioan» din Piatra sau «Nicoară» de la Curtea de Argeș”. Mențiune: curtea bisericii găzduiește mormântul prozatorului Lică Rugină. Biserica „Sf. Nicolae”, locație zona Fundătură, sat Bălăbănești, a fost construită în anul 1831, alături de vechea biserică cu același hram, menționată în cartografia din 1809 și avariata de cutremurul de pământ din 14 noiembrie 1829. Mențiune: cimitirul din curtea bisericii găzduiește locul de veci al celui mai renumit cercetător al istoriei satului, genealogul George-Felix Tașcă. Schitul Zimbru, locație cătunul Zimbru, aflat la marginea satului Bursucani. Aparține de Mănăstirea Adam. Schitul a fost ctitorit în anul 1793, de către ieromonahii Ioasaf și Aloman, veniți de la Mănăstirea Râșca, județul Suceava, cu sprijinul familiilor Cernat, Plesnilă și Iamandi. Biserica schitului poartă hramul „Sf. Gheorghe” și „Sf. Rafail” de la Bursucani. Sărbătoarea Bălăbăneștiului (5 decembrie), satul a

⁶⁸⁵ Se păstrează un „Document” din 1850 octombrie 13, prin care răzeșii din satul Bălăbănești cedează lui Toader sîn Gheorghe Tașcă bucata de pământ ce-i revine din suma de 850 de stânjeni de pământ răscumpărat de la spătarul Neculai, pe care și el le-a avut drept cumpărături de la unii răzeși din satele vecine: Bursuci, Românești, Popești, Jorăști și Bursucani (http://arhivelenationale.ro/site/download/arhive_judetene/iasi/Colectia-Documente-pachetele-1061-1067-1406-1913.pdf, poz. 254, p. 65). Vezi Schitul Zimbru - Biserica Veche. Situl se află a 700 m spre est de Dn 24D Galați-Cuca-Bârlad, la 6 km de centrul comunei Bălăbănești și la 1,5 km de satul Bursucani.

fost atestat documentar printr-un uric din timpul domniei lui Ștefan Vodă de la 5 decembrie 1460. Prăznuirea „Sfântului Cuvios Rafail de la Agapia Veche” (21 iulie), acest eveniment de mare încărcare spirituală se desfășoară anual în satul Bursucani și cătunul Zimbru. Sfântul Rafail s-a născut în jurul anului 1560, după unele izvoare, în satul Bursucani, fiind fiul unor părinți virtuoși și de neam bun. Sfântul Rafail (prăznuit pe 21 iulie) – părintele Rafail s-a născut în 1560 după unele surse, prin aceste locuri, la Bursucani, astăzi localitate în comuna Bălăbănești, județul Galați. Aristide Peride (n. 2 martie 1848, satul Bursucani, județul Tutova, în prezent județul Galați, com. Bălăbănești – d. 1906) a fost un medic român, primul profesor de anatomie al Facultății de Medicină din Iași. Gheorghe Tașcă (n. 30 ianuarie 1875, Bălăbănești, județul Tutova (azi județul Galați) - d. 12 martie 1951, Sighet, județul Maramureș), economist, om politic, profesor de economie politică, Ștefan Procopiu (n.19 ianuarie 1890, Bârlad – d. 22 august 1972, Iasi), copilăria și vacanțele și le petrece la Bălăbănești. Comuna Bălăbănești cuprinde 4 sate: Bălăbănești, Ciurești, Ciureștii Noi și Pupezeni. Este situată în nordul județului Galați, la hotarul cu județul Vaslui, în colinele Covurluiului, altitudinea din cuprinsul teritoriului său variind între 59 m – 258 m. Comuna se află în bazinul hidrografic Siret, principalele ape fiind Bârlad și Hobana. Se află la 91 km de Galați și 22 km de Bârlad. Biserica „Sf. Nicolae” din comuna Bălăbănești, județul Galați a fost ridicată la anul 1846 de vornicul Grigore Șuțu. Arhivele spun că vornicul Șuțu a asigurat materialele, iar credincioșii „manopera”. Edificiul a fost zidit din materiale specifice locului și vremurilor, lemn și vălătuci de pământ. De jur împrejurul bisericii este cimitirul comunității, ortodoxă sută la sută, un fel de mărturie peste timp a celor care au fost.

Biserica Sf. Apostol Toma - Ciurești, construită în 1937-1948.

Biserica Sf. Nicolae - Ciurești, construită în 1948-1956.

Biserica Intrarea în Biserica - Pupezeni, construită în jur de 1809.

Personalități de seamă: Ionescu Raicu Rion (1872-1895), militant socialist, critic literar și publicist român, adept și propagator al marxismului. Comuna Băleni⁶⁸⁶ este amplasată în partea centrală a județului Galați și se învecinează la nord cu comuna Vârlezi, la nord-vest cu comuna Corni, la nord-est cu orașul Tg.

⁶⁸⁶ Vezi Situl arheologic de la Băleni - Imașul de pe Coasta Buhociu. Așezarea este situată pe un versant de prăbușire de pe Coasta Buhociu (numit Imașul de pe Coasta Buhociu), în partea de sud-vest a satului Băleni, com. Băleni, jud. Galați, între grădinile ultimelor case și ferma zootehnică. Cercetarea arheologică preventivă a avut drept scop investigarea invazivă a sitului arheologic din punctul Băleni—Imașul de pe Coasta Buhociu în trei zone în care vor fi amplasați stâlpi de la o rețea electrică aeriană, în vederea obținerii certificatului de descărcare de sarcină arheologică pentru proiectul de investiție Linia aeriană electrică 110 kv Băleni—Fârțanești. Arheologul Mihalache Brudiu a identificat o așezare de sec. IV d.Hr., cunoscută cu numele de Băleni—Imașul de pe Coasta Buhociu.

Bujor, la vest cu comuna Cudalbi, la est cu comuna Fântânești și Cuca⁶⁸⁷, iar la sud cu comuna Reditu. Racordarea funcțională la sistemul urban de așezări: 46 Km nord de Galați, 65 Km est de Tecuci și 17 Km sud-vest de Tg. Bujor. Valul lui Athanaric - Val care are capătul de E în lunca Prutului, de pe teritoriul comunei Stoicani, până în dreptul localităților Brăhășești-Toflea, pe malul stâng al Siretului, în partea de NV a județului Galați. Edificii Religioase: Biserica închinată Sf. Constantin și Elena. La realizarea acestui proiect au contribuit Constantin și Elena Donici împreună cu Bălașa Cantacuzino, stăpânii moșiei Băleni. Prima biserică a fost construită în anul 1870 și a fost distrusă de cutremurul din anul 1940. Biserica actuală a fost construită la sfârșitul războiului, în 1945 și s-a sfințit la 15 august 1950. La realizarea acestui proiect au contribuit Constantin și Elena Donici împreună cu Bălașa Cantacuzino, stăpânii moșiei Băleni. Acest lăcaș de cult a fost închinat Sfinților Împărați Constantin și Elena. Din 1965 și între 1976 și 1983 au avut loc reparații interioare și exterioare, s-au refăcut picturile și s-a înlocuit mobilierul cu unul nou din stejar. Comuna Băneasa este amplasată în partea NE a județului Galați și se învecinează la E cu comunele Oancea și Suceveni, la V cu comuna Jorăști, la N cu comuna Berești-Meria, iar la S se învecinează cu comuna Fântânești și orașul Tg. Bujor. Comuna cuprinde 2 sate, Băneasa și Roșcani. Comuna se află amplasată în podișul Covurluiului format din pietrișuri și nisipuri care determină un relief specific pentru întregul podiș al Moldovei, culmi lungi și poduri largi separate prin văi consecutive pe direcția N-S. Se află în bazinul hidraografic Prut, principalele ape fiind Chineja, Slivna, Roșcani și Băneasa. Rezervații Naturale: rezervația naturală „Pădurea Breana-Roșcani”, pădure întinsă pe 154 ha, situată pe dealul Băneasa. O parte a pădurii este rezervație naturală, forestieră și botanică din 1969. Este alcătuită din 300 de specii de plante, în special bujorul. Teritoriul Rezervația naturală de bujori „Breana Roșcani”.

Situri și așezări arheologice:

GL-II-s-B-02977 – sit arheologic Băneasa – sat Băneasa, comuna Băneasa, La confluența pâraielor Chineja și Băneasa.

⁶⁸⁷ Tumulul de la Cuca - Movila Albina. Situl este localizat deasupra Râpei Roșii, pe panta înclinată dintre marginea satului și movila Arcari. Tumulul de la Cuca - Dealul Țarinei 1. Movila se află pe dealul Țarinei, la vest de comună. Situl arheologic de la Cuca - Fântâna lui Panait (Rediul Cucului). La Fântâna lui Panait sau Rediul Cucului, în apropierea unei bogate pânze agvifere, s-a descoperit o așezare din secolul al IV-lea p. Chr., care se întinde în curțile și grădinile locuitorilor Ghiță M. Neculiță, Tudor Iordache, Toader M. Neculiță, Manole Țulug și Mihaluță Dumitru. Epoca medievală (secolele XIV-XV) și descoperiri ceramice datate în secolele XIV-XV au fost descoperite în gospodăriile mai multor cetățeni din satul Cuca. Hanul de la Cuca – Polobocul. Ruinele hanului sunt localizate la 1,5 km sud-est de comună, lângă șoseaua Cuca-Galați, în partea de est, în apropiere de valul de pământ. Mihalache Brudiu, Complexe tumulare funerare din sud-estul Moldovei, Peuce, X, 1991. Brudiu, M., Cercetări arheologice în zona Valului lui Athanaric, Danubius, VII-IX, Galați, 1979, p.159. Costel, Ilie, Studiu Istoric, 2010 [studiu] (sursa fișei de sit).

GL-II-s-B-02977.01 – Așezare – Sat Băneasa, comuna Băneasa, La confluența pâraielor Chineja și Băneasa, sec X – XII.

GL-II-s-B-02977.02 – Așezare – Sat Băneasa, comuna Băneasa, La confluența pâraielor Chineja și Băneasa, sec IV p. Chr., Epoca migraților.

GL-II-s-B-02977.03 – Așezare – Sat Băneasa, comuna Băneasa, La confluența pâraielor Chineja și Băneasa, sec II p. Chr., Hallstatt.

GL-II-s-B-02977.04 – Așezare - Sat Băneasa, comuna Băneasa, La confluența pâraielor Chineja și Băneasa, sec XIII – XII a. Chr. Epoca bronzului târziu, Cultura Nouă.

GL-II-s-B-02977.05 - Așezare- Sat Băneasa, comuna Băneasa, La confluența pâraielor Chineja și Băneasa, mil. IV î.Hr., Eneolitic, Cultura Gumelnița, aspectul Stoicani – Aldeni.

Edificii Religioase:

Biserica Buna Vestire - Construită între 1922-1951.

Biserica Sf. Voievozi - Roșcani - Construită în jur de 1809.

Biserica „Adormirea Maicii Domnului” Cod LMI (Lista Monumentelor Istorice): GL-II-m-B-03089. Descriere: Biserica datează din anul 1827, fiind ctitorită de Mihail și Maria Chicus, proprietarii moșiei din zonă. Lăcașul de cult are planul treflat cu un pridvor adăugat ulterior. Din punct de vedere patrimonial se remarcă pictura murală realizată în fresco în stil neo-bizantin. Pictura din interiorul bisericii se regăsește în cea din exteriorul Mănăstirii Voroneț.

Monumente: Statuia lui Ioan Vodă cel Viteaz, Cod LMI (Lista Monumentelor Istorice): GL-III-m-B-03141

Lucrarea reprezentând pe domnitorul Ion Vodă cel Viteaz (1572-1574), este concepută figurativ, în stil clasic, autor fiind sculptorul gălățean Gheorghe Turcu. Statuia a fost turnată în bronz la Combinatul Fondului Plastic București și are o înălțime de 4,50 metri. Comuna **Berești-Meria** cuprinde 10 sate: Berești-Meria, Aldești, Balintești, Onciu, Pleșa, Prodănești, Puricani, Săseni, Slivna, Șipote. Se află în N județului, la hotarul cu județul Vaslui, în colinele Covurluiului și dealurile Fălciului, altitudinea în cuprinsul teritoriului său variind între 80. Situri arheologice: Săpăturile arheologice efectuate în zonă au dus la descoperiri importante, unele aflate chiar în teritoriul administrativ al comunei, altele la limita acestuia, pe teritoriul orașului Berești. Pe teritoriul administrativ al comunei Berești-Meria se regăsesc următoarele situri arheologice protejate:

- GL-I-s-B-02990 Situl arheologic de la Puricani, punct "Poarta Bâzanului", sat Puricani; comuna BEREȘTI-MERIA, la 2 km V de sat m, pe valea Horincii, și 297 m, pe dealul Bâzanu.

- GL-I-m-B-02990.01 Așezare Hallstatt, sec. XI-X a. Chr.

- GL-I-m-B-02990.02 Așezare Paleolitic 10000 a. Chr.

Delimitarea prin bornare a sitului arheologic se va face cu specialiștii de la Muzeul Județean din Galați, suprafața exactă a zonei protejate putând fi precizată abia după consultarea arheologilor.

Aldești - La punctul „Între Pâraie”, în partea de sud a satului, se află o așezare eneolitică de tip Stoicani-Aldeni. În vatra satului au fost descoperite urme de locuire din epoca bronzului târziu, cultura Nouă.

Balintești - În punctul Cioinagi, situat la 5 km sud de Berești, între pâraiele Chineja și Cioinagi, se află o necropolă Noua I suprapusă de înmormântări din sec. IV e.n (sarmatice). În punctul Pechișcani, la sud de sat, se află o așezare Noua cu cenușare zolniki.

Berești-Meria - Urme de locuire din epoca bronzului, pe Valea Chinejii la 3 km sud de sat. Resturi de locuire specifice secolelor III-IV d.Hr.

Pleșa - În partea de nord a localității, lângă râpa Mariției, a fost depistată o așezare-atelier din paleolitic (gravettianul oriental). În partea de est a satului în punctul Livada Fântânița au fost descoperite mai multe vestigii arheologice aparținând perioadei neolitice, respectiv culturile Cucuteni și Gumelnița, prima epocă a fierului și sec. IV p.Chr.

Puricani - În punctul situat pe dealul „Poarta Bâzanului” aflat la 2 km vest de sat, s-a descoperit o așezare-atelier din paleolitic (gravettianul oriental). Situl arheologic de la puricani, „Poarta Bâzanului”, a fost inclus în LMI/2004 cod GL-I-s-B-02990. În apropierea școlii din localitate a fost cercetată o așezare eneolitică de tip Stoicani-Aldeni. La punctul „Râpa Fagului” s-au găsit urme de locuire din epoca bronzului.

Prodănești în partea de nord-est a satului, s-a găsit o așezare a culturii Nouă.

Săseni - Pe dealul Căușan au fost găsite fragmente ceramice din secolele IV și III î. Hr. La locul numit „Râpa Fagului” s-au descoperit materiale arheologice care dovedesc existența unei așezări geto-dacice. În partea de est a satului, se află o așezare Noua cu cenușare zolniki.

Șipote - În acest sat au fost descoperite urme din perioada paleolitică. În partea de est a satului se află o așezare a culturii Noua.

Muzee și colecții: Muzeul de arta medievală, Colecția Muzeală a Bisericii Ortodoxe Sfântul Nicolae

Edificii Religioase: 11 biserici

Biserica Sf. Gheorghe din satul Balintești,

Biserica Adormirea Maicii Domnului, din Aldești,

Biserica Sf. Voievozi din Berești-Meria,

Biserica Sf. Voievozi - Onciu construită în 1934-1953, Biserica Ortodoxă – Prodănești. Construită în 1997.

Biserica Sf. Dumitru - Puricani construită în jur de 1874-1879

Biserica Sf. Nicolae construită în jur de 1860.

Locuitorii satului Meria se mândresc cu un monument de o deosebită valoare – Biserica „Sf. Nicolae”. Deși atestată cu aproximativ 400 de ani în urmă, tradiția spune ca ar fi mult mai veche, construită în timpul domnitorului Ștefan cel Mare și Sfânt. Unul dintre elementele care conferă bisericii valoare de unicat este chiar Masa Sfântului Altar, al carei picior este reprezentat de trunchiul unui copac cu

radacinile aflate în pamânt. Altarul în sine, construit într-o manieră foarte veche, care ne trimite cu gândul la primele amenajări pentru rugăciune, este construit din pari bătuți în pamânt și nuiiele de salcie împletite, îmbrăcate în lut.

Fosta catapeteasmă a bisericii – pictura bizantină în ulei pe pânză datând din secolul XVIII este de o remarcabilă finețe. De asemenea, tot aici se pot vedea numeroase icoane de secol XVII – XVIII, un candelabru din lemn, cărți scrise în limba greacă, slavonă, sfesnice din ceramică și nu în ultimul rând ușa Sfântului Altar – foarte veche, lucrată în filigran de argint.

Atracții: În apropierea de comuna Berești-Meria, pe tronsonul Galați-Bârlad se află un tunel de 4 km lungime, Berești-Tălășmani, care este cel mai lung din Moldova și al doilea ca lungime din țară.

Suprafața comunei **Cavadinești** se încadrează geografic în Podișul Moldovenesc, cu orientare sud-estică. Rezervația naturală este situată în cuprinsul complexului agro-piscicol Mața - Rădeanu, de pe teritoriul comunei Cavadinești, sat Vădeni, reprezentând de fapt o suprafață inclusă în Balta Mața, din extremitatea nord-estică a județului Galați. Lunca Prutului oferă cca. 230 de specii de păsări, multe din speciile existente fiind conservate prin convențiile internaționale. Balta Mața Rădeanu este o amenajare picicollă, fiind împărțită în alte 4 bălți mari, un canal de evacuare și trei iazuri mai mici.

Așezări și situri arheologice:

GL-I-s-B-02981 – Situl arheologic de la Cavadinești, punct „Râpa Glodului”

GL-I-s-B-02981.01 – Așezare daco-romană, sat Cavadinești; comuna Cavadinești, „Râpa Glodului” la 4 km SV de sat, sec. IV-III î. Hr, Latene

GL-I-s-B-02981.02 – Așezare, sat Cavadinești; comuna Cavadinești, „Râpa Glodului” la 4 km SV de sat, sec.

XIII-XII î. Hr., Epoca bronzului târziu, cultura Nouă

Edificii Religioase:

Biserica ortodoxă „Adormirea Maicii Domnului” (**Cavadinești**) Construită în jur de 1845-1848

Biserica ortodoxă „Sf. Nicolae” (Comănești) Construită în 1935-1963

Biserica ortodoxă „Sf. Voievozi” (Comănești) Construită în jur de 1796

Biserica ortodoxă „Sf. Gheorghe” (Gănești) Ctitorie: 1914-1922

Biserica ortodoxă „Sf. Gheorghe” (Vădeni) Construită în 1914-1922

Cerțești este o comună ce are în componență 3 sate: Cerțești, Cârломănești și Cotoroaia. Comuna este situată în nordul județului Galați, la hotarul cu județul Vaslui, în colinele Covurluiului, altitudinea în cuprinsul său variind între 95 m în E, pe Bârzota, și 260 m în SE, în dealul Poiana. Comuna se află situată pe DJ 240A, la 115 km distanță de municipiul Galați și are în administrație 3 sate: Cotoroaia, Cîrlomanești, Cerțești. Pe raza comunei Cerțești se află o pădure de aproximativ 550 ha, constituită din specii de foioase, în special stejar și carpen, dar și diverse alte specii de copaci, cum ar fi frasin, ulm și cireș sălbatic. Pădurea reprezintă atât un loc de recreere cu ocazia diferitelor sărbători câmpenești, cât și o

sursă de combustibil în perioada iernii. În comuna există de asemenea două iazuri, unul în localitatea Cotoroiaia, cu o suprafață de aproximativ 16 hectare și unul în localitatea Cârломănești, cu o suprafață de cca 10 hectare. Ambele sunt concesionate pe o perioadă mare de timp. Pe iazul din Cotoroiaia se organizează și concursuri cu caracter sportiv, de către AJVPS Galați, în vreme ce pe iazul din Cârломănești se permite publicului accesul la pescuit sportiv .

Edificii Religioase: 5 biserici

Biserica Nouă Adormirea Maicii Domnului – Cârломănești. Construită în 1927.

Biserica Adormirea Maicii Domnului. Construită în jur de 1776.

Biserica Sf. Gheorghe. Construită în 1946-1949.

Biserica Sf. Voievozi – Cotoroiaia. Construită în jur de 1839-1840.

Biserica de lemn „Adormirea Maicii Domnului” cog LMI GL-II-M-B-03078

Aspectul relativ monoton al reliefului din sudul județului este contrazis de alura mioritică din zona Cerțeștilor, după cum și aglomerările din sud în jurul reședinței de județ contrastează cu peisajul de aici de la deal, rămas încă idilic, aproape ca în copilăria omenirii.

Biserica „Adormirea Maicii Domnului” a fost construită în 1776 și este situată în cimitirul satului Cerțești. Este o biserică mică, din lemn, monocelulară, pe tip de plan bazilical, acoperită cu șindrilă și lipsită de turlă. Ea vorbește despre relația dintotdeauna senină și destinsă dintre pașnicii locuitori ai acestor dealuri și o divinitate prietenoasă și protectoare.

Mănăstirea Cârломănești, hram: Sfinții Martiri Brâncoveni, Stil arhitectonic: Tradițional

La 40 km nord-est de Municipiul Tecuci și la 33 km de orașul Bârlad, spre sud, se află localitatea **Cârломănești**, cu o populație de peste 200 de familii. Lângă această localitate, pe o vale împădurită până prin anii 60 cu stejar se află ruinele unei biserici în jurul căreia se găsesc rămășițele dintr-un cimitir. Localnicii știu că acolo a fost mănăstire. Zona este plină de vestigii și consemnări istorice. La 3,5 Km vest de Cârломănești se află localitatea **Gârbovăț**, al cărei nume este legat de Roman Gârbovăț, sftenic din Țara de Jos care în 1471, descoperit într-un complot împotriva lui Ștefan, va fugi în Țara Românească pentru a scăpa cu viață. Pe raza acestei localități, cu ocazia diferitelor săpături s-au găsit case și obiecte din epoca bronzului. La nord de Cârломănești, la 5 km, se află localitatea Pochidia, nume ce vine de la Pochii – preoții, Dei – Dumnezeu, adică preoții lui Dumnezeu, probabil sat unde locuiau mai multi preoți. La nord-est de Cârломănești se află la 3,5 km localitatea Cerțești unde se găsește singura biserică din lemn funcțională din județ, monument istoric. La 12 km sud-est de Cârломănești se află localitatea Blânzi, în a cărei biserică se află mormintele lui Constantin și Vasile Sturza, descendenți din familia voievodală. În mijlocul acestui cerc imaginar format de aceste localități se află localitatea și mănăstirea Cârломănești. Cetățeni de seamă: „A urma tradiția înseamnă, în cel mai înalt grad, a afirma propria viziune asupra

lumii și vieții, cea contemporană creatorului, și a o proiecta pe aceasta într-un lanț necesar de experiențe artistice.” George Ivașcu - Profesorul George Ivașcu s-a născut la 24.07.1911 în localitatea Cerțești, jud. Galați. George Călinescu îi face următoarea caracterizare în „Istoria literaturii Române”: „Un jurnalist în sensul superior, creator al cuvântului, un animator de idei.”.

Comuna **Corni** este situată în partea centrală de nord a județului Galați, în colinele Covurluiului și face parte din regiunea de dezvoltare Sud-Est a României. Zona de dealuri joase, câmpie și luncă, a Prutului, a Siretului și a Dunării. Lac de agrement piscicol.

Valul lui Athanaric: CLM: GL-I-m-A-02975.09

Edificii Religioase: Biserica Sf. Voievozi construită în jur de 1844, Biserica Sf. Gheorghe – Măcișeni. Construită în 1902-1909, Biserica Sf. Voievozi - Urlești construită în jur de 1865-1868 Personalități de seamă: Cezar Dinu (1925 - 2007), fiul Ioanei și al lui Dumitru Dinu, învățători din comuna Cuca. Profesor doctor în științe medicale la Institutul de Medicină din Iași. Absolvent al Facultății de Medicină din Iași (1952); profesor la clinica de oto-rino-laringologie a Institutului de Medicină din Iași. Din 1955 a introdus în premieră mondială chirurgia metastazelor ganglionare modelantă, funcțională. Din 1975 a inițiat un procedeu original de refacere a conductului faringo-esofagian cervical, de natură canceroasă, cu loburi tubulare de piele. Președinte al Societății Române O.R.L (1990). Membru al Societății Medicale Balcanice (1970) și al Societății Franceze O.R.L (1991). Obține doctoratul în anul 1972 cu teza „Metastazele ganglionare cervicale în neoplasmele organelor sero-digestive superioare. Probleme de diagnostic și tratament chirurgical”. Brevete de invenții: - Forma de medicament în otologie (1976) și - gel cu acțiune antiseptică în afecțiunile nazale acute și cornice (1978). Participant la congrese de specialitate din țară (București, Piatra-Neamț, Iași) și de peste hotare (Atena, Montpellier s.a).

Pe teritoriul comunei Drăgușeni se află rezervația naturală forestieră Fundeanu, întinsă pe o suprafață de 800 ha care cuprinde mai multe specii: tei, frasin, arțar, stejar brumăriu, printre care și unele protejate: gorun balcanic, tei argintiu, frasin, jugastru. Multe exemplare de gorun sunt seculare, iar unii frasini pot ajunge și la 32 m înălțime.

Muzee și colecții: Fortificația de la Căuiești „Cetățuia”, la 500 m SE de sat sec. IV - III î. Hr., Latene Cod LMIGL-I-s-B-02982

Edificii Religioase: Biserica „Adormirea Maicii Domnului”- Adam, Cod L.

Schitul cade repede în ruină, în urma luptelor dintre turci și românii lui Ioan Vodă cel Cumplit. Doar, considerată inițial pierdută și ea, va fi găsită, după ani și ani, într-un stejar! Atunci: „...preoții înconjurați de multă lume, mișcați de o asemenea minune, au ridicat icoana din grădină și au reșezat-o în biserica ce se reconstruise. Mulți credincioși au venit să se închine la sfânta icoană, aducând daruri în bani” (Marele Dicționar Geografic al României, 1898). Oricum, primul document în care se precizează amplasamentul mănăstirii datează din 14 oct.

1653, unde se spune ca mănăstirea a fost construită pe moșia căpitanului Adam de către Petrișor din Tămăoani, Vasile Iuzbașa din Milești și Sava Rogojan din Grădinari. De asemenea, se presupune ca Adam Movilă era serdar și în urma căsătoriei cu Teofana Dabija a avut 4 feciori, care ar fi luptat în oastea lui Vasile Lupu.

La 1695, mănăstirea Adam a fost închinată către mănăstirea Sinaiului. Documente din 5 iulie 1759 și 12 august 1759 dau informații despre închinarea mănăstirii Adam către Mitropolia Moldovei. În anul 1835, ca urmare a unui hrisov dat de domnitorul Mihail Sturza, mitropolitul Veniamin Costache a mutat călugărițele de la mănăstirea Florești la Adam, iar pe călugării de la Adam i-a dus la Florești. Cutremurul de la 3 ianuarie 1838 a provocat stricăciuni profunde bisericii. În anul 1848 s-a construit clopotnița de la poartă și s-a montat un clopot mare adus de la Kiev. Din pisania bisericii aflăm că la 1868 s-a refăcut catapeteasma și s-a pictat întreaga biserică; s-au refăcut stranele, s-a refăcut dușumeaua și s-a construit un cafas pentru cor. Între anii 1869-1870 s-a făcut o reparație amănunțită la biserică, iar pictorul I. Musceleanu a acoperit pisania de la intrarea în biserică unde era menționat anul de întemeiere a bisericii, cu o altă pisanie scrisă cu litere latine.

Biserica de plan triconc, cu absidele laterale realizate în grosimea zidurilor de 1,20 m, ușor ieșite din linia pereților de sud și de nord. O turlă se dezvoltă pe pronaos și o alta mai mică este turla Pantocrator. Accesul dintre pronaos și naos este îngustat de ziduri foarte groase. Accesul principal se face pe latura de sud. Mai există un acces direct în altar. Catapeteasma este din lemn sculptat, poleită în partea superioară cu foiță de aur. Impresionează plăcut amvonul sculptat, așezat în partea stângă a bisericii, precum și sculptura scaunului arhieresc. În pridvor se intră prin partea de miazăzi printr-o de lemn în două canaturi cu geamuri în partea superioară, dublată de o masivă din lemn întărită metalic. Din pridvor în pronaos se intră printr-o deschidere largă de 1,80 a zidului gros de 1,50 m. Altarul este luminat de o fereastră mare așezată la răsărit, iar naosul și pronaosul de câte o fereastră așezată pe zidurile de la sud și de la nord. Sunt ferestre largi și înalte, duble, prevazute cu grilaj metalic și așezate în ziduri la circa 3 m înălțime. Pridvorul este luminat de o fereastră mică și geamurile ușii. Decorația exterioară este foarte simplă și se concretizează într-o profilatură în zona cornișei. Un soclu masiv înconjoară biserica.

Biserica actuală, construită între 1802-1813, a suferit și ea de pe urma cutremurelor fiind deseori reparată și consolidată.

Biserica Duminica Tuturor Sfinților (Construită în jur de 1891)

Biserica Adormirea Maicii Domnului - Căuiești (Construită în jur de 1890)

Biserica Sf. Gheorghe (Construită în 1901)

Biserica Sf. Nicolae – Fundeanu (Construită în jur de 1887)

Comuna face parte din subzona etnografică Covurlui Nord

Comuna **Jorăști** se află situată în nordul județului Galați, pe dealurile Covurluiului, care dau și denumirea Podișul Covurlui, la o distanță de 70 km față de reședința de județ, Galați, la 15 km față de orașul Târgu Bujor și la 11 km față de orașul Berești. Patrimoniu Arheologic Clasat, situl Lunca, com. Jorăști, jud. Galați

Muzee și colecții: GL-I-s-B-02987 sat Lunca; comuna Jorăști „Râpa cu oale” („Râpa Grozești”), la 300 m N de sat.

Necropolă sec. IV d. Hr., Epoca migrațiilor, Cultura Sântana de Mureș - Cerneahov

Edificii Religioase: Biserica „Sfinții Împărați Constantin și Elena” a Parohiei Jorăști I, județul Galați.

Comuna Jorăști din județul Galați este așezată pe Valea Covurluiului, la o depărtare de 15 km de orașul Tg. Bujor. Denumirea satului – Jorăști – vine de la un cioban cu numele de Jora, care, înainte de anul 1700, a coborât din munții Vrancei cu oile sale la șes, găsind aici locul potrivit de pășunat, ferit de năvala tătarilor, cu apă din abundență; s-a stabilit aici lăsând amintire numele său. Fie din descendenții săi, fie deodată cu așezarea pe aceste locuri și a altor familii, satul s-a mărit, ajungând astăzi la un nr. de cca 700 de familii. La originea lor, locuitorii comunei Jorăști au fost răzeși, lucrându-și terenul propriu, având ca ocupație de bază agricultura. De comuna Jorăști aparțin și satele Zărnești și Lunca. Tradiția spune că în nordul comunei Jorăști, unde acum se află satul Zărnești, era o moșie a domnitorului Constantin Cantemir. Printre administratorii moșiei Jorăști a fost și unul numit Zirnea, care murind, a lăsat satul format în jurul moșiei sale, de unde și numele satului, „Zărnești”. Satul Lunca se află așezat pe aceeași vale a pârâului Covurlui, la 7 km sud de comuna Jorăști. Satul de la început a fost așezat pe moșia boierească a proprietarului Ion Plesnilă. Biserica „Sf. Împărați Constantin și Elena” din Jorăști, prima biserică din Jorăști a fost zidită de un oarecare Nastea, în prima jumătate a secolului al XVIII-lea (după știri vechi, înainte de 1740). Din tradiția locală se știe că această biserică a fost profanată de tătari, care au ucis în ea pe călugărul Iosif și apoi i-au dat foc. După acest moment dramatic, biserica – după spusa bătrânilor – nu s-a mai sfințit, fie că locuitorii se temeau de o nouă profanare și ruinare, fie că nu s-au putut realiza condițiile pentru sfințirea bisericii. Simțindu-se totuși nevoia de biserică în această zonă, pentru ca noul sfânt locaș să fie ferit de năvălitori, acesta s-a construit din nou, pe la finele secolului al XVIII-lea (istoricii propun cca 1770), de data aceasta la un loc mai ferit, în partea dreaptă a pârâului Covurluiului. Despre această biserică se știe mai multe: avea hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena” și era făcută din lemn și vălătuci în paiante, avea clopot, avea catapeteasmă „de mușama” și era nepardosită, iar acoperișul era din scânduri. Într-o primă etapă au slujit la această biserică ieromonahi (ceea ce ne duce cu gândul că, inițial ea ar fi avut statut de schit sau mănăstioară), iar mai apoi și preoți de mir, dintre care sunt pomeniți până astăzi: pr. Ilie, pr. Costea Strat, pr. Ciolacu, pr. Gavril Strat și, cel din urmă, Constantin Strat. La începutul secolului

al XIX-lea, această biserică se risipește tot mai mult, de aceea s-a simțit nevoia altei biserici, care s-a și făcut, prin stăruința lui Vasile Cernat. Pe la 1840, pe când se ruina biserica „Sfinții Împărați” de pe vale, a început a se înălța o altă biserică, având același hram, însă sus, pe colină. Biserica „din vale” încetează a mai funcționa pe la 1840. La construcția noii biserici „Sfinții Împărați” de pe deal au contribuit toți credincioșii, merituosă fiind strădania preotului Costea Strat. Locașul a fost sfințit la 1 noiembrie 1841. 130 de ani s-au bucurat credincioșii din aceste locuri de sfântul locaș. Fiind deteriorat cu timpul, au început însemnate reparații în anul 1974, sub păstoria preotului Gheorghe Dăscălescu, lucrări ce s-au terminat în anul 1978. În anul 1996 au început reparații capitale, de consolidare și înfrumusețare, cu ajutorul credincioșilor, încheiate în 1997. Între anii 1997-1998 s-au efectuat și alte lucrări de reparații, la exterior și la interior, biserica fiind pardosită în interior cu marmură. În anul 1999, biserica a fost pictată și înzestrată cu mobilier din stejar și brad, precum și cu cele necesare cultului. Cheltuielile pentru cele amintite mai sus au fost susținute de către domnul Corneliu Istrate, fiu al satului. Sub conducerea sectorului eparhial de resort, supravegherea lucrărilor a revenit preotului Ionel Rantia. Sfințirea s-a făcut la 28 mai 2000, de către chiriarhul Dunării de Jos, Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop dr. Casian Crăciun. Comuna **Măstăcani** este străbătută prin partea vestică de la sud spre nord de DJ 255 pe distanța de 3 km iar prin partea estică de DN 26 pe distanța de 2,5 km. Legătura între aceste drumuri este realizată de DJ 242 pe distanța de 6 km și de 42 km drumuri comunale. Transportul feroviar se realizează pe C.F. Galați - Bârlad care traversează comuna în paralel cu DJ 255. Lacul Vlășcuța (41,8 ha): aria naturală protejată, situată pe raza administrativă a comunei Măstăcani, în dreptul satului Drăculești, respectiv în zona îndiguită a râului Prut, dintre bornele topo 1284 și 128, sau dintre bornele silvice 157-158 și 143-144. Edificii Religioase: Biserica Adormirea Maicii Domnului Chiraftei 2, Biserica Sf Constantin și Elena Biserica „Sfinții Voievozi Mihail și Gavriil” din comuna Măstăcani, județul Galați, poartă în zidul său sfințit câteva veacuri de istorie și tradiție ortodoxă. Actualul locaș din așezarea răzășească Măstăcani a fost construit între anii 1903 și 1912 și are hramul „Sfinții Voievozi Mihail și Gavriil”. La sfârșitul celui de-al XIX-lea veac, Moise N. Pacu (în Istoria județului Covurlui, apărută în 1891) relatează că Parohia „Sfinții Voievozi” avea două biserici, una la Chiraftei (construită în 1823, cu același hram) și „Catedrala Sfinții Voievozi” în Măstăcani. Din 2009, la Biserica din Măstăcani slujește părintele paroh Cătălin Dobrin și are în grijă 450 de familii, alte 250 au trecut în noua Parohie „Sfinții Împărați Constantin și Elena” din localitatea Vlășcuța. Astăzi, o cruce veche - așezată în curtea Bisericii din Măstăcani - stă mărturie că aici este o istorie veche și că, înainte de acest locaș, a mai existat o biserică „din ceamur”, ridicată între anii 1802 și 1805, cum ne înștiința Moise N. Pacu în 1891. Biserica din Măstăcani are la bază crucea veche de sute de ani de la „Cetățuie”, mărturie a continuității și Veșniciei. Oancea este situată pe malul drept al râului Prut, la 57 km nord de orașul Galați și la 7 km vest

de orașul Cahul din Republica Moldova. Localitatea Oancea este traversată de Drumul Național 26 Galați-Murgeni și Drumul Județean 242E Oancea-Băneasa. Comunicarea cu principalele orașe: Galați-Iași-Huși se efectuează cu autobuze și microbuze. Punct trecere vama - internațional spre/de la Republica Moldova Poziția satului este pitorească, case așezate pe cele 2 coline despărțite de pârâu, care coboară până aproape de malul Prutului. Pe teritoriul comunei se află două bălți mari: Șovârca, la nord de Oancea (cca 200ha) și balta Maicăș (400ha) la sud de Slobozia Oancea, amândouă formate din vărsăturile Prutului. Rezervații Naturale: „Parcul natural din lunca Prutului” ofera perspective în: turism, piscicultura, crescătorii de rațe, gâște. Edificii Religioase:

Biserica cu hramul Sf.Gheorghe construită în anul 1923 și renovată în anul 2007.

Biserica Adormirea Maicii Domnului construită în anul 1824.

Biserica Sfânta Treime construită în anul 1998.

Monumente istorice:

Cimitirul Eroilor căzuți în cel de-al Doilea Război Mondial Troița lui Ștefan cel Mare și Sfânt.

Monumentul Eroilor căzuți în Războiul pentru Independență (1877) și Primul Război Mondial (1916-1918),

Monumentul Eroilor Onceni căzuți în cel de-al Doilea Război Mondial.

Rădești este o comună situată în nordul județului Galați, într-o zonă deluroasă, pe drumul Galați-Bârlad, la aproximativ 100 km de municipiul reședință de județ, Galați.

Edificii Religioase: Biserica Sf. Nicolae, Construită în 1923-1937.

Comuna **Smulți** se află situată pe DJ 251C, la 65 km de municipiul Galați, 18 km de Târgu Bujor, respectiv 35 km de Tecuci. Edificii Religioase: Biserica „Sf. Nicolae” (1810), Biserica „Sf. Voievozi” (1831), Biserica „Sf. Gheorghe” (1849. La origini Căminul Cultural a fost fondat în anul 1911 de Ene I. Patriciu, sub numele de „Casa de Sfat și Cetire” care din 1915 s-a numit „Casa de Sfat și Cetire Principele Carol”. Ulterior, se va numi (între anii 1936-1948) „Căminul Cultural Ene I. Patriciu”. Monumente: primul este închinat eroilor din Războiul de Independență (1877-1878) și Primul Război Mondial, construit în atelierele L. Franceschini din Bârlad, în anul 1923. Cel de-al doilea, a fost ridicat în 1996 și a fost închinat eroilor căzuți în cel de-al Doilea Război Mondial. Comuna Suceveni este situată în NE județului, la 80 km de municipiul Galați, reședința de județ, fiind alcătuită din satele Suceveni și Rogojeni. Suceveniul are ca vecini la S – comuna Oancea, la N – comuna Cavadinești, la V – comuna Băneasa, la E – râul Prut. Ape: Prut, Horincea, Oarba, Lacul Pochina.

Rezervații Naturale: Arie protejată - Pădurea Pogănești, 40 ha, Arie protejată - Balta Leahu, 80 ha. Rezervația naturală pădurea Pogănești, situată pe dealurile Pogănești, Crângului și Cocoșului, pe o suprafață de 478 ha. Este rezervație naturală, forestieră și botanică din 1978, fiind ocrotit un sector în care predomină

gorunul și teiul. Pădurea Pogănești are 40 ha, de același statut de arie protejată, ca și ea, bucurându-se Balta Leahu, care se întinde pe 80 ha. Aici se pot prinde capturi de biban, caras, crap, plătică, șalău, somn, știucă. Lacul Pochina este situat în bazinul hidrografic al Prutului Inferior, pe raza satului Rogojeni-comuna Suceveni și ocupă o suprafață de 74,8 ha. Este rezervație naturală de interes național și zonă de importanță avifaunistică deosebită, fiind inclusă în Parcul Natural Lunca Joasă a Prutului. Ihtiofauna cuprinde crap, caras, somn, știucă, șalău etc. Edificii Religioase: Biserica Adventistă - Rogojeni (Construită în 1990), Biserica Sf. Voievozi – Rogojeni (Construită în jur de 1880), Biserica Adventistă (Construită în 1997), Biserica Sf. Împărați (Construită în 1911-1916)

Situri arheologice: Baza arheologică Stoborani - GL-I-s-B-02993

Una dintre cele mai importante așezări eneolitice de tip Stoicani-Aldeni a fost cercetată la Suceveni-„Stoborăni”, între 1968 și 1977. Stațiunea arheologică este situată pe versantul de est a dealului Stoborăni, situat la egală distanță de satele Rogojeni și Cavadinești, pe traseul șoselei Galați-Gănești-Murgeni, într-o poziție care oferă o largă vizibilitate asupra văii Horincea. Colina pe care se află așezarea este terasată natural, orientată est-vest, flancată la nord și sud de două ravene formate de izvoarele din zonă. Cunoscutul cercetător gălățean, prof. Ion T. Dragomir a efectuat primele cercetări în acest sit, având ca principal scop investigarea așezării eneolitice fortificate, atribuită aspectului cultural Stoicani-Aldeni (cca 3800-3600 î.Chr.) (Dragomir 1983b). În decursul celor opt campanii de cercetări au fost deschise 17 secțiuni cu dimensiuni diferite, care au permis descoperirea a numeroase complexe arheologice eneolitice, dar și din alte epoci istorice (epoca fierului, sec. III-IV, VI-VII, X-XI p.Chr., evul mediu mijlociu și târziu). Cercetarea unei suprafețe de peste 2000 mp a documentat prezența a două șanțuri de apărare duble, iar locuirea s-a derulat în cadrul a trei etape de dezvoltare în perioada eneolitică. Au fost descoperite gropi de bordeie, locuințe de suprafață (dintre care 5 aveau platforme și plan rectangular), vetre de foc, cuptoare, 28 de gropi pentru provizii și gropi menajere, așezarea fiind întărită cu două semicercuri duble de șanțuri de apărare. Alături de marea cantitate de material ceramic specific acestui aspect cultural, din cercetări a fost prelevat și un bogat material litic și osteologic constând în unelte, arme și resturi faunistice.

Obiceiuri: Hramul localității Suceveni - 21 mai – „Sfinții Împărați Constantin și Elena”

Hramul localității Rogojeni - 8 noiembrie – „Sfinții Mihail și Gavril”. Personalități de seamă: Spiridon Popescu (n. 13 august 1864- d. 8 mai 1933) – scriitor, gazetar de mare succes, Dumitru Burlui (n. 10 martie 1920 Galați, originar din Rogojeni-mort în 1983) - chirurg de renume, specializat în chirurgia pulmonară și cardio-vasculară, timp de 25 de ani a condus Clinica de Chirurgie Caritas, Alec Hanță (n. 16 aprilie 1931,Soveja, Vrancea- fiul Marinei născută Oprea și al lui Nicolae Hanță, țărani din Suceveni) – doctor în filologie, scriitor de mare succes, fost decan al Facultății de Limba și Literatura Română de la

Universitatea București, Neculai Suvejanu (n. 8 iunie 1932) – general de brigadă, Ioan Sîrbu (n. 17 septembrie 1933) – doctor în biologie, Tigelu Suvejanu (n. 15 mai 1936)- profesor de filozofie, Ana Mîșlea (n. 3 februarie 1938- d. 30 decembrie 1985) – poet de notorietate, Constantin Mardar (n. 15 noiembrie 1942) – ani de zile profesor și director al școlii din Rogojeni, Vasile Burlui (n. 18 februarie 1943) – profesor universitar doctor, specializat în Protetica Dentară, președintele Universității „Apollonia” Iași, poet de renume, primul Cetățean de Onoare al comunei din 21 mai 2013, Iulian Dobrea (n. 14 august 1945) – medic primar igiena alimentației, fost director adjunct al Direcției Sanitare Galați și al Direcției Sanitar-Veterinare și Siguranța Alimentelor Galați, Nicolae Mitrofan (n. 10 mai 1946) – Doctor Honoris Causa în psihologie, președinte al Colegiului Psihologilor din România, decanul Facultății de Psihologie și Științele Educației de la Universitatea București, Mircea V. Staicu (n. 15 noiembrie 1948) – profesor și director la școala Câmpineanca, Vrancea, Vasile Stroia (n. 18 octombrie 1949) – profesor de matematică în Tecuci, Neculina (fostă Dudu) Staicu (n. 5 decembrie 1949) – inginer chimie alimentară, director tehnic Societatea Comercială de Industrializarea Laptelui Vrancea, Gheorghe Zgherea (n. 22 februarie 1950) – conferențiar universitar doctor la Universitatea „Dunărea de Jos” Galați, Facultatea de Științe, Catedra de Chimie, Ioan (Nicu) Dudu (n. 7 februarie 1951) – locotenent colonel de transmisiuni, Vasile Bujor (n. 18 mai 1951) – unul dintre cei mai cunoscuți piloți militari din țară, Spirache Stasi (n.9 aprilie 1953) – ofițer de carieră, locotenent colonel, Sicuța Murgu (n. 25 aprilie 1953) – inginer agronom, primar comuna Vinători, Galați, Mariana Pariincu (Bujor) (n. 22 august 1954) – economist, șef departament resurse umane ArcelorMittal Galați, Ionel Stroea (n. 29 mai 1960) – electronist de renume, Aurel Presură (n.16 ianuarie 1961)- inginer în mecanică fină, director general adjunct SC Raja SA Constanța, Cătălina Iticescu (Mardar), (n. 7 iulie 1969)- conferențiar universitar dr. Chimist, Iulian Mardar (n.28 ianuarie 1972) – profesor engleză, Cornel Popa (n. 3 august 1973)- avocat de renume în București, Arthur Viorel Tuluș (n. 14 decembrie 1976) – lector universitar, conduce Catedra de Istorie, Facultatea de Istorie, Filosofie și Teologie de la Universitatea „Dunărea de Jos” Galați, Bogdan Mîță (n. 19 decembrie 1977) – medic veterinar, Tiberiu Tofan (n. 10 iunie 1983), programator Siveco România SA.

Comuna **Vârlezi** este situată în partea de nord-vest a orașului Tg. Bujor la o distanță de 7 km de acesta, de 42 de km față de municipiul Bârlad, de 38 km față de municipiul Tecuci, de 48 km față de municipiul Galați și de 177 de km față de municipiul Iași.

Edificii Religioase: Lăcașuri de cult construite în secolul VIII de către generalul Alexandru Cernat și Gheorghe Pană.

Case de cultură: Biblioteca se află situată în centrul comunei lângă școala gimnazială, grădiniță, dispensar și primărie. Biblioteca Comunală Vârlezi⁶⁸⁸ a fost înființată în anul 1960 și dispunea de un număr de 8.434 volume. Sediul de funcționare era în incinta Căminului Cultural. În anul 1970, numărul de volume depășea 11.000 de volume. De-a lungul timpului, Biblioteca Comunală Vârlezi a funcționat fie în clădirea școlii generale Vârlezi, fie în Căminul Cultural. Din anul 2001, sediul bibliotecii este în clădirea nouă a Căminului Cultural și ocupă 2 săli. Biblioteca are un număr de 9.354 volume. În localitatea **Tălășmani**, la limita dintre județele Galați și Vaslui, se află al doilea tunel ca lungime din România, după tunelul Teliu (4.369 m). Tunelul de la Tălășmani are lungimea de 3.330 metri și este unul din puținele tuneluri din țară construite la altitudine joasă, undeva în jurul valorii de 150 metri peste nivelul mării. Tunelul trece pe sub dealurile ce separă bazinele hidrografice ale Prutului și Siretului. Construcția tunelului a început în iunie 1906. A fost finalizat în decembrie 1911. Cele două războaie mondiale și cutremurele de pământ nu l-au distrus, dar infiltrațiile de apă, instabilitatea straturilor nisipoase și neglijența autorităților au contribuit la degradarea lui.

Comuna **Măstăcani** este situată în zona lacului Covurlui, față în față cu comuna Foltești și la distanță de 40 de kilometri de Galați. Această comună are forma unui poligon neregulat, prelungit în partea răsăriteană și apuseană. Se mărginește la est cu comuna basarabeană Vadul lui Isac și cu cătunul Brănești, comuna Vlădești; la vest are ca vecină comuna Cuca, la sud – comuna Foltești și la nord comuna Roșcani. În „Marele dicționar geografic al României”, de George I. Lahovari, București – 1899, și „Cartea județului Covurlui”, de profesor Moise N. Pacu, se menționează că comuna Măstăcani avea două școli – una de băieți și una de fete, amândouă în reședința comunală. Primul învățător a fost Dimitrie Alboteanu, normalist din Iași, care funcționează cu titlu definitiv de la 1 februarie 1882, iar învățătoarea Vasilica Alboteanu, soția învățătorului, funcționează de la 23 ianuarie 1878.

Școala de băieți a fost înființată la 1 decembrie 1865. Până în anul 1882 școala a avut trei clase, absolvind acest curs 37 de elevi. Treptat, până în 1891, au crescut clasele până la șase, când au absolvit cursul complet 39 de elevi. În această perioadă, școala nu are local propriu, ci funcționează în niște săli ale primăriei. În 1899, în zona Covurluiului s-au construit șase școli cu fonduri de la stat, ministrul Învățămintului de atunci fiind Spiru Haret. Printre aceste școli se numără și Școala din Măstăcani. În interiorul școlii existau camere speciale pentru director și toate școlile se numeau tip „Spiru Haret”. Printre primii elevi se numără învățătorii Ion Macovei și Dimitrie V.Toni, originar din satul Jorăști. Acesta are meritul de a fi

⁶⁸⁸ Situl de epoca migrațiilor de la Vârlezi - Rapa Lupeștilor. Situl se află în vestul satului Vârlezi, pe locul numit „Rapa Lupeștilor”.

instalat pe holul școlii, în 1925, cele două tablouri ale învățătorilor Ion Macovei și Dimitrie Alboteanu, eroi căzuți la datorie în primul război mondial.

Orașe și sate componente

1. Berești

2. Târgu Bujor este o așezare în zona de confluență a râului Covurlui cu râul Chineja, la 53 km nord nord-vest de municipiul Galați, atestată arheologic cu aproximativ 12000 î.Hr. Documentar este atestat într-un hrisov din 1491 emis de Ștefan cel Mare, apoi în sec. XVIII prin hrisoavele domnești din anul 1775 și 1776. Prin hrisovul din 6 mai 1844, domnitorul M. Gr. Sturdza ridică moșia boierului Al. Ventura la rang de târg. Amplasat în Colinele Covurluiului, în lunca pâraielor Chineja-Bujor, traversat de fiecare din acestea pe câte 2 km, care-i separă intravilanul în 3 părți (Târgul, în V, centru și Golășei, în E). Intravilanul se extinde și pe dealurile Bujorului, Jirului și Piscu Oului. Are în componență: satul Moscu și satul Umbrărești. Conform organizării administrative din timpul lui Alexandru Ioan Cuza, micul târg intra în componența comunei Umbrărești, organizare care s-a păstrat până în 1872 când Bujor devine centrul comunei, Umbrărești pierzând această calitate. Evoluția socio – economică continuă a târgului, l-a ridicat la rang de oraș în data de 6 iunie 1968. Personalități istorice și culturale Târgu Bujor, Lascăr Catargiu (1821, Iași – 1899, Buc) - proprietar al moșiei Venturești, om politic. Lascăr Catargiu, om politic român, prim ministru al României pentru patru mandate. După preluarea domniei de către Principele Carol I, Lascăr Catargiu, a fost numit prim ministru al primului guvern de coaliție, în acest timp încheind și primul tratat cu o țară străină. Are meritul de a pregăti etapa dobândirii independenței naționale. Lascăr Catargiu și-a împlinit activitatea politico-socială și administrativă în Moldova și în cadrul statului național în paralel cu preocupările sale de mare proprietar în ținutul Covurlui. Încă din anul 1852, Lascăr Catargiu era proprietarul moșiei Golășei, primită ca zestre de către soția sa Eufrosina, fiica vornicului Alexandru Ventura. Om bun și darnic a făcut multe pentru dezvoltarea localității, a cărei prim ctitor este. Astfel, în anul 1895, prin donație de teren și bani, se construiește spitalul cu 40 de paturi, având în componența sa o secție de interne, cancelarie și locuința directorului. Lascăr Catargiu își continuă activitatea sa de ctitor al orașului prin susținerea propunerii de construire a căii ferate Galați-Golășei-Bârlad, care a fost inaugurată în vara anului 1894. Mecanicul a fost însoțit de primul ministru, iar în tren s-au aflat regele Carol I și regina Elisabeta. Continuându-și opera de binefacere, Lascăr Catargiu donează și susține financiar construirea localului școlii, între anii 1894-1895 (astăzi Școala nr. 1), iar în anul 1895 donează terenul necesar și o sumă de bani pentru construirea bisericii cu hramul Adormirea Maicii Domnului. Termină Academia Mihăileană din Iași (1836-1837). Este atașat la Departamentul din lăuntru al Moldovei, locțiitor de ispravnic de Huși (1843-1844); părcălab la Piatra (1845); aderă la petiția

proclamație adresată domnitorului Mihail Sturdza la 28 martie 1848, fiind apoi surghiunit la o moșie a sa din ținutul Neamț; ispravnic de Neamț (1850-1851); pârcălab de Iași (1853); pârcălab de Covurlui (1853-1854); agă al Poliției de Iași (1854-1855 sau 1855-1856); membru în Comitetul unionist Galați, deputat în Divanul ad-hoc din Iași (1857); deputat din partea ținutului Covurlui în Adunarea Electivă-Legislativă a Moldovei de la Iași (1858-1862). Este ales în Comisia Centrală de la Focșani (21/03/1859 - 27/04/1859); numit ministru de Interne în guvernul Moldovei, condus de Manolache Costache Epureanu, perioadă în care a înființat direcția de statistică a Moldovei și a elaborat un proiect de reformă a jandarmeriei Principatului (27/04/1859-21/09/1859). Ca lider al coaliției politice care a acționat pentru îndepărtarea lui Al. I. Cuza, a făcut parte din Locotenența domnească (1866). Este Președinte al Consiliului de Miniștri și ministru de interne (1871-1876), ad interim la afacerile străine (1875-1876), iar împreună cu ceilalți membri ai guvernului pe care îi condusesese, a fost dat în judecată (iulie 1876) de Camera deputaților liberală. Este agent diplomatic al României la Belgrad (sep. 1877-apr. 1879), apoi ales Președinte al Partidului Conservator (dec. 1880). El a condus alături de G. Vernescu, ziarul gălățean Poșta (devenit organul partidului liberal conservator), a pus bazele și a condus Partidul Liberal- Conservator (mar. 1884 - nov. 1891), este președinte al Consiliului de Miniștri și ministru de interne (mar.-nov. 1889), titular la Ministerul de Interne (feb.-nov. 1891), președinte al Consiliului de Miniștri și ministru de interne (1891-1895), ad-interim la Ministerul de război (feb.-iun. 1894), ctitor al bisericii din satul Golășei, cu hramul Adormirii Maicii Domnului, sfințită în 1896, ales senator (1897), decorat de Împăratul Germaniei, cu ocazia nunții A.S.R. Prințul Ferdinand, cu marele cordon al „Vulturului Roșu” (ianuarie 1893). Eremia Teofil Grigorescu (1869 Golășei, Tg, Bujor – 1919, Buc) - general, comandant al Armatei I Române. Studii: Școala primară la Galați (1870-1874); Liceul "Vasile Alecsandri" Galați (1874-1878); Academia Mihăileană (actual Liceul Național) din Iași (1878-1881); Universitatea din Iași - Facultatea de Medicină și Facultatea de Științe (1881-1882); Școala de Ofițeri din București, secția artilerie (1882-1884) - sublocotenent de artilerie; Școala de Aplicație de Artilerie și Geniu din București (1884-1886); cursuri de matematică la Sorbona (1887-1889); stagiul de perfecționare în arma artileriei, ca atașat pe lângă Comitetul Artileriei Franceze St. Thomas d'Aquin (Paris) (1887-1889). Activitate socio-profesională: predă cursul de algebră superioară și artilerie la Școala de artilerie, geniu și marină din București (1891-1894); activează în cadrul unei unități de artilerie din cadrul cazarmei Malmaison din București (1891-1894); subdirector (1896-1899) și apoi director al Pulberăriei armatei de la Dudești (1899-1903); activează în cadrul Direcției artilerie din cadrul Ministerului de Război (1905); comandant al Brigăzii 3 artilerie (1906); director și profesor de algebră superioară al Școlii de Artilerie, Geniu și

Marină din București (1907); director al personalului în Ministerul de Război (1913); sublocotenent (1884), căpitan (1906), colonel (1910), general de brigadă (1915), general de divizie (1917), general de corp de armată (1918); comandantul Diviziei 14 (1915); comandantul Diviziei a 15-a infanterie („Divizia de fier”), cu care câștigă luptele de la Mulciova și Arabagi (Dobrogea), de la Oituz - 1916; comandant al Corpului 4 Armată (04/01/1917) și 6 Armată (iun. 1917); comandant al Armatei 1 române (30/07/1917) și al Corpului 8 rus, cu Diviziile 14,15,103 și Divizia Zamurskaia ale Armatei 4 ruse (31/07/1917), cu care obține victoria de la Mărășești; inspector general de armată (1918-1919); ministru de război (24 oct.-28 nov. 1918), ad-interim la industrie și comerț. Distincții/Decorații: Ordinul „Steaua României”; Ordinul „Mihai Viteazul” clasa a III-a, pentru modul în care a condus acțiunile Diviziei 15 în luptele din Dobrogea (primul general român care a primit această distincție „pentru acte de bravură în fața inamicului”; Ordinul „Mihai Viteazul” clasa a II-a, „pentru vitejia și destoinicia cu care a reușit să stăvilească ofensiva germană de la Mărășești din vara anului 1917”; „Legiunea de onoare” în grad de comandor din partea Guvernului francez; decernarea unei „săbii de onoare” (purtând inscripționate numele de Oituz, Pralea, Mărășești) din partea unui comitet format din foști profesori de la Universitatea din Iași, printre care s-au numărat și P. Poni, A.D. Xenopol (11/11/1918); decernarea unei „săbii de onoare” din partea Japoniei, cu inscripția „Voi sânteti cei care scrieti istoria țării”. Grigore Hagi (1933 Tg. Bujor – 1985, Buc) – poet. Și-a petrecut copilăria în Târgu Bujor, în mijlocul familiei, în compania Ginei (soră) și a lui Nelu (frate). Studii: Școala primară în Tg. Bujor (1940-1944); studii liceale la București; Facultatea de Cinematografie din cadrul Institutului „I.L. Caragiale” din București (1952-1953); Universitatea din București, Facultatea de Filologie, Secția de Literatură și Critică literară (1955-1957) și Secția germană (din 1957). A fost redactor la ziarul Drum nou (1961-1962); redactor la revistele bucureștene Luceafărul (din 1966) și la Gazeta literară. Debutul literar se produce în revista „Tânărul scriitor” în 1950. A obținut Premiul Uniunii Scriitorilor din România (1967) și Premiul Asociației Scriitorilor din București (1968). Printre prietenii poetului se numără: Nichita Stănescu (fratele lui de inimă), Cezar Baltag, Nicolae Breban, Matei Călinescu. Pădurea Pogănești în suprafață de 78, 3 ha este localizată geografic în partea de sud-est a Moldovei, podișul Covurlui, regiunea biogeografică a Colinelor Covurlui, dealuri de tip Tutova, în apropierea comunei Suceveni din nord-estul județului Galați, la o altitudine de 94-219 m. Substratul geologic este format din depozite loessoide argilo-nisipoase, iar solurile sunt de tip cernoziomuri tipice și cambice, cernisoluri. Vegetația forestieră este dominată de gorun balcanic (*Quercus petraea* ssp. *dalechampii*), tei argintiu (*Tilia tomentosa*), stejar pufos (*Quercus pubescens*), în special pe versanți și stejar brumariu (*Quercus pedunculiflora*) de-a lungul

văilor. De asemenea s-au identificat și plantații alohtone de salcam, frasin și pin negru, precum și *Echium russicum*-capul șarpelui (4067), *Iris aphylla* ssp. *hungarica*-stânjenel, iris. În etajul inferior al pădurii există o abundență de subarboret din speciile păducel-*Crataegus monogyna*, maces-*Rosa canina*, scumpie-*Cotinus coggygia*. Vegetația ierboasă are în componență bujorul românesc (*Paeonia peregrina*), o plantă aflată pe Lista Roșie Europeană (*Fritillaria orientalis*) și multe alte plante din Lista Roșie Națională. Dintre speciile importante de fauna de interes conservativ enumerăm următoarele specii de reptile și amfibieni: șopârla de câmp (*Lacerta agilis*), gușterul (*Lacerta viridis*), broasca roșie de pădure (*Rana dalmatina*), broasca mică de lac (*Rana esculenta*) și broasca mare de lac (*Rana ridibunda*). Se situează pe teritoriul administrativ al comunei Băneasa, în apropierea satului Roșcani, în parte de centru-nord a județului Galai, în zona fizico-geografică a României: Dealurile Fălciului, respectiv regiunea biogeografică a Colinelor Covurluiului (dealuri de platforma de tip Tutova). Habitat de padure xerofilă naturală din zona de deal cu *Quercus pubescens* și *Q. pedunculiflora*. Specii de arbuști specifice asociațiilor de silvostepă: *Rosa* sp., *Crataegus* sp., *Ligustrum* sp., *Cornus* sp., *Prunus* sp. Asociații de specii ierboase cu participarea în majoritate a gramineelor; Flora endemica de *Paeonia peregrina* romanica, declarată monument al naturii, prezenta în poienile specifice pădurii de *Q. pubescens*. Bujorul de pădure este o plantă perenă, de origine balcanică, care crește spontan în zone acoperite cu vegetație lemnoasă din silvostepă și pădure, la marginea cvercetelor, în tufărișuri și în rariști. Crește în pădurea Breana-Roșcani. În cadrul ariei naturale se pot întâlni următoarele specii de arbori: stejar pufos, numeroase specii de arbuști specifice asociațiilor de silvostepă, asociații de specii ierboase cu participarea în majoritate a gramineelor, bujorul românesc (*Paeonia peregrina*). Rezervația naturală Pădurea Breana-Roșcani a fost declarată pentru conservarea habitatului forestier cu stejar brumăriu (*Quercus pedunculiflora*) și stejar pufos (*Quercus pubescens*) și pentru specii importante de floră și faună, precum *Bufo bufo*, *Pelobates fuscus*, *Musccardinus avellanarius*, *Carex brevicollis*, *Symphytum* sp., *Hyla arborea*, *Dryomys nitendula*, *Nannospalax leucodon*, *Carpinus orientalis*, *Lacerta viridis*. Rezervația naturală urmărește și conservarea speciei *Paeonia peregrina* var. *romanica*, bujor românesc. Pădurea Tălășmani se întinde pe o suprafață de 53,40 hectare. Situl prezintă o zonă naturală de tip colinar (dealuri cu teren arabile și păduri de foioase) încadrată în bioregiunea stepică a Podișului Covurlui (subdiviziune geomorfologică a Podișului Moldovenesc ce adăpostește un habitat natural de tip: Păduri dacice de stejar și carpen. Pădurea Mogoș-Mățele deține o suprafață de 65,50 ha și este localizată în zona Stepică, în Regiunea de dezvoltare Sud – Est (jud. Galați) pe teritoriul administrativ al comunei Scânteiești. Teritoriul ocupat de această pădure este circumscris părții de nord – est a Câmpiei Cuca, parte componentă a Câmpiei Române, situându-

se la o altitudine maximă de 151,00 m. Pădurea Mogoș-Mățele are în componență unități ce fac parte integrantă din Pădurea Folteasca – trup Mogoș în suprafață de aproximativ 350 ha. Pădurea Mogoș-Mățele are un rol hotărâtor în menținerea echilibrului natural al comunei Scânteiești. Începuturile mișcării extremiste de dreapta sunt timpurii în zona Galați. De aici provenea o serie de combatanți activi ai Ligii Apărării Naționale Creștine (L.A.N.C.), studenți antisemiți la Iași în anii '20, printre care îi menționăm pe Mille Lefter⁶⁸⁹ și pe Dumitru Cristian. Aceștia vor organiza primele cuiburi legionare gălățene și vor finanța revista Pământul strămoșesc (alături de alți gălățeni: Spiru Peceli, Mihail Marinescu, Gheorghe Potolea, Margareta și Gheorghe Marcu, Ana Drăgoi, I. Gh. Teodosiu)⁶⁹⁰. (...) Spre sfârșitul anului 1929, C. Z. Codreanu a decis extinderea influenței Mișcării Legionare, inițiind astfel „campanii” și întruniri politice pe raza județului Covurlui și de acolo, spre Basarabia. În vara aceluia an, „Căpitanul” petrecuse mult timp în compania Frăților de Cruce gălățene și focșănene, cu care executase „marșuri” în întreaga Moldovă de nord. La 8 noiembrie 1929, dată esențială în cronologia legionară, când membrii grupării aniversau patronul spiritual – Arhanghelul Mihail, a început campania din nordul județului Covurlui. (...) C. Z. Codreanu își va aminti: ”Cu Lefter și cu Potolea am fixat prima întrunire legionară la Târgul Berești din nordul județului Covurlui, pentru data de 15 decembrie”⁶⁹¹. Tot în județ, la Scânteiești, apărea Glasul țăranului. Rezultatele electorale ale Mișcării Legionare, la alegerile generale din 1931-1932, demonstrează că circumscripția Covurlui a fost de la început un fief politic gardist. La 1 iunie 1931, pentru prima oară de la înființare, Garda de Fier, organizația politică a Legiunii Arhanghelul Mihail, a participat la alegeri generale, sub titulatura „Gruparea C.Z.Codreanu”. Printre cele 17 circumscripții în care s-au depus liste de candidaturi la Camera Deputaților, s-a aflat și Covurlui, unde se alegeau 7 deputați (Ion Zelea Codreanu, tatăl „Căpitanului”, inginerul Gheorghe Clime, M. Lefter, Aurel Ibrăileanu, Gheorghe Totolici (preot din Smulți), Crăciun Teodorașcu și Alecu L. Mocanu – vezi Monitorul Oficial, Nr. 131, 10 iunie 1931, p. 5159). (...) Cazurile de obstrucționare a propagandei

⁶⁸⁹ Fost student al Facultății de Drept din Iași în 1923. A fost unul dintre studenții bătuți de prefectul Manciu, care a fost asasinat apoi de C. Z. Codreanu, în octombrie 1924. În 1927, după înființarea Mișcării Legionare, Mille Lefter va fi unul dintre simpatizanții acesteia. În calitate de președinte al L.A.N.C. din Galați, se adresa astfel legionarilor, într-o scrisoare adresată revistei Pământul strămoșesc: „Lumina vie a legiunei va da căldura și elan mișcării, care va merge crescând și îngrozind dușmanul. Sunt alături de voi, împreună vom merge mereu înainte, către ziua biruinței, când vom înfige deasupra tuturor instituțiilor românești steagul cu Svastica.”-Vezi: M. I. Lefter, După mare ngrijorare, mare bucurie, în: Pământul strămoșesc, anul I, nr. 4, p. 7.

⁶⁹⁰ Pământul strămoșesc, anul I, nr. 5, p. 15; vezi și numerele următoare, rubrica „Mulțumiri”. Mulți dintre covurluieni făceau parte din „Comitetul celor 100”, care plăteau câte 100 lei lunar timp de un an, pentru achitarea ratelor camionetei Legiunii, „Căprioara”.

⁶⁹¹ Ibidem, p. 364.

gardiste s-au înmulțit simțitor în această perioadă. În comuna Cavadinești, de exemplu, agentul Enac Felea a pătruns în casele locuitorilor și le-a rupt calendarele legionare de pe pereți; în comuna Balintești notarul și secretarul comunei, simpatizanți ai Gărzii de Fier, au fost pârați de către jandarmul din localitate prefectului de județ și „au suferit consecințe”; în comuna Foltești, șeful de post „a ajuns factorul poștal ce face cursa Foltești – Oancea din urmă și i-a luat din geantă un sul de manifeste trimis [...] pentru Neculai Antache din Oancea”. Cu ocazia unei vizite în comuna Băneasa, la 19 februarie 1933, C. Z. Codreanu a recomandat organizației de Covurlui să suspende temporar activitatea, trecând simultan la reorganizarea cuiburilor și atragerea tinerilor fără ocupație⁶⁹². Același lucru l-a susținut și în timpul consfătuirii desfășurate la sediul Gărzii de Fier din strada Traian nr. 9, la 2 aprilie 1933. Codreanu a cerut atunci legionarilor să fie disciplinați, să nu poarte uniforme pe perioada stării de asediu și să ofere autorităților informații despre „elemente comuniste”, acțiune prin care să demonstreze că „sunt devotați patriei și neamului”⁶⁹³. Propaganda legionară a continuat pe alte căi, prilejuite de cununiile religioase dintre membrii mișcării. La nunta Marcelei T. Șerban și a lui Petre I. Vicol, legionar din Băneasa (jud. Covurlui), au participat C.Z. Codreanu și fruntași gardiști brăileni, gălățeni și nemțeni, precum Iliescu, Ibrăileanu, Eșanu, Lefter, Potolea, Neculai Antache.”⁶⁹⁴

Comuna **Cuca** este așezată în partea de sud-est a României, Podișul de Jos al Moldovei, fiind parte componentă a județului Galați (fost Covurlui), locuințelor țăranilor din comună sunt amplasate de o parte și de alta a pârauului sec Lozova. Cercetările arheologice făcute începând cu anul 1950 de către mai multi cercetători precum Radu Vulpe, P. Dambovita, Prof. Brudiu, în special în zona Valului lui Athanaric (rex vizigot) au scos în evidență următoarele:

I. În zona albiei majore a pârauului Lozova care trece prin mijlocul comunei, la sud de școala generală, s-au descoperit urmele unei așezări din perioada târzie a epocii bronzului. Nivelul arheologic se află la o adâncime de trei metri și este observabil în albia pârauului, prezentându-se sub forma unui strat de cenușa cu oase și fragmente de ceramic. Dintr-o groapă menajeră, situată la o adâncime de patru metri de la orizontul actual, provin fragmente ceramice de la vase de tip “borcan cu brâu continuu sub gura vasului”, precum și o ceașcă de formă globulară, care a avut toarta supraînălțată (acest nivel arheologic aparține culturii Coșlogeni, iar materialele în discuție au fost investigate de cercetătorul Sebastian Moritz de la Institutul de Arheologie București).

⁶⁹² A.N.I.C., Fond M.I. Diverse, Dosarul nr. 8/1933, vol. I, f. 174.

⁶⁹³ Ibidem, f. 185.

⁶⁹⁴ Mihai Florin-Razvan, Activitatea Mișcării Legionare în județul Covurlui (1927-1933), în Revista Erasmus, No 15 / 2006-2009.

II. Tot pe același pârâu, în satul Cotros, în dreptul casei lui Ghița Lupu (Gârbea) s-a găsit o monedă de argint din anul 216 e.n. de la Caracalla, descoperire care ne face să credem că aici a fost o așezare a dacilor liberi în sec. al III-lea e.n. Determinarea a fost făcută de către cercetătorul Bucur Mitrea – institutul de Arheologie București.

III. La Fântâna lui Panait sau Rediul Cucului, în apropierea unei bogate pânze agvifere, s-a descoperit o așezare și o necropolă din sec. al IV-lea e.n., care se întinde în curțile și grădinile locuitorilor Ghița M. Neculița, Tudor Iordache, Toader M. Neculița, Manole Țulug și Mihaluța Dumitru. În această zonă se mai găsesc și dovezi arheologice datând din sec. al X-lea e.n. Și sunt în legătură cu locuirea din marginea platoului Arcari. Tot la Fântâna lui Panait, în grădinile localnicilor, se găsesc fragmente ceramice din sec. XIV-XV d.Hr.

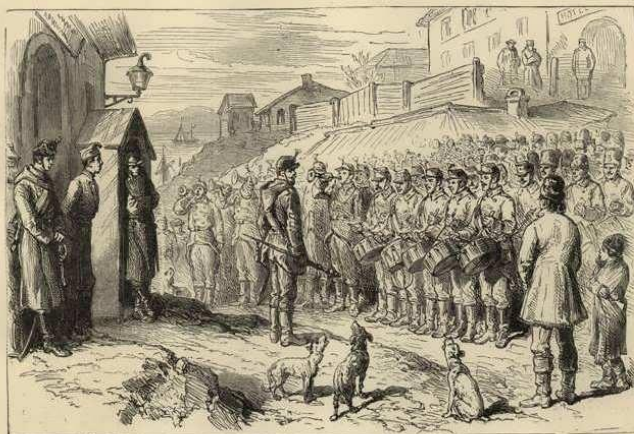
IV. Deasupra Râpei Roșii pe panta înclinată dintre marginea satului și movila Arcari se găsește o așezare din sec. al XV-lea d.Hr.

V. În perimetrul moșiei Cuca se găsesc mai mulți tumuli (mobile, mameloane) răspândite de-a lungul și de-a latul în întreaga zonă. Movila de la Cotros-Docan, Lozova, La Obiște, Băleni, Arcari, Albina, Valea Țarinei (Movila de la via lui Mandița Cioc și Ion Sandu). Alți istorici consemnează și ne informează că acești tumuli sunt mormintele căpeteniilor, a conducătorilor de oști care, odată decedați, în luptă sau de bătrânețe, conform ritualurilor, se înmormântau cu suita (femei, slugi, cai etc.) pentru că și pe celălalt tărâm să aibă cine să-i slujească și se referă în mod deosebit la popoarele scitice care au locuit în vecinătatea Daciei, popoarele pecinege și cumane – sec. al IX – lea și sec. al XI – lea d.Hr. Pentru cei de azi și cei ce vor veni, le dăm următorul îndemn: „De urci cu carul tău, copile/Movila de la Docan, din Lozova/Din lan de grâu, de păpușoi/ Descoperă-te și te-nchină/Că dedesubt e cripta sfântă/Cu mii de oase de eroi”. Valul lui Athanaric începe din satul Stoicani, școala generală din acest sat este construită chiar pe val, traversează satul Fântânele- comuna Scânteiești și se îndreaptă spre N-V, ajungând la soseaua Galați-Bârlad, la kilometrul 22 – punctul “Troienas”, unde are o lățime de 24 metri (în afara de sant) și o înălțime e circa 1 km, până la 2 km în sud de satul Cuca. Traseul teoretic trece prin mijlocul acestui sat (de unde se îndreaptă spre V-N-V), în sat fiind localizat prin șanțul care constituie și drumul de acces dinspre gospodăriile lui Nicolae Constantin, Neculai A. Vlad, Ștefan Costache etc. - din fața fostului atelier de fierărie al lui Dumitru Dulapci. Pe teritoriul comunei Cuca, prof. Brudiu de la Muzeul de istorie Naturală Galați a continuat cercetările de unde au fost lăsate de prof. R. Vulpe în 1951 și a identificat traseul acestui val, începând din Valea Zavoiului, continuând spre nord pe marginea interfluviului Arcari până la marginea viei din Zăvoi, unde valul își schimbă direcția, și după ce traversează platoul Arcari, trece șoseaua Galați-Cuca la kilometrul 25,200, îndreptându-se spre baza de recepție (SMA) din localitatea Cuca. Pe o porțiune din comună, valul nu este observabil și nu poate fi urmărit, în schimb apare pe latura de vest, în curtea locatarului Dumitru Benea, a cărui casă se află chiar pe val (conturul șanțului de la

val se observă foarte bine în ravenă, râpa lui Zanet). De aici, valul își continua traseul pe podiș, prin pădurea satului Plevna, unde este conservat foarte bine, la nord de Cudalbi, până la localitatea Ploscuțeni – județul Vrancea. Linia Valului lui Athanaric este imaginară, care desparte Podișul de sud al Moldovei de podișul de mijloc. Pe aici trece Drumul Mare al Galaților sau Drumul lui Rareș, care trece tot prin Cuca. Denumirea toponimică de Fântâna lui Cucu este atestată abia pe la mijlocul sec. al XV-lea, iar cartea de cancelarie dată de domnitorul Moldovei Petru al II-lea la 15 iulie 1448, când acesta dă și întărește lui Cernat Ploscaru și fratelui sau Stefu mai multe sate, siliști, locuri în pustie între care și Fântâna Cucului, care s-a dovedit de către istorici a fi comuna Cuca de astăzi. În secolul următor, la 27 martie 1546, domnitorul Petru Rareș al Moldovei (1527-1538 și 1541-1546) de la curtea din Bârlad emite carte de cancelarie prin care face cunoscut tuturor supușilor cum a miluit și a dăruit un loc în pustie la Olteni, la obârșia Lozovei, la Fântâna Cucului sub Dumbrava, adevarately slugi, Ion Goescu, Stanciu Bursuc, Ghedeon, Fratian, și Danciu Bursuc cu obligația de a face un sat cu tot ce trebuie pentru îndestulare, toate acestea pentru servicii deosebite aduse domniei. Numele de Fântâna lui Cucu (Cuca de astăzi) vine de la căciula domnească care se numea cuca. Se spune că Petru al Rareșoaiiei (Maja), în drumurile sale, când făcea negoț cu pește, a poposit prin aceste locuri care erau acoperite cu păduri seculare. La un popas făcut în pădurea situată la nord de localitatea noastră și care poartă numele de Rareș și astăzi, și-ar fi pierdut cuca domnească, de unde și-a luat denumirea satul care dăinuie până astăzi. Denumirea actuală a comunei vine de la rediului Cucului, un desiș de pădure ce se afla în viroagă ce pornește din spatele cimitirului bisericii și coboară la fântânile de lângă primăria Cuca. În această viroagă susura un izvorăș, cu apa cristalină la care veneau cucii să-și ostioiască setea, cum femela cucului se chema cuca, așa cum ne arată academicianul Iorgu Iordan în Dicționarul Limbii Române, acest toponim a fost preluat și a dat denumirea localității. Această denumire de rediu Cucului este trecută și pe hărțile militare folosite de armata română în 1938-1945. Petru Rareș, la venirea a doua oară la domnie 1541 februarie 9 cu ajutor turcesc, așa cum arăta D. Almaș, “ trecută pe la schela Galaților” și s-a îndreptat către cetatea de scaun a Sucevei, folosind drumul Galați-Bârlad-Suceava. Pe platoul de nord al Galațiului, la Foltanu (azi zona comunei Vânători), punctul Râpa lui Țuluc, oastea moldoveană condusă de domnul Alexandru Cornea îi aține calea. După o luptă scurtă, dar crâncenă, Alexandru Cornea este biruit, cerând să fie însemnat la nas. Petru Rareș pune gâdele sa-i despartă capul de trup și își continuă deplasarea pe vechiul și cunoscutul drum: Galați-Cuca-Bârlad – Drumul cel Mare sau Drumul lui Rareș. Ceea ce vedem noi astăzi, dragă cetitorule, este ceva adus cu susu-n jos. Se întâmplă atunci când capul coboară în fața obrăzniciei și tupeului, când oameni fără nici o chemare sau har au devenit ori pretind că au devenit apostolii neamului, când toate lucrurile și faptele de preț ale românilor sunt aruncate cu dispreț la gunoi, când ni se spune răspicat și fără nici o rușine că generații întregi au murit

cam degeaba și că neamul românesc ar putea dispărea imediat ce s-ar supăra vre-un despot oarecare de alături, când am fost aduși din vorbe să acceptăm din nou sclavia și poziția de colonie, iar toate aceste lucruri ne sunt prezentate ca ultimul lucru de dorit pentru noi. Trădători de neam odioși și destul de mulți, semidocti notorii ai acestui neam, s-au raliat celor care au distrus din nou această națiune română. Părți din vatra acestei țări sunt deținute de două secole în teritorii străine, de națiuni care nici nu se gândesc, iată, ca să discute acest rapt, suntem ca în timpul când toată lumea bună năvălise pe Africa, pe care o ciopleau așa cum doreau, iar acum acest se întâmplă cu noi, o țară deabia ieșită de sub cizma rusească, unde tot ei ne băgaseră, iar acum considerată printre ultimile colonii dorite din Europa, pentru resursele sale nebănuite de mari și atractive și ispititoare, căci pot redresa Europa... O gravă greșelă a politicianismului mărunț și mediocre, care s-a instalat de astăzi în Europa! În felul acesta revenirea la capitalism și la sistemul economic liberal, care l-a făcut să performeze, este astăzi în România deosebit de dificilă, această politică nefiind sprijinită deloc de cei care nu au înțeles mai nimic din prăpădul făcut de comunism, care a făcut să fie considerată acceptabilă viața trăită într-o sărăcie mai uniformizată și aproape egală, fără a mai fi stimulată personalitatea fiecărui om și a muncii ori înzestrării, de fapt motoarele dovedite ale creării bogăției dorite. Cât despre impecabila morală scolastică, de corectitudine, justiție, educație și celelalte finețuri, clamate de lumea civilizată, putem să spunem că sunt doar povești de adormit copii, pentru că acei care sunt lupii acestei lumi nu pun nici un preț pe această ieftină paradă etică și de aceea își văd nestingheriți de sfâșiat pofticioși pradă după pradă, așa cum fac și cu noi. Pentru ei nu contează că generații întregi dintre copii noștri se vor naște fără nici un viitor și că, probabil peste puțin timp, nu vor mai ști nici istoria acestei țări și cui au aparținut părinții și bunicii lor și mai ales cui vor aparține copii lor. Iar meseriile de țucălar, căpșunar sau bostănar al Europei, vor fi cele care le va asigura, lor și familiilor lor, un blid mizer de hrană, că în rest absolute toate sunt doar niște vorbe fără nici un conținut. De aceea istoria nu trebuie să mai existe în programa școlară și probabil că ar fi tare bine dacă nici nu ar mai fi scrisă de oamenii acestui popor, pentru că îi încurcă pe manipulatori. Una din marile confruntări de importanță vitală pentru popor a fost bătălia care a rămas în istorie definitiv. Vuietul luptelor nu s-a stins nici astăzi. Oamenii din sudul Moldovei sunt încă și acum mereu tulburați de strigătul de disperare a morților, cei care au umplut câmpurile Mărășeștiului, gara, orașul, totul. Încleștarea a fost atât de mare încât chiar și cei mai mari generali germane au înțeles că un astfel de popor nu poate fi învins, pentru că vedeau că numai ideia ocupării caselor și gospodăriilor lor îi transforma în ființe aproape a căror sălbăcie nu aveai nici o șansă să o poți învinge pe pământul din care parcă se alimentau cu o energie de neimaginat și care întrecea orice predicție militară. Numai Dumnezeu mai era ascultat de acești oameni. Nu se poate descrie cum oameni fără o mână, fără un picior, cu răni grozave căpătate pe corp de le schije obuzelor, nu se văitau și continuau să atace

cu disperare liniile inamice. Așa ceva nu mai văzuseră nicăieri, pe nici un front pe unde luptaseră până atunci. Câmpul Mărășeștiului a devenit de atunci o catedrală uriașă, în care cei veniți de prin diverse locuri ale țării se mai roagă la Dumnezeu și se mai închină pentru supraviețuirea acestui unic popor. Amploarea bătăliilor din sudul Moldovei o putem desluși și din parcurgerea numai a datelor tehnice ale confruntării, care confirmă amploarea deosebită a confruntării. Armata I română a pierdut 27410 oameni, ceea ce reprezintă 16% din efectivul avut la începutul bătăliei (între aceștia 5125 de morți, 9818 dispăruți și 12467 de răniți). Trupurile lor au umplut gropile comune din cimitirele făcute la Hanu Conachi, Focșani, Mărăști, Oituz, Soveja, Panciu, Străoane, Varnița și mausoleul de la Mărășești. Și Armata IV rusă a avut și ea aici pierderi serioase, cifrate la aproximativ 25650 de oameni, între care 7083 morți, 10400 răniți și 8167 dispăruți. De cealaltă parte, Armata IX germană, principală grupare de forțe a inamicului, a avut 60000 – 65000 de oameni scoși din luptă (morți, răniți și dispăruți). Călătorul care trece astăzi pe șoseaua care leagă satul Tișița de Panciu va observa în apropierea drumului, cam la mijlocul distanței, locul în care există un cimitir german, în care acest popor a considerat că trebuie să fie îngrijite oasele copiilor lor, trimiși să moară atât de departe de meleagurile lor natale. Locul nu are avantajul vreunei poziționări spectaculoase, dar este ușor de accesat datorită șoselei către Panciu. Realitatea acestor lupte pentru supraviețuire națională a mai arătat odată, celor care se îndoiau, că prin rezistența viguroasă a trupelor româno-ruse la Mărășești și Oituz, inamicul a fost forțat să renunțe la ofensiva considerată decisivă, eșuând în încercarea imprudentă de a ocupa toată Moldova și de a scoate România din război, o chestiune tactică importantă. Uitaseră că aici românii își apărau propria ogradă. Totodată, statul român își continua existența, la fel și ca și speranța tuturor românilor într-un deznodământ favorabil al acestui război și în speranța că nu va mai trebui vreodată să avem încă o confruntare de asemenea amploare pentru a putea să fim percepuți ca poporul care stăpânește de milenii și de deplin drept acest pământ, care nu poate fi decât al nostru. Dar timpul trece și uneori șterge amintiri care n-ai fi crezut că pot fi așa de ușor uitate și iată că în ultimul război mondial pe cerul capitalei zburau, cum am văzut în precedentul volum, alți oameni doritori să se reamarce prin uciderea altor oameni. De la gând până la faptă tinerețea scurtează drumul La Galați, devenit în acel timp oraș de graniță, se îmbrăca aici jumătate din cadrele armatei dislocate în Moldova și toată aristocrația și negustorimea cu ștaif din sud-estul Moldovei. Reclamele la această marcă, pe care le găsim în presa din 1936, îi îndemneau pe români să adopte un stil de vestimentație modern, elegant și de bun gust: „Trece-ți în rândul celor bine îmbrăcați, domnilor! De aceea vă recomand îmbrăcați-vă familiile numai la Cehoslovaca, singurii specialiști în arta îmbrăcăminte.”

"AUBAINE" GIVEN TO THE MILITARY COMMANDANT OF GALATZ, ROUMANIA.

Tamburii și trompeții garnizoanei Galați într-o imagine din anul 1877, când Johann Nepomuk Schönberg a fost corespondentul ziarului *Le Monde Illustré* în zona balcanică, în iarna 1876-1877.

Ei și-au dat viața încredințați că viitorul nu va fi prezentul pe care îl trăiau. Cu migală și lacrimi am adunat faptă lângă faptă, nume lângă nume, ca să refac o lume de eroi adevărați și de martiri. Dumnezeu ne-a învrednicit să avem o istorie cu mulți martiri, pe care noi trebuie să-i cinstim. Alții nu o vor face. Săpați-le adânc numele în inimă și în piatră! Scrieți-l în veșnicii! Celor ce n-au auzit geamătul poporului român, celor ce n-au văzut deloc copiii smulși de la sânul mamei și sângele nevinovat curgând pentru dreptate, străinilor care se-ntreabă ce-am făcut, să le oferim dovezile pe care nici un vecin nu le poate prezenta la proporțiile epopeii noastre și, purtându-i de mână, să le arătăm că pământul nostru-i plin de oseminte, de la munte până la mare, din bordei până-n palat și pretutindeni întâlnești copii ce nu și-au cunoscut părinții sau mame cărora li s-au uscat ochii de jalea așteptării. În spatele frontului se întorceau, în „furgonetele sovietice”, cei o sută sau două de comuniști ce-și găsiseră adăpost sub pulpana lui Stalin. După acești trădători ai intereselor românești și-a făcut apariția o lume necunoscută locurilor, cu graiul stricat, fără ocupație precisă, care a împânzit Țara de Sus și Țara de Jos a scumpei noastre Moldove. Murim de veacuri pe pământul acestei țări și nu învățăm mare lucru din cea mai severă lecție a ultimei clipe a vieții. „Cornel-Constantin Ilie, profesor de istorie, muzeograf, redactor la revista „*Historia*”, a realizat un dicționar de „*Români celebri în fața morții*”, supraintitulat „*Între Bellu și Montparnasse*” și apărut la Editura Historia în București. Era vorba de destine, cuvinte testamentare, statistici, epitafuri, a căror lectură face cât un roman istoric. Mai întâi te copleșesc statisticile. Avem în istorie 57 de domnitori morți în exil, mulți uciși, majoritatea decapitați, dintre care vre-o 20 numai la otomanul Istanbul. Avem 29 miniștri omorâți în zorii stalinismului românesc, în închisorile de la Sighet și Aiud (printre ei C. Argetoianu, M. Manoilescu, C.I.C. Brătianu, Ion Mihalache, Istrate Micescu. Avem 27 de personalități răpuse de tuberculoză, ftizie, cancer pulmonar, de la

Bălcescu, C.A. Rosetti, V. Cîrlova, Nicolae Filimon, Gheorghe Lazăr și Ciprian Porumbescu la Panait Istrati, Gib Mihăescu, Rebreanu și Amza Pellea. Suntem, am impresia, țara europeană cu cei mai mulți premieri asasinați (patru). Dai, apoi, de o mulțime de nume și informații uitate, neștiute sau ignorate, din manualele de istorie și literatură. Patru ani de nebulie până la moarte, în cazul lui Grigore Alexan-drescu.

Căruțele refugiaților trec pe un pod improvizat peste râul Prut în anul 1940. Sursa: „La Bessarabia, patria di una minoranza tedesca”.

Patru ani de paralizie până la sfârșitul vieții lui Cezar Bolliac. Sinuciderea lui Petre Andrei (4 octombrie 1940) în momentul în care poliția legionară i-a bătut la ușă. Alexandru Odobescu se sinucide cu morfină, el ne spune că din iubire, la 61 de ani. Tulburătoarea istorie cu Dimitrie Anghel, Șt. O. Iosif și Natalia Negru. Din Basarabia ocupată tata primea uneori, de la o prietenă, banale scrisori de ieșire din atmosfera războiului și uneori, când mă uit peste textul scris îngrijit, mă bufnește un râs amar, autoarea scria cred și din dorința de a nu uita limba în care iubise și încă mai iubea. Iată una: „Dobroe utro, vsego dobrogo (Доброе утро, всего доброго), bună dimineața, să ai o zi bună! Bunica e lângă mine și te salută și ea: bun’ dim’neața! Vasăzică aici ninge! Măi, da ce-i cu voi??? M-ați zakalibit cu ozonu’ vostru’ și deamu trebuia să zici și că „te îneci în ochii mei.” Nici nu vă pricepeți la nimic și nici nu vreți să știți ceva mai delicat și mai serioznâi, daraghii tavarisci! Mie asta să-mi cântați voi așa: „Bună dimineața, țară,/Mă trezește soarele,/Ies afară cu chitara,/Ciocârliei-fanfarele!/Sună vesela mea strună,/Vântul duce muzica,/Toată lumea cântă, cântă /Melodia mea!/Melodia mea frumoasă,/Zboară sus ca pasărea,/ Dimineața-i luminoasă,/ Și’nfloreste dragostea!/Cântă pasărea măiastră,/Murmură izvorul lin,/Tot pământul se trezește,/În miros de rozmarin./Bună dimineața, mamă!/ Amintiri, copilărie.../Bună dimineața, tată!/ Vreau de bine să vă fie!/Bună dimineața, lume!/Vă salut, căci vă iubesc! /Bună dimineața, viață!/Liberă vreau să trăiesc!”⁶⁹⁵ Nu-i place muzica de azi, sărăcuța de ea, și pleacă... Unde te duci, bunic-o? Păi lumea tre’ să și mai mănânce, nu?, cum

⁶⁹⁵ Versuri „Zdrob și Zdub - Bună dimineața”, Albinuța din Galați.

crezi tu? Mai am de dat mâncare la curci, la porci, la vaci și alte treburi pe lângă casă. Dasfidania și pe mâine. Și Țineți minte că era în tinerețea mea cineva care spunea că „Întotdeauna, pe lume, există o persoană care o așteaptă pe cealaltă, fie în mijlocul deșertului, fie în mijlocul marilor orașe. Și când viețile unor asemenea oameni se întretaie și privirile li se întâlnesc, orice trecut și orice viitor își pierd importanța, rămâne numai acel moment și acea certitudine incredibilă că toate lucrurile de sub soare sunt scrise de aceeași mână.”, bată-vă norocul dragostei de viață să vă bată! Azi am aflat o snoavă interesantă, pe care nu mă rabdă pipota să nu ți-o spun. Doi tineri, în drumul lor spre biserică, unde mergeau să-și officieze căsătoria, au murit într-un accident de mașină. Ajunși la poarta Raiului, l-au întrebat pe Sfântul Petru dacă se pot oficia căsătorii și în rai. Sfântul Petru i-a rugat să aștepte un pic până vine cu răspunsul. O lună nu-i, două nu-i, după încă o lună Sf. Petru se întoarce:- Am vești bune copii, puteți să vă căsătoriți în rai! - Minunat, răspund tinerii, dar în caz că nu ne înțelegem există și posibilitatea divorțului? La care Sfântul Petru le-a răspuns scârbit: - Măi, ia lăsați-mă în pace! Trei luni am căutat să găsesc un preot în Rai și acum voi îmi cereți să caut și un avocat??? Un poporan de-al meu observa și el, ca și mine, coborârea noastră continuă în ridicol, când încercăm să râdem anapoda de situația jenantă, în care ne-au pus mereu ocupanții noștri.„Haiku mine să ți-o fac,/Rezemată de-un copac”. E vorba cu certitudine, de un copac de tei. Cu flori ocru, răspânditoare de aromă tămâietă. Autorul îndemnului acesta minunat („haiku mine”) este, bineînțeles, un viteaz oștean dac sau rus, întors victorios din ultima bătălie, iar doamna invitată sub copac cine altcineva dacă nu o frumoasă prizonieră barbară, adusă de bravul dac s-o civilizeze. Românii, încă de pe când erau daci, foloseau haikuurile ca instrument de luptă împotriva invadatorilor. (Se pare că chiar și în haikuul de mai sus, construit pe o fină alegorie, doamna este de fapt Roma trufașă și cu apucături imperialiste! Iar dacă-i trufașă, apăi românul o desfașă, o reazemă de-un copac și-i bagă... mințile-n cap!) E străveche tradiția haikuurilor și în Basarabia. Primele noastre cântece populare erau de fapt adevărate haikuuri. Și astăzi haikuul este forma principală prin care moldovenii își cântă Patria, plaiul, iubita. Drept dovadă vă propun și câteva haikuuri culese într-un satuleț din raza municipiului Chișinău, intrat iar în alegeri. Haikuurile sunt un picuț politizate, dar așa-s timpurile. Și așa-i și firea noastră cea de toate zilele... „Portocalie, revoluția/s-a răsturnat ca un pistil beat /peste doamnele stamine/ vasile tarlev,/ochi de vultur de munte,/gravid de statalitate/tăcere oranj/ peste țara priponită/de un vuiet roșcat/ Ostapciukcile/ne-au învinețit țara cu pupături/ abuzive și abrupte/abuz de serviciu:/ morții cântă/la marginea republicii/ monarhul și-a așternut/țara sub fund,/ca să nu-și obrintească /ouăle dintre cele două râuri. Și, în final, un haiku liric, nepolitic, adică: „fudul, motanul/ marchează locurile/fostelor iubiri;/geloasă, pisica/ urmărește motanul/ ieșit la marcarea.” Bună dimineăța, oameni!”⁶⁹⁶ Capul plecat sabia nu-l taie... dar

⁶⁹⁶ *Hai ku motanul fudul*, Constantin Tănase.

nici soarele nu-l vede prea adesea! Am văzut ziua României și parada ultimă, plus noul pas de defilare, cu pumnul strâns... Aș fi vrut să te văd și pe tine la o paradă militară în Chișinău, capitala României! Dar să ne trezim totuși, dormim la Voronin... Bună dimineața le spun și vecinilor mei. Voiam să vă anunț că e timpul să vă treziți și să plecați la muncă. Dacă sunteți după amiază sau n-aveți servicii, nu e nici vina, și nici obligația mea să vă suport găurile bănești, mutatul mobilei, muzica sau certurile până la două dimineața... Să vezi cum e să-ți bage vecina de jos marșuri la cinci dimineața, pentru că atunci vine ea de la muncă sau ce dracu o face... și să zică mirată că i se pare ciudat, că pe mine mă deranjează, pentru că până atunci nu i s-a plâns nici un vecin (să vezi ce încet se deschide ușa oricui la cinci dimineața, atunci când bați mai cu putere)! Unu' a înregistrat o drujbă și timp de opt ore, până s-a întors de la servicii, a lasat să ruleze casetofonul cu boxele date tare... „cs”, „hl”, „alien vs predator” sau „max payne”, probabil că vroia și el puțin mai multă adrenalină, că pleca acum în Cecenia. Cânta haholul „*Siberia, o plai frumos și primitor*”. Poeziile astea ale mele, pe care ți le tot trimit, te rog să le îmbrățișezi în locul meu, Costin dragă, regret că nu au măcar miros de Troinoi Odecolon, că nu se mai găsește neam în tăta republicuța Moldova, dar tu să știi că până de curând chiar toată Uniunea Sovietică avea miros înțepat de Troinoi Odecolon, numai eu n-am mai avut noroc pe lume, mirosind toată viața obiele de polcovnic, slujind pe burtă balșaia rodina. Este un miros care nu se lasă compromis de entuziasm, iubire, prietenie și alte „difficiles nugae” (flecure complicate). Țineam și noi acasă de nevoie câteva sticle mari, bombate, de Troinoi Odecolon original mark, adică odecolon din ăla mai verzui, ca o obială nespălată posibil pe toată durata marelui război pentru apărarea furăciunilor, care avea în el de trei ori mai mult alcool decât unul obișnuit. Tata îl folosea uneori după bărbierit ori, în caz de ceva, la dezinfectarea rănilor. Mai este o legendă. Cică în Rusia, când unii nu mai aveau ce bea, își turnau pe gât voioși Troinoi Odecolon. Era tot ce se mai găsea după ce trecuse pe acolo Armata Roșie, dornică de victorie și de bacșiș. La colțul străzii mele găsesc mereu un consumator stabil de Troinoi Odecolon care, imediat după ce intră în tranșă, cântă acompaniindu-se la acordeon: „Pe iubita meaaa/ Din mormânt o-i dezgropa-ooo/O-i întinde-o, o-i spăla-ooo/O-i f ..e-o, o-i îngropa-ooo”. Vedeți singuri ce orizont deja format avea... Pentru omul rus, libertatea este o fiică a haosului, estetica urâtului nu vizează vulgarul, ci deviația patologică sau cruzimea, ca soclu pe care stă cocoțat sistemul. Mă rog, tu știi că nu e legendă aici. Chiar așa era. Eu îmi mai amintesc și alte mirosuri din copilăria mea. De Krasnâi Mac, de Roza Vetrov, de Gvozдика și de șampon bulgăresc Krea-Krea. Știu că la voi despre Coco Chanel se spune c-ar fi salvat femeia de dantele, pene, corsete și volănașe, fiind creatoarea stilului lejer, sportiv, în linii simple, confortabile, dar ce era mai confortabil la noi decât o rubașcă largă și slinoasă, peste o foaie de cort făcută gingaș fustă creață? Toate astea miroseau a învingătorii lumii, adică a izmene nespălate, victorioase, erau numai prin simpla prezență ca bomba atomică de azi, a lindeni și păduchi uciși cu

fierul de călcat și a samahoancă. Mai țin minte cum mirosea discret pudra mamei, dar aia era franțuzească, cumpărată de tata de la voi, din Galați, împreună cu un parfum rar, Samsara, de la parfumeria „Style” de strada Domneacă, lângă Cehoslovaca, un cadou deosebit penru ziua mamei. Mai avea ea unul, de care tata nu știa, L’instant, de la casa Coco Mademoiselle. Un mare parfumier celebru, Guerlain, a botezat parfumul ăsta „voila pourquoi j’aimais Rosine...” și a înființat în 1946, împreună cu Elisabeth Arden, Helena Rubenstein, Chanel, Coty, premiile FiFi Awards, cea mai înaltă distincție acordată în industria parfumurilor. Hâm...! Oare mama de’ aia o fi fost iubită? Nu mai zic de mirosul de Cucoșei din crupe de păpușoi dulci, făcuți la fabrica din Orhei. Visez și astăzi mirosul acela. De câteva ori am trecut special prin Orhei, dar n-am mai găsit nimic. Acum se fac cucoșei „Sergunea” și tot felul de prostii, fără miros și fără gust. La mămuca Nina în casă mirosea mereu a validol mentolat. Era „velikii i mogulicii” (suprem și măreț), cupărat de la niște bieți farmaciști ucraineni, „haholi”, „crahabori” (înapoiati, primitivi), pripășiți pe la noi. Uneori furam tiptil câte o pastilă de pe poliță. Pastilele de validol erau mari cât o monedă de cinci kopeici. Băgam pastila sub limbă iute și, în timp ce mirosul tare îmi ieșea pe nări și pe urechi, priveam năucă la covorașul de pe perete. Covorașul era tematic. Ilustra o scenă din Donul Liniștit. Grișka Melehov, pe cal, îi tăia calea Axiniei. Axinia ducea apă cu koromâsla. Grișa era frumos, cu mustăți negre. Chiar și pe covor era frumos. Mă rog, așa mi se părea mie de prea multă închipuire și dor de tine. (Ori poate era doar efectul validolului!). Asta eu mai pe urmă mi-am dat seama cine sunt ăia de pe covoraș, abia după ce l-am citit pe Șolohov la școală. Ai înțeles foarte bine! Fiecare cu parfumul lui și cu sticlutele lui la gură, djentelmeni udaci! Așa că tac și hai noroc! Și dacă spuneam că poeziile mele miroseau a cremă de încălțăminte, tocmai unsă pe pâine caldă? Sau a clei Moment? În celofan. Clei de care nu te mai poți dezlipi! Ei, ce să mai zic. M-am întristat, Costinel. Pentru mine mirosurile înseamnă foarte mult. Eu adulmec oamenii ca un câine. Da, mirosul e esențial într-o viață de câine, care și-a trăit copilăria prin tranșee. Mai ales după lungi despărțiri. Parcă încerc să recuperez ceva, niște clipe probabil. În fine, ce-aș putea să mai zic eu? Sper măcar să aibă mirosul meu, poemele astea pentru tine. Spermatadasperidegeaba... Într-o spițerie, aflată într-un colț a unui bar (ce vrei, lipsa de spațiu de după război!), de lângă cafeneaua mea preferată, intră doi bărbați și o femeie tânără. Zdrasvuite, daragie druzea! Cer două sticle de „troinoi odekolon” și o gvozдика. În acest timp discutau toți despre un cântec de gloriificare a armatei lor din ultimul război. Scajite pojaluista, gde naiti slova na pesniu apologise? (Spuneți-mi vă rog, unde a fost scris cântecul de gloriificare?). Auzindu-i că știu rusește farmacistă le spuse că: „Esli hotite, citobî vas poneali, scajite po-ruschi! Tolko krestiani gavarit pa rumânski” („Dacă doriți să fiți înțeleși aici, spune-ți numai rusește. Doar țărani moldoveni vorbesc stâlcita aia de limbă română!”). „Pozavite ofitsianta”. (Chemați chelnerul.) Scajite, șto vi hotite... (Spuneți dar ce vreți...) Da’ gvozдика? - întreabă nedumerită blonda farmacistă. „Ia ne ponimaiu” (eu nu

înțeleg). Nado uhodit' k baru, zakazat', a mi prinosim vam tvoi zakaz (Mergeți la bar și spuneți ce vreți, vă aducem noi!). Ia gavarit Gvoudika, haziaica, explica unu' din bărbați. Apoi intrară senin într-o discuție care nu mă mai interesa, pentru că înțelesesem ce trebuia înțeles: dacă vroiam să fiu înțeleasă în țara mea trebuia să vorbesc rusește, să beau rusește, să iubesc rusește, să plătesc rusește (să cer adică „contul”). Ceilalți sporovăiau netulburați mai departe: U menea vot takaia problema. Kakoita mudak postavil obiavlenie na moei imeni i mne postoianno zvonit nasheot etoi obivlenie. Scajite plz kak mne ibрати eti lojnuii obiavlenie tam ete paroli prosit eto b idalit. Pomoghite plz. Zarannee spasibo! Nu-ți mai traduc, încearcă singur, ca să ai și tu parte de puțină fericire, cum vezi, dată de alții, așa cum am eu cu vârf și îndesat. Pe stradă câțiva țigani urlă din toți bojocii lor dogiți: sticle goale cuuuuupărm, sticle goaaaaaleeee... Și după ei pirandele firoscoase: Ciunga, ciunga băieții... ciungaaaaaaaa... Balonka cu surprize multe baietiii... Semințe prejite băieți... semințee prejiteeee... Zmeura, zmeura, zmeuricaaa... Haine veeeechi, cumpăr cu baaaani... Rемаiem ciorapi cu gaura mare între picioare sa-veți aer nou pe sub foale, vindem lame și chiloți fini cu danteluță pentru demoazele cu fundulețu' mic, micuț și'obraznicuț, dar bombat... Bomboane agricole, băieți! Sticle goaale cumpărăăăăm! Avem ciunga bună băieți, ia ciungaaa! Beseptoluu', beseptoluuu'... La cârciuma cu jeg a pieții de lângă farmacie nu prea se simțea ocupația rusească, că acolo, ținând de după umeri o rusoaică roșie ca focul, un dac bărbos de-al nostru scăpat din toate încercuirile poporencelor migratoare și a văduvelor de război neconsolate și suferinde, cânta de mama focului: „Turna-ți jin și da-ți găluște,/ hop-hop-hop ș-așa/giucați vornîșei și druște,/ hop-hop-hop ș-așa./Leliți Olguți,/Cu păr pe la puți/Nu ti uita la ogheli/Cum sari colbu' din ieli/Ci ti uitî la izmeni/ Cum saltî hulubu'n ieli.../ U, iu, iuuuuuuuu.” Am fost și la măcelărie. Iată un dialog: Cap aveți?? Dar picioare?? Tocmai am venit acasă și nu mă pot stăpâni din răs. Am scos bilet în tramvai, l-am rugat pe un vecin, iar acesta pe altul: dați din mână în mână, până-n fund la taxatoare. În tramvaiul înghesuit a urcat și un comisar, care s-a agățat cum a putut, iar un binevoitor țipa: avansați că stă cineva prost pe scară! No, ni fu' tare bine la cafenea astăzi. Mi-am amintit, între atâția oameni, când a venit tavarisci Hrusciiov la Chișinău și ne-am dus obligatoriu la miting. După cuvântarea toharășului, toată lumea striga extaziată: Ura! Ura! Ura! Numa' bidia Gheorghe, vecinul meu, nu... și atunci au venit repede iubii securiști de la GRU la el: „Auzi tovarășe! Dumneata de ce nu strigi Ura!?” Răspuns: „Pentru că eu o țin în suflet, daraghii tavarisci!” Dixit! Apoi împreună cu ei s-a dus să bea coniacul păcii (de Criuleni), din clondire în formă de sabie. S-a făcut că îmi luase mie un cadou de 8 martie, dar dacă a fost să se întâlnească cu ei... Se uitau la niște fotografii. Și sau pus pe sporovăit... Dvaite vipem druzea za liudei na svete. Prosto crasiovoe foto iu solidnoe. Când ne torn și nouă câte 50 gr. de coneacioc trebuie să conțină vitamină. Da mulic vcera prazdnoval. Vai, vai, vai trebue să-l doară capul după ziua de eri, azi se pohmelesc. Domnul sărbătorește 8 Martie! Bravo! Frumos

cadou pentru doamna! Fain și foarte fantastic. Tac derjati s uciotom vrednosti alkoogolea dlea zdorovea. Clasnaia votca vidno što mujic. Sabia e mišto. Klasnii mujic dosih por prazdnuet interesno što? Bravo bărbat cred că felicită toate doamnele cu ocazia zilei de 8 martie din partea mea și a lui domnu' la mulți ani femilor. Când bem saghia vaaai... canciocu' tre' să hie bun. Da avem cu ce ne mândri azi de așa bărbați, care pot să apere țara de dușmani. Da, sabia e a lui Ștefan cel Mare, cred că a șparlit-o de la el! Zdorovii i simpaticii mujcina. Aș vrea să-i fac companie.. Tu și crezi mă, că dacă ai nickul ista amu ești James Bond, sau mare șpion, ai vreo problemă? Ții sete de oleacă de coniacioc, sau poate vodcă să te simți mai tânără? Ieși afară și răsuflă vreo două guri de colb, și poate îți vei veni în fire și nu mă vei mai bate la cap! Colbul de stepă și mierea de cucută sunt leacul tău. Eu văd că n-ai cu cine sta de vorbă și mai găsit pe mine! Bunelule, nu-ți pare că prea multe dorești, sau poate tu visezi la așa ceva, pentru că bunica nu-ți mai recunoaște nici o calitate? Vipem za gensin ctobi bili oni zdorovi tac derjat. Mne bi tokogo mugica vidno esti s chem poveselita. De unde a luat așa sabie? Nu što mugic sceastlivogo tebe prazdnovati. Tak derjat molodet mugic i coneac horosii i devusca cotoraea readom. Domnu', multă sănătate și poate ne-om întâlni vre-o dată, să servim împreună vre-un păhărel de așa product calitativ! Trebuie să fie ceva calitate, așa bărbat nu servește desovca. Domnu' frumos întâlnește 8 matie, bravo! Un coniac făcut din samagon din beciurile lu' Ștefan cel Mare, găsit într-un bar pe malul Nistrului, la Soroca!! Este un adevărat bărbat! După cum văd sunt toți bătrâni aici ca dopu'di la cognac extra'65, numa eu aici sunt așa mai proaspătăl. Nu te bâlbâi. Ți-am spus să nu-ți întinzi limba, dai drumu', nu vezi că te tot bâlbâi... Să servim câte 250 gr de coniac din sabia lui Ștefan cel Mare. Cu 8 martie pentru toate doamnele și domnișoarele la mulți ani, sănătate și mulți bani! Cumătre, nu mai vii pe la noi, venim noi la tine... Bravo cuscre, înainte, nu te lăsa bătut. Cumătre, când vii la noi, să ne servești din sabia lui Ștefan cel Mare cu un cogneac bun. Hai, mai toarnă în pahare, ca să-ți cânte lăutarii, noroc și sănătate... Turnați vin și dați pahare la, la, la, să vă toarne socru' mare, la mulți ani. Sus paharul, jos amaru'! 50 de grame și la luptă... Davaite vipem tovariș po odnoi. Saghia are mări și tricolor! Trăiască Moldova! Măi, măi, măi, atâta pupare de fâlcă-buci și cefe-cururi de „șefi” nu am auzit de pe timpul adunărilor CC al PC URSS, brava! Ura, Ura, Ura! Hai cumătre, încă oleacă și biruie odată! Sabia e la putere, se vede că suntem în Moldova! Și nu lua așa în serios viața, la urma urmei oricum nu scapi viu din ea! Domnu', servește toate domnele cu o băătură harașo, calitativă, la mulți ani! Poate c'îi cazu' să ne ducem acasă, oricum nime nu o să critice dur pe cineva și nici adevărul nu o să-l spună dacă ceva... Deci, în concluzie, ne amăgim singuri pe aici cu o ploscă de băătură... Ca să nu zăc pe moldovinește că ne cam pupăm știți voi unde... Da asta poate e mai ghine. O ultimă precizare se impune: din tot ce ai citit până acum, s-ar putea să ai tentația să asociezi Cartierul cu o anumită țară. Eroare! Povestea mea, aparent foarte dezlănătă, se desfășoară în Cartierul de Est al Chișinăului, în vădită opoziție

cu cel de vest, unde civilizația a luat-o demult înainte, acolo se mănâcă puțin, se bea foarte puțin și nu se doarme deloc. Acolo alarmele de exercițiu sunt foarte dese, pentru că apropierea de vest este vădită și pericolul, pentru socialism, este cu mult mai mare, pe acolo întră, de obicei în capitala noastră burjuii, armatele voastre și alte multe fenomene, toți-toți așa de amenințătoare pentru mersul nostru glorios spre Siberia. Dar acești deja trecuți „moși Teacă” ai Chișinăului, despre care tocmai ți-am citat eu din „*Vecernii Kișiniov*”, ziarul comunistilor, veghează să nu intre cumva „epizotia” pe la biserica parohiei „Sf. Dumitru” din frumosul sector la Botanica, de pe valea râului Durlăști. Acesta este la ieșirea din Chișinău (după Porțile orașului) pe partea sa dreaptă, așa că nici cocorii, care vin primăvara dinspre noi, nu pot trece pe-deasupra carabinelor cu lunetă ațintite atent spre gâtul dușmanului. Trupe de „berete negre” stăteau tixite și în celelalte cartiere, Ciocana, Râșcani, Buiucani, apoi Central, dar aici, datorită tancurilor de ultimă generație și sotniilor căzăcești, atmosfera era mai relaxată. Și prevăzătorii cocori, când zăresc de departe cerul roșu-moscovit al Chișinăului, plin de stelute în cinci colțuri, cotesc precauți spre o escală în Tatar-Bunar, unde văd o flamură verde și o semilună mai liniștitoare... Mi-a plăcut un schimb de păreri, o discuție despre femeia aceia diafană, cu miros de frumusețe, cu buna mea colegă de cafea și conversație. Vorbeam atunci despre copii, dar mai ales despre fetițele de după război, născute din scremerea unor ciubote puhave de votcă și odicolon. Mi s-a părut că s-a ajuns la un oarecare consens, femeia e „deghizată” în copil întotdeauna și se refugiază în brațe „tari”, pentru a deschide un săculeț cu dragoste și afecțiune, după care fuge și redevine fetiță, machiată prost, dar fetiță. Ele umblau toată ziua pe străzi, mâncau înghețată „Zefir”, din cutiuță, bomboane de ciocolată „Ciudo” și mandarine. Iar atunci când nu mâncau bunătăți, se plimbau prin parc, ori cu tramvaiul, mergeau la carusel și se zbânțuiau cu luntrea, trenulețul, ori roata dracului. Acasă nu mă mai iubește nimeni și nu mă simt prea bine. Poate că ar fi interesantă vorbăria celor trei, la care am asistat fără voia mea. Ai să înțelegi dialogul și personajele tu singur: „Eu am avut acasă un motan care simțea când îmi era rău, venea și se culca lângă mine, sau dacă mă durea ceva se culca chiar în locul unde mă durea, îs’ tare buni motanii eștea. Amu n-am nici unu, da cred că am să-mi cumpăr unu’. Eu vorbesc și-i baldeiesc când îs mititei și ei sar ca niște paprigunciși, că atunci tocma se înseninează tot în mine. Da pe mine mă ajută țânțarii... așa mă ajută că-mi ies din minți! Îmi vine să mă tiresc tocma la balamuc! Da las’ că-i vălesc cu chimicale! Ce să facem când ni-i atât di greu pi suflet? Eu îmi umflu nării (și beu) așa ca sî curgă crișa po polnoi programe, fumez (eu nu fumez di obicei), pot sî mă apuc sî fug vri-un cias-două, pot sî mă jălui la vreo prietenă, depinde de gruz, dacă-i mari ori mititel. Nu cred că voi recurge degrabă la astfel de metode, ca să-mi treacă jelea. Cel care a trăit și a gândit, în suflet nu poate să nu urască oamenii. Căci e greu să fii prost bătă, dar este interesant! Și atâta speranță îți dă sentimentu’... și nu-ș’ cum... da parcă uit de toate... Di fapt, ca să-ț treacă gruzu’, trebu’ așa să te gruzești încât să-ț hii tari

parșâv pi suflet și atunci însă și organizmu' își revine sângur. Clin clinom vâșibaiut. Adică vreu sî spun că când ți-i rău, trebă să faci să-ți hie cel mai rău, și atunci începi să vezi lucrurile altfel, și atunci rapid îți revii la normal. Și dacă ai spus la tăți căcăcioșii ofu', ce? Te simți mai ghini? Da eu în altă temă am mai zamecit un greșoc patzanskii, după tine, moi bratu', dăje nici nu știu cum ai să te atmăzuești... Cred că la tine amu sufletu' s-o grămădit într-un colțișor sub stomac și cauți dijaba soluții de opravdanie. Mne znakoma așa situație, tu vrei una, el vre' alta și în rezultat iese un fâs! Trebu' să te lămurești și cancretno tu ci vrei! - Iaca soveti babușki! Karoce pațani eu am înțăles, în sfârșit, că sufleteleu' ista nu-ș' di ci, stă în stomac, sau undeva p'în regiunea ceia, eu când rețrăiesc, cu tot sufletul, pentru cineva apu'mă roade pe undeva pe acolo, când mă doare sufletul tot pe undeva pe acolo mă doare, când mă ușurez apu' tot acolo mi să face mai ușor... nuș' di ci mi sî pare că aista-i un organ din organismu' meu... Și câteodată mă gândesc și dacă s-ar face o operație po udaleni ci-a să se întâmple?! Uite încep să înțeleg ce înseamnă „Suflet pustiu”, că zdreanța asta de om țipă după pipi?! Ni-o plăcut replica ta, mai ales când te-ai dus la magazin să-ți ieie sutien bărbat'u' și te-o întrebat: ce mărime purtați? Da ea de colo: nu știu, și ridică tricou în sus să-i arate vânzătoarei cam ce mărime ar avea... Ni puni pi gânduri și creeru' nostru nici că-și dreji câti ceva... Eu nu înțăleg ci ajută un pahar de jin la gruz?! Iaca și-i de pizdos să faci cafea și o țigară. Iaca, asta calmează! Ei și ca bonus o domnișoară care să scoată stresu!!! Iaca zălog uspeha!!! „Să hii mare/Nu-i mirare/Să hii OM e lucru mare!” Da? Eu și.... pun muzon gruzovâi și scuipe în pod, stând culcat... și meditez al naibii... da cred că în momentele alea un efort fizic mai mult ajută... Sobranie generală la Sam acasă! Am vrea colțunași... pune-ți tableti de celea puturoase... după două nopți te obișnuiești și durezi chiar și la o gazare mai serioasă. Ne seriozna îi asta tot... să scuipi în pod.... treb' de lichidat problema... Și cu cât mai repede cu atât mai ghine... Ne berite v golovu, berite vroti viplovivaite. Obiazatelino vâpliovivati? Asta deamu po vkusu. Jestoko, Markiza, jestoko. Interesant, tu chiar faci ceea ce spui sau că zinci așa, apoi te rezumi la a da recomandări? Îți voi răspunde po-evreiski: A tî kak dumaesi? Jestoko da zato efectivno. Dacă te răgândești poți chiar să primești plăcere. Eu mă așteptam să-mi răspunzi „a la Abramovici”: „Scajite, ea șto, obiazana otevititi na etot vopros ?” Eu gândesc numa' ghini, Markiza. Da iaca, la mine amu sufleteleu' s-o dus în concediu... și eu trăiesc numa' cu corpu' - adică ni-i în cot di tăt... asta-i normal? Să bei ai încercat? Zina, ne poveriși, și eu am vrut să-i spun să bea un cinzeac. Acuma mi-i așa de greu... M-am străduit să urmez sfaturile voastre, da nu se primește, nu-mi trece jalea... Eu cred că când ai gruz pe chept, adică pe sufelet, cel mai prikolna e să grăiești cu cineva și să grăiești așa măcar în dodii, dar anume să scoți starea de moleșală și de depresie! Iaca, un drug bun la nevoie, ajiută!!! Iaca aici sunt de acord, mai bun ca o vorbă de ghine nu-i nimica la un gruz... Dar ieri te-am văzut prin parc împingând aerul cu cheptul... Chiar trebuie să-ți vadă toată lumea sfârcurile prin bluză? Eu vreu să am copchii!!! Cred că cel mai bine e totuși

sexul real, e lucru sigur, verificat, da încă-i mai mare jalea când mă gândesc că n-am cu cine! Colțunași facim ??? Când vom fi pensioneri, după ce ni-om căsători, ăi ave și copchii, ș-om ține nepoții în brațe, nu ni-om mai pute' ține și om faci pe vini! Eu tot vreu să fac pi vine, doar când mi-a ține cineva chiloții..." Cred că nininea nu sî mai îndoiești cătuși de cât că cică amu Chișinioarul tăt nu a scăpat de putoarea cibotelor balșoi, ale unei armate balșoi, ale unui bobor la fel de balșoi. Șini esti el acela, tari aș vrea eu amu să-l zăz puțântel la freză, care-și închipui măcar c-am putea noi să-i biruim pi bravii lor Ceapaeviști la mirosul obielelor ori la fumatul în neștire de bumahul cel mai îpuțit pe care și-l poate închipui mintea omenească, hai, cini? N-avem nici cea mai mitică șansă de supraviețuire dacă aiștea ar trage spre noi o salvă de bășini și ar gârâi din pântec toată ceapa și usturoiul mâncat! Asta-i atmofera astăzi la Chișinău. Cel mai tare mă doare că noi, Costinel, ne-am iubit doar de o mie de ori... Mai ții minte? Rușii se apropiau de Chișinău și trebuia să pleci. Sibirskaia devușka,/kak liubliu tebea... Beam amândoi și eu te iubeam atâta, încât nu suportam deloc despărțirea de tine. La cel de-al patrulea pahar de vodcă, am luat sticla de pe masă. Ți-am simțit privirea alunecând pe mine și te-am privit pe neașteptate în ochi. Ai tresărit ușor, de parcă doreai să scuturi din minte un gând. Apoi ți-ai îndreptat privirea în jos, în semn de acceptare. Aveam nevoie de un bărbat puternic, care să domine situația. Tunurile se auzeau tot mai aproape. M-am ridicat brusc în picioare și i-am privit, pe toți cei de la masă, în tăcere și am urcat pe masă. Știau că pleacă, nu aveau ce face și le era rușine, se simțeau trădați și neputincioși. Este ciudat ca să observi lumea de sus, privind oglinda sufletului lor, sfărâmată de frica de moarte. Am pus sticla de „Krepkaya Votka” la gură și am sorbit-o dintr-o singură înghițitură. Am trântit-o la podea și cioburile ei au sărit în toate direcțiile. Au dispărut repede cu ranițele în spate, fiecare cu frica și nevoile lui. Am dansat până noaptea târziu. Camera se învârtea cu noi, te-am luat în brațe, nu acceptam sfârșitul singurei mele dragoste și te-am sărutat pătimaș pe gură. A fost cea mai profundă trăire a unui sentiment și sigura comunicare adevărată! Ți-am dat atunci definitiv tot sufletul meu. Și totul a început de la un simplu sărut... Și a continuat... Am făcut dragoste pe masa din sufragerie. Ai lovit vaza de flori cu cotul și apa ei s-a prelins peste sânii mei, încordați de patimă. M-am lovit tare cu capul de candelabru, dar nu mai simțeam nimic. Desenai atât de duios și de cald un romb plăcut între picioarele mele reci. Eram toți în război... „Stau heruvimi cu aripi smălțuite/ Îndurerați de timpuriu pe cruci/Sub judecata cărților depline/ Despovărând blestemul ce îl duci./(...)/ Când strecurai cetatea de neghină/ Apocalips la mântuirea ta/Tu împleteai vârtejuri pasagere/ De câte ori un heruvim cădea./Erai aceea ce-mpărțea dreptatea/ Precum în Cer așa și pe Pământ/Dar când iertai și îți greșeau iertarea/Din fiecare stea cădea un sfânt.”⁶⁹⁷ Am mereu Biblia cu mine de mică, o ascundeam să nu o distrugă ocupanții, era o carte care aparținuse bunicului, și a fost tot ce sa mai întors acasă

⁶⁹⁷ *Cântarea Deborei, Alfabetul posibilelor iubiri*, Florin I. Cernat.

din el, după război. Dar de obicei mai port cu mine o carte. Este un obicei care mă ferește de îngesuiala prostiei, pe care o îndur în tramvai, în tren, etc. Așa că citesc pe unde mă aflu, ca să transform supliciu în plăcere. Nu contează că stau în picioare, ori că sunt în autobuz, în tren, în sălile de așteptare, citesc când am câteva minute, dar și când am câteva ore la dispoziție. Sper din tot sufletul să te revăd într-o zi! Eu vreau să fiu cu tine... acolo unde apa și vântul răcoresc inima, vreau să fiu cu tine oriunde! Te rog să nu uiți niciodată... ia tebea liubliu, ia hociu tolico tebea! Ia tascuiu pa tebea! Ti svet moi h glaz, ti vozduh kotorim ia dishu.... nu-mi pot opri lacrimile!! O să-ți scriu mereu, o să te iubesc mereu... Redde Caesari quae sunt caesaris, et quae sunt dei deo!⁶⁹⁸ Mereu îmi iau cartea în geanta rufoasă și nu plec nicaieri fără ea. Mă autosugestionez să sper în puțin timp liber și port todeauna o carte, chiar dacă zile la rând nu reușesc s-o deschid. O scot din geantă imediat ce ajung, o pun undeva aproape de mine, pe birou și o privesc tânjind după ea toate cele cinci ore pline, doar am învățat să aștept, bunicul meu spunea: „calicului răbdarea îi este leacul”. La sfârșit îi mulțumesc cărții pentru răbdarea pe care a avut-o să mă însoțească, printre oamenii abrutizați de votcă și mahorcă, putând șepci împruțite și urâte. Și-i promit mai multă atenție acasă, cuibăriți amândoi tot mai ghini între multele noastre speranțe deșarte și dureri neauzite de nimeni și cu atât mai puțin trebuitoare obștii sovietce, aplecate mai spre rachiul puturos concret, decât spre trasul la aghioase, neaghezmuț și neacceptat nici de doamni-doamni. Și atunci, ne contopim cât mai vârtos mai putem, după atâtea și atâtea ședințe de camsamolnâi. Mi se întâmplă uneori să trec pe lângă câte un bărbat, să-i simt chiar parfumul obrazului proaspat ras, să mi t-nchipui abia atunci când erai plin de puterea tinereții și nobil prin delicatețea ta înăscută. În patul meu se mai păstrează acel parful delicat de lavandă fină, cel al anilor care s-au dus demult și mângâierea ta o mai simt noaptea alintându-mi părul mătășos. Ce frumos băiat ai fost tu, dragul meu Costinel, și cât de slabă am fost eu că n-am știut să te păstrez, oricare ar fi fost riscul. Când mângâi perna șuvoiul amintirilor îmi umple casa. Nu bănuiam că atâtea lucruri te ajută să te recompi mereu. Atunci când într-un tramvaiul destul de aglomerat, un bărbat se apropie discret și instinctiv de o femeie ca să-i miroasă părul, pe ascuns, plin de balsamul săpunului fin, fără ca ea să-și dea seama, ori chiar dacă-și dă, fără să protesteze. Atunci când doi tineri se sărută pătimaș uitând de lume pe stradă, când mâinile lui sunt peste tot pe unde nu ar trebui, iar ea e fericită că trupul bărbatului o strivește de gard și-i simte mesajul erotic, fără să-i pese de lumea ce-i privește, ca și cum ar fi de la sine înțeles că, acolo se petrece ceva intim și nu trebuie deranjați nici măcar cu o privire. Atunci când stai pe perne aruncate pe podea și partenera ta se

⁶⁹⁸ Dă cezarului cele ce sunt ale Cezarului și lui Dumnezeu cele ce sunt ale lui Dumnezeu. La întrebarea fariseilor dacă trebuie să plătească tribut romanilor, Iisus a arătat o monedă pe care era gravată efigia împăratului și a dat acest răspuns; sensul cuvintelor este: a da fiecăruia ceea ce i se cuvine.

lasă ușor-ușor pe spate, ca să o iei în brațe, și-i săruți ceafa, așa, prin întuneric. Atunci când ai petrecut primele minute de dragoste trupească cu ea, cea care se păstrase numai și numai pentru tine (sau cel puțin așa îți place să crezi). Atunci când cânti pe șoptite un cântec, pe care pe vremuri mama ți-l cânta, sau când detectezi mirosul plăcut al bărbatului iubit, care te scufundă într-o plăcere doar deabia bănuită. Sunt frânturi existențiale care te fac să te întorci către tine, către anumite momente ale istoriei tale, către trăiri pe care le uitase-i, către oameni de care ți-e dor, către locuri în care nu (mai) ai voie să calci sau care nu mai sunt. Bunica mea și-a terminat treburile prin curte și din camera ei gramofonul îi aduce aminte de Galațiul în care sa născut cântându-i Ciprian Porumbescu, Zâna Dunării și Bătrâneasca, excelente compoziție pentru pian. Strig la ea: vād progrese la tine, babușca!, ești pi calea șeia dreaptă! Ce poți să faci în fața frumuseți?... Nimic... Dacă nu ai iubi, cum ai putea prețui orbitoarea lumină a soarelui și mângâietoarea lumină a lunii? Stau comodă pe scăunelul pianinei și-i ating clapele încercând „*Tablouri printre amintiri*”, dar era mai interesant să ascult pe Evgeny Kissin, *Pictures At An Exhibition*, dă și tu drumul la muzică, pentru că am să-ți va spun eu o poveste tare lungă. Ascultați așadar, vă rog să le ascultați, stimabili domni și stimabile doamne, ascultați „*Tablouri dintr-o expoziție*”. Da, le ascultați și nu le priviți, decât dacă faceți bine și închideți ochii, să reflectați, mai bine apoi. Pornim într-o lungă plimbare printr-o galerie cu culori calde și catifelate ale simezelor sufletelor noastre, expuse prima dată soarelui iubirii. Sunt acuarele pictate în călătoriile lui de răposatul Viktor Hartmann. Iată-l pe Bătrânul evreu, uite și Baba Yaga, Marile Porți ale orașului Kiev! Modest Petrovici Mussorgsky e răvășit de moartea prietenului său și-și varsă amarul din suflet direct pe portativ, compunând o suită-promenadă printre toate aceste mici tablouri, trăite la o cotă specială de cel care cântă. Ei, cu un astfel de regal m-am delectat eu aseară, au ele clipele astea, așa, o duioșie necalculată care mă farmecă cu totul. Știai că bărbații și femeile sunt îngeri care au numai o singură aripă ? De aceea este nevoie ca ei să se îmbrățișeze, pentru ca să poată să zboare... Te cunosc de undeva, Costinel. „Liubliu tebea cac solnte nebo,/cac luna noci, cac rosa travu/i viju tebea vezde naiavu.” Mă gândesc câteodată la ce folosește frumusețea fără inteligență, banii fără fericire, zâmbetul fără sentimente, viața fără voi, compatrioții mei? O singură dată, țin minte, într-o iarnă mi-am pus paltonul cel negru, cizmele până la genunchi și fusta cu broderie și ștrasuri. Mi-am dat drumul la părul lung până la genunchi și l-am lăsat în grija vântului zburdalnic, să-l răsfire peste zare. Vroiam să-mi dezgheț puțin sufletul de ger, inima s-o fac un pic mai moale. Vroiam să mă poți auzi, când strig în noapte învolburând zăpada și obligând-o să cedeze locul primăverii. Într-o altă zi am venit cu trenul la Ungheni. Habar n-ai tu ce a înse3mnat pentru o biată femeie să străpungă multele obstacole și zone de vigilență, pe care glorioasa armată din Moldova ocupată ce construisese cu înverșunare pe țosea, pe calea ferată și în general pe orice drumeag pe care ar fi putut să apară, în chip neașteptat, un dușman împotriva căruia trebuia să luptăm: poporul român. Am coborât din tren

ținând sacoșa roz cu un dar în ea pentru tine, o pungă cu cioburile ultimei noastre nopți de dragoste. Era război... Portativele se potriveau cu vântul burnișos, primăvărat și nehotărât. Am luat-o pe trepte în sus. Trenul se-apropia. Aș fi vrut să se apropie odată cu tine. Cărbuni aprinși erau ochii mei, o pereche mare de ochi, plete negre de cărbune, cu uitătură dulce. Era ca atunci când mi-ai întâlnit privirea, prima dată, în tramvaiul de port al Galațiului și ai tresărit. Te-ai așezat aproape uluit pe-un scaun fără pereche. Am rămas undeva în spatele tău, la geam. Ai scos o carte, ai deschis-o. N-ai citit un rând. Poți să-ți iei privirea de la munții din zare, sau de la plopul luncii, sau de la valuri ca să citești o carte? E poate cartea pe care o țineai pe noptieră de câteva luni, dar pe care abia acum mai credeai că o poți citi, în fine! E o impietate ca în loc să savurezi pădurea verde sau Dunărea albastră să deschizi o carte? Eu cred însă că e timp și loc pentru amândouă. Să poți să odihnești privirea pe linia orizontului îndepărtat, să odihnești privirea pe literele acelea frumos curgătoare. Să intri în miezul cărții și-apoi restul să fie doar o prelungire a lumii, în care tocmai ai plonjat îmbătat de frumuseți fără de seamăn. Muntele e de când lumea, apa e urmașa a potopului, dar și cartea e de la facerea lumii și se alătură celorlalte cu perenitatea ei. Cartea ce-o cetim s-a plămădit dintr-o foarte mare dragoste trecută, dintr-o spaimă de război sau dintr-o uimire în fața firului de iarbă. Cele ce trăim acum hrănesc cărțile viitoare. Atât cât privirea aleargă spre larg, atât cât trupul se lasă inert cufundat în valuri spre a se pătrunde de frumos, împins de jos în sus de binecunoscuta, de-acum, forță arhimedică a cărții. Știai că te privesc. Ai fi vrut să te întorci, dar n-ai îndrăznit. Mi se cânta în strună. Drumul nostru, prea scurt împreună, s-a întrerupt. Mi-am luat rămas bun în gând de la tine. Mi-a fost greu să mă desprind. O sumedenie de portative potrivite dansau în mintea și sufletul meu. Vreau fericire, vreau o iubire caldă, dar tu îmi dai doar o depărtare stranie și înghețată, iar în zarea geruit nu se vede decât imaginea ireală a unui bărbat delicat și frumos. Vreau să uit chinul cel greu, și cum despărțirea doare. Vreau să-ți amintesc de luna mai, ea ne-a unit atunci și tot ea ne-a despărțit după... Vreau să știi că te aștept și te iubesc destul de mult, cum te-am iubit mereu, poate chiar și mai îndârjit, și mult mai profund. Vreau să treacă momentele grele pe care amânându-i le-am trăit, doar cu tine vreau să fiu. Vreau... dar ce vreau eu acum, sincer, nici singură nu știu... Dar cel mai mult eu vreau să fiu alătura de tine, e clar. Așa de stângaci mă exprim acum... Aș reformula de la cap la coadă (sau invers), și tot n-aș fi în stare... Dar te cunosc. Din ce viață anterioară vii tu? „Nu ești sătul de colindat prin stele,/Prin miliardele de ani-lumină/Cât zice-se că-i drumul pân'la ele,/Chiar cu închipuirea cea mai plină/De cosmos și de cosmo-fantezii?/- Acolo-i țelul mării poezii./- Ce-i marea poezie? Vorbă-n vânt/Cu care ne-amăgim; comod cuvânt/ Cu care lesne-acoperi ce nu știi./Mai bine să ne-ntoarcem pe pământ/Și părăsind călătoria-n vid,/Să cultivăm grădina lui Candid,/Lăsând închipuirea să măsoare/Iluzia-n continuă mișcare/ A țelurilor drumurilor lungi./ La care să visezi, să nu ajungi.../Și poate-aici s-ar întâmpla să fie/Și mult râvnita mare poezie/Ispititoare -/Căci totul este vis și

căutare.”⁶⁹⁹ Mă surprind că vreau să mă mut în pădure. Măcar acolo dacă urlu mă ascultă cucuvelele. Grijile creează de obicei o stare de nervozitate. Aș vrea, cel puțin, o casă fără vecini „sensibili”. Te obosesc? Off, iac’ta te-ai supărat. Mă gândeam și eu... Iaca și eu visez uneori, de fiecare dată diferit, pe cineva cu care discut doar în gând... eu sunt în nedumerire! Și eu am acest defect, mă supăr greu și-mi trece repede. Îți amintești ce spunea Napoleon, că în dragoste singura victorie posibilă este fuga! Aici la noi nu-ți rămâne decât votca și după un timp tăti votcile îs taman în ochelari... Tata îi reproșa mereu mamei că nu au rămas la Chișinău după război, iar mama îi zicea că nici acolo nu stau câinii cu colaci în coadă, iar dacă rămâneau, mare brânză, trăiau până la adânci bătrâneți în cămin. Că doar nu erau specialiști veniți de la Vladivostok, să primească imediat apartament și, de două ori pe an, putiovkă la sanatoriu. În clasa a treia, țin minte, mi s-au dezlipit cizmele de cauciuc, pe care le purtam din toamnă până în primăvară, când treceam la sandale, iar meșterul nu a reușit să mi le repare la timp. Am mers la școală atunci cu încălțăminte fratei mele și mă sfiiam să ies la tablă. Îmi părea că toți se uită doar la bocancii mei mari și grei. Până la sfârșitul orelor nu am ieșit din bancă, deși ceilalți copii poate că nici nu observaseră ce aveam în picioare. Vroiam foarte mult să merg la școală încă de pe la vârsta de cinci ani, însă a trebuit să mai aștept. Chiar și când a venit timpul să merg în clasa I, nu vroiau să mă înscrie, pentru că îmi lipseau două luni până la vârsta de 7 ani. În plus, erau foarte mulți copii în clasă. Dar am insistat și atunci mi s-a pus condiția să învăț pe de rost o poezie și să o recit cât se putea mai bine. Davnî, davno, v’ Kișineov jit... Țin minte și azi, am recitat poezia „Tractorul” în fața clasei și am fost înscrisă în catalog. Îmi mai amintesc că odată trebuia să strângem și să aducem la școală, semințe de salcâm pentru săditul fâșiilor de pădure, iar eu nu am adus, deși disciplina era pentru mine un lucru foarte important. Eram abia în clasa I și nu mă puteam urca în copaci, de aceea l-am rugat pe tata să-mi taie o creangă de salcâm. Riscam să nu mă primească în Comsomol. Dar el pleca la lucru dimineața devreme și se întorcea acasă târziu, așa că nu a reușit să-mi îndeplinească rugămintea... Învățătoarea era, se vede, o femeie nu prea înțeleaptă și pe toți, care nu am colectat semințe, ne-a bătut cu muchia riglei peste palme, apoi ne-a trimis acasă, după părinți. Eu nu le-am spus la ai mei ce mi s-a întâmplat și mi-am asumat toată responsabilitatea. Nu vroiam să-i fac să sufere. Această tristă amintire mi-a rămas pentru toată viața. Părinții mei aveau peste 40 de ani când am apărut eu pe lume. Îi iubeam foarte mult, dar mă simțeam oarecum jenată când dădeau pe la școală, deoarece erau mai în vârstă decât părinții colegilor mei. Când a socotit că suntem destul de mari ca să înțelegem ceva, mama ne-a luat iute, pe mine și pe sora mea, Victoria, să vedem în sfârșit Chișinăul. Din toată călătoria aia mi-au rămas în minte câteva momente. Cum am văzut, din autobuz, intrarea în oraș și literele abia sculptate, albe și mari, care îi alcătuiau numele: Chișinău. Și

⁶⁹⁹ *Vis și căutare*, Alexanru Philippide. Din volumul „*Vis și căutare*”, 1979.

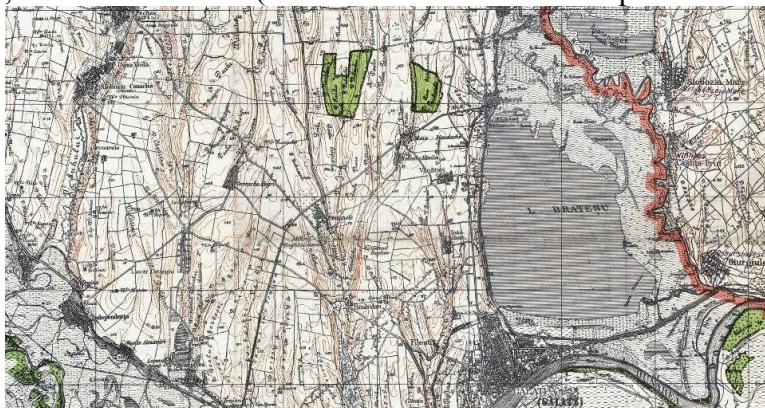
cum inima mea a început să se zbată tare, tare, cum se zbate o găină după ce i se taie gâtul și împrășcă totul în jur cu sânge. Mi se zbătea în tâmpile, în urechi, în tălpi, în vârful degetelor. Visul meu cel mare, Chișinăul meu, se deschidea în fața mea, ca cea mai scumpă carte cu povești de la „Luminița”. Apoi, când mergeam cu tata pe Livezilor, spre Universitate, iar peste noi se lăsa, ca un vâl stacojiu, un iz de ardei înăbușiți în sos de roșii și ceapă, tata mi-a zis că acesta este poate unul dintre cele mai importante drumuri din viața mea. Și exact atunci o pisică vărgată ne-a tăiat calea. Tata a dat din mână a lehamite: Nu-ți fie frică, fată! Nici măcar neagră nu este. Nu vezi că e roșie și prăpădită? Mie totuși mi-a fost, dar examenul l-am dat și am intrat la facultate, iar tata, foarte bucuros și emoționat, m-a dus la restaurantul Nistru, din centru, să sărbătorim. A doua zi, s-a întors acasă. Eu am rămas tot singură, în camera 18 a căminului 12 de pe strada Viilor, cu gândul la pisica roșie și prăpădită, și la semnificația ei pentru tot ce avea să însemne legătura mea cu mult-râvnitul și mirificul oraș Chișinău. L-am părăsit peste ani, dar încă îl mai visez uneori. Îmi este dor de castanii lui, de prieteni și de vremurile când încă mai credeam Chișinăul scăpat de mizerie, umilintă și de semidocti. Pa, Costinel drag... „Domnișoarelor de după/cele de până acum,/ inima li-i as de cupă/decupat dintr-un album/ vechi, cu spiriduși și zâne/pentru care orice zi e,/prin pădurile păgâne,/e prilej de poezie,/cam dulceagă, cam rozé,/ce se deapănă ca vata/cea de zahăr, - până e/feeria noastră gata,/când domnițele suspină.../Și-și așteaptă,-n ceasul dalb,/câte-o tânără despină/ Făt-Frumosul, pe un cal alb!...” Cât desptre ochii tăi albaștri am scris așa: Dar eu mă voi gândi la ei mereu... Doi ochi ce i-am iubit doar eu... Koneț. Dobre vecer, druzea”. Peste un timp aveam să-i ghicesc stilul într-o pagină de ziar: „Țăganii ăștia împuțâți” sau „velikii ruskii narod”, ce sună oare mai bine? Este foarte curios faptul că o mare parte a basarabenilor din RM, dar și a celor veniți la studii în România se avântă să se dea mari cunoscători a realității și a soluțiilor care trebuie adoptate pentru îmbunătățirea situației, per ansamblu, din România și RM. Am auzit tot felul de idei năstrușnice, începând cu „doar când va zdohni boul de Voronin” (să ne amintim totuși vorba „scapi de dracu’ și dai peste tat-su”), „să ne mai dea niște bani românii” (de parcă noi, basarabenii nu am fi români, sau suntem un fel de „rude sărace”), „să câștige opoziția alegerile” (adică cine?), „să ne dea cetățenia română mai repede” (cu asta aș fi de acord) sau mult mai optimistul „totul va fi bine, oameni să fim!” Printre toate aceste mici „sclipiri de geniu ale unora”, am remarcat și unele atitudini foarte bolnăvicioase. toate bazate pe ignoranță și pe necunoaștere (să nu zic prostie). Dar ce fel de judecăți poate emite o persoană care își împarte azi existența între beții, distracții, facultate (aceeași distracție), ieșiri plimbări și altele asemenea. În acest caz trebuie depus un efort aproape supraomenesc pentru a reuși să mai citească o carte, efortul de a mai vedea un documentar, de a mai discuta cu cineva care are experiență și expertiză pe domeniu (fapt ce necesită o anumită competență, dar și interes), efortul totdeauna necesar al cunoașterii. Nu sunt nici eu chiar sfântă, dar cel puțin știu măsura. Dar,

să revin la ceea ce intenționez să scriu, de fapt. Am observat în nenumărate rânduri că mulți dintre basarabeni îi asociază pe românii din stat cu ȣigani. Puțini știu că aceștia sunt o etnie migratoare care s-au stabilit acum multă vreme pe teritoriul României, dar și pe al altor state europene (cu precădere estice). Deci, o etnie este diferită de un popor și prin faptul că un popor este format din mai multe etnii. În momentul de față, un popor-națiune este din ce în ce mai greu de întâlnit din cauza tendinței de omogenizare prin globalizare. Conform unor statistici, în toată România sunt în jur de un milion de ȣigani („gitanos”, „zyngares”, „gipsies” și nu „romi”), deci este foarte clar acum că această catalogare organizată (oficialitățile române au fost nevoite să schimbe imediat inscripția de pe actele de identitate din ROM-Romania în ROU-Roumanie) este deja mai mult decât o generalizare oarecare, nepulsativă sentimental. Este mult mai ușor să gândești simplist, cu mintea altora și fără ați asuma responsabilitatea pentru spusele tale. Despre „marele popor rus” nu prea am ce să zic de bine (că doar ne exploatează și ne înjosesc de atâtea ani!), român fiind. Însă nici nu pot nega că sunt mari și tari (vorba ceea: proști, dar mulți!).

Problema constă însă în modul în care ne raportăm noi ca popor ne-rus, ne-slav, ne-barbar la aceștia. Sunt ei uneori buni, însă numai pentru ei și numai la ei acasă. Desigur, acest deziderat al meu nu poate rămâne decât o simplă utopie, așa cum era și utopia lui „tătuca” Lenin despre „raiul ista comunist” și „drujba narodov”. Iluzii! Apropo de cuvântul „drujbă”, pe perdeluțele nespălate ale trenului dintre București și Chișinău e trecut cuvântul „Prietenia” înconjurat de strugurași de bacon (că doar e simbolul „Solnecinoi Moldavii”, considerată ca țara bețivilor și oamenilor care știu să-și trăiască viața, adică să o inunde în vin). Având în spate o istorie expansionistă plină de sânge și bătaie de joc față de alte națiuni, un rus își găsește foarte ușor aliați și lingăi (că doar din aceștia avem destui). Având acestea în vedere și fără a-mi da silința de a da explicații amănunțite și exemple edificatoare (le voi da punctual, ca răspuns la comentarii), afirm că acei pionieri care aleg să se identifice ei cu „marea cultură rusă” (filme, concepții, cărți, muzică, ocupații, morală, valori), în detrimentul (sub)culturii ȣigănești au deplină dreptate. Să nu uităm însă, că românii nu sunt ȣigani, dar unii ȣigani sunt români cu acte în regulă. Iar acel basarabean care susține că românii sunt ȣigani nu poate să nu devină în propriii săi ochi „o cioară”. Aflându-mă într-o stare incipientă de febră, am prins ieri un gând pe care am decis să îl „pun pe foaie”, astfel încât să nu fugă fără urmă. Am ținut să menționez acest lucru, date fiind cele menționate mai sus într-un mod „mai libertin” decât o fac de obicei. Dar, cine a zis că ideile bune trebuie să țină cont de reguli?...” Lucrurile bune sunt serios trudite în toate timpurile. Că dacă ascuți o convorbire de artă nu poți să nu rimarci ci popor entelegent și brav avem: „iaca eu mă tem că o să zakalibesk lumea, da ni-o plăcut niște momente din Tristan și Isolda pline de onoare. El a luptat vitejește ca să o câștige pe Isolda pentru regele și protectorul său și când a aflat tătuși că ea e cea de care el se îndrăgostise mai devreme, și neștiind cine e ea, totuși a urmat onoarea

și a asistat la nunta ei cu regele său... Și (oleacă prost o fost el aicia, daladna) de asemenea, atunci când regele său l-a iertat pentru trădare (a aflat că el se culcă cu regina) și-a vrut să le dea drumul, într-un moment când în castel au năvalit inamicii, Tristan a trimis-o pe ea săngură și s-a întors și-a murit pentru regele său, nu știu cum să numesc trăsătura asta de caracter, dar când regele a aflat că Tristan se culca așa fain cu femeii-sa și a venit în încisoare la Tristan să îi ceară socoteală, el a tăcut... devotament, nu știu, vină poate... ni-o plăcut la Isolda cât de delicată era și în același timp câtă tărie de caracter a avut... s-a măritat cu cel pe care nu îl iubea, și îl vedea în fiecare zi pe cel care îl iubea... și jestoka!!!, și cateodată se prindea că cel pe care îl iubea o respingea (din cauză că el simțea pericol sau se simțea prea vinovat față de regele său), săraca fată!!! Da care ar hi tătuși soluția? Să fugă... și să trăiască undeva împreună la marginea pădurii? Ea i-o propus lui asta... da el... deh, tormoz... Dar și Isolda cât de delicată era și în același timp câtă tărie de caracter a avut... Aha... jestoka de tăt... fericită era fată, avea și soț și amant... și făcea „fați” cam la tăti greutăți! Mdaaaaaaaaaaaaaaaaa ci ideii... Prikolinyi... Daaaaaaaa... ea fică de rege... hop și în pădure... peste juma' de an avea să spună că vreu acasă!! Și Tristian o spus: hai în zamok... saabrazim noi ceva pe urmă. Aha, și o stat ca tormozu și ni-o plăcut o fază: după sex nuș'ci grăiesc ei di copchii. Și el zice: și dacă ai să ai unu, va fi al meu? Da eu, di undi eu am să știu, ha???? Dacă vre să fie sigur, ap'tre să facă ci-am zis eu, da nu așa să iș dea iubita pe tava altcuiva, looozer e, odnako. Instinctele măi sunt instincte... și când cineva „a mușcat” din ceia ce e al tău... des renunți la ce-ți aparține. Buhahaha!!!!, fraza asta este ubistvenaia pentru un mascul adevărat! Dar singur îi di jină? Da iaca, după tine cum tre' el să procedeze aaa??... Să o fure și să fugă; și pe urmă să-i și explice într-o scrisoare regelui ce și cum! O decizie a unui bărbat adevărat era să fugă!! Pentru o dragoste adevărată se merita! Decât să dea femeia iubită în mâinile altcuiva și pe urmă să o zakalibească cu întrebări: da a cui a să hie copchilu... Mi s-a memorizat faza când ea s-a culcat cu „soțul ei” pentru a obține divorțul... sacrificând unele chestii pentru a fi liberă și fericită... uitasem scena asta, într-adevăr faină, da patamu nu o mai putut accepta faptul dat... în genere faza cu a jertfi unele chestii... pentru fericirea comună... e un lucru riscant... Visurile uneori ne ruinează... Existența mai implică realitatea sau ceea ce noi dorim să fie realitate. Da ea nu e de vină cu nimica, tocina... ea doar se culcă în fiecare seară cu o persoană pe care nu o iubește... și ziua pe furiș cu alta... În rest totul este o.k.!! Daaaaaaaa, tare ok, bună panatie de ok! Ia treci și prin părțile noastre, iaca doar în vizită rapidă. Eh, dragostea asta, ești fericit dacă cel care îl iubești și cel cu care și te culci este una și aceeași persoană. La toate adevărurile acestea am ajuns așa independent, prin studiu zi de zi și prin dorința de-a afla... și acum uitate, am toate acestea într-o formă. Anumite femei te răsucesc în aer, cum fac șefii de trib cu sulițele lor lungi și ucigătoare înainte de atac, îți cuceresc gândurile, respirația, pun stăpânire pe visele tale, ca sultanii din cărțile lui Ismail Kadare. Dacă ai noroc, s-ar putea mirosi împreună flori, s-ar putea face dragoste,

s-ar putea vedea norii de sus în jos, v-ați putea suporta unul pe altul, cu răbdarea lui Iov. Dacă! Și știi mata vorba cântecului: „Dacă’ăș știi când ai să vii,/Drumul ți l-aș pietrui,/Tot cu flori și cu safiu,/Ca să nu vii prea târziu!” Și poate că uneori, vâslind prin pâcla sentimentelor doar bănuite, este bine să pui punct incertitudinii și să cânti ceva care nu suferă de prea multă profunzime, dar care face bine: „Am dat zvon în mahala, Ileană, Ileană,/C-o să fie nunta mea, Ilenuța mea,//Să mai vie-o damigeană,/Și-o bucată de pastramă,/ Să mă-mbăt în astă-seară,/C-am un foc pe inimioară”. Și dacă vrei putem să ne gândim, dragă cetitorule, la ceva mult mai profund: „Când văd că orișice făptură-și are/Pe-o clipă doar desăvârșirea ei,/Că lumea-i scenă cu actorii-i care/Se trec sub ochii stelelor și ei,/Că bietul om ca un tufar răsare/Și-abia se coace și-i de moarte prins/Și-același cer furtună-i dă și boare/Și amintirea-i râde focul stins,/Pot să-ți zăresc bogata primăvara/În tot ce are slab și omenesc,/Luptând c-un Timp călău, c-o Vârstă-amară,/Ce ziua ta cu noapte-o prihănesc./Cu Timpu-i doar iubirea-n bătălie,/Ce-ți fură el, ea-ți readuce ție.”⁷⁰⁰ De curând la Palatul Mogosoia am ascultat nesperat o piesă pe care nu o știam, aparținând compozitorului Robert Schumann și descoperită recent, care a fost cântată în primă audiție românească de pianista Luiza Borac. Îmi place muzica și palatul. E frumos! Îmi aduce aminte că Marta Bibescu a trăit aici. Ce frumoase femei a avut această țară și ce oameni deosebiți au condus-o uneori. Aseară am avut un program special, un dirijor olandez a ales o pianistă de la noi în plină afirmare muzicală internațională, doamna Luiza Borac, care la origine este piteșteancă. Ascultând acum pianul domnișoarei Luiza Borac nu mă puteam opri să nu asociez gravitatea sunetului clapetei cu toate durerile pe care acest neam românesc le-a îndurat, peste tot pe unde a trăit. Dar noi să urmărim acum ce rol a avut orașul în începuturile zborului românesc. Prima linie de transport aerian intern în România datează din anul 1924, Galațiul fiind primul oraș cu aeroport din provincie. În anul 1926 compania s-a reorganizat sub titlul de CIDNA (Compania Internațională pentru Navigație Aeriană), pentru ca în anul 1930 să-și schimbe din nou numele, devenind LARES (Liniile Aeriene Române Exploatate de Stat).

⁷⁰⁰ Sonetul XV, William Shakespeare, Sonete.

Harta împrejurimilor orașului Galați în anul 1938. Se disting localitățile, Lacul Brateș în toata splendoarea lui și Valul lui Traian. Harta obținută prin strădania colegului nostru Marius Dimian, din sursa German City and Regional Maps/Rumaenien Galați 1938. Aflăm din hartă lucruri interesante: sunt mai multe conace: Sturza la Șerbeștii Vechi, Bogdan la Fântânele, Făloaiei la Smârdan. Unele localități au alte denumiri: Schela este Lascar Catargiu, Slobozia Conache era numită și Plăcintă, iar Negrea este gresit identificată cu Costache Negri, la fel cum este gresit denumit Fântânele satul Cișmele.

Compania avea în exploatare mai multe linii aeriene interne și internaționale, lista acestora crescând după ce în anul 1937 a înghițit și singurul competitor real, SARTA. Specificul LARES era dat de faptul că în afara liniilor radiale ce porneau din București, existau și unele linii directe între diverse orașe mari ale țării, fără a trece prin Capitală (de exemplu Cluj - Satu Mare, Cluj - Arad sau Iași - Galați - Constanța). Am înțeles, după mult timp, diferența dintre un spirit înfierbântat de o puștoaică zglobie și bunul simț guvernat de rațiune și educație solidă. Așa am învățat să judec oamenii după ce fac și nu după ce spun sau aparențele cotidiene de salon, toate inteligent cosmetizate.

Pescar gălățean cu o locuință improvizată. În fundal orașul Galați înainte de anul 1912.

Anumitor femei însă, cu forța războaielor nucleare în sânge, e inutil să li te opui. Și atunci, în zorii care urmează după o astfel de noapte, iarba se colorează într-un galben agitat, de la primele raze de soare. E dimineața în care știi că deja ai ajuns acolo, de unde încep poveștile să fie frumoase, chiar dacă oamenii mari nu le mai cred demult „și au trăit fericiți până la adânci bătrâneți...” Aiurea! Lumea încerca să uite dezastrul imens, care nici măcar nu se putea măsura cumva și care nu ne mai dădea nici o speranță de normalitate și așa am ajuns eu la „Casa de copii școlari” din Brăila, un oraș bogat și frumos din ceairul Bărăganului, câmpie unduitoare a spicelor de grâu cât vrabia, meleagul cailor pur sânge, galopând cu sete și magnific prin verdele a tot stăpânitor, oraș în care mă întorc mereu cu drag, un oraș amintindu-mi de copilăria mea grea și de tinerețea, totdeauna frumoasă sau închipuită așa. Căminul era o casă frumoasă, cu pian, bibliotecă și sală de lectură, fostă a unui armator grec, pe Șos. Buzăului, nr. 3. Adina Rossetti în „*Secretele Brăilei mai vechi și mai noi*” spune: „Pe vremuri, spun bătrânii orașului de pe malul Dunării și, după tonul lor, brusc însuflețit, și luminițele care reîncep să le

scilipească în ochi, nu ai cum să nu-i crezi, acolo era un alt oraș. Un oraș frumos și plin de viață. Negustori și armatori greci și mai ales evrei aveau afaceri mai mici sau mai mari în oraș, iar portul era în mare agitație și navele aveau mereu ceva de descărcat și de încărcat. Prăvăliile, atelierile și cârciumile se șteau una după alta pe străzi și străzile erau întotdeauna într-o animație colorată. Tinerii se întorceau dimineața cântând de la chefuluri, iar domnișoarele se întreceau etalându-și rochiile pe faleza Dunării, spre înserat, chicotind emoționate în spatele voaletelor delicate. Chiar și fetele mai sărace ieșeau la promenadă seara, în grupuri mari și cu pălării ceva mai ponsite, dar întotdeauna mergeau pe celălalt trotuar decât cele bogate, în virtutea unor legi nescrise. Ori cel puțin așa se povestește... Cum se povestește și de balurile („chermezele”) care se țineau lanț și perechile se făceau și se desfăceau cu o ușurință amețitoare, cu viteza și grația unui vals. Romanțele răsunau din grădinile de vară și vinul curgea, fie pentru a sărbători orice prilej se nimerea, fie pentru a îneca amarul inimilor părăsite sau trădate. (...) Astăzi vezi pe lângă vechile clădiri glorioase ale Brăilei câte un câine de pripas, cam jigărit, care-și face veacul în stradă, căutând ceva de-ale gurii; niște dărâmături și gropi la un colț de stradă, din care se utesc diverse gunoai. Un copilaș bălai și cam oacheș, cântând tăgănat: „Ciiine-i norocoooo pe lumeee, / Să îmi dea un baaan și mieee! (...) Până și Grădina de Vară (un cinematograf în aer liber) s-a transformat demult în târg de mașini vechi second-hand, iar supraviețuitorul, Cinema Central, nu o duce nici el prea grozav. Bani de afișe tipărite lipsesc cu desăvârșire, din această cauză afișele filmelor sunt scrise de mână, cu litere mari de-o șchioapă (cam strâmbe și pocind uneori numele actorilor). Dar este bine că încă mai există... „Doamnă, io cre’ că cinematografele au dispărut și de când cu astea, cum le zice, dividi-urili. Pen’ că e mult mai ușor așa, ți-ai luat filmu’ care-l vrei, te-ai dus cu el acasă și gata! Nu mai e, doamnă, ca pe vremuri. E sărăcie mare aicea, nu mai merge nimica...”. Faleza, în schimb, și-a păstrat frumusețea (sunt ronduri de flori, alei cu bănci vopsite în galben, niște scări monumentale ce urcă spre o fântână arteziană, în general o atmosferă plăcută), dar, din păcate, acum e inundată. Oamenii vin să caște gura la băncile aflate în apă și se minunează, spunând că așa ceva n-au mai văzut de zeci de ani. Pe unele din străzile ce coboară în pantă din oraș spre faleză și port, circulația este deja oprită preventiv. Dunărea curge vijeliosă, mai umflată din zi în zi, dar având aceeași nuanță tulbure gri-verzuie, ca întotdeauna. Nu ai altceva de făcut (faleză nu, cinema nu, baruri destul de puține) decât să te întorci cuminte spre casă și să încerci să te bucuri, la câte un colț de stradă, când descoperi o casă frumoasă, ce mai păstrează o umbră din farmecul altor vremuri. (...) Dacă cumva mai treceți prin Brăila și vi se pare un orașel de provincie cam prăfuit, un amestec de vechi frumusețe ruinată și prost-gust nou, de tranziție, stați totuși de vorbă și cu bătrânii. Vă vor povesti despre cârciumioarele cochete de odinioară, despre frumoasele cântărețe de local, despre delicioasa pastramă de gâscă și știuca umplută, despre promenadele de duminică pe faleză, despre trăsuri și petreceri, lăutari și istorii de amor, pălărioare și mănuși dantelate,

despre vapoare încărcate cu grâne și case frumoase, boierești. După aceea, o să vedeți orașul într-o altă lumină, mai blândă și mai caldă, oricum mult mai frumoasă decât cea reală...” Brăila a fost mereu un amestec frumos de orient și balcanism, condimentat cu o știință anume de a evada când și când din ele, așa cum a făcut-o adeseori și cu folos „vagabondul lumii” a cărui amintire va pieri numai odată cu Brăila. Era și este orașul pe care l-am admirat și iubit în copilăria mea... Încă se cântă pe străzile Brăilei, pe melodia din Cielito lindo: „La noi la Brăila, la Tanti Elvira/ Ușor se mai face lira/ Mai pui tu o sută/ Mai pun eu o sută/ Și treaba e gata făcută...” Acum însă, „La noi, la Brăila/Se dau gonococii cu kila”, e prăpăd mare bre, pen’că e vremuri grele... Au fost vremuri de aur, în care și amorul tarifat își avea dichisul său! Folclorul se reorientează, nu mai este actuală varianta veche. La noi, la Brăila,/ La tanti Elvira,/Cu greu se câștigă lira!/Femeia muncește,/ Bărbatul plătește,/Ce bine-i la noi la Brăila! Un refren de demult, din vremea când jartele roșii, prinse de felinare, luminau străzile orașului, oraș care a dat oameni mari lumii asteia... Precum una bucată Panait Istrati, o Hariclea Darclee... Un Perpesicius, un Mihail Sebastian, etc. Acum zornăie sărăcia pe străzile pline de farmec ale Brăilei de altădată. Întrebându-se ce-i de făcut, cineva tot pomenea pe o batrână chinuită de votatul primarului, care fusese o „madamă” la Brăila și care, în înțelepciunea adunată în atâtea nopți de muncă grea, învățase că „dacă nu mergea treaba, schimbă fetele, nu paturile. Ok, schimbăm și fetele dar, dacă totuși rămâne matroană tot madama aia, tot așa merge treaba. Fiindcă e același cântec la modă, dar mai tovarășesc: „La noi la Brăila,/La tanti Elvira,/Se vinde amorul cu kila/Și ușor se câștigă lira!/ Bărbatu’ săracu’,/ Muncește ca dracu’/Femeia se culcă cu altul” Lume, lume, lume... Neranțula fundoti/ Neranțula mu condi...! În orașul cu salcâmii înfloriți, în primăverile Brăilei splendide de pe vremea lui Mihail Sebastian, când alergând și eu adolescentin tot după „*Steaua fără nume*”, am cunoscut atâtea oameni minunați, ei mi-au arătat primele mari comori ale culturii, rigoarea de granit a matematicii, aceea a cercetării unui text prăfuit, primele fioruri ale lecturii, primele profunzimi ale teatrului jucat de mari actori, ca și primul contact cu lumea muzicii clasice. Brăila este încă un oraș cu o istorie locală fabuloasă, cu o aristocrație intelectuală de tip bizantin, foarte interesantă, cu vâzătorii turci de halva și saraili, pe care și azi îl iubesc, aproape trei secole kaza otomană, un loc în care au coexistat armonic două lumi total diferite, era un oraș în care frumosul a fost și este cultivat de toți. Ca în poveștile cu Feți frumoși în Brăila se nasc, din când în când, oameni care marchează semnificativ viața spirituală a orașului și chiar și a lumii uneori. O emblemă de seamă a comerțului, pe Dunărea care-și adună liniștită brațele, risipite prin Bărăganul verde și imens, în fața orașului din câmpia ciulinilor lui Panait Istrati.

Era descoperit de Romain Rolland la începutul anilor 1920, acolo unde goneau hergeliile întărite de ogorul verde al ovăzului Brăilei, câmpia ca o mare de spice care a dat atâtea grâu lumii largi de toate credințele. Poți să uiți ce adevăr spusese

Stavru, observând aceste locuri? Să ne reamintim: „...primul lucru pe care-l făcui, a fost să-mi procur hârtii românești, treabă ușoară în țările Sfântului Bacșiș. Nu cred că este cineva care să nu fi citit și învățat ceva din „*Spovedania unui învins*”, scrisă de acest „vagabond al lumii”, cum singur se intitulează. Dintr-o zi pe alta, îngrop pe „Stavru salepgiul” și devin domnul Isvoranu, „negustor de arămuri de Damasc”. Numele și calitatea plac. Sunt privit cu considerație și atenție.”⁷⁰¹ Despre povestea Chirei citim: „Kira Kiralina este, în lumea cântecului bătrânesc, patroana eponimă a Brăilei și, ca orice eroină de baladă, își dormea somnul de moarte în sacroflagul de aur al folclorului, din care nimeni nu s-a gândit vreodată s-o resuscite. (...) Iată de ce, ori de câte ori vorbim de Panait Istrati și de opera lui literară, nu ne putem smulge acelor violente impresii ale debutului său, pe care cu intenția scriitorului predestinat, l-a sădit sub scutul tutelar al acestei nimfe dunărene, care este la urma urmelor Kira Kiralina”⁷⁰² O legătură între Chira lui Istrati și folclorul brăilean există și e chiar curios de observat ce anume a luat scriitorul din această baladă: „Verde de-o mălură,/Din vad, din Brăilă,/Mai din jos de șchilă/(...)/Dar cin’le-ncărca?/Verde matostat,/ Săvai cel Arap/Negru și buzat,/Cu solzi dă crap/Dați pă după cap;/ Două fire-n barbă,/ Doauă la mustață;/ (...)/Harap ce-m’făcea?/ Vinișor că bea/To’dă la Chiera,/Bea dă să-mbăta,/Din gură-i striga:/- Chiero-Chieralino,/ Tinerică zână,/Ia-mă tu pă mine/Că mul’ț-oa fi bine:/Așternutul tău /Parale mărunte,/’N sârmă că sunt multe;/Căpătăiu tău,/Galbini venetici/D-o sută și cinci,/Să schimbi, să mănânci!/ Chiera d-auzea,/Din gură-i striga:/- Taci tu, măi/ Harape,/Măi negre buzate,/Nu te iau pe tine/ Că nu-mi șade bine./Harap ce făcea?/Pă Chiera-o lua,/’N caic mi-o suia,/În cămar-o băga,/ Chiera ce făcea?/Stampă-ș’alegea/ Ba p’asta, ba p’asta,/Tot ca femeia/ ...Fată măritată,/ Cu sila luată/ Pă mijloc dă apă... Noaptea că ieșea,/În ușă că bătea/Fratî Chieriei,/Hoțî Brăilei./ - Dine Constandine,/Vătav Dragomire, Pă Chiera-o strigați,/ Frumos mi-o chemați./Chiera nu răspunde/Că n-are dă unde./ Harap mi-o-a-nșălat,/Cu ea c-a plecat/Pă Dunăre-n jos,/La-’l ostrov frumos, Merge cu folos! Harap ce făcea?/ Zăpăcit erea./O dată zvâcnea,/Ca broasca-m’țâșnea,/’n Dunăre sărea/Că tot mi-l tăia./Iei că rămânea,/Pă Chiera-o lua/Și mi-o dezlega,/ Cu ia/Că pleca/În țara Nadolească,/Să mi-o căs’toreasc’/ Verde-o viorea,/ Acolo-ajungea/Că mi-o căs’torea,/ Caicu i-l da.”⁷⁰³ De câte ori mi-am îmbrățișat eu disperat părinții, distruși metodic de umilința de după război, la care erau supuși cu sadism în fiecare zi, ajungând în pragul răbdării de om și de câte ori ne-am întrebat toți în zadar, de ce se distrug oamenii buni cu atâta înverșunare! Am simțit întotdeauna, sclipitoarea inteligență protectoare a tatălui meu și dragostea lui nemărginită pentru întreaga lui familie, care era o dragoste așa de tulburătoare prin profunzimea ei și care ne învăluia mereu protector. Era acea dragoste a bătrânului

⁷⁰¹ Chira Chiralina, Panait Istrate.

⁷⁰² Perpessicius 1980: pag.138-139.

⁷⁰³ Din Al. I. Amzulescu, *Cântece bătrânești*, Ed. Minerva, București, 1974, p. 215-223.

soldat, încărunțit înaintea cam de vreme, care și-a trăit anii cei mai frumoși în tranșee, formidabila lui putere de a sintetiza o uriașă experiență de viață avută, precum și răbdarea aproape olimpică cu care o transmitea celorlalți, dar cu deosebire nouă, copiii lui. Îl auzeam câteodată murmurând îngădurat cântecul dragostei lui neîmplinite și a unei tinereți distruse. Al tinereții scurte sfărâmate de cumplitul război, care-i flutura moartea, deasupra capului, în fiecare ceas, de unde putea înțelege cât de trecători suntem, pe fața acestui pământ. Acel simplu cântec aspru și bărbătesc, care invoca discret cel mai frumos sentiment omenesc, dragostea dătătoare de viață și de speranțe, chiar și sub gloanțele morții neiertătoare, ce-i era mereu vecină, sau acel sentiment al împlinirii dragostei, care a reclădit mereu viața lumii: „Fluieră catiușa, peste tranșei la rând/ Poate mor deseară, doar cu tine-n gând.../Da, doar cu tine-n gând.../Da, da, cu tine-n gând...” Câtă grozăvie a risipit printre oamenii tineri ai acelor generații, dispărute în tranșeele fără de o cale de întoarcere într-o lume normală! Mai târziu mi-am dat seama că tata adaptase textul, și-l băgase și mai mult în tranșeele morții, simțea încă fiorul ei, dormind în amintirea din sufletul lui, pe buza tranșeei înghețate. Pentru că ce altceva decât dragostea, te-ar mai fi putut ține în viață, când peste tot era numai moarte, când ura neghioabă uită de efemeritatea vieții și de dragostea lăuntrică a creației? Textul, foarte apropiat de textul original, ar suna cam așa: „În fața cazarmii, la ușă, draga mea,/Era un felinar, și-acum mai e așa/Așa am vrea să ne revedem/Tot lângă lampă să mai stăm/ Cândva, cândva, Lili Marleen./Umbra aceea era a ta și-a mea/Căci ne-am iubit atât și totul se vedea/La piept eu te strângeam, te sărutam/Când lângă lampă noi stăteam/ Atunci, atunci, Lili Marleen./Lampa-ți știe pașii, mersul elegant/ Seara mereu arde, de mine a uitat,/Iar dacă soarta crudă m-ar lua/ Lângă felinar cine-ar mai sta?/Doar tu, doar tu, Lili Marleen?/ Din liniștea-ncăperii, între pământ și’ abis,/Gurița ta, iubind, mă saltă ca-ntr-un vis/Când ceața cea târzie va cădea/ Lângă felinar oare tot noi vom sta?/Noi doi, Lili Marleen⁷⁰⁴, noi doi?” Și pentru că atunci acest cântec, desigur în

⁷⁰⁴ Istoricii încă nu au reușit să se pună de acord cam cât din moștenirea primului război mondial (1914-1918) a rămas să fie tranșată brutal în cel de-al doilea război mondial (1939-1945). Ce puteți citi în textul explicat este însă rezultatul unui șir de întâmplări la voia hazardului, ale unor schimbări de soartă neașteptate, începute în mocirla primei înclăștări armate globale și din care au rezultat în slăgăr incontestabil al tranșeelelor celui de-al doilea război mondial: melodia Lili Marlene. Pe nedrept acuzată că ar fi fost o melodie nazistă, compoziția este, nimic mai mult decât, un cântec al unui tânăr soldat care, sub foc inamic, găsește consolarea în amintirea suavă a unei domnișoare care îl iubește și de care s-a despărțit în fața cazarmii, sub un felinar. Lili Marlene este, poate, darul hazardului către toți soldații lumii, atât de întortocheată și de neașteptată este povestea sa. Pe 26 ianuarie 1911, în Brunswick, se naște un băiat, Norbert Schultze. Deși pare fără legătură, o să vedeți cum soarta tânărului vlăstar al familiei Schultze avea să determine istoria melodiei care începe în plin conflict mondial. Era o zi ploioasă în tranșee, în 1915, când Hans Leip, un soldat german de 22 de ani, profesor de școală generală din Hamburg, s-a trezit lovit nu de șrapnele aliate, ci de inspirație. De sub pana lui, tremurând de frig și de adrenalină, a ieșit poemul „*Das Lied eines jungen Soldaten auf der Wacht*”, sau „*Cântecul unui tânăr soldat în serviciul de santinelă*”. Ca să

interpretarea inegalabilă a Marlenei Dietrich, a făcut să se încălzească, lângă flacăra iubirii mereu visate de generații după generații, din întregul cuprin al acestei lumi, sufletul tuturor soldaților sătui de moarte și de tranșee, indiferent de

îi face o bucurie unui camarad care și el tânjea, sărmanul, după iubita lui care îl aștepta acasă, Hans i-a pus diafanei sale eroine din poezie nu unul, ci două prenume, unul al iubitei sale, celălalt al domnișoarei camaradului său: Lili și Marlene. Anii au trecut și în ei s-au întâmplat multe. Mărăști, Mărășești, Oituz...Cine, deci, să bage de seamă faptul că, în 1937, poezia unui soldat din războiul petrecut cu două decenii deja în urmă, a fost publicată într-o culegere de versuri soldățești, care nu îi interesa nici măcar pe veterani? Norbert Schulze, un tânăr compozitor născut în 1911, în Brunswick, ia versurile și le pune pe o melodie. Lale Andersen nu are nici ea treabă și înregistrează melodia în 1939, cam pe când se usca cerneala de pe Tratatul de Neagresiune între Germania și URSS, mai celebru în epocă sub numele de Pactul Ribentrop-Molotov. Înregistrarea a fost o activitate perdantă, la prima vedere, deoarece nici un disc de platină nu i-a fost acordat autorului în primii doi ani de la lansare, cifra colosală de 700 de copii vândute până în 1941 spune, poate, și de ce. Lumea nu avea chef de șlagăre, Polonia tocmai fusese invadată, Franța ocupată și Marea Britanie începuse să fie bombardată de germani. Cine mai avea timp de muzică? Anul 1941 avea să fie anul în care melodia Lili Marlene avea să iasă din anonim. După ce nemții ocupă capitala Yugoslaviei și pun mâna pe Radio Belgrad, șvabii îl re poziționează pe target și îl trec printr-un rebranding abrupt: Radio Belgrad devine Soldatensender Belgrad, adică Radioul Soldaților Belgrad. Cum nemților nu prea le plăcea muzica sârbească aflată din belșug prin fonoteca radioului yugoslav, un tânăr locotenent german primește misiunea să facă rost de niște melodii mai teutone. În lipsă de ODC și de Torrent, ofițerul ia, exact ca Horea, calea Vienei, unde inspectează un magazin cu discuri second hand și ia, la grămadă, înregistrarea lui Lale Andersen, printre alte zeci de discuri de-a valma. Melodia ajunge să apară în heavy rotation (nemții i-ar fi spus oare „schwere Rotation”?) destul de frecvent, nu din cauză de DJ inspirat, ci pur și simplu pentru că nu erau la dispoziție foarte multe melodii. Goebbels a ordonat ca melodia să nu mai fie difuzată la radio, pentru că nu îi plăcea, și doar insistențele lui Hitler și miile de scrisori de la soldați care cereau să audă melodia la radio l-au făcut pe Goebbels să se răzgândească. Melodia era transmisă în fiecare seară, înainte de închiderea programului, la ora 9.55, fapt care le-a permis militarilor, aliați sau de partea Axei, să o poată asculta în loc de „*Povestea de sară pentru micuți cu Tanti Ludmila*”. Popularitatea piesei a crescut, iar Erwin Rommel, comandantul Afrika Korps, a intervenit pentru ca piesa să facă parte și din programul de peste zi. Legenda spune că, într-o seară, un ofițer din cadrul Armatei a 8-a Britanice a surprins un grup de soldați care cântau Lili Marlene în germană. Așa ar fi apărut prima traducere în limba engleză a melodiei, traducere făcută de ofițerul respectiv. Alte zeci au urmat, nu doar în engleză, ci și în rusă și franceză. În scurt timp, melodia era ascultată de soldați de pe ambele părți ale baricadei. Cea mai populară variantă în limba germană a melodiei a devenit, indiscutabil, cea interpretată romantic și senzual, încă de pe vremea când mitralierele răpăiau și mortierele șuierau pe toate fronturile, de inegalabila de Marlene Dietrich. În 1980, Rainer Werner Fassbinder a făcut un film despre Lale Anderson și povestea acestui cântec senzațional. În rândurile aliaților, the Special Air Service, Special Air Service Regiment și Princess Patricia's Canadian Light Infantry Service au adoptat piesa ca melodie oficială de marș a unității. Pe Hans, soldatul de 22 de ani, care a scris poezia originală în 1915 în tranșeele imperiale, îl mai țineți minte? A scăpat cu viață din amândouă războaiele mondiale și a trăit până în 1983, adică până la vârsta de 90 de ani. Norbert Schultze, compozitorul melodiei, a murit în 14 octombrie 2002, la vârsta de 91 de ani. Lale Anderson a murit în 1972, la 67 de ani, iar Marlene Dietrich s-a stins la 6 mai 1992. După cum vă puteați aștepta, nu este o poveste cu happy end, pentru că toată lumea moare la final. Doar melodia Lili Marlene este eternă.-Reich-ul vă oferă o melodie de neuitat, Mihai Ursu.

neamul soldaților care l-au cântat, să-l transmitem totuși generațiilor viitoare, ca pe un balsam al durerii universale!

Harta militară germană WW II. Se observă insula „Cocuța”.

E ca un imn al iubirii dintre oameni, o iubire care nici n-a fost și nici nu v-a fi învinsă vreodată, de nici un război și de nici un dictator, de nici o minte întunecată, este un strigăt pentru viață, prea ades curmată de neghiobia unor alienați mintali: „1. Vor der Kaserne/Vor dem großen Tor/Stand eine Laterne/Und steht sie noch davor/ So woll'n wir uns da wieder seh'n/Bei der Laterne wollen wir steh'n/Wie einst Lili Marleen. Wie einst Lili Marleen/2. Unsere beide Schatten/Sah'n wie einer aus/Daß wir so lieb uns hatten/Das sah man gleich daraus/Und alle Leute soll'n es seh'n/Wenn wir bei der Laterne steh'n/Wie einst Lili Marleen. Wie einst Lili Marleen./3. Schon rief der Posten,/Sie blasen Zapfenstreich/Das kann drei Tage kosten/ Kam'rad, ich komm sogleich/Da sagten wir auf Wiedersehen/ Wie gerne wollt ich mit dir geh'n/Mit dir Lili Marleen. Mit dir Lili Marleen./4. Deine Schritte kennt sie,/ Deinen zieren Gang/Alle Abend brennt sie,/Doch mich vergaß sie lang/Und sollte mir ein Leids gescheh'n/Wer wird bei der Laterne stehen/Mit dir Lili Marleen? Mit dir Lili Marleen?/ 5. Aus dem stillen Raume,/Aus der Erde Grund/Hebt mich wie im Traume/ Dein verliebter Mund/Wenn sich die späten Nebel drehn/Werd' ich bei der Laterne steh'n/ Wie einst Lili Marleen. Wie einst Lili Marleen”.⁷⁰⁵ Eu l-am transpus aici pentru voi, încercând să surprind sentimentul profund din acest sfâșietor îndemn pentru iubire, mai aproape de ceea ce aş vrea eu să simțiți câteodată, voi, toți

⁷⁰⁵ Musik: Norbert Schulze; Text: Hans Leip.

oamenii buni ai acestei lumi, ca și cei pe care eu îi îndemn să devină buni: „1. În fața cazărmii, lângă poarta grea/Stătea felinarul. Chiar sub umbra sa./O fetiță blondă m-aștepta!/Să aștept acolo, lângă ea aș vrea,/ Mereu, Lili Marlen.../2. Și umbrele noastre, arătau la fel/Focul de iubire, pâlâia nițel./Oameni pot să vadă, că noi ne iubeam/Și sub felinar, la fel pâlâiam./Mereu, Lili Marlen.../3. Santinela trează, stingerea suna/Și timp de trei zile, ea ne despărțea./ Ți-am spus: „noapte bună” și trei nopți la rând,/Am trăit cu tine, doar cu tine-n gând.../Da, da, Lili Marlen.../4. Felinarul știe mersu-ți grațios,/Arde pentru tine, cum ard și eu mereu,/ Dar dacă în tranșee, se va-ntâmpla vre-un rău/Cine-ți mai pune mâna în părul mătăsos?/ Ca și atunci, Lili Marlen.../ 5. În tranșeea rece, fața-mi obosită,/Mai așteaptă încă, gura-ți îndrăgită./Și când ceața morții, sus se va roti,/ Lângă felinar eu, din nou, voi fi,/Ca și atunci, Lili Marlen.” În eterul lumii cea de după noi, veacurile următoare vor mai auzi încă multă vreme ...Bei der Kazerne vor dem großem Tor/Steht einer Laterne und steht sie noch davorsper... Auf wiedersehn! Omnia mea mecum porto!⁷⁰⁶ Să iubești, omule, pentru că iubirea este poate chiar secretul ignorat al tinereții veșnice! Să râzi, tinere, să râzi mereu, pentru că râsul este muzica mai rar ascultată a sufletului! Să plângi, mamă scumpă, pentru că plânsul este mereu emoția tonifiantă a unei inimi mari! Să citești, copile, pentru că cititul este sursa sigură și necesară a cunoașterii! Să ascuți, tu, cel care vrei să afli nuanțele vieții, pentru că ascultarea este mereu forța inteligenței! Să gândești mereu, salvator al patriei, pentru că gândul este cheia reușitei calculate! Să visezi, copilul tatii, pentru că și visarea este răsuflarea dorințelor și supapa fericirii! Să te joci, Robertel, dragul bunicului, pentru că numai jocul reprezintă prospețimea copilăriei neîntinate! Să ai timp să trăiești, omule, pentru că timpul trece galopând repede și nu revine niciodată! Toate acestea, deși știute, rămân mereu doar niște mici și prea neîmplinite deziderate. Își aducea aminte câteodată de profesorul lui de filozofie, care și-a început prima lecție astfel: „Fară să spună un cuvânt, a luat un borcan mare și a început să-l umple cu pietre având diametrul de aproximativ cinci cm. Apoi i-a întrebat pe studenți dacă borcanul este plin. Toți studenții au fost de acord că borcanul este plin. Apoi, a luat o cutie cu pietricele mai mici și le-a turnat în borcan, scuturându-l ușor. Desigur, acestea s-au rostogolit printre pietrele mari și au umplut spațiile rămase libere. I-a întrebat din nou pe studenți dacă borcanul este plin. Au fost din nou de acord că este plin, și au râs. Profesorul a luat o cutie mică cu nisip pe care l-a turnat în borcan, scuturându-l ușor. Desigur, nisipul a umplut spațiul rămas liber. Acum, spuse profesorul arătând obosit spre borcan, vreau să recunoașteți că aceasta este viața voastră. Pietrele mari sunt lucrurile importante: familia, partenerul, sănătatea și copiii voștri, lucruri care, chiar dacă totul este pierdut, și numai ele au rămas, viața voastră tot ar fi completă.

⁷⁰⁶ Tot ceea ce am duc cu mine! Versiunea latină a răspunsului pe care l-ar fi dat filosoful Bias concetățenilor săi mirați că părăsește cetatea, asediată de perși, fără să-și ia nimic cu el; spiritul constituie unica bogăție a înțeleptului, un bun care-l însoțește peste tot.

Pietricelele sunt celelalte lucruri care contează: slujba, casa, prietenii. Nisipul reprezintă doar lucrurile mici, care completează restul. Dacă punei în borcan mai întâi nisipul, nu mai rămâne loc pentru pietrele mari și pentru pietricele. La fel se desfășoară și viața voastră: dacă vă consumați timpul și energia cu lucrurile mici, nu veți avea aproape niciodată spațiu pentru lucrurile importante. Fiți atenți la lucrurile care sunt cele esențiale pentru fericirea voastră. Jucați-vă cu copiii voștri, faceți-vă timp pentru controale medicale, duceți-vă partenerul la dans. Va rămâne mereu destul timp să mergeți și la servicii, să faceți curat în casă, sau să dați o petrecere. Aveți grijă însă de pietrele cele mari în primul rând, de lucrurile care într-adevăr contează. Stabiliți-vă prioritățile! Restul... este doar nisip.” Et in Arcadia ego!⁷⁰⁷ Vă mai amintiți de Édith Piaf cu celebrul cântec *La foule*⁷⁰⁸ pe versurile lui Michel Rivgauche și muzica scrisă de Angel Cobral în 1957? Mulțimile de atunci tălăzuiau între o lume cu defecte, dar perfectibile și o lume desenată după minciuna egalității tuturor. Aveți mare grijă de mulțimi și de conducătorii lăuntrici ai acestora, cei care dau fiorul lăuntric al dorinței de mai bine și de autodepășire. Aceștea sunt mereu numai marii creatori ai lumii, scriitori, muzicieni, pictori, savanți, actori, cântăreți, etc. Să țineți minte că și Dumnezeu la socotit pe Moise, un prim gânditor și scriitor, ca pe unul prin care poate fi condusă mulțimea, respectându-i această calitate. Toate sistemele care i-au desconsiderat au pierit în ridicol în fața geniului acestora. Nici comunismul nu și-a permis să-i ignore sau să-i înfometeze în maniera de azi. Doar astăzi se poartă dobitocia de a ignora complet această ramură supradotată a oamenilor și rezultatul nu va întârzia să apară, s-a coborât mai jos de evul mediu, că nici măcar atunci scriitorii nu erau terciuiți de mitocănie și lăsați să moară în foamete și ignorare. Atenție, stimați conducători ai lumii, nu ignorați mulțimile și nu ignorați oamenii superdotați. Ve-

⁷⁰⁷ Și eu am fost în Arcadia! Epigraful unui tablou celebru al pictorului Nicolas Poussin; Arcadia legendară fiind ținutul vieții idilice, patriarhale, expresia mărturisește nostalgia după o fericire pierdută.

⁷⁰⁸ „Je revois la ville en fête et en délire/Suffoquant sous le soleil et sous la joie/Et j’entends dans la musique les cris, les rires/Qui éclatent et rebondissent autour de moi/Et perdue parmi ces gens qui me bousculent/ Étourdie, désemparée, je reste là/Quand soudain, je me retourne, il se recule,/ Et la foule vient me jeter entre ses bras.../Emportés par la foule qui nous traîne/Nous entraîne/Écrasés l’un contre l’autre/ Nous ne formons qu’un seul corps/Et le flot sans effort/Nous pousse, enchaînés l’un et l’autre/Et nous laisse tous deux/Épanouis, enivrés et heureux./Entraînés par la foule qui s’élance/Et qui danse/Une folle farandole/Nos deux mains restent soudées/Et parfois soulevés/Nos deux corps enlacés s’envolent/Et retombent tous deux/Épanouis, enivrés et heureux.../Et la joie éclaboussée par son sourire/Me transperce et rejaillit au fond de moi/Mais soudain je pousse un cri parmi les rires/Quand la foule vient l’arracher d’entre mes bras.../ Emportés par la foule qui nous traîne/Nous entraîne/Nous éloigne l’un de l’autre/Je lutte et je me débats/Mais le son de ma voix/S’étouffe dans les rires des autres/Et je crie de douleur, de fureur et de rage/Et je pleure.../Entraînée par la foule qui s’élance/Et qui danse/Une folle farandole/Je suis emportée au loin/Et je crisper mes poings, maudissant la foule qui me vole/L’homme qu’elle m’avait donné/Et que je n’ai jamais retrouvé.”- *La Foule*, Édith Piaf. Paroles: Michel Rivgauche, musique: Angel Cobral, enr. 28 février 1957.

ți avea mari surprize altfel. Iată Mulțimea: „Eu revedeam orașul în sărbătoare cum delira/ Sufocant sub soare și sub bucurie/Și am auzit că prin muzică și strigăte/ Rupea tot, țopăia în jurul meu/Și s-a pierdut în rândul persoanelor busculate de mine/ Purtându-și durerea neajutorat, dar eu sunt încă aici!/Atunci când, brusc, m-am întors, el a căzut,/Și mulțimea-l arunca doar la mine în brațe.../Purtat de mulțimea din spatele nostru/ Venea peste noi,/ Zdrobiți de împotrivirea unui alt disconfort,/Noi facem un tot/Și-a fluxului efort/Noi, stăm înlănțuiți,/Și-i rugăm: lasăți-ne pe ambele ființe/ Fericite, bete și fericite./ Transportați de mulțime ne ridică/Și doritoare de dans/Nebune de freamătul din dans/Și, uneori lipite, s-au ridicat/Două mâini, două arme zburau/Și ambele ușor tălăzuiau/ Eram fericiți, beați și fericiți .../Și de bucurie trimeteam spre el un zâmbet/Era reflectat în el sinceritatea mea/ Dar am fost brusc luați în răs/Când mulțimea trăgea de brațele mele.../ Purtați de mulțimea din spatele nostru/ Care venea peste noi/ Iar noi peste un altul/ Am și eu lupta mea în această dezbatere/Încată în răs eram pe de altă parte/Și eu plâng la durere, furie și de mânie/Și eu plâng.../ Supărată pe mulțimea care ne ridică/Și de acel grotesc dans/Prinsă nebunește de dans/ Mă văd prea înflăcărată/Și am crispați pumnii, înjur mulțimea care m-a luat fără voință/Omul acela a fost dat de lângă mine/Și niciodată nu l-am mai găsit...” Așadar asta era mulțimea care-ți paralizează voința și nu de puține ori și puțința. El trăia în ultimul timp mult mai mult singuratec, retras într-o contemplație interioară profundă și era îngrijorat să nu trimită tristețea în afara gândurilor lui, părea că o îngreșește cu grijă. Solitudinea în care se refugiase era pesemne poarta către el, omul cel adevărat. Ar fi fost prezent doar cu sufletul lui, conștient de gândurile care îl frământau, de fricile care îi dădeau târcoale, sau de ezitățile și precauțiile firești, necesare, ori poate de puterea sau de frumusețea pe care le găsește doar înăuntrul lui, toate îi făceau de o mie de ori mai bine decât prezența fadă în mijlocul unor oameni, cu care nu avea nimic comun. Dacă a reușit să-și facă sufletul să cânte, chiar și atunci când fiecare zi i se părea că i s-a pus, până atunci cel puțin, de-a curmezișul vieții, dacă chiar apăsător de tristețe se putea ridica să meargă mai departe, ei bine, toți acești „dacă” erau posibili, doar pentru că am existat noi, cei ai familiei lui, pentru care se chinuia să trăiască, înghițând de la toți tot ce era rău, ca să le ofere ceva din tot ce el avea mai bun. Pentru că, ceea ce oferi tu altora, înseamnă că ai în tine din plin și poți să oferi doar ceea ce există, pretinzând de la ei doar ceea ce te completează, doar ceea ce nu ai tu, căci dacă ai avea, ai oferi. Se gândea uneori la fata aceea frumoasă pe care a cunoscut-o într-un sat din suburbia Odessei, avea o familie mixtă, cu tată cazac, dar oameni de treabă. Pe ea o iubise cu toată ființa și disperarea unui om în război, pândit de moarte în fiecare secundă. Iar părinții ei nu au schițat nici un gest de împotrivire, ba chiar au fost surprinși plăcut de căldura, delicatețea și maturitatea de gândire a acestui ostaș sanitar din trupele române și cu discreție așa, mama româncă se mândrea chiar cu acest român. După un timp de vizite normale, într-o zi, îi găsește pe toți așezați pe marginea patului și plângând. A întrebat ce s-a întâmplat și a aflat că fratele ei cel

mai mare, maiorul Grișa, zăcea în catacombele Odessei rănit grav de un bombardament de aviație. Și atunci întreaga familie s-a rugat de el să meargă cu Olga în catacombe și să încerce salvarea lui, acolo nu mai era nimic, nici doctori, nici medicamente, nici feșe, nici bisturie! Olga discutase necazul cu comandanții lor această posibilitate și primise asigurarea că, dacă românul v-a face acest gest, ei îl vor accepta cu toată dragostea. Tata a privit năucit scena, se gândea că moare un om care era și fratele ei, îi era dragă și era firesc să-l roage așa ceva, dar avea mari îndoieli în ce privește cuvântul de onoare al rușilor și nu numai atât, ei îi omorâseră zilnic camarazii, fratele, risca și el să moară, etc...era foarte greu de luat o decizie! Și atunci părinții ei au scos tăcuți o icoană căzăcească, păstrată de la strămoșii lor, atamanii sotniilor Donului, era o icoană care parcă-i vorbea lui și chiar tuturor oamenilor care uitaseră că sunt în primul rând oameni, era Maica Domnului cu pruncul, era o icoană pictată după canoanele Bizanțului, una extraordinar de expresivă, se afla parcă în trașă atunci când a privit-o... Și parcă îi spunea: fiule, acolo mor oameni ca și tine, tu trebuie să fii mereu în slujba oamenilor, așa cum i-a făcut Dumnezeu, mergi acolo, iar eu îți voi fi pavăză!... Părinții lui se rugau în genunchi pentru viața copilului lor, a cărui stare nu o știau. Riscul era enorm, însă ceva din interior îl îndemna să o facă... Apoi trei săptămâni a coborât noaptea în catacombele împotriva cărora luptase, acolo a salvat multe vieți de oameni cu naturalețe, fără bravadă și fără să se teamă, ceea ce i-a uimit pe rușii care-l priveau siderați cum pansa răniții aceia, oameni îngropați de vii în catacombele lor negre și insalubre, pline de mizeria morții. Grișa a scăpat cu zile și a vrut, împreună cu soția, să-și vadă apoi părinții, așa că după ultima lui vizită în catacombe au plecat spre sat toți patru, strecurându-se printre ierburile câmpului. La puțină vreme se auzi din tranșeile rușilor o rafală scurtă de armă automată și micuța soție a lui Grișa parcă se frânse deodată, ca o crenguță plâpândă!... Snopul de gloanțe îi intrase chiar sub claviculă, dar nu sângera prea tare, mai avea o șansă și ea trebuia folosită! Tata l-a rugat atunci pe Grișa să i-o urce pe spate și s-o lege cu o fașă de el, să nu se miște prea tare în timpul drumului spre casă. Îl puse să vorbească cu ea tot timpul, ea nu știa românește, trebuia menținută activă, ca să nu cadă moral. Și începu să se târască printre ierburi, cu toată puterea, erau doi kilometri până în sat și numai acolo se mai putea face ceva. Vorbește, Grișa, ajut-o să trăiască, vorbește despre orice, dar vorbește... Și marșul acesta continua cu disperare. Au ajuns în curte. Lângă pragul casei fata cea din spatele tatălui meu însă a murit, nu a mai rezistat cele câteva minute trebuitoare vieții ei. Zâmbea schimonosită de durere, zâmbea familiei care o privea împietrită de durere, zâmbea poate oamenilor care au uitat ce erau ei, chiar și în război! Doar oameni. Asista neputincios la o revedere, în care nimic nu se mai putea explica și unde oamenii erau fără putere în fața cerului! Când s-a ordonat retragerea din Odesa și s-a rupt frontul la Cotul Donului, tata pansând răniții tranșeelor, a rămas în urma trupelor, care se depărtau din ce în ce mai mult. Și răniții continuau să se vaite îngrozitor, nu-i putea abandona acolo, l-ar fi bătut Dumnezeu, iar unul dintre ei era

chiar colonelul Zmeu, care-l privea intens și-l ruga să-l lase acolo și să se salveze, îți ordonă să pleci, Costine, dar putea el face așa ceva? Niciodată nu a fost un mișel, mai bine ar fi murit, dar nu era deloc un laș!... A pansat până a adormit, rupt de oboseala neomenească care l-a secerat, câteva ore a rămas pe fundul unui șanț, mocirlit de ploaie și clisă lipicioasă. Visă din nou toată tragedia acestei mici țări și a familiei noastre: „Tâlhari știuți și neștiuți/În miez de noapte se strecoară/ În cimitir la Cernăuți/Și mor a doua oară.../ Tâlhari de gropi și osemnitate,/Urmând stăpânii lor știuți,/S-adună hoții la morminte/ În cimitir la Cernăuți/ Și hohotesc în nopți târzii,/ Căci ne scot oasele afară,/Să nu rămână mărturie/Că Bucovina ne-o furară!”⁷⁰⁹ Când s-a trezit a crezut că visează. Lângă el era, nimeni altul decât Grișa! L-a sărutat și i-a întins o țigară, apoi a urcat pe motocicletă lui, luând în ataș pe colonelul rănit, dar stabilizat. Au dispărut apoi pe drumuri știute doar de el și după două zile au ajuns pe malul Nistrului. La mal îi aștepta o barcă. Grișa l-a strâns în brațe plângând îndelung, i-a urat drum bun și l-a asigurat că familia lui, ca și Odessa, îi vor mulțumi mereu, v-a fi binevenit aici oricând!... La revedere, Costea dragă, la revedere și drum bun în viață! Oameni, sentimente, oameni... și peste ei războaie distrugătoare de oameni! Tata a fost pentru noi, copiii lui, un pisc greu de atins, era o stea călăuzitoare, poate a magilor biblici, vestitorii nașterii lui Isus, poate a dragostei nesfârșite pentru viața din jurul nostru. Poți să nu-ți mai amintești geniul eminescian din poezia „*La steaua*”? „Icoana stelei ce-a pierit/Încet pe cer se suie/Era pre când nu s-a zărit/Azi o vedem și nu e!” De foarte multe ori, deșteptăciunea lui cu totul de excepție, alături de dragostea, răbdarea și devotamentul fără margini al mamei mele, ne-au făcut să ne simțim bine în casa noastră, în care deseori nu se găsea un codru de pâine, dar unde se găsea din belșug puterea de a trăi deasupra nimicniciei. Și aveam, lângă noi, întotdeauna, o dragoste cuprinzătoare, catifelată și ocrotitoare, plină de înțelegere și o frumusețe a unei pulsații interioare, pe care n-am mai întâlnit-o niciodată. O văd și astăzi pe mama mea, tăcută și serioasă, blândă și chinuită, și ea trăise din plin drama războiului, îndemnându-ne discret să rezistăm și să învățăm carte. Ea era în casă tot ce era nevoie, înger sau general, flacăra sau apă liniștită curgătoare, șoapta mistuitoare a vieții, dogoarea sufletului fără de care viața nu este posibilă în nici un fel! Cum altfel aș putea să văd făptura dragă a mamei decât așa cum o descrie, incomfundabilul poet basarabean, Grigore Vieru, în poezia numită „*Mama*”: „Ușoară, mamă ușoară/C-ai putea să mergi călcând/Pe semințele ce zboară/Între ceruri și pământ./În priviri c-un fel de teamă/ Fericită totuși ești./Iarba știe cum te cheamă,/ Steaua știe ce gândești.” Copiii mei, creșcuți „cu cheia la gât” în anii comunismului „de aur”, au visat mult, ca și bunicul lor, să vadă America cea bogată și lipsită de griji, mirajul unei posibile fericiri, au ascultat și ei Europa Liberă, postul de radio care ne ținea conectați la lume... Drept pentru care cântau câteodată, în balconul lunii, cum se numea pentru ei locul în care visau și priveau

⁷⁰⁹ *Bucovina cea martiră*, Ion Popescu-Sireteanu.

clarul de lună plină, acel cântec cu valoare de lucru interzis: „*New York, New York*”. Probabil că era un vis, încă foarte, foarte îndepărtat de noi toți, sau poate fața nevăzută a altei lumi. Am fost întotdeauna un popor chinuit de propria lui bogăție, mereu râvnită și mai mereu furată de alții, un popor care a avut parte doar de ciulinii bărganului, nu de grâul și dropiile lui. Noi am rămas tot pe drumuri, sau undeva lângă ele, așteptând răbdători poștalionul speranței să oprească la „piatra miliară” din dreptul Galaților, de lângă drumul vălurit al apelor Dunării albastre. Poate că el o aduce ceea ce așteptăm pe acest tărâm de multe secole, adică puțină liniște și fericire, un dram de omenie, care să lase mamele, ostenite de corvezile grele ale zilei, să-și crească liniștite copiii. Depinzând aproape mereu de diligența așteptărilor, m-am gândit că nu ne-ar prinde rău să încheiem această „predoslovie” a cărțiței mele și să mai rememorăm o splendidă și tonică poezie a d-lui Radu Stanca⁷¹⁰, cu regretul de a nu vă putea cânta chiar eu compoziția

⁷¹⁰ În original este vorba de poezia Buffalo Bill, de Radu Stanca (n. 5 martie 1920 la Sebeș-†26 decembrie 1962 la Cluj-Napoca). Balada „Buffalo Bill”, din volumul „*Versuri*” (1966), urmează toate regulile compoziției clasice, demonstrând însă o predilecție pentru fantastic, pentru realitatea mitizată a Far Westului, văzut ca un spațiu al întâmplărilor ieșite din comun, proiectate pe un fundal suprareal. E, astfel, o altă variantă, baladescă, ironică, a luptei omului cu timpul, în dorința lui milenară de a-l învinge. E o parabolă a destinului, în registru ludic, în sfera parodiei unui mit contemporan, mult exploatat de noile arte vizuale: „Deseară poștalionul va trece prin strâmtoare/Iar noi îl vom surprinde la locul cunoscut./Intocmai ca pe vremea când mânuiam topoare/Și flinte ghintuite. Intocmai ca-n trecut./Azi însă nu de lada cu bani ne vom atinge./Nu de mătăsuri fine, podoabe sau găтели./ Nu vom umbla prin punga rotundă ca o minge/Și nici prin buzunare cusute-n căptușeli./Azi nu ca să ne-nfingem în saci de aur brațul/ Ne vom lupta cu ceata de călători calici,/Și nici ca să mai râdem puțin, zvârlind cu lanțul./Ne vom ascunde ochii sub măști, iubiți amici./Nu ca să punem mâna pe călătoarea blondă/Ce tremură și-și vâără colierul între sâni./Nu ca să scoatem fetei inelul de logodnă/ Vom răsuci cu vervă pistoalele în mâini./Azi nu vrem punga groasă a doftorului roșu/Ce clănțâne alături din dinți, înfricoșat./ Nici corfele cu păsări de curte, nici cocoșul/Ce dă din aripi lângă docarul răsturnat./Un lucru mult mai nobil, prieteni, astă seară/Aduce poștalionul, și mai de preț decât/O călătoare zveltă, subțire și sprinteră/Sau saci cu bani de aur, umpluți până la gât./Diseară poștalionul aduce-un domn de seamă./Un călător de seamă și-un hoțoman de soi./Aduce Timpul-domnul pe care nici o vamă/Nu l-a putut vreodată întoarce înapoi./Boierul cu palate și herghelii în care/Trag cai de rasă anii albaștri după ei,/Un negustor de vinuri, când dulci și când amare./Și-un hrăpăreț pe care nu-l pot momi femeii./Bogat din cale-afară și gras de nu-și încape,/Prin haina i se vede umflată punga grea./În degetele-i scurte inelele fac ape/Și pe reverul bluzei poartă fălos o stea./Pe pântec îi străbate un lanț de aur vesta /Și-un ceas rotund în care din când în când, zelos,/Privește pe sub gene ca nu cumva-n aceasta/Să fi rămas o clipă - din veacuri - de prisos./Când ațipește-n jocul căruței și în saltul/Legănător pe care cântării suri îl fac,/El sforăie și doarme ca orișicare altul./El moșăie cuminte ca orice prostănac./N-are nimica straniu și nici la chip nu-i groaznic/Atâta doar că n-are pereche de zgârcit./Nu e vegheat de nimeni, păzit de nici un paznic./ Călătorește singur și-i veșnic obosit./Așa că nu vă temeți de el, va fi o luptă/Din cele mai ușoare, iar de-l vom prinde-n laț./In pânza veșniciei de astă dată ruptă./Noi dintre toți tâlharii vom fi cei mai bogați./Căci dacă punem mâna pe el și pe comoară,/Ne-am pricopsit prieteni, cum nu ne-am așteptat./Și dacă punem mâna pe el în astă seară./Am dat o lovitură cum încă nu s-a dat...” Poveștile din Far West, sunt văzute ca o modalitate de evadare din lumea cotidiană, ca o încercare de a forța mana destinului;”Hold-up-ul, mijlocul specific de acțiune

muzicală. Mirifica dorință a oamenilor, de a se apropia de adevărul tămăduitor, a rămas mereu și v-a mai rămâne pe acest pământ, doar o iluzie oarecare, sau o beție dătătoare de speranțe de neîmplinit. Toate sistemele judiciare sofisticate inventate de om, de atâtea veacuri, au fost și vor rămâne absolut neputincioase, căci sunt doar convenții aproximative între cei puternici. Constatarea care se poate face ușor, observând evoluția milenară a omenirii, în drumul ei de a-și împlini năzuința aflării adevărului atât de necesar, este aceea că adevărul seamănă cu o fata morgana, cu o himeră care alunecă mereu mai departe. Așadar sunt multe motivele pentru care se întâmplă acest lucru, dar cel puțin două sunt esențiale: secretele zeilor nu-s făcute pentru uzul muritorilor și întotdeauna la capătul drumului, ce ne-ar putea duce spre adevăr, se află ceva sau cineva mai puternic decât adevărul, cel puțin pe acest pământ! Oamenii împart dreptate pentru alții, numai după ce au luat destulă pentru ei. Este o bazaconie hilară născocirea că, nu știu ce sistem sau oamenii care-l deservește, se luptă din greu pentru a instaura o ordine de drept, unde fiecare să nu mai poată fi hăituit degeaba.

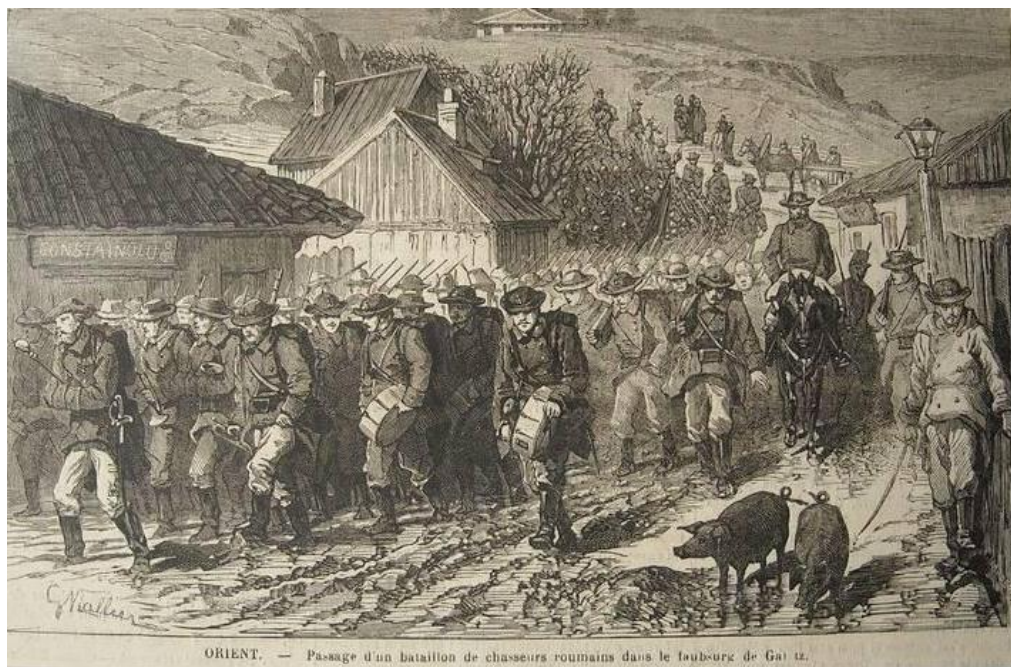

Anton Pappadopol. Depou General de Ziare și Sucursala „Universului”, anul 1906, sub hotelul Concordia.

Nu, de-a lungul timpurilor toți au instaurat un regim care să le convină în primul rând lor, celorlalți le-au creat doar iluzia că au obținut ceea ce-și doreau. Canaliile politice știu întotdeauna cât de puține lucruri trebuie făcute, pentru ca

în deșerturile din Vestul îndepărtat; Timpul, devenit suprapersonaj cu o infinitate de fațete, stăpânul tuturor averilor lumii, născut din încremenirea atemporală de la începutul vremurilor; înfrângerea cronolinarității, prin ruperea pânzei veșniciei și înscăunarea omului, tâlhar al timpului, într-o ipostază de invidiat, de rider of time, de situare pe coama valului temporal.

șiruri nesfârșite de poporeni să moară chiar pentru ei, convinși că și-au făcut o datorie sfântă. Și această mascaradă mocirloasă, caraghioasă și insalubră se repetă de secole, în sunetul alămurilor electorale, care trâmbițează și împrăstie gloria victoriei peste pălăriile vârtos trase pe ochi ale gloatelor, neștiutoare și vorace, dornice să-și înfingă colții repede în osânza promisă. Și în această clisă, aparent gustoasă, li se murdărește apoi sufletul, devin opaci, ori pierd mirosul ca și câinii de vânătoare când îmbătrânesc, mirosind prea multe din dejecțiile lăsate printre ierburi, ale celor care au mâncat vârtos din slănină, oferită generos drept momeală pentru a fi ticăloșiți. Spiritul bizantin a supraviețuit imperiului și prin multele lui manifestări este încă contemporan cu noi. D-na Emilia Corbu îl comentează destul de interesant și de adevărat în același timp: „Într-o amară zi de 29 mai a anului 1453, Constantinopolul, capitala României, era cucerit de armatele otomane conduse de Mohamed al- II-lea. Strigătul de luptă bizantin „Doamne-ajută!” a răsunat pentru ultima oară. Romeii au luptat până la capăt, rezistând unui asediu de șapte săptămâni, așteptând întăriri care nu au mai sosit. Trupul ultimului împărat bizantin, Constantin al XI-lea Dragases (1449-1453) nu a mai fost găsit în învâlmășeala ce a urmat intrării turcilor în oraș. Odată cu Constantinopolul a murit o civilizație, care, timp de aproape 1000 de ani, ținuse Europa la cele mai înalte standarde ale lumii de atunci, dar spiritul lui, așa cum vom vedea, trăiește. La doar trei sute de ani de la dezastru, pe harta Europei apare, iată, o linie (care delimitează civilizația Europei occidentale) și un nou termen, care și azi ne doare: Europa de Est. Vom evoca aici doar câteva idei din sistemul de gândire care a dus, sau poate nu, la faima gloriosului urmaș al Imperiului Romanilor. Sunt idei care la timpul lor au fost principii, așa cum sunt și astăzi, așa că ne vom mai referi pe scurt la ideea de metropolă, la un gen de „democrație originală”, ori la statutul femeii bizantine, o mare aristocrată și la politica naționalităților.

ORIENT. — Passage d'un bataillon de chasseurs roumains dans le faubourg de Galatz.

Trecerea unui batalion de vânători românesc printr-o mahala din Galați. Războiul ruso-turc 1877. Desen de Johan Nepomuk Schonberg, corespondent de război și desenator pentru revista „*Le Monde Illustre*” și avea următorul text: „Costumul acestor soldati este destul de pitoresc cu pălăriile lor cu boruri largi întoarse pe o parte. Înfășurati în largile lor mantale gri deschis, ei se împotmolesc în stratul gros de noroi, care ține loc de macadam în orașele orientului. Soldații cu tobele sub braț sau puștile pe umăr merg înglodați până la glezne, în vreme ce un tânăr ofițer, fără îndoială un proaspăt ieșit din Academia de la București, se silește să-ții pastreze cismele sale înalte curate de toata murdăria, urmărind marile pietre care tin loc de trotuar la Galați”.

Pitit între dealuri măcinate de mici șipote, ca în palmele unui uriaș bun și răbdător, satul trimisese devreme la culcare oamenii, cîinii, găinile, cocoșii și toate orătăniile din curte, lăsându-le să sforăie în voie sub plăpumi sau pilote de puf de gâscă, ori să hălăduiască fiecare prin țara viselor, după bunul lor plac, poftă sau dispoziție, în speranța că ar putea să întâlnească în vis minunile pe care nu au putut niciodată să le vadă hălăduind pe slobode pe străzi, spre bucuria poporenilor goi, dar plini de speranțe. Bizanțul s-a distrus spre marea bucurie a piticilor. Acum puteau să fie și ei mari. Într-o noapte geroasă de ianuarie, un telefon mă anunța că tata a murit, într-un mare spital gălățean. Se stingea din viață unui om, care acumulasă durerea imensă a înfrângerii nemeritate. Mai întâi ca popor, apoi ca om! Murise de prea multa fericire, pe care i-o dăruise războiul și comunismul, fericirea cu care ne-au fericit alții, sau cu care nu ne-au lăsat rușii, să fim fericiți în fericirea noastră, murise cu credința unui viitor mai bun pentru toți. În plimbările nopților de vară senine, când mă pregăteam să devin bărbat și să preiau în scurtă vreme responsabilitatea familiei noastre grele, tata îmi recita un poem mișcător și trist. „Niciodată Calea Lactee nu a avut albul atins,/mai înalt, dinspre mâinile tale

căutătoare,/între mustangul cel negru al visului/și murgul cel alb, dinspre zori./Secundele întretăiate se miră/pe marginile palmelor tale rotunde,/cât să îți rămână undă a dragostei,/cât să îți lase din infinit,/ochilor tăi arbori,/într-un dans al solitudinii. /Apele cerului se fac horă/jucând viața pe câmpurile pleoapelor/înseninate astăzi,/de cea mai simplă fericire/a nașterilor./Pașii mei peste cioburi de vise,/Peste speranțe în țândări;/ Sufletul meu biciuit/De așchiile luminilor interzise;/ Miraje de gânduri/ Date de otrava închipuirii, dulce-amară;/ Suflet pierdut în noapte,/Fără stele, fără lumini,/Îți strigi singurătatea în disperarea clipei,/Înfiorând doar tăceri neștiute,/ Prea multa încremenire din oameni,/ Dezintegrând sentimentele..."⁷¹¹ Atunci am aflat și eu povestea Căii Lactee, de pe cerul Fundeniului meu natal. O priveam uimit alături de tata, culcați pe brazda moale de lucernă proaspăt cosită, amestecată cu galbenul florilor de sânziene. Ascultam amândoi, mângâiat duios de mâna bătătorită a tatii, simfonia discrectă ce se depăna din elitrele greierilor din lunca Siretului meu natal, deslușită parcă de pe pupitrul amplu și albastru al cerului verii fierbinți, luminat de policandrele șiragului sclipitor al stelelor clipind continuu, din anticul și greu drum al izbăvirii robilor Romei. Drumul era chiar Calea Lactee, o albă simfonie, scrisă poate de dumnezeire, pentru toată suflarea trează a nopților de vară, amplificată maiestos de ecoul profund al câmpii răsfirate sub puzderia roiurilor de fluturi și gâze, care cumpăneau apoi cu grație pe tijele înflorite ale lucernei, alintate toate de adierea vântului, abia murmurat de frunzele plopilor argintii. Atunci am citit, înțeles și iubit pe Macedonski cu „Valțul rozelor”: „Pe verdea margine de șanț/Creștea măceșul singuratic/Dar vântul serii, nebunatic/Pofti-ntr-o zi pe flori la dans./Întâi pătrunse printre flori/Și le șopti cu voce lină/De dorul lui le spuse -apoi/Și suspină cum se suspină./ Albeața lor de trandafiri/Zâmbind prin roua primăverii/La mângâierile-adierii/A tresărit cu dulci simțiri/ Păreau năluci de carnaval/Cum se mișcau catifelate/Gătite toate-n rochi de bal/De vântul serii sărutate./Scăldate-n razele de sus/Muiate în argintul lunei/S-au dat în brațele minciunei/Și rând pe rând în vânt s-au dus./Iar vântul tainic le șoptea/Luându-le pe fiecare/Și-un vals nebun le învăteau /Un vals din ce în ce mai tare.” Era năucitor de mare acest poet Macedonski! De copil am iubit întotdeauna plopii argintii, răspândiți în pâcuri sigurate prin luncile apelor de câmpie, îi vezi de departe desfășurându-se peste zare, imperiali și distinși, în vâlmășagul lăstărișului pitit sub ei, fluturându-și mantia amplă, de un verde-argintat și sclipitor, a frunzelor neliniștite, lovindu-se mereu și înfruntând timpul în bătaia Crivățului aspru, un semn al unei nobleți și prețiozități neîntrecute. Era o frumoasă seară de vară în câmpia noastră plină de alior înflorit și păpădie, seară ce se sprijinea leneș pe zarea depărtată și încolăcită pe sălciile luncii apropiate, era încălzită de lumina lunii pline, o lună atârând galbenă și dolofană de crengile cuhalmului de răchită și plop, iar în câmpie se zăreau pâlpâind stins, licărind din loc în loc, lângă căruțele mari, cu coviltir,

⁷¹¹ *Eseu despre Dara Blu*, Maria Prochiupic.

focurile mici, opaițe dragi de voroavă, aprinse sub ceaunele prinse în pirostii înalte... Lângă ele, pregătind cina lor foarte sumară, oamenii trudiți ai câmpii își depănau tăragănat și abia perceptibil, în fața copiilor obosiți de arșița zilei lungi de vară, poveștile trăite o viață, poate le transmitea chiar fiorul nemuririi, care le dădea acea inexplicabilă forță de a exista. Sub acest cer senin, de un albastru intens, m-am născut eu, era un cer pe portativul căruia erau aninate toate notele muzicale, din partitura simfoniei greurilor, neobosiții cântăreți negri la elitre, pe scena cu arșița cumplită a verii, peste care o puzderie de stele mărunte își aprinseseră luminițile scânteinde, era doar ora când câmpia și oamenii ei se pregăteau de odihnă. Licurici mulți, răsăriți printre firele din iarba islazului parfumat de floarea de câpriță și troscut, pe care pășteau mânjii roibi și flămânzi, își sclipeau blițurile într-o emoție neașteptată, provocată de maestrul cântăreții ai câmpiei și o buhă ochioasă, pitulată sub frunza plopilor uriași, aplauda în felul ei minunea ce se producea aici, în fiecare seară. Un avion alb „lung curier” își legăna pe cer aripile zvelte, luminate intermitent de o luminiță roșie, vuind zumzăit peste imensul ocean albastru-ultramarin al nopții acelea lungi de vară fierbinte, deabia coborâta deasupra câmpii largi și obosite. Plopii azvârleau semințele lor plutitoare în văzduhul prăfuit al verii, sub adierea nehotărâtă și legănată a vântului. Maracasul frunzelor argintii spinteca odihnitor fiorul nopții coborâte, netulburate de alte zgomote, iar puful pădărilor se împrăstia discret, în liniștea câmpii încă verzi. Cântecul care îmi zumzăia în cap în acel moment era compus pe versurile din poezia „*Revenire*”, ale lui Dumitru Matcovschi.

Suna cam așa: „Eu mă întorc la casa noastră din povești,/ căldura ei, lumina ei să-mi dăruiești.../S-au scuturat din pomul vieții ani destui./Sunt anii mei și-ai tăi, și-ai dorului.../Aș vrea să urc la cuibul vechi de rândunea:/un pui golaș să-și facă loc în palma mea/și eu la sân, cu vorba blândă să-l alin,/să-l încălesc,/ să-i povestesc/de unde vin.../Din Calea robilor mai cade-o stea,/ iubirea mea, durerea mea;/ca de pe ram o frunză, cea mai grea,/durerea mea, iubirea mea./Eu mă întorc la casa noastră cu povești,/dar tu nu ești: tu ai plecat și nu mai ești;/la ușă bat înstrăinată și ascult.../Nici glasul tău, nici pașii nu se-aud.../Din patru zări te strig șoptit: Îndură-te!/Adie vânt, copil plâpând, și noapte e.../ Cărările de altădată sunt pustii.../Tu nu mai vii, tu nu-mi răspunzi, tu nu mă știi...” De pe cerul lumii căzuse căzuse în acea iarnă steaua tatălui meu, cel pe care nimeni și nimic nu l-au mai putut înlocui vreodată în inima mea. Din pomul vieții avea să cadă, ca o frunză grea, cea care a fost mama mea dragă. Nu înțelegea cine îi răpise dragostea, de care își sprijinise toate visele frumoase. S-a stins într-o noapte de sfârșit de decembrie, atunci când urma prima vacanță a studenției fratelui meu, astăzi medic. A rămas doar o mare tristețe în sufletul meu... mereu cei buni sunt smulși dintre noi... îi iau îngerii... de ce oare?? Și noi, oamenii, avem nevoie de îngeri, dar ei nu mai sunt... Un înger a plecat definitiv și tăcut! Poate acolo sus, sub cerul luminat de stelele micuțe, să aibă liniștea și iubirea tatii, de care nu a avut parte pe pământ, decât așa de puțin timp!!! Era o femeie cum puține se nasc, trăiesc și... din păcate... mor! Păcat!!!

Mare păcat... a avut un destin trist... și totuși urma pașilor ei a rămas întipărită în timp... A fost pentru toți un simbol de noblețe și onestitate naturală, avea frumusețea tulbure a dragostei învăluită în culorile toamnei! La moartea ei simțeam că parcă a plouat cu trandafiri, muzică și poezie... Pentru dragostea unui trandafir ca mama, gradinarul rar, care a fost tata, a fost sclavul a mii de spini, presărați în viața lor, de atâtea și atâtea greutate, parcă nu se mai terminau... Era o perlă dintr-un colier foarte rar, păcat că atunci era așa de tristă,... și cuvintele sunt adesea de prisos... Sunt amintiri ce trăiesc o zi ca o viață, acea viață de-o zi, când parcă vorbesc fericit cu marea liniștită și nesfârșită, cu pescărușii și cu zarea lumii nevăzută de muritori. Părea atunci să-l roage ceva pe tata, plecat deja de lângă ea, care o privea cu sufletul distrus, din înaltul cerului sticlind înghețat, era un cer obișnuit al iernii și al morții: „Sărută-mi ochii grei de-atâta plâns!/Doar sărutarea ta ar fi în stare,/Să stingă focul rău ce i-a cuprins,/Să-i umple de iubire și de soare!/Sărută-mi gura, buzele-nceștate,/Ce vorba și surâsul și-au pierdut!/Îți vor zâmbi din nou înseninate/Și-ndrăgostite ca și la-nceput./Sărută-mi fruntea, gândurile rele/Și toate îndoielile-or să moară!/În loc vor naște visurile mele,/De viață nouă și de primăvară.”⁷¹² Biata mea mamă, totdeauna tăcută și discretă, totdeauna tenace, avea în clipa fulgerătoare a morții neașteptate, poziția celui pe care îl desparte de realizarea unui vis dorit, doar o singură secundă. Ochii ei frumoși, verzi, luminoși și foarte frumos conturați, înfruntau moartea senini, larg deschiși către zare, așteptând parcă să-și vadă copilul drag, nimic nu părea să o fi putut împiedeca să-l vadă. Era foarte mândră de el pentru că învinsese timpul ostil. Murise dimineața, așteptându-l cu dorința să-i facă vacanța cât mai plăcută, în casa noastră foarte săracă, alergase toată ziua după un borcan de lapte bătut, iar tot efortul ei l-a plătit mult prea scump! Lui îi plăcea foarte mult, iar noi nu aveam pe atunci vacă, neavând cu ce s-o ținem. Acest lapte, pe care îl găseam foarte rar, era în comunism un deliciu, un fel de ambrozie destinată doar zeităților zilei! Mama n-ar fi vrut să-și aștepte copilul cu fasole fiartă, care era singura alternativă de atunci. Într-o zi vre-un pictor talentat, trăitor fiind al „epocii de aur”, poate v-a reuși el să lase posternității imaginea cozilor inumane și sordide, pe care noi le vedeam zilnic, acolo unde se vindeau mici picături de energie trebuitoare vieții. Murise așa, privind scufundată în visare, uitându-se la o fotografie veche, o fotografie în care eram toți cei ai casei. Această fotografie era sinteza vieții și a dragostei ei, era motivația cea mai puternică de a trăi. Cu ajutorul ei rememora tot ce nu se mai putea repeata în viața ei. O privea întotdeauna cu mare plăcere. O privea iute numai atunci când dorul de cineva, din această fotografie, o copleșea. Atunci cred că o cuprinse tot dorul, cu care o mamă vrea să-și vadă mezinul, după o lungă, mult prea lungă absență, simțea nevoia să-l apere și să-l ocrotească. De mai multe ori, rememorând întâmplări din viața lor, mă gândeam că, poate nu voi mai apuca nici eu să trăiesc ziua când o să am nepoți, să am poate chiar și

⁷¹² *Sărută-mă*, Magda Isanos.

strănepoți, care peste mai multe decenii, îmi vor dezgropa mereu, cu nostalgie, în leagănul poveștii altor timpuri, micile mele amintiri, cele neînsemnate și puține, picături mici ce vor fi ajuns să-mi fi umplut, puțin câte puțin, paharul așa de mic al vieții, atâta de udat cu lacrimi de tristețe profundă și rouă de zâmbete copilărești, toate pulverizate în neantul uitării definitive. Mă număr printre acei oameni norocoși, eu am avut părinți atât de minunați, atât de deosebiți și față de care mă leagă atâtea și atâtea amintiri, îi revăd și îi simt în sufletul meu aproape zilnic. Și ei au avut multe amintiri, viața se compunea din ele doar, au un întreg arsenal păstrat la loc sigur, ferite de lumină și de timp, clipe de viață aciuat între hârtiile cu care vremea ne îngroapă pe toți. Sunt dese momentele când îmi vine să cotrobăi așa febril prin sertare, să scutur de praf albumele ruginite, cu oameni pe care nu-i mai țin minte, caiețele prăfuite cu adnotări scrise îngrijit în amurg de tata, adunate de-a lungul timpului într-un sertar de birou de stejar scorojit, vederile cu descrierile deja șterse pe spate, chiar și data abia vizibilă, scrisorile primite de la prieteni, rude, apropiați, deja îngălbenite de timp. Erau fereastre care ne legau peste timp. Fiecare obiect de acolo are povestea sa distinctă, scufundată în hruba timpului neiertător și ireversibil, și dacă eu mă voi pune într-o zi și voi investiga cu răbdare pe fiecare în parte, în mod cert în spatele lor, a acestor amintiri vagi, de pe hârtii galbene, devenite aproape casante, voi afla că se ascunde o întreagă poveste a existenței lor, adeseori plină de peripeții și de drame, dar și de câteva lucruri plăcute. Cenușa timpului are câteodată sclipiri care te pot orbi, dacă nu ai învățat la timp să respecti liniștea vieții lumii care nu mai este. „Închide ochii,/nu lăsa să intre nici un străin/sau voci necunoscute,/în magicul contur,/iar dacă-am spus/că-mi duc prin răzvrătirile tăcute/o brumă înnodată peste trup/de maci uciși, pe mine,/să mă ierți,/iar sărbătoarea s-o oprești,/să nu mă cerți, căci în legende și povești/atâtea margini am atins,/ atâtea căi și-n apa lină,/ atâtea sori am necuprins/și te-am cuprins/mirifică undină.../ Mă vei iubi?/O dimineată vulnerabilă-n fereastră/ privea la noi;/lumina alb-albastră ne despica.../Să știi,/că rătăcit în volburi de eter,/nu m-am înstrăinat de tot,/doar efemer și de iubire jinduind,/am ancorat, în port,/sunt galion al vârstelor târzii/și care cumpănește când coboară/pe răsuflarea albiei pustii,/nisipul,/dacă vei veni,/sau steaua care te-nfășoară,/ mirifică undină.../Mă vei iubi?”⁷¹³ Toate acestea sunt totuși doar mici aspecte ale vieții lor, dar suficiente pentru a pune cap la cap o istorie a evoluției lor, a stilului lor de viață, a anilor trăiți de ei, tot ce au realizat ei în timpul potrivit pe care l-au traversat, amintiri pentru ei și nostalgii pentru noi, o sursă formidabilă de tablouri zguduitoare sau duioase, pe care putem visa că vom putea să le explicăm sau să le trăim. Cotrobăind prin sertare am dat recent de o poză, de care nu mai știam, o poză a părinților mei, făcută în mod cert cu foarte mult timp în urmă, care deja a prins ușoare nuanțe galbene și puțină rugină, ștersă pe spate, vizibilă fiind doar ștanța salonului unde se făceau poze la vremea aceea (cam în

⁷¹³ *Ondină, Alfabetul posibilelor iubiri*, Florin I. Cernat

urmă cu vreo cinci decenii) - „Foto Tecuci, Mihai Frățilă”, și creionat stângaci cu stiloul cu cerneală aqua forte: „Eram tare îndrăgostiți și eram așa de tineri”, alături de numele lor, mai puțin evidente, chiar notate cu o gingașă discreție. Pe partea celalaltă a fotografiei descopăr chipul a doi tineri, doi oameni la începutul drumului lor în viață, cu obraji fragezi și luminoși, imagine așternută atât de frumos pe hârtia fotografică, în sepia, cu o bună valorizare, așa încât a trebuit să recunosc că era artă, fotografia pare să fi fost un artist desăvârșit... Se privesc atât de clar, direct și firesc în ochi și sunt atât de originali în atitudine, încât rămân minute întregi efectiv blocat, fără să scot cuvinte, mă holbam doar în direcția privirilor lor fermecătoare, era o imagine a părinților mei, pe care, în mod paradoxal, nu o mai știam, disecată de o observație atentă a artistului. Fotografia, așa de pasionat de arta lui ca toți artiștii, i-a immortalizat perfect, în clipa aproape perfectă și cea mai potrivită clipă a lor din acea zi, în ziua poate cea mai fericită, perfectă și mai ales, în epoca perfectă, atunci când oamenilor li se respecta dreptul la intimitate și viață normală. Încercând să o descriu pe mama, observ că părea o tânără ideală: era foarte frumoasă, cu cercei mari de perle adevărate, cu o cămașă bej cu guleraș, prinsă cu o broșă finuță din aur și sidef, avea niște ochi mari și migdalați, ca două boabe uriașe și mirate de smarald, în care juca ciudat și fulgera amețitor lumina, toată lumina aceia intimă și amețitoare a rafinamentului oriental, parcă un pictor bun îi desenase generos ochii, sub sprâncenele negre și genele lungi, umbroase, cu părul foarte delicat, lung și castaniu, era prins atât de elegant pentru vestimentația vremii acelea, dar care îi releva o alură naturală și plăcută, de femeie foarte voluntară și stăpână pe ea, care știa și ce vrea și ce poate. Dar mai ales de femeie, care înțelegea rostul ei pe pământ! Poate pare o exagerare, dar eu văd acum cu ochii minții și delicatețea experienței de viață, că am în fața ochilor, din punctul de vedere al nobleții și delicateții feminine, poate o replică mai aproape de noi, a reginei Nefertiti, regina pe care Nilul egiptean încă o venerază, cea care a fost și va rămâne în istorie cea mai frumoasă, influentă și puternică regină. Dacă bineînțeles nu ar fi apărut grecoaica Cleopatra, și ea regină a Egiptului venită din alt neam. Pe mama mea o venerăm noi, copiii ei, apa Siretului îi v-a purta noblețea peste timpuri, iar noaptea pe bolta senină din lunca Siretului, apare mereu o stea neasemuit de frumoasă, duioasă și luminoasă. Pare să facă câteodată o voltă înspre luncă, acolo unde a fost casa noastră și atunci să știți că ne verifică pe noi dacă dormim înveliți și liniștiți. Ați înțeles, steaua aceia minunată este mama! Ea a înțeles clocotul dragostei pe care tata îl aducea mereu lângă ea, după cum a înțeles la fel de bine șuvoiul timpului acela care sufoca orice suflet nobil, de aceea l-a ocrotit cu atenție pe tata. Peste zâmbetul lor înțelegător se citea știința de-a te angaja fără rezerve, în tot ceia ce dumnezeirea a trasat ca orizont oricărui muritor, se vedea instrucția sensibilă și corectă, primită de fiecare în propria familie, dar se descifra totodată severitatea studiată îndelung, a rigorilor vieții trăită în satele noastre, o viață gardată mereu de cutume, care au permis, în aceste locuri greu încercate, supraviețuirea oamenilor. Părea să însemne un

agajament etern: „ne vom iubi cândva întreaga seară/ desfăcând ursita la hotar/și voi primi atunci neostoitul dar/sărutul tău rodind a primăvară”⁷¹⁴ Fotografia de atunci aducea sub ochii mei, profund derutați, un vis frumos și trecător ca omul, o viață în curgerea ei, la început dezinvoltă și plină de încredere. Imaginea de fond a acestei fotografii era un joc de umbre și lumini simplu, nu era nimic căutat cu orice preț, era pur și simplu o imagine instantanee a dragostei lor etalate firesc. Sunt fermecat de noblețea mamei mele, de înțelegerea superioară a rosturilor vieții! Acum, când scriu această poveste, radioul tocmai difuzează „Fata din vis” a lui Mircea Bodolan, un cântec plăcut pe care îl redau aici, convins că el exprimă o dragoste comparabilă poate cu a lor: „Așterne-te lin lângă mine,/Desfată-ți părul ușor,/Acoperă-ți obrazul în pernă/Și sufletul tău, cu mult dor./Buza mai las-o răsfântă,/ Respiră adânc și mai rar,/Sânul, ascuns peste ziuă,/Lasă-l să vadă măcar,/Cum te ating, fără voie,/Împins de dorință și har,/Cum te veghez de aproape.../ (...)Dormi liniștită, iubit-o,/ Adulmecă-ți visul deplin./Lasă-mi doar mie suspinul/ Somnului lin.../Noaptea se lasă frumoasă,/Încep veselie și flori./E vremea să stăm doar în casă,/Scăldându-ne-n vis și flori./ Departe un cal se răsfătă,/Departe mai cade o stea.../În casă, ca proștii, se miră,/Doar mâna și inima mea!/Curând s-or ivi la fereastră/Spiriduși, cu zâmbet felin./Am să-i alung cu nuiua,/ Smulsă din tufa de-arin./Veni-v-or apoi zâne bune,/În plete cu flori de mălin,/Privind, cu nesaț, prin perdeaua,/Ce lasă miros de pelin./Zorile vin și destramă/Fata din vis!... Ce păcat!.../N-a mai rămas, din poveste,/ Decât o boare și-un pat!/Ziua vine să-mi ceară/Visul, cu glas răspicat!/Iubitele nu-mi sunt de ceară/Și... uite!... Parc-am uitat/Cum te-atingeam, fără voie,/Împins de dorință și har/ Cum te vegheam de aproape...” Ce mult mi-aș fi dorit ca tata să-i fi putut cânta atunci, mamei mele, acest cântec desfătător, răscolitor și delicat! Sunt momente în viață când este foarte important să primești, la timp, câte un semn de rafinament și trăire autentică, acel adagio fără de care sunetele zgârie timpanul și oțetește viața. Suntem mult mai tare legați de necesitatea frumosului delicat decât credem noi și toate contrafacerea amărâte ne schilodesc, ori ne transformă treptat într-un leș, prin care încurcăm fără rost apariția și existența frumosului. Cert este că atunci când primim acel mic licăr de frumos dumnezeiesc, devenim măcr pentru o clipă parcă nemuritori și altruști, trăim o clipă de zeităte. Tatăl meu arăta ca un bărbat suplu, înalt și drept, cu tenul alb, cu ochi albaștri fascinanți, foarte senini, mi se părea că ochii lui erau două flori crude de zorele albastre, agățate dimineața pe rouă la geamul mamei mele, avea părul șaten, ușor ondulat, un cap ca de efeb, cu nas acvilin, tuns după moda anilor de atunci, era îmbrăcat cu o cămașă albă de bumbac, lejeră, fără cravată, alături de un sacou, tot alb, încolăcindu-și suav o mână trecută de după gâtul mamei, care părea așa de fericită, se simțea protejată și foarte iubită, știa ce bărbat extraordinar o iubea!... Atât cât au trăit

⁷¹⁴ *Alfabetul posibilelor iubiri, Cândva*, Florin I. Cernat.

împreună comunicarea acestei stări între ei a fost un fapt diurn, aveau nevoie de dragostea celuiilalt, viața devenise foarte grea și plină de surprize neplăcute. Iubirea lor a biruit mereu, pentru că ea exista, era reală, așa cum este real parfumul florilor, iar ei puteau să treacă mai departe iubind. Și însemnarea de pe verso fotografiei era exactă: se iubeau mult și erau așa de tineri!... Naturalitatea lor era evidentă, iar cel mai important element al fotografiei îngălbenite de timp este că, amândoi sunt atât de îndrăgostiți și atât de frumoși, se vedea asta fără nici un efort, se simțea că trăiau viața care clocotea, tinerețea care putea înfrunta orice, curajul de a privi dincolo de zare... Erau părinții mei, erau amintiri despre ani care trecuseră demult, era o lume care s-a spart în mii de cioburi scânteinde, era chiar viața mea și a lor, eram acolo, plutind pe un vis care nu mai era... Pe cât de frumoși sunt ei acolo și atunci, pe atât de trist este faptul că timpul acela a trecut demult și a lăsat urme vizibile asupra lor și asupra noastră, parcă ne-a secăt de vise. Tot ce simt e că îmi este încă familiar ca imagine, în poza pe care o am încă în față, sunt, cred că nu greșesc, mâinile lor minunate, de care m-am sprijinit adeseori atât de tare, în copilăria mea așa de des zbucimată și care, nu știu de ce, nu pot explica, au rămas aproape neschimbate, sau poate mi se părea doar mie așa, erau chiar mâinile din truda cărora și la umbra cărora am crescut și am visat și noi... Erau mâinile acelea așa de catifelate și calde, care ne-au stat mereu pe creștet, ne-au vegheat atente copilăria și sub mângâierea blândă sau dojana lor aspră am devenit, la rândul nostru, oameni! Cine ar putea să înlocuiască mama în sufletul nostru? Desigur, nimeni! Doar eu și fratele meu știam și simțeam încă, cât de mult i-am iubit pe părinții noștri, doar noi știam ce ne luase Dumnezeu de lângă sufletul nostru, destul de repede! Fusesem însă pregătiți, chiar de ei, să înfruntăm viața așa cum era. N-am să uit niciodată cât de veselă era mama, în seara de dinaintea morții, atunci când am văzut-o ultima dată în casa noastră, ochii îi străluciau în lacrimi abia conturate, la gândul, care nu-i da pace, acela că-și va îmbrățișa în curând copilul așteptat. Așa avea să rămână în amintirea mea mama, cea care ne aștepta pe toți cu atâta drag acasă, în paltonul ei ros de timp și ponosit, dar căptușit cu atâta dragoste, cea care ne-a dat nouă viață, mama care nu și-a dezlipit o clipă ochii și sufletul de pe copiii ei, cea care a murit cu ochii larg deschiși în zarea de unde-și aștepta copilul. Emil Cioran se întreba cu multă mirare: „Nu înțeleg cum pot exista oameni indiferenți în această lume, cum pot exista suflete care nu se chinuiesc, inimi care nu cred, simțiri care nu vibrează, ori lacrimi care nu plâng...” Dar tu, mamă, vibrai la orice tresărire a lumii, așa că nu pot să-ți fac un cadou mai nimerit decât această frumoasă poezie: „Mica-ți casă-n seara de aramă,/Lumineze-o mamă, pașnic și senin./ Mi se scrie că ești tulburată,/Că ți-i dor de noi neîncetat,/Că ades bați drumul, supărată,/În paltonul vechi și demodat./Nu-i nevoie! Duse-s cîte-au fost./Numai tu ești reazem la tristețe,/Numai tu dai vieții noastre rost./Fie-ți deci neliniștea uitată,/Nu ne duce

dorul ne-ncetat,/Nu mai bate drumul, supărată,/În paltonul vechi și demodat.”⁷¹⁵ Așa avea mama mea să treacă la cele veșnice, „în paltonul vechi și demodat”! Țin minte ca și acum că tata, în puținele și rarele lui clipe fericite, petrecute lângă sufletul mamei, îi recita uneori o poezie, lângă căldura sobei, încinsă de lemnul de salcâm de pădure, mângâind-o duios, nu mai țin minte dacă era chiar poezia care urmează, dar mi-aș fi dorit să fie aceasta și ei să o trăiască cât mai intens mereu: „Aș vrea să-ți dăruiesc Maria,/brățări adânci din chihlimbar,/mătăsuri galbene din China,/statui, din lemnul cel mai rar.../Aș vrea să-ți dăruiesc calcedonii/în galioane de argint,/iar din Sudan să-ți dau granate/și smirnă albă din Corint.../Aș vrea să-ți dăruiesc Maria,/toți trandafirii din Shiraz,/în așternut să-ți pun lalele/și mari mușcate pe pervaz.../Aș vrea să-ți dăruiesc cantilene/cu rubaiate de Kayyam,/ apusul verde și ploi calde/ cu mirodenii din Assam.../Aș vrea să te iubesc Maria,/cum încă nimeni n-a iubit,/să-mi umplu ochii cu surâsul/tău, tandru, cald și răscolit...”⁷¹⁶ Numele mamei, din actele ei oficiale, era Maria. Când l-am văzut la morga spitalului pe tata, am rămas uimit să descopăr un zâmbet suav, abia schițat, în colțul gurii lui mici și frumoase. Tatăl meu a fost un om foarte frumos, sub toate aspectele. De departe, de unde plecase, prin zâmbetul împietrit în colțul gurii, acest om cu suflet mare, ne asigura de toată dragostea lui. În scurtă vreme familia mea, atâta câtă mai rămăsese validă după ultimul mare război, a fost repede înghițită de hăul timpului communist, distrugător, mulți deportați, mereu furați, sfârâmați, palmuiți, umiliți mereu, îngropați de vii în cenușa unei lumi adesea neroade, o cenușă puturoasă în care a crescut apoi voios turpitudinea și delatiunea omului nou, zoaia... Fusesse oare doar o simplă manifestare a unui destin, ca atâtea altele, nefericit? Tot ce se poate... În iernile înghețate, care au urmat, am urmărit mereu cerul satului meu natal. Doream să îmi revăd părinții, pe cerul iernii care-i înghițise. Nu știu dacă voi ați simțit vreodată că și dorul doare, doare rău de tot, parcă își înfinge cangea în tine și sfășie fără milă, lăsând răni adânci și nevindecabile. Dorul din noi nu este simplu, el visează mereu imaginând neimaginabilul și chiar nerealizabilul, îi place mult noaptea liniștită și ar vrea să nu trebuiască să se mai trezească. La ce bun? Dis de dimineață oamenii aleargă conduși de mici interese și de foame uneori uitând bizar, cel mai adesea, de partea frumoasă a vieții. Doar oboseala și nu arareori dezamăgirea îi fac să se cuibărească în vise și speranțe totdeauna frumoase. Dacă suntem atenți îl putem surprinde că plânge, da, uneori plânge fără lacrimi și în tăcere, nu-i place să fie văzut prăbușit, nu-i place spectacolul milosteniei. El trăiește intens, da, da, dorul trăiește în rutina noastră zilnică și prețioasă, sub un fard așezat neîndemânatic, fiindcă de fapt nimeni și nimic nu a reușit să-l ascundă, deși este fad și aparent cam nepăsător, pare că nu se emoționează semnificativ. Uneori îl surprinzi că zâmbește cuiva, dar

⁷¹⁵ *Scrisoare mamei*, Serghei Esenin, Poezii, în românește de George Lesnea, postfața Tamara Gane, Ed. Cartea rusă, Buc., 1957.

⁷¹⁶ *Maria-Alfabetul posibilelor iubiri*, Florin I. Cernat.

numai atunci când e norocos, culcușindu-se fericit lângă inima dorită, da, dorul zâmbește uneori, cam rar, dar i se întâmplă. Forța lui motrice vine din speranță, căci dorul mai speră. La ce oare și la ce bun să speri că tunul v-a deveni vioară? Este viața totuși o speranță? Așa se pare și așa apar visele oamenilor... Dar cât de bine ar fi dacă am învăța de la nordici că, totul în jur este rece și ostil! Aș vrea să vă povestesc vouă, oamenilor acestei țări, măcar câte ceva despre mitul frumuseții egiptene neegalate, cea care a fost steaua și regina incontestabilă a lunii Nilului egiptean. Acolo timp de mai bine de un deceniu, Nefertiti a fost cea mai influentă femeie din Egipt. Venerată de supușii ei precum o zeitate, ea a domnit alături de Amenophis IV, un faraon din cea de-a 18-a dinastie a Noului Regat, care și-a schimbat numele în Akhenaton după ce a urcat pe tron, în jurul anului 1353 î.Hr. Și atunci oamenii aveau nevoie de frumos. Cu o privire mândră, o față cu proporții perfect echilibrate, cu pomeți înalți și sprâncene delicat arcuite, un nas fin, cu buze pline și un gât lung, arcuit aristocratic, Nefertiti trebuie să fi fost o femeie de o frumusețe extraordinară. Numele ei, care probabil că se pronunța „Naftayta” și însemna că „A sosit cea frumoasă”. Faraonul Akhenaton trebuie să-și fi adorat soția și consoarta, nutrind pentru ea sentimente cu totul deosebite. El a cerut ca în capitală să fie ridicate coloane, pe care sunt săpate cuvinte care încearcă să surprindă frumusețea acesteia: „Chip fără cusur, liman al fericirii, dăruită cu talentul de a asculta. Voce care aduce bucuria. Regina tuturor grațiilor, dăruită din belșug cu iubire, aducătoarea fericirii conducătorului celor două Ținuturi”. Potrivit ultimelor cercetări, Nefertiti moare la Amarna, în jurul anului 1344 î.Hr., și este abandonată într-un oraș fantomă. Disparația acestei rare frumuseți este și azi învăluită într-o necunoaștere totală. Această femeie frumoasă, a timpurilor unei perioade în care se murea repede, are în sufletul meu privilegiul rar de a semăna uneori cu mama mea. Din această tristă poveste a secolelor să învățăm să prețuim frumusețea, atunci când avem șansa acestui dar dumnezeesc, după cum ar fi la fel de necesar ca imaginea frumoasă a lumii să fie menținută și înobilată de istoria bine conservată. Altfel viața noastră riscă să devină prea searbădă și populată cu monștri. Către miezul nopții priveam Fundeniul meu vechi cum se tot zbătea ca să înțeleagă mesajul timpului fără Dumnezeu. Colindătorii cântau sub ferestrele ultimilor case nerisipite de furia apelor, din partea estică a satului, aflat pe curbura cea mai aspră a Siretului, De’vare (poate să fi fost o parte a dispărutului sat Prival), cum se chema această parte a lui, către sfârșitul ultimilor zile ale sărbătorilor Crăciunului, un cântec care îmi amintea de ei toți și mă tulbura mereu, indiferent de anotimp: „Steaua sus răsare,/Ca o taină mare./Steaua strălucește,/Și lumii vestește...” Ce mai veste ea oare lumii noastre din Fundeni? Pe cerul rece al nopții de Crăciun, stelutele strălucitoare ale părinților mei, îmi vesteau că lumea nu s-a sfârșit și că de acolo, de lângă Dumnezeu, aveam mereu, din partea lor, aceiași dragoste. Luncile Dunării, a Siretului și a Prutului vuiau încă de cântecul copiilor care, sub clarul nopților înghețate sau doar sub fulgii mari de nea, care cădeau alene din cerul iernii, o iarnă care năvălea iar peste satul nostru, spuneau

lumii că există viitor și speranță, chiar și în acest colț abandonat. De sub plapuma groasă a zăpezii aveau să apară primăvara și ghiociei. Colindele lor vesteau lumii nașterea lui Isus, gestul suprem de creație al dumnezeirii, reînodau speranța de mântuire a omenirii acestea așa de pline de jale. „Steaua sus răsare,/Ca o taină mare...” Și cetele copiilor continuau astfel, sub bolta rece, să cânte miracolul vieții, date de Dumnezeu! „La „Poduri”, la „Nouă Grele”/ Hoileroanda, lerului Doamne,/În Fundeniul vieții mele,/ Hoileroanda, lerului Doamne/Vine Dumnezeu, din stele,/ Hoileroanda,lerului Doamne”. Unde-ai fugit copilărie? Dar ce mult timp a trecut, copilărie, de atunci și ce mult v-am iubit eu pe toți... Nici nu puteți voi ști... O altă ceată de copii, cu căciulile trase peste urechile pișcate de ger, secundată de lătratul înțelegător al câinilor, cânta sub fereastra unei căsuțe tolănite leneș sub neaua pufoasă, din al cărui băgeac fumul albăstrii urca alene, spre bolta senină și înghețată: „Lerului Doamne, la marginea ăstui sat,/Este-un pom mare, rotat!/Lerului Doamne, și nu-i pom mare, rotat/Ci-i chiar Vodă-împărat...” Colindele lor săgetau astfel cerul fumuriu al satului, colorat de fumul hoarnelor și a sobelor duduind, până spre zorile albăstrii și geroase ale dimineții, ce aveau să se reverse curând, în valea dragă (i se mai spunea la noi Văidaga) a luncii Siretului, acolo unde eu am văzut lumina soarelui. Acolo unde sania mă plimba iarna printre fulgii leneși și grei de nea albă și scânteindă, pe derdelușul încropit în grabă, de copiii cu sănii de lemn lustruit cu migală, din valea grădinii foarte mari a lui Hilohi, grădină ce se continua apoi cu o covată, ori o căldărușă, aflată între două dealuri, peste care se agitau cu zor mare copiii mici din sat. Acolo unde, spre sfârșitul primăverilor, mâncam lăstari de viță de vie amărui, acolo unde printre nucii înfloriți cânta melancolic și singuratec cucul, acolo unde copilărisem eu și unde, și acum, simt mirosul ierbii crude și dese de căpriță, ori boarea răcoroasă de la roua cu mărgăritarele dimineții! Cucu, cucu, cucu... se auzea câtecul cucului singuratec, o pasăre care răzbătea frunzișul nucilor căutând camuflajul, cu un cântec răsfirat ademenitor ca cel al sirenelor lui Ulisse, grecul rătăcitor, dar urât (odiseu, care înseamnă „urât”), în valea largă și parfumată de via noastră înflorită, animată de poala pădurii de salcâm, așa de albite și ea de floare... O briză caldă se desprindea de pe luciul apei Siretului repede și hălăduia, profund mirată, pe cărările lungi și pline de iarbă proaspătă, în care înflorea devreme păpădia, apoi obosită, dar satisfăcută, se cuibărea discretă între crecile nucilor uriași, plini de ciucurii mătăsoși și bucălați ai florilor ce umpleau cregile, unde cădea într-un somn în care asculta tulburată, povestea câmpului verde deabia străbătut. Acolo unde m-au mângâiat, prima dată, mâinile și ochii mamii, unde am simțit căldura sufletului din sărutarea tatii și fermitatea oțelului de calitate din inima lui de bărbat cult, neînfricat și demn. În locul în care Dumnezeu venea de dimineață și nu știu când pleca. Iar iarba era așa de verde! Dar drumurile oamenilor, prin scurta și trecătoarea lor viață, le știe numai bunul Dumnezeu, doar el, undeva în vastitatea universului neștiut. Lângă aceste drumuri lăsăm de obicei, mici încrustații în scoarța copacului vieții noastre, atâta câtă a fost ea pe acest pământ, atât cât ne-a

răbdat el. Așa cum a fost ea gravată, fără voia noastră, de „istoriile” istoriei oamenilor, în trecerea ei meteorică pe cerul omenirii veșnice, de la zidirea lumii (ab origine mundi) sau a orașului (ab urbe condita), până ce se stinge ultima licărire de viață și poate nu așa cum ar fi putut, sau cum ar fi dorit fiecare dintre noi să fie, asemănătoare acestor vise, dorințe care au brăzdat nopțile oamenilor de atâtea milenii și care au strălucit, săgetând cupola cerului lumii, câteva secunde. M-am gândit de multe, de foarte multe ori, ce mi-ar place să găsesc după mine, dacă bunul Dumnezeu mi-ar da această posibilitate cândva, de a-mi redecora o viață următoare după sufletul și aspirațiile mele. Să nu credeți că aş putea să fac ușor o alegere, chiar așa de ușor nu e, este dificil să-ți mai cercetezi cu ochii copilului, viața colbuită și netrebuitoare altor generații. Cred că mi-ar place să nu mai aud niciodată de dureri crude, care sfărtecă sufletul unui biet muritor. De pildă, aş vrea să mă plimb liniștit cu Titanicul prin deșert, cu motorul la turație maximă. Acolo n-ar putea să se scufunde niciodată și o mulțime de ființe amărâte, care s-au pârlolit toată viața lor, în dogoarea de foc a pulberii nisipului, și-ar cumpăra o pipă de cireș sălbatec, cu tutun parfumat de Ada-Kaleh, tutun ascuns astăzi în hrubele insulei scufundate în fundul Dunării albastre, pe care apoi ar pufăi-o oarecum tacticos și afișând serioase preocupări intelectuale, ca cele istorice bunăoară, stând în fața ibricului de aramă din foaie ciocănită mărunț, cu cafeaua neagră lucind în el, o licoare care fâsâie încet, în briza răcoroasă a aerului condiționat, privind captivați la arabescurile desenate de dansul odaliscilor, de la seraiul Topkapiului, păzit sever de nefericiții eunuci ai acestor palate. Afară nu-i nevoie de spahii, nu sunt războaie! Aș face acolo un altar mare de granit negru, unde aş pune obligatoriu toți popii lumii noastre zgomotoase și agitate, de toate riturile cunoscute, să-și amestece odată tămâile, santalurile, busuioacele și toate mirosurile plăcute lui Dumnezeu, să le ardă temeinic și să stea toți cu nasu-n ele, până li s-or limpezi mințile și s-or hotărî să propăvăduiască o altă religie, fără ură și omoruri în numele Domnului, au murit destui, nici nu mai e loc în cimitire, căci nu mai trebuie să creștem fiare! Acolo, lângă puntea principală, pe un perete imens, pus la dispoziția acestei rare diorame, pe care o încerc acum lipsit de un exercițiu necesar, aş atârna iluzia spumei alb-verzui, de val jucăuș, adus din Marea Marmara. Aș pune pe o masă de jad mere roșii parfumate și aş face un pat de lucernă de la noi, proaspăt cosită, în care-aș strecura pe neobservate, flori mici și move, de lavandă fină, patul v-a fi vegheat, bineînțeles, de felinarul mare și galben, făcut dintr-un bostan luat din grădina Fundeniului meu dispărut, aş pune acolo un cer albastru, cel mai albastru cer pe care l-aș găsi eu în Marea Egee, așa cum era cândva cerul Siretului în copilăria mea, deasupra luncii în care m-am născut într-o seară, luncă care nu era cuprinsă de ape, ca acum. Apoi portretul mamei și al tatii, cu ochii lor serafici, ar străjui atenți această încercare de basm necesar, aş pune peste toate acestea zâmbete de copil candid, care să străjuiască portretele copiilor mei, pe care mărturisesc că nu prea-i văd, din cauza lacrimilor dragostei ce le-o port, și-aș prinde, lângă ele, flori de primăvară și viță de vie

înflorită, aş vrea să crească, în acel pustiu deşertificat, un plop argintiu înconjurat de tufe de sălcioară, cu crengi atingând pământul, mi-au fost aşa de dragi, sub el aş angaja ferm, contra a o pălărie de grăunţe, plătită generos în avans, un cor de greieri mici, care să-l înveţe şi pe Robertel, nepotul meu cel drag, ce frumoasă este lumea dacă-i adaugi măcar două linguri de cântec, când este liberă de prejudecăţi de tot felul, şi musai i-aş lua un mânz ţintat, să aibă vântul primăverii în coamă şi gingăşia nopţii în galop, în plop aş adăuga sigur o mierlă, o ciocârlie şi o privighetoare. Peste toate aş adăuga muzică de pian şi vioară, la bord aş planta şi o fanfară, cu Iosif Ivanovici la pupitru, cântând pierdut domnişoarelor îndrăgostite un vals unduitor şi tainic, proaspăt ca o creastă azurie de val dunărean, şi aşa, strecurându-mă nevăzut printre visele mele şi sufletele voastre, mi-ar place să ajung, în sfârşit, în acordurile alămurilor fanfarei din chioşc, în amurgul unei seri, la ţărnul drag al Galaţilor, acolo pe cheiurile unde am copilărit odinioară, unde am iubit şi visat minunatul vis al frumuseţii vieţii, unde mi-am crescut copii şi unde n-aş mai vrea să moară nimeni, niciodată, acolo unde vreau ca cerul să fie mereu senin şi curat. Poate aş mai cânta şi eu, cuprins de fiorul nestăvilit al frumuseţii dragostei, valsul acela celebru, pe care l-am auzit în fiecare dimineată, suflat cu patos în alături, sau deabia îngânat de tinerele vlăstare ale oraşului, aflate în drumul lor spre şcoală şi spre viitor, aş cumpăra, din acelaşi motiv o cană de iaurt şi un covrig proaspăt şi m-aş aşeza apoi un timp sub crengile pline de floare ale teilor, încercând să mă îmbăt de parfumul lor aşa de pătunzător, apoi aş mai încerca o plimbare printre straturile cu petunii şi cu regina nopţii, privind aşa, prin ceaţa timpului, mileniile trecute peste dealurile Galaţiului. Aş da apoi o fugă noaptea, călare pe mânzul El Zorab, prinţ alb, frumos, din câmpia mare cu mohorul înflorit şi verde al Mărăşeştilor, la digul care străbate fostul meu sat, distrus de ape, pe unde merg câteodată numai singur, şi-aş aştepta să se umple iar cerul de steluţele nopţii, să-mi revăd părinţii şi să ascult, în susurul apei repezi şi curate a Siretului, desmierdată de câtecul privighetorii, povestea veacurilor şi a neamului meu de răzeşi falnici din ţinutul Moldovei de sud-est, povestea locului minunat unde mama m-a adus pe lume într-o noapte de octombrie. În acel sat minunat din cotul Siretului, astăzi dispărut în volbura apelor tulburate, am descoperit încet, încet lumea, cu toate frumuseţile şi urâciunile ei, acolo am privit prima dată lumea lui Dumnezeu, cerul albastru cu puzderia de policandre aprinse, o catedrală imensă în care Dumnezeu oficia slujba de naştere şi stingere a fiecărei zile şi a fiecărei vieţi, o şcoală nocturnă în care omul învaţă uneori să se sfiiască şi să preţuiască darurile cerului, munca şi viaţa altora, liniştea care coboară peste pleoapele şi trupurile oamenilor, aşa de obosiţi după o muncă istovitoare, care de face să te prăbuşeşti în patul prietenos. Lângă un colţ al Carului Mic cred c-aş vedea licărind două steluţe, la care mă uit mereu noaptea şi care-mi sunt aşa de dragi, cele ale părinţilor mei. Am fi atunci aşa de fericiţi şi lumea ar redeveni bună. Le-aş spune aşa, ca şi altădată: Sărut mâna mamă, sărut mâna tată, mă bucur mult să vă revăd, pentru că mi-a fost tare dor de voi! Ochii voştri îmi spun că şi

voi vă bucurați de căldura rară a revederii. Sunt mândru că sunt copilul vostru, nu mi-aș fi dorit deloc să am părinți pe alții. Pentru că doar voi aveți inima ca soarele strălucitor, ce ne veghează viața și ochii ca cerul albastru cu stelute licărind, care ne-au adus și ne aduce liniștea și ne ajută să nu uităm de unde am venit, adică să avem ce arăta și cu ce hrăni și noi viitorul nostru, cel dat de Dumnezeu, prin copiii și nepoții noștri! Fără voi ce-ar mai fi sfânt? Lumea s-ar rătăci dezorientată în spațiul rece. Și m-aș retrage apoi încet, pentru că ei au obosit demult și trebuie să doarmă, așa că le urez șoptit, din toată inima mea, încă de copil: noapte bună, părinții mei dragi, noapte bună! La miezul nopții, atunci când Dumnezeu deschide pagina pentru o nouă zi, sau poate pentru o nouă eră, aș bea cu voi, dragii mei, cu foarte mare plăcere, un pahar adânc de băbească rubinie, băbeasca voivodală de Fundeni, din beciul bunicului meu, rămas nedărmătat de ape și v-aș ura la despărțire, cu toată dragostea de care sunt în stare, așa cum parcă a mai făcut-o cineva, cândva: noapte bună gălățeni, noapte bună oameni ai lumii acestea, ori unde v-ați afla! Visez? Or fi înflorit salcâmi și eu n-am prins oare eu de veste? „Furișat prin stepă, ca un lup stingher/Trupul tău de aur l-am zărit pe cer./Și oricare floare o miros pe drum,/E'al tău parfum, e'al tău parfum,/ O, da, Lili Marlen...” „Unde au plecat toate florile?”, era un lied târziu, compus de Pete Seeger și acest cântec, anti-războinic, a fost cântat în 1962 tot de către doamna Marlene Dietrich, ca un pansament peste rănilor unei grozăvii, acolo unde au murit aproape 20 de milioane de oameni. Scipitoarea și răscolitoarea ei voce, cu dulceața pe care evident o are, și-a căpătat definitiv dreptul, de a ne bântui mereu visele. Sunt amintiri atinse de patina timpului, iar eu stau astăzi în Viena cu soția mea la o masă, pe o terasă a unui local select, situat chiar lângă Catedrala Sfântul Ștefan, în centrul orașului vechi. Mândra fanfară regimentală, căreia i se spune Hoch und Deutschmeister, apărea deodată în coloană pe la colțul străzii, îmbrăcată în tradiționalele și scipitoarele uniforme albastre, cu fireturi și își croiește drum prin apropierea noastră. Merge de la Graben and Kohlmarkt, către centrul istoric și vor mărșălui așa pe muzică până la poarta Sf. Mihail, intrând în largă curte interioară a palatului Hofburg, vrăjind și încântând auditoriul, pestriț și mustăcios, cu muzica frumos cadențată a alăturilor lustruite, risipind generoasă scântei diamantine din creațiile lui Franz Lehár și Robert Stolz. Orchestra terasei se zărește dincolo de mesele de culoarea stacojie, proprie arțarului toamna... muzica este un acompaniator în surdină... sprachen sie deutsch?, nein, nein... bitte... Lili Marlen... ja, ja... nu surprind fața chelnerului afabil, care a înțeles bine starea noastră specială, pe muzica asta am fi în stare să dansăm poate și o noapte întreagă și d-na Marlene ne cânta acum doar nouă... Die einz, Lili Marlen...

Trecem discret într-o altă dimensiune, știută doar de noi... Valuri de aducere aminte răscoleau în mine sutele de nopți, când, culcat lângă poveștile de război ale tatii, ascultam această minunată melodie, un cântec frumos, care se va mai cânta cred, înfiorând viața, poate încă o mie de ani, era singura mângâiere înaintea gloanțelor. Peste toate acele timpuri și acei oameni astăzi se așterne doar cântecul

lui Nini Rosso, *Il silenzio*. Lângă biserica Precista a Galațiului, peste susurul Dunării șerpuiunde, peste sălciiile pletoase ale luncii Siretului sau cea a Prutului, peste dealurile mici și pădurile Covurluiului, peste creasta dealurilor și munților Dobrogei, tânguirea clopotului cristalin al vlădiciei, încă îi mai invocă pe ei și pe noi, copii celor dispăruți în ceața morții războaielor, pe care încă îi mai așteptăm. Nu știu dacă tot ce v-am povestit eu aici, domnilor profesori de istorie, o fi vre-o glorioasă pagină de istorie folositoare pentru cărțile voastre, care ne vor educa generațiile următoare. Și nu știu dacă sufletele voastre, de oameni morăcănosi și docti, mai pot simți astăzi frigul morții din tranșele în care, fiecare familie de român a lăsat un vlăstar, poate cel mai drag. Ce știu eu sigur însă, este că există acest felinar aprins în ceața timpurilor, care trebuie mereu să ne călăuzească pașii spre dragoste și nu spre ură, spre viață și nu spre moarte. Ei bine, acest felinar este încă în fața noastră, a tuturor celor din lumea actuală, rămâne doar să-l observăm la timp și să ne îndreptăm viața înspre el. Lângă el, sau cu ochii spre el, generații după generații au căutat fericirea, au pălpâit din toată ființa lor, pentru ca razele dragostei să le păzească de pustiul urii. De aceea nu știu dacă voi, cei care credeți despre voi că sunteți erudiți acceptați ai istoriei, ve-ți considera că vă aflați în fața unor pagini de istorie, aparent erudită, care să merite atenția voastră elevată și plină de o prețiozitate studiată la oglindă. Aici n-o să întâlniți nici un ispisoc, nici o anaforea, nici un uric domnesc sau o kanunnea! Aici ve-ți găsi domnilor doar plânsul a câtorva generații de oameni, care nu și-au mai văzut niciodată copii, dispăruți în gropile comune ale istoriei, gropi peste care încă mai roiesc și azi corbii lumii, gropi peste care și unii dintre voi ați cântat prohodul țării și a celor care s-au jertfit pentru măreția ei! Și unii dintre voi, gunoaie puturoase mirosind a ou clocit și a jeg nespălat, i-ați turnat sau i-ați făcut trădători pe cei bravi, cu inconștiența istoricului fără valoare, aflat în solda puterii, de dragul unui blid, din care ați lînchit doar niște zoi, înghiți-v-ar cazanele fierbinți ale iadului! Dacă ați făcut așa, nu vă va ierta nimeni pentru asta, iar eu cu atât mai puțin, vă voi privi ca pe niște otrepe puturoase, vrednice doar de un dispreț profund, niște lepădături urduroase ale istoriei. Cei care ați făcut această blestemăție, vă blestem să nu muriți, până nu vă va privi în ochii voștri apoși, de lichele, copiii orfani rămași prin orfelinat sordide, copii sărmani lăsați în voia sorții, copiii celor care au murit cu demnitate și noblețe, trădați de voi, pentru ca această țară, în care se născuseră ei și neamul lor, să dăinuie, „în vecii veacurilor”, o țară în care voi ați devenit doar niște profitorii nepedepsiți ai morții lor. O țară peste care ați vărsat, nesăbuiți, zoile trădării! Și astăzi consecințele comportamentului vostru tinde să distrugă efectiv o parte importantă a poporului român. Astăzi rușii se simt la noi acasă, la Chișinău, mai acasă decât la Moscova. Tancurile lor se plimbă obraznic peste mormintele solaiilor români căzuți pentru țară și „Ard malurile Nistrului”! Vă blestem să muriți înecați și îngropați într-o latrină plină cu mirodeniile pe care le-ați mâncat toată viața și să nu putreziți niciodată, să simțiți și voi scursura de baligă, balele și murdăriile toate pe oasele voastre, tot așa cum au fost îngropați toți frații și părinții

noștri, sub baliga ocupanților, pentru care ați scris multe ode și osanale, ca niște trepăduși fără nici o demnitate! Mă mir cum de vă mai rabdă pe voi pământul țării acestea, așa de greu stoarsă și distrusă de nemernicia unora, glie pe care ați spurcat-o cu balele voastre de delatori ordinari, de oameni cu chip hâd și suflet de spurcăciune! Vai de capul vostru cel sec nemernicilor, căzăturilor ce sunteți! Aici o să aflați totuși despre lășitatea unora din voi și a conducătorilor de țară ocazionali, care n-au mai cerut niciodată să-și îngroape fii și eroii neamului, sau recunoașterea a ceea ce ei au făcut spre binele țării, vorbim despre cei care au fost frații sau părinții noștri, cei care au fost hrana lupilor și a vulturilor stepelor pustii și sordide, cei peste mormintele cărora râd unii astăzi, cu nesăbuiință și tâmpenie! Copiii țării, pe care i-am trimis noi, țara, să moară pentru țară, sunt cei care ne privesc acum din înaltul cerului și ne văd cât suntem de mărunți, noi, cei rămași latifundiari peste viață! Tot ce pot eu să vă spun, este că eu voi rămâne toată viața lângă acest felinar, poate farul unui vis al istoriei noastre adevărate și al speranței de mai bine a tuturor oamenilor, lângă ziua de mâine a omenirii viitoare, dorită să fie altceva decât astăzi. Poate fi acel tărâm visat timp de milenii al lumii, pe care Atoine de Saint-Exupéry îl definește ca fiind „*Pământ al oamenilor*”; și unde aceștia, într-o bună zi, vor respecta porunca biblică: - „să nu ucizi”! Tot acolo îmi voi aștepta eu răbdător, atunci când v-a veni timpul, soția mea și copiii mei, părinții mei, frații mei și pe toți ceilalți oameni pe care i-am cunoscut, unii mi-au ținut loc de părinți chiar sau au contribuit decisiv la formarea mea ca om, deslușindu-mi cu multă pricepere, cu talent și răbdare cărările întortocheate și pline de capcane ale cunoașterii, oameni după acest pământ al oamenilor, în care a existat o rază de iubire pentru mine și pe care eu i-am iubit, întotdeauna, din tot sufletul. Voi aștepta mereu acolo, sub flacăra firavă a felinarului ce luminează cărarea viitorului lumii pământene, la țărnul cu speranță al celor care vor veni sub soare, „precum cândva, Lili Marlen”: Lângă Siretul lin,/ Sub creangă de arin,/ Dormind somnul divin./ Voi adormi visând,/ Numai cu tine-n gând!/ Da, da, cu tine-n gând... Amintirile unui război care ți-a distrus tinerețea, ți-a spulberat dragostea, ți-a îngropat jumătate de familie și ți-a ucis orice speranță nu pot fi niciodată cuprinse de o mistuitoare dorință de pace și doar de înțelegerea realizării unui compromis oarecum necesar. Numai sufletul tău, cel cu care te vei culca seară de seară nu va face acest compromis. Oamenii nu trebuie să dispară fără să învețe ceea ce trebuie, din această încrâncenată istorie, acea istorie care este scrisă de învingători, dar e trăită de învinși mai ales și mai intens. Ei, învingătorii, decid ce se va aminti puțin și ce se va uita cu mult mai mult. Istoria adevărată rămâne însă cu șansa ei reală de a fi aflată, pentru că învingătorii sunt mereu vremelnici, nesăbuiți și lacomi și uită adesea că lumea este trecătoare ca și gloria lor, veșnic este doar adevărul! Folclorul norvegienilor cuprinde un testament de mare valoare. Și cred că ar fi bine să-l știm și noi: „Învață de la toate, să ai statornic drum,/ Învață de la flăcări, că toate-s numai scrum,/ Învață de la umbră, să taci și să veghezi,/ Învață de la stâncă, cum neclintit să crezi,/ Învață de la soare, cum

neclintit s-apui./Învață de la piatră, cum trebuie să spui./Învață de la vântul ce-adie prin poteci./Cum trebuie prin lume de liniștit să treci./Învață de la toate, că toate sunt surori./Cum treci frumos prin viață./Cum poți frumos să mori./Învață de la vierme, că nimeni nu-i uitat./Învață de la nufăr, să fii mereu curat./Învață de la flăcări, ce-avem de ars în noi./Învață de la ape, să nu dai înapoi./Învață de la umbră, să fii smerit ca ea./Învață de la stâncă, să-nduri furtuna grea./Învață de la soare, ca vremea să-ți cunoști./Învață de la stele, că-n cer sunt multe oști./Învață de la greier, când singur ești, să cânti./Învață de la lună, să nu te înspăimânți./Învață de la vulturi, când umerii-ți sunt grei./Și du-te la furnică, să vezi povara ei.../Învață de la floare, să fii gingaș ca ea./Învață de la soare, să ai blândețea sa./Învață de la păsări, să fii mai mult în zbor./Învață de la toate, că totu-i trecător./Ia seama, fiu al jertfei, prin lumea-n care treci./Să-nveți din tot ce piere, cum să trăiești pe veci.” Trăind pe pământ toți oamenii lasă timpurilor următoare câte un sfat scris cu sânge. Dar să ne întoarcem, dragă cititorule, la moș Alecu Bițu volintiru, adică acel om așa de implicat în tot cea a însemnat istoria pământurilor lui, din lunca satului lui, astăzi dispărut, averi pipăibile și moștenite din neam în neam! Și cine ar mai putea vreodată să-i mai readucă lui Alecu volintiru, măcar câteva minute, în fața ochilor satul lui și tinerețea lui? Tot neamul lui din lunca noastră a frământat clisa lipicioasă a lutărilor malurilor Siretului, generații întregi sau culcat și sau trezit mereu, cu gândul că libertatea lor nu le-o poate lua nimeni, în afara lui Dumnezeu, pe care l-au venerat, încălzindu-se veșnic lângă marea lui bunătate, aproape niciodată întâlnită la oameni, deși fuseseră toți făcuți după chipul și asemănarea lui. Își privea în fiecare zi, cu dragoste mare, ograda, ocolul larg de vite, grădina și mai ales pământul moștenit de la străbunicii lui. Le privea așa precum un vrednic voievod își privea țara, se simțea răspunzător, dar mândru de tot ce se întâpla acolo. Le-ar fi apărut cu prețul vieții, fără nici o ezitare, tot așa cum generațiile neamului lui au plătit cu viața o clipă de libertate pentru țară! Să aruncăm o privire discretă la toată truda cu care deslușea el, cu ceva timp mai în urmă, cetind atent, cu ochelarii legați după urechi, din terfeloaagele vechi și pline de ceara scursă peste ele, date lui de către popa Soare Milea, vlădica din satul Hanu Conachi, mai înainte ca popa să fie înmormântat, lângă biserica care priveghează, de mai multe decenii, gropile comune ce au devenit ultimul pat al eroilor de aici, din lunca dragă lui, cea a Siretului neîngenunchiat. De când se știe el aici, era un biet băietan veșnic somnoros și mereu obosit a dorit să vadă cu ochii minții ceea ce nu i se părea prea clar. Moș Alecu trudește, nădușind cu râvnă, să înțeleagă ce au auzit apostolii de la Isus: „Biblia ne spune că toți vor învia la sfârșit⁷¹⁷, dar fiecare la rândul cetei lui⁷¹⁸, adică cei scriși în cartea vieții, indiferent de naționalitate și care n-au trădat principiile pe care le-a dat Dumnezeu. Morții noștri dorm. Daniel se va trezi abia la sfârșit

⁷¹⁷ Ioan 5:28-29

⁷¹⁸ 1 Cor 15:22-24.

pentru a-și primi răsplata pentru serviciile pe care le-a adus lui Dumnezeu și nouă. Morții nu sunt răsplătiți imediat după moarte⁷¹⁹ ci la judecata de apoi. Ultima și cea mai lungă profeție a lui Daniel, a arătat cum puterile lumii se vor bate până la sfârșit, pentru moșteniri și granițe și pentru alte orgolii și obiective terestre. Dar tot Biblia spune că nu fiara va învinge, ci Mielul, Domnul domnilor și Împăratul împăraților⁷²⁰. Nu s-a rostit nici o fericire pentru cei puternici. Nu belicoșii vor moșteni pământul, ci doar oamenii totdeauna blânzi, adică cei răbdători, cei pașnici, mai toleranți și non-violenți.”⁷²¹ „În vremea aceea se v-a scula marele voievod Mihael⁷²², ocrotitorul copiilor poporului tău; căci aceasta v-a fi o vreme de strâmtoare, cum n-a mai fost de când sunt neamurile și până la vremea aceasta. Dar în vremea aceea poporul tău v-a fi mântuit și anume oricine v-a fi găsit scris în carte (Măi tică, să știi că ăștia au însemnurilor lor, taică, nu-i duci cu preșu...). Mulți din cei ce dorm în țărâna pământului nostru se vor scula: unii pentru viața veșnică așa cum este firesc să se împlină celor care s-au umplut de glorie veșnică sau de bunătate dăruită altora și alții pentru ocară și rușine veșnică. Cei înțelepți vor străluci ca strălucirea cerului și cei ce vor învăța pe mulți să umble în neprihănire, vor străluci ca stelele, în veac și în veci de veci.”⁷²³ La poartă vântul serii plimba cumpăna fântânii, lovind ciutura cu apă de jgheabul de lemn, din care se adăpau animalele de povară, după o zi grea de muncă, dar el parcă auzea niște poezii știute cândva... „Intră ciutura-n fântână/și-i tot timpul însetată./Plânge salcia pletoasă,/că-i bătrână și-i tot fată./ Trag și florile la sorți,/în ce casă vor intra./ Scârțâitul de la porți,/ pare a-nsemna ceva./ Stele-n frunți de cai, focoși,/din copite scăpărând.../ Spuse de bătrâni sfătoși,/ clipa vremii numărând...”⁷²⁴ „Jocul ochilor pierduți,/ doritori de regăsire./Fuga cailor cei iuți,/ fără haltă de oprire./Mingea soarelui-răsare/e cântată de cocoși./Mintea, răzlețită-n zare,/nu e bine s-o descoși.”⁷²⁵ Complicată mai este viața asta, măi vere, că nu întotdeauna ursitoarele au timp să pună toate lucrurile la punct, că uită-te tu la ele, doar tot femei sunt și când se apucă de vorbit vin zorile, trimise de Dumnezeu peste ele, și iată așa, nene, rămân lucrurile încâlcite pe pământ, de stau înțelepții de secole printre teancuri de terfeloage și nu le pot lămuri deloc. Măăăăă..., tu-i cerii măsii de bătrânețe așa scofâlcită, da greu mai este să deslușești voroava cerească, când nu ai prea multă carte, că de-ar mai trăi bietul Costin să mă deslușească și să-mi explice doar el numai mie canoanele astea complicate ale vieții, altfel, fă, aș pricepe eu porunca înțeleaptă a cerului veșnic luminat, înțelegi tu, muiere? Se făcuse noapte peste satul frumos din lunca Siretului, Catrina stătea lângă el pe

⁷¹⁹ Evrei 11:39-40.

⁷²⁰ Ap.17:13-14.

⁷²¹ Mat.5:5.

⁷²² Micha’el (ebr.: „Cine-i ca Dumnezeu?”)

⁷²³ Daniel 12:3

⁷²⁴ *Spuse*, Marcel Cepoi, *Formula AS*, nr 514.

⁷²⁵ *Jocul*, Marcel Cepoi, *Formula AS*, nr 514.

prispa largă de lut, gânditoare și încă frumoasă, bătrânețea coborâse peste ei aproape neobservată, copii lor erau de acum mari, aveau și câțiva nepoți, dar lumea era încă încălțată prea rău și nu reușise să învețe cele câteva povețele dumnezeiești, acelea pe care le ascultă ea cu atenție, alături de moș Alecu Bițu, așezați în strana înaltă a bisericii, la slujba de duminică. Parcă se vedea fiind încă o copilă: „Sunt eu, fetița asta serioasă/Ce stă pe-un scauieș, cuminte,/Strângând la piept, cu mâinile-amândouă/ Păpușa nouă,/De care încă-mi mai aduc aminte?/(Avea rochiță albă, de mătăasă.)/(...)Pe vremea ceea nu mă cunoșteam,/Oglinzile erau așa de nalte!/O dată doar, în luciul unui geam/Am bănuț o clipă chipul meu,/Am prins în ochi surâsul celeilalte/Și n-am știu că-s eu./Dar într-o zi am coborât din cui/O cadră-n care nu era nimic/Decât o fată cu priviri căprui./Ca un pisoi prostuț și mic,/Am cercetat pieziș, cu frică,/Vedenia stângace./Am răs: - Săraca, tare-i mititică!/A răs și ea. - Ai și mata cercei?/De ce nu vrei să vii oleacă-ncoace?.../Dar mâna care-o căuta pe-a ei/A pipăit zadarnic sticla, rama,/Și-nspăimântată am fugit la mama.../Azi, din fetița aceea nu mai este/Decât o poză ștersă și-o poveste./Cu ochii mari, cu cerceșii din ureche,/Mi-a adormit, păpușa veche/Pe scauieșul din grădină,/În suflet, printre cioburi de lumină./ Dar de Crăciun, când fulgi subțiri de fum/Coboară liniște pe suflet și pe drum,/Când bate-n geamuri cea dintâi colindă,/Din întunericul uitat în mine/Eu simt, încetișor, cum vine/Fetița din oglindă, /Cum își deschide ochii calzi și vii/Și-mi cere iarăși răs și jucării.”⁷²⁶ Privea mirat și parcă și-o amintea pe Catinca fată...Ce noapte întunecoasă coborâse peste omenire, așa cum, în curând, avea să coboare sigur și peste ei! Din când în când pe bolta serii, câte o stea în flăcări, sfâșiea cerul albastru al lumii și o viață pământeană trecea meteoric, pentru totdeauna, dincolo de granițele ei, lăsând în zare o dără, uneori luminoasă. Din când în când, toți puternicii acestei lumii redesenează, în clinchet de pahare, soarta omenirii și odată cu ea și pe a noastră, așa cum „pohtesc” veliții boieri, cu cinstite obaze, nearse deloc de soare. Și așa, din când în când, stea după stea, val după val, generație după generație, în liniște și definitivă uitare, devenim istoria mereu numai a unei clipe, care consolidează, neverosimil, veșnicia. Acum pentru noi, vulgul cel de sacrificiu de-a lungul istoriei, au rămas doar amintirile... Pe prispa lui de lut moș Alecu deslușea lumea, citind greu prin ochelarii lui cu dioptrii mari, cu lentilele groase cât fundul de sticlă, din două terfeloage făcute deacuma ferferiță, dar la care ținea foarte tare. Una era din odoarele date lui de popă și acolo discuta el aprins cu Dumnezeu despre toate rosturile filozofice ale lumii. Cealaltă era o carte subțirică, primită de nepotul lui drept premiu, odată cu coroana de stejar cu flori de câmp albastre, era cu poezii diverse, culese de tipograf cu litere mari, cea ce era foarte bine pentru ochii moșului, așa de obosiți de priveliștea lumii din ținutul lui răzășesc, distrus acum. O fotografie și câteva poezii i-au plăcut foarte tare și drept dovadă desfăcu atent, cu religiozitate chiar, cel de-al doilea odor, ce-l

⁷²⁶ *Poza veche*, Otilia Cazimir, din volumul „*Poezii*”, 1939.

purta cu el mereu, ca și pe Biblie, nu se despărțea niciodată de ele, în desaga lui încăpătoare, cu merinde săracăcioase, din care citi cu glas tare, să audă și Catrina lui. Auzi tu, fă muiere, fă, ce spune aici în cartea asta, care este începutul și sfârșitul lumii ăștia?!... Păi ascultă atunci tu aici, la Alecu veteranul, ce scrie în Biblia asta nouă, fă femeie, dată de dascăl, la școală, prichindelului nostru. Că toată suflarea asta buiacă, măi femeie hăi, trebuie odată și o dată să se schimbe. Și începu să citească pe silabe, ca de obicei, cartea pe de-a-ndoaselea, după propria lui ordine, fără să-i pese de logică, căci a lui îi era acum suficientă și cu ea devenise bătrân și înțelept: „Îmi scrie mama: ți-am făcut mormânt,/Că nu se știe ce... și cum... și când.../Tu, chiară dacă stai în București,/Știu eu cât de străin și singur ești./Are garduț-de-fier ce ne desparte,/dar vom fi mai aproape după moarte./E din beton. Să nu fii supărat,/dar toți vecinii s-au asigurat./Ți-am pus compot de vișini și gutui/și dacă vrei să ți-l trimit, să-mi spui./A venit toamna.Vremea e ploioasă/ și poate n-o să poți veni acasă./Să nu te culci târziu. Știu eu cum ești/și să te-mbraci mai gros, să nu răcești./Noroc și sănătate, dragul meu./Mormântul de beton l-am plătit eu...” Și o alta sună cam așa: „Am să merg la bloc, desigur,/dacă asta mi-a rămas./Voi închide bine casa,/ dar grădina cui o las?/E frumos la voi, acolo,/în orașul București./O să mă deprind cu gazul,/dar cu cine-o să vorbesc?/E departe și mi-e frică/Și aș plânge fără glas./Voi închide bine ușa,/dar pisoii cui îl las?/Zici că n-am să mai tai lemne,/fiindcă vă-ncălziți cu gaz./N-oi mai tremura la ușă,/dar durerea cui o las?/Mi-am pus lucrurile toate,/ geamantanul este plin,/ numai hainele de moarte/le-am lăsat la un vecin...”⁷²⁷ Apăi tu, femeie hăi, nu este bine când peste blidul nostru sărac șiroiesc atâtea lacrimi, după cum nu-i deloc bine, deloc, auzi tu, când nimănui nu-i mai pasă de țară, de câte suflete tinere înghite pământul, în pântecul lui fără de saț și plin de apă, că tu știi bine cum a fost tinerețea noastră, trăită-n zarea verde a codrului, ori în lăstărișul viilor în care cântă straniu cucul, oamenii din tinerețele noastre nu aveau atâtea încrâncenare în ei și atâtea poftă de rezel și moarte, oamenii nu mai știu acum mirosul ierbii crude, proaspete, nu mai pot să privească bolta cerului albastră de peste lanurile de grâu, gata de seceră, cu flori roșii de maci în ele, nu-i mai bucură aproape deloc sărbătorile creștinești, mirosul de cozonac și de pască, mirosul pâinii de cuptor, coaptă pe frunze de hrean. Nu mai au blândețe în privire și duioșie de oameni pentru copii, oare de ce Catrino, tu femeie, oare de ce s-or fi întors toate de-a-ndoaselea, că poate voi, muierile coapte, aveți alt presimț decât noi, bărbații sunt, ce e drept, mai morăcănosi și mai tăcuți, dar de ce au murit, în mintea ăstora mai tineri, ideea și nevoia de frumos, de civilizație îmbrăcată în noblețea bunei cuviințe, de ce crezi tu că înjură ăștia ca șătrarii, n-or mai fi fetele lor frumoase cum erai tu, n-or mai fi noptile negre ca atunci și pline de dor, o fi lumea numai un zumzet de uzină sau de șenilă de tanc, hai, ce zici, a îmbătrânit prea tare Alecu Bițu, sau copii ăștia și-au desenat al cer, numai al lor, cu alte stele, cu alte căi mai

⁷²⁷ *Scrisoare către mama*, Rodica Singh, *Formula AS*, nr..514

drepte și mai luminoase, am pierdut noi mirosul frumos al vieții, ori ne-om fi rătăcit noi, când am venit de la biserică, pe altă uliță, care este dintr-o altă lume, am nimerit oare într-un alt timp, dintr-o altă viață, hai, ce zici tu femeie dragă, zi? „Sărutul te deschide iar și iar,/te face tânără, lichidă chiar/și sub tăișul unei prove,/ești fructul din pădurea de mangrove./Îmi dai așa puțin... Cât de puțin îți cer.../Te întâlnesc pe viitorul drum,/când prea târziu, când prea devreme. Fum,/va scoate ciutura. Fântâna,/e cerul tău. Și am să-i sorb țărâna./Nu pot uita durerea mea albastră,/ sărutul tău, fereastră cu fereastră.../ Răsfântă e târziu, definitiv,/ dorința de-a mă umple cu tine. Decisiv.”⁷²⁸ Că mă gândesc și eu, cui o să las eu mâine lumea asta când n-oi mai fi, o lume în care mi-am îngropat tot neamul, toată tinerețea și toată viața mea, că eu trebuie să-ți spui curat Catrina, măcar acum când viața a cam trecut pentru noi, femeie dragă, că tare mult te-am mai iubit și tare mă simțeam odihnit când mă trezeam mereu dimineața, din brațele tale albe și drăgăstoase, mirosul fânului proaspăt îmi alerga prin sânge ca la un noaten de trei ani, plapuma moale și înstelată a nopții mă liniștea profund, mirosul tău proaspăt de femeie frumoasă mă întinerea mereu. Și atunci munceam, tu mă femeie, cu alt coraj, aveam altă vână, priveam lumea mai în ochi, erai frumoasă tare, Catrina, și pentru tine îmi doream să trăiesc o veșnicie, mă rugam la Dumnezeu ca dragostea ta să nu mi-o ia niciodată, că aș fi murit pe loc, toate le puteam pierde, dar asta nu, niciodată nu aș fi admis această posibilitate, îți spui drept că abia acum îmi dau eu seama ce ai însemnat tu pentru mine și cât de mult te-am iubit, Catrina, așa cum tot drept îți mărturisesc că, de ne-o învia bunul Dumnezeu vreodată, am să te caut până la capătul lumii, tu, și am să te găsesc negreșit, Catrina, Alecu Bițu, cătană roasă de păduchii a două războaie și de ploșnițele care ne-au ocupat, n-a greșit niciodată ținta, pentru că eu nu concep să nu mă însor iar tot cu tine, cu inima ta, cu sufletul tău, că altfel nu se poate, tu femeie, prea tare te-am iubit eu și dacă mă mai gândesc bine, prea tare te iubesc și acum, dar să nu te umfli ca păunița în pene, că avem multă treabă, tu! Ia pune tu repede mâncarea în coșul acela de papură, să mergem iute la câmp, la prășit mări, că lumea trebuiește mereu deștelenită, Catrino, că altfel nu rodește, fa, iar o năpădește de primăvara buruienile rele și avem nepoți, tu! „Așa e lumea care va urma?/Așa e cerul de dincolo?/Și nici o stea?/Va mai rămâne un copac rănit/și fără frunze,/iar Universul n-o să aibă/ochi și buze?/Și cine mă va săruta?”⁷²⁹

Catrina i-a răspuns printr-un surâs fugar, dar ochii ei parcă s-au luminat dintr-o dată privind dincolo de vremuri, credea că își retrăia tinerețea care trecuse ca un vis după atâția ani, așteptase așa, toată viața, această târzie confirmare a trăinicieii dragostei lui, pe care o dorea odată exprimată, voia să o audă clar, o auzea deabia

⁷²⁸ *Decisiv, Alfabetul posibilelor iubiri* - Florin I. Cernat.

⁷²⁹ *Gama, Alfabetul posibilelor iubiri* - Florin I. Cernat

acum, așa de târziu, dar o înțelesese de atunci, de când sau iubit prima dată, în căruța cu fân copt de sub nucul cel mare, din via tânără dată în pârg. Simțise atunci o pulsație specială a inimii lui, care nu încape deloc în cuvinte, dar care a simțit-o de atunci în fiecare zi, l-a urmărit mult timp ce face, ce spune, ce-i place, cine-i place, încercase, într-o discreție și un anonimat total, să-l facă fericit, îl iubise din prima clipă, tocmai pentru uriașul lui suflet de copil, pentru tenacitatea lui. Avea în el un devotement total, care te dezarma pe loc, era imposibil să-i refuzi ceva, era așa de delicat atunci când rămânea cu cei pe care îi iubea, era în stare de orice sacrificiu, pentru el viața nu era și nu fusese niciodată o glumă, câteodată vorbea în șarade, câteodată privirea ochilor lui negri devenea catran, dar îi trecea foarte repede, era un om eminamente bun, fusese curtată insistent în tinerețe de alții, de câteva ori simțise chiar foarte aproape tentația fructului oprit, al noului, dar în acel moment parcă îl revedea muncind ogorul familiei din greu, avea o privire care parcă trecea prin ea și atunci se trezea brusc din visul neghiob, ce-i trebuia oare, avea copii, avea un om bun lângă ea, avea în jur atâta dragoste curată, câtă nu sperase ea să aibă vreodată, avea lângă ea, de o viață, pe acest copil mare, Alecu Bițu rezervistul, cum își zicea cu fală, pe care îl iubea! „Săracu’, omu’ cu dor/Cum plânge sara la nor/Ochii i se fac ponor!/ Săracu’ omu’ cu jăle/ Cum plânge sara la stele/Ochii i se fac vâlcele!”⁷³⁰ Păi, tu Alecule, volintirule, ți-a trebuit cam mult s-o spui, dar să știi că eu te-am iubit la fel de mult, mă, om bun, iar de-o fi cum zice din biblie taica părintele cel bătrân despre înviere, tot cu tine m-aș mărita, alfel nu se poate, mă! Că, mă Alecule, oare ce ar fi ieșit din viața noastră grea, mă, dacă ceva, care a fost mereu deasupra noastră, nu ne-ar fi legat mereu, am fi putut noi îndura toate câte au trecut peste noi? Sigur că nu, viața noastră, Alecule, a fost la fel de grea ca a tuturor țăranilor din lunca noastră, mă, dar ea voit ne-a pus mereu la îndelungă încercare voința, dârzenia și dragostea, pentru că fără să fi trecut noi prin aceste încercări, permanente și grele, volintirule dragă, ce ar fi mai rămas tu din viață, ce-ar fi mai fost de ținut minte în memoria copiilor noștri și a lumii? Au trecut peste noi războaie grele care ne-au măcelărit, vremuri care ne-au umilit și sleit, popoare care ne-au despuiat și batjocorit, totul părea să se fi terminat definitiv, nu mai era loc de nici o speranță... Și cu toate acestea noi iată că existăm, muncim, iubim și trăim aici, ca și când nimic din toate astea nu s-ar fi întâmplat, mă gândesc, tu, că bunul Dumnezeu a văzut că ele sunt toate fără sens, el nu putea crea viața doar ca după aceia să o distrugă, o fi dorit doar să o perfecționeze, tot așa cum bați tu toată ziua câte o scândură în gard, sau un cui în perete, mereu nevoia de mai bine există în lumea vie și se accentuează, iar atunci

⁷³⁰ Folclor din Țara Lăpușului. Țara Lăpușului este situată la sud de orașul Cavnic. Granițele geografice ale regiunii nu sunt foarte distincte, dar urmează cât de cât lanțul vulcanic al Munților Gutâi-Lăpuș-Țibleș la nord-nord-est, vârful Breaza la sud-sud-est și vârful Șatra și dealurile Preluca la vest. Țara Lăpușului, una dintre cele mai vechi unități administrative de acest fel din țară, este atestată prima dată în 1291 ca „statul numit Lapuș” și apoi în 1315 sub denumirea „terra Lapus”.

câte ceva este sacrificat, este înlăturat, pentru că împiedică zadarnic ziua de mâine ce tocmai bate la ușă, care oricum o să vină și care se presupune a fi mai frumoasă și mai bine conturată... Și atunci în câmpia noastră din țara de sud, la sfârșitul zilei lungi de vară, ard și trosnesc mereu focurile mereu purificatoare, care distrug toate frunzele devenite uscate, mărarinii, ciulinii nărași și chiar miriștile care trebuiesc, mă, să regenereze viața cea de mâine, mai frumoasă și mai bogată decât cea de ieri, cea care a fost și a noastră! „O dată-n viață/Afli cine ești./O dată-n viață/Și de ce trăiești./O dată-n viață/Ți se-arată ea./O dată-n viață/ Lumea e a ta.”⁷³¹

Hâm, mdaaa... da..., cam asta a fost, iubite cetitorule, toată povestea unor vieți, trecute vieți de țărani răzași, de pe apa cea schimbătoare a Siretului, din partea falnică de sud a Moldovei, trecute vieți de oameni uitați prin toate internatele, casele de copii și pușcăriile lumii, trecute speranțe trăite sub teii înfloriți sau în tranșeele zguduie de ghiulele, de o lume mai bună, toate trecute prin mai multe veacuri, privite în mai multe oglinzi, încălzite la mai multe raze de stele și ajunse, până la urmă, lângă mai mulți oameni, pe pernele lor curate, în viața lor viitoare. Unii vor ridica o sprânceană, alții vor sforăi pe nas și vor ridica ambele sprâncene, dar să nu vă face-ți griji pentru mine, eu sunt foarte obișnuit și cu situația în care unii devin șpanchi, încercând să deslușească ei de unde vin, cei cu mine, care va să zică... de unde mai e și ăsta dom'le apărut printre cei care ne pun întrebări ?!... Ce gâdește el, ce vrea să spună adică? „O spumă albă este cugetarea,/un val de zgustor, crepuscular,/ ce mistuie cu adevăruri sarea,/în cupa pedepsitului olar./Înveșmântați cu crinoline, norii,/ca niște urși polari de catifea,/ adulmecă în tine meteorii,/ce-au fost ai mei, dar nu-i mai pot avea./Ieri te-am mințit. Te voi iubi și mâine/și-ți dau cristale rupte din oglinzi,/când am să frâng la sărbătoare pâine,/punând cununile de brad în grinzii./Conturul nou cu vechea-nfățișare,/ca o secundă de azur furat,/încheagă tandru lina mea ninsoare,/cum ne-a fost dansul iubirii de curat./Fulgi dulci, ca niște sunete cu miere,/au spulberat visarea. Tu și eu,/ suntem doi bulgări de zăpadă. Pieri,/din tine iarna sinceră. Mi-e greu...”⁷³² Păi ce știi mata oare, că la tății ni-i greu! Rahat..., doi bani nu dau pe acești maimuțoi împopoțonați cu zorzoane nemeritate și așa... cam puținței la cap, oameni striviți de niște hârtii fără valoare și propria lor glorie, indivizi loviți de narcisism stupid și de superficialitate. Oameni lingând toată ziua ciubotele din piele de porc bătrân și plin de rahat sub coada pieptănată sânguincios, cu cărare, a lui Ciacîr-Vodă cel năraș pe care, dacă nu-l cuoașteți, l-a zugrăvit exact un confrate parafrazând un text mai vechi. „Și zic vouă, panevgheniile voastre, că nu iaste nemic mai vrednic de mare mirare precum lada cu parali, cu ferecatură nemțiască și muiarea despuată hâd și fără de păr la născătoare. Dară nemic dintre aceste toate nu iaste încă precum lucrătura politicească a valahului, cea de spurcăciune plină și de reu

⁷³¹ *Sarmalele reci*, Album: *Răpirea din serai*.

⁷³² *Fulguind*, *Alfabetul posibilelor iubiri* - Florin I. Cernat.

nărav trebuitoare. Nefiind vredinic la firea lui, dar de aur iubitoriu și de traiu ușor, den cele politicești cată valahul a se alcătui pre dânsul și pre ai săi, cât mai așezați și ostoii și cât mai zdraveni. Că dacă a fost doar un mic becisnic la viața lui și a făcut stricăciune de foc la caravelele franțuzului și pe vremea lui Vodă Papuc a fost iscoadă arnăuților și pre mulți a afumat și a lepădat ocnei, cu spurcăciunea voroavei sale, iaca încă Ciacâr Vodă, prin cele politicești, s-a rădicat și la beilic de vodă s-a așăzat. Și umblă voroavă că doară de la țitoarea sa, cea den sulimanuri codalbă, își face sămăluire ori sulemeneală și dânsa îi iaste și vornic și divan. Și afară de dânsa pre nime nu are la suflet, ori în turul izmenelor lui large, afară de sine. Și pe toți pizmuiește și ură grea poartă, afar' de Veliboc, paharnicul nătâng, care-i este cel mai credincios poslușnic. Că dacă n-are el glagore, Veliboc paharnicul, iaste dânsul dulce la voroavă și precum de nerod e, tot așa e drept a spune ca iaste smernic și tare blagocestiv. Iară în vremea lui Ciacâr Vodă s-a făcut mare tulburare țării și stricăciune cu megieșii toți, afară de Sultanul de la Stambul, care mai putincios dintre toate găzele era. Și ca să nu-i facă o vătămare, ori să-i smintească ciolovecul devla de pre umeri, rapide i-a făcut Ciacâr Vodă închinare lui Sultan Bushoglu și bir în aur și copii i-a trimis zănatecu, ca pre dânsul să-l îmbuneze și să-i păzască lui scaunul pentru care mult se trudise și pre mulți belise, ca să-i fie lui bine. Căci așa umblă știința cea politicească în neamul valahilor. Unde nu truda și chibzuiala umplu cămărilor cu bucate și lăzile cu aur, ci slobozenia limbii și năravurile cele hăde. Căci la cele politicești nu este valahul ca franțuzul, subțire și evghenicos, nici ca neamțul adesea cumpănit și cu temei, nici neșovăitor ca muscalul, ori hiclean precum chitaiul. Ci repede repezitoriu de sudalmă porcoasă către cei mărunți și mieros și maglisitor către cel puternic. Iară în vremea lui Ciacâr Vodă, mare balamuc s-a făcut den țară și tot zaveră și furăciune s-au pus pe bietul rumân.

Trupele rusești în bivuacuri la Nămolosa în anul 1916. The Romanian Army in The Romanian Campaign, 1916-1918.

Poterașii orăcăiau pân seliști den toți rărunchii, pohta cea pohtit Ceacîr-Vodă: Au dacă velcine au velcare, fi-va prins amușinând hulpav și plescăind pohticios dăn limbăi, pen buaghiurile și udriștețele ale născătoare, ori cu ștromeleagu' nvârtoșat la partea fătăciunii, înfrupându-se pân hiclenie den prisaca domnului, tăise-va lui scârbavnicul mādular, pre a hi dat în zori cănilor! Am zis! Și mult norod și-au lăpădat casa și rostul și au bejănit în țara talianului și a iberului ca să se ajungă și să se scape de cruntă năpastă. Și au rămas vodă cel de ghimii pârjolitoriu și au făcut jaf și stricăciune, și au pus biruri noi zicând norodului că la caladarâmuri noi iaste cu trebuință, și au trimes feciorii oamenilor la rezbel și toate erau vâlmașag și țara brambura. Și de toate acestea silă s-au făcut napsalnicului și de slova chiar s-au lepădat. Și au prins năravul stricător al beției, întocmai ca vlădica cel ciacâr.” Așa că doar o clismă bună mă mai poate scăpa de ei. „Veniți cu mine, domnilor, ca să cercetăm împreună adevărul la izvorul său. Dați-mi voie a vă espune aici, un rapide tablou den provinciile Dunărei locuite de români.” Instrumentele la îndemână erau în acea vreme niște tuburi mici den maț de oaie, ca de plastic, umplute cu soluția de clismă, instant... cred... trebuia deschis tubul, introdus la locul cu pricina și strâns nervos de el până se golește... în locul cu pricina, apoi stat în poziție culcat, nu știu câte minute... și apoi rapide-rapide la tauleță... și gata! S-a ușurat tăta problematica aia puturoasă. Tu, cetitorule, nu mă cetești printre părerilor ligăilor acestui neam, tu să mă cetești cu ochii sufletului tău, alinând suferința ta, că doar pentru ea am scris eu tot! Și dacă eu am intrat puținel în inima ta, înseamnă că a meritat efortul ca eu să scriu cartea și tu să o cetești cu răbdare. Un lucru pentru care eu îți mulțumesc și-o să-ți mai spun o poezie, a unui gălățean pe care-l prețuesc foarte mult, d-l Florin I. Cernat, din ciclul *Versurile mele*, un poet mare după părerea mea, pe care sper ca timpul să-l confirme, pentru că pe aici „mai nasc și oameni”, nu toată suflarea miroase a usturoi și a cârnați de porc: „Am decupat o clipă, două,/din viața noastră imortală,/iar strălucirea asta, nouă,/o trec prin straturi de urzeală./ E marea de pe steaua arsă,/tribut solar adus de vânt,/ când, poate, fericirea lasă/în mine toate câte sunt./Și-un foarte mic trecut; lentoarea/cu vise la sfârșit de lume,/să scriu c-o flacăra culoarea,/pe orice lucru fără nume./Spuneam că am tăiat în două/o viață strânsă-n vechiu-i chip,/un univers în bob de rouă/și-o comedie pe nisip.”⁷³³

⁷³³ *Nisip, Alfabetul posibilelor iubiri* - Florin I. Cernat

75mm gun in use at Ivesti, 1917 (tun de 75mm utilizat la Ivești, 1917). The Romanian Army in The Romanian Campaign, 1916-1918.

Mdaaaa..., așadar cam astea au fost... trecutele noastre amintiri, despre o lume trecută, o lume din ce în ce mai deșetificată, mai lipsită de idealuri nobile, mai sfârâmată în mii de pulberi mărunte, în care doar cămila cea necuvântătoare, dromaderul purtând apa și hrana în propria cocoasă, iar greutatea lumii acesteia în spate, vâslește prin nisipul fierbinte, vâslește, vâslește fără cruțare, drămuindu-și fiecare pas, speră mereu că va simți în nări mirosul crud de verdeață, mirosul puțului de apă rece, răcoarea umbrei palmierului, mirosul liniștitor și necesar al vieții, altfel oare la ce atâta chin, de ce atâta efort nimicitor, când viața este așa de scurtă, crudă și dură, dar după zile nesfârșite de speranță vede și ea crudul adevăr, o realitate aproape arsă, aprinsă de razele fierbinți ale soarelui, în față ei este numai deșert, doar nisip arzător al vederii, nu a văzut până acum nici o oază, este groaznic în pustiu de nisip încins nepăsător și tembel, omule, de ce ai făcut pământul un deșert?, mergi rău să știi, iar tu să îți minte mereu, omule trecător, că „în deșert se tulbură tot muritorul”⁷³⁴. Moș Alecu își aminti ce citea popa Soare și el nu prea asculta în tinerețe: „Vino, creștine, să cântăm versul de psalm pe struna alăutei lui David și împreună cu el să facem cunoscută nimicnicia celor omenești: „În deșert se tulbură tot muritorul”. Se tulbură, dar la sfârșit, din nesăbuință va pieri. Se tulbură, dar mai înainte de a se așeza este înghițit.

⁷³⁴ Ioan Gură de Aur.

Romanian soldiers crossing a pontoon bridge Fundeni-Nămoloasa 1916 (Soldați români la trecerea pe un pod de pontoane Fundeni-Nămoloasa, în 1916). The Romanian Army in The Romanian Campaign, 1916-1918.

Ca focul se aprinde, dar ca trestia se preface în cenușă. Ca vârtejul de vânt se înalță, dar ca praful piere. Ca flacăra focului se aprinde, dar ca fumul se împrăștie. Ca floarea se împodobește, dar ca iarba se usucă. Ca norul se răspândește, dar ca picătura de ploaie se îpuținează. Se tulbură, dar prin pofta fără de saț putreziciune agonisește. Se tulbură, dar se duce fără să ia ceva din agoniseala zbuciumului său. Ale lui sunt tulburările, ale altora bucuriile. Ale lui ostenelile, ale altora avuțiile. Ale lui grijile toate, ale altora veselile nemăsurate. Ale lui toate scârbele, ale altora desfătărilor. Ale lui blestemurile, ale altora îngrijirile. Ale lui sunt doar răpirile, ale altora plăcerile. Pentru el suspinul, pentru altul doar îmbelșugarea. Pentru el lacrimile, pentru alții banii. El ca în iad se chinuie, alții se desfătează cu bogățiile lui și cântă într-una. Cu adevărat, „în deșert se tulbură tot muritorul”, Doamne! Ce este dară omul? Împrumut cu dobândă vremelnică a vieții: datorie fără amânare a morții; fiară neîmblânzită prin voia ei; către sieși își dă învățătură; iscusință la răutăți, dibăcie la nedreptate; grăbnicie la strângere de avuții; nesațiu la lăcomie; destoinicie la necredință; duh mândru; tină obraznică; cenușă răzvrătitoare; praf îngâmfat; văpaie cu ușurință de potolit; lemn lesne putrezitor; iarbă care se și usucă degrabă; fire care cu lesniciune piere. Astăzi în bogăție înotând plin de patimi deșarte, mâine coborând sărac și obosit în recele lui mormânt. Astăzi îmbrăcat cu profir împărătesc, iar mâine dus gol la mormânt. Astăzi în multe avuții, iar mâine în coșciug. Astăzi cu cei ce-l linguesc, iar mâine cu viermii. Astăzi este, iar mâine nu mai este. Astăzi se tot mândrește, iar peste puțin se tânguie. Nesuferit când este fericit și nemângâiat în nenorociri. Nu se

cunoaște pe sine, dar cercetează pe cele peste puterile lui. Nu știe cele de față, dar cugetă la cele viitoare.

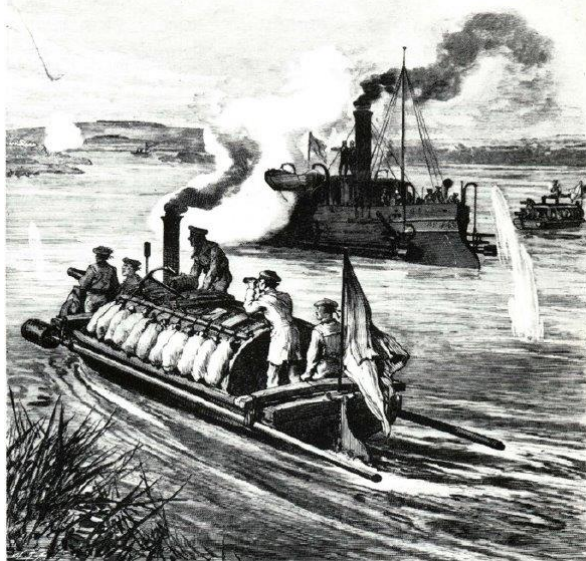
Artillery being operated from the back of road vehicles Fundeni - Hanu Conachi, 1916 (Artilerie tractată de vehicule rutiere Fundeni - Hanu Conachi, 1916). The Romanian Army in The Romanian Campaign, 1916-1918.

Prin fire muritor, dar cu firea lui cea semeță se socoate că-i veșnic. Supus la tot felul de boli, locaș lesne de străbătut de orice fel de patimă, locuință bine primitoare a oricărei supărări. Câte am spus și totuși n-am găsit nimic mai potrivit decât cuvintele profetice, care spun: „În deșert se tulbură tot muritorul”. Nu se aseamănă oare, creștine, viața omului cu marea? Nu suntem oare mai tulburați pe uscat decât pe mare? Nu ne izbim unii de alții mai puternic decât ne izbesc valurile mării? Oare nu ne învârtim încoace și încolo ca în întunecimea mării? Unul ia celuilalt ogorul, altul răpește vecinului copiii. Unul se judecă cu megieșul său pentru apă, altul se luptă pentru aer cu cei din jurul său. Unii se mai ceartă pentru măsurarea pământului, alții se măcelăresc pentru zidirea caselor. Unul nu se satură deloc de dobânzi, altul stăruie să ia și capitalul. Săracul se chinuie, iar bogatul se tulbură. Cel care n-are se blesteamă mereu că n-are, iar cel care are, viclenește. Ocârmuitorul este adeseori pizmuit; puternicul este mereu urât; conducătorul trădat. Războaiele vin unele pământul, iar prietenia ține până la sfârșitul mesei. Pământul nu mai poate să rabde atâtea răutăți, care au pângărit până și văzduhul. Din pricina banilor, viața a ajuns de nesuferit. Din pricina banilor zarafilor am vândut stihiiile cele libere: după altele. Zavistiile se țin parcă lanț. Pofta nesățioasă stăpânește cu tiranie. Lăcomia împilează, minciuna se înalță cu mii de laude, credința unuia în altul a și pierit, adevărul a părăsit drumurile se vămuesc, pământul se tot împarte, apele se stăpânesc, aerul se cumpără. Bogații se topesc de grija banilor mulți, datornicii se vestejesc de grija datoriilor, hrăpăreții tulbură

lumea, iubitorii de arginți își pierd timpul pe judecătoria; negustorii neguțătoresc nenorocirile și nevoile oamenilor, defăimătorii vând minciuna. Mințindu-ne tot mereu unii pe alții, am desființat jurămintele celelalte și știm să ne jurăm numai pe Dumnezeu. Pentru aceasta proorocul, văzând pe oameni înghesuți spre rele, socotește nenorocită viața noastră și spune: „În deșert se tulbură tot muritorul”. Dar oare, proorocule bun, numai omul se tulbură? Învinuiești numai făptura cea deabia cuvântătoare? Dar iubirea oamenilor și dragostea pentru copii tăi? Iubirea pentru femeie se tulbură și ea? Hâm... sunteți doar niște bieți muritori. „Oricât ți-ar fii de vitregă o soartă/Oricâte desnădejdi în cale-ți ies/Să nu te plângi, că nu ai de ales,/ Și sigur fii, că toate au o poartă./Ne naștem doar și moartea ne pândește./Dar ne-am născut și trebui să trăim./Uităm de ea și nu ne mai gândim./De ce ți-e scris, nimic nu te ferește./Să nu te temi de crudul adevăr,/El este crud, doar când îl vrem departe./Când ne-nvelesc iluzile deșarte/Și-n patru despicăm un fir de păr./ Aprindem foc, în care noi ne ardem.../Ce rost să ne creăm o soartă sumbră./ Gândind astfel și umbra are umbră,/ Dar n-am avut nevoie s-o vedem./Să nu te temi de crudul adevăr!/ M-ai alungat cu dor și cu uitare,/Mi-ai pus trecut pe zile care vin./Ne-am depărtat puțin câte puțin/ Și-am învelit iubirea în visare./Din amintiri mai am doar jurăminte./Te-ai lepădat de toate câte-ai spus/Și tot ce-a fost, s-a destrămat, s-a dus./S-a așternut; ca liniștea-n morminte./ Nu știu să-i spun cuvântului să ierte,/ Dar am să-ți dau iubirea înapoi,/Să-i simți mirosul dulce de trifoi./Când am să pun sărutul să te certe.”⁷³⁵ „Iubirea, ce-i iubirea? Un vis ce vrea să-mbete/și gol, rătăcitorul să îl îmbrace-n plete,/fierbinte să-l cufunde-n a apelor maree/și valul să-l cuprindă cu brațe de femeie?/Sau poate că-i furtuna care, arzând trecutul,/nu își mai amintește ce gust are sărutul/și-o doare când nu-l are, o arde când îl simte,/sigiliu ce-o robește răscolitor, fierbinte?/E poate insomnia ce frânge-n așternuturi,/ focul divin al Celui ce-a desfăcut din luturi/bărbatul și femeia, apoi le-a dat un Rai,/magia ce te-ndemnă să îi spui clipei: stai!/? Iubirea, ce-i iubirea? Un trandafir ce crește/Și când nu-l uzi, sălbatic, cu spini te pedepsește!” N-am găsit, răspunde proorocul, pe nici unul dintre dobitoace sau dintre stihii că se tulbură în deșert. Se tulbură apele, dar se potolesc iarăși. Se cutremură pământul, dar se întărește din nou. Se mișcă vânturile, dar se liniștesc iarăși. Se tulbură orice fiară, dar, dacă se satură, se potolește. Se înalță și para focului, dar, dacă ard lemnele ce se găsesc acolo, se stinge. Omul însă, care se tulbură din pricina banilor, niciodată nu se potolește. I-a luat pe aceia, dar privește la ceilalți, a pus stăpânire și pe aceia, dar a și deschis ochii pentru alții. Se nevoiește să facă din o sută două și se silește să grămădească lângă aceștia tot pe atâția. Nu încetează niciodată de a grămădi, până va fi grămadit și sfârșitul lui. Chinuit de setea iubirii de argint, ajunge repede mai galben decât aurul amăgitor. Toate acestea se întâmplă numai din pricina bogăției, mama a toată răutatea, dușmanul înfrânării, vrăjmașul castității, tainicul tâlhar a toată virtutea. Dar pentru

⁷³⁵ Când am să pun sărutul să te certe, Marin Bunget.

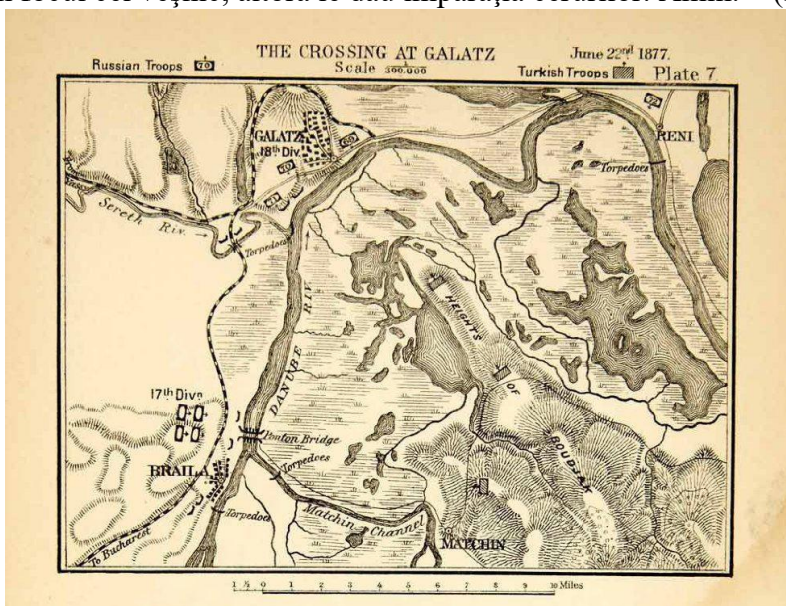
ce învinuiesc bogăția și nu învinuiesc pe cei care o au? Însăși bogăția este nedreptățită de bogați, căci o leagă și o țin în lanțuri. Mi se pare că bogăția zice bogatului: Pentru ce, iubitorule de avuții, mă înlănțui, pentru ce mă strângi de jur împrejur ca pe un ocnaș? Pentru ce mă îmbrățișezi și mă săruți ca pe un prieten, dar mă legi ca pe un făcător de rele, trimis din minele de aur în mâinile tale? Dacă voiești să dormi mai ușor decât în vise, lasă-mă să fiu fericită în mâinile săracilor!

Torpile rusești pe apele Dunării în Războiul de Independență din anul 1877. După intrarea trupelor rusești în război centrul de operațiuni al armatei ruse a fost până la forțarea Dunării în 28 iunie 1877 orașul Galați. După stil desenul pare a fi al lui William Heysman Overend, corespondent de război și desenator trimis în România de revista „*Illustrated London News*”, care are încă un desen cu aceeași salupa recuperând steagul torpilorului turcesc „Lufti Djelil” și care este semnat WHO. Revista engleză deplasase la Galați trei corespondenți de război Overend, Mirving Montagu, Frederick Villiers.

Bogatul însă răspunde: Bogăția o adun pentru copii, ca să nu ajungă moștenitorii sărăciei! Bogatul își închipuie totul cu de-amănuntul! Nu știe cele prezente, dar se îngrijește de cele viitoare. Nu cunoaște nevoile sale, dar se îngrijește de copii. Nu știe când moare, dar se sfătuiește cu privire la moștenitori. Nebune, spune-mi mai întâi sfârșitul tău și apoi asigură existența copiilor tăi! Spune-mi mai întâi ce se petrece azi și apoi te voi crede și despre cele ce se vor petrece mâine! Pentru ce te înșeli pe tine însuși și după moarte? Pentru ce voiești să fii mort și batjocorit? Pentru ce hotărăști tu ceea ce trebuie să facă Dumnezeu? Pentru ce legiuești tu purtarea de grijă a lui Dumnezeu? N-ai nici o legătură cu cele ce vor mai veni după tine. Nu poți fi și mort și chivernisitorul celor vii și judecător dintre morți, drămăluind ceea ce se cuvine fiecăruia. Pentru ce te trudești în deșert, bogatule, și aduni la bogățiile tale cele ce se cuvin săracilor? Pentru ce te mănii când ți se cere din bunurile lor, ca și cum ai da din ale tale? Săracii nu cer

bunurile tale, ci pe ale lor; cer bunurile încredințate ție pentru ei și nu pe acelea care s-au născut o dată cu tine. Dă ce ai luat și dobândește folosul din datul tău, pentru că ți s-a făgăduit să dai, nu să iei. Să-ți fie de ajuns că Dumnezeu îți întinde dreapta Sa prin sărac! Cel care îmbracă cerul cu nori îți cere o haină. Ajungă-ți că săracii se roagă de tine ca de Dumnezeu! Ai milă, miluiește ca să fii miluit! Dar tu nu voiești să-ți ridici nici genele. Te roagă și nu te îndupleci. Dă-le cele ale lor înainte de a veni ziua socotelilor. Dă-le cele ale lor! Vei primi nu după mult timp tot ce dai! Să dăm deci milostenia împrumut lui Dumnezeu, ca să primim de la El ca răsplată iubirea Sa de oameni. Pentru ce, Doamne, nu pomenești și de celelalte rele? Pentru că nu judec păcatul, ci neomenia. Nu osândesc pe cei care au păcătuit, ci pe cei care nuau cerut smerit iertare. Pentru neomenia voastră vă osândesc, căci, deși ați avut un leac atât de mare, milostenia, totuși v-ați lipsit de o binefacere atât de mare. Mustru așadar neomenia voastră, ca rădăcină a toată răutatea și necredința. Laud iubirea de oameni, ca rădăcină a tuturor virtuților. Pe unii îi osândesc în focul cel veșnic, altora le dau împărăția cerurilor. Amin.”- (idem).

1880. Litografie care prezintă trecerea Dunării la Galați, în timpul războiului ruso-turc (28 iunie 1877). Harta reprezintă teatrul de operațiuni de pe frontul ruso-turc din vara anului 1877.

Moș Alecu Bițu era speriat de cât de superficial percepușe el viața și cât părea ea de complicată acum, oare era cu puțință ca Dumnezeu lui cel blând să devină așa de sever, se întreba nedumerit, ce cale ar trebui oare să urmeze pentru a trăi, ca și până acum, bunăoară, în bună pace cu cerul, ce părea așa de supărat pe toți și descoperi deodată că, tot dragostea pentru Catrina lui era și este și acum, calea ca el să devină bun, oricâte supărări și nenorociri se abătuseră peste el și orice culori or fi fiind dincolo de orizont: „Îmi stăruie în sânge o antică cetate,/cu ziduri mari de ambră sub vântul taciturn/și-n fiecare vară petale de mătase,/din trupul tău,

iubito, ademenesc în turn./Nu știu cât drum mai este, când voi pleca spre tine.../Aceeși legănare mi-a zăvorât povara,/aud pe stradă valuri, ce le sfărâmă ceața/și vastele ecouri care anunță seara.”⁷³⁶ Gândi aproape adormit și visând: „Totul este deșertăciune și goană după vânt!”⁷³⁷ Pe mine, dragă cititorule, autorul acestei scrieri, drumurile vieții m-au purtat adesea pe toate coclaurile țării și chiar și cele ale lumii. Am ratat șansa unui înaintaș de seamă, care locuia la conacul lui în Fundeni să fiu și eu „conacciu”, (persoană însărcinată cu găzduirea domnitorului, din tc. Konakçi; forma întâlnită des în Moldova, „conăcar dregător” însemnând tot cel însărcinat cu organizarea găzduirii domnitorului sau a corpului dregătorilor aflați în misiune) și să devin, ca urmare a acestei îndeletniciri, un alt logofăt Conachi⁷³⁸ (aceasta este originea corectă a acestui nume). Am fost și am

⁷³⁶ Tars, *Alfabetul posibilelor iubiri*, Florin I. Cernat.

⁷³⁷ Solomon, cf. Ecl.1.12-14

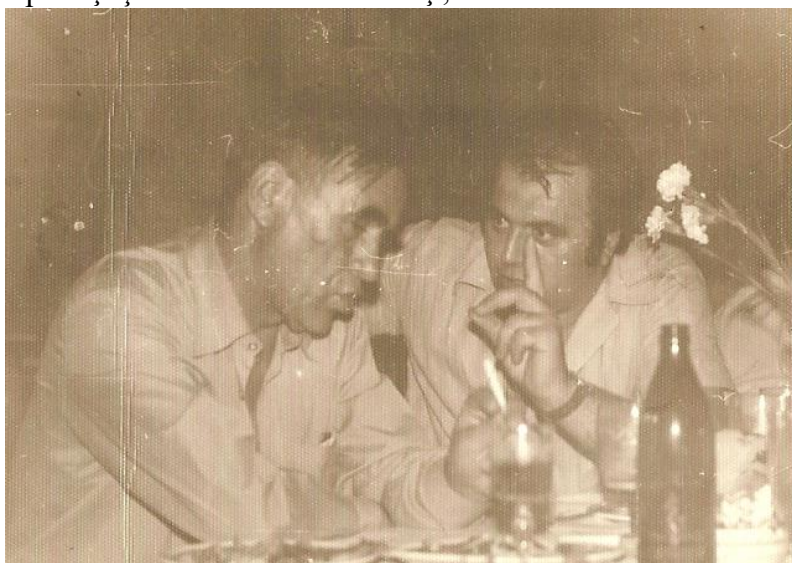
⁷³⁸ Fiu de boieri înstăriți, s-a născut în 14 septembrie 1778, la Țigănești, regiunea Tutova. Din botez numele lui era Alexandru. A fost singurul fecior al vornicului Manolachi Conachi și al Elenei, născută Cantacuzino. Era verișor cu viitorul mitropolit Veniamin Costachi. Între 1814-1818 a fost vornic de poliție la Iași, în 1817 a combătut groaznica epidemie de ciumă. Atunci când forțele armate ale Eteriei au invadat Iașul s-a refugiat ca și mulți alții la Chișinău. În anul 1824 s-a întors la Iași. În anul 1834 a aspirat la domnie, dar i-a fost preferat mai tânărul și mai abilul Mihail Sturza, fapt ce l-a rănit puternic. Dacă paharnicul Sion scrie că neamul Konaki este de origine grecească, „dar preste 160 ani venit și încuscrit cu mai multe din familiile cele mari”, Paul Păltănea a adus documente „care impun concluzia că familia Conachi coboară dintr-un neam de răzeși din satul Știboreni, județul Vaslui, cu urice din vremea lui Ștefăniță Vodă (20 aprilie 1517-14 ianuarie 1527) sau chiar a lui Ștefan cel Mare. (.) Era considerat cel mai bun inginer hotarnic al timpului din Moldova. Este comis, înainte martie 1803. Ispravnic al ținutului Tecuci (august 1806). Staroste al ținutului Putna (noiembrie 1809). Agă al târgului Iași (după noiembrie 1813). Ispravnic al ținutului Tecuci (1815). Vornic al obștii la Iași (1816). Vornic al poliției (ianuarie 1817). Mare vornic (înainte de iunie 1820). Mare postelnic (președinte al Departamentului Afacerilor Străine, la 28 decembrie 1823). Mare vornic (1824). Mare postelnic (februarie 1827-ianuarie 1828). Mare logofăt (februarie 1829). Membru în comisia moldoveană de patru membri pentru redactarea *Regulamentului Organic* (iunie 1829-martie 1830). Pavel Kiselev i-a acordat Ordinul Sf. Vladimir cl. III, pentru contribuția sa la lucrările de redactare. Mare logofăt (octombrie 1831). Țiitor al locului marelui logofăt al justiției (aprilie 1832). Demisionează în februarie 1833. Păstrează în continuare titlul de vornic. Mare logofăt, numit de Kiselev (aprilie 1834). Din 1835, rămâne doar epitrop, în special la Sf. Spiridon și continuă administrarea unor hotărnicii. Este ales epitrop al mănăstirilor moldovene închinat Sf. Mormânt (1837).”- Paul Păltănea, *Neamul logofătului Costache Conachi*, București, Editura Albatros, 2001, p.15, 244-258. A fost proprietar al moșii Fundeni unde și ctitorește două biserici („Înălțarea Sfintei Cruci”- Lungoci și „Înălțarea Domnului” din Fundeni construită în anul 1829) și un han. Prințul Nicolae Vogoridi sau Vogoridis sau Bogoridi, (născut în 1820 la Iași-mort la 23 aprilie 1863, București), fiul lui Ștefan Vogoridi a fost caimacam (loctiitor, regent) la conducerea Moldovei între anii 1857-1858. Sub căimăcămia lui Teodor Balș, a fost Ministru de Finanțe al Moldovei în perioada 18 decembrie 1856-7 martie 1857. Când a fost numit caimacam, a combătut din toate puterile realizarea unirii Principatelor Române. Vogoride a fost căsătorit cu Ecaterina Conachi și a avut trei copii. Ecaterina era fiica unică a marelui logofat și poet al Moldovei, sora vitregă, după mamă, a lui Costache Negri și a Zulniei, soția viitorului caimacam unionist Vasile Sturdza. Ecaterina (Cocuța) Conachi aparținea unei familii care „se distingea printr-o mare și însuflețită iubire de neam și prin înflăcăratele-i

convîngerii unioniste”, conform memorialistului Radu Rosetti. Prințul Vogoridi a fost numit caimacam de către sultanul turc în 1857 și îi fusese promisă domnia Moldovei, în cazul în care reușea să împiedice unirea acesteia cu Muntenia. Soția sa, Ecaterina a jucat un rol foarte important în această luptă pentru Unire. Căutând prin corespondența secretă schimbată de soțul ei cu rudele acestuia din Fanar, Ecaterina a găsit scrisorile care dovedeau amestecul Porții în falsificarea listelor electorale de reprezentare în Divanul Ad-hoc. Prin intermediul lui Costache Negri, scrisorile au ajuns în mâinile partidei unioniste, care le-a comunicat ziarului *L'Etoile d'Orient*, editat la Bruxelles, creând un scandal diplomatic de proporții europene. Aceste corespondențe au fost traduse și în limba română și au fost răspândite în Moldova, sub titlul „Estract de scrisori secrete trimise caimacamului Moldovei de deosebite fețe politice”. În acel moment istoric Franța, Rusia, Prusia și Sardinia au rupt relațiile diplomatice cu Poarta Otomană, obligându-l pe sultan să-l destituie pe marele vizir Resid Pașa. De cealaltă parte, Austria și Anglia, care susțineau Poarta, amenințau cu război. Întrevederea de la Osborne, dintre Napoleon al III-lea și regina Victoria, s-a încheiat cu consimțământul reginei de a se anula alegerile făcute sub controlul lui Vogoride și de a se organiza altele. Astfel în data de 22 septembrie 1857 s-a adunat Divanul Ad-Hoc al Moldovei, care era favorabil Unirii, iar la 30 septembrie cel al Valahiei, și prin documentele redactate, au fost puse bazele fuzionării celor două principate. Rezultatul acestor noi alegeri a fost proclamarea, ca domn al Moldovei, a lui Alexandru Ioan Cuza (văr de al doilea cu Vogoride prin străbunicul lor Scanavi). Din acel moment, Ecaterina Conachi a trăit mai mult despărțită de soțul ei, care a murit în 1862, singur, într-un hotel din București, după ce cheltuisese cu politica și plăcerile sale personale o parte din averea dotală a soției sale, „avere uriașă”, după memorialistul Radu Rosetti, „avere de foarte mari proporții”, după biograful unuia din fiii italieni ai Ecaterinei. După „liniștirea apelor”, liberă și bogată, prințesa EcaterinaVogoride, născută Conachi, călătorește prin Europa. La Paris îl vizitează pe ambasadorul Rusiei, contele Pavel Kiseleff, pe care îl cunoscuse când era foarte tânără, în vremea când contele fusese reprezentantul țarului în Principate și schimbase scrisori cu logofătul Costache Conachi. În casa ministrului Rusiei, Ecaterina Vogoride l-a cunoscut pe cumnatul acestuia, principele Emmanuele Ruspoli. Acompaniedă de faima averii ei dotale și ajutată desigur de deosebita inteligență, moștenită de la tatăl ei, Cocuța, deși lipsită de frumusețe, a fost cerută în căsătorie de prințul român. Suveranul pontif a aprobat mariajul cu condiția ca prințesa Vogoridi, de religie greacă, să treacă la catolicism, ceea ce s-a și întâmplat. De acum înainte, amintindu-și poate câteodată de conacul de la Țigănești, unde își petrecuse copilăria, noua principesă Ruspoli va trăi în palatul soțului ei, palat asemănător cu atâtea altele construite în Roma renașterii, unde saloane și săli imense se succedau pe două etaje, reunite de scări monumentale de marmură, încărcate cu zeci de statui antice, cu duzini de tablouri ale marilor maeștri ai picturii italiene și cu nenumărate mobile încrustate și tapiserii de preț, tavanele și pereții fiind împodobiți cu fresce. În monografia comunei Viziru, scrisă de învățătoarea Vasilica Mantea, se amintește evenimentul căsătoriei sale cu contele Petru de Roma, care era proprietar al marii moșii din localitate. La ceremonia nunții celor doi au participat Costache Negri, unchiul său și bunul său prieten, poetul Vasile Alecsandri. Ecaterina Vogoridi moare de malarie la 40 de ani La 22 februarie 1870, Cocuța Conachi cade victima molimei. Plecată în grabă să consulte un medic reputat din Genova, a sosit prea târziu pentru a mai putea fi salvată și a murit de malarie, la câteva zile după ce dăduse naștere unei fetei, fiind în vârstă de nici patruzeci de ani. Averea ei din România, restabilită de Ruspoli după abuzurile comise de Vogoridi, trecu celor două grupuri ale copiilor ei, fără ca moștenirea să fi fost reglementată prin vreun testament. Procesele au început aproape imediat după înmormântarea de la Țigănești a Ecaterinei, care ceruse cu limba de moarte să-și poată dormi somnul veșnic lângă rămășițele părinților ei, în pământ românesc. Oricum, datorită inamicității dintre Emanoil Vogoridi (fiul Ecaterinei) și tatăl său vitreg Ruspoli, copiii Ecaterinei Conachi au rămas certați după moartea ei, nevizitându-se niciodată. Moșia Țigănești, conacul logofatului Conachi și palatul construit de Vogoridi au fost vândute arendașului Tache Anastasiu,

trămas doar mereu doritor de frumos, am încercat mereu să descopăr de ce unii oameni sunt așa de atașați de acei oameni și de acele locuri care par aride, neprietenoase, comparate cu alte locuri ele sunt clar depășite la toate capitolele. Și totuși oamenii care sau născut acolo le caută neîncetat, perseverent și doar acolo corpul lor, sufletul și mintea lor, se relaxează, acolo se simt ei acasă, se simt mai protejați și stăpâni pe situație. Mărturisesc că deși ar exista câteva explicații posibile, nu am ajuns niciodată la elucidarea definitivă a acestui mister, care ține probabil de dumnezeire, căci doar acolo se știe cărui loc de pe pământ suntem fiecare destinați și ce avem noi de împlinit acolo, care este rostul vieții noastre. O întâmplare îmi stăruie și astăzi în minte, la multe luni de când ea s-a produs. Veneam așadar de la Constanța spre Galați și în amurg mașina înainta anevoie, printre căruțele pline de fân și oamenii răspândiți printre lanuri în tot Podișul Casimcei și cel al Babadagului, după treburile toamnei lungi, zoreau toți, oameni

care la rândul său le-a lăsat prin testament Academiei Române, cu condiția să înființeze acolo o școală de agronomie. Anunțul de deces (faire-part) al îmbogățitului arendaș Tache Anastasiu din satul Călmățui, jud. Tecuci (la 24 mai 1875, Ion C. Brătianu, Mihail Kogălniceanu, A.G. Golescu, Gh. Vernescu, Tache Anastasiu, C. Fusea, Al. Candiano-Popescu, Anastase Stolojan, Gh. Chițu, C.G. Peșacov și N.C. Furculescu, printr-un program întărit de semnături, puneau bazele Partidului Național Liberal) nu menționează nici una din rudele sale „plebe”, oferind în schimb o lungă listă a rudelor boierești ale familiei Conachi, ca și cum acestea ar fi fost neamurile lui Anastasiu. Dintre cei șapte copii ai Ecaterinei Conachi, născuți în decurs de 23 ani, primii trei, ai caimacamului Vogoridi, crescuți în pensionate străine, au luat numele Vogoride-Conachi. Ceilalți patru, ai principelui Ruspoli, minori fiind la moartea mamei lor, și-au văzut interesele din România încredințate unor mari avocați bucureșteni. În afară de Mario, ei nu au venit niciodată în România și nu și-au frecventat vreodată fratele și surorile vitrege. Cei trei copii din căsătoria cu Nicolae Vogoridi „sunt Emanoil Vogoridi-Conachi (1847-1935), Maria (1851-1931) și Lucia (1855-1938). Băiatul familiei a fost căsătorit cu Olga, fiica Beizadelei Grigore Sturdza, dar căsnicia lor a eșuat. Apoi s-a căsătorit franțuzoaica Sophie de Puysgur, văduva contelui german adversar politic al cancelarului Bismarck, care fusese silit de acesta să părăsească Germania. În anii 1878 și 1887 a candidat fără succes la tronul Bulgariei, în virtutea originii bulgare a Vogorizilor, grecizați în Fanar. Emanoil Vogoridi -Conachi a murit la Paris, în casa din Rue d'Artois, nu departe de Champs Elyses, singur, fără urmași și fără rude apropiate lângă el. În casa sa se aflau și portrete ale familiei Conachi, risipite ulterior de rudele franceze ale soției sale. Cea de-a doua fiică a sotilor Vogoridi - Conachi a fost Maria care a fost căsătorită între anii 1831- 1914 cu contele de origine greacă Petre de Roma (Romas). Soțul ei era proprietar al moșiei Viziru, din județul Brăila, moștenită de la prima sa soție, născută Ipsilanti, odată cu moșia Ipsilanti de la Viziru. Al treilea copil a fost Lucia care s-a căsătorit mai întâi în 1842 cu Nicolae Rosetti-Roznoveanu, candidatul separatist din anul 1866 la tronul Moldovei, iar după moartea acestuia a fost căsătorită cu fruntașul conservator Dimitrie Greceanu (1860-1920), care a fost, printre altele, ministru al Justiției în guvernul generalului Averescu. Greceanu a fost ucis în timpul atentatului cu bombă, plasată la Senat de agentul comunist Max Goldstein în ziua de 4 decembrie 1920. Mormântul prințului Vogoridi se află în cimitirul „Sf. Constantin” din Brăila. Pe placa sa funerară scrie: „Supt aceasta piatră zace prințul Nicolae Conachi Vogoridi, săvârșind din viață la 1863, aprilie 12 în al patruzeci și șapte ani al vieții sale”. Daniel Văduva în ziarul *Lumina* de Marți, 04 noiembrie, 2008, aduce știrea că în hanul logofătului s-ar fi născut Spiru Haret, la Hanul Conachi, în 15 februarie 1851.

și animale, să aducă acasă recolta verii, pentru că iarna trimetea deja rafalele de avertizare ale Crivățului stepei, tăios și rece. La un moment dat, sprijinit de bancheta din spate mașinii și destul de obosit, am adormit profund și am visat un vis, foarte frumos pentru mine, un vis răscolitor al vieții mele întregi, cu tot cu istorie. Recitam în somn aceeași baladă tulburătoare a lupului alb, era într-o variantă auzită demult în copilăria mea atâta de frumoasă și de zbuciumată, de la bunicul meu, un om care mi-a călăuzit primii pași făcuți printre buruienile Fundeniului natal, niște pași mici pentru cel care avea să se aventureze să cunoască lumea, aceea pe care astăzi încă nu o cunoaște. Doar niște stihuri mai încearcă să-mi spună cât se poate cunoaște din această lume, numai într-o viață de om: „Sunt ivăr către celălalt tărâm./Cu trupul meu va voi deschide calea,/În urma voastră eu o să rămân,/O seară-albastră, dintr-o blândă vale./Cu mâna-ntinsă am cerșit la porți,/Un strop curat din sfânta nemurire/Eu, cel hulit și cel urât de toți/Am înflorit a voastră regăsire./Mă veți simți alături de voi!/Un strop de timp, înveșmântat de soartă./Veți pomeni de vremea de apoi,/ De lupul alb ce v-a trecut de poartă./ Veți trece peste mine ca pe drum,/Cu ochii-n steaua ce-a de mine-adusă./Veți fi departe-n zările de fum./Eu voi dormi demult sub țarina supusă./În viitor, în seri târzii, cumiți,/Trecuți de val și mângâiați de stele,/Când pruncii-or fi deja bătrâni părinți/Și-or bea râzând la munți, din visurile mele...”

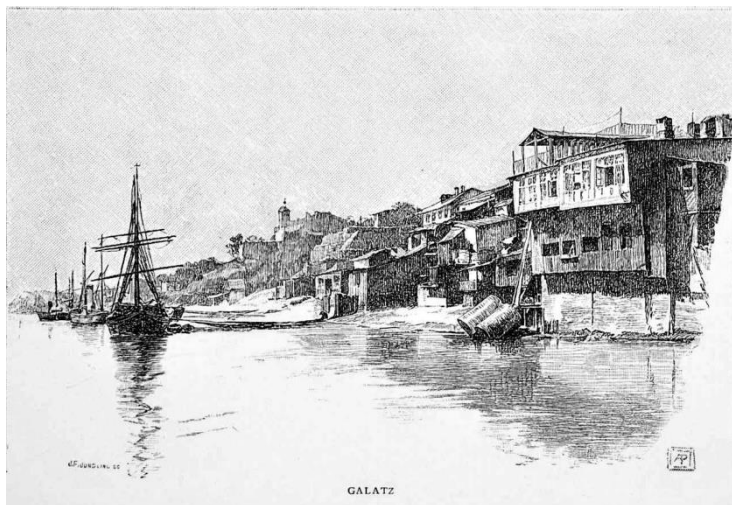
Istoricul și inginerul feroviar Gheorghe Rugină, un mare talent literar al acestui oraș, comentând istoria luncii Siretului cu autorul acestei cărți, pe atunci un om mult mai tânăr (anul 1982).

Se făcea că pe undeva, pe lângă plopul mari de la Greci, la popasul mic de sub coama Dealurilor Pricopanului, mă așteptau, foarte radioși și fericiți, părinții mei, rudele mele, ca și toate personajele despre care eu am scris câte ceva în această carte. I-am îmbrățișat și m-am simțit alături de ei în al noulea cer, nu mai stătusem cu capul lipit la pieptul lor demult, nu dovedeam să ne povestim, după

atâta timp scurs dureros de greu pentru mine, toate câte am fi vrut să ne povestim, atmosfera era caldă, de sărbătoare autentică, dar la un moment dat tata mi-a spus încet, sfârtecat parcă de durere, că trebuie să ne despărțim, pentru că în acest moment Dumnezeu a hotărât să ne odihnim însă în paturi și locuri diferite. Regretul a fost imens, este imposibil de descris în cuvinte, simțeam că mă sufoc, dar faptul ca atare s-a produs și atunci m-am trezit agitat și disperat că nu mai deslușeam, în ceața nopții, care parcă coborâse prea repede peste dealuri, imaginea părinților mei, pe care o căutam cu disperare. Pentru ei și copii mei dragostea mea nu a avut niciodată limite sau șovăieli. Dar nu mai vedeam nimic, noaptea acoperise totul și ordinea cerească se instaurase de la sine, atrăgându-ne iar atenția că suntem totuși muritori și supuși regulilor de fier ale dumnezeirii. Cortina lumii se comportă după cum este scrisă și regia fiecărei vieți de pământean trecător. Ușor resemnat, priveam visător peste creasta brumată dealurilor bătrâne din piatră de granit, încercând să deslușesc măcar cu aproximație conturul orașului spre care mă îndreptam și unde continuam să trăiesc, doar după regula muritorilor, eu și copiii mei. Descoperii curând luminile orașului, răspândite pe creasta dealurilor pe care este el clădit, licărind plâpând, cu cerul înstelat prevestitor de brumă, un cer pe bolta căruia balansa oacheșă și nepăsătoare o lună plină, roșcată și uriașă. Nu știu cum se făcea că chiar sub acest cer albastru înstelat și în spatele acestei luni roșcate, uriașe și blânde, era toată viața mea, toată viața familiei mele, erau luncile Dunării și Siretului, erau Fundeniul și Galațiul, locurile magice ale copilăriei mele, mult prea scurte și zbuciumate, plină de răni grele, dar și de frumuseți nemaivăzute altădată, erau copii și casa mea, era țara pentru care muriseră cei de care tocmai mă despărțisem, era chiar dumnezeirea pe care o doream cu toții. Cerul avea o culoare albastră specială, dată de puritatea aerului din nopțile toamnei geroase, era un albastru magnific, extraordinar de frumos. Acasă mă aștepta Robertel, nepotul meu, cel care va duce mai departe, sub cerul albastru al lumii, steaua familiei noastre și care n-a vrut să se culce până ce nu vine bunicul. De cum am deschis ușa casei a venit întins la mine, a sărit în brațele mele și mi-a spus grăbit: Buniicule... Să-mi cumperi mâine un căluț albastru maaale șiiii... un iepuraș albastru bunicule, maaale taaale, șiiii... un bampor albastru maaale, șiiii... un cățeluș albastru bunicule, da foarte, foarte, foaaarte maaalee... Da, bunicuțule, daaa? Te sărut, buniicule... Și poți să-mi iei și o miiinge maaale șiiii... albaaastră! Acum mi-a spus mami că trebuie să fac nani, buniicule, că-i tâlziu taaale și copiii trebuiau să fi făcut deja naaani, așa că vă spun noapte bună copii și... noapte bună buniicule, și... nu uita că te-am rugat ca toate să fie maaali și albaaastre! Oare de ce iubea el așa tare culoarea albastră, dorește o altă lume? Oare de ce? De câte ori te-ai oprit, iubite cetitorule, și ai privit cerul, dorindu-ți să alergi spre acel albastru, presărat cu nori mari pufoși? Albastrul este sinonim cu starea specială și dorită de bucurie, fericire, siguranță, claritate, liniște. Albastrul trezește des curiozitate, este între culorile din spectru cu ceva particular și foarte atractiv. În albastru nu se găsesc acele stări de agonie descurajatoare, în albastru se

găsește doar speranța. Albastrul este odihnitor și optimist, este un liman al chinuli zilnic și nu odată chiar un vis, un țel de viață, un capăt de drum sau un început frumos de iubire. Covorul gândurilor odihnite, plăpiumioara sufletelor plătând, nevoia de cer, iată ce este această dumnezeiască culoare albastră, pentru tot ce mișcă pe pământul ars de arșițe și războaie. Poveștile din copilărie sunt toate albastre, amintirile plăcute sunt albastre, prietenii sunt albaștrii. Poate de aceea visa el albastru, el nu știa el, mititelul, ce zile albastre trăim și ce perspectivă albastră avem! Cam maaale... Robertel s-a culcat fericit că visele lui vor deveni în zori realitate și pleoapele plătând protejau ochișorii lui dornici de o lume frumoasă, așa cum el și-o dorește, nemînzgălită de desenele corectoate ale unor oameni roși de pecinginea urâtului. Nimai eu cu bunicuța lui și soția mea am rămas treji în noapte, să mai cântărim ziua de mâine. Mă uit cu duioșie la ea, anii au trecut și peste ea și peste mine, dar amintirea tinereții este încă vie, avem patru copii, avem atâta treabă. Chipul frumos se încruntă uneori și se zburlește de-a binelea, dacă cineva îi pune în pericol liniștea copiilor. Atunci când ne-am căsătorit a funcționat o analiză mai mult instinctuală, dar azi avem deja o viață în spate. Și nu pot să nu mă întreb, analizând rara șansă a omului de a-și cunoaște bine partenerul ideal, cel de care are nevoie: „...Și nu’teleg... Unde erai?/Din ce planetă albastră,/În fine, la mine-ai venit?/...Unde erai? Nimeni nu știe!/Poate în steaua din care/ Titanicul prinț a venit.../Unde erai? Pe care astru?/Poate în steaua în care/ Cândva, Micul Prinț a trăit!”⁷³⁹ A rămas la fel de frumoasă și eu o iubesc la fel de mult. De astă dată o iubire care a fost filtrată de o întreagă viață trăită alături și unde celălalt a fost totdeauna reazemul care te susținea, suferea sau se bucura ca și tine pentru toate meandrele care ni le oferă viața, nouă tuturor păcătoșilor. Noaptea se instala suverană peste ziua ațipită de oboseală, iar luna plină apărea în faetonul ei poleit cu aur, legănându-se absolut nepăsătoare peste viețile oamenilor, ghicitoarele înșirau de îndată bobii și cărțile lor magice, colorate, pentru deslușirea părții nevăzute a universului și a sufletelor, marinarii se instalau, frânți de oboseală, în hamacurile largi, care-i plimbau, biciuite de briză ambițioasă, pe sub nasul nostromilor, preocupați de odihna echipajului, ca și pe sub nasul meteoriților ce spintecau cerul sineliu al nopții, gălețile cu apă rece, aruncate de matrozi pe tabla încinsă, readuceau pe punte o atmosferă respirabilă.

⁷³⁹ *Unde erai*, Marius Țicu

Litografie Galați și Vadul Sacalelor. În această gravură se vede faleza dintre zona Mazepa, altădată numită Mahalaua Râpii, și Vadul Sacalelor, care era în apropiere de mahalalele Precistei (cu biserica fortificată).

Trabucurile sau pipele, pufăite alene, slobozeau spre ceruri fuioare de gânduri întortocheate și o chitară veche trimitea în eter o chemare foarte caldă și frumoasă de dragoste tainică către iubita soție Penelopa, o pânză fumegăindă peste tot miracolul vieții noastre, care începea ferită de curiozitatea nemăsurată a lumii bârfitoare. Prudența și prevederea ferește și pe cel care cânta, dar și pe poetul extraordinar, de orice greșală de expunere: „Numai noaptea vino, când tăcerea/Se lovește tainic de ferești,/Când mă-nchid ursuz în încăperea/Unde stau și-aștept să te ivești./Ca un fur ce vrea să-mi intre-n casă,/Dar s-a prins în curte, printre vreji,/Numai noaptea vino, când se lasă/O perdea de plumb pe ochii treji./Fluturând în urma ta eșarfe/Negurile toate de pe lac,/Fă să înceteze-aceste harfe/Care ziua-ntreagă nu mai tac!/Și la umbra lunii blestemată /Te apropie-ncet, prin pragu-nchis,/Ca să fii și mai neașteptată/ Decât ai fi fost, venind prin vis./Nu-s frumoase zilele, nici calme,/Cât aceste nopți ce mă-mpietresc./ Dacă vii, bătând ușor din palme,/ Numai noaptea vino, când primesc!/ Numai noaptea, când e lună plină/ Și pe stânca neagră, lângă-un trunchi,/ Presimțindu-și pântecul, virgină,/Căprioara cade în genunchi,/ Când se umple cerul tot cu șoapte/Pline de mister și prevestiri,/ Numai noaptea vino, când e noapte,/Și Sibiul tot, un cimitir./Vino-ncet, ca ora ce-mi aduce/ Sărutarea nopții pe obraz./Locuiesc la ultima răscruce!/Cheia-i lângă poartă, pe zăplaz!”⁷⁴⁰ Și acum Robertel, bunicul are să-ți spună o poveste oarecare, una despre soarta oamenilor, despre cum trec ei prin viață și ce devin după ea. Când vei fi tu un băiat mare, să știi că tendința o să fie aceea de a crede, că lumea din jurul tău este frumoasă și merită te sacrifici pentru ea. Bunicul tău a crezut același lucru, dar s-a înșelat și a irosit cei mai

⁷⁴⁰ Radu Stanca, *Numai noaptea*.

frumoși ani ai vieții, sperând în acest basm. Nu, dragul bunicului, viața este doar extrem de grea și rea, în ea doar observația atentă și comportamentul rece, tăios, te poate feri de deziluzii. Omul este, înainte de toate, un mare singuratec, lăsat de Dumnezeu pe pământ așa, se naște singur, după cum și atunci când moare tot singur e. Viața poate fi frumoasă în jurul tău, numai dacă tu ești în stare să crezi și să întreții această frumusețe, dar să ții minte că aceasta este doar o stare relativă, de regulă lucrurile nu stau așa. Supraviețuirea este esența comportamentului zilnic al speciilor și pentru asta ucid, mint, râd strâmb, nu au scrupule și nici milă. Veșnicia nu preocupă pe nimeni, este o stare iluzorie care te amăgește, nu poți fi veșnic, pentru că asta nu face parte din regulile creației. Poți trăi însă intens orice clipă și chiar este foarte bine dacă reușești, iar fericirea este o stare pe care o obții în jurul tău, numai atunci când reușești să învingi, în înprejurimi, starea de animalitate, pentru că primul flămând care apare în jurul tău, întrerupe această închipuire. Să nu te amăgești niciodată cu vorbele oamenilor, crede doar ceea ce verifici tu și sacrifică-te numai atunci când o să ai certitudinea, că este nevoie de asta și, mai ales, numai atunci când cei din jur merită noblețea acestui gest. Și atunci când îți va fi greu, ori o să ai nevoie de un sfat, să te uiți noaptea pe cerul albastru. Lângă steaua polară, acolo unde se duc toți cei din familia noastră, după ce nu mai suntem pământeni, va fi steaua bunicului tău, care te va iubi veșnic. O să înțelegi atunci, după modul cum va străluci steluța aceia firavă, tot ce bunicul o să vrea să-ți transmită. Acolo sus, în acea lume înghețată, căldura nu alterează nimic și de acolo bunicul te va săruta mereu. Dragostea bunicului tău îți va fi mereu haina călduroasă în care nu vei îngheța în ghiața vieții pămâtenene. În jurul tău nevolnicii vor împleti mereu rețele de sârmă ghimpată, încercând să-ți îngrădească dragostea, țara și viața. Să nu te sperii niciodată, dragostea ta de oameni, de familie, de țara ta, nu o poate nimeni îngrădi niciodată, pentru că ea vine numai de la Dumnezeu. Dar tu, bunicule, să mergi mereu alături de lucrurile în care o să crezi tu și să nu crezi că fericirea ta există ca o preocupare a altora, nu, această chestiune este numai și numai o problemă a ta, cu rezolvarea numai la tine.

Fabrica „Westfalia” în anul 1939. Westfalia a fost înființată în anul 1898 în Bădălan și era fabrică de sârmă, cuie și lanțuri. Clădirea este pe Ana Ipătescu vizavi de Intfor SA. În „Călăuza orașului Galați”, scisă de N. C. Nanu, se specifică la cap. Industria gălățeană: Vestfalia, soc. în nume colectiv, Fabrică de cuie. D-nul Tudose Tatu dă adresa mai exact: „Fabrica de sârmă, cuie și potcoave Westfalia, strada Bădălan nr. 72 (stradă paralelă cu Calea Prutului, ce pornea din Strada Bradului și se termina în strada Nordului). Era vecină cu Biserica Sf. Dumitru Nou, lângă zidul SNG”, în *Istoria fabricilor trudită...* „Prima fabrică de cuie și sârmă din oraș este adusă de la București în anul 1894, fiind proprietatea lui Oscar Geldiern și G. Miloc, până în anul 1907, când trece în proprietatea lui Constantin Wolff. Fabrica producea cuie de sârmă de toate mărimile și formele, frânghii de sârmă ghimpată, lanțuri, sârmă pentru telegraf, potcoave etc. Produsele fabricii erau comercializate cu precădere în țară și doar o mică parte din ele erau destinate exportului, mai ales către Bulgaria. În anul 1908 în fabrică lucrau în jur de 150-180 de lucrători, dintre care trei pătrimi români și doar un sfert străini. În anul 1912 avea 200 de salariați și producea 3.000 tone de cuie, sârmă, lanțuri. Uzina „Titan” (astăzi Laminorul de tablă) a fost deschisă în anul 1906. În anul 1912 avea 60 de lucrători și un capital fix de 503.636 lei. În anul 1911 este înființată fabrica „Anglo-Română” pentru producerea de cuie, sârmă ghimpată și galvanizată. Întreprinderea „Leul” avea același profil. În anul 1908 aceasta avea peste 120 de angajați, din care 80% erau români. Producția anuală se ridica la 250 de vagoane cuie și sârmă și era desfăcută în țară.”- Sursa C. Codreanu, *op. cit.*, p. 26-27; P. Păltănea, *op. cit.*, p. 16.

„Nu gândească tăt omu’/C-a trăi cât pământu’/Ș-a face ce-i ie gându’/A trăi o zî, vo două/Și s-a duce ca ș-o rouă/A trăi vo două-tri./Ca ș-o rouă s-a topi.”⁷⁴¹ Noaptea vei învăța că, lumina strălucește câteodată și atunci când nu trebuie. Să nu uiți niciodată că viața este foarte scurtă și nu merită să o risipești în nimicuri sau amăgiri. Luptă cu tine din răspuțeri să te împlinești ca un om cât mai nobil, să ai delicatețea și sclipirea cristalului ori tăria diamantului. Să nu aștepți nimic, nimic, de la nimeni, să te modelezi singur, după aspirațiile și valențele pe care o să constăți că le ai de la cer, în mintea și în sufletul tău. O să roiască pe lângă tine o

⁷⁴¹ Horă din Țara Lăpușului care vorbește de trecerea prin lume a omului; se cheamă „Nu gândească tăt omu’ ”.

mulțime de fete și băieți, oameni mai buni sau mai răi. Nu te opri niciodată decât acolo unde inima ta simte nevoia să te oprești și nu sta decât atât cât este necesar. Tu știi, bunicule, că pentru mine ești ca o stea aparte și așa cum spune M. Sebastian „nici o stea nu se oprește niciodată din drumul ei”. Nu crede în farsa dragostei și prieteniei pline de interese, care se va țese zilnic cu înverșunare în jurul tău, sunt toate false. Ca și diamantul, fericirea este doar un rezultat al muncii fără cruțare, de șlefuire a unei mase, inițial amorfe, până vei obține licărul strălucitor pe care îl aștepti ani și asta va depinde doar de tine, dar spre diferență de strălucire, care este un fenomen exterior și vizibil, fericirea este scurtă și întotdeauna o stare interioară, ce încununează o muncă uriașă și o voință de fier. Să nu uiți ce spune un mare scriitor al lumii: „Nimeni pe lumea asta, bărbat sau femeie, nu merită lacrimile tale. Iar cel care le merită nu te va face să plângi...” (G.G. Marquez). De acolo, de lângă jilțul bunului Dumnezeu, bunicul va veghea să reușești să faci tot ce ți-ai dorit în viață. Acum, Robertelul bunicului, tu care ești dragul meu nepot, lumina bătrâneții mele, acum bunicule o să ne despărțim un timp, bunicul tău se va duce încet-încet să se mai odihnească, așa cum a rânduit Dumnezeu lumea asta, dar tu să nu te întristezi niciodată, că bunicul va fi mereu lângă tine, te va mângâia mereu, el te va ajuta și sfătui mereu, așa cum nu poate s-o facă decât doar numai bunicul tău. Rămâi sănătos, dragul bunicului, să nu cumva să plângi și să faci numai așa cum bunicul te-a povățuit, căci numai așa vei învinge nimicnicia din jurul tău, care nu va fi deloc puțină.

Atelierele Arsenalului Marinei. Galați.

Atelierele Arsenalului Marinei din Galați. La data de 1 august 1864, din inițiativa locotenent-colonelului Constantin Petrescu a fost înființată la Brăila prima structură a Arsenalului Marinei, într-un loc numit „Pescăria veche”, unde s-a amenajat un mic atelier de reparat nave militare, ceea ce a însemnat embrionul acestei activități. În anul 1879 pe 27 august a fost mutat, odată cu Comandamentul Corpului Flotei de Dunăre, la Galați, unde se aflau deja vopsitoria, baia și atelierele de bărci, o mașină de aburi și căldare ca centrală de energie șși un atelier de ajustaj, forje și lemnărie. Pe 27 august 1879 aceste Ateliere ale Flotei s-au organizat într-un singur stabiliment și cuprindea tot ce însemna materiale pentru amărarea navelor, depozitele de combustibil, depozitele de materiale explozibile și atelierele pentru reparația navelor, sub titulatura de Arsenalul Flotei. El constituia un corp aparte însărcinat cu reparația bastimentelor, Depozitele generale de materiale de întreținere pentru mersul navelor și Vasele de rezervă sau reparații generale. În

perioada 1936-1940, Arsenalul Marinei s-a subordonat Direcției Stabilimentelor Industriale ale Aviației și Marinei din cadrul Ministerului Aerului și Marinei. În anul 1940 a revenit în subordinea Marinei regale Române. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, din cauza apropierii frontului de Galați, în luna mai 1944 a fost evacuat la Izlaz-Romanați și a revenit la Galați între 15-31 octombrie 1944. Începând cu anul 1958 Arsenalul Marinei a fost desființat.

Bunicul se va duce în negura movă a toamnei umede, o toamnă obișnuită de deltă, care se prefiră încet și peste orașul Galați, locul în care eu am trăit, leagănul familiei noastre și grănicerul mereu treaz al Moldovei la Dunăre, orașul moldav uitat de atâtea ori, mereu duios și molcom, pe care noi toți l-am iubit atâta de mult.

Ofițerii Diviziei de Mare la Galați, 1916. În rândul întâi, al treilea din stânga, căpitanul Eugeniu Botez (Jean Bart) lângă contraamiralul Eustațiu Sebastian, comandantul Marinei Militare (1909-1917).

Și „S-a scuturat și vara/De când te tot aștept,/ Îngălbenește țara/Cu mâinile pe piept./Sub cer cu nori în corturi,/Ori ploii cu vânt molău,/ Se duc grăbit spre porturi/ Sicriile cu grâu./Vin corbi din Nord și-i număr,/ Nu-mi dau la zbor îndemn./De mult zvârlii din umăr/ Aripile de lemn./Nu pun nici dor, nici nume/Pe tot ce văd. Tăcând/Privesc rotund spre lume/ Din piscul unui gând.”⁷⁴² Așa se încheie aici, iubite cetitorule, aventura plimbării noastre prin istorie, așa cum în viață s-au încheiat multe plimbări printre oameni și locuri, plimbări făcute în tangajul vagonului și cadența roților de tren, că doar am fost feroviar și am iubit foarte mult această meserie și pe oamenii acestei profesii, de mare răspundere și noblețe. Cu ceva timp în urmă terminasem de citit o cârtică, în care viața era asemuită și comparată cu o călătorie cu trenul, făcută prin această prerie interesantă a lumii. Mărturisesc că am avut, spre surprinderea mea, o lectură destul de interesantă. În acest tren, ros de carii și de timpuri, oamenii urcau și coborau destul de des, fiecare era mânat de interesele și problemele lui, mai mult

⁷⁴² *Cântec de toamnă*, Vasile Voiculescu.

sau mai puțin plăcute. Meditând la acest flux neînterupt se pare că atunci când ne naștem și urcăm în acest vârtej, pe care îl stârnește mișcarea neuniformă a acestui tren rar al vieții fiecăruia dintre noi, întâlnim și destui oameni, despre care avem ferma convingere că ne vor însoți pe tot parcursul călătoriei noastre, adesea plină de peripeții și de întâmplări răscolitoare.

Ofițeri din Marele Cartier General, 1916. Ultimul din dreapta, contraamiralul Eustațiu Sebastian. În primul an de război, 1916-1917, comandamentul marinei își avea sediul la Galați. Acestuia îi erau subordonate direct: serviciul transporturilor, apărarea maritimă a Sectorului Sulina, apărarea podului de la Cernavodă-Fetești, depozitele generale de la Galați, Arsenalul marinei, Șantierul Fernic și Corpul de aviație, care au acționat astfel în virtutea ordinelor emenate de la Comandamentul Marinei. La 15 august 1916, contraamiralul Eustațiu Sebastian, aflându-se în fruntea acestei structuri, emitea Ordinul de Zi nr. 3 către unități, prin care cerea marinarilor să fie la înălțimea momentului: Marinari, suntem în război cu Austro-Ungaria. Să avem ochiul deschis și brațul gata să lovim tot ce ne stă în cale, pentru dezrobirea fraților noștri. Aștept de la marinarii noștri fapte mari și înălțătoare. Acest război pe viață și pe moarte să arate țării rostul marinei de război și faptele sale să rămână pe veci înscrise în istoria țării. Să trăiască întregul neam românesc. Odată cu schimbările care au fost operate în corpul de comandă al armatei, la 9 ianuarie 1917, contraamiralul Eustațiu Sebastian a fost numit director superior în cadrul Direcției marinei din Ministerul de război, și înlocuit la conducerea Marinei Militare cu contraamiralul Constantin Bălescu. În condițiile demobilizării marinarilor din Flota de operațiuni pe Dunăre, ministrul de Război a aprobat cererea sa în legătură cu întoarcerea în țară a echipajelor navelor comerciale românești, închiriate Flotei Ruse pe perioada războiului, care se aflau la Sevastopol.

Ei sunt, după cum bine știe fiecare, numai părinții noștri. Din păcate adevărul este altul și mult mai complet. Pentru că ei coboară la o stație și ne lasă și pe noi fără dragostea și atașamentul lor, fără prietenia lor de calitate și compania lor liniștitoare. Este drept că în tren urcă alte persoane, care vor ocupa un loc important în toată călătoria noastră prin viață. Acestea sunt frații noștri și uneori, ceva mai rar, cei câțiva prieteni adevărați pe care ni-i facem, și ei oameni minunați, pe care îi iubim la fel de firesc. Și unii privesc acest periplu ca pe o

călătorie scurtă, iar alții găsesc în el numai tristețe și există și unii, ceva mai rari, care sunt permanent prezenți lângă noi și gata de a oferi ajutorul lor, celor care realmente au nevoie de el. Tot așa unii lasă în urma lor când coboară un dor veșnic, după cum pe alții nici nu-i vedem, nici când urcă și nici când coboară. Și ne miră uneori faptul că unii companioni, pe care îi iubim cel mai mult, se mută în alt vagon și ne lasă singuri, în această nouă și nu de puține ori cea mai dificilă etapă a călătoriei noastre, atunci când nu ai nici un orizont. Bineînțeles, noi nu o să ne lăsăm niciodată opriți, alergăm să-i găsim și ne înghesuim să trecem și să ne mutăm în vagonul lor. Observăm însă imediat că, din păcate, noi nu ne putem așeza lângă ei, deoarece locul acela cald este deja ocupat. Ei... ce să-i faci, nu-i nimic așa grav, așa este această călătorie... plină de provocări, vise, fantezii nenumărate, speranțe uneori deșarte, dar și despărțiri fără de întoarcere. Numai că noi trebuie ca să facem călătoria aceasta în felul cel mai bun posibil. Să încercăm mereu să ajungem la capăt, cu toți cei care călătoresc împreună cu noi și să căutăm să folosim ceea ce este mai bun, de la fiecare dintre ei. Să nu uităm să ne aducem aminte că, în orice etapă a călătoriei noastre, poate exista un tovarăș mai derutat, mai șovăielnic, care să ezite și care probabil că are nevoie de înțelegerea noastră omenească. Misterul cel mai mare al călătoriei acestea tulburătoare este că nici unul dintre noi nu știe niciodată nici când și nici unde o să coboare definitiv din acel tren, un tren care-și va continua impasibil drumul său neabătut, prin pustietatea sau vegetația acestei lumi, părănd o călătorie prea lungă și absurdă, dar destul de captivantă emoțional, atât pentru noi cât și pentru cei de lângă noi, mai degrabă preocupați de peisaj și confort decât de stația finală a acestei lungi călătorii. Cunoscându-mă destul de bine cred că o să fiu cuprins de mare duioșie atunci când o să cobor și eu definitiv din acest tren, care nu-și suportă prea mult timp pasagerii. Despărțirea de toți cei pe care eu i-am iubit și pe care i-am prețuit de-a lungul întregii mele călătorii va fi dureroasă. Este desigur întristător să-i las singuri pe cei care mi-au fost atât de dragi. Dar am convingerea că, odată și odată, ne vom întâlni în gara centrală a acestei ciudate călătorii și cred că o să-i văd sosind cu bagaje, pe care nu le-au avut, atunci când s-au urcat în tren. Acest lucru mă face mai liniștit și mai fericit, la gândul că și eu am avut partea mea de contribuție, la sporirea valorică a bajelor lor. Țelul nostru, dragii mei, este ca noi să ne străduim să avem o călătorie bună și, la sfârșit, să putem spune că ea a meritat osteneala. Să încercăm și noi ca să lăsăm după noi un loc gol necesar următorului pasager, dar un loc plin de amintiri frumoase despre noi, la toți cei care călătoresc mai departe pe potecile acestei lumi sinuase. Acum, când eu m-am apropiat destul de mult de stația în care o să cobor, le doresc și le urez din toată ființa mea, încă aflată în trenul aventurii numită viață, celor care au fost parte a călătoriei mele, drum bun și o călătorie cât mai lungă, folositoare și plăcută. Eu o să mă cuibăresc lângă sufletul meu și lângă soba din casa mamei mele, pentru că încă sunt om, și vă rog să mă credeți că și mie mi-au dat lacrimile firești la un astfel de eveniment, dar mi s-au și umplut nările de multele mirosuri ale vieții

mele atâta de frumoase, ori ochii de sclipitoare culori, degetele de atingeri și urechile de sunete... Îți mulțumesc ție, Doamne, pentru atâtea senzații rare și plec mergând încet și liniștit spre soba mea de teracotă albă, care mi-a adus aminte de viața la țară, alături de bunicii și părinții mei, deja deveniți mici stelute clipind rece. „Mai plâng o secundă, ce vieții mi-e luată/ Și-o alta mi-e pusă ca timp trecător./Mai am bucuria ca încă odată/Să-mi număr tristețea din clipe de dor./Mai am și puterea să trec peste vreme./Să-i nărui speranța. Ea veșnic se vrea/ Stăpână pe lume. Și totuși se teme.../În lupta cu timpul puterea-i a mea. Și pun în sertarul cu gânduri nebune/Ruptura de vreme ce trece prin noi./Nu vreau veșnicia să-mi pună un nume./Mi-ajunge o viață, spre viața de-apoi./Plăpândul fir de viață ce-ți poartă nemurierea/ Ți-a fost adus, ca dar, la trupul tău de lut/De Cel care cunoaște Iubirea și Zidirea/Când cerul și pământul aveau un început./Și darul se păstrează cu grijă și durere;/Nu-ți este dat și dreptul ca darul să-l arunci./Nici Cel ce ți l-a dat nu-ți poate asta cere,/E tot atât de sfânt ca sfintele porunci./Dacă te-a ros cândva vreo mare îndoială,/Întoarce-te la El și cere ajutor./Nu moartea-i o scăpare, ea e doar o greșală,/ Te lasă-n mâna Lui că El e iubitor./”⁷⁴³ Iar valurile cele uneori prea mari și spumegânde ale Dunării noastre, cândva albastre și ele, izvorâte poate din trupul unei zâne albastre, magnifice și ireale, plutesc și acum în legănarea lor unduitoare, adeseori cu adevărat fantastică, prin fața malurilor Galațiului, peste care sau presărat încet-încet milenii, astăzi un oraș acoperit de un cer încă albastru, picurat discret cu movul papal al irișilor deosebit de vii al viselor noastre, despre o altă lume mai puțin traumatizată, scăpată, în sfârșit, de spectrul foamei profund dezumanizante, o lume ceva mai odihnitoare și poate și puțin mai gânditoare, mai meditativă, stând calmi la lumina pâlpâindă și intensă a Luceafărului zorilor din diminețile cu rouă, astrul unei frumuseții visate și dorite de toți oamenii, cu chipul plin de o brumă rece și albastră, a unei dimineți de toamnă albăstrie, cu plopii mari agitați și mereu argintii, îmbrăcați de gală în mantia lor regală, aplecați peste fluviul susurând, cu reflexe alb-albastre, prin coroanele cărora sclipitoarele dumbrăvence albăstirii tot săgetează lunca matinal brumată a Galaților, poate în dorința lor de a se contopi cu acel cer albastru nesfârșit, al mantiei dumnezeiești a cerului lumii mari, pe care clipește neînterupt o lumină plăpândă a celor care nu mai sunt demult printre vii. Peste ei s-a așternut un covor frumos, regal, de fermecătoare albăstrele. Pe pământul acesta mereu verde, pe care au trăit și au lăsat, fiecare dintre ei, câte un strop rece de rouă din lacrimă cristalină și câte o sămânță rară, din care o să răsară o nouă viață, la lumina mereu blândă și generoasă a soarelui prietenos și cald, protejată de stălučioarea hlamidă albastră a cerului lumii fără de sfârșit. Autorul vă mulțumește tuturor pentru răbdarea cu care crede el că l-ați citit și are și speranța că ați înțeles mesajul cărții lui, adresat și generațiilor următoare de pe pământul românesc al bătrânei noastre glee, pentru

⁷⁴³ *Cine ești tu, pământule cu suflet?*, Marin Bunget.

pomenirea vieții neîntrerupte a românilor și a limbii lor cuprinzătoare și melodioase.

Galați, 10 oct. 2008, Săndel Dumitru

Dragă cititorule gălățean sau de unde vei fi fiind tu, colosala carte de istorie a Galațiului și a sudului Moldovei, intitulată Galațiul așa cum mi-l amintesc, nu este o carte obișnuită, precum sunt cele care mai umplu uneori rafturile librăriilor fără ca cititorii să le cumpere, este mult mai sigur o colecție de imagini și de documente cu parfum de istorie vivanță, care, toate la un loc, reconstituie evoluția orașului și a zonei de apelativitate în timp și în competiție cu alte centre urbane mari. Săndel Dumitru a dovedit că este un scriitor cu o putere de travaliu foarte mare și a făcut, de unul singur, ceea ce ar fi reclamat cred că o echipă complexă, cu specialiști în mai multe specialități care să fie și dispuși la un travaliu prelungit, probabil că pe parcursul mai multor decenii necesare acoperiri. De aceea spun eu că a fost și a rămas norocul cel bun al Galațiului, cred că spiritul providențial și poate nebunul acela frumos, care a redat Galațiului nu doar istoria lui devălmășită, evoluția în timp și în lume, dar și demnitatea lui, prestigiul și locul pe care îl merită orașul între așezările urbane românești importante. Isprava lui, statornicită în masivele sale volume de istorie crudă și nesistematizată, va constitui însă cel mai important reper bibliografic pentru toți cei care se vor încerca în probleme de istorie gălățeană. Opera lui cred că ar merita să fie editată pe cel mai scump borangic, să fie un îndreptar și paradigmă pentru toate generațiile care vor veni. Ea poate fi comparată numai cu vechile Letopisește moldovenești, căci Săndel Dumitru, asemeni bătrânului vornic din vremea lui Dimitrie Cantemir, s-a remarcat ca un adevărat stâlp solid de istorie, de tradiție, dar și de limbă românească mustoasă și străveche, de cea ma bună calitate. Privind lucrurile în toată complexitatea lor cartea domnului Săndel Dumitru se înscrie în rândul lucrărilor de reșezare corectă a istoriei noastre naționale, care este un travaliu lăudabil și absolut necesar. Faptul că el este un om cu o cultură remarcabilă dă o și mai mare valoare și profunzime acestei scrieri, absolut monumentate și fermecătoare în același timp. Se poate spune, fără teama de a greși, că este un cu totul al mod de a scrie astăzi istorie, îmbibată frecvet cu pagini literare de mare virtuozitate, și este de aceea și o carte deschizătoare de drumuri și singulară în cultura română. Chiar valoarea literară a cărții este o surpriză foarte plăcută, cu nimic mai prejos de valoarea cercetării istorice, în mod paradoxal ignorată fără temei de critica literară de la noi din țară, fiind o tușă negativă pentru nivelul inferior la care a coborât școala românească contemporană la toate capitolele. Culturnicii actuali din Galați, cățărați pe funcții adeseori nemeritate, așa cum am mai văzut noi în istoria literaturii române în perioada proletcultismului, l-au ignorat probabil cu bună știință, pentru că l-au perceput (fără ca să cunoască noblețea acestui om) ca pe un potențial pericol pentru propiile și călduroasele lor scăunele. Probabil de aceea i-au și trimis greu cererea de aderare la Uniunea Scriitorilor din România, formulată încă de acum câțiva ani și respinsă sec, după o „matură chibzuință” anul trecut, marcând o mare rușine a acestor acestui for, dorit a fi de cultură. Este desigur o rușine impardonabilă pentru toți acei care nu au avut puterea și corectitudinea să recunoască măcar contribuția de excepție a acestui om la aureola seculară a Galaților, pe cerul căruia se înalță și se va mai înalța mereu, tot mai sus, de-a lungul timpurilor următoare, steaua acestei nestemate a Galaților, care este omul de cultură Săndel Dumitru, poate un Ion Neculce contemporan. Sunt datorii pe care orașul și oamenii de cultură adevărați ai acestuia trebuie să simtă că le au față de acest om rar. Și tocmai de aceea apariția acestei magistrale lucrări la Galați nu face nimic altceva decât să atragă atenția tuturor iubitorilor de cultură că talentele reale, care apar în astfel de conjuncturi istorice, trebuie stimulate material, dar și recunoscute ca simboluri și ținte educative pentru generațiile următoare. Dacă trebuie să dăm un calificativ totuși operei și omului, care a creat această rară capodoperă istorică, acela nu poate fi altul decât excepțional. Gălățenii pot fi așadar fericiți că sunt contemporanii unui om de înaltă ținută intelectuală, din toate punctele de vedere! Foarte rar se nasc astfel de creatori astăzi! Un bravo fără nici un fel de reținere talentatului autor, spus din toată inima de un bătrân profesor de filozofie tecucean!

Profesor de filozofie Ionel Necula

